THUCYDIDIS

DE

BELLO PELOPONNESIACO

LIBRI OCTO.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM EDITOS

EXPLANAVIT

ERNESTUS FRIDERICUS POPPO.

EDITIO TERTIA, QUAM AUXIT ET EMENDAVIT

IOANNES MATTHIAS STAHL.

VOL. I. SECT. I.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXXVI.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

Praefatio

Ioannis Matthiae Stahlii.

Cum breviores Popponis in Thucydidis librum primum et secundum commentarios tertium ego edere aggrederer, dubitabam utrum in scripturarum discrepantia eorum tantum codicum rationem haberem quibus in editione Tauchnitziana usus eram an Popponis institutum in hac re servarem. Postremo tamen veritus ne mea opera nimis sui dissimilis haec editio evaderet, tantummodo codicis musei Britannici lectiones addere decrevi et pro Popponis de librorum mss. stirpibus et familiis eorumque auctoritate iudicio, quod Bekkeri eorum aestimationi posthabendum esse nunc nemo est qui nesciat, meam de eorum pretio et affinitatibus sententiam substituere, praesertim cum ad paucos libros omnis verborum Thucydidis memoria revocari nequeat et etiam in deterioribus libris nonnunquam vera scriptoris manus in melioribus oblitterata compareat. Ceteroqui in universum quidem eandem viam mihi ineundam esse putavi quam antea in reliquorum voluminum editione altera secutus eram, sed in rescribendis veris vocabulorum formis etiam longius quam antea feci progressus sum, velut *αἰεί*, *μεῖξαι*, *ἁθρόος*, *ἁθροίζω*, *ἁνύτω*, alia ubique Thucydidi reddidi, et cum multis locis Quaestiones grammaticae ad Thucydidem pertinentes a me ante hos tredecim annos conscriptae allegandae essent, eaedem autem partim augendae partim etiam emendandae esse viderentur, simul cum hac tertia

huius voluminis editione iterum eas edere constitui correctas atque completas, et cum in earum parte extrema peculiariter explicaretur de vocabulorum formis eorumque vera scriptura, qua in re minus librorum mss. auctoritate confidendum est, in scripturarum discrepantia eiusmodi lectiones omnes omisi.

Ex libris quos in rebus explicandis attuli Schoemanni Antiquitatum Graecarum editione tertia, Curtii Historiae Graecae quinta, C. F. Hermanni Antiquitatum, quoniam novissima nondum absoluta est, ea quam Baehrius et Starkius curaverunt usus sum.

ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΟΥ

ἐκ τῶν εἰς Θουκυδίδην σχολίων περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ Θουκυδίδου καὶ τῆς τοῦ λόγου ἰδέας.

---

1 Τῶν Δημοσθένους μύστας γεγενημένους θείων λόγων τε καὶ ἀγώνων, συμβουλευτικῶν τε καὶ

Μαρκελλίνου ἐκ τῶν εἰς Θουκυδίδην σχολίων περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ Θουκυδίδου καὶ τῆς τοῦ λόγου ἰδέας. Hanc inscriptionem Bekker huic libello praeposuit e cod. Pal. pro vulg. *Μαρκελλίνου περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου καὶ τῆς ἰδέας αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὅλης ξυγγραφῆς παρεκβολή.* A Guelf. ab Westermanno in Vitarum scriptoribus Graecis minoribus collato absunt verba *ἀπὸ τῆς . . . παρεκβολή.* Palatino consentit Parisiensis is cuius mentionem fecit Ritter in Didymi Chalcenteri Opusculis p. 1, qui ex ipsa hac inscriptione Marcellinum non auctorem huius vitae fuisse, sed excerpsisse quae in aliquo ad Thucydidem scholiorum prooemio conscripta repperisset, collegit; verum verba ita intellegi necesse non est. Attamen similem sententiam proposuit Schumann. de Marc. vit. Thuc., qui composuisse quidem Marcellinum putat commentarios in Th. et vitam eius, sed nos eorum excerpta tantum habere confecta, ut coniectura admodum incerta suspicatur, a Zosimo Ascolonita, Demosthenis interprete.

„Quis fuerit aut qua aetate vixerit hic Marcellinus non ita facile est conicere. Scriptorum qui eius meminerunt primus, quod sciam, et antiquissimus est Suidas in v. *ἀπήλαυσε* et v. *ἀπολαύειν.* [„Cf. idem in v. *μέτριος* et *ὀργᾶν* et *χαρακτῆρες* et *ἰκρίον.*“ Ritt., qui alterum testem addit Tzetzam.] Verum an is sit quem in v. *Μαρκελλῖνος* Sallustio philosopho [saec. IV p. Chr. n.] familiarem fuisse narrat pronuntiare non ausim. — Gesneri suspicio est non alium esse ab Ammiano Marcellino [eiusd. saec. script.], cuius ex XXXI Historiarum libris exstant hodie libri XVIII, nempe quia Ammianus ille Graecum se fuisse dicit extremis libri XXXI verbis et phrasis ipsa satis hoc prodit; ad quam coniecturam firmandam non leve accedit argumentum quod Am. Marcellinus, ut notavit Valesius, plurimis [? nonnullis] in locis imitatus est Thucydidem et nonnulla ab eo mutuari solet.“ Huds. Multo probabilior est Schumanni

δικανικῶν νοημάτων μεστοὺς γενομένους καὶ ἱκανῶς ἐμφορηθέντας, ὥρα λοιπὸν καὶ τῶν Θουκυδίδου τελετῶν ἐντὸς καταστῆναι· πολὺς γὰρ ὁ ἀνὴρ τέχναις καὶ κάλλει λόγων καὶ ἀκριβείᾳ πραγμάτων καὶ στρατηγικαῖς συμβουλαῖς καὶ πανηγυρικαῖς ὑποθέσεσιν. ἀναγκαῖον δὲ πρῶτον εἰπεῖν

§ 1. *ἀνὴρ* Pal. et Guelf.; *ὁ ἀνὴρ* Casaub. et Bekk. *στρατηγικαῖς* Bekk. ex coniect. Grauerti; *στρατηγίαις καὶ* Pal. et Suid. vit. Th., *στρατηγίᾳ καὶ* Guelf.

sententia, qui ex rerum verborumque consensu p. 22 sq. coniecit hunc Marcellinum eundem esse qui scholia in Hermogenis status (apud Walz. Rhet. Gr. IV) scripsisset. Eum quem nos Marcellini nomen prae se ferentem habemus libellum ex diversis atque a compluribus viris conscriptis postea vero leviter iunctis partibus constare vel ei qui semel hanc vitam perlegerit atque perversam eius descriptionem, turbatam saepe seriem narrationis, repetitiones earundem rerum aliquotiens et aliis modis institutas, sententiarum (§ 26 et 46, item § 32 et 55) repugnantiam animadverterit, non potest dubium videri. Docuerunt hoc complures (vid. Fabric. Bibl. Gr. II p. 721), et tres partes huius vitae distinxerunt, quarum altera a § 45, tertia a § 54 inciperet. Cf. Grauert. ad Marcell. Vit. Thuc. Obs. crit. in Mus. Rhen. I. Sed sunt qui adeo quattuor partes statuant. Cf. adn. § 35. Libellum ieiunum, locis communibus et verborum lusibus temere exornatum, omnino perperam compositum esse demonstrat Roscher. de Vit. Thuc. p. 82 sq. Cf. Ritt. l. d. p. 15 sqq., qui praecipue hoc vitio libellum putat premi quod auctor eius aut aperte falsa aut admodum incerta veris paucis admiscuerit et docta caligine circumdederit. Scriptorem primae partis sive § 1—45 vult esse Didymum Chalcenterum, id quod nobis locis § 3. 14. 31 sq. satis videtur refelli. Usus quidem est scriptor huius partis Didymo auctore, sed in iis tantum particulis ubi de Th. genere et sepulcro et coniecturis eo pertinentibus sermo est, et qui ibi nominantur gravissimi rerum auctores: Hellanicus, Pherecydes, Herodotus Cratippus, Timaeus, Philochorus, Demetrius Phalereus, Hermippus, Polemo, Zopyrus, eorum sententias non ex ipsorum libris scriptor cognovit, sed apud Didymum invenit. Cum autem nullum sit indicium vitam Th. Didymum conscripsisse, maxime probabilis est Sauppii in Act. soc. Gr. II p. 432 suspicio sumpta esse ea quae Didymi sunt ex eius ad Pind. Nem. II 19 commentario. Cf. R. Schoell. in Herm. XIII p. 442 sq.

§ 1. *τῶν Δημοσθένους* cet. Ex hoc initio hunc libellum ex maiore rhetoris alicuius commentario in quo paulo ante de Demosthene explicatum esset excerptum esse iure coniecerunt homines docti. — *μύστας ... τελετῶν* Est idem translatus horum vocabulorum usus qui apud Latinos reperitur in formula initiari studiis et similibus. In coniunctis *μύστας* et *μεστούς* lusum verborum quaerit Roscher. l. d. — *λοιπόν* Ritter uncis inclusit, cum aut hoc aut *ὥρα* possit videri redundare. Sed, ut saepius apud posteriores, deinde valet. — *ἐντὸς καταστῆναι*, induci.

τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ γένος καὶ τὸν βίον· πρὸ γὰρ τῶν λόγων ταῦτα ἐξεταστέον τοῖς φρονοῦσι καλῶς.
2 Θουκυδίδης τοίνυν ὁ συγγραφεὺς Ὀλόρου μὲν προῆλθε πατρός, τὴν ἐπωνυμίαν ἔχοντος ἀπὸ Ὀλόρου τοῦ Θρᾳκῶν βασιλέως, καὶ μητρὸς Ἡγησιπύλης, ἀπόγονος δὲ τῶν εὐδοκιμωτάτων στρατηγῶν, λέγω δὴ τῶν περὶ Μιλτιάδην καὶ Κίμωνα. ᾠκείωτο γὰρ ἐκ παλαιοῦ τῷ γένει πρὸς Μιλτιάδην τὸν στρατηγόν, τῷ δὲ Μιλτιάδῃ πρὸς Αἰακὸν τὸν Διός.
3 οὕτως αὐχεῖ τὸ γένος ὁ συγγραφεὺς ἄνωθεν. καὶ τούτοις Δίδυμος μαρτυρεῖ, Φερεκύδην ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν φάσκων οὕτως λέγειν· „Φιλαίας δὲ ὁ Αἴαντος οἰκεῖ ἐν Ἀθήναις. ἐκ τούτου δὲ γίγνεται Δάικλος, τοῦ δὲ Ἐπίδυκος, τοῦ δὲ Ἀκέστωρ, τοῦ δὲ Ἀγήνωρ, τοῦ δὲ Ὄλιος, τοῦ δὲ Λύκης, τοῦ δὲ Τύφων, τοῦ δὲ Λάιος, τοῦ δὲ Ἀγαμήστωρ, τοῦ

§ 2. *γὰρ* Pal. Guelf., *δὲ* vulgo.
§ 3. *Τόφων* Pal. Guelf. *Ἰοφῶν* coniecerunt.

§ 2. *Ὀλόρου.* Cf. adn. 16. — *Ὀλόρου τοῦ Θρᾳκῶν βασιλέως.* Vid. 11. — *Ἡγησιπύλης.* Cf. adn. 15. — *τῶν περὶ Μιλτιάδην καὶ Κίμωνα* = *Μιλτιάδου καὶ Κίμωνος.* Cf. 18 et Kuehn. Gr. max. § 403 d. Pro *λέγω δή* Krueg. conicit *λέγω δέ.* — *ᾠκείωτο . . . πρὸς Μιλτιάδην.* Consentiunt Plut. Cim. 4, incert. script. vit. § 1. Suid. schol. Pind. Nem. II 19. Doxop. II p. 424 Rhet. Walz. Cf. § 15 et Roscher p. 89 sq. — *πρὸς Αἰακόν.* Ita de Miltiade Herodot. VI 35. — *αὐχεῖ τὸ γένος.* Verbum *αὐχεῖν* cum accus. coniunxerunt etiam Dio Chrysost. et Aristid.; sed hic accusativus est relationis.

§ 3. *Φερεκύδην.* Pherecydae duo, Syrius et Lerius sive Atheniensis, fuerunt. Hic significatur alter, *λογογράφος,* Herodoti aequalis, de quo praeter alios vid. Rosch. l. d. p. 279 sqq. et Muell. Hist. litter. Gr. I p. 475. — *ἐν τῇ πρώτῃ.* Apud Sturz. in Pherecyd. fragm. p. 84 ed. 2. Muell. Hist. Gr. fragm. p. 73. — *Φιλαίας.* „Aliis est *Φιλαῖος* [*Φίλαιος*]. apud Tzetzem *Φίλιος.* . . . Hic cum aliis aliquot inter veteres, tum et Pausaniae in Atticis, non Aiacis, sed Eurysacis filius, Aiacis nepos dicitur. Herodotus tamen VI 35 Aiacis filium facit. [Cf. ibi Wessel.] Plutarcho in Solone [c. 10] et Philaeus et Eurysaces Aiacis filii dicuntur.“ Huds. Cf. interpr. Paus. I 35, 2. — *Δάικλος.* „Fors. *Αἶκλος.*“ Casaub. Simile tamen nomen est *Δαϊκλῆς.* Cf. Steph. Thes. Hoc recepit Ritt. — *Ἐπίδυκος.* Nomen non Graecum, pro quo *Ἐπίδικος* coniecit Grau. p. 175, *Ἐπίλυκος* Goell. — *Ὄλιος.* „Suspectum; fortasse *Ὀδίος.*“ Westerm. Minus probabilis est Ritteri coniectura *Οἰλεύς.* — *Λύκης.* „Fort. fuit *Λυγκεύς.*“ Ritt. — *τοῦ δὲ Τίσανδρος.* Voemelius Exerc. chronol. de aetate Solonis et Croesi p. 16 stemma Miltiadis hoc exhibet:

δὲ Τίσανδρος [ἐφ' οὗ ἄρχοντος ἐν Ἀθήναις*], τοῦ
δὲ Μιλτιάδης, τοῦ δὲ Ἱπποκλείδης, ἐφ' οὗ ἄρχον-
τος Παναθήναια ἐτέθη, *τοῦ δὲ Μιλτιάδης, ὃς
ᾤκισε Χερρόνησον." μαρτυρεῖ τούτοις καὶ Ἑλλά- 4
νικος ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Ἀσωπίδι. ἀλλ' οὐκ ἂν
εἴποι τις· τί αὐτῷ πρὸς Θουκυδίδην; ἔστι γὰρ

Male ᾤκησε codd.

Tisander
|
Miltiades I archon Ol. XXX 2 (a. Chr. 659) secundum Paus. VIII 39, 2.
|
Tisander

Stesagoras — Anonyma — Cypselus. — Hippoclides in procis Agaristae Ol. LI 1 (572). Eo archonte Panathenaeorum certamen gymnicum institutum est Ol. LIV 2.

Cimon stolidus — Miltiades II, conditor Chersonesi, ἄπαις, Ol. LV 1 (a. Chr. 560).

Olorus rex Thrac. Sapaeorum.

Stesagoras, successor Miltiadis II, ἄπαις — Miltiades III, successor fratris, Marathonius. — Hegesipyla

Cimon victor Persarum.

„Apud Marcell.," inquit p. 17, „quisque sensit lacunas, quas alii aliter explendas censuerunt. Cf. Clavier. I p. 392 sq. Larcher. ad Herodot. VI 35. [Nonnulli primum Miltiadem aut non recordati aut huc non referentes τοῦ δὲ Μιλτιάδης eiici voluerunt.] Nos scribendum esse censemus: τοῦ δὲ Τίσανδρος, τοῦ δὲ Μιλτιάδης, τοῦ δὲ Τίσανδρος, τοῦ δὲ Ἱπποκλείδης, ἐφ' οὗ ἄρχοντος Παναθήναια ἐτέθη, καὶ [Ritt. τοῦ δὲ] Κύψελος, τοῦ δὲ Μιλτιάδης. Eiecimus quae nata erant ex ἐφ' οὗ ἄρχοντος Παναθήναια, quod iam viderunt Rutgersius in Var. Lect. p. 30 et Corsinius ad Ol. LIII 3. Sed etiam addenda nonnulla esse nobis persuasit temporis ratio et Herodoti traditio, qui diserte et plus semel nominat Hippoclidem filium Tisandri [VI 127 sqq.] et Miltiadem conditorem [Chersonesi] filium Cypseli [VI 36]. Quare addidimus post prius τοῦ δὲ Μιλτιάδης omissa vocabula τοῦ δὲ Τίσανδρος, quae propter repetitum nomen excidisse videntur, ut excidit καὶ Κύψελος ante repetitum τοῦ δὲ Μιλτ."

§ 4. Ἑλλάνικος. Est Hellanicus Lesbius sive Mytilenaeus, λογογράφος, de quo vid. Thuc. I 97 et ibi adn. — Ἀσώπιδι

5 οὕτως τούτου συγγενής. Θρᾷκες [καὶ] Δόλογκοι ἐπολέμουν πρὸς Ἀψινθίους, ὄντας γείτονας· ταλαιπωρούμενοι δὲ τῷ πολέμῳ καὶ τί κακὸν οὐ πάσχοντες ἐκ τοῦ μεῖον ἔχειν ἀεὶ τῶν πολεμίων καταφεύγουσιν ἐπὶ τὰ τοῦ θεοῦ χρηστήρια, εἰδότες ὅτι μόνος θεὸς ἐξ ἀμηχάνων εὑρίσκει πόρους. θεοῦ γὰρ ἰσχὺς καὶ κατ' Αἰσχύλον ὑπερτέρα· πολλάκις δ' ἐν κακοῖσι τὸν ἀμήχανον κἀκ χαλεπᾶς δύας ὕπερθ' ὀμμάτων κρημναμενᾶν νεφελᾶν ὀρθοῖ.
6 καὶ οὐκ ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων· ἐχρήσθησαν γὰρ κράτιστον ἕξειν ἡγεμόνα τοῦτον ὃς ἂν αὐτοὺς ἀλωμένους ἐπὶ ξενίαν καλέσῃ. τότε καὶ Κροῖσος εἶχε Λυδίαν καὶ τὰς Ἀθήνας ἡ Πεισιστρατιδῶν τυραννίς. ἐπανιόντες οὖν ἀπὸ τοῦ χρηστηρίου περιέτυχον τῷ Μιλτιάδῃ πρὸ τῶν ὅρων καθεζο-

§ 5. Δόλογκοι Pal. Guelf., Δόλοπες vulgo.
τὸν ἀμήχανον Pal. Guelf., vulgo τὰν ἀμ. ut etiam in Mediceo Aesch.
καὶ χαλεπᾶς Pal. Guelf., deinde ὑπέρ τε iidem, tum κρημναμέναν νεφέλαν Pal., κρημναμέναν νεφελῶν Guelf. Cf. Aesch. Sept. 210.
§ 6. καὶ οὐκ Guelf.

vulgo. Ἀσωπίδι iure scriptum mavult Sturz. in Hellan. Fragm. p. 52. Cf. Muell. Hist. fragm. p. 48.

§ 5. Δόλογκοι. Δόλοπες vulgo. „Herodotus hanc historiam refert, sed ita ut Marcellinum alios auctores esse secutum appareat. Quin et Θρᾷκες οἱ Δόλογκοι rescrib[i malo], cum Δόλογκοι teste Stephano ἔθνος Θρᾴκης, Δόλοπες ἔθνος Θεσσαλῶν.“ Huds. „Add. Wessel. ad Herodot. p. 452 [VI 34], qui docet Δόλογκοι reponendum esse. Idem confirmat schol. ined. in Aristid. ap. Valcken. ibid.“ Beck. Καὶ Δόλογκοι nunc ex mss. est receptum, sed καί, si Δόλογκοι legitur, sententiae contrarium est. — τί κακὸν οὐ, i. e. nullum non. — καταφεύγουσι ... χρηστήρια. „Ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλέας περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. Herodot. VI 34.“ Huds. — μόνος θεός. Sine articulo, quem Pal. auctoritate delevit Bekk., dixit, quia non, ut ante, de solo Apolline cogitat, sed infinite intellegi vult. — κατ' Αἰσχύλον. In Prom. 59 et Sept. ad. Theb. 210, ubi metri causa πολλάκι legitur.

§ 6. ἐχρήσθησαν. Attende personalem quem dicunt huius passivi usum pro usitatis ἐχρήσθη αὐτοὺς ... ἕξειν. Deinde malumus τότε δέ. — πρὸ τῶν ὅρων ... τῆς Ἀττικῆς. „Procul dubio legendum πρὸ τῶν θυρῶν καθεζομένῳ τῆς αὐτοῦ οἰκίας· nam Herodotus disertim refert eum sedisse ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑωυτοῦ.“ Rutgers. Recepit Bekk. Sed audacior est correctio. „Neque adeo videtur absurda lectio vulg., cum a fini-

μένῳ τῆς Ἀττικῆς, ἀχθομένῳ μὲν τῇ τυραννίδι,
ζητοῦντι δὲ δικαίαν τῆς Ἀττικῆς ἔξοδον· ταῦτα
γὰρ ᾠκονόμησεν ὁ χρησμὸς αὐτοῖς. ὁρῶν οὖν 7
αὐτοὺς πλανητῶν ἔχοντας στολήν, συνεὶς τί δύ-
ναται πλάνη, καλεῖ τοὺς ἄνδρας ἐπὶ ξενίαν, ὑπη-
ρετῶν τῷ χρησμῷ λανθάνων. οἱ δ' ἥσθησαν τὸν
ἡγεμόνα τὸν ἀπὸ τῶν ξενίων εἰληφότες, καὶ πάντα
αὐτῷ διηγησάμενοι στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν αὐτῶν.
οἱ μὲν οὖν τὸν θεόν φασιν ἐρωτήσαντα ἐξελ-
θεῖν, οἱ δὲ οὐκ ἄνευ γνώμης τοῦ τυράννου τὴν
ἔξοδον πεποιηκέναι, ἀλλὰ τῷ κρατοῦντι τὴν πρόσ-
κλησιν τῶν Θρᾳκῶν διηγησάμενον ἀπελθεῖν· ὃς
καὶ προσδοὺς δύναμιν ἀπέπεμψεν, ἡσθεὶς ὅτι μέγα
δυνάμενος ἀνὴρ ἔξεισι τῶν Ἀθηνῶν. οὗτος οὖν 8
ἡγούμενος ἐπλήρωσε τὰ μεμαντευμένα καὶ μετὰ
τὴν νίκην γίγνεται καὶ Χερρονήσου οἰκιστής. ἀπο- 9
θανόντος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, διαδέχεται τὴν ἐν
Χερρονήσῳ ἀρχὴν Στησαγόρας ὁ ** ἀδελφὸς ὁμο-
μήτριος. ἀποθανόντος δὲ καὶ τούτου διαδέχεται 10

§ 7. ὃς Casaub. et Bekk., vulgo et Pal. οἷς.
§ 9. ὁ ** ἀδελφὸς Pal. Guelf., vulgo ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ.

bus Attices non longe Miltiadis afuerit villa *ἐν Λακιάδαις* sita.“ Valck. ad Herodot. VI 35, ab Herodoto diversum esse auctorem quem Marcell. in his narrandis sequatur addens.

§ 7. *πλανητῶν ... στολήν.* *Ἐσθῆτα οὐκ ἐγχωρίην ἔχοντας καὶ αἰχμάς* cet. Herodot. — *οἱ μὲν οὖν* cet. Ita Herodotus quoque rem narrat.

§ 9. *τοῦ παιδός.* *Ἄπαιδος* coniecit Casaub. propter Herod. VI 38.

§ 10. *ὁ ἀδελφὸς ὁμομήτριος.* „Lapsus est Marcellinus et cum eo Aristophanis interpres, qui hunc Stesagoram Miltiadis Cypseli fratrem uterinum faciunt, cum fuerit fratris eius uterini filius. Cypseli enim uxor, mater Miltiadis, . . . Cypselo mortuo nubit Stesagorae sive Tisagorae, ut eum vocat Aristidis schol. . . . Stesagoras ex ea Cimonem suscepit, qui ob stultitiam *κοάλεμος* dictus fuit. Hunc patrem Miltiadis tertii et Cimonis eius filii avum fuisse constat. Nam Cimoni duo filii fuere, Stesagoras et Miltiades, ut liquet ex Herodot. VI 38 et 39. Hic Miltiades ad Marathonem vicit, ... [eique] liberi fuere tres, Metiochus et Elpinice e muliere ignota, quam Atticam fuisse Marcellinus ait, ex Hegesipyle, Olori Thraciae regis filia, Cimon dux clarissimus. Vid. Rutgers. in Var. Lect. p. 37 et 44.“ Huds. In verbis vulgatis aliqua depravata esse verisimile est; nam et *αὐτοῦ* post *ἀδ.* vulgo collocatum a Pal. abest in eodemque lacuna est ante *ἀδ.* et articulus ante *ὁμο-*

τὴν ἀρχὴν Μιλτιάδης, ὁμώνυμος μὲν τῷ πρώτῳ οἰκιστῇ, ἀδελφὸς δὲ Στησαγόρου ὁμομήτριος καὶ
11 ὁμοπάτριος. οὗτος οὖν, ὄντων αὐτῷ παίδων ἐξ Ἀττικῆς γυναικός, ὅμως ἐπιθυμῶν δυναστείας λαμβάνει Θρακῶν βασιλέως Ὀλόρου θυγατέρα Ἡγησιπύλην
12 πρὸς γάμον· ἐξ οὗ καὶ αὐτῆς γίνεται παιδίον. κατελθόντων δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα Περσῶν, συσκευασάμενος τὰ αὑτοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας πέμπει καὶ τὰ πολλὰ τοῦ γένους ἀποστέλλει. ἡ δὲ ναῦς ἁλίσκεται, ἐν ᾗ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχ οἱ ἐκ τῆς γυναικὸς τῆς Θρακικῆς· ἀφίενται δ' ὑπὸ βασιλέως, εἴ γε μὴ Ἡρόδοτος ψεύδεται. Μιλτιάδης δ' εἰς
13 τὴν Ἀττικὴν ἐκ Θράκης διαφυγὼν σώζεται. οὐκ ἀπέδρα δὲ καὶ τὴν τῶν <ἐχθρῶν> συκοφαντίαν· ἐγκλήματα γὰρ αὐτῷ <ἐπέφερον> διεξιόντες τὴν τυραννίδα. ἀποφεύγει δὲ <καὶ τούτους καὶ> στρατηγὸς τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμου γίγνεται.
14 ἀπὸ τούτου οὖν . . . κατάγεσθαί φησι τὸ Θουκυδίδου γένος, καὶ μέγιστον τεκμήριον νομίζουσι τὴν πολλὴν περιουσίαν καὶ τὰ ἐπὶ Θράκης κτή-

§ 13. ἐχθρῶν et ἐπέφερον et καὶ τούτους καὶ in Pal. et Guelf. omissa e Suida in v. Μιλτιάδης interposuit Casaub. „Praeter necessitatem adiecit αὐτοῦ post διεξιόντες et τὴν ἐν Χερρονήσῳ post τυραννίδα.“ Westerm. Pro στρατηγὸς Pal. male κατηγορτος, Guelf. κατήγορος.

§ 14. Post οὖν lacuna in Pal. Guelf. „Quam nomine proprio explendam esse docet quod iidem habent φησί, pro quo olim scribebatur φασί.“ Westerm. Δίδυμος probabiliter interposuit Ritt.

μήτριος adiectivum iterandus fuit. Ὁ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ὁμομητρίου ad sententiam bene Hofman.

§ 12. ἡ δὲ ναῦς ἁλίσκεται. Cf. Herodot. VI 41. — εἴ γε . . . ψεύδεται. „Ea Marcellinus tribuit Herodoto quae ille non dixit. Vid. Wessel. et Valck. ad Herod. p. 456.“ Bekk. Cf. Ritt. p. 17.

§ 14. μέγιστον τεκμήριον . . . Non posse hoc grave argumentum existimari docet Rutgers. Quid quod infra § 19 sq. divitiae Thucydidis a coniuge repetuntur? Et cum ea regio subacta demum Thaso insula Ol. 79, 3 (a. Ch. 462) Atheniensium facta sit, non possunt possessiones Thraciae ex Miltiadis hereditate ad Th. familiam transisse. Accedit quod Miltiadis bona in Chersoneso Thracia erant et Persarum expugnationibus amissa sunt. Cf. adn. § 20. — τὰ ἐπὶ . . . χρυσᾶ. Καὶ ἐν Σκαπτησύλῃ nos legendum coniecimus, καὶ τὰ ἐν Σκαπτησύλῃ

ματα καὶ ⟨ἐν Σκαπτη⟩σύλῃ μέταλλα χρυσᾶ. δοκεῖ 15
οὖν τισιν . . . εἶναι τοῦ Μιλτιάδου ἢ θυγατριδοῦς.
παρέσχε δ' ἡμῖν τὴν ἄλλως αὐτὸς ζήτησιν, μηδε-
μίαν μνήμην περὶ τοῦ γένους πεποιημένος. μὴ 16
ἀγνοῶμεν δὲ τοῦτο, ὅτι ⟨Ὄλορος, οὐκ⟩ Ὄρολος ὁ
πατὴρ αὐτῷ ἐστι, τῆς μὲν πρώτης συλλαβῆς τὸ ρ
ἐχούσης, τῆς δὲ δευτέρας τὸ λ. αὕτη γὰρ ἡ γραφή,
ὡς καὶ Διδύμῳ δοκεῖ, ἡμάρτηται. ὅτι γὰρ Ὄλορός

§ 16. *ὅτι γὰρ Ὀρολός ἐστιν* codd.

Bekker. Cf. Thuc. IV 105 et ibi adn. atque de Scaptesula urbe infra adn. § 19.

§ 15. *δοκεῖ οὖν . . . θυγατριδοῦς.* Post *τισίν* pronomen *ἀδελφιδοῦς* interponit Casaub., *υἱδοῦς* Piers. ad Moer. p. 379. Neutrum verum esse respondit Goell. Cf. Krueg. de Vit. Thuc. p. 4 et Wuttk. de Th. scriptore p. 25, qui lacuna sublata *ἢ* in *ὁ* mutandum censuit p. 28. A Miltiade enim Marathonio ex Hegesipyle praeter Cimonem Hegesipylen minorem procreatam atque ex ea et Oloro Thracum regis nepote partum esse Thucydidem suspicantur Od. Mueller. Hist. litter. Gr. II p. 341 et Roscher. l. d. p. 89 sq. Sed notum non erat nisi patris nomen ex ipsius indicio IV 104, 4 et sepulcro, matris nomen secundum proavam ab iis videtur fictum esse qui etiam maternum Th. genus a Miltiade ducebant. Alii Hegesipylen Miltiadis uxorem post mortem mariti Halimusio cuidam nupsisse et ex his natum esse Olorum Thucydidis patrem coniecerunt. Cum Th. e pago Halimunte fuerit, Cimon e Laciadio, utique constat Th. non per agnationem a Miltiade descendisse. Nobis verisimillimum videtur matrem Olori patris Th. fuisse Cimonis sororem ipsumque Th. per eam Miltiadis pronepotem. — *τὴν ἄλλως.* Vulgo *τηνάλλως*, quod quaere in lex.

§ 16. *Ὄρολος.* „Quae hic de nomine patris Thucydidis scribit Marcellinus non potuerunt adducere Stephanum in adnot. ad Thucyd. ut ei ac Didymo potius assentiri vellet quam plerisque aliis vetustis scriptoribus, qui patrem Thucydidis *Ὄλορον* vocant, non *Ὄρολον*. Ita Thucydides ipse IV 104, 4, Dionysius Hal. de Art. rhetor. c. 6 in princip., Pausanias Attic. c. 23, Plutarchus in Cim. princip., Aristides t. III p. 200 edit. Cant., Themistius Orat. IV p. 60 ed Hard., Agathias l. II p. 62, Photius Biblioth. Cod. X, ubi male editum est [ut metri causa in Tzetzae versibus quibusdam in cod. Pal.] *Ὄλουρε* pro *Ὄλορε*, Suidas in *Θουκυδίδης* et *ὀργᾶν*, qui etiam in *Ὄλορος* ad patrem Thucydidis respicere potuit, et scholiastes Dionis Chrysostomi in scholiis Morelli ad Dionem p. 106. . . . Hoc quoque scrupulum iniecit quod Marcellinus regem Thracum cuius nomen patri Thucydidis impositum fuit [§ 2 et 11] *Ὄλορον* appellat et quod Herodotus VI 39 et 41 *Ὄλορον* regem Thracum memorat.“ HUDS. „Verum nomen esse *Ὄλορος* docet etiam inscriptio Athenis nuper reperta. Vid. Walz. ad. Paus. I 23, 9.“ Westerm. Apud ipsum Marcel-

ἐστιν ἡ στήλη δηλοῖ ἡ ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ κειμένη, ἔνθα κεχάρακται

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΟΛΟΡΟΥ ΑΛΙΜΟΥΣΙΟΣ.

17 πρὸς γὰρ ταῖς Μελιτίσι πύλαις καλουμέναις ἐστὶν ἐν Κοίλῃ τὰ καλούμενα Κιμώνια μνήματα, ἔνθα δείκνυται Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου τάφος. εὑρίσκεται δηλονότι τοῦ Μιλτιάδου γένους ὄντως· ξένος γὰρ οὐδεὶς ἐκεῖ θάπτεται. καὶ Πολέμων δὲ ἐν τῷ περὶ ἀκροπόλεως μαρτυρεῖ· ἔνθα καὶ

Ὀρόλου Ἀλιμούσιος Pal. (*H* igitur in *ΑΛΙΜ.* non scriptum erat).

§ 17. Μελιρίσι vulgo et Pal. Guelf.

ὄντος Pal.

linum ob haec testimonia et §§ 2. 55 et Anon. § 10 verba depravata et hic Ὄλορος, οὐκ Ὄρολος, paulo post Ὄλορος et in columnae titulo Ὀλόρου legendum esse probabiliter coniecit Grauert., cui assentitur Saupp. l. l. p. 429 sq. — ἡμάρτηται. Cf. adn. ad Thuc. II 65, 11. — Ἀλιμούσιος. I. e. ex Halimunte demo seu pago tribus Leontidis ortus, de quo cf. Leak. de Pag. Att. p. 46 interpr. Westerm. In re consentiunt § 55 Anon. § 10. Plut. Cim. 4.

§ 17. „Μελιτίσι omnino scribendum. Pausanias in Attic. c. 23 Θουκυδίδου μνῆμά ἐστιν οὐ πόρρω πυλῶν Μελιτίδων.“ Huds. Cf. Plut. Cim. 4 et Anon. 10, de ipsa autem hac porta Leak. Topogr. Athen. p. 181 et 383 interpr. Germ. Wachsmuth. de Urb. Ath. p. 343. — Κοίλῃ. De loco dubitat Krueg. Vit. Thuc. p. 69, cum Herodotus Cimonem sepultum dicat πρὸ τοῦ ἄστεος πέρην τῆς διὰ Κοίλης καλεομένης ὁδοῦ VI 103; sed in ipsa Coele Cimonia monumenta, ut hic, collocantur § 55. Anon. 10. De Coele vid. Leak. l. d. p. 182 et 461. Wachsm. l. l. — Κιμώνια. Sic iterum § 32, contra apud Plut. Κιμώνεια. — Ἡροδότου. „Grau. negat auctorem adeo socordi animo esse potuisse ut, cum statim subiecturus esset ξένος γὰρ οὐδεὶς ἐκεῖ θάπτεται, Herodotum peregrinum fuisse non recordaretur. Coraes ad Plut. Cim. 4 emendat Ἡρώδου, qui stirpem ad genus Cimonis referebat.“ Goell. Hoc recepit Ritt., quia Herodes Atticus a tali vanitate minime alienus fuerit. Ὀλόρου Saupp. l. l. p. 430. Nisi forte Marcellinus cognationem quandam inter Herodotum Miltiadisque familiam interfuisse opinatus est. Cf. Larcher. ad Herodot. p. XCI. Heys. Quaest. Herodot. p. 80. Baehr. ad Herodot. t. IV p. 389. — ὄντως. Malo ὤν (Grauertus ὄντως ὤν) vel, quae Heysii l. d. et Schaeferi ad Plut. V p. 141 coniectura est, εὑρίσκονται . . . ὄντες. — Πολέμων. „Hunc Polemonis librum περὶ ἀκροπόλεως citat Athenaeus l. XI et XIII, ut et Strabo l. IX et Harpocration in Νεμέας χαράδρα . . . Vixit Ptolemaei Epiphanis temporibus atque librum inscripsit teste Strabone [p. 396] περὶ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει.“ Huds. partim hic partim ad § 28. Est Polemo Periegetes, qui inter alia opera periegetica περὶ τῆς Ἀθήνησιν

⟨Τιμό⟩θεον υ⟨ἱὸν⟩ αὐτῷ γεγενῆσθαι προσιστορεῖ.
ὁ δὲ Ἕρμιππος καὶ ἀπὸ τῶν Πεισιστρατιδῶν αὐτὸν 18
λέγει τῶν τυράννων ἕλκειν τὸ γένος· διὸ καὶ διαφθο-
νεῖν αὐτόν φησιν ἐν τῇ συγγραφῇ τοῖς περὶ Ἁρμό-
διον καὶ Ἀριστογείτονα, λέγοντα ὡς οὐκ ἐγένοντο
τυραννοφόνοι· οὐ γὰρ ἐφόνευσαν τὸν τύραννον,
ἀλλὰ τὸν ἀδελφὸν τοῦ τυράννου Ἵππαρχον. ἠγά- 19
γετο δὲ γυναῖκα ἀπὸ Σκαπτῆς ὕλης τῆς Θρᾴκης πλου-

ἀκροπόλεως scripsit. Muell. Fragm. hist. Gr. III p. 108 sqq. — καὶ . . . θεονυ . . . αὐτῷ. „Καὶ Τιμόθεον υἱὸν αὐτῷ γεγενῆσθαι cum Casaub. et Steph. legendum censeo. Filium enim Thucydidi fuisse qui Timotheus appellaretur constat ex Suida in v. Θουκυδίδης.“ Huds.

§ 18. Ἕρμιππος. „Fors[it]an . . . Hermippus βιογράφος, cuius saepius meminit Diogenes Laertius et quem, ut puto, laudat Iosephus contra Apionem I 22 hisce verbis: πολλοὶ δὲ καὶ περὶ αὐτὸν ἱστορήκασι, καὶ τούτων ἐπισημότατός ἐστιν Ἕρμιππος, ἀνὴρ περὶ πᾶσαν ἱστορίαν ἐπιμελής.“ Huds. Fuit Smyrnaeus, Callimachi discipulus, qui Ptolemaei Euergetae tempore vixit. Vid. Krueg. Vit. Thuc. p. 4 et Muell. Fragm. hist. III p. 35 sqq. — ἀπὸ τῶν Πεισιστρατιδῶν . . . τὸ γένος. „Hanc Hermippi opinionem firmat schol. Thuc. ad I 20, 2.“ Huds. Hermippum sequitur Grau. p. 24. At Roscher Thucydidem ex Pisistratidis genus ducere credi non posse, cum Pisistratus e pago Philaidarum, gente Nelidarum, Thucydides e pago Halimunte, gente Philaidarum ortus atque pagus a gente Philaidarum diligenter discernendus sit, docet p. 91. Et quomodo Th. a Pisistratidis genus ducere poterat, cum sublata eorum dominatione tota gens ex Athenis in perpetuum relegata esset. Hanc opinionem inde ortam esse ex insequentibus verbis cognoscitur quod Th. VI 54—60 exposuit Hipparchum ab Harmodio et Aristogitone necatum imperium non tenuisse eosque necem perpetravisse non reipublicae causa, sed ad ulciscendam privatam iniuriam. Cum igitur contra communem opinionem de illorum laude detraheret, peculiari quadam de causa Pisistratidis favere videbatur. — διαφθονεῖν. Hoc rarius verbum in Steph. Thes. ed. rec. exemplis satis munitum est.

§ 19. Σκαπτῆς ὕλης. „Σκαπτησύλης malit Ae. Port. [et edidit Bekk.]; nam Σκαπτησύλη dicitur Stephano περὶ πόλεων, et Latinis, ut Festo et Lucretio, Scaptensula et Scaptesula. Marcellino tamen bis [§ 25 et 47, ubi cum dativus sit Σκαπτῇ ὕλῃ, ob omissum σ de scriptura dubitari non potest, etsi flexionis Σκαπτησύλη vestigia non obscura in cod. Pal. servata sunt § 14] divisis plane vocibus scribitur, adeo ut verisimile non sit totiens librarii calamum aberrasse, quod extra omnem controversiam ponit Plutarchus in Cim. 4 et de Exsilio 14.“ Huds., qui praeterea Herodot. VI 46. Lucret. VI 810 confert. Add. Lob. ad Phryn. p. 604 sq. et Lachm. ad. Lucr. VI 810. Fuisse autem Scaptesulam πόλιν Θρᾴκης μικρὰν ἀντικρὺ Θάσου docet Steph. Byz. A Festo urbem in Macedonia collocari, sed eum facile cum Graecis conciliari

σίαν σφόδρα καὶ μέταλλα κεκτημένην ἐν τῇ Θρᾴκῃ.
20 τοῦτον δὲ τὸν πλοῦτον λαμβάνων οὐκ εἰς τρυφὴν
ἀνήλισκεν, ἀλλὰ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πο-
λέμου τὸν πόλεμον αἰσθηθεὶς κινεῖσθαι μέλλοντα,
προελόμενος συγγράψαι αὐτὸν παρεῖχε πολλὰ τοῖς
Ἀθηναίων στρατιώταις καὶ τοῖς Λακεδαιμονίων καὶ
πολλοῖς ἄλλοις, ἵνα ἀπαγγέλλοιεν αὐτῷ βουλομένῳ
συγγράφειν τὰ γινόμενα κατὰ καιρὸν καὶ λεγόμενα
21 ἐν αὐτῷ τῷ πολέμῳ. ζητητέον δὲ διὰ τί καὶ Λακε-
δαιμονίοις παρεῖχε καὶ ἄλλοις, ἐξὸν Ἀθηναίοις δι-
δόναι μόνοις καὶ παρ' ἐκείνων μανθάνειν. καὶ
λέγομεν ὅτι οὐκ ἀσκόπως καὶ τοῖς ἄλλοις παρεῖχε·
σκοπὸς γὰρ ἦν αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμά-
των συγγράψαι, εἰκὸς δὲ ἦν Ἀθηναίους πρὸς τὸ
χρήσιμον ἑαυτῶν ἀπαγγέλλοντας ψεύδεσθαι καὶ
λέγειν πολλάκις ὡς ἡμεῖς ἐνικήσαμεν, οὐ νικήσαν-
τες. διὸ πᾶσι παρεῖχεν, ἐκ τῆς τῶν πολλῶν συμ-
φωνίας θηρώμενος τὴν τῆς ἀληθείας κατάληψιν·

§ 20. *γενόμενα* Pal.
§ 21. Pro altero *πολλῶν* „Pal. *πλειόνων*, quamvis Bekkero tacite *πολλῶν* exhibente.“ Ritt. Tacent de hac diversitate Westerm. et alii.

posse, quoniam Macedoniae fines postea amplificati sint, adnotat Huds. ad § 25. Uxor autem Thucydidis inde orta filia coloni Atheniensis nonnullis videtur fuisse. Sed nihil tribuendum huic narratiunculae, quam effictam esse vel inde patet quod alii Th. divitias a patre eius repetebant. Cf. Doxopat. in Walzii Rhet. Gr. II p. 424. Veri simillimum est metalla a Thasiis Atheniensibus permissa publici quidem dominii facta esse, sed possessionem eorum et perpetuum usum (cf. IV 105, 1) ita privatis concessum ut pro iis exercendis vectigalia reipublicae solverent (cf. adn. IV 105, 1), qua in re cum consentaneum sit plurimum valuisse Cimonis auctoritatem, quippe qui illa bello cepisset (cf. Plut. Cim. 14), eius gratia amplissimam possessionem accepisse Th. patrem ei cognatum facile est ad credendum.

§ 20. **τοῦτον . . . λαμβάνων.** At supra 14 Thucydidem haec metalla iam a maioribus accepisse dixit. Cf. de hac quaestione Krueg. de Vit. Thuc. p. 42. Boeckh. Oec. civ. Athen. I p. 424. — **αἰσθηθείς.** Deterior flexio, quae legitur etiam Iob. 40, 23 sicut *αἰσθηθήσομαι* Ies. 33, 11. De re cf. Thuc. I 1 et 22.

§ 21. **τὴν ἀλήθειαν . . . συγγράψαι.** Cf. § 22. 48. Veritatis Thucydidem esse studiosissimum testantur etiam Dion. Hal. p. 824. Aphthon. in Progymn. al.

τὸ γὰρ ἀσαφὲς ἐξελέγχεται τῇ τῶν πολλῶν συνᾳ-
δούσῃ συμφωνίᾳ. ἤκουσε δὲ διδασκάλων Ἀναξα- 22
γόρου μὲν ἐν φιλοσόφοις, ὅθεν, φησὶν Ἄντυλλος, καὶ ἄθεος ἠρέμα ἐνομίσθη, τῆς ἐκεῖθεν θεωρίας ἐμφορηθείς, Ἀντιφῶντος δὲ ῥήτορος, δεινοῦ τὴν ῥητορικὴν ἀνδρός, οὗ καὶ μέμνηται ἐν τῇ ὀγδόῃ ὡς αἰτίου τῆς καταλύσεως τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς τῶν τετρακοσίων καταστάσεως. ὅτι δὲ μετὰ τὸν θάνατον τιμωρούμενοι τὸν Ἀντιφῶντα οἱ Ἀθηναῖοι ἔρριψαν ἔξω τῆς πόλεως τὸ σῶμα σεσιώπη-

§ 22. *Ἀναξαγόρου.* „Thucydidis ut discipuli Anaxagorae nemo, ut credo, alius meminit.“ Huds. In dubium vocat Krueg. de Vit. Thuc. p. 37 sq. „De quo ut Marcellini exstat auctoritas, ita verisimilis ducitur coniectura ab exemplo Periclis, qui ab Anaxagora item repletus rerum divinarum humanarumque cognitione eandem ad dicendi usum exercitationemque transtulit. Atqui Thucydides ita se ad Periclis imitationem composuisse videtur ut . . . eius eloquentiae formam effigiemque per totum historiae opus expressam posteritati servaret.“ Wyttenb. Praefat. ad Anal. Gr. Cum Pericle Thucydidi consuetudinem intercessisse et fuisse eos condiscipulos testatur etiam schol. Aristid. p. 121. Cf. Philostr. Vit. Soph. I 9, ubi tamen Gorgias Thucydidis iam senescentis sicut Periclis magister male vocatur. Verumtamen satis perspicuum est nihil de ea re memoriae proditum, sed coniecturam factam esse perinde atque de Th. Antiphontis discipulo. Ab Anaxagorae enim doctrina Th. rationem repetebant ad naturales rerum causas, non ad deorum voluntatem omnia revocantis, qua de causa *ἄθεος* esse videbatur. Cognovisse Th. Anaxagorae doctrinam, etsi eius discipulus non fuit, utique probabile est. — *Ἄντυλλος.* „Ex enarratore [h. e. ex schol. Thuc.] ad III 95. IV 19. 28 conicio Antyllum hunc, quem rhetorem appellat Suidas, scholia quaedam conscripsisse aut criticam exercuisse in Thucydidem.“ Huds. Cf. 36. 55. — *ἄθεος . . . ἐνομίσθη.* Hanc opinionem de eo conceptam falsam esse demonstrat Roscher l. d. p. 225 sq. Cf. II 52, 3. 53, 4. III 82, 6. V 70. VII 77, 4. — *Ἀντιφῶντος.* Antiphontis discipulum fuisse Th. postquam Caecilius Calactinus, qui rhetor Dionysii Halicarnassensis tempore vigebat, inde suspicatus est quod ille a Th. laudatus esset (Pseudo-Plut. Vit. Antiph. 7), multi tanquam rem certam et exploratam pronuntiantes memoriae prodiderunt. (Anonym. vit. Antiph. 8. Hermogen. *περὶ ἰδ.* II 11, 7. 12, 5. schol. in Hermog. in Rhet. Walz. V p. 7. VII p. 26. Tryphon ibid. VIII p. 750. Anonym. vit. Th. 2. Suid. s. v. *Θουκυδ.* schol. Thuc. VIII 68, 1). Amicos eos appellat Aristid. II p. 176. Sane necessitudinem quandam inter eos intercessisse haud improbabile est. Cf. Blass. Eloqu. Atticae I p. 85. 201. II p. 432. — *ἐν τῇ ὀγδόῃ.* Vid. VIII 68. — *σεσιώπηκεν . . . χαριζόμενος.* Rem quam Antiphontis gratia celavisse hic inani suspicione Th. incusatur vere factam esse ex Antiphontis iudicio a Caecilio memoriae prodito (Pseudo-Plut. l. l. 24) constat.

κεν, ὡς διδασκάλῳ χαριζόμενος· λέγεται γὰρ ὡς
ἔρριψαν αὐτοῦ τὸ σῶμα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς αἰτίου
23 τῆς μεταβολῆς τῆς δημοκρατίας. οὐκ ἐπολιτεύσατο
δ' ὁ συγγραφεὺς γενόμενος ἐν ἡλικίᾳ οὐδὲ προσ-
ῆλθε τῷ βήματι, ἐστρατήγησε δὲ ἀρχέκακον ἀρχὴν
παραλαβών· ἀπὸ γὰρ ταύτης φυγαδεύεται. πεμ-
φθεὶς γὰρ ἐπ' Ἀμφίπολιν, Βρασίδου φθάσαντος
καὶ προλαβόντος αὐτὴν ἔσχεν αἰτίαν, καίτοι μὴ
πάντα καταστὰς ἀνόητος Ἀθηναίοις· τῆς μὲν γὰρ
ἁμαρτάνει, Ἠιόνα δὲ τὴν ἐπὶ Στρυμόνι λαμβάνει.
ἀλλὰ καὶ οὕτως τὸ πρῶτον ἀτύχημα εἰς ἁμάρτημα
24 μεταλαβόντες φυγαδεύουσιν αὐτόν. γενόμενος δ'
ἐν Αἰγίνῃ μετὰ τὴν φυγήν, ὡς ἂν πλουτῶν, ἐδά-
25 νεισε τὰ πλεῖστα τῶν χρημάτων. ἀλλὰ κἀκεῖθεν

Nam quae diversa de eius exitu ibidem 12 sqq. memorantur ad alios eiusdem nominis viros referenda sunt. Cf. Blass. l. l. I p. 82.

§ 23. *οὐκ ἐπολιτεύσατο ... βήματι.* Impugnare studet Ritt. p. 21. Cf. Cic. Orat. II 13, 56 n e h u n c (Thucydidem) q u i d e m, q u a n q u a m e s t i n r e p u b l i c a v e r s a t u s, e x n u m e r o a c c e p i m u s e o r u m q u i c a u s a s d i c t i t a r u n t. — *ἀρχέκακον ἀρχήν*, i m p e r i u m m a l o r u m i n i t i u m. Lusum verborum notavit Roscher. *Ἀρχέκακος* est vocabulum Homericum. De similibus sententiis cf. interpr. Thuc. II 12, 3. — *πεμφθεὶς γάρ* cet. Vid. Thuc. IV 104 sqq. „*Μεταπεμφθείς* potius scribere debebat.“ Did. Ita paulo post *λαμβάνει* dictum pro vero *σώζει*, *περιποιεῖ*, incuria scriptoris. Krueger *Ἀμφίπολιν* pro *τοῖς ἐπὶ Θρᾴκης* vult nominatam esse; sed id propter ea quae sequuntur non est credibile. *Τὸ πρῶτον* autem neglegentius dictum pro *τὸ πρότερον*, *τὸ πρόσθεν*. — *ἀτύχημα ... μεταλαβόντες.* Neglegentiae tamen crimine in Amphipoli tuenda Thucydidem liberari non posse post Grotium (Hist. Gr. VI c. 53) complures contenderunt, contra quos cf. adn. IV 105, 1. — *φυγαδεύουσιν αὐτόν.* Cf. V 2, 65 *καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν.* Proditionis est accusatus (vid. 55 et Anon. 3) atque aut supplicio se subtraxit fuga aut potius, quod Cicero de Or. l. d. Plinius H. N. VII 30, 111, Marcellinus hic et 46 atque vit. scriptor incert. 7 testantur, ipsa exsilii poena est affectus.

§ 24. *γενόμενος δ' ἐν ... χρημάτων.* Haec credi vix possunt, cum et Aegina per totum bellum Pelop. ab Atheniensibus occupata fuerit (cf. Thuc. II 27 al.) et qui rem praeter Marcellinum commemoravit, ignotus vitae scriptor § 7, statim adiungat illi narrationi in qua Thucydidem contendit ostracismo in exsilium eiectum esse, id quod ad Melesiae filium pertinere intellegemus. Cf. Wuttk. de Thuc. II p. 78 sq., qui de Aegina Kruegero parum recte obloquitur p. 82 sq.; nam quando haec insula a Pelopon-

μετῆλθε, καὶ διατρίβων ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ ὑπὸ πλατάνῳ ἔγραφε· μὴ γὰρ δὴ πειθώμεθα Τιμαίῳ λέγοντι ὡς φυγὼν ᾤκησεν ἐν Ἰταλίᾳ. ἔγραφε δ' οὐδ' οὕτως 26 μνησικακῶν τοῖς Ἀθηναίοις, ἀλλὰ φιλαλήθης ὢν καὶ τὰ ἤθη μέτριος, εἴ γε οὔτε Κλέων παρ' αὐτῷ οὔτε Βρασίδας ὁ τῆς συμφορᾶς αἴτιος ἀπέλαυσε λοιδορίας, ὡς ἂν τοῦ συγγραφέως ὀργιζομένου. καίτοι οἱ πολλοὶ τοῖς ἰδίοις πάθεσι συνέθεσαν 27 τὰς ἱστορίας, ἥκιστα μελῆσαν αὐτοῖς τῆς ἀληθείας. Ἡρόδοτος μὲν γὰρ ὑπεροφθεὶς ὑπὸ Κορινθίων ἀποδρᾶναί φησιν αὐτοὺς τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν· Τίμαιος δ' ὁ Ταυρομενίτης Τιμολέοντα ὑπερ-

nesiis recuperata sit satis constat e Xen. Hist. Gr. II 2, 9. — **πλουτῶν.** Cf. 14 et 19.

§ 25. **ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ.** Cf. 46 et ibi adn. 47 et de ipsa urbe adn. 19. Aliquando certe Thucydidem postea in Thracia vixisse etiam ex IV 103, 5 nonnulli colligunt, quanquam certo inde non intellegitur. — **ὑπὸ πλατάνῳ.** Inutilis est Hirschwaelderi in Annal. phil. a. 1883 p. 32 coniectura ὑπὸ Παγγαίῳ. Nam frustra est tales fabellas ad rationem velle revocare. — **ἔγραφε.** Cf. adn. 46. — **Τιμαίῳ.** Est Timaeus Siculus Tauromenita. Nam is Timaeus et nominatur § 27 et ceteris, de quibus cf. Suid., longe clarior et in historia res Siculas atque Italicas diligentissime persecutus est. — **ἐν Ἰταλίᾳ.** Ibi vel certe in Sicilia eum aliquando tempore exsilii fuisse etiam Grau. studuit probare. Cf. § 33. Wuttk. l. d. p. 80 sq. Rosch. l. d. p. 111. Certe Syracusanorum agri et urbis tam explicatam ac perspicuam descriptionem exhibet ut haec ipse oculis perlustrasse videatur, nec facile fieri poterat ut munimenta quae ad oppugnandam et defendendam urbem ab utraque parte exstructa erant et post solutam obsidionem Atheniensium fugam et caedem tam clara in luce posita oculis nostris subiceret, nisi iis rebus ipse adfuisset. Si autem Siciliam adiit, in Italia quoque eum fuisse facile credi potest. Licet igitur hic quoque Timaeus de Thucydide Milesiae filio dixerit, qua de re cf. adn. § 33, tamen etiam de historico res haud improbabilis est. Circa Peloponnesum eum versatum esse scribit schol. V 26. Cf. ibid. adn.

§ 26. **ἔγραφε δ' οὐδ' ... Ἀθηναίοις.** „Aliter censet Dionysius Hal., cui [p. 744 et 920] Thucydides videtur iniquior patriae ob irrogatam exsilii multam. [Cf. Anon. 4.] Verum ille in plerisque plus iusto acrior Thucydidis censor.“ Huds. Dionysius non solum argumenta non protulit, sed sibi ipse repugnat, cum p. 824 sq. omni invidia et adulatione Thucydidem abstinuisse dicat. *Φιλαθήναιον* adeo eum videri dicit schol. I 20. Cf. Rosch. p. 232. — **οὔτε Κλέων ... οὔτε Βρασίδας.** Cf. Plut. de Malign. Herodoti 3. Contrarium de Cleone male infra § 46 affirmatur. Cf. Rosch. p. 230 sq. *Οὔτε* autem scripsit, non *μήτε*, quia *εἴ γε* particulae hic causae notionem habent.

§ 27. **ἀποδρᾶναι ... ναυμαχίαν.** Herodot. VIII 94. Vid.

ἐπήνεσε τοῦ μετρίου, καθότι Ἀνδρόμαχον τὸν αὐτοῦ πατέρα οὐ κατέλυσε τῆς μοναρχίας· Φίλιστος δὲ τῷ νέῳ Διονυσίῳ τοῖς λόγοις πολεμεῖ· Ξενοφῶν δὲ Μένωνι λοιδορεῖται τῷ Πλάτωνος ἑταίρῳ διὰ τὸν πρὸς Πλάτωνα ζῆλον. ὁ δὲ μέτριος καὶ
28 ἐπιεικής, τῆς ἀληθείας ἥττων. μὴ ἀγνοῶμεν δὲ ὅτι ἐγένοντο Θουκυδίδαι πολλοί· οὗτός τε ὁ Ὀλόρου παῖς καὶ δεύτερος δημαγωγός, Μιλησίου, ὃς καὶ Περικλεῖ διεπολιτεύσατο· τρίτος δὲ γένει Φαρσάλιος, οὗ μέμνηται Πολέμων ἐν τοῖς περὶ ἀκροπόλεως, φάσκων αὐτὸν εἶναι πατρὸς Μένωνος· τέταρτος ἄλλος Θουκυδίδης ποιητής, τὸν δῆμον Ἀχερδούσιος, οὗ μέμνηται Ἀνδροτίων ἐν τῇ Ἀτθίδι,
29 λέγων εἶναι πατρὸς Ἀρίστωνος· συνεχρόνισε δ', ὥς φησι Πραξιφάνης ἐν τῷ περὶ ἱστορίας, Πλάτωνι

Plut. de Malign. Herod. 39. — *Τιμολέοντα ὑπερεπήνεσε.* Τίμαιος ἠβουλήθη μειζωποιεῖν Τιμολέοντα τῶν ἐπιφανεστάτων θεῶν dicit Suidas s. v. *Τίμαιος.* Cf. Plutarch. Timol. 36. — *τῆς μοναρχίας.* Tauromenii urbis ab eo instauratae. — *Φίλιστος.* Dionysii iunioris familiarissimus et exercitui eius praefectus, de quo cf. Plut. Dion. 11. Muell. Fragm. hist. Gr. I p. XLV sqq. — *πολεμεῖ* depravatum esse ex iis quae antea dicta sunt liquet. *Συμπολεμεῖ* pro eo coniecit Grau. — *Ξενοφῶν δὲ Μένωνι.* Vid. Xenoph. Anab. II 6, 21. Diog. Laert. II 50. Suid. s. v. *Μένων.*

§ 28. *Θουκυδίδαι πολλοί.* „Τέσσαρες δέ εἰσι Θουκυδίδαι Ἀθηναῖοι [?], ὁ ἱστοριογράφος καὶ ὁ Γαργήττιος, καὶ ὁ Θετταλὸς καὶ ὁ Μιλησίου υἱός." Schol. Aristoph. Acharn. 703 et Vesp. 941. Quintus est Thucydides orator, aequalis Demosthenis (vid. orat. c. Theocr. 36 sqq.). — *Μιλησίου.* Cf. Plat. Men. 94c. Lach. 179a. Plut. Pericl. 8 et 11. adn. I 117, 2. — *διεπολιτεύσατο*, i. e. *ἀντεπολιτεύσατο.* — *Φαρσάλιος.* Cf. VIII 92, 8. Idem est qui a scholiasta Aristoph. dicitur *Θετταλός.* — *Πολέμων.* Cf. adn. § 17. — *τέταρτος . . . Ἀχερδούσιος.* Hunc fortasse non differre ab eo qui a schol. Aristoph. l. d. *Γαργήττιος* vocetur suspicatur Huds. Sed Acherdus erat pagus tribus Hippothontidis, Gargettus Aegeidis. Idem esse videtur qui est in Inscr. Att. I n. 131. 273. — *Ἀνδροτίων.* Incertae quidem aetatis scriptor rerum Atticarum a cognomini oratore, Demosthenis aequali, discernendus, sed quem post Olymp. XCVI vixisse ex Philochori fragm. 150 colligitur. Cf. Muell. Fragm. hist. Gr. I p. LXXXIII sq.

§ 29. *συνεχρόνισε.* Proxima utrum de Olori filio an de poëta intellegenda essent dubitatum est. At si de hoc essent accipienda, § 30 *ἄδοξος ἦν* et rel. ad Olori filium non recte spectarent, quod videtur fieri debere. — *Πραξιφάνης.* „Peripateticorum sectam secutus et doctrinam grammaticam amplexus est,

τῷ κωμικῷ, Ἀγάθωνι τραγικῷ, Νικηράτῳ ἐποποιῷ
καὶ Χοιρίλῳ καὶ Μελανιππίδῃ. καὶ ἐπεὶ μὲν ἔζη 30
Ἀρχέλαος, ἄδοξος ἦν ὡς ἐπὶ πλεῖστον, ὡς ⟨ὁ⟩ αὐ-
τὸς Πραξιφάνης δηλοῖ, ὕστερον δὲ δαιμονίως ἐθαυ-
μάσθη. οἱ μὲν οὖν αὐτὸν ἐκεῖ λέγουσιν ἀποθα- 31

§ 29. *Χοιριδίῳ* vulgo et in Pal. Guelf. Cf. adn.

Theophrasti auditor circa Olymp. CXIV (ante Chr. 322), deinde ipse praeceptor et aliorum et Epicuri philosophi." Ritt. p. 13 sq. Idem eos qui deinde nominantur scriptores propterea maxime memoratos putat quia in aula Macedonica omnes aliquando versati essent, quam opinionem iterum tanquam novam Wilamowitzius in Herm. XII p. 353 sqq. ita proposuit ut Praxiphanem statueret memorasse Th. una cum illis apud Archelaum regem artium et litterarum amantissimum degisse. Sed contra recte monuit O. Gilbertus in Philol. XXXVIII p. 245 sqq. non solum verbum *συνεχρόνισε* nihil aliud significare quam eodem tempore illos viros vixisse, sed etiam credi non posse Th., qui auctore eodem Praxiphane dum viveret Archelaus ignobilis fuisset, cum clarissimis eius temporis poëtis ab eodem rege ad se accitum esse; eximiam enim famam invitandi causam fuisse. — *περὶ ἱστορίας.* Causis parum firmis confisus Hirzel. in Herm. XIII p. 46 sqq. suspicatus est hunc fuisse dialogum in quo de necessitudine quae inter poësim et historiam intercederet sermo fuisset. Cf. Gilb. l. l. p. 266 sqq. — *Πλάτωνι τῷ κωμικῷ.* De hoc vid. Bernhard. Hist. litt. Gr. II 2 p. 593, de Agathone p. 58 sq. Muell. Hist. litter. Gr. II p. 182 sq. Niceratum epicum non novimus. — *Χοιρίλῳ.* Est Choerilus Samius, natus circa a. 479, de quo poëta epico vid. Bernh. l. l. II 1 p. 347 sq. Muell. Hist. litter. Gr. II p. 295 sqq. — *Μελανιππίδῃ.* De Melanippide utroque, poetis lyricis, vid. Kuster ad Suid. Hic minor intellegitur, qui medio saeculo quinto a. Chr. floruit. Cf. Bernh. l. l. p. 620 sq. Muell. l. d. p. 284.

§ 30. *Ἀρχέλαος.* Rex Macedoniae, in cuius aula vixerunt Euripides, Agatho, Choerilus. Cf. de eo Thuc. II 100. „Viscont. Iconogr. Gr. I 230 deletum vult nomen Archelai, ut sensus sit Thucydidem dum viveret scriptorem non inclaruisse. Hunc sequuntur Letronn. [apud. Did. I p. LXVII], scriptor in Ephem. Gotting. 1822 p. 1046, Grau. in Mus. Rhen. I p. 190 et Ritschl. de Agath. Vit. p. 2, qui in praecedentibus scriptum vult *ἐν τῷ περὶ Ἀρχελάου ἱστορίας.*" Goell. Eandem opinionem denuo protulit Wilam. l. l. Marcellinum ratus male intellexisse Praxiphanem, qui Archelaum ita commemoravisset ut Th. cum viris reliquis ab eo nominatis in eius aula versatum esse diceret. Sed haec permutatio talis est qualem ne stolidissimo quidem homini iure imputaveris. Contra Gilb. l. l. p. 248 causam potius afferri putat cur Th. non in Archelai aula fuerit, quasi vero omnes qui in litteris gloriam aliquam adepti essent apud Archelaum versati sint. Cum hic locus prorsus solutus sit e rerum contextu in quo apud Praxiphanem fuit, cur vivo Archelao Th. ignobilem fuisse hic dixerit decernere non audemus. Praestat enim se nescientem fateri quam hariolari.

§ 31. *οἱ μὲν . . . φυγὰς ὤν.* Cf. Plut. Cim. 4 *καὶ τελευτῆσαι μὲν ἐν τῇ Σκαπτῇ ὕλῃ . . . λέ-*

νεῖν ἔνθα καὶ διέτριβε φυγὰς ὤν, καὶ φέρουσι μαρτύριον τοῦ μὴ κεῖσθαι τὸ σῶμα ἐπὶ τῆς Ἀττικῆς· ἴκριον γὰρ ἐπὶ τοῦ τάφου κεῖσθαι, τοῦ κενοταφίου

γεται φονευθεὶς ἐκεῖ. μνῆμα δ' αὐτοῦ τῶν λειψάνων εἰς τὴν Ἀττικὴν κομισθέντων ἐν τοῖς Κιμωνείοις δείκνυται. In Thracia mortuus esse dicitur 45. 55. Nihil decernit Anon. 10. Cf. etiam adn. § 33. — ἴκριον. „Varias significationes huius vocabuli habent veteres lexicographi, Eustathius ad Homerum compluribus locis [velut ι 64 et γ 353], scholiastes Apollon. Rhod. I Argonaut. v. 566 et scholiastes Aristoph. Nub. 266 . . . Lipsius in not. ad lib. I de Cruce c. 4 [in his monumentis] putat tabulam sive lignum navale fuisse." Huds. Significare nonnunquam idem quod ἱστόν, i. e. malum, dicit Eustath. altero loco supra allato, partem tamen mali esse vult schol. Apoll. l. l. Cum ἴκριον in universum sit quodvis lignum erectum (cf. Anecd. Bachm. I p. 261. Suid. s. v.), quid hoc loco speciatim significet pro certo non videtur explorari posse. Attamen hoc non satis causae est cur illud fictum cum Wilamow. l. l. p. 350 sqq. putemus. Nam coniecturae de Th. morte prolatae ex ipso ἰκρίῳ partim factae sunt. Primum enim dubitabant utrum Th. in exilio vitam finivisset an in patriam restitutus. Atque hanc quidem discrepantiam natam esse manifestum est ex diversa interpretatione ipsius Th. verborum V 26, 5 ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν. Nam qui viginti annos eo tempore praeterisse putabant quo haec Th. scriberet illum in exilio mortuum esse statuebant, qui vero viginti annos usque ad id tempus numerabant quo ex exilio redisset necessario revocatum eum esse existimabant. Altera autem opinionum differentia ex ipso ἰκρίῳ orta est. Qui enim genus mortis eo indicari putabant consentiebant quidem illud calamitosae mortis signum esse, sed utrum sepulcrum eo insignitum pro vacuo habendum esset an pro vero haberi posset controversum erat; alterum qui malebant violenta morte eum perisse existimabant. Qui igitur vacuum sepulcrum significari putabant hi nimirum, ut hoc loco fit, exulem eum mortem obisse et extra patriam humatum esse censebant (cf. Marc. 55); qui vero violentam mortem statuebant, prout verba V 26, 5 interpretabantur, aut in exilio eum interfectum et Athenis sepultum (Plut. Cim. 4) aut, quae fuit Zopyri et Didymi sententia, post reditum (in reditu Paus. I 23, 11) occisum et Athenis humatum esse credebant. Alii vero ἰκρίῳ nihil de genere mortis indicari arbitrati Athenis Th. sepultum esse volebant fato sive morbo (Anonym. 9) mortuum, idque, prout V 26, 5 accipiebant, aut in exilio (Marc. 55. Anon. 10; cf. Marc. 45) aut post exilium Athenis (Anon. 10). Cum igitur veterum de Th. morte opiniones maximam partem ἰκρίῳ nitantur, illud exstitisse necesse est. An credamus fictum id esse ut inde alia fingerentur? Et si fictum esset, quomodo fidem habere potuisset, cum etiam Plutarchi aetate, ut ex loco supra allato apparet, Th. sepulcrum inter monumenta Cimonia conspiceretur? De similibus sepulcrorum symbolis cf. Anthol. Pal. epigr. sepulcr. 423—428. Ad Michaëlis in Diar. archaeol. a. 1872 p. 145. — τοῦ κενοταφίου . . . εἶναι. Cum cenotaphia eorum potissimum fuerint qui naufragio perissent (cf. Anth. Pal. l. l. 272—275. 495—497. Eustath. ad ι p. 1614), suspicantur

δὲ τοῦτο γνώρισμα εἶναι ἐπιχώριον καὶ νόμιμον
Ἀττικὸν τῶν ἐπὶ τοιαύτῃ δυστυχίᾳ τετελευτηκότων
καὶ μὴ ἐν Ἀθήναις ταφέντων. Δίδυμος δ' ἐν Ἀθή- 32
ναις ἀπὸ τῆς φυγῆς ἐλθόντα βιαίῳ θανάτῳ φησὶν
ἀποθανεῖν· τοῦτο δέ φησι Ζώπυρον ἱστορεῖν.
τοὺς γὰρ Ἀθηναίους κάθοδον δεδωκέναι τοῖς φυ-
γάσι πλὴν τῶν Πεισιστρατιδῶν μετὰ τὴν ἧτταν

est *ἴκριον* proprie mortis naufragorum signum fuisse, sed translatum etiam esse ad aliud genus mortis similiter calamitosum. Cf. Grauert. l. l. p. 184. Michaël. l. l. adn. 40. Sed res incerta est, quoniam, ut vidimus, fuerunt qui nihil inde de mortis genere concludendum esse statuerent. — **ἐπὶ τοιαύτῃ δυστυχίᾳ**, scil. *φυγῇ*.

§ 32. **Δίδυμος.** Cf. adn. § 3. — **ἐν Ἀθήναις** hoc loco rerum cohaerentiae repugnat. Nam quod Zopyrus testificari dicitur Th. Athenis mortuum esse non solum contrarium est opinioni in qua infra eundem fuisse comperimus Th. in Thracia obisse, sed ne proximo quidem argumento satis accommodatum est. Ita enim illud comprobatur ut devictis Atheniensibus exules revocatos esse adversariorum opinioni obiciatur. Sed revocatis exulibus nihil aliud efficitur quam simul Th. revocatum neque in exilio mortuum esse; de loco ubi mortuus esset nihil inde concludi poterat. Quid enim impediebat quin Athenas reversus rursus in Thraciam sive ad praedia inspicienda sive alia qualibet de causa se referret ibique supremum diem obiret? Itaque si *ἐν Ἀθήναις* omiseris, recte procedent omnia. Neque tamen ideo omittendum esse censemus. Quanquam enim in hoc sententiarum conexu ab ipso Didymo scriptum esse nequit, tamen a magistelli alienae doctrinae copiam in brevius contrahentis incuria haud alienum videtur auctoris sui sententiae non eam tantum partem initio proponere ad quam posterior explicatio conveniat, sed totam expromere et tanquam praeoccupare. Ponendum vero erat quod hoc loco nimium est infra post vituperationem Zopyri. Nam hoc inter Didymi et Zopyri opiniones interest quod revocatum Th. ille Athenis, hic in Thracia violenta morte perisse putabat. Sed ille hebetis ingenii homo nihil antiquius habuit quam ut primo quolibet loco quid Didymus sentiret eloqueretur. Nullam probabilitatem habet Ritteri commentum, qui l. l. p. 12 *τοῦτο δέ φησι Z. ληρεῖν* pro sententia interposita acceptum ad solum *βιαίῳ θανάτῳ ἀποθανεῖν* spectare voluit, quia nisi *φησὶν ἀποθανεῖν* expungitur, quod probabile non est, *τοῦτο* ad sola *βιαίῳ θανάτῳ* referri vix potest. Similiter tamen Class. in praefat. — **βιαίῳ θανάτῳ.** Hoc ex *ἰκρίῳ* Didymus et Zopyrus coniecerunt. — **Ζώπυρον.** „Idem, puto, est hic Zopyrus cum illo [Ptolemaei Philadelphi aequali], cuius meminit Plutarchus in Paral. min. c. 36. Vid. Voss. de Histor. Gr. l. III.“ Huds. „Cf. Meier de Bon. damnat. p. 228.“ G. Dind. Add. Ritt. l. l. — **τοὺς γὰρ … μνήμασι** est argumentatio Zopyri. — **πλὴν τῶν Πεισ.** Similiter atque in Patroclidis populiscito (Andoc. I 73) pro exceptione videtur constitutum esse ut rerum ante actarum venia ad eiectos tyrannos ne pertineret. — **μετὰ τὴν ἧτταν … Σικελίᾳ.** *Τὴν ἐν Σικελίᾳ* uncis notavit Krueg. Utique haec falsa

τὴν ἐν Σικελίᾳ· ἥκοντα οὖν αὐτὸν ἀποθανεῖν βίᾳ, καὶ τεθῆναι ἐν τοῖς Κιμωνίοις μνήμασι. καὶ καταγινώσκειν εὐήθειαν ἔφη τῶν νομιζόντων αὐτὸν ἐκτὸς μὲν τετελευτηκέναι, ἐπὶ γῆς δὲ τῆς Ἀττικῆς τεθάφθαι. ἢ γὰρ οὐκ ἂν ἐτέθη ἐν τοῖς πατρῴοις μνήμασιν ἢ κλέβδην τεθεὶς οὐκ ἂν ἔτυχεν οὔτε στήλης οὔτε ἐπιγράμματος, ἣ τῷ τάφῳ προσκειμένη τοῦ συγγραφέως μηνύει τοὔνομα. ἀλλὰ δῆλον ὅτι κάθοδος ἐδόθη τοῖς φεύγουσιν, ὡς καὶ Φιλόχορος λέγει

§ 32. *ἢ γὰρ . . . μνήμασιν ἢ κλέβδην τεθείς* Bekker de coniectura. Vulgo *εἰ γὰρ ... μνήμασι συλλήβδην τεθείς.* Pro *κλέβδην* tamen fortasse praestat *κρύβδην.* Thucydides simile in re *κρύφα* dixit I 138. Deinde Guelf. *μηνύει τοῦ συγγραφέων.*

esse inde quod Th. non solum de ea plane tacuit, sed etiam V 26, 5 viginti annos exsulem se fuisse dicit certissimum est. Verba autem a Krueg. deleta si omittimus, clades quae hic dicitur nulla alia esse potest quam ea quam in fine belli urbe oppugnata et dedita Athensienses acceperunt, modo vigesimum annum a Th. non plenum numeratum esse statuamus. Cum enim Amphipolis sub finem anni 424 a. Ch. capta sit, quae causa fuit exilii Th., eius reditus in a. 404 incidit. Cuius anni vere cum ex pace cum Lysandro facta exulibus reditus concessus sit (Xen. Hist. Gr. II 2, 23), ex ea condicione Th. redisse censendus est. Nam quod Paus. I 23, 11 Th. Oenobii cuiusdam rogatione revocatum esse memoravit, hoc non ita intellegendum est quasi ad unum Th. haec rogatio pertinuerit, sed ut populiscitum quo ex pacis condicione exulibus reditus concessus est ab Oenobio rogatum esse statuamus. Nihilominus *τὴν ἐν Σ.* non cum Kruegero delendum esse putamus, sed socordi epitomatoris inscitiae hoc additamentum tribuimus, praesertim cum idem in hac parte alia neglegenter et inscite reddiderit. Cf. quae de tota re fusius disputata sunt in Mus. Rhen. XXXIX p. 458 sqq. Fide caret causa revocationis quam affert Plin. H. N. VII 31, 11 Thucydidem imperatorem Athenienses in exilium egere, rerum conditorem revocavere, eloquentiam mirati cuius virtutem damnaverant. — *ἥκοντα*, post reditum. — *Κιμωνίοις μνήμασι.* Cf. 17. — *καὶ καταγινώσκειν κ. τ. λ.* Exposito Zopyri argumento usque ad § 34 suis verbis pergentem Didymum Marcellinus inducit, id quod inserto *ἔφη* significatum est, ita ut a verbis *ἢ γὰρ οὐκ ἂν ἐτέθη* transitus in orationem rectam fiat. Nam ipsum Marcellinum ex sua rerum notitia Philochorum Demetrium Zopyrum Cratippum Timaeum testes citare prorsus incredibile est. — *ἐκτὸς μὲν τετελευτηκέναι.* Haec manca sunt. Nam quae sequitur causa non ad omnes extra patriam mortuos pertinet, sed ad eos qui proditionis damnati erant, quos in Attica sepelire non licebat (cf. Thuc. I 138, 6. Lyc. in Leocr. 113. 115. Xen. Hist. Gr. I 7, 22. Marc. 55). Itaque hoc quoque loco epitomantis socordiam atque incuriam agnoscimus. Plenum erat *ἐκτὸς μὲν ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντα τετελευτηκέναι.* — *μνήμασι.* Cf. § 17. — *Φιλό-*

καὶ Δημήτριος ἐν τοῖς ἄρχουσιν. ἐγὼ δὲ Ζώπυρον 33
ληρεῖν νομίζω λέγοντα τοῦτον ἐν Θρᾴκῃ τετελευτηκέναι, κἂν ἀληθεύειν νομίζῃ Κράτιππος αὐτόν. τὸ δ' ἐν Ἰταλίᾳ Τίμαιον αὐτὸν καὶ ἄλλους λέγειν κεῖσθαι μὴ καὶ σφόδρα καταγέλαστον ᾖ. λέγεται δ' 34

χορος. „Scil. in libro de archontibus, . . . quod opus pars erat commentariorum de Attica, ut existimat Vossius de Hist. Gr. I. c. 18.“ Huds. Cf. tamen Muell. Hist. Gr. fragm. I p. LXXXVIII sq. et 402. — *Δημήτριος.* „Demetrium *ἐν τῇ τῶν ἀρχόντων ἀναγραφῇ* bis citat Diogenes Laertius in vita Thaletis, adeo ut mirum sit eius non meminisse in librorum Demetrii catalogo quem contexuit V 81.“ Huds. Est Demetrius Phalereus. Vid. Muell. Fragm. hist. II p. 362.

§ 33. *ἐγὼ δὲ . . . τετελευτηκέναι.* Ut Zopyrus secum ipse consentiret (cf. § 32 init.), alii *οὐ* ante *λέγοντα*, alii *οὐκ* ante *ἐν Θρᾴκῃ* inseri voluerunt. Sed cum haec Didymi sint argumentationis, ita hunc, qui item Th. non in Thracia exulem mortuum esse contendit, sibi pugnantem faciunt. Nos alia ratione supra hanc difficultatem expedivimus. — *Κράτιππος.* De hoc Dionys. Hal. p. 847 haec memorat: *ὡς καὶ Κράτιππος ὁ συνακμάσας αὐτῷ καὶ τὰ παραλειφθέντα ὑπ' αὐτοῦ συναγαγὼν γέγραφεν, οὐ μόνον ταῖς πράξεσιν αὐτὰς* (scil. *τὰς ῥητορείας*) *ἐμποδὼν γεγενῆσθαι λέγων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀκούουσιν ὀχληρὰς εἶναι* additque haec orationum incommoda cum ipse Th. animadvertisset, postremis operis partibus nullam orationem addidisse. Cum igitur Th. aequalis post Zopyrum vixisse nequeat, Meier de Andoc. or. c. Alc. p. 62 *Ἕρμιππος* (de quo cf. adn. § 18) scribendum esse putat idque recepit Ritter. Sed aequalem Th. historiam continuasse aut tale iudicium de orationibus eius tulisse, quod posterioris potius temporis rhetorem deceat, prorsus non est credibile. Itaque aut corruptus est Dionysii locus, ut putat A. Schaefer (Quellenk. der gr. Gesch. p. 31), aut, quae Kruegeri ad Dionys. p. 263. Muelleri Fragm. hist. II p. 78. Schoellii l. l. p. 446 est sententia, ipse Dionysius in Cratippi aetate erravit. Propter ea quae hoc loco leguntur necesse est eum inter Zopyri et Didymi aetatem vixisse. — *ἐν Ἰταλίᾳ Τίμαιον.* Non rerum scriptoris, sed Thucydidis Milesiae filii mortem Timaeum commemorasse probabile est. Cf. Krueg. Vit. Thuc. p. 59. Hoffm. de Th. Mil. filio p. 36. 40. Cf. § 25. Praeter Atticam, Thraciam, Italiam etiam Aeolia commemoratur; nam Apollodorus in Chronic. apud Steph. Byz. v. *Παρπάρων* Parparone sive Perperenae Aeoliae oppido Thucydidem mortuum esse narrat. Sed cum satis constet de mortis loco nihil veteres traditum accepisse, quomodo coniectura ad locum eius vel similis nominis devenerint non liquet. Recte Petersenus de Vit. Th. p. 24: „quis facile sibi persuadeat neque Apollodorum de variis illis aliorum opinionibus quae exstant apud Marcell. quicquam compertum habuisse neque Didymum de hac Apollodori? Quamobrem necesse est Th. loco cedat apud Stephanum Hellanico, quem Perperenae mortuum esse constat.“ Cf. Diels. in Mus. Rhen. XXXI p. 49. — *μή*, i. e. vereor ne, nescio an.

§ 34. *λέγεται* cet. De vultu atque omni corporis habitu Thucydidis cf. Rosch. l. d. p. 106 sq.,

αὐτὸν τὸ εἶδος γεγονέναι σύννουν μὲν τὸ πρόσωπον, τὴν δὲ κεφαλὴν καὶ τὰς τρίχας εἰς ὀξὺ πεφυκυίας, τήν τε λοιπὴν ἕξιν προσπεφυκέναι τῇ συγγραφῇ, παύσασθαι δὲ τὸν βίον ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα ἔτη, μὴ πληρώσαντα τῆς συγγραφῆς τὴν προθεσμίαν. ζηλωτὴς δὲ γέγονεν ὁ Θουκυδίδης

ubi dicitur etiam de imagine eius superstite in Ursin. marm. Altera eius effigies in Anglia inventa est, de qua disputat Michaëlis in commentatione quam de Th. imaginibus scripsit p. 5 sqq. Idem Marcellini descriptionem non a vera memoria repetendam esse docet ibidem p. 7. — *προσπεφυκέναι.* Potestne valere natura convenientem fuisse, an fuit olim *προσεοικέναι*? De integritate eius non dubitat Valck. in Steph. Thes. — *ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα ἔτη.* Contra Pamphila apud Gell. XV 23 Hellanici et Herodoti et Th. aetates conferens hunc initio belli Peloponnesii quadraginta annos natum fuisse memorat, quam rationem ex Apollodori chronicis illam sumpsisse ostendit Diels. l. l. p. 48 sqq. Ita, cum Th. ultra bellum vixerit, eum dumtaxat segtuagenarium e vita decessisse efficitur. Cum Pamphila fere consentiunt Suid. *ἤκμαζε κατὰ τὴν πζ' ὀλυμπιάδα* (nam *ἀκμή* annus fere quadragesimus est) et Euseb. II p. 108 ed. Schoen. *τότε* (i. e. cum pestilentia Athenis esset) *καὶ Θ. ὁ συγγραφεὺς παρ' Ἀθηναίοις ἤκμαζε.* Minus definitum est quod Aphthon. apud Walz. I p. 88 bellum exortum esse dicit *ὡς εἰς ἄνδρας ἀφίκετο.* Sed veteres de Th. aetate nihil traditum accepisse, sed suspicatos esse et dissensus ostendit et verbis significatum est; nam fuisse videtur dicit Pamphila, *λέγεται παύσασθαι τὸν βίον* Marc. Coniecturam procul dubio fecerunt ex ipsis scriptoris verbis, qui V 26, 5 se bello superstitem fuisse scribit *αἰσθανόμενον τῇ ἡλικίᾳ.* Cum enim dissentirent quibus aetatis terminis vigor mentis contineretur, diversa de Th. aetate statuerunt. Quam diu Th. confecto bello Peloponnesiaco superstes fuerit, parum constat. Non ultra annum 402 eum vixisse Letronnius putat apud Did. p. LXX. Certe ante terrae motum anni 400 aut anni 396 a. Chr. n. videtur mortuus esse. Cf. Rosch. p. 102 sqq. et adn. ad Thucyd. III 116, 2. Praeterea iis quae de operibus Archelai regis II 100, 2 narrat, quibus hunc per totum regnum occupatum fuisse veri est simile, probabile fit ultra huius mortem (399 a. Ch.) eum vitam extendisse. Cf. Ullr. Symb. p. 146 sq. *Γεγονότα* post *ἔτη* audacter interposuit Ritter. — *μὴ πληρώσαντα ... τὴν προθεσμίαν.* Totum enim bellum Pelop. usque ad eversum Atheniensium imperium et captos longos muros et Piraeeum conscribere constituerat (V 26, 1); sed ubi substiterit, de eo cf. § 45 et Anon. § 5.

§ 35. *ζηλωτὴς δέ* cet. Cf. schol. Thuc. l. IV extr. „Thucydidem cum Platone inter imitatores Homeri esse relatum a Longino Subl. 14. Dionysio Hal. Art. rhet. II 2 supra diximus; accedunt de Thucydide testimonia Pseudoplutarchi Vit. Hom. 2 c. 72 et Marcellini § 35. 37.“ Sengeb. Dissert. Hom. I p. 143. Fuerunt qui novam hinc partem inciperent. Sed probabilius est, ut in altera et tertia quas nos statuimus partibus factum est, ita hic quoque post ea quae de Th. vita narrantur de opere eius dis-

εἰς μὲν τὴν οἰκονομίαν Ὁμήρου, Πινδάρου δὲ εἰς
τὸ μεγαλοφυὲς καὶ ὑψηλὸν τοῦ χαρακτῆρος, ἀσα-
φῶς δὲ λέγων ἀνὴρ ἐπίτηδες, ἵνα μὴ πᾶσιν εἴη
βατὸς μηδὲ εὐτελὴς φαίνηται παντὶ τῷ βουλομένῳ
νοούμενος εὐχερῶς, ἀλλὰ τοῖς λίαν σοφοῖς δοκι-
μαζόμενος παρὰ τούτοις θαυμάζηται· ὁ γὰρ τοῖς
ἀρίστοις ἐπαινούμενος καὶ κεκριμένην δόξαν λαβὼν
ἀνάγραπτον εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον κέκτηται τὴν
τιμήν, οὐ κινδυνεύουσαν ἐξαλειφθῆναι τοῖς ἐπι-
κρίνουσιν. ἐζήλωσε δὲ ἐπ' ὀλίγον, ὥς φησιν Ἄντυλ- 36
λος, καὶ τὰς Γοργίου τοῦ Λεοντίνου παρισώσεις

putatum esse, et omnino qui tales vitas conscribebant primum de scriptoris vita, deinde de operum eius virtutibus exponere solebant atque ita prudentibus rem instituendam esse ipse Marc. in initio (§ 1) pronuntiavit. — *εἰς . . . οἰκονομίαν Ὁμήρου.* Hoc mirum iudicium est, cum diversissima sit descriptio carminum Homericorum et historiae Thucydideae. Paulo rectius § 37 in aliis quaeritur imitatio Homerica, si ulla statuenda. — *Πινδάρου . . . χαρακτῆρος.* Sublimitati quidem studuit (cf. § 39), sed Pindarum ea in re non est imitatus. — *ἀσαφῶς δὲ . . . ἐπίτηδες.* Grau. *λέγειν ἀνὴρ* (vel *ἀνὴρ*) *ἐπιτηδεύει* conicit, quanquam ipse fatetur participium fortasse ad *γέγονεν* referri posse; sin minus, sufficit *λέγει* pro *λέγων.* „De Thucydidis obscuritate in contionibus queritur Cicero eamque rerum compressioni adscribit [in Brut. 7, 29; cf. Orat. 9]; nam verborum prope numerum sententiarum numero consecutus est [secundum eiusdem dictum de Orat. II 13]. Quin etiam in Thucydide obscuritas a verbis provenit, ut vel illa indicant Dionysii Hal.: *εὐαρίθμητοι γάρ τινές εἰσιν οἵ πάντα τὰ Θουκυδίδου συμβαλεῖν δυνάμενοι, καὶ οὐδ' οὗτοι χωρὶς ἐξηγήσεως γραμματικῆς ἔνιοι.*" Huds. De obscuritate Thucydidis et Dionysius saepe questus est, velut p. 951, et alii nonnulli, de quibus cf. Blass. Eloqu. Gr. ab Alex. usque ad Aug. p. 100 et 131. Praeterea vide infra § 50. Ex his autem Marcellini verbis Didotus (Proleg. p. XXV) Thucydidem, ut vulgo lectorum aditum horum librorum intercluderet, ne, si popularis facta esset haec historia, vexaretur, consulto obscuritati studuisse existimandum esse male collegit. — *ἵνα μὴ . . . βατός.* „Sumpta sunt ex epigrammate in Thucydidem (Anal. Brunck. t. III p. 265), cuius hexametri alterius initium est: *εἰμὶ γὰρ οὐ πάντεσσι βατός.*" Grau. Est Anth. Pal. IX 583. — *εἴη . . . φαίνηται.* Mutatio modorum similis est ei cuius exempla reperiuntur Thuc. III 22, 8. VI 96, 3, ubi vid. adn. — *τοῖς λίαν σοφοῖς . . . θαυμάζηται.* Quibus scripserit Thucydides ipse significat I 22, 4.

§ 36. *Ἄντυλλος.* Cf. adn. § 22. — *Γοργίου.* „Multum huic maximi quique viri qui postea secuti sunt debuerunt; nam, ut Philostratus in Epist. ait, Critias ac Thucydides acceptum illi referunt orationis genus, quod Philostratus [Epist. ad Iuliam Aug. p. 364; cf. Vit. soph. p. 209]

καὶ τὰς ἀντιθέσεις τῶν ὀνομάτων, εὐδοκιμούσας κατ' ἐκεῖνο καιροῦ παρὰ τοῖς Ἕλλησι, καὶ μέντοι καὶ Προδίκου τοῦ Κείου τὴν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασιν ἀκρι-
37 *βολογίαν. μάλιστα δὲ πάντων, ὅπερ εἴπομεν, ἐζήλωσεν Ὅμηρον καὶ τῆς περὶ τὰ ὀνόματα ἐκλογῆς καὶ τῆς περὶ τὴν σύνθεσιν ἀκριβείας, τῆς τε ἰσχύος τῆς κατὰ τὴν ἑρμηνείαν καὶ τοῦ κάλλους καὶ τοῦ*
38 *τάχους. τῶν δὲ πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων τε καὶ ἱστορικῶν ἀψύχους ὥσπερ εἰσαγόντων τὰς συγγραφὰς καὶ ψιλῇ μόνῃ χρησαμένων διὰ παντὸς διηγήσει, προσώποις δὲ οὐ περιθέντων λόγους τινὰς οὐδὲ ποιησάντων δημηγορίας, ἀλλ' Ἡροδότου μὲν ἐπιχειρήσαντος, οὐ μὴν ἐξισχύσαντος (δι' ὀλίγων γὰρ ἐποίησε λόγων ὡς προσωποποιίας μᾶλλον ἤπερ δημηγορίας), μόνος ὁ συγγραφεὺς ἐξεῦρέ τε δημη-*

vocat *μεγαλόγνωμον καὶ τὴν ὀφρῦν* ... Vid. Voss. de Rhetorices nat. et constit. c. 10." Huds. De Thucydidis imitatione Gorgiae cf. § 51. Dion. Hal. p. 792. 869. Bekk. de sophisticarum artium vestigiis apud Thuc. p. 25 sqq., de Gorgiae genere dicendi Muell. Hist. liter. Gr. II p. 320 sq. — *παρισώσεις καὶ τὰς ἀντιθέσεις τῶν ὀνομ.* Harum figurarum exempla habes I 33, 4. 37, 4. 70, 1. 4. 138, 3. 144, 4. II 42, 2. 43, 4. 62, 3. III 38, 4. IV 20, 3. 62, 4. V 91, 2. VI 76, 2. 3. VII 15, 1 et I 33, 4. 41, 3. 70, 2. 3. 6. 121, 4. III 37, 4. 38, 1. 56, 3. 82, 4—8. IV 105, 4. Cf. Bekk. l. l. p. 30 sqq. et Muell. l. d. p. 366. — *εὐδοκιμούσας . . . Ἕλλησι.* Cf. Rosch. l. d. p. 338 sq. — *Προδίκου.* Huius notissimi sophistae dictionem Thucydidem imitatum esse etiam schol. ad. l. IV extr. affirmat. Prodici in vocabulis discernendis nimia diligentia notissima est ex Platonis Protagora aliisque scriptis, de Thucydidis diligenta simili cf. I 69, 6. 77, 4. II 62, 4. III 39, 2. VII 77, 1. Add. Speng. *Συναγωγὴ τεχνῶν* p. 53. Bekk. l. d. p. 41 sqq. Muell. l. d. p. 331 et 362.

§ 37. *ὅπερ εἴπομεν.* § 35, ubi vid. — *τοῦ τάχους.* Est *τὸ τάχος τῆς σημασίας* sive brevitas quaedam. Cf. § 51 et Dion. Hal. p. 775. 793. Vix recte explicatur a Roschero p. 337. — *ζηλοῦν τινά τινος* dixisse etiam Sophoclem et fortasse Isocratem apparet ex Steph. Thes.

§ 38. *εἰσαγόντων.* Malo *εἰσαγαγόντων* propter ea quae sequuntur. Antea *ὥσπερ ἀψύχους* conicit Krueg. Certe *ὥσπερ* cum *ἀψύχους* cohaerere manifestum est. „*Ἀψύχους συγγραφάς* appellat veluti anima carentes historias, in quibus non, ut apud Thuc., orationibus res gestae distinctae sint, sed quae *ψιλὴν διήγησιν* habeant." Ernest. Lex rhet. — *Ἡροδότου* cet. De Herodoti orationibus vid. Creuzer. Art. histor. p. 165 et Rosch. l. d. p. 172 sq. — *δημηγορίας.* De Thucydidis contionibus cf. Heimanni de Thucydidis orationibus dissertatio Berol. 1833, Meditationes criticae de orationibus Thucydideis scriptae a I. A. Pfau. Quedlinb. et Lips. 1836, Langreuter

γορίας καὶ τελείως ἐποίησε μετὰ κεφαλαίων καὶ
διαιρέσεως, ὥστε καὶ στάσει ὑποπίπτειν τὰς δη-
μηγορίας· ὅπερ ἐστὶ λόγων τελείων εἰκών. τριῶν 39
δὲ ὄντων χαρακτήρων φραστικῶν, ὑψηλοῦ, ἰσχνοῦ,
μέσου, παρεὶς τοὺς ἄλλους ἐζήλωσε τὸν ὑψηλόν,
ὡς ὄντα τῇ φύσει πρόσφορον τῇ οἰκείᾳ καὶ τῷ
μεγέθει πρέποντα τοῦ τοσούτου πολέμου· ὧν γὰρ
αἱ πράξεις μεγάλαι, καὶ τὸν περὶ αὐτῶν ἔπρεπε
λόγον ἐοικέναι ταῖς πράξεσιν. ἵνα δὲ μηδὲ τοὺς 40
ἄλλους ἀγνοῇς χαρακτῆρας, ἴσθι ὅτι μέσῳ μὲν
Ἡρόδοτος ἐχρήσατο, ὃς οὔτε ὑψηλός ἐστιν οὔτε
ἰσχνός, ἰσχνῷ δὲ ὁ Ξενοφῶν. διά γε οὖν τὸ ὑψη- 41
λὸν ὁ Θουκυδίδης καὶ ποιητικαῖς πολλάκις ἐχρή-
σατο λέξεσι καὶ μεταφοραῖς τισι. περὶ δὲ πάσης τῆς

„Num orationes Thucydideae revera habitae sint“ Cell. 1853, Hueppe de orat. operi Th. insertis. Magni Strelitii 1874, Michaëler Ueber die Reden in dem Geschichtsw. des Th. Bozen 1874. Add. de histor. Thucyd. comment. p. 28 sq. et Rosch. l. d. p. 144 sqq. Muell. l. d. II p. 355 sqq. — *ὥστε καὶ ... ὑποπίπτειν*, ut et ad certum causae statum revocari possint. Cf. Grau., qui de *ὑποπίπτειν* confert § 41. 42, sed frustra antea sollicitat verba *κεφαλαίων καὶ διαιρέσεως*, i. e. capitibus et (quae iis nititur, ex iis efficitur, iusta) partitione. „De *στάσει* exposuit Quintilianus III 6 § 1—22.“ Ritt. Cf. Ernest. Lex. technol. — *ὅπερ*. De neutro cf. adn. ad Thuc. I 35, 5. *Οἰκεῖον* tamen paulo post pro *εἰκών* substantivo legendum coniecit Grau.

§ 39. *τὸν ὑψηλόν*. „Sublimem esse Thucydidem fatetur Dionysius eiusque characteri *ἀξίωμα* et *ὄγκον* assignat Hermogenes; ei autem gravitatem et maiestatem passim fere omnes concedunt.“ Huds. De sublimitate Thucydidis cf. § 35. 50. 51. 53. 56. 59. — *ὡς ὄντα πολέμου*. Tertia causa ad orationes potissimum spectans sequitur § 56 in verbis *οἶμαι δέ* cet.

§ 40. *μέσῳ Ἡρόδοτος ἐχρήσατο*. „Idem plane de eo Dion. Hal., qui in libello de vocum structura Herodotum medium characterem [seu genus dicendi] cum Homero secutum esse scribit.“ Huds. Cf. Baehr. Herodot. t. IV p. 421. — *ἰσχνῷ . . . Ξενοφῶν*. „Ita diserte de eo Dion. Hal. in praeceptis de oratione nuptiali, extremis fere verbis.“ Huds. Cf. Weisk. Disputat. de ingen. Xenoph. in eius ed. Xenoph. I p. LVI sqq.

§ 41. *γὲ οὖν*. Krueger *δ' οὖν* coniicit, satis probabiliter post interpositionem. Cf. adn. ad Thuc. I 3, 4. — *ποιητικαῖς . . . λέξεσι*. „Vide [§ 52] Dionysium Hal. de Thucydidis idiomate [p. 794] et Longinum *περὶ ὕψους* c. 20 et 34.“ Huds. Non male Demetrius 113: *Θουκυδίδης μέντοι*, inquit, *κἂν λάβῃ παρὰ τῶν ποιητῶν* (aut *τοῦ ποιητοῦ*) *τι, ἰδίως αὐτῷ χρώμενος ἴδιον τὸ ληφθὲν ποιεῖ*. — *μεταφοραῖς τισι*. Cogitavit fortasse de exemplis qualia sunt

συγγραφῆς ἐτόλμησάν τινες ἀποφήνασθαι ὅτι αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς συγγραφῆς οὐκ ἔστι ῥητορικῆς, ἀλλὰ ποιητικῆς. καὶ ὅτι μὲν οὐκ ἔστι ποιητικῆς δῆλον ἐξ ὧν οὐχ ὑποπίπτει μέτρῳ τινί. εἰ δέ τις ἡμῖν ἀντείποι ὅτι οὐ πάντως ὁ πεζὸς λόγος ῥητορικῆς ἐστιν, ὥσπερ οὐδὲ τὰ Πλάτωνος συγγράμματα οὐδὲ τὰ ἰατρικά, λέγομεν ὅτι ἀλλ' ἡ συγγραφὴ κεφαλαίοις
42 *διαιρεῖται καὶ ἐπὶ εἶδος ἀνάγεται ῥητορικῆς· κοινῶς μὲν πᾶσα συγγραφὴ ἐπὶ τὸ συμβουλευτικόν (ἄλλοι δὲ καὶ ὑπὸ τὸ πανηγυρικὸν ἀνάγουσι, φάσκοντες ὅτι ἐγκωμιάζει τοὺς ἀρίστους ἐν τοῖς πολέμοις γενομένους), ἐξαιρέτως δὲ ἡ Θουκυδίδου [ἐν] τοῖς τρισὶν εἴδεσιν ὑποπίπτει, τῷ μὲν συμβουλευτικῷ διὰ τῶν ὅλων δημηγοριῶν, πλὴν τῆς Πλαταιέων καὶ Θηβαίων ἐν τῇ τρίτῃ, τῷ δὲ πανηγυρικῷ διὰ τοῦ ἐπιταφίου, τῷ δὲ δικανικῷ διὰ τῆς δημηγορίας τῶν Πλαταιέων καὶ τῶν Θηβαίων, ἃς ἀνωτέρω τῶν ἄλλων ὑπεξειλόμεθα. ὅπου γὰρ δικασταὶ κρίνουσι Λακεδαιμονίων οἱ παραγενόμενοι καὶ κρίνεται πρὸς τὴν ἐρώτησιν ὁ Πλαταιεὺς καὶ ἀπολογεῖται περὶ ὧν ἐρωτᾶται διὰ πλειόνων τοὺς λόγους ποιούμενος καὶ ἀντιλέγει τούτοις ὁ Θηβαῖος εἰς ὀργὴν τὸν*

VI 18, 4. 86, 1. — *ὅτι αὐτὸ . . . ἀλλὰ ποιητικῆς.* Carpi his verbis Dionysium monet Peters. l. l. p. 5; hunc enim p. 777 dixisse *ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω, καλαὶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφότεραι· οὐ γὰρ ἂν αἰσχυνθείην ποιήσεις αὐτὰς* (Herodoti scil. et Th. historias) *λέγων.* De coniunctione historiae et poësis apud veteres cf. de hist. Th. comment. p. 71 et Ulric. Historiogr. ant. p. 301; sed apud Thucydidem haec coniunctio exigua est. — *ὥσπερ . . . τὰ ἰατρικά.* Ad Aristot. Poet. 1, 7. 8 respici arbitratur Ritter. Ibi tamen talia scripta, etiamsi versibus efferantur, non fieri carmina demonstratur, hic non esse ea *ῥητορικῆς.* — *ἀλλ'.* Hanc particulam melius afuturam esse dicens mire explicat Goell.; at per notam ellipsin (hic *εἰ μὴ τὰ Πλάτ. συγγρ.*) significat certe. Cf. Matth. Gr. § 613. Ritter tamen *ὅτι* orationi rectae praepositum esse existimat.

§ 42. *ἐν τῇ τρίτῃ.* III 53 sqq. — *τοῦ ἐπιταφίου.* II 35 sqq. ,,Hanc orationem maximam [quidem] partem pertinere ad genus demonstrativum e dicendi consilio patet; quae vero [orator] adiungit ad excitandos reliquorum civium animos et ad similem virtutem patriae probandam sunt e genere deliberativo (Dion. t. V p. 297).“ Gottl. ad Orat. funebr. p. 70. Cf. Schol. Hermog. IV p. 52. 58 Walz. — *δικασταὶ . . . οἱ παραγεν.* Cf. III 52, 3. — *τὴν ἐρώτησιν.* Cf. III 52, 4.

Λακεδαιμόνιον προκαλούμενος, ἡ τοῦ λόγου τάξις καὶ μέθοδος καὶ τὸ σχῆμα δικανικὸν καθαρῶς ἀποφαίνει τὸ εἶδος. λέγουσι δέ τινες τὴν ὀγδόην 43 *ἱστορίαν νοθεύεσθαι καὶ μὴ εἶναι Θουκυδίδου, ἀλλ' οἱ μέν φασιν εἶναι τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, οἱ δὲ Ξενοφῶντος. πρὸς οὓς λέγομεν ὅτι τῆς μὲν θυγατρὸς ὡς οὐκ ἔστι δῆλον· οὐ γὰρ γυναικείας ἦν φύσεως τοιαύτην ἀρετήν τε καὶ τέχνην μιμήσασθαι· ἔπειτα, εἰ τοιαύτη τις ἦν, οὐκ ἂν ἐσπούδασε λαθεῖν, οὐδ' ἂν τὴν ὀγδόην ἔγραψε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ κατέλιπεν ἄν, τὴν οἰκείαν ἐκφαίνουσα φύσιν. ὅτι δὲ οὐδὲ Ξενοφῶντός ἐστιν ὁ χαρακτὴρ μόνον οὐχὶ βοᾷ· πολὺ γὰρ τὸ μέσον ἰσχνοῦ χαρακτῆρος καὶ ὑψηλοῦ. οὐ μὴν οὐδὲ Θεοπόμπου, καθά τινες ἠξίωσαν. τισὶ δέ, καὶ μᾶλλον τοῖς* 44 *χαριεστέροις, Θουκυδίδου μὲν εἶναι δοκεῖ, ἄλλως δ' ἀκαλλώπιστος, δι' ἐκτύπων γεγραμμένη, καὶ πολλῶν πλήρης ἐν κεφαλαίῳ πραγμάτων καλλωπισθῆναι καὶ λαβεῖν ἔκτασιν δυναμένων. ἔνθεν*

§ 43. *λέγουσι δὲ ... νοθεύεσθαι.* At Thucydidem, quem scriptor se esse 6, 5 et 60, 3 profitetur, huius libri esse auctorem satis demonstrarunt Gailius in Philolog. a. 1818 p. 201 sqq. Krueger post Dion. Historiogr. p. 251 sqq. Cf. ed mai. II 1 p. 7 sqq. — *θυγατρὸς.* Timotheo filio, quem Polemo ex monumentis sepulcralibus cognovit, ideo sine dubio octavum librum non assignaverunt quod is patri non superstes fuit. Praeter eum filiam Th. fuisse eamque patri superstitem indidem compertum habebant. — *Ξενοφῶντος.* Hunc ipsum, cum Thucydidis scripta posset supprimere, primum eius monumenta in lucem protraxisse e Diog. Laert. II 57 adnotat Huds. Cf. Krueg. Vit. Thuc. p. 80 sq. Letronn. apud Did. p. LXVI sq. Rosch. l. d. p. 556 sq. Xenophonti octavum librum tribuerunt, quod is Th. opus continuavit, pariterque alii Theopompo. — *πολὺ τὸ μέσον,* amplum discrimen. Cf. Wess. ad Herodot. IX 82. De medio genere dicendi interpretatus *διαφέρει* excidisse coactus est suspicari Ritter. — *Θεοπόμπου.* Cf. adn. § 45.

§ 44. *τισὶ δὲ ... ἀκαλλώπιστος.* Librum octavum reliquis minus perfectum atque expolitum esse evinci non posse ostendit Cueppers de VIII Th. libro non perpolito (diss. Monast. 1884). Suspiciones veterum de ultimo libro inde profectas esse quod hic orationum absentia a reliquis differt cognoscitur ex Dionys. Hal. p. 847. — *δι' ἐκτύπων ... δυναμένων.* Videntur summa capita dictorum oratione obliqua proposita potissimum indicari. Quam rem ex ipsa natura narrationis mutata

καὶ λέγομεν ὡς ἀσθενέστερον πέφρασται καὶ ὀλίγον, καθότι ἀρρωστῶν αὐτὴν φαίνεται συντεθεικώς. ἀσθενοῦντος δὲ σώματος βραχύ τι, καὶ ὁ λογισμὸς ἀτονώτερος εἶναι φιλεῖ· μικροῦ γὰρ συμπάσχουσιν ἀλλήλοις ὅ τε λογισμὸς καὶ τὸ σῶμα.

45 *Ἀπέθανε δὲ μετὰ τὸν πόλεμον τὸν Πελοποννησιακὸν ἐν τῇ Θράκῃ, συγγράφων τὰ πράγματα τοῦ εἰκοστοῦ καὶ πρώτου ἐνιαυτοῦ. εἴκοσι γὰρ καὶ ἑπτὰ κατέσχεν ὁ πόλεμος. τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἓξ ἐτῶν πράγματα ἀναπληροῖ ὅ τε Θεόπομπος καὶ ὁ Ξενοφῶν, οἷς συνάπτει τὴν Ἑλληνικὴν*

explicat Niebuhr in Mus. Rhen. I p. 198. — *ἀρρωστῶν . . . συντεθεικώς*. Potius, antequam opus perfecisset, mortuus esse existimandus est. Cf. adn. § 32. — *καὶ ὀλίγον*. *Κατ' ὀλίγον*, paulo, coniecit Grau., *κατὰ λόγον* Goell. Bekker, qui olim *ὀλίγου* maluit, nunc interpunctione mutata *ὀλίγον* referre videtur ad verbum *συντεθεικώς*. Quod fieri iubens Ritter in interpretatione non multum in eius compositione Thucydidem elaboravisse manifestum est prorsus neglexit *καθότι* particulam huic explanationi obstantem. *Ὀλίγον* nisi corruptum sit, intercidisse aliquam vocem, ut *θαυμαζόμενον*, suspicatur Hoffman. Voluitne auctor verbis *ὀλίγον πέφρασται* exprimere sermonem esse parum comptum an *ὀλίγον* ei est breviter? — *μικροῦ*. Saepius *ὀλίγου*. Cf. Matth. Gr. § 355 adn. 2.

§ 45. Dubitari potest utrum haec paragraphus cum superiore parte an cum ea quae sequitur iungenda sit. Ne idem scriptor post ea quae de morte Thucydidis § 31 sqq. dicta sunt denuo de eadem re loquatur, secunda pars a § 45 est incohanda. Accedit quod idem qui supra Th. post reditum Athenis occisum esse exposuit memorare non potest eum in Thracia mortuum esse. Mirum tamen est auctorem secundae partis a morte Thucydidis ordiri et nomen eius non § 45, sed demum § 46 commemorare, unde secundam particulam temere incipit Ritt., quem vide de hac disputantem p. 28 sqq. — *μετὰ τὸν πόλεμον τὸν Πελοπ.*. Confecti enim huius belli clare I 13, 3. 18, 1. II 65, 12. V 26, 1. 5 et obscurius aliquotiens (cf. Rosch. p. 354) mentionem facit. Ceterum cf. adn. § 34. — *καὶ πρώτου*. *Καί* ita additum est ut de cardinalibus declaratum est ad Thuc. I 29, 1. — *ἐν τῇ Θράκῃ*. Cf. adn. § 31. — *Θεόπομπος*, Isocratis discipulus, Th. opus continuavit et res Graecorum usque ad pugnam apud Cnidum factam persecutus est. Cf. Muell. Fragm. hist. I p. LXVIII sq. — *Ξενοφῶν*. De Xenophonte Thucydidis scriptionem persecuto cf. Niebuhr. Script. minor. p. 464 sqq. et Rosch. l. d. p. 374 et 557 sqq. — *οἷς*. *Ὅς* coni. Grau. „*Οἷς* recte tuetur Niebuhr. l. d. cf. Dion. Hal. Ep. ad Pis. p. 717 *τὴν Ἑλληνικὴν* (*ἱστορίαν*) *καὶ ἣν κατέλιπεν ἀτελῆ Θουκ.*" Hofman. Itaque historiae Graecae Xenophontis duos primos libros Paralipomena Thucydidis, reliquos *Ἑλληνικά* inscribendos esse coniecerunt. „Sed ex h. l. non efficitur diversa fuisse duo opera, verum id tantum, duas

ἱστορίαν. ἰστέον δὲ ὅτι στρατηγήσας ὁ Θουκυ- 46
δίδης ἐν Ἀμφιπόλει καὶ δόξας ἐκεῖ βραδέως ἀφι-
κέσθαι [καὶ] προλαβόντος αὐτὸν τοῦ Βρασίδου,
ἐφυγαδεύθη ὑπ' Ἀθηναίων, διαβάλλοντος αὐτὸν
τοῦ Κλέωνος· διὸ καὶ ἀπεχθάνεται τῷ Κλέωνι
καὶ ὡς μεμηνότα αὐτὸν εἰσάγει πανταχοῦ καὶ κοῦ-
φον. καὶ ἀπελθών, ὥς φασιν, ἐν τῇ Θράκῃ, τὸ
κάλλος ἐκεῖ τῆς συγγραφῆς συνέθηκεν. ἀφ' οὗ 47
μὲν γὰρ ὁ πόλεμος ἤρξατο, ἐσημειοῦτο τὰ λεγόμενα
ἅπαντα καὶ τὰ πραττόμενα, οὐ μὴν κάλλους
ἐφρόντισε τὴν ἀρχὴν ἀλλ' ἢ τοῦ μόνον σῶσαι
τῇ σημειώσει τὰ πράγματα· ὕστερον δὲ μετὰ τὴν
ἐξορίαν ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ τῆς Θράκης χωρίῳ διαι-
τώμενος συνέταξε μετὰ κάλλους ἃ ἐξ ἀρχῆς μό-

§ 46. **ἐν Ἀμφιπόλει** ante **ὁ Θουκ.** collocatur in Guelf. **καὶ κοῦφον** ex Guelf. addidit Westerm.

§ 47. **φασιν** Guelf., **φησιν** vulgo. Ipse Th. hoc non dicit. **πάντα** Guelf. Idem deinde *ἀλλὰ* pro *ἀλλ' ἤ*, nisi, quod *ἀλλά* sane accuratius est. Denique male **ἱστορίαν** pro **ἐξορίαν**.

generales Hellenicorum partes accipi a Marc., alteram qua bellum Pelop. seu Thucydidis opus absolvatur, alteram qua historia Graeca **κατ' ἐξοχήν** dicta initium capiat." Volckmar. de Xenoph. Hellen. p. 14. Cf. Breitenb. ad Hellen. p. II.

§ 46. **ἰστέον δέ** cet. Cf. supra § 23 et ibi adn. — **ἐν Ἀμφιπόλει**, apud Amphip. — **αὐτόν** Ritter **αὐτήν** scripsit cl. § 23. In vulg. **προλαβόντος** neglegentius pro **φθάσαντος** dictum est.— **διὸ καὶ . . . πανταχοῦ.** At cf. § 26 et ibi adn. Ut igitur severum Th. de Cleone iudicium explicarent, suspicati sunt illum odium in Cleonem inde concepisse quod ab hoc accusatus esset.— **ἀπελθών, ὡς φασίν, ἐν τῇ Θράκῃ.** Ἐν dictum est pro iusto *εἰς*, ut apud alios recentiores. Cf. § 55. Ceterum hic et § 47 sic loquitur Marc. quasi per omne illud tempus Th. in Thracia commoratus sit, quod repugnat ipsius verbis V 26, 5 *γενομένῳ παρ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασι*. Cf. adn. § 25. — **ἐκεῖ . . . συνέθηκεν.** Et quidem Scaptesulae secundum § 47 et § 25, ubi cf. adn., et Plut. de Exsil. 14. Hos libros tum scriptos esse cum Thucydides in exilium pulsus esset etiam Cicero de Orat. II 13 dicit. Sed id de brevi rerum consignatione et prima librorum adumbratione intellegi potest, et ne hoc quidem propter ea quae modo monuimus dici potest nullo alio loco nisi Scaptesulae factum esse. Eandem interpretationem admittunt verba Plutarch. l. d. Cf. etiam Dio. Cass. XXXVIII 28, 1. Perfectam qualem habemus hanc historiam non esse ante confectum bellum Pelop. et ante reditum in patriam Thucydidi concessum indicatum est § 45 idque confirmatur iis ipsius Th. locis ubi finis belli (cf. adn. § 45) et rerum post id factarum mentionem inicit (cf. adn. § 34).

§ 47. **ἀφ' οὗ μὲν . . . πραττόμενα.** Cf. I 1.

48 νον ἐσημειοῦτο διὰ τὴν μνήμην. ἔστι δὲ τοῖς
μύθοις ἐναντίος διὰ τὸ χαίρειν ταῖς ἀληθείαις.
οὐ γὰρ ἐπετήδευσε τοῖς ἄλλοις ταὐτὸν συγγρα-
φεῦσιν οὐδὲ ἱστορικοῖς, οἳ μύθους ἐγκατέμιξαν
ταῖς ἑαυτῶν ἱστορίαις, τοῦ τερπνοῦ πλέον τῆς
ἀληθείας ἀντιποιούμενοι. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν οὕτω·
τῷ συγγραφεῖ δ' οὐκ ἐμέλησε πρὸς τέρψιν τῶν
ἀκουόντων, ἀλλὰ πρὸς ἀκρίβειαν τῶν μανθανόν-
των γράφειν. καὶ γὰρ ὠνόμασεν ἀγώνισμα τὴν
ἑαυτοῦ συγγραφήν. πολλὰ γὰρ τῶν πρὸς ἡδονὴν
ἀπέφυγε, τὰς παρενθήκας, ἃς εἰώθασι ποιεῖν οἱ
49 πλείονες, ἀποκλίνας, ὅπου γε καὶ παρ' Ἡροδότῳ
καὶ ὁ δελφίς ἐστιν ὁ φιλήκοος καὶ Ἀρίων ὁ κυ-
βερνώμενος μουσικῇ, καὶ ὅλως ἡ δευτέρα τῶν ἱστο-
ριῶν τὴν ὑπόθεσιν ψεύδεται· ὁ δὲ συγγραφεὺς
οὗτος ἂν ἀναμνησθῇ τινος περιττοῦ, διὰ μὲν τὴν
ἀνάγκην λέγει, διηγεῖται δὲ μόνον εἰς γνῶσιν τῶν
ἀκουόντων ἀφικνούμενος. ὅ τε γὰρ περὶ Τηρέως
αὐτῷ λόγος πέφρασται μόνον περὶ παθῶν τῶν

§ 49. *ὅπου γε* cum minore interpunctione ante haec Bekk. Quod a Guelf. confirmatum nunc recepimus. Vulgo *ὅπου γὰρ* maiore distinctione praecedente. Proximum *καὶ* Rittero suspectum est.

§ 48. *τοῖς μύθοις ἐναντίος*. Cf. I 21. 22 et Rosch. l d. p. 132 sqq. — *συγγρ. οὐδὲ ἱστορ.* Cf. adn. 5, 1. — *πλέον τῆς*. Praestat *πλέον ἢ τῆς*. — *οὐκ ἐμέλησε . . . γράφειν*. Iterum cf. I 21. 22. — *καὶ γὰρ . . . συγγραφήν*. „*Καὶ γὰρ κτῆμα ἐς ἀεὶ μᾶλλον ὠνόμασεν ἢ ἀγώνισμα τὴν ἑαυτοῦ ξωγγραφήν* legendum; quae lectio facile elicitur ex ipsomet Thucydide c. 22.“ Ae. Port. Et Steph. — *τὰς παρενθήκας . . . ἀποκλίνας* Cf. de hist. Thuc. comment. p. 34 sq. *Παρενθήκας* Thucydides *ἐκβολὰς τοῦ λόγου* vocat I 97, ubi vid. adn.

§ 49. *ὅπου γε* legendum coniecit Schaef. ad Dion. de compos. verb. p. 68, et sic scripserunt recentiores. Secundum vulgatam apodosis in enuntiato *ὁ δὲ συγγραφεὺς* cet. inesse videtur, sive *δέ* delendum sive in apodosi ideo adiectum est quia *ὁ συγγραφεύς* Herodoto opponitur. Et *ὅπου γάρ* sic Thucyd. VIII 27. 96. — *παρ' Ἡροδότῳ*. I 23. 24. — *κυβερνώμενος*. „Debebat esse *κυβερνῶν [τὸν δελφῖνα]*· sed fortasse ille erat usus scribendi huius scriptoris.“ Did. Medii exemplum alterum ex Aristot. Probl. petitum adnotatum est in Steph. Thes. — *περὶ Τηρέως . . . λόγος*. II 29. — *περὶ παθῶν τῶν γυναικῶν*. De his dicendi occasio ibi fuit nulla. Sed tu de causis cur haec fabula et paucae similes a Thuc. in historiam receptae sint cf. ibi adn. ed. mai. I 1 p. 44 sqq.

γυναικῶν, ἥ τε Κυκλώπων ἱστορία τῶν τόπων
ἐμνημονεύθη χάριν, καὶ ὁ Ἀλκμαίων ὅτε σωφρονεῖν
μνημονεύεται, ἔνθα τὰ τῆς σωφροσύνης αὐτοῦ
νήσους ποιεῖ, τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἀκριβοῖ. περὶ μὲν 50
οὖν τοὺς μύθους τοιοῦτος. δεινὸς δὲ ἠθογρα-
φῆσαι. καὶ ἐν μὲν τοῖς μέρεσι σαφής, ὑπὸ δὲ τὴν
σύνταξιν ἐνίοτε διὰ τὸ ἐπιτεῖνον τῆς ἑρμηνείας
ἄδηλος εἶναι δοκῶν. ἔχει δὲ χαρακτῆρα ὑπέρσεμνον
καὶ μέγαν, τὸ δὲ τῆς συνθέσεως τραχύτητος ὂν
μεστὸν καὶ ἐμβριθὲς καὶ ὑπερβατικόν, ἐνίοτε δὲ
καὶ ἀσαφές. αἱ δὲ βραχύτητες θαυμασταὶ καὶ τῶν
λέξεων οἱ νόες πλείονες. τὸ δὲ γνωμολογικὸν αὐτοῦ 51

§ 50. καὶ post δὲ om. Pal. et Guelf.

et Rosch. l. d. p. 136 sqq. — *Κυκλώπων ἱστορία.* Vid. VI 2. — *ὁ Ἀλκμαίων.* Vid. II 102. — *ὅτε ... ποιεῖ.* In his aliquid corruptum est. Et in priore quidem membro ὅτε σωφρονεῖ scripsit Goell., ὅτ' ἐσωφρόνει coniecit Grau.; in altero hic aut post ποιεῖ addendum οἰκητάς aut οἰκίζει scribendum, ille τὰς τῆς et ἱστορεῖ pro ποιεῖ legendum censuit. Nos malumus ὅπου σωφρονεῖν et postea ἐνταῦθα. Ritter pro ἔνθα τὰ scripsit αἰτίαν. Ποιεῖ eidem auctoris neglegentiae debetur cui supra § 23 πεμφθείς et λαμβάνει atque § 26 προλαβόντος αὐτόν. Insulas ipsas cognosces ex II 102, 3. — *οὐκ ἀκριβοῖ*, non diligenter (s. sigillatim) persequitur.

§ 50. *δεινὸς δὲ ἠθογραφῆσαι.* Orationibus praecipue. Cf. Rosch. l. d. p. 149 et 188 sqq. Ipse Marcellinus illustrat § 51 extr. Si sequimur tamen Dionysium Hal. p. 776, Thucydides τὰ πάθη, Herodotus τὰ ἤθη melius depingit. — *ὑπό.* „Immo περί." Bekk. Aut κατά. — *διὰ τὸ ἐπιτεῖνον τῆς ἑρμηνείας*, propter longitudinem periodorum et sententiarum. Cf. Ernest. Lex. rhet. Pressam orationem mavult significari Krueg. — *ὑπέρσεμνον.* Cf. adn. § 39. — *τραχύτητος.* De asperitate Thucydidea cf. Dion. Hal. p. 869. ed mai. I 1 p. 294 sqq. et de hist. Thuc. comment. p. 87 sq. Add. Ioann. Sic. VI p. 101. „Ὂν participio libenter caream." Krueg. Commate, non puncto posito post μέγαν etiam haec ex ἔχει pendere posse opinatur Ritt. — *ἐμβριθές.* Cf. § 56. Dion. p. 869. — *ὑπερβατικόν.* Idem docetur § 56. Cf. Dion. p. 943. Theon. in Progymn. I p. 188 Walz., auctor libri περὶ ὕψους 22 et de hyperbatis Thucydideis ed. mai. I 1 p. 298 sqq. et de hist. Thuc. comment. p. 95 sq. — *ἀσαφές.* Cf. adn. § 35. — *βραχύτητες.* De brevitate Thucydidea cf. § 53. 56. Dion. p. 794. 951 et ed. mai. I 1 p. 280 sqq. de hist. Thuc. comment. p. 79 sqq. Rosch. p. 348 sqq. — *τῶν λέξεων οἱ νόες πλείονες*, verbis sententiae plures. Cf. § 56. Sententiis magis quam verbis abundans dicitur a Cic. de Orat. II 22. Cf. ed. mai. l. d. De plurali νόες vid. Kuehn. Gr. max. § 139 adn. 5.

§ 51. *τὸ δὲ γνωμολογικὸν*

πάνυ ἐπαινετόν. ἐν δὲ ταῖς ἀφηγήσεσι σφόδρα δυνατός, ναυμαχίας ἡμῖν καὶ πολιορκίας νόσους τε καὶ στάσεις διηγούμενος. πολυειδὴς δὲ ἐν τοῖς σχήμασι, τὰ πολλὰ καὶ τῶν Γοργίου τοῦ Λεοντίνου μιμούμενος, ταχὺς ἐν ταῖς σημασίαις, πικρὸς ἐν ταῖς αὐστηρότησιν, ἠθῶν μιμητὴς καὶ ἄριστος διαγραφεύς· ὄψει γοῦν παρ' αὐτῷ φρόνημα Περικλέους καὶ Κλέωνος οὐκ οἶδ' ὅ τι ἂν εἴποι τις, Ἀλκιβιάδου νεότητα, Θεμιστοκλέους πάντα, Νικίου χρηστότητα, δεισιδαιμονίαν, εὐτυχίαν μέχρι Σικελίας, καὶ ἄλλα μυρία, ἃ κατὰ μέρος ἐπιδεῖν πει-
52 ρασόμεθα. ὡς ἐπὶ πλεῖστον δὲ χρῆται τῇ ἀρχαίᾳ ἀτθίδι [τῇ παλαιᾷ, ᾗ τὸ ξ ἀντὶ τοῦ σ παρείληφεν], ὅταν ξυνέγραψε καὶ ξυμμαχία λέγῃ καὶ τὴν δίφθογγον τὴν αι ἀντὶ τοῦ α γράφῃ αἰεὶ λέγων. καὶ ὅλως εὑρετής ἐστι καινῶν ὀνομάτων. τὰ μὲν

§ 52. ξυμμαχία Pal. Guelf., vulgo ξυμμαχίαν. Nihil refert, etsi Latini in talibus plerumque praeferunt casum e verbo suspensum, quem ne Graeci quidem spernunt. Vid. Theod. Kock ad Ar. Av. 58.

αὐτοῦ. Creber sententiis dicitur in Cic. Brut. 7. — ἐν δὲ ... σφόδρα δυνατός. Significatur evidentia narrationis Thucydideae. — ναυμαχίας. Sinus Crisaei potissimum l. II extr. et Syracusanas l. VII, πολιορκίας Plataearum l. II et Syracusarum l. VI et VII, νόσους pestilentiam Atticam l. II, στάσεις Corcyrae l. III. In his enim illa evidentia praecipue cernitur. — πολυειδὴς δὲ ἐν τοῖς σχήμασι. Cf. Dion. p. 793. Hoc iudicium quodammodo coërcetur § 56, ubi vid. — τὰ πολλὰ τῶν Γοργίου. Cf. § 36 et ibi adn. — ταχύς. Cf. § 37 et ibi adn. — αὐστηρότησιν. Cf. ad τραχύτητος vocem paulo ante dicta. — οψει γοῦν cet. Cf. Heilm. Krit. Gedank. p. 126. — φρόνημα Περικλέους. Cf. contiones eius l. I et II. — Κλέωνος. Cf. contio III 37 sqq. IV 27 sq. et al. — Ἀλκιβιάδου νεότητα. Cf. praecipue Niciae et Alcibiadis orationes l. IV. ineunt. — Θεμιστοκλέους πάντα. Θεμιστοκλέους πανουργίαν mavult Grau., Δημοσθένους πάντα Rank. de Aristoph. p. CCCLXXXV, nos Θεμιστοκλέους τὰ πάντα vel πάντα τὸν τρόπον. Respicitur enim ad I 136—138. Vulgatum etsi nimis generatim dictum est, tamen ferendum existimat Ritt. — δεισιδαιμονίαν VII 50. 86. — εὐτυχίαν. Cf. V 16. VI 17. VII 77. Rank. l. d.

§ 52. τῇ ἀρχαίᾳ ἀτθίδι. Cf. Dion. Hal. p. 454. 775. — ξ ἀντὶ τοῦ σ. Cf. Suid. et Phot. in v. ξύν. Ceterum non solum τῇ παλαιᾷ, ut fieri solet, delendum esse putamus, sed etiam ᾗ ... παρείληφεν. Nam ita adduntur quasi hoc unum vetustae dialecto Atticae proprium sit, cum ad eandem pertineat αἰεί pro ἀεί; tum vero nimis insipidum est quod id omnino fieri dicitur quod in sola praepos. ξύν fit. — εὑρετὴς ... και-

*γάρ ἐστιν ἀρχαιότερα τῶν κατ' αὐτὸν χρόνων, τὸ
αὐτοβοεὶ καὶ τὸ πολεμησείοντες καὶ παγ-
χάλεπον καὶ ἁμαρτάδα καὶ ὕλης φακέλους·
τὰ δὲ ποιηταῖς μέλει, οἷον τὸ ἐπηλυγάζεσθαι
καὶ τὸ ἐπήλυδας καὶ τὸ ἀνακῶς καὶ τὰ τοι-
αῦτα· τὰ δὲ ἴδια, οἷον ἀποσιμώσας καὶ κω-
λύμη καὶ ἀποτείχισις καὶ ὅσα ἄλλα παρ' ἄλλοις
μὲν οὐ λέλεκται, παρὰ τούτῳ δὲ κεῖται. μέλει δὲ* 53
*αὐτῷ καὶ ὄγκου τῶν ὀνομάτων καὶ δεινότητος τῶν
ἐνθυμημάτων καί, ὥσπερ φθάσαντες εἴπομεν, βρα-*

ἐπιλύγξαι codd. Cf. adn.
ἐπηλύται codd. Cf. adn.
ἀποσίμωσις codd. Cf. adn.

νῶν ὀνομάτων. Cf. Dion. Hal. p. 791. 793. Talia sunt *ἀποδημητής, κακοξυνετός, ξὺν κακῶς ποιεῖν, περίνοια, περιτέχνησις,* multa cum *ἀντί* composita. — *αὐτοβοεί.* Frequens est apud Thuc. (II 81, 4. III 74, 2. 113, 6. V 3, 2., VIII 23, 2. 62, 2. 71, 1.), sed idem Moeridi probatum est et ex recentioribus scriptoribus habent haud pauci. Vid. interpr. Moer. in h. v. Esse autem antiquius *τῶν κατ' αὐτὸν χρόνων* tantum abest ut verum sit ut antiquissimus eius testis sit Thucydides. Vid. Steph. Thes. — *πολεμησείοντες.* Cf. I 33, 3. Talia desiderativa apud poëtas Atticos usitata ex soluti sermonis scriptoribus Atticis sane a se non adnotata esse praeter *γελασείω* Plat. Phaed. 64 b adnotat Krueg. Habent certe etiam recentiores historici, velut *πολεμησείω* Dio Cass. Procop. al. — *παγχάλεπον καὶ ἁμαρτάδα.* Haec vocabula apud Th. non inveniuntur. Credi tamen potest uno eorum locorum ubi nunc *χαλεπόν* legitur, velut I 142, 3, ubi *γάρ* praecedit, *παγ* excidisse et alterutro duorum locorum ubi *ἁμαρτίαν* traditum est (III 46, 1. VIII 24, 5) olim *ἁμαρτάδα* scriptum fuisse. — Ceterum *παγχάλεπος* Atticis usitatum fuisse liquet e Sturz. Lex. Xen. et Ast. Lex. Plat. *Ἁμαρτάς* est vox Ionica, non tamen prorsus spreta ab Atticis. Vid. Steph. Thes. — *ὕλης φακέλους.* Sic aut similiter praeter Thuc. II 77, 3 multi scriptores dixerunt. Vid. Moer. p. 393 sqq. — *ποιηταῖς μέλει.* Cf. adn. § 41. — *ἐπηλυγάζεσθαι.* Cf. Thuc. VI 36, 2 ibique adn. et Moer. in h. v. — *ἐπήλυδας.* Tradita scriptura falsa est. Aut propter I 9, 2 *ἐπηλύτην* scribendum est (hoc enim ibi codd. praebent) aut propter I 29, 5 *ἐπήλυδας.* Hoc probabilius videtur, quoniam *ἐπηλύτης* novicium est, *ἔπηλυς* apud poëtas frequentissimum (cf. Aesch. Sept. 34. Pers. 243. Suppl. 195. 401. 611. Soph. Phil. 1190). — *ἀνακῶς.* Quanquam apud Herod. et Plut. legitur (cf. adn. VIII 102, 2), tamen apud Atticos, si Th. locum omittimus, videtur poëtarum fuisse. Ex Platone comico affert Moeris. — *ἀποσιμώσας* legendum propter IV 25, 5, nisi mavis *ἀποσιμῶσαι.* — *κωλύμη.* Cf. adn. I 92, 1 et IV 27, 3. 63, 1. — *ἀποτείχισις.* Cf. I 65, 3. Eodem usus est Polyaenus, sed alia vi.

§ 53. *ὄγκου τῶν ὀνομάτων.* Cf. de hist. Thuc. comment. p. 90 sq. — *δεινότητος τῶν ἐνθυμημάτων.* Cf. Dion. p. 897. — *φθάσαντες εἴπομεν.* § 50.

χύτητος συντάξεως· τὰ γὰρ πολλὰ τῶν πραγμάτων καὶ λέξει δείκνυται. τέθεικε δὲ πολλάκις καὶ πάθη καὶ πράγματα ἀντ᾽ ἀνδρῶν, ὡς τὸ *ἀντίπαλον δέος*. ἔχει δέ τι καὶ τοῦ πανηγυρικοῦ ἐν οἷς ἐπιταφίους λέγει, καὶ ποικίλας εἰρωνείας εἰσφέρων καὶ ἐρωτήσεις ποιούμενος καὶ φιλοσόφοις εἴδεσι δημηγορῶν· ἐν οἷς γὰρ ἀμοιβαῖός ἐστι φιλοσοφεῖ. τὴν μέντοι ἰδέαν αὐτοῦ τῶν λέξεων καὶ τῶν συνθέσεων αἰτιῶνται οἱ πλείονες, ὧν ἐστι Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεύς· μέμφεται γὰρ αὐτῷ ὡς πεζῇ καὶ πολιτικῇ λέξει χρῆσθαι μὴ δυναμένῳ, οὐκ εἰδὼς ὅτι δυνάμεως ταῦτα πάντα ἐστὶ περιττῆς καὶ ἕξεως πλεονεξία.

54 Φαίνεται δὲ ἐπὶ τῶν Ἡροδότου χρόνων γενόμενος, εἴ γε ὁ μὲν Ἡρόδοτος μέμνηται τῆς Θηβαίων ἐσβολῆς ἐς τὴν Πλάταιαν, περὶ ἧς ἱστορεῖ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ. λέγεται δέ τι καὶ τοι-

§ 53. **ποικίλας** Pal. Guelf., vulgo **ποικίλως**. **πλεονεξίας** Pal., **πλεονεξίαι** Guelf.

— *πάθη . . . ἀντ᾽ ἀνδρῶν*. Cf. Dion. Hal. p. 803 et ed. mai. I 1 p. 259. de hist. Thuc. comment. p. 74. — *ἀντίπαλον δέος*. Vid. III 11, 1. — *ἔχει δὲ . . . λέγει*. Cf. § 42. — *ἐπιταφίους* cum amplificatione dixit pro sing. *τὸν ἐπιτάφιον*. — *εἰρωνείας*. Longe aliter indicatur § 56, ubi cf. adn. — *ἀμοιβαῖός ἐστι*, i. e. *ἀμοιβαίοις λόγοις* (sive *ἀντιλογίαις*) *χρῆται*. Cf. de his eius *ἀντιλογίαις* Rosch. l. d. p. 164 sqq. — *οἱ πλείονες*. H. e. ex rhetoribus, qui sermonem Thucydideum foro non esse aptum intellexerunt. Cf. Cic. Orat. 9, 31. At eundem plurimi insignes inter Graecos viri in historiis scribendis et admirati et imitati sunt. Vid. de hist. Thuc. comment. p. 54. — *πεζῇ καὶ πολιτικῇ*. Vid. Dion. p. 790, quocum cf. 839. 886.

§ 54. *φαίνεται δέ*. Hinc tertia pars, ut praemonuimus, incipit. — *Ἡροδότου*. Pamphila (cf. adn. § 34) apud Gell. XV 23: Hellanicus, Herodotus, Thucydides . . . iisdem temporibus fere laude ingenii floruerunt et non nimis longe distantibus fuerunt aetatibus. Nam Hellanicus initio belli Pelop. fuisse quinque et sexaginta annos natus videtur, Herodotus tres et quinquaginta, Thucydides quadraginta. — *Ἡρόδοτος*. VII 233. — *ἐν τῇ δευτέρᾳ*. Cap. 2. — *λέγεται δὲ . . . τοιοῦτο*. Herodoti recitationis Olympiae factae meminit Lucian. Herod. 1, alteram Athenis Ol. LXXXIII 3 (a Ch. 446) habitam esse tradit. Euseb. Chron. 169; Th. Herodoti recitationi adfuisse perhibent praeter Marc. Suid. Phot. Bibl. cod. 60. Tzetzes in versibus cod. Pal. Fa-

*οὗτο, ὥς ποτε τοῦ Ἡροδότου τὰς ἰδίας ἱστορίας
ἐπιδεικνυμένου παρὼν τῇ ἀκροάσει Θουκυδίδης
καὶ ἀκούσας ἐδάκρυσεν· ἔπειτά φασι τὸν Ἡρόδο-
τον τοῦτο θεασάμενον εἰπεῖν αὐτοῦ πρὸς τὸν
πατέρα τὸν Ὄλορον· „Ὦ Ὄλορε, ὀργᾷ ἡ φύσις
τοῦ υἱοῦ σου πρὸς μαθήματα.“ ἐτελεύτησε δὲ ἐν* 55
*τῇ Θρᾴκῃ· καὶ οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι ἐκεῖ ἐτάφη,
ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ἠνέχθη
αὐτοῦ τὰ ὀστᾶ κρύφα παρὰ τῶν συγγενῶν καὶ
οὕτως ἐτάφη· οὐ γὰρ ἐξῆν φανερῶς θάπτειν ἐν
Ἀθήναις τὸν ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντα. ἔστι δὲ*

§ 54. *ὅτι* pro *ὥς* Guelf.

bulosam esse hanc narratiunculam postquam breviter docuit Bredovius in Vit. Thuc., multis exposuit Dahlmannus in Quaest. hist. II p. 12 sqq., qui de Thucyd. persuasit Heerenio Id. III p. 388 sq. ed. 4. Narratiunculam defendit Heys. Quaest. Herod. p. 27 sq., contra quem nonnulla disseruit homo doctus in Ephem. Ien. a. 1828 p. 187. Cum Heysio conspirant Krueg. Vit. Thuc. p. 11 sqq. et Voemel. in programm. Francof. a. 1833. Nihil decernunt Herm. ad Luci. de Hist. conscr. p. 258. Wachsm. Antiqu. Gr. Rosch. l. d. p. 92—94, improbat Class. in Praef., quod idem adnotatum videmus de Murio in Hist. crit. litt. Graec. Sed de ipsis Herodoti recitationibus non est quod dubitemus, modo Luciano ne credamus totum opus, quod ante Ol. LXXXVII 4 (a. Ch. 429) Herod. non perfecit, ab eo lectum esse. Nam opera sua praelegisse etiam alios constat, velut Gorgias orationem Olympicam Olympiae recitavit et Hippias ibidem identidem declamavit, Lysiae autem oratio Olympica et Isocratis Panegyricus ita conscripta sunt quasi Olympiae habeantur. Ipsos autem historicos qui ante eum fuerunt, quos logographorum nomine comprehendit, ipse Th. I 21, 1. 22, 4 indicat recitationibus aurium oblectationem quaesivisse. Sed etsi Herodotum partes historiae suae recitavisse non negamus, tamen tali recitationi Th. adfuisse nobis non est probatum. Nam non solum dubitationem movet quod testes de loco quo id factum sit dissentiunt (Marc. et Tzet. enim locum non commemorant, Olympiae rem factam esse narrat Suid., *παρὰ τῷ πατρί* Phot.), sed etiam tota haec narratiuncula ita comparata est ut eam excogitatam esse ab iis facile pateat qui Th. praeclaro Herodoti exemplo ad historiam conscribendam incitatum esse putarent. Hoc autem etsi traditum non acceperunt, sed suspicati sunt, facile fieri potuit. Certe novisse Th. Herodoti historiam satis certa apud eum sunt indicia. Cf. adn. I 13, 2. 20, 3. — *παρὼν τῇ ἀκρ.* Suid. *ἔτι παῖς*, Phot. *κομιδῇ νέον ὄντα.*

§ 55. *ἐτελεύτησε δέ* cet. Cf. § 31—34. Paulo post displicet quidem iteratio *λέγουσιν* verbi, sed similiter *τέθαπται* bis positum in Anon. vit. Thuc. 1. — *ἐν ταῖς Ἀθήναις.* Vid. adn. § 46. — *οὐ γὰρ ἐξῆν... φεύγοντα.* Sunt verba Thucydidis paululum

αὐτοῦ τάφος πλησίον τῶν πυλῶν, ἐν χωρίῳ τῆς Ἀττικῆς ὃ Κοίλη καλεῖται, καθά φησιν Ἄντυλλος, ἀξιόπιστος ἀνὴρ μαρτυρῆσαι καὶ ἱστορίαν γνῶναι καὶ διδάξαι δεινός. καὶ στήλη δέ, φησιν, ἕστηκεν ἐν τῇ Κοίλῃ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΟΛΟΡΟΥ ΑΛΙΜΟΥΣΙΟΣ ἔχουσα ἐπίγραμμα. τινὲς δὲ προσέθηκαν καὶ τὸ ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ. ἀλλὰ λέγομεν ὅτι νοούμενόν ἐστι τοῦτο καὶ προσυπακουόμενον· οὐδὲ
56 *γὰρ ἔκειτο ἐν τῷ ἐπιγράμματι. ἔστι δὲ τὴν ἰδέαν καὶ τὸν χαρακτῆρα μεγαλοπρεπής, ὡς μηδὲ ἐν τοῖς οἴκτοις ἀφίστασθαι τοῦ μεγαλοπρεποῦς, ἐμβριθὴς τὴν φράσιν, ἀσαφὴς τὴν διάνοιαν διὰ τὸ ὑπερβατοῖς χαίρειν, ὀλίγοις ὀνόμασι πολλὰ πράγματα δηλῶν, καὶ ποικιλώτατος μὲν ἐν τοῖς τῆς λέξεως σχήμασι, κατὰ δὲ τὴν διάνοιαν τοὐναντίον ἀσχημάτιστος. οὔτε γὰρ εἰρωνείαις οὔτε ἐπιτιμήσεσιν οὔτε ταῖς ἐκ πλαγίου ῥήσεσιν οὔτε ἄλλαις τισὶ πανουργίαις πρὸς τὸν ἀκροατὴν κέχρηται, τοῦ Δημοσθένους μάλιστα ἐν τούτοις ἐπιδεικνυμένου*
57 *τὴν δεινότητα. οἶμαι δὲ οὐκ ἀγνοίᾳ σχηματισμοῦ τοῦ κατὰ διάνοιαν παρεῖναι τὸν Θουκυδίδην τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ τοῖς ὑποκειμένοις προσώποις πρέποντας καὶ ἁρμόζοντας συντιθέντα τοὺς λόγους. οὐ γὰρ ἔπρεπε Περικλεῖ καὶ Ἀρχιδάμῳ καὶ Νικίᾳ καὶ Βρασίδᾳ, ἀνθρώποις μεγαλόφροσι καὶ γενναίοις καὶ ἡρωικὴν ἔχουσι δόξαν, λόγους εἰρωνείας καὶ*

§ 55. *Ὀλόρου* om. Pal. Guelf., *Ἁλιμ.* iidem. Cf. sd. § 16.

mutata et aucta I 138, 6, ubi vid. adn. De re vid. adn. § 32. — *τῶν πυλῶν.* *Τῶν Μελιτίδων.* Cf. § 17 et ibi adn. — *Ἄντυλλος.* Cf. adn. § 22. — *στήλη.* Cf. § 16. Anon. 10.

§ 56. *Μεγαλοπρεπὴς . . . ὑπερβατοῖς χαίρειν.* Cf. § 50 et ibi adn. et de *μηδὲ ἐν τοῖς οἴκτοις* maxime VII 87. — *ποικιλώτατος . . . ἀσχημάτιστος.* Omnes enim figuras a rhetoribus in *σχήματα τῆς λέξεως* et *τῆς διανοίας* dividi satis constat. Cf. § 51. — *οὔτε εἰρωνείαις.* At vid. I 133. III 38, 1. 5. VI 16, 3. 80, 2 et supra § 53. — *οὔτε ἐπιτιμήσεσιν.* At vid. II 60 sq. III 38. VI 38. — *οὔτε ταῖς . . . ῥήσεσιν.* At vid. VI 12, 2. 13, 1.

§ 57. *οὐκ ἀγνοίᾳ σχηματισμοῦ.* Ciceronis enim sententia omnes dicendi artificio facile vincit. Vid. de Orat. II 13.

πανουργίας περιτιθέναι, ὡς μὴ παρρησίαν ἔχουσι
φανερῶς ἐλέγχειν καὶ ἄντικρυς μέμφεσθαι καὶ
ὁτιοῦν βούλονται λέγειν. διὰ τοῦτο τὸ ἄπλαστον
καὶ ἀνηθοποίητον ἐπετήδευσε, σώζων κἂν τούτοις
τὸ προσῆκον καὶ τῇ τέχνῃ δοκοῦν· τεχνίτου γὰρ
ἀνδρὸς φυλάξαι τοῖς προσώποις τὴν ἐπιβάλλουσαν
δόξαν καὶ τοῖς πράγμασι τὸν ἀκόλουθον κόσμον.
ἰστέον δὲ ὅτι τὴν πραγματείαν αὐτοῦ οἱ μὲν κατ- 58
έτεμον εἰς τρεῖς καὶ δέκα ἱστορίας, ἄλλοι δὲ
ἄλλως. ὅμως δὲ ἡ πλείστη καὶ ἡ κοινὴ κεκράτηκε,
τὸ μέχρι τῶν ὀκτὼ διῃρῆσθαι τὴν πραγματείαν,
ὡς καὶ ἐπέκρινεν ὁ Ἀσκληπιάδης.

§ 58. *Ἀσκληπιός* libri. Cf. adn.

Tum *παρεῖναι* repete ex *παρίημι*. — *ὁτιοῦν ... λέγειν*. Proprie aut *βούλονται λέγειν* omittenda aut *ὅ τι ἂν βούλωνται* scribendum. — *ἐπιβάλλουσαν*, i. e. *προσήκουσαν*.

§ 58. *ἰστέον δὲ ... ἄλλως*. Thucydides ipse enim continuam scripsisse videtur historiam, praeterquam quod belli singulos annos eorumque aestates et hiemes distinxit. Cf. II 1. V 20. 26. Posteaquam igitur libri discerni coepti sunt, variae ortae sunt partitiones. Cf. schol. l. IV extr. et de hist. Thuc. comment. p. 44 sq. — *ἡ πλείστη καὶ ἡ κοινή*. Ita iure de recepta discriptione loquitur; nam eam et Dionysius p. 867 et veteres grammatici sequuntur. — *ἐπέκρινεν*. Usum huius verbi inde explicare studet Krueger de Vit. Thucyd. p. 83 quod critica grammaticorum Pergamenorum aliqua ex parte epicrisis fuerit; etenim ab Asclepiade probatam esse divisionem historiae Thucydideae in octo libros a priore aliquo, fortasse ab Alexandrino, factam. — *Ἀσκληπιάδης*. „Est hic Asclepius unus ex iis qui scholia scripsisse in Thucydidem feruntur. Vid. schol. ad I 56.“ Huds. Inde *Ἀσκληπιάδης* legendum esse apparet; qui Asclepiades Myrleanus, Apollonii discipulus, Attali et Eumenis Pergami regum temporibus vixit. Cf. Suid. et Krueg l. d. p. 82 et Ritt. p. 33.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΒΙΟΣ.

1 Θουκυδίδης Ἀθηναῖος Ὀλόρου ἦν παῖς, Θρᾴκιον δὲ αὐτῷ τὸ γένος. καὶ γὰρ ὁ πατὴρ αὐτῷ Ὄλορος ἐκ Θρᾴκης εἶχε τοὔνομα. γέγονε δὲ τῶν Μιλτιάδου συγγενής. αὐτίκα γοῦν ἔνθα Μιλτιάδης περὶ Κοίλην τέθαπται, ἐνταῦθα καὶ Θουκυδίδης τέθαπται. ὁ δὲ Μιλτιάδης ἔγημε τοῦ Θρᾳ-
2 κῶν βασιλέως θυγατέρα Ἡγησιπύλην. γέγονε δὲ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου μαθητής, δεινοῦ λέγειν καὶ ὑπόπτου γενομένου τοῖς δικαστηρίοις. καὶ διὰ ταῦτα λέγοντος μὲν οὐκ ἠνείχοντο αὐτοῦ, γράφειν δὲ ἐπεχείρησε τοὺς λόγους καὶ ἐξέδωκε τοῖς δεομένοις. ἐμαρτύρησε δὲ αὐτῷ καὶ Θουκυδίδης ὁ μαθητὴς ὅτι ἂν ᾧ σύμβουλος γένοιτο ἄριστα ἐκεῖνος ἀπήλλαττεν εἰς τὰς δίκας. ἀλλ' ὁ μὲν ἔδοξε πονηρὸς [Ἀντιφων] εἶναι, καὶ περὶ τέλη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου κριθεὶς προδοσίας, ὡς

Scriptoris incerti vita Thucydidis.

§ 2. ὅτι ἂν ᾧ Cass. Pal. Mosq., ὅτι ᾧ ἂν vulgo et Guelf. m., ἂν om. Reg. Atque aut huic obtemperandum aut potius melioribus membranis. Cf. adn.

§ 1. *Ὀλόρου.* Cf. adn. ad Marc. 16. — *Θρᾴκιον ... γένος.* Cf. Marc. 2. 11. — *Μιλτιάδου συγγενής.* Cf. Marc. 2. 15 et ibi adn. — *αὐτίκα* de prima quae se dicenti offert causa. Cf. Aristoph. Plut. 130. — *περὶ Κοίλην.* Cf. Marc. 17 et ibi adn.

§ 2. *Ἀντιφῶντος.* Cf. Marc. § 22 et ibi adn. — *ἐμαρτύρησε ... Θουκυδίδης.* Vid. VIII 68. — *ἂν* est id de quo agitur in Krueg. Gr. § 53, 10 adn. 3. — *ἀπήλλαττεν.* Intransitive, ut non raro. — *εἰς τὰς δίκας.* *Εἰς* valet quod attinet ad aut more recentiorum positum est pro germano *ἐν*. — [*Ἀντιφῶν*] propter collocationem merito suspectum est Kruegero. — *τέλη.* In-

Λακεδαιμονίοις μὲν τὰ ἄριστα κατὰ πρεσβείαν παραινέσας, Ἀθηναίοις δὲ ἀλυσιτελέστατα, ἑάλω. καὶ σὺν αὐτῷ διεφθάρησαν Ἀρχεπτόλεμος καὶ Ὀνομακλῆς, ὧν καὶ κατεσκάφησαν [καὶ] αἱ οἰκίαι, καὶ τὸ γένος τὸ μὲν διεφθάρη, τὸ δὲ ἄτιμον ἐγένετο.
στρατηγικὸς δὲ ἀνὴρ ὁ Θουκυδίδης γενόμενος καὶ 3
τὰ περὶ Θάσον πιστευθεὶς μέταλλα πλούσιος μὲν ἦν καὶ μέγα ἐδύνατο, ἐν δὲ τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ αἰτίαν ἔσχε προδοσίας ἐκ βραδυτῆτός τε καὶ ὀλιγωρίας. ἔτυχε μὲν γὰρ Βρασίδας τὰς ἐπὶ Θρᾴκης καταλαβὼν πόλεις Ἀθηναίων, ἀφιστὰς μὲν Ἀθηναίων, Λακεδαιμονίοις δὲ προστιθείς· κἀνταῦθα δέον ταχέως ἀναπλεῦσαι καὶ σῶσαι μὲν τὴν Ἠιόνα ἐγγὺς κειμένην, περιποιῆσαι δὲ τὴν Ἀμφίπολιν, μέγα κτῆμα τοῖς Ἀθηναίοις, τὴν μὲν Ἠιόνα ἐδυνήθη φθάσας σῶσαι, τὴν δὲ Ἀμφίπολιν ἀπώλεσε. καίτοι Κλέων βοηθῶν ταῖς ἐπὶ Θρᾴκης πόλεσι κατέπλευσε [μὲν] εἰς Ἀμφίπολιν, ἀλλ' ὅμως μάχης γενομένης Βρασίδας μὲν ὁ Λακεδαιμόνιος ἐνίκησεν αὐτόν, Κλέων δὲ ἀπέθανεν ὑπὸ Μυρκινίου πελταστοῦ βληθείς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ Βρασίδας τῆς νίκης αἰσθόμενος ἀπέθανε, καὶ Ἀμφίπολις Ἀθηναίων ἀπέστη, Λακεδαιμονίων δὲ ἐγένετο. ἔνθα καὶ

§ 3. *στρατηγὸς ικὸς δὲ ἀμελὴς ὁ Θουκυδίδης* Cass., *ἀμελὴς* etiam Reg. Mosqu. m.
μὲν uncis inclusum om. Cass. Reg. m.
Articulum ante *Βρασίδας* ex Cass. Pal. Reg. Guelf. recepimus.

solentior haec vis pluralis *τέλη*. — *κατὰ πρεσβείαν.* „Eum cum Phrynicho ac decem aliis a quadringentis Lacedaemonem missum narrat Thucydides VIII 90." Duk. — *ἑάλω. καὶ σὺν αὐτῷ* cet. Cf. Pseudo-Plut. in vit. Antiph. 23 sq. — *Ὀνομακλῆς.* Cf. Thuc. VIII 25. 30. Iis quae hic de morte eius leguntur repugnare Pseudo-Plutarchum l. l. adnotat Grot. Hist. VIII p. 115. Cf. adn. VIII 25.

§ 3. *στρατηγικὸς δέ* cet. Vid. Thuc. IV 104 sqq. et Marc. 23. — *βραδυτῆτός τε καὶ ὀλιγωρίας.* Non temere haec vitia ei exprobrata esse putat Grot., sed res nimis dubia est. Vid. adn. ad Marc. 23. — *ἔτυχε ... καταλαβών.* Rectius *ἐτύγχανε ... καταλαμβάνων* scriberet. — *ἀναπλεῦσαι.* Strymonem, quanquam hoc Eioni non ita convenire ut Amphipoli adnotavit Krueg. — *μέγα κτῆμα.* Cf. Thuc. IV 108. — *Κλέων* cet. Cf. Thuc. V 6 sq. — *μάχης ... βληθείς.* Vid. Thuc. V 10. — *Ἀμφίπολις ... ἀπέστη.* Non tunc demum. —

τὰ Ἁγνώνεια οἰκοδομήματα καθελόντες οἱ Ἀμφιπολῖται Βρασίδεια ἐκάλεσαν, μισήσαντες μὲν τὴν Ἀττικὴν ἀποικίαν, λακωνίσαντες δὲ κἂν τούτῳ καὶ
4 τὴν τιμὴν μεταθέντες εἰς Λακεδαίμονα. γενόμενος δὲ φυγὰς ὁ Θουκυδίδης ἐσχόλαζε τῇ συγγραφῇ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖ πολλὰ χαρίζεσθαι μὲν Λακεδαιμονίοις, κατηγορεῖν δὲ Ἀθηναίων τὴν τυραννίδα καὶ πλεονεξίαν. οὐ γὰρ καιρὸς αὐτῷ κατειπεῖν Ἀθηναίων ἐγένετο, Κορινθίων κατηγορούντων ἢ Λακεδαιμονίων μεμφομένων ἢ Μιτυληναίων αἰτιωμένων, πολὺς ἐν τοῖς ἐγκλήμασι τοῖς Ἀττικοῖς ἐρρύη, καὶ τὰς μὲν νίκας τὰς Λακωνικὰς ἐξῆρε τῷ λόγῳ, τὰς δὲ συμφορὰς ηὔξησε τὰς Ἀττικάς, ὅπου καὶ τὰς ἐν Σικελίᾳ.
5 πέπαυται δὲ τὸ τῆς συγγραφῆς ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῇ περὶ Κυνὸς σῆμα, τουτέστι περὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἔνθα δοκοῦσι καὶ νενικηκέναι Ἀθηναῖοι. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἑτέροις γράφειν κατέλιπε, Ξενοφῶντι καὶ Θεοπόμπῳ. εἰσὶ δὲ αἱ ἐφεξῆς μάχαι. οὔτε γὰρ τὴν δευτέραν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κυνὸς σῆμα, ἣν Θεόπομπος εἶπεν, οὔτε τὴν περὶ Κύζικον, ἣν ἐνίκα

§ 5. κατέλειπε Pal.

Ἁγνώνεια οἰκοδομήματα. Vid. Thuc. V 11.

§ 4. *γενόμενος φυγάς.* Cf. adn. Marc. 23. — *φυγὰς . . . ἐσχόλαζε τῇ συγγραφῇ.* Cf. Marc. 46 et ibi adn. — *χαρίζεσθαι ... πλεονεξίαν.* At vid. Marc. 26 et ibi adn. — *Κορινθίων.* Thuc. I 68 sqq. — *Λακεδαιμονίων . . . Μιτυληναίων* (novicia scriptura pro *Μυτιλ*). Neutri satis recte commemorantur, etsi Lacedaemonii loquuntur IV 17 sqq., Mytilenaei III 9 sqq. Rectius Cleon nominari potuit propter III 38. — *πολὺς . . . ἐρρύη.* Ut πολὺς ἐνέκειτο Thuc. IV 22, 2. Cf. ibi adn. et de adiectivo insuper adn. II 5, 2. — *ὅπου καί.* Suspectae sunt hae particulae, cum ὥσπερ vel simile quiddam exspectetur. Excidisse aliqua suspicatur Krueg.

§ 5. *Κυνὸς σῆμα.* Cf. VIII 104 sqq. — *Ξενοφῶντι καὶ Θεοπόμπῳ.* Cf. Marc. 45 et ibi adn. — *μάχαι.* „Μάχαι πολλαί?“ Krueg. Nos pro αἱ legendum conicimus καί. — *οὔτε γὰρ τὴν δευτέραν ναυμαχίαν* cet. Cf. Xen. Hist. Gr. II 1, 4—7. Diod. XIII 45 sq. „Hudsonus vel Parthenius supplevit in interpretatione verbum e quo hi accusativi pendent; nam vertit: neque enim *complexus est* pugnam navalem. Videtur vel e praecedente γράφειν repetendum ἔγραψε vel paulo post distinguendum ἣν Θεόπομπος, εἶπεν, [vel hoc εἶπεν bis cogitandum].“ Bekk. — *τὴν περὶ Κύζικον.* Cf. Xen. l. l. I

Θρασύβουλος καὶ Θηραμένης καὶ Ἀλκιβιάδης, οὔτε τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν, ἔνθα νικῶσιν Ἀθηναῖοι Λακεδαιμονίους, οὔτε τὸ κεφάλαιον τῶν κακῶν τῶν Ἀττικῶν, τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, ὅπου καὶ τὰς ναῦς ἀπώλεσαν Ἀθηναῖοι καὶ τὰς ἑξῆς ἐλπίδας· καὶ γὰρ τὸ τεῖχος αὐτῶν καθῃρέθη καὶ ἡ τῶν τριάκοντα τυραννὶς κατέστη καὶ πολλαῖς συμφοραῖς περιέπεσεν ἡ πόλις, ἃς ἠκρίβωσε Θεόπομπος. ἦν δὲ τῶν πάνυ κατὰ γένος 6
Ἀθήνησι δοξαζομένων ὁ Θουκυδίδης. δεινὸς δὲ δόξας εἶναι ἐν τῷ λέγειν πρὸ τῆς συγγραφῆς προέστη τῶν πραγμάτων. πρώτην δὲ τῆς ἐν τῷ λέγειν δεινότητος τήνδε ἐποιήσατο τὴν ἐπίδειξιν· Πυριλάμπης γάρ τις τῶν πολιτῶν ἄνδρα φίλον καὶ ἐρώμενον ἴδιον διά τινα ζηλοτυπήσας ἐφόνευσε· ταύτης δὲ τῆς δίκης ἐν Ἀρείῳ πάγῳ κρινομένης πολλὰ τῆς ἰδίας σοφίας ἐπεδείξατο, ἀπολογίαν ποιούμενος ὑπὲρ τοῦ Πυριλάμπους, καὶ Περικλέους κατηγοροῦντος ἐνίκα. ὅθεν καὶ στρατηγὸν αὐτὸν ἑλομένων Ἀθηναίων ἄρχων προέστη τοῦ δήμου. μεγα- 7
λόφρων δὲ ἐν τοῖς πράγμασι γενόμενος, ἅτε φιλοχρηματῶν, οὐκ εἴατο πλείονα χρόνον προστατεῖν τοῦ δήμου. πρῶτον μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Ξενοκρίτου,

Ἀργεννούσαις Cass., Ἀργιννούσαις Pal.
§ 6. Vulgo κινουμένης, ut Pal. et alii libri mss.
§ 7. εἴα τὸν libri. Emend. Bekk.

1, 11 sqq. Diod. XIII 49 sq. — τὴν ἐν Ἀργινούσαις. Cf. Xen. l. l. I 6, 26—35. Diod. XIII 98—100. — τὴν ἐν Αἰγὸς . . . ναυμαχίαν. Cf. Xen. l. l. II 1, 21—30. Diod. XIII 106, 1—7.

§ 6. τῶν πάνυ . . . δοξαζομένων. Cf. Marc. 2. Dion. Hal. p. 770. Cic. Brut. 10. — προέστη τῶν πραγμάτων. At vid. Marc. 23 et ibi adn. — πρώτην . . . τήνδε . . . τὴν ἐπίδειξιν. Omnia ea quae in hac paragrapho et proxima posteriore sequuntur nullo modo conveniunt in Olori filium, sed in Periclis adversarium, Melesiae filium, cum quo ille aliquotiens confusus est. Melesiae filius certe ostracismo in exsilium eiectus est. Cf. Wilamow. l. l. p. 349. — ἐν Ἀρείῳ πάγῳ. Ergo auctor huius vitae tunc de caedibus consulto factis ab Areopago iudicatum esse existimat, quod ius tunc huic senatui fuisse negaverunt Meier et Boeckh, quos refellit Grot. Hist. V. p. 498 (vers. germ. III p. 285). — Πυριλάμπους. Cf. Plut. Pericl. 13.

ὡς Σύβαριν ἀποδημήσας, ὡς ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, συγχύσεως δικαστηρίου φεύγων ἑάλω· ὕστερον δὲ καὶ ἐξοστρακίζεται ἔτη δέκα. φεύγων δὲ ἐν Αἰγίνῃ διέτριβε, κἀκεῖ λέγεται τὰς ἱστορίας αὐτὸν συντάξασθαι. τότε δὲ τὴν φιλαργυρίαν αὐτοῦ μάλιστα φανερὰν γενέσθαι· ἅπαντας γὰρ Αἰγινήτας
8 κατατοκίζων ἀναστάτους ἐποίησε. μετὰ δὲ τὴν ἱστορίαν φασὶ συντετάχθαι τῷ συγγραφεῖ τὸ προοίμιον, ἐπεὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ μέμνηται γεγονότων, ὥσπερ τῆς Δήλου καθάρσεως, ἣν περὶ τὸ ἕβδομον ἔτος ἐπὶ Εὐθύνου ἄρχοντος γεγενῆσθαί φασι. μέμνηται δὲ ἐν αὐτῷ καὶ τῆς τοῦ πολέμου τελευτῆς λέγων „ἐς τὴν τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέμου.“ ἀλλὰ καὶ ἐν ἀρχῇ φησι „κίνησις γὰρ αὕτη δὴ μεγίστη τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων,
9 ὡς δ' εἰπεῖν καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώπων.“ πληρώσας δὲ τὴν ὀγδόην ἱστορίαν ἀπέθανε νόσῳ. σφάλλονται γὰρ οἱ λέγοντες μὴ Θουκυδίδου εἶναι
10 τὴν ὀγδόην, ἀλλ' ἑτέρου συγγραφέως. τελευτήσας δὲ Ἀθήνησιν ἐτάφη πλησίον τῶν Μελιτίδων πυλῶν

§ 10. Vulgo et Pal. δ' ἐν Ἀθήνησιν; non prorsus quidem

§ 7. **ὡς Σύβαριν.** Contra leges Attici sermonis ὡς positum est pro meliore ἐς. „Alterum ὡς delendum censet Bergkius de rel. com. Att. p. 55.“ Westerm. At si prius ὡς putatur coniunctio, non recte Σύβαριν legitur pro ἐς Σύβαριν. — **ἐξοστρακίζεται ἔτη δέκα.** Immo φεύγει ἔτη εἴκοσι προδοσίας κριθείς. Cf. Marc. 23 et ibi adn. Rosch. l. d. p. 99. — **ἐν Αἰγίνῃ.** At cf. adn. ad Marc. 24. — **κἀκεῖ . . . συντάξασθαι.** At vid. Marc. 46 et ibi adn. — **ἅπαντας . . . ἀναστάτους ἐποίησε.** Impudenter verbis exaggeravit a Marcell. 24 dicta. Ceterum cf. ibi adn.

§ 8. **μετὰ τὴν ἱστορίαν . . . τὸ προοίμιον.** „Idem etiam a Dion. Hal. et quibusdam aliis factum est.“ Huds. At de Thucydide demonstrari non potest. Cf. adn. I 1, 1. — **τῆς Δήλου καθάρσεως** I 8. — **περὶ τὸ ἕβδομον ἔτος.** Sexti anni hieme. Vid. III 104. Cf. Clariss. p. 29. — **Εὐθύνου.** „Εὐθυδήμου Dodwell. in Annalib. Thucyd. ann. VI belli Pelop. In Thuc. VII 69 idem nomen corruptum erat in Εὔδημος.“ Huds. Εὐθύδημον legit etiam Clint. Fast. Hell. ad a. 426 ex Diod. XII 58, 1 et Athen. V. p. 218 b, ubi Εὔθυνον vocari a schol. Lucian. Tim. 30 adnotat Krueg. Cf. etiam Rank. de Aristophan. vit. p. CCCXLVII. „Ephem. litt. Hal. 1838 p. 358 et Act. soc. Gr. II p. 435.“ Westerm. — **ἐς τὴν . . . πολέμου.** I 18.

§ 9. **ἀπέθανε νόσῳ.** Aliter Marc. 32, ubi cf. adn. — **σφάλλονται . . . ἑτέρου συγ-**

ἐν χωρίῳ τῆς Ἀττικῆς ὃ προσαγορεύεται Κοίλη, εἴτε αὐτὸς ἐπανελθὼν Ἀθήναζε ἐκ τῆς φυγῆς τοῦ ὁρισθέντος χρόνου πληρωθέντος καὶ τελευτήσας ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, εἴτε μετακομισθέντων αὐτοῦ τῶν ὀστέων ἀπὸ Θράκης ἐκεῖ καταστρέψαντος τὸν βίον· λέγεται γὰρ ἐπ' ἀμφότερα. καὶ στήλη τις ἀνέστηκεν ἐν τῇ Κοίλῃ τοῦτο ἔχουσα τὸ ἐπίγραμμα·

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΟΛΟΡΟΥ ΑΛΙΜΟΥΣΙΟΣ
ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ.

contra leges sermonis (cf. Matth. Gr. § 258), sed sine praepositione *Ἀθήνησι* etiam § 6.

Ἁλιμ. libri. Cf. sd. § 16.

γραφέως. Cf. Marc. 43 et ibi adn.

§ 10. *Μελιτίδων πυλῶν . . . Κοίλῃ.* Cf. Marc. 17 et ibi adn. — *εἴτε . . . αὐτὸς . . . πατρίδι.* Cf. Marc. 32. — *εἴτε μετακομισθέντων . . . βίον.* Cf. Marc. 31 et ibi adn. — *ὀστέων.* Forma soluta in genetivo pluralis videtur ferenda. Tragici certe ita dicere non dubitant (Soph. Trach. 769. Eur. Med. 1200 al.). In vulgari dialecto etiam alii casus vocis *ὀστοῦν* interdum non contrahuntur. — *ἐπ' ἀμφότερα.* Cf. adn. ad Thuc. I 83, 3.— *στήλη.* Cf. Marc. 16. 55.

Thucydidis historiae emendandae et illustrandae fontes et subsidia.

De codicibus Thucydidis collatis.

Thucydidis libri mss. adhuc collati hi sunt.

I) Ante editionem Dukeri inspecti.

1)	Basileensis sive Camerarianus	in hoc exemplo	Bas.	(apud Bekk. G.)
2)	Codex vetus Henr. Stephani	— — —	cod. Steph.	
3)	Arundelianus	— — —	Ar.	(apud Bekk. L.)
4)	Collegii Corporis Christi Oxon.	— — —	Chr.	(— — O.)
5)	Baroccianus, qui contiones tantum habet,	— — —	Bar.	(— — M.)
6)	Clarendonianus	— — —	Cl.	(— — N.)
7)	Graevianus	— — —	Gr.	(— — K.)

Ex his 1 et 2 a Camerario et Henr. Stephano, 3—7 ab Hudsone aut in usum Hudsonis inspecti sunt, sed 7 Dukerus multo diligentius excussit. Clarendoniani libros VI—VIII Arnoldus iterum contulit, totus in Popponis usum denuo comparatus est a Bloomfieldio.

II) A Dukeri aetate usque ad editionem Gailii collati.

8)	Regius Parisinus	in hoc exemplo	Reg.	(apud Bekk. g.)
9)	Casselanus	— — —	Cass.	(— — H.)
10)	Danicus s. Hafniensis	— — —	Dan.	(— — P.)
11)	Augustanus	— — —	Aug.	(— — F.)
12)	Mosquensis	— — —	Mosq.	(— — Q.)
13)	Vindobonensis	— — —	Vind.	(— — I.)

Ex his 8. 9. 10 a Dukero aut in usum Dukeri, 11 et 12 ad librum a Gottlebero editum, 13 ad Alterianum sive exempla Vindobonensia comparati sunt. Augustanum denuo consuluit Bekker, Casselanum et Mosquensem Hofmannus. De Reg. cf. infra III.

III) A Gailio collati.

14)	Parisinus A., qui finitur lib. I cap. 40,	in hoc exemplo	A.	(apud Bekk. a.)
15)	— B.	— — —	B.	(— — b.)
16)	— C.	— — —	C.	(— — c.)
17)	— D.	— — —	D.	(— — d.)
18)	— E.	— — —	E.	(— — e.)
19)	— F.	— — —	F.	(— — f.)
	— G., qui a Reg. (cf. supra II) non differt,	— — —	G.	(— — g.)

20) Parisinus H., qui finitur l. VII c. 49,	in hoc exemplo	H.	(apud Bekk. h.)
21) — I.	— — —	I.	(— — i.)
22) — K.	— — —	K.	(— — k.)

IV) A Bekkero collati.

23) Italus nunc Parisinae bibliothecae illatus (cf. R. Prinz. in Annal. phil. a. 1869 p. 759)	in hoc exemplo	It.	(apud Bekk. A.)
24) Vaticanus	— — —	Vat.	(— — B.)
25) Laurentianus	— — —	Laur.	(— — C.)
26) Marcianus	— — —	Marc.	(— — D.)
27) Palatinus	— — —	Pal.	(— — E.)

Vaticanum in Classeni usum denuo contulit Petersenus, eiusdem l. I et II Schoeneus. Marciani solum l. VII Bekk. contulit, in Th. editione Laurentiano usus est I 15—II 103. VIII 1—31, eiusdem lectionum supplementa, sed solito minus accurata dedit in Relat. menstr. acad. Berol. a. 1855 p. 470—480. Praeterea eiusdem codicis l. III et IV collatus est in usum Arnoldi, l. I et II scripturas denuo cum cura excerpsit Schoen. De 26 cf. etiam infra VI. Palatinus iam ante pro nobis a Frommelio inspectus erat, post Bekkerum eum denuo contulit Morstadtius.

V) In Popponis usum comparati.

28) Lugdunensis	in hoc exemplo	Lugd.	
29) Monacensis m.	— — —	m.	(apud Bekk. G.)
30) — b.	— — —	b.	
31) Cantabrigiensis	— — —	Cant. (T.)	

Ex his 29 iterum collatus est a Bekkero. Codicis 30 recentissimi exiguam tantum partem (I 1—77) in Popponis usum inspexit Goeller. Ex Cantabrigiensi integro excerpta ad eundem misit Bloomfieldius, eiusdem librum IV totum consuluit Arnoldus, apud quem vocatur T.

VI) Ab Arnoldo comparati.

32) Venetus V.	in hoc exemplo	Ven.
33) — W.	— — —	W.
34) — X, qui non videtur differre a Marciano Bekkeri,	— — —	X.
34) — Y.	— — —	Y.
35) — Z.	— — —	Z.
36) Taurinensis	— — —	Taurin.
37) Parmensis	— — —	Parm.
38) Bodleianus 47	— — —	47.
39) — 48	— — —	48.
40) Severnianus α′	— — —	α′.
41) — β′	— — —	β′.

Ex his singulorum praeter Ven. V et X exiguae partes vel pauci loci sunt comparati. Veneti scripturae exempla quaedam iam olim dederat Zanettius. Exigui pretii est scripturae discrepantia adnotata in marg. ed. Steph., in marg. Flor. Vinar., a Tusano et Victorio. Vix commemoratione dignus est Monacensis s. paucissima capita Thucydidis continens a Goellero in Popponis usum consulta.

VII) a Iulio Eggelingio collatus

42) codex musei Britannici M., quem Stahlius editioni Tauchnitzianae adhibuit.

Eiusdem cod. l. VIII contulit Herwerdenus. Vide eius stud. Thuc. p. VI sqq.

Codices Thucydideos quanquam omnes ex uno eodemque tanquam fonte manasse vitiorum et additamentorum communio ostendit[1]), tamen non ea est eorum ratio ut omnes eorum diversitates ad paucorum librorum unde reliqui derivati sint discrepantiam revocare possimus. Nam Parisinus quidem H. ex Vaticano et Cantabrigiensis ex Casselano videtur descriptus esse, sed ex reliquis nullus est cuius originem eodem modo indagare liceat. Attamen Bekkero assentiendum est vetustate et bonitate ceteris praestare Italum Vaticanum Laurentianum Palatinum Augustanum. Ab his vetustate quidem vix superatur codex musei Britannici, sed contaminatam quandam memoriam praebet partim cum bonis partim cum deterioribus libris consentientem. Sed ne deteriores quidem libri solis vitiis ab optimis differunt; inveniuntur loci ubi veram scripturam in optimis libris corruptam unus vel complures eorum praebeant. Cf. sd. I 12, 2. 36, 3. 74, 1. 75, 1. 99, 1. 133. 136, 4. 137, 3. III 12, 3. IV 19, 2. V 70. 102. VI 34, 4. 50, 4. 78, 1. VII 29, 5. 68, 1. VIII 66, 3. 82, 1. 92, 9. Atque inter ipsos optimos libros nullus est qui ab interpolationibus vacuus sit. Praestantissimum omnium Vaticanum esse Bekker existimavit, cuius iudicium, quamvis recentiore tempore a compluribus impugnatum sit, etiam nunc comprobandum esse putamus[2]). Hic autem liber non totus ex uno eodemque fonte derivatus est. Nam cum usque ad VI 94[3]) cum reliquis libris optimae

---

1) Quae nostris codicibus omnibus subest operis Thucydidei memoria, eam ex uno eodemque exemplo tanquam fonte fluxisse etiam inde videtur apparere quod Dionysius Halicarnassensis, qui antiquissimus verborum Th. est testis, aliquot locis scriptoris orationem aliter conformatam legit atque in nostris libris mss. invenitur. Nam, quod plurimi ignorare solent, quae apud eum afferuntur ipsa Thucydidis verba plerumque quidem ab eius librariis correcta sunt ex libris Thucydideis iisque non optimis, sed interdum ex eius circumlocutione vel vituperatione verborum Thucydidis quid ipse legerit certo cognosci potest. Cf. igitur sd. I 120, 2. adn. I 144, 2. III 82, 3. 6. IV 78, 2. sd. V 86. adn. VIII 64, 5.

2) Qui de Vaticani auctoritate detrahere student non debebant locos afferre quibus huius scripturae etiam in aliis libris (scil. praeter ipsum et Paris. H.) inveniuntur, nec sufficiebat ostendisse aliquot locis eum interpolatum esse, sed necesse erat demonstrare magis et frequentius quam reliquos bonos libros eum correcturis aut calami vitiis infectum esse. Nam Vaticani auctoritas ex horum fide metienda est. Rem minime absolvit qui nuper data opera satis obiter et imprudenter de ea disputavit Eggertus — de Vat. cod. Thucydidei auctoritate (dissert. Berol. a. 1882). Qui multis locis Vaticano fidem non denegavisset, si editorum sententias omnes satis cognovisset et diligenter examinasset aut ipse scriptoris verba subtilius interpretari didicisset.

3) Probabiliter Wilamowitzius in Curis Thuc. (ind. lect. Goetting. 1885) p. 3—8 suspicatus est hinc incepisse decimum librum eius recensionis in qua opus Thucydideum in tredecim libros divisum erat (cf. Marc. 58 schol. IV 135, 2) et ipsam postremam codicis Vaticani partem ex eiusmodi exemplo repetitam esse.

notae ita consentiat ut ad eandem cum illis quam nunc dicere solent recensionem pertineat, in reliqua parte multis locis ita ab iisdem dissentit ut ex diverso exemplo hic eum descriptum esse manifestum sit. Atque in hac parte etiam pluris aestimandus est quam in anteriore, cum nonnullis quidem locis manifesto interpolatus sit, sed multo pluribus veram scripturam solus (nam Parisinus H. totus ab eo pendet) servaverit[1]). Praeter Vaticanum imprimis ratio habenda est libri Laurentiani. Is enim quanquam ex eodem atque reliqui archetypo primam originem duxit, tamen propriam quandam verborum Thucydidis memoriam praebet partim vitiatam atque interpolatam partim veram ac rectam. Hoc autem modo cum usque ad VI 94 a Vaticano perinde atque a reliquis libris optimae notae differat, inde ab hoc loco pariter quidem reliquis discrepat, sed ita ut cum his aequo fere intervallo a Vaticano distet. Laurentiani simillimus est Monacensis m., quanquam ex eo descriptus esse nequit (cf. sd. I 39, 3. VIII 27, 3. 66, 3. 86, 9, quibus locis hic plura verba quam ille habet). Itaque in constituendis Th. verbis non unus liber pro fundamento esse debet, sed potior quaedam Vaticani, praesertim in extrema parte, ratio ita est habenda ut eius scripturae cum reliquorum librorum, imprimis Laurentiani, lectionibus conferantur et ita recipiantur si reliquarum nulla meliorem aut subtiliorem sententiam praebeat.

De libris editis, interpretationibus, aliis scriptis Thucydidem illustrantibus.

I) Exempla edita adhuc utilia.

A. Aetas prima sive veteres editiones non alium nisi criticum usum habentes.

Prima Thucydidis historiae exempla typis impressa sunt Aldina primum a. 1502 emissa. Sequuntur Florentina a. 1506 et 1526. Deinde a Camerario curata est editio Basileensis sive Hervagiana a. 1540 cum schol. Graec. et adn. Camer., quam excepit Henr. Stephani prior a. 1564, cui primae addita est interpretatio Latina Laur. Vallae a. 1452 facta. Omittimus solarum contionum editiones, velut Vascosanam.

B. Aetas secunda ab Henr. Stephani ed. 2 usque ad Dukerum.

Aetas secunda incipit a Stephani editione secunda a. 1588 curata, a qua orta est vulgata, quam usque ad Bekkerum editores secuti sunt, et complectitur praeterea Wechelianam a. 1594, cui interpretationem suam Latinam addidit Aemilius Portus, et Hudsonianam a. 1696.

C. Aetas tertia a Dukero ad Bekkerum.

Θουκυδίδου . . . βιβλία ὀκτώ. Thucydidis de bello Peloponnesiaco libri octo cum adnotationibus integris Henr. Stephani et Ioh. Hudsoni. Recensuit et notas suas addidit Ioseph. Wasse. Editionem curavit suasque animadversiones adiecit Car. Andr. Dukerus . . . Amstelaedami 1731. fol. Haec editio repetita est Glasguae 1758 sq. et minus commode Biponti 1788 sq. VI vol. 8.

1) Maxime memorabile est quod VIII 64, 5, cum genuinam scripturam Dionysius servaverit, interpolatam reliqui libri mss. praebeant, Vat. partim genuinam partim interpolatam habet.

Θουκυδίδου ... βιβλία ὀκτώ. Thucydidis Olori filii de bello Pelop. libri octo. Ad editionem Car. Andr. Dukeri cum omnibus auctariis recussi. Accesserunt variae lectiones duorum codicum, animadversiones Ioh. Christoph. Gottleberi ... Coeptum opus perfecit, suas notas adiecit ... Car. Lud. Bauerus. Lipsiae vol. I 1790, vol. II cur. Beck. 1804. 4.

Thucydidis de bello Pelop. libri octo Graece ad editionem Dukeri expressi. Viennae 1785. II vol. 8. (Hic liber, praeterquam quod codicis Vind. scripturae discrepantia eo continetur, nullius est pretii).

Inter hanc editionem et eam quae deinde sequitur prodiit Elmsleiana Edinb. 1804. VI vol. 8.

Θουκυδίδου τοῦ Ὀλόρου περὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου βιβλία ὀκτὼ μεταφρασθέντα, σχολιασθέντα τε καὶ ἐκδοθέντα τύποις παρὰ Νεοφύτου Δούκα ... εἰς τόμους δέκα. Ἐν Βιέννῃ. 1805. 8.

Histoire Grecque de Thucydide, accompagnée de la version Latine, de variantes des treize (immo *de dix*) *manuscripts de la bibliothèque impériale, d'observations historiques, littéraires et critiques ... par. J. B. Gail. ... Paris* 1807. X vol. 8.

Thucydidis historia Gr. et Lat., cum scholiis Graecis et virorum doctorum animadv. ad edit. Gottleberi et Baueri. Acc. commentarius T. F. Benedicti et observ. criticae E. F. Popponis. Lond. 1819. IV vol. 8.

Thucydidis de bello Pelop. libri octo. Ad optimorum codicum fidem ... recensuit, summariis et notis illustravit ... Christoph. Frid. Ferd. Haackius ... Lipsiae 1820. II vol. 8. (Hic liber altera eiusdem Haackii editione, de qua vid. infra, et Graecis a Bekkero emendatis maxima ex parte inutilis est factus.)

Praetermisimus exempla quibus Graeca aut sola aut paene sola continentur, Bredenkampii (Brem. 1791. II vol. 8), Seebodii (Lips. 1814. II vol. 8), Schaeferi (Lips. 1815. II vol. 16).

D. Aetas quarta a Bekkeri editione prima incipiens.

Thucydidis de bello Pelop. libri octo ex recensione Immanuelis Bekkeri. Accedunt scholia Graeca et Dukeri Wassiique annotationes. Berolini 1821. III vol. 8. (Oxonii IV vol. cum interpr. Lat.)

Thucydidis de bello Pelop. libri octo. De arte huius scriptoris historica exposuit; eius vitas a veteribus grammaticis conscriptas addidit; codicum rationem atque auctoritatem examinavit; Graeca ex iis emendavit; scripturae diversitates omnes, commentarios rerum geographicarum, scholia Graeca et adnotationes cum Dukeri omnes atque aliorum selectas tum suas, denique indices rerum et verborum locupletissimos subiecit Ern. Frid. Poppo. Lipsiae 1821—1840. P. I vol. I. II prolegomena. P. II vol. I—IV contextus verborum cum scholiis et scripturae discrepantiis. P. III vol. I—IV commentarii. P. IV supplementa et indices.

Thucydidis de bello Pelop. libri octo. Ad optimorum librorum fidem ... recensuit ... et adnotatione perpetua illustravit Franc. Goeller. Ed. I *Lips.* 1826. Ed. II 1836. II vol. 8.

The history of the Peloponnesian war by Thucydides. A new recension of the text, though almost always coinciding with one or other of the texts of Bekker, Goeller and Poppo ... accompanied with notes ... by S. T. Bloomfield. Lond. 1830. III vols. 8.

Thucydidis de bello Pelop. libri octo ad optimorum librorum fidem editi cum varietate lectionis et editorum adnotationibus. Pars

I contextum verborum . . ., varietatem lectionis, summaria Haackiana et Dukeri indices rerum et verborum adauctos complectens. Curante Rob. Ad. Morstadtio. Francof. a. M. 1830—1834. II vol. *Pars II vitas Thucydidis a vett. gramm. conscriptas, adnotationes Dukeri integras, aliorum selectas . . . Dukeri indicem notarum locupletissime auctum complectens. Vol. I curante Georgio Gervino.* 1830. *Vol. II curantibus G. Gervino et C. F. Hertlein.* 1835. 8.

Thucydidis de bello Pelop. libri octo. Recognovit et cum brevi annotatione . . . in usum iuvenum studiosorum accurate edidit Christoph. Frid. Ferd. Haacke. Lips. 1831. 8.

Thucydidis de bello Pelop. libri octo. Iterum recensuit Immanuel Bekker. Edit. stereotyp. Berol. 1832. 1846. 1868. 8.

Θουκυδίδης. The history of the Peloponnesian war by Thucydides. The text according to Bekker's edition, with some alterations. Illustrated by maps . . . with notes . . . by Thomas Arnold Oxford. 1830—1835. III vols. 8. Hic liber prodiit deinde aliquotiens. Septima editio emissa est a. 1868.

Θουκυδίδου . . . βιβλία ὀκτώ. Histoire de la guerre du Péloponnèse, par Thucydide. Traduction française, par Ambr. Firmin Didot. Avec des observations, par M. de Brassy et Ambr. Firmin Didot. Paris 1833. IV vol. 8.

Θουκυδίδης. Thucydidis historia belli Pelop. cum nova translatione Latina F. Haasii (rectius cum Aem. Porti translatione emendata a F. Haasio). *Accedunt Marcellini vita, scholia Graeca emendatius expressa et indices nominum et rerum. Paris* 1840. 4.

Θουκυδίδης. Thucydidis de bello Pelop. libri octo. E codicibus recognovit, annotatione instruxit, scholia Graeca adiecit Karolus Hofmanus Hassus. Vol. I *Mosquae* 1840, vol. II 1843. 8.

Θουκυδίδης. The history of the Peloponnesian war, by Thucydides. A new recension of the text, with a carefully amended punctuation, and copious notes, critical, philological, and explanatory . . . by the rev. S. T. Bloomfield. Lond. 1842. II vol. 8.

Thucydidis de bello Pelop. libri octo. Ad optimorum librorum fidem editos explanavit Ern. Frid. Poppo. Vol. I 1843, vol. II 1846, vol. III 1848, vol. IV 1851. *In bibliotheca scriptorum Graecorum Gothana.* 8. Vol. I ed. II *Lipsiae* 1866. Vol. I sect. I ed. III cur. I. M. Stahl. 1885, vol. II ed. II idem 1875, vol. III sect. I 1879, sect. II 1880, vol. IV sect. I 1882, sect. II 1883.

Θουκυδίδου συγγραφή. Mit erklärenden Bemerkungen herausgegeben von K. W. Krueger. Berlin 1846. II vol. sive IV fasc. 8. Altera editio emissa est a. 1855—61, tertiae editionis fasc. I a. 1860.

Thucydidis de bello Pelop. libri octo. Recensuit et explicavit Frider. Henr. Bothe. Lips. 1848. II vol. 8.

Thucydidis de bello Pelop. libri octo ed. Boehme Lips. 1851. Ed. II 1875. II vol. 8.

Thukydides. Für den Schulgebrauch erklärt von Dr. Gottfr. Böhme. Leipz. 1856. II vol. 8. Ed. III 1871—75. Vol. I fasc. 1 ed. V *(besorgt von Widmann)* 1882.

Thukydides erklärt von Classen. Berlin 1862—76. VIII vol. 8. Vol. I II ed. III 1879, vol. III—VII ed. II 1875—84.

Thucydidis I by Shilleto. Cambridge 1872. I vol. 8.

Thucydidis historia belli Pel. ed. I. M. Stahl. Lips. 1873 et 1874. II vol. 8.

Thucydidis libri I et II ex rec. Bekkeri in usum scholarum ed. Schoene. Berolini 1874. I vol. 8.

Θουκυδίδου ξυγγραφή. Recogn. et brevi annotatione instruxit Henricus van Herwerden. Traiecti ad Rh. 1877—82. V vol. 8.

The fourth book of Th. edited with notes by Graves. London 1883. I vol. 8.

Scholiis in codicibus Thucydideis servatis nuper accesserunt brevissima scholia Patmensia, quae Sakkelion edidit (*Revue de philol.* I p. 184—188).

II) Interpretationes.

Ex his praeter eas quae iam supra nominatae sunt earum tantum mentionem facimus quae aut adnotationibus sunt instructae aut ceteris praestantiores. Hae sunt Germanica Heilmanni (*Thucydides Geschichte des Pelop. Krieges aus dem Griech. übersetzt und mit kritischen Anmerkungen erläutert von Dr. Joh. Dav. Heilmann. Lemg.* 1760, cuius secundae et tertiae editionibus, quae ibid. 1808 et 1824 prodierunt, Bredovii adnotationes, correctiones, supplementa addita sunt), praeter quam etiam Reiskii conversio orationum (*Deutsche Uebersetzung der Reden aus dem Thukydides . . . gefertigt von D. Joh. Jac. Reisken. Leipz.* 1761) propter adnotationes criticas interpretis commemoranda est; deinde hae recentiores: *Thuc. übersetzt und mit Anmerk. von Hieron. Müller.* VII vol. *Prenzl.* 1829 et 1830. 12, *Gesch. des pelop. Kr. Griech. u. Deutsch. mit krit. und erklär. Anmerk.* (God. Boehmii), II vol. *Lips.* 1854 apud Engelm., *übersetzt von J. F. C. Campe*, II vol. *Stuttg.* 1856—1858, 16, *übers. von Wahrmund* IX vol. *Stuttg.* 1865. Ed. II 1883. Accedunt Gallica Levesquii (*Histoire de Thucydide, fils d'Olorus, traduite du Grec par Pierre Charles Levesque. Paris* 1795. IV vol. *Revue, corrigée et annotée par Loiseau. Paris* 1879) et Betantii (qui prius iam 1837 coniunctus cum Rillieto Thucydidem Gallice interpretatus erat) recentior (*Histoire de la guerre du Peloponnèse de Thuc. Traduction nouvelle avec une introduction et des notes. Paris* 1863), item (a nobis non visa) Zevortii cum adnot. hist. biogr.-geogr. 2 vol. *Paris* 1865; Britannica Hobbesii (*The history of the Grecian war written by Thuc. translated by Thom. Hobbes of Malmsbury*, nov. edit. *Lond.* 1823), Bloomfieldii (*The history of Th. newly translated into English and illustrated with very copious annotations by the rev. S. T. Bloomfield. London* 1829 III vol.), *Crawleii* (*Th. history of the Peloponnesian war translated into English by R. Crawley. London* 1874), *Iowetti* (*Th. translated by Iowett. London* 1881); Italica Peyronis. Aug. Taur. 1862. II vol.

III) Lexicon Thucydideum

confecit E. A. Bétant. Cum desint ibi particulae et pronomina, Poppo tria supplementa litteras α—ε complectentia edidit Francof. ad Viadr. 1845. 1847. 1854. Eodem pertinent Golischii et aliorum commentationes de praepositionum apud Th. usu infra IV 4 commemoratae.

IV) Scripta Thucydidis res et historiam illustrantia[1]).

1) *Scripta de Thucydidis vita et ingenio.*

Wigand Ueber das religiöse Princip in der geschichtl. Darstellung des Th. Berlin 1829.

1) Omisimus quae nullius aut minimi pretii esse viderentur.

Krüger Untersuchungen über das Leben des Th. Berlin 1832. Kritische Analekten I.
— Epikritischer Nachtrag zum Leben des Th. 1839. Krit. Anal. I.
— Thucydideische Studien Abtheil. I II 1851.
Heinicke Anthropologica Th. maximam partem psychologica. I II Rastenburg 1834. 1841.
Lindemann Zur Beurtheilung des Th. vom religiös-sittlichen Standpunkte aus. Conitz 1837.
Wuttke De Th. scriptore belli Pelop. I II Vratisl. 1839. 1840.
Roscher Leben, Werk und Zeitalter des Th. Göttingen 1842.
Klossmann Zur Charakteristik des Th. Breslau 1847.
Klix Th. und die Volksreligion. Züllichau 1854.
Steinhausen De Th. ratione theologica et philosophica. Monast. 1854.
Bockshammer Die sittlich-religiöse Weltanschauung des Th. Tübingen 1862.
Petersen De vita Th. disputatio. Dorpati Livonorum 1873.
von Wilamowitz-Moellendorff Die Thukydideslegende. Hermes XII.
Hirzel Die Thukydideslegende. Herm. XIII.
R. Schoell Zur Thukydides-Biographie. Herm. XIII.
O. Gilbert Zur Thukydideslegende. Philol. XXXVIII.
Praeterea de morte et reditu Th. speciatim disputavit Stahl in comment. indici lect. Monast. 1875 praemissa, quacum cf. Mus. Rhen. XXXIX p. 458 sqq.

De Marcellini vita Th. egerunt

Grauert De vita Marcellini. Mus. Rhen. I.
Sauppe Epistola critica II in act. societatis Graecae II.
Schumann De Marcellini quae dicitur vita Th. Colmar 1879.

2) Scripta de Thucydidis arte et opere eiusque compositione.

Ullrich Beiträge zur Erklärung des Th. Hamburg 1846.
Osann Ueber die Eintheilung des Geschichtswerkes des Th. in einzelne Bücher. Philol. IX.
Poppo De historia Thucydidea commentatio. Lips. 1856.
Girard Essai sur Th. Paris 1860. Ed. II 1884.
Κυπριανός Περὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ Θ. Φιλίστωρ 1862.
Bekker De sophisticarum artium vestigiis apud Th. Berol. 1864.
Steup Quaestiones Thucydideae. Bonnae 1868.
Gast De Th. oratione. Grimma 1870.
Welti Ueber die Abfassungszeit des Thukydideischen Geschichtswerks. Winterthur 1870.
Grosser Ueber eine muthmasslich verlorene Thukydides-epitome. Jahrb. für Phil. 1872.
Woelfflin Antiochus von Syrakus und Coelius Antipater. Winterthur 1872.
Breitenbach Ueber die Abfassungszeit des Thukydideischen Geschichtswerks. Jahrb. für Phil. 1873.
Ćwikliński Quaestiones de tempore quo Th. priorem historiae suae partem composuerit. Berlin 1873.
— Ueber die Entstehungsweise des zweiten Theils der Thukydideischen Geschichte. Hermes XII.
Dietrich Quaestiones Thucydidiae. Halis 1873.
Lemcke Hat Th. das Werk des Herodot gekannt? Stettin 1873.
Leske Ueber die verschiedene Abfassungszeit der Theile der Thukydideischen Geschichte. Liegnitz 1875.

Zimmermann Quaestiones de tempore quo historiarum libri a Th. compositi quoque editi sint. Halis 1875.

Helmbold Ueber die successive Entstehung des Thucydideischen Geschichtswerkes. I *Colmar* 1876. II *Mühlhausen i/E.* 1882.

Köhler Ueber die Archäologie des Th. Comment. in honorem Mommseni.

Struve De compositi operis Th. temporibus. Halis 1878.

Vollheim Zur Entstehungsgeschichte des Thukydideischen Geschichtswerkes. Eisleben 1878.

Wichmann Dionysii Hal. de Th. iudicia componuntur et examinantur. Halis 1878.

Welzhofer Th. und sein Geschichtswerk. München 1878.

Kiel Quo tempore Th. priorem operis sui partem composuerit. Goetting. 1880.

G. Meyer Quibus temporibus Th. historiae suae partes scripserit. Jena 1880.

De orationibus specialiter disputaverunt

Pfau Meditationes criticae de orationibus Thucydideis. Quedlinb. et Lips. 1836.

Vischer Ueber das Historische in den Reden des Th. Schweiz. Mus. III. *Kl. Schrift.* I.

Langreuter Num orationes Thucydideae revera habitae sint an ex ipsa scriptoris mente emanaverint quaeritur. Cell. 1853.

Tiesler Ueber die Reden des Th. Posen 1854.

W. Herbst Ueber Thukyd. I 22, 1 *in Progr. Magdeburg.* 1869.

Uhrig De contionibus Thucydideis. Darmst. 1869.

Hüppe De orationibus operi Th. insertis. Gr. Strehlitz 1874.

Michaëler Ueber die Reden im Geschichtswerke des Th. Botzen 1874.

Roesener De orationibus operi Thucydidio insertis. Greiffenberg 1874.

Junghahn Die Reden bei Th. Jahrb. für Phil. 1875.

— *Nochmals die Reden bei Th. Ibid.* 1878.

Drefke De orationibus quae in priore parte historiae Thucydideae insunt et directis et indirectis. Halis 1877.

Sörgel Die Reden bei Th. Jahrb. für Phil. 1878.

Cammerer De orationibus directis operi Thucydideo insertis. Burghaus. 1881.

Jebb Die Reden des Th. Uebers. von Imelmann. Berlin 1883.

De octavo libro specialiter disputaverunt

Jerzykowsky Diss. qua octavo historiae Thucydideae libro extremam manum non accessisse demonstratur. Vratisl. 1842.

Mewes Untersuchungen über das achte Buch der Thukydideischen Geschichte. Brandenburg 1868.

Hellwig De Thucydidei operis libri VIII *indole ac natura. Halis* 1876.

Fellner Forschung und Darstellungsweise des Th. gezeigt an einer Kritik des achten Buches. Wien 1880.

Cüppers De octavo Th. libro non perpolito. Monasterii 1884.

De pactis operi Thucydideo insertis specialiter disputaverunt

Kirchhoff Ueber die von Th. benutzten Urkunden. Monatsberichte der Berl. Akad. 1880. 1882. 1883. 1884.

Steup Thukydideische Studien. Freiburg u. Tübingen 1881.

Kiel Der Waffenstillstand des J. 423 *v. Ch. Jahrb. für Phil.* 1881.

3) *Scripta critica et exegetica.*

Baueri Exerc. de lectione Thuc. optima interpretandi disciplina Lips. 1753.
— *Philologia Thucydideo-Paulina Hal.* 1773.
Abreschii Dilucidationes Thucydideae. Traiecti ad Rh. 1755.
— *Dilucidationum Thucydidearum auctarium (adiectum Animadversionum ad Aeschylum libro tertio) Zwollae* 1763.
Kistemaker Th. editionis Bipont. illustratus ac emendatus. Monast. 1791.
Benedict Commentarii critici in Th. octo libros. Lips. 1815.
Poppo Observationes criticae in Th. Lipsiae 1815.
Krueger Dionysii Hal. historiographica. Hal. 1823.
Schoemann Observationes in Th. locos quosdam difficiliores. Gryphisw. 1824.
Blume Animadversiones ad Popponis de locis quibusdam Th. iudicia. Stralsund 1825.
Osiander Observationum in Th. fasc. I II III. *Stuttg.* 1827. 1828. 1829.
Burges Poppo's Prolegomena on the peculiarities of Thucydidean phraseology translated, abridged and criticized. Cambridge 1837.
Krohl Quaestionum Thucydidearum specimen I. *Rigae* 1840.
Haase Lucubrationes Thucydidiae. Berolini 1841.
— *Lucubrationum Thuc. mantissa. Vratisl.* 1857.
Campe Observationum criticarum ad Th. part. I. *Neu-Ruppin* 1842.
— *Quaestiones Thucydideae. Greiffenberg.* 1857.
Kaempf Quaestionum Thucydidearum part. I II III. *Neu-Ruppin* 1843. 1851. 1855.
Seidenstücker Commentatio de nonnullis Th. locis difficilioribus. Soest 1848.
Jerzykowsky Commentatio de quinque locis historiae Thucydideae. Ostrowo 1850.
Ullrich Beiträge zur Kritik des Th. I II III IV *Hamb.* 1850. 1851. 1852. 1862.
Thomas Studien zu Th. I II *München* 1852. 1857.
Golisch Commentatio de locis quibusdam Thucydideis. Suidnicii 1856.
Forberg Zur Erklärung des Th. I II III IV V *Coburg* 1853. 1854. 1855. 1860. 1863.
Bonitz Beiträge zur Erklärung des Th. Wien 1854.
Fickert Th. consulto ambiguus. Vratisl. 1854.
Wentzke Quaestiones Thucydideae. Culm 1854.
Dietsch Versuch über Th. Leipz. 1856.
Driessen De priorum quinque librorum Th. locis aliquot difficilioribus. Monast. 1856.
Kueppers Curae criticae in Th. Bonnae 1856.
von Velsen Schedae criticae. Bonnae 1857.
L. Herbst Ueber Cobets Emendationen im Th. Leipz. 1857.
— *Zur Kritik des Th. Götting.* 1860.
Huennekes Quaestiones Thucydideae. Monast. 1859.
— *Kleine Beiträge zur Erklärung und Kritik des Th. Cleve* 1871.
Classen Symbolae criticae. Francof. ad Moen. 1860.
Niemeyer Beiträge zur Erklärung und Kritik des Th. I *Anclam* 1860. II *Greifsw.* 1861.
Weller Symbolae exegeticae et criticae ad Herod. et Th. Meining. 1860.
Nattmann De Th. locis aliquot libri I. *Emmerich* 1861.
Stahl Bemerkungen zu Th. in Symb. phil. Bonn.
van Herwerden Studia Thucydidea. Traiecti ad Rh. 1869.

Badham *Adhortatio ad discipulos academiae Sydneiensis. Sydneiae* 1869.
Weidner *Parerga Dinarchea et Thucydidea. Giessen* 1875.
Curschmann *Thucydidea. Giessen.* 1876.
Hampke *Studien zu Th. Lyck* 1876.
Reifferscheid *Coniectanea in Th. Vratisl.* 1876.
Müller-Strübing *Polemische Beiträge zur Kritik des Thukydidestextes. Wien* 1879.
Osberger *Kritische Bemerkungen zu Th. (in: Festgruss dem Rector des Gymn. zu Nürnb. Dr. Heerwagen dargebracht) Erlangen* 1882.
Weidgen *Miscella critica (in: Festschrift zu dem 300j. Jubil. des Gymn. zu Koblenz). Koblenz* 1882.

Ex libris miscellis qui huc pertinent imprimis commemorandi sunt Dobraei adversaria, Cobeti Variae et Novae lectiones, Madvigii Adversariorum criticorum vol. I. *Praeterea de singulis locis interpretandis aut emendandis multi in diariis philologicis exposuerunt, ex quibus potissimum nominandi esse videntur Badham (Mnemos. nov. ser.* I. II. III. IV. X), *Bergk (Philol.* XXII. XXIX. XXX. XXXII. *Jahrb. f. Phil.* 1878), *Cobet (Mnemos.* XI. *nov. ser.* III. VII. VIII. IX), *Campe (Philol.* VII. XI. *Jahrb. f. Phil.* 1869), *Gebhardt (Jahrb. für Phil.* 1864. *Blätt. für d. Bayer. Gymn.* 1873), *Herwerd. (Herm.* IV. *Mnemos. nov. ser.* I. VIII. XI), *Linwood (Jahrb. f. Phil.* 1862), *Meineke Herm.* III), *Philippi (Rhein. Mus.* XXXVI. *Jahrb. f. Phil.* 1881) *Pluygers (Mnemos.* XI), *Rauchenstein (Phil.* XXII. XXXIII. XXXV. XXXVI. XXXVII), *Stahl (Rhein. Mus.* XIV. XV. XVI. XVII. XVIII. XXI. XXII. XXIV. XXV. XXVI. XXVII. XXVIII. XXXIX. XL. *Idem de multis locis fusius disputavit in censuris ed. Classen. Jahrb. für Phil.* 1863. 1866. 1868. 1870), *Steup (Rhein. Mus.* XXIV. XXV. XXVI. XXVII. XXVIII. XXXIII), *Usener (Rhein. Mus.* XXV. *Jahrb. f. Phil.* 1872), *Weil (Revue de phil.* II).

4) *Scripta ad grammaticam et elocutionem Thucydidis spectantia.*

Rumpel *De dativo Thucydideo. Regiomont.* 1857.
Klouçek *Ueber den sogenannten Nominativus absolutus bei Th. und die Substantivirung des Neutr. sing. im Sinne eines abstrakten Substantivs bei Th.* I II *Leitmeritz* 1859. 1860.
Golisch *De praepositionum usu Thucydideo.* I (ἐς) II (ἐν) III (ἀπό) IV (ἐκ) V (ἀντί, πρό, ἀνά, ξύν, μετά) VI (πρός) *Schweidnitz* 1859. 61. 65. 70. 77. 83.
Thomaszewski *De praepos. κατά in compositis significatione quatenus ex Th. historia cognosci potest. Neostadii* 1861.
Braun *De collocatione verborum apud Th. observationes. Braunsberg* 1862.
Lange *De periodorum Thucydidearum structura.* I II *Vratisl.* 1863. 1865.
Klemens *Bemerkungen über den Modus in Objectssätzen und über deren Form bei Th. und Xen. Berl.* 1865.
Arndt *De Th. arte scribendi dissertatio. Magdeb.* 1865.
L. Herbst *Ueber ἄν beim Futur im Th. Hamburg* 1867.
Scheiding *De hyperbato Thucydideo. Jauer* 1867.
Preibisch *De comparativi cum comparata re coniuncti usu Thucydideo. Vratisl.* 1869.
Steinberg *Beiträge zur Würdigung der Thukydideischen Reden. Berlin* 1870.
Stahl *Quaestiones grammaticae ad Th. pertinentes. Köln* 1872.

Forssmann *De infinitivi temporum usu Thucydideo. Curtius' Studien* VI.
Kuemmell *De praep. ἐπί cum casibus coniunctae usu Thucydideo. Bonn* 1875.
Widmann *De finalium enuntiatorum usu Thucydideo. Götting.* 1875.
Reifferscheid *Analecta critica et grammatica* (p. 11—14). *Vratisl.* 1877.
Debbert *De praep. περί et ἀμφί usu Thucydideo. Königsb.* 1880.
Nietzki *De Thucydideae elocutionis proprietate quadam. Königsberg* 1881.
Hache *De participio Thucydideo.* I II *Löbau* 1882. 1883.
Bohlmann *De attractionis usu et progressu qualis fuerit in enuntiationibus relativis apud Herod. Antiph. Th. Andoc. Lys. Vratisl.* 1882.
Goetz *Quaestiones de genetivi usu Thucydideo. Halle* 1883.

5) *Scripta ad res historicas et chronologicas pertinentia.*

Dodwell *Annales Thucydidei et Xenophontei. Oxon.* 1702. *Huius libri ea pars quae ad Th. spectat legitur etiam in Duk. et Gottl. exemplis.*
Gatterer *Abhandlung von Thracien nach Herodot und Th. aus dem Lat. (quo sermone primum in Comment. reg. societ. Gotting. prodierat) übers. von H. Schlichthorst. Götting.* 1800.
Goeller *De situ et origine Syracusarum. Lips.* 1818.
Kortüm *Zur Geschichte Hellenischer Staatsverfassungen hauptsächlich während des Pelop. Krieges. Bruchstück einer historisch-politischen Einleitung in das Studium des Th. Heidelb.* 1821.
Kutzen *De Pericle Thucydideo.* I II *Vratisl.* 1829. 1831.
Clarisse *Specimen historico-literarium inaugurale exhibens ad Thucydideam belli Pelop. epocham annotationem. Lugd. Bat.* 1838.
Krueger *Commentationes criticae et historicae de Th. historiarum parte postrema subiectae eiusdem Dionysii historiographicorum editioni.*
— *Ueber die Pentekontaëtie des Th. Hist. phil. Stud.* I.
Heis *Die Finsternisse des Pelop. Krieges. Köln* 1834.
Poppo *Syracusarum obsidionis bello Pelop. factae p.* I *usque ad Demosthenis adventum pertinens. Francof. ad Viadr.* 1837.
Vischer *Perdiccas* II *König von Makedonien. Schweiz. Mus.* I *Kl. Schrift.* I.
— *Untersuchungen über die Verfassung von Athen in den letzten Jahren des Pelop. Krieges. Basel* 1844. *Kl. Schr.* I.
Ullrich *Das megarische Psephisma. Hamb.* 1838.
Wattenbach *De quadringentorum factione. Berlin* 1842.
L. Herbst *Die Rückkehr des Alkibiades. Hamb.* 1843.
Fütterer *De plurimis Th. Herodotique locis in quibus uterque scriptor de iisdem rebus gestis disserit commentatio. Heiligenstadt* 1843.
Voemel *De quo anni tempore in Attica ἀκμάζοντος τοῦ σίτου dicatur. Francof. ad M.* 1846.
— *Quo die secundum Th. bellum Pel. inceperit. Ibid.* 1846.
— *Quo tempore bellum Pel. finitum sit. Ibid.* 1851.
Salomo *De Th. et Herodoti quaestionum historicarum specimen Berol.* 1851.
E. H. O. Mueller *De tempore quo bellum Pel. initium ceperit. Marb.* 1852.
W. Herbst *Zur Geschichte der auswärtigen Politik Spartas. Leipz.* 1853.

W. Herbst *Der Abfall von Mytilene. Köln* 1861.
Meinhausen *Ueber die Thucydideische Beschreibung der Belagerung von Syrakus. Mühlhaus.* 1856.
Sickel *Beitrag zur Erklärung des Th. Rossleben* 1863.
Schäfer *De rerum post bellum Persicum usque ad tricennale foedus in Graecia gestarum temporibus. Lips.* 1865.
Wallichs *Th. und Kleon. Flensburg* 1866.
Tüllmann *Beitrag zur Würdigung Kleons. Ploen.* 1867.
Pierson *Die Thukydideische Darstellung der Pentekontaëtie. Philol.* XXVIII.
Müller-Strübing *Aristophanes und die historische Kritik. Leipz.* 1873.
— *Die Strategie des Demosthenes* 418 *v. Chr. Rhein. Mus.* XXXIII.
— *Thukydideische Forschungen. Wien* 1881. (*De hoc libro vanarum hariolationum pleno cf. Stahlii censuram* (*Götting. Gel. Anz.* 1882 p. 77. sqq.) *et Mus. Rhen.* XXXVIII p. 143 sqq.)
— *Das erste Jahr des Pelop. Krieges. Jahrb. für Phil.* 1883.
Unger *Zur Zeitrechnung des Th. Sitzungsber. der Akad. der Wiss. zu München* 1875.
— *Der attische Kalender während des Pelop. Krieges. Ibidem.*
— *Zum Kalender des Th. Ibidem* 1878.
— *Das Kriegsjahr des Th. Philol.* XLIII.
Götz *Der Hermokopidenprocess. Leipz.* 1876.
Kirchhoff *Der Delische Bund im ersten Decennium seines Bestehens. Hermes* XI.
Schwartz *Ad Atheniensium rem militarem studia Thucydidea. Kiliae* 1877.
R. Schoell *De extraordinariis quibusdam magistratibus Atheniensium. Comment in hon. Momms.*
Weisweiler *De causa hermocopidarum. Monast.* 1878.
Steup *Herodot* IX 106 *und Th. Rhein. Mus.* XXXV.
Büdinger *Kleon bei Th. Wien* 1881.
Swoboda *Thukydideische Quellenstudien. Innsbruck* 1881.
Schmitt *Quaestiones chronologicae ad Th. pertinentes. Lips.* 1882.
von Wilamowitz-Moellendorff *Curae Thucydideae* (*cf. supra*) p. 8 sqq.
Kubiki *Das Schaltjahr in der grossen Rechnungs-Urkunde Corp. Inscr.* I Nr. 273. *Ratibor* 1885.

Praeterea de rerum a Th. narratarum temporibus disputavit

A. Mommsen *Beitr. zur griech. Zeitrechnung* p. 36. 43 sq. *Chronol.* p. 366—386. 394—397. 404—409.

7) *Scripta de scholiis.*

Goslings *Observationes ad scholia in Th. Lugd. Bat.* 1874.
Doberentz *De scholiis in Th. commentatio. Halis* 1875.
— *De scholiis in Th. quaestiones novae. Magdeb.* 1881.
Schwabe *Quaestiones de scholiorum Thucydideorum fontibus. Leipz. Stud.* IV.

8) *De Th. imaginibus ex antiquitate servatis disputavit*

Michaëlis *Die Bildnisse des Th. Strassb.* 1877.

De omni scriptorum ad Th. pertinentium genere cf.

L. Herbst *Jahresbericht über Th. Philol.* XVI. XXIV. XXXVIII. XL. XLII *et Schoene Jahresber. über die griech. Historiker* (*Bursian-Jahresb.* III).

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Α.

I. *Προοίμιον.* Κεφ. α'—κγ'.

1. *Αἰτία ταύτης τῆς ξυγγραφῆς, ὅτι ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ἀξιολογώτατός ἐστι τῶν προγεγενημένων.* α'.

2. *Τὸ μέγεθος τούτου τοῦ πολέμου ἀποφαίνεται παραβολῇ τῆς παλαιᾶς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος.* β'—ιθ'.

α) *τῆς πρὸ τῶν Τρωικῶν.* β'—η'.

β) *τῆς κατὰ τὰ Τρωικά.* θ'—ια'.

γ) *τῆς μετὰ τὰ Τρωικά.* ιβ'—ιθ'.

3. *Ἐξελέγχονται οἱ διὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων εὐπειθὲς καὶ διὰ ποιητὰς καὶ λογογράφους τὰ ἀρχαῖα μᾶλλον θαυμάζοντες* κ'—κβ', *καὶ τὸ εἶδος ταύτης τῆς ἱστορίας ἀποδείκνυται.* κγ'.

II. *Αἱ αἰτίαι τοῦ πολέμου.*

A. *Αἱ ἐς τὸ φανερὸν λεγόμεναι.* Κεφ. κδ'—ξϛ'.

1. *Τὰ Κερκυραϊκά.* κδ'—νε'.

α) *Πόλεμος Κερκυραίων καὶ Κορινθίων.* κδ'—λα'.

β) *Λόγος Κερκυραίων ἐς Ἀθήνας πρεσβευσαμένων.* λβ'—λϛ'.

γ) *Ἀντιλογία Κορινθίων.* λζ'—μγ'.

δ) *Οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ τῶν Κορινθίων καὶ Κερκυραίων πολέμου ξυναίρονται.* μδ'—νε'.

2) *Ποτειδαίας ἀπόστασις.* νϛ'—ξε'.

III. A. *Οἱ Λακεδαιμόνιοι ψηφίζονται τὸν πόλεμον*

1. *ἄνευ τῶν πάντων ξυμμάχων.* Κεφ. ξϛ'—πζ'.

α) *Ξύλλογος τῶν Λακεδαιμονίων περὶ ὧν οἱ ξύμμαχοι ἠδικῆσθαι ἔφασαν.* ξϛ'. ξζ'.

β) *Λόγος Κορινθίων.* ξη'—οα'.

γ) *Ἀντιλογία Ἀθηναίων.* οβ'—οη'.

δ) *Λόγος Ἀρχιδάμου.* οθ'—πε'.

ε) *Λόγος Σθενελάδου.* πϛ'.

ϛ) *Διαγνώμη τῆς ἐκκλησίας.* πζ'.

II. B. *Ἡ ἀληθὴς αἰτία τοῦ πολέμου, ἥπερ ἦν ἡ αὐξηθεῖσα δύναμις τῶν Ἀθηναίων καὶ ὁ φθόνος τῶν Λακεδαιμονίων.* Κεφ. πη'—ριη'. *Ἀποδείκνυται οὖν*

1. ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ηὐξήθησαν καὶ τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβον. πθ'—ϟϛ'.

2. ὅπως τοὺς ξυμμάχους ἐδουλώσαντο· παρέκβασις περὶ τῶν μεταξὺ τοῦ Μηδικοῦ καὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου γενομένων. ϟζ'—ριη'.

III. Α. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ψηφίζονται τὸν πόλεμον

2. κοινῇ μετὰ τῶν ξυμμάχων. Κεφ. ριθ'—ρκε'.

α) Ξύνοδος τῶν ξυμμάχων.

β) Λόγος Κορινθίων. ρκ'—ρκδ'.

γ) Οἱ ξύμμαχοι ψηφίζονται πολεμεῖν. ρκέ.

II. Γ. Ἐγκλήματα ἀλλήλων καὶ προφάσεις τοῦ πολέμου. Κεφ. ρκϛ'—ρλθ'.

1. Τὸ Κυλώνειον ἄγος. ρκϛ'. ρκζ'.

2. 3. Τὸ ἀπὸ Ταινάρου καὶ τὸ τῆς Χαλκιοίκου ἄγος. ρκη'—ρλή.

α) Παυσανίου προδοσία καὶ θάνατος — ρλδ'.

β) Ἐπίμετρον περὶ τῆς Θεμιστοκλέους φυγῆς καὶ θανάτου. ρλε'—ρλη'.

4. Ἄλλα ἐγκλήματα ἑκατέρων καὶ ἀξιώσεις Λακεδαιμονίων. ρλθ'.

III. Β. Οἱ Ἀθηναῖοι ψηφίζονται τὸν πόλεμον. Κεφ. ρμ'—ρμϛ'.

α) Λόγος Περικλέους. ρμ'—ρμδ'.

β) Ψήφισμα Ἀθηναίων, οὐ μέντοι τήν γε ἐπιμειξίαν ἀμφοτέρων ἀναιροῦν. ρμέ. ρμϛ'.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Α.

---

1. *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλε-* 1
μον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ὡς ἐπολέ-

De prooemio Thucydidis praeter Porphyrium (cf. Bernh. Hist. litt. Gr. II p. 116) singulares libellos scripserunt Evers Gottingae MDCCCIII et Schunck Monasterii MDCCCLII editos. Cf. etiam Steitz. „Ueber den Gedankengang im Prooimion des Thucyd.“ in Annal. philol. a. 1861 p. 233 sqq. Nomen prooemii, quo ipse Thucydides de hymno Homerico III 104, 4 usus est, de hac ingressione, ut de similibus, usitatum est apud omnes veteres criticos et grammaticos qui de ea loquuntur. Hunc ingressum (c. 1—23) cum plerique egregium vocent et aut praestantissimis historiae Thucydideae partibus adnumerent aut omnibus anteponant, vituperat Dionysius Hal. de Thuc. iudic. p. 853 sqq. At praeter Acacium, qui huic respondit, vide Creuzerum praestantiam huius prooemii egregie illustrantem in libro quem scripsit de arte historic. Graec. ed. 2. p. 203 sqq. Cf. Evers. l. d. p. 10 et 13 sqq. Consilium scriptoris hoc est ut res antiquiores Graecorum saepissime et maxime celebratas bello Peloponnesiaco vi atque magnitudine cedere demonstret. Partes prooemii tres esse, quarum altera rursus in tres locos discribenda sit, ex dispositione Graeca toti libro praeposita satis apparet. De tempore quo haec ingressio scripta sit cf. adn. ad I 1, 1 v. *ξυνέγραψε* et *ἀρξάμενος*.

Cap. 1. § 1. *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε.* Simplicitatem veterum qua solent nomina sua in principiis scriptorum commemorare exemplis illustrant interpretes, ex quibus unum Herodoteum *Ἡροδότου Ἁλικαρνησσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε* proferimus. De tota hac comprehensione verborum et de contraria c. 2, 2 cf. Muell. Hist. litt. II p. 365. Primum membrum eius affert Demetr. de Eloc. § 44, ut longitudine membri granditatem effici doceat. Concursus consonantium quosdam male reprehendit Dionysius. Vid. Lob. Pathol. II p. 353. *Ξυγγράφειν*, ut apud Latinos conscribere et componere (Sal. Hist. I 1), proprium esse verbum de historicis multas res gestas colligentibus et inter se coniungentibus, ut unum quasi corpus efficiant, constat, etsi etiam *ἀναγράφειν* et simplex *γράφειν* (V 26, 1), ut Lat. scribere, de historiis scribendis leguntur. Grammatici pro-

μησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι καὶ ἀξιολο-

prie *διαφέρειν συγγραφὴν ἱστορίας τῷ χρόνῳ* volunt. „*Ὁ μὲν γὰρ τὰ πρὸ αὐτοῦ γινόμενα διηγούμενος ἱστορίαν ποιεῖ, ὁ δὲ τὰ κατὰ τοὺς ἑαυτοῦ χρόνους συμβάντα συγγραφήν.*" (Doxop. apud Walz. II p. 199.) Quod discrimen non semper observatur. Thucydides vero, qui saepe sic verbo *ξυγγρ.* de se usus est (cf. II 70, 5. 103, 2. III 25, 2. 88, 4 al.), ideo *ὁ ξυγγραφεύς* a grammaticis vocatur. Ex aoristo autem prooemium absoluta demum ipsa historia scriptum esse, id quod incertus Thucydidis vitae auctor § 8 narrari dicit et nuper defendit Schunck, colligi non posse loci modo comparati docent. Sed in usu huius temporis respicitur ad eos qui hos libros lecturi sint, sicut historici Latini eadem de causa perfecto utuntur. Cf. Fab. ad Sal. Iug. 95 et Krueg. Gr. § 53, 10 adn. 1. Perfecto autem h. l. Th., ut V 26, 1, uti non poterat, quod V 26, 1 se rerum quoque post bellum decennale gestarum scriptorem esse significat, hic quo tempore exorsus quibusque causis adductus bellum conscripserit explicat. — **τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων.** Haec verba ambigua esse, cum praeter id bellum quod postea Peloponnesiacum dictum est complura bella Peloponnesiorum et Atheniensium gesta sint, docet Ullrichius in Symb. ad explic. Thuc. p. 1. Praecipue hoc nomine appellari poterat bellum Peloponnesiacum, quod quae antea inter Athenienses et Peleponnesios gesta sunt multo minoris momenti fuerunt. Dixit *ὡς*, non *ὄν*, quod „possit aliquis bellum quod inter se gesserint narrare, qui tamen quomodo gestum sit, id est quomodo singula, ea praesertim quae alicuius sunt momenti, in eo gesta fuerint taceat." Steph. Neque res tantum, sed etiam earum causas et rationes explicare voluit. Cf. Matth. Gr. § 485. Infra V 26, 6 *τὰ ἔπειτα ὡς ἐπολεμήθη ἐξηγήσομαι.* Hoc esse officium historiae docet Cic. de Orat. II 15, 63. — **ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου** = *ἀρξάμενος (τοῦ ξυγγράψαι) εὐθὺς ὅτε καθίστατο (ὁ πόλεμος).* Ex his intellegi verbis Thucydidem, simulatque moveri coeptum sit bellum, id scribere coepisse et cum belli progressu etiam in scribendo progressum esse docet Steph. Neque obstat huic interpretationi quod a Thucydide finito demum bello hanc historiam in ordinem redactam esse ex I 13, 3. 18, 1. V 26, 1 cognoscimus. Thucydides enim quamvis multo post hos libros digereret et expoliret, tamen statim ab initio belli commentarios in quos quae gererentur referret facere et deinde singulas etiam partes conscribere poterat. Ceterum dicitur *καθίσταται πόλεμος* et *ξυνίσταται πόλεμος* et *καθίστανταί τινες ἐς πόλεμον.* — **καὶ ἐλπίσας.** Quoniam superiore participio tempus scriptae huius historiae, altero causa significetur, *καὶ* fuerunt qui abesse vellent. Sed particulam et paratacticam verborum iuncturam tuentur exempla I 109, 4. V 34, 2. VI 93, 1. VII 53, 3. VIII 7. 66, 2. 73, 2. Cf. Bensel. ad Isocr. Pan. p. 298. *Ἐλπίσας*, ut saepe, est *νομίσας, προσδοκήσας.* — **ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων.** I. e. *μάλα ἀξιόλογον καὶ ἀξιολογώτερον τῶν προγ.* Cf. I 10, 3. 11, 3. 50, 2. VI 13, 1 al. et Krueg. Gr. § 47, 28 adn. 10. Hinc intelleges quatenus verum sit quod schol. Hermog. *Ἀττικόν* inquit

γώτατον τῶν προγεγενημένων, τεκμαιρόμενος ὅτι ἀκμάζοντές τε ἦσαν ἐς αὐτὸν ἀμφότεροι παρασκευῇ τῇ πάσῃ καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ὁρῶν ξυνιστάμενον πρὸς ἑκατέρους, τὸ μὲν εὐθύς, τὸ δὲ καὶ διανοούμενον. κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη δὴ τοῖς 2
Ἕλλησιν ἐγένετο καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὡς δὲ εἰπεῖν καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώπων. τὰ γὰρ πρὸ

Cap. 1. § 1. ἦισαν Aug., ησαν corr. m., reliqui ἦσαν, quod et ipsum pro ᾖσαν habendum est, cum antiquiores libri ι subscriptum aut adscribant aut omittant. Cf. adn.
§ 2. αὕτη δὴ μεγίστη Aug. Cass. et deteriores aliquot.

τὸ τοῖς ὑπερθετικοῖς ἀντὶ τῶν συγκριτικῶν χρῆσθαι, ὥσπερ καὶ Θουκυδίδης ἐποίησεν ἀξιολογώτατον εἰπών. — ἀκμάζοντες ᾖσαν. Cum parum apte dicatur florentes erant ad bellum, quoniam ipsi florendi verbo non subest finis ad quem fiat cogitatio (hoc enim nomine diversa sunt II 8, 1 ἔρρωντο ἐς αὐτόν et IV 59, 4 ἀτολμότεροι ἐς τὰς μάχας), recte iam Bekk. ᾖσαν praetulit. Accedit quod Th. usitatum est ἐς πόλεμον, ἐς πολέμους ἰέναι. Cf. 87, 3. 118, 2. 123, 1. Procopius p. 347 πανδημεὶ ἐπ' ἀλλήλους τῷ πολέμῳ ἀκμάζοντες ᾔεσαν si huc respiciens dixit, ᾔεσαν pro ᾖσαν reperto videtur substituisse, τῷ πολ. autem non satis apte scripsit. — παρασκευῇ τῇ πάσῃ. Res propter ea quae dicit Archidamus 80, 3. 4 controversa videatur; sed ibi oratorie rem in maius augeri recte monet Krueg. — καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ὁρῶν. Dicitur τὸ Ἑλληνικόν ut c. 4 τὸ λῃστικόν, 6, 6 τὸ βαρβαρικόν. Ita Celticum Liv. V 34. Καὶ ὁρῶν mutata oratione respondere verbis ὅτι ἀκμάζοντές τε ᾖσαν, non verbo τεκμαιρόμενος et ex collocatione particulae τέ et ex sententia patet. Similiter variata est oratio IV 116, 1. VII 18, 1. — Ξυνίστασθαι est se coniungere, ut c. 15 et al. — τὸ δέ. De Siciliae Graecis (cf. III 86, 2) cogitari iubet Ullr. l. d. p. 89. — καὶ διανοούμενον, in animo tantum (cf. Krueg. Gr. § 69, 32 adn. 19) habere. Cogita ξυνίστασθαι, ut non raro ad διανοεῖσθαι infinitivus ἀπὸ κοινοῦ subaudiendus est. Cf. I 124, 3. V 80, 2. Idem in aliis verbis saepe fit. Cf. adn. III 16, 4. VII 69, 1.

§ 2. κίνησις γὰρ αὕτη. Ante haec, ut recte γάρ intellegatur, cogitando supplendum est: neque hac opinione (ἐλπίσας) frustratus sum. De interposito subiecto αὕτη (praedicatum enim est κίνησις ἐγένετο) cf. 2, 6. 50, 2. 55, 2. 66 al. — μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων. Intellegit Thraces, Macedones, populos quosdam Epiri, Siculos, fortasse etiam regnum Persicum, ad quod tamen magis proxima verba referuntur. — ὡς δὲ εἰπεῖν καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώπων, et paene dixerim plerisque (permultis) hominum. De formula dicendi ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώπων, quasi dixeris longissime gentium, vel de positivo ἐπὶ πολύ vid. Krueg. Gr. § 60, 8 adn. 3. Interdum subiecti, ut IV 3, 2, aut obiecti quod dicitur, ut hic et I 50, 2. IV 12, 3, locum tenet; μέρος additur I 23, 3. Veri superlatio verbis

αὐτῶν καὶ τὰ ἔτι παλαιότερα σαφῶς μὲν εὑρεῖν διὰ χρόνου πλῆθος ἀδύνατα ἦν, ἐκ δὲ τεκμηρίων ὧν ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι πιστεῦσαι ξυμβαίνει οὐ μεγάλα νομίζω γενέσθαι οὔτε κατὰ τοὺς πολέμους οὔτε ἐς τὰ ἄλλα.

ὡς εἰπεῖν lenitur. Ea autem multo minor erit, si quam angustus fuerit orbis terrarum Graecus cogitaveris. Illa *ὡς εἰπεῖν* similiter leguntur II 51, 2. VII 58. — *τὰ πρὸ αὐτῶν.* *Αὐτά* (h. e. *τὰ τῆς κινήσεως ταύτης* vel omnino *ταῦτα*, cf. adn. IV 61, 1) sunt res belli Pelop. *Τὰ πρὸ αὐτῶν* res inter bellum Troianum et Medica gestas atque haec ipsa bella, *τὰ ἔτι παλαιότερα* ea quae bellum Troianum praecesserunt Thucydides vocat; distinguit enim infra 3, 1 et 12, 1 *τὰ πρὸ τῶν Τρωικῶν* et *τὰ μετὰ τὰ Τρωικά.* Tum ad *ἀδύνατα* cf. I 59, 2. 125, 2. III 88, 1. — Permirum fuit Steupio (Quaest. Thuc. p. 18) in iis quae sequuntur barbarorum prorsus nullam haberi rationem, sed tantum hoc demonstrari, maximum Graecorum motum bellum illud fuisse, et ita demonstrari quasi barbari omnino non sint commemorati. Praeterea illud ipsum, etiam partis barbarorum bellum illud maximum fuisse motum, satis mire dictum esse; si etiam barbarorum partem illius belli participem fuisse dictum esset, nihil futurum esse in quo haereremus, at longe aliud esse etiam partis barbarorum maximum motum bellum illud fuisse. Nam ut de toto bello Peloponnesiaco haec dicta essent, Persarum imperii maximum motum nullo modo bellum Peloponnesiacum fuisse, neque magis Thracum et Macedonum, qui non esse dubium quin multo maioribus versati sint in angustiis inde a Darei adversus Scythas expeditione usque ad Xerxis exercitus ex Europa receptum. Itaque *καὶ μέρει τινὶ . . . ἀνθρώπων* non posse Thucydidis esse. Sed talia ab interpolatore addita esse veri prorsus non est simile et aliter atque ille fecit verba videntur accipienda esse. Nam dativi ad solum *κίνησις ἐγένετο* pertinere possunt et similiter atque VII 29, 5, ubi cf. adn., vertere licet: hic, qui Graecis exstitit et barbarorum parti et plurimis hominibus, longe maximus erat motus. Cf. etiam adn. IV 78, 2. — *διὰ χρόνου πλῆθος.* *Πλῆθος* = *μῆκος*, ut identidem de tempore. Cf. Steph. Thes. in v. *χρόνος*. Articuli omissi ut I 12, 3 in *μετὰ Ἰλίου ἅλωσιν*, ubi vid. adn. — *ὧν.* Schaeferus ad Dion. p. 325 pro *ἐξ ὧν* dictum putat. Cf. Matth. Gr. § 595c. Sed ita verbum commune esse solet enuntiationi relativae cum ea unde praepositio cogitando repetitur. Cf. I 28, 2. Xen. Ages. 2, 1. Hier. 1, 11. Isocr. III 22. Itaque praestat *ὧν* per attractionem ex *σκοποῦντι* aptum putare, quoniam Graeci, cum participium verbi verbo alteri quod cum diverso eiusdem nominis casu coniungitur additur, non duos casus, sed eum qui propiori verbo convenit ponere solent. Cf. 40, 6. 144, 2. V 1. Hanc rationem si sequimur, non opus est, ut *ὧν* ex *πιστεῦσαι* suspensum sit, cum Class. ad insolentiorem attractionem (Krueg. Gr. § 51, 10 adn. 13) confugere. Vertimus enim: quae plurimum (cf. *ἐπὶ μακρότερον* IV 41, 3, *ἐπὶ μακρότατον* Herod. II 29. 34. IV 192, *ἐς τὰ μακρότατα* VI 31, 3) intuenti mihi ut fidem capiam

2. *Φαίνεται γὰρ ἡ νῦν Ἑλλὰς καλουμένη οὐ* 1
πάλαι βεβαίως οἰκουμένη, ἀλλὰ μεταναστάσεις τε
οὖσαι τὰ πρότερα καὶ ῥᾳδίως ἕκαστοι τὴν ἑαυτῶν
ἀπολείποντες, βιαζόμενοι ὑπό τινων αἰεὶ πλειόνων.
τῆς γὰρ ἐμπορίας οὐκ οὔσης οὐδ᾽ ἐπιμειγνύντες 2
ἀδεῶς ἀλλήλοις οὔτε κατὰ γῆν οὔτε διὰ θαλάσ-
σης, νεμόμενοί τε τὰ αὑτῶν ἕκαστοι ὅσον ἀποζῆν
καὶ περιουσίαν χρημάτων οὐκ ἔχοντες οὐδὲ γῆν
φυτεύοντες, ἄδηλον ὂν ὁπότε τις ἐπελθών, καὶ
ἀτειχίστων ἅμα ὄντων, ἄλλος ἀφαιρήσεται τῆς τε
καθ᾽ ἡμέραν ἀναγκαίου τροφῆς πανταχοῦ ἂν ἡγού-
μενοι ἐπικρατεῖν, οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο, καὶ δι᾽

contingit. Nefaria temeritate Cobeto auctore Herw. *ὡς* scripsit *νομίζω* delens. — ***πιστεῦσαι*** aor. incohativus ut 20, 1.

Cap. 2. § 1. ***Φαίνεται . . . οἰκουμένη,*** apparet . . . habitatam fuisse. Cf. Krueg. Gr. § 56, 4 adn. 5 et § 53, 2 adn. 9. — ***καλουμένη . . . οἰκουμένη*** schematis *τοῦ ὁμοιοκαταλήκτου* exemplum vult esse Dion. Hal. p. 808, cuius insigniora exempla alibi apud Thuc. leguntur. Deinde ad *μεταναστάσεις οὖσαι* simul audi *φαίνονται.* — Cum *τὰ πρότερα* cf. Krueg. Gr. § 46, 3 adn. 2. — ***καὶ ῥᾳδίως . . . ἀπολείποντες,*** cum causam *τῶν μεταναστάσεων* contineant, pariter adiuncta sunt atque 1, 1 *καὶ ἐλπίσας.* — ***βιάζεσθαι*** Thuc. saepe ponit passive etiam in praes. et imp. Tum *αἰεί* post *τινῶν* ita dictum ut plerumque post articulum.

§ 2. ***τῆς γὰρ*** cet. Sequitur longior comprehensio, cuius apodosis est *οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο κ. τ. λ.* — ***τῆς ἐμπορίας*** dixit addito articulo, quia loquitur de eo commercio quod postea fuisse constat. — ***ἐπιμειγνύντες*** hic et 13, 5 intransitivam vim habet, quod adnotant veteres rhetores. Cf. Matth. Gr. 495 p. 1103 et de *ξυμμίσγειν* et *προσμίσγειν* adn. I 46, 3 et 49, 1. Alibi (ut c. 146) ipse Thuc. passivo utitur. De genetivis absolutis cum aliis participiis per particulas copulativas coniunctis cf. adn. 65, 1. — ***νεμόμενοί τε τὰ αὑτῶν — ὅσον ἀποζῆν,*** et ita agros suos colentes vel et tantum iis utentes et fruentes ut inde viverent. Photius: *νέμεσθαι ὡς τὸ πολὺ τὸ λαμβάνειν πρόσοδον παρὰ Θουκυδίδῃ.* Cf. I 100, 2. II 72, 1. III 68, 3. V 32, 1 et adn. II 15, 2. De vv. *ὅσον ἀποζῆν* vid. Krueg. Gr. § 55, 3 adn. 5. Matth. § 479 adn. 2. Tum *φυτεύοντες* est arboribus (et vitibus) conserentes. Paulo post de vv. *ἄδηλον ὄν* vid. Matth. Gr. § 564. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 7. Cf. VIII 96, 2, ubi rursus sequitur *ὁπότε.* *Ἀναγκαίου* raro generis communis est. Cf. Matth. Gr. § 118 p. 238. — ***καὶ ἀτειχίστων ἅμα ὄντων,*** cum etiam moenibus simul carerent. — ***οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο,*** non gravate migrabant, sedes mutabant bene explicat Steph. — ***δι᾽ αὐτό*** cum maiore vi in initio membri collocatum prope accedit ad sententiam locutionis *δι᾽ αὐτὸ τοῦτο.* Cf. 18,

αὐτὸ οὔτε μεγέθει πόλεων ἴσχυον οὔτε τῇ ἄλλῃ
3 παρασκευῇ. μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἡ ἀρίστη αἰεὶ τὰς
μεταβολὰς τῶν οἰκητόρων εἶχεν, ἥ τε νῦν Θεσ-
σαλία καλουμένη καὶ Βοιωτία Πελοποννήσου τε
τὰ πολλὰ πλὴν Ἀρκαδίας τῆς τε ἄλλης ὅσα ἦν
4 κράτιστα. διὰ γὰρ ἀρετὴν γῆς αἵ τε δυνάμεις τισὶ
μείζους ἐγγιγνόμεναι στάσεις ἐνεποίουν ἐξ ὧν ἐφθεί-
ροντο, καὶ ἅμα ὑπὸ ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύ-
5 οντο. τὴν γοῦν Ἀττικὴν ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον διὰ
τὸ λεπτόγεων ἀστασίαστον οὖσαν ἄνθρωποι ᾤκουν

1. 68, 2. 142, 8. — *τῇ ἄλλῃ.* Cf. adn. IV 118, 5.

§ 3. *της γῆς ἡ ἀρίστη.* Cf. Matth. Gr. § 442, 2 et Krueg. Gr. § 47, 28 adn. 9 et infra 5, 1 *τὸν πλεῖστον τοῦ βίου,* 30, 3 *τοῦ χρόνου τὸν πλεῖστον.* — *ἥ τε νῦν Θεσσαλία καλουμένη.* Priusquam enim Thessali in hanc terram pervenerunt (cf. 12, 3), Aemonia vel Haemonia, Pelasgia, Aeolis (cf. Herm. Antiqu. Gr. § 15, 12 et de aliis quibusdam nominibus Plin. H. N. IV 7, 28) nominata est. Verba *καὶ Βοιωτία* et ipsa cum *ἡ νῦν καλουμένη* iungenda sunt. Vid. 12, 3. Thessaliae, Boeotiae, Peloponnesi incolarum permutationes ex rerum historia satis notae sunt. Peloponnesus quatenus fertilis appellari possit inquirit Curt. Pelop. I p. 51.

§ 4. *ἀρετήν*, bonitatem, fertilitatem, ut apud Herodotum. — *δυνάμεις.* Pluralis legitur, quod ad complures refertur. Cf. 10, 3. — *τισί.* Th. indefinite de regionibus earumque incolis locutum esse, quod eo tempore civitates certis legibus constitutae non fuerint, monet Class. adn. 142, 7.

§ 5. *τὴν γοῦν Ἀττικήν.* Sententiae sic cohaerent: Fertilissimae regiones Graeciae potissimum incolas permutarunt; Atticam quidem certe cet. Res enim contrario probatur. — *ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον,* iam inde a vetustissimo tempore. Phavor.: *ἀντὶ τοῦ ἀνέκαθεν· Θουκυδίδης.* Confirmat Poll. IX 152 cum formulis *ὡς ἐπὶ πολύ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον* componens. Cf. *ἐν τῷ πρὸ τοῦ* 32, 4 et ibi adn. atque *ἐκ τοῦ ἐπ' ἐκεῖνα* VIII 104, 5, *ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα* Plat. Prot. 314e, *ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον* Diod. I 63, 4. Cf. Quaest. gram. V Ceterum saepe sic Procop., ut p. 296. 304 sq. 325. 354, apud quem interdum non idonea est interpretatio *ἀνέκαθεν.* — *διὰ τὸ λεπτόγεων.* Est enim Atticae solum tenue et parum uber, humus levis et sicca (cf. Bursiani Geogr. I p. 256), quale solum, tenuis ubi argilla, oleis idoneum, frumento non item, a glareoso, quocum a Reisig. ad Soph. Oed. Col. 663 confunditur, diligenter distinguit Verg. Georg. II 180 et 212. — *ἄνθρωποι ᾤκουν οἱ αὐτοὶ αἰεί.* De collocatione vid. Krueg. Gr. § 50, 11 adn. 15. Athenienses *τοὺς αὐτοὺς αἰεί* vocari, quatenus, quanquam peregrini iis se admiscuissent, tamen primi incolae mansissent neque in alias regiones emigrassent, bene docuit Wyttenb. Ecl. Hist. p. 359. Cf. Thuc. II 36, 1. Eosdem ideo se *αὐτόχθονας* esse gloriari constat, quales eos *νομισθῆναι*

οἱ αὐτοὶ αἰεί. καὶ παράδειγμα τόδε τοῦ λόγου οὐκ 6 ἐλάχιστόν ἐστι διὰ τὰς μετοικήσεις τὰ ἄλλα μὴ ὁμοίως αὐξηθῆναι· ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος οἱ

Cap. 2. § 5. μετοικίας ἐς τὰ ἄλλα codd., nisi quod aliquot deteriores ἀποικίας habent.

Thucydidem dicere non recte affirmat Strab. p. 333.

§ 6. καὶ παράδειγμα τόδε κ. τ. λ. Sequitur locus difficilis, de quo multi singillatim dixerunt. Nos primum vix dubium esse existimamus quin verba παράδειγμα τόδε ad priora relata a Kruegero, quem impugnant Forberg in libello gymnasii Casimiriani Coburg. 1852 p. 5 sqq. et Niemeyer Symb. Thuc. p. 1, his quae sequuntur ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος κ. τ. λ. explicentur; id enim postulat consuetudo dicendi in hac formula et similibus μαρτύριον δέ I 8, 1, τεκμήριον δέ II 15, 4 atque addito pronomine demonstrativo 3, 1 δηλοῖ δέ μοι καὶ τόδε τῶν παλαιῶν ἀσθένειαν οὐχ ἥκιστα· πρὸ γὰρ τῶν Τρωικῶν οὐδὲν φαίνεται πρότερον κοινῇ ἐργασαμένη ἡ Ἑλλάς (cf. II 39, 1) et quod huic loco simillimum est Herod. VII 221 μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε· οὐ γὰρ μοῦνον κ. τ. λ. Cf. Matth. Gr. § 615, 2 et § 630 f. Quod si probabile est, magis etiam exploratum, id quod vel Krueg. statuit, enuntiatum διὰ τὰς — αὐξηθῆναι cum verbo τοῦ λόγου cohaerere, ut Plato in simillimo loco Menex. 237e enuntiationem ab ὅτι incipientem cum τῷ λόγῳ iunxit. Iam si constaret τὴν Ἑλλάδα subaudiri posse, verba sic interpretaremur: atque sententiae a me propositae, ob migrationes in alias terras Graeciam non perinde auctam esse, hoc firmissimum argumentum est quod rel. Sed quoniam nec τὴν Ἑλλάδα in superioribus usquam legitur et Θεσσαλίαν καὶ Βοιωτίαν Πελοποννήσου τε τὰ πολλά remotiora sunt quam quae post res modo de Attica explicatas memoriae inhaereant, nec αὐξηθῆναι solum et multo minus additis ἐς τὰ ἄλλα impersonaliter videtur accipi posse, denique, quamcunque ex his rationem elegeris, illa ἐς τὰ ἄλλα languent, ἐς compluribus hominibus doctis improbatum removendum esse putamus. Nam quominus servata vulgata αὐξηθῆναι ad Atticam putemus spectare, sententiam hanc esse censentes: Atticam ob migrationes hominum in eam advenientium (seu inquilinorum in ea habitationes) ceteris in rebus haud perinde (atque incolarum frequentia) crevisse, cui explicationi sane favet usus μετοικίας voc., de quo cf. Steph. Thes. ed. rec., praeter duritiam et obscuritatem orationis prohiberi videtur ipso consilio scriptoris. Qui cum toto capite migrationes maxime incrementis Graeciae offecisse velit demonstrare, postquam Atticam, quoniam parum fertilis esset, ex iis terris quarum incolae saepe mutati essent exemit, ad primarium consilium debet redire et λόγον sive sententiam quam defendat et probare sibi praecipue proposuerit non eam appellare quod Attica peregrinorum adventu, quamvis non omnibus rebus aeque, creverit, sed quod reliqua Graecia propter perpetuas incolarum permutationes debilis manserit. Hanc igitur sententiam probans Ullrich Symb. ad explic. Thuc. p. 169 sqq., ne ἐς simpliciter deleto μετοικίας

πολέμῳ ἢ στάσει ἐκπίπτοντες παρ' Ἀθηναίους οἱ δυνατώτατοι ὡς βέβαιον ὂν ἀνεχώρουν, καὶ πολῖται γιγνόμενοι εὐθὺς ἀπὸ παλαιοῦ μείζω ἔτι ἐποίησαν πλήθει ἀνθρώπων τὴν πόλιν, ὥστε καὶ ἐς Ἰωνίαν ὕστερον ὡς οὐχ ἱκανῆς οὔσης τῆς Ἀττικῆς ἀποικίας ἐξέπεμψαν.

1 3. Δηλοῖ δέ μοι καὶ τόδε τῶν παλαιῶν ἀσθένειαν οὐχ ἥκιστα· πρὸ γὰρ τῶν Τρωικῶν οὐδὲν φαίνεται πρότερον κοινῇ ἐργασαμένη ἡ Ἑλλάς·
2 δοκεῖ δέ μοι, οὐδὲ τοὔνομα τοῦτο ξύμπασά πω εἶχεν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸ Ἕλληνος τοῦ Δευκαλίωνος καὶ πάνυ οὐδὲ εἶναι ἡ ἐπίκλησις αὕτη, κατὰ ἔθνη δὲ ἄλλα τε καὶ τὸ Πελασγικὸν ἐπὶ πλεῖστον ἀφ'

interpretari μεταναστάσεις cogeremur, μετοικήσεις pro μετοικίας ἐς coniecit, quae coniectura novissimis editoribus omnibus placuit. Minus veri similis est suspicio G. Hermanni, qui in Philol. I p. 386 ἐσοικίας τὰ ἄ. legi voluit. — ἐκ γὰρ κ. τ. λ. Res contrario probatur ut § 5. — οἱ . . . ἐκπίπτοντες . . . οἱ δυνατώτατοι. Cf. Matth. Gr. § 319. Krueg. Gr. § 47, 28 adn. 3. Significantur Melanthi comites, Gephyraei, alii. Cf. Aristid. Panath. I p. 108 sq. — ὡς βέβαιον ὄν, scil. τὸ ἀναχωρεῖν παρ' Ἀθηναίους = νομίζοντες βέβαιον εἶναι τὸ ἀναχωρεῖν παρ' Ἀθ. Cf. adn. 20, 2. IV 10, 1. 14, 5. 25, 10. 77, 1. 123, 4. — ἀπὸ παλαιοῦ. Redit V 44, 1. Similiter II 15, 1. 5 ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου, I 18, 1 ἐκ παλαιτάτου, ut taceamus ἐκ πολλοῦ et quae sunt similia. In qualibus de nulla ellipsi cogitandum. (Cf. Britannica of old, of late.) — ἐς Ἰωνίαν. Per πρόληψιν Ioniam vocavit; coloni enim postea in eam regionem ex Attica deducti, cum Iones essent, sedibus suis novis hoc nomen imposuere. Cf. Herodot. I 142 sqq.

Cap. 3. § 1. πρὸ τῶν Τρωικῶν. De bello Troiano sic rursus 12, 1. II 68, 3, et τὰ Μηδικά non raro (ut I 41, 2. 69, 1) de bello Persico. De verbis πρὸ . . . πρότερον cf. adn. 23, 5.

§ 2. δοκεῖ . . . εἶχεν . . . εἶναι. Post δοκεῖ (pro quo Alex. Polyhist. III p. 231 Fragm. hist. habet δοκεῖν, improbandum propter proximos infinitivos) primum indicativus legitur (cf. Matth. Gr. § 630, 2 g. Krueg. Gr. § 55, 4 adn. 8, unde cognoscitur non esse opus Reiskii coniectura ἔχειν), tum oratione mutata infinitivus, ut Plat. Lach. 184 b. Cf. IV 62, 1. Infinitivi ipsi sunt imperfecti temporis. Cf. Krueg. Gr. § 53, 2 adn. 9. Deinde τὰ πρὸ Ἑλλ. ex Matth. Gr. § 283 (ubi p. 734 init. pluralis exempla adde qualia sunt τὰ πρὸ τούτων Demosth. XVIII 188, τὰ μεταξὺ τούτου Soph. OC. 291) explicanda. Cf. τὰ πρότερα 2, 1. — κατὰ ἔθνη. Vid. Matth. Gr. § 298. Krueg. Gr. § 60, 8 adn. 4, et de his populis Wachsm. Antiq. I p. 54 sqq. Thirlwall. Hist. Gr. I p. 44 sqq. Nieb. Hist. ant. I p. 242. Tum ἐπὶ πλεῖστον interpretare per longissimum terrae tractum, per maximam Graeciae partem. Ad ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι subaudi τῇ (νῦν) Ἑλλάδι, τῇ χώρᾳ. —

ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι, Ἕλληνος δὲ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ἐν τῇ Φθιώτιδι ἰσχυσάντων, καὶ ἐπαγομένων αὐτοὺς ἐπ' ὠφελίᾳ ἐς τὰς ἄλλας πόλεις, καθ' ἑκάστους μὲν ἤδη τῇ ὁμιλίᾳ μᾶλλον καλεῖσθαι Ἕλληνας, οὐ μέντοι πολλοῦ γε χρόνου ἐδύνατο καὶ ἅπασιν ἐκνικῆσαι. τεκμηριοῖ 3
δὲ μάλιστα Ὅμηρος· πολλῷ γὰρ ὕστερον ἔτι καὶ τῶν Τρωικῶν γενόμενος οὐδαμοῦ ⟨οὕτω⟩ τοὺς

ἰσχυσάντων, cum potentes facti essent. Sic *ἰσχύσας* iterum 9, 3, *ἡσυχάσασα* 12, 1, *πιστεῦσαι* 1, 2, ubi cf. adn. — *ἐπαγομένων αὐτούς*. Ad *ἐπαγομένων* subiectum indefinitum (cf. Matth. Gr. § 563. Krueg. Gr. § 47, 4 adn. 3) subaudiendum; nam cum *ἐπάγεσθαι* valeat sibi adducere, arcessere, *αὐτούς* ad Hellenem eiusque filios spectet necesse est. Ne genetivi absoluti subiectum mutaretur, *αὐτοὺς* del. Herw. Sed ita hoc vix interpretandi causa adscriptum esset. — *ἐπ' ὠφελίᾳ* est ut auxilium sibi ferrent. *Ὠφέλειαν εἴωθεν ὁ Θουκυδίδης τὴν συμμαχίαν καλεῖν.* Schol. Cf. 26, 1. 28, 3. 31, 2. Ceterum de sententia et propagato paulatim Hellenum nomine vid. Nieb. Hist. ant. I p. 242 Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 65. 68 sqq. Thirlw. l. d. p. 89 sqq. Dunck. Hist. ant. V p. 15 sq. — *ἤδη τῇ ὁμιλίᾳ μᾶλλον*. *Ὁμιλία* est consuetudo, id est vitae commercium, quod indigenis cum Hellenis posteris intercedebat. *Ἤδη μᾶλλον*, iam magis quam antea sive magis magisque. Cf. 8, 3. — *ἐδύνατο καὶ ἅπασιν ἐκνικῆσαι*. Intell. *καλεῖσθαι Ἕλληνας*. *Ἐκνικᾷ* autem hic, ut alibi, est *ἐπικρατεῖ*, invalescit, in consuetudinem venit, et quod usitatius sic dici potuit: *οὐ μέντοι πολλοῦ γε χρόνου καὶ ἅπαντας καλεῖσθαι Ἕλληνας ἐδύνατο ἐκνικῆσαι* (cf. II 54, 3 et Paus. VII 1, 3), Thucydides maluit his exprimere: *οὐ μέντοι . . . καὶ ἅπασιν ἐδύνατο ἐκνικῆσαι*, *es konnte jedoch — nicht auch für alle zugleich herrschend (üblich) werden*. Sic Paus. II 29, 3 *πᾶσιν ἐξενίκησε*, Sententiam his verbis Taciti (Germ. 2) illustres: nationis nomen non in nomen gentis evaluisse, dummodo pro nationis dixeris singularum nationum Graecarum.

§ 3. *τεκμηριοῖ*, probat, ut 9, 4. III 104, 6. — *ὕστερον . . . γενόμενος*. Aetatem Homeri vides a Thuc. parum definiri. Cf. Grot. Hist. Gr. II p. 180 sq. (vers. Germ. I p. 495 sq.), qui consentit cum Herod. II 53. Varia testimonia de aetate Homeri post C. Muell. et Fischer. collegit Lauer in Hist. poes. Hom. Cf. Sengebusch. Dissert. Hom. II p. 75 sqq. Adverbii causa cf. Hom. Il. VI 130 *οὐδὲ γὰρ . . . Λυκόοργος δὴν ἦν* et Cic. Brut. 83, 288 Thucydides si posterius fuisset, i. e. vixisset. De ipso Homero Ioseph. c. Api. I 3 *οὗτος δὲ καὶ τῶν Τρωικῶν ὕστερον φαίνεται γενόμενος*. — *οὐδαμοῦ ⟨οὕτω⟩ τοὺς ξύμπαντας ὠνόμασεν*. Quod Reiskio auctore addidimus *οὕτω* cum omnino abesse nequeat (ita enim Homerus universos non nominasse diceretur, quod aperte falsum est) tum propter insequentem oppositionem desideratur. Alex. Polyhist. pro *οὕτω* ipsum nomen *Ἕλληνας*

ξύμπαντας ὠνόμασεν οὐδ' ἄλλους ἢ τοὺς μετ' Ἀχιλλέως ἐκ τῆς Φθιώτιδος, οἵπερ καὶ πρῶτοι Ἕλληνες ἦσαν, Δαναοὺς δὲ ἐν τοῖς ἔπεσι καὶ Ἀργείους καὶ Ἀχαιοὺς ἀνακαλεῖ. οὐ μὴν οὐδὲ βαρβάρους εἴρηκε διὰ τὸ μηδὲ Ἕλληνάς πω, ὡς ἐμοὶ
4 δοκεῖ, ἀντίπαλον ἐς ἓν ὄνομα ἀποκεκρίσθαι. οἱ δ' οὖν ὡς ἕκαστοι Ἕλληνες κατὰ πόλεις τε ὅσοι

posuit similiter atque § 2 enuntiati subiectum addito *ἡ χώρα* expressit. Disputantem contra haec Strabonem p. 370 et p. 661 refutarunt interpretes. Cf. Aristoph. in schol. Il. IX 395. „Ex his verbis consequitur Thucydidem ne nosse quidem istos versus Odysseae I 344. IV 726. 816. XV 80 quibus *Ἑλλάς* dicitur Graecia, Iliadis istum quo Graeci dicuntur *Πανέλληνες*, II 530." Sengeb. l. l. I p. 141. — *τοὺς μετ' Ἀχιλλέως ἐκ τῆς Φθιώτιδος.* Cf. Hom. Il. II 684 sq. *οἵ τ' εἶχον Φθίην ἠδ' Ἑλλάδα καλλιγύναικα, Μυρμιδόνες δ' ἐκαλεῦντο καὶ Ἕλληνες καὶ Ἀχαιοί.* — *Δαναοὺς . . . Ἀχαιούς.* De his nominibus vide Nieb. Hist. ant. I p. 247. Apud recentiores scriptores praevalere constat nomen Achaeorum, de cuius vi cf. Wachsm. Antiqu. I p. 65. 73. Herm. Ant. I § 6, 9. 7, 8. — *ἀνακαλεῖ.* In praepositione intendendi quandam vim inesse, ut in *ἀναπείθειν*, recte dicit Bloomf., et nominatim (cf. VII 69, 2) seu honoris causa appellare interpretatur Sieb. ad Paus. VIII 21, 2, iterum iterumque seu identidem vocare nonnulli interpretes Soph. Phil. 800. — *οὐ μὴν οὐδὲ βαρβάρους*, neque vero ne barbaros quidem. *Οὐ μὴν οὐδέ, und (wahrlich) auch nicht*, ut VI 55, 3. Paulo aliter I 82, 1 et II 97, 6, ubi vid. adn. — *οὐδὲ βαρβάρους εἴρηκε.* Non obstare Il. II 867, ubi Cares *βαρβαρόφωνοι* appellantur, contra Strabonem l. d. docent interpretes et Homeri et Thucydidis. — *ἀντίπαλον ἐς ἓν ὄνομα* Eustathius (ad Il. II p. 367) pro *ἐς ἓν ἀντίπαλον ὄν* posita existimavit, qualis praepositionis inter adiectivum et substantivum interiectio Latinis usitatissima apud Graecos in prosa oratione Attica rarior est. Legimus tamen V 37, 2 *εἴ τινα πρὸς ἄλλον δέοι*, Plat. Phaedr. p. 244d *παλαιῶν ἐκ μηνιμάτων*, Plat. Crit. 48c *οὐδενὶ ξὺν νῷ*, Demosth. XXIII 51 *ἃ παρ' ἀμφότερα*, et vicissim Thuc. II 36, 4 *τρόπων ἐξ οἵων* et similia. Cf. 117, 1 et Krueg. Gr. § 68, 4 adn. 2. Vocabuli usu non confirmatur quod Class. putat, *ἀντίπαλον* perinde atque *τοὐναντίον* hic et VI 23, 1 adverbialiter positum esse. Nam VI 23, 1 proprie obiecti quod dicitur interioris vice fungitur (cf. Krueg. Gr. § 46, 5 adn. 4) pariter atque *ἀντίπαλα* VII 34, 6. Eodem modo dictum est *σαφές* IV 50, 2. Temere *ἓν* del. Herw., in quo vis sententiae posita est. Nam refertur ad *ξύμπασα* quod § 2 legitur in verbis *οὐδὲ τοῦτο ξύμπασά πω εἶχεν.* — *ἀποκρίνεσθαι ἔς τι* legitur etiam II 49, 1, etsi paulo alia vi.

§ 4. *οἱ δ' οὖν ὡς ἕκαστοι . . . κληθέντες.* Enuntiatum ideo paulo obscurius quod utrum verbis *καθ' ἑκάστους* (§ 2 extr.) ita respondeant *ὡς ἕκαστοι* ut per *τέ* particulam cum locutione *κατὰ πόλεις* in eandem sententiam coniungantur, an verbis *κατὰ*

ἀλλήλων ξυνίεσαν καὶ ξύμπαντες ὕστερον κληθέντες οὐδὲν πρὸ τῶν Τρωικῶν δι' ἀσθένειαν καὶ ἀμειξίαν ἀλλήλων ἀθρόοι ἔπραξαν. ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν στρατείαν θαλάσσῃ ἤδη πλείω χρώμενοι ξυνεξῆλθον.

4. *Μίνως γὰρ παλαίτατος ὧν ἀκοῇ ἴσμεν ναυ-*

Cap. **3.** § 5. *ἐξῆλθον* E., *ξυνῆλθον* reliqui et schol. Hom. Il. X 252. Cf. adn.

πόλεις τε . . . καὶ ξύμπαντες ὕστερον nulla iunctura appositis explicentur dubitari potest. Illam rationem Dobraeus, qui aliquando *κατὰ πόλεις τε* delenda esse suspicatus erat, et Campe Quaest. p. 15, qui non minus audacter *ἕκαστοί τε — καὶ κατὰ πόλεις* legendum coniecit, probavit. Sed cum, si ea interpretatio vera esset, *Ἕλληνες* inter *ὡς ἕκαστοι* et *κατὰ πόλεις τε* male interpositum esset, alteram explanationem praestare nobis persuasum est. Sic igitur haec interpretamur: ii vero qui singuli deinceps et oppidatim quotquot mutuo se intellegebant et universi una postea Hellenes sunt vocati. De *ὡς ἕκαστοι* cf. I 15, 2. 67, 4. 89, 2. 98, 4. IV 32, 2 al. et Matth. Gr. § 628, 1 e p. 1510. Krueg. Gr. § 69, 63 adn. 7. Particulae *δ' οὖν* post digressiones et interpositiones ponuntur. Cf. 10, 5. 63, 1. II 5, 7. 34, 8. VI 15, 5. 56, 1. VIII 81, 3. 97, 1. Dissen. ad Demosth. de Cor. § 261. Non mirum autem debet videri Thucydidem putasse Hellenes a Pelasgis et aliis populis quibuscum se coniungerent non intellectos esse. Nam etsi Pelasgos et Hellenes cognatos fuisse hodie constat (cf. Nieb. Hist. Rom I p. 31 sqq. Wachsm. Ant. Gr. I p. 49 sqq.), dialecti eorum non minus potuerunt discrepare inter se quam Saxonica superior ab inferiore aut adeo Batavica vel Danica, et linguam illorum Herodotus I 57., quanquam qualis fuerit affirmari posse negat, tamen, si coniecturam argumentis quibusdam nixam proferre liceat, fuisse barbaram dicit. Atque ipse Thucydides eos qui maxima ex parte Pelasgi Tyrrheni sint, quod etiam Graecam linguam didicerant, vocat *βαρβάρους διγλώσσους* IV 109, 4. Cf. Nieb. l. d. et Thirlw. I p. 55 sqq. Quomodo Pelasgica lingua in Graecam transire potuerit, de eo cf. Nieb. Hist. ant. I p. 259 sqq.

§ 5. *στρατείαν . . . ξυνεξῆλθον.* Cum secundum Krueg. Gr. § 46, 5 neque *συνιέναι* neque *ἰέναι στρατείαν* recte dicatur, sed *ἐξιέναι στρατείαν* (cf. 15, 2), vere *ξυνεξῆλθον* rescripserunt Cob. et Class. — *θαλάσσῃ ἤδη πλείω χρώμενοι*, propr. cum mari iam ad plura uterentur (cf. II 15, 5. Matth. Gr. § 409, 6. Krueg. Gr. § 56, 5 adn. 9), i. e. in re maritima maiorem operam locarent.

Cap. **4.** *Μίνως.* De Minois imperio maris praeter alios, quos hic citant interpretes et Herm. Antiqu. Gr. § 9, 6, vid. Aristot. Pol. II 7, 2. Diod. IV 60. V 54. 78. Thirlwall. Hist. Gr. I p. 144 sqq. Dunck. Hist. ant. V p. 48. 86. Curt. Hist. Gr. I p. 64 sq., de universis Minois rebus Grot. Hist. Gr. I p. 309 sqq. (vers. Germ. I p. 181 sq.). — *παλαίτατος . . . ἐκτήσατο*, i. e. *παλαίτατος ἦν ὃς ἐκτήσ.*, ut Latine dicitur pri-

τικὸν ἐκτήσατο, καὶ τῆς νῦν Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐπὶ πλεῖστον ἐκράτησε καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων ἦρξέ τε καὶ οἰκιστὴς πρῶτος τῶν πλείστων ἐγένετο, Κᾶρας ἐξελάσας καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἡγεμόνας ἐγκαταστήσας· τό τε ληστικόν, ὡς εἰκός, καθῄρει ἐκ τῆς θαλάσσης ἐφ' ὅσον ἐδύνατο, τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ.

1 5. Οἱ γὰρ Ἕλληνες τὸ πάλαι καὶ τῶν βαρβάρων οἵ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ παραθαλάσσιοι καὶ ὅσοι νήσους εἶχον, ἐπειδὴ ἤρξαντο μᾶλλον περαιοῦσθαι ναυσὶν ἐπ' ἀλλήλους, ἐτράποντο πρὸς ληστείαν, ἡγουμένων ἀνδρῶν οὐ τῶν ἀδυνατωτάτων κέρδους τοῦ σφετέρου αὐτῶν ἕνεκα καὶ τοῖς ἀσθενέσι τρο-

Cap. **4.** *ληστρικόν* pauci deteriores. At secundum schol. *τὸ μὲν ἐκτὸς τοῦ ρ σημείου τὸ σύστημα τῶν ληστῶν, τὸ δὲ μετὰ τοῦ ρ̄ τὸ κτῆμα τῶν ληστῶν.* Cf. Thom. M., sed etiam Lob. ad Phryn. p. 242.

mus hoc fecit. De verbis *ἀκοῇ εἰδέναι* cf. adn. IV 126, 3, de *ἐκράτησε* et *ἦρξε* adn. ad *ἰσχυσάντων* 3, 2 et adn. VI 6, 1. — *Κᾶρας ἐξελάσας.* Herodotus tamen I 171 Cares a Minoe non insulis eiectos esse, sed tantum eius imperio paruisse et naves complevisse ac longo demum tempore post a Doriensibus atque Ionibus expulsos scribit. Quem cum Thucydide ita conciliare studet Arn. ut nonnullos Cares expulsos, reliquos cum Cretensibus commixtos agros suos retinuisse videri dicat. Gloriam eiectorum Carum Atheniensibus tribuit Isocr. VIII 16. De Caribus insulanis et piratis cf. 8, 1 et Sallust. fragm. I 78. — *τό τε ληστικόν κ. τ. λ.* Particula *τέ* apud Thuc. saepe sententiam adiungit. Ut nonnulla saltem exempla proferamus, cf. 5, 3. 6, 5. 9, 1. 10, 2. 12, 4. 13, 1. 4. 5. 6. 14, 2. De vv. *τὸ ληστικόν* cf. adn. 1, 1. — *καθῄρει.* *Ἐκάθηρεν* ex schol. Aristid. p. 38 frustra desiderat Cobet. Var. lect. p. 149. Vid. 13, 5 et Herbst. de Cob. emend. p. 20. Imperfectum per tempus imperii sui Minoem conatum esse rem facere significat. — *ἐφ' ὅσον ἐδύνατο.* Nondum enim omnes piratas Minos sustulit, sed id postea a Corinthiis effectum est. Vid. 13, 5. — *τοῦ ... ἰέναι αὐτῷ.* Cf. Matth. Gr. § 540 adn. 1. Krueg. Gr. § 47, 22 adn. 2 (et de simili usu genetivi gerundii Lat. Zumpt. Gr. § 764). Plerumque sic infin. cum negatione, sine *μή* apud Th. hic et VIII 39, 4. *Ἰέναι* est afferri, transmitti, ut I 137, 3 *ἦλθεν αὐτῷ ὕστερον* (*χρήματα*). Redire, colligi, quam vim alii malunt ei subici, est potius *προσιέναι*, etsi *φοιτᾶν* quoque sic posuit Thuc. VIII 18, 1. Similiter de rebus dicuntur *ἐπεσέρχεσθαι* II 38, 2, *ἐσπλεῖν*, alia. Cf. adn. II 93, 4.

Cap. **5.** § 1. *μᾶλλον*, i. e. *μᾶλλον ἢ πρότερον.* Cf. V 81, 2. VIII 9, 2 al. De verbis *ἀνδρ. οὐ τῶν ἀδυνατ.* vid. Matth. Gr. § 463. Krueg. Gr. § 67, 10 adn. 4. — *τοῖς ἀσθενέσι τροφῆς.*

φῆς, καὶ προσπίπτοντες πόλεσιν ἀτειχίστοις καὶ κατὰ κώμας οἰκουμέναις ἥρπαζον καὶ τὸν πλεῖστον τοῦ βίου ἐντεῦθεν ἐποιοῦντο, οὐκ ἔχοντός πω αἰσχύνην τούτου τοῦ ἔργου, φέροντος δέ τι καὶ δόξης μᾶλλον. δηλοῦσι δὲ τῶν τε ἠπειρωτῶν 2
τινες ἔτι καὶ νῦν, οἷς κόσμος καλῶς τοῦτο δρᾶν, καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν ποιητῶν τὰς πύστεις τῶν καταπλεόντων πανταχοῦ ὁμοίως ἐρωτῶντες εἰ λῃσταί εἰσιν, ὡς οὔτε ὧν πυνθάνονται ἀπαξιούντων τὸ

Cf. adn. IV 6, 1. VIII 57, 1; de Latinis Walth. ad Tac. An. I 3. II 33. — πόλεσιν ἀτειχίστοις. Id de plurimis apparet intellegendum esse. Exceptiones nonnullas vide in adn. c. 7. — κατὰ κώμας οἰκουμέναις. Dubitatur utrum haec significent urbes similes vicis vel pagis fuisse, non continuis domibus aedificatas, sed sparsis domibus et disiectis, an civitates tunc nondum fuisse ξυνοικισθείσας, in singulas praecipuas urbes collectas quarum moenibus se tuerentur cives, sed eos sparsos fuisse per vicos. Haec interpretatio verbis 10, 2 confirmaretur, nisi ibi ipsum ξυνοικίζεσθαι valere coaedificatum esse videretur. Itaque prior ratio praestat. Cf. adn. 10, 2 et de κώμης vi duplici Schoem. Ant. Gr. I p. 131 sq. — τὸν πλεῖστον τοῦ βίου. Cf. adn. I 2, 3. — οὐκ ἔχοντός πω κ. τ. λ. Cf. Naegelsb. Theol. Hom. p. 252. Similia cum de aliis populis antiquitatis (cf. Caes. B. G. VI 23. Iust. XLIII 3) tum de Graecis nostrae memoriae ante libertatem recuperatam et de Arnautis dici possunt. — τὶ ... δόξης. De hoc genetivo partitivo apud Graecos rariore cf. II 49, 6. III 44, 2. IV 28, 5. VII 69, 2.

§ 2. οἷς κόσμος. Cf. adn. VI 12, 1. — καλῶς, bene, i. e. perite et sollerter. Cf. III 38, 4. VI 12, 1. VIII 50, 5. — οἱ παλαιοὶ τῶν ποιητῶν. Respicitur, ut 13, 5, praecipue ad Hom. Od. III 71 sqq., ubi vid. Nitzsch., IX 52. Hymn. Apoll. 452 sqq. — τὰς πύστεις ... ἐρωτῶντες. Πύστεις hic idem est atque ἐρωτήσεις, quod substituit Philostratus Vit. Apoll. II 29 οἱ μὲν παλαιοὶ τὰς ἐρωτήσεις τῶν καταπλεόντων ἐποιοῦντο εἰ λῃσταί εἰσιν. Cf. Lob. Paral. Gr. Gr. II p. 522 et adn. 3, 5. 112, 5. Ipsum nomen πύστις a Photio et Suida in v. περιωπή frustra γλωσσηματικοῖς adnumeratur. Vid. de histor. Thuc. comment. p. 65. Ἐρωτῶντες autem ad οἱ παλαιοὶ τῶν ποιητῶν, quamvis poetae ipsi non interrogent eos qui naves appulerint, sed alios inducant hoc facientes, relatum est, quod, ut ab imperatoribus saepe aliquid gestum dicimus quod eorum milites, a regibus quod eorum amici peregerunt, ita scriptoribus ipsis quae ab aliis apud eos perficiuntur tribuimus. Cf. Krueg. Gr. § 52, 1 adn. 4. Prorsus repudianda est ratio qua Herw. hunc locum tractavit. Propter Philostr. enim l. l. τῶν ποιητῶν del., quasi vero necesse esset accurate ad verbum eum hunc Th. locum reddidisse, et praeterea ταῖς πύστεσι τῶν καταπλεόντων scripsit ad δηλοῦσι relatum, cuius mutationis nulla est necessitas. — ὡς οὔτε ... ὀνειδιζόντων. Ἰσόκωλον esse vult Demetr. π. ἑρμην. 25.

ἔργον οἷς τε ἐπιμελὲς εἴη εἰδέναι οὐκ ὀνειδιζόν-
3 των. ἐλῄζοντο δὲ καὶ κατ' ἤπειρον ἀλλήλους. καὶ
μέχρι τοῦδε πολλὰ τῆς Ἑλλάδος τῷ παλαιῷ τρόπῳ νέμεται περί τε Λοκροὺς τοὺς Ὀζόλας καὶ Αἰτωλοὺς καὶ Ἀκαρνᾶνας καὶ τὴν ταύτῃ ἤπειρον. τό τε σιδηροφορεῖσθαι τούτοις τοῖς ἠπειρώταις ἀπὸ τῆς παλαιᾶς λῃστείας ἐμμεμένηκεν.

1 6. Πᾶσα γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἐσιδηροφόρει διὰ τὰς
ἀφράκτους τε οἰκήσεις καὶ οὐκ ἀσφαλεῖς παρ' ἀλλήλους ἐφόδους, καὶ ξυνήθη τὴν δίαιταν μεθ'
2 ὅπλων ἐποιήσαντο ὥσπερ οἱ βάρβαροι. σημεῖον δ'
ἐστὶ ταῦτα τῆς Ἑλλάδος ἔτι οὕτω νεμόμενα τῶν
3 ποτε καὶ ἐς πάντας ὁμοίων διαιτημάτων. ἐν τοῖς

— *οἷς τε . . . οὐκ ὀνειδιζόντων*, i. e. *οὔτε οἷς ἐπιμελὲς εἴη εἰδ. ὀνειδιζόντων*. Cf. Herm. ad Soph. Ant. 759 et Matth. Gr. § 609, 1 γ. Rem ipsam, cui iam Aristarchus oblocutus erat, impugnat Schoem. Antiqu. Gr. I p. 46 sq. Indicativus *πυνθ.* et optativus *εἴη* ita inter se respondent ut Latine post dicendi verba posita de scriptore antiquo cuius libri supersunt et praesentis et imperfecti coniunctivus in pronuntiationibus secundariis legitur; optativus autem simul mentem illorum poetarum exprimit.

§ 3. *τῷ παλαιῷ τρόπῳ*, i. e. ita ut et latrociniis dediti sint populi, id quod de Aetolis multo recentiore tempore testatur Polyb. IV 3, 1—3 et alibi, et in oppidis atque vicis non munitis habitent, quod de Aetolis ex III 94, 4, de Locris ex III 101, 2 discimus. Cf. Grot. Hist. Gr. II p. 347 (vers. Germ. I p. 596). De *περί* vid. adn. 14, 2.

Cap. 6. § 1. *Ἑλλάς. Ἀντὶ τῶν Ἑλλήνων εἴρηται.* Alexand. *περὶ σχημ.* VIII p. 471 et Tiber. p. 574. Deinde *ἄφρακτοι οἰκήσεις*, propr. non munita domicilia, sunt *πόλεις ἀτείχιστοι*. Huc respicit Luci. Anach. 34 et Hesych. s. v. Tum *ἔφοδος* est commeatus, *ἐπιμειξία*, ut V 35, 8. — *ξυνήθη . . . ἐποιήσαντο* = *ξυνήθως μεθ' ὅπλων διῃτήθησαν.* De articuli collocatione praedicativa cf. Matth. Gr. § 277 b. Krueg. Gr. 50, 11 adn. 1. infra 19. 23, 1. 1. 70, 7 et supra adn. 1, 2. Attende aoristum *ἐποιήσαντο* post imperf. *ἐσιδηροφόρει*: hoc rei praeteritae diuturnitatem exprimit, ille rem praeteritam quae et ipsa diuturnitatem habeat ita comprehendit ut pro effectu vel eventu accipiatur. Perpetua enim arma gerendi necessitate effectum est ut vitam cum armis degere solerent. Similes aoristos habes 7. 93, 1. 99, 3. 109, 1, ubi cf. adn. — *ὥσπερ οἱ βάρβαροι.* „Ita Gallos armatos in concilium venire Livius auctor est XXI 20 init. Neque aliter Germani apud Tac. Germ. 13.“ Bau. Cf. Ammian. Marc. XXIII 75 et Luci. l. d.

§ 2. *ταῦτα . . . νεμόμενα*, quod hae Graeciae partes etiam nunc ita habitantur. Cf. adn. III 36, 2. IV 29, 3. Itaque articulus ante *νεμόμενα* abesse debet. — *ἐς πάντας*

πρῶτοι δὲ Ἀθηναῖοι τόν τε σίδηρον κατέθεντο καὶ ἀνειμένῃ τῇ διαίτῃ ἐς τὸ τρυφερώτερον μετέστησαν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτοῖς τῶν εὐδαιμόνων διὰ τὸ ἁβροδίαιτον οὐ πολὺς χρόνος ἐπειδὴ χιτῶνάς τε

ὁμοίων. Ἐς ita dictum est, ut apud Tac. Hist. III 80 sacrum etiam in exteras gentes legatorum ius, ubi interpretes conferunt verba Cic. Verr. IV 11 gravis erit (auctoritas) apud socios, in exteras nationes, vel apud Tac. Ann. II 39 aetate et forma haud dissimili in dominum erat. Cf. Hand. Tursell. III p. 314 sq. infra I 33, 2. 91, 6. IV 92. VIII 46, 2.

§ 3. *ἐν τοῖς πρῶτοι*, inter primos. Cf. adn. III 17, 1. De re cf. Luci Anach. l. d. Proxima *ἀνειμένῃ . . . μετέστησαν* interpretare remissiore vita (vita severioribus legibus non adstricta. Cf. II 37, 2. VII 69, 2) in mollius vitae genus transierunt. Neutrum, cuius in positivo pro substantivo abstracto usus statim illustrabitur, compara cum Latinis in melius mutari et in deterius Cf. Ritt. ad Tac. An. XIV 43 et Naegelsb. Praecept. serm. Lat. § 22. Sic Isocr. VII 5 *ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι* et *ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταπίπτειν* atque ibidem § 18 *ἐπὶ τὸ χεῖρον φέρεσθαι* et Strab. § 592 *ἡ τῶν ἠθῶν ἐπὶ τὸ κρεῖττον μετάστασις.* Britanni dicunt for the better et for the worse, Germani zum Besseren et zum Schlechteren. Similius etiam Thucydidi Ios. Ant. Iud. III 1, 5 *μετέβαλον ἐπὶ τὸ ἱλαρώτερον*, III 15, 2 *μετήγαγον εἰς τὸ ἡμερώτερον*, V 7, 7 *μεταβαλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον.* Et praecipue Agath. Hist. II 12 *ἐς τὸ τρυφερώτερον τῆς διαίτης μεταβεβλῆσθαι.* Cf. ibidem II 20 init. Add. adn. VI 60, 2. I 10, 3. 21, 1. II 59, 3. VI 34, 7. — *καὶ οἱ πρεσβύτεροι . . . φοροῦντες*, et qui ex opulentis (*εὐδαιμόνων*, ut alibi *ὄλβιοι* et interdum Latinum beatus) seniores (atque ea de causa morum veterum retinendorum studiosissimi) erant ob delicatum vitae genus non longum tempus est cum iis desierunt lineas tunicas gestare. De *αὐτοῖς* vid. Matth. Gr. § 389 g 1. Krueg. Gr. § 48, 12 adn. 2. Verba *διὰ τὸ ἁβροδίαιτον* dubitari potest utrum cum vv. *οὐ πολὺς χρόνος ἐπειδὴ ἐπαύσαντο* an cum *φοροῦντες* iungenda sint; illud tamen videtur probandum. Cf. Kaempf. spec. nov. interpr. Thuc. p. 7 sq. — *Οὐ πολὺς χρόνος ἐπειδὴ* interposita sunt ut *οὐ πολὺς χρόνος ἐξ οὗ* Isocr. V 47, *χρόνος οὐ πολὺς ἐξ οὗ* Dion. Hal. Ant. R. I 26, *ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολὺς* Demosth. V 3. Cf. Matth. Gr. § 630 g. *Ἐπειδὴ* est idem atque *ἐξ οὗ*, ut infra § 5, *ὅτε* 13, 2, *ὡς* IV 90, 3, *ἐπεί*, quod sic legi apud Thuc. adnotat grammaticus in Bachm. Anecd. p. 227, VI 2, 5, interdum Lat. cum (vid. Kritz. ad Sall. Iug. 91, 1) et ut. Tempus illud non longum videtur id esse quod inter bella Medica et Peloponnesiacum interiectum fuit. Vid. Becker. Charicl. III p. 160. Periclis adeo vel belli Peloponnesiaci aetate rem factam esse affirmant. Vid. Paul. Encycl. phil. s. v. vestes (p. 2511). Antiquis igitur temporibus tunicae Atheniensium linteae erant, sicut Aegyptiorum, de quibus haec scribit Herodotus II 81 *ἐνδεδύκασι κιθῶνας λινέους . . . ἐπὶ τούτοισι δὲ εἰρίνεα εἵματα λευκὰ ἐπαναβληδὸν φορέουσι.* Postquam autem hae lineae tunicae geri desitae sunt, vestis virorum Graecorum lanea

λινοῦς ἐπαύσαντο φοροῦντες καὶ χρυσῶν τεττίγων ἐνέρσει κρωβύλον ἀναδούμενοι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν· ἀφ' οὗ καὶ Ἰώνων τοὺς πρεσβυτέρους κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἐπὶ πολὺ αὕτη ἡ σκευὴ κατ-

Cap. 6. § 4. *κατασκευὴ* It. Vat. Dan. H. De *κατα* ex *κατέσχεν* perparam repetito cf. sd. 90, 2.

erat. Vid. Becker. l. d. p. 183 sq. De feminarum Atticarum vestitu mutato et lineis tunicis receptis vid. Herod. V 87. De Atheniensium et aliorum Graecorum vestitu universo vid. Wachsm. Antiqu. Gr. II § 119 et Beck. l. d. p. 157 sqq. — *χρυσῶν τεττίγων.* Erant aureae fibulae cicadarum formam habentes, innexae seu insertae cincinnis. Cf. Verg. Cir. 127 aurea sollemni comptum quem fibula ritu Cecropidae tereti nectebat dente cicadae. Iis priscos Athenienses ornatos fuisse cum alii praeter Thuc. testantur tum Aristophanes Equ. 1336. Cf. Ael. Var. H. IV 22. Athen. 512c. Isid. Hispal. XIX 30, 3. Voluisse eos hoc esse *σύμβολον τοῦ γηγενεῖς εἶναι* Eustath. ad Il. III 395 et schol. affirmant. Nuper tamen Helbig. (Comment. in hon. Momms. p. 618 sqq.) demonstrare studuit *τέττιγας* fuisse spiras metallicas quibus cincinni continerentur. Sed huic sententiae obstare *ἐνέρσει ἀναδούμενοι* in Mus. Rhen. XXXIII p. 625 sqq. recte exposuit Birt. Cui frustra oblocutus est Helb. ibidem XXXIV p. 485 fuisse etiam eiusmodi spiras fibulis instructas. Nam ne talibus quidem spiris insertis, sed amplexis revincitur cirrus. — *ἐνέρσει.* *Ἔνερσις* rarius nomen est, quod praeter eos qui nominati sunt in Steph. Thes. non sprevit Procop. p. 198. 201. — *κρωβύλον.* Quae forma huius comptionis fuerit parum certum est. Cf. interpr. Xenoph. Anab. V 4 13 et Heysch. Diligenter rem examinavit Thiersch. Act. Monac. III 2. Scholiastae alterius verba haec sunt: *κρωβύλος ἐστὶν εἶδος πλέγματος τῶν τριχῶν ἀπὸ ἑκατέρων εἰς ὀξὺ ἀπολῆγον· ἐκαλεῖτο δὲ τῶν μὲν ἀνδρῶν κρωβύλον, τῶν δὲ γυναικῶν κόρυμβος, τῶν δὲ παίδων σκορπίος;* alterius haec: *ἐμπλοκὴ ἀπὸ τοῦ μετώπου ἐπὶ κορυφὴν ἀνηγμένη.* Stephanus igitur nodum capillorum a fronte in verticem reductorum interpretatur. Thierschio autem sunt capilli ex media fronte reducti et in multos cincinnos convoluti, qui ab aure ad aurem pertinentes frontis extremitatem occupent densa serie conexi. At Winckelmannus Monument. I 34 existimat esse capillum ad uvarum hederacearum similitudinem compositum. Add. Muell. Archaeol. § 330, 5. Helb. tamen in Com. in hon. Momms. p. 616 sq. ex antiquioribus artis monumentis ostendit fuisse cirrum a cervice in occipite vel in sincipite revinctum. Tutuli vocabulo expressit Portus. — *Ἰώνων.* Poll. VII 71 *λινοῦς χιτών, ὃν Ἀθηναῖοι ἐφόρουν ποδήρη καὶ αὖθις Ἴωνες.* Etiam cicadis Samios Iones ornatos fuisse ex Asio apud Athen. XII 30 docuit Thiersch. l. d. — *τοὺς πρεσβυτέρους ... αὕτη ἡ σκευὴ κατέσχεν.* *Σκευή* feminae instar seniores vinctos tenuisse iisque firmiter adhaesisse per *προσωποποιίαν* dicitur, ut alibi *πρόσωπα* apud Thucydidem fieri *τὰ πράγματα* Dionysius Hal. p. 803 adnotat. Cf. II 18, 3. 36, 1. Verbum *κατέσχεν* proprie sonat occupavit; *τὸ ξυγγενές* hic ut

ἔσχεν. μετρίᾳ δ' αὖ ἐσθῆτι καὶ ἐς τὸν νῦν τρό- 4
πον πρῶτοι Λακεδαιμόνιοι ἐχρήσαντο καὶ ἐς τὰ
ἄλλα πρὸς τοὺς πολλοὺς οἱ τὰ μείζω κεκτημένοι
ἰσοδίαιτοι μάλιστα κατέστησαν. ἐγυμνώθησάν τε 5
πρῶτοι καὶ ἐς τὸ φανερὸν ἀποδύντες λίπα μετὰ
τοῦ γυμνάζεσθαι ἠλείψαντο. τὸ δὲ πάλαι καὶ ἐν
τῷ Ὀλυμπιακῷ ἀγῶνι διαζώματα ἔχοντες περὶ τὰ
αἰδοῖα οἱ ἀθληταὶ ἠγωνίζοντο, καὶ οὐ πολλὰ ἔτη

alibi (velut I 95, 1. III 86, 2. VI 6, 2. 76, 2) pro substantivo abstracto positum est, sicut paulo ante *τὸ ἁβροδίαιτον*. Cf. Matth. Gr. § 269, 1, infra 9, 2. 37, 2. 4. 39, 2. 68, 1. 69, 3. 76, 4.

§ 4. *μετρίᾳ* (tenui, simplici, „*βραχείᾳ ἀναβολῇ, τρίβωνι, τριβωνίῳ*" (Beck. Charicl. III p. 172) aut interiecta inter asperam et delicatam) . . . *πρῶτοι Λακεδαιμόνιοι ἐχρήσαντο*. Disserit contra haec Mueller Dor. II p. 267, qui Thucydidem in eo errasse putat quod vestem lineam, amplam et in sinum artificiose complicatam antiquissimam Graecorum fuisse iudicaverit; hunc enim vestitum potius ab Ionibus Asiaticis Athenas transsisse atque ibi circa tempus belli Pelop. rursus spretum esse. At haec refutata vide a Becker. l. d. p. 159 sq. Ad *ἐς τὸν νῦν τρόπον* simul audias *οὖσῃ*. *Ἐς* valet *κατά*, ut Lat. in modum dicitur. Vid. Hand. Turs. III p. 323. Aor. *ἐχρήσαντο* sensu incohativo accipiendus est, ita ut Lacedaemonii mediocrem vestem primi sumpsisse dicantur. — *πρὸς τοὺς πολλοὺς . . . κατέστησαν*. De *πρός* vid. Schoem. ad Plut. Ag. 7, 2. Videtur autem respici ad instituta Lycurgi, quibus aequalitas victus et cultus effecta est. Ceterum ex hac commemoratione ditiorum et pauperiorum apud Lacedaemonios vide quae colligat Grot. Hist. Gr. II p. 532 (vers. Germ. I p. 705), sed contra eum disserit Schoem. Recognit. quaest. de homoe. p. 28.

§ 5. *ἐγυμνώθησάν τε πρῶτοι*. Prorsus nudati sunt, ut essent sine subligaculo. Id enim esse hic *γυμνοῦσθαι* ex iis quae sequuntur apparet. Quare Thucydidi refragari Platonem Reip. p. 452 d falso arbitratur Muell. Dor. II p. 260; Plato enim Cretenses primos gymnasiis operam impendisse, non subligaculum ab iis primis depositum esse scribit. — *ἐς τὸ φανερὸν ἀποδύντες* cum emphasi videntur dicta esse pro vv. *ἀποδύντες καὶ ἐς τὸ φανερὸν προελθόντες*. Cf. *ἀποδύεσθαι ἐς τὸ κοινόν* Dio Chrysost. 65, 5 et III 27, 3, etsi alii *ἐς τὸ φανερόν* volunt esse *φανερῶς*. Cf. adn. 23, 6. Tum de *λίπα* vid. Krueg. Gr. § 20 et IV 68, 5, de re Kraus. Ars gymnast. Graec. I p. 361 et 502 sq. — *τὸ δὲ πάλαι . . . ἠγωνίζοντο*. Cf. Dion. Hal. Ant. VII 72. — *Διάζωμα* idem est quod plerique *περίζωμα* vocant, Homerus *ζῶμα* (Il. XXIII 683). Deinde *περὶ τὰ αἰδοῖα* frustra impugnat Cobet ad Hyperid. p. 65. Nam qua corporis parte subligaculis cincti fuerint ipsa quidem voce *διαζώματα* non exprimitur. Et pariter *διάζωμα περὶ τὸ αἰδοῖον ἔχων* Luci. Alex. 13. — *οὐ πολλὰ ἔτη ἐπειδὴ πέπαυνται*. Impersonalem vim traditae scripturae *πέπαυται* tribuit Krueg. Gr. § 61, 5 adn. 6. Utrum, ut nos iussimus in ed. mai., *τὸ διαζώ-*

ἐπειδὴ πέπαυνται. ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις ἔστιν οἷς νῦν, καὶ μάλιστα τοῖς Ἀσιανοῖς, πυγμῆς καὶ πάλης ἆθλα τίθεται, καὶ διεζωμένοι τοῦτο
6 δρῶσιν. πολλὰ δ' ἂν καὶ ἄλλα τις ἀποδείξειε τὸ παλαιὸν Ἑλληνικὸν ὁμοιότροπα τῷ νῦν βαρβαρικῷ διαιτώμενον.

7. Τῶν δὲ πόλεων ὅσαι μὲν νεώτατα ᾠκίσθησαν καὶ ἤδη πλοϊμωτέρων ὄντων, περιουσίας

Cap. **6.** § 5. *πέπαυται* codd. Cf. adn.

ματα ἔχοντας ἀγωνίζεσθαι simul audiendum an *πέπαυνται* legendum sit dubitat Ullrich. Symb. ad explic. Thuc. p. 17. Alterum probat Cobet et confirmatur dicendi consuetudine. Cf. adn. VII 56, 4. Quoniam autem primus nudus ad metam cucurrisse aut Acanthus Lacedaemonius (vid. Dion. Hal. l. d.) traditur, qui Olymp. XV *διαύλῳ* vicit (cf. Paus. V 9, 3), aut Orsippus Megarensis (vid. Paus. I 44), qui stadii victor (etsi scholiastes Hom. Il. XXIII et Eustathius ibid. ad v. 683 *περίζωμα* Orsippo Lacedaemonio potius causam cladis fuisse affirmant) ab aliis in eandem Olympiadem (ab Eustath. in XIV), ab aliis in Ol. XXXII refertur, negationem tollendam aut certe illa *οὐ πολλὰ ἔτη* non nimis urgenda, etsi vel saecula aliquot essent, nonnulli coniecerunt. At utrumque repugnat scriptoris consilio, qui toto hoc capite demonstrare vult Graecos diu barbarorum similes fuisse, quorum nonnullos etiamtum subligaculis cinctos certasse statim subicit, sicut aliam utrorumque similitudinem § 3 *οὐ πολὺς χρόνος ἐπειδή* sublatam dixit. ,,Potius inde ab Orsippo cursores deposuerunt subligacula, retinuerunt ceteri athletae, quibus id minus incommodum erat, ut luctatores, pugiles; hi paulo ante Thucydideam aetatem et ipsi abiecerunt.“ Boeckh. Inscript. I p. 555, qui persuasit Muellero Archaeol. § 336, 2, a quo minus recte de his verbis disputatum erat Dor. II p. 260 sq. — *ἐν τοῖς βαρβάροις ἔστιν οἷς*. Appositionis partitivae simile exemplum est VII 44, 8 *οἱ ὕστερον ἥκοντες εἰσὶν οἵ*. Minus certa res VII 11, 2. De ipsis vv. *ἔστιν οἷς* vid. Matth. Gr. § 482. Krueg. Gr. § 61, 5 adn. 3. — *νῦν* ab *ἔτι δὲ καί* ita avulsum est ut tum in Taciti verbis acri etiam populi Romani libertate tum Ann. XIII 50. — *ἆθλα τίθεται, καὶ . . . τοῦτο δρῶσι*. Oratio distracta pro hoc enuntiato: *ἄθλων τιθεμένων . . . τοῦτο δρῶσι*. De re vid. Becker. Charicl. II p. 173.

§ 6. *πολλὰ . . . ἄλλα . . . ὁμοιότροπα*. Accusativus inde explicandus quod dicitur *δίαιταν διαιτᾶσθαι*. Cf. VII 77, 2 *πολλὰ δεδιήτημαι*. Tales accusativi ex figura etymologica contracta orti sunt apud Thuc. *πολλὰ ἁμαρτόντες* I 38, 6, ubi vid. adn., *τὰ ἄλλα ξυνεπολέμει* I 65, 1, ubi vid. adn., *ταῦτα πλεονεκτεῖν* IV 61, 5, *πλείω εὐτυχήσας* VI 23, 3, *τὰ εἰκότα θαυμάζεσθαι* I 38, 1, *τὰ μέτρια διαφέρεσθαι* IV 19, 4, ubi item vid. adn. Add. adn. VII 34, 6.

Cap. **7.** *πλοϊμωτέρων ὄντων*. Cf. Vig. p. 137. Matth. Gr. § 443, 1 c et § 563. Krueg. Gr. § 43, 4 adn. 13 et de plurali etiam adn. ad 1, 2 *ἀδύνατα ἦν*. Cf.

μᾶλλον ἔχουσαι χρημάτων ἐπ' αὐτοῖς τοῖς αἰγιαλοῖς τείχεσιν ἐκτίζοντο καὶ τοὺς ἰσθμοὺς ἀπελάμβανον ἐμπορίας τε ἕνεκα καὶ τῆς πρὸς τοὺς προσοίκους ἕκαστοι ἰσχύος· αἱ δὲ παλαιαὶ διὰ τὴν λῃστείαν ἐπὶ πολὺ ἀντισχοῦσαν ἀπὸ θαλάσσης μᾶλλον ᾠκίσθησαν, αἵ τε ἐν ταῖς νήσοις καὶ ἐν ταῖς

Cap. **7.** In plerisque mss. *ἀντισχοῦσαι.* Cf. adn.

8, 2 *πλοϊμώτερα ἐγένετο*, IV 20, 2 *ἔτι δ' ὄντων ἀκρίτων* et adn. II 3, 4. — *περιουσίας ... ἐκτίζοντο.* Opposita haec sunt verbis 2, 2 *περιουσίαν χρημάτων οὐκ ἔχοντες ... καὶ ἀτειχίστων ἅμα ὄντων.* Itaque male Herw. *τείχεσιν* ante *τοὺς ἰσθμοὺς* transposuit, quo facto nihil iam verbis *ἀτειχίστων ἅμα ὄντων* hic respondet. Praeterea 8, 3 eadem res verbis *καὶ τείχη περιεβάλλοντο ὡς πλουσιώτεροι ἑαυτῶν γιγνόμενοι* significatur. Nam manifestum est Th., postquam de antiquarum urbium situ locutus est, 8, 2 ad recentissimo tempore conditas redire, de quibus in initio cap. 7 dicere coepit. — *τοὺς ἰσθμοὺς ἀπελάμβανον*, proprie isthmos intercipiebant, muris exstructis ab utraque continente seiungebant (cf. IV 45), denique occupabant. De re cf. Wachsm. Antiq. Gr. II p. 9 et alibi. Exempla praeter notissimam Corinthum sunt Epidamnus (cf. 26, 2), Potidaea (56, 5), Methana (IV 45, 2). — *ἕκαστοι.* Relatum ad incolas, ut paulo post *ἀνῳκισμένοι.* Similiter ab urbibus ad incolas transitus fit VI 88, 8. 94, 1. VIII 64, 4 (cf. etiam adn. I 136, 1) atque alibi a navibus ad nautas. Cf. adn. I 110, 4. — *ἐπὶ πολὺ ἀντισχοῦσαν*, quae diu permansit. Haec enim notio verbo *ἀντέχειν* aliquotiens subiecta est. Cf. II 64, 5. VII 71, 5. Praestat tamen de re diuturna fortasse participium praesentis *ἀντίσχουσαν.* Contra leges grammaticas Class. haec verba, quae appositionis vice funguntur, pro attributo accipit. Cf. Annal. phil. a. 1863 p. 416. Male in plerisque mss. legitur *ἀντισχοῦσαι.* Quod si probaremus, Thucydides diceret veteres urbes fuisse haud procul a mari, sed exorta piratica, cum diu ei restitissent, in mediterranea translatas esse, donec tandem piratis per Minoem aliosque sublatis rursus in ipsis litoribus maris urbes conderentur. At haec explicatio historiae contraria est, cum Argos, Sicyonem, Mycenas, Cecropiam, Cadmeam aliasque vetustissimas Graeciae urbes aliquantum a mari afuisse constet. Respondit quidem Goeller scripturam *ἀντισχοῦσαι* historiae non repugnare doceri verbis *καὶ μέχρι τοῦδε ἔτι ἀνῳκισμένοι εἰσί.* At quomodo tandem inde quod urbes veteres non solum aliquanto procul a mari conditae sunt, sed etiam Thucydidis aetate mediterraneae erant colligas eas prius ad mare sitas fuisse et demum, cum diu ibi permansissent, in interiora terrae translatas esse? Ecquod eius rei exemplum notum est? — *ᾠκίσθησαν.* Aoristus post imperf. *ἐκτίζοντο* rem et ipsam identidem factam ita eventus notione comprehendit ut eam ante urbes recentissimo tempore conditas effectam fuisse exprimatur. Subsequitur infra perf. *ἀνῳκισμένοι εἰσίν* praesentem statum ex eadem re ortum describens. Cf. adn. 6, 1. — *καὶ ἐν ταῖς ἠπείροις.* Articulus similiter

ἠπείροις (ἔφερον γὰρ ἀλλήλους τε καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι ὄντες οὐ θαλάσσιοι κάτω ᾤκουν), καὶ μέχρι τοῦδε ἔτι ἀνῳκισμένοι εἰσίν.

1 8. *Καὶ οὐχ ἧσσον λῃσταὶ ἦσαν οἱ νησιῶται, Κᾶρές τε ὄντες καὶ Φοίνικες· οὗτοι γὰρ δὴ τὰς πλείστας τῶν νήσων ᾤκησαν. μαρτύριον δέ· Δήλου γὰρ καθαιρομένης ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ καὶ τῶν θηκῶν ἀναιρεθεισῶν, ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν τῇ νήσῳ, ὑπὲρ ἥμισυ Κᾶρες*

Cap. 8. § 1. *ᾤκισαν* Vat. Aug. aliique pauci mss. Cf. sd. V 116, 4.

non iteratus est VII 7, 1 *αἵ τε Κορινθίων νῆες καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων.* — *ἔφερον· ἀντὶ τοῦ ἐλῄστευον* schol., ut saepe *ἄγειν καὶ φέρειν.* Herw. *ἔφθειρον* coni., quod allatis 24, 4. III 92, 3 probat Philippius in Mus. Rhen. XXXVI p. 445. Sed cum *φέρειν*, quanquam cum alio accusativo iunctum, eandem diripiendi vim habeat in Eur. Hec. 804, ubi *θεῶν ἱερὰ τολμῶσιν φέρειν* legitur, et apud Polyb. XXIX 11, 10 atque cum eodem accusativo inveniatur *φέρειν τε καὶ αγειν* in verbis Herod. VI 42 *ἵνα . . . μὴ ἀλλήλους φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν,* ubi cf. Stein., traditam scripturam servandam esse putamus. Ad hoc verbum autem repetendus nominativus *οἱ λῃσταί* vel *οἱ λῃστεύοντες* ex nomine *λῃστείαν.* — *ὅσοι ὄντες οὐ θαλάσσιοι κάτω ᾤκουν,* quicunque, quamvis rebus maritimis operam non darent, tamen ad mare habitabant. Pendent haec quoque ex *ἔφερον.* Cf. Krueg. Gr. § 51, 12 adn. 5. *Θαλάσσιοι = χρώμενοι θαλάσσῃ* 3, 5. Cf. 142, 7. Contra *παραθαλάσσιοι* 5, 1 sunt *κάτω οἰκοῦντες.* *Κάτω* ut 120, 2 et saepe. — *ἀνῳκισμένοι εἰσίν,* i. e. *ἄνω οἰκοῦσι,* loca mediterranea incolunt. Reisk. mavult *ἄνω ᾠκισμέναι.* Sine causa. Fort. respexit Hesych. ad h. l. *ἀνῳκισμένος — ἄνω οἰκῶν.* Suidas: *ἀνῳκισμένος· ἐν τοῖς ἀνωτάτω γενηθεὶς ἢ ἄνω ὤν,* ubi fort. leg. *ἄνω οἰκῶν.* Sic *ἀνοικίζεσθαι*, emigrare in regionem a mari remotam, 58, 2. Cf. VIII 31, 2. Ceterum *ἀνῳκισμέναι* recepit Class. Sed cf. adn. ad *ἕκαστοι* et perpende masculinum etiam propter interposita *ἔφερον . . . ᾤκουν* collocari facile potuisse.

Cap. 8. § 1. *Κᾶρες.* De Caribus insulanis et latissime olim propagatis vid. supra c. 4. Plass. Hist. Graec. ant. p. 181 sq. Uschold. Hist. Bell. Troi. p. 172 sq. Nieb. Hist. ant. I p. 103 et 254. A Phoenicibus Thasum (cf. Herod. II 44. VI 47) et alias insulas Graecas aliquando obsessas esse novimus. Cf. Plass. l. d. p. 99 sqq. Nieb. l. d. p. 254. Curt. Hist. Gr. I p. 32 sqq. — *μαρτύριον δέ.* Cf. adn. I 2, 6. Tum de Delo lustrata vid. III 104, 1. 2. — *θῆκαι* sunt conditoria, sepulcra. Cf. II 52, 4. III 104, 2. — *ὑπὲρ ἥμισυ.* Sic iterum sine articulo VIII 68, 4 et Xen. Anab. VI 2, 10, ubi vulgo *ὑπερήμισυ*, sed in Vat. separatur. Cf. ibi Kuehner adn. V 16, 3 et Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 16. Numeros verborum *ὑπὲρ . . . ἐφάνησαν* vituperat

ἐφάνησαν, γνωσθέντες τῇ τε σκευῇ τῶν ὅπλων ξυντεθαμμένῃ καὶ τῷ τρόπῳ ᾧ νῦν ἔτι θάπτουσιν. καταστάντος δὲ τοῦ Μίνω ναυτικοῦ πλοϊμώτερα 2
ἐγένετο παρ' ἀλλήλους (οἱ γὰρ ἐκ τῶν νήσων κακοῦργοι ἀνέστησαν ὑπ' αὐτοῦ ὅτεπερ καὶ τὰς πολλὰς αὐτῶν κατῴκιζε), καὶ οἱ παρὰ θάλασσαν 3
ἄνθρωποι μᾶλλον ἤδη τὴν κτῆσιν τῶν χρημάτων ποιούμενοι βεβαιότερον ᾤκουν, καί τινες καὶ τείχη

ξυντεθαμμένοι nonnulli deteriores.

Quintil. Instit. IX 4, 78. — *γνωσθέντες . . . ξυντεθαμμένῃ*, agniti habitu armorum s. armatura, quippe quae cum iis sepulta esset. (Paulo aliter tamen Krueg. Stud. hist. II p. 207.) Quae hic plenius *σκευὴ τῶν ὅπλων*, plerumque (ut III 94, 4) simpliciter *σκευή* dicitur, etsi haec vox alibi cultum s. vestitum (I 6, 3. 130, 1) significat, quare *ὅπλων καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα σκευῶν* coniungit Thuc. VI 31, 3. De re haec adnotat schol.: *Κᾶρες πρῶτοι εὗρον τοὺς ὀμφαλοὺς (τὰ ὄχανα* debebat dicere. Cf. Herod. I 171 et ibi Wessel. Strab. p. 661. Heyn. ad Il. VIII 192) *καὶ τοὺς λόφους. τοῖς οὖν ἀποθνήσκουσι συνέθαπτον ἀσπιδίσκιον μικρὸν καὶ λόφον, σημεῖον τῆς εὑρέσεως, καὶ ἐκ τούτου ἐγνωρίζοντο οἱ Κᾶρες· οἱ δὲ Φοίνικες ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ταφῆς· τῶν ἄλλων γὰρ ἐπ' ἀνατολὰς ποιούντων ὁρᾶν τοὺς νεκροὺς οἱ Φοίνικες ἐξεπίτηδες ἐπὶ δύσιν.* Qui quod de Phoenicibus addit huc non pertinet, cum de solis Caribus agatur, neque illi eo quod schol. affert facile videntur dignosci potuisse, cum eorum proprium non esset spectantes occidentem mortuos sepelire, sed idem mos sepulturae etiam apud Athenienses aliosque esset. Cf. Ael. Var. Hist. V 14. Plut. Sol. 10. Muell. Dor. II p. 401. Ceterum etiam de Caribus a schol. secuto Herodotum allata negat huc pertinere Camp. Obs. crit. p. 10 sq., sententiam putans hanc esse, Cares agnitos illa ipsa re fuisse quod arma in sepulcris eorum reperta essent; Graecos enim non fuisse solitos mortuis arma adicere.

§ 2. *καταστάντος δέ.* Redit scriptor ad ea quae cap. 4 et 7 exponere coeperat. — *οἱ ἐκ τῶν νήσων κακοῦργοι ἀνέστησαν ὑπ' αὐτοῦ.* De praep. *ἐκ* vid. Matth. Gr. § 596, 5 a. Krueg. Gr. § 50, 8 adn. 10. Cf. 18, 1. 37, 1. II 5, 7. 13, 2. 92, 7. III 22, 4. 32, 2. IV 8, 1 al., de vv. *ἀναστῆναι ὑπό τινος* Matth. Gr. § 495, 2. Krueg. Gr. § 52, 3 adn. 1. Cf. 12, 3. VI 2, 2. 4, 1 et *ἐσπίπτειν* 131, 2, *κακοπαθεῖν* 122, 3. *Κακοῦργοι* sunt piratae.

§ 3. *μᾶλλον ἤδη.* Cf. adn. 3, 2. — *τὴν κτῆσιν . . . ποιούμενοι.* Sic iterum 13, 1. Cf. adn. 68, 2. Etiam hoc enuntiatum cum *καταστάντος δὲ τοῦ Μίνω ναυτικοῦ* cohaerere interpunctione primus indicavit Classen. Nam orto Minois imperio maritimo et mare tutius factum est et orae maris. — *τείχη περιεβάλλοντο*, propr. moenia sibi circumdabant. — *ὡς . . . γιγνόμενοι.* Cf. adn. V 65, 4 et de *πλουσιώτεροι ἑαυτῶν* Matth. Gr. § 452. Krueg. Gr. § 49, 3. Non opus esse *αὐτοὶ ἑαυτῶν*, quod desiderat Herw.

περιεβάλλοντο ὡς πλουσιώτεροι ἑαυτῶν γιγνόμενοι.
ἐφιέμενοι γὰρ τῶν κερδῶν οἵ τε ἥσσους ὑπέμενον
τὴν τῶν κρεισσόνων δουλείαν, οἵ τε δυνατώτεροι
περιουσίας ἔχοντες προσεποιοῦντο ὑπηκόους τὰς
4 *ἐλάσσους πόλεις. καὶ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ μᾶλλον*
ἤδη ὄντες ὕστερον χρόνῳ ἐπὶ Τροίαν ἐστράτευσαν.
1 9. *Ἀγαμέμνων τέ μοι δοκεῖ τῶν τότε δυνάμει*
προύχων καὶ οὐ τοσοῦτον τοῖς Τυνδάρεω ὅρκοις
κατειλημμένους τοὺς Ἑλένης μνηστῆρας ἄγων τὸν
2 *στόλον ἀγεῖραι. λέγουσι δὲ καὶ οἱ τὰ σαφέστατα*

conferens III 11, 1. VI 72, 4. VII 66, 3, ostendit Antiph. V 7. Cf. Preibisch. de compar. usu Thuc. p. 25 sq. — *ἐφιέμενοι γὰρ ... πόλεις.* Explicatur maxime, cur *βεβαιότερον ᾤκουν.* — *προσεποιοῦντο*, sibi adiungebant. Cf. II 30, 1 *ἐς τὴν ξυμμαχίαν προσεποιήσαντο.* Simillimum est *φίλους προσποιεῖσθαι* Herod. I 6. Xen. Hist. Gr. IV 8, 28.

§ 4. *καὶ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ μᾶλλον ἤδη ὄντες*, cum in hoc potius statu essent (quam in prisco illo), i. e. cum iam locupletiores essent et navigationi, quam Troianorum tempore invadendarum terrarum causam fuisse Sallustius meminit fragm. p. 1011, magis studerent. Cf. 3, 5 *ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν στρατείαν θαλάσσῃ ἤδη πλείω χρώμενοι ξυνεξῆλθον,* ad quae verba hic reditur. — *ὕστερον χρόνῳ.* Alibi *χρόνῳ ὕστερον*, ut I 64, 2. 100, 2. De *χρόνῳ* vid. Krueg. Gr. § 48, 2 adn. 10. Quando fere bellum Troianum fuisse Thucydides statuat, de eo cf. 12, 3. Io. Brandis de temporum Graecorum antiquissimorum rationibus p. 24. Ilium expugnatum esse 1183/82 aut 1184/83 a. Chr. postea censuit Eratosthenes.

Cap. 9. § 1. *δυνάμει ... ἄγων.* Usitatius haec sic dicerentur: *οὐ τοσοῦτον ... ἄγων ὅσον τῶν τότε δυνάμει προύχων,* nunc proprie illa *ὅσον ... προύχων* post *οὐ τοσοῦτον* denuo cogitanda sunt. Similiter *καὶ οὐ τὸ πλέον* postposita sunt I 74, 3. De re vid. Uschold. Hist. bell. Troi. p. 1 sqq. et de iureiurando quo a Tyndareo proci Helenae obstricti (*κατειλημμένοι.* Cf. IV 86, 1) esse dicuntur Apollod. III 10, 9. Paus. III 20, 9. Grot. Hist I p. 392 (vers. Germ. I p. 231).

§ 2. *οἱ τὰ σαφέστατα Πελοποννησίων ... δεδεγμένοι*, qui res certissimas s. maxime perspicuas (ex rebus) Peloponnesiorum memoriae traditas a maioribus acceperunt. Nec de traiectione nec de transmutatione verborum cogitandum esse cognoscitur ex his imitationibus: Dion. Cass. fragm. 5, *φασὶ δὲ οἱ τὰ σαφέστατα Σαβίνων εἰδότες* et 13, 5. Dion. Hal. Ant. Rom. V 18 *ὡς οἱ τὰ Ῥωμαίων σαφέστατα ἐξητακότες γράφουσι.* Koehlero, qui in commentatione quam de Th. archaeologia scripsit (Comment. in hon. Momms. p. 375) *Πελοποννησίων* pro genetivo partitivo accipit ex *οἱ δεδεγμένοι* apto (cf. adn. 126, 11) atque Argivos significari putat, quorum fabulas Th. ex Hellanici Argolicis cognoverit, non solum hae imitationes adversantur, sed etiam verborum collocatio. Utique Hellanicum h.

Πελοποννησίων μνήμῃ παρὰ τῶν πρότερον δεδεγμένοι Πέλοπά τε πρῶτον πλήθει χρημάτων, ἃ ἦλθεν ἐκ τῆς Ἀσίας ἔχων ἐς ἀνθρώπους ἀπόρους, δύναμιν περιποιησάμενον τὴν ἐπωνυμίαν τῆς χώρας ἔπηλυν ὄντα ὅμως σχεῖν, καὶ ὕστερον τοῖς ἐκγόνοις ἔτι μείζω ξυνενεχθῆναι, Εὐρυσθέως μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑπὸ Ἡρακλειδῶν ἀποθανόντος, Ἀτρέως δὲ μητρὸς ἀδελφοῦ ὄντος

Cap. 9. § 2. *μείζω* om. Aug. Cass. Cl. et alii nonnulli mss.

1. Th. potissimum auctorem fuisse eo intellegitur quod in rebus Atridarum cum Th. consentit, ut Class. animadvertit, illius fragm. 42. Ceterum vides Thucydidem memoria maiorum niti quidem, sed simul delectum rerum hoc modo posteris traditarum habere. — *Πέλοπα.* De hoc nunc consuli multi possunt, velut Thirlwall I. d. p. 73 sqq. Nieb. Hist. ant. I p. 250 et Script. min. I p. 370. Dunck. Hist. ant. V p. 64 sqq. Curt. Hist. Gr. I p. 84 sq. — *πλήθει χρημάτων.* Adversatur Thucydidi quodammodo Plutarchus in Thes. 3, sed Tantali certe, qui solet pater Pelopis vocari, divitiae in proverbii consuetudinem paene venerunt. — *ἃ ἦλθεν . . . ἔχων.* Similiter collocata verba reperiuntur 11, 2. V 7, 5. VI 37, 2. VIII 8, 1. 33, 1; contrariam collocationem habes IV 70, 1. Cf. Web. ad Demosth. c. Aristocr. 173. De *ἐς ἀνθρώπους ἀπόρους*, in terram hominum egenorum, cf. adn. 107, 2. — *τὴν ἐπωνυμίαν τῆς χώρας...σχεῖν*, propr. denominationem regionis consecutum esse, i. e. obtinuisse hunc honorem ut regio cognomen a se acciperet. — *ξυνενεχθῆναι*, quod plerumque est accidisse, hic transit in vim verborum obtigisse, obvenisse. Cf. exempla a Krueg. allata Herod. IV 157. Eur. Heracl. 919. Non credimus enim mente repetendum esse remotum *χρήματα*, quod ii videntur fecisse quos ex Thucydide afferre *συμφέρειν χρήματα* pro cumulare pecuniam affirmat Steph. in Thes. v. *συμφέρω*. — *ἐν τῇ Ἀττικῇ.* Latius Atticae nomen (quod etiam Aristid. Panath. I p. 116 in hac re commemorat) videtur accepisse; saltem ad Scironidas rupes rem evenisse magno consensu narrant alii scriptores. Vid. Elmsl. ad Eur. Heracl. 860. Illa autem aetate Megaris sane pars fuit Atticae. — *ὑπὸ Ἡρακλειδῶν ἀποθανόντος.* Ab Hyllo, Herculis filio, Eurystheum caesum esse dicunt Diod. IV 57, 6 et Apollod. II 8, 1, ubi vid. interpr. Ab Iolao id factum esse tradunt Paus. I 44, 4 et Strab. p. 377. Captum Eurystheum esse ab Iolao Euripides in Heracl. et Isocr. IV 59, nisi quod hic Iolaum non nominat, affirmant, cuius dissensus causam explicat Pflugk. ad Eur. Heracl. p. 8. Cf. Muell. Dor. I p. 54 sq. — *Ἀτρέως δὲ κ. τ. λ.* Concinnior oratio esset, si Thucydidi placuisset sic scribere: *Ἀτρέως δέ, ἅτε μητρὸς ἀδελφοῦ ὄντος αὐτῷ, ἐπιτραπέντος Μυκήνας τε καὶ τὴν ἀρχήν.* Eurysthei mater, soror Atrei, a schol. Astydamia, ab Apollod. II 4, 5 Nicippe nominatur, eidemque etiam alia nomina tribuuntur.

αὐτῷ καὶ ἐπιτρέψαντος Εὐρυσθέως, ὅτ' ἐστράτευε, Μυκήνας τε καὶ τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸ οἰκεῖον Ἀτρεῖ (τυγχάνειν δὲ αὐτὸν φεύγοντα τὸν πατέρα διὰ τὸν Χρυσίππου θάνατον), καὶ ὡς οὐκέτι ἀνεχώρησεν Εὐρυσθεύς, βουλομένων καὶ τῶν Μυκηναίων φόβῳ τῶν Ἡρακλειδῶν καὶ ἅμα δυνατὸν δοκοῦντα εἶναι καὶ τὸ πλῆθος τεθεραπευκότα τῶν Μυκηναίων τε καὶ ὅσων Εὐρυσθεὺς ἦρχε τὴν βασιλείαν Ἀτρέα παραλαβεῖν καὶ τῶν Περσειδῶν τοὺς Πε-
3 λοπίδας μείζους καταστῆναι. ἅ μοι δοκεῖ Ἀγαμέμνων παραλαβὼν καὶ ναυτικῷ δὲ ἅμα ἐπὶ πλέον τῶν ἄλλων ἰσχύσας τὴν στρατείαν οὐ χάριτι τὸ
4 πλεῖον ἢ φόβῳ ξυναγαγὼν ποιήσασθαι. φαίνεται γὰρ ναυσί τε πλείσταις αὐτὸς ἀφικόμενος καὶ Ἀρκάσι προσπαρασχών, ὡς Ὅμηρος τοῦτο δεδήλωκεν, εἴ τῳ ἱκανὸς τεκμηριῶσαι. καὶ ἐν τοῦ σκήπτρου ἅμα τῇ παραδόσει εἴρηκεν αὐτὸν

§ 3. καὶ ναυτικῷ τε codd., nisi quod τε om. Reg. Cf. sd. VI 44, 4. L. Herbst. in Philol. XXIV p. 719.

Vid. Heyn. ad Apollod. l. d. et ad Il. t. VI p. 630. — κατὰ τὸ οἰκεῖον valent propter necessitudinem. Cf. κατὰ τὸ ξυγγενές 6, 3. — τυγχάνειν . . . θάνατον. Haec in parenthesim nunc redegimus, quo clarius appareret interposita hac sententia factum esse ut enuntiatum non iam ex instituto sic procederet: Ἀτρέως δὲ . . ., ὡς οὐκέτι ἀνεχώρησεν Εὐρυσθεύς, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος. Similes structurae mutationes habes 18, 1. 25, 4. IV 40, 2. 73, 4. VI 33, 2. Chrysippum ab Atreo eiusque fratre Thyeste, quos mater Hippodamia in privignum Pelopi carissimum incitavisset, interfectum esse docet Hellanicus apud schol. Hom. Il. II 105. Alii paulo alia de hac nece narrant. — οὐκέτι. Haereas forsitan in hac particula, et Krueger olim pro οὐκέτι ἀνεχώρησεν coniecit οὐκ ἐπανεχώρησεν, vulgatum tamen defendi verbis 91, 3 significavit. Cf. 143, 4. — βουλομένων — καὶ . . . δοκοῦντα. Cf. adn. 65, 1. — Περσειδῶν. Eurystheus enim filius Stheneli, Persei nepos fertur fuisse. Cf. Apollod. II 4, 5 et de omni re Mueller. Dor. I p. 57.

§ 3. ἰσχύσας. Cf. adn. 3, 2. — οὐ χάριτι τὸ πλεῖον ἢ φόβῳ. Obloquitur Thuc. his Homero, qui Graecos χάριν Ἀτρείδῃσι φέροντας ad Troiam mortem occubuisse dicit Od. V 307. Cf. Nitzsch. ad Hom. Od. III 104. — τὸ πλεῖον = μᾶλλον. Cf. adn. 13, 5.

§ 4. ναυσὶ πλείσταις. Centum. Vid. Il. II 576. — Ἀρκάσι προσπαρασχών. Vid. Il. II 612—614. Fuisse naves sexaginta dicuntur ibid. 610. — εἴ τῳ ἱκανὸς τεκμηριῶσαι. Homeri enim fides et auctoritas a Thuc. in rebus historicis non magna iudicabatur. Cf. 10, 3. II 41, 4. VI 2, 1. De imitatoribus

πολλῇσι νήσοισι καὶ Ἄργεϊ παντὶ ἀνάσσειν·

οὐκ ἂν οὖν νήσων ἔξω τῶν περιοικίδων (αὗται δὲ οὐκ ἂν πολλαὶ εἶεν) ἠπειρώτης ὢν ἐκράτει, εἰ μή τι καὶ ναυτικὸν εἶχεν. εἰκάζειν δὲ χρὴ καὶ ταύτῃ τῇ στρατείᾳ οἷα ἦν τὰ πρὸ αὐτῆς.

10. *Καὶ ὅτι μὲν Μυκῆναι μικρὸν ἦν, ἢ εἴ τι* 1
τῶν τότε πόλισμα νῦν μὴ ἀξιόχρεων δοκεῖ εἶναι,

formulae ipsius cf. Ael. Var. hist. II 41. VIII 6 et Ell. ad Arr. V 4, 5. — **ἐν τοῦ σκήπτρου τῇ παραδόσει.** I. e. eo loco, quo poeta fingit Agamemnoni sceptrum traditum esse et omnino successionem sceptri per maiores Agamemnonis enarrat, Il. II 101—109. — **πολλῇσι νήσοισι.** „Quae insulae istae fuerint quaestio proponitur. Argolicae puto [quae statim *περιοικίδες* vocantur] et quae in mare Aegaeum proiectae iacent.“ Muell. Aegin. p. 24, ubi vide plura. Cf. Eustath. ad Il. II 108. — **ἔξω τῶν περιοικίδων,** praeter finitimas. Cf. 10. V 26, 2. 97, 1. Schol. *ἐπέκεινα τῶν ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἄργους νήσων.* Quales sunt Calauria, Hydrea, Tiparenus, Cecryphalea, fortasse Aegina, quanquam de hac dubitat Mueller l. d. — **ἐκράτει ... εἶχεν.** De imperfecto pro aoristo in re quae diuturnitatem habeat posito vid. Matth. Gr. § 508 b. Krueg. Gr. § 54, 9 adn. 3. Frustra ad *οὐκ ἂν εἶεν* Krueg. Herod. I 2, 1 comparat et Herm. de *ἂν* part. p. 169. Nam ad praesens tempus refertur.

§ 5. **εἰκάζειν δὲ χρή]** *εἰ γὰρ τὰ οὕτως ὑμνούμενα εὐτελῆ* (proprie *εὐτελέστερα τῆς φήμης* secundum 11, 3) *ἦν, πόσῳ μᾶλλον τὰ πρὸ αὐτῶν.* Schol. De dativo vid. Matth. Gr. § 396, 2.

Cap. **10.** § 1. **ὅτι μὲν Μυκῆναι μικρὸν ἦν.** *Μέν* solitarium ex mutata § 3 syntaxi explicatur. Contrariam sententiam verbis *νομίζειν δὲ κ. τ. λ.* contineri recte iudicat Class. De singulari *ἦν* vid. Matth. Gr. § 305. Krueg. Gr. § 63, 6, de neutro *μικρόν* Matth. Gr. § 437, 5. Krueg. Gr. § 43, 4 adn. 11. Simillimum est 138, 5 et quod Krueg. affert Eur. Andr. 209 *ἡ Λάκαινα μὲν πόλις μέγ' ἐστί.* Totum enuntiatum (quod noli ex *σημείῳ* suspensum pro *τοῦ μὴ μικρὸν γενέσθαι* dictum putare) valet proprie quia Mycenae (Thucydidis aetate dirutae, cf. Strab. p. 377. Diod. XI 65) parvae erant. Id autem esse quia Mycenas parvas fuisse ex adspectu urbis videtur constare inde apparet quod statim Thuc. negat ex adspectibus quos dirutae urbes praebeant de earum vel magnitudine (i. e. potentia) vel exiguitate recte iudicari posse. Dixit autem erant, non fuerint, quod ipsi de re persuasum erat. Ceterum si quis magnificentiam parietinarum huius urbis ab iis qui per Graeciam itinera fecerunt, ut ab Gell. Mor. p. 162 sq. et Leak. Pelop. II p. 365 sqq. (cf. Curt. Pelop. II p. 406 sqq.) et novissimo tempore a Schliemanno, qui magnam earum partem eximio cum successu effodit, in libro quem de Mycenis scripsit depictarum, thesaurum Atrei, moenia Cyclopia, similia opponat, quibus et Pausaniae (II 15. 16) testimonio Strabo *μηδ' ἴχνος εὑρίσκεσθαι τῆς Μυκηναίων πόλεως* p. 372 affirmans, et auctores epigrammatum *καὶ ἀμαυ-*

οὐκ ἀκριβεῖ ἄν τις σημείῳ χρώμενος ἀπιστοίη μὴ γενέσθαι τὸν στόλον τοσοῦτον ὅσον οἵ τε ποιηταὶ εἰρήκασι καὶ ὁ λόγος κατέχει.
2 *Λακεδαιμονίων γὰρ εἰ ἡ πόλις ἐρημωθείη, λειφθείη δὲ τά τε ἱερὰ καὶ τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη, πολλὴν ἂν οἶμαι ἀπιστίαν τῆς δυνάμεως προελθόντος πολλοῦ χρόνου τοῖς ἔπειτα πρὸς τὸ κλέος αὐτῶν εἶναι (καίτοι Πελοποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας*

Cap. **10.** § 2. Pro *μοίρας* in nonnullis libris depravatis *δυνάμεις* legitur ortum procul dubio, cum *δύο* bis legeretur, ex ipso *δυομοίρας*.

ροτέρη παντὸς ἰδεῖν σκοπέλου et *αἰπολίου παντὸς ἐρημοτέρην* vocantes Ant. Pal. IX 28. 101 similiaque 102—104 scribentes satis refutentur, cumque Thucydidis aetate plures etiam et splendidiores parietinas et ruinas superfuisse necesse sit, si quis eas spectantibus potius maximas Mycenas iudicandas fuisse contendat, is neque magnum spatium amplecti istas reliquias (cf. Curt. l. d. p. 406) et moenia Cyclopia etiam Tirynthe et in aliis urbibus quas nemo potentes fuisse credit inventa atque artis et assiduitatis fabrorum et regum dominationum severarum potius quam potentiae civitatum documenta esse, denique amplitudinem Mycenarum cum Athenis comparatam non potuisse non exiguam videri cogitet. — *ἀπιστοίη μὴ γενέσθαι.* Cf. Matth. Gr. § 534 adn. 4. Krueg. Gr. § 67, 12 adn. 3. II 102, 2. IV 40, 2; *σημεῖον* ipsum est *τοῦ μὴ γενέσθαι* cet. — *κατέχει* intransitive (cf. III 89, 2. IV 32, 2. VIII 28, 2) dictum, ut apud Liv. XXI 46, 10 et alios obtinet, h. e. percrebescit, quemadmodum iterum 11, 3. Cf. Krueg. Gr. § 52, 1 adn. 3.

§ 2. *Λακεδαιμονίων γὰρ εἰ ἡ πόλις.* „Commoda collocatio nominis praecipui de quo agitur; idem est ac si dicat: vel Lacedaemoniorum urbs exemplo sit; quibus deinde Athenas opponit.“ Bau. Similiter alibi ob causas oratorias coniunctiones postponuntur, qua de re cf. adn. IV 4, 1. — *ἐρημωθείη.* Id accidisse huic urbi constat, de cuius parietinis cf. Curt. Pelop. II p. 222 sqq. (qui vaticinium Thucydidis eventu comprobari docet p. 224). — *τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη.* De integritate verborum dubitari non posse ex Procop. Goth. p. 319 extr. Agath. II 15. Liban. (de quo vid. Steph. Thes.) cognoscitur. *Κατασκευὴ* autem quanquam plerumque et in singulari (I 89, 3. II 5, 4. 14, 1) et in plurali (II 38, 1. 65, 2. IV 31, 3) supellectilem, vasa, significat atque ab *οἶκος, οἰκία, οἰκοδομή*, similibus Thuc. II 14, 1. 65, 2. Xen. Cyr. VII 5, 72 distinguitur, tamen etiam totam domus instruendae rationem *(die häusliche Einrichtung)* et ipsa aedificia atque opera urbem habitabilem reddentia atque exornantia (schol. Cass. *κτίσματα*) videtur designare. Similis enim vis huic voci VI 17, 3 tribuitur atque a nonnullis II 16, 1, et *κατασκευάζεσθαι* scholiastes II 17, 3 interpretatur *κατασκευὰς καὶ οἰκήματα ποιήσασθαι. Τὰ ἐδάφη* autem sunt fundamenta. — *κλέος* noli poëticum existimare. Usi sunt eodem vocabulo Xenophon, Plato, Lysias al. — *Πελοποννήσου*

νέμονται τῆς τε ξυμπάσης ἡγοῦνται καὶ τῶν ἔξω ξυμμάχων πολλῶν· ὅμως δέ, οὔτε ξυνοικισθείσης ⟨τῆς⟩ πόλεως οὔτε ἱεροῖς καὶ κατασκευαῖς πολυτε-

τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας. De articulis vid. Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 8. Quinque Peloponnesi partes schol. Laconicam, Arcadiam, Argolidem, Messeniam, Elidem dicit esse. Quibus quoniam Achaia tanquam sexta adnumerari solet, Thucydidem omnino non de civili divisione cogitasse, sed nihil aliud significare quam, si Peloponnesus in quinque partes propemodum aequales discripta cogitetur, Lacedaemonios duas possidere coniecit Bred. Aliter quidem Paus. V 1, 1 *ὅσοι δὲ Ἑλλήνων Πελοποννήσου πέντε εἶναι μοίρας καὶ οὐ πλείονάς φασιν, ἀνάγκη σφᾶς ὁμολογεῖν ὡς ἐν τῇ Ἀρκάδων οἰκοῦσιν Ἠλεῖοι καὶ Ἀρκάδες, δευτέρα δὲ Ἀχαιῶν, τρεῖς δὲ ἐπὶ ταύταις αἱ Δωριέων.* Sed Pausaniae iudicio non usquequaque fidem habendam et iis qui Peloponnesum in quinque partes diviserint Laconicam cum Messenia unam visam esse efficere studet Salomon de Thuc. et Herod. quaest. hist. p. 4. Bredovii explicationem praeter Cob. ad Hyper. p. 63 et in Mnemos. nov. ser. VIII p. 68 sequitur etiam Curtius Pelop. p. 93. Et Salomon pergit p. 6: „Iam vero ... superest ut veram esse Thucydideam computationem ostendatur. Ac Mannertum quidem totius paeninsulae Peloponnesicae magnitudinem ex CCCL fere miliariis geographicis constare existimantem (Geogr. VIII p. 348) parum accurate subduxisse calculos ex ipsius verbis facile cognosci potest. Etenim si, quae de singularum Peloponnesi partium spatiis disseruit, eorum summam confeceris, iam CCCLXXXIX circiter miliaria geographica efficientur. Cum vero Laconica ac Messenia paulo plus CL miliaria geographica complectatur (Mannert. l. c. p. 529 et sqq.), si toti Peloponneso fere CCCLXXXX adsignaveris, hac quoque re accuratissimam Thucydidis diligentiam rursus agnoscas oportet.“ — *τῆς τε ξυμπάσης ἡγοῦνται.* Excipiendum esse Argos docet Ullr. l. d. p. 124 sq., qui de hoc loco consulendus est. Non magis accuratum est quod saepius Peloponnesii dicuntur Lacedaemonii eorumque socii. Ceterum ex his verbis Ullr. l. l. efficere voluit hunc locum non posse toto bello confecto scriptum esse; dicendum enim fuisse *τῆς τε ξυμπάσης Ἑλλάδος ἡγοῦνται.* Sed tantum abest ut Th. sic dicere debuerit ut, si rem accurate expressurus esset, ne potuerit quidem. Nam quod Lacedaemonii *πάσης τῆς Ἑλλάδος προστάται* vocantur (Xen. Hist. Gr. III 1, 3. Anab. VI 6, 12. VII 1, 30), hoc non eam vim habet ut Graeciae totius summam imperii tum Lacedaemonii habuisse dicantur. Quorum enim habuerint dictum est a Xen. Anab. VII 1, 28 his verbis: *Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ τῶν ἀρχαίων συμμάχων ὑπαρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ οἳ ἐκείνοις τότε ἦσαν σύμμαχοι πάντων προσγεγενημένων;* fuerunt autem, velut Aetoli et Thessali (cf. adn. II 22, 3), qui neque Lacedaemoniorum neque Atheniensium ex societate imperio parerent. — *τῶν ἔξω ξυμμάχων.* Cf. II 9. — *πολλῶν*, i. e. *πολλῶν ὄντων.* Cf. adn. V 75, 4. Errat igitur Cobet. ad Hyper. p. 62. — *οὔτε ξυνοικισθείσης ⟨τῆς⟩ πόλεως.* Si *πόλεως* velis esse genetivum subiecti, haeremus in omisso articulo, cuius apud *πόλις* praetermissi reliqua exempla Thucydidea (velut II 72, 3. VI 62, 2. VIII 67, 2) satis ex-

λέσι χρησαμένης, κατὰ κώμας δὲ τῷ παλαιῷ τῆς Ἑλλάδος τρόπῳ οἰκισθείσης, φαίνοιτ' ἂν ὑποδεεστέρα), Ἀθηναίων δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο παθόντων διπλασίαν

cusantur iis quae exponit Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 15 et 3 adn. 8. Videtur igitur Classeno *πόλεως* esse genetivus praedicati et ex superioribus mente repetenda esse *Λακεδαιμονίων τῆς πόλεως.* Sed neque perspicuitatem haec ratio habet et satis mirum est *ἡ πόλις πόλις ξυνοικίζεται.* Obscurior etiam et durissima est Seidleri apud Krueg. explicatio, qui genetivum *πόλεως* ab *ἡ δύναμις* ad *φαίνοιτ' ἂν ὑποδεεστέρα* subaudiendo pendentem facit. Interpreti *πόλεως* auctore Hermanno tribuit Herw. Sed postquam propius praecessit *τῆς δυνάμεως* et *Πελοποννήσου* quodque ad *Πελ.* refertur *τῆς ξυμπάσης*, aegre et non sine magna obscuritate ex remotiore *εἰ ἡ πόλις ἐρημωθείη* suppletur *ἡ πόλις*, praesertim cum ad *φαίνοιτ' ἂν ὑποδεεστέρα* certe *ἡ δύναμις* subaudiendum sit. Cum autem *τῆς* post *σης* facile evanescere potuerit, quidni cum Steph. *τῆς πόλεως* rescribamus? Ita omnis sublata est difficultas. Quaeritur autem sitne hic *ξυνοικίζεσθαι*, ut plerumque (cf. adn. II 15, 2), in unam civitatem colligi. Cui explicationi videtur obstare quod apud Lacedaemonios, ut iam ab antiquissimis temporibus (quare apud Strabonem iam Procles Spartam dicitur *συνοικίσαι* p. 481), ita saltem aetate belli Pelop. profecto una civitas et urbs praecipua fuit. Verum est quidem hanc in quattuor vicos discretam fuisse (cf. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 373 et Herm. Antiqu. Gr. I § 24); sed haec divisio, solum topographica et civilis quo minus urbs diruta magna et potens videretur non potuit prohibere. Plerique igitur *ξυνοικισθῆναι* hic malunt esse c o a e d i f i c a t u m e s s e, a e d i f i c i a c o n t i n u a h a b e r e. Dixerit quidem quispiam urbem continuas domos non habentem, si eversa fuerit, facilius maiorem quam minorem videri posse, si totum spatium eius domibus refertum fuisse existimetur. Sed et vicissim verendum est ne magna pars illius spatii per quod domus dispersae fuerint urbis non fuisse putetur et magna existimari talis urbs ideo nequeat quia pauciores incolas habeat; praeterea totum hoc structurae genus, praesertim cum domus moenibus non comprehenderentur, quibus Spartam ante Alexandri M. tempora cinctam non esse constat, paupertatis et vilitatis documentum videri poterat. — *κατὰ κώμας . . . οἰκισθείσης.* Cf. 5 1 et ibi adn. — *ὑποδεεστέρα*, scil. *ἡ δύναμις.* Nam haec principalis totius comprehensionis est notio, quoniam de urbium potestate ex earum magnitudine metienda sermo est. Iniuria dubitat Class. num de potestate de qua cogitando iudicium fiat *φαίνοιτ' ἂν ὑποδεεστέρα* dici possit. Nam pariter *φαίνεσθαι* cum solo adiectivo ad considerantium existimationem pertinet 95, 2. III 11, 2. 44, 2. Atque externam urbis desertae speciem considerantibus talis revera urbs a p p a r e a t. Idem quod hic *φαίνεσθαι* infra est *εἰκάζεσθαι ἀπὸ τῆς φανερᾶς ὄψεως* pariter ad *δύναμιν* relatum. Ad comparativum ex iis quae sequuntur repete *ἢ ἔστιν.* Iudicium Thucydidis confirmari adspectu urbis praesenti discas ex Fiedleri Itin. Graec. I p. 321 sq. et Curt. l. d. p. 224. Antiquam Spartam post Paus. depinxit Leak. Pelop. I p. 160 sqq. Burs. Geogr. II p. 119 sqq. C i r c u i t u eius magnitudinem aestimandam

ἂν τὴν δύναμιν εἰκάζεσθαι ἀπὸ τῆς φανερᾶς ὄψεως τῆς πόλεως ἢ ἔστιν. οὔκουν ἀπιστεῖν εἰκὸς οὐδὲ 3
τὰς ὄψεις τῶν πόλεων μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὰς δυνάμεις, νομίζειν δὲ τὴν στρατείαν ἐκείνην μεγίστην μὲν γενέσθαι τῶν πρὸ αὐτῆς, λειπομένην δὲ τῶν νῦν, τῇ Ὁμήρου αὖ ποιήσει εἴ τι χρὴ κἀνταῦθα πιστεύειν, ἣν εἰκὸς ἐπὶ τὸ μεῖζον μὲν ποιητὴν ὄντα κοσμῆσαι, ὅμως δὲ φαίνεται καὶ οὕτως ἐνδεεστέρα.
πεποίηκε γὰρ χιλίων καὶ διακοσίων νεῶν τὰς μὲν 4

§ 3. *στρατείαν* Cass. Ven. al., quod ob superiora (3, 5. 9, 3. 5) placet; vulgo *στρατιάν*. Tum Bekk. *αὑτῆς*, quod commendatur scriptura plurimorum librorum mss. 50, 2. Cf. tamen imitatores Dion. Ant. IX 13. Dion. Cass. L 6, 2 et adn. 17, 1.

esse negat Polyb. IX 21. — *εἰκάζεσθαι.* Ex superioribus mente iterandum *οἶμαι.* Ipsum *εἰκ.* valet *νομίζεσθαι, δοκεῖν,* ut VI 31, 4. — *ἀπό* unde iudicium fiat hic et 21, 2. II 48, 3. III 38, 4 indicat. — *ἣ ἔστιν* h. l. dixit Th., non ut supra *πρὸς τὸ κλέος αὐτῶν*, quod *κλέος* famam significat res in maius augentem, non deminuentem. Variavit autem ita sermonem ut rem comparatam priore loco ex opinione *τῶν ἀπιστούντων* exprimeret (hi enim veram Lacedaemoniorum potestatem famae tribuunt), altero ipsam significaret. Hoc discrimen neglexit Steup. Quaest. Thuc. p. 5, qui inde quod Th. veram Atheniensium condicionem non discernat ab eorum fama fractas opes superante colligit hunc locum non posse finito bello Deceleico scriptum esse. Sed *ἣ ἔστιν* nihil nisi veram Atheniensium potestatem significat eoque differt a verbis *ἢ πρὸς τὸ κλέος αὐτῶν*, quae eandem qualis diffidentibus esse videatur designant. Ac profecto in fractas opes etiam magis quam in integras valebat discrepantia quam inter apertam Atheniensium urbis speciem eorumque potestatem intercessisse Th. dicit.

§ 3. *μεγίστην τῶν πρὸ αὐτῆς.* Cf. adn. 1, 1. — *λειπομένην.* Cf. Krueg. Gr. § 47, 19 et I 144, 5. V 69, 1. VI 72, 2. VII 70, 3. — *ἥν.* Pronomen relativum, ut 12, 2 et 46, 4 ad remotius nomen *στρατ.* referri alterum membrum, nisi in eo *ἐνδεέστερα* secutus Campium I p. 13 sq. legere mavis, redundantia verborum quae oritur relativo ad *ποιήσει* tracto atque ipsum dicendi genus *ἐπὶ τὸ μεῖζον κοσμῆσαι*, in maius celebrare, docet. Relativum etsi minus saepe quam apud Latinos in demonstrativum et particulam aliquam resolvi potest, tamen interdum eatenus id fit quatenus ad remotius nomen spectat. Cf. 144, 5. IV 26, 4. Formula *ἐπὶ . . . κοσμ.* redit 21, 1, similes leguntur VIII 74, 3. VI 34, 7, ubi cf. adn., et supra 6, 3. — *ὅμως δὲ . . . ἐνδεεστέρα.* De omisso nominativo pron. relativi cf. Krueg. Gr. § 60, 6 adn. 1.

§ 4. *χιλίων καὶ διακοσίων*] ὁ μὲν Εὐριπίδης καὶ Λυκόφρων χιλίας ναῦς λέγουσι τὸν Ἀγαμέμνονα ἀγαγεῖν, ὁ δὲ Ὅμηρος χιλίας ἑκατὸν ἑξήκοντα

Βοιωτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν, τὰς δὲ Φιλοκτήτου πεντήκοντα, δηλῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὰς μεγίστας καὶ ἐλαχίστας· ἄλλων γοῦν μεγέθους πέρι ἐν νεῶν καταλόγῳ οὐκ ἐμνήσθη. αὐτερέται δὲ ὅτι ἦσαν καὶ μάχιμοι πάντες, ἐν ταῖς Φιλοκτήτου ναυσὶ δεδήλωκεν· τοξότας γὰρ πάντας πεποίηκε τοὺς προσκώπους. περίνεως δὲ οὐκ εἰκὸς πολλοὺς ξυμπλεῖν ἔξω τῶν βασιλέων καὶ τῶν μάλιστα ἐν τέλει, ἄλλως τε καὶ μέλλοντας πέλαγος περαιώσεσθαι μετὰ

(Eustath. ad Il. II 358 *ὀγδοήκοντα*) ἕξ. Schol. Bis septem venere minus quam mille ducentae etiam Epitom. Il. Hom. 221. Ex hoc dissensu Sengeb. l. l. I p. 142 Thucydidem aut nonnullos numeros apud poëtam aliter legisse aut in addendo fuisse lapsum colligit. Immo summatim numerum videtur complexus esse, ut alii. Cf. Stanl. ad Aesch. Agam. 45. Gierig. ad Ov. Met. XII 7. — *τὰς μὲν Βοιωτῶν . . . τὰς δὲ Φιλοκτήτου*. De illis vid. Il. II 510, de his II 719. — *δηλῶν . . . ἐμνήσθη*. De eo non videri cogitasse poetam respondet Roscher de vit. Thuc. p. 134. Quid quod in Ithacensibus navibus vigeni tantum videntur fuisse? Vid. Od. I 280. IV 669. Cf. etiam Il. I 309. Ingeniosissimam tamen scriptoris coniecturam hanc esse, *ἐν νεῶν καταλόγῳ* autem addita videri, quia etiam numerus hominum qui in singulis Achillis navibus fuerint commemoretur, explicat Salomon l. d. p. 7. — *αὐτερέται*. Pollux I 95 *αὐτερέτας Θουκυδίδης ὠνόμασε τοὺς καὶ ἐρέττοντας καὶ μαχομένους*. Itaque omitti poterat *καὶ μάχιμοι*; sed nautas simul pugnasse quanquam ex ipso *αὐτερέται* cognoscitur, tamen etiam distinctius addito *καὶ μάχιμοι* scriptor significavit, praesertim cum sic aptius se applicaret ad ipsa Homeri verba rem duobus membris sic indicantis in Il. II 719 sq.: *ἐρέται δ' ἐν ἑκάστῃ πεντήκοντα ἐμβέβασαν, τόξων εὖ εἰδότες ἶφι μάχεσθαι*. Temere *καὶ μάχιμοι* interpreti tribuit Herw. propter Poll. l. l. et Procop. B. Vand. I 2. B. Goth. IV 20, ex quibus locis de hoc loco eo minus iudicari potest quod *αὐτερέται* etiam III 18, 4. VI 91, 4 atque ita legitur ut eo potissimum et Pollucis interpretatio et Procopii imitationes respicere possint. Deinde *ἐν* est nostrum *bei, an*, ut *ἐπιδείκνυσθαι ἔν τινι* dicitur. Cf. Matth. Gr. § 577 p. 1341. — *περίνεως*. Dukas explicat *τοὺς μὴ ἐν ταῖς ναυσὶν ἐρέττοντας ἢ ἄλλο τι πράττοντας, ἀλλ' ἁπλῶς ἐπιβάτας* (vectores) *ὄντας*. — *τῶν μάλιστα ἐν τέλει*] *οἷον Μηριόνου καὶ Πατρόκλου καὶ τῶν τοιούτων*. Schol. Significantur duces praeter reges. Cf. Vig. p. 144. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 815. adn. II 10, 3. Fallitur Graser de vet. re navali p. 37. — *μέλλοντας . . . ἔχοντας*. Proprie *μελλόντων* et *ἐχόντων* dicendum erat; neque enim de solis vectoribus intellegi possunt verba, sed ad omnem Graecorum exercitum spectant; at quoniam illi hoc continentur, accusativos, ut 140, 1, Thuc. collocavit, ad quos usitatius alterum nomen apponeretur. Vid. IV 118, 14. VIII 63, 3 atque ibi adn. In verbis *μετὰ σκευῶν πολ.* cavendum ne quis de tormentis cogitet, quibus Graecos bello Troiano nondum usos esse constat.

σκευῶν πολεμικῶν οὐδ' αὖ τὰ πλοῖα κατάφρακτα ἔχοντας, ἀλλὰ τῷ παλαιῷ τρόπῳ λῃστικώτερον παρεσκευασμένα. πρὸς τὰς μεγίστας δ' οὖν καὶ 5
ἐλαχίστας ναῦς τὸ μέσον σκοποῦντι οὐ πολλοὶ φαίνονται ἐλθόντες, ὡς ἀπὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος κοινῇ πεμπόμενοι.

11. *Αἴτιον δ' ἦν οὐχ ἡ ὀλιγανθρωπία τοσοῦ-* 1
τον ὅσον ἡ ἀχρηματία. τῆς γὰρ τροφῆς ἀπορίᾳ τόν τε στρατὸν ἐλάσσω ἤγαγον καὶ ὅσον ἤλπιζον αὐτόθεν πολεμοῦντα βιοτεύσειν, ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμενοι μάχῃ ἐκράτησαν (δῆλον δέ· τὸ γὰρ ἔρυμα

§ 5. *δ'* om. M. Cl. et Ven., reliqui *γοῦν*, quod male item legitur 63, 1, ubi vid. sd. Emend. Bekk. Male *οὖν* praefert Ullr. Symb. II p. 19.

— *τὰ πλοῖα κατάφρακτα ἔχοντας.* De articuli collocatione vid. adn. IV 78, 2. VIII 6, 3. *Πλοῖα κατάφρακτα* sunt *νῆες καταστρώματα ἔχουσαι* (cf. 14, 2), quae ab Arri. Anab. VII 16, 1 *πεφραγμέναι*, a Latinis tectae vocantur. De re, cui *ἴκρια* navium ab Homero commemorata forsitan videantur repugnare, vid. interpr. Hom. Od. V 163 (Faes. ad III 353) et Il. XV 676. Cf. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 289.

§ 5. *τὸ μέσον σκοποῦντι*] *μέσον τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ τῶν πεντήκοντά ἐστι πε΄. συνάγεται οὖν ὁ τῶν χιλίων διακοσίων νεῶν τῶν ἀνδρῶν ἀριθμὸς μυριάδων δέκα καὶ δισχιλίων.* Schol. Cf. Schol. Il. II 488. Heyn. ad Il. IV p. 215 et 287. De participii dativo vid. Matth. Gr. § 388 b et adn. II 49, 5. I 24, 1. Ita Tac. Germ. 6 in universum aestimanti plus apud peditem roboris. Cf. Tac. Hist. II 50. IV 17. — *ὡς . . . πεμπόμενοι.* „*Ὡς* hic vim habet restringendi. Pauci, inquit, erant ut ex omni Graecia missi, i. e. si cogitemus eos ab universa Graecia missos esse." Bau. Cf. Matth. Gr. § 628, 1 e. Krueg. Gr. § 69, 63 adn. 6. Veram esse Thucydidis argumentationem ex iis maxime apparet quae de exercitu ad Plataeas adversus Persas collecto narrantur.

Cap. 11. § 1. *τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ.* Haec tribuitur Graecis, quod pecunia deerat qua frumentum coëmerent. Cf. Camp. Quaest. p. 15. Intellege *τῆς ἀναγκαίου τροφῆς* (2, 2), ut *ἀπορίᾳ τῶν ἐπιτηδείων* dici solet. Add. II 52, 2. — *τόν τε στρατὸν . . ., ἐπειδὴ δέ.* De *τὲ — δέ* inter se respondentibus cf. 25, 3. III 52, 2. V 9, 9. VIII 16, 3. Temere igitur contra librorum auctoritatem Bekk. *ἐπειδή τε* scripsit. — *μάχῃ ἐκράτησαν*] *τῇ τῆς ἀποβάσεως εἰς τὴν ξηρὰν τῶν νεῶν, ἐν ᾗ Πρωτεσίλαος πίπτει.* Schol. Cf. Il. II 701 sq. Procl. Chrestom. I (Epic. Gr. fragm. ed. Kinkel I p. 19). Parum considerate Thierschius *ἐκρατήθησαν* legendum esse coniecit, quoniam, victores si Graeci exstitissent, non opus habituri fuerint castra munire; contra si victi essent, opus fuisse. Immo vero si victi essent, hostes eos omnino in ipsorum terra consistere non passi essent, nedum castra mu-

τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἂν ἐτειχίσαντο), φαίνονται δ' οὐδ' ἐνταῦθα πάσῃ τῇ δυνάμει χρησάμενοι, ἀλλὰ πρὸς γεωργίαν τῆς Χερσονήσου τραπόμενοι καὶ

nire potuissent. Neque magis valet quod Cobetus, qui nuper illius coniecturae patrocinium suscepit (Mnemos. l. l. p. 69 sq.), monuit, **ἐκράτησαν** non convenire ad **φαίνονται . . . χρησάμενοι**, quod victis, non victoribus opus fuisset copias undique contrahere et totis viribus in hostem uti. Nam si Graeci victi essent, integris viribus ad bellum gerendum uti non potuissent (reficere saltem eas opus erat), cum autem vicissent, nihil obstabat quominus statim totis viribus ad bellum gerendum incumberent, nisi commeatus inopia impediti essent. — **τὸ γὰρ ἔρυμα . . . οὐκ ἂν ἐτειχίσαντο.** Haec simul auditis verbis **εἰ μὴ μάχῃ ἐκράτησαν** (cf. Krueg. Gr. § 54, 12 adn. 9) sic intellegimus: n a m (n i s i v i c i s s e n t) v a l l u m a d c a s t r a t u t a n d a n o n e x s t r u x i s s e n t, quoniam hostes eos impedivissent. At Mehlhorn in Annal. philol. a. 1829 p. 403 sq. et de Apposit. p. 6, quia **οὐκ ἂν ἐτειχίσαντο** non significarent m u n i r e n o n p o t u i s s e n t, sed n o n m u n i v i s s e n t et tota haec argumentatio mira esset, parenthesim non suo loco collocatam, verum proprie post **φαίνονται δέ** ponendam sententiamque hanc esse docere studuit: n e t u n c q u i d e m (n a m a l i t e r m u n i t i o n e m n o n e x s t r u x i s s e n t) e x e r c i t u u n i v e r s o u s i s u n t. Subaudivit igitur **εἰ ἐχρήσαντο πάσῃ τῇ δυνάμει.** Sed huic explanationi non solum dicendi obstat consuetudo, sed etiam quod Th. illos totis copiis non usos esse pro re comperta affert (hoc enim valet **φαίνονται** cum participio, qua de re cf. adn. 2, 1) quam argumento confirmare non opus sit; nam si rei compertae causam addere voluisset, **δῆλον δέ** utique abesse debebat, quippe quod nihil aliud significat quam ipsum **φαίνονται.** De vallo haec adnotat schol.: **ἔρυμα λέγει νῦν οὐχ ὅπερ ἐν τῇ η'** (Il. VII 337 et 436) **λέγει Ὅμηρος γενέσθαι, ἀλλὰ πρότερον μικρότερον** (cuius nulla apud Homerum mentio est). Salomon l. d. p. 7 sqq., quoniam Homero nihil de minore eoque antiquiore vallo innotuisse ex plurimis Iliadis locis constet et idem a Strabone (p. 538) confirmetur, **ἔρυμα** h. l. non tam m u n i m e n t u m quam p r a e s i d i u m esse et in universum idem significare quod **νεώλκιον,** c a s t r a n a v a l i a, **τῷ στρατοπέδῳ** autem e x e r c i t u i interpretandum esse suspicatur. At et **ἐτειχίσαντο** de munitione loqui Thucydidem docet et castra nautica **ναύσταθμον** ac **στρατόπεδον** appellat, non **ἔρυμα.** Rectius igitur Welcker (Cycl. ep. II p. 104) auctorem Cypriorum vallum a Graecis, statim postquam in terram egressi essent, exstructum esse narrasse conicit. Atque in ipsa Iliade haec munitio statim ab initio menti poëtae obversatur. Cf. Bergk. Hist. Litt. Gr. I p. 586 et Grot. Hist. II p. p. 252 (vers. Germ. I p. 536). Protasis condicionalis omissae exempla similia vid. 68, 4. 102, 2. — **φαίνονται δέ.** De **δέ** in apodosi posito, quod interpositioni hic ut 18, 1 deberi parum est veri simile (18, 1 enim protasis sententia verbis **μετὰ τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος** comprehensa repetitur), vid. Matth. Gr. § 616, 3 et 4. Cf. II 65, 5. III 98, 1. Post relativam adeo enuntiationem legitur II 46, 1. — **πρὸς γεωργίαν . . . καὶ λῃστείαν.** „Sic v. c. Diomedes primis annis

ληστείαν [τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ]. ἢ καὶ μᾶλλον οἱ Τρῶες αὐτῶν διεσπαρμένων τὰ δέκα ἔτη ἀντεῖχον βίᾳ, τοῖς αἰεὶ ὑπολειπομένοις ἀντίπαλοι ὄντες. περιουσίαν δὲ εἰ ἦλθον ἔχοντες τροφῆς καὶ ὄντες 2 *ἀθρόοι ἄνευ ληστείας καὶ γεωργίας ξυνεχῶς τὸν πόλεμον διέφερον, ῥᾳδίως ἂν μάχῃ κρατοῦντες [εἷλον], οἵ γε καὶ οὐχ ἀθρόοι, ἀλλὰ μέρει τῷ αἰεὶ*

belli Troi. τὴν Θράκην ἐγεώργει teste Eustath. ad Il. V 4. [Cf. schol. Il. V 2.] *Ληστείαν* autem dicit Graecorum excursiones in varias regni Troi. partes, urbium Troian. expugnationes ac direptiones, quarum expeditionum dux fere Achilles erat. Vid. Il. IX 328. Od. III 105." Siebelis ad Hellen. p. 318. Harum quoque rerum in Cypriorum carmine mentionem factam esse putamus (cf. Koehler l. l. p. 374 sq.) eodemque referendum esse schol. ad *πρὸς γεωργίαν* adscriptum: *ὧν ἡγεῖτο Ἀκάμας καὶ Ἀντίλοχος*, ubi parum certa est Sauppii coniectura *κατ᾽ Ἀντίμαχον* (Philol. XIX p. 147). — [*τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ*] cum in initio cum gravi pondere ita collocatum sit ut ad totam sententiam *τὲ — δέ* iunctura bipertitam pertineat, in fine melius abest. Del. Herw. — *ἢ καὶ μᾶλλον*, quo etiam magis (ut quo etiam minus Cic. Phil. VI 6, 16), quare etiam magis. Cf. 25, 4. III 13, 2. IV 1, 3. Deinde *αὐτῶν διεσπαρμένων* sunt genetivi absoluti qui vocantur. De artic. *τά* vid. Matth. Gr. § 267. Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 1. — *βίᾳ* iunge cum *ἀντεῖχον*, non cum *ἀντίπαλοι*. Nam Campium p. 6, quamvis Latini recte dicant urbem vi expugnare, Graece vix *βίᾳ τὴν πόλιν ἐκπολιορκεῖν* et similia dici falso contendere apparet ex ipsius Thucydidis verbis 102, 2. Totam Thucydidis argumentationem impugnant Uschold. de Bell. Troi. p. 8 sqq. et Niem.

§ 2. *διέφερον*] *ὑπέμενον, ἐξήνυον, διήνυον.* Schol. Cf. adn. VI 54, 5. De imperf. vid. adn. 9, 4. — *εἷλον* Krueger expungi iussit et G. Hermannus adeo *εἷλον . . . ἀντεῖχον* eici voluit, quod Th. fere quam posset brevissime scriberet nec iam dicta soleret repetere. Sed hic certe nimium ausus est. Nam significata quidem iam ante est eadem res verbis *οἱ Τρῶες . . . ἀντίπαλοι ὄντες*, sed in longe alio rerum contextu neque ut hic alius rei (*ῥᾳδίως ἂν μάχῃ κρατοῦντες*) causam continet. Quod vero *ἀντέχειν* hoc loco dici non posse putatur de aggredientibus Graecis, cum antea de Troianis se defendentibus dictum sit, nihil valet. Troiani enim cum aequo Marte pugnarent (*ἀντίπαλοι ὄντες*), quanquam in Graecorum escensione victi sunt, tamen non omni tempore arcebant hostium impetum, sed vicissim bellum inferebant et defendebant. Aliter enim Graecis pares non fuissent. Atque de utraque aequo Marte pugnantium parte dici *ἀντέχειν* vel *ἀλλήλοις ἀντέχειν* locutio (V 70, 1. VII 22, 2) ostendit. Ab altera autem parte non minus nimium contendere ii videntur qui traditam scripturam tueri conantur. Nam quod Salomon, ut olim Heilm., ita distingui putat ut Th. duabus rationibus dicat res Troianas institui potuisse, aut bello uno tenore peragendo aut iusta obsidione urbem premendo, huic distinctioni non *δέ* particula sed *ἤ* apta est. Quod vero L. Herbstius (Philol. XVI p. 282)

παρόντι ἀντεῖχον, πολιορκίᾳ δ' ἂν προσκαθεζό-
μενοι ἐν ἐλάσσονί τε χρόνῳ καὶ ἀπονώτερον τὴν
3 *Τροίαν εἷλον. ἀλλὰ δι' ἀχρηματίαν τά τε πρὸ τού-*

εἷλον dictum esse vult pro **εἷλον τοὺς πολεμίους** idque explicari verbis **πολιορκίᾳ δ' ἂν προσκαθεζόμενοι . . . εἷλον**, ne huic quidem rationi **δέ** coniunctio convenit; praeterea **αἱρεῖν** verbi absolute sic positi nullum exstat exemplum. Neque magis placet Classeni interpretatio. Hic enim **πολιορκίᾳ δ' ἂν . . . εἷλον** non pro altera apodosi accipit, sed ad **οἵ γε** refert; Graecos, si bellum continuassent, victoria in acie reportata urbem facile capturos fuisse, quoniam etiam parte exercitus quae quoque tempore adfuisset hostes sustinuissent, iusta autem obsidione *(in einer förmlichen Belagerung)* etiam exercitu non coniuncto urbem prementes breviore tempore quam decem annis et faciliore negotio expugnaturi fuerint. Sed primum de victoria semel reportata **κρατήσαντες** Th. dixisset; deinde non sine magna difficultate **τὴν πόλιν** ad prius **εἷλον** subaudimus, quae antea non nominata est; tum etiamsi languidam illam atque rudem **εἷλον** vocis repetitionem Th. obtrudere liceret, tamen **τὴν Τροίαν** priori additum exspectares, cuius obiectum desideratur, non posteriori, ad quod facillime subaudiri posset; porro **πολιορκίᾳ προσκαθεζόμενοι** iustam obsidionem significare posse non credemus, donec idoneis exemplis confirmatum erit; postremo illud „etiam exercitu non coniuncto" non solum Class. nullo ipsius scriptoris indicio prorsus de suo addidit, sed etiam tota quae ita efficitur sententia a rerum necessitudine aliena est, cum ipsam copiarum divisionem in causa fuisse cur iusta obsidio non fieret in aperto sit. Itaque nos Kruegeri rationem ita probamus ut a verbis **πολιορκίᾳ δ' ἂν** apodosim incipiamus. Nam **ῥαδίως ἂν μάχῃ κρατοῦντες** dictum esse putamus pro **ἐν ᾧ ῥαδίως ἂν μάχῃ ἐκράτουν** (imperf. ut supra **διέφερον**), qua de re cf. adn. 73, 4. V 60, 5. Vertimus igitur: s i c o n t i n u e b e l l u m p e r s e c u t i e s s e n t, i n q u o f a c i l e a c i e s u p e r i o r e s f u i s s e n t, q u i p p e q u i e t i a m n o n c o n i u n c t i, s e d p a r t e q u o q u e t e m p o r e p r a e s e n t i p a r e s e s s e n t, o b s i d i o n i c o n t r a a d s i d u e i n c u m b e n t e s b r e v i o r e t e m p o r e e t f a c i l i o r e n e g o t i o T r o i a m c e p i s s e n t. Verba autem **ῥαδίως ἂν μάχῃ κρατοῦντες** causam indicant cur bellum continue gerentes obsidioni adsidue incumbere potuerint; nam nisi acie *(im offenen Felde)* superiores fuissent, hoc sine dubio facere non potuissent. **Δέ** autem, ut supra § 1, in apodosi positum eam opponi superiori sententiae **οἱ Τρῶες . . . τὰ δέκα ἔτη ἀντεῖχον** indicat. De **προσκαθεζόμενοι** cf. Dem. I 18 **προσκαθεδεῖται τοῖς πράγμασι** et quod prorsus eodem modo dictum est Diod. XII 72, 9 **προσκαθήμενοι τῇ πολιορκίᾳ**. S i o b s i d e r e significat, **προσκαθέζεσθαι** verbo **πολιορκίᾳ** non additur (cf. 26, 5. 61, 3. V 61, 4.) De omni hac explicatione cf. Annal. phil. a. 1863 p. 408. a. 1868 p. 175. Probavit eam Herw., nisi quod apodosim a vocabulo **ῥαδίως** incipere vult, cui rationi **δέ** coniunctionis collocatio aperte repugnat. — **μ έ ρ ε ι** est dativus instrumenti. Pro **π α ρ ό ν τ ι** Krueg. retinuit olim vulgatum **παρατυχόντι** contra librorum auctoritatem. At hoc advenientem, non praesentem exercitus partem significaret.

των ἀσθενῆ ἦν καὶ αὐτά γε δὴ ταῦτα ὀνομαστότατα τῶν πρὶν γενόμενα δηλοῦται τοῖς ἔργοις ὑποδεέστερα ὄντα τῆς φήμης καὶ τοῦ νῦν περὶ αὐτῶν διὰ τοὺς ποιητὰς λόγου κατεσχηκότος.

12. Ἐπεὶ καὶ μετὰ τὰ Τρωικὰ ἡ Ἑλλὰς ἔτι 1
μετανίστατό τε καὶ κατῳκίζετο, ὥστε μὴ ἡσυχάσασαν αὐξηθῆναι.

Ἥ τε γὰρ ἀναχώρησις τῶν Ἑλλήνων ἐξ Ἰλίου 2
χρονία γενομένη πολλὰ ἐνεόχμωσε, καὶ στάσεις ἐν ταῖς πόλεσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐγίγνοντο, ἀφ' ὧν ἐκπίπτοντες τὰς πόλεις ἔκτιζον. Βοιωτοί τε γὰρ 3

Cap. **12.** § 1. ἡσυχάσασα secundum solitum dicendi usum Laur. et deteriores aliquot libri. At cf. IV 84, 2. VI 4, 2. VII 34, 6. Lob. ad Phryn. p. 750.

§ 2. ως ἐπὶ τὸ πολὺ Cass. Cl. Ven. Vind. A. C., reliqui τὸ om., quod cum Th. dicendi consuetudine videtur pugnare. Quanquam enim Th. saepissime ἐπὶ πολύ dixit, nusquam tamen ὡς ἐπὶ πολύ, sed ὡς ἐπὶ τὸ πολύ (II 13, 3. V 107. VI 46, 4). Similiter saepe ἐπὶ πλέον, nunquam ὡς ἐπὶ πλέον, sed ὡς ἐπὶ τὸ πλέον (III 37, 3). Contra ubique ὡς ἐπὶ πλεῖστον (I 82, 4. II 34, 8. 35, 3. IV 14, 3. 62, 4. V 46, 1. VIII 69, 3. 76), nusquam ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

§ 3. ὀνομαστότατα. Cf. adn. 1, 1 et paulo post de κατεσχηκότος adn. 10, 1, deque eius traiectione adn. 90, 1. Super Thucydidis de bello Troiano iudicio cf. Nieb. Hist. ant. I p. 206 sq. Add. Grot. Hist. Gr. I p. 544 sqq. (vers. Germ. I p. 322 sqq.) Curt. Hist. Gr. I p. 118 sqq. Finita hic est aetas heroica rerum Graecarum et sequitur aetas migrationum.

Cap. **12.** § 1. Ἐπεὶ καὶ κ.τ.λ. Argumentatio haec est, non mirum posse videri res Troianas non tantas esse quantae praedicentur; nam vel post bellum Troianum Graeciam ob populorum migrationes exigua incrementa cepisse. — κατῳκίζετο valet incolis (advenientibus) frequentabatur, civitates in ea condebantur. De aor. ἡσυχάσασα cf. adn. 3, 2, de negatione ad utrumque verbum referenda Krueg. Gr. § 67, 8 adn. 4.

§ 2. Ἥ τε γάρ ... ἐνεόχμωσε. Μηκέτι γὰρ ἐλπίζοντες αὐτοὺς ἐπανελθεῖν ἐπανίσταντο, ἐλθοῦσι δ' ἐπολέμουν, καὶ οἱ ἡττώμενοι ἐξέπιπτον. Schol. Rem a recentioribus in maius augeri docet Thirlwall. Hist. Gr. I p. 263 sq. Νεοχμοῦν verbum est Herodoteum (V 19. IX 201) a Dionys. Hal. et Dione Cass. non spretum. — ἀφ' ὧν. Pronomen refer ad στάσεων (cf. adn. 10, 3), ἀπό autem, ut ἐξ 2, 4, est ex = *in Folge von.* Longe aliud esset ὑφ' ὧν. Cf. 23, 6. 24, 4. Deinde ne οἱ ἐκπίπτοντες legendum sit, ex superiore πόλεσιν aut στάσεις repeti potest nomen οἱ πολῖται vel οἱ στασιάζοντες, nisi mavis etiam sine articulo pro substantivo ἐκπίπτοντες accipere. Cf. Krueg. Gr. § 43, 2 adn. 3. — τὰς πόλεις ἔκτιζον, notas illas civitates (quas

οἵ νῦν ἑξηκοστῷ ἔτει μετὰ Ἰλίου ἅλωσιν ἐξ Ἄρνης ἀναστάντες ὑπὸ Θεσσαλῶν τὴν νῦν μὲν Βοιωτίαν, πρότερον δὲ Καδμηίδα γῆν καλουμένην ᾤκησαν (ἦν δὲ αὐτῶν καὶ ἀποδασμὸς πρότερον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἀφ' ὧν καὶ ἐς Ἴλιον ἐστράτευσαν), Δωριῆς τε

§ 3. *μὲν* om. Aug. Cass. A. C. Cf. adn. 56, 2. *ᾤκισαν* pars codd. Sed quia pars Boeotorum iam ibi consederat, ex iis quae in sd. V 116, 4 de discrimine aoristorum *οἰκίσαι* et *οἰκῆσαι* monuimus patet *ᾤκησαν* legendum esse. Cf. sd. 8, 1.

tunc conditas esse constat) condebant. Scholiastes has vult esse civitates post reditum Graecorum e Troade a Teucro, Philocteta, Diomede, Menestheo, aliis multis conditas. Cf. Vell. Pat. I 1. At Thucydides a se intellegi civitates aliquanto post a Boeotis et Doriensibus et alias sub eadem tempora constitutas particula *γάρ* quae sequitur demonstrat, et in superioribus particulis *τὲ* ... *καί* inter se respondentibus res novas e sero Graecorum reditu ortas a seditionibus quibus ut civitates conderentur effectum sit distinguit. Sine necessitate Madv. Adv. I p. 307 *νέας πόλεις* coni.

§ 3. *Βοιωτοί τε κ.τ.λ.* De hac migratione Boeotorum cf. Strab. p. 401. 582. Diod. XIX 53, 4 sqq. Muell. Orchom. p. 391 sqq. Thirlwall. l. d. p. 266 sqq. Grot. l. d. II p. 21 sqq. (vers. Germ. I p. 400 sq.) Nieb. Hist. ant. I p. 289 sq. — *ἑξηκοστῷ ἔτει.* De articulo ante ordinalia hic et paulo post et 18, 2. 101, 3. 103, 1. 115, 2 non addito vid. adn. IV 90, 3. Cf. Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 16. — *μετὰ Ἰλίου ἅλωσιν.* Similiter sine articulis iam 1, 2 *διὰ χρόνου πλῆθος*, tum 23, 4 et II 2, 1 *μετὰ Εὐβοίας ἅλωσιν*, multa aequalia. Et tamen alibi III 51, 1 *μετὰ τὴν Λέσβου ἅλωσιν*, IV 109, 1 *μετὰ τὴν Ἀμφιπόλεως ἅλωσιν* et ambobus articulis additis *μετὰ τὴν τῆς Τροίας ἅλωσιν* atque *μετὰ τὴν τῆς Ἰλίου πόρθησιν* Dio Cass. — *Ἄρνης.* Plerumque ad sinum Pagasaeum collocant, at a Steph. Byz. eandem atque Cierium existimari, hoc autem inter Enipeum et Apidanum situm fuisse docet Muell. ad tab. Graec. septent. p. 18 sqq. Cf. Leak. Graec. sept. IV p. 500. Bursian. Geogr. I p. 45. 73. — *ὑπὸ Θεσσαλῶν.* Qui tunc ex Epiro in Haemoniam immigrarunt. Cf. Herodot. VII 176. Grot. l. l. II p. 372 (vers. Germ. I p. 611). Dunck. l. l. V p. 150. — *ἦν δὲ ... πρότερον.* Hanc Thucydidis opinionem ex nimia Homeri reverentia ortam credunt Muell. Orchom. l. d. et Nieb. l. d. Sed eam reverentiam non magnam fuisse vidimus 9, 3. Cf. etiam Kluetz. de foedere Boeot. p. 12. Harles. de primis Boeotiae incolis. p. 13 sqq. Uschold. de bell. Troi. p. 22 sq. Muenscher de Rebus Plataeens. p. 17 sqq. Dunck. l. d. — *ἀποδασμός* est pars a multitudine avulsa. (Simile nomen recentiorum est *ἀπόμοιρα*.) — *ἀφ' ὧν ... ἐστράτευσαν.* Vid. Hom. Il. II 494 sqq., ubi poëta suorum, ut videtur, temporum, de quibus cf. Dunck. l. l. p. 325, rationem habens his Boeotis, qui, nisi forte inter ipsos Cadmeos consederunt, exiguum illius regionis tractum videntur occupasse, longe maximam Cadmeidis terrae partem attribuit, Minyis Orchomenum et Aspledonem assignans, de aliis popu-

ὀγδοηκοστῷ ἔτει ξὺν Ἡρακλείδαις Πελοπόννησον ἔσχον. μόλις τε ἐν πολλῷ χρόνῳ ἡσυχάσασα ἡ 4
Ἑλλὰς βεβαίως καὶ οὐκέτι ἀνισταμένη ἀποικίας ἐξέπεμπε, καὶ Ἴωνας μὲν Ἀθηναῖοι καὶ νησιωτῶν τοὺς πολλοὺς ᾤκισαν, Ἰταλίας δὲ καὶ Σικελίας τὸ πλέον Πελοποννήσιοι τῆς τε ἄλλης Ἑλλάδος ἔστιν ἃ χωρία. πάντα δὲ ταῦτα ὕστερον τῶν Τρωικῶν ἐκτίσθη.

13. *Δυνατωτέρας δὲ γιγνομένης τῆς Ἑλλάδος* 1
καὶ τῶν χρημάτων τὴν κτῆσιν ἔτι μᾶλλον ἢ πρό-

§ 4. *ἐξέπεμπε* Aug. Cass. Cl. Ven. aliique non pauci codd. mss., vulgo *ἐξέπεμψε*. Sed imperfectum de coloniis longiore temporis spatio a variis populis in varias regiones missis aptissime dictum est.

τὸ πλέον Aug. Cass. Cl. Ven. al., vulgo *τὸ πλεῖστον*, non sine veri superiectione.

lis tacens. Pron. ὧν refer ad ἀποδασμός. Vid. Matth. Gr. § 434, 2. Krueg. Gr. § 58, 4 adn. 1. — Δωριῆς τε κ.τ.λ. De hac Doriensium expeditione, ut alios omittamus, vid. Mans. Spart. I p. 43 sqq. Muell. Dor. I p. 46 sqq. (qui II p. 484 eam refert in annum 328 ante Olymp. I; cf. tamen Lachm. de rep. Laced. p. 321), Thirlwall. l. d. p. 269 sqq. Nieb. Hist. ant. I p. 274 sqq. Curt. Hist. Gr. I p. 97 sqq. Dunck. l. l. p. 151 sqq. Non totam Peloponnesum, sed maiorem eius partem ab iis occupatam esse constat.

§ 4. μόλις τε. De τέ particula cf. adn. V 7, 4. — ἀνισταμένη = μετανισταμένη (§ 1), ἀπανισταμένη (2, 2). Tum de coloniis praeter Raoul Rochettii et Hegewischii libros singulares vid. Herm. Antiqu. Gr. I § 73—87. Nieb. l. d. p. 304 sqq. — νησιωτῶν. Praeter Euboeam Cycladum incolas intellegit, velut Andrios, Tenios, Ceos, Naxios. Cf. VII 57. Herod. VIII 46. De Ionibus cf. supra 2, 6. — Ἰταλίας ... τὸ πλέον. Ne in his falsa narrari putes, cogita primum Italiae nomine a Thuc. solam partem inferiorem a Lao fluvio atque urbe Metaponto usque ad fretum Siciliense spectantem significari (cf. adn. VII 33, 4), deinde etiam in hanc partem missas a Graecis colonias non omnes ex Peloponneso profectas esse. Cf. de Magnae Graeciae quae vocatur urbibus l. d. De coloniis in Siciliam deductis vid. VI 3—5. — τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἔστιν ἃ (cf. adn. 6, 5 extr.) χωρία. Λέγει δὲ Ἀμπρακιώτας, Ἀνακτορίους. Schol. Adde Corcyram, Leucadem, Sollium, Corinthiorum colonias (vid. c. 24. 30. 55. II 30. 80), Zacynthum Achaeorum (II 66).

Cap. 13. § 1. μᾶλλον ἢ πρότερον. Respicitur ad 8, 3. Neque igitur ἔτι Kruegero suspicionem movere debebat neque ἢ πρότερον tam supervacaneum videri ut delendum esset. Cf. IV 66, 2. — τῶν ... γιγνομένων frustra in suspicionem vocat Krueg. Minime enim otiosum est post τῶν χρημάτων ... ποιουμένης, cum hoc ad privatorum

τερον ποιουμένης τὰ πολλὰ τυραννίδες ἐν ταῖς πόλεσι καθίσταντο, τῶν προσόδων μειζόνων γιγνομένων (πρότερον δὲ ἦσαν ἐπὶ ῥητοῖς γέρασι πατρικαὶ βασιλεῖαι), ναυτικά τε ἐξηρτύετο ἡ Ἑλλὰς καὶ
2 *τῆς θαλάσσης μᾶλλον ἀντείχοντο. πρῶτοι δὲ Κορίνθιοι λέγονται ἐγγύτατα τοῦ νῦν τρόπου μεταχειρίσαι τὰ περὶ τὰς ναῦς καὶ τριήρεις πρῶτον ἐν*
3 *Κορίνθῳ τῆς Ἑλλάδος ναυπηγηθῆναι. φαίνεται δὲ*

Cap. **13.** § 2. *ἐνναυπηγηθῆναι* Aug. Cass. Gr. et alii complures mss., vel ideo repudiandum quod non in ipsa urbe naves aedificabantur.

opes, ipsum ad publicos reditus referatur. — *τυραννίδες*. De his vide plura c. 17. 18. Thirlwall. Hist. Gr. I p. 422 sqq. Grot. l. l. III c. 9 (vers. Germ. II p. 1 sqq.). Nieb. Hist. ant. I p. 326 sqq. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 493 sqq. Herm. Antiqu. Gr. I § 63. 64. — *ἐπὶ ῥητοῖς γέρασι πατρικαὶ βασιλεῖαι*. *Ῥητοῖς* grammatici verbis *ὡμολογημένοις*, *συγκειμένοις*, *τεταγμένοις* interpretantur, et saepe sic legitur apud Thuc., ut II 7, 2. 70, 3. *Γέρα* aut sunt honoraria praemia, quae erant emolumenta sive reditus regum (cf. Hom. Il. IX 145 et ibi Heyn. Herod. VI 56. Wachsm. l. d. p. 341. Herm. l. d. § 55, 8, et de reditibus regum Muell. Dor. II p. 105 sq. et Schoemann. Antiqu. iur. publ. Graec. p. 65) aut praeter haec alia quoque regum iura praecipua, *προτερήματα*, *προνόμια*. Cf. 25, 4. *Πατρικαὶ βασιλεῖαι* haec regna vocantur, quod successione et hereditate a patribus ad filios perveniebant, quanquam non iure hereditario, cum populo parum probati paterno honore excluderentur, sed usu et consuetudine. Quare ab Aristotele aliquotiens similiter *κατὰ γένος βασιλεῖαι* dicuntur. De natura huius regni antiqui universa vid. Wachsm. l. d. I p. 337 sqq. et Schoem. l. d. p. 64 sqq. Dunck. l. l. V p. 376 sqq., de interitu regiae potestatis Wachsm. l. l. p. 376. Thirlwall. Hist. Gr. I p. 413 sq. Denique quod Thucydides *πρότερον βασιλείας* fuisse dicit, hoc non ita accipi debet ac si ex regia potestate continuo tyrannis orta sit. Nam post regna constituta sunt paucorum imperia, ex quibus in plerisque civitatibus tyranni prodierunt. Cf. Wachsm. l. d. p. 498 sqq. Tittm. Respubl. Gr. p. 530 sqq. — *ἀντείχοντο*. Cf. 93, 4, Matth. Gr. § 330.

§ 2. In iis quae inde ab hac § usque ad 14, 3 Th. de rei navalis apud Graecos incrementis exponit eum res ab Herodoto traditas spectasse ostendit Koehler l. l. p. 373. — *μεταχειρίσαι τὰ περὶ τὰς ναῦς*, tractasse res nauticas (fabricandarum navium artem). Cf. Steph. Thes. *Μεταχειρ.* verbum, quod apud plerosque deponens medium est (cf. Eustath. ad Odyss. p. 1429), Thucydides semper active flexit. Cf. IV 18, 4. VI 12, 2. 16, 6. VII 87, 1. Idem fecit in *πλώζειν* § 5, in *μεταπέμπειν* 112, 3. VI 88, 9 et saepius. — *πρῶτον ἐν Κορίνθῳ τῆς Ἑλλάδος*. Additum *Ἑλλάδος* temere neglexit Diod. XIV 42, 3; Thucydides

καὶ Σαμίοις Ἀμεινοκλῆς Κορίνθιος ναυπηγὸς ναῦς
ποιήσας τέσσαρας· ἔτη δ' ἐστὶ μάλιστα τριακόσια ἐς
τὴν τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέμου, ὅτε Ἀμεινοκλῆς
Σαμίοις ἦλθεν. ναυμαχία τε παλαιτάτη ὧν ἴσμεν 4
γίγνεται Κορινθίων πρὸς Κερκυραίους· ἔτη δὲ
μάλιστα καὶ ταύτῃ ἑξήκοντα καὶ διακόσιά ἐστι
μέχρι τοῦ αὐτοῦ χρόνου. οἰκοῦντες γὰρ τὴν πόλιν 5
οἱ Κορίνθιοι ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ αἰεὶ δή ποτε ἐμπό-
ριον εἶχον, τῶν Ἑλλήνων τὸ πάλαι κατὰ γῆν τὰ
πλείω ἢ κατὰ θάλασσαν, τῶν τε ἐντὸς Πελοπον-

§ 4. *καὶ ταύτῃ* om. It. Vat. Pal. M. Gr. F. G. H. pr. m. Cf. adn.

enim apud alios populos quidem, ut apud Phoenices, triremes iam prius in usu fuisse, sed e Graecis Corinthios primos fuisse qui eiusmodi naves aedificarent vult dicere. De re cf. Dunck. l. l. p. 399.

§ 3. *Ἀμεινοκλῆς.* Hunc ob haec verba Thucydidis a Plin. H. N. VII 56 inventorem triremium male vocari docet Duk. — *ναῦς* non esse hic *τριήρεις* adnotant Krueg. et Class. — Paulo post de *ὅτε* cf. adn. 6, 3. — *Σαμίοις ἦλθε.* Frequens est dativus apud *ἐλθεῖν* aliaque verba veniendi. Cf. 61, 1. 107, 7. III 5, 4. IV 85, 3. Quare poëtarum hoc proprium esse male asseverat Wund. ad Soph. Oed. C. 70. — *μάλιστα τριακόσια.* *Μάλιστα* ad numeralia adiectum, quod saepe (velut hic paulo post, 18, 1. 54, 2. 93, 5. 105, 7. 118, 2. IV 8, 6. 124, 1) apud Thuc. legitur, quid significaret vehementer disceptatum est. Ut alios omittamus qui de hac re dixerunt (cf. Matth. Gr. § 605), ex verbis *καὶ ὀλίγῳ πλείους* 18, 1 adiectis, quibus similia sunt VII 80, 4, *μάλιστα* non posse esse summum apparet. Videtur valere ferme, plus minus (cf. adn. III 113, 3), quanquam quo modo hanc vim acceperit parum liquet. Usu oratorio id effectum esse putat Voemel. (Ueber den Gebrauch von *μάλιστα* bei Zahlen. Francof. 1852). Ceterum confer maxime Liv. X 38. — *τοῦδε τοῦ πολέμου* contra Ullr. Symb. ad expl. Th. p. 108 hic pariter atque 18, 1 ad totum bellum Peloponnesiacum pertinere putamus.

§ 4. *ναυμαχία παλαιτάτη.* Vid. Wess. ad Herod. III 53. — *καὶ ταύτῃ*, huic quoque, non ad parem annorum numerum (hic enim impar est), sed ad temporis intervallum aequaliter magnum refertur.

§ 5. *αἰεὶ δή ποτε ἐμπόριον εἶχον.* Cf. Strab. p. 378. De particulis *αἰεί ποτε.* Cf. 47, 3. 60, 2. 102, 2. III 95, 1. IV 57, 4. 78, 2. 103, 4. VI 82, 2. 89, 4. VIII 73, 5. 85, 3 et Breit. ad Xen. Hell. III 5, 11. Comma post *ἔξω* deleri iussit Camp. Quaest. p. 7, ut duae afferrentur causae propter quas Corinthus aucta esset; nam Graecos omnino per Corinthiorum terram commercium inter se habuisse vix dici posse. Sed recte Class. monet apposito *τῶν τε ἐντὸς . . . ἔξω* accuratius definiri de quibus Graecis sermo sit. Nam per Corinthiam commercium habent extra Peloponnesum habitantes cum Peloponnesiis. — *τὰ πλείω*, ut 9, 3 et saepe *τὸ πλέον*, pro

νήσου καὶ τῶν ἔξω, διὰ τῆς ἐκείνων παρ' ἀλλήλους ἐπιμισγόντων, χρήμασί τε δυνατοὶ ἦσαν, ὡς καὶ τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς δεδήλωται· ἀφνειὸν γὰρ ἐπωνόμασαν τὸ χωρίον. ἐπειδή τε οἱ Ἕλληνες μᾶλλον ἔπλῳζον, τὰς ναῦς κτησάμενοι τὸ λῃστικὸν καθῄρουν, καὶ ἐμπόριον παρέχοντες ἀμφότερα δυ-
6 *νατὴν ἔσχον χρημάτων προσόδῳ τὴν πόλιν. καὶ Ἴωσιν ὕστερον πολὺ γίγνεται ναυτικὸν ἐπὶ Κύρου, Περσῶν πρώτου βασιλεύοντος, καὶ Καμβύσου τοῦ υἱέος αὐτοῦ, τῆς τε καθ' ἑαυτοὺς θαλάσσης Κύρῳ πολεμοῦντες ἐκράτησάν τινα χρόνον. καὶ Πολυκράτης, Σάμου τυραννῶν ἐπὶ Καμβύσου, ναυτικῷ ἰσχύων ἄλλας τε τῶν νήσων ὑπηκόους ἐποιήσατο καὶ Ῥήνειαν ἑλὼν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Δηλίῳ. Φωκαῆς τε Μασσαλίαν οἰκίζοντες Καρχηδονίους ἐνίκων ναυμαχοῦντες.*

μᾶλλον. — *παρ' ἀλλήλους ἐπιμισγόντων.* De ἐπιμ. vid. adn. 2, 2. In toto autem genere loquendi emphasis inest, quae optime cognoscitur ex 146 ἐπεμείγνυντο δὲ καὶ παρ' ἀλλήλους ἐφοίτων, quibus II 1 sola ἐπεμείγνυντο ... παρ' ἀλλήλους respondent. Cf. Kuehn. Gram. max. § 447 B. — *τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς.* De Homero, ut 5, 2, maxime cogitat. Vid. Il. II 570. Ceterum cf. etiam Pind. Ol. XIII 4. — *ἐπειδή τε.* De τέ particula cf. adn. V 7, 4. — *ἔπλῳζον.* Activum huius verbi poëticum est (Hom. Il. XXIV 12. Hesiod. Opp. 604), medium posterioribus maxime scriptoribus usitatum. — *τὰς ναῦς*, i. e. τὰς τριήρεις § 2. In καθῄρουν oratio redit ad Corinthios. De re cf. c. 4. — *ἀμφότερα.* Male nonnulli interpretantur in Aegaeo pariter mari atque in Corinthio sinu. Qui enim quae Thucydides modo de antiquiore Graecorum commercio, quod terra magis quam mari per Corinthiorum agrum inter se habuissent, narravit perpenderit, illud ἀμφότερα aliter accipi non posse intelliget quam terra marique, sicut legitur 100, 1. 112, 4. De adverbiali eius usu universo vid. Matth. Gr. § 425, 5. Krueg. Gr. § 46, 3 adn. 3.

§ 6. *Ἴωσιν.* Praecipue Phocaeensibus, Milesiis, Samiis, Chiis. De bello inter Iones et Cyrum gesto vid. Herod. I 161 sqq. — *Πολυκράτης.* De rebus Polycratis cf. III 104. Herod. III 39 sqq. 120 sqq. Panofk. Res. Sam. p. 29 sqq. — *Ῥήνειαν.* De hac insula proxime Delum sita vid. plura III 104, 2. De eius expugnatione add. Suid. in ταῦτά σοι. — *Φωκαῆς Μασσαλίαν οἰκίζοντες.* De Phocaeensium mercatura, opibus, coloniis vid. Muenteri Velia p. 4 sqq., de Massilia ab iis condita praeter Larcher. ad Herod. I 166 imprimis Dederich. in Mus. Rhen. IV p. 99 sqq. Conditam eam esse 120 annis ante pugnam Salaminiam testatur Scymnus v. 210—214, Ol. XLV a. 3 (598) Euseb. Chron. p. 124. Cf. Herm. Antiqu. I § 78,

14. *Δυνατώτατα γὰρ ταῦτα τῶν ναυτικῶν ἦν.* 1 *φαίνεται δὲ καὶ ταῦτα, πολλαῖς γενεαῖς ὕστερα γενόμενα τῶν Τρωικῶν, τριήρεσι μὲν ὀλίγαις χρώμενα, πεντηκοντόροις δ' ἔτι καὶ πλοίοις μακροῖς*

28. A quibus testimoniis Thucydidem, ut Isocr. VI 84. Paus. X 8, 6, dissentire crederemus oporteret, si de iis quae multo posteriore tempore post Phocaeam ab Harpago captam evenissent hic loqueretur. Sed cum Isocr. et Pausanias male tempora confundentes Massiliae originem cum Phocaeae expugnatione coniungant, Th. talem temporum confusionem tribuere non licet. Cf. Harp. s. v. *Μασσαλία.* — *Καρχηδονίους ἐνίκων ναυμαχοῦντες.* De hac pugna (nam imperfectum etiam de una pugna intellegi posse ex 108, 1. 116, 1 et adn. 54, 2 apparet) vel de his pugnis, ut mavult Class., nihil constat; eam enim de qua loquitur Herod. I 166 a. 536 aut 534 aut 542 pugnatam huc non pertinere, praeterquam quod tempora male congruunt, conicitur ex iis quae post eam Phocaeensibus accidisse idem scriptor docet Massiliae mentionem non faciens. Utique Massiliam condentes Phocaeenses hanc victoriam reportarunt. Nam sine idonea causa Roeseus in Ann. phil. a. 1877 p. 257 sqq. *Μασσαλίαν οἰκίζοντες* spurium esse contendit, quod Phocaeensium coloni benigne excepti sint neque eo tempore pugna inter Massilienses et Carthaginienses fieri potuerit. Nititur autem maxime Aristotelis apud Athen. p. 576 a testimonio: *Φωκαεῖς οἱ ἐν Ἰωνίᾳ ἐμπορίᾳ χρώμενοι ἔκτισαν Μασσαλίαν.* Sed si Phocaeenses mercaturae causa Massiliam condiderunt, eo non efficitur Carthaginienses, qui in ea parte maris imperium tenebant, eos non conatos esse impedire. Neque desunt indicia quibus inde a condita urbe Massilienses cum Carthaginiensibus pugnasse comprobetur. Vide Iustin. XLIII 5, 4, quocum cf. Strab. p. 180 *καταναυμαχοῦντες ἀεὶ τοὺς ἀμφισβητοῦντας τῆς θαλάσσης ἀδίκως.* Quod autem, si de pugna a colonis urbem condentibus commissa hunc locum accipimus, temporis ordo derelinquitur quem scriptor de Ionum re navali exponens instituit, initium sane urbis condendae certo quodam anno factum est, sed donec perficeretur multum sane temporis praeteriit quo identidem a Carthaginiensium hostilitate urbs defendenda erat. Itaque *ἐνίκων ναυμαχοῦντες* cum Class. de pluribus victoriis navalibus accipere praestat. Fusius Roes. refutavit Class.

Cap. 14. § 1. *ταῦτα . . . γενόμενα.* De more tempora ex aetatum rationibus constituendi apud Graecos vulgato vid. Brand. de temp. Graec. antiquiss. ration. p. 16. De *γενεαῖς* vid. Wessel. ad Herodot. II 142 et ad Diod. II 24. — *τριήρεσι μὲν ὀλίγαις χρώμενα.* Frustra Cob. Mnem. l. l. p. 71 coni. *ὀλίγα,* quod haec fuerit Graecorum dicendi consuetudo et Th. rarum navium usum, non navium paucitatem significaverit. Contrarium infra ostendit § 2 oppositum *τριήρεις . . . ἐς πλῆθος ἐγένοντο* et de varia dicendi consuetudine cf. 3, 5 *θαλάσσῃ ἤδη πλείω χρώμενοι* et 68, 1 *ἀμαθίᾳ πλέονι . . . χρῆσθε.* — *πεντηκοντόροις . . . καὶ πλοίοις μακροῖς.* *Πεντηκόντορός ἐστι ναῦς ὑπὸ πεντήκοντα ἐρεσσομένη.* Schol. Erant maximae navium singulis remorum ordinibus instructarum (*μο-*

2 ἐξηρτυμένα, ὥσπερ ἐκεῖνα. ὀλίγον τε πρὸ τῶν Μηδικῶν καὶ τοῦ Δαρείου θανάτου, ὃς μετὰ Καμβύσην Περσῶν ἐβασίλευσε, τριήρεις περί τε Σικελίαν τοῖς τυράννοις ἐς πλῆθος ἐγένοντο καὶ Κερκυραίοις· ταῦτα γὰρ τελευταῖα πρὸ τῆς Ξέρξου στρατείας ναυτικὰ ἀξιόλογα ἐν τῇ Ἑλλάδι κατέστη.
3 Αἰγινῆται γὰρ καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ εἴ τινες ἄλλοι, βραχέα ἐκέκτηντο, καὶ τούτων τὰ πολλὰ πεντηκοντόρους· ὀψέ τε ἀφ' οὗ Ἀθηναίους Θεμιστοκλῆς ἔπεισεν Αἰγινήταις πολεμοῦντας, καὶ ἅμα τοῦ βαρ-

νήρων). Πλοῖα sunt navigia quae ex forma vocantur longa (ut Xen. Anab. V 1, 1. Polyb. I 20), quibus utebantur in bellis, cum naves onerariae, quae item πλοῖα dicebantur, στρογγύλαι et essent et dicerentur, velut II 97, 1. Cf. etiam Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 298, qui recte monet secundum hunc locum πεντηκοντόρους et πλοῖα μακρά forma aliquanto diversa fuisse. Quod si ita est, sine causa Kruegero μακροῖς suspectum fuit.

§ 2. περί τε Σικελίαν. Haec aut valent in Sicilia circumcirca (cf. II 23, 2. VI 2, 6. VII 19, 1), pro quibus Latine quoque circa Siciliam dixeris, aut in Sicilia et finitima Italia. Cf. II 26, 1. Respicitur quidem praecipue ad Gelonem et Hieronem (cf. Herod. VII 158), sed praeter eos sine dubio ad Theronem, Anaxilaum, alios. — ἐς πλῆθος, propr. usque ad multitudinem, i. e. πολλαί. — Κερκυραίοις. De horum potentia navali vid. c. 25 et Herod. VII 68.

§ 3. Αἰγινῆται. Horum opes navales a Thucydide extenuatas esse suspicatur Muell. Aegin. p. 87 maxime de iis consulendus. Athenienses Pisistrato regnante classem non vilem habuisse conicit Thirlwall. Hist. Gr. II p. 66. — εἴ τινες ἄλλοι, velut Thasii et Lesbii. Simul audi ναυτικὰ ἐκέκτηντο. — Deinde βραχέα (ναυτικά) = μικρά, ut 130, 2. 140, 5. II 22, 2. Ita interdum brevis dicitur. Cf. Doed. ad Tac. Ann. VI 35. Tum ad ὀψέ aut ἐκέκτηντο mente repetendum aut, quod praestare, cum ea quae sequuntur ad solos Athenienses spectent, videtur, ἦν subaudiendum. Cf. 6, 5 οὐ πολλὰ ἔτη ἐπειδή et ibid. § 3; ἀφ' οὗ pro ὅτε ita dictum est ut ex suo tempore scriptor rem spectet. Similia sunt ubi scriptor quae aliquo loco sunt ex suo loco spectat, qualia habes 64, 1. II 13, 7, ubi cf. adn. Eodem modo Strab. p. 210 ὀψὲ δέ ποτε ἀφ' οὗ μετέδοσαν οἱ Ῥωμαῖοι τὴν πολιτείαν. Iniuria igitur ἀφ' οὗ del. Krueg. — Ἀθηναίους Θεμιστοκλῆς ἔπεισε. Cf. Herod. VII 144. Plut. Them. 4 et ibi Sint. Nep. Them. 2. — Αἰγινήταις πολεμοῦντας. De hoc bello vid. Herod. VI 88 sqq. Cum verba τοῦ βαρβάρου (h. e. rege Persarum, ut 18, 2. 69. 73 al., cf. adn. 69, 5) προσδοκίμου ὄντος de Xerxe rectius quam de Dario sententiae causa intellegantur, rem post pugnam Marathoniam accidisse putaveris. Et revera, quanquam bellum antea initium habuit (cf. 41, 2), bellatum esse etiam post pugnam Marathoniam narrant Curtius Hist. Gr. II p. 32 sq., et Dunck. Hist. ant. VII p. 169 sqq. Praeterea ex papyro Berolinensi fragmen-

βάρου προσδοκίμου ὄντος, τὰς ναῦς ποιήσασθαι, αἷσπερ καὶ ἐναυμάχησαν· καὶ αὗται οὔπω εἶχον διὰ πάσης καταστρώματα.

1 15. *Τὰ μὲν οὖν ναυτικὰ τῶν Ἑλλήνων τοιαῦτα ἦν, τά τε παλαιὰ καὶ τὰ ὕστερον γενόμενα. ἰσχὺν δὲ περιεποιήσαντο ὅμως οὐκ ἐλαχίστην οἱ προσσχόντες αὐτοῖς χρημάτων τε προσόδῳ καὶ ἄλλων ἀρχῇ· ἐπιπλέοντες γὰρ τὰς νήσους κατεστρέφοντο, καὶ μάλιστα ὅσοι μὴ διαρκῆ εἶχον*

Cap. **15.** § 1. *γενόμενα* Aug. Pal. et plerique libri mss., vulgo *γιγνόμενα*. „Scriptura *γιγνόμενα* eo spectans ut de opibus Graecorum paulatim crescentibus cogitemus potest illa quidem ferri; tamen quia res de qua hoc loco agitur ad finem perducta est, altera *γενόμενα* praeferenda videtur.“ Lange. de period. Thuc. p. 18.

tum Aristotelis politiae Atheniensium continenti cognovimus legem de aedificanda classe a Themistocle archonte Nicodemo, i. e. Ol. LXXIV 2 (a. Ch. 483), rogatam esse. Cf. Bergk. in Mus. Rhen. XXXVI p. 107 sq. Dunck. l. l. p. 182 sq. De *καί* cf. adn. 65, 1. — *ἐναυμάχησαν*] *ἐν Σαλαμῖνι δηλονότι.* Schol. — *καὶ αὗται οὔπω εἶχον διὰ πάσης καταστρώματα.* Inaequalitatem numeri adnotat Longin. *π. εὑρέσ.* IX p. 564 ed. Walz. Singularis *πάσης* (*νεώς*) potest distributive dictus esse (cf. adn. VII 65, 2); videtur tamen *διὰ π.* potius esse formula adverbialis. Cf. adn. 15, 2 et IV 126, 5. Boehm. confert *ἐκ καινῆς* (III 92, 6) *ἀπὸ πρώτης*, *ἀπὸ τῆς πρώτης* (I 77, 3. VII 43, 5), *διὰ κενῆς* (IV 125, 5), *κατὰ μόνας* (I 32, 5. 37, 4). *Καταστρώματα* Plautus aliquotiens stegas appellat, Petronius constrata, ut naves *καταστρώματα* habentes sive tectae (*κατάφρακτοι* 10, 4) saepe constratae vocantur. Quas inventas a Thasiis esse affirmat Plin. H. N. VII 56, 209.

Cap. **15.** § 1. *ὅμως*, i. e. *εἰ καὶ τὰ ναυτικὰ τοιαῦτα ἦν.* Cf. de hist. Thuc. Comm. p. 85. — *οἱ προσσχόντες αὐτοῖς*, qui animum ad rem navalem attenderunt, dediti ei fuerunt; *προσκεῖσθαι ταῖς ναυσί* ita legimus 93, 7, ipsum *προσσχεῖν* VII 75, 7. Inutilis est Valckenarii coniectura *προὔχοντες* a Cobeto l. l. frustra in lucem protracta. Nam de omnibus civitatibus ad rem navalem incumbentibus sermonem esse insequentia clarissime ostendunt. — *καὶ μάλιστα ... χώραν*, et ii praecipue qui regionem non sufficientem (ad victum vel alimentis) habebant. Tales erant Athenienses (vid. 2, 6 et Isocr. XII 165 sq.) et Corinthii, quorum hi ob colonias in Ortygiam, Corcyram, Leucadem deductas subegisse insulas recte dicantur. *Καὶ μάλιστα ... εἶχον* pro obiecto verbi *κατεστρέφοντο*, id quod Campius l. d. p. 15 suasit, haberi posse non existimamus; nam in eos potissimum qui regionem sufficientem victui non haberent impetum factum esse credibile non est.

2 χώραν. κατὰ γῆν δὲ πόλεμος ὅθεν τις καὶ δύναμις περιεγένετο οὐδεὶς ξυνέστη· πάντες δὲ ἦσαν ὅσοι καὶ ἐγένοντο πρὸς ὁμόρους τοὺς σφετέρους ἑκάστοις, καὶ ἐκδήμους στρατείας πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἐπ' ἄλλων καταστροφῇ οὐκ ἐξῇσαν οἱ Ἕλληνες· οὐ γὰρ ξυνειστήκεσαν πρὸς τὰς μεγί-

§ 2. παρεγένετο codd. Cf. adn.
πάντες γὰρ Aug. Cass. A., quod defendi vix potest. Tum ἦσαν propter incertam in libris nonnullis sedem et nobis olim suspectum fuit et G. Hermanno in Philol. I p. 371. Sed variat nonnunquam in libris mss. collocatio verborum maxime genuinorum neque ipsum ἦσαν quicquam suspecti habet.
Alio ordine ἐπ' ἄλλων καταστροφῇ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν πολὺ Cl. Ven. Similiter Aug. et Cass., sed in hoc πολὺ om., in illo ante ἐπ' legitur. Sed ideo πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν suspectum fieri non debet. Cf. VI 33, 5 et adn. infra scriptam.

§ 2. ὅθεν ... περιεγένετο, unde (praeterquam quod bellatum est) aliqua etiam potestas redundaret (cf. adn. 144, 3). Traditam scripturam unde *(in Folge dessen)* satis magnus exercitus adveniret sive collectus esset interpretantur Class. et Krueg., unde (ex quo) aliquid potentiae accederet alii. Sed hoc προσεγένετο dicendum fuisse respondet Krueg.; quod vero ad priorem rationem attinet, non ex bello, sed ad bellum copiae conveniunt sive colliguntur. Praeterea rerum necessitudo ostendit eandem rem atque supra verbo περιεποιήσαντο significari oportere. Recepimus igitur subtilem Tournieri (Revue de phil. I p. 271) emendationem. Herw. hoc loco κἂν pro καὶ reponendum esse duxit, quod quam falsum sit discas ex Kuehn. Gr. max. § 588, 6 et exemplis ibi allatis Xen. Hist. Gr. VII 4, 37. 5, 26. Memor. II 2, 8. — ὅσοι καὶ ἐγένοντο, quot etiam (praeter exceptionem modo verbis κατὰ γῆν δὲ ... ξυνέστη significatam) facta sunt. De hoc καί et proxime praegresso cf. 97, 2. II 51, 1. 54, 5. III 67, 2. IV 48, 5 — ἐκδήμους στρατείας ... ἐξῇσαν. Ἔκδημοι στρατεῖαι sunt expeditiones in terram peregrinam seu extra patriam factae. Cf. II 10, 1. De verbis στρατείας ἐξιέναι vid. adn. 3, 5. Lob. ad Soph. Ai. 290. Krueg. Gr. § 46, 5. Τῆς ἑαυτῶν cf. cum τῇ ἀλλήλων 44, 1 ubi vid. adn. Propter varias codicum scripturas non pro suspectis haberi debent πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν. Omnino enim necessaria sunt. Nam ἔκδημοι στρατεῖαι etiam πρὸς ὁμόρους fieri possunt, non possunt longinquae; praeterea etiam quod infra huic sententiae quodammodo opponitur κατ' ἀλλήλους ... οἱ ἀστυγείτονες ἐπολέμουν ut longinquae hic expeditiones significentur postulat. — οὐ γὰρ ξυνειστήκεσαν ... ὑπήκοοι. Verbi nomen est οἱ Ἕλληνες. Significare vult Thuc. minores civitates nondum cum maioribus consociatas fuisse ita ut sub earum dictione essent. Vid 8, 3 et de ξυνιστ. adn. 1, 1. ὑπήκοοι dictum est pro plenioribus ὥστε ὑπήκοοι εἶναι. Cf. V 29, 1 μέρος τι τῆς Ἀρκαδίας κατέστραπτο ὑπήκοον et ibi adn. —

στας πόλεις ὑπήκοοι, οὐδ' αὖ αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ἴσης κοινὰς στρατείας ἐποιοῦντο, κατ' ἀλλήλους δὲ μᾶλλον ὡς ἕκαστοι οἱ ἀστυγείτονες ἐπολέμουν. μάλιστα δὲ ἐς τὸν πάλαι ποτὲ γενόμενον πόλεμον 3
Χαλκιδέων καὶ Ἐρετριῶν καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ἐς ξυμμαχίαν ἑκατέρων διέστη.

16. Ἐπεγένετο δὲ ἄλλοις τε ἄλλοθι κωλύματα

αὖ habent Laur. m. A. C. γρ. Mosqu., in longe plurimis abest. Cf. adn.

Cap. **16.** ἄλλοθεν E. et Valla aliunde. Cf. adn. κωλύματα τοῦ αὐξ. It. Vat. Reg. H.

οὐδ' αὖ, neque vero, ut 10, 4. IV 87, 5. 99. Κακοφωνία ob proximum αὐτοί non multo maior est quam in vv. οὐδ' αὐτοὶ αὖ VII 56, 3. Cf. V 30, 2. — αὐτοί, ipsi, valet per se, μὴ ξυνεστηκότες. — κατ' ἀλλήλους, inter se. Cf. IV 48, 2. V 60, 2. — ἀπὸ τῆς ἴσης. De grammatica horum verborum ratione vid. Krueg. Gr. § 43, 3 adn. 8 et adn. 14, 3. Sic iterum III 40, 6 ὁ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθρός. Similia dicendi genera sunt ἐξ ἴσης, ἐπ' ἴσῆς nec multum diversa ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ 27, 1, ubi vid. adn., τῆς ἴσης καὶ ὁμοίας μετέχειν IV 105, 2, ut omittamus ἀπὸ πρώτης 77, 3, ubi vid. adn., et similia. Valent verba idem quod ἀπὸ τοῦ ἴσου, ἐκ τοῦ ἴσου, ex aequo (cf. Walch. ad Tac. Agric. 20), quod et ad sumptus et ad imperia bellorum referendum. Cf. 99, 2 οὔτε ξυνεστράτευον ἀπὸ τοῦ ἴσου. — ὡς ἕκαστοι. Cf. adn. 3, 4.

§ 3. πόλεμον Χαλκιδέων καὶ Ἐρετριῶν. Cf. Herod. V 99. Bellum ortum est de Lelanto vel Lelantio campo. Vid. Strab. p. 448 et cf. Thirlwall. Hist. Gr. I p. 456 sq. Grot. Hist. Gr. III p. 228 sq. (vers. Germ. II p. 133 sq.). Dunck. Hist. antiqu. V 489 sq. — ἐς ξυμμαχίαν ἑκατέρων διέστη, i. e. διέστη (ut 18, 4) ὥστε ἑκατέροις ξυμμαχεῖν seu ut 1, 1 πρὸς ἑκατέρους ξυνίστασθαι. Cf. etiam διακριθῆναι πρός τινας 18, 2.

Cap. **16.** Ἐπεγένετο δὲ ἄλλοις τε κ. τ. λ. Sic incipiens Thuc. pergere debebat καὶ Ἴωσιν (ἐνταῦθα) ὅτε Κῦρος ... ἐπεστράτευσε. Nunc autem orationem in altero membro ita mutavit ut si in priore legerentur ἄλλοις τε ἄλλοθι κωλύματα ἐπεγένετο. Quales orationis mutationes frequentes sunt post τέ. Vid. 53, 2. III 36, 2. 40, 8. 94, 3. IV 28, 4. 52, 2. 77, 2. 100, 1. 127, 2. Praeiverunt poetae velut Hom. Il. XXIV 632 εἰσορόων ὄψιν τ' ἀγαθὴν καὶ μῦθον ἀκούων. — ἄλλοθι, aliis rerum condicionibus. Cf. Plat. Conviv. 184 e. Alc. I 110 b. Similiter Plat. de Rep. 574 a αἱ ἐν αὐτῷ ἡδοναὶ ἐπιγιγνόμεναι, non ἐξ αὐτοῦ. Repudiandum igitur ἄλλοθεν. — κωλύματα μὴ αὐξηθῆναι. Articulum τοῦ si desideres, cf. III 39, 3 παρέσχεν ὄκνον μὴ ἐλθεῖν ἐς τὰ δεινά, II 11, 2. III 32, 3 et omisso μή IV 67, 4 κώλυμα οὖσα προσθεῖναι et III 40, 1 ξυγγνώμην ἁμαρτεῖν λήψονται. Cf. Matth. Gr. § 542 adn. 1 b. Krueg. Gr. § 50, 6 adn. 6. De μή vid. Matth. Gr. § 534 adn. 4, 3. Krueg. Gr.

μὴ αὐξηθῆναι, καὶ Ἴωσι προχωρησάντων ἐπὶ μέγα τῶν πραγμάτων Κῦρος καὶ ἡ Περσικὴ ἐξουσία, Κροῖσον καθελοῦσα καὶ ὅσα ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν, ἐπεστράτευσε καὶ τὰς ἐν τῇ ἠπείρῳ πόλεις ἐδούλωσε, Δαρεῖος δὲ ὕστερον τῷ Φοινίκων ναυτικῷ κρατῶν καὶ τὰς νήσους.

1 17. Τύραννοι δὲ ὅσοι ἦσαν ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι, τὸ ἐφ' ἑαυτῶν μόνον προορώμενοι ἔς τε

ἐξουσία Aug. Cass. Cl. Ven., vulgo βασιλεία, ex illius, ut videtur, interpretatione ortum.

Δαρεῖός τε Laur. Pal. Aug. M. cum plerisque deteriorum.

Cap. **17.** § 1. τύραννοί τε Laur. Pal. Aug. Cass. Cl. Ven. m. A. C. E., quod ferri potest. Cf. ἐπειδή τε 13, 5 ibique adn.

§ 67, 12 adn. 3. — Ἴωσι . . . Κῦρος . . . ἐπεστράτευσε. Cf. 13, 6 et ibi adn. Dativus et cum προχωρησάντων et cum ἐπεστράτευσε verbis cohaeret. Ceterum ante Persicum regnum iam Lydiam imperantibus Mermnadis incrementis Ionum obstitisse satis constat. Cf. Herodot. I 14 sq. — Κροῖσον καθελοῦσα. Similiter καθαιρεῖν 77, 5 legitur. — καὶ ὅσα. Simul audi ἐστί. Cf. 87, 2. 91, 2. II 9, 2. 13, 4. 97, 3. — ἐντός, cis. Cf. adn. II 9, 4. — Ἅλυος ποταμοῦ sine artic. ut 46, 4. 100, 1. II 97, 1. IV 102, 1. VI 4, 1. Cf. Krueg. Gr. § 50, 7 adn. 1. — ἐδούλωσε. Usus medii 18, 2 similiter collocati Thucydidi non magis necessarius visus est quam in ἀπολέξας IV 70, 2, μεταβάλλοντες VI 77, similibus. Cf. Matth. Gr. § 496, 2 et infra III 17, 4. 46, 1. — Δαρεῖος . . . καὶ τὰς νήσους. Ionicas insulas devictis ab Harpago civitatibus continentis Ioniae Cyro se dedidisse narrat Herodot. I 143. 151. 169. Sed aut oboedientia insularum tunc simulata nec diuturna fuisse existimanda est aut deditio voluntaria a Thuc. hic omnino neglegitur ad solam violentam harum insularum oppressionem respicienti, quae postquam bello Ionico una cum ceteris Ionibus defecerunt, post pugnam navalem ad Laden factam sub imperium Persarum redactae sunt. Phoenices autem, quorum classe Darius usus est, a Cambyse subactos esse docuit Dahlmann. Vit. Herodot. p. 151 sqq. — κρατῶν est pollens.

Cap. **17.** § 1. Τύραννοι. Hos enumeravit Wachsm. l. ad 13, 1 allato. — τὸ ἐφ' ἑαυτῶν μόνον προορώμενοι, suis tantum rebus prospicientes. Cf. Matth. Gr. § 584 γ p. 1368 et 141, 6. Saepius τὸ ἑαυτῶν μόνον σκοποῦντες (VI 12, 2) dicitur. De re vid. Wachsm. l. d. I p. 503 sqq. — ἔς τε τὸ σῶμα. Nonnulli τὸ ad αὔξειν referentes zeugma, de quo vid. Matth. Gr. § 634, 6, in his verbis volunt inesse. Cui explanationi non obstare alterum articulum omissum nec recte apud Greg. Cor. ad Hermog. p. 1249 εἰς τὸ σῶμα legi apparet ex 136, 3 ἐς τὸ σῶμα σῴζεσθαι, ubi vid. adn. Ob duritiam tamen orationis ita orientem ἔς τε τὸ σῶμα per se intellecta malumus interpretari et quod attinet ad corpus s. corporis praesidium. Σῶμα enim Graecis saepe de corporis securitate vel integri-

τὸ σῶμα καὶ ἐς τὸ τὸν ἴδιον οἶκον αὔξειν δι' ἀσφαλείας ὅσον ἐδύναντο μάλιστα τὰς πόλεις ᾤκουν, ἐπράχθη τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον, εἰ μή τι πρὸς περιοίκους τοὺς αὑτῶν ἑκάστοις [οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ἐπὶ πλεῖστον ἐχώρησαν δυνά-

εἰ μὴ εἴ τι, quod apud Th. quidem praeter hunc l. non legitur, Laur. Aug. m. deterioresque aliquot.

In plerisque mss. *τοὺς αὐτῶν*. Utrum praestet valde dubium est. Cf. adn. Retinuimus tamen *αὑτῶν* ob verba 15, 2 *πρὸς ὁμόρους τοὺς σφετέρους ἑκάστοις*.

tate ponitur (cf. Vig. p. 143 sq.), de *ἐς* autem vid. Matth. Gr. § 578 d. — *δι' ἀσφαλείας ὅσον ἐδύναντο μάλιστα*, i. e. *ὅσον ἐδύναντο ἀσφαλέστατα*. Cf. II 22, 1. 77, 3. V 40, 3. VII 21, 1. 69, 3. VIII 45, 1. Matth. Gr. § 580 g. Pflugk. ad Eur. Hel. 309. — *τὰς πόλεις ᾤκουν*. *Οἰκεῖν* est quidem interdum idem fere quod *διοικεῖν* (cf. II 37, 1. III 37, 3), sed hic desidiae notio simul eo videtur contineri. — *ἀπ' αὐτῶν*, iis auctoribus. De hoc usu praepositionis *ἀπό* vid. Matth. Gr. § 573 p. 1330. Krueg. Gr. § 52, 5 adn. 1 et cf. exempla Thucydidea (III 36, 6. 82, 7. IV 76, 2. VI 28, 1. 32, 3. 61, 1. VIII 48, 7. 68, 4), ex quibus Thucydidem hoc *ἀπό* cum verbis agendi, dicendi, mittendi maxime coniunxisse cognoscitur. Add. Herbst. de Cob. emend. p. 48 sq. De sententia cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 64, 4. — *εἰ μή τι*. Subaudiendum *ἔργον ἀξιόλογον ἐπράχθη*. — *πρὸς περιοίκους τοὺς αὑτῶν*. Et *αὐτῶν* dici potuit, quod *τὶ ἐπράχθη ἑκάστοις* idem significant atque *τὶ ἔπραξαν ἕκαστοι*, et *αὑτῶν*, quod subiectum huius enuntiati proprie est *τι*, remotius autem subiectum enuntiati potioris nec curatur saepe a Graecis (cf. adn. V 32, 5) et hic, si formam magis quam sententiam verborum *ἐπράχθη ... ἀξιόλογον* spectamus, insuper est *ἔργον*. Sed adeo in simplicibus enuntiatis haud raro *αὐτῶν* scriptum reperitur ubi ut *ἑαυτῶν* legatur Latini sermonis ratio suadet. Etenim Graeci, cum duo intelleguntur nomina, unum primarium et nominativo aut in oratione obliqua accusativo expressum, alterum secundarium et in verbis enuntiationis relativae vim habentibus abditum, velut in participio (c. 133), in praepositione cum articulo iuncta (ut praeter incertiora 10, 3. 50, 2. IV 27, 3 II 65, 1 *ἐπειρᾶτο τοὺς Ἀθηναίους τῆς ἐπ' αὐτὸν ὀργῆς παραλύειν*, VI 16, 5 *οἶδα τοὺς τοιούτους ἐν τῷ κατ' αὐτοὺς βίῳ λυπηροὺς ὄντας*, quibuscum cf. IV 128, 1) et adeo in genetivo possessivo (cf. sd. 50, 1. 82, 1. 144, 2, qua de re cf. adn. III 22, 6), cum in his postremis dicendi generibus participium *ὤν* lateat, pronomen ad subiectum primarium referendum voce *αὐτοῦ* exprimere possunt. Cf. Arndt. de pronom. reflex. usu apud Graecos p. 22 sq., sed etiam id. de pronom. simpl. construct. relat. p. 30 sqq. — *οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ κ. τ. λ.* Qua ratione haec sententia cum superioribus cohaereat in obscuro est, quare Wexius in Thuc. p. 10 et Linwood (Remarks and emendations) eam post verba *πλὴν τῶν ἐν Σικελ.* transponendam esse audacius suspicati sunt. Sed ne sic quidem cum antecedentibus apte conectitur. Stephanus ante eam haec fere cogitari iubet: non loquor

2 μεως]. οὕτω πανταχόθεν ἡ Ἑλλὰς ἐπὶ πολὺν χρόνον κατείχετο μήτε κοινῇ φανερὸν μηδὲν κατεργάζεσθαι κατὰ πόλεις τε ἀτολμοτέρα εἶναι.

1 18. Ἐπειδὴ δὲ οἵ τε Ἀθηναίων τύραννοι καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐπὶ πολὺ καὶ πρὶν τυραννευθείσης οἱ πλεῖστοι καὶ τελευταῖοι πλὴν τῶν ἐν Σικελίᾳ ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατελύθησαν (ἡ

οὐδὲν pro μηδὲν Aug. Cass. Cl. Ven.

tamen hic de Siciliae tyrannis sive excipio tamen Siciliae tyrannos. Sed quae apud alios scriptores reperiuntur exempla brevium sententiarum ante γάρ omissarum aliorum generum sunt et ut, si haec mens esset Thucydidis, ἀλλὰ γάρ legeretur postularent. Nec exemplis Thucydideis, velut 120, 1. V 95, illa ellipsis Stephaniana videtur defendi. Idem valeret, si quod certe fecerunt Siciliae tyranni (sic olim Poppo) vel similia (ut Kaempf. l. l. p. 14) mente supplere vellemus. Neque Cobeti emendatione μόνοι γὰρ οἱ ἐν Σ. idoneus verborum conexus restitui videtur. Certe ita nimium esse videtur ἐπὶ πλεῖστον ἐχώρησαν δυνάμεως. Itaque nos Krueg. et Class. secuti haec verba pro spuriis habemus. Fortasse ad ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι in margine adscripta sunt, ut indicaretur civitates Graeciae proprie dictae significari, in Siciliae civitatibus id quod deinde de tyrannis dicitur non valere.

§ 2. ἡ Ἑλλὰς . . . εἶναι. Haec, si ἀτολμοτέρα εἶναι arcte cum κατείχετο iungimus et negandi particulam in μήτε atque μηδέν, ut saepe post verba impediendi (cf. c. 16 adn.), redundare existimamus in altero membro, nisi ibi, quod Madv. Observ. synt. p. 57 censet, solam cogendi notionem intellegi volumus, falsam sententiam praebent. Quare, si Latine quoque insolentius loqui licet, potius sic convertenda sunt: Graecia diu retinebatur sive cohibebatur ita ut neque communiter quicquam illustre gereret et singulae civitates minus strenuae essent. De infinitivo sine ὥστε, quod post κατέχειν IV 130, 6 et alibi addi docet Classen, rei effectae vim habenti etiam post verba complementis notionum non indigentia vid. Matth. Gr. § 532 f. Cf. III 23, 1. 66, 2. VI 69, 3. Μήτε autem et τέ ut alibi οὔτε et τέ inter se respondent. Cf. Matth. Gr. § 609, 1 c γ et infra 141, 6.

Cap. 18. § 1. Ἐπειδὴ δὲ κ. τ. λ. De hac comprehensione verborum vid. Hermog. περὶ μεθόδου δεινότητος c. 14 p. 419. — οἵ τε Ἀθηναίων τύραννοι καὶ οἱ κ. τ. λ. In primis verbis ad Hippiam potissimum respicitur. Cf. VI 59, 4 et Herod. V 63 sqq. De vv. οἱ ἐκ . . . Ἑλλάδος vid. adn. 8, 2. Nominativi οἱ . . . τύραννοι . . . οἱ πλεῖστοι καὶ τελευταῖοι per appositionem correctioni similem inter se iuncti sunt. Cf. adn. 2, 6. — τυραννευθείσης. Passivum tale qualia apud Thuc. sunt ἄρχομαι, ἀμελοῦμαι. Cf. adn. 68, 2 et 142, 7. Ceterum Class. verba ἐπὶ πολὺ . . . τυραννευθείσης falso pro attributo accipit, cum appositionis vice fungantur. Cf. adn. c. 7. — πλὴν τῶν ἐν Σικελίᾳ. Cf. Wachs. Antiqu. Gr. I p. 497. — ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατελύθησαν. Cf.

γὰρ Λακεδαίμων μετὰ τὴν κτίσιν τῶν νῦν ἐνοικούντων [αὐτὴν] Δωριῶν ἐπὶ πλεῖστον ὧν ἴσμεν χρόνον στασιάσασα ὅμως ἐκ παλαιοτάτου καὶ ηὐνομήθη καὶ αἰεὶ ἀτυράννευτος ἦν· ἔτη γάρ ἐστι μάλιστα τετρακόσια καὶ ὀλίγῳ πλείω ἐς τὴν τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέμου, ἀφ' οὗ Λακεδαιμόνιοι

Cap. **18.** § 1. *κτῆσιν* codd. paene omnes. Cf. adn.
αὐτὴν in Pal. om., in Ven. post *Δωριῶν* collocatur; *αὐτῇ* pro eo habet Greg. Cor. ad Hermog., *ἐν αὐτῇ* ipse Hermog. Similiter 91, 4 ad *ἐνοικοῦντας* vulgo addita erant verba *ἐν αὐτῇ* nunc deleta.
παλαιτάτου pauciores codd.

Mans. Spart. I 2 p. 301 sqq. Wachsm. l. d. p. 186 et 607. Curt. Hist. Gr. I p. 276 sqq. — *κτίσιν*. Utrum hoc praestet an librorum mss. paene omnium scriptura *κτῆσιν* valde dubium est. Nam vocat quidem Isocrates IV 16 Heraclidas atque Dorienses *οἰκιστὰς Σπάρτης* atque ante eorum adventum haec urbs parva videtur fuisse (vid. Muell. Dor. I p. 91 sq.), proprie tamen eam non condiderunt, etsi hoc factum esse suspicatur Nieb. Hist. ant. I p. 282, sed ab Achaeis prius habitatam occupaverunt atque *ξυνοικίσαντες* (cf. adn. 10, 2) possederunt, quare *κτῆσιν*, quod locis Isocr. XII 254 et VI 16 non multum probantibus tuetur Did., anteponendum videatur. Vulgatam tamen retinendam putavimus propter verba V 16, 3 *ὅτε τὸ πρῶτον Λακεδαίμονα κτίζοντες τοὺς βασιλέας καθίσταντο*. Accedit quod ipsum dicendi genus *μετὰ τὴν κτῆσιν τῶν Δωριῶν* ideo displicet quia, si *κτῆσις* acquisitionem significet, pro eo occupationis vocabulum, sin possessionem sonet, *ἀπό* pro *μετά* scriptum malumus. Ceterum quocunque modo scribitur, attende rariorem apud haec nomina genetivum auctoris, de quo cf. adn. III 40, 6. 58, 5. — *ἐπὶ πλεῖστον ὧν ἴσμεν χρόνον*. Simillime Polyb. VI 10, 11 *πλεῖστον ὧν ἡμεῖς ἴσμεν χρόνον*. Quaeritur utrum *ὧν* sit *ἀνθρώπων* an *χρόνων*. Sed Thucydidi ad temporum vim exprimendam *ὧν ἴσμεν χρόνων* scribendum fuisse recte affirmare videtur Camp. p. 18 et *ὧν ἴσμεν* similiter de hominibus leguntur c. 4. V 105. — *στασιάσασα*. Cf. Herod. I 65. Isocr. XII 177. Plut. Lyc. 2. Thirlwall. Hist. Gr. I p. 315 sq. De vv. *ἐκ παλαιοτάτου* cf. adn. 2, 6. — *ηὐνομήθη*, bonas leges accepit, bene constituta est. Aor. incohativus. Huius *εὐνομίας* auctor putatur Lycurgus. — *μάλιστα τετρακόσια καὶ ὀλίγῳ πλείω*. Plerumque testibus Eratosthene et Apollodoro octingentis octoginta quattuor annis a. Chr. n., quadringentis octoginta ante finem belli Pelop. Lacedaemoniorum civitatis formam a Lycurgo emendatam esse statuunt. Sed in Lycurgi aetate definienda quantopere iam veteres dissentiant docet Plut. Lyc. c. 1. 2. Cf. Mans. Spart. I 1 p. 79. Muell. Dor. I p. 132 sqq. Herm. Antiqu. Gr. I § 23, 9. Grot. Hist. Gr. II p. 456 sqq. (vers. G. I p. 659 sqq.). Dunck. l. l. V p. 257 sqq. Cum Thucydide propius consentiunt Eusebius et Syncellus, ex quibus ille a. 821, hic a. 828 Lycurgi leges latas esse dicit. Cf. Ullr. Symb. ad explic. Thuc. p. 108. De *μάλιστα* vid. adn. 13, 3.

τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ χρῶνται· καὶ δι' αὐτὸ δυνάμενοι καὶ τὰ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθίστασαν), μετὰ δὲ τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον καὶ ἡ ἐν Μαραθῶνι
2 μάχη Μήδων πρὸς Ἀθηναίους ἐγένετο. δεκάτῳ δὲ ἔτει μετ' αὐτὴν αὖθις ὁ βάρβαρος τῷ μεγάλῳ στόλῳ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσόμενος ἦλθε. καὶ μεγάλου κινδύνου ἐπικρεμασθέντος οἵ τε Λακεδαιμόνιοι τῶν ξυμπολεμησάντων Ἑλλήνων ἡγήσαντο δυνάμει προύχοντες, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιόντων τῶν Μήδων διανοηθέντες ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν καὶ ἀνασκευασάμενοι ἐς τὰς ναῦς ἐσβάντες ναυτικοὶ ἐγένοντο. κοινῇ τε ἀπωσάμενοι τὸν βάρβαρον ὕστερον οὐ πολλῷ διεκρίθησαν πρός τε Ἀθηναίους

§ 2. ἧκε pro ἦλθε Aug. Cass. C.
ἐσβάντες Laur. Aug. M. Cass. Cl. et tres alii mss., vulgo ἐμβάντες, quod, ubicunque apud Thuc. legatur, dubium esse iure hic affirmant Arn. et Class. Cf. II 94, 2. III 80, 1. IV 25, 5 et infra adn.

Paulo post δυνάμενοι est δυνατοὶ ὄντες, ut 33, 3. — **μετὰ δὲ τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν.** Repetitur paulo aliis verbis sententia quae initio capitis adfuit. Similes ἐπαναλήψεις leguntur VII 42, 3. Xen. Cyr. II 3, 19. VII 2, 23. Cf. Gron. et Drak. ad Liv. XLIV 39. De δέ vid. adn. 11, 1, de articulo post substantivum verbale κατάλυσιν non iterato cf. 110, 5. II 52, 1. 65, 3. III 44, 4. IV 29, 1. VI 55, 1. Krueg. Gr. § 50, 9 adn. 8. 9.

§ 2. **δεκάτῳ δὲ ἔτει.** Cf. Clinton. Fast. Hellen. p. 245 sqq. Deinde **ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσόμενος ἦλθε** dicta sunt pro ἐπὶ τὴν Ἑλλ. ἦλθε δουλωσόμενος αὐτήν. Cf. Pflugk. ad Eur. Herc. 335. — **τῶν ξυμπολεμησάντων Ἑλλήνων,** non, ut plerumque participium aoristi dicitur, eorum Graecorum qui communiter bellum gesserant (nam primum bellum Persicum non erat communiter gestum), sed eorum, qui (tunc) bellum communiter susceperunt. Quare ξυμπολεμησάντων (aor. incohat.) ita tantum differt a ξυμπολεμούντων ut rei initium designet. Cf. adn. 3, 2. IV 112, 1. Krueg. Gr. § 53, 5 adn. 2. Ad alterum autem bellum Persicum perferendum plurimi Graeci se coniunxerunt, de qua societate vid. Herod. VII 145 sqq. et Ullrich. de Psephism. Megar. p. 15 sq. — **ἡγήσαντο,** aor. incohat. = imperium acceperunt. — **ἀνασκευασάμενοι]** τὰ σκεύη ἀναλαβόντες. Schol. De re vid. Herod. VIII 41 et infra c. 73. 74. — **ἐς τὰς ναῦς ἐσβάντες.** Eadem verba in simili rerum conexu 73, 4. 74, 2. — **ὕστερον οὐ πολλῷ.** Similiter collocata haec vide 137, 1. II 27, 1. 30, 3. V 34, 1. — **διεκρίθησαν πρός.** Cf. Matth. Gr. § 591 ε p. 1390. Ita dissidere in Arminium ac

καὶ Λακεδαιμονίους οἵ τε ἀποστάντες βασιλέως Ἕλληνες καὶ οἱ ξυμπολεμήσαντες· δυνάμει γὰρ ταῦτα μέγιστα διεφάνη· ἴσχυον γὰρ οἱ μὲν κατὰ γῆν, οἱ δὲ ναυσί. καὶ ὀλίγον μὲν χρόνον ξυν- 3
έμεινεν ἡ ὁμαιχμία, ἔπειτα δὲ διενεχθέντες οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ξυμμάχων πρὸς ἀλλήλους, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἴ τινές που διασταῖεν, πρὸς τούτους ἤδη ἐχώρουν. ὥστε ἀπὸ τῶν Μηδικῶν ἐς τόνδε αἰεὶ τὸν πόλεμον τὰ μὲν σπενδόμενοι, τὰ δὲ πολεμοῦντες ἢ ἀλλήλοις ἢ τοῖς ἑαυτῶν ξυμμάχοις ἀφισταμένοις εὖ παρεσκευάσαντο τὰ πολεμικὰ καὶ ἐμπειρότεροι ἐγένοντο μετὰ κινδύνων τὰς μελέτας ποιούμενοι.

19. *Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὑποτελεῖς*

§ 3. *δὲ* post *ἔπειτα* om. Aug. Cass. M. Gr. C. Suid. s. v. *ὁμαιχμία.* Et *ἔπειτα* et *ἔπειτα δέ* Th. in talibus pariter uti animadvertit Class.
καὶ οἱ Ἀθην. It. Pal. cum plurimis deteriorum.
τὰ πολέμια codd. Cf. adn. IV 80, 3.

Segestem Tac. Ann. I 55. Cf. etiam infra IV 25, 10. Tum de neutro *ταῦτα* vid. Matth. Gr. § 439. Demosth. IV 8. Ceterum Classenus recte monuit angustiorem fieri in verbo *διακριθῆναι* subiecti ambitum. Cum enim *ἀπωσάμενοι* ad Athenienses et Lacedaemonios cum eorum sociis pertinuisset, *διεκρίθησαν* ad solos utrorumque socios pertinere. Cf. adn. III 15, 1. VIII 47, 2. — *διεφάνη*, inter cetera apparuit, ut II 51, 3. IV 108, 4. VI 17, 5.

§ 3. *ὁμαιχμία* displicuit Polluci I 153. IV 30; sed eadem voce usi sunt Herod. Dion. Hal. Appi. al. Cf. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 223. Socii ipsi *ὅμαιχμοι* appellantur III 58, 4. — *διενεχθέντες.* Vid. c. 102 sqq. — *οἱ Λακ. καὶ Ἀθ.* frustra Cobeto auctore del. Herw. Nam non solum nullam molestiam habet hoc loco distincta subiecti significatio, sed etiam ideo commode additur quod verbi *διεκρίθησαν* subiectum non iam fuerunt Lacedaemonii et Athenienses. — *διασταῖεν* est *διενεχθεῖεν.* Paulo post attende traiectum *αἰεί.* — *τὰ μὲν σπενδόμενοι, τὰ δὲ πολεμοῦντες*, partim pactionibus faciendis, partim bello gerendo. De pactionibus cf. 103, 4. 108, 4. 111, 3. 117, 3. Sine causa haec verba suspectat Krueg. — *μετὰ κινδύνων τὰς μελέτας ποιούμενοι.* Cf. Plut. Dem. 6 *ἐγγυμνασάμενοι κατὰ τὸν Θουκυδ. οὐκ ἀκινδύνως.*

Cap. 19. *οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι.* De re vid. Muell. Dor. I p. 179—183. Herm. Antiqu. Gr. I § 34. — *ὑποτελεῖς . . . φόρου.* Cf. Matth. Gr. § 344, 1.

ἔχοντες φόρου τοὺς ξυμμάχους ἡγοῦντο, κατ' ὀλιγαρχίαν δὲ σφίσιν αὐτοῖς μόνον ἐπιτηδείως ὅπως πολιτεύσωσι θεραπεύοντες, Ἀθηναῖοι δὲ ναῦς τε τῶν πόλεων τῷ χρόνῳ παραλαβόντες πλὴν Χίων καὶ Λεσβίων καὶ χρήματα τοῖς πᾶσι τάξαντες φέρειν. καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἐς τόνδε τὸν πόλεμον ἡ ἰδία παρασκευὴ μείζων ἢ ὡς τὰ κράτιστά ποτε μετὰ ἀκραιφνοῦς τῆς ξυμμαχίας ἤνθησαν.

Cap. **19.** πολιτεύσουσι Laur. Aug.

— τοὺς ξυμμάχους non cum ἡγοῦντο, sed cum ἔχοντες cohaerere manifestum est. Errant igitur grammatici ἡγεῖσθαι cum accusativo coniungi posse hinc docentes, in quorum numero sunt auctor libri qui est de syntaxi, (Bekk. Anecd. I 137) et Matth. Gr. § 360 adn. 2 b (ubi Thuc. I 89 legitur pro I 19) — σφίσιν αὐτοῖς cum ἐπιτηδείως iungendum ad Lacedaemonios refertur. Cf. 144, 2. V 81. Ne autem huic explanationi additum αὐτοῖς obstare putes, vid. 128, 1. VI 63, 3. VIII 14, 3. Arndt. de pronom. reflex. p. 30 sq. — Ἀθηναῖοι δὲ ναῦς . . . παραλαβόντες. Cf. 99, 3. — χρήματα τάξαντες φέρειν. Cf. 96, 1. 99, 1. 3. — ἐγένετο αὐτοῖς. Pronomen a plerisque interpretibus ad solos Athenienses, de quibus simile quiddam II 20 legitur, refertur; verbis autem ὡς . . . ἤνθησαν ad ea tempora respici putatur quae pugnam ad Coroneam factam (c. 113) praecesserunt. Sed αὐτοῖς ad Athenienses et ad Lacedaemonios spectare docere studuit Grot. Hist. Gr. V p. 355 sq. (interpr. III p. 204). Nam Atheniensium imperium iam ineunte bello Pelop. integrum non fuisse Thucydidem nusquam significare itaque verbis ὡς τὰ κράτ. . . . ἤνθησ. potius tempus ὅτε ξυνέμεινεν ἡ ὁμαιχμία (18, 3) intellegi. Sed hoc fieri nequit. Nam etsi Atheniensium potestas soluta illa contra Persas societate, cum ipsi imperium suscepissent novamque cum civitatibus maritimis societatem constituissent adeo crevit ut maior fuisse videri possit quam prioris illius societatis opes, tamen Lacedaemoniorum potestas, cum a foedere illo recessissent imperiumque ad Athenienses translatum esset, procul dubio valde deminuta est. Itaque nos priorem rationem ita sequimur ut integritatem societatis (sive sociorum, qua de re cf. 119. 130, 2) ad ea tempora referamus ubi foederis cum maritimis civitatibus initi condiciones nondum ita mutatae erant ut pro plerisque tributo imposito ipsi Athenienses naves praeberent, quo factum est ut eorum dominationi illae subicerentur (98, 4. 99). Hac enim ipsa re Atheniensium potestas ita aucta est ut etiam deminuta societate (113. 114. 115, 1) plus valerent quam antea integra et sociorum condicione nondum in deterius mutata. — τὰ κράτιστα ut 31, 1 adverbialiter dictum est. Cf. Bornem. ad Xen. Apol. Socr. 18, τὰ ἄριστα V 9, 9, τὰ μέγιστα VI 84, 2 et τὰ τελευταῖα 24, 5. De articuli τῆς collocatione vid. adn. 6, 1. Vox ἀκραιφνής male a Dion. Hal. p. 793 obsoletis vel parum usitatis et difficilibus intellectu adnume-

20. *Τὰ μὲν οὖν παλαιὰ τοιαῦτα ηὗρον, χα-* 1
λεπὰ ὄντα παντὶ ἑξῆς τεκμηρίῳ πιστεῦσαι. οἱ
γὰρ ἄνθρωποι τὰς ἀκοὰς τῶν προγεγενημένων, καὶ
ἢν ἐπιχώρια σφίσιν ᾖ, ὁμοίως ἀβασανίστως παρ᾽
ἀλλήλων δέχονται. Ἀθηναίων γοῦν τὸ πλῆθος 2
Ἵππαρχον οἴονται ὑφ᾽ Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογεί-
τονος τύραννον ὄντα ἀποθανεῖν καὶ οὐκ ἴσασιν
ὅτι Ἱππίας μὲν πρεσβύτατος ὢν ἦρχε τῶν Πει-
σιστράτου υἱέων, Ἵππαρχος δὲ καὶ Θεσσαλὸς ἀδελ-

ratur; nam usi sunt ea Soph. et Eur., ipse Dion. Hal. Appi. Plut. Nic. 20 al. (cf. praeter alios Fix. in Steph. Thes.) et explicatur recte *ἀκεραιοφανής* vel omnino *ἀκέραιος*.

Cap. **20.** § 1. *Τὰ μὲν οὖν . . . πιστεῦσαι* = *ἃ παντὶ ἑξῆς τεκμηρίῳ πιστεῦσαι χαλεπόν ἐστί* (cf. 1, 2 *εὑρεῖν ἀδύνατα ἦν*), cui propter quodvis deinceps (cf. VII 29, 4. Dem. IX 69. XXIV 70) testimonium fidem tribuere (cf. adn. 1, 2) difficile est. Haec non ad *τοιαῦτα*, sed ad *τὰ παλαιά* referuntur; nam de hac difficultate Th. non antea exposuit, sed deinde expositurus est. Repudianda est obscurissima horum verborum interpretatio a L. Herbstio in Phil. XVI p. 319 sq. prolata. *Πᾶν τι* (per apposit. partit.) scripsit Krueg., quod defendit in Stud. hist. II p. 210. Sed ita sententia pessumdatur. Neque enim difficile est quidvis testimonio credere, modo hoc satis firmum sit, sed aliquid cuilibet testimonio credere. — *ἀκοαί* sunt *φῆμαι*. — *σφίσιν*. Ita hoc pronomen in enuntiatis secundariis ad subiecta potiorum enuntiationum non solum ibi refertur ubi illorum hominum cogitata commemorantur et Latini quoque sui dicunt, ut 31, 3, sed etiam alibi, ut apud indicativos et participia in hos resolvenda. Cf. 30, 3. 55, 2. 58, 1. II 81, 8. IV 113, 4. V 44, 1. VI 32, 2. 61, 5. VII 3, 1. 70, 2 et Arndt. de pronom. reflex. p. 36 sq. — *ὁμοίως*, pariter, scil. ac si non *ἐπιχώρια* sint, nihilominus. Cf. VII 68, 3. Utroque loco temere Herw. *ὅμως* scribit. — *ἀβασανίστως* exquisitius pro *ἀνεξετάστως*. *Ἡ λέξις μετενήνεκται ἀπὸ τῆς βασάνου, τῆς λίθου ἥτις τὸν χρυσὸν δοκιμάζει.* Schol. Sic *ἀβασανίστως δέχεσθαι* Menand. Rhet. X p. 219, *ἀβ. παραδέχεσθαι* Athenag. c. 21.

§ 2. *Ἀθηναίων γοῦν κ. τ. λ.* De re fuse agitur VI 54 sqq.; quare Thucydidi cum haec scriberet nondum propositum fuit alteram digressionem interponere. Postquam autem uberius postea de eadem re disseruit, delevisset utique eius mentionem hoc loco factam, si extremam ubique operi manum imposuisset. Atheniensium nomini § 3 respondent verba *καὶ οἱ ἄλλοι Ἑλλ.* De plurali *οἴονται* cf. 125, 1. — *πρεσβύτατος . . . υἱέων*] *τὸ ἑξῆς, πρεσβύτατος ὢν τῶν Πεισιστρατιδῶν ἦρχε, τῶν Ἀθηναίων δηλονότι.* Schol. Disiunctum est *πρεσβύτατος ὢν* intendendi causa. — *τῶν Πεισιστράτου . . . αὐτοῦ* perperam del. Cob. in Mnemos. XI p. 344. Nam Hippias non tyrannus factus est quod natu maximus, sed quod Pisistrati filius natu maximus erat; Hipparchum autem non alia fuisse condicione atque Thessalum fratrem Th. significare voluit. —

φοὶ ἦσαν αὐτοῦ, ὑποτοπήσαντες δέ τι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ παραχρῆμα Ἁρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων ἐκ τῶν ξυνειδότων σφίσιν Ἱππίᾳ μεμηνῦσθαι, τοῦ μὲν ἀπέσχοντο ὡς προειδότος, βουλόμενοι δὲ πρὶν ξυλληφθῆναι δράσαντές τι καὶ κινδυνεῦσαι, τῷ Ἱππάρχῳ περιτυχόντες περὶ τὸ Λεωκόριον καλούμενον τὴν Παναθηναϊκὴν πομ-
3 πὴν διακοσμοῦντι ἀπέκτειναν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔτι καὶ νῦν ὄντα καὶ οὐ χρόνῳ ἀμνηστούμενα καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες οὐκ ὀρθῶς οἴονται, ὥσπερ τούς

ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. H. e. die caedis constituta. Cum his arcte iungenda proxima καὶ παραχρῆμα, idque in ipsa re, cum rem ipsam perpetraturi erant. De ἐκ cf. adn. III 69, 1. — ὡς προειδότος, quod eum rem antea compertam habere putabant. Cf. adn. 2, 6. — βουλόμενοι . . . καὶ κινδυνεῦσαι, nolentes, antequam comprehenderentur (id quod futurum esse exspectabant fugam desperantes), periculum (ne comprehenderentur) subire nisi perpetrato aliquo facinore. Cf. III 53, 3 εἰπόντας τι κινδυνεύειν ibique adn. Nota est Pindari sententia ἐπεὶ ῥέζοντά τι καὶ παθεῖν ἔοικε. Nostra interpretatione concidit Cobeti suspicio, qui l. l. πρὶν ξυλληφθῆναι tanquam ex VI 57, 2 huc illatum delere voluit. Neque quicquam quod ad defendendam hanc opinionem valeat idem pertinaciter eam defendens in Mnemos. nov. ser. VIII p. 72 affert. — Λεωκόριον. Monumentum putatur fuisse filiarum Leo pro salute patriae olim mactatarum, situm in Ceramico interiore. Cf. schol. Suid. s. v. (etsi aliter iudicat Lob. Pathol. elem. p. 550) ac de situ eius VI 57, 3 ibique adn. Tum ad ἀπέκτειναν simul audi αὐτόν. Cf. adn. VI 76, 3.

§ 3. τούς τε Λακεδαιμονίων βασιλέας κ. τ. λ. In re Thucydides, ut c. 4, ubi vid. adn., II 8, 3 et aliquotiens (cf. Creuzer. Herod. et Thuc. p. 4 sqq. 18 sqq.), dissentit ab Herodoto VI 57 τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ τὴν ἑαυτῶν, quem dissensum variis modis componere studuerunt homines docti, velut Tittm. Respubl. Gr. p. 121. Huellm. Ius publ. antiqu. p. 196 sq. Muell. Dor. II p. 102. Cf. etiam Herm. Antiqu. I § 24, 6. Sed si accurate Herodoti verba interpretamur, revera ille dissensus exsistit. Cum enim τρίτην τὴν ἑαυτῶν τιθεμένους ita tantum intellegi possint ut illi senes pro se quisque tertium calculum posuerint (coniuncti enim unum calculum certe non posuerunt), sequitur pro regibus binos quemque posuisse. Aut igitur Herodotus magna dicendi neglegentia usus est aut vera est Thucydidis verborum eius interpretatio. Herodoti tamen, quem hic tecte reprehendi etiam schol. putat, scripta nota fuisse Thucydidi negat Dahlmann. Quaestion. histor. I p. 95 sqq. et II p. 118 sqq. Sed contra hunc disputat Salomon de Thuc. et Herod. quaest. hist. p. 14 sqq. et de eadem re cf. adn. 13, 2. Etiam sermonis illius ab hoc imitatione expressi exempla complura inveniuntur. Cf. adn. 23, 1. III 17, 3. VI

τε Λακεδαιμονίων βασιλέας μὴ μιᾷ ψήφῳ προστίθεσθαι ἑκάτερον, ἀλλὰ δυοῖν, καὶ τὸν Πιτανάτην λόχον αὐτοῖς εἶναι, ὃς οὐδ' ἐγένετο πώποτε. οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας καὶ ἐπὶ τὰ ἑτοῖμα μᾶλλον τρέπονται.

21. *Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων τεκμηρίων ὅμως* 1
τοιαῦτα ἄν τις νομίζων μάλιστα ἃ διῆλθον οὐχ ἁμαρτάνοι, καὶ οὔτε ὡς ποιηταὶ ὑμνήκασι περὶ αὐτῶν ἐπὶ τὸ μεῖζον κοσμοῦντες μᾶλλον πιστεύων, οὔτε ὡς λογογράφοι ξυνέθεσαν ἐπὶ τὸ προσαγω-

3, 3. — *μιᾷ ψήφῳ προστίθεσθαι*, proprie se adiungere sive accedere (vel, si mavis, suum suffragium addere) uno suffragio, i. e. suffragari uno suffragio. Cf. VI 50, 1 et ut pro *προστιθέναι ἑαυτόν* illud poni posse tibi persuadeas praeter alia VIII 48, 4. 87, 4. Schoem. ad Plut. Ag. 12, 2 (vicissim de ellipsi *ψῆφον* interpr. Soph. Phil. 1448). Significari simul his reges non primos suffragia tulisse adnotat Schoem. Antiqu. Gr. I p. 246. — *Πιτανάτην λόχον . . . πώποτε*. Rursus discrepat ab Herod. IX 53. Cf. ibi Baehr. et Stein. Mans. Spart. I 2 p. 126. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 373. Muell. Dor. II p. 50. Salom. p. 30 sqq. (qui publice hoc nomine Lacedaemonios uti non consuevisse suspicatur). De lochis Lacedaemoniorum universis vid. adn. IV 8, 9. V 68, 3. — *ἀταλαίπωρος*, non operosa, indiligens, ut vulgi indiligentiam veri commemorat Tac. Hist. IV 49. — *τὰ ἑτοῖμα*, ea quae in promptu sunt.

Cap. 21. § 1. *Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων ὅμως*. Supra 20, 1 Thucydides dixit *τὰ μὲν οὖν παλαιὰ τοιαῦτα ηὗρον, χαλεπὰ ὄντα . . . πιστεῦσαι*. Iam postquam causas *τοῦ χαλεπὰ εἶναι . . . πιστεῦσαι* attulit, redit ad superiora, et *ὅμως* valet *εἰ καὶ τὰ παλαιὰ χαλεπά ἐστι . . . πιστεῦσαι*. — *τοιαῦτα . . . διῆλθον*, si quis res quas enarravi tales potissimum esse putet (quales supra ostendi). Cum *ἂν ἁμαρτάνοι* autem non tantum *νομίζων*, sed etiam *πιστεύων* et *ἡγησάμενος* cohaerent. De collocatione particulae *ἄν* vid. adn. 11, 2, de vv. *ἐπὶ τὸ μεῖζον κοσμεῖν* 10, 3. — *οὔτε ὡς ποιηταὶ ὑμνήκασι . . . μᾶλλον πιστεύων*, neque quomodo poëtae cecinerunt . . . magis fidem habens. Cf. Hom. Il. II 139 *ὡς ἂν ἐγὼν εἴπω πειθώμεθα πάντες*, XVI 83 *πείθεο δ' ὥς τοι ἐγὼ μύθου τέλος ἐν φρεσὶ θείω*. — *λογογράφοι* sunt ii qui *λόγους* componunt, i. e. prosa oratione scribunt, et hic opponuntur poëtis *ἔπη* componentibus. Hoc igitur nomine ea de causa Th. priores rerum scriptores appellavit quod prosa oratione usi sunt. Iidem *λογοποιοί* vocantur ab Arr. Exped. Al. V 6, 5. Cf. Creuzeri Ars histor. Gr. p. 178 sqq. Nitzsch. in Stud. philol. Kilon. p. 444. Dahlmann. Herod. p. 108 sqq. Ulric. Historic. antiqu. p. 24 sqq., ut eos omittamus qui de litterarum Graecarum historia universa scripserunt. — *ἐπὶ τὸ προσαγωγότερον τῇ ἀκροάσει*, magis aures ut delinirent. Similiter *ἐπαγωγός* IV

γότερον τῇ ἀκροάσει ἢ ἀληθέστερον, ὄντα ἀνεξ-
έλεγκτα καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ χρόνου [αὐτῶν] ἀπί-
στως ἐπὶ τὸ μυθῶδες ἐκνενικηκότα, ηὑρῆσθαι δὲ
ἡγησάμενος ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων σημείων ὡς
2 *παλαιὰ εἶναι ἀποχρώντως. καὶ ὁ πόλεμος οὗτος,*
καίπερ τῶν ἀνθρώπων ἐν ᾧ μὲν ἂν πολεμῶσι
τὸν παρόντα αἰεὶ μέγιστον κρινόντων, παυσαμένων
δὲ τὰ ἀρχαῖα μᾶλλον θαυμαζόντων, ἀπ' αὐτῶν
τῶν ἔργων σκοποῦσι δηλώσει ὅμως μείζων γεγε-
νημένος αὐτῶν.
1 22. *Καὶ ὅσα μὲν λόγῳ εἶπον ἕκαστοι ἢ μέλ-*

88, 1. VI 8, 2; *προσαγωγός* etiam Luci. Dial. de or. 20, 11. *Ἐπὶ τὸ προσαγωγότερον* cum *ἐπὶ τὸ βέλτιον*, de quibus dictum est ad 6, 3, comparat Stallb. ad Plat. Gorg. p. 513 b. Praeterea cf. Matth. Gr. § 456. — *τῇ ἀκροάσει.* Solebant enim tales libri apud Graecos recitari potius quam legi, ut etiam Herodotus partes historiae suae publice recitasse dicitur. — *ὄντα ἀνεξέλεγκτα*, quae demonstrari argumentis nequeunt. Cf. IV 126, 5 et Stallb. ad Plat. Apol. 33 c. Pendent autem haec ex *ξυνέθεσαν.* — *τὰ πολλά* appositio partitiva est ad *ἃ διῆλθον* referenda. Ex constanti autem huius appositionis usu dici nequit *ἃ διῆλθον τὰ πολλὰ αὐτῶν ὑπὸ χρόνου . . . ἐκνενικηκότα*, sed *αὐτῶν* omittendum est. Cf. 18, 1. III 32, 1. IV 52, 1. V 72, 4. 96. VII 88, 4. Praeterea male post *χρόνου* id collocatum esse monet Herw. Certe ambiguitatem ibi habet. — *ἀπίστως* est ita ut nulla fides iis haberi debeat. Cf. Krueg. Gr. § 66, 1 adn. 9. — *ἐπὶ τὸ μυθῶδες ἐκνενικηκότα*, propr. in fabulositatem evaluerunt, i. e. in fabulas abierunt. De *ἐκνικᾶν* vid. adn. 3, 2. — *ὡς παλαιὰ εἶναι.* Cf. Matth. Gr. § 545, 3. Krueg. Gr. § 55, 1 adn. 1. Lob. ad Phryn. p. 275. Explicationem quidem ibi propositam consuetudini sermonis non satis consentaneam esse docuit Camp. p. 19 sq. Sed quam ipse Haasii interpretationem secutus excogitavit, ut verba sic coniungerentur: *ἡγησάμενος εἶναι ἀποχρώντως ηὑρῆσθαι ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων σημείων ὡς παλαιά*, ea nobis ferri posse non videtur. Nam et collocatio verborum repugnat et *ἀποχρώντως εἶναι* pro *ἀποχρῆν* sive *ἅλις εἶναι* Graece dici posse non arbitramur, cum nec *ἀποχρώντως*, ut *ἅλις*, sit adverbium primigenium nec *εἶναι* eandem vim habeat atque in exemplo a Campio comparato IV 10, 3, ubi cf. adn.

§ 2. *ἐν ᾧ*, quando. Cf. 37, 4. 42, 2. IV 17, 2. VIII 29, 4. — *τὸν παρόντα*, scil. *πόλεμον*, et paulo post ad *παυσαμένων* simul audi *τοῦ πολεμεῖν.* — *ἀπ' αὐτῶν.* De *ἀπό* cf. adn. 10, 2. — *δηλώσει . . . γεγενημένος.* Cf. Matth. Gr. § 549, 5. Krueg. Gr. § 56, 7 adn. 5.

Cap. 22. § 1. *λόγῳ εἶπον.* Cf. VII 69, 2 *λόγῳ οὔπω ἱκανὰ εἰρῆσθαι*, II 46. Lob. ad Soph. Ai. 310. Born. ad Xen. Cyr. I 6, 40. Matth. Gr. § 636, 1 p. 1541. Respondent his § 2 verba *τὰ δ' ἔργα τῶν πραχθέντων.* Et Lobeckius Paral. Gr. Gr. II p.

λοντες πολεμήσειν ἢ ἐν αὐτῷ ἤδη ὄντες, χαλεπὸν τὴν ἀκρίβειαν αὐτὴν τῶν λεχθέντων διαμνημονεῦσαι ἦν ἐμοί τε ὧν αὐτὸς ἤκουσα καὶ τοῖς ἄλλοθέν ποθεν ἐμοὶ ἀπαγγέλλουσιν· ὡς δ' ἂν ἐδόκουν ἐμοὶ ἕκαστοι περὶ τῶν αἰεὶ παρόντων τὰ δέοντα μάλιστ' εἰπεῖν, ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων, οὕτως εἴρηται. τὰ δ' ἔργα τῶν πραχθέντων ἐν τῷ πο- 2

525 sq., si verbo quod aut praecederet aut sequeretur nomen additum esset necessarium, aequabilitatis membrorum causa Graecos verbo quod nullo additamento egeret adiunxisse nomen affine docuit. Attamen **πραχθέντων** ut mox indicabitur, hic suam quoque vim habet. Singularem *λόγῳ* Krueger interpretatur *durch Rede (als Redner)*. — **ἐν αὐτῷ**, i. e. **τῷ πολεμεῖν** s. **τῷ πολέμῳ**. **Εἶναι ἔν τινι** saepe esse versari in re satis constat. — **χαλεπὸν ... ἦν**. Protasi magis consentanea haec orationis conformatio videatur: *τούτων τῶν λεχθέντων τὴν ἀκρίβειαν αὐτὴν διαμνημονεῦσαι χαλεπὸν ἦν*. Sed simile exemplum legitur IV 126, 4, ubi cf. adn., et alibi quoque apodoses relativarum enuntiationum ita conformantur ut si pro relativis *εἰ* cum demonstrativis aut infinitis pronominibus praecesserit. Cf. 70, 7. IV 92, 2. Saepe id fit post *ὃς ἄν*. Cf. adn. II 44, 1 et Krueg. Gr. § 51, 13 adn. 12. — **τὴν ἀκρίβειαν αὐτὴν ... διαμνημονεῦσαι**, ipsa dictorum verba accurate servata *(den genauen Wortlaut des Gesprochenen)* in memoriam revocare (aor. incoh.). Opponitur infra *ἡ ξύμπασα γνώμη τῶν ἀληθῶς λεχθέντων*. — **ὡς δ' ἂν ἐδόκουν κ. τ. λ.**, ut autem (i. e. eo autem modo quo si dixissent s. quem si in dicendo secuti essent) mihi videbantur maxime consentanea dicturi fuisse. *Ἂν* ad infinitivum referendum est, a quo non raro multum distat. Cf. II 83, 3. 89, 5. III 42, 2. 89, 5. — **ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης**, retinenti (cf. 140, 1. VIII 81, 1) quam maxime (vel accedenti quam proxime ad) summam sententiam vel universum argumentum. De universo tantum consilio quod dicentes secuti sint cogitare nos vetat oppositum *τὴν ἀκρίβειαν αὐτὴν τῶν λεχθέντων*. — **εἴρηται** de orationum tanquam perfectarum (cf. II 46, 1) habitu dicitur, similiter atque *γέγραφε* V 26, 1. Totus autem hic locus memorabilis est, quia quae de Thucydidis orationibus iudicanda sint nos docet. Is igitur noluit orationes, ut ab aliis rerum scriptoribus factum est, prorsus confingere, sed cum verba ipsa oratorum reddere neque posset neque vellet, veritatis certe quantum fieri poterat studiosus fuit, id secutus ut summas orationum vere habitarum sententias ita accurate exprimeret ut perfectiore quadam dicendi forma ac specie eas explicaret. Itaque in iis amplificandis et exornandis suis non modo verbis, sed etiam cogitationibus usus est. Quales autem fere fuerint summae illae sententiae quas ita Th. reddidit cum cernere liceat ex orationum argumentis obliquo sermone ab eo traditis, tum quomodo eas explicatis orationibus amplificaverit et exorna-

λέμῳ οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος
ἠξίωσα γράφειν οὐδ' ὡς ἐμοὶ ἐδόκει, ἀλλ' οἷς τε
αὐτὸς παρῆν καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ὅσον δυνατὸν
3 ἀκριβείᾳ περὶ ἑκάστου ἐπεξελθών. ἐπιπόνως δὲ

Cap. 22. § 2. *δοκεῖ* It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Ven. A. G. H., quod reliquis temporibus minus convenit.

verit ex 72, 1. IV 114, 3 optime cognoscitur. Illic enim ipsa *ἡ σύμπασα γνώμη* orationis inde a c. 73 insequentis significatur; hic postquam Brasidam eadem fere Toronaeis dixisse narratum est atque antea Acanthiis, argumentum eorum quae Toronaeis dixerit additur, ita ut idem fere sit argumentum orationis Acanthiorum quam IV 85—88 legimus. Cf. Rosch. Vit. Th. 154 sqq. Vischeri Script. min. I p. 415 sqq. Popp. in Comment. de Hist. Thuc. p. 29.

§ 2. *τὰ δ' ἔργα τῶν πραχθέντων.* Etiam orationes cum ad res agendas pertinerent, rerum actarum quodammodo partes erant. Itaque non solum concinnitatis causa haec Th. scripsit, de qua cf. ad *λόγῳ εἶπον* § 1 adnotata. Parum recte Krueg. Stud. hist. II p. 215 *τὰ ἔργα* res bellicas vult esse, cum *τὰ πραχθέντα* etiam alia inter bellum gesta complectantur. Nam orationibus omnes res gestae opponuntur. — *οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος*, ex quovis homine mihi obvio. — *ἠξίωσα*, animum induxi. Cf. 132, 5. II 11, 8. De aoristo cf. ad *ξυνέγραψε* 1, 1 adnotata. — *οἷς τε . . . ἐπεξελθών*, res scribere animum induxi et quibus ipse adfueram et ab aliis quantum fieri poterat (cf. VI 22) cum accuratione (cf. VII 87, 4) de quaque percontatus. Duo membra inaequaliter conformata sunt. Ab altero enim ita procedit oratio quasi praecesserit *αὐτός τε παρών,* de qua varietate cf. adn. VI 18, 1. Inverso autem ordine inter se respondent *ὡς ἐμοὶ δοκεῖ*: *οἷς τε αὐτὸς παρῆν, ἐκ τοῦ παρατυχόντος*: *παρὰ τῶν ἄλλων . . . ἀκριβείᾳ . . . ἐπεξελθών.* Verbum *ἐπεξέρχεσθαι*, quod III 67, 1, ut saepius apud alios scriptores (cf. Plat. Tim. 38d. Parm. 128d. Phil. 23b. 24e. 66d. Gorg. 492d. de Rep. 366e), exponere explicare valet, hic exquirendi (Schol. *ἐρευνῶν*) vim habet. Quae quomodo ex propria persequendi notione oriri potuerit ostendunt Herod. VII 166 *τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζήμενον* et Soph. fragm. 659 (Dind.) *οὐδ' εἰ πάντ' ἐπεξέλθοις σκοπῶν.* Cum *παρά* praep. similiter iungitur atque apud Dem. VIII 75 *τὰ μὲν ἔργα παρ' ὑμῶν αὐτῶν ζητεῖτε* legimus. Ita nobis hic locus recte explicari videtur. Nam non multum valent quae Class. opponit. Neque enim articulus ante *ἄλλων* suspectus est, si interpretamur *παρὰ τῶν ἄλλων παρ' ὧν ἐπυνθανόμην*, praesertim cum etiam supra denotati sint *οἱ ἄλλοι* verbis *τοῖς ἄλλοθέν ποθεν ἐμοὶ ἀπαγγέλλουσιν*, et rebus quibus ipse Th. adfuit oppositae sunt quas quoque loco ab aliis percontatus est, cum *ἕκαστος*, ut Latinorum quisque, saepissime non de omni re in universum, sed de omni re ad id de quo sermo est, velut hic ad aliorum percontationem, pertinenti dicatur. Itaque supersedemus et Ullrichii coniectura *τὰ παρὰ τῶν ἄλλων* (Symb. ad expl. Th. p. 128), quae insuper ideo displicet quod accusativo *τὰ παρὰ τῶν ἄλλων* appositio

ηὑρίσκετο, διότι οἱ παρόντες τοῖς ἔργοις ἑκάστοις οὐ ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον, ἀλλ' ὡς ἑκατέρων τις εὐνοίας ἢ μνήμης ἔχοι. καὶ ἐς μὲν ἀκρόα- 4 σιν ἴσως τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν ἀτερπέστερον φανεῖται· ὅσοι δὲ βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφὲς σκοπεῖν καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις κατὰ τὸ ἀνθρώπειον τοιούτων καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι, ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ ἀρκούντως ἕξει. κτῆμά τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν ξύγκειται.

§ 3. ἑκατέρῳ It. Val. Aug. M. Cass. Ven. A. E. G. Dativum forsitan comparatis verbis VII 57, 1 tueare, sed singularis de alterutra parte vel civitate ferri non potest. De genet. vid. adn.

distributiva diversae formae adiungitur (legitimum enim est dicere τὰ παρὰ τῶν ἄλλων ... ἕκαστον ἐπεξελθών), et Linwoodii (Annal. phil. a. 1862 p. 197) a Class. accepta περὶ τῶν ἄλλων, quae et ipsa insoliti aliquid habet; nam praepositionem in appositione partitiva vel distributiva ita iteratam nusquam invenimus. Cf. adn. 6, 5.

§ 3. **ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον.** Similiter iterato ὁ αὐτός III 56, 7. VI 38, 5. Polyb. III 32. — **ὡς ἑκατέρων τις εὐνοίας ἢ μνήμης ἔχοι**, ut quis in alterutros amore propensior erat aut reminiscebatur. De genetivis εὐνοίας et μνήμης vid. Matth. Gr. § 337, 1. Krueg. Gr. § 47, 10 adn. 5, de genetivo ἑκατέρων VII 57, 10. Matth. Gr. § 367. Krueg. Gr. § 47, 7 adn. 5.

§ 4. **τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν**, scil. τῶν ὑπ' ἐμοῦ γραφέντων. — **ὅσοι δὲ βουλήσονται... ἀρκούντως ἕξει.** Hic locus, in quo expediendo, cum verborum structuram parum intellegerent, multum laboraverunt, facillime explicatur, si hoc modo vertimus: quicunque autem volent et rerum factarum certam cognitionem habere et earum quae aliquando postea (cf. adn. V 36, 1), ut sunt res humanae, tales atque similes futurae sunt, eos utilia ea (i. e. hanc historiam, ut antea αὐτῶν in verbis τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν) existimare sufficiet. Ante ὠφέλιμα igitur τούτους cogitandum est. Temere spreta hac interpretatione Krueg. ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ uncis inclusit. — **τοιούτων καὶ παραπλησίων.** Eaedem voces particula καί copulatae sunt 143, 3 et particulis τὲ καί VII 78, 1, similes I 140, 1. V 74, 1. VII 42, 2. Nec dissimilia Latina haec atque talia et alia, de quibus cf. Walch. ad Tac. Agric. 12 et Kritz. ad Sal. Cat. 14, 4. Etiam post numeralia καί sic poni videbimus 82, 2. — **κτῆμά τε ἐς αἰεὶ ... ξύγκειται.** Illustris sententia a Lucian. de hist. scrib. c. 42. Plin. Ep. V 8, 11 aliis repetita. In ea κτῆμα ἐς αἰεί est possessio perpetua, res in perpetuum utilis hanc historiam legentibus. Ἀγώνισμα, quo vocabulo Duk. ad VII 86 non solum certamen, sed etiam praemium victoriae et omnia studia et facinora quae gloria consequeretur

1 23. *Τῶν δὲ πρότερον ἔργων μέγιστον ἐπράχθη τὸ Μηδικόν, καὶ τοῦτο ὅμως δυοῖν ναυμαχίαιν*

significari demonstravit, hic non tam certamen ludicrum et commissionem, quibus verbis interpretati erant Steph. et Casaub., quam opus quod *ἐπιδείξεως* causa certamen init, spectaculum (Prunkstück. Cf. *ἀγωνίσαιτ' ἄν* III 38, 2) esse docuit Goell. Sed commissionis quoque voci hanc notionem subiecit Suet. Calig. c. 53. Lucianus l. d. (ubi vid. Fr. Hermann p. 257 sq.) et schol. in ea voce respicere Thucydidem putaverunt ad certamina Graecorum musica ac poëtica, in quibus paulo ante Herodotus, qui hic tecte carpatur, cum historiam suam recitasset, ingenti omnium plausu exceptus fuerit. Sane utcunque de Herodoti illa recitatione existimatur, respicere hic ad tales operum historicorum recitationes Th. admodum probabile est. *Ξύγκειται* (*αὐτά, τὰ ὑπ' ἐμοῦ γραφέντα*) valet composita est haec historia. Particula *τε* in sententia superiora comprehendenti et concludenti posita est, ut saepius in locutionibus *ἁπλῶς τέ* (III 38, 7. 45, 7. 82, 5), *τό τε ξύμπαν* (IV 64, 3. VI 37, 2), *ξυνελών τε* (II 41, 1). Apte ad totam sententiam Krueg. confert Pol. III 31, 12 *ἀγώνισμα μέν, μάθημα δὲ οὐ γίγνεται, καὶ παραυτίκα μὲν τέρπει, πρὸς δὲ τὸ μέλλον οὐδὲν ὠφελεῖ τὸ παράπαν*, ad *ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν* Class. II 11, 7 *ἐν τῷ παραυτίκα ὁρᾶν*. Maxime vituperandus est Herw. quod *ἀκούειν* del., quia non legeretur in cod. Flor. Dionysii Hal. hunc locum de Comp. verb. p. 165 afferentis; praeterea non lectum esse videri a Polybio l. l. Plinio l. l. Quintiliano X 1, 31. Nam ex his tale quid omnino cognosci nequit, Dionysii autem cod. Flor. cur pluris faciamus quam ipsius Th. codices omnes? Deinde maximi ponderis hic est *ἀκούειν* respiciens ad *ἀκρόασιν* paulo antea et 21, 1 in eadem re memoratam. Nam contra atque logographi fecerunt se ait historiam composuisse non ad brevem aurium oblectationem, sed ad perpetuam utilitatem ex rerum cognitione percipiendam.

Cap. **23.** § 1. *Τῶν δὲ πρότερον ἔργων κ. τ. λ.* Haec verba non ad proxime praegressa, sed ad 21, 2 applicantur. Significantur enim res hoc bello, de cuius magnitudine 21, 2 sermo fuit, priores. Hic autem rerum contextus interposito c. 22 prorsus interrumpitur. Quare suo iure Krueg. hoc caput minus suo loco positum esse iudicat. Videtur igitur Th. postea id addidisse, sed, cum huic parti extremam manum non imposuisset, omisisse rerum conexum in init. c. 23 solutum restituere. — *τὸ Μηδικόν.* Hoc bellum Troiano maius fuisse, ut Thucydides Peloponnesiacum utroque, demonstrare studuit Herodot. VII 20. — *δυοῖν ναυμαχίαιν καὶ πεζομαχίαιν*] *ναυμαχίαι δύο ἐν Ἀρτεμισίῳ, ἐν Σαλαμῖνι· πεζομαχίαι δύο ἐν Πύλαις, ἐν Πλαταιαῖς.* Schol. Cum plures his pugnae bello Persico altero pugnatae sint, quaeritur quae sint illae binae. Alii igitur navales pugnas ad Salamina et ad Eurymedontem, terrestres ad Plataeas et ad Mycalen factas intellegi malunt, Krueger autem ad Mycalen commissam bis numerat. Cohaerent haec cum quaestione de vi verborum *κρίσιν ἔσχε*, quae cum valeant in his proeliis fortunam belli disceptasse seu de summa rei decretum esse, etsi bellum nondum sit finitum, de pugna ad Eurymedontem pugnata certe non videtur cogitari posse; nam et

καὶ πεζομαχίαιν ταχεῖαν τὴν κρίσιν ἔσχεν. τούτου δὲ τοῦ πολέμου μῆκός τε μέγα προύβη, παθήματά τε ξυνηνέχθη γενέσθαι ἐν αὐτῷ τῇ Ἑλλάδι οἷα οὐχ ἕτερα ἐν ἴσῳ χρόνῳ. οὔτε γὰρ πόλεις τοσαίδε 2 *ληφθεῖσαι ἠρημώθησαν, αἱ μὲν ὑπὸ βαρβάρων, αἱ δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀντιπολεμούντων (εἰσὶ δὲ αἳ καὶ οἰκήτορας μετέβαλον ἁλισκόμεναι), οὔτε φυγαὶ τοσαίδε ἀνθρώπων καὶ φόνος, ὁ μὲν κατ' αὐτὸν τὸν πόλεμον, ὁ δὲ διὰ τὸ στασιάζειν. τά τε πρό-* 3 *τερον ἀκοῇ μὲν λεγόμενα, ἔργῳ δὲ σπανιώτερον βεβαιούμενα οὐκ ἄπιστα κατέστη, σεισμῶν τε πέρι, οἳ ἐπὶ πλεῖστον ἅμα μέρος γῆς καὶ ἰσχυρότατοι οἱ αὐτοὶ ἐπέσχον, ἡλίου τε ἐκλείψεις, αἳ πυκνότεραι*

prior atque maioris momenti fuit quae apud Mycalen facta est et apud Eurymedontem *πεζομαχίαν καὶ ναυμαχίαν* fuisse ipse Thucydides narrat 100, 1. Schol. interpretationem confirmat Plut. de Herod. malign. 43, qui easdem quattuor huius belli pugnas nominat. — *τούτου ... προύβη*, huius autem belli magnitudo longe processit, Port. Cf. Ios. B. I. VII 6, 5 *χρόνος οὐκ ὀλίγος τῇ μάχῃ προύβη.* — *ξυνηνέχθη γενέσθαι* = *ξυνέβη* (cf. 1, 2) *γενέσθαι.* Sic Herod. VI 23. 117. VII 4. 117. VIII 88 et aliquotiens Procop.

§ 2. *ἠρημώθησαν.* Simul audi *πρότερον ἐν ἴσῳ χρόνῳ.* — *ὑπὸ βαρβάρων.* Ut Mycalessus (VII 29. Cf. Paus. IX 19). Colophonis (III 34) memores nos esse mavult Ullr. l. d. p. 113 sq. — *ὑπὸ σφῶν αὐτῶν.* Ut Plataeae (III 68), Thyrea (IV 57). Plura vide apud Ullr. p. 120. — *οἰκήτορας μετέβαλον.* Audi *ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ.* Spectant haec ad Potidaeam (II 70), Aeginam (II 27), Scionen (V 32), Thyream (IV 57), Sollium (II 30), Anactorium (IV 49), Delum (V 1), Melum (V 116). Cf. Ullr. — *ἁλισκόμεναι.* Cf. Krueg. Gr. § 53, 1 adn 3. — *οὔτε φυγαὶ . . . καὶ φόνος.* Haec, ne *οὔτε* pro *καί* exspectetur, arte iungenda, ut si patrio sermone dixeris *noch so viele Verbannungen und Metzeleien.* Similiter apud Latinos post neque non solum aut et ve, sed etiam que poni demonstravit Wellauer in Additam. ad Vechner. Hellenolex. p. 23 sqq. Et apud Graecos hunc usum latius quam docuit Matth. Gr. § 609 B γ patere ex hoc exemplo Thucydideo liquet. Deest autem *ἐγένοντο* vel ex sqq. repetendum *κατέστησαν.* Deinde *πόλεμος*, quia adiectum est *αὐτός* et contrarium *τὸ στασιάζειν*, pugnas belli significat. — *διὰ τὸ στασιάζειν.* Ut Corcyrae (III 69 sqq. 81 sq. IV 48), Megaris (IV 74), Sami (VIII 21), alibi.

§ 3. *σεισμῶν.* Vid. II 8, 3. III 87, 4. 89, 1. IV 52, 1. V 45, 4. 50, 5. VI 95, 1. VIII 6, 5. 41, 2. — *μέρος* non male quidem omitteretur; sed cf. adn. IV 18, 4 et super *ἐπὶ πλεῖστον καὶ ἰσχυρότατοι* Krueg. Gr. § 59, 2, 3. — *ἐπέσχον*, obtinuerunt. Cf. Dion. Cass. LXVIII 25, 5 *ἐπὶ πλείους ἡμέρας ὁ σεισμὸς ἐπεῖχε*, Polyb. V 5, 6 *τῶν ἐτη-*

παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα ξυνέβησαν, αὐχμοί τε ἔστι παρ' οἷς μεγάλοι καὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ λιμοὶ καὶ ἡ οὐχ ἥκιστα βλάψασα καὶ μέρος τι φθείρασα ἡ λοιμώδης νόσος. ταῦτα γὰρ πάντα μετὰ τοῦδε τοῦ πολέμου ἅμα ξυνεπέθετο.
4 *ἤρξαντο δὲ αὐτοῦ Ἀθηναῖοι καὶ Πελοποννήσιοι*

σίων ἐπεχόντων, Tac. Germ. 22 plurimum hiems occupat et *κατέχειν* III 89, 2 deque hoc adn. I 10, 1. — Cum haec scriberet Th. nondum cognovisse vehementissimum illum terrae motum quo sola Cos insula a. 412 conquassata esset (VIII 41, 2) suspicatus est Steup. in Quaest. Thuc. p. 12; neque enim de maximis iisdemque per maximam terrae partem diffusis terrae motibus Th. locuturum fuisse. Sed hoc loco de rebus singularibus et quae rarissime acciderint sermo est, cuius generis in Graecia non erant terrae motus exiguis finibus contenti (cf. 101, 2), qualis is est qui tum in Coo insula exstitit. Itaque hic Th. de iis potissimum cogitavit quos III 87, 4. 89 commemoravit non solum vehementissimis, sed etiam latius effusis.— *ἡλίου τε ἐκλείψεις.* Mutata est oratio et simul audiuntur *οὐκ ἄπιστοι κατέστησαν.* In proximis autem incisis magis solum *κατέστησαν* (i. e. *ἐγένοντο*) cogitandum, certe in extremis. De re cf. II 28. IV 52, 1. Ullr. l. d. p. 178 sqq. Mirati sunt quod non item lunae defectus inter belli terrores Th. commemoravisset, praesertim cum Atheniensibus a Syracusis abire parantibus mora maxime fatalis ipsa luna deficiente interposita esset (VII 50, 4), atque inde hanc particulam ante bellum Siciliense conscriptam esse suspicati sunt. Sed cum propter insolitam frequentiam Th. potissimum solis defectuum mentionem fecerit, lunae quidem defectus per belli tempus non fuisse frequentiores pro numero eorum qui antea exstitisse memorabantur hoc silentio ostenditur. Fuerant autem etiam bello decennali quattuor, quorum non minus meminisse debebat, si omnino hic eos afferendi causa fuisset. Cf. Ullr. l. l. p. 181. Commemorantur autem hic solis defectus minus propterea quod Thuc. eos in malis habuerit quam ut doceatur belli Pelop. tempus etiam ob ostenta in coelo et rerum natura monstrata memorabile fuisse (cf. II 28), nisi forte populi iudicium hic iusto maiorem vim ad animum Thucydidis habuisse dicere malimus. Vid. Rosch. l. d. p. 222. — *πυκνότεραι.* Cf. VIII 97, 2 *ἐγίγνοντο . . . πυκναὶ ἐκκλησίαι* et VII 44, 4. — *παρὰ τὰ . . . μνημονευόμενα.* Cf. Matth. Gr. § 455 adn. 3a. — *αὐχμοί.* „*Αὐχμούς* ubi memoret et *λιμούς* inde ortos non memini me legere. Seorsum quidem et aestus Atheniensibus noxios attingit II 52. VII 87 et famem obsessis Potidaeatis II 70, Plataeensibus III 52. [Chiis VIII 55.]" Haack. *Αὐχμοί* tamen non sunt aestus, sed siccitates. Cf. Heysch. — *ἡ . . . βλάψασα . . . ἡ λοιμώδης νόσος.* De articulo iterato cf. 126, 4. VII 54. VIII 90, 4. Matth. Gr. § 277a et § 279. Kuehn. Gr. max. § 464, 7. Verba *μέρος τι* valent magnam partem. Cf. adn. IV 30, 3. De pestilentia vid. II 48 sqq. et III 87. — *μετὰ . . . ἅμα ξυνεπέθετο.* Aut *ἅμα* aut *ξύν* poterat abesse; sed similia redundantiae verborum exempla satis frequentia sunt. Cf. adn. § 5. 122, 4. 133.

λύσαντες τὰς τριακοντούτεις σπονδὰς αἳ αὐτοῖς ἐγένοντο μετὰ Εὐβοίας ἅλωσιν. διότι δ' ἔλυσαν 5
τὰς αἰτίας προέγραψα πρῶτον καὶ τὰς διαφοράς, τοῦ μή τινα ζητῆσαί ποτε ἐξ ὅτου τοσοῦτος πόλεμος τοῖς Ἕλλησι κατέστη. τὴν μὲν γὰρ ἀλη- 6

§ 4. **τὰς τριακοντούτεις σπονδάς.** Vid. 115, 1. — **μετὰ Εὐβοίας ἅλωσιν.** Vid. 114, 3 et de articulis omissis adn. 12, 3.

§ 5. **προέγραψα πρῶτον.** Similia sunt *προπέμψαντες πρότερον* 29, 1 (etsi ibi *πρό* loci, *πρότερον* temporis vim habere Krueg. docet), *πρότερον προύσκεπτο* VIII 66, 1, *ἔφθασαν προκαταλαβόντες* III 112, 1, *πρὶν ... προδιάγνωτε* I 78, 1, *πρὸ ... πρότερον* I 3, 1. Cf. Popp. ad Xen. Cyr. III 1, 19. De Latinis vid. Drak. ad Liv. XXI 20, 8. De aoristo cf. adn. ad 1, 1. *Αἰτίαι* et *διαφοραί* toto reliquo hoc libro continentur (vid. argum. Graec. p. 1 sq.), *ἀρχή* belli II 1. — **τοῦ μή ... ζητῆσαι.** Cf. adn. 4 extr.

§ 6. **τὴν μὲν γὰρ ἀληθεστάτην κ. τ. λ.** Thucydides causas belli ideo exponendas fuisse significat quia multiplices fuerint neque omnes palam declaratae sint; nam verissimam quidem causam esse auctam Atheniensium potestatem, sed palam alias esse dictitatas. Discernit igitur causas belli veras atque palam dictitatas. Hae, quas ansas fortuitas et occasiones magis quam causas praetextas esse ex 126, 1 apparet, duae sunt, bellum Corcyraeum et Potidaeae defectio, de quibus statim c. 24 sqq. explicatur. Causa vera hic tantum paucis verbis indicata c. 88 et sqq. demum plenius aperitur. Quae rerum dispositio frustra a Dion. Hal. p. 831 sqq. reprehenditur. Iam *αἰτία* et *πρόφασις* interdum quidem sic distinguuntur ut illa causa vera sit, haec simulata; sed hic utrumque nihil nisi causam significat et adiectis vocabulis definitur. Similiter *πρόφασις* et II 49, 2. III 13, 1. VI 6, 1 (ubi iterum *ἀληθ.* additum est) et apud alios scriptores legitur. Cf. Pflugk. ad Eur. Hec. 340 et Held. ad Plut. Timol. 20. Vicissim Latinos causam et causari interdum de ficta causa dicere constat, idemque fecit Thuc. V 53 et addito *εὐπρεπής* vel *εὐπροφάσιστος* VI 76, 3. 105, 2. Quod ad orationis compositionem attinet, quemadmodum Graeci dicunt *οἶδα ἐκεῖνον ὅτι τοῦτο ἐποίησε* et quemadmodum Thucydides scribere potuit *τὴν ... ἀλ. αἰτίαν τοὺς Ἀθηναίους ἡγοῦμαι ὅτι μεγάλοι γιγνόμενοι ... ἠνάγκασαν*, ita posito infinitivo forsitan videatur usus esse verbis *τὴν ... ἀλ. αἰτ. τοὺς Ἀθηναίους ἡγοῦμαι, μεγάλους γιγνομένους ... ἀναγκάσαι*, quorum sententia eadem sit atque usitatiorum *τὴν — ἀλ. αἰτίαν ἡγοῦμαι (εἶναι) τὸ τοὺς Ἀθην. μεγ.* Sed pro illo *ὅτι* = quod *(der Umstand dass)* infinitivus sine articulo substitui nequit. Impugnat etiam hanc explicationem Camp. p. 22 genus dicendi ex duobus conflatum ut Krueg. statuens; sed neuter rem idoneis exemplis comprobavit. Cf. adn. IV 18, 3. Arnoldus infinitivum interdum sine articulo legi ubi eum additum velis docet. Quod quanquam verum est, tamen per collocationem vocis *Ἀθηναίους* hic non videtur fieri posse neque usquam sic infin. eandem illam quam *ὅτι* vim habet (cf. adn. III 38, 1); praeterea haec ratio hic maximam habet obscuritatem, quod subiectum (*τοὺς Ἀθ. ... ἀναγκάσαι*) articulo careret, qui in praedicato

θεστάτην πρόφασιν, ἀφανεστάτην δὲ λόγῳ τοὺς Ἀθηναίους ἡγοῦμαι μεγάλους γιγνομένους καὶ φόβον παρέχοντας τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀναγκάσαι ἐς τὸ πολεμεῖν· αἱ δὲ ἐς τὸ φανερὸν λεγόμεναι αἰτίαι αἵδε ἦσαν ἑκατέρων ἀφ' ὧν λύσαντες τὰς σπονδὰς ἐς τὸν πόλεμον κατέστησαν.

1 24. Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι
τὸν Ἰόνιον κόλπον· προσοικοῦσι δ' αὐτὴν Ταυ-
2 λάντιοι βάρβαροι, Ἰλλυρικὸν ἔθνος. ταύτην ἀπῴ-
κισαν μὲν Κερκυραῖοι, οἰκιστὴς δ' ἐγένετο Φαλίος

(τὴν μὲν ἀληθεστάτην πρ. . . . λόγῳ) positus esset. Recte igitur Class. τὴν μὲν ἀλ. πρ. . . . λόγῳ pro appositione praedicativa accipere videtur (de articulo cf. Krueg. Gr. § 50, 4 adn. 14), ita ut sententia eadem sit ac si legeremus ἣ μὲν γὰρ ἀληθεστάτη ἦν πρόφασις, ἀφανεστάτη δὲ λόγῳ, τοὺς Ἀθ. κ. τ. λ. Cf. adn. VII 29, 5. — ἀναγκάσαι, scil. αὐτούς. Cf. adn. 20, 2. — De re cf. c. 88 et 118. — αἱ δ' ἐς τὸ φανερὸν λεγόμεναι αἰτίαι. Ἐς dicendi generibus λέγειν s. εἰπεῖν ἐς τὸ κοινόν IV 58, ἐς τοὺς πολλούς VIII 48, 2, similibus apud Matth. Gr. § 578c satis explicatur. Appianus tamen etiam participio tali non addito πρόφασις ἐς τὸ φανερὸν (γέγονε) scripsit Pun. VII 1. Cf. adn. 6, 5, et Krueg. Gr. § 43, 4 adn. 5. Paulo post ἀφ' ὧν interpretare propter quas. Cf. adn. 12, 2.

Cap. **24.** De historia belli inter Epidamnios, Corinthios, Corcyraeos gesti cf. Diod. XII 30 sqq.

§ 1. Ἐπίδαμνος] ἡ νῦν Δυρράχιον καλεῖται, ἥντινα παραγραμματίζοντες Δοράκιον (Durazzo) καλοῦσι. Schol. Cf. adn. 26, 5. — ἐν δεξιᾷ. Latini ad dextram (a dextra, dextra sine praep.) dicunt. Cf. II 19, 2. 98, 2. III 24, 1. 95, 1. — ἐσπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλπον. De dativo vid. Matth. Gr. § 388b. Krueg. Gr. § 48, 5 adn. 1, de Latinis Gron. ad Liv. I 8, 5. Fabr. ad Liv. XXI 38, 5, Simillima Liv. XXVI 26 sita Anticyra est laeva parte sinum Corinthium intrantibus. Cf. II 97, 1. IV 16, 6. Deinde malumus quidem ἐς τὸν Ἰ. κ.; nam praepositionem alibi usquequaque Thuc. addit; interponere tamen, etsi habet Pseudodemetr. 199 (Rhet. Gr. ed. Walz. IX p. 88), ausi non sumus. Cf. Procop., qui haec exscripsit II p. 37 Dind. et imitatur p. 62 ac I p. 309, Matth. Gr. § 426. Pflugk. ad Eur. Androm. 969. Ἰόνιος κόλπος est mare Adriaticum aut totum aut (cf. Strab. p. 123. Agath. II 1) pars eius in meridiem spectans, ut VI 13, 1; nomen Ἀδρίας enim apud Thuc. nusquam reperitur. Cf. Mannert Geogr. IX 1 p. 9 et Suid. ac Phot. in vv. Ἰόνιον πέλαγος. — προσοικοῦσι δ' αὐτὴν Ταυλάντιοι. Cf. Strab. p. 326. Muell. Maced. p. 44, et de accus., pro quo usitatior dativus, adn. 26, 5. Prisci. XVIII 27, 280. Matth. § 402b adn.

§ 2. ἀπῴκισαν] ἀποικίαν πέμψαντες ᾤκισαν. Schol. Id factum esse Ol. XXXVIII 1/2, 627 a. Chr. n., testatur Euseb. — Φαλίος Ἐρατοκλείδου. De articulo omisso vid. Matth. Gr. § 274 extr. Cf. II 67, 2. 99, 6.

Ἐρατοκλείδου, Κορίνθιος γένος, τῶν ἀφ' Ἡρακλέους, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον ἐκ τῆς μητροπόλεως κατακληθείς· ξυνῴκισαν δὲ καὶ τῶν Κορινθίων τινὲς καὶ τοῦ ἄλλου Δωρικοῦ γένους. προελθόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο [ἡ τῶν Ἐπι- 3
δαμνίων πόλις] μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος. στασιάσαντες δὲ ἐν ἀλλήλοις ἔτη πολλά, ὡς λέγεται, 4
ἀπὸ πολέμου τινὸς τῶν προσοίκων βαρβάρων ἐφθάρησαν καὶ τῆς δυνάμεως τῆς πολλῆς ἐστερήθησαν. τὰ δὲ τελευταῖα πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου 5
ὁ δῆμος αὐτῶν ἐξεδίωξε τοὺς δυνατούς, οἱ δὲ ἐπελθόντες μετὰ τῶν βαρβάρων ἐλῄζοντο τοὺς

Cap. 24. § 3. *δύναμις* pro *πόλις* Laur. Vind. Ar. Chr. Dan. Mosqu. C. D. E., ***δύναμις πόλις*** Pal. M., ***δύναμις καὶ πόλις*** Gr. Clar. Duo interpretamenta fuerunt: ***ἡ τῶν Ἐ. πόλις*** et ***ἡ τῶν Ἐ. δύναμις.***

§ 5. *ἀπελθόντες* codd. Cf. adn.

VIII 91, 2. — ***Κορίνθιος γένος.*** Vid. Krueg. Gr. § 46, 4, et de proximis id. § 47, 9, 1. — ***κατὰ δὴ τὸν παλ. νόμ.*** Propter imitationes recentiorum (Arrian. Anab. VII 24, 3. Appian Bel. Civ. III 84) ***τινά*** pro ***τόν*** conicias. Etiam Plat. ***εἰς δή τινα τόπον*** Phaedon. 107 d, ubi vid. Heind. et Stallb. ad Symp. 179 c. Cf. Thuc. III 104, 1 ***κατὰ χρησμὸν δή τινα.*** Sed ipsa ***κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν λόγον*** habet Procop. p. 120 et p. 134. Illius moris exemplum alterum vid. VI 4, 2. — ***κατακληθείς*** artificiosius sic interpretatur schol.: ***τὸ κατακληθείς κυρίως εἶπεν· ἀπὸ γὰρ μειζόνων τῶν Ἡρακλειδῶν· ὥσπερ ἀνακληθείς ἀπὸ ἐλασσόνων λέγεται.*** Est enim accitus, ut apud Polyb. XXVI 5, 1. Strab. p. 846. Plut. Sol. 24. Them. 13, quos locos Class. affert. Similem vim in verbo ***κατάγειν*** praep. ***κατά*** habet IV 68, 6. Frustra igitur ***παρακληθείς*** coni. Herw.

§ 4. ***ἀπὸ πολέμου . . . ἐφθάρησαν.*** I. e. bellum occasionem dedit eorum calamitatis et detrimenti: *in Folge eines Krieges.* De praepos. ***ἀπό*** cf. adn. 12, 2; differt ab hoc usus ad 17, 1 illustratus. Similiter ***ἐξ*** 2, 2. „Arnoldus et alii ***ἀπὸ πολέμου*** cum ***στασιάσαντες*** volunt coniungi. Sed. vid. Camp. Observ. p. 24 sq." Krueg. Barbari finitimi praeter Taulantios possunt esse Bulliones et Parthini. Cf. Strab. l. d. Illos tamen intellegi voluisse Thucydidem ex § 1 videtur colligi posse.

§ 5. ***τὰ δὲ τελευταῖα.*** Cf. Matth. Gr. § 283, infra VIII 85, 3. adn. ad c. 19 extr. Web. ad Demosth. c. Aristocr. 186. — ***ἐπελθόντες.*** Codd. omnium scripturam ***ἀπελθόντες*** emend. Haas. Lucubr. p. 60. „Qui aliquid faciunt, inquit, ***ἀπελθόντες*** profecto id alio loco faciunt quam unde discesserunt; atque optimates quidem barbaros exciverunt et exercitum comparaverunt: quae si enarraret Th., paulo quidem fusior oratio esset neque tamen inepta. Nunc vero non quae post discessum gesserint

6 ἐν τῇ πόλει κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. οἱ
δὲ ἐν τῇ πόλει ὄντες Ἐπιδάμνιοι ἐπειδὴ ἐπιέζοντο,
πέμπουσιν ἐς τὴν Κέρκυραν πρέσβεις ὡς μητρό-
πολιν οὖσαν, δεόμενοι μὴ σφᾶς περιορᾶν φθει-
ρομένους, ἀλλὰ τούς τε φεύγοντας ξυναλλάξαι
σφίσι καὶ τὸν τῶν βαρβάρων πόλεμον καταλῦσαι.
7 ταῦτα δὲ ἱκέται καθεζόμενοι ἐς τὸ Ἥραιον ἐδέοντο.
οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὴν ἱκετείαν οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ
ἀπράκτους ἀπέπεμψαν.
1 25. Γνόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι οὐδεμίαν σφίσιν
ἀπὸ Κερκύρας τιμωρίαν οὖσαν, ἐν ἀπόρῳ εἴχοντο
θέσθαι τὸ παρόν, καὶ πέμψαντες ἐς Δελφοὺς τὸν
θεὸν ἐπήροντο εἰ παραδοῖεν Κορινθίοις τὴν πόλιν
ὡς οἰκισταῖς καὶ τιμωρίαν τινὰ πειρῷντο ἀπ' αὐτῶν

enarrat, sed quae post reditum. Quare apparet in illo *ἀπελθόντες* id repeti quo iam dicto nihil opus erat, id vero omitti quod dici necesse erat. Atque id iam ante me video Lennepium [ad Phalar. p. 238 sq.] sensisse, quem quod *ἀπελθεῖν* pro *ἐπανελθεῖν* dictum esse existimat facile est refutare.“ Simile vitium est VIII 92, 2. Frustra traditam scripturam tuetur L. Herbst in Philol. XXIV p. 642.

§ 6. *ἐν τῇ πόλει ὄντες Ἐπιδάμνιοι* auctore Cob. del. Herw. Abesse sane possunt; num debeant valde dubium est. — *ὡς μητρόπολιν οὖσαν*, reputantes eam m. esse. Cf. adn. 20, 2. — *τοὺς . . . φεύγοντας*, exsules, ut 26, 3. 113, 1. III 85, 2. — *τὸν τῶν βαρβάρων πόλεμον* ut Lat. bellum Pyrrhi et similia dicuntur. Cf. 32, 4 et Breitenb. ad Xen. Hell. III 2, 22.

§ 7. *καθεζόμενοι ἐς τὸ Ἥραιον.* Supplices enim in templis et aris notum est consedisse. Cf. 126, 10. 136, 3. III 28, 2. 70, 5. 75, 3, ex quibus locis simul considendi verbis Graecos plerumque *ἔς τι, ἐπί τι, πρός τι* adiungere apparet. Cf. Matth. Gr. § 578 a, sed etiam adn. 126, 11. De ipso hoc templo vid. adn. III 75, 5.

Cap. **25.** § 1. *τιμωρίαν* = *βοήθειαν*, ut paulo post iterum et § 3. 38, 6. 58, 1. 69, 5. — *ἐν ἀπόρῳ εἴχοντο θέσθαι τὸ παρόν*, ambigebant quomodo componerent s. nesciebant componere rem praesentem. Nam *ἐν ἀπόρῳ* s. *ἐν ἀπορίᾳ* (Herod. IV 131) *ἔχεσθαι* idem est atque *ἀπορίᾳ ἔχεσθαι* sive *ἐν ἀπόρῳ εἶναι*, quae formula similiter atque haec cum infinitivo iuncta legitur III 22, 6. Cf. adn. c. 16. Ipsis verbis *ἐν ἀπόρῳ ἔχεσθαι* etiam Dio Cass. Luci. Cantac. usi sunt. Cf. Steph. Thes. in *ἔχω* p. 2629 ed. rec. *Θέσθαι τὸ παρόν* valent quod adest componere (Hor. Od. III 29, 32), ordinare. Similiter Procop. Vand. I p. 102 *ἐν ἀπόρῳ εἶχον θέσθαι τὸ παρόν.* Etiam alibi *θέσθαι* non addito *εὖ* significat componere. Cf. 31, 3. V 80, 1. De omni hoc verbi *τίθεσθαι* usu cf. L. Herbst. in Philol. XVI p. 280 sq. — *εἰ παραδοῖεν.* Vid. Krueg. Gr. § 54, 7 adn. 1. — *τιμω-*

ποιεῖσθαι. ὁ δ᾽ αὐτοῖς ἀνεῖλε παραδοῦναι καὶ
ἡγεμόνας ποιεῖσθαι. ἐλθόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι 2
ἐς τὴν Κόρινθον κατὰ τὸ μαντεῖον παρέδοσαν τὴν
ἀποικίαν, τόν τε οἰκιστὴν ἀποδεικνύντες σφῶν ἐκ
Κορίνθου ὄντα καὶ τὸ χρηστήριον δηλοῦντες, ἐδέ-
οντό τε μὴ σφᾶς περιορᾶν φθειρομένους, ἀλλ᾽
ἐπαμῦναι. Κορίνθιοι δὲ κατά τε τὸ δίκαιον ὑπ- 3
εδέξαντο τὴν τιμωρίαν, νομίζοντες οὐχ ἧσσον ἑαυ-
τῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ Κερκυραίων, ἅμα δὲ καὶ
μίσει τῶν Κερκυραίων, ὅτι αὐτῶν παρημέλουν
ὄντες ἄποικοι· οὔτε γὰρ ἐν πανηγύρεσι ταῖς κοι- 4
ναῖς διδόντες γέρα τὰ νομιζόμενα οὔτε Κορινθίῳ

Cap. 25. § 2. *διαφθειρομένους* plurimi codd. praeter Laur. M. m. et aliquot deteriores. Sed cf. 24, 6. *ΔΙ* ex praegresso *Ν* repetitum est. Cf. sd. VII 5, 1.

ρίαν ... ποιεῖσθαι, quod alibi (cf. 124, 1) auxilium ferre significat, hic est auxilium sibi efficere, sibi parare. Pariter *πίστεις καὶ βεβαιότητα ποιεῖσθαι* IV 51, 1, *ἄδειαν ποιεῖσθαι* VI 60, 3, ubi cf. adn. Praeterea cf. *κλέος ποιεῖσθαι* Hom. Od. II 126, *τὸν βίον ποιεῖσθαι* 5, 1 et Xen. Oec. 6, 11. Parum considerate igitur nec dicendi usu satis cognito Cob. *πορίζεσθαι* coni., quod praepropere recepit Herw.

§ 2. *παρέδοσαν*. Ol. LXXXV 4 aut LXXXVI 1, a. Chr. 436. — *σφῶν*. Pro usitatiore *ἑαυτῶν*. Vid. adn. II 20, 2 et ad h. l. Krueg.

§ 3. *κατά τε . . . ἅμα δὲ καί*. Cf. adn. 11, 1. VI 83, 1. — *παρημέλουν*. De re cf. Herod. III 49. — *ὄντες ἄποικοι*. Cf. Muell. Dor. I p. 118. Herm. Antiqu. Gr. I § 86, 7.

§ 4. *οὔτε γὰρ κ. τ. λ.* De necessitudine quae apud Graecos inter colonias et maiores patrias intercedebat et utrarumque officiis atque iuribus cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 73 sq. Schoem. Antiqu. iur. publ. p. 418 sq. et quos hi laudant. De tota quae hinc incipit comprehensione hoc monendum est, ita a nominativis participiorum eam ordiri quasi inde a 26, 1 secuturum sit *ἐγκλήματα παρεῖχον τοῖς Κορινθίοις, ὥστε ἄσμενοι τὴν ὠφελίαν ἐς τὴν Ἐπίδαμνον ἔπεμπον*, sed post interposita verba *ᾗ ... πολεμεῖν* ita in aliam formam transire ut simul superiora verbis *πάντων τούτων* in unum comprehendantur, cuius orationis mutationis similia exempla attulimus ad 9, 2. Cf. Annal. phil. a. 1863 p. 466. Symb. phil. Bonn. p. 389. Frustra *γὰρ* del. Herw. — *ἐν πανηγύρεσι ταῖς κοιναῖς*] *ἐν Ὀλυμπίοις, Νεμέοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἀγῶσιν*. Schol. Goeller fortasse rectius sollemnia maiori patriae cum colonia communia vult esse; mittebant enim coloniae legatos (*θεωρούς*) cum sacrificiis in maiores patrias in dies quosdam festos. Cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 74, 4. — *γέρα τὰ νομιζόμενα*] *τὰς τιμὰς καὶ προεδρίας*. Schol. Didotius propter verba Diodori XII 30, 4 *τοὺς δὲ Κερκυραίους μισοῦντες διὰ τὸ*

ἀνδρὶ προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν, ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἀποικίαι, περιφρονοῦντες δὲ αὐτοὺς καὶ χρημάτων

μόνους τῶν ἀποίκων μὴ πέμπειν τὰ κατειθισμένα ἱερεῖα τῇ μητροπόλει munera putat esse, alii rectius omnia ea quae honoris causa metropoli essent praestanda diebus festis, *προεδρίαν, ἱερεῖα*, al. Diod. aliud quam *γέρα* apud Th. legisse opinatur Herw. Cui non magis credimus quam Cobeto in Mnemos. nov. ser. VIII p. 73 *γέρα* pro *ἱερεῖα* apud Diod. rescribenti. Pro omnibus enim honoribus hic praecipuum quoddam genus nominavit. Cf. adn. 13, 1. — *οὔτε Κορινθίῳ ἀνδρὶ προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν.* Haec obscuriora et variis modis explanata sunt. Scholiastes interpretatur *διδόντες τὰς καταρχάς*, qua ratione *κατάρχεσθαι τῶν ἱερῶν* non dicitur, quod est auspicari sacra, deinde omnino immolare s. mactare hostiam. Cf. Monk. ad Eur. Alc. 74. Nos igitur haec olim sic convertimus: non in usum viri Corinthii sacra auspicantes seu primas victimas immolantes. Quam explicationem Schoemanno Ant. iur. publ. Gr. p. 421 probatam Goeller ideo reicit quia viscerum distributio inter homines heroicis quidem temporibus facta, at serius exta diis oblata sint. Ipse dativos *Κορινθίῳ ἀνδρί* ex superioribus *διδόντες γέρα τὰ νομιζόμενα* censet pendere. At Thucydides si *Κορίνθιον ἄνδρα* civitati Corinthiorum opponeret, hoc nomen in superiore membro, ubi sane cogitandum est, addere, sin, id quod Goell. putat, *κοιναῖς πανηγύρεσι* sacra Corcyraeorum propria contraria esse vellet, in altero enuntiato *ἰδίᾳ* aut simile quiddam adicere debebat; nam *οὔτε ἐν κοιναῖς πανηγύρεσι διδόντες (Κορινθίοις) οὔτε Κορινθίῳ ἀνδρὶ (διδόντες)* ex adverso collocari non possunt. Nos explicationem neque per virum Corinthium facientes sacrorum initium sive, quae verba sunt Stephani, neque rem divinam auspicabantur viro Corinthio operante sacris nunc veram existimaremus, cum Appianus Civ. I 110 similiter de cerva Sertorii scripserit *αὐτῇ προκαταρχόμενοι* (ubi Schweigh.: „velut illa duce et auspice usus; simillima verbi illius constructio Thuc. I 25 neque in sacris faciundis duce et auspice Corinthio cive utebantur“), si dativus instrumenti videretur apud scriptorem Atticum de homine dici posse. De quo cum merito dubitetur, Goelleri dubitatio fortasse ita solvenda est ut Kruegerum secuti dicamus exta vel primitias Corinthio ideo videri attributas esse ut eas diis combureret. Ita si facimus, quodammodo retinetur schol. interpretatio. Paulo aliter Class. cum inter sollemnes sacrorum auspicandorum ritus qui locutione *κατάρχεσθαι τῶν ἱερῶν* significarentur (cf. Buttm. Lexil. I p. 103. Hom. Od. III 445. Herod. II 45. IV 60. 103. Arist. Av. 959. Eur. Iph. T. 40) ille quoque fuerit ut crines in fronte hostiarum recisos adstantibus distribuerent (cf. Hom. Il. III 273 sq.), hos civibus qui ex metropoli coloniarum festis intererant primis datos esse suspicatur. Sed verbi *κατάρχεσθαι* vis uno hoc usu non continetur, sed, ut ipse Class. indicat, latius patet. — *ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἀποικίαι.* De his cf. Muell. Dor. I p. 115 sq. Herm. Ant. Gr. I § 86. — *περιφρονοῦντες δὲ αὐτούς = ὑπερφρονοῦντες αὐτούς.* Cf. Arist. Nubb. 225 sq. et de accusativo *αὐτούς* Matth. Gr. § 378 adn. 2. — *καὶ . . . ὄντες . . . δυνατώτεροι.*

δυνάμει ὄντες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὁμοίᾳ τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις καὶ τῇ ἐς πόλεμον παρασκευῇ δυνατώτεροι, ναυτικῷ δὲ καὶ πολὺ προέχειν ἔστιν ὅτε ἐπαιρόμενοι καὶ κατὰ τὴν τῶν Φαιάκων

§ 4. *ὁμοία*, i. e. *ὁμοίᾳ* (cf. sd. 1, 1), It. Vat., *ὅμοια* Laur., vulgo *ὁμοῖα*. Cf. adn. et sd. 120, 5.

Similis coniunctio atque in *καὶ ἐλπίσας* 1, 1, ubi cf. adn. Contemptionis enim causa additur. — *χρημάτων δυνάμει.* Sic iterum dixit 82, 1 itemque Herod. VII 9. — *ὁμοίᾳ τοῖς Ἑ. πλουσιωτάτοις* = *ὁμοίᾳ τῇ τῶν Ἑ. πλουσιωτάτων*, de qua breviloquentia cf. Krueg. Gr. § 48, 13 adn. 9. Quod codd. longe plurimi praebent *ὁμοῖα* sanum sensum non habet. Nam quod *ὄντες πλούσιοι* vel *δυνατοὶ ὁμοίως τῶν Ἑ. πλουσιωτάτοις* interpretantur, usu *ὁμοῖα* vocabuli non comprobatur. Nam si haec exempla accuratius consideraveris: VII 29, 4 *τὸ γὰρ γένος ὁμοῖα τοῖς μάλιστα τοῦ βαρβαρικοῦ* (scil. *φοινικοῖς οὖσι*) *φοινικώτατόν ἐστι*, Herod. III 8 *σέβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖς μάλιστα* (scil. *σεβομένοις*), III 57 *θησαυρὸς ἐν Δελφοῖς ἀνακέεται ὁμοῖα τοῖς πλουσιωτάτοις* (per breviloquentiam = *ὁμοῖα τοῖς τῶν πλουσιωτάτων*), VII 118. 141 *ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα* (scil. *δοκίμῳ*), Plut. Them. 31 *τιμώμενος ὅμοια Περσῶν τοῖς ἀρίστοις*, Cass. Dion. fragm. 21, 1 *ἐπί τε τῷ γένει καὶ τῷ πλούτῳ ὅμοια τοῖς ἀρίστοις φρονοῦντες*, facile perspicies *ὁμοῖα* nullo supplemento (nam quae supra significavimus *τοῖς* vel *τῷ μάλιστα* verborum supplementa sunt) ad ipsum praedicatum pertinere ideoque secundum horum exemplorum similitudinem interpretandum esse, ut Krueg. fecit: cum pecuniae vi pariter atque Graecorum ditissimi Corinthiis potentiores essent. Sed sic a rerum necessitudine plane alienum est *ὁμοῖα τοῖς Ἑ. πλουσιωτάτοις.* Quid enim ad describendam Corcyraeorum superbiam attinet etiam ditissimos Graecorum opulentia Corinthios superasse? Licet tamen *δυνατοί* vel *πλούσιοι* ad *ὄντες* suppleri possit, etiam sententia habet in quo offendamur. Ita enim Corcyraei opulentia ditissimos Graecorum aequasse, belli autem apparatu etiam superasse dicuntur. Num igitur etiam Athenienses hoc superaverunt? Nam hi certe in ditissimis fuerunt. Contra scriptura a nobis recepta Corcyraei dicuntur pecuniae vi ditissimorum Graecorum opes aequante et belli apparatu potentiores fuisse Corinthiis. Quam sententiam ab omni parte aptam cum duorum optimorum librorum lectio suppeditet, ab omni verborum mutatione abstinendum est, etiam a lenissima quam postremo Class. probavit *κἂν χρ. δυνάμει ὄντες*, praesertim cum ea etiam sententiae vis deminuatur. Nam pecuniae quidem vim perinde atque opulentissimi Graecorum Corcyraei habuisse ita dicuntur, Corinthios ea superasse, quae ipsa causa erat cur eos despicerent, non dicuntur. Cf. Annal. phil. a. 1863 p. 465 sq. a. 1868 p. 176. — *προέχειν . . . ἐπαιρόμενοι.* Alibi cum infinitivo vix iungitur. Sed cf. Matth. Gr. § 534 b et de *ἔστιν ὅτε*, nonnunquam, II 81, 3. — *καὶ κατὰ τὴν τῶν Φαιάκων προενοίκησιν τῆς Κερκύρας*, vel propterea quod Phaeaces antea in Corcyra habi-

προενοίκησιν τῆς Κερκύρας κλέος ἐχόντων τὰ περὶ
τὰς ναῦς (ᾗ καὶ μᾶλλον ἐξηρτύοντο τὸ ναυτικὸν
καὶ ἦσαν οὐκ ἀδύνατοι· τριήρεις γὰρ εἴκοσι καὶ
ἑκατὸν ὑπῆρχον αὐτοῖς ὅτε ἤρχοντο πολεμεῖν)·
1 (26.) πάντων οὖν τούτων ἐγκλήματα ἔχοντες οἱ
Κορίνθιοι ἔπεμπον ἐς τὴν Ἐπίδαμνον ἄσμενοι τὴν
ὠφελίαν, οἰκήτορά τε τὸν βουλόμενον ἰέναι κελεύ-
οντες καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων καὶ ἑαυτῶν
2 φρουρούς. ἐπορεύθησαν δὲ πεζῇ ἐς Ἀπολλωνίαν
Κορινθίων οὖσαν ἀποικίαν, δέει τῶν Κερκυραίων
μὴ κωλύωνται ὑπ' αὐτῶν κατὰ θάλασσαν περαι-
3 ούμενοι. Κερκυραῖοι δὲ ἐπειδὴ ᾔσθοντο τούς τε
οἰκήτορας καὶ φρουροὺς ἥκοντας ἐς τὴν Ἐπίδαμνον
τήν τε ἀποικίαν Κορινθίοις δεδομένην, ἐχαλέπαι-
νον· καὶ πλεύσαντες εὐθὺς πέντε καὶ εἴκοσι ναυσὶ
καὶ ὕστερον ἑτέρῳ στόλῳ τούς τε φεύγοντας ἐκέ-

taverant. De κατά cf. V 43, 2, de coniunctione genetivorum diversorum ex eodem nomine pendentium vid. VII 34, 6 (quod exemplum simillimum), tum II 49, 7. IV 85, 3. Lob. ad Soph. Ai. 309. Phaeaces eorumque peritiam artis navalis ex Homeri Odyssea vel tirones noverunt. Eos in Corcyra habitasse veteres omnes (ex quibus cf. maxime schol. Apoll. Rhod. IV 891 et 983) credunt. Pertinet huc etiam Alcinoi apud Corcyraeos cultus III 70, 4 memoratus. — κλέος ἐχόντων κ. τ. λ. non cum Class. pro attributo, sed eodem modo accipiendum est atque in c. 7 ἐπὶ πολὺ ἀντισχοῦσαν, ubi cf. adn. — τριήρεις . . . ἑκατόν. Ex his quanta tunc frequentia incolarum Graeciae fuerit colligit Nieb. Hist. ant. II p. 38 sq.

Cap. **26.** § 1. ἔπεμπον. Imperfectum verborum mittendi haud raro ibi legitur ubi aoristum exspectes. Sed mittendi actio tanquam continuatur, non perfecta donec missi advenerunt. Cf. II 6, 1, ἀπέστελλον VII 20, 2. VIII 64, 2, ἀπέπεμπον VII 29, 1. Held ad Plut. Timol. p. 484. — φρουρούς Krueg. non recte ex ἔπεμπον videtur pendere velle.

§ 2. Ἀπολλωνίαν. De hac urbe ab Aoi ostio non procul sita praeter Herod. IX 92 sq. et alios veteres vid. Herm. Ant. Gr. § 86, 5. Leak. Graec. sept. I p. 368 sqq. Forb. Geogr. III p. 849. A Thucydide Corinthiorum, a Scymno et Paus. Corinthiorum et Corcyraeorum colonia dicitur. Cf. Muell. de Corc. rep. p. 18. Tum de περαιούμενοι vid. Matth. Gr. § 555 adn. 2 p. 1288. Cf. Athenienses aedificantes prohibere Nep. Them. 6 et Verg. Aen. IX 286, item infra II 62, 2. Proprie participio vim condicionalem subiciendam esse apparet ex 107, 3.

§ 3. καὶ ὕστερον. Inanes sunt dubitationes quibus commotus Herw. haec verba del. — ἑτέρῳ στόλῳ. Navibus 15, id quod ex § 4 colligitur. Non discernit navium subsidia a classe prius missa Diod. XII 30, 5 etiam in aliis paulum hic a

λευον κατ' ἐπήρειαν δέχεσθαι αὐτούς (ἦλθον γὰρ
ἐς τὴν Κέρκυραν οἱ τῶν Ἐπιδαμνίων φυγάδες
τάφους τε ἐπιδεικνύντες καὶ ξυγγένειαν, ἣν προ-
ϊσχόμενοι ἐδέοντο σφᾶς κατάγειν) τούς τε φρου-
ροὺς οὓς Κορίνθιοι ἔπεμψαν καὶ τοὺς οἰκήτορας
ἀποπέμπειν. οἱ δὲ Ἐπιδάμνιοι οὐδὲν αὐτῶν ὑπή- 4
κουσαν, ἀλλὰ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ Κερκυ-
ραῖοι τεσσαράκοντα ναυσὶ μετὰ τῶν φυγάδων ὡς
κατάξοντες, καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς προσλαβόντες.

Cap. **26.** § 3. ἀποδεικνύντες omnes praeter Vat. Cf. adn. § 4. ὡς δὲ οἱ Ἐ. H. Reg. rec. Vat. omittentes simul ἀλλὰ H. et Reg. Est haec correctura propter ἀλλά paulo insolentius positum facta. Cf. adn.

Thuc. dissentiens. — **κατ' ἐπήρειαν**, per malitiam (*aus Chikane* Class.). — **τάφους τε ἐπιδεικνύντες** maiorum in Corcyra humatorum. Magis ad hunc locum ἐπιδεικνύντες quam ἀποδεικνύντες convenit. Praeterquam enim quod utrumque verbum demonstrare, comprobare significat (cf. adn. III 64, 4), illud monstrare (*auf etwas hinweisen.* Cf. VI 46, 3. 47), hoc ostendere (*etwas vorweisen.* Cf. I 29, 1. VII 57, 9) valet.

§ 4. **οὐδέν.** Sic rursus 29, 1. Cf. Krueg. Gr. § 46, 5 adn. 6. Matth. Gr. § 425, 5 et 446, 8. Similiter **τἆλλα ὑπήκουον** 139, 2. Deinde αὐτῶν Krueg. neutrum esse vult, quod probatur propter 29, 1. — **ἀλλὰ στρατεύουσιν.** Cogita ἀλλ' οὐχ ὑπακουσάντων αὐτῶν στρατεύουσιν ἐπ' αὐτούς. Pariter 111, 3 οὐ μέντοι εἷλόν γε, ἀλλ' ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου, ubi cogitandum ἀλλ' οὐχ ἑλόντες ἀπ. ἐπ' οἴκου. Neque sic deest iusta oppositio. Nam si Epidamnii oboedivissent, infesto exercitu Corcyraei contra eos non essent profecti. Non solum sine idonea causa, sed etiam contra sensum et Th. dicendi usum Meinek. (Annal. phil. a. 1863 p. 385 sq.) ἅμα coniecit. Nam res non simul, sed, sive στρατεύουσιν ad navium profectionem referimus, iam ante, sive ad ipsius belli initium, postea facta est, neque usquam sic simplici ἅμα Th. utitur. Idem proponit Steup. l. l. p. 40 sqq. deletam praeterea post προσκαθεζόμενοι particulam δέ ante Κερκυραῖοι inserens, ut στρατεύουσι pro part. praes. accipi possit; quasi vero omissa expeditione Epidamnii Corcyraeis obsecuturi fuerint. Neque huic credimus Corcyraeos iam inde ab eo tempore quo navibus profecti sunt στρατεύειν ἐπ' αὐτούς. Nam antea, cum de oblatis pacis condicionibus ageretur, praesenti classe minabantur bellum Corcyraei, sed nondum intulerunt; repudiatis demum iis condicionibus bellum revera Epidamniis illatum est. Similiter bellum ab Atheniensium classe Naxi hiemante Siculis instabat, nisi oblatam societatem accepissent; illatum est iis qui eam repudiaverant (VI 88, 5). — **τεσσαράκοντα ναυσί.** Quinquaginta Diod. l. l. Cf. Ullr. Symb. ad expl. Th. p. 15 sq. Paulo post de Illyriis cf. adn. 24, 4. — **καὶ** ante τοὺς Ἰλ. valet etiam.

5 *προσκαθεζόμενοι δὲ τὴν πόλιν προεῖπον Ἐπιδαμνίων τε τὸν βουλόμενον καὶ τοὺς ξένους ἀπαθεῖς ἀπιέναι· εἰ δὲ μή, ὡς πολεμίοις χρήσεσθαι. ὡς δ' οὐκ ἐπείθοντο, οἱ μὲν Κερκυραῖοι (ἔστι δὲ ἰσθμὸς τὸ χωρίον) ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν.*

1 27. *Κορίνθιοι δ', ὡς αὐτοῖς ἐκ τῆς Ἐπιδάμνου ἦλθον ἄγγελοι ὅτι πολιορκοῦνται, παρεσκευάζοντο στρατιάν, καὶ ἅμα ἀποικίαν ἐς τὴν Ἐπίδαμνον ἐκήρυσσον ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ τὸν βουλόμενον ἰέναι· εἰ δέ τις τὸ παραυτίκα μὲν μὴ ἐθέλει ξυμπλεῖν, μετέχειν δὲ βούλεται τῆς ἀποι-*

§ 5. *τῇ πόλει* pro priore *τὴν πόλιν* nonnulli libri deteriores. Cf. adn.

χρήσεσθαι ex solo Laur. enotatum est, vulgo *χρήσασθαι.*

Cap. **27.** § 1. *ἐθέλει* Laur., plurimi *ἐθέλοι.* Illud verum esse *βούλεται* ostendit. Cf. adn.

§ 5. *προσκαθεζόμενοι δὲ τὴν πόλιν.* Cf. adn. 24, 1. Eur. Hec. 935 et Lat. assidere urbem. Distinguitur ab obsidendo, *τῷ πολιορκεῖν*, paulo post et 61, 3. — *προεῖπον ... ἀπιέναι*, pronuntiaverunt ut abirent. Cf. adn. V 30, 5. — *ἔστι δὲ ἰσθμὸς τὸ χωρίον* obsidionis facilitatem explicat. Cf. VIII 25, 1. *Παρεμβολὴν* hoc enuntiatum vocat Tiber. *π. σχημ.* (ed. Walz.) VIII p. 577. Saepius ita enuntiata *γάρ* continentia anteponuntur. Cf. adn. 31, 2. Isthmus est Dyrrhachii paeninsulae, ex qua urbem illic sitam nomen invenisse docet Strabo p. 316.

Cap. **27.** § 1. *ἀποικίαν... ἐκήρυσσον.* Sic *κηρύσσειν ἀγῶνας* Soph. Ai. 1240, *χρήματα* Herod. VI 121, *μήνυτρα* Andoc. I 40. — *ἰέναι.* Cf. adn. 26, 5. — *ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ.* Cf. c. 145 *διαλύεσθαι περὶ τῶν ἐγκλημάτων ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ*, V 15, 2 *ἐπὶ τῇ ἴσῃ καταλύεσθαι*, at V 79, 1 *ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις δίκας διδόντας.* Add. Lennep. ad Phal. Epist. 103 p. 322. Lob. Paral. Gr. I p. 61 et adn. supra 15, 2. Scholiastes simul audit *τοῖς Ἐπιδαμνίοις*, Wachsmuth. Antiqu. Gr. I p. 527 de sententia disputans *ἀλλήλοις* (*καὶ τοῖς Ἐπιδαμνίοις*). Etiam Corinthiis in patria remanentibus aequale ius intellegi posse ob verba 34, 1 arbitratur Bloomf. Ex his supplementum *ἀλλήλοις* ceteris exemplis maxime consentaneum est. Bloomfieldianum certe reiciendum esse docet Camp. p. 26 probans primum. Totum autem hoc enuntiatum per epexegesin verbis *ἀποικίαν ἐκήρυσσον* est adiectum similiter atque 50, 1, ubi cf. adn. Temere Cobeto auctore *ἀποικίαν* del. Herw. — *εἰ δέ τις . . . ἐθέλει.* Vulgata scriptura *ἐθέλοι* tolerari nequit. Neque enim optativus potentialis ad *μένειν*, quod iubetur ideoque futuri temporis est, convenit neque optativus obliquus pro *ἐάν* cum coniunctivo ad rem futuram spectante positus, quoniam non alio tempore cupiunt atque volunt et praesentem et cupiditatem et voluntatem significari apertum est. Perperam *βούλεται* Cobeto auctore del. Herw. Cf. IV 105, 2. —

κίας, πεντήκοντα δραχμὰς καταθέντα Κορινθίας μένειν. ἦσαν δὲ καὶ οἱ πλέοντες πολλοὶ καὶ οἱ τἀργύριον καταβάλλοντες. ἐδεήθησαν δὲ καὶ τῶν 2 Μεγαρέων ναυσὶ σφᾶς ξυμπροπέμψαι, εἰ ἄρα κωλύοιντο ὑπὸ Κερκυραίων πλεῖν. οἱ δὲ παρεσκευάζοντο αὐτοῖς ὀκτὼ ναυσὶ ξυμπλεῖν, καὶ Παλῆς Κεφαλλήνων τέσσαρσιν. καὶ Ἐπιδαυρίων ἐδεήθησαν, οἳ παρέσχον πέντε, Ἑρμιονῆς δὲ μίαν καὶ Τροιζήνιοι δύο, Λευκάδιοι δὲ δέκα καὶ Ἀμπρακιῶται ὀκτώ. Θηβαίους δὲ χρήματα ᾔτησαν καὶ Φλειασίους, Ἠλείους δὲ ναῦς τε κενὰς καὶ χρήματα. αὐτῶν δὲ Κορινθίων νῆες παρεσκευάζοντο τριάκοντα καὶ τρισχίλιοι ὁπλῖται.

28. Ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο οἱ Κερκυραῖοι τὴν 1 παρασκευήν, ἐλθόντες ἐς Κόρινθον μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Σικυωνίων πρέσβεων, οὓς παρέλαβον, ἐκέλευον Κορινθίους τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ

§ 2. ξυμπροπέμψαι Laur. m.; reliquorum plurimi ξυμπροπέμψειν.

δραχμὰς καταθέντα Κορινθίας. De nummis Corinthiis vid. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 55 sqq. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 26 et Quaest. metrolog. p. 95 sq. Hic altero loco eos qui olim Aegineticis aequiparandi fuissent postea deteriores atque iam ante bellum Pelop. Atticis aequales factos esse studet docere. Cf. tamen etiam Mommsen. Hist. rei num. Rom. p. 61. *Κατατιθέναι* et paulo post *καταβάλλειν* est *ἐκτίνειν*.

§ 2. *ἐδεήθησαν δὲ κ. τ. λ.* Singuli populi quos naves aut pecunias rogarunt praeter Palenses aut foedere civitatum Peloponnesiacarum continebantur (cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 34 et infra 31, 2) aut ipsorum Corinthiorum erant coloni, quod de Palensibus quoque, prae ceteris Cephallenibus bellorum Graecorum sociis (cf. Herod. IX 28), suspicatur Raoul Rochett. Colon. Gr. III p. 293. — *Ἠλείους.* Cur ab his pecuniam, ut a Thebanis mediterraneis, et vacuas naves postulaverint minus apparet, praesertim cum naves compleant 46, 1. — *τρισχίλιοι ὁπλῖται.* Numerus iusto maior. Nam in singulis navibus centeni fuissent milites, quot tempore belli Peloponnesiaci in singulis Atheniensium quidem navibus nunquam fuerunt. Cf. Boeckh. Oec. civ. I p. 386 sqq. Schwartz Ad Ath. rem milit. stud. Thuc. p. 32 sq. Deinde revera proficiscuntur Corinthii 29, 1 septuaginta suis et sociorum navibus et duobus tantum milibus graviter armatorum. Qui numerus cum ad navium numerum bene conveniat (cf. IV 42, 1), hoc loco numerum patet corruptum esse. Accurate responderent militum duobus milibus in septuaginta navibus octingenti in triginta navibus.

φρουρούς τε καὶ οἰκήτορας ἀπάγειν, ὡς οὐ μετὸν
2 αὐτοῖς Ἐπιδάμνου. εἰ δέ τι ἀντιποιοῦνται, δίκας ἤθελον δοῦναι ἐν Πελοποννήσῳ παρὰ πόλεσιν αἷς ἂν ἀμφότεροι ξυμβῶσιν· ὁποτέρων δ' ἂν δικασθῇ εἶναι τὴν ἀποικίαν, τούτους κρατεῖν· ἤθελον δὲ καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς μαντείῳ ἐπιτρέψαι.
3 πόλεμον δὲ οὐκ εἴων ποιεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἀναγκασθήσεσθαι ἔφασαν, ἐκείνων βιαζομένων, φίλους ποιεῖσθαι οὓς οὐ βούλονται, ἑτέρους τῶν

Cap. 28. § 1. *ὡς οὐ μετόν*, quod Epidamni partem non haberent, Epidamnus nihil ad eos pertineret. Cf. adn. 20, 1. 24, 6 et Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 6.

§ 2. *εἰ δέ τι ἀντιποιοῦνται* (*τῆς Ἐπιδάμνου*), si vero aliqua ex parte (Epidamnum) ad se vindicarent. Coniungi et hoc verbum (IV 122, 4) et *μεταποιεῖσθαι* (I 140, 1. II 51, 5) cum genetivo docet Krueg. Gr. § 47, 14, quem de *τί* vid. ibid. adn. 5. — *δίκας ... δοῦναι*, iudicio contendere, rem disceptandam ac diiudicandam permittere. Cf. 85, 2. 140, 2. 144, 2 et Muell. Dor. I p. 183. Quod autem *ἤθελον* sine *μέν* scriptum est, indicium est scriptorem hic nondum anaphora uti voluisse, quae sequitur in *ἤθελον δέ*. Cf. II 86, 1. 2. 101, 2. 3. — *παρὰ πόλεσιν αἷς ἂν ἀμφότεροι ξυμβῶσιν* = *παρ' αἷς ἂν* (*δίκας δοῦναι*) *ἀμφ. ξυμβ.* Cf. Krueg. Gr. § 51, 11 adn. 1. Tales urbes *ἔκκλητοι* dicuntur. Vid. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 148 et de re cf. V 79, 4. — *κρατεῖν*. Krueger animo obversari putat *ἔλεγον*. Cur non superius *ἤθελον*? — *ἐπιτρέψαι*, rem decernendam permittere. Cf. V 31, 3. IV 54, 3. VII 18, 3. Res nomine *ἐπιτροπή* significatur V 41, 2.

§ 3. *πόλεμον δὲ οὐκ εἴων ποιεῖν*, bellum vero excitare eos vetabant. Cf. adn. VI 72, 2. Tum de *εἰ δὲ μή* vid. Matth. Gr. §. 617 b. Krueg. Gr. § 65, 5 adn. 12. Cf. 131, 2. II 5, 5. 71, 2. — *ἔφασαν* Krueg. uncis frustra inclusit. Nam etsi non prorsus necessarium est, commode tamen additur. Class. II 5, 5 confert. — *ἑτέρους τῶν νῦν ὄντων μᾶλλον*, alios potius quam qui tunc essent. De genetivo comparativo ab *ἑτέρους* pendente cf. Matth. Gr. § 366 d. Krueg. Gr. § 47, 26 adn. 5. Preibisch. de Compar. usu Thuc. p. 13 sq. *Ἑτέρους* esse Athenienses ex iis quae postea facta sunt apparet. Amicos qui tunc essent Illyrios (26, 4) et exsules Epidamniorum vocari Arn. et Goell. adnotarunt. Praeter hos etiam barbari Corcyrae vicini intellegi possunt (vid. 47, 3), si Graeci ob 31, 2 esse non queunt. Attamen Illyrios et exsules Epidamniorum ideo esse non vult Camp. p. 28 quia nihil Corcyraeos impediverit quominus societate cum Atheniensibus facta illorum amicitiam retinerent. Atque *οἱ νῦν φίλοι* fortasse Peloponnesii foederati ideo appellari possunt quia, etsi Corcyraei Corinthiis odio erant, tamen non sublata erat communis originis memoria, sed quaedam necessitudo iis cum Doribus restabat; quare Lacedaemonii et Sicyonii eos Corinthum comitati sunt. Ceterum *μᾶλλον*, potius, ad *φίλους ποιεῖσθαι ἑτέρους*

9*

νῦν ὄντων μᾶλλον, ὠφελίας ἕνεκα. οἱ δὲ Κορίν- 4
θιοι ἀπεκρίναντο αὐτοῖς, ἢν τάς τε ναῦς καὶ
τοὺς βαρβάρους ἀπὸ Ἐπιδάμνου ἀπαγάγωσι, βου-
λεύσεσθαι· πρότερον δ' οὐ καλῶς ἔχειν τοὺς
μὲν πολιορκεῖσθαι, αὐτοὺς δὲ δικάζεσθαι. Κερ- 5
κυραῖοι δὲ ἀντέλεγον, ἢν καὶ ἐκεῖνοι τοὺς ἐν
Ἐπιδάμνῳ ἀπαγάγωσι, ποιήσειν ταῦτα· ἑτοῖμοι
δὲ εἶναι καὶ ὥστε ἀμφοτέρους μένειν κατὰ χώραν
σπονδὰς [δὲ] ποιήσασθαι ἕως ἂν ἡ δίκη γένηται.
29. Κορίνθιοι δὲ οὐδὲν τούτων ὑπήκουον, 1
ἀλλ' ἐπειδὴ πλήρεις αὐτοῖς ἦσαν αἱ νῆες καὶ οἱ
ξύμμαχοι παρῆσαν, προπέμψαντες κήρυκα πρό-

Cap. **28.** § 4. *ἀπάγωσι* plerique codd. Nobis alterum ob § 5 retinendum visum est.

§ 5. *δὲ* om. schol. *ἑτοῖμοι δὲ εἶναι*] *ἀντὶ τοῦ ἑτοίμως ἔχουσιν, εἰ μὴ ἐκεῖνο βούλονται, σπονδὰς ποιήσασθαι, μένειν ἐν Ἐπιδάμνῳ καὶ τοὺς πεμφθέντας Κορινθίων καὶ τοὺς πεμφθέντας Κερκυραίων μηδὲν πράττοντας εἰς κάκωσιν, ἕως ἂν δίκας δώσωσιν,* quae verba dissoluta nobis ex his duobus scholiis videntur conflata esse: *ἑτοῖμοι δὲ εἶναι*] *ἀντὶ τοῦ ἑτοίμως ἔχουσιν, εἰ μὴ ἐκεῖνο βούλονται, σπονδὰς ποιήσασθαι ἕως ἂν δίκας δώσωσιν. ἀμφοτέρους μένειν κατὰ χώραν*] *μένειν ἐν Ἐπιδάμνῳ καὶ τοὺς πεμφθέντας Κορινθίων καὶ τοὺς πεμφθέντας Κερκυραίων μηδὲν πράττοντας εἰς κάκωσιν.* Ceterum cf. adn.

pertinet; futurum enim esse aiunt ut cogantur alios potius amicos sibi conciliare.

§ 4. *αὐτοὺς δὲ δικάζεσθαι. Αὐτοί* Corcyraei, qui § 2 *δίκας δοῦναι* se velle dixerunt, et Corinthii una sunt, non Corinthii soli, de quibus *σφᾶς* legeretur.

§ 5. *ἑτοῖμοι . . . ποιήσασθαι.* Coniunctio *δέ* in codd. tradita si genuina esset, *ὥστε* cum utroque infinitivo ab *ἑτοῖμοι* penderet. Sed quanquam *ἱκανός* et *δυνατός* adiectivorum cum *ὥστε* iunctorum non desunt exempla (cf. Saupp. ad Plat. Prot. 338 c), tamen *ἑτοῖμος* vocabuli sic iuncti exempla frustra quaesivimus. Et Th., quamvis saepe eo utatur, ubique nudum infinitivum adiungit. Krueger, ne *ὥστε* ad *ἑτοῖμοι* pertineat, *δικάζεσθαι* vult mente repeti; sed hoc nobis et remotius et ita cum reliqua superiore enuntiatione coniunctum videtur ut non commode solum audiatur; praeterea obscurissima est haec ratio. Nos olim *δέ* post *σπονδάς* positum uncis inclusimus idque schol. confirmat. Sententia igitur haec est: paratos vero etiam sese esse hac condicione foedus facere ut suo utrique loco maneant. De vv. *σπονδὰς ποιήσαθαι ὥστε* vid. III 75, 1 et Matth. Gr. § 479 a; *κατὰ χώραν* ut II 58, 3. III 22, 6.

Cap. **29.** § 1. *ὑπήκουον.* De imperf. cf. Madv. Synt. § 113. — *προπέμψαντες...πρότερον.* Cf. Arist. Eccl. 1018 et

τερον πόλεμον προεροῦντα Κερκυραίοις, ἄραντες ἑβδομήκοντα ναυσὶ καὶ πέντε δισχιλίοις τε ὁπλίταις ἔπλεον ἐπὶ τὴν Ἐπίδαμνον, Κερκυραίοις ἐν-
2 αντία πολεμήσοντες· ἐστρατήγει δὲ τῶν μὲν νεῶν Ἀριστεὺς ὁ Πελλίχου καὶ Καλλικράτης ὁ Καλλίου καὶ Τιμάνωρ ὁ Τιμάνθους, τοῦ δὲ πεζοῦ Ἀρχέτιμός τε ὁ Εὐρυτίμου καὶ Ἰσαρχίδας ὁ Ἰσάρχου.
3 ἐπειδὴ δὲ ἐγένοντο ἐν Ἀκτίῳ τῆς Ἀνακτορίας γῆς, οὗ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστιν, ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, οἱ Κερκυραῖοι κήρυκά τε προέπεμψαν αὐτοῖς ἐν ἀκατίῳ ἀπεροῦντα μὴ πλεῖν ἐπὶ σφᾶς, καὶ τὰς ναῦς ἅμα ἐπλήρουν, ζεύξαντές τε τὰς παλαιὰς ὥστε πλοΐμους εἶναι καὶ

adn. 23, 5. — *ἑβδομήκοντα ναυσὶ καὶ πέντε.* Similiter numeralibus separatis et *καί* post maiorem numerum addito *ἑβδομήκοντα ἡμέραι καὶ δύο* IV 39, 1, *τριάκοντα ναυσὶ καὶ τρισί* VII 34, 3, *τεσσαράκοντα ναυσὶ καὶ τέσσαρσι* I 116, 1. Cf. Krueg. et Frank. ad Dem. Phil. III 23 et sd. 87, 6. Frustra *καὶ πέντε* om. Diod. XII 31, 2 et vulgarem ordinem servavit Doxop. II p. 443 Walz. Ex hoc numero efficitur Eleos septem naves misisse (cf. 30, 2). Nam XXX Corinthiorum naves + VIII Megarensium + IV Palensium + V Epidauriorum + I Hermionensium + II Troezeniorum + X Leucadiorum + VIII Ambraciotarum + VII Eleorum (vid. 27, 2) = LXXV naves. — *δισχιλίοις τε ὁπλίταις*] καὶ μὴν ἄνω [27, 2] τρισχιλίους ἡτοίμαζον. ῥητέον οὖν ὅτι ἴσως οὐκ ἦν χρεία τῶν χιλίων· ἢ καὶ καταφρονοῦντες τῶν Κερκυραίων τοῦτο ποιοῦσι. Schol. Similiter Class. Corinthios mille militibus alio loco usos esse putat. Sed ne sic quidem numerus ei quem 27, 2 legimus satis convenit. Nam etiam socii praeter Eleos completas naves praebuerunt. Itaque tribus militum milibus in triginta navibus hic fere responderent septem milia et quingenti, ita ut plus quinque milia desiderentur. Itaque alterutro loco numerum corruptum esse necesse est. Herw. autem hoc loco pro *πέντε δισχιλίοις τε* legendum *πεντακισχιλίοις* proposuit, ut simul Th. cum Diod. l. l. consentiret. Sed ne sic quidem numeri satis inter se conveniunt et potius 27, 2 numerum corruptum esse supra ostendimus. — *ἐναντία πολεμεῖν* ut III 55, 3 *βοηθεῖν ἐναντία Θηβαίοις.* Cf. adn. VII 34, 6. I 65, 2.

§ 2. *ἐστρατήγει.* De singulari cf. Matth. Gr. § 304. Krueg. Gr. § 63, 4.

§ 3. *ἐγένοντο ἐν Ἀκτίῳ. Γενέσθαι* cum praepos. *ἐν, ἐπί, πρός* et dat. atque *κατά* et accus. iunctum saepe est versari, pervenisse. Cf. 62, 5. II 12, 3. III 102, 2. IV 3, 1. De Actio promunturio et agro Anactorio, si placet, cf. Leak. Graec. septentr. IV p. 30 sqq. Bursi. Geogr. I p. 114. — *ἀπεροῦντα μὴ πλεῖν.* De *μή* vid. adn. 10, 1. — *ζεύξαντές τε τὰς παλαιάς. Ζεῦξαι* Doxopater Rhet. II p. 245 *τεχνικὸν ὄνομα,* Hermogenes

τὰς ἄλλας ἐπισκευάσαντες. ὡς δὲ ὁ κῆρύξ τε 4
ἀπήγγειλεν οὐδὲν εἰρηναῖον παρὰ τῶν Κορινθίων
καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐπεπλήρωντο οὖσαι ὀγδοήκοντα
(τεσσαράκοντα γὰρ Ἐπίδαμνον ἐπολιόρκουν), ἀντ-
αναγαγόμενοι καὶ παραταξάμενοι ἐναυμάχησαν· καὶ
ἐνίκησαν οἱ Κερκυραῖοι παρὰ πολὺ καὶ ναῦς πεν-
τεκαίδεκα διέφθειραν τῶν Κορινθίων. τῇ δὲ αὐτῇ 5
ἡμέρᾳ αὐτοῖς ξυνέβη καὶ τοὺς τὴν Ἐπίδαμνον
πολιορκοῦντας παραστήσασθαι ὁμολογίᾳ ὥστε τοὺς
μὲν ἐπήλυδας ἀποδόσθαι, Κορινθίους δὲ δήσαν-
τας ἔχειν ἕως ἂν ἄλλο τι δόξῃ.

Cap. **29.** § 4. *ἀνταναγόμενοι* codd. longe plurimi et optimi. Cf. adn.

III p. 403 *ναυπηγικόν* vocat. Cf. Poll. I 125. Gregorius Cor. ad Hermog. VII 2 p. 1125 ed. Walz. (qui deterius explicat p. 1111) sic interpretatur: *τὸ ζεύξαντες τὰς παλαιὰς ναῦς ἀντὶ τοῦ ξυγώματα κρατύναντες* (Schol. Thuc. *ξυγώματα αὐταῖς ἐνθέντες*) *κεῖται. ξυγώματα δὲ καλοῦνται τὰ ξύλα τὰ ἀπὸ τοῦ τοίχου τῆς νεὼς πρὸς τὸν ἕτερον διατείνοντα τοῖχον· — ἢ ξυγώματα τὰ ξύλα τὰ ἐμβαλλόμενα ταῖς σανίσιν, ὥστε συζεῦξαι τὰς σανίδας τὰς διῃρημένας ἔστιν ὅτε.* His auctoritatibus parendum, non Vanderburgio ad Hor. Carm. I 14, 6, quem comparat Goell. confundens *ζεῦξαι* et *ὑποζῶσαι*. Duas explicationes miscet Nieb. Hist. ant. II p. 50. — ***καὶ τὰς ἄλλας ἐπισκευάσαντες.*** Gregor. l. d. *εἰπὼν δὲ τὰς ἄλλας ἐπισκευάσαντες τὰς μὴ οὔσας μὲν παλαιάς, φιλοκαλήσεως δέ τινος δεομένας ἐδήλωσε. ἐπισκευάσαι γάρ ἐστι τὸ φιλοκαλῆσαι καὶ καλλωπίσαι, οἷον μιλτῶσαι, πισσῶσαι· διαφέρει δὲ τὸ κατασκευάσαι τοῦ ἐπισκευάσαι, ὅτι τὸ μὲν κατασκευάσαι ἐστὶ τὸ μὴ ὂν ποιῆσαι καὶ ὥσπερ οἰκοδομῆσαι, ἐπισκευάσαι δὲ* [plerumque Lat. reficere, sed cf. etiam VII 36, 2] *τὸ φιλοκαλῆσαι* [ornare] *τὰ ὄντα.*

§ 4. ***τεσσαράκοντα ... ἐπολιόρκουν***] *προεῖπε γὰρ* [25, 4] *ὅτι ἑκατὸν εἴκοσιν εἶχον.* Schol. Krueg. *αἱ τεσσ.* aut *ταῖς τεσσ.* satis probabiliter legendum conicit. Alibi certe articulus talibus numeralibus partem noti alicuius numeri alteram significantibus additur. Accedit quod ipsae quadraginta naves iam antea (26, 4) nominatae sunt. — ***ἀνταναγαγόμενοι***, adversus eos in altum evecti. Praesentis part. Krueg. ideo putat defendi posse quia haec actio ultra *παράταξιν* usque ad ipsam pugnam pertinuerit. Sed navium aciem constitutam esse antequam in altum evecti essent prorsus non est consentaneum. Cf. adn. 52, 1. Annal. phil. 1863 p. 402. — ***παρὰ πολύ***] *ἀντὶ τοῦ σφόδρα, διαφερόντως, μᾶλλον ἢ πολύ.* Schol. Cf. II 89, 4. Alibi, ut 49, 6, solum *πολύ*.

§ 5. ***παραστήσασθαι***, in suam potestatem redigere, ut 98, 4. III 35, 1. Simul audi *αὐτήν*, ne *τούς* post *Ἐπίδ.* transponendum existimes, quae suspicio est Kruegeri. — ***δήσαντας***

1 30. *Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ Κερκυραῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ τῆς Κερκύρας ἀκρωτηρίῳ τοὺς μὲν ἄλλους οὓς ἔλαβον αἰχμαλώτους ἀπέκτειναν, Κορινθίους δὲ δήσαντες εἶχον.*
2 *ὕστερον δέ, ἐπειδὴ οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἡσσημένοι ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου, τῆς θαλάσσης ἁπάσης ἐκράτουν τῆς κατ' ἐκεῖνα τὰ χωρία οἱ Κερκυραῖοι, καὶ πλεύσαντες ἐς Λευκάδα τὴν Κορινθίων ἀποικίαν τῆς γῆς ἔτεμον καὶ Κυλλήνην τὸ Ἠλείων ἐπίνειον ἐνέπρησαν, ὅτι ναῦς*
3 *καὶ χρήματα παρέσχον Κορινθίοις. τοῦ τε χρόνου τὸν πλεῖστον μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐκράτουν τῆς θαλάσσης καὶ τοὺς τῶν Κορινθίων ξυμμάχους ἐπιπλέοντες ἔφθειρον, μέχρι οὗ Κορίνθιοι περιιόντι*

Cap. **30.** § 3. *περιιόντι* unus Aug., vulg. *περιόντι.* Cf. adn.

ἔχειν. Cf. Matth. Gr. § 559b. Krueg. Gr. § 56, 3 adn. 6, infra 30, 1. 38, 6. VI 39, 2. 76, 2.

Cap. **30.** § 1. *τροπαῖον στήσαντες.* De activo *στήσαντες* vid. Krueg. Gr. § 52, 10 adn. 6. — *Λευκίμμῃ.* Cf. 47, 1. Plerumque id promunturium putatur esse quod hodie apud Italos Capo Bianco dicatur, apud Graecos vetus nomen retineat aut Levkimo seu Alefkimo vocetur. Cf. Dodw. It. Gr. I p. 39. Sed Alefkimo a Bianco discernens octo mil. ad septentrionem inde spectare docet Leak. Graec. sept. I p. 94. Cf. Muell. de Corcyr. rep. p. 3. Bursian. Geogr. II p. 357. De articulo ante *Λευκ.* addito cf. Krueg. Gr. § 50, 7 adn. 2. — *ἀπέκτειναν.* Violata pactione 29, 5.

§ 2. *τὴν Κορινθίων ἀποικίαν.* Cf. adn. IV 84, 1. Krueger olim propter articulum *ἀποικίαν* in suspicionem vocavit. — *τῆς γῆς ἔτεμον.* Cf. Matth. Gr. § 323b. Krueg. Gr. § 47, 15 adn. 2. II 56, 6. VI 75, 2. 105, 1. — *Κυλλήνην.* De huius situ cf. Strab. p. 337 sqq. Paus. VI 26, 3. Ptol. III 14. Vulgo hodie Glarenzam ad Chelonatam sitam volunt esse; sed hanc opinionem impugnant Curt. Pelop. II p. 33 sq. et 102 sq. Burs. l. l. p. 308. — *ἐπίνειον*] *ἐπίνειόν ἐστι πόλισμα παραθαλάσσιον ἔνθα τὰ νεώρια τῶν πόλεων εἰσίν, ὥσπερ ὁ Πειραιεὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ ἡ Νίσαια τῆς Μεγαρίδος.* Schol. Cf. II 84, 5. Nec de Piraeeo nec de Nisaea Thuc. hoc nomine utitur, sed Nisaea appellatur *νεώριον* II 93, 2, Piraeeus *λιμήν.*

§ 3. *τοῦ χρόνου τὸν πλεῖστον.* Cf. adn. 2, 3. Deinde Krueg. *τόν* excidisse suspicatur; sed *μετὰ τὴν ναυμ.* cum *ἐκράτουν* possunt coniungi. — *περιιόντι τῷ θέρει.* Vulgata *περιόντι τ. θ.* cum aestatis reliqua parte, ut interpretatur Ullr. Symb. III p. 5 comparans VII 9 *τῷ θέρει τελευτῶντι,* propter articuli collocationem significare non possit, debet aestate, cum illa (tota) reliqua esset, reddi. Sed hoc cum superioribus *τοῦ χρόνου τὸν πλεῖστον* conciliari

*τῷ θέρει πέμψαντες ναῦς καὶ στρατιάν, ἐπεὶ σφῶν
οἱ ξύμμαχοι ἐπόνουν, ἐστρατοπεδεύοντο ἐπὶ Ἀκτίῳ
καὶ περὶ τὸ Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος φυλακῆς
ἕνεκα τῆς τε Λευκάδος καὶ τῶν ἄλλων πόλεων
ὅσαι σφίσι φίλιαι ἦσαν. ἀντεστρατοπεδεύοντο δὲ* 4
*καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ ναυσί τε καὶ
πεζῷ. ἐπέπλεόν τε οὐδέτεροι ἀλλήλοις, ἀλλὰ τὸ
θέρος τοῦτο ἀντικαθεζόμενοι χειμῶνος ἤδη ἀν-
εχώρησαν ἐπ' οἴκου ἑκάτεροι.*

31. *Τὸν δ' ἐνιαυτὸν πάντα τὸν μετὰ τὴν ναυ-* 1
*μαχίαν καὶ τὸν ὕστερον οἱ Κορίνθιοι ὀργῇ φέρον-
τες τὸν πρὸς Κερκυραίους πόλεμον ἐναυπηγοῦντο
καὶ παρεσκευάζοντο τὰ κράτιστα νεῶν στόλον, ἔκ
τε αὐτῆς Πελοποννήσου ἀγείροντες καὶ τῆς ἄλλης
Ἑλλάδος ἐρέτας μισθῷ πείθοντες. πυνθανόμενοι* 2
δὲ οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν ἐφο-

nequit. Quare *περιιόντι* a Kruegero commendatum et in Stud. hist. II p. 208 defensum recepit Arn. Utrum autem r e d e u n t e an a d f i n e m v e r g e n t e explicet ambigens alterum propter finem capitis anteponit, ex quo apparet omnia eadem aestate gesta esse. Cf. Herod. II 121. IV 155. Xen. Hist. Gr. III 2, 25. Aristid. I p. 349 et f l e x u a u t u m n i Tac. Hist. V 23. Ipsam pugnam navalem vere a. 434 videri factam esse scribit Krueger ad Clint. Fast. Hell. a. 435. Plerique eam in a. 435 referunt. Cf. adn. 31, 1. — *σφῶν ... σφίσι*. Cf. adn. 20, 1. De Chimerio vid. 46, 4. Leak. Graec. Sept. III p. 5 sqq. Forbig. Geogr. ant. III p. 879. Burs. l. l. I p. 28; de articulo Krueg. Gr. § 47, 5 adn. 6.

§ 4. *χειμῶνος ἤδη* coniungenda sunt. Cf. III 106, 3. V 17, 1. 59, 1. Schoem. ad Plut. Cleom. 20, 3.

Cap. **31.** § 1. *Τὸν δ' ἐνιαυτὸν ... ὕστερον*. Aut a. 434 et 433 aut ab aestate (vere) a. 434 ad aestatem a. 432. Posteriorem sententiam probant Krueg. Stud. hist. I p. 49. Voemel Quo die Thuc. bell. Pel. inceperit p. 3. — *ὀργῇ φέροντες τὸν ... πόλεμον*, aut b e l l u m i r a c u n d e (s. aegre) f e r e n t e s aut a n i m o s e s, a c e r r i m e (m a g n o a n i m i a r d o r e e t i m p e t u) a d m i n i s t r a n t e s. Haec explanatio commendatur verbis V 80, 2 *τὰ ἄλλα θυμῷ ἔφερον*, et *ὀργή* non raro notionem *πάθους* vel *ὁρμῆς* habet. Cf. 140, 1. V 70, 1. Alteri interpretationi favet dicendi genus *οἴκτῳ φέρειν τι*, de quo vid. Pflugk. ad Eur. Andr. 144, et sic *ὀργῇ φέρειν* legitur Ios. A. I. XVII 10, 2. 13, 2, *τὸν πόλεμον προθύμως φέρειν* scripsit Thuc. IV 121, 1. Sed prior etiam propter sententiam praeferenda est. Classem enim ad bellum gerendum comparant, non ad ferendum. — *τὰ κράτιστα*. Cf. adn. c. 19. — *μισθῷ πείθοντες*. Cf. adn. 60, 1.

βοῦντο, καὶ (ἦσαν γὰρ οὐδενὲς Ἑλλήνων ἔνσπονδοι οὐδὲ ἐσεγράψαντο ἑαυτοὺς οὔτε ἐς τὰς Ἀθηναίων σπονδὰς οὔτε ἐς τὰς Λακεδαιμονίων) ἔδοξεν αὐτοῖς ἐλθοῦσιν ὡς τοὺς Ἀθηναίους ξυμμάχους
3 γενέσθαι καὶ ὠφελίαν τινὰ πειρᾶσθαι ἀπ' αὐτῶν εὑρίσκεσθαι. οἱ δὲ Κορίνθιοι πυθόμενοι ταῦτα ἦλθον καὶ αὐτοὶ ἐς τὰς Ἀθήνας πρεσβευσόμενοι, ὅπως μὴ σφίσι πρὸς τῷ Κερκυραίων ναυτικῷ τὸ Ἀττικὸν προσγενόμενον ἐμπόδιον γένηται θέσθαι
4 τὸν πόλεμον ᾗ βούλονται. καταστάσης δὲ ἐκκλησίας ἐς ἀντιλογίαν ἦλθον, καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἔλεξαν τοιάδε.

1 32. „Δίκαιον, ὦ Ἀθηναῖοι, τοὺς μήτε εὐεργε-

§ 2. *ἦσαν γὰρ κ. τ. λ.* Hyperbaton hoc enuntiatum appellat Alexand. *περὶ σχημ.* VIII p. 482. Cf. Matth. Gr. § 615 p. 1465 infra 104, 2. 135, 3. 137, 2. Dubitatur autem utrum interpositionis signa melius omittantur, quod propter talia exempla quale est 72, 1 suadet Krueg., an melius adiciantur, quod, cum *καί* cohaereat cum *ἔδοξε*, iure commendat Class. diversam esse verborum structuram 72, 1 (cf. adn.) monens. Deinde *ἐσεγράψαντο ἑαυτούς* interpretare se inscribendos curaverant. Cf. adn. 33, 3. — *οὔτε ἐς τὰς Ἀθηναίων σπονδὰς οὔτε ἐς τὰς Λακεδαιμονίων.* De societate Atheniensium maritima et de foedere Lacedaemoniorum sive civitatum Peloponnesiacarum haec dicuntur qualia post pacem triginta annorum (115, 1) erant, qua concessum esse ut Corcyraei alterutri societati se adiungerent 35, 2 audiemus. — *ξυμμάχους.* Cf. Matth. Gr. § 536 adn., infra 53, 1. — *εὑρίσκεσθαι*, impetrare, ut 58, 1. V 32, 6.

§ 3. *πρεσβευσόμενοι*, acturi, *um zu unterhandeln.* Paulo diversum est V 39, 2 *ἦλθον πρεσβευόμενοι*, *sie kamen als Unterhändler.* Certe non opus est hic quoque *πρεσβευόμενοι* scribere. Cf. adn. VI 104, 2. — *θέσθαι.* Cf. adn. 25, 1.

§ 4. *οἱ μὲν Κερκυραῖοι.* Haud dubie princeps legationis nomine ceterorum. — *τοιάδε.* Cf. de Thuc. hist. com. p. 28. Vischer l. l. p. 428.

Cap. **32.** Contio Corcyraeorum post exordium c. 32 in duos locos, *τὸ ὠφέλιμον* c. 33 et *τὸ δίκαιον* c. 34. 35, discernitur, quorum posterior utilitatis repetitione ita concluditur ut transitus fiat ad perorationem c. 36, qua Athenienses perspicere iubentur commodi sui ratione Corcyraeis obsequendum esse. Recte igitur schol. *ἡ τοῦ Κερκυραίου*, inquit, *δημηγορία μᾶλλον τὸ συμφέρον προβάλλεται ἢ τὸ δίκαιον.*

§ 1. *μήτε εὐεργεσίας ... προυφειλομένης*, i. e. non praestito antea beneficio adiumentove (cf. 42, 4. III 82, 1. VI 73, 2) propter quod iis gratia debeatur. Deinde *οἱ πέλας* sunt alii, ut saepe et pluralis (69, 3. 84, 3) et singularis (§ 4. II 37, 2. VI 12, 1), ab Elmsl. ad Eur. Med. 85 impugnatus, huius vocis legitur. Tum

σίας μεγάλης μήτε ξυμμαχίας προυφειλομένης ἥκοντας παρὰ τοὺς πέλας ἐπικουρίας, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς νῦν, δεησομένους ἀναδιδάξαι πρῶτον, μάλιστα μὲν ὡς καὶ ξύμφορα δέονται, εἰ δὲ μή, ὅτι γε οὐκ ἐπιζήμια, ἔπειτα δὲ ὡς καὶ τὴν χάριν βέβαιον ἕξουσιν· εἰ δὲ τούτων μηδὲν σαφὲς καταστήσουσι, μὴ ὀργίζεσθαι ἢν ἀτυχῶσιν. Κερκυραῖοι δὲ μετὰ τῆς 2
ξυμμαχίας τῆς αἰτήσεως καὶ ταῦτα πιστεύοντες ἐχυρὰ ὑμῖν παρέξεσθαι ἀπέστειλαν ἡμᾶς. τετύχηκε 3
δὲ τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα πρός τε ὑμᾶς ἐς τὴν χρείαν ἡμῖν ἄλογον καὶ ἐς τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι ἀξύμφορον. ξύμμαχοί τε γὰρ οὐδενός πω 4

ad *ἡμεῖς* audi *δεόμεθα*. Cf. adn. IV 76, 2. V 44, 1. — *ἀναδιδάξαι*, meliora docere. Cf. III 97, 1. VIII 86, 1. — *ξύμφορα δέονται*. Cf. Matth. Gr. § 355 adn. 2. Krueg. Gr. § 46, 5 adn. 4 et 47, 16 adn. 17, item infra § 4. Ceterum respondent inter se *πρῶτον* particula *μέν*, ut V 61, 3. VII 23, 1. VIII 48, 1, propter collocationem carens et *ἔπειτα δέ*; *πρῶτον* autem rursus divisum est in *μάλιστα μέν* et *εἰ δὲ μή*, de quibus cf. 40, 4. Krueg. Gr. § 65, 5 adn. 12. Utraque autem divisio non ad tempus vel locum quo quidque exponatur, sed ad diversam causarum gravitatem refertur. Nam de utilitate et gratia c. 33 simul dicitur.

§ 2. *μετὰ τῆς ... αἰτήσεως*. De binis genetivis ita collocatis ut is qui ex altero pendeat praecedat cf. 65, 3. 84, 3. III 23, 5. V 42, 4. — *καὶ ταῦτα ... παρέξεσθαι*, se haec quoque firma vobis praestaturos sive se harum quoque rerum firmam vobis fidem facturos esse confidentes. Medium *παρέχεσθαι* similiter legitur II 62, 5, contra *ἐχυρὸν παρέχειν τί τινι* III 12, 1. Hic aptissimum est medium, cum ex sua condicione et potestate firma illa praestent. Cf. Krueg. Gr. § 52, 8 adn. 2, et adn. II 9. Tum de aor. *ἀπέστειλαν* cf. adn. 73, 1.

§ 3. *τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα*, idem studium, quod quale fuerit deinde verbis *ξύμμαχοι οὐδενός πω ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἑκούσιοι γενόμενοι* explicatur. — *τετύχηκε ἄλογον*, scil. *ὄν*. Huius usus tam multa inveniuntur exempla ut prudens nemo de eo dubitet. Cf. 106, 1. 120, 5. II 87, 5. Soph. Ai. 9. El. 46. 313. Arist. Av. 761. Xen. Hist. Gr. IV 3, 3. Plat. Prot. 313 e. Phaedr. 263 d. Gorg. 502 b. de Rep. 369 b. Tim. 61 d. Soph. 234 c. Matth. Gr. § 553, 3 δ adn. 1. Krueg. Gr. § 56, 4 adn. 3. — *ἄλογον*, rationi non consentaneum. — *πρὸς ὑμᾶς* interpr. quod ad vos attinet, respectu vestro. — *ἐς τὰ ἡμέτερα αὐτῶν*, quod ad nostram ipsorum condicionem attinet, opponitur verbis *πρὸς ὑμᾶς*.

§ 4. *ξύμμαχοί τε κ. τ. λ.* Duae sunt huius comprehensionis partes, quarum prior ex duobus membris ita constat ut priore (*ξύμμαχοί τε . . . ἥκομεν*) *τὸ ἄλογον*, posteriore (*καὶ ἅμα . . . καθέσταμεν*) *τὸ ἀξύμφορον* ex-

*ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἑκούσιοι γενόμενοι νῦν ἄλλων
τοῦτο δεησόμενοι ἥκομεν καὶ ἅμα ἐς τὸν παρόντα
πόλεμον Κορινθίων ἐρῆμοι δι᾽ αὐτὸ καθέσταμεν,
καὶ περιέστηκεν ἡ δοκοῦσα ἡμῶν πρότερον σω-
φροσύνη, τὸ μὴ ἐν ἀλλοτρίᾳ ξυμμαχίᾳ τῇ τοῦ
πέλας γνώμῃ ξυγκινδυνεύειν, νῦν ἀβουλία καὶ*
5 *ἀσθένεια φαινομένη. τὴν μὲν οὖν γενομένην ναυ-
μαχίαν αὐτοὶ κατὰ μόνας ἀπεωσάμεθα Κορινθίους·
ἐπειδὴ δὲ μείζονι παρασκευῇ ἀπὸ Πελοποννήσου
καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐφ᾽ ἡμᾶς ὥρμηνται καὶ
ἡμεῖς ἀδύνατοι ὁρῶμεν ὄντες τῇ οἰκείᾳ μόνον
δυνάμει περιγενέσθαι καὶ ἅμα μέγας ὁ κίνδυνος
εἰ ἐσόμεθα ὑπ᾽ αὐτοῖς, ἀνάγκη καὶ ὑμῶν καὶ
ἄλλου παντὸς ἐπικουρίας δεῖσθαι καὶ ξυγγνώμη*

plicetur similiterque in altera parte *ἡ ἀβουλία* ad *τὸ ἄλογον*, *ἡ ἀσθένεια* ad *τὸ ἀξύμφορον* refertur. — *ἐν τῷ πρὸ τοῦ*. Sic iterum IV 72, 2. Similiter *ἐν τῷ πρίν*, *ἐν τῷ τότε*, *ἐν τῷ παραυτίκα*. Cf. adn. 2, 5. — *πόλεμον Κορινθίων*. Cf. adn. 24, 6. — *περιέστηκεν . . . σωφροσύνη . . . φαινομένη*, mutata est nostra quae prius esse videbatur prudens moderatio ita ut nunc imprudentiam et imbecillitatem eam esse appareat (cf. adn. 2, 1). Usitatius diceretur *ἐς τὸ φαίνεσθαι*; nam *περιστῆναι εἴς τι*, transire s. mutari in aliquid, cum apud alios legitur tum apud Thuc. ipsum 120, 5 et alibi. Imitati tamen sunt huius ipsius loci dictionem Dionys. Hal. Antiqu. VI 43. Procop. Bell. Goth. II p. 256. Ceterum proprie non ipsa *σωφροσύνη*, sed *τὸ δοκεῖν τοὺς Κερκυραίους σωφρονεῖν* mutatum est. De collocatione pronominis cf. adn. 144, 1. — *τῇ τοῦ πέλας γνώμῃ* valent aliorum arbitratu.

§ 5. *τὴν . . . ναυμαχίαν . . . ἀπεωσάμεθα Κορινθίους*. Dicta sunt haec ad similitudinem verborum *νικᾶν τοὺς πολεμίους μάχην* (Matth. Gr. § 409, 3) et similium. Cf. Kuehn. Gr. max. § 411, 3b. De *κατὰ μόνας* vid. interpr. Xen. Mem. III 7, 4 et infra 37, 4. — *μέγας ὁ κίνδυνος εἰ ἐσόμεθα ὑπ᾽ αὐτοῖς*, magnum est periculum ne sub eorum potestate futuri simus. Proprie *εἰ* hic valet *ob nicht*, ut II 53, 3, ubi vide adn. Cf. praeterea adn. IV 117, 2. — *ὑμῶν . . . ἐπικουρίας δεῖσθαι*. De duplici genetivo personae et rei cum verbo *δεῖσθαι* iuncto cf. Herod. V 40. Xen. Cyr. VIII 3, 19. Kuehn. Gr. max. § 417, 2. — *ξυγγνώμη εἰ . . . τολμῶμεν*. *Εἰ μή* non, ut plerumque, nisi, sed si non significant et separanda sunt. Ne *οὐ* requiri existimes, cf. Demosth. XX 2. XXI 109. Verba *μὴ μετὰ κακίας . . . ἁμαρτίᾳ* cohaerent cum *τολμῶμεν* et omnia breviter dicta sunt pro his; *ξυγγνώμη* (cf. Krueg. Gr. § 61, 7 adn. 5) *εἰ* (*ὅτι*) *τῇ πρότερον ἀπραγμοσύνῃ ἐναντία τολμῶμεν, εἴπερ τοῦτο ποιοῦμεν μὴ μετὰ κακίας* s. *κακοὶ ὄντες, δόξης δὲ μᾶλλον*

εἰ μὴ μετὰ κακίας, δόξης δὲ μᾶλλον ἁμαρτίᾳ τῇ πρότερον ἀπραγμοσύνῃ ἐναντία τολμῶμεν.

33. *Γενήσεται δὲ ὑμῖν πειθομένοις καλὴ ἡ* 1
ξυντυχία κατὰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας χρείας, πρῶτον μὲν ὅτι ἀδικουμένοις καὶ οὐχ ἑτέρους βλάπτουσι τὴν ἐπικουρίαν ποιήσεσθε, ἔπειτα περὶ τῶν μεγίστων κινδυνεύοντας δεξάμενοι ὡς ἂν μάλιστα μετὰ αἰειμνήστου μαρτυρίου τὴν χάριν καταθήσεσθε, ναυτικόν τε κεκτήμεθα πλὴν τοῦ παρ' ὑμῖν πλεῖστον. καὶ σκέψασθε τίς εὐπραξία σπανιωτέρα ἢ 2

Cap. **33.** § 1. *κατάθησθε* aut *καταθῆσθε* codd. Cf. adn.

ἁμαρτίᾳ s. *ἀλλ' ὅτι δόξης ἡμαρτήκαμεν*, quod spe (quam conceperamus, nos societate non inita quietos victuros) frustrati sumus. Itaque *ἁμαρτίᾳ* valet propter errorem (cf. 11, 1). *Κακία* autem est malitia et *τὸ ἐναντία τολμᾶν* est *τὸ τολμᾶν ἄλλων ξυμμαχίας δεῖσθαι*. Consulto autem Th. *ἐναντία τολμῶμεν* dixit, non *ἐναντία ποιοῦμεν*, quod audacia quaedam in eo cernitur quod aliorum societatem adhuc aspernati tamen aliorum auxilium impetrare conantur. Respondent inter se *μετὰ κακίας* et *ἁμαρτίᾳ*, ut saepe similia. Cf. II 44, 3. III 82, 8.

Cap. **33.** § 1. *ἡ ξυντυχία ... τῆς ἡμετέρας χρείας.* Haec iunge sic interpretans: quod accidit ut auxilio vestro indigeamus. Cf. III 112, 7. VIII 98, 2. Plut. Tib. Gracch. 6. De genetivi collocatione cf. de Thucyd. hist. comm. p. 95. — *ἔπειτα κ. τ. λ.* Cum coniunctio *ὅτι* post *ἔπειτα* non repetita sit, oratio hic in enuntiationem primariam transit. Similis transitus exempla habes V 14, 1. VI 18, 4, ubi cf. adn. — *μετὰ αἰειμνήστου μαρτυρίου*, cum aeterno testimonio, i. e. ita ut beneficium quod nobis sic praestitistis aeternum sit testimonium nos vobis gratiam debere. — *τὴν χάριν καταθήσεσθε*, gratiam vobis comparabitis. Cf. adn. IV 87, 6. Traditam scripturam *κατάθησθε* si retineremus, *ἔπειτα* verbo suo destitutum esset. Nec licet *ὅτι τὴν ἐπικουρίαν ποιήσεσθε* hic cogitatione repetere. Nam hoc si Th. voluisset, antea scribere debebat *ὅτι τὴν ἐπικουρίαν πρῶτον μὲν ἀδικουμένοις ... ποιήσεσθε*. Optativum autem *καταθεῖσθε* vel *καταθοῖσθε* cum vi futuri (cf. adn. III 38, 2) Bekk. auctore hic rescribere et *ὡς μάλιστα* (quam maxime) iungere nos vetat cum *ἂν* particulae collocatio tum quod altera haec causa non minore cum confidentia profferenda est quam prior *ὅτι ... ποιήσεσθε*. Ex ea quam recepimus emendatione ad *ὡς ἂν μάλιστα* subaudiendum est *καταθοῖσθε*. Cf. adn. VI 57, 3. Dem. I 21 *οὐδ' ὡς ἂν κάλλιστ' αὐτῷ τὰ παρόντα ἔχει*, XVIII 291. XIX 156. 226. XXI 14. XXIII 154. XXIV 79. Xen. Anab. V 7, 22. *Χάριν κατατίθεσθαι* ut *εὐεργεσίαν* 128, 4, ubi vid. — *ναυτικόν τε*. *Τέ* refertur ad *πρῶτον μὲν — ἔπειτα*, ut 121, 3.

§ 2. *τίς εὐπραξία σπανιωτέρα ..., εἰ ... πάρεστιν αὐτεπάγγελτος.* In explicanda hac sententia negotium interpretes sibi facessere

τίς τοῖς πολεμίοις λυπηροτέρα, εἰ ἣν ὑμεῖς ἂν πρὸ πολλῶν χρημάτων καὶ χάριτος ἐτιμήσασθε δύναμιν ὑμῖν προσγενέσθαι, αὕτη πάρεστιν αὐτεπάγγελτος, ἄνευ κινδύνων καὶ δαπάνης διδοῦσα ἑαυτὴν καὶ προσέτι φέρουσα ἐς μὲν τοὺς πολλοὺς ἀρετήν, οἷς δ' ἐπαμυνεῖτε χάριν, ὑμῖν δ' αὐτοῖς ἰσχύν· ἃ ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ ὀλίγοις δὴ ἅμα πάντα ξυνέβη, καὶ ὀλίγοι ξυμμαχίας δεόμενοι οἷς ἐπικαλοῦνται ἀσφάλειαν καὶ κόσμον οὐχ ἧσσον
3 διδόντες ἢ ληψόμενοι παραγίγνονται. τὸν δὲ πόλεμον, δι' ὅνπερ χρήσιμοι ἂν εἶμεν, εἴ τις ὑμῶν μὴ οἴεται ἔσεσθαι, γνώμης ἁμαρτάνει καὶ οὐκ αἰσθάνεται τοὺς Λακεδαιμονίους φόβῳ τῷ ὑμετέρῳ πολεμησείοντας καὶ τοὺς Κορινθίους, δυναμένους

§ 3. διόπερ It. Vat. Pal. Aug. G. H., quod locis a Class. allatis 35, 5. 50, 5. 59, 2 minime excusatur.

non debebant. Nam „nihil aliud exprimitur nisi condicionale enuntiatum eius generis ut apodosis interrogationis speciem gerens protasi quae dicitur praecedat, pro usitatiore forma: *εἰ ἣν . . . ἐτιμήσασθε δύναμιν ὑμῖν προσγενέσθαι, αὕτη πάρεστιν αὐτεπάγγελτος κ. τ. λ.* (protasis), *τίς εὐπραξία σπανιωτέρα ἢ τίς τοῖς πολεμίοις λυπηροτέρα* (apodosis). Est id quidem factum cum propter protasis amplitudinem tum ob eam causam ut maior vis verbis *τίς εὐπραξία . . . λυπηροτέρα* tribueretur. Ex quo perspicitur recte *ἢ* ab hoc loco abesse eosque errare qui de omisso *ἢ* cogitaverint.“ Preibisch l. l. p. 42. — *φέρουσα ἐς τοὺς πολλοὺς ἀρετήν*, afferens apud vulgus virtutis existimationem. Cf. II 45, 2. III 58, 1 *κακίαν ἀντιλαβεῖν*, Soph. Ant. 924. Eur. Med. 218. 296. Iph. T. 676. Matth. Gr. § 430, 9 extr. Pro *τοὺς πολλοὺς* Camp. p. 29 *τοὺς πολεμίους* frustra coniecit. *Φέρειν ἐς* est proprie perferre ad, velut *ἀγγελίαν φέρειν ἔς τινας* dicimus et *ἐς* verbis loquendi ac demonstrandi adiungimus. Ceterum famam in posteros et similia etiam Tacitus dixit. Cf. Hand. Turs. III p. 215 et supra adn. 6, 2. — *χάριν*, gratum animum. — *παραγίγνονται*, accedunt s. adveniunt (legatione opem implorante). Verba *καὶ ὀλίγοι . . . παραγίγνονται* suspecta reddere conatur Krueg. Sed non perspexit haec verba, quanquam *καί* coniunctione superioribus iuxta ponantur, sententiae ratione iis subiecta esse perinde ac si scriptum esset *ἐπεὶ ὀλίγοι κ. τ. λ.* Similiter sententiae coniunguntur 80, 4. 91, 6. II 36, 3. IV 52, 3. 87, 4, ubi cf. adn.

§ 3. *φόβῳ τῷ ὑμετέρῳ*. Cf. Matth. Gr. § 466, 2. Krueg. Gr. § 47, 7 adn. 8. Similiter paulo post *ἐς τὴν ὑμετέραν ἐπιχείρησιν*, ad invadendum in vos. Cf. 69, 5. 78, 6. 137, 4. — *πολεμησείοντας*. Cf. adn. 95, 7. — *καὶ τοὺς Κ. . . . προκαταλαμβάνοντας*

παρ' αὐτοῖς καὶ ὑμῖν ἐχθροὺς ὄντας, [καὶ] προκαταλαμβάνοντας ἡμᾶς νῦν ἐς τὴν ὑμετέραν ἐπιχείρησιν, ἵνα μὴ τῷ κοινῷ ἔχθει κατ' αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων στῶμεν μηδὲ δυοῖν φθάσαι ἁμάρτωσιν,

κατ' αὐτῶν libri deteriores. Cf. adn.

ἡμᾶς νῦν ἐς τὴν ὑμετέραν ἐπιχείρησιν, et Corinthios, qui apud illos multum valent vobisque infensi sunt, nos nunc praeoccupare (cf. Liv. XXXV 18, 8) velle (part. praes. de conatu ut II 62, 3. VI 89, 2, ubi cf. adn.) ad impetum in vos faciendum, i. e. nos prius coërcere nunc velle, ne vobis cum impetum in vos facturi sint auxilium feramus. Sententiarum conexus postulat ut ante *προκαταλαμβάνοντας καὶ* deleatur. Nam *δυναμένους παρ' αὐτοῖς καὶ ὑμῖν ἐχθροὺς ὄντας* eadem ratione ad *προκαταλαμβάνοντας* pertinet qua antea *φόβῳ τῷ ὑμετέρῳ* ad *πολεμησείοντας*. De *δυναμένους* cf. adn. 18, 1. — *ὑμῖν ἐχθροὺς ὄντας*. Ob Megarenses. Vid. 42, 2. — *κατ' αὐτούς*, contra eos. Recte Boehm. animadvertit, ut *στῶμεν* ostendat, nos hic habere translationem ab exercitibus in acie sibi oppositis sumptam in eaque re sollemnem esse *κατά* praep. cum accusativo iunctae usum. Conferri iubet 46, 3. 48, 4. 62, 6. II 30, 2. Krueg. ad Xen. Anab. I 4, 3. 8, 21. Valck. et Schweigh. ad Herod. III 14. *Κατά* autem cum genet. contra valet apud verba dicendi, qua de re cf. Krueg. Gr. § 68, 24 adn. 2. Male Krueg. deteriorem scripturam secutus *κατ'* delet, ut *τῷ κοινῷ ἔχθει αὐτῶν* iungatur. — *μετ' ἀλλ. στῶμεν*. Cf. adn. III 39, 2. — *μηδὲ δυοῖν . . . βεβαιώσασθαι*. *Ἢ — ἢ* ideo dictum esse videtur quia ne duobus excidant idem valeat atque ut alterutrum adipiscantur (cf. schol. *λείπει θάτερον*). Cui interpretationi Class. opponit Corinthios potius utrumque adipisci velle et dicendi usum repugnare; itaque *ἢ — ἢ* pro *μήτε — μήτε* positum esse. Sed quanquam prorsus negari nequit *ἢ — ἢ* eam vim habere posse (cf. enim V 105, 1 *οὐδὲν γὰρ . . . δικαιοῦμεν ἢ πράσσομεν*, quod idem est ac si legamus *οὐδὲν γὰρ δικαιοῦμεν οὐδὲ πράσσομεν*), tamen tantum abest ut dicendi usu Classeni ratio comprobetur ut eam repudiare cogamur. Cf. enim 122, 4 *καὶ οὐκ ἴσμεν ὅπως τάδε τριῶν τῶν μεγίστων ξυμφορῶν ἀπήλλακται, ἀξυνεσίας ἢ μαλακίας ἢ ἀμελείας*, ubi rerum esse disiunctionem ipse Class. concedit, Andoc. I 20 *ἐν ᾧ δυοῖν τοῖν μεγίστοιν κακοῖν οὐκ ἦν αὐτῷ ἁμαρτεῖν, ἢ [γὰρ] ἐμοῦ δόξαντος τὰ ὄντα μηνῦσαι κατ' ἐκείνου ὑπ' ἐμοῦ ἀποθανεῖν ἢ αὐτῷ σωθέντι ἐμὲ ἀποκτεῖναι*, Soph. El. 1319 sqq. *ὡς ἐγὼ μόνη οὐκ ἂν δυοῖν ἥμαρτον. ἢ γὰρ ἂν καλῶς ἔσωσ' ἐμαυτὴν ἢ καλῶς ἀπωλόμην*. Quod vero ad sententiam attinet, Corinthii bellum Corcyraeis inferentes aut opes eorum infringent, ut nihil aut non multum auxilii Atheniensibus praestare possint, aut sibi eos adiungentes ipsis praesidium sibi parabunt. Opponi quidem potest etiam fractis Corcyraeorum opibus Corinthios sibi praesidium paraturos neque minus Corcyraeis sibi adiunctis effecturos esse ne hi Atheniensibus opem ferant, sed Th. proximum et principalem rei effectum distinguendo respexit. Et licet arguta

ἢ κακῶσαι ἡμᾶς ἢ σφᾶς αὐτοὺς βεβαιώσασθαι.
4 ἡμέτερον δ' αὖ ἔργον προτερῆσαι, τῶν μὲν διδόν-
των, ὑμῶν δὲ δεξαμένων τὴν ξυμμαχίαν, καὶ προ-
επιβουλεύειν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἀντεπιβουλεύειν.
1 34. Ἢν δὲ λέγωσιν ὡς οὐ δίκαιον τοὺς σφετέ-
ρους ἀποίκους ὑμᾶς δέχεσθαι, μαθόντων ὡς πᾶσα
ἀποικία εὖ μὲν πάσχουσα τιμᾷ τὴν μητρόπολιν,
ἀδικουμένη δὲ ἀλλοτριοῦται· οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ δοῦλοι
ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὁμοῖοι τοῖς λειπομένοις εἶναι ἐκ-
2 πέμπονται. ὡς δὲ ἠδίκουν σαφές ἐστιν· προ-
κληθέντες γὰρ περὶ Ἐπιδάμνου ἐς κρίσιν πολέμῳ
μᾶλλον ἢ τῷ ἴσῳ ἐβουλήθησαν τὰ ἐγκλήματα μετ-
3 ελθεῖν. καὶ ὑμῖν ἔστω τι τεκμήριον ἃ πρὸς ἡμᾶς
τοὺς ξυγγενεῖς δρῶσιν, ὥστε ἀπάτῃ τε μὴ παρ-
άγεσθαι ὑπ' αὐτῶν δεομένοις τε ἐκ τοῦ εὐθέος μὴ

sit haec distinctio, tamen Th. in orationibus, praesertim ubi contraria sibi opponuntur, arguta oratorum artificia non repudiasse satis constat. Itaque sententia totius enuntiationis haec est: neve duobus excidant, sed alterutrum potius prius (quam in vos impetum faciant) consequantur, ut aut nos malis afficiant aut se ipsos confirment. *Δυοῖν* igitur pendet ex *ἁμάρτωσιν*, et *φθάσαι*, quod audacter deletum vult Wex in Thucyd. p. 10, ambobus incisis praepositum est, quia ad utrumque, *ἢ κακῶσαι ἢ βεβαιώσασθαι*, pertinet, atque adiunctum habet infinitivum, ut III 82, 5. Cf. Matth. Gr. § 553 adn. 2 extr. et Ellendt. ad Arri. I 8, 10. Denique de *βεβαιώσασθαι σφᾶς αὐτοὺς* cf. Matth. Gr. § 492 b p. 1094. Krueg. Gr. § 52, 11 adn. 10.

§ 4. *ἡμέτερον* de Corcyraeis et Atheniensibus simul intellegendum. — *διδόντων*, offerentibus. Cf. adn. 35, 5. — *προεπιβουλεύειν.* Attende *ὁμοιοτέλευτα* et *παρονομασίαν* vel *παρίσωσιν*, quam vocat Hermog. *περὶ μεθ. δειν.* III p. 421. Cf. 122, 4. II 62, 3. III 39, 2.

Cap. **34.** § 1. *ἐκπέμπονται.* Audi *οἱ ἄποικοι.* Cf. adn. c. 7.

§ 2. *προκληθέντες . . . ἐς κρίσιν.* Vid. 28, 2. — *τῷ ἴσῳ*, aequo iure. Cf. II 37, 1. III 53, 1. — *μετελθεῖν*, persequi. Cf. IV 62, 3.

§ 3. *ἀπάτῃ . . . παράγεσθαι*, fraudulentis verbis in errorem induci. Dicendi genus adverbiale (cf. adn. c. 51) *ἐκ τοῦ εὐθέος* quod sequitur ponitur quidem et de tempore, ut sit statim, et pro *ἄντικρυς*, nostro *gerade heraus, geradezu*; hic autem alteram vim subiectam et iungendum esse cum *δεομένοις*, ut haec valeant rogantibus ingenue, ex contrario *ἀπάτῃ* cognoscitur. Cf. III 43, 2. Propter oppositionem autem *ἀπάτῃ* et *δεομένοις* in initio membrorum posita eoque factum esse ut pro legitima iunctura *μήτε — μήτε* particularum copulativarum collocatio inverteretur recte animadvertit Class.

ὑπουργεῖν· ὁ γὰρ ἐλαχίστας τὰς μεταμελείας ἐκ
τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐναντίοις λαμβάνων ἀσφα-
λέστατος ἂν διατελοίη. 35. λύσετε δὲ οὐδὲ τὰς 1
Λακεδαιμονίων σπονδὰς δεχόμενοι ἡμᾶς μηδετέρων
ὄντας ξυμμάχους. εἴρηται γὰρ ἐν αὐταῖς, τῶν 2
Ἑλληνίδων πόλεων ἥτις μηδαμοῦ ξυμμαχεῖ, ἐξεῖναι
παρ' ὁποτέρους ἂν ἀρέσκηται ἐλθεῖν. καὶ δεινὸν 3

— *μεταμελείας ... λαμβάνων.* Et *λαμβάνειν* verbi cum *μεταμελείας* voce coniuncti (cf. *τὸ ἐπίφθονον λαμβάνει* II 64, 5) et pluralis *μεταμέλειαι* exempla vid. in Steph. Thes. ed. rec. — *ἀσφαλέστατος ἂν διατελοίη.* Simul audi *ὤν*. Cf. VI 89, 2 et adn. 32, 3.

Cap. **35.** § 1. *τὰς Λακεδαιμονίων σπονδάς.* Foedus tricennale. Cf. 115, 1.

§ 2. *εἴρηται γὰρ κ. τ. λ.* Cf. Muell. Dor. I p. 194 adn. et adn. 115, 1. Tum verba *παρ' ... ἐλθεῖν* dicta sunt pro plenioribus *ἐξεῖναι ἐλθεῖν* (*παρ' ἐκείνους*) *παρ' ὁποτέρους ἂν ἐλθεῖν* (*τῶν Ἑλλ. πόλεων ἥτις μηδαμοῦ ξυμμαχεῖ*) *ἀρέσκηται*, et insolentior est usus infinitivi apud *ἀρέσκεσθαι*, pro quo verbo *βούλεσθαι* ut 40, 2 scriptum malis aut illo servato *παρ' ἐκείνους ὁποτέροις*, quoniam *ἀρέσκεσθαί τινι* (129, 3. II 68, 3) dicitur. Neque enim apud Thuc. ferri posse existimamus Herodoteum (VI 128. IX 79) *ἀρέσκεται* pro *ἀρέσκει*, placet, nec corrigamus *ἀρέσκῃ* aut *ἀρέσκῃ αὐτῇ*. Sed *ἀρέσκομαι* cum infinitivo semel coniunxit etiam Plotin. de Pulch. c. 8 *μεῖναι οὐκ ἀρεσθείς.*

§ 3. *δεινὸν εἰ τοῖσδε μὲν ... ἡμᾶς δέ.* Cf. Matth. Gr. § 622, 4, Popp. ad Xen. Cyr. II 2, 5, infra 121, 5 et VI 79, 2. Herw. *ἔστι* scripsit Cobeto, ut solet, praepropere obsecutus, quod quam falsum sit ostendit 121, 5. Paulo post attende *ἀπό* apud *εἴργειν*, quod cum hac praepositione V 59, 3 omissa coniungi posse adnotare neglexit Matth. Gr. § 353, 3. — *καὶ οὐχ ἥκιστα* (idque maxime) *ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑπηκόων* non tertio loco affertur, sed subiungitur verbis *ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος*, quoniam Atheniensium *ὑπήκοοι* pars sunt reliquae Graeciae. Referuntur autem inter se *ἀπὸ τῶν ἐνσπόνδων*: *ἀπὸ τῆς προκειμένης ξυμμαχίας*, *ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος*: *ἀπὸ τῆς ἄλλοθέν ποθεν ὠφελίας*. — *ἀπὸ τῆς προκειμένης τε ξυμμαχίας*, ex societate quae nobis in promptu est sive patet ex foederis tricennalis condicione modo memorata. — *εἴ τε κ. τ. λ.* Vox *εἶτα*, quam codd. praebent, h. l. accipienda esset pro *κᾆτα*, atque tum, quo de usu cf. Heindorf. ad Plat. Apol. 23 c. Sed propter sententiam ea ferri omnino nequit. Quomodo enim Corinthii Corcyraeos a societate prohibere possunt atque tum pro iniuria habere, si Athenienses eorum precibus obsecuti eos in societatem recipiunt? Aut enim Corinthii eos non prohibebant a societate aut Athenienses eos in societatem non recipiebant. Frustra huic argumentationi Classenus opponit, si Corinthii impediant quominus Corcyraei in societatem veniant, his nihil restare nisi ut missa societate Atheniensium auxilium implorent. Nam oblitus est ipsos socios Atheniensium Corcyraeos fieri velle eoque modo auxilium ab iis impetrare, quod expresse dictum est 31, 2 et supra § 1 verbo *δεχόμενοι*

εἰ τοῖσδε μὲν ἀπό τε τῶν ἐνσπόνδων ἔσται πληροῦν τὰς ναῦς καὶ προσέτι καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος καὶ οὐχ ἥκιστα ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑπηκόων, ἡμᾶς δὲ ἀπὸ τῆς προκειμένης τε ξυμμαχίας εἴρξουσι καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλοθέν ποθεν ὠφελίας, εἴ τε ἐν ἀδικήματι θήσονται πεισθέντων ὑμῶν ἃ δε-
4 όμεθα· πολὺ δὲ ἐν πλείονι αἰτίᾳ ἡμεῖς μὴ πείσαντες ὑμᾶς ἕξομεν· ἡμᾶς μὲν γὰρ κινδυνεύοντας καὶ οὐκ ἐχθροὺς ὄντας ἀπώσεσθε, τῶνδε δὲ οὐχ ὅπως κωλυταὶ ἐχθρῶν ὄντων καὶ ἐπιόντων γενήσεσθε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς δύναμιν προσλαβεῖν περιόψεσθε· ἣν οὐ δίκαιον, ἀλλ' ἢ κἀκείνων κωλύειν τοὺς ἐκ τῆς ὑμετέρας μισθοφόρους

Cap. **35.** § 3. *εἶτα* pro *εἴ τε* codd. Cf. adn. *τὰς . . . μισθοφορὰς* ex interpret. m. Ar. Chr. Vind. Cf. adn.

et insequenti foederis tricennalis condicione satis perspicue indicatur. Neque quicquam huc pertinet quod Class. *εἶτα* particulam vividae indignationis esse atque gradationem quandam significare dicit, quale nos nihil locis ab eo allatis (Plat. Ap. 23 c. Theaet. 151 c. Dem. I 12) invenimus. Itaque Kruegeri emendationem recepimus, quo efficitur ut duabus rebus Corcyraei repugnent, primum ne a Corinthiis ab omni societate et auxilio excludantur, deinde ne pro iniuria habeatur si Athenienses ipsos in societatem recipiant. Cum autem Corinthiorum illud studium quam iniquum sit illustretur contraria quam ipsi sequantur ratione in eodem verborum circuitu collata, non iniustum esse si Athenienses Corcyraeos recipiant separatim inde a proxima sententia (*πολὺ δὲ . . . ἕξομεν*) exponitur, eodem modo quo III 63, 3. VI 86, 5 refutatio a verbis *πολὺ δέ* incipit. Ipse Krueg. *εἴ τε* ad sequentia pertinere vult *πολὺ δὴ* simul scribens, ut inde apodosis incipiat, quo nobis, licet per sententiam fieri possit, non videtur opus esse. Cf. Annal. phil. a. 1863 p. 467. — *ἐν ἀδικήματι θήσονται*, criminis loco ponent, scil. vobis, ut oppositum *πολὺ δὲ ἐν πλείονι αἰτίᾳ ἡμεῖς . . . ὑμᾶς ἕξομεν* ostendit. Similiter *οὐ τίθημι ἐν ἀδικήματος μέρει* Dem. XXIII 148.

§ 4. *πολὺ δὲ ἐν πλείονι αἰτίᾳ.* De collocatione horum vid. Popp. ad Xen. Cyr. I 6, 39 et de Lat. multo Kuehn. ad Cic. Tusc. V 36. Cf. VI 86, 5. II 89, 5. Krueg. Gr. § 49, 7 adn. 7. Breitenb. ad Xen. Hist. Gr. IV 5, 1. Dicendi genus *ἐν αἰτίᾳ ἔχειν τινά* frequens est. Cf. adn. 55, 1 et II 59, 2. — *οὐχ ὅπως.* Apud Atticos semper non solum non. Vid. Krueg. Gr. § 67, 14 adn. 3, infra III 42, 5. — *προσλαβεῖν περιόψεσθε.* Cf. Matth. Gr. § 553 adn. 2. Krueg. Gr. § 56, 6 adn. 3, infra 36, 3. II 20, 2. — *ἀλλ'*, scil. *δίκαιόν ἐστιν.* — *κἀκείνων κωλύειν τοὺς . . . μισθοφόρους.* Propr. illorum mercennarios ex agris vestris conscriptos

ἢ καὶ ἡμῖν πέμπειν καθ' ὅ τι ἂν πεισθῆτε ὠφελίαν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς δεξαμένους βοηθεῖν. πολλὰ δέ, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ ὑπείπομεν, τὰ ξυμφέροντα ἀποδείκνυμεν, καὶ μέγιστον ὅτι οἵ τε αὐτοὶ πολέμιοι ἡμῖν [ἦσαν] (ὅπερ σαφεστάτη πίστις), καὶ οὗτοι οὐκ ἀσθενεῖς, ἀλλ' ἱκανοὶ τοὺς μεταστάντας βλάψαι· καὶ ναυτικῆς καὶ οὐκ ἠπειρώτιδος τῆς ξυμμαχίας διδομένης οὐχ ὁμοία ἡ ἀλλοτρίωσις· ἀλλὰ μάλιστα μέν, εἰ δύνασθε, μηδένα

prohibere, i. e. illorum quoque militum ex agro vestro conductiones impedire. **ἀπὸ τοῦ προφανοῦς.** Cf. 66, 1. II 93, 3. III 82, 7 et de similibus adn. I 77, 3. 141, 1. Matth. Gr. § 573 p. 1131. Krueg. Gr. § 43, 4 adn. 5.

§ 5. **ὑπείπομεν.** Schol. *προείπομεν.* Cf. Weber ad Dem. Aristocr. 53. — **[ἦσαν]** Herw. recte propter falsum tempus delevit in Stud. Thuc. p. 9, in editione servavit aliquatenus dicens imperfectum tueri locos qualis sit Plat. Crit. 47 d, ubi cf. Stallb. Sed hic locus eo ipso a Platonico differt quod imperfectum a verbo *ἀποδείκνυμεν* pendet. Cf. adn. VI 29, 1. sd. VII 69, 2. — **ὅπερ.** Ne *ἥπερ* necessarium esse existimes, cf. Krueg. Gr. § 61, 7 adn. 4. — **πίστις,** ut saepe, est pignus fidei. — **καὶ οὗτοι,** iique. Cf. § 3 *καὶ οὐχ ἥκιστα* ibique interpretationem. — **μεταστάντας,** *die Abtrünnigen.* Cf. II 67, 1. V 29, 2. VIII 15, 1. Vulgo Corcyraeorum a Corinthiis defectionem designari putant. Sed hoc ineptum est, quod, si Corinthii satis potentes sunt ad Corcyraeorum a se defectionem puniendam, inde nihil commodi Atheniensibus redundat. Immo refertur ad Corcyraeos si ab Atheniensium societate, quam petunt, desciverint. Namque non verendum est ne Corcyraei ab Atheniensium societate defecturi sint, quia, si ita fecerint, Corinthii iis Atheniensium auxilio destitutis facile nocebunt. Itaque potestas Corinthiorum causa est quod Corcyraei, si in societatem ab Atheniensibus recepti erunt, fidem iis servabunt. — **καὶ ναυτικῆς κ. τ. λ.** Coniunctio *καί* ad superius *τέ* refertur. Per se autem constat haec enuntiatio, quae, si servatus esset sententiarum ordo ab initio institutus, et ipsa ab *ὅτι* penderet. Cf. adn. III 36, 2. — **διδομένης.** Cf. adn. 33, 4. 85, 2. — **οὐχ ὁμοία ἡ ἀλλοτρίωσις,** scil. *καὶ ἡ μὴ ἀλλοτρίωσις* sive *ἡ οἰκείωσις,* ut saepius in comparationibus contraria cogitando supplenda sunt (cf. adn. 68, 1). Inde oritur significatio haud indifferens. Cf. Her. VIII 80 *ἢν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὁμοῖον ἡμῖν ἔσται* scil. *καὶ ἢν πιστὰ γένηται* et VIII 79 *ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν,* ubi ipsum contrarium significatum est. Vulgo intellegunt *οὐχ ὁμοία,* i. e. *βλαβερωτέρα, ἢ εἰ ἠπειρῶτις δύναμις ἐδίδοτο.* Sed sic magis in promptu erat scribere *καὶ ναυτικῆς τῆς ξ. διδομένης οὐχ ὁμοία ἡ ἀλλοτρίωσις καὶ ἠπειρώτιδος.* — **ἀλλὰ . . . ἐὰν . . . ἔχειν.** Aut *διαφέρει,* praestat (ita Haack.), vel *ξυμφέρει* (quod suadet Arn.) ex *οὐχ ὁμοία* repetunt aut ex praegresso *ἀποδείκνυμεν* cum Class. *κελεύομεν* subaudiunt. Sed ex *οὐχ ὁμοία* ad *ἀλλά* nihil aliud

ἄλλον ἐᾶν κεκτῆσθαι ναῦς, εἰ δὲ μή, ὅστις ἐχυρώτατος, τοῦτον φίλον ἔχειν.

1 36. *Καὶ ὅτῳ τάδε ξυμφέροντα μὲν δοκεῖ λέγεσθαι, φοβεῖται δὲ μὴ δι' αὐτὰ πειθόμενος τὰς σπονδὰς λύσῃ, γνώτω τὸ μὲν δεδιὸς αὐτοῦ ἰσχὺν ἔχον τοὺς ἐναντίους μᾶλλον φοβῆσον, τὸ δὲ θαρσοῦν μὴ δεξαμένου ἀσθενὲς ὂν πρὸς ἰσχύοντας τοὺς ἐχθροὺς ἀδεέστερον ἐσόμενον, καὶ ἅμα οὐ*

Cap. **36.** § 1. *αὑτοῦ* optimi libri mss., vulgo non deterius *αὐτοῦ*. Cf. adn. 17, 1.

repeti potest quam *ὁμοῖόν ἐστιν*, quod sensu caret, et *κελεύομεν* subaudiri ideo nequit quod, cum antecedens enuntiatio *καὶ ναυτικῆς . . . ἡ ἀλλοτρίωσις* per se constet, usque ad hanc *ἀποδείκνυμεν*, non ultra pertinet. Infinitivum igitur absolute pro imperativo positum esse existimamus, ut V 9, 5. Quod contra dicunt ita orationem nimis abruptam fieri, malumus Th. abrupta loqui quam quae intellegi nequeant, et ipsum hoc praecisum dicendi genus nobis maxime videtur idoneum esse ad vim admonitionis augendam. „*Εἰ δύνασθε* expungit Cobet. ad Hyper. p. 66, sed iure Ullr. Symb. III p. 30 talibus pleonasmis non offenditur". Krueg.

Cap. **36.** § 1. *τάδε ξυμφέροντα λέγεσθαι* = *ξυμφέροντα εἶναι τάδε ἃ λέγεται.* Cf. adn. IV 78, 2. — *τὸ μὲν δεδιός . . ., τὸ δὲ θαρσοῦν.* Ita Th. saepius neutris participiorum utitur ad significandam actionem non generaliter cogitatam (hoc enim esset *τὸ δεδιέναι, τὸ θαρσεῖν*), sed certo quodam tempore revera exsistentem. Cf. 90, 2. II 59, 3. 63, 1. 87, 3. VI 24, 2. VII 68, 1. Hunc usum apud antiquiores praeter Th. scriptores satis rarum (cf. Soph. OC. 1220. 1604. Trach. 196. Antiph. II A γ 3. V 73. Xen. Mem. II 6, 23. Plat. Phaed. 72 b) posteriores saepius imitati sunt, velut Dionys. Antiqu. VI 36. VII 24. X 51. Plut. Fab. Max. 26. Cass. Dion. XXXVII 1, 2. XXXIX 45, 7. XLII 1, 2. XLVII 29, 3. LXXIII 2, 4, quos locos Krueg. affert. Tota autem sententia haec est: metus quo nunc commovetur ne rumpatur foedus si vim habebit nobis in societatem receptis, adversarios magis timore afficiet eaque re magis in foedere retinebit quam si vim non habebit (cf. adn. 68, 1); fiducia autem quam si nos non receperit habebit foedus ita permansurum esse si infirma erit repudiata societate nostra, potentibus hostibus (proprie adversus potentes hostes, i. e. cum potentes sint hostes quibuscum vobis res est. Cf. adn. VI 68, 2) minus formidolosa erit eaque re minus in foedere eos retinebit quam si infirma non erit. Praepropere *μὴ δεξαμένου* auctore Cobeto del. Herw. Nam plane necessarium est. Dum enim timet, fiduciam non habet, sed tum demum capiet ubi auxilium iis detrectaverit. Itaque cum *τὸ δεδιὸς αὐτοῦ* ad ipsum deliberandi tempus pertinere quo timet (*φοβεῖται*) ex se intellegatur, fiduciam capto demum non recipiendi consilio orituram esse exprimendum est. — *ἀδεέστερον.* Adiectivum *ἀδεής* reliquis apud Th. locis vim activam habet; de ra-

περὶ τῆς Κερκύρας νῦν τὸ πλέον ἢ καὶ τῶν Ἀθηνῶν βουλευόμενος, καὶ οὐ τὰ κράτιστα αὐταῖς προνοῶν, ὅταν ἐς τὸν μέλλοντα καὶ ὅσον οὐ παρόντα πόλεμον τὸ αὐτίκα περισκοπῶν ἐνδοιάζῃ χωρίον προσλαβεῖν ὃ μετὰ μεγίστων καιρῶν οἰκειοῦταί τε καὶ πολεμοῦται. τῆς τε γὰρ Ἰταλίας καὶ 2
Σικελίας καλῶς παράπλου κεῖται, ὥστε μήτε ἐκεῖθεν ναυτικὸν ἐᾶσαι Πελοποννησίοις ἐπελθεῖν τό τε ἐνθένδε πρὸς τἀκεῖ παραπέμψαι, καὶ ἐς τἆλλα ξυμφορώτατόν ἐστι τοῖς τε ξύμπασι καὶ καθ'

riore vi passiva, quam hic contraria verba μᾶλλον φοβῆσον postulant, cf. Plat. Conviv. 198 a, quem locum Krueg. affert, et quae de utraque vi vocabuli φοβερός II 3, 4 adnotata sunt. — καὶ τῶν Ἀθηνῶν, simul cum Corcyra etiam de Athenis. Non opus fuisse iterari περί apparebit ex adn. VII 47, 4. — ὅσον οὐ, propemodum. Cf. Krueg. Gr. § 67, 14 adn. 5. — τὸ αὐτίκα περισκοπῶν, praesens tempus circumspectans, i. e. ne protinus sibi incommodi aliquid subnascatur anxie timens. — ἐνδοιάζῃ. Hoc verbum, quod rursus 122, 3. VI 91, 4 legitur, recentioribus (Dion. Hal. Plut. Luc.) demum usitatum est, quanquam ἐνδοιαστῶς, ut apud Th. VI 10, 5. VIII 87, 4, ita iam apud Herod. VII 174 invenitur. — μετὰ μεγίστων καιρῶν, cum maximis momentis, cum summo rerum discrimine. Cf. ἐν τοῖς μεγίστοις καιροῖς Xen. Hist. Gr. VI 5, 33. — πολεμοῦται, inimica redditur, ex πολεμοῦν. Cf. 57, 2. V 98, 1. Verbum Thucydideum appellatur a Krueg. Affertur tamen non solum a Moer. et Thoma, sed posuit etiam Dio Cass. XLVII 6, 3 et vi translata Philo.

§ 2. τῆς . . . Σικελίας καλῶς παράπλου κεῖται. Genetivus παράπλου, pro quo in similibus verbis 44, 3 ἐν παράπλῳ, pendet ex καλῶς (cf. Matth. Gr. § 338. Krueg. Gr. § 47, 10 adn. 5), genetivi τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας ex παράπλου (cf. Matth. Gr. § 367 et 380 adn. 3). Utrumque quidem genetivum ex καλῶς suspensum esse arbitratur Madv. Observ. synt. p. 23, sed hoc non docuit Synt. § 49 adn. 2. Παράπλους τῆς Ἰταλίας similiter atque ἀπόβασις τῆς γῆς 108, 5. Xen. Hist. Gr. VI 2, 9 κεῖσθαι τὴν Κέρκυραν . . . ἐν καλλίστῳ . . . τοῦ εἰς Πελοπόννησον ἀπὸ τῆς Σικελίας παράπλου praepositionem substituit. — ἐπελθεῖν, advenire, ut IV 25, 9. — τοῖς τε ξύμπασι καὶ καθ' ἕκαστον in libris post κεφαλαίῳ posita eo loco intellegi nequeunt. Nam neque pro appositione verborum βραχυτάτῳ κεφαλαίῳ esse possunt, quoniam brevissima comprehensio summam tantum rerum (τὰ ξύμπαντα), non singula (τὰ καθ' ἕκαστον) complectitur, neque pro adverbiali locutione accipi, quia sic neque τοῖς ξύμπασι neque similibus dativis Graeci utuntur (Th. κατὰ τὸ ξύμπαν τε καὶ ἕκαστον similiter atque 145, 1 scripsisset; de VIII 91, 1 cf. adn.) et manet eadem quae in priore ratione offensio; singillatim enim rem cum brevissima comprehensione Corcyraei neque possunt significare neque revera

3 ἕκαστον. βραχυτάτῳ δ' ἂν κεφαλαίῳ τῷδ' ἂν μὴ προέσθαι ἡμᾶς μάθοιτε· τρία μὲν ὄντα λόγου ἄξια τοῖς Ἕλλησι ναυτικά, τὸ παρ' ὑμῖν καὶ τὸ ἡμέτερον καὶ τὸ τῶν Κορινθίων· τούτων δ' εἰ περιόψεσθε τὰ δύο ἐς ταὐτὸν ἐλθεῖν καὶ Κορίνθιοι ἡμᾶς προκαταλήψονται, Κερκυραίοις τε καὶ Πελοποννησίοις ἅμα ναυμαχήσετε· δεξάμενοι δὲ ἡμᾶς ἕξετε πρὸς αὐτοὺς πλείοσι ναυσὶ ταῖς ἡμετέραις ἀγωνίζεσθαι."

§ 2. τοῖς τε ξύμπασι καὶ καθ' ἕκαστον in libris post κεφαλαίῳ collocantur. Cf. adn.
§ 3. τὸ ante τῶν in optimis codd. om., quod, cum tria separatim enumerentur, abesse non debet.

deinde significant. Recte igitur fecerunt Ribbeckius (Mus. Rhen. XXIII p. 212) et Herw. quod haec verba eo transposuerunt ubi et sententiae et dicendi consuetudini conveniunt. Significant autem et universis civitatibus et singulis hominibus (cf. II 41, 1 et Krueg. Gr. § 60, 8 adn. 4), qui quidem ii potissimum sunt qui mercaturam faciunt.

§ 3. βραχυτάτῳ ... μάθοιτε. Alterum ἂν del. Herw. Sed etiam brevissimo intervallo interdum repetitur, dum post particulas ei commodas vel vocabula maiore vi elata ponatur. Cf. Plat. Phaedr. 232 c εἰκότως ἂν τοὺς ἐρῶντας μᾶλλον ἂν φοβοῖο, Alc. II 142 d ἀλλὰ κἂν εὔξαιντ' ἂν γενέσθαι, Dem. XXIX 26 μηδεὶς νομιζέτω καθ' ἡμῶν ποτ' ἂν ὀμνύναι ταῦτ' ἂν ἐθέλειν, Kuehn. Gr. max. § 398, 8. Plurima eiusmodi apud Sophoclem exempla, quae vide in Dind. lex. Soph. s. v. — τρία μὲν ... ναυτικά. Frustra in his verbis negotium sibi facessiverunt editores. Alii enim a μάθοιτε ea pendere volunt, quod sententiae plane repugnat. Neque enim post hoc verbum sequitur quid discant (hoc enim est μὴ προέσθαι ἡμᾶς), sed quibus causis brevissime comprehensis discant (explicatur enim βραχυτάτῳ κεφαλαίῳ τῷδε); et cur Athenienses discant quod probe sciunt, tres esse memorabiles Graecis classes? Alii ἀνακόλουθον statuunt quale sit Xen. Cyr. V 4, 51 τρία ὄντα τῶν Σύρων φρούρια ἓν μὲν αὐτῶν ἔλαβε et ibidem IV 5, 37 καινὰ γὰρ ἡμῖν ὄντα τὰ παρόντα πολλὰ αὐτῶν ἐστιν ἀσύντακτα, quae plane diversa esse statim apparet, cum ibi totum ad partem eodem casu secundum Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 2 apponatur. Alii etiam inutile coniectandi periculum faciunt. Nihil hic locus habet difficultatis. Nam ad τρία ναυτικά subaudiendum est ἐστι (cf. 32, 5. 120, 5. 138, 3), ὄντα autem ad solum ἄξια pertinet cum vi quadam efferendum (cf. IV 13, 4). Verte igitur: tres sunt quae quidem commemoratione dignae sint Graecis classes. — τὰ δύο. De articulo cf. adn. 10, 2. VIII 39, 3. — ἐς ταὐτόν. Cf. adn. III 91, 4. Hic vi translata. — πλείοσι ναυσὶ ταῖς ἡμετέραις, navibus nostrarum numero auctis. Dativus ταῖς ἡμετέραις differentiam indicat.

Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίν- 4
θιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε.

37. „Ἀναγκαῖον Κερκυραίων τῶνδε οὐ μόνον 1
περὶ τοῦ δέξασθαι σφᾶς τὸν λόγον ποιησαμένων,
ἀλλ' ὡς καὶ ἡμεῖς τε ἀδικοῦμεν καὶ αὐτοὶ οὐκ
εἰκότως πολεμοῦνται, μνησθέντας πρῶτον καὶ ἡμᾶς
περὶ ἀμφοτέρων, οὕτω καὶ ἐπὶ τὸν ἄλλον λόγον
ἰέναι, ἵνα τὴν ἀφ' ἡμῶν τε ἀξίωσιν ἀσφαλέστερον
προειδῆτε καὶ τὴν τῶνδε χρείαν μὴ ἀλογίστως
ἀπώσησθε.

Φασὶ δὲ ξυμμαχίαν διὰ τὸ σῶφρον οὐδενός 2
πω δέξασθαι· τὸ δ' ἐπὶ κακουργίᾳ καὶ οὐκ ἀρετῇ
ἐπετήδευσαν, ξύμμαχόν τε οὐδένα βουλόμενοι πρὸς
τἀδικήματα οὐδὲ μάρτυρα ἔχειν [οὔτε παρακα-

Cap. **37.** Oratio Corinthiorum post breve exordium (37, 1) tres partes complectitur. Quarum prima (37, 2—40) est refutatio argumentorum a Corcyraeis allatorum (*ἔλεγχος Κερκυραίων*); secunda (c. 40) Corinthios iure agere docet (*δικαιώματα Κορινθίων*); tertia eaque bipartita (41. 42) additur postulatio eorundem ut gratia sibi referatur (*ἀξίωσις χάριτος ἀντιδόσεως*) et admonitio ne Athenienses utilitatis specie se decipi patiantur.

§ 1. *Κερκυραίων τῶνδε*, *die K. hier*. Cf. Krueg. Gr. § 50, 11 adn. 22. — *ἀλλ' ὡς καί*, i. e. *ἀλλὰ καὶ* (*περὶ τούτου*) *ὡς*. Transpositio facta est *ἡμεῖς τε καὶ αὐτοὶ* premendi causa. Krueg. *τε* del. Cui eo minus assentimur quod etiam alibi similes *καί* voculae transpositiones inveniuntur, velut in Aesch. Ag. 848 *ὅτῳ δὲ καὶ δεῖ φαρμάκων παιωνίων —, πειρασόμεσθα πῆμ' ἀποστρέψαι νόσου* dictum est pro *καὶ τούτῳ δὲ ὅτῳ δεῖ κ. τ. λ.* — *πολεμοῦνται*. Ex hoc passivo, quod 68, 3 et alibi redit, noli colligere Thucydidem *πολεμεῖν τινά*, ut recentiores, dixisse. Cf. Schoem. ad Plut. Cleom. 5, 1 et supra adn. 2, 4. — Paulo post de *οὕτως* vid. Matth. Gr. § 565, 1. Krueg. Gr. § 56, 10 adn. 3. — *τὴν ἀφ' ἡμῶν ἀξίωσιν*, nostram postulationem aequam. De *ἀπό* cf. Matth. Gr. § 380 adn. 5. infra II 39, 1. 87, 1. IV 108, 7. VI 40, 2. 76, 1. VII 70, 3. Tum *τὴν τῶνδε χρείαν* interpretare horum necessitatem, h. e. preces ad quas hos necessitas cogit.

§ 2. *Φασὶ δέ*. Krueg. *φασὶ δή* scripsit. Sed similiter argumenti propositi explicatio a particula *δέ* incipit 32, 2. III 61, 2, quos locos Class. affert. — De vv. *τὸ δέ* cf. Matth. Gr. § 286. Krueg. Gr. § 50, 1 adn. 4 et 81, 2. 87, 1. — Ad dat. *ἀρετῇ* praepositionem mente repeti non est necesse. Cf. Matth. Gr. § 398 b. Krueg. Gr. § 48, 15 adn. 16. — *ξύμμαχόν τε οὐδένα κ. τ. λ.* Inde ab his verbis Corcyraeorum *κακουργία* explicatur. Scripsit autem Th. *ξ. τε οὐδένα* pro *οὔτε ξ. τινα*, ut *ξύμμαχον* in initio collocatum maiore vi efferretur. Cf. adn. II 22, 1. — *τἀδικήματα* et latrocinia et maiores expeditiones maritimas esse vult

3 λοῦντες αἰσχύνεσθαι], καὶ ἡ πόλις αὐτῶν ἅμα αὐτάρκη θέσιν κειμένη παρέχει αὐτοὺς δικαστὰς

Muell. de Corc. rep. p. 21. — [οὔτε παρακαλοῦντες αἰσχύνεσθαι] antehac interpretati sumus: „neque pudore suffundi aliorum auxilium implorantes; nam si alios ut socii et testes rerum suarum essent excitassent, nemo in societatem turpissimorum consiliorum venire voluisset.“ Sed neque necesse est pudore affici eum qui aliorum auxilium imploret neque ipsis his verbis ullo modo indicatur Corcyraeorum societatem propter turpissima eorum consilia repudiari aut quicquam omnino ad eorum pudorem repudiata societas pertinet; deinde *παρακαλεῖν* verbi absolute sic positi exempla prorsus desideramus. Non magis admittitur Classeni ratio. Ita enim interpretatus est ut Corcyraei nolint pudore suffundi alios ad iniustos conatus adhortantes. Sed ipsum *παρακαλεῖν* valere nequit alios adhortari, quod est *ἄλλους παρακαλεῖν*, et qui iniustae adhortationis pudorem effugere volunt potius propter virtutem laudandi quam maleficii accusandi sunt. Cum vero ex constanti Th. usu *παρακαλεῖν* obiecto carere nequeat, maxime in promptu est *ξύμμαχον καὶ μάρτυρα* subaudire. Sed ita si quaerimus cur socium iniuriarum advocare nolint, certe non pudoris evitandi causa hoc fit, sed quia aut non egent socio aut eum commodorum ex iniuriis captorum partem habere nolunt; testem autem iniuriarum ideo aspernantur ut sine pudore eas inferant, quae eadem sententia verbis *οὐδένα βουλόμενοι πρὸς τἀδικήματα μάρτυρα ἔχειν* exprimitur. Itaque *ξύμμαχον παρακαλοῦντες* ad *αἰσχύνεσθαι* non convenit, *μάρτυρα* autem *παρακαλοῦντες* nihil continet quod non antea dictum sit. Quo efficitur ut ne haec quidem interpretatio stare possit. Cum igitur a sententiarum necessitudine alienum sit *οὔτε παρακαλοῦντες αἰσχύνεσθαι*, ne hoc quidem nullius est momenti quod *τέ . . . οὔτε*, licet ab aliis scriptoribus dictum sit (cf. tamen Kuehn. Gr. max. § 536, 3 c), tamen apud Th. nullo praeter hunc loco exstat. Quae cum ita sint, *παρακαλοῦντες αἰσχύνεσθαι* ad *μάρτυρα ἔχειν* interpretandi causa adscriptum fuisse putamus et deinde cum reliquis addito *οὔτε* coniunctum esse. Quod si ita est, coniunguntur inter se *τὲ . . . καὶ ἅμα* (cf. 82, 1. 84, 1. 110, 2. IV 53, 3) ita ut a participio *βουλόμενοι* transitus fiat ad enuntiationem per se constantem *ἡ πόλις . . . παρέχει κ. τ. λ.*, quo de dicendi genere cf. adn. VII 47, 1. Eadem ratione qua hic *τὲ . . . οὐδὲ . . . καὶ* II 22, 1 *τὲ . . . οὐδὲ . . . τέ* inter se referuntur; utrobique enim *οὐδέ* priori membro alteram rem adiungit.

§ 3. *αὐτάρκη θέσιν κειμένη.* Cf. Matth. Gr. § 408. Lob. Paral. Gr. II p. 516 et infra adn. 112, 5. — *παρέχει . . . γίγνεσθαι*, facit ipsos iniuriarum quas cui inferunt magis arbitros quam secundum pacta essent. Prorsus eodem modo dictum est 76, 3 *δικαιότεροι ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν* (quam secundum potestatem quam habent facti essent) *γεγένηνται*, II 50, 1 *χαλεπωτέρως ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν* (quam secundum humanam naturam accidisset) *προσέπιπτεν*, VII 45, 2 *ὅπλα πλείω ἢ κατὰ τοὺς νεκροὺς* (quam secundum mortuorum numerum capta essent) *ἐλήφθη*, 75, 4 *μείζω ἢ κατὰ δάκρυα* (quam passi

ὧν βλάπτουσί τινα μᾶλλον ἢ κατὰ ξυνθήκας γίγνεσθαι, διὰ τὸ ἥκιστα ἐπὶ τοὺς πέλας ἐκπλέοντας μάλιστα τοὺς ἄλλους ἀνάγκῃ καταίροντας δέχεσθαι. κἀν τούτῳ τὸ εὐπρεπὲς ἄσπονδον οὐχ ἵνα μὴ 4
ξυναδικήσωσιν ἑτέροις, προβέβληνται, ἀλλ' ὅπως κατὰ μόνας ἀδικῶσι καὶ [ὅπως] ἐν ᾧ μὲν ἂν κρατῶσι βιάζωνται, οὗ δ' ἂν λάθωσι πλέον ἔχωσιν,

Cap. **37.** § 4. *βιάζονται . . . ἔχουσιν . . . ἀναισχυντοῦσιν* Vat. Pal. Aug. Cass. et *ἀναισχυντοῦσιν* etiam Laur. M. H. Cf. adn.

essent secundum lacrimas, i. e. si mala lacrimas non superarent) *πεπονθότας*. Itaque de huius loci interpretatione dubitari nequit. Mirandum est quod Class. opponit, cum ex pactis omnino fieri nequeat ut altera pars sola iudicium sibi vindicet, de maiore quadam iudicandi licentia sermonem esse non posse. Immo eadem de causa debet; nam non posset, si contrarium fieret et altera pars sola iudicandi potestatem haberet. Ipsius autem interpretatio: propter urbis situm suarum iniuriarum magis arbitri esse possunt quam pacisci non solum inepta est (cur enim minus eos posse pacisci credamus, cum adhuc quin id facerent nihil nisi ipsorum voluntas obstiterit?), sed etiam propter *γίγνεσθαι* et ad *δικαστάς* et ad *κατὰ ξυνθήκας* relatum durissima. De toto hoc loco cf. Annal. phil. 1863 p. 468 sqq. 1868 p. 176 sq. „*Ξυνθήκας* Thucydides intellegit pacta de litibus inter civitates per arbitros dirimendis." Goell. — *ἀνάγκῃ καταίροντας*. Cum Corcyraei habeant oppidum opportuno loco, quo saepe adeundum sit navibus, nonnunquam etiam necessario, ut de Messana scribit Cic. c. Verr. IV 9, 21.

§ 4. *κἀν τούτῳ . . . ἀλλ' ὅπως*, atque in ea re (i. e. in hac *ἐπιτηδεύσει*) illum (quem iactarunt 32, 4) speciosum (cf. 39, 2. III 11, 2. VI 8, 4) morem ab aliorum societate abhorrendi praetexuerunt non (eo consilio) ut . . . sed ut. Ad *κἀν τούτῳ* Krueg. aut *ὄν* vult subaudiri aut iungi ea cum *ξυναδικ.*, quorum neutrum nobis videtur fieri posse. *Τὸ εὐπρεπὲς ἄσπονδον* ut *τὸ ἀνθρώπειον κομπῶδες* V 68, 2 et *τὸ ξύνηθες ἥσυχον* VI 34, 4. — *ξυναδικήσωσιν*, scil. societate coacti. Herw. *ξυναδικῶσιν* propter insequens *ἀδικῶσι*. Sed consulto Th. dictionem videtur variasse. Hoc enim indicat, Corcyraeos malle pro se solos perpetuo iniurias facere quam aliquando societatis necessitate iniuriae partem habere. Ita augetur eorum malitia. — *κατὰ μόνας*. Cf. adn. 32, 5. — *καὶ [ὅπως]*. Alterum *ὅπως* recte del. Cobet. Mnemos. VII p. 361. „Non enim duplex consilium exponitur, sed quid sit *τὸ κατὰ μόνας ἀδικεῖν* explicatur." Itaque sententiarum nexui accuratius responderet *ἐν ᾧ μὲν ἂν κρατῶσι βιαζόμενοι, οὗ δ' ἂν λάθωσι πλέον ἔχοντες*. Cf. adn. 33, 2. Multo etiam magis oratio a sententia recederet si, id quod Class. dubitanter proponit, indicativos *βιάζονται, ἔχουσιν, ἀναισχυντοῦσιν* (cf. sd.) reciperemus. — *πλέον ἔχωσιν*. Cf.

5 ἢν δέ πού τι προσλάβωσιν, ἀναισχυντῶσιν· καίτοι
εἰ ἦσαν ἄνδρες, ὥσπερ φασίν, ἀγαθοί, ὅσῳ ἀλη-
πτότεροι ἦσαν τοῖς πέλας, τόσῳ δὲ φανερωτέραν
ἐξῆν αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν διδοῦσι καὶ δεχομένοις τὰ
1 δίκαια δεικνύναι. 38. ἀλλ' οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους
οὔτε ἐς ἡμᾶς τοιοίδε εἰσίν, ἄποικοι δὲ ὄντες ἀφ-
εστᾶσί τε διὰ παντὸς καὶ νῦν πολεμοῦσι, λέγοντες
2 ὡς οὐκ ἐπὶ τῷ κακῶς πάσχειν ἐκπεμφθεῖεν. ἡμεῖς

adn. 42, 4. — *ἢν δέ που . . . ἀναισχυντῶσιν*, sicubi vero aliquid vi aut fraude acquisiverint, pudore supersedeant. Madv. in Adv. crit. I p. 307 *προλάβωσιν* coniecit, quod aut vi aut occulte aut celeritate et praeoccupando agerent. Sed ita parum subtiliter discernitur. Nam celeriter praeoccupare etiam per vim et occultam fraudem poterant et cur eius celeritatis potissimum ne se pudeat caveant non intellegitur. At revera distinguitur duplex modus quo soli iniuste faciant (per vim enim aut per clandestinam fraudem agunt) et fructus iniuriarum, atque eo a verbis *καὶ ἐν ᾧ μὲν ἂν . . . ἔχωσιν* extremum membrum *ἢν δέ . . . ἀναισχυντῶσιν* differt quod non solum verba eius, sed etiam sententia in aequo est superiori *ὅπως κατὰ μόνας ἀδικῶσι*. — *τόσῳ δέ*. Th. reliquis locis *ὅσῳ . . . τόσῳ* vel *ὅσῳ . . . τοσούτῳ* habet (IV 28, 3. VI 78, 1. VIII 24, 4) neque alius quisquam scriptor *ὅσῳ . . . τοσῷδε* videtur dixisse. Cf. Krueg. Gr. § 51, 7 adn. 2. Particula *δέ* in apodosi posita, ut saepius ibidem post articulum (cf. II 46. 65, 5. III 98, 1), eam opponi praegressis *ὅπως κατὰ μόνας . . . ἀναισχυντῶσιν* indicat. Cf. adn. 11, 1. 2. Quod in codd. traditur *τοσῷδε* in duo diremit Hertlein (Comment. antiqu. stud. a. 1841 p. 325).

§ 5. *ἀληπτότεροι*, propr. magis incomprehensibiles (Plin.), minus expugnabiles, omnino minus aliis obnoxii. Cf. 82, 4. 143, 5. — *διδοῦσι . . . δίκαια*, aequo iure cum aliis disceptando. *Τὰ δίκαια* = *δίκας* (*τῶν διαφόρων*) 140, 2, ubi vid. adn. ut supra 28, 2. — Planius inde a verbis *κἂν τούτῳ* illustratur quod antea expositum est, Corcyraeorum malitiam in eo versari quod iniuriam facere vellent primum sine sociis et testibus, deinde pactis non cohibiti, atque inter se referuntur *ξύμμαχον οὐδένα βουλόμενοι πρὸς τἀδικήματα ἔχειν: ὅπως κατὰ μόνας ἀδικῶσι* (socium ad iniurias habere nolunt, ut soli pro se ipsis iniuste faciant), *οὐδὲ μάρτυρα: ὅπως, ἤν πού τι προσλάβωσιν, ἀναισχυντῶσιν* (neque testem, ut pudore supersedeant, si quid ita acquisiverint), *καὶ ἡ πόλις αὐτῶν . . . δέχεσθαι: καίτοι εἰ ἦσαν . . . δεικνύναι* (urbis suae opportunitate ita uti volunt ut pactis non cohibiti ex arbitrio iniuste faciant, cum eodem illo situ munito commoveri debeant ut probitatem et aequitatem sequantur). Hac autem sententiarum responsione confirmatur quod supra probavimus *οὔτε παρακαλοῦντες αἰσχύνεσθαι* subditicium esse. Nam in sequentibus non habet cui respondeat et *ἢν . . . ἀναισχυντῶσιν* ad *οὐδὲ μάρτυρα βουλόμενοι ἔχειν* relatum eandem sententiam exprimit.

Cap. **38.** § 1. *ἀφεστᾶσι διὰ παντός*. Cf. 25, 3 sq. et Herod. III 49. — *ἐκπεμφθεῖεν*.

δὲ οὐδ᾽ αὐτοί φαμεν ἐπὶ τῷ ὑπὸ τούτων ὑβρί-
ζεσθαι κατοικίσαι, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ ἡγεμόνες τε εἶναι
καὶ τὰ εἰκότα θαυμάζεσθαι. αἱ γοῦν ἄλλαι ἀποι- 3
κίαι τιμῶσιν ἡμᾶς καὶ μάλιστα ὑπὸ ἀποίκων στερ-
γόμεθα· καὶ δῆλον ὅτι, εἰ τοῖς πλέοσιν ἀρέσκοντές 4
ἐσμεν, τοῖσδ᾽ ἂν μόνοις οὐκ ὀρθῶς ἀπαρέσκοιμεν
οὐδ᾽ ἐπεστρατεύομεν ἐκπρεπῶς μὴ καὶ διαφερόντως
τι ἀδικούμενοι. καλὸν δ᾽ ἦν, εἰ καὶ ἡμαρτάνομεν, 5
τοῖσδε μὲν εἶξαι τῇ ἡμετέρᾳ ὀργῇ, ἡμῖν δὲ αἰσχρὸν
βιάσασθαι τὴν τούτων μετριότητα· ὕβρει δὲ καὶ 6
ἐξουσίᾳ πλούτου πολλὰ ἐς ἡμᾶς ἄλλα τε ἡμαρτή-

Cap. 38. § 4. ἐπιστρατεύομεν codd., ἐπεστρατεύομεν schol. εἰ γὰρ μὴ ἠδικούμεθα περιφανῶς, οὐκ ἂν προδήλως ἐστρατεύομεν. Cf. adn.

Opt. obliquus eo excusatur quod λέγοντες simul ad perfectum ἀφεστᾶσι refertur. Quatenus enim status praesens qui perfecto significatur ex actione praeterita ortus est, etiam perfectum opt. obliquus sequi potest. Cf. Soph. El. 760 σῶμα . . . φέρουσιν ἄνδρες Φωκέων τεταγμένοι, ὅπως πατρῴας τύμβον ἐκλάχοι χθονός, Dem. XXIV 145 οὗτος (ὁ νόμος) . . . κεῖται, ἵνα μὴ . . . χεῖρον ἀναγκάζοιντο ἀγωνίζεσθαι.

§ 2. τὰ εἰκότα θαυμάζεσθαι. Θαυμ. est coli. Accusativus ita positus est ut in vv. τιμᾶν τινά τι. Cf. Aristid. I p. 196 πόλεως τὰ εἰκότα τιμωμένης, Krueg. Gr. § 52, 4 adn. 8[1], supra adn. 6, 6. Quae sint τὰ εἰκότα, ex 25, 4 et ibi adn. apparet.

§ 3. αἱ γοῦν . . . τιμῶσιν ἡμᾶς. Cf. 25, 4.

§ 4. ἀρέσκοντές ἐσμεν. Cf. Matth. Gr. § 560. Krueg. Gr. § 56, 1 adn. 1. — οὐδ᾽ ἐπεστρατεύομεν. Quod codd. habent ἐπιστρατεύομεν stare non potest. Res enim veritati contraria est, quia revera iis bellum cum Corcyraeis est; praeterea μὴ . . . ἀδικούμενοι idem est ac si legamus εἰ μὴ ἠδικούμεθα. Quare ne ἐπιστρατεύοιμεν quidem olim invitis membranis vulgatum, quod Krueg. non malum appellat, ad sententiam aptum est. Emend. Ullrich. Symb. I p. 1 sqq. Quo facilius autem ad ἐπεστρατεύομεν quoque ἂν pertineat, etiam οὐδ᾽ ἐπεστρατεύομεν, ad quod αὐτοῖς ex τοῖσδε μόνοις cogitandum est, ab ὅτι pendere volumus. — ἐκπρεπῶς similiter atque διαφερόντως eximie, insigniter valet. Cf. adn. III 55, 2.

§ 5. καλὸν δ᾽ ἦν . . . τοῖσδε μὲν . . . ἡμῖν δὲ αἰσχρόν. Scriptor ita incepit ut si quid utrisque pulchrum esset dicturus esset, velut ἡμῖν δὲ μὴ βιάσασθαι, sed addidit deinde αἰσχρόν. Qualis orationis immutatio frequentissima est post τέ. Cf. adn. c. 16.

§ 6. πολλὰ . . . ἡμαρτήκασι. Cf. Krueg. Gr. § 47, 14 adn. 5. Similiter saepe apud ἁμαρτάνειν (cf. 39, 2. II 87, 7. IV 55, 5) et similia verba (cf. adn. 6, 6. 69, 5. 122, 1). Paulo post de vv. ἑλόντες . . . ἔχουσι vid. adn. 29, 5.

κασι καὶ Ἐπίδαμνον ἡμετέραν οὖσαν κακουμένην μὲν οὐ προσεποιοῦντο, ἐλθόντων δὲ ἡμῶν ἐπὶ τι-
1 *μωρίᾳ ἑλόντες βίᾳ ἔχουσιν. 39. καὶ φασὶ δὴ δίκῃ πρότερον ἐθελῆσαι κρίνεσθαι· ἥν γε οὐ τὸν προύχοντα καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς προκαλούμενον λέγειν τι δοκεῖν δεῖ, ἀλλὰ τὸν ἐς ἴσον τά τε ἔργα ὁμοίως καὶ τοὺς λόγους πρὶν διαγωνίζεσθαι καθιστάντα.*
2 *οὗτοι δ' οὐ πρὶν πολιορκεῖν τὸ χωρίον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡγήσαντο ἡμᾶς οὐ περιόψεσθαι, τότε καὶ τὸ εὐπρεπὲς τῆς δίκης παρέσχοντο· καὶ δεῦρο ἥκουσιν οὐ τἀκεῖ μόνον αὐτοὶ ἁμαρτόντες, ἀλλὰ*

Cap. **39.** § 1. *καὶ φασί.* Vid. 34, 2. — *ἥν γε . . . δοκεῖν δεῖ*, at non eum qui superior et ex tuto ad disceptationem provocat oportet videri aliquid dicere. Cf. Krueg. Gr. § 50, 12 adn. 1 et 59, 2 adn. 3. — *ἥν γε* solvendum in *ἀλλὰ ταύτην γε* (cf. adn. VI 10, 2) et pendet ex *προκαλούμενον* (cf. Matth. Gr. § 419 h et Krueg. Gr. § 46, 6 adn. 2). De vv. *λέγειν τι* vid. Matth. Gr. § 487, 5. Krueg. Gr. § 51, 16 adn. 13, de coniunctione *προύχοντα καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς* adn. 63, 1. — *τὸν . . . λόγους . . . καθιστάντα.* Vigerus § 98 haec sic explicat: qui paria faciat dicta et facta, i. e. qui omnem verborum fidem factis impleverit; pro quibus alii dicunt: qui facta verbis aequat. Cui rationi nobis non tam videtur obstare additum *ὁμοίως* (cf. enim III 47, 3) quam quod haec verba superioribus *προύχοντα καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς* opponi in aperto est. Neque magis placet Haasei interpretatio: qui aequo iudicio et res et verba subicit, quod non potest esse *ἐς ἴσον καθιστάναι.* Itaque sic vertimus: qui in aequo res pariter (a bello inferendo abstinens) et verba (causam se iudicio disceptandam committere dicens) collocat. Eodem sensu cum articulo *ἐς τὸ ἴσον καθιστάναι* legemus 121, 4. Qua de re cf. *ἐν ἴσῳ* II 60, 6 et *ἐν τῷ ἴσῳ* IV 10, 3. Caput enuntiati est *τὰ ἔργα.* Significatur enim qui non modo verbis adversario se aequum profitetur, sed etiam res suas illius rebus aequas reddit. — *πρὶν διαγωνίζεσθαι* nonnulli interpretantur priusquam iudicio disceptet; at cum respondeant *πρὶν πολιορκ.*, illa debent valere priusquam armis decernat, ut V 10, 3. VIII 46, 2. Neque ullum exemplum usus forensis iuncti verbi exstat in Steph. Thes.

§ 2. *οὐ πρὶν πολιορκεῖν.* *Πρίν* cum infinitivo etiam post negantes enuntiationes praeter hunc tribus locis est apud Thuc.: 68, 2. V 10, 3. VII 50, 4. Cf. Kuehn. Gr. max. § 568, 1a. — *ἡγήσαντο.* Aor. incohativus. — *τὸ εὐπρεπὲς . . . παρέσχοντο*, speciem disceptationis (iudicialis) protulerunt. De *εὐπρ.* vid. adn. 37, 4, de *παρέχεσθαι* adn. III 36, 1. — *οὐ τἀκεῖ . . . ξυναδικεῖν.* Opponuntur inter se *τἀκεῖ*: *νῦν*, *αὐτοί*: *ὑμᾶς*. Itaque hic est sententiarum nexus: non ibi solum ipsi peccaverunt, sed nunc quoque vos secum peccare (*ξυναδικεῖν*) iubent. Consulto igitur Th. *οὐ τἀκεῖ*

καὶ ὑμᾶς νῦν ἀξιοῦντες οὐ ξυμμαχεῖν, ἀλλὰ ξυναδικεῖν καὶ διαφόρους ὄντας ἡμῖν δέχεσθαι σφᾶς· οὓς χρῆν, ὅτε ἀσφαλέστατοι ἦσαν, τότε προσιέναι, 3 *καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡμεῖς μὲν ἠδικήμεθα, οὗτοι δὲ κινδυνεύουσιν, μηδ' ἐν ᾧ ὑμεῖς τῆς τε δυνάμεως αὐτῶν τότε οὐ μεταλαβόντες τῆς ὠφελίας νῦν μεταδώσετε καὶ τῶν ἁμαρτημάτων ἀπογενόμενοι τῆς ἀφ' ἡμῶν αἰτίας τὸ ἴσον ἕξετε, πάλαι δὲ κοινώσαντας τὴν δύναμιν κοινὰ καὶ τὰ ἀποβαίνοντα ἔχειν.*

Cap. **39.** § 3. *κοινωνήσαντας* It. Vat. Aug. Pal. Ven. Gr. pr. Cl. Cf. adn.

Post *ἔχειν* Laur. *ἐγκλημάτων* addit, m. et aliquot deteriores *ἐγκλημάτων δὲ μόνων* (vel *μόνον*) *ἀμετόχους* (vel *ἀμετόχως*) *οὕτω τῶν μετὰ τὰς πράξεις τούτων μὴ κοινωνεῖν.* Inani et obscura loquacitate et sermone male cohaerenti haec similia sunt spurio capiti III 84. G. Hermanni (Philol. I p. 369) et Kruegeri haec tuendi conamina bene refutavit L. Herbst. in Phil. XVI p. 274 sq. Vana sunt quae de hoc loco longe lateque disputavit Juelg. (Annal. phil. a. 1861 p. 168 sqq.). Eo enim adducitur ut Th. *ἀμετόχοις* scripsisse statuat vertens: *aber an blossen Vorwürfen durften sie (die Kerkyräer) Leute wie euch, die an den Folgen ihrer Handlungen so ganz ohne Anteil sind, nimmermehr teilnehmen lassen.* Sed cum antea dictum sit Athenienses a Corcyraeorum delictis afuisse, iam in membro ad eandem rem pertinente dici nequit eos partem non habere eorum quae delicta illa secuta sint, sed ipsorum delictorum

μόνον scripsit, non *οὐ μόνον τἀκεῖ*, ut hanc contrariorum rationem etiam verborum collocatione exprimeret. — *οὐ ξυμμαχεῖν, ἀλλὰ ξυναδικεῖν.* De figura oratoria cf. adn. 33, 4, de *οὐ* Krueg. Gr. § 67, 7 adn. 3. — *διαφόρους* ad *σφᾶς* referendum languidum vocat Krueg. et mavult *οὐ διαφόρους* ad *ὑμᾶς* relatum. Sed recte Class. monet paulo post opponi *ὅτε ἀσφαλέστατοι ἦσαν.* Nam a discidio quod inter Corcyraeos et Corinthios exstitit illis periculum impendet.

§ 3. *οὓς* cum vi adversativa ut *ἣν* § 1, ubi cf. adn. — *ἀσφαλέστατοι.* Absurde Herw. *ἀσφαλέστεροι*, scil. *ἢ νῦν*, scripsit. Nam poterant tutiores esse quam nunc et tamen non satis tuti. Sed scriptor dicere vult eos ad Athenienses accedere debuisse cum nihil ad securitatem iis deesset. — *κοινώσαντας.* Class. *κοινωνήσαντας*, scil. *ἐκείνους τε καὶ ὑμᾶς*, praetulit. Sed licet haec subiecti amplificatio exemplis qualia sunt 61, 3. VIII 63, 3, ubi cf. adn., et accusativus cum verbo *κοινωνεῖν* iunctus Eur. El. versu 1048 *τίς ἂν πατρὸς σοῦ φόνον ἐκοινώνησέ μοι* (cf. Krueg. Gr. § 47, 15 adn. 1) defendi possit, tamen multo facilius ad intellegendum est *κοινώσαντας*, scil. *ὑμῖν*, et ipsum ad sententiam non minus aptum. Cf. Plat. Legg. 889 d *ὁπόσαι (τέχναι) τῇ φύσει ἐκοίνωσαν τὴν αὑτῶν δύναμιν.* — *κοινὰ . . . ἔχειν*, scil. *ὑμῖν.* Cf. Eur. Suppl. 20 *κοινὸν δὲ φόρτον ταῖσδ' ἔχων.*

1 40. Ὡς μὲν οὖν αὐτοί τε μετὰ προσηκόντων ἐγκλημάτων ἐρχόμεθα καὶ οἵδε βίαιοι καὶ πλεονέκται εἰσὶ δεδήλωται· ὡς δὲ οὐκ ἂν δικαίως
2 αὐτοὺς δέχοισθε μαθεῖν χρή. εἰ γὰρ εἴρηται ἐν ταῖς σπονδαῖς ἐξεῖναι παρ' ὁποτέρους τις τῶν ἀγράφων πόλεων βούλεται ἐλθεῖν, οὐ τοῖς ἐπὶ βλάβῃ ἑτέρων ἰοῦσιν ἡ ξυνθήκη ἐστίν, ἀλλ' ὅστις μὴ ἄλλου αὑτὸν ἀποστερῶν ἀσφαλείας δεῖται καὶ ὅστις μὴ τοῖς δεξαμένοις, εἰ σωφρονοῦσι, πόλε-

eos participes non esse dici debet; tum vero prorsus falsa ille statuit de verbi *κοινωνεῖν* significatione, quod nusquam participem facere, sed ubique participem esse valet, neque locis ab illo inscite allatis (Dinarch. I 24. 101. Dem. XXV 33. 61) quicquam aliud est *κοινωνεῖν τινί τινος* nisi cum aliquo partem alicuius rei habere. Ribbeck. in Mus. Rhen. XXIII p. 213 scriptum fuisse putat *ἐγκλημάτων τε μόνον* (vel *μόνους*) *μὴ ἀμετόχους οὕτω τῶν μετὰ τὰς πράξεις τούτων κοινωνεῖν*, i. e. solos eos qui criminum non expertes fuerint, eventus debere partem habere. Sed haec sententia nihil ad rem attinet. Corcyraei enim, cum revera Corinthii eos criminentur, quae criminatio supra verbis *τῆς ἀφ' ἡμῶν αἰτίας* significatur, utique deberent rerum eventus partem habere, quod ipsum, si sententiae nexum spectamus, negatur. Ceterum Ribb. non indicavit num verba ita correcta genuina esse putaret. Certe non digna sunt quibus defendendis quicquam operae impendatur.

Cap. **40.** § 1. *χρὴ μαθεῖν* Aug. Cass. Cl. Ven.
§ 2. *ἀποστερῶν ἑαυτὸν* iidem.

Cap. **40.** § 1. *ἐρχόμεθα*, scil. *πρὸς ὑμᾶς*.

§ 2. *εἰ γὰρ εἴρηται κ. τ. λ.* Cf. 35, 2 et ibi adn. *Αἱ ἄγραφοι πόλεις*, urbes foederi non adscriptae, ibi significantur verbis *τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἥτις μηδαμοῦ ξυμμαχεῖ*, h. e. *αἵτινες μὴ ἐσεγράψαντο ἑαυτὰς μήτε ἐς τὰς Ἀθηναίων σπονδὰς μήτε ἐς τὰς Λακεδαιμονίων* (31, 2). — *οὐ τοῖς . . . ἰοῦσιν.* Ergo ne Corcyraeis quidem *ἐπὶ βλάβῃ* Corinthiorum *ἰοῦσιν*. Nam ad hos potissimum generalis sententia refertur. Cf. adn. 69, 2. — *μὴ ἄλλου αὑτὸν ἀποστερῶν*, ab alio se non subducens, aliorum imperio et auctoritati se non subtrahens. Cf. Kuehn. ad Xen. Comm. I 5, 3 et Gr. max. § 411, 6 adn. 10 d. — *καὶ ὅστις.* Haec non cum *τοῖς ἰοῦσιν*, ut valeant *καὶ οὐκ ἐκείνῳ ὅστις*, quod Ullrich. Symb. III p. 34 videtur censere, sed cum *ἀλλ' ὅστις* cohaerere vix cuiquam dubium erit. — *εἰ σωφρονοῦσι.* Simul audi *οἱ δεξάμενοι* et iunge condicionem non cum participio *τοῖς δεξαμένοις* (quod si faciendum esset, cum Ullrich. l. l. p. 29 sqq. scribendum esset *εἰ μὴ σωφρ.*, quod et ipsum non satis aptum est ad *τοῖς δεξαμένοις*, cum hoc idem sit ac *τούτοις οἳ αὐτὸν ἐδέξαντο*), sed cum tota sententia *ὅστις . . . μὴ ποιήσει.* Valent autem verba si prudenti moderatione utuntur neque ipsi immoderata cupiditate belli causam praebent. Ita enim novi socii belli auctores erunt, aliter

μον ἀντὶ εἰρήνης ποιήσει· ὃ νῦν ὑμεῖς μὴ πειθόμενοι
ἡμῖν πάθοιτε ἄν. οὐ γὰρ τοῖσδε μόνον ἐπίκουροι 3
ἂν γένοισθε, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν ἀντὶ ἐνσπόνδων πο-
λέμιοι. ἀνάγκη γάρ, εἰ ἴτε μετ' αὐτῶν, καὶ ἀμύ-
νεσθαι μὴ ἄνευ ὑμῶν τούτους. καίτοι δίκαιοί γ' 4
ἐστὲ μάλιστα μὲν ἐκποδὼν στῆναι ἀμφοτέροις, εἰ
δὲ μή, τοὐναντίον ἐπὶ τούτους μεθ' ἡμῶν ἰέναι
(Κορινθίοις μέν γε ἔνσπονδοί ἐστε, Κερκυραίοις
δὲ οὐδὲ δι' ἀνοκωχῆς πώποτε ἐγένεσθε), καὶ τὸν
νόμον μὴ καθιστάναι ὥστε τοὺς ἑτέρων ἀφιστα-
μένους δέχεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς Σαμίων ἀπο- 5
στάντων ψῆφον προσεθέμεθα ἐναντίαν ὑμῖν, τῶν
ἄλλων Πελοποννησίων δίχα ἐψηφισμένων εἰ χρὴ
αὐτοῖς ἀμύνειν, φανερῶς δὲ ἀντείπομεν τοὺς
προσήκοντας ξυμμάχους αὐτόν τινα κολάζειν. εἰ 6
γὰρ τοὺς κακόν τι δρῶντας δεχόμενοι τιμωρήσετε,
φανεῖται καὶ ἃ τῶν ὑμετέρων οὐκ ἐλάσσω ἡμῖν

ipsi. Itaque non probamus Herw. coniecturam *καὶ σωφρονοῦσι* (etiam moderatis), qua indicaretur utique illos belli auctores esse futuros. — *ὅ*, i. e. *τὸ πόλεμον ἀντὶ εἰρήνης ὑμῖν ποιηθῆναι* s. *γίγνεσθαι.*

§ 3. *ἐνσπόνδων.* Non sunt socii, sed ii qui foederibus iisdem (hic tricennalibus) tenentur. Cf. V 28, 2. Foederatos forsitan dixeris, certe 31, 2. — *ἀνάγκη . . . ἀμύνεσθαι.* „*Τούτους* obiectum est, non subiectum . . . Audiendum *ἡμῖν* ad *ἀνάγκη* seu *ἡμᾶς* ad *ἀμύνεσθαι.*" Heilm. Neque enim, id quod nos statueramus, *ἀμύνεσθαι* passivum medii videri alibi esse adn. Krueg.

§ 4. *δίκαιοί γ' ἐστέ.* Cf. Matth. Gr. § 297. Krueg. Gr. § 55, 3 adn. 10. Tum *τοὐναντίον* est contra (quam cum illis adversus nos). — *μέν γε.* Cf. adn. III 63, 2. — *δι' ἀνοκωχῆς . . . ἐγένεσθε.* Haec ita dicta esse ut *δι' ὄχλου εἶναι* 73, 2 et alia a Matth. Gr. § 580c et Krueg. Gr. § 68, 22 adn. 2 collecta recte putant Arn. Bloomf. Boehm. Nam quominus *ἔνσπονδοι* ex superioribus intellegamus eo impedimur quod diversae sunt *σπονδαί* et *ἀνοκωχή.* — *ὥστε.* Cf. 120, 2. VIII 45, 1.

§ 5. *Σαμίων ἀποστάντων.* Vid. c. 115. — *ψῆφον προσεθέμεθα ἐναντίαν ὑμῖν,* propr. (nostrum) calculum addidimus contrarium vobis, i. e. suffragati sumus sententiae vobis contrariae. Cf. 20, 3. — *ἀντείπομεν . . . κολάζειν,* contra iussimus suos quemque (ipsum) socios punire. — *αὐτόν τινα* sic iterum 43, 1, ubi *προσήκοντες* vocantur *σφέτεροι,* et VI 31, 3. 77, 2. Cur sic iudicaverint Corinthii quaerit Thirlwall. Hist. Gr. II p. 455.

§ 6. *εἰ γὰρ κ. τ. λ.* Affertur altera causa *τοῦ τὸν νόμον μὴ καθιστάναι ὥστε . . . δέχεσθαι.* Cf. III 2, 3 et Krueg. Gr. § 69, 14 adn. 2. Ad *τιμωρήσετε* simul audi *αὐτοῖς.* Cf. adn. 1, 2 extr. — *φανεῖται,*

πρόσεισι, καὶ τὸν νόμον ἐφ' ὑμῖν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἐφ' ἡμῖν θήσετε.

1 41. Δικαιώματα μὲν οὖν τάδε πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν, ἱκανὰ κατὰ τοὺς Ἑλλήνων νόμους, παραίνεσιν δὲ καὶ ἀξίωσιν χάριτος τοιάνδε, ἣν οὐκ ἐχθροὶ ὄντες ὥστε βλάπτειν οὐδ' αὖ φίλοι ὥστε ἐπιχρῆσθαι ἀντιδοθῆναι ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι φαμὲν χρῆ-
2 ναι. νεῶν γὰρ μακρῶν σπανίσαντές ποτε πρὸς τὸν Αἰγινητῶν ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ πόλεμον παρὰ Κορινθίων εἴκοσι ναῦς ἐλάβετε· καὶ ἡ εὐεργεσία αὕτη τε καὶ ἡ ἐς Σαμίους, τὸ δι' ἡμᾶς Πελοποννησίους αὐτοῖς μὴ βοηθῆσαι, παρέσχεν ὑμῖν Αἰγινητῶν μὲν
3 ἐπικράτησιν, Σαμίων δὲ κόλασιν, καὶ ἐν καιροῖς

se offerent, exsistent. Cf. III 20, 1. — ἃ pro masculino dictum. Cf. Matth. Gr. § 442, 5. Deinde ἐπί est contra. Cf. 102, 4. 124, 3. III 63, 2. 93, 1. IV 75, 1. Herw. nimis obsequiosus Badhamo auctore scripsit εἰ γὰρ ... δεχόμενοι φανεῖσθε, καὶ τῶν ὑμετέρων κ. τ. λ., cuius temeritatis ne minima quidem est necessitas.

Cap. **41.** § 1. Δικαιώματα sunt iustitiae causae, firmamenta, *Rechtsgründe*. Cf. V 97, 1. VI 79, 2. De τάδε cf. adn. 143, 5. Tum habemus talem admonitionem dixit pro his: habemus hoc ius vel hanc rationem vos admonendi. Explicatur autem τοιάνδε verbis νεῶν γὰρ μακρῶν κ. τ. λ. Dionysius p. 795 hic substantiva posita esse vult pro verbis, sed parum recte. — ἣν refer ad χάριν. — ἐπιχρῆσθαι, familiariter uti. Cf. (Eur.) Rhes. 942. Plat. Legg. 953a. Herod. III 99. Praep. ἐπί in hoc composito idem videtur valere atque in ἐπιμειγνύναι (2, 2). Minus accurate schol. Suid. Zon. τὸ πολλάκις χρῆσθαι.

§ 2. νεῶν ... ἐλάβετε. De re vid. Herod. VI 89, de bello Aeginetico primo, quod ab a. 505 usque ad 491 gestum est, Dunck. Hist. ant. VI p. 483 sqq. Cf. supra 14, 3 et ibi adn. — ὑπὲρ τὰ Μηδικά Krueg., quod articulus non sit iteratus et ὑπέρ contra consuetudinem pro πρό legatur, uncis inclusit. Sed haec verba ex interpretamento facta esse propter ipsum rariorem ὑπέρ praepositionis usum minime est probabile; articuli autem iteratione non opus est (cf. ipsius Krueg. Gr. § 50, 9 adn. 6) et ὑπέρ praepositione prorsus eodem modo usus est Plat. Tim. 23c ὑπὲρ τὴν μεγίστην φθορὰν ὕδασι, i. e. ante maximam per diluvium exstinctionem, ut interpretatur Stallb. Frustra igitur etiam Meinek. περὶ τὰ Μηδ. coniecit, quod insuper parum distinctum est. — ἡ ἐς Σαμίους, beneficium spectans ad Samios. Cf. 40, 5. — τὸ δι' ἡμᾶς ... βοηθῆσαι. Vana, ut solet, suspicione haec del. Cob. Mnemos. nov. ser. VIII p. 77, quod paulo ante (40, 5) idem sit commemoratum. Sed quod Corinthii pro Atheniensibus suffragium tulerunt, eo non continetur τὸ ... μὴ βοηθῆσαι. — De v. ἐπικράτησις, quod durius putat Pollux

τοιούτοις ἐγένετο οἷς μάλιστα ἄνθρωποι ἐπ᾽ ἐχθροὺς τοὺς σφετέρους ἰόντες τῶν πάντων ἀπερίοπτοί εἰσι παρὰ τὸ νικᾶν· φίλον τε γὰρ ἡγοῦνται τὸν ὑπουργοῦντα, ἢν καὶ πρότερον ἐχθρὸς ᾖ, πολέμιόν τε τὸν ἀντιστάντα, ἢν καὶ τύχῃ φίλος ὤν, ἐπεὶ καὶ τὰ οἰκεῖα χεῖρον τίθενται φιλονικίας ἕνεκα τῆς αὐτίκα.

42. Ὧν ἐνθυμηθέντες καὶ νεώτερός τις παρὰ 1
πρεσβυτέρου αὐτὰ μαθὼν ἀξιούτω τοῖς ὁμοίοις
ἡμᾶς ἀμύνεσθαι, καὶ μὴ νομίσῃ δίκαια μὲν τάδε
λέγεσθαι, ξύμφορα δέ, εἰ πολεμήσει, ἄλλα εἶναι.
τό τε γὰρ ξυμφέρον ἐν ᾧ ἄν τις ἐλάχιστα ἁμαρ- 2
τάνῃ μάλιστα ἕπεται, καὶ τὸ μέλλον τοῦ πολέμου,
ᾧ φοβοῦντες ὑμᾶς Κερκυραῖοι κελεύουσιν ἀδικεῖν,
ἐν ἀφανεῖ ἔτι κεῖται, καὶ οὐκ ἄξιον ἐπαρθέντας

IX 142, vid. Lob. ad Phryn. p. 351. Aliquotiens est expugnatio. Significat autem hic cum gen. *Αἰγινητῶν* victoriam de Aeginetis reportatam. Cf. Herod. VI 92. Qua explicatione tollitur criminatio Muelleri Aegin. p. 118.

§ 3. *τῶν πάντων ... νικᾶν*, omnia neglegunt (propr. non circumspiciunt) praeter vincendi studium. Schol. *ἀπερίοπτοι· ἀπροόρατοι ἢ ἀνόητοι.* — *παρά* aut est praeter (cf. Matth. Gr. p. 588c η) aut ad i. e. comparata cum, prae (ibid. ε). Propter nolimus reddi, cum hanc vim habens non consilium rei gerendae, sed causam gestae significet. Cf. 141, 7 et ibi adn. — *ἢν καὶ πρότερον ἐχθρὸς ᾖ*, etiamsi antea inimicus fuerit. In sententia generali ita dictum est pro *εἰ καὶ ... ἦν*. Cf. Plat. Apol. 23d *ἐπειδάν τις αὐτοὺς ἐρωτᾷ* (interrogavit), *οὐδὲν ἔχουσιν εἰπεῖν.* — *ἐπεὶ καὶ ... τίθενται*, nam adeo res domesticas (vel sua) peius curant.

Cap. **42.** § 1. *Ὧν ἐνθυμηθέντες.* Similiter VI 60, 1. Isocr. IV 12 et apud alios. Cf. Krueg. Gr. § 47, 11 adn. 1. Deinde super *αὐτά*, quod Cob. l. l. p. 78 frustra expungit, cf. adn. II 4, 5. Sed hic propter nominativum mutatum mutatio relativi magis necessaria est. — *ἀξιούτω* in singulari positum est ob propiora *νεώτερός τις.* Cf. Krueg. Gr. § 63, 4. — *τοῖς ὁμοίοις ἡμᾶς ἀμύνεσθαι* = *ἀμείβεσθαι* (Demosth. XX 6), par pari referre, parem nobis gratiam referre. Cf. II 67, 4 et Lennep. ad Phal. Ep. 45. — *εἰ πολεμήσει*, si bellum gesturus sit, si bellum ipsi gerendum sit contra Lacedaemonios. Cf. paulo post *τὸ μέλλον τοῦ πολέμου.* Hic quoque singularis ad *τις* relatus est. Cf. IV 10, 5. VIII 83, 3. Inscite haec del. Herw.

§ 2. *τὸ μέλλον τοῦ πολέμου*, utrum bellum oriturum sit necne. Cf. adn. 36, 1 et Vig. p. 266. — *ἐν ἀφανεῖ ἔτι κεῖται.* *Κεῖται* verbo similiter utitur Luci. Hermot. 20.

αὐτῷ φανερὰν ἔχθραν ἤδη καὶ οὐ μέλλουσαν πρὸς Κορινθίους κτήσασθαι, τῆς δὲ ὑπαρχούσης πρότερον διὰ Μεγαρέας ὑποψίας σῶφρον ὑφελεῖν
3 μᾶλλον· ἡ γὰρ τελευταία χάρις καιρὸν ἔχουσα, κἂν
4 ἐλάσσων ᾖ, δύναται μεῖζον ἔγκλημα λῦσαι. μηδ' ὅτι ναυτικοῦ ξυμμαχίαν μεγάλην διδόασι, τούτῳ ἐφέλκεσθε· τὸ γὰρ μὴ ἀδικεῖν τοὺς ὁμοίους ἐχυρωτέρα δύναμις ἢ τῷ αὐτίκα φανερῷ ἐπαρθέντας διὰ κινδύνων τὸ πλέον ἔχειν.

1 43. Ἡμεῖς δὲ περιπεπτωκότες οἷς ἐν τῇ Λακε-

Sic omnia quae ventura sunt in incerto iacent Sen. de Brevit. vit. 9. — *διὰ Μεγαρέας.* Quod Megarenses a Corinthiis bello pressi ad Athenienses defecerant et ab his recepti et defensi erant. Vid. c. 103, 105.

§ 4. *μηδ' ὅτι κ. τ. λ.* Respondetur ad 35, 5 et 36, 3. — *τὸ γὰρ μὴ ἀδ.* cet. Similiter *τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δύναμις* Ios. A. I. XII 7, 1. — Paulo post *τοὺς ὁμοίους* intellege pares potentia, aeque liberos et sui iuris *(seines Gleichen).* Extrema in haec convertenda: quam praesenti specie (sive eo quod statim et primum in oculos incurrit) elatos cum periculis (propr. per pericula, adeundo pericula) emolumentum habere. Nam *διὰ κινδύνων τὸ πλέον ἔχειν* dictum est pro *τὸ διὰ κινδύνων πλέον ἔχειν*, qua de verborum collocatione cf. adn. III 82, 4. Nam si articulum ad *πλέον* malis spectare, ut *τὸ πλέον* sit potior locus, melior condicio, obstat quod et contrarium *τὸ μὴ ἀδικεῖν* articulum requirit et *πλέον* cum *ἔχειν* iunctum eum additum non solet habere. Frustra igitur *τι πλέον ἔχειν* Herw. Mirum est quod nostram interpretationem propter brevitatem sententiae per infinitivum enuntiatae aspernantur. Quasi vero talia longitudine metienda sint et multo longius sit *τὸ μὴ ἀδικεῖν* neque dici etiam possint *τὸ ἔχειν, τὸ ἀδικεῖν* nullo intercedente vocabulo. Cf. 76, 2 *τοῦ μὴ πλέον ἔχειν.* Ceterum *πλ. ἔ.* paulo aliter dictum est atque 37, 4, ubi nostrum est *übervorteilen.* Eodem quo hic sensu dictum est IV 59, 2. VIII 99.

Cap. 43. § 1. *περιπεπτωκότες οἷς κ. τ. λ.* = *περιπεπτωκότες τούτοις οἷς περιπεπτωκότα ... προείπομεν τοὺς σφετ. ξυμ. αὐτόν τινα κολάζειν* (cf. Krueg. Gr. § 62, 4 adn. 1), cum in eam rerum condicionem inciderimus qua suos cuique socios ipsi esse castigandos (cf. Krueg. Gr. § 55, 3 adn. 13) Lacedaemone ipsi pronuntiavimus (cf. adn. 26, 5), quae res memorata est 40, 5. Sententiam pessumdant qui *οἷς* interpretantur *τούτοις ἃ ... προείπομεν*, quod sequitur *τοὺς . . . κολάζειν* pro explicatione accipientes. Quo modo enim Corinthii eam in qua nunc sunt rerum condicionem Lacedaemone pronuntiaverunt? Hoc neque factum est neque fieri poterat. Eadem de causa reicienda est Dobraei opinio *τοὺς . . . κολάζειν* suspecta habentis, quem sequitur Herw. Quod vero significari dicunt in eam condi-

δαίμονι αὐτοὶ προείπομεν τοὺς σφετέρους ξυμμάχους αὐτόν τινα κολάζειν, νῦν παρ' ὑμῶν τὸ αὐτὸ ἀξιοῦμεν κομίζεσθαι, καὶ μὴ τῇ ἡμετέρᾳ ψήφῳ ὠφεληθέντας τῇ ὑμετέρᾳ ἡμᾶς βλάψαι. τὸ δ' ἴσον 2 ἀνταπόδοτε, γνόντες τοῦτον ἐκεῖνον εἶναι τὸν καιρὸν ἐν ᾧ ὅ τε ὑπουργῶν φίλος μάλιστα καὶ ὁ ἀντιστὰς ἐχθρός. καὶ Κερκυραίους τούσδε μήτε 3 ξυμμάχους δέχεσθε βίᾳ ἡμῶν μήτε ἀμύνετε αὐτοῖς ἀδικοῦσιν. καὶ τάδε ποιοῦντες τὰ προσήκοντά τε 4 δράσετε καὶ τὰ ἄριστα βουλεύσεσθε ὑμῖν αὐτοῖς."

44. Τοιαῦτα δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι εἶπον. Ἀθη- 1 ναῖοι δὲ ἀκούσαντες ἀμφοτέρων, γενομένης καὶ δὶς ἐκκλησίας, τῇ μὲν προτέρᾳ οὐχ ἧσσον τῶν Κορινθίων ἀπεδέξαντο τοὺς λόγους, ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν Κερκυραίοις ξυμμαχίαν μὲν μὴ ποιή-

cionem Corinthios adductos esse ut ratio quam Lacedaemone pronuntiaverint iam ad ipsos applicetur, licentius interpretantur scriptori tribuentes quae non dixit. — De *σφετέρους* ad *τινα* relato cf. Krueg. Gr. § 58, 4 adn. 3. — Ad *ὠφεληθέντας* simul audi *ὑμᾶς* ex *παρ' ὑμῶν*.

§ 2. *γνόντες*, arbitrati. Itaque sequitur inf. *εἶναι*. Cf. 69, 3. Matth. Gr. § 549 adn. 2. Krueg. Gr. § 56, 7 adn. 9.

§ 3. *βίᾳ ἡμῶν*, nobis invitis. Cf. 68, 4. IV 99. V 21, 2.

Cap. **44.** § 1. *Τοιαῦτα δὲ ... εἶπον.* Ut ante orationem Corcyraeorum leguntur verba *οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἔλεξαν τοιάδε* 31, 3 hisque finita ea respondent *τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκ. εἶπον* 36, 4, ita verbis ibid. orationi Corinthiorum praemissis *οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε* respondent haec *τοιαῦτα δὲ καὶ οἱ Κορ. εἶπον*. Cf. 72, 1 cum 79, 1, 85, 3 cum 87, 1, item III 49, 1. III 68, 1. VI 88, 1. — *γενομένης καὶ δὶς ἐκκλησίας*. De *καί* vid. Kiessl. ad Tac. Germ. 32. Hart. de Partic. I p. 134. Cf. V 116. — *τῇ μὲν προτέρᾳ*. De praepositione non addita cf. Krueg. Gr. § 48, 2 adn. 9, de *προτέρᾳ* et *ὑστεραίᾳ* inter se respondentibus Lob. Pathol. elem. I p. 409. — *ἐν τῇ ὑστεραίᾳ*, in contione postero die habita. Cf. adn. V 46, 1. VII 11, 2. Frustra *ἐν τῇ ὑστέρᾳ* Cob. Var. lect. 246. Cur enim *ὑστεραία ἐκκλησία* non sit contio quae postero die habetur perinde atque *τριταία θυσία* (Eur. El. 171) sacrificium quod tertio die fit? Cf. L. Herbst. adv. Cob. p. 37 sqq. — *μετέγνωσαν*. Cf. Matth. Gr. § 634, 3. Xen. Cyr. I 1, 3. — *ξυμμαχίαν μὲν μὴ ποιήσασθαι ... ἐπιμαχίαν δὲ ἐποιήσαντο.* Discrimen *ξυμμαχίας* et *ἐπιμαχίας*, de quo vid. Ammon. et al. veteres gramm., aliqua ex parte ab ipso Thuc. illustratur. *Ξυμμαχία* enim, etsi proprie vocabulum generis est et, cum quamvis societatem significet, etiam pro *ἐπιμαχία* dicitur, sicut V 27, 1. VI 79, 1 al. et *ξύμμαχος* de *ἐπικούροις* 53, 4. III 70, 2, tamen ubi *ἐπιμαχία* opponitur est foedus simul et ad hostes aggrediendos et

σασθαι ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (εἰ γὰρ ἐπὶ Κόρινθον ἐκέλευον σφίσιν οἱ Κερκυραῖοι ξυμπλεῖν, ἐλύοντ' ἂν αὐτοῖς αἱ πρὸς Πελοποννησίους σπονδαί), ἐπιμαχίαν δὲ ἐποιήσαντο τῇ ἀλλήλων βοηθεῖν, ἐάν τις ἐπὶ Κέρκυραν
2 ἴῃ ἢ Ἀθήνας ἢ τοὺς τούτων ξυμμάχους. ἐδόκει γὰρ ὁ πρὸς Πελοποννησίους πόλεμος καὶ ὣς ἔσεσθαι αὐτοῖς, καὶ τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προέσθαι Κορινθίοις ναυτικὸν ἔχουσαν τοσοῦτον, ξυγκρούειν δὲ ὅτι μάλιστα αὐτοὺς ἀλλήλοις, ἵνα ἀσθενεστέροις οὖσιν, ἤν τι δέῃ, Κορινθίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ναυτικὸν ἔχουσιν ἐς πόλεμον καθ-
3 ιστῶνται. ἅμα δὲ τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς ἐφαίνετο αὐτοῖς ἡ νῆσος ἐν παράπλῳ κεῖσθαι.

ad fines tuendos factum, *Schutz- und Trutzbündniss*, ἐπιμαχία solum ad fines tuendos, *Schutzbündniss*, *Wehrbund*. Cf. V 48, 2. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 173. — **ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν** verbis eosdem amicos atque inimicos (alibi hostes) habere expressit Liv. XXIX 23. XXXV 50. XXXVII 1. Singularibus addito dativo usus est Polyb. XXI 1, 2. Cf. Xen. Hist. Gr. II 1, 20. V 3, 26. Apud Thuc. eadem verba redeunt III 75, 1; at III 70, 6 **τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν** et simillime VII 33, 6, pro quibus V 48, 2 **τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν καὶ εἰρήνην ἄγειν.** Cf. Poll. I 169. — **ἐκέλευον σφίσιν . . . ξυμπλεῖν.** Quoniam dicendi genus **κελεύω σοι πλεῖν** non Thucydideum et omnino non Atticum est (cf. Krueg. Gr. § 48, 7 adn. 10), **σφίσιν** ex **ξυμπλεῖν** pendere et plenam orationem hanc esse existimandum est: **εἰ γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἐκέλευον αὐτοὺς (τοὺς Ἀθην.) ξυμπλεῖν σφίσι (τοῖς Κερκ.) ἐπὶ Κόρ.** Corrige igitur Matth. Gr. § 382, 1. De imperfectis cf. adn. 9, 4 extr. — **ἐπιμαχίαν δὲ ἐποιήσαντο.** Post parenthesim ita mutata est oratio ut quae deinde sequuntur non iam a **μετέγνωσαν** pendeant. Cf. adn. II 5, 5. Temere Herw. Cobeto nimium obsecutus **ἐποιήσαντο** pro suspecto habet. — **τῇ ἀλλήλων βοηθεῖν** sine **ὥστε**, ut 117, 3. II 4, 7. V 48, 2. VI 79, 1. De **τῇ ἀλλήλων** cf. adn. 15, 2 et 142, 4. 143, 2. II 20, 4. III 114, 3. IV 97, 3. V 27, 2. — **ἢ Ἀθήνας.** Herw. **ἢ ἐπ' Ἀθήνας.** Sed repetita praepos. hic non opus est. Cf. V 41, 2.

§ 2. **καὶ ὥς.** Cf. Matth. Gr. § 628, 5 extr. et adn. VIII 51, 2. — **ναυτικὸν . . . τοσοῦτον.** Cf. 25, 4. — **ξυγκρούειν ἀλλήλοις**, collidere (i. e. committere) inter se. Cf. Isocr. IV 134. Demosth. XVIII 19. 163. — **τοῖς ἄλλοις ναυτικὸν ἔχουσιν.** Articulus ad participium pertinet. Cf. IV, 69, 1 **τὰ ἄλλα ἐπιτήδεια.** Neque igitur opus est **τοῖς** post **ἄλλοις** cum Bekk. inserere. Cf. adn. 91, 1.

§ 3. **τῆς τε . . . παράπλῳ κεῖσθαι.** Cf. adn. 36, 2.

45. Τοιαύτῃ μὲν γνώμῃ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Κερ- 1
κυραίους προσεδέξαντο, καὶ τῶν Κορινθίων ἀπελ-
θόντων οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναῦς αὐτοῖς ἀπ-
έστειλαν βοηθούς· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Λακεδαι- 2
μόνιός τε ὁ Κίμωνος καὶ Διότιμος ὁ Στρομβίχου
καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους. προεῖπον δὲ αὐτοῖς 3
μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἢν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν
πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν ἢ ἐς τῶν ἐκείνων
τι χωρίων· οὕτω δὲ κωλύειν κατὰ δύναμιν. προ-
εῖπον δὲ ταῦτα τοῦ μὴ λύειν ἕνεκα τὰς σπονδάς.
αἱ μὲν δὴ νῆες ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Κέρκυραν. 4
46. Οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἐπειδὴ αὐτοῖς παρ- 1
εσκεύαστο, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Κέρκυραν ναυσὶ πεντή-
κοντα καὶ ἑκατόν. ἦσαν δὲ Ἠλείων μὲν δέκα,
Μεγαρέων δὲ δώδεκα καὶ Λευκαδίων δέκα, Ἀμ-
πρακιωτῶν δὲ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ Ἀνακτορίων μία,
αὐτῶν δὲ Κορινθίων ἐνενήκοντα· στρατηγοὶ δὲ 2
τούτων ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἑκάστων, Κο-

Cap. **45.** § 3. Vulgo *χωρίον*, quod interposito pron. indefinito offensus contra plurimorum et optimorum librorum mss. auctoritatem retinuit Krueg. Cf. adn.

Cap. **45.** § 1. *δέκα ναῦς.* Cf. Plut. Pericl. 29. Diod. XII 33, 2. Quod non plures missae sint vituperat Nieb. Hist. ant. II p. 50; causam eius rei a Plut. l. d. allatam improbat Grot. Hist. VI p. 83 (vers. Germ. III p. 50). § 2. *Κίμωνος*, clarissimi Persarum victoris. Cf. Plut. Cim. 16. Tum de Diotimo vid. Brem. ad Lys. XXX 14. De singulari *ἐστρατ.* cf. adn. 29, 2. 47, 1. § 3. *καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν.* Opperiri iubentur, dum impetum in illos faciant, ipsum appellendi momentum. Temere haec del. Herw. conferens 53, 4. Qua enim de causa quis talia adscripserit? — *ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων*, aut adversus aliquod ex illorum (Corcyraeorum) oppidis. Cf. 53, 4. Xen. Hist. Gr. IV 8, 33. VII 1, 13 et Matth. Gr. § 279 adn. 4. Hanc syntaxin apud Atticos improbat Krueg. Sed cf. eius Gram. § 47, 9 adn. 20; nam vix quicquam refert quod hic pron. indefinitum cum praepositione iungitur. Usum Herodoteum, quo pron. indef. post articulum statim ponitur (cf. I 84. 85), distinguit Boehm. comparans V 82, 6. *Αἰνίττεται Ἐπίδαμνον.* Schol. Praeterea de parvis insulis Corcyrae proximis et de Peraea continentis (cf. adn. III 85, 2) cogites.

Cap. **46.** § 1. *ἐπειδὴ αὐτοῖς παρεσκεύαστο.* Cf. Matth. Gr. § 297 adn. 2. Krueg. Gr. § 61, 5 adn. 6, infra 48, 1. III 22, 1. Apparatur Ter. Eun. III 5, 35.

ρινθίων δὲ Ξενοκλείδης ὁ Εὐθυκλέους πέμπτος
3 αὐτός. ἐπειδὴ δὲ προσέμειξαν τῇ κατὰ Κέρκυραν
ἠπείρῳ ἀπὸ Λευκάδος πλέοντες, ὁρμίζονται ἐς
4 Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος γῆς. ἔστι δὲ λιμήν,
καὶ πόλις ὑπὲρ αὐτοῦ κεῖται ἀπὸ θαλάσσης ἐν
τῇ Ἐλαιάτιδι τῆς Θεσπρωτίδος Ἐφύρη. ἐξίησι δὲ
παρ' αὐτὴν Ἀχερουσία λίμνη ἐς θάλασσαν· διὰ δὲ

Cap. **46.** § 4. ἐξίησι Laur. m. Ar. Chr. Dan. B. E., ἔξεισι reliqui. Illud confirmant II 102, 2. IV 103, 1. Cf. Herod. I 6. 180. II 17. VI 20. VII 129.

De Corinthiorum sociis cf. adn. 27, 2.

§ 2. *Ξενοκλείδης*. Ξενοκλείδας III 114, 4. Talia enim Doriensium nomina modo in ης, modo in ας desinunt, ut Persica, de quibus vid. Popp. ad Xen. Cyr. p. XXXVI. — *πέμπτος αὐτός*. Cf. Matth. Gr. 469, 9. Krueg. Gr. § 54, 6 adn. 1.

§ 3. *προσέμειξαν*, accesserunt, appropinquarunt. Cf. III 22, 1. 29, 1. 31, 2. Deinde de κατά, e regione, cf. 48, 4. II 30, 2 et I 136, 1 τὴν ἤπειρον τὴν καταντικρύ et adn. 47, 3. — *ὁρμίζονται ἐς*. Sic Thuc. paene constanter. Cf. III 76, 1. VIII 11, 1. 92, 3 et de σχεῖν adn. 110, 4. Contra καθορμισθεὶς ἐν ταῖς Ἀργινούσαις Polyb. I 44, 2. Cf. id. II 16, 12. Atque ipse Thuc. ὁρμίζονται κατὰ Ἐρινεὸν τῆς Ἀχαΐας ἐν τῇ Ῥυπικῇ, nisi haec valent τὸν ἐν τῇ Ῥυπ. VII 34, 1.

§ 4. *ἔστι δὲ λιμήν*. Sequitur ἔκφρασις. Vid. Aphthon. Progymn. c. 12. Verbum ἔστι Bloomf. interpretatur there is, at Arn. alii, cum ἐνταῦθα vel simile vocabulum non sit additum, subiectum volunt esse τὸ Χειμέριον, ut portus Chimerium a promunturio distinguatur. Et portum Chimerium a Thuc. significari ipsis verbis ὁρμίζονται ἐς iure existimat Class. Portum hodie St. Iohannis nominari, a populo tamen fortasse etiam Γλυκὺν λιμένα appellatum esse, sed Strabonem p. 324 hoc in nomine videri errare putat Bursian. Geogr. I p. 28. Nam Strabonis Γλυκὺν λιμένα esse qui vocatur hodie a nonnullis Veliki, a Leak. Graec. sept. III p. 4 sqq. et I p. 232 Splantza seu Porto Fanari. — *ὑπὲρ . . . θαλάσσης*. Pro his Strabo p. 324 ὑπέρκειται τούτου τοῦ κόλπου de Ephyra scribit. — *Ἐλαιάτιδι*. Haec pars Thesprotiae nomen habere putatur ab Elaea s. Elea portu, quem commemorat Scylax 30. Eum vicinum Γλυκεῖ esse vult Pouquev. Graec. II p. 2 sq., eundem atque Γλυκὺν Leak. l. d. p. 9 non audens decernere Ptolemaei (III 14, 5) Elaea sitne eadem an diversa. — *Ἐφύρη*. Postea Κίχυρος. Cf. Strab. VII p. 324. „Ut videtur, prope monasterium St. Iohannis, quattuor mil. a portu Fanari." Leak. l. d. IV p. 73. Quem impugnat Bursi. l. d. p. 29. De aliis Ephyris vid. schol. Hom. Il. XIII 301 et schol. Pind. Nem. VII 53. — *Ἀχερουσία λίμνη*. Cf. Strab. l. d. Sunt stagna maritima seu palus Valonderacae non confundenda, id quod olim factum est propter Strabonis verba ambigua ὁ Ἀχέρων ποτ. ῥέων ἐκ τῆς Ἀχερουσίας λίμνης et falsa Plin. H. N. IV 1, 4, cum mediterraneo lacu Ioanninorum et Lapsista. De illa palude vid.

τῆς Θεσπρωτίδος Ἀχέρων ποταμὸς ῥέων ἐσβάλλει
ἐς αὐτήν, ἀφ᾽ οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει· ῥεῖ δὲ
καὶ Θύαμις ποταμὸς ὁρίζων τὴν Θεσπρωτίδα καὶ
Κεστρίνην, ὧν ἐντὸς ἡ ἄκρα ἀνέχει τὸ Χειμέριον.
οἱ μὲν οὖν Κορίνθιοι τῆς ἠπείρου ἐνταῦθα ὁρμί-
ζονταί τε καὶ στρατόπεδον ἐποιήσαντο.

47. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι ὡς ᾔσθοντο αὐτοὺς 1
προσπλέοντας, πληρώσαντες δέκα καὶ ἑκατὸν ναῦς,
ὧν ἦρχε Μικιάδης καὶ Αἰσιμίδης καὶ Εὐρύβατος,
ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν μιᾷ τῶν νήσων αἳ καλοῦν-
ται Σύβοτα, καὶ αἱ Ἀττικαὶ δέκα παρῆσαν. ἐπὶ δὲ 2
τῇ Λευκίμμῃ αὐτοῖς τῷ ἀκρωτηρίῳ ὁ πεζὸς ἦν

Leak. l. d. I p. 238 sq. et IV p. 53. 94 sqq., de his I p. 401 et IV p. 133 sqq. Errat praeter alios Mannert. Geogr. VII p. 656 sq. Ceterum articulum si additum malis ut apud Strab. (cf. IV 103 ἡ Βόλβη λίμνη), adversatur Eustath. ad Od. p. 1667 bis. — **διὰ δὲ τῆς Θεσπρωτίδος.** Ex Molosside pro his Liv. VIII 24, 3, haud dubie propter mutatos fines utriusque regionis. — **Ἀχέρων ποταμός.** Hodie Sulorum fluvius sive Suliotico, apud ostium Fanaritico, etiam Gurla. Cf. Leak. l. d. De articulo hic et paulo post non addito cf. adn. c. 16. — **ἐσβάλλειν**, pro quo ἐμβάλλειν Strab. l. d. et Plat. Phaedon. 112d. 113b. c., de fluviis male reicit Thomas Mag. in ἐκβάλλει. Cf. Xen. Anab. I 7, 15. — **ῥεῖ δὲ καὶ Θύαμις.** Thyamim, de quo vid. Strab. l. d., plerique existimant esse Calamam. At Bloomf. ex superioribus mente repetens ἐς αὐτήν (τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην) Bassam vult esse. Quo nomine fortasse appellat Vuvó sive Paramythiae fluvium, qui inter Acherusiam paludem et mare cum Acheronte se coniungit. Sed is, qui in paludem influere parum recte dicatur, Leakio est Cocytus, Thyamis Calamas. De Cestrine cf. Leak. l. l. IV p. 73. — **ὧν** ad Acherontem et Thyamim, non ad Thesprotidem et Cestrinen referendum esse docet Cestrines et Chimerii situs. Chimerium promunturium hodie Varlám nominari (prope Arpitzam situm) docet Leak. l. d. III p. 5 sq. Aliter, ut videtur, Bursi. l. d. p. 28. De collocatione verborum **ἡ ἄκρα τὸ Χειμέριον** et simili **τῇ Λευκίμμῃ τῷ ἀκρωτηρίῳ** 47, 2 cf. Krueg. Gr. § 50, 7 adn. 2. Contra ἄκρα Ἰαπυγία sine art. dici solet. Vid. adn. VI 30, 1. — **ἀνέχει** est eminet, ut IV 53, 3. VII 34, 2.

Cap. **47.** § 1. **ὧν ἦρχε κ. τ. λ.** De imperatoribus Corcyraeorum argutatur Mueller de Rep. Corcyr. p. 68. — **Σύβοτα.** Strab. p. 324 εἰσὶ δὲ νησῖδες τὰ Σύβοτα . . . κατὰ τὸ ἑῷον ἄκρον τῆς Κερκυραίας τὴν Λευκίμμην κεῖμεναι. Hodie St. Nicolo di Sivota. — **δέκα.** Huius iterationem ex 45, 1 languidam esse opinatus Krueg. mavult δέ. Scriptor non plures illas fuisse diligenter videtur nos velle meminisse. — **καὶ . . . παρῆσαν**, et statim . . . advenerunt. Cf. III 6, 1.

3 καὶ Ζακυνθίων χίλιοι ὁπλῖται βεβοηθηκότες. ἦσαν
δὲ καὶ τοῖς Κορινθίοις ἐν τῇ ἠπείρῳ πολλοὶ τῶν
βαρβάρων παραβεβοηθηκότες· οἱ γὰρ ταύτῃ ἠπει-
ρῶται αἰεί ποτε αὐτοῖς φίλοι εἰσίν.
1 48. Ἐπειδὴ δὲ παρεσκεύαστο τοῖς Κορινθίοις,
λαβόντες τριῶν ἡμερῶν σιτία ἀνήγοντο ὡς ἐπὶ
2 ναυμαχίαν ἀπὸ τοῦ Χειμερίου νυκτός, καὶ ἅμα
ἕῳ πλέοντες καθορῶσι τὰς τῶν Κερκυραίων ναῦς
3 μετεώρους τε καὶ ἐπὶ σφᾶς πλεούσας. ὡς δὲ κατ-
εῖδον ἀλλήλους, ἀντιπαρετάσσοντο, ἐπὶ μὲν τὸ
δεξιὸν κέρας Κερκυραίων αἱ Ἀττικαὶ νῆες, τὸ δὲ
ἄλλο αὐτοὶ ἐπεῖχον τρία τέλη ποιήσαντες τῶν
νεῶν, ὧν ἦρχε ⟨τῶν⟩ τριῶν στρατηγῶν ἑκάστου
4 εἷς. οὕτω μὲν Κερκυραῖοι ἐτάξαντο. Κορινθίοις
δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας αἱ Μεγαρίδες νῆες εἶχον
καὶ αἱ Ἀμπρακιώτιδες, κατὰ δὲ τὸ μέσον οἱ ἄλλοι
ξύμμαχοι ὡς ἕκαστοι, εὐώνυμον δὲ κέρας αὐτοὶ οἱ
Κορίνθιοι ταῖς ἄριστα τῶν νεῶν πλεούσαις κατὰ

§ 2. *Ζακυνθίων.* Quod hi succurrerunt Corcyraeis pugnare videatur cum verbis 31, 2 *ἦσαν γὰρ (οἱ Κερκυραῖοι) οὐδενὸς Ἑλλήνων ἔνσπονδοι.* Sed videntur in his demum rerum angustiis a Corcyraeis acciti esse. — *βοηθεῖν* hic, ut saepe, valet auxilio venire.

§ 3. *ἐν τῇ ἠπείρῳ.* Ad Sybota continentis. Vid. 50, 3. *Τῇ ἠπείρῳ = τῇ κατὰ Κέρκυραν ἠπείρῳ* 46, 3; nam Thucydidis aetate hoc vocabulum nondum erat nomen proprium. Cf. adn. III 94, 3 et Grot. Hist. III p. 556 (vers. Germ. II p. 324). A Krueg. haec impugnata defendit Herm. in Philol. I p. 372; sunt etiam contraria illis *ἐπὶ τῇ Λευκ.* — *οἱ ταύτῃ ἠπειρῶται.* Chaones praecipue. Cf. adn. 68, 2.

Cap. 48. § 1. *τριῶν ἡμερῶν σιτία.* Cf. Matth. Gr. § 315, 1. Krueg. Gr. § 47, 8 adn. 1.

§ 2. *μετεώρους*] *πελαγίους.* Schol. Cf. 52, 2. II 91, 3. III 33, 3.

§ 3. *τὸ δὲ ἄλλο.* Alterum interpretatur Portus, et *τὸ ἄλλο* sane *τὸ ἕτερον* valet III 107, 4 et fortasse VIII 42, 2. Sed hic potius reliquum spatium, reliquam aciem significat; nam Corcyraei praeter sinistrum cornu et mediam aciem, si quam singularem habebant, et partem dextri cornus (cf. 49, 6 sq.) obtinebant; id enim est *ἐπεῖχον*, ut III 107, 4. Cf. adn. VIII 105, 3. — *τέλη* sunt agmina, *Geschwader.* Cf. II 81, 2. VI 42, 1. — *⟨τῶν⟩ τριῶν.* Articulus addendus est, quoniam significantur tres praetores 47, 1 nominati.

§ 4. *κατὰ δὲ τὸ μέσον,* scil. *ἦσαν.* Cf. IV 93, 4. De vv. *ὡς ἕκαστοι* vid. adn. 3, 4. — *εὐώνυμον κέρας.* Sine articulo ut *δεξιὸν κέρας* IV 93, 4. VI 67, 1. Cf. adn. II 81, 3 et Krueg. Gr. § 49, 2 adn. 13

τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸ δεξιὸν τῶν Κερκυραίων εἶχον.

49. *Ξυμμείξαντες δέ, ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἑκα-* 1
τέροις ἤρθη, ἐναυμάχουν, πολλοὺς μὲν ὁπλίτας ἔχοντες ἀμφότεροι ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων, πολλοὺς δὲ τοξότας τε καὶ ἀκοντιστάς, τῷ παλαιῷ τρόπῳ ἀπειρότερον ἔτι παρεσκευασμένοι. ἦν τε ἡ 2
ναυμαχία καρτερά, τῇ μὲν τέχνῃ οὐχ ὁμοίως, πεζομαχίᾳ δὲ τὸ πλέον προσφερὴς οὖσα. ἐπειδὴ γὰρ 3
προσβάλοιεν ἀλλήλοις, οὐ ῥᾳδίως ἀπελύοντο ὑπό τε πλήθους καὶ ὄχλου τῶν νεῶν καὶ μᾶλλόν τι πιστεύοντες τοῖς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὁπλίταις ἐς τὴν νίκην, οἳ καταστάντες ἐμάχοντο ἡσυχαζουσῶν τῶν νεῶν· διέκπλοι δ' οὐκ ἦσαν, ἀλλὰ θυμῷ καὶ ῥώμῃ τὸ πλέον ἐναυμάχουν ἢ ἐπιστήμῃ. παν- 4
ταχῇ μὲν οὖν πολὺς θόρυβος καὶ ταραχώδης ἦν

Cap. **49.** § 3. *προσβάλοιεν* C., reliqui *προσβάλλοιεν.*

Paulo post de collocatione verborum *ταῖς . . . πλεούσαις* vid. adn. VI 62, 5.

Cap. **49.** § 1. *Ξυμμείξαντες.* Alibi sic etiam *προσμείξαντες* dicitur (cf. adn. 111, 2), sed saepius *ξυμμ.*, velut 50, 2. 62, 5. — *τὰ σημεῖα . . . ἤρθη*] *σύμβολά τινα εἶχον περὶ τὸν καιρὸν τῆς μάχης δεικνύμενα· καὶ ὅτε μὲν ἀνετείνετο τὰ σύμβολα, ἤρχοντο τῆς μάχης· ὅτε δὲ κατεσπῶντο, ἐπαύοντο.* Schol. Cf. 63, 2. VII 34, 4. VIII 95, 4. — *πολλοὺς μὲν . . . πολλοὺς δέ.* Cf. adn. 85, 2.

§ 2. *πεζομαχίᾳ . . . προσφερὴς οὖσα.* Sic *ἦν πεζομαχίᾳ προσφερὴς ὁ ἀγών* de pugna Actiaca Plut. Anton. 66, ut *ἦν δὲ ἡ ναυμαχία . . . ἰσχυρά, πεζομαχίᾳ ἐμφερὴς οὖσα* Procop. p. 356. De re cf. Grot. Hist. VI p. 85 (III p. 363 interpr.).

§ 3. *ἀπελύοντο*, se dirimebant. Cf. VII 63, 1. Luci. Ver. Hist. I 41 et similem pugnam narratam a Liv. XXVI 39. Tum de collocatione particulae *τέ* vid. Elmsl. ad Eur. Heracl. v. 622 et sd. VIII 78. — *μᾶλλόν τι.* Cf. Matth. Gr. § 487, 4. Krueg. Gr. § 48, 15 adn. 11. adn. IV 21, 3. VIII 65, 2. Paulo post de *ἐς* vid. Matth. Gr. § 578d. — *καταστάντες ἐμάχοντο*, pugnam statariam (*μάχην σταδίαν* IV 38, 5, ubi cf. adn.) committebant, propr. cum constitissent, pugnabant. Cf. adn. 59, 2. — *διέκπλοι*, perruptiones aciei hostilis, quam a tergo adorirentur. Cf. II 89, 8. VII 36, 4. 70, 4 et Suid. His verbis depinxit Liv. XXXVII 24, 2 libero inter ordines discursu praetervecti in puppim impetum dabant. Simul vero his discursibus remi navium hostilium detergebantur. Vid. Polyb. XVI

ἡ ναυμαχία· ἐν ᾗ αἱ Ἀττικαὶ νῆες παραγιγνόμεναι τοῖς Κερκυραίοις, εἴ πῃ πιέζοιντο, φόβον μὲν παρεῖχον τοῖς ἐναντίοις, μάχης δὲ οὐκ ἦρχον δεδιότες οἱ στρατηγοὶ τὴν πρόρρησιν τῶν Ἀθηναίων. μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων ἐπόνει. οἱ γὰρ Κερκυραῖοι εἴκοσι ναυσὶν αὐτοὺς τρεψάμενοι καὶ καταδιώξαντες σποράδας ἐς τὴν ἤπειρον μέχρι τοῦ στρατοπέδου πλεύσαντες αὐτῶν καὶ ἐπεκβάντες ἐνέπρησάν τε τὰς σκηνὰς ἐρήμους καὶ τὰ
6 χρήματα διήρπασαν. ταύτῃ μὲν οὖν [οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι] ἡσσῶντο τότε καὶ οἱ Κερκυ-

§ 6. ἡσσῶντό τε codd. Cf. adn.

4, 14. Caes. B. C. I 58. Paulo post *θυμῷ καὶ ῥώμῃ* hinc duxit Luci. Ver. Hist. I 37.

§ 4. *μάχης δὲ οὐκ ἦρχον* —] *οὐκ ἦρχον αἱ νῆες μάχης, τῶν στρατηγῶν δεδιότων τὴν πρόρρησιν.* Schol. Quem sequitur Matth. Gr. § 562, 1 adn. Cf. adn. 113, 4. II 54, 2. Simplicius tamen *ἦρχον* ad nom. *στρατηγοί* spectare censebis, etsi huic rei collocationem participii Krueg. putat obstare. Nam parum commode duces pro parte navium accipiuntur. — *πρόρρησιν* illam cognovimus 45, 3.

§ 5. *ἐνέπρησαν τὰς σκηνὰς ἐρήμους*, i. e. *ἐρήμους οὔσας* s. *ἐπεὶ ἐρῆμοι ἦσαν.* Cf. Matth. Gr. § 277 b. II 13, 5. 93, 4. adn. V 99. VI 37, 1. 46, 3. De flexione adiectivi cf. adn. II 32. — *τὰ χρήματα*, res, non solum pecunias. Cf. III 74, 2.

§ 6. [*οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι*]. Aperte haec et superioribus verbis 48, 4, ubi *ταύτῃ*, i. e. in dextro cornu, Megarenses et Ampraciotas fuisse comperimus, repugnant et proxime insequentibus, ubi ipsi Corinthii in sinistro cornu fuisse dicuntur. Frustra Class. hanc repugnantiam eo tollere studet, quod hoc loco universam alteram pugnantium partem significari statuit, ut 48, 4. 49, 4 Corinthiorum nomine. Nam ita hic quoque *οἱ Κορίνθιοι*, non *οἱ Κορ. καὶ οἱ ξύμμαχοι* dicendum erat perinde atque in tota hac descriptione pugnantium partes solis Corinthiorum et Corcyraeorum nominibus significantur. Quod vero idem addit, verba praegressa *μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κ. ἐπόνει* ostendere non solum dextrum cornu, in quo Megarenses et Ampraciotae fuerint, laborasse, nihil ad rem pertinet. Nam ea re non efficitur laborasse etiam ipsos Corinthios, qui in sinistro cornu erant et longe superabant. Scilicet praeter dextrum cornu etiam pars mediae aciei (cf. 48, 4), ubi reliqui socii erant, premebatur. — *ἡσσῶντο τότε.* Particula *τέ*, quam post *ἡσσῶντο* codd. habent, cum non suo loco legatur, duabus litteris repetitis *τότε* rescripsimus, quod optime ad id tempus respicit quo Athenienses *μάχης οὐκ ἦρχον* (49, 4), cui posthac opponitur *τότε δὴ ἔργον πᾶς εἴχετο ἤδη.* Minus probabiliter Krueg. *τε* del. Quod vero Class. ad defendendam librorum scripturam opponit neque nomina neque verba, sed tota enuntiata hic particulis *τὲ*

ραῖοι ἐπεκράτουν· ᾗ δὲ αὐτοὶ ἦσαν οἱ Κορίνθιοι, ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ, πολὺ ἐνίκων, τοῖς Κερκυραίοις τῶν εἴκοσι νεῶν ἀπὸ ἐλάσσονος πλήθους ἐκ τῆς διώξεως οὐ παρουσῶν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὁρῶντες 7
τοὺς Κερκυραίους πιεζομένους μᾶλλον ἤδη ἀπροφασίστως ἐπεκούρουν, τὸ μὲν πρῶτον ἀπεχόμενοι ὥστε μὴ ἐμβάλλειν τινί· ἐπεὶ δὲ ἡ τροπὴ ἐγίγνετο λαμπρῶς καὶ ἐνέκειντο οἱ Κορίνθιοι, τότε δὴ ἔργου πᾶς εἴχετο ἤδη καὶ διεκέκριτο οὐδὲν ἔτι, ἀλλὰ ξυνέπεσεν ἐς τοῦτο ἀνάγκης ὥστε ἐπιχειρῆσαι ἀλλήλοις τοὺς Κορινθίους καὶ Ἀθηναίους.

50. Τῆς δὲ τροπῆς γενομένης οἱ Κορίνθιοι τὰ 1
σκάφη μὲν οὐχ εἷλκον ἀναδούμενοι τῶν νεῶν ἃς

§ 7. *ἐγένετο* It. Vat. Aug. M. Cass. C. D. G. H. Sed initium eius actionis significari recte Class. animadvertit cuius finis declararetur verbis *τῆς δὲ τροπῆς γενομένης* 50, 1.
ἐπέκειντο M. Cf. adn.

. . . *καί* iungi, vellemus uno saltem huius coniunctionis exemplo opinionem suam confirmasset. Nam plane diversum est quod in c. 16 habemus, ubi cf. adnot., et in Soph. Ant. 122 *τε* a Triclinio additum hoc ipso loco defendere non debebat Seyffert. Nimium est quod Cob., quem Herw. sequitur, *οἱ Κορίνθιοι . . . τε καὶ* del. Tum *ἀπὸ ἐλάσσονος πλήθους* valent ex numero iam per se minore. Cf. 47, 1 cum 46, 1.

§ 7. *ἀπεχόμενοι ὥστε μὴ ἐμβάλλειν.* De *ὥστε*, quod abesse poterat, cf. Matth. Gr. § 531 adn. 2. adn. 17, 2. Deinde *λαμπρῶς* est *φανερῶς*. Cf. II 7, 1. VIII 67, 3. 75, 2. — *ἐνέκειντο.* Pro hoc sine idonea causa *ἐπέκειντο*, quod in M. legitur, dubitanter coniecit Krueg. ad II 79, 6. Vid. ib. adn. — *ἔργου πᾶς . . . ἔτι*, unusquisque opus iam aggrediebatur (cf. 78, 3. II 2, 4) nec quicquam discriminis amplius relictum erat. — *ξυνέπεσεν* (schol. *ἤγουν τὰ πράγματα*) *ἐς τοῦτο ἀνάγκης*, eo necessitatis ventum est, ut *ἐς τοῦτο ἀνάγκης ἀφῖκται* Appi. Pun. 90. De *ξυνέπ.* vid. Matth. Gr. § 295, 2, de vv. *ἐς τοῦτο* Matth. Gr. § 341, 4. Ceterum qui malit, ad *ξυνέπεσεν* ex *οὐδέν* repetat *πάντα*. Cf. Matth. Gr. § 634, 3. infra IV 10, 1.

Cap. **50.** § 1. *τὰ σκάφη . . . καταδύσειαν. Τὰ σκάφη τῶν νεῶν*, in quibus verbis noli de poëtica circumlocutione ab interpretibus tragicorum explicata cogitare, hic sunt alvei (*der Rumpf*) navium. *Καταδύειν* autem, ut demergere apud Liv. XXXVII 24, 3 et ut *διαφθείρειν* (vid. adn. II 84, 3), valet lacerare naves adeo ut rimas agant, ad navigandum inutiles eas reddere. *Τιτρώσκειν* explicat schol. 54, 2. Cf. VII 23, 4. *Ἕλκειν ἀναδούμενον* exprimas verbis remulco trahere; nam

καταδύσειαν, πρὸς δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐτράποντο φονεύειν διεκπλέοντες μᾶλλον ἢ ζωγρεῖν, τούς τε αὑτῶν φίλους, οὐκ αἰσθόμενοι ὅτι ἥσσηντο οἱ
2 *ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρᾳ, ἀγνοοῦντες ἔκτεινον. πολλῶν γὰρ νεῶν οὐσῶν ἀμφοτέρων καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάσσης ἐπεχουσῶν, ἐπειδὴ ξυνέμειξαν ἀλλήλοις, οὐ ῥᾳδίως τὴν διάγνωσιν ἐποιοῦντο ὁποῖοι ἐκράτουν ἢ ἐκρατοῦντο. ναυμαχία γὰρ αὕτη Ἕλλησι πρὸς Ἕλληνας νεῶν πλήθει μεγίστη δὴ τῶν πρὸ*
3 *αὐτῆς γεγένηται. ἐπειδὴ δὲ κατεδίωξαν τοὺς Κερκυραίους οἱ Κορίνθιοι ἐς τὴν γῆν, πρὸς τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς σφετέρους ἐτράποντο, καὶ τῶν πλείστων ἐκράτησαν ὥστε προσκομίσαι*

Cap. **50.** § 1. In optimis codd. *αὐτῶν*, fortasse recte. Cf. adn. c. 17.

τῷ ab uno Vat. omissum delevit Class. (cf. adn. 48, 4); sed reliquorum consensus plus fidei videtur habere.

§ 2. *ἑαυτῆς* parum apte plurimi codd. Cf. adn. c. 17.

ἀναδεῖσθαι est religare ex suis navibus (cf. schol. VII 74, 2). De more religandi puppibus naves captivas cf. II 90, 6. IV 14, 1. VII 74, 2. Xen. Hist. Gr. I 6, 35. Liv. XXII 20, 2. XXX 10, 5. Denique de neglecta attractione relativi vid. 99, 3. VI 76, 2. Krueg. Gr. § 51, 10 adn. 2. Pflugk. ad Eur. Med. 753. Lob. ad Soph. Ai. 493, et de optativo, quem pro *κατέδυσαν* positum esse finxerant Gregor. Cor. et anonymus apud Walz. III p. 585, sed rem in universum eloqui patet, II 51, 1. — *φονεύειν ... ἢ ζωγρεῖν.* Infinitivi epexegetici ab *ἐτράποντο* pendentes. Cf. II 65, 10 et adn. VI 69, 3. *Διεκπλεῖν* autem hic paulo aliter dictum est atque *διέκπλους* 49, 3 et al.; nam est simpliciter transcurrere navibus. — *τούς τε αὑτῶν.* Et ex *ἀγνοοῦντες* et ex *ἔκτεινον* pendere, non ex solo *ἀγνοοῦντες* vix dubites; nam aliter et *ἔκτεινον* nimis nude positum erit nec cur *καὶ ἐπὶ ... ἐποιοῦντο* omnino addita sint satis apparet.

§ 2. *ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάσσης.* Cf. adn. 1, 2. — *τὴν διάγνωσιν ἐποιοῦντο.* Cf. adn. 68, 2 et articuli causa adn. 8, 3. — *ὁποῖοι ἐκράτουν ἢ ἐκρατοῦντο* impugnat Cobet. ad Hyper. p. 62, quod *ὁπότεροι* requireretur, cui, ut solet, adstipulatur Herw. Sed *ὁπότεροι* ne poterat quidem dici. Nam secundum rerum cohaerentiam hoc significari necesse est, habitu ac facie victores a victis dignosci non potuisse. Causa enim affertur cur suorum in dextro cornu cladem illi non animadverterint. — *Ἕλλησι πρὸς Ἕλληνας*] *διὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι.* Schol. — *μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς.* Cf. adn. 1, 1. — *γεγένηται.* Plusqu. *ἐγεγένητο* sive *γεγένητο* legi vult Linwood. Sed perfecto rem extra narrationem tanquam usu compertam significari dicit Class.

πρὸς τὰ Σύβοτα, οἷ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατος
τῶν βαρβάρων προσεβεβοηθήκει. ἔστι δὲ τὰ Σύ-
βοτα τῆς Θεσπρωτίδος λιμὴν ἐρῆμος. τοῦτο δὲ 4
ποιήσαντες αὖθις ἀθροισθέντες ἐπέπλεον τοῖς Κερ-
κυραίοις. οἱ δὲ ταῖς πλοΐμοις καὶ ὅσαι ἦσαν λοι-
παὶ μετὰ τῶν Ἀττικῶν νεῶν καὶ αὐτοὶ ἀντεπέπλεον,
δείσαντες μὴ ἐς τὴν γῆν σφῶν πειρῶσιν ἀποβαί-
νειν. ἤδη δὲ ἦν ὀψὲ καὶ ἐπεπαιάνιστο αὐτοῖς ὡς 5
ἐς ἐπίπλουν, καὶ οἱ Κορίνθιοι ἐξαπίνης πρύμναν

§ 3. Pro οἷ in Laur. et aliquot libris deterioribus οὗ cum eadem emphasi atque II 86, 1 οὗπερ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προσεβεβοηθήκει. Cf. adn. 134, 4. Sed vulgatum non deterius. Cf. adn. 107, 5.

§ 4. ἀντέπλεον It. Vat. Pal. Aug. M. m. Cass. Cl. Dan. Ven. C. H. I; Laur. et reliqui ἀντεπέπλεον, quod verum esse docuit Ullr. Symb. crit. I p. 8 sq. Nam refertur ad ἐπέπλεον proxime praegressum.

§ 5. ὡς ἐπίπλουν Aug. Pal. Cf. adn. V 17, 2.

§ 3. **τὰ Σύβοτα, οἷ.** Cf. Kritz. ad Sal. Iug. 66 et sd. et de ᾗ et ᾗπερ adn. 142, 4. Haec autem Sybota insulis eiusdem nominis, de quibus vid. 47, 1, obiecta erant. Commemorantur rursus 52, 1 et III 76. Cf. Leak. Graec. sept. III p. 2 sq.

§ 4. **τοῦτο δὲ ποιήσαντες αὖθις ἀθροισθέντες.** Attende participium participio ita adiectum ut utroque temporis notio contineatur. Cf. 75, 3. 117, 1. Liv. VI 22, 8. — **ταῖς πλοΐμοις καὶ ὅσαι ἦσαν λοιπαί.** *Καί* deleri voluit Reisk. et uncis inclusit Krueg. Si germanum est, *πλόϊμοι* sunt naves ad navigationem aptae, quae ex priore pugna evaserant, *λοιπαί* in priore pugna aut ob vetustatem aut alia de causa relictae, tunc autem periculo aucto reliquis adiunctae. Erant enim Corcyraeis CXX triremes (25, 4); in superiore autem pugna non usi erant nisi CX (47, 1). — **καὶ αὐτοὶ ἀντεπέπλεον.** De talibus coniunctis vid. adn. V 6, 3. VII 73, 2. Ullr. Symb. I p. 9. — **πειρῶσιν.** Sic active Thuc. non raro. Cf. II 72, 2. 77, 2. IV 9, 2. 102, 2. 128, 1.

§ 5. **ἐπεπαιάνιστο αὐτοῖς ὡς ἐς ἐπίπλουν]** δύο παιᾶνας ᾖδον οἱ Ἕλληνες, πρὸ μὲν τοῦ πολέμου [i. e. τῆς μάχης] τῷ Ἄρει [etsi hoc falsum dicit Schwalbe de Paean. p. 7 et 34], μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τῷ Ἀπόλλωνι. Schol. Cf. Xen. Cyr. III 3, 58 et VII 1, 26. Muell. Dor. I p. 297 sqq. Schwalb. l. d. p. 31 sqq. — **καὶ οἱ Κορίνθιοι...πρύμναν ἐκρούοντο.** De *καί* vid. Matth. Gr. § 564 adn. 3 cl. § 620 p. 1481 a. Krueg. Gr. § 69. 32 adn. 6. *Πρύμναν κρούεσθαι* Livio est retro inhibere navem XXVI 39, 12, Ciceroni simpliciter inhibere Ep. ad Att. VIII 21, ad quos remis alii addunt, i. e. in re bellica retro cedere fronte navis in hostem versa paulatim recipientem se, non fugientem. Cf. 51, 2. 54, 2. III 78, 3. VII 40, 1. Aut eadem aut simillima est notio verbi *ἀνακρούεσθαι* VII 36, 1. 40, 2. Herodotum [ἐπὶ] πρύμνην ἀνα-

ἐκρούοντο, κατιδόντες εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων προσπλεούσας, ἃς ὕστερον τῶν δέκα βοηθοὺς ἐξέπεμψαν οἱ Ἀθηναῖοι, δείσαντες, ὅπερ ἐγένετο, μὴ νικηθῶσιν οἱ Κερκυραῖοι καὶ αἱ σφέτεραι δέκα νῆες ὀλίγαι ἀμύνειν ὦσιν.

1 51. Ταύτας οὖν προϊδόντες οἱ Κορίνθιοι καὶ
ὑποτοπήσαντες ἀπ' Ἀθηνῶν εἶναι, οὐχ ὅσας ἑώρων
2 ἀλλὰ πλείους, ὑπανεχώρουν. τοῖς δὲ Κερκυραίοις
(ἐπέπλεον γὰρ μᾶλλον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς) οὐχ ἑωρῶντο, καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρύμναν κρουομένους, πρίν τινες ἰδόντες εἶπον ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσιν. τότε δὲ καὶ αὐτοὶ ἀνεχώρουν (ξυνεσκόταζε γὰρ ἤδη), καὶ οἱ Κορίνθιοι ἀποτρα-
3 πόμενοι τὴν διάλυσιν ἐποιήσαντο. οὕτω μὲν ἡ
ἀπαλλαγὴ ἐγένετο ἀλλήλων, καὶ ἡ ναυμαχία ἐτε-
4 λεύτα ἐς νύκτα. τοῖς δὲ Κερκυραίοις στρατοπεδευο-

Cap. **51.** § 2. *ἀποτρεπόμενοι* It. Aug. Cass. Cl. Ven. et deteriores aliquot.
§ 4. *τοῖς Κερκυραίοις δὲ* plurimi praeter Vat.

κρούεσθαι VIII 84, Appianum *τὴν ναῦν κρούειν ἐπὶ πρύμναν* dixisse adnotat Bloomf. In militia terrestri his respondent *ἐπὶ πόδα ἀνάγειν, ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖν,* sim. Cf. Zeun. ad Xen. Cyr. VII 5, 6 et Klotz. ad Eur. Phoen. 1405. — *ὀλίγαι ἀμύνειν.* Vid. Matth. Gr. § 448, 1 b. Krueg. Gr. § 49, 1.

Cap. **51.** § 1. *προϊδόντες*, cum ante se vidissent. Cf. III 22, 1. IV 34, 3. VII 52, 7. 44, 2. — *οὐχ ὅσας ἑώρων, ἀλλὰ πλείους.* Ante haec verba, quae pro appositione accipimus, *καὶ* addere voluit Cob. Mnemos. nov. ser. VIII p. 81, quo nobis quidem non videtur opus esse.

§ 2. *ἐκ τοῦ ἀφανοῦς.* Dicendi genus adverbiale, ut IV 36, 2 et 96, 5, cui praeter exempla a Matth. Gr. § 574 p. 1334 comparata similia apud Thuc. sunt *ἐκ τοῦ φανεροῦ* IV 79, 2. 106, 2 alibi, *ἐκ τοῦ προφανοῦς* III 43, 3, *ἐκ τοῦ εὐθέος* I 34, 3, *ἐκ τοῦ εἰκότος* VII 66, 2, *ἐκ τοῦ αἰσχίονος* VI, 10, 2, *ἐκ τοῦ ὁμοίου* II 44, 3 (ubi cf. adn.), *ἐκ τοῦ δικαίου* II 89, 3. De Latinis cf. Hand. Turs. II p. 653 sqq. — *νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσιν*, naves illic adnavigare. Ob omissum articulum *ἐκεῖνος* habet vim a Matth. Gr. § 471, 12 explicatam. Vid. etiam Krueg. Gr. § 50, 11 adn. 22. — *ἀποτραπόμενοι . . . ἐποιήσαντο*, aversi discesserunt, ut *διαλύεσθαι* non raro est digredi; addito autem *ἀποτραπόμενοι* discernitur a *τῷ πρύμναν κρούεσθαι.*

§ 3. *ἐτελεύτα ἐς νύκτα*, sub noctem finiebatur. Cf. III 78, 4. 108, 3.

§ 4. *στρατοπεδευομένοις*, cum castra navalia collocaturi essent. De co-

μένοις ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ αἱ εἴκοσι νῆες ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν αὗται, ὧν ἦρχε Γλαύκων τε ὁ Λεάγρου * * καὶ Δρακοντίδης ὁ Λεωγόρου, διὰ τῶν νεκρῶν καὶ ναυαγίων προσκομισθεῖσαι κατέπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον οὐ πολλῷ ὕστερον ἢ ὤφθησαν. οἱ 5 δὲ Κερκυραῖοι (ἦν γὰρ νύξ) ἐφοβήθησαν μὴ πολέμιαι ὦσιν, ἔπειτα δὲ ἔγνωσαν καὶ ὡρμίσαντο.

52. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀναγαγόμεναι αἵ τε Ἀττι- 1 καὶ τριάκοντα νῆες καὶ τῶν Κερκυραίων ὅσαι πλόιμοι ἦσαν ἐπέπλευσαν ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς Συβό-

Ἀνδοκίδης pro Δρακοντίδης codd. Cf. adn.

Cap. 52. § 1. ἀναγαγόμεναι Laur. m. Vind. C., reliqui ἀναγόμεναι. Significantur provectae.

natu dictum ut ἀποδιδράσκοντα Plat. Prot. 317 a. — αἱ εἴκοσι ... αὗται. Propter articulum non iteratum simillimum est Dem. IX 72 αἱ πέρυσι πρεσβεῖαι περὶ τὴν Πελοπόννησον ἐκεῖναι. Cf. Krueg. Gr. § 50, 9 adn. 5 et II 31, 1. 65, 11. IV 74, 2. VI 55, 1. VII 41, 2. Cob. auctore Herw. ἀπὸ τῶν Ἀ. del. Possunt quidem abesse; num debeant dubitamus. — Γλαύκων ὁ Λεάγρου. De hoc Leagro vid. Herod. IX 75. schol. Aristid. p. 485. Meinek. Quaest. scen. II p. 19. — Δρακοντίδης. Ἀνδοκίδης si recte in codd. legeretur, hic non esset orator, qui circa 440 a. Chr. natus (cf. Blass. Eloqu. Att. I p. 271) non poterat a. 432/31 praetor esse, sed eius avus, de quo cf. Andoc. III 6. schol. Arist. l. l. At vitio infectam esse codd. scripturam ostendit CIA n. 179 παρ]έδοσαν στρατηγοῖς ἐς Κόρ[κυραν τοῖς δευτέρ]οις ἐκπλέουσι Γλαύκωνι [ἐκ Κεραμέων . . . . .]ένει Κοιλεῖ Δρακοντί[δῃ . . . . ἐπὶ τῆς] Αἰαντίδος πρυτανείας, unde apparet alterius ducis nomen apud Th. excidisse et tertium fuisse Dracontidem. Ut autem illud omitteretur eo factum est quod, cum hoc quoque nomen priori per καί particulam adiunctum esset, scribentis oculi ad proximum καί aberraverunt. Cum alterum nomen in titulo probabiliter suppleri nequeat, ne apud Th. quidem lacuna expleri potest. Cf. de toto hoc loco Mus. Rhen. XL p. 439 sq. — ἐς τὸ στρατόπεδον, in locum ubi Corcyraei castra collocaturi erant (*Lagerplatz*). Cum eodem huius vocabuli sensu στρατόπεδον καταλαμβάνειν dictum est II 61, 4 et 7. Herw. ἐς τὸ στρατ. in suspicionem vocavit. Sed si abesset, τοῖς Κερκυραίοις κατέπλεον vix posset intellegi.

§ 5. ὡρμίσαντο, appulsae sunt, portum intrarunt. Eiusdem rei perfectio significatur cuius initium § 4 verbo στρατοπεδευομένοις indicatum est. Hoc verbum qui castra habere interpretantur et τὸ στρατόπεδον castra iam collocata intellegunt Athenienses ὁρμίσαντας facere coguntur et intolerabilem subiecti mutationem statuere, cuius nullum est indicium.

Cap. 52. § 1. τὸν ἐν τοῖς Συβότοις λιμένα. Ob 50, 3 forsitan malis τὰ Σύβοτα τὸν

τοις λιμένα, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὥρμουν, βουλό-
2 μεναι εἰδέναι εἰ ναυμαχήσουσιν. οἱ δὲ τὰς μὲν
ναῦς ἄραντες ἀπὸ τῆς γῆς καὶ παραταξάμενοι
μετεώρους ἡσύχαζον, ναυμαχίας οὐ διανοούμενοι
ἄρχειν ἑκόντες, ὁρῶντες προσγεγενημένας τε ναῦς
ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἀκραιφνεῖς καὶ σφίσι πολλὰ τὰ
ἄπορα ξυμβεβηκότα, αἰχμαλώτων τε περὶ φυλακῆς,
οὓς ἐν ταῖς ναυσὶν εἶχον, καὶ ἐπισκευὴν οὐκ οὖσαν
3 τῶν νεῶν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ· τοῦ δὲ οἴκαδε πλοῦ
μᾶλλον διεσκόπουν ὅπῃ κομισθήσονται, δεδιότες
μὴ οἱ Ἀθηναῖοι, νομίσαντες λελύσθαι τὰς σπονδάς,
διότι ἐς χεῖρας ἦλθον, οὐκ ἐῶσι σφᾶς ἀποπλεῖν.

βουλόμενοι codd. Cf. adn.

λιμένα vel similia; sed cf. II 25, 4 τὸν ἐν τῇ Φειᾷ λιμένα et IV 25, 6 τὸν ἐν τῇ Μεσσήνῃ λιμένα. — βουλόμεναι rescripsimus, non quin βουλόμενοι referri posset ad νῆες ubi homines significantur qui in navibus sunt, sed perspicuitatis causa, ne perperam ad Κορίνθιοι referretur, quod, si masculini terminationem retinemus, vix potest non fieri. Frustra Cob. l. l. p. 80 in talibus ubi homines designentur masculinum requiri dicit temere IV 26, 3 αἱ in οἱ mutans. Nonne etiam quae VIII 20, 1 naves facere dicuntur homines potius faciunt? Et multo etiam audacius VII 82, 1, ubi de civitatum copiis sermo est, dicitur ἀπεχώρησάν τινες πόλεις οὐ πολλαί. Cf. etiam Aristoph. Pac. 621.

§ 2. τὰς μὲν ναῦς ἄραντες ... ἡσύχαζον. Μέν ita collocatum esse ut ad totam sententiam referendum sit, cui contraria sint prima verba § 3, docet Krueg. Praeterea τὰς ναῦς ἄραντες insolentius est dicendi genus; plerumque enim solum ἄραντες de hac re legitur, 29, 1 et IV 129, 3 ἄραντες ταῖς ναυσί. Similiter tamen Thucydides ἀντανάγειν ταῖς ναυσί VII 52, 1 et ναῦς VII 37, 3 scripsit. „Cf. ἀπαίρουσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλαμῖνος Herodot. VIII 57.“ Krueg. Αἴρειν denique quarta ratione de navibus positum habes VIII 39, 1 νῆες ἄρασαι ἔπλεον. Non multo minus varius est usus Latini solvere. De intransitivo αἴρειν cf. etiam adn. II 12, 4. — ἄρχειν ἑκόντες. Cf. ἑκόντας ἄρξαι IV, 73, 2. — ἀκραιφνεῖς. Cf. adn. c. 19. — ἐπισκευὴν οὐκ οὖσαν. Ex superioribus mente repetendum ὁρῶντες, et oratio post illa αἰχμαλώτων τε περὶ φυλακῆς, ut saepe post τέ, mutata est. Cf. adn. 53, 2. Ἐπισκευή est refectio, h. e. facultas reficiendi, ut περιτείχισις IV 131, 1 facultas circumvallandi et similia. Cf. adn. II 44, 3. IV 35, 3. V 29, 2 et Wund. ad Soph. Phil. 61 et de Latinis Naegelsb. Lat. scrib. praec. § 58 b ed. 2.

§ 3. τοῦ ... πλοῦ ... διεσκόπουν. Vid. Matth. Gr. § 342, 2 et, a quo causa genetivi melius explicata est, Krueg. Gr. § 47, 10 adn. 8. Cf. infra 68, 2. Sine sententia relativa διασκοπεῖν cum gen. habet Dio Cass. XXXVIII 11, 4 et XLVII 38, 3.

53. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἄνδρας ἐς κελήτιον 1
ἐσβιβάσαντας ἄνευ κηρυκείου προσπέμψαι τοῖς
Ἀθηναίοις καὶ πεῖραν ποιήσασθαι. πέμψαντές τε
ἔλεγον τοιάδε· „Ἀδικεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πο- 2
λέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες· ἡμῖν γὰρ
πολεμίους τοὺς ἡμετέρους τιμωρουμένοις ἐμποδὼν
ἵστασθε ὅπλα ἀνταιρόμενοι. εἰ δ' ὑμῖν γνώμη
ἐστὶ κωλύειν τε ἡμᾶς ἐπὶ Κέρκυραν ἢ ἄλλοσε εἴ
ποι βουλόμεθα πλεῖν καὶ τὰς σπονδὰς λύετε, ἡμᾶς
τούσδε λαβόντες πρῶτον χρήσασθε ὡς πολεμίοις.“
οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα εἶπον· τῶν δὲ Κερκυραίων τὸ 3

Cap. **53.** § 1. *ἐμβιβάσαντες* Vat., *ἐμβιβάσαντας* It. Laur. m. et aliquot deteriores. Cf. II 90, 3.

Cap. **53.** § 1. *κελήτιον.* A *κέλητι* non distinguitur IV 120, 2. In simili re c. 29 *ἀκάτιον* commemoratum est. De accusat. *ἐσβιβάσαντας* cf. adn. 31, 2, etsi hoc exemplum paululum differt, et adn. II 11, 7. — *ἄνευ κηρυκείου*] *κηρύκιόν ἐστι ξύλον ὀρθὸν ἔχον ἑκατέρωθεν δύο ὄφεις περιπεπλεγμένους καὶ ἀντιπροσώπους πρὸς ἀλλήλους κειμένους, ὅπερ εἰώθασιν φέρειν οἱ κήρυκες μετ' αὐτῶν· καὶ οὐκ ἐξῆν αὐτοὺς ἀδικεῖν παρ' οὓς ἀπήρχοντο.* Schol. „We should say: flag of truce.“ Grot. Hist. VI p. 88 (vers. germ. III p. 364). De re cf. *ἀκηρύκτως* c. 146 et *ἀκηρυκτί* II 2. — *ἔλεγον, διὰ τῶν ἀνδρῶν τῶν προπεμφθέντων.* Cf. Krueg. Gr. § 52, 1 adn. 4.

§ 2. *σπονδάς* sine articulo infinite: *bestehende Verträge.* Cf. etiam adn. 67, 1. — *εἰ δ' ὑμῖν γνώμη ἐστὶ κωλύειν τε ἡμᾶς . . . καὶ . . . λύετε. Τέ* propter *σύγχυσιν* c. 16 explicatam ita traiectum est quasi secuturum sit *καὶ τὰς σπονδὰς λύειν.* Cf. IV 80, 1. VII 56, 3. Articuli absunt, quod *γνώμη* praedicatum, infinitivus subiectum est, ut in Lat. animus vel consilium mihi est facere aliquid. Cf. Fabr. ad Liv. XXI 63. Reisig. Schol. de gram. Latina p. 772. Paulo post proprie *πλεῖν* bis cogitandum. — *ἡμᾶς τούσδε.* Cf. Matth. Gr. § 471, 12. — *πρῶτον.* Si *πρώτους,* ut vulgo legitur, malis (cf. Krueg. § 57, 5 adn. 3), cogita hic de eo agi quod primum facere Athenienses iubeantur, cui mente opponatur quod deinde faciendum sit.

§ 3. *τῶν δὲ Κερκυραίων τὸ μὲν σρατόπεδον . . . οἱ δὲ Ἀθηναῖοι.* Haec non recte ex adverso sunt posita; nam Corcyraei non possunt dividi in *τὸ στρατόπεδον* (i. e. *τοὺς ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ στρατοπεδευομένους* 51, 4, apud quos versabantur etiam decem naves Atticae secundum 50, 3) et *τοὺς Ἀθηναίους. Κερκυραίων* delendum putat Dind., probabilius *μέν* ante *τό* transponi iubet Fritzsch. Quaest. Lucian. p. 175, seclusit Krueg. Attamen dubitamus num quicquam mutandum sit. Legitima enim verborum collocatio *τὸ μὲν στρατόπεδον τῶν Κ.* relinquenda erat, si haec per *δέ* particulam cum superioribus coniungebantur. Quod ita factum est

μὲν στρατόπεδον ὅσον ἐπήκουσεν ἀνεβόησεν εὐθὺς λαβεῖν τε αὐτοὺς καὶ ἀποκτεῖναι, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι
4 τοιάδε ἀπεκρίναντο· „Οὔτε ἄρχομεν πολέμου, ὦ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, οὔτε τὰς σπονδὰς λύομεν, Κερκυραίοις δὲ τοῖσδε ξυμμάχοις οὖσι βοηθοὶ ἤλθομεν. εἰ μὲν οὖν ἄλλοσέ ποι βούλεσθε πλεῖν, οὐ κωλύομεν· εἰ δὲ ἐπὶ Κέρκυραν πλευσεῖσθε ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων, οὐ περιοψόμεθα κατὰ τὸ δυνατόν.“

1 54. Τοιαῦτα τῶν Ἀθηναίων ἀποκριναμένων οἱ μὲν Κορίνθιοι τόν τε πλοῦν τὸν ἐπ᾽ οἴκου παρεσκευάζοντο καὶ τροπαῖον ἔστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ ἠπείρῳ Συβότοις· οἱ δὲ Κερκυραῖοι τά τε ναυάγια καὶ νεκροὺς ἀνείλοντο τὰ κατὰ σφᾶς ἐξενεχθέντα ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ ἀνέμου, ὃς γενόμενος τῆς νυκτὸς διεσκέδασεν αὐτὰ πανταχῇ, καὶ τροπαῖον ἀντέστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ νήσῳ Συβότοις ὡς νενικηκότες.
2 γνώμῃ δὲ ἑκάτεροι τοιᾷδε τὴν νίκην προσεποιήσαντο· Κορίνθιοι μὲν κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ μέχρι νυκτός, ὥστε καὶ ναυάγια πλεῖστα καὶ νε-

ut cum emphasi gen. *τῶν Κερκυραίων* praeponeretur. Hi enim ut principales Corinthiorum adversarii prae Atheniensibus iis opponuntur. Praeposito autem illo genetivo *τῶν δὲ Κερκυραίων μὲν τὸ στρ.* ideo scribere Th. nolebat quod ex adverso secuturum erat non *τῶν δὲ Ἀθηναίων τὸ στρ.*, sed *οἱ δὲ Ἀθηναῖοι*. Etiam 62, 2 legitima verborum collocatio *τοῦ μὲν πεζοῦ παντὸς στρατηγὸν* propter *στρατηγόν* cum emphasi praepositum mutata est.

§ 4. *ἐς τῶν . . . χωρίων.* Cf. adn. 45, 3.

Cap. **54.** § 1. *τά τε ναυάγια καὶ νεκροὺς ἀνείλοντο,* fragmenta navium et cadavera (ad sepeliendum) sustulerunt. Notum hoc signum victoriae. Quare saepissime in his libris de victoribus legimus (*τοὺς*) *νεκροὺς τοὺς ἑαυτῶν ἀνείλοντο, τοὺς νεκροὺς τοῖς ἐναντίοις ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν* (63, 3), de victis *τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀνείλοντο* s. *ἐκομίσαντο.* De *ναυαγίοις* leguntur etiam *ἀνελκύσαι* VII 23, 4 et *προσάγεσθαι* VIII 106, 4, de his et cadaveribus *προσκομίζεσθαι* § 2 et *κρατεῖν*, sed his simillima sunt verba II 92, 4 et VII 72, 1. Super articulo ante *νεκρούς* omisso cf. IV 14, 5. V 10, 12. VII 5, 3. VIII 106, 3. Plut. Them. 8 extr. — *τὰ κατὰ σφᾶς.* De neutro genere vid. Matth. Gr. § 441, 2, de *κατά* Krueg. Gr. § 68, 25 adn. 1. — *ἐξενεχθέντα ὑπὸ τοῦ ῥοῦ.* Similiter Ios. A. I. II 16, 6 *προσενεχθέντα ὑπὸ τοῦ ῥοῦ.* — *ὡς νενικηκότες,* se victores esse opinati (cf. adn.

κροὺς προσκομίσασθαι, καὶ ἄνδρας ἔχοντες αἰχμαλώτους οὐκ ἐλάσσους χιλίων ναῦς τε καταδύσαντες περὶ ἑβδομήκοντα, ἔστησαν τροπαῖον· Κερκυραῖοι δὲ τριάκοντα ναῦς μάλιστα διαφθείραντες, καὶ ἐπειδὴ Ἀθηναῖοι ἦλθον, ἀνελόμενοι τὰ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ναυάγια καὶ νεκρούς, καὶ ὅτι αὐτοῖς τῇ τε προτεραίᾳ πρύμναν κρουόμενοι ὑπεχώρησαν οἱ Κορίνθιοι ἰδόντες τὰς Ἀττικὰς ναῦς, καὶ ἐπειδὴ ἦλθον οἱ Ἀθηναῖοι, οὐκ ἀντεπέπλεον ἐκ τῶν Συβότων, διὰ ταῦτα τροπαῖον ἔστησαν. οὕτω μὲν ἑκάτεροι νικᾶν ἠξίουν.

Cap. **54.** § 2. *ἀντεπέπλεον* Laur. m. Bas., reliqui *οὐ κατέπλεον* vel *οὐκ ἀντέπλεον.* Cf. sd. 50, 4 ibique sd.

2, 6). Nam revera in ipsa pugna vicerant Corinthii (50, 3). Temere auctore Cob. haec del. Herw. § 2. *ἔστησαν τροπαῖον.* Haec Krueg. uncis inclusit. Sed § 1 verbis *τροπαῖον ἔστησαν* ita respondent ut verbis *τροπαῖον ἀντέστησαν* paulo post *διὰ ταῦτα τροπαῖον ἔστησαν.* Et cum antea quae revera facta sunt significentur, non quae Corinthii ad victoriam sibi vindicandam contenderunt, parum apte ea ad *γνώμῃ τοιᾷδε τὴν νίκην προσεποιήσαντο* applicarentur. — *μάλιστα.* Cf. adn. 13, 3. — *ἐπειδὴ Ἀθηναῖοι ἦλθον.* Non potuissent enim, si hi non venissent. — *ἰδόντες τὰς Ἀ. ναῦς.* Cf. 51, 1. — *ἐπειδὴ ἦλθον οἱ Ἀθ.* Primum his verbis ipse Atheniensium adventus eorum conspectui opponitur, deinde posterioris diei significatio continetur, quam *τῇ τε προτεραίᾳ* postulat. Cum enim nocte advenerint (51, 5), sponte intellegitur ex his verbis Corinthios posteriore die *οὐκ ἀντεπιπλεῦσαι.* Itaque neque *οἱ Ἀθηναῖοι* abesse potest, quod olim Poppo voluit, neque auctore Krueg. *καὶ ἐπειδὴ ἦλθον οἱ Ἀθ.* delere licet. Nam sic deesset quod *τῇ τε προτεραίᾳ* verbis responderet. Violenter totum hunc locum tractavit Cob. Mnemos. XI p. 218 et Mn. nov. ser. VIII p. 82 sq. Nam *ὡς* duobus locis, ante *κρατήσαντες* et ante *τριάκοντα,* inserens delet *ἔστησαν τροπαῖον . . . ἐπειδὴ Ἀθ. ἦλθον . . . ἰδόντες τὰς Ἀττικὰς ναῦς . . . ἐπειδὴ ἦλθον οἱ Ἀθ. . . . διὰ ταῦτα τροπαῖον ἔστησαν.* Eum secutus est, ut solet, Herw., nisi quod *ἰδόντες τὰς Ἀ. ναῦς* retinuit. Sed utrorumque rationes rebus vere factis nitebantur et secundum hanc rerum veritatem, non ex illorum cogitatione eas scriptor explicat, ut clarissime *ὅτι . . . ὑπεχώρησαν οἱ Κορ.* ostendit. Itaque ad ipsam tropaeorum constitutionem, non ad rationes quibus ea constituissent haec explicatio referenda erat. Deinde ut *ἐπειδὴ Ἀθ. ἦλθον* et *ἰδόντες τὰς Ἀ. ναῦς* ad res explicandas et distincte significandas utilia sunt, ita *ἐπειδὴ ἦλθον οἱ Ἀθ.* ad rerum conexum, ut vidimus, prorsus necessarium est. — *νικᾶν,* victores esse. Cf. Matth. Gr. § 504, 2. Krueg. Gr. § 53, 1 adn. 3. VII 34, 6. Antea de *οὕτω μέν* vid. Krueg. Gr. § 59, 4 adn. 11.

1 55. *Οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀποπλέοντες ἐπ' οἴκου Ἀνακτόριον, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, εἷλον ἀπάτῃ (ἦν δὲ κοινὸν Κερκυραίων καὶ ἐκείνων), καὶ καταστήσαντες ἐν αὐτῷ Κορινθίους οἰκήτορας ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου· καὶ τῶν Κερκυραίων ὀκτακοσίους μὲν οἳ ἦσαν δοῦλοι ἀπέδοντο, πεντήκοντα δὲ καὶ διακοσίους δήσαντες ἐφύλασσον καὶ ἐν θεραπείᾳ εἶχον πολλῇ, ὅπως αὐτοῖς τὴν Κέρκυραν ἀναχωρήσαντες προσποιήσειαν· ἐτύγχανον δὲ καὶ δυνάμει αὐτῶν οἱ πλείους*
2 *πρῶτοι ὄντες τῆς πόλεως. ἡ μὲν οὖν Κέρκυρα οὕτω περιγίγνεται τῷ πολέμῳ τῶν Κορινθίων, καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀνεχώρησαν ἐξ αὐτῆς. αἰτία δὲ αὕτη πρώτη ἐγένετο τοῦ πολέμου τοῖς Κορινθίοις ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι σφίσιν ἐν σπονδαῖς μετὰ Κερκυραίων ἐναυμάχουν.*

1 56. *Μετὰ ταῦτα δ' εὐθὺς καὶ τάδε ξυνέβη γενέσθαι Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις διάφορα*
2 *ἐς τὸ πολεμεῖν. τῶν γὰρ Κορινθίων πρασσόντων*

Cap. **55.** § 1. *ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρ. κό.* Actium quoque fuisse *ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρ. κό.* audivimus 29, 3, Anactorium autem XL stadia inde introrsus distabat. Vid. Strab. p. 451 extr. — *κοινὸν Κερκυραίων καὶ ἐκείνων.* De genet. vid. Matth. Gr. § 389 extr. adn. et cf. Lat. communis. Corinthiorum colonia neglegentius appellatur a Strab. p. 452 et Paus. V 23, 2, Acarnanum et Corinthiorum male a Scymno 459. Cf. Muell. Dor. I p. 117. — *καταστήσαντες ... οἰκήτορας,* Corcyraeis, qui ibi fuerant, expulsis. Cf. IV 49. Tum adnota servis maxima ex parte completas esse naves Corinthiorum. — *ἐν θεραπείᾳ εἶχον.* Similia sunt *ἐν ὀργῇ ἔχειν* cf. adn. II 8, 5, *ἐν φυλακῇ ἔχειν* IV 14, 5, *ἐν αἰτίᾳ ἔχειν* II 59, 2, ubi cf. adn., *ἐν ὀρρωδίᾳ* II 89, 1. De re cf. III 70, 1. — *προσποιήσειαν.* Cf. adn. II 2, 2.

§ 2. *περιγίγνεται τῷ πολέμῳ τῶν Κορινθίων* non valet Corinthios bello superat. Nam utri vicissent dubium fuisse ex c. 54 apparet. Itaque vertendum est Corinthios bello sustinuerunt, qua de interpretatione cf. adn. V 97. Quod autem hunc locum priore sensu acceptum imitatus esse putatur Procop. p. 207 *τῷ πολέμῳ κατὰ κράτος αὐτῶν περιέσεσθαι,* quem vid. etiam p. 254 *περιέσεσθαι τῷ πολέμῳ τῶν ἐναντίων,* parum accurate eum intellexisse potest. Utique Th. sibi ipse non repugnavit. — *αἰτία δὲ αὕτη.* De articulo non addito vid. adn. 1, 2. — *σφίσι,* quod ipsi Corinthii hoc pro causa habebant. Cf. adn. 58, 1. — *ἐν σπονδαῖς,* vigente foedere, in pace. Cf. II 5.

ὅπως τιμωρήσονται αὐτούς, ὑποτοπήσαντες τὴν ἔχθραν αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι Ποτειδαιάτας, οἳ οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης, Κορινθίων ἀποίκους, ἑαυτῶν δὲ ξυμμάχους φόρου ὑποτελεῖς, ἐκέλευον τὸ ἐς Παλλήνην τεῖχος καθελεῖν καὶ ὁμήρους δοῦναι, τούς τε ἐπιδημιουργοὺς ἐκπέμπειν καὶ τὸ λοιπὸν μὴ δέχεσθαι οὓς κατὰ ἔτος ἕκαστον Κορίνθιοι ἔπεμπον, δείσαντες μὴ ἀποστῶσιν ὑπό τε Περδίκκου πειθόμενοι καὶ Κορινθίων, τούς τε ἄλλους ἐπὶ Θρᾴκης ξυναποστήσωσι ξυμμάχους.

57. *Ταῦτα δὲ περὶ τοὺς Ποτειδαιάτας οἱ Ἀθη-* 1
ναῖοι προπαρεσκευάζοντο εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Κερ-

Cap. **56.** § 2. *τιμωρήσονται* Vat. Laur. Gr. G. H., reliqui *τιμωρήσωνται*.
τούς τε ἄλλους τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης Laur. cum aliquot aliis, quasi vero distinguantur ab alius regionis sociis. Cf. adn. 44, 2.
Cap. **57.** § 1. *περὶ τοὺς Π.* Vat. Laur. Aug. Cass. Vind. C. E. F. G. H., *παρὰ τοὺς Π.* M, vulgo *πρὸς τοὺς Π.*

Cap. **56.** § 2. *πρασσόντων ὅπως* —, id agentibus, operam dantibus ut. Cf. 57, 4. 65, 2. III 4, 6. — *ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ.* Cf. Scyl. p. 26 § 67 et Liv. XLIV 11. Hic isthmus hodie *ἡ πόρτα τῆς Κασάνδρας.* Vid. Leak. Graec. sept. III p. 152 et Urquh. It. II p. 69 interpr. Germ., qui mille fere passus eum latum dicit. *Πενταστάδιον* vocat Strab. p. 330, 25. — *Κορινθίων ἀποίκους.* Cf. Muell. Dor. I p. 119. — *ἑαυτῶν δέ.* Super *δέ* solitario cf. 12, 3. III 55, 1. IV 7. — *τὸ ἐς Παλλήνην τεῖχος*, non alterum, *τὸ ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος*, demoliri iussi sunt, ne ab Atheniensibus mari appropinquantibus se defendere possent. — *ἐπιδημιουργούς.* De his praeter alios vid. Muell. Dor. II p. 141. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 421. Boeckh. Inscript. II p. 11 et de vi praepos. *ἐπί* Lob. Paral. Gr. II p. 386. — *δείσαντες* ad remotius nomen verbi finiti *οἱ Ἀθηναῖοι* apparet referendum esse. — *ἐπὶ Θρᾴκης*, prope Thraciam, ut *ἐπὶ τῆς Λακωνικῆς* V 34, 1. Cf. Krueg. Gr. § 68, 40 adn. 2. Significatur ea regio quae *τὰ ἐπὶ Θρᾴκης* 59, 1. 68, 4. II 9, 4. IV 78, 1. 82. 104, 4. V 21, 1 nominatur, complectens Chalcidicam paeninsulam cum litore ad Amphipolim usque in orientem patenti. In hac regione versantes aut militantes vocantur *οἱ ἐπὶ Θρᾴκης ξύμμαχοι* hic et IV 102, 1. 122, 2, *οἱ ἐπὶ Θρᾴκης Χαλκιδῆς καὶ Βοττιαῖοι* 57, 5, *οἱ ἐπὶ Θρᾴκης στρατιῶται* V 35, 5. 67, 1. Dici tamen neglegentius eandem regionem Thracen apparet ex vv. *οἱ ἀπὸ Θρᾴκης* V 34, 1. 35, 6. 38, 1. Cf. adn. 60, 3.

Cap. **57.** § 1. *Ταῦτα δέ.* Krueg. *ταῦτα δή.* Librorum scripturam defendit Class., quod verba 56, 1 *μετὰ ταῦτα εὐθύς* accuratius definiantur his *εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Κ. ναυμαχίαν.*

2 κύρᾳ ναυμαχίαν· οἵ τε γὰρ Κορίνθιοι φανερῶς
ἤδη διάφοροι ἦσαν, Περδίκκας τε ὁ Ἀλεξάνδρου,
Μακεδόνων βασιλεύς, ἐπεπολέμωτο, ξύμμαχος πρό-
3 τερον καὶ φίλος ὤν. ἐπολεμώθη δέ, ὅτι Φιλίππῳ
τῷ ἑαυτοῦ ἀδελφῷ καὶ Δέρδᾳ κοινῇ πρὸς αὐτὸν
ἐναντιουμένοις οἱ Ἀθηναῖοι ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο.
4 δεδιώς τε ἔπρασσεν ἔς τε τὴν Λακεδαίμονα πέμ-
πων ὅπως πόλεμος γένηται αὐτοῖς πρὸς Πελοπον-
νησίους, καὶ τοὺς Κορινθίους προσεποιεῖτο τῆς
5 Ποτειδαίας ἕνεκα ἀποστάσεως· προσέφερε δὲ λό-
γους καὶ τοῖς ἐπὶ Θρᾴκης Χαλκιδεῦσι καὶ Βοτ-
τιαίοις ξυναποστῆναι, νομίζων, εἰ ξύμμαχα ταῦτα
ἔχοι, ὅμορα ὄντα χωρία, ῥᾷον ἂν τὸν πόλεμον
6 μετ' αὐτῶν ποιεῖσθαι. ὧν οἱ Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι
καὶ βουλόμενοι προκαταλαμβάνειν τῶν πόλεων τὰς
ἀποστάσεις (ἔτυχον γὰρ τριάκοντα ναῦς ἀποστέλ-
λοντες καὶ χιλίους ὁπλίτας ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ
Ἀρχεστράτου τοῦ Λυκομήδους μετ' ἄλλων τεσσά-

§ 5. *ὄντα τὰ χωρία* Laur. m. cum aliquot deterioribus. Sed *ὅμορα ὄντα χωρία* pro appositione habendum est.
§ 6. *μετ' ἄλλων δέκα* codd. Cf. adn.

§ 2. *Περδίκκας . . . Μακεδόνων βασιλεύς.* Non tamen universae Macedoniae, sed maritimae. Vid. II 99 et de hoc Perdicca Flath. Hist. Maced. I p. 23 sqq. Alexander est is qui *φιλέλλην* dicitur, cuius non rara mentio est apud Herod. Cf. infra II 99, 3.

§ 3. *Φιλίππῳ.* Vid. adn. II 95, 1. — *Δέρδᾳ*] *Δέρδας Ἀριδαίου παῖς, ἀνεψιὸς Περδίκκα καὶ Φιλίππου.* Schol. Cf. Muell. de Maced. p. 32. Abel. Maced. p. 155. Praeter hos aemulos Perdiccae c. 59 fratres Derdae et c. 61 Pausanias, denique II 100 Amyntas Philippi fil. commemorantur. Adnotandum autem rarius dicendi genus *ἐναντιοῦσθαι πρός τινα,* quod verborum pugnandi usu defenditur. Cf. Plut. Cleom. 7, 3.

§ 4. *ἔπρασσεν ἔς τε τὴν Λακ. πέμπων . . . καὶ . . . προσεποιεῖτο.* Post *τέ* rursus mutata est oratio (cf. adn. c. 16) et a participio in verbum finitum (ut III 36, 2. IV 4, 2. 72, 1) transiit, qua re factum est ut *τέ* proprie ante *ἐς* ponendum fuerit. *Αὐτοῖς* ad Athenienses referendum est. *Πέμπων* etiam omitti potuit. Cf. adn. 65, 2.

§ 5. *προσέφερε λόγους,* condiciones ferebat, agebat cum —, ut II 70, 1. De Chalcidensibus vid. 58, 2 et ibi adn., de Bottiaeis II 99. — *ξυναποστῆναι.* De infin. vid. Krueg. Gr. § 55, 3 adn. 13.

§ 6. *ὧν . . . αἰσθόμενοι.* Similiter 42, 1 *ὧν ἐνθυμηθέντες.* — *αὐτοῦ,* i. e. Perdiccae. Cf. 59, 1. — *Ἀρχεστράτου*

ρων στρατηγοῦντος), ἐπιστέλλουσι τοῖς ἄρχουσι τῶν νεῶν Ποτειδαιατῶν τε ὁμήρους λαβεῖν καὶ τὸ τεῖχος καθελεῖν, τῶν τε πλησίον πόλεων φυλακὴν ἔχειν ὅπως μὴ ἀποστήσονται.

58. Ποτειδαιᾶται δὲ πέμψαντες μὲν καὶ παρ' 1
Ἀθηναίους πρέσβεις, εἴ πως πείσειαν μὴ σφῶν πέρι νεωτερίζειν μηδέν, ἐλθόντες δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα μετὰ Κορινθίων [ἔπρασσον], ὅπως ἑτοιμάσαιντο τιμωρίαν, ἢν δέῃ, ἐπειδὴ ἔκ τε Ἀθηναίων ἐκ πολλοῦ πράσσοντες οὐδὲν ηὕροντο ἐπιτήδειον, ἀλλ' αἱ νῆες ἐπὶ Μακεδονίαν καὶ ἐπὶ σφᾶς

Cap. **58.** § 1. *αἱ νῆες αἱ ἐπὶ Μ.* omnes praeter It. Vat. H. Reg. Cf. adn.

μετ' ἄλλων τεσσάρων. Si traditum *δέκα* sincerum est, non praetores annui, quos denos fuisse constat, sed imperatores extraordinarii intellegendi sunt. Cf. Schoemann. Antiqu. iur. publ. p. 252. Sed vel sic hic tantus numerus ducum, quibus insuper 61, 1 quinque alii submissi esse dicuntur, suspectus est. *Τεσσάρων* (δ') legendum coniecit Krueg. in Seebod. Bibl. crit. a. 1828 p. 8, *δύο* Herm. in Philol. I p. 369. Alterum recepit Class., quia secundum Krueg. coniecturam, cum postea (61, 1) quinque praetores missi sint, omnes ab urbe afuissent et tres duces ad parvum numerum triginta navium et mille hoplitarum similem rationem haberent atque 61, 1 quinque duces ad duo milia hoplitarum et quadraginta naves. Sed omnes praetores etiam alias ab urbe afuerunt (116, 1) et parem rationem inter duces et naves intercedere non est necesse (cf. 116, 1 et 117, 2); tum Krueg. emendatio probabilior est (*δέκα* = *δ*. Cf. 103, 1).

Cap. 58. § 1. **εἴ πως.** Cf. Matth. Gr. § 526. — **σφῶν πέρι.** Cf. adn. II 6, 2. — **[ἔπρασσον]** delendum videtur; nam praeterquam quod copula post *ἐπειδή* deest, quam interposito *δέ* facile accipiamus, e vulgata scriptura verba **ἔπρασσον ὅπως ἑτοιμάσαιντο τιμωρίαν** non solum cum **ἐλθόντες ἐς τὴν Λακεδαίμονα,** verum etiam cum **πέμψαντες παρ' Ἀθηναίους πρέσβεις** coniungenda sunt, quod fieri non posse ex rei ipsius natura liquet. Particularum *μέν* . . . *δέ* ratio autem vulgatae non obstat. Vid. adn. 52, 2. — **ἢν δέῃ.** Cum modo obliquo esset *εἰ δέοι*. Cf. adn. 91, 3. — **ἐκ πολλοῦ,** propr. iam inde a longo tempore, i. e. diu. Cf. adn. II 85, 2 et Krueg. Gr. § 43, 4 adn. 8. — **αἱ νῆες ἐπὶ Μακεδονίαν.** His navibus expeditioni in Macedoniam faciendae initio destinatis, priusquam proficiscerentur, mandatum erat ut Potidaeae possessionem Atheniensibus tutam redderent (57, 6. 59, 1. 2). Vulgatam scripturam *αἱ ἐπὶ Μ.* si retineremus, etiamtum illis navibus proprie propositum fuisse ut in Macedoniam expeditionem facerent significaretur. Pariter subsequitur *ὁμοίως* 141, 1. De *σφᾶς* vid. adn. 20, 1. 55, 2. — *τὰ*

ὁμοίως ἔπλεον καὶ τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὑπέσχετο αὐτοῖς, ἢν ἐπὶ Ποτείδαιαν ἴωσιν Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν, τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀφίστανται μετὰ Χαλκιδέων καὶ
2 Βοττιαίων κοινῇ ξυνομόσαντες. καὶ Περδίκκας πείθει Χαλκιδέας τὰς ἐπὶ θαλάσσῃ πόλεις ἐκλιπόντας καὶ καταβαλόντας ἀνοικίσασθαι ἐς Ὄλυνθον μίαν τε πόλιν ταύτην ἰσχυρὰν ποιήσασθαι· τοῖς τε ἐκλιποῦσι τούτοις τῆς ἑαυτοῦ γῆς τῆς Μυγδονίας περὶ τὴν Βόλβην λίμνην ἔδωκε νέμεσθαι, ἕως ἂν ὁ πρὸς Ἀθηναίους πόλεμος ᾖ. καὶ οἱ μὲν ἀνῳκίζοντό τε καθαιροῦντες τὰς πόλεις καὶ ἐς πόλεμον παρεσκευάζοντο.

τέλη τῶν Λακεδαιμονίων. Cf. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 314 sq. Muell. Dor. II p. 123. Haas. ad Xen. de Rep. Laced. p. 271, infra IV 15, 1. 86, 1. — **τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον,** tum vero (vel tunc demum) hoc opportuno tempore. Cf. II 84, 3 et *τότε τοίνυν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρόν* Demosth. XVIII 180. Iam tum illis temporibus Nep. Thras. II 4, tum in eo tempore Asellio apud Gell. II 13. Verba *κατὰ τὸν κ. τοῦτον* cum sententiae damno del. Herw.

§ 2. **τὰς ἐπὶ θαλάσσῃ πόλεις.** Quae sint hae urbes et utrum ad sinum Toronaeum an ad Thermaicum an adeo ad Singiticum, qui ab Olyntho paulo longius distat, sitae parum liquet. Omnino urbes populi Chalcidensium praeter Olynthum nullae a Thuc. nominantur nisi forte Sermyle 65, 2, ubi tamen vid. adn., et fortasse Arnae IV 103, 1 et Scolus V 18, 5, nisi hae Bottiaeorum sunt. Nam homines Chalcidenses incolebant quidem etiam Toronen, sed ea ab Atheniensibus occupata erat; vid. IV 110, 1. Neque pauci ii Chalcidenses qui in Acte habitabant (IV 109, 4) partem civitatis Chalcidensium effecisse existimari possunt, cum, ut Toronaei, multo post ab Atheniensibus defecerint. Alia de hac re suspicati sumus ad V 18, 6. Cf. adn. I 65, 3. — **ἀνοικίσασθαι ἐς Ὄλυνθον.** Cf. Diod. XII 34, 2 et de verbo adn. c. 7. Hinc apparere hanc urbem non ad oram fuisse sitam, ubi in compluribus tabulis loco recentioris vici Hagii Mami v. Mammae collocaretur, recte admonet Bloomf. In vicinia tamen huius vici ponunt Cousinery It. II p. 161 et Leak. Graec. sept. III p. 154. Cf. de situ eius 63, 2. Hac autem migratione haec urbs ita amplificata est ut ab illo tempore princeps Chalcidicarum esset. In potestatem autem Chalcidensium quomodo venerit narrat Herod. VIII 127. — **ἀνοικίσασθαι.** Passiva flexione usus est Aristoph. Av. 1340. Cf. adn. II 102, 5. — **τοῖς ἐκλιποῦσι,** iis qui reliquissent. — **τῆς Μυγδονίας.** De hac vid. II 99, 4. Tum *περί* non est *κύκλῳ περί*, sed prope. Cf. Cousin. I p. 113. — **Βόλβην.** De hac cf. IV 103, 1. Scyl. p. 27 § 67. Hodie Besicia (*Μπεσίκια*) nominatur. Vid. Cousin. l. d. et Leak. l. d. III p. 170.

59. *Αἱ δὲ τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀφ-* 1
ικνοῦνται ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης καὶ καταλαμβάνουσι
τὴν Ποτείδαιαν καὶ τἆλλα ἀφεστηκότα. νομίσαντες 2
δὲ οἱ στρατηγοὶ ἀδύνατα εἶναι πρός τε Περδίκκαν πολεμεῖν τῇ παρούσῃ δυνάμει καὶ τὰ ξυναφεστῶτα χωρία, τρέπονται ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρότερον ἐξεπέμποντο, καὶ καταστάντες ἐπολέμουν μετὰ Φιλίππου καὶ τῶν Δέρδου ἀδελφῶν ἄνωθεν στρατιᾷ ἐσβεβληκότων.

60. *Καὶ ἐν τούτῳ οἱ Κορίνθιοι, τῆς Ποτει-* 1
δαίας ἀφεστηκυίας καὶ τῶν Ἀττικῶν νεῶν περὶ Μακεδονίαν οὐσῶν, δεδιότες περὶ τῷ χωρίῳ καὶ οἰκεῖον τὸν κίνδυνον ἡγούμενοι πέμπουσιν ἑαυτῶν τε ἐθελοντὰς καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων μισθῷ πείσαντες ἑξακοσίους καὶ χιλίους τοὺς πάντας
ὁπλίτας καὶ ψιλοὺς τετρακοσίους. ἐστρατήγει δὲ 2
αὐτῶν Ἀριστεὺς ὁ Ἀδειμάντου, κατὰ φιλίαν τε αὐτοῦ οὐχ ἥκιστα οἱ πλεῖστοι ἐκ Κορίνθου στρατιῶται ἐθελονταὶ ξυνέσποντο· ἦν γὰρ τοῖς Ποτει-

Cap. **59.** § 1. *τήν τε Ποτ.* Laur. m. et aliquot deteriores. At recte Class. animadvertit sic separari qui una defecerunt.

Cap. **59.** § 1. *ἐς τα ἐπὶ Θράκης.* Cf. adn. 56, 2. — *αφεστηκοτα.* Paulo post *ξυναφεστῶτα*, ut *καθεστηκώς* et *καθεστώς* et similia sine discrimine dicuntur

§ 2. *ἐφ οπερ.* Cf. Matth. Gr. § 439, infra VI 47, 1 et de *ἐπί* cum accus. V 77, 6. — *τὸ προτερον.* Cf. adn. III 116, 1. — *καταστάντες*, aut cum pervenissent aut cum consedissent. Similiter III 86, 5. 92, 6. Altera explanatio praestat ob V 4, 4 et ob similem vim verborum *καταστάντες ἐμάχοντο* 49 3. Alia res est II 1.

Cap. **60.** § 1. *δεδιότες περὶ τῷ χωρίῳ.* Phrynich. in Bekk. Anecd. p. 37 *δέδοικα περὶ τῳδε κατα δοτικην ως ἐπὶ πολυ οἱ Αττικοι.* Bene quod *ὡς ἐπὶ πολύ* addidit. Cf. Thuc. III 102, 3 (et de *φοβεῖσθαι* VIII 93 ,3), Xen. Cyr. I 4, 22. Heind. ad Plat. Euthyd. p. 312 sq. Matth. Gr. § 589 a γ et b β. Krueg. Gr. § 68, 32 adn. — *ἑαυτῶν.* Vid. adn. III 43, 4. — *μισθῳ πείσαντες.* Similiter iam 31, 1 et IV 80, 5. — *τοὺς πάντας.* Cf. Matth. Gr. § 266. Krueg. Gr. § 50, 11 adn. 13. I 100, 1. II 101, 6.

§ 2. *Ἀριστεύς.* *Ἀριστέας* appellatur ab Herod. VII 37. Cf interpr. Luci. Dial. Mort. XI 3. — *Ἀδειμάντου.* Est *Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου, Κορίνθιος*

3 δαιάταις αἰεί ποτε ἐπιτήδειος. καὶ ἀφικνοῦνται τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ ὕστερον ἐπὶ Θρᾴκης ᾗ Ποτείδαια ἀπέστη.

1 61. Ἦλθε δὲ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις εὐθὺς ἡ ἀγγελία τῶν πόλεων ὅτι ἀφεστᾶσιν, καὶ πέμπουσιν, ὡς ᾔσθοντο καὶ τοὺς μετὰ Ἀριστέως ἐπιπαριόντας, δισχιλίους ἑαυτῶν ὁπλίτας καὶ τεσσαράκοντα ναῦς πρὸς τὰ ἀφεστῶτα καὶ Καλλίαν τὸν Καλ-
2 λιάδου πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν· οἳ ἀφικόμενοι

Cap. **60.** § 3. ᾗ corr. Aug., ἡ m., ἧ ceteri. Cf. adn.
Cap. **61.** § 1. ἐπιπαρόντας codd. Cf. adn.

στρατηγός, de quo Herod. VIII 5. 59. 61. 94. — ἐπιτήδειος, i. e. φίλος. Cf. 95, 7. II 49, 8. VIII 47, 1.

§ 3. ἀφικνοῦνται. Utrum mari an terrestri itinere Thuc. non exponit. Hoc probandum videri docet Ullr. Symb. crit. p. 3 sq. Certe naves quibus vecti sint non commemorantur et de terrestri itinere dictum est ἐπιπαριόντας 61, 1, ubi cf. adn. — τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ ὕστερον. Usitatius quidem esset τεσσαράκοντα ἡμέραις ὕστερον, sed similiter VIII 24, 1 τρίτῃ ἡμέρᾳ ὕστερον et apud Latinos quoque non minus tertio anno post quam tribus annis post dici constat. De articulo omisso vid. adn. IV 90, 3 et I 12, 3. — ὕστερον . . . ᾗ Π. ἀπέστη. Cf. 51, 4. Frustra ᾗ scriptura his locis defenditur: Antiph. VI 37 τῇ ὑστεραίᾳ ᾗ ὁ παῖς ἐθάπτετο, Lys. XIX 22 τῇ προτεραίᾳ ᾗ ἀνήγετο, Plat. Conviv. 173a τῇ ὑστεραίᾳ ἧ τὰ ἐπινίκια ἔθυεν, Dem. XLIII 62 τῇ ὑστεραίᾳ ᾗ ἂν προθῶνται, quibus locis omnibus aut ᾗ ἧ (cf. Plat. Crit. 44a) aut ᾗ rescribendum est. Nam ita locutos esse scriptores ut discerni prorsus nequeat utrum priore vel posteriore die quo an pridie vel postridie eius diei quo significetur credi non potest. Parum autem simile est Dem. XXI 119 τῇ μὲν προτεραίᾳ, ὅτε ταῦτ' ἔλεγεν, εἰσεληλύθει, ubi verti potest: quando hoc dicebat (cf. Hom. Il. XXI 81), pridie intraverat. — ἐπὶ Θρᾴκης. Malis forsitan ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης, ut 59, 1; sed vid. adn. 56, 2. Ἐπί cum genet. autem etsi apud verba eundi plerumque (ut 62, 4. 63, 1. 116, 3, alibi non raro, saepissime in vv. ἐπ' οἴκου) in . . . versus valet, tamen etiam de adventu in locum dici praeter dubium exemplum VIII 79, 3 docet certius ibid. § 4. Cf. Krueg. Gr. § 68, 40 adn. 3.

Cap. **61.** § 1. ἡ ἀγγελία τῶν πόλεων ὅτι ἀφεστᾶσιν. De genet. vid. Matth. Gr. § 342, 1 (cf. VIII 15, 1); de tota conformatione verborum Matth. Gr. § 296. Krueg. Gr. § 61, 6 adn. 4. Cf. 97, 2. 138, 2. — ἐπιπαριόντας recte rescripsit Ullr. Symb. III p. 1 sqq. Nam praeterquam quod Th. nusquam alibi ἐπιπαρεῖναι habet, sed saepius ἐπιπαριέναι (cf. IV 108, 3. V 10, 8), παρεληλυθώς § 3 ostendit Aristeum nondum adfuisse, sed adventasse demum. — Καλλίαν τὸν Καλλιάδου. Cf. Buttm. ad Plat. Alc. I c. 31. — πέμπτον αὐτόν. Cf. adn. 46, 2.

ἐς Μακεδονίαν πρῶτον καταλαμβάνουσι τοὺς προτέρους χιλίους Θέρμην ἄρτι ᾑρηκότας καὶ Πύδναν
3 *πολιορκοῦντας, προσκαθεζόμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ τὴν Πύδναν ἐπολιόρκησαν μέν, ἔπειτα δὲ ξύμβασιν ποιησάμενοι καὶ ξυμμαχίαν ἀναγκαίαν πρὸς τὸν Περδίκκαν, ὡς αὐτοὺς κατήπειγεν ἡ Ποτείδαια καὶ ὁ Ἀριστεὺς παρεληλυθώς, ἀπανίστανται ἐκ τῆς*
4 *Μακεδονίας, καὶ ἀφικόμενοι ἐς Βέροιαν κἀκεῖθεν*

§ 2. **πρῶτον** om. Vat. Cf. adn.

§ 2. *πρῶτον*, primum, scil. priusquam *πρὸς τὰ ἀφεστῶτα* (§ 1), ad quae missi erant, advenerunt. Respondet § 3 *ἔπειτα*. — *τοὺς προτέρους χιλίους*. Vid. 57, 6. — *Θέρμην*] *σημείωσαι ὅτι ἡ νῦν Θεσσαλονίκη πόλις πάλαι Θέρμη ἐκαλεῖτο. ἔστι δὲ καὶ αὕτη καὶ Πύδνα καὶ Βέροια πόλεις Μακεδονικαί.* Schol. De Pydnae situ cf. Boeckh. Inscr. II p. 49 et Leak. Graec. sept. III p. 429.

§ 3. *ἐπολιόρκησαν . . . ἀπανίστανται.* Amplificatur in his verbis subiectum, quoniam simul *οἱ πρότεροι χίλιοι* cogitantur, qua de re cf. adn. VIII 63, 3. — *παρεληλυθώς*. Cf. adn. III 36, 2. IV 63, 1.

§ 4. *Βέροιαν*. *Ἐν ταῖς ὑπωρείαις κεῖται τοῦ Βερμίου ὄρους.* Strab. p. 330. Quae adhuc Veria s. Caraveria. Cf. de ea Mannert. Geogr. VII p. 517 et Leak. l. d. p. 290 sqq. Haec autem urbs aut quod Perdiccas iam tunc denuo defecisset (id quod *εὐθύς* factum esse 62, 2 legimus) aut sua sponte Atheniensibus portas clausisse existimanda est. Cf. Vischer. Script. min. I p. 256. Ita certe haec intellegenda, si in proximis vulgata retinetur et Beroea est ea urbs quam diximus. Sed praeterquam quod *ἀπαν. ἐκ τῆς Μακεδ.* hanc urbem extra Macedoniam collocandam esse probabile reddunt et quod cur Beroeam, urbem mediterraneam, petierint minus intellegitur, eos *κατ᾽ ὀλίγον* (pedetemptim) *προϊόντας* inde Gigonum pervenire potuisse tertio die negat Grot. Hist. VI p. 96 sq. (interpr. III p. 368), qui ignotam quandam urbem huius nominis alicubi inter Thermam et Gigonum sitam vult significari. Nomen igitur corruptum esse suspicatur Class. *Θέρμην* neglecta litterarum similitudine coniciens, quod probat Mueller-Strueb. in Annal. phil. a. 1883 p. 605. Sed Therma in ipsa Macedonia erat (61, 2) neque eo situm mutavit quod Athenienses id ceperant. A litterarum similitudine satis quidem commendatur *Βρέαν* a Bergkio in Philol. XXII p. 536 sqq. propositum, sed situs oppidi repugnat. Nam probabile est hanc Atheniensium coloniam, de qua constituta cf. Inscr. Att. I n. 31, eandem esse quam in Bisaltis, quorum fines ab occidentali Chalcidicae ora remoti erant, conditam esse memorat Plut. Pericl. 11. Cf. enim de Bisaltarum finibus Strab. p. 331, 36. Vide praeterea Kirchhoff. de tributis cleruch. (comment. acad. Berol. a. 1873) p. 13. Muell.-Strueb. l. l. Cum ex oppidis in hac de qua Th. Chalcidicae ora dicit sitis, quorum quidem nomina novimus, nullum similiter atque Beroea sonet, ignorare nos

ἐπὶ Στρέψαν καὶ πειράσαντες πρῶτον τοῦ χωρίου καὶ οὐχ ἑλόντες ἐπορεύοντο κατὰ γῆν πρὸς τὴν Ποτείδαιαν τρισχιλίοις μὲν ὁπλίταις ἑαυτῶν, χωρὶς δὲ τῶν ξυμμάχων πολλοῖς, ἱππεῦσι δὲ ἑξακοσίοις Μακεδόνων τοῖς μετὰ Φιλίππου καὶ Παυσανίου· ἅμα δὲ νῆες παρέπλεον ἑβδομήκοντα. κατ' ὀλίγον δὲ προϊόντες τριταῖοι ἀφίκοντο ἐς Γίγωνον καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο.

§ 4. *ἐπιστρέψαντες* codd. Cf. adn.

fatendum est nomen oppidi hic a Th. commemorati, nisi putemus supra Strepsam ad mare fuisse oppidulum eodem nomine appellatum atque urbem in interiore Macedonia sitam. — *ἐπὶ Στρέψαν.* Codd. *ἐπιστρέψαντες.* Quod interpretantur conversi (reversi ad mare, cum Beroea aliquantum a litore distet); sed praeterquam quod hoc verbum alibi apud Thuc. sic non legitur (transitivam enim vim habet II 90, 4. V 10, 4), haeremus in proximo *καί*, quo obscuratur progressio narrationis, si explicas ac temptato quidem prius oppido (ita Thiersch. Act. philol. Mon. III 3). Quodnam enim fuit hoc oppidum? An ipsa Beroea, unde conversi erant? „*Ἐπὶ Στρέψαν* est egregia emendatio Pluygersii apud Cob. Nov. Lect. p. 382. *Στρέψα* (apud Aesch. de f. leg. 27 *Ἀνθεμοῦντα καὶ Θέρμην καὶ Στρέψαν* et Steph. Byz. et in tribut. Attic. ind. apud Boeckh. Oecon. civ. Athen. LXIII 20 p. 479) est urbs Mygdoniae." Class. *Σκάψαν* mavult Muell.-Str. l. l., quod Strepsae situs ignotus sit. Scapsae, si eadem est atque Campsa (Herod. VII 123), notus quidem est, sed Gigono nimis propinquus. Quinquaginta enim stadiis secundum Kieperti tabulam a Gigono Campsa abest; tribus autem diebus, quamvis lente proficiscerentur, Athenienses non plus itineris confecisse probabile non est. Ex litterarum autem similitudine tam certum videtur esse *Στρέψαν* ut ex hoc ipso loco de situ eius oppidi coniecturam facere liceat. — *πειράσαντες τοῦ χωρίου.* De genet. cf. Moer. et Thom. Mag. in h. v. Medii II 81, 2 ita positi exemplum habemus; de activo cf. IV 70, 2. VII 12, 2. Eust. ad Hom. Il. IV 66, et adn. II 93, 1. — *ἐπορεύοντο κατὰ γῆν.* Itaque Strepsam maritimo itinere videntur pervenisse. — *χωρὶς δέ*, praeterea vero, ut II, 13, 4. 97, 3. — *Παυσανίου*] *οὗτος ὁ Παυσανίας κατὰ μέν τινας υἱὸς τοῦ Δέρδου, κατὰ δὲ ἄλλους ἀδελφός.* Schol.

§ 5. *τριταῖοι.* Cf. Matth. Gr. § 144 et 446, 9. Krueg. Gr. § 57, 5 adn. 4. — *Γίγωνον*] *Γίγωνος χωρίον ἐστὶ μεταξὺ Μακεδονίας καὶ Θρᾴκης* (i. e. *τῶν ἐπὶ Θ.*) *οὐ πολὺ ἀπέχον Ποτιδαίας.* Schol. *Γίγωνος πόλις Θρᾴκης προσεχὴς Παλλήνῃ.* Steph. Byz. Prope Apanomi promunturium collocat Leak. l. d. III p. 452 sq. Sed propius quam ab hoc et Kieperto factum sit Potidaeae eam admovendam esse propter illa testimonia et propter ea quae c. 62 narrantur existimat Grot. l. d. Crossaeae adnumerat Herodot. VII 123, quae regio a Thuc. Crusis dicitur.

62. *Ποτειδαιᾶται δὲ καὶ οἱ μετὰ Ἀριστέως Πε-* 1
λοποννήσιοι προσδεχόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἐστρα-
τοπεδεύοντο πρὸς Ὀλύνθου ἐν τῷ ἰσθμῷ καὶ ἀγο-
ρὰν ἔξω τῆς πόλεως ἐπεποίηντο. στρατηγὸν μὲν 2
τοῦ πεζοῦ παντὸς οἱ ξύμμαχοι ᾕρηντο Ἀριστέα,
τῆς δὲ ἵππου Περδίκκαν· ἀπέστη γὰρ εὐθὺς πάλιν
τῶν Ἀθηναίων καὶ ξυνεμάχει τοῖς Ποτειδαιάταις
Ἰόλαον ἀνθ' αὑτοῦ καταστήσας ἄρχοντα. ἦν δὲ 3
ἡ γνώμη τοῦ Ἀριστέως τὸ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ στρα-
τόπεδον ἔχοντι ἐν τῷ ἰσθμῷ ἐπιτηρεῖν τοὺς Ἀθη-

Cap. **62.** § 1. *Ὀλύνθῳ* Vat. cum aliquot aliis. Cf. adn. § 2. *μὲν οὖν* m. sec. Laur. Cf. adn.

Cap. **62.** § 1. *ἐστρατοπεδεύοντο.* Cf. adn. VI 42, 1 et VII 47, 2. — *πρὸς Ὀλύνθου*, Olynthum versus, *an der Seite nach Olynth zu.* Cf. III 21, 1. IV 31, 1. 100, 3. Krueg. Gr. § 68, 37 adn. 1. Quod Class. praetulit *πρὸς Ὀλύνθῳ*, prope Olynthum, rerum cohaerentiae repugnat. Nam cum Potidaea in ipso isthmo sita sit (56, 2), Olynthi, quae sexaginta stadiis inde aberat (63, 2), vicinia extra isthmum erat. Deinde si Aristeus et Potidaeatae prope Olynthum castra habuissent, Athenienses non opperti essent, sed iis eo obviam ivissent. Neque Athenienses contra Aristeum profecti Potidaeam se convertissent (§ 4), si ille prope Olynthum fuisset, sed potius Olynthum. Quod autem Class. dicit *ἐν Ὀλύνθῳ μένειν* § 3 ostendere Olynthum copias processisse, hoc non de Aristeo et Potidaeatis, sed de Chalcidensibus et sociis extra isthmum castra habentibus dictum est. Sane quidem non poterant Aristeus et Potidaeatae castra collocare nisi Olynthum, i. e. septentrionem versus, sed nihilo minus ad rem illustrandam hoc ipsum addere scriptor poterat, praesertim si illorum et reliquorum sociorum (§ 3) stationem clarius distinguere volebat. Quod vero Aristeus clade accepta dubitavit utrum Olynthum an Potidaeam se converteret (63, 1), eo non efficitur pugnae initio a Potidaea eum longius afuisse. Nam suo cornu ille vicerat et sibi oppositum hostium cornu longius persecutus erat, cum reliqui exercitus clade eventu frustratus est. Itaque cum se recipere cogeretur, in medium fere Potidaeae et Olynthi videtur processisse. — *ἀγορὰν . . . ἐπεποίηντο.* Ne milites commeatus obtinendi causa per urbem vagarentur. Cf. III 6, 2. V 115, 4. VI 50, 1. VII 39, 2. Urbs est Potidaea.

§ 2. *στρατηγὸν μὲν τοῦ πεζοῦ παντός.* Legitima verborum collocatio *τοῦ μὲν πεζοῦ παντὸς στρατηγόν* mutata est, ut *στρατηγόν* maioris ponderis causa praeponeretur. Cf. adn. 53, 3. Vulgo *στρατηγὸν μὲν οὖν* contra libros plurimos et optimos. Cf. ad. 101, 3. Krueger quidem *οὖν* particula vix carere nos posse censet; Class. autem ea addita enuntiationem, quae vim interpositionis habeat, iusto significantius pronuntiari arbitratur. Sane cum verbis *ἦν δὲ κ. τ. λ.* § 3 demum progreditur narratio. — *ἀπέστη.* Aoristus pro plusquamperf.

§ 3. *ἔχοντι* ideo dictum est

ναίους, ἣν ἐπίωσιν, Χαλκιδέας δὲ καὶ τοὺς ἔξω
ἰσθμοῦ ξυμμάχους καὶ τὴν παρὰ Περδίκκου δια-
κοσίαν ἵππον ἐν Ὀλύνθῳ μένειν, καὶ ὅταν Ἀθη-
ναῖοι ἐπὶ σφᾶς χωρῶσι, κατὰ νώτου βοηθοῦντας
4 ἐν μέσῳ ποιεῖν αὐτῶν τοὺς πολεμίους. Καλλίας
δ' αὖ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς καὶ οἱ ξυνάρ-
χοντες τοὺς μὲν Μακεδόνας ἱππέας καὶ τῶν ξυμ-
μάχων ὀλίγους ἐπὶ Ὀλύνθου ἀποπέμπουσιν, ὅπως
εἴργωσι τοὺς ἐκεῖθεν ἐπιβοηθεῖν, αὐτοὶ δ' ἀνα-
στήσαντες τὸ στρατόπεδον ἐχώρουν ἐπὶ τὴν Πο-
5 τείδαιαν. καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῷ ἰσθμῷ ἐγένοντο καὶ
εἶδον τοὺς ἐναντίους παρασκευαζομένους ὡς ἐς
μάχην, ἀντικαθίσταντο καὶ αὐτοί, καὶ οὐ πολὺ
6 ὕστερον ξυνέμισγον. καὶ αὐτὸ μὲν τὸ τοῦ Ἀρι-
στέως κέρας καὶ ὅσοι περὶ ἐκεῖνον ἦσαν Κορινθίων
τε καὶ τῶν ἄλλων λογάδες ἔτρεψαν τὸ καθ' ἑαυ-
τοὺς καὶ ἐπεξῆλθον διώκοντες ἐπὶ πολύ· τὸ δὲ
ἄλλο στρατόπεδον τῶν τε Ποτειδαιατῶν καὶ τῶν
Πελοποννησίων ἡσσᾶτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐς
τὸ τεῖχος κατέφυγεν.

§ 6. *τῶν τε . . . τῶν* om. Laur. m., *τε* om. M. Cass. Cl. Ven G.

quia pro *τοῦ Ἀριστέως* non minus bene (cf. 53, 2) scribi potuit *τῷ Ἀριστεῖ*. Frustra Madv. Adv. crit. I p. 307 *ἔχοντι* del. et alii alia coniecerunt. Cf. enim Hom. Il. XIV 139 sqq. *Ἀχιλλῆος ὀλοὸν κῆρ γηθεῖ ... δερκομένῳ* et adn. VI 85, 2. — *τοὺς ἔξω ἰσθμοῦ*. Attende articulum omissum, ut de isthmo Corinthio 108, 2. II 9, 2. IV 42, 2. Ceterum significantur qui extra isthmum stationem habebant atque in verbis *Χαλκ. καὶ τοὺς ξ.* pars cum toto particula *καί* iungitur, qua de re cf. 116, 3 et Krueg. Gr. § 69, 32 adn. 2. — *διακοσίαν ἵππον*. Cf. Matth. Gr. § 140 adn. 1. — *σφᾶς*, se (Aristeum) et suum exercitum. Cf. Krueg. Gr. § 58, 4 adn. 3. — *ἐν μέσῳ ποιεῖν*. Cf. Vig. p. 282. Steph. Thes. in *ποιῶ* p. 1297 (qui interpretatur in medio intercludere) et adn. 109, 4.

§ 4. *τοὺς μὲν Μακεδόνας ἱππέας*. Sic rursus 63, 2 *οἱ Μακεδόνες ἱππῆς* et Xen. Anab. VI 5, 26 *οἱ Ἕλληνες πελτασταί*. — *ἐπὶ Ὀλύνθου*. Cf. adn. 60, 3. — *τοὺς ἐκεῖθεν*. Cf. II 84, 5. VII 26, 3. VIII 107, 2. Krueg. Gr. § 50, 8 adn. 15. Sic saepe *οἱ αὐτόθεν*, ut II 25, 3. IV 129, 2. V 52, 2 et similia.

§ 5. *οὐ πολὺ ὕστερον ξυνέμισγον*. Cf. de hac pugna Plat. Charm. c. 1 et adn. infra 63, 3, de tempore proelii II 2, 1 et Seidl. Praef. Soph. Ant. p. LXV ed. Herm.

§ 6. *τὸ καθ' ἑαυτούς*. Aut ex superioribus simul audi

63. Ἐπαναχωρῶν δὲ ὁ Ἀριστεὺς ἀπὸ τῆς διώ- 1
ξεως, ὡς ὁρᾷ τὸ ἄλλο στράτευμα ἡσσημένον, ἠπόρησε μὲν ὁποτέρωσε διακινδυνεύσῃ χωρήσας, ἢ ἐπὶ τῆς Ὀλύνθου ἢ ἐς τὴν Ποτείδαιαν· ἔδοξε δ' οὖν ξυναγαγόντι τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ ὡς ἐς ἐλάχιστον χωρίον δρόμῳ βιάσασθαι ἐς τὴν Ποτείδαιαν, καὶ παρῆλθε παρὰ τὴν χηλὴν διὰ τῆς θαλάσσης

Cap. **63.** § 1. **διακινδυνεύσῃ** It. Laur. Pal. m., **διακινδυνεύσαι** cum terminatione Th. inusitata Vat., vulgo **διακινδυνεύσει.** **γοῦν** codd., quod quidem certe sonans hic non quadrat, ubi superiori **μέν** aliquid opponi debet. Nostra igitur coniectura **δ' οὖν** plerisque placuit. Cf. II 5, 7 et 34, 8. VIII 87, 6. 97, 1 et adn. I 3, 4.

κέρας aut de neutro cf. adn. II 45, 1. Deinde **ἐπεξῆλθον διώκοντες** hinc deprompsit Luci. Ver. hist. I 17.

Cap. **63.** § 1. **διακινδυνεύσῃ χωρήσας.** Potuisse etiam **χωρῆσαι** scribi aut hoc verbum omitti ex VII 1, 1 et VII 47, 3 intellegitur. — **ἢ ἐπὶ τῆς Ὀ. ἢ ἐς τὴν Π.** Haec verba del. Herw., quod duplex **ἤ** falsarium prodat. Sed nequaquam haec tam facile subaudiuntur ut commodius absint quam adsint, et licet de **ἢ . . . ἤ** in interrogationibus disiunctivis posito dubitandum sit etiam apud poëtas Atticos (cf. Aesch. Prom. 780. Choëph. 890. Soph. OC. 80. Eur. Med. 493. Krueg. Synt. poët. et dial. § 65, 1 adn. 5), tamen aliud est **ἢ . . . ἤ** in disiunctiva interrogationis explicatione positum, cuius exemplum praeter Homerica (cf. Krueg. l. l. adn. 4) prorsus simile est Plat. Men. 82 b **πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν ὁπότερ' ἄν σοι φαίνηται, ἢ ἀναμιμνησκόμενος ἢ μανθάνων παρ' ἐμοῦ.** Ut enim apud Th. **ὁποτέρωσε,** ita Platonis loco, de cuius integritate nobis quidem non videtur dubitandum esse, **ὁπότερα** disiunctim explicatur. — **ὡς ἐς ἐλάχιστον χωρίον,** in quam angustissimum spatium (ut conferta acie maiore et impetu et celeritate per hostes perrumperent). Iungenda haec cum **ξυναγαγόντι. Χωρίον** spatium valet etiam II 77, 5. 78, 1. De collocatione verborum vid. Matth. Gr. § 461 c. Krueg. Gr. § 49, 10 adn. 1. De Latinis vid. Madv. ad Cic. de Fin. V 9, 26. — **βιάσασθαι ἐς τὴν Ποτείδαιαν,** Potidaeam perrumpere (*sich nach Pot. durchschlagen*). Cf. VII 69, 4. Dorv. ad Char. p. 114. Fritzsch. ad Luci. p. 197. Ellendt. ad Arri. I 23, 4. — **παρῆλθε.** Iustus enim aditus reliquo exercitu victo et in urbem compulso haud dubie ab Atheniensibus obsessus erat. — **τὴν χηλήν]** **χηλὴ καλεῖται οἱ ἔμπροσθεν τοῦ πρὸς θάλασσαν τείχους προβεβλημένοι λίθοι διὰ τὴν τῶν κυμάτων βίαν, μὴ τὸ τεῖχος βλάπτοιτο.** Schol. Crepidinem hic interpretatur Port., dixeris etiam molem (Steindamm Hier. Muell.). Postremam eius partem a moenibus recedere et ita produci solere ut introitum portus coarctet docet Arn. Cf. VII 53, 1. VIII 90, 4 et interpr. Xen. Anab. VII 1, 17. — **διὰ τῆς θαλάσσης,** per mare, quatenus illa **χηλή** erat in mari.

βαλλόμενός τε καὶ χαλεπῶς, ὀλίγους μέν τινας
2 ἀποβαλών, τοὺς δὲ πλείους σώσας. οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ὀλύνθου τοῖς Ποτειδαιάταις βοηθοί (ἀπεῖχε δὲ ἑξήκοντα μάλιστα σταδίους καὶ ἔστι καταφανές), ὡς ἡ μάχη ἐγίγνετο καὶ τὰ σημεῖα ἤρθη, βραχὺ μέν τι προῆλθον ὡς βοηθήσοντες, καὶ οἱ Μακεδόνες ἱππῆς ἀντιπαρετάξαντο ὡς κωλύσοντες· ἐπειδὴ δὲ διὰ τάχους ἡ νίκη τῶν Ἀθηναίων ἐγίγνετο καὶ τὰ σημεῖα κατεσπάσθη, πάλιν ἐπανεχώρουν ἐς τὸ τεῖχος καὶ οἱ Μακεδόνες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους·
3 ἱππῆς δ' οὐδετέροις παρεγένοντο. μετὰ δὲ τὴν μάχην τροπαῖον ἔστησαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Ποτειδαιάταις· ἀπέθανον δὲ Ποτειδαιατῶν μὲν καὶ τῶν ξυμμάχων ὀλίγῳ ἐλάσσους τριακοσίων, Ἀθηναίων δὲ αὐτῶν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ Καλλίας ὁ στρατηγός.

§ 2. ἀπεῖχε It. Vat. Aug. Pal. M. Cass. Cl. Ven. H. Reg. Lugd., ἀπέχει Laur. m. et aliquot deteriores. Cf. Xen. Anab. I 5, 6. Krueg. Gr. § 53, 2 adn. 4.

Praeter vel propter mare voluit esse Abresch., quem sequitur Bernh. Synt. p. 234, etsi hanc notionem praepositioni διά apud poëtas tantum et Herodotum ac recentissimos scriptores subiectam esse non negat. — βαλλόμενός τε καὶ χαλεπῶς. Cf. adn. 39, 1 et II 89, 6. III 34, 3. 42, 5. VIII 95, 2 et Krueg. Gr. § 59, 2 adn. 3.

§ 2. ἑξήκοντα μάλιστα σταδίους. LXX nominat Strab. p. 330, 28. — ἔστι καταφανές. „*Es ist ein übersichtlicher Raum*, ut ἐσοπτόν ἐστι Herod. II 138, 1. Similiter πηλῶδες VI 101, 3 et κρημνῶδες VII 84, 4.“ Krueg. Significant igitur verba Olynthi Potidaeam et res ibi gestas visas esse, quam notionem hic requiri ex iis quae sequuntur apparet. Cf. ἐπιφανές de Decelea dictum VII 19, 2 et locus late prospectans apud Tac. Hist. III 60, ubi vid. Kiessl. — τὰ σημεῖα ἤρθη. Cf. adn. 49, 1. — διὰ τάχους. Sic saepe Thuc. pro κατὰ τάχος, ἐν τάχει. Cf. II 18, 4. 85, 4. III 18, 1. 109, 3. IV 25, 2. 29, 1. 85, 2. 106, 3. Similiter διὰ ταχέων. Vid. adn. 80, 3. — παρεγένοντο] ἐν τῇ μάχῃ. Schol.

§ 3. ὑποσπόνδους. „Qs. subiectos pacto, h. e. pacto de iis tollendis inito.“ Bau. Cf. Matth. Gr. § 446, 9. Krueg. Gr. § 57, 5 adn. 4 et de re adn. 54, 1. — ἀπέθανον δὲ κ. τ. λ. Nota inscriptio in Athenienses qui in hac pugna perierunt. Vid. Inscr. Att. I n. 442. Hostium πλείους τῶν τριακοσίων caesos esse scribit Diod. XII 34, 4, ubi μείους legendum esse conicit Bloomf. Idem Calliam ducem apud Plut. Nic. 6 male Calliadem

64. Τὸ δ' ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ [τεῖχος] εὐθὺς οἱ 1
Ἀθηναῖοι ἀποτειχίσαντες ἐφρούρουν· τὸ δ' ἐς τὴν
Παλλήνην ἀτείχιστον ἦν· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐνόμιζον
εἶναι ἔν τε τῷ ἰσθμῷ φρουρεῖν καὶ ἐς τὴν Παλ-
λήνην διαβάντες τειχίζειν, δεδιότες μὴ σφίσιν οἱ
Ποτειδαιᾶται καὶ οἱ ξύμμαχοι γιγνομένοις δίχα
ἐπιθῶνται. καὶ πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀθη- 2
ναῖοι τὴν Παλλήνην ἀτείχιστον οὖσαν, χρόνῳ ὕστε-
ρον πέμπουσιν ἑξακοσίους καὶ χιλίους ὁπλίτας
ἑαυτῶν καὶ Φορμίωνα τὸν Ἀσωπίου στρατηγόν· ὃς
ἀφικόμενος ἐς τὴν Παλλήνην καὶ ἐξ Ἀφύτιος ὁρ-
μώμενος προσήγαγε τῇ Ποτειδαίᾳ τὸν στρατόν,
κατὰ βραχὺ προϊὼν καὶ κείρων ἅμα τὴν γῆν· ὡς 3

vocari, quod patris (cf. 61, 1) et filii eius nomen fuerit, adnotat.

Cap. **64.** § 1. *τὸ δ' ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ*, latus quod isthmum spectabat. „Propr. a parte, a regione isthmi." Bau., qui mutatum spectantis locum vult cogitari. Cf. Matth. Gr. § 574 p. 1332. Krueg. Gr. § 68, 17 adn. 3 et infra § 2 extr. *Τεῖχος* Classen recte uncis inclusit; nam neque murus intercluditur, sed ipsa urbs et huius partem significari oppositum *τὸ ἐς τὴν Π.* ostendit, ubi *τεῖχος* cogitari nequit. Cf. 65, 1. III 51, 3. VI 104, 1. VIII 26, 3. Nugantur qui contra dicunt. — *ἀποτειχίσαντες*. Hoc valet muro exstructo ab agris seiungere ideoque circumvallare, ut *περιτειχίζειν*. Cf. § 2. 65, 1. VII 1, 1. 4, 1. 6, 11. — *ἐφρούρουν*, in praesidio erant in munimentis contra hostilia erectis vel omnino praesidio custodiebant, obsidebant. Cf. III 17, 3. — *τὸ δ' ἐς τὴν Παλλήνην*, scil. latus. Nam *τεῖχος* quidem *ἀτείχιστον* esse nequit. — *ἀτείχιστον* insolentiorem hic vim habet *οὐκ ἀποτείχιστον*, ut mox *τειχίζειν ἀποτειχίζειν* valet. — *γιγνομένοις δίχα*. Cf. Matth. Gr. § 309 c. Krueg. Gr. § 62, 2 adn. 4. infra 122, 2. VI 100, 1. VII 81, 2. Ad rem quod attinet, Potidaea totum isthmum ita a mari ad mare occupatum esse ut omnem aditum paeninsulae terra intercluderet cl. Herod. VIII 129 admonet Arn. Cf. IV 120, 3.

§ 2. *ἑξακοσίους καὶ χιλίους*. *Χιλίους* Isocr. XVI 29. — *Φορμίωνα*. De hoc insigni duce vid. schol. Aristoph. Pac. 347. Asopius eius et pater et filius appellatur. Cf. III 7, 1. — *ἐξ Ἀφύτιος*] *μία πόλις τῶν ἐν Παλλήνῃ ἡ Ἄφυτις*. (Ad litus in orientem vergens ubi nunc vicus Athyto collocatur a Leak. Graec. sept. III p. 156.) *Ἰωνικῶς δὲ εἶπεν Ἀφύτιος* [ut Herod. VII 123]. *ἔδει γὰρ διὰ τοῦ δ.* Schol. Talia sunt *Γοάξιος* IV 107, 3, *Κνίδιος* V 51, 2. In dativo *Ἀφύτει* dixit Xen. Hell. V 3, 19. Cf. Krueg. Gr. § 18 adn. 4 et Popp. ac Kuehn. ad Xen. Anab. VII 8, 12. — *ὁρμώμενος*, proficiscens, i. e. Aphytim sedem belli (*ὁρμητήριον*) faciens. Cf. III 31, 1. IV 52, 2. V 6, 1. — *κείρων*. Alibi *τέμνων, δῃῶν*. Cf. 65, 3. 81, 1. 96, 1. II 75, 298, 1. Hoc uno

δ' οὐδεὶς ἐπεξῄει ἐς μάχην, ἀπετείχισε τὸ ἐκ τῆς Παλλήνης τεῖχος. καὶ οὕτως ἤδη κατὰ κράτος ἡ Ποτείδαια ἀμφοτέρωθεν ἐπολιορκεῖτο καὶ ἐκ θαλάσσης ναυσὶν ἅμα ἐφορμούσαις.

1 65. Ἀριστεὺς δὲ ἀποτειχισθείσης αὐτῆς καὶ ἐλπίδα οὐδεμίαν ἔχων σωτηρίας, ἢν μή τι ἀπὸ Πελοποννήσου ἢ ἄλλο παρὰ λόγον γίγνηται, ξυνεβούλευε μὲν πλὴν πεντακοσίων ἄνεμον τηρήσασι τοῖς ἄλλοις ἐκπλεῦσαι, ὅπως ἐπὶ πλέον ὁ σῖτος ἀντίσχῃ, καὶ αὐτὸς ἤθελε τῶν μενόντων εἶναι· ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, βουλόμενος τὰ ἐπὶ τούτοις παρασκευάζειν καὶ ὅπως τὰ ἔξωθεν ἕξει ὡς ἄριστα, ἔκπλουν ποιεῖται λαθὼν τὴν φυλακὴν τῶν Ἀθη-

2 ναίων· καὶ παραμένων ἐν Χαλκιδεῦσι τά τε ἄλλα

Cap. **65.** § 1. *παράλογον* vulgo et Hesych. s. v. contra consuetudinem Thucydidis. Cf. adn. 78, 1. Krueg. ad Dion. p. 267. *ἀντισχῇ* Laur. Pal., quod recepit Bekk. Sed noli a vulgata recedere, etiamsi (de quo vid. adn. c. 7) ab *ἀντέχειν*, non ab *ἀντίσχειν* originem repetas; nam ita *παράσχω*, *κατάσχω*, *πρόσχω* scribimus. Vid. Etym. M. 495, 6. Herodian. I p. 457. 468. Goettl. Doctr. Accent. § 23. Cf. 121, 4.

loco *κείρειν* apud Th., frequentius apud Herodotum (cf. VI 75. 99. VII 131. VIII 32. 65. IX 15).

§ 3. *τὸ ἐκ τῆς Π. τεῖχος.* Vox *τεῖχος*, quam hic quoque del. Herw., ferri potest, si ipsum est *ἀποτείχισμα* (VI 103, 1. VII 4, 1), secundum Krueg. Gr. § 56, 5. — *ἐφορμούσαις.* Frequens verbum de iis qui navibus hostes speculantur vel obsident et de his navibus ipsis. Cf. 116, 1. adn. III 31, 1.

Cap. **65.** § 1. *ἀποτειχισθείσης αὐτῆς καὶ . . . ἔχων.* Genetivi absoluti similiter aliquotiens cum participiis in nominativo collocatis particula *καί* aut duabus *τὲ καί* iunguntur. Cf. 67, 1. IV 28, 1. 29, 1. 100, 1. 124, 4. V 116, 3. VI 93, 1. Krueg. Gr. § 56, 14, 2. Liv. XXV 22, 15. Tac. Ann. III 11, ubi vid. Nipperd. — *ἄλλο.* „Exspectaveris *ἄλλοθεν*, sed cf. V 80, 1 *καὶ ὁπόσα ἀλλήλων πολέμῳ ἢ εἴ τι ἄλλο εἶχον.*" Krueg. — *τῶν μενόντων εἶναι.* Cf. Krueg. Gr. § 47, 9 adn. 2. — *τὰ ἐπὶ τούτοις*, ea quae secundum haec gerenda erant, post haec necessaria videbantur. Cf. VII 62, 3. Arist. Plut. 56. — *καὶ ὅπως.* Etiam hoc pendet ex *παρασκ.* Male *καί* del. Meinek. in Herm. III p. 362. Nam *τὰ ἐπὶ τούτοις* ea significat quae ad ipsam Potidaeam defendendam deinde necessaria videbantur eoque refertur quod auxilia ex Peloponneso § 2 arcessebat. — *τὰ ἔξωθεν*, propr. extrinsecus imminentia, = *τὰ ἔξω.* Cf. II 13, 7. 49, 5. Krueg. Gr. § 50, 8 adn. 17.

§ 2. *τὰ ἄλλα ξυνεπολέμει.* Cf. Krueg. Gr. § 46, 5 adn. 4. Sic iterum VIII 46, 5.

ξυνεπολέμει καὶ Σερμυλιῶν λοχήσας πρὸς τῇ πόλει πολλοὺς διέφθειρεν, ἔς τε τὴν Πελοπόννησον ἔπρασσεν ὅπῃ ὠφελία τις γενήσεται. 3 *μετὰ δὲ τῆς Ποτειδαίας τὴν ἀποτείχισιν Φορμίων μὲν ἔχων τοὺς ἑξακοσίους καὶ χιλίους τὴν Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν ἐδῄου καὶ ἔστιν ἃ καὶ πολίσματα εἷλεν.*

66. *Τοῖς δ' Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις αἰτίαι μὲν αὗται προσεγεγένηντο ἐς ἀλλήλους, τοῖς*

§ 2. *ὅπως*, quod coniecit Tusanus, M. At cf. adn.
Cap. **66.** *προεγεγένηντο* Vat. Laur. Pal., reliquorum plurimi, ut videtur, *προσγεγένηντο.* Cf. adn.

Vid. etiam adn. 29, 1 et 6, 6. — *Σερμυλιῶν.* Scholiasta hunc genetivum et ad *πόλει* et ad *πολλούς* referre recte videtur; nam si *πολλούς* de Atheniensibus accipias, hi in proximis superioribus non sunt nominati; praeterea vero V 18, 8 Sermylienses Atheniensibus parent (cf. Boeckh. Inscript. p. 304 sq. Inscr. Att. I n. 255), neque eos interea expugnatos esse legimus, etsi sic ibi commemorantur ut hostilia eos aut fecisse aut molitos esse in Athenienses pateat. Sermyliam in Sithonia sitam fuisse docet Herod. VII 122. Nunc *σταῖς Ἑρμυλίαις, στὰ Ὁρμύλια*, apud Leak l. d. III p. 153 sq. — *ἔς τε τὴν Πελοπόννησον ἔπρασσεν.* Cf. 132, 4. IV 121, 2. Plenius supra 57, 4. Similes emphases sunt *ἐφίεσθαι ἐς τὴν Λακεδαίμονα* IV 108, 6, *στρατιὰν ἐπαγγέλλειν ἐς τοὺς ξυμμάχους* VII 17, 1, ubi cf. adn. Tum de *ὅπῃ γενήσεται* vid. 129, 3. IV 128, 5. VI 93, 2.

§ 3. *ἀποτείχισιν.* Male vituperat Marcell. 52. Illustratur satis iis quae de *ἀποτειχίζειν* exposita sunt ad 64, 1. — *Φορμίων . . . ἐδῄου*] *ἄπορον πῶς ὁ Φορμίων τὸ πρὸς τῇ Παλλήνῃ τεῖχος φυλάσσων τὴν Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν γῆν ἐδῄου καὶ οὐχὶ μᾶλλον τὸ ἕτερον μέρος τῆς φυλακῆς, ὅπερ εἶχεν ὁ Καλλίας πρὶν ἢ τελευτῆσαι. καί φαμεν ὅτι τὸ πρὸς τῇ Παλλήνῃ μέρος φίλιον ἦν, τὸ δὲ πρὸς Ὀλύνθῳ ἐχθρόν. εἰκότως οὖν ἠμέλητο τὸ τοῦ Φορμίωνος μέρος ὡς ἱκανῶν ὄντων Παλληνέων [Παλληνίων] τὸ καθ' ἑαυτοὺς μέρος φυλάσσειν.* Schol. Scholiastae solutionem quaestionis reicit Goell., quod falsum esse partem a Pallena sitam Atheniensibus amicam fuisse ex c. 64 appareat. Praeterea Pallenam non omnino a Chalcidice excludere videtur Th.; utique Sane Chalcidensium colonia in Pallena sita erat (cf. adn. V 18, 6). Vide etiam Kiepert. Geogr. ant. § 285. *Βοττική*, de qua cf. Kiepert. l. l., iterum legitur II, 101, 4. Alia est *Βοττία* s. *Βοττιαία* II 99, 3. 100, 4. Cf. Kiepert. l. l. § 278.

Cap. **66.** *αἰτίαι αὗται.* Cf. 55, 2. adn. 1, 2. Hae causae cum, ut proxima explicatio ostendit, in sola Potidaeae defectione et obsidione vertantur, non possunt eaedem esse de quibus Th. 23, 5 *τὰς αἰτίας προέγραψα πρῶτον καὶ τὰς διαφοράς* dixit. Nam in his quidem primo loco erat bellum inter Corcyraeos et Epidamnios exortum. Quod cum non minus ante bellum Peloponnesiacum fuerit atque Potidaeae defectio, falsam esse efficitur scripturam *προεγεγένηντο.* Verum respicitur ad 55,

μὲν Κορινθίοις <ἐς τοὺς Ἀθηναίους> ὅτι τὴν Ποτείδαιαν ἑαυτῶν οὖσαν ἀποικίαν καὶ ἄνδρας Κορινθίων τε καὶ Πελοποννησίων ἐν αὐτῇ ὄντας ἐπολιόρκουν, τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἐς τοὺς Πελοποννησίους ὅτι ἑαυτῶν τε πόλιν ξυμμαχίδα καὶ φόρου ὑποτελῆ ἀπέστησαν καὶ ἐλθόντες σφίσιν ἀπὸ τοῦ προφανοῦς ἐμάχοντο μετὰ Ποτειδαιατῶν. οὐ μέντοι ὅ γε πόλεμός πω ξυνερρώγει, ἀλλ' ἔτι ἀνοκωχὴ ἦν· ἰδίᾳ γὰρ ταῦτα οἱ Κορίνθιοι ἔπραξαν.

1 67. *Πολιορκουμένης δὲ τῆς Ποτειδαίας οὐχ ἡσύχαζον, ἀνδρῶν τε σφίσιν ἐνόντων καὶ ἅμα περὶ τῷ χωρίῳ δεδιότες· παρεκάλουν τε εὐθὺς ἐς τὴν Λακεδαίμονα τοὺς ξυμμάχους καὶ κατεβόων*

2 ***αἰτία δὲ αὕτη πρώτη ἐγένετο τοῦ πολέμου*** et eae causae significantur quae ad hanc primam accesserunt. Cf. Ullr. Symb. I p. 27 sqq. — ***ὅτι.*** „***Ἐς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι*** Reisk. apud Abr. Diluc. Bene, quanquam propter propinquum ***τοῖς Κορινθίοις***, si necesse est, carere illis possumus.“ Krueg. Sed quomodo propter ***τοῖς Κορινθίοις*** manca esse possit rerum distinctio non apparet. Nam postquam has causas Atheniensibus et Peloponnesiis accessisse in universum memoratum sit, rem ita singillatim explicari verbis infra scriptis ***τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τοὺς Πελοποννησίους*** cognoscitur ut quomodo alteri alteris causam belli praebuerint exponatur. Qui autem eam Corinthiis praebuerint nominatim non significatur neque ex verbis ***τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις***, ubi non separatim, sed coniunctim Athenienses et Peloponnesios appellari et sententia et articulus semel positus ostendit, soli Athenienses pro subiecto verbi ***ἐπολιόρκουν*** subaudiri possunt. Itaque Reiskii supplementum propter totius sententiae rationem necessarium est. — ***Κορινθίων τε καὶ Πελοποννησίων.*** Cf. III 109, 2 ***Λακεδαιμονίων καὶ Πελοποννησίων*** et adn. 116, 3. — ***ἀπὸ τοῦ προφανοῦς.*** Cf. adn. 35, 4. — ***ξυνερρώγει*** est exquisitius verbum, ut Lat. eruperat et ***καταρραγῆναι*** apud Aristoph. Hoc sensu apud posteriores demum scriptores, velut Plutarchum Appianum Cassium Dionem invenitur. — ***ἰδίᾳ,*** separatim, per se, non consultis sociis.

Cap. **67.** § 1. ***παρεκάλουν . . . τοὺς ξυμμάχους.*** I. e. socios precibus et admonitionibus ut sicut ipsi legatos de Atheniensibus conquesturos Lacedaemonem mitterent permovere studuerunt. Ius enim conventum foederatorum indicendi soli Lacedaemonii videntur habuisse neque de eo hic agitur. Vid. § 3 adn. et Schoem. Antiqu. iur. publ. Gr. p. 426. Socios eos qui bello Corcyraeo et Potidaeatico adiuverint Corinthios esse vult Ullr. Symb. crit. I p. 29 sq. Sed sic parum distincte Th. locutus esset et contrarium ex § 3 cum 87, 4 collata cognoscitur. — ***κατεβόων.*** Hinc ***καταβοή*** 73, 1. Verbum

ἐλθόντες τῶν Ἀθηναίων ὅτι σπονδάς τε λελυκότες εἶεν καὶ ἀδικοῖεν τὴν Πελοπόννησον. Αἰγινῆ- 2
ταί τε φανερῶς μὲν οὐ πρεσβευόμενοι, δεδιότες τοὺς Ἀθηναίους, κρύφα δέ, οὐχ ἥκιστα μετ' αὐτῶν ἐνῆγον τὸν πόλεμον, λέγοντες οὐκ εἶναι αὐτόνομοι κατὰ τὰς σπονδάς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, προσ- 3
παρακαλέσαντες τῶν ξυμμάχων καὶ εἴ τίς τι ἄλλος

Cap. 67. § 3. *τῶν ξυμμάχων τε καὶ εἴ τις* It. Laur. m. et aliquot deteriores, quam vulgatam mirum est a Bekk. servatam esse; nam nec alii praeter socios a Lacedaemoniis ad illud concilium convocati sunt (cf. adn.), et huic rationi obstat *καὶ εἴ τις τι.*
ἄλλο codd. Cf. adn.

ita positum redit 115, 2. — *σπονδάς.* Si *τὰς σπονδὰς* malis, quia notissimae illae *τριακοντούτεις* sint, cogita iam supra 53, 2 legi *σπονδὰς λύοντες* (ubi cf. adn.) et 78, 4 *λέγομεν ὑμῖν σπονδὰς μὴ λύειν.* — *λελυκότες εἶεν.* Perfectum ad rei statum describendum. Similem vim praesens *ἀδικοῖεν* habet. Cf. Krueg. Gr. § 53, 1 adn. 3.

§ 2. *Αἰγινῆται.* Cf. Plut. Pericl. 29. Haec et proxima affert Doxop. II p. 444 Walz., ubi male *αὐτονόμους.* — *κρύφα δέ.* Kruegerum secuti nunc hic interpunximus, ut post *κρύφα δέ* repetatur participium *πρεσβ.* Olim obtemperavimus Hermanno, qui „particulae *μὲν . . . δέ*“ inquit „interdum ad ea tantum ipsa quae opposita inter se sunt referuntur, manente constructione participii“ ad Soph. El. v. 1059 hoc exemplo utens. Thucydideum *κρύφα* non raro habere etiam Plutarchum, apud tragicos autem *κρυφῇ* legi disces ex Steph. Thes. — *κατὰ τὰς σπονδάς.* Haec ad foedera tricennalia (115, 1) pertinere Mueller Aegin. p. 180 negat, quia Aegina prius (108, 4) in dicionem Atheniensium redacta nec his foederibus Peloponnesiis reddita sit. Idemque alibi (Prolegom. p. 410 sq.) foedus post pugnam Plataeensem inter Graecos ictum respici censet. Cf. II 72, 1. III 68, 1. Fortasse ambo foedera, tricennale et post pugnam Plataeensem factum, significari adeo suspicatur Grot. Hist. VI p. 105 (interpr. III p. 374). At Krueg. in Stud. hist. p. 192 sqq., cum *σπονδαί*, nisi quid accedat, ubi de belli Pelop. causis dicatur, semper sint foedera triginta annorum, horum lege aliqua Lacedaemonios Aeginetarum *αὐτονομίᾳ* putat prospexisse. Cf. quae idem in pace Niciae de Olynthiis et aliis pacti sunt V 18, 5.

§ 3. *προσπαρακαλέσαντες τ. ξ. καὶ εἴ τίς τι ἄλλος κ. τ. λ.*, i. e. praeterea advocatis etiam aliis sociorum qui qua fortasse iniuria se affectos esse dicebant. Dicendi genus plane comparandum cum verbis Tac. de Orat. 3 sublatis si qua pravae interpretationi materiam dederunt, i. e. sublatis iis quae fortasse etc. Pro codd. scriptura *ἄλλο* Ullr. Symb. I p. 33, ut olim Reisk., *ἄλλος* legendum esse dixit, quoniam socii praeter illa *ὅτι σπονδὰς . . . Πελοπ.* queri de nulla re facile potuissent. Accedit alia causa qua ut hanc coniecturam accipiamus adducamur. Si enim *ἄλλο* retineremus, non advocati essent ex sociis qui de iisdem vel similibus atque Corinthii et Aeginetae iniuriis quererentur,

ἔφη ἠδικῆσθαι ὑπὸ Ἀθηναίων, ξύλλογον σφῶν
αὐτῶν ποιήσαντες τὸν εἰωθότα λέγειν ἐκέλευον.
4 *καὶ ἄλλοι τε παριόντες ἐγκλήματα ἐποιοῦντο ὡς*
ἕκαστοι καὶ Μεγαρῆς, δηλοῦντες μὲν καὶ ἕτερα οὐκ
ὀλίγα διάφορα, μάλιστα δὲ λιμένων τε εἴργεσθαι
τῶν ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ καὶ τῆς Ἀττικῆς ἀγορᾶς
5 *παρὰ τὰς σπονδάς. παρελθόντες δὲ τελευταῖοι*
Κορίνθιοι καὶ τοὺς ἄλλους ἐάσαντες πρῶτον παρ-
οξῦναι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπεῖπον τοιάδε.
1 68. „*Τὸ πιστὸν ὑμᾶς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τῆς*
καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς πολιτείας καὶ ὁμιλίας ἀπιστο-

quod a Lacedaemoniorum consilio alienissimum est, qui omnes omnium querelas audire volunt. Ceterum non factum esse tum conventum omnium foederatorum, sed eorum qui quererentur, etiam ex 87, 4 apparet. — **ξύλλογον . . . τὸν εἰωθότα.** Infra 72, 2 verba **τὸ πλῆθος αὐτῶν** substituuntur. **Ἐκκλησίαν μικράν** solos Spartiatas exceptis Lacedaemoniis vel potius solos **ὁμοίους** Spartiatarum amplectentem significari, quoniam maior contio c. 119 sequeretur, fuerunt qui putarent, sicut Manso Spart. I 1 p. 92, qui verbis 72, 2 et 87, 2 refutantur. Et c. 119 simul socios, hic solos Spartiatas et Lacedaemonios suffragia ferre atque minorum illarum contionum apud Thuc. nullum vestigium exstare iure respondit Tittmann. Respubl. Gr. p. 90 adn. 3. De contionibus Lacedaemoniorum praeter Muell. Dor. II p. 86 sqq. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 464 et alios vid. Schoemann. de Eccles. Laced. (Opuscul. acad. I p. 87 sqq.), a quo Lachmanni de Rep. Laced. p. 200 sqq. opinio mira satis refutata est sicut a Thirlw. Hist. IV p. 452 sqq. A Thucydide sociorum consessum (**ξύνοδος** c. 119), contionem minorem et maiorem et senatorum consessum confusa esse docere conatur Pfau. Meditat. crit. de orat. Thuc. p. 16—19 orationes proximas negans vere esse habitas. Sed adversus hunc bene disseruit Vischer in Script. min. I p. 420 sqq. Cf. etiam Ullr. Symb. crit. I p. 35 sqq. — **ποιήσαντες.** Activum instituendi seu convocandi vim habet. Cf. 139, 3. VI 8, 2. 72, 1 et adn. VI 58, 2.

§ 4. **καὶ ἕτερα.** Cf. Reingan. Megar. p. 81. — **λιμένων τε εἴργεσθαι κ. τ. λ.** De hoc Periclis per Charinum perlato decreto vid. 139, 1, Arist. Ach. 515 sqq. Plut. Pericl. 29. schol. ad Arist. Pac. 604. 605. 608. Ullr. de Psephism. Megar. p. 31—36, qui aestate a. 432 factum censet. — **παρὰ τὰς σπονδάς.** Cf. Krueg. Stud. hist. p. 195.

§ 5. **καὶ . . . ἐάσαντες** Iunge **τελευταῖοι καὶ ἐάσαντες.**

Cap. **68.** In Corinthiorum oratione post exordium (68, 1—3) sequitur brevis enarratio iniuriarum Atheniensium, quas inde ortas esse exponitur quod Lacedaemonii eorum potestatem in dies magis magisque crescere passi sint (68, 3—70), adiungitur descriptio indolis Atheniensium rerum novarum studiosae et ad audaces conatus promptae cum Lacedaemoniorum indole expresse aut tacite comparatae (70), tum vituperatur Lacedaemoniorum cunctatio et segnities (71, 1—4), finem facit epilogus.

τέρους, ἐς τοὺς ἄλλους ἤν τι λέγωμεν, καθίστησιν· καὶ ἀπ' αὐτοῦ σωφροσύνην μὲν ἔχετε, ἀμαθίᾳ δὲ πλέονι πρὸς τὰ ἔξω πράγματα χρῆσθε. πολλά- 2
κις γὰρ προαγορευόντων ἡμῶν ἃ ἐμέλλομεν ὑπὸ Ἀθηναίων βλάπτεσθαι, οὐ περὶ ὧν ἐδιδάσκομεν ἑκάστοτε τὴν μάθησιν ἐποιεῖσθε, ἀλλὰ τῶν λεγόντων μᾶλλον ὑπενοεῖτε ὡς ἕνεκεν τῶν αὐτοῖς ἰδίᾳ διαφόρων λέγουσιν. καὶ δι' αὐτὸ οὐ πρὶν πάσχειν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἐσμέν, τοὺς ξυμμάχους τούσδε παρεκαλέσατε, ἐν οἷς προσήκει ἡμᾶς οὐχ ἥκιστα εἰπεῖν, ὅσῳ καὶ μέγιστα ἐγκλή-

§ 1. *Τὸ πιστὸν ... ὁμιλίας*, fides (*die Zuverlässigkeit, Rechtlichkeit*, cf. adn. 6, 3) qua in administratione civitatis domestica (cui paulo post *τὰ ἔξω πράγματα* opponuntur) et in consuetudine privata utimini. — *ὑμᾶς*. „Pronomen interpositum est, ut 70, 1. 73, 2." Krueg. Cf. 6, 3. 47, 2. V 82, 5. VII 78, 6. — *ἀπιστοτέρους*, vi activa diffidentiores, suspiciosiores (cf. IV 17, 5), scil. quam essetis, si fide illa non uteremini (cf. adn. 35, 5. 36, 1. 73, 2. 82, 5). Si cum hoc vocabulo *ἐς τοὺς ἄλλους* iungitur, offendimus in sententia. Nam fides et integritas nostra non potest nos in universum suspiciosos in ceteros, si quid dicant, sive in ceterorum verbis suspicaces, sed tantum in eos reddere qui alios criminantur, cum alios ex nostro ingenio iudicantes haud facile quemquam improbum putemus. Cf. III 37, 2. Quare interpunctionem ante *ἐς* collocari iussit Kistem., quem nos secuti sumus. Quod vero *λέγειν ἔς τινας* Attice valere coram aliis dicere et obstare articulum ante *ἄλλους* positum respondent Krueg. et Haas. Lucubr. p. 1, etiam de aliquo (cf. VII 69, 2. Aeschin. III 197) et contra aliquem (cf. VI 41, 2. Herod. I 86. Plat. de Rep. 538b. Dio Chrys. XXXVI 14. Cass. Dio fragm. 9, 3) dicere valet. Neque in *ἤν* ita postposito haerebis. Cf. adn. 77, 2. IV 4, 1. Ceterum *τοὺς ἄλλους* nonnulli male explicant nos reliquos. — *σωφροσύνην*, moderationem. Cf. 84, 2. 3.

§ 2. *τὴν μάθησιν ἐποιεῖσθε*. „*Ἀντὶ τοῦ ἐμανθάνετε*." Alexand. *περὶ σχημ.* VIII p. 469. Walz. Cf. Matth. Gr. § 421 adn. 4 et supra 8, 3. 13, 1. 50, 2. 51, 2. 70, 7. 143, 5. II 44, 3. — *τῶν λεγόντων*. De genet. vid. adn. 52, 3. — *ἕνεκεν τῶν αὐτοῖς ἰδίᾳ διαφόρων*, propter privatas eorum controversias, vel magis generatim *ihres Privatinteresses wegen*. Cf. II 37, 1 *τὰ ἴδια διάφορα* et III 42, 2 *ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει*. — *λέγουσι*. Cf. Matth. Gr. § 507, 3 et 529, 5. — *ἐν τῷ ἔργῳ ἐσμέν*, i. e. *ἤδη τῷ ὄντι πάσχομεν*. Simul tamen in certamine sumus significari putat Class. Cf. adn. 105, 6. — *ἐν οἷς* non valet apud quos, coram quibus, quoniam non in sociorum concilio, sed in Lacedaemoniorum contione Corinthii loquuntur (67, 3), sed inter quos et iungitur cum superlativo *ἥκιστα*. Cf. *ἐν τοῖς πρῶτοι* 6, 3 et praeterea Hom. Il. XVII 26. Pind. Pyth. III 21. Xen. Hier.

ματα ἔχομεν, ὑπὸ μὲν Ἀθηναίων ὑβριζόμενοι, ὑπὸ
δὲ ὑμῶν ἀμελούμενοι.
3 Καὶ εἰ μὲν ἀφανεῖς που ὄντες ἠδίκουν τὴν
Ἑλλάδα, διδασκαλίας ἂν ὡς οὐκ εἰδόσι προσέδει·
νῦν δὲ τί δεῖ μακρηγορεῖν, ὧν τοὺς μὲν δεδου-
λωμένους ὁρᾶτε, τοῖς δ' ἐπιβουλεύοντας αὐτούς,
καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς ἡμετέροις ξυμμάχοις, καὶ ἐκ
πολλοῦ προπαρεσκευασμένους, εἴ ποτε πολεμήσον-
4 ται; οὐ γὰρ ἂν Κέρκυράν τε ὑπολαβόντες βίᾳ
ἡμῶν εἶχον καὶ Ποτείδαιαν ἐπολιόρκουν, ὧν τὸ
μὲν ἐπικαιρότατον χωρίον πρὸς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης
ἀποχρῆσθαι, ἡ δὲ ναυτικὸν ἂν μέγιστον παρέσχε
1 Πελοποννησίοις. 69. καὶ τῶνδε ὑμεῖς αἴτιοι, τό
τε πρῶτον ἐάσαντες αὐτοὺς τὴν πόλιν μετὰ τὰ
Μηδικὰ κρατῦναι καὶ ὕστερον τὰ μακρὰ στῆσαι

Cap. **68.** § 3. *εἴ ποτε ἄρα* M. cum paucis deterioribus, quod agnoscit schol. *ἐν ἄλλῳ οὐ κεῖται τὸ ἄρα.*

11, 7. Plat. Tim. 64a. — *οὐχ ἥκιστα . . . ὅσῳ καὶ μέγιστα.* Vid. Matth. Gr. § 462. Krueg. Gr. § 51, 10 adn. 5. — *ἀμελούμενοι.* Cf. Matth. Gr. § 490. Krueg. Gr. § 52, 4 adn. 1.

§ 3. *ὡς οὐκ εἰδόσι . . . τί δεῖ μακρηγορεῖν.* Cf. II 36, 4 et ad illa simul audi *ὑμῖν*, ad haec *ἡμᾶς*, quo refertur *ὧν*. Cf. Krueg. Gr. § 51, 14 adn. 14. — *τοὺς μέν*] *τοὺς Αἰγινήτας.* Schol. — *τοῖς δέ*] *Μεγαρεῦσι.* id. — *τοῖς ἡμετέροις ξυμμάχοις.* Potidaeatis et, id quod ex Corcyrae commemoratione colligas, colonis Corinthiorum ad mare Ionium conditis. — *πολεμήσονται*, i. e. *πολεμηθήσονται.* Cf. VIII 43, 2. Demosth. XXXIII 110. Krueg. Gr. § 39, 11 adn. Si quando, inquit, bello petantur ob multas iniurias quibus nos affecerunt.

§ 4. *οὐ γὰρ ἄν.* Simul audi *εἰ μὴ προπαρεσκευασμένοι ἦσαν ἐς πόλεμον.* Cf. Krueg. Gr. § 54, 12 adn. 9 et adn. 11, 1. 102, 2. Tum *ὑπολαβεῖν* est surripere, fraudulenta molitione partibus suis adiungere. Cf. 121, 3. 143, 1 et Camp. Quaest. p. 7. — *βίᾳ ἡμῶν.* Cf. adn. 43, 3. — *τὸ μέν.* Potuit *ἡ μέν* scribere, sed orationis variandae causa accommodavit nomini *χωρίον*. Rettulit autem *τὸ μέν* ad posterius nomen, ut III 82, 7. IV 62, 2. — *ἀποχρῆσθαι*, ut Lat. abuti, est libere uti, cum *ἀπό* intendendi vim habeat. Cf. VI 17, 1. VII 42, 3. Cogitandum autem *αὐτοῖς* (*τοῖς ἐπὶ Θ.*).

Cap. **69.** § 1. *καὶ τῶνδε ὑμεῖς.* Haec et § 4 init. *σφοδρότητος* exempla esse vult Aristid. in Art. rhet. vol. II p. 469. — *ἐάσαντες . . . κρατῦναι.* Cf. c. 90 sq. *Κρατύνειν*, munire, sic iterum III 18, 1, medium IV 59, 3. 114, 2. Medio sic usi sunt etiam Appi. Plut. Dio. Cass. Vid. Steph. Thes. Longe alium usum activi apud tragicos esse constat. — *τὰ μακρὰ . . . τείχη.* Cf. c. 107. — *στῆσαι* hoc uno loco de

τείχη, ἐς τόδε τε αἰεὶ ἀποστεροῦντες οὐ μόνον τοὺς ὑπ' ἐκείνων δεδουλωμένους ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑμετέρους ἤδη ξυμμάχους· οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ' ὁ δυνάμενος μὲν παῦσαι, περιορῶν δὲ ἀληθέστερον αὐτὸ δρᾷ, εἴπερ καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλευθερῶν τὴν Ἑλλάδα φέρεται. μόλις δὲ νῦν γε ξυνήλθομεν καὶ οὐδὲ 2
νῦν ἐπὶ φανεροῖς. χρῆν γὰρ οὐκ εἰ ἀδικούμεθα ἔτι σκοπεῖν, ἀλλὰ καθ' ὅ τι ἀμυνούμεθα. οἱ γὰρ δρῶντες βεβουλευμένοι πρὸς οὐ διεγνωκότας ἤδη

Cap. **69.** § 2. *νῦν τε* codd. Emend. Steph.

muris excitandis legi videri adnotat Class. post Bloomf. Hunc tamen usum hinc petiit Aristid. I p. 556 (373). — *ἐς τόδε*] *μέχρι τοῦδε*. Schol. — *οὐ γὰρ . . . αὐτὸ δρᾷ.*] „Qui . . . non vetat peccare, cum possit, iubet.“ Senec. Hunc respicit schol. Hermog. IV p. 676. Walz. *αὐτό*] *τὸ δουλώσασθαι*. — *εἴπερ . . . φέρεται*] *Ἀξίωσις* aut passivam hic vim habet, ut sit *ἀξίωμα*, dignitas (de quo usu vid. adn. II 34, 6) vel existimatio, laus, aut activam, ut sit assertio, vindicatio. Aut sic igitur verba interpretanda: si quidem virtutem, quod Graeciae liberator sit, palam ad se vindicat (propr. virtutis assertionem prae se fert) aut, quod et verbo *φέρεσθαι* pro Latinis prae se ferre non usitato et particulae *καί* congruentius videtur, si quidem item (*wenn anders auch*, *wenn anders nicht weniger gewiss*) virtutis laudem, quod . . . sit, fert (consequitur). Cf. II 11, 9. *Εἴπερ καί* praesertim si minus accurate interpretatur Baeuml. de part. p. 203. — *ἐλευθερῶν* sonat liberatorem esse, ut *φεύγειν* exsulem esse, *νικᾶν* victorem esse, similia. Cf. adn. 54, 2 et simul sententiae causa II 8, 4.

§ 2. *ἐπὶ φανεροῖς*. Porti interpretationem propter manifestas res, i. e. iniuriam Atheniensium existimantes manifestam esse, solent probare propter explicationem *χρῆν γάρ* cet., quae verba plene sic scriberentur: *εἰ γὰρ ἐπὶ φανεροῖς ξυνήλθομεν, οὐ χρῆν κ. τ. λ.* Sed si ad sociorum existimationem haec referrentur, quod sane necesse esset, cum ipsis Corinthiis minime dubia sit Atheniensium iniuria, *ὡς ἐπὶ φανεροῖς* scribendum erat. Neque magis interpretari licet manifesta rerum condicione; nam haec Corinthiis adeo non in obscuro erat ut de capiendis consiliis ne minimam quidem dubitationem haberent. Itaque *ἐπί* consilii esse malumus (cf. Krueg. Gr. § 68, 41 adn. 7) et hunc esse putamus sententiarum conexum: ne nunc quidem convenimus ad finem plane cognitum ac perspectum (*zu einem klar bestimmten Zwecke*); nam si tali fine nobis proposito convenissemus, non id spectare debebamus, num iniuria afficeremur, quo sane veram rerum condicionem perspicientibus non opus erat, sed quomodo nos defenderemus. — *οἱ γὰρ δρῶντες . . . ἐπέρχονται*, ii enim qui agunt (qui sunt Athenienses) consilio

3 καὶ οὐ μέλλοντες ἐπέρχονται. καὶ ἐπιστάμεθα οἵᾳ ὁδῷ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅτι κατ' ὀλίγον χωροῦσιν ἐπὶ τοὺς πέλας. καὶ λανθάνειν μὲν οἰόμενοι διὰ τὸ ἀναίσθητον ὑμῶν ἧσσον θαρσοῦσιν, γνόντες
4 δὲ εἰδότας περιορᾶν ἰσχυρῶς ἐγκείσονται. ἡσυχάζετε γὰρ μόνοι Ἑλλήνων, ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐ τῇ δυνάμει τινά, ἀλλὰ τῇ μελλήσει ἀμυνόμενοι, καὶ

§ 3. ἔγκειται M.
§ 4. μὲν ante γὰρ perperam addunt Aug. Cass. Cl. Ven.

prompti (attende vim perfecti) in incertos sententiae statim (cf. 18, 3. III 2, 3. VI 29, 2. 3) nec cunctabundi invadunt. Unam difficultatem parit *δρῶντες* absolute positum. Incessit igitur nos aliquando cogitatio *οἱ* non cum *δρῶντες* arcte iungendum esse, sed articulum ante *γάρ*, ut saepe ante *δέ* (cf. adn. 37, 2), pronominis demonstrativi locum tenere, sicut aliquotiens apud Herod. et Aeschyl. et Sophocl. Vertebamus ergo sic: illi (Athenienses) enim agentes re deliberata contra incertos, ut *πρός* cum *δρῶντες* cohaereret. Et similiter Haas. At quoniam Athenienses in iis quae antecedunt non nominati sunt et paulo post § 3 nomine proprio designantur, ille usus articuli ceteroqui a Th. alienus (cf. adn. VI 36, 2) ferri vix potest. Commendat tamen eum Class., nisi legendum sit *οἵ γε*. Idem verba sic interpunxit: *οἱ γὰρ δρῶντες, βεβουλευμένοι πρὸς οὐ διεγνωκότας ἤδη, καὶ οὐ μέλλ.*, ut *δρῶντες καὶ οὐ μέλλοντες* contraria essent, quod nobis propter interposita altera *ἀντίθετα* bene fieri posse non videtur. Immo inter se opponi patet *βεβουλευμένοι* et *οὐ διεγνωκότας*, *ἤδη* et *οὐ μέλλοντες*. Quod autem Class. dubitat num generalis sententia huic loco apta sit, cogitando eam ad Athenienses potissimum referre insequentis sententiae conformatione cogimur. Eandem sententiae generalis rationem habemus 40, 2. VI 83, 3, ubi cf. adn. Similiter in Soph. El. 350 Electra generatim *τήν τε δρῶσαν ἐκτρέπεις* dicit pro *ἐμὲ δρῶσαν ἐκτρέπεις*. De *δρῶντες* absolute posito cf. 73, 2. Aesch. Ag. 1359. Soph. l. l. Cum emphasi autem h. l. dictum est. Nam Atheniensium agendi virtus opponitur Peloponnesiorum inertiae, qui deliberandi, non agendi causa convenerunt. Atque haec sententiae vis quodammodo augetur generali eius forma (nos: *Leute, welche handeln*). Futilis est Rauchensteinii coniectura *ἐκεῖνοι* pro *οἱ* scribentis (Philol. XXXVII p. 62).

§ 3. *γνόντες* cum inf. ut 43, 2, ubi cf. adn. — *διὰ τὸ ἀναίσθητον ὑμῶν*. Cf. adn. 6, 3. Invidiosiore nomine Corinthii appellant *τὴν ἀμαθίαν* Lacedaemoniorum 68, 1 indicatam.

§ 4. *οὐ τῇ δυνάμει ... ἀμυνόμενοι*, non vi armata, sed minando (propr. *Thun-wollen*) aliquem ulciscentes vel vos ab aliquo defendentes. De voce *μέλλησις*, quam minus recte cunctationem alii interpretantur, vid. IV 126, 5 et Max. Planud. V p. 488 Walz. Tum adnotandum verbum *διπλασιοῦσθαι*, quod pro usitatiore *διπλασιάζεσθαι* non invenitur

μόνοι οὐκ ἀρχομένην τὴν αὔξησιν τῶν ἐχθρῶν, διπλασιουμένην δὲ καταλύοντες. καίτοι ἐλέγεσθε ἀσφαλεῖς εἶναι, ὧν ἄρα ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει. τόν τε γὰρ Μῆδον αὐτοὶ ἴσμεν ἐκ περάτων γῆς πρότερον ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλθόντα ἢ τὰ παρ' ὑμῶν ἀξίως προαπαντῆσαι, καὶ νῦν τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἑκάς, ὥσπερ ἐκεῖνον, ἀλλ' ἐγγὺς ὄντας περιορᾶτε, καὶ ἀντὶ τοῦ ἐπελθεῖν αὐτοὶ ἀμύνεσθαι βούλεσθε μᾶλλον ἐπιόντας καὶ ἐς τύχας πρὸς πολλῷ δυνατωτέρους ἀγωνιζόμενοι καταστῆναι, ἐπιστάμενοι καὶ τὸν βάρβαρον αὐτὸν περὶ αὑτῷ τὰ πλείω σφαλέντα καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς

tum est alibi nisi apud Tzetzam. Vid. Steph. Thes.

§ 5. *ἀσφαλεῖς*, cautos. Hanc notionem insequens explicatio postulat, qua exponitur neque antea neque nunc Athenienses sibi ab imminentibus periculis satis cavere. Quod hanc vocabuli significationem Class. Th. abiudicat (cf. tamen *ἀσφαλείᾳ* III 82, 4, *ἀσφαλῶς* IV 18, 4), non videmus cur Th. vetitum fuerit quod licuerit Euripidi (Phoen. 599) et Platoni (Soph. 231 a). Cf. Schoem. ad Plut. Cleom. 21, 4. Similiter tutus Hor. Art. poët. 28, ubi cf. Orell. — *ὧν* est masculinum, non, id quod Matth. Gr. § 439 putat, neutrum, et pendet ex v. *ὁ λόγος*. Cf. adn. 61, 1 et II 42, 1. De insequenti *ἄρα* cf. Heind. ad Plat. Phaed. 68 b. — *τοῦ ἔργου ἐκράτει*, rei veritatem superabat. Vid. Matth. Gr. § 359 adn. 1 et Bonitz Symb. ad explic. Th. p. 4 sqq. — *τὸν ... Μῆδον*, regem Persarum (Xerxem). Cf. III 54, 3. VI 17, 7. 77, 1. 82, 4. Infra *ὁ βάρβαρος*. Cf. adn. 14, 3. Ita apud Xen. in Cyr. saepissime *ὁ Ἀρμένιος*, *ὁ Ἀσσύριος*. Cf. de Latinis Drak. ad Liv. IV 10 et Kritz. ad Sal. Iug. 81. — *ἐκ περάτων γῆς*. Sic primus, ut videtur, Alcaeus fragm. 33 et 84, postea similiter *ἀπὸ περάτων (τῆς) γῆς* Xen. Ages. 9, 4. De articulis omissis cf. adn. 103, 4. — *προαπαντῆσαι*. Infinitivus post *πρότερον ἤ* ita positus est ut vulgo post *πρίν*. Cf. VI 58, 1. VIII 45, 5. Herod. VII 2. Dem. LV 14. Ios. A. I. XVIII 6, 10. Plut. Artax. 9 et saepius. Similiter post *ὕστερον ἤ* VI 4, 2, post *πρόσθεν ἤ* Soph. OR. 832. — *ἐς τύχας ... καταστῆναι*, fortunae casus subire. Cf. 78, 2. Praeterea in vv. *πρὸς πολλῷ δυνατωτέρους* attende praepositionem a casu suo avulsam interposito casu adverbiali. Cf. II 43, 1 *πρὸς οὐδὲν χεῖρον αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας*, II 89, 6 *ἐκ πολλῷ ὑποδεεστέρων*. Cf. Matth. Gr. § 595. Funckhaen. ad Demosth. c. Androt. 44. Sic Lat. ad paulo superiorem, cum multo maioribus. Vid. Cic. Brut. 225. 229. 230. — *ἐπιστάμενοι*, i. e. *καίπερ ἐπιστάμενοι*. Cf. adn. VI 9, 2. — *περὶ αὑτῷ τὰ πλείω σφαλέντα*. *Περὶ αὑτῷ*, propr. circa se tanquam scopulum, i. e. sua culpa. Cf. VI 33, 5 et Matth. Gr. § 589 b p. 1383. *Τὰ πλείω σφαλέντα* ut *πολλὰ σφαλῆναι* et *τὰ πλείω πταίειν* VI 33, 5, *οὐκ ἐλάσσω πταίειν* 122,

Ἀθηναίους πολλὰ ἡμᾶς ἤδη τοῖς ἁμαρτήμασιν αὐτῶν μᾶλλον ἢ τῇ ἀφ' ὑμῶν τιμωρίᾳ περιγεγενημένους, ἐπεὶ αἵ γε ὑμέτεραι ἐλπίδες ἤδη τινάς που καὶ ἀπαρασκεύους διὰ τὸ πιστεῦσαι ἔφθει-
6 ραν. καὶ μηδεὶς ὑμῶν ἐπ' ἔχθρᾳ τὸ πλέον ἢ αἰτίᾳ νομίσῃ τάδε λέγεσθαι· αἰτία μὲν γὰρ φίλων ἀνδρῶν ἐστὶν ἁμαρτανόντων, κατηγορία δὲ ἐχθρῶν ἀδικησάντων.

1 70. *Καὶ ἅμα, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι, ἄξιοι νομίζομεν εἶναι τοῖς πέλας ψόγον ἐπενεγκεῖν, ἄλλως τε καὶ μεγάλων τῶν διαφερόντων καθεστώτων, περὶ*

1 et saepe *ἁμαρτάνειν* (cf. adn. 38, 6 et VII 55, 2). De re schol.: *ἐν τῷ στενῷ τῆς Σαλαμῖνος τολμήσαντα ναυμαχῆσαι.* — *πρὸς ... Ἀθηναίους*, adversus ipsos Athenienses, i. e. *ἐν τοῖς πρὸς ... Ἀθηναίους πολέμοις.* Tum *περιγεγενημένους* absolute accipiendum: superiores fuisse. Denique *πολλά* adverbialiter positum est. — *ἐπεὶ — γε.* Cf. adn. VII 30, 2. VIII 66, 1. — *αἵ ... ὑμέτεραι ἐλπίδες*, spes in vobis positae. Vid. adn. 33, 3. Deinde *τινάς* fortasse ad Thasios (vid. 101, 1) et Euboenses (vid. 114, 1) spectat. — *καὶ ἀπαρασκεύους διὰ τὸ πιστεῦσαι*, propter fiduciam in vobis positam vel imparatos (cum propter fid. illam vel imparati resistere Atheniensibus auderent). Frustra haec temptat Haas. Lucubr. p. 111 sq.

§ 6. *τὸ πλέον.* Cf. adn. 9, 3. 13, 5. — *αἰτία ... κατηγορία.* „Nemo alius ista duo distinxit unquam. Xen. Comm. Socr. I 2 *τούτου Σωκράτην ὁ κατήγορος αἰτιᾶται*, et Pollux iungit VIII 6 [§ 30. Cf. Demosth. XVIII 12.] Si *μέμψιν* amicis tribuisset, obiurgationem [quo nomine hic exprimas cum Cic. de Off. I 38], expostulationem, ferrem facilius.“ Bau. *Κατηγορίας* tamen vocabulo loquendi usum, imprimis forensem, inimicae accusationis significationem dedisse Isocr. IV 36 loco doceri, *αἰτίαν* autem latius patere adnotat Krueg. Idem haec est quod 70, 1 *ψόγος*. *Αἰτίαν* aliter definit Demosth. XXII 22. Simili nec minus arbitraria ratione Prodicus, quem in verborum distinctionibus imitatur Th., *ἀμφισβητεῖν* et *ἐρίζειν* discernit in Plat. Prot. 337 b. Ceterum non ad amussim respondet haec vocabulorum distinctio praegressae verborum oppositioni et laxius inter se iunctae sunt sententiae. Tamen idoneo nexu non carent. Nam in posteriore enuntiato hic sensus latet: amici enim sumus qui vos vituperant, non ut inimici vos incusamus.

Cap. **70.** § 1. *εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι.* Cf. Matth. Gr. § 617 e. Krueg. Gr. § 69, 32 adn. 14. — *πέλας.* Cf. adn. 32, 4. Pro hoc *φίλοις* coniecit Camp. in Annal. philol. 1857 p. 273 et in Quaest. p. 9, cum significentur potissimum Lacedaemonii. Sed id non minus fit, si *πέλας* servamus. — *μεγάλων τῶν διαφερόντων καθεστώτων.* Cum de magni momenti rebus (cf. VI 92, 5) agatur

ὧν οὐκ αἰσθάνεσθαι ἡμῖν γε δοκεῖτε οὐδ' ἐκλογίσασθαι πώποτε πρὸς οἵους ὑμῖν Ἀθηναίους ὄντας καὶ ὅσον ὑμῶν καὶ ὡς πᾶν διαφέροντας ὁ ἀγὼν ἔσται. οἱ μέν γε νεωτεροποιοὶ καὶ ἐπινοῆσαι 2
ὀξεῖς καὶ ἐπιτελέσαι ἔργῳ ὃ ἂν γνῶσιν· ὑμεῖς δὲ τὰ ὑπάρχοντά τε σῴζειν καὶ ἐπιγνῶναι μηδὲν καὶ ἔργῳ οὐδὲ τἀναγκαῖα ἐξικέσθαι. αὖθις δὲ οἱ μὲν 3

vertit Portus. Sed discrimina esse post Haack. cognovit Bonitz. l. l. p. 7. Nam res explicatur verbis *περὶ ὧν κ. τ. λ.*, quibus a Lacedaemoniorum indole maxime discrepare Atheniensium mores dicitur. — *περὶ ὧν ... πώποτε*, de quibus non animadvertere nobis quidem videmini neque dum reputavisse unquam. Post verbum putandi infinitivus aoristi ad tempus praeteritum refertur. Ab utroque infinitivo proxima pendent. — *πρὸς οἵους ὑμῖν* iungenda cum vv. *ὁ ἀγὼν ἔσται.* De interposito pronom. cf. adn. 68, 1. — *ὅσον ... καὶ ὡς πᾶν.* Cf. Matth. Gr. § 425. Krueg. Gr. § 48, 15 adn. 14.

§ 2. *οἱ μέν γε.* Sequitur per tres deinceps paragraphos egregia comparatio Atheniensium et Lacedaemoniorum per *ἀντιθέσεις καὶ παρισώσεις.* „Ἔστι τοῦτο τῶν δαιμονίως τε καὶ συντόμως ἀπηγγελμένων ἀντιθέτων." Schol. Hermog. IV p. 751. De Lacedaemoniorum illius temporis ingenio cf. Muell. Dor. II p. 5 sqq., de Atheniensium Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 551. — *ἐπινοῆσαι ... γνῶσιν.* Haec imitationibus multorum insignia facta sunt velut Dem. III 15 *γνῶναι πάντων ὑμεῖς ὀξύτατοι τὰ ῥηθέντα καὶ πρᾶξαι δὲ δυνήσεσθε, ἐὰν ὀρθῶς ποιῆτε,* Ios. B. I. IV 4, 1 *νοῆσαί τε τὰ δέοντα καὶ τὰ νοηθέντα πρᾶξαι,* Herodian. II 9, 2, item Zon. IX 27. Aristid. I p. 444. II p. 185. *Ἐπινοῆσαι* est praeterea excogitare, nova invenire. Simile est paulo post *ἐπιγιγνώσκειν* („aliquid novi, aliquid praeterea decernere" Bau.). *Ἐξικέσθαι*, ut § 7 *ἐξελθεῖν* et saepius *ἐπεξελθεῖν*, valet exsequi, *πρᾶξαι.* Non recte enim explicari a Pap. in Lex. ex casu adiecto intellegitur. Ceterum in hac morum descriptione animadvertendum est scriptorem aoristi infin. uti ubi singularum rerum effectus vel initia designat, contra praesentis inf. ubi de continuo studio (*σῴζειν, πράσσειν* § 6) vel habitu aliquo (*κτᾶσθαι* § 4) sermo est. Pro *ὃ ἂν* Classen *ἃ ἂν* in sententia generali recipere non dubitavit, quod nos in ed. mai. ob imitatores, qui *τὰ βεβουλευμένα* et *τὰ βουλευθέντα* posuerunt, scripturos fuisse diximus, nisi vulgatum tueretur Herodianus verbis *νοῆσαί τε ὀξὺν καὶ τὸ νοηθὲν* (Ios. supra *τὰ νοηθέντα*) *ἐπιτελέσαι ταχύς.* Neque omnino opus est in generali sententia neutro pluralis. Cf. IV 108, 4. Ad totum alterum membrum *ὀξεῖς* ita repetendum est ut cum sarcasmo quodam dictum sit. Cf. Grot. Hist. VI p. 310 (III p. 377.) Pro *οὐδέ* videtur requiri *μηδέ.* Sed non tam ad inf. *ἐξικέσθαι* videtur referri quam ad cogitatum *ὀξεῖς.*

§ 3. *αὖθις* (cf. adn. III 106, 2) *δὲ οἱ μέν.* Ea quae sequuntur vituperat Dion. Hal. p. 808, sed ob nervos et concinnitatem orationis imitati sunt et ipse A. R. VI 19 et Liv. XLV

καὶ παρὰ δύναμιν τολμηταὶ καὶ παρὰ γνώμην κιν-
δυνευταὶ καὶ ἐπὶ τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες· τὸ δὲ
ὑμέτερον τῆς τε δυνάμεως ἐνδεᾶ πρᾶξαι τῆς τε
γνώμης μηδὲ τοῖς βεβαίοις πιστεῦσαι τῶν τε δει-
4 νῶν μηδέποτε οἴεσθαι ἀπολυθήσεσθαι. καὶ μὴν
καὶ ἄοκνοι πρὸς ὑμᾶς μελλητὰς καὶ ἀποδημηταὶ
πρὸς ἐνδημοτάτους· οἴονται γὰρ οἱ μὲν τῇ ἀπου-
σίᾳ ἄν τι κτᾶσθαι, ὑμεῖς δὲ τῷ ἐξελθεῖν καὶ τὰ

Cap. **70.** § 3. ἐπὶ ex optimis membranis recepit Bekk. Vulgo ἐν, quod et Dionysius Hal. p. 808 atque 811 (de hoc tamen cf. sd. VII 69, 4) et schol. Hermog. IV p. 750 et schol. Aristid. p. 83, denique imitator Procopius tuentur et aliis exemplis defendit Bloomf. Probat etiam Camp. p. 11. Cf. adn.

§ 4. ἐπελθεῖν codd. Emend. Ullr. Symb. I p. 11. Cf. adn.

23, 15. Cf. VIII 96. — **παρὰ δύναμιν τολμηταί**, supra vires audaces, quibus verbis haec reddidit Liv. l. l. Substantivum **τολμητής** non rarum esse apud Plut. docet Krueg. afferens Mar. 46. Luc. 3. Sert. 12. 18. Cic. 10. Arat. 36. Alterum **κινδ.** solus hinc petiit Dio Cass. Exc. p. 32. — **παρὰ γνώμην.** Horum dubitatur quae sit sententia. Praeter consilium, i. e. ultra id quod initum consilium suadet, interpretatur Steph. Thes. II p. 677, praeter rationem Haas., *ihrer Einsicht zuwider* Heilm. ad IV 19, ultra sanam ac veri similem rationem Camp. Quaest. p. 11 et similiter Classen supra prudens consilium, quod maxime aptum est non solum ad **παρὰ δύναμιν τολμηταί**, sed etiam ad id quod in proximis opponitur **τῆς γνώμης μηδὲ τοῖς βεβαίοις πιστεῦσαι.** Plerumque aut contra animi sententiam aut praeter opinionem (VI 11, 5) valent, quae notiones hic non sunt aptae. — **ἐπὶ τοῖς δεινοῖς.** Cf. adn. VI 45. — **τὸ δὲ ὑμέτερον**, vestra vero ratio est. — **τῆς δυνάμεως ἐνδεᾶ**, viribus vestris inferiora. Cf. Elmsl. ad Eur. Heracl. 171 et infra 77, 3 Xen. Hist. Gr. VII 1, 23. — **τῆς γνώμης τοῖς βεβαίοις**, certis prudentis consilii rationibus. Insolentior quidem pluralis (cf. 90, 2. IV 63, 1. V 9, 6), rectus tamen. Vid. Matth. Gr. § 442, 4. — **πιστεῦσαι.** Cf. adn. 1, 2.

§ 4. **μελλητάς.** Cf. 69, 4 et 84, 1. — **ἀποδημηταί**] ἤγουν ἀποδημοῦσι τῆς οἰκείας πατρίδος καὶ ἐπιδημοῦσι δήμοις ἀλλοτρίοις. Schol. Hoc substantivum a Thuc. videtur factum esse nec alibi inveniri. Super usu talium substantivorum universo cf. de Thuc. hist. p. 90. — **ἄν τι κτᾶσθαι.** Attende praesentis infin. Nos: *einen Gewinn zu haben.* — **τῷ ἐξελθεῖν.** Frustra codd. scripturam **τῷ ἐπελθεῖν** defendit Class., quod distinctius Lacedaemoniorum aggrediendi verecundiam significet; nam ex se intellegi aggredientes finibus suis excedere. Sed **τῇ ἀπουσίᾳ**, quae omnem absentiam significat, respondet excessus in universum dictus, non is qui speciatim ad hostes aggrediendos fiat. Neque ea sententia cuius hic causa affertur, **ἀποδημηταὶ πρὸς ἐνδημοτάτους**, ad solas bellicas expeditiones refertur, sed

ἑτοῖμα ἂν βλάψαι. κρατοῦντές τε τῶν ἐχθρῶν ἐπὶ 5
πλεῖστον ἐξέρχονται καὶ νικώμενοι ἐπ' ἐλάχιστον
ἀναπίπτουσιν. ἔτι δὲ τοῖς μὲν σώμασιν ἀλλοτριω- 6
τάτοις ὑπὲρ τῆς πόλεως χρῶνται, τῇ γνώμῃ δὲ
οἰκειοτάτῃ ἐς τὸ πράσσειν τι ὑπὲρ αὐτῆς· καὶ ἃ 7
μὲν ἂν ἐπινοήσαντες μὴ ἐξέλθωσιν, οἰκεῖα στέρε-
σθαι ἡγοῦνται, ἃ δ' ἂν ἐπελθόντες κτήσωνται,

ad omnia externa itinera, velut ea quoque quae mercaturae causa fiunt, pertinet. Itaque ne causa quidem ad solas bellicas expeditiones spectare potest. Necessaria igitur est Ullrichii emendatio. Ceterum Schol. Hermog. VII p. 609 male **τὸ ἐπελθεῖν** et antea **ἀντικτᾶσθαι** pro *ἄν τι κτ.* — **τὰ ἑτοῖμα**] *τὰ ὑπάρχοντα.* Schol.

§ 5. Omissa Lacedaemoniorum comparatione abhinc ipsi Atheniensium mores describuntur, sed ita ut tacite ubique contraria illorum indoles respiciatur, quae ratio consulto inita maxime accommodata erat ad permovendos Lacedaemoniorum animos. — **ἐπὶ πλεῖστον ἐξέρχονται,** longissime progrediuntur. Cf. Plat. Prot. 361 c. Si verba explicanda essent longissime victoriam persequuntur, ex tribus pessimis membranis scribendum esset *ἐπεξέρχονται* (simul audi *τῷ κρατεῖν*), quod probat Ullr. l. d. Cf. IV 14, 3. — **ἀναπίπτουσιν.** Athenaeus p. 23b *τὸ ἀναπίπτειν . . . ἐπὶ ψυχῆς ἐστιν οἷον ἀθυμεῖν. Θουκυδίδης πρώτῃ· νικώμενοι . . . ἀναπίπτουσιν.* Pro *ἀθυμεῖν* dixerunt etiam Plut. Cleom. c. 5 et alii. Sed ad contrarium *ἐξέρχονται* magis apta est recedendi significatio, quam duobus exemplis Xenophonteis comprobat Bonitz. l. l. p. 9 sq., Oec. 8, 8 et de Re equ. 8, 7, ubi oppositum est *προνεύειν.*

§ 6. **τοῖς μὲν σώμασιν ἀλλοτριωτάτοις ... χρῶνται,** corporibus tanquam alienissimis pro civitate utuntur ideoque ea pro illius salute omnibus periculis offerre parati sunt. *Ὡς*, quod plerique ad similia dicta adiecerunt, et in Pseudo-Lys II 24 verbis similibus *τὰς μὲν ψυχὰς ἀλλοτρίας . . . κεκτῆσθαι* sicul tanquam nonnunquam apud Latinum alienus pariter positum (cf. Orell. ad Hor. Sat. II 3, 72) omissum est et alibi apud *χρῆσθαί τινί τινι,* tractare aliquem aliquo modo, ut Xen. Comm. Socr. II 1, 12. 30, ubi vid. Saupp. — **τῇ γνώμῃ δὲ οἰκειοτάτῃ,** mente *(die geistige Thätigkeit)* vero maxime propria utuntur neque ullam eius partem civitati deesse volunt. Iure ita mens corporibus opponitur. Nam pro republica corporis vitam profundimus ac deserimus, mentis virtutem exercemus et servamus. *Γνώμη*, quae in singulari contra praecepta vulgaria grammaticorum non raro ad plures refertur (cf. II 11, 5. 20, 4. 64, 6. 65, 1. IV 27, 4. 34, 1. 37, 1. Krueg. ad Arri. II 11, 2), intellegentiam et voluntatem hic continet, ut 91, 5 *γνόντες* et *γνώμη.*

§ 7. **καὶ ἃ μὲν ἂν κ. τ. λ.** Explicatur quomodo Athenienses mentis virtute reipublicae consulant, quae explicatio similiter a *καί* coniunctione incipit atque 37, 4. Ceterum enuntiationes relativae vim condicionalem habent (verte si quae), ut deinde *ἢν δ' ἄρα κ. τ. λ.* — **ἐξέλθωσιν.** Cf. adn. § 2 et III 108, 1. — **οἰκεῖα στέρεσθαι.** Cf. Krueg.

ὀλίγα πρὸς τὰ μέλλοντα τυχεῖν πράξαντες, ἢν δ' ἄρα του καὶ πείρᾳ σφαλῶσιν, ἀντελπίσαντες ἄλλα ἐπλήρωσαν τὴν χρείαν· μόνοι γὰρ ἔχουσί τε ὁμοίως καὶ ἐλπίζουσιν ἃ ἂν ἐπινοήσωσι διὰ τὸ ταχεῖαν
8 τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖσθαι ὧν ἂν γνῶσιν. καὶ ταῦτα μετὰ πόνων πάντα καὶ κινδύνων δι' ὅλου τοῦ αἰῶνος μοχθοῦσι, καὶ ἀπολαύουσιν ἐλάχιστα τῶν ὑπαρχόντων διὰ τὸ αἰεὶ κτᾶσθαι καὶ μήτε ἑορτὴν ἄλλο τι ἡγεῖσθαι ἢ τὸ τὰ δέοντα πρᾶξαι ξυμφοράν

§ 7. *ἄρα καί του* It. Vat. H. Reg. Quibus paucis libris obtemperandum non putavimus, cum *του* contrarium *ἄλλοις* bene locum ante *καί* occupare videatur. Cf. *ἤν ἄρα τι καί* 140, 1, *ἤν τις καί* VIII 2, 1. Ceterum II 43, 1 *καὶ ὁπότε καὶ πείρᾳ του σφαλεῖεν*.

Gr. § 47, 13 adn. 10. — *ὀλίγα ... πράξαντες*, exigua ad futura (i. e. si cum futuris comparentur) se peregisse (iudicant). Iunge igitur (*ἡγοῦνται*) *τυχεῖν πράξαντες* (i. e. *πρᾶξαι*) *ὀλίγα*. *πρός* sic rursus 71, 2 et saepe. Vid. Matth. Gr. § 591c *δ*. Cum sententia cf. IV 55, 1. — *ἢν δ' ἄρα ... σφαλῶσιν* non valet si quo conatu frustrati sive aliquid non assecuti sunt (ita enim haec verba vix differrent a superioribus *ἃ μὲν ἂν ἐπινοήσαντες μὴ ἐξέλθωσιν*), sed si quo conatu noxam ceperunt. Discernuntur enim consilia non perfecta et perfecta et quae male cesserint. — *ἐπλήρωσαν τὴν χρείαν*, defectum explere solent, *so pflegen sie den Mangel zu ersetzen, die Lücke des fehlgeschlagenen Versuches auszufüllen.* Aoristus empiricus est. Cf. infra 84, 2. Similiter Plut. Pyrrh. 30 *ἃ ἔπταιεν βουλόμενος ἀναπληροῦν*. — *ἔχουσί τε ὁμοίως καί*. Cf. adn. 39, 1. — Tota hac particula qua de mentis virtute agitur qua Athenienses excellant tacite respici ad Spartanos in corporum cultu atque exercitatione reipublicae salutem potissimum collocantes manifestum est. Neque minus hoc fit verbis *τοῖς μὲν σώμασι ἀλλοτριωτάτοις χρῶνται*. Quanquam enim etiam Lacedaemonii vitae periculum pro republica subire non timebant, tamen hoc non faciebant nisi necessitate coacti (cf. 118, 2 *ὄντες μὴ ταχεῖς ἰέναι ἐς τοὺς πολέμους, εἰ μὴ ἀναγκάζοιντο*), neque vero ut Athenienses quovis tempore imperii augendi causa sponte ad tale periculum suscipiendum parati erant. De toto hoc loco cf. Annal. phil. a. 1863 p. 473 sq.

§ 8. *ταῦτα μετὰ πόνων ... μοχθοῦσι*. Attende hanc distinctionem *πόνου* et *τοῦ μοχθεῖν*, de quo ipso verbo in prosa Attica praeter Xenophontem minus usitato cf. II 39, 4. *Πόνους* et *κινδύνους* libenter iungi identidem docent Xenophontis interpretes. — *καὶ μήτε ἑορτὴν ... ἡγεῖσθαι*, nec aliud quicquam diem festum putant. *Ἑορτήν*, ut nostrum *Fest*, delicias, voluptatem significare docere studet Reisk. et *εὐδαιμονίαν* utique substituit Dio Cass. verba imita-

τε οὐχ ἧσσον ἡσυχίαν ἀπράγμονα ἢ ἀσχολίαν ἐπί-
πονον. ὥστε εἴ τις αὐτοὺς ξυνελὼν φαίη πεφυ- 9
κέναι ἐπὶ τῷ μήτε αὐτοὺς ἔχειν ἡσυχίαν μήτε τοὺς
ἄλλους ἀνθρώπους ἐᾶν, ὀρθῶς ἂν εἴποι.

71. *Ταύτης μέντοι τοιαύτης ἀντικαθεστηκυίας* 1
πόλεως, ὦ Λακεδαιμόνιοι, διαμέλλετε καὶ οἴεσθε
τὴν ἡσυχίαν οὐ τούτοις τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ πλεῖ-
στον ἀρκεῖν οἳ ἂν τῇ μὲν παρασκευῇ δίκαια πράσ-
σωσι, τῇ δὲ γνώμῃ, ἢν ἀδικῶνται, δῆλοι ὦσι μὴ
ἐπιτρέψοντες, ἀλλ' ἐπὶ τῷ μὴ λυπεῖν τε ἄλλους
καὶ αὐτοὶ ἀμυνόμενοι μὴ βλάπτεσθαι τὸ ἴσον νέ-

tus XXXVIII 37, 4. — *οὐχ ἧσσον ... ἤ*, potius quam. Cf. 74, 3. VI 31, 6. Ita cum negetur Athenienses laboriosum negotium pro calamitate habere, non opus est Bonitzii (l. l. p. 11) coniectura *ἢ ⟨ἄλλοι⟩ ἀσχολίαν*. — *ἡσυχίαν ἀπράγμονα*, iners otium.

§ 9. *ξυνελών*, paucis rem totam complexus. Cf. II 41, 1. III 40, 4. VI 80, 3. Tum *ἐπὶ τῷ* recte poterant abesse. Cf. II 64, 3. III 45, 3. IV 61, 5. Matth. Gr. § 531, 1 p. 1230. Sed aliquid interest inter nudum inf. et inf. c. *ἐπί*. Illo enim ipsa natura qualis sit describitur, hoc cui rei natura destinata sit adiungitur. Cf. Plat. de Rep. 341 d *οὗ καὶ ἡ τέχνη ἐπὶ τούτῳ πέφυκεν, ἐπὶ τῷ τὸ ξυμφέρον ἑκάστῳ ζητεῖν τε καὶ ἐκπορίζειν;* Ad *ἐᾶν* audi *ἔχειν ἡσυχίαν*. *Ἀνθρώπους* temere damnat Cob. ad Hyper. p. 66.

Cap. 71. § 1. *οἴεσθε τὴν ἡσυχίαν οὐ τούτοις*. — Propter hoc initium oratio postea sic debebat procedere: *ἀλλ' οἳ ἂν ... νέμωσι*. Quam cum variaverit scriptor et verbum *νέμειν* ad ipsos Lacedaemonios transtulerit, factum est ut *οὐ* ante *οἴεσθε* collocandum fuisse videatur. — *ἐπὶ πλεῖστον ἀρκεῖν*, diutissime suppetere, i. e. permanere. Cf. Xen. Cyr. VI 2, 31. — *τῇ μὲν παρασκευῇ δίκαια πράσσωσι*, apparatu suo iusta faciant, i. e. licet satis magnum apparatum bellicum comparaverint, eo non permoveantur ad alios laedendos atque aggrediendos. — *τῇ δὲ γνώμῃ ... ἐπιτρέψοντες*, sed quos pateat eo esse animo ut, si lacessantur, iniuriam non sint neglecturi. Cf. adn. VI 40, 2. — *ἀλλ' ἐπὶ τῷ ... νέμετε*, sed in eo quod (cf. Krueg. Gr. § 68, 41 adn. 5) alios non laeditis et ipsi vos defendentes damnum non facitis (i. e. vos non defenditis, ne damnum faciatis) ex aequo agitis. Locutio *τὸ ἴσον* vel *τὰ ἴσα νέμειν* significat aut aequum pondus alicui rei (cf. *πλέον νέμειν* III 48, 1) aut aequum ius (Soph. OR. 579; cf. *ἔλασσον νέμειν* VI 88, 1, *πλέον νέμειν* Plat. Gorg. 492 c) vel aequam existimationem (Plat. Prot. 337 a) alicui personae tribuere aut sine dativo absolute positum ex aequo agere (VI 16, 4. Herod. VI 11. 109). Postremam significationem huic loco patet aptam esse. Acerbam autem ironiam haec verba habent. Nam quae vera

2 μετε. μόλις δ' ἂν πόλει ὁμοίᾳ παροικοῦντες ἐτυγχάνετε τούτου· νῦν δ', ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώσαμεν, ἀρχαιότροπα ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα πρὸς αὐτούς ἐστιν. ἀνάγκη δ' ὥσπερ τέχνης αἰεὶ τὰ ἐπιγιγνό-
3 μενα κρατεῖν· καὶ ἡσυχαζούσῃ μὲν πόλει τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἄριστα, πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγκαζομένοις ἰέναι πολλῆς καὶ τῆς ἐπιτεχνήσεως δεῖ. διόπερ καὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς πολυπειρίας ἐπὶ πλέον ὑμῶν κεκαίνωται.

4 Μέχρι μὲν οὖν τοῦδε ὡρίσθω ὑμῶν ἡ βραδυτής· νῦν δὲ τοῖς τε ἄλλοις καὶ Ποτειδαιάταις,

Cap. **71.** § 3. τῆς prius om. It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Ven. C. G. H. I.; sed vid. 35, 5. 52, 2. III 23, 5. VI 46, 5. VII 71, 1. § 4. τοῖς Ποτ. Aug. Cass. Cl. Ven.

aequitas esset ipsi Corinthii indicarunt. Haec enim est ut neminem quidem iniuria afficiamus sed ipsi etiam fortiter ab iniuria nos defendamus; contra Lacedaemonii aequum esse existimant neminem laedere et ipsos quamvis iniuriam pati, ne quid ex defensione detrimenti capiant. Class. aequum pondus tribuere interpretatur atque ita verba accipit quasi τῷ ... βλάπτεσθαι, non ἐπὶ τῷ βλάπτεσθαι scriptum sit. De toto hoc loco cf. Annal. phil. a. 1863 p. 475 sq.

§ 2. ὁμοίᾳ, i. e. ὁμοιοτρόπῳ sive, ut schol., τὰ ἴσα ζηλούσῃ. Cf. III 40, 3. — ἐτυγχάνετε τούτου, i. e. eam aequitatis rationem sequi vobis liceret. — ἄρτι, 70, 2. — ἀρχαιότροπα ... ἐστίν, vestra instituta ad illos (si cum illis comparantur) prisca (et obsoleta) sunt eoque minus illam rationem sequi vobis licet. Πρὸς αὐτούς solita in comparationibus brevitate dicta sunt pro plenioribus πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν. Cf. Matth. Gr. § 453 adn. 1. Krueg. Gr. § 48, 13 adn. 9 et § 3. De ipso πρός vid. 70, 7. — ἀνάγκη δὲ ... κρατεῖν. Plene ἀνάγκη δὲ αἰεὶ (καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασι) τὰ ἐπιγιγνόμενα κρατεῖν, ὥσπερ τέχνης αἰεὶ τὰ ἐπιγιγνόμενα κρατεῖ. Similem sententiam habet Xen. Cyr. I 6, 38.

§ 3. ἡσυχαζούσῃ ... τὰ ἀκίνητα ... ἄριστα. Cautius certe loquuntur quam Alcibiades VI 18, 7. Cf. Aristot. Polit. II 8, 10 (p. 1268b). — πρὸς πολλὰ ... ἰέναι, multis negotiis implicari. — ἐπιτεχνήσεως. Respondet verbo ἐπιγνῶναι 70, 2, sed propter τέχνης commemorationem quae antecedit exquisite positum est. Significat igitur artis incrementa, novam sollertiam (ut nova instituta condantur, vetera emendentur). Exempla vocabuli habes apud Paus. VIII 31, 3. Appian. B. civ. IV 122. Cass. Dion. XLVII 4, 3. Ios. B. I. VII 8, 2; ἐπιτεχνᾶσθαι iam Herod. I 63 usurpavit. — ἐπὶ πλέον ὑμῶν, i. e. τῶν ὑμῶν, τῶν ὑμετέρων. Cf. adn. § 2 et Krueg. Gr. § 47, 27 adn. 5.

§ 4. Μέχρι ... τοῦδε ὡρίσθω ... βραδυτής, hactenus progressa terminata

ὥσπερ ὑπεδέξασθε, βοηθήσατε κατὰ τάχος ἐσβαλόντες ἐς τὴν Ἀττικήν, ἵνα μὴ ἄνδρας τε φίλους καὶ ξυγγενεῖς τοῖς ἐχθίστοις προῆσθε καὶ ἡμᾶς τοὺς ἄλλους ἀθυμίᾳ πρὸς ἑτέραν τινὰ ξυμμαχίαν τρέψητε. δρῷμεν δ' ἂν ἄδικον οὐδὲν οὔτε πρὸς 5
θεῶν τῶν ὁρκίων οὔτε πρὸς ἀνθρώπων τῶν αἰσθανομένων· λύουσι γὰρ σπονδὰς οὐχ οἱ δι' ἐρημίαν ἄλλοις προσιόντες, ἀλλ' οἱ μὴ βοηθοῦντες οἷς ἂν ξυνομόσωσιν. βουλομένων δὲ ὑμῶν προθύμων 6
εἶναι μενοῦμεν· οὔτε γὰρ ὅσια ἂν ποιοῖμεν μεταβαλλόμενοι οὔτε ξυνηθεστέρους ἂν ἄλλους εὕροιμεν. πρὸς τάδε βουλεύεσθε εὖ καὶ τὴν Πελοπόν- 7
νησον πειρᾶσθε μὴ ἐλάσσω ἐξηγεῖσθαι ἢ οἱ πατέρες ὑμῖν παρέδοσαν."

esto (finem habeat) vestra tarditas. Cf. Plat. Menex. 239e *Δαρεῖος μέχρι Σκυθῶν τὴν ἀρχὴν ὡρίσατο* et Appi. Mithr. 114. Manifesta breviloquentia. Dicitur etiam *ὁρίζειν ἔς τι* III 82, 8. Totum dictum inter exempla *βαρύτητος* ponit Aristid. *τέχν. ῥητ.* vol. II p. 449. Similiter Theophr. de Cur. Pl. V 16 extr. *τὰ περὶ τὰς ἀλλοιώσεις ἄχρι τούτων διωρίσθω.* De perfecti imperativo cf. Krueg. Gr. § 53, 3 adn. 5. — *ξυγγενεῖς*] *Δωριεῖς γὰρ οἱ Ποτιδαιᾶται.* Schol. — *καὶ ἡμᾶς . . . τρέψητε*, ne nos desperatione ad aliam aliquam societatem vertatis, i. e. compellatis, faciatis ut eo vertamur. — *ἑτέραν τινά*] *πρὸς τοὺς Ἀργείους· ἐχθροὶ γὰρ ἦσαν τοῖς Λακεδαιμονίοις.* Schol.

§ 5. *πρὸς θεῶν*, iudicio deorum. Cf. Matth. Gr. § 590 p. 1386. — *θεῶν τῶν ὁρκίων.* Foederum arbitros ac testes vocat Liv. XXI 10, 3. Cf. 78, 4. II 71, 4. — *τῶν αἰσθανομένων*] i. e. *αἴσθησιν ἐχόντων, φρονίμων.* Cf. V 26, 5. Similiter *δύνασθαι* esse *δύναμιν ἔχειν* vidimus 18, 1. 33, 3. — *οἷς ἂν ξυνομόσωσι.* De societate inita etiam alibi legitur, ut II 72, 1. III 63, 3.

§ 7. *πρὸς τάδε*, secundum haec, i. e. propterea. Vid. Matth. Gr. § 591 β et γ et IV 87, 6. — *τὴν Πελοπόννησον . . . μὴ ἐλάσσω ἐξηγεῖσθαι*, studete Peloponneso ita praeesse ut ea non minor sit. De accusativo *τὴν Πελοπ.* vid. Matth. Gr. § 360 adn. 2b et VI 85, 2, *ἐλάσσω* solvas in *ὥστε εἶναι ἐλάσσω* (cf. Krueg. Gr. § 57, 4 adn. 2), nisi Heilmannum audire mavis, qui duplicis accusativi causam hanc esse vult quia haec breviter dicta sint pro vv. *τὴν Πελοπόννησον ἐλάσσω καταστῆσαι ἐξηγουμένους.* *Ἐξηγεῖσθαι* de iis qui principatum habent etiam 76, 1. 95, 7. III 55, 4 legitur. Admonentur Lacedaemonii ut, cum principatum Peloponnesi habeant, etiam gloriam et auctoritatem eius terrae pristinam tueantur.

1 72. *Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον. τῶν δὲ Ἀθηναίων ἔτυχε γὰρ πρεσβεία πρότερον ἐν τῇ Λακεδαίμονι περὶ ἄλλων παροῦσα, καὶ ὡς ᾔσθοντο τῶν λόγων, ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι, τῶν μὲν ἐγκλημάτων πέρι μηδὲν ἀπολογησομένους ὧν αἱ πόλεις ἐνεκάλουν, δηλῶσαι δὲ περὶ τοῦ παντὸς ὡς οὐ ταχέως αὐτοῖς βουλευτέον εἴη, ἀλλ' ἐν πλείονι σκεπτέον· καὶ ἅμα τὴν σφετέραν πόλιν ἐβούλοντο σημῆναι ὅση εἴη δύναμιν, καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις ὧν ᾔδεσαν καὶ τοῖς νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν, νομίζοντες μᾶλλον ἂν αὐτοὺς ἐκ τῶν λόγων πρὸς τὸ ἡσυχάζειν τραπέσθαι ἢ πρὸς*
2 *τὸ πολεμεῖν. προσελθόντες οὖν τοῖς Λακεδαιμο-*

Cap. **72.** § 1. *ποιήσεσθαι* It. Vat. Pal. Aug. M. m. Cass. C. F. G.

Cap. **72.** § 1. *τῶν δὲ Ἀθηναίων ἔτυχε γάρ.* Tribus modis post initia enuntiationum principalium sententiae causales *γάρ* particula coniunctae interponi possunt: aut cum legitima verborum structura (31, 2. 57, 6. III 70, 3. 107, 3. Herod. IX 101) aut ita ut cum enuntiatione principali coalescant casu nominis cum emphasi praemissi non secundum legitimam structuram ad sententiam principalem sed ad causalem ita applicato ut aut simpliciter illa subsequatur (115, 4. Herod. I 24. 114. 155. IV 149. 200) aut neglecta coniunctione in initio posita altera addatur (VIII 30, 1, ubi cf. adn.). Audacius hic Krueg. deleto *καί* sententiam ad alteram normam conformat, quod ita Hermannus (Philol. I p. 372) probavit ut ante *πρότερον* id transponi iuberet. Sed praeter VIII 30, 1 simile est IV 132, 2, ubi altera coniunctio post interpositam causam sine illa casus applicatione additur. Ceterum exempla illegitimae structurae quotquot novimus praeter Thucydidea Herodoti sunt eaque sine altera coniunctione. Cf. Krueg. Gr. § 60, 4 adn. 2. Kuehn. Gr. max. § 544, 3. — *ᾔσθοντο.* Intell. *οἱ πρέσβεις.* — *παριτητέα.* Cf. 79, 2. 86, 3. 93, 4. 118, 2. Krueg. Gr. § 44, 4 adn. 2. Non sperni tamen a Thuc. in talibus singularem statim cognoscimus. — *ἀπολογησομένους.* Accusativus refertur ad *σφᾶς*, quod cogitatur obscurius apud *παριτητέα εἶναι.* Cf. Matth. Gr. § 447, 4. Krueg. Gr. § 56, 18 adn. 3. — *δηλῶσαι δέ.* Mutata est oratio. Cf. 86, 3. VI 8, 2. Matth. Gr. § 532c. — *τὴν πόλιν ... σημῆναι ὅση εἴη.* Cf. Matth. Gr. § 296, 3. — *ἐβούλοντο* et paulo post *ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν* temere damnat Cob. ad Hyper. p. 67. Illud vel propter proximum *νομίζοντες* fieri non posse adnotat Class. Postea in *τοῖς τε πρεσβ.* attende synchysin membrorum, de qua dictum est ad c. 16. III 81, 2.

§ 2. *τοῖς Λακεδαιμονίοις.* Cum discernantur a *τῷ*

νίοις ἔφασαν βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ πλῆθος
αὐτῶν εἰπεῖν, εἴ τι μὴ ἀποκωλύει. οἱ δ' ἐκέλευόν τε 3
ἐπιέναι, καὶ παρελθόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον τοιάδε.
73. „Ἡ μὲν πρέσβευσις ἡμῶν οὐκ ἐς ἀντι- 1
λογίαν τοῖς ὑμετέροις ξυμμάχοις ἐγένετο, ἀλλὰ
περὶ ὧν ἡ πόλις ἔπεμψεν· αἰσθόμενοι δὲ κατα-
βοὴν οὐκ ὀλίγην οὖσαν ἡμῶν παρήλθομεν, οὐ τοῖς

§ 2. ἀποκωλύει Aug. Cass. Cl. Ven. C. D. 1, ἀποκωλύῃ It. Vat. Pal. F. G. H., quod recipere ausus est Class. propter VI 21, 1, vulgo ἀποκωλύοι.

§ 3. παριέναι Laur. m., περιέναι Mosqu. Cf. adn.

πλήθει αὐτῶν, magistratus, maxime ephori, designantur. — ἐς. Cf. adn. 23, 6. 68, 1. — εἴ τι μή pro legitimis εἰ μή τι, nisi quid. Cf. Plat. Crat. 433c. Xen. Hist. Gr. VI 4, 2. Similiter εἰ μὴ καί eadem vi qua εἰ καὶ μή II 11, 6. VI 60, 3. Frustra igitur Krueg. τι uncis inclusit, ἀποκωλ. intransitive positum esse suspicatus (cf. adn. 144, 2), et Herw. Cobeto auctore εἰ μή τι scripsit.

§ 3. ἐπιέναι, καὶ παρελθόντες. Hic quidem Haackium secutus haec verba ita distinguas ut ἐπιέναι sit adire, accedere (ἐπὶ τὸ πλῆθος, cf. 90, 5. 91, 4), παρελθεῖν ad dicendum prodire (73, 1); legitur tamen et illud pro hoc 119, 1 et hoc pro illo § 1 in v. παριτητέα, cui respondet προσελθόντες § 2. Non putamus igitur hic praeferendum esse παριέναι. — ἔλεγον. De imperfecto verborum dicendi, cui 79, 1 aoristus respondet, idem adnotandum quod de mittendi verbis ad 26, 1 docuimus. Cf. ἔλεγον 124, 3 et VI 75, 4, παρεκελεύετο II 90, 1, ἐκέλευον II 12, 2, ἐκέλευε III 112, 4. VII 31, 4. 65, 1. VIII 100, 2. Popp. ad Xen. Anab. IV 3, 13 et Sinten. ad Plut. Them. p. LI sqq., Krueg. Gr. § 53, 2 adn. 1.

Cap. 73. Post exordium (73, 1) Athenienses se haud indignos esse potestate quam adepti sint demonstrant, exponentes primum quantum rebus bello Persico gestis meruerint (73, 2—75), deinde quomodo ipsa rerum necessitate eo adducti sint ut imperium augerent et ita ut fecerint constituerent (75—78), postremo peroratione (78) Lacedaemonios monent ne inconsulte et praepropere bellum decernant.

§ 1. πρέσβευσις, Poëticum appellat Dion. Hal. p. 794, nisi forte verba eius sic intellegenda sunt ut interpretatur Has. in Steph. Thes. v. πρέσβ., qui illum ποιητικά dicere putat vocabula ab ipso Th. fabricata. Aliud de eo iudicium exstat Gregorii Cor. p. 50 et hic schol., qui illud Th. proprium esse dicit, et sine reprehensione bis commemoratur a Polluce IV 26. VIII 127 ac legitur etiam apud Dion. Cass. XLII 46, 2. — ἐς ἀντιλογίαν τοῖς . . . ξυμμάχοις. Cf. Matth. Gr. § 390. Krueg. Gr. § 48, 12 adn. 4. — καταβοήν. Hoc quoque a schol. ut illud πρεσβ. Θουκυδίδειον existimatum tamquam nimis poëticum (sed vid. antea Has.) reprehendit Dion. Hal. l. d., sed et ipse eo usus est aliquotiens et Appian. Plutarch. Ioseph. Dio Cass. Menand. hist. al. Redit VIII 85, 2. 87, 3. — παρήλθομεν. Aoristus pro perfecto. Cf. 120, 1. II 60, 1. —

ἐγκλήμασι τῶν πόλεων ἀντεροῦντες (οὐ γὰρ παρὰ δικασταῖς ὑμῖν οὔτε ἡμῶν οὔτε τούτων οἱ λόγοι ἂν γίγνοιντο), ἀλλ' ὅπως μὴ ῥᾳδίως περὶ μεγάλων πραγμάτων τοῖς ξυμμάχοις πειθόμενοι χεῖρον βουλεύσησθε, καὶ ἅμα βουλόμενοι περὶ τοῦ παντὸς λόγου τοῦ ἐς ἡμᾶς καθεστῶτος δηλῶσαι ὡς οὔτε ἀπεικότως ἔχομεν ἃ κεκτήμεθα ἥ τε πόλις ἡμῶν ἀξία λόγου ἐστίν.

2 Καὶ τὰ μὲν πάνυ παλαιὰ τί δεῖ λέγειν, ὧν ἀκοαὶ μᾶλλον λόγων μάρτυρες ἢ ὄψις τῶν ἀκουσομένων; τὰ δὲ Μηδικὰ καὶ ὅσα αὐτοὶ ξύνιστε, εἰ καὶ δι' ὄχλου μᾶλλον ἔσται αἰεὶ προβαλλομένοις, ἀνάγκη λέγειν. καὶ γὰρ ὅτε ἐδρῶμεν, ἐπ' ὠφελίᾳ ἐκινδυνεύετο, ἧς τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέσχετε,

Cap. **73.** § 2. ὄψεις It. m. et pauci deteriores, quod concinnitatis causa recepit Bekk. et probat Cob. ad Hyper. p. 43. At concinnitatem Th. nonnunquam fugit et Tac. Ann. XIII 5 (velum) quod *visum* arceret, *auditus* non adimeret, ubi frustra auditum scripserunt. Cf. Thuc. II 81, 3 et III 66, 2. Pors. ad Eur. Phoen. 512.

παρὰ δικασταῖς ὑμῖν. Cf. Krueg. Gr. § 68, 6 adn. *Οὖσιν* post ὑμ. frustra addi voluit. Camp. — **περὶ τοῦ παντὸς . . . καθεστῶτος.** Port.: de tota accusatione contra nos instituta. Cf. 68, 1 *ἐς τοὺς ἄλλους ἤν τι λέγωμεν* ibique adn. Temere *ψόγου* pro *λόγου* coni. Herw.

§ 2. **τὰ πάνυ παλαιά**] *τὰ κατὰ Ἀμαζόνας καὶ Θρᾶκας καὶ Ἡρακλεΐδας φησίν.* Schol. — **ὧν . . . μάρτυρες.** *Ὧν* pendet ex v. *μάρτυρες* et *ἀκοαὶ λόγων* sunt *λόγοι ἀκουσθέντες.* — **εἰ καὶ . . . προβαλλομένοις,** quamvis (haec vobis) cum semper obiciantur molestiora (quam si id non fieret; cf. adn. 68, 1) futura sint. De verbis *δι' ὄχλου εἶναι* cf. VI 34, 2. 59, 2. VII 48, 5. Matth. Gr. § 580 e. Stallb. ad Plat. Alcib. I init. Verbum *προβάλλειν* eodem sensu quo V 16, 1 (obicere, *vorhalten*) dictum esse putamus atque passivi *προβάλλομαί τι* eandem rationem esse atque passivi *ἐγκαλοῦμαί τι* (cf. Krueg. Gr. § 52, 4 adn. 1), quomodo supersedemus Class. coniectura *προβαλλόμενα.* Cf. Bonitz. l. l. p. 13. Annal. phil. l. l. p. 411. — **ἐπ' ὠφελίᾳ ἐκινδυνεύετο,** propter utilitatem pericula adibantur (a nobis). *Κινδυνεύεσθαι* passive et impersonaliter dictum est, ut 78, 2. V 91, 2. — **ἧς . . . μετέσχετε,** cuius (utilitatis) re ipsa vos quidem participes aliquatenus facti estis. De accus. *μέρος* vid. Matth. Gr. § 325 adn. 1. Krueg. Gr. § 47, 15 adn. 1. De aoristo vid. adn. 3, 2 et II 72, 1. Respondent inter se *ἔργου* et *λόγου*, *μέρος* et *πᾶν*. **Τὸ ἔργον τῆς ὠφελίας** est propr. id quod verum et certum est ex commodis (Bonitz *die Wirk-*

τοῦ δὲ λόγου μὴ παντός, εἴ τι ὠφελεῖ, στερισκώ-
μεθα. ῥηθήσεται δὲ οὐ παραιτήσεως μᾶλλον ἕνεκα 3
ἢ μαρτυρίου καὶ δηλώσεως πρὸς οἵαν ὑμῖν πόλιν
μὴ εὖ βουλευομένοις ὁ ἀγὼν καταστήσεται. φαμὲν 4
γὰρ Μαραθῶνί τε μόνοι προκινδυνεῦσαι τῷ βαρ-
βάρῳ καὶ ὅτε τὸ ὕστερον ἦλθεν, οὐχ ἱκανοὶ ὄντες
κατὰ γῆν ἀμύνεσθαι, ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς παν-
δημεὶ ἐν Σαλαμῖνι ξυνναυμαχῆσαι, ὅπερ ἔσχε μὴ
κατὰ πόλεις αὐτὸν ἐπιπλέοντα τὴν Πελοπόννησον
πορθεῖν, ἀδυνάτων ἂν ὄντων πρὸς ναῦς πολλὰς
ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν. τεκμήριον δὲ μέγιστον αὐτὸς 5
ἐποίησε· νικηθεὶς γὰρ ταῖς ναυσίν, ὡς οὐκέτι αὐτῷ
ὁμοίας οὔσης τῆς δυνάμεως κατὰ τάχος τῷ πλέονι
τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησεν. 74. τοιούτου μέντοι 1
ξυμβάντος τούτου καὶ σαφῶς δηλωθέντος ὅτι ἐν

lichkeit, *die wirklichen Erfolge*). Lacedaemonii autem partem fructuum belli dicuntur percepisse, quia solius libertatis, non, ut Athenienses, imperii et tributorum participes facti sunt.

§ 3. *οὐ παραιτήσεως . . . ἕνεκα*] *οὐχὶ ἕνεκα τοῦ αἰτεῖν συγγνώμην*. Schol. De *ῥηθήσομαι* cf. Xen. Hist. Gr. VI 3, 7.

§ 4. *Μαραθῶνι*. De praepositione contra atque II 34, 5 non addita cf. Krueg. Gr. § 46, 1 adn. 3. Dind. et Bait. ad Isocr. Pan. c. 25. Cf. 143, 1 et V 18, 10. — *μόνοι*. Videtur esse veri superlatio oratoria, cum neglegantur ob exiguum numerum Plataeenses. Praetermissa est eorum commemoratio etiam ab Herodot. IX 27 et Dion. Chrysost. 73, 6. — *προκινδυνεῦσαι τῷ βαρβάρῳ*. In *πρό* aut notio ante ceteros (ut *πρόμαχοι τῆς Ἑλλάδος* dicantur fuisse) aut pro ceteris inest. Posterius praeferendum est. Cf. VII 56, 3. Schaef. ad Plut. V p. 9. De dativo cf. Matth. Gr. § 404. — *πανδημεί*. Praeter paucos illos qui in arce remanserunt. — *ξυνναυμαχῆσαι*, i. e. *σὺν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι ναυμαχῆσαι*. — *ἔσχε*] *ἐπέσχε, διεκώλυσε*. Schol. De proximo *μή* cf. Matth. Gr. § 534 adn. 4, 3 et adn. c. 16, de re Herod. VII 139. — *κατὰ πόλεις*. Cf. Krueg. Gr. § 68, 25 adn. 4. — *ἀδυνάτων ἂν ὄντων*. *Πελοποννησίων* ex praeced. *Πελοπόννησον* vel *ὑμῶν* simul audi. *Ἄν* indicat participium solvendum esse *ἐπεὶ ἀδύνατοι ἂν ἦτε* (*ἦσαν*), intell. *εἰ ἐπέπλει*. Cf. adn. 11, 2. Krueg. Gr. § 54, 6 adn. 6.

§ 5. *ὁμοίας* = *ἀντιπάλου*. Cf. II 89, 2. Herod. IX 96. — *τῷ πλέονι τοῦ στρατοῦ*. De dativo vid. Matth. Gr. § 405 adn. 2. *Πλέονι* potest esse masculinum et neutrum. Cf. adn. 2, 3. 5, 1, sed etiam 118, 2. III 35, 2. Similiter II 79, 7. V 114, 2.

Cap. **74.** Cum hoc cap. cf. Aristid. Panath. I p. 131 sqq. § 1. *τοιούτου*. Cf. adn. V 92. — *δηλωθέντος*. Ne *δηλωθέν* necessarium putes, cf. 76, 2.

ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ πράγματα ἐγένετο, τρία τὰ ὠφελιμώτατα ἐς αὐτὸ παρεσχόμεθα, ἀριθμόν τε νεῶν πλεῖστον καὶ ἄνδρα στρατηγὸν ξυνετώτατον καὶ προθυμίαν ἀοκνοτάτην· ναῦς μέν γε ἐς τὰς τριακοσίας, ὀλίγῳ ἐλάσσους τῶν δύο μοιρῶν, Θεμιστοκλέα δὲ ἄρχοντα, ὃς αἰτιώτατος ἐν

Cap. **74.** § 1. *τριακοσίας* Vind. Ar. Chr. b.; reliqui *τετρακοσίας*. Vid. adn. Eadem numeralia etiam alibi a librariis confusa sunt.

τῶν ante *δύο* abest a libris mss. optimis et deletum est a Bekk. At vid. 10, 2. 104, 2. II 10, 2. 47, 2. Aoristot. Polit. II 9, 11 (p. 1270a). Aristid. p. 528. Cf. Krueger. Stud. II p. 255.

VI 58, 1. Krueg. Gr. § 47,4 adn. 4. — ἐν ταῖς ... ἐγένετο, in navibus fortunas Graecorum sitas fuisse, versas esse. De voc. πράγματα vid. Wachsm. Antiqu. Graec. I p. 821 sq., de ἐν Krueg. Gr. § 68, 12 adn. 6. — ἐς αὐτό, i. e. ἐς τὸ ἐν ταῖς ναυσὶ τὰ πράγματα γενέσθαι. Cf. II 53, 2. adn. IV 64, 1. — ἄνδρα στρατηγόν. Cf. Pseudo-Lys. II 42. adn. 115, 2. — τριακοσίας. Quanquam universa classis Graeca proprie 378 navium earumque praeter quinque *πεντηκοντόρους* triremium fuit secundum Herodot. VIII 48, qui numerus ut rotundetur, rectius quadringentae quam trecentae commemorandae videantur, tamen, cum Graecis honori esset quam minimis navibus vicisse, et Aeschylus in Pers. 338 (praeterquam quod hic decem selectas addit), Demosth. XVIII 238 et XIV 29 atque Nepos Them. 3 trecentas numerant, et idem hic fecisse Thucydidem, apud quem vulgo *τετρακοσίας* legitur, inde certum est quod ad hanc classem non multo pauciores quam duas partes (*zwei Drittel*, *δύο τοῦ παντὸς μέρη* Aristid. I p. 135, *τῶν συμπασῶν τριήρων τὰ δύο μέρη* p. 528) Athenienses dicuntur contulisse, a quibus summum ducentas datas esse novimus ex Herodot. VIII 61 (qui VIII 44 tantum centum octoginta memoravit, quod secundum VIII 1 viginti Chalcidensibus commodaverant), Demosth. XVIII l. d. Diod. XV 78, 4. Nep. Them. 3. Disputarunt de magnitudine classis Graecae praeter alios Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 275. Mueller. Aegin. p. 120—122. Leak. de Pag. Attic., qui *τριακοσίας* probat p. 138., item Thirlwall. Hist. Gr. II p. 506. Didotius, ut vulgatam defendat, formulae *τῶν δύο μοιρῶν* aliam vim dat, qua in re eum male secutus est Grot. Hist. V p. 135 sq. (vers. Germ. III p. 79). Nam hanc de duabus partibus rei in tres partes discriptae dici cognoscitur ex locis ad sd. allatis praeter 10, 2. Similiter Latini totum cuius partes ponuntur non nominant cum numerus numerans uno minor est indice. Cf. Brem. ad Nep. Timoth. 4. Fabr. ad. Liv. XXI 40, 7. Ita his verbis intellectis et reposito *τριακοσίας* optime Thucydides conspirat cum Isocr. IV 107, ubi Athenienses dicuntur *κεκτημένοι τριήρεις διπλασίας μὲν ἢ σύμπαντες οἱ ἄλλοι*. Cf. Aristid. p. 528. Frustra *ἐς τὰς τετρακοσίας* del. Dobr. Nam ad demonstrandum Atheniensium meritum maximi momenti est non solum quotam navium partem praebuerint Athenienses, sed ipsum etiam navium numerum no-

τῷ στενῷ ναυμαχῆσαι ἐγένετο, ὅπερ σαφέστατα ἔσωσε τὰ πράγματα, καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦτο δὴ μάλιστα ἐτιμήσατε ἄνδρα ξένον τῶν ὡς ὑμᾶς ἐλθόντων· προθυμίαν δὲ καὶ πολὺ τολμηροτάτην ἐδεί- 2
ξαμεν, οἵ γε, ἐπειδὴ ἡμῖν κατὰ γῆν οὐδεὶς ἐβοήθει, τῶν ἄλλων ἤδη μέχρι ἡμῶν δουλευόντων, ἠξιώσαμεν ἐκλιπόντες τὴν πόλιν καὶ τὰ οἰκεῖα διαφθείραντες μηδ᾽ ὣς τὸ τῶν περιλοίπων ξυμμάχων κοινὸν προλιπεῖν μηδὲ σκεδασθέντες ἀχρεῖοι αὐτοῖς γενέσθαι, ἀλλ᾽ ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς κινδυνεῦσαι καὶ μὴ ὀργισθῆναι ὅτι ἡμῖν οὐ προετιμωρήσατε.
ὥστε φαμὲν οὐχ ἧσσον αὐτοὶ ὠφελῆσαι ὑμᾶς ἢ 3
τυχεῖν τούτου. ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀπό τε οἰκουμένων τῶν πόλεων καὶ ἐπὶ τῷ τὸ λοιπὸν νέμεσθαι, ἐπειδὴ

αὐτὸν διὰ τοῦτο ὑμεῖς ἐτιμήσατε μάλιστα δὴ Laur. cum aliquot deterioribus. Cf. adn.

minatim afferri. Duas enim navium partes et tamen non adeo multas naves praebere poterant. *Ὀλίγῳ* additum est, quod Chalcidensibus praebitae viginti naves ex ducentis satis proprie Atheniensium dici nequeunt. — *ἐν τῷ στενῷ.* In freto Salaminio. Cf. Herodot. VIII 60 sqq. et Diod. XI 15, 4. — *ναυμαχῆσαι.* Cum ex superlativo (de quo cf. Krueg.) *αἴτιον* adiective positum esse appareat, nemo infinitivum sequi mirabitur. Cf. Krueg. Gr. § 50, 6 adn. 7. — *αὐτοί* (post quod *δέ* additum cupit Camp. Quaest. p. 6) est *ὑμεῖς αὐτοί*, ut saepe. Ceterum cogitandum est *καὶ ὃν αὐτοὶ . . . ἐτιμήσατε* (cf. Krueg. Gr. § 60, 6) et *ἄνδρα ξένον* pro appositione praedicativa accipiendum. Qui *αὐτόν* praeferunt (hoc falso Vaticano tribuit Class.) vim sententiae infringunt. Nam de Themistoclis merito Atheniensium legati ipsorum Lacedaemoniorum existimationem afferunt. Quod ipsi Lacedaemonii ita existimaverunt rem extra omnem ponit dubitationem. — *δή* cum pronomine demonstrativo, ut non raro, iungendum est. — *ἐτιμήσατε.* Vid. Herodot. VIII 124. Plut. Themist. 17.

§ 2. *τὰ οἰκεῖα διαφθείραντες*] *οὐκ ἐπὶ τῆς πόλεως εἴληπται, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῶν σκευῶν τῶν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ τῆς ἄλλης περιουσίας, ἣν οὐκ ἦν δυνατὸν ὑπεκθέσθαι οὔτε* (? *οὐδὲ*) *ἐν ταῖς ναυσὶ φέρειν.* Schol. — *τὸ . . . κοινόν*, communem salutem. Cf. 91, 8. III 37, 4.

§ 3. *οὐχ ἧσσον.* Cf. adn. 70, 8. L. Herbst. in Phil. XVI p. 294 sq. — *αὐτοί*, *unserseits.* Hoc post *ἤ* transpositum cupit Camp. in Annal. philol. 1857 p. 278 et Quaest. p. 5. Sed non prorsus deest quod huic *αὐτοί* oppositum sit *ὑμεῖς*; latet enim in verbis *ἢ τυχεῖν τούτου*, quae idem valent atque *ἢ ὑμᾶς ἡμᾶς ὠφελῆσαι*, quod, cum ambiguum et molestum esset, scriptor vitavit. Cf. Herbst l. l. — *τούτου*, i. e. *τοῦ ὠφελεῖσθαι, τῆς ὠφελίας.* — *ἐπὶ τῷ . . . νέμεσθαι*, ut eas in poste-

ἐδείσατε ὑπὲρ ὑμῶν καὶ οὐχ ἡμῶν τὸ πλέον, ἐβοηθήσατε (ὅτε γοῦν ἦμεν ἔτι σῷ, οὐ παρεγένεσθε), ἡμεῖς δὲ ἀπό τε τῆς οὐκ οὔσης ἔτι ὁρμώμενοι καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν βραχείᾳ ἐλπίδι οὔσης κινδυνεύοντες ξυνεσώσαμεν ὑμᾶς τε τὸ μέρος καὶ ἡμᾶς αὐτούς.
4 εἰ δὲ προσεχωρήσαμεν πρότερον τῷ Μήδῳ δείσαντες, ὥσπερ καὶ ἄλλοι, περὶ τῇ χώρᾳ, ἢ μὴ ἐτολμήσαμεν ὕστερον ἐσβῆναι ἐς τὰς ναῦς ὡς διεφθαρμένοι, οὐδὲν ἂν ἔτι ἔδει ὑμᾶς μὴ ἔχοντας ναῦς ἱκανὰς ναυμαχεῖν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν ἂν αὐτῷ προεχώρησε τὰ πράγματα ᾗ ἐβούλετο.

1 75. Ἆρ' ἄξιοί ἐσμεν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ προθυμίας ἕνεκα τῆς τότε καὶ γνώμης ξυνέσεως ἀρχῆς γε ἧς ἔχομεν τοῖς Ἕλλησι μὴ οὕτως ἄγαν

§ 3. σῷ Aelius Dionysius apud Eustath. ad Il. XIII 773, σῶοι codd. Cf. III 34, 3. VIII 81, 3. Kuehn. Gr. max. § 148 adn. 2.

Cap. **75.** § 1. ἀρχῆς γε Mosqu. Ar. Chr. Dan. b., vulgo ἀρχῆς τε. Sed imperium non erat causa cur Athenienses invidia indigni essent, verum id quod iis alii maxime invidebant. Cf. adn.

rum incoleretis. — ὑπὲρ ὑμῶν ... τὸ πλέον. Cf. Matth. Gr. § 455 adn. 3b. De praepositione non iterata cf. adn. VII 47, 4. — τῆς οὐκ οὔσης ἔτι, quae iam nulla erat, quae iam esse desierat. Ita alibi de mortuis dicitur. Cf. II 44, 3. — ὁρμώμενοι, proficiscentes, una cum vi subsidiis eius utentes. Cf. 144, 4. II 65, 2. Schoem. ad Plut. Cleom. 26, 3. — ὑπὲρ τῆς ἐν βραχείᾳ ἐλπίδι οὔσης] ἐν βραχείᾳ ἐλπίδι αἱ τριήρεις ἢ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων. Schol. Videtur igitur πόλιν hic aut classem patriae quasi receptatricem aut civitatem, h. e. cives, dicere. — τὸ μέρος, pro rata parte, pro parte virili. Cf. II 67, 2. Vig. p. 109. Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 4. Paulo aliter 127, 2, ubi cf. adn. Alii minus recte interpr. *auch eurentheils.* Ita Camp. Quaest. p. 5.

§ 4. ὥσπερ καί. Cf. Krueg. Gr. § 69 32 adn. 13. — οὐδὲν ἂν ... ἔδει. De ἄν non omisso cf. Matth. Gr. § 505 adn. Krueg. Gr. § 53, 2 adn. 7. — τὰ πράγματα contra Krueg., a quo, quoniam προχωρεῖν libenter impersonaliter ponitur (cf. 109, 3), uncis inclusum est, defendit Herod. VIII 108 οὔτε τι προχωρέειν οἷόν τε ἔσται τῶν πραγμάτων.

Cap. **75.** § 1. Ἆρ' ἄξιοί ἐσμεν; dignine sumus? i. e. nonne digni sumus? Cf. Matth. Gr. § 614 extr. Krueg. Gr. § 69, 9 adn. — γνώμης ξυνέσεως, consilii intelligentiae, i. e. consilii prudentissimi per Themistoclem dati (cf. 74, 1) et a nobis tunc capti. Γνώμην minus recte a Krueg. mentem explanari recte monet Class. Frustra ξυνέσεως del. Dobr. Idem enim significatur ac si scriptum sit γνώμης ξυνετῆς. — ἀρχῆς γε (licet alia invidiam habeant, imperii

ἐπιφθόνως διακεῖσθαι; καὶ γὰρ αὐτὴν τήνδε ἐλά- 2
βομεν οὐ βιασάμενοι, ἀλλ' ὑμῶν μὲν οὐκ ἐθε-
λησάντων παραμεῖναι πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ βαρ-
βάρου, ἡμῖν δὲ προσελθόντων τῶν ξυμμάχων καὶ
αὐτῶν δεηθέντων ἡγεμόνας καταστῆναι. ἐξ αὐτοῦ 3
δὲ τοῦ ἔργου κατηναγκάσθημεν τὸ πρῶτον προ-
αγαγεῖν αὐτὴν ἐς τόδε, μάλιστα μὲν ὑπὸ δέους,
ἔπειτα δὲ καὶ τιμῆς, ὕστερον καὶ ὠφελίας· καὶ 4
οὐκ ἀσφαλὲς ἔτι ἐδόκει εἶναι τοῖς πολλοῖς ἀπ-
ηχθημένους καί τινων καὶ ἤδη ἀποστάντων κατε-
στραμμένων, ὑμῶν τε ἡμῖν οὐκέτι ὁμοίως φίλων,
ἀλλ' ὑπόπτων καὶ διαφόρων ὄντων, ἀνέντας κιν-
δυνεύειν (καὶ γὰρ ἂν αἱ ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς
ἐγίγνοντο)· πᾶσι δὲ ἀνεπίφθονον τὰ ξυμφέροντα 5

§ 3. *δὲ* post *ἔπειτα* cum nonnullis deterioribus om. Laur. m.

quidem) . . . *ἐπιφθόνως διακεῖσθαι*, i. e. *φθονεῖσθαι.* Cf. Matth. Gr. § 368 et de *διακεῖσθαι* adn. VIII 68, 1. Cum toto loco compara VI 82. 83.

§ 2. *αὐτὴν τήνδε*, hoc ipsum quod suscepimus imperium. Ex opposito cogitatur imperium auctum (*προαγαγεῖν* § 3). Proprie tamen *ἡγεμονίαν*, non *ἀρχήν*, acceperunt, quas res consulto orator hic et c. 76 confundit. Cf. Grot. Hist. V p. 396 (interpr. III p. 227). — *παραμεῖναι . . . τοῦ βαρβάρου.* Cf. III 10, 2 et de universa re c. 95. Significantur praesidia a Persis in variis partibus Thraciae et Hellesponti, velut Eione et Dorisci, relicta. Cf. Herod. VII 107 et Grot. Hist. V p. 402 (interpretat. III p. 230). — Paulo post Krueg. mavult legi *καταστῆναι, ἐξ αὐτοῦ δὴ τ. ἔ.*, ut *κατηναγκ.* iungatur cum *ἀλλ' ὑμῶν*, similiterque omisso *δὲ* Herw. Sed Lacedaemoniis manere recusantibus et ipsis sociis petentibus imperium Athenienses non promoverunt, sed susceperunt.

§ 3. *προαγαγεῖν. Αἴρειν* VI 18, 5, ut *προάγειν* ibid. et I 144, 4. — *ὑπὸ δέους*] *τοῦ βαρβάρου ἢ τῶν κακῶς παθόντων ἐν τῇ ἀρχῇ ὑπηκόων.* Schol. Prior explicatio praeferenda est, ne eadem sententia § 4 repetatur.

§ 4. *καὶ οὐκ ἀσφαλὲς ἔτι.* Cf. II 63, 1 et 2. Tribus illis causis quarto loco securitatis cura additur. Itaque *καὶ οὐκ ἔτι* = *auch nicht mehr.* — *ἀποστάντων κατεστραμμένων.* Attende participium participio subiectum. Cf. adn. 50, 4. VI 17, 3. Matth. Gr. § 557, 3. De defectionibus vid. c. 98. 99 sqq. — *καὶ γὰρ ἄν.* Simul audi *εἰ ἀνεῖμεν* (in indicat.). Cf. adn. 68, 4. Ipsum verbum Classen recte interpretatur remittere, minus attente et severe agere. Cf. VI 86, 3. Nam perperam *ἀρχήν* subaudientes dimisso imperio interpretantur. Ita enim defectiones quae statim memorantur fieri non possent.

§ 5. *ἀνεπίφθονον*] *ἄμεμπτον, ἄψογον.* Schol. Homericum *οὐ νεμεσητόν.* — *τῶν*

1 τῶν μεγίστων πέρι κινδύνων εὖ τίθεσθαι. 76. ὑμεῖς γοῦν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τὰς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ πόλεις ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφέλιμον καταστησάμενοι ἐξηγεῖσθε· καὶ εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ παντὸς ἀπήχθησθε ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ, ὥσπερ ἡμεῖς, εὖ ἴσμεν μὴ ἂν ἧσσον ὑμᾶς λυπηροὺς γενομένους τοῖς ξυμμάχοις καὶ ἀναγκασθέντας ἂν ἢ ἄρχειν ἐγκρατῶς
2 ἢ αὐτοὺς κινδυνεύειν. οὕτως οὐδ' ἡμεῖς θαυμαστὸν οὐδὲν πεποιήκαμεν οὐδ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου, εἰ ἀρχήν τε διδομένην ἐδεξάμεθα καὶ ταύτην μὴ ἀνεῖμεν, ὑπὸ <τριῶν> τῶν μεγίστων νικηθέντες, τιμῆς καὶ δέους καὶ ὠφελίας, οὐδ' αὖ πρῶτοι τοῦ τοιούτου ὑπάρξαντες, ἀλλ' αἰεὶ καθεστῶτος τὸν ἥσσω ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου κατείργεσθαι, ἄξιοί τε ἅμα νομίζοντες εἶναι καὶ ὑμῖν δοκοῦντες, μέχρι οὗ τὰ ξυμφέροντα λογιζόμενοι τῷ δικαίῳ λόγῳ νῦν χρῆσθε, ὃν οὐδείς πω παρα-

μεγίστων πέρι κινδύνων, ubi agitur de maximis periculis (in quae alioqui incidere possint, *wo es sich um die grössten Gefahren handelt.* Bonitz). De *περί* cf. adn. IV 63, 2. VI 17, 3. 78, 3. *Κινδυνεύουσι* pro *κινδύνων εὖ* e Sintenis (Ephem. Lit. Hal. 1846 no. 66) coniectura legi vult Herm. in Philol. I p. 370. *Κινδύνων* eici iubet Krueg. Vulgatam recte defendit Bonitz. l. d. p. 17 superiore *κινδυνεύειν*, item Herbst. in Philol. XVI p. 277 sqq.

Cap. 76. § 1. **ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφέλιμον.** Cf. c. 19. — **ὑπομείναντες διὰ παντός**, si semper perseverassetis (in bello et in principatu). Contraria haec sunt superioribus 75, 2 *ὑμῶν οὐκ ἐθελησάντων παραμεῖναι πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ βαρβάρου.* — **ἀπήχθησθε.** Haec contra Kruegerum, qui protasi et apodosi idem exprimi arbitratus sollicitavit, bene defendit Bonitz. l. d. p. 19. *Λυπηροὺς ἂν γενομένους* enim sonant molestos futuros fuisse, i. e. futurum fuisse ut premeretis et vexaretis. Cf. Herbst. l. l. p. 351. — **μὴ ἄν.** Usitatius esset *οὐκ ἄν*, ut VI 64, 1 *εἰδότες οὐκ ἂν ὁμοίως δυνηθέντες.* Sed cf. etiam II 17, 2 et Krueg. Gr. § 67, 8 adn. 1. Ceterum iunge *μὴ ἧσσον*, non minus.

§ 2. **οὕτως**, ut Lat. ita, est quapropter. Cf. VI 92, 5. — **ἀπὸ τοῦ . . . τρόπου = παρὰ τὸν . . . τρόπον.** Cf. Soph. El. 1127. Trach. 389. Dem. XXIV 6. — **<τριῶν>** ex constanti scriptoris usu (33, 3. 74, 1. 122, 4. III 40, 2. IV 64, 5. V 9, 9, ubi cf. sd.) addiderunt Herw. et Weil (Revue de phil. II p. 92). — **τιμῆς . . . ὠφελίας.** Ut 75, 3. — **τοῦ τοιούτου]** *τοῦ ἄρχειν.* Schol. De re cf. V 105, 2. — **καθεστῶτος.** Cf. adn. ad *δηλωθέντος* 74, 1. — **ὑμῖν δοκοῦντες.** Vid. 95, 7. — **μέχρι οὗ . . . νῦν = μέχρι νῦν ὅτε.** — **τῷ δικαίῳ λόγῳ . . . χρῆσθε**, *die Sprache der Billig-*

τυχὸν ἰσχύι τι κτήσασθαι προθεὶς τοῦ μὴ πλέον
ἔχειν ἀπετράπετο. ἐπαινεῖσθαί τε ἄξιοι, οἵτινες χρη- 3
σάμενοι τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει ὥστε ἑτέρων ἄρχειν
δικαιότεροι ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν γε-
γένηνται. ἄλλους γ' ἂν οὖν οἰόμεθα τὰ ἡμέτερα 4
λαβόντας δεῖξαι ἂν μάλιστα εἴ τι μετριάζομεν·
ἡμῖν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐπιεικοῦς ἀδοξία τὸ πλέον ἢ
ἔπαινος οὐκ εἰκότως περιέστη. 77. καὶ ἐλασσού- 1
μενοι γὰρ ἐν ταῖς ξυμβολιμαίαις πρὸς τοὺς ξυμ-

Cap. **77.** § 1. *ξυμβολαίαις* codd. Emend. Cob. Nov. lect. p. 168 ex Hesychii testimonio *ξυμβολιμαίας δίκας· Ἀττικοὶ τὰς κατὰ σύμβολα.* Quanquam enim ipse Th. hic non nominatur, tamen veri non est simile, cum haec sollemnis Atticorum esset locutio, illum aliter locutum esse. Atque *συμβόλαιος* nullo alio loco invenitur. Quod autem Heysch. habet convenit ad *ἀποβολιμαῖος ἐμβολιμαῖος ὑποβολιμαῖος.*

keit führt, vel *das Recht zum Vorwand gebraucht.* — *παρατυχόν.* Cf. Matth. Gr. § 564. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 5. infra V 60, 2. — *προθείς*] *προτιμήσας, προκρίνας.* Schol. — *τοῦ ... ἀπετράπετο.* „Oblatam occasionem plus aliquid adipiscendi (et sua commoda augendi) praetermisit.“ Steph. in Thes. De *μή* vid. Krueg. Gr. § 67, 12 adn. 4.

§ 3. *χρησάμενοι* hic est fere idem atque secuti, obsecuti. Proxima *ὥστε ... ἄρχειν* Krueg. uncis inclusit causa non addita. — *δικαιότεροι ἢ κατὰ ... δύναμιν.* Cf. adn. 37, 3.

§ 4. *γ' ἂν οὖν* = *γοῦν ἄν.* Cf. 77, 6. — *ἂν ... ἄν.* Cf. adn. 77, 6. 136, 3. Ceterum affert haec schol. Aristid. p. 86, in cuius libris corrupte *ἄλλοις ἄν, μάλιστος, μετριάζωμεν.* — *ἐκ τοῦ ἐπιεικοῦς*] *ἐκ τῆς μετριότητος.* Schol. — *περιέστη*, obvenit, evenit. Cf. VI 24, 2. VII 70, 6. De dativo addito, quem tamen ob vim verbi non mirabere, cf. Matth. Gr. § 402 d.

Cap. **77.** § 1. *καὶ ἐλασσούμενοι γὰρ ... δοκοῦμεν*, quamvis enim nobis detrahatur in causis quas ex pactis cum sociis agimus et apud nos (scil. iudices. Cf. Dem. XXVII 2) aequis legibus iis iudicia constituerimus, tamen litigosi videmur esse. Apparet *τὰς ξυμβολιμαίας δίκας* esse *δίκας ἀπὸ συμβόλων*, idque diserte testatur Hesychii glossa *ξυμβολιμαίας δίκας· Ἀττικοὶ τὰς κατὰ σύμβολα.* Erant autem hae causae mercatoriae civium diversarum civitatum de quibus secundum earum civitatum pacta quibus commercium iuris praebendi et repetendi sanciretur ita indicabatur ut actor forum rei sequeretur. In his autem causis sibi de dignitate detrahi putant Athenienses, quod, cum sociorum imperium habeant, tamen in iis agendis praecipuo iure non utantur. Neque enim in ipsorum cognitione sunt, sed ita apud utrosque communiter aguntur ut in foro rei iudicium fiat. Ita intellegendum esse maxime ostendit contrarium *παρ' ἡμῖν*, quo cau-

μάχους δίκαις καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἐν τοῖς ὁμοίοις
νόμοις ποιήσαντες τὰς κρίσεις φιλοδικεῖν δοκοῦ-
2 μεν. καὶ οὐδεὶς σκοπεῖ αὐτῶν, τοῖς καὶ ἄλλοθί
που ἀρχὴν ἔχουσι καὶ ἧσσον ἡμῶν πρὸς τοὺς
ὑπηκόους μετρίοις οὖσι διότι τοῦτο οὐκ ὀνειδί-
ζεται· βιάζεσθαι γὰρ οἷς ἂν ἐξῇ, δικάζεσθαι οὐδὲν
3 προσδέονται. οἱ δὲ εἰθισμένοι πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ

sae quarum penes ipsos Athenienses est iudicium significantur. Separandum ab hac locutione *αὐτοῖς* et ad *ποιήσαντες τὰς κρίσεις* applicandum esse cum Class. putamus, quoniam sententeutiae pondus in eo collocatum est quod sociis illi iudicia constituerunt. Ex paribus autem legibus ius dicunt, quod suas ipsorum leges causis sociorum perinde ac suis adhibent. Deinde duo membra per participia enuntiata non, ut Class., *καὶ* . . . *καί* particulis inter se aequari volumus, sed priore *καί* concessivam participiorum vim intendi (cf. adn. VII 69, 2). Neque enim paris momenti utrumque membrum est, sed gravius quod in actionibus ex pactis non eo quo decet iure utuntur. Prius autem membrum ad *δίκας ἀπὸ συμβόλων* omnium sociorum refertur, alterum ad causas tributariorum (socii enim non tributarii *αὐτόνομοι* neque Atheniensium iurisdictioni subiecti erant, qua de re cf. adn. VII 57, 3), et eas quas praeter res mercatorias (de his enim sociis cum Atheniensibus *δίκαι ἀπὸ συμβόλων* erant) cum Atheniensibus et eas quas ex gravioribus delictis inter se agebant. De causis ex pactis et omnibus sociorum iudiciis exposuit Stahl. commentatione quam de sociorum Atheniensium iudiciis scripsit (ind. lect. Monast. 1881), quacum cf. G. Gilbert. Enchir. antiqu. publ. Gr. I p. 420 sqq. — *καὶ παρ' ἡμῖν*. *Καί* impugnat Krueg., ut membrum *παρ' ἡμῖν* . . . *ποιήσαντες* superiori *ἐλασσούμενοι* subiciatur. Sed nobis quo iure Athenienses adeo affirment se inferiores esse *(zu kurz kommen)* quia causas secundum aequas leges apud se tractari voluerint non liquet. Ceterum oratorie extenuant rem. Nam socios Athenis ius petere coactos idque iis molestissimum fuisse notissimum est. Cf. personatus Xen. de Rep. Ath. 1, 14—17. — *ποιήσαντες κρίσεις*, quoniam non legitur *ποιησάμενοι*, debet esse cum instituerimus. Cf. Class., qui comparat VI 60, 4. Lys. XIII 35. — *ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις*. De *ἐν* vid. Matth. Gr. § 577 p. 1343. Cf. adn. V 49, 1. — *φιλοδικεῖν δοκοῦμεν*. *Τὸ φιλόδικον* Atheniensium multis locis perstringi ab Aristoph. adnotant interpretes. Mirum est igitur *φιλαδικεῖν* coniecisse Campium l. d.

§ 2. *διότι*, cur (ut 23, 5), proprie ante *τοῖς* collocandum erat; sed cf. adn. IV 4, 1. Interdum hanc collocationem adeo ob causas oratorias necessariam esse docuimus ad 10, 2. — *βιάζεσθαι γάρ*. Ante haec cogita enuntiatum *οὐ γὰρ αὐτοῖς ὀνειδίζεται τοῦτο* vel simile, et *γάρ* reddas scilicet. Quaesitum esse verborum *βιάζεσθαι* et *δικάζεσθαι ὁμοιοτέλευτον* monet Class. — *δικάζεσθαι οὐδὲν προσδέονται*, iis iudiciis non est opus. *Δικάζεσθαι* ut 28, 4. III 44, 4. V 79, 4. Cf. Krueg. Gr. § 55, 3 adn. 12.

§ 3. *οἱ δέ*, illi vero (scil.

ἴσου ὁμιλεῖν, ἥν τι παρὰ τὸ μὴ οἴεσθαι χρῆναι ἢ γνώμῃ ἢ δυνάμει τῇ διὰ τὴν ἀρχὴν καὶ ὁπωσοῦν ἐλασσωθῶσιν, οὐ τοῦ πλέονος μὴ στερισκόμενοι χάριν ἔχουσιν, ἀλλὰ τοῦ ἐνδεοῦς χαλεπώτερον φέρουσιν ἢ εἰ ἀπὸ πρώτης ἀποθέμενοι τὸν νόμον φανερῶς ἐπλεονεκτοῦμεν. ἐκείνως δ' οὐδ'

socii nostri); cf. adn. 37, 2. — *ἀπὸ τοῦ ἴσου*, ex aequo, aequali iure, *auf gleichem Fusse.* Legitur haec formula saepe apud Thuc., ut 99, 2. 136, 3. 140, 5. 143, 3. — *παρὰ τὸ μὴ οἴεσθαι χρῆναι. Μή*, pro quo temere *πῄ* coniecit Krueg., ut in *οὐκ ἀξιοῦν* et similibus, cum *οἴεσθαι* iunctum est, quanquam proprie cum *χρῆναι* cohaeret („contra quam opinaretur fieri non debere, contra opinionem suam fieri non debere [putantium]." Seidl. apud Krueg.). Cf. 33, 3 *εἴ τις ὑμῶν μὴ οἴεται ἔσεσθαι.* — *γνώμῃ*, iudicio (aliquo) aut decreto. — *καὶ ὁπωσοῦν.* Ita fere dicta sunt ut alibi *καὶ ὁτιοῦν καὶ ὁποσονοῦν* (IV 37, 1). Cf. Krueg. Gr. § 51, 15 adn. 3. — *οὐ τοῦ πλέονος μὴ στερισκόμενοι χάριν ἔχουσιν*, non quod pluribus non priventur gratiam habent. Cf. Matth. Gr. § 555 h. Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 8. Dicit autem *τοῦ πλέονος*, quia cogitat plura illa commoda quae socii habebant. De *μή* cf. adn. 118, 2. — *τοῦ ἐνδεοῦς.* Genetivus utrum pendeat ex verbo *στερισκόμενοι* ex superioribus repetendo an ex ipsis *χαλεπώτερον φέρουσι* (cf. II 62, 3) dubitatur. Priori tamen explicationi favet sententiae ratio. Quid sit *τὸ ἐνδεές* ex contrario *τῷ πλέονι*, ad quod refertur, intellegitur. Est igitur *τὸ ἔλασσον.* Similiter apud Soph. OC. 1432 inter se opponuntur *τὰ κρείσσω* et *τἀνδεᾶ*, Xen. Hist. Gr. VII 1, 23 *ἐνδεής* et *προήκων*, supra 70, 4 *τῆς δυνάμεως ἐνδεᾶ*, viribus vestris inferiora, et *παρὰ γνώμην*, supra prudens consilium. Cf. Elmsl. ad Eur. Heracl. 170. Itaque iniuria Bonitz. l. l. p. 21 eam quam statuimus *τοῦ ἐνδεοῦς* significationem eius contrario ad amussim respondentem reicit. Quod ipse vertit *die Zurücksetzung* vocabuli usu non comprobatur nec magis quod Class. interpretatus est *die nicht völlige Gleichheit.* Ceterum attende chiasmum: *ἥν τε ἐλασσωθῶσιν: εἰ ἀπὸ . . . ἐπλεονεκτοῦμεν, οὐ τοῦ πλέονος μὴ στερισκόμενοι χάριν ἔχουσιν: τοῦ ἐνδεοῦς χαλεπώτερον φέρουσιν.* Cf. Annal. phil. a. 1863 p. 476). — *ἀπὸ πρώτης.* Femininum ita positum est ut in vv. *τὴν πρώτην, τὴν ταχίστην, κατὰ μόνας, ἐκ καινῆς* al. Cf. adn. 14, 2. 15, 3. Bernh. Synt. p. 185. adn. VII 43, 5. — *ἀποθέμενοι τὸν νόμον*, propr. deposita lege, i. e. abiecta legis cura, *mit Hintansetzung des gesetzlichen Verfahrens. Τοὔννομον* conicit Krueger, quod improbat Class., *νόμον*, quam vocem Krueg. apud scriptores vix alibi quam ubi ad locum poëtae, velut Pindari, respiceretur, certe nusquam apud Thuc. sic legi asseveraverat, similiter certe II 53, 4. III 45, 3. 56, 2 positum esse professus. — *ἐκείνως δέ*] ὁ δέ ἀντὶ τοῦ γάρ. Schol. Cf. Herm. ad Vig. § 343 b. Kuehn. ad Xen. Comm. II 1, 1. Ceterum *ἐκείνως* ad proxime praegressa spectans (cf. IV 37, 2. V 116, 3) idem est atque *εἰ . . . φανερῶς ἐπλεονε-*

ἂν αὐτοὶ ἀντέλεγον ὡς οὐ χρεὼν τὸν ἥσσω τῷ
4 *κρατοῦντι ὑποχωρεῖν. ἀδικούμενοί τε, ὡς ἔοικεν, οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον ὀργίζονται ἢ βιαζόμενοι· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἴσου δοκεῖ πλεονεκτεῖσθαι, τὸ*
5 *δ' ἀπὸ τοῦ κρείσσονος καταναγκάζεσθαι. ὑπὸ γοῦν τοῦ Μήδου δεινότερα τούτων πάσχοντες ἠνείχοντο, ἡ δὲ ἡμετέρα ἀρχὴ χαλεπὴ δοκεῖ εἶναι, εἰκότως·*
6 *τὸ παρὸν γὰρ αἰεὶ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις. ὑμεῖς γ' ἂν οὖν, εἰ καθελόντες ἡμᾶς ἄρξαιτε, τάχα ἂν τὴν εὔνοιαν ἣν διὰ τὸ ἡμέτερον δέος εἰλήφατε μετα-*

κτοῦμεν. — *ὡς οὐ.* De *οὐ* cf. 86, 1. VIII 24, 5. Krueg. Gr. § 67, 12 adn. 2, de *χρεών* ibid. § 56, 3 adn. 5. De *ἐστίν* autem etiam post *ὡς* et *ὅτι* omisso cf. II 88, 2. IV 92, 1.

§ 4. *ἀδικούμενοι . . . ἢ βιαζόμενοι.* Etsi *ἀδικεῖν* omnino est iniuria aliquem afficere, hic, ubi *βιάζεσθαι* ei opponitur, valet clam et tecte id facere, et *ἀδικούμενοι* respondet superioribus *ἤν τι . . . ἐλασσωθῶσι.* Quare non opus videtur Campii p. 4 coniectura *δικαζόμενοι* pro *βιαζ.* Cf. Herbst. in Philol. XVI p. 293. — *ἀπὸ τοῦ ἴσου* et *ἀπὸ τοῦ κρείσσονος* cohaerent cum *πλεονεκτεῖσθαι* et *καταναγκάζεσθαι* et neutra sunt. Class. tamen pro masculinis ea habet, quod, si neutra essent, *ἀπὸ τοῦ κρείσσονος* non perinde atque *ἀπὸ τοῦ ἴσου* rationem inter utrosque intercedentem significet, deinde *ἀπὸ τοῦ ἴσου* cum emphasi ante *δοκεῖ* collocatum sit eoque a reliquo usu discrepet, denique simile sit cum masculino genere dictum *ἀπὸ τῶν ὁμοίων* 141, 1. VIII 89, 4. Quibus, praeterquam quod prorsus incredibile est hoc uno loco *ἀπὸ τοῦ ἴσου* a Th. aliter usurpatum esse quam reliquis locis omnibus (cf. supra § 3. 99, 2. 136, 3. 140, 5. 143, 3. II 89, 2. III 10, 4. 11, 1. 37, 4. 42, 5. 84, 1. IV 19, 2. V 101. 104 et *ἐξ ἴσου, ἐκ τοῦ ἴσου* 120, 1. II 3, 4. III 12, 3. IV 62, 4. 63, 2. 117, 2), haec opponenda sunt: primum si cui ex maiore potestate vis infertur, non minus apparet alterum altero potentiorem esse quam si cui a potentiore vis infertur nec minus comparationem utriusque *ἀπὸ τοῦ κρείσσονος* continet quam *ἀπὸ τοῦ ἴσου*, deinde *ἀπὸ τοῦ ἴσου* cum emphasi collocatum est propter oppositum *ἀπὸ τοῦ κρείσσονος*, denique *ἀπὸ τῶν ὁμοίων* nihil aliud probat nisi Th., si masculina voluisset, *ἀπὸ τῶν ἴσων, ἀπὸ τῶν κρεισσόνων* scripturum fuisse (cf. V 111, 4).

§ 5. *ὑπὸ γοῦν κ. τ. λ.* Orator exemplo declarat iniuriam hominibus invisiorem esse quam vim. — *εἰκότως.* Similiter collocata verba *οὐκ ἀπεικότως* II 8, 1. Cf. Krueg. Gr. § 66, 1 adn. 8. Latini copulam addere solent, quod idem fecerunt Lys. XXV 27. Sext. Emp. p. 358, 9. 368, 4.

§ 6. *γ' ἂν οὖν.* Cf. adn. 76, 4. — *ἂν . . . ἄν.* Cf. adn. 36, 3 et 76, 4. — *καθελόντες ἡμᾶς* valent nobis deiectis, i. e. deturbatis, destructis. Cf. III 13, 7. — *εἰ . . . ἄρξαιτε*, si imperio potiti sitis. Cf. adn. 3, 2. V 91, 2. 92. — *διὰ τὸ ἡμέτερον δέος.* Cf. adn. 33, 3. — *μετα-*

βάλοιτε, εἴπερ οἷα καὶ τότε πρὸς τὸν Μῆδον δι' ὀλίγου ἡγησάμενοι ὑπεδείξατε, ὁμοῖα καὶ νῦν γνώσεσθε. ἄμεικτα γὰρ τά τε καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς νόμιμα τοῖς ἄλλοις ἔχετε καὶ προσέτι εἷς ἕκαστος ἐξιὼν οὔτε τούτοις χρῆται οὔθ' οἷς ἡ ἄλλη Ἑλλὰς νομίζει.

78. Βουλεύεσθε οὖν βραδέως ὡς οὐ περὶ βρα- 1
χέων, καὶ μὴ ἀλλοτρίαις γνώμαις καὶ ἐγκλήμασι πεισθέντες οἰκεῖον πόνον προσθῆσθε. τοῦ δὲ πολέμου τὸν παράλογον ὅσος ἐστί, πρὶν ἐν αὐτῷ
γενέσθαι προδιάγνωτε· μηκυνόμενος γὰρ ἐς τύχας 2
φιλεῖ τὰ πολλὰ περιίστασθαι, ὧν ἴσον τε ἀπέχομεν καὶ ὁποτέρως ἔσται ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται. ἰόντες

Cap. 78. § 2. ἐς τύχας φιλεῖ Aug. Cass. Cl. Ven.; reliqui φιλεῖ ἐς τύχας. Sed maxima vis inest in nom. τύχη.

βάλοιτε. Rem eventu postea comprobatam esse constat. — **οἷα ... ὑπεδείξατε.** De his cf. 95, 1. De οἷα ... ὁμοῖα vid. Krueg. Gr. § 51, 13 adn. 16; ὑπεδείξατε Class. interpretatur paulatim ostendistis cl. IV 86, 5. — **δι' ὀλίγου**, per breve tempus, quae est vis rarior horum verborum. Cf. Steph. Thes. II p. 1104. Add. III 43, 4. II 85, 2. — **ἄμεικτα**, ad aliorum commercium non accommodata. — **ἐξιών**, peregre proficiscens, praesertim ad bellum. — **οὔτε τούτοις χρῆται.** „Laconicae enim iuventuti maior erat licentia [extra Laconicae fines et] belli quam pacis tempore." Gottl. — **οἷς.** Dativus ex νομίζει pendet, ut II 38, 1. III 82, 8. Nam nonnulli quidem χρῆσθαι ex superioribus huc repeti volunt; sed praeterquam quod id in ceteris exemplis non antecedit, hic eo simul audito aut φιλεῖ vel εἴωθε pro νομίζει aut νομίζεται ἐν τῇ ἄλλῃ Ἑλλάδι (cf. II 15, 5) exspectatur.

Cap. 78. § 1. **ὡς οὐ περὶ βραχέων.** Βουλευόμενοι intellegendum docet Sinten. ad Plut. Them. p. 2. — **προσθῆσθε.** Similiter κινδύνους προστίθεσθαι 144, 1, ἀνάγκην IV 98, 5. — **τοῦ δὲ πολέμου τὸν παράλογον.** Substantivum Thucydidi, ut aliis nonnullis, est ὁ παράλογος. Vid. II 61, 3. 85, 2. III 16, 2. VII 28, 3. 55, 1. 61, 3. VIII 24, 5 sd. I 65, 1.

§ 2. **περιίστασθαι**, converti. Cf. 120, 5 et supra 32, 4. — **ὁποτέρως ἔσται.** Audiri potest ὁ πόλεμος. Similiter 82, 6 καθότι χωρήσει. An est locutio impersonalis? Hoc, cum relativa enuntiatio, cui καὶ ὁποτέρως κινδυνεύεται secundum Krueg. Gr. § 59, 2 adn. 6 adiungitur, ad τύχας referatur, praeferendum est. Cf. Krueg. Gr. § 61, 5 adn. 6. — **ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται**, propr. eius rei periculum aditur in obscuro s. obscure, h. e. ita, ut obscurus et incertus sit eius eventus. Genus dicendi proprie ex ἐν ἀδήλῳ ἐστί et solo κινδυνεύεται mixtum esse ait Class. Sed cum κινδυνεύεται, in periculo vertitur, hic nihil aliud valeat nisi ἐν ἀδήλῳ

τε οἱ ἄνθρωποι ἐς τοὺς πολέμους τῶν ἔργων
πρότερον ἔχονται, ἃ χρῆν ὕστερον δρᾶν, κακο-
4 παθοῦντες δὲ ἤδη τῶν λόγων ἅπτονται. ἡμεῖς δὲ
ἐν οὐδεμιᾷ πω τοιαύτῃ ἁμαρτίᾳ ὄντες οὔτ' αὐτοὶ
οὔθ' ὑμᾶς ὁρῶντες λέγομεν ὑμῖν, ἕως ἔτι αὐθ-
αίρετος ἀμφοτέροις ἡ εὐβουλία, σπονδὰς μὴ λύειν
μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὅρκους, τὰ δὲ διάφορα
δίκῃ λύεσθαι κατὰ τὴν ξυνθήκην· εἰ δὲ μή, θεοὺς
τοὺς ὁρκίους μάρτυρας ποιούμενοι πειρασόμεθα
ἀμύνεσθαι πολέμου ἄρχοντας ταύτῃ ᾗ ἂν ὑφ-
ηγῆσθε."

1 79. Τοιαῦτα δὲ οἱ Ἀθηναῖοι εἶπον. ἐπειδὴ δὲ
τῶν τε ξυμμάχων ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ
ἐγκλήματα τὰ ἐς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τῶν Ἀθη-
ναίων ἃ ἔλεξαν, μεταστησάμενοι πάντας ἐβου-

§ 4. ἢ pro εἰ δὲ μὴ Laur. m. et aliquot deteriores, cuius explicatio hae voculae possunt esse; Classeno tamen pleniores particulae extremae orationi congruentiores videntur.

ἐστί, in incerto est, facile conicias ex hoc interpretamento ἐν ἀδήλῳ scriptoris verbis accessisse. Cf. adn. IV 117, 3. De grammatica verborum ratione Krueg. comparat 73, 2 et Gr. § 52, 3 adn. 6.

§ 3. **τῶν ἔργων πρότερον ἔχονται.** Non cogitant igitur, ut secundum II 40, 3 Athenienses, prius quam incipias consulto opus esse (Sal. Cat. 1). Deinde Class. ὃ scripsit pro ἅ, ne relativum ad ἔργα referretur, etsi schol. non dubitavit adnotare: ἅ] ἔργα δηλονότι. Ceterum cf. etiam adn. 124, 1. VI 17, 3 et cogita a Thuc. alibi maiorem ambiguitatem, ut in concursu accusativorum, non vitari. — **τῶν λόγων ἅπτονται,** consultationibus utuntur.

§ 4. **ὄντες** ante **οὔτ' αὐτοί** positum est, quod scriptor proxima proprie non fuit adiecturus. Cf. adn. 72, 1. — **αὐθαίρετος,** libera, integra. — **σπονδάς.** De articulo omisso cf. adn. 67, 1. — **τὰ δὲ διάφορα δίκῃ λύεσθαι.** Pro his λόγοις τὰ ἐγκλήματα διαλύεσθαι 140, 2, δίκῃ διαλύεσθαι περὶ τῶν ἐγκλημάτων 145, 1, τὰ ἀμφίλογα δίκῃ διαλύειν IV 118, 8. Ceterum λύεσθαι hic non pro composito διαλύεσθαι dictum est, cuius usus exempla desiderantur, sed medium τὰ διάφορα λύεσθαι significat suas vel sibi controversias componere. Cf. Plat. Menex. 243c. — **κατὰ τὴν ξυνθήκην.** Etenim in foederibus tricennalibus (115, 1) scriptum erat δίκας τῶν διαφορῶν ἀλλήλοις διδόναι καὶ δέχεσθαι (140, 2) et ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν, ἢν δίκας θέλωσι διδόναι (VII 18, 2). — **ὑφηγῆσθε.** praeiveritis, exemplum dederitis.

Cap. 79. § 1. **τὰ ἐγκλήματα τὰ ἐς.** Ἐς dictum ut saepe apud αἰτία, μῖσος, ὀργή, al. — **μεταστησάμενοι πάντας,** summotis omnibus,

λεύοντο κατὰ σφᾶς αὐτοὺς περὶ τῶν παρόντων.
καὶ τῶν μὲν πλειόνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἱ γνῶμαι 2
ἔφερον, ἀδικεῖν τε τοὺς Ἀθηναίους ἤδη καὶ πολε-
μητέα εἶναι ἐν τάχει· παρελθὼν δὲ Ἀρχίδαμος ὁ
βασιλεὺς αὐτῶν, ἀνὴρ καὶ ξυνετὸς δοκῶν εἶναι
καὶ σώφρων, ἔλεξε τοιάδε.

80. „Καὶ αὐτὸς πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπει- 1
ρός εἰμι, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμῶν τοὺς ἐν τῇ
αὐτῇ ἡλικίᾳ ὁρῶ, ὥστε μήτε ἀπειρίᾳ ἐπιθυμῆσαί
τινα τοῦ ἔργου, ὅπερ ἂν οἱ πολλοὶ πάθοιεν, μήτε
ἀγαθὸν καὶ ἀσφαλὲς νομίσαντα. εὕροιτε δ' ἂν 2
τόνδε περὶ οὗ νῦν βουλεύεσθε οὐκ ἂν ἐλάχιστον

Cap. **80.** § 1. *οἱ* om. Vat. At vid. adn.

als sie alle hatten abtreten lassen. Cf. V 111, 2. *Πάντες* omnes peregrini sunt; nam *τοὺς πολλοὺς* Lacedaemoniorum remansisse apparet ex 87, 1.

§ 2. *ἐπὶ τὸ αὐτὸ ... ἔφερον*] *ὡμονόουν.* Schol. Eodem spectabant. Cf. Vig. p. 313 sq. In idem convenere interpr. Steph. in Thes. Proprie usum verbi a genere loquendi *ὁδὸς φέρει* petitum esse adnotat Krueg. Tum in *ἤδη* haerens Haasius Lucubr. Thuc. p. 54 sq. post *καί* collocatum cupit, ne tum demum coepisse *ἀδικεῖν* ex Lacedaemoniorum sententia Athenienses videantur. At recte Bonitz. l. l. p. 25 monet significari illos iam commissae iniuriae noxios esse, quo de praesentis *ἀδικεῖν* sensu cf. adn. 67, 1. — *Ἀρχίδαμος.* Archidamus Leotychidae successor et eius e Zeuxidamo, filio ante patrem mortuo, nepos. Eum omnibus viribus bellum impedire studuisse asseverant etiam Paus. III 7, 9 et Plut. Pericl. 29.

Cap. **80.** Ab ipsa re de qua agitur exorsus orator primum quam periculosum sit demonstrat statim cum Atheniensibus bellum suscipere (80—82), deinde suum consilium proponit (82), tum non verendum esse ignaviae et cunctationis crimen ostendit (83—85), finem facit adhortatio epilogi (85). Hanc orationem in nonnullis imitatum esse Demosthenem *περὶ συμμοριῶν* temere affirmat Dion. Hal. in Art. rhet. Vid. Schaef. de Vit. Demosth. I p. 288 sq. et p. 425.

§ 1. *πολλῶν ... εἰμί.* Etenim Archidamus tunc senex erat. *ὁρῶ*] *λείπει τὸ ἐμπείρους* Schol. Nam si vestrum eos qui eiusdem aetatis sunt cerno interpretere, non senes solos, sed cives iam inde a trigesimo aetatis anno contioni interfuisse respondeatur. Cf. Plut. Lyc. 25. — *μήτε ἀπειρίᾳ ... μήτε ... νομίσαντα.* Cf. Matth. Gr. § 397, 3 et § 565, 2. Similiter non raro apud Thuc. verborum modi et substantiva inter se respondent. Cf. 82, 1 et 3. 107, 6. 110, 2 et Krueg. Gr. § 59, 2 adn. 3. Ceterum notum est proverbium *γλυκὺς ἀπείρῳ πόλεμος.* Cf. 118, 1. — *οἱ πολλοί* sunt vulgus, plerique. Archidami aequales ex tota hominum multitudine multo pauciores sunt, reliqui igitur longe plurimi.

γενόμενον, εἰ σωφρόνως τις αὐτὸν ἐκλογίζοιτο.
3 πρὸς μὲν γὰρ τοὺς Πελοποννησίους καὶ ἀστυγείτονας παρομοῖος ἡμῶν ἡ ἀλκή, καὶ διὰ ταχέων οἷόν τε ἐφ' ἕκαστα ἐλθεῖν· πρὸς δὲ ἄνδρας οἳ γῆν τε ἑκὰς ἔχουσι καὶ προσέτι θαλάσσης ἐμπειρότατοί εἰσι καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἄριστα ἐξήρτυνται, πλούτῳ τε ἰδίῳ καὶ δημοσίῳ καὶ ναυσὶ καὶ ἵπποις καὶ ὅπλοις καὶ ὄχλῳ ὅσος οὐκ ἐν ἄλλῳ ἑνί γε χωρίῳ Ἑλληνικῷ ἐστιν, ἔτι δὲ καὶ ξυμμάχους πολλοὺς φόρου ὑποτελεῖς ἔχουσι, πῶς χρὴ πρὸς τούτους ῥᾳδίως πόλεμον ἄρασθαι καὶ τίνι

§ 3. τοὺς ante Πελ. om. Laur. D. I. E. m. Ar. Chr. Dan.; in Gr. adscriptum est; ante ἀστυγείτονας abest ab It. Gr. et fortasse D. I. Cf. adn.

§ 2. εἰ ... τις ... ἐκλογίζοιτο, i. e. εἰ ἐκλογίζοισθε. Cf. adn. 69, 2. Matth. Gr. § 487, 3.

§ 3. τοὺς Πελοποννησίους καὶ ἀστυγείτονας. Eosdem significari necesse est, cum opponantur iidem Athenienses, qui longius absint et praeterea maris sint peritissimi. Itaque inverso ordine contrarii sunt οἱ Πελοποννήσιοι, qui classem non habeant, et οἱ θαλάσσης ἐμπειρότατοί εἰσι, οἱ ἀστυγείτονες et οἳ γῆν ἑκὰς ἔχουσι. Ne igitur priore loco diversi significentur, ante ἀστυγείτονας omittendus est articulus, quem frustra defendit Class. Cf. Bonitz. l. d. p. 27 sq. — παρομοῖος. Non valde absimilem, prope similem, παρ' ὀλίγον ὅμοιον, post Pollucem esse vult Steph. in Thes. Sed hanc interpretationem refutat Bonitz. l. l. ostenditque in hoc vocabulo et similibus παρά ad comparationem spectare. Schol. ἐκ παραλλήλου· πεζόμαχοι γὰρ πάντες. De ἀλκῆς nomine cf. adn. II 84, 3. — διὰ ταχέων. Ita aliquotiens Thuc. Cf. III 13, 1. IV 8, 4. 96, 1. 125, 4. VI 66, 2. VIII 101, 1. 3 et de διὰ τάχους dicta 63, 2. — ἐφ' ἕκαστα ἐλθεῖν, ad singulas res (singula oppida) eorum venire vel proficisci adversus eas (ea). — θαλάσσης. De articulo omisso vid. Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 15. — ἐξήρτυνται, instructi sunt, ut παρασκευάζεσθαι, quocum ei etiam parandi notio (13, 1. 82, 1) communis est, II 11, 6 et al. — πλούτῳ τε ἰδίῳ καὶ δημοσίῳ κ.τ.λ. Attende suave πολυσύνδετον. Cf. 86, 3 et Lennep. ad Phalar. Epist. 32 p. 140 (ed. Lips. II). De divitiis, classe, equitatu Atheniensium vid. II 13. Ἵπποι et ὅπλα ipsi equites et gravis armaturae milites videntur esse; nam ὄχλος qui sequitur turbam hominum ex qua leviter armati et remiges eligebantur solet significare. Alii tamen ὄχλον frequentiam hominum volunt designare et ἵππους atque ὅπλα proprie dicta esse. — ὅσος ... ἐστίν. De numero incolarum Atticae cf. Boeckh. Oec. civ. Athen. I p. 47 sqq. Clint. Fast. Graec. II p. 397 sq. ed. Krueg. — ξυμμάχους πολλοὺς φόρου ὑποτελεῖς. Cf. VII 57, 3. 4 ibique adn. — πρὸς τούτους. „His repetitio [oratoria

πιστεύσαντας ἀπαρασκεύους ἐπειχθῆναι; πότερον
ταῖς ναυσίν; ἀλλ' ἥσσους ἐσμέν· εἰ δὲ μελετή- 4
σομεν καὶ ἀντιπαρασκευασόμεθα, χρόνος ἐνέσται.
ἀλλὰ τοῖς χρήμασιν; ἀλλὰ πολλῷ ἔτι πλέον τού-
του ἐλλείπομεν καὶ οὔτε ἐν κοινῷ ἔχομεν οὔτε
ἑτοίμως ἐκ τῶν ἰδίων φέρομεν. 81. τάχ' ἄν τις 1
θαρσοίη ὅτι τοῖς ὅπλοις αὐτῶν καὶ τῷ πλήθει
ὑπερφέρομεν, ὥστε τὴν γῆν δῃοῦν ἐπιφοιτῶντες.

§ 4. *πολλῷ πλέον ἔτι* Laur. et octo deteriores. At similiter *πολὺ δ' ἔτι πλείω* 137, 4, *πολλῷ ἔτι πλέονι βοῇ* IV 35, 2, *πολλῷ ἔτι μᾶλλον* IV 123, 3. VIII 85, 3; add. Plat. Phaedon. 110a. c et apud Latinos multo etiam magis, multo etiam maior. Nec dissimilia verba *πολλῷ τότε μᾶλλον* 130, 1. Contra *πολλῷ τε μᾶλλον ἔτι* VIII 90, 1, ubi tamen *ἔτι μᾶλλον* Reg. Ar. Chr., *ἔτι πολλῷ χαλεπώτερον* Dem. V 2, *ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον* Hom. Il. XXIII 386. 429, *πολλῷ δὴ μᾶλλον ἔτι* Thuc. VII 55, 2.

verborum **πρὸς**] **ἄνδρας** post plura interposita fit." Goell. Cf. Krueg. Gr. § 51, 5 adn. 1.

§ 4. **μελετήσομεν.** Aut subaudiendum *τὰς ναῦς* aut valet *μελέτας ποιησόμεθα.* Cf. II 86, 5 et adn. II 43, 1. — **ἐνέσται.** Ut *ἐγγίγνεσθαι* IV 111, 2 et alibi. — **ἀλλὰ τοῖς χρήμασιν.** De hoc usu particulae *ἀλλά* in *ὑποφορᾷ* et *ἀνθυποφορᾷ* vid. Matth. Gr. § 613. Krueg. Gr. § 69, 4 adn. 4. Cf. VI 38, 5 et Pflugk. ad Eur. Herc. 298. — **τούτου**, hac re. Cf. Matth. Gr. § 439 p. 987 et de genet. II 61, 4. Matth. Gr. § 352. Krueg. (qui hic *τούτῳ* invitis membranis scripsit) Gr. § 47, 10. — **καὶ οὔτε** = *ἐπεὶ ουτε.* Cf. adn. 33, 2. — **ἐν κοινῷ**, in aerario, ut 141, 3 atque *ἐν τῷ κοινῷ* VI 6, 3. 8, 2. VIII 1, 2. Sic etiam Latinis publicum de aerario dicitur. Cf. *ἐκ δημοσίου* VI 31, 3. — **οὔτε ἑτοίμως . . . φέρομεν**, neque in promptu nobis est ex rebus privatis (pecuniam) conferre. Cf. 141, 2 *οὔτε ἰδίᾳ οὔτε ἐν κοινῷ χρήματά ἐστιν αὐτοῖς.* Ex hoc Lacedaemonios eiusmodi *ἐσφοράς* privatorum (de quibus hic positum *φέρειν* alibi de sociis tributa pendentibus usitatius est) prorsus vitare non potuisse intellegimus. Cf. Arist. Pol. II 9, 23 (p. 1271 b) *φαύλως δὲ ἔχει καὶ περὶ τὰ κοινὰ χρήματα τοῖς Σπαρτιάταις. οὔτε γὰρ ἐν τῷ κοινῷ τῆς πόλεως ἔστιν οὐδὲν πολέμους μεγάλους ἀναγκαζομένοις πολεμεῖν εἰσφέρουσί τε κακῶς· διὰ γὰρ τὸ τῶν Σπαρτιατῶν εἶναι τὴν πλείστην γῆν οὐκ ἐξετάζουσιν ἀλλήλων τὰς εἰσφοράς. ἀποβέβηκέ τε τοὐναντίον τῷ νομοθέτῃ τοῦ συμφέροντος· τὴν μὲν γὰρ πόλιν πεποίηκεν ἀχρήματον, τοὺς δ' ἰδιώτας φιλοχρημάτους.*

Cap. 81. § 1. **τάχ' ἄν.** Attende asyndeton ideo admissum quod nova sententia inducitur cum superiore non cohaerens. Similiter nova argumentatio incipit III 63, 2. Krueger frustra *τάχ' ἂν δέ* legendum conicit. — **τοῖς ὅπλοις . . . ὑπερφέρομεν.** In his ne *πλήθει* verbis 80, 3 *ὄχλῳ ὅσος . . . ἐστίν*, repugnare videatur, cogitandum *πλῆθος* non, ut *ὄχλον*, de infima plebe et inquilinis intellegendum

2 τοῖς δὲ ἄλλη γῆ ἐστι πολλὴ ἧς ἄρχουσι, καὶ ἐκ
3 θαλάσσης ὧν δέονται ἐπάξονται. εἰ δ' αὖ τοὺς ξυμμάχους ἀφιστάναι πειρασόμεθα, δεήσει καὶ τούτοις ναυσὶ βοηθεῖν τὸ πλέον οὖσι νησιώταις.
4 τίς οὖν ἔσται ἡμῶν ὁ πόλεμος; εἰ μὴ γὰρ ἢ ναυσὶ κρατήσομεν ἢ τὰς προσόδους ἀφαιρήσομεν ἀφ' ὧν τὸ ναυτικὸν τρέφουσι, βλαψόμεθα τὰ πλείω.
5 κἂν τούτῳ οὐδὲ καταλύεσθαι ἔτι καλόν, ἄλλως τε
6 καὶ εἰ δόξομεν ἄρξαι μᾶλλον τῆς διαφορᾶς. μὴ γὰρ δὴ ἐκείνῃ γε τῇ ἐλπίδι ἐπαιρώμεθα ὡς ταχὺ παυθήσεται ὁ πόλεμος, ἢν τὴν γῆν αὐτῶν τέμωμεν. δέδοικα δὲ μᾶλλον μὴ καὶ τοῖς παισὶν αὐτὸν ὑπολίπωμεν· οὕτως εἰκὸς Ἀθηναίους φρονήματι μήτε τῇ γῇ δουλεῦσαι μήτε ὥσπερ ἀπείρους καταπλαγῆναι τῷ πολέμῳ.

Cap. **81.** § 6. *τάμωμεν* codd. Emend. Cob. Mnemos. XI p. 369. Cf. Krueg. Gr. § 31, 13 adn. 3.

esse, sed sociorum multitudine effici. Cf. 83, 1. 121, 2. 143, 1. II 11, 3. Etiam gravis armaturae milites (*ὅπλα*) non solis Lacedaemoniis (cf. V 68, 3 cum II 13, 6), sed Peloponnesiis foederatis plures quam Atheniensibus tribuuntur. *Ὑπερφέρειν* ita dictum et cum genetivo et cum accusativo personae iungi ex Steph. Thes. intellegitur.

§ 2. *ἐπάξονται.* Usitatius quidem hac vi vel certe simili *ἐσάγεσθαι*, sed vulgatum satis defendunt VI 99, 4, *σῖτος ἐπακτός* VI 20, 4, *ἐπαγωγὴ τῶν ἐπιτηδείων* V 82, 5. VII 24, 3.

§ 3. *εἰ δ' αὖ*, quod si porro. Cf. IV 29, 4. — *δεήσει καὶ κ. τ. κ.* *Καί* aut post *τούτους* transponendum esse aut ad totam sententiam spectare docet Krueg. Hoc placet.

§ 4. *τὰς προσόδους ἀφαιρήσομεν*] *διὰ τὸ (τοῦ) ἀποστῆσαι τοὺς συμμάχους.* Schol. Cf. 122, 1. Cob. in Mnemos. nov. ser. VIII p. 87 *ὑφαιρήσομεν* (cf. III 31, 1 ibique sd.) scribendum esse putat. At cf. 121, 5. — *ἀφ' ὧν.* Cf. Krueg. Gr. § 68, 16 adn. 9. — *βλαψόμεθα* significatione passiva accipiendum. Tum de *τὰ πλείω* cf. Krueg. Gr. § 46, 5 adn. 5.

§ 5. *καταλύεσθαι.* Cf. adn. IV 18, 4. — *ἄρξαι μᾶλλον*, incepisse (i. e. auctores fuisse; cf. adn. 144, 2) magis quam si bellum iis non intulerimus (cf. adn. 68, 1), id quod ex verbis *τίς οὖν ἔσται ἡμῶν ὁ πόλεμος* facile subauditur.

§ 6. *ἐκείνῃ . . . ἐλπίδι.* Cf. V 14, 3. — *οὕτως . . . δουλεῦσαι*, adeo verisimile est Athenienses pro animi magnitudine neque agro servituros *(sich zu Sklaven ihres Landes machen).* De aoristi infinitivo vid. adn. III 10, 6. — *φρονήματι*, superbia, confidentia, ut semper apud Th. Cf. adn. III 45, 4. IV 80, 3. V 40, 3. 43, 2 et II 43, 6. 61, 3. 62, 3. VI 18, 4.

82. *Οὐ μὴν οὐδὲ ἀναισθήτως αὐτοὺς κελεύω τούς τε ξυμμάχους ἡμῶν ἐᾶν βλάπτειν καὶ ἐπιβουλεύοντας μὴ καταφωρᾶν, ἀλλὰ ὅπλα μὲν μήπω κινεῖν, πέμπειν δὲ καὶ αἰτιᾶσθαι μήτε πόλεμον ἄγαν δηλοῦντας μήθ' ὡς ἐπιτρέψομεν, κἀν τούτῳ καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐξαρτύεσθαι ξυμμάχων τε προσαγωγῇ καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, εἴ ποθέν τινα ἢ ναυτικοῦ ἢ χρημάτων δύναμιν προσληψόμεθα (ἀνεπίφθονον δὲ ὅσοι ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ὑπ' Ἀθηναίων ἐπιβουλευόμεθα μὴ Ἕλληνας μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρβάρους προσλαβόντας διασωθῆναι), καὶ τὰ αὐτῶν ἅμα ἐκποριζώμεθα.* 1
καὶ ἢν μὲν ἐσακούωσί τι πρεσβευομένων ἡμῶν, ταῦτα ἄριστα· 2

Cap. 82. § 1. *τὰ αὐτῶν* Vat. Laur. Pal. Cass. Gr. m. At cf. adn.
§ 2. *ἐσακούωσι* Vat. Aug. M. Cass. Cl. Ven. T. Reg., reliqui *ἐσακούσωσι.* Cf. 126. 1.
καὶ ante *δύο* om. Laur. Aug. m. Cf. adn.

Cap. 82. § 1. *Οὐ μὲν οὐδέ* paulo graviores particulae quam *οὐδὲ μήν*: *jedoch auch nicht.* Cf. adn. II 97, 6. — *ἀναισθήτως* hic, aliter atque 69, 3, est *ἀναλγήτως.* Consecutio verborum haec est: *οὐ κελεύω (ἡμᾶς) ἀναισθήτως ἐᾶν αὐτοὺς (τοὺς Ἀθην.) βλάπτειν τοὺς ξυμμάχους ἡμῶν.* De concursu accusativorum dictum est ad VI 10, 1 et alibi. — *καταφωρᾶν*] *ἐλέγχειν.* Schol. — *πόλεμον . . . δηλοῦντας.* Exquisitior formula, ut si dixeris bellum patefacientes, i. e. profitentes nos bellum gesturos. — *μήθ'.* Repete mente *δηλοῦντας* et ad *ἐπιτρέψομεν* verba *αὐτοῖς τοὺς ξυμμάχους ἡμῶν βλάπτειν.* — *ξυμμάχων τε προσαγωγῇ.* Cf. quae postea facta legimus II 7, 1. Vox *προσαγωγή* plerumque admissio (velut ad regem; cf. Xen. Cyr. VII 5, 45) hic est adiunctio. Vid. de *προσάγεσθαι* adn. II 30, 2. — *ὅσοι ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ... ἐπιβουλευόμεθα.* Verbum rei comparatae accommodatum est. Cf. III 67, 7. Xen. Cyr. IV 1, 3. Demosth. IV 12. Liv. IV 2, 4. Matth. Gr. § 306 adn. 1. Krueg. Gr. § 63, 1 adn. 4. Temere talia temptat Cobetus in Mnemos. nov. ser. VIII p. 74 sq. — *καὶ . . . ἐκποριζώμεθα.* Haec respondent superioribus *ξυμμάχων τε προσαγωγῇ* et oratio mutata est pro vv. *καὶ τῷ . . . ἐκπορίζεσθαι.* Cf. adn. 80, 1. — *τὰ αὐτῶν* = *τὰ ἡμέτερα αὐτῶν.* Cf. Matth. Gr. § 489, II. Krueg. Gr. § 51, 3 adn. 15. Exempla ab his ex prosa Attica allata nos de vitio cogitare vetant, quanquam alibi hic usus non est apud Th. — *ἐκπορίζεσθαι* est expromere, expedire, *παρασκευάζεσθαι.* Cf. 125, 2.

§ 2. *ταῦτα ἄριστα* del. Herw. „Saepe tamen sic optimos scriptores audies dicentes. Unum apponam Hippocratem de morbis mulierum tom. I p. 602 Ermerin.: *ἢν μὲν δυνατὸν ᾖ εἴσω ἀπῶσαι*

ἢν δὲ μή, διελθόντων ἐτῶν καὶ δύο καὶ τριῶν
ἄμεινον ἤδη, ἢν δοκῇ, πεφραγμένοι ἴμεν ἐπ'
3 αὐτούς. καὶ ἴσως ὁρῶντες ἡμῶν ἤδη τήν τε παρα-
σκευὴν καὶ τοὺς λόγους αὐτῇ ὁμοῖα ὑποσημαίνον-
τας μᾶλλον ἂν εἴκοιεν, καὶ γῆν ἔτι ἄτμητον ἔχον-
τες καὶ περὶ παρόντων ἀγαθῶν καὶ οὔπω ἐφθαρ-
4 μένων βουλευόμενοι. μὴ γὰρ ἄλλο τι νομίσητε τὴν
γῆν αὐτῶν ἢ ὅμηρον ἔχειν καὶ οὐχ ἧσσον ὅσῳ
ἄμεινον ἐξείργασται· ἧς φείδεσθαι χρὴ ὡς ἐπὶ πλεῖ-
στον, καὶ μὴ ἐς ἀπόνοιαν καταστήσαντας αὐτοὺς
5 ἀληπτοτέρους ἔχειν. εἰ γὰρ ἀπαράσκευοι τοῖς τῶν
ξυμμάχων ἐγκλήμασιν ἐπειχθέντες τεμοῦμεν αὐτήν,
ὁρᾶτε ὅπως μὴ αἴσχιον καὶ ἀπορώτερον τῇ Πελο-

ἄμφω, ταῦτα ἄριστα· ἢν δὲ μὴ οἷόν τε ᾖ κ. τ. λ. Observasse mihi videor ellipsin habere locum ubi sequitur *εἰ δὲ μή*, ut in notissimo III 3, 3, sed ubi *ἢν δὲ μή* additur ellipsin non apparere." Cob. l. l. p. 87. Hanc observationem tamen veram non esse ostendunt Plat. de Rep. 575d, ubi sequente *ἢν δὲ μή* ellipsis est, et Plat. Hipp. I 295b, ubi sequente *εἰ δὲ μή* non est. Cf. Kuehn. Gr. max. § 577, 3c. — *διελθόντων ἐτῶν καὶ δύο καὶ τριῶν*. Ita *καὶ δὶς καὶ τρίς* Plat. Phaed. 63e. Zon. Ann. XII 24, *δὶς καὶ τρίς* Soph. Phil. 1222, qualium exemplorum Graecorum mentionem facere debebat Wund. ad Soph. El. 712. Cf. Sinten. ad Plut. Lys. 10. Contra *δὶς ἢ τρίς* Thuc. II 4, 2. IV 38, 3, *καὶ δὶς ἢ τρίς* V 10, 9, ubi de *καί* vid. adn. De Lat. bis terque et terve vid. Bentl. ad Hor. Ep. I 5, 33 et Walch. ad Tac. Agric. 12. Cf. etiam adn. supra 22, 2 et Krueg. Gr. § 69, 32 adn. 4. — *ἢν δοκῇ* post *πεφραγμένοι* velis collocata. Hoc valet muniti, instructi ad bellum.

§ 3. *ἤδη τήν τε παρασκευήν = τήν τε ἤδη παρασκευήν*. Cf. adn. 137, 4.

§ 4. *μὴ γὰρ ... ἔχειν*, nolite enim putare vos terram eorum alio quam pignoris loco habere. Bene Bloomf. comparat Liv. V 42, 2 non omnia concremari tecta, ut ... pignus ad flectendos hostium animos haberent. — *οὐχ ἧσσον ὅσῳ ἄμεινον*, i. e. *καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ ἄμ.* De *οὐχ ἧσσον* vid. Moer. p. 182 et II 52, 1. Krueg. Gr. § 67, 1 adn. 3 et 9 adn. 2. De *ὅσῳ* sine *τοσούτῳ* posito vid. V 108. VI 89, 6 et Stallb. ad Plat. Apol. 30a. De re cf. II 11, 6. 65, 2.

§ 5. *τοῖς ... ἐγκλήμασιν ἐπειχθέντες*, propter criminationes festinantes. De dativo vid. Matth. Gr. § 398b. — *ὁρᾶτε ὅπως μὴ ... πράξομεν*. Portus: videte ne plus dedecoris ac damni Peloponneso tribuamus. Ita etiam Krueg. *πράξομεν* active dictum et *αἴσχιον καὶ ἀπορ.* adiectiva esse existimat, nullum tamen eius verbi *πράσσειν* structurae exemplum afferens. At Class. ex consuetudine sermonis Thucydidei (VI 13, 2. 75, 3. VII 67, 4. 71, 1. VIII 95, 6) *πράσσειν* intransitivam vim habere et *αἴσχ. καὶ ἀπορ.* adverbia esse ostendit.

ποννήσῳ πράξομεν. ἐγκλήματα μὲν γὰρ καὶ πόλεων 6
καὶ ἰδιωτῶν οἷόν τε καταλῦσαι· πόλεμον δὲ ξύμ-
παντας ἀραμένους ἕνεκα τῶν ἰδίων, ὃν οὐχ ὑπάρ-
χει εἰδέναι καθ' ὅ τι χωρήσει, οὐ ῥᾴδιον εὐπρε-
πῶς θέσθαι.

83. *Καὶ ἀνανδρία μηδενὶ πολλοὺς μιᾷ πόλει* 1
μὴ ταχὺ ἐπελθεῖν δοκείτω εἶναι. εἰσὶ γὰρ καὶ 2
ἐκείνοις οὐκ ἐλάσσους χρήματα φέροντες ξύμμαχοι,
καὶ ἔστιν ὁ πόλεμος οὐχ ὅπλων τὸ πλέον, ἀλλὰ
δαπάνης, δι' ἣν τὰ ὅπλα ὠφελεῖ, ἄλλως τε καὶ
ἠπειρώταις πρὸς θαλασσίους. πορισώμεθα οὖν 3
πρῶτον αὐτήν, καὶ μὴ τοῖς τῶν ξυμμάχων λόγοις
πρότερον ἐπαιρώμεθα, οἵπερ δὲ καὶ τῶν ἀποβαι-

§ 5. *πράξομεν* Laur. et Bekk. Anecd. p. 162, *πράξωμεν* reliqui codd.

Comparativorum ratio obscurior est; videtur cogitandum esse *ἢ αὐτῇ* (*τῇ Ἀττικῇ*). *Ἢ νῦν* tamen subaudiri vult Bonitz. l. l. p. 29. Sed si Classeni verborum *ὅπως* ... ... *πράξομεν* interpretatio vera est, ita prorsus inutile esset *τῇ Πελοποννήσῳ*, quod suam vim ita tantum habet si Attica ex contrario cogitatur. Praeterea necesse esset iam nunc turpem et difficilem esse Peloponnesi condicionem, quod vix indicare potest Archidamus. Cf. L. Herbst. in Philol. XVI p. 321 sqq. De dat. *τῇ Πελ.* (*mit dem Pel.*) cf. Herod. VI 94 *Μαρδόνιον φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ.*

§ 6. *ἕνεκα τῶν ἰδίων*] *οὐ γὰρ ἦν κοινὰ τὰ ἐγκλήματα πάντων τῶν Πελοποννησίων, ἀλλὰ μόνων τῶν Κορινθίων* [*καὶ ἄλλων τινῶν* 67, 4]. Schol. — *ὅν.* De forma orationis cf. 72, 1. — *χωρήσει,* Similiter active *ξυγχωρήσετε* 140, 5, *προχωρήσειν* III 4, 5. Simplex futurum *χωρήσω* praeter Thuc. habent Herod. VIII 68. Dion. Hal. Luci. al.) Temere igitur Herw. *χωρήσεται.* — *θέσθαι,* i. e. *καταθέσθαι* (121), *ἀποθέσθαι,* ut Latine ponere bellum dicitur. Cf. 31, 3. VIII 84, 5 et cum sententia Sal. Iug. 83.

Cap. **83.** § 2. *οὐκ ἐλάσσους ... ξύμμαχοι,* non pauciores (quam nobis) socii iique tributa pendentes. Cf. c. 19. — *οὐ ... τὸ πλέον, ἀλλά.* Vid. Matth. Gr. § 455 b. Krueg. Gr. § 49, 2 adn. 6. Cf. II 43, 2. 44, 4. *Ἤ* pro hoc *ἀλλά* II 37, 1. 39, 1. Non ... potius sed (pars codd. quam) Cic. de Or. II 78, 317. — *δι' ἣν τὰ ὅπλα ὠφελεῖ.* Haec si sincera sunt, ut apta sententia efficiatur, reddenda verbis cuius (sumptus) opera seu quo (sumptu) accedente demum arma iuvant, quoniam sine pecunia bellum parari nequit. Cf. Matth. Gr. § 580, 2 b et. Sint. ad Plut. Them. 18 et de *διά* adn. III 13, 5. Male Herbst. l. l. p. 320 sq. de sumptu in comparanda classe faciendo cogitat. (Olim *ὠφελεῖται* legendum coniecimus. Cf. III 13, 5. VI 34, 2.)

νόντων τὸ πλέον ἐπ' ἀμφότερα τῆς αἰτίας ἕξομεν,
οὗτοι καὶ καθ' ἡσυχίαν τι αὐτῶν προΐδωμεν.
1 84. καὶ τὸ βραδὺ καὶ μέλλον, ὃ μέμφονται μά-
λιστα ἡμῶν, μὴ αἰσχύνεσθε. σπεύδοντές τε γὰρ
σχολαίτερον ἂν παύσαισθε διὰ τὸ ἀπαράσκευοι
ἐγχειρεῖν, καὶ ἅμα ἐλευθέραν καὶ εὐδοξοτάτην πόλιν
2 διὰ παντὸς νεμόμεθα. καὶ δύναται μάλιστα σω-
φροσύνη ἔμφρων τοῦτ' εἶναι· μόνοι γὰρ δι' αὐτὸ
εὐπραγίαις τε οὐκ ἐξυβρίζομεν καὶ ξυμφοραῖς
ἧσσον ἑτέρων εἴκομεν, τῶν τε ξὺν ἐπαίνῳ ἐξοτρυ-
νόντων ἡμᾶς ἐπὶ τὰ δεινὰ παρὰ τὸ δοκοῦν ἡμῖν
οὐκ ἐπαιρόμεθα ἡδονῇ, καὶ ἤν τις ἄρα ξὺν κατ-
ηγορίᾳ παροξύνῃ, οὐδὲν μᾶλλον ἀχθεσθέντες ἀνε-
3 πείσθημεν. πολεμικοί τε καὶ εὔβουλοι διὰ τὸ

§ 3. *τὸ πλέον ἐπ' ἀμφότερα τῆς αἰτίας ἕξομεν*, propr. in utramque partem (cf. 139, 4. II 11, 9. IV 17, 4. 58, 1. VI 60, 2. VII 48, 3) causae maius pondus sustinebimus, i. e. praecipui auctores videbimur, *μάλιστα ἤτοι τὸ κλέος ἢ τὴν αἰσχύνην τῶν ἀποβαινόντων ἕξομεν*. Cf. II 11, 9. — *οὗτοι*. De *οἵπερ . . . οὗτοι* cf. Krueg. Gr. § 63, 1 adn. 2.

Cap. 84. § 1. *τὸ μέλλον*. Cf. adn. 36, 1. — *ὃ μέμφονται*. Vid. 69, 4. 70, 2 sqq. — *ἡμῶν*. Pendet ex relat. *ὅ*. Vid. Matth. Gr. § 317. Krueg. Gr. § 47, 10 adn. 2. — *ἐλευθέραν καὶ εὐδοξοτάτην*. De coniunctione positivi et superlativi vid. Lob. Paral. p. 41 not. 41 et p. 540. Altera haec est causa cur eos tarditatis et cunctationis ne pudeat. Neque enim haec impediverunt quin civitatis libertatem et gloriam omnino incolumem servarent.

§ 2. *δύναται . . . εἶναι*, eam vim habet ut . . . sit. Cf. 141, 1. III 46, 2. In his *τοῦτο* est *τὸ βραδὺ καὶ μέλλον, ὃ μέμφονται*. Hanc igitur cunctationem prudentem moderationem (vel modestiam) Archidamus dicit posse esse, quae *σωφροσύνη* Lacedaemoniis etiam 68, 1 et VIII 24, 4 tribuitur. — *ἔμφρων* maxime poëticum vocabulum appellat Class.; sed non rarum est apud Plat. et alios scriptores. Vid. Steph. Thes. De *τοῦτο* cf. Krueg. Gr. § 61, 7 adn. 4. — *εὐπραγίαις οὐκ ἐξυβρίζομεν*. Cf. Matth. Gr. § 398 b. Krueg. Gr. § 48, 15 adn. 5. — *τῶν τε . . . ἐξοτρυνόντων*. Genetivi suspensi sunt ex *ἡδονῇ* et significant *ἡδονὴν ἣν παρέχουσιν οἱ . . . ἐξοτρύνοντες*. Cf. adn. III 58, 5. — *οὐδὲν μᾶλλον* cum *ἀχθεσθέντες* iunge, non cum *ἀνεπείσθημεν*. — *ἀνεπείσθημεν*, aliud nobis persuaderi (cf. adn. 140, 1. II 65, 2) solet. Nam *κατηγορία* est mali consilii. De aor. cf. adn. 70, 7. V 103, 1.

§ 3. *πολεμικοί τε*. Particula *τέ* non cum insequenti *καί* cohaeret, sed totam sententiam cum superioribus iungit. — *διὰ τὸ εὔκοσμον*, i. e. *τὸ σῶφρον, τὴν σωφροσύνην*. *Ἀσαφές*, inquit schol., *τὸ χωρίον ποιεῖ ἡ τῶν ὀνομάτων ἐναλλαγή· τὴν*

εὔκοσμον γιγνόμεθα, τὸ μὲν ὅτι αἰδὼς σωφροσύνης πλεῖστον μετέχει, αἰσχύνης δὲ εὐψυχία, εὔβουλοι δὲ ἀμαθέστερον τῶν νόμων τῆς ὑπεροψίας παιδευόμενοι καὶ ξὺν χαλεπότητι σωφρονέστερον ἢ ὥστε αὐτῶν ἀνηκουστεῖν, καὶ μή, τὰ ἀχρεῖα ξυνετοὶ ἄγαν ὄντες, τὰς τῶν πολεμίων παρασκευὰς λόγῳ καλῶς μεμφόμενοι ἀνομοίως ἔργῳ

τε γὰρ αἰδῶ καὶ τὴν αἰσχύνην κατὰ τοῦ αὐτοῦ τίθησι συνωνύμως, καὶ τὸ λοιπὸν ἔμφασιν (speciem) παρέχει ὡς ἐπὶ ἄλλον καὶ ἄλλον τάσσων τὴν λέξιν. ὡς καὶ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν εὐκοσμίαν ὁμοίως τέθεικε. — τὸ μέν respicere ad πολεμικοί, quod idem paulo post τῇ εὐψυχίᾳ substantive exprimitur, contraria εὔβουλοι δέ certissime docent. Cf. Matth. Gr. § 288 adn. 5. — αἰδώς, ut non multo post αἰσχύνη, est verecundia, pudor, i. e. dedecoris vitandi studium. — πλεῖστον μετέχει. Cf. III 83, 1. VI 40, 1. Krueg. Gr. § 47, 15 adn. 1. — αἰσχύνης δὲ εὐψυχία. Cf. Plut. Cleom. 9 τὴν ἀνδρείαν δέ μοι δοκοῦσιν οὐκ ἀφοβίαν ἀλλὰ φόβον ψόγου καὶ δέος ἀδοξίας οἱ παλαιοὶ νομίζειν. Vid. ibi Schoem. Add. Soph. Ai. 1075 sq. et αἰσχύνεσθαι II 43, 1. V 9, 9. — εὔβουλοι δέ. Proximis item explicatur cur διὰ τὸ εὔκοσμον idque διὰ τὸ εὔκοσμον τῆς παιδείας Lacedaemonii fiant εὔβουλοι. — ἀμαθέστερον τῶν νόμων τῆς ὑπεροψίας, i. e. ἢ ὥστε ὑπερορᾶν τῶν νόμων. Cf. Matth. Gr. § 451. Krueg. Gr. §47, 27 adn. 2. infra VI 89, 5. — ξὺν χαλεπότητι, cum severitate. — ἀνηκουστεῖν, quod poëtarum et dialectorum verbum appellat Krueg., ab Aesch. et Herod. ad Thuc. videtur transisse. Recepit etiam Dio Cass. — καὶ μή. Audi παιδευόμενοι hoc modo: καὶ παιδευόμενοι (οὕτως ὥστε) μὴ . . . ἐπεξιέναι. Herbstius quidem l. l. p. 323 sqq. infinitivos ἐπεξιέναι et νομίζειν ex ξυνετοὶ ὄντες, quae verba superiori παιδευόμενοι respondeant, vult pendere; sed recte Class. monet Lacedaemonios eo quod ita ξυνετοί sint non εὐβούλους fieri, quod demonstrandum est, sed esse, et obstare huic interpretationi accus. τὰ ἀχρεῖα, praeter quem infinitivi a ξυνετοὶ ὄντες commode pendere nequeant. — τὰ ἀχρεῖα] τὰ σοφίσματα τῶν λόγων. Schol. Spectat ad dicendi artem plurimum in civitatibus valentem quae populari imperio reguntur. — ἔργῳ ἐπεξιέναι. Multum dubitatum est de interpretando verbo ἐπεξιέναι. Fuerunt qui eo pertinere accus. παρασκευάς opinati id persequi esse vellent, quanquam quo sensu hoc loco dicatur hostium apparatum persequi plane in obscuro est; aliter enim τῇ τύχῃ ἐπεξιέναι IV 14, 3 dictum est, ubi cf. adn. Exsequendi vim ei tribuit Goeller λόγον subaudiens, cui non solum obstat oppositionis ratio quae est in λόγῳ et ἔργῳ, sed etiam quod ita vituperationem exsequi dicerentur (vituperant enim λόγῳ), quod neque ipsum sanum sensum praebet neque huic loco aptum est. Steph. in Thes. dat. ἔργῳ ex ἐπεξιέναι vult pendere rem ipsam exsequi interpretatus; at huic explicationi et omissus articulus et ἔργῳ contrarium λόγῳ obstat, praeterea ipse casus alia vi huic verbo

*ἐπεξιέναι, νομίζειν δὲ τάς τε διανοίας τῶν πέλας
παραπλησίους εἶναι καὶ τὰς προσπιπτούσας τύχας
4 οὐ λόγῳ διαιρετάς· αἰεὶ δὲ ὡς πρὸς εὖ βουλευο-
μένους τοὺς ἐναντίους ἔργῳ παρασκευαζόμεθα, **
καὶ οὐκ ἐξ ἐκείνων ὡς ἁμαρτησομένων ἔχειν δεῖ*

Cap. 84. § 4. *παρασκευαζώμεθα* It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Vind. Gr. Cl. Ven. G. corr. m. Cf. adn.

alibi (cf. IV 14, 3) additus, pro quo potius accus. exspectes (cf. III 82, 8. V 100). Krueg. et Class. *ἐπεξιέναι*, quod similiter 120, 5. V 9, 10 cum *ἔργῳ* coniunctum sit, absolute volunt positum esse, ut sit *darauf losgehen;* sed etiam in illis locis est exsequi. Ubi autem revera insectandi vim hoc verbum habet (cf. adn. VI 38, 2) cum sit insectari aliquem, malumus *αὐτοῖς* (*τοῖς πολεμίοις*) subaudiri quam absolute id positum esse. — *νομίζειν . . . εἶναι*, sed (sic instituimur) ut ingenia aliorum (nostris) similia esse existimemus. Cf. Theogn. 658 *ἴσως γὰρ πάντες ποικίλ' ἐπιστάμεθα.* De flexionibus adiectivi *παραπλήσιος* monendum est hoc uno apud Th. loco esse duarum terminationum (cf. III 17, 1. 89, 3. VII 70, 1), qui usus apud posteriores demum (cf. Polyb. V 100, 10. VI 7, 5. Diod. III 9) recurrit. De vv. *τῶν πέλας* vid. adn. 32, 4. — *καὶ τὰς . . . διαιρετάς*, et fortunae casus non oratione distincte explicari (propr. definiri, describi) posse. Cf. Herod. II 6. VII 17. 47. 50. 103 et adn. V 26, 2. Distribuere, huic aut illi attribuere verbum vult significare Herbst. l. l.; at neque idoneam sententiam praebet haec interpretatio (quid enim est fortunae casus hominibus distribuere?) neque ita apud Thuc. legi recte contradicit Class. nisi medium *διαιρεῖσθαι.* Aptissima autem cum sit ad huius loci sententiam ea quam nos proposuimus interpretatio et sat multis exemplis comprobata, supersedemus inutiles coniecturas afferre quibus scriptoris manum corruperunt.

§ 4. *ὡς πρὸς εὖ βουλευομένους τοὺς ἐναντίους.* De verborum sententia cf. adn. VI 40, 1, de eorum collocatione Matth. Gr. § 595, 4b. Krueg. Gr. § 68, 8. infra 91, 4. VI 50, 4. (Apud Latinos talia rarissima. Vid. Weissenb. ad Liv. XXXIX 28, 11.) — *καὶ οὐκ . . . παιδεύεται.* Haec cum superioribus idonea ratione non conectuntur neque quicquam eo proficitur quod plerique editores antea scripturam *παρασκευαζώμεθα* tanquam horum verborum conformationi convenientem (idem enim valere eam monent ac si dixisset *παρασκευάζεσθαι δεῖ*) praeferunt. Nam non solum parum apte applicatur superiori descriptioni haec adhortatio (apte applicatam habes 85, 1), sed etiam repugnantia cum 85, 1 sic oritur. Ex verbis enim ibi scriptis apparet antea de studiis sermonem fuisse quae Lacedaemonii patres secuti per omne tempus amplectantur. Itaque antea exponi necesse est quid soleant illi facere et sentire, non quid debeant. Deinde inde a 85, 1 demum adhortationem incipere eo intellegitur quod illi solita haec studia nunc non deserere ita iubentur ut hanc adhortatio-

τὰς ἐλπίδας, ἀλλ' ὡς ἡμῶν αὐτῶν ἀσφαλῶς προνοουμένων, πολύ τε διαφέρειν οὐ δεῖ νομίζειν ἄνθρωπον ἀνθρώπου, κράτιστον δὲ εἶναι ὅστις ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις παιδεύεται.

nem ex superioribus consequentem esse particula *οὖν* indicetur, quae, si altera adhortatio alteri adderetur, locum non haberet. Denique ineptum est quod, cum 85, 1 Lacedaemonii studia illa per omne tempus habere dicantur, antea semper tanquam adversus bene deliberantes adversarios se parare iubentur. Nam hoc ipsum in illis studiis est, id quod inde apparet quod *ὡς πρὸς εὖ . . . παρασκευαζ.* opponitur verbis *τὰς τῶν π. παρασκευὰς . . . ἐπεξιέναι.* Quomodo igitur Lacedaemonii idem semper facere iubentur quod usque adhuc per omne tempus faciunt? Saltem id eos oratorem adhortari oporteret ut in posterum quoque facerent quod adhuc facere consueverunt. Loci vitium non fugit Badhami sagacitatem, cuius coniecturam Herw. laudat. Deleto enim utrobique *δεῖ* ille pro *παρασκευαζ. καὶ* rescribit *παρασκευαζόμενοι.* Sed nimis violenta est haec medela et utique retinenda Laurentiani scriptura *παρασκευαζόμεθα*, quippe quae non solum aptam sententiam, sed etiam structurae vicissitudinem praebeat vere Thucydideam (cf. adn. III 36, 2. V 14, 1. VI 18, 4) et multo elegantiorem quam molestam eius continuationem a Badhamo effectam. Cum autem fieri nequeat ut mutatione satis leni ac probabili hic locus superiori Lacedaemoniorum notationi aptetur (si violentam admitteremus, facile esset *καὶ οὐκ . . . ἔχομεν τὰς ἐλπίδας . . . πολύ τε διαφέρειν οὐ νομίζομεν* conicere), neque, si sententiarum nexum mittamus, ipsa verba quicquam habeant in quo iure offendatur, ante ea lacunam esse credimus. Nam si talia fere supplevimus qualia sunt *εὖ εἰδότες ὅτι ἐλάχιστα τῇ τύχῃ ἐπιτρέπειν* (cf. V 16, 1. 99), non solum aptus sententiarum conexus restituitur, sed etiam in hac parte ad *νομίζειν δὲ . . . διαιρετάς* relata non desideratur quod verbis *τὰς προσπιπτούσας τύχας οὐ λόγῳ διαιρετάς* respondeat. — *καὶ οὐκ . . . ἐλπίδας.* Refelluntur his quodammodo verba Corinthiorum 69, 5 *ἐπιστάμενοι . . . περιγεγενημένους.* — *πολύ τε . . . ἀνθρώπου.* Hoc non dicit quasi easdem fere virtutes homines habeant (nam praecipuas quasdam Lacedaemoniorum virtutes antea descripsit), sed alios aliis virtutibus ita excellere indicat ut in universum inter se virtutibus fere pares sint. — *ἄνθρωπον ἀνθρώπου.* Hac eiusdem verbi in diversis casibus iteratione mutuam rerum relationem libenter exprimi constat, velut *ἰδιώτην ἰδιώτῃ καταλλαγῆναι καὶ πόλιν πόλει* IV 61, 2, *πόλεμον πολέμῳ* ibid., *Δωριᾶ τινα Δωριῶς* IV 64, 3, *ἀρχὴν ἐπὶ ἀρχὴν στρατεῦσαι* VI 11, 3, *ξυμπεσούσης νηὶ νεώς* VII 63, 1, *ὁπότε προσπέσοι ναῦς νηί* VII 70, 3 et paulo post iterum. Cf. II 84, 3. V 65, 2. Sed aliter intellegenda sunt *ἐκ ποταμοῦ ἐς ποταμόν* IV 102, 4, ubi vid. adn. — *ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις.* Disceptatur de horum verborum explicatione. *In den nothwendigsten*, quibus contraria *τὰ ἀχρεῖα* § 3, aut *nothdürftigsten Dingen* interpretatur Herbst (cf. adn. V 8, 3) l. l. similiterque Bonitz. l. l. p. 29 sq. Sed ita sententia minus apta evadit. Nam vires augerentur, si in educatione rebus maxime necessariis

1 85. *Ταύτας οὖν ἃς οἱ πατέρες τε ἡμῖν παρ-*
έδοσαν μελέτας καὶ αὐτοὶ διὰ παντὸς ὠφελούμενοι
ἔχομεν μὴ παρῶμεν, μηδ' ἐπειχθέντες ἐν βραχεῖ
μορίῳ ἡμέρας περὶ πολλῶν σωμάτων καὶ χρημά-
των καὶ πόλεων καὶ δόξης βουλεύσωμεν, ἀλλὰ
καθ' ἡσυχίαν. ἔξεστι δ' ἡμῖν μᾶλλον ἑτέρων διὰ
2 *ἰσχύν. καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πέμπετε μὲν*
περὶ τῆς Ποτειδαίας, πέμπετε δὲ περὶ ὧν οἱ ξύμ-
μαχοί φασιν ἀδικεῖσθαι, ἄλλως τε καὶ ἑτοίμων
ὄντων αὐτῶν δίκας δοῦναι· ἐπὶ δὲ τὸν διδόντα
οὐ πρότερον νόμιμον ὡς ἐπὶ ἀδικοῦντα ἰέναι.
παρασκευάζεσθε δὲ τὸν πόλεμον ἅμα. ταῦτα γὰρ
καὶ κράτιστα βουλεύσεσθε καὶ τοῖς ἐναντίοις φο-
βερώτατα.“

Cap. **85.** § 2. *καὶ* ante *κράτιστα* om. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Ven. C. F. G. Sed vis sententiae eo augetur quod alterum perinde atque alterum fieri dicitur.

etiam utiles accederent. Kruegeri interpretationem *in den grössten Drangsalen* minus ad hunc locum quadrare ipse fatetur. Non multum differt quod alii interpretantur *in der Schule der Noth*, i. e. bello et periculis, quibus verbis putant respici ad Athenienses. Sed rationem significari patet quam ipsi Lacedaemonii sequantur, non Atheniensium vires ita auctas designari. Si vero ipsorum Lacedaemoniorum educationem spectari statuimus, haec belli et periculorum disciplina aliena est ab iis quae antea de eorum moribus et studiis dicta sunt. Certe ibi disciplina publicis legibus instituta designatur. Ad eandem igitur hoc quoque loco respici consentaneum est. Quare cum Class. vertimus in necessitatibus maxime coërcentibus *(unter dem strengsten Zwange)* eoque nomine severas publicae educationis leges appellari volumus. Idem igitur hoc loco significatur quod supra verbis *ξὺν χαλεπότητι παιδευόμενοι.* De activa vocabuli *ἀναγκαῖος* vi cf. adn. V 99 et V 105, 2.

Cap. **85.** § 1. ***μελέτας.*** „Sine artic. Cf. ad Xen. Anab. I 5, 16.“ Krueg. — ***ὠφελούμενοι,*** cum emolumento nostro. — ***μᾶλλον ἑτέρων.*** Cf. Matth. Gr. § 453 adn. 2. Krueg. Gr. § 47, 27 adn. 1. infra II 15, 1. 60, 7. VI 16, 1. — ***διὰ ἰσχύν***] *δι' ἣν ἔχομεν ἰσχύν.* Schol.

§ 2. ***πέμπετε μὲν ... πέμπετε δέ.*** Anaphorae exempla Thucydidea alia reperies 49, 1. 126, 12. II 8, 1. VI 88, 6. 104, 1. VII 24, 2. 67, 2. Praesentis imper. eadem ratione positus est qua imperfectum 26, 1, ubi cf. adn. — ***οἱ ξύμμαχοι ... ἀδικεῖσθαι.*** Cf. c. 67. — ***δίκας δοῦναι.*** Cf. adn. 28, 2. — ***διδόντα,*** volentem dare, offerentem. Cf. adn. 33, 4. 35, 5. Sic dare apud Liv. Vid. Weissenb. ad XXXI 19, 4. — ***οὐ πρότερον,*** scil. *ἢ δοῦναι.* — ***νόμιμον.*** Cf. adn. 78, 4.

Καὶ ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοιαῦτα εἶπεν. παρελ- 3
θὼν δὲ Σθενελάδας τελευταῖος, εἷς τῶν ἐφόρων
τότε ὤν, ἔλεξεν [ἐν τοῖς Λακεδαιμονίοις] ὧδε.
86. *„Τοὺς μὲν λόγους τοὺς πολλοὺς τῶν* 1
Ἀθηναίων οὐ γιγνώσκω· ἐπαινέσαντες γὰρ πολλὰ
ἑαυτοὺς οὐδαμοῦ ἀντεῖπον ὡς οὐκ ἀδικοῦσι τοὺς
ἡμετέρους ξυμμάχους καὶ τὴν Πελοπόννησον·
καίτοι εἰ πρὸς τοὺς Μήδους ἐγένοντο ἀγαθοὶ τότε,
πρὸς δὲ ἡμᾶς κακοὶ νῦν, διπλασίας ζημίας ἄξιοί
εἰσιν, ὅτι ἀντ' ἀγαθῶν κακοὶ γεγένηνται. ἡμεῖς 2
δὲ ὁμοῖοι καὶ τότε καὶ νῦν ἐσμεν, καὶ τοὺς ξυμ-
μάχους, ἢν σωφρονῶμεν, οὐ περιοψόμεθα ἀδι-
κουμένους οὐδὲ μελλήσομεν τιμωρεῖν οὐκέτι μέλ-
λουσι κακῶς πάσχειν. ἄλλοις μὲν γὰρ χρήματά 3
ἐστι πολλὰ καὶ νῆες καὶ ἵπποι, ἡμῖν δὲ ξύμμαχοι
ἀγαθοί, οὓς οὐ παραδοτέα τοῖς Ἀθηναίοις ἐστίν,

Cap. **86.** § 2. *οὐδ'* ante *οὐκέτι* addunt Laur. Vind., *οἳ δ'* Vat., *οἱ δ'* vel *οἵδ'* reliqui. Antiquiorem esse putamus *οὐδ'* scri- *οὐδ'* pturam eamque ortam ex dittographia *οὐκέτι*. Cf. adn.

§ 3. [*ἐν τοῖς Λακεδαιμονίοις*] inepte ita additum quasi etiam apud alios dicere tum potuerit Sth. del. Krueg. — *ὧδε.* Cf. II 74, 2.

Cap. **86.** Hanc brevem orationem Stheneladae, quae moribus Lacedaemoniorum accommodata est, Plut. in Praec. ger. reip. 6, 6 laudare schol. monet. Affert hic eam tanquam *ὄγκου καὶ μεγέθους* exemplum quam *λόγος πολιτικός* spiret.

§ 1. *Τοὺς μὲν κ. τ. λ. Μέν* ad omnia verba *τοὺς λόγους . . . Ἀθηναίων* spectat. Cf. § 2 *ἡμ. δέ.* Krueger. tamen sententiam contrariam *ὡς δὲ ἔργῳ ἠδίκησαν σαφές ἐστι* vult latere. — *ἐπαινέσαντες . . . πολλὰ ἑαυτούς.* Cf. Krueg. Gr. § 46, 12 adn. 2. Lob. ad Soph. Ai. 1107. Similiter *ἃ τὴν πόλιν ὕμνησα* II 42, 2. — *ὡς οὐκ.* Cf. adn. 77, 3. — *διπλασίας ζημίας.* Cf. III 67, 2.

§ 2. *καὶ τότε καὶ νῦν ἐσμεν.* Similiter III 40, 2. Cf. Dissen. ad Demosth. orat. de Cor. 31. Krueg. Gr. § 62, 4 adn. 2 et VI 60, 2. Contra 141, 2 *πρότερόν τε . . . ἦσαν . . . καὶ νῦν.* — *οὐκέτι μέλλουσι,* scil. *αὐτοῖς.* Cf. III 90, 4. VII 83, 2. In editionibus vulgatur *οἱ δ' οὐκέτι* (cf. sd.), quod ita interpretari solent ut *δέ* sit explicativum (cf. adn. 77, 3). Sed deest contrarii ratio quam articulus cum illa particula *δεικτικῶς* positus postulat (cf. 37, 2 ibique adn.); nam apte post *οὐδὲ μελλήσομεν τιμωρεῖν* potius omissa negatione diceretur *οἱ δ' ἔτι μέλλουσι κακῶς πάσχειν.* Itaque *οἱ δ'* genuinum esse non potest. De eius scripturae origine vide sd.

§ 3. *ἄλλοις μὲν γὰρ κ. τ. λ.*

οὐδὲ δίκαις καὶ λόγοις διακριτέα μὴ λόγῳ καὶ
αὐτοὺς βλαπτομένους, ἀλλὰ τιμωρητέα ἐν τάχει
4 καὶ παντὶ σθένει. καὶ ὡς ἡμᾶς πρέπει βουλεύεσθαι ἀδικουμένους μηδεὶς διδασκέτω, ἀλλὰ τοὺς μέλλοντας ἀδικεῖν μᾶλλον πρέπει πολὺν χρόνον βουλεύεσθαι. ψηφίζεσθε οὖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἀξίως τῆς Σπάρτης τὸν πόλεμον, καὶ μήτε τοὺς Ἀθηναίους ἐᾶτε μείζους γίγνεσθαι μήτε τοὺς ξυμμάχους καταπροδιδῶμεν, ἀλλὰ ξὺν τοῖς θεοῖς ἐπίωμεν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας."

1 87. Τοιαῦτα δὲ λέξας ἐπεψήφιζεν αὐτὸς ἔφορος ὢν [ἐς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Λακεδαιμονίων].
2 ὁ δέ (κρίνουσι γὰρ βοῇ καὶ οὐ ψήφῳ) οὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν τὴν βοὴν ὁποτέρα μείζων, ἀλλὰ βουλόμενος αὐτοὺς φανερῶς ἀποδεικνυμένους τὴν γνώμην ἐς τὸ πολεμεῖν μᾶλλον ὁρμῆσαι ἔλεξεν·

§ 4. *ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας* Laur. m. et vulgo. Cf. adn.

Cf. 80, 3. — *οὐδὲ δίκαις ... διακριτέα*, nec iudiciis ... disceptandum est. Accusativi igitur *αὐτοὺς βλαπτ.* qui sequuntur nec ex *διακρ.* pendere nec ob addita *καὶ αὐτούς* per *σχῆμα διὰ μέσου* explicari possunt, sed positi sunt ut *ἀπολογησομένους* 72, 1. Spectant ergo ad Lacedaemonios. — *παντὶ σθένει.* Sic iterum V 23, 3 et apud Xenoph.

§ 4. *ἐπίωμεν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας.* Cf. 69, 2. II 65, 11. IV 92, 7.

Cap. 87. § 1. *ἐπεψήφιζεν. ... [ἐς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Λ.].* *Ἔφορος ὤν*, quae legimus 85, 3, iterat, ut cur licuerit Stheneladae *ἐπιψηφίζειν* declaret. De quo verbo (pro quo § 4 *ψῆφον ἐπάγειν*) cf. adn. II 24, 1. Iungitur plerumque cum accusativo, sed certe in Lucian. Tim. 44 etiam cum dativo (vid. Matth. Gr. § 402 adn. extr. p. 904), quo frustra *ἐς* tuetur Class. Ullr. autem Symb. crit. p. 54 iungi vult *ἔφορος ὢν ἐς τὴν ἐκκλ.* (ad habenda comitia). Sed ne hoc quidem dicendi usu comprobatur et tum inutiliter et inepte addi *τῶν Λακεδαιμονίων* monet Class. Itaque propter inexplicabile *ἐς* delemus verba iam Kruegero suspecta. Verbum *ἐπιψηφίζειν* more Attico positum esse, cum Lacedaemonios *ψήφῳ* usos non esse statim audiamus, docet Class.

§ 2. *βοῇ καὶ οὐ ψήφῳ.* Addi potuit *οὐδὲ χειροτονίᾳ.* Ceterum cf. Mans. Spart. I 1 p. 93. Tittm. Respubl. Gr. p. 92. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 464. — *ὁποτέρα μείζων.* Vid. adn. c. 16. — *φανερῶς ἀποδεικνυμένους τὴν γνώμην.* Ut Megarenses plebem coëgerunt *ψῆφον φανερὰν διενεγκεῖν* IV 74, 3, ubi vid. adn. — *ἐς τὸ πολεμεῖν μᾶλλον ὁρμῆσαι*, ad bellum magis incitare, de quo transitivo verbi usu vid. 127, 3. II 20, 4. Plat. Ion. 534c. Intransitive Thucy-

„Ὅτῳ μὲν ὑμῶν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, δοκοῦσι λε-
λύσθαι αἱ σπονδαὶ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀδικεῖν, ἀνα-
στήτω ἐς ἐκεῖνο τὸ χωρίον," δείξας τι χωρίον
αὐτοῖς, „ὅτῳ δὲ μὴ δοκοῦσιν, ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα."
ἀναστάντες δὲ διέστησαν, καὶ πολλῷ πλείους ἐγέ- 3
νοντο οἷς ἐδόκουν αἱ σπονδαὶ λελύσθαι. προσ- 4
καλέσαντές τε τοὺς ξυμμάχους εἶπον ὅτι σφίσι
μὲν δοκοῖεν ἀδικεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, βούλεσθαι δὲ
καὶ τοὺς πάντας ξυμμάχους παρακαλέσαντες ψῆφον
ἐπαγαγεῖν, ὅπως κοινῇ βουλευσάμενοι τὸν πόλε-
μον ποιῶνται, ἣν δοκῇ. καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν 5
ἐπ' οἴκου διαπραξάμενοι ταῦτα, καὶ οἱ Ἀθηναίων
πρέσβεις ὕστερον ἐφ' ἅπερ ἦλθον χρηματίσαντες.

dides si accipi vellet, scriberet *ὡρμῆσθαι*. Cf. II 59, 2. 65, 2. IV 27, 4. 29, 2. — *ἀναστήτω ἐς ἐκεῖνο τὸ χωρίον*. Nota emphasis. Cf. VII 49, 2. VIII 45, 1. Krueg. Gr. § 68, 21 adn. 4. Exsurgere foras similiter dixit Plautus Mil. Gl. II 1, 3. Ceterum sedisse Lacedaemonios in contionibus, antequam sententias rogarentur, ex his intellegimus.— *δείξας*. Participium ad *ἔλεξε* referendum orationi rectae interpositum est, ut Eur. Iph. T. 23. Dion. Hal. Ant. III 30. Heliod. I 2 et *εἰπών* orationi obliquae 136, 3, id quod audacius factum videbimus 137, 4. — *ὅτῳ δὲ μὴ δοκοῦσιν*. Verbum deletum cupit Cob. ad Hyper. p. 56, quasi vero continuo debeant abesse quae possint. Cum duo tresve versus inter hoc et superius interpositi sint, bene iteratum esse recte respondet Krueg. — *ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα*, in alteram partem. Cf. adn. 2, 5. VII 84, 4. Krueg. Gr. § 43, 4 adn. 3.

§ 3. *διέστησαν καὶ κ. τ. λ.* Est igitur discessio facta in Sthenelaidae sententiam, quibus verbis Latini rem sibi in senatu usitatam exprimerent.

§ 4. *τοὺς ξυμμάχους*. H. e. legatos nonnullarum civitatum foederatarum. Cf. 67, 3. Hos paulo ante summotos esse legimus 79, 1. — *ὅτι ... δοκοῖεν ... βούλεσθαι δέ*. Cf. Matth. Gr. § 539 adn. 1. II 80, 1. III 2, 3. 3, 3. 71, 1. IV 27, 4. 46, 5. V 61, 2. — *τοὺς πάντας ξυμμάχους*, universos socios; nam antea (67, 3) singulos tantum advocaverant. — *ψῆφον ἐπαγαγεῖν*, suffragia iis dare, in suffragium eos mittere. *Ψῆφον* distributive dictum est, ut § 2. 119, 1. 125, 1. IV 74, 3 et alibi ac *γνώμην* § 2, denique Lat. suffragium.

§ 5. *χρηματίσαντες*] *χρηματίσαι μέν ἐστι τὸ πρᾶξαι* (maxime res publicas, cum populo agere de rp.), *χρηματίσασθαι δὲ τὸ κερδᾶναι*. Schol. Cf. V 5, 1. 61, 1. VI 62, 4 cum VII 13, 2.

§ 6. *διαγνώμη*. Vocabulum Thucydidis proprium pro v. *διάγνωσις* a grammaticis veteribus appellatur, legitur tamen etiam apud Dion. Cass. et ex eo apud Zon. Ann. VIII 15, item apud Aristid. t. II p. 660 ed. Dind.

6 ἡ δὲ διαγνώμη αὕτη τῆς ἐκκλησίας [τοῦ τὰς σπονδὰς λελύσθαι] ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει τῶν τριακοντουτίδων σπονδῶν προκεχωρηκυιῶν, αἳ ἐγένοντο μετὰ τὰ Εὐβοϊκά.

88. Ἐψηφίσαντο δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς σπονδὰς λελύσθαι καὶ πολεμητέα εἶναι, οὐ τοσοῦτον τῶν ξυμμάχων πεισθέντες τοῖς λόγοις ὅσον φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἐπὶ μεῖζον δυνηθῶσιν, ὁρῶντες αὐτοῖς τὰ πολλὰ τῆς Ἑλλάδος ὑποχείρια ἤδη ὄντα.

1 89. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι τρόπῳ τοιῷδε ἦλθον

Cap. **87.** § 6. *ἐν τῷ τετ. ἔτ. καὶ δεκ.* It. Vat. Pal. M. H. Reg. At II 2, 1 *τῷ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει*, VIII 58, 1 *τρίτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει.* Add. V 56, 5. 81, 2. 83, 4. VI 7, 4. Cardinalia tamen substantivis interpositis interdum separantur. Cf. adn. 29, 1. Redit III 42, 1. 67, 7. — [*τοῦ ... λελύσθαι*]. Idem pronomine *αὕτη* significatur ad § 3 respiciente. — *ἐν τῷ τετάρτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει.* Ol. LXXXVII 1 (a. Chr. 432). *Ἐν* ad *ἔτος* cum ordinalibus iunctum plerumque quidem non addit Thuc. (cf. exempla omissi articuli causa adscripta 12, 3 et Krueg. Gr. § 48, 2). „Sed cf. VI 59, 4 [ubi non additum quidem *ἔτει*, sed simul audiendum], *ἐν ὀγδόῳ μηνί* Plat. Phaedr. 276 b.“ Krueg. Ipsum *ἐν* Krueg. et Class. cum *προκεχωρηκυιῶν* nectunt, ut positum sit pro *ἐς*, quemadmodum alibi apud perfectum. Cf. adn. IV 14, 1. VII 71, 7. Nobis vel ex collocatione videtur intellegi cohaerere cum *ἐγένετο.* Consecutio igitur verborum est *ἐν τῷ ... ἔτει τῶν σπονδῶν ἐς τοῦτο τὸ ἔτος προκεχωρηκυιῶν.* — *τριακοντούτιδας σπονδάς* etiam Aristophanes appellat. Thucydides alibi *τριακοντούτεις.* Vid. 23, 4. 115, 1. II 2, 1. — *τὰ Εὐβοϊκά.* Vid. c. 114.

Cap. **88.** *Ἐψηφίσαντο.* Transit scriptor ad veram belli causam. Cf. 23, 6. — *ἐπὶ μεῖζον.* Cum *μέγα δύνασθαι* dicatur, placeat alicui coniectura *ἔτι μ.* Vulgata tamen dicendi generibus similibus *ἐπὶ τὸ μεῖζον*, de quo cf. adn. 10, 3, *ἐπὶ μέγα, ἐπὶ πολύ, ἐπὶ πλεῖστον*, de quibus cf. adn. 1, 2 et 50, 2, videtur fulciri. — *δυνηθῶσιν*, potentes fierent. Cf. adn. 3, 2.

Cap. **89.** *Ἀρχὴ τῆς πεντηκονταετίας. θαυμάζεται τὸ χωρίον καὶ ἐπὶ τῇ σαφηνείᾳ καὶ ἐπὶ τῇ συντομίᾳ.* Schol. Nomine *τῆς πεντηκονταετίας* s. *τῆς πεντηκονταετηρίδος* (schol. 18, 3. 42, 2. Suid. in v. *Καλλίας*) veteres grammatici locum qui sequitur c. 89—96 una cum proximo c. 97—118 insigniunt. Cf. ad 118, 2. Cum Thucydide praeter scriptores qui singulas res illustrant usquequaque comparandus est Diodorus a l. XI c. 39, de cuius et Thucydidis dissensu in complurium rerum ordine et temporibus vid. Mans. Spart. I 2 p. 313 sqq. De temporibus rerum gestarum recte constituendis et de partibus huius *πεντηκονταετηρίδος* vid. Clinto de Thucy-

ἐπὶ τὰ πράγματα ἐν οἷς ηὐξήθησαν. ἐπειδὴ Μῆδοι 2
ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Εὐρώπης νικηθέντες καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ οἱ καταφυγόντες αὐτῶν ταῖς ναυσὶν ἐς Μυκάλην διεφθάρησαν, Λεωτυχίδης μὲν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο τῶν ἐν Μυκάλῃ Ἑλλήνων, ἀπεχώρησεν ἐπ' οἴκου ἔχων τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου ξυμμάχους· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἀπὸ Ἰωνίας καὶ Ἑλλησπόντου

didis summario in Fast. Hellen. Append. VIII p. 253 sqq., Krueger Stud. hist. I p. 1 sqq., Arn. Schaefer de rerum post bellum Pers. usque ad tricennale foedus gestarum temporibus, Pierson *(die thuk. Darstellung der Pentekontaetie)* in Philol. XXVIII p. 40—69. 193—220, iterumque Krueg. in Analect. II p. 1 sqq.

§ 1. *ἦλθον ... ηὐξήθησαν*, ad res eas (*ἡγεμονία* dicitur 96, 1) venerunt per quas creverunt. Cf. VIII 92, 2.

§ 2. *ἐπειδὴ κ.τ.λ.* Ol. LXXV 2 (a. Chr. 479). — *οἱ δὲ Ἀθηναῖοι.* Xanthippo duce. — *καὶ οἱ ἀπὸ Ἰ. ... ξύμμαχοι.* Cum his Th. verbis pugnare videtur Herod. IX 106, ubi narratur post pugnam ad Mycalen factam Sami in societatem belli contra Persas gerendi receptos esse Samios Chios Lesbios reliquosque insulanos qui cum Graecis fuissent; quo facto cum Graeci ad Hellespontum profecti essent, Leotychidem cum Peloponnesiis domum revertisse, Athenienses autem Sestum obsedisse deinde IX 114 traditur. Itaque, ne repugnantia exsistat, Kirchhoffius in Herm. XI p. 8 sq. hoc Th. loco socios ex Ionia Chios potissimum et Samios opinatur esse, Hellesponti autem civitates eo nomine socios appellari quod revera quidem Atheniensibus opem tulerint, sed legitime in societatem nondum recepti fuerint. Sed diverso sensu Th. socios ex Hellesponto atque ex Ionia appellare prorsus ex arbitrio ille statuit, cum eius rei apud ipsum Th. ne levissimum quidem sit vestigium. Deinde etiam 95, 1, ubi cf. adn., inter socios belli contra barbaros gerendi praeter reliquos Graecos non solum Iones nominantur, sed etiam quotquot a rege nuper liberati fuerint, qua significatione vix possunt soli Lesbii ab Herodoto praeter Samios Chios reliquosque insulanos commemorati designari. Itaque, etiamsi *οἱ ἀπὸ Ἰωνίας* insulani essent, tamen repugnantia illa non prorsus tolleretur. Sed ipsos continentis incolas 95, 1 Iones appellari similis eiusdem rei commemoratio VI 76, 3 facta ostendit, ubi cf. adn. Pariter *Ἴωνες* dicuntur VI 77, 1 et *Ἰωνία* II 9, 4. VIII 56, 4. Tum vero etiam Diod. XI 37, 1 ab Herodoto discrepat, Ephoro auctore narrans Sami Iones et Aeoles in societatem receptos esse, ubi Iones simul esse continentis incolas proxima narratio ostendit. Sed non solum a Th. et Diodoro verbis traditis dissidet Herodotus, sed ne secum ipse quidem consentit. Postquam enim narravit Peloponnesios, cum deliberavissent an melius esset Ioniam Persis permittere ipsosque Iones in finibus earum gentium collocare quae Persis se adiunxissent, studiose obnitentibus Atheniensibus cessisse, non congruenter pergit ita igitur (*καὶ οὕτω δή*) eos insulanas illas civitates in societatem adscivisse exclusis

ξύμμαχοι, ἤδη ἀφεστηκότες ἀπὸ βασιλέως, ὑπομείναντες Σηστὸν ἐπολιόρκουν Μήδων ἐχόντων, καὶ ἐπιχειμάσαντες εἷλον αὐτὴν ἐκλιπόντων τῶν βαρβάρων, καὶ μετὰ τοῦτο ἀπέπλευσαν ἐξ Ἑλλησ-
3 πόντου ὡς ἕκαστοι κατὰ πόλεις. Ἀθηναίων δὲ
τὸ κοινόν, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ βάρβαροι ἐκ τῆς χώρας

Ionum in continenti coloniis, sed consentaneum est sequi eos de tota Ionia ita consilium mutavisse; nam non partim, sed omnino cessisse Atheniensibus dicuntur. Cf. L. Herbst. in Philol. XXXX p. 317 sq. Cum autem credi nequeat adeo non convenienter Herodotum scripsisse, aut deleto *νησιώτας* apud eum scribendum est *καὶ τοὺς ἄλλους οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι* aut cum Steupio, qui de summa rei recte iudicavit in Mus. Rhen. XXXV p. 321 sqq., *καὶ τοὺς ἠπειρώτας* addendum. Quod hoc Th. loco inter socios non commemorantur Lesbii secundum Her. IX 106 in societatem recepti, in exercitu Sestum obsidente illi non fuisse possunt videri. Ita si fuit, cum Diod. XI 37, 4 testis sit *τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τῶν Ἰώνων καὶ τῶν νησιωτῶν ἐπὶ Σηστὸν ἀπᾶραι* (scil. *ἐκ Σάμου*), quo loco simul intellegitur socios ex Hellesponto tum demum accessisse Graecis cum in eam regionem pervenissent, hoc loco *Ἰωνία* ampliore sensu comprehendit Ionicas in continente et in insulis colonias (cf. 2, 6. VIII 40, 1). Sed non minus ita interpretari licet ut Lesbii quoque cum Atheniensibus Sestum obsederint. Si enim *οἱ ἀπὸ Ἰωνίας καὶ Ἑ.* non sunt ex Ionia et Hellesponto oriundi, sed qui ab Ionia et Hellesponto cum Atheniensibus Sestum profecti sunt (cf. VIII 96, 4), in iis simul fuerunt Lesbii, id quod forsitan probabilius sit. — *ἤδη ἀφεστηκότες ἀπὸ βασιλέως*. In his amplificatum est subiectum verborum *ὑπομείναντες ἐπολιόρκουν*. Obsederunt enim Sestum milites sociorum, defecerant civitates. Similiter VIII 48, 1 cum *οἱ δυνατοὶ τῶν πολιτῶν* sint optimates civium Atheniensium, appositum *οἵπερ καὶ ταλαιπωροῦνται μάλιστα* ad omnes in universum optimates refertur. Cf. adn. VIII 63, 3. Ceterum haec verba pariter atque c. 7 *ἐπὶ πολὺ ἀντισχοῦσαν*, ubi cf. adn., appositionis, non attributi vice funguntur. Quo non intellecto, ut simul Kirchhoffii interpretationi succurreret, *ξύμμαχοι* del. Wilamowitz-Moellend. in Herm. XII p. 338. Hunc fusius refutat Steup. l. l. p. 322, qui ipse ratione non magis probabili *ἤδη ἀφεστηκότες ἀπὸ βασιλέως* p. 324 damnat, quasi vero verbis his additis illi cum socii essent defecisse dicantur, non cum defecissent socios fuisse. — *Σηστὸν ἐπολιόρκουν*. Cf. Herod. IX 114—118 cl. VII 33. 78. Diod. XI 37, 4. Thuc. VIII 62, 3. — *ἐχόντων*. Latine passive diceretur a Medis occupatam. In Graecis simul audi *αὐτήν*. Cf. 94, 2. 98, 1. — *ἐπιχειμάσαντες εἷλον*. Itaque a. 478. — *αὐτήν*] *Σηστὸς ἡ πόλις λέγεται καὶ ἀρσενικῶς καὶ θηλυκῶς*. Schol. Cf. Schaef. ad Demosth. IV p. 122 et int. Liv. XXXVII 10, 8. — *ὡς ἕκαστοι*. Cf. adn. 3, 4.

§ 3. *τὸ κοινόν, ἐπειδὴ αὐτοῖς … ἀπῆλθον, διεκομίζοντο*. Cf. Matth. Gr. § 302 et § 389 g, 1. Voce *κοινόν* utitur, quod *πόλις* eorum non iam erat, quippe quae a Persis deleta

ἀπῆλθον, διεκομίζοντο εὐθὺς ὅθεν ὑπεξέθεντο παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὴν περιοῦσαν κατασκευήν, καὶ τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν παρεσκευάζοντο καὶ τὰ τείχη· τοῦ τε γὰρ περιβόλου βραχέα εἱστήκει καὶ οἰκίαι αἱ μὲν πολλαὶ ἐπεπτώκεσαν, ὀλίγαι δὲ περιῆσαν, ἐν αἷς αὐτοὶ ἐσκήνησαν οἱ δυνατοὶ τῶν Περσῶν.

90. Λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι τὸ μέλλον 1
ἦλθον πρεσβείᾳ, τὰ μὲν καὶ αὐτοὶ ἥδιον ἂν ὁρῶντες μήτε ἐκείνους μήτ' ἄλλον μηδένα τεῖχος ἔχοντα, τὸ δὲ πλέον τῶν ξυμμάχων ἐξοτρυνόντων καὶ φοβουμένων τοῦ τε ναυτικοῦ αὐτῶν τὸ πλῆθος, ὃ πρὶν οὐχ ὑπῆρχε, καὶ τὴν ἐς τὸν Μηδικὸν πόλεμον τόλμαν γενομένην. ἠξίουν τε αὐτοὺς μὴ 2
τειχίζειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξω Πελοποννήσου μᾶλλον

Cap. **90.** § 1. *μηδ' ἄλλον* Aug. Cass. Cf. Matth. Gr. § 609 p. 1446. Krueg. § 69. 53.

esset. — *ὅθεν ὑπεξέθεντο*] *τουτέστιν ἐκ Τροιζῆνος καὶ ἐκ Σαλαμῖνος.* Schol. Cf. Diod. XI 39, 1. Paus. II 31, 10. Nep. Them. 2. Praeterea de *ὅθεν* = *ἐντεῦθεν ὅπου* cf. adn. VI 64, 1. Matth. Gr. § 473 adn. 2. Krueg. Gr. § 51, 13 adn. 9. — *παῖδας καὶ γυναῖκας* sine articulo ut 90, 3. 103, 3. II 6, 4. 14, 1. — *βραχέα*, i. e. *ὀλίγα, μικρά.* Cf. adn. 14, 3. „Paene nihil supererat. Vid. Herod. IX 13." Bloomf. — *οἰκίαι*] *ἀντὶ τοῦ οἰκιῶν.* Schol. Cf. Matth. Gr. § 319. Krueg. Gr. § 47, 28 adn. 3. Ne *αἱ οἰκίαι* postules, cf. 143, 5. — *ἐσκήνησαν*, domicilium collocaverant. Pro hoc *ἐσκήνηντο*, domicilium habebant, II 52, 3.

Cap. **90.** § 1. *ἦλθον πρεσβείᾳ*, i. e. *διὰ πρεσβείας.* Cf. Aeschin. III 95 *ἀφικνεῖται γὰρ πρὸς ὑμᾶς οὐκέτι δι' ἀγγέλων, ἀλλ' αὐτός.* Sic Tac. Hist. I 9 Verginium legationibus adeunt, Germ. 39 legationibus coëunt. — *τὰ μέν.* His deinde respondent *τὸ δὲ πλέον.* Cf. Vig. p. 14 et ibi Herm. — *ἂν ὁρῶντες.* Cf. adn. 73, 4. Inaequalitatem casuum quae cernitur in *αὐτοὶ ὁρῶντες* et *τῶν ξυμμάχων ἐξοτρυνόντων* illustrat Weissenb. ad Liv. XXII 28, 1. — *ὃ . . . ὑπῆρχε.* Cf. 14, 3. — *τὴν . . . τόλμαν γενομένην.* Similiter collocata verba 11, 3 *ὁ νῦν . . . διὰ τοὺς ποιητὰς λόγος κατεσχηκώς.* Cf. II 15, 2. 38, 2. III 54, 5. 56, 2. IV 38, 1. 87, 3. 109, 4. 114, 1. V 5, 1. 16, 1. 34, 1. VII 50, 1. VIII 20, 1. Vicissim cum praeposito participio partem attributi postpositam habes IV 107, 2. V 10, 9. 112, 2. V 70, 2. Rarissime in talibus totum attributum praeponitur. Cf. Krueg. Gr. § 50, 10 adn. 3.

§ 2. *ἀλλὰ καί.* Non antecedit *μόνον μή*, ut 144, 4. VI 55, 3. VIII 27, 3. Cf. Schoem.

ὅσοις εἱστήκει ξυγκαθελεῖν μετὰ σφῶν [τοὺς περιβόλους], τὸ μὲν βουλόμενον καὶ ὕποπτον τῆς γνώμης οὐ δηλοῦντες ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὡς δὲ τοῦ βαρβάρου, εἰ αὖθις ἐπέλθοι, οὐκ ἂν ἔχοντος ἀπὸ ἐχυροῦ ποθεν, ὥσπερ νῦν ἐκ τῶν Θηβῶν, ὁρμᾶσθαι, τήν τε Πελοπόννησον πᾶσιν ἔφασαν
3 ἱκανὴν εἶναι ἀναχώρησίν τε καὶ ἀφορμήν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι Θεμιστοκλέους γνώμῃ τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ταῦτ' εἰπόντας, ἀποκρινάμενοι ὅτι πέμψουσιν ὡς αὐτοὺς πρέσβεις περὶ ὧν λέγουσιν, εὐθὺς ἀπήλλαξαν· ἑαυτὸν δὲ ἐκέλευεν ἀποστέλλειν ὡς τάχιστα ὁ Θεμιστοκλῆς ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἄλλους δὲ πρὸς ἑαυτῷ ἑλομένους πρέσβεις μὴ εὐθὺς ἐκπέμπειν, ἀλλ' ἐπισχεῖν μέχρι τοσούτου ἕως ἂν τὸ τεῖχος ἱκανὸν ἄρωσιν ὥστε ἀπομάχεσθαι ἐκ

§ 2. *εἱστήκει* Laur. Bas. C. D., reliqui *ξυνειστήκει.* Compositum de muris dici nequit. De *ξυν* ex *ξυγκαθελεῖν* male repetito cf. sd. 6, 3. VIII 2, 4. 16. 2.

§ 3. *αἴρωσιν* codd. Cf. adn.

ad Plut. Ag. 12, 4. — *εἱστήκει.* Ex v. *τειχίζειν* repetendum *τὰ τείχη.* Cf. 91, 1. V 47, 6 et ibi adn. — *σφῶν*, *τῶν Λακεδαιμονίων.* — [*τοὺς περιβόλους*] ex 89, 3 adscriptum recte del. Herw. Nam cum hoc vocabulo antea scribendum erat *εἱστήκεσαν.* — *τὸ βουλόμενον.* Cf. adn. 36, 1. — *ὡς δὲ τοῦ βαρβάρου . . . οὐκ ἂν ἔχοντος*, i. e. *λέγοντες δὲ ὅτι* (*εἰ μὴ τειχίζοιεν, ἀλλὰ καὶ . . . ξυγκαθέλοιεν . . . τοὺς περιβόλους*) *ὁ βάρβαρος . . . οὐκ ἂν ἔχοι.* Cf. III 37, 4. IV 10, 1. De re cf. Diod. XI 39, 3. Nep. Them. 6. Iust. II 15. — *ἀπὸ ἐχυροῦ ποθεν*, alicunde e loco munito. — *ὥσπερ νῦν. Νῦν* hic debet esse modo, nuper. Cf. Krueg. et Voem. ad Demosth. de fals. leg. 65. — *ἐκ τῶν Θηβῶν.* Cf. Herod. IX 13 et alibi. — *ὁρμᾶσθαι.* Cf. adn. 64, 2. — *ἀναχώρησίν τε καὶ ἀφορμήν.* „Distinguo *ἀναχώρησιν*, locum, praesidium quo reciperent sese et *ἀφορμήν* unde erumperent.“ Bau. *Ἀναχώρησιν* alibi *καταφυγήν* vocant, *ἀφορμήν* autem *ὁρμητήριον*, sedem belli, etsi perfugium reddi vult Steph. in Thes.

§ 3. *Θεμιστοκλέους γνώμῃ.* De tota fraude Themistoclis praeter Diod. Nep. Iust. l. d. cf. Plut. Themist. 19. Polyaen. I 30, 4. Frontin. I 1, 10. Demosth. XX 73. Ceterum *γνώμῃ τινός* ut Lat. iudicio s. sententia alicuius. Cf. 93, 5. 145. — *ἀπήλλαξαν*, demoverunt ut molestos. Cf. VIII 46, 4. — *μέχρι τοσούτου ἕως ἄν.* Cf. Matth. Gr. § 480b. *Μέχρι τούτου ἕως* dixit Demosth. XVIII 48. *Μέχρι τούτου μέχρι οὗ* apud Plat. de Rep. 471c comparat Krueg. Cf. adn. II 86, 1. — *ἱκανὸν . . . ὥστε ἀπομάχεσθαι.* Cf.

*τοῦ ἀναγκαιοτάτου ὕψους· τειχίζειν δὲ πάντας
πανδημεί [τοὺς ἐν τῇ πόλει, καὶ αὐτοὺς καὶ
γυναῖκας καὶ παῖδας], φειδομένους μήτε ἰδίου
μήτε δημοσίου οἰκοδομήματος ὅθεν τις ὠφελία
ἔσται ἐς τὸ ἔργον, ἀλλὰ καθαιροῦντας πάντα. καὶ* 4
*ὁ μὲν ταῦτα διδάξας καὶ ὑπειπὼν τἆλλα ὅτι αὐτὸς
τἀκεῖ πράξοι, ᾤχετο. καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα* 5

καὶ αὐτοὺς . . . παῖδας om. schol. Cf. adn.
§ 4. *πράξει* Krueg. ex solis C. I. D. (etsi in hoc *οι* ead. man. superscr.) Cf. adn.

Matth. Gr. § 534 adn. 1 et de ipso *ἱκανόν* Krueg. Gr. § 57, 4 adn. 2. Pro *αἴρωσιν* Bekk. de coniectura *ἄρωσιν*. *Ἕως ἂν αἴρωσιν* valent dum erigerent, *ἕως ἂν ἄρωσιν* donec erexissent. Huic favere addita *μέχρι τοσούτου* adnotat Arn. Deinde *ὕψους* del. Krueg. Sed ita parum definitum est *ἐκ τοῦ ἀναγκαιοτάτου*. — [*τοὺς ἐν τῇ πόλει* del. idem, et sane contradictionem quandam habent verba *πανδημεὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει*, cum *πανδημεί* ad totum populum pertineat et in urbe et extra habitantem (cf. 73, 4). Et ne Corn. Nep. quidem Them. 6, 5 haec verba reddidit. Sed praeterea *καὶ αὐτοὺς . . . παῖδας* interpreti tribuenda sunt. Nam in schol. *πάντας πανδημεί*] *τὸ πάντας, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας· τὸ δὲ πανδημεί, μηδενὸς ἐν ταῖς οἰκίαις ὑπολειπομένου* his ipsis verbis, nisi quod primum *καί* omissum est, *πάντας* explicatur et Corn. Nep., qui Th. sibi in conscribenda Them. vita potissimum auctorem fuisse ipse 10, 4 indicat, hanc apud Th. interpretationem non legit, cum aliam sequatur scribens omnes, *servi atque liberi*, opus facerent. Ceterum in schol. interpretationes nobis videntur permutatae esse, cum *αὐτοὺς . . . παῖδας* potius vocabulo *πανδημεί* respondeat (cf. enim V 82, 6), et cum probabile sit indidem *τοὺς ἐν τῇ πόλει* in Th. verba irrepsisse, genuinam eius formam hanc fuisse putamus: *πάντας πανδημεί*] *τὸ πάντας, ⟨τοὺς ἐν τῇ πόλει⟩ μηδενὸς ἐν ταῖς οἰκίαις ὑπολειπομένου· τὸ δὲ πανδημεί, ⟨καὶ⟩ αὐτοὺς καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας*. Ita simul, nisi quod apud Th. *πάντας* latius patet, rectius se habet explicatio. Nam significatur ex omni hominum genere (*πανδημεί*) omnes muris aedificandis adhibitos esse. Similiter VI 65, 1 *προεῖπον πανδημεὶ πᾶσιν ἐξιέναι Συρακοσίοις* (ut evocata universa multitudine omnes S. exirent) et Plat. Legg. 814a *πανδημεὶ πάσῃ τῇ δυνάμει . . . ἔξω στρατεύεσθαι* (evocata universa multitudine omnibus copiis expeditionem facere).

§ 4. *ὑπειπών*, simul indicans cum eadem praep. *ὑπὸ* vi quae est in *ὑποσημαίνειν* (82, 3) *ὑποδεικνύναι ὑπολογίζεσθαι* aliis. — *τἆλλα*. Pro hoc *ἅμα* desiderat Cob. ad Hyper. p. 54. Classen. *τἆλλα* interpretatur quod ad reliqua attinet. Rectius Krueg. iungit *τἆλλα τἀκεῖ* de iterato articulo conferens Gr. § 50, 9 adn. 2. Cf. II 100, 2. VIII 55, 3. — *πράξοι*. Optativo fut. praeter hunc quattuordecim locis Th. utitur eoque in sententiis aliunde penden-

ἐλθὼν οὐ προσῄει πρὸς τὰς ἀρχάς, ἀλλὰ διῆγε καὶ προυφασίζετο. καὶ ὁπότε τις αὐτὸν ἔροιτο τῶν ἐν τέλει ὄντων ὅ τι οὐκ ἐπέρχεται ἐπὶ τὸ κοινόν, ἔφη τοὺς ξυμπρέσβεις ἀναμένειν, ἀσχολίας δέ τινος οὔσης αὐτοὺς ὑπολειφθῆναι, προσδέχεσθαι μέντοι ἐν τάχει ἥξειν καὶ θαυμάζειν ὡς οὔπω πάρεισιν.

1 91. *Οἱ δὲ ἀκούοντες τῷ μὲν Θεμιστοκλεῖ ἐπείθοντο διὰ φιλίαν αὐτοῦ, τῶν δὲ ἄλλων ἀφικνουμένων καὶ σαφῶς κατηγορούντων ὅτι τειχίζεταί τε καὶ ἤδη ὕψος λαμβάνει, οὐκ εἶχον ὅπως χρὴ ἀπι-*
2 *στῆσαι. γνοὺς δὲ ἐκεῖνος κελεύει αὐτοὺς μὴ λόγοις μᾶλλον παράγεσθαι ἢ πέμψαι σφῶν αὐτῶν ἄνδρας*

Cap. **91.** § 2. *ἀναγγελοῦσι* Laur. m., reliquorum plurimi *ἀπαγγελοῦσι.* Illud hoc loco significantius est. Cf. IV 122, 2.

tibus primariis: II 2, 3. 80, 1. IV 83, 4. 110, 2. VI 25, 2, bis 30, 2. 34, 5. 74, 1. V 7, 2. VIII 48, 2. 50, 1. 61, 1. 99.

§ 5. *διῆγε.* „*Διάγειν* sine casu pro *διάγειν τὸν χρόνον* videtur positum a Thuc.“ Steph. in Thes. Ubi cum *διαμέλλειν* aliisque verbis quae cunctandi tergiversandique significationem habeant componi a Polluce et sic legi etiam apud Dion. Cass. adnotat Dind. Simulato morbo aliquantum temporis extraxit pro his dixit Frontin. I 1, 10. Totum locum imitatur Zonaras (vel apud eum Dio) Ann. VIII 4 p. 117 *οὐ προσῄει τῇ γερουσίᾳ* (ut pro *πρός* reliquis locis (72, 2. III 59, 3. IV 36, 1. V 59, 5. VII 72, 3) etiam Thuc. apud *προσιέναι* dicit), *ἀλλὰ διῆγε ἄλλοτε ἄλλην αἰτίαν σκηπτόμενος.* — *ὅ τι.* Vid. Matth. Gr. § 488, 8 et cf. *τί* = cur et Lat. quid. — *ἐπὶ τὸ κοινόν,* ad rempublicam, ad contionem populi. Cf. Muell. Dor. II p. 121 et infra II 12, 2. Secus Lachm. Respubl. Laced. p. 206.

Cap. **91.** § 1. *διὰ φιλίαν αὐτοῦ.* De re vid. 74, 1. — *τῶν δὲ ἄλλων ἀφικνουμένων κ. τ. λ.* Articulus offensioni est, cum de aliis Graecis Lacedaemonem advenientibus dicatur. Sed tollitur illa hac interpretatione: reliquis autem advenis etiam aperte arguentibus. Si enim articulum cum *ἀφικνουμένων,* non cum *ἄλλων* iungis, non opus est illi *τῶν* addere. Cf. adn. 44, 2 et Dem. XVIII 28 *τὰ σμικρὰ συμφέροντα.* Ex reliquis Graecis autem advenae illi erant atque aut ipsis Athenis aut alibi de ea re compererant. Poliarchen Aeginetam ex his nominat Plut. Them. 19. — *ὕψος λαμβάνει.* Simul audi *τὸ τεῖχος.* Cf. adn. 90, 2. — *οὐκ εἶχον ὅπως χρὴ ἀπιστῆσαι.* Similiter *χρή* V 62, 1. VII 44, 3. Vid. Krueg. Gr. § 54, 7 adn. 2 et IV 34, 3.

§ 2. *μὴ . . . μᾶλλον . . . ἤ,* non magis . . . quam, i. e. minus . . . quam, non tam . . . quam. Cf. II 40, 1. 41, 2. V 9, 4. VII 36, 3. — *παράγεσθαι* est *ἀπατᾶσθαι.* —

οἵτινες χρηστοὶ καὶ πιστῶς ἀναγγελοῦσι σκεψάμενοι. ἀποστέλλουσιν οὖν, καὶ περὶ αὐτῶν ὁ 3
Θεμιστοκλῆς τοῖς Ἀθηναίοις κρύφα πέμπει κελεύων ὡς ἥκιστα ἐπιφανῶς κατασχεῖν καὶ μὴ ἀφεῖναι πρὶν ἂν αὐτοὶ πάλιν κομισθῶσιν (ἤδη γὰρ καὶ ἧκον αὐτῷ οἱ ξυμπρέσβεις, Ἁβρώνιχός τε ὁ Λυσικλέους καὶ Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀγγέλλοντες ἔχειν ἱκανῶς τὸ τεῖχος)· ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι σφᾶς, ὁπότε σαφῶς ἀκούσειαν, οὐκέτι ἀφῶσιν. οἵ τε οὖν Ἀθηναῖοι τοὺς πρέσβεις ὥσπερ 4
ἐπεστάλη κατεῖχον, καὶ Θεμιστοκλῆς ἐπελθὼν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐνταῦθα δὴ φανερῶς εἶπεν ὅτι ἡ μὲν πόλις σφῶν τετείχισται ἤδη ὥστε ἱκανὴ εἶναι σῴζειν τοὺς ἐνοικοῦντας, εἰ δέ τι βούλονται Λα-

οἵτινες χρηστοί. Cf. adn. c. 16. Nepos: viros bonos nobilesque mittere quibus fides haberetur, qui rem explorarent (quibus non satis recte proxima expressit). Idem et alii nonnulli addunt Themistoclem interea obsidem se retineri iussisse.

§ 3. **ἀποστέλλουσιν οὖν.** Secundum Nepotem tres viros functos summis honoribus. Sed cf. ibi Nipperd. — **περὶ αὐτῶν** cum maiore vi in initio membri collocatum. Cf. adn. 2, 2. — **κρύφα.** Per servum, si fides Iustino; certe non per collegas, quos commemorat Nepos, ubi vid. Nipperd. — **πέμπει,** ubi alibi *ἐπιστέλλει.* Cf. Krueg. Gr. § 58, 4 adn. 3. — **κελεύων** omitti potuit; sed vid. II 81, 1. 85, 1. IV 93, 2. — **αὐτοί,** i. e. ipse et collegae. — **ἤδη γὰρ κ. τ. λ.** Hoc enuntiato Thucydides solum pluralem *αὐτοί* explicat, altero autem in quo *γάρ* legitur causam affert cur talia Themistocles Atheniensibus mandaverit. Cf. 40, 6. II 5, 4. III 2, 3. V 98. VI 102, 3. — **Ἁβρώνιχος.** De eo cf. Herod. VIII 21 et personati Themistoclis Ep. IX et X. — **ἀκούσειαν . . . ἀφῶσιν.** Modum directum et obliquum (*ὁπότε ἀκούσειαν* oblique dictum est pro *ὁπόταν ἀκούσωσι*) pariter in eodem circuitu habuimus 58, 1.

§ 4. **ἐπελθών.** Cf. adn. 72, 3. — **τοῖς Λακεδαιμονίοις.** Contionem Lacedaemoniorum rectius dixit Iustinus quam magistratum senatumque Nepos, ubi vid. Nipperd. Idem Nepos et alii paulo post in summa Themistoclis orationis aliquantum a Thuc. dissentiunt. Cf. id. — **ἐνταῦθα δή** post partic. ut II 58, 2 et tum vero Sal. Iug. 61, tum demum, ibi vero, similia apud Liv. Cf. Saupp. ad Xen. Mem. III 5, 8 et Krueg. Gr. § 56, 10 adn. 3. Similiter post enuntiationem temporalem VIII 53, 3. — **εἰ δέ τι . . . κοινά.** Vulgo recepta scriptura *πρὸς διαγ.* post *παρὰ σφᾶς* interpungunt. Sed parum definite hoc l. dicitur si *aliquid* per legatos agere velint, cum de certa re agendum sit, nec satis apte, cum iam antea (90, 1) revera Lacedaemonii legatos ad Athenienses de eadem re miserint (saltem *εἰ δ' αὖθις βού-*

κεδαιμόνιοι ἢ οἱ ξύμμαχοι, πρεσβεύεσθαι παρὰ
σφᾶς ὡς προδιαγιγνώσκοντας τὸ λοιπὸν [ἰέναι] τά
5 τε σφίσιν αὐτοῖς ξύμφορα καὶ τὰ κοινά. τήν τε
γὰρ πόλιν ὅτε ἐδόκει ἐκλιπεῖν ἄμεινον εἶναι καὶ ἐς
τὰς ναῦς ἐσβῆναι, ἄνευ ἐκείνων [ἔφασαν] γνόντες
τολμῆσαι, καὶ ὅσα αὖ μετ' ἐκείνων βουλεύεσθαι,
6 οὐδενὸς ὕστεροι γνώμῃ φανῆναι. δοκεῖν οὖν σφίσι
καὶ νῦν ἄμεινον εἶναι τὴν ἑαυτῶν πόλιν τεῖχος
ἔχειν, καὶ ἰδίᾳ τοῖς πολίταις καὶ ἐς τοὺς πάντας

§ 4. ὡς προδιαγιγνώσκοντας Vat., reliqui ὡς πρὸς διαγιγνώσκοντας. Cf. adn.

λονται . . . πρεσβεύεσθαι dicendum erat). Verum restituit Class. probata Vat. lectione et deleto ἰέναι, quod a librario additum est qui εἰ δέ τι βούλονται πρεσβεύεσθαι iungens in apodosi verbum desiderabat. Quae ratio maxime commendatur similitudine verborum II 12, 2 τό τε λοιπὸν ἀναχωρήσαντας ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἤν τι βούλωνται, πρεσβεύεσθαι. Verbo προδιαγιγνώσκοντας (cf. 78, 1. V 38, 3) Th. cum acerbitate quadam indicat non opus esse Athenienses de iis rebus a Lacedaemoniis moneri, cum ipsi iam antequam moneantur eas non ignorent. Ne verba, ut 84, 4, sic collocanda esse putes: πρεσβεύεσθαι ὡς παρὰ προδιαγ. σφᾶς, cf. Plat. Phaed. 115e μὴ ἀγανακτῇ ὑπὲρ ἐμοῦ ὡς δεινὰ πάσχοντος. — τὰ κοινά, i. e. τὰ κοινὰ ξύμφορα. Cf. adn. 37, 4 et τὰ ἴδια διάφορα II 37, 1.

§ 5. ἄμεινον εἶναι, hic et infra temere del. Herw. Cf. 141, 1. V 43, 2. 47, 12. VI 34, 2. — [ἔφασαν] parum aptum est, cum solus procul dubio Themistocles verba fecerit. Propter pluralia σφίσιν, γνόντες, ὕστεροι κ. τ. λ. ab interprete additum est. Del. Krueg. — γνόντες. Cum hoc iunge ἄνευ ἐκείνων et de vi eius cf. adn. 70, 6. — ὅσα . . . βουλεύεσθαι. Eundem infinitivum in oratione obliqua Th. his locis habet: II 13, 5. 24, 2. 102, 5. IV 98, 4. V 45, 2. 46, 3. 63, 4. VI 24, 3. 64, 3. Cf. Matth. Gr. § 538. Krueg. Gr. § 55, 4 adn. 9. — οὐδενὸς ὕστεροι. Cf. adn. II 94, 1. Liv. XXI 31, 5 Allobroges, gens ... nulla Gallica gente ... fama inferior.

§ 6. καὶ ἰδίᾳ . . . ἔσεσθαι (scil. ἢν ἡ πόλις τεῖχος ἔχῃ), et civibus quod ad ipsos privatim (*für sich allein;* cf. V 42, 2) et quod ad universos socios attineat (*in ihren Beziehungen zu den gesammten Bundesgenossen*) utilius fore. Cum ἐς τοὺς πάντας ξ. idem esse non possit ac τοῖς πᾶσι ξ. (cf. 90, 3. III 47, 5. 68, 4. IV 26, 5. VII 69, 3) et proximum enuntiatum, quo causa verborum ἐς τοὺς π. ξ. ὠφελιμώτερον ἔσεσθαι continetur, ostendat haec quoque ad Atheniensium utilitatem pertinere, in aperto est non Atheniensium et sociorum commoda hic discerni, sed duplicem ipsorum Atheniensium utilitatem significari. Hanc verborum rationem primus perspexit Class., cui frustra obloquitur Steup. in Mus. Rhen. XXVIII p. 179. Non minus vanum est quod idem antea ἄμεινον εἶναι del., tanquam non conveniat ad futurum ὠφελ. ἔσεσθαι. Cf. enim 141, 1 et reputa,

ξυμμάχους ὠφελιμώτερον ἔσεσθαι· οὐ γὰρ οἷόν 7
τ' εἶναι μὴ ἀπὸ ἀντιπάλου παρασκευῆς ὁμοῖόν τι ἢ ἴσον ἐς τὸ κοινὸν βουλεύεσθαι. ἢ πάντας οὖν ἀτειχίστους ἔφη χρῆναι ξυμμαχεῖν ἢ καὶ τάδε νομίζειν ὀρθῶς ἔχειν.

92. *Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκούσαντες ὀργὴν μὲν φανερὰν οὐκ ἐποιοῦντο τοῖς Ἀθηναίοις (οὐδὲ γὰρ ἐπὶ κωλύμῃ, ἀλλὰ γνώμης παραινέσει δῆθεν τῷ κοινῷ ἐπρεσβεύσαντο, ἅμα δὲ καὶ προσφιλεῖς ὄντες ἐν τῷ τότε διὰ τὴν ἐς τὸν Μῆδον προθυμίαν τὰ μάλιστ' αὐτοῖς ἐτύγχανον), τῆς μέντοι βουλήσεως ἁμαρτάνοντες ἀδήλως ἤχθοντο. οἵ τε πρέσβεις ἑκατέρων ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου ἀνεπικλήτως.*

siquidem antea recte scripta sint eadem verba, hic quoque necessaria esse, ut accurate dicatur *καὶ νῦν*, nunc quoque. Ceterum monendum est alteram enuntiationem *ἰδίᾳ . . . ἔσεσθαι* per *καί* particulam adiunctam prioris *δοκεῖν οὖν . . . ἔχειν* causam continere pariter atque 33, 2, ubi cf. adn.

§ 7. *μὴ ἀπὸ ἀντιπάλου παρασκευῆς* = *ἄνευ ἀντιπάλου παρασκευῆς* cum vi condicionali in *μή* latente. Cf. adn. IV 130, 6. V 8, 3. Totam sententiam sic illustrat schol.: *ἴσως γὰρ πολεμίων ἐλθόντων ἡμῖν μὲν δόξει μὴ μάχεσθαι, ἀλλὰ σπένδεσθαι, ὡς μὴ ἔχουσι τεῖχος, τοῖς δὲ ἄλλοις πολεμεῖν.* Sed latius patet sententia. Significatur enim ita eos non posse consilia pariter audacia aut gravia atque socios proponere. Nam *ὁμοῖον* magis ad qualitatem, *ἴσον* magis ad auctoritatem consiliorum videtur referri. De coniunctis his vocabulis cf. adn. 27, 1. — *ἐς τὸ κοινὸν βουλεύεσθαι.* Sic Lat. in commune consulere Ter. Andr. III 3, 16, ubi vid. Ruhnk. et consultare Plin. Ep. VI 16, 15 atque in publicum et saepius in medium consulere s. consultare. Cf. Hand. Turs. III p. 333. — *ἔφη* sine idonea causa del. Herw.

Cap. **92.** *κωλύμῃ* pro *κωλύσει* poëticum appellat Dion. Hal. p. 794 (nisi hoc ita intellegendum est ut ab Hasio factum esse adnotavimus ad 73, 1), Thucydidis proprium schol. et lexicographi. Legitur certe aliquotiens apud Herodian., item apud Menand. histor. et alios recentiores. Vid. Steph. Thes. ed. rec., ubi adde Cantac. IV 17. 34. Pseudo-Themist. Ep. IX. Apud Thuc. redit IV 27, 3. 63, 1. — *γνώμης παραινέσει . . . τῷ κοινῷ*, sed ut consilio monerent in commune, seu ut in commune consilium darent. Cf. Matth. Gr. § 389, 3 et 390. Krueg. Gr. § 48, 12 adn. 1 et 2. Diod. XI 39, 3. Alii *τῷ κοινῷ* iungunt cum *ἐπρεσβεύσαντο*, sed ob verba *ἐς τὸ κοινὸν βουλεύεσθαι* 91, 7 illa interpretatio praestat. De *δῆθεν*, videlicet, vid. Zeun. ad Vig. p. 499 et Matth. Gr. § 603. — *προσφιλεῖς.* Ut VII 86, 4. — *ἐν τῷ τότε.* Cf. adn. 32, 4. — *ἀνεπικλήτως.* Sic praeter mss. Poll. VIII 68; *ἀνεπιλήπτως*

1 93. *Τούτῳ τῷ τρόπῳ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν*
2 *ἐτείχισαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ. καὶ δήλη ἡ οἰκοδομία ἔτι καὶ νῦν ἐστιν ὅτι κατὰ σπουδὴν ἐγένετο. οἱ γὰρ θεμέλιοι παντοίων λίθων ὑπόκεινται καὶ οὐ ξυνειργασμένων ἔστιν ᾗ, ἀλλ' ὡς ἕκαστοί ποτε προσέφερον, πολλαί τε στῆλαι ἀπὸ σημάτων καὶ λίθοι εἰργασμένοι ἐγκατελέγησαν. μείζων γὰρ ὁ περίβολος πανταχῇ ἐξήχθη τῆς πόλεως, καὶ διὰ*
3 *τοῦτο πάντα ὁμοίως κινοῦντες ἠπείγοντο. ἔπεισε δὲ καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ λοιπὰ ὁ Θεμιστοκλῆς οἰκοδομεῖν (ὑπῆρκτο δ' αὐτοῦ πρότερον ἐπὶ τῆς ἐκείνου ἀρχῆς ἧς κατ' ἐνιαυτὸν Ἀθηναίοις ἦρξε),*

eadem vi qua Xen. Anab. VII 6, 37 legatur (cf. Thuc. V 17, 1) scriptum malunt Ullr. Symb. crit. II p. 20 et Cob. Sed videri pro illis temporibus iusto gravius esse respondet Class., atque alterum habet etiam Dio Cass. XXXIX 22, 4.

Cap. **93.** § 1. *ἐτείχισαν* aor. ad exprimendum rei effectum. Cf. adn. 6, 1. 7.

§ 2. *δήλη . . . ἐστιν ὅτι . . . ἐγένετο.* Cf. Matth. Gr. § 297 et 549, 5 adn. Krueg. Gr. § 56, 4 adn. 8. — *κατὰ σπουδήν*, festinanter. Cf. adn. II 90, 3. — *οἱ θεμέλιοι.* Cf. Matth. Gr. § 95b. — *παντοίων λίθων.* Cf. Krueg. Gr. § 47, 8 adn. 3. — *οὐ ξυνειργασμένων*, non ita ascia caesi (*bearbeitet;* cf. paulo post *εἰργασμένοι*) ut coagmentarentur. Similiter Plut. Pericl. 31 *τὸ χρυσίον τῷ ἀγάλματι προσειργάσατο.* Inutiliter *οὐκ ἐξειργασμένων* Meinek. (Herm. III p. 362) et collato Xen. Cyr. II 1, 27 *ξυνηρμοσμένων* Herw. — *σημάτων*, i. e. *μνημάτων, τάφων.* Cf. II 34, 5 et Diod. XI 40, 1 atque Nep. Them. 6, 5. — *ἐγκατελέγησαν*] *ἐγκατῳκοδομήθησαν* Schol. — *μείζων ἐξήχθη*, scil. quam antea fuerat. Cf. Krueg. Gr. § 57, 4 adn. 2 et de amplificato muro Curt. Hist. Gr. II p. 169. 831.

§ 3. *ἔπεισε δὲ καὶ κ. τ. λ.* Cf. Paus. I 1, 2. Diod. XI 41, 2. Plut. Them. 19 et Nep. Them. 6, 1. — *ὑπῆρκτο δ' αὐτοῦ*, i. e. *τοῦ Πειραιῶς* vel potius *τοῦ οἰκοδομεῖν τὸν Π.*, initium autem eius rei factum erat. — *ἐπὶ τῆς ἐκείνου ἀρχῆς.* Themistoclem archontem fuisse Ol. LXXI 4 (a. Chr. 493), id quod iam alii ex Dion. Hal. Ant. VI 34 collegerant, demonstravit Boeckh. in disput. de archontibus pseudeponymis (Script. min. IV p. 269 sq.) eumque sequuntur Curt. in Hist. Gr. II p. 17 et Dunck. Hist. ant. VII p. 93. Bergk. in Mus. Rhen. XXXVI p. 112. Immerito Dionysii testimonium aspernati sunt Dodw. et Clinto Fast. Hell. p. XVI, qui Ol. LXXIV 4 (a. Ch. 481) ponunt, et Krueger in Stud. histor. et philol. p. 13 sqq., qui Ol. LXXIV 3 (482) rem vult factam esse. Male etiam Grot. Hist. V p. 338 (vers. Germ. III p. 194) *ἀρχήν* vult esse praeturam (*στρατηγίαν* a. 480). Nam huic interpretationi repugnat sollemnis apud veteres *ἄρχειν* verbi usus, qui archontem eponymum significari postulat. — *ἧς . . .*

νομίζων τό τε χωρίον καλὸν εἶναι, λιμένας ἔχον
τρεῖς αὐτοφυεῖς, καὶ αὐτοὺς ναυτικοὺς γεγενη-
μένους μέγα προφέρειν ἐς τὸ κτήσασθαι δύναμιν
(τῆς γὰρ δὴ θαλάσσης πρῶτος ἐτόλμησεν εἰπεῖν 4
ὡς ἀνθεκτέα ἐστί), καὶ τὴν ἀρχὴν εὐθὺς ξυγκατ-
εσκεύαζεν. καὶ ᾠκοδόμησαν τῇ ἐκείνου γνώμῃ τὸ 5
πάχος τοῦ τείχους, ὅπερ νῦν ἔτι δῆλόν ἐστι περὶ

Ἀθηναίοις ἦρξε. Ἀρχὴν Ἀθηναίοις ἄρξαι = ἄρχοντα παρ' Ἀθηναίοις γενέσθαι. Cf. II 2, 1. VI 54, 6. Matth. Gr. § 360 adn. 2. Krueg. Gr. § 47, 20 adn. 2. — *κατ' ἐνιαυτόν* verba non insolentius dicta sunt pro *κατά τινα ἐνιαυτόν, ἐνιαυτὸν ἕνα*, quibus explicat schol., sed cum *ἀρχῆς ἧς* ita cohaerent ut *ἀρχὴ κατ' ἐνιαυτὸν οὖσα* sit *ἐνιαυσία* VI 54, 6. — *λιμένας . . . τρεῖς*, i. e. Piraeeum portum, Zeam, Munichiam. Cf. Curt. l. l. Dunck. l. l. p. 95 sq. Bursian. Geogr. I p. 266 sq. — *νομίζων αὐτοὺς ναυτικοὺς . . . δύναμιν*, putans ipsos nauticos factos (i. e. eo quod nautici facti essent) multum proficere ad potestatem sibi comparandam. Qui vertunt ipsos nauticos factos (i. e. si nautici facti essent) multum profecturos esse etc., eorum sententia non solum grammaticae, sed etiam rerum veritati repugnat. Neque enim tum primum Athenienses rei navali operam daturi erant, sed iam in pugna Salaminia maximam navium partem praebuerant (74, 1). Themistocles igitur Piraei muniendi consilium dat et propter idoneam loci naturam et propter commodum quod iam ex re navali Athenienses habent, quippe qua praeter ceteros magnas opes sibi comparare possint. *Μέγα προφέρειν* ut *ὀλίγον προφέρειν* 123, 1 et de *ἐς* praep. cf. Pind. Pyth. II 86 *ἐς πάντα δὲ νόμον εὐθύγλωσσος ἀνὴρ προφέρει.*

§ 4. *ἐτόλμησεν*, ausus erat priore tempore quo primum eo archonte Piraeeus muniri coeptus est. Ex hoc enim priore dicto cognoscitur quam sententiam de rei navalis utilitate Themistocles etiam tum habuerit. — *τὴν ἀρχήν* plerumque imperium volunt esse; sed Krueg. explicat initium (aedificationis), quam explanationem bene sequitur Class. Idem recte *τῆς γὰρ . . . ἐστί* in interpositionem mutavit. Nam aptissime *καὶ τὴν ἀρχὴν* (scil. *τοῦ τὰ λοιπὰ οἰκοδομεῖν*) *εὐθὺς ξυγκατεσκεύαζε* cohaeret cum *ἔπεισε . . . οἰκοδομεῖν* et *εὐθύς* est *ἅμα τῷ πεῖσαι τὰ λοιπὰ οἰκοδομεῖν*. Imperf. autem *ξυγκατεσκεύαζεν* de re imperfecta dictum est. Quantum enim munitionis a Themistocle propositae perfectum sit § 5 explicatur.

§ 5. *καὶ ᾠκοδόμησαν*. Lacedaemonios in hac exstructione a Themistocle denuo deceptos esse narrans Diodorus XI 40, 2—4 iure exploditur a Thirlwall. Hist. Gr. II p. 508 sqq. — *τῇ ἐκείνου γνώμῃ*, ex illius sententia, i. e. quantam ille volebat latitudinem muri aedificaverunt. — *ὅπερ . . . δῆλόν ἐστι*. „E fundamentis [et partibus; cf. Xen. Hist. Gr. II 4, 11] murorum a Lacedaemoniis dirutorum necdum a Conone restitutorum.“ Krueg. ad Dion. p. 250. Recte contra Ullr. (Symb. ad explic. Thuc. p. 143 sq.) Class. contendit, cum haec Th. scriberet, mu-

τὸν Πειραιᾶ· δύο γὰρ ἅμαξαι ἐναντίαι ἀλλήλαις τοὺς λίθους ἐπῆγον, ἐντὸς δὲ οὔτε χάλιξ οὔτε πηλὸς ἦν, ἀλλὰ ξυνῳκοδομημένοι μεγάλοι λίθοι καὶ ἐν τομῇ ἐγγώνιοι, σιδήρῳ πρὸς ἀλλήλους τὰ

rum non iam stetisse. — ἅμαξαι ἐναντίαι ἀλλήλαις, plaustra ex adverso alterum alteri obvia s. occurrentia. Dum enim moenia erigunt, in ipso muro paulatim in maiorem altitudinem crescente lapides duobus quoque loco carris, quorum alter alterum ex adverso praetervehebatur, utrimque subvehebant. Hac re, quam scriptor ex muri quidem ruinis cognoscere non poterat, sed aliunde compertam habebat, quam latus fuerit murus clare illustratur. Similes descriptiones, quanquam non a re facta ductas, habes apud Aristoph. Av. 1126 sqq. Strab. p. 738. Curt. V 1, 25. Procop. Goth. p. 188 εὖρος δέ ἐστι τῆς ὁδοῦ ταύτης ὅσον ἁμάξας δύο ἀλλήλαις ἐναντίας ἰέναι. Cf. Procop. Gazae. Paneg. c. 21 ὡς μικρὸν πρὸς τοῦτο καὶ τὸ Θεμιστοκλέους (τεῖχος) εἶναι πλάτους ἕνεκα καὶ τὰς ἁμάξας ἀμφοτέρας φέρειν, εἰ καὶ πρὸς τοὐναντίον ἀλλήλαις ἐπὶ τοῦ τείχους ἐχώρουν. Ita satis defenditur ἐναντίαι ἐπῆγον, propter quod adeo totum enuntiatum δύο ... ἐπῆγον in suspicionem vocat Krueg. Similiter ἐναντίος de navibus dictum IV 23, 2. — ἐντὸς δὲ ... δεδεμένοι cum proxime praegressis ita aptius cohaerent ut descripta munitionis structura explicetur quomodo fieri potuerit ut in ipso muro carris lapides subveherentur. — χάλιξ, caementum, h. e. lapilli quibus farciuntur seu implentur saxorum intervalla et medii parietes. De singulari χάλιξ cf. adn. II 4, 1. — πηλός, lutum vel, si mavis, mortarium inde factum, quo lapilli continentur. Cf. IV 4. — ξυνῳκοδομημένοι ... λίθοι. Ut in muris Cyclopiis qui dicuntur. — ἐν τομῇ ἐγγώνιοι, „locis quibus incisi erant angulati, *an den behauenen Ecken* [potius *Seiten*] *winkelrecht*. Ita h. l. conveniet cum II 76, 4 ἀπὸ τῆς τομῆς, quem locum Arn. aptissime contulit.“ Goell. Similiter etiam Class. Sed ita potius ἐν τομαῖς exspectamus. Nam lapides quadrati non unam quisque talem τομήν habent, sed sex. Ἐγγώνιος enim etsi per se polygonios lapides significare potest, tamen hoc l., ut saepius apud alios scriptores, idem est atque τετράγωνος. Cf. App. Mithr. bel. 30, ubi Piraei moenia facta esse dicuntur ἐκ λίθου μεγάλου τε καὶ τετραγώνου, quod idem hodie quoque ex reliquiis cognoscitur. Itaque malumus ἐν praep. h. l. rationem qua aliquid fiat indicare, ita ut sint lapides caedendo quadrati. Cf. ἐν κράτει II 29, 3. Soph. Trach. 986 (θάνατον ἀνύσασα) στονόεντος ἐν τομᾷ σιδήρου quaeque satis multa eius usus exempla affert Kuehn. Gr. max. § 431, 1. Krueg. ἐντομῇ praefert, quod confirmare videtur Procop. Goth. l. d. (λίθους) ἐγγωνίους τῇ ἐντομῇ πεποιημένους. At legit quidem hic apud Th. ἐντομῇ, sed male litteras legendo coniunxit quae separandae erant. Nam apud veteres quidem scriptores ἐντέμνειν non videtur significare *behauen*, sed *einschneiden*, *einhauen*. — σιδήρῳ ... δεδεμένοι. Σίδηρος retinacula ferrea significat. Sententiam esse hanc: *indem die eisernen Klammern mit Blei eingegossen waren* scribit Iacobs. in Attic. Verbis *durch eiserne*

ἔξωθεν καὶ μολύβδῳ δεδεμένοι. τὸ δὲ ὕψος ἥμισυ μάλιστα ἐτελέσθη οὗ διενοεῖτο. ἐβούλετο γὰρ τῷ 6 *μεγέθει καὶ τῷ πάχει ἀφιστάναι τὰς τῶν πολεμίων ἐπιβουλάς, ἀνθρώπων τε ἐνόμιζεν ὀλίγων καὶ τῶν ἀχρειοτάτων ἀρκέσειν τὴν φυλακήν, τοὺς δ' ἄλλους ἐς τὰς ναῦς ἐσβήσεσθαι. ταῖς γὰρ ναυσὶ μάλιστα* 7 *προσέκειτο, ἰδών, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς βασιλέως στρατιᾶς τὴν κατὰ θάλασσαν ἔφοδον εὐπορωτέραν τῆς κατὰ γῆν οὖσαν· τόν τε Πειραιᾶ ὠφελιμώτερον ἐνόμιζε τῆς ἄνω πόλεως, καὶ πολλάκις τοῖς Ἀθηναίοις παρῄνει, ἢν ἄρα ποτὲ κατὰ γῆν βιασθῶσι, καταβάντας ἐς αὐτὸν ταῖς ναυσὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθίστασθαι. Ἀθηναῖοι μὲν οὖν οὕτως ἐτει-* 8 *χίσθησαν καὶ τἆλλα κατεσκευάζοντο εὐθὺς μετὰ τὴν Μήδων ἀναχώρησιν.*

Cap. **93.** § 6. *ἐπιβολάς*] *ἐπιθέσεις* schol.

Klammern und geschmolzenes Blei verbunden usus est Thirlwalli interpres Hist. Gr. II p. 378. Cf. severus (i. e. ferreus) uncus liquidumque plumbum Hor. Carm. I 35, 20 et ibi Or. — *ἐτελέσθη*. Thirlwallius l. d. et p. 511 huic flexioni plusquamperfecti notionem dat, ad tempus verbo *ὑπῆρκτο* indicatum respici opinatus. At id ideo fieri non potest quia supra verba *ὑπῆρκτο* . . . *ἦρξε* sunt interposita et iam a *νομίζων* scriptor rediit, ad tempus verbi *ἔπεισε* sive ad Ol. LXXV 2/3 (*εὐθὺς μετὰ τὴν Μήδων ἀναχώρησιν* § 8). Praeterea si muri iam ante adventum Persarum ad dimidiam altitudinem perducti essent, futurum fuisse ut ab his diruerentur verisimile est. Ceterum cf. Leak. Athen. p. 298 interpr. — *οὗ διενοεῖτο*, i. e. *ἐκείνου ὃ* (*τελεῖν*) *διενοεῖτο*.

§ 6. *ἀφιστάναι*, i. e. *ἀποτρέπειν, ἀμύνειν*. — *τὰς τῶν πολεμίων ἐπιβουλάς*, insidias ab hostibus structas (Atheniensibus). Cf. Procop. Pers. II p. 177 *ἀρκέσειν τὸν περίβολον ταῖς τῶν πολεμίων ἐπιβουλαῖς*, ubi vid. Dind. Sine idonea causa Herw. *ἐπιβολάς* praefert. Neque enim factos impetus avertere Themistocles volebat, sed impedire ne impetus ab hostibus fierent. — *τῶν ἀχρειοτάτων*] *οἷον γερόντων καὶ παίδων*. Schol. Thirlw. l. d. *τοὺς πρεσβυτάτους καὶ τοὺς νεωτάτους* II 13, 7 comparat Sunt enim *ἀχρεῖοι* omnes inhabiles militiae, turba inutilis. Cf. II 6, 4. 44, 4. 78, 3.

§ 7. *ταῖς . . . ναυσὶ . . . προσέκειτο*, in rem nauticam incumbebat. Cf. VII 50, 4 et *προσκαθεζόμενοι* I 11, 2. — *τῆς ἄνω πόλεως*. Nomine superioris urbis seu a mari distantis hic et II 48, 2 distinguuntur Athenae a Piraeeo, ut IV 66, 4 Megara a Nisaea. Cf. III 34, 1. IV 54, 2.

§ 8. *ἐτειχίσθησαν* ut *ἐτείχισαν* § 1 ad designandum rei effectum, cum imperf. *κατεσκευάζοντο* reliqui apparatus diuturnitatem significet. — *κατ-*

1 94. *Παυσανίας δὲ ὁ Κλεομβρότου ἐκ Λακε-
δαίμονος στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξεπέμφθη μετὰ
εἴκοσι νεῶν ἀπὸ Πελοποννήσου· ξυνέπλεον δὲ καὶ
Ἀθηναῖοι τριάκοντα ναυσὶ καὶ τῶν ἄλλων ξυμμά-
2 χων πλῆθος. καὶ ἐστράτευσαν ἐς Κύπρον καὶ
αὐτῆς τὰ πολλὰ κατεστρέψαντο, καὶ ὕστερον ἐς
Βυζάντιον Μήδων ἐχόντων καὶ ἐξεπολιόρκησαν ἐν
τῇδε τῇ ἡγεμονίᾳ.*

1 95. *Ἤδη δὲ βιαίου ὄντος αὐτοῦ οἵ τε ἄλλοι Ἕλληνες ἤχθοντο καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ Ἴωνες καὶ ὅσοι ἀπὸ βασιλέως νεωστὶ ἠλευθέρωντο· φοιτῶντές τε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἠξίουν αὐτοὺς ἡγεμόνας σφῶν γενέσθαι κατὰ τὸ ξυγγενὲς καὶ*

Cap. **95.** § 1. δὲ om. Reg. Cf. adn. 94, 2.

εσκευάζοντο, instruebant, constituebant. De aedificiis restitutis secundum scholiast. maxime cogitari iubet Bloomf., praesertim cum *κατασκευάζεσθαι* et *κατασκευή* etiam nude de habitatione et domibus (vid. 10, 2. II 17, 3) dicantur. Respicitur tamen simul ad *κατασκευάς* seu apparatum domesticum restitutum. Cf. II 16, 1 et dicendi genus *κατασκευάζειν χώραν* VI 91, 7. VIII 24, 3.

Cap. **94.** § 1. *Παυσανίας δέ.* Redit Thucydides ad narrationis seriem a 89, 3 interruptam. De Pausaniae expeditione cf. infra c. 128. Diod. XI 44 (qui pro XX navibus Peloponnesiacis L habet), Plut. Cim. 6 et Arist. 23. Nep. Paus. 2. Factam eam esse non Ol. LXXVII 3 (a. Chr. 470), quem annum posuerat Dodw., sed Ol. LXXV 3/4 (a. Chr. 478/7) secuti Diodorum praeter alios censent Clinto et Krueg. Stud. histor. p. 37 sq. Et a Dodw. et a Clint. dissentit Muell. Dor. II p. 498. Add. Mans. Spart. I 2 p. 322 sqq. De dignitate Pausaniae vid. 132, 1. — *Κλεομβρότου.* De hoc vid. Herod. VIII 71. IX 10.

§ 2. *τὰ πολλὰ κατεστρ.* Novas tamen expeditiones deinde in hanc insulam suscipiendas fuisse videbimus c. 104, 112. — *ἐν τῇδε τῇ ἡγεμονίᾳ* = *ἐν τῇδε τῇ στρατείᾳ ἧς ἡγοῦντο.* Haec verba proximo capiti *δέ* post *ἤδη* omittentes adnectunt Haack. Dobr. Krueg. Sed Class. displicet asyndeton quod ita oritur et eiusmodi temporum rationes interdum in extremis enuntiatorum verbis addi vidimus 93, 8 et *τῇ προτέρᾳ παρουσίᾳ* 128, 5 huc videri respicere adnotat Boehm.

Cap. **95.** § 1. *βιαίου ὄντος αὐτοῦ.* Cf. c. 130. Plut. Arist. 23 et quos ad 94, 1 nominavimus. — *Ἴωνες* sunt ii qui in continenti habitabant. Cf. adn. 89, 2. VI 76, 3. — *καὶ ὅσοι*, insulani potissimum et *οἱ ἀπὸ Ἑλλησπόντου ξύμμαχοι* 89, 2, ubi cf. adn. — *νεωστί* est post pugnas ad Plataeas et Mycalen factas. Vid. ibid. et Herodot. IX 104. — *αὐτούς*, ipsos; nam opponuntur Pausaniae. — *κατὰ*

Παυσανίᾳ μὴ ἐπιτρέπειν, ἤν που βιάζηται. οἱ δὲ 2
Ἀθηναῖοι ἐδέξαντό τε τοὺς λόγους καὶ προσεῖχον
τὴν γνώμην ὡς οὐ περιοψόμενοι τἆλλά τε κατα-
στησόμενοι ᾗ φαίνοιτο ἄριστα αὐτοῖς. ἐν τούτῳ 3
δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι μετεπέμποντο Παυσανίαν ἀνα-
κρινοῦντες ὧν πέρι ἐπυνθάνοντο· καὶ γὰρ ἀδικία
πολλὴ κατηγορεῖτο αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν
ἀφικνουμένων, καὶ τυραννίδος μᾶλλον ἐφαίνετο
μίμησις ἢ στρατηγία. ξυνέβη τε αὐτῷ καλεῖσθαί 4
τε ἅμα καὶ τοὺς ξυμμάχους τῷ ἐκείνου ἔχθει παρ'
Ἀθηναίους μετατάξασθαι πλὴν τῶν ἀπὸ Πελοπον-
νήσου στρατιωτῶν. ἐλθὼν δὲ ἐς Λακεδαίμονα 5

§ 3. *ἡ στρατηγία* Pal. „Confirmatur imitatione Choricii Fun. Orat. ap. Fabric. Bibl. Gr. VIII 876, ubi de Paus. *τυραννίδος μίμησις ἦν ἡ στρατηγία*". Bloomf. Sed is erravisse videtur, cum ἡ pro ἢ apud Th. legeret. Similem Procopii errorem deprehendimus 93, 5. Cf. adn.

τὸ ξυγγενές. Cf. adn. 6, 3 et de re 2, 6.

§ 2. *αὐτοῖς.* Quaeri potest significetne socios an Athenienses (propr. *σφίσι*). Hoc recte commendat Krueg. Nam haec res eorum est qui imperium habent. Similis dubitatio oritur 116, 3, ubi cf. adn. — *ᾗ φαίνοιτο* oblique pro *ᾗ ἂν φαίνηται.* Turpiter errat Herw. *φανοῖτο* scribens, quod oratio recta esset *ᾗ φανεῖται.* Nam *ᾗ φαίνοιτο* pro *ᾗ ἂν φαίνηται* in oratione obliqua positum pariter ad futurum tempus refertur.

§ 3. *ἀδικία ... κατηγορεῖτο αὐτοῦ.* Cf. infra § 5. Similiter *σφῶν καταδεδικάσθαι* legimus V 49, 2 et *τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν* II 53, 4. Cf. Krueg. Gr. 52, 4 adn. 4. — *τῶν Ἑλ. τῶν ἀφικνουμένων.* Cf. III 93, 3 *οἱ ἄρχοντες ... οἱ ἀφικνούμενοι.* — *καὶ ἐφαίνετο,* scil. eius agendi ratio. De subaudiendo hoc subiecto generali cf. adn. 137, 4. II 65, 9. Similes comparationes, quibus simul appareat *ἡ στρατ.* lectionem praeferendam esse, III 39, 2. IV 95, 1. VI 31, 4 inveniri monet Class.

§ 4. *καλεῖσθαι,* scil. *εἰς ἀνάκρισιν,* in ius vocari, *vorgeladen zu werden.* Hanc satis frequentem simplicis verbi *καλεῖν* vim neglegens Herw. temere *ἀνακαλεῖσθαι* scripsit. — *παρ' Ἀθηναίους μετατάξασθαι,* i. e. *μεταστῆναι* c. 130. Super infinitivo ex solo *ξυνέβη,* non ex *ξυνέβη αὐτῷ,* suspenso cf. adn. V 72, 1. De anno eadem quae ad 94, 1 adnotanda, nisi quod Mueller hic ad Dodwelli partes transiit et a Clintone (Append. VI p. 248 sqq.) eiusque sociis annus Ol. LXXV 4 (a. Chr. 477) distinctius designatur. In a. 476 res refertur a Schaefero Piers. Krueg. Dunck. Hist. ant. VIII p. 83 sq. — *στρατιωτῶν* del. Cob. (Mnem. nov. ser. VIII p. 89), quod ea res non in militum potestate fuerit. Sed ubi de ea re decerni tum poterat nisi in militum contionibus? Cf. IV 4, 1.

τῶν μὲν ἰδίᾳ πρός τινας ἀδικημάτων ηὐθύνθη,
τὰ δὲ μέγιστα ἀπολύεται μὴ ἀδικεῖν· κατηγορεῖτο
δὲ αὐτοῦ οὐχ ἥκιστα μηδισμός, καὶ ἐδόκει σαφέσ-
6 τατον εἶναι. καὶ ἐκεῖνον μὲν οὐκέτι ἐκπέμπουσιν
ἄρχοντα, Δόρκιν δὲ καὶ ἄλλους τινὰς μετ' αὐτοῦ
στρατιὰν ἔχοντας οὐ πολλήν· οἷς οὐκέτι ἐφίεσαν
7 οἱ ξύμμαχοι τὴν ἡγεμονίαν. οἱ δὲ αἰσθόμενοι
ἀπῆλθον, καὶ ἄλλους οὐκέτι ὕστερον ἐξέπεμψαν
οἱ Λακεδαιμόνιοι, φοβούμενοι μὴ σφίσιν οἱ ἐξιόν-
τες χείρους γίγνωνται, ὅπερ καὶ ἐν τῷ Παυσανίᾳ
ἐνεῖδον, ἀπαλλαξείοντες δὲ καὶ τοῦ Μηδικοῦ πο-
λέμου καὶ τοὺς Ἀθηναίους νομίζοντες ἱκανοὺς
ἐξηγεῖσθαι καὶ σφίσιν ἐν τῷ τότε παρόντι ἐπι-
τηδείους.
1 96. Παραλαβόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἡγε-
μονίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἑκόντων τῶν ξυμμάχων

§ 5. πρός τινα codd. Emend. Class.

§ 5. τῶν ἰδίᾳ ... ἀδικημάτων. Similiter 68, 2 τῶν αὐτοῖς ἰδίᾳ διαφόρων et 141, 7 τῷ αὐτῷ ὑπὸ ἁπάντων ἰδίᾳ δοξάσματι. — ηὐθύνθη] εὐθύνας δέδωκε καὶ κατεδικάσθη. Schol. Cf. Nep. Paus. 2, qui pecunia eum multatum dicit. — τὰ δὲ μέγιστα iunge cum ἀδικεῖν. — ἀπολύεται μὴ ἀδικεῖν. De μή vid. Matth. Gr. § 534 adn. 7. Krueg. Gr. § 67, 12 adn. 2. Cf. infra 128, 3 et Cic. pro Milone 18, 47 liberatur Milo non eo consilio profectus esse ut insidiaretur. — μηδισμός. Cf. c. 128 sqq. — σαφέστατον εἶναι. Nihilominus eum non puniverunt ob causas 132, 1. 5 explicatas.

§ 6. οὐκέτι ἐκπέμπουσιν. Ultro tamen rediit. Vid. 128, 3. — οὐ πολλήν. Cf. adn. 105, 4. — ἐφίεσαν] παρεχώρουν. Schol. De re cf. Herod. VIII 3.

§ 7. φοβούμενοι μὴ ... χείρους γίγνωνται. Cf. Plut. Aristid. 23. Diod. XI 50 et de hoc Grot. V p. 351 (vers. Germ. III p. 201). Χείρους Bloomf. interpretatur κακούς ut IV 114, 3. VI 89, 3. 92, 2. Cf. Matth. Gr. § 457. Hic χειρ. γίγν. est plane nostrum *sich verschlechtern*. — ἀπαλλαξείοντες. Talia desiderativa aliquot apud Thuc. leguntur. Cf. 33, 3. IV 28, 2. VIII 56, 3. 79, 3. Ἀπαλλαξείειν autem, quod sic positum redit III 84, 1. VIII 89, 2, repetendum a vi passiva vel intransitiva ἀπαλλάσσειν verbi. — ἐν τῷ τότε παρόντι. Alibi aut τότε aut παρόντι omittitur. Cf. 32, 3. 132, 1. IV 79, 3 et 92. IV 12, 3. 21, 3. Vulgatam tamen a Krueg., qui παρόντι uncis inclusit, impugnatam confirmat Dio Cass. LIII 1, 3. LX 11, 1. LXIII 26, 2, ut taceamus recentiores. Vid. etiam adn. 123, 1. III 40, 7. — ἐπιτηδείους = 92 προσφιλεῖς. Cf. adn. 60, 2.

διὰ τὸ Παυσανίου μῖσος, ἔταξαν ἅς τε ἔδει παρέχειν τῶν πόλεων χρήματα πρὸς τὸν βάρβαρον καὶ ἃς ναῦς· πρόσχημα γὰρ ἦν ἀμύνασθαι ὧν ἔπαθον δῃοῦντας τὴν βασιλέως χώραν. καὶ Ἑλληνοταμίαι 2
τότε πρῶτον Ἀθηναίοις κατέστη ἀρχή, οἳ ἐδέχοντο τὸν φόρον· οὕτω γὰρ ὠνομάσθη τῶν χρημάτων ἡ φορά. ἦν δ' ὁ πρῶτος φόρος ταχθεὶς τετρα-

Cap. **96.** § 1. *διὰ τὸ Παυσανίου μῖσος.* Et Aristidis aequitatem. Cf. Plut. Arist. 23. Nep. Arist. 2. — *ἔταξαν ἅς τε ἔδει κ.τ.λ.* = *ἔταξαν ταύτας τε τῶν πόλεων ἃς ἔδει κ.τ.λ.* Permirum est quod Kirchhoffius in Herm. XI p. 26 neglecta ratione grammatica haec ita accipere maluit quasi non constitutum sit quae civitates tributa solverent, quae naves praeberent, sed civitatibus quae tributa pendere vellent quantum penderent et iis quae naves praebere mallent quot praeberent. Nec quicquam valent contra distinctum Th. testimonium parum definita Plutarchi indicia Arist. 24 *οἱ Ἕλληνες προσέταξαν αὐτῷ* (Aristidi) *χώραν τε καὶ προσόδους ἐπισκεψάμενον ὁρίσαι τὸ κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ καὶ δύναμιν* et Cim. 11 *οἱ σύμμαχοι τοὺς φόρους μὲν ἐτέλουν, ἄνδρας δὲ καὶ ναῦς ὡς ἐτάχθησαν οὐ παρεῖχον* aut Diodori dissensio XI 47, 1 *τάξαι φόρον ταῖς πόλεσι πάσαις κατὰ δύναμιν,* quam eius neglegentiae tribuendam esse vel inde apparet quod navium quas socii praebere debebant ne levissimam quidem fecit mentionem. Nihil igitur hinc confirmationis accedit Dunckeri opinioni, qui in Hist. ant. VIII p. 58 sq. demonstrare studet omnibus ab initio sociis tributa esse imposita et discrimen inter socios tributa solventes et naves praebentes factum posterioris esse temporis. Sane stolidus Th. fuisset, si ita tempora permutavisset. Nam ipse verborum contextus haec ad primam societatis constitutionem referre nos cogit. — *πρόσχημα*] *πρόφασις.* Schol. — *ἀμύνασθαι ὧν ἔπαθον.* Cf. Matth. Gr. § 368. Krueg. Gr. § 47, 21. Ceterum aliam causam affert Nepos Arist. 3, 1. — *δῃοῦντας.* Accusativus refertur ad *αὐτούς,* accusativum subiecti apud *ἀμύνασθαι* cogitandum.

§ 2. *Ἑλληνοταμίαι . . . ἀρχή.* Cf. Matth. Gr. § 428, 5. Frustra *ἀρχή* hic et IV 53 impugnat Cob. ad Hyper. p. 65. Agnoscit etiam Krueg. Gr. § 60, 2 adn. 2 et vel ideo requiritur, ne *κατέστη* ad appositionem relatum (cf. adn. III 114, 1) mutandum sit in *κατέστησαν.* De ipsis Hellenotamiis vid. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 241 sqq. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 108. Herm. Ant. I § 156, 9. — *οὕτω . . . ἡ φορά.* Significatur eo tempore *φόρον* dictum esse non tributum quale postea socii imperio Atheniensium coacti conferebant, sed stipem quam sua sponte (§ 1 *ἑκόντων τῶν ξυμμάχων*) dabant. De vocis *φορά* vi cf. Dem. XXI 101. 185. — *ὁ πρῶτος φόρος ταχθείς* = *ὁ ἐπ' Ἀριστείδου* V 18, 5. Cf. Dem. XXIII 209. Aeschin. III 258. Dinarch. I 37. (Andoc.) IV 11. Plut. Arist. 24. 26. Paus. VIII 52, 2. Aristid. II p. 200. Nep. Arist. 3, 1. De collocatione verborum vid. Krueg. Gr. § 50, 10 adn. 3. — *τετρακόσια . . . καὶ ἑξήκοντα.* Idem tradunt Diod. l. l. (nisi quod hic *πεντα-*

κόσια τάλαντα καὶ ἑξήκοντα, ταμιεῖόν τε Δῆλος ἦν αὐτοῖς καὶ αἱ ξύνοδοι ἐς τὸ ἱερὸν ἐγίγνοντο.

κοσίων pro **τετρακοσίων** manifesto librarii errore scriptum est) Nep. l. l. Plut. Arist. 24. Attamen Kirchh. l. l. p. 27 sqq. ostendere studet multo minus fuisse tributum sociis primo tempore impositum ideoque hunc locum ad posterius aliquod tempus referri a scriptore accuratius non denotatum, atque hanc ipsius opinionem Th. ita obtrudit ut arbitraria interpretatione aliena eius verbis cogitando interponat. Multo maiorem autem esse tributorum summam h. l. significatam quam quae ad primam societatis constitutionem pertinere possit computatione ex tributorum laterculo facta quem in Inscr. Att. I p. 226 sqq. ipse composuit evincere studet. Sed in ea computatione, cum posteriore tempore quinque fuerint regiones in quas civitates sociae discriptae essent, Ionica Hellespontia Thracia Caria insulana, praeter Cariam, quae post pugnam ad Eurymedontem factam demum accessit, omittit Ionicas in continenti civitates et regionem Thraciam. Sed illud iniuria fieri iam adn. 89, 2 demonstravimus. Neque magis licet regionem Thraciam excludere. Nam statim post susceptum ab Atheniensibus imperium Thraciam regionem societati accessisse ex 98, 1, ubi cf. adn., cognoscitur, ita ut in prima tributorum distributione, quippe quae ut reliqua societatis constitutio certe aliquantum temporis requireret, illius quoque ratio haberi potuerit, idque revera factum esse clarissime ostendunt verba quae in foedere Atheniensium et Lacedaemoniorum V 18, 5 leguntur **τὰς δὲ πόλεις φερούσας τὸν φόρον τὸν ἐπ' Ἀριστείδου αὐτονόμους εἶναι.** Atque cum ante Ol. 85, 2 (a. Chr. 439) omnium tributorum summa non aucta sit, immo vero etiam deminutae sint aliquot sociis portiones, cum novi accederent qui pro navibus pecuniam solverent (cf. Koehler de Foedere Deliaco-Att. in act. acad. Boruss. a. 1869 p. 127 sqq.), non licet, ut Kirchh. fecit, deducere eorum tributa quos antea naves praebuisse compertum habemus, sed omnium tributorum summa facienda est. Iam vero si praeter Thasios, quibus eodem tempore quo parti reliquorum sociorum portiones deminutae sunt sua a tribus usque ad triginta tal. aucta est, minimos quosque numeros in rationem inducimus, paucis autem civitatibus quarum tributa ante Ol. 85, 2 in titulis evanuerunt huius ipsius anni, quo primus fere census singulis civitatibus restitutus est, numeros assignamus et Eretriensium, quorum ne huius quidem anni tributum novimus, eundem fere censum esse statuimus atque Chalcidensium et Naxiis cum Kirchh. (act. ac. Boruss. a. 1873 p. 29 sq.) duodecim tal. damus, haec fere ratio conficitur: 52 tal. regionis Ionicae + 100 Hellespontiae + 119 Thraciae + 126 insulanae = 397 tal. De hac autem computatione si, praeterquam quod minimorum fere numerorum summam fecimus, reputamus non omnium civitatum sociarum nomina in tabulis servata eorumque tributa in indice exscripta esse, quae exsistit differentia non tanta videtur esse ut testimonio omnium scriptorum consensu confirmato fidem derogare cogamur. Neque haec differentia nisi paucis tal. maior est quam quae ex Kirchh. ratione oritur, qui numerum Thucydideum opinatur tributa continere quae post pugnam ad Eurymedontem factam fuerint et ex tributorum indice 512 tal. computat quae eodem

97. Ἡγούμενοι δὲ αὐτονόμων τὸ πρῶτον τῶν 1
ξυμμάχων καὶ ἀπὸ κοινῶν ξυνόδων βουλευόντων
τοσάδε ἐπῆλθον πολέμῳ τε καὶ διαχειρίσει πρα-
γμάτων μεταξὺ τοῦδε τοῦ πολέμου καὶ τοῦ Μηδικοῦ,
ἃ ἐγένετο πρός τε τὸν βάρβαρον αὐτοῖς καὶ πρὸς
τοὺς σφετέρους ξυμμάχους νεωτερίζοντας καὶ Πε-
λοποννησίων τοὺς αἰεὶ προστυγχάνοντας ἐν ἑκά-
στῳ. ἔγραψα δὲ αὐτὰ καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ λόγου 2
ἐποιησάμην διὰ τόδε, ὅτι τοῖς πρὸ ἐμοῦ ἅπασιν
ἐκλιπὲς τοῦτο ἦν τὸ χωρίον καὶ ἢ τὰ πρὸ τῶν

tempore socii solverint. Cf. praeterea quae contra Kirchh. disputavit L. Herbst. in Phil. XL p. 313 sqq., qui et ipse aliis rationibus calculos subduxit ad numerum Thucydideum satis convenientes. Classeno Kirchhoffii disputatio scita quidem sed maxima ex parte fallax adeo imposuit ut omnia ei suspecta sint facta quae § 2 leguntur. De aucto hoc tributo vid. adn. V 18, 5. — **ταμιεῖόν τε Δῆλος.** Postea vero (a. Ch. 454) hae pecuniae Athenas translatae sunt. Vid. Diod. XII 38. Plut. Arist. 25. Iust. III 6. Boeckh. l. d. p. 523. Koehl. l. l. p. 102 sq. — **αἱ ξύνοδοι.** Cf. 97, 1 *ἀπὸ κοινῶν ξυνόδων βουλευόντων* et Diod. XI 47, 1. Articulus significat e a concilia quae haberi solebant, constituta et legitima. Alii sunt vetustiores conventus amphictionum Deliacorum III 104, 3, ubi pariter *ξύνοδος ἐς τὴν Δῆλον*, quemadmodum apud verba conveniendi *ἐς* ponitur.

Cap. **97.** Quae hinc incipit de rebus inter bellum Persicum et Peloponnesiacum narratio (97—117), eam postea demum additam esse Kirchh. l. l. p. 27 statuit, quod capitum 96 et 97 continuatione omnia de quibus c. 96 dictum sit ei tempori tribuere cogeremur quod inter societatem constitutam et captam Eionem fuisset. Licet hoc ita sit, quod nobis quidem in adn. 96, 2 paulo aliter visum est, tamen haec suspicio cum reliqua illius de tributorum summa a Th. tradita opinione explosa est. Praeterea Class. monet hanc partem ad explicandam *τὴν ἀληθεστάτην πρόφασιν, ἀφανεστάτην δὲ λόγῳ* 23, 6 significatam pertinere, quod idem extremis c. 97 verbis indicatum est.

§ 1. **ἀπό.** Cf. adn. 91, 7 et VIII 79, 1. Antea **αὐτονόμων** propter articuli collocationem resolve in *ὥστε αὐτοὺς αὐτονόμους εἶναι.* — **τοσάδε ἐπῆλθον]** *τοσαῦτα διεπράξαντο ὅσα κατιὼν ἐρεῖ.* Schol. — **διαχειρίσει]** *διοικήσει.* Schol. — **τοῦδε τοῦ πολέμου καὶ τοῦ Μηδ.** Est species quaedam *τοῦ ὑστέρου προτέρου.* Cf. 118, 2. — **ἐν ἑκάστῳ.** Est neutrum *ἐν ἑκάστῳ (πράγματι) ὃ ἐγένετο.*

§ 2. **ἐκβολήν.** Sic et *παρεκβολήν* digressionem etiam ab imitatoribus Thucydidis (Arrian. Anab. VI 11, 8. Cass. Dio XLIII 43, 5. App. Mithr. 28) appellari, *παρέκβασιν* autem recentius nomen videri et improbari a Thoma Mag. monet Krueg. — **ἐκλιπὲς . . . τὸ χωρίον.** Verbis *ἐξελείφθη ὁ τόπος οὗτος* expressit Dion. Hal. p. 836. *Χωρίον*, ut locus, est argumentum, materies dicendi, pars

Μηδικῶν Ἑλληνικὰ ξυνετίθεσαν ἢ αὐτὰ τὰ Μηδικά· τούτων δὲ ὅσπερ καὶ ἥψατο ἐν τῇ Ἀττικῇ ξυγγραφῇ Ἑλλάνικος, βραχέως τε καὶ τοῖς χρόνοις οὐκ ἀκριβῶς ἐπεμνήσθη. ἅμα δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπόδειξιν ἔχει τῆς τῶν Ἀθηναίων ἐν οἵῳ τρόπῳ κατέστη.

1 98. *Πρῶτον μὲν Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι Μήδων ἐχόντων πολιορκίᾳ εἷλον καὶ ἠνδραπόδισαν Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου στρατηγοῦντος,*

Cap. **97.** § 2. *Ἑλληνικὰ* om. Valla, fortasse recte.

narrationis. Vid. Maetzner ad Lycurg. Leocr. 3. — *καὶ ἢ τὰ ... Μηδικά.* Illi sunt logographi, altero inciso ad Herodotum potissimum respici videtur. — *τούτων*, i. e. *τῶν μεταξὺ τοῦδε τοῦ πολέμου καὶ τοῦ Μηδικοῦ γενομένων πραγμάτων.* — *ὅσπερ καὶ ἥψατο* qui non solum ante me fuit, sed etiam attigit. Cf. adn. 15, 2. IV 48, 5. — *Ἑλλάνικος.* De hoc vid. Dion. Hal. p. 821. 826. — *ἡ Ἀττικὴ ξυγγραφή* alibi *Ἀτθίς* vocatur. — *τοῖς χρόνοις*, i. e. *κατὰ τοὺς χρόνους.* Cf. Walch. ad Tac. Agric. c. 10. — *οὐκ ἀκριβῶς.* Studuit quidem diligentius quam antiquiores *λογογράφοι* tempora rerum perquirere. Sed „omnia ... docent quam futiles leges fuerint quibus chronographi Graeci in supputandis temporibus antiquissimis sese adstrinxerint." Brandis de tempor. Graecor. antiquiss. ration. p. 24. — *ἅμα δὲ καί.* Altera causa huius digressionis affertur. — *τῆς ἀρχῆς ἀπόδειξιν ἔχει.* Cf. adn. 61, 1. *Ἔχει* refertur ad *ταῦτα* ex superiore *τούτων* et remotiore *αὐτά* repetendum. *Ἀρχή* autem Atheniensium orta est paulatim ex *ἡγεμονίᾳ* (§ 1) quae prius fuerat. Cf. Grot. Hist. V p. 395 sq. (interpr. III p. 226 sq.). — *ἐν οἵῳ τρόπῳ.* De *ἐν* cf. 130, 1. VII 67, 2. Brem. ad Lys. p. 49. Pariter *ἐν νόμοις* 77, 1.

Cap. **98.** § 1. *Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι.* De situ huius urbis, postea Amphipolis portus, vide IV 102, 4. Additis verbis *ἡ ἐπὶ Στρυμόνι* distingui solet a Mendaeorum colonia et fortasse a tertia Eione, cuius mentionem facit Eustath. Cf. adn. IV 7. — *Μήδων ἐχόντων.* Boge duce. Cf. Herodot. VII 107 et Paus. VIII 8, 5. — *πολιορκίᾳ εἷλον.* Vid. Herodot. et Paus. l. d. Plut. Cim. 7 sq. Id accidisse Ol. LXXVI 1 (a. Chr. 476) docent Clinto et Krueg., pro quo anno 469 (sic Schaef.) aut 470 alii minus recte commemorant. Cf. Dunck. Hist. ant. VIII p. 83 sq. 145. Ceterum hic nimiae brevitatis Th. haud iniuria incusaveris. Nam statim post Eionem expugnatam urbes regionis Thraciae Atheniensium societati adiunctas esse cum ex Herod. l. l. collato cum praegressis c. 106 verbis *οἵ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου (ὕπαρχοι τῶν Περσῶν) πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξαιρέθησαν* tum ex Th. V 18, 5, de quo cf. adn. 96, 2, cognoscitur. Sed satis Th. habet rerum

ἔπειτα Σκῦρον τὴν ἐν τῷ Αἰγαίῳ νῆσον, ἣν ᾤκουν 2
Δόλοπες, [ἠνδραπόδισαν] καὶ ᾤκισαν αὐτοί. πρὸς 3
δὲ Καρυστίους αὐτοῖς ἄνευ τῶν ἄλλων Εὐβοέων
πόλεμος ἐγένετο, καὶ χρόνῳ ξυνέβησαν καθ' ὁμο-
λογίαν. Ναξίοις δὲ ἀποστᾶσι μετὰ ταῦτα ἐπο- 4
λέμησαν καὶ πολιορκίᾳ παρεστήσαντο. πρώτη
τε αὕτη πόλις ξυμμαχὶς παρὰ τὸ καθεστηκὸς

Cap. 98. § 2. *ᾤκησαν* Aug. et Mosqu., quod commendat Ullr. Symb. crit. III p. 9. Sed cf. sd. V 116, 4.

capita perstrinxisse, maxime servando iusto temporum ordini intentus.

§ 2. *ἔπειτα.* Id est, si Clintoni et Grotio Hist. V p. 414 (interpr. III p. 236 sq.) fides est, a. 470. Cf. Diod. XI 60, 2. Dunck. l. l. p. 147 insequenti anno rem tribuit, quod secundum Plut. Cim. 8 Cimon archonte Apsephione redierit. — *ἐν τῷ Αἰγαίῳ.* Similiter alibi ad nomina marium vocabulum *πέλαγος* (IV 109, 2) non additur. Ita *τὸ Αἰγαῖον* Herod. VII 55, Latine Aegaeum Vell. Paterc. I 4. Verg. Aen. XII 366, Ionium ib. III 211. Idem de vv. *πόντος* et *κόλπος* adnotandum. Cf. sd. III 107, 1. Et *ὑπερηχοῦντες τὸν Αἰγαῖον* Aristid. I p. 123. Genus ut apud Thuc. dubium est in verbis *ἐν Αἰγαίῳ* Eur. Hel. 766 et alibi. Masculinum apud Aristid. ut illo loco aliquotiens est in laudatione maris Aegaei I p. 248 sqq. et Plut. Cim. 8. — *Δόλοπες.* Vid. Plut. l. d. et interpr. Hom. Il. IX 664. Alias sedes Dolopum cognoscemus II 102, 2. V 51, 1. Dolopibus Pelasgos adiungit Diod. XI 60, 2. — [*ἠνδραπόδισαν*] deleri iussit Cob., cui obtemperavimus, ut et *πολιορκίᾳ εἷλον* simul ad *Σκῦρον* (cf. Diod. l. l. *Σκῦρον ἐξεπολιόρκησε*) et *ᾤκισαν αὐτοί* simul ad *Ἠιόνα* (cf. Plut. Cim. 7 *λαβὼν τὴν πόλιν τὴν χώραν οἰκῆσαι παρέδωκε τοῖς Ἀθηναίοις*) referatur. — *ᾤκισαν.* Cf. Diod. l. d. (*Κίμων*) *κατεκληρούχησε τὴν χώραν* et Nep. Cim. 2 Scyrum ... vacuefecit, sessores veteres urbe insulaque eiecit, agros civibus divisit. *Ἀνδραποδίζειν νῆσον* enim est incolas eius sub corona vendere.

§ 3. *πρὸς δὲ Καρυστίους.* Huius belli nec causam nec tempus satis novimus. Cf. Herod. IX 105. Statim tamen post captam Eionem a. 468 id gestum esse putat Dunck. l. l. p. 149. — *ἄνευ τῶν ἄλλων Εὐβοέων.* Carystii igitur a ceteris Euboensibus non sunt adiuti. Hi enim in Atheniensium societate erant, Carystii non item. Nam defecisse eos ut Naxios § 4 Th. non memorat. Perperam igitur rem videtur intellexisse Aristid. I p. 251.

§ 4. *ἐπολέμησαν.* Id factum esse eo tempore quo Themistocles in Asiam fugeret discimus ex 137, 2 et ante pugnam ad Eurymedontem pugnatam ex 100, 1. At cum huius adeo proelii tempus controversum sit (vid. ibi adn.), Naxi obsidionis annum Clinto et Schaef. ponunt Ol. LXXVIII 3 (a. Chr. 466), Pierson et Dunck. l. l. p. 168 a. Ch. 165, cum Krueger velit esse Ol. LXXVI 4 (a. Chr. 473). — *παρεστήσαντο.* Cf. adn. 29, 5. — *πρώτη ... ξυμμαχίς. Αὕτη* subiectum quod dicitur, reliqua praedicatum esse patet. — *τὸ καθεστηκός*]

ἐδουλώθη, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὡς ἑκάστη ξυνέβη.

1 99. Αἰτίαι δὲ ἄλλαι τε ἦσαν τῶν ἀποστάσεων καὶ μέγισται αἱ τῶν φόρων καὶ νεῶν ἔκδειαι καὶ λιποστράτιον εἴ τῳ ἐγένετο. οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἀκριβῶς ἔπρασσον καὶ λυπηροὶ ἦσαν οὐκ εἰωθόσιν οὐδὲ βουλομένοις ταλαιπωρεῖν προσάγοντες
2 τὰς ἀνάγκας. ἦσαν δέ πως καὶ ἄλλως οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἄρχοντες, καὶ οὔτε ξυνεστράτευον ἀπο τοῦ ἴσου ῥάδιόν τε προσ-
3 άγεσθαι ἦν αὐτοῖς τοὺς ἀφισταμένους. ὧν αὐτοὶ

Cap. **99.** § 1. In optimis libris *προσαγαγόντες*, quod excusat Krueg. Sed aptius hic dicitur cum cogerent quam cum coëgissent.

τὸ νόμιμον. Schol. — *ἐδουλώθη.* Discernendum a verbo *ἀνδραποδίζεσθαι* § 2. Cf. V 9, 9 et Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 540. — *ὡς ἑκάστη ξυνέβη.* Recte schol. *ἀπὸ κοινοῦ ἐδουλώθη*, scil. *ἑκάστη*. Neque igitur Krueg. suspicari debebat schol. *ξυνέβη* non legisse. Ipse confert III 90, 1. IV 4, 2.

Cap **99.** § 1. *ἔκδειαι.* Zon. et Suid. *ἔκδεια, ἡ κεχρεωστημένη λοιπάς. Αἱ τῶν φόρων ... ἔκδειαι* Polybio sunt *τὰ προσοφειλόμενα τῶν ὁμολογηθέντων χρημάτων* Leg. Exc. 35, Livio reliquum pecuniae ex eo quod pepigerant XXXVIII 37. Iuris consulti reliquationes vocant. — *λιποστράτιον*, pro quo VI 76, 3 *λιποστρατία*, hic est militiae detrectatio s. recusatio, et non multum differt, praeterquam quod ignaviae notio accedit, *ἡ ἀπόκνησις τῶν στρατειῶν* § 3. Paulo aliam vim habet in iure Attico. Cf. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 135 et 213. — *ἔπρασσον* recte Class. interpretatur severe (cf. *ἀκριβεῖς* III 46, 4) agebant. Nam exigendi vim apud Th. non habet nisi medium *πράσσεσθαι* et aegre sic obiecto *τὰ ὀφειλόμενα* vel simili caremus. — *προσάγοντες* translatum videtur a machinis quae urbibus admoventur. Latini verbi admovendi similem usum illustres Horatianis lene tormentum ingenio admovere Carm. III 21, 13 aliisque exemplis. *Βίαν προσάγειν* similiter dixit Plut. Cim. 11. Cf. *προστίθεσθαι* IV 98, 5. — *τὰς ἀνάγκας*, tormenta, compellendi modos qui solent adhiberi.

§ 2. *οὐκέτι ὁμοίως*, scil. quam antea. — *ἐν ἡδονῇ.* Cf. III 9, 1. Imitatur Ioseph. Ant. Iud. XI 4, 4 *ταῦτα δὲ ποιοῦντες οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς προσχώροις ἔθνεσι*, quibus confirmatur explicatio iungentium *ἦσαν ἐν ἡδονῇ*. Krueg. et alii nectunt *ἦσαν ... ἄρχοντες = ἦρχον*, sed sola *ἐν ἡδονῇ* sonare posse approbantibus sociis *(zur Zufriedenheit der Bundesgenossen)* vix credimus. Illa explanatio confirmatur etiam eo quod de rebus dicitur *ἔστι τί τινι ἐν ἡδονῇ.* — *ἀπὸ τοῦ ἴσου.* Cf. adn. 77, 4. II 89, 2. — *προσάγεσθαι*] *δουλοῦν.* Schol. Cf. adn. II 30, 2. — *αὐτοῖς* iunge cum vv. *ῥάδιον ἦν.*

αἴτιοι ἐγένοντο οἱ ξύμμαχοι· διὰ γὰρ τὴν ἀπόκνησιν ταύτην τῶν στρατειῶν οἱ πλείους αὐτῶν, ἵνα μὴ ἀπ' οἴκου ὦσιν, χρήματα ἐτάξαντο ἀντὶ τῶν νεῶν τὸ ἱκνούμενον ἀνάλωμα φέρειν, καὶ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις ηὔξετο τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῆς δαπάνης ἣν ἐκεῖνοι ξυμφέροιεν, αὐτοὶ δέ, ὁπότε ἀποσταῖεν, ἀπαράσκευοι καὶ ἄπειροι ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο.

100. Ἐγένετο δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ἡ ἐπ' Εὐ- 1
ρυμέδοντι ποταμῷ [ἐν Παμφυλίᾳ] πεζομαχία καὶ
ναυμαχία Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων πρὸς
Μήδους, καὶ ἐνίκων τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀμφότερα
Ἀθηναῖοι Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου στρατηγοῦντος,
καὶ εἷλον τριήρεις Φοινίκων καὶ διέφθειραν τὰς
πάσας ἐς διακοσίας. χρόνῳ δὲ ὕστερον ξυνέβη 2

Cap. **100.** § 1. Seclusa om. M. Cum tanquam nota commemoretur haec pugna accuratiore hac loci significatione minime opus est. *ἐς τὰς διακοσίας* Laur. Ven. It. Vat. H. Reg. Vid. Krueg. ad Dion. p. 303.

§ 3. *χρήματα ἐτάξαντο ... φέρειν*, pecunia pro rata impensarum portione solvenda se censeri fecerunt. Nam de ea re Atheniensibus cum sociis conveniebat. Cf. 101, 3. 108, 4. 117, 3 et iuramenti verba quod Chalcidenses Atheniensibus praestare debent *τὸν φόρον ὑποτελῶ Ἀθηναίοισιν ὃν ἂν πείθω Ἀθηναίους* (Inscr. Att. IV n. 27 a) et quae de vi verbi *τάσσεσθαι* Boeckh. in Oec. civ. II p. 614 docet. Aor. *ἐτάξαντο* de postremo rei eventu dictus est, qua de re cf. adn. 93, 1; sequitur infin. *φέρειν* eodem modo quo 101, 3. 117, 3; accusativi *τὸ ἱκνούμενον ἀνάλωμα*, i. e. convenientem sive iustam (cf. Herod. VI 84. 86) impensam quae Atheniensibus sufficeret ad naves pro iis comparandas, proprie per appositionem quandam (cf. Matth. Gr. § 428, 5) ad *χρήματα* additi quanta sit haec pecunia circumscribunt.

Cap. **100.** § 1. *μετὰ ταῦτα.* Plerique Ol. LXXVII 4 (a. Chr. 469) accidisse credunt, at Krueg. secutus Diod. Ol. LXXVII 3 (a. Chr. 470) vel certe vere 469, Clinto Ol. LXXVIII 3 (a. Chr. 466), insequenti anno Schaef., Piers. Dunck. l. l. — *ἡ ἐπ' Εὐρυμέδοντι ... πεζομ. καὶ ναυμ.* Cf. Plut. Cim. 12 sq. Diod. XI 60 sq. Aristid. II p. 152 et schol. p. 70. Polyaen. I 34. Harp. s. v. *Εὐρυμ.* Frontin. IV 7, 45, de quorum diversa narratione cf. Dunck. l. l. p. 210 sq. — *ἀμφότερα.* Cf. adn. 13, 5. — *Φοινίκων.* Cyprios et Cilices addit Diod. et Aristid. II p. 156. — *τὰς πάσας.* Vid. adn. 60, 1. — *ἐς διακοσίας.* Has partim ceperunt partim deleverunt. Nam centum captas esse docent Simonides fragm. 142, 6

Θασίους αὐτῶν ἀποστῆναι διενεχθέντας περὶ τῶν ἐν τῇ ἀντιπέρας Θρᾴκῃ ἐμπορίων καὶ τοῦ μετάλλου, ἃ ἐνέμοντο. καὶ ναυσὶ μὲν ἐπὶ Θάσον πλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ναυμαχίᾳ ἐκράτησαν καὶ
3 ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν· ἐπὶ δὲ Στρυμόνα πέμψαντες μυρίους οἰκήτορας αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ὡς οἰκιοῦντες τὰς τότε καλουμένας Ἐννέα ὁδούς, νῦν δὲ Ἀμφίπολιν, τῶν μὲν Ἐννέα ὁδῶν αὐτοὶ ἐκράτησαν, ἃς εἶχον Ἠδωνοί, προελθόντες δὲ τῆς Θρᾴκης ἐς μεσόγειαν διεφθάρησαν ἐν Δραβησκῷ τῇ Ἠδωνικῇ ὑπὸ τῶν Θρᾳκῶν

et Lycurgus 72 et Plut. de glor. Ath. 7, amplius quam centum Diodorus. Neglegentius Plut. Cim. 12 extr., falsissime Nep. Cim. 2, 3. Quanta fuerit tota classis Persarum Thucydides non significat; non multo plures ducentis fuisse contra ea quae apud Plut. et Diod. leguntur censet Grot. Hist. V p. 419 (interpr. III p. 240).

§ 2. *χρόνῳ δὲ ὕστερον.* Plerique recentiores in Ol. LXXVIII 4 (a. Chr. 465) tanquam anno defectionis Thasi consentiunt, Krueger Stud. histor. p. 145 annum 467, Piers. et Dunck. l. l. p. 232 sq. secundum Diod. XI 70, 1 a. 464 esse volunt. Cf. 101, 3. De bello ipso cf. maxime Plut. Cim. 14. — *περὶ τῶν ... ἐμπορίων.* Cf. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 423. — *καὶ τοῦ μετάλλου.* Nota sunt τὰ χρύσεια μέταλλα Thasiorum. Vid. Herod. VI 46. 47 et Boeckh. l. d. Postea Thucydides eorum ἐργασίας κτῆσιν habebat IV 105, 1. Singularis μέταλλον redit 101, 3 et apud Latinos quoque significat *ein Bergwerk.* — *ἐνέμοντο.* Cf. adn. 2, 2.

§ 3. Male quae deinde § 3 narrantur omnia ante Thasi defectionem ponit Dunck. l. l. p. 232. Nam cum Th, 97, 2 Hellanicum vituperaverit quod rerum tempora non accurate observaverit, ipsum censendum est temporum ordinem diligenter secutum esse, quod non fecisset, si res praepostere collocasset. — *ἐπὶ δὲ Στρυμόνα* cet. Cf. IV 102, 2, ubi simul de tempore quo coloni missi sint (a. Ch. 464) edocemur, Plut. Cim. 8. Nep. Cim. 2, 2 (qui rem cum Cimonis expeditione, de qua vid. 98, male coniungit), Diod. XI 70, 5. — *νῦν δέ.* Ex Hagnonis colonia. Vid. IV 102, 3. — *αὐτοί* non ad eos qui coloniam miserunt, sed ad illos μυρίους οἰκήτορας referri et ex addito hoc pronomine et ex iis quae sequuntur liquet. Nec obstare nominativum πέμψαντες disces ex Matth. Gr. § 521, 1 adn. 1. Cf. de simili subiecti varietate adn. 89, 2. — *Ἠδωνοί.* Alibi apud Thuc. Ἤδωνες vel Ἠδῶνες. Vid. II 99, 4. IV 102, 2. 107, 3. V 6, 4. Ἠδωνοί tamen apud Herodot. Quin fictum sit discrimen horum nominum quod ex Tzetze ad Lycophr. 419 affert Krueg. nemini dubium erit. — *διεφθάρησαν.* „His secundum Paus. I 29, 4 primis positum est monumentum in Ceramico, cuius inscriptionis particula superest Inscr. Att. I n. 432, caesorum nomina partim mutilata plus XC.“ Herw. — *ἐν Δραβησκῷ.* Cf. IV 102, 2. Herod. IX 75. Paus. I 29, 4. Diod. XI 70, 5 et XII 68, 2. Drabescus

ξύμπαντες, οἷς πολέμιον ἦν τὸ χωρίον [αἱ Ἐννέα ὁδοὶ] κτιζόμενον.

101. *Θάσιοι δὲ νικηθέντες μάχαις καὶ πολιορκούμενοι Λακεδαιμονίους ἐπεκαλοῦντο καὶ ἐπ-* 1 *αμῦναι ἐκέλευον ἐσβαλόντας ἐς τὴν Ἀττικήν. οἱ δὲ ὑπέσχοντο μὲν κρύφα τῶν Ἀθηναίων καὶ ἔμελλον,* 2 *διεκωλύθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ γενομένου σεισμοῦ, ἐν ᾧ καὶ οἱ Εἵλωτες αὐτοῖς καὶ τῶν περιοίκων Θουριᾶταί τε καὶ Αἰθαιῆς ἐς Ἰθώμην ἀπέστησαν. πλεῖστοι δὲ*

§ 3. *ξυμπάντων*, codd., omnes interempti sunt Valla. Cf. adn.

putatur ei urbi respondere quae nunc Drama appellatur. Cf. Leak. Graec. sept. III p. 183 et Cousin. Maced. I p. 104. Aliter tamen Taf. de Via Egnat. p. 80. Datum pro Drabesco nominat Herod. l. d. Cf. Isocr. VIII 66. Rem in annum 464 refert Diod., quocum consentit Th. IV 102, 3, ubi cf. adn.; male igitur in annum 465 Clinto Append. IX de Amphip., in Ol. LXXVIII 2 extr. (a. Ch. 466) Krueger. — *τῇ Ἠδωνικῇ.* „Malim *τῆς Ἠδωνικῆς*, quia non aliud exstitisse videtur huius nominis oppidum." Herw. Cf. adn. 98, 1 et II 68, 3. III 100, 2. IV 56, 2. Certe Steph. Byz. unam Drabescum novit. — *ξύμπαντες* legendum est, quod Valla expressit. Cf. Diod. l. l. *συνέβη πάντας τοὺς εἰσβαλόντας εἰς τὴν χώραν τῶν Θρᾳκῶν ὑπὸ τῶν Ἠδωνῶν καλουμένων διαφθαρῆναι.* Heilmanni coniectura *ξυστάντων* reicienda est, cum non a Thracibus coniunctis, sed ab Edonis, una Thraciae gente, trucidatos esse colonos narrent Herod. Diod. Paus. Quibus refellitur etiam explicatio ab iis Thracibus omnibus quibus. — *[Ἐννέα ὁδοί]* del. Cob. in Mnemos. XI p. 372.

Cap. **101.** § 1. *μάχαις.* Unum solum proelium navale liquido commemoravit Thuc. 100, 2 et Plut. Cim. 14 atque *μάχῃ* hic legitur in aliquot libris deterioribus. Nonnulla tamen leviora proelia insuper commissa esse verisimile est.

§ 2. *ἔμελλον.* Audi *ἐπαμῦναι ἐσβαλόντες.* — *ὑπὸ τοῦ γενομένου σεισμοῦ.* De hoc terrae motu et defectione Helotarum vid. Diod. XI 63. Plut. Cim. 16. Paus. IV 24, 2. VII 25, 1. Evenisse Ol. LXXVIII 4 (a. Chr. 465) docent Dodw. et Od. Mueller, Ol. LXXVIII 3 (a. Ch. 466) Krueg. Stud. hist. p. 149. Sed rem Ol. LXXIX 1 (a. Ch. 464), quod reliqui statuunt, factam esse certum est. Cf. Dunck. l. l. p. 133, ubi per errorem Olymp. 79, 2 scriptum est. Erravit certe in tempore Diod. l. d. — *τῶν περιοίκων.* De his praeter alios vid. Muell. Dor. II p. 21 sqq. — *Θουριᾶται.* Incolae Thuriae, urbis Messeniae, de qua vid. Paus. IV 31, 1 et Strab. p. 360. Cf. Muell. l. d. p. 455. Leak. Pelop. I p. 359 sqq. Curt. Pelop. II p. 160 sq. — *Αἰθαιῆς.* Steph. Byz.: *Αἰθαία, πόλις Λακωνικῆς, μία τῶν ἑκατόν· Φιλόχορος. τὸ ἐθνικὸν Αἰθαιεύς. Θουκυδίδης πρώτῃ.* De situ cf. Leak. Pelop. I p. 471. — *ἐς Ἰθώμην ἀπέστησαν.* Ut *ἀναστῆναι ἔς τι*

τῶν Εἱλώτων ἐγένοντο οἱ τῶν παλαιῶν Μεσσηνίων τότε δουλωθέντων ἀπόγονοι· ᾗ καὶ Μεσσήνιοι
3 ἐκλήθησαν οἱ πάντες. πρὸς μὲν [οὖν] τοὺς ἐν Ἰθώμῃ πόλεμος καθειστήκει Λακεδαιμονίοις· Θάσιοι δὲ τρίτῳ ἔτει πολιορκούμενοι ὡμολόγησαν Ἀθηναίοις τεῖχός τε καθελόντες καὶ ναῦς παραδόντες, χρήματά τε ὅσα ἔδει ἀποδοῦναι αὐτίκα ταξάμενοι καὶ τὸ λοιπὸν φέρειν, τήν τε ἤπειρον καὶ τὸ μέταλλον ἀφέντες.

1 102. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὡς αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἐν Ἰθώμῃ ἐμηκύνετο ὁ πόλεμος, ἄλλους τε ἐπεκαλέσαντο ξυμμάχους καὶ Ἀθηναίους· οἱ δὲ ἦλθον

Cap. **101.** § 3. οὖν abest ab It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Cl. Ven. H. I. et omittitur interdum ubi additum exspectes. Cf. 62, 2. 110, 1. II 101, 6. 102, 6.

87, 2, ubi vid. adn. Cf. III 54, 5. De Ithome (hodie Vurcano) cf. Curt. Pelop. II p. 137. — *πλεῖστοι δὲ τῶν Εἱλώτων κ. τ. λ.* Cf. Paus. III 11, 6. IV 24, 2. Mans. Spart. I 2 p. 138. Muell. Dor. II p. 48. — *τότε*, noto illo tempore. Ob quam vim etiam alibi ubi ad res antea memoratas respicitur id legimus. Cf. III 69, 1. IV 46, 1. 123, 2. VII 31, 3. 81, 2. VIII 20, 1. 40, 3. 73, 2. — *οἱ πάντες.* I. e. omnes ii qui defecerunt, non omnes omnino Helotae.

§ 3. *τρίτῳ ἔτει.* Secundum Diod. XI 70, 1 Ol. LXXIX, 3 (a. Chr. 462); cf. adn. 100, 2. — *τεῖχός τε καθελόντες κ. τ. λ.* Mirus videatur hic participii usus, pro quo ἐφ' ᾧ (τε) seu ὥστε cum infinitivo vel etiam solum infinitivum exspectes. Verum participium proprie valet *dadurch dass sie zerstörten*, atque eodem modo saepe Thuc. loquitur, velut post ὁμολογεῖν 108, 4, post προσχωρεῖν ὁμολογίᾳ 117, 3, post σπονδὰς ποιεῖσθαι 115, 1. Cf. Kuehn. Gr. max. § 389, 7 e et Liv. XXI 5, 4 ibique Fabr. De articulis omissis ante τεῖχος et ναῦς cf. Blum. ad Lycurg. c. Leocr. p. 59 et infra 117, 3. III 3, 3. IV 133. Falluntur igitur interpretes Plat. Menex. p. 244 c. — *ὅσα ἔδει]* ἀναλωθέντα ἐν τῇ πολιορκίᾳ. Schol. Cf. 117, 3. — *ταξάμενοι* cum infinitivis, non cum accus. χρήματα videtur cohaerere. Cf. adn. 99, 3. 117, 3. III 50, 2. — *τὸ λοιπὸν φέρειν.* Tributarii facti sunt, cum antea procul dubio non tributum, sed naves dedissent. Cf. 96, 1.

Cap. **102.** § 1. *ἐμηκύνετο ὁ πόλεμος.* Simul maxima necessitate premebantur Lacedaemonii. Nam secundum Xen. Hist. Gr. VI 5, 33 ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ Μεσσηνίων. Cf. Dunck. l. l. p. 243. — *ἄλλους τε.* Vid. II 27, 2. III 54, 5. Xen. Hist. Gr. V 2, 3. — *Ἀθηναίους.* Cf. Arist. Lys. 1143. Diod. XI 64. Plut. Cim. 16 sq. Paus. I 29, 7. IV 24, 2. Iust. III 6. — *οἱ δὲ ἦλθον.* „Bis [a. 464 et 461 ex Clintonis computatione] Athenienses Lacedaemoniis auxilio venisse cum Plut. l. d. [et Clintone] Hermannus Opusc. VI 2 p. 178 statuit." Goell. At vid. Krueg. Stud. hist. p. 154.

Κίμωνος στρατηγοῦντος πλήθει οὐκ ὀλίγῳ. μάλιστα 2
δ' αὐτοὺς ἐπεκαλέσαντο, ὅτι τειχομαχεῖν ἐδόκουν δυνατοὶ εἶναι, αὐτοῖς δὲ πολιορκίας μακρᾶς καθεστηκυίας τούτου ἐνδεᾶ ἐφαίνετο· βίᾳ γὰρ ἂν εἷλον τὸ χωρίον. καὶ διαφορὰ ἐκ ταύτης τῆς στρατείας 3
πρῶτον Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις φανερὰ ἐγένετο. οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ τὸ χωρίον βίᾳ οὐχ ἡλίσκετο, δείσαντες τῶν Ἀθηναίων τὸ τολμηρὸν καὶ τὴν νεωτεροποιίαν, καὶ ἀλλοφύλους ἅμα ἡγησάμενοι, μή τι, ἢν παραμείνωσιν, ὑπὸ τῶν ἐν Ἰθώμῃ πεισθέντες νεωτερίσωσι, μόνους

Cap. **102.** § 2. *τῆς δὲ πολιορκίας* tredecim libri deteriores, *τοῖς δὲ πολ.* optimi omnes. Exciderunt *αυ* litterae propter similitudinem praegressarum *αι*. Cf. adn.

Grot. Hist. Gr. V p. 430 sq. (III p. 246 interpr.). Dunck. l. l. p. 251. — *πλήθει οὐκ ὀλίγῳ.* *Τετρακισχιλίοις ὁπλίταις.* Vid. Aristoph. Lys. 1145 et Aristid. II p. 156. De dat. cf. Matth. § 405 adn. 2. Falso iterum Athenienses Lacedaemoniis auxilia misisse memorat Plut. Cim. 17. Cf. Dunck. l. l. p. 251.

§ 2. *τειχομαχεῖν ... δυνατοί.* Eius rei imperiti Lacedaemonii. Cf. Herodot. IX 70. Thuc. II 75 sqq. — *αὐτοῖς δέ,* ipsis autem. Optimorum librorum scriptura ideo vera esse non potest quod *τοῖς* ad subiectum praegressum, qui sunt Lacedaemonii, propter vim articuli demonstrativi referri nequit, ad Athenienses autem relatum sensu caret. Quod autem fuerunt qui deteriorem scripturam *τῆς δὲ πολ.* praeferrent, quod Ithomen oppugnatam esse iam 101, 3. 102, 1 significatum esset, ipsa quidem *πολιορκία* ibi non est significata et manifestum est hanc scripturam ex correctura ortam esse. Quare optimorum librorum lectionem lenissima mutatione ita emendavimus ut sententia postulat. — *τούτου ἐνδεᾶ ἐφαίνετο.* *Τούτου* ad *τὸ τειχομαχεῖν* vel *τὸ τειχομαχεῖν τοὺς Ἀθηναίους δυνατοὺς εἶναι* spectat. *Τούτου ἐνδεᾶ* comparanda cum verbis *τῆς δυνάμεως ἐνδεᾶ* 70, 3, ubi vid. adn. *Ἐνδεᾶ ἐφαίνετο* (quasi *τὰ πράγματα τῶν Ἀθηναίων*) est dicendi genus impersonale. Cf. adn. c. 7. III 33, 3. VI 60, 2. Sentententia haec est: Atheniensium scientiam oppugnationis minorem (Lacedaemoniorum opinione et fama) esse apparebat. — *βίᾳ γὰρ ἂν εἷλον τὸ χωρίον.* Simul audi *εἰ μὴ τούτου ἐνδεᾶ ἐφαίνετο* seu *εἰ τειχομαχεῖν δυνατοὶ ἦσαν.* Cf. 11, 1. 68, 4. Frustra igitur *ἑλεῖν* mavult Linwood.

§ 3. *διαφορὰ ... φανερά.* Opponitur c. 92 narratis. Cf. 101, 2. — *βίᾳ* Kruegero suspectum est. Sed praecipua causa suspicionis Lacedaemoniorum, quod non *τῷ τειχομαχεῖν* ceperunt Ithomen, hac voce iterum indicatur. — *τὸ τολμηρὸν καὶ τὴν νεωτεροποιίαν.* Cf. 70, 2. 3. — *ἀλλοφύλους*] *ὅτι οἱ μὲν Δωριεῖς, οἱ δὲ Ἴωνες.* Schol. Ceterum *καὶ ἀλλοφ. ἅμα ἡγησ.* esse *διὰ μέσου* posita, cum

τῶν ξυμμάχων ἀπέπεμψαν, τὴν μὲν ὑποψίαν οὐ δηλοῦντες, εἰπόντες δὲ ὅτι οὐδὲν προσδέονται
4 *αὐτῶν ἔτι. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἔγνωσαν οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίονι λόγῳ ἀποπεμπόμενοι, ἀλλά τινος ὑπόπτου γενομένου, καὶ δεινὸν ποιησάμενοι καὶ οὐκ ἀξιώσαντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων τοῦτο παθεῖν, εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν, ἀφέντες τὴν γενομένην ἐπὶ τῷ Μήδῳ ξυμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς Ἀργείοις τοῖς ἐκείνων πολεμίοις ξύμμαχοι ἐγένοντο, καὶ πρὸς Θεσσαλοὺς ἅμα ἀμφοτέροις οἱ αὐτοὶ ὅρκοι καὶ ξυμμαχία κατέστη.*
1 103. *Οἱ δ' ἐν Ἰθώμῃ δεκάτῳ ἔτει, ὡς οὐκέτι ἐδύναντο ἀντέχειν, ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακε-*

§ 4. **ἔγνωσαν** male om. It. Vat. Aug. H. Reg.

proximum *μή* ex *δείσαντες* debeat pendere, adnotat Krueg. Nam *καὶ ἅμα* valet etiam simul. — *ἀπέπεμψαν*. Potuisse etiam medium poni docent Plut. Cim. 17 et Paus. IV 24, 2; sed activo cum Thuc. utitur Aristid. eiusque schol.

§ 4. *οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίονι λόγῳ*, non propter meliorem rationem (ex illis duabus, *τῇ ὑποψίᾳ τῆς νεωτεροποιίας καὶ τῷ μηδὲν προσδεῖσθαι αὐτῶν ἔτι*). — *τινὸς ὑπόπτου* = *τινὸς ὑποψίας*. — *δεινὸν ποιησάμενοι* idem atque *δεινὸν ἡγησάμενοι*. Cf. VI 60, 4. — *ἐπὶ τῷ Μήδῳ*, contra Medum. Cf. adn. 40, 6. Cum collocatione verborum *τὴν γενομένην . . . πρὸς αὐτούς* cf. IV 107, 2. V 10, 9. 112, 2. VII 70, 2. — *τοῖς ἐκείνων πολεμίοις*. Cf. Thirlwall. Hist. Gr. II p. 424. Tum *κατέστη* ad propius nomen patet relatum esse.

Cap. **103.** § 1. *δεκάτῳ ἔτει*. Si haec integra sunt, Thucydides historiam obsidionis Ithomae absolvere cupiens seriem temporum neglexisse existimandus est. Krueger tamen in Stud. histor. p. 158 *τετάρτῳ* pro *δεκάτῳ* legi vult, etsi Diodorus quoque decem annorum hoc bellum fuisse scribit XI 64, 4 et Iustin. III 6, 5 memorat Lacedaemonios Messeniorum bello etiam occupatos fuisse cum inter Athenienses et Peloponnesios illud bellum gereretur de quo Th. c. 105 dixit. Itaque finem belli cum eius initiis ita tanquam in parenthesi Th. coniunxisse videtur ut *προσεχώρησαν δὲ καὶ Μεγαρῆς* § 4, si temporum ordinem spectamus, iis quae 102, 4 narrata sunt continuentur, quod idem ipsa verba quodammodo indicare videntur; nam etiam Megarenses Atheniensibus se applicasse dicuntur, scil. post alios qui 102, 4 commemorati sunt, cum de Messeniis 103, 3 non dictum sit eos accessisse Atheniensibus, sed ab his receptos atque Naupacti collocatos esse. Similiter atque hic finem belli Messeniaci cum eius initiis coniunxit, c. 109, ubi cf. adn., cum fine belli Aegyptiaci antea gesta colligat, atque ut hoc loco secundum temporis ordinem initia, sic c. 109 finis belli narratur,

δαιμονίους ἐφ' ᾧ τε ἐξίασιν ἐκ Πελοποννήσου ὑπόσπονδοι καὶ μηδέποτε ἐπιβήσονται αὐτῆς· ἢν δέ τις ἁλίσκηται, τοῦ λαβόντος εἶναι δοῦλον. ἦν 2
δέ τι καὶ χρηστήριον τοῖς Λακεδαιμονίοις Πυθικὸν πρὸ τοῦ, τὸν ἱκέτην τοῦ Διὸς τοῦ Ἰθωμήτα ἀφιέναι.
ἐξῆλθον δὲ αὐτοὶ καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες, καὶ 3
αὐτοὺς Ἀθηναῖοι δεξάμενοι κατ' ἔχθος ἤδη τὸ Λακεδαιμονίων ἐς Ναύπακτον κατῴκισαν, ἣν ἔτυχον ᾑρηκότες νεωστὶ Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν ἐχόντων.
προσεχώρησαν δὲ καὶ Μεγαρῆς Ἀθηναίοις ἐς ξυμ- 4
μαχίαν Λακεδαιμονίων ἀποστάντες, ὅτι αὐτοὺς Κορίνθιοι περὶ γῆς ὅρων πολέμῳ κατεῖχον. καὶ ἔσχον Ἀθηναῖοι Μέγαρα καὶ Πηγάς, καὶ τὰ μακρὰ τείχη ᾠκοδόμησαν Μεγαρεῦσι τὰ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐς Νίσαιαν καὶ ἐφρούρουν αὐτοί. καὶ Κορινθίοις μὲν

reliqua autem extra illum adduntur. Quod defendunt Schaef. l. d. p. 19, contra quem rursus dixit Krueg. in Anal. II p. 5 sqq., et Dunck. l. l. p. 346. Kruegeri coniecturam recipere ausus est Classen. *Δεκάτῳ* tamen rebus tunc gestis non videtur repugnare. Vid. Curt. Hist. Gr. II p. 176 sqq. Dunck. l. l. 343 sqq. — *ἐφ' ᾧ τε ἐξίασι*. Cf. Matth. Gr. § 479 a. Krueg. Gr. § 65, 3 adn. 3. infra 113, 3. 126, 11. IV 30, 4. Mox Kruegero suspectum est *δοῦλον*, sed gravior eo addito fit sententia.

§ 2. *ἦν ... χρηστήριον*. Cf. Paus. III 11, 6. IV 24, 3.

§ 3. *κατ' ἔχθος ἤδη*, propter inimicitias quas iam habebant. — *Ναύπακτον κατῴκισαν*. Cf. Diod. XI 84, 7. Paus. IV 24, 3. *Κατοικίζειν* plerumque cum *ἐς* iungitur (cf. VI 7, 1. 50, 4. 63, 3), sed cum *ἐν* V 35, 7. Soph. Ant. 1069 et aliquotiens apud Ios. Cf. II 102, 5. Similiter apud *τιθέναι* et *ἱδρυθῆναι* (cf. ad. 131, 1) utraque praepositio legitur. — *Λ. τῶν Ὀζολῶν ἐχόντων*. Quanquam enim aliquot annis ante etiam Locrorum Opuntiorum colonia Naupactum deducta erat, qua de re exstat memorabilis titulus (Inscr. Gr. antiqu. n. 321), tum Locri Ozolae urbis imperium habebant.

§ 4. *προσεχώρησαν ... Μεγαρῆς*. Id Ol. LXXIX 1 (a. Chr. 464) accidisse putat Manso, circiter Ol. LXXIX 4 (a. Chr. 461) Mueller Dor. II p. 499, duobus annis post (a. Ch. 459) Dunck. l. l. p. 275; male certe Ol. LXXX 3 (a. Chr. 458) Diod. XI 79, 2. Cf. adn. 104, 2. — *περὶ γῆς ὅρων*. Articulus in iisdem verbis omissus est 122, 2. IV 92, 4. Plut. Lys. 22. Cf. *ἐκ περάτων γῆς* 69, 5, ubi vid. adn. — *κατεῖχον*, urgebant. Cf. Schneid. ad Xen. Hist. Gr. IV 6, 10. — *Πηγάς*] *Πηγαὶ ἐμπόριον πλησίον Μεγάρων* (ad sinum Crisaeum). Schol. Cf. Burs. Geogr. I p. 381. — *τὰ μακρὰ τείχη*. Cf. IV 66, 4 et Leak. Athen. p. 296. — *Νίσαιαν*] *Νίσαια λιμὴν Μεγάρων*. Schol. Cf. IV

οὐχ ἥκιστα ἀπὸ τοῦδε τὸ σφοδρὸν μῖσος ἤρξατο πρῶτον ἐς Ἀθηναίους γενέσθαι.

1 104. Ἰνάρως δὲ ὁ Ψαμμιτίχου Λίβυς, βασιλεὺς Λιβύων τῶν πρὸς Αἰγύπτῳ, ὁρμώμενος ἐκ Μαρείας τῆς ὑπὲρ Φάρου πόλεως ἀπέστησεν Αἰγύπτου τὰ πλείω ἀπὸ βασιλέως Ἀρταξέρξου, καὶ
2 αὐτὸς ἄρχων γενόμενος Ἀθηναίους ἐπηγάγετο. οἱ δέ (ἔτυχον γὰρ ἐς Κύπρον στρατευόμενοι ναυσὶ διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων) ἦλθον ἀπολιπόντες τὴν Κύπρον, καὶ ἀναπλεύσαντες ἀπὸ θαλάσσης ἐς τὸν Νεῖλον τοῦ τε ποταμοῦ κρατοῦντες καὶ τῆς Μέμφιδος τῶν δύο μερῶν πρὸς τὸ τρίτον μέρος, ὃ καλεῖται Λευκὸν τεῖχος, ἐπολέμουν·

Cap. **104.** § 2. *αὐτῶν* pars librorum. Cf. sd. 17, 1.

66, 4. — *ἀπὸ τοῦδε*, hinc. De re cf. 42, 2. — *ἤρξατο πρῶτον*. Cf. adn. VI 46, 2.

Cap. **104.** § 1. *Ἰνάρως*. Cf. c. 110. Herod. III 12. 15. VII 7. Ctes. c. 32. Diod. XI 71. 74 sq. — *Ψαμμιτίχου*. Hic Psammitichus seu Psammetichus haud dubie est *Ψαμμήτιχος ὁ τῆς Λιβύης βασιλεύς* quem Atheniensibus frumentum misisse ex Philochoro narrat schol. Aristoph. Vesp. 716. De Libya Thucydidis cf. Nieb. Hist. ant. I p. 453, qui usque ad Mareotidem paludem et locum recentioris Alexandriae eam pertinuisse affirmat. Cf. prox. verb. et Aristid. II p. 359, qui Pharum *ὡσπερεὶ μεθόριον Λιβύων καὶ Αἰγυπτίων* appellat. — *Λίβυς* non supervacaneum est. Nam potest aliquis Libyum rex nec tamen ipse Libys esse. — *Μαρείας*. Cf. Steph. Byz. *Μάρεια, πόλις καὶ λίμνη τῇ Ἀλεξανδρείᾳ παρακειμένη, ἣ καὶ Μαρεῶτις λέγεται*, Athen. p. 33 d. Strab. p. 793. 799. Aristid. II p. 351 *ἡ πρότερον μὲν ὑπὲρ Φάρου, νῦν δ' ἐξόπισθεν τῆς Ἀλεξάνδρου πόλεως Μάρεια*. Ab aliis Marĕa aut Maria dicitur, adhuc Mariut. Cf. Kieperti Geogr. ant. § 178. — *Φάρου*] *Φάρος νῆσος μικρὰ πρὸ τῆς Ἀλεξανδρείας*. Schol. Postea turri nocturnis ignibus cursum navium regente clara et aggere cum continente iuncta (Plut. Alex. 26). Cf. Kiep. l. l. — *πόλεως* ad *Μαρείας τῆς* pertinet. — *ἀπέστησεν*. Hoc factum esse Ol. LXXIX 2 (a. Ch. 463) tradit Diod. XI 71, 3, cuius testimonio neglecto frustra rem Ol. LXXX 1 (a. Ch. 460) tribuunt Krueg. et Schaef. Cf. Dunck. l. l. p. 296 sq.

§ 2. *ναυσὶ διακοσίαις*. Cf. Wessel. et Baehr. ad Diod. et Ctes. l. d. et Dunck. l. l. p. 272. 299. — *ἦλθον*. Id factum esse Ol. LXXIX 3 (a. Chr. 462) statuit Diod. XI 74, Ol. LXXIX 4 (a. Chr. 461) Manso, Ol. LXXIX 4 extr. (a. Chr. 460) Krueger et Schaef., omnium falsissime rem quattuor annis ante (a. Ch. 464) factum esse ponit Pierson. Nam rem vere anni a. Ch. 459 evenisse ex Inscr. Att. I n. 433 (cf. adn. 105, 6) satis certo concludit Dunck. l. l. p. 278. — *τῶν δύο μερῶν*. — Cf. adn. 74, 1. — *μέρος* sine necessitate del. Herw. — *Λευκὸν τεῖχος*]

ἐνῆσαν δὲ αὐτόθι Περσῶν καὶ Μήδων οἱ καταφυγόντες καὶ Αἰγυπτίων οἱ μὴ ξυναποστάντες.

105. *Ἀθηναίοις δὲ ναυσὶν ἀποβᾶσιν ἐς Ἁλιᾶς* 1
πρὸς Κορινθίους καὶ Ἐπιδαυρίους μάχη ἐγένετο, καὶ ἐνίκων Κορίνθιοι. καὶ ὕστερον Ἀθηναῖοι ἐναυμάχησαν ἐπὶ Κεκρυφαλείᾳ Πελοποννησίων ναυσί, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. πολέμου δὲ καταστάντος 2
πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοις μετὰ ταῦτα ναυμαχία γίγνεται ἐπ' Αἰγίνῃ μεγάλη Ἀθηναίων καὶ Αἰγινη-

Cap. **105.** § 1. *Ἁλιὰς* in codd. vulgatum. Vid. adn.

Λευκὸν ἐκαλεῖτο ὡς τῶν ἄλλων μὲν ἀπὸ πλίνθων ἐσκευασμένων, ἐκείνου δὲ ἀπὸ λίθων. Schol. Hoc nomine, quod in hieroglyphis quoque reperitur, meridiana eaque munita Memphidis pars, ubi regum sedes erat, significatur. Cf. Kiep. l. l. § 181.

Cap. **105.** § 1. *Ἀθηναίοις δέ.* Bellum ex Megarensium et Corinthiorum rixis et illorum defectione ad Athenienses ortum videtur. Cf. 101, 3 et schol. Aliam tamen causam affert Iust. III 6, 5. — *ναυσὶν* del. Herw. Sed cf. 100, 2. 107, 3. — *ἀποβᾶσιν ἐς Ἁλιᾶς,* i. e. in agrum Haliensium, qui *Ἁλιάς, άδος*, appellatur II 56, 5. IV 45, 2 ut urbs ipsa Halice Paus. II 36, 1. A Scylace 51 aut regio aut urbs *Ἁλία* dicitur. Scholiastae Thucydidis verba *Ἁλιαὶ ὀξυτόνως* e vulg. scriptura conficta videntur esse. Nomen incolarum, qui a Xenoph. Hist. Gr. IV 2, 16. VI 2, 3 et aliis constanter *Ἁλιεῖς* nominantur, pro nomine regionis positum est, ut alibi. Vid. adn. 9, 2. 107, 2. Confirmatur inscriptione adn. 104, 2 memorata, ubi est *ἐν Ἁλιεῦσιν.* Cf. Diod. XI 78, 2 et Strab. p. 373, de situ Curt. Pelop. II p. 461 sq. Burs. l. l. II p. 98. — *μάχη ἐγένετο.* Ol. LXXX 2 (a. Chr. 459) secundum Diod. l. d. et Mans., Ol. LXXX 3 (a. Chr. 458) secundum Dodw. et Od. Muell. l. l. p. 499, a. Chr. 457 secundum Thirlw., a. 460 secundum Krueg. Schaef. Piers., Diodori annum defendit Dunck. l. l. 277 sq. — *ἐνίκων Κορίνθιοι.* Cum Thuc. pugnat Diod. l. d., consentit Iust. l. d. — *Κεκρυφαλείᾳ.* Steph. Byz.: *ἄκρα τις . . . τινὲς δὲ νῆσον αὐτήν φασι Πελοποννήσου.* Hoc rectius; nam Plinius insulas enumerans contra Epidaurum, inquit Hist. Nat. IV 12, 57, Cecryphalos, Pityonesus. Nunc Kyra, si recte iudicat Leak. Pelop. II p. 455; at Angistra est Vischero „*Erinnerungen aus Griechenl.*" p. 509 et Burs. l. l. p. 77. De re hic narrata et iis quae in reliqua parte huius capitis sequuntur cf. Aristid. I p. 155 eiusque schol. — *Πελοποννησίων.* Qui fuerint hi Peloponnesii examinant Muell. Aegin. p. 176 et Krueg. Stud. histor. p. 179 sq. — *ἐνίκων Ἀθηναῖοι.* Impugnat quidem Muell. l. d. remittens nos ad Steph. Byz. v. *Κεκρυφάλεια*, sed vid. Krueg. ad Andoc. Bekkeri p. 260 sq. et in Stud. histor. p. 178 sqq. Huc pertinet inscriptio laminae donario olim affixae quae Dodonae reperta est (Inscr. Gr. ant. n. 5).

§ 2. *πολέμου . . . πρὸς Αἰγινήτας.* Cf. Diod. XI 78,

τῶν (καὶ οἱ ξύμμαχοι ἑκατέροις παρῆσαν), καὶ
ἐνίκων Ἀθηναῖοι, καὶ ναῦς ἑβδομήκοντα λαβόντες
αὐτῶν ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν καὶ ἐπολιόρκουν
3 Λεωκράτους τοῦ Στροίβου στρατηγοῦντος. ἔπειτα
Πελοποννήσιοι ἀμύνειν βουλόμενοι Αἰγινήταις ἐς
μὲν τὴν Αἴγιναν τριακοσίους ὁπλίτας, πρότερον
Κορινθίων καὶ Ἐπιδαυρίων ἐπικούρους, διεβίβα-
4 σαν, τὰ δὲ ἄκρα τῆς Γερανείας κατέλαβον καὶ ἐς
τὴν Μεγαρίδα κατέβησαν Κορίνθιοι μετὰ τῶν ξυμ-
μάχων, νομίζοντες ἀδυνάτους ἔσεσθαι Ἀθηναίους
βοηθεῖν τοῖς Μεγαρεῦσιν ἔν τε Αἰγίνῃ ἀπούσης
στρατιᾶς πολλῆς καὶ ἐν Αἰγύπτῳ· ἢν δὲ καὶ βοη-
5 θῶσιν, ἀπ' Αἰγίνης ἀναστήσεσθαι αὐτούς. οἱ δὲ
Ἀθηναῖοι τὸ μὲν πρὸς Αἰγίνῃ στράτευμα οὐκ ἐκί-
νησαν, τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως ὑπολοίπων οἵ τε
πρεσβύτατοι καὶ οἱ νεώτατοι ἀφικνοῦνται ἐς τὰ
6 Μέγαρα Μυρωνίδου στρατηγοῦντος. καὶ μάχης
γενομένης ἰσορρόπου πρὸς Κορινθίους διεκρίθη-
σαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἐνόμισαν αὐτοὶ ἑκάτεροι οὐκ

3 sq. Andoc. III 6. Aeschin. II 173. (Lys.) II 48. — *καὶ ἐνίκων.* Hanc victoriam vere anni a. Ch. 458 reportatam esse demonstrat Dunck. l. l. p. 278. — *Λεωκράτους τοῦ Στροίβου.* Is apud Plataeas Aristidis collega fuerat.

§ 3. *τῆς Γερανείας.* "Ορος μεταξὺ Μεγάρων καὶ Κορίνθου vocat Steph. Byz. Cf. 107, 3. IV 70, 1. Curt. Pelop. I p. 8 et 25. Hodie varia eius nomina, velut *Δερβένι Βουνός* vel, cuius illa pars, *Παλαιὸς Βουνός* et *Μακρὺ Πλάγι* (Bursi. l. l. I p. 367).

§ 4. *καὶ ἐς τὴν Μεγαρίδα.* Id factum esse Ol. LXXX 3 (a. Chr. 458) censent Diod. XI 79, 1. Muell. l. l. Dunck. l. l., minus recte Krueg. annum a. Ch. 460, reliqui 457 ponunt. — *πολλῆς.* *Πολύς* non raro sic de exercitu. Cf. 95, 6. 109, 3. II 81, 1.

§ 5. *οἵ τε πρεσβύτατοι καὶ οἱ νεώτατοι.* Similiter II 13, 7. Varias pro his verbis formulas substituit (Lys.) II 50. 51. 52. 53. *Οἱ νεώτατοι* sunt *περίπολοι*, de quibus ex Atticae finibus in vicinam Megaridem eductis cf. adn. IV 67, 2, alteri amplius XL aut potius LX annos nati. Cf. Herm. Antiqu. Gr. § 152, 11. 12. — *Μυρωνίδου.* De hoc duce praestantissimo vid. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 582 et infra 108, 2.

§ 6. *ἰσορρόπου.* Oratorie rem auxerunt Diod. XI 79, 3 et Aristid. l. l. — *αὐτοὶ ἑκάτεροι.* „Similiter collocata verba VII 34, 6." Arn. Cf. V 41, 2 et *αὐτοὶ ἕκαστοι* II 15, 1. 35, 2. IV 108, 3. — *οὐκ ἔλασσον ἔχειν*, non inferiores

ἔλασσον ἔχειν ἐν τῷ ἔργῳ. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι 7
(ἐκράτησαν γὰρ ὅμως μᾶλλον) ἀπελθόντων τῶν Κορινθίων τροπαῖον ἔστησαν· οἱ δὲ Κορίνθιοι κακιζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει πρεσβυτέρων καὶ παρασκευασάμενοι ἡμέραις ὕστερον δώδεκα μάλιστα, ἐλθόντες ἀνθίστασαν τροπαῖον καὶ αὐτοὶ ὡς νικήσαντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκβοηθήσαντες ἐκ τῶν Μεγάρων τούς τε τὸ τροπαῖον ἱστάντας διαφθείρουσι καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμβαλόντες ἐκράτησαν.

106. *Οἱ δὲ νικώμενοι ὑπεχώρουν, καί τι αὐ-* 1
τῶν μέρος οὐκ ὀλίγον προσβιασθὲν καὶ διαμαρτὸν τῆς ὁδοῦ ἐσέπεσεν ἔς του χωρίον ἰδιώτου, ᾧ ἔτυχεν ὄρυγμα μέγα περιεῖργον καὶ οὐκ ἦν

§ 7. *ἡμέρας* codd. Emend. Madv. Advers. crit. I p. 308.

fuisse. Cf. adn. VII 34, 7. VIII 61, 3. — *ἐν τῷ ἔργῳ*, i. e. *τῇ μάχῃ*. Cf. 107, 7. II 89, 9. IV 34, 3.

§ 7. *ὅμως*, i. e. *εἰ καὶ ἑκάτεροι οὐκ ἔλασσον ἐν τῷ ἔργῳ ἔχειν ἐνόμιζον*. — *κακιζόμενοι*] *ψεγόμενοι*. Schol. Cf. II 21, 3. — *ἡμέραις ὕστερον δώδεκα*. *Πρὶν δώδεκα ἡμέρας ἐξήκειν* iterum pugnatum esse scribit Aristid. — *ἀνθίστασαν*. Imperfectum de conatu dictum esse apparet ex prox. *τοὺς ἱστάντας*. Cf. adn. 134, 1. — *ὡς νικήσαντες* = *νομίσαντες νικῆσαι* (cf. § 6), victoriam sibi vindicantes. Nam revera, ut paulo ante dictum est, vicerant potius Athenienses. Itaque temere haec del. Herw. Cf. adn. 54, 1. — *ἐκβοηθήσαντες*, i. e. *ἐπεξελθόντες*. Cf. adn. 107, 5. Krueger, cum alibi *ἐκβοηθεῖν* apud Thuc. non reperiatur, *ἐκ* uncis inclusit. Sed cf. Herod. IX 26, apud quem item semel exstat, et *ἐκβοήθεια* legitur III 18, 2. — *ξυμβαλόντες*] *συμπεσόντες εἰς μάχην*. Schol. Evenisse *ἐν τῇ λεγομένῃ Κιμωλίᾳ* testatur Diod. XI 79, 4. „Ad res in hoc et praegresso cap. narratas pertinet titulus in Inscr. Att. I n. 433, in quo praeterea mentio fit de rebus in Phoenicia gestis, sed non memoratur *Κεκρυφάλεια* (105, 1)." Herw.

Cap. **106.** § 1. *προσβιασθέν*, i. e. *πρὸς τὸ ἐσελθεῖν ἔς του χωρίον ἰδιώτου βιασθέν*, *dazu gezwungen*. Cf. Diod. XX 39, 1 *προσβιαζόμενος τόποις προσάντεσι καὶ δυσπροσίτοις* et *προσαναγκάζειν* IV 87, 2. VI 91, 4. VII 18, 4. Non opus igitur Kruegeri coniectura *προβιασθέν*, quod ne significat quidem propulsum (vid. Steph. Thes.). — *χωρίον*, praedium, fundum. Cf. VII 81, 4 et de collocatione verborum 45, 2 et Stallb. ad Plat. Euthyphr. 4 c. — *ᾧ . . . περιεῖργον*, i. e. *ᾧ ἔτυχεν ὂν ὄρυγμα περιεῖργον αὐτό*. De nudo *τυγχάνειν* cum dat. iuncto cf. Aesch. Prom. 346. Pers. 706. Soph. El. 46. Ad dativum explicandum parum simile est VII 81, 4 a Class. allatum, sed aptum ad reiciendam miram L. Herbstii opinionem, qui in Phil. XXIV p. 650 sq. *ᾧ* ad *μέρος οὐκ ὀλίγον* refert. — *καὶ οὐκ ἦν ἔξοδος*. Cf. VII 29, 5.

2 ἔξοδος, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι γνόντες κατὰ πρόσωπόν τε εἶργον τοῖς ὁπλίταις καὶ περιστήσαντες κύκλῳ τοὺς ψιλοὺς κατέλευσαν πάντας τοὺς ἐσελθόντας, καὶ πάθος μέγα τοῦτο Κορινθίοις ἐγένετο. τὸ δὲ πλῆθος ἀπεχώρησεν αὐτοῖς τῆς στρατιᾶς ἐπ' οἴκου.

1 107. Ἤρξαντο δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καὶ τὰ μακρὰ τείχη ἐς θάλασσαν Ἀθηναῖοι οἰκοδο-
2 μεῖν, τό τε Φαληρόνδε καὶ τὸ ἐς Πειραιᾶ. καὶ Φωκέων στρατευσάντων ἐς Δωριᾶς, τὴν Λακεδαι-

Krueg. Gr. § 59, 2 adn. 6. Suppleri potest ὅθεν sive ἐξ οὗ.

§ 2. *εἶργον*. Schol. ἐκώλυον ἐξελθεῖν. — *κατέλευσαν*, lapidibus cooperuerunt. Ψιλοί enim illi Atheniensium non erant ἐκ παρασκευῆς ὡπλισμένοι (IV 94, 1) sed ἄοπλοι secuti et lapidibus τοῖς παρατυχοῦσι usi esse existimandi sunt. — *αὐτοῖς*, ut 89, 3.

Cap. **107.** § 1. *τὰ μακρὰ τείχη ... οἰκοδομεῖν*. De hac exstructione cf. 108, 3. Plut. Cim. 13. Pericl. 13. Leak. Athen. p. 302 sq. interpr. Germ. Krueg. Stud. hist. p. 166 sqq. Burs. Geogr. I p. 267 sq. Wachsmuth. de urbe Ath. I p. 557 sqq. Dunck. l. l. p. 223 sq. De tempore falluntur Andoc. III 5 et Aeschin. II 173. Cf. Clint. Fast. Hellen. p. 257 adn. De ipso anno quo haec moenia aedificari coepta sunt accuratius quidem statui nequit, sed cum perfecta sint statim post pugnam ad Oenophyta factam (108, 3) neque dubium sit quin ad tantum opus perficiendum pluribus annis opus fuerit, ante ea quae proxime antea narrata sunt incohatam esse eam munitionem patet. Itaque ἤρξαντο temporis plusquamperfecti est. Cf. Dunck. l. l. p. 224. — *τὸ ἐς Πειραιᾶ*. Quod non τὰ ἐς Πειραιᾶ dixit, ut II 13 τὰ μακρὰ τείχη πρὸς τὸν Πειραιᾶ, horum murorum interiorem, τὸ διὰ μέσου τεῖχος Platonis Gorg. p. 455 e et Harpocrationis, τὸ νότιον aliorum, recentius exstructum esse conicias. Idque confirmant Andocides III 7 et Aeschines II 157 atque Plato Pericli attribuens l. d. Cf. Burs. l. l. p. 268. Wachsm. l. l. p. 558 sq.

§ 2. *Φωκέων στρατευσάντων*. Cf. Diod. XI 79, 4—6. — *ἐς Δωριᾶς, τὴν Λακεδαιμονίων μητρόπολιν*. Similiter III 92, 3. Iam ex hac appositione, sed clarius etiam ex proximis verbis apparet nomen populi pro regionis nomine dictum esse. Cf. Matth. Gr. § 429, 2 et 432, 3. Ita saepe post εἰς. Nonnulla quidem exempla dubia, quia ἐς potest adversus valere, ut 108, 2 ἐστράτευσαν ἐς Βοιωτούς. Cf. IV 77, 1 στρατεύειν ἐς τοὺς Βοιωτούς et ita alibi ἐς τοὺς Βοιωτούς. Sed alia certiora, ut IV 70, 1 πέμπει ἐς τοὺς Βοιωτούς, V 32, 5 ἐλθόντες ἐς τοὺς Β., Xen. Anab. IV 7, 1 ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους, Cyr. VIII 5, 20 εἰς Πέρσας ἐπορεύετο. Cf. praeterea 9, 2. 105, 1. III 95, 1. 113, 1. IV 113, 3. 129, 3. V 39, 2. VI 62, 5. Etiam post ἐν, ut § 4 et IV 108, 5 τῶν Ἀθηναίων ἐν τοῖς Βοιωτοῖς πεπληγμένων, post διά in verbis ἀνεχώρησαν διὰ Βοιωτῶν II 23, 3. Cf. Sinten. ad Plut. Them. p. 67. Satis notus est idem apud

μονίων μητρόπολιν, Βοιὸν καὶ Κυτίνιον καὶ Ἐρινεόν, καὶ ἑλόντων ἓν τῶν πολισμάτων τούτων, οἱ Λακεδαιμόνιοι Νικομήδους τοῦ Κλεομβρότου ὑπὲρ Πλειστοάνακτος τοῦ Παυσανίου βασιλέως, νέου ὄντος ἔτι, ἡγουμένου ἐβοήθησαν τοῖς Δωριεῦσιν ἑαυτῶν τε πεντακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλίταις καὶ τῶν ξυμμάχων μυρίοις, καὶ τοὺς Φωκέας ὁμολογίᾳ ἀναγκάσαντες ἀποδοῦναι τὴν πόλιν ἀπεχώρουν πάλιν. καὶ κατὰ θάλασσαν μὲν αὐτούς, διὰ τοῦ 3
Κρισαίου κόλπου εἰ βούλοιντο περαιοῦσθαι, Ἀθηναῖοι ναυσὶ περιπλεύσαντες ἔμελλον κωλύσειν· διὰ δὲ τῆς Γερανείας οὐκ ἀσφαλὲς ἐφαίνετο αὐτοῖς Ἀθηναίων ἐχόντων Μέγαρα καὶ Πηγὰς πορεύεσθαι· δύσοδός τε γὰρ ἡ Γεράνεια καὶ ἐφρουρεῖτο αἰεὶ

Cap. **107.** § 3. *κωλύσειν* It. Pal. Aug. M. Cass. Cl. Ven. Utrum praestet incertum hic et alibi post *μέλλειν*; videtur tamen paulo post *κωλύσειν* constanter legi.

Latinos usus. Urbium nonnullarum incolas adeo paene semper pro ipsis urbibus poni ad 111, 3 adnotabimus. — *Βοιὸν . . . καὶ Ἐρινεόν.* Cur haec tria oppidula sola commemorentur, non quattuor, de eo vid. Strab. p. 476 et Casaub. ib. p. 427. Wessel. ad Diod. I p. 311 et 464. Muell. Dor. I p. 39 sq. Burs. Geogr. I p. 155. De sitibus eorum vid. Leak. Graec. sept. II p. 90 sqq. Burs. l. l. De Cytinio cf. Thuc. III 95. — *ἓν τῶν πολισμάτων.* Rem auget Diod. l. l. — *Νικομήδους τοῦ Κλεομβρότου.* Hic Nicomedes haud dubie Plistoanactis consobrinus, Pausaniae frater minor fuit. Cf. Clint. Fast. Hellen. p. 229 sq. — *ὑπὲρ Πλειστοάνακτος.* (Nomen nusquam contrahitur, ut similia Hipponax, Chironax.) Eius tutor, *ἐπίτροπος*, *πρόδικος*, fuisse existimandus est. — *Πλειστοάνακτος τοῦ Παυσανίου βασιλέως.* Aeque ambigue 114, 2, sed *βασιλέως* ad v. *Πλειστοάνακτος* referendum esse ex V 16, 1 cognoscitur. Neque fuit Pausanias rex Lacedaemoniorum (cf. 132, 1), etsi ab iis qui minus accurate loquuntur hoc nomen interdum ei tribuitur. Vid. Clint. Fast. Hell. p. 210. — *ἐβοήθησαν.* De tempore cf. ad 105, 4 dicta.

§ 3. *τοῦ Κρισαίου κόλπου.* Apud Thuc. est constans nomen sinus Corinthii universi. — *εἰ βούλοιντο* oblique dictum pro *ἢν βούλωνται.* Cf. III 20, 1 et III 4, 4, de postposito *εἰ* cf. adn. 10, 2. — *ναυσί.* Antea excidisse *ν'* (*πεντήκοντα*) comparato Diod. XI 80, 1 conicit Holzapfel in libello quem inscripsit *Untersuchungen über die Darstellung der griech. Gesch. von* 489—413 *bei Ephoros, Theopomp u. a. Autoren* p. 23. Sed cum Diodorus hunc numerum ex Ephori historia possit sumpsisse, numerum autem hic addi non necesse esse 100, 2. 105, 1 ostendant, num Th. quoque navium numerum significaverit dubium videtur esse. — *Ἀθηναίων . . . Πηγάς.* Cf. 103, 4.

ὑπὸ Ἀθηναίων, καὶ τότε ᾐσθάνοντο αὐτοὺς μέλ-
4 *λοντας καὶ ταύτῃ κωλύσειν. ἔδοξε δ' αὐτοῖς ἐν*
Βοιωτοῖς περιμείνασι σκέψασθαι ὅτῳ τρόπῳ ἀσφα-
λέστατα διαπορεύσονται. τὸ δέ τι καὶ ἄνδρες τῶν
Ἀθηναίων ἐπῆγον αὐτοὺς κρύφα, ἐλπίσαντες δῆμόν
τε καταπαύσειν καὶ τὰ μακρὰ τείχη οἰκοδομού-
5 *μενα. ἐβοήθησαν δὲ ἐπ' αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι παν-*
δημεὶ καὶ Ἀργείων χίλιοι καὶ τῶν ἄλλων ξυμμά-
χων ὡς ἕκαστοι· ξύμπαντες δὲ ἐγένοντο τετρα-
6 *κισχίλιοι καὶ μύριοι. νομίσαντες δὲ ἀπορεῖν ὅπῃ*
διέλθωσιν, ἐπεστράτευσαν αὐτοῖς, καί τι καὶ τοῦ
7 *δήμου καταλύσεως ὑποψίᾳ. ἦλθον δὲ καὶ Θεσσα-*
λῶν ἱππῆς τοῖς Ἀθηναίοις κατὰ τὸ ξυμμαχικόν,
οἳ μετέστησαν ἐν τῷ ἔργῳ παρὰ τοὺς Λακεδαι-
μονίους.

§ 4. *τὸ δέ τι*, partim vero quodammodo. Cf. 118, 2. VII 48, 2. — *ἐπῆγον*. Bloomfieldius aut *ἐπήγοντ'*, quod apud Thuc. *ἐπήγοντο* esse debebat, aut („ut Valck. apud Cob.“ Krueg.) *ἐνῆγον*, quod ei minus aptum videtur, recte tamen incitabant (ad manendum) explices (cf. IV 21, 3. 24, 2), coniecit. Vide tamen II 85, 5 et VIII 46, 1, item *ξυνεπάγειν* IV 79, 2. 84, 2, *ἐξάγειν* VI 89, 5. Ipsum *ἐπάγειν* incitare hic interpretatur Steph. — *δῆμον* = *τὴν δημοκρατίαν*. Ita aliquotiens *τὸν δῆμον καταλύειν* et *ἡ τοῦ δήμου κατάλυσις*. Cf. § 6. III 81, 4. VIII 49. 54, 4. De articulo omisso cf. VI 27, 3. 28, 2. VIII 68, 1 et Blum. ad Lyc. c. Leocr. p. 143. — *οἰκοδομούμενα*, subaud. *καταπαύσειν*.

§ 5. *ἐβοήθησαν δὲ ἐπ' αὐτούς*, i. e. obviam adversus eos prodierunt, contra eos profecti sunt. Cf. dicendi genera in eiusdem rei narratione posita a Plut. Cim. 17 et Pericl. 10. Diod. XI 80, 1. Aristid. I p. 156. „*Βοηθεῖν ἐπί*, cum sequitur nomen hominis, significat auxilium ferre [vel ad alios aut se tuendum proficisci] adversus al., cum sequitur nomen loci, auxilio venire in eum.“ Arn. ad VIII 11. Ita *βοηθεῖν ἐπί τινας* 126, 7. III 110, 2. IV 25, 9. 108, 5, *ἐπὶ τόπον* III 97, 3. IV 8, 1. 72, 1. VI 65, 3, item *ἐς τόπον* IV 42, 3. V 3, 1. VIII 60, 3. Aliter denique dictum *βοηθεῖν ἐπὶ τὴν τοῦ ὕδατος ἐκτροπήν* V 65, 4. — *πανδημεί*. Cf. Clint. Fast. Hell. p. 417 sq. — *τῶν ἄλλων ξυμμάχων*. In his fuisse Iones ex Paus. V 10, 2 docuit Boeckh. ad Pind. Isthm. I 1. Interfuisse etiam Plataeenses verisimile est. De vv. *ὡς ἕκαστοι* cf. adn. 3, 4. — *ξύμπαντες*. De articulo non addito vid. adn. IV 129, 3.

§ 6. *καί τι καί*, atque aliqua ex parte etiam. Cf. 126, 10. II 15, 1. 17, 1. Krueg. *καί τι καί που* coni., quod ei articulus suspectus est. Sed cf. III 81, 4. VIII 49, 1. 54, 4. 64, 2. 65, 1. 68, 1. 4. 86, 2. 9.

§ 7. *κατὰ τὸ ξυμμαχικόν*, i. e. *τὴν ξυμμαχίαν*. Cf. 102, 4 et adn. II 22, 3. — *μετέ-*

108. *Γενομένης δὲ μάχης ἐν Τανάγρᾳ τῆς* 1
Βοιωτίας ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι,
καὶ φόνος ἐγένετο ἀμφοτέρων πολύς. καὶ Λακε- 2
δαιμόνιοι μὲν ἐς τὴν Μεγαρίδα ἐλθόντες καὶ
δενδροτομήσαντες πάλιν ἀπῆλθον ἐπ᾽ οἴκου διὰ
Γερανείας καὶ Ἰσθμοῦ· Ἀθηναῖοι δὲ δευτέρᾳ καὶ
ἑξηκοστῇ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν μάχην ἐστράτευσαν ἐς
Βοιωτοὺς Μυρωνίδου στρατηγοῦντος, καὶ μάχῃ 3
ἐν Οἰνοφύτοις τοὺς Βοιωτοὺς νικήσαντες τῆς τε

Cap. **108.** § 2. *εἰκοστῇ* Vat. H., sed hic cum superscripto *ἑξη*. Cf. adn.

στησαν] *μετετάξαντο· τοιοῦτοι γὰρ οἱ Θεσσαλοί, εὐχερεῖς τὸν τρόπον.* Schol. Cf. Wachsm. Ant. Gr. I p. 128. — *ἐν τῷ ἔργῳ*. Cf. adn. 105, 6.

Cap. **108.** § 1. *μάχης ἐν Τανάγρᾳ.* Cf. Plat. Menex. 242 a et Alcib. I 112 c. Diod. XI 80 sq. Plut. Cim. 17 et Pericl. 10. Paus. I 29, 7. Aristid. I p. 156. Boeckh. ad Pind. Isthm. VI p. 533. Hoc proelium non, id quod Diod. scribit, in Ol. LXXX 3, sed in Ol. LXXX 4 (a. Chr. 457) referendum esse statuunt Dodw. Clint. Boeckh. l. l. Muell. l. l. Schaef. Cum Diodoro faciunt Krueg. Stud. hist. p. 172 sq. et Dunck. l. l. p. 278; etiam uno anno prius (a. Ch. 459) rem factam esse opinatur Piers. Duas pugnas ad Tanagram factas praeter Oenophytensem male commemorat Diod. Vid. Engelh. ad Plat. Menex. et Boeckh. l. d. Dunck. l. l. p. 330. — *Τανάγρᾳ τῆς Βοιωτίας.* Cf. adn. 111, 1 et de collocatione II 2, 1. 25, 1. — *ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι.* Ancipitem pugnam vocat Plato in Menex. oratorem agens et Aristides p. 180; omnia perturbat Diodorus; Thucydidis narrationem et Pausanias atque Aristides p. 156 et ipse eventus pugnae comprobant. Ad hanc pugnam pertinet inscriptio sepulcralis in Inscr. Att. I n. 441, de qua cf. Paus. I 29, 7. — *καὶ οἱ ξύμμαχοι.* Horum praecipui fuerunt Thebani et horum foederati Boeoti. Cf. Boeckh. l. d.

§ 2. *δενδροτομήσαντες* = *δενδροκοπήσαντες*, quod hic temere scripsit Herw. Nam in verbo composito hic *τέμνειν* eandem vim habet quam in *ξύλα, τὴν ὕλην τέμνειν* II 75, 2. 98, 1. — *Ἰσθμοῦ.* De articulo omisso cf. adn. 62, 3. — *ἀπῆλθον ἐπ᾽ οἴκου.* Adeo quadrimestres indutias cum Atheniensibus fecisse dicuntur a Diod. XI 80, 6. — *δευτέρᾳ καὶ ἑξηκοστῇ*, a. Chr. 456. Cf. Clint. Fast. Hell. p. 255. Plato Menex. l. d. *τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐν Οἰνοφύτοις* vicisse Athenienses scribit, ubi *ἑξηκοστῇ* excidisse suspicatur Clinto p. 256; sed Boeckh. l. d. p. 536 Platonis verba ita interpretatur ut per tres dies pugnatum esse censeat, de qua interpretatione dubitat Krueg. Stud. hist. p. 172. Causas belli Boeotii exponit Boeckh. l. l. p. 533.

§ 3. *Οἰνοφύτοις.* Regionis vitibus consitae nomen fuisse existimant Schleiermacher ad Plat. Menex. l. d. et alii, etsi nomen proprium esse simul liquet. Locus agri Tanagraei erat. Cf. Leak. Graec. sept. II p. 463. Burs. Geogr.

χώρας ἐκράτησαν τῆς Βοιωτίας καὶ Φωκίδος καὶ Ταναγραίων τὸ τεῖχος περιεῖλον καὶ Λοκρῶν τῶν Ὀπουντίων ἑκατὸν ἄνδρας ὁμήρους τοὺς πλουσιωτάτους ἔλαβον, τά τε τείχη τὰ ἑαυτῶν τὰ μακρὰ
4 *ἐπετέλεσαν. ὡμολόγησαν δὲ καὶ Αἰγινῆται μετὰ ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, τείχη τε περιελόντες καὶ ναῦς παραδόντες φόρον τε ταξάμενοι ἐς τὸν ἔπειτα*
5 *χρόνον. καὶ Πελοπόννησον περιέπλευσαν Ἀθηναῖοι Τολμίδου τοῦ Τολμαίου στρατηγοῦντος, καὶ τὸ νεώριον τὸ Λακεδαιμονίων ἐνέπρησαν καὶ Χαλκίδα Κορινθίων πόλιν εἷλον καὶ Σικυωνίους ἐν ἀποβάσει τῆς γῆς μάχῃ ἐκράτησαν.*

I p. 223. — *τῆς Βοιωτίας.* Thebas secundum Diod. XI 83, 1 excipit Nieb. Hist. ant. II p. 4 itemque Dunck. l. l. Sed aliter iudicat Grot. V p. 449 (interpr. III p. 257). Cf. quae idem de rei publicae Thebanorum forma qualis post hanc pugnam fuerit ex Aristot. Pol. V 2, 6 affert p. 470 (interpr. p. 269). — *περιεῖλον.* Schol.: *καθεῖλον* (eum murum quo urbs cincta erat, *τὸν περίβολον*). Cf. IV 51, 1. 133, 1. — *ἑκατὸν ἄνδρας.* Cf. Boeckh. ad Pind. Olymp. VIII p. 188. — *τὰ τείχη . . . ἐπετέλεσαν.* Cf. 107, 1 et de artic. iterato adn. 23, 2.

§ 4. *ὡμολόγησαν . . . Αἰγινῆται.* Cum per novem menses obsidionem, de cuius initio vid. 105, 2, tolerassent (Diod. XI 78, 5). Cf. Muell. Aegin. p. 179. De participiis quae sequuntur vid. adn. 101, 3. — *ταξάμενοι.* Cf. adn. 99, 3.

§ 5. *Πελοπόννησον περιέπλευσαν.* Cf. Diod. XI 84. Paus. I 27, 6. De Tolmide cf. infra 113, 1 et Diod. l. d. — *τὸ νεώριον τὸ Λακεδαιμονίων.* Est Gythium. Vid. Diod. et Paus. l. d. et de situ eius Curt. Pelop. II p. 270 sq. Burs. l. l. II p. 144 sq. *Νεώριον* vocatur ut Nisaea II 93, 2. Subtilius Xen. Hist. Gr. VI 5, 32 *Γυθείῳ ἔνθα τὰ νεώρια τοῖς Λακεδαιμονίοις ἦν.* — *Χαλκίδα Κορινθίων πόλιν.* Aetoliae urbem ad Eueni ostium et ad montem Chalcidem, qui hodie *Βαράσσοβα* dicitur, sitam. Cf. II 83. Strab. p. 451. 459 sq. Leak. Graec. sept. I p. 106 sq. et 111. Burs. l. l. I p. 132. Hanc urbem tunc Corinthii tenebant, ut in Locride coloniam habebant Molycrium (III 102, 2), in Acarnania, si Leucadem omittimus, ex parte Anactorium (I 55, 1) ibidemque Sollium (II 30, 1) possidebant. Eodem tempore Naupactum, de qua vid. 103, 3, expugnatam esse ab Atheniensibus falso Diodorus testatur. — *καὶ Σικυωνίους κ. τ. λ.* Cf. Paus. l. d. — *Σικυωνίους . . . ἐκράτησαν.* Similiter 109, 4. 111, 2. II 25, 3. 26, 2. 39, 2. Cf. Krueg. Gr. § 47, 19 adn. 3. Falsa de discrimine genetivi et accusativi praecipit Kuehn. ad Xen. Comm. I 5, 1. Cf. adn. VIII 23, 3. — *ἐν ἀποβάσει τῆς γῆς.* Similiter a descent of England dicunt Britanni. Cf. adn. 36, 2. II 79, 1 et Schoem. ad Plut. Cleom. 4, 1.

109. *Οἱ δ' ἐν τῇ Αἰγύπτῳ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ* 1
ξύμμαχοι ἐπέμενον, καὶ αὐτοῖς πολλαὶ ἰδέαι πο-
λέμων κατέστησαν. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐκράτουν 2
τῆς Αἰγύπτου Ἀθηναῖοι, καὶ βασιλεὺς πέμπει ἐς
Λακεδαίμονα Μεγάβαζον ἄνδρα Πέρσην χρήματα
ἔχοντα, ὅπως ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν πεισθέν-
των τῶν Πελοποννησίων ἀπ' Αἰγύπτου ἀπαγάγοι
Ἀθηναίους. ὡς δὲ αὐτῷ οὐ προυχώρει καὶ τὰ 3
χρήματα ἄλλως ἀνηλοῦτο, ὁ μὲν Μεγάβαζος καὶ
τὰ λοιπὰ τῶν χρημάτων πάλιν ἐς τὴν Ἀσίαν ἐκο-
μίσθη, Μεγάβυζον δὲ τὸν Ζωπύρου πέμπει ἄνδρα
Πέρσην μετὰ στρατιᾶς πολλῆς· ὃς ἀφικόμενος 4
κατὰ γῆν τούς τε Αἰγυπτίους καὶ τοὺς ξυμμάχους
μάχῃ ἐκράτησε καὶ ἐκ τῆς Μέμφιδος ἐξήλασε τοὺς
Ἕλληνας καὶ τέλος ἐς Προσωπίτιδα τὴν νῆσον

Cap. **109.** § 1. *Οἱ δ' ἐν τῇ Αἰγ.* Cf. c. 104. ,,Thucydides cum in temporum ordinibus explicandis ad Aegyptii belli finem pervenisset, rerum hoc bello ante gestarum memoriam comprehendit." Clint. Nam res Aegyptiacas inde ab eo tempore perstringere pergit in quo 104, 2 substitit, i. e. ab anno 459 a. Ch. Cf. adn. 104, 2 et Krueg. Stud. hist. p. 202. Frustra obloquitur Herbst. ,,*Zur Gesch. der auswärt. Pol. Spart.*" p. 66 adn. 10. — *ἰδέαι*, i. e. *εἴδη*, *τρόποι*, genera, rationes. Proprie species generis. Cf. II 19, 1. 77, 3. III 81, 5. 93, 3. 112, 7. VII 29, 5. — *κατέστησαν.* De aoristo post imperf. *ἐπέμενον* cf. adn. 6, 1. 93, 1. 99, 3.

§ 2. *ἐκράτουν τῆς Αἰγύπτου.* Victo Achaemene. Cf. Diod. XI 74, 1—4 et Baehr. ad Ctes. c. 32.

§ 3. *οὐ προυχώρει* impersonaliter dictum. Cf. II 56, 4. III 4, 5. 18, 1. Matth. Gr. § 295, 2 p. 754 et de Lat. succedere et procedere Fabr. ad Liv. XXI 7, 6. De re cf. Wessel. ad Diod. l. d. — *ἄλλως*] *μάτην.* Schol. Cf. II 18, 2. IV 36, 1. VII 42, 5. — *πάλιν ... ἐκομίσθη* iunge ut 91, 3. 114, 1. — *Μεγάβυζον.* Cf. Diod. XI 75, 1. Ctes. c. 33, et de hoc ipso viro etiam Herodot. III 160. IV 143, ubi vid. Wessel. — *Ζωπύρου.* Est is cuius opera capta est Babylon. Vid. Herodot. III 160. — *μετὰ στρατιᾶς πολλῆς.* Amplius trecenta milia peditum et equitum numerat Diod. l. l., cum Achaemenis exercitus parte reliqua adeo quingenta milia Ctes., triremes uterque trecentas.

§ 4. *ἀφικόμενος κατὰ γῆν.* Cf. Diod. XI 77, 1. — *μάχῃ ἐκράτησε.* Cf. Ctes. — *ἐς Προσωπίτιδα ... κατέκλησε.* Cf. Diod. XI 77, 2 et de ipsa insula Herodot. II 41 (ubi inter alia haec: *ἡ δ' ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῆς εἰσὶ σχοῖνοι ἐννέα*) 165. Steph. Byz. De rariore terminatione *α* accusativi nominis barytoni in *ις* cf. Krueg. Gr. dial. § 17, 2 adn. 1. Kuehn. Gr. max. § 118, 4. De *ἐς* praepositione cf. adn. IV 47, 3; de collocatione verborum frequenti *Προσωπίτιδα τὴν νῆσον* adn. VIII 42, 4.

κατέκλησεν· καὶ ἐπολιόρκει ἐν αὐτῇ ἐνιαυτὸν καὶ ἓξ μῆνας, μέχρι οὗ ξηράνας τὴν διώρυχα καὶ παρατρέψας ἄλλῃ τὸ ὕδωρ τάς τε ναῦς ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ἐποίησε καὶ τῆς νήσου τὰ πολλὰ ἤπειρον, καὶ διαβὰς εἷλε τὴν νῆσον πεζῇ.

1 110. Οὕτω μὲν τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα ἐφθάρη ἓξ ἔτη πολεμήσαντα· καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν πορευόμενοι διὰ τῆς Λιβύης ἐς Κυρήνην
2 ἐσώθησαν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἀπώλοντο. Αἴγυπτος δὲ πάλιν ὑπὸ βασιλέα ἐγένετο πλὴν Ἀμυρταίου τοῦ

Redit statim 116, 1. — ξηράνας τὴν διώρυχα. Mira verba, cum ξηράνας τὸ ῥεῖθρον τοῦ ποταμοῦ, διώρυξι παρατρέψας ἄλλῃ τὸ ὕδωρ, exspectaveris. Cf. Diod. l. d. τὸν περιρρέοντα ποταμὸν διώρυξι διαλαβόντες et schol. Aristoph. Plut. 178 τὸν ποταμὸν διακόψας καὶ ἀλλαχόσε τρέψας. Ut verba scripta leguntur insulam una ex parte non flumine Nili, sed canali effectam Thucydidi visam esse putamus apparere; nam διώρυχα canalem non alveum fluvii esse constat. Cf. IV 109, 2. Xen. Anab. I 7, 15. II 4, 13. De καί vid. adn. 1, 1. — ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ἐποίησε, i.e. ἔθηκεν, ἵστασθαι ἐπὶ ξηροῦ ἐποίησεν, in sicco statuit. Comparanda dicendi genera ποιεῖν τινὰ ἔσω, ἐν μέσῳ, ἔξω βελῶν, similia apud Vig. p. 283. Τὸ ξηρόν pro substantivo legitur etiam VIII 105, 1.

Cap. **110.** § 1. ἓξ ἔτη. Ol. LXXIX 2 (a. Chr. 463) — LXXX 4 (a. Chr. 457) secundum Dodw., Ol. LXXIX 4 (a. Chr. 461) — Ol. LXXXI 1 (a. Chr. 456) secundum Mans., Ol. LXXX 1 (LXXIX 4 extr. Krueg. Stud. hist. p. 165 = a. Chr. 460) — Ol. LXXXI 2 (a. Chr. 454) secundum Clint. Schaef. Krueg., Ol. LXXIX 1 (a. Chr. 464) — Ol. LXXXI 2 (a. Chr. 458) secundum Piers. Th. testimonio repugnat quod Dunck. Athenienses in Aegyptum venisse statuit anno ante Ch. 459 et devictos esse 454 (p. 353). Cf. adn. 104, 2. — πολεμήσαντα. Non legendum πολεμησάντων, quod Cob. ad Hyper. p. 47 desiderat. Cf. Herod. VII 9, 3 οὐκ ἐς τοῦτο θράσεος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα et Bernh. Synt. p. 53. Fritzsch. ad Luci. p. 235. Lob. ad Soph. Ai. 7 p. 74. Cf. Tac. Ann. XIV 16 quod species ipsa carminum docet non impetu et instinctu nec ore uno fluens. — ὀλίγοι ἐσώθησαν. Longe aliter Diod. XI 77, 3—6. Rursus aliter Ctes. c. 34 sqq. Cf. Dunck. l. l. p. 354. — ἀπό pro usitatiore ἐξ, ut 112, 3. 116, 3. III 112, 3 alibi. Similiter ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα Plut. Ant. 71, et ad verbum ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐσώθησαν Arri. Anab. VI 25, 3. Adeo Caesar nonnullos ab novis- simis B. G. II 25 dixit. Cf. Liv. XLII 60, 1.

§ 2. Αἴγυπτος δὲ κ. τ. λ. Praeter schol. Hermog. III p. 170 citat idem VII p. 837 et VIII p. 623. — ὑπὸ βασιλέα. Similiter ὑπό cum accus. VI 86, 4. Cf. Krueg. Gr. § 68, 45 adn. 2. — Ἀμυρταίου. Cf. Herodot. II 40. III 15 et ibi Baehr. Clint. Fast. Hell. ad a. 455 et p. 317, ubi cf. Krueg. Hic et Arn. recte docent alium esse Amyrtaeum Saiten

*ἐν τοῖς ἕλεσι βασιλέως· τοῦτον δὲ διὰ μέγεθός τε
τοῦ ἕλους οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν καὶ ἅμα μαχιμώ-
τατοί εἰσι τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἕλειοι. Ἰνάρως δὲ ὁ* 3
*τῶν Λιβύων βασιλεύς, ὃς τὰ πάντα ἔπραξε περὶ
τῆς Αἰγύπτου, προδοσίᾳ ληφθεὶς ἀνεσταυρώθη. ἐκ* 4
*δὲ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἄλλης ξυμμαχίδος πεν-
τήκοντα τριήρεις διάδοχοι πλέουσαι ἐς Αἴγυπτον
ἔσχον κατὰ τὸ Μενδήσιον κέρας, οὐκ εἰδότες τῶν
γεγενημένων οὐδέν· καὶ αὐτοῖς ἔκ τε γῆς ἐπιπε-
σόντες πεζοὶ καὶ ἐκ θαλάσσης Φοινίκων ναυτικὸν
διέφθειραν τὰς πολλὰς τῶν νεῶν, αἱ δ' ἐλάσσους
διέφυγον πάλιν. τὰ μὲν κατὰ τὴν μεγάλην στρα-* 5

Cap. **110.** § 4. *Ἀθηνῶν* schol. Hom. Il. XVI 281, *Ἀθη-ναίων* codd.

Eusebii, auctorem duodetrigesimae domus regnatricis Manethonis. Cf. Muell. Fragm. hist. Gr. II p. 597 et Boeckh. „*Manetho und die Hundssternperiode*" p. 362. Verba *πλὴν Ἀμυρταίου . . . βασιλέως* affert schol. Aristid. p. 366, ubi ad c. 112 respici male existimat Frommel. — *τοῖς ἕλεσι.* De his paludibus vid. Strab. p. 799 et 802. Herodot. II 137. 140. Nieb. Hist. ant. I p. 55. — *ἕλους . . . ἑλεῖν.* In his et *ἕλειοι* Hermogenes III p. 170 *παρήχησιν* quaerit. — *καὶ ἅμα . . . εἰσί.* Noli *ὅτι* exspectare. Cf. V 61, 4. VII 47, 2. 80, 1. Matth. Gr. § 632, 4 p. 1528. Tac. Hist. I 76 penes Othonem manebant non partium studio, sed erat grande momentum in nomine urbis. Add. Tac. Ann. I 62. Liv. XLIII 19, 3. — *οἱ ἕλειοι.* „*Οἱ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέοντες.* Herodot. II 94." Gottl. *Ἑλειοβάτας* vocat Aesch. Pers. 39, ubi vid. interpr.

§ 3. *προδοσίᾳ ληφθείς.* Cf. Ctes. c. 34. — *ἀνεσταυρώθη.* Cf. Ctes. c. 36.

§ 4. *τῆς . . . ξυμμαχίδος.* Pro substantivo, ut II 80, 1. V 36, 1. — *πεντήκοντα τριήρεις.* Cf. Aristid. I p. 390. 397. — *ἔσχον.* „*Ἔσχον, κατέσχον, προσέσχον,* verba nautica." Duk. Simplex, cuius praesens est *ἴσχω*, futurum *σχήσω*, alibi aut cum dativo aut cum *ἐς* iungitur. Cf. II 25, 3. III 29, 1. 33, 1. 34, 1. De dativo add. Krueg. Gr. § 48, 1 adn. 2. *Κατά* redit II 91, 1. IV 129, 3. VI 97, 1. Tenere ad dixit Liv. XXI 49, 2. XXXI 45, 14. — *τὸ Μενδήσιον κέρας.* Esse Mendesium flumen vel ostium Nili ex Pind. fragm. 84 seu Strab. p. 802 docuit Arn. *Τὸ Μενδήσιον στόμα* vocant Strab. p. 802. Herodot. II 17. Nili cornua duo nominat etiam Florus III 11. — *οὐκ εἰδότες.* A navibus ad nautas transiit Thuc., ut alibi. Cf. II 83, 5. 91, 1. VI 53, 1. VIII 101, 1.

§ 5. *τὰ μὲν κατὰ . . . ἐτελεύτησε.* Similia *ἐπιφωνήματα* leguntur 138, 7. II 102, 6. III 62, 6, ex qualibus comparatis apparet non satis recte *τὰ κατὰ τὴν στρατείαν* idem atque *ἡ στρατεία* valere tradi a Matth. Gr. § 583, 3. Articulum ante *ἐς Αἴγ.* post verbale iterari necesse non fuit.

τείαν Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων ἐς Αἴγυπτον οὕτως ἐτελεύτησεν.

1 111. *Ἐκ δὲ Θεσσαλίας Ὀρέστης ὁ Ἐχεκρατίδου υἱός, τοῦ Θεσσαλῶν βασιλέως, φεύγων ἔπεισεν Ἀθηναίους ἑαυτὸν κατάγειν· καὶ παραλαβόντες Βοιωτοὺς καὶ Φωκέας ὄντας ξυμμάχους Ἀθηναῖοι ἐστράτευσαν τῆς Θεσσαλίας ἐπὶ Φάρσαλον. καὶ τῆς μὲν γῆς ἐκράτουν ὅσα μὴ προϊόντες πολὺ ἐκ τῶν ὅπλων (οἱ γὰρ ἱππῆς τῶν Θεσσαλῶν εἶργον), τὴν δὲ πόλιν οὐχ εἷλον, οὐδ' ἄλλο προυχώρει αὐτοῖς οὐδὲν ὧν ἕνεκα ἐστράτευσαν, ἀλλὰ ἀπ-*
2 *εχώρησαν πάλιν Ὀρέστην ἔχοντες ἄπρακτοι. μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον χίλιοι Ἀθηναίων ἐπὶ τὰς ναῦς τὰς ἐν Πηγαῖς ἐπιβάντες (εἶχον δ' αὐτοὶ τὰς Πηγάς) παρέπλευσαν ἐς Σικυῶνα Περικλέους τοῦ Ξανθίππου στρατηγοῦντος, καὶ ἀποβάντες Σικυωνίων τοὺς προσμείξαντας μάχῃ ἐκράτησαν.*
3 *καὶ εὐθὺς παραλαβόντες Ἀχαιοὺς καὶ διαπλεύ-*

Cap. **111.** § 1. *Ἐχεκρατίδου.* De hoc et eius gente cf. Boeckh. Explicat. Pind. p. 332 sq. et Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 711. — *βασιλέως.* Cum non uni regi paruerit Thessalia (cf. II 22, 3. IV 78), fortasse *ταγόν* dici putant. Cf. Schoem. Antiqu. iur. publ. Graec. p. 402 et Herm. Antiqu. I § 178. Attamen etiam Herodotus VII 6 dixit *Ἀλευάδαι ἦσαν Θεσσαλίης βασιλέες*, quanquam hi non toti Thessaliae imperabant, et hic ipse Echecratidas *Θεσσαλίας ἀρχός* appellatur ab Anacreonte in fragm. 103. Minus recte certe *Θεσσαλῶν* vocem temptat Class. *Φαρσαλίων* coniciens. — *ὄντας ξυμμάχους.* Cf. 108, 3. — *ἐστράτευσαν.* Cf. Diod. XI 83, 3 et Aristid. I p. 386. Hanc expeditionem in Ol. LXXX 4 (a. Chr. 457) refert Diod., quem sequitur Piers., in annum sequentem Dodw. et Manso, in Ol. LXXXI 2 (a. Chr. 455) Clinto, in a. 454 Krueg. et Schaef. — *ὅσα μὴ προϊόντες*, i. e. *ὅσα κρατεῖν ἐδύναντο* (*κρατοῖεν ἂν* Krueg.) *μὴ προ.* Cf. IV 16, 1 et Held. ad Plut. Timol. c. 3 p. 323. — *ἐκ τῶν ὅπλων*, a castris. Cf. III 1, 1. VI 64, 3.

§ 2. *μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον.* Sic iterum c. 114. Cf. c. 118. In Ol. LXXXI 1 (a. Chr. 456) haec referunt Manso et Piers., in Ol. LXXXI 3 (a. Chr. 454) Clinto Krueg. Schaef. Expeditionem quae sequitur illustrant Diod. XI 88, 1—3 et Plut. Pericl. 19. Miscet complura Iust. III 6, 12. 13. — *τὰς ναῦς.* C triremes commemorat Plut., L Diod. — *εἶχον . . . τὰς Πηγάς.* Vid. 103, 4. — *τοὺς προσμείξαντας.* Valet saepius manus conserere, ut II 39, 3. IV 85, 7. 126, 5. — *μάχῃ ἐκράτησαν.* Apud Nemeam, ut narrat Plut. Alia nonnulla addit Diod.

§ 3. *παραλαβόντες, εἰς τὴν στρατείαν δηλονότι, συμ-*

σαντες πέραν, τῆς Ἀκαρνανίας ἐς Οἰνιάδας ἐστράτευσαν καὶ ἐπολιόρκουν· οὐ μέντοι εἷλόν γε, ἀλλ' ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

112. Ὕστερον δὲ διαλιπόντων ἐτῶν τριῶν 1
σπονδαὶ γίγνονται Πελοποννησίοις καὶ Ἀθηναίοις
πεντέτεις. καὶ Ἑλληνικοῦ μὲν πολέμου ἔσχον οἱ 2

μάχους ὄντας. Cf. § 1. V 52, 2. VII 57, 8. — *διαπλεύσαντες πέραν.* Illustrat Plutarchus l. l. verbis *ἐπὶ τὴν ἀντιπέρας ἤπειρον κομισθῆναι τῷ στόλῳ.* — *Οἰνιάδας.* Cf. Paus. IV 25, 1 *Οἰνιάδας Ἀκαρνάνων γῆν τε ἔχοντας ἀγαθὴν καὶ Ἀθηναίοις διαφόρους τὸν πάντα ὄντας χρόνον.* De situ Oeniadarum vid. II 102. Polyb. IV 65. Leak. Graec. sept. III p. 556. Bursi. Geogr. I p. 120 sq. Est autem haec una ex iis civitatibus quae semper incolarum nominibus significantur. Cf. II 102, 2. III 94, 1. IV 77, 2. Idem fieri in Leontinis satis constat. De aliis nonnullis vid. Lob. Paral. Gr. I p. 304. Apud Thuc. praeterea huc pertinent Cranii II 30, 2. V 35, 7. 56, 3 aliaeque Cephalleniae civitates II 30, 3. Distinguenda ab his nomina qualia sunt Veii et Gabii semper urbes designantia et *Λίνδιοι* de Gelae urbis parte dicti VI 4, 3. Ceterum cf. etiam adn. 107, 3. — *ἀλλ'*, scil. *οὐχ ἑλόντες.* Cf. adn. 26, 4.

Cap. **112.** § 1. *διαλιπόντων*, interiectis. Cf. III 74, 1 et Krueg. Gr. § 52, 2 adn. 11. — *σπονδαὶ γίγνονται.* In Ol. LXXXI 3 (a. Ch. 454) referunt Diod. XI 86, 1 et Manso, in sequentem annum Piers., in Ol. LXXXII 2 (a. Ch. 451) Muell. Dor. II p. 500 Krueg. Schaef. Dunck. l. l. p. 357, in sequentem annum Clinto. Cimonis ex exsilio revocati (cf. Thirlwall. Hist. Gr. II p. 438 sq.) opera pacem factam esse narrat Nepos Cim. 3, 3 ubi vid. Nipp. Complures res confundunt Andoc. III 3 et Aeschin. II 172. Cf. Clint. Fast. Hell. p. 257. Krueg. de Pace cum Laced. post Andoc. Beck. Dunck. l. l. p. 362.

§ 2. *ἔσχον*] *ἐπέσχον.* Schol. Cf. Matth. Gr. § 353, 3 et Elmsl. ad Eur. Heracl. 924. E. Curtius in Mus. Rhen. XXIV p. 309 *Ἑλληνικὸν πόλεμον* esse vult non bellum Atheniensium cum Graecis, sed Graecorum cum Persis atque Th. putat dicere Athenienses aggressos esse bellum contra barbaros gerendum. Sed eo sensu non *ἔσχον*, sed *ἔσχοντο* dicendum erat et, cum in opposito membro *ἐς δὲ Κύπρον κ. τ. λ.* item de bello contra barbaros gesto sermo sit, contrarii ratio prorsus neglegitur. Quarum causarum alteram quidem sustulit Bergkius, qui in Phil. XXX p. 678 in eandem sententiam *καὶ Ἑλληνικοῦ ⟨οἱ⟩ μὲν πολέμου ἔσχοντο [οἱ Ἀθηναῖοι]* coniecit, sed quid hac coniectura ad servandam contrarii rationem proficiatur non percipimus. Sane eo quem nos schol. secuti statuimus sensu *ἔχειν* alibi cum genetivo iunctum non invenitur et cum eadem sententia facillimum est *ἔσχοντο* scribere (cf. Herod. VI 85. VII 169. 239), sed nihilominus ita mutare veremur, quod Th. sensu prorsus contrario *ἔχεσθαι τοῦ πολέμου* VI 88, 6. VIII 3, 2 dixit, et cum ipsum *ἔχειν* nonnunquam eandem desistendi vim habeat atque *ἐπέχειν*, non videtur negandum esse potuisse illud etiam cum genetivo in hanc sententiam pa-

Ἀθηναῖοι, ἐς δὲ Κύπρον ἐστρατεύοντο ναυσὶ διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων Κίμωνος στρα-
3 τηγοῦντος. καὶ ἑξήκοντα μὲν νῆες ἐς Αἴγυπτον ἀπ' αὐτῶν ἔπλευσαν, Ἀμυρταίου μεταπέμποντος τοῦ ἐν τοῖς ἕλεσι βασιλέως, αἱ δὲ ἄλλαι Κίτιον
4 ἐπολιόρκουν. Κίμωνος δὲ ἀποθανόντος καὶ λιμοῦ γενομένου ἀπεχώρησαν ἀπὸ Κιτίου· καὶ πλεύσαντες ὑπὲρ Σαλαμῖνος τῆς ἐν Κύπρῳ Φοίνιξι καὶ Κίλιξιν ἐναυμάχησαν καὶ ἐπεζομάχησαν ἅμα, καὶ νικήσαντες ἀμφότερα ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου καὶ αἱ ἐξ Αἰγύπτου νῆες πάλιν [αἱ] ἐλθοῦσαι μετ'

riter (cf. VIII 31, 1) iungi, praesertim cum similiter cum vi transitiva saepius dicatur *ἔχειν τινά τινος*, ut apud Xen. in Cyr. VII 1, 36. Herw. dubitat an scribendum sit *ἐπέσχον*, ut interpretatur schol. — *ἐς δὲ Κύπρον ἐστρατ.* Cf. Diod. XII 3. Plut. Cim. 18. Isocr. III 86. Ael. Var. hist. V 10. Nep. Cim. 3, 4.

§ 3. *Ἀμυρταίου.* Cf. 110, 2. — *μεταπέμποντος.* Activo huius verbi, quod iis quae contra consuetudinem dicta sint adnumerat Longin. IX p. 564 Walz., quanquam idem non sprevit Aristophanes, utitur Thuc. IV 30, 3. VI 52, 1. 71, 2. 88, 9. VII 8, 1. 15, 1. 42, 3. 80, 5. Recepit etiam Dio Cass. Activum et medium distinguere conatur Herbst. de Cob. emend. p. 37, sed iure contradicunt Krueg. et Class. Cf. VIII 37, 4. — *τοῦ ἐν τοῖς ἕλεσι βασιλέως* del. Herw. tanquam repetita ex 110, 2. Sed sic saltem *τοῦ Ἀμυρταίου* cum articulo exspectaremus, ut indicaretur hunc Amyrtaeum eundem esse atque eum qui antea nominatus est. — *Κίτιον*] *Κίτιον πόλις Κύπρου, ὅθεν ἦν Ζήνων ὁ Κιτιεύς, ὁ φιλόσοφος.* Schol. Cf. Strab. p. 682.

§ 4. *Κίμωνος . . . ἀποθανόντος.* Ol. LXXXII 3 (a. Chr. 449). (Aliter tamen Mans. Spart. I 2 p. 385.) De morte Plut. Cim. 19 *ἀπέθανε δέ*, inquit, *ὡς οἱ πλεῖστοι λέγουσι, νοσήσας, ἔνιοι δέ φασιν ἐκ τραύματος.* In oppido Citio eum mortuum esse falso dicit Nepos Cim. 3. Multa miscet et fingit Diod. l. d. Cf. Dunck. l. l. p. 380 sq. — *Ὑπὲρ Σαλαμῖνος.* *Ὑπὲρ* verbis *μετέωρον* et *ἀνάγεσθαι* respondere docet Arn. comparans *ἀποσαλεύσας ὑπὲρ τοῦ στρατοπέδου* 137, 2 et *ναυμαχήσαντες ὑπὲρ τοῦ λιμένος* VIII 95, 5. De Salamine vid. Strab. l. d. et Kieperti Geogr. ant. § 127. — *ἐναυμάχησαν καὶ ἐπεζομάχησαν.* Ambas pugnas Diodorus, navalem Plutarchus Cim. 18, qui de terrestri tacet, ante Cimonis mortem factam affirmat, quos nemo narrationi cognati Cimonis (vid. Marcell. § 2) praeferet. — *ἀμφότερα.* Cf. adn. 13, 5. — *αἱ ἐξ Αἰγ. νῆες πάλιν ἐλθοῦσαι*, naves ex Aegypto reversae. Cf. 109, 3. — *μετ' αὐτῶν*, scil. *ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου.* Servato *αἱ* iungentes *ἐλθοῦσαι μετ' αὐτῶν*, ut sint quae cum iis Athenis venerant, ad *πάλιν* subaudiunt *ἀπεχώρησαν*, quasi diversa sint *πάλιν ἀπεχώρησαν* et *ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου.* Certe ita prorsus inutile et molestum est *πάλιν.* Contra Haasium in Lucub. p. 55 sq. hanc rationem impro-

αὐτῶν. Λακεδαιμόνιοι δὲ μετὰ ταῦτα τὸν ἱερὸν 5
καλούμενον πόλεμον ἐστράτευσαν, καὶ κρατήσαντες τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ παρέδοσαν Δελφοῖς· καὶ αὖθις ὕστερον Ἀθηναῖοι ἀποχωρησάντων αὐτῶν στρατεύσαντες καὶ κρατήσαντες παρέδοσαν Φωκεῦσιν.

113. Καὶ χρόνου ἐγγενομένου μετὰ ταῦτα Ἀθη- 1
ναῖοι, Βοιωτῶν τῶν φευγόντων ἐχόντων Ὀρχομενὸν καὶ Χαιρώνειαν καὶ ἄλλ' ἄττα χωρία τῆς Βοιωτίας, ἐστράτευσαν ἑαυτῶν μὲν χιλίοις ὁπλίταις, τῶν δὲ ξυμμάχων ὡς ἑκάστοις ἐπὶ τὰ χωρία ταῦτα πολέ-

Cap. **113.** § 1. Post ἑλόντες addunt καὶ ἀνδραποδίσαντες Laur. m et aliquot deteriores. Tuentur quidem ea, quae probabile non sit irrepsisse, Bloomf. et Ullr. Symb. crit. III p. 9; sed Class. recte monet φυλακὴν καταστήσαντες ostendere urbem incolis non esse privatam. Idem putat haec secundum 98, 1 addita esse.

bantem et αἱ πάλιν legentem recte Class. monet sic ταὐτολογίαν effici, cum idem sit αἱ ἐξ Αἰγ. et αἱ πάλιν. Itaque Class. secuti αἱ delevimus, ut efficeretur ea verborum collocatio de qua dictum est 90, 1. Ceterum post haec Cimonis vel potius Archiae pacem factam esse vulgo statuunt, de qua vid. adn. VIII 56, 4 et Dunck. in Relat. acad. Boruss. a. 1884 p. 785 sq.

§ 5. Λακεδαιμόνιοι δὲ κ. τ. λ. Usque ad ἐστράτευσαν habet Priscian. XVIII 26 (272), ubi ἐνταῦθα pro μετὰ ταῦτα. Cf. Plut. Pericl. 21 schol. Aristoph. Av. 1. 557. Clint. l. d. p. 258. Hanc expeditionem susceptam esse Ol. LXXXIII 1 (a. Chr. 448) existimat Dodw., Ol. LXXXII 4 (vere a. Chr. 448) Muell. l. l. Krueg. Schaef. — τὸν ἱερὸν . . . πόλεμον ἐστράτευσαν. Similiter Appi. VIII 2 et Diod. XIX 81, 5. Militabitur bellum Hor. Epod. 1, 23, qui idem pugnare bella dixit. Compara τὰς πύστεις ἐρωτᾶν 5, 2, αὐτάρκη θέσιν κεῖσθαι 37, 3. Matth. Gr. § 408b (quem poëtis hunc usum tribuentem falli apparet), Lob. ad. Soph. Ai. 290. — παρέδοσαν Δελφοῖς. Etenim ἀπέστησαν Δελφοὺς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ συστήματος τῶν Φωκέων Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐπέτρεψαν καθ' αὑτοὺς πολιτεύεσθαι. Strab. p. 423 extr. — παρέδοσαν Φωκεῦσι. Sed postea Delphi recuperaverunt. Cf. 118, 3. 121, 2. V 18, 2.

Cap. **113.** § 1. χρόνου ἐγγενομένου (interiecto, cf. IV 111, 2. VIII 9, 2) μετὰ ταῦτα. „I. e. μετὰ ταῦτα, χρόνου ἐγγεν. Cf. 114, 1. 118, 1.“ Iacobs. Krueger tamen μετὰ ταῦτα cum ἐγγενομένου iungit. Pugnam quae in proximis narratur evenisse Ol. LXXXIII 2 (a. Chr. 447) consentiunt plerique, tamen a. 446 statuit Krueg. Utrum verum sit non satis definiri posse putat Schaef. p. 19 sq. — τῶν φευγόντων. Exsulibus post pugnam Oenophytensem expulsis. — ἐστράτευσαν. Cf. Diod. XII 6, 2 et Plut. Pericl. 18. — ὡς ἑκάστοις, singulis pro rata parte. Cf. adn.

μια ὄντα, Τολμίδου τοῦ Τολμαίου στρατηγοῦντος· καὶ Χαιρώνειαν ἑλόντες ἀπεχώρουν φυλακὴν κατα-
2 στήσαντες. πορευομένοις δὲ αὐτοῖς ἐν Κορωνείᾳ ἐπιτίθενται οἵ τε ἐκ τῆς Ὀρχομενοῦ φυγάδες Βοιωτῶν καὶ Λοκροὶ μετ' αὐτῶν καὶ Εὐβοέων φυγάδες καὶ ὅσοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν· καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς μὲν διέφθειραν τῶν Ἀθηναίων, τοὺς
3 δὲ ζῶντας ἔλαβον. καὶ τὴν Βοιωτίαν ἐξέλιπον Ἀθηναῖοι πᾶσαν, σπονδὰς ποιησάμενοι ἐφ' ᾧ τοὺς
4 ἄνδρας κομιοῦνται. καὶ οἱ φεύγοντες Βοιωτῶν κατελθόντες * * καὶ οἱ ἄλλοι πάντες αὐτόνομοι πάλιν ἐγένοντο.

3, 4. — *καταστήσαντες*. Collato 115, 3 *ἐγκαταστήσαντες* Meinek. in Herm. III p. 362 et Herw. Sed facillime ibi subauditur. Cf. III 45, 2.

§ 2. *ἐν Κορωνείᾳ*. *Ἐν Ἁλιαρτίᾳ* Paus. I 27, 6, *ἐν Λεβαδείᾳ* Xen. Mem. III 5, 4; sed cum Thuc. conspirant Isocr. XVI 28. Plat. Alcib. I 112c. Diod. Plut. Cf. Muell. Orchom. p. 417. — *τῆς Ὀρχομενοῦ*. Schol. *Ὀρχομενὸς θηλυκῶς παρὰ Θουκυδίδῃ*. At ut de Arcadiae urbe taceamus, etiam Boeotiae Orchomenus (*Μινύειος*) bis Thucydidi masculini generis est III 87, 4 et IV 76, 3. Cf. Krueg. Gr. § 21, 4 adn. 4. — *Λοκροί*] *οἱ Ὀπούντιοι Λοκροί*. Schol. Cf. 108, 3. — *τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν*. Cf. Matth. Gr. § 316e. Krueg. Gr. § 47, 6 adn. 10. — *τοὺς μὲν διέφθειραν*. Inter quos ipsum Tolmidam. Vid. Diod. et Plut.

§ 3. *πᾶσαν*. Nisi quod Plataeae etiam postea Atheniensium sociae fuerunt. — *ἐφ' ᾧ*. Cf. adn. 103, 1.

§ 4. *οἱ ἄλλοι πάντες*. Locri et Phocenses; nam Phocidem prius (108, 3) ab Atheniensibus captam iisque foederatam (112, 5) initio belli Pelop. Lacedaemoniis fuisse sociam II 9, 2 legimus. Qui autem sic explicant ex superioribus simul audire solent *φεύγοντες κατελθόντες*. Mirum est tamen solos exsules reversos dici sui iuris factos esse, non populos universos. Et sic etiam Euboici exsules revertissent, quos tamen non redisse certo inde cognoscitur quod Euboea etiamtum, ut ex 114, 1 apparet, sub Atheniensium imperio mansit. Itaque Krueger, ut iam Heilm., non *φεύγοντες κατελθόντες*, sed *Βοιωτοί* subaudit. Attamen non solis Boeotis, sed etiam Locris et Phocensibus tunc libertatem restitutam esse propter 108, 3 velimus narratum. Et ineptum est sic inter fugitivos et reliquos Boeotos discerni, quoniam omnes in universum Boeotorum civitates sui iuris factae sunt. Omnis difficultas Boehmio sublata esse videbatur, si nominativi *οἱ φεύγοντες . . . κατελθόντες* pro genetivis absolutis collocati essent, quod ita effecit ut commate post *ἄλλοι* posito *τοὺς φεύγοντας Βοιωτῶν* et *τοὺς ἄλλους* partes faceret *πάντων* (cf. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 2). Sed etiam sic Euboici quoque exsules in patriam redissent et ipsi quoque Euboeae *αὐτονομία* restituta esset, quanquam eam hoc tempore non eodem modo atque Boeotiae civitates sui iuris factam

114. *Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον Εὔ-* 1
βοια ἀπέστη ἀπὸ Ἀθηναίων. καὶ ἐς αὐτὴν δια-
βεβηκότος ἤδη Περικλέους στρατιᾷ Ἀθηναίων ἠγ-
γέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκε καὶ Πελοπον-
νήσιοι μέλλουσιν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ
φρουροὶ Ἀθηναίων διεφθαρμένοι εἰσὶν ὑπὸ Μεγα-
ρέων, πλὴν ὅσοι ἐς Νίσαιαν ἀπέφυγον· ἐπαγαγό-
μενοι δὲ Κορινθίους καὶ Σικυωνίους καὶ Ἐπι-
δαυρίους ἀπέστησαν οἱ Μεγαρῆς, ὁ δὲ Περικλῆς
πάλιν κατὰ τάχος ἐκόμιζε τὴν στρατιὰν ἐκ τῆς
Εὐβοίας. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι τῆς 2
Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσῖνα καὶ Θριῶζε ἐσβαλόντες ἐδῄω-
σαν Πλειστοάνακτος τοῦ Παυσανίου βασιλέως
Λακεδαιμονίων ἡγουμένου, καὶ τὸ πλέον οὐκέτι
προελθόντες ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου. καὶ Ἀθηναῖοι 3
πάλιν ἐς Εὔβοιαν διαβάντες Περικλέους στρατη-
γοῦντος κατεστρέψαντο πᾶσαν, καὶ τὴν μὲν ἄλλην

esse eo intellegitur quod paulo post ab Atheniensibus defecit (114, 1). Aliam interpretandi viam iniit Class. Sed quo iure is ad *οἱ φεύγοντες κατελθόντες* ex verbis *αὐτόνομοι πάλιν ἐγένοντο* velit subaudire *πάλιν ἐπολίτευον*, quod longe aliud valet, non percipimus. Cum igitur nulla interpretandi ratione iustus verborum contextus efficiatur, propter interruptum sententiae nexum hunc locum mutilatum esse credimus. Excidisse possunt *ἐλευθέραν τὴν πατρίδα ἀνέλαβον* vel similia. Ita *οἱ ἄλλοι πάντες* omnes ii sunt quos praeter Boeotos simul cum his in Atheniensium dicionem venisse 108, 3 comperimus, Locri et Phocenses.

Cap. **114.** § 1. *Μετὰ δὲ ταῦτα.* Ol. LXXXIII 3 (a. Chr. 446). Cf. Grot. V p. 475 (interpr. III p. 272), cum quo consentiunt Krueg. Schaef. Piers. — *Εὔβοια ἀπέστη.* Cf. Diod. XII 7. Plut. Pericl. 22 sq. — *διαβεβηκότος ἤδη Περικλέους ... ἠγγέλθη αὐτῷ.* Cf. Matth. Gr. § 561. Krueg. Gr. § 47, 4 adn. 2. — *Νίσαιαν.* Cf. adn. 103, 4. — *πάλιν ... ἐκόμιζε,* reducebat (cf. adn. 109, 3); nam res nondum perfecta erat cum Megarenses defecerunt.

§ 2. *μετὰ τοῦτο*, i. e. *μετὰ τὴν ἀπόστασιν τῶν Μεγαρέων,* quam procul dubio Peloponnesii opperti sunt. Nam ad rem imperfectam *πάλιν ἐκόμιζε* referri nequit. — *Θριῶζε] εἰς τὸ Θριάσιον πεδίον· ὡς Ἀθήναζε.* Schol. Cf. adn. II 19, 2. — *ἐδῄωσαν.* De aor. cf. adn. 93, 1. VI 11, 1. — *Πλειστοάνακτος ... βασιλέως.* Cf. adn. 107, 2. — *τὸ πλέον.* II 21, 1 *ἐς τὸ πλεῖον.* Nudus tamen acc. defenditur locutionibus *βραχύ τι προελθεῖν* 63, 2, *ὀλίγον προελθεῖν* IV 111, 1, *πολὺ προελθεῖν* II 81, 7. Cf. Krueg. Gr. § 46, 5 adn. 6. — *ἀπεχώρησαν.* De causa rei credita vid. II 21, 1. V 16, 1. Plut. l. d.

§ 3. *κατεστρέψαντο.* Cf. schol. Arist. Nub. 213 *Περι-*

ὁμολογίᾳ κατεστήσαντο, Ἑστιαιᾶς δὲ ἐξοικίσαντες αὐτοὶ τὴν γῆν ἔσχον.

1 115. Ἀναχωρήσαντες δὲ ἀπὸ Εὐβοίας οὐ πολλῷ ὕστερον σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους τριακοντούτεις, ἀποδόντες Νίσαιαν καὶ Πηγὰς καὶ Τροιζῆνα καὶ Ἀχαΐαν· ταῦτα γὰρ εἶχον Ἀθηναῖοι Πελοποννησίων.

2 Ἕκτῳ δὲ ἔτει Σαμίοις καὶ Μιλησίοις πόλεμος

κλέους στρατηγοῦντος καταστρέψασθαι πᾶσάν φησι Φιλόχορος καὶ τὴν μὲν ἄλλην ἐπὶ ὁμολογίᾳ καταστᾰθῆναι, Ἑστιαιᾶς δὲ ἐξοικίσαντας αὐτοὺς Ἀθηναίους τὴν γῆν σχεῖν, ubi, nisi schol. Philochorum errore pro Th. posuit, verborum concentus ostendit Philochorum presse Th. narrationem secutum esse. — ὁμολογίᾳ κατεστήσαντο, pactione constituerunt, composuerunt; nam utrumque verbum Latinum sic dici docent Brem. ad. Nep. Milt. 2 et interpr. Tac. Ann. XII 40. Καθίστασθαι similiter legitur III 35, 2. Contra ὁμολογίᾳ παρίστασθαι 29, 5, ubi vid. adn. Quomodo Euboicas civitates Athenienses constituerint eximium exemplum est populiscitum de Chalcidensibus exscriptum in Inscr. Att. IV n. 27 a. — Ἑστιαιᾶς . . . ἐξοικίσαντες. Praeter Diod. et Plut. cf. Strab. p. 445 et Dion. Hal. p. 845 sq. — αὐτοὶ . . . ἔσχον. Id proximo anno factum esse testatur Diod. XII 22, 2. Hi novi incolae VII 57, 2 Ἑστιαιῆς οἱ ἐν Εὐβοίᾳ Ἑστίαιαν οἰκοῦντες, ἄποικοι ὄντες (Atheniensium) appellantur. Ab aliis Ὠρεῖται vocantur; nam Ἑστίαια, inquit schol., νῦν Ὠρεὸς καλεῖται. Cf. VIII 95, 7. Strab. l. d. Paus. VII 26, 2. Steph. Byz. in Ἱστίαια.

Cap. 115. § 1. οὐ πολλῷ ὕστερον. E Paus. V 23, 3 atque Diod. XII 7 apparet accidisse hanc rem Ol. LXXXIII 3 (a. Chr. 445). De mense cf. Seidl. Praef. Soph. Antig. ed. Herm. p. LXIV sqq. et Wex. Prolegom. ad Soph. Ant. p. 9 sqq. — σπονδὰς ἐποιήσαντο. Cf. Andoc. III 6. Aeschin. II 51. Plut. Pericl. 24. — ἀποδόντες. Cf. adn. 101, 3. — Ἀχαΐαν. Cf. IV 21 et Aristid. I p. 157. 169. 398. II p. 149. Quibus locis satis confirmatur integritas scripturae contra eos qui, ut Krueg. et Cob. ad Hyper. p. 45, Ἁλιᾶς propter 105, 1, etsi ibi Athenienses in agro Haliensium victos esse audivimus, coniecerunt. Achaia sitne provincia an urbs aliqua dubitatur. Provinciam Peloponnesi esse credidit Aristid. I p. 157 πᾶν τὸ Ἀχαϊκόν scribens, id quod verbis 111, 3 tuetur Haack. Contrarium ex IV 21, 3, ubi cf. adn., demonstrare studet Goell. allegans Muell. Dor. I p. 192, 4. Reingan. Megar. p. 102. Mans. Spart. II p. 109 adn. Dubitanter loquuntur Wachsm. Antiq. Gr. I p. 226 (ubi in Megaridis nomine erratum est) et Herm. Antiq. Gr. I § 36, 15. Quin provincia sit non dubitat Grot. Hist. V p. 475 (interpr. III p. 272). De Nisaea et Pegis vid. 103, 4.

§ 2. Ἕκτῳ δὲ ἔτει. Bellum Samium ortum esse Ol. LXXXIV 4 (a. Chr. 441/0) Timocle archonte, verum alteram Periclis expeditionem, quae proximo capite narratur, Ol. LXXXV 1 (a. Chr. 440/39) Morychide archonte susceptam demonstrare studuit

ἐγένετο περὶ Πριήνης· καὶ οἱ Μιλήσιοι ἐλασσούμενοι τῷ πολέμῳ παρ' Ἀθηναίους ἐλθόντες κατεβόων τῶν Σαμίων. ξυνεπελαμβάνοντο δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Σάμου ἄνδρες ἰδιῶται, νεωτερίσαι βουλόμενοι [τὴν πολιτείαν]. πλεύσαντες οὖν Ἀθηναῖοι 3
ἐς Σάμον ναυσὶ τεσσαράκοντα δημοκρατίαν κατέστησαν καὶ ὁμήρους ἔλαβον τῶν Σαμίων πεντήκοντα μὲν παῖδας, ἴσους δὲ ἄνδρας, καὶ κατέθεντο ἐς Λῆμνον καὶ φρουρὰν ἐγκαταλιπόντες ἀνεχώρησαν.
τῶν δὲ Σαμίων ἦσαν γάρ τινες οἳ οὐχ ὑπέμενον, 4

Cap. **115.** § 2. *τὴν πολιτείαν* in lemmate om. schol. *νεωτερίσαι βουλόμενοι*] *θέλοντες καινοτομῆσαι τὴν πολιτείαν δημοκρατίαν ποιήσαντες*, ex cuius interpretatione in Th. verba videtur irrepsisse. Cf. adn.

Seidler l. § 1 d. Sed uni anno ambas expeditiones tribuit Diod. XII 27. Bellum ortum videtur esse vere anni a. Chr. 440, finitum est secundum schol. Arist. Vesp. 283 archonte Morychide. Parum recte igitur Diod. etiam finem bello archonte Timocle impositum esse scribit. Cf. adn. 117, 1 et Krueg. Stud. hist. p. 208 sqq. — *πόλεμος ἐγένετο*. Cf. schol. Aristoph. Vesp. 283. Diod. l. l. Plut. Pericl. 24 sqq. — *περὶ Πριήνης*] *πλησίον γὰρ ἦν τῆς Μιλήτου, καὶ ἐζήτουν αὐτὴν ἔχειν οἱ Μιλήσιοι.* Schol. Falli videtur Thirlw. Hist. Gr. II p. 452. Cf. ad § 4 adn. Ob agros certe prope Prienen sitos saepius certatum est. Cf. Panofk. Res. Samior. p. 28, 99. — *ξυνεπελαμβάνοντο*] *ἐβοήθουν τοῖς Μιλησίοις.* Schol. Cf. adn. II 8, 4. — *ἄνδρες ἰδιῶται.* Ad *ἰδιῶται* cum alibi *ἄνδρες* Thuc. non adiungat, Kruegero hoc suspectum est. Sed Class. eo usu quo supra 74, 1 *ἄνδρα στρατηγόν* legimus defendit, et *ἀνδρὸς ἰδιώτου* dixit Plat. Gorg. 526 c. de Rep. 578 c. — *νεωτερίσαι . . . [τὴν πολιτείαν]*. Cum *νεωτερίζειν* intransitivum sit neque iungatur nisi cum accus. interioris quod dicitur obiecti (58, 1. 102, 3. II 3, 1. 73, 3. III 4, 4. 11, 1. 75, 5. IV 41, 3. 51, 1. 76, 5. 80, 2. VIII 73, 1) neque *τὴν πολιτείαν* accus. relationis esse possit, quoniam *νεωτερίζειν* non qualitatem, sed actionem significat (cf. Krueg. Gr. § 46, 4), aut cum Meinekio (Herm. III p. 348) ⟨*περὶ*⟩ *τὴν πολ.* (cf. Plat. de Rep. 434 b) scribendum aut cum Herw. *τὴν πολ.* delendum est. Alterum, cum ipsum *νεωτερίζειν κατ' ἐξοχήν* ad reipublicae mutationem pertineat (V 14, 3. 34, 2) magis placet, praesertim cum ne schol. quidem (cf. sd.) illud legisse videatur.

§ 3. *πλεύσαντες οὖν Ἀθηναῖοι.* De causa rei credita vid. Plut. Pericl. 24 sq. Harpocr. et Suid. v. *Ἀσπασία*, sed etiam Thirlw. l. d. Grot. Hist. Gr. VI p. 35 (interpr. III p. 334). — *κατέθεντο ἐς Λῆμνον.* De more Atheniensium captivos et obsides in insulis custodiendi cf. adn. III 72, 1. Lemnus autem colonia Atheniensium erat. Cf. VII 57, 2. — *ἐγκαταλιπόντες*] *ἐν τῇ Σάμῳ.* Cf. Thirlw. l. l. p. 453.

§ 4. *τῶν δὲ Σαμίων κ. τ. λ.* Cf. adn. 72, 1. — *ὑπέμενον*] *τὴν δημοκρατίαν.* Schol. Quod

ἀλλ' ἔφυγον ἐς τὴν ἤπειρον, ξυνθέμενοι τῶν ἐν τῇ πόλει τοῖς δυνατωτάτοις καὶ Πισσούθνῃ τῷ Ὑστάσπου ξυμμαχίαν, ὃς εἶχε Σάρδεις τότε, ἐπικούρους τε ξυλλέξαντες ἐς ἑπτακοσίους διέβησαν ὑπὸ νύκτα ἐς τὴν Σάμον. καὶ πρῶτον μὲν τῷ δήμῳ ἐπανέστησαν καὶ ἐκράτησαν τῶν πλείστων, ἔπειτα τοὺς ὁμήρους κλέψαντες ἐκ Λήμνου τοὺς αὑτῶν ἀπέστησαν, καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς Ἀθηναίων καὶ τοὺς ἄρχοντας οἳ ἦσαν παρὰ σφίσιν ἐξέδοσαν Πισσούθνῃ, ἐπί τε Μίλητον εὐθὺς παρεσκευάζοντο στρατεύειν. ξυναπέστησαν δὲ αὐτοῖς καὶ Βυζάντιοι.

§ 5. In paucis et malis libris ἐκκλέψαντες, ut apud Diod. XII 27, 3 et Plut. Per. 25, quod praefert Cob. in Mnemos. nov. ser. VIII p. 90 conferens Herod. II 115.

cum remotius sit, praestat cum Krueg. remanebant interpretari. — τὴν ἤπειρον. Anaea maxime, si recte conicit Wex. l. d. p. 20. — τοῖς δυνατωτάτοις, eorum qui in urbe erant potentissimis. Cf. sd. VIII 21 et adn. VIII 63, 3. — ξυμμαχίαν ad solum ξυνθέμενοι Πισσούθνῃ refertur, non ad ξυνθέμενοι . . . τοῖς δυνατωτάτοις: pacti cum Pissuthne auxilium quod hic sibi ex societate ferret. Cf. Diod. XII 27, 3 πορευθέντων εἰς Σάρδεις πρὸς Πισσούθνην περὶ βοηθείας. Nam συντίθεσθαι dici potest de re quam unus ex duobus alteri praestare debet. Cf. συντίθεται προδοσίην Herod. VIII 128, συνθέμενος αὐτῷ μισθόν Plat. Gorg. 520c. Temere igitur ξυμμαχίαν del. Cob. in Mnem. nov. ser. VIII p. 90. — τότε. Ut quinto belli Pelop. anno (III 31, 1). Postea vero defecit a rege (VIII 5, 5).

§ 5. τῶν πλείστων] δημοτῶν. Schol. Krueger aut τῶν πολλῶν legendum putat aut, si vulgatum germanum sit, nonnullos ex plebe potitos esse loco munito eumque obtinuisse. Sed τῶν πολλῶν pro plebe positum maxime inutile esset, cum ex praegresso τῷ δήμῳ facillime subaudiatur αὐτοῦ, et si alterum indicare voluisset Th., maxima cum obscuritate mutilasset sententiam et verbis parum aptis usus esset. Nam victi quodammodo essent illi quoque qui in locum munitum confugere coacti essent. Accedit quod de ea re nihil aliunde notum est. Itaque τῶν πλείστων pariter atque in iisdem verbis 50, 3 pro neutro plur. accipimus, ita ut plurimis rebus, i. e. maxima reipublicae administrandae parte, illi potiti sint. Diod. XII 27, 3 minus dictincte ἐκράτησαν τῆς Σάμου dixit. — κλέψαντες. Pissuthni rem tribuit Plut. Pericl. 25, sed cum Thuc. consentit Diod. Ceterum cf. Thirlw. l. d. p. 454. — τοὺς ἄρχοντας. Non solos duces aut non tam duces praesidii quam magistratus Atheniensium significari docent Krueg. et Class. Cf. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 534. — παρὰ σφίσιν, i. e. τοῖς Σαμίοις. Cf. adn. 20, 1.

116. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ᾔσθοντο, πλεύσαντες 1
ναυσὶν ἑξήκοντα ἐπὶ Σάμου ταῖς μὲν ἑκκαίδεκα
[τῶν νεῶν] οὐκ ἐχρήσαντο (ἔτυχον γὰρ αἱ μὲν ἐπὶ
Καρίας ἐς προσκοπὴν τῶν Φοινισσῶν νεῶν οἰχό-
μεναι, αἱ δ' ἐπὶ Χίου καὶ Λέσβου περιαγγέλλου-
σαι βοηθεῖν), τεσσαράκοντα δὲ ναυσὶ καὶ τέσσαρσι
Περικλέους δεκάτου αὐτοῦ στρατηγοῦντος ἐναυ-
μάχησαν πρὸς Τραγίᾳ τῇ νήσῳ Σαμίων ναυσὶν
ἑβδομήκοντα, ὧν ἦσαν αἱ εἴκοσι στρατιώτιδες (ἔτυ-
χον δὲ αἱ πᾶσαι ἀπὸ Μιλήτου πλέουσαι), καὶ ἐνί-
κων Ἀθηναῖοι. ὕστερον δ' αὐτοῖς ἐβοήθησαν ἐκ 2
τῶν Ἀθηνῶν νῆες τεσσαράκοντα καὶ Χίων καὶ
Λεσβίων πέντε καὶ εἴκοσι, καὶ ἀποβάντες καὶ κρα-
τοῦντες τῷ πεζῷ ἐπολιόρκουν τρισὶ τείχεσι τὴν
πόλιν καὶ ἐκ θαλάσσης ἅμα. Περικλῆς δὲ λαβὼν 3
ἑξήκοντα ναῦς ἀπὸ τῶν ἐφορμουσῶν ᾤχετο κατὰ

Cap. **116.** § 1. *ταῖς μὲν ἑκκαίδεκα.* Cum totum quiddam dictum est, parti ut cum illo iam significatae articulus addi potest. Ita paulo post *αἱ εἴκοσι.* Cf. VIII 39, 3. Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 8. — *[τῶν νεῶν]* tam facile subauditur (cf. VIII 39, 3) ut additum plane molestum sit. Ut deleretur suasit Herw. — *ἐς προσκοπήν*, ad speculandum, explorandum. — *περιαγγέλλουσαι.* Proprium verbum est de evocandis foederatis. Cf. adn. II 10, 1. De praesentis participio vid. Quaest. gram. I. — *τεσσαράκοντα ναυσὶ καὶ τέσσαρσι.* Cf. adn. 29, 1 et de his dativis atque alteris *ναυσὶν ἑβδομ.* ad idem verbum diversa vi relatis IV 11, 2. 129, 4. VII 50, 3. — *Περικλέους δεκάτου αὐτοῦ.* Unus ex Periclis collegis fuit Sophocles poëta. Vid. Ath. p. 604d. Strab. p. 638. Sex alios nominat schol. Aristid. p. 182 ed. Dind., duos qui hic desunt ex cod. Marciano 423 addidit Wilamowitz-Moellend. de Rhesi scholiis (ind. lect. Gryph. a. 1877/8) p. 13. — *Τραγίᾳ.* „Plut. Pericl. 25 [et Plin. Hist. Nat. V 37, 135, ubi nunc Trageae] *Τραγίας*, Strabo p. 635 vocat *Τραγαίας*, Steph. [cf. Plin. IV 23, 71, ubi vulgo Tragia] *Τραγαίαν*." Gottl. Plinius l. V ad Ioniae oram, Strabo prope Laden ponit. Itaque Makares insulam inter Naxum et Donussam sitam esse male existimat Ross. It. per insul. Graec. mar. Aeg. I p. 40. — *στρατιώτιδες]* *στρατιώτας ἄγουσαι τοὺς μέλλοντας πεζομαχεῖν.* Schol. Cf. VI 43 et ibi adn. Hos milites illae naves adversus Miletum profectae ad exscensionem faciendam portasse putandae sunt.

§ 2. *ἐπολιόρκουν τρισὶ τείχεσι.* Cum triplicis muri utilitas non perspiciatur, sed in aliis obsidionibus aut simplex aut certe ad propulsanda auxilia extrinsecus advenientia duplex (III 21, 1. VI 103, 1) commemoretur, de tribus muris seu munitionibus quibus a tribus lateribus urbs cincta fuerit cogitandum videtur.

τάχος ἐπὶ Καύνου καὶ Καρίας, ἐσαγγελθέντων ὅτι Φοίνισσαι νῆες ἐπ' αὐτοὺς πλέουσιν· ᾤχετο γὰρ καὶ ἐκ τῆς Σάμου πέντε ναυσὶ Στησαγόρας καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς Φοινίσσας.

1 117. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σάμιοι ἐξαπιναίως ἔκπλουν ποιησάμενοι ἀφράκτῳ τῷ στρατοπέδῳ ἐπιπεσόντες τάς τε προφυλακίδας ναῦς διέφθειραν καὶ ναυμαχοῦντες τὰς ἀνταναγομένας ἐνίκησαν, καὶ τῆς θαλάσσης τῆς καθ' ἑαυτοὺς ἐκράτησαν ἡμέρας περὶ τέσσαρας καὶ δέκα καὶ ἐσεκομίσαντο καὶ

2 ἐξεκομίσαντο ἃ ἐβούλοντο. ἐλθόντος δὲ Περικλέους πάλιν ταῖς ναυσὶ κατεκλῄσθησαν. καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ὕστερον προσεβοήθησαν τεσσαράκοντα μὲν αἱ μετὰ Θουκυδίδου καὶ Ἅγνωνος καὶ Φορμίωνος

Hoc post Casaub. ad Polyb. p. 178 clarius docuit Bred.

§ 3. *ἐπὶ Καύνου καὶ Καρίας.* Non opus fuit scribi *καὶ τῆς ἄλλης Καρίας.* Sic *Ἕκτορι μὲν καὶ Τρωσί* Hom. Il. XIX 63, Chrysippus et Stoici Cic. Tusc. IV 5, 9. Cf. 66. III 33, 2. 109, 2. 111, 3. IV 36, 1. 69, 2. VII 62, 2. 83, 3. Krueg. Gr. § 69, 32 adn. 2. Schoem. ad Plut. Ag. I 2 p. 75. Drakenb. ad Liv. III 25, 4. — *ἐσαγγελθέντων.* Cf. Matth. Gr. § 563. Krueg. Gr. § 47, 4 adn. 5. Singularem *δηλωθέντος* legimus 74, 1. — *ἐπ' αὐτούς,* adversus se (*ἐπὶ σφᾶς*). Cf. 95, 2. — *ἐπὶ τὰς Φοινίσσας,* ad Phoenissas naves arcessendas.

Cap. 117. § 1. *ποιησάμενοι ... ἐπιπεσόντες.* Prius participium alteri subiectum est. Cf. adn. 50, 4. — *ἀφράκτῳ τῷ στρατοπέδῳ,* castris nauticis, cum non munita (maxime *σταυρώμασι,* ut VI 66, 2. VII 25, 5. 38, 2) essent. — *τὰς προφυλακίδας ναῦς,* *Wachtschiffe,* naves quae custodiam agunt. Has aliquo intervallo a classe subducta in ancoris stetisse et *τὰς ἀνταναγομένας* esse turbulenter et separatim vel per partem deductas explicat Arn. Herw. *ἀνταναγαγομένας.* Sed significari potest illas provehentes, i. e. antequam hoc prorsus perfecissent, a Samiis oppressas et devictas esse. — *ἐνίκησαν.* Cf. Plut. Pericl. 26, qui Samiorum ducem docet fuisse Melissum, philosophum illum Parmenidis discipulum. Pugnam a Plut. commemoratam ab hac male discernit Thirlw. Hist. Gr. II p. 456, alteram a Thuc. taceri miratus. — *ἡμέρας περὶ τέσσαρας καὶ δέκα.* De collocatione verborum vid. Krueg. Gr. § 68, 4 adn. 2 et adn. 3, 3.

§ 2. *Θουκυδίδου.* *Ἐγένοντο Θουκυδίδαι πολλοί,* inquit Marcell. 28, ubi vid. adn. Melesiae filium Alopecensem, Periclis aemulum, de quo vid. Sinten. ad Plut. Pericl. c. 11, antiquiores interpretes volunt esse. Dubitationem tamen movet quod is tunc testarum suffragiis patria pulsus fuisse videtur. Cf. Hoffmann. de Th. Melesiae filio p. 39. De rerum scriptore male cogitat Mitford. Hist. Gr. III p. 18. Nam

νῆες, εἴκοσι δὲ αἱ μετὰ Τληπολέμου καὶ Ἀντικλέους, ἐκ δὲ Χίου καὶ Λέσβου τριάκοντα. 3 *καὶ ναυμαχίαν μέν τινα βραχεῖαν ἐποιήσαντο οἱ Σάμιοι, ἀδύνατοι δὲ ὄντες ἀντισχεῖν ἐξεπολιορκήθησαν ἐνάτῳ μηνὶ καὶ προσεχώρησαν ὁμολογίᾳ, τεῖχός τε καθελόντες καὶ ὁμήρους δόντες καὶ ναῦς παραδόντες καὶ χρήματα τὰ ἀναλωθέντα κατὰ χρόνους ταξάμενοι ἀποδοῦναι. ξυνέβησαν δὲ καὶ Βυζάντιοι ὥσπερ καὶ πρότερον ὑπήκοοι εἶναι.*

1 118. *Μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη γίγνεται οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον τὰ προειρημένα, τά τε Κερκυραϊκὰ καὶ τὰ Ποτειδαιατικὰ καὶ ὅσα πρόφασις τοῦδε τοῦ πολέμου κατέστη.* 2 *ταῦτα δὲ ξύμπαντα ὅσα ἔπραξαν*

sedecim iam annis antea quam postea praetor factus est Th. ducem creatum esse parum est credibile. Cogitari etiam potest de Gargettio et Acherdusio. Cf. adn. ad Marc. l. l. Vide praeterea Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 584. Thirlw. l. d. p. 456 sq. Grot. VI p. 38 (interpr. III p. 335). Krueg. Append. epicrit. vit. Thuc. p. 24 sq. De Hagnone et Phormione vid. II 58. 95, 3 et supra 64, 1. 65, 3. Quoniam autem nomina omnium horum ducum non leguntur in numero octo praetorum quos schol. Arist. p. 182 (cf. adn. 116, 1) auctore Androtione nominat, eos extra ordinem ablegatos esse, ut naves tantum suas Samum deducerent, putat Wex. ad Soph. Ant. p. 17; sed multo veri est similius inter priorem et alteram expeditionem annum finitum esse et quinque qui hic nominantur duces ex novi anni praetoribus fuisse et parum accurate in Vit. Sophoclis 1 tradi hunc *στρατηγίας ἀξιωθῆναι σὺν Περικλεῖ καὶ Θουκυδίδῃ*, nisi Sophocli perinde ac Pericli (cf. Plut. l. l. 28) imperium prorogatum esse malis. Cf. etiam Krueg. Stud. hist. p. 211.

§ 3. *ἐξεπολιορκήθησαν.* „Machinis bellicis, arietibus et testudinibus, quas Pericles in hac obsidione primus adhibuerat opera usus Artemonis, ut Diod. Sic. XII 28 notat. Vid. Plin H. N. VII 56 [et Plut. Pericl. 27]." Gottl. Cf. tamen Thirlw. l. d. p. 457. — *ἐνάτῳ μηνί.* Hoc tempus a pugna ad Tragiam commissa computandum esse, licet prior obsidio paululum interrupta sit, docet Wex. l. d. p. 14. Cf. Seidl. Praef. Antig. p. LVIII. Krueg. Stud. hist. p. 213 et adn. 115, 2. — *καθελόντες.* Cf. adn. 101, 3. — *χρήματα τὰ ἀναλωθέντα.* Ducenta talenta fuisse scribit Diod. XII 28, 3, quae summa iusto minor est; nam mille ponit Isocr. XV 113, mille et ducenta Nep. Timoth. 1, 2. Cf. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 312 et Thirlw. l. d. p. 458. — *ταξάμενοι.* Cf. adn. 99, 3. — *ὥσπερ καὶ πρότερον*] *ἦσαν.* Schol.

Cap. 118. § 1. *οὐ πολλοῖς ἔτεσιν.* Tribus quattuorve annis. Cf. adn. 25, 2 et 115, 2. — *τά τε Κερκ.* Cf. c. 24 sqq. — *καὶ τὰ Ποτειδ.* Cf. c. 56 sqq.

οἱ Ἕλληνες πρός τε ἀλλήλους καὶ τὸν βάρβαρον ἐγένετο ἐν ἔτεσι πεντήκοντα μάλιστα μεταξὺ τῆς Ξέρξου ἀναχωρήσεως καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦδε τοῦ πολέμου· ἐν οἷς Ἀθηναῖοι τήν τε ἀρχὴν ἐγκρατεστέραν κατεστήσαντο καὶ αὐτοὶ ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμεως. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι οὔτε ἐκώλυον εἰ μὴ ἐπὶ βραχύ, ἡσύχαζόν τε τὸ πλέον τοῦ χρόνου, ὄντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ μὴ ταχεῖς ἰέναι ἐς τοὺς πολέμους, εἰ μὴ ἀναγκάζοιντο, τὸ δέ τι καὶ πολέμοις οἰκείοις ἐξειργόμενοι, πρὶν δὴ ἡ δύναμις τῶν Ἀθηναίων σαφῶς ἤρετο καὶ τῆς ξυμμαχίας αὐτῶν ἥπτοντο. τότε δὲ οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἐπιχειρητέα ἐδόκει εἶναι πάσῃ προθυμίᾳ καὶ καθαιρετέα ἡ ἰσχύς, ἢν δύνωνται, ἀραμένοις τόνδε τὸν πόλεμον.

§ 2. *πρός τε ἀλλήλους.* Idem explicatius dictum est 97, 1. — *ἐν ἔτεσι πεντήκοντα.* „Intervallum ut longissimum facias, i. e. ab ipsius regis discessu Ol. LXXV 1 auctumno ad Laconum irruptionem LXXXVII 2 non integros 49 annos efficies.“ Dobr. At et additum est *μάλιστα*, fere (cf. adn. 13, 3), et, ut Betantii verbis utamur, „d'une date à une autre les Grecs avaient coutume de compter le point de départ et celui d'arrivée.“ Ceterum hinc petitum nomen *πεντηκοντίας*, de quo vid. adn. ad c. 89. — *ἐγκρατεστέραν*] *ἰσχυροτέραν.* Schol. Cf. *ἐγκρατῶς* 76, 1. — *ἐπὶ μέγα . . . δυνάμεως.* Cf. II 97, 5. Matth. Gr. § 341. Krueg. Gr. § 47, 10 adn. 3 et de vv. *ἐπὶ πολύ* I 1, 2. — *ἐπὶ βραχύ.* Cf. c. 90 sqq. et c. 114. — *τὸ πλέον τοῦ χρόνου.* Cf. Matth. Gr. § 442, 3, ubi hoc exemplum substitue pro verbis *ἐπὶ μέγα δυνάμεως.* Krueger *τὸν πλέονα* mavult legi, ut 30, 3 *τοῦ χρόνου τὸν πλεῖστον.* Sed cf. adn. 73, 5. — *μὴ ταχεῖς.* Adnotandum *μή*, quod apud participium causale rarius legitur in scriptis Atticorum, velut 77, 3. Dem. XXXIX 35, saepius apud communis dialecti scriptores. Vid. Kuehn. Gr. max. § 515, 3 adn. 3. Held. ad Plut. Timol. p. 457. Krueger hic propter infinitivum putat legi, sed hic ex *ταχεῖς* pendet, cui adiecta est negatio. Classenus addita *μή* particula rem alacrius detrectari seu abnui [„*lebhaft abgelehnt werden*“] affirmat, quod quo iure hac negatione exprimi credat non perspicimus. Denique Arnoldus proprie *οὐ* post *τοῦ* excidisse, deinde negationem male suppletam esse suspicatur. De re cf. 69, 4. — *τὸ δέ τι.* Cf. adn. 107, 4. — *πολέμοις οἰκείοις.* Vid. c. 101 sqq. — *τῆς ξυμμαχίας* = *τῶν ξυμμάχων.* Cf. Matth. Gr. § 429, 1 et infra 119. 130, 2. — *ἐποιοῦντο,* i. e. *ἡγοῦντο.* Cf. adn. 102, 4. — *ἐπιχειρητέα.* Thucydideum frustra vocatur a schol. Melius amari talia a Thucydide dicunt lexicographi. Cf. adn. 72, 1. Ceterum *ἐπιχειρητέα* non videtur referri ad *ἰσχύς.* — *τόνδε.* Ex

3 *Αὐτοῖς μὲν οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις διέγνωστο λελύσθαι τε τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἀδικεῖν, πέμψαντες δὲ ἐς Δελφοὺς ἐπηρώτων τὸν θεὸν εἰ πολεμοῦσιν ἄμεινον ἔσται. ὁ δὲ ἀνεῖλεν αὐτοῖς, ὡς λέγεται, κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς [ἔφη] ξυλλήψεσθαι καὶ παρακαλούμενος καὶ ἄκλητος.*

119. *Αὖθις δὲ τοὺς ξυμμάχους παρακαλέσαντες ψῆφον ἐβούλοντο ἐπαγαγεῖν εἰ χρὴ πολεμεῖν. καὶ ἐλθόντων τῶν πρέσβεων ἀπὸ τῆς ξυμμαχίας καὶ ξυνόδου γενομένης οἵ τε ἄλλοι εἶπον ἃ ἐβούλοντο, κατηγοροῦντες οἱ πλείους τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν πόλεμον ἀξιοῦντες γενέσθαι, καὶ οἱ Κορίνθιοι δεηθέντες μὲν καὶ κατὰ πόλεις πρότερον ἑκάστων ἰδίᾳ ὥστε ψηφίσασθαι τὸν πόλεμον, δεδιότες περὶ τῇ Ποτειδαίᾳ μὴ προδιαφθαρῇ, παρόντες δὲ καὶ τότε καὶ τελευταῖοι ἐπελθόντες ἔλεγον τοιάδε.*

Cap. **118.** § 3. *ἔφη* om. Plut. de Pyth. orac. 19. Omnia ab *ἀνεῖλεν* pendent.
ἀπαράκλητος apud Plut. l. l. Sed cf. VI 87, 2.

mente Thucydidis, non Lacedaemoniorum dictum est. Cf. Ullr. Symb. ad explic. Thuc. p. 57.
§ 3. *Αὐτοῖς ... διέγνωστο.* Cf. 87, 2 sqq., ad quem locum reditur. — *εἰ πολεμοῦσιν ἄμεινον ἔσται.* Cf. Matth. Gr. § 555 adn. 2 et § 457 d. Krueg. Gr. § 49, 6. Similiter Lat. melius erit. Vid. Gron. ad Liv. III 41, 3. *Σφίσιν*, etsi non positum, facile intellegitur. — *ἀνεῖλεν ... ξυλλήψεσθαι.* Cf. II 54, 4. — *καὶ παρακαλούμενος καὶ ἄκλητος.* „Hor. [Carm. II 18, 40] vocatus atque non vocatus." Wass.

Cap. **119.** *Αὖθις.* Cf. 67, 3 et 87, 4. — *τοὺς ξυμμάχους παρακαλέσαντες.* Cf. Diod. XII 41, 1. — *ψῆφον ... ἐπαγαγεῖν.* Cf. adn. 87, 4. — *ἀπὸ τῆς ξυμμαχίας.* Cf. adn. 118, 2. — *ξυνόδου.* De his sociorum Lacedaemoniorum conventibus vid. Muell. Dor. I p. 181 sq. — *ὥστε.* Cf. adn. 49, 7. VIII 86, 8. Matth. Gr. § 531 adn. 2. — *παρόντες*, i. e. *παραγενόμενοι ἐς τὴν Λακεδαίμονα.* De qua significatione Class. confert III 3, 4. 69, 2. IV 124, 4. 107, 3. VII 1, 2. VIII 17, 3. Inutilis igitur Ullrichii (in Symb. crit. III p. 6 sqq.) coniectura *παριόντες.* — *ἔλεγον.* Cf. adn. 72, 3.

Cap. **120.** In exordio orationis laudant Corinthii Lacedaemonios, quod socios ad bellum gerendum convocaverint et cur ita faciendum fuerit demonstrant (120), deinde de facultatibus (121—122, 2), tum de necessitate belli gerendi (122, 2—124) exponunt, finem facit adhortatio (124).

1 120. „*Τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους, ὦ ἄνδρες ξύμμαχοι, οὐκ ἂν ἔτι αἰτιασαίμεθα ὡς οὐ καὶ αὐτοὶ ἐψηφισμένοι τὸν πόλεμόν εἰσι καὶ ἡμᾶς ἐς τοῦτο νῦν ξυνήγαγον. χρὴ γὰρ τοὺς ἡγεμόνας τὰ ἴδια ἐξ ἴσου νέμοντας τὰ κοινὰ προσκοπεῖν,*

§ 1. *οὐκ ... ἔτι.* Ut c. 68 sqq. — *καὶ ἡμᾶς ἐς τοῦτο* (ad hoc, i. e. hoc ipso consilio, ut bellum decernamus) *νῦν ξυνήγαγον.* Respicitur ad 69, 2 *μόλις δὲ νῦν γε ξυνήλθομεν καὶ οὐδὲ νῦν ἐπὶ φανεροῖς. χρῆν γὰρ οὐκ εἰ ἀδικούμεθα ἔτι σκοπεῖν, ἀλλὰ καθ' ὅτι ἀμυνούμεθα* et verbis *καὶ οὐδὲ νῦν ἐπὶ φανεροῖς* h. l. *ἐς τοῦτο* opponitur. Ceterum hoc membrum perinde atque quod praecessit cum praemisso *ὡς οὐ* ex verbis *οὐκ ἂν ἔτι αἰτιασαίμεθα* ita aptum est ut particulis *καὶ — καί* indicetur Lacedaemonios pariter utrumque fecisse. Sententiam pessumdat Herw. *εἰσι καὶ* delens. — *χρὴ γάρ.* Explicatur cur utrumque pariter facere debuerint et, si non fecissent, accusandi fuerint. Cf. Hart. de Part. I p. 465. Ceterum pro *ξυνήγαγον* poterat quidem item perfectum collocari, sed cf. adn. 73, 1 et II 60, 1. — *τὰ ἴδια,* cum opponantur *τοῖς κοινοῖς*, res singulorum foederis sociorum patet esse, cum ipsorum Lacedaemoniorum tum reliquorum foederatorum. Nam quod Boehm. putat privatas Lacedaemoniorum res significari, mirum esset, si Corinthii communem utilitatem crederent Lacedaemoniis non pluris esse aestimandam quam suum ipsorum commodum. Et sic necesse esset sui commodi causa Lacedaemonios aut socios convocasse aut bellum decrevisse. At illud quomodo ita fieri potuerit non liquet, bellum autem eos decernere iussit Stheneladas (c. 86) sociorum causa et ne Athenienses in dies potentiores fierent. — *ἐξ ἴσου,* scil. *τοῖς κοινοῖς.* Nam postquam significatum est debuisse Lacedaemonios pariter et ipsos bellum decernere et socios ad eam rem convocare, in causa eius rei afferendum est principatum gerentes debere pariter communes atque privatas res curare. Itaque *ἐξ ἴσου* locutione idem exprimitur quod in superiore sententia duorum membrorum aequatione *καὶ — καί* particulis effecta atque *τὰ κοινὰ προσκοπεῖν* refertur ad *αὐτοὶ ἐψηφισμένοι τὸν πόλεμόν εἰσι* et *τὰ ἴδια ἐξ ἴσου νέμοντας* ad *ἡμᾶς ἐς τοῦτο νῦν ξυνήγαγον.* Postquam enim Lacedaemonii pro universa societate bellum decreverunt, antequam ratum haberetur hoc decretum, videndum erat utrum singulorum sociorum pluribus hoc prodesset an noceret atque de ea re ut sententias dicerent iis permittendum. Ita pariter et communis utilitatis et privati singulorum sociorum commodi ratio habebatur. Similiter *ἐξ ἴσου* usurpatum est in Plat. Legg. 931 c *οὐκ ἄρα τὰ τοιαῦτα ἀκούειν ἐξ ἴσου* (scil. *ἐκείναις ταῖς εὐχαῖς*) *αὐτοὺς ἡγησόμεθα;* Aliae quas protulerunt interpretationes stare nequeunt. Nam quod antehac Poppo significari voluit: ex aequo, i. e. ita ut non prae aliis sibi quid tribuant, hoc ita tantum fieri posset si *τὰ ἴδια* essent res reliquorum praeter Lacedaemonios sociorum (nam cogitandum esset *ἐξ ἴσου τοῖς ἑαυτῶν*) et Lacedaemonii pro se, non pro societate bellum decrevissent, cui repugnat eius rei causa *χρὴ τοὺς ἡγεμόνας τὰ κοινὰ προσκοπεῖν.*

ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις ἐκ πάντων προτιμῶνται. ἡμῶν δὲ ὅσοι μὲν Ἀθηναίοις ἤδη ξυνηλλάγησαν 2

Cap. **120.** § 2. *ἐνηλλάγησαν* codd. Quod rescripsimus *ξυνηλλάγησαν* (cf. adn.) videtur legisse Dionys. p. 797 *ὅταν δ' ἀντὶ τοῦ ἐνεργητικοῦ τὸ παθητικὸν παραλαμβάνῃ, τοῦτον σχηματίζει τὸν τρόπον· „ἡμῶν δὲ ὅσοι μὲν Ἀθηναίοις ἤδη ἐνηλλάγησαν.“ βούλεται μὲν γὰρ δηλοῦν· „ἡμῶν δὲ ὅσοι μὲν Ἀθηναίοις συνήλλαξαν.“ παρείληφε δὲ τὸ ἐνηλλάγησαν, παθητικὸν ὑπάρχον, ἀντὶ ἐνεργητικοῦ τοῦ συνήλλαξαν.* Nam quod hic bis pro Thucydideo scribitur *ἐνηλλάγησαν* pro genuino *ξυνηλλάγησαν* a Dionysii librariis ex corruptis libris Thucydideis videtur illatum esse, qua de re cf. adn. III 82, 1. 3. 6. IV 10, 3. 78, 2. sd. V 86; nam si ipse Dionysius id legisset, utrobique *ἐνήλλαξαν* scribere debuisset, non *συνήλλαξαν*. Quod enim Krueg. ad excusandam verborum diversitatem Dionys. p. 796 *τὸ γὰρ ἀποτειχίσαι καὶ ἀπολοφύρασθαι, ῥηματικὰ ὄντα, ὀνοματικῶς ἐσχημάτικεν „ἀποτείχισιν“ καὶ „ὀλόφυρσιν“* affert, ibi patet abiecto *ἀπ*, quod errore ex *ἀποτειχίσαι* repetitum est, scribendum esse *ὀλοφύρασθαι*.

Eandem fere rationem sequitur Class. A qua eo maxime discrepat L. Herbstii interpretatio (Annal. phil. a. 1855 p. 715) quod non duplex significari principatum gerentium munus hic putat, sed unum, *τὰ κοινὰ προσκοπεῖν*, quod cum aequo singulorum sociorum commodo fieri debeat. Sed ita necesse esset aequam singulis sociis afferre utilitatem bellum susceptum, quod fieri vix potest; nam bellum non suscipitur, si pariter omnibus, sed si pluribus sociis utile visum est. Pessimus omnium est Rauchensteinii conatus, qui in Phil. XXXVII p. 63 Boehm. secutus *τὰ ἴδια* opinatur esse privatas Lacedaemoniorum res et *ἐξ ἴσου* interpretatur *ἐξ ἴσου τοῖς τῶν ἄλλων ἰδίοις*. Neque enim in promptu est ita complere sententiam et, si hoc modo aliorum privata commoda cogitando opponerentur, saltem *τὰ ἑαυτῶν ἴδια* scribendum erat. Nostrae autem interpretationi maxime favet 141, 7, ubi contra Pericles dicit in Peloponnesiorum conventibus plus valere singularum civitatum commoda quam communem utilitatem. De omni huius loci interpretatione cf. Mus. Rhen. XVII p. 462 sqq. Annal. phil. a. 1863 p. 477 sqq. — *νέμοντας*, administrantes. Cf. 71, 1. VIII 70, 1. — *προσκοπεῖν*, praeter ceteros (*ὑπὲρ τοὺς ἄλλους*) spectare, imprimis curare. — *ἐν ἄλλοις*] *ἐν προεδρίᾳ καὶ τοῖς τοιούτοις.* Schol. Neutrum est ut II 39, 4. V 29, 2. At Herbst. l. d. masculinum esse (inter alios, inter exteros) studet docere. Sed sententiarum nexus hic est: ut in tuenda communi utilitate praecipuum munus habent, ita in aliis rebus praecipuo honore utuntur. — *ἐκ πάντων προτιμῶνται*, ex omnibus praecipue honorantur. Paulo exquisitius est dicendi genus, quod verbis Appiani B. civ. V 63 *προτιμηθεῖσα ἐκ πάντων* illustrat Krueg. Cf. *ἐκ πάντων μάλιστα* II 49, 1.

§ 2. *ξυνηλλάγησαν*, commercium habuerunt. Traditam scripturam schol. *συνέμιξαν καὶ ὡμίλησαν* interpretatur. Sed hoc non est *ἐναλλάσσεσθαι*, permutari, sed *ξυναλλάσσεσθαι* (cf. Soph. Ai. 493. Eur. Andr. 1245. Suid. *ξυναλλαγὴ ἡ ὁμιλία*), quod Th. reddidit Herw. Minus bene *ἐν ἀλλαγῇ ἦσαν* Madv. Adv. crit. I p. 303. Ad

οὐχὶ διδαχῆς δέονται ὥστε φυλάξασθαι αὐτούς· τοὺς δὲ τὴν μεσόγειαν μᾶλλον καὶ μὴ ἐν πόρῳ κατῳκημένους εἰδέναι χρὴ ὅτι, τοῖς κάτω ἢν μὴ ἀμύνωσι, χαλεπωτέραν ἕξουσι τὴν κατακομιδὴν τῶν ὡραίων καὶ πάλιν ἀντίληψιν ὧν ἡ θάλασσα τῇ ἠπείρῳ δίδωσι, καὶ τῶν νῦν λεγομένων μὴ κακοὺς κριτὰς ὡς μὴ προσηκόντων εἶναι, προσδέχεσθαι δέ ποτε, εἰ τὰ κάτω προοῖντο, κἂν μέχρι σφῶν τὸ δεινὸν προελθεῖν, καὶ περὶ αὐτῶν οὐχ
3 ἧσσον νῦν βουλεύεσθαι. διόπερ καὶ μὴ ὀκνεῖν δεῖ αὐτοὺς τὸν πόλεμον ἀντ' εἰρήνης μεταλαμβάνειν. ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μέν ἐστιν, εἰ μὴ ἀδικοῖντο,

tuendam librorum scripturam nullius est momenti quod Thom. Mag., qui p. 80, 7 scribit *Θ. ἐνηλλάγη ἀντὶ τοῦ διηλλάγη λέγει· ὅσοι μὲν Ἀθηναίοις ἤδη ἐνηλλάγησαν*, h. l. *ἐνηλλάγησαν* legit, quippe qui libro usus sit nostrorum codd. optimis neque meliore neque antiquiore. Et ne *διαλλάσσεσθαι* quidem ad schol. interpretationem convenit. Cf. sd. — *τοὺς δὲ ... κατῳκημένους*. *Κατοικεῖσθαι*, ut Lat. habitare atque incolere, et transitivum est et intransitivum, quare hic mutata est verborum compositio. Cf. Krueg. Gr. § 59, 2 adn. 2. Perfectum medii vel, si mavis, deponentis passive flexum est, ut II 99, 5. III 34, 1. V 83, 3. Herod. I 202. IV 8. 116. Cf. Matth. Gr. § 496, 3. Krueg. Gr. § 52, 8 adn. 5. Sic perfecto *ᾤκημαι* aliquotiens usus est Appian., velut Praef. c. 14. Samnit. 9, 1, itemque Dionys. Ant. R. I 89. Plut. Caes. 20. Apud Atticos scriptores hic usus praeter Th. non invenitur. Ceterum de eadem re dupliciter, et affirmative et negative, expressa cf. II 13, 1. 86, 4. III 40, 3. IV 108, 5. V 60, 1. 86. VI 44, 6. 49, 3. 87, 2. VII 44, 6. 49, 2. — *ἐν πόρῳ*, ad traiectum, in aditu aliquo (maritimo), *ἐν τῇ παράλῳ* schol. VI 48. De *καὶ μή* vid. Matth. Gr. § 455 adn. 3 b. — *τοῖς κάτω*] *τοῖς παραλίοις*. Schol. Cf. adn. c. 7 et de collocatione verborum adn. 77, 2. Apparet significari maxime ipsos Corinthios. — *τὴν κατακομιδὴν τῶν ὡραίων*, deportationem frugum (e mediterraneis regionibus ad portus, ubi vendantur et exportentur). Krueger quidem, quod haec deportatio minus ab Atheniensibus impediri potuerit, *ἐκκομιδήν* vel *κομιδήν* desiderat, sed vulgato *ἐκκομιδήν* quae sequatur contineri putat Class. Commendatur etiam nonnihil verbis Livii V 54, 4 quo ex mediterraneis locis fruges devehantur, quo maritimi commeatus accipiantur, ubi videntur scriptori haec obversata esse. — *ἀντίληψιν*, *das Dagegenempfangen*, commutationem (mercium), perceptionem. — *εἶναι*. Ex superioribus repete *χρή*.

§ 3. *εἰ μὴ ἀδικοῖντο*, nisi forte iniuriam patiantur. Cf. Herod. I 32 *οὐ γάρ τοι ὁ πλούσιος ὀλβιώτερος, εἰ μή οἱ τύχη ἐπίσποιτο τελευτῆσαι εὖ τὸν βίον* et adn. III 9, 2.

*ἡσυχάζειν, ἀγαθῶν δὲ ἀδικουμένους ἐκ μὲν εἰρή-
νης πολεμεῖν, εὖ δὲ παρασχὸν ἐκ πολέμου πάλιν
ξυμβῆναι, καὶ μήτε τῇ κατὰ πόλεμον εὐτυχίᾳ
ἐπαίρεσθαι μήτε τῷ ἡσυχίῳ τῆς εἰρήνης ἡδόμενον
ἀδικεῖσθαι· ὅ τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀκνῶν* 4
*τάχιστ' ἂν ἀφαιρεθείη τῆς ῥᾳστώνης τὸ τερπνὸν
δι' ὅπερ ὀκνεῖ [εἰ ἡσυχάζοι], ὅ τε ἐν πολέμῳ
εὐτυχίᾳ πλεονάζων οὐκ ἐντεθύμηται θράσει ἀπίστῳ
ἐπαιρόμενος. πολλὰ γὰρ κακῶς γνωσθέντα ἀβου-* 5
λοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντων κατωρθώθη, καὶ

10, 1. VI 34, 5. — **ἀδικουμένους.** Fuerunt qui propter hoc praesentis participium causam quae inde a verbis **ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων** affertur male cohaerere cum superioribus putarent, quod de iniuria quam mediterranei paterentur antea sermo non fuerit. Sed iniuriam quae maris accolis fit ita pertinere ad mediterraneos antea significatum est ut inde periculum his impendeat ne eadem iniuria afficiantur, et participium praesentis de conatu (si iniuria iis paratur), i. e. de imminenti iniuria accipere licet, ut *διδομένης* 35, 5 et *προδιδομένην* III 18, 1, ubi cf. adn., praesertim cum etiam ex fine sententiae pateat viros fortes nondum pati iniuriam, sed cavere ne patiantur. — **ἐκ,** post. Cf. Matth. Gr. § 574 p. 1334 et infra 124, 2. — **εὖ παρασχόν,** data opportunitate. Cf. V 14, 2. 60, 5. VI 63, 1. 86, 5. — **ἡδόμενον.** Si *ἡδομένους* malis, perpende nihil referre utrum haec sententia plurali an singulari expressa cogitetur et antea aeque bene *ἀγαθοῦ ἀνδρός* potuisse scribi. Cf. adn. III 17, 3. — **ἀδικεῖσθαι,** offendi se pati, *sich Unrecht gefallen lassen.* Cf. adn. VI 77, 1 et Krueg. Gr. § 52, 11 adn. 3.

§ 4. **ὀκνῶν,** cunctans. Cf. Herod. VII 50. Soph. El. 22. — **[εἰ ἡσυχάζοι]** suspectum est et propter collocationem parum commodam (malis enim post *ἂν ἀφαιρεθείη* positum) et propter abundantiam. Nam qui cunctatur (*ὁ ὀκνῶν*) dum cunctatur utique quiescit. Quod autem Class. interpretatur si alieno tempore (*zur Unzeit*) quiescat, de suo alieno tempore addidit. Auctore Cobeto del. Herw. Adscriptum est ad explicandum *ἂν ἀφαιρεθείη*. — **ὅ τε … εὐτυχίᾳ πλεονάζων.** Intellegitur simul de consequenti superbia. Cf. Dio Cass. XLIV 29, 2 *τὸ εὐτυχῆσαν ὕβρει πλεονάζει*, Dexipp. 22 (Hist. min. ed. Dind. p. 192) *τὶς τῇ εὐτυχίᾳ τοῦ πολέμου ἐπαιρόμενος . . . γνώτω οὐ βεβαίῳ πράγματι θρασυνόμενος.* Quibus illustrantur etiam verba *ἐντεθύμηται ἐπαιρόμενος*. Cf. Krueg. Gr. § 56, 7 adn. 5.

§ 5. **τυχόντων.** De non addito participio cf. adn. 32, 3. Vulgo *τυχόντα*, quod a Cob. ad Hyper. p. 46 praelatum restituit Class., quod vix cum nudo adiectivo participium verbi *τυγχάνειν* iungatur. Sed cum in reliquis huius verbi formis idem fiat (velut apud infin. II 87, 5), causa non est cur in participio non fiat, praesertim cum *τυχών* cum alio participio iunctum saepius inveniatur, velut Xen. Anab. II 3, 2. Accedit quod minus aptum est *τυχόντα*; nam non *τὰ γνωσθέντα*, sed *οἱ γνόντες*

ἔτι πλείω [ἃ] καλῶς δοκοῦντα βουλευθῆναι ἐς τοὐναντίον αἰσχρῶς περιέστη· ἐνθυμεῖται γὰρ οὐδεὶς ὁμοίᾳ τῇ πίστει καὶ ἔργῳ ἐπεξέρχεται, ἀλλὰ μετὰ ἀσφαλείας μὲν δοξάζομεν, μετὰ δέους δὲ ἐν τῷ ἔργῳ ἐλλείπομεν.

1 121. Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν καὶ ἱκανὰ ἔχοντες ἐγκλήματα, καὶ ὅταν ἀμυνώμεθα Ἀθηναίους, καταθησόμεθα αὐτὸν
2 ἐν καιρῷ. κατὰ πολλὰ δὲ ἡμᾶς εἰκὸς ἐπικρατῆσαι, πρῶτον μὲν πλήθει προύχοντας καὶ ἐμπειρίᾳ πολεμικῇ, ἔπειτα ὁμοίως πάντας ἐς τὰ παραγγελλό-

§ 5. ἃ om. Laur. m. Ar. Chr. Dan. E. G., quod si abest, πλείω καλῶς δοκοῦντα plane concinunt cum verbis πολλὰ κακῶς γνωσθέντα; τὰ pro ἃ Stob. Flor. LI 13. Orta esse videntur πλέω ἃ et πλέω τὰ ex πλέονα.

ὅμοια vel ὁμοῖα codd. et Stob. l. l. Idem vitium in plurimis codd. 25, 4, ubi cf. sd. Vide adn.

ἐναντίων τυγχάνουσιν. Contra τυχόντων, quo significatur casu saepe bonum eventum sequi mala consilia, maxime accommodatum est ad demonstrandam fallacem humanorum consiliorum fiduciam et bene convenit cum περιέστη, quod et ipsum fortuitam rerum commutationem indicat. Cf. Annal. phil. a. 1863 p. 411 sq. — ἐς τοὐναντίον . . . περιέστη. Cf. adn. 32, 4 et IV 12, 3. Αἰσχρῶς deleri iubet Cob. ad Hyper. p. 67; sed hic superiori καλῶς bene respondet, praesertim cum ἐς τοὐναντίον non sit ἐς τοὐναντίον τοῦ καλοῦ, sed ἐς τοὐναντίον τοῦ βουλεύματος. — ἐνθυμεῖται ... ἐπεξέρχεται, nemo enim eadem fiducia deliberat ac re ipsa exsequitur (deliberata), i. e. nemo enim in rebus exsequendis aeque magnam atque in consiliis capiendis fiduciam demonstrat. Veram esse Reiskei emendationem ὁμοίᾳ eo intellegitur quod in contraria quae sequitur sententia non dicitur nos alia opinari alia facere, sed aliter opinari aliter facere. Similis sermonis forma reperitur 140, 1. — μετὰ ἀσφαλείας, cum securitate, i. e. cum certa fiducia. Contraria μετὰ δέους, timidi. Ceterum μετὰ ἀσφαλείας et μετὰ δέους non intercedentibus μέν et δέ cum emphasi praeposita sunt. Δοξάζειν schol. explicat βουλεύεσθαι.

Cap. **121.** § 1. ἐγείρομεν. De bello excitando post Homerum (Il. XI 213) dixit etiam Xenophon Hipp. 1, 19 et Polybius XVI 2. Cf. Herodi. VI 2. VII 11.

§ 2. κατὰ πολλά, multis de causis, ut 123, 1. Hinc sequitur τὸ δυνατόν, postquam expositum est τὸ δίκαιον. Refellit hanc alteram partem Pericles c. 141 sq. — ἐπικρατῆσαι. Cf. adn. III 10, 6. — πλήθει. Cf. 81, 1. — ἐμπειρίᾳ πολεμικῇ, scil. in bello terrestri, non maritimo. Cf. II 89, 2. 3. — ὁμοίως uno animo, ut Dukas, interpretatur Grot. Hist. VI p. 124 (III p. 358 interpr.). Sed pariter non prorsus idem est atque uno

μενα ἰόντας, ναυτικόν τε, ᾧ ἰσχύουσιν, ἀπὸ τῆς 3
ὑπαρχούσης τε ἑκάστοις οὐσίας ἐξαρτυσόμεθα καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπίασι χρημάτων· δάνεισμα γὰρ ποιησάμενοι ὑπολαβεῖν οἷοί τ' ἐσμὲν μισθῷ μείζονι τοὺς ξένους αὐτῶν ναυβάτας. ὠνητὴ γὰρ Ἀθηναίων ἡ δύναμις μᾶλλον ἢ οἰκεία· ἡ δὲ ἡμετέρα ἧσσον ἂν τοῦτο πάθοι, τοῖς σώμασι τὸ πλέον ἰσχύουσα ἢ τοῖς χρήμασιν. μιᾷ τε νίκῃ 4
ναυμαχίας κατὰ τὸ εἰκὸς ἁλίσκονται. εἰ δ' ἀντί-

Cap. **121.** § 3. *ναυτικὸν δὲ* Vat. Sed vid. adn. *Ὀλυμπίασιν* Ven. et *γρ.* It. Vat. Aug.; vulgo *Ὀλυμπίᾳ*. Cf. 143, 1.

animo et adversatur ipsa frequens verborum *πάντες ὁμοίως* coniunctio (124, 3. 130, 2. II 40, 8. III 39, 6. 111, 3. IV 112, 3. V 68, 3. VI 24, 3. VII 28, 1). — *ἐς τὰ παραγγελλόμενα*, ad imperata facienda. Cf. III 55, 4. Oboedientiae, quae summa fuit apud Dores, aequalitas et par omnium disciplinae severitas his laudatur. Cf. II 11, 9.

§ 3. *ναυτικόν τε*. *Τέ* refertur ad *πρῶτον μὲν — ἔπειτα*, ut 33, 1. — *ἀπὸ τῆς ... οὐσίας*. Cf. tamen 80, 4. — *ἀπὸ τῶν ... χρημάτων*. In illis enim templis maxima erat vis auri et argenti, quas pecunias mutuas sumpturi erant. Cf. 143, 1. II 13, 5. Deinde *δανείσματα* coniecit Krueg. At cf. adn. 123, 1. — *ὑπολαβεῖν τοὺς ξένους ναυβάτας*. Graeci ex civitatibus maritimis et insulis Atheniensium imperio subiectis orti intellegendi sunt. Cf. Isocr. apud Muell. Dor. I p. 196 et infra 143, 2, ubi, si ad Peloponnesios transierint, exsulaturi esse dicuntur. De *ὑπολ.* cf. adn. 68, 4. *Ναυβάτης* Pollux I 95 *τραγικώτερον* appellat. Sed redit non solum VII 75, 7. VIII 44, 1, verum legitur etiam apud Herodot. I 143. De collocatione *αὐτῶν* pronominis vid. adn. 144, 1. — *ὠνητή*. Emptus est hic mercede conductus, mercennarius. Hoc uno loco ita dictum esse non recte affirmat Class. Cf. Soph. OR. 1123. Eur. Hec. 365. — *τοῦτο*. I. e. *τὸ ὑπολαμβάνεσθαι μισθῷ μείζονι* vel, quod nihil differt, *τὸ ὠνητὴν εἶναι*, sic ut hoc per dilogiam hic valeat emi posse. Etiam voce *δύναμις* (opes) dilogia videtur contineri; nam apud *ὠνητή* copias, postea ob adiecta *τοῖς σώμασι ... χρήμασι* magis potentiam quae militibus (domesticis) potius quam pecuniis (quibus peregrini conducantur) vigeat designat; milites enim Peloponnesiorum si corporibus magis quam pecuniis pollere dicerentur, haec non esset causa cur difficilius, sed cur facilius mercede subducerentur.

§ 4. *μιᾷ νίκῃ ναυμαχίας*] *εἰ ἅπαξ τῇ ναυμαχίᾳ νικηθῶσιν*. Schol. Cf. Krueg. Gr. § 47, 7 adn. 2. — *κατὰ τὸ εἰκὸς ἁλίσκονται*, i. e. *εἰκός ἐστιν αὐτοὺς ἁλίσκεσθαι* (expugnari). De praesenti, quod vel hac resolutione explanatur, cf. Quaest. gram. I. — *εἰ δ' ἀντίσχοιεν*, si forte resistant non devicti una pugna navali. De forma condicionali, pro qua propter fut. *μελετήσομεν* potius *ἐὰν ἀντίσχωσιν* exspectes, cf.

σχοιεν, μελετήσομεν καὶ ἡμεῖς ἐν πλέονι χρόνῳ τὰ ναυτικά, καὶ ὅταν τὴν ἐπιστήμην ἐς τὸ ἴσον καταστήσωμεν, τῇ γε εὐψυχίᾳ δήπου περιεσόμεθα· ὃ γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν φύσει ἀγαθόν, ἐκείνοις οὐκ ἂν γένοιτο διδαχῇ, ὃ δὲ ἐκεῖνοι ἐπιστήμῃ προύχουσι, καθαιρετέον ἡμῖν ἐστι μελέτῃ. χρήματα δ' ὥστ' ἔχειν ἐς αὐτά, οἴσομεν· ἢ δεινὸν ἂν εἴη εἰ οἱ μὲν ἐκείνων ξύμμαχοι ἐπὶ δουλείᾳ τῇ αὐτῶν φέροντες οὐκ ἀπεροῦσιν, ἡμεῖς δ' ἐπὶ τῷ τιμω-

§ 4. ἴσσον Pal., ἧσσον ex itacismo It. Vat. Aug. H.

Soph. OR. 851 εἰ δ' οὖν τι κἀκτρέποιτο τοῦ πρόσθεν λόγου, οὔτοι ποτ', ὦναξ, τόν γε Λαΐου φόνον φανεῖ δικαίως ὀρθόν. Res minus veri est similis, cum pro certo exspectetur Peloponnesios τῆς ἐπιστήμην ἐς τὸ ἴσον καταστήσειν. — ἐν πλέονι χρόνῳ. Χρόνῳ Kruegero expungendum videtur propter 72, 1. Sed similiter ἐκ πλείονος χρόνου VIII 45, 2, etsi alibi sola ἐκ πλείονος invenimus. — ὃ ... προύχουσι. Ὃ ita dictum est ut in διαφέρειν τινός τι. — καθαιρετέον, acquirendum est. Cf. Herod. VII 50, 2 μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει καθαιρέεσθαι, Pind. Ol. X 63 ἔργῳ καθελὼν (στέφανον), Arist. Lys. 492 τὸ γὰρ ἀργύριον τοῦτ' οὐκέτι μὴ καθέλωσιν. Similiter medium (sibi acquirere) Eur. Supp. 749 φόνῳ καθαιρεῖσθ', οὐ λόγῳ τὰ πράγματα. Totum enuntiatum ὃ γὰρ ἡμεῖς ... καθαιρετέον inverso ordine causam exhibet superioris ὅταν τὴν ἐπιστήμην ... περιεσόμεθα. Nam prior eius pars ad εὐψυχίαν, altera ad ἐπιστήμην spectat. Observandum autem est Athenienses rei navalis peritiam διδαχῇ habere, quoniam apud eos iam nata docendo alteri ab altero traditur, Peloponnesios autem, cum apud eos nondum inveniatur, exercitatione demum eam adipisci posse. Quod L. Dindorfius in praef. ad Diod. I p. XV propter Dionis Cassii fragm. 43, 11 τὸ μὲν γὰρ ... καθαιρετὸν μελετῇ εἶναι, τὸ δὲ ... οὐκ ἂν διδαχῇ πορισθῆναι putat καθαιρετόν scribendum esse, non tam presse hic in talibus Th. sequi solet ut ne minimum quidem ab eius exemplo recedere sibi permittat. Et gravius est καθαιρετέον nec minus aptum, cum hic quod fieri debet etiam posse fieri ex se intellegatur. De totius loci interpretatione cf. Annal. phil. a. 1863 p. 412 sq.

§ 5. χρήματα ... οἴσομεν. Refutantur Archidami verba 80, 4; sed cf. etiam 141, 3. — ἐς αὐτά, in eam rem, scil. ἐς τὸ μελέτῃ καθαιρεῖν αὐτό. Cf. adn. 124, 1. Primum apparatum navalem ex facultatibus paratis et pecunia Delphis et Olympiae mutuata se facturos esse § 3 dixerunt, hic quae ad longiorem rei navalis exercitationem, si Athenienses diutius resistant, opus sint se constantibus pensionibus contributuros esse pronuntiant. — δεινὸν ἂν εἴη εἰ οἱ μὲν ... ἡμεῖς δέ. Cf. adn. 35, 3 et de οὐ ob hanc orationis conformationem, quamvis εἰ praecedat, necessario Krueg. Gr. § 67, 4 adn. 1 Hart. de Part. II p. 122. Poppo ad Xen. Anab. VII 1, 29. Cum sententia cf. VIII 45, 5. — οὐκ ἀπ-

ρούμενοι τοὺς ἐχθροὺς καὶ αὐτοὶ ἅμα σῴζεσθαι οὐκ ἄρα δαπανήσομεν καὶ ἐπὶ τῷ μὴ ὑπ' ἐκείνων αὐτὰ ἀφαιρεθέντες αὐτοῖς τούτοις κακῶς πάσχειν. 122. ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλαι ὁδοὶ πολέμου ἡμῖν, 1 ξυμμάχων τε ἀπόστασις, μάλιστα παραίρεσις οὖσα τῶν προσόδων αἷς ἰσχύουσι, καὶ ἐπιτειχισμὸς τῇ χώρᾳ, ἄλλα τε ὅσα οὐκ ἄν τις νῦν προΐδοι. ἥκιστα γὰρ πόλεμος ἐπὶ ῥητοῖς χωρεῖ, αὐτὸς δὲ ἀφ' αὑτοῦ τὰ πολλὰ τεχνᾶται πρὸς τὸ παρατυγχάνον· ἐν ᾧ ὁ μὲν εὐοργήτως αὐτῷ προσομιλήσας βεβαιότερος, ὁ δὲ ὀργισθεὶς περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάσσω πταίει.

Cap. **122.** § 1. *περὶ αὐτὸν* Vat. sec. Laur., *περὶ αὐτῶν* pr. Laur.; *περὶ αὐτὸν* reliquorum plurimi. Cf. adn.

ερουσιν, i. e. *οὐ καμοῦνται*. Cf. Matth. Gr. § 550 b. Krueg. Gr. § 54, 6 adn. 1. — *καὶ αὐτοὶ ἅμα*, simul etiam ipsi. Krueger, qui *καί* olim deleri voluerat, nunc ideo addi potuisse censet, quia *αὐτοί* contrarii sint *ἐχθροῖς*. — *οὐκ ἄρα*. Adnotandum *ἄρα* remotius ab *εἰ* et initio sententiae. Cf. Heind. ad Plat. Protag. 355 b. Krueger, qui prius *ἄρα* per *ἀνακόλουθον* positum esse putaverat, nunc *ἀνακολουθίαν* statui necesse non esse existimat, cum haec particula etiam alibi legatur ubi contrarium contrario opponatur. Ita *δὲ ἄρα* indicare contrarium illud quod ex praecedentibus colligatur esse absurdum neque ullo modo probandum Stallb. ad Plat. Apol. 34 b docet. — *αὐτὰ*] *τὰ χρήματα*.

Cap. **122.** § 1. *ὁδοὶ τοῦ πολέμου*. „viae seu rationes belli (feliciter) gerendi. Ita Tac. Ann. II 5 proeliorum vias." Gottl. — *ἀπόστασις*. Krueger mavult *ἀποστάσεις*, qui pluralis sane de complurium defectionibus (quo plurali Latine similiter utamur) non rarus est. Sed hic singularibus *παραίρεσις* et *ἐπιτειχισμός* singularis commendatur. Cf. *δάνεισμα* 121, 3. — *παραίρεσις* improbatur Thomae; sed eadem voce usi sunt Plat. et Aristot. Vid. Steph. Thes. — *ἐπιτειχισμὸς τῇ χώρᾳ*, munitio ad terram eorum obsidendam sive infestandam. Cf. adn. 142, 2, ubi *ἐπιτείχισις* vocatur. De Decelea utrumque legitur VI 91, 7. 93, 2. VII 18, 4. 28, 3. De dat. vid. Krueg. Gr. § 48, 12 adn. 4. — *ἐπὶ ῥητοῖς* (i. e. *ὡρισμένοις, τακτοῖς*; cf. adn. 13, 1) *χωρεῖ*, procedit constitutis certis legibus, certa et praevisa sequitur. — *αὐτὸς . . . τεχνᾶται*. *Καινοτόμον πρᾶγμα ὁ πόλεμος καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ πολλὰ τεχνᾶται* Hermog. *π. εὑρέσ.* III 5. — *παρατυγχάνον*] *παρεμπῖπτον*. Schol. „Prout sors ceciderit, fors tulerit." Steph. in Thes. — *εὐοργήτως*, animo irae (*Leidenschaft*) suae moderante, animo moderato. Cf. adn. 140, 1. — *προσομιλήσας*. Ut *ὁμιλεῖν* VI 70, 1. — *περὶ αὐτόν* (*τὸν πόλεμον*) cum *ὀργισθείς* iunge perinde atque 133 *περὶ τοῦ παρόντος ὀργί-*

2 Ἐνθυμώμεθα δὲ καὶ ὅτι, εἰ μὲν ἦσαν ἡμῶν ἑκάστοις πρὸς ἀντιπάλους περὶ γῆς ὅρων διαφοραί, οἰστὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ πρὸς ξύμπαντάς τε ἡμᾶς Ἀθηναῖοι ἱκανοὶ καὶ κατὰ πόλιν ἔτι δυνατώτεροι· ὥστε, εἰ μὴ καὶ ἀθρόοι καὶ κατὰ ἔθνη καὶ ἕκαστον ἄστυ μιᾷ γνώμῃ ἀμυνούμεθα αὐτούς, δίχα γε ὄντας ἡμᾶς ἀπόνως χειρώσονται· καὶ τὴν ἧσσαν, εἰ καὶ δεινόν τῳ ἀκοῦσαι, ἴστω οὐκ ἄλλο
3 τι φέρουσαν ἢ ἄντικρυς δουλείαν· ὃ καὶ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι αἰσχρὸν τῇ Πελοποννήσῳ καὶ πόλεις τοσάσδε ὑπὸ μιᾶς κακοπαθεῖν. ἐν ᾧ ἢ δικαίως δοκοῖμεν ἂν πάσχειν ἢ διὰ δειλίαν ἀνέχεσθαι καὶ τῶν πατέρων χείρους φαίνεσθαι, οἳ τὴν Ἑλλάδα

ξεσθαι dicitur. Similiter ἀγριαίνειν περί τι Plat. Theat. 151c et πεφοβῆσθαι περί τι idem Crat. 404e. Non licet περὶ αὐτὸν (cf. sd.) πταίει iungere. Nam πταίειν περί τι est falli de aliqua re (cf. Plat. Theaet. 160d), quod ab hoc loco maxime alienum est, non idem quod πταίειν περί τινι, alicuius culpa offendere, cladem accipere (cf. adn. VI 33, 5). — οὐκ ἐλάσσω (haud paulum, non leviter) πταίει. De accusat. vid. adn. 38, 6 et 69, 5, de comparat. Krueg. Gr. § 49, 6, nisi gradum comparat. mavis respondere superiori βεβαιότερος et interpretari μᾶλλον.

§ 2. Explicato τῷ δυνατῷ hic incipit τὸ ξυμφέρον. — ἀντιπάλους, pares adversarios. Contraria sunt verba νῦν δὲ . . . χειρώσονται, ut verbis περὶ γῆς ὅρων contraria καὶ τὴν ἧσσαν . . . δουλείαν. — περὶ ὅρων. Vid. adn. 103, 4. — οἰστὸν ἂν ἦν, tolerabile id esset (τὸ εἶναι ἡμῶν . . . διαφοράς). Quae sententia, quam improbat Wex. in Thuc. p. 11, ideo apta est quod proximis haec subest vis: nunc autem tam potentes sunt Athenienses ut non de finibus agrorum, sed de universae terrae libertate aut servitute dimicandum sit. — δίχα γε ὄντας, quippe qui divisi simus. Cf. adn. IV 65, 4 et de locutione δίχα γίγνεσθαι adn. 64, 1, nisi quod hic vis verborum translata est. — ἄντικρυς δουλείαν. De adverbio sine articulo cum nomine verbali copulato vid. Krueg. Gr. § 50, 8 adn. 15.

§ 3. ὃ . . . τῇ Πελοποννήσῳ, ad verbum quod . . . dubitari (ambigi) vel (*auch nur*) oratione turpe est Pelop. Frustra haec audacter temptat Wex. in Thuc. p. 11. Ὃ pertinet ad totam sententiam τὴν ἧσσαν φέρειν δουλείαν. „Sensus igitur est: turpe Peloponnesiis de servitute tanquam de re quae possit ex clade ipsis accidere vel oratione ambigere, i. e. dubitanter loqui." Haack. „Tecte opponuntur haec: nedum ἔργῳ γενέσθαι." Arn. Quae sequuntur καὶ πόλεις . . . κακοπαθεῖν non cohaerent cum verbis ὃ αἰσχρόν, sed cum solo αἰσχρόν. Ὑπό cum κακοπαθεῖν etiam II 41, 3 iunctum est. Cf. adn. 8, 2. — φαίνεσθαι. Si εἶναι exspectaveris, cf. Born. ad Xen. Mem. II 1, 22.

ἠλευθέρωσαν· ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἡμῖν αὐτοῖς βεβαι-
οῦμεν αὐτό, τύραννον δὲ ἐῶμεν ἐγκαθεστάναι
πόλιν, τοὺς δ' ἐν μιᾷ μονάρχους ἀξιοῦμεν κατα-
λύειν. καὶ οὐκ ἴσμεν ὅπως τάδε τριῶν τῶν με- 4
γίστων ξυμφορῶν ἀπήλλακται, ἀξυνεσίας ἢ μαλα-
κίας ἢ ἀμελείας. οὐ γὰρ δὴ πεφευγότες ταῦτα
ἐπὶ τὴν πλείστους δὴ βλάψασαν καταφρόνησιν
κεχωρήκατε, ἣ ἐκ τοῦ πολλοὺς σφάλλειν τὸ ἐναν-
τίον ὄνομα ἀφροσύνη μετωνόμασται. 123. τὰ μὲν 1
οὖν προγεγενημένα τί δεῖ μακρότερον ἢ ἐς ὅσον

— ἠλευθέρωσαν. A Persarum dominatione, ut videtur. — αὐτό, i. e. τὸ ἠλευθερῶσθαι, τὴν ἐλευθερίαν. Cf. Bernh. Synt. p. 283. — ἐγκαθεστάναι, i. e. ἐν τῇ Ἑλλάδι καθεστ. Cf. 124, 3. — τοὺς δ' ἐν ... καταλύειν. Haec ad Lacedaemonios maxime spectant. Vid. 18, 1.

§ 4. οὐκ ἴσμεν ... ξυμφορῶν, ignoramus (nos, qui loquimur) quomodo talis actio a tribus maximis incommodis libera sit (sed eam intellegimus necessario cum uno genere horum trium malorum coniunctam esse, unde apparet cur postea ἢ legatur, non καί). Cf. adn. 33, 3. — οὐ γὰρ δὴ ... κεχωρήκατε neque enim scilicet haec (tria summa mala) effugientes ad contemptionem vos convertistis (VIII 64, 5). Recte Class. collato V 111, 3 docet hic suspicionem quae fidem habeat ita proferri ut res non credi videatur; sententiam enim hanc esse: aut in incommoda illa incidistis aut certe in contemptionem plurimis perniciosam. — πλείστους δή. Ut δή satis aptum sit, Krueger πλείστους πλεῖστα conicit. Nos cur non potuerit illa particula ad superlativum πλεῖστος ut ad alios (Krueg. Gr. § 49, 8 adn. 2) accedere minus percipimus. — καταφρόνησιν ὁ Θουκυδίδης τὴν ὑπερφρόνησίν φησι· ἐπίτασιν γὰρ ἡ κατὰ πρόθεσις σημαίνει. Suid. Est proprie despicientia, contemptus aliorum ex nimia sui fiducia ortus. Cf. II 62, 4. Hic, ubi ἀφροσύνη contrarium ei nomen esse dicitur, alteram forsitan mentis elationem, alteram mentis inopiam ad ἀντίθετα servanda Kistemakerum secutus appellaveris. Adnominationis et contrariorum relationis exempla habes 33, 4, ubi cf. adn., 70, 4. 138, 3. II 62, 3. IV 62, 4. VI 76, 2. VII 15, 1. — τὸ ἐναντίον ὄνομα ἀφροσύνη μετωνόμασται. Cf. Matth. Gr. § 424, 1. Krueg. Gr. § 46, 13, infra II 37, 1. Ob adiecta τὸ ἐν. ὄν. proprie quidem simplex ὠνόμ. collocandum fuisse videatur; non maior tamen copia est orationis quam in vv. τοὺς λόγους μακροτέρους οὐ μηκυνοῦμεν IV 17, 2 et in collectis ad 23, 3. 5. 133 al. Ἀφροσύνη (amentia) distinguitur ab ἀξυνεσίᾳ (imprudentia, *Mangel an Einsicht*); nam aequiparatur καταφρονήσει, quae praeter ἀξυνεσίαν accidere dicitur.

Cap. **123.** § 1. ἐς ὅσον. Ἐς Kruegero suspectum est, quanquam etiam Latine et quantum et interdum in quantum dicitur. Cf. VI 18, 3. Alibi sane alia vis

τοῖς νῦν ξυμφέρει αἰτιᾶσθαι; περὶ δὲ τῶν ἔπειτα μελλόντων τοῖς παροῦσι βοηθοῦντας χρὴ ἐπιταλαιπωρεῖν (πάτριον γὰρ ὑμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι), καὶ μὴ μεταβάλλειν τὸ ἔθος, εἰ ἄρα πλούτῳ τε νῦν καὶ ἐξουσίᾳ ὀλίγον προφέρετε (οὐ γὰρ δίκαιον ἃ τῇ ἀπορίᾳ ἐκτήθη τῇ περιουσίᾳ ἀπολέσθαι), ἀλλὰ θαρσοῦντας ἰέναι κατὰ πολλὰ ἐς τὸν πόλεμον, τοῦ τε θεοῦ χρήσαντος καὶ αὐτοῦ ὑποσχομένου ξυλλήψεσθαι, καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος πάσης ξυναγωνιουμένης, τὰ μὲν φόβῳ, τὰ δὲ
2 ὠφελίᾳ. σπονδάς τε οὐ λύσετε πρότεροι, ἅς γε καὶ ὁ θεὸς κελεύων πολεμεῖν νομίζει παραβεβάσθαι, ἠδικημέναις δὲ μᾶλλον βοηθήσετε· λύουσι γὰρ οὐχ οἱ ἀμυνόμενοι, ἀλλ' οἱ πρότεροι ἐπιόντες.

Cap. **123.** § 1. *ὑμῖν* in mss. optimis; vulgo *ἡμῖν.* At et regnat in iis quae sequuntur persona secunda et modestius haec Corinthii de Lacedaemoniis dicunt quam per *κοίνωσιν.*

est verborum *ἐς ὅσον.* Vid. sd. VII 75, 4. — *ἔπειτα μελλόντων.* Alterutrum quidem vocabulum sufficiebat, et *ἔπειτα* non agnoscit schol. *τὸ ἑξῆς οὕτως· ὑπὲρ δὲ τῶν μελλόντων δεῖ τοῖς παροῦσι πράγμασι βοηθοῦντας ἐπιταλαιπωρεῖν, τουτέστι προσθεῖναι τὸν πόνον.* Quare *μελλόντων* deleri vult Krueger. Ambo tamen superiori *προγεγενημένα* melius respondent. Cf. etiam *ἐν τῷ τότε παρόντι* 95, 7 et Soph. Ant. 611. Deinde *τοῖς παροῦσι* neutrum esse apparet. — *ἐπιταλαιπωρεῖν.* Non apte schol. *προσθεῖναι τὸν πόνον.* Nam significat praeterea (i. e. praeterquam quod res praesentes defendunt) labores suscipere. Postquam enim antea significatum est rerum praeteritarum non ultra quam in praesens utile sit rationem esse habendam, iam e contrario adiungitur futurarum rerum curam non praesenti utilitate contineri, sed iis etiam ultra praesentium rerum tutelam operam esse impendendam. Itaque *ἐπι* — ad *τοῖς παροῦσι βοηθοῦντας* refertur, non, ut Class. vult, ad *ἔπειτα* respicit. — *ἀρετάς.* Cf. adn. 33, 2. — *πάτριον*, mos patrius (Cic. de Or. I 18), ut IV 92, 3. — *προφέρετε*, i. e. *τῶν πατέρων ὑπερφέρετε, προέχετε.* — *κατὰ πολλά.* Cf. adn. 121, 2. — *τοῦ θεοῦ . . . ξυλλήψεσθαι.* Cf. 118, 3. — *τὰ μὲν φόβῳ*] *ἵνα μὴ δουλωθῇ.* Schol. Cf. II 8, 11. — *τὰ δὲ ὠφελίᾳ*, et ut utilitatem percipiat (libertatem recuperans). De hoc altero dativo, pro quo plerumque *ἐπ' ὠφελίᾳ* dici satis constat, cf. *κέρδει* VII 57, 10 et Matth. Gr. § 398, 4 b.

§ 2. *σπονδὰς . . . πρότεροι.* Cf. 67, 1. — *παραβεβάσθαι.* Suidas: *παραβεβάσθαι τὰς σπονδάς, τὸ παθητικὸν τοῦ παραβεβηκέναι· πάνυ ἀκολούθως Θουκυδίδης.* Cf. ibi Bernh. et Matth. Gr. § 226 et III 67, 6. IV 23, 1. 30, 4. VIII 98, 3. — *ἠδικημέναις.* Krue-

124. Ὥστε πανταχόθεν καλῶς ὑπάρχον ὑμῖν πολεμεῖν καὶ ἡμῶν τάδε κοινῇ παραινούντων, εἴπερ βεβαιότατον τὸ ταὐτὰ ξυμφέροντα εἶναι καὶ πόλεσι καὶ ἰδιώταις, μὴ μέλλετε Ποτειδαιάταις τε ποιεῖσθαι τιμωρίαν οὖσι Δωριεῦσι καὶ ὑπὸ Ἰώνων πολιορκουμένοις, οὗ πρότερον ἦν τοὐναντίον, καὶ 1

Cap. **124.** § 1. *ταὐτὰ γρ.* It., reliqui *ταῦτα.* Quod sequitur *εἶναι* in codd. post *ἰδιώταις* legitur. Cf. adn.

ger *ἠδικημένοις* conicit, quia *ἀδικεῖν σπονδάς* ne Thucydides quidem dicat. At Class. Thucydidem *ἀδικουμένοις* potius scripturum fuisse (cf. adn. 38, 4) et *ἀδικεῖν σπονδάς*, etsi alibi non reperiatur, pro *ἀδίκως παραβαίνειν* breviter videri dici posse respondet. Est tamen in universum laedere, violare. Cf. *τὰ δημόσια ἀδικεῖν* VI 12, 2.

Cap. **124.** § 1. Sequitur peroratio adhortationes continens. — *καλῶς*, commode, opportune (cf. adn. V 36, 1) cum *πολεμεῖν* iunge. — *ὑπάρχον*, i. e. *παρόν, ἐξόν.* Cf. adn. ad *παρασχόν* 120, 2. — *τάδε*, i. e. *τὸ πολεμεῖν.* Cf. adn. 78, 3. VI 17, 3. 74, 1. 83, 2. Matth. Gr. § 472, 5. Krueg. Gr. § 44, 4 adn. 3. — *κοινῇ*, communiter, non videri valere posse ad communem omnium utilitatem contra Dobr. adnotat Krueg. Sed recte ita intellegit Class. Cf. II 43, 2. Dionys. Ant. R. VI 56 et *κοινῶς* II 42, 3. — *εἴπερ . . . ἰδιώταις*, quae verba ad ea quae sequuntur spectare patet, valent: siquidem maximam securitatem communis utilitas et civitatibus et privatis praebet; nam *καὶ πόλεσι καὶ ἰδιώταις* ex voce *βεβαιότατον* aptum est. Haec si huius loci est sententia, patet *εἶναι* transponendum fuisse (cf. sd.). Nam quae in libris mss. est verborum collocatio huic interpretationi plane adversatur. Haec enim si retinetur, necesse est *καὶ πόλεσι καὶ ἰδιώταις* cum *ξυμφέροντα* vocabulo iungi. At de privatorum commodis in tota oratione sermo non fuit, nec levissimum habemus indicium quae tandem commoda privatis cum civitatibus communia sint. Eadem offensio manet, si *ταῦτα* quis praeferre velit idemque significare atque *τάδε* (cf. 143, 5), i. e. *τὸ πολεμεῖν.* Nam non magis ullo modo indicatum est quae belli utilitas eadem sit privatis atque civitatibus. Sed *ταῦτα* ne transposito quidem *εἶναι* ferri potest. Nam *εἴπερ βεβαιότατον κ. τ. λ.* tanquam novum aliquid affertur; attamen quod ab omni parte commode facere licet necesse est etiam *βεβαιότατον εἶναι*; praeterea quomodo belli utilitas privatis perinde atque civitatibus securitatem afferre possit non perspicitur. Eandem fere quam hic habemus sententiam sic explicat Dem. II 9 *ὅταν μὲν γὰρ ὑπ' εὐνοίας τὰ πράγματα συστῇ καὶ πᾶσι ταὐτὰ συμφέρῃ τοῖς μετέχουσι τοῦ πολέμου, καὶ συμπονεῖν καὶ φέρειν τὰς συμφορὰς καὶ μένειν ἐθέλουσιν ἄνθρωποι.* Ut hic, amat Th. civitates et privatos componere. Cf. 82, 6. 144, 3. II 8, 4. III 10, 1. 82, 2. IV 61, 2. Cf. Annal. phil. a. 1863 p. 462 sq. a. 1868 p. 179. — *Δωριεῦσι . . . ὑπὸ Ἰώνων πολιορκ.* Quod turpe putabatur. Cf. V 9, 1. VI 77, 1. VII 5, 4. VIII 25, 3. — *πολιορκουμένοις*. Vid. c. 64. —

2 τῶν ἄλλων μετελθεῖν τὴν ἐλευθερίαν (ὡς οὐκέτι ἐνδέχεται περιμένοντας τοὺς μὲν ἤδη βλάπτεσθαι, τοὺς δ', εἰ γνωσθησόμεθα ξυνελθόντες μέν, ἀμύνεσθαι δὲ οὐ τολμῶντες, μὴ πολὺ ὕστερον τὸ αὐτὸ πάσχειν), ἀλλὰ νομίσαντες ἐς ἀνάγκην ἀφῖχθαι, ὦ ἄνδρες ξύμμαχοι, καὶ ἅμα τάδε ἄριστα λέγεσθαι, ψηφίσασθε τὸν πόλεμον μὴ φοβηθέντες τὸ αὐτίκα δεινόν, τῆς δ' ἀπ' αὐτοῦ διὰ πλείονος εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες· ἐκ πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνη μᾶλλον βεβαιοῦται, ἀφ' ἡσυχίας δὲ μὴ πολεμῆσαι
3 οὐχ ὁμοίως ἀκίνδυνον. καὶ τὴν καθεστηκυῖαν ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλιν τύραννον ἡγησάμενοι ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως καθεστάναι, ὥστε τῶν μὲν ἤδη ἄρχειν, τῶν δὲ διανοεῖσθαι, παραστησώμεθα ἐπελθόντες, καὶ αὐτοί τε ἀκινδύνως τὸ λοιπὸν οἰκῶμεν καὶ τοὺς νῦν δεδουλωμένους Ἕλληνας ἐλευθερώσωμεν."

§ 2. ἐς ἀνάγκην om. Vat., ἐπ' ἀνάγκην pars librorum. At cf. IV 10, 1. VII 75, 6. 86, 5.

§ 3. τε, quo propter opposita αὐτοί et τοὺς .. Ἕλληνας aegre caremus, om. It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Cl. Ven. G. H.

μετελθεῖν τὴν ἐλευθερίαν. „*Nachgehen der Freiheit*, ut aut non effugiat aut eam quae effugerit assequamur, raptam recipiamus et vindicemus." Bred. Cf. 34, 2.

§ 2. *ὡς οὐκέτι ... βλάπτεσθαι.* „Nam non amplius licet nos, dum moramur, partim iam iniuria affici (ut Potidaeatas)." Haack. Qui tamen (ut Class.) pro Potidaeatis Corinthios nominare debebat (cf. 121, 1); nam Potidaeatae nec cunctabantur nec pronomine ἡμᾶς, quod subauditur, contineri possunt. — *οὐ τολμῶντες.* Mansit οὐ etiam post εἰ, quod extra enuntiationem condicionalem utique dicitur γνωσθησόμεθα οὐ τολμῶντες. Aliter Xen. Mem. III 5, 23. — *ἀλλὰ ... ψηφίζεσθε τὸν πόλεμον.* Haec contraria sunt enuntiato μὴ μέλλετε ... μετελθεῖν τὴν ἐλευθερίαν. — *ἀφῖχθαι* utrum ad socios referendum an impersonaliter positum sit incertum esse ostendunt VII 75, 6. 86, 5. — *διὰ πλείονος* diutius (ut ἐκ πλείονος IV 42, 3, ἐν πλείονι 72, 1) et apud substant. diuturnioris. — *ἐκ πολέμου.* Cf. 120, 3. — *ἀφ' ἡσυχίας*, propter quietis (pacis) cupiditatem. Cf. Matth. Gr. § 573 p. 1331. — *οὐχ ὁμοίως.* „Ac si quis ex bello pacem pepigerit." Haack.

§ 3. *τὴν καθεστηκυῖαν ... πόλιν τύραννον.* De collocatione verborum cf. adn. 90, 1 et noli τύραννον adiectivum putare. Cf. 122, 3. — *ἐπί.* Cf. adn. 40, 6. — *διανοεῖσθαι.* Simul audi ἄρχειν. Cf. adn. 1, 1.

125. *Τοιαῦτα οἱ Κορίνθιοι εἶπον. οἱ δὲ Λακε-* 1
δαιμόνιοι ἐπειδὴ ἀφ' ἁπάντων ἤκουσαν γνώμην,
ψῆφον ἐπήγαγον τοῖς ξυμμάχοις ἅπασιν ὅσοι παρ-
ῆσαν ἑξῆς, καὶ μείζονι καὶ ἐλάσσονι πόλει· καὶ
τὸ πλῆθος ἐψηφίσαντο πολεμεῖν. δεδογμένον δὲ 2
αὐτοῖς εὐθὺς μὲν ἀδύνατα ἦν ἐπιχειρεῖν ἀπα-
ρασκεύοις οὖσιν, ἐκπορίζεσθαι δὲ ἐδόκει ἑκάστους
ἃ πρόσφορα ἦν καὶ μὴ εἶναι μέλλησιν. ὅμως δὲ
καθισταμένοις ὧν ἔδει ἐνιαυτὸς μὲν οὐ διετρίβη,
ἔλασσον δέ, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ τὸν
πόλεμον ἄρασθαι φανερῶς.

126. *Ἐν τούτῳ δὲ ἐπρεσβεύοντο τῷ χρόνῳ* 1
πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐγκλήματα ποιούμενοι, ὅπως
σφίσιν ὅτι μεγίστη πρόφασις εἴη τοῦ πολεμεῖν,
ἢν μή τι ἐσακούωσιν. καὶ πρῶτον μὲν πρέσβεις 2
πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκέλευον τοὺς Ἀθη-

Cap. **125.** § 1. *τοιαῦτα μὲν*, quod 36, 4. 72, 1. 79, 1 commendare videntur, Laur. cum aliquot deterioribus. Sed cf. II 65, 1. 72, 1. 75, 1. IV 11, 1. 65, 1. 93, 1.
§ 2. *ἑκάστοις* codd. Cf. adn.

Cap. **125.** § 1. *ἀφ' ἁπάντων.* Insolentius. Tamen Herod. II 104 *ἀπὸ Κόλχων μεμαθηκέναι*, postquam praecessit *παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι.* Cf. Matth. Gr. § 373. Praepositionem propius cum *γνώμην* cohaerere censet Class. conferens III 36, 6. VI 76, 1. — *γνώμην.* De articulo omisso cf. adn. II 12, 2. — *ψῆφον ἐπήγαγον.* Cf. adn. 87, 4. — *τὸ πλῆθος*, maior pars. Erat autem scriptum in foedere *κύριον εἶναι ὅ τι ἂν τὸ πλῆθος τῶν ξυμμάχων ψηφίσηται* (V 30, 1). De plurali cf. 20, 2.

§ 2. *δεδογμένον.* Cf. Matth. Gr. § 564. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 5. — *ἑκάστους* auctore Nattmanno nunc scripsimus, quod cum *ἐκπορίζεσθαι* iungendum est. Neque enim *ἑκάστοις ἐδόκει*, sed *ἅπασιν* (§ 1). — *ὅμως δέ.* Id est: etsi decreverant *μὴ εἶναι μέλλησιν.* — *ἐνιαυτὸς μὲν ... ἔλασσον δέ.* Sententia est: etsi non integer annus, aliquantum temporis praeteriit. Velis igitur scriptum *οὐ πολλῷ ἔλασσον δέ.* Sed apte Krueg. 67, 2 confert. Septem vel octo menses significari demonstrare studet Class. Sane cum bellum a sociis decretum sit non ita multo post pugnam ad Potidaeam factam (cf. 67, 1. 118, 3. 119), plus sex menses praeterisse ex collatis inter se II 2, 1 et II 19, 1 videtur apparere.

Cap. **126.** § 1. *ἐπρεσβεύοντο.* Οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, ut ex superiore capite apparet. — *ἢν ... ἐσακούωσι.* Cf. adn. 58, 1.
§ 2. *πρῶτον μέν.* Quid postea postulaverint 139, 1 co-

ναίους τὸ ἄγος ἐλεύνειν τῆς θεοῦ. τὸ δὲ ἄγος
3 ἦν τοιόνδε. Κύλων ἦν Ὀλυμπιονίκης, ἀνὴρ Ἀθη-
ναῖος τῶν πάλαι εὐγενής τε καὶ δυνατός, ἐγεγα-
μήκει δὲ θυγατέρα Θεαγένους, Μεγαρέως ἀνδρός,
ὃς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐτυράννει Μεγάρων.
4 χρωμένῳ δὲ τῷ Κύλωνι ἐν Δελφοῖς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς
ἐν τῇ τοῦ Διὸς τῇ μεγίστῃ ἑορτῇ καταλαβεῖν τὴν
5 Ἀθηναίων ἀκρόπολιν. ὁ δὲ παρά τε τοῦ Θεαγέ-
νους δύναμιν λαβὼν καὶ τοὺς φίλους ἀναπείσας,
ἐπειδὴ ἐπῆλθεν Ὀλύμπια τὰ ἐν Πελοποννήσῳ,
κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἐπὶ τυραννίδι, νομίσας
ἑορτήν τε τοῦ Διὸς μεγίστην εἶναι καὶ ἑαυτῷ τι
6 προσήκειν Ὀλύμπια νενικηκότι. εἰ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ
ἢ ἄλλοθί που ἡ μεγίστη ἑορτὴ εἴρητο οὔτε ἐκεῖνος
ἔτι κατενόησε τό τε μαντεῖον οὐκ ἐδήλου (ἔστι

Cap. **126**. § 5. ἐπῆλθον Aug. Cass. pr. M. Cl. Ven. H. G. T. Vind. Mosqu. Ferri quidem plur. potest (cf. adn. VIII 10, 1 et II 8, 2. IV 88, 1. V 26, 2. 75, 2. VI 62, 4. VII 57, 11 et Kuehn. Gram. max. § 348, 3 adn. 2); sed singularis potiore librorum auctoritate videtur commendari.

gnoscemus. — τὸ ἄγος ἐλαύνειν τῆς θεοῦ] τοὺς τὸ ἄγος δράσαντας . . . τῆς Ἀθηνᾶς. Schol. Similiter piaculum exigere Iust. VIII 2. Cf. 127, 1. 128, 1. Ἐλαύνειν pro ἐξελ. etiam § 12.

§ 3. Κύλων. Cf. Herod. V 71. Plut. Sol. 12 Turbas Cylonis cadere in Ol. XLII 1 (a. Chr. 612) vulgo credunt, victoriam reportaverat Ol. XXXV. Cf. Curt. Hist. Gr. I p. 663. Dunck. tamen Hist. ant. VI p. 96 una Ol. prius (616 a. Ch.) rem factam esse mavult. Narrationis quae sequitur perspicuitatem veteres rhetores et grammatici admirantur. Cf. schol. — ἀνήρ et cum Ὀλυμπιονίκης et cum Ἀθηναῖος cohaerere posse docent Krueg. et Class. Hoc tamen vel propter respondentia his verba Μεγαρέως ἀνδρός verisimilius est. — Θεαγένους. De hoc vid. Aristot. Polit. V 4. Paus. I 40, 1. 41, 2. Muell. Dor. I p. 169. Wachsm. Ant. I p. 494. Dunck. l. l. p. 95 sqq. — κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον. Circiter ab Ol. XL 1 (a. Chr. 620). Cf. Muell. Wachsm. Dunck. l. l.

§ 4. χρωμένῳ. Ἐπερωτᾶν de similibus rebus dictum est 25, 1. 118, 3. — καταλαβεῖν, ut occuparet.

§ 5. Ὀλύμπια νενικηκότι. Cf. Matth. Gr. § 409. Krueg. Gr. § 46, 6.

§ 6. ἄλλοθί που. Ut in Macedonia, ubi item agebantur. Cf. Wessel. ad Diod. XVI 55 et Demosth. XIX 192. — εἴρητο, „*bezeichnet, gemeint war.*" Class. — οὔτε . . . τὲ . . . οὐκ. Cf. Matth. Gr. § 609, 1 c, γ. — ἔτι post negationem, ut nostrum *weiter*, est item. Pariter οὐκέτι

γὰρ καὶ Ἀθηναίοις Διάσια ἣ καλεῖται Διὸς ἑορτὴ Μειλιχίου μεγίστη, ἔξω τῆς πόλεως ἐν ᾗ πανδημεὶ ⟨*ἑορτάζουσι*⟩ [*θύουσι* ⟨*δὲ*⟩ *πολλοὶ οὐχ ἱερεῖα,*

§ 6. *ἃ καλεῖται* codd. Cf. adn.

Xen. Anab. I 10, 12. Cyr. I 5, 8. 6, 27. IV 3, 4. VII 5, 76. Mem. III 4, 10. Hier. 1, 16. 2, 14. de Rep. Lac. 11, 7. 14, 1. — *Διάσια κ. τ. λ.* Perperam vulgo ante *ἃ* (cf. sd.) interpungentes *ἃ καλεῖται ἑορτὴ μεγίστη* iungunt. Neque enim *ἑορτὴ μεγίστη* nomen festi erat, sed *Διάσια*, et oraculum non significaverat festum quod maximum vocaretur, sed quod esset. Retineri posset *ἅ*, si *Διάσια ἃ καλεῖται* eadem essent atque *τὰ καλούμενα Διάσια.* Sed eius dicendi generis Latinis usitati neque apud Th. exempla exstant neque apud alios scriptores invenimus. Itaque *ἣ* rescribere non dubitavimus, quo facto haec est verborum series: *ἔστι γὰρ καὶ Ἀθ. ἡ ἑορτὴ Διός Μειλιχίου ἣ Διάσια καλεῖται μεγίστη* (scil. *ἑορτὴ τοῦ Διὸς*). Cf. Krueg. Gr. § 51, 12 cum adn. Qua emendatione etiam tolerabile videtur fieri additum *Μειλιχίου,* quod A. Mommseno in Heortol. p. 385 suspicionem movit, quia maximum Iovis Milichii festum ita commemoraretur quasi eiusdem etiam fuisset quod minus vocaretur et quia non de Milichii Iovis, sed de Iovis maximo festo secundum oraculi sententiam hic ageretur. Nam *καί* (quoque) cum *Ἀθηναίοις* coniunctum ad solum *ἐστὶ μεγίστη* (*ἑορτὴ τοῦ Διός*) referre licet. Quid sibi velit *ὃ* ab Herw. rescriptum non intellegimus. Diasia celebrabantur *μηνὸς Ἀνθεστηριῶνος ἡ φθίνοντος* secundum schol. Arist. Nub. 408. Cf. de iis fusius disputantem Momms. l. l. p. 379 sqq. Falso in schol. Patm. (cf. sd. VI 74, 2) hoc ad *Διάσια* adnotatur: *ἑορτὴ Ἀθήνησι τοῦ Διός, ἃ καὶ Διιπόλια καλεῖται;* nam Dipolia sine Buphonia mense Scirophorione agebantur. Idem error in schol. ad Arist. l. l. et Bekk. Anecd. p. 91. — *ἔξω τῆς π. ἐν ᾗ κ. τ. λ.* De verborum collocatione cf. adn. III 39, 2. IV 4, 1. VI 33, 3. Ut nos haec verba intellexit schol. ad Arist. l. l., qui ad hunc ipsum locum videtur respexisse haec adnotans: *ἑορτὴ Διὸς τὰ Διάσια Ἀθήνησιν, ἐν ᾗ πανδημεὶ ἔξω τείχους συνόντες ἑορτάζουσιν.* Quod extra urbem vel, ut schol. Arist. recte interpretatur, extra urbis muros facta esse Diasia Th. dicit, ad sua tempora respicit. Nam Cylonis aetate sola arx munita erat, quae hic significari nequit. Quo autem loco extra urbem festum celebraverint coniecturam tantum facere licet. Iovis Milichii aram ad Cephissum sitam fuisse Paus. I 37, 4 tradit, *ἀρχαῖον* Iovis Olympii *ἱερόν* idem I 18, 8 memorat. Posterius indicium amplexus Momms. l. l. p. 380 locum festi ad Ilissum fuisse censet circa eam regionem ubi postea Pisistratus Olympieum condiderit, qui locus et propior urbi fuerit et in regione situs etiam postea Iovis cultu nobilissima. Obstat tamen quod, quantum traditum accepimus, in hac regione Olympius, non Milichius Iuppiter colebatur. *Πανδημεί* voce significatur id festum celebratum esse a tota civitate, non *κατὰ δήμους*, ut fieri solebat in reliquis quae velut agrestia Dionysia extra urbem agebantur. Cf. Momms. l. l. p. 382. — [*θύουσι* ⟨*δὲ*⟩ *πολλοὶ κ. τ. λ.*]. Quae hic afferuntur prorsus aliena sunt ab huius loci cohaerentia;

ἀλλ' ⟨ἁγνὰ⟩ θύματα ἐπιχώρια]), δοκῶν δὲ ὀρθῶς
7 γιγνώσκειν ἐπεχείρησε τῷ ἔργῳ. οἱ δ' Ἀθηναῖοι
αἰσθόμενοι ἐβοήθησάν τε πανδημεὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν
ἐπ' αὐτοὺς καὶ προσκαθεζόμενοι ἐπολιόρκουν.
8 χρόνου δὲ ἐπιγιγνομένου [οἱ Ἀθηναῖοι] τρυχόμενοι

ἀλλὰ codd. De totius sententiae supplementis cf. adn.

nam nihil faciunt ad demonstrandum ab oraculo potuisse etiam Atheniensium Diasia designari. Vulgo post θύουσι interpungunt; sed ita verborum iunctura prorsus desideratur et ne interpretem quidem tam abrupte verba πολλοὶ κ. τ. λ. additurum fuisse existimamus. Quod autem C. Fr. Hermannus in Philol. II p. 3 πολλὰ vel πλὴν scribendum esse putavit, hoc iis refutatur quae in Xen. Anab. VII 8, 4 leguntur, quo loco cognoscitur in Diasiis etiam holocausta immolata esse. Cf. Arist. Nub. 408 sq. Luci. Tim. 7. Suid. in Διὸς κώδιον, Momms. l. l. p. 385. Si vero θύουσι cum sequentibus iungimus, antea ad ἐν ᾗ verbum deest. Complendam igitur sententiam esse nunc putamus ex hoc scholio: πανδημεὶ ἑορτάζουσι, θύουσι δὲ πολλοί, quo non interpretationem, sed discrepantem eamque veram scripturam contineri putamus. Cf. schol. Arist. modo laudatum et similis locus III 3, 3 ὡς εἴη Ἀπόλλωνος Μαλόεντος ἔξω τῆς πόλεως ἑορτή, ἐν ᾗ πανδημεὶ Μυτιληναῖοι ἑορτάζουσι. Praeterea ex Poll. I 26 τὰ δὲ ἀρώματα καὶ θυμιάματα καλεῖται· Θ. δ' αὐτὰ εἴρηκεν ἁγνὰ θύματα πρὸς τὰ αἱμάσσοντα καὶ σφαττόμενα vox ἁγνά addenda est, quam illum in suo Th. exemplo legisse iam Hemsterhusius vidit, praesertim cum ipsa θύματα ἐπιχώρια non videantur ἱερείοις contraria esse. Veterem autem hic docti interpretis adnotationem deprehendimus, quae iam Pollucis aetate inter scriptoris verba recepta erat. Incipit autem inde a vocabulo θύουσι; nam quae praecedunt verba ἔξω . . . ἑορτάζουσι ad describendam festi magnitudinem pertinent. Ἁγνὰ θύματα ut incruenta (hoc enim ἁγνά indicat; cf. Plat. Legg. 782 c θύματά τε οὐκ ἦν τοῖς θεοῖσι ζῷα, πέλανοι δὲ καὶ μέλιτι καρποὶ δεδευμένοι καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἁγνὰ θύματα) hostiis (ἱερείοις) opponi bene intellexit Pollux; sed minus recte videtur opinari ea suffimenta esse et magis placet schol. interpretatio: τινὰ πέμματα εἰς ζῴων μορφὰς τετυπωμένα ἔθυον. Nam probabiliter Momms. l. l. p. 382 sq. suspicatur eos quorum facultates ad hostias patrio more immolandas non sufficerent pro iis earum imagines ex opere pistorio effictas obtulisse, quoniam secundum Serv. ad Aen. II 116 in sacris simulata pro verio accepta sint. — ἐπιχώρια, apud eos usitata *(landesübliche)*. Πέμματα ἐπιχώρια ἃ πελάνους καλοῦσιν in simili cultu Iovis ὑπάτου commemorat Paus. VIII 2, 1. Cf. Herm. Antiqu. II § 25, 7.

§ 7. αἰσθόμενοι, scil. rem. Similiter saepe αἰσθόμενος sine nomine rei intellectae. Cf. 118, 2. 131, 1 et adn. VIII 71, 2. — αὐτούς] τοὺς περὶ τὸν Κύλωνα.

§ 8. χρόνου ἐπιγιγνομένου, *da Zeit dabei* (i. e. in obsidione) *verstrich*, cum tempus protraheretur. Cf. IV 26, 4. De simili ἐγγίγνεσθαι vid. adn. 113, 1. — [οἱ Ἀθηναῖοι].

τῇ προσεδρίᾳ ἀπῆλθον οἱ πολλοί, ἐπιτρέψαντες
τοῖς ἐννέα ἄρχουσι τήν φυλακὴν καὶ τὸ πᾶν αὐ-
τοκράτορσι διαθεῖναι ᾗ ἂν ἄριστα διαγιγνώσκωσιν·
τότε δὲ τὰ πολλὰ τῶν πολιτικῶν οἱ ἐννέα ἄρχοντες
ἔπρασσον. οἱ δὲ μετὰ τοῦ Κύλωνος πολιορκού- 9
μενοι φλαύρως εἶχον σίτου τε καὶ ὕδατος ἀπορίᾳ.
ὁ μὲν οὖν Κύλων καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐκδιδρά- 10
σκουσιν· οἱ δ' ἄλλοι ὡς ἐπιέζοντο καί τινες καὶ
ἀπέθνῃσκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, καθίζουσιν ἐπὶ τὸν
βωμὸν ἱκέται τὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει. ἀναστήσαντες 11
δὲ αὐτοὺς οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐπιτετραμμένοι τὴν
φυλακήν, ὡς ἑώρων ἀποθνῄσκοντας ἐν τῷ ἱερῷ,
ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν ποιήσουσιν, ἀπαγαγόντες
ἀπέκτειναν· καθεζομένους δέ τινας καὶ ἐπὶ τῶν

Potuit quidem appositioni partitivae praemitti, displicet tamen, quod § 7 modo adfuit. — *προσεδρίαν* de obsidione (ut *προσκαθέζεσθαι*) praeter Thuc. aliquotiens dixit Dio Cass., vi propria Eurip. Or. 93. 304. Simillime Procop. *ἀχθόμενοι τῇ προσεδρίᾳ* B. G. p. 309 extr. — *αὐτοκράτορσι*] *αὐτεξουσίοις.* Schol. Non *ἀνυπευθύνοις.* — *τότε.* „Ideo *τότε* dicit quod res deinde aliter se habuit potestate archontum a Solone multis partibus imminuta.“ Duk. Cf. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 433 sqq. — *τὰ πολλὰ ... οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἔπρασσον.* At ab Herodoto V 71 de hac coniuratione explicante *οἱ πρυτάνιες τῶν ναυκράρων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας*, nominantur. Qua de re cf. Schoem. de Comit. Athen. p. XII sq. et Antiqu. I p. 344. 436. Wachsm. l. d. p. 437. Herm. Antiqu. I § 103, 14. Curt. Wachsm. de urbe Athen. I p. 473 adn. 2 et de similibus dissensionibus adn. 20, 3. Horum archontum tunc principem fuisse Megaclem testatur Plut. Sol. 12.

§ 9. *φλαύρως.* Adiectivum semper apud Thuc. *φαῦλος* scribitur. Cf. Lob. ad Soph. Ai. 1323.

§ 10. *ἐκδιδράσκουσιν.* Fallitur enim Suidas in v. *Κυλώνειον ἄγος.* Cf. schol. Arist. Equ. 443. — *ἐπὶ τὸν βωμόν.* *Ἵζετο πρὸς τὤγαλμα* Herod. De praeposit. cf. adn. 24, 7. Esse autem Minervae aram ex § 2 et Plut. l. l. cognoscitur.

§ 11. *ἀναστήσαντες αὐτούς*, cum eos surgere (aram relinquere) iussissent, i. e. ut surgerent iis persuasissent. Cf. 128, 1. 137, 1. III 28, 3. 75, 4. — *οἱ τῶν Ἀθηναίων.* De interposito genet. partitivo cf. adn. III 22, 5. VI 62, 5. — *ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακήν.* Cf. Matth. Gr. § 424, 2 et § 490. Krueg. Gr. § 52, 4 adn. 5. — *ὡς ... ἀποθνῄσκοντας ἐν τῷ ἱερῷ.* Cadaveribus enim pollui deorum sacra opinabantur. Cf. 134, 4. — *ἐφ' ᾧ.* Cf. adn. 103, 1. — *μηδὲν κακόν.* Aut certe *μηδὲν ἀνήκεστον·* nam Herodotus l. d. *τούτους ἀνιστέασι*, inquit, *οἱ πρυτάνιες τῶν ναυκράρων ... ὑπεγγύους πλὴν θανάτου*, quam exceptionem pactae incolumitatis male omisit Plutarchus singula-

σεμνῶν θεῶν [ἐν τοῖς βωμοῖς] ἐν τῇ παρόδῳ ἀνεχρήσαντο. καὶ ἀπὸ τούτου ἐναγεῖς καὶ ἀλιτήριοι τῆς θεοῦ ἐκεῖνοί τε ἐκαλοῦντο καὶ τὸ γένος τὸ
12 ἀπ' ἐκείνων. ἤλασαν μὲν οὖν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐναγεῖς τούτους, ἤλασε δὲ καὶ Κλεομένης ὁ Λακεδαιμόνιος ὕστερον μετὰ Ἀθηναίων στασιαζόντων, τούς τε ζῶντας ἐλαύνοντες καὶ τῶν τεθνεώτων τὰ ὀστᾶ ἀνελόντες ἐξέβαλον· κατῆλθον μέντοι ὕστερον, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἔστιν ἔτι ἐν τῇ πόλει.

§ 11. *ἀνεχρήσαντο* Hesych. Suid. Zon. Bekk. Anecd. p. 399, 17, *ἀνεχρήσατο* Poll. IX 153, *ἀπεχρήσαντο* Laur. E., reliqui codd. *διεχρήσαντο*, de quo cf. III 36, 3. VI 61, 3. Praeferendum *ἀνεχρήσαντο* consensu grammaticorum et simili Laur. scriptura confirmatum. A Th. vocabulum mutuatus est Cass. Dio XLVII 34, 3.

rem rationem narrans qua illi *ἐπὶ δίκῃ κατιόντες* se tueri studuerint. — *ἐπὶ τῶν σεμνῶν θεῶν*, apud venerandas deas (in conspectu simulacrorum harum dearum; cf. adn. II 13, 5). Considendi verba quanquam motum significantibus exaequari a Graecis solent (cf. adn. 24, 7), tamen etiam cum *ἐπί* et genetivo coniuncta esse (cf. Hom. Il. XVIII 389. 423. Xen. Cyr. VI 1, 6) non mirum est, cum idem dicendi modus apud eundi verba reperiatur. Cf. adn. 60, 3 et Arist. Equit. 1312 *καθῆσθαί μοι δοκεῖ . . . ἐπὶ τῶν σεμνῶν θεῶν.* — [*ἐν τοῖς βωμοῖς*] del. Dobr. Neque sedebant neque necati sunt in aris sed ad aras. Cf. Plut. Sol. 12 *τοῖς βωμοῖς προσφυγόντες.* — Venerandas deas seu Eumenides ab Atheniensibus dictas esse Furias ex Aesch. Eum. et aliunde inter omnes constat. Earum templum, quod refugium similibus verbis *καθῆσθαι ἐπὶ τῶν σεμνῶν θεῶν* commemoratur in Ar. Equ. l. l., erat inter arcem et Areopagum. Cf. Burs. Geogr. I p. 284. Eo coniuratos descendisse, quippe qui in Areopago iudicium subituri essent, scribit Plut. l. l. — *ἐν τῇ παρόδῳ*, in transitu. — *ἀνεχρήσαντο*, confecerunt, interemerunt, ut *ἀναλοῦν* III 81, 3. — *τῆς θεοῦ.* De genet. vid. Matth. Gr. § 344, 1. Krueg. Gr. § 47, 26 adn. 9. — *τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνων.* Alcmaeonidae potissimum. Cf. Herodot. V 70 sq.

§ 12. *ἤλασαν . . . οἱ Ἀθηναῖοι.* Cf. Plut. Sol. l. d. et de anaphora adn. 85, 2. — *ἤλασε . . . Κλεομένης.* Cf. Herod. l. d. Factum est Ol. LXXVIII 1 (a. Chr. 509 vel 508). — *μετὰ Ἀθηναίων στασιαζόντων*, i. e. adiutus ab Isagorae factione. Cf. Schoem. ad Plut. Cleom. 17, 3. Cum igitur pars Atheniensium significetur, non dictum est *μετὰ τῶν Ἀθ.* — *τούς τε . . . ἐξέβαλον*, et vivos expellentes etiam mortuorum ossa sublata exterminaverunt. Frustra igitur Krueg. *τε . . . καί* inter se referri ratus *ἐξέβαλον* in suspicionem vocavit. — *ἀνελόντες.* Plut. *ἀνορύξαντες*, quae est nota poena proditorum. Proximum *ἐξέβαλον* respondet Lycurgeo *ἐξορίζειν* in *τὰ τῶν προδοτῶν ὀστᾶ ἀνορύξαντες ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἐξώρισαν* Leocr. 115. — *κατῆλθον . . . ὕστε-*

127. *Τοῦτο δὴ τὸ ἄγος οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκέ-* 1
λευον ἐλαύνειν δῆθεν τοῖς θεοῖς πρῶτον τιμω-
ροῦντες, εἰδότες δὲ Περικλέα τὸν Ξανθίππου προσ-
εχόμενον αὐτῷ κατὰ τὴν μητέρα καὶ νομίζοντες
ἐκπεσόντος αὐτοῦ ῥᾷον ⟨ἂν⟩ σφίσι προχωρεῖν τὰ
ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. οὐ μέντοι τοσοῦτον ἤλπιζον 2
παθεῖν ἂν αὐτὸν τοῦτο ὅσον διαβολὴν οἴσειν
αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐκείνου
ξυμφορὰν τὸ μέρος ἔσται ὁ πόλεμος. ὢν γὰρ 3
δυνατώτατος τῶν καθ' ἑαυτὸν καὶ ἄγων τὴν πο-
λιτείαν ἠναντιοῦτο πάντα τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ
οὐκ εἴα ὑπείκειν, ἀλλ' ἐς τὸν πόλεμον ὥρμα τοὺς
Ἀθηναίους.

128. *Ἀντεκέλευον δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς* 1
Λακεδαιμονίους τὸ ἀπὸ Ταινάρου ἄγος ἐλαύνειν.

Cap. **127.** § 1. *ἐλαύνειν ἐκέλευον* It. Vat. et aliquot deteriores. Cf. 126, 2 et 129.

ρον. Tum cum Clisthenes revocatus est in patriam.

Cap. **127.** § 1. *δῆθεν.* Attende hanc particulam (scilicet) ante ea verba collocatam quibuscum cohaeret. Cf. IV 99. — *πρῶτον*, ante omnia, imprimis. Herw. Eur. Med. 371. Phoen. 886 confert. Cf. praeterea *ἐς τὰ πρῶτα* III 39, 2. — *προσεχόμενον.* Schol. *ἔνοχον ὄντα.* Sic Plut. Pericl. 33. Valet affinem, obnoxium esse piaculo. Cf. Suid. s. v. *προσεχές.* — *κατὰ τὴν μητέρα.* Etenim mater eius erat Agariste Clisthenis *ἔγγονος* (Plut. Pericl. 3), neptis Megaclis, filii Alcmaeonis. *⟨ἂν⟩ σφίσι προχωρεῖν.* De addito *ἂν* cf. 57, 5. V 37, 2. Frustra ad tuendum nudum infin. affertur 93, 3, ubi cf. adn. — *τὰ ἀπὸ τῶν Ἀθ.*, quae ab Athen. impetrare volebant. Cf. III 4, 5. VIII 56, 2.

§ 2. *παθεῖν ἄν.* Cf. adn. III 30, 3. — *διαβολὴν οἴσειν αὐτῷ.* *Τὸ κελεύειν (αὐτοὶ) ἐλαύνειν τὸ ἄγος.* Ceterum ea in re falsi sunt. Vid. Plut. l. d. — *ὡς ... ἔσται*, quod ... futurum esset. — *ξυμφοράν*, calamitatem, i. e. partem piaculi quam habebat. — *τὸ μέρος*, partim. Sed cum haec notio differre videatur ab ea quam haec locutio 74, 3. II 67, 2 habet, *τι μέρος* conicit legendum Steph. in Thes. v. *μέρος* p. 802 ed. rec. Sed cf. Herod. II 173.

§ 3. *ὢν γάρ κ. τ. λ.* Cf. II 65, 5 sqq. — *ἠναντιοῦτο ... τοῖς Λακεδ.* De causis rei vid. 140 sqq. et de vanis comicorum criminationibus Ullrich. de Psephism. Megar. p. 38 sqq. et Sinten. ad Plut. Pericl. 31. Nieb. Hist. ant. II p. 53 sqq. Grot. Hist. VI p. 139 (interpr. III p. 394). Muell. Strueb. Aristoph. p. 47 sqq. — *ὥρμα.* Cf. adn. 87, 2.

Cap. **128.** § 1. *τὸ ἀπὸ Ταινάρου ἄγος.* Cf. Paus. VII 25, 1. Aeli. Var. Hist. VI 7. Suid. in

οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι ἀναστήσαντές ποτε ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἀπὸ Ταινάρου τῶν Εἱλώτων ἱκέτας ἀπαγαγόντες διέφθειραν· δι' ὃ δὴ καὶ σφίσιν αὐτοῖς νομίζουσι τὸν μέγαν σεισμὸν γενέσθαι
2 ἐν Σπάρτῃ. ἐκέλευον δὲ καὶ τὸ τῆς Χαλκιοίκου ἄγος
3 ἐλαύνειν αὐτούς· ἐγένετο δὲ τοιόνδε. ἐπειδὴ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος τὸ πρῶτον μεταπεμφθεὶς ὑπὸ Σπαρτιατῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ καὶ κριθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀπελύθη μὴ ἀδικεῖν, δημοσίᾳ μὲν οὐκέτι ἐξεπέμφθη, ἰδίᾳ δὲ αὐτὸς τριήρη λαβὼν Ἑρμιονίδα ἄνευ Λακεδαιμονίων ἀφικνεῖται ἐς Ἑλλήσποντον, τῷ μὲν λόγῳ ἐπὶ τὸν Μηδικὸν πόλεμον, τῷ δὲ ἔργῳ τὰ πρὸς βασιλέα πράγματα πράσσειν, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐν-
4 εχείρησεν, ἐφιέμενος τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχῆς. εὐεργεσίαν δὲ ἀπὸ τοῦδε πρῶτον ἐς βασιλέα κατέθετο

Cap. 128. § 3. Ἑλληνικὸν πόλεμον codd. Cf. adn. ἐπεχείρησεν Laur. Pal. m. et aliquot deteriores. Utroque modo Thucydides. Cf. 84, 1. IV 4, 2. 47, 2. VIII 24, 6 et 125, 2. II 40, 3. 89, 4.

Ταινάριον κακόν et Ταίναρον. — τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος. De hoc vid. Strab. p. 363. Paus. III 25, 4. infra c. 133. Curt. Pelop. II p. 279. — σφίσιν αὐτοῖς. Cf. adn. c. 19. — τὸν μέγαν σεισμόν. Cf. 101, 2. Causam huius iudicii liquet fuisse quod Neptunus putabatur terrae motus efficere.

§ 2. τῆς Χαλκιοίκου] Χαλκίοικος ἡ Ἀθηνᾶ ἐν Σπάρτῃ, ἢ ὅτι χαλκοῦν εἶχεν οἶκον ἢ (adduntur falsae causae). Schol. De hac dea eiusque templo praeter alios vid. Paus. III 17, 3. infra 134, 1. Mans. Spart. I 2 p. 23. Bursian. Geogr. II p. 122 sq.

§ 3. μεταπεμφθεὶς . . . ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. Cf. 95, 3. — ἀπελύθη μὴ ἀδικεῖν. Cf. 95, 5 et ibi adn. — Ἑρμιονίδα. Hermiones urbis cf. VIII 33, 1. — ἄνευ Λακεδαιμονίων, iniussu Lacedaemoniorum. Cf. IV 78, 3. V 28. VIII 5, 3. 57, 1. Infra 131, 1 οὐ κελευσάντων αὐτῶν. Del. haec verba, quasi plane idem valeant atque ἰδίᾳ, Herw. — τὸν Μηδικὸν πόλεμον. Ita pro Ἑλληνικὸν π. post Gebhardtum recte Herw. Nam bellum Graecorum cum Persis gestum Th. ubique est Μηδικὸς πόλεμος (90, 1. 95, 7. 97, 1. III 10, 2) aut τὰ Μηδικά (14, 1. 18, 3. 41, 2. 69, 1. 73, 2. 97, 2. 142, 7. II 16, 1. 21, 2. VI 82, 3. VIII 24, 3); Ἑλληνικὸς autem πόλεμος 112, 1, ubi cf. adn., est bellum Graecorum cum Graecis gestum. Deinde πράγματα in suspicionem vocat Krueg. Sed cf. IV 76, 2. — πράσσειν. De infin. ex ἀφικνεῖται apto vid. adn. VI 8, 2. Matth. Gr. § 532c. Krueg. Gr. § 55, 3 adn. 20.

§ 4. εὐεργεσίαν δὲ (Krueg.

καὶ τοῦ παντὸς πράγματος ἀρχὴν ἐποιήσατο· Βυ- 5
ζάντιον γὰρ ἑλὼν τῇ προτέρᾳ παρουσίᾳ μετὰ τὴν
ἐκ Κύπρου ἀναχώρησιν (εἶχον δὲ Μῆδοι αὐτὸ καὶ
βασιλέως προσήκοντές τινες καὶ ξυγγενεῖς, οἳ ἑάλω-
σαν ἐν αὐτῷ τότε) τούτους οὓς ἔλαβεν ἀποπέμπει
βασιλεῖ κρύφα τῶν ἄλλων ξυμμάχων, τῷ δὲ λόγῳ
ἀπέδρασαν αὐτόν. ἔπρασσε δὲ ταῦτα μετὰ Γογ- 6
γύλου τοῦ Ἐρετριῶς, ᾧπερ ἐπέτρεψε τό τε Βυ-
ζάντιον καὶ τοὺς αἰχμαλώτους. ἔπεμψε δὲ καὶ
ἐπιστολὴν τὸν Γογγύλον φέροντα αὐτῷ. ἐνεγέ-
γραπτο δὲ τάδε ἐν αὐτῇ, ὡς ὕστερον ἀνηυρέθη·
„Παυσανίας ὁ ἡγεμὼν τῆς Σπάρτης τούσδε τέ σοι 7
χαρίζεσθαι βουλόμενος ἀποπέμπει δορὶ ἑλών, καὶ

§ 6. ᾧ It. Pal. Aug. M. Cass. et aliquot deteriores. „Ὥιπερ tamen ad premendam vim vocabuli (ei ipsi cui) aptissimum.“ Class.

τε coniecit) . . . *ἐς βασιλέα κατέθετο*, beneficium apud regem collocavit. Cf. Wessel. ad. Diod. IV 1 et Dorv. ad Char. p. 409. Similiter *χάριν κατατίθεσθαι* 33, 1 et *κεῖταί σοι εὐεργεσία* 129, 3. Verba *ἀπὸ τοῦδε* explicantur iis quae § 5 sequuntur. Cf. Matth. Gr. § 615, 2 et de *γάρ* adn. II 2, 1.

§ 5. *Βυζάντιον ἑλών*. Cf. 94, 2. — *τῇ . . . παρουσίᾳ*. Cf. adn. II 20, 1. — *βασιλέως προσήκοντες*. Cf. Matth. Gr. § 570. Lob. ad Soph. Ai. 360. — *προσήκοντές τινες καὶ ξυγγενεῖς*. Sic Plut. Lys. 3 et alibi *συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι*, Cic. pro Sext. Rosc. § 96 et Iust. XI 15 propinqui cognatique, Tac. Hist. III 34 propinqui adfinesque, Caes. Bell. Gall. I 11 necessarii et consanguinei. Latius spectant *προσήκοντες*, propinqui, quam *ξυγγενεῖς*. De re cf. Nep. Paus. 2. — Deinde *οἵ* uncis temere inclusit Bekk. Nam *καί* quod ante *βασιλέως* legitur interpretandum est secundum Krueg. Gr. § 69, 32 adn. 2. Cf. vicissim adn. 116, 3. — *τότε* post participium solum haud facile reperiri adnotans Krueg. (ita enim *τότε δή* usurpari solet; cf. 58, 1. IV 78, 1. V 58, 1) cum superioribus iungendum esse suspicatur, quod fecit Class., quem nunc secuti sumus. — *τῶν ἄλλων ξυμμάχων*. Cf. Matth. Gr. § 444, 6 et § 636, 2. Krueg. Gr. § 50, 4 adn. 11. infra II 14, 1. IV 118, 5. VII 4. 3. 61, 1. 70, 2.

§ 6. *Γογγύλου*. Cf. Diod. XI 44, 3 et Nep. l. d. Alter epistulam quoque Pausaniae Latine interpretatus est. — *φέροντα*, qui ferret. Cf. Quaest. gram. I.

§ 7. *ἀποπέμπει . . . καὶ γνώμην ποιοῦμαι*. C. Matth. Gr. § 299 et Bernh. Synt. p. 423. Nepos hanc personae mutationem fugit, cui similes reperiuntur 129, 3 et Xen. Hell. V 1, 31, quare frustra *ἀποπέμπω* maluerunt Steph. et alii. Formulae *γνώμην ποιεῖσθαι* paulo alia sententia est II 2, 4. VII 72, 3. De simili *γνώμην ἔχω* cf. adn. II 86, 5. Post utramque

γνώμην ποιοῦμαι, εἰ καὶ σοὶ δοκεῖ, θυγατέρα τε τὴν σὴν γῆμαι καί σοι Σπάρτην τε καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ὑποχείριον ποιῆσαι. δυνατὸς δὲ δοκῶ εἶναι ταῦτα πρᾶξαι μετὰ σοῦ βουλευόμενος. εἰ οὖν τί σε τούτων ἀρέσκει, πέμπε ἄνδρα πιστὸν ἐπὶ θάλασσαν, δι' οὗ τὸ λοιπὸν τοὺς λόγους ποιησόμεθα."

1 129. *Τοσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλου. Ξέρξης δὲ ἥσθη τε τῇ ἐπιστολῇ καὶ ἀποστέλλει Ἀρτάβαζον τὸν Φαρνάκου ἐπὶ θάλασσαν καὶ κελεύει αὐτὸν τήν τε Δασκυλῖτιν σατραπείαν παραλαβεῖν Μεγαβάτην ἀπαλλάξαντα, ὃς πρότερον ἦρχεν, καὶ παρὰ Παυσανίαν ἐς Βυζάντιον ἐπιστολὴν ἀντεπετίθει αὐτῷ ὡς τάχιστα διαπέμψαι καὶ τὴν σφραγίδα ἀποδεῖξαι, καὶ ἤν τι αὐτῷ Παυσανίας παραγγέλλῃ περὶ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πράσσειν ὡς*

solus infinitivus ita legitur ut Lat. post verba consilium cepi. Paulo aliter post *γνώμη ἐστί μοι*. Vid. adn. 52, 2. — *δορί*. Sic iterum IV 98, 8. — *θυγατέρα τὴν σήν*. Aliter Herodot. V 32. — *σὲ ... ἀρέσκει*. Vid. Matth. Gr. § 411, 5. Krueg. § 48, 8 adn. 2. Alibi activum Thuc. semper cum dat. coniungit, usus est tamen passivo *ἀρέσκεσθαί τινι*, ut 129, 3. II 68, 3. — *ἐπὶ θάλασσαν*. Pro mari (i. e. Asiae ora) Pausaniam hic et paulo post male nominat Nep. Vid. ibi Nipperd. Pro *πέμπε* subtilius videtur *πέμψον*, sed ad effectum rei diuturniorem videtur respici, ut cum *ἔπεμπον* dicitur pro *ἔπεμψαν*. — *δι' οὗ* = *ὅπως δι' αὐτοῦ*.

Cap. **129.** § 1. *Ἀρτάβαζον*. Cf. Diod. XI 44, 4. Nep. Paus. 2, 4. Videtur is esse Artabazus qui ex Herodoti historia notissimus est. — *Φαρνάκου*. Distinguendus est hic a Pharnabazi maioris filio, minoris patre. Cf. II 67, 1. VIII 6, 1. Krueg. ad Dion. p. 353. — *τήν τε κ. τ. λ.* In *τέ* cernitur ea *ξύγχυσις* de qua expositum est ad c. 16. — *Δασκυλῖτιν σατραπείαν*. Haec praefectura, quae e Dascylio oppido ad Rhyndacum et oram Propontidis sito (cf. Strab. p. 475), ubi satrapa habitare consueverat, nominabatur, continebat urbes Hellesponti, Phrygiam, Bithyniam, Paphlagoniam, Cappadociam. Cf. Herodot. III 90 et adn. VIII 5, 4. — *ἀπαλλάξαντα*. Est hic dimittere, *ablösen*. — *ὃς πρότερον ἦρχεν* del. Herw. Possunt quidem abesse, sed, cum conferant ad vim verbi *ἀπαλλάξαντα* accuratius definiendam, non debent. — *τὴν σφραγῖδα*] *ἡ σφραγὶς τοῦ Περσῶν βασιλέως εἶχε κατὰ μέν τινας τὴν βασιλέως εἰκόνα, κατὰ δέ τινας τὴν Κύρου τοῦ πρώτου βασιλέως αὐτῶν, κατὰ δέ τινας τὸν Δαρείου ἵππον δι' ὃν χρεμετίσαντα ἐβασίλευσεν*. Schol. Cf. Polyaen. VIII 27 et Bernd. *Das Wappenw. der Griech. u. Röm.* p. 137. Hic *σφραγίς* videtur esse *σφράγισμα* epistulae. Cf. Xen. Hist. Gr. VII 1, 39 cum I 4, 3.

ἄριστα καὶ πιστότατα. ὁ δὲ ἀφικόμενος τά τε 2
ἄλλα ἐποίησεν ὥσπερ εἴρητο καὶ τὴν ἐπιστολὴν διέπεμψεν. ἀντεγέγραπτο δὲ τάδε. „Ὧδε λέγει 3
βασιλεὺς Ξέρξης Παυσανίᾳ· καὶ τῶν ἀνδρῶν οὕς μοι πέραν θαλάσσης ἐκ Βυζαντίου ἔσωσας κεῖταί σοι εὐεργεσία ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ ἐς αἰεὶ ἀνάγραπτος καὶ τοῖς λόγοις τοῖς ἀπὸ σοῦ ἀρέσκομαι. καί σε μήτε νὺξ μήθ' ἡμέρα ἐπισχέτω ὥστε ἀνεῖναι πράσσειν τι ὧν ἐμοὶ ὑπισχνεῖ, μηδὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου δαπάνῃ κεκωλύσθω μηδὲ στρατιᾶς πλήθει, εἴ ποι δεῖ παραγίγνεσθαι, ἀλλὰ μετ' Ἀρταβάζου ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ὅν σοι ἔπεμψα, πρᾶσσε θαρσῶν καὶ τὰ ἐμὰ καὶ τὰ σὰ ὅπῃ κάλλιστα καὶ ἄριστα ἕξει ἀμφοτέροις.

130. *Ταῦτα λαβὼν ὁ Παυσανίας τὰ γράμματα,* 1
ὢν καὶ πρότερον ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν Πλαταιᾶσιν ἡγεμονίαν, πολλῷ

§ 2. *ἀντεγέγραπτο.* Propter *ἐνεγέγραπτο* 128, 6 *ἀντενεγέγραπτο* Herw. Sed sufficit rescriptum erat, et cf. III 63, 4.

§ 3. *τῶν ἀνδρῶν.* Genetivus pendet ex *εὐεργεσία* et est obiectivus qui dicitur. — *ἐκ Βυζαντίου* temere deleri vult Cob. ad Hyper. p. 64, cui obsecutus est Herw. — *κεῖταί σοι εὐεργεσία. Κεῖσθαι* et alibi *ἀποκεῖσθαι* est repositum esse. Cf. Dorv. ad Char. V p. 80. Iacobs. ad Achill. Tat. p. 678 et supra 128, 4. — *ἐς αἰεὶ ἀνάγραπτος.* „Nam qui de rege et regno Persarum bene meriti erant *Ὀροσάγγαι* ab iis dicebantur (*εὐεργέται* Graeci vertere), et eorum nomina codicibus regiis inferebantur. Vid. Herodot. l. VIII [c. 85] et 6 lib. Estherae.“ Huds. Cf. Brisson. de Regn. Pers. p. 93 et Dorv. ad Char. p. 193. *Ἐς αἰεί* ut *ἐς ἔπειτα* 130, 2, *ἐς αὖθις* IV 63, 1. Cf. sd. III 108, 3. Matth. Gr. § 596, 6. Krueg. Gr. § 66, 1 adn. 3 sq. — *ἀρέσκομαι.* Cf. adn. 128, 7. — *ἐπισχέτω* utrum ex *ἐπέχειν* an ex *ἐπίσχειν* repetendum sit dubitari potest; illi enim non obstare usum tertiae personae imperativi aoristi docent grammatici, velut Krueg. Gr. § 54, 2 adn. 2. Praesens *ἐπίσχω* legi III 45, 4 adnotat Class. — *κεκωλύσθω.* Cogita *τὶ ὧν ἐμοὶ ὑπισχνεῖ.* De perfecti imperativo vid. Matth. Gr. § 500 p. 1126 sq. Krueg. Gr. § 53, 3 adn. 5. Cf. *κεκωλῦσθαι* II 8, 4. — *παραγίγνεσθαι.* Simul audi *αὐτό* (*τὸ πλῆθος*). — *ἔπεμψα.* Cf. adn. 1, 1 et Krueg. Gr. § 53, 10 adn. 1.

Cap. **130.** § 1. *γράμματα,* epistulam ut VII 8, 3, ubi § 2 *ἐπιστολή*, quemadmodum hic 129, 2. Cf. 133. 137, 3. — *ὢν . . . ἐν . . . ἀξιώματι* (schol. *τιμώμενος*) *ὑπό.* Simillime VI 15, 3. Cf. Matth. Gr. § 495, 2. Krueg.

τότε μᾶλλον ἦρτο καὶ οὐκέτι ἐδύνατο ἐν τῷ καθεστηκότι τρόπῳ βιοτεύειν, ἀλλὰ σκευάς τε Μηδικὰς ἐνδυόμενος ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἐξῄει καὶ διὰ τῆς Θρᾴκης πορευόμενον αὐτὸν Μῆδοι καὶ Αἰγύπτιοι ἐδορυφόρουν, τράπεζάν τε Περσικὴν παρετίθετο 2
καὶ κατέχειν τὴν διάνοιαν οὐκ ἐδύνατο, ἀλλ' ἔργοις βραχέσι προυδήλου ἃ τῇ γνώμῃ μειζόνως ἐς ἔπειτα ἔμελλε πράξειν. δυσπρόσοδόν τε αὐτὸν παρεῖχεν καὶ τῇ ὀργῇ οὕτω χαλεπῇ ἐχρῆτο ἐς πάντας ὁμοίως ὥστε μηδένα δύνασθαι προσιέναι· διόπερ καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἥκιστα ἡ ξυμμαχία μετέστη.

131. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι τό τε 1
πρῶτον δι' αὐτὰ ταῦτα ἀνεκαλέσαντο αὐτόν, καὶ ἐπειδὴ τῇ Ἑρμιονίδι νηὶ τὸ δεύτερον ἐκπλεύσας οὐ κελευσάντων αὐτῶν τοιαῦτα ἐφαίνετο ποιῶν,

Cap. **131** § 1. *ἀνεκαλέσαντο* Cass. Aug. Mosqu. Cl. a. pr. man., vulgo *ἀνεκάλεσαν*, sane non deterius; sed paulo rarius medium anteponendum putavimus.

Gr. § 68, 43 adn. 2. — *ἦρτο.* „Ut VI 59, 4 *οὐκ ἤρθη νοῦν ἐς ἀτασθαλίην* [in epigrammate]. E consuetudine tamen sermonis Thucydidei exspecto *ἐπῆρτο.*" Krueg. Simplex *αἴρεσθαι* ita certe apud Plut. (Fab. 8. Aemil. 12) legi demonstrat Class. — *ἐν τῷ καθεστηκότι τρόπῳ*, consueto more. De praep. *ἐν* vid. adn. 97, 2. Tota sententia infra 132, 2 verbis *ἐκδιαιτᾶσθαι τῶν καθεστώτων νομίμων* exprimitur. — *σκευὰς Μηδικὰς ἐνδυόμενος.* Cf. Nep. Paus. 3, 2. Intellegi potest maxime *στολὴ ἡ Μηδική*, quae aliquotiens apud Xenoph. commemoratur et proprie *κάνδυς* dicitur. Vid. Xen. Cyr. I 3, 2. Fortasse vero, cum pluralis legatur, etiam *ἀναξυρίδας* et alia quae recensentur apud Xen. Cyr. VIII 3, 14 Pausanias induit. — *αὐτὸν . . . ἐδορυφόρουν.* Cf. Matth. Gr. § 412, 2 et de re hic et in proximis Nep. l. d. ac Suid. in v. *Παυσανίας.*

§ 2. *παρετίθετο.* De medio vid. Matth. Gr. § 492 d. Krueg. Gr. 52, 11. — *βραχέσι.* Cf. adn. 14, 3. — *μειζόνως.* De hac terminatione adverbii vid. Matth. Gr. § 262. Krueg. Gr. 23. 8. — *ἐς ἔπειτα.* Ἐς τὸ ἔπειτα, ut alibi apud Thuc. scriptum est, coniecit Krueg. Sed vid. adn. 129, 3. — *τῇ ὀργῇ . . . ἐχρῆτο.* Cf. Plut. Cim. 6. De *ὀργῇ* cf. adn. III 82, 2. Propter Cass. Dion. fragm. 11, 8. 85, 2 Herw. *πρὸς πάντας* mavult. Sed cf. III 85, 1. — *δύνασθαι προσιέναι.* *Δύνασθαι* expuncto Krueg. aliquando *προσιέναι* ex *προσίημι* repetendum censuit. Sed ita *προσίεσθαι* potius desiderari videri respondet Class. — *πρὸς τοὺς Ἀθηναίους . . . ἡ ξυμμαχία μετέστη.* Proprie maior pars sociorum. Cf. 95, 4.

Cap. **131.** § 1. *τὸ πρῶτον.* Vid. 95, 3. — *καὶ ἐπειδή.* Redit scriptor ad 128, 3. — *οὐ κελευσάντων αὐτῶν* del.

καὶ ἐκ τοῦ Βυζαντίου βίᾳ ὑπ' Ἀθηναίων ἐκπολιορκηθεὶς ἐς μὲν τὴν Σπάρτην οὐκ ἐπανεχώρει, ἐς δὲ Κολωνὰς τὰς Τρῳάδας ἱδρυθεὶς πράσσων τε ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τὴν μονὴν ποιούμενος, οὕτω δὴ οὐκέτι ἐπέσχον, ἀλλὰ πέμψαντες κήρυκα οἱ ἔφοροι καὶ σκυτάλην εἶπον τοῦ κήρυκος μὴ λείπε-

Cob. in Mnemos. nov. ser. VIII p. 92, temere negans hanc Atticam esse orationem. Cf. enim V 60, 1. — *ἐκπολιορκηθείς*] *τῇ πολιορκίᾳ ἐκβληθείς*. Schol. Cf. Plut. Cim. 6 et de verbo infra 134, 2 sicut de Lat. expugnare Walch. ad Tac. Agric. c. 41. Nipperd. ad Nep. Ages. 5, 4. Weissenb. ad Liv. XXV 28. Pausanias igitur Byzantii consederat ibique rerum quodammodo potitus erat. Num iusta facta sit urbis obsidio suo iure Class. dubitat. Cum enim *πολιορκεῖν* etiam generatim sit premere (Plat. Prot. 340a. de Rep. 453a), eodem modo *ἐκπολιορκεῖν* omnino expellere esse potest. Ita etiam Plut. l. l. videtur intellexisse, cum *ἐξεπολιόρκησαν αὐτόν· ὁ δ' ἐκπεσὼν . . . κατέφυγε* scriberet; nam *ἐκπεσών* ei est pro passivo verbi *ἐκπολιορκεῖν*. Similiter *ἐκπολιορκεῖν* 134, 2, ubi *ἐκ* non ad locum spectat, sed simplicis verbi vim pariter auget atque in *ἐξαπατᾶν ἐξολλύναι* similibus, in universum opprimere, conficere significat. Utcunque autem est, certe non constat Kirchhoffii opinio, qui in Herm. XI p. 17 dicit tum demum Byzantium cum hoc tempore iterum (cf. 94, 2) expugnatum esset Atheniensium societati accessisse. Nam etsi antea accessit, tamen Pausanias ibi considere et urbem ad tempus tenere poterat. Mansisse enim eam ex quo capta est in Pausaniae possessione propter 95, 7 veri non est simile et quae de Byzantio Iust. IX 1, 3 tradit, licet admittatur admodum incerta Dunckeri (Hist. ant. VIII p. 142) coniectura capta pro condita, tam confusa sunt ut nihil inde concludere liceat. Cf. L. Herbst. in Philol. XL p. 313 sqq. — *ἐς μὲν κ. τ. λ.* Pro praep. *ἐς* apud *ἱδρυθῆναι ἐν* legitur II 49, 6, *ἐπί* cum accus. IV 42, 4 et cum gen. IV 131, 1. Cf. adn. 103, 3. Cum toto loco qui sequitur cf. Nep. Paus. 3. — *Κολωνάς*. Erant duo huius nominis oppidula in Troade atque ea vicinitate. Cf. Strab. p. 589 et 604. Forbig. Geogr. ant. II p. 136 et 140. — *Τρῳάδας*. Adiective dictum, ut *Ἰάς* IV 61, 1 et *Περσίς* I 138, 1 et *Ἑλλάς* VI 62, 2. Cf. Matth. Gr. § 429, 4. Lob. Pathol. II p. 46. Nep. l. d. Colonas, qui locus in agro Troade est. — *πράσσων*. De partic. vid. Matth. Gr. § 555 adn. 4. Krueg. § 56, 7 adn. 3. *Πράσσειν πρός τινα*, rarius *ἔς τινα*, etiam *τινί* (cf. adn. III 4, 6), est agere cum al., et de clandestinis molitionibus saepe dicitur. Cf. 132, 4 (ubi de *ἐς* vid. adn.), II 5, 7. IV 130, 4. VI 61, 2. VIII 5, 4. — *μονήν*, i. e. *διατριβήν*. — *οὕτω δή*. Hinc incipit apodosis. Cf. II 12, 4. 19, 1. 70, 1. 83, 3. — *πέμψαντες κήρυκα*. Legatos dixit Nep., qui etiam pro *πόλεμον . . . προαγορεύειν* neglegentius loquitur. — *σκυτάλην*] *Ἦν ἡ σκυτάλη ξύλον στρογγύλον ἐξεσμένον, ἐπίμηκες. δύο δὲ παρὰ Λακεδαιμονίοις ὑπῆρχον σκυτάλαι· καὶ τὴν μὲν μίαν κατεῖχον οἱ*

σθαι, εἰ δὲ μή, πόλεμον αὐτῷ Σπαρτιάτας προ-
2 αγορεύειν. ὁ δὲ βουλόμενος ὡς ἥκιστα ὕποπτος εἶναι καὶ πιστεύων χρήμασι διαλύσειν τὴν διαβολὴν ἀνεχώρει τὸ δεύτερον ἐς Σπάρτην. καὶ ἐς μὲν τὴν εἱρκτὴν ἐσπίπτει τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν ἐφόρων (ἔξεστι δὲ τοῖς ἐφόροις τὸν βασιλέα δρᾶσαι τοῦτο), ἔπειτα διαπραξάμενος ὕστερον ἐξῆλθε καὶ καθίστησιν ἑαυτὸν ἐς κρίσιν τοῖς βουλομένοις περὶ αὐτὸν ἐλέγχειν.

1 132. *Καὶ* φανερὸν μὲν εἶχον οὐδὲν οἱ Σπαρτιᾶται σημεῖον, οὔτε οἱ ἐχθροὶ οὔτε ἡ πᾶσα πό-

ἔφοροι τῶν Λακεδαιμονίων, τὴν δὲ ἑτέραν τῷ ἐκπεμπομένῳ τῶν στρατηγῶν παρεῖχον. καὶ ὁπότε ἐβούλοντο ἐπιστεῖλαί τι αὐτῷ, φέροντες ἱμάντα λευκὸν περιείλουν τὴν σκυτάλην καὶ ἐπὶ τοῦ ἱμάντος ἔγραφον καὶ ἀνελίττοντες παρεῖχον τὸν ἱμάντα τῷ ἀποφέροντι. τοῦτο δὲ ἐποίουν, ἵνα μὴ μάθωσιν οἱ ἀποφέροντες τὰ ἐν τῷ ἱμάντι γεγραμμένα. ὁ δὲ στρατηγὸς λαβὼν τὸν ἱμάντα τῇ ἑαυτοῦ σκυτάλῃ περιείλιττε καὶ ἐγίγνωσκε τὴν τῶν γραμμάτων περιοχήν. εἰ δέ τις εἴποι, καὶ πῶς εἶχεν ὁ Παυσανίας τὴν σκυτάλην λάθρα τῆς πόλεως ἐξελθών; ῥητέον ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης στρατηγίας εἶχε τὴν σκυτάλην. Schol. Postrema explicatio dubitationis parum est probabilis. De scytale ipsa cf. interpr. Nep. Paus. 3, 4. Plut. Lys. 19. Gell. XVII 9. — εἶπον. In priore membro iubendi (cf. VII 29, 1. VIII 86, 3. adn. III 15, 1), in altero simplicem dicendi vim habet. — μὴ λείπεσθαι. Simul audi αὐτόν vel ad εἶπον antea αὐτῷ. Λείπεσθαι cum gen. autem hic aliter dictum atque 10, 3 et in exemplis ibi allatis. — εἰ δὲ μή. Cf. adn. 28, 3.

§ 2. διαλύσειν. Medium ἀπολύεσθαι sic legitur VIII 87, 1. Activum et medium huius verbi similiter collocari vidimus iam 78, 4. Add. etiam III 46 καταλῦσαι. — ἐσπίπτει . . . ὑπό. Cf. adn. 8, 2. — τοῖς ἐφόροις. Parum subtiliter, ut videtur, Nepos cuivis ephoro. — τὸν βασιλέα δρᾶσαι τοῦτο] Καὶ μὴν οὐκ ἦν βασιλεύς, ἀλλ' ἐπίτροπος. Schol. Cf. 132, 1 et adn. 107, 2. „Ego eam obiectionem solvi posse reor, si Pausaniam regis personam sustinuisse dicamus aut certe Thucydidem, cum dixit licere hoc ephoris adversus regem agere, voluisse a nobis intellegi multo magis adversus eum qui tantummodo regis tutor sit.“ Steph. Ne καὶ ante τὸν excidisse suspicemur, prohibet Nepos l. d. De re cf. Muell. Dor. II p. 119. — διαπραξάμενος. Port.: re cum magistratibus transacta. Ἰστέον ὅτι τὸ ἀνύσασθαί τι παρὰ τοῖς ἄρχουσι διαπράξασθαι λέγεται. Schol. ad 87, 5. Idem χρήμασι καὶ λόγοις διακρουσάμενος τὴν κατηγορίαν explicat. Arn.: having settled the business. — περὶ αὐτὸν ἐλέγχειν. Integritas horum defenditur verbis 135, 2 ὡς ηὕρισκον ἐκ τῶν περὶ Παυσανίαν ἠλέγχων. Omnino περί τινος et περί τι interdum paene nihil differunt. Cf. adn. VI 88, 9. VIII 14, 2.

λις, ὅτῳ ἂν πιστεύσαντες βεβαίως ἐτιμωροῦντο
ἄνδρα γένους τε τοῦ βασιλείου ὄντα καὶ ἐν τῷ
παρόντι τιμὴν ἔχοντα (Πλείσταρχον γὰρ τὸν Λεω-
νίδου ὄντα βασιλέα καὶ νέον ἔτι ἀνεψιὸς ὢν ἐπ-
ετρόπευεν), ὑποψίας δὲ πολλὰς παρεῖχε τῇ τε παρα- 2
νομίᾳ καὶ ζηλώσει τῶν βαρβάρων μὴ ἴσος βούλε-
σθαι εἶναι τοῖς παροῦσιν, ⟨καὶ⟩ τά τε ἄλλα αὐτοῦ
ἀνεσκόπουν εἴ τί που ἐξεδεδιῄτητο τῶν καθ-
εστώτων νομίμων καὶ ὅτι ἐπὶ τὸν τρίποδά ποτε
τὸν ἐν Δελφοῖς ὃν ἀνέθεσαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ
τῶν Μήδων ἀκροθίνιον ἠξίωσεν ἐπιγράψασθαι
αὐτὸς ἰδίᾳ τὸ ἐλεγεῖον τόδε·

Cap. **132.** § 1. *τιμήν*, honorem regium. — *Πλείσταρχον ... ἐπετρόπευεν.* De accus. vid. Matth. Gr. § 412, 6. Krueg. Gr. § 46, 6 adn. 5. De Plistarchi regno eiusque tutoribus cf. 107, 2. — *ἀνεψιὸς ὤν.* Idem dicit Herodot. IX 10. Etenim Cleombrotus, cuius filius erat Pausanias, et Leonidas erant fratres. Vid. Herodot. V 41. VIII 71.

§ 2. *ὑποψίας.* De plurali vid. Krueg. Gr. § 44, 3 adn. 4. Cf. VIII 92, 4 et adn. II 49, 2. Nepos quidem: neque eo magis carebat suspicione; sed idem paulo post plurali est usus. — *παρανομίᾳ καὶ ζηλώσει. Παρανόμῳ ζηλ.* inutilis coniectura Nattm.; nam *παρανομία* (VI 15, 4) illustratur *ζηλώσει τῶν βαρβάρων.* — *μὴ ἴσος ... τοῖς παροῦσι*, se nolle in praesenti rerum statu acquiescere. Port. — *τά τε.* Ante haec *καί* excidisse recte contendit Ullr. Symb. p. 34. Nam ex constanti scriptoris usu in verbis *τά τε ἄλλα ... καὶ ...* inter se cohaerent *τὲ — καί* (cf. adn. V 25, 1) neque ullo exemplo comprobatur quod Class. sibi finxit *τέ* et iuncturam cum praecedentibus efficere et ad *καί* quod sequitur referri. — *ἐξεδεδιῄτητο ... νομίμων*, a moribus receptis et patriis institutis recessisset, Port. Cf. Schoem. ad Plut. Ag. 3, 5 p. 100, de augmento Krueg. Gr. § 28, 14 adn. 13. Thucydides iterum *δεδιῄτημαι* VII 77, 2, sed *διῃτήθην* VII 87, 3. — *τὸν τρίποδα*] *οὐκ ἐν ᾧ ἐμαντεύετο ὁ Ἀπόλλων, ἀλλ' ἕτερόν τινα, ὃν ἔλαβον οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς καὶ μετέθηκαν ἐπὶ τὸν ἱππόδρομον τοῦ Βυζαντίου.* Schol. „Cf. Gibbon. Interit. imper. Rom. vol. III c. 17." Arn. Vid. de hoc tripode aureo Herodot. VIII 82. IX 81. Paus. X 13, 5. infra III 57, 2 ac de serpente aeneo a quo portatus est adhuc Constantinopoli superstite etsi mutilato Roehl. Inscr. Gr. antiqu. n. 70. Cf. paulo post dicta et de re hic narrata (Demosth.) LIX 97 et Nep. Paus. 1, 3 et 4. Sed hic nonnulla neglegentius exposuit. Vid. Nipperd. — *ἐπιγράψασθαι*, inscribendum curare. — *ἐλεγεῖον*, distichon. — *τόδε.* Auctor epigrammatis fuit Simonides. Vid. Paus. III 8, 1. Legitur etiam apud Pseudo-Demosth. l. d. Plut. de Malign. Herodot. 42. Suid. in v. *Παυσανίας*, Anthol. Pal. VI 197, ubi primae personae et doricae formae *Ἑλλάνων ἀρχαγός*

Ἑλλήνων ἀρχηγός, ἐπεὶ στρατὸν ὤλεσε Μήδων,
Παυσανίας Φοίβῳ μνῆμ' ἀνέθηκε τόδε.

3 τὸ μὲν οὖν ἐλεγεῖον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεκόλαψαν
εὐθὺς τότε ἀπὸ τοῦ τρίποδος τοῦτο καὶ ἐπέγρα-
ψαν ὀνομαστὶ τὰς πόλεις ὅσαι ξυγκαθελοῦσαι τὸν
βάρβαρον ἔστησαν τὸ ἀνάθημα· τοῦ μέντοι Παυ-
σανίου ἀδίκημα καὶ τότ' ἐδόκει εἶναι καί, ἐπειδὴ
ἐν τούτῳ καθειστήκει, πολλῷ μᾶλλον παρομοῖον
4 πραχθῆναι ἐφαίνετο τῇ παρούσῃ διανοίᾳ. ἐπυν-
θάνοντο δὲ καὶ ἐς τοὺς Εἵλωτας πράσσειν τι
αὐτόν, καὶ ἦν δὲ οὕτως. ἐλευθέρωσίν τε γὰρ
ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς καὶ πολιτείαν, ἢν ξυνεπανα-
5 στῶσι καὶ τὸ πᾶν ξυγκατεργάσωνται. ἀλλ' οὐδ'
ὣς οὐδὲ τῶν Εἱλώτων μηνυταῖς τισι πιστεύσαντες
ἠξίωσαν νεώτερόν τι ποιεῖν ἐς αὐτόν, χρώμενοι
τῷ τρόπῳ ᾧπερ εἰώθασιν ἐς σφᾶς αὐτούς, μὴ
ταχεῖς εἶναι περὶ ἀνδρὸς Σπαρτιάτου ἄνευ ἀναμ-
φισβητήτων τεκμηρίων βουλεῦσαί τι ἀνήκεστον,
πρίν γε δὴ αὐτοῖς, ὡς λέγεται, ὁ μέλλων τὰς τε-

Cap. **132.** § 3. *τοῦτ'* codd. Cf. adn.

ac *μνᾶμ'* inveniuntur. In Bergkii Poët. lyr. est fragm. 138.

§ 3. *οἱ Λακεδαιμόνιοι.* Si sequimur Pseudo-Demosthenem et Plutarchum, ob Amphictyonum decreta aut *ἐγκαλούντων τῶν Ἑλλήνων.* — *ἐξεκόλαψαν.* Exsculpserunt interpretari ausus est Nepos. Cf. Nipp. — *ὀνομαστὶ τὰς πόλεις.* Nepos: neque aliud scripserunt quam nomina cet. Plurima illorum nominum adhuc in basi tripodis leguntur. Cf. Inscr. Gr. antiqu. l. l. — *τότ'.* Struvii coniecturam (in Seebod. Bibl. crit. II p. 772) auctore Classeno nunc recepimus. Nam verba *καὶ ἐπειδὴ ἐν τούτῳ καθειστήκει* aperte flagitant ut antea prius aliquod tempus oppositum sit.

§ 4. *ἐς τοὺς Εἵλωτας πράσσειν.* Videtur emphasis esse pro vv. *ἐς τοὺς Εἵλ. πέμποντα πρ.* Cf. adn. 65, 2 et adn. 131, 1. — *καὶ ἦν δὲ οὕτως.* *Ἦν γε* legi male vult Hart. de Part. I p. 183. Vid. infra II 36, 1. VI 71, 2. VII 56, 3. Tota formula loquendi *καὶ ἦν δὲ οὕτως* legitur Ios. A. I. XVII 5, 7 et aliquotiens apud Procop., ut p. 46 et 100.

§ 5. *οὐδὲ ... πιστεύσαντες.* Haec, quibus *οὐδ' ὣς* pateat explicari, in suspicionem adducit Krueg. Sed cum antea rem non ab Helotibus, sed ab aliis eos comperisse intellegatur, haec non est explicatio *οὐδ' ὣς* locutionis, sed novum aliquid additur. — *νεώτερον.* Cf. Matth. Gr. § 457d. Stallb. ad Plut. Euthyphr. 2a. infra II 6, 2. IV 51. 55, 1. — *πρίν γε δή.* Cf. Krueg. Gr. § 54, 17 adn. 6. Fre-

λευταίας βασιλεῖ ἐπιστολὰς πρὸς Ἀρτάβαζον κομιεῖν, ἀνὴρ Ἀργίλιος, παιδικά ποτε ὢν αὐτοῦ καὶ πιστότατος ἐκείνῳ, μηνυτὴς γίγνεται, δείσας κατὰ ἐνθύμησίν τινα ὅτι οὐδείς πω τῶν πρὸ ἑαυτοῦ ἀγγέλων πάλιν ἀφίκετο, καὶ παραποιησάμενος σφραγῖδα, ἵνα, ἢν ψευσθῇ τῆς δόξης ἢ καὶ ἐκεῖ-

quentius *γέ* omittitur. Cf. adn. III 29, 1. — *τὰς τελευταίας ἐπιστολάς.* „Plurali utitur etiam postea, ubi de una epistola agitur. Dictum ut nos dicimus *Briefe*, securi unae sint litterae an plures." Gottl. et Bau. Cf. Schaef. ad Plut. VI p. 446 et de Lat. id. ad Plin. Ep. X 5 et Nipperd. ad Tac. An. I 30. Nep. Paus. 4, 1 singulari utitur. — *Ἀρτάβαζον.* Cf. 129, 1 — *Ἀργίλιος.* Est hoc gentile. De Argilo, urbe Chalcidices, et Argiliis vid. IV 103, 3. Pro *ἀνὴρ Ἀργίλιος* Nepos Argilius quidam adolescentulus, vix recte. Cf. Nipp. — *παιδικά.* De uno amasio saepe legi satis constat. Cf. Stallb. ad Plat. Phaedon. 73d. De re cf. Muell. Dor. II p. 290 sq. — *αὐτοῦ ... ἐκείνῳ.* Noli mirari haec pronomina de eodem dicta esse. Vid. IV 29, 3. V 30, 3. VI 61, 7. Kuehn. ad Xen. Comm. I 2, 3 et quos hic citat, de Latinis Naegelsb. Praec. scrib. § 93, 1. — *πιστότατος ἐκείνῳ.* Huc quoque refertur particula *ποτέ.* — *μηνυτὴς γίγνεται.* Non raro verbum *γίγνεσθαι* cum similibus substantivis a Thuc. coniungitur. Vid. VIII 45, 2. 50, 3. 86, 4 et Dissen. ad Demosth. de Cor. 72. — *δείσας κ. τ. λ.* Cf. Diod. XI 45, 1. Nep. Paus. 3. Pseudo-Themist. Ep. II 11 sqq. — *κατὰ ἐνθύμησίν τινα ὅτι,* propter (cf. adn. V 97) suspicionem quandam inde motam quod. — *οὐδεὶς ... πάλιν ἀφίκετο.* Quoscunque enim nuntios misisset, interfici Pausanias iusserat. Cf. Iust. II 15.

— *καὶ παραποιησάμενος κ. τ. λ.* Primo adspectu *μηνυτὴς γίγνεται καὶ λύει τὰς ἐπιστολάς* non videntur recte iungi posse, cum non delator factus ille aperuerit epistulam, sed aperta epistula delator factus sit. Boehmius igitur *ὃς* ante *δείσας*, Krueger hic *γὰρ* ante *παραπ.* excidisse conicit. Class. re praecipua commemorata, cum causa eius interposita esset, verbis *καὶ λύει τὰς ἐπιστ.* ad res antea factas, si tempus respiciamus, rediri (id est explanationem quandum modi delationis addi) arbitratur. Nobis res sic se habere videtur. Proprie scribendum erat *δείσας ... καὶ ... λύσας*, sed hoc molestissimum et obscurius fuisset propter *παραποιησάμενος* participium alteri *λύσας* subiectum (utrum enim alteri subditum esset non facile potuisset distingui); itaque mutata orationis forma transitus factus est ad verbum quod dicitur finitum. Cf. Krueg. Gr. § 59, 2 adn. 9 et similia exempla IV 69, 2. VIII 45, 4 ibique adn. — *ἢν ψευσθῇ τῆς δόξης.* Tum enim refecto signo Artabazo epistulam traditurus erat. Hic autem si signo non refecto eam accepisset, verendum erat ne per eum Pausanias illam apertam esse comperiret. — *ἢ καὶ ... αἰτήσῃ.* Tum enim restituto signo epistulam Pausaniae redditurus erat. Ut autem hic reposceret epistulam fieri poterat, antequam nuntius proficisceretur, sive falsa sive vera suspicatus erat. Si vera, cavendum erat ne Pausanias epistulam solutam esse cognosceret, priusquam res ad ephoros delata

νός τι μεταγράψαι αἰτήσῃ, μὴ ἐπιγνῷ, λύει τὰς ἐπιστολάς, ἐν αἷς ὑπονοήσας τι τοιοῦτο προσεπεστάλθαι καὶ αὑτὸν ηὗρεν ἐγγεγραμμένον κτείνειν.

133. Τότε δὴ οἱ ἔφοροι δείξαντος αὐτοῦ τὰ γράμματα μᾶλλον μὲν ἐπίστευσαν, αὐτήκοοι δὲ βουληθέντες ἔτι γενέσθαι αὐτοῦ Παυσανίου τι λέγοντος, ἀπὸ παρασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ Ταίναρον ἱκέτου οἰχομένου καὶ σκηνωσαμένου διπλῆν διαφράγματι καλύβην, ἐς ἣν τῶν [τε] ἐφόρων ἐντός

Cap. **133.** τότε δὲ It. Aug. Pal. Cass. cum aliquot deterioribus. Sed respicitur ad 132, 5 πρίν γε δὴ . . . μηνυτὴς γίγνεται. σκηνησαμένου omnes praeter Dan. Cf. adn.

et ipse comprehensus esset. Cum igitur duae res distinguantur, frustra ἢ del. Herw. — μὴ ἐπιγνῷ. Suppl. λυθείσας τὰς ἐπιστολάς. — λύει τὰς ἐπιστολάς, vincula epistulae laxavit Nep. Ἀνέῳξε τὰς ἐπιστ. Diod. — αὑτὸν ηὗρεν ἐγγεγραμμένον κτείνειν. Cf. Matth. Gr. § 297 p. 757. Krueg. Gr. § 55, 3 adn. 14. Usitatius Dio Cass. fragm. 109, 14 ἑαυτοὺς εὕρισκον ἐγγεγραμμένους κτείνεσθαι.

Cap. **133.** αὐτήκοοι . . . αὐτοῦ Παυσ. De genet. cf. Matth. Gr. § 344, 1. Krueg. Gr. § 47, 26 adn. 1. — ἀπὸ παρασκευῆς, ex composito, ex compacto, ut ἐκ παρασκευῆς Dio Cass. LVI 19, 3. LVIII 1, 2. Aliter ἐκ παρασκευῆς infra IV 94, 1, ubi vid. adn. Praepositionis eadem vis est in vv. ἀπὸ ξυνθήματος, ἀπὸ παραγγέλματος, ἀπὸ σημείου. Cf. adn. IV 130, 5. — ἐπὶ Ταίναρον. Ubi in templo Neptuni (cf. 128, 1 et ibi adn.) quaerebat asylum. — οἰχομένου. Cf. adn. II 65, 11. — σκηνωσαμένου . . . καλύβην, cum tugurium saepto interposito disclusum sibi domicilium fecisset. Cum σκηνᾶν σκηνᾶσθαι (hanc enim veram esse verbi formam, non σκηνεῖν σκηνεῖσθαι apud Plat. de Rep. 621 a σκηνᾶσθαι ostendere videtur, cum quae huc revocari nequeant a σκηνόω omnia derivari possint) omnibus quotquot et apud Th. (89, 3. II 52, 3) et apud alios scriptores invenitur locis intransitivum sit, aut σκηνωσαμένου (cf. sd.) recipiendum aut, quod olim suasit Class., ἐς addendum est (cf. Xen. Anab. VII 7, 1). Illud praetulimus, quod pariter activo σκηνοῦν usus est Plut. Cam. 31: σκηνοῦν ἐρείπια, domicilium facere ruinas. Itaque non opus est Madv. (adv. crit. I p. 309) coniectura σκευασαμένου a tradita scriptura longius recedente. — διάφραγμα similiter dictum est atque διατείχισμα VII 60, 2. Cf. Aristid. I p. 333. Tale autem tugurium ille index aedificare potuit, quod non solum aedes (ναός), sed totum fanum (ἱερόν) cum omnibus aedificiis ibi exstructis et agris templi sacrosanctum erat. Cf. adn. 134, 1 et V 16, 3. Ceterum aliter Nep. Paus. 4, sed cum Thuc. consentit Diod. XI 45, 4. — ἐς ἣν . . . ἐντός. Similia sunt ἐκ τοῦ ἐντὸς . . . ἐς τὴν πόλιν II 76, 3, ἐξεστρατευμένοι ἔξω τῆς πόλεως IV 129, 3. Cf.

τινας ἔκρυψε, καὶ Παυσανίου ὡς αὐτὸν ἐλθόντος καὶ ἐρωτῶντος τὴν πρόφασιν τῆς ἱκετείας ᾔσθοντο πάντα σαφῶς, αἰτιωμένου τοῦ ἀνθρώπου τά τε περὶ αὐτοῦ γραφέντα καὶ τἆλλ' ἀποφαίνοντος καθ' ἕκαστον, ὡς οὐδὲν πώποτε αὐτὸν ἐν ταῖς πρὸς βασιλέα διακονίαις παραβάλοιτο, προτιμηθείη δ' ἐν ἴσῳ τοῖς πολλοῖς τῶν διακόνων ἀποθανεῖν, κἀκείνου αὐτῷ ταῦτα ξυνομολογοῦντος καὶ περὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἐῶντος ὀργίζεσθαι, ἀλλὰ πίστιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ διδόντος τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀξιοῦν-

περὶ αὐτοῦ Bekk. invitis membranis, ut videtur. Vulgo περὶ αὑτοῦ, quod excusari potest. Cf. adn. c. 17.

Lob. ad Soph. Ai. p. 337 et adn. 23, 3. Ceterum κρύπτειν modo cum ἐς iungitur, ut Lat. verba bondendi et abdendi plerumcue cum in et accus., quam syntaxin Thucydides, ut apud concludendi verba (IV 43, 3), praetulit, modo cum ἐν, denique dicitur γῇ κρύπτειν II 34, 6. Si τε servatur, proximum καί ad id referri necesse est. At ita fit ut verba αὐτήκοοι βουληθέντες γενέσθαι tempore finito careant. Delevimus igitur illud, ut haec sit verborum consecutio: αὐτήκοοι δὲ βουληθέντες γενέσθαι, . . . καὶ (etiam) Παυσανίου . . . ᾔσθοντο πάντα σαφῶς. Qui τε retinent anacoluthon esse statuunt longiore verborum comprehensione effectum. Sed quae apud Th. cum τὲ — καί iunctura inveniuntur anacolutha, de quibus cf. adn. ad c. 16, omnia ita sunt comparata ut scriptor aequam quam secuturus erat membrorum rationem in altero membro ita libere reliquerit ut non mutata sententia in aliam orationis formam transiret. Sed hic ne cogitari quidem potest aequa membrorum τὲ — καί particulis iunctorum ratio.— παραβάλοιτο. Παραβαλέσθαι, quod schol. παραβόλως κατηγορῆσαι ἢ ὑπόπτως διακονῆσαι explanavit, in Thuc. l. l. esse ἐξαπατῆσαι affirmant Suid. Phot. Thom. M. alii veteres grammatici, cuius significationis alia exempla desiderantur; melius in discrimen sive periculum adducere interpretantur recentiorum plurimi. Cf. II 44, 3. 65, 3. VII 3. adn. III 14, 1. Kruegero tamen videtur valere neglegenter ministrare, quam vim quomodo ex verbo eruat minus percipimus. — προτιμηθείη δέ, et tamen dignus hoc eximio honore habitus esset. Ἐνειρωνείᾳ τὸ προτιμηθείη λέλεκται. Schol. Ironiae exempla apud Thuc. sunt III 38, 1. 5. VI 16, 3. 80, 2. Πρό valet πρὸ ἄλλων (πολλῶν). — ἐν ἴσῳ τοῖς πολλοῖς, aeque atque turba. Cf. II 53, 3. — αὐτῷ ταῦτα. Displicet traditum αὐτὰ ταῦτα, quod alia quae non concesserit ex opposito cogitari nequeunt. Emend. Class. Αὖ ταῦτά τε Bekk., αὐτοῦ ταῦτα Tilmanns Annal. phil. a. 1865 p. 862. — πίστιν . . . τῆς ἀναστάσεως. „Ordo est διδόντος πίστιν τῆς ἀναστάσεως ἐκ τοῦ ἱεροῦ. Significatur autem ἀνάστασις βεβαία, tuta et ab omni periculo libera.“ Gottl. De ar-

τος ὡς τάχιστα πορεύεσθαι καὶ μὴ τὰ πρασσόμενα διακωλύειν.

1 134. Ἀκούσαντες δὲ ἀκριβῶς τότε μὲν ἀπῆλθον οἱ ἔφοροι, βεβαίως δὲ ἤδη εἰδότες ἐν τῇ πόλει τὴν ξύλληψιν ἐποιοῦντο. λέγεται δ' αὐτὸν μέλλοντα ξυλληφθήσεσθαι ἐν τῇ ὁδῷ, ἑνὸς μὲν τῶν ἐφόρων τὸ πρόσωπον προσιόντος ὡς εἶδε, γνῶναι ἐφ' ᾧ ἐχώρει, ἄλλου δὲ νεύματι ἀφανεῖ χρησαμένου καὶ δηλώσαντος εὐνοίᾳ, πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς Χαλκιοίκου χωρῆσαι δρόμῳ καὶ προκαταφυγεῖν· ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ τέμενος. καὶ ἐς οἴκημα οὐ μέγα ὃ ἦν τοῦ ἱεροῦ ἐσελθών, ἵνα μὴ ὑπαίθριος
2 ταλαιπωροίη, ἡσύχαζεν. οἱ δὲ τὸ παραυτίκα μὲν

ticulo apud attributum non repetito cf. adn. 18, 1. De re et verbo ἀνιστάναι similiter dicto cf. 126, 11. 128, 1. 137, 1. III 28, 2, de collocatione verborum adn. 137, 4 et de intercedente vocabulo διδόντος Soph. Ai. 324. Xen. Cyr. V 3, 19. Iniuria igitur propter collocationem ἐκ τοῦ ἱεροῦ del. Herw.

Cap. **134.** § 1. ἀπῆλθον. In urbem. — τὴν ξύλληψιν ἐποιοῦντο. De conatu non perfecto vel consilio capto intellegendum. Cf. 105, 7. II 4, 1. III 24, 3. — ἐν τῇ ὁδῷ. Nep. in itinere. Ob superiora ἐν τῇ πόλει tamen et ob locum quo fugit Pausanias de platea urbis cogitandum. — εἶδε. De collocatione coniunctionis vid. adn. 10, 2 et 77, 2. — ἐφ' ᾧ] οὗ χάριν. Schol. Sine ulla causa Cobeto obsecutus ἐφ' ὃ Herw. Cf. 40, 2. Ceterum relativam esse enuntiationem ἐφ' ᾧ ἐχώρει (novisse rem ad quam veniebat), non interrogativam eamque obliquam imperf. ἐχώρει ostendit. Similiter Dem. XLVIII 14 ᾔδει οὗ ἦν (locum ubi erat). Cf. adn. VI 29, 1. — ἄλλου δέ. Duos ephoros non distinguit hac in re Nepos. — ἀφανεῖ, clandestino. — τὸ ἱερὸν τῆς Χαλκιοίκου. Vid. adn. 128, 2. — προκαταφυγεῖν, i. e. φθάσαι καταφυγόντα, quibus verbis hac de re utitur Lycurg. 32 praeter scriptores ad 132, 5 nominatos consulendus. — τέμενος est omnis ager diis dedicatus, ἱερόν templum cum suis aedificiis muro (περιβόλῳ) cinctum, νεώς ipsa sacra aedes. Cf. adn. IV 90, 2. — οἴκημα sitne conclave, ut III 68, 3, an aedificium, ut II 4, 5. IV 47, 3, dubitatur. Praeferimus tamen hoc et quod τοῦ ἱεροῦ, non τοῦ ναοῦ fuisse dicitur et ob verba Pseudo-Themist. l. l. 19 ἱκέτης ἔν τινι οἴκῳ τοῦ τεμένους ἐκαθέζετο. Talium aedificiorum etiam IV 90, 2 et V 16, 3 fit mentio. Cf. insuper Curt. Pelop. II p. 313. De ipsa aede Minervae certe, quam commemorant ceteri scriptores, cogitandum non esse inde quod non scriptum est ἐς τὸν νεὼν τοῦ ἱεροῦ satis liquet. Cf. Mans. Spart. I 2 p. 24 sq. — ἦν τοῦ ἱεροῦ, erat templi, *es gehörte zum heiligen Bezirk.* Cf. II 4, 5. III 70, 5. — ὑπαίθριος. Cf. Matth. Gr. § 446, 9. Krueg. Gr. § 57, 5 adn. 4.

ὑστέρησαν τῇ διώξει, μετὰ δὲ τοῦτο τοῦ τε οἰκήματος τὸν ὄροφον ἀφεῖλον καὶ τὰς θύρας ἔνδον ὄντα τηρήσαντες αὐτὸν καὶ ἀπολαβόντες ἔσω ἀπῳκοδόμησαν, προσκαθεζόμενοί τε ἐξεπολιόρκησαν λιμῷ. καὶ μέλλοντος αὐτοῦ ἀποψύχειν ὥσπερ 3
εἶχεν ἐν τῷ οἰκήματι, αἰσθόμενοι [τε] ἐξάγουσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἔτι ἔμπνουν ὄντα, καὶ ἐξαχθεὶς ἀπέθανε παραχρῆμα. καὶ αὐτὸν ἐμέλλησαν μὲν ἐς τὸν 4
Καιάδαν οἷπερ τοὺς κακούργους ἐσβάλλειν· ἔπειτα

Cap. **134.** § 3. *τε*, quod artificiosa ratione defendunt L. Herbst. in Phil. XVI p. 307 et Class., om. Laur. m. deterioresque, ut videtur, aliquot.

§ 4. *οὗπερ* codd. Cf. adn.

ἐσβάλλειν Laur. Vind. Dan. corr. m.; *ἐμβάλλειν* reliqui nisi quod *ἐμβαλεῖν* Pal. Reliquis locis omnibus Th. *ἐμβάλλειν τινί* (49, 7. II 91, 3. IV 14, 1. VII 70, 6), *ἐσβάλλειν ἔς τι* dixit. Deinde *εἰώθεσαν* vel *εἰώθασιν* ex interpr. addunt codd. praeter It. et Pal.; tanquam schol. suprascriptum habet Vat.

§ 2. *ὑστέρησαν τῇ διώξει*, i. e. *διώκοντες οὐκ ἐδυνήθησαν καταλαβεῖν*. — *τὸν ὄροφον* (pro quo alibi etiam *τὴν ὀροφήν*, cf. adn. IV 48, 2 et Maetzn. ad Lyc. 128) *ἀφεῖλον*. Nep. l. d. tectum sunt demoliti, quo facilius sub divo interiret. — *ἔνδον ὄντα τηρήσαντες*] *ἐξῄει γὰρ εἰς τὸ ἱερὸν πολλάκις*. Schol. — *καὶ ἀπολαβόντες ἔσω*, cumque (eum) intus intercepissent, inclusissent. Ob quam includendi vim *ἔσω*, non *ἔνδον* dictum est, ut *κατακλῄειν ἔς τι* et similia. — *ἀπῳκοδόμησαν*] *τειχίσαντες ἀπέφραξαν*. Schol. Obstruxerunt Nepos. Cf. VII 73, 1. Similiter *περιοικοδομεῖν* III 81, 5, *ἐνοικοδομεῖν* VI 5, 1. *Φασὶν ὅτι, ἡνίκα ἔφραξαν κατ' αὐτοῦ τὸ οἴκημα, ἡ μήτηρ αὐτοῦ ... πρώτη λίθον ἐπέθηκε*. Schol. Cf. Diod. Nep. Polyaen. VIII 51. — *ἐξεπολιόρκησαν λιμῷ*, scil. *αὐτόν*, fame eum oppresserunt, confecerunt. Cf. adn. 131, 1. Obsessos fames expugnavit posito per abusionem verbo expugnandi dixit etiam Liv. XXIII 30, 2 et alibi urbem inopia expugnare.

§ 3. *ἀποψύχειν*, exspirare. — *ὥσπερ εἶχεν*, sicut erat. Cf. adn. III 30, 1 et II 4, 6. VIII 34. 41, 3. interpr. Xen. Cyr. III 1, 7. — *ἐν τῷ οἰκήματι* insipienter del. Herw. Refertur enim eo in sequentibus *ἐκ τοῦ ἱεροῦ* ut *παραχρῆμα* ad *ὥσπερ εἶχεν*, et manca est verborum *ἐξάγουσι ... παραχρῆμα* causa, si abest. — *ἔτι ἔμπνουν ὄντα*. Semianimem dixit Nepos. — *ἀπέθανε*. Circa autumnum anni 466 a. Chr. rem factam esse statuit Dunck. l. l. p. 166 sq.

§ 4. *ἐμέλλησαν*. Similiter hic aoristus contra Buttmanni Gr. max. § 83 adn. 8 praecepta legitur III 55, 2. 92, 2. V 116, 1. VIII 23, 5. Cf. Bait. ad Isocr. Paneg. 97. — *Καιάδαν*. De hac spelunca vid. Strab. p. 367. Paus. IV 18, 3. Suid. in h. v. et in *βάραθρον*, Mans. Spart. I 1 p. 175. Hodie nondum reperta est. Cf. Curtii Pelop. II p. 252. — *οἷπερ τοὺς κακούργους*. Simul audi *ἐσβάλλουσι*. Cf.

ἔδοξε πλησίον που κατορύξαι. ὁ δὲ θεὸς ὁ ἐν Δελφοῖς τόν τε τάφον ὕστερον ἔχρησε τοῖς Λακεδαιμονίοις μετενεγκεῖν οὗπερ ἀπέθανε (καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ προτεμενίσματι, ὃ γραφῇ στῆλαι δηλοῦσι), καὶ ὡς ἄγος αὐτοῖς ὂν τὸ πεπραγμένον δύο σώματα ἀνθ' ἑνὸς τῇ Χαλκιοίκῳ ἀποδοῦναι. οἱ δὲ ποιησάμενοι χαλκοῦς ἀνδριάντας δύο ὡς ἀντὶ Παυσανίου ἀνέθεσαν.

1 135. *Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὡς καὶ τοῦ θεοῦ ἄγος κρίναντος, ἀντεπέταξαν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐλαύνειν αὐτό.*

2 *Τοῦ δὲ μηδισμοῦ τοῦ Παυσανίου Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις πέμψαντες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους ξυνεπῃτιῶντο καὶ τὸν Θεμιστοκλέα, ὡς ηὕρισκον ἐκ τῶν περὶ Παυσανίαν ἐλέγχων, ἠξίουν τε τοῖς*

Krueg. Gr. § 62, 4 adn. 1. Auctore Herw. *οἷπερ* rescribere nunc non dubitamus, quod *οὗ* pro *οἷ* positi exempla nulla sunt. Nam in Xen. Cyr. V 7, 15 *οἷ* Dind. restituit et infra II 86, 1 *οὗπερ ὁ στρατὸς ... προσεβεβοηθήκει* aliter comparatum est propter plusquamperf. rei perfectae statum indicans. — *πλησίον.* Videtur esse *πλησίον τοῦ Καιάδου.* Nepos displicuit, inquit, eum in Caeadam inferri, et *procul ab eo loco, quo erat mortuus,* infossus est. Caeadas igitur a templo longius aberat. — *οὗπερ* = *ἐκεῖσε οὗπερ.* Cf. Xen. Anab. II 1, 6. III 2, 34. V 8, 26. VII 3, 8. Krueg. Gr. § 51, 13 adn. 9. Frustra igitur hic quoque *οἷπερ* Herw. scripsit. — *ἐν τῷ προτεμενίσματι*] *ἐν τῷ προπυλαίῳ· ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἱεροῦ προαστείῳ.* Schol. Posterius vix verum est, cum templum in media urbe fuerit. Cf. Curt. l. l. p. 227. Burs. Geogr. II p. 122 sq. Non vestibulum ipsius aedis, sed introitum totius agri sacri esse vult Arn., quod non probabile sit corpus intra sacrum circuitum sepultum esse. De Lacedaemoniis intra urbem sepultis vide Beck. Haricl. III p. 105. Ceterum Pausanias III 14, 1 *τοῦ θεάτρου ἀπαντικρὺ* Pausaniae *μνῆμα* dicit esse. — *ὃ,* scil. *τὸ κεῖσθαι ἐν τῷ προτ.* Frustra *οὗ* Krueg. — *ὡς ἄγος ... ὄν,* quod piaculum esset. Cf. adn. VI 24, 3. — *χαλκοῦς ἀνδριάντας δύο.* Ipsius Pausaniae. Cf. Paus. III 17, 7. 8. — *ὡς ἀντὶ Π.,* ut pro P. essent.

Cap. **135.** § 2. *τοῦ δὲ μηδισμοῦ ... Θεμιστοκλέα.* De re cf. Plut. de Herodot. malign. 5 et Themist. 23. Diod. XI 54 sq. Ad totam autem hanc digressionem proprie minus huc pertinentem Thucydides Pausaniae rebus abreptus est. Dubitari potest an Th., si extremam manum operi suo imposuisset, hanc partem alio loco collocaturus fuerit. Aptius certe iis quae 90—94 narrantur adiungi poterat. — *ἐκ τῶν ... ἐλέγχων.* Ex epistulis apud Pausaniam inventis. Vid. Plut. Them. l. d.

§ 3. *ἔτυχεν ὠστρακισμέ-*

αὐτοῖς κολάζεσθαι αὐτόν. οἱ δὲ πεισθέντες (ἔτυχε 3
γὰρ ὠστρακισμένος καὶ ἔχων δίαιταν μὲν ἐν Ἄργει, ἐπιφοιτῶν δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην Πελοπόννησον) πέμπουσι μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἑτοίμων ὄντων ξυνδιώκειν ἄνδρας οἷς εἴρητο ἄγειν ὅπου ἂν περιτύχωσιν.

136. *Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς προαισθόμενος φεύγει* 1
ἐκ Πελοποννήσου ἐς Κέρκυραν, ὢν αὐτῶν εὐεργέτης. δεδιέναι δὲ φασκόντων Κερκυραίων ἔχειν αὐτὸν ὥστε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἀπεχθέσθαι, διακομίζεται ὑπ' αὐτῶν ἐς τὴν ἤπειρον
τὴν καταντικρύ. καὶ διωκόμενος ὑπὸ τῶν προσ- 2
τεταγμένων κατὰ πύστιν ᾗ χωροίη, ἀναγκάζεται κατά τι ἄπορον παρὰ Ἄδμητον τὸν Μολοσσῶν βα-
σιλέα, ὄντα αὐτῷ οὐ φίλον, καταλῦσαι. καὶ ὁ μὲν 3

νος. Cf. Plut. Them. 22. Aristid. II p. 242. Nep. Them. 8, 1. Accidisse rem secundum Diod. l. l. plerique putant Ol. LXXVII 2 (a. Chr. 471/0), ad quem annum vid. Clint. Pro eo a. 473 aut 472 nominant alii, Krueger adeo 476 aut 475. Vere anni 470 a. Chr. rem factam esse docet Dunck. l. l. p. 117.

Cap. **136.** § 1. **φεύγει ... ἐς Κέρκυραν.** Cf. Plut. Themist. 24. Nep. Them. 8, 3. Pseudo-Themist. Ep. XVIII. XIX. XXII. Factum hoc esse alii Ol. LXXVIII 1 (a. Chr. 468/67), Krueger Ol. LXXVII 1 (a. Chr. 472) existimat, Dunck. l. l. p. 187 466/5 a. Ch. n. — **αὐτῶν.** Vid. Krueg. Gr. § 58, 4 adn. 2. Similiter saepe post nomina urbium et terrarum dicitur. Cf. III 2, 1. 5, 1. 79, 3. Paulo aliter c. 7, ubi cf. adn. Add. Gron. ad Liv. VIII 11, 12. Held. ad Caes. B. C. I 36. — **αὐτῶν εὐεργέτης]** *ἐπειδὴ γὰρ οὐ συνεμάχησαν οἱ Κερκυραῖοι τῇ Ἑλλάδι κατὰ τοῦ βαρβάρου, ἀλλὰ ἐσοφίσαντο* (cf. Herodot. VII 168), *ἔμελλον αὐτοὺς ἀνελεῖν οἱ πολεμήσαντες· ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἐκώλυσε.* Schol. Aliam causam affert Plut. Them. l. d. Deinde **δεδιέναι** ita cum infinitivo coniunctum est ut Lat. metuere et vereri. — **ἔχειν ... ἀπεχθέσθαι,** ita retinere ut invisi fierent. Cf. Pseudo-Them. Ep. XII 3. XIX 5. 6.

§ 2. **κατὰ πύστιν,** ex percontatione iungenda cum *διωκόμενος*. De v. **πύστις** cf. adn. 5, 2, **κατὰ πύστιν** similiter Dio Cass. XLII 6, 1. — **ᾗ χωροίη,** quocunque ibat, non opt. obliquus est a **κατὰ πύστιν** pendens, sed opt. sententiae generalis ad *διωκόμενος* pertinens. — **κατά τι ἄπορον,** propter quandam (quam Thuc. aut accuratius non comperit aut narrare supersedit) consilii inopiam. Non opus est coniectura *τὸ ἄπ.* — **παρὰ Ἄδμητον ... καταλῦσαι.** Similiter Lat. devertere ad al. Dicitur tamen etiam *καταλύειν παρά τινι* (deverti apud al. Liv. et Plaut.), ut Demosth. XVIII 82. De re cf. Diod. XI 56, 1 et quos § 1 citavimus. — **οὐ φίλον.** Hoc confirmant Plut. Them. 24 et alii. Erravit

οὐκ ἔτυχεν ἐπιδημῶν, ὁ δὲ τῆς γυναικὸς ἱκέτης γενόμενος διδάσκεται ὑπ' αὐτῆς τὸν παῖδα σφῶν
4 λαβὼν καθέζεσθαι ἐπὶ τὴν ἑστίαν. καὶ ἐλθόντος οὐ πολὺ ὕστερον τοῦ Ἀδμήτου δηλοῖ τε ὅς ἐστι καὶ οὐκ ἀξιοῖ, εἴ τι ἄρα αὐτὸς ἀντεῖπεν αὐτῷ Ἀθηναίων δεομένῳ, φεύγοντα τιμωρεῖσθαι. καὶ γὰρ ἂν ὑπ' ἐκείνου πολλῷ ἀσθενέστερος ἐν τῷ

Cap. **136.** § 3. καθέζεσθαι D., reliqui καθίζεσθαι, qua forma alibi Th. non usus est. Cf. adn.

§ 4. ἀσθενέστερος Gr. ex emend., ἀσθενέστερον G., ἀσθενεστέρου reliqui.

igitur Nepos cum 8, 3 scriberet cum quo ei hospitium erat.

§ 3. **τῆς γυναικός.** Phthiam vocat Plut., Crataesipolim Pseudo-Them. XX 2. — **διδάσκεται ὑπ' αὐτῆς.** Alteram quandam narrationem addit Plut. — **τὸν παῖδα σφῶν.** Nep. filiam eius parvulam. At cum Thuc. faciunt Plut. schol. Aristid. (ad II p. 234), Pseudo-Them. XX 3, qui puerum Aribdan nominat. „Σφῶν legitur, quod subiectum cogitatur esse γυνή; de plurali autem vid. Gr. § 58, 4 adn. 3." Krueg. — **Καθέζεσθαι** Buttmanno in Ind. verb. aoristus est καθίζεσθαι verbi, cuius praesens et futurum leguntur certe apud Plat. identidem. Vid. Ast. Lex. Plat. Th. tamen in praesenti tempore cum sensu intransitivo ubique activo καθίζειν utitur. Cf. 126, 10. III 28, 2. 75, 3. 5. — **ἐπὶ τὴν ἑστίαν.** De casu cf. adn. 24, 7. Pro foco sacrarium obscurius vel neglegentius commemorat Nepos.

§ 4. **δηλοῖ τε ὅς ἐστι.** Cf. Matth. Gr. § 485. Krueg. Dial. § 61, 6 adn. 1. infra 137, 2 (ubi in priore quidem membro huic simili ὅστις, sed sequitur ἅ), V 9, 2. VIII 46, 2. 50, 5. — **οὐκ ἀξιοῖ,** vetat. Cf. Matth. Gr. § 608, 1. Krueg. Gr. § 67, 1 adn. 2. infra II 89, 1. — **ἀντεῖπεν . . . δεομένῳ]** πέμψαντος γάρ ποτε Ἀδμήτου Ἀθήναζε περὶ συμμαχίας αἰτήσεως ὁ Θεμιστοκλῆς ἀνέπεισε τὴν πόλιν μὴ δοῦναι αὐτῷ βοήθειαν. Schol. Cf. schol. Aristid. p. 680. — **καὶ γὰρ ἂν . . . πάσχειν.** Vulgatam lectionem sic interpretantur: se enim nunc etiam ab homine multo invalidiore quam rex esset laedi posse, ita ut ἐκείνου non pendeat ab ὑπό, sed ordo sit: ὑπὸ πολλῷ ἀσθενεστέρου ἐκείνου, sc. Ἀδμήτου. Pariter schol. τὸ δὲ ἑξῆς· ὑπὸ πολλῷ ἐκείνου ἀσθενεστέρου, πᾶς γὰρ ὁ τυχὼν τὸν δυστυχοῦντα δύναται τιμωρεῖσθαι. Verum quidem est praepositiones interdum a casibus suis avelli (vid. adn. 69, 5); sed hoc tamen exemplum durius et ceteris dissimile est. Neque ad sententiarum conexum apta est illa interpretatio. Nam causa cur exsul non ulciscendus sit ab Admeto Themistocles in eo vertitur quod ipso Admeto, non quod quovis alio etiam impotentiore debilior est. Itaque cum aliis ἀσθενέστερος rescripsimus. *Καὶ γάρ* hic etenim valet atque ad totam sententiam pertinet. Cf. Krueg. Gr. § 69, 32 adn. 21. Ad ἀσθενέστερος praedicative dictum ὤν addi non est necesse. Cf. Krueg. Gr. § 57, 3. Ad infinitivum autem hunc et eos qui sequuntur ex ἀξιοῖ repeten-

παρόντι κακῶς πάσχειν, γενναῖον δὲ εἶναι τοὺς ὁμοίους ἀπὸ τοῦ ἴσου τιμωρεῖσθαι· καὶ ἅμα αὐτὸς μὲν ἐκείνῳ χρείας τινὸς καὶ οὐκ ἐς τὸ σῶμα σῴζεσθαι ἐναντιωθῆναι, ἐκεῖνον δ' ἄν, εἰ ἐκδοίη αὐτόν (εἰπὼν ὑφ' ὧν καὶ ἐφ' ᾧ διώκεται), σωτηρίας ἂν τῆς ψυχῆς ἀποστερῆσαι.

137. *Ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησί τε αὐτὸν μετὰ* 1
τοῦ ἑαυτοῦ υἱέος (ὥσπερ καὶ ἔχων αὐτὸν ἐκαθέζετο, καὶ μέγιστον ἦν ἱκέτευμα τοῦτο) καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσι καὶ πολλὰ εἰποῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει βουλόμενον ὡς βασιλέα πορευθῆναι

dum *λέγει.* Cf. IV 3, 2. 87, 2. — *τοὺς ὁμοίους*, quod obiectum est, temere impugnat Cob. ad Hyper. p. 64. Consulto enim aequabilitatis causa hoc scripsit Th. Inter se enim referuntur *ἀσθενέστερος: τοὺς ὁμοίους, ἐν τῷ παρόντι* (i. e. in hac iniqua rerum condicione): *ἀπὸ τοῦ ἴσου.* — *ἀπὸ τοῦ ἴσου*, ex pari condicione. Cf. adn. 77, 3. — *αὐτὸς μέν.* Cf. adn. 118, 3. — *χρείας τινὸς . . . ἐναντιωθῆναι.* Sic Xen. Anab. VII 6, 5 *ἐναντιώσεται τῆς ἀπαγωγῆς*, ubi *περί* secundum optimos libros delendum est. Cf. Matth. Gr. § 368. Krueg. Gr. § 47, 21 adn. *Χρεία* significat rem utilem, ad usum commodam. — *ἐς τὸ σῶμα σῴζεσθαι.* Ubi articuli bis deinceps ponendi plane eadem forma esset, meliores scriptores, nisi verba aliter collocant, semel eum posuisse satis habent. Iteratur demum ab Aristotelis aetate interdum. Vid. Dind. in Steph. Thes. v. ὁ p. 1708. Hic ad *σῶμα* articulum addi necesse non fuisse docet Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 13, a quo nihilominus *σῴζεσθαι* uncis circumscriptum esse miramur. — *εἰπών.* Cf. adn. 87, 2. — *ὑφ' ὧν καὶ ἐφ' ᾧ.* Cf. supra adn. ad *ὅς ἐστι.* — *σωτηρίας ἄν. Ἂν* sicut prius cum *ἀποστερῆσαι* iungendum post interpositionem iteratum est. Cf. adn. 77, 6. II 48, 3. 94, 1. IV 114, 4. VI 18, 6. VIII 46, 2. Addito *τῆς ψυχῆς*, quod frustra del. Cob. l. l., locutio efficitur aequabilis superiori *ἐς τὸ σῶμα σῴζεσθαι.* Nam in eandem sententiam *τὸ σῶμα* et *τὴν ψυχὴν σῴζειν* dicitur. Cf. Xen. Anab. V 5, 13 et Cyr. IV 1, 5.

Cap. **137.** § 1. *ὥσπερ . . . ἐκαθέζετο*, ut eum tenens sederat. *Ὥσπερ* schol. explicat *αὐτῷ τῷ* (*τῷ αὐτῷ?*) *σχήματι*, unde eum *αὐτόν* non legisse fuit qui coniceret; Krueger autem adeo *ἔχων αὐτόν* in suspicionem vocat. De re cf. Plut. Them. 25 et Pseudo-Them. Ep. XX. — *μέγιστον . . . ἱκέτευμα*, scil. apud Molossos, ut Plut. in Them. — *ὕστερον οὐ πολλῷ.* Cf. adn. 18, 2. — *πολλὰ εἰποῦσιν.* Cf. Pseudo-Them. Ep. XIX 13 sq. et Diod. XI 56, 2. — *ἀποστέλλει.* Eum deduci iussit et quod satis esset praesidii dedit pro hoc substituit Nepos. Cf. ibi Nipp. Aliter Diod. l. l. —

ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν πεζῇ ἐς Πύδναν τὴν
2 Ἀλεξάνδρου. ἐν ᾗ ὁλκάδος τυχὼν ἀναγομένης ἐπ' Ἰωνίας καὶ ἐπιβὰς καταφέρεται χειμῶνι ἐς τὸ Ἀθηναίων στρατόπεδον ὃ ἐπολιόρκει Νάξον. καί (ἦν γὰρ ἀγνὼς τοῖς ἐν τῇ νηί) δείσας φράζει τῷ ναυκλήρῳ ὅστις ἐστὶ καὶ δι' ἃ φεύγει, καὶ εἰ μὴ σώσει αὐτόν, ἔφη ἐρεῖν ὅτι χρήμασι πεισθεὶς αὐτὸν ἄγει· τὴν δὲ ἀσφάλειαν εἶναι μηδένα ἐκβῆναι ἐκ τῆς νεὼς μέχρι πλοῦς γένηται· πειθομένῳ δ' αὐτῷ χάριν ἀπομνησθήσεσθαι ἀξίαν. ὁ δὲ ναύκληρος ποιεῖ τε ταῦτα καὶ ἀποσαλεύσας ἡμέραν καὶ νύκτα ὑπὲρ τοῦ στρατοπέδου ὕστερον ἀφικνεῖται ἐς
3 Ἔφεσον. καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκεῖνόν τε ἐθεράπευσε χρημάτων δόσει (ἦλθε γὰρ αὐτῷ ὕστερον ἔκ τε Ἀθηνῶν παρὰ τῶν φίλων καὶ ἐξ Ἄργους ἃ

Cap. **137.** § 2. *ἀπομνήσεσθαι* codd. praeter *ἀπομνήσασθαι* D., *ἀμείνω μνήσασθαι* E., *μνημονεύσαντα ἀποδοῦναι* Gr. Cf. adn.

Πύδναν. Cf. adn. 61, 2. — *Ἀλεξάνδρου.* Perdiccae patris, *τοῦ Φιλέλληνος.* Cf. 57, 2. De syntaxi cf. Krueg. Gr. § 47, 5 adn. 8.

§ 2. Praeter scriptores quos § 1 nominavimus cf. Polyaen. I 30, 7. — *ἐπολιόρκει Νάξον.* Cf. 98, 4, ubi de tempore vid. adn. — *ναυκλήρῳ.* *Καὶ τῷ κυβερνήτῃ* unus addit Plut. — *δι' ἅ.* De relat. cf. adn. 136, 4. — *ἔφη ἐρεῖν κ. τ. λ.* Simile quid ad Themistoclis exemplum fecit apud Appian. Civ. IV 48 Rebulus. *Πλοῦς* hic idem quod *εὔπλοια*, quo nomine antiquiores in soluta oratione uti non videntur. Cf. adn. III 3, 5. — *ἀπομνησθήσεσθαι*, memori animo relaturum. Cf. Lennep. ad Phalar. Ep. 42. Eur. Alc. 299. Uno apud Atticos scriptores loco fut. *μνήσομαι* (cf. sd.) exstat idque in Iph. A. 667, plura aoristi *ἐμνησάμην* eadem ratione formati exempla apud tragicos poëtas (Aesch. Choëph. 623. Soph. OR. 564. Eur. Alc. 299) inveniuntur. Sed cum ipse Th. (III 104, 4. 5 verba hymni Homerici sunt) ubique aoristum *ἐμνήσθην* habeat, nusquam *ἐμνησάμην*, ne futurum quidem *μνήσομαι* propter unum illud Euripidis exemplum ei tribui licet. Itaque Krueg. *ἀπομεμνήσεσθαι* legendum esse conicit. Recte tamen monuisse videtur L. Dindorfius in Annal. phil. a. 1869 p. 465 *μεμνήσομαι* compositorum non esse eaque de causa hic scribendum *ἀπομνησθήσεσθαι.* Cf. III 90, 1. (Epicum *μνήσομαι* in *ἐπιμνήσομαι* legitur apud Herod. et Agath.) — *ἀποσαλεύσας.* Nepos: in salo navem tenuit in ancoris. — *ὑπέρ.* Cf. 112, 4. — *Ἔφεσον.* Congruunt Nep. et Pseudo-Them. 35, male igitur Cymen substituit Plut. Them. 26.

§ 3. *ἦλθε γάρ.* De verbo cf. adn. c. 4, de re Plut. Them.

ὑπεξέκειτο), καὶ μετὰ τῶν κάτω Περσῶν τινος
πορευθεὶς ἄνω ἐσπέμπει γράμματα ὡς βασιλέα
Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ βασιλεύοντα. ἐδή- 4
λου δὲ ἡ γραφὴ ὅτι „Θεμιστοκλῆς ἥκω παρὰ σέ,
ὃς κακὰ μὲν πλεῖστα Ἑλλήνων εἴργασμαι τὸν ὑμέ-
τερον οἶκον, ὅσον χρόνον τὸν σὸν πατέρα ἐπιόντα
ἐμοὶ ἀνάγκῃ ἠμυνόμην, πολὺ δ' ἔτι πλείω ἀγαθά,

§ 3. *ὡς βασιλέα* Reg., *πρὸς βασιλέα* Laur. m. Ar. Chr. Dan. E., *εἰς βασιλέα* reliqui. Cf. adn.

24. — *ὑπεξέκειτο.* Cf. adn. VIII 31, 4. — *μετὰ τῶν κάτω Περσῶν τινος.* „Hominis nomen Lysithides erat, de cuius opibus multus est Diod. XI 56, 4—57." Haack. Nicogenem pro illo nominat Plut. Them. 26. Uterque videndus de ratione itineris. — *ἐσπέμπει γράμματα.* „Diodorus Ephorum secutus scribit regem ipsum a Themistocle aditum, non per epistulas. — Vid. Ephor. fr. 115". Goell. Cf. Plut. Them. 27 sq. et Pseudo-Them. XIX 41 sqq. Paulo aliter hic XI 28. 29. Thucydidem sequitur Nepos. — *ὡς βασιλέα.* Vulgata scriptura *ἐς βασ.* defendi nequit locis ubi dii pro deorum templis (cf. adn. III 3, 6) vel populi sive homines pro eorum terra (cf. adn. 9, 2. 107, 2) nominantur. Quod vero interpretantur in aedes vel conclave regis, parum accurate dicitur epistulam in domum regis mitti quae ad ipsum regem mittitur. Nam in domo regis etiam alii homines versantur ad quos mitti possit. — *Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου.* „Sic Nep. [Them. 9, 1] Plut. [Them. 27] et alii [maxime Charon. Lampsac.] apud eum. Item Cic. ad Attic. X 8. Diodorus tamen et eo antiquiores quidam, quos memorat Plutarchus, ad Xerxem venisse tradiderunt." Duk. Cf. Clint. Fast. Hell. ad a. 465. Cum Themistocles sine dubio aliquantum temporis Ephesi commoratus sit, paulo ante Xerxis necem Asiam attingere et paulo post Susa venire poterat. Cf. Dunck. l. l. p. 167. — *νεωστὶ βασιλεύοντα. Νεωστί (seit Kurzem)* cum praesentis participio similiter copulatum est III 30, 2. Cf. Krueg. Gr. § 53, 2 adn. 9. Artaxerxem Xerxi successisse a. 465 ostendit Dunck. l. l. Falso Krueger Xerxem Ol. LXXVI 3/4 (474/73) mortuum putat.

§ 4. *ἐδήλου δὲ ἡ γραφή.* Alia ipsum Themistoclem coram rege dicentem facit Plut. Them. 28. Diversa ab his est epistula, quae facile per Themistoclis filios in notitiam venire poterat, cum patre mortuo Athenas redissent. Cf. Dunck. l. l. p. 304. — *ὅτι.* Cf. Krueg. Gr. § 65, 1 adn. 2. et 139, 3. IV 38, 3. V 10, 5. VIII 53, 3. — *Θεμιστοκλῆς ἥκω.* Cf. Matth. Gr. § 299. Krueg. Gr. § 50, 8 adn. 4. Latine ita omisso pronomine ego recte dici negat Priscianus VIII 18, 101. XII 4, 19. XVIII 1, 4. Sed vid. Liv. XXX 30, 29 et Nep. — *οἶκον.* Etiam Latini domum de gente dicunt, ut Germani et alii. — *ἐπιόντα ἐμοί.* Themistocles ita loquens ut si iniuriam sibi a Xerxe illatam defenderit se ducem pro patria sua universa nominat, id quod alibi faciunt legati, ut IV 64, 1.

ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοί, ἐκείνῳ δὲ ἐν ἐπικινδύνῳ πάλιν ἡ ἀποκομιδὴ ἐγίγνετο. καί μοι εὐεργεσία ὀφείλεται (γράψας τὴν ἐκ Σαλαμῖνος προάγγελσιν τῆς ἀναχωρήσεως καὶ τὴν τῶν γε-

§ 4. *γράψαντι* Mosqu. ad syntaxin emendandam. At Themistocles non videtur dicere posse gratiam sibi deberi, quia scripserit Xerxi; de utraque enim re nuntios cum mandatis miserat, de altera Sicinnum servum fidelem et *παιδαγωγόν*, de altera legatos, quos *φράζειν* regi rem iussos esse dicit Plut. Them. 16, cui maior fides habenda videtur quam Nepoti ob hoc male intellectum *γράψας* litteris Xerxem certiorem factum scribenti. Nominativum igitur per *σχῆμα κατὰ τὸ σημαινόμενον* ad superiora *ἐδήλου δ' ἡ γραφή* referendum putamus. Cf. adn.

— *ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοί*] *τὰ πράγματα ἦσαν δηλονότι.* Schol. Potuit quidem scribi *ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μὲν ἐγώ* (Nep. postquam in tuto ipse) vel certe *ἀσφαλῆ μὲν ἐμοί* (cf. adn. c. 7 init.). Sed comparanda sunt dicendi genera impersonalia *ἐν τύχῃ γίγνεταί τινι* IV 73, 3, *ἐν καταλήψει ἐφαίνετο* III 33, 3, *ἐν παύλῃ ἐφαίνετο* VI 60, 2. Cf. adn. 95, 3. Krueg. Gr. § 61, 5 adn. 6. Tamen facilius videtur esse nec minus ad sententiam aptum huc quoque *πάλιν ἡ ἀποκομιδὴ ἐγίγνετο* referre vertentes cum in tutis nostris rebus, illius dubiis eius reversio fieret, ita ut inter se opponantur *ἐπιόντα ἐμοί* et *πάλιν ἡ ἀποκομιδὴ ἐγίγνετο*, *ἀνάγκῃ ἠμυνόμην* et *ἐν τῷ ἀσφαλεῖ . . . ἐπικινδύνῳ* (i. e. non iam necessitate coactus me defendebam, sed res meae in tuto, illius contra in periculo erant). Ceterum Plut., qui Themistoclem paulo aliter dicentem atque Th. scribentem facit *τῆς Ἑλλάδος ἐν ἀσφαλεῖ γενομένης* habet, sicut antea patriam pro *ἐμοί* posuit Nep. — *πάλιν ἡ ἀποκομιδή* = *ἡ πάλιν ἀποκομιδή*, reversio. Cf. 82, 3. II 18, 3. 38. VI 64, 3. Kuehn. Gr. max. § 464, 2. — *γράψας*. Cf. adn. 87, 2 et cogita superioribus *ἐδήλου δὲ ἡ γραφή* contineri sententiam *ἔγραψε* s. *ἐπέστειλε δὲ* (*ὁ Θεμιστ.*). De similibus nominativis participiorum cf. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 4. — *τὴν . . . προάγγελσιν τῆς ἀναχωρήσεως*. „Herodotus VIII 75 narrat strategema Themistoclis Xerxi . . . suadentis ut Graecos prae timore iam fugam parantes intra Salaminium fretum cito aggrederetur, ne inde effugerent, ubi victoria esset regi parvo parabilis. Ergo de fuga Graecorum quam simulabat Themistocles sermo est, non de Xerxis domum reditione.“ Haack. Aliter tamen intellegit Heilm., qui non receptus praedictionem vult esse, sed adhortationem ad reditum (cf. Herod. VIII 110), quam explanationem verbis *ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοί* Krueg. docet requiri. Accedit quod priore illo nuntio ante pugnam Salaminiam misso tantum aberat ut de Xerxe bene meritus esset Themistocles ut in gravissimam calamitatem eum induxisset. De altero nuntio etiam Nep. haec verba accepit. Cf. VIII 19, 2 *ἐλθούσης ἀγγελίας ἀποπλεῖν πάλιν*. Vocabulum *προάγγελσις* alibi non videri legi adnotat Krueg. Ceterum illam adhortationem ex Andro missam esse cum testis sit Herod. VIII 108 neque hoc loco *ἐκ Σαλαμῖνος* imprudenti interpreti facile tribui possit, cum iam

φυρῶν, ἣν ψευδῶς προσεποιήσατο, τότε δι' αὐτὸν οὐ διάλυσιν), καὶ νῦν ἔχων σε μεγάλα ἀγαθὰ δρᾶσαι πάρειμι διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν σὴν φιλίαν. βούλομαι δ' ἐνιαυτὸν ἐπισχὼν αὐτός σοι περὶ ὧν ἥκω δηλῶσαι."

138. *Βασιλεὺς δέ, ὡς λέγεται, ἐθαύμασέ τε* 1
αὐτοῦ τὴν διάνοιαν καὶ ἐκέλευε ποιεῖν οὕτως. ὁ δ' ἐν τῷ χρόνῳ ὃν ἐπέσχε τῆς Περσίδος γλώσσης ὅσα ἐδύνατο κατενόησε καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων

Nep. 9, 3 id, quanquam parum accurate, verbis proelio apud Salamina facto reddiderit, aut neglegenter rem significasse censendus est Th., quod vix probabile est, aut aliter traditam accepisse. Hanc sententiam tuetur Dunck. in Hist. ant. VII p. 298 sqq., docens rerum condicioni convenire hunc nuntium non ex Andro, sed ex Salamine missum esse. — *καὶ τὴν . . . οὐ διάλυσιν*, et pontes sua opera tum non interruptos, id quod (*ἣν = τὴν τῶν γεφυρῶν δι' αὐτὸν οὐ διάλυσιν*) falso sibi vindicavit (cf. 54, 2). Proprie *ἡ οὐ διάλυσις* est omissio dissolutionis. Cf. Matth. Gr. § 608, 1. Krueg. Gr. § 67, 1 adn. 4, infra III 95, 2. V 35, 2. 50, 4. VII 34, 6. — *ἣν . . . προσεποιήσατο* deleri iussit Cob. ad Hyper. p. 60, ne Thucydides cum Herodoto pugnaret, eamque opinionem frustra defendere conatus est in Mnem. nov. ser. VIII p. 93. Nam neque est inter Herodotum et Th. dissensus neque, si esset, ideo pro interpolato habendus esset hic locus. Herod. enim VIII 108—110 narrat Themistoclem Andri Graecis consilium dedisse ut nulla interiecta mora ad Hellespontum navigarent pontesque rescinderent, sed ei consilio adversatos esse Eurybiadem et reliquos Peloponnesiorum duces; cum igitur ille animadvertisset se sociis id non persuasurum esse, eum Atheniensibus, qui idem facere, etiamsi reliqui nollent, in animo habuissent, contrarium consilium dedisse, ut gratiam rex sibi deberet, si a civibus suis male haberetur. Itaque non Themistocles sua sponte effecit ut pontes non destruerentur, sed Eurybiades potius et Peloponnesii eius rei auctores erant; nam nisi hi restitissent, utique res facta esset. Sed licet haec verba non concinant cum Herodoti narratione, aliter de ea re existimasse Th. potest atque Herodotus. Nam sicut aliarum rerum contra Persas gestarum sic huius quoque rei memoria variabat. Cf. Plut. Them. 16. Arist. 9. Diod. XI 19, 5, cum quo consentit Nep. Them. 5, 1, Iustin. II 13, 5. Frontin. II 6, 8. Polyaen. I 30, 3. Aristid. II p. 293. Nipperd. ad Nep. l. l. — *διὰ τὴν σὴν φιλίαν*, ob meam in te amicitiam. Cf. adn. 33, 4. Iungenda haec cum *διωκόμενος*, non, quod Nepos videtur fecisse, cum *πάρειμι*. Cf. Nipp. l. d.

Cap. **138.** § 1. *Βασιλεὺς δὲ κ. τ. λ.* Haec diffusius et paulo aliter narrant Diod. XI 56 sq. et Plut. Them. 28 sq. — *τὴν διάνοιαν*, mentem. Paulo aliter Plut. *τὸ φρόνημα καὶ τὴν τόλμαν αὐτοῦ*, Nep. animi magnitudinem. — *ἐκέλευε.* Cf. adn. 72, 3. — *τῆς Περσίδος . . . κατενόησε*, i. e. *ἔμαθε*.

2 τῆς χώρας· ἀφικόμενος δὲ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν
γίγνεται παρ' αὐτῷ μέγας καὶ ὅσος οὐδείς πω
Ἑλλήνων διά τε τὴν προϋπάρχουσαν ἀξίωσιν καὶ
τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐλπίδα ἣν ὑπετίθει αὐτῷ δουλώ-
σειν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ πεῖραν διδοὺς ξυνετὸς
3 φαίνεσθαι. ἦν γὰρ ὁ Θεμιστοκλῆς, βεβαιότατα
δὴ φύσεως ἰσχὺν δηλώσας, καὶ διαφερόντως τι
ἐς αὐτὸ μᾶλλον ἑτέρου ἄξιος θαυμάσαι. οἰκείᾳ
γὰρ ξυνέσει, καὶ οὔτε προμαθὼν ἐς αὐτὴν οὐδὲν
οὔτ' ἐπιμαθών, τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης
βουλῆς κράτιστος γνώμων καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ

Rem exaggerat Nepos Them. 10, 1, item Quintil. XI 2, 50. Melius Plut. Them. 29. Cf. Nipperd. ad Nep. l. l.

§ 2. *μετὰ τὸν ἐνιαυτόν.* De tempore cf. adn. 137, 3 et Krueg. Stud. histor. p. 34. Dunck. Hist. ant. VIII p. 305. — *ὅσος οὐδείς πω.* Audi *ἐγένετο* vel *ἦν*. — *ἀξίωσιν*, dignitatem. Cf. adn. II 34, 6. — *καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ... δουλώσειν.* Per attractionem pro his: *καὶ τὴν ἐλπίδα ἣν ὑπετίθει αὐτῷ δουλ. τὸ Ἑλληνικόν.* Cf. adn. 61, 1. Krueg. Gr. § 61, 6 adn. 8. Kuehn. Gr. max. § 600, 5. — *ὑποτιθέναι* est suggerere, ut IV 65, 4. — *ἀπὸ τοῦ ... φαίνεσθαι*, i. e. *ὅτι ἐκ πείρας ἣν ἐδίδου ξυνετὸς ἐφαίνετο. Πεῖραν διδόναι τινός* similiter VI 11, 4. Plat. Lach. 189 b. Prot. 342 a. Dem. XXIV 24.

§ 3. *ἦν γάρ.* De hac tota paragrapho iniquius iudicat Dion. Hal. p. 794. — *ἦν ... δηλώσας.* Interpungi *ἦν γὰρ ὁ Θεμιστοκλῆς, βεβαιότατα ... δηλώσας, καί* iusserunt Emperius et Sintenis. Vulgo iungunt *ἦν δηλώσας*; sed aoristi participium non ita videtur a Thuc. cum *εἰμί* pro verbo finito copulari ut de praesentis participio adnotatum est ad 1, 1. *Φύσεως ἰσχὺν δηλώσας* hinc duxit Philostr. Vit. Apoll. II 25. *Φύσεως* est ingenii. — *καὶ διαφερόντως τι*, etiam eximio quodam modo (cf. Matth. Gr. § 487, 4), non cum voce *ἄξιος* sed cum locutione *μᾶλλον ἑτέρου* iungendum est *(sogar in einem hervorragenden Masse mehr als ein anderer).* Cf. II 60, 7 *εἴ μοι καὶ μέσως ἡγούμενοι μᾶλλον ἑτέρων (auch nur in bescheidenem Masse mehr als andern) προσεῖναι αὐτὰ πολεμεῖν ἐπείσθητε*, qui locus clarissime ostendit quam temere Herw. hic *μᾶλλον ἑτέρου* deleverit; nam *μᾶλλον ἑτέρων* ibi nullo modo *μέσως* vocabuli interpretatio esse potest, cuius sententiam potius *οὐ μᾶλλον ἑτέρων* redderet. Cf. adn. VII 29, 5. — *ἐς αὐτό.* De neutro vid. 74, 1 et adn. 122, 3; de *ἐς* Matth. Gr. § 578 d. Krueg. Gr. § 68, 21 adn. 8. — *οἰκείᾳ*] *φυσικῇ.* Schol. — *καὶ* (idque) *οὔτε ... ἐπιμαθών.* Itaque *φύσει ἦν συνετός, οὐ μαθήσει.* Illud autem secundum Pindarum Ol. II 86 longe praestat. — *βουλῆς.* Est hic deliberatio. — *γνώμων*] *κριτής.* Schol. Cf. Aeschyl. Ag. 1130. *Ἦν* ex superioribus iterandum mente. De omni sententia cf. Nep. Them. 1, 3 sq. — *καὶ τῶν μελλόντων ... εἰκαστής*, scil. *ἦν.* Cum Krueg. *τῶν μελλόντων* cum *ἐπὶ πλεῖστον* et *εἰκαστής* cum

πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστής· καὶ
ἃ μὲν μετὰ χεῖρας ἔχοι καὶ ἐξηγήσασθαι οἷός τε,
ὧν δ' ἄπειρος εἴη κρῖναι ἱκανῶς οὐκ ἀπήλλακτο,
τό τε ἄμεινον ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα
μάλιστα· καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν φύσεως μὲν δυνά-
μει, μελέτης δὲ βραχύτητι κράτιστος δὴ οὗτος
αὐτοσχεδιάζειν τὰ δέοντα ἐγένετο. νοσήσας δὲ 4
τελευτᾷ τὸν βίον· λέγουσι δέ τινες καὶ ἑκούσιον
φαρμάκῳ ἀποθανεῖν αὐτόν, ἀδύνατον νομίσαντα
εἶναι ἐπιτελέσαι βασιλεῖ ἃ ὑπέσχετο. μνημεῖον μὲν 5

τοῦ γενησομένου nectat, Reisk. hunc vult esse verborum ordinem: **τῶν μελλόντων εἰκαστὴς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου,** erat futurarum rerum coniector optimus in longissimum tempus eius quod eventurum erat sive posteritatis *(bis in die fernste Zukunft)*, quae interpretatio eo commendatur quod, cum manifesta sit oppositio **τῶν παραχρῆμα** et **τῶν μελλόντων,** hoc pariter cum v. **εἰκαστής** iungi debet atque illud cum v. **γνώμων.** De vv. **ἐπὶ πλεῖστον** cum gen. iunctis vid. adn. 1, 2. Suspectum est Herw. **τοῦ γενησομένου,** quod licet possit abesse, utique intolerabile non est. — **καὶ ἅ.** Krueger **καὶ** deleto quae sequuntur superioribus adnectit. Sed melius separantur. Nam duas easque diversas habemus distinctiones: rerum praesentium et futurarum atque quarum usum Themistocles habebat et quarum non habebat. Insuper hac facta mutatione **ἀπηλλαγμένος** desideraretur. — **μετὰ χεῖρας ἔχοι.** Est in manibus seu inter manus habere, ideoque frequenti usu tractare, **μεταχειρίζεσθαι.** Cf. Matth. Gr. § 587 c. Krueg. Gr. § 68, 27 adn. 2. — **ἐξηγήσασθαι,** explicare oratione. Nam quod alii interpretantur exsequi non aptum est, quia toto verborum circuitu ingenii facultates depinguntur. — **οἷός τε,** scil. **ἦν.** — **κρῖναι . . . οὐκ ἀπήλλακτο,** ab his commode iudicandis non erat alienus (Port.), i. e. „haec probabiliter iudicandi non destitutus erat facultate.“ Haack. — **ἔτι** iunge cum vv. **ἐν τῷ ἀφανεῖ,** dum erat in obscuro. Cf. Arri. VII 28, 4. — **τὸ ξύμπαν εἰπεῖν.** Cf. VII 49, 3. Matth. Gr. § 545. — **μελέτης βραχύτητι,** meditationis brevitate s. celeritate. — **αὐτοσχεδιάζειν τὰ δέοντα.** Verbis celeriter quae opus erat reperire expressit Nep. Them. 1, 3. Nam **αὐτοσχεδιάζειν** est ex tempore seu subito expedire „neque aut solam actionem aut solam orationem spectat.“ Goell. De extemporali dicendi facultate accipi voluerat schol., de actione Wyttenb. Select. hist. p. 366.

§ 4. De morte Themistoclis cf. Aristoph. Equ. 83 sq. Cic. Brut. 11. Diod. XI 58. Plut. Them. 31 et Cim. 18. Nep. Them. 10. Val. Max. V 6. Nieb. Hist. ant. I p. 434. Dunck. l. l. p. 309 sq. — **λέγουσι δέ τινες καί.** *Καί* ad **λέγουσι** pertinens propter **δέ** transpositum est. Cf. II 85, 1. IV 54, 3. V 54, 1. — **ἑκούσιον.** Cf. Krueg. Gr. § 57, 5 adn. 2.

§ 5. **μνημεῖον** ut V 11, 1 est **μνῆμα, τάφος.** — **Μαγνη-**

οὖν αὐτοῦ ἐν Μαγνησίᾳ ἐστὶ τῇ Ἀσιανῇ ἐν τῇ ἀγορᾷ· ταύτης γὰρ ἦρχε τῆς χώρας, δόντος βασιλέως αὐτῷ Μαγνησίαν μὲν ἄρτον, ἣ προσέφερε πεντήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ, Λάμψακον δὲ οἶνον (ἐδόκει γὰρ πολυοινότατον τῶν τότε εἶναι),
6 *Μυοῦντα δὲ ὄψον. τὰ δὲ ὀστᾶ φασι κομισθῆναι αὐτοῦ οἱ προσήκοντες οἴκαδε κελεύσαντος ἐκείνου καὶ τεθῆναι κρύφα Ἀθηναίων ἐν τῇ Ἀττικῇ· οὐ γὰρ ἐξῆν [θάπτειν] ὡς ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντος.*

σίᾳ . . . τῇ Ἀσιανῇ. Epitheton non satis aptum, cum duae in Asia Magnesiae commemorentur. Cf. Kiepert. Geogr. ant. § 110. 113. Sed similiter II 56, 4 **Ἐπίδαυρον τῆς Πελοποννήσου**, etsi duae in Peloponneso sitae sunt Epidauri. Est autem hic Magnesia ad Maeandrum sita. Vid. Diod. XI 57, 7 et Pseudo-Them. XIX 53. Hanc urbem Themistocles, postquam e Perside rediit, domicilium sibi constituerat. — *ἐν τῇ ἀγορᾷ.* Aliter Nep. Them. 10, 3; sed cum Thuc. consentit Plut. Them. 32. Sepulcrum in urbe honoris causa factum est. Cf. V 11, 1. — *δόντος βασιλέως κ. τ. λ.* De urbibus Themistocli a rege Persarum donatis cf. Dunck. l. l. p. 306. Duas praeterea addunt quidam, velut Athen. p. 29 f., sed plerique in tribus acquiescunt, ut Strab. p. 636. Diod. l. l. Nep. l. l. Ad universum hunc morem donandi regum Persarum illustrandum interpretes conferunt Plat. Alcib. I p. 123 b. Add. Xen. Anab. I 4, 9. — *Μαγνησίαν μὲν ἄρτον.* Praepositionem *εἰς* addunt Herod. II 98. Xen. l. l. Diod. l. l. Plut. Them. 29. Athen. l. l., omittit Plat. l. l. et Strab. l. l. Utrumque recte; nam *εἰς ἄρτον* est ad panem parandum vel praebendum, *ἄρτον* (tanquam) panem, pro pane. Cf. adn. VIII 29, 1 et Ellendt. ad Arri. Anab. I 26, 5. — *Λάμψακον.* Ibi vitium et hortorum culturam floruisse vel ex Priapi cultu apparet. — *πολυοινότατον.* Cf. adn. 10, 1. *Μυοῦντα*] *πόλις* (Ionica) *Καρίας ὁ Μυοῦς.* Schol. Cf. III 19, 2. — *ὄψον.* Diod. l. l. *εἰς ὄψον ἔχουσαν θάλατταν εὔιχθυν.* Etenim *ὄψον* posterioribus scriptoribus interdum est piscis. Hic solos pisces dici negat Arn., et recte. Cf. Xen. Oec. 5, 3. Plat. de Rep. 372 c.

§ 6. *τὰ δὲ ὀστᾶ ... οἴκαδε.* „Quod hic legitur aliorum narrationi adversari recte adnotat Portus. Nam hi ipsos Themistoclis propinquos ossa illius in Atticam reportasse tradiderunt. Vid. Paus. I 1, 2 et Corn. Nep. Them. 10, 5." Duk. Nepos adeo ossa Themistoclis clam in Attica ab amicis sepulta esse ipsum Thucydidem memoriae prodidisse scribit, hic eadem neglegentia usus quam aliis quoque locis deprehendimus. Cf. Grot. Hist. V p. 391 (interpr. III p. 224). — *ἐν τῇ Ἀττικῇ.* De sepulcro Themistoclis cf. Plut. Them. 32. Paus. l. l. — *οὐ γὰρ ἐξῆν,* scil. *τεθῆναι αὐτὰ ἐν τῇ Ἀττικῇ.* Quod sequitur *θάπτειν* ad sententiam non sufficit. Nam sepelire eum licebat, non licebat in Attica sepelire. Cf. Xen. Hist. Gr. I 7, 22. Lyc. in Leocr. 113. 115. Marcellin. 55. Iure igitur *θάπτειν* del. Cob. in Mnem. l. l. p. 94. — *φεύγοντος.* Simul

τὰ μὲν κατὰ Παυσανίαν τὸν Λακεδαιμόνιον καὶ Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον, λαμπροτάτους γενομένους τῶν καθ' ἑαυτοὺς Ἑλλήνων, οὕτως ἐτελεύτησεν.

139. *Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης* 1 *πρεσβείας τοιαῦτα ἐπέταξάν τε καὶ ἀντεκελεύσθησαν περὶ τῶν ἐναγῶν τῆς ἐλάσεως· ὕστερον δὲ φοιτῶντες παρ' Ἀθηναίους Ποτειδαίας τε ἀπανίστασθαι ἐκέλευον καὶ Αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι, καὶ μάλιστά γε πάντων καὶ ἐνδηλότατα προύλεγον τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα καθελοῦσι μὴ ἂν γενέσθαι πόλεμον, ἐν ᾧ εἴρητο αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι τοῖς λιμέσι τοῖς ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ μηδὲ τῇ Ἀττικῇ ἀγορᾷ. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι οὔτε τἆλλα ὑπ-* 2 *ήκουον οὔτε τὸ ψήφισμα καθῄρουν, ἐπικαλοῦντες ἐπεργασίαν Μεγαρεῦσι τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς καὶ τῆς ἀορίστου καὶ ἀνδραπόδων ὑποδοχὴν τῶν ἀφιστα-*

audi *αὐτοῦ*. *Ὡς* additum est, quod ex sententia legis res exprimitur.

Cap. **139.** § 1. *ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης πρεσβείας*. Reditur ad 126, 2. — *Ποτειδαίας*. Quam obsidebant. Cf. c. 64 sqq. — *Αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι*. Cf. 67, 2. — *μάλιστα . . . προύλεγον*. Cf. Plut. Pericl. 29, qui in legatis nominat Polyarcen, et de vi verbi *προύλεγον* adn. 26, 5. 43, 1. VII 50, 3. — *τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα*. Vid. 67, 4. Cf. etiam Suid. in *ἀνελεῖν*. — *μὴ ἄν*. De *μή* vid. adn. V 49, 5.

§ 2. *τἆλλα ὑπήκουον*. Cf. adn. 26, 3. — *ἐπικαλέσαντες*, exprobrantes. Cf. II 27, 1. IV 23, 1. 133, 1. — *ἐπεργασίαν*. Est hic fere idem atque simplex *ἐργασία*. Cf. Ellendt. ad Arri. VI 17, 10 et de re Paus. I 36, 3 (ubi *ἐπεργάζεσθαι* legitur), Plut. Pericl. 30. Ullrich. de Psephism. Megar. p. 36 sq. — *τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς καὶ τῆς ἀορίστου*] *τὴν γῆν λέγει τὴν μεταξὺ Μεγάρων καὶ Ἀττικῆς ἥντινα ἀνέθεσαν ταῖς Ἐλευσινίαις θεαῖς. τὴν αὐτὴν δὲ λέγει καὶ ἀόριστον. ἀόριστος δέ ἐστιν ἡ μὴ ἔχουσα ὅρους μηδὲ σπειρομένη.* Schol. Cf. Phot. Bibl. p. 534, 12. At iterato articulo duplex terrae genus distingui Goeller recte videtur docere; significari terram partim deabus Eleusiniis sacram, agrum templi Eleusinii, partim terram in confiniis iacentem, nullis limitibus discriptam nec tamen diis sacram. Assentitur Grot. Hist. VI p. 102 (interpr. III p. 372). Cf. Reingan. Megar. p. 80 sq. — *ἀνδραπόδων*. Aspasiae servos non recte a nonnullis existimari demonstrant Grot. VI p. 133 (interpr. III p. 390) et Mueller-Strueb. Aristoph. p. 47 sq. — *ἀφισταμένων*, i. e. *ἀποφευγόντων*. Quod autem praeterea caedes Anthemocriti et raptus duarum meretri-

3 μένων. τέλος δὲ ἀφικομένων τῶν τελευταίων πρέσβεων ἐκ Λακεδαίμονος, Ῥαμφίου τε καὶ Μελησίππου καὶ Ἀγησάνδρου, καὶ λεγόντων ἄλλο μὲν οὐδὲν ὧν πρότερον εἰώθεσαν, αὐτὰ δὲ τάδε ὅτι „Λακεδαιμόνιοι βούλονται τὴν εἰρήνην εἶναι, εἴη δ' ἄν, εἰ τοὺς Ἕλληνας αὐτονόμους ἀφεῖτε," ποιήσαντες ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι γνώμας σφίσιν αὐτοῖς προυτίθεσαν, καὶ ἐδόκει ἅπαξ περὶ ἁπάν-
4 των βουλευσαμένους ἀποκρίνασθαι. καὶ παριόντες ἄλλοι τε πολλοὶ ἔλεγον, ἐπ' ἀμφότερα γιγνόμενοι ταῖς γνώμαις καὶ ὡς χρὴ πολεμεῖν καὶ ὡς μὴ ἐμπόδιον εἶναι τὸ ψήφισμα εἰρήνης, ἀλλὰ καθελεῖν, καὶ παρελθὼν Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, ἀνὴρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πρῶτος Ἀθηναίων, λέγειν τε καὶ πράσσειν δυνατώτατος, παρῄνει τοιάδε.

Cap. **139.** § 3. *ἀφῆτε* plerique codd. Ad *εἴη ἄν* accommodatus est optativus.

cum Megarensibus dicuntur exprobrata esse, de eo vid. Grot. VI p. 103 (interpr. III p. 373).

§ 3. *τέλος δέ.* Haec usque ad *ἀφεῖτε* affert Doxop. II p. 445 ed. Walz. — *Ῥαμφίου.* De hoc Clearchi patre cf. V 12. 13, 1. 14, 1. VIII 8, 2. 39, 2. 80, 1. Melesippus iterum II 12, 1 nominatur. Agesander videtur Agesandridae pater esse. Vid. VIII 91, 2. — *ὅτι.* Cf. adn. 137, 4. Cum igitur iam hinc incipiat sermo rectus, alterum membrum recto, alterum obliquo sermone enuntiatum esse frustra adnotant Krueg. et Class. — *ποιήσαντες.* Cf. adn. 67, 3. — *γνώμας . . . προυτίθεσαν*, sibi ipsis sententias dicendi potestatem fecerunt. Plerumque *γνώμας* (et *τὴν γνώμην*) *προτιθέναι τινί* de magistratibus dicitur. Cf. III 36, 5. 42, 1. VI 14, 1. Schoem. de Comit. Athen. p. 104. — *ἅπαξ*, ut semel, est *ein für allemal.*

§ 4. *ἐπ' ἀμφότερα . . . ταῖς γνώμαις*, in utramque partem discedentes sententiis. Cf. adn. 83, 3. — *καὶ ὡς μή.* I. e. *καὶ ὡς χρὴ μή.* Krueger sermonem magis legitimum fore, si *ὡς* deleatur, iudicat. Sed hoc aptius esset ad unam sententiam significandam, non ad duas easque diversas. — *τὸ ψήφισμα* est *τὸ περὶ Μεγαρέων.* Genetivus *εἰρήνης* iungendus cum v. *ἐμπόδιον.* — *καθελεῖν.* Cogita *αὐτό.* — *ἀνὴρ . . . πρῶτος.* Vid. de eo plura II 65. — *λέγειν τε κ. τ. λ.* Krueger *καὶ λέγ. τε* conici posse adnotat, addit tamen ipse posse etiam haec per appositionem addita esse, quod iure probat Class., aut per *τέ* haec cum superioribus necti.

Cap. **140.** De Periclis orationibus universis cf. Vischeri Script. min. I p. 435 sqq. Hanc laudat atque admiratur Dion. Hal. p. 920 et Aristid. III p. 226. Simplicem ac dilucidam hanc habet rerum dispositionem ut post exordium (140, 1) primum exponatur La-

140. „*Τῆς μὲν γνώμης, ὦ Ἀθηναῖοι, αἰεὶ τῆς αὐτῆς ἔχομαι μὴ εἴκειν Πελοποννησίοις, καίπερ εἰδὼς τοὺς ἀνθρώπους οὐ τῇ αὐτῇ ὀργῇ ἀναπειθομένους τε πολεμεῖν καὶ ἐν τῷ ἔργῳ πράσσοντας, πρὸς δὲ τὰς ξυμφορὰς καὶ τὰς γνώμας τρεπομένους. ὁρῶ δὲ καὶ νῦν ὁμοῖα καὶ παραπλήσια ξυμβουλευτέα μοι ὄντα, καὶ τοὺς ἀναπειθομένους ὑμῶν δικαιῶ τοῖς κοινῇ δόξασιν, ἢν ἄρα τι καὶ σφαλλώμεθα, βοηθεῖν, ἢ μηδὲ κατορθοῦντας τῆς ξυνέσεως μεταποιεῖσθαι. ἐνδέχεται γὰρ τὰς ξυμφορὰς τῶν πραγμάτων οὐχ ἧσσον ἀμαθῶς χωρῆσαι* 1

cedaemonios utique bellum velle nec concedendo id evitari posse (140, 2—141, 2), deinde spes boni eventus ostenditur considerandis belli gerendi facultatibus primum Lacedaemoniorum (141, 2—143, 3) tum Atheniensium (143, 3—144), postremo in peroratione post brevem praeteritionem orator sua consilia proponit (144).

§ 1. *Τῆς μὲν γνώμης ... τῆς αὐτῆς ἔχομαι*, in eadem sententia persto. Cf. Matth. Gr. § 330, 6. Krueg. Gr. § 47, 12. VIII 81, 1. De collocatione verborum vide adn. V 115, 1, de re cf. 127, 3. — *τοὺς ἀνθρώπους ... πράσσοντας*, homines non eodem ardore animorum adduci ut bellum gerant atque in ipso opere agere, i. e. inverso membrorum ordine *dass die Menschen bei der Ausführung mit geringerem Eifer handeln als (sie zeigen, wenn) sie sich zum Kriege bereden lassen.* Cf. 120, 5 et verba II 8, 1 *ἀρχόμενοι γὰρ πάντες ὀξύτερον ἀντιλαμβάνονται. Ὀργή* alibi quoque est ardor, animi impetus. Cf. II 11, 7. V 70, 1. *Ἀναπειθομένους* significat aliud iis persuaderi (cf. adn. 84, 2), ut pro pace bellum sumant. — *πρὸς δὲ τὰς ξυμφοράς*] *πρὸς τὰ συμβαίνοντα.* Schol. Cf. paulo post et Soph. Oed. R. 44. — *τρεπομένους*] *μεταβαλλομένους.* Schol. Hoc Athenienses quoque fecisse videbimus II 59, 1. 61, 2. — *ὁμοῖα καὶ παραπλήσια.* Similiter Demosth. III 27 et Isocr. VII 78. Cf. adn. 22, 4. — *τοὺς ἀναπειθομένους*, scil. *πολεμεῖν* ut ante. — *βοηθεῖν* tuendi vim habet. Cf. Wund. ad Soph. Ant. 671. — *ἢ μηδὲ ... μεταποιεῖσθαι*, aut ne si feliciter quidem res geramus (propr. gerant) prudentiae (laudis) partem ad se vindicare. *Κατορθοῦντας* pro gen. *κατορθούντων (ἡμῶν)* dictum esse schol. adnotat, et sententiam ad omnes Athenienses spectare sane ex contraria *ἢν ... σφαλλώμεθα* apparet; sed cf. adn. 10, 4 et cogita insuper callidius et malignius participium ad *τοὺς αναπειθομένους* referri. De *μεταποιεῖσθαί τινος* cf. II 51, 5 et adn. I 28, 2, cum sententia cf. II 64, 1. — *ἐνδέχεται γάρ.* Explicatur cur possint *τοῖς κοινῇ δόξασι βοηθοῦντές τι καὶ σφάλλεσθαι.* — *τὰς ξυμφοράς*] *τὰς ἀποβάσεις.* Schol. — *ἀμαθῶς*, ita ut sciri (vel praevideri) non possint, temere, fere idem atque paulo post *παρὰ λόγον*, praeter rationem. Lusum verborum in hac voce quaerit Grot. Hist. VI

ἢ καὶ τὰς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου· διόπερ καὶ τὴν τύχην, ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῇ, εἰώθαμεν αἰτιᾶσθαι.

2 Λακεδαιμόνιοι δὲ πρότερόν τε δῆλοι ἦσαν ἐπιβουλεύοντες ἡμῖν καὶ νῦν οὐχ ἥκιστα. εἰρημένον γὰρ δίκας μὲν τῶν διαφόρων ἀλλήλοις διδόναι καὶ δέχεσθαι, ἔχειν δὲ ἑκατέρους ἃ ἔχομεν, οὔτε αὐτοὶ δίκας πω ᾔτησαν οὔτε ἡμῶν διδόντων δέχονται, βούλονται δὲ πολέμῳ μᾶλλον ἢ λόγοις τὰ ἐγκλήματα διαλύεσθαι, καὶ ἐπιτάσσοντες ἤδη καὶ
3 οὐκέτι αἰτιώμενοι πάρεισιν. Ποτειδαίας τε γὰρ ἀπανίστασθαι κελεύουσι καὶ Αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι καὶ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα καθαιρεῖν· οἱ δὲ τελευταῖοι οἵδε ἥκοντες καὶ τοὺς Ἕλληνας
4 προαγορεύουσιν αὐτονόμους ἀφιέναι. ὑμῶν δὲ

Cap. **140.** § 2. *διαφορῶν* optimae membranae. Sed cf. 56, 1. 78, 4. V 18, 4. 45, 1.

p. 144 (III p. 397 interpr.), vix recte. — *τοῦ ἀνθρώπου.* Singularis pariter generatim sine articulo III 39, 5.

§ 2. Hinc incipit prior argumentationis pars, qua ratione supra indicata demonstratur *τὸ δίκαιον.* — *πρότερον*] *ὅτε ἐκώλυον τὸ τεῖχος γενέσθαι.* Schol. Cf. c. 90, sed etiam 107, 4 et 114. — *καὶ νῦν οὐχ ἥκιστα.* Cf. adn. 86, 2. — *εἰρημένον.* Cf. II 47, 3. V 30, 1. 39, 3. VII 18, 2. 77, 6. Matth. Gr. § 564 extr. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 5. Erat autem hoc constitutum *ἐν ταῖς σπονδαῖς ταῖς τριακοντούτεσι.* Schol. Cf. adn. 78, 4. — *δίκας . . . διδόναι καὶ δέχεσθαι.* Commercium iuris praebendi repetendique vocat Liv. XLI 24, 16. Hac formula contineri ut quae lites legationibus ultro citroque missis componi non potuerint arbitrio liberae alicuius civitatis utrisque amicae permittantur ex 28, 2, ubi vid. adn., et V 79, 4 intellegitur. — *ἔχειν . . . ἃ ἔχομεν.* Nota foederum formula (cf. IV 65, 1. 118, 4. Orat. de Halon. 26. Polyb. V 103), tunc tamen non sine exceptionibus quibusdam sancta. Vid. 115, 1. — *ἡμῶν διδόντων.* Vid. 78, 4 et de vi illius *διδόντων* adn. 85, 2. — *ἢ λόγοις*, scil. quibus in iudicio disceptatur. Cf. 86, 3. Praepropere Cobeto obsecutus hoc del. Herw.

§ 3. *Ποτειδαίας . . . καθαιρεῖν* tanquam ex 139, 1 repetita del. Cob. l. l. Sed sic mutilatur sententia. Nam praecessisse haec *καί* (etiam, praeterea) quod est ante *τοὺς Ἕλληνας* ostendit. Cf. infra adn. § 3. — *τὸ Μεγαρέων ψήφισμα.* 139, 1 *τὸ περὶ Μεγ. ψήφ.* Cf. *τὸ ψήφισμα τὸ τοῦ φόρου* Inscr. Att. I n. 38 f. adn. 61, 1. Krueg. Gr. § 47, 7 adn. 6. — *οἱ δὲ τελ. οἵδε ἥκοντες.* De collocatione verborum vid. Krueg. Gr. § 50, 11 adn. 20. Cf. III 95, 3 *οἱ δὲ Ὀζόλαι οὗτοι Λοκροί.*

μηδεὶς νομίσῃ περὶ βραχέος ἂν πολεμεῖν, εἰ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα μὴ καθέλοιμεν, ὅπερ μάλιστα προύχονται εἰ καθαιρεθείη, μὴ ἂν γίγνεσθαι τὸν πόλεμον, μηδ' ἐν ὑμῖν αὐτοῖς αἰτίαν ὑπολίπησθε ὡς διὰ μικρὸν ἐπολεμήσατε. τὸ γὰρ βραχύ τι τοῦτο πᾶσαν ὑμῶν ἔχει τὴν βεβαίωσιν καὶ πεῖραν τῆς γνώμης, οἷς εἰ ξυγχωρήσετε, καὶ ἄλλο τι

§ 4. **βραχέος.** Cf. adn. 14, 3. — **ὅπερ . . . καθαιρεθείη.** Per attractionem usitatiorem in enuntiatis qualia sunt *ὁ ἀνὴρ ὃν οἶσθα ὅτι ἦλθεν* vel *ὅστις ἐστίν* pron. *ὅπερ* ad *προύχονται* (i. e. *προβάλλονται*) relatum videtur pro vv. *ὅπερ εἰ καθαιρεθείη, μάλιστα προύχονται μή κ. τ. λ.* Krueger quidem *ὅπερ*, etiam ut nunc collocata sunt verba, nominativum vult esse, sed id vix concedit collocatio illorum *μάλ. προύχ.* Verba *εἰ καθαιρεθείη . . . πόλεμον* Cob. auctore del. Herw. tanquam ex 139, 1 hic addita. Nobis tamen ad *προύχονται* accuratius definiendum valde videntur utilia esse. Nam si absunt, dubium est utrum *ὅπερ* ad *ψήφισμα* an ad totum enuntiatum *περὶ βραχέος . . . καθέλοιμεν* referatur et neutrum satis aptum. Nam si ad totum illud enuntiatum spectat, non satis conveniunt Periclis verba cum iis quae 139, 1 de eadem re narrata sunt; si autem ad solum *ψήφισμα* pertinet, minus distinctus evadit sermo; nam causae suae defendendae non ipsum populiscitum Megaricum Lacedaemonii praetendunt, sed Athenienses id abrogare recusantes, et eo nomine diversum est *ξυγγένειαν προϊσχόμενοι* 26, 3. Et si in hac huius orationis parte omnia abesse oporteret quae in c. 139 iisdem fere verbis dicta sunt, ne § 3 quidem *τοὺς Ἕ. αὐτονόμους ἀφιέναι* propter 139, 3 *εἰ τοὺς Ἕ. αὐτονόμους ἀφεῖτε* stare possent, quae tamen nullo modo abesse possunt. Cf. quae ad § 3 de simili Cobeti suspicione adnotavimus. — **μηδ' ἐν . . . ὑπολίπησθε,** neve in vobis ipsis (in animis vestris) criminationem relinquatis (i. e. insidere patiamini). — **ὡς . . . ἐπολεμήσατε.** Pro hoc etiam *πολεμήσετε* scribi potuit. Vulgata valet quasi . . . bellum susceperitis, et in ea respicitur ad tempus belli iam exorti, quo hoc crimen animos forsitan vexaturum sit.

§ 5. **τὸ βραχύ τι τοῦτο.** De indefinito *τὶ* cum articulo definito et pronomine demonstrativo iuncto vid. Fritzch. Quaest. Lucian. p. 18 et Iacob. ad Lucian. Alex. 56. Krueg. interpretatur *dieses als etwas Geringes Betrachtete.* — **βεβαίωσιν** (confirmationem) non minus quam *πεῖραν* cohaeret cum gen. *γνώμης*, ex quo pendet *ὑμῶν*. — **ἔχειν πεῖραν** aliter dictum est atque apud Xenoph. in Anab. III 2, 16 pro „habere s. continere documentum sententiae s. animi aliquorum, i. e. documento esse quae sit eorum sententia s. mens." Steph. Thes. v. *πεῖρα*. Similes sententiae leguntur apud Isocr. V 39. Dem. IX 16. — **οἷς** = *ἐπεὶ* vel *ὅτι αὐτοῖς*, scil. *τοῖς Λακεδαιμονίοις*, ut interpretatur schol. Cf. II 44, 2. IV 24, 4. V 20, 2. 37, 1. 55, 3. VI 68, 1. VII 75, 7. VIII 76, 6. Plat. de Rep. 465 e. Conviv. 204 b. Kuehn. Gr. max. § 551, 9. Pro *οἷς* secundum

μεῖζον εὐθὺς ἐπιταχθήσεσθε ὡς φόβῳ καὶ τοῦτο ὑπακούσαντες· ἀπισχυρισάμενοι δὲ σαφὲς ἂν καταστήσαιτε αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν μᾶλλον
1 προσφέρεσθαι. 141. αὐτόθεν δὴ διανοήθητε ἢ ὑπακούειν πρίν τι βλαβῆναι ἤ, εἰ πολεμήσομεν, ὡς ἔμοιγε ἄμεινον δοκεῖ εἶναι, ⟨ὡς⟩ καὶ ἐπὶ μεγάλῃ καὶ ἐπὶ βραχείᾳ ὁμοίως προφάσει μὴ εἴξοντες μηδὲ

§ 5. *καταστήσαιτε* Vat. cum paucis deterioribus; plerique *καταστήσετε*, propter adiunctum *ἂν* intolerabile. Cf. adn.

Dionys. Ant. R. VI 62 *ὥστε εἰ τὰ πρῶτα συγχωρήσετε, συμφέροντα εἶναι νομίσαντες, ἕτερόν τι χεῖρον εὐθὺς ἐπιταχθήσεσθε καὶ αὖθις ἄλλο τούτου χαλεπώτερον, ὡς φόβῳ καὶ τὰ πρῶτα ὑπακούσαντες*, quem hunc ipsum locum accuratissime imitatum esse elucet, *ὥστ'* coniecit Burges. Sed apud Th. potius causa quam consequentia adiungitur et alia apud Dionys. est sententiarum cohaerentia. Minus apte *ἧς* Dobr., melius *ὡς* Poppo et *ὃ ἴστε* Steup. Quaestt. Thuc. p. 47 sqq. Aptum etiam esset *ᾧ* (cf. VII 72, 4) vel *οἵ γ'* (cf. adn. VIII 76, 6), nisi omnino de scripturae vitio nos cogitare vetaret exemplorum supra allatorum copia, ex quibus huic loco simillimum est IV 26, 4, ubi relativum *οὓς* item ad nomen multo ante in alio enuntiato praegressum (*τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους* § 1) refertur. — *καὶ ἄλλο . . . ἐπιταχθήσεσθε.* Nam initium semper a parvis iniusta imperandi fieri dicit Liv. XXXV 17, 7. De compositione verborum cf. Matth. Gr. § 424, 2. Krueg. Gr. § 52, 4 adn. 2. — *ὡς . . . ὑπακούσαντες*, quod timore etiam hoc (*τὸ βραχύ τι τοῦτο*) concesseritis. Proclive est *ὡς φόβῳ κἂν τοῦτο ὑπακούσαντες*, quod timore etiam hoc (scil. *τὸ μεῖζον ὃ εὐθὺς ἐπιταχθήσεσθε*) concessuri sitis, conicere, nisi obstaret Dionysii imitatio supra allata, quem *καὶ τοῦτο* legisse et *τοῦτο* ad *τὸ βραχύ τι τοῦτο* rettulisse manifestum est. — *ἀπισχυρισάμενοι*] *ἰσχυρῶς ἀπαγορεύσαντες*. Schol. — *ἂν καταστήσαιτε* vim futuri habet. Cf. adn. III 38, 2. VI 91, 3. Inutilis est Madvigii (Adv. crit. I p. 309) coniectura *σαφὲς ἐγκαταστήσετε*. Cf. 32, 2. III 40, 8. VII 44, 4. — *ἀπὸ τοῦ ἴσου . . . προσφέρεσθαι*, ex aequo (cf. adn. 77, 3) vobiscum potius (quam ex iniquo) agendum esse. Cf. Krueg. Gr. § 55, 3 adn. 13.

Cap. **141.** § 1. *αὐτόθεν* illico. Cf. VI 21, 2 et Bonitz. l. l. p. 31 sq. — *εἰ πολεμήσομεν . . . μὴ εἴξοντες*. Plerique interpretes participia cum ipso verbo *διανοήθητε* tanquam inde pendentia iungunt, ad quam rationem comprabandam Class. VI 78, 1 *ἐνθυμηθήτω μαχούμενος* confert. Sed ibi *ἐνθυμεῖσθαι* verbum sentiendi est, cum hic *διανοεῖσθαι* pro verbo volendi sit. Quod vero Krueg. ad hanc rationem commendandam vertit: *seid gesinnt wie Männer die*, ad hanc sententiam exprimendam participium cum *ὡς* iunctum opus est, neque ullum omnino exstat exemplum verbi *διανοεῖσθαι* cum nudo participio iuncti. Neque licet similiter atque

ξὺν φόβῳ ἕξοντες ἃ κεκτήμεθα. τὴν γὰρ αὐτὴν δύναται δούλωσιν ἥ τε μεγίστη καὶ ἐλαχίστη δικαίωσις ἀπὸ τῶν ὁμοίων πρὸ δίκης τοῖς πέλας ἐπιτασσομένη.

2 *Τὰ δὲ τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἑκατέροις ὑπαρ-*

VII 68, 1, ubi cf. adn., ex *διανοήθητε* verbum perpendendi cogitare, unde pariter atque ab *ἐνθυμεῖσθαι* VI 78, 1 participia pendeant; nam perpendendi notio hic non apta est, sed decernendi, et obstant *μή* et *μηδέ*, pro quibus *οὐκ* et *οὐδέ* requireretur ut VI 78, 1. Neque aliae sunt idoneae huius loci qualis traditus est expediendi rationes. Nam magnam difficultatem habet ex verbis *εἰ πολεμήσομεν* ad *καὶ . . . εἴξοντες κ. τ. λ. πολεμεῖν* audire, et ita necesse esset participiis *ὡς* addi, quoniam cogitationi eorum qui bellum gerere iuberentur tribuendum esset non cedendi et sine timore possidendi consilium. Cf. adn. 2, 6 et IV 10, 1. Idem fieri necesse esset, si *εἰ πολεμήσομεν* verteremus num bellum gesturi simus; praeterea hoc ideo ineptum est quod alterutrum fieri Pericles iubet et, si oboedire noluerint, alterum utique faciendum est. Si autem *ὡς*, quod iam Arn. desideravit, addimus, ne opus quidem est ita vertere aut *πολεμεῖν* subaudire, sed ipsa participia ex verbo *διανοήθητε*, animum inducite, decernite, apta esse possunt. Cf. Plat. Menex. 241 d *ἠγγέλλετο βασιλεὺς διανοεῖσθαι ὡς ἐπιχειρήσων πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας*, Legg. 755 b. 763 a. 783 a. 964 a. Apud ipsum Th. VII 5, 4 *διανοεῖσθαι οὕτως ἐκέλευεν αὐτοὺς ὡς . . . οὐκ ἔλασσον ἕξοντας*, ubi tamen *διανοεῖσθαι* vi volendi carens sentire, cogitare valet. Ceterum orator toto verborum circuitu cum ironia quadam duarum rerum optionem dat quarum alteram et antea ipse dissuasit et hic verbis *ὡς ἔμοιγε ἄμεινον δοκεῖ εἶναι* posthabendam esse indicat. — *δύναται* ut valet est significat. Cf. III 46, 2. IV 95, 1. VI 36, 2. 40, 2. — *δικαίωσις*] *κέλευσις, πρόσταξις*. Schol. Propr. *ἀξίωσις*. Cf. IV 86, 6. V 17, 2. „Hoc inter poëtica apud Thuc. refert Dion. Hal. p. 794, quanquam et ipse eo saepius utitur. Legitur, ut *δούλωσις*, etiam apud Dion. Cass. et Plut., nusquam apud poëtas (cf. ab Has. dicta in Steph. Thes. v. *πρέσβευσις*). De aliis significationibus eius cf. III 82, 4. VIII 66, 2. Articulum *ἡ* ante *ἐλαχίστη* repeti vult Cob. l. l. Sed cf. II 49, 5. IV 63, 2. — *ἀπὸ τῶν ὁμοίων*. Disputatur utrum *ὁμοίων* sit masculinum, an neutrum. Si illud verum est, de *ἀπό* cf. adn. c. 17 et *ὅμοιοι* sunt pares, ut 42, 4; sin hoc, ut *ἀπὸ τῶν ὁμοίων* fere idem atque *ἀπὸ τοῦ ἴσου* significent, cf. *ἀπὸ τῶν εἰκότων* VI 23, 3 et dicendi genera ea in quibus *ἐκ* cum pluralibus adiectivorum similiter iungitur velut *ἐκ τῶν δυνατῶν* (II 3, 3), *ἐκ τῶν παρόντων* (III 29, 2), *ἐκ τῶν ὑπαρχόντων* (VII 76). Vid. Matth. Gr. § 574 p. 1334. Hoc praefert Bonitz. l. l. p. 24, illud Herbst. adv. Cob. p. 51. Krueg. Class., quibus nos assentimur propter VIII 89, 3, ubi cf. adn. Vide etiam adn. 77, 4. — *πρὸ δίκης*. Gl. Lugd. *πρὸ τοῦ δικάσασθαι*.

§ 2. Sequitur *τὸ ὠφέλιμον*, quod in spe boni eventus positum est, quae pars opponitur Corinthiorum verbis c. 121 sq. et complectitur duos locos, ut supra diximus. — *τῶν . . . ὑπαρχόντων*. Exspectes for-

χόντων ὡς οὐκ ἀσθενέστερα ἕξομεν γνῶτε καθ'
3 ἕκαστον ἀκούοντες. αὐτουργοί τε γάρ εἰσι Πελο-
ποννήσιοι καὶ οὔτε ἰδίᾳ οὔτε ἐν κοινῷ χρήματά
ἐστιν αὐτοῖς, ἔπειτα χρονίων πολέμων καὶ διαπον-
τίων ἄπειροι διὰ τὸ βραχέως αὐτοὶ ἐπ' ἀλλήλους
4 ὑπὸ πενίας ἐπιφέρειν. καὶ οἱ τοιοῦτοι οὔτε ναῦς
πληροῦν οὔτε πεζὰς στρατιὰς πολλάκις ἐκπέμπειν
δύνανται, ἀπὸ τῶν ἰδίων τε ἅμα ἀπόντες καὶ ἀπὸ
τῶν αὐτῶν δαπανῶντες καὶ προσέτι καὶ θαλάσσης
5 εἰργόμενοι· αἱ δὲ περιουσίαι τοὺς πολέμους μᾶλλον
ἢ αἱ βίαιοι ἐσφοραὶ ἀνέχουσιν. σώμασί τε ἑτοι-
μότεροι οἱ αὐτουργοὶ τῶν ἀνθρώπων ἢ χρήμασι

Cap. **141.** § 4. *πληροῦντες* codd. Cf. adn.

sitan *τὰ ... ὑπάρχοντα*, sed rationem facultatum pro ipsis facultatibus dixit. Cf. Matth. Gr. § 285. — *ὡς*. Cf. adn. 77, 2.

§ 3. *αὐτουργοί* = *γεωργοί* 142, 7. Sunt qui opus ipsi faciunt, i. e. agros ipsi sive suis manibus sive, ut Spartiatae, per servos colunt neque fructuum alieno opere genitorum mercaturas faciunt. Cf. Plat. Soph. 223 d. — *οὔτε ἰδίᾳ ... αὐτοῖς*. Cf. adn. 80, 4. — *διαποντίων*, transmarinorum (velut in Ionia gerendorum). — *βραχέως*, per breve tempus. Hoc contrarium superiori *χρόνιος*, sicut *ἐπ' ἀλλήλους* superiori *διαπόντιος*. Ceterum non male *βραχεῖς* legeretur. — *ἐπιφέρειν*. Simul audi *πολέμους*.

§ 4. *οὔτε ναῦς ... δύνανται*. In tradita scriptura *ἐκπέμπειν* etiam ad prius membrum spectare et *πληροῦντες* ad solas *ναῦς* referri putant. Sed ita potius *πληρώσαντες* exspectaremus et molestissima omnis haec est verborum structura. Emend. Herw. — *ἀπὸ τῶν ἰδίων ... ἀπόντες*. Et idcirco agriculturam neglegentes, qua sustentantur. — *ἀπὸ τῶν αὐτῶν ... δαπανῶντες*. „Spartani cives [contra atque tunc Athenienses] in bello non publice, sed suis sumptibus alebantur.“ Haack. Idem haud dubie de ceteris Peloponnesiis dicendum, qui commeatum in expeditionibus secum portabant. Cf. II 10, 1. — *θαλάσσης εἰργόμενοι*, maris usu (et mercatura maritima) exclusi. Cf. II 85, 1. III 115, 3. VIII 24, 6.

§ 5. *αἱ δὲ περιουσίαι*. Significantur opes in thesauris conditae, quales erant Atheniensibus. Vid. II 13, 3. — *αἱ βίαιοι ἐσφοραί*. Respicitur ad verba Corinthiorum 121, 5 et designantur violentae pecuniarum collationes, quibus tamen mox ne Athenienses quidem caruerunt. Vid. III 19, 1 et ibi adn. — *ἀνέχουσι*, sustentant. Similia tamen desunt verbi *ἀνέχειν* exempla, ut iam monuit Class. Quid significaret hic iam antiquiores grammatici dubitaverunt. Suid. enim *σώζουσιν* interpretatur et schol. *βαστάζουσιν*, *αὐξάνουσιν*, quorum nihil aptum. Suspicari igitur licet ipsum Th. *τοῖς πολέμοις ... ἀντέχουσιν*, bellis suppetunt, scripsisse. Cf. 65, 1 et Herod. VII 58 *Μέλανα ποταμὸν οὐκ ἀντι-*

πολεμεῖν, τὸ μὲν πιστὸν ἔχοντες ἐκ τῶν κινδύνων κἂν περιγενέσθαι, τὸ δὲ οὐ βέβαιον μὴ οὐ προαναλώσειν, ἄλλως τε κἂν παρὰ δόξαν, ὅπερ εἰκός, ὁ πόλεμος αὐτοῖς μηκύνηται. μάχῃ μὲν γὰρ μιᾷ 6
πρὸς ἅπαντας Ἕλληνας δυνατοὶ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἀντισχεῖν, πολεμεῖν δὲ μὴ πρὸς ὁμοίαν ἀντιπαρασκευὴν ἀδύνατοι, ὅταν μήτε βουλευτηρίῳ ἑνὶ χρώμενοι παραχρῆμά τι ὀξέως ἐπιτελῶσι πάντες τε ἰσόψηφοι ὄντες καὶ οὐχ ὁμόφυλοι τὸ ἐφ' ἑαυτὸν ἕκαστος σπεύδῃ· ἐξ ὧν φιλεῖ

§ 6. *ἐφ' ἑαυτῶν* Gr. m., ubi pluralis minus aptus est ad *ἕκαστος σπεύδῃ*, *ὑφ' ἑαυτῶν* Ar. Chr. Cf. adn.
σπεύδει It. Aug. corr. Laur. et aliquot deteriores. Sed etsi ab enuntiato aliunde pendenti interdum in non suspensum transitur (cf. totam enuntiationem ita ad participium pertinet, ut 78, 1. 84, 2. 85, 1. IV 126, 5. Quod autem Peloponnesii negantur consilium unum (idemque) habere, de senatu omnium communi (*Bundesrath*) videtur accipiendum esse, qui opponatur quodammodo *ἑνὶ βουλευτηρίῳ* Atheniensium (II 15, 1), penes quod tum, cum omnes praeter Chios et Lesbios sociae civitates Atheniensium dominationi subiectae erant, omnium rerum summa erat potestas. Nam quod Schoemannus Antiqu. iur. publ. p. 426 haec ideo dici scribit quia legitimi ac statis temporibus habendi conventus nulli fuerint, id in *βουλευτηρίῳ ἑνί* inesse non potest. — *ἰσόψηφοι ὄντες*. De aequalitate suffragiorum, non solum de iure omnium suffragia ferendi videtur accipiendum. Cf. III 79, 3. — *οὐχ ὁμόφυλοι*. Praeter Dorienses enim plerosque etiam nonnulli populi Aeolici, velut Boeoti, et ex Pelasgis orti, sicut Arcades, denique Pellenenses Achaei foederis Laconici consortes erant. — Ad *ἐφ' ἑαυτόν* pro magis usitato *ἐφ' ἑαυτοῦ* cf. adn. IV 28, 1. — *σπεύδῃ*. Cf. Matth. Gr. § 302 a adn.

σχόντα τῇ στρατιῇ. — *τὸ μὲν . . . περιγενέσθαι*, alterum quidem (i. e. corpora) ex periculis etiam evadere posse persuasum habentes. — *τὸ δὲ . . . προαναλώσειν*, alterum vero (i. e. pecunias) non certum (existimantes) se non ante (belli finem) consumpturos. De *μὴ οὐ* vid. Krueg. Gr. § 67, 12 adn. 6. Cf. VIII 60, 1. 71, 1.

§ 6. *μάχῃ . . . πολεμεῖν*. Similes distinctiones proelii et belli vid. apud Ritt. ad Tac. Ann. II 87. — *ἀντισχεῖν*. Krueger *ἀντίσχειν* scripsit, sed aoristum unius pugnae commemorationi congruentiorem esse adnotat Class. — *μὴ πρὸς ὁμοίαν παρασκευήν*, adversus dissimilem apparatum. Cf. Hart. de Partic. II p. 174. Krueg. Gr. § 67, 9 et 10 adn. 4. Rem fore haud cum imparatis similiter Liv. XXI 49, 11. — *ὅταν* pro *ὅτι* secundum Matth. Gr. § 624, 2. Temporis tamen notionem (dum, *so lange als*) non prorsus interire adnotat Krueg. Cf. 142, 1. — *μήτε βουλευτηρίῳ ἑνὶ χρώμενοι . . . ἐπιτελῶσι*. Ad *μήτε* deinde *τέ* refertur. Cf. adn. c. 17 extr. Negatio ut ad

7 μηδὲν ἐπιτελὲς γίγνεσθαι. καὶ γὰρ οἱ μὲν ὡς μάλιστα τιμωρήσασθαί τινα βούλονται, οἱ δὲ ὡς ἥκιστα τὰ οἰκεῖα φθεῖραι. χρόνιοί τε ξυνιόντες ἐν βραχεῖ μὲν μορίῳ σκοποῦσί τι τῶν κοινῶν, τῷ δὲ πλέονι τὰ οἰκεῖα πράσσουσι, καὶ ἕκαστος οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν οἴεται βλάψειν, μέλειν δέ τινι καὶ ἄλλῳ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τι προϊδεῖν, ὥστε τῷ αὐτῷ ὑπὸ ἁπάντων ἰδίᾳ δοξάσματι λανθάνειν
1 τὸ κοινὸν ἀθρόον φθειρόμενον. 142. μέγιστον δὲ τῇ τῶν χρημάτων σπάνει κωλύσονται, ὅταν σχολῇ αὐτὰ ποριζόμενοι διαμέλλωσιν· τοῦ δὲ πο-

sd. 37, 4), ei rei hic particulae *μήτε . . . τε*, quarum prior inutilis est, nisi ambo enuntiata ex *ὅταν* pendent, obstant.

§ 7. *τὰ οἰκεῖα φθεῖραι*] *ἐκ τοῦ πολεμεῖν, τῇ ἀπουσίᾳ.* Schol. Cf. § 4. — *χρόνιοι*, tarde. Cf. Matth. Gr. § 446, 9. Krueg. Synt. dial. § 57, 5 adn. 4. — *ξυνιόντες.* *Ἐς ξυλλόγους* seu *ξυνόδους (Bundesversammlungen, Tagsatzungen).* Cf. c. 67. 119. — *ἐν βραχεῖ μορίῳ . . . τῷ δὲ πλέονι*, *zum geringen Theile . . . grösstentheils.* De *ἐν* praep. cf. adn. 93, 5 et Latinum in parte (Quint. Inst. or. II 8, 6. IV 5, 13). Ita subaudire aliquid non videtur opus esse. Sed si opus esset (cf. 85, 1), e voce *ξυνιόντες* potius *τῆς ξυνόδου* suppleremus quam cum Class. *τοῦ χρόνου* ex *χρόνιοι.* Nam nec facile hoc est et in hanc sententiam magis in promptu erat ipsum *ἐν βραχεῖ χρόνῳ.* Ad *πλέον* quoque superius *ἐν* cogitari potest (cf. Krueg. Gr. § 68, 9), sed non est necesse. Ceterum contra facere hic Pericles Peloponnesios dicit quam fieri oportere Corinthii 120, 1, ubi cf. adn., pronuntiaverunt. — *παρά*, propter. Cf. Matth. Gr. § 588 c *δ'*. Krueg. Gr. § 69, 36 adn. 6. — *βλάψειν*] *τὰ κοινά.* Schol. Cf. Krueg. Gr. § 52, 1 adn. 2. — *ὑπὲρ ἑαυτοῦ*, suo loco, ut *ἀντί.* Cf. Matth. Gr. § 582. *Τὶ προϊδεῖν* enim ad rerum publicarum curam spectat. — *τῷ αὐτῷ . . . δοξάσματι*, *durch dieselbe selbstsüchtige Ansicht aller;* omnes enim rerum communium curam aliis permittentes sibi quisque prospiciendum censebant. De *ἰδίᾳ* vid. adn. 95, 2, *ὑπὸ ἁπάντων δόξασμα* ut *φυγὴ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων* VIII 6, 4 et similia. Cf. adn. II 65, 9. — *ἀθρόον* iunge cum *φθειρόμ.* Cf. II 60, 2.

Cap. **142.** § 1. *μέγιστον.* Cf. Matth. Gr. § 432, 5 p. 972. Krueg. Gr. § 57, 10 adn. 12. Sine articulo, qui plerumque addatur, etiam VI 69, 3 legi docet Krueg. Idem deinde *δή* pro *τῇ* scribendum conicit conferens II 52, 4. Et *σπάνει, ἀπορίᾳ, ἐνδείᾳ* addito genetivo solere sine articulo poni sane fatendum est. Cf. tamen VII 60, 5. — *ὅταν.* Cf. adn. 141, 6. — *κωλύσονται* vim passivam habet. Cf. Matth. Gr. § 494 II a. — *σχολῇ*] *βραδέως.* Schol. At Portus aegre. Cf. *οὔτε ἑτοίμως* 80, 4 ibique adn. — *ποριζόμενοι.* Quo modo hoc facturi fuerint disce ex 121, 3.

λέμου οἱ καιροὶ οὐ μενετοί. καὶ μὴν οὐδ' ἡ ἐπι- 2
τείχισις οὐδὲ τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἄξιον φοβηθῆναι.
τὴν μὲν γὰρ χαλεπὸν καὶ ἐν εἰρήνῃ πόλιν ἀντί- 3
παλον παρασκευάσασθαι, ἦ που δὴ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ οὐχ ἧσσον ἐκείνοις ἡμῶν ἀντεπιτετειχισμένων.

— *τοῦ δὲ ... οὐ μενετοί.* Demosth. IV 37 *οἱ δὲ τῶν πραγμάτων οὐ μένουσι καιροὶ τὴν ἡμετέραν βραδυτῆτα καὶ εἰρωνείαν.* Exquisitum vocabulum est *μενετός*.

§ 2. *καὶ μὴν οὐδέ*, et vero (vel iam vero) ne ... quidem. — *ἡ ἐπιτείχισις.* Etenim Corinthii 122, 1 minati erant *ἐπιτειχισμὸν τῇ χώρᾳ*. Vid. ibi adn. — *φοβηθῆναι* non praeter consuetudinem sensu passivo accipiendum est, sed activo. Cf. *ἄξιος θαυμάσαι* 138, 3.

§ 3. *τὴν μὲν γὰρ ... παρασκευάσασθαι*, hanc enim difficile est ita comparare ut urbs par (nostrae urbi) evadat *(als eine uns gewachsene Stadt).* Cf. adn. 99, 3. 138, 5. Urbi infra opponitur castellum (*φρούριον*) et Th. duo genera munimentorum quae contra hostes exstruantur distinguit, urbes et castella, quorum illae ut Romanorum coloniae ad terram hostium perpetuo occupandam muniuntur, haec ad agrum hostilem singulis incursionibus infestandum. Ita haec verba omni offensione carent. Inepta est Rauchensteinii coniectura *πόλει* (Phil. XXII p. 179 sqq.), qua diluitur oppositio duorum *ἐπιτειχίσεως* generum, et inscite eam postea ita sustentare studuit ut diceret *ἐπιτείχισιν* non esse nisi munimentum ipsis urbis moenibus obstructum, non *φρούριον* procul urbe situm. Nam ipse Th. *ἐπιτείχισιν τῆς Δεκελείας* memorat, quod oppidum Athenienses *φρούριον* fecisse dicit Diod. XIII 4, 2. Tales urbes qualem hic Th. diceret esse putaverunt Heracleam (III 92. 93) et Anaeam (IV 75, 1), qua de re dubitamus. Nam Heraclea ad tuendos amicos potissimum, non contra hostes condita est et Anaea non *ἐν πολεμίᾳ* erat, sed extra Samum in Caria sita. Perperam Class. *τὴν μέν* explicat quod ad illam attinet conferens 23, 6. 32, 5, quae plane aliena sunt. Vide adn. ad hos locos. — *ἦ που δή*, nedum. Cf. VI 37, 2. — *οὐχ ἧσσον ... ἀντεπιτετειχισμένων.* Dubitatur utrum *ἀντεπιτετειχισμένων* passivum sit an medium. Qui hoc volunt sic interpretantur: si nos non minus munitiones adversus illos vicissim nobis exstruxerimus. Sed medii *ἐπιτειχίζεσθαι* nullum est exemplum; simplici quidem *τειχίζεσθαι* ita usus est Th. 11, 1. III 105, 1, sed cum obiecto, quod hic desideratur. Deinde sic haeremus in tempore, quare *ἀντεπιτετειχισομένων* coniecit Reisk., *ἂν ἀντεπιτετειχισμένων* Goell. Class. contra hoc ita excusare studet ut Th. ex sua rerum cognitione oratorem quae postea Pylo Cytheris Decelea facta sint designantem fecerit. Sed absurdum est oratorem ita suam ipsius personam exuere. Neque omnino est cur in hoc loco offendamus, si cum passivo verbi *ἀντεπιτετειχισμένων* sensu sic vertimus: cum et ipsi (*ἀντί*) contra eos muniti simus, i. e. cum et ipsi munimenta habeamus quibus nos ab illis defendamus. Qua in interpretatione non solum de castellis Atticae, qualis Oenoë erat (II 18, 1), cum Krueg. et Boehm. cogitamus, sed maxime de ipsa urbe. Quod vero Class. dubitat num propriam verbi *ἐπιτειχίζειν* vim ita omittere liceat,

4 φρούριον δ' εἰ ποιήσονται, τῆς μὲν γῆς βλάπτοιεν
ἄν τι μέρος καταδρομαῖς καὶ αὐτομολίαις, οὐ μέν-
τοι ἱκανόν γε ἔσται ἐπιτειχίζειν τε κωλύειν ἡμᾶς
πλεύσαντας ἐς τὴν ἐκείνων καί, ᾗπερ ἰσχύομεν,
5 ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι. πλέον γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν

ἐπιτειχίζειν proprie nihil aliud valet quam contra munire, quam vim retinuimus. De *ἀντεπιτετειχισμένων* ad ipsos Athenienses relato cf. 93, 8.

§ 4. *φρούριον δ' εἰ ποιήσονται.* De collocatione verborum vid. adn. 10, 2. Contrarii causa *φρούριον* cum emphasi praepositum est. — *καταδρομαῖς καὶ αὐτομολίαις.* Id Decelea munita accidit. Vid. VII 27, 5. — *αὐτομολίαις*, transfugiis (cf. adn. VII 13, 2), i. e. quia servi tunc ad eos transfugient. — *οὐ μέντοι ... ἐκείνων*, non tamen (illud *φρούριον*) sufficiet ad nos prohibendos quominus in illorum agros navigantes munitionem adversus illos exstruamus. Eiusmodi *ἐπιτειχίσεις* Atheniensium in Peloponneso postea Pylus (IV 3, 7) et Methana (IV 45, 2) fuerunt. — *τὴν ἐκείνων.* Cf. adn. 44, 2. — *ᾗπερ ... ταῖς ναυσίν.* Similiter II 13, 2 *τὸ ναυτικόν, ᾗπερ ἰσχύουσιν.*

§ 5. *πλέον γὰρ κ. τ. λ.* Plurimi editores codd. scripturam ita interpretantur ut iungant *πλέον γὰρ ἐμπειρίας τοῦ κατὰ γῆν ἡμεῖς ἔχομεν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ.* Contra dixit Class. *πλέον* nusquam cum genet. partitivo iungi et verborum collocationem suadere ut iungatur *ἐκ τοῦ ναυτικοῦ ἐμπειρίας* et Th. non in ea fuisse sententia ut Periclem dicentem faceret Athenienses experientiam belli terrestris ex re navali acquirere, sed ex rei navalis experientia proficere ad bellum terrestre. Fatendum sane est ipsum *πλέον* nusquam Th. ita cum genet. partitivo iunxisse, quanquam *τὸ πλέον τοῦ χρόνου* dixit 118, 2, et sententiam abnormi illa verborum collocatione prorsus obscurari; neque quod tertio loco Class. tetigit suo pondere caret, immo etiam aliquanto latius patet quam ille intellexit. Nam de experientia belli terrestris, si superiora spectamus, nullo modo sermo esse potest. Nam ex iis apparet Athenienses non terra contra Lacedaemonios bellum gerere velle, sed expeditionibus maritimis iis occurrere. Sed ratio qua ipse Class. locum expedire studuit nullo modo probatur. Nam *τοῦ κατὰ γῆς* ex adverbiali *πλέον* ad similitudinem Herodoti verborum *μετρίως ἔχοντες βίου* vult pendere (cf. Krueg. Gr. § 47, 10 adn. 5). At in *πλέον ἔχειν* locutione *πλέον* non adverbium est, sed accusativus obiecti, et *ἔχειν* non cum vi intransitiva se habere valet, quod omnibus locis significat ubi cum adverbio et genetivo iungitur, sed cum transitiva habere. Tum vero ne sic quidem sententia evadit ad rerum contextum satis accommodata. Nam secundum superiora explicandum est quid expeditionibus maritimis, non quid experientia rei navalis adversus Lacedaemonios proficiant. Idem etiam oppositum *ἐκ τοῦ κατ' ἤπειρον* ostendit, ad quod *ἐμπειρίας* cogitari nequit. Itaque *ἐμπειρίας* insipido interpreti videtur tribuendum esse. Si autem hoc vocabulum, quod Class. quoque suspicionem movit, delemus, nullam explicationem habet genetivus *τοῦ κατὰ γῆν.* Quid autem rescribendum sit ipsa opposita verba ostendunt. Quibus convenientem scripturam ubi restituimus, haec evadit sen-

<ἐς> τὸ κατὰ γῆν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ [ἐμπειρίας] ἢ
ἐκεῖνοι ἐκ τοῦ κατ᾽ ἤπειρον ἐς τὰ ναυτικά. τὸ δὲ 6
τῆς θαλάσσης ἐπιστήμονας γενέσθαι οὐ ῥᾳδίως
αὐτοῖς προσγενήσεται. οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς, μελετῶν- 7
τες αὐτὸ εὐθὺς ἀπὸ τῶν Μηδικῶν, ἐξείργασθέ πω·
πῶς δὴ ἄνδρες γεωργοὶ καὶ οὐ θαλάσσιοι, καὶ
προσέτι οὐδὲ μελετῆσαι ἐασόμενοι διὰ τὸ ὑφ᾽
ἡμῶν πολλαῖς ναυσὶν αἰεὶ ἐφορμεῖσθαι, ἄξιον ἄν
τι δρῷεν; πρὸς μὲν γὰρ ὀλίγας ἐφορμούσας κἂν 8
διακινδυνεύσειαν πλήθει τὴν ἀμαθίαν θρασύνοντες,
πολλαῖς δὲ εἰργόμενοι ἡσυχάσουσι, καὶ ἐν τῷ μὴ
μελετῶντι ἀξυνετώτεροι ἔσονται καὶ δι᾽ αὐτὸ καὶ
ὀκνηρότεροι. το δὲ ναυτικὸν τέχνης ἐστίν, ὥσπερ 9
καὶ ἄλλο τι, καὶ οὐκ ἐνδέχεται, ὅταν τύχῃ, ἐκ παρ-
έργου μελετᾶσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον μηδὲν ἐκείνῳ πάρ-
εργον ἄλλο γίγνεσθαι. 143. εἴ τε καὶ κινήσαντες 1

Cap. **142.** § 5. τοῦ κατὰ γῆν codd. Cf. adn.
§ 7. πω om. It. Vat. Pal. Aug. cum deterioribus aliquot. Ad sententiam aptissimum est (cf. adn.) et ante πῶς facillime omittiti poterat.

entia: plus enim nos proficimus ad rem terrestrem (i. e. ad defendendum bellum terrestre) re navali (i. e. expeditionibus maritimis) quam illi re terrestri (i. e. expeditionibus terrestribus) ad res navales (i. e. ad defendendos impetus maritimos).

§ 7. *οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς . . . πω* = καὶ γὰρ ὑμεῖς οὔπω. — *θαλάσσιοι.* Cf. adn. c. 7. — *οὐδὲ . . . ἐασόμενοι.* Refutantur verba Corinthiorum 121, 4. De ἐασόμενοι vid. adn. ad κωλύσονται § 1. — *ἐφορμεῖσθαι.* Hoc verbum, ut paulo ante ἀντεπιτειχίζεσθαι, πολεμεῖσθαι (cf. adn. 37, 1), ἄρχεσθαι II 8, 1. III 36, 2, τυραννεύεσθαι I 18, 1 alia, adde a Matth. Gr. § 490 enumeratis. De vi vocabuli cf. adn. III 31, 1.

§ 8. *πρὸς μὲν . . . διακινδυνεύσειαν.* Exemplum exstat II 83 sqq. — *ἐν τῷ μὴ μελετῶντι.* Cf. adn. 36, 1.

§ 9. *ὥσπερ καὶ ἄλλο τι*, ut nihil magis. Cf. VI 18, 6. Matth. Gr. § 617 e. — *ὅταν τύχῃ*, si fors ferat, per occasionem. Cf. Krueg. Gr. § 56, 4 adn. 2. — *ἐκ παρέργου*, subsicivis operis, *nebenbei.* — *ἀλλὰ μᾶλλον.* Simul audi δεῖ. Cf. Matth. Gr. § 634, 3.

Cap. **143.** § 1. *εἴ τε καὶ κ. τ. λ.* Respondet Pericles ad ea quae Corinthii 121, 3 dixerant. Cum ipsi pecuniam non habeant, facile fieri potest ut opes sacras in usum suum convertant. Sed quominus sine ulla mora ac dubitatione hoc faciant religio obstat. Quare etiam hoc modo σχολῇ pecuniam **πορίζονται.** Itaque haec non repugnant iis quae 142, 1 dicta sunt. — *κινήσαντες τῶν . . . χρημάτων.* Genetivus est partitivus, ut VI 70, 4, ubi Duker „κινεῖν“ inquit „etiam alibi dicit pro pecunias sacras vel ad certum usum sepositas attrectare, au-

τῶν Ὀλυμπίασιν ἢ Δελφοῖς χρημάτων μισθῷ μείζονι πειρῷντο ἡμῶν ὑπολαβεῖν τοὺς ξένους τῶν ναυτῶν, μὴ ὄντων μὲν ἡμῶν ἀντιπάλων ἐσβάντων αὐτῶν τε καὶ τῶν μετοίκων δεινὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ τόδε τε ὑπάρχει καί, ὅπερ κράτιστον, κυβερνήτας ἔχομεν πολίτας καὶ τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν
2 πλείους καὶ ἀμείνους ἢ πᾶσα ἡ ἄλλη Ἑλλάς. καὶ ἐπὶ τῷ κινδύνῳ οὐδεὶς ἂν δέξαιτο τῶν ξένων τήν τε αὑτοῦ φεύγειν καὶ μετὰ τῆς ἥσσονος ἅμα ἐλ-

Cap. **143.** § 2. *αὑτοῦ* Vat. Laur. Aug. Pal. cum deterioribus. Cf. adn. 17, 1.

ferre, et ad alios usus convertere. Cf. II 24, 1." Add. Schweig. ad Appi. III p. 745. — *Δελφοῖς.* Quod hoc sine *ἐν* dictum est, proximo superiore *Ὀλυμπίασιν* excusatur, ut *Ἰσθμοῖ καὶ Νεμέᾳ* scripsit Lys. XIX 63; nam alibi non idem fit in *Δελφοῖς* quod in *Μαραθῶνι* 73, 4, ubi vid. adn. Add. Krueg. Gr. § 46, 1 adn. 4. — *μισθῷ μείζονι.* Drachma potissimum pro triobolo. Cf. VIII 45, 2. — *ὑπολαβεῖν τοὺς ξένους τ. ν.* Cf. adn. 121, 3. — *μὴ ὄντων* = *εἰ μὴ ἦμεν.* — *τῶν μετοίκων.* De his vid. Herm. Antiq. Gr. I § 115 et qui ibi citantur. Distinguuntur a *ξένοις*, ut IV 90, 1. De militia eorum cf. adn. II 13, 7. — *τόδε*] *τὸ ἀντιπάλους ἡμᾶς αὐτοὺς μετὰ τῶν μετοίκων εἶναι αὐτοῖς.* Schol. Cf. adn. § 5. — *τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν.* Cf. *πρεσβεία* II 12, 2. *Ὑπηρεσίαι* et *ὑπηρέται* modo sunt cuncti qui praeter classiarios (*ἐπιβάτας*) navibus vehuntur, modo, si vocabulum angustius valet, remiges, ut nonnullis placet, etiam nautae soli. (Ministri remigum, quales nonnulli volunt proprie esse, vix ulli fuerint. Cf. adn. VII 13, 2.) Cf. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 388 et adn. VI 31, 3. Hic si superiores *ναῦται* soli sunt remiges (cf. l. l. *τοῖς θρανίταις τῶν ναυτῶν* et adn. IV 9, 1), angustior significatio est subicienda; sin remiges et qui proprie nautae dicuntur, latior, quod minus manifestum ex adiecto *ἄλλην*; id enim potest dictum esse ut in vv. *παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην κατασκευήν* II 14, 1, ubi vid. adn. Ceterum aut huc quoque spectat *πολίτας* aut cogitandum certe de *οἰκείᾳ ὑπηρεσίᾳ* Atheniensium; nam hac paragrapho, etiam si peregrini ad hostes transfugerint, Athenienses his pares fore, altera illud ne verisimile quidem esse declaratur. — *πλείους καὶ ἀμείνους.* Cf. Matth. Gr. § 434, 2.

§ 2. *ἐπὶ τῷ κινδύνῳ*, cum periculo (cf. adn. V 90) quod res (scil. *τὸ τήν τε αὑτοῦ φεύγειν καὶ...ἀγωνίζεσθαι*) habet, *bei der betreffenden (damit verbundenen) Gefahr.* Cf. adn. IV 61, 1. Xen. Mem. I 2, 56. Krueg. Gr. 50, 2 adn. 4. Inutilis atque ad sententiam minus apta est Reifferscheidii coniectura *ἐπὶ τῷ αὐτῷ κ.* (ind. lect. Vratisl. 1876/77 p. 6). Nam periculum non idem esse *μετὰ τῆς ἥσσονος ἐλπίδος* ostendit. — *δέξαιτο*, velit. Cf. adn. V 94. — *τὴν αὑτοῦ φεύγειν*] *τὸ τὴν πατρίδα φεύγειν δηλοῖ ὅτι σύμμαχοι καὶ ὑπήκοοί εἰσιν αὐτῶν. καὶ δῆλον ὅτι, ἐὰν τοῖς Λακεδαιμονίοις διὰ μείζονα μισθὸν προσχωρήσωσι, διωχθήσονται ὑπὸ τῶν ἀστῶν ἑκα-*

πίδος ὀλίγων ἡμερῶν ἕνεκα μεγάλου μισθοῦ δόσεως ἐκείνοις ξυναγωνίζεσθαι.

Καὶ τὰ μὲν Πελοποννησίων ἔμοιγε τοιαῦτα καὶ 3
*παραπλήσια δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ ἡμέτερα τούτων τε ὧνπερ ἐκείνοις ἐμεμψάμην ἀπηλλάχθαι καὶ ἄλλα οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου μεγάλα ἔχειν. * * ἤν τ' ἐπὶ τὴν* 4
χώραν ἡμῶν πεζῇ ἴωσιν, ἡμεῖς ἐπὶ τὴν ἐκείνων πλευσούμεθα, καὶ οὐκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου ἔσται Πελοποννήσου μέρος τι τμηθῆναι καὶ τὴν Ἀττικὴν ἅπασαν· οἱ μὲν γὰρ οὐχ ἕξουσιν ἄλλην ἀντιλαβεῖν ἀμαχεί, ἡμῖν δέ ἐστι γῆ πολλὴ καὶ ἐν νή-

στος. Schol. Cf. adn. 121, 3. — *ὀλίγων . . . δόσεως*, i. e. *ἕνεκα δόσεως μεγάλου μισθοῦ ὀλίγων ἡμερῶν*. Tres genetivi copulati sunt ut II 13, 2. IV 10, 5. VIII 48, 3. Pauci dies commemorantur, quod brevi Peloponnesii cladem accipient.

§ 3. *τοιαῦτα καὶ παραπλήσια*. Cf. adn. 22, 4. — *ὧνπερ ἐκείνοις ἐμεμψάμην*. Haec, sive *ὧνπερ* per attractionem dictum est pro *ἅπερ* sive est genetivus causae, recte se habent. Vid. Matth. Gr. § 368 et § 384, 3. Krueg. Gr. § 46, 7 adn. 3. — *καὶ ἄλλα . . . ἔχειν*, et alia quae magni sint momenti (cf. VI 9, 1) non eodem modo, sed multo meliore (cf. adn. II 89, 2) habere. Vulgo *οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου* cum *μεγάλα* iungunt vertentes non ex aequo magna, i. e. longe maiora. Sed nusquam in hanc sententiam *ἀπὸ τοῦ ἴσου*, *ἐκ τοῦ ἴσου* sive *ἐξ ἴσου*, *ἐκ τοῦ ὁμοίου* cum adiectivis copulantur. Nam aliter dictum est *οὐκ ἐν γῇ στρατός ἐστιν ἐκ τοῦ ὁμοίου μείζων* IV 10, 4, ubi cf. adn. Male Herw. Cobeto auctore *μεγάλα* delet, quod si abest, parum definitum est *ἄλλα*; nam possent etiam alia incommoda vel alias res leviores esse.

§ 4. *ἤν τ' ἐπὶ κ. τ. λ.* Recte Class. monet his verbis non aliquid novum afferri oportere, sed praegressam sententiam *καὶ ἄλλα οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου μεγάλα ἔχειν* explicari. Nam nisi ita fit, quibus aliis rebus Athenienses Peloponnesiis superiores sint non comperimus et illum esse sententiarum nexum cum ex rebus quae proferuntur apparet tum ex verbis *οὐκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου ἔσται* idem atque *οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου ἔχειν* significantibus clarissime elucet. Neque tamen Class. interpretandi ratio probatur. Putat enim alteram partem his verbis respondentem quae a *καί* coniunctione orsura esset propter proximam expositionem omissam esse et demum eius quod sequitur capitis verbis *πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα* quodammodo indicari. Sed licet ita *τέ* tam longo intercedente intervallo ad *δέ* referri possit, quod saltem perincommodum est, tamen sic asyndeton exoritur quale apud Th. invenitur nullum. Cf. adn. III 37, 2. Neque haec offensio tolleretur, si, id quod secundo loco Class. proposuit, *τ'* deleremus. Cum igitur haec verba ad *καὶ ἄλλα . . . ἔχειν* explicanda pertineant, eadem autem *τέ* particula aliis adiungantur, facere non possumus quin explicationis initium excidisse statuamus. — *οὐκέτι*. Cf. adn. 9, 2. — *ἐκ τοῦ ὁμοίου*, dicendi genus adverbiale (cf. adn.

σοις καὶ κατ᾿ ἤπειρον· μέγα γὰρ τὸ τῆς θαλάσσης
5 κράτος. σκέψασθε δέ· εἰ μὲν γὰρ ἦμεν νησιῶται, τίνες ἂν ἀληπτότεροι ἦσαν; καὶ νῦν χρὴ ὅτι ἐγγύτατα τούτου διανοηθέντας τὴν μὲν γῆν καὶ οἰκίας ἀφεῖναι, τῆς δὲ θαλάσσης καὶ πόλεως φυλακὴν ἔχειν, καὶ Πελοποννησίοις ὑπὲρ αὐτῶν ὀργισθέντας πολλῷ πλείοσι μὴ διαμάχεσθαι (κρατήσαντές τε γὰρ αὖθις οὐκ ἐλάσσοσι μαχούμεθα καὶ ἢν σφαλῶμεν, τὰ τῶν ξυμμάχων, ὅθεν ἰσχύομεν, προσαπόλλυται· οὐ γὰρ ἡσυχάσουσι μὴ ἱκανῶν ἡμῶν ὄντων ἐπ᾿ αὐτοὺς στρατεύειν), τήν τε ὀλόφυρσιν μὴ οἰκιῶν καὶ γῆς ποιεῖσθαι, ἀλλὰ τῶν σωμάτων· οὐ γὰρ τάδε τοὺς ἄνδρας, ἀλλ᾿ οἱ ἄνδρες ταῦτα κτῶνται. καὶ εἰ ᾤμην πείσειν ὑμᾶς, αὐτοὺς ἂν ἐξελθόντας ἐκέλευον αὐτὰ δῃῶσαι καὶ δεῖξαι Πελοποννησίοις ὅτι τούτων γε ἕνεκα οὐχ ὑπακούσεσθε.

1 144. *Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχω ἐς ἐλπίδα τοῦ περιέσεσθαι, ἢν ἐθέλητε ἀρχήν τε μὴ ἐπικτᾶσθαι*

§ 5. *μὲν γὰρ* Aug. cum quinque deterioribus; reliqui *μὲν* om. Respondent inter se *εἰ μὲν . . . καὶ νῦν.* Cf. adn. V 60, 1.

51, 2), hic pro adiectivo est. Cf. Matth. Gr. § 574 p. 1334 et II 3, 4. VI 11, 1.

§ 5. *εἰ μὲν γὰρ ἦμεν νησιῶται.* Cf. (Xen.) de rep. Ath. 2, 14—17. — *ἀληπτότεροι.* Cf. 37, 5. — *ὅτι ἐγγύτατα τούτου διανοηθέντας*, propr. *diesem möglichst nahe denkend*, i. e. quam proxime ad illam rem cogitatione accedentes. Cf. III 40, 7. — *τὴν μὲν γῆν κ. τ. λ.* Cf. II 13, 2. *Οἰκίαι* sunt villae, aedificia pagorum. Cf. II 13, 1. 14, 1. Vel ideo articulo non est opus. Ceterum de eo non iterato cf. 54, 1 et Voem. ad Demosth. Olynth. II 9. — *πολλῷ πλείοσι.* Cf. adn. 81, 1. — *ὅθεν ἰσχύομεν.* Cf. 122, 1. II 13, 2. — *οὐ γὰρ ἡσυχάσουσι*, sed deficient. — *προσαπόλλυται*, simul periit, celerem et certum rei futurae eventum significat. Cf. Eur. Hipp. 47. Soph. OR. 799. Quaest. gram. I. — *ὀλόφυρσιν . . . ποιεῖσθαι.* Cf. adn. ad vv. *μάθησιν ποιεῖσθαι* 68, 2. Infin. cohaeret cum *χρή*. — *τῶν σωμάτων*] *τῶν ἀνδρῶν.* Schol. — *τάδε . . . ταῦτα*, i. e. *οἰκίαι καὶ γῆ.* Attende autem haec pronomina contra consuetudinem de eadem re posita ad varietatem sermonis efficiendam. Vid. Krueg. Gr. § 51, 7 adn. 3. Cum sententia cf. VII 77, 7. — *αὐτὰ δῃῶσαι.* Id parva ex parte fecerunt Athenienses. Vid. II 14, 1.

Cap. **144.** § 1. Sequitur brevis praeteritio, qua et argumentatio concluditur et transitus fit ad epilogum. — *ἀρχὴν μὴ ἐπικτᾶσθαι ἅμα πολεμοῦντες.* Pro his II 65, 7 *ἀρχὴν*

ἅμα πολεμοῦντες καὶ κινδύνους αὐθαιρέτους μὴ προστίθεσθαι· μᾶλλον γὰρ πεφόβημαι τὰς οἰκείας ἡμῶν ἁμαρτίας ἢ τὰς τῶν ἐναντίων διανοίας. ἀλλ' 2
ἐκεῖνα μὲν καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἅμα τοῖς ἔργοις δηλωθήσεται· νῦν δὲ τούτοις ἀποκρινάμενοι ἀποπέμψωμεν, Μεγαρέας μὲν ὅτι ἐάσομεν ἀγορᾷ καὶ λιμέσι χρῆσθαι, ἢν καὶ Λακεδαιμόνιοι ξενηλασίας μὴ ποιῶσι μήτε ἡμῶν μήτε τῶν ἡμετέρων ξυμμάχων (οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύει [ἐν] ταῖς σπονδαῖς

Cap. **144.** § 2. ἐν om. Dionys. Hal. (cf. adn.) et Valla vertens: impedimento est foederibus servandis.

μὴ ἐπικτᾶσθαι ἐν τῷ πολέμῳ et apud Aristid. I p. 383 παρὰ τὸν πόλεμον. Cf. Matth. Gr. § 565 adn. 2. Krueg. Gr. § 56, 10. *Αἰνίττεται Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν, ἧς ἐπεθύμουν κρατῆσαι.* Schol. Cf. VI 10. 90. — *προστίθεσθαι.* Non addere (*προστιθέναι*), sed adsciscere, sibi imponere. Cf. 78, 1. — *τὰς οἰκείας ἡμῶν ἁμαρτίας.* De collocatione verborum cf. 32, 4. 121, 3. IV 55, 1. Krueg. Gr. § 47, 5 adn. 1.

§ 2. *ἐν ἄλλῳ λόγῳ ... δηλωθήσεται* Cf. II 13, 3 sqq. et II 62. Plerumque fut. pass. est *δηλώσομαι.* Sed cf. Aristoph. Ran. 1303. — *τούτοις ἀποκρινάμενοι ἀποπέμψωμεν.* Cf. VIII 86, 6. Krueg. Gr. § 60, 5 adn. 2. — *Μεγαρέας μὲν ὅτι.* Cf. adn. 10, 2. — *ξενηλασίας.* Cf. II 39, 1. Herm. Antiqu. Gr. I § 28, 7 et quos hic antestatur. — *ποιῶσι.* De activo cf. adn. VI 58, 2 et supra adn. 67, 3. — *οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύει ... οὔτε τόδε*, nam et illud (scil. *Μεγαρέας κωλύειν ἀγορᾷ καὶ λιμέσι χρῆσθαι*, quoniam *ἐάσομεν* idem atque *οὐ κωλύσομεν*) licet foedere (per foedus) et hoc (scil. *ξενηλασίας ποιεῖν*). Rarissima est verbi *κωλύειν* vis intransitiva non licere, cuius praeter hoc tria innotuerunt exempla: Arist. Av. 463 *προπεφύραται λόγος εἷς μοι, ὃν διαμάττειν οὐ κωλύει* (quem perdepsere licet), Paus. IV 25, 3 *ταύτῃ μὲν δὴ μὴ περισχεθῆναι σφᾶς ἐκώλυε* (hac igitur parte circumcludi eos non licebat), Steph. Byz. s. v. *Βοίβη: τὸ δὲ ἐθνικὸν τῆς Βοίβης Βοιβεύς καὶ Βοιβηίς θηλυκόν· εἰ δέ, καὶ Βοιβαῖος οὐ κωλύει* (si vero placet, etiam B. licet). Hunc usum non satis cognitum videtur habuisse Dionys. Hal., cum p. 797 scriberet *ὅταν δὲ τῶν ῥημάτων ἀλλάττῃ τὰ εἴδη τῶν παθητικῶν καὶ ἐνεργητικῶν, οὕτω σχηματίζει τὸν λόγον· „οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύει ταῖς σπονδαῖς οὔτε τόδε". τὸ γὰρ κωλύει, ῥῆμα ἐνεργητικὸν ὑπάρχον, ἀντὶ τοῦ κωλύεται, παθητικοῦ ὄντος, παρείληπται. ἦν δὲ τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τῆς λέξεως τοιοῦτον· „οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύεται ταῖς σπονδαῖς οὔτε τόδε."* Quibus verbis apparet ipsum Dionysium et *κωλύει* in suo libro habuisse et *ἐν* non legisse. Cuius libri auctoritatem, cum nostris codd. omnibus multis saeculis fuerit antiquior, sequi debemus, et mutationibus quibus hic locus ad communem dicendi usum conformetur abstinendum est, quamvis sint levissimae, velut Cobeti *ἐκεῖνό πω λύει τὰς σπονδάς* (ad Hyper. p. 65) vel Rauchensteinii *κωλύεται ταῖς*

οὔτε τόδε), τάς τε πόλεις ὅτι αὐτονόμους ἀφ-
ήσομεν, εἰ καὶ αὐτονόμους ἔχοντες ἐσπεισάμεθα καὶ
ὅταν κἀκεῖνοι ταῖς ἑαυτῶν ἀποδῶσι πόλεσι μὴ
σφίσιν [τοῖς Λακεδαιμονίοις] ἐπιτηδείως αὐτονομεῖ-
σθαι, ἀλλὰ αὐτοῖς ἑκάστοις ὡς βούλονται· δίκας
δὲ ὅτι ἐθέλομεν δοῦναι κατὰ τὰς ξυνθήκας, πο-
λέμου δὲ οὐκ ἄρξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμυνού-
μεθα. ταῦτα γὰρ δίκαια καὶ πρέποντα ἅμα τῇδε
3 τῇ πόλει ἀποκρίνασθαι. εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι ἀνάγκη
πολεμεῖν· ἢν δὲ ἑκούσιοι μᾶλλον δεχώμεθα, ἧσσον
ἐγκεισομένους τοὺς ἐναντίους ἕξομεν· ἔκ τε τῶν
μεγίστων κινδύνων ὅτι καὶ πόλει καὶ ἰδιώτῃ μέ-
4 γισται τιμαὶ περιγίγνονται. οἱ γοῦν πατέρες ἡμῶν
ὑποστάντες Μήδους, καὶ οὐκ ἀπὸ τοσῶνδε ὁρμώ-
μενοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκλιπόντες, γνώμῃ
τε πλείονι ἢ τύχῃ καὶ τόλμῃ μείζονι ἢ δυνάμει
τόν τε βάρβαρον ἀπεώσαντο καὶ ἐς τάδε προήγα-

τάς τε Vat. Pal. Aug. m. Cass. Gr. Ven. C. G. H. I., τὰς δὲ reliqui. Sed μέν et τέ inter se respondent etiam II 70, 2. III 46, 2. IV 32, 1.

ἑαυτῶν Laur.; αὐτῶν plerique.

σπονδαῖς (Philol. XXXVII p. 64.) — καὶ ὅταν. Καί male impugnant Dobr. et Cob. Nam Athenienses duas ponunt condiciones, quarum altera non fuit, altera non futura est. — σφίσι . . . ἐπιτηδείως, i. e. ὀλιγαρχικῶς. — [τοῖς Λακ.] Recte schol. οἶμαι τὸ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἁμάρτημα τοῦ γραφέως ἐνθέντος τῷ κειμένῳ ὅπερ ἦν ἑρμηνεία τοῦ σφίσι ἔξωθέν τινι πρότερον ἐπιτεθεῖσα. — δίκας . . . ξυνθήκας. Cf. adn. 78, 4 et 140, 2. — πολέμου δὲ . . . ἀμυνούμεθα, bellum non movebimus, sed incohantes arcebimus. Consulto hic Th. discernit inter πολέμου ἄρχειν (*K. veranlassen*), quod faciunt οἱ τὰς σπονδὰς λύοντες (cf. 53, 2. IV 20, 1. adn. I 81, 5) et πολέμου ἄρχεσθαι (*K. beginnen*), quod eorum est qui bellandi initium faciunt, et ponit Lacedaemonios Atheniensibus bellum illaturos esse, quanquam hi eius causam non praebuerint. Inutilis igitur Meinekii coniectura ἀρχομένου (Herm. III p. 348).

§ 3. δεχώμεθα. Simul audi πολεμεῖν. Cf. adn. 143, 2. — περιγίγνονται. Redundare vel (feliciter) obvenire Latine dixeris. Cf. II 39, 4. 87, 6. IV 73, 3.

§ 4. καὶ (idque) . . . ὁρμώμενοι. Cf. adn. 74, 3. — τὰ ὑπάρχ. ἐκλιπ. Paulo aliter l. d. — γνώμῃ . . . δυνάμει] ἐπὶ πλέον ἐνταῦθα τῶν ἄλλων ἡ Γοργίειος ἐλήφθη παρίσωσις, καὶ ἔστιν οὐκ ἄχαρις διὰ τὴν ταχεῖαν πλοκὴν τοῦ ὀνόματος. Schol. Sententia illustratur c. 74. 75 init. — ἐς τάδε προήγαγον αὐτά. Portus:

γον αὐτά. ὧν οὐ χρὴ λείπεσθαι, ἀλλὰ τούς τε ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ ἀμύνεσθαι καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πειρᾶσθαι αὐτὰ μὴ ἐλάσσω παραδοῦναι."

145. *Ὁ μὲν Περικλῆς τοιαῦτα εἶπεν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, νομίσαντες ἄριστα σφίσι παραινεῖν αὐτόν, ἐψηφίσαντο ἃ ἐκέλευε, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀπεκρίναντο τῇ ἐκείνου γνώμῃ, καθ' ἕκαστά τε ὡς ἔφρασε καὶ τὸ ξύμπαν, οὐδὲν κελευόμενοι ποιήσειν, δίκῃ δὲ κατὰ τὰς ξυνθήκας ἑτοῖμοι εἶναι διαλύεσθαι περὶ τῶν ἐγκλημάτων ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ. καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου καὶ οὐκέτι ὕστερον ἐπρεσβεύοντο.*

146. *Αἰτίαι δὲ αὗται καὶ διαφοραὶ ἐγένοντο ἀμφοτέροις πρὸ τοῦ πολέμου, ἀρξάμεναι εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἐν Ἐπιδάμνῳ καὶ Κερκύρᾳ. ἐπεμείγνυντο δὲ ὅμως ἐν αὐταῖς καὶ παρ' ἀλλήλους ἐφοίτων ἀκηρύκτως μέν, ἀνυπόπτως δὲ οὔ. σπονδῶν γὰρ ξύγχυσις τὰ γιγνόμενα ἦν καὶ πρόφασις τοῦ πολεμεῖν.*

imperium ad tantam amplitudinem provexerunt. Cf. 75, 2. 3, ubi § 3 *προαγαγεῖν αὐτὴν (τὴν ἀρχὴν) ἐς τόδε*, unde apparet quid hic et in iis quae sequuntur significet *αὐτά*, quod hic quidem forsitan referas ad *τὰ ὑπάρχοντα*, sed VI 18, 6, ubi nullum nomen antecedit, est omnino *τάδε (τὰ πράγματα)*. Add. II 36, 4 et perpende apud Ciceronem quoque haec aliquotiens significare hoc imperium. Vid. Naegelsb. Praec. lat. scrib. p. 124.

Cap. **145.** *τὸ ξύμπαν*, omnino. Cf. Matth. Gr. § 283. Krueg. Gr. § 46, 3 adn. 3. III 68, 4. 92, 4. 116, 2. — *δίκῃ . . . διαλύεσθαι.* Quae propter hoc responsum Atheniensium postea senserint Lacedaemonii cognosces ex VII 18, 2. — *περὶ τῶν ἐγκλημάτων.* Supra 140, 2 *τὰ ἐγκλήματα*. Cf. adn. 78, 4. Similiter alia verba et apud Graecos et apud Latinos modo cum accusativo rei, modo cum praep. *περί* et de iunguntur. — *ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ.* Cf. adn. 27, 1. — *οὐκέτι . . . ἐπρεσβεύοντο.* Etenim Melesippus II. 12, 1 caduceator erat, non legatus.

Cap. **146.** *Αἰτίαι . . . καὶ διαφοραί.* Respicitur ad 23, 4. — *ἐπεμείγνυντο.* Ut activum 2, 2. — *ὅμως*, i. e. *καίπερ οὐσῶν αἰτιῶν καὶ διαφορῶν.* — *ἀκηρύκτως*] *ἄνευ κηρυκείου* (cf. 53, 1), *ὡς πρὸς φίλους δῆθεν. οἱ γὰρ πρὸς ἐχθροὺς ἀπιόντες ἀσφαλείας ἕνεκα, ὁσάκις* (*ὅσοι* Suid. in *ἀκηρυκτεί*) *ἠβούλοντο, μετὰ κηρυκείου ἀπῄεσαν.* Schol. Sine idonea causa auctore Cobeto Herw., ut haec convenirent cum II 1, *καὶ* et *ἐφοίτων* del. Cf. enim 2, 2 *τῆς γὰρ ἐμπορίας οὐκ οὔσης οὐδ' ἐπιμειγνύντες ἀδεῶς ἀλλήλοις* cum 3, 4 *δι' ἀμειξίαν ἀλλήλων.* Peius etiam idem eodem auctore *ἀκηρυκτί* ut II 1 scripsit. Nam consulto hic *ἀκηρύκτως* Th. praetulit, ut *ὁμοιοτέλευτον* efficeretur verborum inter se contrariorum. Cf. V 91, 2.

THUCYDIDIS

DE

BELLO PELOPONNESIACO

LIBRI OCTO.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM EDITOS

EXPLANAVIT

ERNESTUS FRIDERICUS POPPO.

EDITIO TERTIA, QUAM AUXIT ET EMENDAVIT

IOANNES MATTHIAS STAHL.

VOL. I. SECT. II.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXXIX.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Β.

I. *Πρῶτον ἔτος τοῦ πολέμου. Κεφ. α'—μϛ'.*

Α. *Θέρος. Κεφ. α'—λβ'.*

1. *Ἀρχὴ τοῦ πολέμου. οἱ Θηβαῖοι Πλάταιαν καταλαβεῖν πειρῶνται. α'—ϛ'.*

2. *Παρασκευὴ καὶ προθυμία τῶν τε Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Ἀθηναίων, διάθεσις τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἑκατέρους, ξύμμαχοι ἑκατέρων. ζ'—θ'.*

3. *Πρώτη ἐσβολὴ ἐς τὴν Ἀττικὴν ἡγουμένου Ἀρχιδάμου. ι'—κδ'.*

α) *Λακεδαιμόνιοι παρασκευάζονται ὡς ἐσβολὴν ποιησόμενοι. ι'—ιβ'.*

(*Λόγος Ἀρχιδάμου. ια'.*)

β) *Ἀντιπαρασκευὴ Ἀθηναίων, ἅμα δὲ καὶ (ιε') παρέκβασις περὶ τῆς παλαιᾶς καταστάσεως τῆς Ἀττικῆς. ιγ'—ιζ'.*

γ) *Ἡ ἐσβολὴ αὐτή, ἐν ᾗ οἱ Πελοποννήσιοι μέχρι Ἀχαρνῶν προχωροῦντες τέμνουσι τῆς γῆς. ιη'—κβ'.*

δ) *Ἀθηναίων ναυτικὸν ἐς Πελοπόννησον ἀποστειλάντων οἱ Πελοποννήσιοι ἀναχωροῦσι. κγ'.*

ε) *Διατάγματα Ἀθηναίων περὶ τοῦ λοιποῦ πολέμου. κδ'.*

4. *Μεικτά τινα. κε'—λβ'.*

α) *Ἀθηναῖοι τὴν Πελοπόννησον περιπλέοντες ἐς Μεθώνην καὶ Φειὰν ἀποβαίνουσι. κε'.*

β) *Στρατεία Ἀθηναίων ἐς Λοκρίδα. κϛ'.*

γ) *Αἰγινῆται ἐκ τῆς νήσου ἐκπίπτουσιν. κζ'.*

δ) *Ἔκλειψις ἡλίου. κη'.*

ε) *Ἀθηναῖοι Σιτάλκῃ Ὀδρυσῶν βασιλεῖ ξυμμαχίαν ποιοῦνται. κθ'.*

ϛ) *Ἀθηναῖοι Σόλλιον καὶ Ἀστακὸν αἱροῦσι καὶ Κεφαλληνίαν προσάγονται. λ'.*

ζ) *Ἐσβολὴ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεγαρίδα. λα'.*

η) *Ἀταλάντη ὑπ' Ἀθηναίων τειχίζεται. λβ'.*

Β. *Χειμών. Κεφ. λγ'—μζ'.*

1. *Κορίνθιοι Εὔαρχον ἐς Ἀστακὸν κατάγουσι καὶ ἐς Κεφαλληνίαν ἀποβάντες νικῶνται. λγ'.*

2. *Ταφαὶ δημόσιαι ἐν Ἀθήναις τῶν ἐν τῷ πολέμῳ ἀποθανόντων μετὰ τοῦ ἐπιταφίου λόγου. λδ'—μϛ'.*

α) *Αἱ ταφαὶ αὐταί. λδ'.*

β) *Ὁ λόγος ὁ ἐπιτάφιος τοῦ Περικλέους. λε'—μϛ'.*

II. *Δεύτερον ἔτος τοῦ πολέμου. Κεφ. μζ'—ο'.*

A. *Θέρος. Κεφ. μζ'—ξη'.*

1. *Λοιμὸς ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ δευτέρα ἐσβολὴ Πελοποννησίων. μζ'—νζ'.*

α) *Περὶ τοῦ λοιμοῦ τοῦ ἐν τῇ Ἀττικῇ. μζ'—νδ'.*

β) *Οἱ Πελοποννήσιοι τὴν Ἀττικὴν δῃοῦσιν Ἀθηναίων στρατείαν ἐς τὴν Πελοπόννησον ποιουμένων. νε'. νϛ'.*

γ) *Χρόνος τῆς νόσου καὶ τῆς ἐσβολῆς. νζ'.*

2. *Στρατεία Ἅγνωνος καὶ Κλεοπόμπου ἐπὶ Χαλκιδέας καὶ Ποτείδαιαν. νη'.*

3. *Διάθεσις Ἀθηναίων καὶ πολιτεία Περικλέους. νθ'—ξε'.*

α) *Ἀθηναῖοι πρὸς Λακεδαιμονίους πράσσουσι περὶ διαλλαγῆς καὶ Περικλεῖ ὀργίζονται. νθ'.*

β) *Λόγος Περικλέους. ξ'—ξδ'.*

γ) *Περικλέους ζημία, λοιπὸς βίος, εὐφυΐα καὶ δύναμις ἡ ἐν τῇ πόλει. ξε'.*

4. *Στρατεία Λακεδαιμονίων ἐς Ζάκυνθον. ξϛ'.*

5. *Πρέσβεις Λακεδαιμονίων ὡς βασιλέα πορευόμενοι ξυλληφθέντες ἀποθνήσκουσι. ξζ'.*

6. *Στρατεία Ἀμπρακιωτῶν ἐπὶ Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικόν. ξη'.*

B. *Χειμών. Κεφ. ξθ'. ο'.*

1. *Ἀθηναῖοι ἔς τε Ναύπακτον ναῦς πέμπουσι καὶ ἐπὶ Καρίας καὶ Λυκίας, ὅπου πλήσσονται. ξθ'.*

2. *Ποτειδαίας ἅλωσις. ο'.*

III. *Τρίτον ἔτος τοῦ πολέμου. Κεφ. οα'—ργ'.*

A. *Θέρος. Κεφ. οα'—ϟβ'.*

1. *Στρατεία Πελοποννησίων ἐπὶ Πλάταιαν. οα'—οη'.*

α) *Πλαταιῆς πρὸς Ἀρχίδαμον μάτην πράσσουσι περὶ ξυμβάσεων. οα'—οδ'.*

β) *Πολιορκία τῆς πόλεως. οε'—οη'.*

2. *Ἀθηναίων ἐπὶ Χαλκιδέας καὶ Βοττιαίους στρατευσάντων ἧσσα ἐπὶ Σπαρτώλῳ. οθ'.*

3. *Ἀμπρακιωτῶν καὶ ὁμόρων τινῶν φύλων καὶ Κνήμου Λακεδαιμονίου στρατεία ἐπὶ Ἀκαρνανίαν. π'—πβ'.*

4. *Ὁ κατὰ θάλασσαν πόλεμος ὁ ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλπῳ. πγ'—ϟβ'.*

α) *Πρώτη ναυμαχία Κνήμου καὶ Φορμίωνος. πγ'. πδ'.*

β) *Δευτέρα ναυμαχία. πε'—ϟβ'.*

(*Λόγος Βρασίδου καὶ Κνήμου. πζ'. Λόγος Φορμίωνος πθ'.*)

B. *Χειμών. Κεφ. ϟγ'—ργ'.*

1. *Στόλος Πελοποννησίων ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ καὶ Σαλαμῖνα. ϟγ'. ϟδ'.*

2. *Σιτάλκου Ὀδρύσου στρατεία ἐπὶ Περδίκκαν Μακεδόνων βασιλέα. ϟε'—ρα'.*

(*Παρέκβασις περὶ τῆς Ὀδρυσῶν ἀρχῆς ϟζ'. καὶ περὶ τῆς Μακεδονίας. ϟθ'.*)

3. *Τὰ Φορμίωνι πεπραγμένα. ρβ'. ργ'.*

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Β.

---

1. Ἄρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων καὶ τῶν ἑκατέροις ξυμμάχων ἐν ᾧ οὔτε ἐπεμείγνυντο ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν· γέ-

Cap. 1. **τῶν . . . ξυμμάχων.** De his vid. c. 9. — **ἐπεμείγνυντο . . . παρ' ἀλλήλους.** Cf. adn. I 13, 5 et infra 4, 3. De *ἀκηρυκτί* vid. adn. I 146. — **καταστάντες.** Cf. Paus. V 25, 2. Schol.: *ἀρχὴν τοῦ πολέμου ποιήσαντες.* Simul audiri potest *ἐς πόλεμον*, quanquam hoc non opus videtur I 49, 3. — **ξυνεχῶς ἐπολέμουν.** Haec nisi de bello decenni Niciae pace finito scribi recte non potuisse ostendere studet Ullr. Symb. ad explic. Thuc. p. 66sq. *ἐν ᾧ* ad *πόλεμον* referens, cui assentitur Steup. Quaestt. Thuc. p. 7, quod, cum verbis *ἐπεμείγνυντο κ. τ. λ.* I 146 praegressis describatur id tempus quod bellum proxime antecesserit, verbis *ἐν ᾧ . . . ἐπολέμουν* ipsum bellum describi necesse sit. Sed haec causa non obstat quin Classeni sententiam probemus, qui *ἐν ᾧ* non ad *πόλεμον* rettulit, sed cum *ἐνθένδε* coniunxit (cf. 103, 2). Ita enim superiori rerum statui inter bellum et pacem dubio (*σπονδῶν ξυγχύσει καὶ προφάσει τοῦ πολεμεῖν* I 146), ubi bellum ipsum nondum inceperat, opponitur belli exordium, quam contrarii rationem etiam *ἄρχεται* (= *ἀρχή ἐστιν*) cum emphasi praepositum indicat. Accedit quod, si Ullrichii interpretationem sequimur, verba *ἐν ᾧ . . . ἐπολέμουν* omni vi destituta sunt, cum quod iis significatur usque ad finem belli decennalis in omnibus bellis valuerit neque huius belli proprium fuerit. Nostra autem ratione vim suam recipiunt, cum id temporis momentum iis definiatur quo bellum revera exorsum sit. Sed etiamsi admitteretur Ullrichii interpretatio, inde non efficeretur Th. cum haec scriberet nondum cognitum habuisse totum bellum Peloponnesiacum, immo contrarium sequeretur, eum cognovisse bellum non continue gestum. —

γραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

1 2. Τέσσαρα μὲν γὰρ καὶ δέκα ἔτη ἐνέμειναν αἱ τριακοντούτεις σπονδαὶ αἳ ἐγένοντο μετὰ Εὐβοίας ἅλωσιν· τῷ δὲ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἄργει τότε πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ἱερωμένης καὶ Αἰνησίου ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ καὶ Πυθοδώρου ἔτι τέσσαρας μῆνας ἄρχοντος Ἀθηναίοις, μετὰ τὴν ἐν Ποτειδαίᾳ μάχην μηνὶ ἕκτῳ <καὶ δεκάτῳ> καὶ ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ Θηβαίων

Cap. 2. § 1. δύο μῆνας codd. Cf. adn.

γέγραπται . . . ἐγίγνετο. Cf. adn. 17, 3. — κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα. Hanc discriptionem vituperat Dion. Hal. p. 773 et 824 sqq. Cf. Theon. Progymn. I p. 184 et Doxop. ad Aphthon. II p. 220. Defendit eam ipse auctor V 20, 3. Rebus ipsis quodammodo accommodata erat, cum aestate ferme pugnarent, hieme bellum quiesceret. De hiemis atque aestatis apud Th. spatio cf. Appendicem I 1.

Cap. 2. § 1. γάρ. Haec particula significat explicari hinc verba ἄρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη. — ἐνέμειναν. Pariter ἐμμένειν dictum est ab Herod. VII 151. Plat. Legg. 839c. Frustra igitur ξυνέμειναν Cob. Mnem. nov. ser. VIII p. 72. — αἳ . . . ἅλωσιν. Cf. I 114. 115 et de articulo omisso adn. I 12 — τῷ δὲ . . . ἔτει. Consentit Xen. Hist. Gr. II 3, 9. Est autem annus Ol. LXXXVII 1, a. Chr. 431. — ἐπὶ Χρυσίδος . . . ἱερωμένης] ἡ Χρυσὶς ἱέρεια (Ἥρας, vid. IV 133, 2) ἦν ἐν Ἄργει. (Templum proprie fuit inter Argos et Mycenarum parietinas. Cf. Strab. VIII p. 368. Paus. II 17, 1. Curt. Pelop. II p. 396. Burs. Geogr. II p. 47 sq. Sed Ἄργος hic non tam urbem quam civitatem vel, si mavis, τὴν Ἀργείαν significat. Praeter IV 133, 2 cf. V 63, 1. 65, 2. VI 105, 1, et ἐν Λακεδαίμονι V 18, 10 et adn. IV 118, 4.) ἠρίθμουν δὲ τοὺς χρόνους οἱ Ἀργεῖοι ἀπὸ τῶν ἱερειῶν. Schol. Notus est Hellanici sacerdotum Argivarum catalogus, de quo cf. Muell. fragm. hist. Gr. I p. XXVII sq. — ἐφόρου. Ἔφορον ἐπώνυμον patet dici; nam ab his Lacedaemone numerabantur anni. — Π. ἔτι τέσσαρας μῆνας ἄρχοντος = ὅτε Π. ἔτι τέσσαρας μῆνας ἄρχων ἦν, cum P. quattuor etiam menses archon erat futurus. Cf. Plut. Cic. 23 ἔτι τοῦ Κικέρωνος ἡμέρας ὀλίγας ἄρχοντος et Cass. Dion. XLVII 15, 3 τοὺς στρατηγοὺς πέντε ἡμέρας ἔτι ἄρχοντας παύσαντες. Temere igitur de hac locutione dubitatum est. Atque hic tempus accurate significatum fuisse ideo necesse est quia aliter paucorum dierum differentia quae V 20, 1 commemoratur computari nequit. Cf. Append. I 2. Ibidem disputatum est de δύο numero in τέσσαρας mutato. Inutiliter ἔτος <ἥμισυ> δύο μῆνας Ad. Schmidt. in Annal. phil. a. 1886 p. 332 sqq. — ἄρχοντος Ἀθηναίοις. Cf. adn. I 93, 3. — ἐν Ποτειδαίᾳ. Cf. I 62 sq. — Θηβαίων ἄνδρες κ.τ.λ. Cum universa narratione cf. Herodot. VII 233. Pseudo-Demosth. LIX

ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους τριακοσίων (ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν βοιωταρχοῦντες Πυθάγγελός τε ὁ Φυλείδου καὶ Διέμπορος ὁ Ὀνητορίδου) ἐσῆλθον περὶ πρῶτον ὕπνον ξὺν ὅπλοις ἐς Πλάταιαν τῆς Βοιωτίας, οὖσαν Ἀθηναίων ξυμμαχίδα. ἐπηγάγοντο δὲ καὶ 2
ἀνέῳξαν τὰς πύλας Πλαταιῶν ἄνδρες, Ναυκλείδης τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, βουλόμενοι ἰδίας ἕνεκα δυνάμεως ἄνδρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους διαφθεῖραι καὶ τὴν πόλιν Θηβαίοις προσποιῆσαι. ἔπραξαν δὲ ταῦτα δι' Εὐρυμάχου 3
τοῦ Λεοντιάδου, ἀνδρὸς Θηβαίων δυνατωτάτου. προϊδόντες γὰρ οἱ Θηβαῖοι ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος, ἐβούλοντο τὴν Πλάταιαν αἰεὶ σφίσι διάφορον οὖσαν ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ καθεστῶτος προκαταλαβεῖν. ᾗ καὶ ῥᾷον ἔλαθον ἐσελθόντες, φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας. θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὅπλα 4

98 sqq. (de cuius et Thucydidis discrepantiis cf. Grot. Hist. VI p. 158 sqq. interpr. III p. 405 ac Sickel. Beitrag zur Erklär. des Thuc. p. 4), Diod. XII 41. Aen. Poliorc. c. 2. Theon. Progymn. c. 4. — **ὀλίγῳ πλείους τριακοσίων.** Quadringentos contra ceterorum scriptorum testimonia commemorat Herodotus. — **Φυλείδου.** *Φιλλίδου* legi vult Dind. in Steph. Thes. s. v. *Φιλλίδας*. Cf. Xen. Hist. Gr. V 4, 2. Sed derivatur a *Φυλεύς*, ut *Ἀριστείδης* ab *Ἀριστεύς*. — **βοιωταρχοῦντες.** Addi poterat *ἐκ Θηβῶν*. Cf. IV 91, 1 et ibi adn. — **περὶ πρῶτον ὕπνον.** Dubitanter *εὐτελές* vocat Poll. I 70. Cf. *ἀπὸ πρώτου ὕπνου* VII 43, 2 et ibi interpr. — **ξυμμαχίδα.** De origine huius societatis cf. III 55, 1.

§ 2. **ἐπηγάγοντο.** III 65, 2 *ἐπεκαλέσαντο*. De omisso *αὐτούς* cf. 3, 2. 11, 4. — **Πλαταιῶν ἄνδρες,** *οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι καὶ γένει* III 65, 2. — **ἰδίας ἕνεκα δυνάμεως.** Diod. XII 41, 3 *καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν βουλόμενοι.* — **Θηβαίοις προσποιῆσαι,** Thebanis adiungere. Cf. I 55, 1 et adn. I 8, 3. Quomodo haec intellegenda sint ex III 65, 2 cognoscitur. Quare minus recte Diod. *ὑπὸ τὴν τῶν Θηβαίων τάξειν συντέλειαν*; nam de *ξυντελέσι* Boeotorum cf. adn. IV 76, 3.

§ 3. **Λεοντιάδου.** Is Thebanis apud Thermopylas praefectus fuerat. Vid. Herodot. l. d. Leontiades minor, nepos huius, Thebas Phoebidae prodidit. — **διάφορον.** Cf. III 61, 2. — **μήπω** scriptum est, quod haec omnia e mente Thebanorum dicta sunt. — **φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας.** Non antepositis vigiliis Tac. Ann. I 50.

§ 4. **θέμενοι ... τὰ ὅπλα,** cum vero armis positis in foro constitissent. Cf. IV 44, 1. 68, 3. 93, 3. VIII 25, 4. 93, 1. Verbis statuere signa

τοῖς μὲν ἐπαγομένοις οὐκ ἐπείθοντο ὥστ' εὐθὺς ἔργου ἔχεσθαι καὶ ἰέναι ἐς τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν, γνώμην δὲ ἐποιοῦντο κηρύγμασί τε χρήσασθαι ἐπιτηδείοις καὶ ἐς ξύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν (καὶ ἀνεῖπεν ὁ κῆρυξ, εἴ τις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Βοιωτῶν ξυμμαχεῖν, τίθεσθαι παρ' αὐτοὺς τὰ ὅπλα), νομίζοντες σφίσι ῥᾳδίως τούτῳ τῷ τρόπῳ προσχωρήσειν τὴν πόλιν.

1 3. Οἱ δὲ Πλαταιῆς, ὡς ᾔσθοντο ἔνδον τε ὄντας τοὺς Θηβαίους καὶ ἐξαπιναίως κατειλημμένην τὴν πόλιν, καταδείσαντες καὶ νομίσαντες πολλῷ πλείους ἐσεληλυθέναι (οὐ γὰρ ἑώρων ἐν τῇ νυκτί), πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν καὶ τοὺς λόγους δεξάμενοι ἡσύχαζον, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ
2 ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον. πράσσοντες δέ πως

§ 4. *ἐπαγαγομένοις* Laur. Lugd. C. Sed vid. adn.

et arma ante se ponere Graecam formulam expressit Liv. XXXI 42, 4, arma ante ipsos deponere Curt. IV 46, 14. Arma (clipeos et hastas) non tam ordine composita („piled“) quam simpliciter posita humi („grounded“) videri hic atque alibi cogitanda esse et ex Livii atque Curtii interpretationibus apparet et contra Arn. adnotavit Grot. Hist. VI p. 153 (interpr. III p. 402) eamque explicationem defendit VII p. 574 sqq. De *ἐς* cf. adn. V 96. — *ἐπαγομένοις*. Similiter in praesentis participio II 5, 7 *οἱ προδιδόντες*, III 4, 4 *τῶν διαβαλλόντων ἕνα*, III 40, 5 *οἱ διαφεύγοντες*. Cf. Schaef. ad Eur. Or. v. 740 et ad Poet. bucol. p. 228. 230 et, qui aliter explicat, Schoem. ad Plut. Ag. 17, 1 p. 153. — *ὥστε*. Cf. 101, 5 III 31, 1. Matth. Gr. § 531 adn. 2. Kuehn. Gr. max. § 473, 2 adn. 6. — *ἔργου ἔχεσθαι*. Cf. I 49, 7. — *γνώμην ἐποιοῦντο*, i. e. *ἐγίγνωσκον*, *ἐδόκει αὐτοῖς*. Cf. VII 72, 3 et adn. I 128, 7. — *καὶ ἀνεῖπεν ... ὅπλα*. Haec in interpositionem redigenda erant, quod *νομίζοντες* participium cum *γνώμην ἐποιοῦντο* liquet debere iungi. Cf. paulo post. — *κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Βοιωτῶν*, ex patriis universorum Boeotorum institutis, i. e. ita ut concilio Boeotorum iis legibus quae a maioribus inter eos sanctae essent adscriberetur. Cf. III 65, 2. 66, 1. — *τίθεσθαι παρ' αὐτοὺς τὰ ὅπλα*, arma cum ipsis coniungeret, propr. sua iuxta ipsorum arma poneret. Huc respicit Doxop. III p. 442. Pro *αὐτούς* Krueg. scripsit *αὑτούς*. Utrum praestet dici vix potest. Cf. adn. I 17, 1. — *νομίζοντες*. Ut nos superiora distinximus, nominativum apparet recte ad Thebanos relatum. Si punctum ponitur post *ἀγαγεῖν*, in *νομίζοντες* durior oritur transitus a caduceatore ad Thebanos.

Cap. 3. § 1. *ἐνεωτέριζον*] *οἱ Θηβαῖοι δηλονότι.*

ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας καὶ ἐνόμισαν ἐπιθέμενοι ῥᾳδίως κρατήσειν· τῷ γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι. ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα 3
εἶναι, καὶ ξυνελέγοντο διορύσσοντες τοὺς κοινοὺς τοίχους παρ' ἀλλήλους, ὅπως μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ὦσιν ἰόντες, ἁμάξας τε ἄνευ τῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἵν' ἀντὶ τείχους ᾖ, καὶ τἆλλα ἐξήρτυον ᾗ ἕκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα ξύμφορον ἔσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ 4
τῶν δυνατῶν ἑτοῖμα ἦν, φυλάξαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς, ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὖσι προσφέρωνται καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γί-

Cap. 3. § 2. κρατῆσαι codd. Cf. adn.

Schol. Cf. Krueg. Gr. § 51, 5 adn. 3.

§ 2. πράσσοντες δέ πως ταῦτα, cum haec quodammodo agerent.—κρατήσειν restituimus ex Aen. Tact. 2, 3 ἐνόμισαν ἐπιθέμενοι ῥᾳδίως κρατήσειν. Cf. Quaest. gram. p. 10. Ad ἐπιθέμενοι potuit quidem addi αὐτοῖς. Sed est omnino impetu facto. Cf. προσέβαλον § 4. — οὐ βουλομένῳ ἦν. Cf. 60, 1. IV 80, 2. 85, 3. VI 46, 2. VII 35, 2. VIII 92, 6. Matth. Gr. § 388 e. Krueg. Gr. § 48, 6 adn. 4 et de Latinis praeter alios interpr. Sallust. Iug. 84, 3 et Tac. Ann. I 59.

§ 3. ἐπιχειρητέα. Cf. adn. I 118, 2. — τοὺς κοινοὺς τοίχους, domorum parietes. Idem nostra aetate Lutetiae et alibi factum esse adnotat Grot. Hist. VI p. 155. Simul Plataearum domos continuas fuisse ex his apparet. Cf. Beck. Chaicl. ed. Goell. II p. 118. — παρ' ἀλλήλους iunge cum ξυνελέγοντο. Cf. Aen. Tact. 2, 4 λαθραίως παρ' ἀλλήλους ἀθροίζεσθαι. — ἐς τὰς ὁδοὺς . . . ᾖ. Aen. Tact. τὰς μὲν διόδους καὶ τὰς ῥύμας ἐτύφλωσαν. — ἵν' . . . ᾖ, scil. τοῦτο, τὸ καθιστάναι ἁμάξας. Artificiosius Matth. Gr. § 303, 1. Ut pro muro essent simili in re Liv. XXXI 39, 8.

§ 4. ἐπεὶ . . . ἑτοῖμα ἦν. Similiter II 10, 2. 56, 1. 98, 1. Cf. Krueg. Gr. § 61, 5 adn. 6 et adn. I 7. 46, 1. De verbis ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν vid. Matth. Gr. § 628, 1 e. Krueg. Gr. § 68, 17 adn. 9. — φυλάξαντες, observantes, ut VII 83, 4, τηρήσαντες III 22, 1. — ἔτι νύκτα = τὸν χρόνον ὅτε νὺξ ἔτι ἦν. Cf. adn. I 30, 4. — καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον idque ipsum instans diluculum, quod idem est atque ὄρθρος βαθύς in Plat. Crit. 43 a. Prot. 310 a. Praeter necessitatem κατ' αὐτὸ Ross. in Suppl. Annal. phil. I p. 215 et καὶ deleto νυκτὸς Badham. in Mnemos. nov. ser. I p. 390. In re dissentiunt Diod. XII 41, 5. Pseudo-Dem. LIX 99. — ἐκ τοῦ ἴσου γίγνωνται. Audi οἱ Θηβαῖοι et

γνωνται, ἀλλ' ἐν νυκτὶ φοβερώτεροι ὄντες ἥσσους ὦσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν. προσέβαλόν τε εὐθὺς καὶ ἐς χεῖρας ᾖσαν κατὰ τάχος.

1 4. Οἱ δ' ὡς ἔγνωσαν ἠπατημένοι, ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς καὶ τὰς προσβολὰς
2 ᾗ προσπίπτοιεν ἀπεωθοῦντο. καὶ δὶς μὲν ἢ τρὶς ἀπεκρούσαντο, ἔπειτα πολλῷ θορύβῳ αὐτῶν τε προσβαλλόντων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν ἅμα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν κραυγῇ τε καὶ ὀλολυγῇ χρωμένων λίθοις τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων, καὶ ὑετοῦ ἅμα διὰ νυκτὸς πολλοῦ ἐπιγενομένου, ἐφοβήθησαν καὶ τραπόμενοι ἔφυγον διὰ τῆς πόλεως, ἄπειροι μὲν ὄντες οἱ πλείους ἐν σκότει καὶ πηλῷ τῶν διόδων ᾗ χρὴ σωθῆναι (καὶ γὰρ τε-

Cap. 4. § 2. προσβαλλόντων Reg. et Theon. 4, 21, reliqui προσβαλόντων. Cf. adn.
σκότω omnes praeter Cl. Ven. Cum reliquis locis (III 23, 4. VIII 42, 1) neutrum Th. habet tum hic idem confirmant Aen. Tact. 2, 6. Theon. 4, 21.

cf. adn. I 143, 4. — φοβερώτεροι hic est timidiores, ut Soph. Ant. 153 et alibi. Similiter ἔμφοβος, formidolosus, fearful et active et passive dicuntur. — ἥσσους ὦσι, i. e. ἡσσῶνται.

Cap. 4. § 1. ξυνεστρέφοντο, conglobabantur (s. ordines densabant). Cf. § 5. IV 68, 6. VII 30, 2 et de σφίσιν αὐτοῖς adn. IV 25, 9. — ἀπεωθοῦντο. De imperfecto vid. adn. I 134, 1.

§ 2. προσβαλλόντων eiusdem temporis esse necesse est atque ea quae mulieres et servi ad virorum impetum adiuvandum faciunt. — κραυγῇ τε καὶ ὀλολυγῇ. Κραυγή a Moeride in v. κεκραγμός male vocatur Ἑλληνικόν. Cf. Sturz. Lex. Xen. et Steph. Thes. Ὀλολυγή, ululatus, est clamor feminarum perinde atque ὀλολυγμός in Aesch. Sept. 268. Ag. 28. 595. — κεράμῳ collective dictum, ut III 74, 1. IV 48, 2, πλίνθος III 20, 3. IV 90, 2 (later Plin. H. N. II 182. 197), ἄμπελος IV 90, 2. 100, 3, κάχληξ IV 26, 2, δᾴς VII 53, 4, καρπός III 15, 2, ἔπαλξις II 13, 6. VII 28, 2, χάλιξ I 93, 5. Κέραμον cum plurali λίθοις similiter iungunt Paus. IV 29, 1 et Herodian. VII 12, 5. De Latinis cf. Kritz. ad Sall. Iug. 57, cum tota sententia Liv. V 21, 10. 11. — ἐπιγενομένου. De tempestatibus subito ingruentibus saepe legitur, item de aliis calamitatibus (cf. 49, 3), de quibus dictum interdum est Lat. supervenire, ut 58, 2, — ἄπειροι ... οἱ πλείους. Cf. Krueg. Gr. § 57, 8. — πηλῷ. Hinc vicos Plataearum lapidibus tunc stratos non fuisse colligit Muenscher de Reb. Plataeensium. — χρή. Vid. adn. I 91, 1. —

λευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γιγνόμενα ἦν), ἐμπείρους
δὲ ἔχοντες τοὺς διώκοντας [τοῦ μὴ ἐκφεύγειν],
ὥστε διεφθείροντο πολλοί. τῶν δὲ Πλαταιῶν τις 3
τὰς πύλας ᾗ ἐσῆλθον καὶ αἵπερ ἦσαν ἀνεῳγμέ-
ναι μόναι, ἔκλῃσε στυρακίῳ ἀκοντίου ἀντὶ βαλά-
νου χρησάμενος ἐς τὸν μοχλόν, ὥστε μηδὲ ταύτῃ

πολλοί pr. It. Theo l. l. Aen. Tact. l. l., vulgo *οἱ πολλοί*. Cf. adn. § 3. *τῶν τε* Vat. Aug. Pal. rec. M. Cass. Cl. Ven. Gr. Mosqu. F. G. H. I.

τελευτῶντος τοῦ μηνός] *τοῦ κατὰ σελήνην λέγει μηνός· τουτέστιν ἐν συνόδῳ* (interlunio). Schol. Cf. Ideler Chronol. I p. 280 et infra adn. 28, 1. *Ἕνην καὶ νέαν* fuisse ex *ἱερομηνίας* vocabulo III 56, 1 collegit Dodwell., sed hoc argumentum parum firmum est. Cf. ibi adn. „*Τελευτῶντος τοῦ μηνός*, ut *φθίνοντος*, nihil nisi mensem exeuntem, quo, cum lunares essent menses, nox obscura erat, significat ut plurimum diebus 21—29." Voem. Toto autem hoc enuntiato maxime verba *ἐν σκότει* illustrantur. — *ᾗ*. Sic iterum § 3. Cf. adn. I 142, 4. — **[τοῦ μὴ ἐκφεύγειν]**. Ut hic infinitivus, quemadmodum alibi (cf. adn. I 4 extr.), de consilio accipi possit, iungendus est cum v. *διώκοντας*, quanquam enuntiatum sic intellectum languet, quoniam nihil sententiae addit nisi quod in ipso *διώκοντας* insit. Dobr. *τὸ μὴ* legendum esse coniecit exempla afferens parum similia, velut Aesch. Ag. 15. Prom. 865, ubi articulus infinitivo ex praegresso verbo pendenti additus est (cf. Kuehn. Gr. max. § 479, 1). Effectus notionem infinitivi genetivo subiecit Krueg. male comparans corrupta Pseudo-Lys. XX 36 verba, quae certissima correctura Dobr. emendavit; accedit quod effectus postea demum verbis *ὥστε διεφθ. πολλ.* significatur. Classenus ut Dukas infinitivum nectit cum *ἐμπείρους*, ut verba valeant *τοῦ μὴ ἐᾶν ἐκφεύγειν*, etiam hoc contra ipsorum verborum sensum; nam illud *ἐᾶν* apud Th. non legitur et Thebanos effugere non modo non significatum est, sed ne potest quidem ex ipsis verbis percipi. Nam qui peritus est non effugiendi ipse non effugit, non alios effugere prohibet. Nunc assentimur Herwerdeno, qui haec verba ideo delet quod ea Aen. Pol. 2, 6 *οἱ μὲν γὰρ ἔφυγον ἄπειροι ὄντες ᾗ χρὴ σωθῆναι, οἱ δὲ ἐμπείρως διώκοντες πάνυ πολλοὺς ἔφθειραν* non legisse manifestum sit. Abiecto igitur hoc stolidi cuiusdam interpretis additamento ad *ἐμπείρους* subaudiendum est *τῶν διόδων*. — **πολλοί**, non *οἱ πολλοί*. Cf. 2, 1 *ὀλίγῳ πλείους τριακοσίων . . . ἐσῆλθον* et 5, 7, deinde 4, 5 *τὸ δὲ πλεῖστον* et 4, 7.

§ 3. **στυρακίῳ . . . χρησάμενος ἐς τὸν μοχλόν**, i. e. *χρησάμενος καὶ ἐμβαλὼν* (*αὐτό*). Emphasis in praepositione *ἐς* positae exempla usitatiora adnotavimus I 63, 1. 65, 2. 87, 2. De *παρά* vid. adn. I 13, 5, de *ὑπό* II 76, 2, de aliis alibi, velut I 71, 4. *Στυράκιόν ἐστιν ὁ καλούμενος σαυρωτὴρ* (apud Hom. etiam *οὐρίαχος*) *τῶν δοράτων*. Schol. „*Βάλανος* est instrumentum claudendi, ferrum breve [cylindrus ferreus, Schliessbolzen Koechly, Gall. boulon], quod per *μοχλόν* immissum, i. e. per lignum vecti simile, quod

4 ἔτι ἔξοδον εἶναι. διωκόμενοί τε κατὰ τὴν πόλιν οἱ μέν τινες αὐτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβάντες ἔρριψαν ἐς τὸ ἔξω σφᾶς αὐτοὺς καὶ διεφθάρησαν οἱ πλείους, οἱ δὲ κατὰ πύλας ἐρήμους γυναικὸς δούσης πέλεκυν [λαθόντες καὶ] διακόψαντες τὸν μοχλὸν ἐξῆλθον οὐ πολλοί (αἴσθησις γὰρ ταχεῖα ἐπεγένετο), ἄλλοι δὲ ἄλλῃ τῆς πόλεως σποράδην
5 ἀπώλλυντο. τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὅσον μάλιστα ἦν ξυνεστραμμένον ἐσπίπτουσιν ἐς οἴκημα μέγα, ὃ ἦν τοῦ τείχους καὶ αἱ [πλησίον] θύραι ἀνεῳγ-

etiam dicitur obex et sera [apud Hom. ὀχεύς], ipsum μοχλόν postibus affigebat, ut nisi extracto eo [ope βαλανάγρας seu κλειδός] revelli non posset sera nec ianua aperiri." Gottl. et Gronov. in Lect. Plaut. Vid. Casaub. et Orell. ad Aen. Poliorc. c. 18 et Koechl. ibid. p. 164. Breviter Paul. Ἐγκύκλ. παιδ. in ianua.

§ 4. οἱ μέν τινες. Cf. Krueg. Gr. § 50, 1 adn. 9. — [λαθόντες καὶ] διακόψαντες. Cum γυναικὸς δούσης πέλεκυν cum verbo διακόψαντες iungenda sint, hic verborum conexus prorsus turbatur interposito λαθόντες καί. Videtur autem λαθόντες, quo nihil sententiae additur quod non ex ἐρήμους et verbis αἴσθησις γὰρ ταχεῖα ἐπεγένετο intellegatur, propter ipsa haec verba ad ἐξῆλθον adscriptum et deinde alieno loco in scriptoris verba receptum cum iisque addito καί coniunctum esse. Solum καί del. Herw. Sed molestissimum est λαθόντες διακόψαντες pro λάθρᾳ διακόψαντες.

§ 5. τὸ δὲ πλεῖστον ... ἐσπίπτουσι. De neutris vid. adn. 45, 1. Cf. Matth. Gr. § 302. — οἴκημα Diod. XII 41, 6 οἰκίαν. Cf. adn. I 134, 1. — ὃ ἦν τοῦ τείχους κ. τ. λ. Cf. adn. I 134, 1. At Haasius Lucubrat. Thuc. p. 52 dicit veterum consuetudinem fuisse ut a muris aedificia aliquantum distarent, sicut praeceperit Philo mechanicus lib. V p. 80 ed. Par. Atque etiamsi Bloomf. comparaverit verba Liv. X 10, 1 duo ex oppidanis quorum erant aedificia iuncta muro (Nequini) et Romae quoque coniuncta moenibus aedificia esse idem Liv. I 44, 4 testetur, Plataeis tamen spatium inter murum et domus relictum esse quo interior murus duceretur ex II 76 constare. Quare sicut Did. πλησίον post τείχους transponendum censet. Quam coniecturam amplecteremur, nisi et, quamvis pleraeque domus a muro paululum distarent, una alterave, publica maxime, ita exstrui posset ut unus paries eius ipse murus esset (quod Plataeis fuisse vel propter errorem qui deinde narratur conici posse addit Krueg.) et verba I 134, 1 ἐς οἴκημα οὐ μέγα ὃ ἦν τοῦ ἱεροῦ ἐσελθών his essent similiora quam ut quicquam hic mutandum esse verisimile sit. Praeterea Pollux, qui IX 46 ipsa verba ὃ ἦν τοῦ τείχους affert, πλησίον iis additum non invenit. Denique vix fieri poterat ut fugientes ianuas aedificii muro tantummodo propinqui, non iuncti pro portis haberent. Neque tamen magis eo quo traditum est loco πλησίον sententiae convenit. Nam quod ianuas The-

μέναι ἔτυχον αὐτοῦ, οἰόμενοι πύλας τὰς θύρας
[τοῦ οἰκήματος] εἶναι καὶ ἄντικρυς δίοδον ἐς τὸ
ἔξω. ὁρῶντες δὲ οἱ Πλαταιῆς αὐτοὺς ἀπειλημ- 6
μένους ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσιν ὥσπερ
ἔχουσιν, ἐμπρήσαντες τὸ οἴκημα, εἴτε τι ἄλλο
χρήσωνται. τέλος δὲ οὗτοί τε καὶ ὅσοι ἄλλοι 7
τῶν Θηβαίων περιῆσαν κατὰ τὴν πόλιν πλανώ-
μενοι, ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι παραδοῦναι
σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ ὅπλα χρήσασθαι ὅ τι ἂν
βούλωνται. οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως
ἐπεπράγεσαν.

5. Οἱ δ' ἄλλοι Θηβαῖοι οὓς ἔδει ἔτι τῆς νυ- 1
κτὸς παραγενέσθαι πανστρατιᾷ, εἴ τι ἄρα μὴ
προχωροίη τοῖς ἐσεληλυθόσι, τῆς ἀγγελίας ἅμα
καθ' ὁδὸν αὐτοῖς ῥηθείσης περὶ τῶν γεγενημέ-

§ 6. *ὁρῶντες δ' αὐτοὺς οἱ Πλατ.* Laur. m. Ven. Lugd. B. E., *αὐτοὺς* om. F. et Reg.
Cap. 5. § 1. *προσχωροίη* Vat. Pal. Aug. Cass. Cl. Ven. B.

banis fugientibus propinquas, quae in adversa aedificii parte fuerint, significari putant, longe aliud est propinquus quam adversus et illas ianuas Thebanis ex adverso fuisse *πλησίον* vocabulo non exprimitur. Quare Bloomf. auctore id delemus. Adscriptum fuit ad interpretandum genet. *τοῦ τείχους* et deinde alieno loco scriptoris verbis insertum est. — *καὶ αἱ πλησίον θύραι . . . αὐτοῦ.* De compositione verborum cf. 62, 1. 71, 1. 74, 3. 102, 5. Krueg. Gr. § 60, 6 adn. 2. Latinos quoque sic loqui constat. Cf. Zumpt. Gr. § 805. Kuehn. ad Cic. Tusc. V 3, 8. — *πύλας*] *πύλαι τοῦ τείχους, θύραι τοῦ οἴκου.* Schol. — [*τοῦ οἰκήματος*] esse ianuas adeo ex se intellegitur ut additum non solum abundet, sed etiam langueat. Del. Herw. — *ἄντικρυς*] *τὸ ἄντικρυς ἐνταῦθα μὲν ἐξ ἐναντίας* [cf. Buttm. Gr. max. II p. 290], *ἀεὶ δὲ* [*ἄλλοθι*] *ἐπὶ τοῦ φανεροῦ* [cf. I 122, 2. V 30, 2] *κεῖται.* Schol. Valet etiam recta VI 49, 1. Plat. Euthyd. p. 273 b.

§ 6. *εἴτε κατακαύσωσιν.* Cf. Krueg. Gr. § 54, 7 adn. 1 et infra VII 1, 1. — *ὥσπερ ἔχουσιν.* Cf. adn. I 134, 3. — *τι ἄλλο χρήσωνται.* Cf. Matth. Gr. § 409, 6. Krueg. Gr. § 46, 5 adn. 9 et hic § 7 et 15, 2.

§ 7. *χρήσασθαι.* Simul audi *σφίσι* (*καὶ τοῖς ὅπλοις*) et cf. Matth. Gr. § 532 a. Krueg. Gr. § 55, 3 adn. 20 et 4 adn. 11. Totam formulam usitatam esse in condicionibus deditionum adnotat Duk. Cf. IV 69, 3. VII 85, 1. Ellendt. ad Arr. III 23, 16. Latini plerumque se (suaque) in fidem (atque potestatem) vel fidei (potestati) victoris permittere et similibus modis dicunt. — *ἐπεπράγεσαν.* Vid. Krueg. Gr. § 40 s. v.

Cap. 5. § 1. *ἔδει*, scil. ex constituto. Cf. 92, 7. 95, 3.

2 νων ἐπεβοήθουν. ἀπέχει δὲ ἡ Πλάταια τῶν Θη-
βῶν σταδίους ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γε-
νόμενον τῆς νυκτὸς ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς
ἐλθεῖν· ὁ γὰρ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐρρύη μέγας καὶ
3 οὐ ῥᾳδίως διαβατὸς ἦν. πορευόμενοί τε ἐν ὑετῷ
καὶ τὸν ποταμὸν μόλις διαβάντες ὕστερον παρε-
γένοντο, ἤδη τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφθαρμέ-
4 μων, τῶν δὲ ζώντων ἐχομένων. ὡς δ' ᾔσθοντο
οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγενημένον, ἐπεβούλευον τοῖς ἔξω
τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν (ἦσαν γὰρ καὶ ἄνθρω-
ποι κατὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ κατασκευή, οἷα ἀπροσ-
δοκήτου ⟨τοῦ⟩ κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου)·
ἐβούλοντο γὰρ σφίσιν, εἴ τινα λάβοιεν, ὑπάρχειν
ἀντὶ τῶν ἔνδον, ἢν ἄρα τύχωσί τινες ἐζωγρημένοι.
5 καὶ οἱ μὲν ταῦτα διενοοῦντο· οἱ δὲ Πλαταιῆς,
ἔτι διαβουλευομένων αὐτῶν, ὑποτοπήσαντες τοι-
οῦτόν τι ἔσεσθαι καὶ δείσαντες περὶ τοῖς ἔξω
κήρυκα ἐξέπεμψαν παρὰ τοὺς Θηβαίους, λέγον-
τες ὅτι οὔτε τὰ πεποιημένα ὁσίως δράσειαν ἐν
σπονδαῖς σφῶν πειραθέντες καταλαβεῖν τὴν πό-
λιν, τά τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν· εἰ δὲ

§ 5. *πειράσαντες* Laur. m. Vind. Ar. Chr. E. Cf. adn.

§ 2. *ἑβδομήκοντα.* Octoginta numerat Dicaearch. p. 14. — *τὸ ὕδωρ.* Infra 77, 4 *ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ.* Cf. Krueg. Gr. § 61, 4 adn. 4. — *ἐρρύη μέγας.* Hinc habet Pseudo-Demosth. l. d. Sic in optimis libris Xen. Anab. VI 4, 4 *κρήνη ἄφθονος ῥέουσα.* Cf. Krueg. Gr. 57, 4 adn. 2. Similiter Latini loquuntur. Cf. interpr. Tac. Ann. II 6 et Hor. Serm. I 7, 28, item *ἐκπνεῖν μέγαν* VI 104, 2, *πολὺν ἐγκεῖσθαι* IV 22, 2.

§ 3. *τὸν ποταμόν.* In iterato hoc nomine noli offendere. Cf. 96, 4. — *ζώντων ἐχομένων.* Cf. Krueg. Gr. § 56, 15 adn. 6. Similiter partic. praedicative iunctum est cum *λαμβάνειν* I 114, 2, cum *ἄγειν* IV 28, 4.

§ 4. *ἦσαν γάρ.* Hac enuntiatione sola *τοῖς ἔξω* explicantur, altera *ἐβούλοντο γάρ* causa affertur cur Thebani illis insidiati sint. Cf. adn. I 91, 3. — *οἷα.* Cf. Krueg. Gr. § 56, 12 adn. 2. — *⟨τοῦ⟩ κακοῦ.* Articulus abesse nequit, quod malum hoc est impetus Thebanorum antea commemoratus. Eum addi iusserunt Bredow. et Baumeister Spicileg. crit. I p. 4. — *εἰ . . . λάβοιεν, . . . ἢν . . . τύχωσι.* Cf. Matth. Gr. § 524 adn. 5.

§ 5. *κήρυκα ἐξέπεμψαν.* Cf. Polyaen. VI 19, 1. — *ἐν σπονδαῖς.* Supra 2, 3 *ἐν εἰρήνῃ.* Cf. I 55, 2. — *πειραθέντες* active, ut 33, 2. VI 92, 4 et apud alios saepe, contra passive VI 54, 4. — *τά τε ἔξω ἔλεγον.*

μή, καὶ αὐτοὶ ἔφασαν αὐτῶν τοὺς ἄνδρας ἀποκτενεῖν οὓς ἔχουσι ζῶντας, ἀναχωρησάντων δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς ἀποδώσειν αὐτοῖς [τοὺς ἄνδρας]. Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι καὶ ἐπομόσαι φασὶν 6 αὐτούς· Πλαταιῆς δ' οὐχ ὁμολογοῦσι τοὺς ἄνδρας εὐθὺς ὑποσχέσθαι ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων ἤν τι ξυμβαίνωσι, καὶ ἐπομόσαι οὔ φασιν. ἐκ δ' οὖν τῆς γῆς ἀνεχώρησαν οἱ 7 Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες· οἱ δὲ Πλαταιῆς ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῆς χώρας κατὰ τάχος ἐσεκομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἄνδρας εὐθύς. ἦσαν δὲ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ ληφθέντες, καὶ Εὐρύμαχος εἷς αὐτῶν ἦν, πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προδιδόντες.

6. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔς τε τὰς Ἀθήνας 1 ἄγγελον ἔπεμπον καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Θηβαίοις, τά τ' ἐν τῇ πόλει καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα ᾗ ἐδόκει αὐτοῖς. τοῖς 2 δ' Ἀθηναίοις ἠγγέλθη εὐθὺς τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα, καὶ Βοιωτῶν τε παραχρῆμα ξυνέλαβον ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἐς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν κήρυκα, κελεύοντες εἰπεῖν μη-

Mutata est oratio, quasi antea non ὅτι οὔτε, sed ὅτι οὐ legeretur et ἔλεγον cum ἐξέπεμψαν coniungendum esset. Cf. adn. I 16. Repetitum est dicendi verbum, quia in altero membro in iubendi vim transit. — εἰ δὲ μή. Cf. adn. I 28, 3. — [τοὺς ἄνδρας] molestum est in tanta vicinia inutiliter repetitum, praesertim cum etiam in proximis idem sequatur. Del. Herw.

§ 6. εὐθύς iunge cum v. ἀποδώσειν; nam contraria sunt εὐθὺς ἀποδ. et λόγων πρῶτον γενομένων ἀποδ. — τι ξυμβαίνωσι. Cf. adn. 12, 1. IV 22, 3 et Krueg. Gr. § 46, 5 adn. 4.

§ 7. δ' οὖν. Cf. adn. I 3, 3. VIII 87, 6. Latine hic utcunque se ea res habet dixeris, etiam ceterum. — τὰ ἐκ τῆς χώρας. Cf. adn. I 8, 2. — ἀπέκτειναν τοὺς ἄνδρας. Cum Thuc. dissentit Diod., qui captivos non Thebanis redditos esse tradit XII 42, 1. Sed cum Thuc. faciunt Pseudo-Demosth. et Polyaen. — οἱ προδιδόντες. Cf. adn. 2, 4.

Cap. 6. § 1. ἔπεμπον. Cf. adn. I 26, 1. De Atheniensibus § 2 ἔπεμψαν, sed § 3 ἐπέστελλον.

§ 2. τὰ περὶ ... γεγενημένα. Facile γεγενημένα (cf. VIII 11, 3. 14, 2. 26, 2) alicui suspectum sit; sed haec breviter posita esse pro ἠγγέλθη περὶ Πλαταιῶν τὰ περὶ Πλαταιέας γεγενημένα aut γεγενημένα praedicatum esse ἠγγέλθη verbi adnotat Krueg. — εἰπεῖν del. Cob. Mnemos. nov. ser. VIII p. 96,

*δὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς ἔχουσι
Θηβαίων, πρὶν ἄν τι καὶ αὐτοὶ βουλεύσωσι περὶ
3 αὐτῶν· οὐ γὰρ ἠγγέλθη αὐτοῖς ὅτι τεθνηκότες
εἶεν. ἅμα γὰρ τῇ ἐσόδῳ γιγνομένῃ τῶν Θηβαίων
ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐξῄει, ὁ δὲ δεύτερος ἄρτι
νενικημένων τε καὶ ξυνειλημμένων, καὶ τῶν ὕστε-
ρον οὐδὲν ᾔδεσαν. οὕτω δὴ οὐκ εἰδότες οἱ
Ἀθηναῖοι ἐπέστελλον· ὁ δὲ κῆρυξ ἀφικόμενος
4 ηὗρε τοὺς ἄνδρας διεφθαρμένους. καὶ μετὰ ταῦτα
οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες ἐς Πλάταιαν σῖτόν
τε ἐσήγαγον καὶ φρουροὺς ἐγκατέλιπον, τῶν τε
ἀνθρώπων τοὺς ἀχρειοτάτους ξὺν γυναιξὶ καὶ
παισὶν ἐξεκόμισαν.*

1 7. *Γεγενημένου δὲ τοῦ ἐν Πλαταιαῖς ἔργου
καὶ λελυμένων λαμπρῶς τῶν σπονδῶν οἱ Ἀθη-
ναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες, παρ-
εσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμ-
μαχοι αὐτῶν, πρεσβείας τε μέλλοντες πέμπειν*

fortasse recte. Cf. IV 30, 4. — *νεώτερον*. Cf. adn. I 132, 5. — *περὶ τῶν ἀνδρῶν*. Pro *περί* cum gen. IV 51 *περί* cum acc. et I 132, 5 *ἐς*, ut apud *νεωτερίζειν* IV 51. Sed *νεωτερίζειν περί τινος* I 58, 1. Tum genetivus *Θηβαίων* cum relativo iunctus est.

§ 3. *οὐκ εἰδότες*, interpretationem *οὕτω* adverbii esse Krueg. conicit; sed necessarium est, ne ad omnia antea de Atheniensibus narrata *οὕτω δή* referatur. Praeter hunc locum in apodosi *οὕτω δή* Th. habet, ubi in protasi dicta in unum comprehendit.

§ 4. *τῶν τε . . . ἐξεκόμισαν*. Cf. 78, 3. — *ἀχρειοτάτους*. Cf. adn. I 93, 6.

Cap. 7. § 1. *Πλαταιαῖς*. Sic iterum 10, 1; alibi hoc nomen, si a controverso genetivo *Πλαταιῶν* II 78, 4. III 21, 1. 36, 1 discesseris, Thucydidi singulare est. Cf. Muensch. de Reb. Plat. p. 3. — *λαμπρῶς*. Cf. adn. I 49, 7. — *οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο*. Quod non legitur *παρεσκευάζοντο μὲν οἱ Ἀθ.* ut in anaphora legitima (I 85, 2), illustretur his exemplis: *ἐξάγει ἐς Δρίλας τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ ἥμισυ καταλείπει* Xen. Anab. V 2, 1, ubi, quemadmodum hic, accessit chiasmus, Hom. Il. XXIV 687. Soph. El. 267 sqq. Cf. adn. I 28, 2. — *πρεσβείας τε . . . παρὰ βασιλέα*. Ad utrosque bellum gerentes haec referenda et idcirco vulgo atque apud Bekk. ante alterum *παρεσκ.* male punctum positum esse inde apparet quod verba *πόλεις τε . . . ποιούμενοι* ad utrosque spectare scriptor ipse § 2. 3 docet. De Lacedaemoniorum legatis ad regem profectis vid. 67, 1, de Atheniensium legatione certi nihil novimus. Neque tamen illa *παρὰ βασιλέα . . . βαρβάρους* neglegentius dicta esse credimus, ita

παρὰ βασιλέα καὶ ἄλλοσε ἐς τοὺς βαρβάρους, εἴ ποθέν τινα ὠφελίαν ἤλπιζον ἑκάτεροι προσλήψεσθαι, πόλεις τε ξυμμαχίδας ποιούμενοι ὅσαι ἦσαν ἐκτὸς τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως. καὶ Λακεδαι- 2
μόνιοι μὲν πρὸς ταῖς αὐτοῦ ὑπαρχούσαις ἐξ

Cap. 7. § 2. *Λακεδαιμονίοις* omnes praeter paucos deteriores (etiam Vat., si ex Schoenei silentio concludere licet).
αὐτῶν Vind. corr. Gr.

ut sola *ἐς τοὺς βαρβάρους* ad ambos spectent, *παρὰ βασιλέα* ad solos Lacedaemonios, quam socordiam scriptori tribuit Herbstius (Zur Geschichte der ausw. Polit. Spart. p. 33 sqq.), sed propter *μέλλοντες* in dubio relinqui putamus utrum revera miserint necne. Cf. Dahlm. Quaest. histor. I p. 113. — *ἐς τοὺς βαρβάρους*. De *ἐς* vid. adn. I 137, 3. Barbari a Persis distincti sunt Odrysae (67, 2) et fortasse populi Epiri et Macedoniae (cf. c. 80). — *εἴ ποθεν* in *ὁπόθεν* mutandum esse putat Naber in Mnemos. nov. ser. XIV p. 90 propter Dion. Cass. XLVIII 28, 2 *ὁπόθεν τινὰ ὠφέλειαν προσλήψεσθαι ἐνόμιζον*. Sed hic non tam presse Th. sequitur ut nihil mutare sibi permittat, et cf. VII 20, 2. — *πόλεις*, scil. *Ἑλληνικάς*. — *ποιούμενοι* de conatu. Nam neutris res plane successit. Cf. adn. I 10, 2. — *ἑαυτῶν*. Sic iterum II 92, 4. Cf. Arndt. de Pronom. reflex. usu p. 36 et de pronom. simpl. construct. reflex. p. 46 et adn. I 20, 1.

§ 2. *καὶ Λακεδαιμόνιοι . . . μέγεθος τῶν πόλεων*. Si in vulgata lectione *Λακεδαιμονίοις . . . ἐπετάχθησαν* omnia recte scripta essent, nominativus, ad quem *ἐπετάχθησαν* referendum est, deberet esse *αἱ ξυμμαχίδες πόλεις* sive *οἱ ξύμμαχοι*. Nam Goellerum eum in vv. *κατὰ μέγεθος τῶν πόλεων* inesse parum recte existimare non est cur fusius explicetur. Cum autem *αὐτοῦ ὑπάρχειν ἐξ Ἰταλίας καὶ Σικελίας* non possint significare in Laconica ex Italia et Sicilia adesse, quod certissimum est nullas naves ex his terris cum Peloponnesiis ante impetum ab Atheniensibus in Syracusas factum se coniunxisse (cf. III 86, 2. VI 11, 3. 34, 8. 52. VIII 2, 3), *ἐξ Ἰταλ. καὶ Σικελ.* nectendum est cum *τοῖς ἑλομ.* Quo facto si *ἐπετάχθησαν* ad *πόλεις ξυμμαχίδας* refertur, haec oritur sententia: et a Lacedaemoniis quidem socii praeter eas naves quae ibi (i. e. aut, si de navibus pristinorum et verorum sociorum cogitatur, in Peloponneso aut, si iam ad ea quae sequuntur respicitur, in Italia et Sicilia) partes ipsorum in Italia et Sicilia amplexis erant naves fabricari pro magnitudine civitatium iussi sunt. Sed quoniam Peloponnesi naves parum apte dicuntur sociis Italicis et Siciliensibus fuisse neque *αὐτοῦ* commode ad insequentia *ἐξ Ἰταλίας καὶ Σικελίας* spectare potest, praesertim cum sic intellectum etiam plane supervacaneum sit, et dure ad *ἑτοιμάζειν ἡσυχάζοντας καὶ δεχομένους* simul auditur singularis *ἐπετάχθη* atque ob ea quae antecedunt *πόλεις ξυμμαχίδας ποιούμενοι ὅσαι ἦσαν ἐκτὸς τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως* aliquid commemoratum velis quod Lacedaemonii iis qui praeter pristinos socios partibus ipsorum se adiunxissent imperaverint, sicut

Ἰταλίας καὶ Σικελίας τοῖς τἀκείνων ἑλομένοις ναῦς ἐπέτασσον ποιεῖσθαι κατὰ μέγεθος τῶν πό-

ἐπετάχθησαν codd. praeter ἐτάχθησαν Ar. et ἐπετάχθη Vind.

Athenienses § 3 τήν τε ὑπάρχουσαν ξυμμαχίαν ἐξετάσαι et ad populos nondum foederatos legationes misisse dicuntur, ἐπετάχθη e cod. Vind. scribendum censeremus, ut hinc τοῖς τἀκείνων ἑλομένοις penderet et πρὸς ταῖς αὐτοῦ ὑπαρχούσαις valeret πρὸς ταῖς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ὑπαρχούσαις ναυσί, nisi dativus Λακεδαιμονίοις pro ὑπὸ Λακεδαιμονίων positus propter insequentem alterum dativum τοῖς τἀκείνων ἑλομένοις nimiam molestiam et obscuritatem habere et ipse dat. personalis cum passivo iunctus aliquantulum differre videretur ab ὑπό cum genetivo, quippe qui aut alicuius opera (I 13, 5. 17, ubi ἑκάστοις idem est atque praegressum ἀπ᾽ αὐτῶν) aut cum alicuius commodo (IV 62, 1) aut in alicuius rei possessionem (IV 109, 4) aliquid fieri vel factum esse indicet. Posset quidem etiam servato ἐπετάχθησαν scribi νῆες, quod nunc recepit Class.; sed manet dativi Λακεδαιμονίοις importunitas et multo verisimilius est, cum ναῦς a librariis ex suae aetatis sermone pro nominativo habitum esset (cf. Lob. ad Phryn. p. 170), ἐπετάχθη in ἐπετάχθησαν mutatum quam in Thucydidis libris frequens νῆες hoc uno loco depravatum esse. Neque tolerabilior fit dativus Λακεδαιμονίοις, si duo dicendi genera νῆες ἐπετάχθησαν et ναῦς ἐπετάχθη ποιεῖσθαι commutata esse statuitur, qualem structurarum confusionem Th. sibi permisisse nullo confirmatur exemplo. Utcunque autem locum expedire studemus, hoc constat, αὐτοῦ de Peloponneso dictum esse. In Cobeti coniectura (Nov. lect. p. 599) Λακεδαιμόνιοι . . . ἐπετετάχεσαν displicere plusquamperf. recte adnotavit Boehm. Audacior est ipsius Boehmii suspicio, qui reposito nominativo Λακεδαιμόνιοι corruptela ἐπετάχθησαν ex ἐπέταξαν factum esse putat, qualis litterarum permutatio librariis, nisi peculiaris quaedam causa erroris accederet, non facilis erat; praeterea propter imperfectum ἐξήταζον § 3 hic quoque idem tempus eo magis exspectamus quod hoc mandatum non peractum est. Cum igitur verba leniore litterarum mutatione ita corrigi nequeant ut sententia perspicua evadat, singularis quaedam hic esse videtur corruptela. Maxime autem memorabile est III 86, 2, ubi eiusdem rei mentio fit, eandem verbi τάσσειν formam legi in verbis quae τοῖς τἀκείνων ἑλομένοις respondeant. Illum autem locum si, ut nonnunquam in scholiis fit, ad hunc interpretandum sic fere adscriptum esse putamus: ἐν τῇ γ΄· αἱ πόλεις αἵπερ πρὸς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων ξυμμαχίαν ἐτάχθησαν, genuina quae hic legebatur verbi ἐπιτάσσειν forma cum ἐτάχθησαν confusa est. Quod si ita fuit, non iam haerendum est in litterarum similitudine et rescribere licet ἐπέτασσον ad ἐξήταζον § 3 convenientius. Ceterum de articuli traiectione in ἐξ Ἰταλ. καὶ Σικ. τοῖς ἑλομ. cf. Matth. Gr. § 570. Saupp. ad Xen. Mem. I 2, 19 et Kuehn. ibid. I 6, 13, infra VI 64. 77, 2. VII 21 et adn. supra I 137, 4, de pronom. ἐκείνων adn. I 132, 5 et II 11, 6. Ἑλέσθαι τά τινος hic et III 63, 2 dictum ut φρονεῖν τά τινος. De re praeter III 86, 2 cf. Diod. II 41, 1.

λεων, ὡς ἐς τὸν πάντα ἀριθμὸν πεντακοσίων
νεῶν ἐσομένων, καὶ ἀργύριον ῥητὸν ἑτοιμάζειν,
τά τ' ἄλλα ἡσυχάζοντας καὶ Ἀθηναίους δεχομέ-
νους μιᾷ νηὶ ἕως ἂν ταῦτα παρασκευασθῇ. Ἀθη- 3
ναῖοι δὲ τήν τε ὑπάρχουσαν ξυμμαχίαν ἐξήταζον
καὶ ἐς τὰ περὶ Πελοπόννησον μᾶλλον χωρία
ἐπρεσβεύοντο, Κέρκυραν καὶ Κεφαλληνίαν καὶ
Ἀκαρνᾶνας καὶ Ζάκυνθον, ὁρῶντες, εἰ σφίσι φί-
λια ταῦτα εἴη βεβαίως, πέριξ τὴν Πελοπόννησον
καταπολεμήσοντες.

8. Ὀλίγον τε ἐπενόουν οὐδὲν ἀμφότεροι, ἀλλ' 1
ἔρρωντο ἐς τὸν πόλεμον οὐκ ἀπεικότως· ἀρχόμενοι

— *ἐς τὸν πάντα ἀρ.* „*Zur Gesamtzahl.* Cf. Gram. § 50, 11 adn. 12. Similiter *ἐς* (*τὸν*) *ἀριθμόν* Herod. VII 60. 97. 205, 2.“ Krueg. — *πεντακοσίων.* Hunc numerum tanquam iusto maiorem impugnat Bloomf. in ed. Certe nunquam tot naves a Peloponnesiis collectas esse constat; atque etiamsi ducentas *Σικελιωτῶν* et *Ἰταλιωτῶν* (Diod. l. l.) detraxeris (cf. Ullr. Symb. p. 88), videntur remanere iusto plures. Debemus tamen perpendere non explicari quot collectae sint naves, sed quot colligi posse tunc speraverint. — *ῥητόν*] *ὡρισμένον.* Schol. Cf. adn. I 13, 1 et de re Muell. Dor. I p. 180. — *ἡσυχάζοντας.* De accus. cf. Krueg. Gr. § 55, 2 adn. 7. — *μιᾷ νηί*, i. e. si singulis navibus venissent; nam pluribus venientes timendum esse ne hostiliter agerent. Cf. III 71, 1. VI 52, 1.

§ 3. *μᾶλλον*, magis quam antea. Cf. adn. I 5, 1. — *Κέρκυραν*] *οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐπιμαχίαν μόνον εἶχον* (cf. I 44, 1 et ibi adn.). *νῦν δὲ καὶ ξυμμαχίαν ποιεῖ.* Schol. In hoc fallitur, nisi de conatu intellexit. Cf. III 70, 1 et adn. II 25, 1. — *Κεφαλληνίαν.* Cf. 30, 2. — *Ἀκαρνᾶνας.* Quo modo hi Atheniensium socii facti sint et quatenus, de eo cf. 9, 4 et 68, 7. — *Ζάκυνθον.* Zacynthii iam antea Corcyraeos adiuverant. Cf. I 47, 2 et infra 9, 4. — *βεβαίως.* Cum vulgo ad proxima posteriora referatur, mutata interpunctione cum adi. *φίλια* nectendum visum est. Cf. IV 20, 3. — *καταπολεμήσοντες* propter additum *πέριξ* hic valet bello infestare, ut IV 1, 2. 86, 5.

Cap. 8. § 1. *Ὀλίγον*, i. e. *μικρόν.* Cf. VII 59, 2. 87, 6. VIII 15, 2. Liv. XXIX 1, 13 nihil parvum . . . agitabat animo. — *ἔρρωντο ἐς τὸν πόλεμον*, totis viribus in hoc bellum incumbebant, Port. Frequentius hac vi est *ἐπιρρώννυμι*, ut VII 7, 4 *καὶ ἐς τἆλλα πολὺ ἐπέρρωντο.* Cf. Krueg. ad Dion. p. 271 et § 4, ubi est omni ope nitebatur. — *οὐκ ἀπεικότως.* Cf. adn. I 77, 5. — *ἀρχόμενοι κ.τ.λ.* Etiam in his indicium libri post bellum decenne scripti invenit Ullr. propter maximam virium contentionem ab utrisque in fine belli exhibitam. Sed eo quod initio bellum acrius geri solet non impeditur quin idem certis de

γὰρ πάντες ὀξύτερον ἀντιλαμβάνονται. τότε δὲ καὶ νεότης πολλὴ μὲν οὖσα ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, πολλὴ δ' ἐν ταῖς Ἀθήναις οὐκ ἀκουσίως ὑπὸ ἀπειρίας ἥπτετο τοῦ πολέμου. ἥ τε ἄλλη Ἑλλὰς πᾶσα μετέωρος
2 ἦν ξυνιουσῶν τῶν πρώτων πόλεων. καὶ πολλὰ μὲν λόγια ἐλέγετο, πολλὰ δὲ χρησμολόγοι ᾖδον ἔν τε τοῖς μέλλουσι πολεμήσειν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν.
3 ἔτι δὲ Δῆλος ἐκινήθη ὀλίγον πρὸ τούτων, πρότερον

Cap. 8. § 1. *τότε δὴ* It. Vat. Laur. Pal. M. m. Sed cum duae belli alacriter suscepti causae afferantur, altera generalis, altera huius belli propria, *δέ* requiri vidit Haack.

§ 2. *ἐλέγοντο* It. Vat. Pal. Aug. M. Ven. C. D. F. H. Cf. sd. I 126, 5.

causis alio quoque tempore fiat. — *ἀντιλαμβάνονται*, aggrediuntur, capessunt, *ἀντέχονται*, ut VII 66, 1 vel *ἀνθάπτονται*. Cogita *τοῦ πολέμου* vel omnino *τῶν πραγμάτων*. Illud posuit Procop. p. 147. — *νεότης*, ut alibi *ἡλικία* et Lat. iuventus. Cf. 21, 2. — *ὑπὸ ἀπειρίας*] *παροιμία· γλυκὺς ἀπείρῳ πόλεμος*. Schol. Vid. Diogen. Cent. III 94 et ibi interpr. atque Pind. fragm. 76. — *μετέωρος*. Ita alibi *αἰωρεῖσθαι τὰς ψυχάς*, *ἀνηρτημένον εἶναι ἐλπίσιν*, *ὀρθὸν* (cf. Suid. in h. v.) *εἶναι*, *ἐπῆρθαι* infra 11, 2. VIII 2, 1, Lat. arrectum, erectum, exspectatione suspensum esse.

§ 2. *λόγια . . . χρησμολόγοι*. Discrimen *λογίων* et *χρησμῶν* a schol. ad h. l. et Suid. parum recte explicatum videtur. „*Χρησμός* cum verbis *χρᾶν* et *χρᾶσθαι* oraculorum propriis cohaerens definite oraculum divinum vocatur; *λόγιον* autem aperte latius spectans est vocabulum, sermo ominosus, verbum fatidicum, quod non interrogatus vel deus vel vates elocutus est.“ Bred. Similiter Haackio *λόγια* sunt auguria, praesagia vatum, *χρησμοί* oracula deorum. *Χρησμολόγοι* igitur, quibus VIII 1, 1 iunguntur *μάντεις*, hic ut 21, 3 videntur esse homines oracula quae divinitus sibi suggesta esse dicant, qualia versibus edebantur (quare *ᾖδον*), enuntiantes. Cf. adn. 21, 3 et Herm. Antiqu. II § 37, 21. 39, 6. Multa oracula Athenis bello Pelop. edita etiam Aristophanes aliquotiens irrisit. Cf. Equ. 61. 1002 sqq. Av. 960 sqq. Pac. 1046 sqq. — *ἔν τε . . . πόλεσιν*, tam inter eos qui bellum gesturi erant quam in reliquis civitatibus.

§ 3. *Δῆλος . . . σεισθεῖσα*. Cf. Sen. Nat. Qu. VI 26. At Herodotus VI 98 *μετὰ τοῦτον* (*τὸν Δᾶτιν*) *ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα Δῆλος ἐκινήθη, ὡς ἔλεγον οἱ Δήλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμεῦ σεισθεῖσα*. Ad quae cum his conciliandа Gottl. post Valck. motum terrae Herodoteum haud dubie a Thucydide fictum habitum esse dixit; addere enim ipsum Herodotum *ὡς ἔλεγον οἱ Δήλιοι*. Nam a Wesselingio quidem defendi Thucydidem sic ut verba *ὀλίγῳ πρὸ τούτων* laxius accepta ad Herodoteum motum referat; sed non facile intellegi quo modo res sexaginta circiter annis ante facta prodigium malorum belli Pelop. existimari potuerit. Tertia

οὔπω σεισθεῖσα ἀφ' οὗ Ἕλληνες μέμνηνται. ἐλέγετο δὲ καὶ ἐδόκει ἐπὶ τοῖς μέλλουσι γενήσεσθαι σημῆναι· εἴ τέ τι ἄλλο τοιουτότροπον ξυνέβη γενέσθαι, πάντα ἀνεζητεῖτο. ἡ δὲ εὔνοια παρὰ πολὺ ἐποίει τῶν 4 ἀνθρώπων μᾶλλον ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἄλλως τε καὶ προειπόντων ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦσιν. ἔρρωτό τε πᾶς καὶ ἰδιώτης καὶ πόλις εἴ τι δύναιτο καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ξυνεπιλαμβάνειν αὐτοῖς· ἐν τούτῳ τε κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἑκάστῳ τὰ πράγματα ᾧ μή τις αὐτὸς παρέσται. οὕτως ⟨ἐν⟩ ὀργῇ εἶχον οἱ 5

explicatio est Muelleri, qui Thucydidem de antiquiore terrae motu, quod Herodoti historiam non legisset, nihil audivisse putat Dor. 1 p. 312, simul comparans Pind. fragm. 58, 3. Utrum prima an tertia enodatio probanda sit pendet ex ratione quam inter utrumque scriptorem intercessisse existimamus. Cf. adn. I 20, 3. Nobis igitur veri videtur esse simillimum Th. tacite neglexisse Herodoti narrationem, cum illi Deliorum famae fidem non haberet, Herodotum autem illum locum scripsisse ante terrae motum a Th. commemoratum. Aliter Kirchhoffius in commentatione quae inscripta est Ueber die Entstehungszeit des Herodot. Geschichtswerkes p. 18 sq. — *ἀφ' οὗ . . . μέμνηνται*, post Graecorum memoriam, ut vertit Port. — *ἐλέγετο δὲ καὶ ἐδόκει*. Aliter autem Thucydides ipse iudicabat. Cf. 54, 3. V 26, 4. VII 50, 4. — *σημῆναι*] *σημεῖον εἶναι*. Schol. Cf. *ἐπισημαίνειν* II 49, 7. Insolentius autem addita est praep. *ἐπί* cum dat., pro qua alibi *ἐς* legitur. Cf. V 20, 2. Dio Cass. LX 35, 1. App. Civ. V 80. Syr. 56, sed etiam Aristid. I p. 330 *τὸν θεὸν προειδότα ἐφ' ἅπασι τοῖς μέλλουσι σημῆναι*. Dicitur etiam *σημαίνειν πρὸ* et *περὶ τῶν μελλόντων*. Vide Krueg. ad Arr. Anab. VII 22, 3.

§ 4. *ἡ δὲ εὔνοια ... ἐποίει ... ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους*, benevolentia ad Lacedaemonios inclinabat. Cf. VII 6, 1. Cass. Dion. XLV 11, 2. LVII 6, 2. LXXVIII 39, 4. Arrian. Anab. II 2, 3. App. Bell. civ. II 25. V 27. Schaef. ad Plut. VI p. 504. Krueg. ad Arr. II 2, 3. „Propr. *war wirksam in Beziehung auf*, ut *ποιεῖν πρός* de remediis morborum." Boehm. — *προειπόντων*. Cf. Krueg. Gr. § 47, 4 adn. 2. — *ὅτι ... ἐλευθεροῦσιν*, se liberatores Graeciae esse. De re vid. I 69, 1. IV 85, 1. — *ξυνεπιλαμβάνειν*. Usitatius esse medium accepit Goell. Cf. I 115, 2. III 74, 1. Activo aliquotiens usus et Maximus Tyr. Vid. Steph. Thes. — *ἐν τούτῳ ... παρῆν*. Cum tota sententia cf. IV 14, 2. De perfecto *κεκωλῦσθαι* cf. Krueg. Gr. § 53, 3 adn. 4. Quaest. gramm. p. 12. — *παρέσται*. IV 14, 2 *παρῆν*. Liv. XXX 9, 9 et in quo quisque *cessasset*, prodi ab se salutem omnium rebantur. Futurum cogitata oratione recta non minus bene dictum esse intellegitur. Cf. Matth. Gr. § 507, 1, 3.

§ 5. *οὕτως ἐν ὀργῇ εἶχον*. In codd. praepositio contra legem sermonis deest. Reisk. in Animadv. p. 17 legi vult cum Steph. *ουτως ἐν ὀργῇ εἶχον* (cf. 18, 5. 21, 3. 65, 3. Matth. Gr. § 577 p. 1342 et adn. I 55, 1) aut *οὕτω δι'*

πλείους τοὺς Ἀθηναίους, οἱ μὲν τῆς ἀρχῆς ἀπο-
λυθῆναι βουλόμενοι, οἱ δὲ μὴ ἀρχθῶσι φοβούμενοι.
1 9. *Παρασκευῇ μὲν οὖν τοιαύτῃ καὶ γνώμῃ ὥρ-*
μηντο. πόλεις δὲ ἑκάτεροι τάσδ' ἔχοντες ξυμμάχους
2 *ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. Λακεδαιμονίων μὲν*
οἵδε ξύμμαχοι· Πελοποννήσιοι μὲν οἱ ἐντὸς ἰσθμοῦ
πάντες πλὴν Ἀργείων καὶ Ἀχαιῶν (τούτοις δ' ἐς
ἀμφοτέρους φιλία ἦν· Πελληνῆς δὲ Ἀχαιῶν μόνοι
ξυνεπολέμουν τὸ πρῶτον, ἔπειτα δὲ ὕστερον καὶ
ἅπαντες), ἔξω δὲ Πελοποννήσου Μεγαρῆς, Φωκῆς,
Λοκροί, Βοιωτοί, Ἀμπρακιῶται, Λευκάδιοι, Ἀνα-
3 *κτόριοι. τούτων ναυτικὸν παρείχοντο Κορίνθιοι,*

ὀργῆς (cf. 64, 1. V 29, 2. 46, 5 et Matth. Gr. § 580, 1 e), Valck. ad Herod. V p. 112 *οὕτως ὀργῆς εἶχον οἱ πλείους ἐς τοὺς Ἀθηναίους* mavult. Praetulimus mutationem reliquis duabus minorem. Tertia coniectura etiam ideo posthabenda quod ea dicendi genus alibi apud Thuc. non repertum in verba infertur. Vulgatam poëticis exemplis frustra tuentur Neuius ad Soph. Trach. 137 et Class., Krueger verbis Plut. Alc. 18 *ὀργῇ καὶ πόθῳ τὸ γεγονὸς λαμβάνοντες* non satis similibus, ut ne *ὀργῇ φέρειν* quidem I 31, 1.

Cap. 9. Utrorumque socios minus distincte enumerat Diod. XII 42, 4—6.

§ 2. *Πελοποννήσιοι μὲν οἱ ἐντὸς ἰσθμοῦ.* Deleto *Πελοποννήσιοι* Herw. *οἱ μὲν ἐντὸς ἰσθμοῦ* scribit, quod nulli extra isthmum Peloponnesii fuerint. Sed ex opposito cogitantur qui velut *Μεσσήνιοι οἱ ἐν Ναυπάκτῳ* (§ 4) origine quidem Peloponnesii erant, sed extra isthmum habitabant. — *Πελληνῆς.* Hi tunc a ceteris Achaeis dirempti videntur fuisse. Cf. V 55, 4. VIII 3, 2. — *ἔπειτα . . . ὕστερον.* Cf. III 94, 1. V 61, 3. VI 66, 3. 88, 9 et *ἔπειτα μεθύστερον* hymn. in Cer. 205; *ἔπειτα μετὰ ταῦτα* et similia comici. Vid. Kock. ad Ar. Av. 810. De Latinis vid. Hand. Tursel. II p. 242. Tempus rei videtur V 82, 1 indicari; quanquam quae II 86, 1 de exercitu terrestri Peloponnesiorum prope Panormum versante narrantur iam tunc Achaiam amicam fuisse Lacedaemoniis docent. Et *οἰκεία γῆ* dicitur 87, 6. De posterioribus temporibus cf. VII 34 narrata. — *Φωκῆς.* His quidem III 95, 1 *Ἀθηναίων αἰεί ποτε φιλία* tribuitur, nihilominus palam Lacedaemoniorum socii metu Boeotorum videntur fuisse; nam et a Diod. quoque nominantur et a Thuc. iterum IV 118, 2. Cf. etiam V 64, 4. VIII 3, 2. — *Λοκροί.* Opuntii, non Ozolae. Vid. de his III 95, 1. 97, 2. 101, 1, de illis II 26, 1. 32. Epicnemidii ab Opuntiis seiuncti tunc certe non fuerunt. Cf. Boeckh. Inscr. I p. 855. Leak. Graec. sept. II p. 180 sq.

§ 3. *ναυτικὸν παρείχοντο Κορίνθιοι κ. τ. λ.*, scil. soli, sed praeterea etiam pedites. Nam Corinthiorum Megarensium Sicyoniorum Pellenensium pedites Lacedaemoniis auxiliantur V 58, 4, Ampraciotarum et Leucadiorum II 80, 5. Belli tamen Deceleici initio etiam Boeotis et aliis civitatibus hic non nominatis naves imperatae sunt. Cf. VIII 3, 2. —

Μεγαρῆς, Σικυώνιοι, Πελληνῆς, Ἠλεῖοι, Ἀμπρα-
κιῶται, Λευκάδιοι, ἱππέας δὲ Βοιωτοί, Φωκῆς,
Λοκροί, αἱ δ' ἄλλαι πόλεις πεζόν [παρεῖχον]. αὕτη 4
Λακεδαιμονίων ξυμμαχία· Ἀθηναίων δὲ Χῖοι, Λέ-
σβιοι, Πλαταιῆς, Μεσσήνιοι οἱ ἐν Ναυπάκτῳ, Ἀκαρ-
νάνων οἱ πλείους, Κερκυραῖοι, Ζακύνθιοι, καὶ ἄλλαι
πόλεις αἱ ὑποτελεῖς οὖσαι ἐν ἔθνεσι τοσοῖσδε,
Καρία ἡ ἐπὶ θαλάσσῃ, Δωριῆς Καρσὶ πρόσοικοι,
Ἰωνία, Ἑλλήσποντος, τὰ ἐπὶ Θρᾴκης, νῆσοι ὅσαι
ἐντὸς Πελοποννήσου καὶ Κρήτης πρὸς ἥλιον ἀν-
ίσχοντα [πᾶσαι αἱ ἄλλαι Κυκλάδες] πλὴν Μήλου

Cap. 9. § 4. *τὰ* om. It. Vat. Aug. Cass. H. Reg. (G.) At vid. I 59, 1. 68, 4. IV 78, 1. 82. 104, 4. V 21, 1.

Κορίνθιοι . . . Λευκάδιοι. Praeter hos videntur etiam Epidaurii, Troezenii, Hermionenses, denique Anactorii commemorari potuisse. Vid. de illis tribus I 27, 2. VIII 3, 2, de Anactoriis I 46, 1. II 80, 5. Sed horum omnium opes navales sane exiguae erant. Verum similiter Locrorum, qui inter equites nominantur, copias equestres propter naturam terrae et imbecillitatem populi credibile est parvas fuisse. — *ἱππέας δὲ Βοιωτοί κ. τ. λ.*, scil. soli, sed praeterea etiam pedites. Cf. de Boeotorum peditatu 12, 5. IV 72, 2. V 57, 2. 58, 4. VII 19, 3. — *πεζόν*, non naves aut equites. — [*παρεῖχον*]. Licet in talibus promiscue activo et medio verbi *παρέχειν* Th. utatur (cf. Krueg. Gr. § 52, 8 adn. 2), tamen molestissima est in tanta vicinia eiusdem verbi variatio et repetitio. Cf. etiam § 5. Del. L. Herbst. in Philol. XXIV p. 657.

§ 4. *αὕτη.* Post hoc *μέν* excidisse suspicatur Krueg. Cf. tamen I 125, 1. — *Χῖοι, Λέσβιοι.* Soli ex insulanis maris Aegaei tunc liberi. Cf. I 19. III 10, 5. — *οἱ ἐν Ναυπάκτῳ.* Cf. I 103, 3. — *οἱ πλείους.* Excipiendi Oeniadae. Vid. II 102, 2. III 94, 1. IV 77, 2. Accedebat tunc Astacus. Vid. 30, 1. Ceterum Acarnanes et Amphilochi quomodo foederati Atheniensium facti sint videbimus II 68. — *ἄλλαι πόλεις αἱ ὑποτελεῖς οὖσαι.* Cave ita interpretere quasi superiores quoque civitates tributariae fuerint, quod non verum esse aliunde satis constat. Cf. adn. VII 57, 3. — *Καρία κ. τ. λ.* Attende et nominativos in enumeratione ita positos ut si verba *ὑποτελῆ ἔθνη* praecederent (nam si *πόλεις* explicari putaremus, prorsus redundarent illa *ἐν ἔθνεσι τοσοῖσδε*) et nomina terrarum post *ἔθνη* collocata. Ceterum verbis *Καρία . . . πρόσοικοι* ea regio significatur quae *τῷ Καρικῷ φόρῳ* continebatur. Pariter *Ἰωνία* ad *τὸν Ἰωνικόν*, *Ἑλλήσποντος* ad *τὸν Ἑλλησπόντιον*, *τὰ ἐπὶ Θρᾴκης* ad *τὸν ἐπὶ Θρᾴκης*, *νῆσοι . . . Θήρας* ad *τὸν νησιωτικὸν φόρον* spectat. Cf. adn. VIII 96, 4. — *ἐντός*, intra i. e. cis, ut apud Lat. Cf. 96, 1. — [*πᾶσαι αἱ ἄλλαι Κυκλάδες*], i. e. eae quae a Peloponneso et Creta non ad solem orientem, verum inter septentriones et orientem spectant, velut Euboea et Andros et Scyros (cf. schol. ad I 4).

5 καὶ Θήρας. τούτων ναυτικὸν παρείχοντο Χῖοι,
Λέσβιοι, Κερκυραῖοι, οἱ δ' ἄλλοι πεζὸν καὶ χρή-
6 ματα. ξυμμαχία μὲν αὕτη ἑκατέρων καὶ παρασκευὴ
ἐς τὸν πόλεμον ἦν.
1 10. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὰ ἐν Πλαταιαῖς
εὐθὺς περιήγγελλον κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ
τὴν ἔξω ξυμμαχίαν στρατιὰν παρασκευάζεσθαι ταῖς
πόλεσι τά τε ἐπιτήδεια οἷα εἰκὸς ἐπὶ ἔξοδον ἔκδημον
2 ἔχειν, ὡς ἐσβαλοῦντες ἐς τὴν Ἀττικήν. ἐπειδὴ δὲ
ἑκάστοις ἑτοῖμα γίγνοιτο, κατὰ τὸν χρόνον τὸν
εἰρημένον ξυνῆσαν τὰ δύο μέρη ἀπὸ πόλεως ἑκάστης
3 ἐς τὸν ἰσθμόν. καὶ ἐπειδὴ πᾶν τὸ στράτευμα ξυνει-

Quoniam tamen Euboea, quae et ipsa *τοῦ νησιωτικοῦ φόρου* erat, certe Cycladum appellatione non continetur, hoc vocabulo deleto sic scribendum esse aliquis coniciat: *νῆσοι ὅσαι ... ἀνίσχοντα πᾶσαι αἱ ἄλλαι πλὴν Μ. κ. Θ.* Pluralem enim voc. *πᾶς* non raro cum plur. *ὅσοι* iungi constat. Cf. I 15, 2. Sed cum hunc locum interpretamento auctum esse constet, omnia quae abesse possunt Dobr. auctore delere praestat. — **Μήλου καὶ Θήρας.** Hae enim erant coloniae Lacedaemoniorum vel Minyarum Lacedaemone profectorum.

§ 5. **ναυτικὸν ... πεζόν.** Copiae navales horum quantae fuerint cognoscas quodammodo ex I 25, 4. II 56, 2. Terrestres etiam copias a tributariis sociis Atheniensium datas esse praeter hunc locum ex IV 53, 1. 54, 1. 129, 2. VII 57, 3—7 cognoscitur.

Cap. 10. § 1. **περιήγγελλον**, imperabant nuntiis circummissis. Similiter I 116, 1. II 85, 3. IV 8, 2, *ἐπαγγέλλειν* III 16, 3. VII 17, 1. Consecutio verborum haec est: *ταῖς πόλεσι περιήγγελλον στρατιὰν τά τε ἐπιτήδεια παρασκευάζεσθαι.* Nam propter collocationem eorum malis quidem forsitan *τὰ ἐπιτήδεια* commate post *εἰκός* posito ad *ἔχειν* referre; verum sententia huius *ἔχειν* ita minus apta erit. Cf. 23, 3. VII 13, 1. 60, 2. 77, 6. — **τὴν ἔξω ξυμμαχίαν** interpretare *τοὺς ἔξω τῆς Πελοποννήσου ξυμμάχους.* — **οἷα εἰκός.** In quadraginta summum dies, ut ostendit II 57, 2. Triginta constituuntur foedere Argivorum et Atheniensium V 47, 6.

§ 2. **ἐπειδὴ ... ἑτοῖμα γίγνοιτο.** Optativo generali cum *ἑκάστοις* iuncto et ad imperf. *ξυνῆσαν* relato indicatur singulorum sociorum copias deinceps, ut quibusque res paratae erant, in isthmum convenisse — **τὰ δύο μέρη.** Cf. adn. I 74, 1. Dubitatur autem fuerintne binae partes (ex ternis) omnium eorum qui armis ferendis pares essent an totius summae in singulos discriptae. Illud nobis et verbis convenientius videtur, quoniam nec hic nec 47, 2 additi sunt genetivi militum ex pacto (s. ex formula Liv. XXII 57, 10) praebendorum vel similes, et rei; nam cum singularum civitatium incolae modo plures essent modo pauciores, foederis lege certum numerum militum quem singulae mitterent constitutum esse non est verisimile. Comma Krueg. auctore nunc non post *εἰρημένον* sed post *γίγνοιτο*

λεγμένον ἦν, Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο τῆς ἐξόδου ταύτης, ξυγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς τῶν πόλεων πασῶν καὶ τοὺς μάλιστα ἐν τέλει καὶ ἀξιολογωτάτους παρῄνει τοιάδε.

11. „Ἄνδρες Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, 1
καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν πολλὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἔξω ἐποιήσαντο, καὶ αὐτῶν ἡμῶν οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσίν· ὅμως δὲ τῆσδε οὔπω μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα, καὶ αὐτοὶ πλεῖστοι καὶ ἄριστοι στρατεύοντες. δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων 2
χείρους φαίνεσθαι μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους. ἡ γὰρ Ἑλλὰς πᾶσα τῇδε τῇ ὁρμῇ ἐπῆρται καὶ προσέχει τὴν γνώμην, εὔνοιαν ἔχουσα

Cap. **10.** § 3. παρεῖναι τοιάδ' ἔλεξεν codd. Cf. adn.
Cap. **11.** § 1. οἱ ante ξύμμαχοι abest a Laur. E. Vind. Mosqu. et tribus pessimis, ut in omnibus III 9 ὦ ἄνδρες Λακεδ. καὶ ξύμμαχοι. Cf. tamen adn.

posuimus, quod idem commendat Class.

§ 3. ξυγκαλέσας κ. τ. λ. Consilium ab eo convocatum dicunt. Vid. Muell. Dor. I p. 181. Neque tamen eos qui convenerant consuluit, sed cohortatur. — τοὺς ... ἐν τέλει, i. e. ἐν ἀρχῇ. Cf. III 36, 3. VI 88, 10 et adn. I 10, 4. 58, 1. — παρῄνει τοιάδε. Codd. scripturam corruptam esse inde patet quod inf. παρεῖναι non habet quo referatur. Nam Meinek., qui in Herm. III p. 348 ad tuendum ξυγκαλέσαι παρεῖναι VIII 86, 8 affert, valde falsus est; nam hic παρεῖναι ab εἰπών, non a καλῇ pendet. Emend. Sintenis in Philol. I 569. Krueg. παραινῶν τοιάδ' ἔλεξεν. Sed Sintenis coniecturam commendat III 8, 4.

Cap. **11.** § 1. οἱ ξύμμαχοι = ὑμεῖς οἱ ξ. Cf. Matth. Gr. § 312, 1. Krueg. Gr. § 45, 2 adn. 8. — αὐτῇ Πελοποννήσῳ. De articulo omisso auctoribus libris optimis cf. Krueg. Gr. § 50, 11 adn. 16. — τῆσδε οὔπω μείζονα παρασκευήν. Sexaginta milia gravis armaturae militum fuisse testantur Plut. Pericl. 33 et Aristid. II p. 141, centum milia hominum Androtio apud schol. Soph. OC. 694. — ἀλλὰ καί. Si καί est etiam, alterum quoque ante αὐτοί sic intellegendum et ἀλλά est at, ita ut patrio sermone prius enuntiatum expresseris verbis *aber wir ziehen auch gegen einen sehr mächtigen Staat jetzt aus;* sin utrumque καί valet et, ἀλλά est sed contrarium negationi et ad στρατεύοντες mente repetendum ἐρχόμεθα (ἐπὶ πόλιν δυνατ.). Illud tamen placet. Certe in participio singulare quiddam temere quaerit Matth. Gr. § 556 adn. 1.

§ 2. ἡμῶν αὐτῶν. Cf. Krueg. Gr. § 51, 2 adn. 8. — ἐπῆρται,

διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν.
3 οὔκουν χρή, εἴ τῳ καὶ δοκοῦμεν πλήθει ἐπιέναι
καὶ ἀσφάλεια πολλὴ εἶναι μὴ ἂν ἐλθεῖν τοὺς ἐναν-
τίους ἡμῖν διὰ μάχης, τούτου ἕνεκα ἀμελέστερόν
τι παρεσκευασμένους χωρεῖν, ἀλλὰ καὶ πόλεως ἑκά-
στης ἡγεμόνα καὶ στρατιώτην τὸ καθ' αὑτὸν αἰεὶ
4 προσδέχεσθαι ἐς κίνδυνόν τινα ἥξειν. ἄδηλα γὰρ
τὰ τῶν πολέμων καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ καὶ δι'
ὀργῆς αἱ ἐπιχειρήσεις γίγνονται, πολλάκις τε τὸ
ἔλασσον πλῆθος δεδιὸς ἄμεινον ἠμύνατο τοὺς πλέ-
ονας διὰ τὸ καταφρονοῦντας ἀπαρασκεύους γενέ-
5 σθαι. χρὴ δὲ αἰεὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ τῇ μὲν γνώμῃ

i. e. *μετέωρός ἐστιν*, ut supra 8, 1, ubi vid. adn. — *εὔνοιαν ἔχουσα.* Haec cum emphasi dicta sunt pro his: *δι' εὔνοιαν ἐπιθυμοῦσα* s. *εὐχομένη*. Similia dicendi genera leguntur III 83, 4. V 40, 3.

§ 3. *εἶναι.* Repete *δοκεῖ* ex *δοκοῦμεν*. — *μὴ ἂν ἐλθεῖν . . . διὰ μάχης.* De articulo infinitivo non addito vid. adn. I 16 et Krueg. Gr. § 50, 6 adn. 4, de vv. *διὰ μάχης ἐλθεῖν* (*ἰέναι, ἀφικέσθαι*) *τινί* Matth. Gr. § 580, 1 e. Krueg. Gr. § 68, 22 adn. 2, infra § 6. IV 92, 1. — *ἀμελέστερόν τι.* Cf. Matth. Gr. § 457 atque adn. I 49, 3. III 75, 2. — *τὸ καθ' αὑτόν*, pro sua parte, pro se quemque. Cf. Matth. Gr. § 283. infra 60, 3. 87, 8. Haas. Lucubr. p. 45.

§ 4. *ἄδηλα γὰρ κ.τ.λ.* Explicatur cur fallax sit opinio supra significata et cur propter hanc opinionem cautio non sit neglegenda. Refertur autem *ἄδηλα τὰ τῶν πολέμων* ad *εἴ τῳ καὶ δοκοῦμεν πλήθει ἐπιέναι*, *καὶ ἐξ ὀλίγου . . . γίγνονται* ad *καὶ ἀσφάλεια . . . διὰ μάχης*, *πολλάκις τε . . . γενέσθαι* ad *τούτου ἕνεκα . . . ἥξειν.* — *τὰ τῶν πολέμων*, bellorum eventus, res bellicae. Cf. V 102. — *ἐξ ὀλίγου*, celeriter, subito. Cf. II 61, 2. IV 108, 7. V 64, 4. 65, 5. Alii quidem volunt esse ex parvo, ex parvis momentis, sed huic explanationi singularis parum consentaneus est. — *τὰ πολλά* si valet pleraque, desiderantur verba *ἐν αὐτοῖς* (*τοῖς πολέμοις*) vel *αὐτῶν*. Quare videtur esse plerumque (cf. Krueg. Gr. § 46, 3 adn. 2) et nominativus huius incisi est *αἱ ἐπιχειρήσεις*. — *δι' ὀργῆς*, per animi impetum. Cf. adn. I 140, 1. — *δεδιός.* Hac voce ut Latino timidus simul notio cavens, sibi prospiciens continetur. Similiter § 5. — *ἄμεινον.* In comparativo haesit Dobr. eumque Krueg. uncis inclusit. Class. putat valere *ἢ μὴ δεδιός*; sed *μὴ δεδιὸς πλῆθος* non solum saepe, sed semper melius hostes propellit quam *δεδιός*. Nos simul audimus *ἢ οἱ πλέονες τὸ ἔλασσον πλῆθος.* — *ἠμύνατο.* De aoristo empirico cum *πολλάκις* coniuncto cf. Soph. Ant. 222. Aliter 62, 1.

§ 5. *τῇ μὲν γνώμῃ* utrum significet animis an consiliis hic et 20, 1 et alibi dubitatur. Interpretationem consiliis Bloomf. et ob contrarium *τῷ ἔργῳ* praeferendam docet et ob verba Herodoti VII 49 *ἀνὴρ δὴ οὕτω ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν*

θαρσαλέους στρατεύειν, τῷ δὲ ἔργῳ δεδιότας παρεσκευάσθαι· οὕτω γὰρ πρός τε τὸ ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις εὐψυχότατοι ἂν εἶεν, πρός τε τὸ ἐπιχειρεῖσθαι ἀσφαλέστατοι. ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἐπὶ ἀδύ- 6
νατον ἀμύνεσθαι οὕτω πόλιν ἐρχόμεθα, ἀλλὰ τοῖς πᾶσιν ἄριστα παρεσκευασμένην, ὥστε χρὴ καὶ πάνυ ἐλπίζειν διὰ μάχης ἰέναι αὐτούς, εἰ μὴ καὶ νῦν ὥρμηνται, ἐν ᾧ οὔπω πάρεσμεν, ἀλλ' ὅταν ἐν τῇ γῇ ὁρῶσιν ἡμᾶς δῃοῦντάς τε καὶ τἀκείνων φθείροντας. πᾶσι γὰρ ἐν τοῖς ὄμμασι καὶ ἐν τῷ παρ- 7

§ 5. παρασκευάζεσθαι omnes praeter Laur. et paucos deteriores. Cf. adn.

ἀρρωδέοι . . ., ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη. — τῷ δὲ ἔργῳ. Cum sententia praeter Herodot. l. d. cf. infra VI 34, 9. — παρεσκευάσθαι scribendum esse docet Steup. Quaest. Thuc. p. 30 sq. Nam cum in hostium terra sint, non iam parant bellum, sed paraverunt. Cf. § 3 παρεσκευασμένους χωρεῖν.

§ 6. οὕτω, adeo, cum superiore ἀδύνατον iungendum. „Tam infirmam quam ii volunt nos credere qui dicunt Athenienses non ausuros esse nobiscum congredi.“ Arn. Frustra del. Madv. Adv. crit. I p. 309. — τοῖς πᾶσιν . . . παρεσκευασμένην. Cf. I 80, 3 et ibi adn. item II 36, 2 et VI 20, 3, ubi eadem est verborum compositio. — εἰ μὴ καὶ νῦν, i. e. εἰ καὶ νῦν μή. Cf. VI 60, 3 εἰ μὴ καὶ δέδρακεν, Schweb. ad Onos. p. 22. Schneid. ad Plat. I p. 134 sq. et similes particularum traiectiones in Steph. Thes. vol. III p. 191 ed. rec. Cf. adn. I 72, 2. — τἀκείνων, i. e. τὰ σφῶν. Cf. VIII 12, 2. 45, 4. Walch. Observ. Liv. p. 219 sq. Foertsch. Observ. crit. in Lys. p. 70. Krebs. Lect. Diod. p. 31 sqq., etiam supra 7, 2.

§ 7. πᾶσι . . . ὀργὴ προσπίπτει. Non potest, ut quidam interpretes voluerunt, πάσχοντας ab ὁρᾶν et hoc ab ὀργὴ προσπίπτει, pendere. Nam ὀργὴ προσπίπτει infinitivum secum habere posse nullo modo probatur. Deinde sic in ambiguo relinquitur quod se ipsos patientes vident. Nam hoc ex ea necessitudine consequens est quam πάσχοντάς τι ἀηθὲς cum superioribus ἡμᾶς δῃοῦντάς τε καὶ τἀκείνων φθείροντας habet. Quare in τῷ παραυτίκα ὁρᾶν iungendum est similiter atque I 22, 4 ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν legitur. Hoc autem si fit, necesse est πάσχοντας pariter atque πᾶσι a προσπίπτει pendere. Cum invadendi autem sensu προσπίπτειν non solum cum dat., sed etiam cum accus. iungitur, velut Soph. Phil. 46. Eur. Heracl. 338. Quod autem hoc verbum hic in eadem enuntiatione utrumque casum secum habet, eius rei etiam alibi inveniuntur exempla, velut I 62, 3. VI 85, 2, ubi cf. adn. Nequaquam igitur iis adstipulamur qui haec verba depravata esse putant. — ἐν τοῖς ὄμμασι, in conspectu, coram. Cf. Soph. Trach. 241. 746. Del. Usener in Mus. Rhen. XXV p. 586. Sed neque vulgaris neque abundans haec est locutio. Significantur quae in proximum (ἐν τοῖς ὄμμασι) et primum conspectum (ἐν τῷ

αὐτίκα ὁρᾶν πάσχοντάς τι ἄηθες ὀργὴ προσπίπτει,
καὶ οἱ λογισμῷ ἐλάχιστα χρώμενοι θυμῷ πλεῖστα
8 *ἐς ἔργον καθίστανται. Ἀθηναίους δὲ καὶ πλέον τι*
τῶν ἄλλων εἰκὸς τοῦτο δρᾶσαι, οἳ ἄρχειν τε τῶν
ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δῃοῦν
9 *μᾶλλον ἢ τὴν ἑαυτῶν ὁρᾶν. ὡς οὖν ἐπὶ τοσαύτην*
πόλιν στρατεύοντες καὶ μεγίστην δόξαν οἰσόμενοι
τοῖς τε προγόνοις καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἐπ' ἀμφότερα
ἐκ τῶν ἀποβαινόντων, ἕπεσθε ὅπῃ ἄν τις ἡγῆται,
κόσμον καὶ φυλακὴν περὶ παντὸς ποιούμενοι καὶ
τὰ παραγγελλόμενα ὀξέως δεχόμενοι· κάλλιστον
γὰρ τόδε καὶ ἀσφαλέστατον, πολλοὺς ὄντας ἑνὶ
κόσμῳ χρωμένους φαίνεσθαι."

1 12. *Τοσαῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τὸν ξύλλογον*
ὁ Ἀρχίδαμος Μελήσιππον πρῶτον ἀποστέλλει ἐς
τὰς Ἀθήνας τὸν Διακρίτου, ἄνδρα Σπαρτιάτην,
εἴ τι ἄρα μᾶλλον ἐνδοῖεν οἱ Ἀθηναῖοι ὁρῶντες
2 *ἤδη σφᾶς ἐν ὁδῷ ὄντας. οἱ δὲ οὐ προσεδέξαντο*
αὐτὸν ἐς τὴν πόλιν οὐδ' ἐπὶ τὸ κοινόν· ἦν γὰρ
Περικλέους γνώμη πρότερον νενικηκυῖα κήρυκα

παραυτίκα ὁρᾶν) cadunt. — *οἱ λογισμῷ ἐλάχιστα χρώμενοι*, quales ii sunt quibus *ὀργὴ προσπίπτει.* Usener l. l. *οἱ* del. Sed agnoscit Galenus V p. 503, 3. — *ἐς ἔργον καθίστανται*] *εἰς τὸ πολεμεῖν* (i. e. *τὴν μάχην*) *ἐπείγονται* schol.

§ 8. *δρᾶσαι.* Cf. adn. I 81, 6. — *ὁρᾶν.* Simul audi *δῃουμένην.*

§ 9. *δόξαν ... ἐπ' ἀμφότερα.* Haec inter se iungenda: *δόξα ἐπ' ἀμφότερα καὶ εὐκλείας καὶ δυσκλείας* schol. Cf. adn. I 83, 3. — *κόσμον*, i. e. *εὐκοσμίαν, εὐταξίαν.* Cf. 89, 9. — *περὶ παντὸς ποιούμ.* Paulo leniora verba 89, 9. — *τὰ παραγγελλόμενα ... δεχόμενοι*, imperata alacriter excipientes (i. e. audientes et exsequentes). Cf. 89, 9. Tac. Ann. II 45 dicta imperatorum accipere et Sen. Ep. 107, 10 impigri atque alacres excipiamus imperia.

Cap. 12. § 1. *Μελήσιππον ... τὸν Διακρίτου.* Similiter III 35, 1 et alibi appositio a suo nomine separata est. Cf. Krueg. Gr. § 57, 9 adn. 1. Sinten. ad Plut. Them. c. 24. Pro *Διακρίτου* Cob. Nov. lect. p. 339 desiderat *Λακρίτου.* At cf. Dittenberg. Syll. inscr. n. 367, 78. Andoc. I 52, 67. — *εἴ τι ἄρα.* Cf. Matth. Gr. § 526. Krueg. Gr. § 65, 1 adn. 10. Non minus breviter et Latini et Germani loquuntur. — *τὶ* Krueg. cum *ἐνδοῖεν* iungendum docet, ut 18, 5 et alibi. Cf. *οὐδὲν* § 4 et *τὶ ξυμβαίνειν* 2, 6, *τὶ ἐσακούειν* I 82, 2. 126, 1. — *μᾶλλον*, quam I 139, 2. — *ἐν ὁδῷ*, cum in isthmum usque pervenissent. Vid. 10, 2.

§ 2. *τὸ κοινόν.* Cf. adn. I 90, 5. — *γνώμη.* Hoc vocabulum

καὶ πρεσβείαν μὴ προσδέχεσθαι Λακεδαιμονίων
ἐξεστρατευμένων. ἀποπέμπουσιν οὖν αὐτὸν πρὶν
ἀκοῦσαι καὶ ἐκέλευον ἐκτὸς ὅρων εἶναι αὐθημερόν,
τό τε λοιπὸν ἀναχωρήσαντας ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐ-
τῶν, ἤν τι βούλωνται, πρεσβεύεσθαι. ξυμπέμπουσί
τε τῷ Μελησίππῳ ἀγωγούς, ὅπως μηδενὶ ξυγγένηται.
ὁ δ' ἐπειδὴ ἐπὶ τοῖς ὁρίοις ἐγένετο καὶ ἔμελλε 3
διαλύσεσθαι, τοσόνδε εἰπὼν ἐπορεύετο, ὅτι „ἥδε
ἡ ἡμέρα τοῖς Ἕλλησι μεγάλων κακῶν ἄρξει.“ ὡς 4
δὲ ἀφίκετο ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ ἔγνω ὁ Ἀρχί-
δαμος ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οὐδέν πω ἐνδώσουσιν,
οὕτω δὴ ἄρας τῷ στρατῷ προυχώρει ἐς τὴν γῆν
αὐτῶν. Βοιωτοὶ δὲ μέρος μὲν τὸ σφέτερον καὶ 5
τοὺς ἱππέας παρείχοντο Πελοποννησίοις ξυστρα-
τεύειν, τοῖς δὲ λειπομένοις ἐς Πλάταιαν ἐλθόντες
τὴν γῆν ἐδῄουν.

13. Ἔτι δὲ τῶν Πελοποννησίων ξυλλεγομένων 1

Cap. **12.** § 4. *ἐνδωσείουσιν* corr. Pal., quod temere commendat Dind. in Steph. Thes. s. v. *ἀπαλλαξείω*. Nam nemo id desiderat quod, velut cedere, invitus facit.

saepius articulo carere docet Krueg. ad Xen. Anab. I 6, 9. Cf. supra I 125, 1. 128, 7. II 86, 5. VI 47, 1. — *ἐξεστρατευμένων* = *ἐν ὁδῷ ὄντων*. Cf. adn. V 55, 4. — *ἐκέλευον*. Cf. adn. I 72, 3. — *ἐκτὸς ὅρων*. De articulo omisso vid. Sint. ad Plut. Them. c. 1. Cf. adn. I 103, 4. — *αὐθημερόν*. Ante noctem simili in re Liv. XXII 58, 8. — *ἀγωγούς*] *ὁδηγούς*. Schol. Cf. Phryn. p. 314. Sed melius Suidas *προπομπούς*. Cf. IV 78, 2.

§ 3. *διαλύσεσθαι*] *ἀφίστασθαι τῶν ἀγωγῶν*. Schol. — *ὅτι*. Cf. adn. I 137, 4. — *ἄρξει*] *ἀρχὴ γενήσεται*. Schol. Dicta similia Arist. Pac. 435. Aristid. I p. 529. Sal. Jug. 49, 3. Verg. Aen. IV 169; *ἄρχειν τινί τινος* legitur etiam 53, 1.

§ 4. *οὐδέν πω*, nondum quicquam. Attende *πώ* de futuro tempore contra vulgaria praecepta positum. Sententia est enim: Athenienses nondum eo redactos esse ut ... — *ἄρας τῷ στρατῷ*. De intransitivo simplicis verbi usu cf. 23, 1. 98, 1. 103, 1 et adn. I 52, 2.

§ 5. *μέρος ... τὸ σφέτερον*] *τὸ δίμοιρον*. Schol. Vid. 10, 2. — *τοὺς ἱππέας*, equitatum suum universum. Cum *καὶ* praegresso del. Naber l. l. p. 92 propter 9, 3. Sed cf. ibi adn. — *ξυστρατεύειν*. De infinit. cf. Madv. Synt. § 148a. — *λειπομένοις*, i. e. *λοιποῖς*. Cf. V 114, 2. Dativus ita positus est ut *πλήθει* 11, 3. Cf. VI 62, 1.

Cap. **13**. § 1. *ξυλλεγομένων ... ἐς τὸν ἰσθμόν*. Cum *ἐς* enim hoc verbum et similia, *ἀθροίζειν*, *ξυναγείρειν*, *ἁλίζειν*, coniunguntur. Cf. IV 91, 1. VIII 93, 1. Excipiuntur praeterita

τε ἐς τὸν ἰσθμὸν καὶ ἐν ὁδῷ ὄντων, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικήν, Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, στρατηγὸς ὢν Ἀθηναίων δέκατος αὐτός, ὡς ἔγνω τὴν ἐσβολὴν ἐσομένην, ὑποτοπήσας, ὅτι Ἀρχίδαμος αὐτῷ ξένος ὢν ἐτύγχανε, μὴ πολλάκις ἢ αὐτὸς ἰδίᾳ βουλόμενος χαρίζεσθαι τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ παραλίπῃ καὶ μὴ δῃώσῃ, ἢ καὶ Λακεδαιμονίων κελευσάντων ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἑαυτοῦ γένηται τοῦτο, ὥσπερ καὶ τὰ ἄγη ἐλαύνειν προεῖπον ἕνεκα ἐκείνου, προηγόρευε τοῖς Ἀθηναίοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὅτι Ἀρχίδαμος μέν οἱ ξένος εἴη, οὐ μέντοι ἐπὶ κακῷ γε τῆς πόλεως γένοιτο, τοὺς δ' ἀγροὺς τοὺς ἑαυτοῦ καὶ οἰκίας ἢν ἄρα μὴ δῃώσωσιν οἱ πολέμιοι ὥσπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων, ἀφίησιν αὐτὰ δημόσια

Cap. **13.** § 1. *αὐτοῦ* pro *ἑαυτοῦ* It. Vat. Pal. Aug. Cass. Gr. Cl. Ven. F. G. H.

tempora statum perfectum exprimentia. Nam quod Xen. Hist. Gr. VI 5, 11 dictum est *οἱ Ἀρκάδες εἰς Ἀλέαν συνελέγοντο*, huic § 15 respondent verba *τῶν Ἀρκάδων οἱ συλλεγέντες ἐν Ἀλέᾳ*. Cf. § 11 *τὸ ἐν Κορίνθῳ συνειλεγμένον ξενικόν*, sed etiam adn. II 99, 1. — *πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικήν* frustra impugnat Cobet. ad Hyper. p. 59. Praeparat scriptor narrata 19, 1. — *στρατηγός* hic non belli dux est, sed magistratus civilis. Infra 59, 3 Pericles dicitur *ἔτι στρατηγεῖν*, ubi cf. adn., item 65, 4. — *ξένος*. Talis hospes *ἰδιόξενος* vocari potest. Cf. Poll. III 60 et Suid. s. v. *ἰδιόξενος*. — *μὴ πολλάκις*. *Μή* cum coniunct. aut optat. non solum post timendi verba ponitur, sed etiam post suspicandi, si in iis timendi notio latet, velut post *ὑποπτεύειν* III 53, 2, post *ὑπόνοια* VII 49, 4, post *προσδοκία* II 93, 3. Cf. V 14, 3. Krueg. Gr. § 54, 8 adn. 10. Saepius tamen apud ea infinitivus legitur, ut apud *ὑποτοπεῖν* I 20, 2. 51, 1. II 5, 5. V 31, 3. De *πολλάκις*, quod hic, ut saepius post *εἰ* et *μή*, fortasse valet, cf. Plat. Lach. 179 b. Prot. 361 c. de Rep. 424 c. Stallb. ad Plat. Phaedr. p. 238 c. Heind. ad Plat. Phaed. 60 e. Kuehn. Gr. max. § 498, 5. — *μὴ δῃώσῃ*. Adnotandum *μή* pro usitatiore *οὐ*. Cf. Xen. Comm. I 2, 7. Kuehn. Gr. max. § 516, 1 adn. 3. Ex antiquioribus scriptoribus praeter haec duo exempla nulla eiusmodi videntur nota esse. Diversum enim est VIII 46, 3, ubi cf. adn. Temere *καὶ μὴ δῃώσῃ* del. Herw. Cf. enim adn. I 120, 2. — *τὰ ἄγη . . . ἕνεκα ἐκείνου*. Cf. I 127, 1. — *προηγόρευε τοῖς Ἀθ. κ.τ.λ.* Cf. Plut. Pericl. 33. Polyaen. I 36, 2. Iust. III 7. Similis astutiae exempla vid. apud Liv. XXII 23. Tac. Hist. V 23. Polyaen. V 2, 18. — *γένοιτο*. Iteramus mente *οἱ ξένος*, non, ut Class., impersonaliter putamus dictum. — *οἰκίας*. Plut. *ἐπαύλεις*. Cf. adn. I 143, 5. — *ὥσπερ καί*. *Καί* ut paulo post in *ἅπερ καί*. Cf. Krueg. Gr. § 69, 32 adn. 13. —

εἶναι, καὶ μηδεμίαν οἱ ὑποψίαν κατὰ ταῦτα γίγνεσθαι. παρῄνει δὲ καὶ περὶ τῶν παρόντων ἅπερ 2
καὶ πρότερον, παρασκευάζεσθαί τε ἐς τὸν πόλεμον καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐσκομίζεσθαι, ἔς τε μάχην μὴ ἐπεξιέναι, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἐσελθόντας φυλάσσειν, καὶ τὸ ναυτικόν, ᾗπερ ἰσχύουσιν, ἐξαρτύεσθαι, τά τε τῶν ξυμμάχων διὰ χειρὸς ἔχειν, λέγων τὴν ἰσχὺν αὐτοῖς ἀπὸ τούτων εἶναι τῶν χρημάτων τῆς προσόδου, τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πολέμου γνώμῃ καὶ χρημάτων περιουσίᾳ κρατεῖσθαι. θαρσεῖν τε 3
ἐκέλευε προσιόντων μὲν ἑξακοσίων ταλάντων ὡς

οἱ post *μηδεμίαν* om. Aug. Cass. Gr. Ar. Ven. Mosqu. I., sed facile excidere potuit et est aptissimum.

ἀφίησιν = dicit se permittere. De simili emphasi cf. adn. 11, 2. — *ὑποψίαν . . . γίγνεσθαι.* Ex superiore *ἀφίησι* repetendum *βούλεται, κελεύει* vel simile verbum. Cf. Funckhaen. ad Demosth. c. Androt. § 25 et adn. IV 3, 3. Krueger minus apte ex remotiore *προηγόρευε* (i. e. hic *ἐκέλευε*) vult pendere.

§ 2. *πρότερον.* Vid. I 143, 5. — *τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν.* Cf. adn. I 8, 2. — *τὸ ναυτικόν, ᾗπερ.* Cf. adn. I 142, 4. — *διὰ χειρὸς ἔχειν*] *δι' ἐπιμελείας, ἵνα μὴ ἀποστῶσι.* Schol. Cf. 22, 1. 37, 2. 60, 4. *Φυλάττειν* explicat Hesych. Et videtur sane magis esse continere, diligenter custodire (cf. III 46, 6, propr. in manu, in potestate habere II 76, 4) quam sedulo administrare, quanquam alterum cum altero cohaeret. Ceterum cf. Matth. Gr. § 580, 1 d. Sinten. ad Plut. Pericl. 34. — *τὴν ἰσχὺν . . . προσόδου.* Cf. I 122, 1. III 13, 6. *Ἀπό* iunge cum gen. *τῆς προσόδου*; *τούτων* = *τῶν ξυμμάχων.* Sine ulla necessitate *τῶν χρημάτων τῆς προσόδου* del. Herw. Cf. III 13, 6. — *κρατεῖσθαι*, obtineri. Potest ortum videri ex *κρατεῖν* (i. e. *νικᾶν*) *πόλεμον.*

§ 3. *θαρσεῖν τε ἐκέλευε κ. τ. λ.* Cum omni loco qui sequitur de Atheniensium opibus cf. Diod. XII 40. Mans. Spart. II p. 398 sqq. Leak. Athen. p. 329 sqq. — *ἑξακοσίων ταλάντων.* Eundem numerum apud Th. invenit Plut. Arist. 24. Contra 460 tal., tributorum summam ab Aristide constitutam (I 96, 2), memorat Diod. XII 40, 2, quod videtur confirmare Pseudo-Andoc. IV 11. Sed quod hic dicit postea duplicatam esse hanc summam discrepat ab iis quae de aucta tributorum summa tradita sunt ab Andoc. III 9. Aeschin. II 175, ubi haec plus 1200 tal. fuisse dicitur, et a Plut. l. l., ubi paulatim ad 1300 tal. accrevisse narratur. Quare Pseudo-Andocidis testimonium non minus ad confirmandum Th. quam Diodori numerum afferri potest. Videtur autem Th. *φόρῳ* adnumerasse quae ex pensionibus redibant quibus Samii Atheniensibus sumptum bello Samio factum restituebant, qui reditus in sexagesimae tributorum catalogis (Inscr. Att. I n. 226—272) ubique omittitur. Nam Th. I 117, 3 de his Samiorum pensionibus pariter atque alibi de ceteris tributis verbo *τάξασθαι* utitur (cf. adn. I 99, 3),

ἐπὶ τὸ πολὺ φόρου κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν ξυμμάχων τῇ πόλει ἄνευ τῆς ἄλλης προσόδου, ὑπαρχόντων δὲ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἔτι τότε ἀργυρίου ἐπισήμου ἑξακισχιλίων ταλάντων (τὰ γὰρ πλεῖστα τριακοσίων ἀποδέοντα μύρια ἐγένετο, ἀφ' ὧν ἔς τε τὰ προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως καὶ τἆλλα οἰκο-
4 *δομήματα καὶ ἐς Ποτείδαιαν ἀπανηλώθη), χωρὶς δὲ χρυσίου ἀσήμου καὶ ἀργυρίου ἔν τε ἀναθήμασιν ἰδίοις καὶ δημοσίοις καὶ ὅσα ἱερὰ σκεύη*

et VII 57, 4, ubi cf. adn., Samios inter *φόρου ὑποτελεῖς* nominat. De hac igitur re probabiliter existimare censemus Busoltum in Philol. XLI p. 703, quanquam rationes quibus ibidem p. 652 sqq. evincere studet neque paulo ante initium belli neque paulo post sociorum tributa summam ab Aristide constitutam effecisse parum firmas esse credimus. Utique Th. verbis prorsus repugnat quod rationibus eius nimium confisus statuit Beloch. in Mus. Rhen. XXXIX p. 34—40, Th. tributis adnumerasse vectigalia sociis imposita. Nam *φόρου* hic nusquam vectigalia dicit et reliquos reditus a *φόρου* computatione excludi addito *ἄνευ τῆς ἄλλης προσόδου* aperte significat. — *τῇ πόλει* iunge cum verbo *προσιόντων*. — *ἄνευ τῆς ἄλλης προσόδου.* Praeter *εὐφορίαν τῆς γῆς* multas, portoria, metalla maxime commemorat schol. Cf. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 488 sqq. 425 sqq. 420 sqq. Add. Xen. Anab. VII 1, 27 *προσόδου οὔσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπό τε τῶν ἐνδήμων καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ μεῖον χιλίων ταλάντων*, quo de loco cf. Grot. Hist. VI p. 7 (vers. Germ. III p. 318) et Boeckh. l. l. p. 566 sq. — *ἑξακισχιλίων ταλάντων.* Hanc pecuniam non omnem fuisse sacram, sed partim publicam demonstrat Kirchhoff. in commentatione de aerario publico Atheniensium (Zur Geschichte des ath. Staatsschatzes) actis acad. Boruss. a. 1876 inserta p. 32 sqq. — *τριακοσίων ἀποδέοντα μύρια.* Oratores Isocr. VIII 69 et 126 atque Demosth. III 24 et Diod. l. l. vim harum pecuniarum aut augent paulum aut minuunt. Cf. Mans. l. l. p. 398 sq. Boeckh. l. l. p. 584. De *ἀποδέοντα* vid. adn. IV 38, 4. Hanc summam in arce fuisse Ol. LXXXVI 3 ostendit Kirchh. l. l. p. 21 sqq. — *ἔς τε τὰ προπύλαια . . . ἀπανηλώθη.* *Ἀπανηλώθη* impersonaliter dictum est, ut *παρεσκεύαστο* I 46, 1, *ὑπῆρκτο* I 93, 3, quae docent non satis recte hunc usum impersonalem tertiae personae passivi a Graecis omnino abiudicari. Sumptus singularum rerum expendit Leak. Athen. p. 331 sqq. interpr. Germ., sed cf. etiam Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 283 et 400. De propylaeis vid. Harpocr. s. v. *προπύλαια*, Leak. Athen. p. 227 sqq. Muell. Archaeol. § 109, de ceteris aedificiis, Parthenone, Erechtheo, quod tunc nondum erat perfectum, templo Eleusinio, ibid. et § 106. — *ἐς Ποτείδαιαν.* Vid. 70, 2.

§ 4. *χωρὶς δέ*, praeterea vero. Cf. I 61, 5. — *ὅσα.* Simul audi *ἐστί.* Cf. adn. I 16. Huc quoque *ἐν* pertinet. Cogita igitur *καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς σκεύεσιν ὅσα . . . ἦν καὶ ἐν τοῖς σκύλοις M. ὅσα ἦν.* — *ἱερὰ σκεύη.* „Vasorum sacrorum in aede Minervae asservatorum indices reperiuntur in inscriptionibus. Vid. Boeckh.

περί τε τὰς πομπὰς καὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ σκῦλα Μηδικὰ καὶ εἴ τι τοιουτότροπον, οὐκ ἐλάσσονος [ἦν] ἢ πεντακοσίων ταλάντων. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἄλλων ἱερῶν προσετίθει χρήματα οὐκ ὀλίγα, οἷς χρήσεσθαι αὐτούς, καὶ ἢν πάνυ ἐξείργωνται πάντων, καὶ αὐτῆς τῆς θεοῦ τοῖς περικειμένοις χρυσίοις· ἀπέφαινε δ' ἔχον τὸ ἄγαλμα τεσσαράκοντα τάλαντα σταθμὸν χρυσίου ἀπέφθου καὶ

§ 4. ἔλασσον Chr. et man sec. Gr. Cf. adn.

Oecon. civ. Athen. Append." Arn. — σκῦλα Μηδικά] τὸν ἀργυρόποδα θρόνον (Xerxis) καὶ τὸν ἀκινάκην τὸν χρυσοῦν (Mardonii). Schol. Cf. Dem. XXIV 129. Teuffel. ad Aesch. Pers. 466. — οὐκ ἐλάσσονος refertur ad χρυσίου ἀσήμου καὶ ἀργυρίου, scil. ὑπάρχοντος. Insequens ἦν, quod del. Abresch., extra verborum structuram est, quae ὄντος postulat. Quare ne ἔλασσον quidem (vide sd.) a Dobr. commendatum recipere licet, cui obstant etiam verba ἢ πεντακοσίων ταλάντων propter genetivum cum ἢ coniunctum.

§ 5. τὰ ἐκ τῶν ἄλλων ἱερῶν . . . χρήματα. Ἱερά Bloomf. propter adiectum ἄλλων, cum nondum ullum templum, sed donaria et vasa nominata sint, docet esse res sacratas. Si vero notionem templi ita tueare, ut in voce ἄλλων iam respici ad aedem Minervae verbis αὐτῆς τῆς θεοῦ obscure significatam dicas (cf. Krueg. Gr. § 50, 4 adn. 10), etiam donaria et vasa sacra, non minus certe quam signa, χρήματα templorum esse et additis particulis ἔτι δέ idcirco non τὰ χρήμ. sed ἄλλα χρήμ. scribendum fuisse respondendum est. Quam dubitationem ita tollere studet Class. ut non ad καὶ αὐτῆς τῆς θεοῦ respiciat, sed singulas res superiores in Parthenone una cum thesauro asservatas esse dicat, cuius Parthenonis tamen nulla mentio facta est praeterquam verbis ἐν τῇ ἀκροπόλει. — οὐκ ὀλίγα. Ne articulum requiras, interpretare quippe quae non exiguae essent. Cf. adn. I 49, 5. — χρήσεσθαι. Cf. Krueg. Gr. § 55, 4 adn. 9. Ex προσετίθει facile ἔλεγε repeti potest. — ἢν . . . πάντων, si omnium omnino usu prohiberentur. Πάντα ad τὰ ἐκ τῶν ἄλλων ἱερῶν χρήματα non est referendum, sed generatim dictum. — τῆς θεοῦ] τῆς Ἀθηνᾶς. Schol. Cf. 15, 2. Dea nominata est pro simulacro suo, ut saepe in Ciceronis Verrinis et apud Paus. Cf. I 126, 11. V 23, 5. De ipso autem hoc praeclaro Minervae simulacro, Phidiae opere, vid. Paus. I 24, 5 sqq. Muell. Archaeol. § 114. Michaëlis Parthenon p. 266 sqq. Cf. Demosth. XVII 10. Poll. VII 103. — χρυσίοις, ornamentis aureis. — τεσσαράκοντα τάλαντα. L talenta ponit Diod. XII 40, 3, XLIV Philochorus apud schol. Aristoph. Pac. 604. Cum Thuc. facit Plut. Moral. 828 b. De verbis τάλαντα σταθμόν vid. Matth. Gr. § 428, 5. Krueg. Gr. § 60, 2 adn. 2. Similiter Liv. coronam libram pondo III 29, 3, ubi vid. interpr., Philippei nummi quattuordecim milia XXIV 52, 7, ubi cf. Weissenb. — χρυσίου ἀπέφθου, auri recocti, auri ad obrussam (Suet.), i. e. purissimi. Cf. Poll. III 87. VII 98.

περιαιρετὸν εἶναι ἅπαν· χρησαμένους τε ἐπὶ σωτηρίᾳ ἔφη χρῆναι μὴ ἐλάσσω ἀντικαταστῆσαι πάλιν.
6 *χρήμασι μὲν οὖν οὕτως ἐθάρσυνεν αὐτούς· ὁπλίτας δὲ τρισχιλίους καὶ μυρίους εἶναι ἄνευ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις καὶ τῶν παρ' ἔπαλξιν ἑξακισχιλίων καὶ*

Herod. I 50. Auri autem talenta quadraginta aequant quadringenta argenti. Cf. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 592. — *περιαιρετὸν εἶναι ἅπαν*, totum circumcirca exui posse. Aut insolentius hoc *περιαιρετόν* de ipso simulacro dictum est, aut *ἅπαν* ad *χρυσίον* referendum, quod facit Class. Alii certe *τὸν κόσμον* vel *τὴν περὶ τὸν κόσμον κατασκευήν* vel *τὸ χρυσίον* demi potuisse dicunt. Cf. Paus. I 25, 5. Diod. l. l. Plut. l. l. et Pericl. 31. De transitu a participio ad infinitivum vid. adn. VIII 45, 6. — *χρησαμένους ἐπὶ σωτηρίᾳ*. De re cf. I 121, 3. — *μὴ ἐλάσσω ἀντικαταστῆσαι πάλιν*. Haec condicio apud Athenienses omnino valebat, si deorum opibus reipublicae causa usi erant. Pro pecunia autem quam a diis mutuam sumpserunt simul foenus solvere debebant. Cf. Kirchh. l. l. p. 38 sq.

§ 6. *χρήμασι*, scil. commemoratis. — *ὁπλίτας δέ*. Cum enumeratione copiarum Atticarum quae sequitur cf. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 357 sqq. Clint. Fast. Hellen. p. 389 sq. Dunck. Hist. antiqu. IX p. 409. Beloch. in libri quem de multitudine hominum scripsit quae in civitatibus Graecis et imperio Romano fuit (die Bevölkerung der griech.-römischen Welt) p. 60 sqq. — *τρισχιλίους καὶ μυρίους εἶναι*. Ad *εἶναι* aut ex *ἐθάρσυνεν* (cf. adn. IV 3, 2) aut ex § 5 repetendum *ἔφη*. Paulum in hoc et sequenti numero discrepat Diod. XII 40, 4, apud quem haec leguntur: *χωρὶς δὲ τῶν χρημάτων τούτων στρατιώτας ἀπεδείκνυεν ὑπάρχειν τῇ πόλει χωρὶς συμμάχων καὶ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις ὄντων ὁπλίτας μὲν μυρίους καὶ δισχιλίους, τοὺς δ' ἐν τοῖς φρουρίοις ὄντας καὶ τοὺς μετοίκους ὑπάρχειν πλείους τῶν μυρίων ἑπτακισχιλίων*. Sed verum hoplitarum numerum apud Th. traditum esse cognoscitur ex 31, 2, ubi ipsorum Atheniensium hoplitae 10 000 in expeditione Megarensi, 3000 apud Potidaeam fuisse dicuntur. Ceterum memorabile est quod Diod. totidem homines quot priori numero demit posteriori addit, ita ut utrorumque summa eadem maneat. — *παρ' ἔπαλξιν*, propter pinnas, ad pinnas urbis. Cum enim pinnae concinne progredientes loricam quandam efficiant, singularis, ut VII 28, 2 et apud alios, velut Arist. Ach. 72, collective est positus. Cf. adn. 4, 2. — *ἑξακισχιλίων καὶ μυρίων*. Hic numerus magnam difficultatem habet. Nam cum *οἱ νεώτατοι* procul dubio sint adulescentes duodeviginti usque ad viginti annos nati, qui *περίπολοι* in Atticae castellis custodiam agebant (cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 121, 10), *οἱ πρεσβύτατοι* qui quinquagesimum usque ad sexagesimum aetatis annum assecuti erant (cf. Lyc. in Leocr. 39 et Herm. l. l. § 123, 11), inquilinorum autem graviter armatorum tria milia fuerint (hunc enim numerum habemus 31, 2, ubi *πανδημεί* expeditio fit), hunc numerum nimis magnum esse apparet pro multitudine eorum hoplitarum qui inter vigesimum et quinquagesimum aetatis annum erant. Ad hanc

μυρίων. τοσοῦτοι γὰρ ἐφύλασσον τὸ πρῶτον, 7
ὁπότε οἱ πολέμιοι ἐσβάλοιεν, ἀπό τε τῶν πρε-

difficultatem tollendam nihil profecit H. Schenkelius, qui in Stud. Vindob. II p. 168 sqq. numeri 31, 2 traditi nulla ratione habita tredecim milia inquilinorum computat qui inter hoplitas militassent. Neque probatur Dunckeri opinio, qui l. l. *τῶν πρεσβυτάτων καὶ τῶν νεωτάτων* numero etiam cleruchos contineri putat in Attica non habitantes; nam hoc ipsis verbis traditis non dictum est et cleruchos ad urbem et castella Atticae custodienda accitos esse neque compertum habemus neque veri est simile. Neque minus displicet Belochii ratio, qui l. l. *καὶ μυρίων* errore additum atque delendum esse censet. Nam traditi numeri magnitudinem tuetur Diod. l. l., qui *πλείους τῶν μυρίων ἑπτακισχιλίων* fuisse narrat, sive hunc numerum ab Ephoro accepit, quod probabilius est (cf. Diod. XII 41, 1), sive Thucydidis numerus eius ipsius vel librariorum socordia mille hominibus auctus est. Sed hoc utique certum est, si ii tantum inquilini numerentur qui cum gravi armatura militabant, tantum civium *πρεσβυτάτων καὶ νεωτάτων* numerum quantus opus est nullo modo posse computari. Quare in verbis *ὅσοι ὁπλῖται ἦσαν* necesse est erratum esse. Attamen non licet, quod fuerunt qui conicerent, addita negatione *ὅσοι ⟨οὐχ⟩ ὁπλῖται ἦσαν* legere. Nam sic Th. inquilinorum *ὁπλίτας* prorsus omisisset, cum ipsi cives *τρισχιλίους καὶ μυρίους* ante commemoratos efficiant. Quare nihil videtur reliquum esse nisi ut *ὅσοι ὁπλῖται ἦσαν* ab aliquo adscriptum esse statuamus qui ad *ἄνευ τῶν . . . ἑξακισχιλίων καὶ μυρίων* subaudiendum esse putaret *ὁπλιτῶν*. Sed hoc ipsum omissis illis verbis necesse non est neque Diod. l. l. *τοὺς ἐν τοῖς φρουρίοις* inter *ὁπλίτας*, sed inter *στρατιώτας* nominat. Itaque si vera est nostra argumentatio, omnes inquilini ad custodiam agendam solebant adhiberi; nam extra ordinem factum esse ut sive pedites graviter armati (praeter 31, 2 cf. IV 90, 1) sive classiarii vel nautae (cf. I 143, 1. III 16, 1) ad externa bella educerentur vel inde apparet quod non omni tali expeditioni interfuerunt, velut ad eam quae in Siciliam facta est non sunt evocati (cf. VI 31, 2. VII 20, 2). Rem confirmat Diod. l. l., qui *τοὺς μετοίκους* in universum nominat neque eos pro parte *τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις* habet, sed cum his septendecim milia effecisse dicit. Etenim ad hanc summam computandam nihil referebat utrum inter custodes an praeter hos eos numeraret. Reiecto autem illo additamento non iam causa videtur esse cur de tradito numero dubitemus, praesertim cum nihil obstet quin etiam *θῆτας* plus quinquaginta annos natos in custodum numero fuisse sumamus. Certe VII 28, 2 in summo rerum discrimine Athenienses *ξύμπαντες πλὴν τῶν ἱππέων* urbem custodivisse dicuntur et Lyc. l. l. 16 post pugnam ad Chaeroneam decretum esse memoratur nulla exceptione addita ut praetores Athenienses et inquilinos quemadmodum ipsis videretur in custodiis ponerent, quocum convenit quod item sine exceptione ibidem § 39 tum salus civitatis *ἐν τοῖς ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονόσι* constitisse dicitur.

§ 7. *τὸ πρῶτον.* His ad bellum Deceleicum respici putat Class., contra ad hominum multitudinem pestilentia valde deminutam (III 87, 3) Duncker l. l. — *τῶν πρεσβυτάτων καὶ τῶν*

σβυτάτων καὶ τῶν νεωτάτων καὶ μετοίκων [ὅσοι ὁπλῖται ἦσαν]. τοῦ τε γὰρ Φαληρικοῦ τείχους στάδιοι ἦσαν πέντε καὶ τριάκοντα πρὸς τὸν κύκλον τοῦ ἄστεως, καὶ αὐτοῦ τοῦ κύκλου τὸ φυλασσόμενον τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα (ἔστι δὲ αὐτοῦ ὃ καὶ ἀφύλακτον ἦν, τὸ μεταξὺ τοῦ τε μακροῦ καὶ τοῦ Φαληρικοῦ), τὰ δὲ μακρὰ τείχη πρὸς τὸν

νεωτάτων. Cf. I 105, 5. — [ὅσοι ὁπλῖται ἦσαν]. „Ditiores tantum et primores inquilinorum possunt hoplitae fuisse in iisque haud dubie ἰσοτελεῖς." Boeckh. Inscr. I p. 306. — ἦσαν. „Quod imperfecto utitur Thuc., apparet eum destructis demum a Lacedaemoniis muris longis haec scripsisse." Haack. Si murus Phalericus non cum altero deiectus sit (cf. Krueg. Stud. histor. p. 170), Goellero ἦσαν referri videtur ad illud tempus quo muris custodia imponebatur. Cf. Krueg. Gr. § 53, 2 adn. 4 et de Vit. Thuc. p. 73 atque Ullr. Symb. ad expl. Thuc. p. 144. — πέντε καὶ τριάκοντα. A Thucydide dissentire videatur Paus. VIII 10, 3 Ἀθηναίοις . . . σταδίους μάλιστα εἴκοσιν ἀφέστηκε τῆς πόλεως ἡ πρὸς Φαληρῷ θάλασσα. At vid. ibi Siebel. Numerum apud Paus. corruptum putat Leak. Athen. At Curtius Stud. hist. I p. 73 sq. et hanc mensuram et proximas omnes cum veritate qualis nunc cognoscatur parum consentire, si stadia sexcenum pedum statuamus, docet; videri igitur stadia Thucydidea quingenum pedum fuisse. Vid. tamen adn. IV 3, 2. — τὸν κύκλον (i. e. περίβολον) τοῦ ἄστεως. Distinguendus est circuitus urbis solius, de quo hic agitur, ab ambitu urbis coniunctae cum Piraeeo et Munichia. — ἔστι. De praesenti tempore vid. Matth. Gr. § 482. Krueg. Gr. § 61, 5 adn. 3. — ὃ καὶ ἀφύλακτον ἦν] τουτέστι στάδιοι δεκαεπτά — ὁ γὰρ ὅλος κύκλος σταδίων ἦν ἑξήκοντα (?). Schol., cuius computationem defendere studet Forchhammer in Stud. philol. Kilon. p. 282 sq. et in Comment. antiq. stud. a. 1843 proferens Diogenis Sinopensis testimonium apud Dion. Chrysost. Or. VI 4. Sed contra hunc cf. Bursiani Geogr. I p. 273 et Curtii Stud. hist. I p. 75, qui totum enuntiatum ἔστι δὲ . . . Φαληρικοῦ deletum cupit, ad quam opinionem etiam inclinat C. Wachsmuth. Urbs Ath. I p. 339. At eam refellit Class. in Annal. philol. a. 1863 et ad h. l., recte docens, cum antea partis custoditae mensura afferatur, necesse esse partem non custoditam fuisse et hanc accuratius fuisse denotandam. Haec autem pars et eae quae paulo post non custoditae esse dicuntur praesidiis non egebant, quod tegebantur portibus occupatis. — τοῦ τε μακροῦ . . . τὰ δὲ μακρὰ τείχη. Singularem τὸ μακρὸν τεῖχος et pluralem τὰ μακρὰ τείχη de eadem re positos esse, quia ambo eius muri brachia, τὸ βόρειον et τὸ διὰ μέσου τεῖχος, revera unum murum effecissent, nos olim docuimus. Ad quam opinionem confirmandam etiam τὰ μακρὰ τείχη Megarensium IV 69, 2 τεῖχος vocari dixeris. Praestat tamen fortasse τὸ μακρὸν τεῖχος intellegere septentrionale brachium longorum moenium, quae est sententia Haackii et Kruegeri Stud. histor. p. 169. Quanquam hoc brachium paulo post τὸ ἔξωθεν appellatur, ubi vid. adn.,

Πειραιᾶ τεσσαράκοντα σταδίων, ὧν τὸ ἔξωθεν
ἐτηρεῖτο· καὶ τοῦ Πειραιῶς ξὺν Μουνιχίᾳ ἑξήκοντα
μὲν σταδίων ὁ ἅπας περίβολος, τὸ δὲ ἐν φυλακῇ
ὂν ἥμισυ τούτου. ἱππέας δ' ἀπέφαινε διακοσίους 8
καὶ χιλίους ξὺν ἱπποτοξόταις, ἑξακοσίους δὲ καὶ
χιλίους τοξότας, καὶ τριήρεις τὰς πλοΐμους τρια-
κοσίας. ταῦτα γὰρ ὑπῆρχεν Ἀθηναίοις καὶ οὐκ 9
ἐλάσσω ἕκαστα τούτων, ὅτε ἡ ἐσβολὴ τὸ πρῶτον
ἔμελλε Πελοποννησίων ἔσεσθαι καὶ ἐς τὸν πό-
λεμον καθίσταντο. ἔλεγε δὲ καὶ ἄλλα οἷάπερ
εἰώθει Περικλῆς ἐς ἀπόδειξιν τοῦ περιέσεσθαι τῷ
πολέμῳ.

14. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἀνεπείθοντό τε 1
καὶ ἐσεκομίζοντο ἐκ τῶν ἀγρῶν παῖδας καὶ γυναῖκας
καὶ τὴν ἄλλην κατασκευὴν ᾗ κατ' οἶκον ἐχρῶντο

§ 7. ὂν ἦν deteriores aliquot.

neque usquam videtur *μακρόν* vocari. De universis his munitionibus cf. Burs. l. l. p. 267 sq. — *τεσσαράκοντα σταδίων.* *Ἦν* ex superiore *ἦσαν* repetendum et secundum haec interpunctionem superiorum corrigendam fuisse adnotavit Krueg. In re consentit Strabo p. 395 et Plinius Hist. Nat. IV 7, 24, Piraeeum et Phalera portus quinque milium passuum muro Athenis iunctos esse de altero sane parum accurate dicens. — *τὸ ἔξωθεν* = *τὸ βόρειον τεῖχος.* Quod *ἔξωθεν* legitur, non *ἔξω*, explicandum ex iis quae ad verba *τὸ ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος* I 64, 1 sunt adnotata. Cf. etiam adn. I 65, 1.

§ 8. *διακοσίους καὶ χιλίους.* Mille commemorat Aristoph. Equ. 225. Cum Thuc. consentiunt Andoc. III 7 et Aeschin. II 174. Tollitur omnis dissensus, si, ubicunque mille et ducenti numerantur, ducentos sagittarios equites (*ἱπποτοξότας*), quos Th. hic illo numero complectitur, esse censemus. Cf. Schneid. et Saupp. ad Xen. Mag. Equ. 8, 3 et Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 367 sq. — *ἑξακοσίους δὲ καὶ χιλίους τοξότας.* Mille ducentos commemorant Andoc. et Aeschin. l. l., de quo dissensu cf. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I 369 cl. p. 292 et Clint. Fast. Hell. p. 393. Ceterum cur de aliis levis armaturae militibus Atheniensium taceatur ex IV 94, 1 intellegitur. — *τριακοσίας.* In hoc numero consentit Diod. l. l. Cf. Xen. Anab. VII 1, 27. Boeckh. l. l. p. 363.

§ 9. *περιέσεσθαι τῷ πολέμῳ.* Cf. adn. I 55, 2.

Cap. **14.** § 1. *τὴν ἄλλην κατασκευήν.* Cf. Xen. Anab. I 5, 5 *οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο δένδρον*, VII 3, 48 *βόες καὶ ἄλλα πρόβατα μυρία*, Liv. IV 41, 8 eo missa plaustra iumentaque alia, sive in talibus alterius nominis vis latius quam plerumque (velut *κατασκευή* 5, 4) patet, ita ut hic *κατασκευή* etiam uxores liberosque complecti existimetur (cf. Fabr.

καὶ αὐτῶν τῶν οἰκιῶν καθαιροῦντες τὴν ξύλωσιν· πρόβατα δὲ καὶ ὑποζύγια ἐς τὴν Εὔβοιαν διεπέμψαντο καὶ ἐς τὰς νήσους τὰς ἐπικειμένας.
2 *χαλεπῶς δὲ αὐτοῖς διὰ τὸ αἰεὶ εἰωθέναι τοὺς πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς διαιτᾶσθαι ἡ ἀνάστασις ἐγίγνετο.*

1 15. *Ξυνεβεβήκει δὲ ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου ἑτέρων μᾶλλον Ἀθηναίοις τοῦτο. ἐπὶ γὰρ Κέκροπος καὶ τῶν πρώτων βασιλέων ἡ Ἀττικὴ ἐς Θησέα αἰεὶ κατὰ πόλεις ᾠκεῖτο πρυτανεῖά τε ἐχούσας*

Cap. **15**. § 1. *ἔχουσα* codd. Cfn. adn.

ad Liv. XXI 46, 9), sive *ἄλλος* valet praeterea. Cf. adn. VI 72, 4. Ceterum de *κατασκ.* cf. adn. I 10, 2. — *κατ᾽ οἶκον . . . τῶν οἰκιῶν.* *Οἶκος καὶ οἰκία διαφέρει, ἡ μὲν τὸ κτίσμα μόνον δηλοῦσα, ὁ δὲ καὶ τὸ περιεχόμενον ὁτιοῦν. Δούκας.* — *καθαιροῦντες τὴν ξύλωσιν.* Hoc nomen non solum ad *ἐσεκομίζοντο*, sed etiam ad *καθαιρ.* referendum est. Ad hoc enim verbum non cogitandum esse *αὐτάς* (*τὰς οἰκίας*) et ex tempore participii cognoscitur et ex imitationibus Cantacuzeni, qui *τὰς ξυλώσεις περιαιρεῖν* dixit III 28 p. 176 et *καθαιρεῖν* III 48 p. 288 et V 40 init. Est igitur *καθαιρεῖν* hic deripere, avellere, ut 75, 4. IV 90, 2. *Ξύλωσιν* Thucydidis propriam vocem vocat schol., sed praeter Cantac., de quo diximus, apud Liban. et Ioseph. legi adnotant Abresch. et Bloomf. Reperitur etiam apud Dion. Cass. fragm. 71. Cf. Poll. VII 124. *Ξυλείαν* appellavit Herod. VIII 4, *αὐτὰ τὰ τῶν οἰκιῶν ξύλα* Xen. Anab. II 2, 16. — *Εὔβοιαν*, pascuis abundantem — *διεπέμψαντο.* Medium collocatum est, quia sua iumenta transmiserunt. Paulo aliter Krueg. Gr. § 52, 10 adn. 8. — *ἐπικειμένας*, adiacentes. Cf. 27, 1. IV 52, 3. 53, 2. 54, 3.

§ 2. *χαλεπῶς.* Non est positum adverbium pro adiectivo, quia *ἐγίγνετο* hoc loco idem valet atque *ἐποιεῖτο.* Cf. Lob. Paral. Gr. I p. 151. — *ἐν τοῖς ἀγροῖς διαιτᾶσθαι.* Cf. Isocr. VII 20. — *ἀνάστασις*, profectio, ut VII 75, 1. Pro eo 16, 1 *μετανάστασις*, migratio.

Cap. **15**. Digressionem quae sequitur vituperat Kutzen. Pericl. p. 125 sq. Thucydides cur eam adiciendam putaret superioris capitis posteriore paragrapho declaravit.

§ 1. *ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου.* Similiter § 5. Cf. adn. I 2, 6. — *ἑτέρων μᾶλλον.* Cf. adn. I 85, 1. — *τοῦτο*, scil. *τὸ ἐν τοῖς ἀγροῖς εἰωθέναι διαιτᾶσθαι*, cuius rei causa hoc capite et initio proximi explicatur. — *Κέκροπος καὶ τῶν πρώτων βασιλέων.* De his, potissimum Erechtheo, Pandione, Aegeo, si placet, vid. Muell. Orchom. p. 106 sqq. 122 sq. — *κατὰ πόλεις*, oppidatim, ita ut non una esset civitas. „Fuere autem duodecim urbes, quas Strabo commemorat p. 609. Charax apud Steph. Byz. s. v. *Ἀθῆναι* undecim urbes *συνοικισθῆναι* ait *εἰς Ἀθήνας*, sed addita Cecropia sunt duodecim.“ Gottl. Cf. Thirlw. Hist. Gr. II p. 2. Nieb. Hist. ant. I p. 267 sq. Grot. Hist. Gr. III p. 92 sqq.

καὶ ἄρχοντας, καὶ ὁπότε μή τι δείσειαν, οὐ ξυνῇσαν βουλευσόμενοι ὡς τὸν βασιλέα, ἀλλ' αὐτοὶ ἕκαστοι ἐπολιτεύοντο καὶ ἐβουλεύοντο· καί τινες καὶ ἐπολέμησάν ποτε αὐτῶν, ὥσπερ καὶ Ἐλευσίνιοι μετ' Εὐμόλπου πρὸς Ἐρεχθέα. ἐπειδὴ δὲ Θησεὺς 2
ἐβασίλευσε, γενόμενος μετὰ τοῦ ξυνετοῦ καὶ δυνατὸς τά τε ἄλλα διεκόσμησε [τὴν χώραν] καὶ καταλύσας τῶν ἄλλων πόλεων τά τε βουλευτήρια καὶ τὰς ἀρχὰς ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν, ἓν βουλευτήριον ἀποδείξας καὶ πρυτανεῖον, ξυνῴκισε πάν-

§ 2. τὴν πόλιν pro την χώραν M. m. Ar. Chr. Dan., quae scripturarum discrepantia, cum neutra ex altera corrupta aut alterius interpretatio esse possit, utramque interpretandi causa adscriptam esse ostendit. Cf. sd. IV 85, 7.

(vers. Germ. II p. 55 sqq.). — πρυτανεῖα] πρυτανεῖόν ἐστιν οἶκος μέγας ἔνθα αἱ σιτήσεις ἐδίδοντο τοῖς πολιτευομένοις. ἐκαλεῖτο δὲ οὕτως, ἐπειδὴ ἐκεῖ ἐκάθηντο οἱ πρυτάνεις, οἱ τῶν ὅλων πραγμάτων διοικηταί. ἄλλοι δέ φασιν ὅτι τὸ πρυτανεῖον πυρὸς ἦν ταμιεῖον, ἔνθα καὶ ἦν ἄσβεστον πῦρ καὶ ηὔχοντο. Schol. Cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 5, 9 et quos hic appellat, et adn. ad § 2. — ἐχούσας „Ἐχούσας Bloomf. Hier. Muell. Cobet. ad Hyper. p. 46. Sed refer κατὰ πόλεις ad ἔχουσα.“ Krueg. At sententiarum cohaerentia postulat ut has urbes sui iuris fuisse significetur, cuius rei testimonium est quod suum quaeque prytaneum suosque magistratus habebat. — ἄρχοντας, principes, regulos. Cf. Thirlw. Hist. Gr. II p. 1. — ὁπότε μή. De negatione vid. Krueg. Gr. § 61, 9 adn. 4. Cf. III 68, 1. VIII 38, 5. 53, 3. — καὶ ἐβουλεύοντο in uno Ar. omissa temere in suspicionem vocavit Dobr. Duobus verbis ἐπολιτ. καὶ ἐβουλ. respondent bina nomina antea et postea. — Ἐλευσίνιοι μετ' Εὐμόλπου. Hoc bellum dicitur Eleusinium, de quo cf. Plat. Menex. 239 b. Isocr. IV 68. 70. Lycurg. Leocr. 98—100. Curtii Hist. Gr. I p. 289.

§ 2. ἐβασίλευσε, rex factus est, ut IV 101, 5. Cf. adn. I 3, 2. De re cf. Niebuhrii dubitationes l. l. I p. 236. 263 al. — μετὰ τοῦ ξυνετοῦ, una cum prudentia, praeterquam quod prudens erat. Cf. Dion. Hal. Ant. I 31 μετὰ τοῦ δραστηρίου καὶ ξυνετός et Plut. Thes. 2 μετὰ τοῦ δυνατοῦ τὸ συνετὸν ἔχοντες. — τὰ ἄλλα διεκόσμησε. Vid. Plut. Thes. 25. — καταλύσας . . . ἀρχάς. Cf. Plut. Thes. 24. Paus. I 22, 3. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 53. 355. Thirlw. l. l. p. 8 sq. Proximum ἐς Krueg. cum καταλύσας iungit conferens Gr. § 68, 21 adn. 4, alii, quod praestare videtur, cum ξυνῴκισε. — βουλευτήριον . . . καὶ πρυτανεῖον. De Athenarum curia et prytaneo vid. Wachsm. l. l. p. 421 et quos citat Schoem. Antiqu. iur. publ. p. 216 adn. 5, praeterea C. Wachsm. de urbe Ath. I p. 163. 221 sq. — ξυνῴκισε] τὸ ξυνῴκισεν οὐκ ἔστιν ἐπὶ τοῦ ὁμοῦ ξυνοικισθῆναι (in uno loco s. urbe habitare) ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μίαν

τας, καὶ νεμομένους τὰ αὑτῶν ἑκάστους ἅπερ καὶ πρὸ τοῦ ἠνάγκασε μιᾷ πόλει ταύτῃ χρῆσθαι, ἣ ἁπάντων ἤδη ξυντελούντων ἐς αὐτὴν μεγάλη γενομένη παρεδόθη ὑπὸ Θησέως τοῖς ἔπειτα· καὶ ξυνοίκια ἐξ ἐκείνου Ἀθηναῖοι ἔτι καὶ νῦν τῇ θεῷ
3 *ἑορτὴν δημοτελῆ ποιοῦσιν. τὸ δὲ πρὸ τούτου ἡ ἀκρόπολις ἡ νῦν οὖσα πόλις ἦν καὶ τὸ ὑπ' αὐτὴν πρὸς*
4 *νότον μάλιστα τετραμμένον. τεκμήριον δέ· τὰ γὰρ ἱερὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει * * καὶ ἄλλων θεῶν ἐστι,*

πόλιν, τουτέστι μητρόπολιν, ἔχειν αὐτήν. Schol. Cf. 16, 1. III 2, 3. Neglegentius igitur loquitur Cic. de Leg. II 2. — *νεμομένους.* Non esse possidere, sed colere adnotat Gail. Cf. adn. I 2, 2 et infra 27, 2. Neque tamen cur hic notio possidendi spernenda sit nobis liquet. Cf. 62, 2. — *μιᾷ πόλει ταύτῃ χρῆσθαι.* Cf. Krueg. Gr. § 61, 7 adn. 1. — *ἁπάντων . . . ξυντελούντων ἐς αὐτήν,* cum omnes in eam contributi essent. Cf. IV 76, 3. Liv. XXXI 30, 6. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 174. C. Wachsm. l. l. p. 453 sqq. — *ξυνοίκια.* Plut. Thes. 24 *μετοίκια* vocat; sed *ξυνοίκια* etiam Charax apud Steph. Byz. l. l. Nonnulli *ξυνοικέσια* appellant. Celebrata esse *τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ Ἑκατομβαιῶνος* testatur Plut. A Panathenaeis igitur recte discernit, sed simul coniuncta his cogitata esse docent Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 355. II p. 482. Herm. Antiqu. II § 54, 9. Cf. A. Momms. Heortolog. p. 121. C. Wachsm. l. l. p. 456 sq. De vv. *ξυνοίκια ἑορτήν* vid. Matth. Gr. § 428, 5. Krueg. Gr. § 60, 2 adn. 2. — *ἐξ ἐκείνου.* Ut paulo post *πρὸ τούτου,* 16, 1 *μέχρι τοῦδε,* similia apud Krueg. Gr. § 43, 4 adn. 7. — *τῇ θεῷ.* Cf. adn. 13, 5. — *ἑορτὴν δημοτελῆ ποιοῦσιν.* Cf. adn. VI 58, 2. De his diebus festis vid. Herm. l. l. § 8, 14. Momms. l. l. p. 111 sqq.

§ 3. *τὸ δὲ πρὸ τούτου.* Sequitur ad extremum usque caput altera parva digressio verbis *μεγάλη γενομένη* effecta. — *τὸ ὑπ' αὐτὴν . . . τετραμμένον,* illa pars quae sub ea ad austrum maxime spectat. Maxime ideo videtur dicere quia pauca urbis aedificia etiam ad alias partes, praecipue ad occidentem, ut suspicamur, ubi Areopagus erat et secundum nonnullos vetus forum, spectaverint.

§ 4. *τεκμήριον δέ.* Cf. adn. I 2, 6. Praeter proximum argumentum sequuntur duo alia § 5. 6. — *τῇ ἀκροπόλει* auctore Cob. male del. Herw. Nam ipsi arci aptissime opponuntur *τὰ ἔξω.* — *καὶ ἄλλων θεῶν.* Deest nomen numinis a quo distinguantur *ἄλλοι θεοί,* quod nullum aliud esse potest nisi Minervae. Hoc etiam ideo non potest omissum esse quod huius quoque deae templa in arce sita rem non minus demonstrabant. Class. igitur *καὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς* post *θεῶν ἐστι* inseruit. Sed ne sic quidem omnia apte videntur cohaerere. Nam arcem olim urbem fuisse non eo intellegitur quod templa, sed quod antiqua templa ibi sita erant. Cf. infra *ἵδρυται δὲ καὶ ἄλλα ἱερὰ ταύτῃ ἀρχαῖα.* Itaque ante *καὶ ἄλλων θεῶν* omissa sunt *τὰ ἀρχαῖα τῆς τε Πολιάδος* vel similia. Utique falsissimum est quod Wilamowitzius in Herm. XXI p. 617 ibidem evanuisse putat *καὶ ὑπ' αὐτῇ τῆς*

καὶ τὰ ἔξω πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τῆς πόλεως μᾶλλον ἵδρυται, τό τε τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου καὶ τὸ Πύθιον καὶ τὸ τῆς Γῆς καὶ τὸ ἐν Λίμναις Διονύσου, ᾧ τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια [τῇ δωδεκάτῃ] ποιεῖται ἐν μηνὶ Ἀνθεστηριῶνι, ὥσπερ καὶ οἱ ἀπ' Ἀθηναίων Ἴωνες ἔτι καὶ νῦν νομίζουσιν.
ἵδρυται δὲ καὶ ἄλλα ἱερὰ ταύτῃ ἀρχαῖα. καὶ τῇ 5
κρήνῃ τῇ νῦν μὲν τῶν τυράννων οὕτω σκευασάντων Ἐννεακρούνῳ καλουμένῃ, τὸ δὲ πάλαι φανε-

§ 5. *λαμυρῶν* pro *φανερῶν* Thom. Mag. s. v. *λαμυρία* vocabulo ab h. l. alienissimo vim tribuens quam nusquam habet. Perperam igitur eam scripturam commendavit Hemsterhusius Cf. Cob. in Mnemos. nov. ser. VIII p. 99 sq.

τε Ἀθηναίας, *τὰ ἔξω* interpretatus non esse ea quae extra arcem sed quae extra urbem antiquam fuerint. Nam perspicuum est haec *αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει* opposita esse et verba *τὰ γὰρ ἱερὰ . . . ἐστι* causam superioris sententiae *τὸ δὲ πρὸ τούτου ἡ ἀκρόπολις . . . πόλις ἦν* continere eodemque modo *τὰ ἔξω . . . ἵδρυται* ad *καὶ τὸ ὑπ' αὐτὴν . . . τετραμμένον* referri. Quod autem ille ad supplementum suum commendandum affert ipsum Th. I 126, 6 diserte dicere Iovis Olympii templum extra urbem fuisse, de hac opinione non magis probabili cf. ibi adn. — ***τό τε τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου.*** De eo vid. Burs. Geogr. I p. 360 sq. C. Wachsm. l. l. p. 225 sq. — ***τὸ Πύθιον.*** De huius situ cf. Curtius in Herm. XII p. 492 sqq. — ***τὸ τῆς Γῆς*** cognominatae *Ὀλυμπίας*. De eo vid. C. Wachsm. l. l. p. 228. — ***τὸ ἐν Λίμναις Διονύσου.*** Cf. Burs. l. l. p. 296. C. Wachsm. l. l. p. 243. Auctore Cob. *τὸ ⟨τοῦ⟩ ἐν Λ. Δ.* Herw., ut est apud Ath. p. 465 a. Sed cf. Pseudo-Demosth. LIX 76 — ***τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια.*** Esse Anthesteria verbis *ἐν μηνὶ Ἀνθεστηριῶνι* demonstratur. Haec autem et a Lenaeis et a Dionysiis ruralibus, quibuscum alii confundunt, distinguenda esse docuit Boeckh. in Script. min. V p. 65 sqq. Cf. Buttm. Exc. ad Demosth. Mid. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 579. Herm. Antiqu. Gr. II p. 58, 1. — ***[τῇ δωδεκάτῃ]*** del. Torstrik in Phil. XXXI p. 86. Suspecta sunt propter collocationem et structuram (*ἐν μηνί* pro *μηνός*) et quod per tres dies Anthesteria celebrabantur. Haec enim a die XI ad XIII Anthesterionis mensis celebrata esse docent Wachsm. l. l. p. 580. Momms. l. l. p. 345 sqq. Duodecimo enim die soli *Χόες* erant, ad quos refertur eiusdem diei commemoratio in Pseudo-Demosth. l. l. — ***οἱ ἀπ' Ἀθηναίων Ἴωνες]*** *οἱ ἄποικοι τῶν Ἀθηναίων.* Schol. Cf. I 2, 6 et, ne cum Dobr. *Ἀθηνῶν* conicias, VII 57, 4. — ***νομίζουσιν]*** *κατὰ νόμον ποιοῦσι.* Schol. Cf. *νομίζεται*, mos est, § 6 et adn. 38, 1. — ***ἵδρυται . . . ἀρχαῖα.*** Hoc enuntiatum Classeno interpretationi simile videtur, nobis non item.

§ 5. ***τῇ κρήνῃ.*** De hoc fonte vid. Burs. l. l. p. 308. C. Wachsm. l. l. p. 173 sq. 274. — ***τῶν τυράννων]*** *τῶν Πεισιστρατιδῶν.* Schol. „Fontem Callirrhoen

ρῶν τῶν πηγῶν οὐσῶν Καλλιρρόῃ ὠνομασμένῃ,
ἐκεῖνοί τε ἐγγὺς οὔσῃ τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο,
καὶ νῦν ἔτι ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου πρό τε γαμικῶν καὶ
ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν νομίζεται τῷ ὕδατι χρῆσθαι.
6 *καλεῖται δὲ διὰ τὴν παλαιὰν ταύτῃ κατοίκησιν καὶ*
ἡ ἀκρόπολις μέχρι τοῦδε ἔτι ὑπ' Ἀθηναίων πόλις.
1 16. *Τῇ δ' οὖν ἐπὶ πολὺ κατὰ τὴν χώραν αὐτο-*

ἐκείνῃ codd. Cf. adn.
πλεῖστα Vat. E.
Cap. **16.** § 1. *τε ουν* codd. Cf. adn.

novem tubulis exornavit Pisistratus, ut refert Paus. [I 14, 1]. Cum autem filii quoque in eo ornando laborarint, hinc ab aliis ipsis adscribitur. Vid. Meurs. Pisistr. p. 63. 79." Huds. — *τῶν πηγῶν*] *τῶν ἀναδόσεων τοῦ ὕδατος.* Schol. Distinguitur igitur vox hic a *κρήνῃ*, significatque eius venas et scaturigines. —*ἐκεῖνοί τε.* Quod codd. habent *ἐκείνῃ* neque per epanalepsim, cuius parum similia exempla afferuntur Xen. Cyr. VI 2, 33. de Rep. Lac. 10, 4, ad *τῇ κρήνῃ* referre licet, quoniam hoc non fontem qualis antiquo, sed qualis omni tempore erat significat, neque per *τὲ — καί* iuncturam recte insequenti *νῦν* opponitur. Itaque Bekk. *ἐκεῖνοι* scripsit = *οἱ παλαιοί*, qui superiore *τὸ πάλαι* indicantur. Similiter *ἐκεῖνος* ad praeteritum tempus longius remotum et praesenti oppositum refertur in Soph. OC. 1195 *σὺ δ' εἰς ἐκεῖνα, μὴ τὰ νῦν ἀποσκόπει.* Ad defendendam traditam scripturam parum idonea est L. Herbstii in Philol. XVI p. 302 interpretatio, qui ea putat fontem talem denotari qualis antiquo tempore (*τὸ πάλαι*) fuerit. Nam hoc obscurius videtur et vix ferendum, cum *ἐκεῖνος* nusquam ita qualitatem significet. — *ἐγγὺς οὔσῃ*, scil. arci et regioni versus meridiem subiacenti. — *τὰ ... ἄξια ἐχρῶντο.* Cf. adn. I 3, 5. II 4, 6. Dicit autem Th. *τὰ πλείστου ἄξια*, quod non in omni re, sed in gravissimis tantum caerimoniis fonte vivo uti fas erat. Quod parum considerans deleto *ἄξια* Torstr. l. l. p. 87 sqq. *πλεῖστα* (cf. sd.) legendum esse censet. — *πρό τε γαμικῶν. Γαμικά* coniugalia sacra, nuptialia interpretatur Steph. Nisi forte res ad nuptias spectantes ideoque nuptias ipsas mavis esse; nam de conubio certe legitur VI 6, 2. Ad rem quod attinet, „aquam ex illo fonte petitam ad lavacra nuptialia virginibus nubentibus refert Poll. III 43, nec nubentibus tantum id factum, sed et ante nuptias morientibus. Vid. Etym. et Harpocr. [et Suid. et Phot.] in v. *λουτροφόρος.*" Huds. — *καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν*] *καὶ γὰρ ὁ γάμος ἱερός.* Schol. — *τῷ ὕδατι*, i. e. *τῷ τῆς Καλλιρρόης ὕδατι, τούτῳ τῷ ὕδατι.* Cf. adn. 31, 3.

§ 6. *καλεῖται ... πόλις.* Cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 97, 6 et infra V 18, 10.

Cap. **16.** § 1. Cum finita digressione redeatur ad narrationem inde a 15, 1 interruptam auctore Krueg. *δ' οὖν* rescripsimus, qua de re cf. adn. I 3, 4. Quod eo magis necessarium erat quod deleto *μετεῖχον* particula *τε* non iam, ut 18, 2, cum proximo *καί* iungi poterat. — *τῇ ... οἰκήσει* [*μετεῖχον*]. Mira syntaxis, in qua, cum ex 15, 1 appareat sententiam debere hanc esse, Athe-

νόμῳ οἰκήσει [μετεῖχον] οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπειδὴ ξυνῳκίσθησαν, διὰ τὸ ἔθος ἐν τοῖς ἀγροῖς ὅμως οἱ πλείους τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν ὕστερον μέχρι τοῦδε τοῦ πολέμου γενόμενοί τε καὶ οἰκήσαντες

nienses diu suo iure in agris vixisse, si τῇ ... οἰκήσει instrumenti dativum volumus esse, certe non, ut Matth. Gr. § 325 adn. 2, τῆς πόλεως, sed, ut Herbst. l. l. p. 308, αὐτῆς (i. e. τῆς αὐτονόμου οἰκήσεως) debet simul audiri, quo facto plane insulsum atque absurdum dicendi genus existit. Ut igitur verbo κοινωνεῖν nonnunquam apud Demosth., velut XVIII 58. XIX 334, dativus rei additus legitur, ita μετέχειν cum hoc casu coniunxisse hic Thucydidem olim nos suspicati sumus; sed Demosthenica, in quibus κοινωνεῖν est cohaerere cum aliqua re, pertinere ad aliquid, Thucydideis nimis dissimilia esse recte respondet Krueg. Ἐπεῖχον coniecit Dobr., in dubio relinquens quid hoc verbo significari velit. Verborum consequentia restituitur, si cum Krueg. Boehm. Class. μετεῖχον delemus et proximum καί etiam interpretamur. Unde tamen illud irrepserit difficile dictu est. Fortasse adscriptum fuit ἧς μετεῖχον. — διὰ τὸ ἔθος, propter consuetudinem, quod sine idonea causa ex margine irrepsisse putat Torstr. l. l., ad οὐ ῥᾳδίως ... ἐποιοῦντο pertinet. — γενόμενοί τε καὶ οἰκήσαντες. His cum in codd. πανοικεσίᾳ praecedat, Krueg. interpretatur *da sie sich aufgehalten und eingewohnt*, quanquam, etiamsi γίγνεσθαι omnino esse possit commorari, alterum certe non respondet Graeco οἰκήσαντες. Class. πανοικεσίᾳ γενόμενοι vertit *sich für alle Bedürfnisse häuslich einrichten*, quae sententia non magis in his verbis inesse potest. Alii ἐν ἀγροῖς γενόμενοι volunt esse in agris degentes sive versantes aut cum in agris vixissent. Sed, praeterquam quod sic nihil fere dicitur quod idem non voce οἰκήσαντες contineatur (nam eum qui alicubi habitavit ibidem degisse vel vixisse ex se intellegitur), ἔν τινι γίγνεσθαι ubi locus appellatur proprie nihil aliud est nisi alicubi nasci vel oriri (Hom. Il. VII 199. Thuc. III 89, 4) aut aliquo pervenire (VI 61, 6. Herod. V 33. Plat. Prot. 314 c; nam versari γενέσθαι ita demum valet si is qui alicubi versatur eodem pervenit), quorum posterius a re alienum est, prius addito πανοικεσίᾳ (*mit ihrem ganzen Hauswesen*) non convenit. Cum autem, si omittamus πανοικεσίᾳ, optime quadret cum in agris nati essent et habitassent, illud non suo loco collocatum esse facile apparet. Aptissimum autem est ad τὰς μεταναστάσεις ἐποιοῦντο. Cf. enim Cass. Dio XLI 7, 3 πανοικεσίᾳ ἀνιστάμενοι τὰ ἱερὰ καὶ τοὺς οἴκους ... ἀπέλειπον, Dion. Hal. Ant. VII 18 οἱ ἀπαναστάντες πανοικεσίᾳ καὶ μεταθέμενοι τὰς οἰκήσεις, XI 2 ἀνασκευασάμενοι πανοικεσίᾳ καὶ τὰς οἰκίας ἐρήμους ἀφέντες. Quod cum his locis comparatis intellexisset Lipsius in Stud. Lips. IV p. 155, πανοικεσίᾳ transponendum esse censuit, cui nos nunc obtemperandum esse censemus. Paulo aliter apud ipsum Th. πανοικεσίᾳ cum ἐξαλεῖψαι iunctum est III 57, 2. Similiter verborum ordo librariorum socordia turbatus est I 36, 2. 124, 1. IV 73, 4. V 20, 2. 22, 2. VI 11, 4. VII 43, 5. 84, 2, ubi cf. sd. Ad tuendam traditam vocis πανοικεσίᾳ collocationem nihil

οὐ ῥᾳδίως πανοικεσίᾳ τὰς μεταναστάσεις ἐποιοῦντο, ἄλλως τε καὶ ἄρτι ἀνειληφότες τὰς κατασκευὰς
2 μετὰ τὰ Μηδικά· ἐβαρύνοντο δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερον οἰκίας τε καταλείποντες καὶ ἱερὰ ἃ διὰ παντὸς ἦν αὐτοῖς ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον πολιτείας πάτρια, δίαιτάν τε μέλλοντες μεταβάλλειν καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ πόλιν τὴν αὑτοῦ ἀπολείπων ἕκαστος.

1 17. Ἐπειδή τε ἀφίκοντο ἐς τὸ ἄστυ, ὀλίγοις μέν τισιν ὑπῆρχον οἰκήσεις καὶ παρὰ φίλων τινὰς ἢ οἰκείων καταφυγή, οἱ δὲ πολλοὶ τά τε ἐρῆμα τῆς πόλεως ᾤκησαν καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἡρῷα πάντα πλὴν τῆς ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Ἐλευσινίου καὶ εἴ τι ἄλλο βεβαίως κληστὸν ἦν· τό τε Πελαρ-

πανοικησίᾳ (sic longe plurimi) ante γενόμενοι codd. habent. Cf. adn.

§ 2. καταλείποντες solus Vind., reliqui καταλιπόντες. Sed illud placet ob ea participia quae sequuntur et quia non aegre illi ferebant quod reliquerant, sed inviti relinquebant. Cf. 14, 2. 16, 1.

proficitur temeraria Herw. coniectura, qui τε καὶ οἰκήσαντες delens διαγενόμενοι scripsit, quod, cum διαγίγνεσθαι de vita aut retinenda (Plat. Apol. 32 e. Aesch. I 24) aut usque ad mortem transigenda (V 16, 1. Arist. Av. 45) dicatur, ab hoc loco alienum est. — τὰς κατασκευάς. Plerique supellectilem interpretantur, nonnulli tamen domos, villas. Utrumque potius simul significat. Cf. adn. I 10, 2.

§ 2. καταλιπόντες. Attende discrimen huius verbi et proximi ἀπολείπειν. Illud hic est relinquere, hoc deserere. Sed Graeci in his discernendis minus sunt diligentes quam Latini. — ἱερὰ . . . πάτρια. Religiones veteres plerasque quorundam locorum proprias fuisse constat. — οὐδὲν ἄλλο. Cf. IV 14, 3 ibique adn. Deinde ἀπολείπων ad ἕκαστος patet accommodatum esse, etsi vel sic potuit scribi ἀπολείποντες. Cf. IV 63, 2.

Cap. 17. § 1. ὀλίγοις μέν τισιν. Cf. adn. IV 46, 5. — οἰκήσεις. Cf. adn. VI 88, 4. — τά τε ἐρῆμα τῆς πόλεως. Ad septentrionem et orientem Wachsm. Antiqu. I p. 785. Pro certo sciri res nequit. Ibi καλύβας exstruebant. Vid. 52, 2. — τοῦ Ἐλευσινίου. De eo supra planitiem ad orientale arcis latus sito cf. Wachsm. de urbe Ath. p. 297 sqq. Curtius Eleusinion et Pelargikon (Sitzungsber. 1884) p. 503 sq. — κληστὸν ἦν. Templa enim Graecorum raro claudebantur. Cf. Herm. Antiqu. II § 19, 13. — τὸ Πελαργικόν. Campus inter Pelargicum et arcem situs; de ipso Pelargico, quod ab aliis Πελασγικόν dicitur, cf. Herod. VI 127. Dion. Hal. Ant. I 28. Strab. p. 221. Paus. I 28, 3. Contra eos qui Pelargicum ex novem portis uno ordine deinceps collocatis constitisse putant, quibus ascensus in arcem qui inter septentrionem et occi-

γικὸν καλούμενον τὸ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν, ὃ καὶ ἐπάρατόν τε ἦν μὴ οἰκεῖν καί τι καὶ Πυθικοῦ μαντείου ἀκροτελεύτιον τοιόνδε διεκώλυε, λέγον ὡς

το Πελαργικὸν ἀργὸν ἄμεινον,

ὅμως ὑπὸ τῆς παραχρῆμα ἀνάγκης ἐξῳκήθη. καί 2
μοι δοκεῖ τὸ μαντεῖον τοὐναντίον ξυμβῆναι ἢ προσεδέχοντο· οὐ γὰρ διὰ τὴν παράνομον ἐνοίκησιν αἱ ξυμφοραὶ γενέσθαι τῇ πόλει, ἀλλὰ διὰ τὸν πόλεμον ἡ ἀνάγκη τῆς οἰκήσεως, ὃν οὐκ ὀνομάζον τὸ μαντεῖον προῄδει μὴ ἐπ' ἀγαθῷ ποτε αὐτὸ κατοικισθησόμενον. κατεσκευάσαντο δὲ καὶ 3
ἐν τοῖς πύργοις τῶν τειχῶν πολλοὶ καὶ ὡς ἕκαστός

Cap. **17.** § 2. ᾗ pro ἢ It. Vat., unde ἢ ᾗ legi vult Haas. (Luc. p. 103), sed cf. VII 80, 1.

ὃ pro ὃν It. Vat. Laur. Pal. Aug. H. Bas. Gr. Lugd., quod probat Bernh. Synt. p. 295, male neutrum ad τὴν ἀνάγκην τῆς οἰκήσεως referens.

dentem erat munitus fuerit, quam sententiam etiam Wachsm. l. l. p. 289 sqq. defendit, suo iure disputavit Curtius l. l. p. 499 sqq. eamque fuisse ostendit munitionem totam arcem parvo dirimente intervallo cingentem. — ὃ καὶ ἐπάρατόν τε ἦν μὴ οἰκεῖν] οἱ γὰρ Πελασγοὶ αὐτὸ οἰκήσαντες ἐπεβούλευον τοῖς Ἀθηναίοις· οὓς διώξαντες πάλιν οἱ Ἀθηναῖοι κατηράσαντο τὸν τόπον μὴ οἰκισθῆναι. Schol. De his ipsis Pelasgis cf. Muell. Orchom. p. 440. Tyrrheni vocantur IV 109, 4. Sed melius Curtius l. l. p. 506 docet hunc tanquam pomoerium sacratum fuisse agrum, quod idem cognoscere licet ex postrema parte decreti Eleusinii in Inscr. Att. IV 2 n. 27 b (= Dittenb. Syll. n. 13, 55—60). De μή vid. Matth. Gr. § 534 adn. 4. — ἀκροτελεύτιον. Est extrema pars versus, quare hic posterius hexametri hemistichium. — Πελαργικὸν ἀργόν. Consulto in his ab oraculo quaesita est adnominatio. — ἐξῳκήθη. Praepositio intendendi vim habet. Cf. ἐξοικήσιμος Soph. OC. 27 et ibi Reisig. in enarratione.

§ 2. καί μοι δοκεῖ κ. τ. λ. Attende scriptoris animum liberalem. Cf. c. 47. 54 et Rosch. de Vit. Thuc. p. 223 sq. — τοὐναντίον ... ἤ, contra quam. Cf. VII 87, 1. VIII 46, 3. — ξυμβῆναι, eventum habuisse. Cf. Xen. Cyr. V 4, 14. Eur. Iph. T. 1055. — γενέσθαι. Simul audi δοκοῦσιν. Cf. Matth. Gr. § 556 adn. 1. Krueg. Gr. § 62, 4 adn. 1. — προῄδει. Pro hoc προῇδε conicit Cobet. ad Hyper. p. 70, post quod praestiterit κατοικισθήσεσθαι. — μὴ ἐπ' ἀγαθῷ, propr. non ob bonam (sed ob malam) rem. De μή cf. adn. I 76, 1.

§ 3. κατεσκευάσαντο] κατασκευὰς (cf. adn. I 10, 2) ἐποιήσαντο ... ἢ ἀντὶ τοῦ κατέλυσαν τὰ σκεύη, ὧν ἐναντίον τὸ ἀνεσκευάσαντο (I 18, 2). Schol. Cf. Xen. Cyr. VII 5, 37. — ἐν τοῖς πύργοις. Cf. Arist.

που ἐδύνατο· οὐ γὰρ ἐχώρησε ξυνελθόντας αὐτοὺς
ἡ πόλις, ἀλλ' ὕστερον δὴ τά τε μακρὰ τείχη ᾤκη-
σαν κατανειμάμενοι καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ πολλά.
4 *ἅμα δὲ καὶ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ἥπτοντο, ξυμ-*
μάχους τε ἀγείροντες καὶ τῇ Πελοποννήσῳ ἑκατὸν
5 *νεῶν ἐπίπλουν ἐξαρτύοντες. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτῳ*
παρασκευῆς ἦσαν.

1 18. *Ὁ δὲ στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προϊὼν*
ἀφίκετο τῆς Ἀττικῆς ἐς Οἰνόην πρῶτον, ᾗπερ
ἔμελλον ἐσβαλεῖν. καὶ ὡς ἐκαθέζοντο, προσβολὰς
παρεσκευάζοντο τῷ τείχει ποιησόμενοι μηχαναῖς
2 *τε καὶ ἄλλῳ τρόπῳ· ἡ γὰρ Οἰνόη οὖσα ἐν μεθ-*
ορίοις τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας ἐτετείχιστο,
καὶ αὐτῷ φρουρίῳ οἱ Ἀθηναῖοι ἐχρῶντο ὁπότε
πόλεμος καταλάβοι. τάς τε οὖν προσβολὰς ηὐτρε-

Equ. 793. — *ὡς ἕκαστός που ἐδύνατο.* *Ἕκαστος* in enuntiationem relativam receptum est, sicut Latine dicitur ut quisque poterat. Cf. 48, 3. 52, 4 et sic iam c. 1 *γέγραπται* intelleximus non referentes ad *πόλεμον.* — *ἐχώρησε*, cepit.

§ 4. *ξυμμάχους.* Velut Thessalos. Cf. 22, 3. — *ἐπίπλουν*, non *περίπλουν*, ut 56, 1. Huc pertinent pensiones quae *στρατιᾷ τῇ περὶ Πελοπόννησον* solutae esse memorantur in Inscr. Att. IV n. 179 b.

§ 5. *ἐν τούτῳ . . . ἦσαν.* Cf. VII 33, 6 et de vv. *ἐν παρασκευῇ εἶναι* adn. 80, 3.

Cap. 18. § 1. *τῆς Ἀττικῆς ἐς Οἰνόην.* Hanc Oenoen, de qua cf. verba § 2, ad Eleutheras fuisse et ab altera Marathoni vicina distinguendam esse Harpocrat. s. v. memorat. Sita erat in ipsis finibus Atticae et Boeotiae. Cf. Burs. Geogr. I p. 332. Quanquam igitur Atticae adnumeratur, tamen obsidio eius nondum videtur pars irruptionis in ipsam Atticam. Vid. 19, 1. — *πρῶτον.* Respondent 19, 1 narrata et ibi particula *μέντοι.* — *ἐκαθέζοντο.* Verbum frequens de exercitu considente. Cf. 19, 2. 47, 2. IV 110, 1, *καθῆσθαι* 20, 3, transitivum *καθίζειν* 71, 1. Differre ab *τῷ στρατόπεδον ποιεῖσθαι*, quocum a nonnullis interpretibus confunditur, apparet ex 19, 2. — *παρεσκευάζοντο . . . ποιησόμενοι.* *Παρασκευάζεσθαι* cum participio futuri non additam habente particulam *ὡς*, quae plerumque accedit, etiam alibi coniungitur. Vid. II 91, 1. VI 54, 2. VII 17, 3. VIII 59, 1 et hinc corrige Matth. Gr. § 555 adn. 3. — *μηχαναῖς.* Cf. adn. 77, 4.

§ 2. *αὐτῷ.* Germani pronomen ad Oenoen referrent; sed Latini cum Graecis, de quibus vid. Krueg. Gr. § 61, 7 adn. 1, conspirant. — *καταλάβοι.* *Καταλαμβάνειν* etiam accusativo non addito ita dicitur de malis et calamitatibus quae invadunt et accidunt. Cf. 54, 3. IV 31, 2 et hiems oppressit Liv. XXX 39, 3 et Krueg. Gr. § 52, 1 adn. 3. —

πίζοντο καὶ ἄλλως ἐνδιέτριψαν χρόνον περὶ αὐτήν.
αἰτίαν τε οὐκ ἐλαχίστην Ἀρχίδαμος ἔλαβεν ἀπ' 3
αὐτοῦ, δοκῶν καὶ ἐν τῇ ξυναγωγῇ τοῦ πολέμου
μαλακὸς εἶναι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιτήδειος, οὐ
παραινῶν προθύμως πολεμεῖν· ἐπειδή τε ξυνελέ-
γετο ὁ στρατός, ἥ τε ἐν τῷ ἰσθμῷ ἐπιμονὴ γενο-
μένη καὶ κατὰ τὴν ἄλλην πορείαν ἡ σχολαιότης
διέβαλεν αὐτόν, μάλιστα δὲ ἡ ἐν τῇ Οἰνόῃ ἐπί-
σχεσις. οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἐσεκομίζοντο ἐν τῷ χρόνῳ 4
τούτῳ, καὶ ἐδόκουν οἱ Πελοποννήσιοι ἐπελθόντες
ἂν διὰ τάχους πάντα ἔτι ἔξω καταλαβεῖν, εἰ μὴ
διὰ τὴν ἐκείνου μέλλησιν. ἐν τοιαύτῃ μὲν ὀργῇ ὁ 5
στρατὸς τὸν Ἀρχίδαμον ἐν τῇ καθέδρᾳ εἶχεν. ὁ
δέ, προσδεχόμενος, ὡς λέγεται, τοὺς Ἀθηναίους

ἄλλως propter *τε — καί* iuncturam aliis modis, non frustra sonat. — *ἐνδιέτριψαν.* Coniunctum verbum similiter II 85, 6 et III 29, 1 legitur. De aoristo cf. adn. I 6, 1. — *χρόνον.* *Χρόνος* in accusativo temporis et in formulis *διὰ χρόνου* et *ἐπὶ χρόνον* aliquotiens sine pronomine *τινά* similive legitur, ut IV 73, 4. II 94, 3. Herod. I 116. Similiter loquuntur Latini. Etiam ad voc. *ἄνδρες* interdum non additur illud pronomen. Cf. 33, 3. VII 43, 3.

§ 3. *αἰτίαν . . . ἔλαβεν*, criminationem (invidiam) . . . sibi conflavit. Cf. VI 60, 1 et Schaef. ad Demosth. IV p. 532. — *ἀπ' αὐτοῦ*, scil. *τοῦ ἐνδιατρῖψαι.* — *ἐν τῇ ξυναγωγῇ τοῦ πολέμου*, in conflando (movendo) bello. Cf. Isocr. IV 84 *οἶμαι δὲ καὶ τὸν πόλεμον θεῶν τινα συναγαγεῖν* et Dem. XXI 29 *φθόνον . . . συνάγειν.* Perperam L. Herbst in Phil. XXIV p. 635 vertit *Kriegsversammlung.* Nam neque *συναγωγή* concilium est, sed congregatio, neque aptus est genet. *τοῦ πολέμου* ad significandum concilium de bello habitum. Motum est bellum in conventu sociorum Spartae habito, de quo narratum est I 67 sqq. — *μαλακὸς εἶναι.* Respicitur ad orationem I 80 sqq. ab Archidamo habitam. De *μαλακός* voc. cf. VIII 29, 2. — *προθύμως* cum *παραινῶν* iunge, non cum *πολεμεῖν.* — *ἡ . . . ἐπιμονή.* De re cf. 12, 1 — 5, de collocatione verborum *κατὰ . . . σχολαιότης* adn. I 137, 4. Praeterea specta scriptoris elegantissimam ubertatem, quae cernitur in vv. *ἐπιμονή*, *σχολαιότης*, *ἐπίσχεσις*, § 4 *μέλλησις*, § 5 *καθέδρα.* — *διέβαλεν*, in invidiam adduxit, invisum reddidit. Cf. adn. VIII 83, 1. 109, 1 et V 46, 4.

§ 4. *ἂν* traiectum ad *καταλαβεῖν* pertinet. Cf. adn. I 11, 2. — *εἰ μὴ διά.* Cf. Matth. Gr. § 580, 2 b. Krueg. Gr. § 54, 12 adn. 10. Stallb. ad Plat. Gorg. 516 e. Est plane Britannicum but for.

§ 5. *τῇ καθέδρᾳ*] *τῇ ἀργίᾳ τῆς πολιορκίας.* Schol. Similiter alia sedendi verba de desidia et mora saepius poni constat. —

τῆς γῆς ἔτι ἀκεραίου οὔσης ἐνδώσειν τι καὶ κατοκνήσειν περιιδεῖν αὐτὴν τμηθεῖσαν, ἀνεῖχεν.

1 19. Ἐπειδὴ μέντοι προσβαλόντες τῇ Οἰνόῃ καὶ πᾶσαν ἰδέαν πειράσαντες οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν, οἵ τε Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἐπεκηρυκεύοντο, οὕτω δὴ ὁρμήσαντες ἀπ' αὐτῆς μετὰ τὰ ἐν Πλαταίᾳ [τῶν ἐσελθόντων Θηβαίων] γενόμενα ἡμέρᾳ ὀγδοηκοστῇ μάλιστα, τοῦ θέρους καὶ τοῦ σίτου ἀκμάζοντος, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικήν· ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος
2 ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ καθ-

τμηθεῖσαν. Exspectes forsitan *τεμνομένην* aut *τμηθῆναι* 20, 2, at iterum II 20, 4 *οὐ περιόψεσθαι ἐδόκουν τὰ σφέτερα διαφθαρέντα*. Cf. VIII 26, 3 et Madv. Synt. § 83 adn. 2. — **ἀνεῖχεν** intransitive dictum est, ut saepe *ἀντέχειν, ἐπέχειν*, alia verba in quibus *ἔχειν* cum praepositionibus iunctum est, et hoc ipsum aliis significationibus. Cf. Matth. Gr. § 495 p. 1102. Krueg. Gr. § 52, 2 adn. 3 et adn. I 46. Similiter ut hic rursus VIII 94, 2. VII 48, 3.

Cap. **19.** § 1. **πᾶσαν ἰδέαν πειράσαντες**, omni (oppugnationis) genere temptato. Cf. 77, 2 et de v. *ἰδέα* adn. I 109, 1; *πᾶσαν ἰδέαν (τοῦ προσβάλλειν) πειράσαντες* dicta videntur ut *πᾶσαν πεῖραν πειράσαντες*. Cf. Plut. Demetr. c. 21. — **ὁρμήσαντες**, profecti, pro usitatiore *ὁρμηθέντες*. Similiter activum huius verbi legitur III 24, 1. IV 36, 2. 90, 3. VII 19, 4 et *ἀφορμᾶν* IV 78, 5, nec vera videtur Kruegeriana distinctio ea qua *ὁρμᾶν* contendere, *ὁρμᾶσθαι* proficisci interpretatur Gr. § 52, 2 adn. 1. — **τὰ . . . Θηβαίων γενόμενα.** Cf. Matth. Gr. § 375 adn. 1. Sed huius explicatione reiecta non *τὰ γενόμενα* iungi, sed *γενόμενα* ad *τὰ ἐν Πλατ. τῶν ἐσ. Θηβαίων* appositum esse vult Krueg., nisi *τῶν* post *ἐσελθόντων* sit transponendum. Sed illud probari nequit, quoniam sic *γενόμενα* prorsus inutile esset nec articulus *τῶν* idoneam haberet explicationem. Transposito quidem *τῶν* aptum nanciscimur verborum contextum, sed tam facile caremus addito *ἐσελθόντων τῶν Θηβαίων* ut haec interpreti cum Class. tribuere malimus. — **μάλιστα.** Cf. adn. I 13, 3. — **τοῦ θέρους . . . ἀκμάζοντος**, aestate et frugibus adultis, i. e. posteriore mensis Iunii parte. Cf. Append. I 1. — **ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζ., Λακ. βασιλεύς** del. Herw., et fatendum est ea post 18, 3—19, 1, ubi de ipso Archidamo huius expeditionis duce sermo est, intolerabilia esse. Attamen Herw. sequi veremur. Potest enim interposita illa particula 18, 3—19, 1, qua reliqua narratio quodammodo interrumpitur, postea a scriptore ita addita esse ut verba illa non iam apta delere oblitus sit. Quanquam enim iam 10, 1 Archidamum huius expeditionis ducem fuisse significatum est, tamen post ea quae c. 13—18 de Atheniensium rebus exposita sunt eadem res, si omittimus 18, 3—19, 1, non nimis incommode repetitur. Hic igitur locus ex iis videtur esse quibus extrema scriptoris manus non imposita sit. Simile aliquid invenimus in adn. I 23, 1.

ἑζόμενοι ἔτεμνον πρῶτον μὲν Ἐλευσῖνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον καὶ τροπήν τινα τῶν Ἀθηναίων ἱππέων περὶ τοὺς Ῥείτους καλουμένους ἐποιήσαντο. ἔπειτα προυχώρουν ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ Αἰγάλεων ὄρος διὰ Κρωπιᾶς, ἕως ἀφίκοντο ἐς Ἀχαρνάς, χῶρον μέγιστον τῆς Ἀττικῆς τῶν δήμων καλουμένων, καὶ καθεζόμενοι ἐς αὐτὸν στρατόπεδόν τε ἐποιήσαντο, χρόνον τε πολὺν ἐμμείναντες ἔτεμνον.

20. Γνώμη δὲ τοιᾷδε λέγεται τὸν Ἀρχίδαμον 1
περί τε τὰς Ἀχαρνὰς [ὡς ἐς μάχην ταξάμενον]

Cap. **19.** § 2. *Κεκρωπείας* Laur. Ar. Chr., vulgo *Κεκροπίας*. Cf. adn.
χωρίον It. Laur. cum deterioribus aliquot. Cf. adn.
ἐμμένοντες m. Ar. Chr. Cf. adn.

§ 2. *τὸ Θριάσιον πεδίον*. De hoc campo vid. adn. I 114, 2 et Burs. Geogr. 1 p. 328. Spectare eum ab Eleusine ad Rhetos versus ex ipsius Thucydidis narratione videtur apparere. — *Ῥείτους*] Ὦρος Ῥειτός, Ἡρωδιανὸς Ῥῖτος.: Schol. Cf. Etym. M. et Schmidt. ad Hesych. s. v. Scripturam receptam tamen libri Thucydidei constanter et hic et in Rhetis agri Corinthii IV 12, 2 tuentur. De Rhetis Atticae (*ἐν τῷ Θριασίῳ πλησίον Ἐλευσῖνος* Etym.), ubi olim fines fuerunt Atheniensium et Eleusiniorum, praeterea vid. Paus. I 38. Leak. de Pag. Attic. p. 99 sq. Burs. l. l. I p. 327. — *τὸ Αἰγάλεων ὄρος*] *ἀρσενικὸν ὁ Αἰγάλεως, ὡς Μενέλεως· ἄλλοι δὲ οὐδετέρως φασίν.* Schol. Etiam Thucydidi hic neutrum esse colligas ex iis quae exposita sunt in Krueg. Gr. § 50, 7 adn. 2. At cf. 96, 1 *τοῦ Αἵμου ὄρους* et ibi adn. De situ Aegalei cf. Leak. l. l. p. 31. Burs. l. l. p. 253. — *Κρωπιᾶς*. Leakius l. l. p. 25 sq. colles quibus Aegaleos cum Parnethe iungatur et campus Thriasius ab Acharnensi separetur significari dicit, vulgatum *Κεκροπίας* ideo praeferens quia Stephanus Byz. *Κεκροπίας χώρας* mentionem faciat et Cropiam pagum Stuartus in *μεσόγειαν* transtulerit; quarum rationum neutra quicquam valet. De loco pagi vid. nunc Burs. l. l. p. 335. — *Ἀχαρνάς*. De harum situ cf. 21, 2 et ex recentioribus praeter alios Leak. l. l. p. 22. Burs. l. l. p. 334. — *χῶρον*. Pagum, non oppidulum significari adiunctus genetivus partitivus *τῶν δήμων καλουμένων* ostendit. Cf. 20, 4. — *αὐτόν* ad *χῶρον* relatum similiter atque VII 50, 2. — *ἐμμείναντες*, cum consedissent. Cf. IV 109, 5. — *ἔτεμνον*. Cf. Aristoph. Acharn. 182. 232 al.

Cap. **20.** § 1. *λέγεται τὸν Ἀ. κ. τ. λ.* De verborum structura cf. 57, 1. 102, 5. — [*ὡς ἐς μάχην ταξάμενον*]. Haec neque cum antea dictis conveniunt, ubi Peloponnesios castra posuisse legimus (19, 2 *στρατόπεδον ἐποιήσαντο*, quocum cf. *ἐνστρατοπεδεῦσαι* 20, 4), quod longe diversum est atque aciem instruere (cf. III 107, 2 et 3), neque hoc fecisse Archidamum ullum in sequenti narratione est indicium. Cum igitur res ipsa

μεῖναι καὶ ἐς τὸ πεδίον ἐκείνῃ τῇ ἐσβολῇ οὐ κα-
2 ταβῆναι. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους ἤλπιζεν, ἀκμάζοντάς
τε νεότητι πολλῇ καὶ παρεσκευασμένους ἐς πόλεμον
ὡς οὔπω πρότερον, ἴσως ἂν ἐπεξελθεῖν καὶ τὴν γῆν
3 οὐκ ἂν περιιδεῖν τμηθῆναι. ἐπειδὴ οὖν αὐτῷ ἐς
Ἐλευσῖνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον οὐκ ἀπήντησαν,
πεῖραν ἐποιεῖτο περὶ τὰς Ἀχαρνὰς καθήμενος εἰ
4 ἐπεξίασιν. ἅμα μὲν γὰρ αὐτῷ ὁ χῶρος ἐπιτήδειος
ἐφαίνετο ἐνστρατοπεδεῦσαι, ἅμα δὲ καὶ οἱ Ἀχαρνῆς
μέγα μέρος ὄντες τῆς πόλεως (τρισχίλιοι γὰρ ὁπλῖ-
ται ἐγένοντο) οὐ περιόψεσθαι ἐδόκουν τὰ σφέτερα
διαφθαρέντα, ἀλλ' ὁρμήσειν καὶ τοὺς πάντας ἐς

falsa sit, haec verba ita excusari nequeunt ut, perinde atque adn. 19, 1 fecimus, totam de Archidami consilio particulam (c. 20) a scriptore postea additam esse statuamus. Nihil igitur restat nisi ut haec pro stolidi cuiusdam interpretis additamento habeamus, qui inde quod Archidamus Athenienses incitare volebat ut secum in acie pugnarent illum eius rei causa aciem instructam habuisse concluserit. — *τὸ πεδίον* = *τὴν πεδιάδα*. Cf. 55, 1. Leak. l. l. p. 24. Burs. l. l. p. 253 sq. — *ἐκείνῃ τῇ ἐσβολῇ*. Insolentior est dativus, si est temporis. Cf. Krueg. Gr. § 48, 2. Quanquam etiam nonnulla vocabula per se temporis vim non habentia interdum in dativo de tempore sine *ἐν* legi videntur, velut *μάχῃ* III 54, 4, *γαλήνῃ* IV 26, 7, iterum *ἐκείνῃ τῇ ἐσβολῇ* § 4 et *τῇ ἐσβολῇ ταύτῃ* II 57, 2. Cf. Lat. adventu, discessu, similia. Add. I 128, 5 et Krueg. Gr. l. l. adn. 9. Domitianus prima irruptione apud aedituum occultatus similiter dixit Tac. Hist. III 74. Cf. Haas. ad Reisig. schol. gramm. p. 714. Respicitur ad posteriores incursiones, in quibus revera Archidamus in planitiem descendit. Cf. 55, 1. III 1, 1. Ceterum hinc cognoscitur Acharnas non in ipsa planitie sitas fuisse, sed in regione versus Aegaleum montem (cf. 19, 2) spectante paulum clivosa.

§ 2. *ἴσως ἂν ἐπεξελθεῖν*. Cf. adn. III 30, 3. — *τμηθῆναι*. De infin. cf. adn. I 35, 4.

§ 3 *ἐς Ἐλευσῖνα ... ἀπήντησαν*. *Ἀπαντᾶν* apud Thucyd. saepius cum *ἐς* vel *ἐπί* et accusativo coniungitur, ut sit obviam proficisci, velut IV 77, 2. 89, 1. VII 1, 3. 22, 2. 35, 2, quam cum *ἐπί* et dativo, ut sit obviam fieri, sicut IV 78, 3. — *πεῖραν . . . ἐπεξίασιν*. Cf. Iust. III 7, 3.

§ 4. *ἐπιτήδειος . . . ἐνστρατοπεδεῦσαι*. Simul audi *αὐτῷ*, et cf. Matth. Gr. § 533 adn. 2, et infra II 44, 1. 74, 3. — *μέγα μέρος . . . τῆς πόλεως*, magna pars civitatis. Cf. V 32, 3. De re vid. Clint. Fast. Hell. p. 394. Iidem Acharnenses apud Aristoph. in Acharn. videntur esse robusti (v. 180 sqq.). — *τρισχίλιοι*. Hunc numerum nimium esse ex 13, 6 cognoscitur. Cf. Mueller-Strueb. Aristoph. p. 640 sqq., qui *τριακοσίους* (*τ'* pro *,γ*) restituendum esse putat. Hunc tamen numerum minorem esse censet Belochius in libri adn. 13, 6 citati p. 104 sqq. — *διαφθαρέντα*. Cf. adn. 18, 5. —

μάχην· εἴ τε καὶ μὴ ἐπεξέλθοιεν ἐκείνῃ τῇ ἐσβολῇ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀδεέστερον ἤδη ἐς τὸ ὕστερον τὸ πεδίον τεμεῖν καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν χωρήσεσθαι· τοὺς γὰρ Ἀχαρνέας ἐστερημένους τῶν σφετέρων οὐχ ὁμοίως προθύμους ἔσεσθαι ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων κινδυνεύειν, στάσιν δὲ ἐνέσεσθαι τῇ γνώμῃ. τοιαύτῃ μὲν διανοίᾳ ὁ Ἀρχίδαμος περὶ τὰς Ἀχαρνὰς ἦν.

21. Ἀθηναῖοι δέ, μέχρι μὲν οὗ περὶ Ἐλευσῖνα 1
καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον ὁ στρατὸς ἦν, καί τινα ἐλπίδα εἶχον ἐς τὸ ἐγγυτέρω αὐτοὺς μὴ προϊέναι, μεμνημένοι καὶ Πλειστοάνακτα τὸν Παυσανίου, Λακεδαιμονίων βασιλέα, ὅτε ἐσβαλὼν τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσῖνα καὶ Θριῶζε στρατῷ Πελοποννησίων πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου τέσσαρσι καὶ δέκα ἔτεσιν ἀνεχώρησε πάλιν ἐς τὸ πλεῖον οὐκέτι προελθών (διὸ δὴ καὶ ἡ φυγὴ αὐτῷ ἐγένετο ἐκ Σπάρτης δόξαντι χρήμασι πεισθῆναι [τὴν ἀναχώρησιν])·

Cap. 21. § 1. τὴν ἀναχώρησιν non expressit Valla vertens creditus id fecisse pecunia et in lemmate om. schol. χρήμασι

ὁρμήσειν. Cf. adn. I 87, 2. — τοὺς πάντας, universos Athenienses. — εἰ . . . μὴ ἐπεξέλθοιεν. Cf. adn. I 121, 4. — ἐκείνῃ τῇ ἐσβολῇ. Respicit Archidamus ad irruptiones quas deinde Lacedaemonios facturos esse cogitat. — τεμεῖν. Ad hunc infinitivum et eos qui sequuntur ex superiore ἐδόκουν repete ἐδόκει, ἐνόμιζε. — τῆς τῶν ἄλλων. Cf. adn. I 44, 1. — στάσιν, hic discordiam. — τῇ γνώμῃ. Cf. IV 65, 1. VII 71, 1. Temere hoc delet Herw. — τοιαύτῃ . . . ἦν. Iteratur sententia primorum verborum huius capitis, ut transitus paretur ab Archidamo ad Athenienses.

Cap. 21. § 1. Ἀθηναῖοι δέ. Dubitatur utrum hoc sit anantapodoton cuius apodosis ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο ex contrariis verbis § 2 οὐκ ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο repetenda sit, an apodosis incipiat a verbis καί τινα ἐλπίδα εἶχον. Alterum tamen solum probari posse recte existimat Krueg.; nam prius fieri posse nullo confirmatur exemplo. — μεμνημένοι καὶ Πλειστοάνακτα . . . ὅτε. De re vid. I 114, 2. Subiectum quod dicunt enuntiati ex altero pendentis in potioris obiectum est mutatum. Cf. II 67, 4. III 53, 2, VIII 108, 1. Matth. Gr. § 296, 3. Krueg. Gr. § 61, 6. De ὅτε autem vid. Matth. Gr. § 624. Krueg. Gr. § 54, 16 adn. 2 et de Latinis Kritz. ad Sall. Iug. 102, 5. — τέσσαρσι καὶ δέκα ἔτεσιν, i. e. πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει. Cf. 2, 1. — ἐς τὸ πλεῖον] ἐς τὸ περαιτέρω. Schol. — ἡ φυγὴ αὐτῷ ἐγένετο. Cf. Plut. Pericl. 22. infra V 16. Clint. Fast. Hellen. p. 211. — πεισθῆναι [τὴν ἀναχώρησιν]. Licet secun-

2 ἐπειδὴ δὲ περὶ Ἀχαρνὰς εἶδον τὸν στρατὸν ἑξήκοντα σταδίους τῆς πόλεως ἀπέχοντα, οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο, ἀλλ' αὐτοῖς, ὡς εἰκός, γῆς τεμνομένης ἐν τῷ ἐμφανεῖ, ὃ οὔπω ἑοράκεσαν οἵ γε νεώτεροι, οὐδ' οἱ πρεσβύτεροι πλὴν τὰ Μηδικά, δεινὸν ἐφαίνετο, καὶ ἐδόκει τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα τῇ νεότητι ἐπεξιέναι καὶ μὴ περιορᾶν. κατὰ ξυστάσεις τε γιγνόμενοι ἐν πολλῇ ἔριδι ἦσαν, οἱ μὲν κελεύοντες ἐξιέναι, οἱ δέ τινες οὐκ ἐῶντες.
3 χρησμολόγοι τε ᾖδον χρησμοὺς παντοίους, ὧν ἀκροᾶσθαι εἷς ἕκαστος ὥρμητο. οἵ τε Ἀχαρνῆς

πεισθῆναι] *μετὰ πειθοῦς χρημάτων ποιῆσαι τὴν ἀναχώρησιν.* Cf. adn.

§ 3. *ὡς ἕκαστος* Laur. m. cum deterioribus aliquot, reliqui *ὡς* om. Cf. adn.

ὤργητο It. Vat. Aug. M. Cass. Clar. Mosqu. G. H. Cf. adn.

dum Kuehn. Gr. max. § 410 adn. 6 defendi possit insolitum hoc dicendi genus (alibi enim non substantivum, sed neutrum adiectivi aut pronominis sic cum *πείθεσθαι* iungi solet), tamen res adeo ex se intellegitur ut additum *ἀναχώρησιν* molestius quam utilius sit. Videtur igitur ex schol. (cf. sd.) in ipsius scriptoris verba irrepsisse.

§ 2. *ὡς εἰκός.* Haec ad vv. *δεινὸν ἐφαίνετο* videntur pertinere, etsi Krueg. propter collocationem verborum cum *γῆς τεμνομένης* mavult necti. — *γῆς τεμνομένης.* Iterum sine articulo *γῆς δῃουμένης* 54, 1. Cf. etiam 74, 1 et Krueg. Stud. hist. II p. 63. — *ἐν τῷ ἐμφανεῖ*] *φανερῶς.* Schol. Supra 11, 7 *ἐν τοῖς ὄμμασι.* — *οὐδ' . . . τὰ Μηδικά,* neque seniores aliud quid viderant nisi bellum Persicum et (ut facillime ex rerum contextu mente additur) quae tum eiusmodi facta sunt. Immerito haec in suspicionem vocavit Herw. — *κατὰ ξυστάσεις τε γιγνόμενοι.* Simillima esse verba III 27, 3 *κατὰ ξυλλόγους τε γιγνόμενοι,* et *ξυστάσεις* praeterea etiam *ξυστροφάς* et *κύκλους,* Latine circulos et conciliabula [? coetus, vid. Nipperd. ad Tac. Ann. III 40] vocari docet Bloomf. Cf. 87, 4 et Xen. Anab. V 7, 2.

§ 3. *χρησμολόγοι...ᾖδον.* Cf. adn. 8, 2 — *εἷς ἕκαστος.* Cum *ὡς,* quod Laur. et alii codd. habent, vix a scriba addi potuerit neque de singulis deinceps vel separatim audientibus cogitare liceat (cf. adn. I 3, 4), *εἷς* nunc rescripsimus. Cf. VIII 89, 4. Minus apte Herw. *ὡς ἀκροᾶσθαι ἕκαστος.* — *ὥρμητο.* Cum eodem sensu dictum et pariter cum infin. iunctum est hoc plusquamperfectum 59, 2. III 92, 4. IV 29, 2. V 29, 4. VI 6, 1. 19, 1. VIII 73, 3. Contra medium verbi *ὀργᾶν* nullo Graecorum scriptorum loco exstat, et cum ipsum *ὀργᾶν* vehementer cupidum esse valeat, neque medium cum Krueg. secundum eius Gr. § 52, 7 adn. 8 explicari facile potest neque plusquamperf. quid sibi velit satis perspicitur. Neque afferenda est Hesychii interpretatio *ὤργητο· ὥριστο, ἔχρῃζεν.* Nam hoc loco scripturam interpretatur non mi-

οἰόμενοι παρὰ σφίσιν αὐτοῖς οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν εἶναι Ἀθηναίων, ὡς αὐτῶν ἡ γῆ ἐτέμνετο, ἐνῆγον τὴν ἔξοδον μάλιστα. παντί τε τρόπῳ ἀνηρέθιστο ἡ πόλις καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον, καὶ ὧν παρῄνεσε πρότερον ἐμέμνηντο οὐδέν, ἀλλ' ἐκάκιζον ὅτι στρατηγὸς ὢν οὐκ ἐπεξάγοι, αἴτιόν τε σφίσιν ἐνόμιζον πάντων ὧν ἔπασχον.

22. *Περικλῆς δὲ ὁρῶν μὲν αὐτοὺς πρὸς τὸ* 1
παρὸν χαλεπαίνοντας καὶ οὐ τὰ ἄριστα φρονοῦντας, πιστεύων δὲ ὀρθῶς γιγνώσκειν περὶ τοῦ μὴ ἐπεξιέναι, ἐκκλησίαν τε οὐκ ἐποίει αὐτῶν οὐδὲ ξύλλογον οὐδένα, τοῦ μὴ ὀργῇ τι μᾶλλον ἢ γνώμῃ ξυνελθόντας ἐξαμαρτεῖν, τήν τε πόλιν ἐφύλασσε καὶ δι' ἡσυχίας μάλιστα ὅσον ἐδύνατο εἶχεν.
ἱππέας μέντοι ἐξέπεμπεν αἰεὶ τοῦ μὴ προδρόμους 2

nus corruptam quam in vocabulis quae praecesserunt: *ὤργατο· κατηπ. γῃ* (an *κατηπείχθη*?) *καὶ ἐν ἑτοίμῳ ἦν* et *ὠργημένον· παρεσκευασμένον, ἕτοιμον*, ubi item *γ* pro *μ* scriptum et *ὡρμᾶτο, ὡρμημένον* legendum est. Malumus autem Laur. Pal. aliorumque codd. scriptura Th. usu comprobata confidere quam Herw. credere, qui eam genuini vocabuli *ὤργα* interpretamentum esse opinatur. — *οἰόμενοι ... Ἀθηναίων.* Fere idem atque *οἰόμενοι οὐκ ἐλαχίστῃ μοῖρα Ἀθηναίων εἶναι* videntur valere. Cf. 20, 4 et Tac. Hist. I 50 senatus et eques, *quis aliqua pars et cura reipublicae.* — *ἔξοδον*, eruptionem, ut III 5, 2. Plerumque *ἐπέξοδον.* — *ἐκάκιζον.* Cf. adn. I 105, 7. „In his qui Periclem increpabant maxime fuit Cleon, ut auctor est Plut. in Pericl. [c. 33].“ Gottl. — *ἐπεξάγοι* eodem modo dictum ut simplex *ἄγειν* VII 81, 3.

Cap. 22. § 1. *πρὸς τὸ παρόν*, ob praesentem rerum statum, ut 59, 3. — *περὶ τοῦ μὴ ἐπεξιέναι.* Cf. 13, 2. Sine idonea causa haec del. Herw. — *ἐκκλησίαν τε οὐκ* (cf. adn. I 5, 2) *ἐποίει.* Quod praetor poterat facere. Cf. 59, 3 et Plut. Pericl. 33. — *οὐδὲ ξύλλογον οὐδένα.* *Ξύλλογος* alibi, ut c. 59, 3, pro *ἐκκλησίᾳ* videtur poni, sed hic ab ea discernitur, ut Plat. Gorg. 456 c, quem locum affert Arn. Et Dukas quidem *ἐκκλησίαν* totius populi, *ξύλλογον* partis cuiusdam civium esse existimat. Vim vocis *ξύλλογος* tamen latius patere apparet. Quare Bredovium secutus *ἐκκλησίαν* iustam contionem, *ξύλλογον* quemlibet conventum esse dixeris. Contionem et concilium apud Romanos distinguit Gell. XV 27. De *τὲ ... οὐδὲ ... τὲ* cf. adn. I 37, 2. — *τοῦ μὴ ... ἐξαμαρτεῖν.* Cf. adn. I 4. — *τὶ* dubitari potest utrum ad *μᾶλλον* (ut IV 21, 3; cf. adn. I 49, 3) referendum sit an ad *ἐξαμαρτεῖν.* — *ἐφύλασσε.* Cf. Plut. l. l. — *δι' ἡσυχίας ... εἶχεν*, quietam tenebat. Cf. adn. ad *διὰ χειρὸς ἔχειν* 13, 2. *Μάλιστα ὅσον* fortasse per traiectionem dicta esse, posse tamen *μάλιστα* etiam cum *ἔχειν* iungi adnotat Krueg. ad Dion. p. 106. Cf. I 17.

ἀπὸ τῆς στρατιᾶς ἐσπίπτοντας ἐς τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν. καὶ ἱππομαχία τις ἐγένετο βραχεῖα ἐν Φρυγίοις τῶν τε Ἀθηναίων τέλει ἑνὶ τῶν ἱππέων καὶ Θεσσαλοῖς μετ' αὐτῶν πρὸς τοὺς Βοιωτῶν ἱππέας, ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσον ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Θεσσαλοί, μέχρι οὗ προσβοηθησάντων τοῖς Βοιωτοῖς τῶν ὁπλιτῶν τροπὴ ἐγένετο αὐτῶν· καὶ ἀπέθανον τῶν Θεσσαλῶν καὶ Ἀθηναίων οὐ πολλοί, ἀνείλοντο μέντοι αὐτοὺς αὐθημερὸν ἀσπόνδους. καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τρο-
3 *παῖον τῇ ὑστεραίᾳ ἔστησαν. ἡ δὲ βοήθεια αὕτη τῶν Θεσσαλῶν κατὰ τὸ παλαιὸν ξυμμαχικὸν ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἀφίκοντο παρ' αὐτοὺς Λαρισαῖοι, Φαρσάλιοι, Παγασαῖοι, Κραννώνιοι, Πυρά-*

Cap. 22. § 2. *ἐνεγένετο* plerique codd. praeter Pal. m. Cf. adn.
§ 3. *Παράσιοι* pro *Παγασαῖοι* codd. Cf. adn.

§ 2. *ἀπὸ τῆς στρατ.*] *τῶν Λακεδαιμονίων.* — *κακουργεῖν.* Simul audi *αὐτούς* ex *ἐς τοὺς ἀγρούς.* Similiter 25, 5 et 30, 2. — *βραχεῖα.* Cf. adn. I 14, 3. — *ἐγένετο* vera est scriptura, quoniam *ἐγγίνεσθαι* hic propter *ἐν* nomini *Φρυγίοις* additum locum non habet. Cf. I 2, 4. II 49, 6. 62, 4. VII 80, 3. Simplex etiam Dion. Hal. p. 850 legit. — *Φρυγίοις.* „Inter Boeotiam et Atticam ponit Steph. Byz. Sed in Attica [inter Acharnas et Athenas] fuisse . . . ex ipso Thuc. apparet." Duk. Cf. Burs. l. l. p. 334. — *τέλει*] *τάγματι.* Schol. De equitatu iterum IV 96, 5. — *οὐκ ἔλασσον ἔσχον.* Cf. adn. I 105, 6. — *ἀπέθανον κ.τ.λ.* Cf. Paus. I 29, 5. Herw. *τῶν Θ. καὶ Ἀθηναίων* tanquam interpretamentum vocis *αὐτῶν* del.; sed necessarium est, ne paucos utriusque pugnantium partis cecidisse opinemur. — *ἀσπόνδους.* Contrarium *ὑποσπόνδους* voci, de qua vid. adn. I 63, 3. — *καὶ οἱ Π.* Falso Herw. *καίτοι*; nam postremum revera superiores fuerunt Peloponnesii, quanquam Athenienses, cum mortuos sine indutiis susciperent, se victos esse non confessi sunt.

§ 3. *κατὰ τὸ παλαιὸν ξυμμαχικόν.* De re cf. I 102, 4. 107, 7 et Paus. l. l. *Ξυμμαχικόν* est *ξυμμαχία*, ut 101, 4. I 107, 7. V 6, 2. VIII 9, 2. Ceterum Thessali satis habuerunt semel hos equites Atheniensibus auxilio mittere (nam postea nihil eiusmodi de iis narratur) ideoque supra 9, 4 inter socios non recensentur. Socii quidem Atheniensium erant, sed eorum imperio non parebant. Cf. adn. I 10, 2. — *Παγασαῖοι.* *Παράσιοι* qui in codd. sunt in Thessalia nulli fuerunt. Nam schol., cuius verba sunt *Παράσιοι Ἀρκάδες, Παράσιοι Θεσσαλοί*, sibi eos ipse excogitavit. Plerique editores vocabulum delent tanquam insequentis nominis *Πυράσιοι* discrepantiam. Nobis nunc potius emendandum vide-

σιοι, Γυρτώνιοι, Φεραῖοι. ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν ἐκ μὲν Λαρίσης Πολυμήδης καὶ Ἀριστόνους, ἀπὸ τῆς στάσεως ἑκατέρας, ἐκ δὲ Φαρσάλου Μένων· ἦσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων κατὰ πόλεις ἄρχοντες.

23. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ οὐκ ἐπεξῆ- 1
σαν αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μάχην, ἄραντες ἐκ τῶν
Ἀχαρνῶν ἐδῄουν τῶν δήμων τινὰς ἄλλους τῶν
μεταξὺ Πάρνηθος καὶ Βριλησσοῦ ὄρους. ὄντων 2
δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γῇ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν τὰς ἑκατὸν ναῦς περὶ Πελοπόννησον ἅσπερ παρεσκευάζοντο καὶ χιλίους ὁπλίτας ἐπ' αὐτῶν καὶ τοξότας τετρακοσίους· ἐστρατήγει δὲ Καρκίνος τε

ἑκάτερος codd., nisi quod Reg. ex emend. man. rec. ἑκατέρας habet, quod idem legit schol. Cf. adn.

tur. Cf. Strab. p. 436 *ἐπίνειον δὲ τῶν Φερῶν Παγασαί.* — *Κραννώνιοι, Πυράσιοι, Γυρτώνιοι.* De horum oppidis cf. Burs. l. l. p. 67. 80. 65. Alterius quidem *ἐθνικόν* Steph. Byz. *Πυρασαῖος* esse dicit; sed cf. *Θάσος Θάσιος, Τάμασος Ταμάσιος.* — *ἀπὸ τῆς στάσεως ἑκατέρας.* Acquiescimus nunc in scholiastae lectione et interpretatione, qui haec scribit: *ἡ Λάρισσα ἐστασίασε πρὸς ἑαυτήν· διὸ ἑκατέρα μερὶς ἄρχοντα εἶχε. λέγει δὲ ὅτι ἑκατέρα στάσις δύναμιν Ἀθηναίοις ἀπέστειλεν· οἱ μὲν γὰρ δημοκρατίαν ἦγαγον, οἱ δὲ ὀλιγαρχίαν,* quanquam singularis haec est imperii militaris divisio neque alibi invenitur. Ceterum de Thessalorum factionibus cf. IV 78, 2 et 3 et de oligarchia demagogica quae Larisae fuit Aristot. Polit. VIII 6 p. 1305 b. Codicum scriptura cum schol. interpretatione ita tantum retineri posset, si *ἀπὸ τῆς* ⟨*ἑαυτοῦ*⟩ *στάσεως ἑκάτερος* scriberetur. Class. haec verba del.; sed difficile dictu est unde sumpserit interpres hanc qualiscunque est notitiam et qua causa commotus eam adscripserit. — *Μένων.* Hic Meno Pharsalius distinguendus a Larisaeo Xenophontis et Platonis. Cf. Xen. Anab. I 2, 6. Plat. Men. 70 b.

Cap. **23.** § 1. *Πάρνηθος.* De situ huius cf. IV 96, 7. Leak. Graec. sept. II p. 420 sqq. Burs. l. l. p. 252 sq. — *Βριλησσοῦ.* Hunc a Pentelico seu *Μεντέλη* monte non distinguit Leak. l. l. p. 430 et de Pag. Att. p. 3 sq., recte collocans ad Cephisi aut fontes aut cursum superiorem. Cf. Burs. l. l. p. 253. Articulus ad *ὄρος* cum nomine proprio iunctum etiam 102, 2 non est adiectus. Cf. Krueg. Gr. § 50, 7 adn. 2.

§ 2. *ἀπέστειλαν . . . περὶ Πελοπόννησον.* Cf. Iust. III 7, 5. *Περί* est plane Lat. circa, quo saepe sic utitur Livius ut valeat in varias alicuius regionis partes. Cf. 26, 1. — *ἅσπερ παρεσκευάζοντο.* Cf. 17, 4. Imperfectum Arn. sic interpretatur: quas tum cum eas postremo nominavi parabant. Non multum igitur differt a plusquamperfecto. Cf. Krueg. Gr. § 53, 2 adn. 8. — *χιλίους ὁπλίτας.* Ergo denos in singulis triremibus. Cf. adn. III 95, 2. — *Καρκίνος.* Notissimus illa

ὁ Ξενοτίμου καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους καὶ Σω-
3 κράτης ὁ Ἀντιγένους. καὶ οἱ μὲν ἄραντες τῇ πα-
ρασκευῇ ταύτῃ περιέπλεον, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι
χρόνον ἐμμείναντες ἐν τῇ Ἀττικῇ ὅσου εἶχον τὰ
ἐπιτήδεια ἀνεχώρησαν διὰ Βοιωτῶν, οὐχ ᾗπερ ἐσ-
έβαλον· παριόντες δὲ Ὠρωπὸν τὴν γῆν τὴν Γραϊ-
κὴν καλουμένην, ἣν νέμονται Ὠρώπιοι Ἀθηναίων
ὑπήκοοι, ἐδῄωσαν. ἀφικόμενοι δὲ ἐς Πελοπόννη-
σον διελύθησαν κατὰ πόλεις ἕκαστοι.

1 24. Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι φυ-
λακὰς κατεστήσαντο κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν,
ὥσπερ δὴ ἔμελλον διὰ παντὸς τοῦ πολέμου φυ-
λάξειν· καὶ χίλια τάλαντα ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀκρο-
πόλει χρημάτων ἔδοξεν αὐτοῖς ἐξαίρετα ποιησα-
μένοις χωρὶς θέσθαι καὶ μὴ ἀναλοῦν, ἀλλ' ἀπὸ
τῶν ἄλλων πολεμεῖν· ἢν δέ τις εἴπῃ ἢ ἐπιψηφίσῃ

Cap. 23. § 3. *Πειραϊκὴν* codd., *Γραϊκὴν* Steph. Byz. s. v. *Ὠρωπός*. Cf. adn.

aetate fuit Carcinus tragicus, ex cuius filiis cum unus Xenotimus nominetur, Dobr. illum ipsum poëtam hic dici suspicatur; at is Xenoclis fuit filius et hac de causa a duce diversus. Cf. Harpocr. in v. *Καρκίνος* et Meier de Bonis damnat. p. 84. Pensiones Carcino et collegis datae commemorantur in Inscr. Att. IV n. 179 b. — *περιέπλεον*. Intellege *τὴν Πελοπόννησον*. Cf. 25, 1.

§ 3. *ὅσου*. De genet. cf. adn. I 48, 1. III 1, 2. — *οὐχ ᾗπερ ἐσέβαλον*] *ὅπως καὶ τἆλλα δῃώσαντες μᾶλλον λυπήσωσι*. Schol. — *Ὠρωπόν*. De huius situ cf. III 91, 3. VIII 95, 1—5 et ibi adn. — *Γραϊκήν*. Nomen habet a Graea, quam Aristoteles apud Steph. Byz. in v. *Τάναγρα* Oropum, Strabo p. 404 et ipse Steph. l. l. vicum Oropo propinquum vel agri Oropii, Pausanias IX 20, 2. interpr. Hom. Il. II 498. schol. Thuc. III 91, 3 Tanagram esse putant, sed inter utramque urbem sita erat. Vid. Schneid. ad Xen. Hist. Gr. V 4, 50 et Muell. Orchom. p. 492. Burs. l. l. p. 220. Quare vel recentioribus temporibus, quibus duodecim tribus Athenis erant, *Γραῆς* in pagis Pandionidis tribus nominantur. Vid. Ross. de Pag. Attic. p. I n. 1. Ad tuendam codd. scripturam afferri nequit III 91, 3, ubi simile vitium sustulimus.

Cap. 24. § 1. *χίλια τάλαντα*. Cf. Boeckh. Oecon. civ. Ath. I p. 398 et Inscript. I p. 903 et infra VIII 15, 1. — *ἀπὸ τῶν . . . χρημάτων*. Cf. 13, 3. — *ἐξαίρετα . . . θέσθαι*. Potuit etiam brevius scribi *ἐξαίρετα ποιήσασθαι*, ut § 2, ubi paulo alia vis est huius formulae. — *εἴπῃ ἢ ἐπιψηφίσῃ*. Similiter VIII 15, 1. Illud, ut IV 118, 11 et saepe apud alios, est suadere, rogationem ferre, hoc, ut I 87, 1, in suffragium mittere; illud civis *ἐπιτίμου* cuiusvis, hoc tunc *τοῦ ἐπιστάτου τῶν πρυτάνεων*. Cf. VI 14.

κινεῖν τὰ χρήματα ταῦτα ἐς ἄλλο τι, ἢν μὴ οἱ πολέμιοι νηίτῃ στρατῷ ἐπιπλέωσι τῇ πόλει καὶ δέῃ ἀμύνασθαι, θάνατον ζημίαν ἐπέθεντο. τριήρεις 2
τε μετ' αὐτῶν ἑκατὸν ἐξαιρέτους ἐποιήσαντο, κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον τὰς βελτίστας, καὶ τριηράρχους αὐταῖς, ὧν μὴ χρῆσθαι μηδεμιᾷ ἐς ἄλλο τι ἢ μετὰ τῶν χρημάτων περὶ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου, ἢν δέῃ.

25. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶ περὶ Πελοπόν- 1
νησον Ἀθηναῖοι καὶ Κερκυραῖοι μετ' αὐτῶν πεντήκοντα ναυσὶ προσβεβοηθηκότες καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων ἄλλα τε ἐκάκουν περιπλέοντες καὶ ἐς Μεθώνην τῆς Λακωνικῆς ἀποβάντες τῷ

— *κινεῖν.* Cf. adn. I 143, 1. Promere de similibus dixit Liv. XXVII 10,11. — *ἢν μή.* Si *ἢ ἐάν* sententiae causa praestare putes, cogita etiam post *μὴ πρότερον* et similia *ἢν μή* recte legi. Cf. Fritzsch. Quaest. Luc. p. 91 et Schaef. ad Plut. V p. 111. — *νηίτῃ* pro *ναυτικῷ* reperitur etiam IV 85, 7. Cf. Lob. ad Phryn. p. 432. — *θάνατον ζημίαν.* Sic iterum III 44. De omisso articulo, quem poni iubet Boissonad. ad Aristaen. II 1 p. 615, cf. Schaef. Appar. ad Demosth. III p. 254 et Kuehn. ad Xen. Comm. II 2, 3. Add. Voem. ad Demosth. de fals. leg. § 252. — *ἐπέθεντο.* Insolentius medium positum est, cum alibi, ut in similibus verbis VIII 67, 2 et saepe, *ζημίαν* seu *δίκην ἐπιτιθέναι* legatur. Sed hac poena sibi imposita cavere volebant ne ipsi legem violarent. Ceterum de sublata hac lege vid. VIII 15, 1.

§ 2. *τριήρεις ... ἐξαιρέτους ἐποιήσαντο.* Cf. Andoc. III 7 et Aeschin. II 174 in tempore errantes. — *μετ' αὐτῶν* Krueg. uncis inclusit ut ea verba de quibus statim exponetur. — *κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον.* *Τόν* offensioni est Kruegero, etsi ipse ex VI 63, 1 affert *κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην.* Verum est in formulis loquendi distributivis plerumque apud *ἕκαστος* omitti articulum; sed apud Isocratem ex Urbinate identidem est restitutus. Vid. Dind. et Baiter. ad Paneg. § 29. Item apud Demosthenem. Vid. Voem. ad orat. de Cor. § 68. — *κατὰ τὸν ... τὰς βελτίστας,* i. e. eas quae quoque anno optimae (futurae) essent. Cf. Krueg. ad Dion. p. 311 et Boeckh. l. ad § 1 d. et p. 700. 712. — *χρῆσθαι.* De infin. vid. supra 13, 5. Cf. V 28, 1. 63, 4.

Cap. 25. Cf. Diod. XII 43, 2—5, qui Brasidae factum rhetorice amplificat. — § 1. *Κερκυραῖοι.* Hi contra *ἐπιμαχίας* leges id fecerunt, moti, ut videtur, legatione Atheniensium II 7, 3, ubi cf. adn., et, cum Peloponnesii in Atticam irrupisent, naves quae eos ex hac terra recedere cogerent etiam in Peloponnesum invadere posse arbitrati. — *τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων,* velut Messenii Naupacti habitantes, Acarnanes, Zacynthii. — *ἄλλα τε ἐκάκουν.* Praeter Diod. cf. Plut. Pericl. 34. Rem auget Iustin. III 7, 5. — *Μεθώνην.* Sic paulo post iterum et apud alios quosdam scribitur,

τείχει προσέβαλον, ὄντι ἀσθενεῖ καὶ ἀνθρώπων
2 οὐκ ἐνόντων. ἔτυχε δὲ περὶ τοὺς χώρους τούτους
Βρασίδας ὁ Τέλλιδος, ἀνὴρ Σπαρτιάτης, φρουρὰν ἔχων, καὶ αἰσθόμενος ἐβοήθει τοῖς ἐν τῷ χωρίῳ μετὰ ὁπλιτῶν ἑκατόν. διαδραμὼν δὲ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον ἐσκεδασμένον κατὰ τὴν χώραν καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τετραμμένον ἐσπίπτει ἐς τὴν Μεθώνην, καὶ ὀλίγους τινὰς ἐν τῇ ἐσδρομῇ ἀπολέσας τῶν μεθ' ἑαυτοῦ τήν τε πόλιν περιεποίησε καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος πρώτου
3 τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐπῃνέθη ἐν Σπάρτῃ. οἱ
δὲ Ἀθηναῖοι ἄραντες παρέπλεον, καὶ σχόντες τῆς Ἠλείας ἐς Φειὰν ἐδῄουν τὴν γῆν ἐπὶ δύο ἡμέρας

Cap. 25. § 2. πρῶτος codd. Cf. adn.

apud Paus. *Μοθώνη*, unde ortum recentius nomen Modon. — *τῆς Λακωνικῆς*. Proprie *τῆς Μεσσηνίας*, sed ea tunc pars erat Laconicae. Quare hoc nomen similiter legitur IV 3, 1. 41, 2. V 34, 1. Cf. Krueg. ad Clint. Fast. Hell. p. 410. — *ὄντι . . . καὶ . . . ἐνόντων*. Cf. Krueg. Gr. § 56, 14 adn. 2. — *ἀνθρώπων οὐκ ἐνόντων*. Recte schol. *λείπει πολλῶν*; nam *καθ' ὑπερβολήν* dictum est eodem modo atque I 141, 3 *οὔτε ἰδίᾳ οὔτε ἐν κοινῷ χρήματά ἐστιν αὐτοῖς*, quo non significatur nullam, sed non multum pecuniae iis fuisse. Nam privatim quidem eos pecunia non plane destitutos fuisse ostendit ibidem § 4 *ἀπὸ τῶν αὐτῶν δαπανῶντες* et I 80, 4, ubi cf. adn. Herw. ipsum *πολλῶν* inserere ausus est.

§ 2. *ἀνὴρ Σπαρτιάτης*. IV 70, 1 *Λακεδαιμόνιος*. Item Hippocrates semel *ὁ Σπαρτιάτης*, semel *ὁ Λακεδαιμόνιος* appellatur VIII 35, 1. 99. Cf. Lachm. Resp. Lac. p. 121. — *φρουράν* eandem vim videtur habere atque VII 27, 4, ubi cf. adn. Nam certi cuiusdam loci praesidium non significatur. — *περιεποίησεν*] *ἐφύλαξεν* (i. e. servavit). Schol. — *τῶν κατὰ τὸν πόλεμον*, i. e. *τῶν κατὰ τοῦτον τὸν πόλεμον τολμημάτων αὐτοῦ*. Falso Vall. et Krueg. interpretantur eorum qui (hoc) bellum administrarunt. De articulo vid. adn. 31, 3. — *πρώτου*. Dicendum est hoc primum fuisse facinus eorum quae in hoc bello B. patravit ob quod Spartae publice sit laudatus. Codd. scripturam emend. Herw. — *ἐπῃνέθη*. Publico decreto factum putat Westermann. Quaest. Demosth. II p. 26.

§ 3. *σχόντες*. Cf. adn. I 110, 4. — *Φειάν*. De eius situ cf. Strab. p. 342 sq. Curt. Pelop. II p. 44 sq. Burs. Geogr. II p. 301. Athenienses autem non ad ipsam urbem Pheam appulsos esse, sed ad oram ei vicinam ex iis quae paulo post narrantur liquet. Quare Phea hic non, ut postea, urbs, sed promunturium a Strab. commemoratum videri potest. — *ἐπί*. Cf. Matth. Gr. § 586 c p. 1375. Krueg. Gr. § 68, 42 adn. 1. —

καὶ προσβοηθήσαντας τῶν ἐκ τῆς κοίλης Ἤλιδος
τριακοσίους λογάδας καὶ τῶν αὐτόθεν ἐκ τῆς
περιοικίδος Ἠλείων μάχῃ ἐκράτησαν. ἀνέμου δὲ 4
κατιόντος μεγάλου χειμαζόμενοι ἐν ἀλιμένῳ χωρίῳ,
οἱ μὲν πολλοὶ ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ περι-
έπλεον τὸν Ἰχθῦν καλούμενον τὴν ἄκραν ἐς τὸν
ἐν τῇ Φειᾷ λιμένα, οἱ δὲ Μεσσήνιοι ἐν τούτῳ καὶ
ἄλλοι τινές, [οἱ] οὐ δυνάμενοι ἐπιβῆναι, κατὰ γῆν
χωρήσαντες τὴν Φειὰν αἱροῦσιν. καὶ ὕστερον αἵ 5
τε νῆες περιπλεύσασαι ἀναλαμβάνουσιν αὐτοὺς
καὶ ἐξανάγονται ἐκλιπόντες Φειάν, καὶ τῶν Ἠλείων
ἡ πολλὴ ἤδη στρατιὰ προσεβεβοηθήκει. παραπλεύ-
σαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ ἄλλα χωρία ἐδῄουν.

26. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον οἱ Ἀθη- 1
ναῖοι τριάκοντα ναῦς ἐξέπεμψαν περὶ τὴν Λοκρίδα
καὶ Εὐβοίας ἅμα φυλακήν· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν

τῆς κοίλης Ἤλιδος. Est Elis propria, quae distinguitur a Pisatide et Triphylia. Cf. Strab. l. l. *Κοίλη* autem videtur vocata esse, quod convallem efficeret montibus cinctam. Quare schol. *εἰς δύο* inquit *διῄρητο ἡ Ἦλις, εἰς ὀρεινὴν καὶ κοίλην.* Vid. Curt. Pelop. II p. 97. Burs. l. l. p. 272 sqq. 301. — *αὐτόθεν ἐκ τῆς περιοικίδος Ἠλείων.* Cf. adn. V 83, 1. Significatur Pisatis, ubi Phea sita erat. De *περιοίκοις* Eleorum cf. Wachsm. Ant. Gr. I p. 393 sq. Clint. Fast. Hell. p. 428. — *ἐκράτησαν.* Cf. adn. I 108, 5.

§ 4. *κατιόντος.* De vento dictum proprie est descendere de caelo, quare cooriri, Cf. 84, 3. IV 2, 4. — *περιέπλεον,* circumvehentes petebant. Ita bene Did. distinguens ab aoristo § 5. Similiter V 3, 6, ubi cf. adn. — *τὸν Ἰχθῦν καλούμενον τὴν ἄκραν.* Simillime Arr. Anab. II 20, 4 *τὸν Ἀντιλίβανον καλούμενον τὸ ὄρος.* Cf. adn. I 46, 4. Sine ulla necessitate *τὴν ἄκραν* del. Herw. De ipso hoc promunturio, quod nunc Catácolo dicitur, cf. Leak. Pelop. II p. 190 sqq. Curt. l. l. Burs. l. l. p. 271. — *οὐ δυνάμενοι ἐπιβῆναι* si, ut res videtur postulare, simul ad *οἱ Μεσσήνιοι* refertur, articulus qui praecedit vix explicationem habet. Videtur igitur falsa litterarum iteratione ex insequenti *οὐ* factus esse. Perperam etiam *οὐ δυνάμενοι ἐπιβῆναι* del. Herw. Nam hoc minime supervacaneum est. Poterant enim terra proficisci, etiamsi poterant quidem naves conscendere, sed periculum veriti nolebant. — *τὸν ἐν τῇ Φειᾷ λιμένα.* Cf. adn. I 52, 1. Esse nunc stationem Pontico-castri verisimile existimant Curt. l. l. et Burs. l. l. p. 301. *Ὁλκάδα ὁρμοῦσαν ἐν Φειᾷ* memorat Thuc. VII 31, 1.

§ 5. *ἐξανάγονται κ.τ.λ.* Neglegentius narrat Diod. — *ἐπὶ ἄλλα χωρία.* Cf. c. 30. — *ἐδῄουν.* Vid. adn. ad *κακουργεῖν* 22, 2.

Cap. **26.** Cf. Diod. XII 44, 1. — § 1. *περί.* Cf. adn. 23, 2. — *καὶ Εὐβοίας ἅμα φυλα-*

2 Κλεόπομπος ὁ Κλεινίου. καὶ ἀποβάσεις ποιησάμενος τῆς τε παραθαλασσίου ἔστιν ἃ ἐδῄωσε καὶ Θρόνιον εἷλεν ὁμήρους τε ἔλαβεν αὐτῶν, καὶ ἐν Ἀλόπῃ τοὺς βοηθήσαντας Λοκρῶν μάχῃ ἐκράτησεν.

1 27. Ἀνέστησαν δὲ καὶ Αἰγινήτας τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ ἐξ Αἰγίνης Ἀθηναῖοι, αὐτούς τε καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, ἐπικαλέσαντες οὐχ ἥκιστα τοῦ πολέμου σφίσιν αἰτίους εἶναι· καὶ τὴν Αἴγιναν ἀσφαλέστερον ἐφαίνετο τῇ Πελοποννήσῳ ἐπικειμένην αὐτῶν πέμψαντας ἐποίκους ἔχειν. καὶ ἐξέπεμψαν ὕστερον οὐ πολλῷ ἐς αὐτὴν τοὺς οἰκήτορας.
2 ἐκπεσοῦσι δὲ τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θυρέαν οἰκεῖν καὶ τὴν γῆν νέμεσθαι, κατά τε τὸ Ἀθηναίων διάφορον καὶ ὅτι σφῶν εὐεργέται ἦσαν ὑπὸ τὸν σεισμὸν καὶ τῶν Εἱλώτων τὴν ἐπανάστασιν. ἡ δὲ Θυρεᾶτις γῆ μεθορία τῆς Ἀρ-

κήν, et simul tanquam Euboeae praesidium. Ceterum non male quidem *ἐς φυλακήν* legeretur, ut VII 4, 7, tamen non opus est mutatione. Cf. adn. I 138, 5 et Krueg. Gr. § 59, 2 adn. 2. De re cf. c. 32, ubi etiam orationis causa cf. verba *ἐτειχίσθη . . . Ἀταλάντη . . . φρούριον.*

§ 2. *τῆς τε παραθαλασσίου.* De ora legitur etiam IV 56, 1. — *ἔστιν ἅ.* Cf. adn. I 12, 4. — *Θρόνιον.* De hac urbe Locridis ad Boagrium sita vid. Strab. p. 426. Leak. Graec. sept. II p. 177 sq. Burs. Geogr. I p. 189. — *αὐτῶν*, i. e. *τῶν ἐνοίκων τοῦ Θρονίου.* Cf. adn. I 136, 1. — *Ἀλόπῃ.* De hac vid. Strab. l. l. Leak. l. l. p. 176 adn. Burs. l. l. p. 190.

Cap. 27. Cf. Diod. XII 44, 2 sq. Plut. Pericl. 34. Dion. Hal. p. 846, qui frustra plura de re dicta cupit. — § 1. *τῷ αὐτῷ θέρει.* Malo *ἐν τῷ*, ut in hac voce et simili *χειμών* 29, 1. 33, 1. 34, 1. Omissa praepositione genetivus potius ponitur, ut statim 28, 1. — *ἐπικαλέσαντες*] *ἐγκαλέσαντες αὐτοῖς.* Schol. Cf. adn. I 139, 2. — *τοῦ πολέμου . . . εἶναι.* De re cf. I 67. — *ἐπικειμένην.* Imminentem propter propinquitatem interpretatur Cic. de Off. III 11. Tu cf. adn. 14, 1. — *ἐποίκους.* Eodem nomine, non simili *ἄποικος* de his colonis utitur Thuc. VIII 69, 3, de aliis II 70, 4. IV 102, 2. V 5, 1. VI 4, 3. Cf. Krueg. ad Dion. p. 101 et Schaef. ad Plut. Pericl. 19. Proprie *κληρούχους* videri fuisse adnotat Wachsm. l. l. I p. 561. — *ὕστερον οὐ πολλῷ.* Cf. adn. I 18, 2.

§ 2. *ἐκπεσοῦσι . . . οἰκεῖν.* Cf. IV 56, 2. Paus. II 29, 5. 38, 5. — *Θυρέαν.* Situs huius urbis explicatur paulo post et IV 57, 3, ubi cf. adn. — *νέμεσθαι.* Non possidere (perpetuo), sed frui interpretatur Bloomf. Cf. adn. I 2, 2 et II 15, 2. — *τὸ . . . διάφορον*, i. e. *τὸ ἔχθος, τὴν ἔχθραν.* Cf. III 54, 1. IV 79, 2. — *ὑπὸ τὸν σεισμὸν . . . ἐπανάστασιν.* Cf. I 101. 102. — *ἡ δὲ Θυρεᾶτις*

γείας καὶ Λακωνικῆς ἐστιν ἐπὶ θάλασσαν καθήκουσα. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐνταῦθα ᾤκησαν, οἱ δ' ἐσπάρησαν κατὰ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα.

28. *Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους νουμηνίᾳ κατὰ σελήνην, ὥσπερ καὶ μόνον δοκεῖ εἶναι γίγνεσθαι δυνατόν, ὁ ἥλιος ἐξέλιπε μετὰ μεσημβρίαν καὶ πάλιν ἀνεπληρώθη, γενόμενος μηνοειδὴς καὶ ἀστέρων τινῶν ἐκφανέντων.*

29. *Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει Νυμφόδωρον τὸν* 1
Πύθεω, ἄνδρα Ἀβδηρίτην, οὗ εἶχε τὴν ἀδελφὴν Σιτάλκης, δυνάμενον παρ' αὐτῷ μέγα, οἱ Ἀθη-

κ.τ.λ. Cf. IV 56, 2. — *μεθορία.* De usitata feminina flexione cf. IV 56, 2. V 41, 2. 54, 1. 4. Adiectiva cum ὅρος composita saepe esse trium terminationum adnotat Krueg. — *ἐπὶ ... καθήκουσα*, ad mare pertinens. Cf. 97, 1. — *ἐσπάρησαν.* Non requiri *διεσπάρησαν*, quod compositum legitur I 11, 1. III 30, 2, docent Plat. Legg. p. 693 a. Xen. Hist. Gr. III 4, 22. IV 1, 17. VI 2, 17. Poll. VI 194. Cf. Ullr. Symb. III p. 12. — *κατὰ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα.* Hi postea reducti sunt a Lysandro. Vid. Xen. Hist. Gr. II 2, 9.

Cap. 28. *νουμηνίᾳ* (de *ἐν* omisso vid. Krueg. Gr. § 48, 2 adn. 7) *κατὰ σελήνην.* „Diem in quo fit solis et lunae coitus [*σύνοδος*] interlunii diem appellat Plinius XVI 39, Thucydides *νουμηνίαν κατὰ σελήνην.* Verba autem *κατὰ σελήνην* addidit propterea quod *νουμηνία πολιτική* non semper in veram *νουμηνίαν* incidebat." Elmsl. ad Eur. Heracl. 779. „Qanquam enim Athenienses menses lunares ... habebant, non semper verum interlunium in primum mensis diem incidebat. Quoniam autem sumebant interlunium cum initio mensis semper competere (atque ut plurimum sane competiverit), primus quisque mensis dies *νουμηνία* sive interlunii dies appellabatur." Bred. Cf. Ideler Chronol. I p. 262 sq. 279 sq. Momms. Chronol. p. 61 sqq. Ad hunc solis defectum spectant Cic. de Rep. I 16, 25. Plut. Pericl. 36. — *δοκεῖ ... δυνατόν*, i. e. *δοκεῖ δύνασθαι γίγνεσθαι.* De re cf. Dio Cass. LX 26. Plin. H. N. II 13, 56. Ideler l. l. p. 41. 280. — *ὁ ἥλιος ἐξέλιπε.* Mens. Aug. d. III. Cf. Ullr. Symb. ad expl. Thuc. p. 150. — *μηνοειδής*, lunatus, lunae instar corniculatus. — *καί.* Vid. adn. I 68, 1. — *ἀστέρων ... ἐκφανέντων.* Veneris et Martis stellae videntur fuisse. Vid. Ullr. l. l. 182. De verborum structura cf. 25, 1.

Cap. 29. § 1. *Νυμφόδωρον.* Cf. Herodot. VII 137. — *τὸν Πύθεω*] *ὁ Πύθης, τοῦ Πύθεω, Ἰωνικῶς.* Schol. Nominativus *Πύθης* apud Pausaniam certe legitur. At apud Herod. est *Πυθέας*, qui nihilominus in genetivo dixit *Πύθεω.* Cf. Dind. in Steph. Thes. Similiter paulo post *Τήρεω.* — *εἶχε*, uxorem habebat. — *Σιτάλκης.* De hoc et de regno Odrysarum quae sciri possunt et maxima ex parte praeter hunc locum c. 95—102 et IV 101, 5 continentur collecta habes in ed. mai. I 2 p. 404 sqq. — *δυνάμενον ... μέγα*, multum valentem. Cf. Krueg.

ναῖοι πρότερον πολέμιον νομίζοντες πρόξενον ἐποιήσαντο καὶ μετεπέμψαντο, βουλόμενοι Σιτάλκην σφίσι τὸν Τήρεω, Θρᾳκῶν βασιλέα, ξύμμα-
2 *χον γενέσθαι. ὁ δὲ Τήρης οὗτος [ὁ τοῦ Σιτάλκου πατὴρ] πρῶτος Ὀδρύσαις τὴν μεγάλην βασιλείαν ἐπὶ πλεῖον τῆς ἄλλης Θρᾴκης ἐποίησεν· πολὺ γὰρ*
3 *μέρος καὶ αὐτόνομόν ἐστι Θρᾳκῶν. Τηρεῖ δὲ τῷ Πρόκνην τὴν Πανδίονος ἀπ' Ἀθηνῶν σχόντι γυναῖκα προσήκει ὁ Τήρης οὗτος οὐδέν, οὐδὲ τῆς αὐτῆς Θρᾴκης ἐγένοντο· ἀλλ' ὁ μὲν ἐν Δαυλίᾳ τῆς Φωκίδος νῦν καλουμένης γῆς [ὁ Τηρεὺς] ᾤκει,*

Cap. **29.** § 3. *ὁ Τήρης* Laur. E, non legit nomen schol. *ὁ μὲν*] *ὁ Τηρεὺς ὁ ἀρχαῖος*. Quare id, licet similia non desint (cf. adn. VII 57, 6), nunc seclusimus.

§ 46, 5 adn. 6. — *πρόξενον*. De his viris vid. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 168 sq. Herm. Antiqu. Gr. I § 116, 4. Cf. adn. ad *ἐθελοπρόξενος* III 70, 3.

§ 2. *Τήρης*. De eo vid. Herodot. VII 137. Xen. Anab. VII 2, 22. schol. Aristoph. Av. 145. — [*ὁ τοῦ Σιτάλκου πατήρ*] nihil significat quod non in pronomine *οὗτος* insit, quo indicatur eundem Terem appellari qui antea Sitalcis pater dictus sit. Del. Naber in Mnemos. nov. ser. XIV p. 94. — *Ὀδρύσαις ... ἐποίησε*, Odrysis magnum illud (quod hac aetate habuerunt) imperium ita ut latius reliqua Thracia (i. e. reliquis Thracum civitatibus) pertineret constituit (dico reliquam Thraciam); nam cet. Ita fere Arn., cuius explanatio male impugnata est a Goell. De ambitu regni Odrysici vid. 97, 1—3. — *πολὺ ... αὐτόνομον ... Θρᾳκῶν*. Cf. 96, 2 sqq.

§ 3. *Τηρεῖ δέ κ. τ. λ.* Hermogenes *περὶ ἰδεῶν* p. 398 de Thucydide: *εἰ δέ που καὶ γλυκύτητα ἔχει, μάλιστα μὲν ὥσπερ ἀλλότριόν τι τῆς ἰδέας αὐτοῦ ἐκφαίνεται τὸ μέρος ἐκεῖνο. οἷόν ἐστι καὶ τὸ Τηρεῖ δὲ καὶ τὰ ἑξῆς*. Ad Terei res fabulosas, de quibus vid. Apollod. III 14, 8 et Ovid. Met. VI 433—679, Thucydides ideo videtur respexisse quia Athenienses, cum Sitalcem Teris filium, Thracem, sibi conciliare vehementer cuperent, iam unum ex maioribus eius idem nomen habentem secum affinitatem iunxisse commenti essent. Ex Philoclis fabulis hanc opinionem ortam esse coniecit Schoell. de Vit. Soph. p. 166 sqq. — *Πανδίονος*. Est prior huius nominis, si duo discernuntur, pater Erechthei 15, 1 nominati. — *προσήκει*, i. e. *ξυγγενής ἐστι*. — *Δαυλίᾳ*. De hac, quae etiam *Δαυλίς* dicitur et adhuc *Δαύλεια*, vid. Strab. p. 423 (ubi et apud Eustath. ad Hom. Il. II 520 de Thucydide depravata sunt verba), Paus. X 4, 5 sq. Leak. Graec. sept. II p. 98. Burs. Geogr. I p. 168 sq. Ceterum Megarenses Tereum regioni circum Pagas sitae imperasse dictitarunt. Vid. Paus. I 41, 8. — *τῆς Φωκίδος νῦν καλουμένης γῆς*. De origine huius nominis quae fabulentur, de eo cf. Paus. II 29, 2 sq. X 1, 1.

τότε ὑπὸ Θρακῶν οἰκουμένης, καὶ τὸ ἔργον τὸ περὶ τὸν Ἴτυν αἱ γυναῖκες ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἔπραξαν (πολλοῖς δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ἐν ἀηδόνος μνήμῃ Δαυλιὰς ἡ ὄρνις ἐπωνόμασται· εἰκὸς δὲ καὶ τὸ κῆδος Πανδίονα ξυνάψασθαι τῆς θυγατρὸς διὰ τοσούτου ἐπ' ὠφελίᾳ τῇ πρὸς ἀλλήλους μᾶλλον ἢ διὰ πολλῶν ἡμερῶν [ἐς Ὀδρύσας] ὁδοῦ), Τήρης δὲ οὐδὲ τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔχων βασιλεύς [τε] πρῶτος ἐν κράτει Ὀδρυσῶν ἐγένετο. οὗ δὴ ὄντα 4
τὸν Σιτάλκην οἱ Ἀθηναῖοι ξύμμαχον ἐποιήσαντο,

οὔτε omnes praeter Vat. Cf. adn.

— ὑπὸ Θρακῶν οἰκουμένης. Sunt Thraces ii qui Pierii nominantur. Vid. Muell. Orchom. p. 382 et Dor. I p. 9. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 59 Schoem. Antiqu. iur. publ. p. 38 sq. Nieb. Hist. ant. p. 171 sq. et 255 sq. — Ἴτυν] τοῦτόν τινες Ἴτυλον καλοῦσιν. Schol. Velut Hom. Od. XIX 522 et Catull. 65, 14. — αἱ γυναῖκες, scil. Procne atque Philomela. — ἐν ἀηδόνος μνήμῃ] ἀντὶ τοῦ μεμνημένοις τῆς ἀηδόνος. Schol. Quae de huius lusciniae origine fabulantur, ea Thucydidem non credidisse ex poëtarum commemoratione apparet. — Δαυλιὰς ἡ ὄρνις. Cf. Catull. l. l. Ovid. Her. 15, 154. Consol. ad Liv. 105. Graecorum poëtarum exempla non videntur exstare; cf. tamen de verbis Δαυλία κορώνη adnotata in Steph. Thes. — κῆδος ... ξυνάψασθαι, affinitatem iunxisse. Sic κῆδος Herod. VII 189 et apud poëtas legi adnotat Krueg. — διὰ τοσούτου, tam parvo (locorum) intervallo. Similiter δι' ὀλίγου 89, 9. III 21, 4, δι' ἐλάσσονος III 51, 2. VI 75, 1, διὰ πολλοῦ III 94, 4. VI 11, 1, διὰ πλείστου IV 115, 3. VI 11, 4. Cf. Krueg. Gr. § 68, 22 adn. 3. — ἐπ' ὠφελίᾳ. Cf. adn. I 3, 2. — μᾶλλον iunge cum vv. διὰ τοσούτου. — διὰ πολλῶν ἡμερῶν ... ὁδοῦ, multorum dierum itinere distantem, i. e. in regione longae viae intervallo remota. Ita si interpretamur, importunum est additum ἐς Ὀδρύσας; nam eo interposito, cum antea de Odrysarum regione sermo fuerit, post διά articulus τῆς requiritur. Iure igitur illud del. Herw. — Τήρης δέ. Krueger rursus δ' οὖν pro δέ legendum esse conicit. Sed cum haec superioribus ὁ μέν respondeant, finitam hic esse digressionem indicari non opus videtur. Cf. etiam adn. 16, 1. — οὐδὲ ... ἔχων, qui ne idem quidem nomen habebat. Class. nunc secuti sumus. Antea οὔτε ... τε sic explicabant ut aut ex alterius membri verbo ἐγένετο ad participium ἦν repetendum aut mutata oratione participium pro verbo finito positum esse dicerent, quorum neutrum exemplis confirmatum est. Postquam οὐδὲ in οὔτε corruptum est, τε addiderunt, quod etiam in Vat. irrepsit, quanquam is genuinam scripturam οὐδὲ servavit. — βασιλεὺς ... ἐγένετο, primus cum potentia (i. e. ita ut potens esset) rex Odrysarum factus est. Κράτος non raro esse δύναμιν satis constat.

βουλόμενοι σφίσι τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία καὶ Περ-
5 δίκκαν ξυνελεῖν αὐτόν. ἐλθών τε ἐς τὰς Ἀθήνας
ὁ Νυμφόδωρος τήν τε τοῦ Σιτάλκου ξυμμαχίαν
ἐποίησε καὶ Σάδοκον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀθηναῖον,
τόν τε ἐπὶ Θρᾴκης πόλεμον ὑπεδέχετο καταλύσειν·
πείσειν γὰρ Σιτάλκην πέμπειν στρατιὰν Θρᾳκίαν
6 Ἀθηναίοις ἱππέων τε καὶ πελταστῶν. ξυνεβίβασε
δὲ καὶ τὸν Περδίκκαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Θέρμην
αὐτῷ ἔπεισεν ἀποδοῦναι· ξυνεστράτευσέ τ' εὐθὺς
Περδίκκας ἐπὶ Χαλκιδέας μετ' Ἀθηναίων καὶ Φορ-
7 μίωνος. οὕτω μὲν Σιτάλκης τε ὁ Τήρεω, Θρᾳκῶν
βασιλεύς, ξύμμαχος ἐγένετο Ἀθηναίοις καὶ Περ-
δίκκας ὁ Ἀλεξάνδρου, Μακεδόνων βασιλεύς.
1 30. *Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν Ἀθηναῖοι*
ἔτι ὄντες περὶ Πελοπόννησον Σόλλιόν τε Κοριν-

§ 4. ξυνεξελεῖν m. Ven. Reg. Lugd. Ar. Chr. C. E. Cf. adn.
§ 5. πέμπειν Laur. m., reliqui πέμψειν. Cf. Quaest. gram. p. 18.

§ 4. *τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία.* Cf. V 2, 1. 12. 80, 2. — *ξυνελεῖν.* Licet defendi possit ξυνεξελεῖν, cum ἐξαιρεῖν, expugnare, apud Thuc. non solum de urbibus (III 113, 6. IV 69, 1. VIII 100, 3), sed etiam de hominibus dicatur (IV 122, 6. V 43, 3. VIII 46, 3), tamen optimorum librorum lectio praeferenda est. Nam frustra dubitatum est num ξυνελεῖν ad Perdiccam referri posset. Cf. enim I 110, 2 τοῦτον . . . οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν, i. e. τοῦτον οὐκ ἐδύναντο ὑπὸ βασιλέα ποιήσασθαι et Plut. Pomp. 12 εἷλε δὲ καὶ τῶν βασιλέων Ἰάρφαν.

§ 5. *τήν τε τοῦ Σ. ξυμμαχίαν ἐποίησε καὶ Σ. . . . Ἀθηναῖον,* effecit ut societas cum Sitalce fieret (aliud est ξυμμαχίαν ποιήσασθαι, societatem inire) et filius eius Sadocus civis Atheniensis. De Sadoco inter cives Athenienses recepto cf. schol. Arist. Acharn. 145. Ipsum Sitalcem civitate Attica donatum esse minus recte legitur in Philippi Epist. ad Athen. (Dem. XII) 9. — *Θρᾳκίαν* frustra del. Herw. Significatur exercitus Thracum more ex equitibus et peltastis constans. — *ἱππέων.* De Thracum equitibus cf. 96, 1. 98, 4. V 6, 4. — *πελταστῶν.* His enim Thraces et vicinos tunc praecipue usos esse satis notum est. Cf. de Thracibus IV 129, 2. V 6, 4. Aristoph. Acharn. 160, de Chalcidensibus, Aeniis et finitimis populis II 79, 4. IV 28, 4. 32, 2. 111, 2. 123, 4. V 6, 4. 10, 9.

§ 6. *Περδίκκαν.* Cf. I 57 sqq. et I 62. — *Θέρμην.* Cf. I 61, 2. — *ἔπεισεν.* Simul audi αὐτούς (τοὺς Ἀθην.). — *Φορμίωνος.* Vid. I 64 sq.

Cap. **30.** § 1. *Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν Ἀθηναῖοι.* Cf. 25, 1. — *Σόλλιον*] πόλισμα . . . ἐστὶν ἐν τῇ Ἀκαρνανίᾳ. Schol. Accurate situs eius definiri non potest. Cf. Leak. Graec. sept. IV p. 18 sq. et contra eum Burs. Geogr. I p. 115. —

θίων πόλισμα αἱροῦσι καὶ παραδιδόασι Παλαι-
ρεῦσιν Ἀκαρνάνων μόνοις τὴν γῆν καὶ πόλιν
νέμεσθαι· καὶ Ἀστακόν, ἧς Εὔαρχος ἐτυράννει,
λαβόντες κατὰ κράτος καὶ ἐξελάσαντες αὐτὸν τὸ
χωρίον ἐς τὴν ξυμμαχίαν προσεποιήσαντο. ἐπί 2
τε Κεφαλληνίαν τὴν νῆσον πλεύσαντες προσηγά-
γοντο ἄνευ μάχης· κεῖται δὲ ἡ Κεφαλληνία κατὰ
Ἀκαρνανίαν καὶ Λευκάδα, τετράπολις οὖσα, Παλῆς,
Κράνιοι, Σαμαῖοι, Προῶννοι. ὕστερον δ' οὐ πολλῷ
ἀνεχώρησαν αἱ νῆες ἐς τὰς Ἀθήνας.

31. Περὶ δὲ τὸ φθινόπωρον τοῦ θέρους τού- 1
του Ἀθηναῖοι πανδημεί, αὐτοὶ καὶ οἱ μέτοικοι,
ἐσέβαλον ἐς τὴν Μεγαρίδα, Περικλέους τοῦ Ξαν-
θίππου στρατηγοῦντος. καὶ οἱ περὶ Πελοπόννησον
Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσίν (ἔτυχον γὰρ ἤδη
ἐν Αἰγίνῃ ὄντες ἐπ' οἴκου ἀνακομιζόμενοι), ὡς
ᾔσθοντο τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανστρατιᾷ ἐν Με-

Cap. **30.** § 2. *προσπλεύσαντες* omnes praeter It. et Vat. Sed *προσπλεῖν* apud Th. nusquam est contra aliquem navigare. Praepositio ex insequenti *προσηγάγοντο* repetita est.

Cap. **31.** § 1. *ἤδη* om. It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Clar. Mosqu. Ven. C. F. G.

Παλαιρεῦσιν. De Palaero vid. Strab. p. 459. Burs. l. l. — *Ἀστακόν*] *πόλιν Ἀκαρνανίας.* Schol. De situ eius cf. Strab. l. l. Scyl. § 34 d. Leak. l. l. p. 4 sqq. et contra eum Burs. l. l. p. 119.

§ 2. *ἐπί τε.* Cf. adn. 22, 2. — *προσηγάγοντο.* Ἐς τὴν *ξυμμαχίαν* addidit Diod. XII 43, 5, et modo, ut hic, valet ad suam societatem traducere (cf. Polyb. III 76, 4 *τὰς μὲν προσήγετο, τὰς δὲ κατεστρέφετο τῶν πόλεων*), modo est lenius verbum pro gravioribus *χειροῦσθαι, δουλοῦσθαι.* Cf. I 99, 1. III 91, 2. IV 86, 1. — *κατά.* Cf. adn. I 46, 3 et de re Polyb. V 3, 10. — *τετράπολις οὖσα.* Consentiunt Strab. p. 455 et Liv. XXXVIII 28, 6, quanquam apud illum Palensium, apud hunc Pronnorum nomen excidit. Cf. Steph. Byz. s. v. *Κράνιοι.* De singulis urbibus quarum deinde mentio fit vid. Leak. Graec. sept. III p. 55 sqq. 60 sqq. 66. Burs. l. l. p. 375 sqq. Quod autem pro civitatibus incolae sunt nominati, de eo cf. adn. I 111, 3.

Cap. **31.** § 1. *Περὶ δὲ το φθινόπωρον τοῦ θέρους τούτου.* Similiter *μετόπωρον* VIII 108, 2 aestati Thucydideae adnumeratur. De auctumni tempore cf. Append. I 1. — *ἐσέβαλον κ. τ. λ.* Cf. Diod. XII 44, 3. Plut. Pericl. 34. — *ἐν ταῖς ... ναυσίν.* De articulo *οἱ* non repetito cf. adn. I 51, 4. Frustra igitur Krueg. verba videtur temptare. — *ἐν Μεγάροις*, apud Megara (cf. adn. III 91, 5), nisi hic quoque urbem prae-

γάροις ὄντας, ἔπλευσαν παρ' αὐτοὺς καὶ ξυνεμεί-
2 χθησαν. στρατόπεδόν τε μέγιστον δὴ τοῦτο ἁθρόον
Ἀθηναίων ἐγένετο, ἀκμαζούσης ἔτι τῆς πόλεως
καὶ οὔπω νενοσηκυίας· μυρίων γὰρ ὁπλιτῶν οὐκ
ἐλάσσους ἦσαν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι (χωρὶς δὲ αὐτοῖς
οἱ ἐν Ποτειδαίᾳ τρισχίλιοι ἦσαν), μέτοικοι δὲ ξυν-
εσέβαλον οὐκ ἐλάσσους τρισχιλίων ὁπλιτῶν, χωρὶς
δὲ ὁ ἄλλος ὅμιλος ψιλῶν οὐκ ὀλίγος. δῃώσαντες
3 δὲ τὰ πολλὰ τῆς γῆς ἀνεχώρησαν. ἐγένοντο δὲ
καὶ ἄλλαι ὕστερον ἐν τῷ πολέμῳ κατὰ ἔτος ἕκα-
στον ἐσβολαὶ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεγαρίδα καὶ
ἱππέων καὶ πανστρατιᾷ, μέχρι οὗ Νίσαια ἑάλω
ὑπ' Ἀθηναίων.

1 32. Ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη ὑπ' Ἀθηναίων

cipuam pro regione mavis dictam esse. Cf. adn. 2, 1. — **ξυνεμείχθησαν.** Similiter aoristus *ξυνεμίγην* legitur VIII 42, 5. 103, 1. Cf. adn. 84, 5.

§ 2. **μέγιστον.** Nam apud Delium neque totidem gravis armaturae milites habebant (cf. IV 94, 1 et 93, 3) et plerique levis armaturae milites domum abierant (IV 90, 4) nec aderant centum navium *πληρώματα*, in Syracusarum autem obsidione etsi copiae navales maiores erant, tamen terrestres et minores nec solorum Atheniensium (VI 31, 2. VII 20, 2). — **οὔπω νενοσηκυίας.** Ad pestilentiam patet respici. — **οἱ ἐν Ποτειδαίᾳ τρισχίλιοι.** Tot quidem iam I 61, 4 numerantur et postea mille sexcenti submissi erant (I 64, 2); sed hos tum non iam apud Potidaeam fuisse existimare debemus, id quod adnotatur demum 58, 2. Licet igitur hic extremam scriptoris manum desiderare. Cf. adn. I 23, 1. His tribus autem milibus additis efficitur numerus tredecim milium 13, 6 positus. Verba *χωρὶς δὲ . . . ἦσαν* interposita sunt ad illustrandam *ἀκμὴν τῆς πόλεως*. — **μέτοικοι δὲ ξυνεσέβαλον . . . ὁπλιτῶν.** Rarius factum est ut inquilini inter milites gravis armaturae proficiscerentur, quippe qui, nisi extra ordinem evocarentur, ad custodiam agendam adhiberi solerent. Cf. adn. 13, 7. Itaque ex inquilinis praesidia *ἐν τοῖς φρουρίοις καὶ παρ' ἔπαλξιν* (13, 6) agentibus tria milia praeter civium tredecim milia cum gravi armatura expeditioni in vicinam Megaridem susceptae interfuerant. — **ὁ ἄλλος ὅμιλος ψιλῶν.** Cf. adn. V 25, 1.

§ 3. **ἐν τῷ πολέμῳ.** Ita aliquotiens *ὁ πόλεμος* Thucydidi est bellum Peloponnesiacum. Velut iterum *ἐν τῷ πολέμῳ* 68, 9 et *κατὰ τὸν πόλεμον* 25, 2. 94, 1. VII 30, 4. Cf. etiam 65, 5. — **κατὰ ἔτος ἕκαστον ἐσβολαί,** idque bis ex Charini decreto. Cf. IV 66 et Plut. Pericl. 30. — **Νίσαια ἑάλω.** Cf. IV 66, 4—69, 4.

Cap. 32. **Ἐτειχίσθη . . . Ἀταλάντη . . . φρούριον.** Cf. Diod. XII 44, 2. Atalante haec, nunc Talando — nisi (vid. Leak. Graec. sept. II p. 172. Burs. l. l. p. 191), diligenter distinguenda ab Atalante Macedoniae

φρούριον, τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος, ἡ ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις νῆσος, ἐρήμη πρότερον οὖσα. τοῦ μὴ λῃστὰς ἐκπλέοντας ἐξ Ὀποῦντος καὶ τῆς ἄλλης Λοκρίδος κακουργεῖν τὴν Εὔβοιαν. ταῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει τούτῳ μετὰ τὴν τῶν Πελοποννησίων ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀναχώρησιν ἐγένετο.

33. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Εὔαρχος 1
ὁ Ἀκαρνάν, βουλόμενος ἐς τὴν Ἀστακὸν κατελθεῖν,
πείθει Κορινθίους τεσσαράκοντα ναυσὶ καὶ πεν-
τακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλίταις ἑαυτὸν κατάγειν
πλεύσαντας, καὶ αὐτὸς ἐπικούρους τινὰς προσ-
εμισθώσατο· ἦρχον δὲ τῆς στρατιᾶς Εὐφαμίδας
τε ὁ Ἀριστωνύμου καὶ Τιμόξενος ὁ Τιμοκράτους
καὶ Εὔμαχος ὁ Χρύσιδος. καὶ πλεύσαντες κατ- 2
ήγαγον· καὶ τῆς ἄλλης Ἀκαρνανίας τῆς περὶ θά-
λασσαν ἔστιν ἃ χωρία βουλόμενοι προσποιήσα-
σθαι καὶ πειραθέντες, ὡς οὐκ ἐδύναντο, ἀπέπλεον
ἐπ' οἴκου. σχόντες δ' ἐν τῷ παράπλῳ ἐς Κεφαλ- 3
ληνίαν καὶ ἀπόβασιν ποιησάμενοι ἐς τὴν Κρανίων
γῆν, ἀπατηθέντες ὑπ' αὐτῶν ἐξ ὁμολογίας τινὸς
ἄνδρας τε ἀποβάλλουσι σφῶν αὐτῶν, ἐπιθεμένων
ἀπροσδοκήτοις τῶν Κρανίων, καὶ βιαιότερον ἀν-
αγαγόμενοι ἐκομίσθησαν ἐπ' οἴκου.

100, 3. *Φρούριον* dictum est pro plenioribus *ὥστε εἶναι φρούριον.* Cf. VI 75, 1 et adn. 26, 1. — *ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις. Κατὰ Ὀποῦντα* Strab. p. 425. — *ἐρήμῃ.* Flexio feminina huius adi. praeter formulam *ἐρήμη δίκη* (VI 61, 7) legitur etiam 81, 1. IV 26, 4. Contra *ἡ ἔρημος* I 49, 4. II 4, 6. — *τοῦ μὴ . . . κακουργεῖν.* Cf. adn. I 4. — *ἐξ Ὀποῦντος.* Eiusve *ἐπινείου Κύνου.* Cf. Strab. l. l.

Cap. **33.** § 1. *Εὔαρχος.* Cf. 30, 1. — *κατελθεῖν.* Hoc verbum et *κατάγειν* et similia de exsulibus usurpari constat. — *ἐπικούρους,* mercennarios. Cf. adn. III 34, 2.

§ 2. *κατήγαγον*] *τὸν Εὔαρχον δηλονότι.* Schol. — *πειραθέντες.* Cf. adn. 5, 5.

§ 3. *σχόντες.* Cf. adn. I 110, 4. — *Κρανίων.* Cf. 30, 2. — *ἐξ ὁμολογίας τινός,* per compositionem quandam, i. e. per quandam deditionis faciendae speciem. — *ἄνδρας,* i. e. (*ἄνδρας*) *τινάς.* Cf. adn. 18, 1. — *ἀπροσδοκήτοις* active, ut 93, 4. IV 72, 2. VII 29, 3. — *βιαιότερον ἀναγαγόμενοι,* cum ita ut acrius urgerentur (a Craniis) vela in altum dedissent. *Βίαιον φυγὴν καὶ ἀποχώρησιν* V 73, 4 bene confert Bloomf. Add. *βιαιοτέρα ἀναχώρησις* IV 31, 5.

1 34. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι οἱ Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρώτων ἀποθανόντων
2 τρόπῳ τοιῷδε. τὰ μὲν ὀστᾶ προτίθενται τῶν ἀπογενομένων πρότριτα σκηνὴν ποιήσαντες, καὶ ἐπι-
3 φέρει τῷ αὑτοῦ ἕκαστος, ἤν τι βούληται. ἐπειδὰν δὲ ἡ ἐκφορὰ ᾖ, λάρνακας κυπαρισσίνας ἄγουσιν ἅμαξαι, φυλῆς ἑκάστης μίαν· ἔνεστι δὲ τὰ ὀστᾶ

Cap. **34.** § 1. *πρῶτον*. Cf. adn.

Cap. **34.** De Atheniensium consuetudine publicas exsequias celebrandi cf. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 305. Herm. Antiqu. III 39, 30—32.

§ 1. *τῷ πατρίῳ νόμῳ* = *τῷ τοῦ δημοσίᾳ ταφὰς ποιήσασθαι τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθανόντων*. Cf. adn. 35, 1. — *ταφὰς ἐποιήσαντο*, exsequias fecerunt. Activo de instituenda re usus est Plato Menex. 234 b. Cf. ibi Stallb. et Sinten. ad Plut. Pericl. 28 et, quae adnotavimus ad VI 58, 2. De re cf. Demosth. XX 141 *μόνοι τῶν ἁπάντων ἀνθρώπων ἐπὶ τοῖς τελευτήσασι δημοσίᾳ ταφὰς ποιεῖσθε καὶ λόγους ἐπιταφίους, ἐν οἷς κοσμεῖτε τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔργα*. — *τῶν ... πρώτων ἀποθανόντων*. Plane necessaria est Cobeti emendatio *πρώτων*. Nam significantur qui primi in hoc bello interfecti sunt. Cf. infra § 7 *τοῖς πρώτοις τοῖσδε*. Neque enim *ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρῶτον* idem esse potest atque *ἐν ἀρχῇ τοῦδε τοῦ πολέμου*, nedum, id quod Class. opinatur, *ἐν τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ τοῦδε τοῦ πολέμου* valeat. Nam eodem iure id dictum esse putetur pro *ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τ. τ. π.* Respicitur ad 19, 2 et 22, 2 et „praeterea ad expeditionem navalem et obsidionem Potidaeae". Class. Cf. Paus. I 29, 5 et Alexand. Rhet. de Epitaph. § 2. — *τρόπῳ τοιῷδε*. Multa in hoc genere exsequiarum usitata in universis funeribus Graecis facta sunt. Vid. Herm. l. l.

§ 2. *τὰ μὲν ὀστᾶ προτίθενται*. *Προτίθεσθαι* verbum in hac re proprium. Cf. Eur. Hec. 613. Poll. VIII 65. Herm. l. l. 12. Etiam apud Romanos mortui in toro sunt propositi. Cf. interpr. Tac. Ann. III 5. — *τῶν ἀπογενομένων*. Est hic lenius verbum ad significandos mortuos, ut 51, 5; nec multum differt usus eius II 98, 3, ubi cf. adn., et V 74, 3. — *πρότριτα*. Solebat enim *πρόθεσις* triduo ante *τὴν ἐκφοράν* (Arist. Lys. 611 sq.), sed interdum etiam *τῇ προτεραίᾳ* fieri (Dem. XLIII 62). — *ἐπιφέρει ... βούληται*. De quibusvis donis allatis et quovis honore praestito, non de inferiis haec intellegenda sunt. Cf. III 58, 4.

§ 3. *ἐκφορά*. Hoc nomen et verbum *ἐκφέρειν* (§ 4), ut Lat. efferre (mortuos), in hac re propria. — *λάρνακας*. „Sunt arcae ligneae opertae seu sandapilae." Reim. ad Dion. Cass. p. 1072. Cf. Muell. Archaeol. § 301. Herm. l. l. § 40, 9. Cupressinas eas schol. putat fuisse, quia cupressus *ἄσηπτος* sit; vid. Theophr. H. Pl. V 4, 2. Plin. N. H. XVI 212 sq. — *μίαν*. „*Μία μίαν*?" Krueg. Sed in exprimendis distributivis Graeci sunt minus diligentes. Cf. adn. 70, 3. — *ἔνεστι ... φυλῆς* = *τὰ ὀστᾶ*

ἧς ἕκαστος ἦν φυλῆς. μία δὲ κλίνη κενὴ φέρεται
ἐστρωμένη τῶν ἀφανῶν οἳ ἂν μὴ εὑρεθῶσιν
ἐς ἀναίρεσιν. ξυνεκφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ 4
ἀστῶν καὶ ξένων, καὶ γυναῖκες πάρεισιν αἱ προσή-
κουσαι ἐπὶ τὸν τάφον ὀλοφυρόμεναι. τιθέασιν οὖν 5
ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὅ ἐστιν ἐπὶ τοῦ καλλίστου
προαστείου τῆς πόλεως καὶ αἰεὶ ἐν αὐτῷ θάπτουσι
τοὺς ἐκ τῶν πολέμων πλήν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι·
ἐκείνων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν κρίναντες αὐτοῦ
καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν. ἐπειδὰν δὲ κρύψωσι γῇ, 6
ἀνὴρ ᾑρημένος ὑπὸ τῆς πόλεως ὃς ἂν γνώμῃ τε

§ 6. τῇ γῇ Vat. H. G., ut Plut. Oth. 18. Alterum tamen legitur in Dion. Hal. Ant. II 56 et apud Herodot. IV 103. V 4.

ἑκάστου ἔνεστι τῇ λάρνακι τῆς φυλῆς ἧς ἦν. De transposito ἕκαστος vid. adn. 17, 3. — κλίνη, plerumque φέρετρον, Lat. lectica et feretrum. — ἀφανῶν = *der Vermifsten*. Hoc a Cob. frustra in suspicionem est vocatum. Videtur enim in ea re sollemne fuisse. — ἀναίρεσιν. Vis huius vocis perspici potest ex adn. I 54, 1. Non assentimur Herw. οἳ . . . ἀναίρεσιν delenti. Neque enim tam inutilia sunt quam hic opinatur. Nam indicatur sepeliendi causa quaesitos esse qui neque inter vivos neque inter mortuos comparuissent.

§ 4. ξυνεκφέρει . . . ὁ βουλόμενος. Id in privatis funeribus non licebat. Cf. Wachsm. l. l. p. 428. Beckeri Charicl. ed. Goell. III p. 130 sqq. — ἐπὶ τὸν τάφον. Accusativus ita positus est ut saepe παρεῖναι εἰς τόπον dicitur (cf. adn. VI 62, 4) et παρά τινα III 3, 4. De τάφος vid. adn. 47, 1.

§ 5. σῆμα, monumentum (cf. adn. I 93, 2), hic est sepulturae locus, sepulcretum, ut Horatius sepulcrum pro sepulcreto dixit Sat. I 8, 10. — ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστείου, i. e. in Ceramico exteriore. Cf. Paus. I 29, 2 sqq. et Wachsm. de urbe Ath. I p. 259 sq. 262. — αἰεὶ . . . πολέμων. Cf. Paus. I 29, 4. A quo tempore res fieri coepta sit, de eo cf. Krueg. Stud. histor. p. 68 sqq. Καὶ αἰεὶ ἐν αὐτῷ Class. explanat καὶ ἐν ᾧ αἰεί. Cf. adn. 4, 5. — τοὺς ἐκ τῶν πολέμων, mortuos ex bellis reportatos. Cf. Dion. Hal. Ant. V 17 τοῖς ἐκ τῶν πολέμων θαπτομένοις. — πλήν γε τοὺς ἐν Μαρ., i. e. τοὺς Μαραθωνομάχους. Cf. Kock. ad Aristoph. Equ. 785. Etiam ad Plataeas qui occisi sunt secundum Herodot. IX 85 et Paus. IX 2, 4 in loco pugnae humati videantur, qua de re cf. Krueg. l. l. p. 70 sq. et Curt. „Zur Gesch. des Wegebaues bei den Hell.“ p. 58. — ἐκείνων . . . τὸν τάφον ἐποίησαν. Cf. Paus. l. l. et 32, 3 ac Boeckh. Inscr. I p. 300 sq.

§ 6. κρύψωσι γῇ. Κατορύξωσι I 134, 4. Similiter aliquem terra condere, tegere, contegere humo Latini dicunt. Ceterum cf. adn. I 133 et de re adn. II 52, 4. — ὑπὸ τῆς πόλεως. Pro hac apud Plat. Menex. 234 b ἡ βουλή, apud alios etiam ὁ δῆμος commemoratur. Cf. Schoemann. Comit. Athen. p. 307.

δοκῇ μὴ ἀξύνετος εἶναι καὶ ἀξιώσει προήκῃ, λέγει ἐπ' αὐτοῖς ἔπαινον τὸν πρέποντα· μετὰ δὲ τοῦτο
7 ἀπέρχονται. ὧδε μὲν θάπτουσιν. καὶ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ὁπότε ξυμβαίη αὐτοῖς, ἐχρῶντο τῷ
8 νόμῳ. ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ᾑρέθη λέγειν· καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε, προελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα ὑψηλὸν πεποιημένον, ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ὁμίλου, ἔλεγε τοιάδε.
1 35. „Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε εἰρηκότων ἤδη

§ 8. *καιρὸν* It. Vat. Cl. G. H. Sed cf. adn.

— *ἀξιώσει*, dignitate, quam dignationem similiter appellant Tac. et Suet., ut I 138, 2. II 61, 4. 65, 8. Ab *ἀξιώματι* apud Thuc. ita differre ut sit dignitas ab aliquo ipso sensa, conscientia dignitatis, existimat Grot. Hist. VI p. 233 (interpr. III p. 447), quod hoc exemplo et aliis nonnullis redarguitur. — *ἐπ' αὐτοῖς*, in eorum honorem. Cf. 35, 1. 42, 1. Demosth. XX 141. Isocr. VI 74.

§ 7. *ὁπότε ξυμβαίη αὐτοῖς*, quotiens iis eveniebat (ut sepelire possent). „Exceptiones vix possunt aliae cogitari quam per annos pacis Niciae." Class.

§ 8. *ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε.* Non solum *καταλαμβάνει ὁ καιρός* (cf. adn. 18, 2 et Dion. Hal. Ant. X 56), sed etiam *λαμβάνει* dici posse ex verbis Dion. Cass. XLIV 19, 4 *ἐπεί τε ὁ καιρὸς ἐλάμβανε, προσῆλθε* a Bloomf. allatis intellegitur. Interpretare verbis cum tempus opportunum instaret, appropinquaret. — *τοῦ ὁμίλου.* Genet. iunge cum vv. *ἐπὶ πλεῖστον.* Cf. adn. I 1, 2.

Cap. **35** sqq. Pervenimus ad laudationem funebrem (*λόγον ἐπιτάφιον*, 34, 6 *ἔπαινον*) Periclis omnium sermone celebratissimam. Hanc non iisdem quidem verbis quibus ab auctore, qui iam olim ad Samum caesos oratione funebri laudaverat (cf. Plut. Pericl. 28), habita esset a Thucydide perscriptam esse ex genere dicendi satis apparet (cf. Rosch. de Vit. Thuc. p. 151 sq.); sed mentem Periclis expressam esse et universam descriptionem atque sententias praecipuas huic deberi eo verisimilius est quod Thucydides ipse hanc orationem audire potuit, statim ab initio bellum Pelop. conscribendi consilium habuit (cf. I 1) eaque laudatio procul dubio audientium animos tam graviter moverat ut haud facile eam obliviscerentur. Cf. adn. I 22, 1. Dionysio Hal. igitur fides non est habenda hanc laudationem a Thucydide fictam esse scribenti et hanc eius componendae occasionem reprehendenti p. 849 sqq. Cf. Grot. Hist. VI p. 205 (interpr. III p. 431). Consilium oratoris praecipuum fuit ut occisorum praedicatione in viventibus patriae caritas et animorum pertinacia vel excitaretur vel augeretur. Quare duae sunt orationis partes, prior ad genus panegyricum pertinens, qua brevi maiorum virtutis mentione praemissa (c. 36) de Athenarum amplitudine et magnificentia ita exponitur ut *ἀπὸ οἵας ἐπιτηδεύσεως καὶ*

ἐπαινοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν ἐπὶ τοῖς ἐκ τῶν πολέμων θαπτομένοις ἀγορεύεσθαι αὐτόν. ἐμοὶ δ' ἀρκοῦν ἂν

μεθ' οἵας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἵων (36, 4) orta sit declaretur (c. 37—41); altera generis deliberativi (c. 42—45), qua caesorum fortitudine celebrata (c. 42) reliquorum civium animi excitantur ut similem virtutem probent (c. 43) et simul solacium superstitibus praebetur (c. 44 et 45). Cf. Dion. Hal. 297. schol. Hermog. IV p. 52, 58. Accedit exordium (c. 35) et peroratio (c. 46). Qua re haec laudatio a ceteris similibus maxime differat videbimus ad 36, 4. Confert eas inter se Rosch. de Vit. Thuc. p. 505 sqq. Priore parte laus Athenarum non simpliciter, sed comparate tractatur, cum Lacedaemoniorum disciplina tecte et oblique reprehendatur. Plato eam ut vituperet tantum abesse, ut laudet et imitetur demonstrat Stallbaum. in Praefat. ad Menex. p. 13 et ad c. 4 p. 28. Sententiarum ordinem explanare studuit Krahner libello qui inscribitur Erläuterungen über den Gedankenplan des perikleischen Epitaphios. Posen 1855. Quae Aristot. Rhet. I 7 (p. 1365 a) et III 10 (p. 1411 a) Periclem in oratione funebri dixisse memorat, τὴν νεότητα ἐκ τῆς πόλεως ἀνῃρῆσθαι ὥσπερ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰ ἐξαιρεθείη, ea, cum nihil eorum in hac oratione legatur, probabile est ex laudatione eorum qui ad Samum caesi erant petita esse.

§ 1. τῶν . . . εἰρηκότων ἤδη, scil. aliis temporibus quibus orationes funebres habitae sunt. Ceterum ex his oratoribus nullum novimus praeter ipsum Periclem, de quo supra diximus. — τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε] νόμος, ὅτι δεῖ τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ἀνῃρημένους δημοσίᾳ ταφῆς ἀξιοῦν· προστιθέασι δὲ τῷ τοιούτῳ νόμῳ τὸ δεῖν καὶ ἐπιταφίους ἐπαίνους εἰς αὐτοὺς λέγειν, ὃ δὴ καὶ λόγον ὁ ῥήτωρ ἐνταῦθα καλεῖ καὶ προσθήκην νόμου προσαγορεύει. Schol. Bas. Pariter Dion. Hal. Ant. V 17 ὀψὲ γάρ ποτε Ἀθηναῖοι προσέθεσαν τὸν ἐπιτάφιον ἔπαινον τῷ νόμῳ. Legem qua exsequiae in bellis caesorum sancirentur Solon dicitur tulisse. Vid. Diog. Laert. I 55. Nisi forte haec non tam lex fuit quam consuetudo. Ceterum νόμῳ non legi, sed lege interpretatur Krahner, quod non placet, quoniam προσθέντα dat. requirit. Laudationis autem, quam Diodorus XI 33, 3 post pugnam Plataeensem primum ab Atheniensibus institutam esse dicit, Anaximenes autem rhetor a Solone inductam esse memoravit (Plut. Popl. 9 extr.), quis auctor fuerit non constat. Cf. Westermann. de publicis Athen. honoribus p. 59 sq. Grot. Hist. VI p. 41 (III p. 337 interpr.). — ὡς καλόν = ὡς καλὸν ὄν, decere existimantes. Cf. Matth. Gr. § 568 adn. p. 1322. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 7 et adn. I 2, 6. Nam quominus καλόν ad νόμον referas obstat αὐτόν quod sequitur, ideo suspectum Dobraeo et deletum ab Herw. Sed sic haec causa esset τοῦ προσθέντος τῷ νόμῳ τὸν λόγον, non, quod sententiarum cohaerentia postulat, τῶν ἐπαινούντων. Ὂν fortasse εὐφωνίας causa omissum esse suspicatur Class.; sed vid. I 2, 2. VII 44, 4. — ἐπί. Cf. adn. 34, 6. — ἐκ τῶν πολέμων. Cf. adn. 34, 5. — ἐμοὶ . . . ἂν ἐδόκει, scil. εἰ μὴ τοῖς πάλαι ἄλλως ἐδοκιμάσθη (§ 3). Cf. Krueg. Gr. § 54, 12 adn. 9. Particula ἄν cum ἐδόκει coniungenda est, quia contrarium est § 3 ἐπειδὴ . . . ἐδοκιμάσθη. De ἀρκοῦν εἶ-

ἐδόκει εἶναι ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμάς, οἷα καὶ νῦν περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ παρασκευασθέντα ὁρᾶτε, καὶ μὴ ἐν ἑνὶ ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετὰς κινδυνεύεσθαι εὖ

ναι = *ἀρκεῖν* vid. Krueg. Gr. § 56, 3 adn. 1. — *ἔργῳ*. „Acumen est in duplici v. *ἔργῳ* . . . Qui viros se (egregie) factis (in bello) praestiterint, his etiam *factis* [non *λόγῳ*, cuius verbi vis inest in proximis] honorem tribui." Gottl. De hoc autem honore *ἔργῳ* caesis dato cf. c. 34. Alterum *ἔργῳ* coniunctioni *καί* praepositum est, quo plus ponderis accipiat. — *οἷα*, quales res honorificas. — *τὸν τάφον*, sepulturam ut 47, 1 non sepulcrum, quia *περί* secundum Krueg. Gr. § 68, 33 adn. 4 intellegendum est. — *καὶ μὴ . . . πιστευθῆναι*, neque in uno viro multorum virtutes, prout bene vel deterius dixerit, periclitandas esse (cf. Krueg. Gr. § 67, 7 adn. 5) si fidem habeant, sive multorum virtutum fidem periclitandam esse. Dicendi generis *κινδυνεύεταί τι ἔν τινι* exempla Luci. Iup. trag. 4 *τὰ ἡμέτερα ἐν ἑνὶ ἀνδρὶ κινδυνευόμενα* et Pisc. 23 habes, quibuscum cf. Cic. Cat. I 5, 11 non est saepius in uno homine summa salus periclitanda reipublicae. Et ut passivi *κινδυνεύεται* cum substantivi quoque nominativo coniuncti exemplum adsit, comparetur 43, 5 *οἷς ἡ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύεται*. Cf. Krueg. Gr. § 52, 3 adn. 4. Tum *πολλῶν ἀρετὰς κινδυνεύεσθαι πιστευθῆναι* dictum est pro hoc: *κινδυνεύεσθαι τὸ πολλῶν ἀρετὰς πιστευθῆναι*. Magnam cum hoc loco similitudinem habet Plat. Prot. 313 a *ἐν ᾧ πάντ' ἐστὶ τὰ σὰ ἢ εὖ ἢ κακῶς πράττειν* (= *ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ πάντα τὰ σὰ ἢ εὖ ἢ κακῶς πράττειν*, ut 356 d *ἐν τούτῳ ἡμῖν ἦν τὸ εὖ πράττειν*), *χρηστοῦ ἢ πονηροῦ αὐτοῦ γενομένου* (prout probum aut pravum factum sit), quocum cf. Eur. Alc. 279. Iph. Taur. 1057 sq. Vide etiam Krueg. Gr. § 61, 6 adn. 3. Perperam igitur *πιστευθῆναι* del. Herw., quod etiam propter sententiam necessarium est, cum non virtutes mortuorum, quae ipsae aboleri omnino nequeant, sed earum fides periclitetur, quod idem ex sequentibus clarissime apparet. Accedit similitudo verborum Luciani quae sunt in Pisc. 23: *ἐν σοὶ τὰ πάντων ἡμῶν νῦν κινδυνεύεται ἢ σεμνότατα δόξαι ἢ τοιαῦτα πιστευθῆναι οἷα οὗτος ἀπέφηνε*, cui cum haec scriberet hunc ipsum locum obversatum esse haud incredibile est. Aoristi partic. *εἰπόντι* positum est, quod fides orationem sequitur, aor. infin. *πιστευθῆναι*, quod non generaliter dictus est, sed ad tempus quo orator loquitur refertur; *τε καὶ* similiter atque 42, 2. V 111, 5, ubi cf. adn., Aesch. Sept. 428 sq. Plat. Legg. 831 d. Dionys. Hal. Ant. III 29 adhibitum est ad duo iungenda quorum utrumque pariter evenire potest. Nam eo tantum hic locus paulum differt quod causa hic affertur cur virtutum fides periclitetur. Nam sententia haec est: re uni homini commissa cum utrumque pariter evenire possit, ut is bene vel deterius dixerit, dubium est num virtutes fidem habiturae sint, sive periculum est ne non tales credantur fuisse quales revera fuerunt. In hanc igitur sententiam *εἰπόντι* cum *ἐν ἑνὶ ἀνδρί* iungendum est, non ad *πιστευθῆναι* referendum. Nam tales fuisse vir-

τε καὶ χεῖρον εἰπόντι πιστευθῆναι. χαλεπὸν γὰρ 2
τὸ μετρίως εἰπεῖν ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς
ἀληθείας βεβαιοῦται. ὅ τε γὰρ ξυνειδὼς καὶ εὔνους
ἀκροατὴς τάχ' ἄν τι ἐνδεεστέρως πρὸς ἃ βούλεταί
τε καὶ ἐπίσταται νομίσειε δηλοῦσθαι, ὅ τε ἄπει-
ρος ἔστιν ἃ καὶ πλεονάζεσθαι διὰ φθόνον, εἴ τι
ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀκούοι. μέχρι γὰρ τοῦδε
ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοί εἰσι περὶ ἑτέρων λεγόμενοι ἐς
ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἱκανὸς εἶναι
δρᾶσαί τι ὧν ἤκουσεν, τῷ δ' ὑπερβάλλοντι

tutes quales revera fuerunt ei quidem qui bene dixit creditur, sed ei qui deterius non item.

§ 2. *χαλεπὸν γὰρ κ. τ. λ.* Ratio redditur cur fieri possit ut quis non solum εὖ, sed etiam χεῖρον dicat. — *μετρίως*, scil. ἐς τὸ πιστευθῆναι, convenienter, accommodate ad fidem faciendam. Cf. Plat. Phaedr. 236 a. Theaet. 180 c. de Rep. 518 b. — *ἐν ᾧ ... βεβαιοῦται*, ubi (*bei einem Gegenstande wo*) vix etiam (*kaum noch*) opinio veritatis confirmatur (*gesichert wird;* cf. Xen. Anab. VII 6, 17), i. e. ubi ne hoc quidem impetrari satis certum est ut orator vera dicere putetur. *Καί* secundum Krueg. Gr. § 69, 32 adn. 19 videtur interpretandum esse. Nam haec opinio minus aliquid est quam certa illa fides (τὸ πιστευθῆναι). Δόκησις saepius apud Th. (III 45, 2. IV 87, 1. 126, 4. VI 64, 2. VII 67, 1) et tragicos (Soph. OR. 681. Trach. 426 sq.) opinio est. Infra ei respondet ἂν νομίσειε. Quare non recte a Poll. V 126 εὐτελές vocatur. — *ὅ τε γὰρ ξυνειδὼς καὶ εὔνους*, is qui conscius est (i. e. qui perinde atque orator compertas habet virtutes quales fuerunt) ideoque benevolus. Cf. infra opposita ὅ τε ἄπειρος ... διὰ φθόνον. — *ἐνδεεστέρως*. Cf. IV 39, 2. VIII 87, 4. adn. I 130, 2. — *πρὸς ἃ βούλεταί τε*, scil. διὰ τὴν εὔνοιαν, *καὶ ἐπίσταται*, scil. διὰ τὸ ξυνειδέναι. Inverso igitur ordine vocabula inter se referuntur. — *ὅ τε ἄπειρος ... διὰ φθόνον.* Si contrariorum aequabilitatem Th. sequi voluisset, aut hic ὅ τε ἄπειρος καὶ φθονερός aut antea ὅ τε γὰρ ξυνειδὼς ... δι' εὔνοιαν scribere licebat. Ceterum hic quoque ad πλεονάζεσθαι cogitandum est πρὸς ἃ βούλεταί τε (διὰ φθόνον) καὶ ἐπίσταται (ἐνδεῶς δι' ἀπειρίαν). — *ἀκούοι* optat. falso Class. vult generalem esse vel, ut ipse dicit, iterationem significare (sic enim necesse esset in enuntiatione principali esse tempus praeteritum), cum nihil aliud sit quam legitima forma sententiae condicionalis cui in apodosi optat. cum ἄν (ἂν νομίσειε) respondeat. — *τὶ ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν*, aliquid quod suam naturam (vires ipsi innatas) superet. — *μέχρι γὰρ τοῦδε κ. τ. λ.* Similis sententia est Sal. Cat. 3, 2. Th. verba imitatus sententiam longe diversam expressit Luci. pro Imag. 2 μέχρι γὰρ τοῦδε οἱ ἔπαινοι ἀνεκτοί εἰσιν ἐς ὅσον ἂν ὁ ἐπαινούμενος γνωρίζῃ ἕκαστον τῶν λεγομένων προσὸν ἑαυτῷ. — *τῷ δ' ὑπερβάλλοντι αὐτῶν*, scil. τῶν ἐπαίνων, quod ex iis

3 αὐτῶν φθονοῦντες ἤδη καὶ ἀπιστοῦσιν. ἐπειδὴ δὲ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρὴ καὶ ἐμὲ ἑπόμενον τῷ νόμῳ πειρᾶσθαι ὑμῶν τῆς ἑκάστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυχεῖν ὡς ἐπὶ πλεῖστον.

1 36. Ἄρξομαι δ' ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον· δίκαιον γὰρ αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἅμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδοσθαι. τὴν γὰρ χώραν αἰεὶ οἱ αὐτοὶ οἰκοῦντες διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρ-
2 έδοσαν. καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι ἐπαίνου καὶ ἔτι μᾶλλον

Cap. **35**. § 2. *αὐτὸν* pro *αὐτῶν* It. Vat. Laur. M. m. Cass. Vind. Gr. Ar. Chr. Mosque B. C. corr. Aug., quod ad *ἕκαστον* referens probavit Abresch. Sed eo posito plurales *φθονοῦντες . . . ἀπιστοῦσιν* sequi non poterant, cum ad illud *ἕκαστος* in eadem enuntiatione pluralis praedicati et singularis obiecti reflexivi non recte referretur. De genet. cf. adn.

(laudibus) hunc modum (verbis *ἐς ὅσον . . . ἤκουσεν* significatum) exsuperat (*darüber hinausgeht*). Liberius imitatus est hunc locum Cass. Dio LVI 35, 5 *οὐ . . . δέδοικα μὴ . . . αὐτοὶ τῷ ὑπερβάλλοντι ὑμᾶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ φθονήσητε.* — *ἤδη*, continuo. Cf. adn. VI 11, 5.

§ 3. *ἐδοκιμάσθη*, existimatum, approbatum est. Cf. III 38, 5. Xen. Oec. 6, 8. Ios. A. I. VIII 14, 3 *δοκιμάσας ταῦτα εἰρῆσθαι καλῶς* et id. XII 2, 2. De dat. *τοῖς πάλαι* cf. Krueg. Gr. § 48, 15 adn. 3. — *τῆς ἑκάστου . . . τυχεῖν*, unius cuiusque vestrum voluntatem et opinionem assequi, i. e. iis satisfacere. Cf. Dio Cass. XLIV 36, 3 *χαλεπόν ἐστι τῆς διανοίας ὑμῶν τυχεῖν* ibidemque § 6 *σπουδάσω δ' οὖν ἐπὶ μακρότατον τὰς βουλήσεις ὑμῶν ἀποπληρῶσαι.* Animadvertendum praeterea *βουλήσεώς τε καὶ δόξης* respicere ad § 2 *ἃ βούλεταί τε καὶ ἐπίσταται.*

Cap. **36**. § 1. *Ἄρξομαι . . . πρῶτον.* Ne hanc redundantiam esse putes (initium enim orationis plura continere potest), cf. 47, 3 (nisi ibi *πρῶτον* est *zum ersten Male*), 48, 1. 53, 1. 68, 2. Xen. Cyr. I 5, 6 et adn. VI 46, 2. — *δίκαιον . . . καὶ πρέπον.* Cf. I 144, 2 extr. — *καὶ . . . δέ.* Cf. adn. I 132, 4. — *ἐν τῷ τοιῷδε*, in tali negotio quale antea (35, 1) commemoratum est. Cf. III 42, 4. IV 56, 1. V 88. Stallb. ad Plat. Menex. 238 b. — *τὴν . . . οἱ αὐτοὶ οἰκοῦντες.* Cf. I 2, 5 et ibi adn. Cum de *προγόνοις* res enuntietur, *οἱ αὐτοί* secundum Krueg. Gr. § 57, 3 adn. 5 accipiendum est. — *διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων*, successione posterorum, succedentibus posteris. Dativus est causae. His verbis *οἱ αὐτοὶ οἰκοῦντες* ita definitur ut non eosdem homines, sed eadem hominum genera dici significetur. — *μέχρι τοῦδε* in medio collocatum et ad *οἰκοῦντες* et ad *παρέδοσαν* refertur. — *παρέδοσαν* sine dat. ut IV 135, 1.

οἱ πατέρες ἡμῶν. κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐδέξαντο ὅσην ἔχομεν ἀρχὴν οὐκ ἀπόνως ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον. τὰ δὲ πλείω αὐτῆς αὐτοὶ 3
ἡμεῖς οἵδε οἱ νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ ἐπηυξήσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην. ὧν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους 4
ἔργα οἷς ἕκαστα ἐκτήθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἕλληνα πολέμιον ἐπιόντα

Cap. **36.** § 4. *πόλεμον* codd. Cf. adn.

§ 2. *πρὸς οἷς ἐδέξαντο.* Significatur Attica. — *οὐκ ἀπόνως* perinde atque *ὅσην ἔχομεν ἀρχήν* et ad *κτησάμενοι* et ad *προσκατέλιπον* pertinet. Cf. § 1 *μέχρι τοῦδε.*

§ 3. *τὰ δὲ πλείω . . . ἐπηυξήσαμεν.* Haec ne cum iis quae de patribus modo dicta sunt, *κτησάμενοι . . . ὅσην ἔχομεν ἀρχήν*, pugnent, non de externa amplificatione imperii, sed de robore civitatis bonis institutis et maioribus tributis aucto et de potentia quae iam comparata esset sociis qui descivissent devictis corroborata accipienda sunt. Itaque vertere non licet maximam eius partem nos amplificavimus, sed secundum adn. IV 30, 4 interpretandum est reliqua quae praeter imperium sunt, *das Weitere aufser der Herrschaft.* — *ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ*, constanti aetate (quae media dicitur Cic. de Senect. 20, 76), composita aetate (Tac. Ann. VI 46). Cum his autem arte cohaerent *οἱ . . . ὄντες*, quae male impugnat Cobet. Var. lect. p. 298. Cf. Dem. XIX 276 *ἐφ' ὑμῶν τουτωνὶ τῶν ἔτι ζώντων ἀνθρώπων*, Cass. Dio. XXXVIII 38, 3. Herbst. adv. Cob. p. 57 sq. — *καὶ τὴν πόλιν κ.τ.λ.* Cf. adn. I 33, 2. — *τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν . . . αὐταρκεστάτην.* Cf. adn. 11, 6. *Αὐταρκεστάτην* dictum est pro plenioribus *εἶναι αὐταρκεστάτην*, quod eo minus mirum est cum *παρασκευάζειν* etiam efficiendi vim habeat. Cf. etiam adn. I 142, 3 et Krueg. Gr. § 57, 4 adn. 2.

§ 4. *ὧν*, i. e. *αὐτῶν ἡμῶν τῶνδε καὶ τῶν πατέρων.* — *τὰ κατὰ πολέμους ἔργα . . . ἐάσω.* Tantum abest igitur ut, quemadmodum reliquarum laudationum funebrium auctores, de Thracibus et Amazonibus devictis, Heraclidis servatis, Argivorum corporibus ad sepulturam recuperatis dicat, ut ne de Medis quidem fugatis veteres cantilenas (I 73, 2) repetat. Cf. Hermog. III p. 429 et ad eum Greg. Cor. VII p. 1296. Haec *ἔργα* ita dividuntur ut prius commemorentur quae bellum inferentes acquisiverint, deinde quae bellum defendentes gesserint. — *ἐκτήθη*, scil. *ὑπὸ τῶν πατέρων ἡμῶν.* — *ἢ εἴ τι* inaequabiliter pro *ἢ οἷς.* Cf. IV 128, 4. — *βάρβαρον ἢ Ἕλληνα πολέμιον ἐπιόντα . . . ἠμυνάμεθα.* Quoniam et dura atque inusitata esset formula *πόλεμον ἐπιόντα ἀμύνεσθαι*, frequens autem *τὸν ἐπιόντα πολέμιον ἀμύνεσθαι*, et *Ἕλληνα* insolens pro legitimo *Ἑλληνικόν*, nonnulli *πολέμιον* legendum putaverunt. Sane quanquam *ἐπιόντα πόλεμον* Abresch. ex Appian. Civ. V 141, ut *ἐπι-*

προθύμως ἠμυνάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος, ἐάσω· ἀπὸ δὲ οἵας τε ἐπιτηδεύσεως ἤλθομεν ἐπ' αὐτὰ καὶ μεθ' οἵας πολιτείας καὶ

§. 4. ἦλθον It. Vat. Aug. M. Cass. Cl. Ven. T. H. idemque traditum est apud Dion. Hal. p. 299. Cf. adn.

μεθ' οἵας πολιτείας καὶ om. apud Dion. Hal. librariorum errore, ut πολιτείας mentio 37, 1 facta ostendit. Cf. praeterea adn.

ὄντα ὄλεθρον et ἐπιὸν κακόν e Paus., protulit aliique complura similia, velut προσιὼν κίνδυνος Lys. II 35, appropinquans terror Liv. XLIV 6, 6, alia quibus bellum et similes res in personas constituuntur contulerunt, ex quibus ad ἀμύνεσθαι πόλεμον simul tuendum aptissima sunt haec: Dion. H. Ant. VIII 22 ἐπιόντα φόβον ἀποστρέψαι, Plut. Cam. 23 πόλεμον ... ἀπώσασθαι. Liban. 724 c πόλεμον ἐπιόντα ἀποκρούσασθαι, Onos. 127 τὸ ἐπιὸν κακὸν ἀμύνεσθαι (cf. etiam Held. ad Plut. Aem. Paul. 16 et de πολέμου προσωποποιίᾳ I 122, 1. III 82, 2. VI 41, 3), tamen fatendum est, licet Ἑλλάς, Ἰάς, similia apud substantiva feminini generis etiam in soluta oratione Atticorum non ita raro adiective legantur (cf. adn. I 131, 1), vocis Ἕλλην apud substantiva masculini generis exempla non aliunde quam ex poëtis et recentioribus sophistis allata esse (cf. a Matth. Gr. § 429, 4 citatos, quibus adde Lob. Paral. I p. 267 sqq. Iacob. ad Luci. Tox. p. 120 sq. Bernh. Synt. p. 48), neque sublimitate huius orationis is usus hic videtur excusari posse. Cum igitur πόλεμον temere inculcatum esse, id quod coniecit Dobr., haud facile quisquam sibi persuadeat, nunc πολέμιον rescripsimus, eo videlicet sensu ut Ἕλληνα πολέμιον ἐπιόντα idem sit atque Ἕλληνα ὃς πολέμιος ἐπῄει, quo eodem modo accipi potest τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι 41, 3, ubi cf. adn. Cf. Aesch. Pers. 243 πολεμίους ἐπήλυδας, Plat. Crit. 53 b πολέμιος ἥξεις. — μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος. Similia leguntur 43, 1. IV 59, 2. VI 77, 1. Cf. Schneidew. ad Soph. OC. 1539 et de ἐν adn. III 57, 3. — ἀπὸ ... μεθ' ... ἐξ. Attende praepositionum vicissitudinem et de ἀπό cf. 41, 2. — ἐπιτηδεύσεως omnem vivendi rationem significat, quae efficit et moderatur singula ἐπιτηδεύματα (37, 2). — ἤλθομεν ἐπ' αὐτά. Quanquam a patribus imperium acquisitum est (ἐλθεῖν ἐπ' αὐτά idem enim est atque ἀρχὴν κτήσασθαι § 2), tamen hoc loco, cum antea in verbis ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν ... ἠμυνάμεθα de ipsis et patribus coniunctim sermo sit, molestius esset ἦλθον (cf. sd.) rursus ad patres relatum, praesertim cum etiam in tota quae inde a c. 37—41 sequitur explicatione prima pers. plur. ad utrosque referatur. Quae ratio cum ipsis et patribus antea nominatim commemoratis tanquam praeparetur, importuna intercederet tertia pers. plur., quippe quae impediret quominus haec commemoratio ad sequentia pertineret. De neutro αὐτά cf. adn. I 144, 4. — μεθ' οἵας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἵων. De diversa postremorum collocatione cf. adn. I 3, 3. Nomine πολιτεία significantur civitatis instituta ad vitam publicam et privatam pertinentia, de quibus c. 37—39 exponitur, τρόποι autem sunt ipsorum Atheniensium mores et indoles, de quibus c. 40 potissimum agitur. Ἐπιτήδευσιν autem et πολιτείαν et τρόπους complecti eo apparet quod in ea

τρόπων ἐξ οἵων μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαινον, νομίζων ἐπί τε τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτὰ καὶ τὸν πάντα ὅμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων ξύμφορον εἶναι αὐτῶν ἐπακοῦσαι.

37. Χρώμεθα γὰρ πολιτείᾳ οὐ ζηλούσῃ τοὺς 1
τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ ὄντες τινὶ ἢ μιμούμενοι ἑτέρους. καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους, ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν

Cap. **37.** § 1. ἥκειν pro οἰκεῖν Ar. Chr. Dan. marg. Bas. superscr. in Lugd. itemque ἡ super οἱ scr. sec. Laur. et m. Cf. adn. et sd. VIII 89, 2.

quae sequitur explicatione (c. 37—41) inter artes quibus imperium comparatum et quibus amplificatum sit non discernitur. — μεγάλα ἐγένετο = ἐπηυξήθη (§ 3). — ἀπρεπῆ eodem modo accipiendum est atque μεγάλων 62, 3 et ὑποσπόνδους I 63, 3, ubi cf. adn. — τὸν πάντα ὅμιλον est accusativus subiecti qui dicitur infinitivi ἐπακοῦσαι pendentis a ξύμφορον εἶναι. — ἐπακοῦσαι, attente audire.

Cap. **37.** In ea quae sequitur orationis parte primo loco Atheniensium civitatis instituta ita describuntur ut primum civitatis forma et vitae publicae et privatae libertas cum legum oboedientia coniuncta (c. 37), tum publicae et privatae animi relaxationes atque omnia quibus ibi frui liceat bona (c. 38), postremum rei militaris studia, quae palam ac libere exerceantur (c. 39), laudentur; deinde ipsorum Atheniensium mores atque indoles denotantur (c. 40); denique superiores laudes summatim comprehenduntur easque veras esse rerum eventu demonstratur (c. 41).

§ 1. ζηλούσῃ ... νόμους, aemulante aliorum leges vel instituta. — παράδειγμα ... ἑτέρους. Proprie scriptor aut παραδείγματι δὲ οὔσῃ μᾶλλον ἢ μιμουμένῃ ἑτέρους pergere aut antea οὐ ζηλοῦντες scribere debebat; sed haec inter se miscuit. Ceterum μᾶλλον est potius. — ὄνομα est accusativus. Cf. Matth. Gr. § 420 adn. 2 b. Krueg. Gr. § 52, 4 adn. 6. — διὰ τὸ ... οἰκεῖν, scil. τὴν πολιτείαν, quod non ad paucos, sed ad plures redacta administratur. De οἰκεῖν cf. Soph. OC. 1535. Plat. Charm. 162 a. de Rep. 423 a. Legg. 702 a. Xen. Cyr. VIII 1, 2, praecipue autem, ubi de ipsa πολιτείᾳ dictum est, Plat. de Rep. 547 c, de ἐς ὀλίγους cf. V 81, 2 τὰ ἐν Σικυῶνι ἐς ὀλίγους μᾶλλον κατέστησαν, VIII 53, 3 εἰ μὴ ... ἐς ὀλίγους μᾶλλον τὰς ἀρχὰς ποιήσομεν, VIII 89, 2 τοῦ ἄγαν ἐς ὀλίγους ἐλθεῖν quaeque huic loco simillima sunt VIII 38, 3 τῆς ἄλλης πόλεως κατ' ἀνάγκην ἐς ὀλίγους κατεχομένης, quibus locis omnibus imperium vel rempublicam ad paucos redactam esse aut redegisse significatur. Itaque hic quoque ἡ πολιτεία οἰκεῖ ἐς ὀλίγους pro plenioribus ἡ πολιτεία οὕτως οἰκεῖ ὥστε ὀλίγους εἶναι τοὺς διοικοῦντας αὐτήν posita videntur, praesertim cum illa verba ἐς ὀλίγους κατέχεσθαι non multum ab his ἐς ὀλίγους οἰκεῖν differant. Qui autem ideo scripturam plurimorum et opti-

δημοκρατία κέκληται· μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἔν τῳ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεῖον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπὸ ἀρετῆς

morum codd. fide confirmatam posthabendam esse putant quod ipsa locutio *ἐς ὀλίγους οἰκεῖν* alibi non inveniatur, iis respondendum est convenienter dici non *πολιτείαν ἐς ὀλίγους ἥκειν*, sed *πόλιν ἐς ὀλίγους ἥκειν* neque illud locis qui simillimi videntur esse, VIII 89, 2. Aristot. Pol. II 9 (cf. adn. VIII 89, 2). Aristoph. Plut. 919, comprobari. Certe *τὴν πολιτείαν ἐς ὀλίγους ἥκειν* non minus unicum esset quam *ἐς ὀλίγους οἰκεῖν*. — *ἀλλ' ἐς πλείονας* nimia castigandi cupiditate abreptus del. Herw., id ipsum eximens unde denominata est democratia. — *ὄνομα . . . δημοκρατία κέκληται*] *ἐπειδὴ φαῦλον δοκεῖ ἡ δημοκρατία καὶ ὁρᾷ τοὺς Λάκωνας σεμνυνομένους* (ut IV 126, 2) *ἐπὶ τῇ ἀριστοκρατίᾳ, ἐπάγει λέγων ὅτι τῷ μὲν ὀνόματι δημοκρατία, τῷ δὲ ἔργῳ ἀριστοκρατία ἐστὶν ἡμῶν ἡ πολιτεία.* Schol. Hoc enim ut liquido dicitur a Plat. in Menex. 238 c—239, ita hic latet in iis quae sequuntur, ubi qualis Atheniensibus vindicetur *ἀριστοκρατία* audiemus. A Thuc. ipso 65, 9 *λόγῳ μὲν δημοκρατία, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή* Periclis aetate appellatur. Ceterum ad *κέκληται* videtur simul audiendum *ἡ πολιτεία*, non *τῇ πολιτείᾳ*. Cf. adn. I 122, 4. — *πρὸς τὰ ἴδια διάφορα*, quod ad privatas rationes attinet (*in Bezug auf ihre Privatinteressen*). Opponuntur enim infra *τὰ κοινά*. Cf. adn. I 68, 2 et de *πρός* adn. III 43, 4. 54, 1. — *τὸ ἴσον*. Plato in Menex. 239 a hanc dicit *ἰσονομίαν*, Cicero de Or. II 52, 209 iuris aequabilitatem. Cf. Schoem. Antiqu. iur. publ. p. 95. De nominat. vid. Matth. Gr. § 325 adn. 1. Krueg. Gr. § 47, 15 adn. 1. Cf. V 47, 7. — *κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν*, quod autem ad aestimationem attinet. Contraria sunt haec superioribus *κατὰ μὲν τοὺς νόμους*, et sententiae sic cohaerent: sed quanquam, quod ad leges attinet, omnes . . . aequalitate (aequo iure) fruuntur (et ea de causa respublica nostra *δημοκρατία* vocari potest), tamen quod ad aestimationem cet. — *ὡς ἕκαστος ἔν τῳ εὐδοκιμεῖ*, prout (cf. adn. III 45, 4. IV 18, 4) quisque in aliqua re bonam existimationem habet. Cf. Plat. Menex. 238 d *τὰς ἀρχὰς καὶ τὸ κράτος δίδωσι* (populus) *τοῖς ἀεὶ δόξασιν ἀρίστοις εἶναι, καὶ οὔτε ἀσθενείᾳ οὔτε πενίᾳ οὔτ' ἀγνωσίᾳ πατέρων ἀπελήλαται οὐδεὶς οὐδὲ τοῖς ἐναντίοις τετίμηται.* Haec verissima et generosissima *ἀριστοκρατία* diligenter distinguenda est ab *ὀλιγαρχίᾳ* (cf. Herm. Ant. I § 58 et qui ibi in adn. 1 citantur) neque differt a *πολιτείᾳ*, in qua *κατ' ἀξίαν* imperatur (cf. Herm. l. l. § 66, 10). — *οὐκ ἀπὸ μέρους . . . προτιμᾶται*. non tam secundum (cf. adn. I 10, 2. III 38, 4) ordinem cuius est (*nach Mafsgabe seines Standes*) quam secundum virtutem ad res publicas administrandas potior habetur. Schol. *τοῦτο λέγει διὰ τοὺς Ἡρακλείδας βασιλεῖς τῶν Λακώνων, οἵτινες ἀπὸ μέρους ἦρχον διὰ μόνην τὴν εὐγένειαν, κἂν μὴ εἶχον ἀρετήν.* Sed latius videntur verba spectare et ad omnes homoeos

προτιμᾶται, οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων δέ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται. ἐλευθέρως δὲ τά τε πρὸς τὸ κοινὸν 2 πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονήν τι δρᾷ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίους μέν, λυπηρὰς δὲ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προσ-

respicere, penes quos tum Lacedaemoniorum reipublicae administratio erat. Cf. adn. V 15, 1. *Μέρη*, i. e. *Bürgerklassen*, singuli civium ordines qui suam quisque reipublicae partem habent vocantur et ab ipso Th. VI 39, 1 et ab Aristot. Polit. II 9 (p. 1270 b 22), ubi de ipsorum Spartanorum ordinibus sermo est. Eadem hic *μόρια* dicit l. l. VIII (V) 8 (p. 1308 b). 11 (p. 1315 a). Aliam hanc interpretationem excogitavit Class.: adiutus a parte quadam seu factione, quod Thucydidem *ἀπὸ στάσεως* dicturum fuisse credimus. Ex nostra interpretatione Th. verba optime concinunt cum Plut. Menex. sententia supra allata. Temere Herw. *ἀπὸ γένους* scripsit, cui insolitum illud *ἀπὸ μέρους* substitutum esse minime est probabile. — *ἔχων δέ*. *Δέ* dictum est, quia superiora *οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν* idem declarant atque *οὐδ' αὖ πένης μὲν ὤν*. *Γέ* tamen coniecit Reisk., inutiliter et contra vim huius particulae. — *ἀξιώματος ἀφανείᾳ*, propter dignitatis obscuritatem, qualis eorum fuit qui inter Spartanos non ex homoeis erant et *ὑπομείονες* dicebantur. Cf. Herm. Antiqu. I § 48, 9. — *κεκώλυται*, scil. *ἀγαθόν τι δρᾶσαι τὴν πόλιν*.

§ 2. *ἐλευθέρως*. Cf. 65, 8. — *πολιτεύομεν*, in civitate vivimus, cum sit intransitivum, accus. *τὰ πρὸς τὸ κοινόν* secundum Krueg. Gr. § 46, 5 adn. 4 interpretandus est. Eodem modo accipiendum est 65, 7. — *καὶ ἐς τὴν . . . ὑποψίαν*, et quod attinet ad mutuam cotidianorum studiorum ac negotiorum suspicionem. Nam *ἐπιτηδεύματα* ea sunt quae *ἐπιτηδεύσει* (36, 4) fiunt atque aguntur. Frustra Reiffersch. Coniect. in Th. p. 6 sq. *ἀνυποψίαν* coniecit. Nam integram esse codd. scripturam similitudo verborum VII 69, 2 *οὐ πρὸς τὸ δοκεῖν τινι ἀρχαιολογεῖν φυλαξάμενοι* ostendit. Ut enim ibi cautio non ad id attinet quod cavendo efficitur, sed ad id quod cavendo prohibetur, sic hic quoque publica libertas non ad id attinet quod ea efficitur, sed ad id quod ea prohibetur. Sententia autem universa illustratur iis quae III 37, 2 leguntur, ubi Cleon Atheniensium *τὸ καθ' ἡμέραν ἀδεὲς καὶ ἀνεπιβούλευτον πρὸς ἀλλήλους* commemorat. Cf. VII 69, 2. Atque utitur hoc loco Grotius Hist. VI p. 199 sq. (interpr. III p. 428) ad demonstrandum etiam singulorum hominum libertatem diligenter ab Atheniensibus servatam esse. Eos tamen sensus quos hic orator praedicat non semper Athenis viguisse intellegemus ex iis quae de Alcibiadis victu Athenienses sensisse VI 15. 28 legimus. — — *εἰ καθ' ἡδονήν τι δρᾷ*, si genio suo indulget. Cf. 53, 1. — *οὐδὲ . . . προστιθέμενοι*, neque innocentes quidem, sed tristes (cf. 38, 1) visu aerumnas nobis iniungentes sive imponentes, scil. legum praeceptis, ut recte interpretatur Krueg. Cf. I 78, 1 ibi-

3 τιθέμενοι· ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε αἰεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες αἰσχύνην ὁμολογουμένην φέρουσιν.

que adn. Parum considerate tanquam similia afferens Herod. VI 21. Soph. OR. 1460. Plat. Prot. 346 b, ubi προστίθεσθαι sibi imponere, iniungere, contrahere valet, Class. προστιθέμενοι hoc loco significare putat vultu exprimentes, prae se ferentes, quod est προτιθέμενοι (cf. III 64, 4. VIII 85, 3 ibique adn.), ut auctore Badhamo scripsit Herw. Sed cum, ut πολιτεύομεν ostendit, de publicis institutis sermo sit, multo aptius est προστιθέμενοι. Ἀχθηδόνες hic contumeliae dicuntur (cf. adn. IV 40, 2) castigandi causa impositae quae, quanquam noxam non afferunt, tamen animum acerbo dolore afficiunt, quales apud Lacedaemonios fuerunt animadversiones ἀταξίας (Xen. Hist. Gr. III 1, 9) et ἀγαμίου (Plut. Lyc. 15) et fortasse etiam ὀψιγαμίου et κακογαμίου (Plut. Lys. 30) aliorumque quae contra civitatis instituta esse videbantur. Tales προπηλακισμούς Plat. Legg. 855 c, quem locum allegavit Krueg., commemorat ἀμόρφους ἕδρας ἢ στάσεις.

§ 3. ἀνεπαχθῶς, non importune. — τὰ ἴδια προσομιλοῦντες, in rebus privatis alius erga alium nos gerentes. Inter se referuntur τὰ ἴδια et quae praecesserunt ἐς τὴν ... ὑποψίαν. Cf. Krueg. Gr. § 46, 5 adn. 4 et de re Aristid. I p. 195. — τὰ δημόσια ... οὐ παρανομοῦμεν, in publicis rebus propter reverentiam (*sittliche Scheu* Krueg., qui comparat nota verba ἔνθα δέος, ἐνταῦθα καὶ αἰδώς) non violamus leges. De re cf. Herm. Antiqu. I § 113 et III § 34, 3. Τὰ δημόσια = τὰ πρὸς τὸ κοινόν § 2. Sententiarum cohaerentiam si spectamus ἀνεπαχθῶς δὲ (δέ = *sondern*) τὰ ἴδια προσομιλοῦντες oppositum est verbis οὐ δι' ὀργῆς ... προστιθέμενοι, τὰ δημόσια ... φέρουσιν autem ita referuntur ad ἐλευθέρως τὰ πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν ut eorum sententiam fusius explicent. Nam publica illa libertas in eo apparet quod legibus parent non coacti earum severitate, sed sponte propter insitam earum reverentiam. Ipsorum igitur natura ducuntur ad legum oboedientiam, non externa necessitate. Ceterum de δέος vocis vi cf. Plat. Euthyphr. 126 b. c et de tota sententia Soph. Ai. 1074. — ἀκροάσει, oboedientia, eaque voluntaria et libera. Nam ἀκρόασις et ἀκροᾶσθαι de iis dicitur quae cupide et libentur audimus (cf. I 21, 1. 22, 4. III 43, 2. II 21, 3). In oboediendi vim etiam ἀκροᾶσθαι transiit III 27, 3. 37. 2. IV 106, 2. VI 10, 5. 17, 4. Genetivi sunt obiectivi qui dicuntur. Cf. Krueg. Gr. § 47, 25 adn. 1. Pro ἀκροάσει dicere licebat ἀκροώμενοι. Tum αὐτῶν pendet ex ὅσοι. — ἐπ' ὠφελίᾳ ... κεῖνται (= τέθεινται). Cf. Plut. Sol. 18. — ὅσοι ἄγραφοι ... αἰσχύνην ... φέρουσι, quae (leges), licet scriptae non sint, tamen ignominiam confessam (seu de qua constat inter omnes) afferunt. Facilius est τοῖς παρανομοῦσι subaudire quam αἰσχύνην pudorem in-

38. *Καὶ μὴν καὶ τῶν πόνων πλείστας ἀνα-* 1
παύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μέν γε
καὶ θυσίαις διετησίοις νομίζοντες, ἰδίαις δὲ κα-
τασκευαῖς εὐπρεπέσιν, ὧν καθ' ἡμέραν ἡ τέρψις
τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει. ἐπεσέρχεται δὲ διὰ μέγε- 2
θος τῆς πόλεως ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα, καὶ ξυμ-
βαίνει ἡμῖν μηδὲν οἰκειοτέρᾳ τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐ-
τοῦ ἀγαθὰ γιγνόμενα καρποῦσθαι ἢ καὶ τὰ τῶν
ἄλλων ἀνθρώπων.
39. *Διαφέρομεν δὲ κἂν ταῖς τῶν πολεμικῶν* 1

Cap. **39.** § 1. *καὶ* pro *κἂν* codd. Cf. adn.

tellegere, ad quam interpretationem *ὁμολογουμένην* parum convenit. Certe *αἰσχύνην φέρειν* non esse, quod Heilm. voluit, reverentiam seu observantiam efficere ex usu huius formulae (cf. Soph. Trach. 66. Plat. Menex. 274 a. Conv. 184 e. Legg. 671 e) apparet. De *ἀγράφοις νόμοις* vide Socratem disputantem apud Xen. Memor. IV 4, 19. Cf. Cic. pro Mil. 4, 10. Herm. Antiqu. I § 5, 12 et § 51, 10.

Cap. **38.** § 1. *ἀναπαύλας*, remissiones. De plurali cf. adn. 49, 2. Paulo aliter legitur 75, 3. — *τῇ γνώμῃ*, animo. Cf. 51, 4. — *ἀγῶσι μέν γε* ... *νομίζοντες*. De dativis vid. adn. I 77, 6 et Schweigh. ad Herodot. IV 63, de *γὲ* cum partic. *νομίζοντες* iungendo adn. IV 65, 4. Frustra *τε* auctore Badhamo Herw. — *θυσίαις διετησίοις*. „*Θυσίαι* h. l. non sunt sacrificia; sed festa, feriae in quibus fierent sacrificia; vocat enim *ἀναπαύλας*.“ Bau. *Διετήσιος* autem dubitatur utrum sit perennis, toto anno, an anniversarius. Hoc placuit quidem grammatico Bekkeriano (Anecd. p. 35 *διετησίως ἀντὶ τοῦ δι' ἔτους, οἷον καθ' ἕκαστον ἔτος — Θουκυδίδης*) et Aristidi I p. 185. Illud tamen, quod schol. et, ut videtur, Pollux I 57 (*διετήσιος ἑορτὴ ἡ διὰ παντὸς τοῦ ἔτους*) amplexi sunt, praeferendum videtur; anniversarii enim dies festi et ludi in omnibus civitatibus erant, Athenis autem tanta eorum multitudo ut quovis mense et per totum quasi annum dies festos agerent, qua de re cf. Pseudo-Plat. Alc. II 148 e. Pseudo-Xen. de Rep. Ath. 3, 2. 8. „Ita Herodianus II 7, 15 incolas Antiochiae describit *σχεδὸν παρὰ πάντα τὸν ἐνιαυτὸν ἑορτάζοντας*.“ Bloomf. — *κατασκευαῖς*. Cf. adn. I 10, 2. — *καθ' ἡμέραν ἡ τέρψις*. Cf. adn. I 82, 3. 137, 4. — *τὸ λυπηρόν*, tristitiam. — *ἐκπλήσσει*, excutit, ut 87, 4.

§ 2. *ἐπεσέρχεται*. De mercibus quae importantur dictum est, ut *ἐσπλεῖν*, de quo vid. adn. III 51, 2. — *ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα*. Cf. Isocr. IV 11. Pseudo-Xen. l. l. 2, 11 sqq. Ceterum attende hyperbolen oratoriam et cf. 43, 3 et Aristid. Encom. Rom. p. 200, 10 sqq. — *τὰ αὑτοῦ ἀγαθὰ γιγνόμενα*, bona quae hic (i. e. in Attica) proveniunt. De *αὑτοῦ* cf. VI 34, 1 et de collocatione verborum adn. I 90, 1. — *ἢ καί*. Cf. Krueg. Gr. § 69, 32 adn. 13.

Cap. **39.** § 1. *κἂν ταῖς* ...

μελέταις τῶν ἐναντίων τοῖσδε. τήν τε γὰρ πόλιν κοινὴν παρέχομεν, καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ξενηλασίαις ἀπείργομέν τινα ἢ μαθήματος ἢ θεάματος ὃ μὴ κρυφθὲν ἄν τις τῶν πολεμίων ἰδὼν ὠφεληθείη. πιστεύοντες οὐ ταῖς παρασκευαῖς τὸ πλέον καὶ ἀπάταις ἢ τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ· καὶ ἐν ταῖς παιδείαις οἱ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθὺς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται, ἡμεῖς δὲ ἀνειμένως διαιτώμενοι οὐδὲν ἧσσον
2 ἐπὶ τοὺς ἰσοπαλεῖς κινδύνους χωροῦμεν. τεκμή-

τοῖσδε. Κἂν pro καί legendum esse recte existimat Krueg.; nam dativis ταῖς ... μελέταις proprie ea res in qua, dativo τοῖσδε eae quibus prae adversariis excellant significari videntur. Neque enim ipsis studiis bellicis, quippe quae utrorumque communia sint, differunt, sed diversa qua in iis versantur ratione. Cf. Plat. de Rep. 568 a Εὐριπίδης διαφέρων ἐν αὐτῇ (τῇ τραγῳδίᾳ). De proximo γάρ cf. adn. I 2, 6. — ξενηλασίαις ἀπείργομεν] ὥσπερ οἱ Λακεδαιμόνιοι. Schol. Cf. I 144, 2 et ibi adn. — μὴ κρυφθέν, i. e. εἰ μὴ κρυφθείη. Haec Plut. in Lyc. 27 improbat, contra dicens hanc ξενηλασίαν ideo esse factam ne peregrini pravi aliquid inferant. Verum tamen Lacedaemoniorum τῆς πολιτείας τὸ κρυπτόν etiam V 68, 2 commemoratur. — ἄν refer ad optat. ὠφεληθείη. — καὶ ἀπάταις] καὶ ταῦτα πρὸς Λακεδαιμονίους αἰνίττεται. Schol. Fraudes bellicae enim a Lacedamoniis maximi aestimabantur. Cf. V 9, 5. — τῷ ἀφ' ἡμῶν ... εὐψύχῳ. Cf. adn. I 37, 1. — ἐν ταῖς παιδείαις praepositum disiunctioni οἱ μὲν —ἡμεῖς δέ ad utrosque refertur. — οἱ μὲν ... εὐθὺς νέοι ὄντες] „καὶ ταῦτα πρὸς Λακεδαιμονίους. ἐκεῖνοι γὰρ ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας εἰς τὰ πολέμια ηὐτρεπίζοντο· καὶ εὐθὺς ὡς ἐτίκτετο τὸ παιδίον, ἐν ἀσπίδι ἐτίθεσαν αὐτὸ καὶ δόρυ πλησίον καὶ ἐπεβόων ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τάν, τουτέστιν ἢ ταῦτα σῶσον ἢ μετ' αὐτῶν ἀναιρέθητι. οἱ δὲ αὐτοὶ οὕτως ἐπιπόνως ἤσκουν ὡς μηδὲ λουτρῶν ἀνέχεσθαι, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῷ Εὐρώτᾳ ποταμῷ πρὸς τὸ λούσασθαι. ἀμέλει καὶ διαμαστιγώσεις ἐγίνοντο κατά τινα καιρόν, ἐν αἷς οἱ πλείονας (audi πληγάς, cf. Krueg. Gr. § 43, 3 adn. 3) ἐνεγκόντες ἀνδρειότεροι ἐνομίζοντο.“ Schol. Cf. Muell. Dor. II p. 299 sqq. — τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται, virtutem consectantur. Cf. adn. I 124, 1. — ἀνειμένως διαιτώμενοι. Cf. I 6, 3. — ἐπὶ τοὺς ἰσοπαλεῖς κινδύνους χωροῦμεν, scil. ὥσπερ ἐκεῖνοι (cf. V 16, 3), paris momenti pericula atque illi subimus. Sic ἀγὼν ἰσοπαλής Dio Cass. XLIV 30, 5, item ἰσοπαλεῖς πόνοι et similia, de quibus vid. Steph. Thes. De hominibus IV 94, 1 ὄντες πλήθει ἰσοπαλεῖς (i. e. ἀντίπαλοι) τοῖς ἐναντίοις. Ne omisso articulo ἐπ' ἰσοπαλεῖς κινδύνους sic scribendum fuisse putetur, monemus ἐπὶ τοὺς ἰσοπαλεῖς κ. fere idem esse atque ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς κ. (cf. VI 78, 3) et similiter cum articulo dici III 63, 4 τὰς ὁμοίας χάριτας et V 89 ἀπὸ τῆς ἴσης ἀνάγκης. Itaque non assentimur iis qui ἰσοπαλεῖς transponendum esse putant (ἐπὶ

ριον δέ· οὔτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑαυτούς, μετὰ πάντων δ' ἐς τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσι, τήν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένους μαχόμενοι τὰ πλείω κρατοῦμεν, ἀθρόᾳ δὲ 3

§ 2. *καθ' ἑκάστους* codd., *καθ' ἑαυτοὺς* Valla vertens per se tantum. Cf. adn.

§ 3. *ἀθρόᾳ τε* codd. Cf. adn.

τοὺς κ. ἰσοπαλεῖς enim Usener in Mus. Rhen. XXV p. 386 coni., *ἰσοπαλεῖς ἐπὶ τοὺς κ.* Herw. scripsit), praesertim cum ita etiam sententiarum conexus dissolvatur. Nam hoc Pericles contendit, ex libera educatione Athenienses non minus fortes esse quam Lacedaemonios, quorum fortitudo (*τὸ ἀνδρεῖον*) laboriosis exercitationibus quibus instituantur efficiatur. Haec sententia eo declaratur quod non minora illi quam hi pericula adire, non eo quod eadem potestate vel fortuna pericula suscipere dicuntur. Hoc enim eorum potestatem vel fortunam ostenderet, non fortitudinem. Atque ad periculorum aequalitatem et fortitudinem inde conspicuam etiam insequens demonstratio spectat, qua exponitur Athenienses ipsos parte copiarum easdem res conari et meliore plerumque cum eventu gerere quam Lacedaemonios coniunctis omnium sociorum copiis.

§ 2. *τεκμήριον δέ.* Cf. adn. 15, 4. — *καθ' ἑαυτούς.* Codd. lectio *καθ' ἑκάστους* tolerari nequit. Nam huic, cum singulos significet, non *μετὰ πάντων,* sed *ξύμπαντες* contrarium est (cf. IV 64, 4. V 68, 2. VII 64, 2). Frustra enim Arn. ita hunc locum interpretatur quasi scriptum sit *μεθ' ἑκάστων*, neque ad hanc rationem confirmandam afferre licet 64, 3, ubi *πρός τε ξύμπαντας καὶ καθ' ἑκάστους* idem fere sit atque *πρός τε ξύμπαντας καὶ πρὸς ἑκάστους.* Nam ut grammatice ita haec verba interpretari liceat (cf. tamen adn.), tamen haec sententia 64, 3 eo efficitur quod *πρός* praecedit, cum hic *μετά* sequatur. Neque magis Class. interpretatio probatur, qui *καθ' ἑκάστους* separatim a ceteris significare putat, cuius significationis exempla neque ab eo allata sunt neque omnino inveniuntur. Tradita igitur scriptura ferri non potest, nisi nomen *Λακεδαιμόνιοι* deleveris, id quod, quoniam non aperte, sed tecte in hac tota oratione carpantur Lacedaemonii, suadet Saupp. Ep. crit. ad Herm. p. 121. Sed et audacius id est et illo vocabulo expuncto non *μετὰ πάντων δέ*, sed *ἅπαντες* s. *ξύμπαντες δέ* requiritur. De *καθ' ἑαυτούς* = per se soli cf. I 79, 1. III 39, 2. IV 38, 3. Isocr. XII 102. — *μετὰ πάντων*, scil. *ξυμμάχων.* Non omnes sociorum copiae his Lacedaemoniorum expeditionibus intererant, sed omnes sociorum civitates cum sua quaeque copiarum parte. Nam non *πανδημεί* socios profectos esse dictum est 10, 2. 47, 2. Quare V 109 eodem iure dicitur Lacedaemonios *μετὰ ξυμμάχων πολλῶν τοῖς πέλας ἐπέρχεσθαι.* — *τήν τε κ. τ. λ.* In hoc altero membro exspectamus *ἡμεῖς τε τὴν τῶν πέλας κ. τ. λ.*; sed ad contrarium efferendum sufficit ipsum *αὐτοί* sine pronom. person. Cf. adn. III 54, 2. — *τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένους.* Attende syntaxin Homericam inde ortam quod *ἀμύνεσθαι* transiit in vim verbi *μάχεσθαι.* De accus. cf. adn. I 108, 5.

§ 3. *ἀθρόᾳ δὲ τῇ δ.* nunc scripsimus et lenius ante id di-

τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδείς πω πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἅμα ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν· ἢν δέ που μορίῳ τινὶ προσμείξωσιν, κρατήσαντές τέ τινας ἡμῶν πάντας αὐχοῦσιν ἀπεῶσθαι καὶ νικη-
4 *θέντες ὑφ' ἁπάντων ἡσσῆσθαι. καίτοι εἰ ῥᾳθυμίᾳ μᾶλλον ἢ πόνων μελέτῃ καὶ μὴ μετὰ νόμων τὸ πλεῖον ἢ τρόπων ἀνδρείας ἐθέλομεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκάμνειν καὶ ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν αἰεὶ μοχθούντων φαίνεσθαι.*

1 40. *Καὶ ἔν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν ⟨νομίζω⟩ εἶναι θαυμάζεσθαι καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις. φιλο-*

§ 4. *ἐθέλοιμεν* Vat. Aug. m. sec. M. et aliquot deteriores idemque in Dionys. Hal. p. 801 intulerunt librarii. Cf. Quaest. gram. p. 15 sq.

stinximus, ut sibi responderent *καθ' ἑαυτούς: αὐτοί, μετὰ πάντων δέ: ἀθρόᾳ δὲ τῇ δυνάμει.* — *διὰ τὴν . . . ἐπίπεμψιν*, quod in terra nostras ipsorum (non sociorum) copias in multa loca mittimus. Similiter *ἡμῶν αὐτῶν* III 54, 5. Cf. Krueg. Gr. § 51, 2. adn. 8. — *προσμείξωσι*, i. e. *ὁμόσε ἔλθωσιν, ἐς χεῖρας ἔλθωσι.* — *ἀπεῶσθαι* medium est, non passivum; gloriantur enim de eo quod ipsi effecerint. Cf. I 18, 2. 32, 5.

§ 4. *καίτοι* coniunctione insequens enuntiatum applicatur ad sententiam § 1 praegressam *ἡμεῖς δὲ ἀνειμένως διαιτώμενοι . . . χωροῦμεν*, non ad huius demonstrationem § 2 et 3 interpositam. Aliter enim *καίτοι*, quod falso interpretatur Class., vim suam retinere non potest. — *εἰ . . . ἐθέλομεν κινδυνεύειν*, cum (eo quod) . . . propensi sumus ad pericula subeunda, qua de vi *εἰ* coniunctionis cf. III 9, 2. 32, 2. 43, 5. 55, 3. VII 34, 7. 67, 1. — *ῥᾳθυμίᾳ*, animo securo; refertur enim ad superiora *ἀνειμένως διαιτώμενοι* § 1. — *πόνων μελέτῃ*, i. e. *ἐπιπόνῳ ἀσκήσει*, ut § 1. — *καὶ μὴ . . . ἀνδρείας*, et (cum) virtute non legibus magis quam moribus effecta. De *νόμων ἢ τρόπων* cf. Plat. de Rep. 541 a *ἐν τοῖς σφετέροις τρόποις καὶ νόμοις* et de genet. adn. I 84, 2. Herw. *ἀνδρείας* secludens notionem principalem sententiae eximit et de sublimitate orationis multum detrahit. — *περιγίγνεται ἡμῖν*, contingit nobis. Cf. adn. I 144, 3. — *τοῖς τε μέλλουσιν . . . μὴ προκάμνειν*, ut futuris aerumnis antequam accidant non laboremus. Sic Dio Cass. XLVII 42, 2 *τῷ μέλλοντι προκάμνοντες.* — *ἀτολμοτέρους.* Cf. adn. I 31, 2. — *φαίνεσθαι*, nos praestare. Cf. I 122, 3.

Cap. **40**. § 1. *Καὶ ἔν τε τούτοις . . . καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις.* Verba *καὶ . . . τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι*, ut fieri solet, cum *περιγίγνεται* conecti nequeunt. Patet enim verbis *φιλοκαλοῦμεν γὰρ κ. τ. λ.* describi quibus aliis

καλοῦμεν γὰρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας· πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον καιρῷ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα, καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τινι αἰσχρόν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἴσχιον. ἔνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πο- 2

Cap. **40.** § 1. ἐν καιρῷ deteriores aliquot.
§ 2. ἐν τε It. Vat. Pal. Aug. sec. M. Cass. Lugd. Sed ἔνι pro ἔνεστι etiam IV 109, 4 legitur.

virtutibus Athenienses admiratione digni sint. Sed quae in ea descriptione commemorantur virtutes, pulchri amor, litterarum studium, divitiarum iusta aestimatio, rerum cum privatarum tum publicarum cura, in iudicando et deliberando prudentia, beneficientia, non eae sunt quae ex illa animi securitate (ῥᾳθυμίᾳ) qua Athenienses pericula subeunt contingant atque prodeant. Immo vero § 3 prudentem rerum considerationem et cognitionem non prodire ex illa in periculis suscipiendis securitate contenditur, sed e contrario causam esse quae efficiat (hoc enim valet διὰ ταῦτα) ut a periculis non avertantur. Quae cum ita sint, haec verba ita superioribus continuari nequeunt ut simul cum his a περιγίγνεται pendeant. Sequitur excidisse verbum ex quo τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι aptum esset, quod νομίζω (cf. I 70, 1) vel λέγω fuisse probabile est. — **μετ' εὐτελείας**, cum simplicitate. Cf. Plat. Legg. 650 b et de re Schoem. Antiqu. iur. publ. p. 183. — **φιλοσοφοῦμεν**, litteris studemus. — **ἄνευ μαλακίας** perinde atque μετ' εὐτελείας ad Spartanos respicit. Hi enim ideo litteras et maxima ex parte etiam artes elegantiores a civitate arcebant, ne in luxuriam et mollitiem inciderent. Ceterum notum est quantum Athenis artes et litterae ab ipso Pericle promotae sint. — **πλούτῳ ... χρώμεθα**, divitiisque (tanquam) rerum gerendarum opportunitate potius utimur quam (tanquam) verborum iactatione. De ὡς non addito cf. adn. I 70, 6 et III 10, 6. Nihil igitur hic durum est nec ἐν ante καιρῷ invitis melioribus membranis retinendum fuit neque eo omisso καιρῷ, ut apud poëtas interdum (cf. Krueg. Synt. poët. et dial. § 48, 2 adn. 8), dativus adverbialis, quod censet Class., videtur putari posse. Neque ad Class. interpretationem tuendam adhiberi potest Krueg. Gr. § 48, 15 adn. 17; nam usus hic descriptus ad certa quaedam vocabula pertinet, in quibus nec καιρός nec κόμπος invenitur. Verba λόγων κόμπος redeunt 41, 2. — **καὶ τὸ πένεσθαι ... αἴσχιον**, et paupertatem confiteri non est cuiquam turpe, sed non vitare re ipsa potius turpe, proprie turpius. Pro comparativo exspectes positivum; sed simillima sunt verba VIII 27, 3 οὐ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι Ἀθηναίους ναυτικῷ μετὰ καιροῦ ὑποχωρῆσαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ ὁτουοῦν τρόπου αἴσχιον ξυμβήσεσθαι ἢν ἡσσηθῶσι. „Comparativus ad positivum suum cum negatione coniunctum aut, quod eodem spectat, ad contrariae notionis positivum referendus est.“ Preibisch. de Compar. usu Thuc. p. 4 posterioris rationis exemplum afferens IV 65, 4. Hic quoque carpi Lacedaemonios, apud quos studium opera paupertatem fugiendi turpe fuerit, adnotant interpretes.

§ 2. **ἔνι τε ... γνῶναι.**

6*

λιτικῶν ἐπιμέλεια καὶ ἕτερα πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γνῶναι· μόνοι γὰρ τόν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν, καὶ αὐτοὶ ἤτοι κρίνομέν γε ἢ ἐνθυμού-

ἑτέροις codd. Cf. adn.
οἱ αὐτοί. Laur. m. Ar. Chr. Dan. E. idemque Valla. Cf. adn.

Qui codd. scripturam ἑτέροις tuentur distingui putant eos Athenienses a quibus cum privatarum etiam publicarum rerum cura et administratio iungatur ab iis qui, quamvis, cum operas praebendo vitam sustentent, res publicas non administrent, tamen earum periti sint; illos esse ditiores et honestiores cives, hos **θῆτας** et his similes; illis solis **ἐπιμέλειαν τῶν πολιτικῶν**, utrisque **γνῶσιν τῶν πολιτικῶν καὶ ἐπιμέλειαν τῶν οἰκείων** tribui. Sed primum nullum in priore membro indicium est partem Atheniensium ibi significari, in quam sententiam potius *ἔνι τε τοῖς μὲν . . . ἑτέροις δὲ* exspectaremus. Deinde verum non est alteri civium classi nullam esse *τῶν πολιτικῶν ἐπιμέλειαν* (nam hi quoque in contionibus et iudiciis de publicis rebus iisque gravissimis decernunt), neque hoc cum iis congrueret quae 37, 1 dicta sunt: *κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἔν τῳ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεῖον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται*; praeterea ipse Pericles etiam inferiores civium ordines ad negotia publica capessenda magis arcessere studebat (cf. Curtii Hist. Gr. II p. 221 sq.). Denique ne ipsa quidem sententia apta est. Sive enim *γνῶναι* decernere est, qui res publicas decernunt utique earum curam habent; sive novisse significat, non laudabile esset, si apud Athenienses civium parti quae res publicas non minus quam reliqui novisset nulla earum cura demandata esset. Itaque de duabus civium partibus sermo esse nequit et necessaria est Class. emendatio *ἕτερα*, i. e. alia quam publica sive privata negotia, qualia fuerunt mercatorum, opificum, aliorum. Inepte Herw. *ἑτεροῖα*, quo vocabulo Th. nusquam usus est. De *ἕτερα* cf. I 28, 3. 67, 4. Contra quam in Atheniensium civitate Spartiatis non licebat opificiis, mercaturae, agriculturae operam dare, et Lacedaemonii qui haec negotia exercebant rerum publicarum partem non habebant. — **τετραμμένοις**, ad alia negotia conversis, i. e. iis deditis (VII 73, 2) sive potissimam operam impendentibus. — **γνῶναι**, novisse, iudicare. Cf. 60, 5. VIII 68, 4. — **μηδέν**, i. e. *μήτε ἐπιμελείᾳ μήτε γνώσει*, pro plenioribus *μηδὲν μέρος* dictum est. Cf. Krueg. Gr. § 47, 15 adn. 1. — **ἀπράγμονα**, otiosum, rempublicam non capessentem. — *αὐτοί*. Opponitur iudicio quod de eo ferunt qui publicas res non curet id quod ipsi faciunt. Ad loci cohaerentiam minus convenit *οἱ αὐτοί*, quod eosdem duas diversas res simul agere significaret (cf. supra *τοῖς αὐτοῖς*). Nam cum hoc sensu *οἱ αὐτοί* neque ad *ἤτοι κρίνομέν γε ἢ ἐνθυμούμεθα ὀρθῶς τὰ πράγματα* pertinere potest, cum disiunctione indicetur non utrumque, sed alterutrum eos facere, neque respicere ad proxime praegressa, cum quod de homine publici negotii experte indicant adeo non differat ab eo quod ipsi faciunt ut alterum alteri plane consentaneum sit. — *ητοι . . . ὀρθῶς*

μεθα ὀρθῶς τὰ πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἡγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ἃ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν. διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν ὥστε τολμᾶν 3
τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι, ὃ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ᾽ ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τά τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γιγνώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων. καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν 4

τὰ πράγματα, aut iudicamus atque decernimus saltem (in contionibus suffragia ferentes de propositis aliorum sententiis) aut nobiscum reputamus ac deliberamus recte res (oratores ipsi ad consilium dandum prodituri). Cf. Aristid. I p. 365, ubi de Atheniensibus haec legimus: ἐστὲ σοφώτατοι τῶν Ἑλλήνων, αὐτοί τε ἐφ᾽ ὑμῶν αὐτῶν ἄριστα λογίσασθαι τὰ δέοντα καὶ ἑτέρου λέγοντος κρῖναι. De particulis ἤτοι ... γε ... ἢ vid. Elmsl. ad Eur. Med. 1263. Hart. de Part. I p. 383 sq. Cf. VI 34, 2. 38, 2. 40, 1. Xen. Cyr. IV 5, 22. Priore inciso Boehm. magis exiguum quiddam, Class. contra gravius aliquid significari affirmat. Hoc locis Platonicis quos attulit Elmsl. (Apol. 27 c. Phaed. 76 a. Gorg. 460 a. 467 e) videtur convenire, illud Thucydideis, in quibus reddatur aut certe, aut saltem. De ἐνθυμεῖσθαι cf. I 120, 5. II 60, 6 maximeque VIII 68, 1. Hic quoque ad Spartanos respicitur, apud quos in populi comitiis nulla disceptatio admittebatur et nihil nisi de propositis senatus consultis clamore suffragia ferebantur. Cf. adn. I 87, 2. — οὐ τοὺς λόγους ... ἡγούμενοι. Sicut Lacedaemonii eloquentiam Atticam spernebant. — μὴ προδιδαχθῆναι ... ἐλθεῖν, oratione non praedoceri seu prius doceri quam ad ea quae opus sunt exsequenda accedas. Frustra haec temptat Cobet. ad Hyper. p. 68 ἢ omisso προδιδαχθέντα scribens. Plene πρότερον ἢ ἔργῳ ἐλθεῖν ἐπὶ (ταῦτα ἐφ᾽) ἃ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν.

§ 3. περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν. Frustra περὶ ὧν ⟨ἂν⟩ ἐπιχειρήσωμεν Cob. Mnemos. nov. ser. VIII p. 103. Cf. enim Krueg. Gr. § 53, 7 adn. 8. — ὃ ... φέρει, cum (*während*) ... ferat. Accusativus ὅ proprie est relationis significans quam ad rem quod attinet, unde accedente vi adversativa relativi, de qua cf. adn. I 39, 3. VI 10, 2, oritur sententia quam significavimus concessiva. De hoc usu explicate et subtiliter disputavit R. Schneider in Annal. phil. a. 1883 p. 457 sqq. Diversum est III 12, 1, ubi cf. adn. — οἱ τὰ δεινὰ ... γιγνώσκοντες. Fortitudinem cum scientia periculorum debere coniunctam esse pluribus docet Plato in Lach. et al. — καὶ διὰ ... κινδύνων, et (qui tamen) ob haec a periculis adeundis non deterrentur. Cf. Bernh. Synt. p. 226 adn. 10. De praepos. ἐκ cf. Hom. Il. X 107. Plat. Criti. 106 a. Krueg. Gr. § 47, 23 adn. 3.

§ 4. τὰ ἐς ἀρετήν, in iis quae ad generosam virtutem seu liberalitatem per-

ἠναντιώμεθα τοῖς πολλοῖς· οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρῶντες κτώμεθα τοὺς φίλους. βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν ὥστε ὀφειλομένην δι' εὐνοίας ᾧ δέδωκε σώζειν· ὁ δ' ἀντοφείλων ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ' ὡς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων. καὶ μόνοι οὐ τοῦ ξυμφέρον-

§ 4. ἐς pro ὡς codd. Cf. adn.

tinent. De qua vi vocabuli *ἀρετή* cf. adn. IV 19, 2 et Aristot. Rhetor. I 9 (p. 1366 a) *ἀρετὴ δ' ἐστὶ . . . δύναμις εὐεργετικὴ πολλῶν καὶ μεγάλων.* Virtus enim universa, cum iam antea complures virtutes Atheniensibus tributae sint, hic eo significari non potest et in ea quae sequitur explicatione de sola beneficientia sermo est. — *ἠναντιώμεθα*, prorsus discrepamus. Cf. *πεφόβημαι* I 144, 1. Ipsa haec forma perfecti etiam apud Demosth. exstat XVIII 293. XIX 205; contra *ἐνηντιώμεθα* in Aristoph. Av. 385. — *οὐ γὰρ πάσχοντες ... τοὺς φίλους.* Cf. Aristid. II p. 663 extr. et Sal. Cat. 6, 5. *Τοὺς φίλους*, i. e. *τοὺς φίλους οὓς κτώμεθα, τοὺς ἡμετέρους φίλους.* Cf. Soph. Ant. 190 et ibi Wund. atque Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 3. — *βεβαιότερος . . . σώζειν,* firmior autem (sive constantior amicus) is est qui beneficium contulit ea ratione ut debitam sibi gratiam per benevolentiam in eum cui beneficium dedit tueatur. Apparet ad *δράσας* pariter atque ad *δρῶντες* subaudiendum esse *εὖ* ideoque *τὴν χάριν* ad sequentia pertinere atque cum *ὀφειλομένην* ita iungendum esse ut hoc cum vi praedicativa simul ad *σώζειν* spectet (= ita servare ut debeatur). Cf. Aristot. Rhet. III 2 (p. 1405 a) *δεῖ . . . τὰς μεταφορὰς ἁρμοττούσας λέγειν.* De praeposito *τὴν χάριν* cf. adn. IV 4, 1. *Ὥστε* idem fere est atque *ὅπως*. Cf. Soph. El. 355 et Krueg. Gr. § 65, 3 adn. 1. Proprie non consilium, sed quod necessario beneficium consequatur exprimi censet Class., sed argutius, cum explicandum sit cur *ὁ δράσας* firmior existimandus sit. Tum ante relativum *ᾧ* aut *ἐκείνῳ* cogitandum, quod suspensum sit ex verbo *ὀφειλομένην* et valeat idem quod *ὑπ' ἐκείνου*, aut, quoniam huic explanationi interpositum *δι' εὐνοίας* videtur obstare, *ἐκείνου*, quod pendeat ex nomine *εὐνοίας*, cum *εὔνοιά τινος* sit benevolentia in aliquem. Cf. I 22, 3 et ibi adn. Demonstrativum etiam alibi ante relativum in diverso casu omittitur. Cf. 65, 11. 92, 5. Krueg. Gr. § 51, 13 adn. 1—4. Wund. ad Soph. Phil. 137—139. Ad sententiam denique quod attinet, eum qui beneficia in alterum contulerit solere vel debere continua benevolentia amicitiam illius conservare, ne gratiam amittat, saepius veteres docent. Cf. Aristot. Ethic. Nic. IX 7 (p. 1167 b) et Plin. Ep. III 4, 6. — *ἀμβλύτερος*, hebetior, i. e. segnior, Hesych. *ὀκνηρότερος.* — *οὐκ ἐς χάριν . . . τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων.* Male *ἐς χάριν* Class. interpretatur ex grato animo. Nam *ἐς* pariter de effectu dictum est atque in verbis *ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδομένας* III 63, 4, ubi cf. adn. Est igitur in gratiam, i. e. ita ut inde gratia sibi habeatur. Cf. III 37, 2 *οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν μαλακίζεσθαι* ibique adn. et Soph. OR. 1353 *οὐδὲν ἐς χάριν* (ita ut

τος μᾶλλον λογισμῷ ἢ τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινα ὠφελοῦμεν.

41. Ξυνελών τε λέγω τήν τε πᾶσαν πόλιν τῆς 1
Ἑλλάδος παίδευσιν εἶναι καὶ καθ' ἕκαστον δοκεῖν ἄν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῶν ἐπὶ πλεῖστ' ἂν εἴδη καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστ' ἂν εὐτραπέλως

a me gratiam iniret) *πράσσων* et adn. V 111, 5. Pessumdedit sententiam Herw. *ἐς* delens, quasi vero ipsa *ἡ ἀρετή* posset *χάρις* esse. Sed ferri nequit *ἐς ὀφείλημα*, quod codd. habent. Nam quod interpretantur ad debitum persolvendum, *ἐς* de effectu dictum in iis valet quae ex aliqua actione exsistant, non in iis quae inde aboleantur sive tollantur. Quare *ἐς ὀφείλημα* non ad persolvendum, sed ad contrahendum debitum sonat, id quod contra sententiam est. Rescripto *ὡς* sublata est offensio. Cf. personati Plat. Axioch. 367 b *κἂν μή τις θᾶττον ὡς χρέος ἀποδιδῷ τὸ ζῆν* et ipsius Plat. Polit. 267 a *καθαπερεὶ χρέος ἀπέδωκάς μοι τὸν λόγον*. Ad *τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων* cf. IV 19, 3 *ἀνταποδοῦναι ἀρετήν*.

§ 5. *τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ*. Hoc loco *ἐλευθερία* eadem est atque *ἐλευθεριότης* et significat animi libertatem ab angusto atque humili suae utilitatis studio alienam. Cf. Plat. Phaed. 114 e *κοσμήσας τὴν ψυχὴν . . . ἐλευθερίᾳ καὶ ἀληθείᾳ*. *Τὸ πιστὸν* substantive de fiducia iam I 68, 1 legimus. — *ἀδεῶς*, impavide (*ohne Bedenken*), i. e. non timentes ne hoc auxilium aliis latum aliquando nobis ipsis damnum inferat.

Cap. **41.** § 1. *Ξυνελών*. Cf. adn. I 70, 9. — *παίδευσιν* = *παιδευτήριον*. Cf. VI 86, 3. Matth. Gr. § 429. Similiter *κοινὸν παιδευτήριον πᾶσιν ἀνθρώποις* Athenas vocat Diod. XIII 27, 1 et *τῆς σοφίας πρυτανεῖον* Plat. Prot. 337 d. — *καθ' ἕκαστον*, quod ad unumquemque civem attinet, opponitur *τῇ πάσῃ πόλει*. Cf. adn. I 36, 2. — *δοκεῖν ἂν . . . ἐπὶ πλεῖστ' ἂν . . . μάλιστ' ἂν εὐτραπ.* Ἂν proprie pertinet ad *παρέχεσθαι* (praebere posse), sed, quoniam ab eo remotius est, repetitur, et bis quidem ideo quia et ad vv. *ἐπὶ πλεῖστ' ἂν εἴδη* et ad *μάλιστ' ἂν εὐτραπ.* cogitatur *παρέχεσθαι*. Ceterum cf. adn. I 36, 3. 76, 4. — *παρ' ἡμῶν . . . παρέχεσθαι* similiter dictum est atque in Aesch. Ag. 1046 *ἔχεις παρ' ἡμῶν οἷάπερ νομίζεται*. Ut enim ibi *ἔχεις παρ' ἡμῶν* idem est atque *ἔχεις παρ' ἡμῶν μαθοῦσα*, sic hoc loco *παρ' ἡμῶν . . . παρέχεσθαι* nihil aliud indicat quam *παρ' ἡμῶν μαθόντα* sive *πεπαιδευμένον . . . παρέχεσθαι*. Refertur enim ad *παίδευσιν*. Itaque *παρ' ἡμῶν* est nostra institutione sive educatione. — *ἐπὶ πλεῖστα εἴδη*, ad plurima negotiorum genera. Schol. *εἰς πολλὰ πράγματα* interpretatur. Similis certe vis agendi rationis vocabulo *εἶδος* subiecta est VI 77, 2. VIII 56, 2. — *καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστα εὐτραπέλως*, cum gratia maxime versute (i. e. dextere), *mit Anmut auf eine sehr gewandte Weise*, i. e. *mit grofser anmutiger Gewandtheit*. De plur. *χαρίτων* cf. Plat. Tim. 47 e *διὰ τὴν . . . χαρίτων ἐπιδεᾶ . . . ἕξιν*, Gorg. 465 d. Sententiae detrimentum attulit Herw. auctore Badhamo *μετὰ χαρίτων* delens. Cf. Plut. Mor. 52 d *μετὰ εὐτρα-*

2 τὸ σῶμα αὔταρκες παρέχεσθαι. καὶ ὡς οὐ λόγων
ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν
ἀλήθεια, αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ
3 τῶνδε τῶν τρόπων ἐκτησάμεθα, σημαίνει. μόνη
γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐς πεῖραν ἔρχεται,
καὶ μόνη οὔτε τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν

πελίας ζῶν καὶ χάριτος. — **σῶμα.** Heilmannum interpretari *Person*, sed esse potius corpus dicit Krueg. cl. 51, 2, ubi item iungitur cum **αὔταρκες**. Sed ibi rerum cohaerentia prorsus diversa est. Hic **τὸ σῶμα** idem fere est atque **ἑαυτόν**, ut **τὶ σὸν σῶμα = σέ** Eur. Hec. 301. Cf. adn. 64, 3.

§ 2. **ἔργων ἀλήθεια.** Latine rem veritatemque dixeris. Vid. Cic. Tusc. V 5, 14 et ibi Kuehn. — **ἀπό.** Cf. adn. I 80, 4.

§ 3. **ἀκοῆς κρείσσων**, famam superans. Cf. 50, 1 adn. 64, 1. Famam autem alii volunt esse de ipsa Atheniensium urbe sparsam, Krueg. famam de quavis urbe posteris traditam. Sed quomodo fama superior idem esse potest atque quovis superior cuius fama fertur? Quod autem Krueg. ad priorem interpretationem articulum desiderat, cf. **διὰ δόξαν δεινότητος** VIII 68, 1 et eius Gr. § 50, 3 adn. 4 et 5. — **ἐς πεῖραν ἔρχεται**, sui praebet experimentum (cf. **πεῖραν διδόναι** VI 11, 4), ad temptamen prodit. Paulo aliter **ἰέναι ἐς πεῖραν** VII 21, 4. — **οὔτε τῷ πολεμίῳ . . . ἀγανάκτησιν ἔχει**, neque hosti (de quo singulari cf. adn. IV 10, 3) aggresso affert (praebet, propr. *sie enthält für ihn nicht*) indignationem (causam indignandi). Similiter paulo post **κατάμεμψιν ἔχειν**, 61, 2 **αἴσθησιν**, 87, 1 **τέκμαρσιν**, IV 126, 4 **δόκησιν**. Cf. Herm. ad Vig. p. 753. Alibi tamen talia, ut **αἰτίαν ἔχειν** (cf. adn. III 13, 7), passive dicuntur, quam vim hic quoque verbis tribuit Maetzner ad Lyc. Leocr. § 53 p. 175 non recte. Pro **ἐπελθόντι** Haas. in Lucubr. Thuc. p. 62 **ἀπελθόντι** legendum coniecit, ut notio victi exprimatur. Sed haec verbo **κακοπαθεῖν** quod sequitur satis continetur, et solo **ἀπελθεῖν** significari victum discedere talibus exemplis qualia sunt **αἰσχρῶς καὶ ἀπράκτως ἀπελθεῖν** et **βιασθέντας ἀπελθεῖν** male demonstratur. Cf. autem de verbis **τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι** adn. 36, 4. Aliter propter verborum collocationem videtur accipiendum esse **τὸν ἐπιόντα πολέμιον** III 56, 2. Frustra igitur **πολεμίῳ** deleri iussit Dobr. Neque placet Herw. temeritas, qui Badhami coniecturam **τῷ πολέμια παθόντι** recepit. Contra quem recte quidem animadvertit Cob. in Mnemos. nov. ser. VIII p. 103 Graece non dici **πολέμια πάσχειν**, sed ipse non melius haec verba, quae ei sensu videntur prorsus vacua esse, tractat. Expulso enim **πολεμίῳ** a Badhamo **τῷ παθόντι** assumit, quod et parum distincte dictum est, cum ne id quidem significatum sit a quo calamitatem is acceperit, et propter insequens **κακοπαθεῖ** parum eleganter. Revera in traditis verbis nulla est offensio, modo eorum acumen satis intellegatur. Nam devictum esse quicunque Athenienses aggressus sit quanquam ex **κακοπαθεῖ** cognoscitur, tamen tanquam res certa et quae ex se intellegatur ipsis verbis non exprimitur, et addito **ἐπελθόντι** indicatur ipsos Athenienses sua

ἔχει ὑφ' οἵων κακοπαθεῖ οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν ὡς οὐχ ὑπ' ἀξίων ἄρχεται. μετὰ μεγάλων 4 δὲ σημείων καὶ οὐ δή τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα, [καὶ] οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὁμήρου ἐπαινέτου οὔτε ὅστις ἔπεσι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δὲ ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἡ ἀλήθεια βλάψει, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν

sponte bella non movere, sed satis habere ab illis sibi illata fortiter defendere. — *ὑφ' οἵων κακοπαθεῖ* = ὡς ὑπὸ τοιούτων κ. Cf. Matth. Gr. § 480 adn. 3. Krueg. Gr. § 51, 13 adn. 17. „I. e. nos sumus ii hostes a quibus vinci non sit indecorum, ut Ovid. Met. IX 5 sq. XII 81. V 191. X 604, quod et Hannibal de Scipione praedicat apud Liv. XXX 30 init." Bau. — *οὔτε τῷ ... ὑπηκόῳ*. Singularis ὁ ὑπήκοος alibi minus usitatus fortasse contrario ὁ πολέμιος videtur effectus esse. — *κατάμεμψιν*, incusationem, querelam (causam reprehendendi et querendi).

§ 4. *μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ ... ἀμάρτυρον*. Cf. adn. I 120, 2. — *οὐ δή τοι ... γε*. Attende insolentiorem particularum complexum. De δή τοι vid. Hart. de Part. II p. 363; οὐ δή τοι etiam Aristid. I p. 88 et ἦ δή τοι ... γε II p. 232. — *καὶ οὐδέν*. Καί particula participia παρασχόμενοι et προσδεόμενοι inter se necti Krueg. etsi adnotavit, tamen uncis inclusit, et hoc quidem recte. Nam cum, ut vere observavit Class., ἀλλὰ ... ξυγκατοικίσαντες non verbis proxime praegressis οὐδὲν προσδεόμενοι ... βλάψει opposita sint, sed, ut ipsa aoristi participia καταναγκάσαντες et ξυγκατοικίσαντες ostendunt, remotioribus οὐ δή τοι ... παρασχόμενοι, idque ita ut inverso ordine πᾶσαν... καταναγκάσαντες γενέσθαι ad οὐ δή τοι ἀμάρτυρον τὴν δυν. παρασχόμενοι (testes enim sunt terra et mare), πανταχοῦ δὲ ... ξυγκατοικίσαντες ad μετὰ μεγάλων σημείων τὴν δυν. παρ. referatur, non potest οὐδὲν προσδεόμενοι ... βλάψει ita καί particula superioribus adiungi ut his ex aequo positum contrariorum rationem impediat. Quod cum et ipse Class. sensisset, καί et quidem interpretatus est. Sed cum ad participium in hanc sententiam cum verbo quod dicitur finito iungendum non simplex καί, sed καὶ τοῦτο vel καὶ ταῦτα adhiberi soleat (Krueg. Gr. § 51, 7 adn. 14), καί delere praestat, quod idem perspicuitatis causa placet. — *οὔτε Ὁμήρου ἐπαινέτου οὔτε ὅστις*. Cf. Krueg. Gr. § 59, 2 adn. 4. — *ἔπεσι*, versibus vel carminibus (epicis), ut I 3, 3. — *τῶν δὲ ἔργων ... βλάψει*, cum (*während*) rerum opinioni vera earum cognitio (cf. Plat. Men. 86a) detrimentum allatura sive de ea detractura sit. Cf. Plat. Phil. 13 a τί τοῦθ' ἡμῖν βλάψει τὸν λόγον; Genet. ἔργων non solum ad τὴν ὑπόνοιαν, sed etiam ad ἡ ἀλήθεια pertinet. De transitu ab enuntiatione relativa ad sententiam per se constantem facto cf. Krueg. Gr. § 59, 2 adn. 6 et de duobus membris μὲν ... δέ iunctura inter se aequatis quorum logica ratione alterum alteri subiectum

ἔσβατον τῇ ἡμετέρᾳ τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα καλῶν τε κἀγαθῶν ἀίδια ξυγκατοικίσαντες. περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οἵδε τε γενναίως, δικαιοῦντες μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτήν, μαχόμενοι ἐτελεύτησαν καὶ τῶν λειπομένων πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν.

1 42. *Διὸ δὴ καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδασκαλίαν τε ποιούμενος μὴ περὶ ἴσου ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα καὶ οἷς τῶνδε μηδὲν ὑπάρχει ὁμοίως,*

Cap. **41.** § 4. *κακῶν* pro *καλῶν* codd. Cf. adn.

sit § 69, 16 adn. 3. Verborum sententiam parum intellexit E. Hoffmann., cum in Annal. phil. a. 1874 p. 628 *τῇ ἀληθείᾳ*, revera (cf. IV 120, 3), coniceret. Praeterea ita necesse esset *τὴν ὑπόνοιαν* esse verum iudicium, quam vim hoc vocabulum nusquam habet. — *ἐσβατόν.* De flexione et accentu huius vocis vid. Lob. ad Soph. Ai. 1296 et Paral. Gr. II p. 483 sq. Similia dicta vid. in Himer. Ecl. II 7. Orat. II 32. Liban. Orat. p. 478. — *καλῶν τε κἀγαθῶν* = *καλῶν κἀγαθῶν ἔργων* Xen. Cyr. I 5, 11. Quod libri praebent *κακῶν* ita interpretantur ut sint graves calamitates hostibus illatae. Sed cum *ἀγαθά* procul dubio sint res fortiter gestae (nam de beneficiis propter sententiae conexum sermo esse nequit), his inepte opponuntur calamitates hostibus illatae, quae et ipsae res sint fortiter gestae. Accedit quod hostibus illata esse haec mala nullo indicio significatum est. Suo igitur iure Herw. *καλῶν* restituit. — *ξυγκατοικίσαντες* Class. proprie dictum esse putat de coloniis ab Atheniensibus constitutis, verbi notionem angustius circumscribens. Nobis potius translate videtur usurpatum esse (cf. Aesch. Prom. 250. Plat. Tim. 24 c) et ad omnia rerum fortiter gestarum monumenta pertinere, praesertim cum haec monumenta illi una constituisse dicantur, i. e. simul cum toto mari totaque terra ipsorum audaciae patefactis.

§ 5. *περὶ τοιαύτης κ.τ.λ.* Hac paragrapho transitus paratur ad alteram orationis partem principalem, quae est generis deliberativi. — *δικαιοῦντες μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτήν.* Mirum est haec (cupientes non privari ea) obscura visa esse Grotio Hist. VI p. 197 (vers. Germ. III p. 427). — *πάντα τινά*, quemvis unum. Cf. III 13, 7. 93, 2. Krueg. Gr. § 51, 16 adn. 11.

Cap. **42.** § 1. *τὰ περὶ τῆς πόλεως* omnia complectitur quae de civitatis institutis ipsorumque Atheniensium moribus atque indole inde a c. 37 exposita sunt. — *οἷς . . . ὁμοίως*, quibus nihil horum perinde atque nobis (cf. I 39, 1. 141, 1. III 47, 3) contigit. Frustra *ὁμοίως*, quod subtiliter ad *περὶ ἴσου* refertur, cum apud Dionys. Hal. p. 299 librariorum socordia omissum sit, abesse vult Cobeto obsecutus Herw. Nam hac voce non significatur Atheniensium adversarios habere quidem illa bona, verumtamen multo minora, sed Athenienses quidem ea habere, eorum adversarios non item. *Μηδέν* scripsit, non *οὐδέν*, quod enuntiatum relativum pendet ex verbis *μὴ εἶναι* et *οἷς*, quan-

καὶ τὴν εὐλογίαν ἅμα ἐφ' οἷς νῦν λέγω φανερὰν σημείοις καθιστάς. καὶ εἴρηται αὐτῆς τὰ μέγιστα· 2 ἃ γὰρ τὴν πόλιν ὕμνησα, αἱ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν, καὶ οὐκ ἂν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἰσόρροπος ὥσπερ τῶνδε ὁ λόγος τῶν ἔργων φανείη. δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν πρώτη τε μηνύουσα καὶ τελευταία βεβαιοῦσα ἡ νῦν τῶνδε

quam ad Lacedaemonios maxime spectat, tamen magis universe dictum est. Cf. Krueg. Gr. § 67, 4 adn. 2. 3. — *ἐφ' οἷς.* Cf. adn. 34, 8 et simul audi *τούτων.* Ceterum inverso ordine *διδασκαλίαν τε ποιούμενος ... ὁμοίως* ad 41, 5 *καὶ τῶν λειπομένων ... κάμνειν* et *καὶ τὴν εὐλογίαν ... καθιστάς* ad *οἵδε τε γενναίως ... ἐτελεύτησαν* respicit.

§ 2. *καὶ εἴρηται.* *Καί* (= atque, *und so*) adiungit quod ex superioribus consequens est. Nam si mortuorum laudes civitatis pro qua morti se obtulerunt praestantia manifesto demonstrantur, sequitur maximam earum partem huius descriptione contineri. Cf. I 141, 4. — *ἃ τὴν πόλιν ὕμνησα.* Cf. adn. I 86, 1. *Ὑμνεῖν*, licet proprie de poëtis usurpetur, etiam ad laudes oratorio sermone praedicatas transfertur, ut Plat. de Rep. 364 a. Aesch. I 133. — *ἐκόσμησαν.* Cum oratio non videatur suppleri posse verbis *τούτοις αὐτήν* nec dicamus *κοσμεῖν τινά τι*, quod Krueg. videtur statuere, debet esse adornarunt. Cf. *ἐκεῖνα ἐκόσμουν* Plat. Criti. 109 c. — *οὐκ ἂν πολλοῖς ... φανείη.* Attende primum casus mutatos in vv. *πολλοῖς ὥσπερ τῶνδε*, ex quibus casibus dativus ad vv. *φανείη ἰσόρροπος* relatus est, ad vv. *ὥσπερ τῶνδε* autem cogitatur *ὁ λόγος φαίνεται ἰσόρρ.*; praeterea observandus est usus genetivi *ὁ λόγος τῶνδε* = *ὁ περὶ τῶνδε λόγος.* Cf. adn. I 61, 1 et 69, 5. Deinde genetivum *τῶν ἔργων* coniunge cum adi. *ἰσόρροπος*, qua de rariore structura cf. Aristot. Mund. 6 (p. 399 a) *ἥλιος ... καὶ οἱ τούτου ἰσόδρομοι*, Galen. (ed. Kuehn.) XIV p. 94, 12 *ἰσοβαρῆ ταύτης σταθμόν*, Opp. Hal. II 466 *ἀδάμαντος ἰσοσθενὲς ὄβριμον ἄορ*, Krueg. Gr. § 48, 13 adn. 10. „Dobr. *τῶνδε* ad *ἃ ὕμνησα* vult spectare, quia ad caesos relatum *τοῖσδε* debeat esse. Sed similis transitus a dativo ad genetivum legitur Xen. Anab. IV 5, 13.“ Krueg. Et similes inaequabilitates amat Th. Cf. 44, 3. adn. I 32, 5. Sententia est haec, non apud multos famam de iis sparsam atque res gestas aequales s. facta dictis exaequata esse, sicut de Lacedaemoniis contrarium legimus I 69, 5. Quodsi *τοῦ λόγου τὰ ἔργα* exspectes, cogita in exaequandi et commutandi verbis et apud Graecos et apud Latinos nihil referre utrum utri exaequari vel utrum utro commutari dicatur. *Τῷ ἔργῳ* certe inutilis est coniectura Dobraei et propter singularem parum apta. — *ἀνδρὸς ἀρετήν.* Cum horum defunctorum mors non possit viri *alicuius* virtutem declarare, *ἀνδρὸς ἀρετή* hic sit *ἀνδραγαθία* oportet. Cf. Isocr. VII 11. IX 8. Contraria quodammodo sunt verba *γυναικεία ἀρετή* 45, 2. — *πρώτη ... βεβαιοῦσα*, sive prima indicans sive postrema confirmans. Illud in iis fit qui adhuc bellorum expertes fuerunt, hoc in iis qui saepius in bellis fortiter se gesserunt. Itaque *τὲ — καί* disiunctivum est, ut 35, 1,

3 καταστροφή. καὶ γὰρ τοῖς τἄλλα χείροσι δίκαιον τὴν ἐς τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι· ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν.
4 τῶνδε δὲ οὔτε πλούτῳ τις τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη, οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὡς κἂν ἔτι διαφυγὼν αὐτὴν πλουτήσειεν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποιήσατο· τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν αὐτῶν λαβόντες καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἀφίεσθαι,

Cap. 42. § 4. *πλούτου* It. Laur. Pal. m. Vind. Ar. Chr. Dan. Mosqu. Sed altera lectio praestat ob membrum contrarium.
ἐφίεσθαι codd. idemque legitur apud Dionys. Hal. p. 806. Cf. adn.

ubi cf. adn. — *καταστροφή*] *ὁ θάνατος*. Schol. Cf. Soph. OC. 103 et Lennep. ad Phalar. Epist. 81, qui exitum exitialem explanat.

§ 3. *καὶ γὰρ ... προτίθεσθαι*, nam etiam iis (i. e. in eorum aestimatione) qui ceteris in rebus deteriores sunt aequum est virtutem bellicam pro patria exhibitam praeponi sive potiorem haberi. Hoc igitur dicit, in omni viri virtute aestimanda maximum pondus tribuendum esse bellicae virtuti, idque ita ut, etiamsi quis in aliis rebus parum sit probus, hoc minus in censum veniat. Recte igitur schol. *προτίθεσθαι*] *προτιμᾶσθαι*. Cf. Annal. phil. a. 1868 p. 180. *Τὴν ἐς τοὺς πολέμους* = *τὴν πολεμικήν*, nisi *πολεμίους* legendum est.— *ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες*. Cf. Cic. pro Quinct. 15, 49 mors honesta saepe vitam quoque turpem exornat. — *κοινῶς*. Cf. adn. I 124, 1.

§ 4. *τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν*, diuturniorem fructum. Contra paulo post *ἔτι* est aliquando. Cf. Dorv. ad Char. p. 98. — *οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὡς ... διαφυγὼν αὐτήν*, i. e. *οὔτε ἐλπίδι ὡς διαφυγὼν τὴν πενίαν*. Cf. adn. I 61, 1, nisi quod ibi de subiecti, hic de obiecti attractione agitur, et de pron. *αὐτήν* addito Kuehn. Gr. max. § 600 adn. 2. II 62, 1. VI 76, 1. Krueg. omnem attractionem, quam ipse anticipationem solet vocare, hic improbans *ἐλπίδα πενίας* vult esse *ἐλπίδα τῶν πενήτων*, quod nobis propter contrarium *πλούτῳ* displicet. *Ἂν* in *κἂν ἔτι* (*auch wohl noch*) ad *πλουτήσειεν* spectat. — *πλουτήσειεν*. De aoristo incohativo cf. Krueg. Gr. § 53, 5 adn. 2. — *αὐτῶν*, i. e. *τῆς ἀπολαύσεως τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἐλπίδος τοῦ διαφυγεῖν τὴν πενίαν*. — *λαβόντες*, i. e. *ὑπολαβόντες*, propr. *ποθεινοτέραν λαβ.* = *ὡς ποθεινοτέραν δεξάμενοι*. Cf. III 38, 4 et sd. IV 106, 1. Longe aliam esse vulgarem vim verborum *τιμωρίαν λαμβάνειν* notum est. — *ἐβουλήθησαν*, in animum induxerunt, *entschlossen sie sich*. — *μετ' αὐτοῦ*] *τοῦ κινδύνου*. Schol. — *τοὺς μέν* = *τοὺς ἐναντίους*. — *τῶν δὲ ἀφίεσθαι*. Cum *τῶνδε* de iisdem dicatur bonis quae modo

ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν ἐπιτρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἤδη ὁρωμένου σφίσιν αὐτοῖς ἀξιοῦντες πεποιθέναι· καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἀμύνεσθαι καὶ παθεῖν μᾶλλον ἡγησάμενοι ἤ τι ἐνδόντες σῴ-

ἐν αὐτῷ τῷ Laur. pr. m. et vulgo, ἐν τῷ ἀμύνεσθαι παθεῖν Dion. Hal. p. 807, ἐν αὐτῷ τὸ It. Vat. Pal. Aug. sec. m. Gr. D. E. G. H. I.

ἢ τὸ plerique codd., ἢ τῷ Laur., idem aut ἢ codd. Dionys. Hal. l. l. Cf. adn.

pronomine αὐτῶν significata sunt, codd. scriptura ἐφίεσθαι sententiae prorsus contraria est. Nam quomodo ii qui periculum cum hostibus pugnandi divitiis quas habent vel sperant praetulerunt cum eodem periculo ut ipsi divitiis fruantur simul contendere possint nullo modo intellegitur. Quare nunc recepimus Popponis emendationem, quam in Obs. crit. p. 225 prolatam Kruegero nimium obsecutus postea missam fecit. Cf. Mus. Rhen. XXI p. 477 sq. — **τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν**, incertum rei feliciter gerendae eventum. — **ἔργῳ δὲ . . . πεποιθέναι**, re autem gerenda sive pugnando (cf. IV 14, 2) de eo quod iam cernebatur in se ipsis fiduciam reponendam censentes. — **καὶ ἐν αὐτῷ . . . σῴζεσθαι**, et in ipso defendendo etiam (*sogar*) mortem sibi potius obeundam esse rati quam aliquid cedendo salutem quaerendam. De παθεῖν cf. Plat. Legg. 871 d τοῦ παθόντος; sollemne cum hoc sensu est τὶ παθεῖν, ut IV 15, 2. Herod. VIII 102. Plat. Menex. 246 c. Xen. Anab. V 3, 6. Demosth. IV 11. Potiorem esse scripturam ἐν αὐτῷ τῷ ἀμύνεσθαι non solum Dionys. Hal. testimonio confirmatur, sed etiam inde apparet quod ita aptissime consilio defendendi (ἐβουλήθησαν τιμωρεῖσθαι) ipsum defendere opponitur; nam τιμωρεῖσθαι et ἀμύνεσθαι idem significare in aperto est. Qui autem τὸ ἀμύνεσθαι praeferunt cum falso Krueg. ἡγεῖσθαι verbo cognoscendi et quaerendi vim tribuere consentiant, aut cum Dobr. κάλλιον pro μᾶλλον aut cum Sauppeo ἑαυτῶν pro ἐν αὐτῷ scribendum esse putant. Sed κάλλιον ἡγησάμενοι pro loci sententia nimis languidum est atque debile. Quasi vero illi cedendo salutem sibi parare non prorsus se dedecere, sed minus tantum decere putaverint. Altera autem coniectura Class. non sine causa ideo displicuit quod ἑαυτῶν plus ponderis haberet quam loci sententiae conduceret (nam eo recepto exspectatur ut ex opposito alii quidam cogitentur); praeterea sic huius enuntiati cum superiore conexus quodammodo laxatur. Ad nostram vero interpretationem ab omni parte confirmandam infinitivorum ab ἡγησάμενοι pendentium quam statuimus sententiam demonstrare debemus. Quod igitur nonnunquam fit, ut infinitivus cum verbis dicendi iunctus volendi vim assumat, idem in verbis putandi vel cogitandi accidere potest. Atque hoc frequentissimum est in verbis δοκεῖν, διανοεῖσθαι, ἀξιοῦν (dignum existimare), δικαιοῦν (iustum existimare), sed etiam aliorum exempla, quamvis rara sint, tamen non desunt. Sic propter μᾶλλον huius loci simillimum est Eur. Or. 555 sq. ἐλογισάμην οὖν τῷ γένους ἀρχη-

ζεσθαι, τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου ἔφυγον, τὸ δ' ἔργον τῷ σώματι ὑπέμειναν, καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ τύχης ἅμα ἀκμῇ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τοῦ δέους ἀπηλλάγησαν.

γέτῃ μᾶλλόν μ' ἀμῦναι τῆς ὑποστάσης τροφάς; praeterea verbi οἴεσθαι sic usurpati haec habes exempla: Hom. Il. XIII 262 οὐ γὰρ ὀίω . . . πολεμίζειν; Lys. XII 28 οὐκ οἴει ἐμοὶ καὶ τουτοισὶ δοῦναι δίκην; Plat. Lach. 200 b οὐ σύ που οἴει καταγελᾶν, Dinarch. I 89 ὧν οἴεσθε τὴν αἰτίαν τούτοις ἀναθεῖναι; verbi νομίζειν duo in Xen. Oec.: 17, 9 ἔγωγε νομίζω τῷ ἰσχυροτέρῳ πλεῖον ἐπιχεῖν ὕδωρ et ibidem § 11 νομίζεις τοῖς ἀσθενεστέροις πᾶσι μείω προστάττειν πράγματα; ipsius autem ἡγεῖσθαι haec duo apud Platonem inveniuntur: Phil. 59 a εἰ δὲ καὶ περὶ φύσεως ἡγεῖταί τις ζητεῖν et Prot. 346 b Σιμωνίδης ἡγήσατο καὶ αὐτὸς ἢ τύραννον ἢ ἄλλον τινὰ τῶν τοιούτων ἐπαινέσαι καὶ ἐγκωμιάσαι, οὐχ ἑκών, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος, quem locum ii qui interpretantur putavit se laudavisse ac praedicavisse male intellegunt, quoniam de necessitate laudandi bonis imposita sermo est; nec rationem habet quod Sauppeus ad h. l. contendit, ut pariter atque Phil. 59 a infinitivi accipi possint, praesenti eorum tempore opus esse, idemque multis verborum δοκεῖν, διανοεῖσθαι, ἀξιοῦν, δικαιοῦν exemplis refutatur. Parum recte autem Krueg. Gr. § 55, 3 adn. 15 aliique in talibus ipsa putandi verba aequum censendi vim habere dicunt. Hunc igitur exemplorum numerum sufficere putamus, ut demonstretur non necesse esse, id quod Class. opinatur, δεῖν post παθεῖν inserere. Iam vero si probata est haec nostra infinitivorum ab ἡγησάμενοι pendentium interpretatio, ante alterum eorum stare nequit articulus. Apparet autem prorsus incertam esse discrepantem eius memoriam. Nam ut τὸ σώζεσθαι propter τὸ ἀμύνεσθαι, sic τῷ σώζεσθαι propter τῷ ἀμύνεσθαι scriptum est. Quo magis licet ἤ τι ἐνδόντες rescribere. Cf. 12, 1. 18, 5. III 60. IV 104, 5. — τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου, dedecus verborum, famae turpitudinem, τὸ ὀνειδίζεσθαι ὡς δειλοί. Schol. — τὸ δ' ἔργον] τὸ ἀποθανεῖν. Schol. — δι' ἐλαχίστου καιροῦ τύχης, brevissimo fortunae momento sive discrimine. Cf. III 56, 4 et τὸν ἔσχατον καιρόν apud Polyb. XXIX 11, 12 et Plut. Sull. 12. Temere Krueger καιροῦ ex interpretatione ortum esse suspicatur et Herw. ψυχῆς pro τύχης scripsit, quod quid sibi velit non intellegimus. — ἅμα ἀκμῇ . . . τοῦ δέους. Ἅμα ἀκμῇ, in ipso vigore, dum vigebat. Non rara est formula et similis ἐν ἀ. Dubitatur autem δόξα sitne gloria an exspectatio, spes. Illi explanationi favent imitatores Thucydidis, velut Cass. Dio LXVI 18, 5 ἐν ἀκμῇ τῆς δόξης ἀπέθανεν (de Tito) et Arr. Anab. VII 16, 11 ἐν ἀκμῇ τῆς τε ἄλλης δόξης καὶ τοῦ πόθου τοῦ παρ' ἀνθρώπων ἀπηλλάχθαι (de Alexandro), et sententiarum conexus. Nam inter se opponuntur ἅμα ἀκμῇ τῆς δόξης et τὸ αἰσχρὸν τοῦ λόγου, τοῦ δέους et τῷ σώματι ὑπέμειναν, unde simul patet h. l. τὸ δέος non eam quam 37, 3 vim habere, sed formidinem esse. Eo tantum Th. ab imitatoribus differt quod ἀκμὴν τῆς δόξης non dicit maximam quam habent, sed

43. *Καὶ οἵδε μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιοίδε ἐγένοντο· τοὺς δὲ λοιποὺς χρὴ ἀσφαλεστέραν μὲν εὔχεσθαι, ἀτολμοτέραν δὲ μηδὲν ἀξιοῦν τὴν ἐς τοὺς πολεμίους διάνοιαν ἔχειν, σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὠφελίαν, ἣν ἄν τις πρὸς οὐδὲν χεῖρον αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας μηκύνοι, λέγων ὅσα ἐν τῷ τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἔνεστιν, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους καὶ ἐραστὰς γιγνομένους αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξῃ εἶναι, ἐνθυμουμένους ὅτι τολμῶντες καὶ γιγνώσκοντες τὰ δέοντα καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχυνόμενοι ἄνδρες* 1

maximam quam fortiter mortem obeuntes sibi parant gloriam. — *ἢ τοῦ δέους.* Similiter Th. imitatus *ἐν ἀκμῇ τοῦ δέους* Cass. Dio XL 26, 2. Nefario conamine Herw. *μᾶλλον ἢ τοῦ δέους* del. Cum *μᾶλλον* sit potius, revera formidinem non habebant. Quae de tota sententia suspicatur Krueg., quod ea ne reposito quidem per coniecturam non probabilem *ζωῆς* vocabulo effici videntur, tacemus. *ἀπηλλάγησαν.* Aut *βίου*, ut Eur. Hippol. 356, aut *τοῦ ζῆν*, ut Polyb. XI 30, 3, cogitari iubet Bloomf. Respondet plane Latino decesserunt, nostro *sie schieden.* Cf. adn. ad v. *ἀπογενομένων* 34, 2. Legitur sic etiam in Eur. Heracl. 1000 et apud Arr. l. l. et Dion. Cass. LXXII 21, 2. Suid. *ἀπηλλάγησαν· ἐτελεύτησαν.*

Cap. **43.** § 1. *ἀσφαλεστέραν μὲν εὔχεσθαι.* Ex iis quae sequuntur iam hic cogitandum *διάνοιαν*. *Ἀσφαλεστέραν* autem non tam ad ipsam *διάνοιαν* pertinet quam ad eius eventum: reliquos optare oportet ut tutiores sive meliore cum fortuna e periculis evadant in quae animi impulsu incurrant. *Ἀσφαλέστερα* quidem legendum coniecit Krueg. et in ordinem recepit. Sed hac mutatione comprehensionis progressus *ἀντιθέσει* magnificus frangitur. — *σκοποῦντας ... ὠφελίαν*, spectantes non ex sola oratione utilitatem. Dicentis esse orationem, non *τῶν σκοπούντων* ex insequentibus verbis *ἣν ἄν τις...μηκύνοι* apparet. — *ἄν τις.* *Τί ἄν τις* scribendum speciose suspicatur Krueg. Cf. I 68, 3. IV 59, 2. Necessaria tamen mutatio non videtur et ne admittitur quidem, si *λέγων* pro *εἰ λέγοι* dictum esse putatur. — *πρὸς ... εἰδότας.* Cf. adn. I 69, 5. Simillime Cass. Dio XLIV 25, 5. — *ἀλλὰ μᾶλλον*, sed potius. Cf. 42, 4 extr. — *ἔργῳ θεωμένους* = *οἷα ἔργῳ ἐστὶν θεωμένους*, reapse (*in Wirklichkeit;* cf. Cic. de Rep. I 2, 2) contemplantes. Cf. *ἔργῳ σκοπούμενος* Plat. Tim. 68 d. Quominus interpretemur factis contemplantes, i. e. in iis quae agitis eam respicientes, eam ita contemplantes ut factis tueri et amplificare studeatis, oppositi *λόγῳ* sententia prohibemur. — *τολμῶντες* = *τολμηροί.* Ita *τολμᾶν* alibi quoque sine complemento legitur. Cf. V 76, 3. VI 56, 3. Krueg. Gr. § 52, 1 adn. 2. — *ἐν τοῖς ἔργοις*, in

αὐτὰ ἐκτήσαντο, καὶ ὁπότε καὶ πείρᾳ του σφαλεῖεν, οὐκ οὖν καὶ τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρας ἀρετῆς ἀξιοῦντες στερίσκειν, κάλλιστον δὲ ἔρανον
2 *αὐτῇ προϊέμενοι. κοινῇ γὰρ τὰ σώματα διδόντες ἰδίᾳ τὸν ἀγήρων ἔπαινον ἐλάμβανον καὶ τὸν τάφον ἐπισημότατον, οὐκ ἐν ᾧ κεῖνται μᾶλλον, ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι αἰεὶ καὶ λόγου*
3 *καὶ ἔργου καιρῷ αἰείμνηστος καταλείπεται. ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ*

pugnis. Cf. adn. I 105, 6. — **αἰσχυνόμενοι**, verecundi, dedecoris vitandi studiosi. Cf. I 84, 3 ibique adn. et Pseudo-Dem. Orat. LX 25 *αἱ μὲν γὰρ διὰ τῶν ὀλίγων δυναστεῖαι δέος μὲν κατεργάζονται, αἰσχύνην δ' οὐ παριστᾶσιν.* — **αὐτά** respondet superioribus *τὴν τῆς πόλεως δύναμιν.* Cf. adn. I 144, 4. — **οὐκ οὖν**, non tamen, ut *οὐκ ὦν* item in medio enuntiato apud Herod. III 137. 138. Non aliter hic *οὖν* positum est atque alibi in apodosi, velut III 95, 1. VIII 57, 2. Quare nunc cum Class. *οὐκ οὖν*, non *οὔκουν* scripsimus. Frustra *οὐ γοῦν* conicit Krueg. et insequens *καί* (etiam; nam *τῆς σφετέρας ἀρετῆς στερίσκοντες σφάλλουσι τὴν πόλιν*) del. Herw. — **ὁπότε ... σφαλεῖεν.** Similiter I 70, 7. Opt. generalis est (34, 7) et *ὁπότε καί* prope ad *εἰ καί* accedit. — **κάλλιστον ... προϊέμενοι**, pulcherrimam symbolam pro ea profundentes. *Ἔρανος* quid proprie sit docet Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 346. Hic esse *τὸ τὰ σώματα τῇ πατρίδι διδόναι* intellegitur ex iis quae sequuntur. Iam proprie ad *ἔρανον* addunt verba *ἐσφέρειν* et *διδόναι*, sed *προΐεσθαι* gravius est respondens Latinis proicere, profundere.

§ 2. **κοινῇ.** Cf. adn. I 124, 1. — **διδόντες**, discrimini obicientes, *preisgebend.* Cf. V 10, 4. — **τὸν ἔπαινον.** Articulo significatur *ὁ ἐκ τούτου γενόμενος ἔπαινος.* Cf. adn. I 143, 2. — **οὐκ ... μᾶλλον, ἀλλά.** Cf. adn. I 83, 2. — **παρὰ τῷ ἐντυχόντι.** Haec Krueg. cum *καιρῷ* coniungi non vult, sed, quia *παρά* cum dativo iunctum apud scriptores de solis animantibus dicatur (cf. Gr. § 68, 35), *τῷ ἐντυχόντι* masculinum esse arbitratus interpretatur *bei dem jedes Mal darauf Kommenden.* Sed ita posita haec verba languida sunt et obscuriora; de *παρά* autem praep. cf. adn. 89, 9. *Καιρόν* adeo in personam hic constitui putat Class., quod, cum reliqua verba huic suspicioni non faveant, nos non credimus. — **καὶ λόγου καὶ ἔργου**, et dicendi et agendi, i. e. verbis factisve eos celebrandi. Talis agendi opportunitas recurret quotienscunque bello caesi pariter exsequiis celebrabuntur (*ἔργῳ* enim eodem modo de funeris apparatu dictum est quo 35, 1, ubi cf. adn.), dicendi autem opportunitas quotienscunque in publicis orationibus maiorum virtutis mentio fiet. Cum universa sententia cf. Cic. Philipp. XIV 12, 33.

§ 3. **πᾶσα γῆ.** Sine articulo iam supra 38, 2, cuius rei causa non obscura est, sive est quaelibet terra sive tota terra. Cf. Krueg. Gr. § 50, 11 adn. 9. — **σημαίνει.** Cf. adn. 8, 3.

ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγραφος μνήμη παρ' ἑκάστῳ
τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιαιτᾶται. οὓς 4
νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες καὶ τὸ εὔδαιμον τὸ ἐλεύ-
θερον, τὸ δὲ ἐλεύθερον τὸ εὔψυχον κρίναντες,
μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους. οὐ 5
γὰρ οἱ κακοπραγοῦντες δικαιότερον ἀφειδοῖεν ἂν
τοῦ βίου, οἷς ἐλπὶς οὐκ ἔστιν ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἷς
ἡ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύεται
καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἤν τι
πταίσωσιν. ἀλγεινοτέρα γὰρ ἀνδρί γε φρόνημα 6
ἔχοντι ἡ [ἐν τῷ] μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις

Cap. **43**. § 5. ἔστ' omnes praeter Laur. m. Ar. Chr. Dan. E. cum elisione quae alibi apud Th. non invenitur.
§ 6. ἐν τῷ om. Stob. Flor. VII 36.

Nulla igitur causa Badhamo obsecutus hoc verbum del. Herw. — μνήμη . . . γνώμης . . . ἔργου, memoria animi magis quam monumenti, i. e. in animis magis quam in cippis inscripta. Ita recte Dobr. et Class. Cf. Valer. Max. I 7 ext. 3. Krueg. tamen et Boehm. putant valere mentis potius quam facti (s. certaminis), quod quam rationem habeat parum perspicitur.

§ 4. ζηλώσαντες, ut 37, 1. — καὶ τὸ εὔδαιμον . . . κρίναντες] ἕπεται γὰρ εὐψυχία μὲν ἡ ἐλευθερία, ταύτῃ δὲ ἡ εὐδαιμονία. Schol. De articulo praedicatis addito cf. Plat. de Rep. 608 e. Krueg. Gr. § 50, 4 adn. 14. — μὴ περιορᾶσθε, nolite curare, vereri, quae vis ex circumspiciendi sententia (IV 73, 1. VI 93, 1. 103, 2. VII 33, 2) oritur. Cf. IV 124, 4. VIII 48, 4. Inepte παρορᾶσθε auctore Badhamo Herw. Nam aliena hoc l. est notio neglegendi et medium huius verbi, quod Th. nusquam habet, inusitatum.

§ 5. οὐ γὰρ οἱ κακοπραγοῦντες . . .] τὸ νόημα παράδοξον καὶ ἐναντίον τῇ κοινῇ συνηθείᾳ. Θέογνις (v. 175) γὰρ ὁ ποιήσας τὰς ὑποθήκας φησί· χρὴ πενίην φεύγοντα καὶ ἐς μεγακήτεα πόντον ῥίπτειν καὶ πετρῶν, Κύρνε, κατ' ἠλιβάτων. τούτῳ οὖν ἐναντίως ὁ Περικλῆς ἀποφαίνεται. Schol. Kruegero non iis quae de pauperibus vulgo iudicentur, sed Lacedaemoniorum ἐπιπόνῳ ἀσκήσει haec quoque videntur contraria. — ἀλλ' οἷς, i. e. ἀλλὰ δικαιότερον ἀφειδοῖεν ἂν τοῦ βίου ἐκεῖνοι οἷς, ex quibus ἀλλά non magis quam § 2 in ἤ mutandum esse intellegis. — ἡ ἐναντία μεταβολή, ex secunda in adversam fortunam. — ἔτι Class. cum ζῆν, nos cum κινδυνεύεται iungimus. — κινδυνεύεται, periclitatur, i. e. timenda est. Cf. adn. 35, 1. — ἐν οἷς . . . τὰ διαφέροντα, in quibus potissimum magna sunt discrimina (cf. adn. I 70, 1) secundae et adversae fortunae. Immerito ἐν suspectum est Krueg. Cf. Plat. Polit. 259 e τὴν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς διαφοράν, 285 b πρὶν ἂν ἐν αὐτῇ τὰς διαφορὰς ἴδῃ πάσας.

§ 6. ἀνδρί γε φρόνημα ἔχοντι, magnanimo certe viro; φρόνημα enim saepe elatum animum esse satis constat. — ἡ μετὰ τοῦ μαλακισθῆ-

ἢ ὁ μετὰ ῥώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα γιγνόμενος ἀναίσθητος θάνατος.

1 44. Διόπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοκέας, ὅσοι πάρεστε, οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ παραμυθήσομαι. ἐν πολυτρόποις γὰρ ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες, τὸ δ' εὐτυχές, οἳ ἂν τῆς εὐπρεπεστάτης λάχωσιν, ὥσπερ οἵδε μὲν νῦν, τελευτῆς, ὑμεῖς

ναι κάκωσις, miseria cum mollitie iuncta seu quam quis ignavia contraxerit. „*Κάκωσιν* interpretatur Hesych. *ταπείνωσιν, δείνωσιν.*“ Abresch. „Est condicionis in deterius mutatio.“ Haack. Cf. VII 82, 1. *Μαλακίζεσθαι*, ut 42, 4 et alibi, valet *μαλακὸν ἑαυτὸν παρέχειν.* Ex interpretatione irrepsit *ἐν τῷ*, quod sensu caret et, si *ἔν τῳ* scribitur, sententiae vim imminuit. Similiter schol. 6, 5 *μετὰ τοῦ γυμνάζεσθαι* interpretatur *ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ γυμνάζεσθαι.* — *καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα*, scil. se victuros esse. — *ἀναίσθητος*, non perceptus, dolore vacuus, scil. *ὅτι ταχὺς καὶ ἀναίσθητος καὶ ἐκτὸς βασάνων καὶ κακῶν τῶν ἐκ τῆς νόσου,* ut interpretatur Dionys. Hal. p. 297.

Cap. **44.** § 1. *νῦν.* „Interpositum est, ut *ἄνω* 83, 1; cf. 45, 2.“ Krueg., qui de *τοκεῖς* voce citat Gr. dial. § 43, 1 adn. 1. — *οὐκ ὀλοφύρομαι . . . παραμυθήσομαι*, non magis deploro quam consolabor. Rationem habet temporum diversitas. Prius enim verbum praesentem animi sensum, posterius ea quae deinde consolandi causa dicturus est significat, quam subtilitatem tollit Herw. auctore Steph. *ὀλοφυροῦμαι* scribens. — *ἐν πολυτρόποις . . . τραφέντες*, in variis enim casibus (inter varios . . . casus) sciunt se aetate progressos esse sive vixisse. Cum sic *τραφῆναι* etiam de grandioribus natu dicatur, velut in Soph. OR. 1380, ubi cf. Schneidewini adn., non opus est Cobeti coniectura *ἐπὶ π. ξ.*, quam Eur. Iph. A. 29 conferens protulit in Mnemos. nov. ser. VIII p. 104. Praeterea hic animadvertendum est oratorem partim de parentibus loqui, partim eos alloqui. Utrumque dicendi genus cum mixtum sit in primo huius cap. enuntiato, in hoc idem fit (*ἐπίστανται, ὑμεῖς*), deinde vero § 2 eos alloquitur (*ἕξετε*) itemque postea; nam *ἐπίστανται* ex *ἐπίστασθε* factum esse prorsus est incredibile. — *τὸ δ' εὐτυχές, οἳ ἂν κ. τ. λ.* Primum ad *τὸ εὐτ.* cogita *ἐστίν*; nam si hoc quoque ab *ἐπίστανται* Th. pendere voluisset, quoniam *τὸ εὐτυχὲς ἐπίστανται* nihil aliud est quam felicitatem intellegunt, vel perspicuitatis causa *ὄν* addendum erat. Deinde super dicendi genere *τὸ εὐτυχές ἐστιν οἳ ἂν* cum coniunct. cf. Matth. Gr. § 633, 6. Omnino *ὃς ἂν* non praecedente pronomine demonstrativo aliquotiens recte in *ἐάν τις* resolvitur. Cf. II 62, 4. VI 14. 16, 3. VII 68, 1. Krueg. Gr. § 51, 13 adn. 11. Sententia est haec: felicitas vero in eo posita est si quibus honestissimus vel, ut his nunc, exitus vel, ut vobis, luctus obtigit. Repetendum est ante *ὑμεῖς δὲ ὥσπερ*, et *εὐπρεπεστάτης* refertur et ad *τελευτῆς* et ad *λύπης*. Cf. *τῆς ἀνθρωπείας τῶν μὲν . . . νομίσεως, τῶν δὲ . . . βουλήσεως* V 105 et alia apud Krueg. ad Dion. p. 181.

δὲ λύπης, καὶ οἷς ἐνευδαιμονῆσαί τε ὁ βίος ὁμοίως καὶ ἐντελευτῆσαι ⟨ἡ εὐδαιμονία⟩ ξυνεμετρήθη.

— *καὶ οἷς . . . ξυνεμετρήθη.* In duabus maxime rebus hic, si retineatur codd. scriptura, haereas. Primum in mutatione orationis *οἳ ἂν λάχωσι . . . καὶ οἷς ξυνεμετρήθη.* Sed eandem vicissitudinem habes IV 92, 1, ubi cf. adn., contrariam IV 18, 4, ubi cf. adn., et Hesiod. Opp. 224. Atque eius causa in aperto est. Postquam enim orator generalem sententiam *οἳ ἂν τῆς εὐπρεπεστάτης λάχωσιν τελευτῆς (ἢ) λύπης* interpositis *ὥσπερ οἵδε μὲν νῦν — ὑμεῖς δὲ* ad bello caesos eorumque parentes speciatim pertinere indicavit, non iam retinet generalem enuntiationem, sed ea relicta ipsam rem factam singillatim eloquitur eoque indicat se hic quoque de defunctis potissimum cogitare. Itaque brevius dicit *οἷς . . . ξυνεμετρήθη* pro *οἷς ἂν ὥσπερ τοῖσδε . . . ξυμμετρηθῇ.* Quare hinc quidem causa repeti nequit cur Class. auctore *ὡς* pro *οἷς* scribamus, ut insequentia ab *ἐπίστανται* pendeant. Deinde cum ex legibus linguae Graecae *ἐνευδαιμονῆσαι ὁ βίος ξυνεμετρήθη* nihil aliud significet quam *ὁ βίος ξυνεμετρήθη εὐδαιμονῆσαι ἐν αὐτῷ* (cf. adn. 20, 4 et Eur. Phoen. 725 *ἐνδυστυχῆσαι δεινὸν εὐφρόνης κνέφας* ibique Weckl.), eodem modo *ἐντελευτῆσαι* est intellegendum. At vitam non morte, sed in vita finiri absurdum est. Quare Krueg. *ἐναριστεῦσαι* conicit. Sed non solum iusto maior est haec mutatio et *ἀριστεύειν* poëtarum atque dialectorum esse verbum ipse Krueg. fatetur, verum etiam non eam hoc vim habet quae, ut *τὲ ὁμοίως καί* postulat, *τῷ ἐνευδαιμονῆσαι* ex adverso respondeat. Classeno insuper tota sententia verborum superioribus *πολυτρόποις ξυμφοραῖς*, quae doceant vicissitudinem tristium et felicium rerum *ξυμμέτρησιν* vitae humanae esse, videtur repugnare. Parum probabiliter igitur pro *ἐντελευτῆσαι* suspicatur verbum quale sit *ἐναλγῆσαι* vel *ἐλλυπηθῆναι* reponendum esse. Immo orator parentes, quoniam sciant se in variis casibus vitam transegisse, laetari posse dicit quod filii, cum adolevissent, honesta morte perierint, antequam calamitates experti essent, sive quod concentus quidam felicis vitae et mortis iis contigerit. Cf. Annal. phil. 1866 p. 211. Et ne ipsa quidem quam Class. efficere vult sententia satis apta est. Quo enim iure ii felices esse dicuntur qui in secundis rebus pariter atque in miseris fuerint, quasi vero hoc omnino fieri nequeat ut quis magis secunda quam adversa fortuna utatur? Et quomodo hoc in iis potissimum valet qui, cum eorum parentes adhuc vivant, iuvenili aetate mortem obierunt? Itaque nihilo probabilius *ἐνταλαιπωρῆσαι* est, quod in eandem fere sententiam Herw. ausus est substituere. Accedit quod ab oratore quaesita videtur esse hoc loco vitae et mortis oppositio, ad quam verbum *τελευτῆσαι* necessarium est. Antehac igitur nobis scribendum esse videbatur *εὖ τελευτῆσαι.* Sed ne hoc quidem nunc sufficere putamus. Quanquam enim non satis valet quod Class. opponit, dici non posse vitam nobis ad felicem finem datam esse, cum *ξυμμετρηθῆναι* non sit datum esse, tamen qui felicem vitam feliciter finiunt, eorum non dicendum est vitam felici exitui, sed felicem exitum vitae congruum esse factum. Accedit quod *ἐντελευτῆσαι* et *ἐνευδαιμονῆσαι* sibi invicem patrocinari videntur. Cum igitur retinendum sit *ἐντελευτῆ-*

2 *χαλεπὸν μὲν οὖν οἶδα πείθειν ὄν, ὧν καὶ πολλάκις ἕξετε ὑπομνήματα ἐν ἄλλων εὐτυχίαις, αἷς ποτε καὶ αὐτοὶ ἠγάλλεσθε· καὶ λύπη οὐχ ὧν ἄν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὗ ἂν*

Cap. **44.** § 2. *πειρασόμενος* omnes praeter sec. m. et paucos deteriores. Cf. adn.

σαι neque ad vitam referri possit, necesse est exciderit illud in quo vitam finire dicantur. Hoc autem nihil aliud esse potest quam ipsa felicitas. Etenim respicitur vetus illud dictum (*λόγος ἀρχαῖος* Soph. Trach. 1) Herodoti historia maxime celebratum, ante mortem neminem esse beatum praedicandum, similiter atque § 4 Simonidis quaedam sententia spectatur. Cf. *φθόνος θεῶν* VII 77, 4 commemoratus. Quae cum ita sint, certissima est Reifferscheidii emendatio, qui l. l. p. 7 sq. *ἡ εὐδαιμονία* addendum esse vidit, quo haec efficitur sententia subtili contrariorum ratione vere Thucydidea: quibus ad felicitatem in ea fruendam vita pariter atque ad vitam in ea finiendam felicitas congrua facta sive accommodata est. De vanis reliquorum suspicionibus tacere praestat.

§ 2. *χαλεπὸν . . . πείθειν ὄν.* Madv. in Adv. crit. I p. 310 in hoc loco offendit, quod, cum *πείθειν* ad iudicium proxime ante de *εὐτυχίᾳ* propositum referatur, *τοῦτο πείθειν* dicendum fuerit et in iis quae deinde sequuntur requiratur aliquid quod ad oblivionem et doloris lenitatem pertineat; quare *ἀπαθεῖν* conicit, verbum recentioribus demum usitatum. Sed *ὧν καὶ . . . ἠγάλλεσθε* causam continet cur difficile sit illis persuaderi ea quibus se consolentur; quod vero priorem offensionem attinet, et Th. (cf. ex hoc ipso libro 63, 3. 73, 1. 81, 2) et alii scriptores (cf. Xen. Anab. III 1, 26. Lys. VII 21. Aristoph. Plut. 600) saepissime *πείθειν* sine obiecto rei ponunt, modo id facile intellegatur. Alia de causa *πείθειν* suspectat Reifferscb. l. l. p. 9; cum *τὸ δ' εὐτυχές* ex *ἐπίστανται* aptum sit, iis qui sciant qualis sit felicitas hominibus concessa id ipsum persuadere non opus esse; quare *πενθεῖν* proponit in eam sententiam ut grave esse lugere dicatur. Sed causa qua hic commovetur ut *πείθειν* corruptum esse iudicet nobis potius argumento est *τὸ δ' εὐτυχές* non posse ab *ἐπίστανται* pendere, quod idem etiam alia de causa supra statuimus. Quod autem Class., qui cum Reifferscb. de *τὸ δ' εὐτυχές* ex *ἐπίστανται* apto consentit, contra eum dicit *πείθειν* apud Th. nonnunquam nihil aliud significare quam omnino ad sententiam suam aliquem perducere, velut I 65, 1. III 54, 1. IV 87, 2. 118, 2, alibi, ideoque eo hic superius *παραμυθήσομαι* (§ 1) repeti, ad suam sententiam aliquem perducere non idem est atque consolari, et cum orator quae de humana felicitate parentes scire dicit, eadem et ipse sine dubio pro certis habeat, de his quidem, quae et ipsa ad consolationem pertinent, et parentes et orator eadem sentiunt neque illis persuaderi opus est. Itaque maneret Reifferscb. offensio, nisi *τὸ δ' εὐτυχές* ab *ἐπίστανται* disiungeremus. — *ὧν = ἐπεὶ τῶνδε.* Cf. adn. I 140, 5. — *ἐν ἄλλων εὐτυχίαις*, scil. eorum quorum filii adhuc superstites sunt. — *πειρασάμενος*, non *πειρασόμενος* recipiendum est, quoniam de bonis sermo est quibus quis

ἐθὰς γενόμενος ἀφαιρεθῇ. καρτερεῖν δὲ χρὴ καὶ 3
ἄλλων παίδων ἐλπίδι οἷς ἔτι ἡλικία τέκνωσιν ποι-
εῖσθαι· ἰδίᾳ τε γὰρ τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπι-
γιγνόμενοί τισιν ἔσονται, καὶ τῇ πόλει διχόθεν,
ἔκ τε τοῦ μὴ ἐρημοῦσθαι καὶ ἀσφαλείᾳ, ξυνοίσει·
οὐ γὰρ οἷόν τε ἴσον τι ἢ δίκαιον βουλεύεσθαι
οἳ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἐκ τοῦ ὁμοίου παραβαλλό-
μενοι κινδυνεύωσιν. ὅσοι δ' αὖ παρηβήκατε, τόν 4
τε πλείονα κέρδος ὃν ηὐτυχεῖτε βίον ἡγεῖσθε καὶ
τόνδε βραχὺν ἔσεσθαι, καὶ τῇ τῶνδε εὐκλείᾳ κου-
φίζεσθε. τὸ γὰρ φιλότιμον ἀγήρων μόνον, καὶ

ἀφαιρεθῇ Laur. Aug. m. Vind. Ar. Chr., reliqui ἀφαιρεθείη. Cf. adn.
§ 3. ἰδίᾳ γάρ τε codd. Legitimam verborum collocationem restituerunt Krueg. Boehm. Class.

non fructus est, sed frui potuisset, nisi iis privatus esset. Oppositum est ἐθὰς γενόμενος. Cf. V 69, 1 et de μή Krueg. Gr. § 67, 9 adn. 3. — οὗ ἂν ... ἀφαιρεθῇ. Genet. ex ἐθάς pendet (cf. Soph. El. 372) et ad ἀφαιρεθῇ cogitandum est αὐτό (cf. 41, 5). Male optimorum librorum scripturam ἀφαιρεθείη defendit Class. Nam enuntiatio generalis quae praesentis sit temporis coniunctivum postulat et dicendum est quo quis privatus fuerit, non quo quis possit privari. Et quod Class. speciatim respici putat ipsam parentum condicionem, huic rationi aptus est aoristus, non coniunctivus.

§ 3. τέκνωσιν ποιεῖσθαι = παιδοποιεῖσθαι. Cf. adn. I 68, 2. — τῶν οὐκ ὄντων] τῶν τεθνηκότων. Schol. Cf. 45, 1. — λήθη, materia vel causa obliviscendi. Cf. adn. I 52, 2. — διχόθεν ... ἀσφαλείᾳ, bifariam, et quod urbs non desolabitur et securitatis causa (i. e. quod tutior erit aut ut tutior sit). Cf. adn. I 32, 5 et de dativo aut causae aut consilii Krueg. Gr. § 48, 15 adn. 5. — ξυνοίσει. Nominativus est τὸ ἐπιγίγνεσθαι, etsi Krueg. ξυμφέρει impersonaliter vult esse positum; sed talium impersonalium quae dicuntur nomina solent esse infinitivi. — παῖδας ... παραβαλλόμενοι κινδυνεύωσιν, (qui non) perinde atque alii liberis suis in discrimen datis (discrimini obiectis) periculum adeant, scil. ne iis priventur. De παραβάλλεσθαι cf. III 14, 1. 65, 3, de vv. ἐκ τοῦ ὁμοίου adn. I 51, 2. Hinc eam legem Atticam explicandam esse quae oratoribus et ducibus liberos esse iubeat docet Bloomf. Cf. Dinarch. I 71.

§ 4. παρηβήκατε, aetatis vigorem transistis. Hi contrario verbo opponuntur iis οἷς ἔτι ἡλικία τέκνωσιν ποιεῖσθαι § 3. — τόν τε κ. τ. λ. Hinc incipit apodosis. Ex imperativo ἡγεῖσθε pendet primum duplex accusativus τὸν βίον κέρδος, tum accusativus et infinitivus. — κουφίζεσθε, levamini, i. e. erigimini, dolorem levate. — τὸ φιλότιμον, i. e. ἡ φιλοτιμία. Cum honoris cupiditas etiam in senectute maneat, filiorum gloria, quippe qua haec

οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινές φασι, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι.

1 45. παισὶ δ' αὖ ὅσοι τῶνδε πάρεστε ἢ ἀδελφοῖς ὁρῶ μέγαν τὸν ἀγῶνα (τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἴωθεν ἐπαινεῖν), καὶ μόλις ἂν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς οὐχ ὁμοῖοι, ἀλλ' ὀλίγῳ χείρους κριθεῖτε· φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον, τὸ δὲ

expleatur, se consolari possunt; delectat enim eos quod propter filios honorantur. Cf. Tiber. *περὶ σχημ.* VIII p. 574 et adn. I 6, 3. — *ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας*, in aetate (militiae) inhabili. Cf. adn. I 93, 6. — *ὥσπερ τινές φασι*, velut Simonides, ut tradit Plut. in Mor. p. 785 b, dixit *πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας αὐτῷ φιλαργυρίαν ὅτι τῶν ἄλλων ἀπεστηρημένος διὰ τὸ γῆρας ἡδονῶν ὑπὸ μιᾶς ἔτι γηροβοσκεῖται, τῆς ἀπὸ τοῦ κερδαίνειν.* — *ἀλλά.* De hoc cf. adn. I 83, 2 et II 43, 2.

Cap. 45. § 1. *παισὶ . . . ὅσοι τῶνδε πάρεστε.* Genetivus, id quod ex similibus verbis 44, 1 apparet, in enuntiationem relativam transpositus est. Cf. 48, 3. 67, 4. IV 109, 1. V 36, 1. VI 100, 1. VII 43, 3. Matth. Gr. § 443, 2. Krueg. Gr. § 47, 9 adn. 5. Pflugk. ad Eur. Hel. 1027. De articulo apud nom. *παῖδες* et *ἀδελφοί* omisso vid. Krueg. Gr. § 50, 3 adn. 8. — *ὁρῶ μέγαν τὸν ἀγῶνα*, scil. ut eorum virtutis laudem assequamini, id quod ex causa deinde interposita cognoscitur. Ad *μέγαν* cogita *ὄντα.* — *τὸν γὰρ οὐκ ὄντα* (cf. adn. 44, 3) . . . *ἐπαινεῖν* del. Steup. in Mus. Rhen. XXVIII p. 183, eo offensus quod haec inter *ὁρῶ μέγαν τὸν ἀγῶνα* et ea verba quibus haec generalis sententia accuratius circumscriberetur (*καὶ μόλις . . . κριθεῖτε*) alieno loco intercederent, praesertim cum etiam deinde sequatur causa verbis *φθόνος γὰρ . . . τετίμηται* indicata. Sed non perspicimus cur sententia generalis suam causam non item habere possit atque eius circumscriptio, modo utraque apta sit et haec non ad priorem causam, sed ea interposita ad sententiam generalem adiungatur. Etenim similem sententiarum ordinem habes I 8, 2—4. Neque prior causa plane eadem est atque altera, sed utraque ad sententiam quae ea demonstratur pariter accommodata. Tum vero etiam quale sit illud certamen interposita causa accuratius indicatur. — *καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς*, virtutis exsuperantia, propter eximiam (vestram) virtutem, eximia virtute conspicui. — *φθόνος . . . πρὸς τὸ ἀντίπαλον*, invidetur enim viventibus propter aemulationem. Nam *τοὺς ζῶντας* non invidere, sed iis invideri et ex contraria sententia *τὸ δὲ μὴ ἐμποδὼν . . . τετίμηται* elucet et ex simili dicto Demosth. XVIII 315 *τοῖς μὲν ζῶσι πᾶσιν ὕπεστί τις ἢ πλείων ἢ ἐλάττων φθόνος, τοὺς τεθνεῶτας δ' οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν οὐδεὶς ἔτι μισεῖ.* Ad *τὸ ἀντίπαλον* cf. *τὸ πολέμιον* III 56, 3. V 11, 1 et *τὸ φοβερόν* VI 55, 3. VII 63, 3 et de *πρός* praep. adn. III 40, 7. IV 80, 2. V 14, 3. VIII 2, 1. 39, 2. 50, 1. Minus apte Reiffersch. l. l. p. 10 *πρὸς τὸ ἀντίπαλον* adverbialiter accipere vult comparans *πρὸς τὸ καρτερόν, πρὸς τἀνδρεῖον, πρὸς τἀναιδές*, similia. Male *τοῖς ζῶσι* del. Steup. l. l. p. 182, quod, cum *τὸ ἀντίπαλον* et *τὸ μὴ ἐμποδών* inter

μὴ ἐμποδὼν ἀνανταγωνίστῳ εὐνοίᾳ τετίμηται. εἰ δέ 2
με δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς, ὅσαι νῦν ἐν χηρείᾳ ἔσονται, μνησθῆναι, βραχείᾳ παραινέσει ἅπαν σημανῶ. τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως μὴ χείροσι γενέσθαι ὑμῖν μεγάλη ἡ δόξα καὶ ἧς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρετῆς πέρι ἢ ψόγου ἐν τοῖς ἄρσεσι κλέος ᾖ.

se opposita essent et *τὸ ἀντίπαλον* id cui invideretur, necesse esset *τοὺς ζῶντας* contra sententiarum cohaerentiam eos esse qui inviderent. Sed fallitur. Nam cum *τὸ ἀντίπαλον* idem sit atque *τὸ ἀνταγώνιστον*, contraria sunt *πρὸς τὸ ἀντίπαλον* et *ἀνανταγωνίστῳ εὐνοίᾳ*, *τοῖς ζῶσι* et *τὸ μὴ ἐμποδών*, *φθόνος* et *τετίμηται*. Exempto igitur *τοῖς ζῶσι* mutilata est oppositio. Ad *τὸ μὴ ἐμποδών* = *οἱ μὴ ἐμποδών* cf. haec: *πᾶν τὸ ἐξ ἐναντίας* VII 44, 4, *τὸ Πελοποννήσιον* V 3, 4, *τὸ φαῦλον* et alia VI 18, 6, *τὸ ἄλλο* IV 96, 2. V 3, 4. VIII 55, 3, *τὸ ἔλασσον* IV 86, 4, *τὸ πλέον* III 71, 1. IV 86, 4, *ὅπερ ἦν πλεῖστον* IV 33, 1, *τὸ πλεῖστον καὶ ὅσον ἦν ξυνεστραμμένον* II 4, 5, *τὶ πλέον τὸ κωλῦσον* IV 78, 5, *τὶ βουλόμενον* VII 48, 2. 49, 1, *τὸ θεραπεῦον* et *τὸ μὴ ὑπεῖκον* III 39, 5, *τὸ μαχόμενον* IV 96, 4, *πᾶν τὸ μήπω μεμαχημένον* VII 43, 7, *τὸ διάφορον* VII 55, 2. Cf. V 9, 8. VI 35, 1. 69, 3. — *τετίμηται*, in honore est.

§ 2. *γυναικείας τι ἀρετῆς . . . μνησθῆναι*, propr. de virtute muliebri aliquam mentionem facere, i. e. commemorare qualis virtus muliebris esse debeat. Tum *ὅσαι* refertur ad genet. *τῶν γυναικῶν*, qui inest in adiect. *γυναικείας*. Cf. VIII 6, 3. Soph. Trach. 260. Krueg. Gr. § 43, 3 adn. 12. — *τῆς ὑπαρχούσης . . . χείροσι γενέσθαι*, indole quam habetis (seu propria vestra natura) non deteriores esse. „Vult ut ne sint abiecto prorsus animo; nam lamentari huic sexui imbecilliori conceditur." Haack. „At quomodo tali moderationi *μεγάλη δόξα* tribui potest? De universa virtute mulierum agitur ratione habita iudicii *ὅτι ἡ θήλεια ἡμῖν φύσις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χείρων τῆς τῶν ἀρρένων* Plat. Legg. p. 781 b." Krueger. Respici Lacaenas, quae naturam muliebrem superare studuerint, animadvertit Reifferscb. l. l. p. 10; simul tamen alludere oratorem ad dictum illud Elpinicae a Plut. Pericl. 28 commemoratum, muliebris insolentiae documentum. *Ὑπάρχουσα* = *οἰκεία*, ut II 61, 4 et alibi. — *καὶ ἧς . . . κλέος ᾖ*, et (magna est gloria) eius feminae de qua quam minimus sive in bonam sive in malam partem (propr. quod attinet ad virtutem vel secundum adn. I 33, 2 ad virtutis laudem aut ad reprehensionem) inter mares rumor sit, aut de cuius virtute aut probro quam minima inter mares fama sit. Altera ratio simplicior quidem est, sed praepositionis *περί* collocatio cum ea conciliari vix potest. De vv. *κλέος τινός* cf. adn. I 61, 1. 69, 5. Ipsum *κλέος*, quod I 10, 2. 25, 4 de gloria legimus, hic est nomen *μέσον* quod vocatur, ut non raro apud poëtas (cf. Soph. Phil. 251), pariter atque *δόξα, ἐλπίς, ἐλπίζειν*, alia similia, quae in utramque partem dicuntur.

1 46. *Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ κατὰ τὸν νόμον ὅσα εἶχον πρόσφορα, καὶ ἔργῳ οἱ θαπτόμενοι τὰ μὲν ἤδη κεκόσμηνται, τὰ δὲ αὐτῶν τοὺς παῖδας τὸ ἀπὸ τοῦδε δημοσίᾳ ἡ πόλις μέχρι ἥβης θρέψει, ὠφέλιμον στέφανον τοῖσδέ τε καὶ τοῖς λειπομένοις τῶν τοιῶνδε ἀγώνων προτιθεῖσα· ἆθλα γὰρ οἷς κεῖται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὲ καὶ ἄνδρες ἄριστοι*
2 *πολιτεύουσιν. νῦν δὲ ἀπολοφυράμενοι ὃν προσήκει ἕκαστος ἀποχωρεῖτε.*"

Cap. **46.** § 1. *τὰ ἀπὸ τοῦδε* It. Vat. Pal. Aug. Cass. Cl. Ven., contra morem. Vid. IV 114, 5. Xen. Cyr. IV 2, 22. V 1, 5. 2, 35.
§ 2. *ἄπιτε* Laur. m. et deteriores aliquot, cuius interpretationem *ἀποχωρεῖτε* nonnulli putant esse. Potuit tamen illud ex loquendi more recepto, qui Plat. Menex. 249c. Pseudo-Demosth. LX 37 aliisque locis comprobatur, irrepere.

Cap. **46.** § 1. *Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ.* Ob alterum membrum proprie *καὶ λόγῳ ἐμοὶ εἴρηται* scribendum erat, sed ut contionem ad finem properare indicaret, scriptor *εἴρηται*, quo verbo finiri orationes solent, anteposuit, deinde orationem mutavit. Nisi, ut Krueg. aliique, ad initium orationis *ἐμοὶ δ' ἀρκοῦν κ. τ. λ.* et *καὶ ἐμέ* 35, 1 et 3 respici malumus dicere. *Λόγῳ* ad *εἴρηται* non solum aequabilitatis causa additum esse (cf. adn. I 22, 1) hic statim patet. — *μέχρι ἥβης θρέψει*] *μέχρι ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν.* Schol. Proprie quidem *ἥβη* est *τὸ ἑκκαίδεκα ἐτῶν γενέσθαι* (cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 123, 3), sed *μέχρι ἥβης* Thuc. dicens peractam *ἥβην* videtur velle intellegi. Cf. l. l. § 123, 5. 8 et de ambigua v. *ἥβη* vi Steph. Thes. De re vid. Plat. Menex. 249 b. interpr. Schneid. ad Pseudo-Xen. de Vectig. 2, 2. — *στέφανον ... προτιθεῖσα.* „*Τοῖσδε*, his, i. e. mortuis, *τοῖς λειπομένοις*, superstitibus. Iunge *στέφανον* et *ἀγώνων*." Dobr. Cum *προτιθέναι*, ut proponere Latinorum, nonnunquam nihil aliud sit nisi palam vel publice constituere (cf. III 67, 6. Plat. Phaed. 90 b), non opus est ad *τοῖσδε* per zeugma *προστιθεῖσα* aut *προθεῖσα* per syntaxim *ἀπὸ κοινοῦ* cogitare. *Στέφανος* translatam vim habet, in qua ad coronas victoribus ludorum datas respicitur. Cf. IV 121, 1. — *ἆθλα ... πολιτεύουσι.* De *δέ* vid. adn. I 11, 1. 37, 5. II 65, 5. Vulgatum *τοῖσδε* quanquam defendi potest exemplis qualia sunt Soph. Phil. 87. El. 441, ubi cf. Schneidewini adn., tamen ideo hic minus aptum videtur quod proxime ante idem de mortuis dictum est.

§ 2. *ἀπολοφυράμενοι*] *παυσάμενοι τοῦ ὀλοφύρεσθαι* intellegit Class., similiter atque *ἀπαλγήσαντας* explicat schol. ad 61, 4. Pro simplici *ὀλοφύρεσθαι* tamen alibi constanter legitur, neque aliter *ἀποκλαίω* et *ἀποδύρομαι* usurpantur. Quare aoristi, non ipsius verbi illam vim esse malumus. — *ὃν προσήκει ἕκαστος.* Consecutio verborum haec est: *ἀπολοφυράμενοι ἕκαστος ὃν προσήκει* (*αὐτῷ ἀπολοφύρεσθαι*). Cf. Krueg. Gr. § 55, 4 adn. 11 et 58, 4 adn. 5. — *ἀποχωρεῖτε.* Usitatum verbum quo tales con-

47. Τοιόσδε μὲν ὁ τάφος ἐγένετο ἐν τῷ χειμῶνι 1
τούτῳ. καὶ διελθόντος αὐτοῦ πρῶτον ἔτος τῷ πολέμῳ τῷδε ἐτελεύτα.

Τοῦ δὲ θέρους εὐθὺς ἀρχομένου Πελοπον- 2
νήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὰ δύο μέρη ὥσπερ καὶ

Cap. 47. § 1. *τῷ πολέμῳ τῷδε*, Dan., *τῷ πολέμῳ τούτῳ* m., reliqui *τοῦ πολέμου τοῦδε* praeter *τοῦ πολέμου τούτου* Laur. E. Reliquis locis omnibus (70, 5. 103, 2. III 25, 2. 88, 4. 116, 3. IV 51. 116, 3. 135, 2. V 39, 3. 51, 2. 56, 5. 81, 2. 83, 4. VI 7, 4. 93, 4. VII 19, 4. VIII 6, 5. 60, 3) Th. in hac clausula dat. habet.

tiones dimittebantur erat *ἄπιτε*. Comparantur Latina discedite (Liv. II 56, 12) et ilicet.

Cap. 47. Sequitur locus illustris qui est de pestilentia, quam *λοιμικὴν κατάστασιν* vocat Suid. in *μεταποιεῖσθαι*. Cum hac pestilentiae descriptione praeter ceteros conferendus est Lucretius, qui de Rerum natura VI 1136 sqq. eandem luem ita depinxit ut saepissime ipsa verba Thucydidis, quoad poëtae Latino licuit, interpretatus sit; deinde Procopius Bell. Pers. II 22. 23 p. 78 sqq. de pestilentia quae a 542 p. Chr. n. Constantinopolim depopulata est diligenter et non raro verbis Thucydideis explicans; denique Cantacuzenus IV 8 p. 49 sqq., qui de alia pestilentia a. 1347 loquens multa iisdem verbis, sed alio sententiarum ordine descripsit. Nec sine fructu comparabuntur Verg. Georg. III 478 sqq. Ovid. Met. VII 523 sqq. Multum quaesitum est utrum lues Attica pestilentia inguinaria seu febris pestilentialis quam medici vocant an morbus alius generis illo tempore vulgatus et contagiosus fuisset. Ex maximo autem medicinae peritorum de hac re dissensu hoc apparere videtur, eam nulli eorum morborum aequari posse quos hodie accuratius cognitos habemus et fortasse complures morborum species in eam coaluisse. Morbum vulgatum (*ἐπιδήμιον*) fuisse ex 48, 1—3 et 49, 1, contagiosum ex 51, 4. 5 et 58 certissime intellegimus. „Une fièvre éruptive, différente de la variole et éteinte aujourd'hui" appellat Littré ad Hippocr. I p. 122 apud Grot. Hist. VI p. 209 (interpr. III p. 433). Utcunque est, eam rem diiudicare non grammaticorum atque interpretum est, sed medicorum. Qui autem plura de hac re discere cupient, priorum de ea sententias compositas invenient in ed. maiore. — Thucydides narrationem suam in tres partes discripsit, quarum prima (c. 47. 48) originem et causas pestilentiae declarat, altera (c. 49. 50) naturam, indicia, clades morbi describit, tertia (c. 51 sqq.) quam vim et ad mores et ad totam vitam habuerit explanat et examinat. De strage Athenis hoc morbo effecta cf. III 87, 2. 3.

§ 1. *τάφος*, i. e. *ταφή*, ut apud alios quosdam et iam 34, 4. Contra *ταφήν* pro *τάφῳ* dixit Soph. Cf. Lob. ad Ai. 1090. — *ἐτελεύτα*. Ita imperfectum in singulorum annorum clausulis legitur, quia ad rei effectum, qui permanebat, respicitur.

§ 2. *Πελοποννήσιοι . . . τὰ δύο μέρη*. De appositionis natura vid. Krueg. Gr. § 57, 8 adn., de verbis *τὰ δύο μέρη* adn. I 74, 1 et II 10, 2, ad quem alterum locum respiciunt etiam

τὸ πρῶτον ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικήν (ἡγεῖτο δὲ
Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασι-
3 *λεύς), καὶ καθεζόμενοι ἐδῄουν τὴν γῆν. καὶ ὄντων*
αὐτῶν οὐ πολλάς πω ἡμέρας ἐν τῇ Ἀττικῇ ἡ
νόσος πρῶτον ἤρξατο γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις,
λεγόμενον μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσε ἐγκατα-
σκῆψαι καὶ περὶ Λῆμνον καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις, οὐ
μέντοι τοσοῦτός γε λοιμὸς οὐδὲ φθορὰ οὕτως
4 *ἀνθρώπων οὐδαμοῦ ἐμνημονεύετο γενέσθαι. οὔτε*
γὰρ ἰατροὶ ἤρκουν, τὸ πρῶτον θεραπεύοντες ἀγνοίᾳ,
ἀλλ' αὐτοὶ μάλιστα ἔθνῃσκον ὅσῳ καὶ μάλιστα
προσῇσαν, οὔτε ἄλλη ἀνθρωπεία τέχνη οὐδεμία· ὅσα

verba *ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον.* — *ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττ.* Cf. Diod. XII 45, 1. — *ἡγεῖτο ... βασιλεύς.* Eadem adfuerunt 19, 1 et redeunt 71, 1. Cf. de hist. Thuc. comment. p. 102.

§ 3. *ἡ νόσος*, notus ille morbus, pestilentia. Cf. VI 26, 2. — *λεγόμενον.* Dubitatur sitne casus absolutus (cf. adn. ad *εἰρημένον* I 140, 2), ita ut ad *ἐγκατασκῆψαι* audiatur *αὐτήν*, an per *σχῆμα πρὸς τὸ συνώνυμον* relatum sit ad nomen *νόσημα*. Haec ratio, etiam a Matth. Gr. § 434 extr. et Bernh. Synt. p. 430 probata, videtur anteponenda, primum quia illud *αὐτήν* non est additum, deinde quia etiam in toto proximo capite (cf. ibi § 3) scriptor neutro genere ita utitur ut si *νόσημα* antecesserit. Contra Sophocles *αὕτη* post *νόσημα*, quasi *νόσος* praecessisset, posuit Phil. 758. — *ἐγκατασκῆψαι.* Vi intransitiva, ut *κατασκήπτειν* 49, 8 et apud alios *ἐνσκήπτειν* et *ἐπισκ.* Pro his *ἐμπίπτειν* 48, 2 et paulo aliter *ἐπιπίπτειν* ibid. § 3. — *ἐν ἄλλοις χωρίοις.* Ne *ἐς ἄλλα χωρία* scribendum fuisse putes, cogita sententiam hanc esse, pestilentiam circa Lemnum et alibi in multa loca (*πολλαχόσε*) ingruisse. Clarior esset haec vis, si *ἐν ἄλλαις χώραις* legeretur. — *οὕτως*, adeo, tantopere, relatum est ad *γενέσθαι*, cum posset etiam voce cum nomine iuncta *τοσαύτη* scribi. Cf. Xen. Anab. VII 4, 3 *ἦν χιὼν πολλὴ καὶ ψῦχος οὕτως ὥστε κ. τ. λ.*

§ 4. *οὔτε ... ἤρκουν*, neque enim medici opem ac salutem ferebant. Pro his Cantac. IV 8 *οὔτε ἰατρῶν ἐξήρκει τέχνη οὐδεμία*, sicut ipse Thuc. in altero membro *οὔτε ἄλλη ... τέχνη οὐδεμία* dixit. — *τὸ πρῶτον θεραπεύοντες ἀγνοίᾳ*, qui primum cum inscientia morbi (i. e. morbi natura non perspecta) aegros curabant. Non licet vertere cum ... curarent; nam ne postero quidem tempore medicamentis quicquam effectum est. Cf. 51, 2. — *μάλιστα ... ὅσῳ ... μάλιστα.* Cf. adn. I 68, 2. — *ἀνθρωπεία τέχνη*] *οἷον μαντική, ἐπῳδαί.* Schol. Cf. Grot. Hist. VI p. 213 (interpr. III p. 436). — *ὅσα.* Plenius *ὅσας ἱκετείας.* Cf. quae de figura etymologica contracta exposita sunt ad I 6, 6. — *πρὸς ἱεροῖς*, ad loca sacra. Cf. *πρὸς αὐτοῖς* III 81, 5. Aristid. I p. 226. Plut.

τε πρὸς ἱεροῖς ἱκέτευσαν ἢ μαντείοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἐχρήσαντο, πάντα ἀνωφελῆ ἦν, τελευτῶντές τε αὐτῶν ἀπέστησαν ὑπὸ τοῦ κακοῦ νικώμενοι.

48. Ἤρξατο δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγεται, 1
ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς Αἴγυπτον καὶ Λιβύην κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν. ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν 2
ἐξαπιναίως ἐσέπεσε, καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ ἥψατο τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα· κρῆναι γὰρ οὔπω ἦσαν αὐτόθι. ὕστερον δὲ καὶ ἐς τὴν ἄνω πόλιν ἀφίκετο καὶ ἔθνῃσκον πολλῷ μᾶλλον ἤδη. λεγέτω μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ 3
ὡς ἕκαστος γιγνώσκει καὶ ἰατρὸς καὶ ἰδιώτης ἀφ' ὅτου εἰκὸς ἦν γενέσθαι αὐτό, καὶ τὰς αἰτίας

§ 4. *μαντείαις* omnes praeter Pal. M. et corr. Aug. m., quod vocabulum alibi apud Th. non legitur.

Cap. 48. § 2. *ἐνέπεσε* codd. De verborum *ἐμπίπτειν* et *ἐσπίπτειν* apud Th. structura idem valet quod de *ἐμβάλλειν* et *ἐσβάλλειν* docuimus in sd. I 134, 4. Emend. Herw.

Num. 7 et Coriol. 30. 33 atque interpr. Soph. Trach. 371. — *πάντα ἀνωφελῆ ἦν.* Et tamen Athenienses Apollini averrunco posuerunt signum. Vid. Ullr. Symb. p. 74. — *τελευτῶντες.* Cf. Matth. Gr. § 558. Krueg. Gr. § 56, 8 adn. 5.

Cap. 48. § 1. *ἐξ Αἰθιοπίας.* Idem Galenus II p. 467, Plutarchus Mor. 558 f., Maximus Tyr. XIII p. 236, Ammianus Marc. XIX 4, 4 testantur. Apud Thuc. tamen addita *ὡς λέγεται* attende. — *κατέβη.* Verbum proprie animantibus congruens, ut deinde alia. — *τὴν βασιλέως . . . τὴν πολλήν*, maximam partem terrae regis Persarum. Coniciat aliquis *τῆς . . . γῆς.* Cf. 56, 4. VI 105, 1. Sed cf. I 24, 4.

§ 2. *τὸ πρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ.* Eo igitur luem importatam esse verisimile est. — *φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν.* Hunc inanem rumorem fuisse Thucydides satis significat; similes autem saepe sunt sparsi. — *φρέατα*, puteos, cisternas ad aquam pluviam excipiendam. Cf. Meier de Gentil. Att. p. 53. — *οὔπω.* Postea Metonem *κρηνῶν* illic auctorem factum esse ex schol. Aristoph. Av. 997 colligit Ullr. Symb. p. 86. — *αὐτόθι*, scil. in Piraeeo; nam supra 15, 5 mentionem fecit fontis Callirrhoës, quae erat in urbe superiore. — *τὴν ἄνω πόλιν.* Cf. adn. I 93, 7.

§ 3. *αὐτοῦ*, scil. *νοσήματος.* Cf. adn. 47, 3. *Πράγματος* mavult intellegi Krueg. De collocatione proximorum cf. adn. 67, 3. Transposuit *ἕκαστος* in imitatione Procop. p. 132. — *ἰδιώτης*, medicae artis ignarus. Cf. Stallb. ad Plat. Protag. 322 c. — *ἀφ' ὅτου . . . αὐτό.* Cf. Plut. Per. 34. Diod. XII 45, 2. 58, 3—5. Diodoro repugnare quae a Thuc. 49, 1 init. de anno salubri

ἅστινας νομίζει τοσαύτης μεταβολῆς ἱκανὰς εἶναι [δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι σχεῖν]· ἐγὼ δὲ οἷόν τε ἐγίγνετο λέξω καὶ ἀφ᾽ ὧν ἄν τις σκοπῶν, εἴ ποτε καὶ αὖθις ἐπιπέσοι, μάλιστ᾽ ἂν ἔχοι τι προειδὼς μὴ ἀγνοεῖν, ταῦτα δηλώσω, αὐτός τε νοσήσας καὶ αὐτὸς ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας.

1 49. Τὸ μὲν γὰρ ἔτος, ὡς ὡμολογεῖτο ἐκ πάντων, μάλιστα δὴ ἐκεῖνο ἄνοσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσθενείας ἐτύγχανεν ὄν· εἰ δέ τις καὶ προέκαμνέ τι,
2 ἐς τοῦτο πάντα ἀπεκρίθη. τοὺς δ᾽ ἄλλους ἀπ᾽

dicantur breviter adnotat Grot. Hist. VI p. 210 (vers. Germ. III p. 434). — τὰς αἰτίας . . . σχεῖν. Genetivi τοσαύτης μεταβολῆς, proprie cum nomine αἰτίας iungendi, translati sunt in enuntiationem relativam. Cf. adn. 45, 1. — [δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι σχεῖν] del. I. M. Gesner Chrest. Gr. p. 48. Ad inanem eorum affluentiam excusandam afferri non debebat VI 20, 2 οὐδὲ δεομένας μεταβολῆς ᾗ ἂν ἐκ βιαίου τις δουλείας ἄσμενος ἐς ῥᾴω μετάστασιν χωροίη, ubi sententia aliter conformata est et ᾗ ἂν ... χωροίη suam vim habent et ἐς ῥᾴω μετάστασιν propter oppositum ἐκ βιαίου δουλείας plane necessarium est. Mirum est quod Class. ad tuenda haec verba dicit ἱκανὰς definitione aliqua indigere; nam ea addito τοσαύτης μεταβολῆς continetur, quod etiam plus valet quam ἐς τὸ μεταστῆσαι, quippe quo τοσαύτης vocis vis non exprimatur. Et quomodo quis idoneus esse potest ad potestatem alicuius rei faciendae, cum is ipse qui faciendi idoneus sit eiusdem potestatem habeat? — ἀφ᾽ ὧν ἄν τις σκοπῶν, unde quis in considerando profectus, i. e. quae sibi quis proponens. De iterato ἄν cf. adn. I 76, 4. — εἴ ποτε . . . ἐπιπέσοι. Respicit Thuc. ad primarium consilium, quod in conscribenda historia habuit. Cf. adn. I 22, 4. Ἐπιπίπτειν autem, ut ἐμπίπτειν 48, 2, etiam de malis praeter exspectationem ingruentibus dicitur. Cf. 49, 6. III 82, 2, etiam ἐπιγίγνεσθαι 58, 2.

Cap. 49. § 1. ἐκ πάντων ad ὡμολογεῖτο referendum esse docuit Madv. Adv. crit. I p. 310; alioqui enim praepositionem omittendam fuisse. De ἐκ = ὑπό cf. I 20, 2. V 104. VI 36, 2. adn. III 69, 1. — ἄνοσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσθενείας. „Ἔτος ἄνοσον ex h. l. habet Pollux. Stephanus . . . inter vocabula et loquendi genera Thucydidi peculiaria vel cum paucis communia habendum putat." Duk. — ἐτύγχανεν ὄν. Quod sic legitur, non ὂν ἐτύγχ., in eo μεγαλοπρέπειαν invenit Demetrius c. 48, quam nos non sentimus. — προέκαμνε, scil. antequam pestilentia correptus est. — ἐς τοῦτο πάντα ἀπεκρίθη (ἐχωρίσθη schol.; cf. I 3, 3), omnia in hunc morbum secreta concesserunt. Inest igitur emphasis. Cf. Cantac. IV 8 πάντα εἰς ἐκεῖνο κατέληγε τὸ νόσημα et paulo post 51, 1 ὃ καὶ γένοιτο, ἐς τοῦτο ἐτελεύτα. Hinc intellegitur morbum ἐπιδήμιον fuisse.

§ 2. τοὺς δ᾽ ἄλλους. In his offendit Steup. (Mus. Rhen. XXVI p. 480), eo deceptus quod προέκαμνε ad id tempus rettulit

*οὐδεμιᾶς προφάσεως, ἀλλ' ἐξαίφνης ὑγιεῖς ὄντας
πρῶτον μὲν τῆς κεφαλῆς θέρμαι ἰσχυραὶ καὶ τῶν
ὀφθαλμῶν ἐρυθήματα καὶ φλόγωσις ἐλάμβανε,
καὶ τὰ ἐντός, ἥ τε φάρυγξ καὶ ἡ γλῶσσα, εὐθὺς
αἱματώδη ἦν καὶ πνεῦμα ἄτοπον καὶ δυσῶδες
ἠφίει· ἔπειτα ἐξ αὐτῶν πταρμὸς καὶ βράγχος* 3
*ἐπεγίγνετο, καὶ ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ κατέβαινεν ἐς
τὰ στήθη ὁ πόνος μετὰ βηχὸς ἰσχυροῦ· καὶ ὁπότε
ἐς τὴν καρδίαν στηρίξειεν, ἀνέστρεφέ τε αὐτὴν
καὶ ἀποκαθάρσεις χολῆς πᾶσαι ὅσαι ὑπὸ ἰατρῶν
ὠνομασμέναι εἰσὶν ἐπῇσαν, καὶ αὗται μετὰ ταλαι-
πωρίας μεγάλης. λύγξ τε τοῖς πλείοσιν ἐνέπεσε* 4

Cap. **49**. § 3. *ἐγίγνετο* It. Vat. H. Cf. tamen adn. 4, 2.
§ 4. *ἐνέπιπτε* Laur. m. et deteriores aliquot. Cf. adn.

quo pestilentia in urbe exstitit, non ad id quo quisque ea correptus est. — *ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως*, ex nulla manifesta (*ἐμφανέος* addit Hippocr. I p. 588 ed. Kuehn.) causa. — *τῆς κεφαλῆς θέρμαι*, capitis fervores. De voc. *θέρμ.* cf. Lob. ad Phryn. p. 331, de plurali hoc et similibus qui sequuntur, velut *τῶν ὀφθαλμῶν ἐρυθήματα*, oculorum rubores, et paulo aliis § 3 et 5 vid. Krueg. Gr. § 44, 3 adn. 4. Cf. etiam 38, 1. 49, 1. 65, 10. 75, 3. 102, 5. — *φλόγωσις* (oculorum) inflammatio. — *αἱματώδη*, cruore suffusa. — *πνεῦμα ἄτοπον*, halitum insolitum. Cf. *ἀτοπία* 51, 1.

§ 3. *ἐξ αὐτῶν*] *τῶν συμπτωμάτων ὧν εἶπεν.* Schol. — *πόνος*, morbus. *Τὴν ἐκ τοῦ νοσήματος ταλαιπωρίαν* interpretatur schol. — *βηχὸς ἰσχυροῦ.* De genere vocabuli *βήξ* vid. Lob. Paral. Gr. I p. 101. *Βηχὸς ἰσχυρῆς* Hippocr. I p. 108 et alibi. — *τὴν καρδίαν*, os ventriculi, stomachum. — *στηρίξειεν*, vi intransitiva constiterat, haeserat. Ita utitur verbo etiam Hippocr. III p. 731. — *ἐς* positum est ut apud *ἱδρυθῆναι* et similia. Cf. adn. I 103, 3. 131, 1. — *ἀνέστρεφε.* Galenus XVIII 2 p. 286 hunc Th. locum afferens interpretatur verbis *τὸ ἀναστρέφειν ἐπὶ τῆς πρὸς ἔμετον ὁρμῆς εἶπε*, unde apparet errori tribuendum esse quod apud eundem V p. 275 *ἀνέτρεπε* legitur. Oriebatur igitur nausea s. vomendi impetus. — *ἀποκαθάρσεις χολῆς*, bilis eiectiones, *χολῆς ἔμετοι.* „*Ἀποκρίσεις χολῆς*, Hippocr.“ Krueg., qui Thucydidem quoque hic sic videri scripsisse vix recte suspicatur; tacere enim eum complura ex arte petita apparet ex proximis. — *πᾶσαι . . . εἰσίν.* Differunt enim colore, odore, maiore vel minore liquiditate. Ceterum his artis medicorum vocabula Thucydidi familiaria fuisse significari videri adnotat Grot. Hist. VI p. 211 (vers. Germ. III p. 435). — *ταλαιπωρίας*, cruciatu. Cf. § 6.

§ 4. *λύγξ . . . κενή*, singultus inanis, i. e. motus ventriculi irritus, nihil eiciens. Aor. *ἐνέπεσε* de re usurpatus est quae, quanquam repetitur, tamen ipsa unius momenti est. Cf. *ἀπεκρίθη*

κενὴ σπασμὸν ἐνδιδοῦσα ἰσχυρόν, τοῖς μὲν μετὰ ταῦτα λωφήσαντα, τοῖς δὲ καὶ πολλῷ ὕστερον. καὶ τὸ μὲν ἔξωθεν ἁπτομένῳ σῶμα οὔτ᾽ ἄγαν θερμὸν ἦν οὔτε χλωρόν, ἀλλ᾽ ὑπέρυθρον, πελιτνόν, φλυκταίναις μικραῖς καὶ ἕλκεσιν ἐξηνθηκός· τὰ δὲ ἐντὸς οὕτως ἐκάετο ὥστε μήτε τῶν πάνυ λεπτῶν ἱματίων καὶ σινδόνων τὰς ἐπιβολὰς μηδ᾽ ἄλλο τι ἢ γυμνοὶ ἀνέχεσθαι, ἥδιστά τε ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρὸν σφᾶς αὐτοὺς ῥίπτειν. καὶ πολλοὶ τοῦτο τῶν ἠμε-

§ 5. οὐκ ἄγαν It. Vat. Aug. M. et deteriores aliquot. Veram scripturam praeter reliquos codd. habet Galen. XVII 1 p. 882.
μήτ᾽ ἄλλο omnes praeter Laur. m. E. Sed maius aliquid additur, non diversum discernitur. Respondent inter se μήτε — τε.
γυμνὸν It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Ar. Cl. Chr. Dan. Mosqu. A. B. C. F. G. H. I. K. Cf. adn.

§ 1 et ἔδρασαν § 5. — **σπασμὸν ἐνδιδοῦσα**, convulsionem afferens, quem convulsiones sequebantur. De ἐνδιδόναι afferendi vi praedito cf. 87, 9. Plat. Legg. 672c. 887e. — **μετὰ ταῦτα λωφήσαντα.** Λωφήσαντα ad ταῦτα recte refert Dobr. Si enim ad σπασμόν pertineret, λωφῶντα scribendum fuisset. Cf. adn. VI 3, 3. Quaest. gram. p. 28. Ταῦτα refertur ad ἀνέστρεφέ τε αὐτὴν καὶ ... μεγάλης. Ipsum verbum λωφ. similiter VII 77, 3 legitur, paulo aliter VI 12, 1.

§ 5. **τὸ μὲν ἔξωθεν ἁπτομένῳ ... ἦν.** Τὸ ἔξ. σῶμα sunt nominativi, ad part. ἁπτομένῳ simul audiendum αὐτοῦ (τοῦ σώματος), et de dativo vid. adn. I 10, 5. II 51, 1, ut eundi verba omittamus, de quibus vid. adn. I 24, 1. Interposito participio offensus Class. σῶμα uncis circumscripsit. Sed interpositum est illud, ut τὸ ἔξωθεν gravius efferatur propter oppositum τὰ δὲ ἔντος. Atque Lucr. VI 1161 sqq. et Procop. p. 78 extr. τὸ σῶμα imitando expresserunt. Denique de ἔξωθεν pro ἔξω per attractionem posito cf. adn. I 62, 4. 65, 1. II 13, 7. — **χλωρόν**, pallidum. — **φλυκταίναις**, pustulis ulcerantibus (quae maxime affines sunt carbunculis). — **ἐξηνθηκός.** Hinc ortum est medicum vocabulum ἐξάνθημα, et proprie non corpus, sed ipsae pustulae dicuntur ἐξανθεῖν, efflorescere, pullulare, emergere. — **τὰ δὲ ἐντὸς ... ἐκάετο.** Significatur aestus febrilis quo iactantur homines lue infecti. — **γυμνοὶ ἀνέχεσθαι** = γυμνοὶ ὄντες ἀνέχεσθαι. Cf. I 77, 5 et Soph. Ant. 467. Simillimum est Aristot. Hist. an. VIII 8 δύναται ἡ κάμηλος ἄκοτος ἀνέχεσθαι καὶ τέτταρας ἡμέρας, pariterque nos *sie hielten es nur nackt aus.* Ne γυμνοὺς necessarium esse putes, cogita τὰ ἐντός partem esse ipsorum et cf. Krueg. Gr. § 58, 4 adn. 3. Annal. phil. 1868 p. 172. — **ἥδιστά τε ἂν ... ῥίπτειν.** Cogitanda esse verba εἰ ἠμελοῦντο apparet ex iis quae sequuntur. Cf. adn. 35, 1. — **πολλοὶ τοῦτο ... καὶ ἔδρασαν ἐς φρέατα.** Frustra dubitatum esse de horum verborum integritate apparet ex adn. VI 83, 1. De re vid. Lucret. VI 1170 sq. Ovid. Met. VII 567 sqq. Diod. XII 58, 5. — **ἠμελημένοι ἄνθρωποι,**

λημένων ἀνθρώπων καὶ ἔδρασαν ἐς φρέατα τῇ δίψῃ ἀπαύστῳ ξυνεχόμενοι· καὶ ἐν τῷ ὁμοίῳ καθειστήκει τό τε πλέον καὶ ἔλασσον ποτόν. καὶ 6
ἡ ἀπορία τοῦ μὴ ἡσυχάζειν καὶ ἡ ἀγρυπνία ἐπέκειτο διὰ παντός. καὶ τὸ σῶμα, ὅσονπερ χρόνον καὶ ἡ νόσος ἀκμάζοι, οὐκ ἐμαραίνετο, ἀλλ᾽ ἀντεῖχε παρὰ δόξαν τῇ ταλαιπωρίᾳ, ὥστε ἢ διεφθείροντο οἱ πλεῖστοι ἐναταῖοι καὶ ἑβδομαῖοι ὑπὸ τοῦ ἐντὸς καύματος, ἔτι ἔχοντές τι δυνάμεως, ἢ εἰ διαφύγοιεν, ἐπικατιόντος τοῦ νοσήματος ἐς τὴν κοιλίαν καὶ ἑλκώσεώς τε αὐτῇ ἰσχυρᾶς ἐγγιγνομένης καὶ διαρροίας ἅμα ἀκράτου ἐπιπιπτούσης οἱ πολλοὶ ὕστερον δι᾽ αὐτὴν ἀσθενείᾳ ἀπεφθείροντο.

propr. homines neglecti, sunt ii in quos nemo attentus erat, incustoditi. Alii malunt esse pauperes, qualibus hoc praecipue accidisse sane est credibile. Et ita legi hoc vocabulum interdum docet Bloomf. Cf. Agath. Hist. V 3. Sed apud Th. cum hoc sensu non exstat. — *τῇ δίψῃ ἀπαύστῳ*, siti quae inexplebilis esset ideoque delirium efficeret. — *ξυνεχόμενοι*, cum premerentur. Cf. III 98, 1. — *ἐν τῷ ὁμοίῳ καθειστήκει . . . ποτόν* largior potus in aequo erat ac parcior, i. e. plus an minus biberent nihil intererat ad sitim restinguendam. Cf. *κρίνειν ἐν ὁμοίῳ* 53, 4. Haec ad verbum fere exscripsit Cantac. IV 8 p. 50.

§ 6. *ἡ ἀπορία τοῦ μὴ ἡσυχάζειν*. Eadem ratione abundat negatio atque III 75, 4 in verbis *τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ*, ubi cf. adn. *Τὴν ἀπορίαν τοῦ μὴ γιγνώσκειν* similiter dixisse Hippocratem I p. 587 demonstrat Arn. Significatur inquies ex febris violentia orta. — *ἐπέκειτο*, instabat, eos urgebat. Quae de *ἀγρυπνίᾳ* dicuntur verbotenus repetit Cantac. l. l. — *ὅσονπερ . . . καί*. Cf. adn. I 74, 4. — *ἐναταῖοι καὶ ἑβδομαῖοι*. Octavum aut nonum diem commemorat Lucret. VI 1194. — *ἔτι ἔχοντές τι δυνάμεως*. Aestu interno peribant, priusquam vires plane amisissent. — *εἰ διαφύγοιεν*. *Διαφεύγειν* est nostrum *durchkommen*, ut § 8 et 51, 6. — *ἑλκώσεως* exulcerationem significat. — *διαρροίας . . . ἀκράτου*, immoderato alvi profluvio Port. Sane *ἄκρατος* per translationem saepe est validus, vehemens et copulatur cum simili *ἰσχυρός* (vid. Steph. Thes. v. *ἄκρατος*), cui *ἰσχυρός* hic in superiore membro respondet. Attamen praestat cum Arn. artis vocabulum hic agnoscere, quod sic interpretatur Galenus XVIII 1 p. 122: *ἄκρητοι ὑποχωρήσιες, αἱ ἄμικτοι ὑγρότητος ὑδατώδους, αὐτὸν μόνον ἔχουσαι εἰλικρινῆ κάτω ὑπερχόμενον χυμόν, εἴτε τὸν τῆς ξανθῆς χολῆς εἴτε τὸν τῆς μελαίνης*. Neque aliter videtur id intellexisse Lucretius VI 1198, apud quem est nigra proluvies alvi. — *ἀπεφθείροντο* pro *διεφθ.* ex melioribus membranis repositum ex Atticis apud solos poëtas videri exstare adnotat Krueg. In his tamen praeter tragicos est etiam Aristoph. Apud

7 διεξῄει γὰρ διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἄνωθεν ἀρξά-
μενον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ πρῶτον ἱδρυθὲν κακόν,
καὶ εἴ τις ἐκ τῶν μεγίστων περιγένοιτο, τῶν γε ἀκρω-
8 τηρίων ἀντίληψις αὐτοῦ ἐπεσήμαινεν. κατέσκηπτε
γὰρ ἐς αἰδοῖα καὶ ἐς ἄκρας χεῖρας καὶ πόδας, καὶ
πολλοὶ στερισκόμενοι τούτων διέφευγον, εἰσὶ δ' οἳ
καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. τοὺς δὲ καὶ λήθη ἐλάμβανε
παραυτίκα ἀναστάντας τῶν πάντων ὁμοίως καὶ
ἠγνόησαν σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐπιτηδείους.
1 50. *Γενόμενον* γὰρ κρεῖσσον λόγου τὸ εἶδος
τῆς νόσου τά τε ἄλλα χαλεπωτέρως ἢ κατὰ τὴν
ἀνθρωπείαν φύσιν προσέπιπτεν ἑκάστῳ καὶ ἐν

Hippocr. de singulari genere mortis potissimum legitur. Vid. Steph. Thes.

§ 7. *ἐν*. Cf. adn. I 103, 3. 131, 1. Verbis *ἐν τῇ κεφαλῇ πρῶτον ἱδρυθέν* respicitur ad § 2. — *εἴ τις . . . περιγένοιτο*. *Τὰ μέγιστα* sunt quae alibi *τὰ ἔσχατα* dicuntur, et *περιγενέσθαι* valet *σωθῆναι*. — *τῶν γε ἀκρωτηρίων . . . ἐπεσήμαινεν*, extremitatum quidem eius correptio sive affectio apparebat. Dubitatur utrum *αὐτοῦ* intellegendum sit *τοῦ κακοῦ* an ad *τις* referatur. Nobis hoc commodius videtur esse. Verbum *ἐπισημαίνειν* a medicis nonnunquam sensu intransitivo usurpatur de morborum signis manifesto exsistentibus, velut ab Hippocr. III p. 419 *τὰ πλεῖστα ἐπεσήμαινον οἱ παροξυσμοὶ ἐν κρισίμοισι*. Male *αὐτὸ* (*τὸ περιγενέσθαι*) Rauchenst. in Phil. XXXIII p. 570. Nam convalescentia non morbi, sed sanitatis signis indicatur.

§ 8. *κατέσκηπτε*. Cf. adn. 47, 3. — *ἐς αἰδοῖα*. De articulo omisso cf. Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 13. — *ἐς ἄκρας χεῖρας καὶ πόδας*. De articulo non addito cf. Krueg. Gr. l. l. et § 50, 11 adn. 6. Orta est gangraena et *σφάκελος*. — *στερισκόμενοι τούτων διέφευγον*. Lucretius perperam haec de amputatione membrorum lue correptorum intellexit atque *τούτων* rettulit ad tria illa, *αἰδοῖα, χεῖρας καὶ πόδας*, nullam rationem habens adiectivi *ἄκρος*, siquidem VI 1208 sqq. haec scribit: vivebant ferro privati parte virili, et manibus sine nonnulli pedibusque manebant in vita. — *τῶν ὀφθαλμῶν*. Caecitatem ex oculorum ruboribus et inflammatione (§ 2) facile potuisse oriri satis patet. — *τοὺς δὲ καὶ λήθη ἐλάμβανε κ.τ.λ.* Lucret. VI 1212 atque etiam quosdam cepere oblivia rerum cunctarum, neque se possent cognoscere ut ipsi. — *παραυτίκα ἀναστάντας* iunge, ut alibi cum participio iunctum est *εὐθύς* (cf. IV 43, 2. 123, 3) et apud Herod. I 79. II 146 *αὐτίκα*. *Ἀναστῆναι* est assurgere e morbo, convalescere. — *ἠγνόησαν*. Aor. post imperf. *λήθη ἐλάμβανε* huius effectum indicat. Cf. adn. I 6, 1. — *ἐπιτηδείους*. Cf. adn. I 60, 2.

Cap. 50. § 1. *κρεῖσσον λόγου* = *κρεῖσσον ἢ ὥστε λέγεσθαι*. Cf. 64, 1. Herod. II 35 *ἔργα λόγου μέζω*, Xen. Mem. III 11, 1. — *ἢ κατά*. Cf. adn. I

τῷδε ἐδήλωσε μάλιστα ἄλλο τι ὂν ἢ τῶν ξυντρό-
φων τι· τὰ γὰρ ὄρνεα καὶ τετράποδα ὅσα ἀνθρώ-
πων ἅπτεται πολλῶν ἀτάφων γιγνομένων ἢ οὐ
προσῄει ἢ γευσάμενα διεφθείρετο. τεκμήριον δέ· 2
τῶν μὲν τοιούτων ὀρνίθων ἐπίλειψις σαφὴς ἐγένετο,
καὶ οὐχ ἑωρῶντο οὔτε ἄλλως οὔτε περὶ τοιοῦτον
οὐδέν· οἱ δὲ κύνες μᾶλλον αἴσθησιν παρεῖχον
τοῦ ἀποβαίνοντος διὰ τὸ ξυνδιαιτᾶσθαι.

51. Τὸ μὲν οὖν νόσημα, πολλὰ καὶ ἄλλα 1
παραλιπόντι ἀτοπίας, ὡς ἑκάστῳ ἐτύγχανέ τι δια-
φερόντως ἑτέρῳ πρὸς ἕτερον γιγνόμενον, τοιοῦ-
τον ἦν ἐπὶ πᾶν τὴν ἰδέαν. καὶ ἄλλο παρελύπει

37, 3. VI 15, 3. — *ἐδήλωσε.* Noli intransitivum esse existimare, sed cf. I 21, 2. III 84, 2. — *ξυντρόφων*, propr. domesticorum, familiarium, i. e. *εἰωθότων*, ut paulo post 51, 1. — *τὰ γὰρ ὄρνεα κ.τ.λ.* Praeter Lucret. VI 1214 sqq. cf. Ovid. l. l. v. 549. Liv. XLI 21, 7. — *ἅπτεται*, ut Lat. tangunt et attingunt, significat comedunt, cadavera devorant. — *οὐ προσῄει*] ὥσπερ ἀπὸ τῆς ὀσφρήσεως γιγνώσκοντα ὅτι λοιμώδη ἐστὶ τὰ σώματα. Schol.

§ 2. *τεκμήριον δέ.* Horum ratio grammatica duobus modis potest explicari. Nam aut post *δέ* interpungendum est, ut proxima ita dicta sint quasi post vv. *τῶν μέν* particula *γάρ* addita legatur, aut *τεκμήριον* est praedicatum nominis *ἐπίλειψις.* Sed alterum minus placet, quod sic articulus ante *ἐπίλειψις* desideratur. Cf. igitur Matth. Gr. § 630 f extr. et Krueg. § 57, 10 adn. 13. — *ἐπίλειψις*, defectio, ut in Plut. Mor. 695 d. — *οὐχ ἑωρῶντο.* Lucretius postquam idem dixit VI 1217, causam addit his verbis: languebant pleraque morbo et moriebantur. Ceterum cf. Liv. l. l. — *ἄλλως* alibi hic interpretatur Arn., quam vim ei subici posse nos negamus. *Οὔτε ἄλλως* sonant potius neque alioqui, i. e. neque omnino. Cf. adn. III 39, 5. IV 78, 2. — *περὶ τοιοῦτον οὐδέν*, i. e. *περὶ τὰ ἄταφα σώματα.* — *αἴσθησιν παρεῖχον τοῦ ἀποβαίνοντος*, propr. praebebant eventus intellectum, i. e. dabant eventus significationem. *Τὸ ἀποβαῖνον* est *τὸ τετράποδα γευσάμενα διαφθείρεσθαι.* Stragem canum commemorat etiam Ovid.

Cap. **51.** § 1. *πολλὰ καὶ ἄλλα.* Haec ex naturis singulorum peculiaribus orta esse apparet ex proximis. — *παραλιπόντι.* De dat. cf. adn. 49, 5. — *ἐπὶ πᾶν*] *καθόλου.* Schol. Cf. adn. V 68, 3. Herod. II 68. Arrian. Anab. II 24, 3. — *τὴν ἰδέαν* non speciem, sed modum atque habitum significat, ut IV 55, 2. Herod. I 203. II 71. — *καὶ ἄλλο . . . ἐτελεύτα.* Haec ideo quod similia 49, 1 leguntur delenda non esse inde apparet quod ibi de morbis pestilentia prioribus, hic de eodem tempore exsistentibus sermo est. *Τελευτᾶν ἔς τι* ita dicitur ut Lat. desinere in aliquid. Cf. III 104, 5. IV 48, 5. 109, 2. Plat. Gorg. 453 a itemque *ἀποτελευτᾶν ἔς τι* Plat. Prot. 353 e.

κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον οὐδὲν τῶν εἰωθότων· ὃ
2 *δὲ καὶ γένοιτο, ἐς τοῦτο ἐτελεύτα. ἔθνησκον δὲ οἱ μὲν ἀμελείᾳ, οἱ δὲ καὶ πάνυ θεραπευόμενοι. ἕν τε οὐδὲν κατέστη ἴαμα ὡς εἰπεῖν ὅ τι χρῆν προσφέροντας ὠφελεῖν (τὸ γάρ τῳ ξυνενεγκὸν*
3 *ἄλλον τοῦτο ἔβλαπτε), σῶμά τε αὔταρκες ὂν οὐδὲν διεφάνη πρὸς αὐτὸ ἰσχύος πέρι ἢ ἀσθενείας, ἀλλὰ πάντα ξυνῄρει, καὶ τὰ πάσῃ διαίτῃ θερα-*
4 *πευόμενα. δεινότατον δὲ παντὸς ἦν τοῦ κακοῦ ἥ τε ἀθυμία, ὁπότε τις αἴσθοιτο κάμνων (πρὸς γὰρ τὸ ἀνέλπιστον εὐθὺς τραπόμενοι τῇ γνώμῃ πολλῷ μᾶλλον προΐεντο σφᾶς αὐτοὺς καὶ οὐκ ἀντεῖχον), καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ' ἑτέρου θεραπείας ἀναπιμπλά-*

Cap. **51.** § 2. *οὐδὲν κατέστη* Laur., *οὐδὲ ἐγκατέστη* It. Vat. Dan., plerique *οὐδὲ ἓν κατέστη*. Sed *οὐδὲ εἷς, μηδὲ εἷς, οὐδὲ ἕτερος, μηδὲ ἕτερος* disiunctim dici non meminimus nisi intercedente praepositione (cf. adn. V 111, 1) aut particula *ἄν* (Plat. Prot. 328a). Quod autem Schaef. Appar. Demosth. II p. 619 interpretatur nullus ne unus quidem, *εἷς* non est nullus. Cf. adn.

354 b. — *ὃ δὲ καὶ γένοιτο.* De *καί* cf. adn. I 15, 2.

§ 2. *ἕν τε οὐδέν.* Cf. Herod. I 32 *σῶμα ἓν οὐδὲν αὔταρκές ἐστι*, Plat. Legg. 747b *ἓν οὐδὲν οὕτω δύναμιν ἔχει παίδειον μάθημα μεγάλην*, Cass. Dio LXV 16, 3 *ἓν μὲν γὰρ οὐδὲν οὔτε ἔπραττεν οὔτε ἐφρόνει.* — *ὡς εἰπεῖν*, prope dixerim. Cf. adn. I 1, 2. — *ὅ τι χρῆν . . . ὠφελεῖν* = *ὅ τι χρῆν προσφέρειν, ὅπως ὠφελοῖεν.* Cf. Krueg. Gr. § 56, 10 adn. 5. — *προσφέρειν*, adhibere (remedium), ut Hippocr. I p. 588. Plat. Charm. 157c. Deinde *τὸ γὰρ τῷ* scribi velle Dindorfium in Thes. Steph. vol. III p. 290 miramur. — *τοῦτο.* Cf. Matth. Gr. § 472, 2. Krueg. Gr. § 51, 5 adn. 1 et de re Lucret. VI 1224 sqq.

§ 3. *πρὸς αὐτό*] *τὸ νόσημα.* Schol. — *ἰσχύος πέρι ἢ ἀσθενείας*, i. e. *εἴτε ἰσχυρὸν ὂν εἴτε ἀσθενές. Περί* enim valet respectu, ratione habita. Cf. 62, 1. Matth. Gr. § 589 a, β. — *ξυνῄρει*, simul vel pariter absumebat, conficiebat. *Ὁμοίως καθῄρει* substituit Cantac. p. 50. Cf. adn. 29, 4. — *διαίτῃ*, victus ratione Port.; sed curam medicam interpretatur Bloomf., cuius tamen significationis exempla non novimus.

§ 4. *ἡ ἀθυμία.* Cf. Lucret. VI 1228. — *τὸ ἀνέλπιστον*, i. e. *τὴν ἀνελπιστίαν.* Cf. adn. I 6, 3. — *τῇ γνώμῃ.* Cf. adn. 38, 1. — *προΐεντο σφᾶς αὐτούς*, se ipsos proiciebant, i. e. destituebant, curam sui abiciebant. — *ἕτερος . . . ἀναπιμπλάμενοι*, alter ab alterius curatione infecti, i. e. alter ex alterius curatione contagionem mali haurientes. De *ἀπό* praep. cf. adn. I 12, 2. *Ἀναπίμπλασθαι* est idem atque pleniora *ἀναπίμπλασθαι φθορᾶς* Plut. Pericl. 34 vel *νόσου* Dion. Hal. Ant. X 53, sicut Latini im-

μενοι ὥσπερ τὰ πρόβατα ἔθνησκον· καὶ τὸν πλεῖστον φθόρον τοῦτο ἐνεποίει. εἴτε γὰρ μὴ θέλοιεν δεδιότες ἀλλήλοις προσιέναι, ἀπώλλυντο ἐρῆμοι, καὶ οἰκίαι πολλαὶ ἐκενώθησαν ἀπορίᾳ τοῦ θεραπεύσοντος· εἴτε προσίοιεν, διεφθείροντο, καὶ μάλιστα οἵ ἀρετῆς τι μεταποιούμενοι· αἰσχύνῃ γὰρ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν ἐσιόντες παρὰ τοὺς φίλους, ἐπεὶ καὶ τὰς ὀλοφύρσεις τῶν ἀπογιγνομένων τε-

pleri (Liv. IV 30, 8) et infici, Germani *angesteckt werden* dicunt. Cf. Liv. l. l. vulgatique contactu in homines morbi et XXV 26, 8 curatio ipsa et contactus aegrorum vulgabat morbos. — ὥσπερ τὰ πρόβατα. Simul audi ἀναπίμπλαται ἕτερον ἀφ' ἑτέρου, non ἀφ' ἑτέρου θεραπείας. Neque vero ideo suspectandum superius θεραπείας, quod praeter libros mss. tuentur Liv. l. l. et Cantac. p. 51. Utique non necessaria est Madv. (Adv. crit. I p. 67) mutatio θεραπείᾳ. Sententia et illo loco Plut. atque verbis Lucret. VI 1234 et his Livianis illustratur: V 48, 3 cum ... vulgatis velut in pecua morbis morerentur. — φθόρον. Usitatius φθοράν. Sed vid. 52, 2. Plat. Euthyd. 285b. Frequentius est apud posteriores. — τοῦτο, i. e. τὸ ἕτερον ἀφ' ἑτέρου θεραπείας ἀναπίμπλασθαι.

§ 5. θέλοιεν. Post μή bene scriptum est. Vid. scr. discr. VII 18, 2. — ἀπώλλυντο ἐρῆμοι. Cum toto loco cf. Liv. XXV 26, 8. — ἐκενώθησαν. Τῶν οἰκητόρων explicationis causa addidit Cantac. l. l. — ἀπορίᾳ τοῦ θεραπεύσοντος. Ut futuri participium iustum esse intellegas, mente substitue hanc enuntiationem aequalem: ὅτι ἠπόρουν ὅστις θεραπεύσει. Cf. III 109, 1 et de articulo Krueg. Gr. § 50, 4 adn. 3. Procop. quidem p. 79 scripsit ἀπορίᾳ τοῦ θεραπεύοντος, sed Dion. Hal. Ant. X 53 ὥστε πολλὰς οἰκίας ἐξερημωθῆναι δι' ἀπορίαν τῶν ἐπιμελησομένων. — οἵ ἀρετῆς ... μεταποιούμενοι. De genet. et de pron. τι cf. adn. I 28, 2. Ἀρετήν, cuius nominis genetivus non raro cum ἀντιποιεῖσθαι vel μεταποιεῖσθαι iungitur (cf. Xen. Anab. IV 7, 12. Dion. Hal. Ant. VI 91), alii humanitatem (cf. 40, 4 adn.), alii fortitudinem interpretantur; sed recte potest latius accipi; nam omnino qui καλοὶ κἀγαθοί videri volebant intelleguntur. — αἰσχύνῃ, pudore (*aus Ehrgefühl*). Cf. adn. I 84, 3. — τὰς ὀλοφύρσεις ... ἐξέκαμνον. Usitatius quidem diceretur ἐξέκαμνον ὀλοφυρόμενοι, sed Thucydidea significant lamentationes defatigati omittebant. Cum eadem emphasi πόνον μηδένα ἀποκάμνειν scripsit Xen. Hist. Gr. VII 5, 19 et πάντ' ἀποκάμνειν Soph. OC. 1776, nec multum differunt ἀποκνεῖν κίνδυνον Thuc. III 30, 4 et similia. Quod autem Class. significari putat, domesticos ipsorum morientium lamentationes diutius sustinere non potuisse, hoc exemplis non confirmavit. De vi verbi ἀπογίγνεσθαι vid. adn. 34, 2, de partic. τελευτῶντες 47, 4. Cum universa sententia cf. Liv. XXV 26, 10. Haec enuntiatio cum superiore ita cohaeret ut amici ad curam aegrotantibus adhibendam eo impulsi esse dicantur quod postremo etiam domestici

λευτῶντες καὶ οἱ οἰκεῖοι ἐξέκαμνον, ὑπὸ τοῦ πολλοῦ κακοῦ νικώμενοι. 6 *ἐπὶ πλέον δὲ ὅμως οἱ διαπεφευγότες τόν τε θνήσκοντα καὶ τὸν πονούμενον ᾠκτίζοντο διὰ τὸ προειδέναι τε καὶ αὐτοὶ ἤδη ἐν τῷ θαρσαλέῳ εἶναι· δὶς γὰρ τὸν αὐτὸν ὥστε καὶ κτείνειν οὐκ ἐπελάμβανεν. καὶ ἐμακαρίζοντό τε ὑπὸ τῶν ἄλλων καὶ αὐτοὶ τῷ παραχρῆμα περιχαρεῖ καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐλπίδος τι εἶχον κούφης μηδ' ἂν ὑπ' ἄλλου νοσήματός ποτε ἔτι διαφθαρῆναι.*

ita defatigati fuerint ut ne lamentari quidem morientes sustinerent, nedum opem aegrotantibus ferre possent. Hanc sententiarum cohaerentiam non perspicientes Torstrik in Phil. XXXI p. 89 sqq. et Steup. in Mus. Rhen. XXVII p. 473 sqq. ad incredibiles coniecturas confugerunt. Nec melius amicos pro propinquis, qui morientium lamentationem omitterent, lamentandi officium subisse putat Th. Fritzscheus in Phil. XXXII p. 147 sqq. Nimis artificiosa interpretatione sententiarum conexum explicare studet Class. — *ὑπὸ ... νικώμενοι.* Incremento aucta redeunt verba quae legimus 47, 4.

§ 6. *ὅμως*, i.e. quamvis misericordes *οἱ ἀρετῆς τι μεταποιούμενοι* se praestarent ne suae quidem vitae parcentes. — *τὸν πονούμενον* = *κάμνοντα*, ut Soph. Trach. 985. Plerumque quidem in prosa oratione activa forma huius verbi utuntur, ut de iis qui in pugnis laborant I 30, 3. 49, 5; at *πονεῖσθαι τῷ πολέμῳ* legimus IV 59, 1 et similia apud alios scriptores. Comparari possunt *ταλαιπωρεῖσθαι* et *ταλαιπωρεῖν*, *ἀπορεῖσθαι* et *ἀπορεῖν*. — *διὰ τὸ προειδέναι*, scil. *τὸ κακόν* vel *τὸ νόσημα*, quod prius experti noverant hoc malum. — *ἐν τῷ θαρσαλέῳ εἶναι*, bono animo erant, ut Lys. XII 94. Ita dicitur *εἶναι ἐν ἐλπίσιν* VII 25, 1, *ἐν θαύματι καὶ ἐκπλήξει* VIII 14, 2, *ἐν ἴσῳ* II 60, 6, *ἐν τῷ ὁμοίῳ* VI 11, 1, *ἐν ἀσφαλεῖ* VIII 39, 4, Lat. esse in spe, in timore, in expedito, in angusto, in tuto, similia. — *δὶς ... οὐκ ἐπελάμβανεν*, bis enim eundem non corripiebat (*τὸ νόσημα*) ita ut eum etiam interimeret. Cf. Herod. VIII 115 *ἐπιλαβὼν λοιμὸς τὸν στρατὸν ἔφθειρε.* Non negat igitur prorsus Thucydides eosdem bis hac lue correptos esse, sed homines iterum ea afflictos perisse. — *τῷ παραχρῆμα περιχαρεῖ*, ob praesentem magnam laetitiam. *Τὸ περιχαρές* substantive positum redit VII 73, 2. Cf. Dio Cass. XLVII 11, 5 et § 4. — *ἐλπίδος τι εἶχον κούφης.* Levis spes (cf. Hor. Ep. I 5, 8) ea est cuius concipiendae levis sit occasio, quam leviter et inconsiderate aliquis concipiat. Cf. Herodian. II 8, 4. — *μηδ' ἂν ... διαφθαρῆναι.* Qui enim pestilentia correpti quidem erant, sed non perierant, cum omnium saevissimo morbo non succubuissent, ne ab alio quidem ullo se exstinctum iri (sed in summa senectute placidam mortem obituros esse) ut putarent facile in animum inducebant. Amplius tamen quiddam his verbis significari credidisse videtur Dio Cass. XLVII

52. Ἐπίεσε δ' αὐτοὺς μᾶλλον πρὸς τῷ ὑπάρ- 1
χοντι πόνῳ καὶ ἡ ξυγκομιδὴ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ
ἄστυ, καὶ οὐχ ἧσσον τοὺς ἐπελθόντας. οἰκιῶν 2
γὰρ οὐχ ὑπαρχουσῶν, ἀλλ' ἐν καλύβαις πνιγη-
ραῖς ὥρᾳ ἔτους διαιτωμένων, ὁ φθόρος ἐγίγνετο
οὐδενὶ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ νεκροὶ ἐπ' ἀλλήλοις ἀπο-
θνήσκοντες ἔκειντο καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐκαλιν-
δοῦντο καὶ περὶ τὰς κρήνας ἁπάσας ἡμιθνῆτες

44, 4 sic imitatus: *οὐδ' ἀποθανεῖσθαί ποτε ὑπὸ τῆς αὐτίκα περιχαρείας ἤλπιζε.*

Cap. **52.** § 1. *ἡ ξυγκομιδὴ . . . ἐς τὸ ἄστυ*, commigratio ex agris in urbem, *ἡ τοῦ χωριτικοῦ πλήθους εἰς τὸ ἄστυ συμφόρησις* Plut. Pericl. 34. De articulo non iterato vid. Krueg. Gr. § 50, 9 adn. 9, cum sententia cf. praeter Plut. Diod. XII 45, 2 et, qui de lue Romana loquitur, Liv. III 6, 2. Athenis certe non, ut sedecim fere annis ante Romae, iumenta et greges adfuisse comparato 14, 1 attendi iubet Grot. Hist. VI p. 209 (vers. Germ. III p. 434). — *οὐχ ἧσσον* est *μείωσις* pro *μᾶλλον* (*ἢ τοὺς ἐνοικοῦντας*). Cf. adn. I 82, 4.

§ 2. *οἰκιῶν οὐχ ὑπαρχουσῶν.* Cf. 17, 1. — *ὥρᾳ ἔτους.* Portus ob anni tempus interpretatus est. Id si probamus, haec verba, quibus VI 70, 1 haec sententia subiecta est, cum *πνιγηραῖς* iungenda sunt. At cum huc respicientes Plut. Pericl. 34, Galenus VII p. 290, Procop. Pers. II 19 et Vand. I 13 ac II 6, qui *θέρους* pro librorum Thucydideorum praeter Mosq. scriptura *ἔτους* substituerunt, de aestate intellexerint, has auctoritates et schol. (*ὥρᾳ ἔτους· τῷ θέρει λέγει*) sequi et haec ad *διαιτ.* referre malumus. Ceterum de hoc dicendi genere vid. Suid. in h. v. et Held. ad Plut. Timol. p. 440. — *οὐδενὶ κόσμῳ,* propr. nullo ordine. Hac formula saepe utuntur Herodotus, Procopius, alii rerum scriptores. Cf. III 108, 3. VII 23, 3. 40, 3. Herod. III 13. Polyb. II 11, 9. IV 71, 11. Arr. Anab. I 8, 8. IV 5, 7. Sed plerumque cum fugiendi, pugnandi, aciem instruendi verbis coniungitur, insolentius cum moriendi, ut hic et apud Procop. p. 133 et 219. Valet hic cum magna rerum confusione, ita ut nulla haberetur ratio legitimi ordinis et disciplinae publicae. — *νεκροὶ . . . ἀποθνήσκοντες* cum contradictio in adiecto esse videretur, Herw. *ἀποθνήσκοντες* post insequens *καί* transposuit. Sed ea re nihil proficitur, cum infra eodem modo *νεκρῶν . . . ἐναποθνησκόντων* legatur. Sed nulla est offensio, modo praesentis part. recte intellegatur. Eo enim nonnunquam significatur res non eiusdem, sed prioris temporis, si quidem ea diuturnitatem habuit aut, ut hic, identidem facta est. Cf. enim adn. V 75, 3. VI 86, 4. VIII 38, 5. Ipsius participii *θνήσκοντες* et *ἀποθνήσκοντες* talia exempla attulit Bergk. in Poët. lyr. ad Callini fragm. 1. — *περὶ τὰς κρήνας ἁπάσας.* Cf. Lucret. VI 1262, qui *κρήνας* vertit silanos aquarum (*Springbrunnen*). Intellegimus certe hinc Athenis praeter Callirrhoën (15, 5) complures fuisse *κρήνας*, a quibus *φρέατα* (49, 5) distinguenda esse vidimus 48, 2. —

3 τοῦ ὕδατος ἐπιθυμίᾳ. τά τε ἱερὰ ἐν οἷς ἐσκήνηντο νεκρῶν πλέα ἦν αὐτοῦ ἐναποθνησκόντων. ὑπερβιαζομένου γὰρ τοῦ κακοῦ οἱ ἄνθρωποι, οὐκ ἔχοντες ὅ τι γένωνται, ἐς ὀλιγωρίαν ἐτράποντο
4 καὶ ἱερῶν καὶ ὁσίων ὁμοίως. νόμοι τε πάντες ξυνεταράχθησαν οἷς ἐχρῶντο πρότερον περὶ τὰς ταφάς, ἔθαπτον δὲ ὡς ἕκαστος ἐδύνατο. καὶ πολλοὶ ἐς ἀναισχύντους θήκας ἐτράποντο σπάνει τῶν ἐπιτηδείων διὰ τὸ συχνοὺς ἤδη προτεθνάναι σφίσιν· ἐπὶ πυρὰς γὰρ ἀλλοτρίας φθάσαντες τοὺς

Cap. 52. § 3. ἐσκήνωντο Cass. Ven., ἐσκήνουν Ar. Chr. Cf. adn. I 133.

γένοιντο It. Vat. H. Reg. Cf. I 107, 6. V 65, 5 οὐκ εἶχον ὅ τι εἰκάσωσιν, ipsa οὐκ ἔχοντες ὅ τι γένωνται Procop. p. 212.

τοῦ ὕδατος ἐπιθυμίᾳ. Articuli ita positi exempla habes I 11, 1. VII 84, 2. De re vid. adn. 49, 5.

§ 3. αὐτοῦ ἐναποθνησκόντων. Aut αὐτοῦ aut ἐν potuit abesse. Sed vid. adn. I 133, 3. — ὅ τι γένωνται, quid de se fieret. De pronom. cf. Matth. Gr. § 488, 5. Krueg. Gr. § 61, 8. — καὶ ἱερῶν καὶ ὁσίων sunt sacra et religiosa; illa enim sunt diis consecrata, haec legibus et consuetudinibus augusta. Cf. Isocr. VII 66. Plut. Sol. 25.

§ 4. νόμοι ... περὶ τὰς ταφάς. Cf. Cic. Legg. II 26, 64—66. — ἔθαπτον. Θάπτειν, ut sepelire et adeo humare (cf. Nipperd. ad Nep. Eum. 13, 4), non solum de corporibus terra conditis, sed etiam de combustis dicitur. Cf. Baehr. ad Herod. V 8. Utrumque sepeliendi morem apud Graecos usitatum fuisse praeter alios optime docuit Becker Charicl. (ed. Goell.) III p. 132 sqq. Cf. quae hic sequuntur et supra 34, 6. — ἐς ἀναισχύντους θήκας. Non sepulcra hoc loco significari, sed sepulturas ex insequenti explicatione, ubi de mortuorum corporibus in alienis rogis combustis sermo est, satis intellegitur. Praeterea sepulcra non possunt impudentia esse, sed sepulturae, si quidem cum impudentia fiunt, qua eadem ratione Plat. Legg. 941 b rapinam impudentem dicit. Neque iure de hac vocis θήκη sententia dubitatur. Nam in Plat. de Rep. 427 b τελευτησάντων θῆκαι eaedem sunt, ut quae in antecedentibus iis respondent ἱερῶν ἱδρύσεις καὶ θυσίαι καὶ ἄλλαι θεῶν . . . θεραπεῖαι clarissime ostendunt. Itaque coniecturis hic locus non erat temptandus. — τῶν ἐπιτηδείων. Non esse θηκῶν simul audiendum, sed ἐπιτηδείων neutrum esse ostendunt Dion. Hal. Ant. X 53 ὑπὸ . . . εὐπορίας τῶν πρὸς τὰς ταφὰς ἐπιτηδείων et Herodian. VIII 5, 18 τὰ πρὸς ταφὰς ἐπιτήδεια. — ἐπὶ πυρὰς ... ἐπιθέντες. In Steph. Thes. haec proferens Dind. ἐπὶ πυρᾶς tacitus scripsit (vol. III p. 1843) componens hoc exemplum cum Herodoteo ἀσκοὺς ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων. Quod quamvis propter singularem νεκρόν alicui placeat, accusativum tamen propter verba VI 71, 1 ἐπὶ πυρὰν ἐπιτιθέναι retinendum putamus. De re cf. Lucret. VI 1281 sqq. et Ov. Met.

νήσαντας οἱ μὲν ἐπιθέντες τὸν ἑαυτῶν νεκρὸν ὑφῆπτον, οἱ δὲ καομένου ἄλλου ἄνωθεν ἐπιβαλόντες ὃν φέροιεν ἀπῇσαν.

53. Πρῶτόν τε ἦρξε καὶ ἐς τἆλλα τῇ πόλει 1
ἐπὶ πλέον ἀνομίας τὸ νόσημα. ῥᾶον γὰρ ἐτόλμα τις ἃ πρότερον ἀπεκρύπτετο μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν, ἀγχίστροφον τὴν μεταβολὴν ὁρῶντες τῶν τ' εὐδαιμόνων καὶ αἰφνιδίως θνῃσκόντων καὶ τῶν οὐδὲν πρότερον κεκτημένων, εὐθὺς δὲ τἀκείνων
ἐχόντων. ὥστε ταχείας τὰς ἐπαυρέσεις καὶ πρὸς 2
τὸ τερπνὸν ἠξίουν ποιεῖσθαι, ἐφήμερα τά τε σώ-
ματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως ἡγούμενοι. καὶ τὸ 3
μὲν προταλαιπωρεῖν τῷ δόξαντι καλῷ οὐδεὶς πρό-

Cap. **53.** § 1. ἀπέκρυπτε τῷ Aug. Cass. Mosqu.
§ 3. προταλαιπωρεῖν Laur. Gr. Par. I., reliqui προσταλαιπωρεῖν. Cf. adn.

VII 609 sq. — τοὺς νήσαντας. „Atticorum esse docet Thom. Mag. νῆσαι πυρὰν λέγουσιν, οὐ συναγαγεῖν οὐδὲ συνθεῖναι." Duk. Cf. VII 87, 2. — φθάσαντες τοὺς νήσαντας proprie ad sola οἱ μὲν ... ὑφῆπτον pertinent. — τὸν ἑαυτῶν νεκρόν. Singularis distributive positus est. Cf. adn. 70, 3 et III 22, 3. — ἄλλου. Inutiliter ἄλλον Meinek. in Herm. III p. 349.

Cap. **53.** § 1. ἦρξε ... τῇ πόλει ... ἀνομίας. Cf. 12, 3, unde apparet genetivum hic non pendere ex formula ἐπὶ πλέον nec, quod Stephanus in Thes. s. v. νόσημα statuit, ex νοσήματος nomine. — ἀπεκρύπτετο μὴ ... ποιεῖν. De negatione cf. Matth. Gr. § 534 adn. 4. Krueg. Gr. § 67, 12 adn. 3. VIII 92, 11. Lys. VII 18 περὶ ὧν ἀποκρυπτόμεθα μηδένα εἰδέναι. Loco Lysiano refellitur etiam Dobraei coniectura ἀπέκρυπτέ τῳ insuper dativi causa improbanda, ut altera ἀπεκρύπτετό τῳ propter Aug. scripturam excogitata. De vv. καθ' ἡδονὴν ποιεῖν vid. 37, 2, et si sententia cum illo loco pugnare tibi videatur, libidinem hic ad res turpiores spectare cogita. Cum sententia cf. Ovid. Met. VII 564. — ἀγχίστροφον] ταχεῖαν, ὀξεῖαν. Schol. Cf. Herod. VII 13. Ael. Var. hist. V 13. — ὁρῶντες. De plurali post collectivum τις posito vid. Alexand. περὶ σχημ. VIII p. 472. Pflugk. ad Eur. Herc. f. 79. — καὶ αἰφνιδίως. Krueger καί aut abesse debere, ut praetermissum sit a Valla, aut intendendi vim habere existimat. Neutrum placet, cum huic inciso postea respondeat illud εὐθὺς δὲ ... ἐχόντων. Genetivi igitur non sunt absoluti, sed suspensi ex μεταβολήν.

§ 2. τὰς ἐπαυρέσεις] τὰς ἀπολαύσεις. Schol. Cf. Lob. ad Phryn. p. 447. Ortum est ex aoristo ἐπαυρέσθαι. — πρὸς τὸ τερπνόν, i. e. τερπνῶς, τερπνάς. Cf. Matth. Gr. § 591 c ε p. 1391.

§ 3. τὸ μὲν προταλαιπωρεῖν ... πρόθυμος ἦν. De artic. vid. Soph. Ant. 78 sq. Krueg. Synt. poët. et dial. § 50,

θυμος ἦν, ἄδηλον νομίζων εἰ πρὶν ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν διαφθαρήσεται· ὅ τι δὲ ἤδη τε ἡδὺ καὶ πανταχόθεν τί <τ'> ἐς αὐτὸ κερδαλέον, τοῦτο καὶ καλὸν
4 *καὶ χρήσιμον κατέστη. θεῶν δὲ φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπεῖργε, τὸ μὲν κρίνοντες ἐν ὁμοίῳ καὶ σέβειν καὶ μὴ ἐκ τοῦ πάντας ὁρᾶν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους, τῶν δὲ ἁμαρτημάτων οὐδεὶς*

ἔλθῃ Aug. Cass. Cl. Ven. Mosqu., cui non obstat omissum *ἄν* (cf. Quaest. gram. p. 26), sed quod vv. *εἰ διαφθαρήσεται* vis negandi non continetur. Cf. Matth. Gr. § 522, 2 c. Krueg. Gr. § 54, 17 adn. 6.

καὶ πανταχόθεν τε Cl. Gr. E., *καὶ* omisso *πανταχόθεν τε τὸ* Laur. et *πανταχόθεν τε* m. Ar. Chr. Dan. Cf. adn.

6 adn. 7. „Simile est *πρόθυμός τι* III 67, 6." Krueg. Codd. plurimorum scripturam *προσταλαιπωρεῖν τῷ δόξαντι ἀγαθῷ* Haack. et Bloomf. interpretantur propter (propr. apud) id quod honestum videretur labores tolerare, qualem vim in compositis *πρός* habere posse exemplis non demonstrarunt. Neque de incremento aliquo laboris, ut recte animadvertit Class., sermo esse potest aut labores praeter *τὸ δόξαν καλόν* suscipiuntur, cum hoc, ut *πρὶν ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν* ostendit, nondum habeant. Aptissimum autem est *προταλαιπωρεῖν*, ad assequendum id quod honestum visum est antea labores suscipere. — *νομίζων* refer ad *ἕκαστος* potius quam ad superius *οὐδείς*. Cf. adn. IV 10, 1. — *εἰ*, ut Lat. an in locutionibus nescio an, dubito an, similibus, est nostrum *ob nicht*. Cf. adn. I 32, 5. Krueg. ad Dion. p. 135 et Gr. § 65, 1 adn. 8. — *ὅ τι δὲ ... κερδαλέον*. Codd. plurimorum scripturam sic interpretatur Class.: quod in praesentia iucundum erat et omni modo ad id comparandum utile. Quanquam ita commodius abest articulus, tamen ferri potest secundum ea quae de talibus traiectionibus adnotata sunt 7, 2. VI 77, 2. At sententia parum apta est. Nam qui voluptatem sectantur, iis, cum quovis modo ea frui contendant, non ea tantum placent quae omni modo, sed quae ullo modo eo conducunt. Atque hoc idem senserunt interpretes qui *πανταχόθεν* a vero eius sensu discedentes alicunde vel ullo modo verterunt. Cum igitur *πανταχόθεν* cum *κερδαλέον* iungi nequeat, necesse est pariter atque *ἤδη* ad *ἡδύ* illud pertineat, id quod inserto *τ'* effecimus. Ita etiam aptissimam nanciscimur oppositionem. Opponitur enim futuro honesto, ad quod assequendum antea labor suscipiendus est, praesens et undique perfecta (i. e. quae omni labore careat) voluptas. Cf. Mus. Rhen. XXVI p. 344. De verbi *ἦν* omissione cf. adn. I 16.

§ 4. *τὸ μέν* recte Class. vertit *einerseits*. Cf. Krueg. Gr. § 50, 1 adn. 15. — *κρίνοντες ἐν ὁμοίῳ*. Ne quis scribat *κρίνοντας*, obstant proxima *οὐδεὶς ἐλπίζων*. De nominat. partic. vid. Herm. ad Vig. p. 348. Matth. Gr. § 562, 1. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 4. Tota formula comparanda est cum verbis *ἐν τῷ ὁμοίῳ καθειστήκει* 49, 5. — *ἐν ἴσῳ*, aeque, ut 62, 4. — *τῶν δὲ ἁμαρτημάτων*. Genetivus et cum nomine *δίκην* et

ἐλπίζων μέχρι τοῦ δίκην γενέσθαι βιοὺς ἂν τὴν
τιμωρίαν ἀντιδοῦναι, πολὺ δὲ μείζω τὴν ἤδη κατ-
εψηφισμένην σφῶν ἐπικρεμασθῆναι, ἣν πρὶν ἐμ-
πεσεῖν εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι.
54. Τοιούτῳ μὲν πάθει οἱ Ἀθηναῖοι περιπε- 1
σόντες ἐπιέζοντο, ἀνθρώπων τε ἔνδον θνῃσκόντων
καὶ γῆς ἔξω δῃουμένης. ἐν δὲ τῷ κακῷ, οἷα εἰκός, 2
ἀνεμνήσθησαν καὶ τοῦδε τοῦ ἔπους, φάσκοντες
οἱ πρεσβύτεροι πάλαι ᾅδεσθαι

ἥξει Δωριακὸς πόλεμος καὶ λοιμὸς ἅμ' αὐτῷ.

ἐγένετο μὲν οὖν ἔρις τοῖς ἀνθρώποις μὴ λοιμὸν 3
ὠνομάσθαι ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ
λιμόν, ἐνίκησε δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰκότως λοι-
μὸν εἰρῆσθαι· οἱ γὰρ ἄνθρωποι πρὸς ἃ ἔπασχον
τὴν μνήμην ἐποιοῦντο. ἢν δέ γε οἶμαι ποτὲ ἄλλος

cum nomine *τιμωρίαν* cohaeret. — *οὐδεὶς ἐλπίζων*. Cf. Krueg. Gr. § 58, 4 adn. 5. — *ἄν* cum *ἀντιδοῦναι* et *ἐπικρεμασθῆναι* iunge. — *τὴν ἤδη κατεψηφισμένην*] *ἀπὸ κοινοῦ τὸ δίκην. λέγει δὲ τὴν νόσον. ἀπὸ κοινοῦ δὲ τὸ καὶ ἐλπίζων*. Schol. *Κατεψηφισμένην* passive dictum est, et de tota forma orationis vid. adn. I 95, 3. *Δίκην* nonnulli subaudiunt *καταψηφ.* interpretantes latam adversus se sententiam. Sed malumus *τιμωρίαν* cogitari, quod et propius et, cum *δίκη* antea iudicium sonet, aptius est. — *ἣν πρὶν ἐμπεσεῖν*, quae priusquam incideret. Relativum cum propiore enuntiatione, etiamsi alteri est subiecta, coniunctum est, ut saepe apud Latinos. Vid. Krueg. Gr. § 51, 9 adn. 3. Cf. VI 11, 1. Demosth. IX 68 *ἃ τότ' εἰ προείδοντο, οὐκ ἂν ἀπώλοντο.*

Cap. **54**. § 2. *οἷα εἰκός. Ἀναμνησθῆναι αὐτούς* simul audiri iubet Krueg. Similiter 21, 2. VIII 2, 3 *ὡς εἰκός* sine verbo *εἶναι*. — *τοῦ ἔπους*, versus epici, hexametri. Cf. 41, 4. — *φάσκοντες οἱ πρεσβύτεροι.* De nominat. vid. Matth. Gr. § 562 adn. 1. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 1. Soph. Ant. 410.

§ 3. *ἐγένετο μὲν οὖν ἔρις.* Verbis *ἐγένετο ἔρις* continetur notio verbi contendendi, ex quo pendet infin., ut ex simili formula *ὡς* VI 35, 1. — *μὴ λοιμὸν . . . ἀλλὰ λιμόν.* Memorabilia sunt haec verba in ea contentione quae est de pronuntiatione vocalium Graecarum. Hinc cognosci *λοιμόν* et *λιμόν* Th. tempore potius dissimiliter quam similiter pronuntiata esse pluribus exponit Woehler in Ann. phil. a. 1887 p. 462 sqq. — *ἐνίκησε.* Subiectum huius verbi est (*τὸ*) *εἰρῆσθαι.* Cf. *παρεστάνει* IV 61, 2. Potuit etiam dici *ἐνίκησε δὲ ἡ γνώμη.* — *ἐπὶ τοῦ παρόντος.* *Ἐπὶ τῷ παρόντι* 36, 4 et *πρὸς τὸ παρόν* 22, 1 comparat Class. Ad praesens Tac. Hist I 85. — *πρὸς ἃ . . . ἐποιοῦντο.* Cum sententia cf. I 140, 1.

πόλεμος καταλάβῃ Δωρικὸς τοῦδε ὕστερος καὶ
ξυμβῇ γενέσθαι λιμόν, κατὰ τὸ εἰκὸς οὕτως ᾄσον-
4 ται. μνήμη δὲ ἐγένετο καὶ τοῦ Λακεδαιμονίων
χρηστηρίου τοῖς εἰδόσιν, ὅτε ἐπερωτῶσιν αὐτοῖς
τὸν θεὸν εἰ χρὴ πολεμεῖν ἀνεῖλε κατὰ κράτος πο-
λεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς [ἔφη] ξυλλήψε-
5 σθαι. περὶ μὲν οὖν τοῦ χρηστηρίου τὰ γιγνόμενα
ᾔκαζον ὁμοῖα εἶναι. ἐσβεβληκότων δὲ τῶν Πελο-
ποννησίων ἡ νόσος ἤρξατο εὐθύς· καὶ ἐς μὲν
Πελοπόννησον οὐκ ἐσῆλθεν ὅ τι καὶ ἄξιον εἰπεῖν,
ἐπενείματο δὲ Ἀθήνας μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ

Cap. **54.** § 5. *ὅ τι ἄξιον καὶ εἰπεῖν* omnes praeter m. et aliquot deteriores.

Μνήμη est *ἀνάμνησις*. — ***καταλάβῃ***. Cf. adn. 18, 1. — ***καὶ ξυμβῇ γενέσθαι λιμόν***. Ullr. Symb. ad explic. Thuc. p. 71 hinc cognosci putat hunc locum ante Athenarum obsidionem et famem ea effectam scriptum esse. Sed ipsum dicendi genus *ἢν ξυμβῇ γενέσθαι*, si contigerit ut exsistat, ostendit de fame naturalibus causis exorta, non ab hominibus comparata sermonem esse. Idem confirmat pestilentiae similitudo. — ***οὕτως***, i. e. *λιμός*.

§ 4. ***τοῦ . . . χρηστηρίου***. Vid. I 118, 3. — ***ὅτε***. Cf. adn. 21, 1. — [*ἔφη*] del. Cob. Cf. ad. I 118, 3.

§ 5. ***ὁμοῖα***, convenientia, consentanea, scil. oraculo. Cf. 72, 1. Nam similiter atque in Iliade Apollo fame Atheniensibus immissa Peloponnesiis subvenisse credebatur. — ***ἐσβεβληκότων δέ***. Fuerunt qui *δέ* hoc loco idem quod *γάρ* valere (cf. adn. I 77, 3) existimarent, quod nobis, quoniam *μὲν οὖν* et *δέ* inter se referuntur, fieri posse non videtur. Et *δέ* recte dictum esse, dummodo non solum ad enuntiatum *ἐσβεβληκ. . . εἶναι*, sed etiam ad *καὶ ἐς μὲν κ. τ. λ.* respiciamus, docet Classen. Quare hunc et Kruegerum secuti nunc minus plene post *εὐθύς* interpunximus. — ***καὶ ἐς μὲν . . . εἰπεῖν***, et in Peloponnesum quidem non invasit quicquam morbi quod etiam relatu dignum esset, vel non invasit morbus ita quidem ut sit relatu dignum. „Tantum negatur haec pestilentia in Peloponneso mirabilem edidisse cladem; namque eandem in Peloponnesum penetrasse loco clarissimo eoque maxime huc pertinente testatur Paus. VIII 41, 5." Siebel. ad Paus. II 32, 5. Cf. ibid. X 11, 4. Cum verbis *ὅ τι καὶ ἄξιον εἰπεῖν* cf. IV 48, 6 *ὅ τι καὶ ἀξιόλογον*, quae plane idem valent, et adn. I 15, 2. II 51, 1. Vera est deteriorum codd. scriptura. Nam *καὶ* ad *ἄξιον* pertinet. Cf. Hippocr. II p. 160 *ὅ τι καὶ ἄξιον λέγειν*, Aristot. Poët. 19 (p. 1456 b) *ὅ τι καὶ ἄξιον σπουδῆς*, Rhet. I 5 (p. 1361 a) *μηδὲν ὅ τι καὶ ἄξιον*, Polit. II 8 (p. 1272 b) *ὅ τι καὶ ἄξιον εἰπεῖν*, item Dio Cass. fragm. 78, 1, Agath. Hist. V 19 *ὅ τι καὶ λόγου ἄξιον*. — ***ἐπενείματο***, depastus est. Proprie de belluis, deinde de incendiis et aliis calamitatibus omnia depopulantibus dicitur. Cf. Herod. V 101. Plut.

τῶν ἄλλων χωρίων τὰ πολυανθρωπότατα. ταῦτα 6
μὲν τὰ κατὰ τὴν νόσον γενόμενα.

55. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ ἔτεμον τὸ 1
πεδίον, παρῆλθον ἐς τὴν Πάραλον γῆν καλουμένην μέχρι Λαυρείου, οὗ τὰ ἀργύρεια μέταλλά ἐστιν Ἀθηναίοις. καὶ πρῶτον μὲν ἔτεμον ταύτην ᾗ πρὸς Πελοπόννησον ὁρᾷ, ἔπειτα δὲ τὴν πρὸς
Εὔβοιάν τε καὶ Ἄνδρον τετραμμένην. Περικλῆς 2
δὲ στρατηγὸς ὢν καὶ τότε περὶ μὲν τοῦ μὴ ἐπεξιέναι τοὺς Ἀθηναίους τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχεν ὥσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐσβολῇ.

56. Ἔτι δ' αὐτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ὄντων, πρὶν 1
ἐς τὴν παραλίαν γῆν ἐλθεῖν, ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν

Cap. 55. § 1. ᾗ Pal. Aug. et deteriores aliquot, quod defendit Boehm., quia ταύτην ᾗ . . . ὁρᾷ significent τὴν ὁρῶσαν. At hoc quoniam videtur valere hanc terram quae ad Pelop. spectat, non, quod Kruegeri coniectura ταύτης exprimitur, eam partem huius terrae quae pars —, nos praetulimus ᾗ, quatenus.

Mor. 776 f. Caes. 19. — τῶν ἄλλων χωρίων τὰ πολ. Vid. Grot. Hist. V I p. 219 (interpr. III p. 439), qui cur de insulis solis cogitet non percipimus.

§ 6. ταῦτα μὲν τὰ . . . γενόμενα. Similiter non addito verbo εἶναι VII 87, 6 ταῦτα μὲν τὰ περὶ Σικελίαν γενόμενα. Cf. IV 41, 4. Luci. Ver. Hist. I 104. Herodot. IX 88. Est haec omissio effecta ἐπιφωνήματι. Etiam Liv. haec eo anno in Hispania acta XXVII 20, 8. Cf. id. XXXV 7, 6.

Cap. 55. § 1. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι κ.τ.λ. Cf. Diod. XII 45 et de regionibus non devastatis praeter hunc Thirlw. Hist. Gr. c. 20. — τὸ πεδίον. Cf. adn. 20, 1. — τὴν Πάραλον γῆν. De Paralo totam meridionalem Atticam inde a Braurone et Hymetti fine meridionali continente cf. Burs. Geogr. I p. 264 et G. Gilbert. in Suppl. Annal. phil. IV p. 194. Infra 56, 1 ἡ παραλία γῆ et ibidem § 3 ἡ παραλία. Auctore Cob. γῆν sine necessitate del. Herw. — τὰ ἀργύρεια μέταλλα. De his vid. Boeckh. in Oecon. civ. Athen. I p. 420 sqq. De dicendi genere, quod redit VI 91, 7, cf. Saupp. ad Xen. de Vect. 4, 5. — ὁρᾷ, ut apud alios βλέπει, est spectat. Cf. 93, 4. VI 75, 1. 97, 5.

§ 2. καὶ τότε. Ut primo belli anno. Cf. 21, 3. — τοὺς Ἀθηναίους frustra damnat Cob. ad Hyper. p. 71. — ὥσπερ . . . ἐσβολῇ. Vid. 13, 2. 22, 1. Ὥσπερ ad verba ὁ αὐτός etiam Xen. Anab. I 10, 10, sicut alibi ad alia similitudinis vocabula refertur. Cf. Krueg. Gr. § 69, 64 adn. 1.

Cap. 56. § 1. παραλίαν γῆν. De flexione feminina cf. Matth. Gr. § 116 adn. 1. Totum enuntiatum πρὶν . . . ἐλθεῖν Cob. l. l. non recte expungit. Etsi enim non sunt necessaria, tamen distinctius indicant rem factam esse ante ea quae superiore cap. narrata sunt. — ἑκατὸν νεῶν.

τῇ Πελοποννήσῳ παρεσκευάζετο, καὶ ἐπειδὴ ἑτοῖμα
2 ἦν, ἀνήγετο. ἦγε δὲ ἐπὶ τῶν νεῶν ὁπλίτας Ἀθη-
ναίων τετρακισχιλίους καὶ ἱππέας τριακοσίους ἐν
ναυσὶν ἱππαγωγοῖς πρῶτον τότε ἐκ τῶν παλαιῶν
νεῶν ποιηθείσαις· ξυνεστρατεύοντο δὲ καὶ Χῖοι
3 καὶ Λέσβιοι πεντήκοντα ναυσίν. ὅτε δὲ ἀνήγετο
ἡ στρατιὰ αὕτη Ἀθηναίων, Πελοποννησίους κατ-
4 έλιπον τῆς Ἀττικῆς ὄντας ἐν τῇ παραλίᾳ. ἀφικό-
μενοι δὲ ἐς Ἐπίδαυρον τῆς Πελοποννήσου ἔτεμον
τῆς γῆς τὴν πολλήν, καὶ πρὸς τὴν πόλιν προσβα-
λόντες ἐς ἐλπίδα μὲν ἦλθον τοῦ ἑλεῖν, οὐ μέντοι
5 προεχώρησέ γε. ἀναγαγόμενοι δὲ ἐκ τῆς Ἐπιδαύ-
ρου ἔτεμον τήν τε Τροιζηνίδα γῆν καὶ τὴν Ἁλιάδα
καὶ τὴν Ἑρμιονίδα· ἔστι δὲ πάντα ταῦτα ἐπιθα-
6 λάσσια τῆς Πελοποννήσου. ἄραντες δὲ ἀπ' αὐτῶν
ἀφίκοντο ἐς Πρασιάς, τῆς Λακωνικῆς πόλισμα

Cap. 56. § 5. *πάντα* in Ar. Chr. Dan. omissum frustra in suspicionem vocat Dobr.

Cf. Diod. XII 45, 3 et Plut. Pericl. 35, qui *ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα* commemorans adnumeravit Chias et Lesbias. Idem Plutarchus tunc solem narrat defecisse; sed nulla hoc anno fuit defectio solis. Cf. Sinten. ad Plut. l. l. — *ἐπειδὴ ἑτοῖμα ἦν.* Cf. adn. 3, 4.

§ 2. *ναυσὶν ἱππαγωγοῖς . . . ποιηθείσαις.* Utrum tales naves tum primum omnino aedificatae an tum primum ex veteribus factae sint non satis significatur. Illud probat Boeckh. Oec. civ. I p. 398. Eadem ambiguitas etiam III 19. Saltem de Graecia illud *πρῶτον* intellegendum; nam e. c. Persae prius habuerunt. Vid. Herodot. VI 48 et ibi Valck. Cf. Plin. Hist. Nat. VI 57. Mentio earum fit etiam Thuc. IV 42, 1 et VI 43, ubi triremes fuisse adnotavimus. A Polyb. et Diod. *ἱππηγοί* nominantur, Latine quoque et hippagogi et hippagi a Liv. et Plin. Ludit in his navibus Aristoph. Equ. 596 sqq. — *Χῖοι καὶ Λέσβιοι.* Alii praeter hos socii commemorantur VI 31, 2.

§ 4. *Ἐπίδαυρον τῆς Πελοπ.* Cf. adn. I 138, 5. De Argolica Epidauro, non de Laconica dici et ex iis quae § 5 sequuntur et ex Plutarchi verbis *τὴν ἱερὰν Ἐπίδαυρον* apparet — *τῆς γῆς τὴν πολλήν* Cf. adn. I 2, 3. — *οὐ μέντοι προεχώρησέ γε. Διὰ τὴν νόσον* secundum Plut. Subiectum quod dicunt verbi *προεχώρησε* sit quidem *τὸ ἑλεῖν* (cf. 58, 2), sed cf. etiam adn. I 109, 3.

§ 5. *τὴν Ἁλιάδα.* Cf. adn. I 105, 1. — *πάντα . . . ἐπιθαλάσσια.* Et simul tunc *αὐτόνομα καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ξύμμαχα.* Cf. I 27, 2 et ibi adn. — *τῆς Πελοποννήσου.* Non dixit *τῆς Ἀργολίδος* hic aut § 4, ne quis has civitates partem terrae Argivae (*τῆς Ἀργείας*) fuisse opinaretur. Et Argolidis nomen omnino nusquam apud Thuc. invenitur, nec *Ἀκτή* haec eius pars ab eo vocatur.

§ 6. *Πρασιάς.* Cf. VI 105, 2

*ἐπιθαλάσσιον, καὶ τῆς τε γῆς ἔτεμον καὶ αὐτὸ τὸ
πόλισμα εἷλον καὶ ἐπόρθησαν. ταῦτα δὲ ποιή-* 7
*σαντες ἐπ᾽ οἴκου ἀνεχώρησαν. τοὺς δὲ Πελοπον-
νησίους οὐκέτι κατέλαβον ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄντας, ἀλλ᾽
ἀνακεχωρηκότας.*

57. *Ὅσον δὲ χρόνον οἵ τε Πελοποννήσιοι ἦσαν* 1
*ἐν τῇ γῇ τῇ Ἀθηναίων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐστρά-
τευον ἐπὶ τῶν νεῶν, ἡ νόσος ἔν τε τῇ στρατιᾷ
τοὺς Ἀθηναίους ἔφθειρε καὶ ἐν τῇ πόλει, ὥστε
καὶ ἐλέχθη τοὺς Πελοποννησίους δείσαντας τὸ νό-
σημα, ὡς ἐπυνθάνοντο τῶν αὐτομόλων ὅτι ἐν τῇ
πόλει εἴη καὶ θάπτοντας ἅμα ᾐσθάνοντο, θᾶσσον
ἐκ τῆς γῆς ἐξελθεῖν. τῇ δὲ ἐσβολῇ ταύτῃ πλεῖστόν* 2
*τε χρόνον ἐνέμειναν καὶ τὴν γῆν πᾶσαν ἔτεμον·
ἡμέρας γὰρ τεσσαράκοντα μάλιστα ἐν τῇ γῇ τῇ
Ἀττικῇ ἐγένοντο.*

Cap. **57.** § 1. Prius *τε* post *δέ* habent It. Vat. Aug. Cass. Ven. Reg. H. Lugd., om. Pal. Gr. C. D. F. I. Quod Class. *τε* post *δέ* collocatum ita defendit ut ad *καὶ οἱ Ἀθ.* simul audiendum esse *ὅσον χρόνον* dicat, multo melius sine inutili *τε* coniunctionis traiectione *ὅσον χρόνον* ad utrumque membrum pertinet.
§ 2. *ἔμειναν* It. Vat. Reg. At vid. adn.

et VII 18, 3. Distinguenda haec urbs ab Attica eiusdem nominis VIII 95, 1. De Laconica vid. Paus. III 24, 3 (ubi *Βρασιαί*), Strab. p. 368 (ubi Argolidi attribuitur) et p. 498. Leak. Pelop. II p. 484 et contra hunc Ross. Pelop. p. 165 sqq. Non esse certe ubi nunc Prasto inde apparet quod Prasias ad mare sitas fuisse docent Thuc. et Paus., contra Prasto est urbs mediterranea. Cum Boblayo et Rossio in situ definiendo consentit Curt. Pelop. II p. 306 et 332. Paulo aliter Burs. l. l. II p. 134. — *τῆς γῆς ἔτεμον.* Cf. adn. I 30, 2.

§ 7. *ἀνακεχωρηκότας. Κατέλαβον* sic repetendum ut hic sit *ἔγνωσαν, ᾔσθοντο.*

Cap. **57.** § 1. *δείσαντας τὸ νόσημα.* Aliam causam affert Diod. XII 45, 1. — *θάπτοντας . . . ᾐσθάνοντο,* scil. rogorum fumum videntes. Cf. 52, 4.

§ 2. *τῇ δὲ ἐσβολῇ . . . ἐνέμειναν.* Non est praepositio verbi cum dativis *τῇ ἐσβολῇ ταύτῃ* iungenda, sed hi sunt dativi temporis (cf. adn. 20, 1) et ad *ἐνέμειναν* cogitanda verba *ἐν τῇ γῇ,* ut III 1, 2. Cf. 23, 2 *ἐμμείναντες ἐν τῇ Ἀττικῇ* et solum *ἐμμένειν* 19, 2. IV 109, 5. VIII 31, 4. De re, quae, si ad totum bellum Pelop. respiciatur, propter res Decelea munita gestas parum vera videatur, cf. Ullr. Symb. ad explic. Thuc. p. 81. Sed praeter invasionem in Atticam tum factam (VII 16, 1. 19, 1) ipsa Deceleae munitio atque continua occupatio (cf. VII 27, 4) non pro *ἐσβολῇ* habetur, sed *ἐπιτείχισις* (VI 91, 7. 93, 2) vel *ἐπιτειχισμός* (VII 18, 4. 20, 3) vocatur.

1 58. *Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Ἅγνων ὁ Νικίου
καὶ Κλεόπομπος ὁ Κλεινίου, ξυστράτηγοι ὄντες
Περικλέους, λαβόντες τὴν στρατιὰν ἧπερ ἐκεῖνος
ἐχρήσατο ἐστράτευσαν εὐθὺς ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς
ἐπὶ Θρᾴκης καὶ Ποτείδαιαν ἔτι πολιορκουμένην,
ἀφικόμενοι δὲ μηχανάς τε τῇ Ποτειδαίᾳ προσέ-
2 φερον καὶ παντὶ τρόπῳ ἐπειρῶντο ἑλεῖν. πρου-
χώρει δὲ αὐτοῖς οὔτε ἡ αἵρεσις τῆς πόλεως οὔτε
τἆλλα τῆς παρασκευῆς ἀξίως· ἐπιγενομένη γὰρ ἡ
νόσος ἐνταῦθα δὴ πάνυ ἐπίεσε τοὺς Ἀθηναίους,
φθείρουσα τὴν στρατιάν, ὥστε καὶ τοὺς προτέ-
ρους στρατιώτας νοσῆσαι τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς
ξὺν Ἅγνωνι στρατιᾶς ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ ὑγιαί-
νοντας. Φορμίων δὲ καὶ οἱ ἑξακόσιοι καὶ χίλιοι
3 οὐκέτι ἦσαν περὶ Χαλκιδέας. ὁ μὲν οὖν Ἅγνων
ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησεν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπὸ τε-
τρακισχιλίων ὁπλιτῶν χιλίους καὶ πεντήκοντα τῇ
νόσῳ ἀπολέσας ἐν τεσσαράκοντα μάλιστα ἡμέραις·
οἱ δὲ πρότεροι στρατιῶται κατὰ χώραν μένοντες
ἐπολιόρκουν τὴν Ποτείδαιαν.*

1 59. *Μετὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐσβολὴν τῶν Πε-
λοποννησίων οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἥ τε γῆ αὐτῶν
ἐτέτμητο τὸ δεύτερον καὶ ἡ νόσος ἐπέκειτο ἅμα
2 καὶ ὁ πόλεμος, ἠλλοίωντο τὰς γνώμας, καὶ τὸν*

Cap. **58.** § 1. *Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους.* In annum tertium Ol. LXXXVII haec refert Diod. narrans XII 46, 2. — *ἧπερ ἐκεῖνος ἐχρήσατο.* Est exercitus c. 56 memoratus, quod apparet etiam ex numero militum § 3. — *τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης.* Cf. adn. I 56, 1. — *ἔτι πολιορκουμένην.* Vid. I 64. — *προσέφερον.* Usitatius *προσῆγον*, ut II 76, 4. IV 100, 1. Illud de scalis dixit Ioseph. B. I. VI 4, 1, sed de machinis idem A. I. XII 8, 3. Translatum est ab Eur. Iph. T. 112 *πάσας προσφέροντε μηχανάς.*

§ 2. *ἐπιγενομένη.* Cf. adn. 4, 3. — *ἐνταῦθα δή.* Cf. adn. I 91, 4. Class. tamen hic *ἐνταῦθα δὴ πάνυ* iungens interpretatur hic demum maxime. — *τοὺς προτέρους στρατιώτας*, Tria milia militum. Cf. I 61, 1—3. II 31, 2 et ibi adn. — *Φορμίων . . . καὶ χίλιοι.* Cf. I 64, 2.

§ 3. *τετρακισχιλίων ὁπλιτῶν.* Cf. 56, 2. — *κατὰ χώραν*, in loco, suo loco. Cf. adn. I 28, 5.

Cap. **59.** § 1. (Initium capitis affert Doxop. II p. 445, ubi neglegenter *ἐν ὀργῇ εἶχον.*) *ὡς ἥ τε γῆ κ. τ. λ.* Cf. Diod. XII 45, 4 et Aristid. II p. 138 sq. — *καὶ ὁ πόλεμος* suspectum est

μὲν Περικλέα ἐν αἰτίᾳ εἶχον ὡς πείσαντα σφᾶς πολεμεῖν καὶ δι' ἐκεῖνον ταῖς ξυμφοραῖς περιπεπτωκότες, πρὸς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ὥρμηντο ξυγχωρεῖν· καὶ πρεσβείας τινὰς πέμψαντες ὡς αὐτοὺς ἄπρακτοι ἐγένοντο. πανταχόθεν τε τῇ γνώμῃ ἄποροι καθεστῶτες ἐνέκειντο τῷ Περικλεῖ. ὁ δὲ ὁρῶν αὐτοὺς πρὸς τὰ παρόντα χαλεπαίνον- 3
τας καὶ πάντα ποιοῦντας ἅπερ αὐτὸς ἤλπιζε, ξύλλογον ποιήσας (ἔτι δ' ἐστρατήγει) ἐβούλετο

Cap. **59**. § 2. *πρεσβείας* M., quod confirmat Diod. XII 45, 5 *πρεσβείας ἀποστείλαντες*; reliqui et Dionys. Hal. p. 843 (ubi *πρέσβεις* et quod sequitur *πρεσβείας* inter se videntur mutata esse) *πρέσβεις*.

Steupio in Mus. Rhen. XXVIII p. 341, quod bellum iam devastatione terrae indicatum sit. Sed bellum praeter hanc etiam alia mala afferebat, velut habitationum inopiam, de qua cf. c. 17. — *ἠλλοίωντο τὰς γνώμας*. (Dativo pro accusativo utitur Nicol. Dam. p. 453.) Pro his IV 106, 1 *ἀλλοιότεροι ἐγένοντο τὰς γνώμας*. *Μετεβλήθησαν* interpretatur schol. Sed plusquamperfectum significat mutatas fuisse et aliquamdiu mansisse eorum sententias.

§ 2. *ἐν αἰτίᾳ εἶχον*, i. e. *ᾐτιῶντο*. Cf. I 35, 4. V 60, 2. Idem exprimitur verbis *δι' αἰτίας ἔχειν* proxim. cap. § 4, ut dicitur *δι' ὀργῆς* et *ἐν ὀργῇ ἔχειν*. Cf. adn. 8, 5. Tum *ὡς* etiam cum partic. *περιπεπτωκ.* iunge. Nec necessaria videtur Kruegeri coniectura *καὶ ὡς δι'*. — *πρὸς δὲ . . . ὥρμηντο ξυγχωρεῖν*. Quaeritur utrum *πρός* cohaereat cum *ὥρμηντο* et infinitivus per epexegesin additus (cf. Krueg. Gr. § 61, 6 adn. 9) ad eumque audiendum sit *αὐτοῖς*, id quod probat Haas. Lucubr. Thuc. p. 110, an praepositio cum *ξυγχωρεῖν* coniungenda sit et infinitivus ex *ὥρμηντο* pendeat. Hoc nos probamus, quod non magis hic quam V 29, 4 *ὥρμηντο πρὸς τοὺς Ἀργείους καὶ αὐτοὶ ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι* intellegimus cur simpliciorem explanationem spernamus, cum et *ξυγχωρεῖν* (i. e. *ξυμβαίνειν, σπένδεσθαι*) *πρός τινα* III 27, 3 legatur et *ὡρμῆσθαι*, properare, cupere, cum. inf. non raro iungatur (III 92, 4. IV 27, 4. 29, 2. V 29, 4. VI 6, 1. VIII 73, 3). — *πρεσβείας . . . ἄπρακτοι ἐγένοντο*. Brevitatem huius narrationis frustra reprehendit Dion. Hal. de Thuc. iudic. p. 843.

§ 3. *πρὸς τὰ παρόντα*. Cf. 22, 1 adn. — *ἤλπιζε*, i. e. *προσεδόκα*. Cf. adn. I 1, 1. De re vid. I 140, 1. — *ξύλλογον*. Cf. adn. 22, 1. — *ἔτι δ' ἐστρατήγει*. Qua de causa extra ordinem populum in contionem convocare ei licebat. Vid. Schoem. de Comit. Athen. p. 58 et Herm. Antiqu. Gr. I § 128, 6. „Quod autem dicit *ἔτι δ' ἐστρατ.*, non significat nondum exierat eius imperium, sed nondum exutus erat imperio." Seidler in praef. Soph. Ant. ed. Herm. p. LXXVIII. Cf. 13, 1 adn. 55, 2. — *ἐβούλετο θαρσῦναι*. Cf. Plut. Pericl.

θαρσῦναί τε καὶ ἀπαγαγὼν τὸ ὀργιζόμενον τῆς γνώμης πρὸς τὸ ἠπιώτερον καὶ ἀδεέστερον καταστῆσαι. παρελθὼν δὲ ἔλεξε τοιάδε.

1 60. „*Καὶ προσδεχομένῳ μοι τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν ἐς ἐμὲ γεγένηται (αἰσθάνομαι γὰρ τὰς αἰτίας) καὶ ἐκκλησίαν τούτου ἕνεκα ξυνήγαγον, ὅπως ὑπο-*

35. — *ἀπαγαγὼν* (schol. *ἀποστήσας*) *τὸ ὀργιζόμενον τῆς γνώμης*. *Τὸ ὀργ. τ. γν.* est ira animorum. Cf. *τῆς γνώμης τὸ θυμούμενον* VII 68, 1 et adn. I 90, 2. *Ἀπάγειν* est nostrum *ablenken*. Plenius 65, 1 *ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἀπάγειν τὴν γνώμην*. — *πρὸς τὸ ἠπιώτερον . . . καταστῆσαι*, ad maiorem lenitatem et minorem formidinem traducere. Cf. adn. I 6, 3. Accusativus verbi *καταστῆσαι* utrum, ut antea apud *ἐθάρσυνε*, sit *τοὺς Ἀθηναίους* an *τὸ ὀργιζόμενον τῆς γνώμης* vel potius *τὴν γνώμην* examinans Class. hoc propterea praefert quod *ἐς* legatur, non *πρός*, conferens I 82, 4. IV 75, 1. V 29, 3. VI 34, 4. 36, 2. VIII 81, 2. 105, 3. Utique hoc magis in promptu est. Comparativum *ἠπιώτερος*, qui apud Thuc. bis redit, etiam Plat. Phaedr. 279 b. Tim. 85 a habet. Totum vocabulum poëticum male nonnulli appellant, nec rectius *ἰατροῖς καὶ τοῖς κατ' αὐτοὺς πρέπειν* affirmat Eustath.

Cap. **60.** „Hanc orationem tanquam Periclis persona indignam vituperat Dionys. Hal. [p. 923 sq.]. Hoc in tempore putat habendam fuisse a Pericle deprecationem, non orationem vehementem et irae plenam. Sed haec oratio, opinor, non iusto maiorem iracundiam spirat, sed Periclis personae convenit; deinde in tali tempore vir magnus et fortis non deprecatur, sed conscius recti consilia sua fortiter defendit, non sine indignatione et plebis reprehensione.“ Gottl. *Ὄγκον* atque *μέγεθος* huic orationi merito tribuit Plutarch. Mor. p. 803 b. Cf. schol. Hermog. IV p. 635 et de Pericle contra voluntatem Atheniensium loquente infra 65, 9 atque Cic. de Orat. III 34, 138. Plurima ex hac contione deprompsit Cantacuzenus I 38. Ex tribus autem partibus constat. Prima enim (c. 60. 61) orator se ipsum defendit simul vituperans civium inconstantiam; altera (c. 62. 63) eorum animos erigere studet, commemorans maris imperium eos nullo impediente tenere, quo quae iam amiserint bona adeo minoris esse aestimanda ut eorum iactura, quam fortitudine facile reparare possint, deterreri non debeant quin patrum exemplum secuti cum confidentia et contemptione cum hostibus contendant, simulque demonstrans pro tuendo imperio labores esse subeundos nec solum de imperio, sed etiam de libertate et salute civitatis agi; tertia parte (c. 64), quae pro epilogo est, eos adhortatur ne sibi immerito irascantur neve calamitatibus et obtrectantium invidiae cedentes de pace agant eoque praesentes labores se aegre ferre hostibus significent.

§ 1. *προσδεχομένῳ μοι ... γεγένηται*. Cf. adn. II 3, 2. Perfectum iram etiam permanere indicat. — *τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν*, *die Äufserungen* (*Ausbrüche*) *eures Zornes*. Cf. IV 55, 3. VIII 43, 1. 77. — *ξυνήγαγον*. Aoristus pro perfecto in re momentaria. Cf. adn. I 73, 1. 120, 1 et II 89, 1.

μνήσω καὶ μέμψωμαι, εἴ τι μὴ ὀρθῶς ἢ ἐμοὶ χαλε-
παίνετε ἢ ταῖς ξυμφοραῖς εἴκετε. ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι 2
πόλιν πλείω ξύμπασαν ὀρθουμένην ὠφελεῖν τοὺς
ἰδιώτας ἢ καθ' ἕκαστον τῶν πολιτῶν εὐπραγοῦσαν,
ἀθρόαν δὲ σφαλλομένην. καλῶς μὲν γὰρ φερό- 3
μενος ἀνὴρ τὸ καθ' ἑαυτὸν διαφθειρομένης τῆς
πατρίδος οὐδὲν ἧσσον ξυναπόλλυται, κακοτυχῶν
δὲ ἐν εὐτυχούσῃ πολλῷ μᾶλλον διασῴζεται. ὁπότε 4
οὖν πόλις μὲν τὰς ἰδίας ξυμφορὰς οἵα τε φέρειν,
εἷς δὲ ἕκαστος τὰς ἐκείνης ἀδύνατος, πῶς οὐ χρὴ
πάντας ἀμύνειν αὐτῇ, καὶ μὴ ὃ νῦν ὑμεῖς δρᾶτε·
ταῖς κατ' οἶκον κακοπραγίαις ἐκπεπληγμένοι τοῦ
κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀφίεσθε, καὶ ἐμέ τε τὸν παρ-
αινέσαντα πολεμεῖν καὶ ὑμᾶς αὐτούς, οἳ ξυνέγνωτε,
δι' αἰτίας ἔχετε. καίτοι ἐμοὶ τοιούτῳ ἀνδρὶ ὀργί- 5
ζεσθε ὃς οὐδενὸς οἴομαι ἥσσων εἶναι γνῶναί τε

Cap. **60.** § 1. *μέμψομαι* Aug., ut videtur, et Gr. At vid. Quaest. gram. p. 28.

§ 2. *ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι κ.τ.λ.* Cum sententia cf. Liv. XXVI 36, 9. Dio Cass. XXXVIII 36, 8. — *πόλιν πλείω . . . σφαλλομένην*, i. e. singulis civibus reipublicae salutem plus prodesse quam afflicta republica ipsorum felicitatem. *Πλείω* igitur iunge cum *ὠφελεῖν*, et *οἱ ἰδιῶται* sunt singuli cives. De adi. *ἀθρόαν* vid. adn. I 141, 7.

§ 3. *καλῶς . . . φερόμενος ἀνήρ*, i. e. vir cui res prospere succedunt. Cf. V 15, 2. 16, 1. — *τὸ καθ' ἑαυτόν*. Cf. adn. 11, 3. — *ξυναπόλλυται*. Cum sententia cf. Xen. Ven. 12, 11. — *κακοτυχῶν*. Ex Thuc. hoc verbum affert Pollux III 99.

§ 4. *ὁπότε*, quandoquidem. Cf. Krueg. Gr. § 54, 16 adn. 3. — *τὰς ἰδίας* (Bloomf. et Krueg. nulla idonea causa *ἰδίᾳ* coniecerunt) *ξυμφοράς*] *ἰδίας* νῦν οὐχὶ ἑαυτῆς, ἀλλὰ τὰς τῶν καθ' ἕκαστον ἀνθρώπων καὶ μερικὰς δυστυχίας. Schol. — *καὶ μή*. Simul audi *δρᾶν*. — *ταῖς κατ' οἶκον . . . ἀφίεσθε*. Haec ad enuntiatum *ὃ δρᾶτε* illustrandum adiecta sunt, ut solent res talibus verbis universe designatae non addita particula pluribus explanari. Cf. VI 11, 5. 91, 4. Xen. Cyr. I 6, 19. Herm. ad Vig. p. 759. Pflugk. ad Eur. Heracl. 178. Latine Sen. de Ir. III 22 faciebant quod homines et periculosissime et libentissime faciunt, de rege suo male existimant. Errat Matth. § 632, 4 p. 1528. — *ξυνέγνωτε*. Similiter hoc verbum VII 73, 2 legitur, ubi *τὰ αὐτὰ γιγνώσκειν*, *ὁμογνώμονας εἶναι* explicat schol. *Ξυνδιέγνωτε* 64, 1. — *δι' αἰτίας ἔχετε*. Cf. adn. 59, 2.

§ 5. *οὐδενὸς . . . ἥσσων*. Cf. adn. 94, 1. — *γνῶναί τε τὰ δέοντα καὶ ἑρμηνεῦσαι ταῦτα*. Hae duae virtutes in rerum publicarum administratione

τὰ δέοντα καὶ ἑρμηνεῦσαι ταῦτα, φιλόπολίς τε καὶ
6 *χρημάτων κρείσσων. ὅ τε γὰρ γνοὺς καὶ μὴ σαφῶς*
διδάξας ἐν ἴσῳ καὶ εἰ μὴ ἐνεθυμήθη· ὅ τ' ἔχων
ἀμφότερα, τῇ δὲ πόλει δύσνους, οὐκ ἂν ὁμοίως
τι οἰκείως φράζοι· προσόντος δὲ καὶ τοῦδε, χρή-
μασι δὲ νικωμένου, τὰ ξύμπαντα τούτου ἑνὸς ἂν
7 *πωλοῖτο. ὥστ' εἴ μοι καὶ μέσως ἡγούμενοι μᾶλ-*
λον ἑτέρων προσεῖναι αὐτὰ πολεμεῖν ἐπείσθητε,
οὐκ ἂν εἰκότως νῦν τοῦ γε ἀδικεῖν αἰτίαν φεροί-
1 *μην.* 61. *καὶ γὰρ οἷς μὲν αἵρεσις γεγένηται τἆλλα*

maximi aestimabantur. Cf. VIII 68, 1. 4. Xen. Mem. I 2, 52. Plat. Lach. 178 b. Polyb. IV 8, 1. Dion. Hal. Ant. X 36. Cass. Dio L 17, 4. Philostrat. Vit. soph. I 19, 1. Choric. p. 852 *δεινὸς τὰ δέοντα γνῶναι καὶ λαμπρὸς ἑρμηνεῦσαι*, Suid. in v. *Δημοσθένης· ἀνὴρ ἦν γνῶναί τε καὶ εἰπεῖν ὅσα ἐνθυμηθείη δυνατώτατος γενόμενος*, Niceph. Greg. p. 153. Tertia virtus additur a personato Lysia II 42. — *φιλόπολις.* Hoc vocabulum male a nonnullis grammaticis parum Atticum existimatum esse Plat. Apol. 24 b. de Rep. 470 d. 502 e. Legg. 694 c. Isocr. II 15 satis demonstrant. — *χρημάτων κρείσσων.* Eandem virtutem laudat Plut. Pericl. 15. Cf. 65, 8 et Aristid. II p. 119. 126. 140 sq.

§ 6. *ἐν ἴσῳ* (*ἐστί*, cf. adn. 51, 6. VI 11, 1) *καὶ εἰ.* Vid. Krueg. Gr. § 69, 32 adn. 5. — *οὐκ ἂν ὁμοίως.* *Ὥσπερ ἂν λέγοι, εἰ φιλόπολις εἴη* subaudi. Orator enim quattuor quas dixit *τοῦ προστάτου τοῦ δήμου* virtutes separari non posse, sed unamquamque ceteris indigere demonstrat. Perperam *οὐκ ἂν ὁμόσας* Reiffersch. l. l. p. 11 *λιτότητα* (= multo minus) parum intellegens. — *οἰκείως*, apte, convenienter, e re civitatis. Cf. Plat. de Rep. 397 c. — *τοῦδε*, „*τοῦ εὔνου τῇ πόλει*, quod ex praegresso *τῇ πόλει δύσνου* eliciendum, nisi, quod eodem redit, *φιλόπολις* [*τοῦ φιλόπολιν εἶναι*] cogitatione repetere vis.“ Krueg. ad Dion. p. 192. — *νικωμένου.* „Simul audi *αὐτοῦ*, quod videtur masculinum putandum esse.“ Krueg. Neutrum esse vult Class., idque nos quoque verisimilius iudicamus, cum optime patriae amor dicatur pecunia superari. Cf. 87, 3. — *τούτου . . . πωλοῖτο. Τούτου* (i. e. *χρημάτων*) est genetivus pretii, *πωλοῖτο* passivum, ut VII 39, 2. 95, 4. Ex nostra interpretatione optime caremus Cobeti coniectura *νικώμενος . . . ἂν ἀπόδοιτο* (Nov. lect. p. 701), praesertim cum *πωλεῖν* hoc loco cum contemptu dictum tanquam mercem vendere valeat.

§ 7. *εἰ . . . ἐπείσθητε, οὐκ ἂν . . . φεροίμην.* Cf. III 40, 4. Xen. Mem. III 5, 8. Isocr. IV 102. Matth. Gr. § 524 adn. 2. Krueg. Gr. § 54, 12 adn. 7. — *μέσως* (*μετρίως* schol.), mediocriter, cum *μᾶλλον ἑτέρων* iunge. Cf. adn. I 138, 3. — *μᾶλλον ἑτέρων.* Cf. adn. I 85, 1. — *φεροίμην*, i. e. *λαμβάνοιμι, ἔχοιμι.* Cf. 11, 9.

Cap. **61**. § 1. *αἵρεσις*, optio (velintne bellum gerere necne). — *γεγένηται*, ut supra 60, 1. — *τἆλλα*, „praeter id ad quod

εὐτυχοῦσι, πολλὴ ἄνοια πολεμῆσαι· εἰ δ' ἀναγκαῖον ἦν ἢ εἴξαντας εὐθὺς τοῖς πέλας ὑπακοῦσαι ἢ κινδυνεύσαντας περιγενέσθαι, ὁ φυγὼν τὸν κίνδυνον τοῦ ὑποστάντος μεμπτότερος. καὶ ἐγὼ μὲν 2
ὁ αὐτός εἰμι καὶ οὐκ ἐξίσταμαι· ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε, ἐπειδὴ ξυνέβη ὑμῖν πεισθῆναι μὲν ἀκεραίοις, μεταμέλειν δὲ κακουμένοις, καὶ τὸν ἐμὸν λόγον ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἀσθενεῖ τῆς γνώμης μὴ ὀρθὸν φαίνεσθαι, διότι τὸ μὲν λυποῦν ἔχει ἤδη τὴν αἴσθησιν ἑκάστῳ, τῆς δὲ ὠφελίας ἄπεστιν ἔτι ἡ δήλωσις ἅπασι, καὶ μεταβολῆς μεγάλης, καὶ ταύτης ἐξ ὀλίγου, ἐμπεσούσης, ταπεινὴ ὑμῶν ἡ διάνοια ἐγκαρτερεῖν

consequendum bellum suscipiendum est." Bloomf. „Fortasse tamen haec τἄλλα εὐτ. cum iis quae sequuntur iungenda sunt." Krueg. Sed hoc parum apte. Causa enim affertur optionis: tam prospera utuntur rerum condicione ut nulla necessitate bellum gerere cogantur. — εἰ δ' ἀναγκαῖον ἦν, si autem necesse erat, scil. nobis. Spectat autem Pericles ad id tempus quo Lacedaemonii postremos legatos Athenas miserant I 139, 1 et ad ea quae de horum postulatis ipse dixerat I 141, 1. De verbis τοῖς πέλας vid. adn. I 32, 1, — μεμπτότερος, scil. ἐστίν.

§ 2. ἐγὼ μὲν ὁ αὐτός εἰμι, scil. atque antea. Plenius III 38, 1 ἐγὼ ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ. Item ad ἐξίσταμαι proprie τῆς γνώμης vel pleniora τῆς ἀρχαίας γνώμης, quibus huc respiciens usus est Aristid. II p. 138 sq., addenda erant. Omnibus autem verbis ὁ αὐτός εἰμι καὶ οὐκ ἐξίσταμαι idem exprimitur quod supra I 140, 1 his: τῆς γνώμης τῆς αὐτῆς ἔχομαι — μεταβάλλετε. Medium in imitatione horum verborum substituit Dio Cass. XXXVIII 44, 4. At vid. Krueg. Gr. § 52, 2 adn. Bensel. ad Isocr. Areop. p. 354. — ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἀσθενεῖ τῆς γνώμης, in vestra debilitate animi, i. e. cum tam debilis sit animus vester. De ἐν praepos. cf. adn. IV 106, 1, de γνώμῃ intellegentiam et voluntatem comprehendente adn. I 70, 6. 71, 1. II 20, 4, de pronomine possess. ad ἀσθενεῖ relato Lob. ad Soph. Ai. 7 p. 74 et Matth. Gr. § 446, 10, adn. 1, qui hoc dicendi genus non recte solis poëtis lyricis et tragicis tribuit. Vid. adn. IV 87, 3. Krueg. Gr. § 51, 4 adn. 7. — μὴ ὀρθὸν φαίνεσθαι = μὴ φαίνεσθαι ὀρθὸν ὄντα (cf. IV 27, 4. V 68, 1), non apparere rectum (cf. III 66, 4), qualis revera est. Parum accurate haec reddit Class. — ἔχει ... αἴσθησιν ἑκάστῳ, sensum affert unicuique, i. e. ab unoquoque sentitur. Cf. adn. 41, 3. Aliter dici αἴσθησιν παρέχειν, quo verbo ἔχειν a schol. explanatur, ex 50, 2 liquet. — ἡ δήλωσις ἅπασι iunge secundum Krueg. Gr. § 48, 12 adn. 4. Male Class. ἅπασι cum ἄπεστιν iungens vertit non omnibus adest; nam sic verba significant omnibus abest. De toto loco cf. Annal. phil. a. 1866 p. 218. — ἐξ ὀλίγου. Cf. adn. 11, 4. — ταπεινὴ ὑμῶν ἡ διάνοια, humilis, i. e. praesenti calami-

3 ἃ ἔγνωτε. δουλοῖ γὰρ φρόνημα τὸ αἰφνίδιον καὶ
ἀπροσδόκητον καὶ τὸ πλείστῳ παραλόγῳ ξυμβαῖ-
νον· ὃ ὑμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις οὐχ ἥκιστα καὶ
4 κατὰ τὴν νόσον γεγένηται. ὅμως δὲ πόλιν μεγάλην
οἰκοῦντας καὶ ἐν ἤθεσιν ἀντιπάλοις αὐτῇ τεθραμ-
μένους χρεὼν καὶ ξυμφορὰς τὰς μεγίστας ἐθέλειν
ὑφίστασθαι καὶ τὴν ἀξίωσιν μὴ ἀφανίζειν (ἐν ἴσῳ
γὰρ οἱ ἄνθρωποι δικαιοῦσι τῆς τε ὑπαρχούσης
δόξης αἰτιᾶσθαι ὅστις μαλακίᾳ ἐλλείπει καὶ τῆς
μὴ προσηκούσης μισεῖν τὸν θρασύτητι ὀρεγόμε-
νον), ἀπαλγήσαντας δὲ τὰ ἴδια τοῦ κοινοῦ τῆς
σωτηρίας ἀντιλαμβάνεσθαι.

Cap. **61.** § 3. *ἡμῖν* plurimi libri mss. Sed *ὑμῖν* ideo videtur praeferendum quia orator quae ipse sentiret § 2 diligenter ab Atheniensium iudiciis distinxit. Cf. Annal. phil. a. 1866 p. 212.

§ 4. *ξυμφορὰς τὰς μεγίστας* Gr. F., *τὰς ξυμφορὰς* omisso *τὰς μεγίστας* Dion. Hal. p. 931, reliqui codd. *ξυμφοραῖς ταῖς μεγίσταις*. Cf. adn.

ὅστις ἂν μαλακίᾳ ἐλλείπῃ Dion. Hal. l. l., quod verum esse potest.

tate depressus ac debilitatus, est animus vester. Nam *διάνοια* hic eadem est atque supra *γνώμη* (cf. adn. I 138, 1), cuius debilitas (*τὸ ἀσθενές*) hoc loco *ταπεινότης* est. De infinitivo ex *ταπείνῃ* pendente cf. adn. I 50, 5. — *ἐγκαρτερεῖν ἃ ἔγνωτε.* „Xenophon. Hipp. 8, 22 *δυνήσονται ἃ ἂν γνῶσιν ἐγκαρτερεῖν.*“ Bloomf. Potest neglecta videri attractio (cf. adn. I 50, 1 et Krueg. Gr. § 51, 13 adn. 3); dici tamen etiam *ἐγκαρτερεῖν τι* docet Pflugk. ad Eur. Herc. 1351. Non opus igitur est Herw. mutatione *οἷς*.

§ 3. *δουλοῖ φρόνημα.* Ita alibi *ἡ γνώμη* dicitur *δουλοῦσθαι*, et verba *τῇ γνώμῃ δεδουλωμένοι* leguntur IV 34, 1. Cf. adn. II 87, 3. — *τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον.* Iunxit etiam Agath. Hist. I 14. Similiter subitum inopinatumque venisse Plin. Ep. I 13, subitos repentinosque casus Suet. Aug. 73. Cf. Caes. B. G. III 8, 3. — *παραλόγῳ.* Cf. adn. I 78, 1. *Τὰ πλείστῳ παραλόγῳ ξυμβαίνοντα* Procop. p. 326.

§ 4. *ἀντιπάλοις*] *ἀντὶ τοῦ ἴσοις καὶ παραπλησίοις.* Schol. Cf. III 9, 2. 11, 1. — *ὑφίστασθαι*, sustinere, ubique accus. secum habet; cum dat. (Aesch. Pers. 87. Xen. Anab. III 2, 11. Hist. Gr. VII 5, 12) resistere significat, quod hic minus aptum est. — *τὴν ἀξίωσιν*] *τὸ ἀξίωμα.* Schol. Cf. adn. 34, 6. — *ἐν ἴσῳ*] *ὁμοίως.* Schol. — *τῆς ὑπαρχούσης.* Cf. adn. 45, 2. Genetivus *τῆς ὑπαρχούσης δόξης* pendet ex *ἐλλείπει*. Cf. adn. I 80, 4. Similiter *τῆς μὴ προσηκ.* suspensum est ex *ὀρεγ.* Traiecti sunt genetivi, ut oppositionis causa gravius efferantur. *Μαλακίᾳ ἐλλείπ.* verbis *διὰ μαλακίαν ὑφίεσθαι* explicat Cantac., qui haec exscripsit I 38. — *ἀπαλγήσαντας τὰ ἴδια,*

62. Τὸν δὲ πόνον τὸν κατὰ τὸν πόλεμον, μὴ 1
γένηταί τε πολὺς καὶ οὐδὲν μᾶλλον περιγενώμεθα,
ἀρκείτω μὲν ὑμῖν καὶ ἐκεῖνα ἐν οἷς ἄλλοτε πολλάκις
γε δὴ ἀπέδειξα οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ὑποπτευόμενον,
δηλώσω δὲ καὶ τόδε, ὅ μοι δοκεῖτε οὔτ' αὐτοὶ
πώποτε ἐνθυμηθῆναι ὑπάρχον ὑμῖν μεγέθους πέρι
ἐς τὴν ἀρχὴν οὔτ' ἐγὼ ἐν τοῖς πρὶν λόγοις· οὐδ'
ἂν νῦν ἐχρησάμην κομπωδεστέραν ἔχοντι τὴν
προσποίησιν, εἰ μὴ καταπεπληγμένους ὑμᾶς παρὰ
τὸ εἰκὸς ἑώρων. οἴεσθε μὲν γὰρ τῶν ξυμμάχων 2
μόνον ἄρχειν. ἐγὼ δὲ ἀποφαίνω δύο μερῶν τῶν

deposito rerum privatarum dolore. Cf. Schoem. ad Plut. Cleom. 22, 3. Ἀπολοφυράμενοι 46, 2 comparat schol., ubi tamen vid. adn. Alia exempla huius significationis praepositionis ἀπό coniunctae cum verbis praebet Valck. ad Herodot. IX 31. — ἀντιλαμβάνεσθαι. Cf. adn. 8, 1. Hic est tuendum capessere, curare. Infinitivus pendet ex superiore χρεών.

Cap. 62. § 1. Τὸν δὲ πόνον κ.τ.λ. Frustra hic de accusativo absoluto cum alii cogitarunt tum interpretes Vigeri p. 58. Dicendi genus ὁ πόνος ὑποπτεύεται μὴ (de quo μή cf. adn. 13, 1) γένηται πολύς positum est pro usitatiore ὑποπτεύεται μὴ ὁ πόνος γένηται πολύς eadem subiecti quod vocant attractione vel traiectione cuius simillimum exemplum repperimus in verbis I 93, 2 δήλη ἡ οἰκοδομία ... ὅτι κατὰ σπουδὴν ἐγένετο, ubi vid. adn. Praeterea de ὑποπτεύομαι cf. adn. VI 61, 3. Nomen πόνον autem, quia maximam vim et omne momentum disputationis habet, iure est primo loco collocatum, et αὐτόν postea ad renovandum sermonem interpositionibus interruptum additum est. Cf. Matth. Gr. § 472, 1. Krueg. Gr. § 61, 6 adn. 6. Temere post πόλεμον excidisse φοβουμένοις suspicatur Herw. — ὅ μοι ... ἐνθυμηθῆναι. Portus: quod neque vos ipsi unquam antehac cogitasse mihi videmini, licet vobis adsit, de magnitudine inquam imperii. Is igitur ὑπάρχον, ut I 124, 1. III 63, 2, casum absolutum et verba μεγέθους ... ἀρχήν explanationem pronominis ὅ esse arbitratus est. Simplicius tamen est participium ὑπάρχον ex ἐνθυμηθῆναι pendere. Cf. I 120, 4 ἐντεθύμηται ... ἐπαιρόμενος. Extrema autem accuratius certe exprimenda erant verbis de magnitudine ad imperium obtinendum (i. e. et tuendum et augendum, id quod ex § 2 apparet). De praep. περί cf. adn. 51, 3, de praep. ἐς 65, 12. III 11, 2. VIII 3, 1. — οὔτ' ἐγώ. Simul audi ἐνεθυμήθην, perpendi (i. e. hic exposui). Cf. Krueg. Gr. § 62, 4 adn. 1. — οὐδ' ἂν νῦν ἐχρησάμην. Simul audi αὐτῷ et cf. adn. 4, 5 καὶ αἳ ... αὐτοῦ. — τὴν προσποίησιν, speciem aut potius vindicationem. Cf. VI 16, 5 et de προσποιεῖσθαι adn. I 137, 4.

§ 2. οἴεσθε. De pronomine personali non addito cf. adn. VI 34, 4. — δύο μερῶν τῶν ἐς χρῆσιν φανερῶν, duarum partium ad usum paten-

ἐς χρῆσιν φανερῶν, γῆς καὶ θαλάσσης, τοῦ ἑτέρου ὑμᾶς παντὸς κυριωτάτους ὄντας, ἐφ' ὅσον τε νῦν νέμεσθε καὶ ἢν ἐπὶ πλέον βουληθῆτε· καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις τῇ ὑπαρχούσῃ παρασκευῇ τοῦ ναυτικοῦ πλέοντας ὑμᾶς οὔτε βασιλεὺς κωλύσει
3 *οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἔθνος τῶν ἐν τῷ παρόντι. ὥστε οὐ κατὰ τὴν τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς γῆς χρείαν, ὧν μεγάλων νομίζετε ἐστερῆσθαι, αὕτη ἡ δύναμις φαίνεται· οὐδ' εἰκὸς χαλεπῶς φέρειν αὐτῶν μᾶλλον*

tium, *von den beiden zur Benutzung sich darbietenden Teilen.* Non putamus his verbis duo elementa duobus reliquis contraria poni (quis enim veram existimaverit scholiastae adnotationem *τὸ γὰρ πῦρ καὶ ὁ ἀὴρ οὐ τοσοῦτόν εἰσιν ἐς χρῆσιν φανερά· κοινὰ γὰρ πᾶσι*?), sed orbem terrarum in continentem et aquam (*τὸ τῆς θαλάσσης μέρος* VIII 46, 3) discerni, quarum utraque hominibus usui sit. Nam quominus verba interpretere duarum rerum ex numero earum quae ad usum patent obstat quod scriptum est *μερῶν*, non *πραγμάτων*, ut taceamus nimis infringi vim sententiae. Neque adversari nostrae explicationi articulum ante *δύο* omissum cognoscas ex multis exemplis Thucydideis, velut III 54, 4 *μάχῃ τῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῇ γενομένῃ*, III 58, 4 *πατέρων τῶν ὑμετέρων, θεῶν τῶν ξυμμαχικῶν ποτὲ γενομένων, θυσίας τὰς πατρίους*, III 65, 2 *ἄνδρες ὑμῶν οἱ πρῶτοι.* Eo rectius autem priorem articulum Thuc. hic omisit quod verbis *τὰ δύο μέρη* aliam solet vim subicere. Cf. adn. I 74, 1. — *νέμεσθε*, tenetis. Cf. adn. 15, 2. — *καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις.* Vulgaris verborum consecutio haec esset: *οὐκ ἔστιν οὔτε βασιλεὺς οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἔθνος τῶν ἐν τῷ παρόντι ὅστις* (*ὅ τι*) *ὑμᾶς τῇ ὑπαρχ. παρ. τοῦ ναυτ. πλέοντας κωλύσει.* Sunt autem haec, ut similia quaedam 88, 2, traiecta, quia verba *οὐκ ἔστιν ὅστις* plerumque ut unam notionem efficientia deinceps ponuntur. — *πλέοντας.* Cf. adn. I 26, 2. — *ἄλλο.* Vid. adn. 14, 1.

§ 3. *οὐ κατὰ . . . φαίνεται*, apparet hanc potentiam non esse conferendam cum usu cet. Port. Ad *φαίνεται* audi *οὖσα* (cf. adn. 61, 2. Krueg. Gr. § 56, 4 adn. 6), et *ἐστί τι κατά τι* valent *es steht etwas im Vergleich mit etwas.* — *μεγάλων.* Cf. adn. ad *ἀπρεπῆ* 36, 4. — *αὐτῶν* frustra suspectavit Dobr., etsi aliae *συντάξεις* sunt frequentiores. Cf. Breitenb. ad Xen. Hist. Gr. III 4, 9. Matth. Gr. § 368a. Krueg. Gr. § 47, 21. Abesse enim aut mutari vel ideo facile non potest quod simul ad *ὀλιγωρῆσαι* pertinet, et si ad *τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς γῆς* refertur, facile patet cur accus. aut dat. scribere Th. non licuerit. Nam non domos et terram aegre ferebant, neque iis, sed earum causa aegritudine afficiebantur. Cf. 65, 4 *ὧν . . . ἤλγει* et Xen. Anab. VII 6, 32 *ὧν ἐμοὶ χαλεπαίνετε* et adn. IV 11, 4. Quare missam facimus Madv. (Adv. crit. I p. 310) coniecturam *αὐτῷ = τῷ ἐστερῆσθαι τῆς τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς γῆς χρείας* obscuritate non carentem nec probamus Reifferscb. l. l. p. 12 opinionem *ἀφαιρεθῆναι* inter *φέρειν* et *αὐτῶν*

ἢ οὐ κηπίον καὶ ἐγκαλλώπισμα πλούτου πρὸς ταύτην νομίσαντας ὀλιγωρῆσαι καὶ γνῶναι ἐλευθερίαν μέν, ἢν ἀντιλαμβανόμενοι αὐτῆς διασώσωμεν, ῥᾳδίως ταῦτα ἀναληψομένην, ἄλλων δ' ὑπακούσασι καὶ τὰ προκεκτημένα φιλεῖν ἐλασσοῦσθαι, τῶν τε πατέρων μὴ χείρους κατ' ἀμφότερα φανῆναι, οἳ μετὰ πόνων καὶ οὐ παρ' ἄλλων δεξάμενοι κατέσχον τε καὶ προσέτι διασώσαντες παρέδοσαν ἡμῖν αὐτά (αἴσχιον δὲ ἔχοντας ἀφαιρεθῆναι ἢ κτωμένους ἀτυχῆσαι), ἰέναι δὲ τοῖς ἐχθροῖς ὁμόσε μὴ φρο-

Cap. 62. § 3. *προσεκτημένα* It. Vat. Laur. Pal. Aug. Cass. Reg., *προεκτημένα* Gr. et Zon., *προσκεκτημένα* M., sed *σ* rasura propemodum deleto. Cf. adn.

ὁμόσε ἰέναι καὶ ἀμύνεσθαι Dion. Hal. p. 928. Cum quid ipse excidisse suspicantis, quod saltem *ἀφαιρεθέντες* esse deberet. — *μᾶλλον ἢ οὔ.* Cf. III 36, 4. Herm. ad Vig. p. 799. Matth. Gr. § 455 adn. 3d. Krueg. Gr. § 49, 2 adn. 4. — *κηπίον*, hortulum. Illae autem domus rusticae et ager Atheniensibus pro hortulo atque ornamento esse ideo dicuntur quod cum imperio maritimo comparata minimam et minime necessariam partem opum eorum efficiunt. Noti Athenis recentioribus temporibus amoeni Epicuri hortuli et alii. — *ἐγκαλλώπισμα*, ornamentum ostentandi causa comparatum. Apud posteriores demum haec vox recurrit; a Th. *πλούτου ἐγκαλλωπίσματα* mutuatus est Dexipp. fragm. 18 (Dind. Hist. min. I p. 183). — *ἀντιλαμβανόμενοι αὐτῆς διασώσ.* Cf. VI 11, 1. Matth. Gr. § 428, 2. Krueg. Gr. § 60, 5 adn. 2 et adn. I 1, 2. — *προκεκτημένα.* De vi passiva vid. adn. I 123, 1. Solum *προκεκτημένα* bene respondere superiori *ἀναλαμβάνειν* recte adnotat Class.: ut libertas amissa reparabit, ita servitute prius acquisita deminuuntur. Qui vero *προσκ.* praeferunt, ii inter se dissident quo *προσ-* referendum sit. — *φιλεῖν.* Attende transitum a participio ad infinitivum; *γνῶναι* enim huc relatum iudicandi et existimandi vim habet. Cf. adn. VI 78, 1. — *κατ' ἀμφότερα*, κατὰ τὸ κατέχειν καὶ διασώσαντες παραδιδόναι. — *φανῆναι*, nos praestare (cf. adn. 39, 4 et I 122, 1). Totum membrum *τῶν τε . . . φανῆναι* adiungitur praecedenti *καὶ γνῶναι κ. τ. λ.* — *κατέσχον*, occupaverunt, acquisiverunt. Cf. Isocr. XII 242 *καὶ λαμβάνειν ὧν ἂν ἐπιθυμῶσι καὶ σῴζειν ἅπερ ἂν ἅπαξ κατάσχωσιν.* Aliam vim habet VI 11, 1. Cum tota sententia cf. 36, 2. — *αὐτά* sunt ea quae § 2 commemorata sunt sive *αὕτη ἡ δύναμις* § 3. Cf. adn. 36, 4. I 144, 4. Universa igitur sententiarum inde a § 1 cohaerentia haec est ut Athenienses, quoniam certissima spes victoriae in imperio maritimo sit, admoneantur ut contempta praesenti calamitate maiorum exemplum secuti hoc imperium augeant (nam quod ipsi acquirunt, eo augetur imperium a maioribus traditum) et conservent. — *αἴσχιον . . . ἀτυχῆσαι.* Cf. Sal. Iug. 31, 17. Part. *κτωμένους* de conatu dictum est. Cf. adn. I 33, 3. — *μὴ φρονήματι μόνον, ἀλλὰ καὶ*

4 νήματι μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφρονήματι. αὔχημα μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχοῦς καὶ δειλῷ τινι ἐγγίγνεται, καταφρόνησις δὲ ὃς ἂν καὶ γνώμῃ πιστεύῃ τῶν ἐναντίων προέχειν, ὃ ἡμῖν ὑπάρχει.
5 καὶ τὴν τόλμαν ἀπὸ τῆς ὁμοίας τύχης ἡ ξύνεσις ἐκ τοῦ ὑπέρφρονος ἐχυρωτέραν παρέχεται, ἐλπίδι τε ἧσσον πιστεύει, ἧς ἐν τῷ ἀπόρῳ ἡ ἰσχύς, γνώμῃ

Dion. legerit ex ipsius verbis cognosci nequeat, *καὶ ἀμύνεσθαι* ex interpretamento eius librariorum ortum esse potest.

§ 4. *φρόνημα* pro *αὔχημα* ibidem, quo aptius respondet distinctio. At *αὔχημα* ex interpretatione irrepsisse aut corruptela vel correctura ex *φρόνημα* factum esse veri non est simile, sed contrarium, et similem responsionis neglegentiam invenimus I 69, 6, ubi cf. adn.

ὑπὸ minus apte apud eundem l. l. Cf. adn. I 12, 2.

§ 5. *ὀχυρωτέραν* It. Vat. Pal. Aug. Cl. Ven. Reg. H. et apud Dion. l. l. Cf. sd. VII 77, 6.

καταφρονήματι. Attende *παρονομασίαν*, cuius hoc exemplum profert Alex. *π. σχημ.* VIII p. 477. Cf. adn. I 33, 4. 122, 4. Quam si neglexeris, haec verba valent non solum fiducia, sed etiam contemptione. Reprehendit ea Dion. Hal. p. 928.

§ 4. **αὔχημα.** „Quod schol. aliique pronuntiant, *φρόνημα* et *αὔχημα* idem esse, non omnino verum puto. Significat quidem utraque vox elatum animum, sed ita tamen ut prior in bonam partem accipiatur, posterior in malam.“ Krueg. Proprie enim est gloriatio, ut VII 66, 3. 75, 6. Attamen hoc quidem loco alterum pro altero ponitur. — **ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχοῦς**, per imperitiam quae fortuna secunda adiuvetur. — **καταφρόνησις δὲ ὃς ἄν.** Cf. adn. 44, 1 et de *καταφρονήσει* adn. I 122, 4. De vocabulorum distinctione cf. adn. I 69, 6.

§ 5. **καὶ τὴν τόλμαν . . . παρέχεται.** „Atque audaciam in pari fortuna (h. e. etiamsi fortuna, cuius favor potissimum fiduciam gignere solet, nobis non magis propitia sit quam adversariis) firmiorem reddit [cf. adn. I 32, 2] prudentia, si subest elatus animus (s. illa de qua dictum est hostium contemptio).“ Krueg. De praep. *ἀπό* vid. adn. I 91, 7. Cum illis *ἐκ τοῦ ὑπέρφρονος* Arn. comparat *ἐκ τοῦ ὁμοίου* IV 10, 4. Add. de eodem usu huius *ἐκ* II 89, 6. VII 13, 1. Ipsum *ὑπέρφρων* proprie poëticum appellat Krueg.; legitur enim maxime apud tragicos. Ab Thuc. mutuatus est Dio Cass. XLV 43, 4. — **ξύνεσις** respondet superiori *γνώμῃ*. „Sententia illustratur locis II 89, 3. VI 72, 4.“ Bloomf. — **ἐλπίδι τε . . . ὑπαρχόντων.** „Eaque (prudentia) minus fidit spei, quae in angustiis [cf. I 25, 1] se efficacem praebet (in quibus homines, cum aliis auxiliis destituuntur, ab illa opem exspectant; cf. V 103, 1), sed consilio ex iis quae praesto sunt [ducto].“ Krueg. Ad. vv. *γνώμῃ δέ* audi *μᾶλλον πιστεύει*. *Τὰ ὑπάρχοντα* patet esse praesentem rerum copiam, opes praesentes, ut VI 31, 6. De praep. *ἀπό* cf. IV 18, 2. VI 33, 3.

δὲ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων, ἧς βεβαιοτέρα ἡ πρόνοια.
63. τῆς τε πόλεως ὑμᾶς εἰκὸς τῷ τιμωμένῳ ἀπὸ 1
τοῦ ἄρχειν, ᾧ ὑπὲρ ἅπαντας ἀγάλλεσθε, βοηθεῖν,
καὶ μὴ φεύγειν τοὺς πόνους ἢ μηδὲ τὰς τιμὰς
διώκειν· μηδὲ νομίσαι περὶ ἑνὸς μόνου, δουλείας
ἀντ' ἐλευθερίας, ἀγωνίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀρχῆς
στερήσεως καὶ κινδύνου ὧν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀπήχθεσθε.
ἧς οὐδ' ἐκστῆναι ἔτι ὑμῖν ἔστιν, εἴ τις καὶ τόδε 2
ἐν τῷ παρόντι δεδιὼς ἀπραγμοσύνῃ ἀνδραγαθί-
ζεται· ὡς τυραννίδα γὰρ ἤδη ἔχετε αὐτήν, ἣν

Cap. **63.** § 1. ᾧ ὑπὲρ ἅπαντας It. F. E. Dion. Hal. p. 931, ᾧ ὑπὲρ ἅπαντες Vat. Pal. Aug., vulgatam ὥπερ ἅπαντες sequitur Cantacuz. I 38. Praeferendum est ᾧ ὑπὲρ ἅπαντας propter maiorem vim quam sententiae addit.

Matth. Gr. § 573 p. 1330. — ἡ πρόνοια (ἡ πρόγνωσις schol.), providentia. Cf. 65, 6.

Cap. **63.** § 1. τῷ τιμωμένῳ ἀπὸ τοῦ ἄρχειν, i. e. τῇ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τιμῇ. Cf. adn. I 36, 1. — ὑπὲρ ἅπαντας. Bene Class. confert Plat. de Rep. 488a ναύκληρον μεγέθει μὲν καὶ ῥώμῃ ὑπὲρ τοὺς ἐν τῇ νηὶ πάντας. — ἑνὸς μόνου. Cf. Matth. Gr. § 439 adn. 1a. Krueg. Gr. § 57, 10 adn. 14. — δουλείας ἀντ' ἐλευθερίας, i. e. ne servi pro liberis civibus fiatis. — ἀλλὰ καὶ ἀρχῆς στερήσεως κ.τ.λ. Ne imperii amissionem servitute graviorem putemus, sententiam debemus hanc esse existimare, non de sola servitute, sed de duabus rebus, et de imperii amissione et de periculo postea imminenti, certari. Articuli apud ἀρχῆς στερήσεως etiam a Procop. p. 124 omissi sunt. Cf. adn. I 12, 3. — καὶ κινδύνου ὧν . . . ἀπήχθεσθε, i. e. κινδύνου ἐκείνων ἃ . . . ἀπήχθ., „et de periculo ex iis quas contraxistis offensis nascente". Krueg. Cf. adn. III 40, 6. De verbo ἀπεχθάνεσθαι cum accus. ἃ iuncto vid. Wund. ad Soph. OR. 259 et Krueg. Gr. § 46, 5 adn. 9. Cobeto obsecutus ἀπήχθησθε, ut I 76, 1 (cf. I 75, 4), Herw., quod necessarium quidem non est.

§ 2. ἧς cum vi adversativa, ut III 43, 1. Ceterum ἧς . . . ἔστιν ipsum non consequens est ex insequenti condicione, sed contra dicitur, si quis timidus ἀνδραγαθίζεται. Cf. Xen. Anab. VI 6, 27. de Re equ. 8, 2. Krueg. Gr. § 65, 5 adn. 14. — εἴ τις καὶ . . . ἀνδραγαθίζεται. Τόδε cum oporteat esse τὸ ἐκστῆναι ἀρχῆς, cum verbo δεδιώς coniungere non licet, nisi sententiam absurdam elicere velimus. Quare δεδιώς per se accipiendum et ἐν τῷ παρόντι δεδιέναι comparanda cum illis πρὸς τὰ παρόντα χαλεπαίνειν 60, 2 et πρὸς τὸ παρὸν χαλ. 22, 1; τόδε autem debet cum ἀνδραγαθίζεσθαι ita necti ut sit hac in re ἀνδρὸς ἀγαθοῦ partes agere velle (cf. Krueg. Gr. § 46, 5 adn. 9) et dat. ἀπραγμοσύνῃ modum τοῦ ἀνδραγαθίζεσθαι indicat pariter atque θυμῷ καὶ ῥώμῃ τὸ πλέον ἢ ἐπιστήμῃ I 49, 3 τοῦ ναυμαχεῖν (cf. Krueg. Gr. § 48, 15 adn. 16). — ὡς

λαβεῖν μὲν ἄδικον δοκεῖ εἶναι, ἀφεῖναι δ' ἐπικίν-
3 δυνον. τάχιστ' ἄν τε πόλιν οἱ τοιοῦτοι ἑτέρους
τε πείσαντες ἀπολέσειαν καὶ εἴ που ἐπὶ σφῶν
αὐτῶν αὐτόνομοι οἰκήσειαν· τὸ γὰρ ἄπραγμον οὐ
σῴζεται μὴ μετὰ τοῦ δραστηρίου τεταγμένον, οὐδὲ
ἐν ἀρχούσῃ πόλει ξυμφέρει, ἀλλ' ἐν ὑπηκόῳ ἀσφα-
λῶς δουλεύειν.
1 64. Ὑμεῖς δὲ μήτε ὑπὸ τῶν τοιῶνδε πολιτῶν
παράγεσθε μήτε ἐμὲ δι' ὀργῆς ἔχετε, ᾧ καὶ αὐτοὶ
ξυνδιέγνωτε πολεμεῖν, εἰ καὶ ἐπελθόντες οἱ ἐναν-

§ 3. *ἄν ποτε* Vat. Reg., quod non displicet Classeno; sed oritur inde asyndeton.

τυραννίδα. Sine *ὡς* III 37, 2 et in imitationibus Dionys. Hal. Ant. VI 19. 76. Quare *ὡς* deleri voluit Dobr., alius *γάρ* impugnet; sed Periclem decet lenius loqui quam Cleonem. — *ἀφεῖναι ... ἐπικίνδυνον.* Similia dicta Stob. XLIII 78. XLIX 16. — *ἀφεῖναι.* „An *ἀνεῖναι*? Cf. I 75, 4. 76, 2." Krueg. Hoc proprie est remittere, illud omittere. Utrumque igitur dicere licet.

§ 3. *τάχιστ' ἄν τε ... οἰκήσειαν*, atque huiusmodi homines (qui otii sunt cupidi), et si aliis idem persuaserint et sicubi seorsum ab aliis *αὐτόνομοι* sedes collocaverint, civitatem protinus perdant. Scriptor illos *ἀπράγμονας*, si aut cives suos ad eundem tranquillitatis et otii amorem perduxerint aut ipsi separatim alicubi (velut in coloniam deducti) suis legibus urbem condiderint, civitatem pessumdaturos asseverat. De *ἐπὶ σφῶν αὐτῶν* = *für sich allein* cf. V 67, 1. Herod. I 143. VIII 203. Xen. Anab. II 4, 10. Plat. Prot. 326 d. de Rep. 601 b. Krueg. Gr. § 68, 40 adn. 6. — *τὸ γὰρ ἄπραγμον ... τεταγμένον*, otii enim studium, nisi cum agendi studio sit coniunctum, servari non potest. *Τὸ ... δραστήριον* ita legitur Ios. B. I. I 14, 4. II 21, 2. Plut. Cam. 36 et Demetr. 2. *Τετάχθαι* verbi usum a re militari petitum esse docent Krueg. et Class. — *οὐδὲ ... ἀσφαλῶς δουλεύειν.* Dubitatur subiectum enuntiationis sit *τὸ ἄπραγμον*, ut verba *ἀσφαλῶς δουλεύειν* (quae leguntur sic etiam apud Demosth. XVIII 203) valeant ad securam (non vexatam) servitutem agendam, an *ἀσφαλῶς δουλεύειν*. Durum illud recte appellat Krueg. alteram probans rationem. Sed cum servitus imperanti civitati tribui nequeat, Class. *τὸ δουλεύειν* proprie *ἐν ὑπηκόῳ πόλει* tantum fingi posse, sed, ut gravius negetur, negari etiam de *ἀρχούσῃ πόλει* interpretatur. Sed non opus est hac ratione artificiosa, modo *δουλεύειν* in priore membro de conatu accipiatur, ut *ἀποφαίνειν* III 12, 3 et *ἐπιτίθεσθαι* VI 61, 3, quod eo facilius fieri potest quod ipse infinitivus non rem revera exsistentem, sed cogitatam significat. Quod autem in altera sententiae parte *τῷ ἀπράγμονι* substituitur *ἀσφαλῶς δουλεύειν*, eo cum acerbitate quadam indicatur *ἄπραγμον* illud nihil aliud esse nisi *ἀσφαλῶς δουλεύειν*.

Cap. **64.** § 1. *παράγεσθε*]

τίοι ἔδρασαν ἅπερ εἰκὸς ἦν μὴ ἐθελησάντων ὑμῶν ὑπακούειν, ἐπιγεγένηταί τε πέρα ὧν προσεδεχόμεθα ἡ νόσος ἥδε, πρᾶγμα μόνον δὴ τῶν πάντων ἐλπίδος κρεῖσσον γεγενημένον. καὶ δι' αὐτὴν οἶδ' ὅτι μέρος τι μᾶλλον ἔτι μισοῦμαι, οὐ δικαίως, εἰ μὴ καὶ ὅταν παρὰ λόγον τι εὖ πράξητε ἐμοὶ ἀναθήσετε·
φέρειν τε χρὴ τά τε δαιμόνια ἀναγκαίως τά τε ἀπὸ 2
τῶν πολεμίων ἀνδρείως· ταῦτα γὰρ ἐν ἔθει τῇδε τῇ πόλει πρότερόν τε ἦν νῦν τε μὴ ἐν ὑμῖν κωλυθῇ.
γνῶτε δὲ ὄνομα μέγιστον αὐτὴν ἔχουσαν 3
ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις διὰ τὸ ταῖς ξυμφοραῖς μὴ εἴκειν, πλεῖστα δὲ σώματα καὶ πόνους ἀνηλωκέναι πολέμῳ, καὶ δύναμιν μεγίστην δὴ μέχρι τοῦδε κεκτημένην, ἧς ἐς ἀίδιον τοῖς ἐπιγιγνομένοις, ἣν

ἀπατᾶσθε. Schol. — ἐπιγεγένηταί τε. Perf., quod adhuc morbo laborant. Hoc quoque enuntiatum cum particulis εἰ καί, licet, cohaeret, quod miramur Kruegerum ideo improbare quia τε sit positum, non καί. — ἐλπίδος κρεῖσσον. Cf. adn. 41, 3. — μέρος τι, aliqua ex parte. Cf. adn. I 74, 3. Krueger μέρος, cui voci nonnulli infensi videntur esse (cf. adn. IV 18, 4), ex vulgari usu abesse debere affirmat. Cf. adn. I 29, 3 et II 22, 1 de μᾶλλόν τι et τὶ μᾶλλον, sed etiam μέρος τι I 23, 3. IV 31, 2. — μᾶλλον. Simul audi ἢ διὰ τὸ ἐπελθόντας τοὺς πολεμίους δρᾶσαι ἅπερ εἰκὸς ἦν. — ἀναθήσετε, attribuetis, imputabitis. Cf. VIII 51, 3 et de sententia I 140, 1.

§ 2. φέρειν τε. Class. φέρειν δέ. Sed altera cur iniuste (οὐ δικαίως) agant causa additur. — δαιμόνια. In his igitur θείοις Pericles numerat pestilentiam. — ἀναγκαίως, necessario, i. e. velut necessaria, quia necesse sit (ea ferri). Idem usus adverbiorum reperitur III 40, 4. IV 62, 4. VI 85, 2. De sententia cf. Soph. Phil. 1316 ἀνθρώποισι τὰς μὲν ἐκ θεῶν τύχας δοθείσας ἔστ' ἀναγκαῖον φέρειν, Eur. Phoen. 1763 et Naegelsb. Nachhom. Theol. p. 225 sqq. — ἐν ἔθει, i. e. ξυνήθη. Cf. Matth. Gr. § 577 p. 1342. „Dobr. vult ἐν ἤθει. Sed ἔθος magis morem, ἦθος ingenium significat. Et similiter ἐν ἔθει ἦν Dion. Hal. Ant. X 33. 53.“ Krueg. — κωλυθῇ. „Simul audi ἐν ἔθει εἶναι. Cf. Gr. § 55, 4 adn. 11. Bauer coniecit κολουθῇ s. κολουσθῇ, Dobr. et Bekk. καταλυθῇ.“ Krueg. Class. κωλυθῇ vertit *auf Hindernisse stofsen*, *in Stocken geraten*, conferens 8, 4. IV 14, 2, quibus exemplis demonstratur coniecturis non opus esse.

§ 3. πλεῖστα δέ. Krueg. mavult πλεῖστά τε, sed δέ post negationem cum vi adversativa (*sondern*) dictum est. — σώματα. Cf. I 85, 1. Plat. Legg. 908a. Dem. XVIII 66. — ἀνηλωκέναι iunge cum διά. — μέχρι τοῦδε. Haec, ne opus sit Kruegeriano τῶν μ. τ., cum κεκτημ. copula. — ἐς ἀίδιον, in aeternum, in perpetuum,

καὶ νῦν ὑπενδῶμέν ποτε (πάντα γὰρ πέφυκε καὶ ἐλασσοῦσθαι), μνήμη καταλελείψεται, Ἑλλήνων τε ὅτι Ἕλληνες πλείστων δὴ ἤρξαμεν καὶ πολέμοις μεγίστοις ἀντέσχομεν πρός τε ξύμπαντας καὶ καθ' ἑκάστους, πόλιν τε τοῖς πᾶσιν εὐπορωτάτην καὶ
4 μεγίστην ᾠκήσαμεν. καίτοι ταῦτα ὁ μὲν ἀπράγμων μέμψαιτ' ἄν, ὁ δὲ δρᾶν τι βουλόμενος καὶ αὐτὸς
5 ζηλώσει· εἰ δέ τις μὴ κέκτηται, φθονήσει. τὸ δὲ μισεῖσθαι καὶ λυπηροὺς εἶναι ἐν τῷ παρόντι πᾶσι μὲν ὑπῆρξε δὴ ὅσοι ἕτεροι ἑτέρων ἠξίωσαν ἄρχειν· ὅστις δ' ἐπὶ μεγίστοις τὸ ἐπίφθονον λαμβάνει,

ut IV 63, 1. — *ὑπενδῶμεν.* Terga vertere male explicatur in Steph. Thes., *ὑποχαλάσωμεν* schol. — *καταλελείψεται,* superstes erit. Cf. Matth. Gr. §498. Krueg. Gr. §53,9.—*Ἑλλήνων τε ὅτι.* Transit scriptor a participio ad *ὅτι*, ut ab infinitivo alibi, et saepius ab *ὅτι* ad infinitivum. Cf. adn. I 87, 4 et de *ὅτι* postposito adn. I 10, 2. Alii ex *μνήμη καταλελ.* haec volunt pendere, quod propter praegressum *ἧς* nobis minus placet. Itaque quae hic adiunguntur vim atque effectum (de aoristis cf. adn. 49, 8. I 6, 1) maximae potestatis accuratius describunt. De iis quibus imperaverint Athenienses cf. VII 57, 3. 4 ibique adn. — *καὶ καθ' ἑκάστους*, i. e. *καὶ πρὸς τοὺς καθ' ἕκαστον.* Cf. Buttm. Ind. ad Demosth. Mid. in v. *κατά.* Paulo aliter Saupp. ad Demosth. Philipp. I 20. Add. Krueg. Gr. § 60, 8 adn. 4 et adn. 39, 2. — *τοῖς πᾶσιν εὐπορωτάτην,* omnibus rebus maxime abundantem, rerum omnium copia instructissimam. *Εὔπορος* ita dictum modo cum genet., modo cum dat. coniungitur, ut similia nonnulla adiectiva. Cf. Matth. Gr. § 351, 3a adn. et cum sententia II 11,6 atque ibi adn. — *μεγίστην.* Non solum ad ambitum et domorum multitudinem, sed etiam ad incolarum frequentiam respicitur. Cf. I 80,3 et Clint. Fast. Hell. p. 394 sq.

§ 4. *καίτοι,* si vi adversativa caret, aut ubi simpliciter res affirmatur ac profecto sonat, ut III 39, 2. Soph. Trach. 719. Dem. XXI 16, aut ubi contrarii aliquid sequitur sane quidem, ut hic et Dem. XVIII 219. XXI 62, aut ubi transitus fit ad conclusionem ex superioribus faciendam iam vero, ut Dem. XVIII 180. Hunc rariorem vocis usum ignorans Reiffersch. l. l. p. 12 hic pro ea *καὶ τὰ τοιαῦτα* et III 39, 2 *καὶ τοῦτο* coniecit. — *μέμψαιτ' ἄν* cum vi futuri, ut *ζηλώσει* ostendit. Cf. adn. III 38, 2. — *ζηλώσει.* Dictum ut 37, 1.

§ 5. *τὸ δὲ μισεῖσθαι κ.τ.λ.* Cum sententia cf. VI 16,5. — *ἕτεροι ἑτέρων.* Ἕτεροι quidem supervacaneum potest videri (aliter atque 52, 4); sed cf. adn. I 84, 4 et Plat. Theaet. 167d. — *ἐπὶ μεγίστοις* (scil. *τῷ ἄρχειν*) *τὸ ἐπίφθονον* (scil. *τὸ μισεῖσθαι*) *λαμβάνει.* Plut. Mor. 535f *ὁ μὲν Θουκυδίδης, ὡς ἀναγκαίως ἑπομένου τῷ δύνασθαι τοῦ φθονεῖσθαι, καλῶς φησὶ βουλεύεσθαι τὸν ἐπὶ μεγίστοις λαμβάνοντα τὸ ἐπίφθονον.* Cf. ibidem p. 72f eiusdemque compar. Nic. et Crass. c. 2. Notissimi versus Euripidis Phoen. 524 sq. De verbo *λαμβά-*

ὀρθῶς βουλεύεται. μῖσος γὰρ οὐκ ἐπὶ πολὺ ἀντέχει, ἡ δὲ παραυτίκα [τε] λαμπρότης καὶ ἐς τὸ ἔπειτα δόξα αἰείμνηστος καταλείπεται. ὑμεῖς δὲ ἔς 6
τε τὸ μέλλον καλὸν προγνόντες ἔς τε τὸ αὐτίκα μὴ αἰσχρὸν τῷ ἤδη προθύμῳ ἀμφότερα κτήσασθε, καὶ Λακεδαιμονίοις μήτε ἐπικηρυκεύεσθε μήτε ἔνδηλοι ἔστε τοῖς παροῦσι πόνοις βαρυνόμενοι· ὡς οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσιν."

65. *Τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων ἐπειρᾶτο τοὺς* 1
Ἀθηναίους τῆς τε ἐπ' αὐτὸν ὀργῆς παραλύειν καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἀπάγειν τὴν γνώ-

Cap. **64.** § 5. *μῖσος μὲν γὰρ* Laur. m. cum aliquot deterioribus, ad sententiam minus aptum.
τε om. Ar. Cf. adn.

Cap. **65.** § 1. *ἐς αὐτὸν* Laur. m. Ar. Chr. Dan., ut 60, 1. III 44, 4, alibi. Sed cf. Demosth. XXI 70.

νειν cf. adn. I 34, 3. — *μῖσος ... ἀντέχει*] *διαλύεται γὰρ ἢ θανάτῳ* (cf. 45, 1) *ἢ ἄλλῳ τινί.* Schol. — *ἡ δὲ ... καταλείπεται.* De horum verborum interpretatione dubitatur. Class. *ἡ ... λαμπρότης καὶ ... δόξα* in unum coniungit. Sed si etiam *λαμπρότης* dicitur *αἰείμνηστος καταλείπεσθαι*, non perspicitur quid intersit inter *λαμπρότητα αἰείμνηστον καταλειπομένην* et *δόξαν* eodem modo notatam, cum haec nulla alia esse possit nisi *τῆς παραυτίκα λαμπρότητος δόξα.* Nec placet sic interpretari: *ἡ δὲ (τὸ ἑτέρων ἄρχειν) παραυτίκα λαμπρότης ἐστὶ κ.τ.λ.*; nam haec ratio, quanquam grammaticae non repugnat (de articuli enim demonstrativi assimulatione cf. I 68, 4), cum in hac verborum conformatione minime in promptu sit *ἐστί* subaudire, obscuritatem habet. Itaque *τε* deleto *καὶ ἐς τὸ ἔπειτα δόξα* praedicati partem efficere volumus, quo aptissima evadit sententia; nam *ἡ παραυτίκα λαμπρότης*, praesens dignitatis splendor (cf. IV 62, 2) quem ex aliorum imperio obtinent ita relinquitur ut sempiterna in posterum tempus fiat gloria.

§ 6. *ὑμεῖς δὲ ... αἰσχρόν. Τὸ μέλλον καλόν* ad *τὴν ἔπειτα δόξαν, τὸ αὐτίκα μὴ αἰσχρόν* ad *τὴν παραυτίκα λαμπρότητα* respicit. *Προγιγνώσκειν ἔς τι*, quod dicendi genus insolentius est, valet proprie antea decernere ratione habita alicuius rei. Sententia igitur haec est: animo prospicere ut et futuro tempore honorem vobis paretis et praesenti turpitudinem effugiatis. Cf. 65, 6 *ἡ πρόνοια ... ἐς τὸν πόλεμον.*

Cap. **65.** § 1. *ὀργῆς παραλύειν.* Cf. VII 16, 1 ibique adn. et Dio Cass. fragm. 36, 30. Luci. Ver. hist. I 19. Contra *παραλύειν τὴν ὀργήν* de eadem re dixit Plut. Pericl. 35.

2 μην. οἱ δὲ δημοσίᾳ μὲν τοῖς λόγοις ἀνεπείθοντο καὶ οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἔπεμπον ἔς τε τὸν πόλεμον μᾶλλον ὥρμηντο· ἰδίᾳ δὲ τοῖς παθήμασιν ἐλυποῦντο, ὁ μὲν δῆμος ὅτι ἀπ' ἐλασσόνων ὁρμώμενος ἐστέρητο καὶ τούτων, οἱ δὲ δυνατοὶ καλὰ κτήματα κατὰ τὴν χώραν ⟨ἐν⟩ οἰκοδομίαις τε καὶ πολυτελέσι κατασκευαῖς ἀπολωλεκότες, τὸ δὲ μέγιστον, πόλεμον ἀντ' εἰρή-
3 νης ἔχοντες. οὐ μέντοι πρότερόν γε οἱ ξύμπαντες ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτὸν πρὶν ἐζημίω-

§ 2. *ἀνεπείθοντο.* Cf. adn. I 84, 2. — *ἀπ' ἐλασσόνων ὁρμώμενος*, „a minoribus facultatibus [quam οἱ δυνατοί Krueg.] profectus, i. e. pauca possidens atque ita bellum ingressus.“ Haack. Cf. adn. I 74, 3. — *κατὰ τὴν χώραν ... κατασκευαῖς.* Πολυτελεστέρας τὰς οἰκήσεις καὶ τὰς κατασκευὰς τὰς ἐπὶ τῶν ἀγρῶν olim fuisse commemorat etiam Isocr. VII 52. Missam quidem κατασκευήν in urbem esse audivimus 14, 1, sed id non potuit sine detrimento fieri. Dativos cum καλά iungit Krueg., quod nobis ideo videtur fieri non posse quia, cum οἰκοδομίαι et κατασκευαί ipsae sint ea κτήματα, haec sic inepte propter se ipsa dicuntur pulchra esse. Class. eos ad καλὰ κτήματα pertinere putat, quod quomodo ex dicendi consuetudine intellegi possit neque ille demonstravit nec nos perspicimus. Boehm. dativos verbo ἀπολωλεκότες applicat, quod sententiam plane absurdam praebet. Itaque sine dubio corruptus est locus. Herw. igitur Th. scripsisse suspicatur οἰκοδομίας τε καὶ πολυτελεῖς κατασκευάς, quod ad sententiam satis aptum est, sed propterea improbabile videtur esse quod hoc loco multo magis in promptu erat dat. in accus. quam accus. in dat. mutare. Utique lenior quam nunc recepimus est Madv. (Adv. crit. I p. 311) emendatio ad sententiam et sermonis leges pariter conveniens. Nam ἐν praep. saepius exprimitur aliquid in aliqua re situm esse vel consistere, velut Plat. Soph. 229d τῆς ἐν τοῖς λόγοις διδασκαλικῆς et 534e τὰ ἐν τοῖς λόγοις φαντάσματα ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς πράξεσι ἔργων. Cum eodem sensu ἐν ... κατασκευαῖς eo magis putamus cum voce κτήματα iungi posse quod Plat. Legg. 913 ἐν οὐσίᾳ κεκτῆσθαι (scil. πλοῦτον) dixit. De talibus attributis ad nomina articulo carentia pertinentibus cf. adn. 35, 2. I 6, 4. VII 81, 5. Krueg. Gr. § 50, 8 adn. 15. Itaque καλὰ κτήματα ... ἐν ... κατασκευαῖς intellegimus pulchras possessiones ruri in aedificiis et pretiosa supellectile consistentes. De κατασκευαῖς cf. adn. I 10, 2. — *τὸ δὲ μέγιστον.* Cf. adn. I 142, 1.

§ 3. *οὐ μέντοι ... γε.* Hae particulae ut aptae sint, hoc membrum non minus quam illud ἰδίᾳ δὲ ... ἐλυποῦντο superioribus δημοσίᾳ μὲν ... ἀνεπείθοντο contrarium esse existimandum est. — *ἐζημίωσαν χρήμασιν.* Cf. Plut. l. l. ὧν ἀριθμὸν οἱ τὸν ἐλάχιστον πεντεκαίδεκα τάλαντα, πεντήκοντα δ' οἱ τὸν πλεῖστον γράφουσι (cf. Demosth. XXVI 6). Diod. XII 45, 4 octoginta talenta memorat. Peculatus

σαν χρήμασιν. ὕστερον δ' αὖθις οὐ πολλῷ, ὅπερ 4 φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν, στρατηγὸν εἵλοντο καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέτρεψαν, ὧν μὲν περὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστος ἤλγει ἀμβλύτεροι ἤδη ὄντες, ὧν δὲ ἡ ξύμπασα πόλις προσεδεῖτο πλείστου ἄξιον νομίζοντες εἶναι. ὅσον τε γὰρ χρόνον προύστη τῆς πόλεως 5 ἐν τῇ εἰρήνῃ, μετρίως ἐξηγεῖτο καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτήν, καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐκείνου μεγίστη, ἐπεί τε ὁ πόλεμος κατέστη, ὁ δὲ φαίνεται καὶ ἐν τούτῳ

§ 4. *ξύμπασα ἡ πόλις* It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Gr. Mosqu. Ven. Reg. D. H. I. Ad non parti, sed singulis oppositum est. Cf. III 62, 4. VI 23, 4. 41, 2.

§ 5. *ὁδε* It. Pal. Aug. Reg. Lugd. m. At *ὅδε* tam ad protasin videtur accusatus esse. Cf. Plat. Gorg. 516 a. Auctor condemnationis secundum verba quaedam Aristidis (II p. 251. 262) videri potest Cleon; at vid. Plut. l. l. c. 35 extr. Sitne Pericles etiam imperio privatus, de eo vid. Grot. Hist. VI p. 226 (III p. 443 interpr.).

§ 4. *ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν.* Cf. IV 28, 3 *οἷον ὄχλος φιλεῖ ποιεῖν*, VIII 1, 3 *ὅπερ φιλεῖ δῆμος ποιεῖν.* Ut est mos vulgi et vulgo dicere solet Tac. (Hist. I 7. 69). Propter *στρατηγὸν εἵλοντο* Herw. *οἷόνπερ* mavult. Sed cogitandum est *πάντα τὰ πράγματα ἐπιτρέπειν ὅτῳ πρότερον ἐν ὀργῇ εἶχον.* — *στρατηγόν.* Nam condemnatione magistratus ei abrogatus erat. Cf. Curtii Hist. Gr. II p. 416. 857. — *πάντα ... ἐπέτρεψαν.* „Cf. VIII 82, 1 *καὶ τὰ πράγματα πάντα ἀνετίθεσαν.* Eiusmodi praetor *αὐτοκράτωρ* erat.“ Krueg. Cf. Curt. l. l. p. 843. — *ὧν ... ἤλγει.* Cf. adn. 62, 3. Aesch. Ag. 571. Eur. Hec. 1256. Krueg. hic fortasse *πέρι* legendum esse adnotat. Sed sic minus accurate ex adverso respondet insequens *ὧν δέ.* Temere *ἃ ... ἤλγει* Herw. — *ἀμβλύτεροι ἤδη ὄντες*, scil. *πρὸς ταῦτα.* — *πλείστου ἄξιον νομίζοντες εἶναι* = *πρὸς ταῦτα αὐτὸν (τὸν Περικλέα) πλείστου ἄξιον νομίζοντες εἶναι.*

§ 5. *ἐν τῇ εἰρήνῃ*, in pace, pacis tempore. Cf. III 9. 13. Haec cum contraria sint verbis *ἐπεί τε ὁ πόλεμος κατέστη* atque principatus Periclis in pacis et belli tempora discernatur, non putamus comma a Krueg. recte ante *ἐν τῇ εἰρ.* esse positum. Idem non de solo tempore *τῶν τριακοντουτίδων σπονδῶν* in pacis vocabulo cogitandum esse contra Bloomf. recte docuit; nam iam ante eas Pericles ad rempublicam administrandam accessit. Cf. I 111, 2. 115, 1. — *μετρίως. Τοῦτο δ' ἐστὶν ἐναντίον τοῦ βιαίως καὶ πλεονεκτικῶς* interpretatur Aristid. II p. 126. — *ἀσφαλῶς* providenter, caute, interpretatur Bloomf. (cf. adn. I 69, 5); sed cum inde a § 11 exponatur in quanta pericula contra posteriores civitatem adduxerint, potius tuto, i. e. ita ut tuta esset (cf. adn. ad *ἀναγκαίως* 64, 2 et VI 83, 4), significari videtur. — *διεφύλαξεν.* Attende aoristum de diuturna re positum, cuius effectum scriptor complectitur. Cf. adn. 49, 8. Imperfectum tamen posuit in imitatione Procopius p. 151. — *ὁ δέ* in

6 *προγνοὺς τὴν δύναμιν. ἐπεβίω δὲ δύο ἔτη καὶ ἓξ μῆνας· καὶ ἐπειδὴ ἀπέθανεν, ἐπὶ πλέον ἔτι ἐγνώ-*
7 *σθη ἡ πρόνοια αὐτοῦ ἐς τὸν πόλεμον. ὁ μὲν γὰρ ἡσυχάζοντάς τε καὶ τὸ ναυτικὸν θεραπεύοντας καὶ ἀρχὴν μὴ ἐπικτωμένους ἐν τῷ πολέμῳ μηδὲ τῇ πόλει κινδυνεύοντας ἔφη περιέσεσθαι· οἱ δὲ ταῦτά τε πάντα ἐς τοὐναντίον ἔπραξαν καὶ ἄλλα ἔξω τοῦ πολέμου δοκοῦντα εἶναι κατὰ τὰς ἰδίας φιλοτιμίας καὶ ἴδια κέρδη κακῶς ἔς τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπολίτευσαν, ἃ κατορθούμενα μὲν τοῖς ἰδιώταις τιμὴ καὶ ὠφελία μᾶλλον ἦν, σφαλέντα δὲ τῇ πόλει ἐς τὸν πόλεμον βλάβη καθίστατο.*
8 *αἴτιον δ᾽ ἦν ὅτι ἐκεῖνος μὲν δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῇ γνώμῃ χρημάτων τε διαφανῶς*

quam ad apodosin relatum nimiam vim haberet, et *ὁ πόλεμος* apud Thuc. saepe de Peloponnesiaco bello dicitur (cf. adn. 31, 3), *δέ* autem pariter bene se habet. Cf. adn.

§ 6. *μῆνας ἓξ* It. Ven. F., per chiasmum quendam. Vulgatam agnoscit etiam Aristid. II p. 120.

αὐτοῦ ἐς It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Cl. Ven. T. Reg. Gr. Lugd. Aristid., reliqui *αὐτοῦ ἡ ἐς*. Articulum iterari non necesse est. Cf. adn. I 18, 1.

apodosi, ut 46, 1. III 98, 1, ubi cf. adn. — *τὴν δύναμιν. Τῆς πόλεως* plerique volunt esse *δύναμιν*, Class. *τοῦ πολέμου*, quod ei verbo *προγνούς* et proximis *ἡ πρόν. αὐτ. ἐς τὸν πόλ.* convenientius videtur.

§ 6. *ἐπεβίω*, ultra belli exordium vixit. — *ἐπειδὴ ἀπέθανεν*. De morte eius cf. Plut. Pericl. 38. Aeli. Var. Hist. IV 23. — *πρόνοια . . . ἐς*. Cf. adn. 62, 5 et 64, 6.

§ 7. *τὸ ναυτικὸν θεραπεύοντας* (foventes). De re cf. I 143, 5. II 13, 2. — *ἀρχὴν μὴ ἐπικτωμένους*. Cf. I 144, 1. — *τῇ πόλει κινδυνεύοντας*, urbe periclitantes, i.e. rempublicam in discrimen vocantes. Sic rursus VI 9, 3. 47, 1. — *ἄλλα . . . εἶναι*, alia quae ad hoc bellum non pertinuisse (cf. adn. I 3, 2) videntur. Praeter expeditionem Siculam, quae iam verbis *ταῦτα πάντα* comprehendentibus *τὸ ἀρχὴν ἐπικτᾶσθαι* continetur, ad expeditionem in Cretam missam II 85, 5. 6, impetum in Melios factum V 84 sqq., similia respici recte censet Arn. — *ἐπολίτευσαν*. Cf. adn. 37, 2.

§ 8. *ἐκεῖνος μὲν κ. τ. λ.* Sequitur iudicium de Pericle honorificentissimum, quocum confer Grot. Hist. VI p. 229 sqq. (III p. 446 sqq. interpr.). Alia de eo iudicia collegit Kutzen „*Perikles als Staatsmann*“ p. 169—200. — *χρημάτων . . . ἀδωρότατος*. Moeris: *ἀδωρότατος, ὁ μὴ λαμβάνων δῶρα [ἀδωροδόκητος], Ἀττικῶς*. De addito genetivo vid. Matth. Gr. § 339. Krueg. Gr. § 47, 26 adn. 10, de re 60,

*ἀδωρότατος γενόμενος κατεῖχε τὸ πλῆθος ἐλευ-
θέρως, καὶ οὐκ ἤγετο μᾶλλον ὑπ᾽ αὐτοῦ ἢ αὐτὸς
ἦγεν, διὰ τὸ μὴ κτώμενος ἐξ οὐ προσηκόντων τὴν
δύναμιν πρὸς ἡδονήν τι λέγειν, ἀλλ᾽ ἔχων ἐπ᾽ ἀξιώ-
σει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν. ὁπότε γοῦν αἴ-* 9
*σθοιτό τι αὐτοὺς παρὰ καιρὸν ὕβρει θαρσοῦν-
τας, λέγων κατέπλησσεν ἐπὶ τὸ φοβεῖσθαι, καὶ
δεδιότας αὖ ἀλόγως ἀντικαθίστη πάλιν ἐπὶ τὸ
θαρσεῖν. ἐγίγνετό τε λόγῳ μὲν δημοκρατία, ἔργῳ*

5 adn. — ἐλευθέρως. Similiter ac 37, 2 interpretantur liberaliter, i. e. „eo modo qui cum singulorum libertate et ingenuorum dignitate congrueret.“ Bloomf. Krueger tamen vult esse libere, i. e. ita ut populi voluntati non gratificaretur (liberaliter enim proprie est ἐλευθερίως), idque magis cum proximis verbis congruit. — ἤγετο ... ἦγε. Eiusdem verbi activum et passivum item contra posita videbimus IV 29, 2. Cf. ibi adn. et Plat. Phaed. 94e. Tribuni fere semper reguntur a multitudine magis quam regunt dictum est Liv. III 71, 5. — ἐξ. Cf. Matth. Gr. § 574 p. 1333 et de οὐ Krueg. Gr. § 67, 9 adn. 2. — πρὸς ἡδονήν τι λέγειν. Τι ab Aristide II p. 121 omissum uncis inclusit Did., cum plerumque non adiciatur ad hoc dicendi genus. At alteri post ὀργήν posito bene respondet. Cf. etiam 37, 2 et III 42, 6. — ἔχων ἐπ᾽ ἀξιώσει. Krueg. ἀλλ᾽ ἔχων ... ἀντειπεῖν (cf. 37, 1) vult contraria esse illis διὰ τὸ ... λέγειν. Sed ita minorem fore huius comprehensionis congruentiam partium respondens Boehm. τὴν δύναμιν huc quoque pertinere existimat. Cui obsecutus Class. contraria esse docet κτώμενος (assequi studens) τὴν δύναμιν et ἔχων τὴν δύναμιν, de qua verborum κτᾶσθαι et ἔχειν oppositione cf. 62,3. Certe sic omnia exactissime ex adverso sibi respondent. Nam item contraria sunt πρὸς ἡδονήν: καὶ πρὸς ὀργήν, ἐξ οὐ προσηκόντων: ἐπ᾽ ἀξιώσει. Praeterea animadvertendum est discrimen inf. praes. λέγειν et inf. aor. ἀντειπεῖν. Qui enim potentiam assequi student semper in gratiam dicunt, Pericles autem, qui propter communem omnium existimationem potentiam habet, contradicit ubi e republica visum est. De ἀξιώσει cf. adn. 34, 6, de praef. ἐπί 64, 5. III 56, 6. — πρὸς ὀργήν. Haec plerumque valent iracunde, cum ira. Cf. III 43, 5. VIII 27. Soph. El. 369. Arist. Ran. 844. 856. Hic quidem, cum contraria sint verba πρὸς ἡδονήν, πρὸς ὀργήν ita ut excitaret eorum indignationem significare Arn. vult. At hoc contra dicendi usum esse recte respondet Krueg. Neque opus est hac sententia ad iustam oppositionem. Nempe qui iracunde dicit, is certe non gratificatur ei cui irascitur.

§ 9. κατέπλησσεν ἐπὶ τὸ φοβεῖσθαι. Ad verbum: eos (eorum confidentiam) percellebat (affligebat) usque ad metum. Quare Athenae eius terrorem timuisse dicuntur a Cic. Brut. 11, 44. — ἀντικαθίστη ... θαρσεῖν. Verbis ἀναγαγεῖν τοῖς λόγοις καὶ μεστὸν ἐλπίδων ποιῆσαι illustrat Aristid. II p. 119. — ἐγί-

10 δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή. οἱ δὲ ὕστερον ἴσοι αὐτοὶ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους ὄντες καὶ ὀρεγόμενοι τοῦ πρῶτος ἕκαστος γίγνεσθαι ἐτράποντο καθ' ἡδονὰς τῷ δήμῳ καὶ τὰ πράγματα ἐνδι-
11 δόναι. ἐξ ὧν ἄλλα τε πολλὰ ὡς ἐν μεγάλῃ πόλει καὶ ἀρχὴν ἐχούσῃ ἡμαρτήθη καὶ ὁ ἐς Σικελίαν πλοῦς, ὃς οὐ τοσοῦτον γνώμης ἁμάρτημα ἦν πρὸς

§ 10. *ἡδονὴν* Mosqu., quod praefert Did. Sed cf. Plat. Polit. 288c. *καὶ* ante *τὰ πράγματα* om. m. Ar. Chr. Dan. Aristid. Sed cf. adn.

γνετό τε . . . ἀρχή. Cf. adn. I 95, 3 et de re praeter 37, 1 Plut. Pericl. 9 et Moral. 802c. — *ὑπὸ . . . ἀνδρὸς ἀρχή.* Ὑπό apud substantivum verbale positum est ut apud passivum. Cf. adn. I 141, 7. Kuehn. ad Xen. Comm. II 1, 34. Stallb. ad Plat. Polit. 291d.

§ 10. *οἱ δὲ ὕστερον κ.τ.λ.* Proxima *ἴσοι . . . ὀρεγόμενοι* Class. non vult enuntiationem causalem, sed cum articulo iungenda et substantive dicta esse, quia aliter ad *οἱ ὕστερον* dura ellipsi *τῆς πόλεως προστάντες* opus esset. Sed cum illa *ἴσοι . . . ὄντες* superioribus *δυνατὸς ὢν* respondeant, *οἱ ὕστερον*, ut antea *ἐκεῖνος*, videntur per se accipienda esse, ut sint posteriores, quos esse *πολιτεύοντας* ex § 7 apparet. Neque sic difficultatem habet *αὐτοί*. Significat enim ipsi, per se (*persönlich*), non ratione habita potentiae quam in civitate habebant. Ante *πρῶτος* excidisse *αὐτός* suspicatur Herw. Sed nudum *ἕκαστος* dicitur ubi aliis non opponitur. Cf. IV 80, 3. — *ἐτράποντο . . . ἐνδιδόναι*, eo conversi sunt ut populo quemadmodum ei placeret etiam (vel adeo) respublicas (administrandas) permitterent. *Καί* significare non solum orationes eos voluntati populi accommodare voluisse putat Arn. Sed ipso in gratiam dicendo rempublicam populo permittunt. Verba *τὰ πράγματα ἐνδιδόναι* etiam V 62, 2. VII 48, 2 leguntur. De infin. cf. I 50, 1, etsi hoc exemplum nonnihil differt. Infinitivus ideo videtur positus esse quod *ἐτράποντο* volendi vim assumit. Quare post id *πρὸς τὸ* vel *ἐπὶ τὸ* addere non videtur necessarium esse.

§ 11. *ὁ ἐς Σικελίαν πλοῦς.* Simul audi *ἡμαρτήθη*, quod insolentius quidem dictum est, cum inde quod saepe *πολλὰ ἁμαρτάνειν* et similia leguntur (cf. adn. I 38, 6) recte scribi *ὁ πλοῦς ἁμαρτάνεται* non magis colligas quam Latine propter usitatas locutiones multa peccantur, plura peccantur quisquam dicere audeat expeditio peccatur. At reperimus etiam III 67, 6 *ἁμαρτανόμενα ἔργα*, Plat. Protag. 357e *ἡ ἐξαμαρτανομένη πρᾶξις*, Aristot. Eth. II 5 (p. 1106b) *ἡ ὑπερβολὴ ἁμαρτάνεται.* Ex qualibus exemplis videtur intellegi non esse, quod Class. asseverat, passivum activi *ἁμαρτάνειν τινός*, sed activi *ἁμαρτάνειν τι*, i. e. *περί τι, ἔς τι*, praesertim cum *ἁμαρτάνειν τινός* non assequendi vim habeat, quae ab hoc loco, ubi expeditio Siciliensis cum errore suscepta esse dicitur, aliena est. Temere igitur *ὅς* delendum esse censet Bekk. — *οὐ τοσοῦτον κ. τ. λ.* De re vid. Hertzberg. Alcib. p. 157 sqq. — *γνώμης . . . ἐπῆσαν*, iudicii

οὓς ἐπῆσαν ὅσον οἱ ἐκπέμψαντες οὐ τὰ πρόσφορα τοῖς οἰχομένοις ἐπιγιγνώσκοντες, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας διαβολὰς περὶ τῆς τοῦ δήμου προστασίας, τά τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀμβλύτερα ἐποίουν καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν πρῶτον ἐν ἀλλήλοις ἐταράχθησαν. σφαλέντες δ' ἐν Σικελίᾳ ἄλλῃ τε παρασκευῇ 12
καὶ τοῦ ναυτικοῦ τῷ πλείονι μορίῳ καὶ κατὰ τὴν

§ 11. *διαφορὰς* M. m. et deteriores aliquot. Sed aliud hic significari necesse est atque infra ante *ἐσφάλησαν*. Cf. adn.

error erat adversus (*gegenüber*) eos contra quos proficiscebantur. Ante vv. *πρὸς οὓς* subaudi *πρὸς τούτους* et cf. adn. VI 31, 6, et de *ἐπιέναι πρός τινα* vid. adn. I 86, 5. — *ὅσον κ.τ.λ.* Pergit quasi praecesserit *ἐν ᾧ οὐ τοσοῦτον γνώμῃ ἥμαρτον*. Tollere studet hanc dicendi licentiam Herw. Badhamo auctore pro *οἱ* scribens *ὅτι*, quo ne ipso quidem plena sermonis congruentia efficitur, quae potius *ὅσον φιλονικίας, ὅτι κ. τ. λ.* postulat. Praeterea articulus *οἱ* necessarius est, quoniam *οἱ ἐκπέμψαντες* opponuntur *τοῖς οἰχομένοις*. Nos verborum incongruentiam a Th. elocutione non alienam esse putamus. Krueg. hic rursus (cf. adn. 60, 4) *ἰδίᾳ* conicit, quod hic non magis necessarium est quam infra in *ταῖς ἰδίαις διαφοραῖς*. — *οἱ ἐκπέμψαντες*] *Ἀθηναίων οἱ προύχοντες*. Schol. Sunt igitur ii qui emittendi auctores exstiterunt. Cf. Krueg. Gr. § 52, 1 adn. 4. — *οὐ τὰ πρόσφορα κ.τ.λ.*, non utilia (salutaria) profectis (postea) decernentes. Arnoldum interpretatum esse non necessaria subsidia decernentes, sed hanc explanationem nec verbis esse consentaneam nec rei, cum Athenienses utique postulata auxilia Niciae in Siciliam miserint, docet Grot. Hist. VII p. 307 (IV p. 174 interpr.), qui de Alcibiade revocato et similibus decretis iubet cogitari. — *τοῖς οἰχομένοις*, profectis. Cf. I 133, 1. III 81, 2. — *ἐπιγιγνώσκοντες*. Praepositio *ἐπί* hic videtur valere postea, i. e. postquam expeditio emissa est. Aliter I 70, 2. — *ἀλλά*. Mente repete *ἐπιγιγνώσκοντες*. Cf. adn. 71, 2. Krueger tamen, quem Boehm. et Class. sequuntur, variatum sermonem esse censet conferens Gr. 59, 2, 3. Quod nobis minime videtur necessarium esse. Sententia enim haec est: posteriora eorum decreta non profectis utilia erant, sed privatis ipsorum quibus de principatu contendebatur obtrectationibus accommodata. — *διαβολάς*, calumnias criminationes sive obtrectationes mutuas. Dicuntur autem *διαβολαὶ περί τινος* eodem fere modo atque *ἀγὼν περί τινος* (III 40, 1. 53, 2). Cf. etiam adn. IV 63, 2. Agitur de iis illorum hominum contentionibus quibus ut Alcibiades e Sicilia revocaretur effectum est. — *τὰ περὶ τὴν πόλιν*. Est accusativus pendens ex pass. *ἐταράχθησαν*. — *πρῶτον*. Respicitur ad tumultus cum Hermocopidarum lite coniunctos, qui opponuntur iis qui § 12 extr. significantur. De illis cf. VI 53.

§ 12. *σφαλέντες ... παρασκευῇ*. Similiter cum dat. VI 10, 2 *σφαλέντων ἀξιόχρεῳ δυνάμει*. Aliter II 87, 3. — *τοῦ ναυτικοῦ*. Non ea solum est

πόλιν ἤδη ἐν στάσει ὄντες ὅμως δέκα μὲν ἔτη ἀντεῖχον τοῖς τε πρότερον ὑπάρχουσι πολεμίοις καὶ τοῖς ἀπὸ Σικελίας μετ' αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ἔτι τοῖς πλείοσιν ἀφεστηκόσι Κύρῳ τε ὕστερον βασιλέως παιδὶ προσγενομένῳ, ὃς παρεῖχε χρήματα Πελοποννησίοις ἐς τὸ ναυτικόν, καὶ οὐ πρότερον ἐνέδοσαν ἢ αὐτοὶ ἐν σφίσι καὶ ταῖς ἰδίαις
13 *διαφοραῖς περιπεσόντες ἐσφάλησαν. τοσοῦτον τῷ*

§ 12. *τρία μὲν ἔτη* codd. Cf. adn.
κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς codd. Cf. adn.

classis quae in Siciliam missa est, sed universae copiae navales Atheniensium. — De *μορίῳ* ab Herw. deleto cf. adn. VII 58, 2. — *κατὰ τὴν . . . στάσει ὄντες*. Cf. VIII 48 sqq. 63 sqq. — *δέκα μὲν ἔτη*. Ut traditus numerus *τρία* iustus sit, non a clade Siciliensi (m. Sept. a. 413), sed ab eo tempore quo in urbe seditio incepisset (primis mensibus a. 411) vel ab eo quo Peloponnesii et Sicilienses communiter Athenienses aggredi coepissent, i. e. auctumno a. 412 exeunte, usquedum Cyrus, id quod vere a. 408 accidisse existimandum esset, Sardes venisset, tempora computanda esse Krueger ad Clint. Fast. Hell. p. 84 censuit. Cui nos, si verbis *τρία μὲν ἔτη ἀντεῖχον τοῖς . . . ἀφεστηκόσι* contraria essent *Κύρῳ τε ὕστερον*, scribi *ὕστερόν τε* (seu potius *ὕστερον δὲ*) *Κύρῳ* necesse fuisse respondimus. Sed sententiam suam tueri Krueger studuit in Comment. antiqu. stud. a. 1840 p. 439 sqq. et in Stud. hist. II p. 150 sqq. bene impugnatus ab Haackio de Thucydidis extremi belli Pelop. annorum computatione et ab Aem. Muellero de Xenophon. histor. Gr. parte priore p. 23 sq. Prorsus ferri non potest Arnoldi opinio, qui illos tres annos ab adventu Cyri in Asiam maritimam vere a. 407 ad Athenas Lysandro traditas vere a. 404 numerari vult. Similiter, ut videtur, Sievers. Comment. de Xenoph. Hellen. p. 31. *Δέκα* pro codd. *τρία* legendum esse coniecit Haack., cuius coniecturam confirmant Isocr. X 57. Xen. Hist. Gr. II 4, 21. Assentitur Class., docens, cum dativi *τοῖς τε πρ. ὑπ. πολεμίοις καὶ τοῖς ἀπὸ Σ. καὶ τοῖς ἀφεστηκόσι Κύρῳ τε ὕστερον* (*τε* enim postremum membrum adiungere) artissime iuncti sint, diversa temporis spatia designari non posse; opponi autem *μέν* coniunctioni infra *καὶ οὐ*. Perperam igitur *ὀκτώ* mavult Muell. l. l. p. 24. — *βασιλέως παιδί*] *βασιλέως λέγει τοῦ Δαρείου, υἱοῦ Ἀρταξέρξου.* Schol. — *προσγενομένῳ*. Suppl. pron. *ἐκείνοις*. — *ὃς παρεῖχε κ. τ. λ.* Cf. Xen. Hist. Gr. II 11 sqq. — *καὶ οὐ πρότερον ἐνέδοσαν*. „Cum scriptor sit ita exorsus: A t h e n i e n s e s S i c i l i e n s i c l a d e p e r c u l s i p e r d i u t u r n u m *quidem* t e m p u s b e l l i o b d u r a v e r u n t, pergit horum immemor: n e q u e p r i u s s u c c u b u e r u n t cet. pro s e d t a m e n t a n d e m a b e l l o d e s t i t e r u n t, q u a n q u a m n o n p r i u s q u a m cet." Haack. l. l. p. 2. — *ἐν σφίσι* = *ἐν σφίσιν αὐτοῖς* (cf. 76, 2. IV 8, 2), inter se. Cf. adn. IV 25, 9. — *καὶ . . . ἐσφάλησαν*. Codd. scripturam ita interpretantur ut aut *κατὰ τὰς ἰδίας διαφοράς* cum *ἐσφάλησαν* iungentes

Περικλεῖ ἐπερίσσευσε τότε ἀφ' ὧν αὐτοὺς προέγνω καὶ πάνυ ἂν ῥᾳδίως περιγενέσθαι τῶν Πελοποννησίων αὐτῶν τῷ πολέμῳ.

66. *Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τοῦ* 1

§ 13. *αὐτὸς* codd. Cf. adn.

ad *περιπεσόντες*, cum alibi apud Th. *περιπίπτειν* nusquam dat. suo careat, subaudiant *αὐταῖς* aut *ἐν σφίσι* in eundem sensum cum *περιπεσόντες* iungant quo alibi (Herod. I 108. Aristid. I p. 376) *ἑαυτῷ περιπίπτειν*, sua culpa in malum incidere, dicitur. Sed ex priore interpretatione prorsus inane est *αὐταῖς περιπεσόντες*, quoniam discidiis Athenienses tum demum afflictos esse cum in ea incidissent adeo ex se intellegitur ut nominatim expressum plane insulsum esse videatur. Ut autem altera ratio admittatur, delendum est *ἐν*, quod Herw. fecit; sed ne sic quidem *περιπεσόντες* suam vim praeter *ἐσφάλησαν* habet. Quod idem in Class. coniecturam ⟨*ξυμφοραῖς*⟩ *περιπεσόντες* cadit. Quae autem lenissimae quam nunc recepimus emendationi (cf. Mus. Rhen. XXI p. 478) hic opposuit talia sunt ut, nisi alia obstent, pro certissima habenda sit. Contendit enim *περιπίπτειν* semper de improvisis casibus dici, et si *καὶ . . . ἐσφάλησαν* ad superius *σφαλέντες* respiciat, in illo gradationem desiderari. Sed prius non verum est (cf. enim Xen. Hist. Gr. VII 3, 9 *οἱ χρήμασι διαφθαρέντες αἰσχύνῃ περιπίπτουσιν*), neque alterum quicquam valet, cum aptissime dicatur post belli Siciliensis calamitatem etiam (*καί*) aliam ex intestinis contentionibus accidisse. Maiore cum iure *καί* ante *ταῖς ἰδ. διαφ.* displiceret propter seditionem iam antea verbis *κατὰ τὴν πόλιν ἤδη ἐν στάσει ὄντες* commemoratam. Sed non solum ad *ταῖς ἰδ. διαφ.*, sed etiam ad *ἐσφάλησαν* illud pertinet; priore autem illa seditione neque *ἐσφάλησαν* neque *σφαλῆναι* dicti sunt. Praeterea Th. inter turbas intestinas distinctionem quandam et gradationem videtur facere, ut ipsa verba *τὰ περὶ τὴν πόλιν πρῶτον ἐν ἀλλήλοις ἐταράχθησαν* (§ 11), *κατὰ τὴν πόλιν ἤδη ἐν στάσει ὄντες, ταῖς ἰδ. διαφ. περιπεσόντες* satis ostendunt. *Ταῖς ἰδ. διαφ.* significantur notae illae (cf. *τὰς ἰδίας διαβολάς* § 11) discordiae et proditiones quae extremis belli Peloponnesiaci temporibus fuerunt. De re cf. Plat. Menex. 243d *τῇ δὲ ἡμετέρᾳ αὐτῶν διαφορᾷ ἐκρατήθημεν, οὐχ ὑπὸ τῶν ἄλλων.*

§ 13. *τοσοῦτον . . . περιγενέσθαι*, tantum superabat (suppetebat) Pericli eorum quorum ope facillime eos victuros praevidit. Cf. Ios. A. I. XIX 1, 18 *τοσόνδε ἐπερίσσευσεν αὐτοῖς εὐνοίας.* Quod codd. habent *αὐτός* ad sententiam parum convenit. Sive enim ad *περιγενέσθαι* refertur, arrogantiae Pericles accusandus esset, si sibi ipsi exceptis civibus suis futuram victoriam tribueret, sive cum *προέγνω* iungitur, ii quorum auctoritate bellum etiam ad alios quam ad Peloponnesios translatum est tantum aberat ut opes civitates ad Peloponnesios superandos sufficere ignorarent ut etiam multo maiora iis effici posse confiderent. Itaque recte Class. *αὐτούς* scripsit, quod confirmatur verbis quae in initio § 7 leguntur. De infin. cf. Matth. Gr. § 549 adn. 2. — *Πελοποννησίων αὐτῶν*, Peloponnesios ipsos sive solos (si iis Sicilienses atque socii qui defe-

αὐτοῦ θέρους ἐστράτευσαν ναυσὶν ἑκατὸν ἐς Ζάκυνθον τὴν νῆσον, ἣ κεῖται ἀντιπέρας Ἤλιδος· εἰσὶ δὲ Ἀχαιῶν τῶν ἐκ Πελοποννήσου ἄποικοι
2 καὶ Ἀθηναίοις ξυνεμάχουν. ἐπέπλεον δὲ Λακεδαιμονίων χίλιοι ὁπλῖται καὶ Κνῆμος Σπαρτιάτης ναύαρχος. ἀποβάντες δὲ ἐς τὴν γῆν ἐδῄωσαν τὰ πολλά. καὶ ἐπειδὴ οὐ ξυνεχώρουν, ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου.

1 67. Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος Ἀριστεὺς Κορίνθιος καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις Ἀνήριστος καὶ Νικόλαος καὶ Πρατόδαμος καὶ Τεγεάτης Τιμαγόρας καὶ Ἀργεῖος ἰδίᾳ Πόλλις, πορευόμενοι ἐς τὴν Ἀσίαν ὡς βασιλέα, εἴ πως πείσειαν αὐτὸν χρήματά τε παρέχειν καὶ ξυμπολεμεῖν, ἀφικνοῦνται ὡς Σιτάλκην πρῶτον τὸν Τήρεω ἐς Θρᾴκην, βουλόμενοι πεῖσαί τε αὐτόν, εἰ δύναιντο, μεταστάντα τῆς Ἀθηναίων ξυμμαχίας στρατεῦσαι ἐπὶ τὴν Ποτείδαιαν, οὗ ἦν στράτευμα τῶν Ἀθηναίων πολιορκοῦν, καὶ ᾗπερ ὥρμηντο

Cap. 67. § 1. Στρατόδημος It. Vat. Reg. F. H., Πρατόδαμος M., reliqui Πρατόδημος. Recte Herw. confert Πρατόλαος.

cerant, denique Cyrus se non adiunxissent).

Cap. 66. § 1. εἰσὶ δὲ (οἱ Ζακύνθιοι; cf. adn. I 136, 1) Ἀχαιῶν . . . ἄποικοι. Dissentit Paus. VIII 24, 2. — τῶν ἐκ Πελοποννήσου, i. e. τῶν Πελοποννησιακῶν. Cf. Matth. Gr. § 574 p. 1332 sq.

§ 2. Κνῆμος . . . ναύαρχος. De Cnemo cf. c. 80—86. 93, de nauarchis Lacedaemoniorum adn. 80, 2. — ξυνεχώρουν] ἐνεδίδουν οἱ Ζακύνθιοι. Schol. Cf. adn. 59, 2.

Cap. 67. § 1. Ἀνήριστος. „Sperthiae filius secundum Herodot. VII 137, qui hanc historiam attigit. Nicolaus fuit Bulis filius." Gottl. Caduceatorum aliquando Susa missorum filios tunc delectos esse non mirum debere existimari explicat Grot. Hist. VI p. 246 (III p. 454 interpr.). — ἰδίᾳ] ἄνευ τοῦ κοινοῦ· οἱ γὰρ Ἀργεῖοι φίλοι ἦσαν Ἀθηναίοις. Schol. Cur hic suo nomine et sine civitatis auctoritate una profectus sit, de eo varia conici possunt; post Bloomf. suspicatur Herbst. ab optimatium factione eum missum esse (*Zur Gesch. der ausw. Pol. Spart.* p. 38). — Σιτάλκην . . . τὸν Τήρεω. Cf. 29, 1 ibique adn. — μεταστάντα. Cf. Krueg. Synt. poët. et dialect. § 47, 13 adn. 3. — στρατεῦσαι ἐπὶ τὴν Ποτείδαιαν. Non, ut plerumque, adversus Potidaeam, sed Potidaeam (versus), ad eam obsidione liberandam. Cf. adn. VII 56, 4. — οὗ . . . πολιορκοῦν. Cf. I 64, 2 sq. II 58. — ᾗπερ, eadem via qua. Cf. Xen. Anab. IV 2, 9. Frustra οἷπερ Badhamo

δι' ἐκείνου πορευθῆναι πέραν τοῦ Ἑλλησπόντου ὡς Φαρνάκην τὸν Φαρναβάζου, ὃς αὐτοὺς ἔμελλεν ὡς βασιλέα ἀναπέμψειν. παρατυχόντες δὲ Ἀθη- 2
ναίων πρέσβεις Λέαρχος Καλλιμάχου καὶ Ἀμεινιάδης Φιλήμονος παρὰ τῷ Σιτάλκῃ πείθουσι τὸν Σάδοκον τὸν γεγενημένον Ἀθηναῖον, Σιτάλκου υἱόν, τοὺς ἄνδρας ἐγχειρίσαι σφίσιν, ὅπως μὴ διαβάντες ὡς βασιλέα τὴν ἐκείνου πόλιν τὸ μέρος βλάψωσιν. ὁ δὲ πεισθεὶς πορευομένους αὐτοὺς διὰ τῆς Θρά- 3
κης ἐπὶ τὸ πλοῖον ᾧ ἔμελλον τὸν Ἑλλήσποντον περαιώσειν, πρὶν ἐσβαίνειν ξυλλαμβάνει, ἄλλους ξυμπέμψας μετὰ τοῦ Λεάρχου καὶ Ἀμεινιάδου, καὶ ἐκέλευσεν ἐκείνοις παραδοῦναι· οἱ δὲ λαβόντες ἐκόμισαν ἐς τὰς Ἀθήνας. ἀφικομένων δὲ αὐτῶν 4
δείσαντες οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Ἀριστέα μὴ αὖθις σφᾶς ἔτι πλείω κακουργῇ διαφυγών, ὅτι καὶ πρὸ τού-

obsecutus Herw. — *πορευθῆναι πέραν.* Similiter *διαπλεῖν πέραν* I 111, 3. — *Φαρνάκην τὸν Φαρναβάζου.* Cf. adn. I 129, 1. Dascylitidis praefecturae, de qua vid. ibid., satrapa erat.

§ 2. *παρατυχόντες.* Verbum *παρατυγχάνειν* idem valet atque *παρόντα τυγχάνειν.* Reliquis apud Th. locis de rebus dicitur, sed de personis item ut hic in Plat. Prot. 340 e. Legg. 881 c. 917 c. — *Λέαρχος Καλλιμάχου.* De articulo omisso cf. adn. I 24, 2. — *τὸν Σάδοκον τόν.* Articuli ita ante nomen proprium appositione instructum positi exempla leguntur 93, 1. 94, 3. IV 66, 4. 67, 2. 113, 2. V 46, 4. VI 81. VIII 50, 2. 75, 2. Xen. Anab. VI 4, 13. Rem paulo aliter narrat Herodot. l. l. — *τὸν γεγενημένον Ἀθηναῖον.* Cf. 29, 5. — *τὴν ἐκείνου ... τὸ μέρος,* eam urbem quae ipsius pro rata parte esset. Ita haec videntur intellegenda simul audito *οὖσαν.* Cf. adn. III 70. 112, 3 et de vv. *τὸ μέρος* adn. I 74, 3, deinque de sententia Aristophan. Acharn. 145. Alii *τὸ μέρος* interpretantur quantum in ipsis esset, Class. adeo, quod propter diversitatem nominum superiorum ferri vix potest, quantum in ipso esset.

§ 3. *πορευομένους ... διὰ τῆς Θράκης.* Herodot. l. l. *ἤλωσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ.* — *περαιώσειν.* Insolenter et hoc uno loco apud Thuc. activum huius verbi hac vi positum est. Cf. Thom. Mag. et eius interpr. Legitimus est usus activi IV 121, 2, quo exemplo comparato qui librorum auctoritatem minus vereatur hic *ὃ ἔμελλε ... περαιώσειν* (*αὐτούς,* quod antecessit) legendum coniciat. Intransitive tamen *περαιοῦν* apud Polyb. (cf. III 113, 6) et alios recentiores legitur. — *ξυμπέμψας μετά.* Sic iterum § 4 *μετ' Ἀθηναίων ξυμπολεμοῦντας.* Cf. I 23, 3. 90, 2 sd. VI 105, 2. Maetzn. ad Lyc. Leocr. 131.

§ 4. *δείσαντες ... τὸν Ἀριστέα μὴ κ. τ. λ.* Cf. adn.

των τὰ τῆς Ποτειδαίας καὶ τῶν ἐπὶ Θρᾴκης πάντ' ἐφαίνετο πράξας, ἀκρίτους καὶ βουλομένους ἔστιν ἃ εἰπεῖν αὐθημερὸν ἀπέκτειναν πάντας καὶ ἐς φάραγγας ἐσέβαλον, δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι οἷσπερ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπῆρξαν, τοὺς ἐμπόρους οὓς ἔλαβον Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων ἐν ὁλκάσι περὶ Πελοπόννησον πλέοντας ἀποκτείναντες καὶ ἐς φάραγγας ἐσβαλόντες. πάντας γὰρ δὴ κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅσους λάβοιεν ἐν τῇ θαλάσσῃ ὡς πολεμίους διέφθειρον, καὶ τοὺς μετὰ Ἀθηναίων ξυμπολεμοῦντας καὶ τοὺς μηδὲ μεθ' ἑτέρων.

1 68. *Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τελευτῶντος καὶ Ἀμπρακιῶται αὐτοί τε καὶ τῶν βαρβάρων πολλοὺς ἀναστήσαντες ἐστράτευσαν ἐπὶ Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν καὶ τὴν ἄλλην*

§ 4. φάραγγα priore loco Laur. m. Ar. Chr. E. itemque posteriore Laur. Reg. E.

21, 1. — *τὰ τῆς Ποτειδαίας κ. τ. λ.* Cf. I 60. Krueg. τὰ περὶ τῆς desiderat, sed τὰ τῆς Ποτειδαίας esse τὰ Ποτειδαιατικά respondet Class. Deinde durum putat Krueg. quod ante τῶν non sit iteratum τά. Sed cf. VI 89, 3. — *ἔστιν ἅ.* Cf. adn. I 12 extr. — *ἐς φάραγγας.* Quod proprie βάραθρον seu ὄρυγμα (cf. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 204) nominatur non intellegi ex omisso articulo et posito plurali (cf. sd.) cognoscitur. — *τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι,* eadem poena afficere, idem inferre. Intell. αὐτούς, et cf. I 42, 1 et Soph. Ant. 643. Male interpretatus est Haas. — *οἷσπερ ... ὑπῆρξαν.* Simul audi ἀμυνόμενοι αὐτούς. Potest tamen etiam attractio existimari, quoniam dicere licet ὑπάρχειν τι (Krueg. Gr. § 47, 13 adn. 8), et Class. adeo attractionem dativi pro genetivo collocati censet esse, quae vix probetur. — *τοὺς ἐμπόρους ... ἀποκτείναντες.* De collocatione verborum cf. adn. 45, 1. De re cf. Herodot. l. c. et Muell. Dor. II p. 437. Eandem atrocitatem III 32, 2 animadvertemus. Videntur autem hi mercatores capti esse a praedonibus Peloponnesiis. Cf. 69, 1. Captivos etiam I 30, 1 interfectos vidimus. — *μηδὲ μεθ' ἑτέρων.* Sic iterum 72, 1. V 48, 1. VI 44, 3. VII 33, 2. 42, 6. 44, 1. Cf. Xen. Cyr. II 1, 22. Krueg. ad h. l. apud recentiores demum, velut Aristot., in οὐδέτερος praepositionem videri ante οὐδέ collocari docet. Aliter fit in οὐδείς. Cf. ἐν οὐδενί 73, 3 et adn. V 111, 1. De μή post ὅσον posito vid. adn. V 110, 2.

Cap. 68. § 1. *τοῦ θέρους τελευτῶντος* del. Herw. Sed cf. V 12, 1. — *τῶν βαρβάρων.* Cf. § 9. — *ἀναστήσαντες,* cum excivissent, ad expeditionem evocassent. Cf. 96, 1. III 7, 4. IV 77, 2. 90, 1. — *Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικόν.* De huius situ

Ἀμφιλοχίαν. ἔχθρα δὲ πρὸς τοὺς Ἀργείους ἀπὸ 2
τοῦδε αὐτοῖς ἤρξατο πρῶτον γενέσθαι. Ἄργος 3
τὸ Ἀμφιλοχικὸν καὶ Ἀμφιλοχίαν τὴν ἄλλην ἔκτισε
μετὰ τὰ Τρωικὰ οἴκαδε ἀναχωρήσας καὶ οὐκ ἀρε-
σκόμενος τῇ ἐν Ἄργει καταστάσει Ἀμφίλοχος ὁ
Ἀμφιάρεω ἐν τῷ Ἀμπρακικῷ κόλπῳ, ὁμώνυμον τῇ
ἑαυτοῦ πατρίδι Ἄργος ὀνομάσας. καὶ ἦν ἡ πόλις 4
αὕτη μεγίστη τῆς Ἀμφιλοχίας καὶ τοὺς δυνατω-
τάτους εἶχεν οἰκήτορας. ὑπὸ ξυμφορῶν δὲ πολ- 5
λαῖς γενεαῖς ὕστερον πιεζόμενοι Ἀμπρακιώτας ὁμό-
ρους ὄντας τῇ Ἀμφιλοχικῇ ξυνοίκους ἐπηγάγοντο,
καὶ ἡλληνίσθησαν τὴν νῦν γλῶσσαν τότε πρῶτον
ἀπὸ τῶν Ἀμπρακιωτῶν ξυνοικησάντων· οἱ δὲ
ἄλλοι Ἀμφίλοχοι βάρβαροί εἰσιν. ἐκβάλλουσιν οὖν 6
τοὺς Ἀργείους οἱ Ἀμπρακιῶται χρόνῳ καὶ αὐτοὶ

diu controverso cf. Krus. Hell. II 2 p. 327. Leak. Graec. sept. IV p. 238 sqq. Burs. Geogr. I p. 38. Cf. § 3 et III 105, 1.

§ 2. ἤρξατο πρῶτον. Cf. adn. 36, 1.

§ 3. Ἄργος . . . ἔκτισε . . . Ἀμφίλοχος. ,,Magnus auctorum dissensus super conditore Argi Amphil. Vide Strab. p. 326. Amphilochum ex Apollinis oraculo Argos condidisse scribit Apollodorus III 7, sed Amphilochum non Amphiarai filium, ut [post Hom. Od. XV 249] Thucydides, Scymnus Chius, aliique, sed eius ex Alcmaeone nepotem facit.“ Huds. „Vid. etiam Paus. II 18 et Herodot. III 91. Apollodorus Ephorum secutus est, ut ex Strab. p. 462 abunde patet.“ Wass. Cf. Heyn. Observ. ad Apollod. p. 260, unde alios nonnullos hunc Amphiarai filium in Pamphyliam et Ciliciam profectum esse dixisse intelleges. — οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ . . . καταστάσει. Strab. δυσαρεστῶν τοῖς ἐν Ἀργ. atque altero loco οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖς ἐν Ἄργ. Causam rei hanc affert schol.: εὗρε γὰρ τὴν μητέρα Ἐριφύλην ἀναιρεθεῖσαν ὑπὸ Ἀλκμαίωνος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Cf. 102, 5 et ibi adn. De v. ἀρέσκεσθαι vid. adn. I 128, 7. — ἐν τῷ Ἀμπρακικῷ κόλπῳ. Ἐπιθαλασσία dicitur III 105, 1, ubi cf. adn. — ὀνομάσας. De part. aor. cf. VI 4, 4.

§ 4. μεγίστη. Minora nonnulla oppidula huius regionis cognoscantur ex III 105 sqq.

§ 5. ἐπηγάγοντο. Intell. οἱ τῆς πόλεως οἰκήτορες. — ἡλληνίσθησαν τὴν νῦν γλῶσσαν, Graecam linguam qua nunc loquuntur (pro barbara qua prius usi erant) didicerunt. De hoc rariore usu verbi ἑλληνίζειν cf. Thom, Mag. — βάρβαροί εἰσιν. Ob linguam, fortasse Pelasgicam. Cf. Burs. l. l. p. 37. Modo autem gens singularis habentur, modo Epirotis (cf. Strab. p. 326) adnumerantur, qui ipsi barbari ducuntur. Cf. § 9 et 80, 5.

§ 6. τοὺς Ἀργείους] τοὺς Ἀμφιλοχικούς, τοὺς δεξαμένους. Schol. Cf. § 9 et III 105, 2.

7 ἴσχουσι τὴν πόλιν. οἱ δ' Ἀμφίλοχοι γενομένου
τούτου διδόασιν ἑαυτοὺς Ἀκαρνᾶσι, καὶ προσ-
παρακαλέσαντες ἀμφότεροι Ἀθηναίους, οἳ αὐτοῖς
Φορμίωνά τε στρατηγὸν ἔπεμψαν καὶ ναῦς τριά-
κοντα, ἀφικομένου δὴ τοῦ Φορμίωνος αἱροῦσι
κατὰ κράτος Ἄργος καὶ τοὺς Ἀμπρακιώτας ἠνδρα-
πόδισαν, κοινῇ τε ᾤκισαν αὐτὸ Ἀμφίλοχοι καὶ
8 Ἀκαρνᾶνες. μετὰ δὲ τοῦτο ἡ ξυμμαχία ἐγένετο
9 πρῶτον Ἀθηναίοις καὶ Ἀκαρνᾶσιν. οἱ δὲ Ἀμπρα-
κιῶται τὴν μὲν ἔχθραν ἐς τοὺς Ἀργείους ἀπὸ τοῦ
ἀνδραποδισμοῦ σφῶν αὐτῶν πρῶτον ἐποιήσαντο,
ὕστερον δὲ ἐν τῷ πολέμῳ τήνδε τὴν στρατείαν
ποιοῦνται αὐτῶν τε καὶ Χαόνων καὶ ἄλλων τινῶν
τῶν πλησιοχώρων βαρβάρων· ἐλθόντες τε πρὸς

Cap. 68. § 7. *ἀφικομένου δὲ* codd. Cf. adn. *ᾤκισαν* Laur. Mosqu. Dan., reliqui *ᾤκησαν*. Cf. sd. V 116, 4.

§ 7. *οἱ δ' Ἀμφίλοχοι*] *οἱ πάντες, διὰ τὴν μητρόπολιν.* Schol. — *διδόασιν ἑαυτούς*, dedunt se. — *Ἀκαρνᾶσι.* Quare multo recentioribus temporibus Amphilochia interdum pars Acarnaniae existimata est. — *προσπαρακαλέσαντες.* In iis quae sequuntur in codd. est *ἀνανταπόδοτον* quale alibi apud Th. invenitur nullum. Nam hic non admittitur ea excusatio quae locum habet III 34, 3, ubi cf. adn. Quare *δὲ* uncis inclusit Krueg. Sed eo inserto simplicissimam verborum structuram turbatam esse non est probabile. Fallitur Bernh. Synt. p. 470, et plenam interpunctionem post *τριάκοντα* male retinuit Bekk. Lenissima mutatione verborum consequentiam sibi restituisse visus est Ullr. (Progr. Hamburg. 1863 p. 29) scribens *Ἀθηναίοις*. Sed *διδόασιν ἑαυτοὺς Ἀθηναίοις* de Acarnanibus dictum repugnat verbis § 8. Nobis nunc aptissimum et facillimum videtur esse *ἀφικομένου δή*, cum iam (cf. 63, 5) advenisset. Cf. Annal. phil. 1866 p. 212. Ut olim *προσεκαλέσαντο* correxerunt, ita Class. in prima edit. *προσπαρεκάλεσαν*, deinde *προσπαρεκάλεσάν τε*, hoc recepto controverso illo *τέ*, de quo dictum est in sd. I 9, 3, illud tam facile ad intellegendum ut inde inexplicabilem librorum scripturam ortam esse cogitari nequeat. — *Φορμίωνα . . . ἔπεμψαν.* Id ante bellum Pelop. factum est. Falli Brandstaeterum Hist. Aetol. p. 152 apparet ex § 9. — *αἱροῦσι . . . ἠνδραπόδισαν.* De praesente historico et aoristo ita identidem copulatis cf. IV 57, 1. 3. V 10, 8. Sic saepe, ut apud Latinos (cf. Caes. B. Gall. I 46, 2. Liv. III 46, 9).

§ 8. *ἡ ξυμμαχία.* Qua Acarnanum *οἱ πλείους* continebantur. Vid. 9, 4 et ibi adn.

§ 9. *τῷ πολέμῳ.* Cf. adn. 31, 3. — *αὐτῶν.* Quod articulus *τήν* non est iteratus inde explicat Krueg. quia plene *οὖσαν στρατείαν* mente addendum sit. — *Χαόνων καὶ ἄλλων . . . βαρβάρων.* De Chaonibus bar-

το Ἄργος τῆς μὲν χώρας ἐκράτουν, τὴν δὲ πόλιν ὡς οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν προσβαλόντες, ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου καὶ διελύθησαν κατὰ ἔθνη. τοσαῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει ἐγένετο.

69. *Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἀθηναῖοι* 1
ναῦς ἔστειλαν εἴκοσι μὲν περὶ Πελοπόννησον καὶ
Φορμίωνα στρατηγόν, ὃς ὁρμώμενος ἐκ Ναυπά-
κτου φυλακὴν εἶχε μήτ' ἐκπλεῖν ἐκ Κορίνθου καὶ
τοῦ Κρισαίου κόλπου μηδένα μήτ' ἐσπλεῖν, ἑτέ-
ρας δὲ ἓξ ἐπὶ Καρίας καὶ Λυκίας καὶ Μελήσαν-
δρον στρατηγόν, ὅπως ταῦτά τε ἀργυρολογῶσι
καὶ τὸ λῃστικὸν τῶν Πελοποννησίων μὴ ἐῶσιν
αὐτόθεν ὁρμώμενον βλάπτειν τὸν πλοῦν τῶν
ὁλκάδων τῶν ἀπὸ Φασήλιδος καὶ Φοινίκης καὶ
τῆς ἐκεῖθεν ἠπείρου. ἀναβὰς δὲ στρατιᾷ Ἀθη- 2
ναίων τε τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν καὶ τῶν ξυμμάχων
ἐς τὴν Λυκίαν ὁ Μελήσανδρος ἀποθνήσκει καὶ τῆς
στρατιᾶς μέρος τι διέφθειρε νικηθεὶς μάχῃ.

70. *Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Ποτειδαιᾶται* 1
ἐπειδὴ οὐκέτι ἐδύναντο πολιορκούμενοι ἀντέχειν,

baris cf. 80, 5. 81, 2. Scymn. Chii 444 sq., Epirotis 80, 5. 81, 4. Vicini populi qui sint pariter ex 80, 5 et 6 intellegitur.

Cap. **69.** § 1. *Ἀθηναῖοι κ. τ. λ.* De re cf. Diod. XII 47, 1. — *περὶ Πελοπόννησον*, i. e. ut Peloponnesum circumveheretur. Cf. Diod. et adn. 23, 2 et de Phormione 58, 2. — *ὁρμώμενος.* Cf. adn. I 64, 2. — *μηδένα*, non *μηδέν* ut 93, 4. III 51, 2, quod non agitur de rebus alicui civitati navibus importandis vel inde exportandis, sed de intercludenda omni navigatione. — *ταῦτα.* In Bekk. Anecd. p. 159 ex interpr. adduntur verba *τὰ χωρία* post *ἀργυρ.* At cf. VI 96, 1. — *ἀργυρολογῶσι*] *ἀργύριον ἀπαιτῶσι.* Schol. De accusativo addito vid. Krueg. Gr. § 46, 6 adn. 6. Naves hoc facientes *ἀργυρολόγοι* vocantur III 19, 1, ubi cf. adn., et IV 50, 1. — *τὸ λῃστικόν.* Cf. I 4 et ibi adn. ac de re III 51, 2 et ibi adn. — *αὐτόθεν.* Ex Caria et Lycia, ubi insidiari piratae Peloponnesii solebant. Cf. VIII 35. — *Φασήλιδος.* Nota urbs Lyciae in huius et Pamphyliae confinio sita (cf. Strab. p. 666. Liv. XXXVII 23, 1), quare Pamphyliae hic attribuitur a schol. — *τῆς ἐκεῖθεν ἠπείρου.* Insolentius hic *ἐκεῖθεν* quam I 62, 4, ubi vid. adn.; sed cf. Krueg. Gr. § 50, 8 adn. 17. Significatur maxime Aegyptus. Cf. VIII 35, 2.

§ 2. *τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν.* Cf. adn. VIII 23, 4. — *ἐς τὴν Λυκίαν.* Errat igitur Paus. I 29, 6.

Cap. **70.** Cf. Diod. Sic. XII 46, 6 et 7. — § 1. *οὐκέτι.* Cf.

ἀλλ' αἵ τε ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολαὶ Πελοποννησίων οὐδὲν μᾶλλον ἀπανίστασαν τοὺς Ἀθηναίους, ὅ τε σῖτος ἐπελελοίπει, καὶ ἄλλα τε πολλὰ ἐπεγεγένητο αὐτόθι ἤδη βρώσεως πέρι ἀναγκαίας καί τινες καὶ ἀλλήλων ἐγέγευντο, οὕτω δὴ λόγους προσφέρουσι περὶ ξυμβάσεως τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων τοῖς ἐπὶ σφίσι τεταγμένοις, Ξενοφῶντί τε τῷ Εὐριπίδου καὶ Ἑστιοδώρῳ τῷ Ἀριστοκλεί-
2 *δου καὶ Φανομάχῳ τῷ Καλλιμάχου. οἱ δὲ προσεδέξαντο, ὁρῶντες μὲν τῆς στρατιᾶς τὴν ταλαιπωρίαν ἐν χωρίῳ χειμερινῷ, ἀνηλωκυίας τε ἤδη*
3 *τῆς πόλεως δισχίλια τάλαντα ἐς πολιορκίαν. ἐπὶ τοῖσδε οὖν ξυνέβησαν, ἐξελθεῖν αὐτοὺς καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς ἐπικούρους ξὺν ἑνὶ*

Cap. **70.** § 2. *δὲ* pro *τε* Laur. m. E. At vid. sd. I 144, 2 et Hart. de Part. I p. 95.
ἐς τὴν πολιορκίαν Laur. m. Cf. adn.

c. 58. — *ἐπεγεγένητο . . . ἐγέγευντο.* Plusquamperfecta ad ultimae quae tum erat necessitatis statum describendum. — *βρώσεως πέρι ἀναγκαίας.* Port.: pro (propr. *in Beziehung auf*) victu necessario. Vocabuli *βρῶσις* si singularem quoque damnavit Thomas Mag. in v. *βρώματα*, fallitur; nam eo ex Atticis praeter Thuc. usi sunt Xenoph., Soph., Eurip. Cf. Steph. Thes. Sed videtur apud Thomam *βρώσεις* legendum, quem pluralem praeter Procopium habet Plutarchus in similibus verbis Demetr. 47 init., ubi *ἀναγκαῖος* est tenuis, exilis, quae notio hic quoque videtur praeferenda et praelata est a recentissimis editoribus. Cf. adn. V 8, 3. — *ἀλλήλων ἐγέγευντο.* Hic *ἀλλήλων* positum esse pro *ἑαυτῶν* mirum est docere Suidam et grammaticum in Bekk. Anecd. p. 378. Similiter nonnulli III 81, 3 erraverunt. Iisdem verbis de vescenda carne corporum mutuorum utitur aliquotiens Procop. — *οὕτω δή.* Cf. adn. I 131, 1. — *λόγους προσφέρουσι.* Cf. adn. I 57, 5. — *Ξενοφῶντι τῷ Εὐριπίδου.* Cf. Lys. XIX 14 et infra 79, 1.

§ 2. *προσεδέξαντο.* Simul audi *τοὺς λόγους.* — *χειμερινῷ*, hiemali, frigido. — *δισχίλια τάλαντα.* Cf. Boeckh. Oecon. civ. Ath. I p. 400, qui comparat Isocrat. XV 113 2400 talenta numerantem. Unde sumptuosissima facta sit haec obsidio docet Thuc. III 17, 3. — *ἐς πολιορκίαν.* Sine articulo, qui a plurimis libris abest, non clare in Potidaeae obsidionem, sed in obsidendum sive *χρήματα πολιορκητικά* significat.

§ 3. *ἐπὶ τοῖσδε*, his condicionibus. Cf. III 114, 3. VIII 18, 1. — *τοὺς ἐπικούρους.* Cf. I 60, 1. — *ξὺν ἑνὶ ἱματίῳ*, cum singulis vestimentis (Liv. IV 10, 4). Cardinalis est numerus pro distributivo, ut nonnunquam apud Latinos quoque. Paulo alius naturae sunt exempla singularis

ἱματίῳ, γυναῖκας δὲ ξὺν δυοῖν, καὶ ἀργύριόν τι
ῥητὸν ἔχοντας ἐφόδιον. καὶ οἱ μὲν ὑπόσπονδοι 4
ἐξῆλθον ἐπὶ τὴν Χαλκιδικὴν καὶ <κατῴκησαν> ἕκα-
στος ᾗ ἐδύνατο· Ἀθηναῖοι δὲ τούς τε στρατηγοὺς
ἐπῃτιάσαντο ὅτι ἄνευ αὐτῶν ξυνέβησαν (ἐνόμιζον
γὰρ ἂν κρατῆσαι τῆς πόλεως ᾗ ἐβούλοντο), καὶ
ὕστερον ἐποίκους <ἐς χιλίους> ἑαυτῶν ἔπεμψαν ἐς
τὴν Ποτείδαιαν καὶ κατῴκισαν. ταῦτα μὲν ἐν τῷ 5
χειμῶνι ἐγένετο, καὶ [τὸ] δεύτερον ἔτος ἐτελεύτα
τῷ πολέμῳ τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

§ 4. ᾗ ἕκαστος ἐδ. Laur. m. Mosqu.

non addito numerali in Krueg. Gr. § 44, 1 adn. 7 prolata. Ipsius huius pacti condicionis exempla vide apud Xen. Hist. Gr. II. 3, 6. Polyaen. VII 48. Paus. IX 1, 9. — *γυναῖκας δὲ ξὺν δυοῖν* neglegentius pro exceptione additur (nos: *nur die Weiber mit zwei*), cum etiam antea nominatae sint mulieres. Herw. antea *καὶ γυναῖκας* del. Sed ibi Th. constanti deditionis formula uti videtur. Cf. I 103, 3. II 27, 1.

§ 4. *καὶ ... ἐδύνατο.* Haec in libris Thucydideis mutilata esse satis patet. Primum enim *ἐξῆλθον ἕκαστος ᾗ ἐδύνατο* quid hic sibi velit non intellegitur, cum ex pacto omnibus pariter exire licuerit (nam quod Class. interpretatur exierunt eo ubi quisque domicilium invenire poterat, domicilium invenire praeter Th. verba de suo addidit, neque simile est quod affert V 1, ubi *οἰκῆσαι* ad *ὥρμητο* subaudiendum est, ut hic ad *ἐδύνατο ἐξελθεῖν*); deinde *καὶ* ante *ἕκαστος* additum in hac verborum comprehensione contra constantem sermonis usum est; denique in traditis verbis schol. hic adscriptum *τὰς τριάκοντα δύο πόλεις*, de quo cf. Dem. IX 26, non habet quo pertineat, cum verbum desit unde accusativus pendeat. Quid exciderit clarissime cognoscitur ex Diod. XII 46, 7 verbis, quem hic presse ipsum Th. secutum esse apparet: *γενομένων δὲ τούτων τῶν σπονδῶν οἱ μὲν Ποτιδαιᾶται πάντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων ἐξέλιπον τὴν πατρίδα κατὰ τὰς συνθήκας, καὶ παρελθόντες εἰς τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης Χαλκιδεῖς παρ' αὐτοῖς κατῴκησαν.* Cf. Mus. Rhen. XXXIX p. 307 sq. — *ἄνευ αὐτῶν*, se non consultis vel iniussu suo. Cf. adn. I 128, 3, — *ᾗ ἐβούλοντο*, ea condicione qua volebant, i. e. nihil nisi quod libuisset iis concedentes. Falsissime Madv. l. l. p. 312 *εἰ ἐβούλοντο*, quasi urbe imperatores non potiti sint. — *ἐποίκους.* Cf. adn. 27, 1. Ante *ἑαυτῶν* excidisse *ἐς ͵α* probabile fit ex his verbis quae apud Diod. l. l. sequuntur: *οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τῶν πολιτῶν εἰς χιλίους οἰκήτορας ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Ποτίδαιαν.* Huc spectat inscriptio *ἐποίκων ἐς Ποτείδαιαν*, quae est in Inscr. Att. I n. 340. — *κατῴκισαν*, incolis frequentaverunt. Diod. l. l. *καὶ τήν τε πόλιν καὶ τὴν γῆν κατεκληρούχησαν.* Cf. adn. III 50, 2.

§ 5. *[τὸ] δεύτερον ἔτος.* Alibi in his formulis Thucydides articulum nusquam addit (vid. 47, 1. 103, 2. III 25, 2. 88, 4.

1 71. *Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελο-
ποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν
οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δὲ ἐπὶ Πλάταιαν·
ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμο-
νίων βασιλεύς. καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε
δῃώσειν τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθὺς πρέσβεις
2 πέμψαντες πρὸς αὐτὸν ἔλεγον τοιάδε· „Ἀρχί-
δαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδ'
ἄξια οὔτε ὑμῶν οὔτε πατέρων ὧν ἔστε ἐς γῆν
τὴν Πλαταιῶν στρατεύοντες. Παυσανίας γὰρ ὁ
Κλεομβρότου Λακεδαιμόνιος ἐλευθερώσας τὴν Ἑλ-
λάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελη-
σάντων ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης ἣ
παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ
Διὶ ἐλευθερίῳ ἱερὰ καὶ ξυγκαλέσας πάντας τοὺς
ξυμμάχους ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν*

116, 3. IV 51. 116, 3. 135, 2. V 39, 3. 51, 2. 56, 5. 81, 2. 83, 4. VI 7, 4. 93, 4. VII 18, 4. VIII 6, 5. 60, 3 et adn. I 12, 3), quare hic suspectus fit et a Krueg. uncis inclusus est. A Procopio eum hic inventum esse non ideo verisimile est quod apud **πρῶτον, τρίτον, τέταρτον ἔτος** in hac formula omissum p. 176. 229. 244 apud **τὸ δεύτερον ἔτος** retinuit p. 215. Nam idem fecit contra verba Thucydidea apud **πέμπτον** p. 257 et **ἕκτον** p. 260 et alibi.

Cap. **71.** Quae hinc usque ad c. 75 sequuntur propter perspicuitatem laudat Dion. Hal. p. 900. Cum Thucydidis narratione cf. Diod. XII 47, 1—3 et Pseudo-Demosth. LIX 101 sq.

§ 1. *ἐστράτευσαν.* De copiis cf. Demosth. l. l. — *καθίσας*, scil. *στρατοπέδῳ.* Cf. adn. 18, 1 et VI 66, 1. — *ἔλεγον.* Cf. adn. I 72, 3.

§ 2. *ὑμῶν* pro *ὑμῶν αὐτῶν.* Cf. Krueg. Gr. § 51, 2 adn. 2. Deinde apud **πατέρων** propter addita **ὧν ἔστε** opus non est articulo. Cf. I 17, 1. II 45, 1. — *Παυσανίας γὰρ κ. τ. λ.* Cf. Herodot. IX 59 sqq. Plut. Aristid. 17 sqq. Diod. XI 29 sqq. — *ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον.* Pro his IV 10, 1 **ξυναρ. τοῦ κινδύνου**, qui casus frequentior est. Cf. V 28, 2. Accusativi exempla habes Eur. Or. 767. Dem. I 24. — *Διὶ ἐλευθερίῳ.* De origine huius nominis vid. Harpocr. s. v., de aliis locis in quibus hic Iupiter cultus est Hesych. s. v., de ara post pugnam Plataeensem ei erecta Plut. Aristid. 20 et rhetor Aristid. I p. 148, de situ huius arae, quam ob verba Thucydidea in foro fuisse forsitan conicias, Paus. IX 2, 4, de inscriptione Anth. Epigr. VI 50. — *ἱερά.* Ad quorum exemplum constituta sunt Eleutheria. Cf. adn. III 58, 5. — *ἀπεδίδου* cum infin. **οἰκεῖν** iunctum c o n c e d e n d i, p e r m i t t e n d i vim habet, ut apud Dem. II 30. XXIII 56 et **παρέδωκεν** 72, 1. Imperfecto effectum rei permanentem significari adnotat

τὴν σφετέραν ἔχοντας αὐτονόμους οἰκεῖν, στρατεῦσαί τε μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐτοὺς μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἀμύνειν τοὺς παρόντας ξυμμάχους κατὰ δύναμιν. τάδε μὲν ἡμῖν πατέρες 3
οἱ ὑμέτεροι ἔδοσαν ἀρετῆς ἕνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις γενομένης, ὑμεῖς δὲ τἀναντία δρᾶτε· μετὰ γὰρ Θηβαίων τῶν ἡμῖν ἐχθίστων ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἥκετε. μάρτυ- 4
ρας δὲ θεοὺς τούς τε ὁρκίους τότε γενομένους ποιούμενοι καὶ τοὺς ὑμετέρους πατρῴους καὶ ἡμετέρους ἐγχωρίους λέγομεν ὑμῖν τὴν γῆν τὴν Πλαταιίδα μὴ ἀδικεῖν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὅρκους, ἐᾶν δὲ οἰκεῖν αὐτονόμους καθάπερ Παυσανίας ἐδικαίωσεν."

72. Τοσαῦτα εἰπόντων Πλαταιῶν Ἀρχίδαμος 1
ὑπολαβὼν εἶπε· „Δίκαια λέγετε, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἢν ποιῆτε ὁμοῖα τοῖς λόγοις. καθάπερ γὰρ Παυσανίας ὑμῖν παρέδωκεν, αὐτοί τε αὐτονο-

Cap. 71. § 4. τὴν ante γῆν om. Dionys. p. 902. Cf. 57, 2.

Class. — στρατεῦσαί τε ... αὐτούς. Ex ἀπεδίδον statuendi vel promittendi verbum repetendum. De re paulo magnificentius Plut. Aristid. 21 Πλαταιεῖς ἀσύλους καὶ ἱεροὺς ἀφεῖσθαι τῷ θεῷ. Add. Muensch. de Reb. Plataeens. p. 63. — μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ. Sed tantum ἐπὶ ἀμύνῃ καὶ τιμωρίᾳ.

§ 3. ἀρετῆς ... καὶ προθυμίας. Cf. III 56, 5. 57, 2 sqq. Herodot. VIII 1.

§ 4. τοὺς ὁρκίους. Cf. adn. I 71, 5. — πατρῴους. Esse deos gentis vel familiae cultoris ex quibus ortum se esse gloriatus sit, velut hic Herculem, docet Arn. Cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 5, 14. — ἡμετέρους ἐγχωρίους. Sunt dii indigetes, dii loci (Tac. Hist. II 70), qui γῆν τὴν Πλαταιίδα εἶχον (74, 3). Cf. Soph. El. 67. Trach. 183. Plataeensium indigetes erant Iuno Τελεία (et Κιθαιρωνία?), Minerva Ἀρεία, al. Cf. Paus. IX 2, 5. 4, 1. Muensch. l. l. p. 40 sq. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 503. Sed fortasse etiam ἥρωες οἱ ἐγχώριοι deorum, quibuscum 74, 3 et IV 87, 2 iunguntur, nomine hic continentur, velut Androcrates. Cf. III 24, 1. — λέγομεν. Iubendi vim habet, ut saepe. Cf. adn. I 131, 1.

Cap. 72. § 1. ὑπολαβών. Hoc verbum non solum interrumpere valet, ut hic quidam interpretati sunt, sed etiam omnino orationem alicuius excipere, respondere, ut saepe apud Plat. et Xenoph. Cf. V 49, 4. 85, 1. — ὁμοῖα. Cf. adn. 54, 5. Similiter dicta praeter alia Herod. III 157. VIII 107 adscripsit Krueg. — παρέδωκεν, permisit. Cf. Herod. V 67. VI

μεῖσθε καὶ τοὺς ἄλλους ξυνελευθεροῦτε ὅσοι μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων ὑμῖν τε ξυνώμοσαν καί εἰσι νῦν ὑπ' Ἀθηναίοις, παρασκευή τε τοσήδε καὶ πόλεμος γεγένηται αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθερώσεως· ἧς μάλιστα μὲν μετασχόντες καὶ αὐτοὶ ἐμμείνατε τοῖς ὅρκοις· εἰ δὲ μή, ἅπερ καὶ τὸ πρότερον ἤδη προυκαλεσάμεθα, ἡσυχίαν ἄγετε νεμόμενοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, καὶ ἔστε μηδὲ μεθ' ἑτέρων, δέχεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ δὲ μηδ' ἑτέρους. καὶ τάδε
2 ἡμῖν ἀρκέσει." ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Πλαταιῶν πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα ἐσῆλθον ἐς τὴν πόλιν, καὶ τῷ πλήθει τὰ ῥηθέντα κοινώσαντες ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σφίσιν εἴη ποιεῖν ἃ προκαλεῖται ἄνευ Ἀθηναίων (παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνοις εἶεν), δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῇ πάσῃ πόλει μὴ ἐκείνων ἀποχωρησάντων Ἀθηναῖοι ἐλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέπωσιν, ἢ Θηβαῖοι, ὡς ἔνορκοι ὄντες κατὰ τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι, αὖθις σφῶν τὴν πόλιν πει-

Cap. 72. § 2. πάσῃ τῇ Dionys. p. 903. Cf. sd. 65, 4.

103. VII 18. IX 78. — τοὺς ἄλλους ξυνελευθεροῦτε ὅσοι ... ξυνώμοσαν. Id igitur foedere post pugnam Plataeensem auctore Pausania facto simul sanctum videtur. Cf. Schoem. Antiqu. iur. publ. p. 428 et Muensch. l. l. p. 63 et de ξυνομόσαι III 64, 3. Cf. adn. II 74, 3. — παρασκευή τε ... ἐλευθερώσεως, i. e. καὶ ὅσων καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθερώσεως ἕνεκα παρασκευὴ . . . γεγένηται. Cf. adn. 4, 5. „Αὐτῶν refertur ad ὅσοι . . . ξυνώμοσαν καί εἰσι νῦν ὑπ' Ἀθηναίοις; itaque οἱ ἄλλοι sunt illi ὅσοι οὐ ξυνώμοσαν, qui tamen et ipsi imperio Atheniensium parent." Goell. — μάλιστα μέν. Cf. adn. I 32, 1. — μετασχόντες, participes facti (societate nobiscum inita). Cf. adn. I 73, 2. — ἅπερ ... προυκαλεσάμεθα. De accus. vid. adn. I 39, 1. Cf. § 2. 73, 1. 74, 3. Rem, nisi forte ad II 2, 3 respicitur, scriptor non narravit. — νεμόμενοι, i. e. καρπούμενοι ut personatus Demosth. LIX 102. Cf. adn. I 2, 1. — μηδὲ μεθ' ἑτέρων. Cf. adn. 67, 4. — φίλους suspectum reddere studet Krueg. Sed propter oppositum ἐπὶ πολέμῳ necessarium est (= ἐπὶ φιλίᾳ). Cf. I 43, 3 ξυμμάχους δέχεσθαι.

§ 2. παῖδες γὰρ ... εἶεν. Cf. Matth. Gr. § 529, 3. Krueg. Gr. § 54, 6 adn. 4. De re cf. 6, 4. — οὐκ ἐπιτρέπωσιν. Simul audi ποιεῖν ἃ προκαλεῖται sive ἀμφοτέρους δέχεσθαι (φίλους). — ἔνορκοι, i. e. ἔνσπονδοι.

ράσωσι καταλαβεῖν. ὁ δὲ θαρσύνων αὐτοὺς πρὸς 3
ταῦτα ἔφη· „Ὑμεῖς δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίας ἡμῖν παράδοτε [τοῖς Λακεδαιμονίοις] καὶ γῆς ὅρους ἀποδείξατε καὶ δένδρα ἀριθμῷ τὰ ὑμέτερα καὶ ἄλλο εἴ τι δυνατὸν ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν· αὐτοὶ δὲ μεταχωρήσατε ὅποι βούλεσθε, ἕως ἂν ὁ πόλεμος ᾖ. ἐπειδὰν δὲ παρέλθῃ, ἀποδώσομεν ὑμῖν ἃ ἂν παραλάβωμεν. μέχρι δὲ τοῦδε ἕξομεν παρακαταθήκην, ἐργαζόμενοι καὶ φορὰν φέροντες ἣ ἂν ὑμῖν μέλλῃ ἱκανὴ ἔσεσθαι."

73. Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐσῆλθον αὖθις ἐς τὴν 1
πόλιν καὶ βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ πλήθους ἔλεξαν ὅτι βούλονται ἃ προκαλεῖται Ἀθηναίοις κοινῶσαι πρῶτον καί, ἢν πείθωσιν αὐτούς, ποιεῖν ταῦτα· μέχρι δὲ τούτου σπείσασθαι σφίσιν ἐκέλευον καὶ τὴν γῆν μὴ δῃοῦν. ὁ δὲ ἡμέρας τε ἐσπείσατο ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι καὶ τὴν γῆν οὐκ ἔτεμνεν. ἐλθόντες δὲ οἱ Πλαταιῆς πρέ- 2
σβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους καὶ βουλευσάμενοι μετ' αὐτῶν πάλιν ἦλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ

πειράσουσι It. Vat. Pal. Aug. M. H. Mosqu. Sed futuri a verbis timendi pendentis apud Th. nullum est exemplum.
§ 3. *ὅπῃ* M. m. Cl. Ven. Lugd. Ar. Chr. E.

§ 3. *ὑμεῖς δέ.* Cf. V 91, 1. Krueg. Gr. § 69, 16 adn. 5. — — *πόλιν . . . καὶ οἰκίας.* Sine articulo, ut nos duo in unum coniungentes dicimus *Haus und Hof* et similia. Cf. 14, 1 et de re Pseudo-Demosth. l. l., qui partim discrepat. — [*τοῖς Λακεδαιμονίοις*], quod, cum ipsi Lacedaemonii per Archidamum loquautur, tam molestum quam inutile est, auctore Cob. del. Herw. Simile additamentum iam schol. notavit I 144, 2, ubi cf. adn. — *γῆς ὅρους.* De articulis omissis cf. adn. I 103, 4. — *ἀριθμῷ*, *der Zahl nach*, propr. *vermöge der Zahl.* Cf. Krueg. Gr. § 46, 4 adn. 2. — *τοῦδε.* „Fort. *τούτου*, ut 73, 1 [V 32, 4]. Nam *μέχρι τοῦδε* apud Thuc. valent adhuc, ut I 5, 3." Krueg. Sed ipsum *ὅδε* saepius ad proxime praegressa spectat. Cf. I 41, 1. 143, 1. 5. II 60, 6. 63, 2. 71, 3. — *φοράν.* De huius vi propria cf. adn. I 96, 2.

Cap. 73. § 1. *ἡμέρας τε ἐσπείσατο.* Cf. adn. VI 7, 1. — *κομισθῆναι*] *ἀναστρέψαι.* Schol. Cf. V 5, 2. Simul audi autem *αὐτούς*, i. e. *τοὺς Πλαταιέας* (*τοὺς πρεσβευσαμένους*).

§ 2. *οἱ Πλαταιῆς πρέσβεις*, ut *οἱ Πλαταιῆς ψιλοί* IV 67, 2.

3 πόλει τοιάδε· „Οὔτε ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ, ὦ
ἄνδρες Πλαταιῆς, ἀφ' οὗ ξύμμαχοι ἐγενόμεθα,
Ἀθηναῖοί φασιν ἐν οὐδενὶ ὑμᾶς προέσθαι ἀδικου-
μένους οὔτε νῦν περιόψεσθαι, βοηθήσειν δὲ κατὰ
δύναμιν. ἐπισκήπτουσί τε ὑμῖν πρὸς τῶν ὅρκων
οὓς οἱ πατέρες ὤμοσαν μηδὲν νεωτερίζειν περὶ
τὴν ξυμμαχίαν“.

1 74. Τοιαῦτα τῶν πρέσβεων ἀπαγγειλάντων οἱ
Πλαταιῆς ἐβουλεύσαντο Ἀθηναίους μὴ προδιδό-
ναι, ἀλλ' ἀνέχεσθαι καὶ γῆν τεμνομένην, εἰ δεῖ,
ὁρῶντας καὶ ἄλλο πάσχοντας ὅ τι ἂν ξυμβαίνῃ·
ἐξελθεῖν τε μηδένα ἔτι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τείχους
ἀποκρίνασθαι ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν ἐστιν ἃ
2 Λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται. ὡς δὲ ἀπεκρίναντο,
ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ
θεῶν καὶ ἡρώων τῶν ἐγχωρίων Ἀρχίδαμος βασι-

Cap. 73. § 3. ἡμᾶς Pal. cum aliquot deterioribus. „Ὑμᾶς ferri potest; certe non obstat praegressum ἐγενόμεθα, quo non solum Plataeenses, sed Athenienses quoque significari videntur.“ Krueg. ad Dionys. p. 170.

Cap. 74. § 1. ἀντέχεσθαι Vat. Aug. Cass. Cl. Ven. H. Reg., quasi subaudiendum sit αὐτῶν (τῶν Ἀθηναίων). Vulgatam tamen recte tuetur Krueg. ad Dionys. p. 171 et 974. Add. Matth. Gr. § 550 b, et ἀνέχεσθαι πάσχ. compara cum Tacit. perferre toleravit Ann. III 3.

εἰ δέοι pars librorum Dionys. p. 905.

§ 2. ὁ βασιλεὺς Laur. m. cum deterioribus aliquot. Sed cf. i 107, 2. IV 101, 5. Held. ad Plut. Aem. Paul. p. 269. Kruegero immerito etiam βασιλ. suspectum est.

§ 3. ἀφ' οὗ ξύμμαχοι ἐγενόμεθα, i. e. anno nonagesimo tertio ante captas Plataeas. Cf. III 68, 5 ibique adn. — ἐπισκήπτουσι, obtestantur. Cf. III 59, 4.

Cap. 74. § 1. γῆν τεμνομένην sine articulo, ut 21, 2. — ὁρῶντας ... πάσχοντας. Accusativos propter interposita εἰ δεῖ collocatos illustrat Lob. ad Phryn. p. 775. — ὅτι ... προκαλοῦνται del. Cob. Mnemos. nov. ser. VIII p. 108 tanquam ex 72, 2 hic inserta, quasi vero non alia tum atque antea respondere potuerint Plataeenses

§ 2. ἐντεῦθεν δή. Usitatior formula est ἐνταῦθα δή. Cf. Steph. Thes. II p. 1047. Sed ἐντεῦθεν δή iterum VIII 39, 4. — πρῶτον μέν. Ad haec referuntur quae 75, 1 narrantur. — ἐς ἐπιμαρτυρίαν ... θεῶν ... κατέστη, i. e. ἐπεμαρτύρατο θεούς. Substantivum rarum ex Dione Cass. LIX 11, 4 praeterea protulit Bloomf. — θεῶν ... ἐγχωρίων. Cf. adn. 71, 4.

λεὺς κατέστη λέγων ὧδε· „Θεοὶ ὅσοι γῆν τὴν 3 Πλαταιίδα ἔχετε καὶ ἥρωες, ξυνίστορές ἐστε ὅτι οὔτε τὴν ἀρχὴν ἀδίκως, ἐκλιπόντων δὲ τῶνδε πρότερον τὸ ξυνώμοτον, ἐπὶ γῆν τήνδε ἤλθομεν, ἐν ᾗ οἱ πατέρες ἡμῶν εὐξάμενοι ὑμῖν Μήδων ἐκράτησαν καὶ παρέσχετε αὐτὴν εὐμενῆ ἐναγωνίσασθαι τοῖς Ἕλλησιν, οὔτε νῦν, ἤν τι ποιῶμεν, ἀδικήσομεν (προκαλεσάμενοι γὰρ πολλὰ καὶ εἰκότα οὐ τυγχάνομεν), ξυγγνώμονές τε ἔστε τῆς μὲν ἀδι-

§ 3. *τῶνδε* om. Vat. H., *δὲ* om. m. cum deterioribus aliquot, *δὲ τῶν* pr. Laur., *δὲ τῶν δευτέρων* M. Cf. adn.
ξυγγνώμονες δὲ codd. et Dionys. l. l. Cf. adn.

§ 3. **θεοὶ ὅσοι ... ἔχετε.** Similiter Plut. Aristid. 18 *εὔξατο Κιθαιρωνίᾳ Ἥρᾳ καὶ θεοῖς ἄλλοις οἳ Πλαταιίδα γῆν ἔχουσιν.* Sunt *ἐγχώριοι*, quatenus praesides erant agri Plataeensis. Cf. Liv. XXXI 30, 9 urbem colentes deos praesidemque arcis Minervam. *Κατέχειν* de eadem re legitur Xen. Cyr. II 1, 1. — **ξυνίστορες ἔστε.** Krueg. scripsit *ξυνίστορές ἐστε*, ut *ἐστέ* sit indicativus. Imperativum recte tuetur Class., quod in testatione (*ἐπιμαρτυρίᾳ*) testes invocentur, deinde rei futurae *οὔτε νῦν ἀδικήσομεν* non praesenti, sed futuro demum tempore dii testes esse possint, denique *ξυγγνώμονες δὲ ἔστε* tam apte cum superioribus cohaereat ut haec alia ratione dicta esse nequeant. De voce *ξυνίστ.* cf. Herm. ad Soph. Phil. 1277. — **οὔτε τὴν ἀρχήν.** His respondent postea *οὔτε νῦν.* — **ἐκλιπόντων δὲ τῶνδε.** *Δέ* refertur ad superiorem negationem, ut saepe. Cf. adn. 37, 3. 64, 3 et I 5, 1. 32, 5. 69, 4. III 95, 3. VI 76, 4. — **τὸ ξυνώμοτον,** i. e. *τὴν ξυνωμοσίαν* (III 64, 3), societatis iusiurandum. De re cf. adn. 62, 1. — **γῆν τήνδε.** Cf. Krueg. Gr. § 50, 11. adn. 22. — **καὶ παρέσχετε αὐτήν,** i. e. *καὶ ἣν παρέσχ.* Cf. adn. 4, 5. — **εὐμενῆ,** propr. benignam, i. e. facilem et commodam. Cf. Xen. Anab. IV 6, 12. Parum recte a diis translatum ad terram Kruegero videtur. — **ἐναγωνίσασθαι,** i. e. *ἀγωνίσασθαι ἐν αὐτῇ.* Cf. adn. 20, 4. Quae autem hic de diis dicta sunt de ipsis Plataeensibus praedicari possunt propter ea quae narrat Plut. Arist. 11. — **ἤν τι ποιῶμεν** *εὐφήμως* pro *ἤν τι κακὸν αὐτὴν ποιῶμεν.* — **ξυγγνώμονες ... νομίμως,** et concedite ut et ii qui priores coeperunt iniuriam facere poenas eius dent et ii ultionem consequantur qui eam petant ut fas est. Genetivus *τῆς ἀδικίας* ideo antepositus est quia non solum ad dat. *ὑπάρχουσι*, sed etiam ad *κολάζεσθαι* spectat, cum *κολάζειν τινά τινος* dicatur. Vid. VI 38, 4 et ibi adn. Ad dat. *ἐπιφέρουσι* simul audi *αὐτήν* (*τὴν τιμωρ.*). De *ὑπάρχειν* cf. 67, 4 et de *ὑπάρχειν προτέρους* adn. 36, 1, de collocatione horum Krueg. Gr. § 50 12 adn. 4. Notabilis est autem insolens notio verborum *ξυγγνώμονες ἔστε*, quae nos, etsi *ξυγγνώμων* III 40, 1. IV 98, 6 et apud alios scriptores, velut Xen. Cyr. VI 1, 37, aliter legitur,

κίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προτέροις, τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμως.“

1 75. *Τοσαῦτα ἐπιθειάσας καθίστη ἐς πόλεμον τὸν στρατόν. καὶ πρῶτον μὲν περιεσταύρωσεν αὐτοὺς τοῖς δένδρεσιν ἃ ἔκοψαν, τοῦ μηδένα ἔτι ἐξιέναι· ἔπειτα χῶμα ἔχουν πρὸς τὴν πόλιν, ἐλπί-*

Cap. **75—79** exscripta sunt in Poliorceticis quae ed. Wescher p. 333 sqq.

supra Dukam secuti interpretati sumus *ξυγχωρήσατε*, sicut substantivo *ξυγγνώμη* sententiam *ξυγχωρήσεως* interdum subiectam esse constat. („Apud Thuc. *ξυγγν. ἔστε* pro concedite, ut da mihi hanc veniam pro hoc mihi concede.“ Steph. in Thes. v. *ξυγγν.*) Goeller *ξυγγνώμονες*, quatenus ad prius incisum pertineat, vim *ξυνίστορες*, quae significatio *ξυγγιγνώσκειν* verbo interdum subiciatur, quatenus ad alterum, vim ignoscens habere arbitratur. Spinosius, ut videtur, quanquam etiam alter homo doctus de zeugmate quodam cogitat. Pro *δέ* Krueg. conicit legendum *δή*, itaque, quod ita tantum sententiarum conexui accommodatum est, si antea *ξυνίστορες ἔστε* legitur. Cum vero altera adhortatio non diversi aliquid contineat, sed quod ex superiore consequens sit, rescripsimus iuncturam huic rationi aptam.

Cap. **75.** Sequitur locus praestantissimus accuratissima artis urbium oppugnandarum Graecis (aut certe Lacedaemoniis, quos huius artis parum peritos fuisse sane novimus; vid. I 102, 2 cum adn.) tunc usitatae descriptione. De qua vid. Mans. Spart. II p. 42. 405. Folard. ad Polyb. II p. 174 interpr. Germ. Gail. ad Thuc. IX p. 183 sqq., quos citat Bred. ad h. l. nonnulla ipse adiciens et maxime Mansonem aliquotiens corrigens. Add. Ruestowii et Koechlyi Art. milit. Graec. p. 211 sqq. Figuris aeri incisis hanc oppugnationem (c. 75—77) et inde ortam obsidionem (c. 78) illustrarunt Dukas, cuius imago falsissima est, et Gail. et auctor libelli, qui „Maps and Plans illustrative of Thucydides“ inscribitur. Multa hinc in suos libros transtulerunt Arrianus et Procopius, nonnulla Iosephus et alii.

§ 1. *Τοσαῦτα. Δέ*, quod ad *πρῶτον μέν* 74, 2 referri debebat, ob pondus voc. *τοσαῦτα* non est additum, ut *τοσαῦτα* cum asyndeto post orationes poni solet. Cf. adn. III 13, 1. — *ἐπιθειάσας*] *κατευξάμενος*. Schol. „Obtestatus [deos]. Supra *ἐς ἐπιμαρτυρίαν θεῶν κατέστη*.“ Wass. — *καθίστη ἐς πόλεμον*, instruebat ad pugnam, parabat ad oppugnationem (urbis). — *περιεσταύρωσεν*] *περιεχαράκωσεν*. Schol. Distinguitur *περιτείχισις* 78, 1, qua ad diuturnam obsidionem usi sunt. Cob. Mnemos. l. l. p. 114 *περιεσταύρωσαν*. Sed cur postea transitus ad pluralem fieri nequeat non perspicimus. — *δένδρεσιν*. Ab his arboribus haud dubie in vicinia urbis caesis et maxima ex parte frugiferis, ex quibus vallos fecerunt, paulo post distinguuntur *ξύλα ἃ ἔτεμον ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος* sive materia, ut IV 69, 2 *δένδρα καὶ ὕλη* discernuntur. — *τοῦ . . . ἐξιέναι*. Haec iunge cum *περιεσταύρωσεν*. Hoc ideo prohibere volebant ne commeatum importare possent. — *χῶμα ἔχουν πρὸς τὴν πόλιν*, ag-

ζοντες ταχίστην ⟨τὴν⟩ αἵρεσιν ἔσεσθαι αὐτῶν, στρατεύματος τοσούτου ἐργαζομένου. ξύλα μὲν 2 οὖν τέμνοντες ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος παρῳκοδόμουν ἑκατέρωθεν φορμηδὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες, ὅπως μὴ διαχέοιτο ἐπὶ πολὺ τὸ χῶμα. ἐφόρουν δὲ ὕλην ἐς αὐτὸ καὶ λίθους καὶ γῆν καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον. ἡμέρας δὲ ἔχουν ἑβδο- 3 μήκοντα καὶ νύκτας ξυνεχῶς, διῃρημένοι κατ' ανα-

gerem adversus urbem congerebant, i. e. humo congesta exstruebant. Id et eo consilio fecerunt ut altitudine moenia aequarent (cf. § 4. 6), in quae inde ascenderent, et ut ex eo machinis (cf. 76, 4) et aliis modis (cf. 77, 3) urbem oppugnarent. Meminerant fortasse Ioniae urbes talibus aggeribus expugnatas esse. Vid. Herodot. I 162. *Χοῦν* est antiquior et Attica flexio pro *χωννύναι*. Cf. § 3. 76, 3. Herod. II 137. 140. IV 71. IX 85. — *πρὸς τὴν πόλιν*] *οὐ διὰ παντὸς τοῦ τείχους, ἀλλ' ἐν μέρει τινί.* Schol. Cf. § 4. 6. — *ταχίστην ⟨τὴν⟩ αἵρεσιν.* Class. auctore nunc articulum addidimus. Quanquam enim cur in aiente enuntiatione *ἔσεσθαι* pro *γενήσεσθαι* inusitatum esse affirmet non intellegimus (nullum enim hac in re discrimen esse potest aientis et negantis enuntiati, et etiam addito articulo manet affirmatio), tamen eius coniectura ideo probanda est quod non de aliqua, sed de certa hac quam tum parabant Plataearum expugnatione sermo est. Similiter articulus excidit 5, 4 et *ταύτην* post *-τάτην* VII 42, 4. 86, 1. — *αὐτῶν*, i. e. *τῶν Πλαταιῶν.* Cf. adn. I 136, 1.

§ 2. *ξύλα.* Significantur trabes. — *ἐκ τοῦ Κιθ.* Germani *ἐν* vel *ἐπί* dicerent. Sed similiter III 70, 4 *τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ Διὸς τεμένους*, nec obscura est ratio cur sic locuti sint Graeci.

— *παρῳκοδόμουν ἑκατέρωθεν*, utrimque praeter aggerem (propter agg.) exstruebant (illa *ξύλα*). Ad utrumque latus id factum est, quia latera praerupta, frons et tergum leniter fastigata erant. — *φορμηδόν*] *ψιαθηδόν. φορμὸς γὰρ ψίαθος ὅστις ἐναλλὰξ ἔχων τὸ πλέγμα ἐστί.* Schol. Cf. IV 48, 4. Lat. decussatim. — *ὅπως μὴ . . . τὸ χῶμα*, ne humus aggesta latius difflueret recte vertit Port. Cf. Flav. Ios. B. I. VII 8, 5 *ὅπως μὴ ὑψουμένου τοῦ χώματος ἡ γῆ διαχέοιτο.* — *ὕλην* intellege sarmenta virgultaque et eorum fasces. Cf. 77, 3. IV 69, 2. Vimina materiemque Caes. B. C. II 1. Apud Romanos tamen in exstruendis eiusmodi aggeribus etiam arbores commemorari ostendit et quae causa sit cur aggeres magna ex parte lignei fuerint exponit Ruestow „*Heerwesen und Kriegführung Cäsars*“ p. 146 sqq. — *ἀνύτειν*] *τελεσιουργεῖν πρὸς ὕψος.* Schol.

§ 3. *ἡμέρας . . . ἑβδομήκοντα.* A quo tempore hi dies computandi sint ex 78, 2 sibi intellexisse visus est Dodw. Sed ibi de muro, hic de aggere exstructo dicitur. Ceterum de numero corruptela nimium quantum aucto cf. Append. I 1. — *διῃρημένοι* utrum passivum an medium sit dubitari potest. Si alterum verum, subaudiendum *τὸ χοῦν*, idque ob alios locos videtur praestare. Cf. 78, 1 et

παύλας, ὥστε τοὺς μὲν φέρειν, τοὺς δὲ ὕπνον
τε καὶ σῖτον αἱρεῖσθαι· Λακεδαιμονίων τε οἱ ξεναγοὶ ἑκάστης πόλεως ξυνεφεστῶτες ἠνάγκαζον ἐς
4 τὸ ἔργον. οἱ δὲ Πλαταιῆς ὁρῶντες τὸ χῶμα αἰρόμενον, ξύλινον τεῖχος ξυνθέντες καὶ ἐπιστήσαντες τῷ ἑαυτῶν τείχει ᾗ προσεχοῦτο, ἐσῳκοδόμουν ἐς αὐτὸ πλίνθους ἐκ τῶν ἐγγὺς οἰκιῶν
5 καθαιροῦντες. ξύνδεσμος δ' ἦν αὐτοῖς τὰ ξύλα, τοῦ μὴ ὑψηλὸν γιγνόμενον ἀσθενὲς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα, καὶ προκαλύμματα εἶχε δέρσεις καὶ διφθέρας, ὥστε τοὺς ἐργαζομένους καὶ τὰ ξύλα μήτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλλεσθαι ἐν ἀσφαλείᾳ
6 τε εἶναι. ᾔρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα,

Cap. 75. § 5. *οἰστοῖς* om. Poliorc. Sed cf. adn. *ἀσφαλεῖ* Ar. Cf. adn.
§ 6. *μέγα* om. Poliorc. Cf. adn.

ibi adn. — *κατ' ἀναπαύλας*. Port.: quietis causa. Qua quiete quoniam milites omnes per vices saepius erant reficiendi, pluralis videtur positus esse. Cf. adn. 59, 2. Itaque Krueg. *rastweise*, et Bloomf. ipsas partes militum se reficientes significari putat. Paulo aliter legitur 38, 1. — *φέρειν*. Herw. *φορεῖν*; sed cf. IV 4, 2. — *οἱ ξεναγοί*, sociorum auxiliis praefecti. Cf. Herm. Ant. Gr. I § 34, 4. Schoem. Ant. iur. publ. p. 426, 16. — *ξυνεφεστῶτες*, una (cum suis quorumque ducibus) praepositi.

§ 4. *ἐπιστήσαντες . . . τείχει*. Ut solebant postea tabulatis altiorem facere murum. Cf. Veget. IV 19. — *ᾗ προσεχοῦτο*, qua agger (adversus urbem) excitabatur. Cf. § 6 *ᾗ προσέπιπτε τὸ χῶμα*. — *ἐσῳκοδόμουν . . . πλίνθους*, lateres in eum (murum ligneum) inaedificabant, i. e. parietum ligneorum intervalla lateribus explebant. Verbum *ἐσοικοδομεῖν* nusquam nisi hic apud scriptores superstites reperiri videtur. Qualia *ἅπαξ λεγόμενα* Thucydidea sunt *ξυμβοήθεια* 82, 1, *ἀντιφυλακή* 84, 3, alia. — *καθαιροῦντες*. Cf. adn. 14, 1.

§ 5. *ξύνδεσμος*. Audi *τῶν πλίνθων*. *Ξύνδεσμος* est *Bindemittel*. Similiter legitur apud Suid. in *ἔχουν* et alibi. — *δέρσεις*. Bekk. Anecd. p. 240 *δέρρις· τὰ ξηρὰ δέρματα καὶ ἀμάλακτα*. Itaque coria, cilicia. Cum *διφθέραις* iunxit etiam Procop. p. 240. — *διφθέρας*, pelles praeparatas, centones. — *πυρφόροις οἰστοῖς*, malleolis. Cf. *πυρφόρα βέλη* apud Cass. Dion. L 34, 2 et Arrian. Anab. II 18, 6 in huius loci imitatione. Ipsos *πυρφόρους οἰστούς* a Th. mutuatus est Procop. p. 83. Paulo post *ἀσφαλεῖ* ex Ar. mavult Bloomf. Assentitur Cob. Sed *ἐν ἀσφαλείᾳ καθιστάναι* ex Xen. Hier. 2, 10 nos protulimus, ex Isocrate IX 30 Krueg. Cf. alia exempla huius formulae et verborum *ἐν ἀσφαλείᾳ γενέσθαι* in Steph. Thes. s. v. *ἀσφάλεια*.

§ 6. *ᾔρετο . . . μέγα*. Simi-

καὶ τὸ χῶμα οὐ σχολαίτερον ἀντανῄει αὐτῷ. καὶ οἱ Πλαταιῆς τοιόνδε τι ἐπινοοῦσιν· διελόντες τοῦ τείχους ᾗ προσέπιπτε τὸ χῶμα ἐσεφόρουν τὴν γῆν.

76. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐν ταρ- 1
σοῖς καλάμου πηλὸν ἐνίλλοντες ἐσέβαλλον ἐς τὸ διῃρημένον, ὅπως μὴ διαχεόμενον ὥσπερ ἡ γῆ

Cap. 76. § 1. ἐσέβαλον It. Vat. Pal. Aug. M. m. Cass. Cl. Dan. Mosq. Reg. A. B. C. D. F. H. I. K. Poliorc., ἐπέβαλλον Suid. s. v. εἴλλειν. Imperf. reliquae narrationi convenientius est (cf. ὑφεῖλκον, ἐλάνθανον).

liter Demosthenes II 8 Philippum dixit ἀρθῆναι μέγαν. Cf. Stallb. ad Plat. Protag. 327c et Krueg. Gr. § 57, 4 adn. 2. — διελόντες τοῦ τείχους, perfosso muro. Cf. Matth. Gr. § 321, 5. Quanquam is non ex relativo, sed certe ex particula loci genetivum pendere debebat dicere; sed cum διελεῖν τείχους etiam V 2, 4 legatur, hic quoque casus partitivus cum ipso verbo iungi potest, quod aptius est. — ᾗ προσέπιπτε τὸ χῶμα, qua agger ad eum pertinebat. Etenim „agger paululum quidem moenibus urbis distabat (77, 3), sed parte sua ima paulatim acclivi moenia tangebat". Goell. — τοιόνδε τι, non τόδε, quod rem accuratius non describit. Sine insequenti γάρ ut III 97, 1. V 45, 2. — ἐσεφόρουν τὴν γῆν, h. e. ἐφόρουν τὴν γῆν ἐς τὴν πόλιν. Cf. 76, 2. Frustra hoc verbum a Dobr. temptatum est. Cf. φορεῖν 76, 1 et διαφορεῖν VI 100, 3.

Cap. 76. § 1. ἐν ταρσοῖς καλάμου] ἐν πλέγμασιν ἀπὸ καλάμου πεποιημένοις. Schol. Κάλαμον esse arundinem donacem, nunc κάλαμο, qua arundine adhuc ad opus vimineum contexendum saepe utantur, ex Sibthorpii commentariis docet Arn. Cf. Billerb. Flor. class. p. 25. Ταρσοὺς καλάμων similiter dixerunt Herod. I 179. Aen. Tact. 32. scriptor incertus apud Suid. in h. v. — ἐνίλλοντες] ἐμπλέκοντες. Schol. Imprimentes, infercientes. Si solum dativum, qui sane multo usitatior est apud ἐνειλεῖν, vel εἰς collocandum fuisse putes, perfecti certe ἐνειλῆσθαι cum ἐν iuncti exempla scito exstare. Cf. Steph. Thes. Forsitan vero verba rectius sic iunxeris: ἐν ταρσοῖς καλάμου πηλὸν ἐσέβαλλον ἐς τὸ διῃρημένον ἐνίλλοντες (αὐτὸν ἐκείνοις); nam perfecti statum permanentem significantis sane alia ratio est. Cf. adn. IV 14, 1. VII 87, 2. — ἐς τὸ διῃρημένον. A Suida in v. ἐνείλλοντες explicationis causa adduntur verba τοῦ τείχους, in cod. F. τοῦ χώματος. Ex illa interpretatione διῃρημένον pariter quidem intellegitur atque supra 75, 6 διελόντες, sed sententiae propter verba proxime insequentia sola altera congruit. Est hiatus vel lacuna quae supra exsistebat subsidente ea aggeris parte cui humus subtracta erat. Nam eodem unde infra humus subtracta erat desuper crates luto refertas conicere non poterant. — διαχεόμενον. Malumus διαχεόμενος (ὁ πηλός); nam quominus ad χῶμα, ut 75, 2, referatur obstat addita comparatio. Neutrum si germanum est, debet omnino ad τὸ ἐμβαλλόμενον spectare. Class. λεγόμενον 47, 3 confert.

2 φοροῖτο. οἱ δὲ ταύτῃ ἀποκληόμενοι τοῦτο μὲν ἐπέσχον, ὑπόνομον δ' ἐκ τῆς πόλεως ὀρύξαντες καὶ ξυντεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ χῶμα ὑφεῖλκον αὖθις παρὰ σφᾶς τὸν χοῦν· καὶ ἐλάνθανον ἐπὶ πολὺ τοὺς ἔξω, ὥστ' ἐπιβάλλοντας ἧσσον ἀνύτειν ὑπαγομένου αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ χώματος καὶ ἱζά-
3 νοντος αἰεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον. δεδιότες δὲ μὴ οὐδ' οὕτω δύνωνται ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀντέχειν, προσεπεξηῦρον τόδε· τὸ μὲν μέγα οἰκοδόμημα ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ χῶμα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτοῦ ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους ἐκ τοῦ ἐντὸς μηνοειδὲς ἐς τὴν πόλιν προσῳκοδόμουν, ὅπως, εἰ τὸ μέγα τεῖχος

§ 3. ἐσῳκοδόμουν minus significanter Laur. m. Ar. Chr. E. Poliorc.

§ 2. τοῦτο . . . ἐπέσχον. Similiter cum accus. V 46, 1. 63, 4. VII 33, 3, contra cum genet. VIII 31, 1. Dio Cass. L 31, 3, alibi. Cf. etiam adn. 81, 4. — ὑπόνομον . . . ὀρύξαντες, cuniculos agentes. — καὶ ξυντεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ χῶμα, eosque coniectura sub aggerem dirigentes Port. Cf. adn. 4, 3. Frustra καὶ del. Herw. Cf. adn. I 1, 1. Verba ὑπὸ τὸ χῶμα cum ὀρύξαντες coniungenda esse ex aliorum quidem scriptorum dicendi generibus similibus nonnullis (Herod. II 150. Appian. Mithr. 36. Cass. Dion. LXVI 4, 4) Bloomf. suspicatus est; sed ei explanationi et καί repugnat, nisi καὶ ξυντεκμ. vis διὰ μέσου esse collocata, et fortasse ξύν; nam id videtur valere ξὺν τῷ ὀρύσσειν. — ὑφεῖλκον . . . τὸν χοῦν. Χοῦς est quidem humus aggesta (vid. IV 90, 2) ab eoque χῶμα recte discernitur; sed cum Lat. agger ambobus Graecis vocabulis respondeat, aggerem cuniculis subtrahebant aut pro his aut pro iis quae paulo post de χώματι leguntur dixit Caes. Bell. Gall. VII 22, 2. — ἱζάνοντος . . . κενούμενον, et (cum) in partem quae excavabatur semper sideret seu subsideret. Composito ὑφιζάνειν de eadem re utuntur App. Mithr. 36 et Th. aperte imitatus Arrian. Anab. II 27, 4, unde tamen non efficitur eodem et ipsum Th. usum esse.

§ 3. οὐδ' οὕτω. Cf. VI 89, 3. Cass. Dion. LVI 7, 3. — προσεπεξηῦρον τόδε, praeterea hoc quoque excogitarunt. — τὸ μέγα οἰκοδόμημα. Τὸ ξύλινον τεῖχος 75, 4. — αὐτοῦ, i. e. τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος (non τοῦ χώματος, ut Krueg.). De genetivo hoc et de altero τείχους § 4 cf. Krueg. Gr. § 47, 10 adn. 4. — ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους. Est humilior murus, cui ligneum imposuerant. Cf. VII 29, 3 et adn. I 14, 3 et III 21, 3. — ἐκ τοῦ ἐντός, introrsus. De praep. ἐκ vid. adn. I 64, 1, de ἐντός iuncto cum verbis ἐς τὴν πόλιν adn. I 133, nisi praestat ἐς τὴν πόλιν separatim cum μηνοειδές iungere, ut significetur murum in urbem versus curvatum fuisse. Utique non necesse est cum Herw. ἐς τὴν πόλιν delere.

ἁλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντέχοι καὶ δέοι τοὺς ἐναντίους αὖθις πρὸς αὐτὸ χοῦν καὶ προχωροῦντας ἔσω διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν καὶ ἐν ἀμφιβόλῳ μᾶλλον γίγνεσθαι. ἅμα δὲ τῇ χώσει καὶ μηχανὰς 4
προσῆγον τῇ πόλει οἱ Πελοποννήσιοι, μίαν μὲν ἣ τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος, κατὰ τὸ χῶμα προσαχθεῖσα, ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε καὶ τοὺς Πλαταιέας ἐφόβησεν, ἄλλας δὲ ἄλλῃ τοῦ τείχους, ἃς βρόχους τε περιβάλλοντες ἀνέκλων οἱ Πλαταιῆς, καὶ δοκοὺς μεγάλας ἀρτήσαντες ἁλύσεσι μακραῖς σιδη-

— ἐν ἀμφιβόλῳ μᾶλλον γίγνεσθαι] ἀντὶ τοῦ ἑκατέρωθεν βάλλεσθαι. Schol. Cf. IV 32, 3. 36, 3 et de re praeter alios Appi. Mithr. 37.

§ 4. μηχανάς. Arietes maxime intellegi apparet ex iis quae sequuntur. Cf. adn. I 117, 3 et corrige hinc Wachsm. Ant. Gr. II p. 335. Cf. id. p. 321. — τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος ... ἐπὶ μέγα. Haec inter se iungenda. Cf. adn. I 118, 2 et, ut formulam ἐπὶ μέγα etiam subiecti et obiecti quae vocantur locum tenere cognoscas, IV 100, 2 et Arri. Anab. II 23, 1 ac de similibus ἐπὶ πολύ adn. I 1, 2 et Krueg. Gr. § 60, 8 adn. 3. — κατέσεισε. Dubitatur utrum sit decussit an concussit, quassavit. Nobis hoc placet, quod Arri. Anab. I 19, 2 a v. καταβάλλειν discernit et II 22, 7. 27, 4 a κατερείπειν et ἐρείπειν. — ἄλλας δέ. Simul audi προσῆγον. — ἄλλῃ τοῦ τείχους. Non in aggere, sed in plano. — βρόχους...περιβάλλοντες. De praesentis part. cf. adn. 52, 2. „Haec erat usitata apud veteres ratio eludendi ictus arietis. Vid. [Liv. XXXVI 23, 2, ubi leguntur verba laqueis exceptos declinabant ictus, et] Lips. Poliorcet. V 8. Ubi etiam de trabibus et saxis in eum coniciendis plura legi possunt nec non apud Casaub. ad Aen. Poliorc. 32. De structuris lunatis cf. Lips. ibid." Duk. „Veget. de re milit. IV 23: laqueis captos arietes in obliquum trahunt." Arn. Add. Schneid. ad Caes. B. G. VII 22, 2. — ἀνέκλων, sursum attollendo convellebant, sursum trahendo avertebant. Cf. VII 25, 6. — ἀρτήσαντες ... ἀπὸ τῆς τομῆς ἑκατέρωθεν, cum ... suspendissent ab utraque parte extrema. Τομήν hic rara vi positum declarare locum seu partem ubi trabs ab arbore fuerit abscisa docet Bloomf. conferens Flav. Ios. B. I. VII 3, 5. Cf. adn. I 93, 5. Praepositio ἀπό autem ex verbo ἀρτήσαντες pendet, ut saepius ἐκ. Cf. adn. III 81, 3. Atque ex eodem suspensum videtur alterum ἀπό ante κερ. Nam quod nos hoc olim putavimus iungendum cum v. ἀνελκύσαντες, id nec dicendi consuetudini nec sententiae accommodatum esse docet Krueg. conferens Arr. Anab. II 19, 2. Sed cum alterum hoc ἀπό abesse commode possit et sententiae perspicuitatem impediat, dubitare licet an errore ex superiore repetitum sit. Rei quae describitur contrarium est prius ἀπό delere, quod facit Herw. Κεραίας ὑπὲρ τοῦ τείχους ὑπερτεινούσας tollenones super murum eminentes vocat Liv. XXIV 34, 10. De voce κεραία

ραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἑκατέρωθεν ἀπὸ κεραιῶν δύο ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τοῦ τείχους ἀνελκύσαντες ἐγκαρσίας, ὁπότε προσπεσεῖσθαί πῃ μέλλοι ἡ μηχανή, ἀφίεσαν τὴν δοκὸν χαλαραῖς ταῖς ἁλύσεσι καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες, ἡ δὲ ῥύμη ἐμπίπτουσα ἀπεκαύλιζε τὸ προέχον τῆς ἐμβολῆς.

1 77. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι, ὡς αἵ τε μηχαναὶ οὐδὲν ὠφέλουν καὶ τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνετο, νομίσαντες ἄπορον εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἑλεῖν τὴν πόλιν πρὸς τὴν
2 περιτείχισιν παρεσκευάζοντο. πρότερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειρᾶσαι εἰ δύναιντο πνεύματος

cf. IV 100, 2. VII 41, 2; tollenones etiam Plut. Marc. 15 commemorat. Ὑπερτείνειν hic intransitivum est, ut παρατείνειν IV 8, 6. — ἀνελκύσαντες, sursum trahentes. Participium participio additum est. Cf. adn. I 50, 4. Sequitur ἐγκαρσίας, transversas, in obliquum tractas. — χαλαραῖς . . . ἔχοντες, laxatis catenis atque e manu remissis Port. Ad part. ἔχοντες igitur simul audi αὐτάς. De singulari χειρός cf. adn. 70, 3. III 22, 4. — ἀπεκαύλιζε] ἀπέτεμε (ἀπέτεμνε?). Schol. Cf. Eur. Suppl. 717. App. Mithr. 74. — τὸ προέχον τῆς ἐμβολῆς. Suid. ἐμβολή· τὸ ἄκρον τοῦ κριοῦ τοῦ μηχανικοῦ. Similiter idem vocabulum de prominenti parte navis sive de rostro dicitur. Cf. VII 36, 3. 40, 5. Hic ἡ ἐμβολή cum habeat partem quae τὸ προέχον vocatur, dubites utrum sit caput arietis an aries ipse. Hoc interpretes Germanici, Britannici, Gallici certatim amplexi sunt, illud tamen grammaticorum explicatione et reliquo usu vocabuli confirmatur. Cf. Procop. p. 198 ἡ ἐμβολὴ προύχουσα, ubi alia quoque ex hoc loco petita sunt, et Steph. Thes. s. v.

Cap. 77. § 1. τῷ χώματι. Dat. a substantivo verbali ἀντιτείχισμα pendet. Cf. ἡ δήλωσις ἅπασι 61, 2 ibique adn. — τὸ ἀντιτείχισμα. Τὸ μηνοειδὲς τεῖχος 76, 3. „Fortasse etiam τὸ οἰκοδόμημα 75, 5." Krueg. Hoc tamen aucta altitudine aggeris superare conati sunt. — ἐγίγνετο. Imperfectum, quod nondum perfectum erat τὸ ἀντιτείχισμα. — ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν, praesentibus terroribus Port. De ἀπό cf. adn. 41, 2. VI 19, 2. 102, 4. VII 29, 1 et de v. δεινά (*Schreckmittel*, *Zwangsmittel*) III 45, 7. IV 83, 3. Hoc igitur, quod Kruegero suspectum fuit, non delendum, etsi formula ἀπὸ τῶν παρόντων legitur VII 56, 2 et similes ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων et ἐκ τῶν παρόντων alibi. Plane ineptum est quod ad similitudinem verborum quae infra 102, 2 leguntur Cob. in Mnemos. l. l. substituit ὑπὸ τῶν π. δ. cum ἄπορον εἶναι iunctum. Nam de terroribus ipsis Peloponnesiis iniectis qui iis impedimento fuerint nullo modo sermo esse potest. Cf. L. Herbst. Adv. Cob. p. 49. — περιτείχισιν. Cf. adn. 75, 1.

γενομένου ἐπιφλέξαι τὴν πόλιν οὖσαν οὐ μεγάλην·
πᾶσαν γὰρ δὴ ἰδέαν ἐπενόουν, εἴ πως σφίσιν
ἄνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας προσαχθείη. φοροῦν- 3
τες δὲ ὕλης φακέλους παρέβαλον ἀπὸ τοῦ χώματος
ἐς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς προσ-
χώσεως, ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου διὰ πολυ-
χειρίαν ἐπιπαρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως ὅσον
ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεώρου πλεῖστον ἐπισχεῖν.
ἐμβαλόντες δὲ πῦρ ξὺν θείῳ καὶ πίσσῃ ἧψαν τὴν 4

Cap. 77. § 3. *παρέβαλλον* It. Vat. Laur. Aug. Cass. Vind. Gr. Reg. E., *παρενέβαλον* Ar. Chr. Dan., *προσέβαλον* Mosqu. Aor. verum esse ostendunt *ἐπιπαρένησαν* et *ἧψαν*.

§ 2. **οὐ μεγάλην.** De ambitu cf. disputantem Muenscherum l. l. p. 3. Recentiorem quidem urbem satis magnam fuisse ex ruinis apparere dicit Leak. Graec. sept. II p. 36. Sed antiquiorem Vischer „*Erinnerungen aus Griechenl.*" p. 543 sqq. multo minorem fuisse iure suspicatur; nam quia urbs non magna erat, se eam combusturos esse Peloponnesii poterant sperare. Idem cognoscitur ex eius praesidio (78, 3) multo minore quam quod ad tuendam urbis recentioris amplitudinem sufficeret. Cf. Vischer l. l. et Ruest. et Koechl. l. l. p. 211 sq. Hoc unum tamen constat, antiquiorem urbem multo minorem fuisse; ceteroqui situs atque ambitus eius accuratius definiri nequit. Cf. etiam Burs. Geogr. I p. 244 sq. — **πᾶσαν . . . ἰδέαν ἐπενόουν.** Cf. adn. 19, 1. — **πολιορκίας.** „Hic [ut Appi. Mithr. 37] *πολιορκία* ponitur *εἰδικῶς* pro ea specie *πολιορκίας* quae mora et temporis tractu peragitur." Huds. Est igitur *χρόνιος πολιορκία* (cf. Schweb. ad Onos. p. 117) sive obsidio (effecta *περιτειχίσει*). — **προσαχθείη.** Cf. adn. 30, 2. Deinde *φοροῦντες δή* conicit Class. sine causa idonea.

§ 3. **ὕλης.** Cf. adn. 75, 2. — **παρέβαλον,** altera iuxta altera iecerunt. Cf. VI 99, 1. VII 2, 4. Iuxta urbem iacere minus apte interpretatur Krueg. — **ἐς τὸ μεταξὺ . . . προσχώσεως,** in id intervallum quod inter murum et aggerem relictum erat. Cf. adn. 75, 6. Voci *πρῶτον* deinde respondet *ἐπι-* (praeterea) in *ἐπιπαρένησαν*. — **ἐπιπαρένησαν.** Simul audi *ὕλης φακέλους*. Dobraeus non in ipsam urbem hos fasciculos iniectos, sed prope muros struem factam esse existimat, comparans *παροικοδομεῖν* 75, 2 et *παρακαταπηγνύναι* IV 90, 2. Assentitur Krueg. Sed quid ad hanc rem opus fuit *τὸ μετέωρον*? Et *τῆς ἄλλης πόλεως* non potest idem valere quod *τοῦ ἄλλου τείχους*. Ex praepositionibus duabus *παρά* ut in superiore *παραβάλλειν* dicta est. — **τῆς ἄλλης πόλεως.** „Quasi etiam murus, quem iam antea attigerant, pars sit urbis." Haack. Cf. adn. 14, 1. Intellegendum est autem maxime pomoerium interius atque ex eo praecipue id spatium quod fuit inter murum vetustiorem et lunarem. Genetivos patet pendere ex *ὅσον*. — **ἐπισχεῖν,** occupare, i. e. assequi.

§ 4. **ἐμβαλόντες δὲ κ.τ.λ.** Sic picem sulfure et taeda mixtam ardenti mittere Sal.

*ὕλην. καὶ ἐγένετο φλὸξ τοσαύτη ὅσην οὐδείς πω
ἔς γε ἐκεῖνον τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν· ἤδη
γὰρ ἐν ὄρεσιν ὕλη τριφθεῖσα ὑπ' ἀνέμων πρὸς
αὐτὴν ἀπὸ ταὐτομάτου πῦρ καὶ φλόγα [ἀπ' αὐ-
5 τοῦ] ἀνῆκεν. τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν καὶ τοὺς Πλα-
ταιέας τἆλλα διαφυγόντας ἐλαχίστου ἐδέησε δια-
φθεῖραι· ἐντὸς γὰρ πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως
οὐκ ἦν πελάσαι, πνεῦμά τε εἰ ἐπεγένετο αὐτῇ
ἐπίφορον, ὅπερ καὶ ἤλπιζον οἱ ἐναντίοι, οὐκ ἂν
6 διέφυγον. νῦν δὲ καὶ τόδε λέγεται ξυμβῆναι, ὕδωρ
ἐξ οὐρανοῦ πολὺ καὶ βροντὰς γενομένας σβέσαι
τὴν φλόγα καὶ οὕτω πανθῆναι τὸν κίνδυνον.*

1 78. *Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ καὶ τούτου
διήμαρτον [μέρος μέν τι καταλιπόντες τοῦ στρα-*

§ 6. *ἐξ οὐρανοῦ* om. Laur. Poliorc. Sed ad significandam pluviam necessarium est.

Iug. 57, 5. — *ἤδη γὰρ ἐν ὄρεσιν κ. τ. λ.* Explicat cur *χειροποίητον* dixerit, et *ἤδη* rem usu compertam esse indicat. Cf. 89, 7. VII 77, 1. 4. — *ὕλη . . . πρὸς αὐτήν.* De re cf. Lucret. I 896 et Suid. in *δρυμός*. — [*ἀπ' αὐτοῦ*] interpretantur *ἀπὸ τοῦ τρίβεσθαι, τῷ τρίβεσθαι.* Sed hoc adeo ex se intellegitur ut expresse additum non solum inutile, sed etiam molestum sit. Rectissime igitur Dobr. hoc pro varia lectione praecedentis *ἀπὸ ταὐτομάτου* habet. Falso Herw. *ἄπαυστον* substituit. Nam si maiorem huius flammae magnitudinem verbo significari necesse esset (at satis indicatur vocabulo *χειροποίητον* superiori descriptioni addito), ad superius *τοσαύτη ὅσην* non conveniret *ἄπαυστον*, sed *μείζονα* vel eiusdem sententiae adiectivum.

§ 5. *τοῦτο δέ.* Hic certe *δέ* non mutandum est in *δή*; nam post causam interpositam narrare pergit pariter atque § 3. — *ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι.* Errat Matth. Gr. § 297 p. 757 et § 534a; nam nominativus est *τοῦτο* (*τὸ πῦρ*). Bene Vig. p. 204. Cf. Krueg. Gr. § 47, 16 adn. 2. — *ἐντός.* Citra interpretatur Dobr., sed est potius intra. Ex hoc pendent verba *πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως*. De v. *χωρίον* cf. adn. I 63, 1. Potuit hic etiam omitti (cf. Plat. Symp. 195 b), sed non debebat, ut exemplum modo allatum ostendit. — *πνεῦμα . . . ἐπίφορον.* Cf. III 74, 2 *εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν* et de coniunctione postposita adn. I 10, 2. II 81, 5. — *αὐτῇ*] *τῇ φλογί.* Schol.

§ 6. *νῦν δέ.* Cf. Matth. Gr. § 606. — *τόδε . . . ξυμβῆναι.* Hoc explicatur verbis *ὕδωρ . . . κίνδυνον.* Cf. Krueg. Gr. § 57, 10 adn. 8. — *ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ.* Ita etiam alii scriptores de pluvia, ut Xen. Anab. IV 2, 2. Aqua coelestis Hor. Carm. III 10, 30 et saepe Plin. H. N. Cf. Krueg. Gr. § 61, 4 adn. 4. — *πανθῆναι*, Cf. adn. I 81, 6.

Cap. 78. § 1. [*μέρος μέν τι*

τοπέδου, τὸ δὲ πλέον ἀφέντες], περιετείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον· τάφρος δὲ ἐντός τε ἦν καὶ ἔξωθεν, ἐξ ἧς ἐπλινθεύσαντο. καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἐξείργαστο περὶ ἀρκτούρου 2
ἐπιτολάς, καταλιπόντες φύλακας τοῦ ἡμίσεος τείχους (τὸ δὲ ἥμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσον) ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. Πλαταιῆς 3
δὲ παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ πλῆθος τὸ ἄχρηστον τῶν ἀνθρώπων πρότερον ἐκκεκομισμένοι ἦσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, αὐτοὶ δ' ἐπολιορκοῦντο ἐγκαταλελειμμένοι τετρακό-

Cap. 78. § 1. τὸ δὲ λοιπὸν Pal. et aliquot deteriores; τὸ δὲ . . . ἀφέντες om. It. Vat. Aug. Ar. Cl. Chr. Dan. Mosqu. Ven. H. Cf. adn.

§ 3. ἀχρεῖον Laur. M. m. et aliquot deteriores, quod defendit Bloomf., quia Thucydides de turba inutili ad bellum constanter hac forma utatur, ut II 6, 4. 40, 1. I 93, 6. Sed cum ipsum vocabulum ἄχρηστος etiam VI 16, 3 apud eum exstet et idem de militibus Xen. Anab. III 4, 26 atque alibi legatur, plurimorum librorum consensui obtemperandum fuit.

. . . ἀφέντες]. Si delentur τὸ δὲ . . . ἀφέντες in parte codd. omissa, quid reliquo exercitu fecerint non dicitur. Neque μέν solitarium ita eam excusationem habet quam 65, 12. 74, 2 I 10, 1. Deinde non perspicitur cur ante circummunitionem, quod opus longe maximum erat (cf. enim muri descriptio III 21), maiorem exercitus partem dimiserint. Neque hoc omnino fieri solebat ut ante, sed post opus perfectum pars exercitus abiret (cf. III 51, 4. IV 5, 2. 90, 4. 133, 4. V 75, 6. 114, 2. VIII 27, 3). Atque idem hoc loco factum esse ex sequentibus satis cognoscitur, praesertim cum ibi τῷ στρατῷ non possit significari longe minor pars principalis exercitus, sed totus hic praeter custodes relictos exercitus. Verba igitur interclusa scholion sunt ad καταλιπόντες φύλακας olim adscriptum. Itaque recte ea del. Class., frustra defendit Cob. Mnemos. l. l. p. 115 sq.

— διελόμενοι . . . τὸ χωρίον, spatio inter singulas civitates diviso. Propter IV 69, 2. V 75, 5. 114, 1 Herw. hic χωρίον et VII 19, 1 ἔργον del. Sed ut utrumque omittere, ita addere licebat, et alterum alterum tuetur. — ἐντός τε . . . καὶ ἔξωθεν. Intell. τοῦ περιτειχιζομένου χωρίου. Ἐντός, i. e. inter munitionem et urbem. Cf. III 22, 1.

§ 2. περὶ ἀκτούρου ἐπιτολάς. Arcturum constat esse stellam maximam in signo Bootis. Ἐπιτολή, quae ab ἀνατολῇ, ortu cotidiano, discernitur (cf. Phryn. p. 124 sq. et ibi Lob.), eum significat ortum quo stella primum rursus in conspectum venit, postquam aliquamdiu solis radiis pressa est. Cf. Idel. Chronol. I p. 50—53 et Append. I 1.

§ 3. ἐκκεκομισμένοι ἦσαν. De re vid. 6, 4. — τετρακόσιοι. Hinc quantus fuerit omnium Plataeensium numerus

σιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀγδοήκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα
4 *καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. τοσοῦτοι ἦσαν οἱ ξύμπαν-*
τες ὅτε ἐς τὴν πολιορκίαν καθίσταντο, καὶ ἄλλος
οὐδεὶς ἦν ἐν τῷ τείχει οὔτε δοῦλος οὔτε ἐλεύ-
θερος. τοιαύτη μὲν ἡ Πλαταιῶν πολιορκία κατ-
εσκευάσθη.

1 79. *Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους καὶ ἅμα τῇ τῶν*
Πλαταιῶν ἐπιστρατείᾳ Ἀθηναῖοι δισχιλίοις ὁπλί-
ταις ἑαυτῶν καὶ ἱππεῦσι διακοσίοις ἐστράτευσαν
ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης καὶ Βοττιαίους
ἀκμάζοντος τοῦ σίτου· ἐστρατήγει δὲ Ξενοφῶν ὁ
2 *Εὐριπίδου τρίτος αὐτός. ἐλθόντες δὲ ὑπὸ Σπάρ-*
τωλον τὴν Βοττικὴν τὸν σῖτον διέφθειρον. ἐδόκει
δὲ καὶ προσχωρήσειν ἡ πόλις ὑπό τινων ἔνδο-
θεν πρασσόντων· προσπεμψάντων δὲ ἐς Ὄλυνθον
τῶν οὐ ταῦτα βουλομένων ὁπλῖταί τε ἦλθον καὶ
στρατιὰ ἐς φυλακήν· ἧς ἐπεξελθούσης ἐκ τῆς

Cap. 79. § 2. *διέφθειρον* It. Vat. Pal. Aug. Ven. Bas. C. F. G. H. Doxop., qui totius huius capitis verba affert II p. 515 ed. Walz. Vulgo et Bekk. *διέφθειραν*. Illud a Krueg. et Class. receptum de re in qua aliquamdiu versabantur praestare visum est.

colligere studet Muensch. de Reb. Plat. p. 11 sq. — *γυναῖκες ... σιτοποιοί.* „Tangit morem Graecorum, apud quos, sicut olim apud Romanos (cf. Plin. N. H. XVIII 11, 107), hoc mulierum munus erat ut fruges pinserent, panem coquerent, alia ad victum pertinentia pararent." Duk. Cf. adn. V 32, 1. Infra tamen VI 22, 1. 44, 1 commemorantur mares *σιτοποιοί* e pistrinis arcessendi.

Cap. 79. Cf. Diod. XII 47, 3. — § 1. *τῇ τῶν Πλαταιῶν ἐπιστρατείᾳ.* Cf. Krueg. Gr. § 47, 7 adn. 5. — *δισχιλίοις.* Mille sunt apud Diod. — *ἀκμάζοντος τοῦ σίτου.* Cf. adn. 19, 1. — *τρίτος αὐτός.* Alter erat Calliades (Plut. Nic. 6), tertius Phanomachus (Diod. l. l.). De Xenophonte et Phanomacho cf. 70, 1, ubi tertius est alius.

§ 2. *ὑπὸ Σπάρτωλον.* Hanc urbem ab Olyntho in septentrionem vergentem inter illam et Apolloniam sitam fuisse docet Leak. Graec. sept. III p. 456 et 459. Cf. Hofm. Descript. Chalcid. I p. 14. — *ὑπό τινων ἔνδοθεν πρασσόντων*, quorundam civium opera qui hoc moliebantur. *Ὑπό* positum est ob vim passivam quae latet in v. *προσχωρεῖν* (cf. Matth. Gr. § 592β. Krueg. Gr. § 52, 3 adn. 1), de v. *πράσσειν* vid. adn. IV 132, 1, de *ἔνδοθεν* Krueg. Gr. § 50, 8 adn. 51. — *ταῦτα*, scil. *προσχωρεῖν τὴν πόλιν.* Praeter necessitatem *ταὐτὰ* Herw. Cf. VI 74, 1. — *στρατιά* hic simul alios milites significet oportet. Etenim *ὁπλῖται καὶ στρατιά* ita dicta videntur ut exempla I 116, 3 adscripta. Praeter *ὁπλίτας* igitur *οἱ ἱππῆς τῶν Χαλκι-*

Σπαρτώλου ἐς μάχην καθίστανται οἱ Ἀθηναῖοι
πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. καὶ οἱ μὲν ὁπλῖται τῶν 3
Χαλκιδέων καὶ ἐπίκουροί τινες μετ᾽ αὐτῶν νικῶν-
ται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀναχωροῦσιν ἐς τὴν
Σπάρτωλον, οἱ δὲ ἱππῆς τῶν Χαλκιδέων καὶ ψιλοὶ
νικῶσι τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἱππέας καὶ ψιλούς·
εἶχον δέ τινας οὐ πολλοὺς πελταστὰς ἐκ τῆς Κρου- 4
σίδος γῆς καλουμένης. ἄρτι δὲ τῆς μάχης γεγενη-
μένης ἐπιβοηθοῦσιν ἄλλοι πελτασταὶ ἐκ τῆς Ὀλύν-
θου. καὶ οἱ ἐκ τῆς Σπαρτώλου ψιλοὶ ὡς εἶδον, 5
θαρσήσαντες τοῖς τε προσγιγνομένοις καὶ ὅτι πρό-
τερον οὐχ ἡσσῶντο, ἐπιτίθενται αὖθις μετὰ τῶν
Χαλκιδέων ἱππέων καὶ τῶν προσβοηθησάντων τοῖς
Ἀθηναίοις· καὶ ἀναχωροῦσι πρὸς τὰς δύο τάξεις
ἃς κατέλιπον παρὰ τοῖς σκευοφόροις. καὶ ὁπότε μὲν 6
ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνεδίδοσαν, ἀναχωροῦσι δὲ
ἐνέκειντο καὶ ἐσηκόντιζον. οἵ τε ἱππῆς τῶν Χαλκι-

§ 6. *ἀναχωροῦσι* Vat. H., quod locis simillimis III 97, 3. IV 32, 4. VII 79, 5 commendatur; neque obstat quod bis in proximis adest. Cf. 56, 7. VII 79, 5. 6. Vulgo *ἀποχωροῦσι*, quod abeuntibus significans minus aptum est. *Ὑποχωροῦσι* de sola coniectura scripsit Krueg.

δέων καὶ ψιλοί (§ 3) significantur.

§ 4. *εἶχον.* Quaeritur utrum nominativus sit *οἱ Χαλκιδῆς* an *οἱ Ἀθηναῖοι.* Hoc iure praefert Class. Nam explicatur unde Athenienses, qui solis militibus gravis armaturae et equitibus profecti erant (§ 1), velites habuerint. Itaque omnes Atheniensium *ψιλοί* hic *πελτασταί* fuerunt. Pariter *οἱ ψιλοί* peltastae sunt IV 36, 1, ut cognoscitur ex IV 32, 2. Cf. Annal. phil. 1866 p. 210. — *τινὰς οὐ πολλούς.* Cf. adn. IV 72, 4. — *πελταστάς.* Distinguuntur a *ψιλοῖς*, ut Xen. Anab. V 2, 16. Ceterum cf. adn. 29, 5. — *Κρουσίδος.* Ab Herodot. VII 123. Crossaea vocatur. Erat ad sinum Thermaicum. Eius urbs est Gigonus I 61, 5, ubi vid. adn. — *ἐπιβοηθοῦσι*, scil. *τοῖς Χαλκιδεῦσι.* Sic item sine dat. 86, 6. I 62, 4. III 69, 2. — *ἄλλοι πελτασταί.* Nam ii quoque Chalcidensium *ψιλοί* qui antea ab Olyntho venerant, qui iidem deinde *οἱ ἐκ τῆς Σπαρτώλου ψιλοί* vocantur (cf. § 2), *πελτασταί* erant.

§ 5. *ὡς εἶδον*, scil. *αὐτοὺς ἐπιβοηθοῦντας.* — *καὶ ἀναχωροῦσι*] *οἱ Ἀθηναῖοι.* Schol.

§ 6. *ἐνεδίδοσαν*] *οἱ Χαλκιδεῖς δηλονότι καὶ οἱ Σπαρτώλιοι.* Schol. — *ἐνέκειντο.* Krueger *ἐπέκειντο* ex iis locis quos in sd. ad *ἀναχωρ.* adnotavimus scripsit. Sed utrumque verbum cum paene aeque frequenter dicatur (cf. III 98, 1 et adn. I 49, 7), a membranarum scriptura non discedendum est. — *ἐσηκόντιζον.* Erant igitur hi *ψιλοί* vel *πελτασταί* iaculis ar-

δέων προσιππεύοντες ᾗ δοκοίη προσέβαλλον, καὶ οὐχ ἥκιστα φοβήσαντες ἔτρεψαν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐπεδίωξαν ἐπὶ πολύ. 7 *καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Ποτείδαιαν καταφεύγουσι, καὶ ὕστερον τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους κομισάμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀναχωροῦσι τῷ περιόντι τοῦ στρατοῦ (ἀπέθανον δὲ αὐτῶν τριάκοντα καὶ τετρακόσιοι καὶ οἱ στρατηγοὶ πάντες)· οἱ δὲ Χαλκιδῆς καὶ οἱ Βοττιαῖοι τροπαῖόν τε ἔστησαν καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς αὐτῶν ἀνελόμενοι διελύθησαν κατὰ πόλεις.*

1 80. *Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων Ἀμπρακιῶται καὶ Χάονες, βουλόμενοι Ἀκαρνανίαν πᾶσαν καταστρέψασθαι καὶ Ἀθηναίων ἀποστῆσαι, πείθουσι Λακεδαιμονίους ναυτικόν τε παρασκευάσασθαι ἐκ τῆς ξυμμαχίδος καὶ ὁπλίτας χιλίους πέμψαι ἐς Ἀκαρνανίαν, λέγοντες ὅτι, ἢν ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα μετὰ σφῶν ἔλθωσιν, ἀδυνάτων ὄντων ξυμβοηθεῖν τῶν ἀπὸ θαλάσσης Ἀκαρνάνων ῥᾳδίως ἂν Ἀκαρνανίαν σχόντες καὶ τῆς Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας κρατήσουσι, καὶ ὁ περίπλους οὐκέτι*

Cap. **80.** § 1. *τε* om. It. Vat. Aug.
ἂν om. Laur. m. Ar. Chr. Dan. E. Quare id ex insequenti *Ακ* repetitum esse putat Riemannus (Revue de phil. a 1882 p. 204). Sed cf. adn.

mati (*ἀκοντισταί*). — *ἣ δοκοίη.* Similiter *ὅπη δοκοίη* 100, 5. — *ἔτρεψαν τοὺς Ἀθηναίους.* Cf. Plut. Nic. l. l.

§ 7. *τῷ περιόντι τοῦ στρατοῦ.* Cf. adn. I 73, 5.

Cap. **80.** Cf. Diod. XII 47, 4. 5. — § 1. *Ἀμπρακιῶται καὶ Χάονες.* Hos iam 68, 9 cognovimus socios. — *Ἀκαρνανίαν πᾶσαν*, i. e. praeter Oeniadas, quos semper amicos habuerant (cf. adn. 9, 4), et praeter *Ἀμφιλοχίαν* s. Argivum agrum, quem iam occupaverant 68, 7. Sic *πᾶσαν* contra Ullrichii l. l. (cf. adn. 68, 7) p. 33 audaciora hic molientis coniecturas defendit Class. — *τῆς ξυμμαχίδος.* Cf. adn. I 110, 4. — *ναυσὶ . . . σφῶν*, cum navibus simul et peditatu secum. — *ξυμβοηθεῖν . . . Ἀκαρνάνων.* Per attractionem haec posita sunt pro verbis *ξυμβοηθεῖν ἀπὸ θαλάσσης τῶν ἐπὶ θαλάσσῃ Ἀκαρνάνων.* Cf. 83, 1, ex quo loco non posse significari a mari remotos Acarnanes etiam Dobr. intellexit, V 34, 1. 65, 4. VII 63, 1. VIII 1, 2. 96, 4 et de simili usu praep. *ἐκ* adn. I 8. — *ῥᾳδίως ἂν . . . κρατήσουσι.* De *ἄν* ad solum *σχόντες* pertinente cf. Quaest. gram. p. 20.

ἔσοιτο Ἀθηναίοις ὁμοίως περὶ Πελοπόννησον·
ἐλπίδα δ' εἶναι καὶ Ναύπακτον λαβεῖν. οἱ δὲ Λακε- 2
δαιμόνιοι πεισθέντες Κνῆμον μὲν ναύαρχον ἔτι ὄντα
καὶ τοὺς ὁπλίτας ἐπὶ ναυσὶν ὀλίγαις εὐθὺς πέμ-
πουσι, τῷ δὲ ναυτικῷ περιήγγειλαν παρασκευασαμένῳ
ὡς τάχιστα πλεῖν ἐς Λευκάδα. ἦσαν δὲ Κορίνθιοι 3
ξυμπροθυμούμενοι μάλιστα τοῖς Ἀμπρακιώταις,
ἀποίκοις οὖσιν. καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν ἔκ τε Κορίνθου
καὶ Σικυῶνος καὶ τῶν ταύτῃ χωρίων ἐν παρασκευῇ
ἦν, τὸ δ' ἐκ Λευκάδος καὶ Ἀνακτορίου καὶ Ἀμπρα-
κίας πρότερον ἀφικόμενον ἐν Λευκάδι περιέμενεν.
Κνῆμος δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ χίλιοι ὁπλῖται ἐπειδὴ 4
ἐπεραιώθησαν λαθόντες Φορμίωνα, ὃς ἦρχε τῶν
εἴκοσι νεῶν τῶν Ἀττικῶν αἳ περὶ Ναύπακτον
ἐφρούρουν, εὐθὺς παρεσκευάζοντο τὴν κατὰ γῆν
στρατείαν. καὶ αὐτῷ παρῆσαν Ἑλλήνων μὲν Ἀμπρα- 5
κιῶται καὶ Λευκάδιοι καὶ Ἀνακτόριοι καὶ οὓς
αὐτὸς ἔχων ἦλθε χίλιοι Πελοποννησίων, βάρβαροι

ὁμοίως Aug., reliqui ὅμοιος sive ὁμοῖος. Cf. adn.

— ἔσοιτο. De modorum in oratione obliqua vicissitudine cf. IV 130, 4. VIII 50, 1. — ὁμοίως vera scriptura est; etenim non est dicendum circumvectionem non similem futuram, sed circumvectionem non similiter effectum iri, de qua verbi εἶναι vi cf. adn. III 30, 2. — ἐλπίδα δ' εἶναι. De transitu ad infin. cf. adn. I 87, 4.

§ 2. ναύαρχον ἔτι ὄντα. Particula ἔτι ad 66, 2 respiciente indicatur munus nauarchi apud Lacedaemonios certo temporis spatio circumscriptum fuisse. Plerumque nauarchum per annum munere suo functum, sed id nonnunquam prorogatum esse putat Manso Spart. II p. 382. At annuum quidem fuisse hunc magistratum, sed nunquam prorogatum esse uberiore disputatione docet Beloch. in Mus. Rhen. XXXIV p. 117 sqq. — ἐπὶ ναυσίν. Similiter IV 10, 3. Cf. Elmsl. ad Eur. Heracl. 893 et Krueg. Gr. § 68, 41 adn. 1. — τῷ ναυτικῷ ... παρασκευασαμένῳ. „Naves usitata figura positae sunt pro nautis.“ Bloomf. Cf. adn. I 52, 1. Perperam Cob. l. l. p. 116 παρασκευασαμένοις, quo recepto etiam τὸ ναυτικὸν scribendum esset.

§ 3. ἦσαν ... ξυμπροθυμούμενοι, adiuvabant, favebant. Cf. adn. I 38, 4 et de adiuncto dat. personae, quae rarior est syntaxis, cf. Philostr. V. Apoll. T. IV 30. — ἀποίκοις οὖσιν. Cf. Muell. Dor. I p. 117 et Curt. Hist. Gr. I p. 266. — τῶν ταύτῃ χωρίων. Quae potissimum sint intellegitur ex 9, 3. — ἐν παρασκευῇ ἦν, i. e. παρεσκευάζετο. Cf. Vig. p. 608. 101, 2. VI 26, 2. VIII 14, 3 et adn. 17, 5.

§ 4. τῶν εἴκοσι νεῶν κ.τ.λ. Cf. c. 69.

§ 5. Ἀνακτόριοι. Recordare

δὲ Χάονες χίλιοι ἀβασίλευτοι, ὧν ἡγοῦντο ἐπετησίῳ
προστασίᾳ ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ γένους Φώτιος καὶ Νι-
κάνωρ. ἐστρατεύοντο δὲ μετὰ Χαόνων καὶ Θεσπρω-
6 τοὶ ἀβασίλευτοι. Μολοσσοὺς δὲ ἦγε καὶ Ἀτιντᾶνας
Σαβύλινθος, ἐπίτροπος ὢν Θαρύπου τοῦ βασιλέως
ἔτι παιδὸς ὄντος, καὶ Παραυαίους Ὄροιδος βασιλεὺς
ὤν. Ὀρέσται δὲ χίλιοι, ὧν ἐβασίλευεν Ἀντίοχος,
μετὰ Παραυαίων ξυνεστρατεύοντο Ὀροίδῳ Ἀντι-
7 όχου ἐπιτρέψαντος. ἔπεμψε δὲ καὶ Περδίκκας κρύφα
τῶν Ἀθηναίων χιλίους Μακεδόνων, οἳ ὕστερον

§ 5. ἐπ' ἐτησίῳ omnes praeter pr. M., cuius scripturam confirmat Dion. Cass. LII 9, 3 προστατείαις ἐπετησίοις χρώμενοι.

I 55, 1 narrata. — *ἀβασίλευτοι.* Ex Epiri populis duos maritimos et cum Graecis coniunctiores regio imperio usos non esse animadverti iubet Leak. Graec. sept. IV p. 177. — *ἐπετησίῳ προστασίᾳ.* De dat. cf. Plat. Men. 99 b. Krueg. Gr. § 46, 4 adn. 1. — *ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ γένους.* Ex una igitur gente apud illos magistratus creabantur.

§ 6. *Μολοσσούς.* De horum finibus qui tunc fuerint vid. Leak. l. l. IV p. 178 sqq. Mirum autem videtur non nominari Cassopaeos inter Thesprotos et Molossos atque Ambraciotas habitantes, quos Cassopaeos tunc nondum a Molossis subactos esse e Scylace 32. 33 (cf. Burs. Geogr. I p. 29) apparet. Thesprotos autem et Molossos Thucydides barbaris (quos a vv. βάρβαροι δέ coepit nominare; cf. 81, 3) videtur adnumerare, etsi Herodoto eos Graecos esse adnotat Grot. Hist. III p. 556 (interpr. II p. 325). — *Ἀτιντᾶνας.* Hunc populum a Palmerio in extremo angulo Epiri propter Apolloniam collocari docet Bloomf. Cf. etiam Muell. de Maced. p. 14 et Leak. Graec. sept. IV p. 118, qui inter Apsum (Βερατινόν) et Aoum (Βιῶσαν) eos habitasse ostendit. Add. id. p. 195 et Burs. l. l. p. 24. Illyrios alii dicunt, alii Epirotas. Vid. Muell. l. l. p. 46. — *Θαρύπου.* Eum πρῶτον Ἑλληνικοῖς ἔθεσι καὶ γράμμασι καὶ νόμοις φιλανθρώποις ὀνομαστὸν γενέσθαι tradit Paus. I 11, 1. Avus fuit Neoptolemi I et Arybbae, proavus Alexandri Molossi, Olympiadis, Aeacidae. Vid. Iust. XVII 3, 13—16. — *Παραυαίους.* Hos ad superiorem Aoum seu Aeantem, ubi nunc Zagori, ponit Muell. de Maced. p. 13 et ad Tab. Graec. septentr. p. 25, in Aoi partis ad orientem spectantis convallibus et montibus iis ex quibus hic fluvius oritur Leak. l. l. p. 115 sqq. et 119. Cf. Strab. p. 326. Plutarcho (Mor. p. 293 f) non recte sunt Aenianes. Steph. Byz. eos Thesprotorum populum facit. Sed cf. Burs. l. l. p. 27. — *Ὀρέσται.* Hos Macedones (Polyb. XVIII 30, 6) fuisse Epirotis (Strab. l. l.) postea fortasse ideo attributos quod se a regibus Macedoniae seiunxerint, demonstrat Muell. de Maced. p. 14 et 46, qui cum Pouquevillio Orestidem nunc Castoriam vocari putat. „Grámista, Anaselítza, Castoría.“ Leak. l. l. III p. 305. Cf. id. IV p. 121. Arn. inter Cambunios montes haud procul a via Egnatia eos collocat.

§ 7. *κρύφα τῶν Ἀθη-*

ἦλθον. τούτῳ τῷ στρατῷ ἐπορεύετο Κνῆμος οὐ 8
περιμείνας τὸ ἀπὸ Κορίνθου ναυτικόν, καὶ διὰ
τῆς Ἀργείας ἰόντες Λιμναίαν, κώμην ἀτείχιστον,
ἐπόρθησαν. ἀφικνοῦνταί τε ἐπὶ Στράτον, πόλιν
μεγίστην τῆς Ἀκαρνανίας, νομίζοντες, εἰ ταύτην
πρώτην λάβοιεν, ῥᾳδίως ἂν σφίσι τἆλλα προσ-
χωρῆσαι.

81. Ἀκαρνᾶνες δὲ αἰσθόμενοι κατά τε γῆν 1
πολλὴν στρατιὰν ἐσβεβληκυῖαν ἔκ τε θαλάσσης
ναυσὶν ἅμα τοὺς πολεμίους παρεσομένους, οὔτε
ξυνεβοήθουν ἐφύλασσόν τε τὰ αὑτῶν ἕκαστοι,
παρά τε Φορμίωνα ἔπεμπον κελεύοντες ἀμύνειν·
ὁ δὲ ἀδύνατος ἔφη εἶναι ναυτικοῦ ἐκ Κορίνθου
μέλλοντος ἐκπλεῖν Ναύπακτον ἐρήμην ἀπολιπεῖν.
οἱ δὲ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τρία τέλη 2
ποιήσαντες σφῶν αὐτῶν ἐχώρουν πρὸς τὴν τῶν
Στρατίων πόλιν, ὅπως ἐγγὺς στρατοπεδευσάμενοι,

§ 8. ἂν om. Laur. E., quos si sequeremur, codd. scripturam προσχωρήσειν (pauci deteriores προχωρήσειν) retinere liceret. Sed cum reliqui codd. omnes ἂν habeant, προσχωρῆσαι rescribere maluimus. Cf. Quaest. gram. p. 22.

ναίων, quibuscum pacem composuerat. Vid. 29, 7. — ὕστερον ἦλθον, sero venerunt, ut ὕστερον ἧκον VII 27, 2.

§ 8. ἐπορεύετο. Ambracia eum profectum esse et ex copiis collectis et ex vv. διὰ τῆς Ἀργείας ἰόντες videtur liquere. Attamen Class. ab ora e regione Leucadis sita iter susceptum esse arbitratur. Sed ita si recta via Stratum proficiscebatur, Amphilochiam attingere vix poterat. Fallitur etiam Brandstaet. Hist. Aetol. p. 153 confundens Ἀργείαν et Ἀγραίαν. — διὰ τῆς Ἀργείας] τῆς Ἀμφιλοχικῆς. Schol. Cf. III 105, 1. 106, 3 et de Argivis Amphilochiis 68, 1—6. — Λιμναίαν. Argivorum vicum esse etiam Steph. Byz. testatur. De situ eius cf. Krus. Hell. II 2 p. 328 et 334 sqq. et Muell. ad Tab. Graec. septent. p. 26. Vicus Limnaea a portu postea munito et inhabitato aliquantum videtur afuisse et a Krusio ad radices australes Thyami collocatur. Cf. III 106, 6. Contra ipsum portum (nunc Κερβασαράς seu Karvansarai) volunt esse Leak. l. l. I p. 162. IV p. 243. Burs. l. l. p. 110 sq. — Στράτον. De huius situ cf. 102, 2. III 106, 2. Krus. Hell. II 2 p. 336 sq. Leak. l. l. I p. 137 sqq. Burs. l. l. p. 109. — τῆς Ἀκαρνανίας. Postea Aetoliae adnumerabatur. Vid. Liv. XXXVI 11, 6.

Cap. 81. § 1. παρὰ Φορμίωνα. Cf. 69, 1. — ἀδύνατος. Non necessariae videntur Kruegeri coniecturae ἀδύνατον sive ἀδύνατα. Cf. I 32, 5.

§ 2. τρία τέλη ποιήσαντες] οὐκ ἐπὶ μῆκος, ἀλλ' ἐπὶ πλ τος. Schol. Τέλη ut de na-

εἰ μὴ λόγοις πείθοιεν, ἔργῳ πειρῷντο τοῦ τείχους.
3 *καὶ μέσον μὲν ἔχοντες προσῇσαν Χάονες καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι, ἐκ δεξιᾶς δ' αὐτῶν Λευκάδιοι καὶ Ἀνακτόριοι καὶ οἱ μετὰ τούτων, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Κνῆμος καὶ οἱ Πελοποννήσιοι καὶ Ἀμπρακιῶται· διεῖχον δὲ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἔστιν ὅτε οὐδὲ*
4 *ἑωρῶντο. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες τεταγμένοι τε προσῇσαν καὶ διὰ φυλακῆς ἔχοντες, ἕως ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν ἐπιτηδείῳ· οἱ δὲ Χάονες σφίσι τε αὐτοὶ πιστεύοντες καὶ ἀξιούμενοι ὑπὸ τῶν ἐκείνῃ ἠπειρωτῶν μαχιμώτατοι εἶναι οὔτ' ἐπέσχον τὸ στρατό-*

Cap. **81.** § 2. *λόγῳ* Laur. Vind. B. E. Cf. III 66, 2 et adn. § 4. *σφίσι τε αὐτοῖς* codd. Cf. adn.

vibus I 48, 3. — **λόγοις . . . ἔργῳ.** Cf. sd. I 73, 2. — **πειρῷντο.** Cf. adn. I 61, 4.

§ 3. **μέσον** sine articulo ut IV 31, 2. 96, 3. Cf. Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 13. De similibus cf. adn. I 8, 1. 48, 4. — **προσῇσαν,** scil. *πρὸς τὴν τῶν Στρατίων πόλιν.* — **οἱ μετὰ τούτων.** *Ξυμμόρους* (cf. adn. IV 93, 4) perioecos quosdam Leucadiorum et Anactoriorum fuisse censet Arn.

§ 4. **διὰ φυλακῆς ἔχοντες,** i. e. *φυλαττόμενοι*, caute. Plerumque accusativum addi docet Krueg. Cf. adn. VII 8, 3. — **ἐν ἐπιτηδείῳ.** Similiter VI 64, 1. Cf. Krueg. Gr. § 43, 4 adn. 2 et 84, 1. Graeci autem loca ad castra ponenda idonea diligenter exquirebant, cum ea non, ut Romani, cotidie munirent. — **ὑπό** a Valla non expressum Krueg. uncis inclusit. At idem etiam *τε . . . καί* neglexit vertens ut qui omnium illius continentis bellacissimi haberentur, et recte Class. hoc significari dicit, et illos ipsos sua virtute confisos et a finitimis ad pugnandum validissimos habitos esse. Sed in hanc sententiam *αὐτοί* rescribendum est; nam ex codd. scriptura iis ipsis opponendi essent alii quibus confiderent. — **οὔτ' ἐπέσχον τὸ στρατόπεδον καταλαβεῖν.** *Ἐπέσχον* schol. interpretatur *ἐνεκαρτέρησαν*, Valla et Port. sustinuerunt, quod non potest fieri. Apud Herodotum *ἐπέχειν*, scil. *τὸν νοῦν*, cum infinitivo iunctum ter (I 80. 153. VI 96) valet in animo habere, sibi proponere, animum inducere similiterque dativum secum habens appetendi vi praeditum est in Arist. Lys. 490. Et haec explanatio hic quoque simplicissima est. Nam si propterea quod alibi nusquam apud Thuc. hoc vocabulum ita dicatur eam spernas et verba sic explices: neque morati sunt (substiterunt) ut castra ponerent sive in castris ponendis, contra dicendum est *ἐπέχειν* cum inf. alibi nihil aliud esse quam cunctari aliquid facere. Cf. Xen. Mem. III 6, 10. Articulum schol. redundare dicit. „Mihi“ inquit Krueg. „articulus hic et VI 65, 3 et Xen. Anab. III 4, 36 nunc *δεῖξιν* anticipare aut notionem necessarii habere videtur.“ Ad infinitivum cum referunt Arn. (cf. VII 33, 3) et Class.; sed obstat sententia quominus *ἐπέχειν* hic sit abstinere, ut 76, 2, ubi cf. adn., aut morari transitive, i. e. dif-

πεδον καταλαβεῖν, χωρήσαντές τε ῥύμῃ μετὰ τῶν
ἄλλων βαρβάρων ἐνόμισαν αὐτοβοεὶ ἂν τὴν πόλιν
ἑλεῖν καὶ αὐτῶν τὸ ἔργον γενέσθαι. γνόντες δ' 5
αὐτοὺς οἱ Στράτιοι ἔτι προσιόντας καὶ ἡγησά-
μενοι, μεμονωμένων εἰ κρατήσειαν, οὐκ ἂν ἔτι
σφίσι τοὺς Ἕλληνας ὁμοίως προσελθεῖν, προλοχί-
ζουσι τὰ περὶ τὴν πόλιν ἐνέδραις, καὶ ἐπειδὴ
ἐγγὺς ἦσαν, ἔκ τε τῆς πόλεως ὁμόσε χωρήσαντες
καὶ ἐκ τῶν ἐνεδρῶν προσπίπτουσιν. καὶ ἐς φόβον 6
καταστάντων διαφθείρονταί τε πολλοὶ τῶν Χαό-
νων, καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι ὡς εἶδον αὐτοὺς
ἐνδόντας, οὐκέτι ὑπέμειναν, ἀλλ' ἐς φυγὴν κατ-
έστησαν. τῶν δὲ Ἑλληνικῶν στρατοπέδων οὐδέ- 7
τερον ᾔσθετο τῆς μάχης διὰ τὸ πολὺ προελθεῖν
αὐτοὺς καὶ στρατόπεδον οἰηθῆναι καταληψομέ-
νους ἐπείγεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐνέκειντο φεύγοντες οἱ 8
βάρβαροι, ἀνελάμβανόν τε αὐτοὺς καὶ ξυναγα-

ῥύμῃ γρ. m., reliqui ῥώμῃ. At cf. VII 70, 2. Paulo aliter 76, 4 ῥύμῃ ἐμπίπτειν.

ferre, ut in verbis Soph. Phil. 881 a Class. comparatis *μηδ' ἐπίσχωμεν τὸ πλεῖν*. Simpliciter igitur rem iam antea verbo *στρατοπεδευσάμενοι* (§ 2) indicatam denotat, neque aliter adhibitus est VI 65, 3, ubi cf. adn., aut Xen. Anab. l. l., ubi ad *ἀπεστρατοπεδεύοντο* § 34 respicitur. Ceterum *καταλαβεῖν τὸ στρατόπεδον* proprie est locum castris capere, qua de re cf. adn. I 51, 4. — *αὐτοβοεί*. Primo impetu et clamore Liv. I 11, 2, primo clamore atque impetu id. VI 4, 9 et similiter saepe. Cf. III 74, 2. 113, 6. V 3, 2. adn. ad Marc. § 52.

§ 5. *ἔτι προσιόντας*, i. e. „antequam cursum absolvissent.“ Haack. — *μεμονωμένων εἰ*. Cf. adn. 77, 5. — *προλοχίζουσι ... ἐνέδραις*. Eadem formula utuntur Ios. A. I. V 1, 15. 7, 4. Procop. Pers. p. 58 et alibi. „Redundat *ἐνέδραις*, cum iam sit in verbo *προλοχίζουσι*; *λόχος* enim significat insidias.“ Bau. Cf. Matth. Gr. § 636, 1 p. 1540 sq. et Lob. Paral. Gr. II p. 523 sqq. Dicitur etiam *προλοχίζειν ἐνέδρας*, ut III 112, 6.

§ 7. *τῶν ... Ἑλλην. στρατοπέδων*. Cf. § 2. 4. — *αὐτούς*] τοὺς Χάονας. — *καὶ στρατόπεδον κ. τ. λ.* Patet haec ita iungenda esse: *καὶ (διὰ τὸ) οἰηθῆναι (τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα) ἐπείγεσθαι (αὐτοὺς) καταληψ.* De *στρατόπεδον καταληψομένους* reminiscere ad § 4 adnotata.

§ 8. *ἐπεὶ ἐνέκειντο φεύγοντες οἱ βάρβ.*, cum barbari fugientes (in Graecos) irruerent, effusa fuga (in eos) ferrentur. Insolentius *ἐγκεῖσθαι*, quod alibi de persequentibus dicitur, ad fugientes translatum est. — *ἀνελάμβα-*

γόντες τὰ στρατόπεδα ἡσύχαζον αὐτοῦ τὴν ἡμέραν, ἐς χεῖρας μὲν οὐκ ἰόντων σφίσι τῶν Στρατίων διὰ τὸ μήπω τοὺς ἄλλους Ἀκαρνᾶνας ξυμβεβοηθηκέναι, ἄπωθεν δὲ σφενδονώντων καὶ ἐς ἀπορίαν καθιστάντων· οὐ γὰρ ἦν ἄνευ ὅπλων κινηθῆναι. δοκοῦσι δ' οἱ Ἀκαρνᾶνες κράτιστοι εἶναι τοῦτο ποιεῖν.

82. Ἐπειδὴ δὲ νὺξ ἐγένετο, ἀναχωρήσας ὁ Κνῆμος τῇ στρατιᾷ κατὰ τάχος ἐπὶ τὸν Ἄναπον ποταμόν, ὃς ἀπέχει σταδίους ὀγδοήκοντα Στράτου, τούς τε νεκροὺς κομίζεται τῇ ὑστεραίᾳ ὑποσπόνδους καὶ Οἰνιαδῶν ξυμπαραγενομένων κατὰ φιλίαν ἀναχωρεῖ παρ' αὐτοὺς πρὶν τὴν ξυμβοήθειαν ἐλθεῖν· κἀκεῖθεν ἐπ' οἴκου ἀπῆλθον ἕκαστοι. οἱ δὲ Στράτιοι τροπαῖον ἔστησαν τῆς μάχης τῆς πρὸς τοὺς βαρβάρους.

1 83. Τὸ δ' ἐκ τῆς Κορίνθου καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων τῶν ἐκ τοῦ Κρισαίου κόλπου ναυτικόν, ὃ ἔδει παραγενέσθαι τῷ Κνήμῳ, ὅπως μὴ ξυμβοηθῶσιν οἱ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω Ἀκαρνᾶνες, οὐ παραγίγνεται, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν περὶ τὰς αὐτὰς

νον αὐτούς] οἱ Ἕλληνες τοὺς βαρβάρους. Schol. — *σφίσι.* Cf. adn. I 20, 1. — *οὐ γὰρ ... κινηθῆναι,* neque enim sine gravi armatura („i. e. si ea non contecti et muniti erant adversus hostium tela" Kistem.) loco se movere poterant. — *τοῦτο,* i. e. *τὸ σφενδονᾶν.*

Cap. **82.** *Ἄναπον.* Is Siciliae Anapo longe obscurior a Pouquev. hodie Aëtos nominatur. Cf. Krus. Hell. II 2 p. 310, sed etiam Forbig. Geogr. III p. 893 adn. Burs. Geogr. I p. 109. — *Οἰνιαδῶν.* Cf. 102, 2 sqq. — *τὴν ξυμβοήθειαν.* Cogita *τῶν Ἀκαρνάνων.* Cf. 80, 1. 81, 1. 8. Nomen *ξυμβ.* etiam apud Cass. Dion. XXXIX 51, 2 exstat.

Cap. **83.** sqq. Duas pugnas navales hic narratas describit Diod. XII 48. Figura aeri incisa eas illustratas vide in libro qui inscribitur „Maps and plans illustrative of Thucydides".

§ 1. *Τὸ δ' ἐκ τῆς Κορίνθου . . . ναυτικόν.* Vid. 80, 3. — *ὅπως μὴ ... Ἀκαρνᾶνες,* i. e. *ὅπως μὴ οἱ ἐπὶ θαλάσσῃ Ἀκαρνᾶνες ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ξυμβοηθῶσιν.* Cf. adn. 80, 1 ac de collocatione illius *ἄνω* cum *ξυμβ.* iungendi adn. II 44, 1. De causa hyperbati cf. Kuehn. Gr. max. § 607, 2. Temere collocationis insolentia offensus *Ἀκαρνᾶνες* del. Herw., quo ad rei perspicuitatem non facile caremus. — *ἠναγκάσθησαν.* Intell. *οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι.* — *τὰς αὐτὰς*

ἡμέρας [τῆς ἐν Στράτῳ μάχης] ναυμαχῆσαι πρὸς Φορμίωνα καὶ τὰς εἴκοσι ναῦς τῶν Ἀθηναίων αἳ ἐφρούρουν ἐν Ναυπάκτῳ. ὁ γὰρ Φορμίων παρα- 2
πλέοντας αὐτοὺς ἔξω τοῦ κόλπου ἐτήρει, βουλόμενος ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ ἐπιθέσθαι. οἱ δὲ Κορίν- 3
θιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔπλεον μὲν οὐχ ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἀλλὰ στρατιωτικώτερον παρεσκευασμένοι ἐς τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι πρὸς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ναῦς τὰς σφετέρας τολμῆσαι τοὺς Ἀθηναίους εἴκοσι ταῖς ἑαυτῶν ναυμαχίαν ποιήσασθαι· ἐπειδὴ μέντοι ἀντιπαραπλέοντάς τε ἑώρων αὐτούς, παρὰ γῆν σφῶν κομιζομένων, καὶ ἐκ Πατρῶν τῆς Ἀχαΐας πρὸς τὴν ἀντιπέρας ἠπει-

ἡμέρας [τῆς . . . μάχης]. Genetivos Class. ex *τὰς αὐτάς* pendere affirmat, quod fieri non potest. Ex *ἡμέρας* suspensos esse vult Krueg. usus exemplis quale est Polybianum IX 5, 7 *μετὰ τὴν πέμπτην ἡμέραν τῆς παρουσίας*. Sed „quae ad Th. locum comparantur, quod *πρότερος, ὕστερος, ὑστεραῖος* cum genet. dicuntur (*τῇ προτέρᾳ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων, τῇ ὑστεραίᾳ τῆς μάχης*), ut pridie et postridie, aut quod in intervallo temporis notando dicitur apud antiquos perraro *μετ' ὀλίγον τούτων* (Xenoph.) aut *πέμπτῳ ἔτει τούτων* (Herod.), apud recentiores inde a Polybio frequenter *μετὰ πολλὰς ἡμέρας τοῦ τολμήματος* (post sextum cladis annum Sueton.) aut *πρὸ πολλῶν ἡμερῶν τ. τ.* et similia, ad *ὁ αὐτός* nihil prorsus pertinent.“ Madv. Adv. crit. I p. 313. Cf. Steupii Quaest. Thuc. p. 31 sqq. Probabilius quam *τῇ ἐν Σ. μάχῃ* a Madv. aut *περὶ αὐτὰς τὰς ἡμέρας* a Steupio propositum nobis videtur seclusa cum Herw. delere; interpretandi enim causa ita adscripta sunt ut *περὶ τὰς ἡμέρας* mente praemittendum sit. — *ναυμαχῆσαι.* De eadem re § 3 *ναυμαχεῖν.* Cf. Xen. Cyr. II 4, 10 *ποιεῖσθαι . . . ποιήσασθαι.* — *τὰς εἴκοσι ναῦς.* Cf. 69, 1.

§ 2. *παραπλέοντας . . . ἔξω τοῦ κόλπου.* Haec si germana sunt, debent valere oram eo consilio legentes ut e sinu enavigarent. Etenim classis Corinthiorum et Sicyoniorum ex Lechaeo et vicinis portibus sinus Crisaei appropinquans meridionalem oram legebat, dum Athenienses Naupacto profecti illam observantes in adverso litore navigant. Id ex § 3 certissime cognoscimus. — *ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ*, in aperto seu alto mari. Cf. 86, 5. 90, 5. 91, 1 et de causa huius consilii Phormionis 89, 8.

§ 3. *οὐχ ὡς . . . στρατιωτικώτερον.* Pro his 87, 2 *οὐχὶ ἐς ναυμαχίαν μᾶλλον ἢ ἐπὶ στρατείαν. Στρατιωτικώτερον* igitur, propr. magis militariter, hic ad militiam potius (terrestrem vel diuturnam) sonet necesse est. — *ἀντιπαραπλέοντας*, adversam oram legentes. — *σφῶν (τῶν Κορινθίων) κομιζομένων.* Cf. Matth. Gr. § 561. Krueg. Gr. § 47, 4 adn. 2. —

ρον διαβάλλοντες ἐπὶ Ἀκαρνανίας κατεῖδον τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ Εὐήνου ποταμοῦ προσπλέοντας σφίσι καὶ οὐκ ἔλαθον νυκτὸς ἀφορμισάμενοι, οὕτω δὴ ἀναγκάζονται ναυ-

Cap. 83. § 3. διαβαλλόντων codd. Cf. adn. ὑφορμισάμενοι codd. Cf. adn.

διαβάλλοντες, cum traicerent. Cf. VI 30, 1 et παραβάλλειν III 32, 3. Ex codd. scriptura καὶ ἐκ Πατρῶν . . . διαβαλλόντων ἐπὶ Ἀ. pariter atque παρὰ γῆν κομιζομένων cum σφῶν iunctum eadem ratione qua hoc cum proxime praegressis ἐπειδὴ ... ἑώρων αὐτούς cohaereret et quod deinde sequitur κατεῖδον sua iunctura careret; sed res quae describitur ipsa luce clarius ostendit illa a verbis παρὰ γῆν σφῶν κομιζομένων separanda et insequenti κατεῖδον adiungenda esse. Quod ita demum fit si διαβάλλοντες rescribitur, quo facto καί ad κατεῖδον pertinet. Nam καὶ . . . κατεῖδον iungi et nihilominus propter παρὰ γῆν σφῶν κομιζομένων, quod alio spectat, aequalitatis causa genetivum positum esse neque similibus exemplis comprobatur neque ullam veri habet similitudinem, nisi Th. consulto et temere verborum consequentiam turbavisse statuamus. Praegressum σφῶν κομιζομένων causa corruptelae fuit, non ineptae enormitatis ab ipso scriptore admissae. De simili librariorum errore cf. sd. VII 50, 2. — **κατεῖδον**, conspexerunt, de re subita atque momentanea, aliter atque supra ἑώρων. — **Χαλκίδος**. Cf. adn. I 108, 5. — **Εὐήνου**. Cf. Strab. p. 451. 459 sq. Brandstaet. Hist. Aetol. p. 114. Burs. l. l. p. 132. Hodie Phidári. — **καὶ οὐκ . . . ἀφορμισάμενοι**. Quod codd. praebent verbum ὑφορμίζεσθαι Arn. Haack. secutus interpretatur clam appellere (cf. Bekk. Anecd. p. 312 ὑφορμισάμενος· λάθρα καὶ κακούργως ὁρμισάμενος; aliter apud Philostr. Vit. Ap. ὑφορμίσασθαι τῷ ἀκρωτηρίῳ) et Peloponnesios putat, cum Athenienses adnavigantes conspexissent, hos ita decipere et subterfugere studuisse ut nocte ultra se proficisci simularent, sed clam Patras appellerentur. Sed hoc si voluisset Th., sententiam suam non plene enuntiasset, nec perspicitur quomodo Patras nocte appulsi se ultra proficisci simulare potuerint, quoniam ipso nocturno tempore in portu naves esse solent. Hac igitur interpretatione reiecta Grot. Hist. Gr. VI p. 266 sq. (interpret. III p. 465 sq.) aliam temptavit. Putat enim Peloponnesios, cum Athenienses advehentes conspexissent, a persequendo itinere hoc quidem die destitisse, sed nocte stationem in littore se capere simulantes clam Atheniensibus traicere conatos esse. Sed hic quoque Th. narrationi addidit quae apud eum non leguntur. Nam illos a persequendo itinere destitisse non dictum est, et si ὑφορμίζεσθαι simulare se stationem capere valeret, a Th. omissum esset eos hoc simulantes traicere conatos esse. Ut Class. intellexit, καὶ οὐκ ἔλαθον non ita subsequitur ut postea factum esse dicatur, sed ut Athenienses adnavigasse significetur, cum eos Peloponnesii non latuissent. Sed ita si interpretamur, parum aptum est ὑφορμισάμενοι, clam appulsi. Cum enim ante lucem Patris profecti sint Peloponnesii, ut ex 84, 2 apparet, poterant

μαχεῖν κατὰ μέσον τὸν πορθμόν. στρατηγοὶ δὲ 4
ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἑκάστων οἳ παρεσκευά-
ζοντο, Κορινθίων δὲ Μαχάων καὶ Ἰσοκράτης καὶ
Ἀγαθαρχίδας. καὶ οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἐτάξαντο 5
κύκλον τῶν νεῶν ὡς μέγιστον οἷοί τε ἦσαν μὴ
διδόντες διέπλουν, τὰς πρῴρας μὲν ἔξω, ἔσω δὲ
τὰς πρύμνας· καὶ τά τε λεπτὰ πλοῖα ἃ ξυνέπλει

latere Athenienses, etiamsi his non ignaris noctu eo appulerant, si hi eorum profectionem ante lucem factam non animadvertissent. Patet igitur, ut subterfugerent Athenienses, Peloponnesios nocte non appulsos esse Patras, sed inde profectos. Atque ante lucem eos ancoras sustulisse diserte in initio descriptionis pugnae exprimendum erat, si quidem eam ab initio perspicuam reddere volebat scriptor. Quae cum ita sint, necessariam esse nunc putamus Bloomf. mutationem **ἀφορμισάμενοι.** Nam **ἀφορμίσασθαι** contrarium significat atque **ἐφορμίσασθαι** IV 8, 5 et eandem vim habet quam in Eur. Iph. T. 18 **ναῦς ἀφορμίσαι.** Vertimus igitur: cum conspexissent Athenienses ... advehentes sibi et (ut eo cognoverunt) non latuissent eos (cf. IV 42, 4), quanquam nocte inde (Patris) naves solverant. — **οὕτω δή.** Cf. adn. I 131, 1. — **ἀναγκάζονται.** Nos: *sahen sie sich genötigt.* Cf. IV 87, 4. Nam inde quod primum oram meridionalem legentes Athenienses ex adverso littore se observare videbant et deinde Patris nocte profecti eos sibi advehentes conspexerunt, se sine pugna traicere non posse cognoverunt. — **κατὰ μέσον τὸν πορθμόν.** Portus **πορθμόν** fretum interpretatur, id est *τὸ τοῦ Κρισαίου κόλπου στόμα* 86, 3. At Bloomf. et alii Graeca expresserunt verbis in medio traiectu, quia Peloponnesii tunc extra sinum (Crisaeum in sinu Patrensi) fuerint, quod ipsum tempus Phormio exspectaverit. Cf. § 2 et 86, 5, unde extra Rhia hanc Peloponnesiorum cladem accidisse intellegimus. *Πορθμός* plerumque (IV 24, 4. 5. VII 1, 2) quidem Thucydidi est fretum, sed de traiectu, quam notionem poëticam existimat Krueg., etiam VI 2, 4, ubi cf. adn., videtur legi. Sed quanquam ipsius vocabuli sensus non obstat quominus ita interpretemur, tamen, cum antea (§ 2) dictum sit Phormionem voluisse **ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ ἐπιθέσθαι,** ad rem convenientius est locum significari. Itaque non de ipso quidem ostio sinus, sed, quod Grot. fecit, de mari latiore inde ad occidentem spectanti sive sinu Patrensi cogitandum. Idque Krueg. etiam propter usum v. *μέσος* commendat. Cf. schol. *ἔστι δὲ πορθμὸς ἀμφίγειος θάλασσα.*

§ 4. **στρατηγοὶ δὲ κ. τ. λ.** Similia de alia classe legimus I 46, 2. — **παρεσκευάζοντο.** De imperfecto cf. adn. 23, 2.

§ 5. **ἐτάξαντο . . . νεῶν,** orbem suarum navium instruxerunt. Cf. III 78, 1 et de orbe aciei Schneid. ad Caes. B. G. IV 37, 2. — **μὴ διδόντες,** nolentes dare. Latet igitur in negatione *μή* vis prohibendi. Cf. adn. I 118, 2. — **διέκπλουν.** Cf. adn. I 49, 3. — **τὰς πρῴρας . . . τὰς πρύμνας.** Attende chiasmum. Cf. IV 62, 2. VI 87, 4. VII 33, 1. 71, 4. — **λεπτὰ πλοῖα,** i. e.

ἐντὸς ποιοῦνται καὶ πέντε ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας, ὅπως ἐκπλέοιεν διὰ βραχέος παραγιγνόμενοι, εἴ πῃ προσπίπτοιεν οἱ ἐναντίοι.

1 84. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κατὰ μίαν ναῦν τεταγμένοι περιέπλεον αὐτοὺς κύκλῳ καὶ ξυνῆγον ἐς ὀλίγον, ἐν χρῷ αἰεὶ παραπλέοντες καὶ δόκησιν παρέχοντες αὐτίκα ἐμβαλεῖν. προείρητο δ' αὐτοῖς ὑπὸ Φορμίω-
2 νος μὴ ἐπιχειρεῖν πρὶν ἂν αὐτὸς σημήνῃ. ἤλπιζε γὰρ αὐτῶν οὐ μενεῖν τὴν τάξιν, ὥσπερ ἐν γῇ πεζήν, ἀλλὰ ξυμπεσεῖσθαι πρὸς ἀλλήλας τὰς ναῦς καὶ τὰ πλοῖα ταραχὴν παρέξειν, εἴ τ' ἐκπνεύσειεν ἐκ τοῦ κόλπου τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἀναμένων τε

§ 5. προσπλέοιεν It. Vat. Pal. Aug. M. Cl. Ven. Gr. Reg. C. H. γρ. m. Sed exprimi necesse est vim aggrediendi, quam ipsum προσπλεῖν apud Th. non habet.

Cap. 84. § 2. παρέχειν It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Cl. H. Reg. Cf. Quaest. gram. p. 11 sqq.

μικρὰ πλ. Cf. VII 40, 5. — ἐντὸς ποιοῦνται, intra se recipiunt, in orbem recipiunt. Cf. VI 67, 1. — διὰ βραχέος. Propr. exiguo ex intervallo, quod erat inter medium orbem et eius circuitum. Cf. adn. 29, 3. — παραγιγνόμενοι. De masculino vid. adn. I 110, 4.

Cap. 84. § 1. κατὰ μίαν ναῦν τεταγμένοι. Haec utrum de longa singularum navium acie an de βάθει aciei intellegenda sint dubitant interpretes. Illi explicationi favent similia dicendi genera ἐπὶ μιᾶς et ἐπὶ μίαν et quod 90, 4 iunguntur κατὰ μίαν ἐπὶ κέρως. Per se ἐπί certe non minus de ordinibus εἰς βάθος instructis dicitur. Cf. adn. IV 93, 4 et Krueg. Gr. § 68, 40 adn. 6. Hic Haackius et Goell. naves primum, cum adveherentur, singulas iuxta singulas, deinde ἐπιστροφῇ facta, de qua tamen apud Thuc. nihil legitur, cum circumveherentur, singulas post singulas docent navigavisse. — ξυνῆγον ἐς ὀλίγον, in breve, in angustum cogebant. Cf. § 3 ἐν ὀλίγῳ et adn. 81, 4, item VII 36, 6. 67, 3. 70, 4 et Krueg. Gr. § 43, 4 adn. 2. — ἐν χρῷ] ἀντὶ τοῦ πλησίον. ἔστι δὲ ἀποκοπή. ἦν γὰρ ἐν χρωτί. εἴρηται δὲ ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς κουρᾶς τῆς ἄχρι τοῦ χρωτὸς γιγνομένης. Schol. Πλοῦς ἐν χρῷ· ὁ γῆς ἐγγύς Eustath. ad Il. p. 1450 minus recte. Naves semper cursu propemodum radentes Port., strictim Haas. Cf. App. B. Civ. V 81. — δόκησιν. Cf. adn. 35, 2 et de infinitivo postea sine articulo posito adn. I 16. Addidit eum post δόκησιν παρέχειν Procop. p. 208.

§ 2. τὰ πλοῖα Thuc. hic simpliciter vocat quae 83, 5 λεπτὰ πλοῖα dixerat. Cf. adn. IV 116, 2. — ἐκπνεύσειεν ἐκ τοῦ κόλπου. Cf. VI 104, 2 et de ventis huius sinus Curt. Pelop. I p. 403 et 420. — ὅπερ. Ex hoc accusativo postea ad v. εἰώθει nominativum repete. Cf. IV 7, 1 et cogita relativum posse etiam transire in pronomen per-

περιέπλει καὶ εἰώθει γίγνεσθαι ὑπὸ τὴν ἕω, οὐδένα χρόνον ἡσυχάσειν αὐτούς· καὶ τὴν ἐπιχείρησιν ἐφ᾽ ἑαυτῷ τε ἐνόμιζεν εἶναι, ὁπόταν βούληται, τῶν νεῶν ἅμεινον πλεουσῶν, καὶ τότε καλλίστην γίγνεσθαι. ὡς δὲ τό τε πνεῦμα κατήει καὶ αἱ 3
νῆες ἐν ὀλίγῳ ἤδη οὖσαι ὑπ᾽ ἀμφοτέρων, τοῦ τε ἀνέμου τῶν τε πλοίων, ἅμα προσκειμένων ἐταράσσοντο, καὶ ναῦς τε νηὶ προσέπιπτε καὶ τοῖς κοντοῖς διεωθοῦντο, βοῇ τε χρώμενοι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀντιφυλακῇ τε καὶ λοιδορίᾳ οὐδὲν κατήκουον οὔτε τῶν παραγγελλομένων οὔτε τῶν κελευστῶν, καὶ τὰς κώπας ἀδύνατοι ὄντες ἐν κλύ-

ἐπὶ codd. praeter Cl. Ven. Reg. Mosqu. Ar. Chr. Dan., qui περὶ habent, quae genuinae scripturae ὑπὸ videtur interpretatio esse. Cf. adn.

§ 3. διωθοῦντο codd. Augmenti in verbo ὠθεῖν omissi neque apud Th. neque apud reliquos scriptores Atticos ullum certum exstat exemplum.

κλυδωνίῳ codd., κλύδωνι Suidas et Photius in v. κλυδώνιον, quod reponendum esse docet Steph. in Thes. Confirmatur imitatiosonale. Cf. adn. II 4, 5. — ὑπὸ τὴν ἕω. Ad γίγνεσθαι, quod temporis momento continetur, parum convenit ἐπὶ τὴν ἕω, per aurorae tempus (cf. Hom. Od. VII 288 et Krueg. Gr. § 68, 42 adn. 1). Neque enim significat quod Class. interpretatur *gegen den Morgen*. Emend. Krueg. Idem vitium in Arr. Anab. III 18, 7 verbis ἔλαθεν ὑπὸ τὴν ἕω ἐπιπεσὼν τῷ στρατοπέδῳ nunc eadem de causa correctum est. — ἐφ᾽ ἑαυτῷ] ἐπὶ τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ. Schol. Cf. III 12, 3. VII 12, 5. — καλλίστην γίγνεσθαι. Κάλλιστ᾽ ἂν conicit Krueg. Sed cf. Quaest. gram. p. 14.

§ 3. κατήει. Cf. adn. 25, 4. — ἐν ὀλίγῳ . . . οὖσαι, in arto stipatae (Liv. XXVI 39, 13). Cf. adn. 83, 1. — ναῦς τε νηὶ προσέπιπτε. Respondent superioribus ξυμπεσ. . . . ναῦς. Cf. adn. I 84. — τοῖς κοντοῖς διεωθοῦντο. Διωθεῖσθαι hic sonat *sich voneinander stofsen*. Exempla verbi ita positi et cum τοῖς κοντοῖς coniuncti sunt in imitationibus huius loci apud Cass. Dion. L 33, 7. Procop. p. 99. 108. Κοντοῖς ἐξεώθουν ἀπ᾽ ἀλλήλων (τὰς ναῦς) pro his dixit App. B. Civ. V 89. — ἀντιφυλακῇ, mutua cautione. Cf. adn. 75, 4. — κελευστῶν. A Latinis hortatores et pausarii vocantur. „De eorum munere in navibus Scheffer. de Milit. nav. IV 7 et interpr. Poll. I 96.“ Duk. Bene id describit Ovid. Met. III 618: qui requiemque modumque voce dabat remis, animorum hortator. Cf. VII 70, 6. 7. — τὰς κώπας . . . ἀναφέρειν. Remos ad se reducere et attollere suspensos (antequam rursus demissi immergantur) interpretatur Villois. ad Long. secundum Steph. Thes., in altum tollere breviter Gron. ad Arri. Anab. VI 18. — ἐν κλύδωνι, in mari undanti, fluctibus agitato.

δωνι ἀναφέρειν ἄνθρωποι ἄπειροι τοῖς κυβερνή-
ταις ἀπειθεστέρας τὰς ναῦς παρεῖχον, τότε δὴ
κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον σημαίνει, καὶ οἱ Ἀθη-
ναῖοι προσπεσόντες πρῶτον μὲν καταδύουσι τῶν
στρατηγίδων νεῶν μίαν, ἔπειτα δὲ καὶ πάσας ᾗ
χωρήσειαν διέφθειρον, καὶ κατέστησαν ἐς ἀλκὴν
μὲν μηδένα τρέπεσθαι αὐτῶν ὑπὸ τῆς ταραχῆς,
4 *φεύγειν δ' ἐς Πάτρας καὶ Δύμην τῆς Ἀχαΐας. οἱ*
δὲ Ἀθηναῖοι καταδιώξαντες καὶ ναῦς δώδεκα λα-
βόντες τούς τε ἄνδρας ἐξ αὐτῶν τοὺς πλείστους
ἀνελόμενοι ἐς Μολύκρειον ἀπέπλεον, καὶ τροπαῖον
στήσαντες ἐπὶ τῷ Ῥίῳ καὶ ναῦν ἀναθέντες τῷ Πο-
5 *σειδῶνι ἀνεχώρησαν ἐς Ναύπακτον. παρέπλευσαν*

nibus Arriani (Anab. VI 18, 11) et Appiani (B. C. IV 85). Alterum ex tragicis maxime affertur, non sprevit tamen Agath. Hist. V 22 nec Longus p. 47 ed. Schaef.

— **ἀπειθεστέρας**, minus obtemperantes, contumaciores, i. e. inhabiles. Cf. Poll. I 112. Cass. Dion. L 29, 1. Plenius *ἀκάτιον εἰς εἰρεσίαν εὐπειθέστερον* Heliod. V 23. — **τότε . . . τοῦτον.** Hic quoque *κατὰ τ. κ. τοῦτον* temere del. Herw. Cf. adn. I 58, 1. — **σημαίνει.** Simul audi ὁ *Φορμίων*. Cf. § 1. — **πάσας . . . διέφθειρον.** Pro his Diod. XII 48, 1 *τῶν ἄλλων πολλὰς ἄπλους ἐποίησε* (*Φορμίων*). *Διαφθείρειν* enim, ut *καταδύειν*, de quo vid. adn. I 50, 1, etiam hac vi ponitur. Cf. 90, 5 92, 2. VII 41, 3. VIII 34, 1. — **κατέστησαν.** Cf. adn. VI 16, 6. — **ἐς ἀλκὴν** (ad resistendum, ad pugnam) . . . **τρέπεσθαι**, Sic vel *πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι* complures rerum scriptores, sicut Herodot., Arri., Dion. Hal. Cf. Wessel. ad Herod. IV 125. Insolentius *ἐς ἀλκὴν ὑπομεῖναι* III 108, 1. Ipsum nomen *ἀλκῆς* de robore et fortitudine, ut legimus I 80, 3, ne a Xenophonte quidem spretum est. Vid. Sturz. Lex. Xenoph. — **Δύμην.** Est ex Achaiae urbibus *πασῶν δυσμικωτάτη*. Cf. Strab. p. 386 sq. Paus. VII 17, 3 sqq. Leak. It. Mor. II p. 159 sqq. Curt. Pelop. I p. 423 sq. Burs. l. l. II p. 319.

§ 4. **τούς τε ἄνδρας . . . ἀνελόμενοι**, suscepta maxima parte hominum qui in illis erant et translata in suas naves. Diod. l. l. *δώδεκα αὐτάνδρους εἷλε.* — **Μολύκρειον.** De condicione urbis cf. III 102, 2, de situ Strab. p. 451. 460. Paus. IX 31, 5. Burs. l. l. I p. 146. — **τῷ Ῥίῳ.** *Τῷ Μολυκρικῷ* 86, 2. — **ναῦν Ποσειδῶνι.** „Solebant veteres post victoriam navibus partam naves deo qui favisse videbatur dicare et Neptuno plerumque. Sic paulo infra c. 92. — Plura hac de re vide apud Scheffer. de Milit. nav. IV 2 p. 273.“ Huds. Cf. Herod. VIII 121 et Wessel. ad Diod. XII 48. Neptuni templum in Rhio Molycrico fuisse e Scyl. 35 colligit Bloomf. Cf. adn. 92, 5. Neque, id quod Class.

δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι εὐθὺς ταῖς περιλοίποις τῶν νεῶν ἐκ τῆς Δύμης καὶ Πατρῶν ἐς Κυλλήνην τὸ Ἠλείων ἐπίνειον· καὶ ἀπὸ Λευκάδος Κνῆμος καὶ αἱ ἐκεῖθεν νῆες, ἃς ἔδει ταύταις ξυμμεῖξαι, ἀφικνοῦνται μετὰ τὴν ἐν Στράτῳ μάχην ἐς τὴν Κυλλήνην.

85. Πέμπουσι δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Κνή- 1
μῳ ξυμβούλους ἐπὶ τὰς ναῦς Τιμοκράτη καὶ Βρασίδαν καὶ Λυκόφρονα, κελεύοντες ἄλλην ναυμαχίαν βελτίω κατασκευάζεσθαι καὶ μὴ ὑπ' ὀλίγων νεῶν εἴργεσθαι τῆς θαλάσσης. ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς ἄλλως 2
τε καὶ πρῶτον ναυμαχίας πειρασαμένοις πολὺς ὁ παράλογος εἶναι καὶ οὐ τοσούτῳ ᾤοντο σφῶν τὸ ναυτικὸν λείπεσθαι, γεγενῆσθαι δέ τινα μαλακίαν, οὐκ ἀντιτιθέντες τὴν Ἀθηναίων ἐκ πολλοῦ ἐμπειρίαν τῆς σφετέρας δι' ὀλίγου μελέτης. ὀργῇ οὖν ἀπέστελλον. οἱ δὲ ἀφικόμενοι μετὰ Κνήμου ναῦς 3

Cap. **85.** § 1. *παρασκευάζεσθαι* m. Vind. Gr. Ar. Chr. Dan. Mosqu. E., ut 86, 5 et *μάχη ἐκ παρασκευῆς* V 56, 4. At *κατασκευάζεσθαι πολιορκίαν* legimus 78, 4, *κατασκευάζεσθαι* et *παρασκευή* inter se respondent IV 75, 1, *κατασκευάζειν τὸν πόλεμον* dixit Isocr. VI 87. Cf. VIII 5, 1.

fecit, propter spatium infitiari debemus in templo consecratam esse navem, modo *ἱερόν* intellegamus, non *νεών*. Cf. adn. IV 90, 2.

§ 5. *Κνῆμος*. Is ex Oeniadis, quo eum se recepisse c. 82 audivimus, haud dubie Leucadem se contulerat aut a classe Oeniadas praetervecta receptus erat. — *αἱ ἐκεῖθεν νῆες*. Cf. 80, 3 et de attractione adn. I 62, 4. — *ξυμμεῖξαι*, quod alibi etiam de hostili concursu dicitur, hic est se coniungere, ut III 110, 1 et VII 26, 1. De passivo cf. adn. 31, 1.

Cap. **85.** § 1. *ξυμβούλους*. Cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 45, 4. III 69, 1. 76, 1. V 63, 4. VIII 39, 2 et de simili more Romanorum Schweigh. ad Appi. III p. 305.

§ 2. *πρῶτον*] ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ δηλονότι. Schol. Nam pugnis navalibus primis belli Medici secundi interfuerant. — *ὁ παράλογος*. Cf. adn. I 78, 1. — *λείπεσθαι*. Cogita *ἐμπειρίᾳ* seu *τέχνῃ*. — *ἀντιτιθέντες ... τῆς σφετέρας* = *θέντες ἀντὶ τῆς σφ.* Cum genetivo etiam III 56, 5 coniunctum est. Cf. Eur. Iph. T. 358. Krueg. Gr. § 47, 23 adn. 2. — *τὴν ... ἐκ πολλοῦ ἐμπειρίαν*, peritiam multo usu confirmatam, longi temporis usum. De re vid. I 142, 7. — *δι' ὀλίγου*. Cf. adn. I 77, 6. — *ἀπέστελλον*] τοὺς συμβούλους. Schol. De imperfecto cf. adn. I 26, 1.

τε περιήγγελον κατὰ πόλεις καὶ τὰς προϋπαρχού-
4 σας ἐξηρτύοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν. πέμπει δὲ καὶ
ὁ Φορμίων ἐς τὰς Ἀθήνας τήν τε παρασκευὴν
αὐτῶν ἀγγελοῦντας καὶ περὶ τῆς ναυμαχίας ἣν
ἐνίκησαν φράσοντας, καὶ κελεύων αὐτῷ ναῦς ὅ τι
πλείστας διὰ τάχους ἀποστεῖλαι, ὡς καθ' ἡμέραν
5 ἑκάστην ἐλπίδος οὔσης αἰεὶ ναυμαχήσειν. οἱ δὲ
ἀποπέμπουσιν εἴκοσι ναῦς αὐτῷ, τῷ δὲ κομίζοντι
αὐτὰς προσεπέστειλαν ἐς Κρήτην πρῶτον ἀφικέ-
σθαι. Νικίας γὰρ Κρὴς Γορτύνιος, πρόξενος ὤν,
πείθει αὐτοὺς ἐπὶ Κυδωνίαν πλεῦσαι, φάσκων
προσποιήσειν αὐτὴν οὖσαν πολεμίαν· ἐπῆγε δὲ
Πολιχνίταις χαριζόμενος, ὁμόροις τῶν Κυδωνια-
6 τῶν. καὶ ὁ μὲν λαβὼν τὰς ναῦς ᾤχετο ἐς Κρή-
την καὶ μετὰ τῶν Πολιχνιτῶν ἐδῄου τὴν γῆν τῶν
Κυδωνιατῶν, καὶ [ὑπὸ ἀνέμων καὶ] ὑπὸ ἀπλοίας
ἐνδιέτριψεν οὐκ ὀλίγον χρόνον.
1 86. *Οἱ δ' ἐν τῇ Κυλλήνῃ Πελοποννήσιοι ἐν*
τούτῳ ἐν ᾧ οἱ Ἀθηναῖοι περὶ Κρήτην κατείχοντο

§ 6. Alterum ὑπὸ om. Laur. m. Ar. Chr. Dan. C. F.

§ 3. *περιήγγελλον.* Cf. adn. 10, 1.

§ 4. *καθ' ἡμέραν ἑκάστην . . . αἰεί.* De his coniunctis et similibus IV 66, 1 cf. Wund. ad Soph. Philoct. 780. Schaef. ad Demosth. III p. 265.

§ 5. *Γορτύνιος*] *ἰστέον, ὅτι ἡ Γόρτυς* (de qua flexione huius nominis vid. Steph. Thes.) *πόλις ἐστὶ Κρήτης, ἀπέχουσα Κυδωνίας σχεδὸν σταδίους χιλίους.* Schol., DCCC stadia secundum Strab. p. 479. — *πρόξενος.* Cf. adn. 29, 1. — *Κυδωνίαν.* De causis inimicitiarum harum urbium vid. Muell. Aegin. p. 113 et Dor. I p. 30. — *προσποιήσειν αὐτήν.* Subaudi *αὐτοῖς* (*τοῖς Ἀθηναίοις*). — *Πολιχνίταις.* Polichnes oppidi incolis. Cf. Steph. Byz.

§ 6. [*ὑπὸ ἀνέμων καὶ*] *ὑπὸ ἀπλοίας.* Dubitant *ἄπλοια* significetne navigandi difficultatem ventis adversis effectam an malaciam (cf. Tac. Hist. III 42 segnitia maris aut adversante vento). Sed altera explanatio ideo ferri nequit quod Athenienses remis potius quam velis in navibus longis utentes maris tranquillitate a navigando non prohibebantur. In priore vero, quam commendat VIII 99, ubi verbis *ὑπὸ ἀπλοίας* navigationis impedimentum e tempestatibus ortum significari certum est, *ὑπὸ ἀνέμων* intolerabilem *ταυτολογίαν* efficit. Quare seclusa auctore Krueg. recte del. Class. — *ἐνδιέτριψεν.* Verbum *ἐνδιατρίβειν* de irrita atque inutili commoratione dici adnotat Class. conferens 18, 2. III 29, 1. V 12, 2. VII 81, 4.

Cap. 86. § 1. *ἐν τούτῳ ἐν ᾧ.* Non minus verbose in Plat. Parm.

παρεσκευασμένοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν παρέπλευσαν ἐς Πάνορμον τὸν Ἀχαϊκόν, οὗπερ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προσεβεβοηθήκει.
2 παρέπλευσε δὲ καὶ ὁ Φορμίων ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ Μολυκρικὸν καὶ ὡρμίσατο ἔξω αὐτοῦ ναυσὶν εἴκοσιν αἷσπερ καὶ ἐναυμάχησεν.
3 ἦν δὲ τοῦτο μὲν τὸ Ῥίον φίλιον τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δ' ἕτερον [Ῥίον] ἐστὶν ἀντιπέρας [τὸ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ]· διέχετον δὲ ἀπ' ἀλλήλων σταδίους μάλιστα ἑπτὰ

Cap. 86. § 3. διείχετον codd. praeter διέχετο Lugd. Emend. Benedict.

162 d ἐν ἐκείνῳ ἐν ᾧ legi adnotat Krueg. Cf. de μέχρι τούτου ἕως dicta ad I 90, 3. Sine necessitate ἐν τούτῳ auctore Cob. del. Herw. Nunc ipse Cob. ἐν τούτῳ additum esse parum verisimile putans ἐν ᾧ . . . κατείχοντο delere mavult in Mnemos. l. l. p. 117. Sed cf. III 94, 1. — Πάνορμον. Cf. Paus. VII 22, 7. Polyb. V 102, 9. Hodie Teket, Tekiéh. Cf. Leak. Pelop. III p. 415 sq. et Curt. Pelop. I p. 447. 456. Burs. l. l. II p. 312. — τὸν Ἀχαϊκόν. Sunt enim etiam alii Panormi, ex quibus duo commemorat Thucydides. Vid. VI 2, 6. VIII 24, 1. Genus masculinum ex appellativo remansit. Cf. 92, 1. — οὗπερ . . . προσεβεβοηθήκει = οὗπερ ἦν προσβεβοηθηκώς. Cf. adn. I 134, 4. Ex his autem verbis Achaiam tunc iam foederatam Peloponnesiis fuisse colligas. Cf. adn. II 9. — τῶν Πελοποννησίων non inutiliter additum est. Nam antea in exercitu pedestri etiam alii fuerunt. Cf. 80, 5—8.

§ 2. παρέπλευσε δὲ καί. De hac forma anaphorae vid. adn. I 28, 2 et de accedente chiasmo II 7, 1 et supra adn. 83, 5. — τὸ Ῥίον τὸ Μολυκρικόν. Idem alibi Antirrhium. Cf. Burs. l. l. I p. 146. — ἐναυμάχησεν. Τὸ πρότερον adscriptum in gl. Lugd. Cf. c. 83.

§ 3. φίλιον τοῖς Ἀθ. Quod Molycria ipsa erat Ἀθηναίων ὑπήκοος (III 102, 2). — τὸ δ' ἕτερον. In quo hodie τὸ Κάστρον τῆς Μορέας. Cf. Burs. l. l. II p. 312. Deinde τὸ ante ἐν posse suspectum videri adnotat Krueg. Nobis verba τὸ ἐν τῇ Π. omnia ab interprete videntur adscripta esse et propter collocationem et quod ipse Th. et infra § 4 et reliquis locis (92, 5. V 52, 2) magis definite τὸ Ῥίον τὸ Ἀχαϊκόν dicit. Alterum Ῥίον del. Cob. Mnemos. l. l. p. 117. — σταδίους . . . ἑπτά. „Credere non possum utrumque litus non plus distare quam vulgo opinantur. Thucydides intervallum septem stadiorum esse dicit, Strabo p. 335 quinque, Plinius Hist. Nat. IV 2 minus mille passuum. Sed contemplantis oculo non minus quam mille et quingentorum passuum videtur esse.“ Dodw. It. Graec. p. 171, quocum consentit Leak. Pelop. II p. 148 sq. Aliter definiunt Pouquev. It. III p. 214 et Brandis de Graec. I p. 77 sq. Scylax os sinus decem stadiorum esse scribit § 35. Videntur fauces huius sinus modo coartatae modo dilatatae esse. Vid. Curt. Pelop. I p. 445. Burs. l. l. I p. 146.

τῆς θαλάσσης, τοῦ δὲ Κρισαίου κόλπου στόμα
4 *τοῦτό ἐστιν. ἐπὶ οὖν τῷ Ῥίῳ τῷ Ἀχαϊκῷ οἱ Πε-*
λοποννήσιοι ἀπέχοντι οὐ πολὺ τοῦ Πανόρμου,
ἐν ᾧ αὐτοῖς ὁ πεζὸς ἦν, ὡρμίσαντο καὶ αὐτοὶ
ναυσὶν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐπειδὴ καὶ τοὺς
5 *Ἀθηναίους εἶδον. καὶ ἐπὶ μὲν ἓξ ἢ ἑπτὰ ἡμέρας*
ἀνθώρμουν ἀλλήλοις μελετῶντές τε καὶ παρα-
σκευαζόμενοι τὴν ναυμαχίαν, γνώμην ἔχοντες οἱ
μὲν μὴ ἐκπλεῖν ἔξω τῶν Ῥίων ἐς τὴν εὐρυχωρίαν,
φοβούμενοι τὸ πρότερον πάθος, οἱ δὲ μὴ ἐσπλεῖν
ἐς τὰ στενά, νομίζοντες πρὸς ἐκείνων εἶναι τὴν
6 *ἐν ὀλίγῳ ναυμαχίαν. ἔπειτα ὁ Κνῆμος καὶ ὁ Βρα-*
σίδας καὶ οἱ ἄλλοι τῶν Πελοποννησίων στρατη-
γοί, βουλόμενοι ἐν τάχει τὴν ναυμαχίαν ποιῆσαι
πρίν τι καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπιβοηθῆσαι, ξυν-
εκάλεσαν τοὺς στρατιώτας πρῶτον, καὶ ὁρῶντες
αὐτῶν τοὺς πολλοὺς διὰ τὴν προτέραν ἧσσαν
φοβουμένους καὶ οὐ προθύμους ὄντας παρεκελεύ-
σαντο καὶ ἔλεξαν τοιάδε.

1 87. „*Ἡ μὲν γενομένη ναυμαχία, ὦ ἄνδρες Πε-*
λοποννήσιοι, εἴ τις ἄρα δι' αὐτὴν ὑμῶν φοβεῖται
τὴν μέλλουσαν, οὐχὶ δικαίαν ἔχει τέκμαρσιν τοῦ

Cap. **87**. § 1. *τὸ* pro ***τοῦ*** codd. Cf. adn.

§ 4. ***οὐ πολύ.*** Quindecim stadia secundum Paus. l. l. — *εἶδον.* Simul audi *ὁρμισαμένους.*

§ 5. ***ἐπί.*** Cf. adn. 25, 3. — ***μελετῶντες,*** exercentes se. Cf. *τῆς ... μελέτης* 85, 2 et adn. I 80, 4. ***Τὴν ναυμαχίαν*** ad hoc verbum minus apte referas. — *γνώμην ἔχοντες.* Similiter sine artic. III 92, 4. IV 125, 3. Cf. ***γνώμην ποιοῦμαι*** I 128, 7 et ibi adn. — ***οἱ μέν***] *οἱ Πελοποννήσιοι.* Schol. — ***οἱ δέ***] *οἱ Ἀθηναῖοι.* Schol. — ***πρὸς ἐκείνων εἶναι.*** Cf. Matth. Gr. § 593 a *β*. Krueg. Gr. § 68, 37 adn. 1. VII 81, 5. VIII 36, 2. De re cf. 89, 8.

§ 6. ***τὴν ναυμαχίαν ποιῆσαι.*** Activum de ducibus ponitur, qui auctores sunt ut pugna fiat. Cf. IV 91. V 59, 5. 80, 3. Medio tamen utitur Phormio 89, 8 ipse quoque certaturus. — ***ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων.*** Similiter *τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν* 92, 6. VII 18, 1. 42, 1 neque aliter *ἔρχεσθαι, ἥκειν, ἀφικνεῖσθαι ἀπό τινος* dicuntur qui a personis proficiscuntur (III 113, 3. IV 38, 3. 75, 4). Quare supersedemus Bekkeri mutatione *ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν.* — ***φοβουμένους καὶ οὐ προθύμους ὄντας.*** Cf. adn. I 120, 2.

Cap. **87**. § 1. ***οὐχὶ δικαίαν . . . τοῦ ἐκφοβῆσαι.*** Cum

ἐκφοβῆσαι. τῇ τε γὰρ παρασκευῇ ἐνδεὴς ἐγένετο, 2
ὥσπερ ἴστε, καὶ οὐχὶ ἐς ναυμαχίαν μᾶλλον ἢ ἐπὶ
στρατείαν ἐπλέομεν· ξυνέβη δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς
τύχης οὐκ ὀλίγα ἐναντιωθῆναι, καί πού τι καὶ ἡ
ἀπειρία πρῶτον ναυμαχοῦντας ἔσφηλεν. ὥστε οὐ 3
κατὰ τὴν ἡμετέραν κακίαν τὸ ἡσσῆσθαι προεγένετο,

§ 3. **προσεγένετο** codd. Cf. adn.

tradita scriptura **τὸ ἐκφοβῆσαι** „Reiskius putat constructionem sic procedere: **ἡ ναυμαχία . . . ἔχει τὸ ἐκφοβῆσαι (ποτὲ αὐτὴν ὑμᾶς) οὐ δικαίαν τέκμαρσιν**, i. e. superius proelium navale habet **τὸ ἐκφοβῆσαι** non iustam argumentationem futuri; nempe quod superior pugna navalis vos terruerit, in eo non est satis firmum argumentum de futuro eventu male sperandi. Haec intricatior est interpretatio.“ Gottl. Sed non hoc solum, verum etiam neque verbis Graecis accommodata est, cum **τέκμαρσις** omnem argumentationem significet non futuri tantum, neque idoneam sententiam praebet. Quomodo enim ipsum **τὸ ἐκφοβῆσαι** argumentatio esse possit vix intellegitur. Mira sane sic evadit sententia. Cum enim non timeamus nisi futura, timor futurae pugnae iis clade accepta iniectus (**τὸ ἐκφοβῆσαι**) causa non esse dicitur cur quod futurum sit (i. e. pugnam futuram) sibi timendum esse putent (**τέκμαρσις**). Prorsus absurda est novissima Boehm. interpretatio: quae facta est pugna navalis non permittit iure pavorem ex ea concludere. Cui enim hoc non permittit? Certe iis quos timere antea orator sumpsit. Sed is qui timet non concludit se timere sive pavere, neque id hoc loco agitur num paveant, sed num iure paveant. Alii, inter quos Class., haec referunt ad Matth. Gr. § 543 sic in Lat. convertentes: non continet iustum argumentum (timendi), ita ut vos terreat; nam superiorem cladem militibus non debere terrorem inicere maxime affirmandum est. Sed quem fingunt infinitivum effectus articulum additum habentem, ad eum stabiliendum prolata exempla huic similia non sunt. Nam 53, 3, ubi cf. adn., hic infinitivus pendet ex adiect. **πρόθυμος**, 81, 4 articulus **τὸ** cum **στρατόπεδον** iungendus est (cf. ibi adn.), VII 33, 3 **ἐπέσχον** vim transitivam habet, quae causa est accusativi **τὸ ἐπιχειρεῖν**, similiterque in Soph. Ai. 1143, de quo loco cf. Lob., **ἐφορμήσαντα** duplicem accus. personae (**ναύτας**) et rei (**τὸ πλεῖν**) secum habet. Quae cum ita sint, nunc Steph. emendationem probamus eaque recepta sic vertimus: quae facta est pugna navalis . . . non iustam habet argumentationem qua confirmetur (*Begründung dafür dafs*) timor quem vobis iniecit, i. e. non praebet causam cur iure eam vobis timorem iniecisse existimetis. Ad **τέκμαρσιν** cf. Dion. Hal. Ant. VII 71. Cass. Dion. XLVII 46, 2.

§ 2. **οὐχὶ ἐς . . . ἢ ἐπὶ στρ. Στρατείαν** hic terrestrem expeditionem esse vult Steph. in Thes. Tu cf. 83, 3 et verba Tac. Hist. II 40 non ut ad pugnam, sed ad bellandum profecti. — **τὰ ἀπὸ τῆς τύχης**. Alibi **τὰ τῆς τύχης**. Cf. adn. I 37, 1 et de re 84, 3. — **καί πού τι καί**, et aliqua ex parte fortasse etiam.

§ 3. **προεγένετο** pro

οὐδὲ δίκαιον τῆς γνώμης τὸ μὴ κατὰ κράτος νικηθέν, ἔχον δέ τινα ἐν αὐτῷ ἀντιλογίαν, τῆς γε

μὴ ante *κατὰ κράτος* om. Vat., tuetur Dexipp., qui in fragm. 22 (Hist. min. ed Dind. I p. 192) hinc sumpsit *διὰ τὸ μὴ κατὰ κράτος νενικῆσθαι*, et Cantacuz. II, 6 Thucydideis substituens *τοὺς τὴν γνώμην μὴ κατὰ κράτος νικηθέντας*.
Pro *τῆς γε* in plerisque mss. male *τῆς τε*.

προσεγ. scribi iussit Ullr. Symb. crit. III p. 11 sq., nam *προσγενέσθαι* semper valere accedere, hic autem dicendum esse antea evenisse. Recepit etiam Class. — **τῆς γνώμης τὸ μὴ κατὰ κράτος νικηθέν,** animi per vim pugnae non devictus habitus. Class. Vat. secutus *μὴ* omisit, nostram interpretationem ideo reiciens quod ad animi habitum describendum perfecti part. opus esset et *κατὰ κράτος* aut idem sit atque *βίᾳ* cui *ὁμολογίᾳ* opponatur aut acerrime, omnibus viribus significet et quod revera victi sint. Sed ut receptam lectionem tueatur, interpretando exprimit quae Graecis verbis non continentur. Nam *τῆς γνώμης τὸ νικηθέν* ei est ea animi pars quae ad tempus (*für den Augenblick*) victa est et *ἀντιλογία* non contradictio, sed causa contrarii eventus. Quod vero causas attinet quibus nostram interpretationem impugnavit, etiamsi *μή* retinetur, non negatur eos victos esse, sed clade fractos esse eorum animos, quod idem verbis proxime praegressis *οὐ κατὰ τὴν ἡμετέραν κακίαν τὸ ἡσσῆσθαι προσεγένετο* indicatur et confirmatur simillimis his sententiis: V 75, 3 *τύχῃ μὲν . . . κακιζόμενοι, γνώμῃ δὲ οἱ αὐτοὶ ὄντες*, VI 72, 3 *τὴν μὲν γὰρ γνώμην αὐτῶν οὐχ ἡσσῆσθαι, τὴν δὲ ἀταξίαν βλάψαι*, Isocr. VI 9 *τοῖς μὲν σώμασι κρατηθῆναι . . ., τὰς δὲ ψυχὰς ἔτι καὶ νῦν ἀηττήτους ἔχειν*, Lycurg. 49 *οὐδ' οἷόν τ' ἐστὶν εἰπεῖν ἡττῆσθαι τοὺς ταῖς διανοίαις μὴ πτήξαντας τὸν τῶν ἐπιόντων φόβον.* Deinde cum *κατὰ κράτος* vertit summa hostium contentione, et ipse a reliquo eius locutionis usu qualem descripsit aliquantum descivit, neque a nostra ratione haec significatio abhorret. Nos autem malumus per vim interpretari, quod cum hoc sensu ubi cum verbis *αἱρεῖν, πολιορκεῖν*, similibus iungitur contrarium habet *ὁμολογίᾳ*. Denique non minus quam nostra etiam ipsius Class. interpretatione animi quidam habitus denotatur; aoristi autem partic. scriptor usus est, quod ipsius pugnae tempus respicitur; est igitur *γνώμης τὸ μὴ νικηθέν* invictus animi habitus qualis tum apparuit. Cf. adn. I 36, 1. Atque hoc ut exprimatur plane necessarium est, cum opponatur pugnae eventus (*τῆς γε ξυμφορᾶς τὸ ἀποβάν*), quo mutari illum animi habitum orator vetat. Ut igitur vana sunt quae contra nostram interpretationem protulit Class., ita ipsius explicatio a verborum cohaerentia discrepat. Neque enim partem animi victam esse verbis *οὐ κατὰ τὴν ἡμετέραν κακίαν τὸ ἡσσῆσθαι προσεγένετο* ostenditur iisque locis quos huic supra addidimus. Sed sive totus animus sive pars eius victa est, non congruit *ἔχον δέ τινα ἐν αὐτῷ ἀντιλογίαν*, scil. *πρὸς τὸ κατὰ κράτος νικηθῆναι.* Quomodo enim animus sive totus sive partim devictus contendere potest se non devictum esse? Animus enim qui se victum non fatetur, sed repugnat revera victus non est. Cf. Annal. phil. a. 1866 p. 212 sq. — *τῆς*

ξυμφορᾶς τῷ ἀποβάντι ἀμβλύνεσθαι, νομίσαι δὲ ταῖς μὲν τύχαις ἐνδέχεσθαι σφάλλεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ταῖς δὲ γνώμαις τοὺς αὐτοὺς αἰεὶ ἀνδρείους ὀρθῶς εἶναι, καὶ μὴ ἀπειρίαν τοῦ ἀνδρείου παρόντος προβαλλομένους εἰκότως ἂν ἔν τινι κακοὺς γενέσθαι. ὑμῶν δ' οὐδ' ἡ ἀπειρία 4
τοσοῦτον λείπεται ὅσον τόλμῃ προέχετε· τῶνδε δὲ ἡ ἐπιστήμη, ἣν μάλιστα φοβεῖσθε, ἀνδρείαν μὲν ἔχουσα καὶ μνήμην ἕξει ἐν τῷ δεινῷ ἐπιτελεῖν ἃ ἔμαθεν, ἄνευ δὲ εὐψυχίας οὐδεμία τέχνη πρὸς τοὺς κινδύνους ἰσχύει· φόβος γὰρ μνήμην ἐκπλήσσει, τέχνη δὲ ἄνευ ἀλκῆς οὐδὲν ὠφελεῖ. πρὸς 5
μὲν οὖν τὸ ἐμπειρότερον αὐτῶν τὸ τολμηρότερον

ξυμφορᾶς τῷ ἀποβάντι, calamitatis eventu, i. e. calamitate quae evenit. — ταῖς δὲ γνώμαις τοὺς αὐτούς iunge: eos autem qui iidem sunt animis sive qui mente sibi constant (cf. III 38, 1. V 75, 3 adn. 61, 2), quales Peloponnesiorum milites διὰ τὸ μὴ κατὰ κράτος νικηθῆναι se praestiterunt. — αἰεὶ ἀνδρείους ὀρθῶς εἶναι, semper vere (*im wahren Sinne des Wortes*) fortes esse. Cf. Plat. Phaed. 67 b τοὺς ὀρθῶς φιλομαθεῖς, de Rep. 341 c ὁ ὀρθῶς κυβερνήτης, Tim. 88 c εἰ μέλλει . . . ἀγαθὸς ὀρθῶς κεκλήσεσθαι. His quae deinde sequuntur μὴ εἰκότως ἂν ἔν τινι κακοὺς γενέσθαι, non probabiliter (*nicht füglich*) in aliqua re ignavos esse evasuros, ita singillatim respondent ut ὀρθῶς et εἰκότως ex aequo, ex adverso αἰεί et ἔν τινι, ἀνδρείους et κακούς inter se referantur. — ἀπειρίαν ... προβαλλομένους, quanquam fortitudo adsit, imperitiam praetendentes. Totius loci sententiam et aequabilitatem vanis coniecturis indulgentes pessumdederunt Herw. et Cob. l. l. Nam quod illi schol. ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους ἑστηκυῖαν τὴν γνώμην καὶ μὴ ὑποπεπτωκυῖαν τοῖς δεινοῖς male usi alter ἀνδρείους delens, alter deleto ἀνθρώπους substituens ὀρθούς pro ὀρθῶς scribunt, non animadverterunt inter se opponi ἀνδρείους et κακούς et schol. scriptoris verba parum intellegentem et licentius interpretantem priore explicationis suae parte verba ταῖς γνώμαις τοὺς αὐτοὺς εἶναι reddere. Utique de ipsius Th. manu ex hoc scholio certi nihil colligitur.

§ 4. καί = etiam. — μνήμην ἕξει = ἐπιμέλειαν ἕξει, ut in Eur. Phoen. 1584 ὥρα τάφου μνήμην τίθεσθαι = ὥρα τάφου ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι. Inf. ἐπιτελεῖν eadem ratione sequitur qua alibi (Xen. Anab. III 2, 39. Cyr. VIII 8, 6. Plat. Apol. 27 b) cum eodem fere sensu μεμνῆσθαί τι ποιεῖν dicitur. Propter sententiarum cohaerentiam etiam infra μνήμη eadem est atque ἐπιμέλεια. — ἐκπλήσσει, i. e. ἐκβάλλει, excutit. Cf. 38, 1. Cic. Tusc. IV 9, 19. — ἀλκῆς. Hic est animi robur, εὐψυχία. Aliter 84, 3, ubi vid.

§ 5. τὸ ἐμπειρότερον, i. e. τὴν μείζω ἐμπειρίαν. Simi-

ἀντιτάξασθε, πρὸς δὲ τὸ διὰ τὴν ἧσσαν δεδιέναι
6 *τὸ ἀπαράσκευοι τότε τυχεῖν. περιγίγνεται δὲ ὑμῖν πλῆθός τε νεῶν καὶ πρὸς τῇ γῇ οἰκείᾳ οὔσῃ ὁπλιτῶν παρόντων ναυμαχεῖν· τὰ δὲ πολλὰ τῶν πλειόνων καὶ ἄμεινον παρεσκευασμένων τὸ κράτος*
7 *ἐστίν. ὥστε οὐδὲ καθ' ἓν εὑρίσκομεν εἰκότως ἂν ἡμᾶς σφαλλομένους· καὶ ὅσα ἡμάρτομεν πρότερον, νῦν αὐτὰ ταῦτα προσγενόμενα διδασκαλίαν παρέξει.*
8 *θαρσοῦντες οὖν καὶ κυβερνῆται καὶ ναῦται τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἕπεσθε, χώραν μὴ προλείποντες*
9 *ᾗ ἄν τις προσταχθῇ. τῶν δὲ πρότερον ἡγεμόνων οὐ χεῖρον τὴν ἐπιχείρησιν ἡμεῖς παρασκευάσομεν καὶ οὐκ ἐνδώσομεν πρόφασιν οὐδενὶ κακῷ γενέσθαι· ἢν δέ τις ἄρα καὶ βουληθῇ, κολασθήσεται τῇ πρεπούσῃ ζημίᾳ, οἱ δὲ ἀγαθοὶ τιμήσονται τοῖς προσήκουσιν ἄθλοις τῆς ἀρετῆς."*

1 88. *Τοιαῦτα μὲν τοῖς Πελοποννησίοις οἱ ἄρχοντες παρεκελεύσαντο. ὁ δὲ Φορμίων, δεδιὼς καὶ αὐτὸς τὴν τῶν στρατιωτῶν ὀρρωδίαν καὶ αἰσθόμενος ὅτι τὸ πλῆθος τῶν νεῶν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνιστά-*

liter τὸ τολμηρότ. — *ἀπαράσκευοι . . . τυχεῖν.* Subaudi ὄντες. Cf. adn. I 32, 3.

§ 6. *περιγίγνεται ὑμῖν*, redundanter (i. e. ultra ea quae Athenienses habent) contingit vobis. Cf. adn. I 144, 3. II 39, 4. Infinitivus, qui nominativo πλῆθος respondet, iam II 39, 4 post περιγιγν. est positus. — *τὰ δὲ πολλά*] ἀντὶ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Schol. Cf. adn. 11, 4. — *τὸ κράτος*, victoria, ut III 13, 7. Cf. Dio Cass. L 18, 4 τὰ δὲ πολλὰ τῶν ἄμεινον παρεσκευασμένων καὶ αἱ νῖκαι γίγνονται.

§ 7. *ὅσα.* Cf. adn. I 38, 6. — *προσγενόμενα*] προσκτηθέντα. Schol. Suppleta dixeris. — *διδασκαλίαν παρέξει.* „Ex proverbio τὰ παθήματα μαθήματα." Arn.

§ 8. *τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος.* Cf. adn. 11, 3.

§ 9. *τῶν δὲ πρότ. ἡγεμόνων.* Cf. 83, 4. — *οὐ χεῖρον.* Est nota λιτότης (cf. I 84, 4. IV 13, 4), hic ideo adhibita ne priores duces offenderentur. — *ἐνδώσομεν* Cf. adn. 49, 4. — *τιμήσονται.* Cf. adn. VI 80, 4.

Cap. 88. § 1. *ὀρρωδίαν.* Hoc substantivum, quod redit 89, 1, in soluto sermone Attico alibi non videri reperiri adnotat Krueg. Agnoscitur a Poll. V 122, ex tragicis solus Eur. habet (Ion. 403. Med. 317. Phoen. 1389), saepius Ionice scriptum invenitur apud Herodot. (IV 140. VII 173. VIII 36. 70. IX 7. 101). — *τῶν νεῶν*, scil. τῶν ἐναντίων. — *κατὰ . . . ξυνιστάμενοι.* Cf. 21, 2 κατὰ ξυστάσεις γιγνόμενοι. Συναθροιζόμενοι schol. —

μενοι ἐφοβοῦντο, ἐβούλετο ξυγκαλέσας θαρσῦναί τε
καὶ παραίνεσιν ἐν τῷ παρόντι ποιήσασθαι. πρότε- 2
ρον μὲν γὰρ αἰεὶ αὐτοῖς ἔλεγε καὶ προπαρεσκεύαζε τὰς γνώμας ὡς οὐδὲν αὐτοῖς πλῆθος νεῶν τοσοῦτον ἂν ἐπιπλέοι ὅ τι οὐχ ὑπομενετέον αὐτοῖς ἐστιν, καὶ οἱ στρατιῶται ἐκ πολλοῦ ἐν σφίσιν αὐτοῖς τὴν ἀξίωσιν ταύτην εἰλήφεσαν μηδένα ὄχλον Ἀθη-
ναῖοι ὄντες Πελοποννησίων νεῶν ὑποχωρεῖν· τότε 3
δὲ πρὸς τὴν παροῦσαν ὄψιν ὁρῶν αὐτοὺς ἀθυμοῦντας ἐβούλετο ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῦ θαρσεῖν, καὶ ξυγκαλέσας [τοὺς Ἀθηναίους] ἔλεξε τοιάδε.

89. „Ὁρῶν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, πεφο- 1
βημένους τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ξυνεκάλεσα, οὐκ
ἀξιῶν τὰ μὴ δεινὰ ἐν ὀρρωδίᾳ ἔχειν. οὗτοι γὰρ 2
πρῶτον μὲν διὰ τὸ προνενικῆσθαι καὶ μηδὲ αὐτοὶ οἴεσθαι ὁμοῖοι ἡμῖν εἶναι τὸ πλῆθος τῶν νεῶν

Cap. 88. § 2. αὐτοὺς pro priore αὐτοῖς It. Vat. Laur. Pal. Aug. Reg. Gr. C.; alterum om. Laur. E.
ἣν ἐπιπλέῃ codd. Cf. adn.

παραίνεσιν . . . ποιήσασθαι. Respondet haec formula loquendi plane superiori *παρακελεύσασθαι*. Cf. 90, 1. VIII 76, 2.

§ 2. *καὶ προπαρεσκεύαζε τὰς γνώμας*, eoque animos eorum praeparabat. Cf. adn. III 36, 5. — *ἂν ἐπιπλέοι.* In codd. scriptura ἣν ἐπιπλέῃ contra sententiam ante ὅ τι collocatum eo excusant quod Th. *οὐδὲν . . . ὅτι οὐχ* arte cohaerere voluerit. Sed haec magis separantur illa collocatione quam coniunguntur et magis contra quam pro ea afferri potest 62, 2, ubi cf. adn. „Impedita et mendosa haec est verborum compositio. *Αὐτοῖς* ante *πλῆθος* quo referatur non habet et ἣν ἐπιπλέῃ otiosum est et supervacaneum; non poterant enim *νεῶν πλῆθος ὑπομένειν, εἰ μή τις ἐπιπλέοι.*“ Cob. Mnem. l. l. p. 119. Idem post Boehm. emend. — *ὅ τι . . . ἐστιν*, quod iis non sustinendum sit. Minus ad insequens *ὑποχωρεῖν*, cedendum esse (cf. adn. 42, 4), accommodatum est *ὑπομενετόν*, quod scripsit Herw. Cf. etiam adn. I 121, 4. — *ἀξίωσιν*, existimationem, opinionem. Cf. III 9, 2. — *μηδένα ὄχλον . . . ὑποχωρεῖν.* Cf. Luc. Tox. 36 *ὑποχωροῦμεν ἐπιόντας* et Pflugk. ad Eur. Hec. 812. Add. *ἐξαναχωρεῖν* IV 28, 3 et adn. III 34, 2.

§ 3. De *πρός* praep. cf. adn. 22, 1. — [*τοὺς Ἀθηναίους*] cum molesta et inepta abundantia insertum quasi etiam alios quam qui soli aderant Athenienses convocare potuerit, del. Cob. l. l.

Cap. 89. § 1. *ξυνεκάλεσα.* Cf. adn. 60, 1. — *οὐκ ἀξιῶν.* Cf. adn. I 136, 3. — *ἐν ὀρρωδίᾳ ἔχειν.* Cf. 88, 1 et adn. I 55, 1.

§ 2. *ὁμοῖοι*, pares. Cf. adn. I 42, 4. — *τὸ πλῆθος . . .*

καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου παρεσκευάσαντο· ἔπειτα ᾧ μάλιστα πιστεύοντες προσέρχονται, ὡς προσῆκον σφίσιν ἀνδρείοις εἶναι, οὐ δι' ἄλλο τι θαρσοῦσιν ἢ διὰ τὴν ἐν τῷ πεζῷ ἐμπειρίαν τὰ πλείω κατορθοῦντες καὶ οἴονται σφίσι καὶ ἐν τῷ ναυτικῷ
3 ποιήσειν τὸ αὐτό. τὸ δ' ἐκ τοῦ δικαίου ἡμῖν μᾶλλον νῦν περιέσται, εἴπερ καὶ τούτοις ἐν ἐκείνῳ, ἐπεὶ εὐψυχίᾳ γε οὐδὲν προφέρουσιν, τῷ δὲ [ἑκάτεροί τι] ἐμπειρότεροι εἶναι θρασύτεροί ἐσμεν.

Cap. 89. § 3. τι om. It. Vat. Aug. M. Cass. Cl.

παρεσκευάσαντο, multitudinem navium et non ad parem numerum compararunt, i. e. non aequalem numerum navium comparare satis habuerunt, sed longe maiorem, quem comparatum videtis (τὸ πλ.), collegerunt. **Ἀπὸ τοῦ ἴσου** (ex aequo) iam legimus I 99, 2. 143, 3, ubi cf. adn. De eadem re affirmative et negative expressa cf. 86, 6. adn. I 120, 2 et de καὶ οὐ Kuehn. ad Xen. Anab. I 2, 25. — **ὡς προσῆκον σφίσιν**, quod ad ipsos pertineat, ipsorum naturae conveniat. Cf. III 64, 4. 67, 2. — **ᾧ**. „Referri potest ad τοῦτο ante δι' ἄλλο intellegendum." Krueg. — **οὐ δι' ἄλλο τι.** His ἢ . . . κατορθοῦντες respondent = ἢ ὅτι . . . κατορθοῦσι. — **καὶ οἴονται . . . τὸ αὐτό.** Transitus a participio ad verbum quod dicitur finitum, qui durior visus est Krueg., hic non alius est atque VII 47, 2, ubi cf. adn. „Verbi ποιήσειν subiectum est τὴν ἐν τῷ πεζῷ ἐμπειρίαν et τὸ αὐτό referendum ad κατορθοῦντες hac vi: et in rebus etiam nauticis putant sibi idem praestaturam pedestris pugnae peritiam, i. e. neque minus in pugna navali victoriam sibi paratum iri illa pedestris pugnae peritia." Gail. Arnoldus tamen, cui Goeller assentitur, subiectum etiam vv. ᾧ μάλιστα πιστεύοντες προσέρχονται contineri posse itaque fortitudinem quam ad se vindicant esse explicat. Sed magis in promptu est ex propioribus subiectum repetere. De ποιήσειν τὸ αὐτό, eandem vim esse habituram, cf. adn. VII 6, 1, quo simul apparet inscite hic Herw. σφίσι delere. De iis quae propter Vat. scripturam οἰόντε olim Class. suspicatus est, nunc ipse missa fecit, cf. Annal. phil. a. 1866 p. 213.

§ 3. **τὸ δέ**, scil. τὸ κατορθοῦν, quod idem significat τὸ αὐτό. — **ἐκ τοῦ δικαίου.** De hoc genere dicendi cf. adn. I 51, 2. — **ἐν ἐκείνῳ**, scil. τῷ πεζῷ. — **τῷ δὲ . . . ἐσμέν.** Codd. scripturam vulgo sic interpretantur: quod autem utrique maiorem alicuius rei peritiam habemus, eo (utrique) sumus audaciores. Sed τι eo quo volunt sensu cum ἐμπειρότεροι, quod genetivum postulat, iungi nequit; si vero cum parte codd. omittitur, sententia claudicat, cum non omnino, sed in suo utrique genere peritiores sint. Sed licet per verba ita intellegi possit, haec sententia non pertinet ad illud demonstrandum quod demonstrari debet: τὸ κατορθοῦν ἡμῖν μᾶλλον νῦν περίεσται, quoniam ex pariter ma-

Λακεδαιμόνιοί τε ἡγούμενοι τῶν ξυμμάχων διὰ 4
τὴν σφετέραν δόξαν ἄκοντας προσάγουσι τοὺς
πολλοὺς ἐς τὸν κίνδυνον, ἐπεὶ οὐκ ἄν ποτε ἐπ-
εχείρησαν ἡσσηθέντες παρὰ πολὺ αὖθις ναυμαχεῖν.
μὴ δὴ αὐτῶν τὴν τόλμαν δείσητε. πολὺ δὲ ὑμεῖς 5
ἐκείνοις πλείω φόβον παρέχετε καὶ πιστότερον
κατά τε τὸ προνενικηκέναι καὶ ὅτι οὐκ ἂν ἡγοῦν-
ται μὴ μέλλοντάς τι ἄξιον [τοῦ παρὰ πολὺ] πρά-

§ 4. *προάγουσι* Bas. Gr. C. Cf. adn.

iore utrorumque experientia eos potius pari audacia pugnam commissuros esse efficitur. Haec causa fuit Classeno cur ad *ἐσμέν* vellet *ἡμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι* simul audiri. Sed etiamsi nominativum *ἑκάτεροι* eo quod Athenienses certe illis *ἑκατέροις* continentur infinitivo recte adiunctum esse arbitremur, quanquam hic usus ad participiorum potius nominativos spectat (cf. adn. VI 80, 1 et Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 2), ne sententia quidem placet; nam ideo quod utrique peritiores alicuius rei sunt non Athenienses soli recte dicentur esse animosiores. Et licet cogitando addi possit: cum nunc instante navali proelio nostra tantum maior experientia valeat, tamen cur Peloponnesiorum etiam peritia commemoretur, quae ad rem nihil faciat, minime perspicitur. Credimus igitur *ἑκάτεροί τι* interpretis esse qui de sola maiore Atheniensium experientia sermonem esse non intellexerit. Quo deleto, cum praecesserit *νῦν* (i. e. instante pugna navali) *περιέσται*, ex se intellegitur maior Atheniensium belli maritimi experientia et verborum conexus hic est: quanquam hostes animo natura tanquam sibi insito confidunt, tamen nulla alia causa pugnam committere audent quam propter belli terrestris experientiam, qua plurimas res bene gesserunt, et temere opinantur eam sibi etiam in pugna navali eandem vim esse habituram; sed nunc, cum mari pugnandum sit, eadem ratione efficitur nostram fore victoriam, cum animo quidem natura insito (nam *εὐψυχία*, de qua cf. VI 72, 4 ibique adn., eadem est atque *ἀνδρεία* quam illi *προσήκειν σφίσιν* opinantur) nihil antecellant, propter maiorem autem rei experientiam audaciores simus quam illi, qui sola belli terrestris experientia confidant.

§ 4. ***διὰ τὴν σφετέραν δόξαν***, suae gloriae causa. *Διά* hic valet *ἕνεκα*, ut IV 40, 2. 102, 4. V 53. Iungenda enim haec sunt cum verbo *προσάγουσι*, non, quod Classen existimat, cum *ἡγούμ*. Inviti enim socii illis ducibus periculum subeunt, quod suam tantum gloriam illi sectantur. Nihil ad Class. interpretationem confirmandam I 19 *σφίσιν αὐτοῖς ... θεραπεύοντες*. — ***προσάγουσι***, ut VIII 3, 1. Frustra *προάγουσι* Krueg. — ***οὐκ ἄν ποτε ἐπεχείρησαν***, scil. *οἱ ξύμμαχοι*. Protasis quae cogitatur (cf. adn. I 68, 4) est *εἰ μὴ ἄκοντας οἱ Λακεδαιμόνιοι προσῆγον*. — ***παρὰ πολύ***. Cf. adn. I 29, 4.

§ 5. ***οὐκ ἄν***. *Ἄν* refer ad *ἀνθίστασθαι*. — ***τὶ ἄξιον [τοῦ παρὰ πολύ]***. *Τοῦ παρὰ πολὺ* neque substantive dictum, ut *τὸ αὐτίκα* I 36, 1, *τὸ παρ' ἐλπίδα* IV 62, 3. VII 66, 3, eximiam virtutem vel agendi

6 ξειν ἀνθίστασθαι ἡμᾶς. ἀντίπαλοι μὲν γὰρ οἱ πλείους, ὥσπερ οὗτοι, τῇ δυνάμει τὸ πλέον πίσυνοι ἢ τῇ γνώμῃ ἐπέρχονται· οἱ δ' ἐκ πολλῷ ὑποδεεστέρων καὶ ἅμα οὐκ ἀναγκαζόμενοι, μέγα

§ 5. ὑμᾶς Vat. Laur., reliquorum longe plurimi et schol. ἡμᾶς. Illud recepit Bekk. propter superiora ὑμεῖς παρέχετε. Sed „per se aptius est non solum milites, sed etiam imperatorem h. l. cogitari." Haack. Sequitur certe prima persona etiam § 6. 7.

rationem significare potest neque ad id infinitivus (*πράσσειν, νενικηκέναι, προνενικηκέναι*) cogitando repeti, cum nulla re indicatum sit qui sit repetendus. Longe enim diversa sunt de quibus dictum est in adn. VI 56, 4 aut talia quale est *τὸ εὖ πράττειν καὶ τὸ κακῶς* et quod legitur in Plat. Gorg. 497a, ubi ipsa contrarii ratio quid cogitandum sit ostendit. Neque magis Class. ferri potest interpretatio. Putat enim *τὸ παρὰ πολύ* differentiam copiarum significare atque hoc dici, Athenienses ita se esse gesturos ut minorem navium numerum virtute compensent. Sed licet differentiam *τὸ παρὰ πολύ* significare possit, tamen id quod Class. vult nullo modo in ipsis verbis inest, sed ex arbitrio iis ab eo affingitur. Nam si quis dicit se res gesturum esse magna opum differentia dignas, maiores, non minores opes cogitamus. Nobis *τοῦ παρὰ πολύ* nunc videtur ex margine irrepsisse. Nam ad complendum *ἄξιον* facile ex superioribus adscribi poterat *τοῦ παρὰ πολὺ* (§ 4) *προνενικηκέναι*. Quam coniecturam confirmare videtur schol. qui haec adnotavit: *ὁ νοῦς οὕτως· ἡγοῦνται οἱ ἐχθροὶ μὴ ἀνθίστασθαι ἡμᾶς ἄλλως ἢ μέλλοντάς τι γενναῖον πρᾶξαι*, cum *γενναῖος* cum genetivo iungi nequeat eique respondeat *ἄξιος* absolute positum (cf. I 142, 7), non cum genet. iunctum. Hunc igitur *τοῦ παρὰ πολύ* non legisse putamus. Cf. Annal. phil. l. l. p. 219. Simile additamentum invenimus 16, 1. Maxime languidum est quod Herw. substituit *τοῦ παράπλου* conferens 86, 2.

§ 6. *ἀντίπαλοι*. Dubitatur utrum haec vox hic significet pares viribus an adversarios pugnam committentes, *θαρροῦντας ἀντιπαλαίειν* (schol.). Sed adversarios usquam apud Thuc. *ἀντιπάλους* dici recte negat Krueg., neque contra afferre licet 45, 1 aut I 3, 3. Cf. adn. III 49, 1. De re ex aequo respondente dictum est 61, 4, ubi cf. adn. Perperam *ἢ πλείους* coniecit Madv. l. l. p. 313; nam articulo aegre caremus et qui numero plures sunt certe etiam *ἀντίπαλοι* sunt. — *ὥσπερ οὗτοι*. Esse Lacedaemonios cum per se liquet tum ex vv. *λογιζόμενοι οὗτοι κ.τ.λ.* — *πίσυνοι*. „Suidas in *περιωπή* inter *γλωττώδη* Thucydidis esse dicit." Duk. At eo praeter alios ex poëtis Aeschylus (Suppl. 351. Pers. 112) et Euripides (Suppl. 121) et Aristophanes (Vesp. 385), ex scriptoribus Herod. I 66. 73. V 92. VII 10. 85. IX 143, Dion. Hal. Ant. VIII 86. App. B. C. II 30. 50. 87. Agath. Hist. I 8 utuntur. Ab Eustathio male *Συρακοσία λέξις* vocatur. — *οἱ δ' ἐκ πολλῷ ὑποδεεστέρων*. De collocatione verborum cf. adn. I 69, 5. Ceterum ad haec nos e superioribus *ἐπερχόμενοι* vel potius *ἐπιόντες* repetimus, ut *ἐξ ἐλασσόνων ὁρμᾶσθαι* et similia usurpantur. Cf. Bernh.

τι τῆς διανοίας τὸ βέβαιον ἔχοντες ἀντιτολμῶσιν. ἃ λογιζόμενοι οὗτοι τῷ οὐκ εἰκότι πλέον πεφόβηνται ἡμᾶς ἢ τῇ κατὰ λόγον παρασκευῇ. πολλὰ 7 δὲ καὶ στρατόπεδα ἤδη ἔπεσεν ὑπὸ ἐλασσόνων τῇ ἀπειρίᾳ, ἔστι δὲ ἃ καὶ τῇ ἀτολμίᾳ· ὧν οὐδετέρου ἡμεῖς νῦν μετέχομεν. τὸν δὲ ἀγῶνα οὐκ ἐν 8 τῷ κόλπῳ ἑκὼν εἶναι ποιήσομαι οὐδ' ἐσπλεύσομαι ἐς αὐτόν. ὁρῶ γὰρ ὅτι πρὸς πολλὰς ναῦς ἀνεπιστήμονας ὀλίγαις ναυσὶν ἐμπείροις καὶ ἄμεινον πλεούσαις ἡ στενοχωρία οὐ ξυμφέρει. οὔτε γὰρ ἂν ἐπιπλεύσειέ τις ὡς χρὴ ἐς ἐμβολὴν μὴ ἔχων τὴν πρόσοψιν τῶν πολεμίων ἐκ πολλοῦ οὔτε ἂν ἀποχωρήσειεν ἐν δέοντι πιεζόμενος· διέκπλοι τε οὐκ εἰσὶν οὐδὲ ἀναστροφαί, ἅπερ νεῶν ἄμεινον πλεουσῶν ἔργα ἐστίν, ἀλλ' ἀνάγκη ἂν εἴη τὴν

Synt. p. 229. *Πολεμοῦντες* nescio unde depromat Class. Ceterum Krueg. *οἵ* scripsit, ut ipsum *ἐπέρχονται* iterari posset, quod ad intellegendum vix facilius est. — *τῆς διανοίας τὸ βέβαιον*, animi firmitatem. — *ἀντιτολμῶσιν.* Praeter h. l. et VII 21, 3 non videri reperiri adnotat Krueg. Sed exstare etiam alicubi apud Plut. patefit ex Steph. Thes. — *τῷ οὐκ εἰκότι*, propter id quod non verisimile erat (nos tanto minoribus cum copiis ipsis obviam ituros). — *ἢ τῇ κατὰ λόγον παρασκευῇ*, quam propter apparatum rationi consentaneum, si talem haberemus, timore affecti essent. Cum sententia cf. VI 34, 8.

§ 7. *ἔπεσεν.* Pro hoc *ἔπαισεν* legi iubet Haasius Lucubr. Thuc. p. 67 sq., quia *πίπτειν* de totis exercitibus dici non meminerit, etsi de magna potentia magnove imperio (ut VII 77, 7) positum reperiatur. Sed cf. Herod. VIII 16, et apud *παίειν* offensioni fore *ὑπό* respondet Krueg., de qua praepositione cf. adn. I 8, 2. — *ὧν* (cum vi adversativa, ut 63, 2) . . . *μετέχομεν.* Ut iusta sit argumentatio, simul contraria sententia *Λακεδαιμόνιοι δὲ μετέχουσιν* ex posita contraria intellegenda est. Cf. Sinten. ad Plut. Themist. p. 2. Mire Class. hic affirmationem pro adhortatione esse opinatur.

§ 8. *ἑκὼν εἶναι.* Cf. Matth. Gr. § 545, 3. Krueg. Gr. § 55, 1 adn. 1. — *ἐμβολήν.* *Ἐμβολή* est impetus rostro (*τῷ ἐμβόλῳ*) faciendus. Cf. VII 34, 5. 36, 3. Distinguitur a *προσβολῇ* VII 70, 4, ubi vid. adn. — *πρόσοψιν*, conspectum, ut IV 29, 4. Propter *ἐκ πολλοῦ* cum eo conexum minus aptum est *πρόοψιν*, de quo cf. adn. V 8, 3, quod scripsit Bekk. Utrumque vocabulum Th. tribuit Poll. II 58. — *ἐκ πολλοῦ*, e longinquo, ut IV 32, 4 et al. — *ἐν δέοντι*, iusto tempore, si opus sit. Cf. Krueg. Gr. § 43, 4 adn. 5. — *διέκπλοι.* Cf. adn. I 49, 3. — *ἀναστροφαί*] *αἱ εἰς τοὐπίσω ἀναχωρήσεις, ἀνακάμψεις.* Schol. Bene. Cf. Arrian. Anab. V 15, 5. Tact. 16, 7, contra

ναυμαχίαν πεζομαχίαν καθίστασθαι, καὶ ἐν τούτῳ
9 αἱ πλείους νῆες κρείσσους γίγνονται. τούτων μὲν
οὖν ἐγὼ ἕξω τὴν πρόνοιαν κατὰ τὸ δυνατόν· ὑμεῖς
δὲ εὔτακτοι παρὰ ταῖς ναυσὶ μένοντες τά τε παρ-
αγγελλόμενα ὀξέως δέχεσθε, ἄλλως τε καὶ δι' ὀλίγου
τῆς ἐφορμήσεως οὔσης, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ κόσμον
καὶ σιγὴν περὶ πλείστου ἡγεῖσθε, ὃ ἔς τε τὰ πολλὰ
τῶν πολεμικῶν ξυμφέρει καὶ ναυμαχίᾳ οὐχ ἥκιστα·
ἀμύνασθε δὲ τούσδε ἀξίως τῶν προειργασμένων.
10 ὁ δὲ ἀγὼν μέγας ὑμῖν, ἢ καταλῦσαι Πελοποννη-
σίων τὴν ἐλπίδα τοῦ ναυτικοῦ ἢ ἐγγυτέρω κατα-
στῆσαι Ἀθηναίοις τὸν φόβον περὶ τῆς θαλάσσης.

§ 9. ταῖς τε ναυσὶ It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Cf. adn.
ὥστε pro ὃ ἔς τε codd. Quod Steph. restituit legisse videtur schol. qui sic interpretatur: ἤτοι ἐν τῷ πολέμῳ κόσμον ἔχετε καὶ σιγήν, καὶ συμφέρον ὂν τοῖς μετιοῦσιν ἐπιτοπολὺ τὰ πολεμικὰ καὶ μάλιστα τοῖς ναυμαχοῦσιν. Ita cum sana evadat sententia, non est causa cur cum Class. de ampliore corruptela cogitemus.
καὶ ξυμφέρει It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Cl. Ven. Bas. G. H. T.

Al. 29. Plut. Eum. 7, quos locos affert Krueg. Minus recte Class. conversiones post perruptiones factas ad naves dissipatas delendas esse vult. — ἐν τούτῳ] ἐν τῷ πεζομαχεῖν. Schol. Cf. I 37, 4. 81, 5.

§ 9. εὔτακτοι ... μένοντες. Haec, si τε retinetur (cf. sd.), sic interpretanda sunt: ordinem servantes et apud naves remanentes. Ita adiectivum εὔτακτοι, ad quod iam cogitatur μένοντες, videtur explicari verbis παρά τε ταῖς ναυσὶ μένοντες, ne πρωθύστερον oriri putandum sit. Tamen simplicius et aptius est quod τε omisso significatur: compositis ordinibus apud naves manentes. Praeterea παρά et sententiae et sermonis legibus repugnare affirmans Krueg. (cf. Gr. § 68, 35) uncis inclusit. Sed παρά, quanquam rarius, etiam ad res pertinere ostendunt 43, 2. V 26, 5. Xen. Anab. V 10, 2, et eodem prorsus modo παρὰ ταῖς ναυσί dictum est VIII 95, 4; nam Phormionis quoque milites apud naves in terra esse apparet ex ἐμβιβάσας 90, 3. Temere Class. παρὰ ταῖς τε ναυσί ex Homericis παρὰ νηυσὶ μένοντες, quae non tam nota sunt librariis ut sine causa idonea adscripta existimentur, nata opinatus uncis circumscripsit. — τὰ παραγγελλόμενα ... δέχεσθε. Cf. adn. 11, 9. — δι' ὀλίγου τῆς ἐφορμήσεως οὔσης, cum (hostium) statio unde nos observant non longe absit (ita ut facile nos aggredi possint). „Ἐφόρμησις est pro ἔφορμος III 6, 1." Bloomf. Legitur etiam III 33, 3. VI 48, 1 et bis VIII 15, 1 et 2. De verbis δι' ὀλίγου cf. adn. 29, 3. — κόσμον. Cf. adn. 11, 9. — ὃ ἔς τε τὰ πολλά. Huc iam ex iis quae sequuntur assumendum ξυμφέρει. Cf. IV 26, 5.

§ 10. την ἐλπίδα τοῦ ναυτικοῦ. Cf. adn. V 14, 1. — περὶ τῆς θαλάσσης, de

ἀναμιμνήσκω δ' αὖ ὑμᾶς ὅτι νενικήκατε αὐτῶν 11
τοὺς πολλούς. ἡσσημένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ γνῶμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὁμοῖαι εἶναι."

90. Τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Φορμίων παρεκελεύετο. 1
οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐπέπλεον ἐς τὸν κόλπον καὶ τὰ στενά, βουλόμενοι ἄκοντας ἔσω προαγαγεῖν αὐτούς, ἀναγόμενοι ἅμα ἕῳ ἔπλεον, ἐπὶ τεσσάρων ταξάμενοι τὰς ναῦς ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν γῆν, ἔσω [ἐπὶ] τοῦ κόλπου δεξιῷ

Cap. **90**. § 1. ἀναγαγόμενοι Laur. m. Cf. adn. παρὰ τὴν Laur. m. Vind. E., quod ex schol. ἐπὶ τὴν] ἀντὶ τοῦ παρὰ τὴν illatum esse perspicuum est. Deinde ab m. Vind. E. abest ἑαυτῶν.

re maritima. Cf. I 13, 1. 80, 3. 93, 4. 142, 6. Nefaria temeritate τοῦ ναυτικοῦ et περὶ τῆς θαλάσσης del. Herw.

§ 11. αὖ, iterum. Cf. § 2. Kruegeri αὖ *anderseits* interpretantis explicationem refellit eo Class. quod antea de gravitate, non de difficultate certaminis sermo fuerit. — ἡσσημένων ... εἶναι. Cum sententia cf. VII 61, 3. Liv. XXI 40, 6. Ἐθέλουσι hoc uno Th. loco valet solent, ut apud Herod. I 74. VII 50. 157. VIII 60 et alios.

Cap. **90**. § 1. Τοιαῦτα δέ. Cf. adn. I 44, 1. — παρεκελεύετο. Cf. adn. I 72, 3. — οἱ δὲ Πελοποννήσιοι κ. τ. λ. De statione utrorumque cf. 86, 2. 4. — ἀναγόμενοι (cf. sd.) praeferendum est. Nam non ab ora tantum discessisse naves dicuntur, sed dum intra sinum Corinthiacum se convertunt altum petivisse, quare Phormion, ὡς ἑώρα ἀναγομένους αὐτούς, i. e. cursum in altum mare tenentes (90, 3), eos in Naupactum impetum facturos esse suspicatus est. Cf. Annal. phil. l. l. p. 214. — ἐπὶ τεσσάρων, *vier Schiffe hoch, hinter einander.* Cf. adn. 84, 1 et Krueg. Gr. § 68, 40 adn. 6. — ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν γῆν. Cum ἑαυτῶν non possit, quod Grot. Hist. vol. VI p. 292 sqq. (interpr. III p. 480 sqq.) censuit, qui longam appendicem de hoc loco scripsit, ad Athenienses referri (nam in exemplis quibus id comprobare studuit ἑαυτοῦ in enuntiatis secundariis positum ad subiecta enuntiatorum primariorum refertur, hic autem in enuntiatione potiore legitur, seque in iis quae de usu huius pronominis disputasset errasse auctor nunc ipse confitetur VII p. 579 interpr. IV p. 719), et cum, si haec cum ἔπλεον nectantur, sententia debeat esse iuxta seu secundum terram suam, aut παρά legendum (cf. sd.) aut, cum hoc ab interpretibus profectum sit, dativi τῇ γῇ reponendi videntur. Arnoldus tamen accusativos ita tuetur ut praepositionis notionem ex duabus mixtam esse censeat significantis in suum agrum versus et propter eum. Prius enim ideo dici potuisse quia pleraeque naves Corinthiorum, Sicyoniorum, Pellenensium fuerint. Cf. 80, 3. Sed huius mixtae significationis nul-

2 *κέρᾳ ἡγουμένῳ, ὥσπερ καὶ ὥρμουν· ἐπὶ δ' αὐτῷ εἴκοσι ἔταξαν τὰς ἄριστα πλεούσας, ὅπως, εἰ ἄρα νομίσας ἐπὶ τὴν Ναύπακτον αὐτοὺς πλεῖν ὁ Φορμίων καὶ αὐτὸς ἐπιβοηθῶν ταύτῃ παραπλέοι, μὴ διαφύγοιεν πλέοντα τὸν ἐπίπλουν σφῶν οἱ Ἀθη-*

lum est exemplum, nec simile VIII 101, 1, ubi *ἐπὶ τὴν ἤπειρον* simpliciter versus continentem sonat. ***Αὐτῶν*** pro ***ἑαυτῶν*** legi voluit Bloomf., atque aut hoc aut certe Atheniensium nomen nunc desiderat Grot. Sed hoc supposito nihil proficitur, cum *ἐπὶ τὴν αὐτῶν γῆν* aliud valens atque *ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν* ad ipsorum terram significet. Cf. adn. III 22, 6. *Ναυπακτίων* pro eodem legendum esse audacius, nec tamen convenientius suspicatur Krueg. Nam *εἰ ἄρα ... ὁ Φορμίων* parum apte dicta essent, si Peloponnesii cursum palam illuc direxissent. Hoc certum est *ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν γῆν* non posse referri ad *ἔπλεον*. Nam si Peloponnesii ad (cf. Liv. XXXVI 44, 1) sive versus suam terram, i. e. Peloponnesum, vecti essent, quod vix poterant, cum ibidem prope Rhium Achaicum in statione essent (86, 4), non poterat Phormio, ut deinde narratur, suspicari eos contra Naupactum proficisci, quia diversa regione cursum direxissent. Quo cognito Class. *ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν γῆν* cum *ταξάμενοι* iunxit interpretatus suam terram versus, ita ut Peloponnesi oram a tergo haberent. Hoc igitur modo cum quattuor navium ordines alium post alium collocassent, dextrorsum conversi, ita ut iam quattuor navium ordines alius iuxta alium esset, intra sinum cursum in altum tenentes navigabant, quo factum est ut Naupactum petere viderentur. Naves, cum primum ordinatae essent, Peloponnesi oram a tergo habuisse ipsa quidem praepos. *ἐπί*, de qua praeter VIII 101, 1 cf. Plat. Tim. 92a, non exprimitur, sed inde intellegitur quod eae Atheniensium classi oppositae erant et quod deinde navigasse dicuntur ***δεξιῷ κέρᾳ ἡγουμένῳ, ὥσπερ καὶ ὥρμουν***, quo significatur aciei cornua eundem retinuisse locum quo ad oram constiterant; hoc enim ita tantum fieri poterat, si oram a tergo habuerant. — [*ἐπὶ*] cum *ἔσω* iunctum cum contra dicendi usum sit, auctore Krueg. id nunc delevimus. Errore repetitum est. — ***δεξιῷ κέρᾳ ἡγουμένῳ***, De dativis vid. Matth. Gr. § 405 adn. 2. Krueg. Gr. § 48, 15 adn. 18. Cf. VIII 25, 3.

§ 2. ***εἴκοσι***. Has partem tantum dextri cornus effecisse videtur apparere ex 91, 1. — ***ταύτῃ παραπλέοι***, hac regione (i. e. Naupactum versus) oram praeterveheretur. — ***μὴ διαφύγοιεν ... κέρως***. *Διαφεύγειν τινὰ ἔξω τοῦ κέρως* est brevitas dicendi valens effugere aliquem praetervehendo extra cornu seu praetergrediendo cornu. Cf. § 5. 91, 1. VIII 102, 1. Pronomina *σφῶν* et *ἑαυτῶν* de iisdem hic leguntur, ut VIII 76, 5 et alibi. *Πλέων ἐπίπλους* denique est Peloponnesiorum classis ad impetum faciendum accedens (cf. VIII 102, 2) dum vehitur (*auf der Fahrt begriffen ist*) sive adnavigat, i. e. priusquam Athenienses assecuta sit in eosque ipsum impetum faciat. Eodem modo § 4 *ἔπλεον* de Peloponnesiis ad impetum in Athenienses faciendum adnavigantibus dictum est similiterque

ναῖοι ἔξω τοῦ ἑαυτῶν κέρως, ἀλλ' αὗται αἱ νῆες περικλῄσειαν. ὁ δέ, ὅπερ ἐκεῖνοι προσεδέχοντο, 3
φοβηθεὶς περὶ τῷ χωρίῳ ἐρήμῳ ὄντι, ὡς ἑώρα ἀναγομένους αὐτούς, ἄκων καὶ κατὰ σπουδὴν ἐμβιβάσας ἔπλει παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα τῶν Μεσσηνίων παρεβοήθει. ἰδόντες δὲ οἱ Πελο- 4
ποννήσιοι κατὰ μίαν ἐπὶ κέρως παραπλέοντας καὶ ἤδη ὄντας ἐντὸς τοῦ κόλπου τε καὶ πρὸς τῇ γῇ, ὅπερ ἐβούλοντο μάλιστα, ἀπὸ σημείου ἑνὸς ἄφνω ἐπιστρέψαντες τὰς ναῦς μετωπηδὸν ἔπλεον ὡς εἶχε τάχους ἕκαστος ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ

πλέοντα III 114, 1, ubi cf. adn. Ita defendi videtur codd. scriptura. Contra improbabiles sunt coniecturae quibus **πλέοντα** emendare studuerunt. Delere enim id propterea non licet quod cogitari vix potest qua de causa adscriptum sit aut unde irrepserit; **πλέοντες** prorsus inane atque languidum est, cum naves aliter quam vehendo effugere omnino non possint; **πλέω ὄντα** ita dictum esset quasi maiorem classem facilius Athenienses possent effugere.

§ 3. *ἐρήμῳ ὄντι*, Atheniensium praesidio orbato, cum Phormio tunc apud Rhium Molycricum versaretur. — *ἄκων καὶ κατὰ σπουδήν*, invitus et festinanter (praepropere). Locutio **κατὰ σπουδήν** etiam I 93, 2. II 94, 2. III 49, 2 legitur. De adiectivo cum adverbio et adverbiali loquendi genere, ut 91, 3, copulato cf. adn. III 4, 2. VIII 48, 6. Tum ad part. **ἐμβιβάσας** schol. recte subaudit **τοὺς στρατιώτας**. **Ἐμβιβάζειν** autem, ut Lat. imponere (cf. Liv. XXII 19, 4), est navibus imponere, quemadmodum apud alios. — *παρὰ τὴν γῆν*] *τὴν οἰκείαν δηλονότι.* Schol. Idem quod supra **ταύτῃ παραπλέοι**. — *τῶν Μεσσηνίων*, *τῶν ἐκ Ναυπάκτου.*

§ 4. *κατὰ μίαν ἐπὶ κέρως*, singulis in ordinem navibus longo agmine. Ita haec expresseris secundum Liv. XXXVII 29, 8. De formula **κατὰ μίαν** cf. adn. 84, 1. Quae cum et **στίχον** et **ζυγόν** possit designare, addita sunt verba **ἐπὶ κέρως**, longo agmine (Liv. XXXVII 23, 8), quae leguntur etiam VI 32, 2. 50, 4. VIII 104, 1. Cf. de his interpr. Herodot. VI 12. Wachsm. Ant. Gr. II p. 335. Male Herw. **κατὰ μίαν** et **ἐπὶ κέρως** idem significare opinatus prius del. — *ἀπὸ σημείου ἑνός*, uno signo dato. Cf. III 91, 4, **ἀπὸ ἑνὸς κελεύσματος** II 92, 1 et Held. ad Plut. Aem. Paul. p. 218. — *ἐπιστρέψαντες τὰς ναῦς*. Haec conversio navium **ἐπὶ τεσσάρων** collocatarum sinistrorsum facta est. De militia terrestri idem verbum legitur V 10, 4, ubi cf. adn. — *μετωπηδόν*. Recte schol. *τὸ μέτωπον τῆς νεὼς ἡ πρῷρά ἐστι. λέγει οὖν ὅτι τὰ μέτωπα, ὅ ἐστι τὰ πρόσωπα τῶν νεῶν, παρεῖχον τοῖς ἐναντίοις.* Adversis frontibus **μετωπηδόν** interpretantur plerique, iunctis frontibus Goeller. Comparanda verba Livii: in frontem directas habebant naves et in frontem dirigere XXXVII 23, 7. 9. — *ὡς εἶχε τάχους ἕκαστος*. Cf. VI 97, 3. VII 2, 1.

5 ἤλπιζον πάσας τὰς ναῦς ἀπολήψεσθαι. τῶν δὲ
ἕνδεκα μὲν αἵπερ ἡγοῦντο ὑπεκφεύγουσι τὸ κέρας
τῶν Πελοποννησίων καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν
εὐρυχωρίαν· τὰς δὲ ἄλλας ἐπικαταλαβόντες ἐξέω-
σάν τε πρὸς τὴν γῆν ὑποφευγούσας καὶ διέφθει-
ραν, ἄνδρας τε τῶν Ἀθηναίων ἀπέκτειναν ὅσοι
6 μὴ ἐξένευσαν αὐτῶν. καὶ τῶν νεῶν τινας ἀναδού-
μενοι εἷλκον κενάς (μίαν δὲ αὐτοῖς ἀνδράσιν εἷλον
ἤδη), τὰς δέ τινας οἱ Μεσσήνιοι παραβοηθήσαντες
καὶ ἐπεσβαίνοντες ξὺν τοῖς ὅπλοις ἐς τὴν θάλασ-
σαν καὶ ἐπιβάντες ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων μαχό-
μενοι ἀφείλοντο ἑλκομένας ἤδη.
1 91. Ταύτῃ μὲν οὖν οἱ Πελοποννήσιοι ἐκράτουν
τε καὶ διέφθειραν τὰς Ἀττικὰς ναῦς· αἱ δὲ εἴκοσι
νῆες αὐτῶν αἱ ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρως ἐδίωκον τὰς

§ 6. ἤδη post εἷλον om. Vat. Ar. Chr.

Cap. **91.** § 1. διέφθειραν Laur. m., διέφθειρον Ar. Chr. Dan. Ven. Reg. C. E. F., reliqui ἔφθειρον vel ἔφθειραν. Sed de navibus ubique Th. διαφθείρειν dicit. Imperfectum Kistemakero auctore propter ἐκράτουν recepit Haack. Hoc tamen actionem diuturniorem quae postremo imperfecta mansit significat, quod aliter se habet in altero verbo, cuius aoristum modo de eadem re legimus 90, 5.

Matth. Gr. § 337. Krueg. Gr. § 47, 10 adn. 5.

§ 5. τῶν δέ = τούτων δέ. Schol. τῶν νεῶν τῶν Ἀθηναίων. — ὑπεκφεύγουσι ... εὐρυχωρίαν, Peloponnesiorum cornu (τὸ δεξιόν, τὰς εἴκοσι ναῦς) et conversionem vitantes in locum amplum (partem sinus latiorem) fugerunt. Cf. 91, 1 et supra § 2 adn. Cum eadem breviloquentia Plinius Ep. IX 33 cuius illum novitatem odoremque in altum refugisse. — τὴν εὐρυχωρίαν circa Naupactum, ubi latior fit sinus. Cf. 91, 1. De alia igitur regione dictum est 83, 2, ubi cf. adn. — ἐξέωσαν. „Ἐξωθεῖν est propria in hac re vox, et ἐξωθεῖν naves hostium dicuntur qui eas ad terram urgent ac detrudunt." Duk. ad VII 36, 5, qui confert VII 52, 2. VIII 104, 4. 105, 1. — διέφθειραν. Cf. adn. 84, 3. — ὅσοι μή. Cf. adn. V 110, 2.

§ 6. ἀναδούμενοι. Cf. adn. I 50, 1. — αὐτοῖς ἀνδράσι. Cf. IV 14, 1. Matth. Gr. § 405 adn. 3. Krueg. Gr. § 48, 15 adn. 19. — εἷλον ἤδη, iam antea ceperant. — τὰς δέ τινας. Cf. Matth. Gr. § 288, 2 et 91, 3. — οἱ Μεσσήνιοι. Cf. § 3. — ἐπεσβαίνοντες ... ἐς τὴν θάλασσαν. Eadem verba paulo aliter collocata IV 14, 2 leguntur. Similem rem narrat Tac. Hist. II 35.

Cap. **91.** § 1. τε καὶ ... ναῦς del. Herw. Sed cur in ἐπαναλήψει haec repeti nequeant nos quidem non perspicimus. —

ἕνδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων αἵπερ ὑπεξέφυγον τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν. καὶ φθάνουσιν αὐτοὺς πλὴν μιᾶς [νεὼς] προκαταφυγοῦσαι ἐς τὴν Ναύπακτον, καὶ ἴσχουσαι ἀντίπρῳροι κατὰ τὸ Ἀπολλώνιον παρεσκευάζοντο ἀμυνούμενοι, ἢν ἐς τὴν γῆν ἐπὶ σφᾶς πλέωσιν. οἱ δὲ παραγενόμενοι 2
ὕστερον ἐπαιάνιζόν τε ἅμα πλέοντες ὡς νενικηκότες, καὶ τὴν μίαν ναῦν τῶν Ἀθηναίων τὴν ὑπόλοιπον ἐδίωκε Λευκαδία ναῦς μία πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων. ἔτυχε δὲ ὁλκὰς ὁρμοῦσα μετέωρος, περὶ 3
ἣν ἡ Ἀττικὴ ναῦς φθάσασα τῇ Λευκαδίᾳ διωκούσῃ ἐμβάλλει μέσῃ καὶ καταδύει. τοῖς μὲν οὖν Πελο- 4
ποννησίοις γενομένου τούτου ἀπροσδοκήτου τε

ὑποστροφὴν in plurimis et optimis membranis praeter Laur. M. m. At cf. 90, 5 et ἐπιστρέψαντες 90, 4.
σχοῦσαι Cass. Mosqu. pr. Cl. corr. Aug. Cf. adn.
τὸ om. It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Cl. Ven. Bekk. At alibi semper talia τεμενικά articulo etiam post praepositiones sunt instructa. Cf. I 24, 7. III 75, 3. IV 110, 1. V 66, 1. VII 29, 3. VIII 93, 1.
§ 3. Post φθάσασα addunt καὶ περιπλεύσασα Laur. Pal. Aug. M. m., καὶ περιπλέουσα Lugd., καὶ διαπλεύσασα F. Cf. adn.
§ 4. τε om. It. Sed cf. sd. IV 41, 2.

ὑπεξέφυγον . . . εὐρυχωρίαν. Cf. adn. 90, 5. Haec quoque temere del. Herw. — αὐτούς. Cf. adn. I 110, 4. Similiter paulo post ἀμυνούμενοι legitur. — [νεὼς] del. Herw. — ἴσχουσαι . . . κατά. Vid. adn. I 110, 4. Praesens in ancoris esse sive stare significat. — Ἀντίπρῳροι est proris contra hostem versis. Cf. IV 8, 14 al. — κατὰ τὸ Ἀπολλώνιον] ἱερὸν Ἀπόλλωνος ἐν τῷ λιμένι. Schol. Suid s. v. Ἀθήναιον: Ἀπολλώνιον βραχέως τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος· οὕτω καὶ παρὰ Θουκυδίδῃ ἀναγνωστέον. Cf. Lob. ad Phryn. p. 367. — παρεσκ. ἀμυνούμενοι. Cf. adn. 18, 1.
§ 2. ἐπαιάνιζον. Cf. adn. I 50, 5. — ἅμα πλέοντες. Cf. I 144, 1. Krueg. Gr. § 56, 10 adn. 3. — Λευκαδία ναῦς μία. Duas commemorat Polyaen. III 4, 3 etiam in proximis conferendus.
§ 3. μετέωρος. Cf. adn. I 48, 2. — περὶ ἣν . . . φθάσασα. Simile hic est genus loquendi φθάνειν περί τι atque φθάνειν εἴς τι apud Arri. Anab. VI 7, 3 et φθάνειν ἐπί τι Appi. Syr. 36. Brevius dixit ut concursum duorum participiorum (περὶ ἣν πλέουσα φθάσασα) vitaret. Nam in parte codd. καὶ περιπλεύσασα ex interpretamento illata esse et codd. qui ea om. auctoritate et collocatione demonstratur et structura. Scribi enim debebat περὶ ἣν πλεύσασα . . . καὶ φθάσασα. — Λευκαδίᾳ deleri vult Cobet. Nov. lect. p. 786 ex falsa de fugiendis verborum iterationibus opinione.

καὶ παρὰ λόγον φόβος ἐμπίπτει, καὶ ἅμα ἀτάκτως διώκοντες διὰ τὸ κρατεῖν αἵ μέν τινες τῶν νεῶν καθεῖσαι τὰς κώπας ἐπέστησαν τοῦ πλοῦ, ἀξύμφορον δρῶντες πρὸς τὴν ἐξ ὀλίγου ἀντεξόρμησιν, βουλόμενοι τὰς πλείους περιμεῖναι, αἵ δὲ καὶ ἐς βράχεα ἀπειρίᾳ χωρίων ὤκειλαν.

1 92. Τοὺς δὲ Ἀθηναίους ἰδόντας ταῦτα γιγνόμενα θάρσος τε ἔλαβε καὶ ἀπὸ ἑνὸς κελεύσματος ἐμβοήσαντες ἐπ' αὐτοὺς ὥρμησαν. οἵ δὲ διὰ τὰ ὑπάρχοντα ἁμαρτήματα καὶ τὴν παροῦσαν ἀταξίαν ὀλίγον μὲν χρόνον ὑπέμειναν, ἔπειτα δὲ ἐτράποντο

ἀντεφόρμησιν Laur. E. pr. m. Cf. adn.

§ 4. διώκοντες et paulo post δρῶντες. Cf. adn. ad αὐτούς § 1. — καθεῖσαι τὰς κώπας, demissis remis. Cf. Liv. XXXVI 44, 8 demittere remos in aquam ab utroque latere stabiliendae navis causa iussit. — ἐπέστησαν τοῦ πλοῦ, propr. substiterunt in cursu, inhibuerunt cursum, uno verbo inhibuerunt. De genetivo vid. Matth. Gr. § 353, 3 et 355, 4. Krueg. Gr. § 47, 1 adn. — ἀξύμφορον, rem inutilem, i. e. per μείωσιν aut sibi perniciosam aut stultam. Hoc probat Goell., et ita sane ἀχρεῖος Hom. Il. II 269, ubi vid. interpr. At illo modo ἀξύμφορος, ἀνωφελής, similia saepe apud Atticos leguntur. Cf. Stallb. ad Plat. Protag. 334a et de Latino inutilis Cic. de Off. II 14, 49. De τι non adiecto cf. Krueg. Gr. § 43, 4 adn. 10. — πρὸς τὴν . . . ἀντεξόρμησιν, propter (propr. quod attinet ad, si respicimus ad) incursionem quam hostis ex brevi spatio in ipsas erat facturus Port. Ἐξ ὀλίγου similiter atque δι' ὀλίγου 89, 9. Ἀντεξόρμησιν, quod nomen in militia pedestri etiam a Plut. Pomp. 69 usurpatum verbi ἀντεξορμᾶν de incursione navali aliquotiens a Dione Cass. positi exemplis (XLVIII 47, 6. L 31, 4. LXIII 24, 3) tuetur Bloomf., non commutandum propter 89, 9 cum voce ἀντεφόρμησιν; nam ibi de classe hostili ante pugnam stationem adversus hostes sive ad hostes speculandos habenti agitur, hic in narratione pugnae illae undecim naves ad litus appulsae § 1 ob ea quae ibi de iis addita sunt vix apte dicantur ἐφορμεῖν. — αἵ δέ. Masculinum rescribi vult Cob. in Mnem. l. l. p. 120, ne ipsae naves dicantur esse ἄπειροι τῶν χωρίων. Sed cf. adn. I 51, 1. — βράχεα, vada, quae Latini quoque brevia nominant. Cf. Lob. ad Phryn. p. 536 sq. — ὤκειλαν. Hic intransitivum est, ut Xen. Anab. VII 5, 12, saepius, si proprie dicitur, transitivum, ut IV 12, 1 et ἐποκέλλειν IV 26, 7, quod ipsum intransitivum est VIII 102, 3.

Cap. 92. § 1. θάρσος ἔλαβε. De hoc usu apud scriptores rariore, quo affectus traduntur hominem λαβεῖν, Class. Herod. I 165. Xen. Cyr. V 5, 6. Plat. Legg. 699d confert. — ἀπὸ ἑνὸς κελεύσματος. Cf. adn. 90, 4 et Wessel. ad Diod. I p. 211. — ἐτράποντο. Id non solum de dextro cornu, sed de tota classe Peloponnesiorum intellegendum

ἐς τὸν Πάνορμον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. ἐπιδιώκον- 2
τες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τάς τε ἐγγὺς οὔσας μάλιστα
ναῦς ἔλαβον ἓξ καὶ τὰς ἑαυτῶν ἀφείλοντο ἃς ἐκεῖ-
νοι πρὸς τῇ γῇ διαφθείραντες τὸ πρῶτον ἀνεδή-
σαντο· ἄνδρας τε τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τινὰς δὲ
καὶ ἐζώγρησαν. ἐπὶ δὲ τῆς Λευκαδίας νεώς, ἣ περὶ 3
τὴν ὁλκάδα κατέδυ, Τιμοκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος
πλέων, ὡς ἡ ναῦς διεφθείρετο, ἔσφαξεν αὑτόν,
καὶ ἐξέπεσεν ἐς τὸν Ναυπακτίων λιμένα. ἀναχωρή- 4
σαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖον ἔστησαν ὅθεν
ἀναγαγόμενοι ἐκράτησαν, καὶ τοὺς νεκροὺς καὶ
τὰ ναυάγια ὅσα πρὸς τῇ ἑαυτῶν ἦν ἀνείλοντο,
καὶ τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐκείνων ὑπόσπονδα ἀπέδοσαν.
ἔστησαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τροπαῖον ὡς 5
νενικηκότες τῆς τροπῆς ἃς πρὸς τῇ γῇ ναῦς δι-

Cap. **92.** § 4. *ἀναγόμενοι* omnes praeter Laur. Chr.

esse apparet ex iis quae sequuntur. — *τὸν Πάνορμον.* Cf. 86, 1 et ibi adn.

§ 2. *ἕξ.* De articulo non iterato cf. sd. II 100, 2 atque, si plene ἓξ *οὔσας* legeremus, adn. I 90, 1. — *διαφθείραντες . . . ἀνεδήσαντο.* Cf. 90, 5. 6 et ibi adn.

§ 3. *Τιμοκράτης.* Cf. 85, 1. — *ἔσφαξεν αὑτόν.* Haud dubie ignominiosum existimans perire in mari vel timens ne in potestatem veniret hostium. — *ἐξέπεσεν,* delatus est vel proprie (a mari) eiectus est. Ita *ἐκπίπτειν* non raro eici in terram valet apud Thuc. et Xenoph. Cf. VII 74, 2. VIII 34, 1. *Ἐκφέρεσθαι* de navium fragmentis in portum delatis legimus I 54, 1.

§ 4. *ὅθεν* (i. e. *ἐνταῦθα ὅθεν*) . . . *ἐκράτησαν. Κατὰ τὸ Ἀπολλώνιον* 91, 1. — *τῇ ἑαυτῶν.* Cf. adn. I 44, 1 et II 7, 1 et cum omnibus verbis I 54, 1.

§ 5. *ἔστησαν. Ἀντέστησαν* postulat Cob. l. l., quod, licet Th. alibi de eadem re hoc verbo utatur (I 54, 1. 105, 7. IV 115, 2. 134, 1), necessarium quidem ad sententiam non est. Cf. VII 54. — *τροπαῖον . . . τῆς τροπῆς.* Haec inter se iungenda. Cf. VII 54 et de genetivo obiecti ad *τροπ.* addito Mor. ad Isocr. Pan. 150. *Τροπαῖον τροπῆς* est loquendi ratio similis verbis *ὑπώρεια ὄρους* et aliis, quae collegit Lob. ad Soph. Ai. 254 et Paral. Gr. II p. 537. Cf. etiam *ναύσταθμον πλοίων* III 6, 2. — *ἃς . . . διέφθειραν.* „Haec verba, *τῆς τροπῆς ἃς πρὸς τῇ γῇ ναῦς διέφθειραν*, non aliter accipienda quam si dictum esset *τῆς τροπῆς τῶν νεῶν ἃς πρὸς τῇ γῇ διέφθειραν.*“ Steph. De omisso demonstrativo cf. adn. 40, 4 et de tota syntaxi Krueg. Gr. § 51, 12 adn. 4. Certe durior syntaxis non sufficit ad comprobandam Herw. opinionem, qui *ὡς . . . διέφθειραν* delet tanquam e triplici scholio consarcinata, quanquam, cum qua ratione Peloponnesii victoriam sibi vindicaverint indicent (cf. I 54, 2),

ἔφθειραν· καὶ ἥνπερ ἔλαβον ναῦν ἀνέθεσαν ἐπὶ
6 τὸ Ῥίον τὸ Ἀχαϊκὸν παρὰ τὸ τροπαῖον. μετὰ δὲ
ταῦτα φοβούμενοι τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοή-
θειαν ὑπὸ νύκτα ἐσέπλευσαν ἐς κόλπον τὸν Κρι-
7 σαῖον καὶ Κόρινθον πάντες πλὴν Λευκαδίων. καὶ
οἱ ἐκ τῆς Κρήτης Ἀθηναῖοι ταῖς εἴκοσι ναυσὶν
αἷς ἔδει πρὸ τῆς ναυμαχίας τῷ Φορμίωνι παρα-
γενέσθαι οὐ πολλῷ ὕστερον τῆς ἀναχωρήσεως
τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ναύπακτον. καὶ τὸ
θέρος ἐτελεύτα.

1 93. Πρὶν δὲ διαλῦσαι τὸ ἐς Κόρινθόν τε καὶ
τὸν Κρισαῖον κόλπον ἀναχωρῆσαν ναυτικόν, ὁ
Κνῆμος καὶ ὁ Βρασίδας καὶ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες
τῶν Πελοποννησίων ἀρχομένου τοῦ χειμῶνος ἐβού-
λοντο διδαξάντων Μεγαρέων ἀποπειρᾶσαι τοῦ Πει-
ραιῶς τοῦ λιμένος τῶν Ἀθηναίων· ἦν δὲ ἀφύλακτος
καὶ ἄκληστος εἰκότως διὰ τὸ ἐπικρατεῖν πολὺ τῷ

minime inutilia sunt. — *ἥνπερ ... ναῦν.* Vid. 90, 6. — *ἀνέθεσαν.* „Neptuno, cui erat exstructum ibi templum. Vid. Strab. p. 335.“ Gottl. De re cf. adn. 84, 4.

§ 6. *φοβούμενοι κ. τ. λ.* De re cf. Diod. XII 48, 3, de v. *Ἀθηναίων*, pro quo *Ἀθηνῶν* Bekk. mavult, adn. 86, 6. — *κόλπον τὸν Κρισαῖον.* Cum alibi Thuc. constanter *τὸν Κρισαῖον κόλπον* dicat, Class. etiam hic ita scribere ausus est. Sed cur altera collocatio improbetur? — *καὶ Κόρινθον* Kruegero suspecta sunt, quia *ἐσπλεῖν ἐς Κόρινθον* non apte dicamus. Sed Corinthus pro Lechaeo portu Corinthiorum nominatur, ut 69, 1 legimus *μήτ' ἐκπλεῖν ἐκ Κορίνθου καὶ τοῦ Κρισαίου κόλπου μήτ' ἐσπλεῖν.* Cf. 93, 1, quae verba comparat Class.

§ 7. *οἱ ἐκ τῆς Κρήτης Ἀθηναῖοι.* Cf. 85, 5. 6 et de praepositione adn. I 8, 2. — *αἷς.* Cf. Matth. Gr. § 391, 2. Krueg. Gr. § 48, 7 adn. 3. Quanquam ne opus quidem est hac explicatione, cum ad *ἔδει* etiam subaudias *αὐτούς*. Nec alibi apud Thucydidem *δεῖ μοι ποιεῖν τι* vel similia legi meminimus. De re cf. 85, 5. 6.

Cap. **93**. Cf. Diod. XII 49, 1—4, qui in tempore quo haec gesta sint indicando et rebus quibusdam levioribus parum diligens est. — § 1. *ἀποπειρᾶσαι τοῦ Πειραιῶς.* Similiter *ἀποπειρᾶσαι* cum genet. IV 124, 2. 135, 1. VI 90, 2. VII 17, 1. 36, 1. Saepius simplex sic legitur. Cf. adn. I 61, 4. — *τοῦ Πειραιῶς τοῦ λιμένος.* De articulo duplicato hic et 94, 3 vid. adn. 67, 2. Krueg. Gr. § 50, 7 adn. 2 et 3. Additum esse videtur *τοῦ λ. τῶν Ἀθ.*, ut distinguatur a *Πειραιῷ τῆς Κορινθίας* (VIII 10, 3). Cf. Steph. Byz. s. v. — *ἀφύλακτος.* Cf. § 3. — *ἄκληστος.* Cf. adn. 94, 4. — *εἰκότως.* Cf. adn. I 77, 5. — *ἐπικρατεῖν.* Simul audi *τοὺς Ἀθηναίους*.

ναυτικῷ. ἐδόκει δὲ λαβόντα τῶν ναυτῶν ἕκαστον 2 τὴν κώπην καὶ τὸ ὑπηρέσιον καὶ τὸν τροπωτῆρα πεζῇ ἰέναι ἐκ Κορίνθου ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν, καὶ ἀφικομένους κατὰ τάχος ἐς Μέγαρα καθελκύσαντας ἐκ Νισαίας τοῦ νεωρίου αὐτῶν τεσσαράκοντα ναῦς, αἳ ἔτυχον αὐτόθι οὖσαι, πλεῦσαι εὐθὺς ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ. οὔτε γὰρ ναυτικὸν 3 ἦν προφυλάσσον ἐν αὐτῷ οὐδὲν οὔτε προσδοκία οὐδεμία μὴ ἄν ποτε οἱ πολέμιοι ἐξαπιναίως οὕτως ἐπιπλεύσειαν, ἐπεὶ οὔτ' ἀπὸ τοῦ προφανοῦς τολμῆσαι ἂν οὔτ', εἰ καθ' ἡσυχίαν διανοοῖντο, μὴ

Cap. 93. § 3. *οὐδ' ἀπὸ τοῦ προφανοῦς τολμῆσαι ἂν καθ' ἡσυχίαν οὐδ' εἰ διενοοῦντο* codd.; *οὔτ' ... οὔτ'* restituit Bekk., neque altero loco *οὐδ'* retinere licet, cum *οὔτε — οὐδέ* apud Th. nusquam inter se referantur (cf. L. Herbst. in Philol. XVI p. 330); de reliquis cf. adn.

§ 2. *ἕκαστον τὴν* (suam) *κώπην.* Hinc remos singulos singulis remigibus attributos esse Arn. docet. — *τὸ ὑπηρέσιον*] *ὑπηρέσιόν ἐστι τὸ κῶας ᾧ ἐπικάθηνται οἱ ἐρέσσοντες διὰ τὸ μὴ συντρίβεσθαι αὐτῶν τὰς πυγάς.* Schol. Cf. Suid., Phot., Poll. I 88. In iisdem pulvinis remiges extra naves dormivisse suspicatur Thirlw. Hist. Gr. c. 20 adn. — *τροπωτῆρα.* „Lorum quo remus ad scalmum [s. paxillum] alligatur. Etym. [p. 769, 19 et Phot. p. 445]: *τροπωτῆρες, οἱ ἱμάντες οἱ ἐν τοῖς πλοίοις ἐν οἷς αἱ κῶπαι περὶ τοὺς σκαλμοὺς περιδέονται.*“ Gottl. Cf. Aesch. Pers. 376. Grot. Hist. Gr. VI p. 283 (interpr. III p. 475). Apud Homerum *τροπός*, hodie *τροπωτῆρι*, Latinis strup-pus. Adhuc in scaphis Graecis loro e corio facto mediam partem remi una cum paxillo circumdari docet Leak. de Pag. Att. p. 139 sq. imaginem remi Graeci delineans.

§ 3. *οὔτε γὰρ κ. τ. λ.* Non armatae igitur erant eae triremes de quibus II 24 locutus est scriptor. Tota sententia explicatur cur prosperum conatus eventum Peloponnesii sperare potuerint. — *μή* propter timendi notionem *προσδοκίᾳ* additam, ut V 14, 3. Cf. adn. II 13, 1. — *μὴ ἂν ... ἐπιπλεύσειαν.* Cf. Soph. Trach. 631. Xen. Anab. VI 1, 28. de Vect. 4, 41. Opt. cum *ἄν* hic modus est potentialis cum vi futuri (cf. adn. 64, 4); nam quod exspectatur futuri est temporis (cf. VI 49, 2. VII 12, 4). De singulari hac structura, cuius praeter locos allatos certa quidem exempla non inveniuntur, cf. Quaest. gram. p. 25. — *ἐξαπιναίως οὕτως*, tam repente quam revera fecerunt. Cf. VIII 1, 1. — *ἐπεὶ ... ἂν προαισθέσθαι.* De infinitivis suspensis ex notione putandi repetenda ex *οὐδεμία προσδοκία* vid. adn. IV 3, 2, de formula *ἀπὸ τοῦ προφανοῦς* adn. I 35, 4; duplex negatio *μὴ οὐκ* ita posita est quasi additum sit putandi verbum quod subaudiendum est hunc fere in modum: *ἐπεὶ οὔτ' ἀπὸ τοῦ προφανοῦς ἐνόμιζον αὐτοὺς τολμῆσαι ἂν κ. τ. λ.* Cf. Krueg. Gr. § 67, 12 adn. 6. Traditam verborum collocationem et

4 οὐκ ἂν προαισθέσθαι. ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ ἐχώρουν εὐθύς· καὶ ἀφικόμενοι νυκτὸς καὶ καθελ-

scripturam si sequeremur, ea sic vertenda essent: nam neque aperte eos ausuros esse classe invadere quiete (i. e. se non prohibentibus, qua de significatione cf. IV 117, 1) neque, si in animum id inducerent, se non praesensuros. Opponi ita inter se Class. Stahlium (Annal. phil. l. l. p. 220) secutus dicit apertum conatum, quem prohibituri sint Athenienses, et consilium impetus faciendi, quod praesensuri sint. Sed apud Th. alibi *διανοεῖσθαι*, cui cum inf. quidem iuncto (aliter comparatum est VII 5, 4, de quo cf. adn. I 141, 1) ubique consilii vim tribuit, non agendi conatui, sed ipsi actioni opponitur. Cf. I 1, 1. 124, 3. V 80, 2. Eadem ratio si hic quoque valet, inter se opponuntur aut *τὸ τολμῆσαι* et *τὸ τολμῆσαι διανοεῖσθαι* aut *τὸ ἐπιπλεῦσαι* et *τὸ ἐπιπλεῦσαι διανοεῖσθαι*, non *τὸ τολμῆσαι ἐπιπλεῦσαι* et *τὸ διανοεῖσθαι ἐπιπλεῦσαι*. Illorum autem posterius per ipsius sententiae conformationem non licet, prius autem ideo fieri nequit quod sic, cum qui fieri possit clandestinus impetus relinquatur, argumentatio manca est. Neque contra dicere licet omnia quae revera fiant quatenus fiant in lucem tanquam prodire et aperta fieri, cum ea quae demum facturi simus in lucem nondum prodierint; nam quae clam fiunt revera quidem fiunt, sed in lucem non prodeunt. Neque omnino quod aperte fit consilio opponi potest, cum ut clandestina, sic etiam aperta sint consilia. Itaque *ἀπὸ τοῦ προφανοῦς* in hac interpretatione opposito suo destitutum est. Quare nunc re iterum iterumque perpensa eam relinquendam esse putamus et ita locum emendandum esse ut *ἀπὸ τοῦ προφανοῦς* recipiat quod sibi contrarium sit. Hoc autem in traditis quidem verbis aliud esse non potest nisi *καθ' ἡσυχίαν*. Ut igitur oppositio exsistat, necesse est hoc similem vim habeat atque *κρύφα*, quod III 109, 2 contrarium est atque *ἐκ τοῦ προφανοῦς*. At hoc ipsum Class. negat. Sed quanquam ipsa haec locutio apud Th. eam vim non habet (frustra enim ab Herw. VI 64, 1. 66 afferuntur), tamen *ἡσυχῇ* eadem praeditum est VIII 69, 2, ubi schol. id cum *εἴρητο* iungens *κρύφα* interpretatur. Nam quod Class. hic *ἡσυχῇ περιμένειν* iungit, tantum abest ut coniurati quiete manere iussi sint ut, si quis iis quae agantur obsistat, ad hoc impediendum ex mandato arma iis sint capienda. Class. interpretatio ita tantum locum haberet, si legeretur *τοῖς δ' ... εἴρητο ... περιμένειν, ἕως ἄν τις ἐνιστῆται τοῖς ποιουμένοις· τότε δὲ λαβόντας τὰ ὅπλα μὴ ἐπιτρέπειν*. Ceterum cf. ibi adn. Revera autem eam significationem *ἡσυχῇ* et *καθ' ἡσυχίαν* habere posse etiam hac ratione comprobatur. Saepius apud Herodotum et alios scriptores *ἡσυχία* silentium et *ἥσυχος* tacitus est (Herod. V 92. 93. VIII 65. Eur. Alc. 77. Arist. Plut. 127. Isocr. VI 2. Pseudo-Demosth. LVIII 60). Silentio autem vel tacite (nos: *in der Stille*, *im Stillen*) ea fiunt de quibus rumor non perferatur; talia autem sunt quae clam fiunt. Haec taciti et clandestini affinitas maxime etiam eo confirmatur quod in eandem sententiam etiam *σῖγα* (Aesch. Ag. 449. Soph. OR. 1212. Ant. 700) et *σιγῇ* (Herod. II 140. Eur. Med. 587) et apud Latinos silentio (Caes. B. Gall. VII 18, 2) et tacite (Cic. pro Quinct. 15, 50) transeunt. Madv. igitur cum

κύσαντες ἐκ τῆς Νισαίας τὰς ναῦς ἔπλεον ἐπὶ μὲν τὸν Πειραιᾶ οὐκέτι, ὥσπερ διενοοῦντο, καταδείσαντες τὸν κίνδυνον (καί τις καὶ ἄνεμος λέγεται αὐτοὺς κωλῦσαι), ἐπὶ δὲ τῆς Σαλαμῖνος τὸ ἀκρωτήριον τὸ πρὸς Μέγαρα ὁρῶν, καί (φρούριον * * ἐπ᾽ αὐτοῦ ἦν καὶ νεῶν τριῶν φυλακὴ τοῦ μὴ ἐσπλεῖν Μεγαρεῦσι μηδ᾽ ἐκπλεῖν μηδέν) τῷ τε φρουρίῳ προσέβαλον καὶ τὰς τριήρεις ἀφείλκυσαν

suo iure latentem impetum in altero membro significari putaret, in Adv. crit. I p. 313 *καθ᾽ ἡσυχίαν δ᾽ εἰ διενοοῦντο* coniecit, contra quod cum Herw. dixisset *οὔτε — δέ* non esse Thucydideum, ipse *καθ᾽ ἡσυχίαν* post *οὔτ᾽ εἰ* transposuit. Hunc secuti sumus. Ita enim aptissime inter se opponuntur *τὸ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς ἐπιπλεῦσαι* et *τὸ καθ᾽ ἡσυχίαν ἐπιπλεῦσαι*. Sed praeterea aliquid vitii in hoc loco latet. Cum enim dictum sit nullam fuisse Atheniensium suspicionem ne unquam hostes tam repente impetum navalem facturi essent, quae eius rei causa deinde ex Atheniensium cogitatione affertur ad futurum tempus pertinere debet, non ad praesentem rerum condicionem spectare. Hoc autem fieret, si *διενοοῦντο* verum esset. Ita enim Athenienses hoc cogitarent: *εἰ καθ᾽ ἡσυχίαν ἐπιπλεῦσαι διενοοῦντο, προῃσθόμεθ᾽ ἄν.* Sed revera eorum sententia ipsorum verbis expressa haec est: *ἢν καθ᾽ ἡσυχίαν ἐπιπλεῦσαι διανοῶνται, προαισθοίμεθ᾽ ἄν* (cf. III 46, 2), quae oblique enuntiata sic sonat: *εἰ καθ᾽ ἡσυχίαν ἐπιπλεῦσαι διανοοῖντο, ἂν προαισθέσθαι.*

§ 4. *καὶ ἐχώρουν εὐθύς. Καί*, etiam, ab initio apodosis est positum. Similia verba leguntur IV 8, 9. VIII 1, 4. 8, 4. Cf. Hart. de Part. I p. 130. — *φρούριον ἐπ᾽ αὐτοῦ ἦν.* Codd. scriptura si integra esset, *καί* ad *φρούριον . . . μηδέν* pertineret et oratio in brevia incisa distracta esset, cum proprie sic deberet procedere: in quo erat castellum aut in quo cum esset castellum, adorti sunt. Sed rerum cohaerentia satis ostendit ad ea quae sequuntur explicanda interposita esse *φρούριον . . . μηδέν* et continuari narrationem verbis *τῷ τε φρουρίῳ κ. τ. λ.* Ut autem in codd. tradita sunt, non interponuntur illa, sed superioribus adiunguntur. Accedit quod 94, 3 *τοῦ Βουδόρου τοῦ φρουρίου* ita addito articulo mentio fit ut id antea nominatum esse appareat. Recte igitur Herw. post *φρούριον* lacunam statuit. Facile propter litterarum similitudinem quae est in vocabulis *φρούριον* et *Βούδορον* excidere poterat *γάρ, ᾧ καὶ αὐτῷ ὄνομα Βούδορον*, vel similia. Ipsum castellum ut promunturium vocabatur Budorum. Cf. III 51, 2. Krus. Hell. II 1 p. 305. Leak. de Pag. Att. p. 157. Promunturium nunc *Πέραμα*. Vid. Burs. Geogr. I p. 365. — *ἐσπλεῖν . . . ἐκπλεῖν.* Valent importari et exportari, qua vi *ἐσπλεῖν* non raro legitur. Vid. III 51, 2. IV 27, 1. VIII 90, 5. Cf. *πλεῖν* III 114, 1. Similiter merces ad urbem adnare dixit Cic. de Rep. II 4. Ceterum cf. adn. I 4. — *τὰς τριήρεις . . . κενάς*, i. e. *ὥστε εἶναι κενάς.* Cf. adn. I 49, 5. —

κενάς, τήν τε ἄλλην Σαλαμῖνα ἀπροσδοκήτοις ἐπιπεσόντες ἐπόρθουν.

1 94. *Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας φρυκτοί τε ἤροντο πολέμιοι, καὶ ἔκπληξις ἐγένετο οὐδεμιᾶς τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐλάσσων. οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἄστει ἐς τὸν Πειραιᾶ ᾤοντο τοὺς πολεμίους ἐσπεπλευκέναι ἤδη, οἱ δ' ἐν τῷ Πειραιεῖ τήν τε Σαλαμῖνα ᾑρῆσθαι ἐνόμιζον καὶ παρὰ σφᾶς ὅσον οὐκ ἐσπλεῖν αὐτούς· ὅπερ ἄν, εἰ ἐβουλήθησαν μὴ κατοκνῆσαι, ῥᾳδίως ἂν ἐγένετο, καὶ οὐκ ἂν ἄνεμος ἐκώλυσεν.*
2 *βοηθήσαντες δὲ ἅμ' ἡμέρᾳ πανδημεὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τον Πειραιᾶ ναῦς τε καθεῖλκον καὶ ἐσβάντες κατὰ σπουδὴν καὶ πολλῷ θορύβῳ ταῖς μὲν ναυσὶν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα ἔπλεον, τῷ πεζῷ δὲ φυλακὰς*
3 *τοῦ Πειραιῶς καθίσταντο. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ὡς ᾔσθοντο τὴν βοήθειαν, καταδραμόντες τῆς Σαλαμῖνος τὰ πολλὰ καὶ ἀνθρώπους καὶ λείαν λαβόντες καὶ τὰς τρεῖς ναῦς ἐκ τοῦ Βουδόρου τοῦ φρουρίου κατὰ τάχος ἐπὶ τῆς Νισαίας ἔπλεον· ἔστι γὰρ ὅ τι καὶ αἱ νῆες αὐτοὺς διὰ χρόνου*

Cap. **94**. § 3. *ἔστι γὰρ ὅτε* codd. Emend. Abresch.

ἀπροσδοκήτοις. Simul audi *τοῖς Σαλαμινίοις*.

Cap. **94**. § 1. *φρυκτοὶ . . . πολέμιοι*] *λαμπάδες πολεμίους δηλοῦσαι. φρυκτοί εἰσι λαμπάδες τινὲς ἀπὸ ξύλων γινόμεναι ἅστινας βαστάζοντες ἄνωθεν τῶν τειχῶν ἐσήμαινον τοῖς πλησιοχώροις ἢ τοῖς συμμάχοις, ὅταν τινὰς ἑώρων πολεμίους ἐπιόντας, ὡς ὅτι δεῖ προφυλάξασθαι· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ φίλων, ὅταν ἑώρων βοήθειαν ἐρχομένην, ἐσήμαινον πάλιν διὰ τῶν φρυκτῶν. καὶ ὅταν μὲν φίλους ἐδήλουν, ἐβάσταζον τους φρυκτοὺς ἠρεμοῦντες· ὅταν δὲ πολεμίους, ἐκίνουν τοὺς φρυκτούς*. Schol. „*Αἴρειν φρυκτόν* idem est ac *πυρσεύειν* (ita Diod. XII 49, 4); item *φρυκτωρεῖν*." Gottl. Cf. III 22, 7. 80, 2 et ibi adn. — *οὐδεμιᾶς . . . ἐλάσσων*, i. e. *οὐκ ἐλάσσων μιᾶς* (*οὐδεμιᾶς*). Cf. I 91, 5. VII 29, 5. 30, 4. 71, 7. 85, 4 et Krueg. Gr. § 47, 27 adn. 3. — *τὸν πόλεμον*. Cf. adn. 31, 3. Ceterum *καὶ ἔκπληξις ἐγένετο οὐδεμιᾶς . . . ἐλάσσων* et quae similia leguntur VII 71, 7 parum concinunt cum iis quae scriptor VIII 96, 1 dicit. Videntur igitur illa primum scripta esse antequam terror VIII 96, 1 commemoratus exstitit nec postea ad huius notitiam correcta esse. — *ὅσον οὐκ*. Cf. adn. I 36. — *ἂν . . . ἄν*. Cf. adn. I 76, 4.

§ 3. *τοῦ Βουδόρου τοῦ φρ.* Cf. adn. 93, 1 et 4. — *διὰ χρόνου*, aliquo temporis

καθελκυσθεῖσαι καὶ οὐδὲν στέγουσαι ἐφόβουν. ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰ Μέγαρα πάλιν ἐπὶ τῆς Κορίνθου ἀπεχώρησαν πεζῇ. οἱ δ' Ἀθηναῖοι οὐκέτι 4 καταλαβόντες πρὸς τῇ Σαλαμῖνι ἀπέπλευσαν καὶ αὐτοί· καὶ μετὰ τοῦτο φυλακὴν ἤδη τοῦ Πειραιῶς μᾶλλον τὸ λοιπὸν ἐποιοῦντο λιμένων τε κλῄσει καὶ τῇ ἄλλῃ ἐπιμελείᾳ.

95. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ χειμῶνος 1 τούτου ἀρχομένου Σιτάλκης ὁ Τήρεω Ὀδρύσης, Θρᾳκῶν βασιλεύς, ἐστράτευσεν ἐπὶ Περδίκκαν τὸν Ἀλεξάνδρου, Μακεδονίας βασιλέα, καὶ ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης, δύο ὑποσχέσεις τὴν μὲν βουλόμενος ἀναπρᾶξαι, τὴν δὲ αὐτὸς ἀποδοῦναι.

πεζοί omnes praeter Laur. m. Ar. Chr. Dan. Vind. E. contra reliquum Th. usum. Cf. I 26, 2. 109, 4. 137, 1. 143, 4. II 93, 2. III 3, 5. 25, 1. 91, 3. IV 75, 2. 113, 2. 132, 2. VII 60, 2. VIII 23, 4. 28, 5. 32, 2. 61, 1. 62, 1. 79, 1. 108, 4. Diversum propter addita *ἀντὶ ναυβατῶν* est exemplum ab Arn. prolatum *πεζούς τε ἀντὶ ναυβατῶν πορευομένους* VII 75, 7. *Πεζός* tamen hoc modo dixerunt Xen. Cyr. IV 3, 23 et alii.

§ 4. *ἅμα* pro *ἤδη* It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Gr. Cl. Ven. Reg. C. F. H. I. Cf. adn.

intervallo (interiecto), post aliquod temporis intervallum. Cf. Bernh. Synt. p. 235 et Stallb. ad Plat. Hipp. mai. init. — *οὐδὲν στέγουσαι.* Port.: quae aquarum vim ferre non poterant. Cf. Plat. de Rep. 621 a.

§ 4. *καταλαβόντες.* Intell. *αὐτούς.* — *φυλακὴν . . . τοῦ Πειραιῶς.* „Diod. l. l. *τὸν δὲ Πειραιᾶ κλείθροις καὶ φυλακαῖς ἱκαναῖς διαλαβόντες* (custodiis opportunis locis collocatis) *ὠχύρωσαν.* Hesych. in *Ζέα: ἔχει δὲ ὁ Πειραιεὺς λιμένας τρεῖς κλειστούς.* Vid. Wessel. ad h. l.“ Gottl. Quales fingendi sint *κληστοὶ λιμένες* et maxime Piraeei *κληστοῦ* qualis natura fuerit accuratissime docet Leak. Athen. p. 266 sq. Cf. IV 8, 7. VII 38, 2. 59, 3. VIII 90, 4. De tribus Piraeei portibus vid. adn. I 93, 3. — *ἤδη.* Scriptura *ἅμα* reicienda est. Nam res diuturna (*ἐποιοῦντο*) simul fieri non potest cum ea quae temporis momento concludatur (*ἀπέπλευσαν*). Class. quidem rem non eodem quidem temporis puncto, sed per occasionem quae narretur factam indicari opinatur; sed hoc exempla ab eo allata I 82, 1. II 91, 4 minime probant. Neque *ἅμα* ad *λιμένων τε κλήσει καὶ τῇ ἄλλῃ ἐπιμελείᾳ* pertinere licet statuere, cum talis *ἅμα* ad *τε — καί* pertinentis traiectio alibi apud Th. non inveniatur. De *ἤδη* cf. I 118, 1.

Cap. **95** sqq. Cf. Diod. XII 50. — § 1. *Σιτάλκης ὁ Τήρεω.* Cf. adn. 29, 1. — *δύο ὑποσχέσεις.* Cf. Matth. Gr. § 288 adn. 8 et § 319. Krueg. Gr. § 47, 28 adn. 3. — *ἀναπρᾶξαι*] *εἰσπρᾶξαι, ἀπαιτῆσαι.* Schol. Cf. VIII 107, 1 et ibi adn.

2 ὅ τε γὰρ Περδίκκας αὐτῷ ὑποσχόμενος, εἰ Ἀθη-
ναίοις τε διαλλάξειεν ἑαυτὸν κατ' ἀρχὰς τῷ πολέμῳ
πιεζόμενον καὶ Φίλιππον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πο-
λέμιον ὄντα μὴ καταγάγοι ἐπὶ βασιλείᾳ, ἃ ὑπεδέξατο
οὐκ ἐπετέλει· τοῖς τε Ἀθηναίοις αὐτὸς ὡμολογήκει
ὅτε τὴν ξυμμαχίαν ἐποιεῖτο τὸν ἐπὶ Θρᾴκης Χαλ-
3 κιδικὸν πόλεμον καταλύσειν. ἀμφοτέρων οὖν ἕνεκα
τὴν ἔφοδον ἐποιεῖτο καὶ τόν τε Φιλίππου υἱὸν
Ἀμύνταν ὡς ἐπὶ βασιλείᾳ τῶν Μακεδόνων ἦγε καὶ
τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις, οἳ ἔτυχον παρόντες τού-
των ἕνεκα, καὶ ἡγεμόνα Ἅγνωνα· ἔδει γὰρ καὶ τοὺς
Ἀθηναίους ναυσί τε καὶ στρατιᾷ ὡς πλείστῃ ἐπὶ
τοὺς Χαλκιδέας παραγενέσθαι.

1 96. Ἀνίστησιν οὖν ἐκ τῶν Ὀδρυσῶν ὁρμώμενος

Cap. **95.** § 3. πρέσβεις om. Cass. Cl. et corr. Aug., unde suspectum fit; potuit enim ab interpretibus addi ex 101, 1. Omisso tamen eo verba οἳ . . . ἕνεκα nimis nude posita videntur Haackio. A nobis maxime ob contrarium nomen ἡγεμόνα non est expunctum; nam etiam Hagnon *τούτων ἕνεκα* aderat, sed hic dux, ceteri legati.

§ 2. *αὐτῷ ὑποσχόμενος.* „Quid Perdiccas promiserit Thucydides non dixit. Itaque vertendum: certas quasdam promissiones fecerat. Sequitur ἃ ὑπεδέξατο.“ Gottl. Cf. Krueg. Gr. § 52, 1 adn. 2. — *Ἀθηναίοις τε διαλλάξειεν ἑαυτόν.* Quod factum. Vid. 29, 6. — *Φίλιππον.* Is rexerat partem Macedoniae genti Temenidarum (cf. 99, 3) subiectae (quae pars cognoscitur ex 100, 3), sed expulsus fuerat a Perdicca, et iam ante Ol. LXXXVII 4 videtur mortuus esse, cum Sitalces non ipsum, sed filium eius Amyntam in regnum esset restituturus. Suspiciones de obscuris eius rebus vide apud Abel. Maced. ante regn. Phil. p. 166 sqq. — *ἐπὶ βασιλείᾳ.* Accusativum de eadem re posuit Diod. XII 50, 3 *κατάγειν ἐπὶ τὴν Μακεδονικὴν βασιλείαν.* Cf. VIII 47, 2. — *τὸν ἐπὶ . . . καταλύσειν.* Cf. 29, 5 et Diod. l. l.

§ 3. *Ἀμύνταν*] *Γένος Τημενιδῶν.* [vid. 99, 3]
Ἀλέξανδρος [ὁ φιλέλλην, ὃς ἐγέννησε]
Περδίκκαν Φίλιππον
Ἀρχέλαον Ἀμύνταν
Φίλιππον
Ἀλέξανδρον τὸν μέγαν, ὃς τὴν Περσῶν δυναστείαν κατέλυσεν. Schol. „Sed omissi sunt quidam reges [regumque fratres et consobrini. Cf. adn. I 57, 3. Plat. Gorg. 471. Sync. p. 691 Muell.].“ Gottl. At haec omissio veritati illius genealogiae non officit. Vid. tamen Iustin. VII 4, 3 et Sync., qui Amyntam fratrem Perdiccae non recte vocat, Amyntae filium Aridaeum, huius alterum Amyntam. — *Ἅγνωνα*] *οὗτος ἔκτισε τὴν Ἀμφίπολιν.* Schol. Vid. IV 102, 3.

Cap. **96.** § 1. *Ἀνίστησιν.*

πρῶτον μὲν τοὺς ἐντὸς τοῦ Αἵμου τε ὄρους καὶ τῆς Ῥοδόπης Θρᾷκας ὅσων ἦρχε μέχρι θαλάσσης [ἐς τὸν Εὔξεινόν τε πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον], ἔπειτα τοὺς ὑπερβάντι Αἷμον Γέτας καὶ ὅσα ἄλλα μέρη ἐντὸς τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν μᾶλλον την τοῦ Εὐξείνου πόντου κατῴκητο· εἰσὶ δ' οἱ Γέται καὶ οἱ ταύτῃ ὅμοροί τε τοῖς Σκύθαις καὶ ὁμόσκευοι, πάντες ἱπποτοξόται. παρεκάλει δὲ 2
καὶ τῶν ὀρεινῶν Θρᾳκῶν πολλοὺς τῶν αὐτονόμων καὶ μαχαιροφόρων, οἳ Δῖοι καλοῦνται, τὴν Ῥοδό-

Cap. **96.** § 1. Seclusa non legit schol. qui ad *μέχρι θαλάσσης* adscripsit *ἕως τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου.*

Cf. adn. 68, 1. — *ἐντός*, cis; nam paulo post *τοῖς ἐντὸς τοῦ Αἵμου Θραξί* contrarii ponuntur *οἱ ὑπερβάντι Αἷμον Γέται.* — *τοῦ Αἵμου ὄρους.* Cum in nominativo *ὁ Αἷμος* potissimum dicatur, repugnat hoc exemplum praecepto grammaticorum ad 19, 2 indicato. At similiter Strab. p. 331, fragm. 36 *τὸν Αἷμον ὄρος.* Cf. Ptolem. III 16, 4 (bis) et Strab. p. 192 *ἐν τῷ Ἀδούλᾳ ὄρει*, item p. 213 et *τοῦ Πίνδου ὄρους* p. 330 fragm. 14. 15. Attamen Strab. p. 313. 319 *τὸ Αἷμόν ἐστιν ὄρος.* — *Ῥοδόπης.* Cf. Forbig. Geogr. III p. 1552. Nunc Despottaghi, Despotodag, Despoto. — *μέχρι θαλάσσης* frustra videntur a Krueg. impugnari. Coniungenda enim sunt cum *ἀνίστησιν ἐκ τῶν Ὀδρυσῶν ὁρμώμενος.* — *τοὺς ὑπερβάντι Αἷμον Γέτας.* De dat. cf. adn. I 24, 1 et II 49, 5. Getae tunc inter Haemum et Danubium habitabant. Cf. Herodot. IV 93 et Ukert. Geogr. III 2 p. 597. Hos quoque origine Thraces fuisse docet Muell. de Maced. p. 35. 39. Cf. Kieperti Geogr. ant. § 298. De recentiore eorum historia vid. Niebuhr. Script. hist. et philol. I p. 374 sqq. — *καὶ ὅσα . . . κατῴκητο*, et quaecunque aliae nationes cis Istrum (et quidem) ad Pontum Euxinum magis (quam in mediterranea) vergentes incolebant. *Μέρη*] *γένη· ἐθνῶν δηλονότι.* Schol. Nisi forte aut *γένη* aut *ἔθνη* legendum est; nam *μέρη* de regionibus intellegi propter usum Thuc. *κατοικεῖσθαι* verbi non posse docet Class. At Krueg., si quid mutandum sit, *μέρη* expungi mavult. Verba *θάλασσα ἡ τοῦ Εὐξείνου πόντου* eo excusantur quod *πόντος* cum illo *Εὔξεινος* in nomen regionis coaluit. Add. adn. IV 24, 5 et Arri. Peripl. init. atque Anab. VII 16, 2. Herod. II 33. De flexione *κατῴκητο* vid. adn. I 120, 2. „Ceterum ex h. l. patet Thraciam Istro a Scythia boream versus disiunctam fuisse. Vide Gatterer. [Thrac. p. 17 ed. Schlichth.]" Gottl. — *ὁμόσκευοι*, cultu similes Port. Cf. III 95, 3.

§ 2. *τῶν ὀρεινῶν . . . τῶν αὐτονόμων.* Ab his distinguuntur 101, 3 *ὅσοι πεδία εἶχον, αὐτόνομοι πάντες. Ὀρεινός* hic non montuosus est, sed montanus, ut in Plat. Cratyl. 394 e. — *μαχαιροφόρων, οἳ Δῖοι καλοῦνται.*

πην οἱ πλεῖστοι οἰκοῦντες· καὶ τοὺς μὲν μισθῷ
3 ἔπειθεν, οἱ δ' ἐθελονταὶ ξυνηκολούθουν. ἀνίστη
δὲ καὶ Ἀγριᾶνας καὶ Λαιαίους καὶ ἄλλα ὅσα ἔθνη
Παιονικὰ ὧν ἦρχε καὶ ἔσχατοι τῆς ἀρχῆς οὗτοι
ἦσαν· μέχρι γὰρ Λαιαίων Παιόνων καὶ τοῦ Στρυ-
μόνος ποταμοῦ, ὃς ἐκ τοῦ Σκόμβρου ὄρους δι'
Ἀγριάνων καὶ Λαιαίων ῥεῖ, [οὗ] ὡρίζετο ἡ ἀρχὴ τὰ
4 πρὸς Παίονας αὐτονόμους ἤδη. τὰ δὲ πρὸς Τρι-
βαλλούς, καὶ τούτους αὐτονόμους, Τρῆρες ὥρι-
ζον καὶ Τιλαταῖοι· οἰκοῦσι δ' οὗτοι πρὸς βορέαν

§ 3. *μέχρι γὰρ Λαιαίων* Laur. Bas. C. D. F. γρ. It. Vat. Aug., *μέχρι Λαιαίων* I., vulgo *μέχρι Γραιαίων καὶ Λαιαίων Παιόνων*, ubi *Γραιαίων*, quod extra rerum cohaerentiam est, cum de aliis quam quae antea nominatae sunt gentibus sermo esse non possit, ex *γὰρ Λαιαίων* factum et deinde iungendi causa *καὶ* additum esse perspicuum est. Cum autem *γάρ* submoto *μέχρι . . . ῥεῖ* superioribus adnecterentur, ne *ὡρίζετο* sua iunctura careret, *οὗ* additum est, quod recte del. Arn.

διὰ Γραιαίων codd. Cf. adn.

Cf. VII 27, 1. *Θρᾷκας μαχαιροφόρους* commemorat etiam Xen. Cyr. VI 2, 10. De Diis cf. Tac. Ann. III 38.

§ 3. *Ἀγριᾶνας*. De his vid. Gatter. l. l. p. 113, qui eos circa Rhodopen et ad fontes Strymonis habitasse e Strab. p. 331, fragm. 36. 37 docet, et Mannert. Geogr. VII p. 494 et Kiep. l. l. § 281. — *Λαιαίους*. Horum sedes vides paulo post definitas. Nomen apud Steph. Byz. corruptum est in *Λαΐνους*. — *ἄλλα ὅσα ἔθνη Παιονικά*. Cf. Herodot. V 15. 16. Gatter. l. l. p. 108 sqq. Cousiner. Maced. p. 173 sqq. Kiep. l. l. et de collocatione verborum Krueg. Gr. § 51, 10 adn. 10. — *καὶ . . . οὗτοι ἦσαν* = *καὶ οἳ ἦσαν*. Cf. adn. 4, 5. — *μέχρι . . . ὡρίζετο*, ut I 71, 4, non de iis dictum quae extra rem sunt quae terminatur, sed extremam eius partem efficiunt. — *τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ*. Significatur huius fluvii cursus superior, de cuius fontibus cf. adn. § 4. — *Σκόμβρου*. Cf. Mannert. Geogr. VII p. 4 et 433, cui est Witoscha et Rulla, et Leak. Graec. sept. III p. 474, qui dicit esse crebros et magnos vertices inter Ghiustendil (Kostendil) et Sophiam sitos. — *δι' Ἀγριάνων* recte restituit Class. Exspectamus enim ut ubi ad Strymonem sedes habuerint gentes antea nominatae dicatur et revera in hac regione Agrianes habitavisse testatur Strab. l. l. fragm. 37 sic de Strymone scribens: *ἄρχεται ἐκ τῶν περὶ Ῥοδόπην Ἀγριάνων*. Contra *Γραιαίων* praeter hunc locum nulla usquam fit mentio. Causa corruptelae fuit *Γρααίων* errore supra illatum. Ceterum Laeaeos etiam ultra Agrianes habitasse apparere videtur ex 97, 2. — *τὰ πρὸς Παίονας*, ab ea parte quae spectat Paeonas, a parte Paeonum. Cf. adn. III 6, 1.

§ 4. *Τριβαλλούς*. Cf. Gatter. l. l. p. 37 sqq. Kiep. l. l. § 298 et de recentioribus eorum sedibus Niebuhr. l. l. p. 374 sq. — *Τρῆρες . . . καὶ Τιλα-*

τοῦ Σκόμβρου ὄρους καὶ παρήκουσι πρὸς ἡλίου δύσιν μέχρι τοῦ Ὀσκίου ποταμοῦ. ῥεῖ δ' οὗτος ἐκ τοῦ ὄρους ὅθενπερ καὶ ὁ Νέστος καὶ ὁ Ἕβρος· ἔστι δὲ ἐρῆμον τὸ ὄρος καὶ μέγα ἐχόμενον τῆς Ῥοδόπης.

97. *Ἐγένετο δὲ ἡ ἀρχὴ ἡ Ὀδρυσῶν μέγεθος* 1
ἐπὶ μὲν θάλασσαν καθήκουσα ἀπὸ Ἀβδήρων πόλεως ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον [τὸν] μέχρι Ἴστρου

Cap. **97.** § 1. *τὸν* om. Laur. C. D. I. Pontum Euxinum ultra Istri ostia in septentrionem spectare sane Thucydides vel propter colonias Graecas ibi sitas non potuit ignorare.

ταῖοι. Cf. Gatter. l. l. p. 36. Horum nomen profertur hinc a Steph. Byz. Notiores ii Treres qui aliquando in Asiam invaserunt. Cf. interpr. Callini poetae. Quanquam utrosque eiusdem gentis esse censet Abel. in Maced. Cf. Kiep. l. l. — **πρὸς βορέαν τοῦ Σκόμβρου.** Similiter III 4, 5 et alibi. Vid. Krueg. Gr. § 47, 10 adn. 6. Madv. Obs. synt. p. 74. — **παρήκουσι]** *παρατείνονται.* Schol. — **Ὀσκίου.** Hunc fluvium in Istrum influentem ab aliis scriptoribus Scium, Oescum, Escum, Iscum, hodie Isker seu Ischar vocari demonstrat Gatter. l. l. p. 27 sqq. Cf. Nieb. l. l. Kiep. l. l. § 290. — **ἐκ τοῦ ὄρους, ὅθενπερ . . . ὁ Ἕβρος.** Hunc montem Scombrum esse vult Gatter. l. l. p. 28 et alibi. Cf. Aristot. Meteor. I 13 *ὁ δὲ Στρυμὼν καὶ Νέστος καὶ ὁ Ἕβρος ἅπαντες τρεῖς ὄντες ἐκ τοῦ Σκόμβρου.* Verba Graeca tamen nihil declarant nisi Oscium ex eodem monte ex quo Nestum et Hebrum, Rhodopae vicino, profluere, quem Thucydides si vellet esse Scombrum, haud dubie *ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὄρους* omissis verbis *ὅθενπερ . . . ὁ Ἕβρος* aut *ἐκ τοῦ ὄρους ὅθενπερ ὁ Στρυμὼν* scriberet. Cum autem verisimile non sit Th. nomen montis reticuisse, si quidem compertum id haberet, probabilitatem habet Meinekii (Herm. III p. 350) coniectura *ἐκ τοῦ ⟨Ὀρβήλου⟩ ὄρους.* Cf. Strab. p. 329 fragm. 10. Kiep. l. l. § 277. Strymonis, qui a Cousineryo Carásu seu Struma vocatur I p. 208. 211, ut a Leak. Graec. sept. III p. 201, fontes Leakius esse docet in summa Rhodope circa Dubnitzam (Dupindscham) et Ghiustendil similiterque Kiep. l. l. Strabo l. l. Strymonem oriri dicit *ἐκ τῶν περὶ Ῥοδόπην Ἀγριάνων,* Plinius vero Hist. Nat. IV 10, 38 ex Haemo. Oscium ex Rhodope repetit idem Plinius III 26, 149, Hebrum (hodie Marizam) indidem schol. Theocr. 7, 112. schol. Aristid. p. 175. Suid. in v. *Ἕβρος.* Serv. ad Verg. Georg. IV 524, Nestum (qui nunc Turcis est Yenidsche-Carásu, Graecis *Μαυρονέρι*) *ἐκ τῶν τοῦ Αἵμου ὀρῶν* Niceph. Greg. p. 626, qui Axium (*Βαρδάρι* hodie) et Strymonem ex iisdem montibus profluere affirmat. Quam sententiarum diversitatem nemini miram videri posse qui cogitet Haemum, Rhodopen, Scombrum eo loco quo illi fluvii oriantur continua montium iuga esse, vere dicit Gatter. l. l. p. 114.

Cap. **97.** § 1. **μέγεθος.** Cf. Matth. Gr. § 425, 1 b. Krueg. § 46, 4 adn. 2. — **ἐπὶ μὲν**

*ποταμοῦ· αὕτη περίπλους ἐστὶν ἡ γῆ τὰ ξυντο-
μώτατα, ἢν αἰεὶ κατὰ πρύμναν ἱστῆται τὸ πνεῦμα,
νηὶ στρογγύλῃ τεσσάρων ἡμερῶν καὶ ἴσων νυκτῶν·
ὁδῷ δὲ τὰ ξυντομώτατα ἐξ Ἀβδήρων ἐς Ἴστρον*
2 *ἀνὴρ εὔζωνος ἑνδεκαταῖος τελεῖ. τὰ μὲν πρὸς θά-
λασσαν τοσαύτη ἦν, ἐς ἤπειρον δὲ ἀπὸ Βυζαντίου
ἐς Λαιαίους καὶ ἐπὶ τὸν Στρυμόνα (ταύτῃ γὰρ
διὰ πλείστου ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἐγίγνετο) ἡμερῶν*
3 *ἀνδρὶ εὐζώνῳ τριῶν καὶ δέκα ἀνύσαι. φόρος τε
ἐκ πάσης τῆς βαρβάρου καὶ τῶν Ἑλληνίδων πό-*

θάλασσαν καθήκουσα. Pro his § 2 *τὰ μὲν πρὸς θάλασσαν.* Cf. adn. 27, 2. — *περίπλους*] *δυνατὴ περιπλευσθῆναι.* Schol. Adiective legitur Aristid. I p. 235. Apud Thuc. tamen, etsi *πρόπλους* adiective dixerit, *περίπλους* alibi semper substantive poni atque etiam hic recte sic intellegi posse docent Krueg. et Class., ex quibus ille comparat Herod. II 29 *τὸ χωρίον τοῦτό ἐστι ἐπὶ ἡμέρας τέσσαρας πλόος.* De modo imperfecto ambitus et magnitudines terrarum cursibus navium diurnis et nocturnis metiendi vid. Ukert. Geogr. I 2 p. 55 sqq. Krus. Hell. I 1 p. 181 sq. — *ἢν ... τὸ πνεῦμα,* si ventus a puppi semper spiret Port. Cf. Soph. Phil. 1451. — *νηὶ στρογγύλῃ*] *ἐμπορικῇ, διὰ τὰ πολεμικὰ μακρότερα ὄντα.* Schol. Has naves non plano alveo, ut bellicas, sed profundo, ut nostras naves, fuisse et, cum velis agerentur, noctu cursum continuavisse docet Arn. Quare *ὁλκάς* commemoratur etiam VI 1, 2 et velificus navium cursus Plin. H. N. VI 17, 57. — *τεσσάρων νυκτῶν.* Quot ex Herodoti IV 86 aestimatione sint stadia examinat Arn. Secundum hunc enim navis mercatoria singulis diebus DCC, singulis noctibus DC stadia emetiebatur. — *ὁδῷ,* itinere terrestri, ut VI 49, 4 et saepe apud Herodot. De universo more locorum intervalla dierum itinere metiendi vid. Ukert. l. l. p. 58 et Krus. l. l. p. 183. Eundem morem vel hodie in orientis regionibus servari satis constat. Expeditum viatorem singulis diebus CC stadia conficere docet Herod. IV 101 (cf. I 72). — *ἐς Ἴστρον,* i. e. ad Istri ostia. — *εὔζωνος*] *εὐσταλὴς καὶ κοῦφος καὶ μηδὲν ἔχων τὸ ἐμποδίζον.* Schol. Item Herod. I 72. 104. — *τελεῖ,* pervenit. Cf. IV 78, 4. Bernh. Synt. p. 340. Herm. ad Luc. de Conscr. hist. p. 43. Iacobitz. ad Luci. Tim. 20 et paulo post *ἀνύσαι.*

§ 2. *ἐς ἤπειρον κ.τ.λ.* Cf. Diod. XII 50, 2. Ad verba *ἐς ἤπειρον* ex *ἀνύσαι* repetendum videtur *ἰόντι, πορευομένῳ* vel simile quiddam. — *διὰ πλείστου.* Cf. adn. 29, 3. Ne haec sententia pugnet cum 96, 4, ibi de Oscii fontibus et cursu superiore agi putandum esse docet Bloomf. — *ἐγίγνετο* utrum cum interpositione an cum iis quae sequuntur iungendum sit parum constat. Si, quod omnes recentiores editores fecerunt, illud probatur, infinitivus *ἀνύσαι* debet pendere ex *ἦν.* Cf. Krueg. Gr. § 61, 6 adn. 8. — *ἀνύσαι,* ut antea *τελεῖν.* Cf. Soph. OC. 1561 et Lob. ad Soph. Ai. 606.

λεων ὅσωνπερ ἦρξαν ἐπὶ Σεύθου, ὃς ὕστερον Σιτάλκου βασιλεύσας πλεῖστον δὴ ἐποίησε, τετρακοσίων ταλάντων ἀργυρίου μάλιστα δύναμις, ἃ χρυσὸς καὶ ἄργυρος προσῄει· καὶ δῶρα οὐκ ἐλάσσω τούτων χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου προσεφέρετο, χωρὶς δὲ ὅσα ὑφαντά τε καὶ λεῖα καὶ ἡ ἄλλη κατασκευή, καὶ οὐ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τοῖς παραδυναστεύ-

§ 3. *ὅσων προσῆξαν* boni libri omnes, *ὅσον προσῆξαν* deteriores aliquot et schol. *ὅσον*] *φόρον δηλονότι.* Cf. adn. *ᾔει* Laur. Pal. Aug. Cass. C. E., reliqui *εἴη.* Cf. adn.

§ 3. *ὅσωνπερ ἦρξαν.* Vitiosa est codd. scriptura *προσῆξαν.* Nam neque *προσάγειν* alibi colligendi vel solvendi vim habet neque aoristi *ἦξα* apud Atticos scriptores certa exstant exempla. Dudum enim emendatum est *κατάξαντες* in Xen. Hist. Gr. II 2, 20 et *ἄξαι* apud Antiph. V 46 etiam propter sententiam intolerabile est. Cf. Rutherf. ad Phryn. p. 218. Recepimus igitur evidentem Dobr. emendationem. De aliorum suspicionibus tacere praestat. — *Σεύθου.* Cf. 101, 5. IV 101, 5. — *τετρακοσίων ταλάντων.* Secundum Diod. l. l., qui nomina permutavit, Sitalces *ἐλάμβανε προσόδους καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν πλείω χιλίων ταλάντων.* Hunc vel potius eius auctorem adnumerare reliqui qui deinde memoratur reditus pretium probabile est. — *δύναμις,* i. e. *τιμή, ἀξία.* Cf. VI 46, 3. — *ἃ . . . προσῄει.* Neque verbum simplex ferri potest, cum dat. carere nequeat (cf. adn. I 4), neque optativus *εἴη* explicationem habet. Male enim Krueg. similia esse putat de quibus dicit Gr. 54, 3 adn. 2, neque cum Haackio optativus pro generali potest haberi, quod de quotannis redeuntibus pecuniis sermo sit. Nam sic non dicendum est tributum fuisse quadringentorum talentorum quae quotannis vel potius omni tempore aurum et argentum essent, sed tributum fuisse quotannis vel omni tempore quadringentorum talentorum quae aurum et argentum essent. Excidit igitur *προσ* propter similem exitum *ἄργυρος* vocabuli. Indicativum etiam habent qui eodem dicendi genere utuntur Dionys. Ant. X 21. App. Hisp. 23. De verbo *προσιέναι* cf. 13, 3. VII 28, 4. Krueg. *εἴη* del., Dobr. *ἃ . . . εἴη.* — *προσεφέρετο* = *πρὸς τούτοις ἐφέρετο* (cf. 72, 3. IV 57, 4). — *ὑφαντά τε καὶ λεῖα,* textilia acu picta et levia. *Ὑφαντά* quanquam proprie sunt textilia quaelibet, cum haec plerumque figuris intextis ornarentur, hic, ubi ab iis distinguuntur *λεῖα,* eximie *ὑφαντὰ πεποικιλμένα* videntur vocari posse. Schol. *λεῖα*] *τὰ λιτά, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ὑφαντῶν καὶ πεποικιλμένων.* Bloomf. de more textilia offerendi confert Xen. Anab. VII 3, 27. — *ἡ ἄλλη κατασκευή.* Cf. adn. 14, 1. — *τοῖς παραδυναστεύουσι.* Port.: qui apud ipsum auctoritate pollebant. At Goellero sunt minores domini et quasi reguli. Ad rem hic non multum interest, et Stephano in Thes. *παραδυναστεύοντες* sunt proceres quasi imperii participes, atque apud Byzantinos aliquotiens ita dici viros potentes

4 ουσί τε καὶ γενναίοις Ὀδρυσῶν. κατεστήσαντο γὰρ
τοὐναντίον τῆς Περσῶν βασιλείας τὸν νόμον, ὄντα
μὲν καὶ τοῖς ἄλλοις Θραξί, λαμβάνειν μᾶλλον ἢ
διδόναι (καὶ αἴσχιον ἦν αἰτηθέντα μὴ δοῦναι ἢ
αἰτήσαντα μὴ τυχεῖν), ὅμως δὲ κατὰ τὸ δύνασθαι
ἐπὶ πλέον αὐτῷ ἐχρήσαντο· οὐ γὰρ ἦν πρᾶξαι
5 οὐδὲν μὴ διδόντα δῶρα. ὥστε ἐπὶ μέγα ἦλθεν ἡ
βασιλεία ἰσχύος. τῶν γὰρ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὅσαι
μεταξὺ τοῦ Ἰονίου κόλπου καὶ τοῦ Εὐξείνου
πόντου μεγίστη ἐγένετο χρημάτων προσόδῳ καὶ
τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ, ἰσχύι δὲ μάχης καὶ στρατοῦ

§ 4. *κατὰ τὸ δυνάμενον* Dionys. Hal. p. 799 *ἀρρενικῶν δὲ καὶ θηλυκῶν καὶ οὐδετέρων ἀντιμετατάξεις ἐκβεβηκυῖαι τῶν συνήθων σχημάτων αἵ τοιαίδε εἰσίν, ὅταν τὴν μὲν ταραχὴν τάραχον καλῇ τὸ θηλυκὸν ἐκφέρων ἀρρενικῶς καὶ τὴν ὄχλησιν ὄχλον, τὴν δὲ βούλησιν καὶ τὴν δύναμιν τὸ βουλόμενον λέγῃ καὶ τὸ δυνάμενον* legisse suspicatur Usener in Mus. Rhen. XXV p. 610. Sed res valde dubia est. Potest enim aut ipse Dionys. memoria deceptus esse pariter atque cum *τὸ βουλόμενον*, quod I 90, 2 legitur, etiam VI 24, 2 a Th. scriptum esse opinaretur (hoc enim eius exemplum deinde affert; sed Th. libri omnes *τὸ ἐπιθυμοῦν* habent, quod verum esse ibidem § 4 *διὰ τὴν . . . ἐπιθυμίαν* ostendit) et *τάραχον*, quod Xenophonteum est (Anab. I 8, 2. Cyr. VII 1, 32. Oec. 8, 10. de Re equ. 9, 4), Th. tribueret, aut eius librarii praegresso *τὸ βουλόμενον* seducti *τὸ δυνάμενον* inferre pro *τὸ δυνατόν*; nam Th. *κατὰ τὸ δυνατόν* saepius (I 53, 4. II 89, 9. VII 36, 4) eodem sensu dixit atque *κατὰ δύναμιν* (I 45, 3. II 71, 2. 73, 3. IV 48, 1. 124, 1).

qui in principum aulis primas teneant ibidem docetur. Usus est verbo praeter Thuc. praecipue Dio Cass., velut LXVI 18, 1.

§ 4. *κατεστήσαντο . . . Θραξί*, constituerunt enim contra atque Persarum imperium hanc legem, quae apud alios quoque Thraces est. De genetivo *βασιλείας* cf. Matth. Gr. § 366 adn. 2. Krueg. Gr. § 48, 13 adn. 4. De more Persarum vid. Xen. Cyr. VIII 2, 7. — *κατὰ τὸ δύνασθαι*] *διὰ τὴν δύναμιν*. Schol. Ut potentes apud regem fierent interpretatus est Dobr. At id et *ἐπὶ τῷ δύνασθαι* diceretur nec verba *παρὰ τῷ βασιλεῖ* bene deessent. Cf. *κατὰ κράτος* 87, 3. — *ἐπὶ πλέον αὐτῷ ἐχρήσαντο*] *τῷ νόμῳ μᾶλλον τῶν ἄλλων Θρακῶν οἱ Ὀδρύσαι ἐχρῶντο.* Schol.

§ 5. *ὥστε.* Hanc particulam non ad proxima superiora, sed ad omnia ea quae ante de reditu Odrysarum narrata sint referri docet Bloomf. — *ἐπὶ μέγα ἰσχύος*. Cf. adn. I 118, 2. — *ὅσαι*. Cf. adn. I 16. — *ἰσχύι δὲ μάχης*, *an Stärke zum Kampfe*. Cf. adn. I 36, 2. Krueg. Synt. poët. et dial. § 47, 7 adn. 7. Insolentius genet. positus est aequabilitatis causa propter *στρα-*

πλήθει πολὺ δευτέρα μετὰ τὴν τῶν Σκυθῶν.
ταύτῃ δὲ ἀδύνατα ἐξισοῦσθαι οὐχ ὅτι τὰ ἐν τῇ 6
Εὐρώπῃ, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνος ἓν πρὸς ἓν
οὐκ ἔστιν ὅ τι δυνατὸν Σκύθαις ὁμογνωμονοῦσι
πᾶσιν ἀντιστῆναι. οὐ μὴν οὐδ᾽ ἐς τὴν ἄλλην εὐ-
βουλίαν καὶ ξύνεσιν περὶ τῶν παρόντων ἐς τὸν
βίον ἄλλοις ὁμοιοῦνται.

§ 5. *μετὰ τὴν τῶν Σκυθῶν* Cass. Cl. Ven. Reg. T., *τὴν* om. It. Vat. Pal. Aug. M. Gr. E. H., *τῶν* om. Laur. m. aliique. Vulgo et Bekk. *μετὰ τὴν Σκυθῶν.*

τοῦ πλήθει. — *πολὺ δευτέρα μετὰ τὴν τῶν Σκυθῶν*, longe secundum ab imperio Scytharum, i. e. secundum quidem a Scythico, sed tamen longe eo inferius. Ita *δεύτερος μετά τινα* pro Lat. secundus ab aliquo leguntur Xen. Cyr. II 2, 4. Hist. Gr. VII 1, 35, aliquotiens apud Strab., velut p. 535 et 557 (qui idem *δευτερεύειν μετά τινα* dixit), Plut. Crass. 27. In sententia Thucydides dissentire visus est ab Herod. V 3, de qua re vid. ibi Valck., Gatter. l. l. p. 14 sq. Niebuhr. Script. philol. I p. 157 et 357, sicut de Scytharum potentia Xen. Cyr. I 1, 4. Arrian. Anab. IV 1, 1. Diod. II 43. Niebuhr. l. l. p. 352 sqq.

§ 6. *οὐχ ὅτι*, non solum. Cf. adn. IV 85, 6. — *ἓν πρὸς ἕν*, si una uni opponatur. Krueg. Herod. I 50 confert. „Addita haec sunt, quod imperium Persarum totum illud quidem potentius fuit, singuli eius populi non item.“ Arn. — *οὐκ ἔστιν.* Si negationem falsam iudices, quia iuncta (*οὐδέ*) antecedat, non sequatur (cf. Krueg. Gr. § 67, 11 adn. 2), vide Xen. Cyr. II 1, 6. Demosth. XXII 32. XXV 19. XXXIV 2. Herm. ad Soph. Ant. 6. Stallb. ad Plat. Theag. 124 b. Matth. Gr. § 609, 3 p. 1450. Madv. Synt. § 209 a. adn. Damnat tamen negationem Frank. de Partic. negant. III p. 15, quia nihil quod prioris negationis oblivionem facere potuerit sit interpositum. — *οὐ μὴν οὐδέ*, neque tamen etiam. Vid. de his particulis adn. I 3, 3. Stallb. ad Plat. Protag. 331 e. Totam hanc comprehensionem verborum *οὐ . . . ὁμοιοῦνται* sic interpretare: neque tamen (Scythae) etiam in sollertia et prudentia de rebus ad vitae fructum suppeditantibus aliis nationibus similes (sed in his quoque dissimiles, verum multo inferiores hac quidem in parte) sunt. De *τὴν ἄλλην* vid. adn. I 128, 5. Ad *ὁμοιοῦνται* quidem schol. adscripsit *ἀλλ᾽ ὑπερβάλλουσι*, quod probandum videtur Kruegero. Vid. tamen V 103, 2. Eur. Bacch. 1348. Atque etiam Boehm. *εὐνομίαν* Scytharum poëtis decorem supra verum augentibus relinquendam existimat. Nec opus esse Kruegeri coniectura *ἀνομοιοῦνται* et multo minus quod Sintenis in Philol. I p. 564 sqq. suasit, *ἄλλοις* in *ἀλλήλοις* mutandum esse, ex conversione Latina apparet. *Ἐς τὸν βίον* ad *παρόντων* relata Kruegero mira videntur verba; qui ea ad *ὁμοιοῦνται* pertinere suspicatur, *ἐς* tamen in suspicionem vocat. Sed *ἐς* similiter dictum est atque I 144, 1. VIII 66, 5. Haec contra Herod. IV 46 *τῷ Σκυθικῷ γένει ἓν*

1 98. *Σιτάλκης μὲν οὖν βασιλεύων χώρας τοσαύ-*
της παρεσκευάζετο τὸν στρατόν. καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ
ἑτοῖμα ἦν, ἄρας ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν
πρῶτον μὲν διὰ τῆς αὑτοῦ ἀρχῆς, ἔπειτα διὰ
Κερκίνης, ἐρήμου ὄρους ὅ ἐστι μεθόριον Σιντῶν
2 *καὶ Παιόνων. ἐπορεύετο δὲ δι' αὐτοῦ τῇ ὁδῷ ἣν*
πρότερον αὐτὸς ἐποιήσατο τεμὼν τὴν ὕλην, ὅτε
ἐπὶ Παίονας ἐστράτευσεν. τὸ δὲ ὄρος ἐξ Ὀδρυ-
σῶν διιόντες ἐν δεξιᾷ μὲν εἶχον Παίονας, ἐν ἀρι-
στερᾷ δὲ Σιντοὺς καὶ Μαιδούς. διελθόντες δὲ αὐτὸ
3 *ἀφίκοντο ἐς Δόβηρον τὴν Παιονικήν. πορευομένῳ*
δὲ αὐτῷ ἀπεγίγνετο μὲν οὐδὲν τοῦ στρατοῦ εἰ μή
τι νόσῳ, προσεγίγνετο δέ· πολλοὶ γὰρ τῶν αὐτο-
νόμων Θρᾳκῶν ἀπαράκλητοι ἐφ' ἁρπαγὴν ἠκολού-
θουν, ὥστε τὸ πᾶν πλῆθος λέγεται οὐκ ἔλασσον

τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπηίων πρηγμάτων σοφώτατα πάντων ἐξεύρηται dicta esse suspicatur Class.

Cap. **98.** § 1. *ἑτοῖμα ἦν.* Cf. adn. 3, 4. — *Κερκίνης.* Ad radices eius montis esse urbem Serres docet Cousin. t. I p. 167 sqq. Cf. etiam Leak. Graec. sept. III p. 444. Karadágh vocatur in Leak. tab. Maced. Vide etiam Mannert. Geogr. VII p. 433 et 493. — *Σιντῶν.* De his cf. Gatter. l. l. p. 122 sqq. Eos prope Demir-Issar, Maedos prope Melenic collocat Cousin. III p. 170. Cf. etiam Mannert. l. l. p. 500 sq. et Leak. Graec. sept. III p. 227, qui ad dextram ripam Strymonis eos habitasse ex Liv. XLV 29, 6—8 docet. — *τεμὼν τὴν ὕλην*, silva caesa, collucata.

§ 2. *Μαιδούς.* Cf. Gatter. l. l. p. 130 sq. et modo adn. Maedorum sedes Thucydideas haud facile cum aliis testimoniis conciliari posse et fortasse eos postea ibi exstinctos esse aut inde emigrasse docet Leak. l. l. p. 447 sq.; nam ab aliis scriptoribus collocari eos ad fontes Axii atque Margi (Moravae). Cf. id. p. 472 sqq. et Forbig. Geogr. III p. 1071. Weissenb. ad Liv. XL 22, 1. — *Δόβηρον.* De situ cf. Gatter. l. l. p. 135 sq. Mannert. l. l. p. 491. Leak. l. l. p. 444 et 467. Fuisse ubi nunc Doiran putat Muell. de Maced. p. 20. Ab hoc tamen et Leakio iusto longius ad occidentem admotam esse urbem disputat Abel. Maced. p. 60, cum quo consentit Arn. Ceterum Strab. p. 331 fragm. 36 *τὸν Δόβηρον,* si fides libro ms.

§ 3. *ἀπεγίγνετο*] *ἀπώλλυτο.* Schol. Vides hic ei contrarium esse *προσεγίγνετο*, quam *παρονομασίαν* decedendi et accedendi verbis expressit Port. Paulo aliter 34, 2, ubi cf. adn. — *εἰ μή τι νόσῳ.* Cf. Dind. ad Xen. Anab. V 3, 3 et Krueg. ibid. — *τῶν αὐτονόμων Θρᾳκῶν.* Sintos, Maedos, Paeonum varios populos intellegit Bloomf. At Paeones a Sintis et Maedis § 1. 2 distinguens Thucydides in Thracibus numerare non potuit, etsi incerta est eorum

πεντεκαίδεκα μυριάδων γενέσθαι. καὶ τούτου τὸ 4 *μὲν πλέον πεζὸν ἦν, τριτημόριον δὲ μάλιστα ἱππικόν. τοῦ δ' ἱππικοῦ τὸ πλεῖστον αὐτοὶ Ὀδρύσαι παρείχοντο καὶ μετ' αὐτοὺς Γέται. τοῦ δὲ πεζοῦ οἱ μαχαιροφόροι μαχιμώτατοι μὲν ἦσαν οἱ ἐκ τῆς Ῥοδόπης αὐτόνομοι καταβάντες, ὁ δὲ ἄλλος ὅμιλος ξύμμεικτος πλήθει φοβερώτατος ἠκολούθει.*

99. *Ξυνηθροίζοντο οὖν ἐν τῇ Δοβήρῳ καὶ παρ-* 1
εσκευάζοντο ὅπως κατὰ κορυφὴν ἐσβαλοῦσιν ἐς τὴν κάτω Μακεδονίαν, ἧς ὁ Περδίκκας ἦρχεν. τῶν 2
γὰρ Μακεδόνων εἰσὶ καὶ Λυγκησταὶ καὶ Ἐλιμιῶται

origo. Vid. Herodot. V 13. Strab. l. l. fragm. 38. — *πεντεκαίδεκα μυριάδων.* Dissentit in numero universi exercitus et magnitudine equitatus Diod. l. l. Consentit in hac una re Iordan. de Get. c. 10 in ceteris hariolans.

§ 4. *οἱ μαχαιροφόροι.* Vid. 96, 2.

Cap. 99. § 1. *Ξυνηθροίζοντο ἐν τῇ Δοβήρῳ.* Insolentius hic *ξυναθροίζεσθαι* cum praep. *ἐν* est iunctum; nam alibi talia verba Thucydides usquequaque cum praep. *ἐς* componit, velut *ξυλλέγεσθαι* (cf. adn. 13, 1) et *ἀθροίζεσθαι* (VI 70, 4. VII 85, 3), quod in aliis quoque congregandi verbis faciunt alii scriptores et Graeci et Latini. Cf. Xen. Anab. VI 3, 3. Cyr. VIII 6, 19. Attamen *ἐν* legitur etiam Plut. Aristid. 19 in vv. *τὸ Ἑλληνικὸν ἐν Πλαταιαῖς ἀθροίζεται συνέδριον* et aliquotiens apud Ios., ut B. I. VII 6, 1. (Quod minus mirum in aoristo. Cf. *συναχθείσης ἐν Πτολεμαΐδι πάσης ἤδη δυνάμεως* A. I. XVII 10, 9 et ibid. II 6, 1. XVII 11, 1 et adn. 13, 1.) Nec desunt exempla Latina, velut magi, qui congregantur in fano Cic. de Divin. I 41, 90, ciconiae ... abiturae congregantur in certo loco Plin. N. H. X. 31, 61. Quid quod adeo verbum *συνελθεῖν* interdum cum *ἐν* coniungitur, ut *συνῆλθον ἐν κώμῃ τινί* (Lucullus et Pompeius) legimus Plut. Lucull. 36, quod exemplum simile est Tacitino Ann. II 57 Cyrri apud hiberna decumae legionis convenere ... Piso ... Germanicus et Plin. N. H. VI 28, 157 oppidum in quo omnis negotiatio convenit. — *κατὰ κορυφήν.* „Desuper, a iugis montium." Haack. Qua vi *κατὰ κορυφῆς* dicendum esse videatur. Cf. *κατ' ἄκρας* IV 112, 3. Pro *ἄνωθεν* tamen *κατὰ κορυφήν* etiam Procop. p. 58. 172. 227. 245. 341, apud quem fluctuat scriptura p. 331. 338. Accusativo his exemplis satis munito proprie ductum in longum per iuga montium agmen significari putat Goell. Paulo aliter *κατὰ κορυφήν* Plat. Tim. 21 e. — *τὴν κάτω Μακεδονίαν*] *τῆς Μακεδονίας τὸ μέν ἐστι μεσόγειον, τὸ δὲ παράλιον, ἣν καλεῖ τὴν κάτω Μακεδονίαν.* Schol.

§ 2. *Λυγκησταί.* De horum sedibus cf. Strab. p. 323. 326. Muell. de Maced. p. 26. Leak. Graec. sept. III p. 305, qui in tota parte meridiana convallis Erigonis (Tzernae) eos habitasse existimat. Hunc sequitur Kiep. l. l. § 280. Regem eorum tunc fuisse Arrhabaeum audiemus IV

καὶ ἄλλα ἔθνη ἐπάνωθεν, ἃ ξύμμαχα μέν ἐστι τούτοις καὶ ὑπήκοα, βασιλείας δ' ἔχει καθ' αὑτά.
3 *τὴν δὲ περὶ θάλασσαν νῦν Μακεδονίαν Ἀλέξανδρος ὁ Περδίκκου πατὴρ καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ, Τημενίδαι τὸ ἀρχαῖον ὄντες ἐξ Ἄργους, πρῶτον ἐκτήσαντο καὶ ἐβασίλευσαν ἀναστήσαντες μάχῃ ἐκ μὲν Πιερίας Πίερας, οἳ ὕστερον ὑπὸ τὸ Πάγγαιον πέραν Στρυμόνος ᾤκησαν Φάγρητα καὶ ἄλλα χωρία (καὶ ἔτι καὶ νῦν Πιερικὸς κόλπος καλεῖται ἡ ὑπὸ τῷ Παγγαίῳ πρὸς θάλασσαν γῆ), ἐκ δὲ τῆς Βοττίας καλουμένης Βοττιαίους, οἳ νῦν ὅμοροι Χαλ-*

Cap. **99**. § 3. *περὶ* Vat., *παρὰ* reliqui fere omnes. Cf. adn.

79 sqq., naturam regionis cognoscemus IV 83. 124 sqq. — *Ἐλιμιῶται.* De huius populi sedibus cf. Liv. XLII 53, 5, qui Elimeam ad Haliacmonem (Vistritzam) collocat, Mannert. l. l. p. 518. Muell. de Maced. p. 13. Leak. l. l. Kiep. l. l. — *ἄλλα ἔθνη.* Velut Orestae. Cf. adn. 80, 6. — *ἐπάνωθεν.* Strab. p. 326 *τὰ περὶ Λυγκῆστιν καὶ Πελαγονίαν καὶ Ὀρεστιάδα καὶ Ἐλίμειαν τὴν ἄνω Μακεδονίαν ἐκάλουν.*

§ 3. *τὴν δὲ περὶ θάλασσαν κ. τ. λ.* Iure Class. hanc scripturam alteri praetulit, quod partes regni Macedonici quae deinde afferrentur non omnes ad oram, sed longiore vel breviore ab ea distantia circa sinum Thermaicum sitae fuissent. Nihil ad tuendum *παρά* valet superius *τὴν κάτω Μ.*, ubi *κάτω* insequenti *ἐπάνωθεν* oppositum est. De *περί* cf. IV 54, 4. Plat. Phaed. 109 b. Locum qui sequitur accurate examinat Muell. de Maced. p. 20 sqq. Cf. Abel. Maced. p. 7 sqq. — *Ἀλέξανδρος.* Cf. adn. I 57, 2. — *οἱ πρόγονοι αὐτοῦ, Τημενίδαι.* „Temenidas, Alexandri maiores, potitos esse Macedonia maritima pluribus narrat Herodot. VIII 137 sqq.“ Gottl. — *Πιερίας.* De hac, cuius caput fuit Pydna, vid. Muell. l. l. p. 11 sq. et Kiep. l. l. § 279. — *Πίερας.* Sunt populus in fabulis clarissimus. — *οἳ ὕστερον κ. τ. λ.* Cf. Gatter. l. l. p. 63. Muell. l. l. p. 26. — *τὸ Πάγγαιον.* De situ huius montis, quem trans Strymonem non procul a mari quaerendum esse Thuc. ipse significat, vid. Mannert. l. l. p. 7. 232. 498. Cousin. l. l. II p. 24 sqq. Leak. l. l. p. 176, cui hodie est Pirnári, Kiep. l. l. p. 283. — *Φάγρητα.* Cf. Herodot. VII 112 et Strab. p. 331 praeter Steph. Byz. — *ἄλλα χωρία.* Ex his unum cognoscas ex Herod. l. l. — *Πιερικὸς κόλπος.* Vocabulum *κόλπος* etiam de terrae partibus sinuosis dicitur, ut in Xen. Hist. Gr. VI 5, 17. Arist. Av. 1094. Ita Lat. sinus apud Tac. De hac regione cf. Gatter. l. l. p. 63 et Leak. l. l. p. 177, qui existimat esse longas fauces nunc ab Orfana Pravistam spectantes. — *Βοττίας.* Haec 100, 4 *Βοττιαία* dicitur, ex quibus nominibus alterutrum falsum putat Muell. l. l. p. 10. Ab Herodoto VII 123 *Βοττιαιίς* vocatur, de qua caput Pellam continenti cf. Muell. l. l. *Βοττία* tamen etiam

κιδέων οἰκοῦσιν. τῆς δὲ Παιονίας παρὰ τὸν Ἄξιον 4
ποταμὸν στενήν τινα καθήκουσαν ἄνωθεν μέχρι
Πέλλης καὶ θαλάσσης ἐκτήσαντο, καὶ πέραν Ἀξίου
μέχρι Στρυμόνος τὴν Μυγδονίαν καλουμένην Ἠδῶ-
νας ἐξελάσαντες νέμονται. ἀνέστησαν δὲ καὶ ἐκ 5
τῆς νῦν Ἐορδίας καλουμένης Ἐορδούς, ὧν οἱ μὲν
πολλοὶ ἐφθάρησαν, βραχὺ δέ τι αὐτῶν περὶ Φύσκαν
κατῴκηται, καὶ ἐξ Ἀλμωπίας Ἄλμωπας. ἐκράτησαν 6

Polyb. V 97, 4. Nova autem patria Bottiaeorum Bottice appellatur I 65, 3. II 101, 4. Cf. Etym. M. s. v. *Βόττεια* p. 206,5.

§ 4. *τῆς δὲ Παιονίας παρὰ τὸν Ἄξιον.* De Paeonia universa vid. Gatter. l. l. p. 72 sq. et 98 sqq., qui p. 135 verba *παρὰ τὸν Ἄξ.* cum Paeoniae nomine arte iungit, ut significetur Paeonia Axiana, quod ob articulum non iteratum improbandum est. Iunge igitur *παρὰ τὴν θάλ.* cum *καθήκουσαν.* — *Ἄξιον*] *τὴν Βάρδαριν* (*Βαρδάριον* Niceph. Greg. p. 380 et sic et *Βαρδάρι* Leak.) *λέγει.* Schol. — *στενήν τινα.* De hoc substantive dicto cf. Lob. Paral. Gr. II p. 361. „Tractum hunc Paeoniae de quo Thucydides loquitur in occidentali Axii latere quaerendum esse facile intellegitur ex iis quae de Mygdonia ad Strymonem usque sita statim subiunxit.“ Gatter. Cf. Muell. l. l. p. 18 et 41, qui postquam attulit verba Liv. XLV 29, 8 regio Paeoniae, qua ab occasu praeter Axium amnem porrigitur, in illis *μέχρι θαλάσσης* Thucydidem aut ab Herodoto discrepare aut paulo neglegentius loqui demonstrat. Illud probans Grotius eum haec ex illis quae apud Homerum de Paeonibus ad Axium habitantibus legerentur coniecisse suspicatur Hist. Gr. IV p. 17 adn. (interpr. II p. 338 sq.). Certe quod Class. opinatur, apud Thuc. *Παιονίας* ex *Βοττίας* s. *Βοττιαίας* corruptum esse, minime credibile est, cum Thucydidem, si hoc vellet, potius *τῆς δὲ χώρας αὐτῶν* scripturum fuisse ipse intellexerit. Praeterea ex 100, 3. 4 cognoscitur Th. *τὴν ἐν ἀριστερᾷ Πέλλης καὶ Κύρρου* usque ad Mygdoniam et Axium sitam non Bottiaeae attribuisse. Cf. Annal. phil. 1866 p. 214 sq. — *Πέλλης.* De huius situ praeter geographos vid. Abel. Maced. p. 198 sq. — *Μυγδονίαν.* Cf. Muell. l. l. p. 8 sq., qui Herodoti Mygdoniam usque ad Strymonem negat pertinere. — *Ἠδῶνας.* De horum sedibus recentioribus cf. Gatter. l. l. p. 66 sq. et p. 99 sq., de nomine adn. I 100, 3.

§ 5. *Ἐορδίας.* Haec apud alios omnes *Ἐορδαία* dicitur. De situ eius (in inferiore valle, in quam relicta superiore valle Lyncestidis via Egnatia descendebat, ad Bermii montis partem in occidentem spectantem) cf. Mannert. l. l. p. 486. Muell. l. l. p. 17. 54. Leak. l. l. p. 305 et 316. Kiep. l. l. § 280. — *Φύσκαν.* Haec urbs parum est nota. *Φύσκος* Macedoniae commemoratur a Steph. Byz., *Φύσκαι* a Ptolem. Cf. Leak. p. 316. — *κατῴκηται.* Cf. adn. I 120, 2. — *Ἀλμωπίας.* Huius situs dubius est; nam inter Eordaeam et Pelagoniam propter Plin. H. N. IV 10, 35 collocatur ab Arn., in confinio Macedoniae et Thessaliae a Muell. l. l. p. 15, qui coniecturis audacioribus ibi indulget, et ab Abelio Maced.

δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν οἱ Μακεδόνες οὗτοι ἃ καὶ νῦν ἔτι ἔχουσι, τόν τε Ἀνθεμοῦντα καὶ Γρηστωνίαν καὶ Βισαλτίαν καὶ Μακεδόνων αὐτῶν πολλήν. τὸ δὲ ξύμπαν Μακεδονία καλεῖται, καὶ Περδίκκας Ἀλεξάνδρου βασιλεὺς αὐτῶν ἦν ὅτε Σιτάλκης ἐπῄει.

1 100. *Καὶ οἱ μὲν Μακεδόνες οὗτοι, ἐπιόντος πολλοῦ στρατοῦ ἀδύνατοι ὄντες ἀμύνεσθαι, ἔς τε τὰ καρτερὰ καὶ τὰ τείχη ὅσα ἦν ἐν τῇ χώρᾳ*
2 *ἐσεκομίσθησαν· ἦν δὲ οὐ πολλά, ἀλλὰ ὕστερον Ἀρχέλαος ὁ Περδίκκου υἱὸς βασιλεὺς γενόμενος τὰ νῦν ὄντα ἐν τῇ χώρᾳ ᾠκοδόμησε καὶ ὁδοὺς εὐθείας ἔτεμε καὶ τἆλλα διεκόσμησε τὰ [τε] κατὰ τὸν πόλεμον ἵπποις καὶ ὅπλοις καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ κρείσσονι ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι βασι-*

Cap. **100**. § 2. *οἱ* ante *ἄλλοι* om. It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Cl. Ven. Lugd. Mosqu. Reg. H.

p. 145, a quo impugnatur Leak. l. l. p. 445.

§ 6. *οἱ Μακεδόνες οὗτοι.* Temenidis antiquitus parentes. — *Ἀνθεμοῦντα.* Situs ex Plin. N. H. IV 10, 36 probabiliter constitui potest. Cf. interpr. Demosth. VI 20 (ubi feminini generis est) et Leak. l. l. p. 450. — *Γρηστωνίαν.* Herodot. VII 124 eam *Κρηστωνικήν* et VII 127 *Κρηστωναίην* nominat. Attamen etiam Thuc. IV 109, 4 *Κρηστωνικόν.* De situ eius ad fontem Echidori (qui nunc Gallico) cf. Herodot. l. l. et Gatter. l. l. p. 106 sq. Kiepert. l. l. § 282. Nunc Christonia secundum Krus. Hell. I p. 435, de qua regione cf. Cousin. l. l. I p. 142 sq. — *Βισαλτίαν.* De hac vid. Herodot. VII 115. Gatter l. l. p. 104 sqq. Kiep. l. l. — *Μακεδόνων αὐτῶν*] *τῶν ἄνω.* Schol. *Αὐτῶν* dictum est, quia populi qui modo nominati sunt non fuerunt generis Macedonici. Elimeam potissimum intellegit Muell. l. l. p. 32.

Cap. **100**. § 1. *Καὶ οἱ μὲν Μακεδ.* Cf. Diod. XII 50, 5.

§ 2. *Ἀρχέλαος ... βασιλεὺς γενόμενος.* Quo anno hic ad imperium pervenerit (Ol. XCI 3, a. Chr. 413), de eo vid. Athen. p. 217 e. Krebs. Lect. Diod. p. 159. Boeckh. Inscr. II p. 341, de ipso eius imperio Abel. l. l. p. 193 sqq. — *ἔτεμε.* Hunc usum verbi *τέμνειν* illustratum esse a Wessel. ad Herodot. IV 136 adnotat Gottl. — *καὶ τἆλλα διεκόσμησε*, et alia exornavit. Quod sequitur *τε* recte del. Krueg., cum desideretur *καί* quod ei respondeat. Neque enim *τἆλλα* instituta civilia esse possunt, ita ut his addantur res bellicae, cum *τἆλλα* reliqua omnia itaque etiam res bellicas comprehendat. Cf. VI 41, 3. — *κρείσσονι.* Cf. adn. I 49, 5. — *οἱ ἄλλοι βασιλῆς ὀκτώ.* Septem qui fuerunt ante Perdiccam, patrem Archelai, nominat Herod. VIII 139. Vide Abel. l. l. p. 140 sqq.

λῆς ὀκτὼ οἱ πρὸ αὐτοῦ γενόμενοι. ὁ δὲ στρατὸς 3
τῶν Θρᾳκῶν ἐκ τῆς Δοβήρου ἐσέβαλε πρῶτον μὲν
ἐς τὴν Φιλίππου πρότερον οὖσαν ἀρχήν, καὶ εἷλεν
Εἰδομενὴν μὲν κατὰ κράτος, Γορτυνίαν δὲ καὶ
Ἀταλάντην καὶ ἄλλα ἄττα χωρία ὁμολογίᾳ διὰ τὴν
Ἀμύντου φιλίαν προσχωροῦντα, τοῦ Φιλίππου
υἱέος, παρόντος· Εὔρωπον δὲ ἐπολιόρκησαν μέν,
ἑλεῖν δὲ οὐκ ἐδύναντο. ἔπειτα δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην 4
Μακεδονίαν προυχώρει τὴν ἐν ἀριστερᾷ Πέλλης
καὶ Κύρρου. ἔσω δὲ τούτων ἐς τὴν Βοττιαίαν καὶ
Πιερίαν οὐκ ἀφίκοντο, ἀλλὰ τήν τε Μυγδονίαν
καὶ Γρηστωνίαν καὶ Ἀνθεμοῦντα ἐδῄουν. οἱ δὲ 5
Μακεδόνες πεζῷ μὲν οὐδὲ διενοοῦντο ἀμύνεσθαι,
ἵππους δὲ προσμεταπεμψάμενοι ἀπὸ τῶν ἄνω
ξυμμάχων, ὅπῃ δοκοίη, ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς

De verborum collocatione cf. 92, 2. Herod. II 68. VII 179. Frustra igitur ea offensus haec del. Dobr.

§ 3. *τὴν Φιλίππου . . . ἀρχήν.* Cf. adn. 95, 2. — *Εἰδομενήν.* *Ἰδομένην* vocat Ptol. III 13, 39. Collocanda est in Paeonia vel Emathia in Axii valle superiore, ut eae urbes quae sequuntur. Cf. Gatter. l. l. p. 142. Mannert. l. l. p. 489. Muell. de Maced. p. 41. Leak. l. l. p. 442. — *Γορτυνίαν.* „Gortynia Thucydidis est Plinii [N. H. IV 10, 34] Gordyniae . . . Etiam Steph. *Γορδυνία, πόλις Μακεδονίας*, Ptolemaeus autem *Γορδηνία* [*ἢ Γο(υ)ρδυνία* l. l.], qui fortasse lapsus est describentium.“ Cellar. in Geogr. Quare apud Thuc. quoque *Γορδυνίαν* scribi vult Dind. in Steph. Thes. Thucydides tamen in nonnullis vocabulis, qualia sunt *πελιτνός* 49, 5 et nomina Atramyttii et Ampraciae, *τ* et *π* posuit pro mollioribus *δ* et *β*. — *Ἀταλάντην.* Hoc nomen Arn. ex vero *Ἀλλάντην* corruptum suspicatur, quoniam oppidum Macedoniae *Ἀλλάντη* nominetur a Steph. Byz. et Allantenses a Plin. N. H. IV 10, 35. — *Εὔρωπόν.* Europus ad Axium amnem Plin. l. l. § 34. Europum (*Εὔρωπον*) Almopiae et Emathiae distinguit Ptolem. III 13, 24 et 39. Cf. Mannert. l. l. p. 490. Muell. de Maced. p. 53. Leak. l. l. p. 444.

§ 4. *τὴν ἐν ἀριστερῷ Π. καὶ Κ.* „I. e. ad orientem, cum Sitalces in meridiem versus proficisceretur.“ Arn. Iter igitur faciebat in dextra Axii ripa, non in sinistra, ut Class. vult. Hanc regionem esse patet *στενήν τινα καθήκουσαν* 99, 4 commemoratam. Cf. ibi adn. — *Κύρρου.* Cyrrhum Syriae commemorans Steph. Byz. tacet de Macedoniae urbe, sed Cyrrhestae nominantur a Plin. l. l. Cf. Ptolem. III 13, 39. Polyaen. III 4. Abel. l. l. p. 179. — *ἔσω τούτων* ultra haec, i. e. in interiorem Macedoniae regionem ab his urbibus inter meridiem et occasum solis patentem. Cf. *εἴσω τῶν ὀρέων* Xen. Anab. I 2, 21.

§ 5. *ἀπὸ τῶν ἄνω ξυμμάχων.* Cf. 99, 2. — *ὅπῃ δοκοίη.* Cf. 79, 6. — *ὀλίγοι*

6 *ἐσέβαλλον ἐς τὸ στράτευμα τῶν Θρᾳκῶν. καὶ ᾗ μὲν προσπέσοιεν, οὐδεὶς ὑπέμενεν ἄνδρας ἱππέας τε ἀγαθοὺς καὶ τεθωρακισμένους, ὑπὸ δὲ πλήθους περικληόμενοι αὐτοὺς πολλαπλασίῳ τῷ ὁμίλῳ ἐς κίνδυνον καθίστασαν· ὥστε τέλος ἡσυχίαν ἦγον, οὐ νομίζοντες ἱκανοὶ εἶναι πρὸς τὸ πλέον κινδυνεύειν.*

1 101. *Ὁ δὲ Σιτάλκης πρός τε τὸν Περδίκκαν λόγους ἐποιεῖτο ὧν ἕνεκα ἐστράτευσε, καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ παρῆσαν ταῖς ναυσὶν ἀπιστοῦντες αὐτὸν μὴ ἥξειν (δῶρα δὲ καὶ πρέσβεις ἔπεμψαν αὐτῷ), ἔς τε τοὺς Χαλκιδέας καὶ Βοττιαίους μέρος τι τοῦ στρατοῦ πέμπει, καὶ τειχήρεις ποιήσας*
2 *ἐδῄου τὴν γῆν. καθημένου δ' αὐτοῦ περὶ τοὺς χώρους τούτους οἱ πρὸς νότον οἰκοῦντες Θεσσαλοὶ καὶ Μάγνητες καὶ οἱ ἄλλοι ὑπήκοοι Θεσσαλῶν καὶ οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες ἐφοβήθησαν μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ, καὶ*

§ 5. *ἐσέβαλον* It. Pal. Aug. Cass. Lugd. Ven. Reg. B.; sed ad optativum generalem *δοκοίη* aptum est imperfectum. Cf. § 6 *ὑπέμενεν.*
Cap. **101**. § 1. *δῶρά τε* codd. Cf. adn.

πρὸς πολλούς. Additum velimus verbum, velut *ἀντέχοντες* (76, 3), *μαχόμενοι*, cuius notio repetenda erit ex proximis. — *ἐσέβαλλον*, irrumpebant. Etiam VI 70, 3 et 101, 5 de equitibus impressiones facientibus dictum est. *Προσβάλλειν* et *προσβολαί* similiter 79, 6 et III 1, 1.

§ 6. *τεθωρακισμένους.* Tales equites etiam *κατάφρακτοι* et *κατατεθωρακισμένοι* vocantur erantque et ipsi et equi loricati. — *αὐτοὺς . . . καθίστασαν*, se in discrimen coniciebant propter turbam (Thracum) longe numerosiorem. In collocatione verborum haerens *αὐτούς* deleto *καθέστασαν* legi mavult Krueg. Per se tamen in vulg. non est quod offendas. Cf. V 99. — *τὸ πλέον*, maiorem numerum.

Cap. **101**. § 1. *λόγους ἐποιεῖτο*, agebat, *λόγους προσέφερε* 70, 1. I 57, 5. — *ταῖς ναυσίν.* Cf. 95, 3. — *ἀπιστοῦντες . . . μὴ ἥξειν.* Cf. adn. I 10, 1. — *δῶρα δὲ* scribendum existimavimus; patet enim hanc enuntiationem superiori *οὐ παρῆσαν ταῖς ναυσίν* contrariam et sententiam hanc esse, Athenienses cum classe non advenisse, sed dona et legatos misisse. — *τειχήρεις ποιήσας.* Simul audi *αὐτούς* et cf. IV 25, 8.

§ 2. *οἱ ἄλλοι ὑπήκ. Θεσσαλοί.* Quales erant Perrhaebi IV 78, 5 et Achaei Phthiotae VIII 3, 1. — *οἱ μέχρι . . . Ἕλληνες*, i. e. *οἱ ἄλλοι μέχρι . . .*

ἐν παρασκευῇ ἦσαν. ἐφοβήθησαν δὲ καὶ οἱ πέραν 3
Στρυμόνος πρὸς βορέαν Θρᾷκες ὅσοι πεδία εἶχον,
Παναῖοι καὶ Ὀδόμαντοι καὶ Δρῶοι καὶ Δερσαῖοι·
αὐτόνομοι δ' εἰσὶ πάντες. παρέσχε δὲ λόγον καὶ 4
ἐπὶ τοὺς τῶν Ἀθηναίων πολεμίους Ἕλληνας μὴ
ὑπ' αὐτῶν ἀγόμενοι κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν καὶ ἐπὶ
σφᾶς χωρήσωσιν. ὁ δὲ τήν τε Χαλκιδικὴν καὶ 5
Βοττικὴν καὶ Μακεδονίαν ἅμα ἐπέχων ἔφθειρε·
καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ οὐδὲν ἐπράσσετο ὧν ἕνεκα ἐσέ-
βαλε, καὶ ἡ στρατιὰ σῖτόν τε οὐκ εἶχεν αὐτῷ καὶ
ὑπὸ χειμῶνος ἐταλαιπώρει, ἀναπείθεται ὑπὸ Σεύ-
θου τοῦ Σπαραδόκου, ἀδελφιδοῦ ὄντος καὶ μέ-
γιστον μεθ' αὐτὸν δυναμένου, ὥστ' ἐν τάχει
ἀπελθεῖν. τὸν δὲ Σεύθην κρύφα Περδίκκας ὑπο-

Ἕλληνες. Sic Diod. XII 51, 1. Cf. adn. I 116, 3. — *ἐν παρασκευῇ ἦσαν*. Cf. adn. 80, 3.

§ 3. *ἐφοβήθησαν*. De hoc genere anaphorae vid. adn. I 28, 2. Cf. Eustath. ad Hom. Il. XI 489. — *Στρυμόνος*. Est Strymon inferior. Cf. Leak. Graec. sept. III p. 465. — *Παναῖοι*. *Ἔθνος Ἠδωνικὸν οὐ πόρρω Ἀμφιπόλεως* Steph. Byz. Cf. Hesych. et Gatter. l. l. p. 104. — *Ὀδόμαντοι*. Cf. Herodot. VII 112. Gatter. l. l. p. 118 sq. Leak. l. l. Kiep. l. l. § 283. — *καὶ Δρῶοι*. Haec Gatter. l. l. p. 103 sq. suspecta reddit, cum de Drois nemo quicquam memoriae prodiderit. Respondet tamen Arn. omnino perpauca nos de his Thraciae regionibus et populis scire. — *Δερσαῖοι*. Sic Herod. quoque VII 110 eos nominat, *Δερραίους* Steph. Byz. Cf. Gatter. l. l. p. 66.

§ 4. *παρέσχε λόγον*, loquendi materiam praebuit, rumorem excitavit. Cf. Arist. Pac. 148. Xen. Cyrop. VI 1, 39. Itaque *ἐπί* (usque ad) ita scriptum est ut saepius *ἐς* apud verba dicendi et ostendendi. Cf. Matth. Gr. § 578 c. Sequitur autem *μή*, quod in illa loquendi formula latet notio *τοῦ φοβεῖν*. — *ὑπ' αὐτῶν*] *τῶν Ἀθηναίων*. Schol. — *ἀγόμενοι* refertur ad *τὸν* (*Σιτάλκου*) *στρατόν* § 2 sive *τοὺς* (*τοῦ Σιτάλκου*) *Θρᾷκας*. — *τὸ ξυμμαχικόν*. Cf. adn. 22, 3.

§ 5. *Βοττικήν*. Cf. I 65, 3. — *ἐπέχων*] *ἐπικείμενος*. Schol. At haec vis instandi, quae apud Hom. et Herodot. invenitur, nec usquam alibi apud Thuc. huic verbo tribuitur nec hic de terra satis est apta. Malumus igitur occupatum tenere interpretari, ut Dukas. Cf. VII 62, 4. Fuerunt etiam qui subsistere, non longius progredi, explanarent. Sed hoc per ambitum regionum quae nominantur non licere et cum hac vi aor. et fut. tantum huius verbi inveniri docet Class. — *ὑπὸ Σεύθου*. „Hic Sitalcae successit (cf. IV 101, 5); itaque Sadocus (29, 5. 67, 2) interea obisse videtur.“ Herw. — *Σπαραδόκου*. Boeckhio in Inscr. II p. 109 videtur is Sitalcae frater fuisse qui in Scythas transfugerat. Vid. Herodot. IV 80. Sed id incertum est. — *ὥστε*. Cf. adn. 2, 4.

σχόμενος ἀδελφὴν ἑαυτοῦ δώσειν καὶ χρήματα ἐπ'
6 αὐτῇ προσποιεῖται. καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς καὶ μείνας τριάκοντα τὰς πάσας ἡμέρας, τούτων δὲ ὀκτὼ ἐν Χαλκιδεῦσιν, ἀνεχώρησε τῷ στρατῷ κατὰ τάχος ἐπ' οἴκου· Περδίκκας δὲ ὕστερον Στρατονίκην τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν δίδωσι Σεύθῃ, ὥσπερ ὑπέσχετο. τὰ μὲν κατὰ τὴν Σιτάλκου στρατείαν οὕτως ἐγένετο.

1 102. Οἱ δὲ ἐν Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι τοῦδε τοῦ χειμῶνος, ἐπειδὴ τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικὸν διελύθη, Φορμίωνος ἡγουμένου ἐστράτευσαν, παραπλεύσαντες ἐπ' Ἀστακοῦ καὶ ἀποβάντες, ἐς τὴν μεσόγειαν τῆς Ἀκαρνανίας τετρακοσίοις μὲν ὁπλίταις Ἀθηναίων τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν, τετρακοσίοις δὲ Μεσσηνίων, καὶ ἔκ τε Στράτου καὶ Κορόντων καὶ ἄλλων χωρίων ἄνδρας οὐ δοκοῦντας βεβαίους εἶναι ἐξήλασαν, καὶ Κύνητα τὸν Θεολύτου ἐς Κόροντα
2 καταγαγόντες ἀνεχώρησαν πάλιν ἐπὶ τὰς ναῦς. ἐς γὰρ Οἰνιάδας αἰεί ποτε πολεμίους ὄντας μόνους Ἀκαρνάνων οὐκ ἐδόκει δυνατὸν εἶναι χειμῶνος ὄντος στρατεύειν· ὁ γὰρ Ἀχελῷος ποταμὸς ῥέων ἐκ

Cap. **102**. § 1. *καὶ* ante *ἔκ τε* om. m. Cass. Ven. Ar. Chr. Dan.

§ 6. *τὰς πάσας*. Cf. adn. I 100, 1.

Cap. **102**. § 1. *Οἱ δὲ ἐν Ναυπ. Ἀθ.* Cf. 92, 7. — *τὸ ... ναυτικὸν διελύθη*. Cf. 93, 1. 94, 3. — *ἐπ' Ἀστακοῦ*, versus Astacum. Cf. adn. I 60, 3. Hoc enim oppidum a Peloponnesiorum rursus parte stabat. Cf. 30, 1. 33, 1. 2. Post *Ἀστακοῦ* punctum sustulimus, ut *ἐς τὴν μεσόγειαν τῆς Ἀκ.* cum verbo *ἐστράτευσαν* iungantur. — *τετρακοσίοις ... ἀπὸ τῶν νεῶν*. Videntur quadraginta triremium (86, 2 et 92, 7) significari classiarii. Vid. adn. III 95, 2. — *Στράτου*. Cf. 80, 8. — *Κορόντων*. De situ parum certo cf. Leak. Graec. sept. III p. 414 et Krus. Hell. II 2 p. 342. Burs. Geogr. I p. 110. Praeter h. l. apud unum Steph. Byz. nominatur. — *οὐ ... βεβαίους*, dubiae fidei. Cf. V 43, 3.

§ 2. *Οἰνιάδας*. Cf. adn. I 111, 3. — *αἰεί ποτε πολεμίους*. Cf. l. l. II 82. — *ὁ γὰρ Ἀχελῷος κ. τ. λ.* Hunc ambitum verborum affert Demetr. de Eloc. § 45, ut magnificentiam *ἐκ περιαγωγῆς* effici doceat. De re cf. Strab. p. 449 extr. — *ῥέων ἐκ Πίνδου ὄρους*. E tribus rivulis. Cf. Leak. Graec. sept. I p. 287 et IV p. 253. Pindi nomine Lacmonem (*τὸν ζυγὸν τοῦ Μετσόβου*) comprehendi putat Burs. l. l. p. 12. De articulo non addito vid. adn. 23, 2. —

Πίνδου ὄρους διὰ Δολοπίας καὶ Ἀγραίων καὶ Ἀμφιλόχων καὶ διὰ τοῦ Ἀκαρνανικοῦ πεδίου, ἄνωθεν μὲν παρὰ Στράτον πόλιν, ἐς θάλασσαν δ' ἐξιεὶς παρ' Οἰνιάδας καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς περιλιμνάζων, ἄπορον ποιεῖ ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐν χειμῶνι στρατεύειν. κεῖνται δὲ καὶ τῶν νήσων τῶν Ἐχινάδων αἱ πολλαὶ 3

§ 2. διεξιεὶς codd. Emend. Poppo. Cf. adn.

διὰ Δολοπίας] Δολοπία ἡ νῦν καλουμένη Ἀνόβλαχα [Ἀνώβλαχα, Anovlachia, Megalovlachia]· ἐξ ἀνατολῶν γὰρ αὐτῆς ὁ Πηνειὸς ποταμός, ἐκ δὲ νότου ὁ Ἀχελῷος οὗτος ποταμὸς ῥεῖ. Schol. Cf. Strab. p. 434. Mannert. l. l. p. 578 sq. Burs. l. l. p. 12. 86. Dolopas Stephanus Byz. recte ἔθνος Θεσσαλῶν ἔγγιστα vocat nec Thessalis nec Aetolis adnumerans. — Ἀγραίων. Cf. Strab. l. l. et III 106, 3. — διὰ τοῦ Ἀκαρνανικοῦ πεδίου. Sic, ut alicubi certe disterminet Acarnaniam et Aetoliam. Cf. adn. III 106, 1 et de campo Acarnanico Burs. l. l. p. 108. Per Acarnaniam fluere Acheloum dicit etiam Herodot. II 10. Cf. Brandstaet. Hist. Aetol. p. 110 sq. — ἄνωθεν. Stratum enim ἀνάπλουν in Acheloo πλειόνων ἢ διακοσίων σταδίων habere dicit Strab. p. 450. Potuit etiam ἄνω dici, sed cf. III 21, 1. 68, 3. IV 108, 1. — ἐξιείς. Cf. sd. I 46, 4 et Herodot. II 10 ὃς (Ἀχελῷος) ῥέων δι' Ἀκαρνανίης καὶ ἐξιεὶς ἐς θάλασσαν κ. τ. λ. — τὴν πόλιν . . . περιλιμνάζων. Thucydides igitur Oeniadarum paludes Acheloo effectas esse narrat, quod negat Leak. Graec. sept. III p. 569 sq., oriri eas affirmans ex fontibus subterraneis et terrestribus collium. Sed hieme, quo anni tempore Anglus haec loca non obierit, omnem planitiem Paracheloitidem flumine super ripas effuso inundatam videri respondet Becker de Aetol. fin. ac region. II p. 8. Non cogitandum igitur videtur de Strabonis paludibus. Nam Strabo p. 459 ab Acarnania ad Euenum progrediens post Oeniadas et Acheloum commemorat λίμνην τῶν Οἰνιάδων (rectius Οἰνιαδῶν) Μελίτην καλουμένην et alteram Cyniam et tertiam Uriam, ex quibus Cyniam in mare exire, duas reliquas dimidio stadio supra mare iacere dicit. Ex his Melite videtur eadem esse quae hodie Lezini sive Tricardi (Τρικάρδου et Κατωχῆς) vocatur. Strabonis duas reliquas paludes nunc esse sinum Anatolici vel Anatolici et Mesolongii aestuaria suspicantur. Examinat locum eius Leak. Graec. sept. III p. 573 sq. Cf. Beck. l. l. p. 17 sq. Burs. l. l. p. 121 sq.

§ 3. κεῖνται δὲ καί. Sequitur digressio fortasse inde orta quod Th. etiam a mari Oeniadas difficiles ad expugnandum esse demonstrare voluit. Eum ad accuratiorem rei descriptionem eo adductum esse quod ipse Phormionis expeditioni interfuerit suspicatur Class. — τῶν νήσων τῶν Ἐχινάδων. De his vid. Strab. p. 458 et alios veteres, qui paulo post nominabuntur, item Plin. H. N. IV 12, 53 et Krus. Hell. II 2 p. 457 sqq. Bekk. l. l. p. 8 sqq. Hodie vulgo Scrophae et Cursolari (Curtzolari) paeninsulae vocantur. Septentrionales ex iis Dragonáres (Δραγόνερα Burs. l. l. p. 119), australes Oxiés (Ὀξειαῖς ibid.) seu Scróphes appellari contendit Leak. Graec. sept. III p. 30. Sed idem tres classes constituit IV p. 4. —

καταντικρὺ Οἰνιαδῶν τοῦ Ἀχελῴου τῶν ἐκβολῶν οὐδὲν ἀπέχουσαι. ὥστε μέγας ὢν ὁ ποταμὸς προσχοῖ αἰεὶ καὶ εἰσὶ τῶν νήσων αἳ ἠπείρωνται, ἐλπὶς δὲ καὶ πάσας οὐκ ἐν πολλῷ τινι ἂν χρόνῳ τοῦτο
4 *παθεῖν. τό τε γὰρ ῥεῦμά ἐστι μέγα καὶ πολὺ καὶ θολερόν, αἵ τε νῆσοι πυκναὶ καὶ ἀλλήλαις τῆς προσχώσεως [τῷ μὴ σκεδάννυσθαι] ξύνδεσμοι γίγνονται, παραλλὰξ καὶ οὐ κατὰ στοῖχον κείμεναι οὐδ' ἔχουσαι εὐθείας διόδους τοῦ ὕδατος ἐς τὸ*
5 *πέλαγος. ἐρῆμοι δ' εἰσὶ καὶ οὐ μεγάλαι. λέγεται δὲ καὶ Ἀλκμέωνι τῷ Ἀμφιάρεω, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρός, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν, ὑπειπόντα οὐκ*

§ 4. Seclusa irrepsisse videntur ex schol. ad *τῆς προσχώσεως* adscripto *τῆς προσχώσεως ἕνεκα, διὰ τῆς προσχώσεως, διὰ τὸ μὴ σκεδάννυσθαι αὐτήν.* Certe inutilia sunt atque languida.

τοῦ Ἀχελῴου τῶν ἐκβολῶν οὐδὲν ἀπέχουσαι. Cf. Append. III. — *τῶν νήσων ... ἠπείρωνται.* „Cum Thucydide [praeter Herodot. II 10] consentit Strabo l. X [p. 458], at libro I [p. 58] dicit *μία τῶν Ἐχινάδων ἤπειρος γέγονε.* Plinius autem II 85 invectu Acheloi non continenti nexas, sed natas scribit.“ Huds. — *καὶ πάσας ... παθεῖν.* Hoc tamen revera non evenit. Cf. Paus. VIII 24, 5. Per duo milia annorum hanc oram parum mutatam esse defendit Leak. l. l. p. 570. Cf. Burs. l. l. p. 8 et 105 sq. Sed vid. etiam Beck. in Append. III et adn. § 4. Cur reliquae insulae continenti nondum iunctae sint, eius rei causas in diversa maris vicini natura et aliis rebus quaerendas existimat Bekk. p. 15. De *οὐκ ἐν πολλῷ* = *ἐν οὐ πολλῷ* cf. I 78, 1.

§ 4. *ῥεῦμα*] *τοῦ Ἀχελῴου.* Schol. — *αἵ τε νῆσοι.* Cf. Append. III. — *ἀλλήλαις ... ξύνδεσμοι γίγνονται,* inter se conexum limi aggesti efficiunt, *sie sind einander Bindungsmittel der Anschwemmung (des Angeschwemmten).* Cf. adn. 75, 5. — *παραλλὰξ ... κείμεναι,* ex transverso, non serie recta positae. — *ἐρῆμοι δ' εἰσί.* „Id de plerisque et minoribus intellegendum esse, quia Dulichium quoque inter eas ponit Strabo [cf. Krus. Hell. II 2 p. 459 sqq.], putat Cellar. Geogr. ant. II p. 14.“ Duk. Modo plures modo pauciores insulae Echinades vocatae sunt, a Thuc. autem quanquam non ita paucas in hunc numerum relatas esse ex § 3 liquet, tamen remotiores et maiores his non esse adnumeratas et ex eo quod hic dicit et ex verbis *καὶ πάσας ... παθεῖν* cognoscitur.

§ 5. *λέγεται δὲ καὶ κ.τ.λ.* Cf. Paus. VIII 24, 4. Strab. p. 462. Lucian. de Saltat. 50. Apollod. III 7, 5. De ipso Alcmaeone add. Heyn. Observ. ad Apollod. p. 257 sq. — *ὅτε ... ἀλᾶσθαι.* Cf. adn. I 91, 5. — *τῆς μητρός*] *τῆς Ἐριφύλης.* Schol. De cuius caede cf. Apollod. III 6, 2. 7, 2 et 5.

εἶναι λύσιν τῶν δειμάτων πρὶν ἂν εὑρὼν ἐν ταύτῃ
τῇ χώρᾳ κατοικίσηται ἥτις ὅτε ἔκτεινε τὴν μητέρα
μήπω ὑπὸ ἡλίου ἑωρᾶτο μηδὲ γῆ ἦν, ὡς τῆς γε
ἄλλης αὐτῷ μεμιασμένης. ὁ δ' ἀπορῶν, ὥς φασι, 6
μόλις κατενόησε τὴν πρόσχωσιν ταύτην τοῦ Ἀχε-
λῴου καὶ ἐδόκει αὐτῷ ἱκανὴ ἂν κεχῶσθαι δίαιτα
τῷ σώματι ἀφ' οὗπερ κτείνας τὴν μητέρα οὐκ
ὀλίγον χρόνον ἐπλανᾶτο. καὶ κατοικισθεὶς ἐς τοὺς
περὶ Οἰνιάδας τόπους ἐδυνάστευσέ τε καὶ ἀπὸ
Ἀκαρνᾶνος παιδὸς ἑαυτοῦ τῆς χώρας τὴν ἐπωνυ-
μίαν ἐγκατέλιπεν. τὰ μὲν περὶ Ἀλκμέωνα τοιαῦτα
λεγόμενα παρελάβομεν.

103. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Φορμίων ἄραντες 1
ἐκ τῆς Ἀκαρνανίας καὶ ἀφικόμενοι ἐς τὴν Ναύ-

§ 5. κατοικήσηται It. Vat. cum deterioribus aliquot. Cf. adn. et sd. VI 2, 2.

§ 6. κατέλιπε Aug. et Cass.

λέγομεν ἃ It. Vat. M. Cass. Cl. Ven. Reg. H. corr. Aug., quo inepta evadit verborum collocatio. Et alteram scripturam tuetur Dionys. Hal. imitatio in Ant. II 76 extr.

— δειμάτων, formidinum, terrorum (quibus vexaretur). Pluralis eiusdem vocabuli legitur VII 80, 3. — ἐν ... τῇ χώρᾳ κατοικίσηται. Paullo post κατοικισθεὶς ἐς τοὺς ... τόπους et flexione mutata et praepositione. Quorum neutrum mirandum. Nam aeque bene κατοικίσασθαι atque κατοικισθῆναι dici demonstrat affine ἀνοικίσασθαι I 58, 2. Cf. Piers. ad Moer. p. 303. De praepositione autem utraque vid. adn. I 103, 3. — μήπω ... ἑωρᾶτο, nondum conspiceretur. Ex hac interpretatione et cur μήπω legatur, non οὔπω et cur ἑωρᾶτο in ἑώρατο mutari non necesse sit intellegitur.

§ 6. μόλις ... καί. Hae particulae inter se videntur respondere et idem valere atque alibi verba οὐκ ἔφθη ... καί. De quali καί dictum est ad I 50, 5. — ἂν κεχῶσθαι. Particulae ἄν perfecti infinitivo additae alia exempla leguntur V 46, 3. Xen. Memor. I 2, 50. Cyr. IV 1, 35. Lys. XXVII 8. 9. Cf. Herm. de ἄν IV 2 et Dobr. p. 108. — δίαιτα, sedes, domicilium. Cf. Xen. Cyr. VIII 6, 22. Ita Plinio diaetam aliquotiens conclave quoddam esse constat, velut Ep. II 17, 12 et 15, et Sophocles etiam vocabulo τροφή domicilii notionem dare ausus est OC. 362. — ἀπὸ Ἀκαρνᾶνος κ. τ. λ. Cf. quos nominat Krus. Hell. II 2 p. 280. — τὴν ἐπωνυμίαν ἐγκατέλιπε] πρότερον γὰρ Κουρῆτις ἐκαλεῖτο. Schol. Cf. Strab. p. 465. Plin. H. N. IV 2. Krus. l. l. p. 274. — λεγόμενα παρελάβομεν, tradita accepimus, fere idem atque ἀκοῇ παρελάβομεν; nam λεγόμενα praedicatum esse ex collocatione pronominis τοιαῦτα apparet.

πακτον ἅμα ἦρι κατέπλευσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, τούς τε ἐλευθέρους τῶν αἰχμαλώτων ἐκ τῶν ναυμαχιῶν ἄγοντες, οἳ ἀνὴρ ἀντ' ἀνδρὸς ἐλύθησαν, καὶ τὰς
2 *ναῦς ἃς εἷλον. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τρίτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.*

Cap. **103.** § 1. *τοὺς ἐλευθέρους.* Servi, si Athenienses idem fecerunt quod Corinthii I 55, 1, venisse existimandi sunt. — *ἐκ τῶν ναυμαχιῶν,* de quibus narratum est c. 83 sq. et 90 sqq. — *ἀνὴρ ἀντ' ἀνδρὸς ἐλύθησαν.* Hoc primum exemplum captivorum a populis bellantibus permutatorum esse putat Bloomf. Alterum simillimis verbis expressum exstat V 3, 4.

Appendices.

I.

De temporum ratione Thucydidea.

1. De annorum in aestates et hiemes distributione.

Qua ratione annorum partes Thucydides discripsisset cum multum etiam novissimo tempore a viris doctis disceptatum sit, nobis quoque quid de ea re sentiamus uberius videtur explicandum esse, praesertim cum ad aliquot locorum aut interpretationem aut emendationem maxime haec sententia pertineat. Cum igitur Th. unde aestas et hiems initium haberent nusquam nominatim dixerit, aestatem quidem unde incipere voluerit temporum quibusdam indiciis satis certo explorari potest; de hieme autem ineunte aliter decernendum est, si pares, aliter, si impares anni partes aestatem et hiemem fuisse statuimus.

Ac primum quidem de aestate dicatur. Quae cum scriptori a vere plerumque incipiat (II 2, 1. IV 117, 1. V 40, 1. VI 8, 1. 94, 1. VIII 7, 1. 61, 1), ex huius initio aestatis quoque exordium definiri potest. Exeunte igitur hieme Ol. 91, 2 (414) cum navis Athenas ex Sicilia advenisset, ab imperatoribus missa ut pecunias et equites peteret, Athenienses huic desiderio obtemperare decreverunt (VI 93, 4). Atque tam celeriter subsidia illa miserunt ut exercitus Siciliensis, cum veris initio a Catina profectus duas breves excursiones in finitimas regiones fecisset (IV 94, 1—3) indeque revertisset, iam Catinae ea offenderet (VI 94, 4). Non multum temporis ab initio veris tum praeterisse Th. narratio clare ostendit, nec multum a vero aberrare nobis videmur, si eodem fere tempore quo Siciliensis exercitus primum Catina profectus est equites et pecunias Athenis navibus impositas esse sumamus, prae-

sertim cum ipse scriptor illa omnia ad initium veris referat. Accedit, quo res maxime confirmatur, quod Atheniensium duces missa nave id ipsum assequi voluerant ut subsidia ineunte vere adessent (VI 74, 2). Ut autem ex Inscr. Att. I n. 183, 13 sq. (Dittenb. Syll. n. 36, 65 sqq.) comperimus, vicesimo die octavae prytaniae quaestores pecuniarum sacrarum Minervae hellenotamiis ad instruendas naves quibus illa subsidia transportarentur $4^1/_3$ tal. tradiderunt. Hoc igitur tribus fere mensibus ante initium Ol. 91, 3, i. e. 28. Iunii 414 [1]), factum est. Cum autem ad naves complendas et instruendas aliquot diebus opus esset, ante initium Aprilis vix possunt profectae esse. Eodem igitur fere tempore erat veris initium. Ad tempus non multo posterius indutiis ducimur quas aestate a. 423 *ἅμα ἦρι εὐθύς* [2]) Athenienses cum Lacedaemoniis fecerunt (IV 117, 1) incipientes a 14. Elaphebolionis (IV 118, 2), qui secundum Boeckhii rationes 20. Aprilis anni Iuliani fuit. [3]) Cum autem indutiarum condiciones quattuor diebus ante convenerint atque iuramentis firmatae sint (IV 119, 1) quam Atheniensium populiscito ratae sunt habitae (IV 118, 14) et valere coeperunt [4]), convenerunt 16. Aprilis. Neque

---

1) In rerum temporibus ad anni Iuliani dies reducendis Boeckhium (*Zur Gesch. der Mondcyklen* p. 27) sequimur. Nam A. Mommsenus in Chronologia male descivit ab ea ratione qua Ideler Chronol. I p. 325 sqq. Diod. XII 36, 1. 2, qui locus pro fundamento est totius chronologiae Atticae, interpretatus est et nullo testimonio adiutus Metonis cyclum iam archonte Alcaeo (422/21) receptum esse contendit. Ceterum in rebus a nobis in hac quaestione commemoratis tantillum Mommsenus a Boeckhio discrepat ut nihil intersit utrum sequamur. Idem fere cadit in Ungerum, qui (*Attischer Kalender — Sitzungsber. der K. b. Ak.* II 1875) eo maxime a Boeckhio recedit quod ab a. 421/20 aliam intercalandi rationem incepisse putat, contra quam opinionem suo iure disputaverunt Lipsius in Stud. Lips. III p. 212. Schmitt. Quaestt. chronol. p. 41. Momms. Chronol. p. 413 sqq.

2) Etiamsi non additum esset *εὐθύς*, tamen ipsum *ἅμα τῷ ἦρι* veris initium significaret. Hoc inde apparet quod II 103 id quod *ἅμα ἦρι* factum est cum hiemis exitu iungitur; praeterea *ἅμα ἦρι* VI 88, 6 idem tempus significat atque VI 94, 1 *ἅμα τῷ ἦρι εὐθὺς ἀρχομένῳ* (de eadem enim re sermo est), pariterque sibi respondent *ἅμα τῷ ἦρι* VII 17, 1 et VII 20, 1 *τοῦ ἦρος εὐθὺς ἀρχομένου* (. . . *Δημοσθένη* . . . *ἀπέστελλον* § 2). Cf. etiam *ἅμ' ἡμέρᾳ* sive *ἅμα τῇ ἡμέρᾳ* = prima luce II 94, 2. III 107, 1. VI 96, 3. VII 29, 3.

3) *Zur Gesch. der Mondcykl.* p. 79. 90.

4) Recte hoc Momms. Chronol. p. 394 sqq. inde conclusit quod, cum V 19, 1, ubi duplici appellatione idem dies significatur, mensis Lacedaemoniorum Artemisius duobus diebus prius quam Atheniensium Elaphebolion incipiat, contra, si IV 119, 1 duodecimus dies

multum distat veris initium VIII 61, 1 commemoratum. Peloponnesiorum enim classis, quae vigesimo belli anno circa brumam (26. Decemb.) a Malea promunturio profecta primum ad Melum insulam appulit ibique tres Atheniensium naves cepit et concremavit, tum Cretam navigavit et inde longiore circuitu Caunum pervenit (VIII 39). Ibi commorata, donec Astyochus nuntio arcessitus, postquam in itinere Con urbem diripuit et praedam in eius agro egit et cum Atheniensium classe apud Symam pugnavit, Cnidum venit, eodem profecta cum Astyocho se coniunxit (VIII 41. 42). Deinde Cnidi cum Tissapherne egerunt et re frustrata (VIII 43) a Rhodiorum optimatibus vocati Camirum vecti Rhodum insulam ad defectionem permoverunt ibique octoginta dies quiescebant (VIII 44), tum demum ver factum est (VIII 61, 1). Itaque etiamsi quattuordecim tantum dies praeterierunt, antequam Peloponnesiorum classis Rhodi in statione esset, 1. Aprilis ver incepit; sed veri est simillimum plures praeterisse. Cum autem tria veteribus Graecis fuerint veris initia, aequinoctium vernale (26. Martii), ortus vespertinus arcturi (25/26. Febr. secundum Eudoxum), flatus Zephyri (12/13. Febr. secundum eundem)[1]), initia autem quae invenimus veris Thucydidei proxime ad aequinoctium vernale accedant, ab hoc eum ver exordiri voluisse patet. Simul autem apparet verbis ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ vel ἅμα ἦρι non ipsum primum veris diem, sed ampliore sensu primum veris tempus significari.

At stare non posset nostra sententia, si revera, ut II 75, 3 traditum est, Peloponnesii in Plataearum obsidione per septuaginta dies aggere exstruendo occupati fuissent. Sed hunc numerum corruptum esse facile demonstratur. Peloponnesiorum enim contra Plataeenses expeditionem factam esse ἀκμάζοντος τοῦ σίτου ex II 79, 1 cognoscitur. Hoc autem anni tempus octoginta fere diebus post veris initium erat; nam prima Peloponnesiorum in Atticam irruptio et ipsa τοῦ θέρους καὶ τοῦ σίτου ἀκμάζοντος facta totidem diebus post Thebanorum in Plataeensium urbem incursionem fuit (II 19, 1), quae ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ suscepta est (II 2, 1). Priusquam autem in illa expeditione bellari coeptum est, de pace inter Plataeenses et Archidamum agebatur (II 71. 72), interimque illi legatos Athenas mise-

---

Gerastii non differret a quartodecimo Elaphebolionis, Gerastius duobus diebus Elaphebolione posterior esset.

1) Cf. Boeckh. *Sonnenkreise der Alten* p. 92 sq. 119 sqq.

runt, ut quid Atheniensibus de condicionibus ab Archidamo propositis placeret cognoscerent (II 73). Responso eorum relato cum Plataeenses oblatas condiciones repudiassent (II 74), primum Peloponnesii caesis arboribus urbem circumvallabant, ne quisquam exiret; deinde per septuaginta dies aggerem ei adstruebant ex eoque simul machinis urbem temptabant (II 75. 76); tum vero, cum neque hoc successisset et incendio urbe potiri frustra conati essent simulque etiam Plataeenses intus murum aggeri opponerent (II 77), illam muro cinxerunt fossam utrimque ducentes ex qua lateres faciebant (II 78, 1). Hic autem murus aggerem illum magnitudine adeo superabat ut tempus in hoc adstruendo consumptum ad illum perficiendum ne minimum quidem sufficeret. Nam non solum totam urbem cingebat, cum agger parti tantum obiectus esset (cf. adn. II 75, 1), sed etiam praeterea, cum duplex esset pinnisque ab utraque parte exornatus et altis turribus munitus atque intra se custodum tabernacula haberet, opus erat multo maius et longius. Hoc neminem fugere potest qui eius descriptionem III 21 cum aggeris structura II 75, 2 breviter adumbrata comparavit. Atque ex tota Th. narratione elucet Peloponnesios tum demum ad urbem circummuniendam accessisse cum faciliore opera eam expugnare frustra temptassent. Itinere igitur Peloponnesiorum et illa de pace actione atque legatione et circumvallatione et post aggerem perfectum oppidi incendio capiendi conatu si duntaxat viginti dies consumptos esse statuimus (multo minus vix licet), cum murum aedificare aggrederentur inde a veris initio transierant 170 fere dies, si aggeri septuaginta tribuuntur. Cum autem murus perfectus esset *περὶ ἀρκτούρου ἐπιτολάς* (II 78, 2), i. e. circa medium Sept. anni Iuliani[1]), si ver ab exeunte Martio incipiebat et tempus *τοῦ σίτου ἀκμάζοντος* octoginta diebus post, i. e. circa medium Iunium[2]), erat, nihil fere temporis restabat

1) Cf. Boeckh. *Sonnenkr.* p. 81 sqq.

2) Maturitatem esse *τὴν ἀκμήν* apparet ex IV 2, 1 *πρὶν τὸν σῖτον ἐν ἀκμῇ εἶναι* et IV 6, 1 *τοῦ σίτου ἔτι χλωροῦ ὄντος*, quibus idem tempus significetur. Revera autem triticum (nam hoc potissimum *σῖτος* significat) in Attica antiquitatis quidem tempore inde a medio Iunio maturescebat, qua de re optime exposuit Unger in Philol. XXXXIV p. 648 sqq. Idem recte l. l. p. 646 sq. contendit ita demum idem fuisse tempus *τοῦ θέρους* et *τοῦ σίτου ἀκμάζοντος* (II 19, 1). Nam si uno mense prius *ἀκμὴν τοῦ θέρους* Th. posuisset, cum ei duos menses tribuat Xen. Cyr. VIII 6, 22, exclusisset finem Iulii et priorem Augusti partem, i. e. ipsum

ad murum exstruendum. Neque tempora congruunt, si veris initium ideoque etiam frumenti maturitatem uno mense prius fuisse sumitur; nam ita vix dimidium temporis ad murum aedificandum relinquebatur quod aggere exstruendo consumptum est. Accedit alia ratio, qua ipsum septuaginta dierum numerum corruptela nimium quantum auctum esse efficitur. Tot enim dies consumpsisse aggere exstruendo totum Peloponnesiorum exercitum, quem, si quidem vera tradit Pseudo-Demosth. LIX 101, plus sexaginta milia hominum habuisse ex II 10, 2 et adn. II 11, 1 cognoscitur, continue dies noctesque per vices opus facientem prorsus incredibile est. Nam simili aggere Delium cinxit Atheniensium exercitus IV 90, 1—3, qui secundum verba IV 94, 1 *ὄντες πλήθει ἰσοπαλεῖς τοῖς ἐναντίοις* collata cum IV 93, 3 octavam ferme illius Peloponnesiorum exercitus partem aequavit, idque opus duobus diebus et dimidio perfecit. Ambitus autem Plataearum non ita magnus erat et multo minor quam recentioris urbis circuitus ex ruinis adhuc conspicuus (cf. adn. II 77, 2), qui auctore Vischero [1]) viginti fere stadiorum est, nec toti urbi agger circumductus est, sed parti adstructus. Delii autem sacri *περίβολος* non ita parvum ambitum habebat. Continebat enim non solum templum, sed etiam lucum (Liv. XXXV 51, 2. 3) et porticum et alia aedificia (IV 90, 2). Vix igitur ille minor erat quam duorum stadiorum. Etiamsi igitur antiqua Plataearum urbs eundem ambitum atque recentior habuisset neque maior fuisset Peloponnesiorum quam Atheniensium exercitus, pro tempore quo hi Delium aggere circumdabant Peloponnesiis

---

tempus aestus caniculae. Et revera etiam nunc in posteriore Iunii parte maximus aestus incipit et inde per duos fere menses manet. Cf. Iul. Schmidtii observationes apud A. Momms. *Griech. Jahreszeiten* p. 106 sqq. Partim falsa sunt partim nihil valent quae contra Ungerum in Stud. Berol. VII 3 p. 50 sqq. disputavit Holzapfel. Quod autem Wilamowitzius in Cur. Thuc. p. 10 sqq. ex eo quod in Inscr. Att. IV n. 179 tres pensiones commemorantur quae ducibus classis II 23, 2 circa Peloponnesum missae datae sunt concludit hanc classem exeunte Maio profectam esse et, cum eodem tempore Archidamus in Acharnensium finibus fuisset (II 23, 2), hoc tempus fuisse *τοῦ θέρους καὶ τοῦ σίτου ἀκμάζοντος* (II 19, 1), neque necesse est, ut ille fecit, pensiones illas omnes diversis prytaniis tribuere (cf. Inscr. Att. I n. 183) neque ea pecunia cum naves proficiscerentur, sed antea ad eas instruendas et complendas videtur soluta esse. Cf. Lipsius in Stud. Lips. VIII p. 166 et Unger in Philol. XXXXIV p. 625 sqq.

1) *Erinnerungen aus Griechenl.* p. 543.

viginti quinque tantum diebus opus fuisset. Et licet Delii *περίβολος* unum stadium non excesserit, quod vix credibile est, quinquaginta dies iis suffecissent. At enim multo maior erat Peloponnesiorum exercitus, multo minor antiquae Plataeensium urbis circuitus neque huic toti agger circumdatus, sed parti tantum adstructus. Itaque Deliensis aggeris ratione habita dubium non est quin ille septuaginta dierum numerus, etiamsi Peloponnesii in opere faciendo ab adversariis obnitentibus multum impediti sint, omnem excedat modum. In promptu est suspicari *ἑβδομήκοντα* pro *ἑπτακαίδεκα* scriptum esse; sed etiam hic numerus illa ratione habita videtur nimius esse. Itaque probabilius esse putamus *ο'* pro *ϑ'* (*ἐννέα*) positum esse. Nam dici nequit hoc tempus non suffecisse Plataeensium munitionibus (II 75, 4—6. 76, 3). Neque enim novimus earum longitudinem, quae ex aggeris longitudine metienda esset, et neutra perfecta est (cf. II 76, 3. adn. 77, 1). Sed utcunque hoc est, id iam constat corrupto illo numero sententiam a nobis propositam non labefactari. Neque contra eam afferre licet V 46, 4 *τοὺς δὲ ὅρκους δεομένου Νικίου ἀνενεώσαντο*, quod haec iuramenta secundum societatis condicionem V 23, 4 a Lacedaemoniis Athenis Dionysiorum tempore praestanda fuerint, i. e. 9.—14. Elaphebolionis [1]) sive, cum annus Ol. 90, 1 (420) a 4. Iulii inciperet, 15.—20. Martii, itaque, cum antea post veris initium facta sint quae V 42, 1 — 46, 4 (cf. V 40, 1) narrantur, ver uno mense prius inceperit. Nam si ita res se haberet, Th. IV 117, 1 indutias, quae plus uno mense post hoc anni tempus factae sunt, non potuisset dicere *ἅμα ἦρι* factas esse. Sed inde quod statim post Niciae reditum (V 46, 5) societas cum Argivis iuncta est (V 47. 48) et continuo post eam Olympia commemorantur (V 49, 1, quocum cf. V 47, 11) videtur elucere non multo ante Olympia Niciam Lacedaemone redisse. Itaque propter controversias quae tum inter Lacedaemonios et Athenienses ortae erant (V 35, 2—7. 39. 42) illi iuramenta statuto tempore non renovaverant.

Neque tamen omnino aestatis initium cum veris exordio apud Th. congruit. Inveniuntur enim loci ubi illud paucis diebus prius aut posterius sit. Quod facillime sic explicatur. Cum hieme bellum quiescere aut saltem attenuari, aestate autem maiore vi geri soleret, quae causa scriptori

1) Cf. A. Momms. *Heortol.* p. 387 sqq.

erat anni in has partes dividendi, aestatem ab eo tempore incipiebat quo circa veris initium bellum vires receperat. Itaque II 103 reditus Phormionis quanquam *ἅμα ἦρι* factus cum fine hiemis iungitur et narratio rerum insequenti aestate gestarum a Peloponnesiorum in Atticam invasione exorditur, quanquam haec *ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι* demum exstitit (III 1, 1), perinde atque narratio rerum tertio belli anno gestarum a Peloponnesiorum contra Plataeenses expeditione incipit eodem anni tempore facta (II 71, 1. 79, 1). Eadem de causa Niciae pax, qua *τῷ πρώτῳ πολέμῳ τῷ δεκέτει* (V 26, 3) finis impositus est, in hiemis exitu collocatur V 20, 1, quanquam post aequinoctium fuit. Incipiebat enim ea pax, ut in ipso pacto (V 19, 1) constitutum erat, a 25. Elaphebolionis, i. e. 11. Aprilis[1]), procul dubio ab eo tempore quo iuramentis sancita est. Hoc enim inter indutias IV 118. 119 et hanc pacem interest quod iuramenta illic decretum praecedunt, hic sequuntur; quare in illo pacto de iuramentis nihil praescriptum est. Decretum autem de Niciae pace a Th. V 18 exscriptum cum de iuramentis praestandis praecipiat, antea factum est, id quod eo quoque cognoscitur quod tempus quo foedus factum sit speciatim atque aliter V 20, 1 verbis *ἐκ Διονυσίων εὐθὺς τῶν ἀστικῶν* definitur. Nihil igitur obstat quin statim primo post Dionysia die idque eodem quo indutiae ab Atheniensibus ratae sunt habitae, 14. Elaphebolionis sive 31. Martii[2]), pacem decretam esse sumamus. Quo etiam hoc commodum exsistit ut belli decennalis finis in exitu hiemis positus priore anni tempore fuerit quam totius belli initium, quod 4/5. Aprilis fuisse postea videbimus, ineunti aestati (II 2, 1, quorum cf. II 33, 1) attributum, ita ut V 20, 1 *καὶ ἡμερῶν ὀλίγων παρενεγκουσῶν* (idque paucorum dierum discrimine), id quod per ipsa verba licet[3]), discrepantiam paucorum dierum significet qui decem annis non addendi, sed demendi sint, et initium aestatis quo societas inter Athenienses et Lacedaemonios inita est (V 24, 2), etiamsi totius mensis spatium intercesserit, non nimis extendatur ultra veris initium, quod sane, cum Thucydidi ver pars aestatis sit, aliquantum excedere potest; nam *τὸ θέρος ἦρχε* non magis ipsum primum diem quo aestas inibat significat quam *ἀρχομένου τοῦ ἦρος* primum veris diem, sed primum aestatis tempus

1) Boeckh. *Zur Gesch. der Mondcykl.* p. 80. 87.
2) Cf. Momms. *Heortol.* p. 388 sqq.
3) Cf. Cass. Dion. XLIII 26, 1.

sive primam eius partem. Sed etiam paucis diebus ante aequinoctium vernale apud Th. aestas incipit. Nam IV 52, 1 legimus haec: *τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθὺς τοῦ τε ἡλίου ἐκλιπές τι ἐγένετο περὶ νουμηνίαν καὶ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἱσταμένου ἔσεισε.* Fuit autem solis ille defectus 21. Martii 424 [1]) ideoque ante aequinoctium et veris initium, quae causa fuit cur Th. *ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ* non adderet. Sed nihil impedit quin terrae motum, qui intra decem primos dies mensis, qui erat Elaphebolion [2]), fuerit, ipsius aequinoctii tempore exstitisse putemus et Th., cum duas res in rerum natura similiter conspicuas separare nollet, solis defectum, quanquam paulo ante veris initium acciderat, cum terrae motu coniunxisse. Alter locus huic similis est VII 19, 1, ubi magna cum probabilitate Unger coniecit *τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους* (codd. *ἦρος*) *εὐθὺς ἀρχομένου πρώτατα* [3]), quod et reliquae consuetudini Th. convenit et ideo necessarium videtur esse quod postea VII 20, 1 *τοῦ ἦρος εὐθὺς ἀρχομένου* ita sequitur ut antea veris initium non commemoratum esse videatur et ibidem hoc *ἅμα τῇς Δεκελείας τῷ τειχισμῷ* exstitisse significatur, quem VII 19, 1 Peloponnesiorum in Atticam irruptio eiusque terrae devastatio praecedit, quo effici videtur ipsam hanc irruptionem, a qua undevigesimi anni narratio exorditur, aliquot diebus ante veris initium factam esse. Sed Peloponnesiorum in Atticam invasio cum rebus deinde gestis ita conexa est ut ab iis disiungi non possit et ipsa hac invasione circa veris initium bellum acrius exarsit. [4]) Itaque aestas apud Th. circa aequinoctium vernale initium habet et anni quos numerat naturales sunt, quod idem V 20, 2 *σκοπείτω δέ τις κατὰ τοὺς χρόνους καὶ μὴ τῶν ἑκασταχοῦ ἢ ἀρχόντων ἢ ἀπὸ τιμῆς τινος ἐς τὰ προγεγενημένα σημαινόντων τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ὀνομάτων πιστεύσας μᾶλλον* aperte demonstrat, quo civiles anni, quippe qui magistratibus annuis designentur, a temporum computatione excluduntur. [5])

---

1) Ullrich. *Beitr. zur Erkl. des Th.* p. 180.

2) Cum enim insequentis anni initium 16. Iulii esset, Elaphebolion a 19. Martii incipiebat.

3) *Zeitrechnung des Th.* (*Sitzungsber. der K. b. Ak.* I 1875) p. 34 sq.

4) Hic non sunt afferendi ii loci quibus *περὶ τὸ ἔαρ* (III 116, 1) vel *πρὸς ἔαρ* (IV 135, 1. V 17, 2. 56, 5. 81, 2) cum fine hiemis iungitur, cum his locutionibus tempus veris initium proxime praecedens significetur.

5) Vel haec causa sufficit ad redarguendam contrariam Ungeri

Hac igitur re explorata iam unde hiemem inceperit Th. videndum est. Ac primum quidem certum est hiemis initium ei fuisse ante solstitium hiemale, cum post illud *τροπὰς χειμερινάς* commemoret VII 16, 2. VIII 39, 1. Ad hiemis autem exordium accuratius definiendum maximi momenti est scire utrum aestatem et hiemem pares anni partes Th. esse voluerit necne. Sed quae ad illud comprobandum afferre solent ipsius scriptoris verba V 20, 3 *κατὰ θέρη δὲ καὶ χειμῶνας ἀριθμῶν εὑρήσει, ἐξ ἡμισείας ἑκατέρου τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν δύναμιν ἔχοντος, δέκα μὲν θέρη κ. τ. λ.* si in hanc sententiam interpretamur, aperte repugnant iis quae VI 21, 2 leguntur *ἐξ ἧς μηνῶν οὐδὲ τεσσάρων τῶν χειμερινῶν ἄγγελον ῥᾴδιον ἐλθεῖν.* [1]) Excusare quidem hoc eo volunt quod posteriora verba in Niciae oratione legantur, qui aliter atque ipse Th. vulgarem hiemis terminationem sequatur (cf. Eurip. fragm. in Plut. Mor. p. 1028 f); sed in ea oratione praeter summam argumenti omnia ipsius Th. sunt (cf. adn. I 22, 1), et valde mirum esset, si nulla facta distinctione uno loco multo brevius hiemis spatium nominatim significasset quam reliquis locis omnibus sibi animo informasset. Quare ii videntur recte iudicare qui V 20, 3 *ἐξ ἡμισείας* non dimidia ex parte, sed bipartito valere putant. Nam nonnunquam *ἥμισυ* omnino altera pars rei bipartitae dicitur. Sic in Hesiodi verbis *πλέον ἥμισυ παντός* (Op. 40) *ἥμισυ* omnino ea pars est quae habetur, cui ex opposito cogitatur quae non habetur sed appetitur (cf. Plat. de Rep. 466 c), et apud Demosth. XIX 277 *ἐφ' ἡμισείᾳ χρηστὸν εἶναι* nihil aliud est quam 'partim probum, partim improbum esse' et similiter in Plat. de Rep. 601 c *ἡμίσεως ῥηθέν* legimus et apud eundem in Soph. 221 b. Polit. 282 b *ἥμισυ* ubi res non in duas aequas partes, sed in duo genera divisa est. Atque eodem modo cur hic quoque *ἐξ ἡμισείας* interpretemur etiam aliae sunt eaeque gravissimae causae. Si enim hiemes Thucydidi pares aestatibus fuisse sumimus, necesse est hiemem eum incipere voluisse ab aequinoctio autumnali (27. Sept.). Sed

---

opinionem, quam, quicquid hic oblocutus est in Philol. XXXXIII p. 584 sq., merito improbavit Schmittius l. l. p. 8 sqq.

1) Cum *οὐδέ* ad *ἄγγελον* pertinere necesse sit, ante hoc videtur transponendum esse. Sententia pessumdatur Steupii coniectura, qui Stud. II p. 78 sqq. deleto *τῶν χειμερινῶν*, quod ad tempus maris clausi significandum plane necessarium est, *ἐξ ἧς μηνῶν τεσσάρων οὐδὲ ἄγγελον ῥᾴδιον ἐλθεῖν* scribit.

hoc hiemis initium alibi apud veteres non invenitur [1]) et plane incredibile est Th. proprium et novum eius exordium induxisse neque id ullo modo distincte et nominatim significasse, praesertim cum aestatis initium sibi proprium veris initio clare determinaverit. Quod cum in hieme non fecerit, a communi eius initio eum non descivisse apparet. Et licet ad rem indicandam *ἐξ ἡμισείας* V 20, 3 sufficiat, tamen per quattuor priores libros eam prorsus in obscuro atque incerto reliquisset. Quod cum credi nequeat, hiemis initium Th. dicit legentibus notum. Ab antiquiore autem tempore, quo annum bipartitum habebant [2]), usque ad ipsius Th. aetatem hiems a matutino Pleiadum occasu, qui circa decimum Novemb. (secundum Eudoxum 13/14.) incidebat [3]), exordiebatur, id quod de Th. aetate testatur scriptor libri Pseudo-Hippocratici de diaeta III in. (I p. 708) [4]): *τὸν ἐνιαυτὸν ἐς τέσσαρα μέρεα διαιροῦσιν, ἅπερ μάλιστα γιγνώσκουσιν οἱ πολλοί, χειμῶνα ἦρ θέρος φθινόπωρον· καὶ χειμῶνα μὲν ἀπὸ πλειάδων δύσιος μέχρι ἰσημερίης εἰαρινῆς, ἔαρ δὲ ἀπὸ ἰσημερίας μέχρι πλειάδων ἐπιτολῆς, θέρος δὲ ἀπὸ πλειάδων μέχρι ἀρκτούρου ἐπιτολῆς, φθινόπωρον δὲ ἀπὸ ἀρκτούρου ⟨ἐπιτολῆς⟩ μέχρι πλειάδων δύσιος.* Atque hanc communem sui temporis sententiam in hieme determinanda Th. secutum esse etiam idcirco maxime probabile est quod idem eum in veris initio ad aequinoctium relato fecisse vidimus. Accedit aliud. Ut ver sic autumnus quoque (*τὸ φθινόπωρον* II 31, 1. III 18, 3. 100, 2 vel *τὸ μετόπωρον* VII 79, 3. VIII 108, 2) aestati attribuitur. Nam quanquam omnibus locis *περὶ τὸ φθινόπωρον* et *πρὸς τὸ μετόπωρον* legitur eoque tempus autumni initium proxime praecedens significatur, tamen cum eius nunquam cum hieme mentio fiat, totum autumnum Th. pro aestatis parte habuisse probabile est. Pertinebat autem, ut auctor est Pseudo-Hippocrates, autumnus a matutino arcturi ortu usque ad matutinum Pleiadum occasum sive hiemis exordium, i. e. a medio fere Septemb. usque ad decimum fere Novemb. Deinde vero totum autumnum, non eam tantum partem quae ante aequinoctium erat Th. aestati adnumerasse duobus locis ex ipsius narratione cognoscitur, quorum prior est III 18, 3—19. Ut enim hic

1) Cf. Boeckh. *Sonnenkr.* p. 75 sq. 118 sq.
2) Cf. Boeckh. l. l. p. 75. Momms. *Chronol.* p. 16 sqq.
3) Cf. Boeckh. l. l. p. 85 sq. Unger *Zeitrechn. des Th.* p. 53. Momms. l. l. p. 27.
4) Cf. Ideler l. l. p. 250.

narratur, Paches Mytilenas *περὶ τὸ φθινόπωρον ἤδη ἀρχόμενον* missus ante hiemem non solum urbem simplici muro cinxit in eoque castella nonnullis locis natura munitis exstruxit, sed etiam urbem terra marique includebat. Iter igitur per mare Aegeum et urbis circummunitionem et inclusionem quindecim ferme diebus (tot enim numerat Schmitt. Quaest. chronol. p. 47, nec plures ab autumni initio usque ad aequinoctium fuisse possunt) perfecta esse vix credibile est. Nam ad circummuniendam Pylum, qui locus multo minor erat (cf. adn. IV 3, 1) et maiore ex parte natura ita munitus ut munimento non indigeret (IV 4, 3. 5, 2), quanquam maxime festinatum est hoc opus (IV 4, 3. 8, 4), Atheniensium exercitui sex diebus opus erat (IV 5, 2). Certe haud improbabile est illas res spatio duobus mensibus non multo breviore gestas esse, praesertim cum quamdiu ante hiemis initium urbs *ἀμφοτέρωθεν καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης εἴργετο* (III 18, 5) non dictum sit. Idem etiam magis ex III 100, 2 — 103 apparet. Nam res quae hic narrantur ne unius quidem mensis spatio videntur geri potuisse.[1]) Utique earum multitudini longius temporis spatium magis videtur convenire. Sed etiam alia inveniuntur eaque etiam certiora quibus aestatem aequinoctio autumnali terminare prohibeamur. Quorum gravissimum hoc est. Nicias ante finem aestatis a. 414 nuntios cum epistula Athenas misit (VII 8), qui hieme insequenti eo pervenerunt epistulamque tradiderunt (VII 10). Qua in contione recitata Athenienses subsidia in Siciliam mittere decreverunt et Eurymedontem statim circa solstitium hibernum (26. Decemb.) cum decem navibus praemiserunt pecuniam ferentem et subsidia praenuntiaturum (VII 16). Etiamsi igitur quindecim dies in itinere nuntii fuerunt [2]) et octo dies post eorum adventum praeterierunt

---

1) Schmittius l. l. p. 51 sq. unum fere mensem eas explevisse contendit. Sed et ipse nobis rerum tempora nimis videtur coartare et Th. propter rerum cohaerentiam aestatis finem duabus fere hebdomadibus transgressum esse nobis parum est verisimile, cum quae talia in aestatis initio invenimus multo breviora sint et paucis diebus contineantur. Tum vero ne minimum quidem obstabat quin Th. tempori quod ille statuit convenienter III 102, 1 scriberet *ἐπειδὴ δὲ παρεσκεύαστο πάντα . . ., τοῦ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς ἐχώρει κ. τ. λ.* et III 103, 1 *οἱ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι τοῦ αὐτοῦ χειμῶνας ἐπελθόντες κ. τ. λ.*

2) Attamen tot diebus ne classi quidem videtur opus fuisse quae Athenis circa Peloponnesum et praeter Corcyram in Siciliam navigaret. Cf. Unger in Philol. XXXXIII p. 647 sq. Ne quis autem inscite VI 21, 2 *ἐξ ἧς μηνῶν οὐδὲ τεσσάρων τῶν χειμερινῶν*

donec contio convocata est, ex illa ratione plus duo menses a contione erant usque ad Eurymedontis profectionem. Sed Athenienses in hoc rerum discrimine, cum Eurymedontem ea de causa praemitterent ut quam celerrime pecuniam suis afferret eorumque animos praenuntiatis subsidiis confirmaret, tantum temporis consumpsisse ad decem naves complendas et Th. de tanto temporis intervallo *εὐθὺς περὶ ἡλίου τροπὰς τὰς χειμερινάς* dixisse plane incredibile est. Ex nostra autem ratione hoc intervallum uno et dimidio mense minuitur. Deinde cum hiemis exordio aequinoctiali pugnare etiam ea videntur quae de exitu expeditionis in Siciliam factae et tempore proxime insecuto narrantur. Fatalis enim ille lunae defectus quo Nicias commotus est ut profectionem inhiberet (VII 50, 4) 27. Aug. exstitit.[1]) Tum secutae sunt illae calamitates quibus Athenienses a Syracusis terra se recipere coacti sunt. Quarto deinde profectionis die (cf. VII 79, 1 et adn. VII 78, 6) *πρὸς μετόπωρον*, i. e. versus medium Septemb., iam aestas progressa erat (VII 79, 3); sexto autem (cf. adn. VII 80, 5) Demosthenes (VII 82, 2) et octavo (cf. adn. VII 84, 1) Nicias se dedere coactus est (VII 85, 1). Hoc igitur paulo post medium Sept. factum est. Multi autem milites ex ipso certamine Catinam perfugerant (VII 85, 4), ab iisque nuntius calamitatis Athenas allatus est (VIII 1, 1). Hos putaverunt facile duobus diebus Catinam pervenire et inde octo cum plurimum diebus nuntium Athenas perferri potuisse. Quod nobis minus videtur verisimile esse. Nam cum locus pugnae a Catina 380 fere stadiis ($9^1/_2$ mil. geogr.) distaret, sane, si recta via ivissent, id fieri poterat; sed cum sine dubio in fuga dissipati per ambages, ne in hostium manus inciderent, ire cogerentur, plus temporis videtur ad eam rem opus fuisse. Deinde cum procul dubio non omnes simul et una fugerent, etiam aliquid temporis videtur praeterisse priusquam illuc convenirent. Praeterea mirum esset, si statim navem quam conscenderent Athenas proficiscentem deprehendissent. Probabile potius est eos comparavisse demum sibi navem, ad quod item temporis aliquantum opus erat, et si navi oneraria iis ad iter faciendum utendum erat,

---

ἄγγελον ῥᾴδιον ἐλθεῖν afferat, adnotamus his verbis non dici hieme plus quattuor mensibus opus fuisse nuntio ut ex Sicilia Athenas perveniret, sed toto hiemis tempore hoc iter difficile fuisse.

1) Cf. Ullr. l. l. p. 181.

id quod probabile est, nisi dies noctesque continue vehebantur, circum Peloponnesum quidem octo diebus id confici vix poterat (cf. II 97, 1. VI 1, 2). Quare nobis aliquanto post aequinoctium autumnale nuntius ille Athenas videtur pervenisse. Sed faciamus id ipsius aequinoctii tempore factum esse, nihilominus quae deinde eadem aestate gesta esse dicuntur tantum temporis sibi spatium postulant ut haec ultra propter rerum conexum aestati addita esse cogitari prorsus nequeat. Primum enim Athenienses diu militibus reversis non credebant; tum vero, cum ex ira et timore se recepissent, classem parare et complere decreverunt, socios in fide retinere, res urbanas in parsimoniam temperare, magistratum seniorum virorum creare qui de praesenti rerum statu consultaret et ad populum ferret, et haec omnia non solum decreverunt, sed etiam perficiebant (VIII 1). Quae quin plus unius mensis spatium requisiverint nobis non videtur dubitari posse.[1]) Praeterea huc pertinent quae de pugna ad Delium facta commemorantur. Quinto enim die postquam Hippocrates domo profectus est, ea pugna est commissa (IV 90. 93. 96). Cum autem Demosthenes a Naupacto (IV 77) Siphas classe pervenisset, nondum ille in Boeotia, sed in itinere erat (IV 89). Ex eo igitur tempore quo Demosthenes *χειμῶνος εὐθὺς ἀρχομένου* (IV 89, 1) ancoras solvit vix decem dies praeterierant cum apud Delium pugnaretur. Brevi post hanc pugnam (*τῶν Ἀθηναίων ἐν τοῖς Βοιωτοῖς νεωστὶ πεπληγμένων*) Brasidas Amphipolim occupavit (IV 108, 1. 5), quo ante medium Decemb. non videtur profectus esse; nam *χειμὼν ἦν καὶ ὑπένειφεν* (IV 103, 2).[2]) Si igitur Th. aequinoctium autumnale pro hiemis initio habuisse sumimus, plus duo menses inter pugnam De-

---

1) Schmittius Ungero adstipulatus haec p. 65 sq. ita in decem dierum angustias coartavit ut *ἐπὶ πολύ* VIII 1, 1 contra eius locutionis sententiam paucos dies significare, decreta illa una contione facta, res decretas paucis diebus confectas esse statueret, quae omnia omni probabilitate carent. Concedimus ei verba quae de captivis in lautumias coniectis VII 87, 3 leguntur: *καὶ ἡμέρας μὲν ἑβδομήκοντά τινας οὕτω διῃτήθησαν ἁθρόοι· ἔπειτα . . . ἀπέδοντο* extra rerum seriem interposita res post aestatem factas continere; sed minus probabile est Th., cum haec *παρενθέτως* adderet, toto hoc septuaginta dierum spatio quam multo minore aestatis finem transgressum esse.

2) Nam de extraordinaria quadam nive non licet cogitare et in ipsa Attica ante exeuntem Decemb. non solet ningere. Cf. Neumann-Partsch *Physik. Geogr. von Griechenl.* p. 60.

liensem et Amphipolis occupationem intererant, quod intervallum non adeo videtur breve esse.[1])

Restat ut breviter refutemus quae ad confirmandam contrariam sententiam allata sunt. Cum igitur Brasidas a. 424 contra Acanthum profectus *ὀλίγον πρὸ τρυγήτου* (IV 84, 1), quod idem est atque *πρὸς τὸ φθινόπωρον*[2]), eam urbem oratione ad defectionem permovisset, non multo post etiam Stagiritae ab Atheniensibus desciverunt (IV 88). Quibus rebus narratis Th. *ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ θέρει τούτῳ ἐγένετο* addit. Sed Stagiritas ipso aestatis fine defecisse his verbis non significatur, et si quis forte miretur quod reliqua aestatis parte Brasidas nihil egerit, responderi potest eum paravisse expeditionem quam insequenti hieme *ἔχων τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης ξυμμάχους* contra Amphipolim suscepit (IV 102, 1). Certe qui hic verentur temporis intervallum admittere quo res gravioris momenti non gesta sit, inter pugnam Deliensem et occupatam Amphipolim, ut modo diximus, spatium non minus longum statuere coguntur quo item nihil actum sit (cf. IV 101).[3]) Nihil deinde efficitur ex iis quae II 31. 32 de Atheniensium in Megarenses incursione *περὶ τὸ φθινόπωρον* facta et Atalanta *τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος* munita narrantur, cum quantum temporis inter has res intercesserit non memoratum sit. Afferri autem huc omnino non poterant II 30. 31. Nam quae II 30 Atheniensium classis gessisse narratur, ea patet inter solis defectionem quae 3. Aug. exstitit (II 28) et *τὸ φθινόπωρον* (II 31, 1) facta esse. Cum autem circa huius initium Pericles incursionem in Megaridem fecisset, facile eodem tempore illae naves domum redeuntes ei auxilio venire poterant (II 31, 1).[4]) Neque ex rebus tertia aestate gestis (II 79—93) demonstrari potest aequinoctium esse aestatis finem. Nam, ut alia omittamus, neque satis certo definire licet quantum temporis sibi postulent res II 79 narratae aut apparatus expeditionis in Acarnaniam susceptae II 80, 4 commemoratus

1) Diod. XII 69 pugnam Deliensem etiam post Amphipolis occupationem narrat.

2) Cf. Hesiodi Op. 610 sq.

3) Etiamsi enim deducimus sedecim dies qui a pugna usque ad Delium captum transierunt (IV 101, 1), tamen unus fere mensis et dimidius restat.

4) Falsa sane de *φθινοπώρου* initio statuunt qui, id quod Class. facit, hanc rem mensi Octobri tribuunt; sed in hac quaestione non de initio, sed de exitu *φθινοπώρου* agitur, quare ab ea aliena est Schmittii disputatio p. 43 sq.

neque quantum inter priorem Phormionis victoriam navalem (II 83. 84) et ξυμβούλων ad Cnemum ablegationem (II 85, 1) intercesserit aut quamdiu navium subsidiis comparandis (II 85, 3. 4) Lacedaemonii et Athenienses occupati fuerint. Neque magis conclusionem facere licet ex Carnei mensis, quem Attico Metagitnioni respondere Plut. Nic. 28 testis est, mentione V 54, 3 facta et rebus quae deinde narrantur, cum quantum temporis intervallum vocabulo ὕστερον V 55, 2 significetur non constet; certe Th. breve spatium interfuisse non significavit. Gravissimum autem adversariorum argumentum sumptum est ex V 76, 1 τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἀρχομένου εὐθὺς οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ τὰ Κάρνεια ἤγαγον, ἐξεστράτευσαν; nam si praegresso anno Lacedaemonii mensem intercalarem addidisse putentur, hoc anno (Ol. 90, 3 = 418/17) Carneum convenire cum Boëdromione a 9. Sept. incipiente[1]), et cum Carnea medio mense finita sint[2]), hiemem ab aequinoctio incepisse. Sed cum eodem anno etiam Athenienses, si quidem Boeckhii rationes sequimur, mensem intercalaverint, necesse est insequenti anno Carneum cum eodem mense Attico atque priore congruisse.[3]) Cum autem a. 418 ultimus dies Metagitnionis fuerit 8. Sept., Carnea autem medio mense desierint, eorum exitus plus uno mense ante aequinoctium erat. Quare verba ἐπειδὴ τὰ Κάρνεια ἤγαγον ne cum eorum quidem opinione satis concinunt qui ab aequinoctio hiemem Th. incohasse putant. Accedit quod ad tempus significandum post τοῦ χειμῶνος ἀρχομένου non solum prorsus supervacanea sunt, sed etiam propter temporum discrimen parum convenientia. Quod vero causam iis contineri existimant cur Lacedaemoniis initio hiemis ad bellum proficisci licuerit, Carnea non obstitisse quin etiam aestate expeditionem illi facerent ex V 55, 3 apparet, ubi superiore anno post ea (V 54, 2) atque aestatis tempore (V 53, 1) Caryas profecti esse dicuntur. Quare haec verba

---

1) Cf. Boeckh. *Mondcykl.* p. 27.

2) Cf. Athen. p. 141 f et Plut. Quaest. conv. VIII 1, 2, 2, ubi ἑβδόμην alium diem esse posse atque ἑβδόμην ἱσταμένου frustra hariolatur Unger in Phil. XXXXIII p. 637. Cf. Momms. *Chronol.* p. 90.

3) Aliter ita demum res se haberet, si cum Ungero ab Ol. 89, 4 = 421/20 aliam intercalandi rationem inciperemus. Sed id ne ipse quidem Schmittius, qui in hoc loco expediendo Ungerum (*Zeitr. des Th.* p. 59 sq.) sequitur, probat. Postea tamen ipse quoque Unger a. 418 Carneum cum Metagitnione convenisse putavit Phil. l. l. p. 639 sq.

a rerum contextu plane aliena sunt et suo iure Krueger ea pro insiticiis habuit.

His expositis iam satis demonstratum videtur esse Th. hiemem non aliter atque communis sententia ferebat a matutino Pleiadum occasu, qui circa 10. Nov. incidebat, incepisse atque impares esse voluisse anni partes aestatem et hiemem. Quod autem VI 21, 2, ubi tempus maris clausi significatur, *μηνῶν τεσσάρων τῶν χειμερινῶν* mentionem facit, non certos quosdam civiles menses dicit (nam horum initia et fines variabant), sed nihil nisi temporis spatium denotat perinde atque VII 87, 2 in verbis *ἐδίδοσαν γὰρ αὐτῶν ἑκάστῳ ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας κοτύλην ὕδατος καὶ δύο κοτύλας σίτου.* Accurate sane hiems Thucydidea quattuor menses et dimidium habet, sed Th. ut numerum summatim in brevius comprehenderet eo adductus est quod revera navigatio non plus quattuor menses quiescebat. Nam Atheniensium classiariis in octo menses merces dabatur[1]) et, ut Veget. IV 39 dicit, ex die tertio idus Novembres usque in diem sextum idus Martias maria claudebantur.

2. De belli Peloponnesiaci initio.[2])

Thebanorum in Plataeensium urbem incursio, unde Th. bellum exorsum esse voluit, cum Ol. 87, 1 = 432/31 *ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ* (II 2, 1), i. e. circa aequinoctium, facta sit, idque paucis diebus ante novam lunam (II 4, 2), quae, cum prope aequinoctium esset, eo anno 6/7. Aprilis incidit[3]), ante eum diem Thebanos invasisse efficitur. Falsum igitur est quod II 2, 1 in libris manuscriptis traditum invenitur, rem evenisse *Πυθοδώρου ἔτι δύο μῆνας ἄρχοντος Ἀθηναίοις*, si quidem certum est initium anni Attici eo tempore mensem Hecatombaeonem fuisse et cum hoc archontes munus inisse.[4]) Nam inter Aprilem ineuntem

1) Cf. Plut. Pericl. 11 *ἔπλεον ὀκτὼ μῆνας ἔμμισθοι.*

2) Wilamowitzii de hac re opinionem et quas inde duxit de Th. opere suspiciones (Cur. Thuc. p. 8 sqq. Herm. XX p. 477 sqq.) satis superque refutavit Lipsius in Stud. Lipsiens. VIII p. 161 sqq. Annal. phil. a. 1885 p. 675 sqq. Etiam Unger in Philol. XXXXIV p. 622 sqq. etsi non omnia at pleraque recte contra eum disputavit. Itaque hoc loco ea exponere sufficiebat quibus numerorum emendationes a nobis II 2, 1 receptae comprobantur.

3) Cf. Boeckh. *Mondcykl.* p. 78. Momms. *Chronol.* p. 367 sq. 370.

4) Qui, ut numerum in libris mss. traditum defenderet, hoc novissimo tempore negare conatus est, Kubickius, statuere coactus est apud Diod. XII 36, 1 et Ptolem. Almag. III 2 (vol. I p. 162 sq. ed. Halmanae), quorum testimonia plane inter se consentiunt, falso

et primum diem Augusti, a quo a. 431 Hecatombaeon incipiebat, non duo, sed quattuor menses sunt. Idem ex V 20, 1 *αὗται αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο τελευτῶντος τοῦ χειμῶνος ἅμα ἦρι, ἐκ Διονυσίων εὐθὺς τῶν ἀστικῶν, αὐτόδεκα ἐτῶν διελθόντων καὶ ἡμερῶν ὀλίγων παρενεγκουσῶν ἢ ὡς τὸ πρῶτον* [*ἡ ἐσβολὴ ἡ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ*][1]) *ἡ ἀρχὴ τοῦ πολέμου τοῦδε ἐγένετο* cognoscitur. Nam si Niciae pax, ut supra vidimus, iurata est 25. Elaphebolionis = 11. Aprilis, decreta 14. Elaph. = 31. Martii, ut decem anni intercedant, non potest bellum duobus mensibus civilibus ante primum diem Hecatombaeonis, i. e. 2. Iunii, exarsisse, sed circa Aprilis initium, i. e. quattuor mensibus ante Hecatombaeonem. Necesse autem est ab ipso Th. tempus quo bellum exortum est non summatim comprehensum, sed accurate significatum esse; nam aliter paucorum dierum differentia quae V 20, 1 commemoratur computando dignosci nequit. Itaque ipsi quattuor menses Pythodoro ad gerendum magistratum supererant et bellum exortum est ultimo die Anthesterionis, i. e. 4/5. Aprilis, duobus diebus ante novam lunam (II 4, 2). Ita si est, quattuor dies desunt quominus inter belli exordium et decretam pacem decennium intersit. Deinde melius ita etiam ea quadrant quae

---

Apseudem archontem pro Pythodoro nominatum esse et Antiphonti orationem *περὶ τοῦ χορευτοῦ*, ubi § 44 diserte indicatur archontes ineunte Hecatombaeone magistratum adisse, temere abiudicare. Accedit autem his testimoniis ipsius Th. indicium, qui VI 30, 1 Atheniensium classem in Siciliam profectam esse dicit *θέρους μεσοῦντος ἤδη*. Quod tempus cum Scirophorione, qui a. 415 ab 11. Iunii incipiebat, prius esse vix possit (nam secundum Pseudo-Hippocr. l. l. medio demum Maio ver finiebatur, qua de re cf. Boeckh. *Sonnenkr.* p. 95, et *θέρους μεσοῦντος* idem fere esse videtur atque *τοῦ θέρους ἀκμάζοντος* II 19, 1, de quo diximus), Arimnestus, quo a. 416/15 archonte classem profectam esse Isaeus VI 14 testatur, mense Scirophorione etiam munere fungebatur. Porro si, ut stare possit *δύο μῆνας*, tunc annum duobus mensibus ante Hecatombaeonem incepisse sumitur, subsidia VI 94, 4 commemorata non vere, sed hieme in Siciliam advenissent, qua de re cf. quae supra exposita sunt p. 237 sq.

1) Verba inclusa ab ipso Th., qui incursionem in Atticam octoginta diebus post Thebanorum in Plataeas impetum factum esse II 19, 1 dicit, scripta esse non posse manifestum est neque quicquam profectum est interpretandi artificiis aut vanis suspicionibus quibus intolerabilem hanc atque prorsus absurdam repugnantiam excusare studuerunt. Adscripta sunt ab interprete aliquo qui verborum quae I 125, 2 leguntur recordatus non Thebanorum impetum, sed Peloponnesiorum incursionem pro belli initio habuit. Sed I 125, 2 de bello inter ipsos Lacedaemonios et Athenienses aperte exorto sermo est, cui initium belli antecessit (II 7, 1) a Thebanorum invasione exorsum.

de totius belli tempore V 26, 1. 3 leguntur, ubi id viginti septem annos permansisse dicitur *καὶ ἡμέρας οὐ πολλὰς παρενεγκούσας*. Cum enim Athenae 16. Munichionis a. 404 = 25/26. Aprilis captae sint[1]), illi annorum numero unus et viginti dies accedunt; contra si II 2, 1 *δύο μῆνας* verum esset, ad eundem annorum numerum duodequadraginta dies deessent, cum quo dierum numero *οὐ πολλάς* minus convenit. Pro tot autem annorum spatio unus et viginti dies non adeo multi sunt et dierum discrepantiam hic aliquanto maiorem esse quam quae in decem annis belli Archidamici exsistit etiam significationum *ὀλίγων* et *οὐ πολλάς* diversitate exprimitur. Quae cum ita sint, dubitari nequit quin II 2, 1 vera sit Kruegeri emendatio *τέσσαρας μῆνας.*[2])

Sed praeter *δύο μῆνας* etiam in proximis *μετὰ τὴν ἐν Ποτειδαίᾳ μάχην μηνὶ ἕκτῳ* numerum depravatum esse ex tempore pugnae ad Potidaeam commissae certissime efficitur. Quando autem hic pugnatum sit ex alterius pugnae ad Sybota factae tempore cognoscitur, quam ex Inscr. Att. I n. 179 (Dittenb. Syll. n. 25) archonte Apseude a. 433/32 medio fere mense Metagitnione fuisse apparet. Ibi enim legimus pecuniam datam esse eo archonte primum ducibus decem navium quas Athenienses Corcyraeis auxilio misisse Th. I 45 narrat *⟨ἐπὶ τῆς Αἰαν⟩τίδος πρυτανείας πρώτης πρυ⟨τανευούσης τ⟩ρεῖς καὶ δέκα ἡμέραι ἐσεληλυ⟨θυίας*, deinde ducibus viginti navium quae paulo post subsidio missae sunt (I 50, 5. 51, 4) *ἐπὶ τῆς⟩ Αἰαντίδος πρυτανείας ⟨πρώτης*[3]) *πρυτανευούση⟩ς τῇ τελευ⟨ταίᾳ ἡμέρᾳ*, eamque pecuniam datam esse utrisque proficiscentibus (*ἐκπλέουσι*). Statim post hanc pugnam discidium inter Athenienses et Potidaeatas exstitit (I 56. 57, 1). Secutae sunt insidiae quas Perdiccas Atheniensibus struebat Lace-

---

1) Cf. Plut. Lys. 15 et Boeckh. *Mondcykl.* p. 80 sqq.

2) De numeris in Th. libris mss. crebro corruptis cf. Cueppers de octavo Th. l. non perpolito p. 35 sq.

3) Eadem prytania utraque auxilia missa esse inde evidens est quod statim vel saltem brevi post priorum adventum pugna commissa est (I 47. 48. 49, 1) et eius exitui posteriora supervenerunt (I 50, 5), idemque confirmat Plut. Pericl. 29, licet dubiae sint fidei quae ibi de Periclis in Lacedaemonium, Cimonis filium, invidia ab Atheniensibus vituperata leguntur. Si vero, quod praeterea fieri posse putaverunt, priore loco *⟨ἐπὶ τῆς Λεων⟩τίδος* legeremus et altero *τρίτης* pro *πρώτης* suppleremus, tres fere menses intercederent. Multo minus igitur, quod alii opinati sunt, *ὀγδόης* vel *ἐνάτης* hic supplere licet. Profecta est igitur altera classis brevi post quintum diem Metagitnionis.

daemonios ad bellum, Potidaeatas autem et civitates Chalcidensium ad defectionem incitans, quibus insidiis commoti Athenienses triginta navium classem contra eum et ad socias urbes in fide retinendas miserunt (I 57, 4—6). Eodem autem tempore quo haec classis in itinere erat Potidaeatarum legati cum diutius (ἐκ πολλοῦ) frustra cum Atheniensibus egissent, ut dura eorum mandata averterent, et Lacedaemoniorum magistratus iis auxilia polliciti essent, cum Chalcidensibus et Bottiaeis coniurati simul defecerunt (I 58, 1). Quadragesimo autem die post eorum defectionem Aristeus cum exercitu a Corinthiis auxilio iis missus advenit (I 60, 3). Post eius adventum Atheniensium exercitus, qui contra Perdiccam bellum gerebat, cum eo pacem et societatem fecit et Macedonia relicta adversus Potidaeam profectus est (I 61, 1—4). In quo itinere cum Strepsa frustra oppugnata apud Gigonum castra posuisset (I 61, 5), brevi post pugna ad Potidaeam commissa est (I 62). Si autem sexto mense ante Thebanorum incursionem, i. e. ultimum diem Anthesterionis a. 431, apud Potidaeam pugnatum esset, cum a. 432/31 intercalaris fuerit eiusque Posideon bis numerandus sit, in Pyanopsionem a. 432 ea pugna incideret. Atheniensium autem de pace actioni et ex Macedonia itineri si quam plurimum licet temporis, viginti fere dies, tribuimus, cum quadraginta diebus qui a Potidaeae defectione usque ad Aristei adventum praeterierunt duo menses efficiuntur. Defecisset igitur Potidaea Metagitnione 432 et totus fere annus insidiis Perdiccae relinqueretur. Tantum autem spatii ea explere quae paucis verbis Th. I 57, 4. 5 absolvit nemo credit. Sed disertum praeterea exstat ipsius Th. testimonium quo idem efficiatur. Cum enim sociorum conventus Lacedaemone bellum decrevisset, quae res longiore temporis spatio post pugnam ad Potidaeam factam evenit, ἐνιαυτὸς μὲν οὔ praeterisse I 125, 2 dicitur, ἔλασσον δέ (i. e. tempus anno non multo brevius), πρὶν (τοὺς Λακεδαιμονίους) ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ τὸν πόλεμον ἄρασθαι φανερῶς. Cum autem octogesimo fere die post Thebanorum invasionem haec incursio facta sit (II 19, 1), novem fere mensibus ante illam, i. e., cum a. 432/31 intercalaris fuerit, circa initium Hecatombaeonis a. 432, Peloponnesii bellum decreverunt. Tanto autem plus temporis inter Thebanorum in Plataeenses impetum et pugnam Potidaeaticam intererat quanto haec sociorum illud decretum praecessit. Iam vero compertum habemus, cum Socrates dum Potidaea obsidetur ibi in

castris esset, hiemem fuisse; frigus enim vehementissimum atque gelu erat (Plat. Conviv. 220 a. b). Haec autem tempestas primo obsidionis tempore videtur fuisse, antequam Phormio adveniret (I 64, 2)[1]), et non ita multo post pugnam, in qua Socrates Alcibiadi vitam servavit (Plat. l. l. d. e. Plut. Alc. 7). Sed utcunque hoc est, id apparet Potidaeam hieme obsessam et antea pugnam ibi commissam esse. Fuit haec hiems ante Peloponnesiorum decretum a. 433/32. Tanto igitur fere intervallo Thebanorum invasio a pugna Potidaeatica distabat quantum evadit, si novem illis mensibus id tempus addimus quod inter hiemem a. 433/32 et Hecatombaeonem a. 432 intererat. His autem rerum temporibus optime videtur convenire quod II 2, 1 Lipsius in Stud. Lips. VIII p. 164 scribendum proposuit ἕκτῳ ⟨καὶ δεκάτῳ⟩. Tum, quoniam a. 432/31 intercalaris fuit, ad Potidaeam pugnatum est Posideone sive Decembri 433[2]) et ex iis quae supra statuimus defecit Potidaea Pyanopsione 433 et insidiis Perdiccae (I 57, 4—6) duo menses relinquuntur. Quod vero ad res attinet quae a pugna usque ad decretum Peloponnesiorum gestae sunt, facile plus dimidium annum expleverunt. Nam primum Athenienses ab isthmo Potidaeam intercluserunt ibique custodiam agebant (I 64, 1), quibus rebus unum fere mensem adscribere licet. Deinde cum Athenis comperissent Potidaeam non undique clausam esse, exercitum mille sexcentorum militum gravis armaturae paraverunt eoque duce Phormione miserunt, qui cum in Pallenam venisset, paulatim progrediens simulque terram devastans exercitum urbi admovit et, cum nemo ad pugnandum exiret, ab hac quoque parte urbem muro interclusit (I 64, 2. 3). Vix erramus, si haec tempore uno mense longiore et duobus non multo breviore gesta esse sumimus. Ita si est, Potidaeae interclusio perfecta est Elaphebolione a. 432. Postea (nam tempus praeteriit donec nuntius perlatus est) cum Potidaea undique ab Atheniensibus obsideretur, Corinthii socios Lacedaemonem advocabant et ipsi eodem profecti de Atheniensium iniuriis graviter questi sunt. Tum, etiam Aeginetis clam maxime bellum suadenti-

1) Etiam insequenti aestate Socratem ibidem in castris fuisse in Plat. Conv. deinde c. d narratur. Videtur igitur a Platone fictum esse quod in Charm. 153 a. b Socrates se brevi post pugnam Athenas redisse dicit.

2) Eodem fere anni tempore, ut supra vidimus, etiam Brasidas contra Amphipolim profectus est.

bus, accitis sociis ipsorum Lacedaemoniorum habita est contio, in qua de sociorum querelis actum et postremo decretum est Athenienses foedus rupisse. Quod decretum cum Lacedaemonii cum sociis qui aderant communicassent simulque praedixissent se omnium sociorum conventum convocaturos esse, ut de bello cum Atheniensibus gerendo communiter decernerent, illi domum abierunt (I 67. 87). Quae res quin unum duntaxat mensem sibi postulent cum non dubium esse videatur, Munichione socii domum reverterunt. Priusquam autem Lacedaemonii socios convocarent, Apollinem Delphicum consuluerunt num bellum gerere melius esset et Corinthii privatim ad singulas sociorum civitates legatos miserunt, ut eas ad bellum decernendum sollicitarent (I 118, 3. 119). Tum demum socii Lacedaemonem convenerunt. Ad eas res et sociorum consultationes (I 125) facile potest cogitari tantum temporis opus fuisse ut Scirophorion exierit et circa initium Hecatombaeonis (13. Iulii) a. 432 bellum a sociis decretum sit. Circummunita autem Potidaea Phormio aestate a. 432 cum exercitu suo fines Chalcidensium et Bottiaeorum devastabat et nonnulla eorum oppida cepit (I 65, 3). Eadem aestate Pythodoro archonte secunda prytania (mense igitur Metagitnione) pecuniam Eucrati et collegis, Macedonici exercitus ducibus, traditam esse ex Inscr. Att. IV n. 179 a comperimus, quem Eucratem Calliae, qui ad Potidaeam cecidit, exercitui (I 61, 1. 63, 3) praefuisse consentaneum est. Capta autem cum sit Potidaea hieme 430/29 (II 70), ex nostra sententia tres fere annos obsidebatur. Cui non repugnant duo milia talentum in eam obsidionem consumpta (II 70, 2). Nam computavisse Th. mercedem militibus eo tempore solutam quo urbem obsessam tenebant et praeter tria milia eorum qui per totum tempus obsidioni intererant Phormionis tantum milites mille et sexcentos numerasse ex III 17, 2 satis elucet. Neque igitur in rationem induxit Hagnonis expeditionem (II 58) non ad obsidendam, sed ad expugnandam urbem factam neque id tempus quo obsidioni non intererat Phormio (I 65, 3), sed id solum quo ἀπετείχισε τὸ ἐκ τῆς Παλλήνης τεῖχος (I 64, 3), ad quod perficiendum vix plus dimidio mense opus erat. Comsumpta igitur sunt, cum singulis militibus binae drachmae darentur (III 17, 2), ad mercedem tribus milibus per tres annos solvendam 1095 tal., Phormionis autem mille et sexcenti milites, si dimidium mensem in obsidione erant, 8 tal. acceperunt. Restabant igitur prope

900 tal. ad militum classiariorum et nautarum mercedem solvendam. Quorum cum duceni fere in singulis navibus essent (cf. adn. VI 8, 1) et singuli drachmam acciperent (cf. adn. III 17, 4), 900 tal. viginti quinque navibus in tres annos sufficiebant. Neque maiore navium numero ad urbem utrimque a mari includendam videtur opus fuisse, cum ad ipsos duos Mytilenae portus intercludendos (III 6, 1) quadraginta sufficerent (III 3, 2). Nam non omnes septuaginta naves Atheniensium quae in Macedoniam et Chalcidicam profectae erant (I 57, 6. 61, 1. 4) Potidaeae remansisse ipse Th. eo significat quod I 64, 3 *ἐπολιορκεῖτο καὶ ἐκ θαλάσσης ναυσὶν ἅμα ἐφορμούσαις* dicit, non *ταῖς ναυσὶν ἅμα ἐφορμούσαις*. A Th. aliquantum discrepat Isocr. XV 113 duo milia tal. et quadringenta numerans; sed huius verba non obstant quin eum pecuniam militibus transvehendis et Hagnonis expeditione consumptam addidisse putemus.

II.

Ad sd. II 52, 3 et adn. II 84, 1.

Verba *οὐκ ἔχοντες ὅ τι γένωνται* II 52 tam vulgaria sunt ut ea a Procopio ex Thucydide petita esse fortasse infitias eas. Sed etiam talia ab illo ex hoc deprompta esse exemplis in edit. mai. II 1 p. 78 sq. et IV p. 91 (p. 83 ed. 2) putamus demonstratum esse. Nonnulla tamen ibi nondum prolata ad rem etiam magis patefaciendam nunc ex duobus primis libris addamus. Thuc. II 61 *δουλοῖ φρόνημα*. Procop. p. 123 (I p. 414 Dind.) *δουλοῖ . . . τὸ φρόνημα*. Thuc. II 65 *ὅσον τε χρόνον προύστη τῆς πόλεως*. Procop. p. 167 (II p. 12 Dind.) *ὅσον τε χρόνον τῆς πολιτείας προύστη*. Item Thuc. II 65 *μετρίως ἐξηγεῖτο καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτήν*. Procop. p. 151 *μετρίως τε ἐξηγεῖτο καὶ Λιβύην ἀσφαλῶς διεφύλασσε*. Rursus Thuc. II 65 *ἐπὶ πλέον ἔτι ἐγνώσθη ἡ πρόνοια αὐτοῦ*. Procop. p. 185 (II p. 66) *Θευδερίχου ἡ πρόνοια ἔτι μᾶλλον ἐγνώσθη*. Thuc. II 71 *οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδ' ἄξια . . . στρατεύοντες*. Procop. p. 76 (II p. 39) *οὐ δίκαια ποιεῖς . . . στρατεύων* et p. 241 (II p. 229) *οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδὲ . . . ἄξια* sq. partic. Thuc. II 76 (*μηχανὰς*) *ἄλλας ἄλλῃ τοῦ τείχους*. Procop. p. 201 (II p. 112) *μηχανὰς ἄλλας ἄλλῃ τοῦ τείχους*. Thuc. II 65 *ἐξ ὧν ἄλλα τε πολλὰ — ἡμαρτήθη*. Procop. Hist. arc. c. 30 *ἐξ οὗ δὴ ἄλλα τε πολλὰ ἡμαρτήθη*. Thuc. II 89 *κόσμον καὶ σιγήν*. Procop. p. 137 *σιγήν τε καὶ κόσμον*. Thuc. I 5 *οὐκ ἔχοντός πω αἰσχύνην τούτου τοῦ*

ἔργου. Procop. p. 232 (II p. 204) οὐ φέροντος αὐτοῖς αἰσχύνην τοῦ ἔργου. Thuc. I 80 πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειρός εἰμι. Procop. p. 256 (II p. 274) πολλῶν . . . εἶναι πολέμων ἐμπείρους, quibus similia identidem habet. Thuc. I 130 κατέχειν τὴν διάνοιαν. it. Procop. p. 237 (II p. 218) et alibi. Thuc. I 90 ἀπὸ ἐχυροῦ ὁρμᾶσθαι. Procop. p. 268 (II p. 309) ἔκ τε ἐχυροῦ ὁρμώμενοι. Thuc. I 138 ἐπιτελέσαι βασιλεῖ ἃ ὑπέσχετο. Procop. p. 175 (II p. 36) τὶ ἐπιτελεῖν ὧν βασιλεῖ ὑπέσχετο. Thuc. I 40 ἐκποδὼν στῆναι ἀμφοτέροις. Procop. p. 307 (II p. 425) ἐκποδὼν ἀμφοτέροις στῆναι. Cf. adn. I 25. II 63. Apparuit quidem ex nonnullis horum exemplorum Procopium non dubitare leves quasdam mutationes Thucydideorum facere. Cf. etiam adn. I 25. II 70 extr. Quare quod Thuc. II 84 legitur δόκησιν παρέχοντες αὐτίκα ἐμβαλεῖν, apud Procop. p. 208 (II p. 131) δόκησιν παρέχοντες τοῦ αὐτίκα προσβάλλειν, ex eo noli suspicari apud Thucydidem articulum addendum esse. Et II 65 in aoristo διεφύλαξεν post ἐξηγεῖτο ita potuit offendere ut imperfectum collocandum existimaret. Sed γένωνται si non scriptum repperisset, eum II 52 pro γένοιντο fuisse restituturum non est credibile, cum in usu modorum soleat esse neglegentissimus. Neque I 24 apud ἐσπλεῖν si praepositionem invenisset, insolentius eam ter aut saepius omisisset.

III.

Ad II 102, 3. 4.

Τῶν ἐκβολῶν οὐδὲν ἀπέχουσαι. „Geographus eam insulam quae proxime ab illis ostiis abesset V tantum, quae autem longissime XV stadia inde distare prodit. Quae intervalla si cum rebus quae nunc [in] ea regione conspiciuntur compares, praeter scopulos nonnullos qui ne parvae quidem insulae nominari possunt et praeter Oxiam insulam quae vocatur nullam aliam in illa vicinitate invenies quam duo illi scriptores designare ulla ratione videantur. Cf. Leak. Graec. sept. III p. 30 sq. 571. 577, ubi Oxiam istam II fere mill. ab Acheloi ore quod nunc est distare docemur, quod paulo plus XV stadiorum intervallo est. Quod si [existimamus] hanc proximam omnium quae nunc supersunt Echinadum Straboni obversatam esse, [necesse est reliquas interea cum continente iunctas esse; nam] ubi sunt reliquae istae Acheloo etiam propiores?" Becker de Aetol. fin. II p. 12. Idem p. 13 et alibi, quanquam hodie Acheloi [τοῦ Ἀσπροποτάμου] ostium unum sit, Thu-

cydidis aetate plura fuisse coniecit. Strabonem p. 458 al. quidem ἐκβολήν Acheloi singulari numero dicere aut os navium patiens ac primarium aut regionem totam exitus designantem; sed eundem p. 351 pariter atque Thucydidem ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελῴου scripsisse, quas vere plures fuisse aliis quoque rebus confirmari. — *Αἵ τε νῆσοι κ. τ. λ.* „Quod sua Thucydides aetate parvas insulas Acheloo proximas crebras nec uno ordine, sed alterno sitas esse dicit, ad nullas res nisi ad illas Paracheloitidis quae nunc sunt partes applicari potest . . . Illud τῶν ἐκβολῶν οὐδὲν ἀπέχουσαι, illae οὐκ εὐθεῖαι δίοδοι, illi ξύνδεσμοι, quae omnia uno tempore simul adesse ille voluit, neque ad Echinades exstantes neque ad unum fluvii ostium referri possunt.“ Beck. l. l. p. 13.

Haec in vol. I sect. I corrigenda sunt:

p. 18 adn. col. sinistr. lin. 1 dele est.
p. 27 adn. col. dextr. lin. 29 lege 777 pro 717.
p. 42 lin. 7 lege *Κοίλη* pro *Κοίλη*.
p. 68 adn. col. dextr. lin. 26 lege § 46 pro § 56.
p. 145 adn. col. sin. lin. 21 lege circuitu pro circuita.
p. 169 lin. 2 lege *πη* pro *πη*.
p. 174 adn. col. sin. lin. 20 lege a. 433/32 pro a. 432/31.
ibidem col. dextr. lin. 15 lege 81 pro 61.
p. 189 lin. 7 et adn. col. sin. lin. 17 lege *ἕνεκα* pro *ἕνεκεν*.
p. 253 adn. col. sin. lin. 9 sqq. sic lege: quorum alter onustus alterum vacuum ex adverso praetervehebatur, subvehebant.
p. 271 lin. 3 et adn. col. sin. lin. 7 lege *Ψαμμητίχου* pro *Ψαμμιτίχου*.
Typothetarum, non nostra socordia factum est ut pronuntiationis signa non raro exciderint, praecipue in p. 184 sq.
De rerum temporibus nunc ex iis quae in Append. I docuimus aliquot locis corrigendae sunt adnotationes, velut 31, 1. 62, 5. 125, 2.

His subiungimus paucas correcturas in Quaest. gram. ad Th. pertinentibus faciendas. Legas enim ibi
p. 19 lin. 22 6, 1 pro 6, 2.
p. 32 lin. 27 III 99 pro III 91.
p. 38 lin. 22 *Ποτειδαιᾶται* pro *Ποτειδειᾶται*.
p. 49 lin. 32 *ττ ρρ* pro *σσ ρσ*.

THUCYDIDIS

DE

BELLO PELOPONNESIACO

LIBRI OCTO.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM EDITOS

EXPLANAVIT

ERNESTUS FRIDERICUS POPPO.

VOL. II. SECT. 1.

EDITIO ALTERA, QUAM AUXIT ET EMENDAVIT

IOANNES MATTHIAS STAHL.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXV.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

PRAEFATIO
IOANNIS MATTHIAE STAHLII.

Cum novam huius voluminis editionem parandam suscepissem, Popponis consilium et institutum ita tenendum esse duxi, ut ea servarem, quorum et veritatem et utilitatem perspexissem, refingerem quae minus recte vel accurate exposita essent, supervacanea vel falsa reicerem, adderem vel substituerem quibus reconditae scriptoris sententiae planius illustrarentur, vera earum intellegentia aperiretur, ambigua verborum integritas aut confirmaretur aut restitueretur. Cum autem largissimum quo uterer fructum et aliena et mea studia praeberent in hoc scriptore collocata, factum est ut multis locis emendata, multis plane mutata haec editio prodeat. Atque consentaneum est in difficillimis plurima novata esse. Nolui tamen, quae mea essent, quamquam subinde leviter indicavi, data opera ac sedulo a Popponianis secernere et distinguere; modo vera sint, cuius sint haud multum refert. Hoc facile cuivis patebit me maiore iudicii et libertate et confidentia usum esse. Cum ille multa in dubio relinqueret neque certis rationibus ambigua ubique diiudicaret et, ut anxius erat in tuenda librorum memoria, toleraret quae ferri non posse ipse haud ignoraret, ego ante omnia ad certum quoque loco iudicium pervenire studui neque apertis vitiis levem et aptam medicinam, si in promptu esset, adhibere dubitavi. Neque enim minus fugienda esse persuasum habui vana interpretandi artificia quam temerariam coniectandi licentiam. In constituendis scriptoris verbis easdem fere rationes secutus sum, quibus editionem Tauchnitzianam accommodavi. Sed

cum singula denuo examinarem, aliquotiens conclamatum illud „dies diem docet“ expertus sum, magis tamen in eis quae non vidissem quam quae perperam statuissem. In vocabulorum formis universo codicum consensui plus confisus sum quam singulorum locorum scripturae atque omnino librorum manu scriptorum memoria potiora esse censui veterum inscriptionum testimonia, grammaticorum praecepta ratione comprobata, poetarum scaenicorum usum. Ubi a librorum memoria recessi, singulis locis hanc discrepantiam indicavi, nisi quod constantem quorundam vocabulorum scripturam tacite ubique correxi. Ita *σῴζω θνῄσκω μιμνῄσκω λῄζομαι πρῴρα ἀντίπρῳρος πρῴην λάθρᾳ* cum *ι* subscripto exarari volui, cuius ne in codicibus quidem omnia vestigia evanuerunt, *φιλονικία φιλονικεῖν* pro *φιλονεικία φιλονεικεῖν* (*φιλονικίας* I 41, 3 Pal.), *ἀνοκωχή διοκωχή* pro *ἀνακωχή διακωχή*, *ᾖσαν* pro *ᾔεσαν*, *Ποτείδαια* pro *Ποτίδαια*, accusativis nominum propriorum tertiae declin. in *ης* terminationem *η* ubique restitui, de quibus vocabulorum formis omnibus disputavi in quaestionibus grammaticis ad Th. pertinentibus(progr. gymn. Marcelliani Colon. a. 1872) p. 13 sqq., neque magis toleravi *ἐπεισφέρειν* quam *εἰσφέρειν*. De nominum propriorum frequentium forma semel monuisse satis habui. Notatae scripturarum varietati suis locis addidi lectiones codicis musei Britannici Mss. 11, 727 (*M*). Virorum doctorum coniecturas, quas in verborum ordinem non recipiendas esse duxi, ne commentarii molem nimium augerem, ibi tantum commemoravi ubi earum aliqua species esset vel ipsa verborum explanatio ad eas refutandas non sufficere videretur.

Corrigenda

adn. 37, 2 init. timent pro timentur
adn. 69, 1 Antiph. II *δ* 1 pro Antiph. II 8, 1.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Γ.

IV. *Τέταρτον ἔτος τοῦ πολέμου. Κεφ. α'—κε'.*

A. *Θέρος. Κεφ. α'—ιη'.*

1. *Τρίτη ἐσβολὴ Πελοποννησίων ἐς τὴν Ἀττικὴν ἡγουμένου Ἀρχιδάμου. α'.*

2. *Λέσβου πλὴν Μηθύμνης ἀπόστασις. β'—ϛ'.*

3. *Στρατεία Ἀθηναίων ἐς τὴν Λακωνικήν, ἐπ' Οἰνιάδας καὶ ἐς Λευκάδα. ζ'.*

4. *Μυτιληναίων πρεσβεία ὡς τοὺς Πελοποννησίους πεμφθεῖσα περὶ βοηθείας. η'—ιε'.*

Δημηγορία Μυτιληναίων. θ'—ιδ'.

5. *Ἀθηναῖοι μὲν ἑκατὸν ναυσὶ παρὰ τὸν Ἰσθμὸν πλέουσι, Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλον ἐς Λέσβον παρασκευάζουσι. ιϛ'.*

Λέγεται ἅμα τὸ πλῆθος τοῦ ναυτικοῦ τῶν Ἀθηναίων καὶ τὰ ἀναλώματα αὐτῶν. ιζ'.

6. *Στρατεία Μυτιληναίων ἐπὶ Μήθυμναν καὶ Μηθυμναίων ἐπ' Ἄντισσαν. Μυτιλήνη κύκλῳ περιτειχίζεται. ιη'.*

B. *Χειμών. Κεφ. ιθ'—κε'.*

1. *Ἀθηναῖοι Λυσικλέα ἀργυρολογήσαντα ἐκπέμψαντες πλήσσονται. ιθ'.*

2. *Πλαταιῆς διακόσιοι καὶ εἴκοσι τὰ τείχη τῶν Πελοποννησίων ὑπερβάντες ἐς Ἀθήνας σώζονται. κδ'.*

3. *Σάλαιθος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐς Μυτιλήνην ἐσέρχεται. κε'.*

V. *Πέμπτον ἔτος τοῦ πολέμου. Κεφ. κϛ'—πθ'.*

A. *Θέρος. Κεφ. κϛ'—πϛ'.*

1. *Τετάρτη ἐσβολὴ Πελοποννησίων ἐς τὴν Ἀττικὴν ἡγουμένου Κλεομένους. κϛ'.*

2. *Μυτιληναίων πρὸς Πάχητα τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν ὁμολογία. κζ'. κη'.*

3. *Ἀλκίδου καὶ τεσσαράκοντα Πελοποννησίων νεῶν ἐς Ἰωνίαν πλοῦς καὶ ἀνάπλους. κθ'—λγ'.*

Λόγος Τευτιάπλου. λ'.

4. *Πάχης Ἀλκίδαν διώξας Νότιον αἱρεῖ, καὶ τὰ περὶ Λέσβον καθίσταται. λγ'—λε'.*

5. *Μυτιληναίων ἐν Ἀθήναις γραφὴ καὶ τιμωρία. λϛ'—ν'.*

α) Πρῶτον βούλευμα Ἀθηναίων καὶ μετάνοια αὐτῶν.

β) Λόγος Κλέωνος. λζ'—μ'.

γ) Ἀντιλογία Διοδότου. μα'—μη'.

δ) Ψήφισμα Ἀθηναίων καὶ ζημία Μυτιληναίων. μθ'. ν'.

6. *Ἀθηναίων Νικίου στρατηγοῦντος στρατεία ἐπὶ Μινῴαν. να'.*

7. *Πλαταιῶν ἅλωσις καὶ δίκη. νβ'—ξη'.*

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Γ.

---

1 1. *Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννή-*
σιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι
ἐστράτευσαν ἐς τὴν Ἀττικήν (ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Ἀρ-
χίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς),
καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδῄουν τὴν γῆν· καὶ προσβο-
λαί, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἐγίγνοντο τῶν Ἀθηναίων
ἱππέων, ὅπῃ παρείκοι, καὶ τὸν πλεῖστον ὅμιλον
τῶν ψιλῶν εἶργον τὸ μὴ προεξιόντας τῶν ὅπλων
2 *τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν. ἐμμείναντες δὲ*
χρόνον οὗ εἶχον τὰ σιτία ἀνεχώρησαν καὶ δι-
ελύθησαν κατὰ πόλεις.

τρίτη ἐσβολὴ Πελοποννησίων ἐς τὴν Ἀττικήν.

1 2. *Μετὰ δὲ τὴν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων*
εὐθὺς Λέσβος πλὴν Μηθύμνης ἀπέστη ἀπ' Ἀθη-
ναίων, βουληθέντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου
(ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ προσεδέξαντο), ἀναγ-

Λέσβος ἀφίσταται ἀπ' Ἀθηναίων, ὃ πρὸ καιροῦ ἐγένετο τῆς διανοίας ἐκείνοις μηνυθείσης.

Cap. **1.** Cf. Diod. XII 52. — § 1. *τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι.* Cf. adn. II 19. — *ἐγκαθεζόμενοι*, castris stativis ibi positis. Cf. adn. II 18, 1 et IV 2. — *ὅπῃ παρείκοι*] *ὅπου ἐνεδέχετο καὶ ἐνεχώρει.* Schol. et Suid. Cf. Soph. Phil. 1048. — *τὸ μή.* De articuli accusativo cf. VII 33, 3. Krueg. Gr. § 55, 1 adn. 7. Buttm. § 140, 5 b, de negatione Krueg. § 67, 12 adn. 4. Buttm. § 148 adn. 9. — *τῶν ὅπλων*, castris. Cf. adn. I 111, 1.

§ 2. *οὗ.* De genet. cf. II 23, 3. I 48, 1. Bernh. Synt. p. 179.

Cap. **2.** Cf. Diod. XII 55. — § 1. *Λέσβος ... βουληθέντες.* Cf. Matth. Gr. § 434, 2. Krueg. Gr. § 58, 4 adn. 2 et adn. I 7 et 136, 1, de re infra 13, 1. — *τοῦ πολέμου*] *τοῦ Πελοποννησιακοῦ.* Schol. Cf. adn. II 31, 3. — *προσεδέξαντο*, Suppl. *αὐτούς.* Rei causam

*καθέντες δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀπόστασιν πρότερον
ἢ διενοοῦντο ποιήσασθαι. τῶν τε γὰρ λιμένων 2
τὴν χῶσιν καὶ τειχῶν οἰκοδόμησιν καὶ νεῶν ποίη-
σιν ἐπέμενον τελεσθῆναι, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου
ἔδει ἀφικέσθαι, τοξότας τε καὶ σῖτον, καὶ ἃ μετα-
πεμπόμενοι ἦσαν. Τενέδιοι γὰρ ὄντες αὐτοῖς 3
διάφοροι καὶ Μηθυμναῖοι καὶ αὐτῶν Μυτιλη-
ναίων ἰδίᾳ ἄνδρες κατὰ στάσιν, πρόξενοι Ἀθη-
ναίων, μηνυταὶ γίγνονται τοῖς Ἀθηναίοις, ὅτι ξυν-
οικίζουσί τε τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μυτιλήνην βίᾳ
καὶ τὴν παρασκευὴν ἅπασαν μετὰ Λακεδαιμονίων*

expouit schol. *ἵνα μὴ λύσωσι τὰς τριακοντούτεις σπονδάς.* — *ταύτην*, i. e. *τὴν τότε.* Cf. schol. De causis defectionis cf. Thirlw. Hist. Gr. c. 21 init. Guil. Herbst de Mytil. defect. (progr. gymn. Fried. Guil. Coloniensis a. 1861) p. 7 sqq. Auctores eius fuisse optimates apparet ex 47, 3. 39, 6.

§ 2. *τῶν τε γάρ.* Ut hac sententia, cur Lesbii defectionem, quamvis iam dudum moliti, diutius differe voluerint, ita altera a verbis *Τενέδιοι γὰρ ὄντες* incipienti, quomodo inviti ad eam maturandam adducti sint, exponitur. Cf. adn. I 91, 3. II 5, 4. — *λιμένων τὴν χῶσιν*] *οἱ προσδεχόμενοι πολεμίους κατὰ θάλασσαν ἰσχυροτέρους αὐτῶν χῶμα ἔχουν ἐπὶ τοῖς στόμασι τῶν λιμένων, ὅπως δυσείσπλωτοι τοῖς πολεμίοις εἶεν.* Schol. Cum his et proximis *τειχ. οἰκοδ.* cf. 3, 6. — *ποίησιν ἐπέμενον τελεσθῆναι.* Inf. ab *ἐπέμενον* pendet. Cf. 26, 4. Soph. Trach. 1176. Accus. cum inf. item sequitur Eur. Phoen. 222 *ἔτι δὲ Κασταλίας ὕδωρ — ἐπιμένει με κόμας ἐμὰς — δεῦσαι παρθένιον χλιδάν* et eandem structuram *περιμένειν* habet VII 20, 3. Praeterea ad *ἐπέμενον* ex *ὅσα* simplex accus. *πάντα* cogitandus est. — *μεταπεμπόμενοι ἦσαν.* Cf. II 67, 1. Matth. Gr. § 560. Krueg. Gr. § 56, 3 adn. 1. Frustra Cobet. Var. lect. 253 *μεταπεπεμμένοι ἦσαν.* Cf. Herbst. adv. Cob. p. 37.

§ 3. *Μηθυμναῖοι.* Cf. c. 18. — *κατὰ στάσιν*] *τὸ μηνυταὶ γίγνονται τῷ κατὰ στάσιν συντακτέον.* Schol. Qualis haec *στάσις* fuerit, traditum est ab Aristot. Polit. V 4: *Τιμοφάνους γὰρ τῶν εὐπόρων τινὸς καταλιπόντος δύο θυγατέρας, ὁ περιωσθεὶς καὶ οὐ λαβὼν τοῖς υἱέσιν αὐτοῦ Δόξανδρος ἦρξε τῆς στάσεως καὶ τοὺς Ἀθηναίους παρώξυνε, πρόξενος ὢν της πόλεως.* — *πρόξενοι.* Cf. adn. II 29, 1. — *μηνυταὶ γίγνονται.* Cf. adn. I 132, 5. — *ξυνοικίζουσι ... ἐς τὴν Μυτιλήνην βίᾳ*] *ἄκοντας τοὺς Λεσβίους ἀναγκάζουσιν ἐς τὴν Μυτιλήνην [μετ]οικῆσαι. ἐβούλοντο γὰρ ἐκ μιᾶς πόλεως ὁρμώμενοι πολεμεῖν.* Schol. Sed non alia haec *ξυνοίκισις* atque illa II 15, 2. Nam Mytilenaeos non id egisse, ut Lesbi incolas in suam urbem traducerent, ex eis apparet, quae 18, 1 narrantur atque ad eorum consilium procul dubio pertinent. Id igitur efficere volebant, ut tota insula ipsorum legibus et magistratibus uteretur. Cf. Guil. Herbst l. l. 19. — *μετὰ Λακεδαιμονίων ... ξυγγενῶν ὄντων*] *συλλαμβανόντων αὐτοῖς Λακεδαιμονίων καὶ*

καὶ Βοιωτῶν ξυγγενῶν ὄντων ἐπὶ ἀποστάσει ἐπεί-
γονται· καὶ εἰ μή τις προκαταλήψεται ἤδη, στε-
ρήσεσθαι αὐτοὺς Λέσβον.

1 3. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι (ἦσαν γὰρ τεταλαιπωρημένοι
ὑπό τε τῆς νόσου καὶ τοῦ πολέμου ἄρτι καθιστα-
μένου καὶ ἀκμάζοντος) μέγα μὲν ἔργον ἡγοῦντο
εἶναι Λέσβον προσπολεμώσασθαι ναυτικὸν ἔχουσαν
καὶ δύναμιν ἀκέραιον. καὶ οὐκ ἀπεδέχοντο πρῶ-
τον τὰς κατηγορίας μεῖζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ
βούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι· ἐπειδὴ μέντοι καὶ πέμψαν-
τες πρέσβεις οὐκ ἔπειθον τοὺς Μυτιληναίους τήν
τε ξυνοίκισιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύειν, δεί-
2 σαντες προκαταλαβεῖν ἐβούλοντο. καὶ πέμπουσιν
ἐξαπιναίως τεσσαράκοντα ναῦς, αἳ ἔτυχον περὶ
Πελοπόννησον παρεσκευασμέναι πλεῖν· Κλεϊππίδης

οἱ δὲ ναυτικὸν πέμψαντες Μυτιληναίοις ἐν Ἀπόλλωνος Μαλόεντος ἑορτῇ ἔξω ἐπιπεσεῖν μάτην ἐλπίζουσιν.

Cap. 3. § 1. ξυνοίκισιν Pal. C. E., ab al. man. Laur., Bekk. Vulgo ξυνοίκησιν. At vid. 2, 3.

Βοιωτῶν, τὸ δὲ συγγενῶν ὄντων ἐπὶ μόνους τοὺς Βοιωτοὺς ἐνεκτέον (i. e. ἀνοιστέον, ἀποδοτέον). οὗτοι γὰρ κατὰ τὸ Αἰολικόν συγγενεῖς τῶν Λεσβίων ... Αἰολέων γὰρ ἄποικοι Λέσβιοι, Αἰολεῖς δὲ καὶ Βοιωτοί· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι Δωριεῖς. Schol. Cf. Plehn. Lesbiac. p. 39. — ἐπείγονται. Transitive dictum est, ut alibi, ubi res, quae properantur, eorum, qui festinant, sunt vel eis prosunt. Cf. IV 5, 2. VI 100, 1. VIII 9, 1. 82, 2. — προκαταλήψεται. Cf. sd. V 57, 1. — ἤδη. Hoc rectius cum superioribus quam cum eis, quae secuntur, coniungi docet Haas. Lucubr. Thuc. p. 2. — στερήσεσθαι. De transitu ad infin. cf. adn. I 87, 4. Passive iterum legitur 39, 8. — αὐτούς] τοὺς Ἀθηναίους. Schol.

Cap. 3. § 1. τεταλαιπωρημένοι passivum, non medium esse apparet ex Isocr. VIII 19 (ὁ πόλεμος) τεταλαιπώρηκεν ἡμᾶς. Cf. 78, 1. IV 27, 1. 35, 4. VII 28, 2. Eandem vim apud Th. activum habet. Cf. I 99, 1. 134, 1. II 101, 5. — τοῦ πολέμου ἄρτι καθισταμένου καὶ ἀκμάζοντος, cum bellum modo constaret (im vollen Gange war) et vigeret. Cf. I 1, 1. III 68, 4. De ἄρτι cf. Vig. p. 368 et Lob. ad Phryn. p. 20. — μέγα ... ἡγοῦντο εἶναι. Simillime Germani: sie hielten es für etwas Grofses. — προσπολεμώσασθαι] ἀντὶ τοῦ πρὸς τοῖς οὖσι πολεμίοις ... καὶ αὐτὴν πολεμίαν ποιῆσαι. Schol. — ναυτικὸν ἔχουσαν. Cf. I 18. II 9. III 13. — μεῖζον ... εἶναι, plus tribuentes cupiditati, ne vera essent (quam accusationibus vel quam idoneis rationibus). Cf. I 71, 1. III 48, 1. VI 88, 1. De sententia cf. IV 108, 4. V 113. — ἀληθῆ. „Subint. [τὰ] κατηγορημένα, vel κατηγορήματα, e voce κατηγορίας idem notante." Bau.

§ 2. Κλεϊππίδης. Κλεινιππίδης Diod. XII 55.

δὲ ὁ Δεινίου τρίτος αὐτὸς ἐστρατήγει. ἐσηγγέλθη 3
γὰρ αὐτοῖς ὡς εἴη Ἀπόλλωνος Μαλόεντος ἔξω τῆς
πόλεως ἑορτή, ἐν ᾗ πανδημεὶ Μυτιληναῖοι ἑορτά-
ζουσι, καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπειχθέντας ἐπιπεσεῖν
ἄφνω· καὶ ἢν μὲν ξυμβῇ ἡ πεῖρα, — εἰ δὲ μή,
Μυτιληναίοις εἰπεῖν ναῦς τε παραδοῦναι καὶ τείχη
καθελεῖν, μὴ πειθομένων δὲ πολεμεῖν. καὶ αἱ μὲν 4
νῆες ᾤχοντο· τὰς δὲ τῶν Μυτιληναίων δέκα
τριήρεις, αἳ ἔτυχον βοηθοὶ παρὰ σφᾶς κατὰ τὸ
ξυμμαχικὸν παροῦσαι, κατέσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ
τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν ἐς φυλακὴν ἐποιήσαντο.
τοῖς δὲ Μυτιληναίοις ἀνὴρ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν διαβὰς 5
ἐς Εὔβοιαν καὶ πεζῇ ἐπὶ Γεραιστὸν ἐλθών, ὁλκά-
δος ἀναγομένης ἐπιτυχών, πλῷ χρησάμενος καὶ
τριταῖος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐς Μυτιλήνην ἀφικόμενος
ἀγγέλλει τὸν ἐπίπλουν. οἱ δὲ οὔτε ἐς τὸν Μαλόεντα 6
ἐξῆλθον τά τε ἄλλα τῶν τειχῶν καὶ λιμένων πέρι
τὰ ἡμιτέλεστα φραξάμενοι ἐφύλασσον.

§ 3. *ἐσηγγέλθη γάρ.* Explicantur verba *πέμπουσιν ἐξαπιναίως.* — *Ἀπόλλωνος Μαλόεντος.* Nomen, quod idem apud Steph. Byz. et Hesych. legitur, deum pastorem videtur significare. Cf. Preller Myth. Gr. I p. 207. — *ἐλπίδα εἶναι.* Cf. adn. IV 70, 2 et VI 87, 4. — *ἢν μὲν ξυμβῇ.* De apodosi (*εὖ ἔχειν*) omissa cf. IV 13, 3. Hom. Il. I 139. Plat. Prot. 311 d. Matth. Gr. § 617 a. Krueg. Gr. § 54, 12 adn. 12. Ipsum *ξυμβῇ* schol. expl. *κατορθωθῇ.* — *εἰ δὲ μή.* Cum hoc dicendi genus sine verbo legitur, etiam praecedente *ἢν* plerumque, etsi non semper (vid. I 82, 2. VII 60, 1), *εἰ* retinetur. Cf. Engelh. ad Plat. Menex. c. 1. — *εἰπεῖν.* Infinitivus a *κελεύουσιν* pendet, quod ex superiore *πέμπουσιν* repetendum est. — *ναῦς . . . τείχη.* Cf. adn. I 101, 3.

§ 4. *τὰς δὲ . . . δέκα τριήρεις.* Articulum explanari enuntiatione relativa, quae sequitur, docet Arn. ad 22, 7 comparans praeterea VIII 15. 26. — *παρὰ σφᾶς . . . παροῦσαι.* Cf. adn. II 34, 4. I 20, 1. — *ἐς φυλακὴν ἐποιήσαντο.* Vid. Vig. p. 283. Cf. *ἐς ἀσφάλειαν ποιεῖσθαι* VIII 1, 3.

§ 5. *Γεραιστόν*] *Γεραιστὸς ἀκρωτήριον Εὐβοίας ἔχον λιμένα.* Schol. Cf. Strab. 446. Hodie promontorium Mandili. Vid. Leak. Bursian. Geogr. II p. 399. 434. — *ἐπιτυχών . . . χρησάμενος.* Haec participia copula carent, quia eis non, ut superioribus, tempus, sed illo causa, hoc ratio itineris perfecti declaratur. Ceterum attende participia cumulata. — *πλῷ*] *ἀντὶ τοῦ εὐπλοίᾳ.* Schol. Cf. adn. I 137, 2. — *τριταῖος.* Cf. Matth. Gr. § 446, 9. Krueg. Gr. § 57, 5 adn. 4.

§ 6. *ἐς τὸν Μαλόεντα.* Steph. Byz. *Μαλόεις Ἀπόλλων ἐν Λέσβῳ· καὶ ὁ τόπος τοῦ ἱεροῦ Μαλόεις.* Cum locus designetur, offensioni non est praepositio *ἐς.* — *τά τε ἄλλα . . . ἐφύλασσον.* In his verbis diffi-

1 4. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πολὺ ὕστερον κατα-
πλεύσαντες ὡς ἑώρων, ἀπήγγειλαν μὲν οἱ στρα-
τηγοὶ τὰ ἐπεσταλμένα, οὐκ ἐσακουόντων δὲ τῶν
2 Μυτιληναίων, ἐς πόλεμον καθίσταντο. ἀπαράσκευοι
δὲ οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἐξαίφνης ἀναγκασθέντες πο-
λεμεῖν ἔκπλουν μέν τινα ἐποιήσαντο τῶν νεῶν ὡς
ἐπὶ ναυμαχίᾳ ὀλίγον πρὸ τοῦ λιμένος· ἔπειτα κατα-
διωχθέντες ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν νεῶν λόγους ἤδη
προσέφερον τοῖς στρατηγοῖς, βουλόμενοι τὰς ναῦς

τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐς Λέσβον ἐλθόντος γίγνεται ἀνοκωχή, ἐν ᾗ Μυτιληναῖοι ἐς τε Ἀθήνας καὶ κρύφα καὶ ἐς Λακεδαίμονα ἀποστέλλουσι πρέσβεις.

cilioribus si codd. scriptura **περὶ** retinetur, **περὶ τὰ ἡμιτέλεστα** cum **φραξάμενοι** iungendum est, quod verbum alibi simplex accus. sequitur. Praeterea semiperfecta non minus certe custodienda erant quam reliqua. Eadem causa in Classeni interpretationem valet: r e l i q u a o m n i a , q u a e a d m u r o s e t p o r t u s a t t i n e b a n t , o b s a e p t i s s e m i p e r f e c t i s c u s t o d i e b a n t, si reliqua partibus semiperfectis contraria ponuntur. In superioribus autem non invenitur cui **τὰ ἄλλα**, si obiectum sit verbi **ἐφύλασσον**, commode opponatur. Nos locum nunc sic explicamus: n e q u e i n M a l o e n t e m e x i e r u n t e t p r a e t e r e a (cf. IV 55, 1. VI 31, 3. VIII 86, 7), q u o d a d m u r o s e t p o r t u s a t t i n e b a t o b s a e p t i s p a r t i b u s s e m i p e r f e c t i s c u s t o d i a s a g e b a n t. Eandem igitur vim **φυλάσσειν** verbo hic tribuimus quam habet III 23, 1. VII 17, 2. Contra Meinekium, qui in Herm. III 3 p. 351 **πέριξ** coniecit, quod duobus genetivis **πέρι** ubique interponeretur, monendum est omnibus eis locis (II 45, 2. 51, 3. V 111, 4. VII 72, 2) duas notiones inter se aut disiungi aut opponi. Eadem autem quae hic coniunctio est apud Plat. Polit. 298 d **τοὺς κινδύνους τούς τε πρὸς αὐτὸν τὸν πλοῦν ἀνέμων καὶ θαλάττης πέρι καὶ πρὸς τὰς τοῖς λῃσταῖς ἐντεύξεις**. Adde de Rep. 451 a. 520 c. Ex nostra ratione etiam Steupii (Quaest. Thuc. p. 35 sqq.) coniectura **ἐφυλάσσοντο** facile caremus. **Φράσσειν** et **φράσσεσθαί τι** valere aliquid obsaepire seu palis sudibusque munire ex IV 13, 4. Plut. Tim. 18 et aliunde satis constat; sine casu **φραξαμένων** legitur VIII 35, 4, ubi tamen ex superioribus facile **τὴν πόλιν** subaudias, nisi mavis esse **φραξάντων ἑαυτούς**. De portubus Mytilenarum cf. c. 6.

Cap. 4. § 1. **οἱ Ἀθηναῖοι . . . καταπλεύσαντες**. Scholiasta post haec interpungens nominativos pro genetivis absolutis positos censet ea ratione, quam explicant Matth. Gr. § 562. adn. 1 et Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 4 et Buttm. Gr. § 145, 5 adn. 4. At id, quoniam partis potius quam generis nomen per appositionem partitivam in nominativo collocari solet, displicet. Et omnino simplicius haec omissa interpunctione cum verbis **ὡς ἑώρων** iunguntur. De collocatione cf. 5, 1. V 28, 1. VII 32, 1. — **ἑώρων**. Ea, quae 3, 6 narrata sunt. — **πρὸ τοῦ λιμένος**. Cum duo Mytilenarum fuerint portus, **ὧν ὁ νότιος κλειστὸς τριηρικὸς ναυσὶ πεντήκοντα, ὁ δὲ βόρειος μέγας καὶ βαθὺς χώματι σκεπαζόμενος** (Strab. 617), hic **τὸν τριηρικὸν λιμένα** significari patet.

§ 2. **ἀπαράσκευοι . . . καὶ ἐξαίφνης**. Similiter adiectivum et adverbium copulata sunt 13, 2 **θᾶσσον καὶ ἀπαράσκευος**, 82, 2.

τὸ παραυτίκα, εἰ δύναιντο, ὁμολογίᾳ τινὶ ἐπιεικεῖ
ἀποπέμψασθαι. καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων 3
ἀπεδέξαντο, καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι μὴ οὐχ ἱκανοὶ
ὦσι Λέσβῳ πάσῃ πολεμεῖν. καὶ ἀνοκωχὴν ποιη- 4
σάμενοι πέμπουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Μυτιληναῖοι
τῶν τε διαβαλλόντων ἕνα, ᾧ μετέμελεν ἤδη, καὶ
ἄλλους, εἴ πως πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν ὡς
σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων. ἐν τούτῳ δὲ ἀποστέλ- 5
λουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις τριήρει,
λαθόντες τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, οἳ ὥρμουν
ἐν τῇ Μαλέᾳ, πρὸς βορέαν τῆς πόλεως· οὐ γὰρ
ἐπίστευον τοῖς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων προχωρήσειν.

— *τὸ παραυτίκα.* „Πρὸς τὸ παρόν, μέχρις ἂν εὖ ὦσι παρεσκευασμένοι.“ *Δούκας.* — *ἀποπέμψασθαι*, a se submovere. Cf. Herod. I 120.

§ 4. *τῶν διαβαλλόντων.* De re vid. 2, 3, de praesentis participio adn. II 2, 4. — *τὰς ναῦς ἀπελθεῖν.* De navibus id dictum est, quod proprie hominibus convenit. Cf. adn. II 80, 2.

§ 5. *ἐν τούτῳ*, induciarum tempore. — *πρὸς βορέαν τῆς πόλεως* omnes adhuc interpretes cum *ἐν τῇ Μαλέᾳ* iunxerunt. Sed cum Strab. 616 auctore constet Maleam promontorium maxime australe Lesbi fuisse, plerique (Arn. Bloomf. Thirlw. Hist. Gr. c. 21 p. 173. Grote Hist. Gr. VI p. 307, vers. germ. IV p. 492. Conze de Itin. in Lesb. facto p. 7 sq.) locum quendam eiusdem nominis a septentrionali urbis parte situm statuunt non cogitantes Th., si eum locum a promontorio adiecta significatione discernere voluisset, *τῇ πρὸς βορ. τ. π.* scribere debuisse. Accedit quod haec opinio nullo veterum scriptorum testimonio confirmatur. Class. *ἐν τῇ Μαλέᾳ* delevit, quod falsum interpretamentum esse opinatus est ex 6, 2 ductum. Sed veri simillimum est Athenienses, cum induciis factis ad urbem nihil agere possent, ad Maleam, ubi *ναύσταθμον* habebant (6, 2), classe rediisse. Neque si prope urbem mansissent, Mytilenaei quod maxime impetrare volebant, ut illos submoverent, induciarum pactione effecissent. Si vero ad *ἀποστέλλουσι* verba *πρὸς βορ. τ. π.* referuntur, luce clariora sunt omnia. Cum enim Athenienses ad Maleam in statione essent, Mytilenaeos navem, quam ab illis conspici nollent, septentrionem versus mittere oportebat. De collocatione verborum cf. 81, 2. IV 67, 2. 70, 1. — *οὐ γὰρ ἐπίστευον . . . προχωρήσειν*, propr. non enim fidebant eis, quae ab Atheniensibus petebant (seu impetrare cupiebant), fore, ut bene cederent. Ita recte olim Haack. „Offensionem praebuit dativus *τοῖς*, qui si cum *ἐπίστευον* coniungitur, non apte addi visus est infinitivus *προχωρήσειν*, ut scribendum potius fuerit *ἐπίστευον τὰ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων προχωρήσειν.* Poterat tamen veriora docere ipsius usus Thucydidis diligenter observatus; eodem enim modo dixit IV 92, 7 *πιστεύσαντες τῷ θεῷ πρὸς ἡμῶν ἔσεσθαι*, quod item dici potuit *πιστεύσαντες τὸν θεὸν πρὸς ἡμῶν ἔσεσθαι.*“

6 καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Λακεδαίμονα ταλαιπώρως διὰ
τοῦ πελάγους κομισθέντες αὐτοῖς ἔπρασσον ὅπως
τις βοήθεια ἥξει.
1 5. Οἱ δ' ἐκ τῶν Ἀθηνῶν πρέσβεις ὡς οὐδὲν
ἦλθον πράξαντες, ἐς πόλεμον καθίσταντο οἱ Μυτι-
ληναῖοι καὶ ἡ ἄλλη Λέσβος πλὴν Μηθύμνης· οὗτοι
δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἐβεβοηθήκεσαν καὶ Ἴμβριοι καὶ
Λήμνιοι καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγοι τινὲς ξυμμάχων.
2 καὶ ἔξοδον μέν τινα πανδημεὶ ἐποιήσαντο οἱ Μυτι-
ληναῖοι ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, καὶ
μάχη ἐγένετο, ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Μυτι-
ληναῖοι οὔτε ἐπηυλίσαντο οὔτε ἐπίστευσαν σφίσιν
3 αὐτοῖς, ἀλλ' ἀνεχώρησαν. ἔπειτα οἱ μὲν ἡσύχαζον,
ἐκ Πελοποννήσου καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς βου-
4 λόμενοι, εἰ προσγένοιτό τι, κινδυνεύειν (καὶ γὰρ
αὐτοῖς Μελέας Λάκων ἀφικνεῖται καὶ Ἑρμαιώνδας
Θηβαῖος, οἳ προαπεστάλησαν μὲν τῆς ἀποστάσεως,
φθάσαι δὲ οὐ δυνάμενοι τὸν τῶν Ἀθηναίων ἐπί-

ἔπειτα ἐς πόλεμον καθίστανται Μυτιληναῖοι καὶ Ἀθηναῖοι. μάχη. δευτέρα πρεσβεία Μυτιληναίων ἐς Λακεδαίμονα.

Cap. 5. § 3. ἑαυτῶν. Pal. Vat. H. Bekk. et taciti Aug. et m. αὐτῶν.

Haas. Lucubr. Thucyd. p. 109. ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν mavult Bekk. Sed cf. I 127, 1.

§ 6. διὰ τοῦ πελάγους, per altum mare i. e. non appulsi in itinere. — αὐτοῖς, si ad Lacedaemonios referendum est, cum verbo ἔπρασσον sic iungendum est, ut valeat cum eis (cf. IV 106, 2. 110, 2. V 76, 3. VIII 5, 3); sin ad Lesbios, cum verbo ἥξει (cf. adn. I 13, 3 et αὐτοῖς ἀφικνεῖται 5, 4). Sed Lacedaemone cum Lacedaemoniis agi per se patet, consilium autem Mytilenaeorum accuratius indicatur, si sibi auxilium petivisse dicuntur.

Cap. 5. § 1. οἱ δ' ἐκ τῶν Ἀθηνῶν πρέσβεις. Cf. adn. I 8, 2. — οὗτοι. I. e. οἱ Μηθυμναῖοι. Cf. adn. I 136, 1. — Ἴμβριοι καὶ Λήμνιοι. Coloni Atheniensium. Cf. VII 57, 2.

§ 2. ἐπὶ τὸ τῶν Ἀ. στρατόπεδον. Recte schol. τὸ ὁρμοῦν ἐν τῇ Μαλέᾳ. — οὐκ ἔλασσον ἔχοντες. Cf. adn. I 105, 6. Krueg. Gr. § 53, 1 adn. 3. — ἐπηυλίσαντο] ἐπαυλίσασθαί ἐστι τὸ πλησίον τῶν πολεμίων νυκτὸς αὐλίσασθαι. Schol. Cf. IV 134, 2. Luci. Ver. Hist. I 38. Particulis οὔτε...οὔτε iuxta posita sunt quorum alterum alteri ex logica ratione suppositum est. Cf. IV 87, 4.

§ 3. ἐκ Πελοποννήσου . . . κινδύνευειν. „Ordo verborum: ἐκ Πελοπ. εἰ προσγένοιτό τι, καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς, (εἰ προσγένοιτο,) βουλόμενοι κινδυνεύειν.“ Goell. Quia, si quid (auxilii) ex Pelop. accessisset, atque cum alio apparatu periclitari volebant.

πλοῦν κρύφα μετὰ τὴν μάχην ὕστερον ἐσπλέουσι τριήρει, καὶ παρῄνουν πέμπειν τριήρη ἄλλην καὶ πρέσβεις μεθ' ἑαυτῶν· καὶ ἐκπέμπουσιν)·

Ἀθηναῖοι ἐπὶ Μυτιλήνη στρατοπεδεύονται καὶ ἐφορμοῦσιν.

6. *Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολὺ ἐπιῤῥωσθέντες διὰ* 1 *τὴν τῶν Μυτιληναίων ἡσυχίαν ξυμμάχους τε προσεκάλουν, οἳ πολὺ θᾶσσον παρῆσαν ὁρῶντες οὐδὲν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν Λεσβίων, καὶ περιορμισάμενοι τὸ πρὸς νότον τῆς πόλεως ἐτείχισαν στρατόπεδα δύο ἑκατέρωθεν [τῆς πόλεως], καὶ τοὺς ἐφόρμους ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσιν ἐποιοῦντο. καὶ τῆς* 2 *μὲν θαλάσσης εἶργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιληναίους, τῆς δὲ γῆς τῆς μὲν ἄλλης ἐκράτουν οἱ Μυτιληναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Λέσβιοι προσβεβοηθηκότες ἤδη, τὸ δὲ περὶ τὰ στρατόπεδα οὐ πολὺ κατεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ναύσταθμον δὲ μᾶλλον ἦν*

Cap. 6. § 1. *περιορμισάμενοι.* Cass. Aug. Ven. C. Pal. It. Vat. H. G. m. *περιορμησάμενοι.* Sed medium huius verbi non est Graecum. Alterum *τῆς πόλεως* om. Valla.

§ 4. *μετὰ τὴν μάχην* (§ 2 narratam) *ὕστερον.* Cf. *μετὰ τὰς σπονδὰς οὐ πολλῷ ὕστερον* V 24, 2 et ibi adn., item *πρὸ τῶν Τρωϊκῶν πρότερον* I 3, 1. — *τριήρη ἄλλην.* Praeter eam, de qua 4, 5 dictum est.

Cap. 6. § 1. *Πολὺ θᾶσσον.* Quam fecissent, si *ἰσχυρόν τι* apud Lesbios vidissent. — *περιορμισάμενοι.* Interpretes, qui 4, 5 *πρὸς βορέαν τῆς πόλεως* cum *ὥρμουν* iungunt, hic Athenienses classe a septentrionali urbis parte in australem circumvectos esse volunt. Neque tamen satis reputaverunt hanc sententiam *ἐπὶ τὸ πρὸς νότον* requirere. Cf. Dem. LI 4. Nam huc non pertinet IV 23, 2 *περιώρμουν, πλὴν τὰ πρὸς τὸ πέλαγος*, ubi naves locum circumstant, non ex alio loco in alium circumvectae sunt. Ex nostra ratione cogitandum est, Athenienses a Malea, quo induciis factis redierant, tum advectos meridionalem urbis partem, ubi ὁ τριηρικὸς λιμήν erat (cf. Strab. 617, quem locum supra attulimus), primum navibus cinxisse, ne in eis operibus, quae deinde peracturi erant, hostium classe impedirentur. In quo animadverti oportet aliud esse *περιορμίσασθαι*, aliud *τοὺς ἐφόρμους ποιεῖσθαι.* Illud ad observandos, hoc ad includendos hostes fit. — *ἑκατέρωθεν*, i. e. a septentrione et a meridie. — *τοὺς ἐφόρμους.* „Suid. *τὰς ἐφορμήσεις* interpretatur.“ Duk. Cf. II 89, 9. IV 27. 32. — *ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσιν.* De his vid. Strab. l. l. et Plehn. Lesb. p. 12 sqq.

§ 2. *Τῆς μὲν θαλάσσης εἶργον μὴ χρῆσθαι.* Cf. Matth. Gr. § 532 d. Kuehn. § 856 b β' et de negatione 1, 1. Potuisse etiam omitti verba *μὴ χρῆσθαι* apparet ex I 141, 4 et ibi adn. — *ναύσταθμον . . . ἀγορᾶς.* De verbis *ναύσταθμον* (statio, receptaculum) *πλοίων* cf. adn. II 92, 5. *Πλοῖα*

αὐτοῖς πλοίων καὶ ἀγορᾶς ἡ Μαλέα. καὶ τὰ μὲν
περὶ Μυτιλήνην οὕτως ἐπολεμεῖτο.
1 7. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους
τούτου Ἀθηναῖοι καὶ ἐς Πελοπόννησον ναῦς ἀπ-
έστειλαν τριάκοντα καὶ Ἀσώπιον τὸν Φορμίωνος
στρατηγόν, κελευσάντων Ἀκαρνάνων τῶν Φορ-
μίωνός τινα σφίσι πέμψαι ἢ υἱὸν ἢ ξυγγενῆ ἄρ-
2 χοντα. καὶ παραπλέουσαι αἱ νῆες τῆς Λακωνικῆς
3 τὰ ἐπιθαλάσσια χωρία ἐπόρθησαν. ἔπειτα τὰς μὲν
πλείους ἀποπέμπει τῶν νεῶν πάλιν ἐπ' οἴκου ὁ
Ἀσώπιος, αὐτὸς δ' ἔχων δώδεκα ἀφικνεῖται ἐς
4 Ναύπακτον, καὶ ὕστερον Ἀκαρνᾶνας ἀναστήσας
πανδημεὶ στρατεύει ἐπ' Οἰνιάδας καὶ ταῖς τε ναυσὶ
κατὰ τὸν Ἀχελῷον ἔπλευσε, καὶ ὁ κατὰ γῆν στρα-
5 τὸς ἐδῄου τὴν χώραν. ὡς δ' οὐ προσεχώρουν, τὸν
μὲν πεζὸν ἀφίησιν, αὐτὸς δὲ πλεύσας ἐς Λευκάδα
καὶ ἀπόβασιν ἐς Νήρικον ποιησάμενος ἀναχωρῶν

στρατεία τῶν Ἀθηναίων ἐς τὴν Λακωνικήν, ἐπ' Οἰνιάδας καὶ ἐς Λευκάδα. Ἀσωπίου φόνος.

Cap. 7. § 1. *ἐς Πελοπ.* In Cl. Ven. C. F. Reg. Gr. aliis *περί Π.*, ex interpr. Cf. Schol.
§ 5. *Νήρικον.* Aug. Ven. Pal. Reg. et grammat. Osanni *Νηρικόν.* At vid. Herodian. (ed. Lentz) I p. 152. Goettl. Doctr. accent. p. 222.

et navigia sunt (cf. adn. II 84, 2) et naves onerariae. *Ἀγορά* mercatum et ipsas merces significat. Cf. adn. I 62,1. *Μᾶλλον* Bloomf. explicat potius quam aliud quidlibet. Cum Maleae nomine cohaerens valet potius quam castra. Cum copiae Atheniensium non sufficerent ad urbem ab occidente quoque includendam, sed ea parte superiores essent Mytilenaei, cavendum erat, ne horum impetu frumentum quaeque alia ad bellum gerendum necessaria essent periclitarentur, ideoque in magis remoto atque tuto loco ea collocabant. Similiter VI 49, 4 Lamachus Atheniensibus Syracusas oppugnaturis suasit, ut Megara *ναύσταθμον* facerent, quae etiam longius a Syracusis quam Malea a Mytilenis distabant. His autem interiectum erat septuaginta stadiorum spatium (Strab. 617). — *τὰ μὲν . . . ἐπολεμεῖτο.* Similiter IV 23, 2 *τὰ περὶ Πύλον . . . ἐπολεμεῖτο.* Quaeritur autem, *τὰ περί* sitne nominativus (cf. adn. I 37, 1) an accusativus (cf. II 96, 3. IV 108, 1. V 52, 1). Sed a simplicitate illud commendari videtur. Cf. IV 23, 2. V 26, 6. VI 91, 7. Xen. Anab. IV 4, 1 *ὅσα ἐπολεμήθη.*

Cap. 7. § 1. *τῶν Φορμίωνος.* Proprie aut postea *υἱῶν ἢ ξυγγενῶν* scribendum aut *τῶν* omittendum videatur. Vulgata tamen aliquis ex gente Phormionis significatur. Cur autem is arcessitus sit, ex rebus Phormionis libro II narratis facile intellegitur.

§ 4. *ἀναστήσας.* Cf. adn. II 68, 1.

§ 5. *κατὰ τὸν Ἀχελῷον,* in Acheloo. Cf. IV 25, 8 et de situ Oeniadarum II 102, 2. Aliter *κατά* IV 107, 2 dictum est. — *Νήρικον*] καὶ Ὅμηρος

διαφθείρεται αὐτός τε καὶ τῆς στρατιᾶς τι μέρος ὑπὸ τῶν αὐτόθεν τε ξυμβοηθησάντων καὶ φρουρῶν τινων ὀλίγων. καὶ ὕστερον ὑποσπόνδους τοὺς 6 νεκροὺς ἀποπλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι παρὰ τῶν Λευκαδίων ἐκομίσαντο.

οἱ ἐκπεμφθέντες Μυτιληναίων πρέσβεις ἐς Ὀλυμπίαν παραγίγνονται.

8. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης νεὼς ἐκπεμφθέντες Μυτιληναίων πρέσβεις, ὡς αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶπον Ὀλυμπίαζε παρεῖναι, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀκούσαντες βουλεύσωνται, ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ὀλυμπίαν (ἦν δὲ Ὀλυμπιάς, ᾗ Δωριεὺς Ῥόδιος τὸ δεύτερον ἐνίκα), καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἑορτὴν κατέστησαν ἐς λόγους, εἶπον τοιάδε.

λόγος τῶν πρέσβεων, οἳ ἐν τῷ προοιμίῳ λέγουσι διὰ τὴν ἀπόστασιν οὐ δεῖν νομίζεσθαι χείρους.

9. „Τὸ μὲν καθεστὸς τοῖς Ἕλλησι νόμιμον, 1 ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι καὶ ξύμμαχοι, ἴσμεν· τοὺς γὰρ ἀφισταμένους ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ξυμμα-

Cap. 9. § 1. *Καθεστώς.* It. Vat. Aug. m. Praestare videri formam *καθεστός* evicit Schneid. ad Plat. III p. 85 sq. Cf. Buttm. Gr. max. II § 114 p. 158 ed. 1 (p. 208 ed. Lob.) **.

(Od. XXIV 376) *οἷδε ταύτην τὴν πόλιν.* Schol. Antiquius nomen Leucadis urbis esse censent Strabo 452 et, qui Neritum nominat, Plinius Nat. Hist. IV 1, 5, cui tamen rei repugnare videtur, quod Thucydides utriusque nominis mentionem facit. Cf. III 94 et Leak. Graec. sept. III p. 16. — *αὐτός τε.* Pronomen propter ea, quae addita sunt, iterari necesse fuit. Cf. V 21, 3. — *ὑπό τῶν αὐτόθεν* ab incolis huius regionis. Cf. IV 129, 2. II 25, 3.

§ 6. *ἀποπλεύσαντες,* cum inde solvissent, i. e. cum paulum ab insula, ad quam prius appulsi erant, recessissent.

Cap. 8. *ἐπὶ τῆς . . . νεώς.* Cf. 4, 5. — *εἶπον.* Cf. adn. I 131, 1. — *Ὀλυμπίαζε παρεῖναι.* Cf. adn. II 34, 4. — *Δωριεύς.* „Diagorae filius, cuius meminit Xenoph. Ἑλλην. I [1, 12 et 5, 19]“ Huds. Cf. Thuc. VIII 35. Paus. VI 7, 1. 2. Muell. Dor. II p. 148 sq. „Dorieum tribus continuis Olympiadibus pancratio [qua de re cf. adn. V 49] vicisse testatur Pausan. II 7, quod etiam in Ὀλυμπιάδων ἀναγραφῇ [at de hac vid. Clint. Fast Hell. p. XXVI. Cf. Niebuhr. Script. hist. I p. 212 sqq.] legitur, ubi Dorieus Rhodius primum pancratio vicisse dicitur Ol. LXXXVII, secundum Ol. LXXXVIII, tertium Ol. LXXXIX.“ Duk. hic et ad V 49. — *ἐνίκα,* victor erat. Cf. V 49, 1 et adn. I 13, 6. 54, 2. — *μετὰ τὴν ἑορτήν.* Hos dies festos circa solstitium per quinque dies celebratos et plenilunio finitos esse constat. Sed hoc semper fuisse primum plenilunium, quod secutum sit solstitium, non certum existimat Ideler Chronol. I p. 366. Plerumque hic significari m. Iul. d. XX vel XXI putant.

Cap. 9. § 1. *τοὺς γὰρ ἀφισταμένους* cet. Cum sententia cf. Demosth. XVIII 47.

γίαν τὴν πρὶν ἀπολείποντας οἱ δεξάμενοι, καθ᾽ ὅσον μὲν ὠφελοῦνται, ἐν ἡδονῇ ἔχουσι, νομίζοντες δὲ εἶναι προδότας τῶν πρὸ τοῦ φίλων χείρους ἡγοῦνται. καὶ οὐκ ἄδικος αὕτη ἡ ἀξίωσίς ἐστιν, εἰ τύχοιεν πρὸς ἀλλήλους οἵ τε ἀφιστάμενοι καὶ ἀφ᾽ ὧν διακρίνοιντο ἴσοι μὲν τῇ γνώμῃ ὄντες καὶ εὐνοίᾳ, ἀντίπαλοι δὲ τῇ παρασκευῇ καὶ δυνάμει, πρόφασίς τε ἐπιεικὴς μηδεμία ὑπάρχοι τῆς ἀποστάσεως· ὃ ἡμῖν καὶ Ἀθηναίοις οὐκ ἦν, μηδέ τῳ χείρους δόξωμεν εἶναι, εἰ ἐν τῇ εἰρήνῃ τιμώμενοι ὑπ᾽ αὐτῶν ἐν τοῖς δεινοῖς ἀφιστάμεθα.

10. Περὶ γὰρ τοῦ δικαίου καὶ ἀρετῆς πρῶτον, ἄλλως τε καὶ ξυμμαχίας δεόμενοι, τοὺς λόγους ποιησόμεθα, εἰδότες οὔτε φιλίαν ἰδιώταις βέβαιον γιγνομένην οὔτε κοινωνίαν πόλεσιν ἐς οὐδέν, εἰ μὴ μετ᾽ ἀρετῆς δοκούσης ἐς ἀλλήλους γίγνοιντο καὶ

ἀποφαίνουσι γάρ, ὅτι δικαία ἐστὶν ἡ ἀπόστασις διὰ τὴν Ἀθηναίων πλεονεξίαν καὶ ἐς τοὺς ξυμμάχους ἀπιστίαν,

Liv. XXVII 17. Tac. Ann. I 58. — ἐν ἡδονῇ ἔχουσι, caros habent. Cf. adn. I 99, 2 et I 55, 1. — χείρους ἡγοῦνται, scil. quam essent, si non defecissent. Cf. de talibus comparativis Bernh. Synt. p. 433 et adn. I 95, 7. Verba χείρους ἡγεῖσθαι redeunt IV 114, 3.

§ 2. ἡ ἀξίωσις] ἡ δόξα, ἡ κρίσις, ὁ λογισμός. Schol. Cf. adn. II 88, 2. — εἰ τύχοιεν. Vid Matth. Gr. § 524 adn. 3 et Madvig. Gr. § 135 c adn. 1 b. Exceptio statuitur in re, quae per se aliquantum veritatis habet. Nos: nur müssten ... sein. — ἀντίπαλοι, i. e. ἰσοσθενεῖς, ἴσοι. Cf. adn. I 142, 3. — πρόφασις. Cf. adn. I 23, 6. — ὃ „Τὰ τρία ταῦτα (quae antecedunt a vv. ἴσοι μέν)." Δούκας. — εἰ ... ἀφιστάμεθα, hoc cum vere fiat, εἰ ad ὅτι particulae vim accedit. Cf. III 32, 2. 43, 5, VII 34, 7. 67, 1.

Cap. 10. § 1. περὶ τοῦ δικαίου καὶ ἀρετῆς] περὶ τοῦ δικαίως αὐτῶν ἀφίστασθαι, καὶ μὴ διὰ κακίαν τε καὶ πανουργίαν. Schol. Ἀρετή igitur est honestas, probitas, quam a se in defectione esse conservatam student demonstrare. Τὸ δίκαιον idem est atque πρόφασις ἐπιεικής, ἀρετῆς ad superius χείρους respicit. — ἄλλως τε καὶ ξυμμαχίας δεόμενοι. Ea de causa enim iudicium illud (9, 1) in se non cadere quam maxime debent demonstrare. — βέβαιον. Cf. I 32, 1. — γιγνομένην, cum ἄν absit idem est quod ὅτι γίγνεται. Itaque εἰ ... γίγνοιντο ... εἶεν pariter explicandum atque supra (9, 2) εἰ τύχοιεν. — ἐς οὐδέν, in ulla re. Cf. VII 59, 3. 87, 6. — μετ᾽ ἀρετῆς δοκούσης, cum conspicua honestate i. e. societas ita fieri debet, ut honestas in ea appareat. Cf. Eur. Hec. 295. Heracl. 897. Troad. 613. Pind. Nem. VII 31. — γίγνοιντο. „Est structura ἀπὸ κοινοῦ; nam ex praegresso φιλίας nunc φίλοι repetendum est." Gottl. Nisi in v. ὁμοιότροποι demum subiectum mutatum esse

τἆλλα ὁμοιότροποι εἶεν· ἐν γὰρ τῷ διαλλάσσοντι τῆς γνώμης καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν ἔργων καθίστανται.
2 *ἡμῖν δὲ καὶ Ἀθηναίοις ξυμμαχία ἐγένετο πρῶτον ἀπολιπόντων μὲν ὑμῶν ἐκ τοῦ Μηδικοῦ πολέμου, παραμεινάντων δὲ ἐκείνων πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τῶν ἔργων.*
3 *ξύμμαχοι μέντοι ἐγενόμεθα οὐκ ἐπὶ καταδουλώσει τῶν Ἑλλήνων Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐπ' ἐλευθερώσει ἀπὸ τοῦ Μήδου τοῖς Ἕλλησι.*
4 *καὶ μέχρι μὲν ἀπὸ τοῦ ἴσου ἡγοῦντο, προθύμως εἰπόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἑωρῶμεν αὐτοὺς τὴν μὲν τοῦ Μήδου ἔχθραν ἀνιέντας, τὴν δὲ τῶν ξυμμάχων δούλωσιν*

statuere mavis, quod hic sit *φιλία καὶ κοινωνία*, postea *οἱ ἰδιῶται καὶ πόλεις*. Class. *ἰδιῶται καὶ πόλεις* utriusque membri subiectum esse existimat prius interpretatus n i s i h o n e s t a t e i n t e r s e u t a n t u r. Sed omnibus quod sciam locis *μετάτινος γίγνεσθαι* ad personam pertinet (cf. Xen. Cyr. VIII 7, 27. Plat. Apol. 32 c) et mutatio significationis verbi *γίγνεσθαι* non minus molesta est quam subiecti. Boehm. *γίγνοιτο* coniecit, quod cum in utraque societate valeat, propter *οὔτε . . . οὔτε* minus placet. — *τἆλλα* i. e. *τὴν ἄλλην γνώμην*. Ceterum *εἰδότες* et quae secuntur non ad societatem cum Lacedaemoniis ineundam spectant, sed ad *τοὺς λόγους ποιησόμεθα* pertinent. Nam tota quae sequitur explicatio eo refertur, ut neque honestatem neque morum similitudinem in Atheniensium societate vim habuisse demonstretur. — *ἐν τῷ διαλλάσσοντι τῆς γνώμης*, in animorum discrepantia. Verbum intransitive dictum est, et de participio cf. adn. I 36, 1.

§ 2. *ξυμμαχία ἐγένετο.* Cf. Herodot. IX 106 et Thuc. I 95, 1. Duae res utroque loco narratae hic callide misceri a Lesbiis videntur; nam quae legitur apud Herodotum, *ἀπολιπόντων . . . ἔργων* accidisse, etiamsi de Leotychidis discessu (Herodot. IX 114) cogites, existimari non potest; § 3 autem ad foedus ab Herodoto commemoratum respicitur. — *ἀπολιπόντων . . . ἐκ τοῦ Μηδ. πολ.* Cf. Matth. Gr. § 495, 1 et adn. V 4, 4. De re vid. I 95, 6 sq. — *παραμεινάντων . . . πρὸς τὰ ὑπόλοιπα.* Cf. I 75, 2.

§ 3. *ξύμμαχοι . . . Ἕλλησι*, socii tamen facti sumus non Atheniensibus ad Graecos subigendos, sed Graecis ad liberandos eos a rege Medorum. Vocabulo *καταδούλωσις*, quod durius inepte appellat Pollux IX 142, etiam Plat., Diod., alii usi sunt. Cf. Lob. ad Phryn. p. 351. Dativus *Ἀθηναίοις* et cum verbis *ξύμμαχοι ἐγενόμεθα* et cum nomine *καταδούλωσις* cohaeret, quod VI 76, 4 similiter cum dativo iunctum est. Cf. ibi adn. Dicere autem Lesbii possunt se non Atheniensium, sed Graecorum socios factos esse, quia post pugnam ad Mycalen pugnatam in foedus Graecorum (*ἐς τὸ συμμαχικόν*), quamquam Atheniensium potissimum studio, recepti sunt. Vide Herodot. l. d.

§ 4. *ἀπὸ τοῦ ἴσου*] *κατ' ἰσονομίαν.* Schol. Cf. adn. I 77, 3 et de re I 97. — *ἑωρῶμεν αὐτούς* cet. Cf. VI 76 et I 98

ἐπειγομένους, οὐκ ἀδεεῖς ἔτι ἦμεν. ἀδύνατοι δὲ ὄντες καθ' ἓν γενόμενοι διὰ πολυψηφίαν ἀμύνεσθαι οἱ ξύμμαχοι ἐδουλώθησαν πλὴν ἡμῶν καὶ Χίων. ἡμεῖς δὲ αὐτόνομοι δὴ ὄντες καὶ ἐλεύθεροι τῷ ὀνόματι ξυνεστρατεύσαμεν. καὶ πιστοὺς οὐκέτι εἴχομεν ἡγεμόνας Ἀθηναίους παραδείγμασι τοῖς προγιγνομένοις χρώμενοι· οὐ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς οὓς μὲν μεθ' ἡμῶν ἐνσπόνδους ἐποιήσαντο καταστρέψασθαι, τοὺς δὲ ὑπολοίπους, εἴ ποτε ἄρα ἐδυνήθησαν, μὴ δρᾶσαι τοῦτο.

11. Καὶ εἰ μὲν αὐτόνομοι ἔτι ἦμεν ἅπαντες, βεβαιότεροι ἂν ἡμῖν ἦσαν μηδὲν νεωτεριεῖν· ὑποχειρίους δὲ ἔχοντες τοὺς πλείους, ἡμῖν δὲ ἀπὸ τοῦ ἴσου ὁμιλοῦντες, χαλεπώτερον εἰκότως ἔμελ- καὶ ὅτι οὐδὲ τὸ αὐτονόμους ἔτι εἶναι σφᾶς προτρέπεσθαι δύναται πιστοὺς εἶναι Ἀθηναίοις.

Cap. 10. § 4. ἐπαγομένους codd. Cf. adn.
§ 5. ἀμύνεσθαι Cass. Aug. Ven. Pal. Vat. H. Reg. M. Lugd. Vulgo et Bekk. ἀμύνασθαι.
Cap. 11. § 1. αὐτῶν. Cass. Cl. Ven. Pal. Gr. Lugd. αὐτῶν. At vid. adn.

extr. 99 sqq. — ἐπειγομένους. Traditum ἐπαγομένους Funckhaenelius in Diurn. scholast. 1832 p. 793 comparans Soph. Ant. 358 et Demosth. XIX 259 interpretatur sibi, suum in usum, adducentes. Cf. Steph. Thes. in h. v. p. 1367. Cum tamen contrarium sit ἀνιέντας, recte ἐπειγομένους coniecerunt Rossius in explicatione trium inscriptionum Syri repertarum et Bekk. in ed. ster., quibus adstipulatur Haas. Lucubr. Thuc. p. V.

§ 5. καθ' ἓν γενόμενοι, in unum coeuntes. Cf. 11, 4. — διὰ πολυψηφίαν. Damna τῆς ἰσοψηφίας societatis Laconicae, unde πολυψηφίαν, quam πολυπραγμοσύνης voce explanat schol., oriri necesse erat, exposita sunt I 141. — πλὴν ... Χίων. Cf. I 19.

§ 6. δή, scilicet. Cf. IV 46, 5. VI 10, 5. 54, 4. 80, 1. — πιστούς, quibus confidere possemus. — ἐδυνήθησαν. Δυνηθείησαν coniecit Krueg., δυνηθεῖεν Dobr. Uterque modus Latine hic reddendus est: si potuissent, si facultas oblata esset; sed indicativo id simul negatur factum esse, (Lesbii enim et Chii non erant subacti), cum optativus, quid cogitassent Lesbii, solum exprimeret, de exitu nihil significans. Ne quis ἂν δρᾶσαι requirat, monendum est in sententia εἰκός ἐστι locutioni subiecta apud Th. nusquam ἂν infinitivo addi. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 5 et adn. IV 60, 2.

Cap. 11. § 1. βεβαιότεροι ... νεωτερεῖν. „Βέβαιος de persona dictum est is, de quo fiducia concipitur, is, de quo nobis aliquid certo

λον οἴσειν καὶ πρὸς τὸ πλεῖον ἤδη εἶκον τοῦ ἡμετέρου ἔτι μόνου ἀντισουμένου, ἄλλως τε καὶ ὅσῳ δυνατώτεροι αὐτοὶ αὑτῶν ἐγίγνοντο καὶ ἡμεῖς ἐρημότεροι. τὸ δὲ ἀντίπαλον δέος μόνον πιστὸν ἐς ξυμμαχίαν· ὁ γὰρ παραβαίνειν τι βουλόμενος τῷ μὴ προέχων ἂν ἐπελθεῖν ἀποτρέπεται. αὐτό- 2
νομοί τε ἐλείφθημεν οὐ δι' ἄλλο τι ἢ ὅσον αὐτοῖς ἐς τὴν ἀρχὴν εὐπρεπείᾳ τε λόγου καὶ γνώμης μᾶλλον ἐφόδῳ ἢ ἰσχύος τὰ πράγματα ἐφαίνετο καταληπτά. ἅμα μὲν γὰρ μαρτυρίῳ ἐχρῶντο μὴ 3
ἂν τούς γε ἰσοψήφους ἄκοντας, εἰ μή τι ἠδίκουν οἷς ἐπῇσαν, ξυστρατεύειν· ἐν τῷ αὐτῷ δὲ

persuademus; unde βέβαιός εἰμι τοῦτο ποιήσειν, certa fides habetur mihi me hoc facturum esse. Thuc. III 11 βεβαιότεροι ἂν ἡμῖν ἦσαν μηδὲν νεωτεριεῖν, certiorem spem de eis conciperemus fore, ut cet." Steph. — καὶ πρὸς τὸ πλεῖον ἤδη εἶκον, quamvis maior pars iam cederet. Frustra καὶ (etiam) Dobr. expungit. — πρὸς τὸ ... ἀντισουμένου, cum (vel quod) nos, quamvis maior pars iam cederet, adhuc soli pares ipsis (dignitate) essemus. De praep. πρός comparationem indicante vid. Matth. Gr. 591 δ', de neutris adn. II 45, 1. Genetivus absolutus est, non ex χαλεπώτερον οἴσειν pendet (cf. I 77, 3. II 62, 3. 65, 4), cuius obiectum ex ἡμῖν ... ὁμιλοῦντες repetendum est. — ὅσῳ. l. e. τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ, vel omnino καθόσον, ὅτι. Cf. adn. VI 89, 6. Matth. Gr. § 455 adn. 7 et § 480 c adnot. 2. Bernh. Synt. p. 435. Buttm. Exc. ad Plat. Alc. II p. 205. Bach. ad Tac. Ann. I 2. Similiter § 2 ὅσον est quatenus, quod. — αὐτοὶ αὑτῶν. Cf. Matth. Gr. § 452. — τὸ ἀντίπαλον δέος, aequalis metus, mutui metus aequalitas. — τῷ ... ἀποτρέπεται, deterretur (τοῦ παραβαίνειν) eo, quod non viribus superior invasurus (impetum facturus) sit.

§ 2. ὅσον, quatenus. — ἐς τὴν ἀρχήν, ad imperium quaerendum. Cf. II 62, 1. — γνώμης ἐφόδῳ, prudentis consilii conatu. — τὰ πράγματα ... καταληπτά, res obtineri posse. Cf. 30, 3.

§ 3. ἅμα μέν. His respondent verba ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καί, ut IV 73, 2. — μὴ ἂν ... ξυστρατεύειν. Ne ἑκόντας legendum censeas, plenam sententiam hanc esse existima. Nobis enim documento utebantur dicentes, (etiamsi alii coacti se adiuvare perhiberentur) eos certe, qui idem ius suffragii ferendi haberent, invitos auxilium sibi laturos non esse, (neque omnino id facturos,) nisi, quos aggrederentur, aliquid deliquissent (i. e. nisi ipsa causae aequitate moverentur, ut participes bellorum fierent). Simili brevitate dicendi ante particulas nisi, ni, nisi quod, aliquotiens usus est Tacitus, ut ante ni Ann. IV 64, et Thucydides ante εἰ iterum IV 86, 4. Ceterum veri superlatio oratoria videtur esse, quod Lesbii,

καὶ τὰ κράτιστα ἐπί τε τοὺς ὑποδεεστέρους πρώ-
τους ξυνεπῆγον καὶ [τὰ] τελευταῖα λιπόντες, τοῦ
ἄλλου περιῃρημένου, ἀσθενέστερα ἔμελλον ἕξειν.
εἰ δὲ ἀφ' ἡμῶν ἤρξαντο, ἐχόντων ἔτι τῶν πάν-
των αὐτῶν τε ἰσχὺν καὶ πρὸς ὅ τι χρὴ στῆναι,
4 οὐκ ἂν ὁμοίως ἐχειρώσαντο. τό τε ναυτικὸν ἡμῶν
παρεῖχέ τινα φόβον μή ποτε καθ' ἓν γενόμενον,
ἢ ὑμῖν ἢ ἄλλῳ τῳ προσθέμενον, κίνδυνον σφίσι
5 παράσχῃ. τὰ δὲ καὶ ἀπὸ θεραπείας τοῦ τε κοινοῦ
αὐτῶν καὶ τῶν αἰεὶ προεστώτων περιεγιγνόμεθα.

§ 5. θεραπείας. Vat. H. Reg. τῆς θεραπείας. Sine artic. II 51 ἕτερος ἀφ' ἑτέρου θεραπείας.

αὐτόνομοι et, ut post hanc defectionem soli ex eis Methymnaei, ναυσὶ καὶ οὐ φόρῳ ὑπήκοοι VII 57, 5, ἰσοψήφους se vocant, quippe memores iuris et veteris instituti iam diu ab Atheniensibus sublati, quo socii ἀπὸ κοινῶν ξυνόδων consultabant. Vid. I 97. — καὶ τὰ κράτιστα ...] καὶ τοὺς κρατίστους ἡμᾶς ἐπὶ τοὺς ἀσθενεστέρους τῶν Ἑλλήνων πρώτους παρελάμβανον. Schol. De neutro cf. adn. II 45, 1. — τελευταῖα λιπόντες. Articulus Kruegero auctore deletus est, cum τελευταῖα sit accusativus praedicati. Frustra ad eum tuendum 23, 3. 85, 1 afferunt, ubi vide adn. — τοῦ ἄλλου περιῃρημένου, reliquis circumcisis, proprie circumcirca demptis. Cf. Xen. Cyrop. II 1, 21. Memor. III 2, 4. — αὐτῶν. Et ipsi vires habebant et aliorum (πρὸς ὅ τι χρὴ στῆναι) viribus facile adiuvabantur. — πρὸς ὅ τι χρὴ στῆναι, apud quos consisterent, quibus se adiungerent. Cf. IV 56, 2. Saepius μετά τινος στῆναι similiter legitur. Cf. adn. 39, 2. Contraria vi ἵστασθαι πρός τινα dictum est V 104. De verbo χρή vid. adn. I 91 1 et praesentis causa cf. etiam II 4, 2. IV 34, 3.

§ 4. τό τε ναυτικόν. Sequitur tertia causa, cur Lesbii libertate non sint privati. Cf. § 2. — καθ' ἓν γενόμενον. Cf. adn. 10, 5. — προσθέμενον, cum se adiunxisset, προσχωρῆσαν. Cf. VIII 48, 4. 87, 4.

§ 5. τὰ δέ, partim vero. Cf. Matth. Gr. § 288 adn. 2 et attende hic non clare praecedere τὰ μέν. — ἀπὸ θεραπείας] τέσσαρα τεκμήρια τέθεικε, δι' ὧν συνίστησιν, ὅτι οὐχὶ διὰ δικαιοσύνην μέχρι δεῦρο ἀπέσχοντο ἡμῶν (scripsit schol. ἡμῶν sic, ut ὅτι praefixerit orationi rectae), ἀλλὰ διὰ πανουργίαν· ἓν μὲν τὸ κατὰ τὴν εὐπρέπειαν τοῦ λόγου, δεύτερον δὲ τὸ γνώμης μᾶλλον ἐφόδῳ ἢ ἰσχύι τὰ πράγματα φαίνεσθαι καταληπτά, τρίτον τὸ φοβεῖσθαι τὸ ναυτικὸν τῶν Μιτυληναίων, τέταρτον τὸ θεραπεύεσθαι πρὸς τῶν Μιτυληναίων κολακείᾳ μὲν κοινῇ τοὺς Ἀθηναίους, δώροις δὲ τῶν προεστώτων ἕκαστον. Schol. Θεραπεία dicitur de observantia, qua quis colit alios. — περιγιγνόμεθα, incolumes manebamus, αὐτόνομοι ἐλείφθημεν § 2.

οὐ μέντοι ἐπὶ πολύ γ' ἂν ἐδοκοῦμεν δυνηθῆναι, εἰ μὴ ὁ πόλεμος ὅδε κατέστη, παραδείγμασι χρώμενοι τοῖς ἐς τοὺς ἄλλους.

ἀποφαίνουσι δὲ καὶ β), ὅτι ἀναγκαία ἡ ἀπόστασις διὰ τῆς ἑκατέρων δυνάμεως ἀνομοιότητα,

12. Τίς οὖν αὕτη ἢ φιλία ἐγίγνετο ἢ ἐλευθερία 1
πιστή, ἐν ᾗ παρὰ γνώμην ἀλλήλους ὑπεδεχόμεθα καὶ οἱ μὲν ἡμᾶς ἐν τῷ πολέμῳ δεδιότες ἐθεράπευον, ἡμεῖς δὲ ἐκείνους ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τὸ αὐτὸ

Cap. **12.** § 1. ἢ *φιλία* Cl. T. Ald. ed. Bas. Bekk. Vulgo ἡ *φιλ.* In qua scriptura offensioni est collocatio adiectivi *πιστή*, quam artificiosius quam verius excusare videtur Kaempf. Quaest. Thuc. p. 12. De receptis verbis cf. adn.

ἀλλήλους ὑπεδεχόμεθα. Aug. *ἀλλήλοις ὑποδεχόμεθα. ἀλλήλοις* etiam It. Vat., *ὑποδεχόμεθα* Ven. Gr. Mire Valla: utrique alteris sumus suspecti. Cf. adn.

§ 6. *δυνηθῆναι.* Suppl. *περιγίγνεσθαι.* — *τοῖς ἐς τοὺς ἄλλους.* Illustrat schol. adiectis verbis *ὑπ' Ἀθηναίων γενομένοις.*

Cap. **12.** § 1. *τίς οὖν ... πιστή*, qualis igitur aut amicitia aut libertas firma erat haec, sive haec igitur quo iure firma vel amicitia vel libertas vocetur! Goelleri dubitationes et verborum distinctionem refutavit Krohl. Quaest. Thuc. I p. 4 et Pop. in ed. maiore Suppl. Kaempfius Quaest. Thuc. p. 12 sq. receptam scripturam optime se habere fassus membranarum auctoritatem, quae in ἡ et ἢ nulla est, non vult posthaberi. — *ὑπεδεχόμεθα.* „Excipiebamus, scil. hospitio et epulis. Aut fortasse metaphorice intellegatur pro vv. excipiebamus cum honore et familiariter.“ Bloomf., qui nunc alteram explanationem praefert. At Haasius Lucubr. Thuc. p. 69, cum *ὑποδέχεσθαι* plerumque nihil significet nisi vel in se recipere aliquam rem gerendam, vel recipere aliquem hominem, et, quod de hospitio et epulis scribat Bloomf., aut significationem illam non habeat, aut, si habeat, in verbo ipso ea non insit, neque etiam intellegatur metaphora illa qualis sit, qua id, quod sit excipere simpliciter, dicatur ita, ut sit excipere cum honore et familiariter, *ὑπήρχοντο* legendum conicit, quod verbum, quamquam alibi apud Thuc. non legatur, tamen apud alios eiusdem aetatis scriptores exstare demonstrat. Sed verbi *ἔρχεσθαι* imperf. *ἠρχόμην* Atticis minus usitatum erat (cf. adn. IV 120, 1) et *ὑπελθεῖν* insidiosius videtur, quam quod Mytilenaei de se ipsis dixerint. Facile est conicere *ἀπεδεχόμεθα* i. e. probabamus; sed sollemne est *ὑποδέχεσθαι* de advenis dictum, qui in alienam civitatem admittuntur ibique commercium habent. In Plat. Leg. 952 e *ἀγοραῖς καὶ λιμέσιν ὑποδέχεσθαι* contrarium est quam apud Thuc. I 67, 4 *λιμένων καὶ ἀγορᾶς εἴργεσθαι.* Cf. Plat. Leg. 953 b et d. Contrariam igitur fere inter Mytilenaeos et Athenienses condicionem fuisse indicatur atque his cum Megarensibus ex decreto Megarico intercedebat. Itaque *ἀλλήλους ὑποδέχεσθαι* hic idem valet quod *ἐπιμίγνυσθαι παρ' ἀλλήλους* II 1, quocum cf. I 146. Utroque verbo mutuum commercium significatur civitatum, quae inter se pace atque amicitia utuntur. — *ἐθεράπευον.* Est hy-

ἐποιοῦμεν· ὅ τε τοῖς ἄλλοις μάλιστα εὔνοια [πί-
στιν] βεβαιοῖ, ἡμῖν τοῦτο ὁ φόβος ἐχυρὸν παρεῖχε,
δέει τε τὸ πλέον ἢ φιλίᾳ κατεχόμενοι ξύμμαχοι
ἦμεν· καὶ ὁποτέροις θᾶσσον παράσχοι ἀσφάλεια
θάρσος, οὗτοι πρότεροί τι καὶ παραβήσεσθαι
2 ἔμελλον. ὥστε, εἴ τῳ δοκοῦμεν ἀδικεῖν προαπο-
στάντες διὰ τὴν ἐκείνων μέλλησιν τῶν ἐς ἡμᾶς
δεινῶν, αὐτοὶ οὐκ ἀνταναμείναντες σαφῶς εἰδέναι
3 εἴ τι αὐτῶν ἔσται, οὐκ ὀρθῶς σκοπεῖ. εἰ γὰρ
δυνατοὶ ἦμεν ἐκ τοῦ ἴσου καὶ ἀντεπιβουλεῦσαι,
καὶ ἀντιμελλῆσαί τι ἔδει ἡμᾶς ἐκ τοῦ ὁμοίου [ἐπ'
ἐκείνοις εἶναι], ἐπ' ἐκείνοις δὲ ὄντος ἀεὶ τοῦ ἐπι-
χειρεῖν, καὶ ἐφ' ἡμῖν εἶναι δεῖ τὸ προαμύνασθαι.

πίστιν. D. *πιστόν*. Cf. adn.

§ 3. *ἀντιμελλῆσαι* schol. alter, T. Bekk. In plerisque librris mss. *ἀντεπιμελλῆσαι*, quod ex superiore *ἀντεπιβουλεῦσαι* ortum frustra defendunt Krohl. Quaest. Thuc. I p. 4 et Kaempf. Quaest. Thuc. p. 6 sq. Cf. Comment. antiqu. stud. a. 1842 p. 126, ubi *ἐπιμέλλειν*, adversus al. cunctari, nec reperiri nec similitudini linguae consentaneum esse expositum est.

perbole oratoria, ut *ἰσόψηφοι* 11, 3. — *ὅ τε . . . εὔνοια* [*πίστιν*] *βεβαιοῖ*. Kruegeri interpretationem, qui plenam orationem futuram esse dicit, si scriptum sit *ὅ τε τοῖς ἄλλοις μάλιστα εὔνοια ποιεῖ* (sive *παρέχει*), *πίστιν βεβαιοῖ*, merito Class. reicit, cum et vim scriptoris verbis afferat et sententiam minus aptam efficiat; nam ex mutuo timore fidem nasci non posse. Nec minus recte longe diversum esse ille affirmat II 40, 3, ubi *ὅ* pariter ad utrumque quod sequitur membrum spectet.. Ut vero *τοῦτο*, sicut opus est, ad *ὅ* referri possit, eodem auctore *πίστιν* delendum est. Firmari societatem, non fidem ex proximis verbis patet, quibus horum explicatio quaedam continetur. — *κατεχόμενοι*, retenti, vel, quod parum differt, cum capti teneremur, ut 45, 4.

§ 2. *εἴ τῳ . . . δεινῶν*. Id est: si cui propterea, quod illi mala nobis inferre cunctantur, iniuste agere eo, quod ante defecerimus, videmur. Cf. Matth. Gr. § 380 adn. 1. — *ἀνταναμείναντες* cum infinit. ut *ἀναμένειν* IV 120, 3. 135, 1. Cf. adn. 2, 2.

§ 3. *ἐκ τοῦ ἴσου*. Cf. adn. I 51, 2 et IV 117, 2. Saepius *ἀπὸ τοῦ ἴσου*. — *τί ἔδει . . . εἶναι* (sic olim legebatur distinctione post *ἀντιμελλῆσαι* facta) si recte scripta sunt, significant: quid opus erat nos, qui (i. e. si vel potius cum) potentia pares essemus, in ipsorum potestate esse; nam ad verba *ἐκ τοῦ ὁμοίου* cogitandum est *ὄντας*. In quam sententiam haec cum ab aliis accepta sunt, tum ab Haas. Lucubr. Thuc. p. 84, nisi quod hic per oxymoron ea dicta esse addit, et a Kaempf. Quaest. Thuc. p. 11, quem vide. Nec multo aliter Arn. in ed. 2:

καὶ ὅτι, καίπερ ἀπαράσκευος γεγενημένη, γ) καιρία γε μέντοι καὶ ξύμφορός ἐστιν.

13. Τοιαύτας ἔχοντες προφάσεις καὶ αἰτίας, ὦ 1
Λακεδαιμόνιοι καὶ ξύμμαχοι, ἀπέστημεν, σαφεῖς μὲν τοῖς ἀκούουσι γνῶναι ὡς εἰκότως ἐδράσαμεν, ἱκανὰς δὲ ἡμᾶς ἐκφοβῆσαι καὶ πρὸς ἀσφάλειάν τινα τρέψαι, βουλομένους μὲν καὶ πάλαι, ὅτε ἔτι ἐν τῇ εἰρήνῃ ἐπέμψαμεν ὡς ὑμᾶς περὶ ἀποστάσεως, ὑμῶν δὲ οὐ προσδεξαμένων κωλυθέντας· νῦν δὲ ἐπειδὴ Βοιωτοὶ προυκαλέσαντο, εὐθὺς ὑπηκούσαμεν, καὶ

quid opus erat nos aeque atque sumus (immo fuimus) illis subiectos esse. De verbis *εἶναι ἐπί τινι* cf. adn. II 84, 2. Sed illa vis a disputationis serie videtur abhorrere, cum et ex eis, quae antecedunt, et ex contrariis *ἐπ' ἐκείνοις δὲ ... προαμύνασθαι* appareat hoc dicendum esse: si enim pares essemus Atheniensibus, simili modo in eos nos gerere debebamus. Quae sententia ut oriatur, primum *τί* in encliticum pronomen mutatum cum superioribus iungendum est; deinde aut, quae Krohlii Quaest. Thuc. I p. 5 opinio est, verba *ἐκ τοῦ ὁμοίου ἐπ' ἐκείνοις εἶναι* interpretanda simili ratione adversus illos esse, similiter adversus illos agere, quae tamen vis in Graecis inesse posse vix videtur (cf. Comment. antiqu. stud. a. 1842 p. 127); aut, quod nos suasimus, *ἐπ'* delendum, ut *ἐκ τοῦ ὁμοίου εἶναι* idem valeat atque *ὁμοῖον εἶναι* (cf. adn. I 143, 4), et *ὁμοῖος* sit *ὁμοιότροπος*, quemadmodum I 71, 2, ubi cf. adn., quamquam formulae *ἐκ τοῦ ὁμοίου* I 143, 4 et IV 10, 4 aliam notionem fatemur esse; aut, quae Kruegeri coniectura est, *ἐπ' ἐκείνους ἰέναι* legendum, nisi haec coniectura displicet, quia *ἰέναι ἐπί τινα* non tam sonat adversari, resistere, quam invadere, id quod Mytilenaei, si cunctari possent, facere non debebant. *Ἰέναι* iam Goeller coniecit, sed is et dativum et interrogativum pronomen retinuit, quorum neutrum fieri posse docuit Krohl. l. d. et Pop. in ed. mai. Suppl. Iusto audacior est coniectura Pflugkii in Sched. crit. p. 31 proposita. — Cum ex rationibus supra expositis nulla esset quae ab omni parte satisfaceret, Kruegeriana optime constare Classeno visa est, si a verbis *καὶ ἀντιμελλῆσαι* apodosis inciperetur, ita ut hinc *ἐπ' ἐκείνους* penderet. Quod verum esset, si *ἐπί τινα ἰέναι* adversandi vel defendendi vim haberet. At omnibus locis contra aliquem proficisci valet, quae significatio et rerum condicioni repugnat et Mytilenaeorum voluntati, qui suum esse *τὸ προαμύνασθαι* dicunt. Praeterea cuius rei cunctatio fieri debeat, supra indicatum est verbis *σαφῶς εἰδέναι εἴ τι αὐτῶν ἔσται*; nam *ἀντιμελλῆσαι* prorsus idem significat atque *ἀντ-αναμείναντες*. Quare magis placet Boehmii sententia, qui eadem facta verborum distinctione *ἐπ' ἐκείνοις εἶναι* pro interpretamento habet ex proximis verbis ducto. De duplici *καί* cf. I 83, 3.

Cap. 13. § 1. *Τοιαύτας*. Similiter *τοιαῦτα* cum asyndeto post orationes legimus II 74, 1. IV 93, 1. 96, 1 et alibi *τοσαῦτα*. Cf. adn. II 75, 1. IV 98, 1. — *προφάσεις καὶ αἰτίας*, ansas et causas. Cf. adn. I 23, 6. — *βουλομένους ... κωλυθέντας*. Cf. 2, 1. —

ἐνομίζομεν ἀποστήσεσθαι διπλῆν ἀπόστασιν, ἀπό τε τῶν Ἑλλήνων, μὴ ξὺν κακῶς ποιεῖν αὐτοὺς μετ' Ἀθηναίων, ἀλλὰ ξυνελευθεροῦν, ἀπό τε Ἀθηναίων, μὴ αὐτοὶ διαφθαρῆναι ὑπ' ἐκείνων ἐν ὑστέρῳ,
2 ἀλλὰ προποιῆσαι. ἡ μέντοι ἀπόστασις ἡμῶν θᾶσσον γεγένηται καὶ ἀπαράσκευος· ᾗ καὶ μᾶλλον χρὴ ξυμμάχους δεξαμένους ἡμᾶς διὰ ταχέων βοήθειαν ἀποστέλλειν, ἵνα φαίνησθε ἀμύνοντές τε οἷς δεῖ
3 καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τοὺς πολεμίους βλάπτοντες. καιρὸς δὲ ὡς οὔπω πρότερον. νόσῳ τε γὰρ ἐφθάραται Ἀθηναῖοι καὶ χρημάτων δαπάνῃ, νῆές τε αὐτοῖς αἱ μὲν περὶ τὴν ὑμετέραν εἰσίν, αἱ δ' ἐφ' ἡμῖν
4 τετάχαται· ὥστε οὐκ εἰκὸς αὐτοὺς περιουσίαν νεῶν ἔχειν, ἢν ὑμεῖς ἐν τῷ θέρει τῷδε ναυσί τε καὶ πεζῷ ἅμα ἐπεσβάλητε τὸ δεύτερον, ἀλλ' ἢ ὑμᾶς οὐκ ἀμυνοῦνται ἐπιπλέοντας, ἢ ἀπ' ἀμφοτέρων
5 ἀποχωρήσονται. νομίσῃ τε μηδεὶς ἀλλοτρίας γῆς πέρι

Cap. **13.** § 1. ξὺν κακῶς. m. et corr. Laur. ξυγκακῶς, qualia placuerant Buttmanno Gr. max § 24 adn. 4. Sed. cf. adn.

ἐνομίζομεν. Hoc verbum Arn. secundum ea, quae ad 42, 4 adnotata sunt, aequum putavimus interpretatur, cui explanationi nobis futuri infinitivus ἀποστήσεσθαι videtur obstare. — ἀποστήσεσθαι διπλῆν ἀπόστασιν, ἀπό τε cet. Scriptor ita ἀφίστασθαι verbo subtiliter ludit, ut a propria atque generali absistendi vi, cum ad diversa referatur, diversae notiones repetantur. Cf. VI 92, 3. — ξὺν κακῶς ποιεῖν. Cf. Matth. Gr. § 594, 2. Bernh. Synt. p. 197. Krueg. Gr. § 42, 5 adn. 2. Sententia enuntiati haec est: ne cum Atheniensibus coniuncti eos laederemus (in servitutem Atheniensium redigendo aut hanc firmando). — ἀλλὰ προποιῆσαι, sed hoc (τὸ διαφθεῖραι) ante faceremus, sed eos hoc faciendo praeveniremus.

§ 2. θᾶσσον ... καὶ ἀπαράσκευος. De verbis cf. adn. 4, 2, de re vid c. 2. — χρὴ ξυμμάχους cet.] τὸ ἑξῆς, ξυμμάχους ἡμᾶς δεξαμένους ὑμᾶς τοὺς Λακεδαιμονίους. Schol. — ἵνα φαίνησθε, ut compareatis. Cf. Krueg. Gr. § 56, 4 adn. 5.

§ 3. ἐφθάραται ... τετάχαται. Cf. Matth. Gr. § 204, 6 adn. 1. Krueg. Gr. § 30, 2 adn. 7.

§ 4. τὸ δεύτερον. Cf. c. 1. — ἀπ' ἀμφοτέρων] ἀπό τε ὑμῶν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Μυτιληναίων. Schol.

§ 5. νομίσῃ τε μηδείς. Similiter collocata sunt verb παραστῇ δὲ μηδενί IV 95, 2 et ὑπολάβῃ δὲ μηδείς VI 84, 2. Cf. Neu. et Wund. ad Soph. Ant.

οἰκεῖον κίνδυνον ἕξειν. ᾧ γὰρ δοκεῖ μακρὰν ἀπεῖναι
ἡ Λέσβος, τὴν ὠφελίαν αὐτῷ ἐγγύθεν παρέξει.
οὐ γὰρ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἔσται ὁ πόλεμος, ὥς
τις οἴεται, ἀλλὰ δι' ἣν ἡ Ἀττικὴ ὠφελεῖται. ἔστι 6
δὲ τῶν χρημάτων ἀπὸ τῶν ξυμμάχων ἡ πρόσοδος,
καὶ ἔτι μείζων ἔσται, εἰ ἡμᾶς καταστρέψονται·
οὔτε γὰρ ἀποστήσεται ἄλλος τά τε ἡμέτερα προσ-
γενήσεται. πάθοιμέν τ' ἂν δεινότερα ἢ οἱ πρὶν
δουλεύοντες. βοηθησάντων δὲ ὑμῶν προθύμως 7
πόλιν τε προσλήψεσθε ναυτικὸν ἔχουσαν μέγα, οὗ-
περ ὑμῖν μάλιστα προσδεῖ, καὶ Ἀθηναίους ῥᾷον
καθαιρήσετε ὑφαιροῦντες αὐτῶν τοὺς ξυμμάχους
(θρασύτερον γὰρ πᾶς τις προσχωρήσεται), τήν τε
αἰτίαν ἀποφεύξεσθε, ἣν εἴχετε, μὴ βοηθεῖν τοῖς
ἀφισταμένοις· ἢν δὲ ἐλευθεροῦντες φαίνησθε, τὸ
κράτος τοῦ πολέμου βεβαιότερον ἕξετε.

§ 7. *εἴχετε.* Vat. m. Ar. Chr. atque a pr. man Gr. *ἔχετε*, non male. Cf. tamen adn.

84. — *μακρὰν ἀπεῖναι.* Ut Lat. procul abesse. Cf. adn. 55, 1 — *αὐτῷ* spectat ad relativum, quod praecessit, ut IV 92, 7. 126, 4. 128, 1. — *ἐν τῇ Ἀττικῇ ἔσται ὁ πόλεμος*, summa belli in Attica vertetur. Cf. I 74, 1. V 98. — *δι' ἥν*, i. e. *ἐν ταύτῃ, δι' ἥν*. *Δι' ἥν* autem fere idem atque *δι' ἧς* esse docet Arn. conferens 39, 8 et VII 68, 3. Add. adn. I 83, 2.

§ 6. *ἔστι . . . ἡ πρόσοδος.* Cf. II 13, 2. — *πάθοιμέν τ' ἂν.* De optat cum *ἄν* cf. adn. 38, 2. — *ἢ οἱ πρὶν δουλεύοντες*, quam qui ante nos serviebant. Nam recentissima quaeque servitus durissima est.

§ 7. *βοηθησάντων ὑμῶν.* Cf. VIII 76, 4. Krueg. Gr. § 47, 4 adn. 2. Sententia disiuncta ac separata maiore vi effertur. — *προσδεῖ*, scil. praeter ea quae habetis. — *καθαιρήσετε*, deturbabitis. Cf. I 77, 3. — *τὴν αἰτίαν . . . ἣν εἴχετε*, criminationem (sinistram opinionem) . . . quam (per aliquod tempus ad hoc usque) sustinebatis. Eam ex re I 40, 5. narrata ortam esse putans Bloomf. non perpendit ibi Corinthios auctores dici sententiae *τοὺς προσήκοντας ξυμμάχους αὐτόν τινα κολάζειν.* Tu cf. I 101. 114 et de verbis *αἰτίαν ἔχειν* I 83, 3. VI 46, 5. — *ἢν . . . φαίνησθε.* Cf. adn. 13, 2. — *τὸ κράτος.* Cf. adn. II 87, 6. *Τὸ κράτος τοῦ πολέμου*, victoriam belli (Cic.), etiam Dionem Cass. (fragm. 35, 4) dixisse cum adnotasset Bloomf., *τοῦ πολέμου* delenda esse Krueger eo minus debebat suspicari.

ἐπίλογοι.

1 14. *Αἰσχυνθέντες οὖν τάς τε τῶν Ἑλλήνων ἐς ὑμᾶς ἐλπίδας καὶ Δία τὸν Ὀλύμπιον, ἐν οὗ τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ ἱκέται ἐσμέν, ἐπαμύνατε Μυτιληναίοις ξύμμαχοι γενόμενοι, καὶ μὴ προῆσθε ἡμᾶς, ἴδιον μὲν τὸν κίνδυνον τῶν σωμάτων παραβαλλομένους, κοινὴν δὲ τὴν ἐκ τοῦ κατορθῶσαι ὠφελίαν ἅπασι δώσοντας, ἔτι δὲ κοινοτέραν τὴν βλάβην, εἰ μὴ*
2 *πεισθέντων ὑμῶν σφαλησόμεθα. γίγνεσθε δὲ ἄνδρες οἵουσπερ ὑμᾶς οἵ τε Ἕλληνες ἀξιοῦσι καὶ τὸ ἡμέτερον δέος βούλεται.“*

Λακεδαιμόνιοι Λεσβίους ξυμμάχους ποιοῦνται, καὶ παρασκευάζονται ὡς ἐς τὴν Ἀττικὴν πάλιν ἐσβαλοῦντες.

1 15. Τοιαῦτα μὲν οἱ Μυτιληναῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπειδὴ ἤκουσαν, προσδεξάμενοι τοὺς λόγους ξυμμάχους τε τοὺς Λεσβίους ἐποιήσαντο καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν τοῖς τε ξυμμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχος ἔφραζον

Cap. **14**. § 1. *τὰς ... ἐς ὑμᾶς ἐλπίδας.* *Ἐλπίς* cum praep. *ἐς* coniunctum est, ut *ἐλπίζειν ἔς τινα* non raro dicunt scriptores recentiores, velut Dio Cass. et auctores librorum sacrorum. Exemplum Pseudophilemonis cum hoc comparatum est in Steph. Thes. III p. 788. — *Δία τὸν Ὀλύμπιον.* Articuli usus contrarius est eis, quae praecepit Krueg. de Authent. Xen. Anab. p. 61, quibus adversantur etiam verba *τῷ Ὀλυμπίῳ Διί* Paus. VIII 42, 4. — *ἐν οὗ τῷ ἱερῷ.* Cf. c. 8. — *ἴσα.* Adverbialiter dictum est, ut *οἷα*, *ὁμοῖα* (VII 29, 4), similia. Cf. Vig. p. 98 et de *καί* Matth. Gr. § 620 p. 1481 b. Krueg. Gr. § 69, 32 adn. 5. Itaque *ἴσα καὶ* aeque ac. — *τὸν κίνδυνον ... παραβαλλομένους.* Haasius Lucubr. Thuc. p. 10 postquam apud Onosandrum non inveniri verba *κίνδυνον παραβάλλεσθαι* contra Bloomf. docuit, non tamen offendere se in Thucydidis oratione addit; nam conferre etiam suum quemque periculum, quod ipse aditurus sit. At *παραβάλλεσθαι* non valet conferre, quam Abreschii enodationem etiam Dobr. p. 119 damnavit. Quare *παραβάλλεσθαι κίνδυνον* idem est quod *κινδυνεύειν* (cf. II 44, 3) *κίνδυνον*. Cf. *ἀναρρίπτειν κίνδυνον* IV 85, 4. 95, 2. VI 13, 1. — *κοινὴν ... τὴν ὠφελίαν.* Cf. 13, 4. 7. — *κοινοτέραν τὴν βλάβην.* Cf. 13, 6. — *μὴ πεισθέντων* iunge.

§ 2. *ἀξιοῦσι.* Repete *γίγνεσθαι.*

Cap. **15**. § 1. *καὶ τὴν* cet. Verba paulo audacius traiecta primus Heilm. hoc modo cohaerere intellexit: *καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττ. ἐσβολὴν ὡς ποιησόμενοι, τοῖς τε ξυμμάχοις ... ἔφραζον* (*οἱ Λακεδαιμόνιοι*) *ἰέναι ἐς τὸν Ἰσθμὸν τ. δ. μ., καὶ* cet. Traiectione non solum vis oppositionis augetur, sed etiam praeposita ad utrumque quod sequitur membrum (*τοῖς τε ... ἔφραζον* et *καὶ ... ἀφίκοντο*) referenda esse indicatur, quod idem ex *τε ... καὶ* particularum collocatione apparet. Cf. I 33, 3. II 62, 1. Soph. El. 1364. — *τὴν ... ἐσβολήν*, quam suaserunt Mytilenaei 13, 4. — *ἔφραζον* iuben-

ἰέναι ἐς τὸν Ἰσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν ὡς ποιησόμενοι, καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀφίκοντο, καὶ ὁλκοὺς παρεσκεύαζον τῶν νεῶν ἐν τῷ Ἰσθμῷ ὡς ὑπεροίσοντες ἐκ τῆς Κορίνθου ἐς τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐπιόντες. καὶ
οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον· οἱ δὲ ἄλλοι 2
ξύμμαχοι βραδέως τε ξυνελέγοντο καὶ ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν καὶ ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν.

Ἀθηναῖοι μὲν ἑκατὸν ναυσὶ τὴν Πελοπόννησον παραπλέουσι, Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀφέντες τὸ ἐς τὴν Ἀττικὴν στρατεύειν στόλον ἐς Λέσβον παρασκευάζουσι.

16. *Αἰσθόμενοι δὲ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι διὰ* 1
κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν παρασκευαζομένους, δηλῶσαι βουλόμενοι ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἐγνώκασιν, ἀλλ' οἷοί τέ εἰσι μὴ κινοῦντες τὸ ἐπὶ Λέσβῳ ναυτικὸν καὶ τὸ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐπιὸν ῥᾳδίως ἀμύνεσθαι, ἐπλήρωσαν ναῦς ἑκατὸν ἐσβάντες

di vim habet, ut VI 58, 2 et dicendi verba alia alibi. Cf. adn. I 131, 1. II 71, 1. — *τοῖς δύο μέρεσιν*. Cf. adn. II 10, 2. — *ἔφραζον* et *ἀφίκοντο* verborum subiectum solum *οἱ Λακεδαιμόνιοι* est, ut verbis *τοῖς ξυμμάχοις* et *αὐτοὶ* indicatur. Eandem subiecti mutationem habes 53, 4, contrariam I 61, 3. Contra non solos Lacedaemonios Mytilenaeorum consilia probasse eosque in societatem recepisse apparet ex c. 8. — *ὁλκούς*] *οἱ ὁλκοὶ ὄργανά εἰσιν, οἷς αἱ νῆες ἕλκονται.* Schol. Male Haas., fortasse loco IV 67, 3 deceptus, vehicula pro phalangis. Hinc ortum est verbum *ὑπερνεωλκεῖν*, quo recentiores pro Thucydideo *ὑπερφέρειν* utuntur, et nomen *δίολκος* statim commemorandum. — *τῶν νεῶν*. Earum, de quibus agitur II 92, 6. 93, 1. — *ἐν τῷ Ἰσθμῷ*. In ea parte, quae inde *δίολκος* appellatur. Vid. Strab. 380. — *ὡς ὑπεροίσοντες*. Traducere (per isthmum) dixit Liv. XLII 16. Id et in hoc Isthmo et in Leucadio saepe factum esse ex III 81. IV 8. VIII 7 intellegitur. Vide de hoc more Graecorum Wachsm. Ant. Gr. II p. 336 et quos alios in ed. mai. ad IV 8, 2 citavimus. — *ἐκ τῆς Κορίνθου*. Proprie ex Lechaeo portu Corinthiorum et sinu Crisaeo.

§ 2. *ἐν καρποῦ . . . ἦσαν*. De verbis *εἶναι ἔν τινι*, in re versari, cf. adn. I 22, 1. II 17, 5. 80, 2. *Καρπός* autem in singulari collective vel pro nomine *σῖτος* legitur etiam IV 84, 2. 88, 1. Cf. adn. II 4, 2 et multa fruge Hor. Ep. I 16, 10. — *ἀρρωστίᾳ*. „Suidas h. v. *ἀρρωστία τοῦ στρατεύειν ἀντὶ τοῦ ἀπροθυμία*." Duk. De quo translato usu vocabulorum *ἄρρωστος* et *ἀρρωστία* cf. VIII 83, 2 et adn. VII 47, 1.

Cap. **16.** § 1. *διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν*. Iure Stephanus in Thes. eis, qui *κατάγνωσιν* hic, ut III 82, 8, condemnationem velint esse, non assentitur, dicens hic idem significari atque verbis *διὰ τὸ καταγνῶναι σφῶν ἀσθένειαν*. *Καταγνῶναί τινος* autem valere indicare de aliquo aliquid (plerumque in malam partem), ut 45, 1, ideoque attribuere alicui aliquid, docet Arn. — *καὶ τὸ . . . ἀμύνεσθαι*. Cum eam quae proximis verbis memoratur

αὐτοί τε πλὴν ἱππέων καὶ πεντακοσιομεδίμνων καὶ
οἱ μέτοικοι, καὶ παρὰ τὸν Ἰσθμὸν ἀναγαγόντες ἐπί-
δειξίν τε ἐποιοῦντο καὶ ἀποβάσεις τῆς Πελοπον-
2 νήσου ᾗ δοκοίη αὐτοῖς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὁρῶν-
τες πολὺν τὸν παράλογον τά τε ὑπὸ τῶν Λεσβίων
ῥηθέντα ἡγοῦντο οὐκ ἀληθῆ, καὶ ἄπορα νομίζον-
τες, ὡς αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα οὐ παρῆσαν
καὶ ἠγγέλλοντο καὶ αἱ περὶ τὴν Πελοπόννησον [τριά-
κοντα] νῆες τῶν Ἀθηναίων τὴν περιοικίδα αὐτῶν

Cap. **16.** § 1. δοκοῖ codd. hic et II 100, 6 in δοκοίη corrigendum. Idem II 79, 9 ex m. rescribendum. De IV 105, 1 cf. sd. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 17 sq.

centum navium classem non defendendi causa Athenienses comparaverint, sed ut Isthmum praetervecti et ad Peloponnesum appulsi vires ostentarent, etiam alias naves eis praesto fuisse oportet, quibus imminentem impetum, si opus esset, prohiberent. Volebant autem illa ostentatione documentum exhibere tantum abesse, ut hostium apparatu naves a Lesbo avocare cogerentur, ut etiam novam classem tantae magnitudinis nullo ipsorum periculo emittere possent. — *αὐτοί τε πλὴν ἱππέων καὶ πεντακοσιομεδίμνων.* De his vid. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 643 sqq. Herm. Antiqu. Gr. I § 108. Schoem. Antiqu. iur. p. 175 et 321. Antiqu. Gr. I p. 331 sq. *Αὐτοί* igitur sunt *ζευγῖται καὶ θῆτες*. De quibus classiariis cf. adn. 98, 4. — *παρὰ τὸν Ἰσθμόν.* Haec cum vv. *ἐπίδειξιν ἐποιοῦντο* iungenda, et omnia breviter dicta sunt pro his: *καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν ἀναγαγόντες ἐπίδειξιν παρ' αὐτὸν ἐποιοῦντο.* *Παρά* enim ad ... versus sonare non videtur posse. Cf. adn. VII 39, 2. — *ἀναγαγόντες* insolentius scriptum pro usitatiore *ἀναγαγόμενοι* defenditur simili usu verbi *ἀντανάγειν* VII 52, 1. VIII 38, 5. 83, 2 et eis, quae de *ἄγειν* et verbis cum eo copulatis adnotavit Matth. Gr. § 495, 1. — *ἐπίδειξιν*, ostentationem, ut VI 31, 4. Suppl. autem ex superioribus *τῶν νεῶν.*

§ 2. *παράλογον.* Cf. adn. I 78, 1. — *τὰ ῥηθέντα.* Vid. 13, 3. 4. — *ἄπορα νομίζοντες*, rem difficillimam esse rati. Cf. VIII 56, 4. — *τριάκοντα* recte delevit Steup. in Mus. Rhen. XXIV p. 355 sq., quod triginta naves, quae Laconicae oram depopulatae esse 7, 1 sq. memorantur hic significari non possunt. Ea enim res, cuius tamquam notissimae Mytilenaeorum legati Olympiae mentionem fecerunt (13, 3), posteriore tempore Lacedaemoniis quasi ignota nuntiari non potest. Praeterea cum illi Lacedaemoniis impetum terra marique in Atticam faciendum ita commendaverint, ut Athenienses et a Lesbo et a Peloponneso classes avocaturos esse dicerent, hic autem in eadem re Lesbiacae tantum classis mentio fiat, alteram non iam circa Peloponnesum fuisse hoc silentio ostenditur. Idem comprobatur eis, quae 7, 3 narrantur. Deleto autem *τριάκοντα* apparet intellegendam esse centum navium classem, de qua modo sermo fuit. — *τὴν περιοικίδα αὐτῶν.* Terram perioecorum Lacedaemoniorum vult

πορθοῦσαι, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. ὕστερον δὲ ναυ- 3
τικὸν παρεσκεύαζον ὅ τι πέμψουσιν ἐς τὴν Λέσβον
καὶ κατὰ πόλεις ἐπήγγελλον τεσσαράκοντα νεῶν
πλῆθος καὶ ναύαρχον προσέταξαν Ἀλκίδαν, ὃς
ἔμελλεν ἐπιπλεύσεσθαι. ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ 4
Ἀθηναῖοι ταῖς ἑκατὸν ναυσίν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους
εἶδον.

πλῆθος τοῦ ἐνεργοῦ ναυτικοῦ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀναλώματα αὐτῶν.

17. Καὶ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, ὃν αἱ νῆες 1
ἔπλεον, ἐν τοῖς πλεῖσται δὴ νῆες ἅμ' αὐτοῖς ἐνερ-
γοὶ καὶ ἄλλῃ ἐγένοντο, παραπλήσιαι [δὲ] καὶ ἔτι

Cap. 17. § 1. ἐνεργοὶ κάλλει codd. Cf. adn.

esse Did. — πορθοῦσαι. De participio cf. Matth. Gr. § 555 adn. 4. Krueg. Gr. § 56, 7 adn. 3.

§ 3. πέμψουσιν. Cf. Matth. Gr. § 507, I 1. — ἐπήγγελλον, imperabant. Cf. V 47, 6. VII 17, 1 et de περιαγγέλλειν adn. I 116, 1. II 10, 1. — τεσσαράκοντα ... Ἀλκίδαν. Cf. 26, 1.

§ 4. ἐκείνους εἶδον] ἀναχωρήσαντας δηλονότι. Schol. Cf. VI 88, 5. 102, 2. VII 56, 2.

Cap. 17. § 1. ἐν τοῖς. Significatur hunc navium numerum inter maximos fuisse. De vi huius locutionis explicate disputavit L. Herbst. Phil. XVI p. 346 sq. — αὐτοῖς iunge cum verbo ἐγένοντο, non cum particula ἅμα. Haud facile enim cuiquam placeat Kaempfii interpretatio verborum ἅμ' αὐτοῖς: una cum Atheniensibus eas complentibus (Quaest. Thuc. p. 20). — ἐνεργοὶ καὶ ἄλλῃ. Cum nunc inter omnes satis constet codicum scripturam κάλλει explicationem non habere, καὶ ἄλλῃ emendavimus, quo indicatur praeter centum navium circa Peloponnesum classem modo memoratam eodem fere tempore etiam aliis locis naves in opere fuisse. Cf. I 77, 2. VIII 92, 5. Ἐνεργός habet quidem plerumque alias quam hic significationes (cf. Ind. Xen. Cyr.), et aliena sunt omnia eius vocis exempla a Bloomf. adscripta; sed dici sic etiam τοὺς ἐν ἔργῳ ὄντας docetur verbis Plat. Leg. 674 b μηδὲ δικαστὰς ἐνεργοὺς ὄντας οἴνου γεύεσθαι τὸ παράπαν. — παραπλήσιαι καὶ ἔτι πλείους. Cf. VII 12. 4. 19, 2. 78, 1. 80, 4. Ex codicum scriptura expositio quae sequitur ad primum belli annum referenda est. At sic non solum iniquo loco posita est (cf. similes digressiones II 31, 2. VI 31, 2 sqq.), sed etiam navium numeri male conveniunt. Nam primo anno ducentae naves (I 61, 4. II 17, 4. 26, 1) emissae sunt, classis autem circa Atticam Euboeam Salamina collocatae nulla ibi fit mentio. Has autem centum naves illis si addideris, maior, si non addideris, minor numerus quam ducentarum quinquaginta navium summa evadit. Itaque ad hunc ipsum de quo agitur annum omnia spectare existimamus. Quod si verum est, non solum ᾗ ex Campei coniectura (Coniectan. p. 19) addendum est, sed, cum non iam diversum aliquid afferatur, ne δὲ quidem tolerari potest. Praeterea περὶ Ποτίδαιαν (2) ab interprete, qui de primo belli anno cogitaret, adscriptum et deinde addito καὶ in verborum seriem receptum esse

2 πλείους ⟨ἢ⟩ ἀρχομένου τοῦ πολέμου. τήν τε γὰρ
Ἀττικὴν καὶ Εὔβοιαν καὶ Σαλαμῖνα ἑκατὸν ἐφύ-
λασσον. καὶ περὶ Πελοπόννησον ἕτεραι ἑκατὸν ἦσαν,
χωρὶς δὲ αἱ [περὶ Ποτίδαιαν καὶ] ἐν τοῖς ἄλλοις
χωρίοις. ὥστε αἱ πᾶσαι ἅμα ἐγίγνοντο ἐν ἑνὶ θέ-
3 ρει διακόσιαι καὶ πεντήκοντα. καὶ τὰ χρήματα τοῦτο
μάλιστα ὑπανήλωσε μετὰ Ποτειδαίας. τήν τε γὰρ
Ποτείδαιαν δίδραχμοι ὁπλῖται ἐφρούρουν (αὑτῷ γὰρ
καὶ ὑπηρέτῃ δραχμὴν ἐλάμβανε τῆς ἡμέρας), τρισ-
χίλιοι μὲν οἱ πρῶτοι. ὧν οὐκ ἐλάσσους διεπολιόρ-
κησαν, ἑξακόσιοι δὲ καὶ χίλιοι μετὰ Φορμίωνος,

§ 3. *ὑπανάλωσε, ὑπαναλώθη* codd. De augmento restituendo cf. Wecklein. Cur. epigr. p. 33 sq.

patet. Nam praeterquam quod de quarto anno sermo est, ne per se quidem illud stare potest, cum circum solam Potidaeam septuaginta naves fuerint (I 61, 4. Cf. I 57, 6. 61, 1). Deinde quae cetera loca fuerint, cognosci nequit, quia praeter Peloponnesum et Potidaeam una tantum expeditio navalis in Locridem et Euboeam primo anno profecta est (II 26, 1).

§ 2. **τήν τε ... ἐφύλασσον.** Haec classis, dum centum aliae naves circa Peloponnesum navigant, ipsorum Atheniensium terram ab hostium impetu tuebatur. Cf. adn. 16, 1. Fuerunt procul dubio centum illae naves subsidiariae, quae II 24, 2 memoratae sunt. Nam non solum impetus navalis instabat, ad quem prohibendum eis utendum esset, sed etiam, si alias fuisse statuis, trecentarum triremium expeditarum numerus (II 13, 8) quinquaginta duabus navibus superatur. — **ἕτεραι ἑκατόν.** Cf. c. 16. — **χωρὶς δέ** scil. **ἦσαν.** Cf. Plat. Euthyd. 289 c et d. Soph. Oed. Col. 808. — **ἐν τοῖς ἄλλοις χωρίοις,** duodecim ad Naupactum (7, 3), quadraginta ad Mytilenas (3, 2). **αἱ πᾶσαι ... πεντήκοντα.** Revera fuerunt ducentae quinquaginta duae.

§ 3. *τὰ χρήματα.* Cf. II 13, 3. — *μετὰ Ποτειδαίας.* Cf. II 70, 2 et Leak. Athen. p. 409 sq. — **δίδραχμοι ὁπλῖται.** De stipendiis eorum, qui terra militabant, apud Athenienses et alios Graecos vid. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 377 sqq. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 84. 322. Herm. Antiqu. Gr. I § 152, 16. Schoemann. Antiqu. Gr. I p. 448. infra V, 47. Tunc igitur singuli ternos obolos **μισθόν,** totidem **σιτηρέσιον,** et ipsi et pro ministris accipiebant. — **ἐφρούρουν,** obsidebant (muris exstructis, ubi in praesidio erant). Cf. I 64, 1. Arrian. Anab. I 7, 10. II 1, 4. IV 3, 4. 5, 2. — **ὑπηρέτῃ.** Erant enim singulis gravis armaturae militibus Atheniensium eiusmodi ministri, ut Lacedaemonios comitabantur Helotae **θεράποντες.** Cf. IV 16, 1 et VII 13, 2. — **ἐλάμβανε.** Unus quisque **ὁπλίτης.** Cf. Bernh. Synt. p. 419. Singularis sensu collectivo pro plurali positus est. Cf. **ἡδόμενον** I 120, 3. Herod. I 195. 197. 216. II 38. 47. 65. 70. — **τρισχίλιοι.** Vid. I 57, 6 et 61. **ἑξακόσιοι δὲ καὶ χίλιοι.** Vid. I 64, 2. — **διεπολιόρκησαν.** Completae sunt copiae pugna (I 63, 3) et morbo

οἳ προαπῆλθον· νῆές τε αἱ πᾶσαι τὸν αὐτὸν μισθὸν ἔφερον. τὰ μὲν οὖν χρήματα οὕτως ὑπανηλώθη τὸ πρῶτον, καὶ νῆες τοσαῦται δὴ πλεῖσται ἐπληρώθησαν.

στρατεία Μυτιληναίων ἐπὶ Μήθυμναν καὶ Μηθυμναίων ἐπ' Ἄντισσαν. ὕστερον Μυτιλήνη κύκλῳ περιτειχίζεται.

18. Μυτιληναῖοι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὃν οἱ Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸν Ἰσθμὸν ἦσαν, ἐπὶ Μήθυμναν ὡς προδιδομένην ἐστράτευσαν κατὰ γῆν αὐτοί τε καὶ οἱ ἐπίκουροι· καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει, ἐπειδὴ οὐ προυχώρει ᾗ προσεδέχοντο, ἀπῆλθον ἐπ' Ἀντίσσης καὶ Πύρρας καὶ Ἐρέσου· καὶ καταστησάμενοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις βεβαιότερα καὶ τείχη κρατύναντες διὰ τάχους ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου. ἐστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Μηθυμναῖοι, ἀναχωρησάντων αὐτῶν, ἐπ' Ἄντισσαν· καὶ ἐκβοηθείας τινὸς γενομένης, πληγέντες ὑπό τε τῶν Ἀντισσαίων καὶ

Cap. **18.** § 1. *Ἐρέσου.* Pal. Vind. *Ἐρεσοῦ.* It. Vat. Bekk *Ἐρέσσου.* H. Reg. *Ἐρεσσοῦ* At ipse Bekk. simplex *σ* retinuit VIII 101, 1. 103, 2, quod „confirmant Theognostus in Cram. Anecd. II p. 72, 29, numi apud Eckhel. D. N. II p. 501 *ΕΡΕΣΙ* inscripti, et Archestrati apud Athen. III p. **111** f versus, in quo *Ἐρέσου.*" Dind. in Steph. Thes. Accentum in tertia a fine tuetur Arcad. p. **76.** Herodian. I p. 210.

(II 58, 2. III 87, 3) deminutae. Cf. II 31, 2. — *προαπῆλθον.* Vid. I 65, 3. II 29, 6. 58, 2. Hagnonis et Cleopompi exercitus (II 58, 1) hic non commemoratur, quod urbem non obsederunt, sed vi capere frustra conati sunt. Etiam Phormionis milites stipendia maiora per id tantum tempus acceperunt, quo obsidioni intererant. — *τὸν αὐτὸν μισθόν.* Haec non in hanc sententiam accipienda esse, ut binas, sed ut singulas drachmas nautis et classiariis, quippe quibus ministri non fuerint, solutas esse censeamus, recte adnotat Bloomf. Drachmam autem nautas interdum accepisse etiam ex VI 31, 3 discimus. Add. adn. VI 8, 1. De usitatis stipendiis classiariorum et remigum cf. VIII 29. 45, 2 et ibi adn. — *ἔφερον*] *ἐλάμβανον.* Schol. Cf. Matth. Gr. § 496, 2. VI 24, 3. VIII 97, 1. — De toto capite cf. quae disputata sunt in Mus. Rhen. XXVII p. 278 sqq. XXVIII p. 621 sqq.

Cap. **18.** § 1. *Μήθυμναν.* De situ huius et ceterarum Lesbi urbium vid. Strab. **616** sqq. — *ὡς προδιδομένην.* Praesentis, non futuri participium ideo positum est, quia sententia proprie haec est, putantes parari ibi proditionem, agitari ibi a nonnullis proditionem. Cf. Held. ad Plut. Tim. p. 336. IV 85, 6. VII 25, 9. Vide praeterea adn. IV 14, 4. 25, 10 — *οἱ ἐπίκουροι* sunt auxilia, quae mercede sibi comparaverant. Cf. II 33, 1. III 85, 3. Eorum mentio iniecta est 2, 2. — *προυχώρει.* Cf. adn. I 109, 3.

§ 2. *Ἐκβοηθείας,* eruptione. Cf. *ἐκβοηθεῖν* I 105, 7. — *πληγέντες*] *μεγάλως νι-*

τῶν ἐπικούρων ἀπέθανόν τε πολλοί, καὶ ἀνεχώρη-
3 σαν οἱ λοιποὶ κατὰ τάχος. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πυνθα-
νόμενοι ταῦτα, τούς τε Μυτιληναίους τῆς γῆς κρα-
τοῦντας καὶ τοὺς σφετέρους στρατιώτας οὐχ ἱκα-
νοὺς ὄντας εἴργειν, πέμπουσι περὶ τὸ φθινόπωρον
ἤδη ἀρχόμενον Πάχητα τὸν Ἐπικούρου στρατηγὸν
4 καὶ χιλίους ὁπλίτας ἑαυτῶν. οἱ δὲ αὐτερέται πλεύ-
σαντες τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται καὶ περιτειχίζουσι
Μυτιλήνην ἐν κύκλῳ ἁπλῷ τείχει· φρούρια δὲ ἔστιν
5 οἷ ἐπὶ τῶν καρτερῶν ἐγκατῳκοδόμηται. καὶ ἡ μὲν

§ 3. *εἴργειν.* Pal. et Bekk. *εἵργειν.* Cf. sd. I 35, 3, et reputa *εἱργνύναι* dici iubere Buttmannum in Ind. verb. anom.

§ 4. *οἷ.* Gr. D. Ar. Chr. Dan. Bekk. *ᾗ.* At *ἐγκατοικοδομεῖν ἐς τόπον* recte dici demonstrant Schneid. Lex. et Steph. Thes. Et in exemplo quidem ibi allato valet aedificio includere, hic in loco aut aedificare aut inaedificare (cf. adn.), quae sententia cum ei subiecta est, plerumque cum dativo coniungitur, cui quin *ἐν* quoque praefigi possit, non dubitandum videtur. Sed similiter Latini inaedificandi verbum tribus modis usurpant, velut in loca publica inaedificare dixit Liv. XXXIX 44. Neque verba *ἐπὶ τῶν καρτερῶν* scripturae *οἷ* obstare apparet ex adn. I 60, 3.

κηθέντες. Schol. Cf. IV 108, 5. V 14, 1. VIII 38, 3. — *τῶν ἐπικούρων*, quorum praesidium Mytilenaei ibi collocaverant. Huc spectat superius *καταστησάμενοι . . . βεβαιότερα.*

§ 3. *πυνθανόμενοι ταῦτα ... κρατοῦντας.* Cf. Matth. Gr. § 472 c extr. — *Πάχητα . . . ὁπλίτας.* Cf. Diod. XII 55.

§ 4. *αὐτερέται.* Cf. adn. I 10, 4. — *ἐν κύκλῳ.* Dicitur *κύκλῳ* et *ἐν κύκλῳ* sine discrimine. Cf. Steph. Thes. Apud Thuc. illud quidem multo frequentius est, sed *ἐν κύκλῳ* iterum c. 74. — *ἁπλῷ τείχει.* Contrario nomine opponitur muro duplici, qualis c. 21 describitur. — *φρούρια . . . ἐγκατῳκοδόμηται.* Haec castella extra continuam munitionem sita et praeter eam exstructa esse Arn. censet comparans Caes. B. C. III 37. Sed cum *ἐγκατοικοδομεῖν*, quod verbum minus rarum esse quam putat Bloomf. ex Steph. Thes. ed. rec. intellegitur, alibi semper inaedificare, muro includere significet, nescio an haec vis hic quoque retinenda, et sententia haec sit, illa castella in locis natura iam munitis (et ea de causa ad illa recipienda idoneis) operi continuo, quo urbs circumdaretur, inaedificata esse, sicut turres apud Plataeas inaedificatas videbimus c. 21. Perfectum, quod offensioni est, Arnoldus hic pro praesente ita positum in ed. pr. statuit, ut simul opus feliciter perfectum indicetur, et ita historicum quoddam oriatur perfectum. „A qua sententia [nunc ab ipso auctore non commemorata] me non alienum esse significavi ad Reisigii Schol. grammat. adn. 269 p. 225. Sed tamen et rarissime tale perfectum reperitur, et hoc loco id minime aptum esse arbitror.“ Haas. Lucubr. Thuc. p. 71, qui *ἐγκατῳκοδόμητο* legendum coniecit, Bloomf. *ἐγκατοικοδομεῖται*, Bekk. *ἐγκατῳ-*

Μυτιλήνη κατὰ κράτος ἤδη ἀμφοτέρωθεν καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης εἴργετο, καὶ ὁ χειμὼν ἤρχετο γίγνεσθαι.

Ἀθηναῖοι Λυσικλέα ἀργυρολογήσοντα ἐκπέμψαντες πλήσσονται.

19. Προσδεόμενοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι χρημάτων ἐς 1
τὴν πολιορκίαν, καὶ αὐτοὶ ἐσενεγκόντες τότε πρῶτον
ἐσφορὰν διακόσια τάλαντα, ἐξέπεμψαν καὶ ἐπὶ τοὺς
ξυμμάχους ἀργυρολόγους ναῦς δώδεκα καὶ Λυσι-
κλέα πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν. ὁ δὲ ἄλλα τε ἠργυ- 2
ρολόγει καὶ περιέπλει, καὶ τῆς Καρίας ἐκ Μυοῦντος
ἀναβὰς διὰ τοῦ Μαιάνδρου πεδίου μέχρι τοῦ Σαν-
δίου λόφου, ἐπιθεμένων τῶν Καρῶν καὶ Ἀναιτῶν,

§ 5. *εἴργετο.* Bekk. *εἵργετο.* Cf. § 3.
Cap. **19.** § 2. *Σανδίου.* C. F. Mosqu. Ar. Chr. Dan. *Σαρδίου.* Gr. *Παιδίου.* Locus alibi nusquam memorari videtur. *Σάνδιος* coni. Meinek. Herm. III p. 363.

κοδομήθη, Krueg. *ἐγκατῳκοδόμησαν* aut *ἐγκατοικοδομεῖται.* Ex quibus primum certe reiciendum est, quia, quo tempore murus simplex exstructus est, castella non aedificata erant, sed aedificabantur, „cum“ (quae ipsius Haasii sunt verba) „praesidia tum demum instituantur, cum murus perfectus est.“ Recte Class. monuit perf. positum esse propter praegressum praes. historicum. Sed in eo fallitur, quod castella a prioribus copiis antea munita esse putat. Nam hoc ideo cogitari nequit, quod antea terra superiores erant Mytilenaei (6, 2. 18, 3). Immo vero *ἐγκατῳκοδόμηται* perfecti muri habitum describit, cui castella inaedificata erant. Nemo profecto in hoc loco offenderet, si solito narrandi modo scriptum esset *περιετείχισαν* . . . *ἐγκατῳκοδόμητο.*

Cap. **19.** § 1. *καὶ αὐτοί*, et ipsi. — *ἐσενεγκόντες* . . . *τάλαντα.* De *ἐσφορᾷ* vid. Wolf. proleg. ad Dem. Lept. p. XC sqq. Boeckh. Oecon. civ. Ath. I p. 618 sqq. Schoem. Antiqu. iur. publ. p. 321. Antiqu. Gr. I p. 457. Verbis Thucydidis autem utrum tunc primum *ἐσφορά* instituta, an tunc primum *ἐσφορά* ducentum talentum postulata sit, non satis significatur. Cf. Tittm. Resp. Gr. p. 41 et Herm. Antiqu. Gr. § 162, 10. De accusativis *ἐσφ. διακ. τάλ.* vid. Matth. Gr. § 428, 5. — *ἀργυρολόγους ναῦς.* Cf. adn. II 69, 1, ubi similis res narratur, IV 50, 1 et Herm. Antiqu. Gr. § 166, 4. Boeckh, l. d. p. 763. Koehler de Foedere Deliaco-Att. (Act. acad. Boruss. 1869) p. 133, 1 has naves ad exigenda tributorum residua missas esse putat. Sed aliud hic ipse locus docet. Nam hoc Th. verbis *καὶ αὐτοὶ ἐσενεγκόντες* satis indicavit, cives Athenienses et socios eadem ratione ad belli usum contribuisse; cum autem *ἐσφορά* fuerit stipendium pro temporis necessitate impositum, consentaneum est eodem modo sociis extra ordinem pecuniam imperatam esse. — *Λυσικλέα.* „Haud dubie idem fuit, cui post Periclis obitum nupsit Aspasia. Cf. Krueg. ad Dion. p. 328.“ Clariss. Specim. hist. p. 20. Cf. Schol. et interpr. Aristoph. Equ. 132.

§ 2. *Ἀναιιτῶν. Σάμιοι οἱ ἐξ Ἀναίων* vocantur c. 32. De-

αὐτός τε διαφθείρεται καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς πολλοί.

20. *Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Πλαταιῆς (ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν), ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλιπόντι ἐπιέζοντο καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν οὐδεμία ἐλπὶς ἦν τιμωρίας οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαίνετο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτοί τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ξυμπολιορκούμενοι πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν καὶ ὑπερβῆναι τὰ τείχη τῶν πολεμίων, ἢν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγησαμένου τὴν πεῖραν αὐτοῖς Θεαινέτου τε τοῦ Τολμίδου, ἀνδρὸς μάντεως, καὶ Εὐμολπίδου τοῦ Δαϊμάχου, ὃς καὶ ἐστρατήγει· ἔπειτα οἱ μὲν ἡμίσεις ἀπώκνησάν πως*

Πλαταιῆς διακόσιοι καὶ εἴκοσι τὰ τείχη τῶν Πελοποννησίων ὑπερβῆναι διανοοῦνται. λέγεται πρῶτον ὁ τρόπος, ᾧ τοῦτο ἔμελλον διαπράξειν.

ἄλλης om. Cass. Aug. Cl. Ven. „Delendum videtur Kruegero ad Dion. p. 328, cf. II 69, 2. III 7, 5. At vulgatam tuetur locus III 112, 2 *Δημοσθένης . . . καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα.*" Goell. Cf. Xen. Cyr. VI 4, 1 *Κῦρος μὲν ἐθύετο· ὁ δ' ἄλλος στράτος.* „Tac. Hist. IV 56 legatis . . . interfectis ceterum vulgus facile accessurum." Haack. Cf. adn. I 128, 5.

Cap. **20.** § 1. *Εὐμολπίδου.* Vulgo vitiose *Εὐπολπίδου*, quod Aug. It. Vat. M. m. et, ut videtur, Cass. servant. Cl. Ven. C. F. D. I. E. Vind. Mosqu. Ar. Chr. Dan. *Εὐμολπίδου*, nisi quod in Ven. ω pro ο; Pal. et Reg. *Εὐπομπίδου.* Alterutrum reponendum est. Hoc Bekkero placuit, nos illud et ob maiorem testium, quibus nititur, numerum, et quod Eupompidae nomen, quamquam ex primigenio *Εὔπομπος* recte ductum, alibi nusquam invenitur, praetulimus.

situ huius oppidi cf. IV 75. VIII 19.

Cap. **20.** Rem hoc et sequentibus capitibus explicatam breviter narrant Pseudo-Dem. LIX 103 et Polyaen. VI 19, 2. 3, paulo plenius Diod. XII 56.

§ 1. *ἔτι ἐπολιορκοῦντο.* Cf. II 78. — *τιμωρίας*, i. e. *βοηθείας*. Cf. adn. I 27, 1. — *ἐπιβουλεύουσιν.* De hoc verbo cum infin. iuncto vid. quos citat Herbst. ad Xen. Symp. IV 52 et Stallb. ad. Plat. Prot. 343 c. — *Ἀθηναίων οἱ ξυμπολιορκούμενοι.* Cf. II 6, 4. 78, 3. — *ἐσηγησαμένου.* Hoc verbum sonat interdum auctorem esse, (ut 22, 1 explicatur,) suadere. Cf. VI 90, 2. VII 73, 1. Bergm. ad Isocr. Areop. p. 324 ed. Bens. — *ἀνδρὸς μάντεως.* Cf. Krueg. Gr. § 57, 1 adn. 1 et de re Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 327. — *ἐστρατήγει.* Valetne praetor erat, an dux illius eruptionis? Illi favet et pluralis *ἡγοῦντο* 22, 1 et sollemnis verbi *στρατηγεῖν* usus, quod copiis, non rei gerendae praeesse apud Th. significat.

§ 2. *ἀπώκνησάν πως*, metu quodam territi abstiterunt incepto, Port. Proprie ex superioribus repetendum *ἐξελθεῖν καὶ ὑπερβῆναι τὰ τείχη.* Hoc solum esse exemplum huius verbi sic simpliciter positi male

τὸν κίνδυνον μέγαν ἡγησάμενοι. ἐς δὲ ἄνδρας δια-
κοσίους καὶ εἴκοσι μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐθε-
λονταὶ τρόπῳ τοιῷδε. κλίμακας ἐποιήσαντο ἴσας 3
τῷ τείχει τῶν πολεμίων· ξυνεμετρήσαντο δὲ ταῖς
ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων, ᾗ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ
ἐξαληλιμμένον τὸ τεῖχος αὐτῶν. ἠριθμοῦντο δὲ
πολλοὶ ἅμα τὰς ἐπιβολάς, καὶ ἔμελλον οἱ μέν τινες
ἁμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς
λογισμοῦ, ἄλλως τε καὶ πολλάκις ἀριθμοῦντες καὶ
ἅμα οὐ πολὺ ἀπέχοντες, ἀλλὰ ῥᾳδίως καθορωμέ-
νου ὅσον ἐβούλοντο τοῦ τείχους. τὴν μὲν οὖν ξυμ- 4
μέτρησιν τῶν κλιμάκων οὕτως ἔλαβον, ἐκ τοῦ πά-
χους τῆς πλίνθου εἰκάσαντες τὸ μέτρον.

§ 3. *ἐς ὃ* pro *ὅσον* codd. Cf. adn.

dicit Bloomf. Cf. IV 11, 4. VII 21, 4. Cum infinitivo iunctum est IV 11, 4, cum accusativo III 30, 4 (ob quod exemplum hic quoque accusativum ad *ἀπῴκν.* referri posse adnotat Bloomf.) VIII 12, 1. — *ἐς δὲ ἄνδρας . . . εἴκοσι.* Cf. Matth. Gr. § 298 1 et § 578 g.

§ 3. *ξυνεμετρήσαντο.* Suppl. *τὸ τεῖχος.* — *ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων*, laterum coagmentorum ordinibus. Dativus ita collocatus est, ut apud verba a Matth. Gr. § 396, 2 (ubi ex huius cap. § 4 etiam adde *εἰκάζειν ἔκ τινος*) enumerata. et ut ablativus apud Lat. metiri, Cf. Hemsterh. ad Luci. Nigr. p. 37. Rei exemplum habes Liv. XXV 23, 11. — *ἐξαληλιμμένον*, tectorio (penitus, quod in praep. inesse putat Arn., negat Bloomf.) inductum. „Poll. VII 124 *τιτάνῳ δὲ χρίειν, εἶτα ἀλείφειν, ἐπαλείφειν, καταλείφειν, ἐξαλείφειν.*“ Duk. — *ἔμελλον.* Cf. Matth. Gr. § 498 e. c. Krueg. Gr. § 53, 8 adn. 3. — *ἐς ὃ ἐβούλοντο τοῦ τείχους*, ea muri pars, in quam tendebant. Cf. Matth. Gr. § 535 adn. 2 et de Haackii et Arnoldi *καθορᾶν* cogitari iubentium explicationibus ed. mai. Collocatio autem videtur docere verba non sic cohaerere: *καθορωμένου τοῦ τείχους, ἐς ὃ ἐβούλοντο*, sed *καθορωμένου (τούτου) ἐς ὃ τοῦ τείχους ἐβούλ.* Cf. Matth. Gr. § 321, 5. Paulo ante *ἀπέχοντος* coniecit Did. — Huic explicationi videtur obstare, quod non ad murum pervenire illi volebant, sed transcendere murum, neque res in eo vertebatur, ut eam partem conspicerent, quam scalis superaturi essent, sed eam, ex qua muri altitudinem permetiri possent (*ᾗ ἔτυχε ... οὐκ ἐξαληλιμμένον το τεῖχος*). Quare emendandum esse videbatur. Cf. II 77, 3. III 104, 1. Annal. philol. 1868 p. 112.

§ 4. *τὴν ... ξυμμέτρησιν ... ἔλαβον* convenientem mensuram assecuti sunt. Cf. Soph. Phil. 536. 656. Plut. Aem. Paul. 15 *μεθόδῳ καὶ δι' ὀργάνων εἰληφέναι δοκεῖ τὴν μέτρησιν.* — *τῆς πλίνθου.* De singulari cf. adn. II 4, 2. De laterum Graecorum mensura, quae hinc colligi posse existimat Bloomf., vide apud ipsum atque

1 21. Τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰκοδομήσει. εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρός τε Πλαταιῶν καὶ εἴ τις ἔξωθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐπίοι, διεῖχον δὲ οἱ περίβολοι ἑκκαίδεκα
2 πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. τὸ οὖν μεταξὺ τοῦτο [οἱ ἑκκαίδεκα πόδες] τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανενεμημένα ᾠκοδόμητο, καὶ ἦν ξυνεχῆ ὥστε ἓν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ ἐπάλξεις ἔχον ἀμφοτέρωθεν.
3 διὰ δέκα δὲ ἐπάλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἰσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἔς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ [καὶ] οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι [παρὰ πύργον], ἀλλὰ δι' αὐτῶν

τοῦ τείχους τῶν Πελοποννησίων περιήγησις.

Cap. **21.** § 3. τὸ ἔξω. Vulgo et Bekk. ἐς τὸ ἔξω, sed ἐς om. Cass. Aug. Cl. Ven. C. F. Pal. It. Vat. H. Reg. et novem deteriores libri. Praepositiones interdum etiam, cum contrariis opponuntur contraria, non iterari apparet ex vv. **καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν** III 67, 1, **ἔκ τε γῆς καὶ θαλάσσης** VIII 56, 1. Cf. V 60, 2 adn. VII 47, 4. Tac. Agr. 35 simul in frontem, simul et latera . . . pugnaretur.

in ed. mai. De aoristi participio **εἰκάσαντες** disputat Kaempf. Quaest. Thuc. p. 24. Cf. adn. I 18, 2.

Cap. **21.** § 1. **δύο τοὺς περιβόλους.** „Ut solebant, cum ab hoste exteriore metus erat." Duk. „Similiter Liv. V 1." Bloomf. Cf. Letr. Syrac. p. 81 sqq. — **πρός.** Cf. sd. I 62, 1.

§ 2. **τὸ μεταξὺ**, intervallum, ut II 13, 7. 77, 3. IV 25, 1. Verba seclusa suspecta iam Classeno delevit Herwerden. Stud. Thuc. p. 39. — **οἰκήματα διανενεμημένα.** Hic accusativus procul dubio pariter explicandus est atque **τὸ ἐναντίον ὄνομα** I 122, 4, ubi vide adn. Subiectum igitur **τὸ μεταξὺ** est et verbum **οἰκοδομεῖν** aedificiis occupare significat. Cf. IV 69, 2 et Liv. I 35, 10 privatis aedificanda divisa sunt loca. — **ἦν ξυνεχῆ**] **τὰ οἰκήματα δηλονότι.** Schol.

§ 3. **διὰ . . . δέκα ἐπάλξεων**, post denas pinnas, interiectis denis pinnis. Male *ad* decimam quamque pinnam Vall. Port. Vig. p. 587, quam interpretationem loquendi generibus similibus confutari vidit Steph. in Thes. v. **διά**. Cf. adn. II 29, 3 et Matth. Gr. § 580 b. — **διήκοντες . . . τὸ ἔξω.** Iungebant igitur utrumque murum tamquam ponte. — **τὸ ἔσω . . . τὸ ἔξω.** Graeci, ubi de duabus rebus, quae inter se referuntur, agitur, non, ut Latini, comparativis uti debent. Cf. II 76, 3 **ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους**, II 13, 7 **τὸ ἔξωθεν**, similia. — **πάροδον μὴ εἶναι . . . ἀλλὰ . . . διῇσαν.** Quare **αἱ δίοδοι τῶν πύργων** commemorantur 23, 1 diligenter a **παρόδοις** distinguendae, quamvis Latine utrasque transitus apellaveris. Et **πάροδος** potest quidem videri is transitus, qui praetereundo fit, transeundi copia. Ita Steph. At in „Inscr. de Munim. Athen. p. 34, 49 **τῶν μεταπυργίων καθελὼν τὴν π.**, i. e. iter in muris in al-

μέσων διῆσαν. τὰς οὖν νύκτας, ὁπότε χειμὼν εἴη 4
νοτερός, τὰς μὲν ἐπάλξεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν
πύργων ὄντων δι' ὀλίγου καὶ ἄνωθεν στεγανῶν
τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο. τὸ μὲν οὖν τεῖχος ᾧ
περιεφρουροῦντο οἱ Πλαταιῆς τοιοῦτον ἦν.

οἱ Πλαταιῆς τοῦτο τὸ τεῖχος ὑπερβαίνουσι,

22. Οἱ δ', ἐπειδὴ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, τηρή- 1
σαντες νύκτα χειμέριον ὕδατι καὶ ἀνέμῳ καὶ ἅμ'
ἀσέληνον ἐξῇσαν· ἡγοῦντο δὲ οἵπερ καὶ τῆς πείρας
αἴτιοι ἦσαν. καὶ πρῶτον μὲν τὴν τάφρον διέβησαν,
ἣ περιεῖχεν αὐτούς, ἔπειτα προσέμιξαν τῷ τείχει τῶν
πολεμίων λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ σκοτει-
νὸν μὲν οὐ προϊδόντων αὐτῶν, ψόφῳ δὲ τῷ ἐκ τοῦ
προσιέναι αὐτοὺς ἀντιπαταγοῦντος τοῦ ἀνέμου οὐ
κατακουσάντων· ἅμα δὲ καὶ διέχοντες πολὺ ἦσαν, 2
ὅπως τὰ ὅπλα μὴ κρουόμενα πρὸς ἄλληλα αἴσθη-
σιν παρέχοι. ἦσαν δὲ εὐσταλεῖς τε τῇ ὁπλίσει καὶ

§ 4. **ἀπέλειπον.** In bonis libris male **ἀπέλιπον.**
Cap. **22.** § 2. **πολύ.** In optimis libris **πολλοί.** Vulgatum, quod Krueg. deleri voluit, satis tuetur Eunap. 51.

titudine pinnaculorum exstructum. In muris a Thuc. descriptis interturria habent **πάραδον**, turres **δίοδον.** Item Philo p. 80, 81 satis accurate docet, qua ratione **πάροδοι τῶν μεταπυργίων** et turrium **δίοδοι** construendae sint." Mueller. l. d. p. 48 et in Steph. Thes. Cf. Ruestow. et Koechly. Hist. rei milit. Gr. p. 213. **καὶ** delendum esse cognovit L. Herbst. Phil. XXIV p. 681. Cf. II 40, 3. Nec minus recto iudicio Naber (in Herwerd. Stud. Thuc. p. 39) **παρὰ πύργον** Th. abiudicavit.

§ 4. **Χειμὼν . . . νοτερός]** **δίυργος καὶ ὑετὸν ἔχων.** Schol. Ambobus verbis idem exprimitur, quod 22, 1 **χειμέριον ὕδατι καὶ ἀνέμῳ** dicitur. **Χειμών** similiter IV 6, 1. 103, 2 legitur. — **δι' ὀλίγου.** Cf. adn. II 29, 3. — **ἄνωθεν.** Cf. adn. II 102, 2. — **περιεφρουροῦντο.** Cf. adn. 17, 3.

Cap. **22.** § 1. **παρεσκεύαστο.** Vid adn. I 46, 1. — **τηρήσαντες.** Alibi **φυλάξαντες.** Similiter **χειμῶνα τηρήσαντες** IV 27, 1. — **ὕδατι καὶ ἀνέμῳ.** Infra 23, 5 haec nox **ἀνέμῳ ὑπονιφομένη** vocatur. Fuerunt igitur nives cum pluvia (cf. adn. II 77, 6) mixtae. Cf. Demosth. LIX 103. — **οἵπερ . . . ἦσαν.** Cf. 20, 1. — **τὴν τάφρον.** Fossam interiorem. Cf. adn. 23, 2. — **προϊδόντων αὐτῶν.** Cf. adn. 13, 7. — **ψόφῳ.** Casus ad propius participium **ἀντιπατ.** relatus est. Cf. adn. I 1,2. Verbum **ἀντιπαταγεῖν** praeter hunc Th. locum posterioribus demum usitatum. Simile quiddam narratur Liv. XXIV 46.

§ 2. **ὅπως τὰ ὅπλα μή.** Super collocatione verborum cf. Mehlh. de Schem. **ἀπὸ κοιν.** p. 14. — **εὐσταλεῖς τῇ ὁπλίσει]** **εὔζωνοι, κούφην ὅπλισιν**

τὸν ἀριστερὸν πόδα μόνον ὑποδεδεμένοι ἀσφαλείας
3 ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλόν. κατὰ οὖν μεταπύργιον
προσέμισγον πρὸς τὰς ἐπάλξεις, εἰδότες ὅτι ἐρῆμοί
εἰσι, πρῶτον μὲν οἱ τὰς κλίμακας φέροντες, καὶ
προσέθεσαν. ἔπειτα ψιλοὶ δώδεκα ξὺν ξιφιδίῳ καὶ
θώρακι ἀνέβαινον, ὧν ἡγεῖτο Ἀμμέας ὁ Κοροίβου
καὶ πρῶτος ἀνέβη· μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἑπόμενοι, ἓξ
ἐφ᾽ ἑκάτερον τῶν πύργων, ἐχώρουν, ἔπειτα ψιλοὶ
ἄλλοι μετὰ τούτους ξὺν δορατίοις ἀνέβαινον, οἷς
ἕτεροι κατόπιν τὰς ἀσπίδας ἔφερον, ὅπως ἐκεῖνοι
ῥᾷον προσβαίνοιεν, καὶ ἔμελλον δώσειν, ὁπότε
4 πρὸς τοῖς πολεμίοις εἶεν. ὡς δὲ ἄνω πλείους ἐγέ-
νοντο, ᾔσθοντο οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες· κατέβαλε
γάρ τις τῶν Πλαταιῶν ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν
5 ἐπάλξεων κεραμίδα, ἣ πεσοῦσα δοῦπον ἐποίησε. καὶ
αὐτίκα βοὴ ἦν, τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος

§ 3. **ἐχώρουν** et quod sequitur **ἀνέβαινον** in codd. inverso ordine scripta sunt.

προσβαίνοιεν D. E. Mosqu. **προβαίν.** Sed cf. adn. IV 135.

εἴησαν codd. Cf. sd. 43, 4.

§ 4. *Πλαταιῶν* Pal. et Bekk. Vulgo et in plerisque libris *Πλαταιέων* hic et § 5 et 23, 1. 5. 24, 3. Cf. sd. II 2, 2.

δοῦπον ex uno It. Bekk., reliqui **ψόφον**. Rarius vocabulum Thucydidi, vulgare interpreti tribuendum est.

§ 5. **βοὴ ἦν.** Cass. Aug. Cl. Ven. Gr. D. I. E. **βοήν**, m. Ar.

περιβεβλημένοι. Schol. — **τὸν ἀριστερὸν . . . πηλόν.** De more in proeliis alterum pedem tectum habendi cf. Heyn. ad Verg. Aen. VII 690 in adn. et Exc. VIII, Liv. IX 40. Tunc sinister tantum pes ideo videtur fuisse calceatus, ut dexter, qui praecederet et incessum inchoaret, si nudus esset, prohiberet eos, ne in luto laberentur; nam firmitatem incessus in tali solo nuditas pedis, non calceamenta praebent. Cf. Sal. Iug. 94.

§ 3. **ξιφιδίῳ καὶ θώρακι.** De singulari cf. adn. II 52, 4. 70, 3. — **καὶ . . . ἀνέβη.** Cf. II 41, 4. VI 11, 1. Krueg. Gr. § 59, 2 adn. 6. — **μετὰ δὲ αὐτὸν . . . ἐχώρουν.** Eidem sunt, qui antea **ψιλοὶ δώδεκα** dicuntur. Non turres ascenderunt, sed earum custodibus potiri et **διόδους** occupare volebant, ut apparet ex 23, 1. Quare recte Class. **ἀνέβαινον** et **ἐχώρουν** sedes inter se mutare iussit. — **ἓξ** non cum superioribus **οἱ ἑπόμενοι** iungendum, sed cum eis, quae secuntur; nam seni ad utramque turrim accedebant. — **τῶν πύργων.** Quibus illud **μεταπύργιον** a dextra et a sinistra cingebatur.

§ 4. **οἱ ἐκ . . .** Hic et § 8 cf. adn. I 8, 2. — **ἀντιλαμβανόμενος**] ἀντιδρασσόμενος [τῶν ἐπάλξεων]. Schol.

§ 5. **ἐπὶ τὸ τεῖχος.** In suam quisque stationem, quam in muro habebat. Cf. § 6. —

ὥρμησεν· οὐ γὰρ ᾔδει ὅ τι ἦν τὸ δεινόν, σκοτεινῆς νυκτὸς καὶ χειμῶνος ὄντος· καὶ ἅμα οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Πλαταιῶν ὑπολελειμμένοι ἐξελθόντες προσέβαλον τῷ τείχει τῶν Πελοποννησίων ἐκ τοὔμπαλιν ἢ οἱ ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον, ὅπως ἥκιστα πρὸς αὐτοὺς τὸν νοῦν ἔχοιεν. ἐθορυβοῦντο μὲν οὖν κατὰ 6
χώραν μένοντες, βοηθεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐκ τῆς αὑτῶν φυλακῆς, ἀλλ' ἐν ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι τὸ γιγνόμενον. καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν, οἷς ἐτέτακτο 7
παραβοηθεῖν, εἴ τι δέοι, ἐχώρουν ἔξω τοῦ τείχους πρὸς τὴν βοήν. φρυκτοί τε ᾔροντο ἐς τὰς Θήβας πολέμιοι· παρανῖσχον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως 8
Πλαταιῆς ἀπὸ τοῦ τείχους φρυκτοὺς πολλοὺς πρότερον παρεσκευασμένους ἐς αὐτὸ τοῦτο, ὅπως ἀσα-

Chr. Dan. βοή sine verbo ἦν. „Αὐτίκα βοὴ ἦν scripsisse Thucydidem, non αὐτίκα βοήν, nec αὐτίκα βοή omisso ἦν, intellegi potest ex Hermog. περὶ Ἰδεῶν l. I c. 12 [p. 286 Walz. Cf. etiam script. inc. in Rhet. Walz. VIII p. 641]" Duk. Hermogenes exempla eiusmodi vult proferre, ὅταν τις μίαν λέξιν μερίσας τὰς τελευταίας αὐτῆς συλλαβὰς ἀρχὴν τοῦ ἐπιφερομένου ποιήσηται κῶλον, ut in Thucydideis Σαμία μία (VIII 16), quibus βοὴ ἦν non satis respondent. Retinuimus tamen nunc vulgatam, quod et paulo aliter dictum esset βοὴν ποιεῖν atque ψόφον ποιεῖν, et scriptura βοήν narratio minus alacris efficeretur, quam est in vulg.

§ 6. αὑτῶν Pal. It. Vat. H. Reg. Lugd. Bekk.; αὐτῶν M. vulgo ἑαυτῶν. Cf. adn.

§ 7. ἔξωθεν Cass. Aug. Cl. Ven. C. Gr. Laur. Lugd. D. Mosqu. Vulgo et Bekk. ἔξω. De illo vid. adn. I 65, 1. II 13, 7 et hic Arn., qui verba ἔξωθεν τοῦ τείχους a parte exteriore muri interpretatur. Genetivum tamen alibi ad ἔξωθεν Thucydides non apposuit.

ὅ τι ἦν τὸ δεινόν, quod esset illud periculum, quo clamor excitatus esset. — χειμῶνος ὄντος. Quo impediebatur, quo minus clamorem dignoscerent. — τῶν Πλαταιῶν, genet. partit. interpositus inter articul. et partic. Cf. I 126, 11. III 36, 5. VI 102, 1. — τὸν νοῦν ἔχοιεν, animum adverterent, ut VII 19, 5.

§ 6. ἐθορυβοῦντο, tumultus eis iniciebatur. Cf. V 65, 6. — κατὰ χώραν. Cf. adn. I 28, 5. — ἐκ τῆς αὑτῶν φυλακῆς, ex ipsorum custodia (statione). De interposito αὑτῶν cf. 91, 2. V 10, 9. VIII 48, 4. — ἐν ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι. Cf. adn. I 25, 1.

§ 7. οἱ τριακόσιοι. De articulo vid. adn. 3, 4. — ἐτέτακτο. „Ἐπετέτακτο?" Krueg. Thucydides quidem alibi simplici verbo sic usus esse non videtur; at Xenophon certe Cyr. I 5, 5. IV 3, 3 (ubi vulgo προστάσσειν invitis libris melioribus) et alii τάσσειν τινὶ ποιεῖν τι dicere non dubitaverunt. Class. cf. 61, 2. I 19. V 31, 2. — φρυκτοὶ ... πολέμιοι. Cf. adn. II 94, 1.

φῇ τὰ σημεῖα τῆς φρυκτωρίας τοῖς πολεμίοις ᾗ καὶ μὴ βοηθοῖεν, ἄλλο τι νομίσαντες τὸ γιγνόμενον εἶναι ἢ τὸ ὄν, πρίν σφῶν οἱ ἄνδρες οἱ ἐξιόντες διαφύγοιεν καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο.

1 23. Οἱ δ' ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιῶν ἐν τούτῳ, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀνεβεβήκεσαν καὶ τοῦ πύργου ἑκατέρου τοὺς φύλακας διαφθείραντες ἐκεκρατήκεσαν, τάς τε διόδους τῶν πύργων ἐνστάντες αὐτοὶ ἐφύλασσον μηδένα δι' αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν, καὶ κλίμακας προσθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς πύργοις καὶ ἐπαναβιβάσαντες ἄνδρας πλείους, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβοηθοῦντας καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν εἶργον βάλλοντες, οἱ δ' ἐν τούτῳ οἱ πλείους πολλὰς προσθέντες κλίμακας ἅμα καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπώσαντες διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερέβαινον.

κἄπειτα καὶ τὴν ἔξω τάφρον καλῶς διαβαίνουσιν.

2 ὁ δὲ διακομιζόμενος ἀεὶ ἵστατο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου, καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον, εἴ τις παραβοηθῶν παρὰ τὸ τεῖχος κωλυτὴς γίγνοιτο τῆς διαβάσεως.

Cap. 23. § 1. ἀνεβεβήκεσαν Pal. Vulgo ἀναβεβήκεσαν. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 17.
εἶργον. Pal. Ald. Basil. 1. Bekk. εἷργον. Cf. sd. I 35, 3.

§ 8. φρυκτωρίας. Cf. 80, 2. — ᾗ, καὶ μὴ βοηθοῖεν. Cf. Matth. Gr. § 518, 3. Krueg. Gr. § 54, 8 adn. 2. Bernh. Synt. p. 401. VI 96, 3. VII 17, 4 et exempla Latina, quale est hoc Verg. Aen. I 298 sqq.: Demittit, ut . . . pateant, ne . . . arceret. Add. Plaut. Mil. Gl. II 2, 58. Iust. XVIII 4, 10. — ἀντιλάβοιντο. Non ita raro valet assequi, i. e. pervenire in . . . Cf. IV 128, 3. VII 60, 2. 77, 6 et de simplici verbo adn. 24, 2.

Cap. 23. § 1. οἱ πρῶτοι . . . ἐκεκρατήκεσαν. Cf. 22, 3. — τάς τε . . . ἐφύλασσον iungendum est cum proximis καὶ . . . οἱ μὲν . . . εἶργον . . . οἱ δ' . . . ὑπερέβαινον. Δίοδοι in inferioribus turrium partibus cogitandae sunt. Cf. 21, 3. — μηδένα . . . ἐπιβοηθεῖν. Cf. VII 17, 2. Matth. Gr. § 532 f. — — καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν cum verbis εἶργον βάλλοντες, non cum superioribus τοὺς ἐπιβοηθοῦντας videntur iungenda.

§ 2. ὁ διακομιζόμενος ἀεί, pervadens quisque. Cf. Born. ad Xen. Cyr. VII 1, 20. — ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου. Latini quoque labrum fossae vocant, ut Liv. XXXVII 37. Haec autem fossa est exterior (24, 2), ab ea, cuius c. 22 ineunt. mentio facta est, discernenda. Cf. II 78, 1. — κωλυτὴς γίγνοιτο. Similiter iam I 35, 4. Cf. I 132, 5. III 2, 3.

ἐπεὶ δὲ πάντες διεπεπεραίωντο, [οἱ] ἀπὸ τῶν πύρ- 3
γων χαλεπῶς οἱ τελευταῖοι καταβαίνοντες ἐχώρουν
ἐπὶ τὴν τάφρον, καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐτοῖς
ἐπεφέροντο λαμπάδας ἔχοντες. οἱ μὲν οὖν Πλα- 4
ταιῆς ἐκείνους ἑώρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους
ἑστῶτες ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου, καὶ ἐτόξευόν
τε καὶ ἐσηκόντιζον ἐς τὰ γυμνά, αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ
ἀφανεῖ ὄντες ἧσσον διὰ τὰς λαμπάδας καθεωρῶντο·
ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιῶν καὶ οἱ ὕστατοι δια- 5
βάντες τὴν τάφρον, χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως· κρύ-
σταλλός τε γὰρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ ὥστ᾽
ἐπελθεῖν, ἀλλ᾽ οἷος ἀπηλιώτου [ἢ βορέου] ὑδατώ-
δης μᾶλλον, καὶ ἡ νὺξ τοιούτῳ ἀνέμῳ ὑπονιφο-
μένη πολὺ τὸ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκει, ὃ μόλις

§ 3. **οἱ** om. M. Cf. adn.
§ 5. **ὑπονειφομένη** plerique, **ὑπονιφομένη** M. m.

§ 3. **ἀπὸ τῶν πύργων ... οἱ τελευταῖοι καταβαίνοντες.** Scripturam a nobis receptam tuetur schol. *οἱ τελευταῖοι τῶν καταβαινόντων ἀπὸ τῶν τῆς ὀροφῆς πύργων χαλεπῶς ἀπεχώρουν.* Articulus ad *καταβαίνοντες* pertinet. Cf. adn. 11, 3.

§ 4. *ἐς τὰ γυμνά.* „In latera nuda, non tecta clipeo, videlicet dextra. Vide Thuc. V 71, 1. Liv. XXII 50: in latus *dextrum, quod patebat,* Numidae iacularentur.“ Bloomf. Cf. V 10, 4.

§ 5. **βιαίως.** Cf. adn. II 33, 3. — **κρύσταλλος ... ἐπεπήγει.** De re vid. Krus. Hell. I p. 254. — **ἐπελθεῖν.** „*Ἐπάνω αὐτοῦ διελθεῖν.*“ *Δούκας.* — **ἀλλ᾽ οἷος ... μᾶλλον.** Cum boreas glaciem non solvat, sed nives et grandinem afferens gignat (cf. Krus. Hell. I p. 322 sq.), subsolanus autem pluviam concitet (vid. Krus. l. d. p. 323), haec sic interpretanda sunt: sed qualis glacies subsolani potius quam boreae (vel subsolano potius quam borea flante) aquosa [magis] est. **Μᾶλλον** igitur aut cum solo *ἢ* aut simul et cum hoc et cum adi. **ὑδατώδης** iungendum est. Illud si verum, forsitan **μᾶλλον** transponendum aut **ὑδατώδης** ab interpretibus adscriptum esse suspicere. Krueger autem, ut *ἢ* aut significet, **εὔρου** pro voc. **βορέου** legendum coniecit. Contra Goellerum in ed. mai. suppl. diximus, eundemque similiter impugnavit Arn. in ed. 2. Ceterum de forma nominis *ἀπηλιώτης* vid. Lob. ad Soph. Ai. 805, de genetivis Matth. Gr. § 375 c adn., a quo et usu ablativi Latini in Madv. Gr. Lat. § 277 adn. 3 refellitur Bernh. Synt. p. 137. Cum *ἢ* **βορέου**, quocumque modo explicatur, a sententia huius loci alienum sit, resecto autem eo omnia recte se habeant, auctore Dobr. nunc deletum est. Adscriptum est ad interpretandum **μᾶλλον** et iniquo loco insertum. Tu ad **ὑδατώδης μᾶλλον** cogita *ἢ* **βέβαιος.** — **ὑπονιφομένη.** Hoc passivum, cuius activum IV 103, 2 legitur, audacius de nocte positum est. — *ὃ* pendet et ex

ὑπερέχοντες ἐπεραιώθησαν. ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διά-
φευξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος.
1 24. Ὁρμήσαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ Πλα-
ταιῆς ἐχώρουν ἀθρόοι τὴν ἐς Θήβας φέρουσαν ὁδὸν
ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ τοῦ Ἀνδροκράτους ἡρῷον,
νομίζοντες ἥκιστ' ἂν σφᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑπο-
τοπῆσαι τρέπεσθαι τὴν ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ
ἅμα ἑώρων τοὺς Πελοποννησίους τὴν πρὸς Κιθαι-
ρῶνα καὶ Δρυὸς κεφαλὰς τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν
2 μετὰ λαμπάδων διώκοντας. καὶ ἐπὶ μὲν ἓξ ἢ ἑπτὰ
σταδίους οἱ Πλαταιῆς τὴν ἐπὶ τῶν Θηβῶν ἐχώ-
ρησαν, ἔπειθ' ὑποστρέψαντες ᾖσαν τὴν πρὸς τὸ
ὄρος φέρουσαν ὁδὸν ἐς Ἐρύθρας καὶ Ὑσιάς, καὶ

οἱ ἐξελθόντες Πλαταιῆς σχεδὸν πάντες ἐς Ἀθήνας διαφεύγουσι.

Cap. **24.** § 1. *ἥκιστα σφᾶς* codd. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 7 et Polyaen. VI 19, 3 *ὡς ἥκιστα ἂν κατὰ ταύτην διωχθέντες.* § 2. *Ἐρύθρας.* Cass. Cl. Pal. Vat. Reg. Ar. Chr. *Ἐρυθράς*, Ven. *Ἐρυθρά.* Sed *Ἐρύθρας* veriorem esse scripturam et hoc accentu Boeotiae urbem ab Ionica differe docent Goettl. Doctr. accent. p. 112 et Spitzn. ad Hom. Il. II 499.

verbo *ἐπεραιώθησαν* et ex *ὑπερέχειν*, quod nonnumquam etiam cum accusativo coniungitur. Cf. Krueg. Gr. § 47, 19. — *διάφευξις.* Eodem nomine Dio Cass. et Plutarchus usi sunt (cf. Steph. Thes.), eique simile est *κατάφευξις* VII 38, 3. 41, 1.

Cap. **24.** § 1. *τὸ τοῦ Ἀνδροκράτους ἡρῷον.* De hoc vid. Herodot. IX 25 et Muensch. de Reb. Plataeens. p. 8, de ipso Androcrate Plut. Aristid. c. 11. — *νομίζοντες ... τρέπεσθαι*, putantes minime eos suspicaturos hac via se profectos esse. De verbis *τρέπεσθαι ὁδόν* cf. Matth. Gr. § 409, 4. — *ἐς τοὺς πολεμίους*, in hostium terram. Cf. I 9, 2. 105, 1. III 95, 1. IV 129, 3. — *τὴν πρὸς Κιθαιρῶνα.* De duabus viis per Cithaeronem ferentibus vid. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 765 sq. — *Δρυὸς κεφαλάς.* *Τὰς ἐκβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας αἳ ἐπὶ Πλαταιέων φέρουσι.* Herod. IX 39. Cf. Krus. Hell. II 1 p. 422. Bursian. Geogr. I p. 249.

§ 2. *Ἐρύθρας καὶ Ὑσιάς.* „Hysiae ad orientem in excurrentibus Cithaeronis saltibus sitae a Plataeis viginti sex aut viginti septem stadiis aberant; Erythrae autem triginta fere stadiis a Plataeis distantes atque in planitie sitae inter septentriones orientemque spectabant.“ Muensch. de Reb Plat. p. 4, qui quod ex verbis Thucydidis Erythras ab Hysiis ad septentriones spectasse apparere putat, ideo minus certum est, quod, etiamsi in orientem vergerent, Plataeenses viae montanae natura cogi poterant, ut utrumque oppidum adirent. In Kieperti tabula Erythrae ab Hysiis inter septentriones et orientem sitae sunt. Cf. Bursian Geogr. I p. 248. *Δῆμοι Βοιωτίας* vocantur a schol., et agri Plataeensis non fuisse docet Muensch. l. d. p. 1. De accentu

λαβόμενοι τῶν ὀρῶν διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας,
ἄνδρες δώδεκα καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλειόνων· εἰσὶ
γάρ τινες αὐτῶν οἳ ἀπετράποντο ἐς τὴν πόλιν πρὶν
ὑπερβαίνειν, εἷς δ' ἐπὶ τῇ ἔξω τάφρῳ τοξότης
ἐλήφθη. οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι κατὰ χώραν 3
ἐγένοντο τῆς βοηθείας παυσάμενοι· οἱ δ' ἐκ τῆς
πόλεως Πλαταιῆς τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες
οὐδέν, τῶν δὲ ἀποτραπομένων σφίσιν ἀπαγγει-
λάντων ὡς οὐδεὶς περίεστι, κήρυκα ἐκπέμψαντες,
ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς
νεκροῖς, μαθόντες δὲ τὸ ἀληθὲς ἐπαύσαντο. οἱ
μὲν δὴ τῶν Πλαταιῶν ἄνδρες οὕτως ὑπερβάντες
ἐσώθησαν.

Σάλαιθος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐς Μυτιλήνην ἐσέρχεται.

25. Ἐκ δὲ τῆς Λακεδαίμονος τοῦ αὐτοῦ χει- 1
μῶνος τελευτῶντος ἐκπέμπεται Σάλαιθος ὁ Λακε-
δαιμόνιος ἐς Μυτιλήνην τριήρει. καὶ πλεύσας ἐς
Πύρραν καὶ ἐξ αὐτῆς πεζῇ κατὰ χαράδραν τινά,
ᾗ ὑπερβατὸν ἦν τὸ περιτείχισμα, διαλαθὼν ἐσέρ-
χεται ἐς τὴν Μυτιλήνην, καὶ ἔλεγε τοῖς προέδροις

§ 3. *τῶν Πλαταιῶν*. τῶν om. Cass. Cl. Ven. Laur. E. m. Ar. Chr. Dan.

Erythrarum cf. sd. — **λαβόμενοι τῶν ὀρῶν**. *Λαβέσθαι* est idem atque 22, 8, ubi vid. adn., *ἀντιλαβέσθαι*. Cf. 106, 3. VIII 80, 3. Plut. Crass. c. 30. — **ἀπὸ πλειόνων**. Vid. 20, 2. Quare *τινές* sunt septem fere. — **τῇ ἔξω τάφρῳ**. Cf. 23, 2.

§ 3. **κατὰ χώραν ἐγένοντο**, ad stationem suam se contulerunt. Cf. II 21, 2. III 27, 3. Xen. Anab. IV 8, 15. — **ἀπαγγειλάντων**. Nisi varietati orationis prospiceretur, potuit scribi *ἀκούσαντες, μαθόντες*. — **ἐσπένδοντο**. Imperfectum de conatu vel de re inchoata dictum est. Cf. adn. I 134, 1. — **ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς**. Non multo aliter 109, 2 *ἀναχώρησιν ... οὐκ ἐσπείσαντο ἅπασιν* et 114, 2 *τοῖς ... Ἀμπρακιώταις καὶ Πελοποννησίοις ἀναχώρησιν ἐσπείσαντο*.

Cap. 25. § 1. **Σάλαιθος ὁ Λακεδαιμόνιος**. Similiter articulus legitur in his 100, 2 *Μακάριος καὶ Μενεδαῖος οἱ Σπαρτιᾶται* V 52, 1 *Ἡγησιππίδαν τὸν Λακεδαιμόνιον*. Cf. VIII 35, 1. — **κατὰ χαράδραν τινά**, per quendam torrentis alveum (siccum). Cf. 98, 1. 107, 3. 112, 6. Fuisse partem euripi eius, de quo explicatum est in adn. 6, 1, exsiccatam recte suspicari videtur Bloomf., nisi ipsius isthmi partem mavis esse. — **ὑπερβατὸν ... περιτείχισμα**. Ex verbo *ὑπερβατόν* cl. 20, 1. 23, 1 non defuisse ibi opera Atheniensium, de quibus cf. 18, 4, sed humiliora fuisse et minus diligenter custodita esse videtur apparere. — **διαλαθών**, i. e. *λάθρᾳ διελθών, λάθρᾳ ὑπερβάς*. — **τοῖς προέδροις**] *τοῖς ἄρχουσι τῶν*,

ὅτι ἐσβολή τε ἅμα ἐς τὴν Ἀττικὴν ἔσται καὶ αἱ τεσσαράκοντα νῆες παρέσονται ἃς ἔδει βοηθῆσαι αὐτοῖς, προαποπεμφθῆναί τε αὐτὸς τούτων ἕνεκα καὶ ἅμα τῶν ἄλλων ἐπιμελησόμενος. καὶ οἱ μὲν
2 Μυτιληναῖοι ἐθάρσουν τε καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἧσσον εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ξυμβαίνειν. ὅ τε χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τέταρτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

1 26. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ τὰς ἐς τὴν Μυτιλήνην δύο καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν ἄρχοντα Ἀλκίδαν, ὃς ἦν αὐτοῖς ναύαρχος, προστάξαντες, αὐτοὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι ἧσσον ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Μυτιλήνην καταπλεούσαις ἐπιβοηθή-
2 σωσιν. ἡγεῖτο δὲ τῆς ἐσβολῆς ταύτης Κλεομένης

τετάρτη ἐσβολὴ Λακεδαιμονίων ἐς τὴν Ἀττικὴν ἡγουμένου Κλεομένους.

Cap. **25.** § 2. ἐτελεύτα ante verba τῷ πολέμῳ, sicut vulgo c. 88 et VIII 60, ponitur in Cass. Aug. Ven. D. I. Ipsum ἐτελεύτα om. It. Vat. H. Reg. At vid. II 103. IV 51. 135. VI 93. VII 18. VIII 6.

Cap. **26.** § 1. ἔχοντα pro ἄρχοντα codd. Cf. adn. ἐπιβοηθήσωσιν. Vind. m. Bekk. ἐπιβοηθήσουσιν. At cf. sd. I 19.

Μυτιληναίων. Schol. Bene eos non novimus. Cf. Plehn. Lesb. p. 93. — **προαποπεμφθῆναί τε.** Cf. adn. I 87, 4.

§ 2. **πρὸς τοὺς . . . εἶχον τὴν γνώμην.** Valla: minus ad Athenienses animo inclinabantur. Quam interpretationem probat Steph. in Thes. II p. 678, dubitans an reddi possit verbis: minus Atheniensibus mentem adhibebant. Cf. V 13, 2. 44, 1. 48, 3. adn. 22, 5.

Cap. **26.** § 1. **δύο καὶ τεσσαράκοντα.** „Supra [16, 3 et 25,1] τεσσαράκοντα tantum fuisse dixit." Huds. Add. 29, 1 et 69, 1. Videtur igitur alibi numerum summatim comprehendisse. Diod. XII 55 quinque et quadraginta numerat. — **ἄρχοντα . . . προστάξαντες.** Codicum scriptura verbosiorem facit orationem cum alterutrum, aut ἔχοντα aut προστάξαντες, sufficiat. Steph. in Thes. v. προστ. pro vulg. ἔχοντα scribendum recte suspicatus est ἄρχοντα, ut VII 19, 4 leguntur similia verba ἄρχοντα Ἀλέξανδρον Κορίνθιον προστάξαντες ἀπέστειλαν. Cf. III 16, 3. VI 93, 2. VIII 23, 4, 39, 2. Ne vel sic verba languere putes, monendum est navibus etiam praepositos esse, qui itineri faciendo, non bello gerendo praeessent eaque de causa nauarchorum munere non fungerentur. Cf. VIII 26, 1. 29, 2. — **καταπλεούσαις** hic simplicem navigandi vim habere recte Class. monet. Cf. II 103, 1. IV 26, 6. VIII 35, 1. 108, 1.

§ 2. **Κλεομένης]** οὗτος ὁ Κλεομένης καὶ ὁ Πλειστοάναξ

ὑπὲρ Παυσανίου τοῦ Πλειστοάνακτος υἱέος βασιλέως ὄντος καὶ νεωτέρου ἔτι, πατρὸς δὴ ἀδελφὸς ὤν. ἐδῄωσαν δὲ τῆς Ἀττικῆς τά τε πρότερον τετμη- 3
μένα, [καὶ] εἴ τι ἐβεβλαστήκει, καὶ ὅσα ἐν ταῖς πρὶν ἐσβολαῖς παρελέλειπτο· καὶ ἡ ἐσβολὴ αὕτη χαλεπωτάτη ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις μετὰ τὴν δευτέραν. ἐπιμένοντες γὰρ ἀεὶ ἀπὸ τῆς Λέσβου τι πεύσεσθαι 4
τῶν νεῶν ἔργον ὡς ἤδη πεπεραιωμένων ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες. ὡς δ᾽ οὐδὲν ἀπέβαινεν αὐτοῖς

§ 2. *πατρὸς δὲ* codd. Cf. adn.
§ 3. *ἐβεβλαστήκει*. I. *ἐβλαστήκει*. Arn. Chr. *ἐπιβεβλαστήκει*. Cf. adn.
§ 4. *ἐπεξῆλθον*. Ar. Dan. *ὑπεξῆλθον*. Cf. adn.

παῖδές εἰσι Παυσανίου τοῦ ἐν Πλαταιᾶσιν ἀριστεύσαντος ἐπὶ τῶν Μήδων. Schol. — *ὑπὲρ Παυσανίου τοῦ Πλειστοάνακτος*. De Plistoanacte tunc exsulante vid. II 21, 1. V 16 sq. De filio eius, qui postea imperium patri reverso reddidit et multo post iterum rex factus est, cf. Mans. Spart. II p. 319. Ei igitur Cleomenes tutor fuit. Cf. adn. I 107, 2. — *νεωτέρου*, teneriore aetate, quam qui exercitui praeesse posset. — *πατρὸς δή*. Particula *δέ* cum h. l. explicationem non habeat, *δή* emendavimus, quod similiter legitur apud partic. IV 59, 4. VI 80, 2. VII 81, 2. Verte: quoniam patris frater erat.

§ 3. *[καὶ] εἴ τι ἐβεβλαστήκει*. „Est delenda *καί* particula, ut sic procedat oratio: *ἐδῄωσαν τά τε πρότερον τετμημένα, εἴ τι ἐβεβλαστήκει, καὶ ὅσα παρελέλειπτο*." Dind. Cui Dobr. et Goell. assentiuntur. *Καί* si germanum est, nihil nisi etiam seu adeo potest valere, ut Fritzsch. ad Luci. p. 184 et in ed. Bloomf. interpretantur. Sed nec placet haec vis, et iusta membrorum ratio servata particula obscuratur, quam in ed. 2 Arn. quoque deleri mavult, etsi miram eius excusationem addidit. Praeterea *ἐπεβλαστήκει* legi iubet Dobr. Et in flexione quidem vulgatae iniuria haereas. Nam Buttmannus, qui in Gr. max. § 83 adn. 2 *βέβλαμμαι* solum exemplum reduplicationis ante *βλ* positae esse dicit, non solum eiusdem verbi activo *βεβλαφέναι* et perfecto *βεβλασφήμηκε* apud Demosth. XVIII 10, sed etiam ipso *βεβλαστηκέναι* in Hellanic. Fragm. 2 sive apud Schol. Apollon. III 1178 et *ἐβεβλαστήκει* Luci. Ver. Hist. I 31 refellitur. Verum est tamen apud Euripidem *ἐβλάστηκα* legi (cf. Buttm. l. d.). Succrescendi vim, qua hic opus est, verbo tribuit Guil. Dindorf. in lex Sophocl. s. v. — *μετὰ τὴν δευτέραν*. Cf. II 55. 57.

§ 4. *ἐπιμένοντες ... πεύσεσθαι*. Cf. Matth. Gr. § 534 b. adn. 2, 2. — *ἐπεξῆλθον*] *ἐπέδραμον*. Schol. At hoc est *ἐπῆλθον*. Verbum *ἐπεξέρχεσθαι* cum partic. iunctum studiose aliquid persequendi notionem habet. Cf. I 62, 6. Plat. Gorg. 492 d. Similiter cum dat. IV 14, 3. Plat. de Rep. 361 d. Clitoph. 408 d.

ὧν προσεδέχοντο καὶ ἐπελελοίπει ὁ σῖτος, ἀνεχώ-
ρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

αἰτίαι, δι' ἃς Μυτιληναῖοι ἀναγκάζονται ξυμβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.

1 27. Οἱ δὲ Μυτιληναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς αἵ τε
νῆες αὐτοῖς οὐχ ἧκον ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου,
ἀλλὰ ἐνεχρόνιζον, καὶ ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, ἀναγκά-
ζονται ξυμβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τάδε.
2 ὁ Σάλαιθος καὶ αὐτὸς οὐ προσδεχόμενος ἔτι τὰς
ναῦς ὁπλίζει τὸν δῆμον πρότερον ψιλὸν ὄντα ὡς
3 ἐπεξιὼν τοῖς Ἀθηναίοις· οἱ δὲ ἐπειδὴ ἔλαβον ὅπλα,
οὔτε ἠκροῶντο ἔτι τῶν ἀρχόντων, κατὰ ξυλλόγους
τε γιγνόμενοι ἢ τὸν σῖτον ἐκέλευον τοὺς δυνατοὺς
φέρειν ἐς τὸ φανερὸν καὶ διανέμειν ἅπασιν, ἢ
αὐτοὶ ξυγχωρήσαντες πρὸς Ἀθηναίους ἔφασαν
παραδώσειν τὴν πόλιν.

ἡ ξύμβασις αὐτή, μεθ' ἣν καὶ Ἄντισσα Ἀθηναίοις ὑποχείριος γίγνεται.

1 28. Γνόντες δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν οὔτ'
ἀποκωλύειν δυνατοὶ ὄντες, εἴ τ' ἀπομονωθήσονται
τῆς ξυμβάσεως, κινδυνεύσοντες, ποιοῦνται κοινῇ
ὁμολογίαν πρός τε Πάχητα καὶ τὸ στρατόπεδον,
ὥστε Ἀθηναίοις μὲν ἐξεῖναι βουλεῦσαι περὶ Μυτι-
ληναίων ὁποῖον ἄν τι βούλωνται, καὶ τὴν στρατιὰν
ἐς τὴν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, πρεσβείαν δὲ ἀπο-
στέλλειν ἐς τὰς Ἀθήνας Μυτιληναίους περὶ ἑαυτῶν·

Cap. **27**. § 2. *ὄντα* om. Cass. Aug. Cl.
Cap. **28**. § 1. *ἀποκωλύσειν* codd. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 8.
κινδυνεύσοντες. Pal. It. H. Reg. B. M. *κινδυνεύοντες*.

Cap. **27**. § 2. *ὁπλίζει . . . ὄντα*, „populo prius levius armato graviora arma tradit.“ Huds.

§ 3. *κατὰ ξυλλόγους τε γιγνόμενοι*. Similiter II 21, 2 *κατὰ ξυστάσεις τε γιγνόμενοι*. Cf. adn. 24. 3. — *τοὺς δυνατούς*. Lesbus enim tunc optimatium imperio parebat. Cf. Kort. Resp. Gr. p. 99 sq. Plehn. Lesb. p. 92 sq. Guil. Herbst. de Mytil. defect. p. 7 sqq. adn. 2, 1.

Cap. **28**. § 1. *οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν*] *οἱ τὰ τῆς πόλεως πράττοντες*. Schol. Sunt eidem, qui paulo ante *οἱ δυνατοί* appellati sunt, vel qui ex his tunc forte republicae praeerant. Infra 72, 2 et alibi *οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα*. Cf. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 821. — *δυνατοὶ ὄντες . . . κινδυνεύσοντες*. Haec participia ex participio *γνόντες* apta sunt, atque *οὔτε . . . τέ* inter se respondent. — *πρεσβείαν δὲ . . . Μυτιληναίους*. Propter superiora *Ἀθηναίοις μέν* cet. proprie *Μυτιληναίους δὲ πρεσβείαν ἀποστέλλειν* scribendum erat, sed ob interposita *καὶ τὴν . . . δέχεσθαι*

ἐν ὅσῳ δ' ἂν πάλιν ἔλθωσι, Πάχητα μήτε δῆσαι
Μυτιληναίων μηδένα μήτε ἀνδραποδίσαι μήτε ἀπο-
κτεῖναι. ἡ μὲν ξύμβασις αὕτη ἐγένετο. οἱ δὲ πρά- 2
ξαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τῶν
Μυτιληναίων περιδεεῖς ὄντες, ὡς ἡ στρατιὰ ἐσῆλθεν,
οὐκ ἠνέσχοντο, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ὅμως καθ-
ίζουσι. Πάχης δ' ἀναστήσας αὐτοὺς ὥστε μὴ ἀδι-
κῆσαι, κατατίθεται ἐς Τένεδον, μέχρι οὗ τοῖς Ἀθη-
ναίοις τι δόξῃ. πέμψας δὲ καὶ ἐς τὴν Ἄντισσαν 3
τριήρεις προσεκτήσατο, καὶ τἆλλα τὰ περὶ τὸ στρα-
τόπεδον καθίστατο ᾗ αὐτῷ ἐδόκει.

Ἀλκίδας χρόνιος ἐς Ἔμβατον καταπλεύσας τὴν Μυτιλήνην ἑαλωκέναι πυθόμενος βουλεύεται.

29. Οἱ δ' ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶ Πελο- 1
ποννήσιοι, οὓς ἔδει ἐν τάχει παραγενέσθαι, πλέον-
τες περί τε αὐτὴν τὴν Πελοπόννησον ἐνδιέτριψαν,
καὶ κατὰ τὸν ἄλλον πλοῦν σχολαῖοι κομισθέντες
τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους λανθάνουσι,
πρὶν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον, προσμίξαντες δ' ἀπ' αὐ-
τῆς τῇ Ἰκάρῳ καὶ Μυκόνῳ πυνθάνονται πρῶτον

μήτε ἀνδραποδίσαι. Pro hoc *μήτε* in optimorum librorum plerisque et mediocrium nonnullis *μηδέ* legitur.

§ 3. *τἆλλα.* Cass. Ven. C. Gr. al. *τὰ ἄλλα.* Cf. sd. c. 90.

Cap. **29.** § 1. *Ἰκάρῳ.* Vind. *Ἰλάρῳ.* Lugd. Chr. Dan. *Κλάρῳ.* Cf. adnotat.

αὐτούς (*τοὺς Μυτιλ.*) sermo mutatus est. — *ἐν ὅσῳ*, intra quantum temporis spatium. Cf. VIII 87, 1.

§ 2. *οὐκ ἠνέσχοντο*, non sustinuerunt (Caes. Bell. Gall. 2, 6). Obiectum item abest V 45, 4. — *ὅμως.* I. e. etsi fides data erat ab Atheniensibus incolumitatis, donec legati rediissent. § 1 extr. Qualis breviloquentia apud hanc particulam non rara est. Cf. I 105, 7. II 51, 6. III 49, 1. 80, 1. IV 96, 9. — *ἀναστήσας αὐτούς.* Cf. adn. I 126, 11. — *ὥστε*, ea condicione ut. Cf. Matth. Gr. § 629. — *κατατίθεται.* Cf. adn. 72, 1. — *μέχρι οὗ . . . δόξῃ.* Cf. adn. I 137, 2. Stahl. Quaest. gram. p. 11.

§ 3. *τὰ περὶ τὸ στρατόπεδον*, quae ad exercitum attinebant. Cf. 35, 2 et de v. *καθίστασθαι* adn. I 114, 3.

Cap. **29.** § 1. *οἱ δ' ἐν . . . Πελοποννήσιοι.* Cf. 26, 1. — *σχολαῖοι.* Cf. Krueg. Gr. § 57, 5 adn. 4. — *τοὺς ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους.* Athenienses classe centum navium (c. 16) a Peloponneso redeuntes. — *πρὶν δή* de postremo rei eventu dictum est. Cf. I 118, 2. III 104, 6. VII 39, 2. 71, 5. Ad Delum enim classis ab Atheniensibus conspici non iam poterat. — *ἔσχον.* Cf. adn. I 110, 4. — *Ἰκάρῳ καὶ Μυκόνῳ.* A Delo in Ioniam profectos Myconum prius quam Icarum attigisse adnotat Haack. Quare aut verba

ὅτι ἡ Μυτιλήνη ἑάλωκε. βουλόμενοι δὲ τὸ σαφὲς
εἰδέναι κατέπλευσαν ἐς Ἔμβατον τῆς Ἐρυθραίας·
ἡμέραι δὲ μάλιστα ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἑαλωκυίᾳ
2 ἑπτά, ὅτε ἐς τὸ Ἔμβατον κατέπλευσαν. πυθόμε-
νοι δὲ τὸ σαφὲς ἐβουλεύοντο ἐκ τῶν παρόντων·
καὶ ἔλεξεν αὐτοῖς Τευτίαπλος ἀνὴρ Ἠλεῖος τάδε.
1 30. „Ἀλκίδα καὶ Πελοποννησίων ὅσοι πάρεσμεν λόγος Τευτιάπλου.
ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς, ἐμοὶ δοκεῖ πλεῖν ἡμᾶς ἐπὶ
Μυτιλήνην πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι, ὥσπερ ἔχο-
2 μεν. κατὰ γὰρ τὸ εἰκὸς ἀνδρῶν νεωστὶ πόλιν
ἐχόντων πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὑρήσομεν, κατὰ μὲν
θάλασσαν καὶ πάνυ, ᾗ ἐκεῖνοί τε ἀνέλπιστοι ἐπι-

ἑάλωκε. M. et deteriores aliquot libri frustra ἑαλωκυῖα εἴη. Cf. VIII 23, 2. V 82, 3.

transponenda aut Πάρῳ pro Ἰκάρῳ legendum esse coniecit Haas. in Ephem. antiqu. stud. 1836 p. 684 et in Lucubr. Thuc. p. 23. Sed in talibus veteres non anxie iustum ordinem observare respondet Bloomf., quod verum esse ex altero exemplo Thucydideo VIII 88 εὐθὺ τῆς Φασήλιδος καὶ Καύνου intellegitur. Cf. VIII 108, 1. Non prorsus similes sunt aliae ὑστερολογίαι, velut Tacitina Tarentino Brundisinoque foedere Ann. I 10. — **προσμίξαντες δ' . . . πυνθάνονται** pariter atque τοὺς μὲν . . . λανθάνουσι ad σχολαῖοι κομισθέντες referendum est. Ex tarditate enim et commodum et incommodum Peloponnesiis provenit, cum Atheniensium quidem conspectum vitarent, sed interim Mytilenae captae essent.

§ 2. **τὸ σαφές**, id, quod de illo nuntio verum esset, fere idem atque τὸ ἀληθές. Cf. I 22, 4. — **Ἔμβατον**] τὸ στενὸν τὸ μεταξὺ Χίου καὶ Ἐρυθρᾶς. Schol. Apud quem Ἐρυθρᾶς pro usitatiore Ἐρυθρῶν non sollicitandum. Vid. Steph. Thes. „Ἔμβατον Stephano τόπος τῆς Ἐρυθραίας. Ms. Vatic. geographi ἄκρον τῆς νήσου vocat. Polyaen. III 9 περὶ Ἔμβατα." Wass. — **τῆς Ἐρυθραίας**. Agri Erythrarum, urbis e regione Chii sitae. — **τῇ Μυτιλήνῃ ἑαλωκυίᾳ**. Cf. Matth. Gr. § 388 c. Krueg. Gr. § 48, 5 adn. 3. — **ἐκ τῶν παρόντων**, pro praesenti rerum statu. Cf. V 87. VII 62, 1. 77, 1 et ὡς ἐκ τῶν π. IV 17, 1.

Cap. **30.** § 1. **πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι.** Sic rursus IV 70, 2. VIII 42, 1. Similiter καταγγέλτους γίγνεσθαι VII 48, 1 et ἐξαγγέλτους VIII 14, 1. — **ὥσπερ ἔχομεν**, sicut sumus, i. e. „sine ulla mora ac deliberatione atque ulteriore apparatu." Duk. Cf. adn. I 134, 3. Stallb. ad Plat. Alc. 123 c.

§ 2. **ἀνδρῶν . . . ἐχόντων.** Hos genetivos pendere ex nomine τὸ ἀφύλακτον, i. e. τὴν ἀφυλαξίαν, ex articulo omisso apparet. — **πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὑρήσομεν**, magnam nancisceumur (i. e. experiendo inveniemus. Cf. VIII 66, 4. Herod. I 44. Soph. Phil. 452. Dem. IV 50) in custodiendo neglegentiam. — **καὶ πάνυ**,

γενέσθαι ἄν τινα σφίσι πολέμιον καὶ ἡμῶν ἡ ἀλκὴ τυγχάνει μάλιστα οὖσα· εἰκὸς δὲ καὶ τὸ πεζὸν αὐτῶν κατ' οἰκίας ἀμελέστερον ὡς κεκρατηκότων διεσπάρθαι. εἰ οὖν προσπέσοιμεν ἄφνω τε καὶ 3
νυκτός, ἐλπίζω μετὰ τῶν ἔνδον, εἴ τις ἄρα ἡμῖν ἐστιν ὑπόλοιπος εὔνους, καταληφθῆναι ἂν τὰ πράγματα. καὶ μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον, 4
νομίσαντες οὐκ ἄλλο τι εἶναι τὸ καινὸν τοῦ πολέμου ἢ τὸ τοιοῦτον, ὃ εἴ τις στρατηγὸς ἔν τε αι

Cap. **30.** §. 4. τὸ καινόν. Gr. C. F. M. κενόν, Laur. κενόν. Utrumque agnoscit schol. Sed vulgatam probamus, ne et plurimorum atque optimorum librorum auctoritatem spernere et in voce κενά subiti magis quam, qui huc non pertinet, inanis terroris significationem contra notionem vocabuli quaerere cogamur. Utrum praestet, Arnoldus in ed. 2, qui in ed. 1 κενά prorsus damnaverat, non audet decernere. Cf. etiam Krohl. Quaest. Thuc. I p. 6. At contra Arn. vid. Bloomf. in ed 2. Quod sequitur enuntiatum (ὃ . . . ὀρθοῖτο) referri non posse nisi ad subitos et inexspectatos belli eventus optime docuit Class.

vel maxime. Cf. II 11, 6. 51, 2. Oppositum est εἰκὸς δὲ καί. — καὶ ἡμῶν . . . οὖσα, et (ubi) nostrarum virium robur maxime locum habet. Cf. I 80, 3. VI 34, 9. De εἶναι locum habere significante cf. IV 10, 3. VII 4, 4. 28, 1. Plat. Lach. 185 d. Conviv. 208 a. Xen. Hist. Gr. II 3, 36. Respicitur ad maiores copias navales quam pedestres, quas in illa expeditione habebant Peloponnesii. Inutiles igitur sunt Kruegeri coniecturae μάλιστ' ἀποῦσα aut μάλ' ἀποστατοῦσα etiam ideo reiciendae, quia Peloponnesii mari non plus aberant a Mytilenis quam terra. Contra Class. vide Annal. phil. 1868 p. 113 sq. — ἀμελέστερον . . . διεσπάρθαι. De re cf. Drak. ad Liv. VI 3, 5.

§ 3. ἐλπίζω, quod sequitur ἂν cum inf. praes. vel aor., leniorem suspicandi vim habet. Cf. I 127, 2. II 20, 2. IV 13, 1. V 39, 2. VII 61, 3. Similiter supra ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἂν dictum est. — καταληφθῆναι . . . τὰ πράγματα, fore, ut res (illas) in potestatem nostram redigamus. Cf. 11, 2 et κατέχειν τὰ πράγματα IV 2, 3.

§ 4. ἀποκνήσωμεν. Cf. adn. 20, 2. — τὸ καινὸν τοῦ πολέμου, necopinatum belli (ut subita belli dixerunt Liv. VI 32 et Tac. Hist. V 13), quod in bello novum vel inexspectatum accidit. Cf. adn. II 61, 2. Proverbium fuit πολλὰ καινὰ τοῦ πολέμου. Cf. Polyb. XXIX 6. Diod. XX 30. 67. Cic. ad Att. V 20, 3. Nam his locis et apud Aristot. Eth. Nic. III 11, 6, cum librorum scriptura fluctuet, τὰ καινά, non τὰ κενά intellegenda esse iudicamus. — τὸ τοιοῦτον, i. e. τὸ προσπεσεῖν ἄφνω: nam τὸ μὴ ἀποκνεῖν τὸν κίνδυνον minus recte τὸ καινὸν τοῦ πολέμου appellatur. — ὃ ad τὸ τοιοῦτον relatum quoniam esset τὸ προσπεσεῖν ἄφνω, id sic intellegendum esset, ut cum verbo φυλάσσοιτο iunctum significaret τὸ ἄλλους ἑαυτῷ προσπεσεῖν ἄφνω, cum verbo ἐνορῶν contra τὴν δύνα-

αὑτῷ φυλάσσοιτο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐνορῶν ἐπιχειροίη, πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο."

1 31. Ὁ μὲν τοσαῦτα εἰπὼν οὐκ ἔπειθε τὸν Ἀλκίδαν· ἄλλοι δέ τινες τῶν ἀπ' Ἰωνίας φυγάδων καὶ οἱ Λέσβιοι ⟨οἳ⟩ ξυμπλέοντες παρῄνουν, ἐπειδὴ τοῦτον τὸν κίνδυνον φοβεῖται, τῶν ἐν Ἰωνίᾳ πόλεων καταλαβεῖν τινα ἢ Κύμην τὴν Αἰολίδα, ὅπως ἐκ πόλεως ὁρμώμενοι τὴν Ἰωνίαν ἀποστήσωσιν (ἐλπίδα δ' εἶναι· οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφῖχθαι), καὶ τὴν πρόσοδον ταύτην μεγίστην οὖ-

ἄλλαι παραινέσεις, ἃς οὐκ ἐνδεχόμενος Ἀλκίδας ἀναπλεῖν προαιρεῖται.

Cap. **31.** § 1. *μεγίστην οὖσαν.* Vat. H. Reg. *οὖσαν μεγίστην.*

μιν τοῦ τοῖς πολεμίοις προσπεσεῖν ἄφνω. Qualis durities cum ferenda non videatur, pronomen grammatice potius ad *τὸ καινὸν τοῦ πολέμου* spectare existimandum est. Quamquam ad sententiam fatemur nihil interesse, quia scriptor *οὐκ ἄλλο τι* esse *τὸ καινὸν τοῦ πολέμου* dixit *ἢ τὸ τοιοῦτον.* Proxima sic interpretare: quod si quis dux et in se caveat et in hostibus animadvertens impetum faciat, felicissimo successu utatur. *Ὅ* cum duobus verbis cohaerere iam diximus. Dativus *τοῖς πολεμίοις* item et cum verbo *ἐνορῶν* (cf. I 95, 7) et cum altero *ἐπιχειροίη* nectendus est. *Ἐν αὑτῷ*, non *αὐτός*, ob contraria *τοῖς πολεμίοις ἐνορῶν* scripsisse Thucydidem vidit Krohl. Quaest. Thuc. I p. 6. — *πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο.* Similiter 37, 4. 42, 4.

Cap. **31.** § 1. *οἳ* addidit Madvig. Advers. I p. 315. Non de Lesbiis in universum sermo est, sed de eis, qui cum Alcida erant. Fuerunt procul dubio legati Lacedaemonem missi (4, 5. 5, 4). — *ὁρμώμενοι.* Cf. adn. I 64, 2. — *ὅπως ... τὴν Ἰωνίαν ... γίγνηται*, ut Ioniam ad defectionem moverent et, hunc maximum Atheniensium reditum si intercepisssent, simul etiam, si navibus terram eorum aggressuri essent, facultates sibi obtingerent. De *καὶ ἅμα* cf. I 14, 3. Ut hic item I 142, 7 et 8 *ἐφορμεῖν* terram alicuius navibus invadere atque obsidere significat. Hoc ipsum (cf. 15, 1 *ναυσὶ ἐπιόντες*) modo frustra Lacedaemonii temptaverant, cum in Isthmo impetum in Atheniensium fines faciendum pararent. Verbum *δαπάνη* non solum impensam indicat in aliquid faciendam, sed etiam opes quibus impensa exercetur. Cf. I 83, 2. 99, 3. VIII 37, 4. Herod. I 41. Xen. Cyr. I 6, 9. Oec. 7, 36. Plat. de Rep. 550 d. Leg. 718 a. Utramque vim etiam Latinorum sumptus habet. Cf. Ter. Heaut. I 2, 33. Cic. de Off. II 12, 42. De Classeni aliorumque interpretationibus cf. Mus. Rhen. XVII p. 618 sqq. et Annal. phil. 1868 p. 107 sq. — *οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφῖχθαι*, nemini ingrate se advenisse. Frustra *ἀκουσίῳ* coniecerunt Lindav. et Herwerd. Stud. Thuc. p. 41. Nam adverbium referendum est ad adiectivum passivae significationis (non optatus), quod legitur 40, 1. 82, 2. IV 98, 6. Activam vim (invitus) adiectivum habet

σαν Ἀθηναίων ἣν ὑφέλωσι, καὶ ἅμα, ἢν ἐφορμῶσιν αὐτοῖς, δαπάνη σφίσι γίγνηται· πείσειν τε οἴεσθαι καὶ Πισσούθνην ὥστε ξυμπολεμεῖν. ὁ δὲ 2
οὐδὲ ταῦτα ἐνεδέχετο, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν, ἐπειδὴ τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει, ὅτι τάχιστα τῇ Πελοποννήσῳ πάλιν προσμῖξαι.

ἐς Ἔφεσον οὖν καὶ ἐντεῦθεν ὡς ἐπὶ Πελοπόννησον φεύγει. ἀνόητος ὠμότης αὐτοῦ ἐς τοὺς αἰχμαλώτους.

32. Ἄρας δὲ ἐκ τοῦ Ἐμβάτου παρέπλει, καὶ 1
προσσχὼν Μυοννήσῳ τῇ Τηΐων τοὺς αἰχμαλώτους οὓς κατὰ πλοῦν εἰλήφει ἀπέσφαξε τοὺς πολλούς. καὶ ἐς τὴν Ἔφεσον καθορμισαμένου 2

ὑφέλωσι. It. Vat. Reg. Bekk. *ἀφέλωσι.* Sed nobis hi libri non magis quam in superiorum verborum collocatione sequendi videntur; nam similiter *ὑφελεῖν* legitur 13, 7. 82, 2, neque clandestinum est, ut voluit Class., sed ad ea videtur pertinere, quorum usu aliquis fruitur.

αὐτοῖς Bekk. ex Cl. Ven. C. F. It. Vat. H. Reg. Bas. Gr. aliis. Vulgo *αὐτούς*, ut Cass. Aug. Pal. E., quod verbo *ἐφορμεῖν* parum convenit, etsi conferas Matth. Gr. § 402 adn. 1.

δαπάνη σφίσι Cass. Aug. Ven. C. Pal. It. Vat. H. Bas. Gr. Laur. Chr. Bekk. Vulgo *σφίσι δαπάνη.* Ar. *δαπάνη καὶ σφίσι.* M. *σφίσιν αὐτοῖς δαπάνη.* Pro nom. *δαπάνη* D. et I. *δαπάνην.* Cf. adn.

γίγνηται. Ven. H. G. ed. Bas. *γίγνεται.* D. et Parm. *γίγνεσθαι.*

§ 2. *προσμῖξαι.* Herodiani (ed. Lentz) II p. 709 praeceptum: *τὸ ῑ καὶ τὸ ῡ πρὸ τοῦ ξ οὐδέποτε εὑρίσκεται φύσει μακρά,* cuius ipse exceptionem statuit in augmento temporali (*ἴξευον* exemplo utitur), a falsa analogia substantivorum in *ξ* desinentium (*κῆρυξ κήρῡκος, φοῖνιξ φοίνῑκος*) videtur ductum esse. Longum enim *ι* ostendunt *Μειξιάδης* in Corp. inscr. n. 560 et *ἐπιμειξίας* in Philod. de ira lib. ed. Gomperz. col. XXXV 33. Atque ut a stirpe *παγ* fit *πήγνυμι πήξω πέπηγμαι ἐπάγην,* sic a stirpe *μῖγ* fit *μίγνυμι μίξω μέμῖγμαι ἐμίγην.* Quare noluimus ex illo praecepto *προσμίξαι* scribere.

Cap. 32. § 1. *προσσχών.* Pal. m. rec. Aug. *προσχών.* Cf. sd. I 15.

Μυοννήσῳ. Ante Bekk. et in plerisque membranis *Μυονήσῳ.* Sed vid. Strab. 618 et hic Duk. Cf. de Peloponnesi nomine sd. I 1.

VI 8, 4 eodemque spectat *ἀκουσίως* II 8, 1. — *οἴεσθαι,* Ad hoc, ut iam ad membrum *ἐλπίδα δ' εἶναι . . . ἀφῖχθαι,* ex superiore *παρῄνουν* repetendum *ἔλεγον.* Cf. adn. IV 3, 2. — *Πισσούθνην.* Cf. adn. I 115, 5. — *ὥστε.* Cf. adn. II 2, 4.

§ 2. *τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν,* ad eam sententiam potissimum animo inclinabat, ut *τὴν πλείστην γνώμην εἶχεν* potuit scribi. Cf. adn. 25, 2. — *προσμῖξαι.* Cf. adn. I 46, 3.

Cap. 32. § 1. *παρέπλει.* Ioniae litora. — *Μυοννήσῳ τῇ Τηΐων.* Cf. Strab. 643 extr. et Liv. XXXVII 27. — *κατὰ πλοῦν* sine articulo, ut *καθ' ὁδόν.* Cf. VII 31, 3 et *ἐν πλῷ* VI 34, 9. — *ἀπέσφαξε.* Cf. II 67, 4. — *τοὺς πολλούς.* De hac appositione cf. Krueg.

αὐτοῦ, Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων ἀφικόμενοι πρέ-
σβεις ἔλεγον οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν
αὐτόν, εἰ ἄνδρας διέφθειρεν οὔτε χεῖρας ἀντ-
αιρομένους οὔτε πολεμίους, Ἀθηναίων δὲ ὑπὸ
ἀνάγκης ξυμμάχους· εἴ τε μὴ παύσεται, ὀλίγους
μὲν αὐτὸν τῶν ἐχθρῶν ἐς φιλίαν προσάξεσθαι,
3 πολὺ δὲ πλείους τῶν φίλων πολεμίους ἕξειν. καὶ
ὁ μὲν ἐπείσθη τε καὶ Χίων ἄνδρας ὅσους εἶχεν
ἔτι ἀφῆκε καὶ τῶν ἄλλων τινάς· ὁρῶντες γὰρ τὰς
ναῦς οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔφευγον, ἀλλὰ προσεχώρουν
μᾶλλον ὡς Ἀττικαῖς, καὶ ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην
εἶχον μή ποτε Ἀθηναίων τῆς θαλάσσης κρατούν-
των ναῦς Πελοποννησίων ἐς Ἰωνίαν παραβαλεῖν.
1 33. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἐφέσου ὁ Ἀλκίδας ἔπλει κατὰ
τάχος καὶ φυγὴν ἐποιεῖτο· ὤφθη γὰρ ὑπὸ τῆς
Σαλαμινίας καὶ Παράλου ἔτι περὶ Κλάρον ὁρ-

Cap. **33.** § 1. *Κλάρον.* Bekk. de Popp. coniectura *Ἴκαρον* et § 2 *Ἰκάρῳ*. Cf. adn.

ad Dion. p. 305. Gr. § 57, 8 et adn. V 75, 4.

§ 2. *τῶν ἐξ Ἀναίων.* Cf. adn. 19, 2. — *τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν.* Cf. II 8, 4. — *εἰ . . . διέφθειρεν.* Exspectes forsitan aut *εἰ διαφθείροι* aut *εἰ διαφθείρει.* At cf. adn. 9, 2. — *χεῖρας ἀνταιρομένους*, propr. manus (suas) contra tollentes (ad pugnandum). Cf. Herod. VII 209.

§ 3. *Χίων ἄνδρας.* Ex his Alcidam ad Chium appulsum esse male colligit Haas. Lucubr. Thuc. p. 24. Nam hos homines mari in navibus onerariis captos esse et ex ipsis verbis *κατὰ πλοῦν* § 1 colligi potest et ex eis, quae II 67, 4 leguntur. Multo minus autem e Samo quoque captivos abductos esse idem Haas. debebat dicere. Nam qui soli hic commemorantur Samii, erant Anaitae § 2, Sami incolarum et Atheniensium hostes, Lacedaemoniorum socii. Cf. 19, 2. IV 75, 1. — *ἐλπίδα*, exspectationem, opinionem, Cf. VII 61, 2 et adn. I 1, 1. — *μήποτε . . . παραβαλεῖν.* Negatio post nomen exspectationis vim habens infinitivo articulo carenti ita addita est, ut alibi post impedimenti et timoris substantiva (cf. adn. I 16 et infra 39, 2) et post adiectivum *ἀπροσδόκητος* VII 29, 3. Plerumque post tale *μή* optativum aut coniunctivum legi ex adn. II 13, 1 intelleges. *Παραβάλλειν* intransitivum est, ut *διαβάλλειν* II 83, 3. Significat traicere ut apud Herod. VII 179. Dem. XII 16.

Cap. **33.** § 1. *φυγὴν ἐποιεῖτο.* Cf. adn. I 68, 2. Facere fugam Latini quoque sic dicunt. — *ὑπὸ τῆς Σαλαμινίας καὶ Παράλου.* Erant duae triremes veloces civitati Atheniensium ad varia publica negotia semper instructae paratae que. Cf. 77, 3. VI 53, 1. 61, 4. VIII 73, 5. 74, 1 et Boeckh. Oecon. civ. Ath. I p. 339. Tab. rei naval. Ath. p. 77 sq. Schoemann. Antiqu. Gr. I p. 443. — *περὶ Κλάρον.* Clarus (τὸ πρὸ Κο-

μῶν (αἱ δ' ἀπ' Ἀθηνῶν ἔτυχον πλέουσαι), καὶ
δεδιὼς τὴν δίωξιν ἔπλει διὰ τοῦ πελάγους ὡς γῇ
ἑκούσιος οὐ σχήσων ἄλλῃ ἢ Πελοποννήσῳ.

Πάχης δὲ Ἀλκίδαν μέχρι Πάτμου ἐπιδιώκει.

Τῷ δὲ Πάχητι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἦλθε μὲν 2
καὶ ἀπὸ τῆς Ἐρυθραίας ἀγγελία, ἀφικνεῖτο δὲ
καὶ πανταχόθεν· ἀτειχίστου γὰρ οὔσης τῆς Ἰω-
νίας, μέγα τὸ δέος ἐγένετο μὴ παραπλέοντες οἱ
Πελοποννήσιοι, εἰ καὶ ὣς μὴ διενοοῦντο μένειν,
πορθῶσιν ἅμα προσπίπτοντες τὰς πόλεις. αὐτάγ-
γελοι δ' αὐτὸν ἰδοῦσαι ἐν τῇ Κλάρῳ ἥ τε Πάρα-
λος καὶ ἡ Σαλαμινία ἔφρασαν. ὁ δὲ ὑπὸ σπου- 3
δῆς ἐποιεῖτο τὴν δίωξιν· καὶ μέχρι μὲν Πάτμου
τῆς νήσου ἐπεδίωξεν, ὡς δ' οὐκέτι ἐν καταλήψει

ἑκούσιος. Cass. et Aug. *ἑκουσίως.* Cf. Lob. ad Phryn. p. 6, sed etiam adn. I 138, 4.

§ 3. *Πάτμου* Vind. Mosqu. Ar. Bekk. Vulgo *Λάτμου.* Gr. *Λάγμου.* „Cum nullus alius auctor de hac Latmo insula fecerit mentionem, credo legendum *Πάτμου.* Latmus enim est mons et urbs Cariae in mediterraneo, non insula.“ Palmer.

λοφῶνος ἄλσος τοῦ Κλαρίου Ἀπόλλωνος, Strab. 642) est Ioniae locus notus prope Colophonem inter Myonnesum et Ephesum situs. Eo igitur Alcidas, antequam Ephesum appulisset, pervenire potuit, quamquam supra ea de re nihil legimus. Nos quidem olim ob verba 29, 1 *Ἴκαρον* et § 2 *Ἰκάρῳ* scribendum censuimus; sed haec coniectura brevius ab Haack. Gerv. al. impugnata fusius et subtilius refutata est ab Arn. et Haas., ab hoc et in Ephemer. antiqu. studior. 1836 p. 681 sqq. et in Lucubr. Thuc. p. 17 sqq. — *διὰ τοῦ πελάγους*, per altum, relicta ora. Cf. 69, 1. — *σχήσων.* Cf. adn. I 110, 4.

§ 2. *τῷ δὲ Πάχητι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις.* Cf. adn. I 116, 3. — *ἦλθε . . . ἀφικνεῖτο.* Aoristus de uno nuntio, imperfectum de pluribus deinceps allatis. Eadem temporum mutatio 22, 3. Particulae *μὲν καὶ . . . δὲ καί* similiter iam I 119 lectae sunt. — *ἀτειχίστου οὔσης τῆς Ἰωνίας.* Ex primo bello Persico repetit Goell. Cf. Herodot. VI 32 et Dahlm. Quaest. hist. I p. 108. Postea contra Athenienses urbes muniri videbimus VIII 14, 3. 84, 4. — *καὶ ὣς*, vel sic, i. e. *καίπερ ἀτειχίστου οὔσης.* — *αὐτόν.* Obscurius positum pronomen ad Alcidam refertur.

§ 3. *ὑπὸ σπουδῆς* = *σπουδῇ, σπουδαίως.* Cf. V 66, 2. VIII 107, 1. — *ἐπεδίωξεν.* Cf. adn. 69, 1. — *ὡς δ' οὐκέτι . . . ἐφαίνετο.* „Propr. cum non amplius in comprehensione videretur (classis), i. e. cum videret se non iam posse classem hostium comprehendere, aut etiam assequi.“ Steph. in Thes. v. *κατάληψις.* Subiectum tamen verbi *ἐφαίνετο* non esse

ἐφαίνετο, ἐπανεχώρει. κέρδος δὲ ἐνόμισεν, ἐπειδὴ οὐ μετεώροις περιέτυχεν, ὅτι οὐδαμοῦ ἐγκαταληφθεῖσαι ἠναγκάσθησαν στρατόπεδον ποιεῖσθαι καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρμησιν παρασχεῖν.

1 34. Παραπλέων δὲ πάλιν ἔσχε καὶ ἐς Νότιον τὸ Κολοφωνίων, οὗ κατῴκηντο Κολοφώνιοι τῆς ἄνω πόλεως ἑαλωκυίας ὑπὸ Ἰταμάνους καὶ τῶν βαρβάρων κατὰ στάσιν ἰδίᾳ ἐπαχθέντων. ἑάλω δὲ

ἀνακομιζόμενος δὲ Νότιον αἱρεῖ. τὰ ἐνταῦθα καὶ ἐν Κολοφῶνι πρότε-

στρατόπεδον. Τέ, quod olim sequebatur, om. It. Vat. H. Reg. Bekk. Cf. ed. mai.

Cap. **34.** § 1. **Ἰταμάνους.** H. *Ἰταβάνους.* D. I. *Ἰταμάγους.* Vind. *Ἰταμένους.* Cf. adn.

ἰδίαν codd. Cf. adn.

classem hostium, quod Steph. putavit, manifestum est; sed facilius, id quod schol. et alii statuerunt, existimetur esse Alcidas paulo ante pronomine *αὐτός* significatus. Sed vel hoc displicet, quoniam a verbis **ὁ δέ** ad Pachetem rediit oratio. Ac si similia dicendi genera comparamus, **ἐφαίνετο** impersonaliter positum seu obscure subiectum **τὰ πράγματα** scriptoris animo obversatum esse fit verisimile. Cf. adn. I 137, 4. — **ἐπανεχώρει**, eo, unde profectus erat, redibat. Cf. I 63, 2. 131, 1. III 96, 2. V 41, 3. 55, 3. VI 70, 3. 97, 5 et adn. 108, 3. — **ὅτι οὐδαμοῦ . . . παρασχεῖν**, quod nusquam deprehensae (naves hostiles) castra munire et sibi eas custodiendi et stationes ipsis oppositas habendi (seu navibus obsidendi) necessitatem praebere coactae essent. *Σφίσι* ad Athenienses refer. Super voc. *ἐφόρμησις* cf. adn. II 89, 9. Nomina rerum poni etiam de occasionibus et causis earum vidimus ad I 52, 2. II 44, 3. De re locos VIII 10. 15. 20 comparari iubet Arn. Paches autem necessitatem obsidendi classem hostilem ideo fugiebat, quod Atheniensium de Mytilenaeis decretum, quod ei peragendum erat, exspectabat. Cf. c. 28. Praeterea tota Lesbus nondum subiecta erat. Cf. 35, 1.

Cap. **34.** Cf. Aristot. Polit. V 3. Polyaen. III 2. — § 1. **πάλιν**, i. e. *ὀπίσω.* — **Νότιον τὸ Κολοφωνίων.** „Oppidum Colophonium mari imminens abest a vetere Colophone duo ferme milia passuum, inquit Liv. XXXVII 26. Vel portum habuit vel certe litus navibus opportunum.“ Wass. Cf. Schneid. ad Xen. Hist. I 2, 4. — **κατῴκηντο.** Cf. adn. I 120, 2. — **τῆς ἄνω πόλεως.** „**Τὴν ἄνω πόλιν** vocat **τὴν ἀπὸ θαλάσσης** [cf. adn. I 93, 7], veterem Colophonem.“ Ae. Port. — **Ἰταμάνους.** Est nomen ignotum, cui similia ab *Ἰθα* potius incipiunt, velut *Ἰθαμίτρης.* — **κατὰ στάσιν ἰδίαν** interpretantur propter intestinam seditionem. Quod cum non apte fieri videatur, Bloomf. et Krueg. (in Seebod. Comment. III 1 p. 535) **ἰδίᾳ** legendum coniecerunt verba 2, 3 **ἰδίᾳ κατὰ στάσιν μηνυταὶ γίγνονται** comparantes. Id recipiendum est. Vulgatam frustra defendit Kaempf.

ρον ξυμβάντα Νότιον Ἀθηναῖοι κατοικίζουσι.

μάλιστα αὕτη ὅτε ἡ δευτέρα Πελοποννησίων ἐσ-
βολὴ ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐγίγνετο. ἐν οὖν τῷ Νοτίῳ 2
οἱ καταφυγόντες καὶ κατοικήσαντες αὐτόθι αὖθις
στασιάσαντες, οἱ μὲν παρὰ Πισσούθνου ἐπικούρους
Ἀρκάδων τε καὶ τῶν βαρβάρων ἐπαγόμενοι ἐν
διατειχίσματι εἶχον καὶ τῶν ἐκ τῆς ἄνω πόλεως
Κολοφωνίων οἱ μηδίσαντες ξυνεσελθόντες ἐπολί-
τευον, οἱ δὲ ὑπεξελθόντες τούτους καὶ ὄντες φυ-
γάδες τὸν Πάχητα ἐπάγονται. ὁ δὲ προκαλεσά- 3
μενος ἐς λόγους Ἱππίαν τῶν ἐν τῷ διατειχίσματι
Ἀρκάδων ἄρχοντα, ὥστε, ἢν μηδὲν ἀρέσκον λέγῃ,
πάλιν αὐτὸν καταστήσειν ἐς τὸ τεῖχος σῶν καὶ

§ 2. *ξυνεσελθόντες*. Cass. Aug. Cl. Ven. alii nonnulli *ξυνελθόντες*, minus recte.
§ 3. *τὸν ἐν τῷ* codd. Cf. adn.

Quaest. Thuc. p. 14 sq. — *ἡ δευτέρα . . . ἐσβολή*. Cf. II 47, 2.

§ 2. *οἱ καταφυγόντες . . . αὐτόθι*, qui eo confugerant et ibi domicilia collocaverant. De nominativis cf. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 1. — *ἐπικούρους Ἀρκάδων*. Cf. VII 57, 9 et Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 271 sq. — *ἐπαγόμενοι* partic. praes. de eis dictum, quorum adhuc auxilio utuntur. Cf. VI 6, 2. Verte: in auxilium adhibentes. — *ἐν διατειχίσματι*. Port. in munitionibus urbem intersaepientibus. Id est in parte urbis, quae a reliqua muro separata et castelli instar erat. Ita Polybii verba *διατειχίζειν τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς ἄκρας* a Bloomf. allata Livius XXI 11 expressit Latinis vallo urbem ab arce intersaepire. Cf. VII 60, 2. — *ἐπολίτευον*, participes civitatis erant. Cf. adn. II 46, 1. Verba *καὶ τῶν . . . ἐπολίτευον* praeter institutum sententiae ordinem (*οἱ μὲν . . . εἶχον . . ., οἱ δὲ . . . ἐπάγονται*) addita sunt. Cf. II 88, 2. Rem explicat Ullrich Symb. ad explic. Thuc. p. 114 sq. — *ὑπεξελθόντες τούτους*. Accusativum simili usu verborum *ὑπεκστῆναι* et *ὑπεκτρέπεσθαι* in Matth. Gramm. § 393, 4 illustrat Bloomf. Cf. *ὑποχωρεῖν* II 88, 2 et ibi adn.

§ 3. *ὁ δὲ προκαλεσάμενος* cet. Sequitur anacoluthon inde exortum, quod scriptor proprie *ἐξελθόντα αὐτὸν ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ εἶχεν* voluit pergere, sed interpositis verbis *ὥστε . . . ὑγιᾶ* orationem mutavit extremi incisi participium in enuntiatum primarium resolvens, unde nominativi absoluti exorti sunt. Similes comprehensiones leguntur IV 80, 4. Xen. Cyr. IV 6, 3. Demosth. LII 30. Luci. Dial. de. XIV 2. XXIII 3. Cantac. III 99 p. 605. — *τῶν . . . ἄρχοντα*. Cum *ἄρχοντα* articulo carere possit (cf. V 51, 2. VIII 92, 5), ut sententia constet, *τὸν* in *τῶν* auctore Class. mutare sufficit. — *ὥστε*. Cf. Matth. Gr. § 479 a et 629. — *σῶν καὶ ὑγιᾶ*. Salvum et incolumem,

ὑγιᾶ, ὁ μὲν ἐξῆλθε παρ' αὐτόν, ὁ δ' ἐκεῖνον μὲν
ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ εἶχεν, αὐτὸς δὲ προσβαλὼν
τῷ τειχίσματι ἐξαπιναίως καὶ οὐ προσδεχομένων
αἱρεῖ, τούς τε Ἀρκάδας καὶ τῶν βαρβάρων ὅσοι
ἐνῆσαν διαφθείρει· καὶ τὸν Ἱππίαν ὕστερον ἐσ-
αγαγών, ὥσπερ ἐσπείσατο, ἐπειδὴ ἔνδον ἦν, ξυλ-
4 λαμβάνει καὶ κατατοξεύει. Κολοφωνίοις δὲ Νότιον
παραδίδωσι πλὴν τῶν μηδισάντων. καὶ ὕστερον
Ἀθηναῖοι οἰκιστὰς πέμψαντες κατὰ τοὺς ἑαυ-
τῶν νόμους κατῴκισαν τὸ Νότιον, ξυναγαγόν-
τες πάντας ἐκ τῶν πόλεων, εἴ πού τις ἦν Κο-
λοφωνίων.
1 35. Ὁ δὲ Πάχης ἀφικόμενος ἐς τὴν Μυτιλή- *Πάχης τὰ περὶ Λέσβον καθίσταται.*
νην τήν τε Πύρραν καὶ Ἔρεσον παρεστήσατο,
καὶ Σάλαιθον λαβὼν ἐν τῇ πόλει τὸν Λακεδαι-
μόνιον κεκρυμμένον ἀποπέμπει ἐς τὰς Ἀθήνας
καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μυτιληναίων ἄνδρας ἅμα
οὓς κατέθετο καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτῷ αἴτιος ἐδό-
2 κει εἶναι τῆς ἀποστάσεως· ἀποπέμπει δὲ καὶ τῆς
στρατιᾶς τὸ πλέον. τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπομένων

ὁ μέν. Aug. F. Pal. It. Vat Reg. Bas. Gr. Laur. male *ὁ δ'* vel *ὁ δέ.* Cf. adn.

§ 4. *κατῴκισαν.* Aug. Pal. Vat. H. G. M. *κατῴκησαν*, cuius vis non est apta.

Cap. **35**. § 1. *Ἔρεσον.* It. Vat. Mosqu. (apud Hofm.) Ar. Chr. *Ἔρεσσον.* Reg. *Ἐρεσσόν.* At vid. sd. c. 18.

salvum et sospitem, sospitem incolumemque dicunt Latini. — *φυλακῇ ἀδέσμῳ.* Cf. Cass. Dion. XXXVI 53, 3. „Latinis est custodia libera. Vide Lips. ad Tac. Ann. VI 2.“ Duk. — *τῷ τειχίσματι.* Est *τὸ διατείχισμα*, quod supra vocatum est. — *οὐ προσδεχομένων*] *τῶν ἐντός.* Schol. Proprie *τῶν ἀνθρώπων.* Cf. Matth. Gr. § 563. — *αἱρεῖ.* Intellegitur *τὸ τείχισμα* (cf. adn. I 1, 2) et cum eo Notium, quod nominat Polyaen.

§ 4. *οἰκιστὰς πέμψαντες.* Male Port. colonis eo missis. *Οἰκισταί* sunt conditores, duces coloniae, quos Athenienses Colophoniis ut colonis suis praefecerunt. Cf. I 24, 2. III 92, 5. — *κατὰ τοὺς ἑαυτῶν νόμους.* „Ex more, quo metropoles coloniis iura ac leges dabant.“ Duk. Cf. VI 4. 5.

Cap. **35**. § 1. *παρεστήσατο.* Cf. adn. I 29, 5. — *Σάλαιθον.* Cf. c. 25. — *τοὺς ἐκ ... κατέθετο.* Cf. 28, 2.

§ 2. *τῆς στρατιᾶς τὸ πλέον.* Cf. Matth. Gr. § 442, 3. Infra 36, 5 *τὸ πλέον τῶν πολιτῶν*, I 118, 2 *τὸ πλέον τοῦ χρόνου.* — *τοῖς δὲ λοιποῖς* ut *τοῖς λειπομένοις* II

καθίστατο τὰ περὶ τὴν Μυτιλήνην καὶ τὴν ἄλλην Λέσβον ᾗ αὐτῷ ἐδόκει.

τῶν αἰτίων τῆς ἀποστάσεως ἐς Ἀθήνας ἀποπεμφθέντων πρῶτον ὠμὸν βούλευμα Ἀθηναίων γίγνεται· ὕστερον δὲ μετανοήσαντες αὖθις ἐκκλησίαν ποιοῦνται, ἐν ᾗ Κλέων λέγει.

36. Ἀφικομένων δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ Σα- 1
λαίθου οἱ Ἀθηναῖοι τὸν μὲν Σάλαιθον εὐθὺς
ἀπέκτειναν ἔστιν ἃ παρεχόμενον τά τ' ἄλλα καὶ
ἀπὸ Πλαταιῶν (ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο) ἀπάξειν
Πελοποννησίους· περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν γνώμας 2
ἐποιοῦντο, καὶ ὑπὸ ὀργῆς ἔδοξεν αὐτοῖς οὐ τοὺς
παρόντας μόνον ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἅπαν-
τας Μυτιληναίους ὅσοι ἡβῶσι, παῖδας δὲ καὶ γυ-
ναῖκας ἀνδραποδίσαι, ἐπικαλοῦντες τήν τε ἄλλην
ἀπόστασιν ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι ὥσπερ οἱ ἄλλοι
ἐποιήσαντο, καὶ προσξυνεβάλετο οὐκ ἐλάχιστον τῆς

Cap. 36. § 2. *προσξυνεβάλοντο* Ven. et. Mosqu., quod in Aug. man. ant. adscriptum, et eodem ducunt codicis F. scriptura *προξυνεβάλοντο* et vulgata *προσξυνελάβοντο* in Vat. per *γρ.* adnotata. Cass. Aug. Cl. T. Pal. It. Vat. H. Bas. Gr. Lugd. M. m. Bekk. *προσξυνεβάλετο*, C. *προσξυνεβάλλετο*, I. et Parm. *προσξυνελάβετο*. Cf. adn.

12, 5. — *καθίστατο.* Cf. adn. I 114, 3 et supra 28, 3.

Cap. 36. § 1. *παρεχόμενον*, proferentem, afferentem. Cf. I 39, 2. IV 108, 3. — *τά τ' ἄλλα.* Exspectaveris forsitan *ἄλλα τε.* Vulgatum tamen significat cum cetera, quae ab eo prolata sunt. Cf. V 46, 4. 52, 2. VII 65, 2.

§ 2. *γνώμας ἐποιοῦντο*, i. e. *ἐβουλεύοντο.* — *ἔδοξεν . . . ἀνδραποδίσαι.* „De hoc Mytilenensium decreto vid. Aeli. Var. Hist. II 9 et Kuhn. not." Huds. Cf. Diod. XII 55 et al. in ed. mai. et de auctore decreti § 6. — *ἐπικαλοῦντες.* Cf. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 4. Zeun. ad Xen. Cyr. VII 5, 37 et Popp. ibid. ad III 2, 28. Gesn. ad Plin. Ep. X 34. Pergit, quasi praecesserit *ἐβουλεύσαντο.* Cf. II 53, 4. IV 40, 2. VI 24, 3. VII 42, 2. — *ἀρχόμενοι*, imperio subiecti. Sententia illustratur c. 39 init. *Ἄρχεσθαι* passive legitur item 37, 2. 46, 5. 84, 1. V 66, 3, ut gentes regnantur et similia dixit Tacitus. Cf. adn. I 142, 7. — *τήν τε ἄλλην ἀπόστασιν.* *Τέ* post *τήν* positum est, quod scriptor post verbum *ἐποιήσαντο* pergere constituerat *καὶ τὸ τὰς Πελοπ. ναῦς . . . τολμῆσαι*, vel *καὶ ὅτι αἱ Πελοπ. νῆες . . . ἐτόλμησαν*, sed postea orationem mutavit. Cf. adn. I 16. Alterum membrum addito verbo per se constans maiore quadam vi effertur. Eadem ratione usus est Herod. I 85, 1. 129, 1. II 44, 1. Contra Class., qui ante *ὅτι* particulam *καί* inseruit, cf. Annal. phil. 1868 p. 108. — *καὶ προσξυνεβάλετο . . . παρακινδυνεῦσαι*, et praeterea contulit non minimum animorum ardoris (vel animorum ardorem) quod Peloponnesiorum naves in Ioniam ad opem illis ferendam traicere ausae erant. Dicitur qui-

ὁρμῆς αἱ Πελοποννησίων νῆες ἐς Ἰωνίαν ἐκεί-
νοις βοηθοὶ τολμήσασαι παρακινδυνεῦσαι· οὐ γὰρ
ἀπὸ βραχείας διανοίας ἐδόκουν τὴν ἀπόστασιν
3 ποιήσασθαι. πέμπουσιν οὖν τριήρη ὡς Πάχητα
ἄγγελον τῶν δεδογμένων, κατὰ τάχος κελεύοντες
4 διαχρήσασθαι Μυτιληναίους. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ με-
τάνοιά τις εὐθὺς ἦν αὐτοῖς καὶ ἀναλογισμὸς
ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα ἐγνῶσθαι πόλιν ὅλην
5 διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ οὐ τοὺς αἰτίους. ὡς δ'

dem plerumque *ξυμβάλλεσθαί τι ἔς τι* et *πρός τι* (Plat. de Rep. 331 b. Tim. 47 c. Leg. 836 d. Isocr. VII 79) vel etiam *τινί τι* (Plat. Apol. 35 e), sed potest etiam ex hoc verbo simplex accus. rei (Xen. Hipparch. 9, 4) vel ad partem significandam idem casus cum genet. partitivo pendere, ut apud Lys. XXX 16 *τοῦ μὲν γὰρ ὑμᾶς φυγεῖν μέρος τι καὶ οὗτος συνεβάλετο* et apud Dem. XLI 11 *οὐδὲ ταύτης (τῆς μνᾶς) ἀξιοῖ συμβαλέσθαι τὸ μέρος.* Hoc autem loco *οὐκ ἐλάχιστον* idem est atque *οὐκ ἐλάχιστον μέρος.* Cf. 31, 2 *τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης,* IV 34, 1 *τοῦ θαρσεῖν τὸ πλεῖστον,* 35, 4. VIII 17, 3. Scriptura *προσξυνελάβοντο* quamquam a sententia haud aliena (cf. IV 47, 2. Cass. Dion. XLIII 47, 4) codd. auctoritate minus commendatur. Praeter Thuc. *προσσυμβάλλεσθαι* pariter dixit Hippocr. 797 e. 807 e. *Τῆς ὁρμῆς* significat animi impetum. Deinde *αἱ νῆες τολμήσασαι* est dicendi ratio comparanda cum his: 53, 2 *ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος ... αἰτίαν ἂν παράσχοι,* IV 29, 2 *ῥώμην καὶ ἡ νῆσος ἐμπρησθεῖσα παρέσχε,* Tac. Ann. I 8 cum occisus dictator Caesar aliis pessimum, aliis pulcherrimum facinus videretur, similibus exemplis Tacitinis apud Roth. ad Agric. p. 186 et in Wachsm. Athen. II 2 p. 285 sqq. et Graecis apud Pflugk. ad Eur. Hel. 94. Singularis autem *προσξυνεβάλετο* optime defenditur exemplis a Class. allatis IV 26, 5. VIII 9, 3. *Παρακινδυνεύειν ἐς τόπον* denique conferendum est cum usitatiore *διακινδ.* Cf. adn. I 63, 1. Ceterum pro verbis *προσξυνεβάλετο ... αἱ νῆες,* si antea *ἐπικαλοῦντές τε τήν* cet. legeremus, proprie quidem *προσξυμβαλομένων ... τῶν νεων* dicendum erat; sed transitus a participio ad verbum finitum nec alibi infrequens et hic traiecta sic, ut paulo ante vidimus, particula *τέ* paene necessarius fuit. — *οὐκ ἀπὸ ... διανοίας,* non parvo consilio, alibi *ὀλίγον οὐδὲν ἐπινοοῦντες.* C. adn. II 8, 1 et de praep. *ἀπό* I 91, 7. II 77, 1, de adiect. adn. I 14, 3.

§ 3. *πέμπουσιν.* Ut videtur, ipsius diei, quo decretum factum est, vesperi. Cf. § 4 et 49, 2. — *τριήρη ... ἄγγελον* iunge, ut VIII 106, 4 *τριήρη ἄγγελον τῆς νίκης.* — *διαχρήσασθαι.* Cf. adn. I 126, 11.

§ 4. *ἀναλογισμός* iterum legitur VIII 84, 1. — *ἐγνῶσθαι.* Adnotandum dicendi genus *βούλευμα γιγνώσκειν ὠμόν* pro usitatiore *βουλεύεσθαι.* Cf. adn. I 5, 2. 112, 5. *Μέγα* immane nunc interpretatur Bloomf., at videtur esse grave, magni momenti. — *μᾶλλον ἢ οὐ.* Cf. adn. II 62, 3. Significatur ex populiscito non fieri quod fieri debeat.

ᾔσθοντο τοῦτο τῶν Μυτιληναίων οἱ παρόντες πρέσβεις καὶ οἱ αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων ξυμπράσσοντες, παρεσκεύασαν τοὺς ἐν τέλει ὥστε αὖθις γνώμας προθεῖναι· καὶ ἔπεισαν ῥᾷον, διότι καὶ ἐκείνοις ἔνδηλον ἦν βουλόμενον τὸ πλέον τῶν πολιτῶν αὖθίς τινας σφίσιν ἀποδοῦναι βουλεύσασθαι.
καταστάσης δ' εὐθὺς ἐκκλησίας, ἄλλαι τε 6
γνῶμαι ἀφ' ἑκάστων ἐλέγοντο καὶ Κλέων ὁ Κλεαινέτου, ὅσπερ καὶ τὴν προτέραν ἐνενικήκει ὥστε ἀποκτεῖναι, ὢν καὶ ἐς τὰ ἄλλα βιαιότατος τῶν πολιτῶν τῷ τε δήμῳ παρὰ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος, παρελθὼν αὖθις ἔλεγε τοιάδε.

δημηγορία Κλέωνος κατὰ τῶν Μυτιληναίων, ὃς

37. „Πολλάκις μὲν ἤδη ἔγωγε καὶ ἄλλοτε 1
ἔγνων δημοκρατίαν ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἑτέρων ἄρχειν, μάλιστα δ' ἐν τῇ νῦν ὑμετέρᾳ περὶ Μυ-

Cap. 37. § 1· *ὑμετέρᾳ.* Cass. Aug. Pal. It. Ar. Chr. *ἡμετέρᾳ.* At vid. sqq., et Cleonem nequaquam decreti facti poenituisse perpende.

§ 5. *οἱ αὐτοῖς τῶν Ἀθ. ξυμπράσσοντες.* De interposito genet. cf. adn. 22, 5. — *παρεσκεύασαν*, subornaverant sive conciliaverant. Cf. IV 132, 2. VIII 52, 1. — *τοὺς ἐν τέλει.* „Hi sunt prytanes aut decem praetores civitatis, *στρατηγοί.* — Vid. II 59, 3. IV 118, 14. [VI 14]" Arn. Cf. Schoem. Antiqu. iur. publ. p. 221 sq. Tum *ὥστε* ita positum est, ut post *πείθειν* 31, 1. — *γνώμας προθεῖναι.* Cf. adn. I 139, 3 et de re adn. VI 14. — *τὸ πλέον τῶν πολιτῶν.* Cf. adn 35, 2. Paulo post *τινά* malunt Reisk. et Goell. Sed respicit ad *τοὺς ἐν τέλει.*

§ 6. *καταστάσης . . . ἐκκλησίας.* Eadem verba iam affuerunt I 31, 4. — *ἀφ' ἑκάστων.* Cf. adnot. I 17, 1. — *Κλέων.* De hoc praeter alios vid. Kortuem. in Symb. philol. Helv. I p. 35 sqq. et Rank. in Vit. Aristoph. p. CCCLXXXIV sqq. Iniquius de eo Th. iudicasse statuunt Grot. Hist. Gr. VI p. 659 sqq. (vers. germ. III p. 685 sqq.) et Oncken. Ath. et Hell. II p. 203 sqq. Thucydidis iudicium defenditur a Wallichs. de Thuc. et Cleone; mediam quandam sententiam proponit Tuellmann. Symb. ad Cleon. recte aestim. Cf. adn. IV 28, 5. — *τὴν προτέραν (γνώμην) ἐνενικήκει.* Cf. Matth. Gr. § 409, 3. Krueg. § 46, 6. — *τῷ τε δήμῳ . . . πιθανώτατος*, apud plebem gratiosissimus. Cf. IV 21, 3 *τῷ πλήθει πιθανώτατος*, VI 35, 2 *πιθανώτατος τοῖς πολλοῖς.* De vv. *ἐν τῷ τότε* cf. adn. I 32, 4. — *παρελθὼν . . . τοιάδε.* Cleonem ipsum sententiam mutasse perperam scribit schol. Lucian. ad Tim. 30, adversus quem dixit Vischer in Mus. Helv. 1839 p. 30.

Cap. 37. § 1. *δημοκρατίαν ὅτι.* De particula *ὅτι* postposita cf. adn. I 10, 2. De neutro *ἀδύνατον* cf. 37, 3. VI 39, 1. — *ἐν τῇ . . . μεταμε-*

2 τιληναίων μεταμελεία. διὰ γὰρ τὸ καθ' ἡμέραν ἀδεὲς καὶ ἀνεπιβούλευτον πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐς τοὺς ξυμμάχους τὸ αὐτὸ ἔχετε, καὶ ὅ τι ἂν ἢ λόγῳ πεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ἁμάρτητε ἢ οἴκτῳ ἐνδῶτε, οὐκ ἐπικινδύνως ἡγεῖσθε ἐς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν μαλακίζεσθαι, οὐ σκοποῦντες ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸς ἐπιβουλεύοντας αὐτοὺς καὶ ἄκοντες ἀρχό-

πρῶτον μὲν τὸ τῆς γνώμης εὐμετάβολον τῶν Ἀθηναίων μέμφεται, καὶ ἀμαθίαν σώφρονα ξυνέσεως ἀμείνω εἶναί φησιν.

§ 2. ἄκοντας ἀρχομένους· οὐκ Class. Boehm. cum codd., nisi quod perpauci eique deterrimae notae οἳ οὐκ habent ex correctura procul dubio ortum. Cf. adn.

λεία rem indicat, in qua cognitionis causa vertitur. Cf. I 142, 8. II 61, 2. adn. IV 106, 1.

§ 2. διὰ γὰρ ... ἀλλήλους. Cf. I 68, 1. II 37, 2. Significatur securitas in eo posita, quod inter se neque timentur neque timorem inferunt. — τὸ αὐτὸ ἔχετε] ἀδεὲς δηλονότι. Schol. — ἢ οἴκτῳ ἐνδῶτε, vel misericordia moti remiseritis. Poterat ἐνδόντες scribere, nisi alterum membrum per se constare voluisset. — οὐκ ἐπικινδύνως ... μαλακίζεσθαι. Haec sic cohaerent: οὐχ ἡγεῖσθε μαλακίζεσθαι ἐπικινδύνως ἐς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐς ... χάριν. Μαλακίζεσθαι est mollem (facilemque) se praebere, et superiori ἐνδοῦναι optime respondet. Ἐπικινδύνως ἐς ὑμᾶς comparanda sunt cum exemplis ἐς πάντας ὁμοῖος I 6, 2, ἐς τοὺς πάντας ὠφελιμώτερον I 91, 6, ubi vid. adn. Denique ἐς χάριν valent ita, ut ineatis gratiam. Cf. Matth. Gr. § 578 e et de Latino in apud Tacitum Bach. ad Ann. I 6. De particulis καὶ οὐ autem vid. Matth. Gr. § 608 extr. — καὶ ἄκοντες ἀρχόμενοι ὡς. In tradita scriptura ex Th. loquendi usu explicationem non habet quod nulla iunctura οὐκ ἐξ ὧν κ. τ. λ. superioribus apponuntur. Nam diversa sunt II 60 4. VI 11, 5. 91, 4 (cf. adn.), iunctura non caret III 63, 2 (cf. adn.), VI 36, 2 αἳ ex δύνανται repetendum esse docuit Class. in Symb. crit. p. 12, III 59, 2 θ' ante ὅρκους excidit (cf. adn.), denique IV 10, 3 et scriptura dubia est et interpretatio summa difficultate laborat (cf. adn.). Quam nunc recepimus emendationem, ea plurimum commendationis habet ex restituta membrorum aequabilitate, quam hic scriptorem secutum esse in aperto sit. Nam ad οὐκ ἐπικινδύνως ἡγεῖσθε ἐς ὑμᾶς μαλακίζεσθαι pro causa refertur οὐ σκοποῦντες ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸς ἐπιβουλεύοντας αὐτούς, itemque ad οὐχ ἡγεῖσθε οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν μαλακίζεσθαι spectat οὐ σκοποῦντες ὡς οὐκ ... περιγένησθε. Utraque autem causa, qua superiora explicantur, binis membris constat, et negationes in toto verborum circuitu paribus locis sibi respondent. De ὅτι et ὡς alternantibus cf. I 32, 1; ἄκοντες ἀρχόμενοι ante ὡς collocatum est, quia ad utrumque quod sequitur membrum pertinet (cf. adn. 66, 2): causa affertur, cur vi potius illi quam gratia pareant. Fusius de h. l. emendando expositum est in Mus.

μενοι ὡς οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζησθε βλαπτόμενοι αὐτοὶ ἀκροῶνται ὑμῶν, ἀλλ᾽ ἐξ ὧν ἂν ἰσχύι μᾶλλον ἢ τῇ ἐκείνων εὐνοίᾳ περιγένησθε. πάντων 3
δὲ δεινότατον εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστήξει ὧν ἂν δόξῃ πέρι, μηδὲ γνωσόμεθα ὅτι χείροσι νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις κρείσσων ἐστὶν ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις, ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον ἢ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας, οἵ τε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι 4
βούλονται φαίνεσθαι τῶν τε ἀεὶ λεγομένων ἐς τὸ

§ 3. *ὡς ἐπὶ πλεῖστον* Vat.

Rhen. XXVI p. 150 sqq. — **ἐξ ὧν ἂν χαρίζησθε βλαπτ. αὐτ.**, ex eis (propter ea) quae vos eis indulgeatis cum vestro ipsorum damno. — **ἀλλ᾽ ἐξ ὧν.** Haec quoque resolvenda esse in verba *ἐξ ἐκείνων ἅ*, et *ἅ* cohaerere proprie cum *περιγένησθε* vidit Goell. Latine non male coniunctionem prout substitues. Cf. *ἀνθ᾽ ὧν* apud Matth. Gr. § 480 c. Ita *ἐξ ὧν* aliquotiens apud Aristid., velut *περὶ ἀτελ.* 69.

§ 3. **χείροσι ... ἀκύροις.** Similia atque adeo propter omissam comparationem perversissima docet Alcibiades VI 18 extr. Uterque autem eo magis vituperandus est, quod omnino non agebatur de lege vel consuetudine abroganda (*κινεῖν νόμον*), sed de decreto rescindendo (*καθαιρεῖν ψήφισμα, τὰ ἐψηφισμένα λύειν*). „Quae res diversissimae Graecorum iudicio erant. Cleonis dictum igitur ad hanc quaestionem non accommodatum est. — Cupere videtur *ψηφίσματα* et *νόμους* confundere, et contra mutationem unius ex illis eandem indignationem movere, quae in Graecia, cum quid in his novaretur, facile concitabatur.“ Arn. De discrimine legum et populi scitorum vid. Schoem. de Comit. p. 248 sq. deque eo paulatim sublato Herm. Antiqu. Gr. I § 67, 8. — **κρείσσων ἐστίν**, melius se habet. Cf. Soph. Ai. 635. OR. 1368. Impersonaliter eadem sententia dictum est 112, 7 *κρεῖσσον εἶναι.* — **δεξιότης**, i. e. *ξύνεσις*. Cf. 83, 7. — **οἵ τε φαυλότεροι ... πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους.** Haec saepe contraria poni ostendit Bred. Cf. Schoem. ad Plut. Ag. I 1 p. 70. *Φαυλότεροι* igitur sunt mediocres, simplices homines. Cf. 83, 3. Deinde *πρὸς τοὺς ξ.* verte ad callidiores, cum callidioribus comparati. Cf. I 6, 4. 10, 2. Matth. Gr. § 571 δ΄. — **ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον**, ut fere fit. Alibi sic *ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.* Cf. I 12, 2. II 13, 3. V 107, 1. VI 46, 4. — **ἄμεινον οἰκοῦσι.** Cf. adn. I 17, 1.

§ 4. **τῶν νόμων σοφώτεροι.** Cf. I 84, 3. — **τῶν τε ἀεὶ ... περιγίγνεσθαι,** et quae quoque tempore consuluntur in publicum (dixeris etiam in com-

κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὡς ἐν ἄλλοις μείζοσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς πόλεις· οἱ δ' ἀπιστοῦντες τῇ ἐξ ἑαυτῶν ξυνέσει ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμψασθαι λόγον, κριταὶ δὲ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἴσου μᾶλλον ἢ ἀγωνισταὶ ὀρθοῦνται
5 τὰ πλείω. ὣς οὖν χρὴ καὶ ἡμᾶς ποιοῦντας μὴ δεινότητι καὶ ξυνέσεως ἀγῶνι ἐπαιρομένους παρὰ ⟨τὸ⟩ δόξαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει παραινεῖν.

§ 4. *τῇ ἐξ ἑαυτῶν ξυνέσει.* *τῇ ἑαυτῶν ξυνέσει* Ven. C. F. D. Mosqu. Stob. Bekk. et taciti in Bekk. ed. ster. Aug. Pal. It. Vat., quod de It. et Vat. ipsius silentio in exempl. mai., de Pal. a Morst. refellitur. Praepositionem exemplis quibusdam a nobis prolatis (cf. de *ἀπό* adn. I 37, 1, de *παρά* adn. II 41, 1) et duobus Herodoteis III 126. VII 34 defendit Arn. Non aliter Bernh. Synt. p. 229. Cf. Matth. Gr. § 380 adn. 5. Pro ipso *ἑαυτῶν* Cass. Cl. Reg. M. alii nonnulli *αὐτῶν*.

§ 5. *ὥς* It. Bekk. Vulgo *ὡς*, quod defendit Fritzsch. ad Luci. p. 199, quem sequitur Goell. *Ὥς* quidem et ipsum insolentius dictum est (cf. Buttm. Gr. § 116, 5); vide tamen de eo praeter Heind. ad Protag. § 44, cuius exempla minus huc pertinent, Born. ad Xen. Comm. III 1, 4. Fritzschianam rationem, quamvis non plane reiciendam, tamen paulo duriorem esse iudicat Krohl. l. d. p. 7.

mune), ea vincere. Cf. IV 58. 59, 1. adn. I 91, 7. — **ὡς ἐν ἄλλοις ... τὴν γνώμην**, quasi in aliis maioribus rebus ingenium suum declarare non possint, sive non putantes aliam meliorem se invenire posse occasionem sollertiae ostentandae. Contra Cleon eis suadet 40, 3, ut *ἐν ἄλλοις ἐλάσσοσιν ἀγῶνα* quaerant, ob quae verba Bloomf. in interpr. *μείοσιν* hic legi voluit. De particula *ἄν* vid. Matth. Gr. § 598 b (ubi tamen Graeca reprehendenda sunt) et Madv. Gr. § 184 b. Cf. IV 10, 1. — **ἀδυνατώτεροι ... μέμψασθαι.** Usitatius diceretur *ἀδυνατώτεροι ἢ (ὥστε) μέμψασθαι* aut *ἀδύνατοι μέμψασθαι*. Cf. Matth. Gr. § 448 b. — **τοῦ καλῶς εἰπόντος,** eius, qui bene dixit. De articulo cf. Matth. Gr. § 268. — **ἀπὸ τοῦ ἴσου**, ex aequo (cf. adn. I 77, 3), i. e. aequi. — **ἀγωνισταί**, concertatores (in certaminibus oratorum 38, 2 sq. 40, 3). — **ὀρθοῦνται τὰ πλείω,** secundis rebus plerumque utuntur. Cf. 42, 4.

§ 5. **δεινότητι**, dicendi facultate. Cf. VIII 68, 1. — **παρὰ ⟨τὸ⟩ δόξαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει,** praeter sententiam multis vobis probatam. Alienissimum ab h. l. est *παρὰ δόξαν*, quod apud Th. praeter exspectationem, non praeter animi sententiam significat. Hoc dicit Cleo, modesti viri esse suum iudicium sententiae multis probatae postponere. — **παραινεῖν.** Cf. VIII 71, 3. Soph. OR. 918. Phil. 1351.

ἔπειτα τούς τε ἀντιλέγοντας ἂν ῥήτορας διαβάλλει καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους, ῥᾳδίως ἀπατωμένους καὶ λόγου ἡδονῇ ἡσσωμένους, τῆς ἐκείνων θρασύτητος αἰτίους εἶναι λέγει.

38. Ἐγὼ μὲν οὖν ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ καὶ 1
θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὖθις περὶ Μυτιληναίων λέγειν καὶ χρόνου διατριβὴν ἐμποιησάντων, ὅ ἐστι πρὸς τῶν ἠδικηκότων μᾶλλον (ὁ γὰρ παθὼν τῷ δράσαντι ἀμβλυτέρᾳ τῇ ὀργῇ ἐπεξέρχεται, ἀμύνασθαι δὲ τῷ παθεῖν ὅτι ἐγγυτάτω κείμενον ἀντίπαλον [ὂν] μάλιστα τὴν τιμωρίαν [ἀνα]λαμβάνει), θαυμάζω δὲ καὶ ὅστις ἔσται ὁ ἀντερῶν καὶ ἀξιώσων

Cap. **38**. § 1. *ὁ αὐτὸς . . . τῇ γνώμῃ*. Cf adn. II 61, 2 et Elmsl. ad Soph. OR. 557. — *προθέντων . . . λέγειν*. Alibi *προθεῖναι λόγον*, quod legitur de magistratibus dicendi potestatem civibus facientibus. Cf. *γνώμας προθεῖναι* 36, 5 et Schoem. de Comit. Athen. p. 104. — *ἔστι πρὸς τῶν ἠδικ.* Cf. adn. II 86, 5. Tum ad *μᾶλλον* simul audi *ἢ πρὸς τῶν ἠδικημένων*. — *τῷ δράσαντι . . . ἐπεξέρχεται*. De dativo cf. Matth. Gr. § 402, 5a et IV 14, 3. Sententia autem supplenda est verbis *χρόνου διατριβῆς ἐμποιηθείσης*. — *ἀμύνασθαι*. De infinitivo, cum sit subiectum enuntiationis, sine articulo posito cf. Matth. Gr. § 542 adn. 1. Buttm. Gr. § 140, 5 adn. 5. — *τῷ παθεῖν*. Dativus non ab *ἐγγυτάτω*, sed ab *ἐγγυτάτω κείμενον* pendet. Cf. II 89, 10. Matth. Gr. § 386, 6. Sieb. ad Paus. VI 24, 4. — *ἀντίπαλον ὄν*, i. e. *ἴσον ὂν* (*τὸ ἀμύνασθαι τῷ παθεῖν*). „Sententia est: quo propius acceptam iniuriam vindicatio sequitur, eo magis, viribus aequa cum sit, ultionem recipit, vel apta est ad ulciscendum.“ Haack. Nam cum verbo *ἀναλαμβάνει* hoc incisum coniungendum est, non cum superioribus *ὅτι ἐγγυτάτω κείμενον*, non quo participium participio subiectum ullam apud Thucydidem offensionem habeat (cf. adn. I 50, 4. 75, 4), sed ob membrorum aequalitatem. Augeretur concinnitas, si, id quod suasit Haas. Lucubr. Thuc. p. 115 sq., *ον* deleretur, ut *ἀντίπαλον* cum nomine *τιμωρίαν* iungeretur, quo *ἀντίπαλον* superiori *ἀμβλυτέρᾳ* responderet. Nunc aut *μάλιστα* simul verbis *ὅτι ἐγγυτάτω* et *ἀμβλυτέρᾳ* contrarium, aut in articulo *τὴν τιμωρίαν*, poenam debitam, notio illi *ἀμβλυτέρᾳ* respondens quaerenda est. Ceterum *ἀναλαμβάνει* utrum sit recipit (*ἀναδέχεται*), an repetit, dubitari potest. Hac vi alibi apud *τιμωρίας* et *δίκης* vocabula potius simplex *λαμβάνειν* legitur. — Cum *μάλιστα* procul dubio ad solum *ἐγγυτάτω* referendum sit, *ἀμβλυτέρᾳ* autem servata librorum scriptura opposito careat, *ὂν* auctore Haas. delere nunc non dubitamus. Ita autem *ἐγγυτάτω* et *μάλιστα* inter se cohaerent, ut, quo propius iniuriam vindicatio sequatur, eo magis par iniuriae supplicium sumi declaretur. Cf. adn. 62, 3. Deinde cum exemplis destitutum sit *τιμωρίαν ἀναλαμβάνειν*, usitatum *τιμωρίαν, δίκην λαμβάνειν*, *ἀνα* cum Class. ex repetito *αν* ortum esse iudicamus. Schol., qui adnotavit *ἰσχυρὰν τὴν τιμωρίαν ἂν ποιεῖται, ἂν λαμβάνει* videtur legisse. Verborum emendationem confirmat Vallae interpretatio: in ulciscendo cum recentissima offensa est, tum maxime

ἀποφαίνειν τὰς μὲν Μυτιληναίων ἀδικίας ἡμῖν ὠφελίμους οὔσας, τὰς δ' ἡμετέρας ξυμφορὰς τοῖς
2 ξυμμάχοις βλάβας καθισταμένας. καὶ δῆλον ὅτι ἢ τῷ λέγειν πιστεύσας τὸ πάνυ δοκοῦν ἀνταποφῆναι ὡς οὐκ ἔγνωσται ἀγωνίσαιτ' ἄν, ἢ κέρδει ἐπαιρόμενος τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας παράγειν
3 πειράσεται. ἡ δὲ πόλις ἐκ τῶν τοιῶνδε ἀγώνων τὰ μὲν ἆθλα ἑτέροις δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τοὺς κιν-
4 δύνους ἀναφέρει. αἴτιοι δ' ὑμεῖς κακῶς ἀγωνοθετοῦντες, οἵτινες εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων

Cap. 38. § 1. οὐ ante τοῖς ξυμμάχοις additur in H. et Reg. et a Valla. Cf. adn.

par supplicium sumimus. — τὰς μὲν Μυτιληναίων . . . καθισταμένας. Hoc dicit Cleo, ad minuendam Mytilenaeorum culpam poenamque veritati contraria probanda esse. Verum autem est, Atheniensibus iniurias a Mytilenaeis illatas damnum afferre, sociis calamitates ab Atheniensibus acceptas, quippe quibus lenius cum illis agere cogantur, commodo esse. Haec igitur qui oppugnat, demonstrare debet Mytilenaeorum iniurias Atheniensibus commodo esse, horum autem calamitates sociis damnum afferre. Itaque coniecturis hic locus non erat temptandus.

§ 2. τὸ πάνυ δοκοῦν, id quod omnino videtur, omnibus probatum est. Hanc interpretationem veram esse et superiora docent (nam opinio, quam Cleo adversario obtrusit, communi sensui quam maxime repugnat) et proxima, quibus haec explicantur, docebunt. Ratio eorum, qui hesternum decretum significari volunt, scriptoris verbis conveniret, si scriptum esset τὸ πάνυ δόξαν. — οὐκ ἔγνωσται, non compertum est, non constat. Cf. Dem. XXI 41. — ἀγωνίσαιτ' ἄν, speciosam contentionem (ἀγώνισμα I 22, 4) edet. De optat. cum ἄν vi futuri praedito cf. II 64, 4. III 13, 6. Actionem significat, quae temporis momento concluditur. Eandem vim inf. aor. cum ἄν habet I 127, 2. III 92, 4. V 108. VI 50, 1. VII 36, 5. De infin. ab ἀγωνίσαιτ' ἄν pendente cf. 82, 8. IV 87, 6. VIII 89, 4. — τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας, elaboratis dicendi ornamentis, qualia Gorgias (cf. Blass. Hist. eloqu. Att. I p. 58 sqq.) intulit. Oppositum est τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου τῷ λέγειν, i. e. dicendi facultati, quae demonstrandi argutiis constat. In his potissimum Protagoras disserendi subtilitatem ostendebat (cf. l. l. p. 24 sq.). Itaque Cleonem hic oratores e Protagorae et Gorgiae, qui hoc ipso tempore artem Athenis ostendebat (Cf. Diod. XII 53), disciplina profectos designare putamus. — παράγειν] ἀπατᾶν. Schol.

§ 3. ἑτέροις] τοῖς ῥήτορσιν. Schol. — ἀναφέρει] ἀναλαμβάνει, ἀναδέχεται. Schol. Cf. Polyb. I 36, 3.

§ 4. κακῶς ἀγωνοθετοῦντες, malos arbitros talium certaminum vos praestantes. — θεαταὶ μὲν . . . τῶν ἔργων. „Sententia: oratio enim vobis pro factis est (θεαταὶ τῶν λόγων); quod

γίγνεσθαι, ἀκροαταὶ δὲ τῶν ἔργων, τὰ μὲν μέλλοντα ἔργα ἀπὸ τῶν εὖ εἰπόντων σκοποῦντες ὡς δυνατὰ γίγνεσθαι, τὰ δὲ πεπραγμένα ἤδη, οὐ τὸ δρασθὲν πιστότερον ὄψει λαβόντες ἢ τὸ ἀκουσθέν, ἀπὸ τῶν λόγῳ καλῶς ἐπιτιμησάντων· καὶ μετὰ καινότητος μὲν λόγου ἀπατᾶσθαι ἄριστοι, μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ μὴ ξυνέπεσθαι ἐθέλειν, δοῦλοι

§ 4. *ἀπὸ τῶν εὖ εἰπόντων σκοποῦντες.* Cass. Aug. Ven. *σκοποῦντες ἀπὸ τῶν εὖ εἰπ.*

τὰ δὲ πεπραγμένα. Mosqu. *τῶν τὰ* (sed hoc eras.) *πεπραγμένων*, quasi legendum sit *τῶν δὲ πεπραγμένων.* Sed cf. adn.

factum, ita factum fingitis, ut auditis et persuaderi vobis patimini (*ἀκροαταὶ τῶν ἔργων*).“ Goell. Prius incisum plenius sic illustrat schol.: *μετεσκεύασται τῶν ὄντων ἐφ' ὑμῖν ἡ φύσις· οὕτως γὰρ ἀκούετε τῶν λόγων καὶ πιστεύετε τοῖς ῥήτορσιν ὡς ὀφθαλμοῖς τὴν πίστιν λαμβάνοντες.* Est oxymoron quoddam. In toto autem loco attende parisosin. — *ἀπὸ τῶν εὖ εἰπόντων*, secundum eos, qui bene dixerint. Cf. I 21, 2. II 48, 3. Similiter *ἐξ ὧν* VI 36, 3. *Εὖ* schol. falso explanat *πιθανῶς.* Nam quod scriptor dixit Athenienses verbis plus quam rebus tribuere, id per duo oratorum genera supra descripta exsequitur. Cum enim *τῶν εὖ εἰπόντων* et *τῶν λόγῳ καλῶς ἐπιτιμησάντων* ad decoram orationis speciem (*τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου*) pertineant, verba *τὰ μὲν μέλλοντα ... ἐπιτιμήσαντων* ad artificiosa dicendi ornamenta spectare patet, quae autem secuntur *καὶ μετὰ ... ἱκανῶς* non magis dubitari potest, quin ad dialecticorum subtilitates respiciant. Quae cum ita sint, *εὖ εἰπόντων* valet ornate dicentium. — Ad *τὰ πεπραγμένα* schol. ex superioribus recte repetit *σκοποῦντες*; reliqui accusativi ex verbo *λαβόντες* pendent. — *πιστότερον ὄψει λαβόντες*, certius propter adspectum (propterea quod ipsi videritis) esse arbitrati, de qua vi verbi *λαμβάνειν* vid. adn. II 42, 4. De flexione *δρασθέν* cf. sd. 54, 1. „Opponuntur primum *τὰ μέλλοντα* et *τὰ πεπραγμένα ἤδη.* Ex his vero opposita sibi sunt *τὸ δρασθέν*, i. e. quod vere factum ... [est] et *τὸ ἀκουσθέν* ... Cf. I 22, 2 *τὰ δ' ἔργα τῶν πραχθέντων*, I 138, 3 *τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου* ... Ceterum conferri potest eiusdem sententiae locus VII 48, 3.“ Haack. Oratores illi eadem verborum elegantia, quae futura sint, in maius augent, de eis, quae facta sunt, inique iudicant.

§ 5. *μετὰ καινότητος μὲν λόγου*, cum novitate dicti, quod a communi hominum sensu abhorret. Cf. Isocr. X 2 *ἐπὶ τῇ καινότητι τῶν εὑρημένων.* — *ἄριστοι*] *ἀντὶ τοῦ ἐπιτήδειοι.* Schol. Cf. Bloomf. et de ipso *ἐπιτήδειος* adn. VIII 70, de re Aristoph. Eccl. 581 sqq. et Equ. 1115. Suppl. autem *ὄντες.* — *μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ (λόγου) μὴ ξυνέπεσθαι*, sententiam (omnibus) probatam (*τὸ πάνυ δοκοῦν* § 2) nullo modo sequi. De vv. *ξυνέπεσθαι μετά τινος* cf. adn. II 67, 3. — *δοῦλοι ... εἰωθότων* superioribus (*καὶ μετὰ ... ἐθέλειν*) subiungenda sunt.

ὄντες τῶν ἀεὶ ἀτόπων, ὑπερόπται δὲ τῶν εἰωθό-
6 των, καὶ μάλιστα μὲν αὐτὸς εἰπεῖν ἕκαστος βουλό-
μενος δύνασθαι, εἰ δὲ μή, ἀνταγωνιζόμενοι τοῖς
τοιαῦτα λέγουσι μὴ ὕστεροι ἀκολουθῆσαι δοκεῖν
τῇ γνώμῃ, ὀξέως δέ τι λέγοντος προεπαινέσαι, καὶ
προαισθέσθαι τε πρόθυμοι [εἶναι] τὰ λεγόμενα καὶ
προνοῆσαι βραδεῖς τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποβησόμενα,
7 ζητοῦντές τε ἄλλο τι ὡς εἰπεῖν ἢ ἐν οἷς ζῶμεν,

— *τῶν ἀεὶ ἀτόπων*, quae quoque loco (cf. 11, 5. 23, 2. 37, 4) mira atque inaudita proferuntur. Haec ad *καινότητα λόγου* referuntur, *τὰ εἰωθότα* ad *λόγον δεδοκιμασμένον*.

§ 6. *ἕκαστος βουλόμενος* iuxta ponitur superiori *ἄριστοι*. — *ἀνταγωνιζόμενοι . . . δοκεῖν*. Goeller *ἀνταγωνιζόμενοι* in verba *τῷ ἀνταγωνίζεσθαι* resolvens *δοκεῖν* ex participio *βουλόμενοι* vult aptum esse. Sed hoc modo et aequalitas membrorum turbatur et asperitas orationis augetur. Praestet igitur *ἀνταγωνίζεσθαι* cum emphasi intellegere, ut sit aemulantem alicui contendere. Sic Dio Cass. LII 8 *ἀνταγωνιζόμενοι μὴ δοκεῖν ὀργίζεσθαι*. Cf. de simplici verbo ad § 2 adnot. — *τοιαῦτα*, scil. *καινά* sive *ἄτοπα*. — *μὴ ὕστεροι . . . τῇ γνώμῃ*, ne posteriores sententiam (propositam) sequi videamini, i. e. ne tardiores in sententia amplectenda videamini. — *ὀξέως δὲ . . . προεπαινέσαι*, sed (ut videantur), si quis quid acute dicat, id ante (quam ille dixerit) vel priores comprobasse. „*Ἐπαινέσαι* Thucydidi valere etiam consentire, probare, ex IV 65, 2 et V 37, 5 apparet.“ Heilm. Inutiles igitur videntur Reiskii et Kruegeri coniecturae *προεπαῖσαι* (quo aoristo Attici scriptores usi esse non videntur), *προεπινοῆσαι*, *προϋπονοῆσαι*, ex quibus altera haud dubie est optima, sed ob proximum *προνοῆσαι* minus grata, omnes vel ideo displicent, quod, cum eis notio ei, quae in Thucydideo *προαισθέσθαι* inest, simillima restituatur, totius incisi *καὶ προαισθέσθαι . . . τὰ λεγόμενα* sententia fit languidior. Falsas aliorum enodationes redarguimus in ed. mai. — *καὶ προαισθέσθαι τε*. Particula *καί* iungi *πρόθυμοι* [*εἶναι*] cum superioribus, *τέ* autem alterum *καί* ante *προνοῆσαι* positum praeparari perspicuum est. — *εἶναι*. Hic infinitivus quocunque modo explicaretur, depravari aut compositionem aut vim verborum ostendimus in ed. mai. Comment. et Supplem. Quare *εἶναι* delendum putamus, ut colo ante verba *καὶ προαισθέσθαι* posito *πρόθυμοι*, quemadmodum § 5 *ἄριστοι*, sit idem atque *πρόθυμοι ὄντες*. Arnoldus in ed. 2 *εἶναι* grammatice quidem ad *βουλόμενοι* referri, sed hoc a scriptore cum superioribus *οἵτινες εἰώθατε* vel *ἄριστοι* confusum esse suspicatur. Sed haec sententiae conformatio iusto durior est neque exemplis comprobari potest. Class. *πρόθυμοι εἶναι* ab *ἀνταγωνιζόμενοι* pendere vult. At haec quoque ratio non solum molestissima est, sed etiam vim sententiae infringit. Nam melius profecto cum acutis illis oratoribus intellegentia quam cupiditate vel studio intellegentiae certatur.

§ 7. *ἄλλο τι . . . ἢ ἐν οἷς*, Cf. Krueg. Gr. § 58, 4 adn. 5. —

φρονοῦντες δὲ οὐδὲ περὶ τῶν παρόντων ἱκανῶς· ἁπλῶς τε ἀκοῆς ἡδονῇ ἡσσώμενοι καὶ σοφιστῶν θεαταῖς ἐοικότες καθημένοις μᾶλλον ἢ περὶ πόλεως βουλευομένοις.

εἶτα τὴν Μυτιληναίων ἀδικίαν μεγαλύνει, οὓς τιμωμένους ὑπὸ Ἀθηναίων θρασύτητι καὶ ὕβρει πάντας, καὶ οὐ τοὺς ὀλίγους μόνον, ἐπαναστῆναι καὶ δεινῶς κολαστέους εἶναι διισχυρίζεται, ὅπως μὴ Ἀθηναῖοι κινδυνεύωσι.

39. Ὧν ἐγὼ πειρώμενος ἀποτρέπειν ὑμᾶς ἀπο- 1
φαίνω Μυτιληναίους μάλιστα δὴ μίαν πόλιν ἠδι-
κηκότας ὑμᾶς. ἐγὼ γάρ, οἵτινες μὲν μὴ δυνατοὶ 2
φέρειν τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν ἢ οἵτινες ὑπὸ τῶν
πολεμίων ἀναγκασθέντες ἀπέστησαν, ξυγγνώμην
ἔχω· νῆσον δὲ οἵτινες ἔχοντες μετὰ τειχῶν καὶ
κατὰ θάλασσαν μόνον φοβούμενοι τοὺς ἡμετέρους
πολεμίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ τριήρων παρασκευῇ
οὐκ ἄφρακτοι ἦσαν πρὸς αὐτούς, αὐτόνομοί τε
οἰκοῦντες καὶ τιμώμενοι ἐς τὰ πρῶτα ὑφ' ἡμῶν
τοιαῦτα εἰργάσαντο, τί ἄλλο οὗτοι ἢ ἐπεβούλευσάν
τε καὶ ἐπανέστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν (ἀπόστα-

ἁπλῶς, denique. Cf. 45, 7 et 82, 5. Summatim tamquam comprehenduntur, quae inde a verbis *τὰ μὲν μέλλοντα* exposita sunt; nam *ἀκοῆς ἡδονῇ ἡσσώμενοι* ad dicendi artificia, *σοφιστῶν θεαταῖς ἐοικότες* ad disserendi argutias referendum est. Utrumque igitur oratorum genus hic quoque agnoscitur. Vide quae de toto verborum circuitu disputata sunt in Annal. phil. 1868 p. 114 sq. — *σοφιστῶν θεαταῖς*] *σοφιστὰς λέγει οὐ τοὺς σοφιζομένους τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τοὺς ἐν τῇ συνηθείᾳ λεγομένους, τοὺς διδασκάλους τῶν ῥητορικῶν προβλημάτων·* (cf. Mor. et Bait. ad Isocr. Paneg. c. 1 § 3) *θεατὰς δὲ αὐτοὺς τοὺς μαθητὰς καὶ ἀκροατάς.* Schol. — *καθημένοις.* „*Καθήμενοι?*" Krueg. Hac coniectura ideo non est opus, quod sedendi verbis non raro desidiae notionem contineri constat. Cf. IV 124, 4.

Cap. 39. § 1. *ὧν*] *ὧν ἐπιτηδευμάτων, ὧν εἶπεν ἄρτι.* Schol. — *ἀποφαίνω*, dico, contendo. Cf. II 62, 2. — *μάλιστα . . . μίαν πόλιν.* Cum eis, quae docet Matth. Gr. § 461 e, confer Fritzsch. ad Luci. p. 147.

§ 2. *νῆσον δὲ οἵτινες.* *Νῆσον* gravitatis causa ante relativum collocatum est, cuius postpositi alia exempla inveniuntur 82, 8. IV 80, 3. VI 33, 4. 36, 1. De Latinis vid. Kuehn. ad Cic. Tusc. III 15, 32. De coniunctionibus similiter traiectis cf. adn. I 10, 2. — *ἐν ᾧ* aut ubi, in qua parte, aut, ut saepe, dum. Male explicat Kuehn. Gr. § 785, 1 adn. — *τριήρων.* De accentu cf. Goettl. Doctr. accent. p. 257. — *ἐς τὰ πρῶτα*, imprimis, ut 56, 6. — *τί ἄλλο ἤ.* Cf. 58, 5. Matth. Gr. § 488, 11. Krueg. Gr. § 62, 3 adn. 7, de Latinis Zumpt. Gr. § 771. — *ἐπανέστησαν . . . ἀπέστησαν.* Dindorfius in Steph. Thes. v. *ἐπανάστασις* ita differre *ἐπανάστασιν* et *ἀπόστασιν* existimat, ut *ἐπανάστασις* sit rebellio et de eis dicatur, qui sint sub imperio, *ἀπόστασις* autem

σις μέν γε τῶν βίαιόν τι πασχόντων ἐστίν), ἐζήτησάν τε μετὰ τῶν πολεμιωτάτων ἡμᾶς στάντες διαφθεῖραι; καίτοι δεινότερόν ἐστιν ἢ εἰ καθ'
3 αὑτοὺς δύναμιν κτώμενοι ἀντεπολέμησαν. παράδειγμα δὲ αὐτοῖς οὔτε αἱ τῶν πέλας ξυμφοραὶ ἐγένοντο, ὅσοι ἀποστάντες ἤδη ἡμῶν ἐχειρώθησαν, οὔτε ἡ παροῦσα εὐδαιμονία παρέσχεν ὄκνον μὴ ἐλθεῖν ἐς τὰ δεινά· γενόμενοι δὲ πρὸς τὸ μέλλον θρασεῖς καὶ ἐλπίσαντες μακρότερα μὲν τῆς δυνάμεως, ἐλάσσω δὲ τῆς βουλήσεως, πόλεμον ἤραντο, ἰσχὺν ἀξιώσαντες τοῦ δικαίου προθεῖναι· ἐν ᾧ γὰρ ᾠήθησαν περιέσεσθαι, ἐπέθεντο ἡμῖν οὐκ
4 ἀδικούμενοι. εἴωθε δὲ τῶν πόλεων αἷς ἂν μάλιστα καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐπραξία ἔλθῃ,

Cap. **39.** § 3. *ὄκνον τοῦ μὴ ἐλθεῖν* E. Cf. adn.
§ 4. *καὶ δι' ἐλαχίστου. Καί* om. Gr. E. Ar. Chr. Dan., sed praeter ceteros libros agnoscit Clem. Alex. VI Strom. 2. Cf. adn.

defectio sociorum. Et verum est **ἐπανίστασθαι**, propr. surgere adversus al., plerumque esse tumultum facere, rebellare. Cf. I 115, 5. V 23, 3. VIII 63, 3. 73, 2. Sed hic, ubi Mytilenaei **αὐτόνομοι οἰκοῦντες** dicuntur **ἐπαναστῆναι**, non **ἀποστῆναι**, quia **ἀπόστασις** sit **τῶν βίαιόν τι πασχόντων**, in illo notionem ultro bellum inferendi recte quaerere videtur Krueg. Bene igitur interpretes Germanici servata adnominatione: sie haben eher einen Anfall als Abfall gemacht. De imitatoribus Thucydidis verborum vid. ed. mai. — **μέν γε**, ut I 40, 4. — **μετὰ τῶν ... στάντες**. Similiter VII 57, 1. 61, 3. Sic Latini nonnumquam stare cum al. dicunt. Eadem vi 11, 3 **στῆναι πρός τινα** positum esse vidimus. **Ἡμᾶς** autem traiectum contrario **πολεμ.** propius admotum est. Cf. Muell. Hist. lit. Gr. II p. 364. — **καθ' αὑτούς**, per se soli. Cf. I 79, 1. IV 64, 3. 65, 1. Oppositum est **μετὰ τῶν πολεμιωτάτων**.

§ 3. **παράδειγμα δὲ ... παρέσχεν ὄκνον**. Est eadem commixtio membrorum in partitione, cuius exempla in **τὲ ... καί** particulis ad I 16, in **μὲν ... δέ** ad I 38, 5 adnotavimus. De **οὔτε** tali modo posito cf. 96, 3. V 7, 5. VI 17, 5. — **τῶν πέλας**. Cf. adn. I 32, 1. — **ὄκνον μὴ ἐλθεῖν**. De negatione addita et de articulo **τοῦ** omisso cf. adn. I 16 et III 32, 3. Non male igitur Xen. Anab. II 4, 3 **ἵνα ... φόβος ᾖ ἐπὶ βασιλέα μὴ στρατεύειν** cod. Vat. — **μακρότερα**, i. e. **μείζω**, ut **βραχύς** saepe est **μικρός**. Cf. adn. I 14, 3. — **προθεῖναι**] **προτιμῆσαι**. Schol. Cf. 84, 2.

§ 4. **εἴωθε δὲ ...**] **εἴωθε δὲ πρὸς ὕβριν τρέπειν ἡ εὐπραξία τῶν πόλεων ἐκείνας, αἷς ἂν αὐτὴ ἐξαίφνης ἐγγένηται καὶ ἀπροσδόκητος**. Schol. Cum sententia cf. Demosth. I 23. Liv. XXX 42, 15 et infra IV 17, 4.

ἐς ὕβριν τρέπειν· τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς
ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ παρὰ δόξαν,
καὶ κακοπραγίαν ὡς εἰπεῖν ῥᾷον ἀπωθοῦνται ἢ
εὐδαιμονίαν διασῴζονται. χρῆν δὲ Μυτιληναίους 5
καὶ πάλαι μηδὲν διαφερόντως τῶν ἄλλων ὑφ'
ἡμῶν τετιμῆσθαι, καὶ οὐκ ἂν ἐς τόδε ἐξύβρισαν·
πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὲν θερα-
πεῦον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν·
κολασθέντων δὲ καὶ νῦν ἀξίως τῆς ἀδικίας, καὶ 6
μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἡ αἰτία προστεθῇ, τὸν δὲ

§ 5. **χρῆν**. In compluribus libris optimis **χρή**. At vid. adn. **διαφερόντως** Pal. m. M. Ar. Chr. Dan., quod non displicuit Dobraeo et recipi iubet Dind. in Steph. Thes. Reliqui codd. et editores **διαφέροντας**. Illud praeter Cass. Dion. XXXVIII 39, 3, qui haec ipsa verba imitatur, commendat ipsius Thuc. usus (I 38, 4. 138, 3. II 40, 3. 51, 1. VIII 68, 3) et Isocr. VI 24.

§ 6. **κολασθήτωσαν** codd. Imperativos in **ωσαν** desinentes apud Atticos Macedonicae esse aetatis ex inscriptionibus antiquis et poetarum scaenicorum usu apparet. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 18. Quomodo formae posteriores irrepserint, ostendit schol., qui V 18, 7 ad **ἀποδόντων** adscripsit **ἀποδότωσαν**.

Sed difficultatem aliquam relinquunt verba **μάλιστα . . . ἀπροσδόκητος**, pro quibus ex schol. explanatione **δι' ἐλαχίστου καὶ (μάλιστα) ἀπροσδόκητος** scribendum erat. Neque vero **καί**, quod a malis nonnullis codd. abest, deleri potest, ne insolens coniunctio superlativorum oriatur. Existimamus igitur verba sic explicanda esse: quibus maxime et minimo intervallo insperata felicitas contigerit. De formula **δι' ἐλαχίστου** cf. Bernh. Synt. p. 235, de hoc usu verbi **ἐλθεῖν** Wund. ad Soph. Phil. 141. — **τὰ δὲ πολλά**] **ὡς ἐπὶ τὸ πολύ**. Schol. — **κατὰ λόγον . . . εὐτυχοῦντα**, res secundum rationem (i. e. prudenti ratiocinationi s. reputationi convenienter) hominibus prosperae. — **παρὰ δόξαν**. Suppl. **εὐτυχοῦντα**. — **κακοπραγίαν . . . διασῴζονται**. Simile dictum habes apud Xen. Cyr. VII 5, 76.

§ 5. **χρῆν**. Cf. Krueg. Gr. § 53, 2 adn. 7. Matth. § 505 adn. — **καὶ πάλαι**, iam pridem. Cf. 13, 1. 104, 3. — **τετιμῆσθαι**, honoratos esse, in honore haberi. — **καί**, i. e. quod si fecissetis. — **καὶ ἄλλως**, etiam alioqui, i. e. omnino. Cf. Steph. Thes. vol. I p. 1554 et adn. II 50, 2 et IV 78, 2. Cum toto dicto IV 61, 5 ob similitudinem orationis comparat Arn. — **τὸ μὲν θεραπεῦον ὑπερφρονεῖν**. De neutro hoc et eo, quod sequitur, cf. adn. II 45, 1, de accusativo consequenti verbum **ὑπερφρονεῖν** Matth. Gr. § 378 adn. 2.

§. 6. **καὶ νῦν**. Ut antea non in maiore eos esse oportebat honore quam ceteros socios, ita nunc merita iniuriae poena afficiendi sunt. — **ἡ αἰτία προστεθῇ**. **Αἰτίαν προστιθέναι τινί** etiam alios Atticos dixisse pro usitatiore **ἐπιφέρειν** et similibus discas ex Steph. Thes. v. **αἰτία** p. 1101.

δῆμον ἀπολύσητε. πάντες γὰρ ἡμῖν γε ὁμοίως ἐπέθεντο. οἷς γ' ἐξῆν ὡς ἡμᾶς τραπομένοις νῦν πάλιν ἐν τῇ πόλει εἶναι· ἀλλὰ τὸν μετὰ τῶν ὀλίγων κίνδυνον ἡγησάμενοι βεβαιότερον ξυναπ-
7 έστησαν. τῶν τε ξυμμάχων σκέψασθε εἰ τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἑκοῦσιν ἀποστᾶσι τὰς αὐτὰς ζημίας προσθήσετε, τίνα οἴεσθε ὅντινα οὐ βραχείᾳ προφάσει ἀποστήσεσθαι, ὅταν ἢ κατορθώσαντι ἐλευθέρωσις ᾖ ἢ σφαλέντι
8 μηδὲν παθεῖν ἀνήκεστον; ἡμῖν δὲ πρὸς ἑκάστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύσεται τά τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί· καὶ τυχόντες μὲν πόλιν ἐφθαρμένην παραλαβόντες τῆς ἔπειτα προσόδου, δι' ἣν ἰσχύομεν,

ἡμῖν. In plerisque libris **ὑμῖν.** „**Ὑμῖν** restitui non solum propter auctoritatem optimorum librorum, sed etiam quod melius superioribus verbis videtur convenire.“ Arn. At ita etiam in proximis ὑμᾶς exspectaretur. Pro quo cum ἡμᾶς scriptor dicere maluerit, eandem **κοίνωσιν** iam in hoc ἡμῖν admissam et tantum in verbo ἀπολύσητε, ubi sine superbia loquentis retineri non poterat, evitatam esse credideris.

τραπομένοις Cass. Aug. (quamquam in hoc τρεπ. fuit) D. M. Mosqu. Ar. Chr. Interpretare: si ad nos se convertissent. Vulgo et Bekk. **τρεπομένοις.**

— ἀπολύσητε. Cf. adn. 56, 7. — οἷς γε ἐξῆν, quamquam eis (τῷ δήμῳ. Cf. adn. 15, 1) licebat. Cf. I 39, 1. VI 79, 1. — ἐν τῇ πόλει εἶναι procul dubio idem valet quod IV 106, 1 πόλεως οὐ στερισκόμενοι, ubi vide adn. Significat igitur in civitate esse, pleno civium iure uti. — τὸν μετὰ . . . βεβαιότερον. Sententia haec est: tutius esse arbitrati eandem belli fortunam periclitari cum optimatibus. *Κίνδυνος* est alea, discrimen, ut IV 85, 4. VI 13, 1.

§ 7. τῶν τε ξυμμάχων. Genetivus ideo videtur antepositus esse, ut non solum cum verbis τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ... ἀποστᾶσι, sed etiam cum remotioribus τίνα ὅντινα οὐ cohaereat. — ζημίας προσθήσετε. Προστιθέναι similiter atque § 6 dictum aut iniungere est, aut infligere. Cf. 45, 3. 82, 8. Krueg. ad Dion. p. 161. — τίνα οἴεσθε ὅντινα οὐ. Cf. Matth. Gr. § 483 p. 1074. Kuehn. Gr. § 789, 2. Krueg. Gr. § 51, 10 adn. 11.

§ 8. ἀποκεκινδυνεύσεται. Cf. Krueg. Gr. § 52, 3 adn. 4. — τυχόντες, re bene gesta. Similiter 82, 5. IV 63, 2. V 111, 5. — τῆς ἔπειτα προσόδου . . . τὸ λοιπὸν στερήσεσθε. Futuro reditu (i. e. reditu, quem praebitura erat, si non eversa esset) in posterum privati eritis. Ita si interpretamur, etiam minor est verborum abundantia quam I 123, 1. III 40, 3. Itaque στερήσεσθε futurum est verbi στέρομαι. Cf. 46, 3. Soph. Ant. 890. — δι' ἣν ἰσχύομεν dicit,

τὸ λοιπὸν στερήσεσθε, σφαλέντες δὲ πολεμίους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἕξομεν, καὶ ὃν χρόνον τοῖς νῦν καθεστηκόσι δεῖ ἐχθροῖς ἀνθίστασθαι, τοῖς οἰκείοις ξυμμάχοις πολεμήσομεν.

ἔτι δὲ μήτε οἴκτῳ μήτε ἡδονῇ λόγων μήτε ἐπιεικείᾳ δεῖν ἐνδοῦναι διδάξας διὰ κεφαλαίων ἀποδείκνυσιν ὅτι δίκαιά τε καὶ ξύμφορα παραινεῖ.

40. Οὔκουν δεῖ προθεῖναι ἐλπίδα οὔτε λόγῳ 1
πιστὴν οὔτε χρήμασιν ὠνητήν, ὡς ξυγγνώμην ἁμαρτεῖν ἀνθρωπίνως λήψονται. ἄκοντες μὲν γὰρ οὐκ ἔβλαψαν, εἰδότες δὲ ἐπεβούλευσαν· ξύγγνωμον δ' ἐστὶ τὸ ἀκούσιον. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τότε 2
πρῶτον καὶ νῦν διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα, μηδὲ τρισὶ τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκτῳ καὶ ἡδονῇ λόγων καὶ ἐπιεικείᾳ, ἁμαρτάνειν. ἔλεός τε γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοίους δί- 3

Cap. **40.** § 1. *προθεῖναι* Cass. Pal. M. Vall. Bekk. tacitique Aug. et m. Vulgo *προσθεῖναι*, quod a Goell. frustra defendi videtur. Cf. adn.

quod Atheniensium potentia in eo posita est, ut reditus ne deficiat. Ex nostra interpretatione facile caremus Ullrichii coniectura *τῆς ἐκεῖθεν προσόδου* (Symb. IV p. 1 sq.) et Herwerdeni *ἐστερήσεσθε* (Mnemos. nov. ser. I p. 81). Praeterea attende personas mutatas, ut V 9, 1 et alibi.

Cap. **40.** § 1. *οὔτε λόγῳ πιστήν*, neque dicendi facultate fretam. De qua vi adiectivi *πιστός* cf. Soph. OC. 1031. Plat. Leg. 824 b. Quoniam autem ob contrarium *ὠνητήν* potius impetrabilem dicendum videretur, Krueger *ποριστήν* coniecit. At respicitur h. l. ad 38, 2 *ἢ τῷ λέγειν πιστεύσας* (*λόγῳ πιστήν*) . . . *ἢ κέρδει ἐπαιρόμενος* (*χρήμασιν ὠνητήν*). Sequitur *λόγῳ* hic pariter intellegendum esse quam illic *τῷ λέγειν*. De *προθεῖναι*, proponere cf. 44, 3. 52, 4. 82, 8. — *ὡς ξυγγνώμην . . . λήψονται*, propr. fore, ut veniam humanitus peccandi accipiant, i. e. ut veniam peccandi ideo accipiant, quia peccare humanum sit. Cf. 45, 3 et Xen. Cyr. VI 1, 37 atque de articulo *τοῦ* omisso Matth. Gr. § 542 adn. 1 b et adn. 1 16. — *ξύγγνωμον*] *συγγνώμης ἄξιον*. Schol. Cf. IV 38, 6. Cass. Dion. fragm. 17. De accentu vocis *ξυγγν.*, cum in Pal. *ξυγγνῶμον* legatur, cf. Goettl. Doctr. accent. p. 330.

§ 2. *καὶ τότε*] *διεμαχεσάμην δηλονότι*. Schol. Cf. adn. I 86, 2. — *διαμάχομαι*, pertinaciter contendo, pugnando obtinere studeo. Cf. 42, 2 et praeter alios Pflugk. ad Eur. Alc. 694. — *μεταγνῶναι*. Non tam poenitendi quam aliter decernendi notionem, aut certe ambas, hic in hoc verbo inesse docet Arn. — *οἴκτῳ . . . ἁμαρτάνειν*. De dat. cf. 37, 2.

§ 3. *ἔλεος*. Hoc vocabulum cum pro superiore *οἶκτος* substitutum sit, utrumque nomen hic certe prorsus non differre existimandum est. — *τοὺς ὁμοίους*, pares animis, similiter ani-

καιος ἀντιδίδοσθαι, καὶ μὴ πρὸς τοὺς οὔτ' ἀντοικτιοῦντας ἐξ ἀνάγκης τε καθεστῶτας ἀεὶ πολεμίους· οἵ τε τέρποντες λόγῳ ῥήτορες ἕξουσι καὶ ἐν ἄλλοις ἐλάσσοσιν ἀγῶνα, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡ μὲν πόλις βραχέα ἡσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται, αὐτοὶ δὲ ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήψονται· καὶ ἡ ἐπιείκεια πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιτηδείους καὶ τὸ λοιπὸν ἔσεσθαι μᾶλλον δίδοται ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίως τε καὶ οὐδὲν ἧσσον πολεμίους ὑπο-
4 λειπομένους. ἕν τε ξυνελὼν λέγω· πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τά τε δίκαια ἐς Μυτιληναίους καὶ τὰ ξύμφορα ἅμα ποιήσετε, ἄλλως δὲ γνόντες τοῖς μὲν οὐ χαριεῖσθε, ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς μᾶλλον δικαιώσεσθε. εἰ γὰρ οὗτοι ὀρθῶς ἀπέστησαν, ὑμεῖς ἂν οὐ χρεὼν ἄρχοιτε· εἰ δὲ δὴ καὶ οὐ προσῆκον

§ 3. ὁμοίους pro ὁμοίως codd. Cf. adn.
§ 4. ἓν δέ codd. Cf. adn.

matos. Cf. adn. I 71, 2. — ἐξ ἀνάγκης, necessario. Cf. VI 44, 1. — οἵ τε τέρποντες cet. Hinc explicatur, cur non oporteat ἡδονῇ λόγων peccare. — βραχέα ἡσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται. Cf. Krueg. Gr. § 39, 11 adn. Attende hic et in proximis πάρισα καὶ ἀντίθετα. — τὸ παθεῖν εὖ] τὸ χρηματίσασθαι ὑπὸ τῶν Μιτυληναίων. Schol. — ἐπιτηδείους. Cf. adn. I 60, 2. — ὁμοίως. Si ὁμοίους traditum recte est, significat pares atque antea, sibi constantes (in odio). Non male tamen Thiersch. ὁμοίως coniecit, quo probato oritur dicendi genus simile his: μέγιστον δὲ καὶ οὐχ ἥκιστα VII 44, 6, πλεῖστος φόβος καὶ οὐδενὸς ἐλάσσων VII 85, 4. Cf. IV 108, 5. V 60, 1. 86. VII 49, 2. — Cum prorsus in obscuro sit, qua re illi pares se gerant, et si odio sibi constantes intellegantur, ὁμοίους contrariam vim habeat atque paulo ante, ὁμοίως emendationem scriptoris verbis inferre nunc non dubitamus.

§ 4. ἕν τε ξυνελὼν λέγω. Alibi sine numerali. Cf. adn. I 70, 9. Pro δὲ scripsimus τε, quod Th., ubi res summatim comprehendit, τέ vel καί particulis uti solet. Cf. II 41, 1. VI 80, 3. Haas. Lucubr. p. 75. — πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ . . . ἄλλως δὲ γνόντες, ut IV 63, 2 πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ . . . ἀπιστήσαντες δέ. — ὑμᾶς δὲ . . . δικαιώσεσθε, vos vero ipsos vestro iudicio magis damnabitis. „Etenim δικαιοῦν ex notione aequum censendi accipit vim condemnandi et puniendi.“ Arn. Cf. Herod. I 100. III 29. Plat. Leg. 934 b. Δικαιώσετε (cf. V 26, 2) coniecit Elmsl. ad Eur. Med. 93, ad quod praeoptandum propensi sunt Dind. et Bloomf. Confer tamen Buttm. Gr. max. II 1 p. 86 (ed. 2) et de medio cum pronomine reflexivo iuncto I 33, 3. — εἰ . . . ἀπέστησαν, ὑμεῖς ἂν . . . ἄρχοιτε. Cf. Matth. Gr. § 508 e adn. 1. § 524 adn. 3. — οὐ χρεών et οὐ προσῆκον. Cf. adn. I 120, 3. Utrumque vim con-

ὅμως ἀξιοῦτε τοῦτο δρᾶν, παρὰ τὸ εἰκός τοι καὶ
τούσδε ξυμφόρως δεῖ κολάζεσθαι. ἢ παύεσθαι τῆς
ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀνδραγαθίζεσθαι.
τῇ τε αὐτῇ ζημίᾳ ἀξιώσατε ἀμύνασθαι. καὶ μὴ
ἀναλγητότεροι οἱ διαφεύγοντες τῶν ἐπιβουλευσάν- 5
των φανῆναι, ἐνθυμηθέντες ἃ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς
ποιῆσαι κρατήσαντας ὑμῶν, ἄλλως τε καὶ προϋπάρ-
ξαντας ἀδικίας. μάλιστα δὲ οἱ μὴ ξὺν προφάσει 6
τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπεξέρχονται καὶ διολλύ-
ναι, τὸν κίνδυνον ὑφορώμενοι τοῦ ὑπολειπομένου
ἐχθροῦ· ὁ γὰρ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ τι παθὼν χαλε-

§ 5. *οἱ διαφεύγοντες*. H. *οἱ διαφυγόντες*. Sed vid. adn. II 2, 4 et interpr. Xen. Anab. VI 1 (3), 4.

§ 6. *διόλλυνται* codd. Cf. adn.

ἀνάγκῃ. Cass. Cl. Ven. Vind. Mosqu. Ar. Chr. Dan. M. et corr. Aug. *δίκῃ*. „Si vulgatam lectionem et Vallae . . . interpretationem sequimur, sententia erit: qui ab alio, nulla necessitate ad vim vel iniuriam faciendam coacto [propr. praeter

cessivam habet. De *καί* alteri addito cf. Krueg. Gr. § 56, 13 adn. 2. — *ξυμφόρως*] *τοῦ συμφέροντος ἕνεκα*. Schol. Cf. adn. II 64, 2. — *ἐκ τοῦ ἀκινδύνου* (= *ἀκινδύνως*, cf. adn. I 51, 2) *ἀνδραγαθίζεσθαι*. Cf. *ἀπραγμοσύνη ἀνδραγαθίζεσθαι* II 63, 2.

§ 5. *τῇ τε αὐτῇ ζημίᾳ*] . . . *ᾗ ἂν ἐτιμωρήσαντο καὶ αὐτοὶ ὑμᾶς, περιγενόμενοι ὑμῶν*. Schol. — *ἀναλγητότεροι*, i. e. *ἀναισθητότεροι, ἧσσον ἀλγοῦντες ἐφ᾽ οἷς ἀδικεῖσθε*. — *οἱ διαφεύγοντες*. Cf. sd. — *ἃ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι*, quae verisimile est ipsos facturos fuisse, propr. quae verisimile erat ipsos facturos esse. In verbis *εἰκὸς ἦν* imperfectum ad tempus defectionis respicit. De *ποιῆσαι* cf. adn. 10, 6.

§ 6 *διόλλυνται*, quod in codd. legitur, active disperdunt, funditus perditum eunt, interpretantur Bloomf. Arn. al., quae explanatio defensa est maxime a Doederl. Lect. Homer. spec. III p. 11 sq. Sed is refutatus est a Wex. Epist. crit. p. 10 et in ed. mai. ad VI 12. Hermannus *διόλλυνται* cum participio *ὑφορώμενοι* iungi iussit, ut hoc diceretur: dispereunt, si suspicantur, i. e. tolerare non possunt vivere suspicantes. Sed cum *διόλλυσθαι* nusquam vim non sustinendi habeat, ne haec quidem ratio probari potest. Quod nunc rescriptum est *διολλύναι* (penitus perdere) ita verbo *ἐπεξέρχονται* adiungitur, ut consilium insectandi (cf. V 89) indicet. Cf. IV 36, 1. 114, 2. 127, 2. V 56. 3. VI 8, 2. VIII 29, 2. adn. I 128, 3. Verte: insectantur, ut etiam penitus perdant. — *τὸν κίνδυνον . . . ἐχθροῦ*, suspicantes periculum a superstite inimico sibi impendens. Cf. Batrachom. 9 *μῦς γαλέης κίνδυνον ἀλύξας* et adn. 58, 5. Contra Class., qui *τὸν* in *αὐτὸν* mutavit, cf. Annal. phil. 1868 p. 109. — *μὴ ξὺν ἀνάγκῃ*.

7 πότερος διαφυγὼν τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ. μὴ ἐπίλογοι.
οὖν προδόται γένησθε ὑμῶν αὐτῶν. γενόμενοι
δ' ὅτι ἐγγύτατα τῇ γνώμῃ τοῦ πάσχειν καὶ ὡς
πρὸ παντὸς ἂν ἐτιμήσασθε αὐτοὺς χειρώσασθαι,
νῦν ἀνταπόδοτε μὴ μαλακισθέντες πρὸς τὸ παρ-
ὸν αὐτίκα μηδὲ τοῦ ἐπικρεμασθέντος ποτὲ δει-
8 νοῦ ἀμνημονοῦντες. κολάσατε δὲ ἀξίως τούτους
τε καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις παράδειγμα σαφὲς
καταστήσατε, ὃς ἂν ἀφιστῆται, θανάτῳ ζημιω-
σόμενον. τόδε γὰρ ἢν γνῶσιν, ἧσσον τῶν πολε-

necessitatem, i. e. cum eum non lacessierit], laesus est. Fortassis ita scripserit Thucydides. Sed tamen altera scriptura *ξὺν δίκῃ* non male respondet praecedenti sententiae; nam qui aliquem *μὴ ξὺν προφάσει* malo afficit, eum utique *μὴ ξὺν δίκῃ* laedit." Duk. Scripturam *ξὺν δίκῃ* tamen correctionis seu interpretationis speciem habere recentiores critici censent.

§ 7. *ἐγγύτατα τῇ*. In optimis libris male *ἐγγυτάτῃ*. „Quod . . . librariis tribuendum videtur, qui neglexerunt geminare syllabam *τα* . . . Cf. I 143, 5 *καὶ νῦν χρὴ ὅ τι ἐγγύτατα τούτου διανοηθέντας*." Duk. Cf. etiam adn.

Cf. adn. IV 130, 6. — *τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ*, quam is, qui ex aequo inimicus fuit, i. e. qui pariter inimicum se praebuit, aeque alterum laesit (atque hic ipsum). Sic nunc Arn. quoque. Ceterum cf. ed. mai. et de formula *ἀπὸ τῆς ἴσης* adn. I 15, 2.

§ 7. *γενόμενοι . . . πάσχειν*, sed cogitatione quam proxime accedentes ad mala, quae passuri eratis, sive haec mala cogitatione fingentes, animo concipientes vel praecipientes. Similiter *γενέσθαι λόγῳ ἐν χρόνῳ* Plat. Menex. 239 d, *τῇ διανοίᾳ* (vel *τὴν διάνοιαν*) *ἐν τῷ δικαστηρίῳ* Aeschin. III 153. — *καὶ ὡς* cet. Aut ante *ὡς* ex verbis *γενόμενοι τῇ γνώμῃ* participium cogitandi vim habens repetendum, aut copulatis per orationis mutationem verbis *γενόμενοι δὲ καὶ ὡς ἂν ἐποιήσασθε* coniunctio *ὡς* quia interpretanda. Participium enim cum enuntiatis temporalibus et causalibus interdum *καί* particula copulari videbimus ad IV 63, 4. — *πρὸ παντὸς ἂν ἐτιμήσασθε*. Cf. Matth. Gr. § 575 extr. — *μαλακισθέντες*. Cf. adn. 37, 1. — *πρὸς τὸ παρὸν αὐτίκα*, ob praesentem nunc ipsorum fortunam. Haereas in dicendi genere et ob collocationem verborum et ob verbositatem. Sed de illa cf. adn. I 137, 4. II 7, 2, al.; haec non maior certe est quam in formulis *ἐν τῷ τότε παρόντι* I 95, 7, *τῶν ἔπειτα μελλόντων* I 123, 1, similibus. *Τὸ παραυτίκα* tamen coniecit Schneider Saxo.

§ 8. *κολάσατε . . . τούτους τε*. De collocatione verborum ex anacolutho orta cf. adn. I 16. II 37, 2. III 36, 2. — *ζημιωσόμενον*. Participium a locutione *σαφὲς παράδειγμα καταστήσατε* pendens iustam nobis defensionem habere videtur ex similibus exemplis 67, 6 *ποιήσατε . . . παράδειγμα οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσον-*

μίων ἀμελήσαντες τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν μαχεῖσθε ξυμμάχοις.“

Κλέωνι Διόδοτος ἀντιλέγει.

41. Τοιαῦτα μὲν ὁ Κλέων εἶπε. μετὰ δ᾽ αὐτὸν Διόδοτος ὁ Εὐκράτους, ὅσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀντέλεγε μάλιστα μὴ ἀποκτεῖναι Μυτιληναίους, παρελθὼν καὶ τότε ἔλεγε τοιάδε.

Διοδότου δημηγορία ὑπὲρ τῶν Μυτιληναίων, ὃς ἐλέγχει μὲν τοὺς μεμφομένους τοὺς λόγους καὶ ἐκφοβοῦντας τοὺς ἀντιλέγοντας·

42. „Οὔτε τοὺς προθέντας τὴν διαγνώμην 1
αὖθις περὶ Μυτιληναίων αἰτιῶμαι, οὔτε τοὺς μεμφομένους μὴ πολλάκις περὶ τῶν μεγίστων βουλεύεσθαι ἐπαινῶ, νομίζω τε δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐβουλίᾳ εἶναι, τάχος τε καὶ ὀργήν, ὧν τὸ μὲν
μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίγνεσθαι, τὸ δὲ μετὰ ἀπαι- 2
δευσίας καὶ βραχύτητος γνώμης. τούς τε λόγους

Cap. **42.** § 1. *νομίζω τε* Cass. Aug. Cl. Ven. F. Pal. It. Vat. Reg. Gr. Laur. Mosqu. m. Vulgo et Bekk. *νομίζω δέ. Τέ* ad negationem refertur etiam I 67, 1. VII 63, 3. Atque etiam apud Latinos particulas copulativas cum alibi tum post negationes ad contraria coniungenda legi docet Hand. Tursell. II p. 494 sqq. Arnoldus quae vulgatae olim opposuit, nunc omisit.

τες, ἀλλ᾽ ἔργων, 64, 1 *δῆλον ἐποιήσατε . . . οὐ μηδίσαντες*, Lycurg. 50 *φανερὸν πᾶσιν ἐποίησαν οὐκ ἰδίᾳ πολεμοῦντες*, ubi sententiae participiis enuntiatae eodem modo obiecti vice funguntur. Contra Class., qui *ὡς* ante *ὃς* inserit, cf. Annal. phil. 1858, p. 109. Fuerunt quibus placeret quod in Mus. Rhen. XVI p. 629 propositum est, ut *ὃς . . . ζημιωσόμενον* post *γνῶσιν* verbum transponerentur. Lenius *ζημιωσόμενοι* Meinek. in Herm. III p. 363 coniecit, sed eius futuri vim activam exemplis non comprobavit. De dativo *θανάτῳ* cf. II 65, 3, de flexione verbi § 3.

Cap. **41.** *Εὐκράτους*. Estne ὁ *στυππειοπώλης* Aristoph. Equ. 129, ubi cf. Schol., an frater Niciae? Cf. Roscher. de Vit. Thuc. p. 411. — *ἀντέλεγε . . . μὴ ἀποκτεῖναι*. Cf. Krueg. Gr. § 67, 12 adn. 2.

Cap. **42.** Cum Diodotea oratione conferri potest Caesariana apud Salust. Cat. 51. „*Ἰστέον δὲ ὅτι ὁ μὲν Κλέων τὸ δίκαιον [μάλιστα] προβάλλεται, οὗτος δὲ ὁ Διόδοτος [μόνον] τὸ συμφέρον.*“ Schol.

§ 1. *οὔτε τοὺς προθέντας . . . αἰτιῶμαι*] *πρὸς τὸ „καὶ θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὖθις [περὶ Μυτιληναίων λέγειν*“ 38, 1]. Schol. — *τὴν διαγνώμην*, fere idem atque *γνώμας* 36, 5 (cf. I 139, 3) aliter ac I 87, 6. — *τοὺς μεμφομένους μὴ . . . βουλεύεσθαι*] *πρὸς τὸ „εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστήξει ὧν ἂν δόξῃ πέρι*“ [38, 3]. Schol. *Μή* om. unus Mosqu. Cf. de eo Matth. Gr. § 534 adn. 5. — *ἐναντιώτατα . . . ὀργήν*. Cf. Cort. ad Salust. Iug. 64. — *ὧν τὸ μὲν . . . τὸ δὲ . . . γνώμης*, quorum alterum (*τὸ τάχος*) cum dementia fieri solet, alterum (*ἡ ὀργή*) cum intemperantia et brevitate consilii.

§ 2. *τούς τε λόγους . . .*] *πρὸς τὸ „θεαταὶ μὲν τῶν λό-*

ὅστις διαμάχεται μὴ διδασκάλους τῶν πραγμάτων γίγνεσθαι, ἢ ἀξύνετός ἐστιν, ἢ ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει· ἀξύνετος μέν, εἰ ἄλλῳ τινὶ ἡγεῖται περὶ τοῦ μέλλοντος δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ ἐμφανοῦς φράσαι, διαφέρει δ' αὐτῷ, εἰ βουλόμενός τι αἰσχρὸν πεῖσαι εὖ μὲν εἰπεῖν οὐκ ἂν ἡγεῖται περὶ τοῦ μὴ καλοῦ δύνασθαι, εὖ δὲ διαβαλὼν ἐκπλῆξαι ἂν τούς τε ἀντεροῦντας καὶ τοὺς ἀκουσομένους.
3 χαλεπώτατοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ χρήμασι προκατηγοροῦντες ἐπίδειξίν τινα. εἰ μὲν γὰρ ἀμαθίαν κατῃτιῶντο, ὁ μὴ πείσας ἀξυνετώτερος ἂν δόξας εἶναι ἢ ἀδικώτερος ἀπεχώρει· ἀδικίας δ' ἐπιφε-

§ 3. προκατηγοροῦντες Laur. Gr. E. F., reliqui προσκατ. Cf. adn.

γων γίγνεσθαι" καὶ τὰ ἑξῆς [38, 4 sqq.]. Schol. — **διαμάχεται.** — Cf. adn. 40, 2. — **ἢ ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει,** aut privatim aliquid ipsius interest. Cf. τὰ διαφέροντα II 43, 5. VI 92, 5. — **εὖ μὲν εἰπεῖν ... εὖ δὲ διαβαλών.** In his, quae inter se respondere patet, εὖ cum eadem ambiguitate dictum est, quae in Latino probe inest. — **οὐκ ἂν ἡγεῖται.** Ἄν cum infinitivo cohaerere perspicuum est. Cf. adn. I 22, 1. Cum eodem autem iungendum est οὐκ, ita ut οὐ δύνασθαι valeat ἀδυνατεῖν.

§ 3. **χαλεπώτατοι δὲ ... ἐπίδειξίν τινα.** „Tanguntur Cleonis criminationes 38, 3 κέρδει ἐπαιρόμενος τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας παράγειν πειράσεται [cf. 40, 3]. Gravissimi autem demum (calumniatores) ei sunt, qui eloquentiae quandam lucri causa ostentationem antea (antequam adversarius dixit; nam id fecit Cleo) criminantur. Qui προσκατηγοροῦντες scribentes hanc accusationem praeter inutilitatem dicendi fieri volunt, partem tantum eorum quae antea dicta sunt respiciunt. Fieri autem non potest, quin ad proxima quoque verba (εὖ δὲ διαβαλὼν ... ἀκουσομένους) illud προσ- referatur. Atqui non praeter calumniam ea criminatio fit, sed ipsa est gravissima calumnia. De καί particulae vi cf. Herod. I 71 ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα οὔνομα ἐν Λυδοῖσι ἔχων. Haud iustam suspicionis causam praebet quod accus. ἐπίδειξίν τινα sine genet. personae cum προκατηγοροῦντες iungitur. Idem dicendi genus in passivo habes apud Andoc. I 8. 24. Cf. I 95, 3. 5. Inutilis igitur est coniectura ἐπιδείξειν. Verba ἐπὶ χρήμασι ponderis sui causa statim post articulum οἱ posita sunt. — **ἀξυνετώτερος ... ἢ ἀδικώτερος,** imperitus potius quam iniustus. Non semper igitur ea est vis talium, quam commemorat Matth. Gr. § 456. — **ἀπεχώρει]** τοῦ δικαστηρίου δηλονότι. Schol. Est Lat. discedere. — **ἀδικίας δ' ἐπιφερομένης.** Ἀδικία est τὸ ἐπὶ χρήμασι λέγειν, ἐπιφέρειν autem, ut in notissimo dicendi genere αἰτίαν ἐπιφέρειν τινί, est attribuere, obicere. —

ρομένης πείσας τε ὕποπτος γίγνεται καὶ μὴ τυ-
χὼν μετὰ ἀξυνεσίας καὶ ἄδικος. ἥ τε πόλις οὐκ 4
ὠφελεῖται ἐν τῷ τοιῷδε· φόβῳ γὰρ ἀποστερεῖται
τῶν ξυμβούλων. καὶ πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο ἀδυνά-
τους λέγειν ἔχουσα τοὺς τοιούτους τῶν πολιτῶν·
ἐλάχιστα γὰρ ἂν πεισθεῖεν ἁμαρτάνειν. χρὴ δὲ 5
τὸν μὲν ἀγαθὸν πολίτην μὴ ἐκφοβοῦντα τοὺς
ἀντεροῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου φαίνεσθαι ἄμει-
νον λέγοντα, τὴν δὲ σώφρονα πόλιν τῷ τε πλεῖ-
στα εὖ βουλεύοντι μὴ προστιθέναι τιμήν, ἀλλὰ
μηδ' ἐλασσοῦν τῆς ὑπαρχούσης, καὶ τὸν μὴ τυ-
χόντα γνώμης οὐχ ὅπως ζημιοῦν, ἀλλὰ μηδ'
ἀτιμάζειν. οὕτω γὰρ ὅ τε κατορθῶν ἥκιστα ἂν
ἐπὶ τῷ ἔτι μειζόνων ἀξιοῦσθαι παρὰ γνώμην 6

§ 4. ***πεισθείησαν*** codd. Optativorum in ***ην*** dualem et pluralem a veteribus Atticis ubique contractum esse et Heraclides apud Eust. ad Hom. Od. XXI 195 docet et poetarum scaenicorum usus ostendit. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 18.

§ 6. *ἐπὶ τῷ.* Cass. Aug. Ven. Pal. It. Vat. Reg. Mosqu. M

μὴ τυχών. Cf. adn. 39, 8. — *ἄδικος.* Intelleg. *γίγνεται (τοῖς ἀνθρώποις,* hominum indicio) *δοκεῖ.*

§ 4. *τοὺς τοιούτους τῶν πολιτῶν.* Quales sunt ***οἱ ἐπὶ χρήμασι προκατηγοροῦντες ἐπίδειξίν τινα.*** — *πεισθεῖεν.* Refertur ad collectivum *ἡ πόλις.* Cf. 72, 3. VIII 72, 2.

§ 5. *χρὴ δὲ . . .]* *τὸ ἑξῆς, χρὴ φαίνεσθαι μὴ ἐκφοβοῦντα, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου ἄμεινον λέγοντα.* Schol. At ex collocatione verbi ***φαίνεσθαι*** consecutionem verborum hanc potius esse ab Arn. probatam: ***φαίνεσθαι ἄμεινον λέγοντα, μὴ ἐκφοβοῦντα . . ., ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου,*** videtur apparere. „***Ἀπὸ τοῦ ἴσου*** potest esse aequo iure, aequa condicione; nam qui alium contra se dicentem corruptelae insimulat, non patitur eum aequo iure esse secum, sed condicionem illius deteriorem facit.“ Duk. De *φαίνεσθαι,* comparere, se praestare cf. adn. 13, 2. — *μὴ προστιθέναι τιμήν,* non quidem addere novum honorem. — *ἀλλὰ μηδ' . . . ὑπαρχούσης.* Ad superiora ***πείσας τε ὕποπτος γίγνεται*** respici docet Arn. Particulas ***ἀλλὰ μηδέ*** etiam Latini hic et paulo post eisdem sed ne . . . quidem exprimunt, Germani hic aber auch nicht, postea sondern nicht einmal dicunt. — *τὸν μὴ τυχόντα γνώμης.* Haec cohaerent. „Cf. II 35, 3 ***τῆς ἑκάστου δόξης τυχεῖν.***“ Arn. Dio Cass. LII 33, 7 ***τοὺς μὲν τυχόντας τῆς γνώμης καὶ ἐπαίνει καὶ τίμα· τοὺς δ' ἁμαρτόντας μήτ' ἀτιμάσῃς ποτὲ μήτ' αἰτιάσῃ.*** Ubi ***οἱ τυχόντες τῆς γνώμης*** sunt eidem, de quibus antea haec dixit; ***ἂν ἀρεσθῇς τοῖς λεχθεῖσιν ὑπ' αὐτῶν.*** De ***γνώμης*** articulo carente cf. I 33, 3. IV 28, 5. — *οὐχ ὅπως.* Cf. adn. I 35, 4.

τι καὶ πρὸς χάριν λέγοι. ὅ τε μὴ ἐπιτυχὼν ὀρέγοιτο τῷ αὐτῷ, χαριζόμενός τι καὶ αὐτός, προσάγεσθαι τὸ πλῆθος.

43. Ὧν ἡμεῖς τἀναντία δρῶμεν, καὶ προσέτι, ἤν τις καὶ ὑποπτεύηται κέρδους μὲν ἕνεκα τὰ βέλτιστα δὲ ὅμως λέγειν, φθονήσαντες τῆς οὐ βεβαίου δοκήσεως τῶν κερδῶν τὴν φανερὰν ὠφελίαν τῆς πόλεως ἀφαιρούμεθα. καθέστηκε δὲ τἀγαθὰ ἀπὸ τοῦ εὐθέος λεγόμενα μηδὲν ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν. ὥστε δεῖν ὁμοίως τόν τε τὰ δεινότατα βουλόμενον πεῖσαι ἀπάτῃ προσάγεσθαι τὸ πλῆθος καὶ τὸν τὰ ἀμείνω λέγοντα

ἐλέγχει δὲ καὶ Ἀθηναίους ὑπόπτως ἐς τοὺς ῥήτορας ἔχοντας.

ἐπὶ τό. Et *ἐπί* consilium significans non solum, ubi de rebus arcessendis agatur (ut I 116. IV 13), aut ubi loci et consilii notio (ut in formula *ἐπὶ θήραν*) una cogitetur, cum accusativo coniungi posse ex dicendi generibus *ἐφ' ὅπερ* I 59 et *ἐπὶ τοῦτο* V 87 sane intellegitur. Cf. sd. IV 3. Infinitivi tamen in accusativo ita positi apud Thucydidem exempla nulla reperiuntur, dativi plurima. Vid. I 34. 38. 74. 121, al.

Cap. **43.** § 2. *βουλόμενον.* In optimis libris *βουλευόμενον.*

§ 6. *ὅ τε μὴ ἐπιτυχὼν ... τὸ πλῆθος*, et qui exciderit consilio (sive cui non successerit), minime eadem re, (id est) et ipse aliquid gratificans, multitudinem sibi conciliare cupiat. *Ἥκιστ' ἂν* ex superiore membro mente repetenda et verba *χαριζόμενος ... αὐτός* explicatio, qualem *ἐπεξήγησιν* vocant, pronominis *τῷ αὐτῷ* videntur esse. Per se autem intellegitur hanc gratificationem praeter animi sententiam fieri: nam idem prorsus est praeter animi sententiam et in aliorum gratiam loqui, sed sub duplici tamquam aspectu positum. Cf. adn. 37, 2 init. At solo *ἂν* repetito Meyer „de nonnullis locis apud. Thuc." p. 11 sic interpretatur: et qui non assecutus est, eadem de causa, gratus ex parte aliqua et ipse, studuerit multitudinem sibi conciliare. *Τῷ αὐτῷ* igitur ei videtur esse *διὰ τὸ τὴν πόλιν τὸν μὴ τυχόντα γνώμης οὐχ ὅπως ζημιοῦν, ἀλλὰ μηδ' ἀτιμάζειν.* Ex hac tamen explicatione alterum membrum priori minus respondet.

Cap. **43.** § 1. *ὧν ... τἀναντία.* Cf. Matth. Gr. § 366 adn. 2. Krueg. Gr. § 48, 13 adn. 4. — *κέρδους μὲν ... δὲ ὅμως.* Germani membra potius inverterent *τὰ βέλτιστα μέν, κέρδους δὲ ὅμως ἕνεκα.* — *φθονήσαντες ... κερδῶν.* Sententia haec est: invidentes ei lucra, quae eum sibi parasse suspicamur, quamquam parum certa est haec suspicio. De feminino *βέβαιος* cf. adn. I 32, 1.

§ 2. *καθέστηκε*, usu venit, cum infin. ut I 76, 2. IV 97, 3. — *ἀπὸ τοῦ εὐθέος λεγόμενα.* „Cum recta dicuntur, id est sine ullo verborum circuitu." Steph. Cf. adn. I 34, 3 et de neutro *εὐθέος* Herm. ad Vig. § 40 b. Contraria ponuntur paulo post *ἀπάτῃ* et *ψευσάμενον.*

ψευσάμενον πιστὸν γενέσθαι. μόνην τε πόλιν διὰ 3
τὰς περινοίας εὖ ποιῆσαι ἐκ τοῦ προφανοῦς μὴ
ἐξαπατήσαντα ἀδύνατον· ὁ γὰρ διδοὺς φανερῶς
τι ἀγαθὸν ἀνθυποπτεύεται ἀφανῶς πῃ πλέον ἕξειν.
χρὴ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦν 4
τι ἡμᾶς περαιτέρω προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν
δι᾽ ὀλίγου σκοπούντων, ἄλλως τε καὶ ὑπεύθυνον
τὴν παραίνεσιν ἔχοντας πρὸς ἀνεύθυνον τὴν ὑμε-
τέραν ἀκρόασιν. εἰ γὰρ ὅ τε πείσας καὶ ὁ ἐπισπό- 5
μενος ὁμοίως ἐβλάπτοντο, σωφρονέστερον ἂν ἐκρί-

§ 3. **πόλιν.** Cf. adn.

§ 4. **ἀξιοῦν τι** coniectura est Kruegeri et Haasii. Vulgo et Bekk. **ἀξιοῦντι.** Cf. adn.

§ 3. **μόνην τε πόλιν.** De articulo **τήν,** qui in uno Mosqu. post **τε** legitur, apud **πόλεως** nomen omisso vid. adn. I 10, 2. Accus. **μόνην** praedicativum accipias: urbs sola est, quam etc. Privatis enim hominibus usu non venit, ut quominus sine fraude iuventur nimia ipsorum sagacitate impediant. — **διὰ τὰς περινοίας**] **τὰς περιεργίας.** Schol. „Significat nimiam animi sollertiam non solum omnia, quae vere in re aliqua videri possunt, videntem, sed etiam amplius quiddam cogitantem.“ Arn. — **ἐκ τοῦ προφανοῦς,** ut **ἀπὸ τ. πρ.** I 35, 4. Cf. adn. I 51, 2. — **ἀφανῶς πῃ.** Cf. **ἄλλως πως** VI 2, 4, **εὐσχημόνως πως** Xen. Cyr. I 3, 9. — **πλέον ἕξειν.** Cf. adn. I 37, 4.

§ 4. **πρὸς τὰ μέγιστα,** quod attinet ad res maximas, cum summa commoda aguntur. — **καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦν τι.** — Vulgo **ἀξιοῦντι.** Interpretantur autem vulgatam in illa tali existimatione vestra (de rhetoribus, maligna et invidiosa). „Vitiosum esse **ἀξιοῦντι,** ne de ipsa iam eius vocis significatione dicam, poterat duobus modis intellegi; primum quod **τὸ τοιόνδε ἀξιοῦν** non potest dici (nullum enim participiorum, quae neutro genere pro substantivis poni aiunt, exemplum tale est, ut participio additum sit nomen aliquod vel adiectivum vel adiectivi speciem habens), deinde quod **ἐν τῷ τοιῷδε** [cf. adn. II 36, 1] sic per se intellectum legitur frequentissime (ut c. 42 itemque II 36. V 88 et **τῷ τοιούτῳ** III 81. IV 56, al.)“ Haas. Lucubr. Thuc. p. 37 sqq. **Πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε,** de summis commodis atque in tali rerum condicione. Cf. II 36, 1. IV 56, 1. V 88. Falso Haas. docet **καί** sonare etiam, adeo. — **ἀξιοῦν τι ἡμᾶς . . . σκοπούντων,** (oportet) velle nos paulo longius prospicientes dicere quam vos, qui per breve tempus res consideratis (post brevissimam considerationem causae fertis suffragia). De verbis **δι' ὀλίγου** cf. adn. I 77, 6, de neutro **τι** comparativo anteposito Matth. Gr. § 487, 4. — **ὑπεύθυνον τὴν παραίνεσιν ἔχοντας.** Poterant enim eis intendi **γραφαὶ παρανόμων.** — **ἀνεύθυνον** pro **ἀνυπεύθυνον** ut apud Herod. III 80.

νετε· νῦν δὲ πρὸς ὀργὴν ἥντιν' ἂν τύχητε ἔστιν ὅτε σφαλέντες τὴν τοῦ πείσαντος μίαν γνώμην ζημιοῦτε καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν, εἰ πολλαὶ οὖσαι ξυνεξήμαρτον.

44. Ἐγὼ δὲ παρῆλθον οὔτε ἀντερῶν περὶ Μυτιληναίων οὔτε κατηγορήσων. οὐ γὰρ περὶ τῆς ἐκείνων ἀδικίας ἡμῖν ὁ ἀγών, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἡμετέρας εὐβουλίας. ἤν τε γὰρ ἀποφήνω πάνυ ἀδικοῦντας αὐτούς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον, ἤν τε καὶ ἔχοντάς τι ξυγγνώμης, ἐᾶν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο. νομίζω δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος

ἔπειτα λέγει ὅτι οὐ περὶ τῆς Μυτιληναίων ἀδικίας, ἀλλὰ περὶ τοῦ Ἀθηναίων ξυμφέροντος νῦν σκεπτέον·

§ 5. ἥντινα codd. praeter Vat. ἥν τινα, quo probato iungenda ἥν τινα τύχητε σφαλέντες. At non τινά, sed τι dicendum videtur fuisse, ut I 140 ἢν ἄρα τι καὶ σφαλλώμεθα. Cf. VIII 24. 32. 92. Pluralis verbis τὰ πλείω σφαλῆναι I 69 et similibus in Bloomf. ed. 2 adscriptis non satis defenditur. Ἧν τινος coniecit Dissen, ut τοῦδε σφάλλεσθαι legitur V 110, ἁπάντων VIII 76, al. Τινά om. Cl. et Gr. Cf. adn.

Cap. 44. § 2. ἤν τε καί. Mosqu. Ar. Chr. Dan. εἴτε καί, ex manifesta correctione. Pro nominativo ἔχοντες Cl. ἔχοντας, quod reponendum esse viderunt Lindav. Burges. al. Pro ἐᾶν Cl. ἣν sup. ras., reliqui εἶεν. Vulgatam tuetur Thom. Mag. p. 131, 9. Cf. adn. Paulo post Cass. B. Ar. Chr. Dan. ἐν τῇ πόλει, quam scripturam frustra defendit Bernh. Synt. p. 213.

§ 5. πρὸς ὀργὴν ἥντιν' ἂν τύχητε, ad quemlibet animi motum. De sollemni hac locutione cf. VIII 48, 5. Demosth. IX 54. XXIII 72. Ex constanti eius usu ἥντιν' ἂν pro ἥντινα nunc scripsimus Ceteroqui de integritate verborum non licet dubitare. Πρὸς ὀργήν dictum esse pro ὀργῇ, ut VIII 27, 6 et πρὸς φόβον frequenter apud optimos scriptores, docet Bloomf. Cf. adn. II 65, 8. — εἰ . . . ξυνεξήμαρτον. Cf. adn. 9, 2.

Cap. 44. § 1. οὔτε κατηγορήσων. Suppl. αὐτῶν.

§ 2. ξυμφέρον. Cf. adn. 59, 2. — ἤν τε καὶ . . . ἐᾶν. Corruptum est εἶεν, quia ἢν cum optativo coniungi hic non potest. „Tractatus est hic locus a multis, a me ipso ad Vig. p. 822. Neque, opinor, debebam ab sententia ibi proposita recedere. Nihil est enim, quod accommodatius illi loco sit, quam εἶεν pro apodosi esse, ut ad ἔχοντες ex praecedentibus intellegatur ἀδικῶσιν.“ Herm. de part. ἂν p. 149. Cur haec ratio parum probaretur, explicatum est in ed. mai. Quali arte Klotzius ad Devar. p. 460, ut vulgatam defendat, hoc quoque loco orationem obliquam vel cogitationem ac iudicium alterius cognoscendum esse efficere studeat, legas apud ipsum. Nos putamus ἔχοντας legendum (cf. sd.), et εἶεν depravatum esse. Pro hoc recepimus quod coniecerunt Lindav. et Burges. ad Proleg. p. 121; ζῆν homo doctus in Ephemer. Hal. 1820 m. Iul., ἐλεεῖν Fittbogen. Ad ἐᾶν, de cuius sen-

ἡμᾶς μᾶλλον βουλεύεσθαι ἢ τοῦ παρόντος. καὶ
τοῦτο, ὃ μάλιστα Κλέων ἰσχυρίζεται, ἐς τὸ λοιπὸν
ξυμφέρον ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἧσσον ἀφίστασθαι
θάνατον ζημίαν προθεῖσι, καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ ἐς
τὸ μέλλον καλῶς ἔχοντος ἀντισχυριζόμενος τἀναν-
τία γιγνώσκω. καὶ οὐκ ἀξιῶ ὑμᾶς τῷ εὐπρεπεῖ 4
τοῦ ἐκείνου λόγου τὸ χρήσιμον τοῦ ἐμοῦ ἀπώ-
σασθαι. δικαιότερος γὰρ ὢν αὐτοῦ ὁ λόγος πρὸς
τὴν νῦν ὑμετέραν ὀργὴν ἐς Μυτιληναίους τάχ᾽ ἂν
ἐπισπάσαιτο· ἡμεῖς δὲ οὐ δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς,
ὥστε τῶν δικαίων δεῖν, ἀλλὰ βουλευόμεθα περὶ
αὐτῶν, ὅπως χρησίμως ἕξουσιν.

§ 3. προθεῖσι. Ven. C. Gr. E. Laur. Lugd. Mosqu. Ar. προσθεῖσι. „Infra c. 82 [§ 8] τιμωρίας προτιθέντες. At supra c. 39 [§ 7] εἰ τὰς αὐτὰς ζημίας προσθήσετε." Duk. Cf. 45, 3 et adn. 39, 7. Sed de poena in terrorem ostentanda sermo est. Cf. adn.

tentia cf. VIII 63, 4. Plat. Eythyphr. 4 b, subaudias κελεύσω, ἔχοντας a subaudiendo ἀποφήνω pendet. Cf. 67, 4. VIII 48, 5. Contra Class. εἶεν perperam tuentem cf. Annal. phil. 1868 p. 116.

§ 3. ἢ τοῦ παρόντος. De praepositione non iterata cf. adn. VII 47, 4. — τοῦτο ὅ, quod ad id attinet quod. Similiter simplex ὅ in Xen. Anab. V 5, 20. VI 1, 29. Cf. Herod. III 81. Xen. Anab. V 5, 22. Hist. Gr. II 3, 45. — ἰσχυρίζεται, affirmat, asseverat. Cf. VII 49, 1. — ξυμφέρον ἔσεσθαι. Est appositio seu epexegesis relativi ὅ. Cf. Matth. Gr. § 478. — θάνατον ζημίαν. Cf. adn. II 24, 1. — προθεῖσι. Cf. adn. 40, 1. 45, 1. De participio cf. I 118, 3. Matth. Gr. § 555 adn. 2.

§ 4. τῷ εὐπρεπεῖ (i. e. διὰ τὸ εὐπρεπὲς) τοῦ . . . λόγου. Cf. adn. 38, 2. — δικαιότερος γὰρ ὢν αὐτοῦ ὁ λόγος, iustior enim cum sit eius oratio. — πρὸς τὴν . . . ὀργήν, secundum iram vestram i. e. iustior illius oratio est, si ex ira vestra eam metimini. Cf. I 10, 5. De articulo ante verba ἐς Μυτιλ. non iterato cf. Krueg. Gr. § 50, 9 adn. 9. — ἐπισπάσαιτο, ad se attrahat, alliciat (vos). — δικαζόμεθα. Cf. adn. I 77, 2. — ὥστε τῶν δικαίων δεῖν. Sententia haec est: ut de iure nobis sit quaerendum. Pluralem scholiasta singulari explicat, sed videtur „haec esse rarior notio voc. τὸ δίκαιον, quae invenitur III 54, 1 in vv. παρεχόμενοι ἃ ἔχομεν δίκαια, ubi Steph. Thes. explanat quae afferuntur ad tuendum ius nostrum." Bloomf. Cf. Demosth. XVIII 7 et Casaub. ad Theophr. Char. c. 7. Sic iusta Ter. Phorm. II 1, 50 et δικαιώματα I 41, 1. — χρησίμως] ἡμῖν δηλονότι. Schol.

1 45. Ἐν οὖν ταῖς πόλεσι πολλῶν θανάτου ζημία
πρόκειται καὶ οὐκ ἴσων τῷδε, ἀλλ' ἐλασσόνων
ἁμαρτημάτων· ὅμως δὲ τῇ ἐλπίδι ἐπαιρόμενοι
κινδυνεύουσι, καὶ οὐδείς πω καταγνοὺς ἑαυτοῦ μὴ
περιέσεσθαι τῷ ἐπιβουλεύματι ἦλθεν ἐς τὸ δει-
2 νόν. πόλις τε ἀφισταμένη τίς πω ἥσσω τῇ δοκή-
σει ἔχουσα τὴν παρασκευήν, ἢ οἰκείαν ἢ ἄλλων
3 ξυμμαχίᾳ, τούτῳ ἐπεχείρησε; πεφύκασί τε ἅπαν-
τες καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἁμαρτάνειν, καὶ οὐκ
ἔστι νόμος ὅστις ἀπείρξει τούτου, ἐπεὶ διεξελη-
λύθασί γε διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν οἱ ἄνθρωποι
προστιθέντες, εἴ πως ἧσσον ἀδικοῖντο ὑπὸ τῶν
κακούργων· καὶ εἰκὸς τὸ πάλαι τῶν μεγίστων
ἀδικημάτων μαλακωτέρας κεῖσθαι αὐτάς, παραβαι-
νομένων δὲ τῷ χρόνῳ ἐς τὸν θάνατον αἱ πολ-

καὶ διδάσκει ὅτι τὸ θάνατον ζημίαν προθεῖναι οὐδὲν ὠφελεῖ πρὸς τὸ ἀποτρέπειν τοὺς ἀνθρώπους τῶν ἁμαρτημάτων·

Cap. **45.** § 1. Toto hoc loco hodie utare, cum agitur de poena capitis abroganda. — ***θανάτου ζημία*** ut 46, 1. Isocr. VIII 50. — ***πρόκειται*** optime respondet superiori ***προθεῖσι*** 44, 3. — ***καὶ οὐκ . . . ἁμαρτημάτων***, etiam eorum, quae huic non aequalia, sed minora sint delicta. De *οὐκ ἴσων, ἀλλ' ἐλασσόνων* cf. II 45, 1. — ***καταγνοὺς ἑαυτοῦ***, iudicans de se contemptim. Cf. VII 51, 1. Xen. Cyr. VI 1, 36 et adn. 16 1.

§ 2. ***τίς πω.*** Cf. Buttm. Gr. § 149, 21. — ***ἥσσω . . . παρασκευήν***, (iusto) minorem se existimans habere apparatum, Port. Cf. adn. II3 5, 2. — ***τὴν παρασκευήν, ἢ οἰκείαν.*** Articulus nisi delendus est, quod ideo non placet, quia bene eo significatur is apparatus, quem urbs habebat, ideo videtur non esse iteratus, quia verba plena essent *ἢ οἰκείαν τινά*, i. e. *εἴτε οἰκεία τίς ἐστιν, ἣν ἔχει.* Quare comma interposuimus. In altero inciso pro adiectivo *ἢ ξυμμαχικὴν* leguntur haec substituta: *ἢ ἄλλων ξυμμαχίᾳ (ἔχουσα παρασκευήν).* — ***τούτῳ***, i. e. *τῷ ἀφίστασθαι.*

§ 3. ***πεφύκασι . . . ἁμαρτάνειν.*** Cf. Soph. Ant. 1023 *ἀνθρώποισι γὰρ Τοῖς πᾶσι κοινόν ἐστι τοὐξαμαρτάνειν.* De *τέ* particula cf. adn. 40, 4. — ***διεξεληλύθασι . . . προστιθέντες***, per omnia poenarum genera iverunt eas iniungentes. Cf. adn. 39, 7. — ***εἴ πως.*** Cf. Matth. Gr. § 526. — ***κεῖσθαι.*** Sic iterum 47, 3. Passivum est verbi *τιθέναι.* Cf. 70, 4 et VIII 67, 2. — ***παραβαινομένων.*** Gl. Lugd. *τῶν ζημιῶν.* Non aliter positus est genetivus quam V 4, 4 *τῶν . . . ἐκπεσόντων οἱ πολλοί.* Vertas igitur: cum vero neglegerentur, temporis progressu ad mortem plurimae earum processerunt. Verbum *παραβαίνειν* non solum migrandi, violandi, sed etiam neglegendi, nihil curandi vim habet. Cf. Aeschin. III 204 *οὐ τοὺς νόμους μόνον παραβέβηκεν, ἀλλὰ καὶ τὸν καιρὸν τῆς ἀναρρήσεως καὶ τὸν τόπον.* Similiter Demosth. XXIV 32. — ***ἐς τὸν***

λαὶ ἀνήκουσι· καὶ τοῦτο ὅμως παραβαίνεται. ἢ 4
τοίνυν δεινότερόν τι τούτου δέος εὑρετέον ἐστὶν
ἢ τόδε γε οὐδὲν ἐπίσχει, ἀλλ' ἡ μὲν πενία ἀνάγ-
κῃ τὴν τόλμαν παρέχουσα, ἡ δ' ἐξουσία ὕβρει τὴν
πλεονεξίαν καὶ φρονήματι, αἱ δ' ἄλλαι ξυντυχίαι
ὀργήν [τῶν ἀνθρώπων], ὡς ἑκάστη τις κατέχεται
ὑπ' ἀνηκέστου τινὸς κρείσσονος, ἐξάγουσιν ἐς τοὺς
κινδύνους. ἥ τε ἐλπὶς καὶ ὁ ἔρως ἐπὶ παντί, ὁ 5
μὲν ἡγούμενος, ἡ δ' ἐφεπομένη, καὶ ὁ μὲν τὴν
ἐπιβολὴν ἐκφροντίζων, ἡ δὲ τὴν εὐπορίαν τῆς τύ-
χης ὑποτιθεῖσα, πλεῖστα βλάπτουσι, καὶ ὄντα

Cap. **45**, § 4. *τόδε γε*. In optimis libris male *τό γε*, quod non ita ut *τὸ δέ* (de quo cf. adn. I 37, 2) ponitur.
ὀργῇ codd. Cf. adn.
§ 5. *ἐπιβουλήν* Vind. M. C. Cf. adn.

θάνατον . . . ἀνήκουσι. De re cf. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 120. — **τοῦτο**, i. e. **τὸ ἐς τὸν θάνατον τὰς πολλὰς ἀνήκειν.** Cum hoc quoque loco **παραβαίνειν** neglegendi vim habeat, non opus est Kruegeri coniectura **κἂν τούτῳ.**

§ 4. **ἀλλ' ἡ μὲν πενία . . . κινδύνους.** Hoc dicit, vitae humanae condiciones (**ξυντυχίαι, πενία, ἐξουσία**) necessitatibus quibusdam (**ὑπ' ἀνηκέστου τινὸς κρείσσονος, ἀνάγκῃ, ὕβρει καὶ φρονήματι**) contineri, quae hominum libidines (**ὀργήν, τόλμαν, πλεονεξίαν**) excitent. Hunc verborum conexum qui examinaverit, haud facile negabit, **ὀργήν** pro **ὀργῇ** rescribendum esse, quod decepti similitudine eorum quae praecesserant (**ξυντυχίαι ὀργῇ** ut **πενία ἀνάγκῃ, ἐξουσία ὕβρει**) librarii intulerunt. Quod sequitur **τῶν ἀνθρώπων** maxime languidum ex interpretamento huc videtur irrepsisse. Ad **ξυντυχίαι** potest adscriptum esse. — **ἀνάγκῃ**, rerum inopia. Cf. VI 68, 4. — **ἐξουσία**, opulentia. Cf. I 38, 6. 123, 1. — **ὕβρει καὶ φρονήματι**, luxuria atque insolentia. — **ὀργήν . . . κρείσσονος**, libidinem afferentes (ita comparatam) prout quaeque (vitae condicio) insuperabili quadam vi superiore tenetur. Cf. II 37, 1 **κατὰ τὴν ἀξίωσιν ὡς ἕκαστος ἔν τῳ εὐδοκιμεῖ.** De **ἑκάστη τις** cf. IV 4, 2. 63, 1. — **ἐξάγουσιν**, impellunt, incitant. Cf. IV 89, 5. Obiecto caret ut § 5 **πλεῖστα βλάπτουσι.**

§ 5. **ὁ ἔρως**, cupiditas, desiderium. Cf. Brunck. ad Soph. OR. 601. — **ἐπὶ παντί**, in quavis re. — **τὴν ἐπιβολὴν ἐκφροντίζων**, consilium (seu rei aggrediendae rationem) excogitans. Verbi **ἐκφροντίζειν** eadem vis in Aristoph. Nub. 695. 698; **ἐπιβολή** apud Polyb. et Diod. et Plut. saepe sic legitur et similiter **ἐπιβάλλεσθαι** suscipere, conari valet apud Plat. Tim. 48 c. Soph. 264 b. Class. **ἐπιβουλὴν** scripsit conferens I 93, 6. Sed ibi **ἐπιβουλαί** hostilia sunt consilia, quae notio hic minus apta est. — **ὑποτιθεῖσα.** Cf. adn. 138. 2. — **καὶ ὄντα**

6 ἀφανῆ κρείσσω ἐστὶ τῶν ὁρωμένων δεινῶν. καὶ ἡ τύχη ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲν ἔλασσον ξυμβάλλεται ἐς τὸ ἐπαίρειν· ἀδοκήτως γὰρ ἔστιν ὅτε παρισταμένη καὶ ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων κινδυνεύειν τινὰ προάγει, καὶ οὐχ ἧσσον τὰς πόλεις, ὅσῳ περὶ τῶν μεγίστων, ἐλευθερίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς, καὶ μετὰ πάντων ἕκαστος ἀλογίστως ἐπὶ πλέον τι
7 αὐτὸν ἐδόξασεν. ἁπλῶς τε ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἴεται, τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὁρμωμένης προθύμως τι πρᾶξαι, ἀποτροπήν τινα ἔχειν ἢ νόμων ἰσχύι ἢ ἄλλῳ τῳ δεινῷ.

1 46. Οὔκουν χρὴ οὔτε τοῦ θανάτου τῇ ζημίᾳ ὡς ἐχεγγύῳ πιστεύσαντας χεῖρον βουλεύσασθαι, οὔτε ἀνέλπιστον καταστῆσαι τοῖς ἀποστᾶσιν ὡς οὐκ

καὶ τὸ μὲν χαλεπῶς τιμωρεῖσθαι τοὺς ἀπο-

§ 6. *αὐτῶν* Cass. Aug. Cl. Ven. F. Pal. It. Vat. Reg. Gr. M. D. E. Vind. Mosqu. Ar. Chr. et, ut videtur, Schol. Vulgo et Bekk. *αὐτόν*. Cf. adn.

ἀφανῆ, et quamvis sub aspectum minime cadant. Haec quoque ad nomina *ἡ ἐλπὶς καὶ ὁ ἔρως* spectant.

§ 6. *ἐπ' αὐτοῖς*, praeter ea (spem et cupidinem). — *ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων.* Dukas explanat *ἀπὸ ἐλάσσονος δυνάμεως*, ut neutrum sit. Cf. Matth. Gr. § 574 p. 1334. — *προάγει*] *παρακινεῖ.* Schol. Cf. 59, 2. — *ὅσῳ.* Cf. adn. 11, 1. — *περὶ τῶν μεγίστων.* *Προάγονται* (*κινδυνεύειν*) subaudit Dukas, *κινδυνεύουσι* rectius Duker ad VI 89. Cf. etiam adn. IV 63, 2. — *μετὰ πάντων*] *μετὰ τοῦ κοινοῦ.* Schol. — *ἐπὶ πλέον . . . ἐδόξασεν.* Cum omnibus coniunctus de se quisque praeter rationem in maius existimat. Duabus igitur de causis civitates facilius quam singuli fortunae se committunt, primum quod illis de rebus summi momenti certamen est, deinde quod consociatis omnium viribus se quisque validiorem esse putat eaque de causa ad pericula communiter subeunda propensior est. Contra Class., qui *αὐτῶν* recepit, cf. Annal. phil. 1868 p. 110. *Τι* ad verba *ἐπὶ πλέον* ita additum est, ut alibi ad *μᾶλλον*. Cf. I 49, 3. Aoristus est consuetudinis. Cf. Krueg. Gr. § 53, 10 adn. 2.

§ 7. *ἁπλῶς.* Cf. adn. 38, 7. 40, 4. — *ἀδύνατον τὸ ἀποτροπήν τινα ἔχειν.* — *πολλῆς εὐηθείας* scil. *ἐστίν.* Cf. I 142, 9. — *ὅστις οἴεται*, si quis opinatur. Cf. II 44, 1. VI 14. VII 68, 1. — *ἀποτροπήν τινα ἔχειν*, se habere rationem aliquam, qua avertat vel deterreat (naturam a cupide agendo).

Cap. 46. § 1. *ἐχεγγύῳ*, locuplete fideiussore. — *οὔτε ἀνέλπιστον καταστῆσαι . . . ὡς οὐκ ἔσται μεταγνῶναι*, i. e. *οὔτε ἀνέλπιστον ποιῆσαι τὸ μεταγνῶναι*, neque spem tollere, fore, ut cet. De negatione *οὐ* cf. Matth. Gr. § 534 adn. 5, 2 et

στάντας ποιήσειν τούτους τὸ λοιπὸν ἰσχυρογνωμονεστέρους·

ἔσται μεταγνῶναι καὶ ὅτι ἐν βραχυτάτῳ τὴν ἁμαρτίαν καταλῦσαι. σκέψασθε γὰρ ὅτι νῦν μέν, ἤν τις 2 καὶ ἀποστᾶσα πόλις γνῷ μὴ περιεσομένη, ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν, δυνατὴ οὖσα ἔτι τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκείνως δὲ τίνα οἴεσθε ἥντινα οὐκ ἄμεινον μὲν ἢ νῦν παρασκευάσεσθαι, πολιορκίᾳ τε παρατενεῖσθαι ἐς τοὔσχατον, εἰ τὸ αὐτὸ δύναται σχολῇ καὶ ταχὺ ξυμβῆναι; ἡμῖν τε πῶς οὐ βλάβη δαπανᾶν καθ- 3 ημένοις διὰ τὸ ἀξύμβατον καί, ἢν ἕλωμεν, πόλιν ἐφθαρμένην παραλαβεῖν καὶ τῆς προσόδου τὸ λοιπὸν ἀπ' αὐτῆς στέρεσθαι; ἰσχύομεν δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους τῷδε. ὥστε οὐ δικαστὰς ὄντας 4 δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον τῶν ἐξαμαρτανόντων ἀκριβεῖς βλάπτεσθαι ἢ ὁρᾶν ὅπως ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον

Cap. **46.** § 2. *τὶς καί.* Cf. adn.
παρασκευάσεσθαι vulg., codd. paene omnes *παρασκευάσασθαι.* Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 7.
εἰ. In plurimis libris male *ἤ*, quod operose refutat Grammius.

§ 609 extr. — *ὅτι ἐν βραχυτάτῳ* pro *ἐν ὅτι βραχυτάτῳ.* Cf. I 63, 1. 82, 4. II 34, 8. 35, 3. Matth. Gr. § 461 c et infra § 6. Est autem de tempore intellegendum. — *τὴν ἁμαρτίαν καταλῦσαι*, peccatum (suum) eluere. Potuit etiam medium poni, sed cf. *διαλύειν* I 131, 2. De similibus verbis vid. Dobr. ad V 63.

§ 2. *νῦν μὲν . . . ἐκείνως δέ.* Sic iterum VI 11, 3. — *ἤν τις . . . πόλις*, si quae etiam post defectionem civitas. *Καί* tamen abest ab Ar. Chr. Dan. — *μὴ περιεσομένη*, se non fore superiorem. — *τίνα οἴεσθε ἥντινα.* Cf. adn. 39, 7. — *πολιορκίᾳ τε.* De *τέ* vid. sd. I 144, 2 et Hartung. de Part. I p. 196. — *παρατενεῖσθαι.* „Duraturam et permansuram. Nisi potius legi debeat *πολιορκίαν*. Bud. p. 698." Steph. in Thes. h. v. At nec *πολιορκίαν* legi potest, cum *πόλιν* per collocationem ad utrumque membrum spectare debeat, et num *παρατενεῖσθαι*, productum iri, protractum iri, de urbe dicatur, dubites. Tu igitur interpretare: obsidione sustentanda confici, vires suas exhaurire. Huc spectat § 3 *πόλιν ἐφθαρμένην.* De vi verbi *παρατείνειν* cf. Xen. Cyr. I 3, 11. Mem. III 13, 6. Aristoph. Nub. 213. fragm. 421. Plat. Conviv. 207 b; de futuro medii passive posito Krueg. Gr. § 39, 11 adn. et *φθερεῖσθαι* VII 48, 5. — *δύναται.* Cf. adn. I 141, 1.

§ 3. *καὶ ἢν ἕλωμεν . . . τῷδε.* Haec opponuntur Cleonis verbis 39, 8. *Τῆς ἀπ' αὐτῆς* legendum coniecit Krueg. Sed cf. adn. 44, 4. — *τῷδε*, hac re i. e. *τῇ προσόδῳ.*

§ 4. *οὐ δικαστὰς . . . βλάπτεσθαι*, i. e. *οὐ δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον, δικαστὰς ἀκριβεῖς τῶν ἐξαμαρτανόντων ὄντας, βλάπτεσθαι. Βλάπτεσθαι*

μετρίως κολάζοντες ταῖς πόλεσιν ἕξομεν ἐς χρημάτων λόγον ἰσχυούσαις χρῆσθαι, καὶ τὴν φυλακὴν μὴ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιοῦν ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας.
5 οὗ νῦν τἀναντία δρῶντες, ἤν τινα ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον εἰκότως πρὸς αὐτονομίαν ἀποστάντα χειρωσώμεθα, χαλεπῶς οἰόμεθα χρῆναι
6 τιμωρεῖσθαι. χρὴ δὲ τοὺς ἐλευθέρους οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ πρὶν ἀποστῆναι σφόδρα φυλάσσειν καὶ προκαταλαμβάνειν ὅπως μηδ' ἐς ἐπίνοιαν τούτου ἴωσι, κρατήσαντάς τε ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν.
1 47. Ὑμεῖς δὲ σκέψασθε ὅσον ἂν καὶ τοῦτο
2 ἁμαρτάνοιτε Κλέωνι πειθόμενοι. νῦν μὲν γὰρ ὑμῖν ὁ δῆμος ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν εὔνους ἐστὶ καὶ ἢ οὐ ξυναφίσταται τοῖς ὀλίγοις ἤ, ἐὰν βιασθῇ, ὑπάρχει τοῖς ἀποστήσασι πολέμιος εὐθύς, καὶ τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως τὸ πλῆθος ξύμμαχον

τὸν δὲ δῆμον ἐν ταῖς πόλεσιν, εἰ οἱ Μυτιληναῖοι διαφθαρήσονται, Ἀθηναίων ἀλλοτριώσεσθαι.

autem, quod Arn. nocere sibi ipsum interpretatur, est, ut alibi, damnum accipere; nam debet passivum esse. — ἐς χρημάτων λόγον ἰσχυούσαις, quae pecuniarum ratione habita polleant. Est singularis dicendi ratio pro usitata χρήμασιν ἰσχ. Ἐς λόγον proprie valere si inciderimus in sermonem de pecuniis instituendum Arn. studet demonstrare. Cf. Demosth. XIX 142. Plut. Lys. 30 Λυσάνδρου ... μηδὲ μικρὸν ἐπιλαμπρύναντος τὸν οἶκον εἰς χρημάτων λόγον, ὡς ἱστορεῖ Θεόπομπος. — ἀπὸ τῶν ... τῆς ἐπιμελείας, i. e. diligenter curando actiones nostras.

§ 5. ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον. Significatur civitas, quae secundum pacta libera est et eam ob causam invita imperio paret. — εἰκότως, ut par est, quod βίᾳ ἄρχεται. — αὐτονομίαν. Veram, non ὕπουλον (VIII 64, 5) vel simulatam illam (10, 6), qua Mytilenaei fruebantur. De πρὸς αὐτονομίαν ἀποστάντα cf. Soph. Ant. 299 πρὸς αἰσχρὰ πράγματ' ἵστασθαι. Similiter ludit verbo ἀφίστασθαι 13, 1.

§ 6. σφόδρα κολάζειν ... σφόδρα φυλάσσειν. Attende παρίσωσιν eiusdem vocabuli iteratione effectam, quod saepius fit in anaphora. — ὅπως ... ἴωσι, ut ne in cogitationem quidem huius rei veniant. Cf. IV 92, 1. — ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον, quam minime late, i. e. quam paucissimis. Cf. ἐπὶ πολύ, ἐπὶ πλεῖστον, similia, et adn. I 1, 2. De collocatione verborum vid. § 1.

Cap. 47. § 1. τοῦτο ἁμαρτάνοιτε. Cf. adn. I 38, 6.

§ 2. νῦν μὲν γὰρ . . .] πρὸς τὸ „καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἡ αἰτία προστεθῇ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσητε" καὶ τὰ ἑξῆς [39, 6]. Schol. — τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως, ad-

ἔχοντες ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε. εἰ δὲ διαφθερεῖτε 3
τὸν δῆμον τῶν Μυτιληναίων, ὃς οὔτε μετέσχε
τῆς ἀποστάσεως, ἐπειδή τε ὅπλων ἐκράτησεν, ἑκὼν
παρέδωκε τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν ἀδικήσετε τοὺς
εὐεργέτας κτείνοντες, ἔπειτα καταστήσετε τοῖς
δυνατοῖς τῶν ἀνθρώπων ὃ βούλονται μάλιστα·
ἀφιστάντες γὰρ τὰς πόλεις τὸν δῆμον εὐθὺς ξύμ-
μαχον ἕξουσι, προδειξάντων ὑμῶν τὴν αὐτὴν ζη-
μίαν τοῖς τε ἀδικοῦσιν ὁμοίως κεῖσθαι καὶ τοῖς
μή. δεῖ δέ, καὶ εἰ ἠδίκησαν, μὴ προσποιεῖσθαι, 4
ὅπως ὃ μόνον ἡμῖν ἔτι ξύμμαχόν ἐστι μὴ πολέ-
μιον γένηται. καὶ τοῦτο πολλῷ ξυμφορώτερον 5
ἡγοῦμαι ἐς τὴν κάθεξιν τῆς ἀρχῆς, ἑκόντας ἡμᾶς
ἀδικηθῆναι ἢ δικαίως οὓς μὴ δεῖ διαφθεῖραι·
καὶ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ ξύμφορον
τῆς τιμωρίας οὐχ εὑρίσκεται ἐν αὐτῷ δυνατὸν ὂν
ἅμα γίγνεσθαι.

παραινέσεις. (ἐπίλογοι.) 48. Ὑμεῖς δὲ γνόντες ἀμείνω τάδε εἶναι καὶ 1

Cap. **47.** § 3. ***τῶν Μυτιληναίων. τῶν*** Cass. Aug. Cl. Ven. C. Pal. It. Vat. Gr. D. M. Mosqu. Vulgo. et Bekk. ***τόν.*** „Minus apte, cum hoc loco dicatur plebs (quae vox quidem premitur) Mytilenaeorum, non plebs (et quidem) ea, quae Mytilenae est.“ Hofm.

versariae civitatis. — *ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε.* Cf. IV 25, 9. 68, 4.

§ 3. *ὅπλων ἐκράτησεν.* Cf. c. 27. — *παρέδωκε τὴν πόλιν*, i. e. effecit, ut vobis urbs traderetur. Vid. c. 28. Errat Hartung. de Part. II p. 233. — *προδειξάντων* cum infinit., quod voluntas significatur. Cf. I 140, 5.

§ 4. *δεῖ δέ, καὶ εἰ ἠδίκησαν*, oportet, etiamsi deliquerunt (ὁ δῆμος τῶν Μυτ.). Veram esse ponit adversarii sententiam. Inutilis igitur est Kruegeri coniectura ἔδει. — *μὴ προσποιεῖσθαι*, dissimulare. Cf. Vig. p. 456 et Ast. ad Theophr. Charact. I p. 49 sq. — *ὃ μόνον . . . ξύμμαχόν ἐστι*, scil. ὁ δῆμος ἐν ταῖς πόλεσι.

§ 5. *τοῦτο* eis quae secuntur explicatur. — *κάθεξιν.* Cf. Lob. ad Phryn. p. 351. — *ἑκόντας . . . ἀδικηθῆναι.* Cf. adn. II 77, 6. — *οὓς μὴ δεῖ.* „Οὓς οὐ ξυμφέρει τῇ πόλει.“ Δούκας. — *καὶ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκ. καὶ ξύμφ.*] πρὸς τὸ „πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τά τε δίκαια ἐς Μυτιληναίους καὶ τὰ ξύμφορα ἅμα ποιήσετε“ [40, 4]. Schol. — *ἐν αὐτῷ*, scil. ἐν τῷ διαφθεῖραι. Frustra ἐν τῷ αὐτῷ sive ἐν ταὐτῷ coniecerunt Dobr. et Krueg.

Cap. **48.** § 1. *γνόντες . . . τάδε εἶναι*, scil. quae deinde suadet οὓς μὲν . . . κρῖναι καθ' ἡσυχίαν, τοὺς δ' ἄλλους ἐᾶν

μήτε οἴκτῳ πλέον νείμαντες μήτ᾽ ἐπιεικείᾳ, οἷς
οὐδὲ ἐγὼ ἐῶ προσάγεσθαι, ἀπ᾽ αὐτῶν δὲ τῶν
παραινουμένων πείθεσθέ μοι Μυτιληναίων οὓς
μὲν Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς ἀδικοῦντας κρῖναι καθ᾽
2 ἡσυχίαν, τοὺς δ᾽ ἄλλους ἐᾶν οἰκεῖν. τάδε γὰρ
ἔς τε τὸ μέλλον ἀγαθὰ καὶ τοῖς πολεμίοις ἤδη
φοβερά· ὅστις γὰρ εὖ βουλεύεται πρὸς τοὺς
ἐναντίους κρείσσων ἐστὶν ἢ μετ᾽ ἔργων ἰσχύος
ἀνοίᾳ ἐπιών."

1 49. Τοιαῦτα δὲ ὁ Διόδοτος εἶπε. ῥηθεισῶν
δὲ τῶν γνωμῶν τούτων μάλιστα ἀντιπάλων πρὸς
ἀλλήλας οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὅμως
τῆς δόξης καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώ-
2 μαλοι, ἐκράτησε δὲ ἡ τοῦ Διοδότου. καὶ τριήρη
εὐθὺς ἄλλην ἀπέστελλον κατὰ σπουδήν, ὅπως μὴ

δεύτερον ψήφισμα Ἀθηναίων, μεθ᾽ οὗ τριήρης κατὰ σπουδὴν ἀποστέλλεται. παρὰ μικρὸν πάντες Μυτιληναῖοι διαφθείρονται.

οἰκεῖν. De infinit. post *γνόντες* posito cf. adn. IV 27, 4. — **πλέον νείμαντες.** Cf. adnot. 3, 1. — **οὐδὲ ἐγώ.** Sicut Cleo 40, 2. 3. — **προσάγεσθαι.** Suppl. *ὑμᾶς*. Cf. 42, 6. — **ἀπ᾽** Cf. adn. I 12, 2. II 77, 1. — **Μυτιληναίων ... ἀπέπεμψεν.** Cf. c. 35. — **καθ᾽ ἡσυχίαν.** Cf. adn. II 93, 3.

§ 2. **πρὸς τοὺς ἐναντίους.** Haec Bekker secundum Reiskium cum superioribus coniunxit. Sed Athenienses tunc non adversus hostes (Peloponnesios), sed super adversariis (Mytilenaeis) consultaverunt. *Βουλεύεσθαι* autem **πρός τι** etiam esse deliberare et statuere de re al. existimat quidem Duk. ad IV 15, vide tamen contra hunc ibi in ed. mai. dicta. Interpretare igitur: in adversarios (quales Atheniensibus sunt Peloponnesii) potentior est. — **ἢ ... ἐπιών.** Krueger *η ὁ* legendum suspicatus est, quo non videtur opus esse. Cf. Matth. Gr. § 271 adn.

Cap. **49.** § 1. **τοιαῦτα δέ.** Cf. adn. I 44. — **ἀντιπάλων,** aequalium, aequi ponderis. Apud Thuc. **ἀντίπαλος** ubique de eis dicitur, quae aequis inter se viribus opponuntur. Hinc corrigenda est adn. II 89, 6. Non cum subiecto **τῶν γνωμῶν τούτων**, sed cum praedicato **ῥηθεισῶν** verba *μάλιστα ἀντιπάλων* cohaerere ex articulo non iterato liquet. — **ἦλθον μὲν ... δόξης,** venerunt quidem nihilominus in certamen de decreto (faciendo), vel omnino in certamen opinionis; illi tamen explanationi articulus additus favet, ob quem *δόξα* sententia probanda videtur esse debere. — **ὅμως,** tamen, i. e. quamquam habitis duabus orationibus nondum satis apparebat, utra sententia plus valeret. — **ἀγχώμαλοι.** Hoc vocabulo, quod **τραχύ** vocat Pollux, praeter Thucydidem complures alios rerum scriptores usos esse docent interpretes ad VII 71, 2. — **ἡ τοῦ Διοδότου.** Suppl. *γνώμη*, quod nomen, etiamsi non praecederent verba *ῥηθεισῶν τῶν γνωμῶν τούτων*, omitti facile poterat.

§ 2. **ἄλλην,** i. e. **ἑτέραν.** Cf. adn. I 48, 3. — **ἀπέστελ-**

φθασάσης τῆς προτέρας εὕρωσι διεφθαρμένην τὴν πόλιν· προεῖχε δὲ ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ μάλιστα. παρα- 3
σκευασάντων δὲ τῶν Μυτιληναίων πρέσβεων τῇ νηὶ οἶνον καὶ ἄλφιτα καὶ μεγάλα ὑποσχομένων, εἰ φθάσειαν, ἐγένετο σπουδὴ τοῦ πλοῦ τοιαύτη ὥστε ἤσθιόν τε ἅμα ἐλαύνοντες οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ἄλφιτα πεφυραμένα, καὶ οἱ μὲν ὕπνον ᾑροῦντο κατὰ μέρος, οἱ δὲ ἤλαυνον. κατὰ τύχην δὲ πνεύ- 4
ματος οὐδενὸς ἐναντιωθέντος καὶ τῆς μὲν προτέρας νεὼς οὐ σπουδῇ πλεούσης ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον, ταύτης δὲ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπειγομένης, ἡ μὲν ἔφθασε τοσοῦτον ὅσον Πάχητα ἀνεγνωκέναι τὸ ψήφισμα καὶ μέλλειν δράσειν τὰ δεδογμένα, ἡ δ' ὑστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται καὶ δι-

Cap. 49. § 2. ἑτέρας Ar. Chr. Dan. Vulgo et It. Vat. Pal. Aug. M. m. δευτέρας. In Ven. D. I. et in marg. Cl. προτέρας, atque etiam in F. προ s. δευτ. ead. man. scriptum. Scripturam a nobis nunc receptam tuetur Vallae interpretatio: non assecuta haec priorem. Cf. § 4.

§ 3. φθάσαιεν codd. Rescribenda terminatio Attica, in qua praeter hunc locum et V 111, 1 librorum memoria consentit. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 18.

λον. De imperfecto vid. adn. I 26, 1. — ὅπως μὴ . . . τὴν πόλιν. Cum sententia haec esse debeat: ne, si prior illa (de qua vid. c. 36) antevertisset, urbem exstinctam offenderent, προτέρας scribendum fuit pro vulgato δευτέρας. Cf. sd. — προεῖχε. Suppl. prior illa navis. — ἡμέρᾳ καὶ νυκτί. Cf. adn. 36, 3 et ibid. § 4. 6.

§ 3. τῶν Μυτιληναίων πρέσβεων. Cf. c. 28. — ἄλφιτα non solum ipsa farina hordeacea seu polenta, sed etiam farina in placentarum formam subacta seu panes hordeacei (μᾶζαι) vocantur. Cf. Beck. Charicl. I p. 434. — ἤσθιον . . . ἐλαύνοντες. Plerumque enim in terram egressi edebant. Cf. IV 26, 3. — πεφυραμένα, subacta. „Non credibile est μᾶζαν, cibum remigum apud Aristoph. Ran. 1105, semper vino subactam fuisse, quos victu admodum tenui usos esse certum est. [Atque μᾶζαν Hesych. explicat ἄλφιτα πεφυραμένα ὕδατι καὶ ἐλαίῳ. Cf. Xen. Cyr. VI 2, 28.] Haud dubie verum est quod scribit Scheffer de Milit. nav. IV 1, hoc extraordinarium fuisse, quo alacriores essent remiges.“ Duk. De verbis φύρειν et φυρᾶν cf. Buttm. Gr. max. Ind. verb. et Lob. ad Soph. Ai. p. 182. — οἱ μὲν . . . κατὰ μέρος. Plerumque enim cuncti in terra dormiebant. De verbis κατὰ μέρος cf. adn. IV 11, 3.

§ 4. ἔφθασε τοσοῦτον. Cf. Diod. XII 55. De tempore paulo aliter Strabo 618. — ὅσον ἀνεγνωκέναι. Cf. adn. I 2, 2. — ὑστέρα ... ἐπικατάγεται. Si ἐπικατάγεσθαι postea appelli

ἐκώλυσε μὴ διαφθεῖραι. παρὰ τοσοῦτον μὲν ἡ Μυτιλήνη ἦλθε κινδύνου.

1 50. Τοὺς δ' ἄλλους ἄνδρας οὓς ὁ Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς αἰτιωτάτους ὄντας τῆς ἀποστάσεως Κλέωνος γνώμῃ διέφθειραν οἱ Ἀθηναῖοι (ἦσαν δὲ ὀλίγῳ πλείους χιλίων), καὶ Μυτιληναίων τείχη
2 καθεῖλον καὶ ναῦς παρέλαβον. ὕστερον δὲ φόρον μὲν οὐκ ἔταξαν Λεσβίοις, κλήρους δὲ ποιήσαντες τῆς γῆς πλὴν τῆς Μηθυμναίων τρισχιλίους, τριακοσίους μὲν τοῖς θεοῖς ἱεροὺς ἐξεῖλον, ἐπὶ δὲ τοὺς ἄλλους σφῶν αὐτῶν κληρούχους τοὺς λαχόντας ἀπέπεμψαν· οἷς ἀργύριον Λέσβιοι

ζημία Μυτιληναίων, ὧν τὰ μὲν τείχη κατασκάπτεται, ἡ δὲ γῆ κληρουχεῖται.

interpretamur, eadem notio praepositione verbi et adiectivo addito expressa est. Cf. adnot. I 23, 3. 133, al. Et eam vim sane alibi *ἐπικατάγεσθαι* habet. Cf. VIII 28, 1 et Steph. Thes. Videtur tamen etiam insuper appelli, praeter alteram appelli significare posse. — **παρὰ τοσοῦτον ... κινδύνου**, tam prope ad periculum (exitii) accessit. In locutionibus *παρὰ τοσοῦτον γίγνεσθαι* (VIII 33, 3. Cf. IV 106, 4), *παρὰ τοσοῦτον ἔρχεσθαι* (VII 2, 4. Plut. Brut. 15. Cf. VIII 76, 4. Isocr. VII 6. VIII 78. Arrian. Anab. I 21, 4. 22, 7) *παρὰ τοσοῦτον* distantiam significat. Res, a qua distantia fit, plerumque infinitivo, hic et VII 2, 4 genetivo exprimitur. De VI 37, 2 cf. adn. Hunc locum imitatus est Procop. bell. Goth. I 18 p. 90, 24.

Cap. **50.** § 1. *Πάχης*. De huius, qui hic postremum apud Thuc. nominatur, reliquis rebus praeter Plut. Nic. 6 et Arist. 26 vid. Grotei Hist. Gr. VI p. 352 vers. germ. III 517 sq. — **παρέλαβον.** Port. traditas acceperunt, Vall. ademerunt. Cf. I 19 et § 3. Respondet postulato Atheniensium *ναῦς παραδοῦναι* 3, 3.

§ 2. **κλήρους** esse portiones agri sorte assignandas vel assignatas demonstrat Duk. Harum sortium singulas circiter 96 iugera continuisse ostendere studet Clint. Fast. Hell. p. 398. — **τριακοσίους.** Decima enim deis consecrari solebat. — **τοῖς θεοῖς ... ἐξεῖλον.** Has portiones singulis civibus locatas esse, qui sacras aedes sartas tectas servarent, victimas et omnes res ad sacrificia necessarias providerent, sacerdotes et inferiores ministros templorum sustentarent, explicat Arn. — **κληρούχους.** De his vid. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 555 sqq. et Herm. Antiqu. Gr. I § 117, 7 itemque Schoem. Antiqu. iur. p. 423. Antiqu. Gr. II p. 84 sq. Grot. Hist. Gr. VI p. 352 vers. germ. III p. 517. Quod ex hoc loco intellegitur, colonos in Lesbum missos non tributarios fuisse, idem in omnibus Atticis colonis valuisse Kirchhoffius demonstravit commentatione quam de tributo Atticorum colonorum scripsit actis acad. Boruss. a. 1873 inserta. — **ἀπέπεμψαν.** „Misisse illos viros videntur, ut magnitudinem et situm suarum sortium explorarent et cum futuris colonis transigerent.“ Arn., quocum in causis, cur illi missi sint, non prorsus consentit Bloomf. in ed. 2. Certe non potuisse illos aut illorum plurimos

ταξάμενοι τοῦ κλήρου ἑκάστου τοῦ ἐνιαυτοῦ δύο
μνᾶς φέρειν αὐτοὶ εἰργάζοντο τὴν γῆν. παρέλα- 3
βον δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίσματα οἱ Ἀθη-
ναῖοι ὅσων Μυτιληναῖοι ἐκράτουν, καὶ ὑπήκουον
ὕστερον Ἀθηναίων. τὰ μὲν κατὰ Λέσβον οὕτως
ἐγένετο.

Ἀθηναίων Νικίου στρατηγοῦντος στρατεία ἐπὶ Μινῴαν.

51. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει μετὰ τὴν Λέσβου 1
ἅλωσιν Ἀθηναῖοι Νικίου τοῦ Νικηράτου στρατη-
γοῦντος ἐστράτευσαν ἐπὶ Μινῴαν τὴν νῆσον, ἣ
κεῖται πρὸ Μεγάρων· ἐχρῶντο δὲ αὐτῇ πύργον
ἐνοικοδομήσαντες οἱ Μεγαρῆς φρουρίῳ. ἐβούλετο 2
δὲ Νικίας τὴν φυλακὴν αὐτόθεν δι' ἐλάσσονος
τοῖς Ἀθηναίοις καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ Βουδόρου καὶ
τῆς Σαλαμῖνος εἶναι, τούς τε Πελοποννησίους ⟨σκο-

perpetuo in Lesbo habitasse existimari pluribus Arn. probat. Cf. Boeckh. l. d. p. 563 sq. Grot. l. d. — **ταξάμενοι.** Cf. adn. I 101, 3.

§ 3. **τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίσματα.** „Troiam ex hac voce captam a Pachete argumentatur Strab. 600." Wass. Eae intelleguntur urbes, quae *Ἀκταῖαι* vocantur IV 52, 3, ubi vid. adn. Cf. Kirchhoff. Inscr. Att. I p. 23.

Cap. **51.** § 1. ***Νικίου.*** De hoc cf. Plut. Vit. Nic. et al. in ed. mai c. — ***Μινῴαν.*** Paroxytonon esse hoc nomen docet Goettl. Doctr. accent. p. 139, et *Μινῴη* Ionice dicitur. Male igitur in plerisque libris *Μίνωαν* legitur. *Μινῶα* adeo placere Nobbio in Sched Ptolem. II p. 9 mirum est, cum ipse bis apud Ptolem. *Μινώα* legi testetur. De *ι* subscr. cf. Lob. El. I p. 452. — ***τὴν νῆσον.*** „Strab. 391 *ἄκραν* vocat." Duk. Iam Thucydidis aetate alicubi vado a continente separatam esse ex § 3 discimus. Adhuc insulam, et unam quidem ex quinque illis, quae apud veteres Methurides seu Methuriades, hodie Cazuri appellentur, esse censet Krus. Hell. II 1 p. 386 sq. et 392. At eum verbis § 3 ***ἧ κατὰ γέφυραν . . . τῇ νήσῳ*** refelli et veterum Minoam nunc cum continente iunctam esse oportere demonstravit Arn. vol. II p. 303 sqq. ed. 1. Idem apud eundum in ed. 2 vol I p. 540 sqq. Sprattii verbis ita explicatum est, ut locus ei in saxoso colle litoris assignatus sit. Esse nunc promontorium docet etiam Leak. Graec. sept. II p. 401 sq. Sprattium nunc etiam Bursian. Geogr. I p. 378 sqq. secutus est. — ***πρὸ Μεγάρων.*** Proprie ante Nisaeam, Megarorum portum (cf. § 3) ab urbe octo stadia remotum; vid. IV 66. — ***πύργον.*** Cf. adn. § 3.

§ 2. ***δι' ἐλάσσονος.*** Cf. adn. II 29, 3. — ***ἀπὸ τοῦ Βουδόρου καὶ τῆς Σαλαμῖνος.*** Cf. adn. I 116, 3 et de Budoro II 94, 3. — ***τούς τε Πελοποννησίους ὅπως μὴ ποιῶνται ἔκπλους*** qui ab *ἐβούλετο* pendere putaverunt et per attractionem subiecti pro *ὅπως οἱ Πελ. μὴ ποιῶνται ἔκπλους* positum esse, exempla afferre debebant *βούλεσθαι* verbi cum coniunctione *ὅπως* coniuncti. Sed in maxima copia ne unum quidem extat. Praeterea non aliud

πῶν⟩ ὅπως μὴ ποιῶνται ἔκπλους αὐτόθεν λανθά-
νοντες τριήρων τε, οἷον καὶ τὸ πρὶν γενόμενον, καὶ
λῃστῶν ἐκπομπαῖς, τοῖς τε Μεγαρεῦσιν ἅμα μηδὲν
3 ἐσπλεῖν. ἑλὼν οὖν [ἀπὸ τῆς Νισαίας] πρῶτον δύο
πύργω προέχοντε μηχαναῖς ἐκ θαλάσσης καὶ τὸν
ἔσπλουν ἐς τὸ μεταξὺ τῆς νήσου ἐλευθερώσας ἀπ-
ετείχιζε καὶ τὸ ἐκ τῆς ἠπείρου, ᾗ κατὰ γέφυραν
διὰ τενάγους ἐπιβοήθεια ἦν τῇ νήσῳ οὐ πολὺ

Cap. **51.** § 2. *ἔκπλους αὐτόθεν.* Pro *αὐτόθεν* Ven. It. Vat. Reg. et in marg. Cl. *αὐτῶν*, quod etiam *αὐτῶν* scriptum languet. Vulgatum adfuit quidem paulo ante, est tamen satis aptum. Cf. adn.

quid adiungitur, quod praeter insulae occupationem assequi volebant Athenienses, sed quo consilio ibi Nicias custodiam collocare voluerit exponitur. Fuit autem duplex, ut et Peloponnesios navigatione et Megarenses commeatu intercluderet, Omnia recte se habent, si inter *Πελοποννησίους* et *ὅπως* propter litterarum similitudinem *σκοπῶν* excidisse statuimus. Cf. VIII 4. Verbis autem *τοῖς τε . . . ἐσπλεῖν* scriptor ordinem antea institutum reliquit, cum haec non a *σκοπῶν*, sed a *τὴν φυλακὴν εἶναι* pendeant (cf. adn. IV 27, 4) pariter atque *φυλάσσειν* infinitivus sequitur III 23, 1. VII 17, 2. Cf. Mus. Rhen. XXIV p. 629 sq. — *αὐτόθεν*] *ἀπὸ τῆς Μινώας.* Schol. Potius ex Megaride, maxime Nisaea. — *οἷον . . . γενόμενον.* De participio cf. adn. II 54, 6, unde *τό* non cum adverbio, sed cum participio cohaerere verisimile est. De re vid. II 93 sq. — *λῃστῶν.* Similiter IV 67, 3 et al. Cf. Schoem. Antiqu. iur. p. 368 adn. 8. adn. IV 9, 1. — *ἐσπλεῖν.* Cf. adn. II 93, 4.

§ 3. *ἀπὸ τῆς Νισαίας* non potest significare ab ea parte (insulae), quae Nisaeam spectat, et si significaret, proximo *ἐκ θαλάσσης* repugnaret. Cf. Ullr. Symb. crit. III p. 28. Itaque nunc cum Class. haec verba ex interpretamento irrepsisse censemus, quod ad superius *αὐτόθεν* adscriptum erat. — *δύο πύργω προέχοντε.* Arn. in ed. 2. duas moles, alteram e Minoa, alteram ei adversam e continente, ductas, inque his extremis duas turres exstructas esse existimat. Sed recte Class. animadvertit hoc nullo ipsius scriptoris indicio confirmari. Utraque igitur turris in procursu insulae ad occludendum navibus aditum videtur exstructa fuisse. Ita si intellegimus *προέχοντε* vocabulum, aliud munimentum fuit quod in insula aedificasse Megarenses § 1 dicuntur. — *τὸ μεταξὺ τῆς νήσου* (*καὶ τῆς Νισαίας*), id spatium, quod est inter insulam et continentem, sinum illum maris vel portum. — *ἐλευθερώσας*, cum aperuisset. Cf. Cass. Dio XLII 12, 2. Procop. de aedif. V 2. — *ἀπετείχιζε . . . νήσῳ.* Verbis *τὸ ἐκ τῆς ἠπείρου* plerique eam insulae partem, quae in continentem vergat, designari arbitrantur, de quo praepositionis *ἐκ* usu cf. adn. I 64, 1. Quae interpretatio stantibus verbis *ἀπὸ τῆς Νισαίας*, quibus eadem insulae pars significari vulgo putatur, probari nequit, deletis optime se habet. Nam sic inter se opposita sunt *ἐκ θαλάσ-*

διεχούσῃ τῆς ἠπείρου. ὡς δὲ τοῦτο ἐξειργάσαντο 4
ἐν ἡμέραις ὀλίγαις, ὕστερον δὴ καὶ ἐν τῇ νήσῳ [τεῖχος] ἐγκαταλιπὼν [καὶ] φρουρὰν ἀνεχώρησε τῷ στρατῷ.

Πλαταιῆς τὴν πόλιν παραδόντες δίκην ὑπέχουσιν.

52. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους 1
τούτου καὶ οἱ Πλαταιῆς οὐκέτι ἔχοντες σῖτον οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖσθαι ξυνέβησαν τοῖς
Πελοποννησίοις τοιῷδε τρόπῳ. προσέβαλον αὐ- 2
τῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀμύνεσθαι. γνοὺς δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν βίᾳ μὲν οὐκ ἐβούλετο ἑλεῖν (εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαίμονος, ὅπως, εἰ σπονδαὶ γίγνοιντό ποτε πρὸς Ἀθηναίους καὶ ξυγχωροῖεν ὅσα πολέμῳ χωρία ἔχουσιν ἑκάτεροι ἀποδίδοσθαι, μὴ

§ 4. **ἐξειργάσαντο.** Lugd. D. Vind. Mosqu. Ar. Chr. **ἐξειργάσατο.** Sed alibi quoque a duce ad milites transit oratio. Cf. III 112. IV 127. Doer. ad Liv. XXII 4. De simili transitu cf. adn. IV 132 extr.

Cap. 52. § 2. **αὐτῶν** om. Cass. Aug. Cl. Ven., quae omissio non displicebat Wassio.

εἰρημένον γὰρ ἦν. Integritatem horum verborum suspectam fecit scholiastae adnotatio: **ἀντίπτωσις, ἤτοι αἰτιατικὴ ἀντὶ γενικῆς. ἀντὶ τοῦ εἰρημένου γὰρ αὐτῷ εἶπεν.** Quae Cobeto (ad Hyper. or. fun. p. 68) et Herwerdeno (Stud. Thuc. p. 44) in causa fuit, ut **γὰρ ἦν** delerent. Sed cum ipse schol. **γάρ** agnoscat nec per se verba quidquam suspecti habeant, in codd. scriptura acquiescimus.

σης et **τὸ ἐκ τῆς ἠπείρου.** De dativo **τῇ νήσῳ** cf. Krueg. Gr. § 48, 12 adn. 4.

§ 4. **ἐξειργάσαντο.** Cf. sd. — **ὕστερον δὲ καὶ . . . ἐγκαταλιπὼν φρουράν.** Praeterquam quod pontem munitione intersaepserant, praesidium in insula reliquerunt. Neque satis apte **τεῖχος ἐγκαταλιπών** de muro dicitur, qui post illorum discessum stabat, et prorsus supervacaneum est post ea quae antea narrata sunt. Recte igitur seclusa delevit Meineke in Herm. III p. 364. Ad **τοῦτο ἐξειργάσαντο** adscriptum **τεῖχος** alieno loco in verborum seriem irrepsit, deinde, ut sententia constaret, **καί** additum est.

Cap. 52. § 1. **πολιορκεῖσθαι,** sustinere obsidionem. Sic iterum 109, 1. Cf. adn. I 120, 3. — **ξυνέβησαν.** „Hanc Plataearum deditionem cum eruptione III 20 memorata coniungere videtur Diod. XII 56.“ Wass.

§ 2. **προσέβαλον.** Hoc ad Peloponnesios refertur, **αὐτῶν** et **οἱ δέ** ad Plataeenses. — **εἰρημένον γὰρ ἦν.** Suppl. **βίᾳ μὴ ἑλεῖν.** — **ξυγχωροῖεν . . . ἀποδίδοσθαι.** Id quod pace Niciae re vera constitutum

ἀνάδοτος εἴη ἡ Πλάταια ὡς αὐτῶν ἑκόντων προσχωρησάντων), προσπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα λέγοντα, εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἑκόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ δικασταῖς ἐκείνοις χρήσασθαι, τούς τε ἀδίκους κολάσειν, παρὰ δί-
3 κην δὲ οὐδένα. τοσαῦτα μὲν ὁ κῆρυξ εἶπεν· οἱ δέ (ἦσαν γὰρ ἤδη ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ) παρέδοσαν τὴν πόλιν. καὶ τοὺς Πλαταιέας ἔτρεφον οἱ Πελοποννήσιοι ἡμέρας τινάς, ἐν ὅσῳ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος δικασταί, πέντε ἄνδρες, ἀφίκοντο.
4 ἐλθόντων δὲ αὐτῶν, κατηγορία μὲν οὐδεμία προετέθη, ἠρώτων δὲ αὐτοὺς ἐπικαλεσάμενοι τοσοῦτον μόνον, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷ καθεστῶτι ἀγαθὸν [τι] εἰργα-
5 σμένοι εἰσίν. οἱ δ' ἔλεγον αἰτησάμενοι μακρότερα

τούς τε. C. Gr. **τοὺς δέ.** Bas. ex emend. **τούς γε.** Cf. adn. **κολάζειν** codd. Cf. adn.

§ 4. **μόνον** om. D. I. Sed cf. adn.

εἴ τι. τι om. Gr., nec legitur in simillimis verbis c. 54 et membranis iubentibus deletum est c. 68. Cf. adn.

τῷ καθεστῶτι om. Reg. Cf. c. 68 et adn. II 31, 3. Uni tamen libro hac in re non parendum.

est. Cf. V 17. — **ἀνάδοτος.** Vocabulum rarius, de quo cf. Poll. VII 13. — **ἑκόντων προσχωρησάντων.** Ἑκόντων, quod Krueger deletum cupit, fere idem est atque *ὁμολογίᾳ* I 117, 3 et ideo additum, ut haec superioribus *βίᾳ ἑλεῖν* magis respondeant. Res eventu comprobata est. Cf. V 17. — **λέγοντα**, qui diceret. Cf. VI 88, 10. VII 3, 1. 25, 9. Herod. I 69. Plut. Nic. 26. Polyaen. VII 41 (cf. Woelfflin. adn. crit. p. XXXIV). De eodem participii praes. usu Liviano exposuit Weissenborn. ad XXI 6, 2. — **κολάσειν** pro *κολάζειν*, cum res futuri temporis sit, recte Krueg. restituit. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 8. Pendet enim hic infinitivus ex verbo *λέγοντα*. De *τέ — δέ* inter se respondentibus cf. sd. I 11, 1 et V 9, 9. VIII 16, 3.

§ 3. **ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ**, in extrema imbecillitate. — **πέντε ἄνδρες.** Ex his unum a Paus. III 9, 1 nominari docuit Palmer.

§ 4. **ἐπικαλεσάμενοι.** Diod. *καθ' ἕνα προσκαλούμενοι.* Cf. c. 68, 1. — **τοσοῦτον μόνον.** Sic iterum IV 110, 2 contra consuetudinem Latinorum, non Germanorum. — **εἴ τι ... ἀγαθόν**, numquid ... boni quidquam (beneficium ullum). Alterum *τι* suadente Boehm. nunc delevimus. Cf. 54, 2. 68, 1. Similiter Romani Capua bello Punico secundo capta quaesiverunt, ecquis Campanorum bene meritus de republica Rom. esset. Liv. XXVI 33.

εἰπεῖν καὶ προτάξαντες σφῶν αὐτῶν Ἀστύμαχόν τε τὸν Ἀσωπολάου καὶ Λάκωνα τὸν Ἀειμνήστου, πρόξενον ὄντα Λακεδαιμονίων· καὶ ἐπελθόντες ἔλεγον τοιάδε.

λόγος Πλαταιῶν, οἳ ἐν προοιμίῳ περὶ τῆς αὑτῶν ἀπορίας τε ἅμα καὶ ἀνάγκης τοῦ λέγειν διεξέρχονται.

53. „Τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως, ὦ Λα- 1
κεδαιμόνιοι, πιστεύσαντες ὑμῖν ἐποιησάμεθα, οὐ τοιάνδε δίκην οἰόμενοι ὑφέξειν, νομιμωτέραν δέ τινα ἔσεσθαι, καί, ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν ἄλλοις δεξάμενοι, ὥσπερ καὶ ἐσμέν, γενέσθαι ἢ ὑμῖν,

§ 5. καὶ ἐπελθόντες om. Ar. Chr. Dan. Sed cf. adn.

§ 5. **προτάξαντες σφῶν αὐτῶν**, suae causae patronos constituentes. — **Ἀειμνήστου.** De hoc, qui civibus suis apud Marathonem et Plataeas proeliantibus praefuit, vid. Valck. ad Herodot. IX 64 et Siebel. ad Plut. Aristid. c. 19. — **καὶ ἐπελθόντες ἔλεγον.** Hoc ἔλεγον non ad Plataeenses omnes, sed ad oratores solos refertur, ut si καὶ οὗτοι sive οἱ ἐπελθ. ἔλ. legeretur. Ἐπελθόντες iam I 119 sic dictum est. Herwerd. Stud. Thuc. p. 44 οἱ δὲ λόγον αἰτησάμενοι μακρότερον εἰπεῖν proposuit delens καὶ ante ἐπελθόντες. Sed appellatis eis, qui verba fecerunt, parum commode ἐπελθόντες ad omnes Plataeenses refertur.

Cap. **53** sqq. Sequitur praeclara oratio Plataeensium, qua vix aliam esse venustiorem non solum apud Thucydidem, sed paene apud omnes scriptores Graecos iudicat Vinsemius. Ὑπὲρ ἁπάσας, inquit Dionysius Hal. de Thuc. hist. iudic. 921 sq., τὰς ἐν ταῖς ἑπτὰ βίβλοις (τοῦ Θουκυδίδου) φερομένας (δημηγορίας) τὴν Πλαταιέων δημηγορίαν τεθαύμακα, παρ' οὐδὲν οὕτως ἕτερον, ὡς τὸ μὴ βεβασανίσθαι μηδὲ κατεπιτετηδεῦσθαι, ἀληθεῖ δέ τινι καὶ φυσικῷ κεκοσμῆσθαι χρώματι. τά τε γὰρ ἐνθυμήματα πάθους ἐστὶ μεστά, καὶ ἡ λέξις οὐκ ἀποστρέφουσα τὰς ἀκοάς· ἥ τε γὰρ σύνθεσις εὐεπής, καὶ τὰ σχήματα τῶν πραγμάτων ἴδια. Plenius virtutes huius contionis explicavit Heilm. Vid. ed. mai. Moderationem sermonis admiratur Muell. Hist. lit. Gr. I p. 367. De dispositione cf. adn. c. 54 ineunt.

§ 1. **δίκην . . . ὑφέξειν**, iudicium subituros, ut iterum 81, 2. VI 81, 4. — **ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν ἄλλοις.** De praepositione in appositione iterata cf. VI 82, 4. Voigtl. ad Luci. Dial. Mort. XIV 5. Bernh. Synt. p. 211. Herbst. adv. Cob. p. 31. Negatio ad solum ἐν ἄλλοις, non ad verbum δεξάμενοι pertinet. — **δεξάμενοι . . . γενέσθαι.** De verbo δέχεσθαι, adduci ut, cum infin. cf. I 143, 2. V 94. Plat. de Rep. 606 b. — **ὥσπερ καὶ ἐσμέν.** Suppl. οὐκ ἐν ἄλλοις δικασταῖς, non ἐν ἄλλοις δικασταῖς sine negatione. — **γενέσθαι.** Γενέσθαι ἔν τινι hic esse (constitui) coram aliquo sonat. Cf. Plat. Leg. 916 b. Soph. Ant. 459. Quod ad verborum structuram attinet, iungendum est οἰόμενοι καὶ ἡγούμενοι et participio ἡγούμενοι subiectum est δεξάμενοι i. e. εἰ δεξαίμεθα. Nam duabus causis, quibus commoti Lacedaemoniis confisi sunt, infra duplex timor opponitur, ubi τὸν ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι ad οὐ τοιάνδε δίκην ὑφέξειν respicit, μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε ad τὸ

2 ἡγούμενοι τὸ ἴσον μάλιστ᾽ ἂν φέρεσθαι. νῦν δὲ
φοβούμεθα μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν· τόν
τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι εἰ-
κότως ὑποπτεύομεν καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀπο-
βῆτε, τεκμαιρόμενοι προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ
προγεγενημένης ᾗ χρὴ ἀντειπεῖν (ἀλλ᾽ αὐτοὶ λό-
γον ᾐτησάμεθα) τό τε ἐπερώτημα βραχὺ ὄν, ᾧ
τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι ἐναντίον γίγνεται,
3 τὰ δὲ ψευδῆ ἔλεγχον ἔχει. πανταχόθεν δὲ ἄποροι
καθεστῶτες ἀναγκαζόμεθα καὶ ἀσφαλέστερον δο-
κεῖ εἶναι εἰπόντας τι κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ὁ μὴ
ῥηθεὶς λόγος τοῖς ὧδ᾽ ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παρά-
4 σχοι ὡς, εἰ ἐλέχθη, σωτήριος ἂν ἦν. χαλεπῶς
δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πειθώ. ἀγνῶ-
τες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων, ἐπεσενεγκάμενοι μαρ-

Cap. **53.** § 2. ἡμαρτήκαμεν. D. ἡμαρτήκωμεν. Sed. vid. adn. ἐναντία codd. Cf. adn.

§ 4. ἀλλήλων. Vat. ἀλλήλοις. Neutrum expressit Valla. Cum genetivo iunctum ἀγνώς est ignarus, cum dativo (ut I 137, 2)

ἴσον μάλιστ᾽ ἂν φέρεσθαι refertur.

§ 2. *ἀμφοτέρων*. Spectat ad iudicium legibus convenientius et aequitatem, quarum duarum rerum se compotes futuros esse existimaverant. — *ἡμαρτήκαμεν*. Cf. Matth. Gr. § 520 g. Krueg. Gr. § 54, 8 adn. 12. — *τῶν δεινοτάτων*] τοῦ θανάτου. Schol. — *ὑμᾶς*. De attractione vid. adn. II 21, 1. — *μή*. Cf. adn. II 13, 1. — *κοινοί*, communes utrique parti, a partium studio alieni, aequi. Cf. c. 68. — *ἀποβῆτε*, evadatis. Cf. Xen. Mem. IV 8, 8. — *προκατηγορίας . . . προγεγενημένης*. Sunt genetivi absoluti. De duplici πρό cf. adn. I 23, 5. — *τό τε ἐπερώτημα βραχὺ ὄν*. Accusativi absoluti, in quibus Thucydides, cum βραχὺ ὄν impersonaliter dici soleat (cf. Matth. Gr. § **564.** Krueg. § 56, 9 adn. 7), accedente nomine eundem casum ita retinuit, ut δόξαν ταῦτα et similia saepius leguntur. Cf. Matth. l. d. et V 65, 3. — *ἐναντίον γίγνεται* nunc auctore Class. perspicuitatis causa scripsimus. Quamquam enim neutr. plur. adiectivi ad infinitivum pro subiecto positum referre licet (cf. I 125, 2. III 88, 1. Matth. Gr. § 443, 1), hic tamen fieri vix potest, quin ἐναντία ad τὰ ἀληθῆ spectare praeter sententiae rationem credas. — *τὰ δὲ ψευδῆ* scil. ἀποκρίνασθαι.

§ 3. *εἰπόντας τι κινδυνεύειν*, propr. si quid (prius) dixerimus, periclitari, i. e. non prius periclitari, quam aliquid dixerimus, non tacitos pericl. Cf. I 20, 2 βουλόμενοι . . . δράσαντές τι καὶ κινδυνεῦσαι. — *ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος* i. e. τὸ μὴ ῥηθῆναι λόγον. Cf. adn. 36, 2. — *αἰτίαν ἂν παράσχοι* praebeat occasionem criminandi.

§ 4. *ἀγνῶτες . . . ἀλλή-*

τύρια ὧν ἄπειροι ἦτε ὠφελούμεθ' ἄν· νῦν δὲ πρὸς εἰδότας πάντα λελέξεται, καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἥσσους εἶναι τῶν ὑμετέρων ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις χάριν φέροντες ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα.

ἐν δὲ τῷ λόγῳ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ δικαίου ἀρχόμενοι πρῶ-

54. Παρεχόμενοι δὲ ὅμως ἃ ἔχομεν δίκαια 1
πρός τε τὰ Θηβαίων διάφορα καὶ ἐς ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, τῶν εὖ δεδραμένων ὑπό-

ignotus, incognitus. Utraque ratione apud optimos scriptores, et ipsa verba *ἀγνῶτες ἀλλήλοις* apud Aristot., *ἀγνῶτες ἀλλήλων* apud Plat. reperiri cognoscas e Steph. Thes.

λελέξεται. F. Gr. D. E. Laur. Vind. *λέξεται*, quo tragici pro simplici fut. pass. utuntur (Soph. O. C. 1186. Eur. Alc. 323. Hec. 906), non pro fut. perfecti pass., quod huic loco aptum est. Cf. Krueg. Gr. § 53, 9 adn. 3. Male Zonar. p. 1300 *λελέξεται, ἀντὶ τοῦ λεχθήσεται.*

Cap. 54. § 1. *δεδρασμένων* omnes praeter D. Dan. Sed ut *δρᾶμα*, sic *δέδραμαι.* Altera forma, quam iam Thom. M. p. 103, 9 legit, non stabilitur aoristo *ἐδράσθην* (38, 4, VI 53, 2. cf. *δραστήριος, δραστικός*). Cf. enim *κέκλημαι, ἐκλήσθην* et *ἔρρωμαι, ἐρρώσθην.*

λων. Cf. sd. Latius patet quam *ὠφελούμεθ' ἄν.* Cf. adn. 15, 1. — *πρὸς εἰδότας.* Quod infructuosum est. Cf. VI 77, 1. — *λελέξεται.* Cf. sd. — *προκαταγνόντες . . . εἶναι.* *Προκαταγνόντες*, cum praedamnatis nobis iudicetis, cum praedamnaveritis nos statuentes. De qua breviloquentia et emphasi vid. Pflugk. ad. Eur. Heracl. 21. Cf. II 11, 2. III 83, 4. V 40, 3. Nisi hic mavis esse simpliciter cum antea de nobis (contemptim) statueritis. Cf. adn. 45, 1. Hoc vel ideo videtur praestare, quod iniquum iudicium damnationem praecedit, non sequitur. — *μὴ ἄλλοις . . . καθιστώμεθα.* Cum *ἄλλοις χάριν φέροντες* non significent in aliorum gratiam, sed aliis gratificantes, *ἄλλοις χαριζόμενοι* (vid. Pflugk. ad Eur. Med. 508), aut *ὑμῶν φερόντων καθιστώμεθα* aut *φέροντες ὑμᾶς καθιστῆτε* proprie scribendum erat. Cum acerba quadam ironia Plataeenses sibi tribuunt quod Lacedaemoniorum est. Inimicissimis enim sibi Thebanis se gratificari dicunt, cum ad iudicatam causam accedant.

Cap. 54. Post exordium (c. 53) legitur A) *τὸ διδακτικὸν μέρος τοῦ λόγου* (c. 54—57), in quo 1) de iusto (c. 54—56) sic, ut a) defensio Plataeensium (c. 54. 55), b) accusatio Thebanorum (c. 56) eo loco contineatur, tum 2) de utili (c. 57) explicatur. Sequitur B) *τὸ παραινετικὸν καὶ ἐντρεπτικὸν μέρος* (58, 1—59, 2) cum peroratione (59, 3. 4).

§ 1. *παρεχόμενοι.* — Cf. adn. 36, 1. — *δίκαια.* Cf. adn. 44, 4. — *πρὸς . . . ἐς.* Hae praepositiones similiter inter se respondent I 38, 1 et Demosth. III 1. — *διάφορα.* Cf. adn. II 27, 2.

μνησιν ποιησόμεθα καὶ πείθειν πειρασόμεθα.
2 φαμὲν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχύ, εἴ τι
Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέ-
μῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιήκαμεν, εἰ μὲν ὡς πολε-
μίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ πα-
θόντας, φίλους δὲ νομίζοντας αὐτοὺς ἁμαρτάνειν
3 μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας. τὰ δ' ἐν
τῇ εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον ἀγαθοὶ γεγενή-
μεθα, τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν πρότεροι, τῷ δὲ
ξυνεπιθέμενοι τότε ἐς ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος
4 μόνοι Βοιωτῶν. καὶ γὰρ ἠπειρῶταί τε ὄντες ἐναυ-
μαχήσαμεν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, μάχῃ τε τῇ ἐν τῇ ἡμε-
τέρᾳ γῇ γενομένῃ παρεγενόμεθα ὑμῖν τε καὶ Παυ-
σανίᾳ· εἴ τέ τι ἄλλο κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον
ἐγένετο ἐπικίνδυνον τοῖς Ἕλλησι, πάντων παρὰ
5 δύναμιν μετέσχομεν. καὶ ὑμῖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι,
ἰδίᾳ, ὅτεπερ δὴ μέγιστος φόβος περιέστη τὴν
Σπάρτην μετὰ τὸν σεισμὸν τῶν ἐς Ἰθώμην Εἱ-
λώτων ἀποστάντων, τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐ-

τὸν μὲν ὑπομιμνήσκουσι Λακεδαιμονίους τῆς πρότερον φιλίας καὶ ὧν τὸ πάλαι εὖ πεποιήκασιν αὐτούς.

§ 2. *φίλους δὲ νομίζοντας*, i. e. *εἰ δὲ φίλους* (*ἡμᾶς*) *νομίζετε*. — *αὐτούς*, i. e. *αὐτοὺς ὑμᾶς*.

§ 3. *οὐ λύσαντες . . . πρότεροι.* Cf. II 2. — *ξυνεπιθέμενοι*, una vobiscum aggressi. — *μόνοι Βοιωτῶν.* Idem tamen de Thespiensibus constat ex Herod. VIII 50, de Haliartiis dicit Paus. IX 32, 4.

§ 4. *καὶ γάρ*, etenim. Cf. Krueg. Gr. 69, 32 adn. 21. — *ἠπειρῶται . . . Ἀρτεμισίῳ.* Cf. Herodot. VIII 1 et Demosth. LIX 95. Ipsum Artemisium a recentioribus rerum scriptoribus saepe male promontorium appellatur, cum fuerit ora (*αἰγιαλός*). Vid. Herodot. VII 176. Verborum collocatio sic instituta est, ut *ἠπειρῶται* ponderis causa praeponeretur, quo facto *τέ* particulae traiectio extitit. De *τέ . . . τέ* cf. VI 34, 4. Class. coni. *ἠπειρῶταί γε*. — *μάχῃ.* De dativo cf. adn. II 20, 1. — *παρεγενόμεθα . . . Παυσανίᾳ.* Cf. Herodot. IX 28. Plut. Aristid. 20. Diod. XI 32. Muenscher de Reb. Plataeens. p. 58 et 60 sq. — *τὶ ἄλλο.* A falso Demosthene l. d. pugnas ad Thermopylas et ad Salaminem factas male huc referri docuimus in ed. mai. Proleg. 2 p. 283. Cf. Valck. ad Herodot. VII 202. — *παρὰ δύναμιν*, i. e. *ὑπὲρ δύν.*, ut 57, 3. I 70, al.

§ 5. *φόβος περιέστη τὴν Σπάρτην.* Similiter VIII 1, 2. Et *κίνδυνος καὶ φόβος περιέστη πόλιν* Demosth. XVIII 195. Cf. ibid. 179 (ubi *τῇ πόλει*, de qua casuum diversitate vid. Matth. Gr. § 402 d). Cf. etiam adn. VI 61, 4. Non aliter circumstare, ut circumsteterat Civilem metus Tac. Hist. IV 79. Cf. Liv. VI 2. 10. — *τὸν σεισμόν.* Vid. I 101, 2. — *τῶν . . . ἀποστάντων.* Genetivi

αὐτῶν ἐξεπέμψαμεν ἐς ἐπικουρίαν· ὧν οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν.

ἔπειτα διδάσκουσιν ὅτι τὴν φιλίαν ἔλυσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς οὓς πάλιν ἀποστῆναι καλῶς οὐκ ἐδυνήθησαν.

55. Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ καὶ μέγιστα τοιοῦτοι 1
ἠξιώσαμεν εἶναι, πολέμιοι δὲ ἐγενόμεθα ὕστερον.
ὑμεῖς δὲ αἴτιοι· δεομένων γὰρ ξυμμαχίας ὅτε
Θηβαῖοι ἡμᾶς ἐβιάσαντο, ὑμεῖς ἀπεώσασθε καὶ
πρὸς Ἀθηναίους ἐκελεύετε τραπέσθαι ὡς ἐγγὺς
ὄντας, ὑμῶν δὲ μακρὰν ἀποικούντων. ἐν μέντοι 2
τῷ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρεπέστερον ὑπὸ ἡμῶν οὔτε
ἐπάθετε οὔτε ἐμελλήσατε. εἰ δ᾽ ἀποστῆναι Ἀθη- 3
ναίων οὐκ ἠθελήσαμεν ὑμῶν κελευσάντων, οὐκ
ἠδικοῦμεν. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἐβοήθουν ἡμῖν ἐναντία
Θηβαίοις ὅτε ὑμεῖς ἀπωκνεῖτε, καὶ προδοῦναι
αὐτοὺς οὐκέτι ἦν καλόν, ἄλλως τε καὶ οὓς
εὖ παθών τις καὶ αὐτὸς δεόμενος προσηγάγετο
ξυμμάχους καὶ πολιτείας μετέλαβεν, ἰέναι δὲ

ex nomine φόβος suspensi sunt. Cf. Krueg. Gr. § 47, 7 adn. 2. De verbis ἀποστῆναι ἐς τόπον vid. adn. I 101, 2, de participio transposito adn. I 90, 1. — ἡμῶν αὐτῶν, civium nostrorum. Arn. comparat II 39, 3. Add. adn. IV 34, 4.

Cap. **55**. § 1. δεομένων ξυμμαχίας. Suppl. ἡμῶν. De re vid. Herodot. VI 108 et Muensch. de Reb. Plataeens. p. 48 sqq., de tempore eius c. 68, 5. — ὑμῶν δέ. Cf. sd. I 12, 3. Usitatior et plenior oratio haec esset: ὡς ἐκείνων μὲν ἐγγὺς ὄντων, ὑμῶν δέ cet. Sed prius incisum cum nomine Ἀθηναίους coniunctum, deinde sermo mutatus est. Cf. VI 64, 1 et Kaempf. ad II 68. — μακρὰν ἀποικούντων. De his inter se coniunctis cf. Steph. Thes. in v. ἀποικέω et μακρὰν ἀπεῖναι 13, 5.

§ 2. τῷ πολέμῳ. Cf. adn. II 31, 3. — οὐδὲν ἐκπρεπέστερον, nullam insigniorem iniuriam. De voce ἐκπρ. cf. adn. I 38, 4, de comparativo Matth. Gr. § 457. — ἐμελλήσατε. Suppl. παθεῖν, et cf. adn. I 134, 4 et Stallb. ad Plat. Theaet. p. 148 e.

§ 3. εἰ . . . οὐκ ἠθελήσαμεν. Cf. Matth. Gr. § 608, 5b. adn. 9, 2. — ὑμῶν κελευσάντων. Vid. II 72 sqq. — ἐναντία. Cf. adn. I 29, 1. — ἦν. Tum, cum vos iussistis (anno 429). — οὓς, i. e. ὅτι αὐτούς. Cf. Plat. de Rep. 465 e. Matth. Gr. § 480 c. Relativum posuit, quod causam non singillatim, sed generatim eloquitur. — τὶς . . . προσηγάγετο pro ἡμεῖς . . . προσηγαγόμεθα. Cf. Matth. Gr. § 487, 3. — καὶ πολιτείας μετέλαβεν. Cf. Krueg. Gr. § 60, 6. Buttm. § 143, 7. Plerique eos demum Plataeenses, qui eruptione facta Athenas evasissent (c. 20 sqq.), ibi civitatem consecutos esse censent. Vid. Bloomf. ad c. 24. „Eos tamen iam ante civitate donatos fuisse Thuc. declarat III 55. 63. Atque haud scio, an plus auctoritatis huius quam oratorum testimoniis tribuam. Non spreverim tamen eam rationem, qua dissensum tollit

4 ἐς τὰ παραγγελλόμενα εἰκὸς ἦν προθύμως· ἃ δὲ ἑκάτεροι ἐξηγεῖσθε τοῖς ξυμμάχοις, οὐχ οἱ ἑπόμενοι αἴτιοι, εἴ τι μὴ καλῶς ἐδρᾶτο, ἀλλ' οἱ ἄγοντες ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα.

1 56. Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἠδίκησαν, τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοὶ ξύνιστε, δι' ὅπερ
2 καὶ τάδε πάσχομεν. πόλιν γὰρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας ἐν σπονδαῖς καὶ προσέτι ἱερομηνίᾳ ὀρθῶς ἐτιμωρησάμεθα κατὰ τὸν πᾶσι

εἶτα τὴν τῶν Θηβαίων ἀδικίαν ἐξελέγχουσι καὶ ἑαυτοὺς τούτοις παραβάλλουσι.

Cap. 55. § 4. ἐδρᾶτε. In Bekk. Anecd. p. 143 ἐδρᾶτο, quod placet. Nam codd. scriptura proximorum verborum sententiam praeoccupat.
Cap. 56. § 1. δι' ἅπερ codd. Cf. adn.

Meier de Bonis damn. p. 52 sq. n. 165." Krueg. ad Dion. p. 100. Significatur enim apud Thuc. ἰσοπολιτεία. Cf. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 590. Nieb. Hist. Rom. II p. 58 sqq. Muensch. l. d. p. 70 sqq. „Eius haec erat vis, ut, qui civis ex altera in alteram civitatem immigrasset, huius quoque continuo civis fieret." Schoem. Antiqu. iur. p. 377. — ἰέναι ἐς τὰ παραγγελλόμενα. Similiter I 121, 2.

§ 4. ἃ δὲ . . . τοῖς ξυμμάχοις, sed quae utrique pro imperio vestro praeitis sociis, Haas. Ut hic ἅ, ita V 66, 2 ἕκαστα et III 93, 3 ἔστιν ἅ. De accusativis hominum et terrarum eidem verbo ἐξηγεῖσθαι additis cf. adn. I 76, 1. — οἱ ἄγοντες. „Apertum est e superioribus repetendum esse τοὺς ἑπομένους . . . Infra 65, 2 οἱ γὰρ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἑπομένων." Duk.

Cap. 56. § 1. πολλὰ . . . ἡμᾶς ἠδίκησαν. Cf. Matth. Gr. § 415, 1 β'. Krueg. Gr. § 46, 12. — τὸ τελευταῖον (ὃ ἡμᾶς ἠδίκησαν), postremam iniuriam. — δι' ὅπερ reponendum videtur; nam non satis simile huic est exemplum 38, 7 ἄλλο τι ἢ ἐν οἷς ζῶμεν, ubi vid. adn. De aliis enodationibus cf. ed. mai. Ἅπερ ad πολλὰ ἄλλα male refert Bloomf. in ed. 2, cui collocatio membrorum repugnat.

§ 2. πόλιν γὰρ cet. Vid. II 2. — ἐν σπονδαῖς. Pro his II 2, 3 ἐν εἰρήνῃ. Cf. adn. I 55, 2. — ἱερομηνίᾳ, die festo (non feriarum menstruarum die, sive νουμηνίᾳ). „Fortassis omnis νουμηνία [quatenus dies festus est] recte dici potest ἱερομηνία. [Cf. Hemsterh. ad Hesych. II p. 26 et Petit. Leg. Att. p. 157.] Sed an omnis ἱερομηνία quoque sit νουμηνία, mihi non liquet. Nam Harpocration . . . ἱερομηνίας nihil aliud quam ἑορτώδεις ἡμέρας interpretatur. Et sic ex eo Suid. et Hesych. [Cf. Schol. Pind. Nem. III 2 ἱερομηνίαι δὲ λέγονται αἱ ἐν τῷ μηνὶ ἱεραὶ ἡμέραι οἱαιδήποτε θεοῖς ἀνειμέναι . . .] Adde quod Thuc. II 4 Plataeas a Thebanis τελευτῶντος τοῦ μηνός occupatas dicit." Duk. Haec quidem verba cum illa opinione sic conciliare studuerunt, ut expugnationem urbis postrema mensis nocte inchoatam, primo die proximi mensis perfectam dicerent. At Thucydides verba τελευτῶντος τοῦ μηνός non ibi, ubi de vespera seu tempore πρῶτον ὕπνον, quo

νόμον καθεστῶτα, τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι. καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως δι' αὐτοὺς βλαπτοίμεθα. εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ 3 ὑμῶν τε καὶ ἐκείνων πολεμίῳ τὸ δίκαιον λήψεσθε, τοῦ μὲν ὀρθοῦ φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ξυμφέρον μᾶλλον θεραπεύοντες. καίτοι εἰ νῦν ὑμῖν ὠφέλιμοι δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ 4 καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες μᾶλλον τότε ὅτε

§ 3. ὑμῶν τε. τε om. C. Bas. Gr. Ar. Chr. Dan. Bar. Cf. adn.

Thebani Plataeas intrarunt (II 2, 1), sed ibi, ubi de instanti diluculo posteri diei (II 3, 4) et fuga Plataeensium agitur, posuit. Praeterea Graecos civilis diei initium non a media nocte computasse, sed a solis occasu perpendi iubet Clariss. Specim. histor. p. 8. Denique Buttmannus in Ind. Demosth. Mid. ἱερομηνίαν a simili voce ἑορτή ita tantum differre docet, ut ἑορτή ipsum sollemne (ein Fest), ἱερομηνία diem sollemnem, diem festum (einen Festtag, Feiertag) significet. Cf. Herm. Antiqu. Gr. II § 44 adn. 12. Schoem. Antiqu. Gr. II p. 397. A. Mommseni Heortol. p. 108 adn. — τὸν ... νόμον καθεστῶτα. De collocatione cf. adn. I 90, 1.

§ 3. εἰ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ... τὸ δίκαιον λήψεσθε, si et ex praesenti utilitate vestra et ex hostili illorum odio de iure cognoscetis. Non recte in collocatione τε καὶ particularum haerent. Nam non minus quam τὸ χρήσιμον et τὸ πολέμιον inter se opposita sunt ὑμῶν et ἐκείνων, quod quo magis appareret, inversum verborum ordinem scriptor intulit. Cf. II 71, 1. Dativus verbo λαμβάνειν appositus est pariter atque μετρεῖν, εἰκάζειν, τεκμαίρεσθαί τί τινι dicitur: rationem significat, ex qua aliquid iudicatur. Cf. 59, 1 οἴκτῳ σώφρονι λαβόντας et Plut. Alc. 18 ὀργῇ δ' ἅμα καὶ φόβῳ τὸ γεγονὸς λαμβάνοντες. Duabus rationibus inter se coniunctis cum eadem iudicii iniquitas contineatur, semel articulus positus est. Optime Class. confert Demosth. XVIII 31 τὸ μὲν ... πρῶτον κλέμμα μὲν Φιλίππου, δωροδόκημα δὲ τῶν ἀδίκων τούτων ἀνθρώπων. Krueger coniecit πολεμίως, comparans IV 17, 3 λάβετε αὐτοὺς μὴ πολεμίως et alia, in quibus λαμβάνειν sonat accipere in bonam aut malam partem (cf. sd. IV 106), quae coniectura placuit Haasio Lucubr. Thuc. p. 84. Minus apte tamen quam verba alicuius inimice seu hostili animo accipere videtur dici ius hostili animo accipere, quare Haasius τὸ δίκαιον non generatim id, quod iustum sit, sed quatenus id iudicandum proponatur a Plataeensibus vult esse. Sed ne sic quidem πολεμίως probabilitatem habet. Nam Thebanorum commodi neque in eis quae antecesserunt neque in eis quae secuntur ulla fit mentio; de eorum inimicitia autem modo expositum est. Contra Class., qui τὸ δίκαιον λαμβάνειν idem esse vult atque δικάζειν vide Annal. phil. 1868 p. 117. — φανεῖσθε. Cf. adn. 42, 5.

§ 4. εἰ νῦν ... εἶναι. Attende pronomen in oppositione omissum. Cf. VI 34, 3. — τότε. Suppl. ἦμεν. Cf. I 86, 2. — ὅτε ... ἦτε] ἐπὶ τῶν Μηδικῶν. Schol.

ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. νῦν μὲν γὰρ ἑτέροις
ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί, ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ,
ὅτε πᾶσι δουλείαν ἐπέφερεν ὁ βάρβαρος, οἵδε
5 μετ' αὐτοῦ ἦσαν. καὶ δίκαιον ἡμῶν τῆς νῦν
ἁμαρτίας, εἰ ἄρα ἡμάρτηται, ἀντιθεῖναι τὴν τότε
προθυμίαν, καὶ μείζω τε πρὸς ἐλάσσω εὑρήσετε
καὶ ἐν καιροῖς οἷς σπάνιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινὰ
ἀρετὴν τῇ Ξέρξου δυνάμει ἀντιτάξασθαι, ἐπῃ-
νοῦντό τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ξύμφορα πρὸς τὴν
ἔφοδον αὑτοῖς ἀσφαλείᾳ πράσσοντες, ἐθέλοντες
6 δὲ τολμᾶν μετὰ κινδύνων τὰ βέλτιστα. ὧν ἡμεῖς
γενόμενοι καὶ τιμηθέντες ἐς τὰ πρῶτα νῦν ἐπὶ
τοῖς αὐτοῖς δέδιμεν μὴ διαφθαρῶμεν, Ἀθηναίους
ἑλόμενοι δικαίως μᾶλλον ἢ ὑμᾶς κερδαλέως. καί-
7 τοι χρὴ ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ὁμοίως φαίνεσθαι

§ 5. αὑτοῖς Bekk. Vulgo et in libris mss. αὐτοῖς. Cf. adn.

§ 5. τῆς . . . ἁμαρτίας . . . ἀντιθεῖναι. Cf. adn. II 85, 2. Praepositum ἡμῶν ad utrumque (τῆς νῦν ἁμαρτίας et τὴν τότε προθυμίαν) spectat. — εἰ ἄρα, si modo. Cf. 67, 1. — μείζω . . . ἐλάσσω] μείζω προθυμίαν πρὸς ἐλάσσω ἁμαρτίαν. Schol. — σπάνιον ἦν. Plurimi enim Graeci Xerxis imperio se subiecerunt. Cf. Herodot. VII 132. 138. — ἐπῃνοῦντο . . . πράσσοντες, laudabanturque magis, qui non, quae ipsis utilia essent, contra impetum (i. e. ad impetum barbarorum a se avertendum) in tuto (vel per otium et tranquillitatem) faciebant (i. e. barbaris se submittebant). Ita haec intellegenda esse docuimus in ed. mai. Τὰ ξύμφορα . . . αὑτοῖς igitur etiam sic collocari poterant: τὰ αὑτοῖς πρὸς τὴν ἔφοδον ξύμφορα. Ἀσφαλείᾳ alii suae securitatis causa explicant. Cf. II 44, 3. „At mihi dativus ἀσφαλείᾳ, cum contrarius sit verbis μετὰ κινδύνων, locutioni δι' ἀσφαλείας I 17 videtur respondere, i. e. in tuto.“ Arn. Cf. adn. 82, 4.

§ 6. ὧν ἡμεῖς γενόμενοι, ex quorum numero licet nos fuerimus. Plataeenses enim utilitatem honestati bello Persico adeo postposuerunt, ut urbem suam Persis comburendam relinquerent. Cf. adn. 57, 3. — τιμηθέντες ἐς τὰ πρῶτα. Cf. II 71, 2, ibi adn. et Muensch. de Reb. Plataeens. p. 62 sqq. Quod etiam ἀριστεῖα eis data esse Plutarchus Arist. 20 testatur, de eo dubitat quidem Mitf. Hist. Gr. II p. 301, sed vix idonea de causa. De verbis ἐς τὰ πρῶτα cf. 39, 2.

§ 7. καίτοι . . . φαίνεσθαι γιγνώσκοντας. Cf. § 3 φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες. Idem Isocr. II 18 his verbis commendat: ἀεὶ ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν γίγνωσκε. Hoc constantiae praeceptum opponitur diversae rationi, qua Plataeenses timent ne de sua honestate atque iustitia iudicetur. Periculum enim esse dicunt, ne eadem de causa, qua antea (οὐ τὰ ξύμφορα

γιγνώσκοντας καὶ τὸ ξυμφέρον μὴ ἄλλο τι νομίσαι ἢ τῶν ξυμμάχων τοῖς ἀγαθοῖς ὅταν ἀεὶ βέβαιον τὴν χάριν τῆς ἀρετῆς ἔχουσι καὶ τὸ παραυτίκα που ὑμῖν ὠφέλιμον καθιστῆται.

περὶ δὲ τοῦ ξυμφόρου λέξοντες, ὅτι Λακεδαιμόνιοι σφῶν κα-

57. Προσσκέψασθέ τε ὅτι νῦν μὲν παράδειγμα 1
τοῖς πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀνδραγαθίας νομίζεσθε· εἰ δὲ περὶ ἡμῶν γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα (οὐ γὰρ

§ 7. *ἔχωσι* codd. Cf. adn.

ὑμῖν It. Vat. Laur. Pal. Ven. D. E. F. G. H. Alii *ἡμῖν*, quod placere posset, si sententia generalis esset. Cf. adn.

καθιστῆται. Ven. Pal. Gr. mali nonnulli *καθίστηται*, minus recte. *Καθίσταται* ex D. et Mosqu. recepit Hofm., qui antea comma post *ὅτ'* posuit. Sed nec *ὅτ' ἄν* deinceps posita ita separari possunt, ut ad diversa enuntiata referantur, nec *ὅτε*, id quod Hofm. existimat, est quandoquidem, nec *ἄν* pro *ἐάν* Thucydideum. Cf. sd. IV 46, 3. Ceterum vid. adn.

Cap. 57. § 1. *προσκέψασθε* codd. „Non *προσκέψασθε*, antea considerate, hic exspecto, sed praeterea considerate, i. e. *προσσκέψασθε.* Cf. Schoemann. ad Isaeum p. 444.“ Meinek. Herm. III p. 364. Idem proposuit Herwerd. Stud. Thuc. p. 44.

αὐτοῖς πράσσοντες, ἐθέλοντες δὲ τολμᾶν τὰ βέλτιστα) summis honoribus affecti sint, iam (*Ἀθηναίους ἑλόμενοι δικαίως μᾶλλον ἢ Λακεδαιμονίους κερδαλέως*) pereant. Similis sententiarum conexus intercedit inter 57, 4 et 58, 1. — **καὶ τὸ ξυμφέρον . . . καθιστῆται**, et commodum non aliud quid putare quam cum, bonis sociis dum semper certam virtutis gratiam habetis, etiam praesens rerum condicio aliquatenus ex usu vestro constituitur, i. e. verum commodum ibi tantum cernitur, ubi praesens utilitas cum perpetua in socios bene meritos gratia coniungitur. Generale autem illud constantiae praeceptum ad Lacedaemonios et eam de qua agitur causam refertur, ut apparet ex infin. aor. *νομίσαι* et *ὑμῖν*. Contrariam rationem habes 55, 3. Cum toto horum verborum circuitu Plataeenses ostendere studeant fortitudinis in bello Persico exhibitae gratiam sibi deberi, in bonorum sociorum numero ipsi praecipue haberi volunt (cf. 58, 1. 4. 63, 2. 64, 2) suamque potissimum virtutem designant (cf. 56, 5. 57, 1. 58, 1. 63, 4). Vocula *που* i. e, aliquatenus (cf. II 87, 2) indicatur praesentem utilitatem minoris aestimandam esse quam gratiae officium. Spreta librorum auctoritate Heilmanni emendationem *ἔχουσι* nunc recipiendam esse ducimus, quod verum commodum non recte ita exsistere dicitur, si ad gratiam in universum bonis sociis habitam (nam *ὅταν ἔχωσι* idem est atque *ὅταν τις ἔχῃ*) Lacedaemoniorum accedât utilitas; nam utrumque aut generatim aut singillatim scriptor eloqui debebat. Audacior est Dobraei coniectura *κἂν . . . που μὴ ὠφέλιμον καθιστῆται.* Contra Class., qui *κἂν . . . ὑμῖν ὠφέλιμον ἀνθιστῆται* proposuit, cf. Annal. phil. 1868 p. 117 sq.

Cap. 57. § 1. **μὴ τὰ εἰκότα.** Cf. Hartung de Part. II p. 173. — **οὐ γὰρ . . . μεμπτῶν.** Haec interpositio proprie post verba *ὁρᾶτε ὅπως* collocanda erat; sed similes interiectionum

ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην τήνδε, ἐπαινούμενοι δὲ
περὶ οὐδ' ἡμῶν μεμπτῶν), ὁρᾶτε ὅπως μὴ οὐκ
ἀποδέξωνται ἀνδρῶν ἀγαθῶν πέρι αὐτοὺς ἀμεί-
νους ὄντας ἀπρεπές τι ἐπιγνῶναι, οὐδὲ πρὸς ἱε-
ροῖς τοῖς κοινοῖς σκῦλα ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐεργετῶν
2 τῆς Ἑλλάδος ἀνατεθῆναι. δεινὸν δὲ δόξει εἶναι
Πλάταιαν Λακεδαιμονίους πορθῆσαι, καὶ τοὺς
μὲν πατέρας ἀναγράψαι ἐς τὸν τρίποδα τὸν ἐν
Δελφοῖς δι' ἀρετὴν τὴν πόλιν, ὑμᾶς δὲ καὶ ἐκ
παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πανοικησίᾳ διὰ Θηβαίους
3 ἐξαλεῖψαι. ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ξυμφορᾶς προκεχω-
ρήκαμεν, οἵτινες Μήδων τε κρατησάντων ἀπωλ-
λύμεθα καὶ νῦν ἐν ὑμῖν τοῖς πρὶν φιλτάτοις
Θηβαίων ἡσσώμεθα καὶ δύο ἀγῶνας τοὺς με-
γίστους ὑπέστημεν, τότε μέν, τὴν πόλιν εἰ μὴ

ταψηφισάμενοι κακῶς ἀκούσονται ἀποφαίνουσιν· ἅμα δὲ καὶ τὸ μέγεθος τῆς σφῶν ξυμφορᾶς ὀδύρονται.

§ 2. *πανοικησίᾳ*. Cl. Pal. Bas. Vind. Mosqu. m. Ar. Chr. *πανοικεσίᾳ*. Idem apud alios quoque scriptores legi, sed apud Thuc. II 16 *πανοικησίᾳ* siue magna scripturae varietate exstare docet Duk. Accedit Dio Cass. XLI 7. Cf. Lob. ad Phryn. p. 516.
§ 3. *ἀπωλλύμεθα* Cass. Cl. Mosqu. Bekk. et ex corr. Aug. Vulgo *ἀπολλύμεθα*. Cf. adn.

transpositiones vide IV 72. V 17. VI 104. VIII 48. Cum sententia cf. Sal. Cat. 51 et ibi Cort. — *οὐκ ἀποδέξωνται*, aegre patiantur. Cf. VII 48, 3. Infinitivus similiter post *δέχεσθαι* 53, 1. — *ἐπιγνῶναι*. Cf. adn. I 70, 2. — *οὐδὲ* (*ἀποδέξωνται*), i. e. *καὶ* (*ὁρᾶτε ὅπως μὴ*) *οὐκ ἀποδ.* — *πρὸς ἱεροῖς τοῖς κοινοῖς*. Intellege templa toti Graeciae communia, de quibus cf. adn. V 18, 2.

§ 2. *τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς*] *τὸν ἐκ τῶν Μηδικῶν σκύλων*. Schol. „Vid. Herodot. IX 80 et Thuc. I 132." Duk. — *ἐξαλεῖψαι*. Pulchre respondet superiori *ἀναγράψαι* et de hominibus non minus recte dicitur quam Lat. delere, quod pariter proprie est eradere albo vel indice aliquo et ipsum eradere apud Tac. et Plin. Exempla Graeci verbi vim translatam habentis vide apud Aesch. Choeph. 503. Eur. Hipp. 1241. Cf. Blomf. Aesch. Theb. Gloss. v. 15.

§ 3. *οἵτινες . . . ἀπωλλύμεθα*, qui et, cum Medi vicissent (apud Thermopylas, aut, si hanc victoriam Persarum nominare non vis, omnino cum superiores facti essent Xerxis irruptione et pugnis ad Thermopylas et Artemisium commissis), peribamus. Urbs enim eorum a Xerxe exercitum per Boeotiam in Atticam ducente incendio deleta est, ante cuius adventum ipsi cum Thespiensibus in Peloponnesum emigrarant. Cf. Herodot. VIII 50. Diod. XI 14. Iust. II 12. Imperfecto in eo fuisse, ut perirent exprimi suspicatur Bloomf. in ed. 2. — *ἐν ὑμῖν*, apud vos. Tum *ἡσσᾶσθαι* vi forensi dictum est. Cf. adn. 53, 1. — *τότε μέν*. „Refero ad illud tempus belli Peloponnesiaci, cum

παρέδομεν, λιμῷ διαφθαρῆναι, νῦν δὲ θανάτου κρίνεσθαι. καὶ περιεώσμεθα ἐκ πάντων Πλαταιῆς, 4
οἳ παρὰ δύναμιν πρόθυμοι ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἐρῆμοι καὶ ἀτιμώρητοι· καὶ οὔτε τῶν τότε ξυμμάχων ὠφελεῖ οὐδείς, ὑμεῖς τε, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἡ μόνη ἐλπίς, δέδιμεν μὴ οὐ βέβαιοι ἦτε.

ἔπειτα ἐπικλάσαι Λακεδαιμονίους σπουδάζουσι, καὶ ἐπισκήπτουσιν αὐτοῖς, μάλιστα ὅτι εὐεργέται αὐτῶν γεγένηνται μνημονεύοντες.

58. Καίτοι ἀξιοῦμέν γε καὶ θεῶν ἕνεκα τῶν 1
ξυμμαχικῶν ποτε γενομένων καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας καμφθῆναι ὑμᾶς καὶ μεταγνῶναι εἴ τι ὑπὸ Θηβαίων ἐπείσθητε, τήν τε δωρεὰν ἀνταπαιτῆσαι αὐτοὺς μὴ κτείνειν οὓς μὴ ὑμῖν

θανάτου κρίνεσθαι Vat. H. Reg. Bekk. Vulgo θανάτου δίκη κρίν. Cf. adn.

Plataeenses urbem suam Lacedaemoniis dederent inopia coacti. Cf. c. 52. 59." Haack. — **θανάτου κρίνεσθαι.** De genetivo cf. Krueg. Gr. § 47, 22 adn. 1. Xen. Cyr. I 2, 14.

§ 4. **καὶ περιεώσμεθα . . . ἀτιμώρητοι.** „Conspicua est animi aegritudo et desperatio in his verbis, ubi evidens translatio in illo *περιεώσμεθα* [quod a vi in omnem partem trudendi in notionem reiciendi transire docet Bloomf.], *ἐκ* (ex omni societate humana) optime pro vulgari *ὑπό* [pro quo tamen etiam 69, 1, ubi vid. adn., legitur] usurpatum, moeste postpositum *Πλαταιῆς* et laxius adnexa *ἐρῆμοι καὶ ἀτιμ.* [praedicata verbi *περιεώσμεθα*] consilio scriptoris unice satisfaciunt." Heilm. — **παρὰ δύναμιν.** Et de re et de verbis cf. 54, 3. — **ἀτιμώρητοι**] *οὐδεμίαν βοήθειαν ἔχοντες ὑπό τινος.* Schol. — **οὔτε τῶν τότε . . . ἦτε.** „Hac una brevi comprehensione desperatio et spes tam apte ad animos commovendos miscentur et verba huic animorum habitui tam congruenter electa et collocata sunt (id quod, si *οὐδείς* cum summa desperatione in exitu adiectum et verba *ἡ μόνη ἐλπίς* mentem sollicitantia et angentia transposueris, senties), ut una haec comprehensio idoneum documentum subtilissimae artis existimari possit." Heilm. — **βέβαιοι.** Cf. 56, 7.

Cap. 58. § 1. **τῆς ἀρετῆς**] *τῆς ἡμετέρας.* Schol. Cf. II 71, 3. — **καμφθῆναι.** Usitatius hac vi translata *ἐπικλασθῆναι*, ut 59, 1 et 67, 1. — **τήν τε δωρεὰν . . . πρέπει.** „**Αὐτούς** int. *Θηβαίους*. Ad infinitivum autem *ἀνταπαιτῆσαι* subiectum subaudiendum est *ὑμᾶς* ex superioribus." Haack. **Ἀνταπαιτῆσαι**, reposcere pro singulari Plataeensium in Graecos merito. *Δωρεά* est gratia. Cf. Aesch. Prom. 616. **Τὴν δωρεὰν μὴ κτείνειν**, in quibus infinitivus per appositionem appositus aut ex adn. I 16 explicandus est, utrum valeant gratiam, ne occidant, an gratiam, ne occidatis, seu ne vos coacti sitis necem inferre, minus certum quidem est; sed alterum sententiae causa malo, quoniam Thebani potestatem illos occidendi non habebant. Krueger quidem, qui olim *αὐτούς* temptaverat, nunc repudiata coniectura sua hunc locum sic interpretatur: hanc a vobis gratiam nos iure

πρέπει, σώφρονά τε ἀντὶ αἰσχρᾶς κομίσασθαι χάριν, καὶ μὴ ἡδονὴν δόντας ἄλλοις κακίαν αὐτοὺς ἀντι-
2 λαβεῖν. βραχὺ γὰρ τὸ τὰ ἡμέτερα σώματα διαφθεῖραι, ἐπίπονον δὲ τὴν δύσκλειαν αὐτοῦ ἀφανίσαι. οὐκ ἐχθροὺς γὰρ ἡμᾶς εἰκότως τιμωρήσεσθε,
3 ἀλλ' εὔνους, κατ' ἀνάγκην πολεμήσαντας. ὥστε καὶ τῶν σωμάτων ἄδειαν ποιοῦντες ὅσια ἂν δικάζοιτε καὶ προνοοῦντες ὅτι ἑκόντας τε ἐλάβετε καὶ χεῖρας προϊσχομένους (ὁ δὲ νόμος τοῖς Ἕλλησι μὴ κτείνειν τούτους), ἔτι δὲ καὶ εὐεργέτας γεγενη-
4 μένους διὰ παντός. ἀποβλέψατε γὰρ ἐς πατέρων τῶν ὑμετέρων θήκας, οὓς ἀποθανόντας ὑπὸ Μήδων καὶ ταφέντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐτιμῶμεν κατὰ

nostro reposcere posse credimus, ipsi ne interimatis, quos a vobis occidi non par est. Sed cum infinitivorum in primo et tertio membro ex verbo *ἀξιοῦμεν* pendentium *καμφθῆναι*, *μεταγνῶναι*, *κομίσασθαι*, *ἀντιλαβεῖν* subiectum sit *ὑμᾶς*, infinitivum in secundo membro ex eodem *ἀξιοῦμεν* suspensum sine summa orationis duritie et ambiguitate ad alium referri, praesertim cum nec praedicatum in nominativo positum additum et in tertio membro *ὑμᾶς* non iteratum sit, non posse perspicuum est. — *σώφρονα . . . κομίσασθαι χάριν*, ut honestam gratiam reportetis. *Ἀντὶ αἰσχρᾶς*, i. e. *ἀντὶ τοῦ κομίσασθαι αἰσχράν*. *Αἰσχρὰ χάρις* est Thebanorum pro interfectis Plataeensibus. — *κακίαν . . . ἀντιλαβεῖν*. Cf. adn. I 33, 2.

§ 2. *οὐκ ἐχθροὺς γάρ*. De collocatione *γάρ* particulae cf. Klotz. Adnot. ad Devar. p. 251.

§ 3. *ἄδειαν ποιοῦντες*. Suppl. *ἡμῖν*. Cf. VIII 76, 7. Differt *ἄδειαν ποιεῖσθαι* VI 60, 3. — *καὶ προνοοῦντες*, considerantes, antequam iudicetis. Quamquam haec consideratio causa est impunitatis, tamen *ποιοῦντες* et *προνοοῦντες* addito *καί* iuxta posita sunt. Cf. adn. I 1, 1. Quare statui nequit hoc *καί* ei, quod post *ὥστε* particulam positum est, respondere. Illud etiam valet. Iuste enim Lacedaemonii acturi esse dicuntur, si illorum corpora non solum non interimant, sed etiam incolumitatem eorum tueantur. — *χεῖρας προϊσχομένους*] *ἱκετεύσαντας*. Schol. Cf. 66, 2. — *ὁ δὲ νόμος τοῖς Ἕλλησι*. In articulo inest notio legis receptae, sanctae. De re cf. „Feith. Antiquit. Homer. III c. 14 et infra c. 66. 67." Duk.

§ 4. *πατέρων . . . θήκας*. De his vid. Herodot. IX 85 et Paus. IX 2, 4, de voce *θήκη* adn. I 8, 1. — *ἐτιμῶμεν κατὰ ἔτος ἕκαστον*. „Huius annui sacri totam rationem multis describit Plut. Aristid. p. 608 [c. 21, postquam dixit Plataeenses promisisse *τοῖς πεσοῦσι καὶ κειμένοις αὐτόθι τῶν Ἑλλήνων ἐναγίζειν καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν*]." Duk. Ab his inferiis anniversariis distinguenda sunt Eleutheria, quae quinto quoque anno celebrabantur. Cf. praeter Plut. l. d. supra II 71, 2. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 503. Schoem. Antiqu. iur. p. 384. —

ἔτος ἕκαστον δημοσίᾳ ἐσθήμασί τε καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις, ὅσα τε ἡ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδου ὡραῖα, πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέροντες, εὖνοι μὲν ἐκ φιλίας χώρας, ξύμμαχοι δὲ ὁμαίχμοις ποτὲ γενομένοις. ὧν ὑμεῖς τοὐναντίον ἂν δράσαιτε μὴ ὀρθῶς γνόντες. σκέψασθε δέ· Παυσανίας μὲν γὰρ ἔθαπτεν αὐτοὺς νομίζων ἐν γῇ τε φιλίᾳ τιθέναι καὶ παρ' ἀνδράσι τοιούτοις· ὑμεῖς δὲ εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς καὶ χώραν τὴν Πλαταιίδα Θηβαΐδα ποιήσετε, τί ἄλλο ἢ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ παρὰ τοῖς αὐθένταις πατέρας τοὺς ὑμετέρους καὶ ξυγγενεῖς ἀτίμους γερῶν ὧν νῦν ἴσχουσι καταλείψετε; πρὸς δὲ καὶ γῆν ἐν ῇ

§ **58**. § 4. *εὖνοι.* Hofm. hic, IV 87, al. male *εὔνοι.* Cf. Goettl. de Acc. p. 316.

§ 5. *ἴσχουσι.* I. *ἔχουσι.* Quod secundum harum formarum differentiam in Buttm. Gr. max. Ind. verb. explicatam exspectes. Cf. adn. I 110, 4. Nec satis simile huic exemplum VII 50 *τὰ ἑαυτῶν, . . χαλεπώτερον ἴσχοντα* et quae comparavimus in ed. mai. Cf. tamen Soph. Ant. 304.

ἐσθήμασι. „H. Stephanus adnotavit, etsi scholiastae Sophoclis ad El. 270 [et cum his Phav. p. 316] tradant *ἔσθημα* in oratione soluta inusitatum esse, tamen eo uti Pollucem. Utitur eo Pollux VII 42. 50. 51. 54, Antoninus Liberal. 11 et Ammonius in *παρέχειν.* [Item Dio Cass. secundum Ind. Reim., Aelianus et Philo in Steph. Thes.] E quibus apparet hoc vocabulo non solos poetas usos esse. Perperam hoc loco id coniecturis temptaverunt. Quae enim vestimenta intellegenda sint, satis apparet ex Plut. Arist. 21, qui pompam, quam Plataeenses ad sepulcra caesorum quotannis ducere solebant, describens de illorum archonte haec memorat: *ἐπὶ πᾶσι δὲ τῶν Πλαταιέων ὁ ἄρχων, ᾧ τὸν ἄλλον χρόνον οὔτε σιδήρου θιγεῖν ἔξεστιν οὔθ' ἑτέραν ἐσθῆτα πλὴν λευκῆς ἀναλαβεῖν, τότε χιτῶνα φοινικοῦν ἐνδεδυκὼς ἀράμενός τε ὑδρίαν ἀπὸ τοῦ γραμματοφυλακίου ξιφήρης ἐπὶ τοὺς τάφους προάγει διὰ μέσης τῆς πόλεως.* Simillimus est locus Aesch. Eum. 1028 *φοινικοβάπτοις ἐνδυτοῖς ἐσθήμασι τιμᾶτε,* ubi *φοινικόβαπτα ἐσθήματα* ad inferorum cultum pertinere Herm. Antiqu. Gr. II § 36, 16 animadvertit. Consentaneum est praeter archontem etiam reliquam multitudinem ex sollemni inferiarum more (cf. Aesch. Choeph. 11) lugubri veste indutam fuisse. — *ἐπιφέροντες.* Cf. adn. II 34, 2. — *εὖνοι μὲν ἐκ φιλίας χώρας* scil. *τῆς ἡμετέρας ἐπιφέροντες.*

§ 5. *ἔθαπτεν* imperf., quod mansurum erat hoc sepulcrum. — *τί ἄλλο ἤ.* Cf. adn. 39, 1. — *τοῖς αὐθένταις*] *τοῖς φονεῦσιν. αὐθένται κυρίως οἱ αὐτόχειρες.* Schol. Cf. Lob. ad Phryn. p. 120. — *ἀτίμους γερῶν.* Cf. Matth. Gr. § 339. Krueg. Gr. § 47, 26 adn. 10. —

ἠλευθερώθησαν οἱ Ἕλληνες δουλώσετε, ἱερά τε θεῶν οἷς εὐξάμενοι Μήδων ἐκράτησαν ἐρημοῦντες καὶ θυσίας τὰς πατρίους τῶν εἱσαμένων καὶ κτισάντων ἀφαιρήσεσθε.

ἐρημοῦντε codd. Cf. adn.
εἱσαμένων Pal., nisi quod spiritus lenis ibi legitur. Cass. Ven. C. ἑσαμένων, sed Cass. abrasa secunda litera. Alterutrum probandum fuisse ex Buttm. Gr. max. § 108, II adn. 7. Matth. Gr. Ind. verb. anom. v. Ἑ*Ω* apparet; illud ob Herodoti (I 66) et Plutarchi (Thes. 17) auctoritatem praestare visum est. Atque eadem forma Eur. Hipp. 31. Iph. Taur. 946 usus est. Vulgo et Bekk. ἑσσαμένων, Aug. Vind. Mosqu. et ex corr. m. ἐσσαμένων. I. Ar. Chr. Dan. ἱδρυσαμένων, ex interpr. Vid. schol. Librarii vel grammatici cum vocabulis etiam flexiones Homericas recipiendas hic et 59, 2 putaverunt, non perpendentes id ab aliis prosae orationis scriptoribus, qui eisdem vocibus utuntur, non factum esse, et κεκμηῶτας ne apud ipsum quidem Homerum, qui καμόντας dicere solet, hac significatione instructum legi.

ἱερά τε θεῶν. Intellegenda sunt potissimum Διὸς ἐλευθερίου ἱερά. Cf. II 71, 2. Plut. Arist. 20. — ἐρημοῦντε, quod codd. habent, futurum esse nonnulli suspicati sunt, qua de re cf. Matth. Gr. § 181, 2 c et Buttm. Gr. max. § 95 adn. 16. Sed etiam eliso σ ex ἐρημώσετε fieri non potest ἐρημοῦντε. Futuri temporis notio vocabulo inesse debet, quod eiusdem temporis est atque εἰ κτενεῖτε verba, ad quae referendum est. Rescripto igitur ἐρημοῦντες locum sic interpretamur: delubraque deorum, quibus precati Medos superaverunt, orbantes (cf. Dion. Antiqu. III 10) etiam sacrificia patria ab eis, qui illa (delubra) fundaverunt et condiderunt, instituta adimetis. Confirmatur emendatio membrorum aequabilitate, quam hic scriptorem instituisse perspicuum est. Totus enim hic locus aptissime cohaeret cum supra scriptis οὓς ἀποθανόντας . . . ἐτιμῶμεν . . . πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέροντες, εὖνοι μὲν ἐκ φιλίας χώρας, ξύμμαχοι δὲ ὁμαίχμοις ποτὲ γενομένοις. ὧν ὑμεῖς τοὐναντίον ἂν δράσαιτε μὴ ὀρθῶς γνόντες. Contrarium enim quale sit proximis verbis explicatur ita ut ex opposito sibi respondeant ἐκ φιλίας et ἐν γῇ φιλίᾳ: ἐν πολεμίᾳ, ξύμμαχοι et παρ' ἀνδράσι τοιούτοις: παρὰ τοῖς αὐθένταις, ἐτιμῶμεν: ἀτίμους γερῶν. Iam eis quae secuntur verbis nova causa ita affertur, ut, cum in eisdem rebus argumentatio versetur, aequabilitas illa continuetur. Nam γῆν . . . δουλώσετε pari modo atque antea ἐν πολεμίᾳ καταλείψετε ad εἰ χώραν τὴν Πλαταιίδα Θηβαΐδα ποιήσετε refertur, ἱερά τε θεῶν ... ἀφαιρήσεσθε ut antea παρὰ τοῖς αὐθένταις καταλείψετε ad εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς respicit. Ne autem praeter institutum ordinem duo membra (. . . ἐρημοῦντε καὶ . . . ἀφαιρήσεσθε) uni (εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς) respondeant, postrema sententia una comprehensione concludenda est. De πρός adverbio cf. Matth. Gr. § 594, 1. Intellege: praeterquam quod contraria facietis eis, quae nos patribus vestris praestamus. Verba θυσίας τῶν εἱσαμένων καὶ κτισάντων non ita possunt accipi, ut sacrificia sint delubrorum condito-

ἄλλαι παραινέσεις καὶ δεήσεις.

59. *Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τάδε, οὔτε ἐς τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους ἁμαρτάνειν οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἀλλοτρίας ἕνεκα ἔχθρας μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας διαφθεῖραι, φείσασθαι δὲ καὶ ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ οἴκτῳ σώφρονι λαβόντας μὴ ὧν πεισόμεθα μόνον δεινότητα [κατανοοῦντας], ἀλλ' οἷοί τε ἂν ὄντες πάθοιμεν καὶ ὡς ἀστάθμητον τὸ τῆς ξυμφορᾶς ᾧτινί ποτ' ἂν καὶ ἀναξίῳ ξυμπέσοι.* 1
ἡμεῖς τε, ὡς πρέπον ἡμῖν καὶ ὡς ἡ 2

Cap. **59.** § 1. *κατανοοῦντας*. In plerisque libris *κατανοοῦντες*, in solis tribus eisque non optimis *λαβόντες*.
ᾧτινι. Ven. et ex. emend. Cl. *ὅ τινι*, non male. Cf. tamen adnotat.

ribus oblata. Neque enim his, qui superstites e pugna discesserunt, sed caesis inferiae afferuntur, et ne de caesis quidem sermo esse potest, quod *θυσίαι* deorum sunt. Cf. Plut. mor. 857 e *τούτοις ὡς φθιτοῖς καὶ ἥρωσιν ἐναγίζειν δεῖν οἴεται, ἀλλὰ μὴ θύειν ὡς θεοῖς*. Discernendum igitur est inter *θυσίας* et *γέρα*, quibus mortui honorantur. Genetivus auctores designat. Cf. 40, 6. V 14, 1 *τὴν ἐλπίδα τῆς ῥώμης*, Matth. Gr. § 375. Verbum *ἀφαιρεῖσθαι* pariter obiecto personali caret I 2, 2

Cap. **59.** § 1. *πρὸς τῆς ... δόξης*. Cf. Matth. Gr. § 472, 2 b et § 590, 6. — *τὰ κοινὰ ... νόμιμα*. De his cf. Schoem. Antiqu. iur. p. 366. — *ἀλλοτρίας*, i. e. Thebanorum in Plataeenses. — *φείσασθαι δέ*. Suppl. *πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης ἐστί*. — *οἴκτῳ σώφρονι λαβόντας*. *Οἶκτον σώφρονα*, misericordiam prudentem, quae ex conscientia humanae infirmitatis oriatur, esse adnotat Heilm. Cf. adn. 58, 1. Cum *λαβόντες*, ne omni pondere careat, cum *οἴκτῳ σώφρονι* iungendum sit (cf. adn. 56, 3), res autem, quae misericordia prudenti accipiatur praeter immanitatem eorum, quae passuri sunt, cogitari nequeat (vix enim Classeno credas universam Plataeensium agendi rationem intellegendam esse, cuius nullum hoc loco est indicium), ad *δεινότητα* illud pertinere oportet, quo cum rettuleris, statim apparet *κατανοοῦντας* eius interpretamentum esse. Cf. Koenighoff. Critic. et exeget. (progr. gymn. Monasteriensis ad Eifliam 1850) p. 24. — *τὸ τῆς ξυμφορᾶς*. Similiter *τὸ τῆς τύχης* IV 18, 3. VII 61, 3. In proximis est attractio talis, qualem reperimus I 91, 2, ubi vid. adn., nisi quod hic relativae enuntiationis est. Bene Portus: quam sit incertum, cuinam calamitas vel immerenti sit eventura.

§ 2. *πρέπον*. Hoc cum plane adiective dicatur, etiam sine verbo *εἶναι* pro verbo finito ponitur. Talia participia praeter notissimum *χρεών* sunt *ξυμφέρον* 44, 2, *δέον* Demosth. III 1. His auge et corrige Matth. Gr. § 560

χρεία προάγει, αἰτούμεθα ὑμᾶς, θεοὺς τοὺς ὁμοβωμίους καὶ κοινοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐπιβοώμενοι, πεῖσαι τάδε, προφερόμενοί ⟨θ'⟩ ὅρκους οὓς οἱ πατέρες ὑμῶν ὤμοσαν μὴ ἀμνημονεῖν ἱκέται γιγνόμεθα ὑμῶν τῶν πατρῴων τάφων καὶ ἐπικαλούμεθα τοὺς κεκμηκότας μὴ γενέσθαι ὑπὸ Θηβαίοις μηδὲ

§ 2. προφερόμενοι. „Paene omnes mss. habent προσφερ., sed vulgaris scriptura videtur vera esse et simili usu VII 69 defenditur." Bloomf. Sic activum quoque 64, 3. V 17 atque passivum V 26 et alibi reperiemus. Cf. adn.

κεκμηκότας Pal. Bas. (sed hic ex emend.) M. I. Lugd. schol. in cap. Pollux III 106: „Τοὺς μέντοι κεκμηκότας τοὺς ἀποθανόντας ὁ αὐτὸς (Θουκυδ.) εἴρηκε." Vulgo et Bekk. κεκμηῶτας. At vid. Buttm. Gr. max. Ind. verb. v. κάμνω, de aliis scriptoribus in adn. dicta et sd. 58, 5.

adn. — αἰτούμεθα ὑμᾶς cet. Tria sunt totius obsecrationis quasi capita: αἰτούμεθα, ἱκέται γιγνόμεθα, ἀναμιμνῄσκομεν, ita ut in unam sententiam coalescant ἱκέται γιγνόμεθα . . . καὶ ἐπικαλούμεθα. Patet autem προφερόμενοι κ. τ. λ. ad ἱκέται γιγνόμεθα pertinere, quoniam pariter eo spectat, ut Lacedaemonii ad servandam patrum fidem commoveantur. Quod ut ipsis verbis appareat, coniunctionem addi necesse est. Ante ὅρκους facillime θ' (cf. V 71, 3. VIII 48, 1) excidit. — τοὺς ὁμοβωμίους contubernales forsitan dixeris ob Cic. Ep. ad Attic. XIII 28. Intelleguntur ei, „quibus communiter in eadem ara sacra fiunt; nam etiam pluribus deis una ara sacrabatur. Vid. Kuhn. ad Poll. VI 155. . . . Quod eosdem ὁμωχέτας vocatos dicit Kuhn., id est e Thuc. IV 97, ubi vid." Duk. Arn. magnos deos (τοὺς δώδεκα) significari existimat. — ἐπιβοώμενοι, i. e. ἐπικαλούμενοι. Cf. 67, 2. — πεῖσαι τάδε cum ὑμᾶς accusativo iunge: ut vobis haec persuadeamus. Cf. 61, 1. — προφερόμενοι, pro nobis proferentes. Cf. Plat. Phil. 57 a. — οὓς . . . ὤμοσαν. Cf. II 71, 2. — μὴ ἀμνημονεῖν. Suppl. ὑμᾶς, quod concinnitatis causa ob superiora πεῖσαι τάδε omissum est, et exprime verbis ut ne obliviscamini eorum (iurum iurandorum). — ἱκέται ... τάφων. „Haec ita accipienda: τοὺς τάφους τῶν ὑμετέρων πατέρων ἱκετεύομεν καὶ ἐπιβοώμεθα. Infra enim dicitur [67, 2] πατέρων τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιβοώμενοι." Ae. Port. Cf. Soph. OR. 1256 μητρῴαν δ' ὅπου κίχοι διπλῆν ἄρουραν οὗ τε καὶ τέκνων. Similia atque ἱκέται γιγνόμεθα dicendi genera sunt κωλυτὴν et μηνυτὴν γίγνεσθαι. Cf. adn. I 132, 5. III 23, 2. Iudicibus supplex fuit Cic. Tusc. I 29. Class. confert Isocr. VI 23 ἱκέται κατέστησαν ταύτης τῆς πόλεως. Adde Herod. I 73 Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. — τοὺς κεκμηκότας. Ne hanc huius verbi significationem propter Homeri εἴδωλα καμόντων et usum tragicorum poeticam existimes. Ut enim omnino mortui ad rei atrocitatem quodammodo occultandam saepe lenioribus nominibus vocari solent, ita κεκμηκότας eodem modo dictum esse a Platone et Aristotele demonstrarunt Iungerm. ad Poll. III 106 et Steph. in Thes. — ὑπὸ Θηβαίοις. Cf.

τοῖς ἐχθίστοις φίλτατοι ὄντες παραδοθῆναι, ἡμέρας τε ἀναμιμνήσκομεν ἐκείνης ᾗ τὰ λαμπρότατα μετ' αὐτῶν πράξαντες νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύομεν παθεῖν.
ἐπίλογοι. 3 ὅπερ δὲ ἀναγκαῖόν τε καὶ χαλεπώτατον τοῖς ὧδε ἔχουσι, λόγου τελευτᾶν, διότι καὶ τοῦ βίου ὁ κίνδυνος ἐγγὺς μετ' αὐτοῦ, παυόμενοι λέγομεν ἤδη ὅτι οὐ Θηβαίοις παρέδομεν τὴν πόλιν (εἱλόμεθα γὰρ ἂν πρό γε τούτου τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ λιμῷ τελευτῆσαι), ὑμῖν δὲ πιστεύσαντες προσήλθομεν (καὶ δίκαιον, εἰ μὴ πείθομεν, ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας τὸν ξυντυχόντα κίνδυνον ἐᾶσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἑλέσθαι),
4 ἐπισκήπτομέν τε

μετ' αὐτῶν. In optimis libris *μεθ' αὐτῶν* vel *μεθ' ἑαυτῶν*, sed hoc pronomen hic ferri posse non videtur.

§ 3. *καταστήσαντας.* In plerisque libris *καταστήσαντες*, quasi antea *δίκαιοι* legeretur, quod tamen nusquam scriptum exstat.

VII 64, 1. Herbst. adv. Cob. p. 27 sq. — *φίλτατοι.* Utrum *ὑμῖν* an *αὐτοῖς* (*τοῖς κεκμηκόσι*)? Hoc anteponendum esse docet Levesqu., quia Plataeenses tunc quidem Lacedaemoniis amicissimos se dicere non potuerint. Cf. 58, 4 *εὖνοι ἐκ φιλίας χώρας.* Quod si verum est, certe nec *ὄντες* apud praesens valet qui eramus, sed qui sumus (i. e. qui nos praebemus caesis illis amicissimos inferias et primitias offerendo), et *οἱ ἔχθιστοι* non videntur esse posse *οἱ ἔχθιστοι τοῖς κεκμηκόσι*, sed *ἡμῖν.* Cf. § 3 et II 71, 3. — *ἡμέρας . . . ἐκείνης.* Attende articulum insolentius omissum. Cf. adn. I 1, 2. 51, 2.

§ 3. *ὅπερ δέ* cet. Sententia relativa praemissa est, quae sic poterat collocari: *παυόμενοι δέ, ὅπερ ἀναγκαῖον* cet. — *λόγου τελευτᾶν.* De toto hoc inciso vid. Matth. Gr. § 476. Krueg. Gr. § 57, 10 adn. 7, de genetivo, quem frustra vituperat Bernh. Synt. p. 180, cf. Matth. Gr. § 355, 4 et ed. mai., item 104, 5. — *μετ' αὐτοῦ,* i. e. *ἅμα τῷ λόγου τελευτᾶν.* — *τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ λιμῷ*] Ὅμηρος· *Λιμῷ δ' οἴκτιστον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν.* (Od. XII 342.) Schol. Cf. Sal. Fragm. III 11 fame, miserrima omnium morte. Liv. XXVII 44 fame et frigore, quae miserrima mortis genera sunt, et id. XXI 41 ultimo supplicio humanorum fame.

§ 4. *ἐπισκήπτομέν τε* cet. „Conclusio orationis acerrimis admonitionibus cumulata et perturbata est, *ἐπισκήπτομέν τε ἅμα μή,* 1) *Πλαταιῆς ὄντες οἱ προθυμότατοι περὶ τοὺς Ἕλληνας γενόμενοι,* 2) *Θηβαίοις,* 3) *τοῖς ἡμῖν ἐχθίστοις,* 4) *ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως,* 5) *ἱκέται ὄντες, ὦ Λακεδαιμόνιοι, παραδοθῆναι, . . . διολέσαι,* ubi insolenti collocatione vocativi *ὦ Λακεδ.*, omissione accusativi *ὑμᾶς* in vv. *γενέσθαι δὲ σωτῆρας ἡμῶν,* quamquam subiectum diversum, quod proxime antecedit, tale additamentum postulabat, geminatis *ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πί-*

ἅμα μὴ Πλαταιῆς ὄντες, οἱ προθυμότατοι περὶ τοὺς Ἕλληνας γενόμενοι, Θηβαίοις τοῖς ἡμῖν ἐχθίστοις ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως ἱκέται ὄντες, ὦ Λακεδαιμόνιοι, παραδοθῆναι, γενέσθαι δὲ σωτῆρας ἡμῶν καὶ μὴ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἐλευθεροῦντας ἡμᾶς διολέσαι.“

Θηβαῖοι καὶ αὐτοὶ λόγον αἰτοῦνται.

60. Τοιαῦτα μὲν οἱ Πλαταιῆς εἶπον. οἱ δὲ Θηβαῖοι δείσαντες πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοί τι ἐνδῶσι, παρελθόντες ἔφασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι εἰπεῖν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνοις παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν μακρότερος λόγος ἐδόθη τῆς πρὸς τὸ ἐρώτημα ἀποκρίσεως. ὡς δ' ἐκέλευσαν, ἔλεγον τοιάδε.

δημηγορία Θηβαίων, οἳ μετὰ μικρὸν προοίμιον (§ α') πρῶτον μὲν (α') περὶ τῆς σφῶν αὐτῶν διαφορᾶς

1 61. „Τοὺς μὲν λόγους οὐκ ἂν ᾐτησάμεθα εἰπεῖν, εἰ καὶ αὐτοὶ βραχέως τὸ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο καὶ μὴ ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι κατηγορίαν ἐποιήσαντο καὶ περὶ αὐτῶν ἔξω τῶν προκειμένων καὶ ἅμα οὐδὲ ᾐτιαμένων πολλὴν τὴν ἀπολογίαν

Cap. **60**. *τὴν αὐτῶν*. Bekk. contra libros mss. *τὴν αὑτῶν*, quo non opus. Cf. adn. I 17.
Cap. **61**. § 1. *αὐτῶν*. In bonis libris male *αὑτῶν*.

στεως angor et consilii inopia dicentis eximie depingitur et animi legentium vehementissime commoventur.“ Heilm. Qui in eis, quae de omisso *ὑμᾶς* scripsit, argutari videtur. Cf. adn. 56, 4, et cogita *ὑμετέρας* et *ὦ Λακεδ.* proxime abesse. De *ἐπισκήπτειν* verbo cf. adn. II 73, 3. — *οἱ προθυμότατοι . . . γενόμενοι*. Cf. 57, 4. — *καὶ μὴ . . . διολέσαι*, neve, qui ceteros Graecos in libertatem vindicatis, eidem nos funditus perdatis, Port. De re cf. II 8, 4.

Cap. **60**, *πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν*. Haec *διὰ μέσου* collocata ad *δείσαντες* et *ἐνδῶσι* simul spectant. Cf. *μέχρι τοῦδε* II 36, 1. — *ἔλεγον*. Cf. adn. I 72, 3.

Cap. **61**. „Haec oratio quamquam magnam artem demonstrat, tamen exiguam fidem facit . . . Tota disputatio fallax est, sententiae falsae aut verbis exaggeratae, et quae vix ipsis Thebanis imposuerint.“ Bloomf.

§ 1. *καὶ αὐτοί*, i. e. *οὗτοι καὶ αὐτοί*, et isti. — *τὸ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο*. Cf. Matth. Gr. § 409, 6. — *καὶ περὶ . . . ἀπολογίαν*, et (nisi) de se ipsis extra propositum simul etiam eorum, quae ne accusata quidem sunt, multa defensione usi essent. Particulae *καὶ ἅμα* eodem modo 82, 1 et V 9, 4 leguntur. De perfecto deponentis *αἰτιᾶσθαι* passive posito vid. Buttm. Gr. § 113, 4 adn. 7. Krueg. Gr. § 39, 14 adn. 3. Cf.

τῆς πρὸς Πλαταιέας ἀπολογοῦνται, ἧς τήν τε ἀρχὴν ἀποφαίνουσι,

καὶ ἔπαινον ὧν οὐδεὶς ἐμέμψατο. νῦν δὲ πρὸς μὲν τὰ ἀντειπεῖν δεῖ, τῶν δὲ ἔλεγχον ποιήσασθαι, ἵνα μήτε ἡ ἡμετέρα αὐτοὺς κακία ὠφελῇ μήτε ἡ τούτων δόξα, τὸ δ' ἀληθὲς περὶ ἀμφοτέρων ἀκούσαντες κρίνητε. ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ἐγενό- 2
μεθα πρῶτον, ὅτι ἡμῶν κτισάντων Πλάταιαν ὕστερον τῆς ἄλλης Βοιωτίας καὶ ἄλλα χωρία μετ' αὐτῆς, ἃ ξυμμίκτους ἀνθρώπους ἐξελάσαντες ἔσχομεν, οὐκ ἠξίουν οὗτοι, ὥσπερ ἐτάχθη τὸ πρῶτον, ἡγεμονεύε-

αἰτιαθείς VI 53, 2. VIII 68, 2. — *πρὸς μὲν τά.* De collocatione verborum „cf. III 82, 7 *ἐπὶ δὲ τῷ ἀγάλλονται* et VI 66, 1 *παρὰ δὲ τὸ κρημνοί.*“ Arn. Add. VI 45. VII 12, 1. Matth. Gr. § 287 adn. 3. Buttm. Gr. § 126 adn. 1. *Τὰ μέν* spectant ad *τὴν κατηγορίαν* (cf. 53, 2), *τὰ δέ* ad *τὴν ἀπολογίαν καὶ ἔπαινον.* — *ἀντειπεῖν . . . ἔλεγχον ποιήσασθαι.* Cf. *ἀντειπεῖν . . . ἔλεγχον ἔχει* 53, 2. — *ἡ ἡμετέρα ... κακία*] *ταῦτα εἰρωνικῶς λέγει ὁ Θηβαῖος.* Schol. Nefarii putabuntur, si Plataeensium criminationem non refutaverint.

§ 2. *ἡμεῖς δέ.* Similiter *δέ* post prooemium I 37, 2 legitur, ubi, ut hic, *δή* legendum coniecit Krueg. — *ἡμῶν κτισάντων Πλάταιαν* cet. De re vid. Mans. Spart. III 2 p. 59. Plass. Hist. Graec. antiquiss. p. 614. Kluetz. de Foed. Boeot. p. 14 sq. Muensch. de Reb. Plataeens. p. 27 sq. Cf. adn. I 12, 3. — *ἄλλα χωρία.* „Regiones, quae infra Cithaeronem sitae ad Euripum extenduntur.“ Muensch. l. d. p. 27 secundum Ephor. apud Ammon. de Differ. verb. p. 70 in v. *Θηβαγενεῖς.* — *ἅ* ad Plataeas quoque referri debere recte demonstrat Muensch. l. d. p. 29. — *ξυμμίκτους ἀνθρώπους.* Hos esse Hyantes, Thraces, Pelasgos ex Strab. 401 docet Arn. — — *ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν.* Passivum *ἡγεμον.* hoc uno loco repertum similibus *ἄρχεσθαι* et *βασιλεύεσθαι* satis defenditur. Cf. adn. I 142, 7. „Ex his verbis conficitur . . . Plataeenses non in privatam Thebanorum dicionem pervenisse, sed principatum eis dedisse . . . Verbum enim *ἡγεμονεύεσθαι* . . . nihil aliud est nisi principatum alicuius sequi [et distinguendum ab *ἄρχεσθαι.* Plato tamen Phaed. pag. 80 scribens *τὸ μὲν θεῖον οἷον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἄρχεσθαί τε καὶ δουλεύειν, δουλεύειν* substituit pro passivo *ἡγεμονεύεσθαι*]. Neque Thebani principatum in subditas [*ξυντελεῖς, ξυμμόρους* IV 76. 93], quippe quae imperio regerentur, sed in liberas Boeotiae civitates, quae suis ipsarum legibus tenerentur, sibi competere contendebant.“ Muensch. l. d. p. 30 et 32. Cui p. 28 sqq. dissentire in hac re Ephorus l. d. et Thucydides videntur, cum hic Thebanis non aliud Plataeensium quam reliquae Boeotiae imperium tribuat, ille eos *τοὺς τοῖς Ἀθηναίοις ὁμόρους προσοικειοῦντας ἰδίᾳ προσαγαγέσθαι* dicat; nam ibi eum ob verba *ἐνέμοντο δὲ τὴν ὑπὸ τὸν Κιθαιρῶνα χώραν* ad Plataeas respicere existimandum esse. At id nobis nequaquam certum videtur, quod Thucydides *ξυμμίκτους ἀνθρώπους* antea Plataeis habitantes expulsos, Ephorus *συμμίκτους πολλαχόθεν τὴν ὑπὸ τὸν Κιθαι-*

σθαι ὑφ' ἡμῶν, ἔξω δὲ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν παραβαίνοντες τὰ πάτρια, ἐπειδὴ προσηναγκάζοντο, προσεχώρησαν πρὸς Ἀθηναίους, καὶ μετ' αὐτῶν πολλὰ ἡμᾶς ἔβλαπτον, ἀνθ' ὧν καὶ ἀντέπασχον.

1 62. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ βάρβαρος ἦλθεν ἐπὶ τὴν
Ἑλλάδα, φασὶ μόνοι Βοιωτῶν οὐ μηδίσαι, καὶ
τούτῳ μάλιστα αὐτοί τε ἀγάλλονται καὶ ἡμᾶς
2 λοιδοροῦσιν. ἡμεῖς δὲ μηδίσαι μὲν αὐτοὺς οὐ
φαμὲν διότι οὐδ' Ἀθηναίους, τῇ μέντοι αὐτῇ
ἰδέᾳ ὕστερον ἰόντων Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας
3 μόνους αὖ Βοιωτῶν ἀττικίσαι. καίτοι σκέψασθε
ἐν οἵῳ εἴδει ἑκάτεροι ἡμῶν τοῦτο ἔπραξαν. ἡμῖν
μὲν γὰρ ἡ πόλις τότε ἐτύγχανεν οὔτε κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον πολιτεύουσα οὔτε κατὰ δημο-

καὶ περὶ τῆς αὐξήσεως αὐτῆς λέγοντες τὰ ἐς τὸν σφέτερον μηδισμὸν ἀπολογοῦνται.

Cap. **62.** § 1. *δὲ καί. Καί* om. I. Ar. Dan. Significat hanc quoque dissensionis occasionem fuisse.

ρῶνα χώραν νεμομένους sub imperium Thebanorum redactos dicit. Quare hunc de Hysiis et Eleutheris loqui suspicamur. Neque verum est quod idem Muenscher p. 30 propter articulum apud Thuc. ad verba *ξυμμίκτους ἀνθρώπους* non additum omnes agri Plataeensis incolas a Boeotis pulsos esse negandum putat; nam articulo ille de colluvie hominum ignotorum recte uti non potuit. Ceterum quam facile *τὸ ἡγεμονεύεσθαι* et *τὸ ἄρχεσθαι* sive *ξυντελεῖν* in rebus Boeotorum confusum sit, inde apparet, quod „ad hanc accusationem Isocrates XIV 8 respiciens haec scribit: *ἐνίοτε γὰρ ἐπιχειροῦσι λέγειν ὡς διὰ τοῦτο πρὸς ἡμᾶς οὕτω προσηνέχθησαν, ὅτι συντελεῖν αὐτοῖς οὐκ ἠθέλομεν.*“ Bloomf. — *ἔξω δὲ . . . τὰ πάτρια*, i. e., si sententiam spectamus, discedentes a societate communis concilii Boeotorum (Liv. XLII 43). Cf. adn. II 2, 4 et infra 65, 2, de causa rei autem 55, 1. — *προσηναγκάζοντο.* Suppl. *τούτοις* (*τοῖς πατρίοις*), i. e. *μὴ παραβαίνειν ταῦτα.* Cf. adn. I 106, 1. — *προσεχώρησαν πρὸς Ἀθηναίους.* Cf. 55, 1 et ibi adn.

Cap. **62.** § 1. *φασὶ . . . μηδίσαι.* Vid. 54, 3 et de vv. *μόνοι Βοι.* ibi adn.

§ 2. *διότι οὐδ' Ἀθηναίους.* Proprie cogitanda verba *μηδίσαι φαμέν*; potuit tamen bene *Ἀθηναῖοι* scribi, et videtur eadem esse attractio, quae frequentior est in comparationibus. Sententia redit 64, 1. — *τῇ . . . αὐτῇ ἰδέᾳ*, i. e. *τῷ αὐτῷ τρόπῳ.* Cf. adn. I 109, 1. II 51, 1. „*Ἀμφότεροι δηλονότι ἐπὶ τῇ τῶν Ἑλλήνων δουλείᾳ.*“ *Δουκας.* Iungenda igitur haec sunt cum *ἰόντων* verbo.

§ 3. *ἐν οἵῳ εἴδει*, i. e. *τρόπῳ πολιτείας*, in quo statu. — *κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον.* Est *ἀπὸ γένους ὀλιγαρχία* seu *ἀριστοκρατικὴ ὀλιγαρχία,*

κρατίαν· ὅπερ δέ ἐστι νόμοις μὲν καὶ τῷ σωφρο-
νεστάτῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυτάτω δὲ τυράννου,
δυναστεία ὀλίγων ἀνδρῶν εἶχε τὰ πράγματα. καὶ 4
οὗτοι ἰδίας δυνάμεις ἐλπίσαντες ἔτι μᾶλλον σχήσειν,
εἰ τὰ τοῦ Μήδου κρατήσειε, κατέχοντες ἰσχύι τὸ
πλῆθος ἐπηγάγοντο αὐτόν· καὶ ἡ ξύμπασα πόλις
οὐκ αὐτοκράτωρ οὖσα ἑαυτῆς τοῦτ' ἔπραξεν, οὐδ'
ἄξιον αὐτῇ ὀνειδίσαι ὧν μὴ μετὰ νόμων ἥμαρτεν.
ἐπειδὴ γοῦν ὅ τε Μῆδος ἀπῆλθε καὶ τοὺς νόμους 5
ἔλαβε, σκέψασθαι χρή, Ἀθηναίων ὕστερον ἐπιόν-
των τήν τε ἄλλην Ἑλλάδα καὶ τὴν ἡμετέραν χώραν
πειρωμένων ὑφ' αὑτοῖς ποιεῖσθαι καὶ κατὰ στάσιν

quatenus in ea omnes nobiles *ὁμότιμοι* seu *ὅμοιοι* erant. Cf. Herm. Antiqu. Gr. § 58 et 180. Goellerum his obloquentem refutavimus in ed. mai. Suppl. — *τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον*, modestissimo cuique (reipublicae cuique optime temperatae) maxime contrarium. Cf. Xen. Mem. I 2, 53 *τὸ σῶμα τοῦ οἰκειοτάτου ἀνθρώπου τὴν ταχίστην ἐξενέγκαντες ἀφανίζουσιν* et adn. 38, 1. — *ἐγγυτάτω δὲ τυράννου*. Paucorum dominatio regiae libidini propior est Tac. Ann. VI 42. Pariter rem cum persona componit Cic. de Leg. II 16, 40 ut id habendum sit antiquissimum et deo proximum, quod sit optimum. — *δυναστεία ὀλίγων ἀνδρῶν*. *Πολυκέφαλον τυραννίδα* iure vocat plenius illustrans Kortuem. Respubl. Gr. p. 19. Ipsum nomen *δυναστεία* dominationem, i. e. imperium paucorum simile tyrannidi, designat. Cf. Aristot. Polit. IV 5 *ὅταν . . . ἄρχῃ μὴ ὁ νόμος ἀλλ' οἱ ἄρχοντες . . ., καλοῦσι δὴ τὴν τοιαύτην ὀλιγαρχίαν δυναστείαν*. Ita *ὀλιγαρχίας ἀριστοκρατικῆς παρατροπὴν καὶ ὑπέρχυσιν* Plutarchus *περὶ μοναρχ. καὶ δημοκρ.* t. IX p. 287 dicit *δυναστείας, ὅταν ἐντέκῃ ὀλιγαρχία ὑπερφροσύνην*. Cf. Herm. Antiqu. Gr. § 58, 12 et IV 78. VI 38. *Ὀλιγαρχίαν* simpliciter illum Thebarum statum appellat. Paus. IX 6, 1 opponens *τῇ πατρίῳ πολιτείᾳ* Thebanorum, quae est Thucydidis *ὀλιγαρχία ἰσόνομος*. — *ὀλίγων ἀνδρῶν*] *Ἀτταγίνου καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν* (velut Timegenidae) *τῶν μηδισάντων μάλιστα*. Schol. Cf. Herodot. IX 15 et 86 sqq. — *τὰ πράγματα*. Cf. adn. 28, 1.

§ 4. *σχήσειν*, retenturos esse. — *τὰ τοῦ Μήδου*. Cf. Matth. Gr. § 285. — *κατέχοντες* (coercentes) ... *τὸ πλῆθος*. De re cf. Plut. Aristid. c. 18 extr. — *οὐκ αὐτοκράτωρ ... οὐδ' ἄξιον . . . ὀνειδίσαι*. Cf. Paus. l. d. Aliter Thebanorum *μηδισμόν* excusare studet Plut. de Herodot. malign. p. 431 sqq. Cf. Kluetz. de Foed. Boeot. p. 30 sqq. — *ὧν*, i. e. *τούτων ἅ*. Cf. Matth. Gr. § 368. — *μὴ μετὰ νόμων*, i. e. *ἄνευ νόμων*. Cf. III 40, 6. VI 86, 3. VII 70, 8. adn. IV 130, 6. Oppositum est *ἐπειδὴ . . . τοὺς νόμους ἔλαβε*.

§ 5. *τοὺς νόμους ἔλαβε*,

ἤδη ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλά, εἰ μαχόμενοι ἐν
Κορωνείᾳ καὶ νικήσαντες αὐτοὺς ἠλευθερώσαμεν
τὴν Βοιωτίαν καὶ τοὺς ἄλλους νῦν προθύμως
ξυνελευθεροῦμεν, ἵππους τε παρέχοντες καὶ παρα-
6 σκευὴν ὅσην οὐκ ἄλλοι τῶν ξυμμάχων. καὶ τὰ
μὲν ἐς τὸν μηδισμὸν τοσαῦτα ἀπολογούμεθα.

1 63. Ὡς δὲ ὑμεῖς μᾶλλόν τε ἠδικήκατε τοὺς
Ἕλληνας καὶ ἀξιώτεροί ἐστε πάσης ζημίας, πειρασό-
2 μεθα ἀποφαίνειν. ἐγένεσθε ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ,
ὥς φατέ, Ἀθηναίων ξύμμαχοι καὶ πολῖται. οὐκοῦν
χρῆν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον ὑμᾶς ἐπάγεσθαι αὐτοὺς
καὶ μὴ ξυνεπιέναι μετ' αὐτῶν ἄλλοις, ὑπάρχον
γε ὑμῖν, εἴ τι καὶ ἄκοντες προσήγεσθε ὑπ' Ἀθη-
ναίων, τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἤδη ἐπὶ τῷ
Μήδῳ ξυμμαχίας γεγενημένης, ἣν αὐτοὶ μάλιστα
προβάλλεσθε· ἱκανή γε ἦν ἡμᾶς τε ὑμῶν ἀποτρέ-

ἔπειτα (β') ἐλέγχουσι τὰ πάλαι Πλαταιεῦσι πεπραγμένα, λέγοντες ὅτι οὐκ ἐπὶ τῇ σφετέρᾳ τιμωρίᾳ, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ξυνεπιέναι ἄλλοις Ἀθηναίων ξύμμαχοι ἐγένοντο καὶ οὐκ ἴσην αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταποδιδόασι,

Cap. **63**. § 2. *ἐπάγεσθαι* Chr. et Bekk. atque olim Cl. Vulgo et in ceteris libris male *ὑπάγεσθαι*, cum dicendum sit arcessere, advocare. Cf. § 4 et adn. I 3, 2 et Arn. ad VII 46.

ὑπάρχον γε T. I. M. Bekk. tacitusque apud hunc m. Vulgo soloece *ὑπάρχον τε*.

ἱκανή γε. Gr. *ἱκανὴ γάρ*, quod *γάρ* in Cass. rec. man. superscr. Exspectaverit forsitan quispiam, ut Reisk., *ἢ ἱκανή γε*. At cf. adn.

suas leges recepit. — *ἐχόντων . . . τὰ πολλά*. Post pugnam apud Oenophyta pugnatam. Vid. I 108, 2. — *μαχόμενοι . . . Βοιωτίαν*. Vid. I 113. — *ἵππους παρέχοντες*. Cf. II 9, 3. 22, 2.

Cap. **63**. § 1. *ἀξιώτεροι . . . ζημίας*. Scholiasta etsi antea *μᾶλλον* explicavit *μᾶλλον ἡμῶν*, tamen hunc comparativum positivo reddit. Nimirum Thebani cum supra 62, 4 de sua civitate his verbis usi sint: *οὐδ' ἄξιον αὐτῇ ὀνειδίσαι ὧν μὴ μετὰ νόμων ἥμαρτεν*, hic se dignos poena confiteri non videntur posse. Solvendus ille comparativus in *μᾶλλον ἄξιοι*: vos potius quam nos digni estis poena. Cf. adn. II 40, 1.

§ 2. *ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ*, ad nos propulsandos. Cf. II 42, 4. VI 76, 3. Pronomen possessivum pro genetivo obiecti est. Cf. adn. I 33, 3. — *πολῖται*. Cf. adn. 55, 3. — *ὑπάρχον*. Cf. adn. I 124, 1. II 62, 1. Suppl. autem *μὴ ξυνεπιέναι*. De *γέ* cum participio iuncto cf. adn. IV 65, 4. — *εἴ τι . . . προσήγεσθε*. „*Προσάγεσθαι* etiam de eis dicitur, qui vi et inviti compelluntur ad aliquid faciendum. Thuc. III 63, 2 et VI 54, 3.“ Duk. ad VIII 106. Res hic aut pronomine *τι* expressa est, aut, cum hoc potius adverbialiter dictum videatur, mente repetendum *ξυνεπιέναι*. — *ἐπὶ τῷ Μήδῳ*, contra Medum. Cf. adn. I 40, 6. — *ἱκανή γε ἦν*. Particula *γε* sententias iungit hic et I 40, 4.

πειν καί, τὸ μέγιστον, ἀδεῶς παρέχειν βουλεύεσθαι. ἀλλ' ἑκόντες καὶ οὐ βιαζόμενοι ἔτι εἵλεσθε μᾶλλον τὰ Ἀθηναίων. καὶ λέγετε ὡς αἰσχρὸν ἦν προδοῦναι 3
τοὺς εὐεργέτας· πολὺ δέ γε αἴσχιον καὶ ἀδικώτερον τοὺς πάντας Ἕλληνας καταπροδοῦναι, οἷς ξυνωμόσατε, ἢ Ἀθηναίους μόνους, τοὺς μὲν καταδουλουμένους τὴν Ἑλλάδα, τοὺς δὲ ἐλευθεροῦντας.
καὶ οὐκ ἴσην αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε οὐδὲ 4
αἰσχύνης ἀπηλλαγμένην. ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀδικούμενοι αὐτούς, ὡς φατέ, ἐπηγάγεσθε, τοῖς δὲ ἀδικοῦσιν ἄλλους ξυνεργοὶ κατέστητε. καίτοι τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναι αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς μετὰ δικαιοσύνης μὲν ὀφειληθείσας, ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδομένας.

§ 4. *αἰσχρόν.* D. *οὐκ αἰσχρόν*, et Valla minus turpe est. Ne negatione opus esset, Krueger *καίτοι τί* legendum esse suspicatus est. Sed cf. adn.

70, 2. VI 86, 3. Cf. Hartung. de Part. I p. 388 sq. — *τὸ μέγιστον.* Cf. Krueg. Gr. § 57, 10 adn. 12. — *παρέχειν βουλεύεσθαι.* Suppl. *ὑμᾶς.* — *οὐ βιαζόμενοι ἔτι.* Respicitur ad verba 55, 1 *ὅτε . . . ἐβιάσαντο.* — *εἵλεσθε . . . τὰ Ἀθηναίων*, partes Atheniensium. Nota formula, ut similes *φρονεῖν τά τινος* (cf. 68, 3), *βούλεσθαι τά τινος* VI 50, 3.

§ 3. *καὶ λέγετε.* Cf. 55, 3. — *καταπροδοῦναι.* *Κατά* addito intendendi quaedam vis videtur contineri. — *αἰσχρὸν . . . αἴσχιον.* Cf. adn. II 40, 1. — *οἷς ξυνωμόσατε*, i. e. *πρὸς οὓς ξυμμαχίαν ἐποιήσασθε.* Cf. adn. I 71, 6. — *τοὺς μὲν . . . τοὺς δέ.* Cf. adn. I 68, 4.

§ 4. *καίτοι τὰς . . . ἀποδιδομένας*, et tamen hoc potius turpe est, pares gratias non referre, quam (non referre) eas, quae cum iustitia quidem contractae sunt, sed ita redduntur, ut iniustitia inde oriatur (i. e. sed sine iniuria persolvi nequeunt). Sententiarum conexus hic est: Turpe esse dicitis gratiam non referre eis, a quibus beneficia acceperitis. Sed vos pro iusto beneficio iniustam gratiam refertis, quamquam in reddenda gratia parem iustitiae rationem non sequi turpe potius est quam imparem iusto beneficio (i. e. iniustam) gratiam neglegere. „Ita Cicero de Off. I 15 non reddere beneficium (*μὴ ἀντιδιδόναι χάριν*) viro bono non licet (*αἰσχρόν*), modo id facere possit sine iniuria (*τὰς ὁμοίας χάριτας*). Sed si id tantum cum iniuria reddi potest (*ἐς ἀδικίαν ἀποδιδομένας*), non reddere id (*μὴ ἀντιδιδόναι*) viro bono licet (*οὐκ αἰσχρόν*).“ Arn. Ita intellecta haec sana sunt. Verba *ἐς ἀδικίαν* sic dicta sunt, ut *ἐς χάριν* 37, 2, ubi vid. adn. — *χάριτας ἀντιδιδόναι*, ut *χάριν διδόναι* Soph. OC. 1490. Cf. I 41, 1.

1 64. *Δῆλόν τε ἐποιήσατε οὐδὲ τότε τῶν Ἑλλή-*
νων ἕνεκα μόνοι οὐ μηδίσαντες, ἀλλ᾽ ὅτι οὐδ᾽
Ἀθηναῖοι, ἡμεῖς δέ, τοῖς μὲν ταὐτὰ βουλόμενοι
2 *ποιεῖν. τοῖς δὲ τἀναντία. καὶ νῦν ἀξιοῦτε, ἀφ᾽*
ὧν δι᾽ ἑτέρους ἐγένεσθε ἀγαθοί, ἀπὸ τούτων
ὠφελεῖσθαι. ἀλλ᾽ οὐκ εἰκός· ὥσπερ δὲ Ἀθηναίους
3 *εἵλεσθε, τούτοις ξυναγωνίζεσθε, καὶ μὴ προφέρετε*
τὴν τότε γενομένην ξυνωμοσίαν ὡς χρὴ ἀπ᾽ αὐτῆς
νῦν σῴζεσθαι. ἀπελίπετε γὰρ αὐτήν, καὶ παρα-
βάντες ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Αἰγινήτας καὶ
ἄλλους τινὰς τῶν ξυνομοσάντων ἢ διεκωλύετε,

καὶ ὅτι οἱ Πλαταιῆς πάντα ἃ χρηστοὶ ἐγένοντο δι᾽ ἀττικισμὸν ἔπραξαν.

Cap. **64**. § 1. *ἡμεῖς δέ* Vat. Pal. Aug. M. Mosqu. G. H., alii *ὑμεῖς δέ*. Cf. adn.

Cap. **64**. § 1. *δῆλόν τε ἐποιήσατε . . . οὐ μηδίσαντες*. Cf. adn. 40, 8. — *Ἀθηναῖοι*. Suppl. *ἐμήδισαν*. — *ἡμεῖς δέ*, scil. *ἐμηδίσαμεν*. Cf. Plat. de Rep. 422 d *οὐδ᾽ ἡμῖν θέμις, ὑμῖν δέ*. Vide adn. I 67, 2. Editores qui *ὑμεῖς δέ* scripturam retinuerunt ad *βουλόμενοι* eam referentes, non cogitaverunt utrumque vocabulum, cum oppositum desit, adeo omni pondere carere, ut abesse non solum possint, sed etiam debeant. Accedit quod rerum veritati repugnat Plataeenses aut semper aut bello Persico Graecis contraria facere voluisse, quoniam una cum his armorum vi Persis restiterunt. — *τοῖς μὲν . . . τοῖς δέ*, Atheniensibus . . . Thebanis.

§ 2. *ἀφ᾽ ὧν . . . ἀπὸ τούτων*. Proprie aut *ἀπὸ τούτων* omittenda aut pro illis *ἀφ᾽ ὧν* solum *ἃ* scribendum fuisse videatur. Sed cf. exempla in ed. mai. adscripta et Kuehn. Gr. § 787 adn. 1. Blum. ad Lycurg. 32. Saupp. ad Xen. de Vect. 4, 13. — *τούτοις ξυναγωνίζεσθε*. In praesentis imperativo inest haec notio: pergite eorum esse socii, permanete in horum partibus.

§ 3. *μὴ προφέρετε*. Supra 59, 2 medium legitur. De re vid. ibid. et 58, 1. 59, 2. — *τότε*. Cf. adnot. I 101, 2. — *ξυνωμόσιαν*. Sic iterum de societate V 83, 4. Cf. adn. I 71, 6 et II 74, 3. — *Αἰγινήτας*. Vid. I 105. 108. — *ἄλλους ... ξυνομοσάντων*. De expeditione Thessalica Atheniensium I 111 et pugna Coronensi I 113, quibus Plataeenses interfuisse Muenscher de Rep. Plataeens. p. 81 non male suspicatur, cogitari ideo non potest, quia nec Thessali nec Boeotorum exsules socii umquam fuerunt Plataeensium. Nec apte ad ea, quae de Phocensibus et Locris Opuntiis I 108, 3 narrata sunt, respiciatur; nam hi quoque apud Plataeas certe in exercitu Persico dimicaverunt. Vid. Herodot. IX 31. Quare praecipue Euboeae incolae videntur intellegendi; hi enim et in exercitu Pausaniae fuerunt secundum Herod. IX 28, et ad eos subigendos a Pericle vicinos Plataeenses arcessitos esse, etsi *στρατιᾷ Ἀθηναίων* eos adortus esse dicitur I 114, verisimile est; fortasse etiam Naxii (cf. I 98), qui, quamquam ab Herodoto l. d. non nominati, et ipsi apud Plataeas a Graecis videntur stetisse.

8*

*καὶ ταῦτα οὔτε ἄκοντες ἔχοντές τε τοὺς νόμους
οὕσπερ μέχρι τοῦ δεῦρο, καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς βιασα-
μένου ὥσπερ ἡμᾶς· τὴν τελευταίαν τε πρὶν περι-
τειχίζεσθαι πρόκλησιν ἐς ἡσυχίαν ἡμῶν, ὥστε μηδ'
ἑτέροις ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε. τίνες ἂν οὖν ὑμῶν* 4
*δικαιότερον πᾶσι τοῖς Ἕλλησι μισοῖντο, οἵτινες
ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ ἀνδραγαθίαν προύθεσθε;
καὶ ἃ μέν ποτε χρηστοὶ ἐγένεσθε, ὡς φατέ, οὐ
προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε, ἃ δὲ ἡ φύσις αἰεὶ
ἐβούλετο, ἐξηλέγχθη ἐς τὸ ἀληθές· μετὰ γὰρ Ἀθη-
ναίων ἄδικον ὁδὸν ἰόντων ἐχωρήσατε. τὰ μὲν οὖν* 5
*ἐς τὸν ἡμέτερόν τε ἀκούσιον μηδισμὸν καὶ τὸν
ὑμέτερον ἑκούσιον ἀττικισμὸν τοιαῦτα ἀποφαίνομεν.*

ἕπεται (γ') ἀπολογία ὑπὲρ ὧν τὰ τελευταῖα Πλαταιῆς φασὶν ἀδικηθῆναι.

65. *Ἃ δὲ τελευταῖά φατε ἀδικηθῆναι (παρα-* 1
νόμως γὰρ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐν σπονδαῖς καὶ ἱερομηνίᾳ

§ 3. *ἡμῶν* Cass. Aug. Vat. M. H. Reg. D. I. E. Laur. m. Dan., qui genetivus subiective, quod dicunt, non obiective intellegendus est. In reliquis libris *ὑμῶν*.

μηδ' ἑτέροις Cass. Pal. T. Gr. Cf. adn. II 67, 4. II 72. VI 88. VIII 2. Krueg. ad Dion. p. 168. Vulgo et Bekk. *μηδετέροις*.

§ 4. *οὖν* om. Cass. Aug. Cl. Ven. It. Vat. M. H. Reg. Ar. Dan. Bekk. Aegre tamen hic particula sententias iungente careamus, et post *ἂν* saepe *οὖν* excidisse constat. Cf. sd. I 101, 3.

Cap. **65**. § 1. *ἱερομηνίαις* codd. Cf. adn.

Vid. Thirlw. Hist. Graec. c. XVI p. 345. Minus de Thasiis, Samiis, Byzantiis et longinquioribus nec belli Persici tempore Plataeensium sociis cogitandum. — *τοὺς νόμους . . . δεῦρο*. Ex his Plataeenses iam tempore belli Aeginetici populari civitatis statu usos esse colligit Muensch. l. d. p. 78 sq. Certe per omnem illam aetatem eos numquam a *δυναστείᾳ* vel tyrannide oppressos esse hinc discimus. — *ὥσπερ ἡμᾶς*. Vid. 62, 3. 4. — *τὴν τελευταίαν . . . πρόκλησιν*. Vid. II 72. Iunge *τὴν πρόκλησιν ἡμῶν*. Cf. sd. — *ἐδέχεσθε*. Imperfectum positum videtur, quoniam saepius legati ultro citroque missi sunt.

§ 4. *οἵτινες . . . προύθεσθε*, qui in illorum perniciem virtutem exhibuistis (spectandam). Cf. VIII 85, 3. — *χρηστοὶ . . . ὡς φατέ*. Respicitur ad 54, 3. — *οὐ προσήκ. ν. ἐπεδείξατε*, ad vos non pertinere nunc demonstrastis. De vi verbi *ἐπεδείξατε*, pro quo Class. *ἀπεδείξατε*, cf. Plat. de Rep. 391 e. Dem. XXI 7. — *ἐξηλέγχθη ἐς τὸ ἀληθές*, „i. e. ita comperta sunt, ut vera voluntatis vestrae ratio appareret.“ Bau. Comparanda formula Tacitina in falsum augere et similes atque adn. I 10, 3. — *ἄδικον ὁδὸν ἰόντων*. Cf. Matth. Gr. § 409, 4. *Ὁδόν* non raro de agendi ratione legi constat. Cf. Soph. OR. 67.

Cap. **65**. § 1. *ἃ δὲ . . . ἀδικηθῆναι*. Vid. 56, 1. 2. — *ἱερομηνίᾳ*. E plurali forma,

ἐπὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν), οὐ νομίζομεν οὐδ' ἐν
2 τούτοις ὑμῶν μᾶλλον ἁμαρτεῖν. εἰ μὲν γὰρ ἡμεῖς
αὐτοὶ πρός τε τὴν πόλιν ἐλθόντες ἐμαχόμεθα καὶ
τὴν γῆν ἐδῃοῦμεν ὡς πολέμιοι, ἀδικοῦμεν· εἰ δὲ
ἄνδρες ὑμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι καὶ γένει,
βουλόμενοι τῆς μὲν ἔξω ξυμμαχίας ὑμᾶς παῦσαι,
ἐς δὲ τὰ κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια
καταστῆσαι, ἐπεκαλέσαντο ἑκόντες, τί ἀδικοῦμεν;
οἱ γὰρ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἑπομέ-
3 νων. ἀλλ' οὔτ' ἐκεῖνοι, ὡς ἡμεῖς κρίνομεν, οὔθ'
ἡμεῖς· πολῖται δὲ ὄντες ὥσπερ ὑμεῖς καὶ πλείω
παραβαλλόμενοι, τὸ ἑαυτῶν τεῖχος ἀνοίξαντες καὶ
ἐς τὴν αὑτῶν πόλιν φιλίως, οὐ πολεμίως κομί-
σαντες ἐβούλοντο τούς τε ὑμῶν χείρους μηκέτι
μᾶλλον γενέσθαι, τούς τε ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν,

§ 3. αὑτῶν. Cass. Cl. Ven. Pal. Reg. alii αὐτῶν. Cf. adn. c. 17. Sed in superiore membro ἑαυτῶν, ut hic in H.

quam codd. habent, sollemnia, quibus Thebani intraverint, complurium dierum fuisse colligit Arn. At Goeller plurali sanctitatem diei significari arbitratur. Repudiatis interpretandi artificiis nunc auctoribus Meinek. Herm. III p. 364 et Herwerd. Stud. Thuc. p. 46 singularem rescripsimus, qui idem 56, 2 legitur.

§ 2. αὐτοί, ipsi, i. e. nostra sponte. Cf. IV 60, 2. Matth. Gr. § 468, 4. — ἀδικοῦμεν. Cf. Krueg. Gr. § 53, 1 adn. 3. Cum rationes afferantur, ex quibus de Thebanorum culpa iudicandum sit, supra vertendum est si pugnabamus et vastabamus, non si pugnavissemus et vastavissemus. Nam hoc ipsum num factum sit, audientium iudicio permittitur. — εἰ δὲ ἄνδρες cet. Cf. II 2, 2. — ἐς δὲ τὰ ... καταστῆσαι, i. e. restituere in commune Boeotorum concilium (cf. Liv. XXXIV 41). Κοινά omitti potuit. Cf. adn. II 2, 4. III 61, 2. 66, 1. — οἱ γὰρ ἄγοντες ... ἑπομένων. Respicitur ad 55, 4.

§ 3. πλείω παραβαλλόμενοι, plura periculis obicientes. Cf. adn. II 44, 3. — φιλίως, οὐ πολεμίως, amico, non hostili (in civitatem) animo. — τοὺς ὑμῶν χείρους, qui ex vobis deteriores erant. — μᾶλλον γενέσθαι] χείρους δηλονότι. Schol. Μᾶλλον igitur cum comparativo iunctum est. Cf. Matth. Gr. § 458. In quo hic eo minus offendimus, quia, cum ipse comparativus non sit iteratus, ex eo facile positivus repeti potest. Certe aut adiectivum iterandum aut μᾶλλον addi necesse fuit. — τὰ ἄξια ἔχειν, quae merebantur ob-

σωφρονισταὶ ὄντες τῆς γνώμης καὶ τῶν σωμάτων τὴν πόλιν οὐκ ἀλλοτριοῦντες, ἀλλ' ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες, ἐχθροὺς οὐδενὶ καθιστάντες, ἅπασι δ' ὁμοίως ἐνσπόνδους.

(δ') ἀντικατηγορία τῶν Πλαταιεῦσι νεωστὶ δεδραμένων.

66. *Τεκμήριον δέ [ὡς οὐ πολεμίως ἐπράσσο-* 1
μεν]. οὔτε γὰρ ἠδικήσαμεν οὐδένα, προείπομέν τε τὸν βουλόμενον κατὰ τὰ πάντων Βοιωτῶν πάτρια πολιτεύειν ἰέναι πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὑμεῖς 2
ἄσμενοι χωρήσαντες καὶ ξύμβασιν ποιησάμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ κατανοήσαντες ἡμᾶς ὀλίγους ὄντας, εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμέν τι ἀνεπιεικέστερον πρᾶξαι οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν ἐσελθόντες, τὰ μὲν ὁμοῖα οὐκ ἀνταπέδοτε

Cap. **66**. § 2. *ὑμῶν*. Cass. Aug. Cl. Ven. Pal. Vat. M. H. Reg. Gr. *ἡμῶν*. Cuius scripturae haec est vis: non cum maiore parte nostra (nostri exercitus). Cf. II 5. Bauero autem ironia ita oriens non satis apta videtur gravitati et indignitati rei, de qua conqueruntur Thebani. Vulgata certe magis plerisque placuit. Cf. adn.

tinere. — ***σωφρονισταὶ ὄντες τῆς γνώμης***, animi vestri (i. e. sensuum) moderatores. Respici putant interpretes ad sophronistas Atheniensium, custodes puerorum disciplinae publice constitutos, de quibus vid. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 489. II p. 369. Horum tamen sophronistarum magistratus recentior videtur esse Schoemanno Antiqu. iur. p. 337. Ceterum cf. VI 87, 3. VIII 48, 5. — ***τῶν σωμάτων*** (quod vocabulum ab initio legitur, quod contrarium est superiori *γνώμης*) . . . ***οὐκ ἀλλοτριοῦντες***. Port.: civitatem civibus (propr. eurer Personen, cf. Vig. p. 143) non orbantes. Dixeris etiam ab urbe cives non abalienantes secundum Goellerum, qui bene contulit I 40, 2 ***καὶ ἄλλον ἑαυτὸν οὐκ ἀποστερῶν***, ubi pariter exspectaremus ***καὶ ἄλλον ἑαυτοῦ οὐκ ἀποστερῶν***. Atque ***ἀλλοτρίωσιν*** schol. interpretatur ***στέρησιν***. Abreschius apte comparavit Sap. Sirach. 11, 35 ***ἀπαλλοτριώσαι σε τῶν ἰδίων***, cum quibus verbis cf. Theodoret. in Steph. Thes. v. ***ἀλλοτριόω***. — ***ἐς τὴν ξυγγένειαν*** (***τὴν τῶν Βοιωτῶν*** schol.) ***οἰκειοῦντες***. Est emphasis a Porto expressa verbis in pristinam cum necessariis gratiam reducentes.

§ **66**. § 1. Seclusa del. Meinek. Herm. III p. 365. Praecessit quod demonstraturi sunt Thebani: *ἐχθροὺς οὐδενὶ καθιστάντες, ἅπασι δ' ὁμοίως ἐνσπόνδους*. Cf. II 15, 4. 39, 2. 50, 2. ***οὔτε γὰρ . . . πρὸς ἡμᾶς***. Vid. II 2, 4.

§ 2. ***καὶ ὑμεῖς*** cet. Vid. II 3. — ***χωρήσαντες***. Suppl. ***πρὸς ἡμᾶς***. — ***εἰ ἄρα . . . πρᾶξαι***, etiamsi forte iniquius aliquid egisse videbamur. — ***οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν***, praeter multitudinis vestrae voluntatem. Cf. adn. 62, 4.

ἡμῖν, μήτε νεωτερίσαι ἔργῳ λόγοις τε πείθειν ὥστε ἐξελθεῖν· ἐπιθέμενοι δὲ παρὰ τὴν ξύμβασιν οὓς μὲν ἐν χερσὶν ἀπεκτείνατε οὐχ ὁμοίως ἀλγοῦμεν (κατὰ νόμον γάρ δή τινα ἔπασχον), οὓς δὲ χεῖρας προϊσχομένους καὶ ζωγρήσαντες ὑποσχόμενοί τε ἡμῖν ὕστερον μὴ κτενεῖν παρανόμως διεφθείρατε,
3 πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε; καὶ ταῦτα τρεῖς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ πράξαντες, τήν τε λυθεῖσαν ὁμολογίαν καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕστερον θάνατον καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἡμῖν μὴ κτενεῖν ψευσθεῖσαν ὑπόσχεσιν.

πείθειν. Lugd. πεῖσαι, reliqui πείσειν. Cf. adn.
§ 3. μὴ κτείνειν codd. Emend. Herwerd. Stud. Thuc. p. 46. Verbum ὑπισχνεῖσθαι apud Th. semper futuri infinitivus sequitur. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 8 et adn.
ὑπόσχεσιν. Cass. Aug. It. Vat. G. Bekk. ὑπόθεσιν. At respicitur ad superius ὑποσχόμενοι et ad ea, quae II 5 narrata sunt. Neque iniuriae accusari possent Plataeenses, si opinionem aliquam (quid enim aliud esset hic ὑπόθεσις?) Thebanorum fefellissent. Denique dicendi generis ψευσθῆναι ὑπόσχεσιν, falli promissum, exempla attulit Bloomf. hic et ad V 83; at quis scripserit ψευσθῆναι ὑπόθεσιν, non meminimus, et putamus aptius dici ὑποθέσεως, ut γνώμης, δόξης, ἐλπίδος. Denique ipsum nomen ὑπόθεσις nusquam alibi apud Thuc. legitur.

I 128,3. — μήτε νεωτερίσαι. De infinitivo vid. Matth. Gr. § 532 f. Verbum de hac re affuit II 4, 1. — πείθειν. Ad conatum significandum praesenti opus est. Codd. scripturam emend. Class. — ἐπιθέμενοι cohaeret cum verbis οὓς μὲν ἀπεκτείνατε et οὓς δὲ διεφθείρατε et antepositum est ideo, quod et ad ambo membra relativa pertinet et superioribus τὰ μὲν ὁμοῖα οὐκ ἀνταπέδοτε ἡμῖν contrarium est. In quo hanc licentiam scriptor admisit, ut alteram sententiam non convenienter priori verbo finito, sed participio exprimeret. Accuratius locutus esset: ἐπέθεσθε δὲ παρὰ τὴν ξύμβασιν, ἐν ᾧ οὓς μὲν κ. τ. λ. Similiter Xen. Anab. I 3, 8 scripsit ὁ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε, λάθρᾳ δὲ . . . πέμπων αὐτῷ ἄγγελον ἔλεγε pro λάθρᾳ δὲ . . . ἔπεμψε αὐτῷ ἄγγελον λέγων. — οὐχ ὁμοίως. Cf. adn. 12, 6. — χεῖρας προϊσχομένους. Cf. 58, 3. De re vid. II 4, 7. — ὑποσχόμενοί τε cet. Vid. II 5, 5 sqq.

§ 3. καὶ ταῦτα. Si minus plenam interpunctionem nunc post ἀδικῶμεν verbum positam servamus, haec et proxima videntur sic interpretanda, ut τρεῖς ἀδικίας praedicative appositum sit ad ταῦτα. Cf. Krueg. Gr. 57, 3 adn. 7 et § 61, 7 adn. 4. Nam ex hac interpunctione non apta huic loco est formula καὶ ταῦτα, de qua vid. Matth. Gr. § 470, 6. Male Krueg. καὶ ταῦτα πράξαντες collato Herod. I 197. VII 144 simul ad εἴργασθε et ad ὅμως φατέ refert; nam huic quidem eadem locutionis καὶ ταῦτα vis quae εἴργασθε verbo apta non est. — τήν τε λυθεῖσαν ὁμολογίαν, i. e. τό τε λυθῆναι τὴν ὁμολ. Similiter paulo post. Cf. adn. 36, 2. — τὴν περὶ . . . ὑπόσχεσιν. Haec grammatice sic expedienda: τὴν

ἣν τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑμῖν μὴ ἀδικῶμεν, ὅμως
φατὲ ἡμᾶς παρανομῆσαι καὶ αὐτοὶ ἀξιοῦτε μὴ ἀντι-
δοῦναι δίκην. οὔκ, ἤν γε οὗτοι τὰ ὀρθὰ γιγνώ- 4
σκωσι· πάντων δὲ αὐτῶν ἕνεκα κολασθήσεσθε.

(ε') τοῦ προτρεπτικοῦ μέρους τοῦ τῶν Πλαταιῶν λόγου ἀνασκευή.

67. Καὶ ταῦτα, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τούτου ἕνεκα 1
ἐπεξήλθομεν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ἵνα ὑμεῖς
μὲν εἰδῆτε δικαίως αὐτῶν καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς
δὲ ἔτι ὁσιώτερον τετιμωρημένοι, καὶ μὴ παλαιὰς 2
ἀρετάς, εἴ τις ἄρα καὶ ἐγένετο, ἀκούοντες ἐπικλα-
σθῆτε, ἃς χρὴ τοῖς μὲν ἀδικουμένοις ἐπικούρους
εἶναι, τοῖς δὲ αἰσχρόν τι δρῶσι διπλασίας ζη-
μίας, ὅτι οὐκ ἐκ προσηκόντων ἁμαρτάνουσι. μηδὲ
ὀλοφυρμῷ καὶ οἴκτῳ ὠφελείσθων, πατέρων τε
τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιβοώμενοι καὶ τὴν σφε-
τέραν ἐρημίαν. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνταποφαίνομεν 3
πολλῷ δεινότερα παθοῦσαν τὴν ὑπὸ τούτων ἡλι-

§ 4. οὔκ Cass. Cl. T. Mosqu. et a rec. man. Pal. Vulgo οὐκ. Cf. adn.
Cap. 67. § 2. ὠφελείσθωσαν codd. Cf. sd. 39, 6.

περὶ αὐτῶν, (ἤγουν ὑμᾶς) μὴ κτενεῖν (αὐτούς), ἡμῖν ψευσθεῖσαν ὑπόσχεσιν, i. e. τὸ ψευσθῆναι ἡμῖν τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι οὐ κτενεῖτε αὐτούς. Ceterum cf. sd. et de vv. τὴν ὑπόσχεσιν μὴ κτενεῖν supra 58, 1 τὴν δωρεὰν μὴ κτείνειν.

§ 4. οὔκ, ἤν γε cet. „Si grammaticorum praecepta sequimur, potius scribendum est οὔκ [quam οὐκ].“ Duk., qui Latine non ita dici posse addit. Cf. de hoc usu solius οὔκ V 101. Fritzsch. ad. Luci. p. 202. Pflugk. ad Eur. Hec. 399.

Cap. 67. § 1. ἵνα ὑμεῖς ... τετιμωρημένοι, ut vos quidem sciatis hos a vobis iuste damnatum iri, nos vero (sciamus) etiam religiosius ultionem nos ab eis petivisse (accusando et, ut condemnentur, efficiendo).

§ 2. καὶ μή. Ante haec virgula ponenda est, quod superior oratio tota in eo versatur, ut Plataeenses suas virtutes laudantes Thebanorumque iniurias querentes refellantur. Cf. 61, 1. Quae autem inde a verbis μηδὲ ὀλοφυρμῷ secuntur, ad restinguendam misericordiam spectant, quam Plataeenses imploraverunt. — εἴ τις ἄρα καὶ ἐγένετο, si modo aliqua etiam fuit, non solum simulatur. Cf. adu. IV 48, 5. — διπλασίας ζημίας. Singularem numerum videri requiri adnotat Arn. Legitur is certe I 86, 1, quo loco sententia illustratur. Sed cf. 39, 7. Ἔστι τί μοι ζημία sonant aliquid mihi poenae est. — οὐκ ἐκ προσηκόντων, contraquam eis convenit. Cf. Matth. Gr. § 574 p. 1334. Bernh. Synt. p. 461. — πατέρων ... ἐρημίαν. Vid. 57, 4. 59, 2.

§ 3. ἡλικίαν, iuventutem, pro concreto, ut νεότης II 8, 1.

κίαν ἡμῶν διεφθαρμένην, ὧν πατέρες οἱ μὲν
πρὸς ὑμᾶς τὴν Βοιωτίαν ἄγοντες ἀπέθανον ἐν
Κορωνείᾳ, οἱ δὲ πρεσβῦται λελειμμένοι κατ' οἰ-
κίας ἐρῆμοι πολλῷ δικαιοτέραν ὑμῶν ἱκετείαν
4 ποιοῦνται τούσδε τιμωρήσασθαι. οἴκτου τε ἀξιώ-
τεροι τυγχάνειν οἱ ἀπρεπές τι πάσχοντες τῶν
ἀνθρώπων· οἱ δὲ δικαίως, ὥσπερ οἵδε, τὰ ἐναν-
5 τία ἐπίχαρτοι εἶναι. καὶ τὴν νῦν ἐρημίαν δι' ἑαυ-
τοὺς ἔχουσι· τοὺς γὰρ ἀμείνους ξυμμάχους ἑκόν-
τες ἀπεώσαντο. παρενόμησάν τε οὐ προπαθόντες
ὑφ' ἡμῶν, μίσει δὲ πλέον ἢ δίκῃ κρίναντες καὶ
οὐκ ἀνταποδώσοντες νῦν τὴν ἴσην τιμωρίαν· ἔννομα

§ 3. *καὶ οἰκίαι* codd. Cf. adn.

§ 5. *παρενόμησαν* Gr., reliqui *παρηνόμησαν*. Exempla perfecti apud Atticos quidem scriptores semper reduplicati (Xen. Hist. Gr. II 1, 31 *παρενενομήκεσαν*, 3, 36 *παρανενομηκέναι*, Dem. XXI 9 *παρανενομηκώς*, XXXXIII 71 *παρανενομήκασιν*, XXXXIV 31. LIV 2 *παρανενομῆσθαι*) documento sunt hos ipsam linguae rationem secutos esse. Longe diversum est *παρημέλουν* (I 25, 3) ex *παρά* et *ἀμελέω* ortum. Itaque eadem augmenti forma hic et Lys. III 17 inferenda est, quam nunc habes apud Herod. VII 238. Dem. XVII 22. Aeschin. III 77. Quam mature verbi originem ignorare coeperint, ostendit *παρηνομημένου* in Corp. inscr. n. 269, 1 e (titulus in Caria factus est a. 355 ante Chr.), nisi lapicidae errorem statuere mavis, qualem ibidem habes *βασιλέοντος* pro *βασιλεύοντος*. Scriptoribus certe hanc qualiscumque est ignorantiam vix recte imputaveris.

ἀνταποδόντες codd. Cf. adn.

— *διεφθαρμένην*. Plataeis. — *οἱ μὲν . . . Κορωνείᾳ*. Cf. I 113 et supra 62, 5. — *οἱ δὲ . . . ἐρῆμοι*, alii senes relicti in domibus (filiis) orbi. Verba *κατ' οἰκίας* (cf. 30, 2. VIII 92, 2) *διὰ μέσου* collocata ad *λελειμμένοι* et *ἐρῆμοι* simul spectant. Cf. adn. 60. Non recte tuentur codd. scripturam interpretantes: alii senes relicti et domus eorum orbae; nam sic *αἱ οἰκίαι* legi oportet. Nobis *πατέρες* duobus membris (*οἱ μὲν . . . οἱ δὲ . . .*) antepositum ostendebat de solis patribus sermonem esse. — *ὑμῶν*. Genetivus apud *ἱκετείας* nomen ita legitur, ut apud *ἱκέτου* vocabulum 59, 2.

§ 4. *οἱ δὲ δικαίως*. Subaud. *πάσχοντές τι*. — *τὰ ἐναντία* adverbialiter. Cf. Bernh. Synt. p. 130. Pflugk. ad Eur. Hel. 310. — *ἐπίχαρτοι εἶναι* (*ἀξιώτεροι*), digniores, quorum malis omnes gaudeant. „Etenim *ἐπίχαρτος*, inquit Salomo Prov. XI 3, *ἀσεβῶν ἀπώλεια*.“ Bloomf.

§ 5. *πλέον ἤ*, potius quam. Cf. II 89, 6. V 9, 6. — *ἀνταποδώσοντες*. Codd. scripturam *ἀνταποδόντες* falsam esse eo apparet, quod poenam non iam rependerunt sed rependent eaque res longe diversi temporis est atque *κρίναντες*. Proximum *ἔννομα γὰρ πείσονται*, quo causa affertur, cur poena eorum impar sit, ostendit futurum reponendum esse. — *ἔννομα . . . πείσον-*

γὰρ πείσονται καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης χεῖρας προϊσχόμενοι, ὥσπερ φασίν, ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως ἐς

δεήσεις καὶ ἐπίλογοι.

δίκην σφᾶς αὐτοὺς παραδόντες. ἀμύνατε οὖν, ὦ 6
Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῷ τῶν Ἑλλήνων νόμῳ ὑπὸ τῶνδε παραβαθέντι, καὶ ἡμῖν ἄνομα παθοῦσιν ἀνταπόδοτε χάριν δικαίαν ὧν πρόθυμοι γεγενήμεθα, καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑμῖν, ποιήσατε δὲ τοῖς Ἕλλησι παράδειγμα οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες ἀλλ' ἔργων, ὧν ἀγαθῶν μὲν ὄντων βραχεῖα ἡ ἀπαγγελία ἀρκεῖ, ἁμαρτανομένων δὲ λόγοι ἔπεσι κοσμηθέντες προκαλύμματα γίγνονται. ἀλλ' ἢν οἱ ἡγεμόνες, ὥσπερ 7
νῦν ὑμεῖς, κεφαλαιώσαντες πρὸς τοὺς ξύμπαντας

ται. Haec apud Bekk. est interpositio, quae interpunctio nobis ideo improbanda videtur, quia non intellegimus, quomodo Plataeenses eo, quod se dediderint, vel postquam se dediderint, iniuste egisse dicantur, id quod fit verbis **παρενόμησαν παραδόντες σφᾶς αὐτούς.** Durissimam distinctionem et explicationem excogitavit Goell. sola *ἔννομα γάρ* interiecta esse arbitratus. — **καὶ οὐχί**, et nequaquam, scil. **πείσονται.** — **χεῖρας προϊσχόμενοι.** Cf. 66, 2. — **ὥσπερ φασίν.** Vid. 58, 3. — **ἀπὸ ξυμβάσεως . . . παραδόντες.** Vid. 52, 2 sq.

§ 6. **ἀμύνατε . . . καί.** Sic incipiens Thucydides proprie verba **ἀνταπόδοτε . . . γεγενήμεθα** additurus non erat. Cf. de *τέ* adn. I 16 et verborum apud *καὶ . . . καί* hanc ob causam traiectorem exempla 71, 1. IV 105, 1. V 16, 1. 61, 2. 88. VI 65, 1. — **τῷ . . . νόμῳ . . . παραβαθέντι.** Vid. 66, 2. — **ὧν πρόθυμοι**, i. e. **τούτων ἃ πρόθυμοι**, ut **τὸ προταλαιπωρεῖν πρόθυμος ἦν** legimus II 53, 3. Saepius **πρόθυμος ἔς τι** dicitur. — **μὴ τοῖς . . . ὑμῖν**, ne propter istorum orationem apud vos repulsam feramus, Port. Cf. adn. 57, 4. — **ποιήσατε . . . παράδειγμα**, i. e. **δείξατε.** Quare participium sequitur. Cf. adn. 40, 8. — **λόγων τοὺς ἀγῶνας.** „Refertur ad id genus rhetoricarum exercitationum, quod tunc [apud Athenienses maxime] valebat. Cf. 37, 4. 38, 3." Bloomf. *Ῥητόρων ἀγῶνα* vocat Demosth. XVIII 226. Articuli vis haec est: ea certamina, quae proponetis, non verborum, sed factorum (certamina) proponetis. — **προθήσοντες.** Similiter *προκεῖσθαι ἀγῶνα* dixerunt Diod. et alii. — **ἁμαρτανομένων δέ.** De verbis *ἔργα ἁμαρτάνεται* cf. adn. II 65, 11. — **λόγοι ἔπεσι κοσμηθέντες**, orationes verbis exornatae, verborum ornatu excultae. Cf. Lob. ad Soph. Ai. 1096. Bergk. Hist. litt. Gr. I p. 432, 24 et cum sententia Sal. Iug. 85. Similiter nonnulli II 41, 4 *ἔπη* intellegunt, ubi tamen cf. adn.

§. 7. **κεφαλαιώσαντες**, rebus singulis in unam summam contractis, omnia summatim attingentes, breviter complexi. Omnino de brevi agendi et cognoscendi ratione accipi posse adnotat Heilm., et plane alienam notionem ei verbo

διαγνώμας ποιήσησθε. ἧσσόν τις ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις λόγους καλοὺς ζητήσει."

1 68. Τοιαῦτα δὲ οἱ Θηβαῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δικασταὶ νομίζοντες τὸ ἐπερώτημα σφίσιν ὀρθῶς ἕξειν. εἴ τι ἐν τῷ πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν ἀγαθὸν πεπόνθασι, διότι τόν τε ἄλλον χρόνον ἠξίουν δῆθεν αὐτοὺς κατὰ τὰς παλαιὰς Παυσανίου μετὰ τὸν Μῆδον σπονδὰς ἡσυχάζειν καὶ

Λακεδαιμόνιοι δίκην παρὰ τῶν Πλαταιῶν λαμβάνουσιν ὠμοτάτην, χαρισάμενοι Θηβαίοις.

affinxit Goell. Cum tamen alibi semper de sermone dici videatur, ut VI 91, 7. VIII, 53, 1 hic quoque maxime ad brevem illam interrogationem 52, 4 respicitur. Nam hoc participium, ut paulo post *ποιήσησθε*, non tam cum generali illo *ἡγεμόνες* quam cum *ὑμεῖς* pronomine esse congruens recte vidit Arn. — **διαγνώμας**. Cf. adn. I 87, 6. — **ποιήσησθε.** Verbi persona ad rem comparatam accommodata est. Cf. adn. I 82, 1.

Cap. 68. § 1. **τοιαῦτα δέ.** Cf. adn. I 44, 1. — **οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δικασταί.** Verba finita horum nominativorum sunt *ἀπέκτειναν* et *ἐποιήσαντο*. — **τὸ ἐπερώτημα.** Vid. 52, 4. — **ἕξειν.** Futurum propter *αὖθις . . . ἐρωτῶντες* quod sequitur. Superius *ὀρθῶς* Bloomf. male explicat utiliter, cum esse recte, iuste, ex proximis liqueat. — **διότι τόν τε . . . ἡσυχάζειν.** Verbis *διότι τε ἠξίουν* qui respondere volunt *καὶ . . . ἡγούμενοι* orationisque mutationem eandem esse, quam reperimus I 1, 1 in verbis *ὅτι ἀκμάζοντές τε ἦσαν . . . καὶ . . . ὁρῶν*, non satis cogitaverunt, ut iusta fieret oppositio, *ὕστερον* cum participio *ἡγούμενοι* coniungendum fuisse. Ita fit deleto *ὅτε*; sed ne sic quidem omnia recte videntur procedere, cum propter sententiam *καὶ νῦν . . . ἡγούμενοι* potius exspectes. Quodsi *καὶ . . . ἡγούμενοι* cum *διότι τε ἠξίουν* verbis iungi nequit, reliquum est, ut *καὶ ὅτε ὕστερον* aut ad *προείχοντο* aut ad *ἐδέξαντο* referatur. Hoc autem duabus de causis statui nequit, primum quod Lacedaemonii ante spretam condicionem, non post eam Plataeenses quiescere volebant; deinde quominus ita sententiam expediamus, *ὡς* obstat, quo *ὡς ἐδέξαντο* verba alio spectare apparet; nam *ὡς* pro *ὅτι* particula post interpositionem iteratum esse (cf. Xen. Cyr. V 3, 30. Kuehn. Gr. § 771,3) ideo statui nequit, quod hac ratione *ἃ . . . προείχοντο κ. τ. λ.* non interposita sed obiectum sunt *οὐκ ἐδέξαντο* verborum. Iam vero, ut, quod unum restat, *καὶ ὅτε ὕστερον* cum *προείχοντο* iungatur, *ἃ* auctoribus Heilmanno et Class. delendum est. — **τόν τε ἄλλον χρόνον ἠξίουν . . . καὶ ὅτε ὕστερον . . . προείχοντο.** Plataeenses quiescere Lacedaemonii et per reliquum tempus volebant et postea cum pacis condicio ab Archidamo oblata est (cf. II 72, 1). Illud magis simulatum quam verum esse adiuncta *δῆθεν* particula ostendit. Semel saltem id factum esse ex II 72, 1 *ἅπερ καὶ τὸ πρότερον ἤδη προυκαλεσάμεθα* cognoscitur. — **τὰς παλαιὰς . . . σπονδάς.** Pactum vel promissum Pausaniae *στρατεῦσαι μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐτούς* (II 71, 2), a Plut. Arist. 21 magnificentius his verbis expressum: *Πλαταιεῖς ἀσύλους καὶ ἱεροὺς ἀφεῖσθαι.* — **μετὰ τὸν Μῆδον**, i. e. post cladem Medi,

ὅτε ὕστερον [ἃ] πρὸ τοῦ περιτειχίζεσθαι προείχοντο αὐτοῖς κοινοὺς εἶναι κατ' ἐκεῖνα, ὡς <δ'> οὐκ ἐδέξαντο, ἡγούμενοι τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσει ἔκσπονδοι ἤδη ὑπ' αὐτῶν κακῶς πεπονθέναι, αὐ-

devicto Medo. Ita post Cremonam Tac. Hist. III 49, post vina Hor. Carm. I 18, 5. Cf. id. III 21, 19 et Rupert. ad Tac. l. d. et adnot. V 2, 1. — **προείχοντο**] *προεβάλλοντο.* Schol. Cf. IV 87, 2. — **κοινοὺς εἶναι**] *τουτέστιν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων.* Schol. Cf. adn. 53, 2. — **ἐκεῖνα**] *τὰ τοῦ Παυσανίου.* Schol. De neutro cf. Krueg. Gr. § 58, 3 adn. 6. — **ὡς <δ'> οὐκ ἐδέξαντο, ἡγούμενοι . . . πεπονθέναι** cum procul dubio ad causam pertineant, cur Lacedaemonii interrogationem recte se habere putaverint, participium *ἡγούμενοι* autem verbo *ἠξίουν* subditum esse nequeat, quod illi non opinionem eam habentes postulaverunt, sed postquam postulaverunt, opinati sunt, ut iuxta ponerentur *διότι . . . ἠξίουν* et *ἡγούμενοι* (cf. adn. I 1, 1), *δ'* addendum erat. Si quidquam ex perversa Vallae interpretatione hic concludi potest, haud temere hoc eum legisse conicias. Vertit enim: at ubi repudiata condicio est. Idem *ἃ* omittit. — **ἡγούμενοι . . . πεπονθέναι**, rati se propter sua iusta postulata (ab illis neglecta) iam ut foederis expertes ab illis violatos, Port. (nisi quod hostes male addidit). Ita haec videntur intellegenda, si recte scripta sunt. Verba ab illis neglecta omitti a Thuc. ideo potuerunt, quod antecedunt haec: *ὡς οὐκ ἐδέξαντο.* **Ἔκσπονδοι** non explicandum quia *ἔκσπονδοι* sint, sed se, qui (seu dum) nulla societate adstricti sint, qua ad parcendum illis permoverentur. Erant autem *ἔκσπονδοι*, quia Plataeenses condiciones ab Archidamo oblatas spreverant. Et „cum essent *ἔκσπονδοι*, Graecorum iudicio sine certis legibus cum eis vivebant; quare nihil prohibebat, quin supplicio eos afficerent . . . Solum igitur, quod Spartiatae considerabant, erat, num illo foedere, quod Pausanias cum Plataeensibus fecisset, solutos se iudicarent.“ Arn. Falsas aliorum enodationes vide in ed. mai. Comment. et Supplem. Accedat Bloomfieldiana praeter eam, quam pauloante probavimus, in ed. 2 proposita: optimum consilium habentes (with perfectly just intentions of their own), quam notionem soli dativo non subiectam esse apparet. Unum exemplis demonstrare non possumus, *βούλησιν* postulationem seu oblatam condicionem sonare. Arnoldo igitur in ed. 2 verba *τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσει* non solum propter novam et Atticis prorsus ignotam vim vocis *βούλησις*, sed etiam propter universam formam et compositionem adeo dissimilia sermoni Graeco aetatis Thucydideae videntur, ut ea aut depravata aut ex scholio orta esse censeat. Quodsi ex interpretamento haec verba orta esse statuimus (et fatendum est hoc plurimum probabilitatis habere), Thucydidem *τῇ δικαιώσει* scripsisse facile conicias. Ita enim Lacedaemonii ea quam ex foederis iure instituerant postulatione se foedere solutos esse opinantur. Nempe *δικαίωσις* proprie est postulatio ex iure facta. Cf. V 17, 2. Similem atque hic immigrasse statuimus eiusdem vocabuli interpretationem habet schol. III 82, 4 *δικαιώσει δὲ ἀντὶ τοῦ τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ κρίσει* et V

θις τὸ αὐτὸ ἕνα ἕκαστον παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ δεδρακότες εἰσίν, ὁπότε μὴ φαῖεν, ἀπάγοντες ἀπέκτεινον καὶ ἐξαίρετον
2 ἐποιήσαντο οὐδένα. διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν οὐκ ἐλάσσους διακοσίων, Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν, οἳ ξυνεπολιορκοῦντο· γυναῖκας δὲ ἠν-
3 δραπόδισαν. τὴν δὲ πόλιν ἐνιαυτὸν μέν τινα [Θηβαῖοι] Μεγαρέων ἀνδράσι κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα φρονοῦντες Πλαταιῶν περιῆσαν ἔδοσαν ἐνοικεῖν· ὕστερον δὲ καθελόντες αὐτὴν ἐς ἔδαφος πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελίων ᾠκοδόμησαν πρὸς τῷ Ἡραίῳ καταγώγιον διακοσίων

17, 2 δικαιώσεις] αἰτήματα δίκαια. — τὸ αὐτὸ ἕνα ἕκαστον παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες. Est σχῆμα διὰ μέσου, de quo vid. Bernh. Synt. p. 351. Lob. ad Soph. Ai. 477. Wund. in Cens. Ai. Lob. p. 131 sqq. al. in ed. mai. c. Παράγειν hic et V 45, 4. 46, 5. VIII 53, 2 est producere (in medium). — ὁπότε μὴ φαῖεν. Cf. adn. II 15, 1. — ἀπέκτεινον. Cf. Dem. LIX 103 et de turpitudine rei Isocr. XIV 62.

§ 2. Cum numeris huius paragraphi cf. II 78, 3. III 20, 2. 24, 2. — ξυνεπολιορκοῦντο. Cf. Krueg. Gr. § 53, 2 adn. 8.

§ 3. ἐνιαυτόν τινα, circiter annum, ut numeralibus aliquotiens τις additur. Cf. adn. 111, 4. Omittitur ἕνα, quod solum ἐνιαυτός unum annum significat. Cf. 27, 2. VII 28, 3. — Θηβαῖοι recte del. Class. Nam omnium rerum, quae usque ad vocabulum ἀπεμίσθωσαν narrantur, eosdem esse auctores facile patet. Verbi ἀπεμίσθωσαν autem subiectum esse Peloponnesios sive Lacedaemonios proximum καὶ ἐνέμοντο Θηβαῖοι ostendit. Atque urbem diruisse terramque locasse Lacedaemoniorum duces Diod. XII 56, 6 tradit. — Μεγαρέων . . . ἐκπεπτωκόσι. Cf. IV 66. — τὰ σφέτερα φρονοῦντες. Similiter VI 51, 2 τὰ τῶν Συρακοσίων φρονοῦντες. Cf. adn. 63, 2 et de re II 2, 2. — ἐς ἔδαφος . . . ἐκ τῶν θεμελίων. Ne alterutrum superfluat, ἐκ τῶν θεμελίων (adverbialiter dicitur ἐκ θεμελίων) cum ᾠκοδόμησαν iunge, ut ex fundamentis urbis dirutae deversorium aedificasse dicantur. Privata aedificia praeter fundamenta ex lateribus vel lutamento exstructa erant (cf. Boeckh. Oec. civ. I p. 93). Publicum deversorium totum ex saxo factum est. Ἐς ἔδαφος iterum IV 109, 1. Male intellectam Thucydideam formulam imitatus est Procopius verbis καθεῖλε μὲν αὐτὸ ἐς τὸ ἔδαφος ἐκ τῶν θεμελίων de Aedif. p. 12 d. — πρὸς τῷ Ἡραίῳ. De hoc templo vid. Herodot. IX 52. Paus. IX 2, 5. Plut. Arist. 18. Krus. Hell. II 1 p. 595. Leak. Graec. sept. II p. 364. Bursian. Geogr. p. 244. — καταγώγιον. Ut videtur, ad homines pios, qui templum Iunonis visitarent, recipiendos. De his deversoriis vid. Beck. Charicl.

ποδῶν πανταχῇ κύκλῳ οἰκήματα ἔχον κάτωθεν
καὶ ἄνωθεν, καὶ ὀροφαῖς καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν
Πλαταιῶν ἐχρήσαντο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἃ ἦν ἐν
τῷ τείχει ἔπιπλα, χαλκὸς καὶ σίδηρος, κλίνας
κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν τῇ Ἥρᾳ, καὶ νεὼν ἑκα-
τόμποδον λίθινον ᾠκοδόμησαν αὐτῇ. τὴν δὲ γῆν
δημοσιώσαντες ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ
ἐνέμοντο Θηβαῖοι. σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ξύμπαν 4
περὶ Πλαταιῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτε-
τραμμένοι ἐγένοντο Θηβαίων ἕνεκα, νομίζοντες
ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἄρτι τότε καθιστάμενον

I p. 136 sq. — **πανταχῇ**, quoquoversus (i. e. in quadratum). Cf. Hier. Muell., qui hoc adverbium rectius ad superiora quam ad ea, quae secuntur, referri docet, etsi *πανταχῇ κύκλῳ* recte coniungi videbimus VII 79, 5. — **οἰκήματα**, cubicula. Cf. Stallb. ad Plat. Phaed. c. 65. — **κάτωθεν καὶ ἄνωθεν**, i. e. *κάτω καὶ ἄνω*. Cf. adn. II 102, 2. — **τοῖς ἄλλοις**. Est is dativus, pro quo etiam genetivus materiae legitur. Cf. Matth. Gr. § 374 b adn. — **ἐν τῷ τείχει . . . σίδηρος**. In his si *ἐν τῷ τείχει* sonant in muro, *χαλκὸς καὶ σίδηρος* oportet sint retinacula ferrea, quae opus lapideum in summo muro firmaverint (cf. I 93), similesque res aeneae. Ita Bloomf. explicat. Sed primum, etsi *σίδηρος* in muris exstruendis aliquotiens (ut praeter l. d. IV 69. VI 88) commemoratur, aeris in eis mentionem fieri non meminimus. Deinde *ἐπίπλων* nomen supellectilem magis quam materiam significans satis recte de illis retinaculis et illo aere vix dicatur. Denique cum antea *ὀροφαὶ καὶ θυρώματα* domuum Plataeensium fuerint, *τὰ ἄλλα ἃ ἦν ἐν τῷ τείχει ἔπιπλα* de ipsius muri partibus quibusdam explicari posse non existimamus. Quare Heilm. *ἐν τῷ τείχει* recte intra moenia, i. e. in urbe, videtur interpretatus esse. Cf. I 62, 6 *ἐς τὸ τεῖχος κατέφυγεν*. — **κλίνας**. Attende materiem harum *κλινῶν*. De *κλίναις* Graecorum universis vid. Beck. Charicl. II p. 115 sq. Hic sunt lecti aerati vel triclinia aerata Latinorum. Vid. interpr. Liv. XXXIX 6, 7. „Hi autem lecti aut usui hospitum in sacris sollemnibus erant destinati aut, id quod Bloomf. existimat, non in templi, sed in deversorii usum facti, ut, qui adoratum venissent, in eis cubarent.“ Arn. in ed. 2. Suam sententiam pluribus tuetur Bloomf. in ed. 2. — **νεών**. Hanc aediculam ei, quae iam in *Ἡραίῳ* seu sacro territorio (*ἱερῷ*) Iunonis fuisset, additam esse a Thebanis, ut deos Plataeenses propitiarent, suspicatur Arn. — **ἐνέμοντο**. Cf. adn. I 2, 2. II 15, 2.

§ 4. **σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ξύμπαν**, propemodum autem atque adeo omnino. „Dicendi genus *σχεδόν τι* redit V 66, 4 et VII 33, 2.“ Arn. Cf. Matth. Gr. § 487, 4 et de vv. *τὸ ξύμπαν* adn. I 145. De *καί* in gradatione posito vid. Matth. Gr. § 620, 1 c. — **περὶ Πλαταιῶν**. quod attinet ad Plat. — **ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο**. Cf. Matth. Gr. § 560. Appellatur schema Chalcidicum (Chalcidense). — **ἄρτι . . . καθιστάμενον**. Cf. adn. 3, 1.

5 ὠφελίμους εἶναι. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πλάταιαν ἔτει
τρίτῳ καὶ ἐνενηκοστῷ ἐπειδὴ Ἀθηναίων ξύμμαχοι
ἐγένοντο οὕτως ἐτελεύτησεν.
1 69. Αἱ δὲ τεσσαράκοντα νῆες τῶν Πελοπον-
νησίων αἱ Λεσβίοις βοηθοὶ ἐλθοῦσαι, ὡς τότε
φεύγουσαι διὰ τοῦ πελάγους ἔκ τε τῶν Ἀθηναίων
ἐπιδιωχθεῖσαι καὶ πρὸς τῇ Κρήτῃ χειμασθεῖσαι
[καὶ] ἀπ' αὐτῆς σποράδες πρὸς τὴν Πελοπόννησον
κατηνέχθησαν, καταλαμβάνουσιν ἐν τῇ Κυλλήνῃ
τρισκαίδεκα τριήρεις Λευκαδίων καὶ Ἀμπρακιω-
τῶν καὶ Βρασίδαν τὸν Τέλλιδος ξύμβουλον Ἀλ-
2 κίδᾳ ἐπεληλυθότα. ἐβούλοντο γὰρ οἱ Λακεδαιμό-
νιοι, ὡς τῆς Λέσβου ἡμαρτήκεσαν, πλέον τὸ ναυ-
τικὸν ποιήσαντες ἐς τὴν Κέρκυραν πλεῦσαι στα-
σιάζουσαν. δώδεκα μὲν ναυσὶ μόναις παρόντων

Λακεδαιμόνιοι ὡς ἐς τὴν Κέρκυραν πλευσούμενοι παρασκευάζονται.

Cap. **69.** § 1. *τρισκαίδεκα.* *Τρεισκαίδεκα* Mosqu. Bekk. et taciti It. et Vat. Sed aut *τρεῖς καὶ δέκα* aut *τρισκαίδεκα* scribendum. Cf. Lob. ad Phryn. p. 409. Numerale deest in Cass. Aug. Pal. Reg.

§ 5. *τρίτῳ καὶ ἐνενηκοστῷ.* Itaque a. Chr. n. 519. ,,Olympiadum ratio hac de re variat [velut in Muell. Dor. et Clint. Fast. Hell.], quod, cum Plataeae aestate deditae sint, utrum Ol. LXXXIIIae anno [primo] exeunte, an altero ineunte captae sint, non constat. Quare Plataeenses aut Ol. LXV 1 aut LXV 2 in Atheniensium societatem pervenisse reperiuntur.“ Muensch. de Reb. Plataeens. p. 51. De dubitatione ex Cleomenis rebus exorta vid. ed. mai. Groteus in Hist. Gr. IV p. 224, vers. germ. II p. 456 *τρίτῳ καὶ ὀγδοηκοστῷ* legendum esse docet eique assentitur Duncker Hist. antiqu. IV p. 448. Contra numerum a codd. traditum tuentur Curtius Hist. Gr. I p. 318. Schoemann. Antiqu. II p. 72. Cum illis facit Sickel Symb. ad explic. Thuc. p. 8 (Halis 1863). — *ἐπειδὴ . . . ἐγένοντο.* Vid. 52, 1 et ibi adn.

Cap. **69.** § 1. *αἱ δὲ τεσσαράκοντα νῆες.* Vid. c. 29. — *τότε.* Cf. adn. I 101, 2. Respicitur autem ad 33, 1. — *ἔκ τε τῶν Ἀθηναίων.* A Pachete. Vid. 33, 2 sq. et de praepositione Antiph. II 8, 1. Matth. Gr. § 574. — *ἐπιδιωχθεῖσαι.* Idem verbum de eadem re affuit 33, 3. In eo *ἐπί* intensivum esse et significare proxime seu *ἐπὶ πόδα* hic putat Bloomf. At idem ad c. 108 omnino a tergo persequi, insequi interpretatur. Rectius quam Goell. ad c. 33. — *σποράδες* idem atque *σποράδες γενόμεναι,* i. e. *διασπαρεῖσαι* esse et cum superioribus participiis coniungendum vulgo putant. At aptius quam haec cum *κατηνέχθησαν* cohaeret. Quare recte *καὶ* delevit Class. — *ξύμβουλον.* Cf. adn. II 85, 1.

§ 2. *δώδεκα μὲν . . . προφθάσωσι,* et quod cum duodecim duntaxat navibus

Ἀθηναίων περὶ Ναύπακτον, πρὶν δὲ πλέον τι ἐπιβοηθῆσαι ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ναυτικὸν ὅπως προφθάσωσι· καὶ παρεσκευάζοντο ὅ τε Βρασίδας καὶ ὁ Ἀλκίδας πρὸς ταῦτα.

στάσις Κερκυραίων, ὧν οἱ ἐν Κορίνθῳ αἰχμάλωτοι γενόμενοι κατελθόντες Πειθίαν πρῶτον μὲν ἐς δίκην ὑπάγουσιν, ἔπειτα κτείνουσι.

70. Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ 1
αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. καὶ ἔπρασσον οὗτοι ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες ὅπως ἀποστή-

Athenienses ad Naupactum essent, et ut, antequam maior aliqua classis Athenis subsidio venisset, praeverterent. Ὅπως Thucydides, quo clarius **δώδεκα ναυσὶ μόναις παρόντων** et **πλέον τι ἐπιβοηθῆσαι** contraria ponerentur, ante **προφθάσωσι** demum collocavit. Cf. adn. I 10, 2. IV 4, 1. Quod si huic explicationi obstare dicas, quod Lacedaemonii Corcyram non ideo, ut, priusquam Athenienses maiorem classem collegissent, illuc pervenirent, sed ut eam, si ante illud tempus navigassent, sibi conciliarent, petituri fuerint, Goeller id ipsum tam perspicuum esse respondet, ut scriptori non opus fuerit dicere **ὅπως προφθάσωσι καὶ τὴν πόλιν προσποιήσωνται.** De duodecim illis navibus vid. 75, 1.

Cap. **70.** § 1. *ἐστασίαζον.* Cf. Diod. XII 57. — *οἱ αἰχμάλωτοι.* Vid. I 54. 55. — *περὶ Ἐπίδαμνον.* Proprie apud Sybota. Vid. I 47 sqq. „Haud dubie Thuc. omnia ea, quae ineunte bello in Ionio mari gesta sunt, ad Epidamnum ideo rettulit, quia non procul ab illa . . . gerebantur, et certe vel ad oppugnationem vel ad defensionem et liberationem eius urbis spectabant.“ Haack. Cf. Diod. l. d. — *ὀκτακοσίων ταλάντων . . . διηγγυημένοι,* sponsione octingentum talentum facta ab hospitibus ipsorum publicis, talentis octingentis redempti datis fideiussoribus hospitibus suis publicis. Ita fere Port., ut dativus positus sit pro praepositione **ὑπό** et genetivo. Cf. Diod. l. d. De genetivo pretii cf. Dionys. Antiqu. VII 12 **διεγγυήσαντες τὰ σώματα χρημάτων.** Ad rem quod attinet, „cum binae minae usitatum redemptionis pretium gravis armaturae militum proeliis captorum apud Peloponnesios fuerint (vid. Herod. VI 79), octingenta talenta pretium circiter ducentorum quinquaginta hominum (vid. I 55) incredibile videatur.“ Arn. Demosthenis milites in Sicilia obsides relinquendos singulos singulis talentis aestimatos esse VII 83 legemus, unde ut iusto maiorem esse numerum *ὀκτακοσίων* forsitan conicias, ita minorem esse *ὀγδοήκοντα*, quem Valla expressit, videtur constare. Maius pretium Class. excusat nobilitate virorum et fallaci pacti simulatione. Infinitum numerum posuit Diod. De variis redemptionis pretiis vid. Boeckh. Oecon. civ. Ath. I p. 100 sq. et Schoem. Antiqu. iur. p. 369. De proxenis cf. adn. II 29, 1. — *μετιόντες*, ambientes. Cf. VIII 73. — *ὅπως ἀποστήσωσιν.* Cf. I 57, 4. Plat. Gorg. 480 e. 481 a.

2 σῶσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. καὶ ἀφικομένης Ἀτ-
τικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν,
καὶ ἐς λόγους καταστάντων, ἐψηφίσαντο Κερκυ-
ραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ
ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ
3 πρότερον. καί (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε
τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπ-
άγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην λέγοντες
4 Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. ὁ δὲ ἀπο-
φυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε
ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς

§ 2. *καταστάντων.* Suppl. *τῶν πρέσβεων τοῖς Κερκυραίοις.* Cf. IV 58. — *ξύμμαχοι . . . ξυγκείμενα.* Cf. I 44, 1. „*Καίτοι ἐπιμαχίαν μόνον ἐκεῖ ἐποιήσαντο πρὸς ἀλλήλους.*“ *Δούκας.* Eam etiam tunc servatam esse apparet ex adiectis vv. *Πελοποννησίοις . . . πρότερον* et ex 75, 1. Latius igitur hic patet vis voc. *ξύμμαχοι* (cf. adn. I 44, 9) et fallitur Muell. de Rep. Corcyr. p. 28. Cf. adn. II 25, 1. *Τὰ ξυγκείμενα* = *τὰς ξυνθήκας.* Cf. V 47, 8. VIII 58, 5.

§ 3. *ἦν γάρ.* Causa *παρενθέτως* praemissa ut I 31, 2. 57, 6. 87, 2. III 107, 3. VII 48, 3. VIII 109, 1. Ubi sententia interposita non cum principali coalescit (cf. adn. I 72, 1), hanc earum necessitudinem interpositionis notis significare nunc placet. — *ἐθελοπρόξενος.* „*Ἐθελοπρόξενος* est, qui sua sponte alterius urbis legatos hospitio excipit [eiusque civium res curat], quamvis nondum ab illa urbe agnitus sit hospes, multo minus in tabulas publicas relatum sit hospitium cum illo contractum esse. Cum vero ius hospitii *ἀνάγραπτον*, id est publico nomine perscriptum est in civitatis albo, tum demum fit *πρόξενος.*“ Kuhn. ad Poll. III 59. 60. Posse *ἐθελοπρόξενον* etiam ab ipsis Corcyraeis nondum sanctum *πρόξενον* existimari dicit Muell. de Rep. Corcyr. p. 43 ob verba schol. non prorsus hanc vim habentia: *ἐθελοπρόξενος*] *ἀφ' ἑαυτοῦ γενόμενος, καὶ μὴ κελευσθεὶς ἐκ τῆς πόλεως· οἱ γὰρ πρόξενοι καλούμενοι ἐκ τῆς ἑαυτῶν πόλεως ἐγένοντο.* Similiter iam Boeckh. Corp. Inscr. I p. 731: non a Corcyraeis constitutus. Sed *πρόξενοι* constitui solebant plerumque ab ea civitate, cuius patrocinium agebant. Cf. Herm. Antiqu. I § 116. Schoemann. Antiqu. Gr. II p. 22. Accusare licebat *ἐθελοπρόξενον*, quod patrocinio sua sponte suscepto non in publica fide erat. — *τοῦ δήμου προειστήκει*, i. e. *τοῦ δήμου προστάτης ἦν. Οἱ τοῦ δήμου προστάται τῶν Κερκυραίων* nominantur c. 75, 2 et IV 46, 4. De quibus viris universis vide accuratissime disputantem Wachsmuthium in Antiqu. Gr. I p. 819 sqq. et Muell de Corcyr. Rep. p. 49 sq., qui tamen frustra dubitat, num Pithias *προστάτης τοῦ δήμου* fuerit. Disceptatur, utrum fuerint principes factionis popularis, an magistratus publicus. Recte Schoemann. Antiqu. Gr. I p. 174, 1 monet locos, qui illud cogant, inveniri multos, qui hoc, nullum.

§ 4. *ἀποφυγών*, absolutus. — *φάσκων . . . τεμένους.* „Nata est haec apud

τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. ὀφλόντων δὲ 5
αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὢν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι. οἱ δ᾽ ἐπειδὴ τῷ τε 6

Cap. **70.** § 4. *τοῦ τεμένους* Cass. Aug. Cl. Ven. F. Pal. It. H. Reg. Gr. D. E. Laur. Lugd. al. „Sic c. 81 *ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ*." Duk. Cf. c. 96 et V 47. Vulgo et apud Bekk. deest *τοῦ*.
§ 5. *ὀφλόντων*. Aug. Ven. Pal. It. Vat. H. et in marg. Cl. male *ὀφειλόντων*. Cf. Buttm. Gr. Ind. verb. anom.

veteres religio lucorum, quam violatam dicebat Pithias. Vid. Ovid. Metam. VIII 741 sqq. et Fast. IV 753. Hinc saepe in Ovidio incaeduus lucus et incaedua silva. Athenienses poenam capitis statuerunt in eos, qui vel minimam ilicem e luco heroum excidissent. Aelian. Var. Hist. V 17." Duk. „*Χάρακας* Smith. et Heilm. interpretantur palos, [Port. et Kistem. vallos. Sed primum ipsum genus vocabuli in proximis refragatur. Nam *χάρακα θηλυκῶς ἐπὶ τῶν ἀμπέλων, ἀρσενικῶς δὲ ἐπὶ τῶν πρὸς πολιορκίαν* dici docent veteres grammatici. Cf. Moer. Thom. Lob. ad Phryn. p. 61. Deinde] difficile est ad intellegendum, quo pacto illi viri tot palis indigere potuerint . . . Malo igitur cum Hobb. et al. interpretari statumina, pedamenta vitium." Bloomf. Vide plura in ed. mai. Cf. Mans. Spart. II App. IV p. 413 sqq. De *τεμένους* nomine vid. adnot. I 134, 1, de vineis circum templa sitis cf. c. 90, de *ἐκ* praepositione adn. II 75, 2. Non ipsas arbores caesas, sed earum ramos amputatos videri contra Arn. adnotat Bloomf. in ed. 2. — *τοῦ Ἀλκίνου*. Alcinoi *τέμενος* Corcyraei fortasse id putarunt esse, cuius mentionem facit Hom. Od. VI 293. De Alcinoi et Iovis coniunctione cf. Muell. de Corcyr. Rep. p. 56. — *στατήρ*. Corinthiorum rationem numariam Corcyrae in usu fuisse ostendit Corp. inscr. Gr. n. 1845. Stater eorum argenteus, qui apud ipsos trium drachmarum erat, *δίδραχμον* Atticum pondere aequabat. Cf. Hultsch. Metrol. p. 258 sqq.

§ 5. *πρὸς τὰ ἱερὰ . . . καθεζομένων*. Cf. adn. I 126, 1. — *πλῆθος*, magnitudinem, ut *στρατιᾶς πλήθει* I 129, 3 et similia dicuntur. — *ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν*, ut accepta aestimatione solverent non poenam, sed aestimatum statuminum pretium. Cf. I 99, 3. — *Πειθίας . . . πείθει*. Quae in his inest adnominatio, eam fortuitam existimamus esse. Cf. tamen VII 39, 2. — *βουλῆς ὤν*. Hinc substantivum *βουλῆς* male finxerunt Suid. et schol. Cf. Matth. Gr. § 322 et de articulo omisso Schneid. ad Plat. I p. 399. Senatores autem Corcyraeorum certe plures quam triginta fuisse cur ex hoc Thucydidis capite colligi posse dicat Muell. de Rep. Corcyr. p. 44, nobis non liquet. — *ὥστε . . . χρήσασθαι*, ut lege (in eos) agerent, ut lex valeret. Quare debitores publici *ἀτιμίᾳ* notati, si ad diem constitutam totam multam non solvissent, magnis malis affecti essent. Cf. quae de Atheniensium debitoribus publicis adnotat Herm. Antiqu. Gr. I § 124 et 143. De *ὥστε* particula cf. adn. II 2, 4.

§ 6. *ἐπειδὴ τῷ νόμῳ ἐξείργοντο* scil. *τοῦ ταξά-*

νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστί, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τόν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα. οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

1 71. *Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥκιστ' ἂν δουλωθεῖεν ὑπ' Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ' ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. ὡς δὲ εἶπον, καὶ* *μετὰ ταῦτα δὲ Κερκυραῖοι μηδετέροις ἀμύνειν ψηφίζονται.*

2 *ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις περί τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὡς ξυνέφερε καὶ*

μενοι ἀποδοῦναι (cf. II 13, 5. VIII 91, 3), cum lege, quominus id impetrarent, prohiberentur. *Τῶν νόμων* male coniecit Winckelm. in Comment. antiqu. stud. a. 1842 p. 294. Nam tantum abest, ut damnati illi legibus exclusi sint, ut ea ipsa re perierint, quia adversarii eorum Corcyraeis persuaserant *τῷ νόμῳ χρήσασθαι* spretis precibus *τοῦ ταξαμένους ἀποδοῦναι.* — *τοὺς αὐτοὺς . . . νομίζειν.* Cf. adn. I 44, 1. — *ξυνίστανται.* De coniuratis coeuntibus non raro dicitur. Cf. V 82, 2. VIII 65, 2. — *τῆς αὐτῆς γνώμης.* Suppl. *ὄντες.* Dicendi genus *τῆς αὐτῆς γνώμης εἶναι* legitur I 113, 2. V 46, 4. — *τινες ὀλίγοι.* Cf. II 21, 3. IV 46, 5.

Cap. 71. § 1. *ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη.* De collocatione verborum cf. adn. 67, 6. — *ἥκιστ' ἂν δουλωθεῖεν.* De *ἂν* cum optat. aor. rem futuram indicante uno temporis momento conclusam cf. adn. 38, 2. — *μηδετέρους δέχεσθαι.* Oratio ab *ὅτι* particula in infinitivum ita transit, ut *εἰπεῖν* rogandi seu proponendi vim accipiat. Cf. adn. II 24, 1 et I 87, 1. — *ἀλλ' ἤ.* Cf. Krueg. Gr. § 69, 4 adn. 6. V 60, 1. 80, 1. VII 50, 3. VIII 28, 2. — *μιᾷ νηί.* Eadem cautio placuit Lacedaemoniis II 7, 2. — *ἡσυχάζοντας* utrum ad *μηδετέρους* an ad Corcyraeos spectet, dubitant interpretes. Illud ideo anteferendum putat Bloomf., quia hodie quoque talis ratio sit disciplinae publicae in eis portibus, qui neutrius sint partis. At comparato loco II 7, 2 *ἡσυχάζοντας* accusativum ad *τοὺς δεχομένους*, non ad *τοὺς δεχθέντας* spectare fit verisimile. — *τὸ δὲ πλέον*, id autem, quod amplius esset (quam singulae naves), i. e. *τοὺς δὲ πλείους.* Cf. adn. II 45, 1.

§ 2. *περί τε . . . ξυνέφερε*, qui et res gestas nuntiarent, ut ipsis commodum erat. Nam minus apta videtur haec sententia: qui et res gestas utiles (Atheniensibus) fuis-

ὕστερον οἱ ὀλίγοι αὐτῶν ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ ἑκάτεροι μὲν μέρος τῆς πόλεως κατέχουσιν,

τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπι-
τήδειον πράσσειν, ὅπως μή τις ἐπιστροφὴ γένηται.
72. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις 1
ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες καὶ ὅσους ἔπεισαν
κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυ- 2
ραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριή-
ρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπι-
τίθενται τῷ δήμῳ καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. ἀφ- 3
ικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπο-
λιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ
αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα

se demonstrarent. — *τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας* pro *ἐκεῖσε* propter perfectum rei statum significans. Cf. adn. IV 14, 1. De re cf. 70, 6. — *ἐπιστροφή*, rerum conversio. Cf. Soph. OC. 542. Polyb. XXII 13, 15. Minus huic loco apta est animadversionis notio.

Cap. 72. § 1. *ἐλθόντων δέ*. Suppl. *τῶν πρέσβεων*, et cf. adn. 13, 7. — *ὅσους ἔπεισαν*. ,,*Τῶν ἐς τὴν Ἀττικὴν καταφυγόντων*.“ *Δούκας*. — *κατέθεντο ἐς Αἴγιναν*. ,,Similiter antea [c. 28] a Pachete Lesbii tractati sunt.“ Bloomf. Cf. I 115. IV 57. V 84 et de Aeginae statu II 27.

§ 2. *οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα*. Cf. adn. 28, 1.

§ 3. *ἀφικομένης*. *Ἐφικομένης* conicit Krueg., haud dubie ideo, quod *νὺξ ἐπελθεῖν* IV 125, 5 et *ἐπιέναι* IV 130, 1 et alibi dicitur. Class. confert II 48, 2. V 64, 1. VIII 15, 1. — *τὴν ἀκρόπολιν*. De huius et ipsius urbis situ praeter Bloomf. ad. h. l. cf. Mannert. Geogr. VII p. 685. Dodw. It. I p. 36 et ab his dissentiens Muell. de Rep. Corcyr. p. 5. — *τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα* ... *τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ*. ,,Urbem Corcyram duo portus ornavere, alter Alcinoi, alter Hyllaicus appellatus. Schol. et Eustath. ad Dionys. Perieg. 494. (Scylax p. 11 tres habet, quorum unum pulcherrimum dicit. Fortasse tertium existimavit eum, quo ... hodiernae urbis incolae praecipue utuntur.) Portum Alcinoi Thucydides prope forum ... situm in continentem spectasse tradidit, qui quidem secundum Dodwellium p. 38 sinu inter paeninsulam [in qua vetus Corcyra sita erat] et urbem hodiernam efficitur et nunc quoque navibus refugium praebet. [Appellatur Kastradhes a Leakio apud Bloomf. in ed. 2.] Ex ea regione etiam navalia Corcyraeorum sita erant. Cf. c. 74. Portum Hyllaicum ... in altera isthmi ora fuisse colligitur e Thuc. III 72. 81. Cf. Callim. apud schol. Dion. Per. l. d. schol. Ap. Rhod. [apud quem *Ὑλλικὸς λιμήν*] IV 983. 1125. [1149.] Situs erat (cf. Dodw. l. c.) ... ita, ut ipse portus septentrionem versus in litus se insinuaret, ostium vero ... meridiem et orientem versus cum mari cohaereret.“ Muell. l. d. p. 4. ,,Hic portus, in cuius introitu iacet insula fastigata, quae vocatur Pondiconisi vel Condilonisi, olim videtur amplus et ab omnibus ventis tutus fuisse; hodie vero impletus est arena et luto, ut vel parva navigia difficulter intrent. Appellatur a Graecis *πέραμα*.“ Dodw. l. d. Videtur etiam portus vetus sive Kaliki-

εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.

73. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι. καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ' ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

ἑκάτεροι δὲ ἐπικούρους ἐπάγονται.

1 74. Διαλιπούσης δ' ἡμέρας μάχη αὖθις γίγνεται, καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προέχων· αἵ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον.
2 γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὀψίαν δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεὶ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾖ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας· ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος

δευτέρα μάχη καὶ νίκη τοῦ δήμου. ἐμπρησμὸς τῆς πόλεως.

opulo vocari. Cf. Leak. apud Bloomf. Bursian. Geogr. II p. 360. — εἶχον. In transitu a singulari ad pluralem post collectivum δῆμος non haerebis. Cf. I 34, 1. IV 57, 2.

Cap. 73. ἠκροβολίσαντο ὀλίγα. Cf. Krueg. Gr. § 46, 5 adn. 4. — ἐπίκουροι, mercenarii. Cf. adn. II 33, 1. 70, 3. III 18, 1.

Cap. 74. § 1. διαλιπούσης δ' ἡμέρας. Ita I 112, 1. διαλιπόντων τριῶν ἐτῶν. Similiter de loco hoc participium intransitive legitur VII 38, 3. — αἵ τε γυναῖκες cet. „Aliud exemplum huius audaciae mulierum Graecarum II 4 habuimus." Bloomf. — τῷ κεράμῳ. Cf. adn. II 4, 2.

§ 2. περὶ δείλην ὀψίαν. Ita iterum VIII 26, 1, sola περὶ δείλην IV 69, 3. 103, 1. Cf. interpr. Moer. h. v. Hutch. ad Xen. Anab. I 8, 8. Buttm. Lexil. II p. 182 sqq. — οἱ ὀλίγοι, optimates. Cf. Matth. Gr. § 266. — αὐτοβοεί. Cf. adn. II 81, 4. — τοῦ νεωρίου. Cf. adn. 72, 3. — τὰς ξυνοικίας. „Συνοικίαι pluribus per partes locabantur, ut Romae insulae . . . Add. Iungerm. ad Poll. IX 39 et Casaub. ad Athen. VII 1." Duk. — οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας. Suppl. οἰκίας in genet. Cf. I 90, 3. „I. e. nec suis οἰκίαις nec ξυνοικίαις vicinorum pauperiorum parcentes." Arn. — χρήματα, merces, bona. Cf. VI 49, 3. 97, 5. VII 24, 1. 25, 1. 27, 3. — ἐκινδύνευσε . . . διαφθαρῆναι.

ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. καὶ οἱ μὲν 3
παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες
τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς
τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν
ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες
διεκομίσθησαν.

Νικόστρατος Ἀθηναῖος παραγίγνεται καὶ ξύμβασιν πράσσει, ᾗ οὐ πιστεύοντες οἱ ὀλίγοι ἐς νησίδιον διακομίζονται.

75. Τῇ δ' ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ 1
Διειτρέφους, Ἀθηναίων στρατηγός, παραγίγνεται
βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσση-
νίων πεντακοσίοις ὁπλίταις· ξύμβασίν τε ἔπρασσε
καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν
ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν,
τοὺς δ' ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους
ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους ὥστε τοὺς αὐ-
τοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα 2
πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου
προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν
αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει
ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ
σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, 3

Cap. **74**. § 3. *ἡσυχάσαντες*. Unus C. *ἡσυχάσοντες*, quod frustra recepit Did. Verte: cum quieti se dedissent.

Cap. **75**. § 1. *Διιτρέφους, Διιτρεφοῦς, Διοτρεφοῦς* libri. Cf. Elmsl. ad Eur. Med. 326 adn. et Lob. Paral. Gr. I p. 23. Rescripsimus nunc eam nominis formam, quam veteres inscriptiones Atticae praebent. Cf. Kirchhoff. Inscr. Att. I n. 402. 447. Wecklein. Cur. epigr. p. 39.

§ 2. *αὑτοῦ*. Cass. Ven. Pal. Reg. Gr. et deteriores *αὐτοῦ*, fortasse recte. Cf. adn. I 17.

Revera periclitata est, periisse negatur. Quare *ἄν* abesse oportet. Cf. Buttm. Gr. § 139, 3 adn. 3. — *εἰ ἄνεμος . . . ἐπίφορος*. Cf. II 77, 5. — *αὐτήν*, i. e. *τὴν πόλιν*.

§ 3. *ὡς ἑκάτεροι*. „Sic dicit, ut saepe *ὡς ἕκαστοι*.“ Duk. Cf. adn. I 3, 4.

Cap. **75**. § 1. *Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους*. De his cf. Ind. nom. et sd. — *ἐκ Ναυπ. δώδεκα ναυσί*. Cf. 69, 2. — *ξύμβασιν ἔπρασσε*, compositionem efficere studebat. — *πείθει ὥστε*. Cf. 70. 5. — *σπονδὰς . . . ὥστε*. Cf. adn. I 28, 5. — *τοὺς αὐτοὺς . . . νομίζειν*. Cf. adnot. I 44, 1.

§ 2. *οἱ τοῦ δήμου προστάται*. Cf. adn. 70, 3. — *ὅπως . . . οἱ ἐναντίοι*, ut adversarii minus se commoverent. — *ξυμπέμψειν*. Ex superiore *πείθουσιν* hic non iam persuadendi, verum dicendi

οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. δεί-
σαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμ-
φθῶσι, καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν.
4 Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυ-
θεῖτο. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς
ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς
διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε
ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τι-
νας οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε,
5 διέφθειραν ἄν. ὁρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνό-
μενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἱκέται, καὶ γί-
γνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. ὁ δὲ δῆμος
δείσας μή τι νεωτερίσωσιν, ἀνίστησί τε αὐτοὺς
πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου
νῆσον καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

§ 3. *Διοσκόρων* Laur. Chr. Bekk., reliqui codd. *Διοσκούρων*. Illud placet Lobeckio ad Phryn. p. 235, cui apud Xenoph. obsecutus est Bornem. ad. Symp. VIII 29. Cf. Aristoph. Pac. 285.

§ 5. *Ἥραιον*. Vulgo et Bekk. *Ἡραῖον*. Aug. *Ἥραιον*, in quo latet verum. Cf. sd. I 24, 7.

et promittendi notio repetenda. Cf. 94, 3. IV 3, 2.

§ 3. *κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς*, deligebant, ut eis complerent naves. De verbo cf. VII 31, 5. VIII 31, 1. — *καθίζουσιν ἐς* cet. Cf. adn. I 126, 1. — *τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν*. Id, quod in urbe fuit, praeter quod alterum in Istone monte commemorari docet Muell. de Republ. Corcyr. p. 58. Cf. etiam sd.

§ 4. *ἀνίστη*. De imperfecto cf. adn. I 134, 1. — *ὑγιές*, i. e. *χρηστόν, ἀγαθόν*. Cf. IV 22, 2. — *τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ*. Confer Matth. Gr. § 534 adn. 5. 6.

§ 5. *τὸ Ἥραιον*. Cf. I 24, 7. Ad litus situm fuisse ex § 5 et ex c. 81 liquet. E regione portus Alcinoi fuisse putat Muell. de Corcyr. Republ. p. 5 adn. 7, iuxta ipsam urbem e regione Ptychiae Bloomf., ad portum Hyllaicum ob c. 81 rectius, ut videtur, Goell. „In Iunonis autem templum se recepisse ex Castoris et Pollucis tamquam in sanctius fanum et tutius perfugium videntur." Bloomf. — *τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον*. Ptychiam, de qua videas IV 46, 3, dici suspicantur Manso Spart. II p. 84 et Bred., pro certo sumit Bloomf., qui unde hoc sciat, nos ignoramus. Condilonisi sive insulam ante portum Hyllaicum sitam (cf. adn. 70, 3) vult esse Goell., quod ob ea, quae modo de situ Iunonis templi diximus, verisimile est. Attamen quoniam reliquarum parvarum insularum circum Corcyram sitarum, de quibus vid. Plin. Hist. nat. IV 12, 53, ulla quadringenti homines vix recipiantur, Ptychiam esse probat Prokesch. Comment. I p. 33. Rursus commemoratur c. 76 et 79. Goellero adstipulatur Bursian. Geogr. II p. 361. — *δι-*

ὕστερον δὲ Πελοποννησίων νῆες παραγίγνονται,

76. Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης, τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἐφ᾽ ὅρμῳ οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ.

αἷς ἀντιπλεόντων τῶν Κερκυραίων δύο νῆες αὐτομολοῦσιν, ἐν ἑτέραις δὲ οἱ ἐμπλέοντες ἀλλήλοις μάχονται.

77. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι 1
τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς καὶ τὰς ἀεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν 2
σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο· ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. ἰδόντες 3
δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Cap. **76.** ἔφορμοι codd. Cf. adn.

ἐπέμπετο. Est transitus ad passivum. Cf. adn. 56, 7.

Cap. **76.** αἱ ἐκ τῆς ... νῆες. Cf. 69, 1 et de ἐκ praepositione adn. I 8, 2. — Pro ἔφορμοι, quod adiectivum praeter hunc locum nusquam traditum est, levissima mutatione et paene nulla ἐφ᾽ ὅρμῳ nunc rescripsimus, quod videtur interpretatus esse auctor gloss. Lugd. ἐν ὅρμῳ διατρίβουσαι. Cf. VI 67, 1 ἐπὶ ταῖς εὐναῖς, VII 28, 2 ἐφ᾽ ὅπλοις. — τρεῖς καὶ πεντήκοντα. XL Alcidae, XIII Leucadiorum et Ambraciotarum. Vid. c. 69 et ibidem de Brasida. — Σύβοτα ... τῆς ἠπείρου. Cf. I 50, 3 et ibi adn.

Cap. **77.** § 1. τὰς ἀεὶ πληρουμένας, ut quaeque complebantur. Cf. adn. 38, 5. — σφᾶς τε. Τέ om. Thom. M. p. 67, 10 et ideo minus commodum videri potest, quia membra adverbiis πρῶτον et ὕστερον distinguantur. Cf. tamen adn. IV 74, 2. V 9, 2. Σφᾶς γε male conicit Bloomf. — πάσαις, non ταῖς ἀεὶ πληρουμέναις.

§ 2. κόσμος. Cf. adn. II 11, 8. — τῶν ποιουμένων] τῶν γινομένων πραγμάτων. Schol.

§ 3. αἱ δύο, illae duae satis notae. — Σαλαμινία καὶ Πάραλος. Cf. adn. 33, 2.

1 78. *Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ' ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπωροῦντο ⟨τὸ⟩ καθ' αὑτούς· οἱ δ' Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἀθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ' ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περι-*

οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ὀλίγον τι ἀντιστάντες τῶν Πελοποννησίων ἀθρόων ἐπιπλεόντων καὶ αὐτοὶ ὑποχωροῦσι.

Cap. 78. § 1. **κατ' ὀλίγας**, navibus raris (jedesmal mit wenigen Schiffen). Cf. Matth. Gr. § 581 b γ'. — **ἐταλαιπωροῦντο ⟨τὸ⟩ καθ' αὑτούς**, in sua parte laborabant. Formula *καθ' αὑτούς* aut per se sive soli et separatim valet, ut II 99, 2. III 39, 2 (cf. adn. II 39, 2), aut inter se, invicem, ut II 88, 1. IV 71, 1. Vid. Haas. Lucubr. Thuc. p. 43. Hic illa notio non apta est, sed ne haec quidem placet Haasio. Nam „Corcyraeos," inquit, „si narraret hic Thucydides, ut paulo ante narravit, pugnare ipsos inter se aut ipsos sibi inter se impedimento ac perturbationi esse, posset sane *καθ' αὑτούς* vel *κατὰ σφᾶς αὐτούς* dici. Nunc vero non hoc narrat, sed illud potius, coepisse laborare Corcyraeos ac premi ab hostibus propterea, quod male impetum facerent et ... navibus ... non ... coniunctis." Cum igitur complures hic in sua parte, in suo cornu, vel quantum ad ipsos attinet, dici voluerint, Haasius *ἐταλαιπώρουν τὸ καθ' αὑτούς* vel *ἐταλαιπωροῦντο τὸ καθ' αὑτούς* legi iubet. Nam et *ταλαιπωρεῖν* et *ταλαιπωρεῖσθαι* a Thuc. dici, et *τὸ καθ' αὑτούς* in acie non solum significare cornu oppositum, ut I 62, 6. III 108, 2, sed etiam eam partem, in qua quis ipse sit. Cf. adn. II 11, 3. Haasii emendatio nunc videtur recipienda esse. Nam non satis commode ad paulo aliam verbi *ταλαιπωρεῖσθαι* notionem confugientes vertunt: in mala condicione inter se erant, quod perturbabantur, quod potius dicendum est: in mala condicione erant, quod inter se perturbabantur. Sed sic verbum, ad quod *καθ' αὑτούς* spectet, omissum est. — **ἀθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον.** Dativus utrum ad Athenienses an ad eorum hostes referendus esset, ambiguum esse existimavit Bred. Illud probat Dobr. comparans IV 11, 1 *τῷ στρατῷ προσέβαλλον*, IV 43, 1 *τοῖς ἄλλοις ξυνέβαλλε*. Cf. VIII 80, 1. Addit quidem fortasse post *μέσον* [et ante *οὐδέ*] distinguendum esse, ut *ἀθρόαις* iungatur cum *ταῖς ... τεταγμέναις*. Sed prius verum esse dicit. De quo ob ipsos illos dativos *ταῖς ... τεταγμέναις* iure dubites. Refer potius *ἀθρόαις* ad hostes. — **προσβαλόντες κατὰ κέρας.** Port.: in extremum cornu irruentes. At Levesqu. *κατὰ κέρας* longo ordine sonare vult. Qua significatione etsi usitatius est dicendi genus *ἐπὶ κέρως* (vid. adn. II 90, 4), etiam alterum interdum legi non negamus. Vid. Popp. ad Xen. Cyr. I 6, 43. VII 1, 12. Hic tamen sic explanari non posse et contraria ei esse verba *κατὰ μέσον*, non *ἀθρόαις*, inde apparet, quod *ἀθρόαις* non valet *μετωπηδόν* (II 90, 4), *ἐπὶ μετώπου* (Luc. de Conscr. Hist. 29), in acie terrestri *ἐπὶ φάλαγγος* (Xen. Cyr. I 6, 43). — **κύκλον ταξαμένων.** Cf. adn. II 83, 5. *Ταξαμ. αὐτῶν* refer ad Lace-

ἔπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. γνόντες δὲ οἱ πρὸς 2
τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυ-
πάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι· καὶ γενόμεναι ἀθρόαι
αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐποι-
οῦντο. οἱ δ' ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι 3
καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκατα-
φυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούν-
των καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. ἡ
μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς
ἡλίου δύσιν.

ἔπειτα οἱ μὲν Κερκυραῖοι τοὺς ἐκ τῆς νήσου πάλιν διακομίζουσιν, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπὶ Λευκίμμην ἀποβαίνουσι.

79. Καὶ οἱ Κερκυραῖοι δείσαντες μὴ σφίσιν 1
ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ
πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ
ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τούς τε ἐκ τῆς νήσου
πάλιν ἐς τὸ Ἥραιον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν
ἐφύλασσον. οἱ δ' ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλ- 2
μησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρισ-
καίδεκα δὲ ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπ-

Cap. 79. § 1. *πάλιν* Ven. Mosqu. Ar. Chr. Dan. Vall. Bekk. Vulgo et in plerisque codd. *πάλαι*. Sed vid. ed. mai.
Ἥραιον Aug. Pal. Vat. Vulgo et Bekk. *Ἡραῖον*. Sed vid. sd. I 24, 7.
§ 2. *τρισκαίδεκα δέ* Cass. Aug. Cl. Ven. C. F. Pal. It. Reg. Gr. Laur. Lugd. E. al. Vulgo et Bekk. *τρεῖς δὲ καὶ δέκα*, per se non deterius. Cf. Lob. ad Phryn. p. 409 sq.

daemonios, *περιέπλεον* ad Athenienses. — *περιέπλεον*. Ut solebant. Cf. II 84, 1. VII 36, 4.
§ 2. *οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις*, i. e. *οἱ πρὸς τοὺς Κερκυραίους τεταγμένοι* 77, 3. — *ὅπερ*. Suppl. *ἐγένετο*. — *ἐν Ναυπάκτῳ*. Cf. II 84.
§ 3. *πρύμναν κρουόμενοι*. Cf. adn. I 50, 5. — *τὰς τῶν Κερκυραίων*. Est accusativus subiecti. — *ὅτι μάλιστα* iunge cum *ἐβούλοντο*. Cf. I 141, 7. II 90, 4. III 47, 3. IV 79, 2. V 36, 1. VI 9, 2. VIII 91, 3. — *ἑαυτῶν . . . ὑποχωρούντων*. Cur ita scriptum sit, non *ὑποχωροῦντες*, ex altero membro liquet. Cf. Krueg. Gr. § 47, 4 adn. 2.

Cap. 79. § 1. *ὡς κρατοῦντες*, ut victores. — *τοὺς ἐκ . . . ἀναλάβωσιν*. De re cf. 75, 4, de *ἐκ* praepos. adn. I 8, 2. — *Ἥραιον*. Cf. adn. 75, 4.

§ 2. *κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ*. Haec expungi vult Krueg. Defendi tamen possunt, dummodo *κρατοῦντες* explices *καίπερ κρατ*. Cf. adn. I 69, 5. — *τρισκαίδεκα δὲ . . . ἤπειρον* superiori membro ita opponitur ut singulae eorum partes inverso ordine sibi respondeant.

3 ἔπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς.

1 80. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ἦσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις. καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ
2 ὅμως τριάκοντα. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δῃώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλέουσαι ἀπὸ Λευκάδος, ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ'

καὶ ὁ μὲν δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐς λόγους ἔρχεται τοῖς ἐναντίοις, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἀποπλέουσι.

§ 4. *Λευκίμμην* Cass. Aug. Ven. C. Vat. H. et a man. sec. Cl. Vulgo et Bekk. *Λευκίμνην.* Cf. sd. I 30, 4.

Cap. **80.** § 1. *τριάκοντα.* Post hoc addita vulgo *προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν* delevimus, quia absunt a Cass. Aug. It. Vat. H. Reg. Bekker, qui uncis inclusit, in ed. ster. ex solo marg. Aug. enotavit. Scholio ex verbis 79, 1 *δείσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες* ducto originem videntur debere.

Quo extitit *δέ* particulae traiectio. Cf. adn. 56, 3. — *ὅθενπερ ἀνηγάγοντο.* Vid. cap. 76.

§ 3. *ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν . . . ὄντας.* Cf. Matth. Gr. § 434, 2 a et § 556 adn. 3. Krueg. Gr. § 58, 4 adn. 2. — *οὐδὲν μᾶλλον*, nihilo magis, ut II 70. — *ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος*, cui tamen non idem fuit ius suffragii (ferendi), cuius tamen suffragium non tantundem valebat. Cf. I 141, 6. III 11, 3. Brasidas enim fuit consiliarius Alcidae secundum c. 69 et 76, quales viros nauarchis non fuisse *ἰσοψήφους* hinc discimus. — *Λευκίμμην.* Cf. adn. I 30, 4.

Cap. **80.** § 1. *ὁ δὲ δῆμος . . . ἦσαν.* Similiter post collectivum *δῆμος* pluralis legitur V 82, 2 et VI 35, 1. Alia collectiva, quibus pluralem Thucydides addidit, praeter notissima *πλῆθος* et *ὅμιλος*, sunt *στρατιά* IV 128, 2, *στρατόπεδον* V 60, 4, *φρουρά* IV 57, 2. — *τοῖς ἄλλοις.* Reliquis optimatibus optimatiumque amicis. — *ὅμως*, i. e. quamvis victi essent et dissiderent. Cf. adn. 28, 2.

§ 2. *μέσου ἡμέρας.* Ita bene dici demonstrant Thom. Mag. p. 237, 7 et Lob. ad Phryn. p. 53 sq. Medium diei Liv. — *ἐφρυκτωρήθησαν*] . . . *διὰ πυρσῶν ἐμηνύθησαν.* Schol. „Ex h. l. intellegi potest *φρυκτωρίαν* veterum non tam inopem

Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

81. Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς 1 εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ᾽ οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται.

Κερκυραῖοι τοὺς ἐχθροὺς ὠμότατα τιμωροῦνται, τοὺς πολλοὺς ἀποκτείνοντες ἢ ἑαυτοὺς φονεῦσαι ἀναγκάζοντες, οὐδὲ τὰ ἱερὰ αἰδούμενοι.

Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τάς τε Ἀττικὰς ναῦς 2 προσπλεούσας τάς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες, ἃς ἐπλήρωσαν, ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν

signorum fuisse, quam Polyb. X 40 describit, dicens eam parum utilitatis attulisse . . . Ex his verbis [enim] existimare licet non solum indicatum esse Spartanis hostes advehi, sed etiam sexaginta naves et Leucade et Atheniensium advehi.“ Bred., apud quem vide plura. Cf. adn. II 80, 1. III 22, 7. VIII 102. „Recte Did. iungit cum ἀπὸ Λευκάδος, quia, si Athenienses iam Leucade profecti fuissent, prope Corcyram fuissent, priusquam classis Peloponnesiorum Leucadem pervenire et trans isthmum portari po[sset, quod dicuntur fecisse, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσι c. 81.]“ Goell. Et ex socia Leucade significationem adventus hostium factam esse verisimile est. — Εὐρυμέδοντα. Cf. Ind. nom.

Cap. 81. § 1. ὑπερενεγκόντες. Cf. adnot. 15, 1. — τὸν Λευκαδίων ἰσθμόν. Leucas cum antiquitus paeninsula esset, a Corinthiis per Cypselum et Gargasum illuc missis isthmus, cui inde apud Polybium nomen Διόρυκτος, perfossus est. Vid. Strab. 452. Sed postea ventorum flatu congeriem arenae accumulantium, ut ait Plin. H. N. IV 1, 5, redditus est pristinae formae, quae Thucydidis aetate ei erat, cum naves machinarum ope eum superarent. Quod hic factum et IV 8, 2. Paeninsula fuit etiam tum, cum Philippus Macedo contra Romanos bellum gessit, sed Livii aetate rursus insula. Vid. Liv. XXXIII 17. Cf. Leak. Graec. sept. III p. 19 sq. Ventis quiescentibus fretum vado transiri posse dicit Dodwell. It. p. 67. Sub Anglorum imperio fossam restitutam esse memorat Bursian. Geogr. I p. 116. Isthmum sive fauces, quibus Acarnaniae cohaesisset, quingentos ferme passus longas, latas haud amplius centum et viginti fuisse scribit Liv. l. d., cuius verba reprehendit Leak. l. d. p. 20.

§ 2. Κερκυραῖοι δέ cet. Proximam narrationem laudat Dion. Hal. p. 883 R. — οἰχομένας. Cf. adn. II 65, 11. — λαβόντες. Cf. II 67, 3 λαβόντες ἐκόμισαν, Aristoph. Vesp. 1379 ἄγειν ταύτην λαβών, Lysistr. 1115. 1128. Thesmoph. 212. Matth. Gr. § 558 adn. 2. — τούς τε Μεσσηνίους. De Messeniis vid. 75, 1 et de τέ particulae collocatione adn. I 16. 72, 1. — περιπλεῦσαι . . . ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα. Hac naves haud dubie in portu ad forum sito 72, 3 completae sunt; nam ibi erant

λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο· ἐς τὸ Ἥραιόν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν, καὶ κατέγνωσαν
3 πάντων θάνατον. οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ' ὡς ἕκαστοι ἐδύ-
4 ναντο ἀνηλοῦντο. ἡμέρας τε ἑπτά, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας

Cap. **81.** § 2. ἀπεχρῶντο Ven. et in marg. Aug. et Cl., ἀνεχρῶντο marg. Parm. Vulgo et Bekk. ἀπεχώρησαν. „E vulgata scriptura, quidquid eam Portus torqueat, nihil boni sensus elici potest. Eam, quae in marg. cod. Cl. notata est, confirmat Suidas: Θουκυδίδης ἀπεχρῶντο, ἀντὶ τοῦ ἀνῄρουν." Duk. Eadem habent Zon. Lex. et Bekk. Anecd. p. 423. Vulgatam nostra aetate unus Krueger defendit ad Dion. p. 149 et in Comment. antiqu. stud. 1840 p. 447. Sed cf. ed. mai.

Ἥραιον Aug. Pal. It. Vat. Dion. Hal. Vulgo et Bekk. Ἡραῖον. Cf. sd. Γ 24, 7.

§ 3. διέφθειρον M. Vind. D., reliqui διέφθειραν.

navalia 74, 2. Circumvectae igitur sunt paeninsulam, in qua veterem Corcyram, cuius parietinas nunc Palaeopolin appellant, sitam fuisse ad c. 72 adnotavimus. Cf. Muell. de Rep. Corcyr. p. 3 sq. — τῶν ἐχθρῶν. Ex optimatium parte. Dum circumnavigant, necabant eorum, qui in urbe remanserant (80, 1), si quem comprehenderant, ne re cognita inter eos, qui in navibus erant, tumultus concitaretur, hos autem in terram exponentes conficiebant. De εἰ particula cf. Matth. Gr. § 524 adn. 4. — ἀπεχρῶντο, interimebant. Cf. Suid. s. v. ἀπεχρήσαντο, Poll. VIII 74. IX 153 et de simili διαχρῆσθαι adn. I 126, 1. Ceterum vid. sd. — ἐς τὸ Ἥραιόν τε. Similiter collocata sunt verba ἐς τὰ ἐπὶ θάτερά τε VII 84, 4. Cf. δέ I 6, 3. — δίκην ὑποσχεῖν. Cf. adn. 53, 1.

§ 3. διέφθειρον ... ἀλλήλους. Errat Matth. Gr. § 489, III. — αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ. Extrema explicationis causa adiecta sunt, ut II 25, 3 in vv. αὐτόθεν ἐκ τῆς κοίλης Ἤλιδος. Cf. ἐκ τοῦ Ἄργους αὐτόθεν V 83, 1, et inde ... Capua Cic. pro Sext. 4, indidem ex Achaia Liv. XXV 15, 7, ubi vid. Drakenb. Vide praeter alios Krueg. ad Dion. p. 280. Ell. ad Arr. VII 11, 3. Herbst adv. Cob. p. 58 sq. — ἐκ τῶν δένδρων. Quae erant ἐν τῷ ἱερῷ. In usu praepositionis Latini cum Graecis consentiunt, Germani dissentiunt. Cf. ἀρτᾶν ἔκ τινος Xen. Anab. III 5, 10, ἀπαρτᾶν Luc. Tim. c. 36, similia.

§ 4. σφῶν αὐτῶν non est

εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων. πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὅ τι οὐ ξυνέβη, καὶ ἔτι περαιτέρω. καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε, καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δέ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

genetivus possessivus, sed partitivus. — ***τὴν μὲν αἰτίαν . . . καταλύουσιν.*** „Credo alios potius dicturos fuisse ***αἰτίαν ἐπιφέροντες ὡς*** [pro ***τοῖς***] vel ***αἰτίαν ἐπιφέροντες αὐτοῖς ὡς τὸν δῆμον καταλύουσιν.*** Nam ***αἰτία*** saepe post se habet particulam ***ὡς*** cum participio. Thuc. II 59, 2 ***τὸν μὲν Περικλέα ἐν αἰτίᾳ εἶχον ὡς πείσαντα σφᾶς πολεμεῖν . . .*** Herodi. IV 6 ***τήν τε Κομμόδου ἀδελφὴν . . . ἀπέκτεινεν αἰτίαν ἐπαγαγὼν ὡς δακρυσάσῃ παρὰ τῇ μητρί.***“ Duk. At hoc si Thucydides voluisset propter oppositum ***ἀπέθανον δέ τινες*** potius ***πᾶσι μὲν τὴν αἰτίαν ἐπιφέροντες ὡς τὸν δῆμον καταλύουσιν*** scribere debebat. Sed aliter rem expressit. Crimen enim, quod pro necis causa habuerint, non in omnes valuisse ait, sed necatos esse aliquot homines etiam aliis de causis; crimen illatum esse eis, qui populi potestatem solvere voluerint, caesos esse nonnullos etiam ob privatam inimicitiam vel pecuniam sibi debitam. Attende verbum ***ἀπέθανον***, i. e. revera necati sunt, cum gravi pondere praepositum. Articulus ***τήν*** ad verba ***αἰτίαν ἐπιφέρειν*** etiam 46, 6 additus est. De ***δήμου*** voce cf. adn. I 106, 4. Participium praes. ***καταλύουσιν*** de conatu dictum est. Cf. Krueg. Gr. § 53, 2 adn. 9. — ***ὑπὸ τῶν λαβόντων***] ***τὰ χρήματα, τῶν δανεισαμένων.*** Schol. Ita ***τὰ ληφθέντα*** vocari pecuniam, quam quis ab argentario foenore acceperit, docet Arn. Iungenda autem haec cum superiore ***ἀπέθανον.***

§ 5. ***πᾶσα ἰδέα . . . θανάτου.*** De hac vi ***ἰδέας*** vocabuli cf. adn. I 109, 1. „Ita Tacit. in Hist. [III 28] omnis imago mortium.“ Bau. Nec ulla facies mali deerat dixit Curt. III 28, 22. — ***ἐν τῷ τοιούτῳ.*** Cf. adn. 43, 4. — ***οὐδὲν ὅ τι οὐ . . . καὶ ἔτι περαιτέρω.*** In his Krueger, qui olim ad Dion. p. 150 relativum ***οἷον*** ad ***οὐδὲν ὅ τι οὐ*** referri voluerat, nunc in Comment. antiqu. stud. l. d. verborum hyperbolen quandam rectius quaerit. „Salust. Iug. 43: postremo *quaecunque* dici aut fingi queunt ignaviae luxuriaeque probra, in illo exercitu *cuncta* fuere *et alia amplius.*“ Wass. ***Καὶ περαιτέρω*** similiter Aristoph. Thesmoph. 705. — ***πατὴρ . . . ἀπέκτεινε.*** Non de uno patre haec accipienda esse, sed de compluribus, qui rem fecerint, docet Bloomf. ***Ἀπέκτεινε*** igitur est imperfectum. — ***τῶν ἱερῶν . . . πρὸς αὐτοῖς.*** Cf. adn. II 47, 4. — ***περιοικοδομηθέντες***, muro inclusi, obstructi. „Huius rarissimi verbi nec Duk. nec alius interpres ullum exemplum attulit, neque ego plura quam unum memini, Ezech.

1 82. Οὕτως ὠμὴ ⟨ἡ⟩ στάσις προυχώρησε, καὶ ἔδοξε μᾶλλον, διότι ἐν τοῖς πρώτη ἐγένετο, ἐπεὶ ὕστερόν γε καὶ πᾶν ὡς εἰπεῖν τὸ Ἑλληνικὸν ἐκινήθη διαφορῶν οὐσῶν ἑκασταχοῦ τοῖς τε τῶν δήμων προστάταις τοὺς Ἀθηναίους ἐπάγεσθαι καὶ τοῖς ὀλίγοις τοὺς Λακεδαιμονίους. καὶ ἐν μὲν εἰρήνῃ οὐκ ἂν ἐχόντων πρόφασιν οὐδ᾽ ἑτοίμων παρακαλεῖν αὐτούς,

παρέκβασις περὶ τῆς πασῶν τῶν Ἑλληνικῶν στάσεων φύσεως καὶ αἰτιῶν, ἐν ᾗ πρῶτον δείκνυται ὅτι καιρὸν μὲν στάσεων παρέχει ὁ πόλε-

39, 11. [Alterum exemplum est Xen. Cyr. I 4, 11 **θηρία περιῳκοδομημένα**, ferae saepto inclusae. Rost.] Ipsius rei alterum exemplum in Pausaniae casu I 134 [ubi cf. adnot.] legimus." Bloomf.

Cap. 82—84. „Dionysius [p. 885] . . . quae [Thucydides] de communibus Graecarum civitatum malis addit, ea tamquam tragica et obscuros atque implicitos verborum ac sententiarum nexus habentia et a communi usu sermonis abhorrentia reprehendit." Duk. Consulto ita videtur scripsisse Thucydides, ut sermonem ad res narrandas accommodaret. Nam quid bello Peloponnesiaco, quid in omnibus Graecorum rebus horridius quam hae seditiones? Hunc totum autem locum nonnullis de universa eius natura praemissis in Germanicum convertit Manso Spart. II p. 417 sqq., in Gallicum translatum adnotationibus illustravit Gail. Thuc. IX p. 164 sq. Paraphrasin eius dedit Reisk. in orationum interpretatione.

Cap. 82. § 1. *ὠμὴ ⟨ἡ⟩ στάσις προυχώρησε.* Articulus abesse nequit, quod de seditione antea narrata sermo est. Cf. 80, 2. IV 48, 5. Nullius momenti est, quod etiam apud Dionys. p. 885 articulus omittitur. Nam quae ex hoc scriptore apud illum afferuntur pleraque correcta sunt ex libris Thucydideis. Quid igitur ipse legerit, cognosci non potest nisi ex addita interpretatione. Neque, quantum ad omissum articulum attinet, cum hoc loco comparanda sunt verba I 23, 1 **τούτου δὲ τοῦ πολέμου μῆκος μέγα προύβη**, de quibus cf. Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 16. **Ὠμὴ προυχώρησε** dictum est ut **ἤρετο μέγα** II 75, 6, **μέγα προύβη** I 23, 1. — *μᾶλλον.* Supple **ὠμή**. — *ἐν τοῖς πρώτῃ.* Cf. adn. 17, 1. — *ὡς εἰπεῖν.* Cf. adn. I 1 2. — *διαφορῶν . . . ἐπάγεσθαι*, cum ubique discordiae essent plebis patronis, ita ut Athenienses, et optimatibus, ita ut Lacedaemonios arcesserent. De infinitivo sine **ὥστε** sic in explicatione ad eventum significandum posito cf. adn. I 17, 2. II 35, 1. 71, 2. III 66, 2. De re cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 71, 7. — *καὶ ἐν μὲν* cet. Duo hic membra **μὲν — δέ** particulis ita inter se iuncta sunt, ut alterum verbo finito, alterum huic subditum participio enuntietur. Cf. VI 69, 1. Krueg. Gr. § 69, 16 adn. 4. — *οὐκ ἂν ἐχόντων* ad **τοὺς τῶν δήμων προστάτας** et ad **τοὺς ὀλίγους** spectans, quamquam **ἑκατέροις** sequitur, pariter atque oppositum **πολεμουμένων δέ** in genetivo collocatum est, ut suapte magis vi sententia constet (cf. adn. 13, 7), **ἂν** autem additum est, quia **ἐν εἰρήνῃ** idem atque **εἰ εἰρήνη ἦν** valent. Cf. Krueg. Gr. § 54, 12 adn. 10. — *ἑτοίμων.* **Ἑτοίμων ὄντων** frustra conicit Krueg., **ἑτοῖμ᾽ ἦν** Class. Cf. adn. V 64, 4. Xen. Anab. VII 8, 11. Krueg. Gr. § 47, 4 adn. 6. Annal. phil. 1868 p. 121. —

μος· οἱ δὲ τρόποι τῶν πόλεων μάλιστα ἐφθάρησαν, καὶ τόλμα, ἀπάτη, ἐπιβουλαί, ἀπιστία ἐπηνοῦντο.

πολεμουμένων δὲ καὶ ξυμμαχίας ἅμα ἑκατέροις τῇ
τῶν ἐναντίων κακώσει καὶ σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τοῦ
αὐτοῦ προσποιήσει ῥᾳδίως αἱ ἐπαγωγαὶ τοῖς νεω-
τερίζειν τι βουλομένοις ἐπορίζοντο. καὶ ἐπέπεσε 2
πολλὰ καὶ χαλεπὰ κατὰ στάσιν ταῖς πόλεσι, γιγνό-
μενα μὲν καὶ ἀεὶ ἐσόμενα, ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις
τῶν ἀνθρώπων ᾖ, μᾶλλον δὲ καὶ ἡσυχαίτερα καὶ
τοῖς εἴδεσι διηλλαγμένα, ὡς ἂν ἕκασται αἱ μετα-
βολαὶ τῶν ξυντυχιῶν ἐφιστῶνται. ἐν μὲν γὰρ εἰρήνῃ

Cap. 82. § 2. *ἀνθρώπων* sine articulo omnes praeter Vat. H. Class. confert I 20, 1. 77, 4. 140, 1. II 61, 4.

ἕκασται. Aug. Pal. It. Vat. G. *ἕκαστα.* *Ἑκάστοις* mavult Krueg.

πολεμουμένων δέ, cum autem bello premerentur. Cf. adn. I 37, 1. — *καὶ ξυμμαχίας ἅμα ... ἐπορίζοντο,* utrisque, qui rerum novarum erant cupidi, simul etiam facile dabatur facultas arcessendi socios auxiliares, ut et adversam factionem opprimerent et exinde potentiam sibimet compararent. De particulis *καὶ ἅμα* cf. adn. 61, 1. Cum bello simul etiam societatis arcessendae opportunitas dabatur. Propter hanc verborum coniunctionem et quod maximum pondus habet *ξυμμαχίας* vocabulum, etsi pendet ex remotiore *ἐπαγωγαί,* statim ab initio est positum. Magna sane haec est verborum collocationis licentia, sed vix maior quam illa 15, 1, ubi vide adn. Cf. etiam adn. IV 98, 7. Etiam „dativum *ἑκατέροις* paulo remotius a verbo suo *ἐπορίζοντο* posuit [quia, qui sint *σφεῖς αὐτοί,* ita melius intellegitur]. Porro idem dativus noto graecismo [cf. adn. I 2, 6] pro *ἑκατέρων* est positus; cogitandum enim *ἑκατέρων τοῖς νεωτερίζειν τι βουλομένοις.*" Goell. *Ξυμμαχία,* ut saepe (cf. adn. I 118, 2), ipsos socios significat. *Ἐπαγωγή* ad verbum *ἐπάγεσθαι,* quod praecessit, revocandum est. Cf. 100, 1. Dativi autem *κακώσει* et *προσποιήσει* causam indicant. Cf. Matth. Gr. § 398 b et adn. I 123, 1. III 82, 6. VI 33, 2. Denique dativi *σφίσιν αὐτοῖς* ex substantivo verbali *προσποιήσει* pendent. Cf. Krueg. Gr. § 48, 12 adn. 4. Hanc Porti et nostram explanationem totius huius enuntiati probavit Dobr., nisi quod *ῥᾳδίως* non modo facile, sed libenter significare arbitratur.

§ 2. *ἐπέπεσε.* Cf. adn. II 48, 3. — *γιγνόμενα . . . ᾖ.* Cf. Tac. Hist. IV 74 vitia erunt, donec homines, et similia complura in ed. mai. coll. — *μᾶλλον* (gravius, saevius) *δέ.* Suppl. *γιγνόμενα,* de quo cum adverbio iuncto cf. II 14 et de adverbio et adiectivo copulatis adn. 4, 2. — *ὡς,* prout. Cf. II 37, 1. III 45, 4. — *ξυντυχιῶν.* Cf. adn. 45, 4. — *ἐφιστῶνται.* Instare, imminere, explicatur in Steph. Thes. III p. 2579. Accedere (ad homines) et ea de causa evenire ad sententiam aptius vult esse Bloomf. comparans Soph. OR. 777 *πρίν μοι τύχη τοιάδ' ἐπέστη* et Eur. Hipp. 819. Similiter *ὅπως ἂν παραστῶ-*

καὶ ἀγαθοῖς πράγμασιν αἵ τε πόλεις καὶ οἱ ἰδιῶται ἀμείνους τὰς γνώμας ἔχουσι διὰ τὸ μὴ ἐς ἀκουσίους ἀνάγκας πίπτειν· ὁ δὲ πόλεμος ὑφελὼν τὴν εὐπορίαν τοῦ καθ' ἡμέραν βίαιος διδάσκαλος καὶ πρὸς τὰ παρόντα τὰς ὀργὰς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ. ἐστα-
3 σίαζέ τε οὖν τὰ τῶν πόλεων, καὶ τὰ ἐφυστερίζοντά που ἐπιπύστει τῶν προγεγενημένων πολλὴν ἐπέφερε

§ 3. Quae nunc edidimus leguntur apud Dion. Hal. p. 886, 10. Contra *πύστει τῶν προγενομένων πολὺ . . . τοῦ καινοῦσθαι* idem p. 886, 2 et codd. nisi quod *ἀποπύστει* M., *προγεγενημένων* C., *πολλήν* Bas. ex emend., aliquot *κενοῦσθαι* habent. Eodem modo verba apud Dion. p. 953 afferuntur, praeterquam quod *ἐς τό* hic quoque legitur. Cf. adn.

σιν τύχαι Eur. Med. 331. — *ἐς ἀκουσίους ἀνάγκας πίπτειν.* Ἀβουλήτους ἀνάγκας explanantes substituerunt Dionys. Hal. et Ioseph. Cf. adn. 31, 1. Potuit etiam *ἄκοντας ἐς ἀνάγκας* (i. e. *ἀπορίας*) *πίπτειν* scribi. Ipsum simplex *πίπτειν* autem raro sic dicitur pro iuncto *ἐμπίπτειν* et aliis verbis. — *τοῦ καθ' ἡμέραν*, victus quotidiani. *Τοῦ* est neutrum. — *τὰς ὀργάς*] *νῦν ὀργὰς τὰς γνώμας καὶ τοὺς τρόπους ἐκάλεσεν.* Schol. Cf. adn. I 140, 1.

§ 3. *ἐστασίαζε τὰ τῶν πόλεων*, dissidebant civitatum partes. Cf. adn. II 11, 4. III 59, 1. „Dionysius Hal. l. d. partem huius digressionis de seditionibus urbium Graecarum usque ad verba *ἐπὶ δὲ τῷ ἀγάλλονται* accurate examinat et, quid in singulis prope periodis reprehendi mereatur, ostendit.“ Duk. — *καὶ τὰ ἐφυστερίζοντα.* Quaeritur, utrum *τὰ ἐφυστερίζοντα* sint *αἱ ἐφυστερίζουσαι πόλεις, οἱ ἐφυστερίζοντες*, an *τὰ ὕστερον γιγνόμενα.* Illud praeter Dion. p. 886 probavit Cantac. III 28 p. 178, qui *ἐστασίαζον οὖν*, inquit, *αἱ πόλεις, καὶ οἱ ὑστερίζοντές που πύστει τῶν προγεγενημένων πολλὴν ἐπεδείκνυντο ὑπερβολήν.* Sed utinam aut ipse aut alius demonstrasset *ἐπιφέρειν ὑπερβολήν* esse *ἐπιδείκνυσθαι ὑπερβολήν, ποιεῖσθαι ὑπερβ.* — *ἐπιπύστει τῶν προγεγενημένων πολλὴν . . . ἐς τὸ καινοῦσθαι κ. τ. λ.* Rescripsimus ea, quae ipsum Dionysium legisse certo cognoscitur. Duobus enim locis p. 886 apud eum haec verba afferuntur, priore qualia ex codicum fide leguntur, altero qualia nos edidimus. At illum et *ἐπιπύστει τῶν προγεγενημένων πολλὴν* et *ἐς τὸ* in suo libro habuisse ostendunt ipsius interpretationes: *οἱ δὲ ὑστερίζοντες ἐπιπυνθανόμενοι τὰ γεγενημένα παρ' ἑτέρων ἐλάμβανον ὑπερβολὴν ἐπὶ τὸ διανοεῖσθαί τι καινότερον* et p. 887 *πολλὴν τὴν ἐπίδοσιν ἐλάμβανον ἐς τὸ διανοεῖσθαί τι καινότερον.* Praeterea *ἐς τὸ* apud eundem p. 953 servatum est. Discrepantes igitur prioris loci scripturas ex libris Thucydideis illatas esse patet. Cf. quae de locorum Thucydideorum apud Dionys. fide supra adn. § 1 breviter monuimus. Vestigium *ἐπιπύστει* vocabuli in scriptura *ἀποπύστει* videtur latere atque *πολλὴν* et *προγεγενημένων* haud dubium est, quin Cantac. quoque l. d. ante oculos habuerit. Quibus testi-

τὴν ὑπερβολὴν ἐς τὸ καινοῦσθαι τὰς διανοίας τῶν
τ' ἐπιχειρήσεων περιτεχνήσει καὶ τῶν τιμωριῶν
ἀτοπίᾳ. καὶ τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν τῶν ὀνομάτων 4
ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ δικαιώσει. τόλμα μὲν
γὰρ ἀλόγιστος ἀνδρία φιλέταιρος ἐνομίσθη, μέλ-
λησις δὲ προμηθὴς δειλία εὐπρεπής, τὸ δὲ σῶφρον
τοῦ ἀνάνδρου πρόσχημα, καὶ τὸ πρὸς ἅπαν ξυνετὸν
ἐπὶ πᾶν ἀργόν· τὸ δ' ἐμπλήκτως ὀξὺ ἀνδρὸς μοίρᾳ

§ 4. *ἀνδρία.* C. F. Pal. et deteriores nonnulli *ἀνδρεία.* Cf. ed. II 39, 4.

moniis accedit quod neutrum **πολὺ** nullam habet explicationem (nam qui interpretati sunt: magnam afferebant exsuperantiam, ipsum **πολλὴν** reddiderunt) et **ἐς τὸ καινοῦσθαι** optime congruit cum V 75, 3 **τὴν . . . ἐπιφερομένην αἰτίαν ἔς τε μαλακίαν . . . καὶ ἐς τὴν ἄλλην ἀβουλίαν.** Totum igitur locum antiquissimi testis auctoritate in integrum restitutum sic vertimus: et ea, quae postea fere eveniebant, accedente priorum facinorum fama magnam ad (i. e. quod attinet ad. Cf. V 75, 3) excogitanda nova consilia afferebant exsuperantiam cum conatuum artificio tum poenarum insolentia. Dativi, pro quibus **διά** cum accus. ponere poterat (cf. **διὰ τὴν . . . ξυμφοράν** in loco simillimo V 75, 3), causam indicant. Vocabulo **περιτέχνησις** simile est **περίνοια** 43, 3, ubi vide adn.

§ 4. **τὴν εἰωθυῖαν . . . δικαιώσει,** usitatam vocabulorum significationem in rebus (propr. quod attinet ad res, ut supra **ἐς τὸ καινοῦσθαι**) arbitratu suo immutarunt, Port. **Ἀξίωσις,** propria aestimatio hic significationis vim habet. **Ἐς τὰ ἔργα διὰ μέσου** collocata non solum cum verbis **τὴν ἀξίωσιν** videntur cohaerere, cui rei non obstare articulum omissum in adn. crit. ad I 51, 4 vidimus sed etiam cum verbo **ἀντήλλαξαν.** Cf. adn. 60. De **δικαιώσεως** voce cf. adn. I 141, 1 et Dion. Antiqu. III 10 **ἀναστρέψασα τὰς ἀνθρωπίνας δικαιώσεις ἡ φύσις.** Totum locum volunt esse exemplum **ὑποκορισμοῦ,** sed non solum rebus turpibus honesta, verum etiam honestis invidiosa nomina imposita esse cognoscemus. Sententias similes vide apud Bloomf. — **τόλμα μέν** cet. Figuras poeticas, **παρομοιώσεις καὶ παρισώσεις,** in his exagitat Dion. Hal. p. 808, contra quem disputat Gail. p. 175. — **φιλέταιρος.** In hac voce ad **ἑταιρίας** respici putat Arn. Cf. § 5. — **ἐνομίσθη** aoristus rei eventum designat. Pariter antea **ἀντήλλαξαν** et postea **προσετέθη, ἐγένετο.** Rerum status imperfecto ubique describitur. — **τὸ δὲ σῶφρον** cet. Secuntur complura adiectiva pro substantivis abstractis posita. Cf. adn. I 6, 3. — **τὸ πρὸς ἅπαν . . . ἀργόν,** omnem rem moderans prudentia ad omnem rem inertia, Haas. — **τὸ δ' ἐμπλήκτως ὀξύ,** vesanus animi impetus (ardor). — **ἀνδρὸς μοίρᾳ προσετέθη,** viro attribuebatur, virtutis loco habebatur, quod usitatius dici **ἐν ἀνδρείας** (vel **ἀνδρὸς**) **μοίρᾳ τιθέναι** docet Goell. Cf.

προσετέθη, ἀσφαλείᾳ δὲ τὸ ἐπιβουλεύσασθαι ἀποτροπῆς πρόφασις εὔλογος. καὶ ὁ μὲν χαλεπαίνων

ἀσφαλείᾳ δὲ τὸ ἐπιβουλεύσασθαι Mosqu. Vulgo et Bekk. ἀσφάλεια δὲ τὸ ἐπιβουλεύσασθαι. Sed dativum et nominativum deinceps collocatos habet Dion. Hal. p. 888, ἀσφαλείᾳ legitur in m. et in marg. Cl., ἀσφαλείαι (ι adscripto) in M., in Lugd. gloss. τῇ adscr. est, denique Schol. explicat verbis τὸ ἐπιπολὺ βουλεύσασθαι δι' ἀσφάλειαν. Dativum igitur reponendum esse viderunt Sylburg. et Bred. Cf. Krueg. ad Dion. p. 155, qui postea ἀσφαλείᾳ δὲ τῷ ἐπιβουλ. coniecit. Ar. Chr. Dan. ἀσφάλεια δὲ τοῦ ἐπιβουλεύσασθαι. Cf. adn.

Vig. p. 112. — ἀσφαλείᾳ δὲ τὸ ἐπιβουλεύσασθαι. Cum scriptor quod supra dixit, sollemnem nominum significationem ex arbitrio permutatam esse, fusius explicet, ex ipsa rerum natura aequabilitas quaedam verborum nata est. Nam non solum vera cuiusque nominis notio falsae quam brevissime opponitur, sed etiam vitio in virtutem mutato contraria virtus (primo tamen loco tripartita: μέλλησις προμηθής, τὸ σῶφρον, τὸ πρὸς ἅπαν ξυνετόν) in vitium versa respondet. Sequitur, ut hoc quoque loco eadem verae et falsae notionis brevissima sit oppositio neque quidquam explicationis causa addatur, deinde ut vesanae temeritati pro animo virili acceptae contraria virtus ignaviae loco habita ex adverso sit. Priore causa evincitur verbis ἀποτροπῆς πρόφασις εὔλογος praedicatum, non appositionem contineri, altera τὸ ἐπιβουλεύσασθαι ad prudentis consilii moderationem referre cogimur. Quod si verum est, dativus ἀσφαλείᾳ non a subaudiendo προσετέθη pendet, sed cum ἐπιβουλεύσασθαι iungendus est. Sic I 42, 4 διὰ κινδύνων τὸ πλέον ἔχειν dictum est pro τὸ διὰ κινδύνων πλέον ἔχειν, IV 20, 4 ἐν τούτῳ τὰ ἐνόντα ἀγαθά pro τὰ ἐν τούτῳ ἐνόντα ἀγαθά. Cf. Krueg. Gr. § 50, 10 adn. 1 et adn. I 42, 4. Verbum autem ἐπιβουλεύσασθαι auctam quandam simplicis βουλεύσασθαι vim habet. Significat enim amplius deliberare sive consultare (cf. ἐπινοῆσαι, ἐπιγνῶναι I 70, 2), qua eadem notione praeditum legitur apud Arrian. Epict. diss. IV 1, 160 ὅτι αἰσχρὸν ἡγεῖτο, οὐδ' ἐπεβουλεύσατο, ubi vide Schweighaeus. Adverbialiter positum ἀσφαλείᾳ tuto sonat. Cf. 56, 5. Ut denique contrariorum congruentia servetur, ἀποτροπή virilitati quodammodo opposita esse debet. Eiusmodi autem substantiva verbalia vim suam non solum ab activo, sed etiam a medio genere eorum verborum repetunt, a quibus derivata sunt. Ita ἀποστροφή IV 76, 5 ad ἀποστρέφεσθαι, ἐπαγωγή § 1. 100, 1 ad ἐπάγεσθαι, ἀποκομιδή I 137, 4 ad ἀποκομίζεσθαι, ξυναλλαγή 82, 7 ad ξυναλλάσσεσθαι revocandum est. Quare ἀποτροπή non solum eius est, qui avertit (45, 7), sed etiam eius, qui avertitur sive timidus recedit (cf. I 57, 2. II 40, 3. IV 59, 2. VIII 10, 2). Iam vero locus sic vertendus est: tuto consultare pro causa speciosa recedendi habitum est. Subaudiendum hic et in eis quae secuntur ἐνομίσθη. Cum nostra interpretatione consentit schol. τὸ ἐπιπολὺ βουλεύσασθαι δι' ἀσφάλειαν πρόφασις ἀποτροπῆς ἐνομίζετο. Contra Class. vide Annal. phil. 1868 p. 121 sq.

§ 5. ὁ χαλεπαίνων, homo iracundus, fervidus (der

πιστὸς ἀεί, ὁ δ' ἀντιλέγων αὐτῷ ὕποπτος. ἐπιβουλεύσας δέ τις τυχὼν ⟨τε⟩ ξυνετός, καὶ ὑπονοήσας ἔτι δεινότερος· προβουλεύσας δὲ ὅπως μηδὲν αὐτῶν δεήσει, τῆς τε ἑταιρίας διαλυτὴς καὶ τοὺς ἐναντίους ἐκπεπληγμένος. ἁπλῶς τε ὁ φθάσας τὸν μέλλοντα κακόν τι δρᾶν ἐπῃνεῖτο καὶ ὁ ἐπικελεύσας τὸν μὴ διανοούμενον. καὶ μὴν καὶ 6
τὸ ξυγγενὲς τοῦ ἑταιρικοῦ ἀλλοτριώτερον ἐγένετο διὰ τὸ ἑτοιμότερον εἶναι ἀπροφασίστως τολμᾶν· οὐ γὰρ μετὰ τῶν κειμένων νόμων ὠφελίᾳ αἱ τοι-

§ 5. ἑταιρίας. C. F. It. I ἑταιρείας. Quas formas ita distinguunt Lob. ad Soph. Ai. 682 et Dind. in Steph. Thes., ut ἑταιρία sit amicitia, ἑταιρεία sodalitium. Cf. adn. Sed hoc discrimen praeter alios nonnullos non agnoscit Schoem. in Antiqu. iur. p. 101, qui conferri iubet Sinten. ad Plut. Pericl. p. 145, a quo tamen non multum probatum est. Alios, qui de his formis disseruerunt, nominavimus in ed. mai. Add. Bast. ad Isocr. Pan. c. 22.

ἁπλῶς δέ codd. Cf. adn.

§ 6. ὠφελίας codd. Cf. adn.

Hitzkopf). — τυχών, rem feliciter exsecutus. Cf. adn. 39, 8. Τε ex Dionys. p. 889. 954 accessit. Hoc ipsum legisse docet eius vituperatio (p. 889): οὔτε ὁ αὐτὸς τυχών τε καὶ ἐπιβουλεύσας νοεῖσθαι δύναται. Cf. IV 22, 3 εἰπόντες καὶ οὐ τυχόντες. — δεινότερος, i. e. ξυνετώτερος, ut schol. — αὐτῶν, μήτε τοῦ ἐπιβουλεῦσαι μήτε τοῦ ὑπονοῆσαι. — ἑταιρίας. Utrum hic sit amicitia universa, an sodalitium, dubitant interpretes; alterum tamen propter § 6 est probabilius, nec forma vocabuli multum obstat. Cf. sd. De sodalitiis praeter alios vid. Herm. Antiqu. Gr. I § 70. Schoem. Antiqu. iur. p. 101 et 350. Antiqu. Gr. I p. 185 sq. 364. Buettner. Hist. hetaeriar. Attic. — ἁπλῶς τε, non ἁπλῶς δέ, ex consuetudine Thucydidis. Cf. adn. 40, 4. — ἐπικελεύσας graviorem incitandi vim habet. Cf. Xen. Cyr. III 3, 41. Ad hoc et τὸν μὴ διανοούμενον pariter supple κακόν τι δρᾶν.

§ 6. τὸ ξυγγενὲς τοῦ ἑταιρικοῦ. De his neutris cf. adn. I 1, 1. II 45, 1. Τὸ ἑταιρικόν redit VIII 48, 3. — οὐ γὰρ μετὰ . . . πλεονεξίᾳ. Sententia cum haec sit: non enim servatis legibus, quae latae erant, utilitatis causa eiusmodi sodalitiorum coetus fiebant, sed contra constitutas leges avaritiae gratia, necessarius est dativus ὠφελίᾳ. Certe μετὰ ὠφελίας coniungenda esse vix credas, cum μετὰ τῶν κειμένων νόμων et παρὰ τοὺς καθεστῶτας (νόμους) ad amussim inter se respondeant. Confirmat emendationem non solum Vallae interpretatio: non enim huiusmodi conventus per leges ob utilitatem, sed contra leges ob avaritiam fiebant, sed etiam Dionysii παράφρασις p. 891 scripta: οὐ γὰρ ἐπὶ ταῖς κατὰ νόμον ὠφελίαις αἱ τῶν ἑταιριῶν ἐγίγνοντο

αὗται ξύνοδοι, ἀλλὰ παρὰ τοὺς καθεστῶτας πλεονεξίᾳ. καὶ τὰς ἐς σφᾶς αὐτοὺς πίστεις οὐ τῷ θείῳ νόμῳ μᾶλλον ἐκρατύνοντο ἢ τῷ κοινῇ τι
7 παρανομῆσαι. τά τε ἀπὸ τῶν ἐναντίων καλῶς λεγόμενα ἐνεδέχοντο ἔργων φυλακῇ, εἰ προύχοιεν, καὶ οὐ γενναιότητι. ἀντιτιμωρήσασθαί τέ τινα περὶ πλείονος ἦν ἢ αὐτὸν μὴ προπαθεῖν. καὶ ὅρκοι εἴ που ἄρα γένοιντο ξυναλλαγῆς, ἐν τῷ αὐτίκα πρὸς τὸ ἄπορον ἑκατέρῳ διδόμενοι ἴσχυον, οὐκ ἐχόντων ἄλλοθεν δύναμιν· ἐν δὲ τῷ παρατυχόντι ὁ φθάσας θαρσῆσαι, εἰ ἴδοι ἄφρακτον, ἥδιον διὰ τὴν πίστιν

τῷ θείῳ νόμῳ. Cf. adn.

σύνοδοι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ παρὰ τοὺς νόμους τι πλεονεκτεῖν. De dativis cf. adn. § 1. — **τῷ θείῳ νόμῳ** ut **τοὺς θεῶν νόμους** Soph. Ai. 1343, **ἐν θεῶν νόμοις** Pind. Pyth. II 43. Apud Dionys. p. 955 **τῷ θείῳ καὶ νομίμῳ**, unde **τῷ ὁσίῳ καὶ νομίμῳ** Dobr. Sed quid ipse Dionys. legerit, non satis liquet.

§ 7. **τά τε ἀπὸ τῶν ἐναντίων . . . γενναιότητι**, et quae ab adversariis probe dicebantur, ea ita admittebant, ut actiones eorum caverent, si superiores essent, non autem cum generositate. Utrum **προύχοιεν** ad **τοὺς ἐνδεχομένους**, an ad **τοὺς ἐναντίους** spectet, ambigitur; sed hoc videtur praestare. Nam quo magis adversarii potentia eminent, eo magis cavendi sunt. „**Ἔργων** ut **τῶν ἔργων** 46, 4, **ἔργῳ φυλασσομένῃ** VI 40, 2.“ Dobr. De **ἀπό** praepositione cf. adn. I 17, 1. — **καὶ ὅρκοι . . . δύναμιν**, et iura iuranda sicubi forte interponebantur reconciliationis (i. e. reconciliandae gratiae causa), in praesenti, propter rerum difficultatem utrimque data, valebant, dum (s. quam diu) vires aliunde non habebant. **Ὅρκον διδόναι** hic non, ut plerumque, est ius iurandum offerre, sed idem atque **ὅρκον παρέχειν, ὀμνύναι.** Pro **ἑκατέρῳ** Reiskius **ἑκατέρων** coniecit; sed nec plurali opus videtur, cum de duobus hominibus adversariis non minus quam de duabus partibus cogitari possit (cf. sd. I 22, 3), nec genetivo, cum ad **ἐχόντων** genetivum facile cogitetur **αὐτῶν**, i. e. duobus illis in gratiam redeuntibus. Potest quidem **ἐχόντων** eodem pronomine **αὐτῶν** simul audito etiam ad iura iuranda referri, neque ideo ex uno Par. D. **ἔχοντες** legi necesse est; sed ea, quae secuntur, alteri enodationi magis favent. — **ἐν δὲ τῷ παρατυχόντι . . . προφανοῦς.** „Opportunitate autem oblata qui prior virium fiduciam nactus esset, si minus munitum animadvertisset adversarium, ob fidem („qua adversarius nitebatur, non metuens dolum et insidias“ Haack.), eum lubentius ulciscebatur quam palam“ Krueg. De **ἄφρακτος** vocabulo cf. I 6, 1. 117, 1, de **φθάνειν** verbo cum infin. iuncto adn. I 33, 3. Aristoph. Equ. 935. Nub. 1384. Plut. Marc. 4. Genus lo-

ἐτιμωρεῖτο ἢ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς, καὶ τό τε ἀσφαλὲς ἐλογίζετο καὶ ὅτι ἀπάτῃ περιγενόμενος ξυνέσεως ἀγώνισμα προσελάμβανε. ῥᾷον δ' οἱ πολλοὶ κακοῦργοι ὄντες δεξιοὶ κέκληνται ἢ ἀμαθεῖς ἀγαθοί, καὶ

αἴτια τῶν στάσεων.

τῷ μὲν αἰσχύνονται, ἐπὶ δὲ τῷ ἀγάλλονται. πάν- 8
των δ' αὐτῶν αἴτιον ἀρχὴ ἡ διὰ πλεονεξίαν καὶ φιλοτιμίαν· ἐκ δ' αὐτῶν καὶ ἐς τὸ φιλονικεῖν καθισταμένων τὸ πρόθυμον. οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι προστάντες μετὰ ὀνόματος ἑκάτεροι εὐπρεποῦς, πλήθους τε ἰσονομίας πολιτικῆς καὶ

quendi ἐν τῷ παρατ. legitur etiam V 38, 1. — ξυνέσεως ἀγώνισμα, prudentiae praemium, i. e. prudentiae laudem praemium victoriae. Cf. adn. I 22, 4. — ῥᾷον δ' οἱ πολλοὶ ... ἀγαθοί. „Vulgus autem, cum nefarii sunt, facilius sollertes audiunt quam, cum simplices, honesti. Haec inseruntur ut causa, cur felicem perfidiam magis aemulati quam detestati sint, cur alios decipere quam ipsi decipi maluerint.“ Arn. Alii ῥᾷον κέκληνται explicant lubentius vocantur, quod Bloomf. in ed. 2 tuetur, qui debebat niti vi passivi ad I 120, 3 illustrata. Krueger autem ad Dion. verba sic interpretatus erat: vulgus facilius nefarios callidos se dici patiuntur quam bonos simplices; quam explicationem a nobis in ed. mai. reprehensam tueri studuit in Comment. antiqu. studior. a. 1840 p. 452 sq., sed nobis certe non persuasit. Vulgaris, a qua Kruegerianam differre Bloomfieldius in ed. 2 non intellexit, confirmatur etiam Procopii (p. 293) imitatione. Cf. ed. mai. De perfecto κέκλημαι cf. Buttm. Gr. max. § 113 adn. 12. Eadem eius vis est II 37, 1. V 9. — τῷ μὲν ... ἐπὶ δὲ τῷ. Cf. adn. 61, 1 et I 68, 4.

§ 8. ἐκ δ' αὐτῶν ... τὸ πρόθυμον, et ex his (rebus nascens), vel atque post has etiam, cum in contendendi cupiditatem (et consuetudinem) adducuntur, alacre studium (partium). Praedicatum sunt superiora verba αἴτιον ἦν. Bene schol.: πάντων δὲ τῶν εἰρημένων κακῶν αἴτιον ἦν ἡ ἐπιθυμία τοῦ βούλεσθαι ἄρχειν τῆς γῆς διὰ πλεονεξίαν καὶ φιλοτιμίαν. ἐκ τούτων δὲ ἡ στάσις ἀρχὴν λαμβάνουσα ... ὕστερον λαμβάνει ἑτέραν τῶν κακῶν αἰτίαν, τὴν τῶν στασιαζόντων προθυμίαν, ὥσπερ εἰς ἕξιν ἐρχομένων αὐτῶν τοῦ ... μὴ ἡττηθῆναι τῶν ἐναντίων (τοῦ μὴ εἴκειν τοῖς ἐναντίοις). Quod autem antea ἀρχή legitur, non ἐπιθυμία τῆς ἀρχῆς, id noli mirari; nam similiter gloriam pro gloriae cupiditate aliquotiens commemorant Latini. Cf. Doederl. ad Tac. Ann. I 43. — μετὰ ὀνόματος cet. Haec imitatus est Salust. Cat. 38. — πλήθους ἰσονομίας πολιτικῆς. De aequabilitate iuris cf. Schoem. Antiquit. iur. p. 95 et Niebuhr. Hist. Rom. I p. 315. Ἰσονομίας autem nomen honestius a popularibus pro invisa δημοκρατίας appellatione adscitum esse docet Bloomf. Cf. adn. II 37. — πολιτικῆς, civilis, si idem esset atque inter cives, civium, aut hoc vocabulum aut πλήθους redundaret. Et cum ei in altero inciso respondeat σώ-

ἀριστοκρατίας σώφρονος προτιμήσει, τὰ μὲν κοινὰ λόγῳ θεραπεύοντες ἆθλα ἐποιοῦντο, παντὶ δὲ τρόπῳ ἀγωνιζόμενοι ἀλλήλων περιγίγνεσθαι ἐτόλμησάν τε τὰ δεινότατα, ἐπεξῇσάν τε τὰς τιμωρίας ἔτι μείζους, οὐ μέχρι τοῦ δικαίου καὶ τῇ πόλει ξυμφόρου προστιθέντες, ἐς δὲ τὸ ἑκατέροις που ἀεὶ ἡδονὴν ἔχον ὁρίζοντες, καὶ ἢ μετὰ ψήφου ἀδίκου καταγνώσεως ἢ χειρὶ κτώμενοι τὸ κρατεῖν ἑτοῖμοι ἦσαν τὴν αὐτίκα φιλονικίαν ἐκπιμπλάναι. ὥστε εὐσεβείᾳ μὲν οὐδέτεροι ἐνόμιζον, εὐπρεπείᾳ δὲ λόγου οἷς ξυμβαίη ἐπιφθόνως τι διαπράξασθαι ἄμεινον ἤκουον. τὰ δὲ μέσα τῶν πολιτῶν ὑπ'

§ 8. προστιθέντες Gr. schol. Aug. et Dion. Hal. p. 894, reliqui προτιθέντες. Illud commendant Krueg. ad Dion. p. 161, Doederl. ad Soph. Col. 149 et hic Arn. Cf. 39, 7. 45, 3. Vide adn.

φρονος, laudis notionem eo contineri oportet. „Indicat [igitur] rationem, quae civibus cum civibus, id est paribus cum paribus, intercedit, cum contraria sit ratio δεσποτική seu τυραννική.“ Arn. — ἀριστοκρατίας σώφρονος Paucorum igitur dominatum (τὴν ὀλιγαρχίαν) honesto nomine imperii optimatium (ἀριστοκρατίας) obtegebant. Cf. adn. II 37, 1. Atque hoc imperium σῶφρον appellabant, ut solebant civitates, quae ab optimatibus regebantur, σωφροσύνῃ gloriari. Cf. VIII 64, 5. — προτιμήσει variata structura ad μετὰ ὀνόματος appositum est. — ἆθλα ἐποιοῦντο, tamquam suorum certaminum praemium sibi proponebant. — ἀγωνιζόμενοι . . . περιγίγνεσθαι. Cf. adn. 38, 2 et cum sententia Sal. Iug. 42. — ἐπεξῇσάν τε, et exsecuti sunt. Cf. adn. V 100. I 84, 3. — ἔτι μείζους. Suppl. ἢ κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν ἐναντίων τολμηθέντα. — μέχρι, i. e. „intra fines et modum.“ Bau. — προστιθέντες, iniungentes. Cf. adn. 39, 7. Cum ἐπεξῇσαν verbi sententia pugnat προτιθέντες, i. e. proponentes. Cf. adn. 40, 1. Nam modum ponendi notio, quae placuit Classeno, ab hoc verbo aliena est. — ἐς τὸ ἡδονὴν ἔχον, secundum id, quod voluptatem praebebat, volupe erat. Cf. adn. II 41, 3. De ἐς praepos. cf. adn. I 6, 4. Matth. Gr. § 578 d. — ἐκπιμπλάναι. Sic Lat. explere. Pro hoc ἀποπιμπλάναι VII 68, 1. — εὐσεβείᾳ . . . ἐνόμιζον. Cf. adn. II 38, 1. Frustra igitur in uno Par. D. εὐσέβειαν. — εὐπρεπείᾳ δὲ . . . ἤκουον, quibus autem contigisset, ut speciosa oratione utentes aliquid invidiose (nefasti quid) perpetrarent, melius audiebant. Ἐπιφθόνως, invidiose, quod adverbium etiam I 75, 1 et vi activa Xen. Cyr. III 3, 10 legitur, Stephanus in Thes. male interpretatur memorabiliter; nam aliquid εὐσεβείᾳ contrarium commemorari necesse est; quare debet valere modo odioso et nefario, quam vim inesse posse primus vidit Heilm. De relativo postposito cf. adn. 39, 2. — τὰ δὲ μέσα τῶν πολιτῶν, cives vero, quotquot inter utros-

ἀμφοτέρων ἢ ὅτι οὐ ξυνηγωνίζοντο ἢ φθόνῳ τοῦ περιεῖναι διεφθείροντο.

τὰ ἐκ τούτων προβάντα.

83. Οὕτω πᾶσα ἰδέα κατέστη κακοτροπίας 1
διὰ τὰς στάσεις τῷ Ἑλληνικῷ, καὶ τὸ εὔηθες, οὗ
τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει, καταγελασθὲν ἠφα-
νίσθη, τὸ δὲ ἀντιτετάχθαι ἀλλήλοις τῇ γνώμῃ
ἀπίστως ἐπὶ πολὺ διήνεγκεν· οὐ γὰρ ἦν ὁ δια- 2
λύσων οὔτε λόγος ἐχυρὸς οὔτε ὅρκος φοβερός,
κρείσσους δὲ ὄντες ἅπαντες λογισμῷ ἐς τὸ ἀνέλ-
πιστον τοῦ βεβαίου, μὴ παθεῖν μᾶλλον προεσκόπουν
ἢ πιστεῦσαι ἐδύναντο. καὶ οἱ φαυλότεροι γνώμην 3
ὡς τὰ πλείω περιεγίγνοντο· τῷ γὰρ δεδιέναι τό
τε αὑτῶν ἐνδεὲς καὶ τὸ τῶν ἐναντίων ξυνετόν,
μὴ λόγοις τε ἥσσους ὦσι καὶ ἐκ τοῦ πολυτρόπου

Cap. **83**. § 3. *αὑτῶν* ex Ae. Port. coniectura primus reposuit Bau. Vulgo *αὐτῶν*, quod excusari potest. Cf. adn. I 17 et III 22, 6.

que erant medii, Port. Ut Dioni Cass. XLIV 29 sunt cives neutram partem sequentes, quos Latini quoque medios vocant. Cf. ad IV 83, 3 et VIII 75, 1. De neutro genere vid. Hemsterh. ad Luci. Tim. c. 35 p. 147 et Matth. Gr. § 438 et 442, 4 atque de plurali *διεφθείροντο* ibid. § 300.

Cap. **83**. § 1. *ἰδέα*. Cf. adn. I 109, 1. III 81, 5. — *τὸ εὔηθες*, simplicitas, die Gutmüthigkeit. Cf. Moer. p. 143. Thom. Mag. p. 149, 5. — *οὗ ... μετέχει*, cuius generositas est maxime particeps, i. e. ex qua generositas maxime constat. Cf. I 84, 3. — *τὸ δὲ ἀντιτετάχθαι ... ἀπίστως*, animis vero inter se oppositos (et quasi e regione instructos) esse diffidenter (et suspiciose). — *διήνεγκεν*] *κρεῖττον ἐγένετο.* Schol.

§ 2. *οὐ γὰρ ἦν ... φοβερός*, neque enim, quae (certamina) dirimeret, aut oratio (sponsio) firma erat aut ius iurandum formidabile. Cf. Krueg. Gr. § 50, 4 adn. 3 et 4. — *κρείσσους δὲ ... ἐδύναντο*, cum superiores essent omnes ratiocinatione adversus insperatum quam data fide (sponsionis aut iuris iurandi), ne quid mali paterentur, magis providebant, quam fiduciam capere poterant. De *ἐς* praepos. cf. IV 17, 1. Sal. Iug. 43 adversum divitias invictum animum. Genetivus *τοῦ βεβαίου* positus est pro *ἢ τῷ βεβαίῳ*. Cf. VI 1, 1. Xen. Anab. II 5, 13. Krueg. Gr. § 47, 27 adn. 1. Hunc locum imitatus est Cass. Dio fragm. 49 *κρείττους ἐς τὸ ἀφανὲς τοῦ προδήλου* (i. e. *ἢ ἐς τὸ πρόδηλον*) *τῷ λογισμῷ γιγνόμενοι*, quo de loco cf. Mus. Rhen. XXI p. 312. Similiter *βέβαιον* de eo dictum est, quod securitatem facit, IV 62, 4. VI 10, 2. I 124, 1. De *παθεῖν* cf. 38, 1.

§ 3. *οἱ φαυλότεροι γνώμην*, qui prudentia minus valebant. Cf. 37, 3. — *τὸ ... ἐνδεές*] *τὴν ἔλλειψιν τῆς γνώμης.* Schol.

αὐτῶν τῆς γνώμης φθάσωσι προεπιβουλευόμενοι,
4 τολμηρῶς πρὸς τὰ ἔργα ἐχώρουν. οἱ δὲ καταφρο-
νοῦντες κἂν προαισθέσθαι καὶ ἔργῳ οὐδὲν σφᾶς
δεῖν λαμβάνειν ἃ γνώμῃ ἔξεστιν, ἄφρακτοι μᾶλλον
διεφθείροντο.
1 84. [Ἐν δ' οὖν τῇ Κερκύρᾳ τὰ πολλὰ αὐτῶν ἐν δὲ τῇ Κερκύρᾳ ἀρχὴ τῶν τοιούτων ἐγένετο.

§ 4. *προαισθέσθαι.* Aug. Vat. *προαίσθεσθαι.* Nullum praesentis *αἴσθομαι* apud Th. invenitur vestigium, quin in solo accentus discrimine id consistat. Cf. II 93, 3. V 26, 5. VII 75, 2.

Cap. **84**. Ab ineunte hoc capite usque ad extremum in Aug. ad singulos versus dubitationis signa apposita sunt. Cf. adn.

§ 4. *οἱ δὲ καταφρονοῦντες κἂν προαισθέσθαι.* In his *καταφρονοῦντες* valet *διὰ καταφρόνησιν οἰόμενοι* s. *νομίζοντες*. Verba Herodot. I 66 *καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι* adscripsit Krueg. Cf. interpr. ibi et ad Herod. I 59. Schneid. ad Xenoph. Hist. Gr. IV 5, 12. Bernh. Synt. p. 368. Similes emphases reperiuntur II 11, 3. V 40, 3. — *ἄφρακτοι*] *λείπει ὄντες.* Schol. De ipsa voce cf. 82, 7.

Cap. **84**. *Τὰ ὠβελισμένα οὐδενὶ τῶν ἐξηγητῶν ἔδοξε Θουκυδίδου εἶναι· ἀσαφῆ γὰρ καὶ τῷ τύπῳ τῆς ἑρμηνείας καὶ τοῖς διανοήμασι πολὺν ἐμφαίνοντα τὸν νεωτερισμόν.* Schol. Goeller in ed. 1 octo vel novem rationes ex verbis aut sententiis petitas proposuit, propter quas hoc caput damnandum esset. Has Arnoldus in ed. 1 excursu vol. I p. 608 sqq. examinans complures refutavit, sicut unam alteramve nos in ed. mai. Sed restant aliae nonnullae inconcussae, et pristinis novas quasdam Goeller addidit in ed. 2, ex quibus unam quidem nihil valere nos in ed. mai. Suppl. docuimus, sed duas alias substituimus. Et Arnoldus, cui prius hunc locum a Thucydide scriptum esse certissime persuasum erat, in ed. 2, ubi illum excursum omisit, quamquam sententiae plane Thucydideae sint, verba sibi a Christiano saeculi sexti aut septimi p. Chr. n. scripta videri dicit. Damnat autem primum propter *αὐτῶν* pronomen ab initio capitis positum, deinde propter optativos, qui § 1 leguntur, tum propter verba *ἀρχόμενοι ὑπὸ τῶν παρασχόντων*, porro propter dicendi genus *ἀπαιδευσίᾳ ὀργῆς*, denique propter enuntiatum *ἐν ᾧ μὴ ... φθονεῖν.* Bloomfieldius integritatem capitis, de qua prius dubitaverat, ed. 2 appendice defendit aliquotiens verba eius imitatum esse Iosephum dicens, quarum imitationum nonnullas parum certas esse cognoscemus ad § 1. Singula, in quibus offendimus, ex adnotatis diligentius cognoscentur. Hic hoc caput a Dionysio Hal., ubi totum superiorem locum Thucydidis, quo de factionibus explicatur, exscripsit, omissum, scholia id illustrantia paucissima et in codd. Aug. nulla esse, denique a grammaticis nihil ex eo afferri, sed ad verba quaedam § 2 Iosephum et Dionem Cass. respicere videri non est tacendum. Cf. tamen ibi adn. Frustra hoc cap. Thucydidi vindicare studet Kaempf. Quaest. Thuc. part. II (progr. gymn. Neo-Ruppinensis 1851).

§ 1. *ἐν δ' οὖν τῇ Κερκύρᾳ.* Postquam c. 82 et 83 de universa Graecia expositum est, nunc ad unam Corcyram reditur. Quare haec cum 82, 1 *διότι ἐν τοῖς πρώτη ἐγένετο* cohaerent. De *δ' οὖν* particulis cf. adn. I 3, 4. 63, 1. — *τὰ πολλὰ*

προετολμήθη, καὶ ὁπόσα ὕβρει μὲν ἀρχόμενοι τὸ πλέον ἢ σωφροσύνῃ ὑπὸ τῶν τὴν τιμωρίαν παρασχόντων οἱ ἀνταμυνόμενοι δράσειαν, πενίας δὲ τῆς εἰωθυίας ἀπαλλαξείοντές τινες, μάλιστα δ' ἂν διὰ πάθους ἐπιθυμοῦντες τὰ τῶν πέλας ἔχειν παρὰ δίκην γιγνώσκοιεν, οἵ τε μὴ ἐπὶ πλεονεξίᾳ, ἀπὸ

§ 1. τινας optimi et plerique codd.
ἀπὸ τοῦ ἴσου Cass. D. Ar. Chr. Dan. et s. v. al. man. in E. Sic ἀπὸ τοῦ ἴσου saepissime legimus apud Thuc. (cf. adn. I 77, 3), et similiter ἀπὸ τοῦ προφανοῦς (cf. adn. I 35, 4), ἀπὸ τοῦ ἀδοκήτου VI 47, ἀπὸ τῶν εἰκότων VI 23. Quamquam ἐξ ἴσου non minus bene dicitur quam ἐκ τοῦ ἴσου, ut I 120. IV 62.

αὐτῶν προετολμήθη. „Αὐτῶν [paulo obscurius] refertur ad ἔργα in superioribus 83, 3. Tum explicantur tres praecipuae causae scelerum, quae in turbis civilibus committuntur: 1) desiderium tyrannidem et insolentiam dominantium ulciscendi; 2) rapinae cupiditas pauperes ad divitum opes appetendas instigans; 3) sola partium studii acerbitas inde, quod homines perpetuo inter se dissident, oriens. Consecutio verborum est προετολμήθη, ὁπόσα . . . δράσειαν . . . γιγνώσκοιεν . . . ἐπέλθοιεν." Arn. Exorsus enim scriptor καὶ ὁπόσα ὕβρει proprie perrecturus erat καὶ ὁπόσα πενίας, sed interposito μέν leviter variavit orationem. — ἀρχόμενοι passive intellegendum. Cf. adn. 36, 2. — ὑπὸ τῶν τὴν τιμωρίαν παρασχόντων. Haec absona sunt. Iungenda ea esse cum superiore ἀρχόμενοι ex ὑπό praepositione, et τιμωρίαν παρασχεῖν valere poenam dare inde, quod Hesiodus Opp. 710 δίκην παρασχεῖν sic dixit, liquet. Cf. etiam Eur. Andr. 1108 et Phoen. 1654. Sed nullo modo apta est sententia ab eis, qui poenam dederunt; sonare autem ab eis, quos nunc ulciscendi opportunitatem habent, propter aoristi particip. non possunt. — δράσειαν. Haeremus in optativo. Ὁπόσα δράσειαν enim quoniam quae facerent, seu quaecunque faciebant, non quaecunque faciunt, valent (cf. Matth. Gr. § 528), non sententiam ad omnia tempora et loca spectantem continere, sed de solis Corcyraeis illius aetatis accipienda videantur. Cum tamen et natura sententiae verba generatim intellegi non solum patiatur, sed, quo satis gravis fiat, propemodum postulet, et in altero membro ἄν in vv. μάλιστα δ' ἄν legatur, idem ἄν primo membro, ubi post δράσειαν excidere sane facile potuit, additum velis (cf. Matth. Gr. § 527 a); in tertio enim ex superioribus, quamquam non sine inconcinnitate aliqua, mente repetatur. — ἀπαλλαξείοντες. Est verbum Thucydideum. Cf. I 95, 7. — διὰ πάθους ἐπιθυμοῦντες. „Haec necesse est valeant cupide (leidenschaftlich) appetentes; et usus genetivi quidem cum διά praepositione iuncti ad statum vel rerum condicionem, in qua aliquid fiat, significandum satis est notus (cf. ἀπεχώρησεν ἀπ' αὐτῶν δι' ὀργῆς VIII 43, 4); sed exemplum aut Thucydidis aut alius scriptoris Aristotele antiquioris, ubi πάθος (quod alibi semper apud Thuc. cladem et calamitatem designat) perturbationis animi seu cupiditatis vim habeat, non novi." Arn. — οἵ τε μὴ . . , ἐπιόντες. „Sunt ei, qui in seditiones

ἴσου δὲ μάλιστα ἐπιόντες, ἀπαιδευσίᾳ ὀργῆς πλεῖστον ἐκφερόμενοι ὠμῶς καὶ ἀπαραιτήτως ἐπέλθοιεν.
2 ξυνταραχθέντος τε τοῦ βίου ἐς τὸν καιρὸν τοῦτον τῇ πόλει καὶ τῶν νόμων κρατήσασα ἡ ἀνθρωπεία φύσις, εἰωθυῖα καὶ παρὰ τοὺς νόμους ἀδικεῖν, ἀσμένη

descendunt, quamquam aequali loco et condicione atque adversarii sunt, non, ut oppressi, vindictae cupidi, nec, ut egeni, rapinas desiderantes, sed ad crudelia facinora solo furore partium studii, quo diuturnitate contentionis corripiuntur, acti." Arn. Cf. adn. I 77, 3. Goeller tamen *μὴ ἐπὶ πλεονεξίᾳ*, *ἀπὸ ἴσου δέ* non bene inter se ex adverso poni, cum quis etiam *ἀπὸ τοῦ ἴσου πλεονεκτεῖσθαι* possit, cl. I 77, 3 docet. Idem offendit in *μή* negatione, quae debeat esse *οὐ*. Sed in enuntiatis relativis generatim dictis negatio etiam ad singula vocabula contraposita spectans esse solet *μή*, ut *ὅστις τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖται μὴ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς μᾶλλον καὶ ἀντιπαραταχθέντος ἢ ἐκ τοῦ πρὸς τὸ παρὸν ξυμφέροντος* V 9, 4, *ὃς ἂν μὴ ἑαυτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν ὠφελῇ* VI 16, 3. — *ἀπαιδευσίᾳ . . . ἐκφερόμενοι*. Bene Hier. Mueller: durch der Leidenschaft Zügellosigkeit zu weit [sehr weit] fortgerissen. Quam ipsam significationem vocis *ἀπαιδευσία* Arnoldus in ed. 2 recentiorem existimat. Cf. de hoc vocabulo adn. 42, 1. At cum Euripidem apud Stob. Serm. 171, 52 dixisse *πόλλ᾽ ἐστὶν ὀργῆς ἐξ ἀπαιδεύτου κακά* Bloomfieldius adnotet, nemo in verbis *ἀπαιδευσίᾳ ὀργῆς* recte haerebit. Idem Bloomfieldius Iosephi verba Ant. XVII 11, 3 *ἀπαιδευσίᾳ τοῦ πείθεσθαι τοῖς νόμοις* et XIX 2, 2 *ἀπαίδευτον τὴν ὀργὴν ἐπαφιείς* hinc expressa putat; sed ex his locis alter Euripideo est similior, alter prior neutri satis similis. De singulari *πλεῖστον* cf. adn. 36, 2.

§ 2. *ἐς τὸν καιρόν*. Ἐς de tempore ita dictum est IV 89, 1 et VI 16, 6. Cf. Matth. Gr. § 578 b. Sed hic in hunc modum, usque adeo significari videtur. — *καὶ . . . . κρατήσασα*. Genetivi absoluti *ξυνταραχθέντος τοῦ βίου* cum participio in alio casu posito per *καί* particulam copulati sunt, ut non raro. Cf. adn. I 65, 1. — *παρὰ τοὺς νόμους*. Haec ex sermonis legibus valere praeter leges, neglectis legibus, certum est. Cogita modo 82, 6 *μετὰ τῶν κειμένων νόμων* et *παρὰ τοὺς καθεστῶτας* contraria poni, et quid significent *παράνομος, παρανομία, παρανομεῖν*, quid paulo ante *παρὰ δίκην*. Et Dio Cass. LII 34 scribit: *ἡ φύσις καὶ παρὰ τὸν νόμον πολλοὺς ἁμαρτάνειν ἐξάγει*. Quae et proxima *ὁ νόμος οὐ δύναται τῆς φύσεως ἀεὶ κρατεῖν* huc respicere vix est dubium, etsi Goeller haec verba etiam ad III 45 trahi posse affirmat. Sed cum haec *παρὰ τοὺς νόμους* contraria sint illis *τῶν νόμων κρατήσασα*, auctorem eis significari vigentibus legibus voluisse iure suspiceris. — *ἀσμένη . . . τοῦ δικαίου*. Port.: se irae [concitationis seu perturbationis animi] quidem impotentem, at iure potentiorem esse . . . lubenter declaravit. Sententiam hanc esse, naturam humanam exsultare sua turpitudine aperienda visam esse, docet Arn. Reprehendit quidem etiam haec Goell., sed, ut videtur, iniuria, cum adiectivo *ἄσμενος* notionem lubenter contineri satis constet (cf. I 26, 1), et natura prius legibus constricta his sub-

*ἐδήλωσεν ἀκρατὴς μὲν ὀργῆς οὖσα, κρείσσων δὲ
τοῦ δικαίου, πολεμία δὲ τοῦ προύχοντος. οὐ
γὰρ ἂν τοῦ τε ὁσίου τὸ τιμωρεῖσθαι προυτίθεσαν
τοῦ τε μὴ ἀδικεῖν τὸ κερδαίνειν, ἐν ᾧ μὴ βλάπτου-
σαν ἰσχὺν εἶχε τὸ φθονεῖν. ἀξιοῦσί τε τοὺς κοι-* 3
*νοὺς περὶ τῶν τοιούτων οἱ ἄνθρωποι νόμους, ἀφ'
ὧν ἅπασιν ἐλπὶς ὑπόκειται σφαλεῖσι κἂν αὐτοὺς
διασῴζεσθαι, ἐν ἄλλων τιμωρίαις προκαταλύειν καὶ
μὴ ὑπολείπεσθαι, εἴ ποτε ἄρα τις κινδυνεύσας
τινὸς δεήσεται αὐτῶν.*]

οἱ φεύγοντες τῶν Κερκυ-ραίων λη-

85. *Οἱ μὲν οὖν κατὰ τὴν πόλιν Κερκυραῖοι* 1
τοιαύταις ὀργαῖς ταῖς πρώταις ἐς ἀλλήλους ἐχρή-

latis sane dici possit gavisa esse demonstrare se, ut perturbationes animi non coerceret, ita iure potentiorem esse. Ceterum Reisk. virgulam non ante *ἀσμ.* voc., sed post id collocari iussit. — *ἀκρατὴς . . . τοῦ δικαίου.* Haec Bloomfieldius ab Iosepho paene transscripta dicit verbis Ant. XVII 8, 1 *ὀργῆς μὲν ἥσσων, κρείσσων δὲ τοῦ δικαίου*, praeter quae comparari posse apud eundem XIX 2, 2 *κρείσσων μὲν τοῦ δικαίου γενόμενος, ἥσσων δέ* cet. et XVIII 8, 8, quae quamvis similia hinc ducta esse ideo non certum videtur, quia hic usus vocabuli *κρείσσων* est creber. — *τοῦ προύχοντος*, eius, quod emineret. „Cf. Herod. VII 236 *τὸ κρέσσον στυγέουσι.*" Arn. — *προυτίθεσαν*] *τιμιώτερον ἔκριναν.* Schol. Ita I 76, 2. III 39, 3. — *ἐν ᾧ . . . τὸ φθονεῖν*, quando (cf. I 21, 2. 37, 4. 42, 2. IV 17, 2) invidia vim nocentem non haberet. Cf. Cic. de Off. II 21, 75 utinam . . . tum essem natus, quando Romani dona accipere coepissent. Cum relativum hoc loco generatim positum (zu einer Zeit wo) vi condicionali instructum sit (cf. Krueg. Gr. § 51, 12 adn. 11 et 12), *ἐν ᾧ μή* idem est atque *εἰ μὴ ἐν τούτῳ*. Non debebant igitur hic *οὐ* pro *μή* exspectare.

§ 3. *ἀξιοῦσι*, volunt, audent. Cf. adn. IV 66, 2. — *τοὺς κοινοὺς περὶ τῶν τοιούτων . . . νόμους.* „Significat communes leges, quae ad talia factionum certamina referuntur, quales leges sunt, ut superato hosti parcamus, ut vicissitudines fortunae recordemur neve prosperis rebus nostris abutamur, ut inimicitiarum nostrarum acerbitates temperemus. Sententia haec est, homines violentia abreptos has communes humanitatis leges . . . neglegendi exemplum dare, et se earum tutela privare, cum aliquando futurum sit, ut patrocinii earum implorandi occasionem habeant." Arn. — *ἀφ' ὧν . . . διασῴζεσθαι*, quibus fore, ut et ipsi, si in calamitates inciderint, serventur, omnibus spes est. *Ἐλπὶς ὑπόκειται* ut *ὕπεστιν ἐλπίς* VI 87, 4 et transitive *ὑποτιθέναι ἐλπίδα.* Tum *προκαταλύειν* est priores evertere. — *μὴ ὑπολείπεσθαι*, non relinquere (illas leges), de quo transitivo huius medii usu cf. Ell. ad Arr. V 20, 2 et supra I 140, 4.

Cap. 85. § 1. *ταῖς πρώταις* attributi, *τοιαύταις* praedicati vice fungitur: primae

σαντο, καὶ ὁ Εὐρυμέδων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέ-
2 πλευσαν ταῖς ναυσίν. ὕστερον δὲ οἱ φεύγοντες
τῶν Κερκυραίων (διεσώθησαν γὰρ αὐτῶν ἐς πεν-
τακοσίους) τείχη τε λαβόντες, ἃ ἦν ἐν τῇ ἠπείρῳ,
ἐκράτουν τῆς πέραν οἰκείας γῆς, καὶ ἐξ αὐτῆς
ὁρμώμενοι ἐλῄζοντο τοὺς ἐν τῇ νήσῳ καὶ πολλὰ
ἔβλαπτον, καὶ λιμὸς ἰσχυρὸς ἐγένετο ἐν τῇ πόλει.
3 ἐπρεσβεύοντο δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα καὶ Κό-
ρινθον περὶ καθόδου· καὶ ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ἐπράσ-
σετο, ὕστερον χρόνῳ πλοῖα καὶ ἐπικούρους παρα-
σκευασάμενοι διέβησαν ἐς τὴν νῆσον ἑξακόσιοι
4 μάλιστα οἱ πάντες, καὶ τὰ πλοῖα ἐμπρήσαντες,
ὅπως ἀπόγνοια ᾖ τοῦ ἄλλο τι ἢ κρατεῖν τῆς γῆς,
ἀναβάντες ἐς τὸ ὄρος τὴν Ἰστώνην, τεῖχος ἐνοικο-

στεύουσι τὴν γῆν καὶ Ἰστώνην καταλαμβάνουσιν.

Cap. 85. § 2. ἐλῄζον Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. H. Reg. Vulgo et Bekk. ἐλῄζοντο. „Ἐλῄζον, quod habent optimi mss., etiam e Thuc. IV 41, 2 adnotavit Steph., ἐλῄζόν τε τὴν Λακωνικήν, καὶ πλεῖστα ἔβλαπτον, idque ibi in omnibus scriptis est (exceptis paucissimis eisque malis]. Ληΐζω quoque dicunt Eustath. [Zon.] et Etym. M.“ Duk., qui praeterea activum passiva, quae apud Lucian. et alibi reperiatur, notione flexionis passivae confirmari docet. Cuius exempla, velut Luci. Gall. p. 170 et Procop. p. 185, in Steph. Thes. ed. rec., ubi solius aoristi passivi et perpecti, quae tempora etiam in deponentibus passive ponuntur, exempla passivam vim habentia leguntur, male omissa sunt. Certe ex scriptoribus nullum afferri potest exemplum activi λῄζειν. Nam IV 41, 2 pariter ἐλῄζοντο restituendum est. Cf. ibi sd.

libidines, quibus inter se utebantur, tales erant. Respicit autem ταῖς πρώταις ad ὕστερον δέ quod sequitur.

§ 2. διεσώθησαν. Navigiis in continentem. — τῆς πέραν οἰκείας γῆς, agro suo e regione (insulae in continente) sito. In continente igitur ex adverso sita agrum habebant Corcyraei, quales agros sive Περαίας multis aliis insulis, Lesbo, Samo, Chio, Rhodo, Thaso, in contrariis continentibus fuisse iure adnotat Bloomf. De genere dicendi ἡ πέραν γῆ cf. 91, 3.

§ 3. Οἱ πάντες. Cf. adn. I 100, 1.

§ 4. τὰ πλοῖα ἐμπρήσαντες. Idem ab Agathocle in Africa factum esse constat. Cf. Diod. XX 7 sq. — ἄλλο τι ἤ. Πρᾶξαι post ἄλλο τι audit schol. Cf. de simili formula τί ἄλλο ἤ adn. 39, 1 et V 87. — τὸ ὄρος τὴν Ἰστώνην. Hic mons a Dodw. It. p. 33 (45) is esse existimatur, in quo castrum St. Angeli positum sit. Cf. Palmer. apud Bloomf., qui in ed. 2 posse etiam collem ad fontem rivuli St. Barbarae existimari dicit. A nonnullis de monte St. Salvatoris cogitari aut montem Olivetum nunc appellari docet Muell. de Rep. Corcyr. p. 6. Prope ipsam urbem

δομησάμενοι ἔφθειρον τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ τῆς
γῆς ἐκράτουν.

Ἀθηναίων στρατεία ἐς Σικελίαν ἡ πρώτη Λάχητος καὶ Χαροιάδου στρατηγούντων.

86. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος Ἀθη- 1
ναῖοι εἴκοσι ναῦς ἔστειλαν ἐς Σικελίαν καὶ Λά-
χητα τὸν Μελανώπου στρατηγὸν αὐτῶν καὶ Χα-
ροιάδην τὸν Εὐφιλήτου. οἱ γὰρ Συρακόσιοι καὶ 2
Λεοντῖνοι ἐς πόλεμον ἀλλήλοις καθέστασαν. ξύμ-
μαχοι δὲ τοῖς μὲν Συρακοσίοις ἦσαν πλὴν Κα-
μαριναίων αἱ ἄλλαι Δωρίδες πόλεις, αἵπερ καὶ
πρὸς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων τὸ πρῶτον ἀρχο-
μένου τοῦ πολέμου ξυμμαχίαν ἐτάχθησαν, οὐ
μέντοι ξυνεπολέμησάν γε, τοῖς δὲ Λεοντίνοις αἱ
Χαλκιδικαὶ πόλεις καὶ Καμάρινα· τῆς δὲ Ἰταλίας
Λοκροὶ μὲν Συρακοσίων ἦσαν, Ῥηγῖνοι δὲ κατὰ
τὸ ξυγγενὲς Λεοντίνων. ἐς οὖν τὰς Ἀθήνας πέμ- 3
ψαντες οἱ τῶν Λεοντίνων ξύμμαχοι κατά τε πα-
λαιὰν ξυμμαχίαν καὶ ὅτι Ἴωνες ἦσαν, πείθουσι

inter occidentem et meridiem in media fere insula sitam fuisse dicit Bursian. Geogr. II p. 356. Iterum commemoratur IV 46, 1.

Cap. **86.** § 1. *Ἀθηναῖοι* cet. „Causam [huius expeditionis Atheniensium] . . . fuse narrat Diod. XII [c. 53 sq.]" Wass. — *εἴκοσι ναῦς.* Centum triremes commemorat Diodorus. Cf. Bloomf. — *Λάχητα.* Huius ingenium ex Aristoph. Vesp. et Plat. Lach. cognoscitur. — *Χαροιάδην.* „Pro hoc Diod. *Χαβρίαν* [quod e codd. correxit Wess.] Iustinus IV 3 [6 Chariadem nominans] Thucydidem firmat." Wass.

§ 2. *αἱ . . . Δωρίδες πόλεις.* De his vid. VI 3. 4. 5. — *αἵπερ καὶ . . . ξυνεπολέμησάν γε.* Cf. II 7, 2 et ibi adn. — *αἱ Χαλκιδικαὶ πόλεις.* Vid. VI 3. 75. 82. — *Συρακοσίων ἦσαν.* Estne *ξύμμαχοι* e superioribus, ubi tamen cum dativo iunctum est, audiendum? Non videtur necessarium. Vid. V 84, 2. — *κατὰ τὸ ξυγγενές.* Utrique enim Chalcidenses erant. Cf. de Rheginis VI 44. 79, de Leontinis VI 3 et al.

§ 3. *ἐς τὰς Ἀθήνας πέμψαντες.* Huius legationis princeps fuit Gorgias Leontinus. Vid. Plat. Hipp. mai. 282. Diod. l. d. — *οἱ τῶν Λεοντίνων ξύμμαχοι.* Ita Thucydidem videri scripsisse, quia, quod sciamus, Rhegini soli iam ante Atheniensium socii fuerint, adnotat Arn. in ed. 2. At societatem Leontinam (die Leont. Bundesgenossenschaft) significari putat Bloomf. Ipsorum certe Leontinorum legatum Gorgiam appellant Plat. et Diod. — *κατά τε παλαιὰν ξυμμαχίαν.* Huius foederis cum Rheginis Ol. 86, 4 instaurati reliquiae extant in Boeckh. Corp. inscr. n. 74, Kirchhoff. Inscr. Att. I n. 33. — *ὅτι Ἴωνες ἦσαν.* Cf. IV 61, 2 et Strab. 446 sq.

τοὺς Ἀθηναίους πέμψαι σφίσι ναῦς· ὑπὸ γὰρ
τῶν Συρακοσίων τῆς τε γῆς εἴργοντο καὶ τῆς θα-
4 λάσσης. καὶ ἔπεμψαν οἱ Ἀθηναῖοι τῆς μὲν οἰκειό-
τητος προφάσει, βουλόμενοι δὲ μήτε σῖτον ἐς τὴν
Πελοπόννησον ἄγεσθαι αὐτόθεν πρόπειράν τε
ποιούμενοι εἰ σφίσι δυνατὰ εἴη τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ
5 πράγματα ὑποχείρια γενέσθαι. καταστάντες οὖν
ἐς Ῥήγιον τῆς Ἰταλίας τὸν πόλεμον ἐποιοῦντο
μετὰ τῶν ξυμμάχων. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.
1 87. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἡ νόσος ὁ λοιμὸς τὸ
τὸ δεύτερον ἐπέπεσε τοῖς Ἀθηναίοις, ἐκλιποῦσα δεύτερον ἐπιπίπτει
μὲν οὐδένα χρόνον τὸ παντάπασιν, ἐγένετο δέ τις Ἀθηναίοις.
2 ὅμως διοκωχή. παρέμεινε δὲ τὸ μὲν ὕστερον οὐκ
ἔλασσον ἐνιαυτοῦ, τὸ δὲ πρότερον καὶ δύο ἔτη,
ὥστε Ἀθηναίων γε μὴ εἶναι ὅ τι μᾶλλον ἐκάκωσε
3 τὴν δύναμιν. τετρακοσίων γὰρ ὁπλιτῶν καὶ τε-
τρακισχιλίων οὐκ ἐλάσσους ἀπέθανον ἐκ τῶν τά-
ξεων καὶ τριακοσίων ἱππέων, τοῦ τε ἄλλου ὄχλου

§ 4. *τῆς οἰκειότητος προφάσει.* Cf. IV 61, 2 et quae de secundo bello Siciliensi leguntur VI 6. 76. — *βουλόμενοι δὲ μήτε* cet. Ita orditur, quasi postea sit dicturus *πρόπειράν τε ποιεῖσθαι*, sed perinde pergit, ac si scripserit *τὸ δ' ἀληθὲς οὔτε βουλόμενοι.* Cf. adn. 39, 3. Praeterea pro verbis *τὸ δ' ἀληθές* vel similibus solum *δέ* sic legitur, ut aliquotiens apud Tacitum ceterum. Vid. Bach. ad Ann. I 44.

§ 5. *καταστάντες*, cum pervenissent. Cf. 92, 6. IV 14, 5 et de transitivo *καθιστάναι*, perducere, IV 78, 6. Propter *ἐς* non placet Bloomfieldii interpretatio. Cf. adn. I 59, 2.

Cap. 87. Cf. Diod. XII 58. — § 1. *ἡ νόσος*, notus ille morbus, pestilentia. Cf. II 47, 3. — *τὸ δεύτερον ἐπέπεσε.* Causas rei explicare studet Diod. l. d. Cf. Krauss. de Natur. morb. Att. p. 51 sq. — *τὸ παντάπασιν.* Sic hoc uno loco apud hoc adverbium articulus videtur legi, defenditur tamen satis similibus *τὸ παράπαν, τὸ ξύμπαν*, al. — *διοκωχή*] *διάλειψις, ἀναβολή.* Schol. Cf. de *ἀνοκωχῆς* voce adnot. I 40, 4. Pro hac legitur apud Diod. Cass.

§ 2. *καὶ δύο ἔτη.* Id scriptor supra II 47 sqq. dicere neglexit. — *Ἀθηναίων γε*, i. e. reliquorum non item. — *δύναμιν*, cum res ex militum hominumque interitu explicetur, copias (Streitmacht), non opes valet.

§ 3. *τετρακοσίων γάρ* cet. Diodorus l. d. affirmat mortuos esse *στρατιωτῶν ὑπὲρ τοὺς τετρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ τετρακοσίους, τῶν δὲ ἄλλων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων ὑπὲρ τοὺς μυρίους.* — *ἐκ τῶν τάξεων.* His verbis idem atque usitata formula *ἐκ καταλόγου* VI 43, 1. VII 20, 2 videri significari adnotat Goell. Cf. VI 26, 2. 31, 3 et ibi adn.

σεισμοί.

ἀνεξεύρετος ἀριθμός. ἐγένοντο δὲ καὶ οἱ πολλοὶ 4
τότε σεισμοὶ τῆς γῆς ἔν τε Ἀθήναις καὶ Εὐβοίᾳ
καὶ ἐν Βοιωτοῖς καὶ μάλιστα ἐν Ὀρχομενῷ τῷ
Βοιωτίῳ.

τῶν ἐν Σικελίᾳ Ἀθηναίων ἐπὶ τὰς Αἰόλου νήσους στρατεία.

88. Καὶ οἱ μὲν ἐν Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥη- 1
γῖνοι τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τριάκοντα ναυσὶ στρα-
τεύουσιν ἐπὶ τὰς Αἰόλου νήσους καλουμένας· θέ-
ρους γὰρ δι' ἀνυδρίαν ἀδύνατα ἦν ἐπιστρατεύειν.
νέμονται δὲ Λιπαραῖοι αὐτάς, Κνιδίων ἄποικοι 2
ὄντες. οἰκοῦσι δ' ἐν μιᾷ τῶν νήσων οὐ μεγάλῃ,
καλεῖται δὲ Λιπάρα· τὰς δὲ ἄλλας ἐκ ταύτης
ὁρμώμενοι γεωργοῦσι, Διδύμην καὶ Στρογγύλην

Cap. 87. § 4. Εὐβοίᾳ Cass. Aug. Cl. Ven. Pal. It. M. H. Reg., reliqui ἐν Εὐβ. Praepositionem ob arctam coniunctionem, quae inter Athenas et Euboeam intercedebat, omissam puta.

§ 4. **οἱ πολλοὶ τότε σεισμοὶ τῆς γῆς**, multi illi terrae motus, quos tunc fuisse constat. Ita recte Arn. *Τότε* autem simul ad *ἐγένοντο* verbum ex proximis intellegendum est. — **Βοιωτοῖς.** Cf. adn. I 107, 2. — **Ὀρχομενῷ τῷ Βοιωτίῳ**] δύο γὰρ Ὀρχομενοί, ὁ μὲν τῆς Ἀρκαδίας, ὃν Ὅμηρος (Il. II 605) καλεῖ πολύμηλον, ὁ δὲ τῆς Βοιωτίας, ὃν Ὅμηρος (Il. II 511) καλεῖ Μινύειον. Schol. Cf. IV 76, 3 et generis grammatici causa simul I 113, 2.

Cap. 88. § 1. **τὰς Αἰόλου νήσους.** „Eaedem Liparaeorum sive Liparensium a Lipara omnium maxima et Ἡφαιστιάδες Graecis, Latinis Vulcani sive Vulcaniae dictae.“ Cluver. Sic. ant. p. 395. Cf. de eis Strab. 275 sq. Diod. V 7 sqq. Plin. Hist. Nat. III 8, 92 sqq. — — **δι' ἀνυδρίαν.** Hanc Smythii Comment. de Sic. p. 249 testimonio confirmat et explicat Arn.

§ 2. **νέμονται.** Cf. adn. I 2, 2. II 15, 2. 27, 2. — **Κνιδίων ἄποικοι.** „Sic et Strabo, Paus. [X 11, 3] atque alii [velut Diod. V 9, qui Cnidiis Rhodios nonnullos adiungit]. Add. Cluver. [l. d.]“ Duk. — **οὐ μεγάλῃ.** Ceteris tamen Aeoliis maiore. Circuitu paulo minorem esse XXV M. pass. dicit Plin.; ambitum CL stadiorum ei tribuit Diod. — **καλεῖται δέ.** Ita aliquotiens δέ legitur, ubi relativa enuntiatio collocari poterat. Cf. IV 53. Held. ad Plut. Aem. Paul. p. 178. Duk. ad Liv. III 38, 2. Walch. ad Tac. Agric. 16. — **τὰς δὲ ἄλλας.** Thucydides igitur quatuor tantum insulas Aeolias agnoscere videtur. Totidem et easdem nominat Paus. l. d. Quinque commemorat Appi. Civ. V 105. „Inter plerosque tamen ... auctores, Aristotelem, Marcianum Heracl. [? Scymn. Chi. 254,] Diod. Strab. Mel. Plin. Steph. al., de septenario numero convenit [cum Thucydideis addantur Euonymos, Phoenicusa, Ericusa.]“ Cluver. l. d. Hodie undecim vel duodecim numerant geographi. Cf. Holm. Hist. Sic. I p. 37 sqq. 348 sqq. — **Διδύμην.** „Vulgo nunc Salini [Saline] dicta.“ Cluver. p. 414. Mannerto tamen Geogr. IX 2 p. 458 est Panaria. Sed vide Holm. l. d. p. 41. 350. — **Στρογγύ-**

3 καὶ Ἱεράν. νομίζουσι δὲ οἱ ἐκείνῃ ἄνθρωποι ἐν
τῇ Ἱερᾷ ὡς ὁ Ἥφαιστος χαλκεύει, ὅτι τὴν νύκτα
φαίνεται πῦρ ἀναδιδοῦσα πολὺ καὶ τὴν ἡμέραν
καπνόν. κεῖνται δὲ αἱ νῆσοι αὗται κατὰ τὴν Σι-
κελῶν καὶ Μεσσηνίων γῆν, ξύμμαχοι δ' ἦσαν
4 Συρακοσίων. τεμόντες δ' οἱ Ἀθηναῖοι τὴν γῆν,
ὡς οὐ προσεχώρουν, ἀπέπλευσαν ἐς τὸ Ῥήγιον.
καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ πέμπτον ἔτος τῷ πο-
λέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.
1 89. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννή- σεισμοὶ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος.
σιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι μέχρι μὲν τοῦ Ἰσθμοῦ ἦλ-
θον ὡς ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλοῦντες Ἄγιδος τοῦ
Ἀρχιδάμου ἡγουμένου, Λακεδαιμονίων βασιλέως,
σεισμῶν δὲ γενομένων πολλῶν ἀπετράποντο πά-
2 λιν καὶ οὐκ ἐγένετο ἐσβολή. καὶ περὶ τούτους
τοὺς χρόνους τῶν σεισμῶν κατεχόντων, τῆς Εὐ-

λην. „Hodieque incolis Liparensibus atque conterminis Siculis vulgari vocabulo dicitur Strongoli, Italis vero Stromboli.“ Cluver. p. 410. — *Ἱεράν.* Plene vocatur *Ἱερὰ Ἡφαίστου* Diod. V 7, et idcirco ab aliis etiam simpliciter *Ἡφαίστου νῆσος*, hodie Vulcania seu Vulcano.

§ 3. *νομίζουσι δέ* cet. Hanc vulgi opinionem cur addiderit, Thuc. ipse significat verbis *ὅτι ... καπνόν.* — *ἐν τῇ Ἱερᾷ χαλκεύει.* „Quod de officina Vulcani in Hiera scribit Thuc., id ab aliis de Lipara, ab aliis de alia ex his insulis proditum.“ Duk. Causam dissensus aperit Diod. V 7 his verbis: *αὗται δὲ (αἱ νῆσοι) πᾶσαι πυρὸς ἐσχήκασιν ἀναφυσήματα μεγάλα, ὧν κρατῆρες γεγενημένοι καὶ τὰ στόματα μέχρι τοῦ νῦν εἰσὶ φανερά.* De Hierae natura ignita praeter eundem vid. Scymn. 256 sqq. et Strab. l. d. Super coniunctionis *ὡς* collocatione cf. adn. I 68, 1 et similia exempla V 7, 2. 72, 1. — *Σικελῶν καὶ Μεσσηνίων.* Messenii enim non erant pars Siculorum, sed *Σικελιωτῶν*; Siculi enim barbari erant, non totius Siciliae, sed partis septentrionalis et mediterraneae incolae. Vid. VI 2 et adn. III 115, 2.

Cap. **89.** Cf. Diod. XII 59, qui quae § 2 sqq. narrantur verbis extollit. — § 1. *Ἄγιδος τοῦ Ἀρχιδάμου.* Archidamum, qui postremo III 1 nominatus est (nam c. 26 Cleomenes exercitum duxisse dictus est), circiter annum 427 mortuum esse demonstrat Clint. in Fast. Att. Cf. Krueg. Stud. hist. p. 151. — *σεισμῶν ... ἀπετράποντο πάλιν.* Idem VI 95, 1 factum videbimus. Similiter terrae tremoribus moti Lacedaemonii alios duces creaverunt VIII 6, 5 et minorem navium numerum emiserunt VIII 11, 3. Terrae motibus item Atheniensium et Corinthiorum contiones turbatae sunt V 45. 50.

§ 2. *κατεχόντων,* cum obtinuerent, praevalerent. Cf. adn. I 10, 1 et Schweigh. ad Appi. III p. 128 et de alia eiusdem verbi vi intransitiva adn. IV

βοίας ἐν Ὀροβίαις ἡ θάλασσα ἐπανελθοῦσα ἀπὸ τῆς τότε οὔσης γῆς καὶ κυματωθεῖσα ἐπῆλθε τῆς πόλεως μέρος τι, καὶ τὸ μὲν κατέκλυσε, τὸ δ' ὑπενόστησε, καὶ θάλασσα νῦν ἐστι πρότερον οὖσα γῆ· καὶ ἀνθρώπους διέφθειρεν ὅσοι μὴ ἐδύναντο φθῆναι πρὸς τὰ μετέωρα ἀναδραμόντες. καὶ περὶ 3
Ἀταλάντην τὴν ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις νῆσον παραπλησία γίγνεται ἐπίκλυσις, καὶ τοῦ τε φρουρίου τῶν Ἀθηναίων παρεῖλε καὶ δύο νεῶν ἀνειλκυσμένων τὴν ἑτέραν κατέαξεν. ἐγένετο δὲ 4

Cap. 89. § 2. ἐπανελθοῦσα. Vulgo et Bekk. ἐπελθοῦσα. „Scholiastam colligas legisse ἐπανελθ. Sic etiam paulo inferius de eadem re dicitur ἐπαναχώρησις. Itaque ἐπανελθοῦσα verum videtur.“ Haack. Cf. adn. In vulgata, quam pluribus confutavimus in ed. mai., κατά pro ἀπό praepositione legendum coniecit Krueg.

32. — τῆς Εὐβοίας ἐν Ὀροβίαις. Haec et inter se et cum eis, quae secuntur, iungenda sunt. „Non enim significat terrae motus in Euboea potissimum praevaluisse, sed eo tempore, quo et in Euboea et in aliis locis frequentes essent [cf. 87, 4], Orobiis etiam inusitatam maris inundationem fuisse.“ Arn. Situm fuisse hoc oppidum e regione Larymnorum et Anthedonis docet Strab. 405 de eodem consulendus 445. Hodie Roviés. Vid. Leak. Graec. sept. II p. 275 et Bursian. Geogr. II p. 411. — ἡ θάλασσα cet.] ἐπανελθοῦσα ἡ θάλασσα μέρος ἀπὸ τῆς τότε οὔσης γῆς ἐπῆλθε καὶ κατέλαβε. καλῶς δὲ εἶπε „τῆς τότε οὔσης γῆς“, ὡς νῦν θαλάσσης οὔσης, δηλονότι διὰ τὸν σεισμόν. ἄλλοι δὲ οὕτως· ἡ θάλασσα εἰς ἑαυτὴν ἀναχωρήσασα καὶ ὑποστρέψασα ἀπὸ τοῦ λιμένος καὶ τῆς γῆς ἐπὶ τὰ κυματώδη (τότε γὰρ μάλιστα κυματοῦται, ὅταν εἰς ἑαυτὴν ἀναχωρήσῃ), αὖθις δ' ἐλθοῦσα ἐπὶ τὴν γῆν κατέλαβε μέρος τι ἕτερον τῆς γῆς, ὅπερ πρότερον οὐ κατεῖχε. Schol. „Ἐπανελθοῦσα [igitur] iure veram scripturam duci censeo. Mare primum ab eo, quod tunc erat, litore recessit, deinde in magnum cumulum seu montem aquae sublatum partem quandam urbis invasit.“ Arn. — καὶ τὸ μὲν ... ὑπενόστησε, et una quidem maris pars inundavit (inundationem fecit, ut § 4 ἐπέκλυσε), altera vero se rursus recepit. Ὑπενόστησε ut Herod. I 191 ὑπονοστήσαντος τοῦ ποταμοῦ. — θάλασσα ... γῆ. Exspectaveris forsitan ἐστὶν ἡ, sed vulgatam Goell. sic interpretatur: und früher gewesenes Land ist jetzt Meer. — διέφθειρεν. Ἡ θάλασσα.

§ 3. Ἀταλάντην. „Cum antea chersonesus esset, isthmo vi maris rupto ex paeninsula [tunc] factam insulam scribit Diod. [l. d.]. Verum Thucydidem, unde haec collegerit, male assecutus esse videtur, cum ante inundationem Atalantam fuisse insulam satis nobis exploratum sit ex l. II [c. 32, ubi vid. adn.].“ Huds. Cf. Bursian. Geogr. I p. 191. — τοῦ φρουρίου ... παρεῖλε. De genet. cf. Matth. Gr. § 323 b et infra V 2, 4, de castello ipso II 32.

καὶ ἐν Πεπαρήθῳ κύματος ἐπαναχώρησίς τις, οὐ
μέντοι ἐπέκλυσέ γε· καὶ σεισμὸς τοῦ τείχους τι
κατέβαλε καὶ τὸ πρυτανεῖον καὶ ἄλλας οἰκίας ὀλί-
5 γας. αἴτιον δ' ἔγωγε νομίζω τοῦ τοιούτου, ᾗ ἰσχυ-
ρότατος ὁ σεισμὸς ἐγένετο, κατὰ τοῦτο ἀποστέλ-
λειν τε τὴν θάλασσαν καὶ ἐξαπίνης πάλιν ἐπι-
σπωμένης βιαιότερον τὴν ἐπίκλυσιν ποιεῖν· ἄνευ
δὲ σεισμοῦ οὐκ ἄν μοι δοκεῖ τὸ τοιοῦτο ξυμβῆ-
ναι γενέσθαι.

1 90. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους ἐπολέμουν μὲν καὶ
ἄλλα, ὡς ἑκάστοις ξυνέβαινεν, ἐν τῇ Σικελίᾳ καὶ
αὐτοὶ οἱ Σικελιῶται ἐπ' ἀλλήλους στρατεύοντες
καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ξὺν τοῖς σφετέροις ξυμμάχοις·
ἃ δὲ λόγου μάλιστα ἄξια ἢ μετὰ τῶν Ἀθηναίων

ἐν τῇ Σικελίᾳ Μυλαὶ καὶ Μεσσήνη ὑπ' Ἀθηναίων ἐκπολιορκοῦνται.

§ 5. **ἐπισπωμένην** codd. Cf. adn.
Cap. **90.** § 1. ἄλλοι codd. Cf. adn.

§ 4. *Πεπαρήθῳ.* Hanc insulam, quam olim cum recentiore Piperi aut Pelagisi (*Πελαγῆσι*) comparabant, *Χιλιδρόμιαν* (*Ἡλιοδρόμιαν, Λιδρόμιαν*) esse suspicatur Leak. Graec. sept. III p. 112, Scopelon Fiedl. It. Graec. II p. 22 et 62 et Ross. Cf. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 37 et Hoffm. Graec. II p. 1506 sq. Peparethum et Scopelum simul nominat Ptolem. III 13, 47. Sed vide Bursian. Geogr. II p. 387. — *κύματος.* Cf. Bernh. Synt. p. 59. Kuehn. Gr. in us. schol. § 234, 1. — *τὸ πρυτανεῖον.* Cf. adn. II 15, 1.

§ 5. *αἴτιον* masculin. est spectans ad cogitandum *τὸν σεισμόν.* Post neutrum enim scribendum erat *ὅτι ἀποστέλλει.* — *ᾗ ἰσχυρότατος* cet. „Omnino scribendum videtur *ἐπισπωμένης* (scil. *τῆς θαλάσσης*), ut subiectum intellegatur *τὸν σεισμόν*, ut *ἀποστέλλειν* sit, quod semper et ubique fuit, verbum transitivum [huc enim non quadrat simplex *στέλλειν* intransitive positum a Soph. in Phil. 571. 640], ut recte se habeat *ποιεῖν.* Quemadmodum enim *ἡ θάλασσα τὴν ἐπίκλυσιν ποιεῖται* i. e. *ἐπικλύζει*, sic *ὁ σεισμός* Graece dicendus est *τὴν ἐπίκλυσιν ποιεῖν.*" Herwerd. Stud. Thuc. p. 146. Cf. Krueg. Gr. § 52, 8 adn. 1. — *βιαιότερον.* Cf. Buttm. Gr. max. § 60 adn. 5. Matth. Gr. § 436, 4 b adn. infra 101, 2. V 71, 1. 110, 1. — *ἄνευ σεισμοῦ* idem est quod *εἰ μὴ σεισμὸς ἐγένετο.* Hinc explicandum *ἂν ξυμβῆναι.* Cf. Matth. Gr. § 598, 1 a.

Cap. **90.** § 1. *ἄλλα* pro *ἄλλοι* nunc rescripsimus. Quinam enim hi sint, cum Siculi sociorum Atheniensium nomine videantur comprehendi (cf. c. 103), parum liquet. Praeterea oratio quoque parum concinna sit; *ἄλλα* bene opponitur proximis *ἃ δὲ . . . ἄξια. Ἐπολέμουν ἄλλα* ut *τὰ ἄλλα ξυνεπολέμει* I 65, 2, ubi cf. adn. — *ξυνέβαινεν.* Suppl. *πολεμεῖν.*

οἱ ξύμμαχοι ἔπραξαν ἢ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους
οἱ ἀντιπόλεμοι, τούτων μνησθήσομαι. Χαροιάδου 2
γὰρ ἤδη τοῦ Ἀθηναίων στρατηγοῦ τεθνηκότος
ὑπὸ Συρακοσίων πολέμῳ, Λάχης ἅπασαν ἔχων
τῶν νεῶν τὴν ἀρχὴν ἐστράτευσε μετὰ τῶν ξυμ-
μάχων ἐπὶ Μυλὰς τὰς τῶν Μεσσηνίων. ἔτυχον
δὲ δύο φυλαὶ ἐν ταῖς Μυλαῖς τῶν Μεσσηνίων
φρουροῦσαι καί τινα καὶ ἐνέδραν πεποιημέναι
τοῖς ἀπὸ τῶν νεῶν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξύμ- 3
μαχοι τούς τε ἐκ τῆς ἐνέδρας τρέπουσι καὶ δια-
φθείρουσι πολλούς, καὶ τῷ ἐρύματι προσβαλόντες
ἠνάγκασαν ὁμολογίᾳ τήν τε ἀκρόπολιν παρα-
δοῦναι καὶ ἐπὶ Μεσσήνην ξυστρατεῦσαι. καὶ 4
μετὰ τοῦτο ἐπελθόντων οἱ Μεσσήνιοι τῶν τε
Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων προσεχώρησαν καὶ
αὐτοί, ὁμήρους τε δόντες καὶ τὰ ἄλλα πιστὰ
παρασχόμενοι.

τῶν αὐτῶν στόλοι ἐς Πελοπόννησον, Μῆλον, Τάναγραν, Λοκρίδα.

91. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους οἱ Ἀθηναῖοι τριά- 1
κοντα μὲν ναῦς ἔστειλαν περὶ Πελοπόννησον, ὧν
ἐστρατήγει Δημοσθένης τε ὁ Ἀλκισθένους καὶ

ἀντιπολέμιοι codd. Verum praebet Poll. I 150 *τὸ γὰρ τῶν ἀντιπολέμων ὄνομα, εἰ καὶ Θ. αὐτῷ κέχρηται, σκληρόν ἐστιν.*
Cap. **90**. § 2. *Μυλάς*. Gr. *Μύλας*. Sic Diod. Strab. et saepe Dio Cass. atque Appian. Civ. l. V. *Μυλαί* tamen Steph. Byz.
§ 4. *τὰ ἄλλα*. E. *τἄλλα*. Bekk. *τἆλλα*. Crasi quidem saepissime Thucydides utitur. Sed ut de loquendi formula *ἐς τὰ ἄλλα*, in qua crasis paene constanter spernitur, taceamus, etiam alibi *τὰ ἄλλα* interdum et adiective (cf. VII 18. VIII 100) et substantive (cf. III 96. IV 38. V 35) in omnibus libris excepto uno mediocri aut malo legitur, atque Vat., cui in altero loco Mosqu. assentitur, excepto substantive etiam VIII 6. 41 et in multis libris III 28. VIII 97.

§ 2. *Μυλάς*. Nunc Milazzo. — *δύο φυλαί*. Solebant enim Graeci non miscere inter se diversarum tribuum milites sed *κατὰ φυλὰς στρατεύειν*. Cf. VI 98, 4. — *πεποιημέναι*. Cf. Matth. Gr. § 493. — *τοῖς ἀπὸ τῶν νεῶν*, (Atheniensium) militibus e navibus egressis.
§ 4. *ἐπελθόντων οἱ Μεσσήνιοι τῶν Ἀθηναίων*. Nominativi similiter traiecti exempla sunt IV 134, 1. V 47, 1. VI 6, al. Cf. Caes. B. Civ. III 12. Liv. IV 49 init. Tac. Ann. I 67. Krueg. Gr. Lat. § 702 adn. 2. — *τὰ ἄλλα πιστὰ παρασχόμενοι*, ceterorum certam fidem praestantes. Cf. adn. I 32, 2.
Cap. **91**. § 1. *Δημοσθένης*. De hoc insigni duce cf. Ind. nom. et Aristoph. Equ. et

Προκλῆς ὁ Θεοδώρου. ἑξήκοντα δὲ ἐς Μῆλον καὶ
δισχιλίους ὁπλίτας, ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Νικίας
2 ὁ Νικηράτου. τοὺς γὰρ Μηλίους, ὄντας νησιώ-
τας καὶ οὐκ ἐθέλοντας ὑπακούειν οὐδὲ ἐς τὸ αὐ-
τῶν ξυμμαχικὸν ἰέναι, ἐβούλοντο προσαγαγέσθαι.
3 ὡς δὲ αὐτοῖς δῃουμένης τῆς γῆς οὐ προσεχώρουν,
ἄραντες ἐκ τῆς Μήλου αὐτοὶ μὲν ἔπλευσαν ἐς
Ὠρωπὸν τῆς Γραϊκῆς, ὑπὸ νύκτα δὲ σχόντες εὐθὺς
ἐπορεύοντο οἱ ὁπλῖται ἀπὸ τῶν νεῶν πεζῇ ἐς
4 Τάναγραν τῆς Βοιωτίας. οἱ δὲ ἐκ τῆς πόλεως παν-
δημεὶ Ἀθηναῖοι, Ἱππονίκου τε τοῦ Καλλίου στρα-
τηγοῦντος καὶ Εὐρυμέδοντος τοῦ Θουκλέους, ἀπὸ
5 σημείου ἐς τὸ αὐτὸ κατὰ γῆν ἀπήντων. καὶ στρατο-
πεδευσάμενοι ταύτην τὴν ἡμέραν ἐν τῇ Τανά-

Cap. **91.** § 3. *τῆς πέραν γῆς* codd. Cf. adn.

Curtius Hist. Gr. II p. 382. — *δισχιλίους ὁπλίτας.* Diod. XII 65 tria milia commemorat et tempora confundit.

§ 2. *ὄντας νησιώτας.* Quos parere sibi debere Athenienses existimabant. Cf. V 97. 99. VII 57, 7. — *οὐκ ἐθέλοντας ὑπακούειν.* Quia Lacedaemoniorum erant coloni. Vid. V 84, 2. — *ἐς τὸ αὐτῶν ξυμμαχικὸν ἰέναι,* in ipsorum societatem venire. Cf. adn. 22, 6. Eadem res exprimitur V 36, 1 verbis *ἐς τὰς Ἀττικὰς σπονδὰς ἐσελθεῖν,* I 31, 2 *ἐσγράφεσθαι ἑαυτοὺς ἐς τὰς σπονδάς.* Transitive dicitur *ἐς τὰς σπονδὰς ἐσαγαγεῖν* V 35, 5, *καταναγκάζειν ἐς τὴν Ἀθηναίων ξυμμαχίαν* IV 77, 2. Idem quod Meliis tunc Therae insulae incolis imperatum esse ex Kirchhoff. Corp. inscr. Att. I n. 38. 257 cognosci potest. Cf. Koehler de Foed. Deliaco-Att. p. 146.

§ 3. *τῆς Γραϊκῆς.* Cf. adn. II 23, 3. Codicum scripturam sic defendit Goeller: „Quia Oropus e regione Euboeae sita est, puto agrum Oropi *τὴν πέραν γῆν* ita constanter appellatum esse, ut haec appellatio in nomen proprium abiret, atque Oropi ager hic *ἡ πέραν γῆ* audiat, quamquam Euboea non appellata." Sed haec mera est opinio. Nihil ad hunc locum Herod. VIII 44, ubi *τὴν περαίην τῆς Βοιωτίης χώρης* intellege partem Boeotiae exadversus Chalcidem (quam modo memoravit) sitam. — *σχόντες,* appulsi. Cf. 29, 1.

§ 4. *οἱ δὲ ἐκ ... Ἀθηναῖοι.* Cf. adn. I 8, 2. — *Ἱππονίκου τοῦ Καλλίου.* „Hic Hipponicus socer Alcibiadis et unus ex ditissimis Graecis erat. Pater eius Callias legatus effecisse dicitur, ut rex Persarum famosum illud foedus acciperet [quod Cimonium vulgo vocatur]." Arn. Cf. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 629 sqq. — *ἀπὸ σημείου.* Cf. adn. II 90, 4. — *ἐς τὸ αὐτό,* in eundem locum. Cf. V 55, 2. Similiter *ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι* et al. Cf. adn. IV 35, 1.

§ 5. *ἐν τῇ Τανάγρᾳ,* apud Tanagram sive in finibus

γρᾳ ἐδῄουν καὶ ἐνηυλίσαντο· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μάχῃ
κρατήσαντες τοὺς ἐπεξελθόντας τῶν Ταναγραίων
καὶ Θηβαίων τινὰς προσβεβοηθηκότας καὶ ὅπλα
λαβόντες καὶ τροπαῖον στήσαντες ἀνεχώρησαν, οἱ
μὲν ἐς τὴν πόλιν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰς ναῦς. καὶ παρα- 6
πλεύσας ὁ Νικίας ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ τῆς Λο-
κρίδος τὰ ἐπιθαλάσσια ἔτεμε καὶ ἀνεχώρησεν
ἐπ᾽ οἴκου.

Λακεδαιμόνιοι Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχῖνι ἀποικίζουσιν. αἰτία καὶ τρόπος ταύτης τῆς οἰκίσεως.

92. Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Λακεδαιμόνιοι 1
Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχινίᾳ ἀποικίαν καθίσταντο
ἀπὸ τοιᾶσδε γνώμης. Μηλιῆς οἱ ξύμπαντες εἰσὶ 2
μὲν τρία μέρη, Παράλιοι, Ἱερῆς, Τραχίνιοι· τούτων
δὲ οἱ Τραχίνιοι πολέμῳ ἐφθαρμένοι ὑπὸ Οἰταίων
ὁμόρων ὄντων, τὸ πρῶτον μελλήσαντες Ἀθηναίοις
προσθεῖναι σφᾶς αὐτούς, δείσαντες δὲ μὴ οὐ σφίσι
πιστοὶ ὦσι, πέμπουσιν ἐς Λακεδαίμονα ἑλόμενοι

Cap. 92. § 1. *Τραχινίᾳ* C. F. Bas. Gr. E. Laur. Vind. m. Vall. Et *Ἡράκλεια ἡ ἐν Τραχινίᾳ* haec urbs bis vocatur a Diod. Cf. Duk. ad IV 78. Mosqu. apud Gottl. *Τραχῖνι*, qua appellatione *Ἡράκλεια ἡ ἐν Τραχῖνι* alibi semper utitur Thucydides. Vid. IV 78. V 12. 51. Sed ex Mosqu. quoque *Τραχινίᾳ* affert Hofm. Nominatur etiam *Ἡράκλεια ἡ Τραχινία*, *Ἡράκλεια τῆς Τραχῖνος*, *Ἡράκλεια ἡ Τραχὶν καλουμένη πρότερον*. Cf. Duk. l. d. Wess. ad Diod. XII 59 et hic Bloomf. Vulgo et Bekk. hic *Τραχινίαις*, quod miro modo defendit Bernh. Synt. p. 64. Ex eo *Τραχινίᾳ ἐς* (malim *Τραχῖνι ἐς* ob ceteros locos Thuc.) eruit Bened., ut *Ἴασον καθίστασθαι ἐς φυλακήν* legimus VIII 29. Sed *Τραχῖνα* rectius quam *Ἡράκλειαν ἐς ἀποικίαν καθίστασθαι* dixeris.

Tanagrae. Cf. I 100, 3. III 67, 3. IV 5, 1. 118, 4. V 55, 1. 58, 2. VII 1, 3. — *ὅπλα*. *Τῶν πεσόντων ἐν τῇ μάχῃ.*

§ 6. *τῆς Λοκρίδος*· *τῆς Ὀπουντίας*.

Cap. 92 sq. Cf. Diod. XII 59. — § 1. *Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχινίᾳ*. Cf. sd. De situ eius vid. § 6. Strab. 428. Liv. XXXVI 22. Krus. Hell. II 2 p. 128. Bursian. Geogr. I p. 94. — *ἀπὸ τοιᾶσδε γνώμης*, hoc consilio, hac de causa.

§ 2. *Μηλιῆς . . . τρία μέρη*. Haec male explicat Matth. Gr. § 319. Tu sic interpretare: Melienses sunt tres partes, i. e. constant ex tribus partibus. De re cf. Leak. Graec. sept. II p. 19 sq. — *Οἰταίων*. Hos, qui VIII 3 iterum et in Heracleae rebus a Xen. Hell. I 2, 18 commemorantur, partem Oetae inter Trachinios, Epicnemidios, Dorienses coluisse censet Dodw. Pro Aenianibus habet Muell. Dor. p. 44. Attamen apud Thuc. etiam hoc nomen V 51 legitur. — *μελλήσαντες*. Cf. adn. I 134, 4. — *προσθεῖναι σφᾶς αὐτούς*. Similiter VIII

3 πρεσβευτὴν Τισαμενόν. ξυνεπρεσβεύοντο δὲ αὐτοῖς
καὶ Δωριῆς ἡ μητρόπολις τῶν Λακεδαιμονίων,
τῶν αὐτῶν δεόμενοι· ὑπὸ γὰρ τῶν Οἰταίων καὶ
4 αὐτοὶ ἐφθείροντο. ἀκούσαντες δὲ οἱ Λακεδαιμό-
νιοι γνώμην εἶχον τὴν ἀποικίαν ἐκπέμπειν, τοῖς τε
Τραχινίοις βουλόμενοι καὶ τοῖς Δωριεῦσι τιμω-
ρεῖν. καὶ ἅμα τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου κα-
λῶς αὐτοῖς ἐδόκει ἡ πόλις καθίστασθαι· ἐπί τε γὰρ
τῇ Εὐβοίᾳ ναυτικὸν παρασκευασθῆναι ἄν, ὥστ᾽ ἐκ
βραχέος τὴν διάβασιν γίγνεσθαι, τῆς τε ἐπὶ Θρᾴ-
κης παρόδου χρησίμως ἕξειν. τό τε ξύμπαν ὥρ-
5 μηντο τὸ χωρίον κτίζειν. πρῶτον μὲν οὖν ἐν
Δελφοῖς τὸν θεὸν ἐπήροντο, κελεύοντος δὲ ἐξ-
έπεμψαν τοὺς οἰκήτορας αὐτῶν τε καὶ τῶν περι-
οίκων, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τὸν βουλόμενον
ἐκέλευον ἕπεσθαι πλὴν Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ

§ 5. **αὐτῶν.** In plerisque libris *αὐτῶν*, fortasse recte. Cf. adn. I 17. Vulgatae tamen articulus non repetitus non videtur obstare. Cf. adn. II 13, 1,

πλήν. *πλήν γ'* It. Bekk. Sed *γέ* quamquam non raro ad *πλήν* eleganter additur, uni tamen libro non omnium praestantissimo obediendum non putavimus.

50, 3. Cf. adn. 11, 4. Infinitivus aor. post *μέλλειν* ut V 30, 1. 98. VI 31, 1.

§ 3. *Δωριῆς ἡ μητρόπολις τῶν Λακεδ.* Cf. I 107, 2.

§ 4. *Γνώμην εἶχον.* Cf. adn. II 86, 5. — *τοῦ ... πολέμου καλῶς ... καθίστασθαι.* Cf. Matth. Gr. § 338 et adn. I 36, 2. Male *ἂν αὐτοῖς* Herwerden. Stud. Thuc. p. 48. Nam praesens eorum verborum, quae aliquid fieri indicant, per se ad futuram rem spectare potest. Cf. II 84, 2. IV 9, 3. 24, 4 *γίγνεσθαι*, IV 10, 3 *ξύμμαχον γίγνεται ... εὔπορον ἔσται*, Herod. VII 8, 1 *προσγινόμενον ... γινομένην*, 10, 2 *γίνεται δεινόν*, 236 *γίνονται ... γίνεται ... ἔσονται.* Quod enim fit, non est, sed erit. De *ἁλίσκονται* I 121, 4 et similibus praes. IV 95, 2. V 98 cf. adn. IV 95, 2. — *ἐπί τε γὰρ ... παρασκευασθῆναι ἄν,* nam et adversus Euboeam ibi classem parari posse (ob materiae navalis frequentiam). Cf. adn. I 40, 6. III 38, 2. — *τῆς ... Θρᾴκης παρόδου χρησίμως ἕξειν.* „Iam ea consilia adversus hanc terram videntur inisse, quae postea [IV 78 sqq.] executi sunt.“ Bloomf. — *τὸ ξύμπαν.* Cf. adn. I 145. — *ὥρμηντο.* Cf. adn. II 59, 2.

§ 5. *ἐν Δελφοῖς ... ἐπήροντο.* „Ex more Graecorum coloniam deducturorum, de quo Spanhem. ad Callim. Hymn. in Apoll. 57. [Curtius Hist. Gr. I p. 412 sqq. Schoem. Antiqu. Gr. II p. 81.] Mox *οἰκισταὶ τρεῖς* duces coloniae ut apud Romanos triumviri deducendae coloniae. Idem ibid.“ Duk. Saepe

ἔστιν ὧν ἄλλων ἐθνῶν. οἰκισταὶ δὲ τρεῖς Λακεδαι-
μονίων ἡγήσαντο, Λέων καὶ Ἀλκίδας καὶ Δαμά-
γων. καταστάντες δὲ ἐτείχισαν τὴν πόλιν ἐκ και- 6
νῆς, ἣ νῦν Ἡράκλεια καλεῖται, ἀπέχουσα Θερμο-
πυλῶν σταδίους μάλιστα τεσσαράκοντα, τῆς δὲ
θαλάσσης εἴκοσι. νεώριά τε παρεσκευάζοντο καὶ
εἶρξαν τὸ κατὰ Θερμοπύλας κατ' αὐτὸ τὸ στενόν,
ὅπως εὐφύλακτα αὐτοῖς εἴη.

διότι οὐκ ἐπίδοσιν ἔλαβεν ἡ ἀποικία.

93. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τῆς πόλεως ταύτης ξυνοι- 1
κιζομένης τὸ πρῶτον ἔδεισάν τε καὶ ἐνόμισαν ἐπὶ

§ 6. **τῆς δὲ θαλάσσης.** Δέ ab optimis libris male abest. **ἤρξαντο** pro **εἶρξαν τὸ** omnes praeter Pal. Cf. adn.

tamen singuli *οἰκισταί*, interdum etiam bini commemorantur. Cf. VI 3. 4. 5 et Schoem. Antiqu. iur. p. 420. Sed apud Lacedaemonios hic numerus etiam in aliis ducibus frequens erat. Cf. adn. 100, 2. De numero colonorum vid. adn. 93, 2. Quae autem de Achaeis hic leguntur, pugnare videntur cum Xen. Hell. I 2, 18. Cf. tamen ibi interpr. et Thirlwall. Hist. Gr. IV p. 95 et Curtius Pelop. I p. 415.

§ 6. **καταστάντες.** Cf. adnot. 86, 5. — **ἐκ καινῆς**, denuo. Cf. Bernh. Synt. p. 185 sq. Thiersch. Gr. § 313, 7 b. Both. ad Soph. Ant. 912. Antea enim ibi Trachis urbs fuerat, quam sex stadia abfuisse ab Heraclea affirmat Strab. 428. — **Θερμοπυλῶν σταδίους ... τεσσαράκοντα.** Quindecim stadia Herodotus dicitur numerare, qua de re vid. Krus. Hell. II 2 p. 128. Cf. adn. prox. — **τῆς δὲ θαλάσσης εἴκοσι.** „Perhibet tamen Strabo 429 hanc urbem a portu XL, non XX stadiis abesse.“ Huds. „Haec Strabonis definitio non repugnat Thucydidi urbem XL stadia a Thermopylis, ubi portus et navalia exstructa erant, distare scribenti. Mare enim XX tantum stadia ab urbe remotum non id dicitur, quod apud portum erat, sed proxima pars sinus Maliaci, ad quam recta via ab Oetae angulo, ubi Heraclea condita erat, perveniri poterat. Ibi vero aqua minus profunda erat quam quae portum vel parvis Graecorum navigiis daret.“ Arn., qui praeterea naturam regionis Thermopylis vicinae valde mutatam esse adnotat. Cf. Leak. Graec. sept. II c. 10. — **εἶρξαν τὸ κατὰ Θερμοπύλας**, occludebant spatium versus Thermopylas spectans. De verbo *εἴργειν* cf. Hom. Od. VII 88, de *τὸ κατὰ* adn. 51, 3. Altera scriptura **ἤρξαντο** duabus de causis displicet, primum quod Thermopylae non proxime ab urbe distabant neque veri simile est eos in remotiore loco navalia constituisse, deinde quod *ὅπως εὐφύλακτα αὐτοῖς εἴη* ad munimentum procul dubio spectant. Id instaurasse videntur, quod olim a Phocensibus exstructum erat, de quo cf. Herod. VII 176. Reliquiae adhuc extant (cf. Gell. Itinerar. p. 239). Veram scripturam primus Class. recepit. — **εὐφύλακτα.** Cf. Matth. Gr. § 443, 1 et *εὐφυλακτότερα* VIII 55.

Cap. **93.** § 1. **ξυνοικιζομένης.** Insolentius hic pro simplici *οἰκιζομένης*, *κτιζομένης*

τῇ Εὐβοίᾳ μάλιστα καθίστασθαι, ὅτι βραχύς ἐστιν
ὁ διάπλους πρὸς τὸ Κήναιον τῆς Εὐβοίας. ἔπειτα
μέντοι παρὰ δόξαν αὐτοῖς ἀπέβη· οὐ γὰρ ἐγένετο
2 ἀπ' αὐτῆς δεινὸν οὐδέν. αἴτιον δὲ ἦν· οἵ τε Θεσσα-
λοὶ ἐν δυνάμει ὄντες τῶν ταύτῃ χωρίων καὶ ὧν
ἐπὶ τῇ γῇ ἐκτίζετο, φοβούμενοι μὴ σφίσι μεγάλῃ
ἰσχύι παροικῶσιν, ἔφθειρον καὶ διὰ παντὸς ἐπο-
λέμουν ἀνθρώποις νεοκαταστάτοις, ἕως ἐξετρύ-
χωσαν γενομένους τὸ πρῶτον καὶ πάνυ πολλούς
(πᾶς γάρ τις Λακεδαιμονίων οἰκιζόντων θαρσα-
3 λέως ᾔει, βέβαιον νομίζων τὴν πόλιν)· οὐ μέντοι
ἥκιστα οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων
οἱ ἀφικνούμενοι τὰ πράγματά τε ἔφθειρον καὶ
ἐς ὀλιγανθρωπίαν κατέστησαν, ἐκφοβήσαντες τοὺς
πολλοὺς χαλεπῶς τε καὶ ἔστιν ἃ οὐ καλῶς ἐξη-
γούμενοι· ὥστε ῥᾷον ἤδη αὐτῶν οἱ πρόσοικοι
ἐπεκράτουν.

legi adnotat Bloomf. comparans Eur. Hec. 1115. [1139.] — *ἐπὶ τῇ Εὐβοίᾳ*] κατὰ τῆς Εὐβοίας. Schol. Cf. 92, 4. — *Κήναιον.* Cf. Strab. 444. 446, ubi prope Oreum et Thermopylis contrarium esse dicitur. Hodie Λιθάδα. Vid. Leak. Graec. sept. II p. 67. Bursian Geogr. II p. 401.

§ 2. *αἴτιον δὲ ἦν* cet. De conformatione orationis cf. IV 26, 5. VIII 9, 3 et Matth. Gr. § 309 b β'. — *οἵ τε Θεσσαλοί.* Huic τέ postea per anacoluthon particulae οὐ μέντοι ἥκιστα (i. e. καὶ οὐχ ἥκιστα adiecta oppositi significatione) videntur respondere similiter atque alibi τε ... δέ (cf. adn. 52, 2) inter se referuntur. Nam proximum καὶ ὧν cum ἐν δυνάμει ὄντες cohaeret. — *δυνάμει*, i. e. ἐξουσίᾳ, κράτει. Thessalis paruisse parvos populos vicinos apparet ex II 101, 2, ubi vid. adn. De genetivo ab ἐν δυνάμει ὄντες pendente cf. Plat. de Rep. 328 c. — *ὧν ἐπὶ τῇ γῇ ἐκτίζετο*] ὧν ἐπὶ κακῷ τῆς γῆς ἐκτίζετο ἡ πόλις. Schol. Cf. V 51, 2 et adn. I 40, 6. Non esse ἐν apparet ex V 51. — *ἐξετρύχωσαν.* Similiter VII 48, 2 et simplex IV 60, 2. VII 28, 3. — *καὶ πάνυ πολλούς.* „Scymnus 597 μυρίους οἰκήτορας a Lacedaemoniis missos esse dicit." Bloomf. Fuerunt quattuor milia Peloponnesiorum et sex aliorum Graecorum secundum Diod. XII 59.

§ 3. *οἱ ἄρχοντες ... τῶν Λακεδαιμονίων.* Velut Hegesippidas. Vid V 52. — *οἱ ἀφικνούμενοι*, ei qui advenae (ex Lacedaemone) erant, non ex ipsa colonia. Neque enim satis periti erant rerum condicionis. Cf. Krueg. Gr. § 53, 1 adn. 3 et de summis magistratibus ex metropoli missis I 56, 2. Schoem. Antiqu. Gr. II p. 83. — *ἔστιν ἃ ... ἐξηγούμενοι.* Cf. adn. I 71, 7. III 55, 4. — *οἱ πρόσοικοι.* Hos cognosces ex V 51, unde modo enumeravimus.

Δημοσθένης ἐπὶ Λευκάδα στρατεύσας, καὶ τὴν γῆν δῃώσας ἀναπείθεται Αἰτωλοῖς ἐπιθέσθαι, περὶ ὧν ἔνια ἱστορεῖται.

94. *Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους καὶ περὶ τὸν αὐτὸν* 1
χρόνον ὃν ἐν τῇ Μήλῳ οἱ Ἀθηναῖοι κατείχοντο, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν τριάκοντα νεῶν Ἀθηναῖοι περὶ Πελοπόννησον ὄντες πρῶτον ἐν Ἑλλομένῳ τῆς Λευκαδίας φρουρούς τινας λοχήσαντες διέφθειραν· ἔπειτα ὕστερον ἐπὶ Λευκάδα μείζονι στόλῳ ἦλθον, Ἀκαρνᾶσί τε πᾶσιν, οἳ πανδημεὶ πλὴν Οἰνιαδῶν ξυνέσποντο, καὶ Ζακυνθίοις καὶ Κεφαλλῆσι καὶ Κερκυραίων πεντεκαίδεκα ναυσί. καὶ οἱ μὲν Λευ- 2
κάδιοι, τῆς τε ἔξω γῆς δῃουμένης καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ ἰσθμοῦ, ἐν ᾗ καὶ ἡ Λευκάς ἐστι καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, πλήθει βιαζόμενοι ἡσύχαζον· οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες ἠξίουν Δημοσθένη τὸν στρατη-

Cap. **94.** § 1. *Ἐλλομένῳ.* „*Ἑλλομενῷ* scribendum mihi visum est. Spiritum asperum praebuit Mosqu. Cf. Grashof. in Ephem. schol. a. 1831 p. 525. De accentu vid. Goettl. librum p. 199." Hofm. Nos ob exceptiones ibid. p. 200 commemoratas nihil mutare ausi sumus.

Λευκαδίας tacitus Pal. In mss. paene omnibus *Ἀρκαδίας*. In quam provinciam mediterraneam Demosthenes cum copiis exiguis penetrare non potuit. Et ex eis, quae secuntur, hunc ducem tunc circa Leucadem versatum esse verisimile est. Accedit Dodwelli testimonium de nomine Ellomeni. Cf. adnot. Leucadia autem ager Leucadis vel tota paeninsula etiam VIII 13 vocatur.

Οἰνιαδῶν. In optimis libris mss. male *Οἰνιάδων,* cum nominativus sit *Οἰνιάδαι.*

Cap. **94.** Cum hoc cap. et proximis posterioribus cf. Diod. XII 60.

§ 1. *οἱ ἀπὸ . . . νεῶν.* Vid. c. 91. — *Ἐλλομένῳ.* „Hic locus [cuius nemo praeter Thucyd. mentionem fecit] hodie quoque vetus nomen retinet, et est vicus cum parietinis nonnullis in vicinia et portus, cui nomen Ulica, a capite insulae in meridiem versus." Dodw. l. d. p. 49 (66). Kliminó esse suspicatur Leak. Graec. sept. III p. 23 post alios nonnullos. Quin etiam *Κλυμένῳ* hic legendum esse coniecit Forchhammer (Hellen. p. 102) tabulaeque hoc nomen inscripsit Kiepert. At vide Bursian. Geogr. I p. 117. — *ἔπειτα ὕστερον.* Cf. adn. II 9, 2. — *Λευκάδα.* Urbis hic esse nomen ex non addito *αὖ* et ex ipsa varietate flexionum *Λευκαδία* et *Λευκάς* est verisimile. Cf. § 2. — *Οἰνιαδῶν.* Cf. II 102. — *Ζακυνθίοις.* Pro his Diodorus l. d. *Μεσσηνίους τοὺς ἐν Ναυπάκτῳ* commemorat, quorum nonnullos certe item affuisse ex § 3 liquet.

§ 2. *τῆς τε ἔξω γῆς.* Haec in Acarnania quaerenda videtur esse, cum *τὴν ἐντὸς τοῦ ἰσθμοῦ* non in isthmo, sed cis isthmum situm agrum esse ex mentione templi Apollinis, quod ibi collocatur, colligendum sit; id enim ad Leucaten promontorium (hodie Ducato) refert Strab. 451. Cf. Muell. Dor. I p. 231 sq. De ipso

γὸν τῶν Ἀθηναίων ἀποτειχίζειν αὐτούς, νομίζον-
τες ῥᾳδίως τ' ἂν ἐκπολιορκῆσαι πόλεώς τε ἀεὶ
3 σφίσι πολεμίας ἀπαλλαγῆναι. Δημοσθένης δ' ἀνα-
πείθεται κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὑπὸ Μεσσηνίων
ὡς καλὸν αὐτῷ στρατιᾶς τοσαύτης ξυνειλεγμένης
Αἰτωλοῖς ἐπιθέσθαι, Ναυπάκτῳ τε πολεμίοις οὖσι,
καὶ ἢν κρατήσῃ αὐτῶν, ῥᾳδίως καὶ τὸ ἄλλο ἠπει-
4 ρωτικὸν τὸ ταύτῃ Ἀθηναίοις προσποιήσειν. τὸ γὰρ
ἔθνος μέγα μὲν εἶναι τὸ τῶν Αἰτωλῶν καὶ μά-
χιμον, οἰκοῦν δὲ κατὰ κώμας ἀτειχίστους, καὶ
ταύτας διὰ πολλοῦ, καὶ σκευῇ ψιλῇ χρώμενον
οὐ χαλεπὸν ἀπέφαινον, πρὶν ξυμβοηθῆσαι, κατα-
5 στραφῆναι. ἐπιχειρεῖν δ' ἐκέλευον πρῶτον μὲν
Ἀποδωτοῖς, ἔπειτα δὲ Ὀφιονεῦσι, καὶ μετὰ τού-
τους Εὐρυτᾶσιν, ὅπερ μέγιστον μέρος ἐστὶ τῶν

§ 5. *Ἀποδώτοις* plerique. In Pal. et nonnullis malis libris *Ἀποδότοις*. Similiter c. 100. De accentu cf. Herodian. I p. 221.

isthmo cf. adn. c. 81, de Leucadis situ Liv. XXXIII 17. — *ἀποτειχίζειν*. „*Περιτειχίζειν*, ut constare videtur ex eo, quod dicit paulo infra [c. 95] *διὰ τῆς Λευκάδος τὴν οὐ περιτείχισιν*." Ae. Port. Cf. adn. I 64, 1.

§ 3. *ἠπειρωτικόν* non recte maiore littera pingitur apud Bekk. Cf. adn. I 47, 3, quibus frustra repugnare Letronnium ad Fragm. carm. geogr. p. 206 ex additis *τὸ ταύτῃ* apparet. Neque Epirotae remotiores et rebus Graecorum tunc parum implicati significantur, sed Ambraciotae, Leucadii, Oeniadae, qui Lacedaemoniorum in his oris socii erant. De adiect. cf. adn. I 1, 1. — *προσποιήσειν*. Cum verba *Ναυπάκτῳ τε πολεμίοις οὖσι* praecessissent, sequi haec fere debebant: *καὶ ἄδειαν* (*καιρὸν*) *δώσουσι προσποιεῖν*. Sed mutata oratio, quasi *τέ*, post quod saepe anacolutha reperiuntur, non antecessisset, sicut aliquotiens post genetivos absolutos (cf. IV 3, 3. VIII 78), ita hic post dativum participii in infinitivum ad *ἀναπείθεται* vel potius ad simplex *πείθεται* vel *διδάσκεται*, quod inde eliciendum est, referendum transit. *Ναυπάκτῳ γε* tamen conicit Bloomf.

§ 4. *τὸ γὰρ . . . εἶναι*. Ex superiore *ἀναπείθεται* repete *ἔλεγον*. Cf. c. 75. — *διὰ πολλοῦ*, longo intervallo distantes. Cf. adnot. II 29, 3. — *σκευῇ*, armatura. Cf. adn. I 8, 1. — *χαλεπόν*. Suppl. *ὄν* et ex hoc adiectivo infinitivum *καταστραφῆναι* puta suspensum.

§ 5. *Ἀποδωτοῖς*. De his vid. Liv. XXXII 34. Krus. Hell. II 2 p. 231 et script. discr., de Ophionensibus infra c. 96 et Krus. l. d. p. 228 sqq., de Eurytanibus Krus. p. 220 sq. et Leak. Graec. sept. II p. 623. Hae gentes Aetoliam *ἐπίκτητον* habitabant. Cf. Bursian. Geogr. I p. 124. 132. — *ὅπερ . . . ἐστί*. Cf. Krueg. Gr. § 61, 7 adn. 8.

Αἰτωλῶν, ἀγνωστότατοι δὲ γλῶσσαν καὶ ὠμοφάγοι εἰσίν, ὡς λέγονται· τούτων γὰρ ληφθέντων ῥᾳδίως καὶ τἆλλα προσχωρήσειν.

παραπλεῖ οὖν ἐς Σόλλιον καὶ ἐντεῦθεν ἐς Οἰνεῶνα τῆς Λοκρίδος· οἱ γὰρ Ὀζόλαι ξύμμαχοι ἦσαν.

95. Ὁ δὲ τῶν Μεσσηνίων χάριτι πεισθεὶς καὶ 1
μάλιστα νομίσας ἄνευ τῆς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεως τοῖς ἠπειρώταις ξυμμάχοις [μετὰ τῶν Αἰτωλῶν] δύνασθαι ἂν κατὰ γῆν ἐλθεῖν ἐπὶ Βοιωτοὺς διὰ Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν ἐς Κυτίνιον τὸ Δωρικόν, ἐν δεξιᾷ ἔχων τὸν Παρνασσόν, ἕως καταβαίη ἐς Φωκέας, οἳ προθύμως ἐδόκουν κατὰ τὴν Ἀθηναίων ἀεί ποτε φιλίαν ξυστρατεύσειν ἢ κἂν βίᾳ προσαχθῆναι (καὶ Φωκεῦσιν ἤδη ὅμορος ἡ Βοιωτία ἐστίν),

Cap. **95.** § 1. *Παρνασσόν.* Mosqu. *Παρνασόν*, quod prius in Gr. max. § 21 adn. 9 probatum in Add. reiecit Buttm. Cf. Herodian. I p. 209.

ξυστρατεῦσαι M., reliqui ***ξυστρατεύειν.*** Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 8.

— *τἆλλα προσχωρήσειν.* Ex superiore *ἐκέλευον* intellege *ἔλεγον*.

Cap. **95.** § 1. *τοῖς ἠπειρώταις ξυμμάχοις.* Dativi ei sunt, de quibus Matth. Gr. § 405 adn. 2 et Krueg. Gr. § 48, 15 adn. 18 agunt. Nomen autem *ἠπειρ.* rursus minore littera pinximus. Neque vero ad Acarnanes, Amphilochos, Locros Ozolas, qui iam erant Atheniensium in hac continente socii, respici putamus, sed ad eos, qui 94, 3 memorati sunt. Nam ne extra narrationis ordinem haec collocata sint, Demosthenes cogitandus est praeter gratiam Messeniis ferendam praecipue commodis expeditionis, quam illi suaserant, commotum esse. Sunt igitur socii continentis, quos illa expeditione sibi comparaturus erat. In quorum numero cum ipsi quoque Aetoli habeantur, ut ex 94, 3 apparet, seclusa ex interpretamento orta esse patet. — *Κυτίνιον.* Cf. I 107. — *ἐν δεξιᾷ ἔχων τὸν Παρνασσόν.* „Hanc rudem itineris significationem iam II 98 invenimus." Bloomf. Cf. c. 106. Similiter *ἐν δεξιᾷ λαβεῖν χώραν* dicitur, ut VII 1. „I. e. Parnasso superato prope Cytinium, deinde meridiem versus usque ad Phocida." Dobr. Brevius iter Delphorum hostilium causa Demosthenem ingredi non potuisse adnotat Bloomf. — *ἐς Φωκέας.* Cf. adn. 24, 1. — *τὴν Ἀθηναίων ... φιλίαν.* Et tamen II 9 (ubi cf. adn.) socii Lacedaemoniorum appellati sunt, quibus fortassis inviti se adiunxerant metu Boeotorum, quamquam undique sociis Peloponnesiorum cinctos eos non fuisse Locri Ozolae docent. Cf. § 3. — *ἢ κἂν ... προσαχθῆναι* eiusdem temporis est atque *ξυστρατεύσειν.* Infin. aor. cum *ἂν* igitur hic eandem vim habet quam optat. cum eadem particula iunctus 38, 2. 71, 1, ubi vide adn. Cf. V 108. VI 50, 1. — *ἄρας οὖν.* „*Οὖν* inservit epanalepsi post interiectam parenthesin ... Latinis eun-

ἄρας οὖν ξύμπαντι τῷ στρατεύματι ἀπὸ τῆς Λευ-
κάδος ἀκόντων Ἀκαρνάνων παρέπλευσεν ἐς Σόλλιον.
2 κοινώσας δὲ τὴν ἐπίνοιαν τοῖς Ἀκαρνᾶσιν, ὡς οὐ
προσεδέξαντο διὰ τῆς Λευκάδος τὴν οὐ περιτεί-
χισιν, αὐτὸς τῇ λοιπῇ στρατιᾷ, Κεφαλλῆσι καὶ
Μεσσηνίοις καὶ Ζακυνθίοις καὶ Ἀθηναίων τρια-
κοσίοις τοῖς ἐπιβάταις τῶν σφετέρων νεῶν (αἱ γὰρ
πεντεκαίδεκα τῶν Κερκυραίων ἀπῆλθον νῆες),
3 ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰτωλούς. ὡρμᾶτο δὲ ἐξ Οἰνεῶνος
τῆς Λοκρίδος. οἱ δὲ Ὀζόλαι οὗτοι Λοκροὶ ξύμ-
μαχοι ἦσαν, καὶ ἔδει αὐτοὺς πανστρατιᾷ ἀπαν-
τῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὴν μεσόγειαν· ὄντες γὰρ
ὅμοροι τοῖς Αἰτωλοῖς καὶ ὁμόσκευοι μεγάλη ὠφε-
λία ἐδόκουν εἶναι ξυστρατεύοντες μάχης τε ἐμ-
πειρίᾳ τῆς ἐκείνων καὶ χωρίων.
1 96. Αὐλισάμενος δὲ τῷ στρατῷ ἐν τοῦ Διὸς ἔπειτα ἐσβάλ-
τοῦ Νεμείου τῷ ἱερῷ, ἐν ᾧ Ἡσίοδος ὁ ποιητὴς λει ἐς Αἰτω-λίαν, καὶ ἔνια

Σόλλιον. Cass. Aug. Cl. Pal. Reg. al. male *Σόλιον.* Cf. II 30.

dem usum praestant ergo, igitur; itaque." Duk. Cf. Matth. Gr. § 625 et VII 6, 1. 42, 3. VIII 57, 2, de Latinis Gron. ad Liv. II 12, 2. — *Σόλλιον.* Cf. II 30, 1.

§ 2. *τὴν οὐ περιτείχισιν.* De hoc usu negationis cf. adn. I 137, 4, de re supra 94, 2. — *τριακοσίοις τοῖς ἐπιβάταις.* Ἐπιβάται sunt classiarii, milites classici. „Ex hac autem computatione deni classiarii erant in singulis triremibus; nam [omnes expeditionis participes fuisse ex articulo intellegitur, et] naves, ex quibus hac occasione in terram expositi sunt, triginta fuerunt. Vid. c. 91. 94." Arn., qui eandem rationem comparatis inter se locis II 92, 7. 102, 1 et IV 76, 1. 101, 3 effici addit. Cf. Boeckh. Oec. civ. Athen. I p. 390 et Leak. de Pag. Att. p. 23sq. Tempora distinguenda et ab Atheniensibus numerum quadragenorum classiariorum, qui apud Herodot. VI 15 commemorentur, deminutum esse explicant Arn. et Boeckh. l. d.

§ 3. *Οἰνεῶνος.* „Portum fuisse et ex his [atque c. 98] suspicari possumus, et affirmat Steph. Byz." Bloomf. Duorum fere dierum itinere a Potidania abfuisse ex c. 96 colligas, et viam Naupacto Cytinium et Delphos per hoc oppidum tulisse ex superioribus et ex c. 102 cognoscitur. Add. Leak. Graec. sept. II p. 616 sq. et Bursian. Geog. I p. 148. — *ἀπαντῆσαι . . . ἐς.* Cf. adn. II 20, 3. — *ὁμόσκευοι*] τῇ αὐτῇ σκευῇ χρώμενοι, ἤγουν ψιλῇ. Schol. Cf. 94, 4.

Cap. **96.** § 1. *αὐλισάμενος*, cum (post iter primi diei, quo Oeneone profectus erat) pernoctasset. Haec mens scriptoris videtur. Cf. ed. mai. — *ἐν ᾧ Ἡσίοδος . . .* „De morte Hesiodi vide Plutarchum in libello

πολίχνια αἱρεῖ· οἱ δὲ Αἰτωλοὶ πάντες ἐπιβοηθοῦσιν.

λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ ἀποθανεῖν, χρησθὲν αὐτῷ ἐν Νεμέᾳ τοῦτο παθεῖν, ἅμα τῇ ἕῳ ἄρας ἐπορεύετο ἐς τὴν Αἰτωλίαν. καὶ αἱρεῖ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ Ποτι- 2
δανίαν καὶ τῇ δευτέρᾳ Κροκύλειον καὶ τῇ τρίτῃ Τείχιον, ἔμενέ τε αὐτοῦ καὶ τὴν λείαν ἐς Εὐπάλιον τῆς Λοκρίδος ἀπέπεμψε· τὴν γὰρ γνώμην εἶχε τἆλλα καταστρεψάμενος οὕτως ἐπὶ Ὀφιονέας, εἰ μὴ βούλοιντο ξυγχωρεῖν, ἐς Ναύπακτον ἐπαναχωρήσας στρατεῦσαι ὕστερον. τοὺς δὲ Αἰτωλοὺς 3
οὐκ ἐλάνθανεν αὕτη ἡ παρασκευὴ οὔτε ὅτε τὸ

Cap. **96**. § 2. *Κροκύλειον* libri optimi et Steph. Byz. et Eustath. ad Hom. Il. II p. 307. Vulgo *Κροκύλιον*, „quae forma legitur apud Theognost. p. 21, 7 et Zonar. p. 1257." Dind. in Steph. Thes.
Τείχιον Cass. Ven. Reg. Vind. m. Ar. Dan., quem accentum in nomine proprio servandum videri docet Goettl. Doctr. accent. p. 232 et 420. Aug. Cl. It. Vat. Mosqu. *Τειχίον*.

de Convivio septem Sapientum [c. 19] et Holstenii notas ad Steph. Byz. in v. *Νεμέα*." Huds. „Vid. Paus. Boeot. [IX 31, 5] Plut. in Dioclis Conviv. p. 162 [et ibi Wyttenb.]." Wass. „Add. Procl. Vit. Hesiod. p. 3. Dind." Goell. Et Hesiod. ed. Goettl. p. XLIII ed. 1. Bergk. Hist. litt. Gr. I p. 922. *Ὑπὸ τῶν ταύτῃ* cum *ἀποθανεῖν*, non cum *λέγεται* iungenda sunt. — *χρησθέν*. Cf. Matth. Gr. § 564. — *παθεῖν*. Infin. aor. non futuri vim habet, sed positus est, quod verbum *χρῆν* praecipiendi notionem, a qua profectum est, retinet. Cf. Madvig. Adv. crit. I p. 176.

§ 2. *Ποτιδανίαν*. „De situ huius loci pauca scimus praeterquam ex Thucyd. et Liv. XXVIII 8, ex quorum illo proximum Oeneoni fuisse [cf. adn. 95, 3] . . ., ex altero non longe ab [Eupalio et Apollonia] remotum fuisse discimus." Bloomf. Errat Krus. Hell. II 2 p. 172. — *Κροκύλειον*. „Aliud Crocylium, de quo hic loquimur, et Homeri [Il. II 633] *τὰ Κροκύλεια*." Wass. De Crocylio praeter alios cf. Krus. l. d. p. 173. 237 et Leak. l. d. p. 618. — *Τείχιον*. De accentu cf. sd. Hoc oppidulum aut castellum, de cuius situ certius testimonium non extat, cum Tichiunte, Oetae montis cacumine, male confudit Huds. — *Εὐπάλιον*. Ita iterum c. 102 et Liv. XXVIII 8, Steph. et Plin. Eupaliam vocant. De situ cf. Liv. et Krus. et Leak. l. d. Ab Oeneone versus septentriones sit fumuisse dicit Bursian. Geogr. I p. 148. — *τὴν γὰρ γνώμην . . .* „*Τὴν γὰρ γνώμην εἶχε πρῶτον τἆλλα καταστρέψασθαι, εἶτ' ἐς Ναύπακτον ἀναχωρῆσαι, κἀκεῖθεν* [rectius *καὶ ὕστερον*] *ἐπιθέσθαι τοῖς Ὀφιονεῦσιν, εἰ μὴ βούλοιντο προσχωρῆσαι ἑκόντες*." *Δούκας*. *Οὕτως* post participium additum est, ut IV 88, 1. VI 61, 4. De Ophionensibus cf. 94, 5. — *ἐπαναχωρήσας*. Cf. adn. 33, 3.

§ 3. *οὔτε ὅτε*. Thucydides ita incepit, ut si verba *πολλῇ χειρὶ ἐπεβοήθουν πάντες* non esset additurus; quibus subiunctis *οὔτε* proprie pro *οὐκ* ante *ἐλάνθανεν* ponendum erat. Cf. adn. 39, 3. V 7, 5. VI 17, 5. —

πρῶτον ἐπεβουλεύετο, ἐπειδή τε ὁ στρατὸς ἐσεβεβλήκει, πολλῇ χειρὶ ἐπεβοήθουν πάντες, ὥστε καὶ οἱ ἔσχατοι Ὀφιονέων, οἱ πρὸς τὸν Μηλιακὸν κόλπον καθήκοντες, Βωμιῆς καὶ Καλλιῆς ἐβοήθησαν.

1 97. *Τῷ δὲ Δημοσθένει τοιόνδε τι οἱ Μεσσήνιοι παρῄνουν, ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον· ἀναδιδάσκοντες αὐτὸν τῶν Αἰτωλῶν ὡς εἴη ῥᾳδία ἡ αἵρεσις, ἰέναι ἐκέλευον ὅτι τάχιστα ἐπὶ τὰς κώμας καὶ μὴ μένειν ἕως ἂν ξύμπαντες ἀθροισθέντες ἀντιτάξωνται, τὴν δ᾽ ἐν ποσὶν ἀεὶ πειρᾶσθαι αἱρεῖν. ὁ δὲ*
2 *τούτοις τε πεισθεὶς καὶ τῇ τύχῃ ἐλπίσας, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ ἠναντιοῦτο, τοὺς Λοκροὺς οὐκ ἀναμείνας οὓς αὐτῷ ἔδει προσβοηθῆσαι (ψιλῶν γὰρ ἀκοντιστῶν ἐνδεὴς ἦν μάλιστα) ἐχώρει ἐπὶ Αἰγιτίου, καὶ κατὰ κράτος αἱρεῖ ἐπιών. ὑπέφευγον γὰρ οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν λόφων τῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως· ἦν γὰρ ἐφ᾽ ὑψηλῶν χω-*

Δημοσθένης δὲ ἐπὶ Αἰγιτίου προχωρεῖ, ὃ ἑλόντι προσβάλλουσιν οἱ Αἰτωλοί, καὶ γίγνονται ἐπὶ πολὺ ἀκροβολίσεις.

ἐπεβουλεύετο. „*Ἐννοητέον . . . τὸ παρασκευή.*“ *Δούκας.* Valet autem *ἐπιβουλεύειν τι* excogitare aliquid adversus aliquem (*τινί*). Cf. 109, 3. VI 54, 3. 88, 7 et adn. III 20, 1. — *πρὸς τὸν Μηλιακὸν κόλπον*, in Maliacum sinum versus, non ad Mal. sin. — *Βωμιῆς.* „Steph. *Βωμοί, λόφοι Αἰτωλίας· οἱ κατοικοῦντες Βωμιεῖς. Θουκυδίδης τρίτῳ.* Strab. 451 *Εὔηνος ἄρχεται ἐκ Βωϊαίων* [? *Βωμιαίων*? *Βωμιέων*?] *τῶν ἐν Ὀφιεῦσιν* [? *Ὀφιονεῦσιν*] *Αἰτωλικοῦ ἔθνους.*“ Wass. — *Καλλιῆς.* Horum urbs Callium nominatur a Paus. X 22, 4. Cf. ibid. § 2. Krus. l. d. p. 229 et Leak. p. 624 et Bursian l. d. p. 142.

Cap. 97. § 1. *τὸ πρῶτον.* Vid. 94, 1. — *ἀναδιδάσκοντες.* Cf. adn. I 32, 1. — *τὴν δ᾽ ἐν ποσίν.* Repete ex superioribus *κώμην*, et de ipsa formula cf. Vig. p. 601. Non dissimiliter ante pedes dicunt Latini.

§ 2. *τῇ τύχῃ ἐλπίσας.* Cf. Matth. § 399 c. — *ἔδει προσβοηθῆσαι.* Vid. 95, 3. — *ψιλῶν ἀκοντιστῶν*, i. e. *ψιλῶν, ὄντων ἀκοντ.*; alii enim *ψιλοί* aderant. Vid. 98, 1. Non probanda igitur Kruegeri coniectura *ψιλῶν καὶ ἀκοντ.* inde, ut videtur, orta, quod interdum *ψιλοὶ καὶ τοξόται* memorantur. Cf. adn. IV 36, 1. — *Αἰγιτίου.* „Huius oppidi nulla apud veteres memoria.“ Wass. De situ eius nonnullas suspiciones vid. in ed. mai. et apud Leak. l. d. p. 617. Caput Apodotorum erat. Cf. Bursian. l. d. p. 142. — *ἐπιών*, cum aggrederetur, i. e. ipso incursu vi cepit. Quod cur tam facili negotio factum sit, proximis explicatur. — *ὑπέφευγον.* De imperfecto cf. adn. 68, 2. — *ἐφ᾽ ὑψηλῶν χωρίων. Χωρίων* frustra impugnat Krueg. Cf. V 65, 1 *χωρίον ἐρυμνὸν καὶ δυσπρόσοδον* (de colle), ibid. § 2 *χωρίον καρτερόν.* Cf. VII 73, 1.

ρίων ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης ὀγδοήκοντα σταδίους
μάλιστα. οἱ δὲ Αἰτωλοί (βεβοηθηκότες γὰρ ἤδη 3
ἦσαν ἐπὶ τὸ Αἰγίτιον) προσέβαλλον τοῖς Ἀθηναίοις
καὶ τοῖς ξυμμάχοις καταθέοντες ἀπὸ τῶν λόφων
ἄλλοι ἄλλοθεν καὶ ἐσηκόντιζον, καὶ ὅτε μὲν ἐπίοι
τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, ὑπεχώρουν, ἀνα-
χωροῦσι δὲ ἐπέκειντο· καὶ ἦν ἐπὶ πολὺ τοιαύτη ἡ
μάχη, διώξεις τε καὶ ὑπαγωγαί, ἐν οἷς ἀμφοτέροις
ἥσσους ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι.

τέλος δὲ Ἀθηναῖοι ἡσσῶνται, καὶ μέγιστος αὐτῶν γίγνεται ὄλεθρος. οἱ δὲ λοιποὶ ὕστερον πλὴν Δημοσθένους ἐς Ἀθήνας κομίζονται.

98. Μέχρι μὲν οὖν οἱ τοξόται εἶχόν τε τὰ 1
βέλη αὐτοῖς καὶ οἷοί τε ἦσαν χρῆσθαι, οἱ δὲ
ἀντεῖχον (τοξευόμενοι γὰρ οἱ Αἰτωλοὶ ἄνθρωποι
ψιλοὶ ἀνεστέλλοντο)· ἐπειδὴ δὲ τοῦ τε τοξάρχου
ἀποθανόντος οὗτοι διεσκεδάσθησαν καὶ αὐτοὶ ἐκε-
κμήκεσαν καὶ ἐπὶ πολὺ τῷ αὐτῷ πόνῳ ξυνεχόμε-
νοι, οἵ τε Αἰτωλοὶ ἐνέκειντο καὶ ἐσηκόντιζον,
οὕτω δὴ τραπόμενοι ἔφευγον, καὶ ἐσπίπτοντες ἔς
τε χαράδρας ἀνεκβάτους καὶ χωρία ὧν οὐκ ἦσαν
ἔμπειροι διεφθείροντο· καὶ γὰρ ὁ ἡγεμὼν αὐτοῖς

§ 3. βεβοηθηκότες ... ἐπί. Cf. adn. I 107, 5. — καὶ ὅτε ... ἐπέκειντο. Cf. similes locos VII 79, 5. II 79, 6. — ὑπαγωγαί] ἀναχωρήσεις. Schol. Cf. ὑπάγειν IV 126, 6. V 10, 3. VIII 10, 2. — ἐν οἷς ἀμφοτέροις. Cf. Sal. Cat. 5 inopia rei familiaris et conscientia scelerum, *quae utraque* his artibus auxerat. Similiter ἀμφότερα αὐτά post duo feminina VI 72, 4. Cf. interpr. Liv. XLIV 36. Zumpt. Gr. Lat. § 377. Krueg. Gr. § 58, 2 adn. 5.

Cap. 98. § 1. οἱ τοξόται. Hos aut Cephalleniorum et Messeniorum (95, 2) nonnullos aut remiges navium Atheniensium videri fuisse explicat Arn. Illud haud dubie verisimilius est. — τὰ βέλη, sua tela, ea tela, quibus uti solent. — αὐτοῖς] μέχρι μὲν οὖν αὐτοῖς εἶχον οἱ τοξόται βέλη, ἀντὶ τοῦ οἱ τοξόται αὐτῶν. Schol. Cf. Matth. Gr. § 389. Dativi pronominis αὐτός ita positi plurima exempla apud Thuc. reperiuntur. Cf. paulo post, I 6, 3. II 101, 5. VII, 19, 5. — οἱ δέ. Hunc usum verborum ὁ δέ in apodosi satis tuitus est Fritzsch. ad Luci. p. 47. Probat etiam Dobr. ad Herodotum nos remittens. Cf. adn. I 11, 1. — ἀνεστέλλοντο, reprimebantur. Cf. VI 70, 3. — οὗτοι ... αὐτοί. „Οὗτοι, sagittarii, αὐτοί, Atheniensium milites ceteri.“ Kistem. — καὶ ἐπὶ πολύ. *Καί* Reiskius deleri voluit, et uncis inclusit Bekk., delevit Did. Cum καὶ μάλα, καὶ πάνυ similibusque tamen non malecomparat Krueg. ad Dion. p. 274. Cf. eiusdem Gr. § 69, 32 adn. 18. — χαράδρας, torrentium alveos vel fauces. Cf. adn. 25, 1 et 112, 6.

τῶν ὁδῶν Χρόμων ὁ Μεσσήνιος ἐτύγχανε τεθνη-
2 κώς. οἱ δὲ Αἰτωλοὶ ἐσακοντίζοντες πολλοὺς μὲν
αὐτοῦ ἐν τῇ τροπῇ κατὰ πόδας αἱροῦντες, ἄν-
θρωποι ποδώκεις καὶ ψιλοί, διέφθειρον, τοὺς δὲ
πλείους τῶν ὁδῶν ἁμαρτάνοντας καὶ ἐς τὴν ὕλην
ἐσφερομένους, ὅθεν διέξοδοι οὐκ ἦσαν, πῦρ κομι-
3 σάμενοι περιεπίμπρασαν. πᾶσά τε ἰδέα κατέστη
τῆς φυγῆς καὶ τοῦ ὀλέθρου τῷ στρατοπέδῳ τῶν
Ἀθηναίων, μόλις τε ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὸν
Οἰνεῶνα τῆς Λοκρίδος, ὅθενπερ καὶ ὡρμήθησαν,
4 οἱ περιγενόμενοι κατέφυγον. ἀπέθανον δὲ τῶν τε
ξυμμάχων πολλοὶ καὶ αὐτῶν Ἀθηναίων ὁπλῖται
περὶ εἴκοσι μάλιστα καὶ ἑκατόν. τοσοῦτοι μὲν τὸ
πλῆθος καὶ ἡλικία ἡ αὐτὴ οὗτοι βέλτιστοι δὴ
ἄνδρες ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἐκ τῆς Ἀθηναίων
πόλεως διεφθάρησαν. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ ἕτερος
5 στρατηγὸς Προκλῆς. τοὺς δὲ νεκροὺς ὑποσπόνδους
ἀνελόμενοι παρὰ τῶν Αἰτωλῶν καὶ ἀναχωρήσαντες

Cap. 98. § 3. τῷ στρατοπέδῳ Bekk. de Reiskii coniectura, „ut [dativus legitur] c. 83 init." Dobr. Vulgo τῶν στρατοπέδων, quem pluralem de uno exercitu frustra defendit Bernh. Synt. p. 63.
§ 4. βέλτιστοι δή. D. I. E. m. Ar. Chr. Dan. δὴ βέλτιστοι. Cf. adn.

§ 2. κατὰ πόδας αἱροῦντες. „Schol. συντόμως, i. e. illico, e vestigio ... Bredovius videtur ad celeritatem cursus horum hominum rettulisse, quasi esset pedibus assecuti." Haack. Rectius schol. Cf. adn. IV 126, 6. — τὴν ὕλην. Articulo addito ad χαράδρας antea commemoratas videtur respici, quae fuerint saltuosae seu silvosae. Certe significatur silva illius regionis. — ἐσφερομένους. „Latine sit illatos, inferentes se, eo concedentes." Bau. Medium esse patrio sermone deceptus male affirmat Bloomf. in ed. 2. Ἐκφερομένους coniecit Bekk.

§ 3. ἰδέα. Cf. adn. I 109, 1. III 81, 5. VII 29, 5. — τὴν θάλασσαν καὶ τὸν Οἰνεῶνα. Cf. adn. 95, 3 et de genere adn. IV 42, 4.

§ 4. ἡλικία, i. e. νεότης. Interpunctionem post ἡ αὐτή nunc auctore Haas. (Lucubr. p. 7) sustulimus, ut τοσοῦτοι et ἡλικία ἡ αὐτή i. e. ὁμήλικες pariter atque βέλτιστοι δὴ ἄνδρες ad οὗτοι referantur. — βέλτιστοι ἄνδρες. „Hoc dictum facit, ut classiarios hac occasione non ex sola classe τῶν θητῶν [ut plerumque, cf. VI 43] sumptos esse, sed nonnullos iuvenes ex honestioribus gentibus ortos ... ad militandum in hac expeditione permotos esse coniciamus." Arn. Cf. adn. VIII 24, 2 et supra 16, 1.

ἐς Ναύπακτον ὕστερον ἐς τὰς Ἀθήνας ταῖς ναυσὶν ἐκομίσθησαν. Δημοσθένης δὲ περὶ Ναύπακτον καὶ τὰ χωρία ταῦτα ὑπελείφθη τοῖς πεπραγμένοις φοβούμενος τοὺς Ἀθηναίους.

τῶν περὶ Σικελίαν Ἀθηναίων στόλος.

99. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ οἱ περὶ Σικελίαν Ἀθηναῖοι πλεύσαντες ἐς τὴν Λοκρίδα ἐν ἀποβάσει τέ τινι τοὺς προσβοηθήσαντας Λοκρῶν ἐκράτησαν καὶ περιπόλιον αἱροῦσιν ὃ ἦν ἐπὶ τῷ Ἄληκι ποταμῷ.

Αἰτωλοὶ πείθουσι Λακεδαιμονίους σφίσι ξυστρατεύειν ἐπὶ Ναύπακτον ἡγουμένου Εὐρυλόχου.

100. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Αἰτωλοὶ προπέμ- 1
ψαντες πρότερον ἔς τε Κόρινθον καὶ ἐς Λακεδαίμονα πρέσβεις, Τόλοφόν τε τὸν Ὀφιονέα καὶ Βοριάδην τὸν Εὐρυτᾶνα καὶ Τίσανδρον τὸν Ἀποδωτόν, πείθουσιν ὥστε σφίσι πέμψαι στρατιὰν ἐπὶ Ναύπακτον διὰ τὴν τῶν Ἀθηναίων ἐπαγωγήν.
καὶ ἐξέπεμψαν Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸ φθινόπωρον 2
τρισχιλίους ὁπλίτας τῶν ξυμμάχων. τούτων ἦσαν

Cap. **99.** *Ἄληκι.* It. Gr. vett. edd. *Ἅληκι*, fortasse recte. Nam ita Strab. (cf. adnot.) „Et in Dion. Perieg. p. 59 ed. Rob. Steph. v. 367 *ἐπὶ προχοῇσιν Ἅληκος.* Item in Conon. Narrat. V apud Phot. in Biblioth. Priscian. quoque in metaphrasi v. 361 qua currit flumen Alecis. [Et hodie Alice.] Sed in edd. Antigoni Caryst. Mirab. c. I. *Ἅληξ.*" Duk.

Cap. **100.** § 1. *Ἀποδωτόν.* De accentu cf. sd. 94, 5.

§ 5. *τοῖς πεπραγμένοις φοβούμενος.* Cf. Matth. Gr. § 398 b et de re c. 114.

Cap. **99.** *περὶ Σικελίαν.* In Sicilia et vicina Italia. — *Λοκρίδα.* Cf. 86, 2. — *περιπόλιον.* „Castellum seu statio *τῶν περιπόλων* est. Cf. IV 67, 2 [ubi de *περιπόλοις* vid. adn.], VI 45, 1. VII 48, 5 [Kuhn. ad Poll. IX 16]." Arn. Infra 115, 6 vocatur *Λοκρῶν φρούριον.* — *Ἅληκι ποτ.* Strab. 260 *τοῦ δὲ Ἅληκος ποταμοῦ, τοῦ διορίζοντος τὴν Ῥηγίνην ἀπὸ τῆς Λοκρίδος.* Cf. etiam sd. et adn. 103, 3.

Cap. **100.** § 1. *πρότερον*, id est, ut videtur, „priusquam Atheniensium expeditio in Aetoliam facta est. Inimicitiarum enim, quae inter Aetoliam et Naupactum erant, iam c. 94 mentio facta est, et una ex causis expeditionis Demosthenis haec fuit, ut fidelissimos Atheniensium socios ab aggressionibus inimicorum eo ipso tempore Poloponnesiorum auxilia, quibus illos destruerent, implorantium liberaret." Arn. De abundantia cf. I 23, 5. VI 57, 3. — *ὥστε.* Cf. II 2, 4. 101, infra 102, 6. — *διὰ τὴν . . . ἐπαγωγήν*, i. e. propterea quod (Naupactii contra ipsos) adduxerant Athenienses, seu ad Aetoliam invadendam advocaverant. Ita recte Haack. Cf. 94, 3.

§ 2. *τῶν ξυμμάχων.* Suis

πεντακόσιοι ἐξ Ἡρακλείας τῆς ἐν Τραχῖνι πόλεως τότε νεοκτίστου οὔσης· Σπαρτιάτης δ' ἦρχεν Εὐρύλοχος τῆς στρατιᾶς, καὶ ξυνηκολούθουν αὐτῷ Μακάριος καὶ Μενεδάιος οἱ Σπαρτιᾶται.

1 101. Ξυλλεγέντος δὲ τοῦ στρατεύματος ἐς Δελφοὺς ἐπεκηρυκεύετο Εὐρύλοχος Λοκροῖς τοῖς Ὀζόλαις· διὰ τούτων γὰρ ἡ ὁδὸς ἦν ἐς Ναύπακτον, καὶ ἅμα τῶν Ἀθηναίων ἐβούλετο ἀποστῆσαι αὐτούς. 2 ξυνέπρασσον δὲ μάλιστα αὐτῷ τῶν Λοκρῶν Ἀμφισσῆς διὰ τὸ τῶν Φωκέων ἔχθος δεδιότες· καὶ αὐτοὶ πρῶτοι δόντες ὁμήρους καὶ τοὺς ἄλλους ἔπεισαν δοῦναι φοβουμένους τὸν

ὁ δὲ Λοκροῖς τοῖς Ὀζόλαις ἐπικηρυκεύεται περὶ διόδου ξυμπρασσόντων Ἀμφισσέων.

§ 2. *Μενεδάιος.* Pro hoc *Μενέδατος* in omnibus libris mss. excepto Vat., ubi *Μενέδαιος*. Vulgatum ex c. 109, ubi tamen Cl. et Ven. rursus *Μενέδατος*, repositum est, et defenditur a Valck. ad Herodot. VI 52. *Μενεδάιος* recte restitui iubet Dind. in Steph. Thes.

Cap. **101.** § 2. *πρῶτον δόντες* codd. Cf. adn.

enim hominibus libenter parcebant. Ceterum de copiis Eurymachi cf. 107, 4. 109, 2 et ibi adn. — *νεοκτίστου οὔσης.* Cf. c. 92. — *ξυνηκολούθουν αὐτῷ* Fuisse eos *ἐφῃρημένους ἄρχειν* discimus ex 109, 1. Atque „ex IV 38, 1 *αὐτὸς τρίτος ἐφῃρημένος ἄρχειν κατὰ νόμον* plerumque duos duces, qui post mortem superioris alter alteri in imperio succederent, quotiens exercitus Lacedaemoniorum in bellum proficisceretur, constitutos esse apparet. Item tres viri nominantur, ut novae coloniae Heracleae praeessent, missi III 92, 5, idemque numerus IV 132, 3. V 12, 1 de Spartiatis ad imperium in Chalcidice suscipiendum missis redit.“ Arn. — *οἱ Σπαρτιᾶται.* De articulo cf. adn. 25, 1.

Cap. **101.** § 1. *Δελφούς.* Lacedaemoniis amicos. Cf. I 112. 121. — *τῶν Ἀθηναίων . . . ἀποστῆσαι.* Cf. 95, 3.

§ 2. *Ἀμφισσῆς.* Horum quarto bello sacro notissimorum maximam et fortasse tunc solam fuisse Locrorum Ozolarum urbem (nam *κατὰ κώμας* hic populus habitabat) adnotat Bloomf. Cf. de ea Krus. Hell. II 2 p. 161 sqq. et Leak. Graec. sept. II p. 590 sqq. Sed etiamsi Stephanus in eis, quae deinde ex eo proferentur, aliquotiens *πόλιν* neglegentius pro *κώμη* dixerit, c. 102 certe aliae urbes Locrorum nominantur. — *διὰ τὸ . . . δεδιότες.* Haec brevitate obscuriora sunt. Amphissenses cum Phocenses sibi infensos metuerent, Lacedaemoniorum gratiam sibi conciliare studuisse existimari possunt. Vischer autem in Mus. Helv. I p. 380 putat eos intellegentes se exercitui hostili resistere non posse metuisse, ne Phocenses hac occasione uterentur ad saeviendum in se. Alii aliter explicant. Cf. ed. mai. — *πρῶτοι* ex Krueg. nunc emendatione rescripsimus. Primi ipsi obsides dederunt, deinde reliquis, ut idem facerent, persuaserunt. Male huc affertur I 53, 2 ubi *πρῶτον* significat priusquam illud facia-

ἐπιόντα στρατόν, πρῶτον μὲν οὖν τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς Μυονέας (ταύτῃ γὰρ δυσεσβολώτατος ἡ Λοκρίς), ἔπειτα Ἰπνέας καὶ Μεσσαπίους καὶ Τριτειέας καὶ Χαλαίους καὶ Τολοφωνίους καὶ Ἡσσίους καὶ Οἰανθέας. οὗτοι καὶ ξυνεστράτευον πάντες.

μὲν οὖν. *Οὖν* om. C. E. Mosqu. m. Ar. Chr. Dan., et suspectum est Kruegero. Sed cf. adn.
Μεσσαπίους. Gr. Ar. *Μεσαπίους*. Cf. adn.
Τριταιέας vel *Τριτοιέας* codd. Cf. adn.

tis. — *μὲν οὖν.* Attende has particulas insolentius in medio ambitu verborum collocatas, qui usus frequentior est in simillimis *μὲν δή*. *Μὲν οὖν* ita leguntur etiam IV 104, 5 et in Xen. Anab. IV 7, 2, ubi *οὖν* nuper ex optimis libris receptum est. Cf. Soph. OR. 499. — *Μυονέας.* „Vide Paus. VI 19, 3 locum hunc citantem.“ Wass. Inde et e Steph. Byz. v. *Μυονία* scriptura constat. Quare apud eundem Steph. in v. *Μύων* pro vv. *οἱ πολῖται Μύωνες, ὡς Θουκυδίδης τρίτῃ· λέγονται καὶ Μυωνεῖς* leg. *λέγ. καὶ Μυονεῖς, ὡς Θουκ. τρίτ.* Situs eorum depingitur a Paus. X 38, 4 verbis *ἄνω μὲν ὑπὲρ Ἀμφίσσης πρὸς ἤπειρον Μυωνία, σταδίοις ἀπωτέρω τριάκοντα Ἀμφίσσης, . . . κεῖται δὲ πόλισμα ἐπὶ ὑψηλοῦ.* Cf. ibi Siebel. atque Krus. Hell. II 2 p. 169. Cum hic locus in confinio Locridis atque Phocidis situs esset, a Steph. in v. *Μυονία* Phocidi attributus est, sed in v. *Μύων* rectius, ut apud Thuc. et Paus., Locridi. Cf. Bursian. Geogr. I p. 152. — *δυσεσβολώτατος.* Cf. ad 89, 5 v. *βιαιότερον* adn. — *Ἰπνέας.* Eorum vicus *Ἶπνος*. Cf. Steph. Byz. — *Μεσσαπίους.* Nomen aliunde non notum; neque enim huc spectant Messapii Italiae VII 33, 4. „*Μεταπίους* omnino legendum esse colligunt viri eruditi ex Steph. in v. *Χάλαιον* et ex. Polyb. l. V. [c. 7 et 13]. Vid. Palmer. Graec. ant. p. 542.“ Huds. „Hic tamen sententiam videtur mutasse. Vid. Graec. ant. 2.“ Duk. Et recte mutavit; nam Metapa in Aetolia ad Trichonidem paludem sita huc non pertinet, et apud Steph. in v. *Χάλαιον* singula paene nomina depravata sunt. — *Τριτειέας.* „*Τριταίους* Steph. Byz. in v. *Χάλαιον*. Verum secundum Steph. *Τριτειέας* potius ex voce *Τριτεία*.“ Huds. Verba enim Stephani, cum quo cf. Herodian. I p. 280, haec sunt: *Τρίτεια . . . ὁ πολίτης Τριτειεύς. ἔστι καὶ ἄλλη μεταξὺ Φωκίδος καὶ Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν.* Et legitur apud Herodot. VIII 33 accusativus *Τριτέας*, et Plin. H. N. IV 3, 8 nominativus Tritea, a quibus scriptoribus Phocidi tribuitur, atque Tritaea est potius Achaiae urbis nomen apud Polyb. Strab. al. Cf. Herodian. I p. 283. II p. 593. — *Χαλαίους.* Plin. l. d. § 7 Portus Chalaeon, a quo VII M. pass. introrsus liberum oppidum Delphi. Ab eo in Phocide collocatur, sed a Steph. Byz., ut a Thuc., in Locride. De situ cf. Krus. l. d. p. 170 sq. et Leak. l. d. p. 594 sq. Ulrichsio nunc est *ἡ σκάλα τῶν Σαλόνων* (It. Graec. I p. 6), cum quo consentit Bursian. l. d. p. 150. — *Τολοφωνίους.* Steph. Byz. *Τολοφών· πόλις Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν. τὸ ἐθνικὸν Τολοφώνιος.* Cf. Krus. p. 174 et Leak. p. 620. — *Ἡσσίους.* Steph. Byz. *Ἡσσός· πόλις Λοκρίδος. τὸ ἐθνικὸν Ἥσσιος.* — *Οἰανθέας.* „Oppidum *Οἰάνθεια*

Ὀλπαῖοι δὲ ὁμήρους μὲν ἔδοσαν, ἠκολούθουν δὲ οὔ· καὶ Ὑαῖοι οὐκ ἔδοσαν ὁμήρους, πρὶν αὐτῶν εἷλον κώμην Πόλιν ὄνομα ἔχουσαν.

1 102. Ἐπειδὴ δὲ παρεσκεύαστο πάντα καὶ τοὺς ὁμήρους κατέθετο ἐς Κυτίνιον τὸ Δωρικόν, ἐχώρει τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ναύπακτον διὰ τῶν Λοκρῶν, καὶ πορευόμενος Οἰνεῶνα αἱρεῖ αὐτῶν καὶ Εὐπά-
2 λιον· οὐ γὰρ προσεχώρησαν. γενόμενοι δ' ἐν τῇ Ναυπακτίᾳ καὶ οἱ Αἰτωλοὶ ἅμα ἤδη προσβεβοηθηκότες, ἐδῄουν τὴν γῆν καὶ τὸ προάστειον ἀτείχιστον ὂν εἷλον· ἐπί τε Μολύκρειον ἐλθόντες, τὴν Κορινθίων μὲν ἀποικίαν, Ἀθηναίων δὲ ὑπήκοον,
3 αἱροῦσι. Δημοσθένης δὲ ὁ Ἀθηναῖος (ἔτι γὰρ ἐτύγχανεν ὢν μετὰ τὰ ἐκ τῆς Αἰτωλίας περὶ Ναύπακτον) προαισθόμενος τοῦ στρατοῦ καὶ δείσας περὶ αὐτῆς, ἐλθὼν πείθει Ἀκαρνᾶνας, χαλεπῶς

ἔπειτα πορεύεται ἐς Ναύπακτον, ἣν Δημοσθένης περιποιεῖ· Εὐρύλοχος δ' ἐς τὴν Αἰτωλίαν ἀναχωρεῖ Ἀμπρακιώταις ξυστρατεύσων.

Cap. **102.** § 2. *Μολύκριον* Cass. Aug. Ven. C. F. Pal. It. Vat. Reg. Gr. Mosqu. Vulgo et Bekk. *Μολύκρειον* ut II 84, quod Thucydidem scripsisse testatur Herodian. I p. 374. Cf. Steph. Byz. s. v.

Pausaniae [X 38, 5 et Polybio], Stephano [et Plinio] *Οἰάνθη*." Wass. Ad mare e regione Aegirae, urbis Achaiae, sitam fuisse e Polyb. IV 57 apparet, a quo Aetoliae urbs appellatur, quia tunc ab Aetolis possidebatur. Hodie Galaxidi (*τὸ Γαλαξίδι*) ei videtur respondere. Cf. Dodw. It. p. 130 (177). Krus. p. 168. Leak. p. 594 sq. — *Ὀλπαῖοι.* Non confundendi hi Locri cum Olpis vel Olpa castello Argivorum Amphilochiorum c. 105 sqq., quocum confudit Steph. Byz., vel certe eius interpres. — *Ὑαῖοι.* Steph. Byz. *Ὑαία· πόλις Λοκρῶν Ὀζολῶν. τὸ ἐθνικὸν Ὑαῖος.* Cf. Leak. p. 619, qui p. 615 *Τλαῖοι* legi temere mavult.

Cap. **102.** § 1. *Κυτίνιον.* Cf. I 107. — *Οἰνεῶνος.* Cf. adn. 95, 3. — *Εὐπάλιον.* Cf. adn. 96, 2.

§ 2. *προσβεβοηθηκότες* pariter atque *ἐν τῇ Ναυπακτίᾳ* cum *γενόμενοι* iunge. Cf. adn. 68, 4. — *Μολύκρειον.* Cf. II 84, 4. Aetoliae adnumerat Steph. Byz., sed apud Thuc. Locridis partem esse apparet, item apud Ptolem. — *αἱροῦσι.* Cf. Diod. XII 60, qui in proximis de Acarnanibus falsa narrat.

§ 3. *μετὰ τὰ ἐκ τῆς Αἰτωλίας.* Similiter IV 81, 2 *ἐς τὸν μετὰ τὰ ἐκ Σικελίας πόλεμον*, VIII 2, 1 *πρὸς τὴν ἐκ τῆς Σικελίας τῶν Ἀθηναίων μεγάλην κακοπραγίαν πάντες ἐπηρμένοι ἦσαν*, VI 89, 2 *ἐθεράπευον ὑμᾶς περὶ τὴν ἐκ Πύλου ξυμφοράν.* In quibus omnibus brevitas dicendi inest. De re cf. c. 97 sq. — *περὶ Ναύπακτον.* Cf. 98, 5. — *δείσας περὶ αὐτῆς.* Cf. adn. I 60, 1.

*διὰ τὴν ἐκ τῆς Λευκάδος ἀναχώρησιν, βοηθῆσαι
Ναυπάκτῳ. καὶ πέμπουσι μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῶν* 4
*νεῶν χιλίους ὁπλίτας, οἳ ἐσελθόντες περιεποίησαν
τὸ χωρίον· δεινὸν γὰρ ἦν μή, μεγάλου ὄντος τοῦ
τείχους, ὀλίγων δὲ τῶν ἀμυνομένων, οὐκ ἀντίσχω-
σιν. Εὐρύλοχος δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὡς ᾔσθοντο* 5
*τὴν στρατιὰν ἐσεληλυθυῖαν καὶ ἀδύνατον ὂν τὴν
πόλιν βίᾳ ἑλεῖν, ἀνεχώρησαν οὐκ ἐπὶ Πελοποννή-
σου, ἀλλ' ἐς τὴν Αἰολίδα τὴν νῦν καλουμένην
Καλυδῶνα καὶ Πλευρῶνα καὶ ἐς τὰ ταύτῃ χωρία
καὶ ἐς Πρόσχιον τῆς Αἰτωλίας. οἱ γὰρ Ἀμπρα-* 6
*κιῶται ἐλθόντες πρὸς αὐτοὺς πείθουσιν ὥστε μετὰ
σφῶν Ἄργει τε τῷ Ἀμφιλοχικῷ καὶ Ἀμφιλοχίᾳ τῇ
ἄλλῃ ἐπιχειρῆσαι καὶ Ἀκαρνανίᾳ, ἅμα λέγοντες ὅτι,
ἢν τούτων κρατήσωσι, πᾶν τὸ ἠπειρωτικὸν Λακε-
δαιμονίοις ξύμμαχον καθεστήξει. καὶ ὁ μὲν Εὐρύ-* 7
*λοχος πεισθεὶς καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς ἀφεὶς ἡσύχαζε
τῷ στρατῷ περὶ τοὺς χώρους τούτους, ἕως τοῖς
Ἀμπρακιώταις ἐκστρατευσαμένοις περὶ τὸ Ἄργος
δέοι βοηθεῖν. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.*

τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναίων ἐπ'

103. *Οἱ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι τοῦ ἐπι-* 1
γιγνομένου χειμῶνος ἐπελθόντες μετὰ τῶν Ἑλλή-

— *διὰ τὴν . . . ἀναχώρησιν.* Cf. 94, 2. 3. 95, 1. 2.

§ 4. *ἐπὶ τῶν νεῶν.* Intellegendas esse ipsorum Acarnanum naves recte monet Class.; nam triginta Atticae, quibus Demosthenes praefectus erat, Athenas redierant (98, 5) et viginti, quae 105, 3 memorantur, postea demum profectae sunt. — *δεινόν.* Cf. adn. IV 75, 1. — *ὀλίγων δὲ τῶν ἀμυνομένων*, cum ei, qui urbem defendebant (praesidium eius efficiebant), pauci essent. Non opus igitur Kruegeri coniectura *ἀντινουμένων*.

§ 5. *τὴν Αἰολίδα.* Nomen regionis Calydonem et Pleuronem complectentis. Cf. Krus. Hell. II 2 p. 224. 241. Bursian. Geogr. I p. 126. Appellatio ducta est ab Aeolibus, qui e Thessalia profecti ibi sedes collocaverant. Cf. Strab. 464. — *Καλυδῶνα καὶ Πλευρῶνα.* De situ harum urbium vid. Strab. 450 sq. et 459. Krus. Hell. II 2 p. 234—244. Leak. Graec. sept. I p. 109. 117 sq. III p. 536 sq. Bursian. l. d. p. 130. — *Πρόσχιον.* De hoc vid. Strab. 451. Krus. l. d. p. 248. Leak. I p. 119. Bursian. l. d. p. 131.

§ 6. *ἠπειρωτικόν.* Rursus minore littera pinximus. Cf. adn. 94, 3. 95, 1. Fallitur igitur Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 11.

§ 7. *περὶ τὸ Ἄργος* iunge cum *βοηθεῖν.*

Cap. 103. § 1. *τῶν Ἑλλήνων*, i. e. *τῶν Σικελιωτῶν.* —

νων ξυμμάχων καὶ ὅσοι Σικελῶν κατὰ κράτος ἀρχόμενοι ὑπὸ Συρακοσίων καὶ ξύμμαχοι ὄντες ἀποστάντες αὐτοῖς [ἀπὸ Συρακοσίων] ξυνεπολέμουν, ἐπ' Ἴνησσαν τὸ Σικελικὸν πόλισμα, οὗ τὴν ἀκρόπολιν Συρακόσιοι εἶχον, προσέβαλλον, καὶ *Ἴνησσαν καὶ ἐς τὴν Λοκρίδα στρατεία.*
2 ὡς οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν, ἀπῇσαν. ἐν δὲ τῇ ἀναχωρήσει ὑστέροις Ἀθηναίων τοῖς ξυμμάχοις ἀναχωροῦσιν ἐπιτίθενται οἱ ἐκ τοῦ τειχίσματος Συρακόσιοι, καὶ προσπεσόντες τρέπουσί τε μέρος τι
3 τοῦ στρατοῦ καὶ ἀπέκτειναν οὐκ ὀλίγους. καὶ μετὰ τοῦτο ἀπὸ τῶν νεῶν ὁ Λάχης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Λοκρίδα ἀποβάσεις τινὰς ποιησάμενοι κατὰ τὸν Καικῖνον ποταμὸν τοὺς προσβοηθοῦντας

Cap. **103**. § 1. *προσέβαλλον*. Gr. D. I. E. Mosqu. et a man. sec. m. *προσέβαλον*, quod nescimus cur Bekk. receperit, cum, semel an saepius Athenienses impetum in locum fecerint, ex narratione non appareat. Arnoldus imperfectum servatum incipiebant aggredi interpretatur.

§ 3. *Καικῖνον*. Bekk. nunc *Καϊκῖνον*. Cf. adn.

ὅσοι Σικελῶν . . . Συρακοσίων. Cf. VI 88, 4. *Κατὰ κράτος* hic est violenter. — *αὐτοῖς*, i. e. *τοῖς Ἀθηναίοις*. Traiectum cum *ξυνεπολέμουν* iungendum esse docet Haack. Bauer *πρὸς αὐτοὺς* valere voluerat. Utrumque coniungit Reiskius. „Deleverim otiosum additamentum, quod insuper perplexo verborum ordine arguitur.“ Herwerd. Stud. Thuc. p. 147. — *Ἴνησσαν.* Eius cives *Ἰνησσαῖοι* VI 94. „Inessaei sive Inessenses eidem sunt cum illis, qui Ciceroni in Verrinis . . . Aetnenses dicuntur. Nam oppidum Aetna antea dictum fuit . . . *Ἴνησσα* . . . Vid. Cluv. Sic. p. 122. 123.“ Huds. „Abest, inquit Strabo p. 268, *ἀπὸ τῆς Κατάνης σταδίους ὀγδοήκοντα*, et *πλησίον τῶν Κεντοριπῶν* esse alibi [p. 273] narrat.“ Wass. — *τὸ Σικελικὸν πόλισμα.* Articulo praecipuum castellum Siculorum significari putat Arn. — *προσέβαλλον.* Insolentius cum *ἐπί* praepositione iunctum esse cognoscitur ex Matth. Gr. § 402b et ibi adn.

§ 2. *οἱ ἐκ τοῦ τειχίσματος*, i. e. *οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐπεξελθόντες*.

§ 3. *Καικῖνον.* Danvillius non recte inter Cauloniam et Crotonem, ubi Carcinem (Corace) habet Plin. H. N. III 10, 96, collocavit; nam fuisse in Locride docet Thuc. Sed ne Cluverii quidem sententia probari potest Caecinum et Halecem eundem censentis. Nam huius quoque nomen legimus c. 99, uni autem fluvio a Thuc. duo data esse nomina minime probabile est, quamquam *Καικίνη* separari Locridem ab agro Rhegino dicit Paus. VI 6, 2 (cf. Ael. Var. Hist. VIII 18, ubi *Καινικός* vocatur), quod idem de Halece affirmare Strabonem ad c. 99 vidimus. De Caecini nominis accentu cf. Goettl. Doctrin. accent. p. 203. Omnia autem verba *κατὰ τὸν Καικ. ποτ.* iunge cum *ἐκράτησαν*.

Λοκρῶν μετὰ Προξένου τοῦ Καπάτωνος ὡς τριακοσίους μάχῃ ἐκράτησαν καὶ ὅπλα λαβόντες ἀπεχώρησαν.

Δήλου κάθαρσις μετὰ παρεκβάσεως περὶ τῶν πάλαι Δηλίων, ὧν μάρτυς Ὅμηρος ἐν τοῖς ὕμνοις.

104. *Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Δῆλον ἐκά-* 1
θηραν Ἀθηναῖοι κατὰ χρησμὸν δή τινα. ἐκάθηρε
μὲν γὰρ καὶ Πεισίστρατος ὁ τύραννος πρότερον
αὐτήν, οὐχ ἅπασαν, ἀλλ' ὅσον ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ
ἐφεωρᾶτο τῆς νήσου· τότε δὲ πᾶσα ἐκαθάρθη
τοιῷδε τρόπῳ. θῆκαι ὅσαι ἦσαν τεθνεώτων ἐν 2
Δήλῳ, πάσας ἀνεῖλον, καὶ τὸ λοιπὸν προεῖπον μήτε ἐναποθνήσκειν ἐν τῇ νήσῳ μήτε ἐντίκτειν, ἀλλ' ἐς τὴν Ῥήνειαν διακομίζεσθαι. ἀπέχει δὲ ἡ Ῥήνεια τῆς Δήλου οὕτως ὀλίγον ὥστε Πολυκράτης, ὁ Σαμίων τύραννος, ἰσχύσας τινὰ χρόνον ναυτικῷ καὶ τῶν τε ἄλλων νήσων ἄρξας καὶ τὴν Ῥήνειαν ἑλών, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Δηλίῳ ἁλύσει δήσας πρὸς τὴν Δῆλον. καὶ τὴν πεντετηρίδα τότε πρῶτον μετὰ τὴν κάθαρσιν ἐποίησαν

Cap. **104.** § 1. *Δῆλον ἐκάθηραν.* „In insula Delo Apollini sacra nec parere fas fuit, nec mortuum sepelire. Hinc, quod mortui in ipsa sepulturae essent mandati, illa Deli *κάθαρσις*, quam non semel Athenienses procurarunt. Vid. Diod. Sic. XII [c. 58] et Strab. X [p. 486]. De ritu vero Atheniensium in urbe lustranda vid. Meurs. Attic. Lect. l. IV c. 23.“ Huds. „Add. Spanhem. ad Callim. Hymn. in Del. v. 1 et 277.“ Duk. — *κατὰ χρησμὸν δή τινα*, scilicet secundum oraculum quoddam. Cf. I 24, 2 et ibi adn. Diod. pestilentiae causa Deli lustrationem factam esse addit. — *ἐκάθηρε ... Πεισίστρατος* cet. Cf. Herodot. I 64 *τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας, καθήρας δὲ ὧδε· ἐφ' ὅσον ἔποψις τοῦ ἱροῦ εἶχεν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου παντὸς ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου.* — *τῆς νήσου* cum remotiore *ὅσον* iunge. Cf. VII 37, 2 *προσῆγε τῷ τείχει τῶν Ἀθηναίων, καθ' ὅσον πρὸς τὴν πόλιν αὐτοῦ ἑώρα*, et ed. mai. Prol. 1 p. 299.

§ 2. *Θῆκαι ὅσαι* cet. Exemplum orationis simillimum Virgiliano: urbem quam statuo, vestra est. Cf. Matth. Gr. § 474. De re cf. I 8. — *ἐναποθνήσκειν.* Antecedens dictum videtur pro consequenti; certe *θάπτειν* substituerunt Diod. et Strab. l. d. — *μήτε ἐντίκτειν.* Partu enim, ut funeribus, contaminari loca sacra veteres credebant. — *οὕτως ὀλίγον.* Quattuor stadia teste Strab. l. d. — *Πολυκράτης* cet. Cf. I 13, 6. — *τὴν πεντετηρίδα.* Cf. Poll. VIII 107. Boeckh. ad Corp. Inscript. I p. 255. Oecon. civ. Ath. II p. 82, qui Thargelionis d. VI et VII ea celebrata esse dicit, Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 581. Preller Mythol. I p. 202. A. Mommsen. Heortol. p. 415. Kirchhoff.

3 οἱ Ἀθηναῖοι [τὰ Δήλια]. ἦν δέ ποτε καὶ τὸ πάλαι μεγάλη ξύνοδος ἐς τὴν Δῆλον τῶν Ἰώνων τε καὶ περικτιόνων νησιωτῶν· ξύν τε γὰρ γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐθεώρουν, ὥσπερ νῦν ἐς τὰ Ἐφέσια Ἴωνες, καὶ ἀγὼν ἐποιεῖτο αὐτόθι καὶ γυμνικὸς καὶ μου-
4 σικός, χορούς τε ἀνῆγον αἱ πόλεις. δηλοῖ δὲ μάλιστα Ὅμηρος ὅτι τοιαῦτα ἦν ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε, ἅ ἐστιν ἐκ προοιμίου Ἀπόλλωνος·

ἄλλοτε Δήλῳ, Φοῖβε, μάλιστά γε θυμὸν ἐτέρφθης,
ἔνθα τοι ἑλκεχίτωνες Ἰάονες ἠγερέθονται

Cap. **104**. § 4. ἄλλοτε. In Thuc. codd. mss. et apud Bekk. ἀλλ' ὅτε, in Hom. edd. ἀλλὰ σύ.

Inscr. Att. I adn. 283. — τὰ Δήλια del. Herwerd. Stud. Thuc. p. 48. Non solum propter abundantiam molestum est, sed etiam superioribus male aptum. Nam maxime diversum est Liv. II 21 Saturnalia institutus festus dies, quod Matth. Gr. § 428, 5 affert.

§ 3. τὸ πάλαι. Cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 11, 9. — ξύνοδος ἐς . . . Cf. adn. I 96, 2. — περικτιόνων νησιωτῶν. Incolarum Cycladum. — ἐθεώρουν . . . ἐς. „Θεωρεῖν hac significatione cum praep. εἰς dicit etiam Lucian. Timon. p. 152 [c. 50] et Aristoph. Vesp. 1183. Ludos spectatum venire interpretatur H. Steph. . . Cf. VIII 10." Duk. Add. Bernh. Synt. p. 349 et de re adn. V 18, 2. — τὰ Ἐφέσια. „Quae de Ephesiis hic tradit Thuc., ea pluribus exsequitur Dion. Hal. Ant. IV 25." Duk. Cf. Locell. ad Xenoph. Ephes. p. 132. Whitt. de Chio p. 24 al. in ed. mai. d. — ἀγὼν . . . μουσικός. Athenienses haud facile dicere ἀγῶνας μουσικούς, sed μουσικῆς affirmat Poll. Cf. praeter Steph. Thes. Mor. ad Isocr. Pan. c. 42 et Stallb. ad Plat. Menex. c. 21. De his certaminibus uberrime disseruit Bernh. Hist. litt. Graec. I p. 296. — ἀνῆγον, ducebant, sie führten auf. Cf. Spanhem. ad Callim. Del. 279.

§ 4. Ὅμηρος. „Ex h. l. constat Thucydidem hymnum Apollinis, qui nunc quoque exstat, pro genuino foetu Homeri habuisse, [etsi] ex eo non confici potest eum idem de omnibus aliis, qui sub Homeri nomine circumferuntur, sensisse." Duk. Cf. Matth. Animadv. ad Hymn. Hom. p. 10 sqq. Baumeister. Hymn. Hom. p. 113. A nonnullis hic hymnus Cynaetho Chio tribuebatur, de quo cf. Bernh. Hist. litt. Gr. I p. 326. Baumeister l. d. — ἐκ προοιμίου Ἀπόλλωνος] ἐξ ὕμνου [Ἀπόλλωνος]· τοὺς γὰρ ὕμνους προοίμια ἐκάλουν. Schol. Etenim carmina ista non veri hymni, sed eo consilio composita videntur, ut rhapsodiis decantandis eis praeluderetur. Vid. Wolf. Prolegom. ad Hom. p. CV. Matth. Animadv. in Hymn. Hom. p. 11 sqq. Welck. Mus. Rhen. Suppl. vol. I p. 350. Bergk. Hist. litt. Gr. I p. 745. Contra Baumeist., qui l. d. p. 102 post alios suspicatus est maiores hymnos ipsarum rhapsodiarum locum obtinuisse, cf. Bergk. l. d. p. 749. — ἄλλοτε cet. Cf. Homer. hymn. in Apoll. 145 sqq., ubi tamen complura aliter scripta leguntur atque in Thucydidis libris mss. Hic „exemplar ante oculos

σὺν σφοῖσιν τεκέεσσι γυναιξί τε σὴν ἐς ἄγυιαν·
ἔνθα σε πυγμαχίῃ τε καὶ ὀρχηστυῖ καὶ ἀοιδῇ
μνησάμενοι τέρπουσιν, ὅταν καθέσωσιν ἀγῶνα.

ὅτι δὲ καὶ μουσικῆς ἀγὼν ἦν καὶ ἀγωνιούμενοι 5
ἐφοίτων ἐν τοῖσδε αὖ δηλοῖ, ἅ ἐστιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ προοιμίου. τὸν γὰρ Δηλιακὸν χορὸν τῶν γυναικῶν ὑμνήσας ἐτελεύτα τοῦ ἐπαίνου ἐς τάδε τὰ ἔπη, ἐν οἷς καὶ ἑαυτοῦ ἐπεμνήσθη·

ἀλλ' ἄγεθ', ἱλήκοι μὲν Ἀπόλλων Ἀρτέμιδι ξύν,
χαίρετε δ' ὑμεῖς πᾶσαι. ἐμεῖο δὲ καὶ μετόπισθεν
μνήσασθ', ὁππότε κέν τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
ἐνθάδ' ἀνείρηται ταλαπείριος ἄλλος ἐπελθών·
„Ὦ κοῦραι, τίς δ' ὔμμιν ἀνὴρ ἥδιστος ἀοιδῶν
ἐνθάδε πωλεῖται καὶ τέῳ τέρπεσθε μάλιστα;“
ὑμεῖς δ' εὖ μάλα πᾶσαι ὑποκρίνασθ' εὐφήμως·
„Τυφλὸς ἀνήρ, οἰκεῖ δὲ Χίῳ ἐνὶ παιπαλοέσσῃ.“

τοσαῦτα μὲν Ὅμηρος ἐτεκμηρίωσεν ὅτι ἦν καὶ 6
τὸ πάλαι μεγάλη ξύνοδος καὶ ἑορτὴ ἐν τῇ Δήλῳ·

ἀγυιάν plerique. In Cass. et Gr. *ἄγνιαν*, h. e. *ἄγυιαν* (vid. Goettl. Doctr. accent. p. 138 et Buttm. Gr. max. § 34 adn. 4), scribitur. Quod probandum esse ex vocali *α* in *η* non mutata apparet; nam terminationis *υια* oxytonae *α* longa est. Cf. Hom. Il. XX 254.

πυγμαχίῃ τε. *Τέ* omittunt Cass. Aug. Cl. Ven. C. F. Pal. M. H. Reg. Bas. Gr. al., eamque omissionem, qua fit, ut *καί* in thesi insolentius producatur, legibus versus Homerici non contrariam esse disci potest ex Thiersch. Gr. § 150, 5.

habuisse videtur a nostrorum codicum fonte compluribus locis diversum.“ Baumeist. l. d. p. 141. — *ἄγυιαν* pro urbe positum. Cf. Pind. Pyth. II 107. Dindorf. lex. Sophocl. s. v.

§ 5. *ἐτελεύτα τοῦ ἐπαίνου ἐς τάδε τὰ ἔπη.* Cf. Soph. OC. 476 *τὸ δ' ἔνθεν ποῖ* (i. e. *ἐς τί*) *τελευτῆσαί με χρή.* Praeterea de genetivo vid. adn. 59, 3, de *ἐς* praepos. adn. II 51, 1. *Ὁ ἔπαινος* autem significat laudem choro Deliaco tributam, qua interpretatione concidit Ruhnkenii argumentatio ex his verbis Thucydidis aetate duos hymnos, quorum alter 178 versus priores complectens Delii Apollinis, alter Delphici laudes persequeretur, nondum in unum coaluisse colligentis in Ep. crit. p. 91. Ruhnkenii tamen sententiam tuetur Baumeist. l. d. p. 143 sq. — *τυφλὸς ἀνήρ, οἰκεῖ δὲ Χίῳ ἔνι.* De vi, quam Thucydidis et ipsius hymni, ad quem provocat, testimonia in quaestione de patria et rebus Homeri habeant, vide disputantes Nitzschium et Welckerum in Mus. Rhen. Suppl. vol. I p. 169 sqq. (qui tamen p. 173 *οἰκεῖ* mire interpretatur). Caecum eum fuisse hic ipse locus documento esse videbatur. Cf. Sengebusch. Dissert. Hom. II p. 15 sqq. Bergk. l. d. p. 476.

ὕστερον δὲ τοὺς μὲν χοροὺς οἱ νησιῶται καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μεθ᾽ ἱερῶν ἔπεμπον, τὰ δὲ περὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ πλεῖστα κατελύθη ὑπὸ ξυμφορῶν, ὡς εἰκός, πρὶν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι τότε τὸν ἀγῶνα ἐποίησαν καὶ ἱπποδρομίας, ὃ πρότερον οὐκ ἦν.

1 105. *Τοῦ δ᾽ αὐτοῦ χειμῶνος Ἀμπρακιῶται, ὥσπερ ὑποσχόμενοι Εὐρυλόχῳ τὴν στρατιὰν κατέσχον, ἐκστρατεύονται ἐπὶ Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν τρισχιλίοις ὁπλίταις, καὶ ἐσβαλόντες ἐς τὴν Ἀργείαν καταλαμβάνουσιν Ὄλπας, τεῖχος ἐπὶ λόφου ἰσχυρὸν πρὸς τῇ θαλάσσῃ, ὅ ποτε Ἀκαρνᾶνες τειχισάμενοι κοινῷ δικαστηρίῳ ἐχρῶντο· ἀπ-*

Ἀμπρακιῶται μὲν ἐπὶ Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν ἐκστρατευσάμενοι Ὄλπας τῆς Ἀργείας καταλαμβάνουσιν, Ἀκαρνᾶνες δὲ Ἀμφι-

§ 6. *τοὺς μὲν χοροὺς . . . ἔπεμπον.* Cf. Xen. Memor. III 3, 12. — *μεθ᾽ ἱερῶν*, cum sacrificiis. — *καὶ τὰ πλεῖστα*, vel plurima. Cf. I 25, 4. VI 24, 2. Non igitur opus est *καί* expungere. — *πρὶν δή.* Cf. adn. 29, 1. — *τὸν ἀγῶνα ἐποίησαν καὶ ἱπποδρομίας.* Non solum pristinum certamen renovarunt, sed etiam equestre instituerunt. Indicatur tunc instauratas esse ferias veteris amphictyoniae Deliacae (*περικτιόνων νησιωτῶν* § 3), eaque Thucydidi causa digressionis fuit. Cf. Schoem. Antiqu. Gr. II p. 26. Bursian. Geogr. II p. 455. — *ὃ* scil. *τὸ πεποιῆσθαι ἀγῶνα ἱπποδρομίας.*

Cap. **105** sqq. Cf. Diod. XII 60. — § 1. *ὥσπερ . . . κατέσχον.* „Quemadmodum polliciti Eurylocho exercitum eius detinuerant, id est eam expeditionem suscipiunt, quam se suscepturos pollicendo ab Eurylocho impetraverant, ut cum suo exercitu [remaneret].“ Huds. — *Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικόν.* Cf. adn. II 68, 1. — *τρισχιλίοις ὁπλίταις.* Mille tantum commemorat Diod. l. d. — *Ὄλπας.* Plerumque plurali numero, sed ter, 107, 3. 111, 1. 113, 1, singulari effertur, sicut *Πλάταια* et *Πλαταιαί* (cf. adn. II 7, 1), *Ἰδομένη* et *Ἰδόμεναι* (cf. adn. 112, 1), *Κεγχρειά* et *Κεγχρειαί* (adn. IV 42, 4), et apud alios scriptores Tarsi, Issi aliarumque urbium nomina modo in singulari, modo in plurali leguntur. Situm Olparum Thucydides ipse depingit. Prope Arabo seu Arápi fuisse docent Krus. Hell. II 2 p. 333 et Leak. Graec. sept. IV p. 250 sq. Eius reliquias nunc vocari *Ἑλληνικοῦλι* docet Bursian. Geogr. I p. 38. — *ποτὲ* de temporibus bello Pelop. antiquioribus agi docet. Quaeritur autem, utrum cum solo *τειχισάμενοι* an simul cum altero verbo cohaereat. — *κοινῷ δικαστηρίῳ ἐχρῶντο.* Communem Acarnanum et Amphilochorum conventum intellegit Krus. l. d., cui favet testimonium Stephani Byz. in v. *Ὄλπαι* et situs loci; at hoc si vellet dicere Thucydides, *σφίσιν αὐτοῖς καὶ τοῖς Ἀμφιλόχοις* ei videntur addenda fuisse. Quare *κοινῷ* ad varias parvas civitates, in quas Acarnania divisa fuerit, referri vult Bloomf. in ed. 1. Et *τὸ κοινὸν τῶν Ἀκαρνάνων* commemoratur a Xen. Hell. IV 6, 4 (cf. adn. infra IV 49); sed eorum communis iudicii (Bundesgericht) sedem fuisse in

λόχοις βοηθοῦσι, καὶ ἑκάτεροι ἄλλην βοήθειαν μεταπέμπονται.

ἔχει δὲ ἀπὸ τῆς Ἀργείων πόλεως ἐπιθαλασσίας
οὔσης πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους μάλιστα. οἱ δὲ 2
Ἀκαρνᾶνες, οἱ μὲν ἐς Ἄργος ξυνεβοήθουν, οἱ δὲ
τῆς Ἀμφιλοχίας ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ ὃ Κρῆναι
καλεῖται, φυλάσσοντες τοὺς μετὰ Εὐρυλόχου Πελοποννησίους μὴ λάθωσι πρὸς τοὺς Ἀμπρακιώτας
διελθόντες, ἐστρατοπεδεύσαντο. πέμπουσι δὲ καὶ 3
ἐπὶ Δημοσθένη τὸν ἐς τὴν Αἰτωλίαν Ἀθηναίων
στρατηγήσαντα, ὅπως σφίσιν ἡγεμὼν γίγνηται, καὶ
ἐπὶ τὰς εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων αἳ ἔτυχον περὶ
Πελοπόννησον οὖσαι, ὧν ἦρχεν Ἀριστοτέλης τε ὁ
Τιμοκράτους καὶ Ἱεροφῶν ὁ Ἀντιμνήστου. ἀπέστει- 4
λαν δὲ καὶ ἄγγελον οἱ περὶ τὰς Ὄλπας Ἀμπρακιῶται ἐς τὴν πόλιν κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν πανδημεί, δεδιότες μὴ οἱ μετ' Εὐρυλόχου οὐ δύνωνται διελθεῖν τοὺς Ἀκαρνᾶνας καὶ σφίσιν ἢ

agro Argivo non est probabile. Cum Krusio quidem ideo consentit Vischer in Mus. Helv. I p. 383, quia Acarnanum et Amphilochorum unam civitatem fuisse ex II 68, 7 appareat. Sed etiam postquam hi illis se dediderunt, separatim utrosque nominari ex III 114 et aliunde apparet. Aliam horum verborum explicationem vide in Wachsm. Ant. Gr. I p. 161. Krusio Class. quoque adstipulatur. Nobis nunc maxime placet Schoemanni sententia, qui in Antiqu. Gr. II p. 69 hoc tempore, cum Olpae Amphilochorum essent, commune Acarnanum iudicium alio translatum fuisse dicit.— **ἐπιθαλασσίας οὔσης.** Ex palude Armyró haec explananda putat Leak. l. d. IV p. 244 sq. Urquhardt autem Indol. orient. I p. 94 urbem non ad ipsam oram maritimam, sed in vicinia sinus Ambracii sitam recte *ἐπιθαλάσσιον* vocari posse censet.

§ 2. **οἱ Ἀκαρνᾶνες, οἱ μέν.** Cf. adn. IV 71, 1. — **Κρῆναι.** Situs huius loci ex eis, quae 106, 3 leguntur, cognoscitur, unde in via usitata ex Acarnania per Amphilochiam Olpas et Ambraciam ferenti haud procul a Thyamo monte fuisse discimus. „Secundum nomen suum Crenae ad ipsas radices collium, ubi fontes erumpunt, videntur fuisse. Quare eas aliquantum introrsus, ad orientem ab Argo Amphilochio, ubi ima collium sunt, spectasse probabile est.“ Arn. At situs locorum inversos esse nunc docet Bursian. l. d. recte monens quod Th. Argos urbem *ἐπιθαλασσίαν* dicit non obstare, quominus aliquanto a mari remota fuerit. Cum Burs. consentit Kieperti tabula. — **φυλάσσοντες τοὺς . . . Πελοπ. μή.** De attractione cf. adn. II 21, 1.

§ 3. **ἐς τὴν Αἰτωλίαν.** Cf. c. 96 sq. — **Ἀριστοτέλης.** Pater Charmidis Hermocopidae. Cf. Droys. Mus. Rhen. IV 1 p. 29. Postea unus ex triginta tyrannis secundum Rosch. Vit. Thuc. p. 416.

§ 4. **τὴν πόλιν.** Ambraciam.

μονωθεῖσιν ἢ μάχη γένηται ἢ ἀναχωρεῖν βουλομένοις οὐκ ᾖ ἀσφαλές.

1 106. *Οἱ μὲν οὖν μετ' Εὐρυλόχου Πελοποννήσιοι ὡς ᾔσθοντο τοὺς ἐν Ὄλπαις Ἀμπρακιώτας ἥκοντας, ἄραντες ἐκ τοῦ Προσχίου ἐβοήθουν κατὰ τάχος, καὶ διαβάντες τὸν Ἀχελῷον ἐχώρουν δι' Ἀκαρνανίας οὔσης ἐρήμου διὰ τὴν ἐς Ἄργος βοήθειαν, ἐν δεξιᾷ μὲν ἔχοντες τὴν Στρατίων πόλιν καὶ τὴν φρουρὰν αὐτῶν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὴν ἄλλην* Εὐρύλοχος μὲν οὖν τὴν Ἀκαρνανίαν διελθὼν προσμίγνυσι τοῖς ἐν Ὄλπαις Ἀμπρακιώταις.
2 *Ἀκαρνανίαν. καὶ διελθόντες τὴν Στρατίων γῆν ἐχώρουν διὰ τῆς Φυτίας καὶ αὖθις Μεδεῶνος παρ' ἔσχατα, ἔπειτα διὰ Λιμναίας· καὶ ἐπέβησαν τῆς*

Cap. **106.** § 1. *τοὺς ἐν Ὄλπαις ... ἥκοντας*, i. e. eos Ambraciotas, qui apud Olpas erant, illuc (Olpas) venisse. — *Προσχίου*. Vid. 102, 5. — *Ἀχελῷον*. Finem Aetoliae et Acarnaniae. Cf. Strab. 449 extr. Quem fluvium postquam traiecerunt, sursum ad eum profecti esse putandi sunt; nam Stratus, de qua cf. II 80, 8, ad dextram relicta ad ipsum fluvium sita erat. Vid. II 102, 2.

§ 2. *Φυτίας*. „Eadem urbs est, quae Polybio *Φουτεῖαι* pluraliter vocatur.“ Huds. Steph. Byz. *Φοιτίαι, πόλις Ἀκαρνανίας ... λέγεται καὶ Φοίτιον*. Apud Polyb. in cod. Vat. *Φοιτίαι* et *Φυτεῖαι* legitur. Vid. IV 62 cum adn. Schweigh. Gentile *Φοιτιάν* in inscript. apud Leak. IV p. 26. Quare *οι* pro *υ* apud Thuc. reponi vult Boeckh. Corp. Inscr. II p. 3. De situ falli Krusium Hell. II 2 p. 340 sq. docuimus in ed. mai. Apud Portam fuisse putat Leak. III p. 575, sed Urquhardtio Porta est Metropolis. A Strato in occidentem spectasse et prope Portam fuisse nunc etiam Bursian. l. d. p. 111 iudicat eundemque situm ostendit Kieperti tabula. — *αὖθις*, postea, deinde. Cf. V 36, 1. VII 42, 4. Ind. Xen. Anab. — *Μεδεῶνος*. „Medionem scribit Liv. [XXXVI 11, ubi cf. Sigon.]“ Huds. *Μεδίων* etiam Steph. ex Polyb. Distinguenda Medeon Labeatidis terrae, de qua vid. Drakenb. ad Liv. XLIV 23. A Phytia in septentrionem spectabat. Cf. Krus. l. d. p. 341. Leak. III p. 575. Bursian. l. d. — *παρ' ἔσχατα*, prope extremos fines. Cf. *ἐπ' ἔσχατα* VIII 95. — *Λιμναίας*. Cf. II 80, 8 et ibi adn. — *τῆς Ἀγραίων*. Cf. II 102, 2 et ibi adn. Ob haec Od. Mueller quidem ad tab. Graec. sept. p. 26 tractum Agraeae inter Limnaeam Acarnaniae et Argivum agrum interiacentem ad mare usque pertinuisse sumit. Quod si verum esset, II 80, ubi Cnemus Ambracia per agrum Argivum Limnaeam dicitur profectus esse, exiguus ille tractus Agraeae silentio praeteritus esse existimandus esset. Sed Acarnanes et Amphilochos arcta societate iunctos (cf. II 68) ad mare, ubi Atheniensium ope validissimi erant, agros suos exiguo Agraeorum tractu separari passos esse per se non est verisimile. Atque ab Agraeis Ambraciotarum et Peloponnesiorum amicis Acarnanes Amphilochis auxilio profecti (105, 2) transitu

Ἀγραίων, οὐκέτι Ἀκαρνανίας, φιλίας δὲ σφίσι. λα- 3
βόμενοι δὲ τοῦ Θυάμου ὄρους, ὅ ἐστιν Ἀγραϊκόν,
ἐχώρουν δι' αὐτοῦ καὶ κατέβησαν ἐς τὴν Ἀργείαν
νυκτὸς ἤδη, καὶ διεξελθόντες μεταξὺ τῆς τε Ἀρ-
γείων πόλεως καὶ τῆς ἐπὶ Κρήναις Ἀκαρνάνων
φυλακῆς ἔλαθον καὶ προσέμιξαν τοῖς ἐν Ὄλπαις
Ἀμπρακιώταις.

Ἀθηναίων δὲ Ἀκαρνᾶσι βοηθησάντων καὶ Δημοσθένους τῶν πάντων ἡγεμόνος αἱρεθέντος γί-

107. *Γενόμενοι δὲ ἀθρόοι ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καθ-* 1
ίζουσιν ἐπὶ τὴν Μητρόπολιν καλουμένην καὶ
στρατόπεδον ἐποιήσαντο. Ἀθηναῖοι δὲ ταῖς εἴκοσι
ναυσὶν οὐ πολλῷ ὕστερον παραγίγνονται ἐς τὸν
Ἀμπρακικὸν [κόλπον] βοηθοῦντες τοῖς Ἀργείοις,

Cap. **106.** § 3. *ἀγροῖκον* codd. Cf. adn.
Cap. **107.** § 1. *Ἀμπρακικόν.* Vulgo additum *κόλπον* om. in Cass. Aug. Cl. Ven. Pal. Vat. M. H. Reg. Cf. *τὸν Ἰόνιον* VI 30, 1. 34, 4. 104, 1. VII 33, 3, ubi *κόλπον* non *πόντον* omissum esse ostendunt I 24, 1. II 97, 5. VI 13, 1. 44, 1. VII 57, 10.

prohibiti essent, si hoc unum iter eis esset. Quare proximam viam a Limnaea statim per agrum Argivum duxisse, sed Eurylochum, quo Argos Amphilochium et Acarnanes, qui Crenis eum exspectabant, vitaret, ad dextram conversum longiore quidem, sed tutiore itinere in Amphilochiam irrupisse iam olim suspicati sumus. Contra quae motae a Goellero dubitationes nullae sunt, si viam a Limnaea per Crenas Olpas et Ambraciam ferentem a via Argos ferenti distinxeris. In Olparum viciniam spectasse agrum Agraeorum ex 111, 4 discimus. — *οὐκέτι Ἀκαρνανίας,* i. e. quae non iam, ut superiora loca, Acarnaniae pars erat. Agraei enim *ἔθνος πλησίον Ἀκαρνάνων* vocantur a Steph. et a Strab. p. 449 adnumerantur Aetolis.

§ 3. *λαβόμενοι.* Cf. adn. 24, 2. — *Θυάμου ὄρους.* Spartonoros (s. Sparto-vuni) nunc esse, cui continens sit Macrinoros, docent Krus. l. d. p. 302. Leak. IV p. 251. Bursian l. d. p. 105. — *Ἀγραϊκόν* coniecit Muell. ad tab. Graec. sept. p. 26. Quod in codd. legitur *ἀγροῖκον,* cum incultum valere nequeat, ab hoc loco alienissimum est. — *τῆς τε Ἀργείων . . . φυλακῆς.* De Argorum situ cf. adn. 105, 1 et adn. II 68, 1, de Crenarum adn. 105, 2. — *προσέμιξαν,* ut *ξυμμῖξαι* 10, 1.

Cap. **107.** § 1. *Μητρόπολιν.* Olparum collis partem fuisse statuunt Krus. l. d. p. 334 et Arn., sed ille certe falso argumentatur. Cf. ed. mai. Eum locum, quo *κοινῷ δικαστηρίῳ* utebantur, *Μητρόπολιν* nominari potuisse suspicere quidem, sed a Thucydide, qui Eurylochum cum Ambraciotis apud Olpas collocatis se coniunxisse et postridie mane ambos in Metropoli consedisse narrat, uterque locus distinguitur, quamquam alterum alteri proximum fuisse apparet. A septentrionali Argivorum urbis parte hoc castellum situm fuisse statuunt Bursian. l. d. p. 38 et Kiepert. in tab. Alia est Metropolis Polyb. IV 64. Cf. Leak. III p. 511 et 576. — *ταῖς εἴκοσι ναυσίν.* Cf. 105, 3.

καὶ Δημοσθένης Μεσσηνίων μὲν ἔχων διακοσίους γνεται μάχη.
2 ὁπλίτας, ἑξήκοντα δὲ τοξότας Ἀθηναίων. καὶ αἱ τάξις ἑκατέρων.
μὲν νῆες περὶ τὰς Ὄλπας τὸν λόφον ἐκ θαλάσ-
σης ἐφώρμουν· οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες καὶ Ἀμφιλόχων
ὀλίγοι (οἱ γὰρ πλείους ὑπὸ Ἀμπρακιωτῶν βίᾳ
κατείχοντο) ἐς τὸ Ἄργος ἤδη ξυνεληλυθότες παρ-
εσκευάζοντο ὡς μαχούμενοι τοῖς ἐναντίοις, καὶ
ἡγεμόνα τοῦ παντὸς ξυμμαχικοῦ αἱροῦνται Δη-
3 μοσθένη μετὰ τῶν σφετέρων στρατηγῶν. ὁ δὲ
προσαγαγὼν ἐγγὺς τῆς Ὄλπης ἐστρατοπεδεύσατο·
χαράδρα δ' αὐτοὺς μεγάλη διεῖργε. καὶ ἡμέρας
μὲν πέντε ἡσύχαζον, τῇ δὲ ἕκτῃ ἐτάσσοντο ἀμ-
φότεροι ὡς ἐς μάχην. καί (μεῖζον γὰρ ἐγένετο καὶ
περιέσχε τὸ τῶν Πελοποννησίων στρατόπεδον)
ὁ Δημοσθένης δείσας μὴ κυκλωθῇ λοχίζει ἐς ὁδόν
τινα κοίλην καὶ λοχμώδη ὁπλίτας καὶ ψιλούς,
ξυναμφοτέρους ἐς τετρακοσίους, ὅπως κατὰ τὸ
ὑπερέχον τῶν ἐναντίων ἐν τῇ ξυνόδῳ αὐτῇ
4 ἐξαναστάντες οὗτοι κατὰ νώτου γίγνωνται. ἐπεὶ
δὲ παρεσκεύαστο ἀμφοτέροις, ἦσαν ἐς χεῖρας,
Δημοσθένης μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων μετὰ Μεσση-
νίων καὶ Ἀθηναίων ὀλίγων· τὸ δὲ ἄλλο Ἀκαρνᾶ-
νες ὡς ἕκαστοι τεταγμένοι ἐπεῖχον καὶ Ἀμφιλόχων

§ 3. **νώτου.** In optimis libris male *νῶτον.* Cf. Krueg. Gr. § 68, 24 adn. 1 et 25 adn. 5.

§ 2. **περὶ τὰς Ὄλπας τὸν λόφον.** In hoc colle castellum eiusdem nominis fuit. Vid. 105, 1. Prope collem autem (in parvo sinu Catafórno? cf. Leak.) Athenienses stationem ceperunt. — **βίᾳ κατείχοντο.** Quia Ambraciotae eorum fines transgressi usque ad Olpas processerant.

§ 3. **τῆς Ὄλπης.** Cf. adn. 105, 1. — **χαράδρα.** „Alveum torrentis in mare defluentis ... esse probabile est.“ Arn. Cf. adn. 25, 1. Septentrionalem eorum torrentium, qui stagnum Arápi intrent, esse vult Leak. l. d. p. 251. — **καί ... γάρ.** Cf. adn. 70, 3. — **περιέσχε.** Sic iterum c. 108 et V 71, 1, paulo post *ὑπερέχειν*, apud Polyaen. *ὑπερφαλαγγεῖν*, „qui hoc strategema describit III 1, 2.“ Bloomf. — **λοχίζει**, in insidiis collocat. Cf. Steph. Thes. — **κατὰ τὸ ὑπερέχον τῶν ἐναντίων**, ab ea parte, qua hostes ultra ipsos porrigerentur.

§ 4. **παρεσκεύαστο.** Cf. adn. I 46, 1. — **ἄλλο.** Cf. adn. I 48, 3. — **ὡς ἕκαστοι**, i. e. sic, ut singuli populi vel pagi, ex quibus constabant, discernerentur. Cf. adn. I 3, 4. — **ἐπεῖ-**

οἱ παρόντες ἀκοντισταί· Πελοποννήσιοι δὲ καὶ Ἀμπρακιῶται ἀναμὶξ τεταγμένοι πλὴν Μαντινέων· οὗτοι δὲ ἐν τῷ εὐωνύμῳ μᾶλλον καὶ οὐ τὸ κέρας ἄκρον ἔχοντες ἀθρόοι ἦσαν, ἀλλ' Εὐρύλοχος ἔσχατον εἶχε τὸ εὐώνυμον καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, κατὰ Μεσσηνίους καὶ Δημοσθένη.

τὸ Εὐρυλόχου στράτευμα νικᾶται, καὶ ἐς Ὄλπας καταφεύγει.

108. Ὡς δ' ἐν χερσὶν ἤδη ὄντες περιέσχον 1
τῷ κέρᾳ οἱ Πελοποννήσιοι καὶ ἐκυκλοῦντο τὸ δεξιὸν τῶν ἐναντίων, οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας Ἀκαρνᾶνες ἐπιγενόμενοι αὐτοῖς κατὰ νώτου προσπίπτουσί τε καὶ τρέπουσιν, ὥστε μήτε ἐς ἀλκὴν ὑπομεῖναι φοβηθέντας τε ἐς φυγὴν καὶ τὸ πλέον τοῦ στρατεύματος καταστῆσαι· ἐπειδὴ γὰρ εἶδον τὸ κατ' Εὐρύλοχον καὶ ὃ κράτιστον ἦν διαφθειρόμενον, πολλῷ μᾶλλον ἐφοβοῦντο. καὶ οἱ Μεσσήνιοι ὄντες ταύτῃ μετὰ τοῦ Δημοσθένους τὸ πολὺ τοῦ ἔργου ἐξῆλθον. οἱ δὲ Ἀμπρακιῶται καὶ οἱ κατὰ 2
τὸ δεξιὸν κέρας ἐνίκων τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ πρὸς τὸ Ἄργος ἀπεδίωξαν· καὶ γὰρ μαχιμώτατοι τῶν περὶ ἐκεῖνα τὰ χωρία τυγχάνουσιν ὄντες. ἐπανα- 3
χωροῦντες δὲ ὡς ἑώρων τὸ πλέον νενικημένον

χον. Cf. adn. I 48, 3. — *Μαντινέων.* Hi ne cui propter VII 57, 9 mercenarii videantur, obstant ea, quae 109, 2 leguntur, ubi vid. adn. — *οἱ μετ' αὐτοῦ.* *Οἱ ἐξ Ἡρακλείας* et sociorum ab Eurylocho secundum 100, 2 adductorum alii, si qui erant, praeter Peloponnesios.

Cap. **108.** § 1. *τῷ κέρᾳ,* i. e. *τῷ ἑαυτῶν εὐωνύμῳ κέρᾳ.* — *ἐς ἀλκὴν ὑπομεῖναι.* Similiter *ἐς χεῖρας ὑπομεῖναι* V 72, 4, *ἐς χεῖρας δέχεσθαι* Xen. Hell. II 4, 34. Anab. IV 3, 31, *ἐς χεῖρας συμμῖξαι* apud Arri. et al. In qualibus inest emphasis. — *τὸ κατ' Εὐρύλοχον,* exercitus partem apud Eurylochum collocatam, *τοὺς μετ' Εὐρυλόχου.* — *οἱ Μεσσήνιοι ὄντες.* *Οἱ Μεσσ. οἱ ὄντες* male conicit Dobr., quod alibi Messenii non erant. — *ἐξῆλθον,* exsecuti sunt, perfecerunt, ut I 70, 7. Soph. Trach. 506. Vulgatum *ἐπεξῆλθον* melioribus libris contrarium frustra restitui volunt Bloomf. et Haas. Lucubr. p. 100.

§ 2. *ἀπεδίωξαν.* In *ἀπό* notio ex loco pugnae s. ex campo potest inesse. *Ἐπεδίωξαν* scribendum censent Bloomf. in ed. 1, cui nunc haec mutatio non necessaria videtur, et Haas. l. d. p. 62, hic, quia *ἀποδιώκειν* apud Thuc. nusquam legatur nisi aliquotiens in paucis depravatis libris. At in omnibus exstat VI 102, 3. Cf. Aristoph. Nub. 1299.

§ 3. *ἐπαναχωροῦντες* post alios, qui fugati erant, se recipientes. Cf. IV 44, 2. VI 100, 3. VIII 10, 2. De alia huius verbi significatione cf. adn.

καὶ οἱ ἄλλοι Ἀκαρνᾶνες σφίσι προσέκειντο, χαλεπῶς διεσῴζοντο ἐς τὰς Ὄλπας, καὶ πολλοὶ ἀπέθανον αὐτῶν ἀτάκτως καὶ οὐδενὶ κόσμῳ προσπίπτοντες πλὴν Μαντινέων· οὗτοι δὲ μάλιστα ξυντεταγμένοι παντὸς τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησαν. καὶ ἡ μὲν μάχη ἐτελεύτα ἐς ὀψέ.

1 109. Μενεδάιος δὲ τῇ ὑστεραίᾳ Εὐρυλόχου τεθνεῶτος καὶ Μακαρίου αὐτὸς παρειληφὼς τὴν ἀρχὴν καὶ ἀπορῶν μεγάλης ἥσσης γεγενημένης ὅτῳ τρόπῳ ἢ μένων πολιορκήσεται, ἔκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ταῖς Ἀττικαῖς ναυσὶν ἀποκεκλῃμένος, ἢ καὶ ἀναχωρῶν διασωθήσεται, προσφέρει λόγον περὶ σπονδῶν καὶ ἀναχωρήσεως Δημοσθένει καὶ τοῖς Ἀκαρνάνων στρατηγοῖς καὶ περὶ νεκρῶν ἅμα
2 ἀναιρέσεως. οἱ δὲ νεκροὺς μὲν ἀπέδοσαν καὶ τροπαῖον αὐτοὶ ἔστησαν καὶ τοὺς ἑαυτῶν τριακοσίους μάλιστα ἀποθανόντας ἀνείλοντο· ἀναχώρησιν δὲ ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐκ ἐσπείσαντο ἅπασι, κρύφα

ὕστερον δὲ Δημοσθένης Μαντινεῦσι καὶ τοῖς ἀξιολογωτάτοις τῶν ἄλλων Πελοποννησίων σπένδεται ἀναχώρησιν ἄνευ τῶν Ἀμπρακιωτῶν.

Cap. **108.** § 3. ἀτάκτως. It. Vat. H. ἀφυλάκτως, fortasse quia οὐδενὶ κόσμῳ fere idem atque ἀτάκτως valent. Cf. adn. II 11, 8. 52, 2. At „ἀτάκτως et οὐδενὶ κόσμῳ recte coniunguntur, ut contra κόσμῳ καὶ τάξει IV 126 et τὸ κόσμιον καὶ εὔτακτον apud Herodi. II 4.“ Duk.

ἐς ὀψέ Cass. Cl. C. F. Bas. Gr. Laur. D. I al. Vulgo et Bekk. ἕως ὀψέ. „Ἐς ὀψέ rursus dicit Thucyd. VIII 23 [ut ἐς cum aliis adverbiis alibi, cf. adn. I 129, 3] idque hic non reiciendum puto propter verbum ἐτελεύτα, quod saepissime cum praepositione εἰς iungitur. Thuc. I 51 καὶ ἡ ναυμαχία ἐτελεύτα ἐς νύκτα et III 78 ἡ μὲν οὖν ναυμαχία . . . ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.“ Duk. Vulgata, in qua inest emphasis, qualis in verbis I 71 μέχρι τοῦδε ὡρίσθω ὑμῶν ἡ βραδυτής, Lobeckio ad Phryn. p. 47 exquisitior videtur, quam quae librariis tribuatur. Nos ἐς ob causas a Duk. prolatas et quod εἰς ὀψέ etiam apud Demosth. (vid. Lob.) et alios multos legitur, ἕως ὀψέ non item, antetulimus, quod fecit etiam Dobr.

33, 3. — **οἱ ἄλλοι Ἀκ.**, qui eis non exadversum erant, οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας. — **σφίσι.** Cf. adn. I 20, 1. — **ἀτάκτως καὶ οὐδενὶ κόσμῳ.** Cf. sd. — **προσπίπτοντες**, accurrentes (Olpas). Cf. VI 97, 4. VIII 84, 2. Προπίπτοντες non recte conicit Bloomf. in ed. 2.

Cap. **109.** § 1. **παρειληφὼς τὴν ἀρχήν.** Cf. adn. 100, 2. — **πολιορκήσεται.** Cf. adnot. 52, 1. — **προσφέρει λόγον.** Cf. adn. I 57, 5, ubi λόγους, ut hic Cl. et Ven. — **νεκρῶν.** De articulo omisso cf. adn. I 54, 1.

§ 2. **ἀναχώρησιν . . . ἅπασι.** Cf. adn. 24, 3. —

δὲ Δημοσθένης μετὰ τῶν ξυστρατήγων Ἀκαρνάνων σπένδονται Μαντινεῦσι καὶ Μενεδαΐῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄρχουσι τῶν Πελοποννησίων καὶ ὅσοι αὐτῶν ἦσαν ἀξιολογώτατοι ἀποχωρεῖν κατὰ τάχος, βουλόμενος ψιλῶσαι τοὺς Ἀμπρακιώτας τε καὶ τὸν μισθοφόρον ὄχλον [τὸν ξενικόν], μάλιστα δὲ Λακεδαιμονίους καὶ Πελοποννησίους διαβαλεῖν ἐς τοὺς ἐκείνῃ χρῄζων Ἕλληνας ὡς καταπροδόντες τὸ ἑαυτῶν προυργιαίτερον ἐποιήσαντο. καὶ 3 *οἱ μὲν τούς τε νεκροὺς ἀνείλοντο καὶ διὰ τάχους ἔθαπτον, ὥσπερ ὑπῆρχε, καὶ τὴν ἀποχώρησιν κρύφα οἷς ἐδέδοτο ἐπεβούλευον.*

ἀγγελθέντων δὲ ὅτι οἱ ἐκ τῆς πόλεως Ἀμπρακιῶται

110. *Τῷ δὲ Δημοσθένει καὶ τοῖς Ἀκαρνᾶσιν* 1 *ἀγγέλλεται τοὺς Ἀμπρακιώτας τοὺς ἐκ τῆς πόλεως*

Cap. **109.** § 2. *ξυστρατήγων* Aug. (nisi quod *ξυνστρ.*) et Pal. Vulgo et Bekk. *ξυστρατηγῶν*. At II 58 in omnibus libris *ξυστράτηγοι*. Cf. Goettl. Doctr. accent. p. 321.
Μενεδαΐῳ. Cf. ad. 100, 2.

Δημοσθένης μετὰ τῶν ξυστρατήγων . . . σπένδονται. Cf. Matth. Gr. § 302 extr. (ubi falli auctorem hinc liquet), Krueg. Gr. § 63, 4 adn. 3. Zumpt. Gr. Lat. § 375. Wagner Gr. Brit. § 783. Infinitivus sequitur ut IV 114, 2 — *ψιλῶσαι*] *μονῶσαι, ψιλοὺς τῶν συμμάχων ποιῆσαι.* Schol. — *τὸν μισθοφόρον ὄχλον.* Hi quoniam a Mantinensibus, Lacedaemoniis aliisque Peloponnesiis discernuntur, certe non possunt esse Mantinenses. Cf. adnot. 107, 4. Vischer igitur in Mus. Helv. I p. 384 vult esse socios non e Peloponneso a Lacedaemoniis collectos. Possunt adeo nonnulli Peloponnesii praeter Mantinenses et Lacedaemonios his additi existimari, si non *Πελοποννησίων* et *μισθοφόρον*, sed *ἀξιολογώτατοι* et *ὄχλον* inter se opponi statueris. At Bloomf., cum de mercenariis Eurylochum secutis 100, 2 nihil legatur, eos Epirotas nonnullos ab Ambraciotis adductos conicit fuisse. Seclusa del. Herwerd. Stud. Thuc. p. 49, *μισθοφόρον* del. Meinek. Herm. III p. 366. Similiter *ξενικόν* adscriptum est VIII 25, 2. — *Λακεδαιμονίους καὶ Πελοποννησίους.* Cf. adn. I 116, 3. Similiter 113, 3. — *διαβαλεῖν ἐς τοὺς . . . Ἕλληνας*, in invidiam adducere apud . . . Graecos. Cf. IV 22, 3 et adn. II 18, 2. — *καταπροδόντες.* Suppl. *αὐτούς*, nisi mavis esse proditione facta. Cf. adn. I 80, 4. II 43, 1. Ne forte credas cum hoc verbo *Ἕλληνας* iungendum esse, monemus non in omnes Graecos, sed in illorum socios hanc proditionem fieri. — *τὸ ἑαυτῶν προυργιαίτερον ἐποιήσαντο*, suo commodo plus tribuerunt. Cf. Isocr. VI 35. Polyb. I 1, 6.

§ 3. *οἷς*, i. e. *ἐκεῖνοι οἷς.* — *ἐπεβούλευον.* Cf. adn. 96, 3.

πανδημεὶ κατὰ τὴν πρώτην ἐκ τῶν Ὀλπῶν ἀγγελίαν
ἐπιβοηθεῖν διὰ τῶν Ἀμφιλόχων, βουλομένους τοῖς
ἐν Ὄλπαις ξυμμῖξαι εἰδότας οὐδὲν τῶν γεγενη-
2 μένων. καὶ πέμπει εὐθὺς τοῦ στρατοῦ μέρος τι
τὰς ὁδοὺς προλοχιοῦντας καὶ τὰ καρτερὰ προ-
καταληψομένους, καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ ἅμα παρ-
εσκευάζετο βοηθεῖν ἐπ' αὐτούς.

ἐπιβοηθοῦσιν, ἀντιπαρασκευάζεται.

1 111. Ἐν τούτῳ δ' οἱ Μαντινῆς καὶ οἷς ἔσπει-
στο πρόφασιν ἐπὶ λαχανισμὸν καὶ φρυγάνων ξυλ-
λογὴν ἐξελθόντες ὑπαπῆσαν κατ' ὀλίγους, ἅμα
ξυλλέγοντες ἐφ' ἃ ἐξῆλθον δῆθεν· προκεχωρηκό-
τες δὲ ἤδη ἄπωθεν τῆς Ὄλπης θᾶσσον ἀπεχώρουν.
2 οἱ δ' Ἀμπρακιῶται καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι μέν⟨οντες⟩
ἐτύγχανον οὕτως, ἀθρόοι ξυνελθόντες ὡς ἔγνωσαν

ἐν τούτῳ οἱ Μαντινῆς καὶ οἷς ἔσπειστο ἀποχωροῦσιν. οἱ δ' Ἀμπρακιῶται ἑπόμενοι αὐτοῖς οἱ μὲν ἀποκτείνονται, οἱ δ' ἐς τὴν Ἀγραΐδα διαφεύγουσι.

Cap. **111.** § 1. **ἄπωθεν.** It. Vat. Bekk. **ἄποθεν.** „Hac sola forma [ἄπωθεν] usi sunt veteres, non ἄποθεν, quod recentioris linguae vitium est, de quo dictum in Thesauro vol. 1, 2 p. 1434." Guil. Dindorf. in lex. Soph. s. v. Certe ἄποθεν formae nullus apud poetas scaenicos est usus, ubique ἄπωθεν habent. Cf. Herodian. I p. 500 ἀπὸ τοῦ απω μὴ εἰρημένου τὸ ἄπωθεν.

§ 2. **ξυνελθόντες.** C. Laur. Mosqu. **ξυνεξελθόντες.** Cui adeo non favet imperfectum de conatu **ξυνεξῆσαν** 113, 1, ut repugnet. Cf. adn.

Cap. **110.** § 1. κατὰ τὴν ... ἀγγελίαν. Vid. 105, 4. — ξυμμῖξαι. Cf. adn. II 84, 5.

§ 2. μέρος ... προλοχιοῦντας. Cf. Matth. Gr. § 434, 2. — παρεσκευάζετο βοηθεῖν. Cf. Matth. Gr. § 531. Cum βοηθεῖν iunge τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ. Cf. I 81, 3.

Cap. **111.** § 1. πρόφασιν. Cf. Matth. Gr. § 425, 5. Krueg. Gr. § 46, 3 adn. 5, infra V 80. VI 33. — λαχανισμόν. „Λάχανα [quae collecturi erant] haud dubie ea erant, de quibus Aristoph. Thesm. 457 ἀγρίοισι τοῖς λαχάνοις οὗτος τραφείς. Ex Gell. Mor. p. 191 haec ἄγρια λαχανα, quae wild cabbage vocat, adhuc in Graecia usitatum cibum esse apparet." Bloomf. Cf. Leak. Graec. sept. IV p. 248. Fiedl. It. Graec. I p. 731.

§ 2. οἱ ἄλλοι. Mercenarii. Cf. 109, 2. — ὅσοι μὲν ... ξυνελθόντες. Complura sunt, in quibus hic offendimus. Primum enim μέν indicaret eos, qui tunc frequentes convenissent (ἀθρόοι ξυνῆλθον) vel ex altera scriptura, de qua cf. sd., frequentes una exissent (ἀθρ. ξυνεξῆλθον), ab aliis discerni, de quibus tamen nihil legitur, quare Krueger pro vv. ὅσοι μέν legendum ὅσοιπερ coniecit. Sed neque de frequenti conventu neque de exitu eorum quidquam antea indicatum est; quin etiam ex proximis satis apparet eos, quominus una exirent, ab Acarnanibus prohibitos esse, eodemque pertinet 113, 1 imperf. de conatu ξυνεξ-

ἀπιόντας, ὥρμησαν καὶ αὐτοὶ καὶ ἔθεον δρόμῳ, ἐπικαταλαβεῖν βουλόμενοι. οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες τὸ 3 μὲν πρῶτον καὶ πάντας ἐνόμισαν ἀπιέναι ἀσπόνδους ὁμοίως καὶ τοὺς Πελοποννησίους ἐπεδίωκον, καί τινας αὐτῶν τῶν στρατηγῶν κωλύοντας καὶ φάσκοντας ἐσπεῖσθαι αὐτοῖς ἠκόντισέ τις, νομίσας καταπροδίδοσθαι σφᾶς· ἔπειτα μέντοι τοὺς μὲν Μαντινέας καὶ τοὺς Πελοποννησίους ἀφίεσαν, τοὺς δ' Ἀμπρακιώτας ἔκτεινον. καὶ ἦν πολλὴ ἔρις καὶ 4 ἄγνοια εἴτε Ἀμπρακιώτης τίς ἐστιν εἴτε Πελοποννήσιος. καὶ ἐς διακοσίους μέν τινας αὐτῶν ἀπ-

ῆσαν. Quare ne eorum quidem ratio defendi potest, qui partem tantum illorum una exiisse *μέν* particula obscurius significari volunt. Atque sic mutila potius quam obscura sententia evaderet. Deinde *οὕτως* quid sit, parum liquet. Nam Goeller quidem „per *πρόφασιν τοῦ λαχανισμοῦ καὶ τῆς φρυγάνων ξυλλογῆς*" vult esse, pro quibus potius, ut Arn. in ed. 2, *ἐπὶ λαχανισμὸν καὶ ... ξυλλογήν* debebat dicere, quia Ambraciotae et mercenarii has res non, ut Mantinenses et ceteri, quibuscum induciae factae erant, praetexuisse, sed vere meditati esse existimandi essent; sed id verbis *ἐπ' αὐτὸ ἐκεῖνο* vel aliis eodem consilio valentibus potius quam *οὕτως* particula videtur exprimendum fuisse. Denique insolentia sermonis est in imperfecto *ἐτύγχανον* cum aoristi participio iuncto, cum alibi usquequaque apud Thuc. imperfecto *ἐτύγχανον* aut praesentis aut, ubi rei perfectae status describitur, perfecti participium addatur. Itaque ad *ἐτύγχανον* participium praes. requiritur, cuius reliquias inexplicabili illo *μέν* servatas esse consentaneum est. Ex nostra emendatione haec sententia exoritur: omnes, quibus ita (eo quod Mantinenses et quibuscum pactum erat exibant) contingebat, ut (in urbe) remanerent, postquam cognito illos abire cuncti (ad deliberandum) convenerunt, et ipsi profecti sunt. De vi verbi *μένειν* cf. I 65, 1. Xen. Anab. IV 4, 19. — *ἔθεον δρόμῳ.* Sic rursus IV 67, 4. 112, 1. Cf. Ind. Xen. Anab. Matth. Gr. § 636, 1 extr. Lob. Paral. Gr. II p. 527, etiam adn. 112, 4.

§ 3. *ἠκόντισέ τις.* *Τις* hic est nostrum mancher. Cf. Matth. Gr. § 487, 1. Neque enim verisimile est ab uno complures duces iaculis petitos esse. *Ἀκοντίζειν* cum accusativo recte iungi cum aliunde constat tum e Lex. Xenoph., quod de hoc et similibus verbis adnotare neglexit Matth. Gr. § 350 p. 826. — *Μαντινέας καὶ ... Πελοποννησίους.* Cf. adn. 109, 2.

§ 4. *ἐς διακοσίους τινάς.* Sic iterum VIII 21. Cf. ibi adn. atque de *τὶς* etiam VII 34, 5. Cum autem Olpas tria milia Ambraciotarum (vid. 105, 1) et exercitus Eurylochi ante expeditionem Naupactum factam aeque magnus (cf. 100, 2) convenissent, apparet, quantopere a Diod. XII 60 *σχεδὸν πάντας* interfectos esse affirmante numerus caesorum exaggeratus sit, quamquam adnumeravit pridie caesos. Thucydides sibi constat

ἔκτειναν· οἱ δ' ἄλλοι διέφυγον ἐς τὴν Ἀγραΐδα ὅμορον οὖσαν, καὶ Σαλύνθιος αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀγραίων φίλος ὢν ὑπεδέξατο.

1 112. *Οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Ἀμπρακιῶται ἀφ-*
ικνοῦνται ἐπ' Ἰδομένην. ἐστὸν δὲ δύο λόφω [ἡ
Ἰδομένη] ὑψηλώ· τούτοιν τὸν μὲν μείζω νυκτὸς
ἐπιγενομένης οἱ προαποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Δημο-
σθένους ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλαθόν τε καὶ
ἔφθασαν προκαταλαβόντες, τὸν δὲ ἐλάσσω ἔτυχον οἱ
2 *Ἀμπρακιῶται προαναβάντες καὶ ηὐλίσαντο. ὁ δὲ*
Δημοσθένης δειπνήσας ἐχώρει καὶ τὸ ἄλλο στρά-
τευμα ἀπὸ ἑσπέρας εὐθύς, αὐτὸς μὲν τὸ ἥμισυ
ἔχων ἐπὶ τῆς ἐσβολῆς, τὸ δ' ἄλλο διὰ τῶν Ἀμ-
3 *φιλοχικῶν ὀρῶν. καὶ ἅμα ὄρθρῳ ἐπιπίπτει τοῖς*
Ἀμπρακιώταις ἔτι ἐν ταῖς εὐναῖς καὶ οὐ προῃσθη-

τοῖς δ' ἐκ τῆς πόλεως Ἀμπρακιώταις ἐπ' Ἰδομένην ἀφικομένοις Δημοσθένης ἐπιπίπτει καὶ τοὺς πολλοὺς αὐτῶν διαφθείρει.

113, 3. —*Ἀγραΐδα* pro *Ἀγραιΐδα* ut *Θηβαΐδα* 58, 5. Cf. *Εὐβοΐδα* Soph. Trach. 74. Eur. Ion. 60. Supra 106, 2 *ἡ Ἀγραίων*, ubi de hoc agro cf. adn. Add. Leak. Graec. sept. IV p. 352.

Cap. **112**. § 1. *οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Ἀμπρ.* Cf. 110, 1. — *ἐστὸν δύο λόφω.* Ad Macrinoros refert minorem prope Menidi, ubi Palaeopyrgo, collocans Leak. l. d. p. 250. At hunc inter duos colles distantiam nimiam statuere docet Bursian. Geogr. I p. 39. Seclusa, quae moleste interposita sunt, del. Herwerd. Stud. Thuc. p. 49. — *οἱ προαποσταλέντες.* Cf. 110, 2. — *ἔφθασαν προκαταλαβόντες.* Cf. adn. I 23, 5. — *τὸν δὲ ἐλάσσω.* „*Ἐς δὲ τὸν ἐλ.*? Nec falsum *ἐς τὸν δὲ ἐλάσσω.*" Krueg. Alterum verum videtur, cum Thucydides usquequaque *ἀναβαίνειν ἐς, ἐπί, κατά τι*, non *ἀναβαίνειν τι*, dicat, et similiter Xenophon, atque *ἐς* post superius *προκαταλαβόντες* facile excidere potuerit. *Ἀναβαίνειν τι* tamen praeter poetas dixerunt Dio. Cass. LX 23. Appi. I p. 175. Paus. VI 16 et idem saepius.

§ 2. *ἀπὸ ἑσπέρας.* Cf. Matth. Gr. § 573 p. 1329 et VII 29, 2. — *ἐπὶ τῆς ἐσβολῆς*, ad aditum (Pass) illorum tumulorum. Cf. IV 83, 2. 127, 2. Eum locum, ubi via ab Olpis oram legens planitie relicta colles intret, significari putat Arn., qui in ed 2 aut esse convallem, quae in meridiem ab *Μακρινόρει* ad sinus oram descendens in Bakeri tabula conspiciatur, aut eum aditum, quo ex Artae planitie colles apud Palaeam Kuliam intrentur, conicit. Transitum *Μακρινόρους* (the pass of Macrinóro) esse perspicuum videtur Leakio l. d. Cf. Urquh. I p. 98, qui locum nunc tutiorem esse suspicatur. — *διὰ τῶν Ἀμφιλοχικῶν ὀρῶν*, i. e. per Macrinoros.

§ 3. *ἅμα ὄρθρῳ.* Paulo post *νυκτὸς ἔτι οὔσης*, et IV 110, 1 *νυκτὸς ἔτι καὶ περὶ ὄρθρον.* „Est igitur *ὄρθρος* ... id tempus, quod praecedit auroram, quo quis adhuc lucerna uti potest. Ita veteres, ut auctor est Phrynichus [p. 275, ubi vid. Lob.]" Duk. Non multo aliter *περίορθρον* II 3, 4, ubi cf. adn. — *ἔτι ἐν ταῖς εὐναῖς.* Similiter IV 32, 1. Ex-

μένοις τὰ γεγενημένα, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον νομίσασι
τοὺς ἑαυτῶν εἶναι· καὶ γὰρ τοὺς Μεσσηνίους πρώ- 4
τους ἐπίτηδες ὁ Δημοσθένης προύταξε καὶ προσ-
αγορεύειν ἐκέλευε, Δωρίδα τε γλῶσσαν ἱέντας καὶ
τοῖς προφύλαξι πίστιν παρεχομένους, ἅμα δὲ καὶ
οὐ καθορωμένους τῇ ὄψει νυκτὸς ἔτι οὔσης. ὡς 5
οὖν ἐπέπεσε τῷ στρατεύματι αὐτῶν, τρέπουσι, καὶ
τοὺς μὲν πολλοὺς αὐτοῦ διέφθειραν, οἱ δὲ λοι-
ποὶ κατὰ τὰ ὄρη ἐς φυγὴν ὥρμησαν. προκατ- 6
ειλημμένων δὲ τῶν ὁδῶν, καὶ ἅμα τῶν μὲν Ἀμφιλό-
χων ἐμπείρων ὄντων τῆς ἑαυτῶν γῆς καὶ ψιλῶν
πρὸς ὁπλίτας, τῶν δὲ ἀπείρων καὶ ἀνεπιστημόνων
ὅπῃ τράπωνται, ἐσπίπτοντες ἔς τε χαράδρας καὶ
τὰς προλελοχισμένας ἐνέδρας διεφθείροντο. καὶ ἐς 7
πᾶσαν ἰδέαν χωρήσαντες τῆς φυγῆς ἐτράποντό
τινες καὶ ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πολὺ ἀπέχουσαν,
καὶ ὡς εἶδον τὰς Ἀττικὰς ναῦς παραπλεούσας
ἅμα τοῦ ἔργου τῇ ξυντυχίᾳ, προσένευσαν, ἡγη-
σάμενοι ἐν τῷ αὐτίκα φόβῳ κρεῖσσον εἶναι σφί-
σιν ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ναυσίν, εἰ δεῖ, διαφθαρῆ-
ναι ἢ ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ ἐχθίστων Ἀμφι-

Cap. **112.** § 4. ἐκέλευε. Vat. D. I. ἐκέλευσε, sed frustra. Cf. adn. I 72, 3.

primas verbis Tac. Ann. I 50 strati etiam tum per cubilia.

§ 4. *προσαγορεύειν.* Suppl. τοὺς Ἀμπρακιώτας. — *Δωρίδα.* Adiective, ut VI 5, 1. Cf. adn. I 131, 1. — *γλῶσσαν ἱέντας.* Ut alibi φωνὴν ἱέναι et Lat. vocem mittere. *πίστιν παρεχομένους*, fidem facientes, fiduciam inicientes (dialecto sua Dorica). Cf. VI 17, 1. — *οὐ καθορωμένους τῇ ὄψει*, quod oculis conspici non poterant. Significatur falsam ex deceptis auribus opinionem oculorum conspectu corrigi non potuisse. Comparanda dicendi genera λόγῳ εἰπεῖν I 22, 7, προλοχίζειν ἐνέδραις II 81, 5, δρόμῳ θεῖν supra 111, 2.

§ 5. *ἐπέπεσε* (Δημοσθένης) . . . *τρέπουσιν* (οἱ στρατιῶται αὐτοῦ). Cf. sd. III 51, 4. Pro genet. αὐτῶν (i. e. τῶν Ἀμπρακιωτῶν) Krueger αὐτῷ legendum coniecit, quo non est opus.

§ 6. *ἀπείρων.* Suppl. τῆς γῆς. — *τράπωνται.* De coniunctivo cf. adn. I 107, 6 et sd. II 52, 3.

§ 7. *ἰδέαν.* Cf. adn. I 109, 1. III 81, 5. — *ἅμα τοῦ ἔργου τῇ ξυντυχίᾳ*, eo ipso tempore, quo haec res accidit, in ipso huius rei (i. e. cladis et fugae eorum) articulo. „Cf. I 33, 1 ἡ ξυντυχία τῆς ἡμετέρας χρείας.“ Arn. — *ὑπὸ τῶν βαρβάρων . . . Ἀμφιλόχων.* „Ambraciotae id

8 λόγων. οἱ μὲν οὖν Ἀμπρακιῶται τοιούτῳ τρόπῳ
κακωθέντες ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐσώθησαν ἐς τὴν
πόλιν· Ἀκαρνᾶνες δὲ σκυλεύσαντες τοὺς νεκροὺς
καὶ τροπαῖα στήσαντες ἀπεχώρησαν ἐς Ἄργος.
1 113. Καὶ αὐτοῖς τῇ ὑστεραίᾳ ἦλθε κῆρυξ ἀπὸ
τῶν ἐς Ἀγραίους καταφυγόντων ἐκ τῆς Ὄλπης Ἀμ-
πρακιωτῶν, ἀναίρεσιν αἰτήσων τῶν νεκρῶν οὓς
ἀπέκτειναν ὕστερον τῆς πρώτης μάχης, ὅτε μετὰ
τῶν Μαντινέων καὶ τῶν ὑποσπόνδων ξυνεξῇσαν
2 ἄσπονδοι. ἰδὼν δ' ὁ κῆρυξ τὰ ὅπλα τῶν ἀπὸ
τῆς πόλεως Ἀμπρακιωτῶν ἐθαύμαζε τὸ πλῆθος·
οὐ γὰρ ᾔδει τὸ πάθος, ἀλλ' ᾤετο τῶν μετὰ σφῶν
3 εἶναι. καί τις αὐτὸν ἤρετο ὅ τι θαυμάζοι καὶ
ὁπόσοι αὐτῶν τεθνᾶσιν, οἰόμενος αὖ ὁ ἐρωτῶν
εἶναι τὸν κήρυκα ἀπὸ τῶν ἐν Ἰδομέναις. ὁ δ'
4 ἔφη διακοσίους μάλιστα. ὑπολαβὼν δ' ὁ ἐρωτῶν
εἶπεν· „Οὔκουν τὰ ὅπλα ταυτὶ φαίνεται, ἀλλὰ
πλέον ἢ χιλίων.“ αὖθις δὲ εἶπεν ἐκεῖνος· „Οὐκ
ἄρα τῶν μεθ' ἡμῶν μαχομένων ἐστίν.“ ὁ δ' ἀπ-
εκρίνατο· „Εἴπερ γε ὑμεῖς ἐν Ἰδομένῃ χθὲς ἐμά-

κήρυκος τῶν Ἀμπρακιωτῶν καὶ Ἀκαρνᾶνός τινος περὶ τοῦ πλήθους τῶν τεθνηκότων διάλογος.

Ἀμπρακίας πάθος μέγιστον.

Cap. **113**. § 1. *κῆρυξ.* De accentu cf. Herodian. II p. 70. 694. 709. Priscian. p. 753.

§ 3. *θαυμάζοι.* Ven. Reg. D. *θαυμάζει.* Quo non opus, etsi *τεθνᾶσιν* sequitur. Cf. Matth. Gr. § 529, 5 extrem. Thiersch. § 353, 7. Kuehn. § 848.

sibi sumebant, ut Amphilochos barbaros iudicarent, quod re vera mixta gens erant. Vid. II 68, 5.“ Arn.

§ 8. *ἀπό.* Cf. adn. I 110, 1. In re consentit Diod. XII 60.

Cap. **113**. § 1. *ἐς Ἀγραίους.* Cf. adnot. I 107, 2. — *τῆς πρώτης μάχης.* Cf. c. 107. 108. — *καὶ τῶν ὑποσπόνδων*, i. e. *καὶ τῶν ἄλλων ὑποσπόνδων.* Cf. 109, 2 et adn. I 116, 3. — *ξυνεξῇσαν.* Cf. adn. 111, 2.

§ 2. *σφῶν.* Ad caduceatorem ipsum et ad eos, a quibus missus erat, refertur. Qua ratione saepe pluralis *σφεῖς* legitur, quia, quamvis unus aliquis nominetur, tamen plures cogitantur. Cf. IV 28, 1. 70, 2. V 58, 4. 71, 3.

§ 3. *ὅ τι θαυμάζοι.* Cf. sd. — *Ἰδομέναις.* Cf. adn. 105, 1. Frustra igitur unus Ar. *Ἰδομένῃ* ob § 4 et 112, 1. — *διακοσίους μάλιστα.* Pro his 111, 4 *εἰς διακοσίους τινάς.* Cf. adn. I 13, 3.

§ 4. *Φαίνεται.* Ante hoc *σ'* excidisse coniecit Krueg. et *διακοσίων* ipsis scriptoris verbis inseruit Class. At tu interpretare: apparet vero haec non esse arma eorum. Cf. Krueg. Gr. § 61, 7 adn. 2. — *πλέον.* Cf. Matth. Gr. § 437 adn. 2. Frustra Herwerd. Stud. Thuc. p. 49 hic

χεσθε." „Ἀλλ' ἡμεῖς γε οὐδενὶ ἐμαχόμεθα χθές,
ἀλλὰ πρῴην ἐν τῇ ἀποχωρήσει." „Καὶ μὲν δὴ
τούτοις γε ἡμεῖς χθὲς ἀπὸ τῆς πόλεως βοηθή-
σασι τῆς Ἀμπρακιωτῶν ἐμαχόμεθα." ὁ δὲ κῆρυξ 5
ὡς ἤκουσε καὶ ἔγνω ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς πόλεως βοή-
θεια διέφθαρται, ἀνοιμώξας καὶ ἐκπλαγεὶς τῷ
μεγέθει τῶν παρόντων κακῶν ἀπῆλθεν εὐθὺς
ἄπρακτος καὶ οὐκέτι ἀπῄτει τοὺς νεκρούς. πά- 6
θος γὰρ τοῦτο μιᾷ πόλει Ἑλληνίδι ἐν ἴσαις ἡμέ-
ραις μέγιστον δὴ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε
ἐγένετο. καὶ ἀριθμὸν οὐκ ἔγραψα τῶν ἀποθανόν-
των, διότι ἄπιστον τὸ πλῆθος λέγεται ἀπολέσθαι
ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τῆς πόλεως. Ἀμπρακίαν
μέντοι οἶδα ὅτι, εἰ ἐβουλήθησαν Ἀκαρνᾶνες καὶ
Ἀμφίλοχοι Ἀθηναίοις καὶ Δημοσθένει πειθόμενοι
ἐξελεῖν, αὐτοβοεὶ ἂν εἷλον. νῦν δ' ἔδεισαν μὴ οἱ Ἀθη-
ναῖοι ἔχοντες αὐτὴν χαλεπώτεροι σφίσι πάροικοι ὦσι.

διανομὴ τῶν σκύλων. οἱ μὲν Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀπέρχονται, Ἀμπρακιώταις δὲ Ἀκαρνᾶνες καὶ

114. Μετὰ δὲ ταῦτα τρίτον μέρος νείμαντες 1
τῶν σκύλων τοῖς Ἀθηναίοις τὰ ἄλλα κατὰ τὰς πό-
λεις διείλοντο. καὶ τὰ μὲν τῶν Ἀθηναίων πλέοντα
ἑάλω, τὰ δὲ νῦν ἀνακείμενα ἐν τοῖς Ἀττικοῖς
ἱεροῖς Δημοσθένει ἐξῃρέθησαν τριακόσιαι παν-
οπλίαι, καὶ ἄγων αὐτὰς κατέπλευσε· καὶ ἐγένετο ἅμα
αὐτῷ μετὰ τὴν τῆς Αἰτωλίας ξυμφορὰν ἀπὸ ταύ-

Cap. **114**. § 1. τῆς *Αἰτωλίας*. Pal. C. F. Gr. Laur. Vind.

πλεῖν scribere voluit, quo comici usi sunt et qui horum sermonem sequebantur. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 16. — πρῴην, nudius tertius, id quod ex 112, 2 sq. et 113, 1 apparet. Cf. Heind. ad Plat. Prot. § 3. — *καὶ μὲν δή*. Hae particulae hic, ut saepe simillimae καὶ μήν, cum asseveratione adversandi vim at vero habent. Non usitatae sunt καὶ μὴν δή, quas restitui vult Bloomf.

§ 5. διέφθαρται. Est tempus orationis rectae. Cf. Matth. Gr. § 529, 5 et paulo ante τεθνᾶσιν.

§ 6. ὡς πρός. Cf. Matth. Gr. § 591 δ'. — Ἀμπρακίαν μέντοι cet. Cf. Diod. XII 60. — ἐξελεῖν, expugnare, ut aliquotiens apud Thuc. Cf. IV 69, 1. 122, 6. V 43, 3. VIII 46, 3. 100, 3.

Cap. **114**. § 1. πλέοντα, in navigatione. Super πλεῖν verbo de rebus dicto cf. adn. II 93, 4. — ἐξῃρέθησαν. Verbum ad appositionem πανοπλίαι accommodatum est, ut alibi (cf. adn. 112, 1) ad praedicatum. Similiter Tac. Ann. XIII 37. Ducibus autem praedae partem selectam esse satis notum est. — τῆς Αἰτωλίας. Cf. Bernh. Synt. p. 162, sed etiam sd. De

2 της τῆς πράξεως ἀδεεστέρα ἡ κάθοδος. ἀπῆλθον
δὲ καὶ οἱ ἐν ταῖς εἴκοσι ναυσὶν Ἀθηναῖοι ἐς Ναύ-
πακτον. Ἀκαρνᾶνες δὲ καὶ Ἀμφίλοχοι ἀπελθόν-
των Ἀθηναίων καὶ Δημοσθένους τοῖς ὡς Σαλύν-
θιον καὶ Ἀγραίους καταφυγοῦσιν Ἀμπρακιώταις
καὶ Πελοποννησίοις ἀναχώρησιν ἐσπείσαντο ἐξ
Οἰνιαδῶν οἵπερ καὶ μετανέστησαν παρὰ Σαλυνθίου.
3 καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν
ἐποιήσαντο ἑκατὸν ἔτη Ἀκαρνᾶνες καὶ Ἀμφίλοχοι
πρὸς Ἀμπρακιώτας ἐπὶ τοῖσδε, ὥστε μήτε Ἀμπρα-
κιώτας μετὰ Ἀκαρνάνων στρατεύειν ἐπὶ Πελοπον-
νησίους μήτε Ἀκαρνᾶνας μετὰ Ἀμπρακιωτῶν ἐπ'
Ἀθηναίους, βοηθεῖν δὲ τῇ ἀλλήλων, καὶ ἀποδοῦναι
Ἀμπρακιώτας ὁπόσα ἢ χωρία ἢ ὁμήρους Ἀμφιλό-
χων ἔχουσι, καὶ ἐπὶ Ἀνακτόριον μὴ βοηθεῖν πο-
4 λέμιον ὂν Ἀκαρνᾶσι. ταῦτα ξυνθέμενοι διέλυσαν

Ἀμφίλοχοι σπένδονται. ὕστερον δὲ Κορίνθιοι φρουρὰν ἐς τὴν Ἀμπρακίαν ἀποστέλλουσιν.

ἐκ τῆς Αἰτ., non male (cf. 102, 3 et ibi adn.), nisi *ἐκ* ab interpretibus adscriptum videretur, sicut vulgo *ἐν τῇ Αἰτωλίᾳ* legitur.

§ 2. *οἵπερ . . . Σαλυνθίου* ex Hermanni coniectura scripsit Bekk. In libris mss. inepte *οἵπερ . . . Σαλύνθιον.* Dubitationes contra Hermanni coniecturam in ed. mai. a nobis motas satis probabiliter refellit Goell. Antea in compluribus libris bonis rursus male *Οἰνιάδων.* Cf. sd. 94, 1.

§ 3. *ὁμήρους* Taurin. et taciti libri Bekkeriani praeter m., quamquam huic silentio non magna fides haberi potest. Cf .ed. mai. Ante Bekk. inepte *ὁμόρους.*

re cf. c. 98. — *κάθοδος.* Ut alibi de exulum, ita hic de Demosthenis sua sponte exulantis (cf. 98, 5) reditu in patriam legitur.

§ 2. *ταῖς εἴκοσι ναυσίν.* Cf. 105, 3. 107, 1. — *Ναύπακτον.* Solitam stationem classium Atticarum. Cf. c. 69. 75 al. — *τοῖς . . . καταφυγοῦσιν.* Cf. 111, 4. — *ἀναχώρησιν . . . Σαλύνθιον,* foedere facto ex Oeniadis, quo a Salynthio discesserant, abeundi (in Peloponnesum et Acarnaniam) potestatem dederunt. Qua venia eis opus erat, cum naves eis deessent, quibus mari in patrias redirent. Ita intellectis verbis non opus videtur coniectura *ἐπ' Οἰνιαδῶν.* Ceterum cf. sd. *Μετανίστασθαι* hic, sicut proprie, valet in alium locum proficisci, unde migrandi notionem accepit I 12, 1 et *μετανάστασις* I 2, 1. II 16, 1.

§ 3. *ἑκατὸν ἔτη.* Tot vel adeo pauciores annos commemorant veteres, ubi de aeterna pace et amicitia loquerentur recentiores. Cf. V 47, 1. — *ἐπὶ τοῖσδε,* his condicionibus. Cf. VIII 18, 1 et Matth. Gr. § 479 a. — *τῇ ἀλλήλων.* Cf. adn. I 44, 1, ex quo eodem loco hanc *ξυμμαχίαν* proprie *ἐπιμαχιαν* fuisse apparet. — *ἐπὶ . . . βοηθεῖν.* Cf. adn. I 107, 5 et de Anactorio I 55, 1.

τὸν πόλεμον. μετὰ δὲ ταῦτα Κορίνθιοι φυλακὴν ἑαυτῶν ἐς τὴν Ἀμπρακίαν ἀπέστειλαν ἐς τριακοσίους ὁπλίτας καὶ Ξενοκλείδαν τὸν Εὐθυκλέους ἄρχοντα· οἳ κομιζόμενοι χαλεπῶς διὰ τῆς ἠπείρου ἀφίκοντο. τὰ μὲν κατ' Ἀμπρακίαν οὕτως ἐγένετο.

ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Ἱμεραίαν καὶ τὰς Αἰόλου νήσους στρατεύονται. ὕστερον δὲ Πυθόδωρος παραδέ-

115. 1 Οἱ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος ἔς τε τὴν Ἱμεραίαν ἀπόβασιν ἐποιήσαντο ἐκ τῶν νεῶν μετὰ τῶν Σικελῶν ἄνωθεν ἐσβεβληκότων ἐς τὰ ἔσχατα τῆς Ἱμεραίας καὶ ἐπὶ τὰς Αἰόλου νήσους ἔπλευσαν. 2 ἀναχωρήσαντες δὲ ἐς Ῥήγιον Πυθόδωρον τὸν Ἰσολόχου, Ἀθηναίων

Cap. **115.** § 1. *Σικελῶν* ex Bloomfieldii coniectura scripsimus. Vulgo et Bekk. *Σικελιωτῶν*. Cf. adn. *Σικελῶν τῶν* coniecit Dobr. Sed etiam VII 57, 11 in omnibus libris praeter tres *Σικελιωτῶν* pro *Σικελῶν* legi admonet Arn.

§ 4. *Κορίνθιοι.* Lacedaemonios nominat Diod. XII 60, sed haud dubie minus recte, cum Ambracia Corinthi esset colonia. Cf. II 80. — *Ξενοκλείδαν.* Cf. I 46, 2. — *ἠπείρου.* Vulgo inepte rursus, ut c. 94. 95, maiore littera pingitur. Corinthios, ut Ambraciam terra pervenirent, non potuisse per Epirum proficisci perspicuum est. Ceterum cf. adn. I 47, 3.

Cap. **115.** § 1. *Σικελῶν.* Vulgo male *Σικελιωτῶν*. Nam *ἰστέον*, inquit Schol. ad V 5, *ὅτι οἱ μὲν Ἕλληνες οἱ ἐν Σικελίᾳ Σικελιῶται λέγονται, οἱ δὲ βάρβαροι οἱ ἐν αὐτῇ* (vel apud Thuc. potius unus populus barbarus, cf. VI 2) *Σικελοί.* Cf. Duk. ad IV 58. Atqui *Σικελιωτῶν* sive Siciliensium cum pars Syracusanorum, pars Atheniensium socii essent (cf. c. 86), alteri non possunt simpliciter *οἱ Σικελιῶται* appellari. Si vero quis obiecerit hoc idem in Siculis valere, quorum pars tantum Atheniensibus accesserit (103, 1), monendum est horum maximam partem ab Atheniensibus stetisse (cf. VII 57, 11) ideoque etiam IV 25, 9 Siculos eorum socios solo gentis nomine designari, nullo vero loco item Sicilienses. Praeterea hi „oram inhabitabant, cum *Σικελοί* ... medias partes insulae incolerent (vid. VI 88), quod cum irruptione eorum a superiore regione (*ἄνωθεν*) facta consentit.“ Bloomf. Socios autem Atheniensium Siculos tunc fuisse ex 103, 1 et IV 25, 9, ubi *ὑπὲρ τῶν ἄκρων* cum hoc *ἄνωθεν* comparanda, apparet. Codicum scripturam Class. defendere studet, sed cum *ἄνωθεν* locum significet, unde profecti sint, nobis quidem non persuasit a regione mediterranea (cf. I 59, 2) irruptionem fecisse eos qui oram incolebant. De Siculorum autem qui ab Atheniensibus stabant sedibus cf. VI 88, 4. Ut *τὰ ἔσχατα τῆς Ἱμεραίας*, ita Tac. Ann. IV 74 imperii (Romani) extrema. — *τὰς Αἰόλου νήσους.* Cf. c. 88 et ibi adn.

§ 2. *Πυθόδωρον.* Estne is, qui ineunte bello (II 2, 1) archon fuit? Cf. de eo Ind. nom. et Rosch. de vit. Thuc. p. 416.

στρατηγόν, καταλαμβάνουσιν ἐπὶ τὰς ναῦς διά- χεται τὴν
3 δοχον ὧν ὁ Λάχης ἦρχεν. οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ἀρχὴν αὐτῶν καὶ ἐπὶ Λο-
ξύμμαχοι πλεύσαντες ἔπεισαν τοὺς Ἀθηναίους κροὺς πλεῖ.
βοηθεῖν σφίσι πλείοσι ναυσί· τῆς μὲν γὰρ γῆς
αὐτῶν οἱ Συρακόσιοι ἐκράτουν, τῆς δὲ θαλάσσης
ὀλίγαις ναυσὶν εἰργόμενοι παρεσκευάζοντο ναυτικὸν
4 ξυναγείροντες ὡς οὐ περιοψόμενοι. καὶ ἐπλήρουν
ναῦς τεσσαράκοντα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἀποστελοῦν-
τες αὐτοῖς, ἅμα μὲν ἡγούμενοι θᾶσσον τὸν ἐκεῖ
πόλεμον καταλυθήσεσθαι, ἅμα δὲ βουλόμενοι μελέ-
5 την τοῦ ναυτικοῦ ποιεῖσθαι. τὸν μὲν οὖν ἕνα
τῶν στρατηγῶν ἀπέστειλαν Πυθόδωρον ὀλίγαις
ναυσί, Σοφοκλέα δὲ τὸν Σωστρατίδου καὶ Εὐρυ-
μέδοντα τὸν Θουκλέους ἐπὶ τῶν πλειόνων νεῶν
6 ἀποπέμψειν ἔμελλον. ὁ δὲ Πυθόδωρος ἤδη ἔχων
τὴν τοῦ Λάχητος τῶν νεῶν ἀρχὴν ἔπλευσε τελευ-
τῶντος τοῦ χειμῶνος ἐπὶ τὸ Λοκρῶν φρούριον ὃ
πρότερον Λάχης εἷλε· καὶ νικηθεὶς μάχῃ ὑπὸ τῶν
Λοκρῶν ἀνεχώρησεν.
1 116. Ἐρρύη δὲ περὶ αὐτὸ τὸ ἔαρ τοῦτο ὁ Αἴτνης ῥεῦ-μα.

§ 6. Ἀνεχώρησεν. Aug. Pal. (apud Morst.) C. F. Reg. Bas. E. Laur. al. ἀπεχώρησεν.

— ἐπὶ τὰς ναῦς. Cf. Bernh. Synt. p. 253 et Xen. Cyr. IV 5, 58. Hist. Gr. III 4, 20. — Λάχης. Hunc propter peculatus crimen revocatum esse ex Aristoph. Vesp. 240 sq. et ibi schol. demonstravit Bloomf. Cf. Clariss. l. d. p. 32 sq.

§ 3. πλεύσαντες. Suppl. πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. — τῆς δὲ θαλάσσης ... εἰργόμενοι. Haec quoque de Syracusanis intellegenda. De ipsis verbis cf. adn. I 141, 4. — παρεσκευάζοντο ... περιοψόμενοι, classem colligendo id (τὸ εἴργεσθαι) non sinere fieri parabant. Quod ab eis perfectum videbimus IV 24 sq.

§ 4. αὐτοῖς, i. e. τοῖς ἐν Σικελίᾳ ξυμμάχοις.

§ 5. Σοφοκλέα. Esse eum, qui postea in triginta tyrannis reperiatur, conicit Rosch. l. d. Ceterum cf. Ind. nom.

§ 6. ὃ ... Λάχης εἷλε. Cf. c. 99.

Cap. **116.** § 1. περὶ αὐτὸ τὸ ἔαρ τοῦτο. Περί, circa, sub, i. e. cum iam appropinquaret hoc ver. Propter verba enim § 3 κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον haec idem quod pleniora τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τελευτῶντος καὶ πρὸς ἔαρ ἤδη IV 135, 1, τοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἤδη καὶ πρὸς ἔαρ V 39, 3 et similia V 56, 5. 81, 2 valere existimanda sunt. Nam principium veris a Thucydide hiemi non esse adnumeratum cognoscimus ex verbis ἅμα τῷ ἦρι εὐθὺς τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους V 40, 1 et similibus VI 8, 1. 94, 1.

ῥύαξ τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς Αἴτνης, ὥσπερ καὶ τὸ πρότερον, καὶ γῆν τινα ἔφθειρε τῶν Καταναίων, οἳ ἐπὶ τῇ Αἴτνῃ τῷ ὄρει οἰκοῦσιν, ὅπερ μέγιστόν ἐστιν ὄρος ἐν τῇ Σικελίᾳ. λέγεται δὲ πεντηκο- 2
στῷ ἔτει ῥυῆναι τοῦτο μετὰ τὸ πρότερον ῥεῦμα, τὸ δὲ ξύμπαν τρὶς γεγενῆσθαι τὸ ῥεῦμα ἀφ' οὗ Σικελία ὑπὸ Ἑλλήνων οἰκεῖται. ταῦτα μὲν 3
κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον ἐγένετο, καὶ ἕκτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

— ὁ ῥύαξ τοῦ πυρός. „Der Feuerstrom. Articulus positus est, quia notissimum erat φαινόμενον, Aetnae peculiare.“ Arn. Latine rivum ignis dixeris secundum Plin. H. N. II 106, 231. Ignis irriguus appellatur a Sever. in Aetn. v. 28. — τὸ πρότερον. Adverbialiter. Cf. I 59, 2. II 72, 1. Neque enim ad τὸ πρότερον subaudiri ἔαρ posse ex § 2 intellegitur. — τῷ ὄρει additum esse, ut mons ab urbe Aetna distingueretur, monuit Meinek. Herm. III p. 354. Non debebat tamen codd. deteriorum scripturam ὑπὸ τῇ A. commendare, qua reposita de urbe omnino cogitari nequit.

§ 2. πεντηκοστῷ ἔτει . . . μετὰ τὸ πρότερον ῥεῦμα. „Accidit [igitur secundum Thucydidis computationem] τὸ πρότερον ῥεῦμα Ol. LXXVI 2 (475), sedecim annis ante Hieronis victoriam a Pindaro Pyth. I celebratam, cuius v. 29 mentionem Aetnae et eius incendii inicit.“ Goell. Secundum marmor Parium autem (Ep. 52) eruptio Aetnae Ol. LXXV 2, a. Chr. 479 evenit. Quae quin a Thuc. τῷ προτέρῳ ῥεύματι designetur, non videtur dubium Boeckhio et Kruegero. Ex quibus ille in Explic. Pind. Pyth. I p. 224 aut Thucydidem minore diligentia in numerando usum rotundum, quem dicunt, numerum posuisse aut eruptionem per complures annos continuatam esse (cf. idem ad Corp. Inscr. II p. 339), hic in Vit. Thuc. p. 64 sq. ε' (i. e. πέμπτῳ) ante ἔτους nomen apud Thuc. excidisse suspicatur. Nisi forte adeo eruptionem marmoris Parii tertiam Thucydideam vis esse. Cf. adn. prox. Certe Thucydidem inter duas illas, quas commemorat, mediam nullam novisse ex πρότερον voce apparere iam Dodwellus in Appar. ad Annal. docuit. — τὸ δὲ ξύμπαν τρὶς γεγενῆσθαι. Tertiam eruptionem, quae hic commemoretur, non esse eam, quae Diodoro XIV 59 et Orosio II 18 testibus evenerit Ol. XCVI 1, a. Chr. 396 aut Ol. XCV 1, a. Chr. 400, sed antiquiorem duabus, quarum annos Thucydides significaverit, probabiliter contra Dodwellum demonstrarunt Goeller et Krueg. l. d., quare Roscher de Vit. Thuc. p. 103 Thucydidem ante id incendium Aetnae, de quo Diodorus et Orosius loquerentur, mortuum ex his collegit. Cf. Ullrich. Symb. ad explic. Th. p. 92 sq. Sed quod idem superiore πρότερον rem evinci putat, non est vere dictum; nam τὸ πρότερον ῥεῦμα ea eruptio, quae anni 425 incendium nulla alia interiecta praecessit, vocari potuit, sive tertia ambabus antiquior sive recentior fuit. — ἀφ' οὗ . . . οἰκεῖται. Cf. VI 3 et ibi adn.

THUCYDIDIS

DE

BELLO PELOPONNESIACO

LIBRI OCTO.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM EDITOS

EXPLANAVIT

ERNESTUS FRIDERICUS POPPO.

EDITIO ALTERA, QUAM AUXIT ET EMENDAVIT

IOANNES MATTHIAS STAHL.

VOL. II. SECT. II.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXV.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Δ.

VII. *Ἕβδομον ἔτος τοῦ πολέμου. Κεφ. α'—να'.*

A. *Θέρος. Κεφ. α'—μθ'.*

1. *Μεσσήνην μὲν Συρακόσιοι καὶ Λοκροὶ ἀφιστᾶσιν Ἀθηναίων, τὴν Ῥηγίνων δὲ οἱ Λοκροὶ δῃοῦσι. α'.*

2. *Πελοποννήσιοι μὲν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβάλλουσιν, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς Σικελίαν πλέοντες Πύλον τειχίζουσιν. β'—ς'.*

3. *Ἠιόνα Μενδαίων ἀποικίαν Σιμωνίδης Ἀθηναῖος αἱρεῖ μέν, ἐκκρούεται δὲ πάλιν. ζ'.*

4. *Λακεδαιμόνιοι Πύλῳ προσβαλόντες ἀποκρούονται, καὶ οἱ ἐς Σφακτηρίαν διαβάντες αὐτῶν ἀπολαμβάνονται. η'—ιδ'.*

Λόγος Δημοσθένους. ι'.

5. *Ἐκεχειρία γίγνεται περὶ Πύλον καὶ λόγοι ἄπρακτοι περὶ εἰρήνης. ιε'—κβ'.*

Αἱ περὶ Πύλον σπονδαί. ις'.

Δημηγορία Λακεδαιμονίων. ιζ'—κ'.

6. *Αἱ σπονδαὶ διαλύονται. ἀδικία Ἀθηναίων. περὶ Πύλον κατὰ κράτος πολεμεῖται. κγ'.*

7. *Τὰ ἐν Σικελίᾳ πραχθέντα. κδ'. κε'.*

8. *Ἡ Σφακτηρία μετὰ ἐπίπονον πολιορκίαν ὑπὸ Κλέωνος καὶ Δημοσθένους βίᾳ αἱρεῖται. κς'—λθ'. ἅμα δὲ βραχέως μνημονεύεται τὰ ἐκ ταύτης τῆς αἱρέσεως γενόμενα. μ'—μα'.*

9. *Ἀθηναίων στρατεία ἐς τὴν Κορινθίαν Νικίου ἡγουμένου. μβ'—με'.*

10. *Ἐν Κερκύρᾳ λῆψις καὶ φόνος τῶν Ἰστώνην κατεχόντων φυγάδων. μς'—μη'.*

11. *Ἀνακτόριον αἱρεῖται ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Ἀκαρνάνων. μθ'.*

B. *Χειμών. Κεφ. ν'. να'.*

1. *Ἀρταφέρνην μετὰ γραμμάτων βασιλέως ἐς Λακεδαίμονα πορευόμενον Ἀθηναῖοι ξυλλαμβάνουσι. θάνατος Ἀρταξέρξου. ν'.*

2. *Χῖοι τὸ τεῖχος περιαιροῦσιν. να'.*

VIII. *Ὄγδοον ἔτος τοῦ πολέμου. Κεφ. νβ'—ρις'.*

A. *Θέρος. Κεφ. νβ'—πη'.*

1. *Οἱ Μυτιληναίων φυγάδες πρῶτον μὲν Ῥοίτειον, ἔπειτα δὲ Ἄντανδρον αἱροῦσιν. νβ'.*

2. *Ἀθηναίων στρατεία ἐπὶ Κύθηρα. νγ'. νδ'.*

3. *Λακεδαιμονίων παρασκευαὶ καὶ ἔκπληξις. νε'.*

4. *Ἀθηναίων ἐπὶ Θυρέαν καὶ τοὺς ἐνταῦθα Αἰγινήτας στρατεία. νς'. νζ'.*

5. *Σικελιῶται ὁμολογίαν ποιοῦνται, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἀποπέμπουσι. νη'—ξε'.*

Λόγος Ἑρμοκράτους. νθ'—ξδ'.

6. Ἀθηναίων στρατεία ἐπὶ Μεγαρέας, ἐν ᾗ Νίσαιαν μὲν καὶ τὰ μακρὰ τείχη αἱροῦσιν, αὐτὰ δὲ τὰ Μέγαρα Βρασίδας σώζει. ξϛʹ—οδʹ.

7. Ἄντανδρος ὑπὸ Ἀθηναίων ἁλίσκεται. Λαμάχου ξυμφορὰ ἐν τῷ Πόντῳ. οεʹ.

8. Ἱπποκράτει καὶ Δημοσθένει τὰ Βοιωτῶν πράγματα ἀπό τινων δημοκρατεῖσθαι βουλομένων πράσσεται. οϛʹ. οζʹ.

9. Βρασίδου πορεία ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης, οηʹ—πβʹ, οἷ ἀφικόμενος πρῶτον μὲν ἐπὶ Ἀρραβαῖον στρατεύει, πγʹ, ἔπειτα ἐς Ἄκανθον. πδʹ—πηʹ.

Δημηγορία Βρασίδου ἐν Ἀκάνθῳ. πεʹ—πζʹ.

B. Χειμών. Κεφ. πθʹ—ριϛʹ.

1. Μάχη ἐν Δηλίῳ καὶ Δηλίου ἅλωσις. πθʹ—ραʹ.

Παρακέλευσις Παγώνδου. ϟβʹ.

Παρακέλευσις Ἱπποκράτους. ϟεʹ.

2. Δημοσθένης ἐς τὴν Σικυωνίαν ἀποβαίνει. Σιτάλκου θάνατος. ραʹ.

3. Βρασίδας στρατεύει ἐς Ἀμφίπολιν, ἣν αἱρεῖ, Ἠιόνος δὲ διὰ Θουκυδίδην ἀποτυγχάνει. ρβʹ—ρηʹ.

4. Μεγαρῆς τὰ μακρὰ τείχη κατασκάπτουσι, καὶ Βρασίδας ἐπὶ τὴν Ἀκτὴν στρατεύσας τὰ πλεῖστα πολίσματα αὐτῆς προσποιεῖται. ρθʹ.

5. Βρασίδας ἐπὶ Τορώνην στρατεύσας τήν τε πόλιν καὶ τὴν Λήκυθον τὸ φρούριον αἱρεῖ. ριʹ—ριϛʹ.

IX. Ἔνατον ἔτος τοῦ πολέμου. Κεφ. ριζʹ—ρλεʹ.

A. Θέρος. Κεφ. ριζʹ—ρλγʹ.

1. Ἐκεχειρία ἐνιαύσιος Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων. ριζʹ—ριθʹ.

2. Σκιώνη ἀφίσταται πρὸς Βρασίδαν. καὶ περὶ αὐτῆς οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διαφέρονται. ρκʹ—ρκβʹ.

3. Καὶ Μένδη δὲ ἀφίσταται. παρασκευαὶ ἑκατέρων. ρκγʹ.

4. Βρασίδου καὶ Περδίκκου ἐπὶ Ἀρραβαῖον στρατεία δευτέρα, ἐν ᾗ Βρασίδας μεγίστῳ κινδύνῳ περιπίπτει. ρκδʹ—ρκηʹ.

5. Ἀθηναῖοι Μένδην μὲν ἀναλαμβάνουσι, Σκιώνην δὲ περικάθηνται. ρκθʹ—ρλαʹ.

6. Περδίκκου ξύμβασις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Ἰσχαγόρας οὐ δύναται ἐπικουρίαν προσάγειν Βρασίδᾳ. ρλβʹ.

7. Θηβαῖοι Θεσπιέων τεῖχος περιαιροῦσιν. ὁ νεὼς τῆς Ἥρας ἐν Ἄργει κατακαίεται. ρλγʹ.

B. Χειμών. Κεφ. ρλδʹ. ρλεʹ.

1. Μαντινέων καὶ Τεγεατῶν ξυμβολὴ ἐν Λαοδικίῳ. ρλδʹ.

2. Βρασίδας Ποτιδαίας ἀποπειρᾷ. ρλεʹ.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Δ.

---

1 1. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους περὶ σίτου
ἐκβολὴν Συρακοσίων δέκα νῆες πλεύσασαι καὶ
Λοκρίδες ἴσαι Μεσσήνην τὴν ἐν Σικελίᾳ κατέλα-
βον, αὐτῶν ἐπαγαγομένων, καὶ ἀπέστη Μεσσήνη
2 Ἀθηναίων. ἔπραξαν δὲ τοῦτο μάλιστα οἱ μὲν
Συρακόσιοι ὁρῶντες προσβολὴν ἔχον τὸ χωρίον
τῆς Σικελίας καὶ φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους
μὴ ἐξ αὐτοῦ ὁρμώμενοί ποτε σφίσι μείζονι παρα-
σκευῇ ἐπέλθωσιν, οἱ δὲ Λοκροὶ κατὰ ἔχθος τὸ
Ῥηγίνων, βουλόμενοι ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατα-
3 πολεμεῖν. καὶ ἐσεβεβλήκεσαν ἅμα ἐς τὴν Ῥηγίνων
οἱ Λοκροὶ πανστρατιᾷ, ἵνα μὴ ἐπιβοηθῶσι τοῖς
Μεσσηνίοις, ἅμα δὲ καὶ ξυνεπαγόντων Ῥηγίνων
φυγάδων, οἳ ἦσαν παρ' αὐτοῖς· τὸ γὰρ Ῥήγιον

Μεσσήνην μὲν Συρακόσιοι καὶ Λοκροὶ ἀφιστᾶσιν, τὴν Ῥηγίνων δὲ οἱ Λοκροὶ δῃοῦσι.

Cap. **1**. § 1. ***θέρους.*** Eiusque vere. Cf. c. 2 et adn. III 116, 1. — ***περὶ σίτου ἐκβολήν***] *τὴν τῶν σταχύων ἐκ τῶν καλύκων γένεσιν. ἐπιφέρει γὰρ* [2, 1] „*ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ ἦρος* [*πρὶν τὸν σῖτον ἐν ἀκμῇ εἶναι*]". *ἦρος δὲ σταχύες ἐκφύονται.* Schol. Recte igitur Port.: cum segetes spicas emitterent incipere nt. — ***πλεύσασαι***, provectae. — ***αὐτῶν***, i. e. *τῶν Μεσσηνίων.* Cf. adn. I 136, 1 et paulo post adn. § 3. Messana superiore aestate invita Atheniensium societati se applicaverat.

§ 2. ***προσβολήν***] *ἤγουν τόπον ἐπικαιρότατον, ἀφ' οὗ ἔστιν ἐξορμᾶν κατὰ τῆς Σικελίας . . ., προσόρμισιν καὶ ἔφοδον τῆς Σικελίας, ἢ πρὸς τὴν Σικελίαν.* Schol. Cf. VI 48, 1. VII 4, 7 et infra 52, 3. — ***ἀμφοτέρωθεν***] *ἔκ τε τῆς γῆς ἑαυτῶν, τῆς Λοκρίδος, καὶ ἐκ θαλάσσης.* Schol.

§ 3. ***ἐσεβεβλήκεσαν*** plusquamperfectum, quod hoc tempore etiam in eorum terra erant. — ***τοῖς Μεσσηνίοις.*** Ex his *αὐτῶν* § 1 minus distincte non de toto populo Messeniorum, sed de nonnullis ex eo dictum esse

ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐστασίαζε καὶ ἀδύνατα ἦν ἐν τῷ παρόντι τοὺς Λοκροὺς ἀμύνεσθαι, ᾗ καὶ μᾶλλον ἐπετίθεντο. δῃώσαντες δὲ οἱ μὲν Λοκροὶ τῷ 4
πεζῷ ἀπεχώρησαν, αἱ δὲ νῆες Μεσσήνην ἐφρούρουν· καὶ ἄλλαι [αἱ] πληρούμεναι ἔμελλον αὐτόσε ἐγκαθορμισάμεναι τὸν πόλεμον ἐντεῦθεν ποιήσεσθαι.

Πελοποννήσιοι ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβάλλουσιν. Ἀθηναῖοι δὲ στόλον μὲν ἐς Σικελίαν παρασκευάζονται, διανοοῦνται δὲ καὶ τῇ Κερκύρᾳ καὶ τῇ Πελοποννήσῳ προσίσχειν.

2. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ ἦρος, 1
πρὶν τὸν σῖτον ἐν ἀκμῇ εἶναι, Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικήν (ἡγεῖτο δὲ Ἆγις ὁ Ἀρχιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς), καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδῄουν τὴν γῆν. Ἀθηναῖοι δὲ τὰς 2
τε τεσσαράκοντα ναῦς ἐς Σικελίαν ἀπέστειλαν, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, καὶ στρατηγοὺς τοὺς ὑπολοίπους, Εὐρυμέδοντα καὶ Σοφοκλέα· Πυθόδωρος γὰρ ὁ τρίτος αὐτῶν ἤδη προαφῖκτο ἐς Σικελίαν. εἶπον δὲ τούτοις καὶ Κερκυραίων ἅμα 3
παραπλέοντας τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιμεληθῆναι, οἳ ἐλῃστεύοντο ὑπὸ τῶν ἐν τῷ ὄρει φυγάδων· καὶ Πελοποννησίων αὐτόσε νῆες ἑξήκοντα προεπεπλεύκεσαν τοῖς ἐν τῷ ὄρει τιμωροὶ καὶ λιμοῦ ὄντος

Cap. 2. § 3. *παρεπεπλεύκεσαν* codd. Cf. adn.

apparet. — **ἀδύνατα ἦν.** Cf. adn. III 53, 2 et III 88, 1. V 14, 4. — **ἐπετίθεντο**, impetum continuabant.

§ 4. **καὶ ἄλλαι . . . ποιήσεσθαι.** Cf. c. 24. „Articulus, cum nulla navium quae tum parabantur mentio facta sit, ex praecedentis vocabuli terminatione natus perperam irrepsisse videtur.“ Class. Symb. crit. p. 14. Cf. Annal. phil. 1870 p. 324.

Cap. 2. § 1. **πρὶν τὸν σῖτον ἐν ἀκμῇ εἶναι.** Cf. adn. II 19, 1. Infra 6, 1 *τοῦ σίτου ἔτι χλωροῦ ὄντος.* — **Ἆγις.** Ante Bekk. male *Ἄγις.* Cf. Fix. in Steph. Thes. h. v. et de ipso Agide Ind. nom. — **ἐγκαθεζόμενοι.** Cf. adn. III 1, 1.

§ 2. **τὰς τεσσαράκοντα ναῦς.** Vid. III 115, 4. — **ὥσπερ παρεσκευάζοντο**, eadem qua eas paraverant ratione, i. e. non aliud consilium secuti. De imperf. cf. adn. III 68, 2. — **τοὺς ὑπολοίπους.** Cf. III 115, 5.

§ 3. **εἶπον.** Cf. adn. I 131, 1. — **παραπλέοντας.** De accusativo vid. adn. II 11, 7. — **ἐλῃστεύοντο . . . φυγάδων.** Cf. III 85, unde montem constat esse Istonen. — **προεπεπλεύκεσαν.** Quod in codd. est *παρεπεπλ.* vix aliter intellegi potest quam antea *παραπλέοντας.* Sed Athenienses Corcyram praetervehentes in Siciliam profecturi erant, Peloponnesii ipsam Corcyram petiverant. Aptissimum esse quod auctore Class. rescripsi-

μεγάλου ἐν τῇ πόλει νομίζοντες κατασχήσειν ῥᾳδίως
4 τὰ πράγματα. Δημοσθένει δὲ ὄντι ἰδιώτῃ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Ἀκαρνανίας αὐτῷ δεηθέντι εἶπον χρῆσθαι ταῖς ναυσὶ ταύταις, ἢν βούληται, περὶ τὴν Πελοπόννησον.

1 3. Καὶ ὡς ἐγένοντο πλέοντες κατὰ τὴν Λακωνικὴν καὶ ἐπυνθάνοντο ὅτι αἱ νῆες ἐν Κερκύρᾳ ἤδη εἰσὶ τῶν Πελοποννησίων, ὁ μὲν Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς ἠπείγοντο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ Δημοσθένης ἐς τὴν Πύλον πρῶτον ἐκέλευε σχόντας αὐτοὺς καὶ πράξαντας ἃ δεῖ τὸν πλοῦν ποιεῖσθαι. ἀντιλεγόντων δὲ κατὰ τύχην χειμὼν ἐπιγενόμενος

Δημοσθένης οὖν τὴν Πύλον τῆς Μεσσηνίας ἀξιοῖ τειχίζεσθαι, ᾧ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἀντιλέγουσιν.

mus, apparet ex 3, 2. — *κατασχήσειν . . . τὰ πράγματα.* Cf. adn. III 30, 3.

§ 4. *μετὰ τὴν . . . Ἀκαρνανίας.* Vid. III 114. — *ταῖς ναυσὶ ταύταις.* „Eisdem, quibus Eurymedon cum Sophocle et Pythodoro praeerat.“ Haack. Id enim et ex ipsis verbis intellegitur et ex eis, quae c. 3 sqq. narrantur. Fallitur igitur Diod. XII 60.— *περὶ τὴν Πελοπόννησον.* Errat schol. Aristoph. Equ. v. 55. Cf. Duk.

Cap. 3. § 1. *Λακωνικήν.* Cuius nomine etiam Messenia continetur. Cf. II 25. — *Πύλον.* Totum locum Thucydidis, in quo de Pylo et Sphacteria et rebus ibi gestis agitur, in compendium redactum Britannice interpretatus est et illustravit Leakius in itineris per Peloponnesum facti descriptione vol. I p. 401 sqq. Ceterum cf. Diod. XII 60. De Pylo a Demosthene occupata narratiunculam propter ea, quae Thucyd. scribit, parum probabilem servavit Polyaen. III 1, 1. Super situ Pyli et Sphacteriae et quibus locis nunc responderent disseruit Arnoldus vol. II p. 400 sqq., quocum praeter alios praecipue Leakius l. d. conferendus est. Thucydidis aetate Pylum non fuisse urbem, sed ante castellum ibi ab Atheniensibus exstructum promontorii deserti nomen ex § 2. 3 apparet. Cf. Strab. 359 *ἡ μὲν παλαιὰ Πύλος ἡ Μεσσηνιακὴ ὑπὸ τῷ Αἰγαλέῳ πόλις ἦν· κατεσπασμένης δὲ ταύτης ὑπὸ τῷ Κορυφασίῳ τινὲς αὐτῶν ᾤκησαν.* (Qui *τινές* tam pauci videntur fuisse et tam disperse habitasse, nisi adeo postea discesserunt, ut Thucydides *ἐρῆμον* locum vocare non dubitaverit. Nisi forte Strabo, quae de Messeniis postea Pylum reversis c. 41 legemus, in falsum tempus transtulit.) *προσεκτήσαντο* (marg. rectius *προσέκτισαν*) *δὲ αὐτὴν Ἀθηναῖοι τὸ δεύτερον ἐπὶ Σικελίαν πλέοντες μετ᾽ Εὐρυμέδοντος καὶ Στρατοκλέους* (leg. *Σοφοκλέους*). Pylum autem *παλαιὸν Ἀβαρῖνον* sive *Παλαιόκαστρον*, non, id quod Castellanus maxime demonstrare studuerat, urbem Avarinum sive *Νεόκαστρον* esse cum plerisque statuit Leak. l. d. Dissentiunt Pouquev. et Arn. At Leakii sententiam defenderunt Grot. Hist. Gr. VI p. 431 sq. vers. germ. III p. 559 sq. Curtius Pelop. II p. 174. 179. Bursian. Geogr. II p. 176 sq. Fuit igitur promontorium a septentrione versus Sphacteriam insulam procurrens ab eaque angusto freto disiunctum. Cf. adn. 8, 6 et 13, 4. — *σχόντας,* appulsos. Cf. adn. I 110, 4. — *ἀντιλεγόντων δέ.* Suppl. *αὐτῶν*

κατήνεγκε τὰς ναῦς ἐς τὴν Πύλον. καὶ ὁ Δημο- 2
σθένης εὐθὺς ἠξίου τειχίζεσθαι τὸ χωρίον (ἐπὶ τοῦτο γὰρ ξυνέπλευσε), καὶ ἀπέφαινε πολλὴν εὐπορίαν ξύλων τε καὶ λίθων καὶ φύσει καρτερὸν ὂν καὶ ἐρῆμον αὐτό τε καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας· ἀπέχει γὰρ σταδίους μάλιστα ἡ Πύλος τῆς Σπάρτης τετρακοσίους καὶ ἔστιν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ποτὲ οὔσῃ γῇ, καλοῦσι δὲ αὐτὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι Κορυ-

Cap. 3. § 2. *τοῦτο* Aug. Ven. T. Pal. It. Vat. Gr. M. I. W. X. Y. Z. al. Quod ut exquisitius recepimus. Cf. V 87 et ibi adn. Vulgo *τούτῳ*, quem casum locis I 74 et Xen. Cyr. I 6, 39 tuetur Arn. Cf. sd. III 42, 6.

ξυνέπλευσε codd. longe plurimi et optimi, *ξυνέπλευσαν* Pal., *ξυνέκπλευσε* M., vulg. *ξυνεκπλεῦσαι*. Cf. adn.

αὐτό τε. In optimis libris *αὐτὸ τότε*, vix recte; *τότε* non vertit Valla.

(*τοῦ Εὐρυμέδοντος καὶ Σοφοκλέους*).

§ 2. *ἐπὶ τοῦτο*] *ἤγουν ἕνεκα τοῦ τειχισθῆναι.* Schol. — *ξυνέπλευσε.* Vulg. *ξυνεκπλεῦσαι* facilem habet explicationem. Saepe enim ex verbis voluntatis, postulandi, hortandi, similibus dicendi verba repetenda sunt. Velut ex *παραινεῖν* III 31, 1, ex *ἀναπείθεσθαι* III 94, 3 (cf. III 75, 1), ex *κελεύειν* III 94, 5, ex *ἐᾶν* V 41, 2, ex *ἐπιμαρτύρεσθαι* VI 29, 2, ex *παραιτεῖσθαι* V 63, 3. Etiam ex querendi verbis, velut ex *ἐπικαλεῖν* V 56, 2, ex *μέμφεσθαι* VIII 50, 5. Similiter putandi notio ex verbis cogitandi aliquid facere, videndi, sciendi, timendi, similibus depromenda est. Sicut ex *διανοεῖσθαι* VI 96, 1, ex *ὁρᾶν* IV 27, 1. VII 42, 4, ex *εἰδέναι* VI 64, 1, ex *φοβεῖσθαι* IV 8, 8, ex formula *ἐς μέγα δέος κατέστησαν* IV 108, 1 et ex simili *ἐς ὑποψίαν καθίστη* V 29, 3. Qualia apud Latinos quoque reperiri constat. De Graecis cf. Matth. Gr. § 537 extr. et § 634, 4. Sed non minus optimorum librorum scriptura narrationi convenit. Demosthenem enim eo consilio Athenis profectum esse, non postea cepisse vel inde apparet, quod statim cum Messeniae oram praeterveherentur navium duces Pylum appellere iussit ibique facere, quae opus esse viderentur. — *ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας.* Cf. adn. I 1, 2. — *ἀπέχει γάρ.* „Ex depravv. libris Kistem. praeferebat *δέ* . . . [Sed] *γάρ* h. l. spectat ad *ἐρημίαν πολλὴν τῆς χώρας.*“ Haack. — *σταδίους . . . τετρακοσίους.* Consentit Strab. 551. Ex Arrowsmithii tabula viam esse 42 mill. geogr. docet Clint. Fast. Hell. p. 403 ed. Krueg. de stadiorum magnitudine disserens. Olympica stadia esse demonstrat etiam Puill. Boblaye Parietin. Peloponn. p. 113 sqq. de Pylo explicans. Paulo minus (575 pedum Britann.) stadium Thucydideum esse putaverat Leak. Topogr. Athen. p. 382 interpr. Germ. — *αὐτήν* ad Pylum, non ad Messeniam spectare et ex verbis Strabonis paulo ante adscriptis, unde Coryphasium montis vel promontorii nomen esse apparet, intellegitur et collatis locis IV 118, 4 et V 18, 7, ubi manifesto de

3 φάσιον. οἱ δὲ πολλὰς ἔφασαν εἶναι ἄκρας ἐρήμους τῆς Πελοποννήσου, ἣν βούληται καταλαμβάνων τὴν πόλιν δαπανᾶν. τῷ δὲ διάφορόν τι ἐδόκει εἶναι τοῦτο τὸ χωρίον ἑτέρου μᾶλλον, λιμένος τε προσόντος καὶ τοὺς Μεσσηνίους οἰκείους ὄντας αὐτῷ τὸ ἀρχαῖον καὶ ὁμοφώνους τοῖς Λακεδαιμονίοις πλεῖστ' ἂν βλάπτειν ἐξ αὐτοῦ ὁρμωμένους καὶ βεβαίους ἅμα τοῦ χωρίου φύλακας ἔσεσθαι.

1 4. Ὡς δὲ οὐκ ἔπειθεν οὔτε τοὺς στρατηγοὺς οὔτε τοὺς στρατιώτας, ὕστερον καὶ τοῖς ταξιάρχοις κοινώσας, ἡσύχαζεν, ὑπὸ ἀπλοίας μέχρι

ἀπλοίας δὲ οὔσης ἡ Πύλος ἐκτειχίζεται.

Pylo legitur, docet Arn. Cf. Vischer in Mus. Helv. I p. 388.

§ 3. *δαπανᾶν.* *Εἰς ἀναλώματα μεγάλα ἐμβάλλειν* interpretatur Suid. Est sumptu exhaurire, conficere. Similiter Appi. Civ. I 94 *ἄνεμος πόλιν ἐδαπάνησε*, consumpsit. Dici etiam de conficiendo seu consumendo tormentis et morbis cognoscitur ex ed. mai. et ex Steph. Thes. — *διάφορον . . . ἑτέρου μᾶλλον.* „*Διάφορον* hic significat eximium, imprimis commodum. Rarum est, ut *μᾶλλον* sequatur." Bloomf. — *λιμένος τε προσόντος.* De hoc portu vide plura c. 8 et 13 — *καὶ τοὺς Μεσσηνίους . . . πλεῖστ' ἂν βλάπτειν.* Oratio proprie ita procedere debebat, *καὶ τῶν Μεσσηνίων . . . πλεῖστ' ἂν βλαπτόντων.* Sed ut III 94, 3, ubi cf. adn., transiit ad infinitivum, ad quem ex superioribus *ἐδόκει* vi diversa (putabat) sive *ἐνόμιζε* repetendum, pro quo ne *ὅτι ἐνόμιζε* requiri existimes, cf. adn. ad simillimum enuntiatum V 53. — *αὐτῷ*, i. e. *τῷ χωρίῳ.* „Messenios autem, qui Naupactum tenebant, cur *οἰκείους Πύλῳ* et Lacedaemoniis *ὁμοφώνους* esse dicat Thuc., cognosci potest e Pausan. Messen. XXIV et XXVII." Duk. De priore cf. 41, 2, de altero III 112, 4.

Cap. 4. § 1. *ὕστερον . . . τοῖς ταξιάρχοις κοινώσας.* „*Ἀπορεῖται, ὅπως τοῖς στρατιώταις πρότερον τῶν ταξιάρχων ἐκοίνωσε τειχίζειν τὸ χωρίον· ταξίαρχοι γὰρ τῶν τάξεων ἦσαν ἄρχοντες, οὗτοι δὲ προτιμητέοι τῶν ὑποταττομένων στρατιωτῶν ἐν βουλαῖς.*" *Δούκας.* Fortasse res sic intellegenda est, ut Demosthenem militibus per taxiarchos, quibuscum post imperatores rem communicasset, frustra persuadere studuisse existimemus. De ipsis taxiarchis Atheniensium, qui decem quotannis, singuli ex singulis tribubus, creabantur, vid. Herm. Antiqu. Gr. I § 152 et Schoem. Antiqu. iur. p. 253 sq., Antiqu. Gr. II p. 439, quamquam ab his taxiarchis eos, qui hic commemorantur, discerni vult Arn. — *ἡσύχαζεν*, vi translata: er hielt sich ruhig, gab seine Bemühungen auf. — *ὑπὸ ἀπλοίας μέχρι.* Bekker non post *ἡσύχαζεν* verbum, sed post *ἀπλοίας* nomen interpunxit. Sed patet non navigandi difficultatem Demostheni in causa fuisse, cur quiesceret, sed quod exercitus adhortanti non obtemperaverat. Immerito Kruegero, si *ὑπὸ ἀπλοίας* cum verbis *ὁρμὴ ἐνέπεσε* iungeretur, collocatio verborum non ferenda visa est. Saepissime enim Th. coniunctionibus notiones ponderis augendi causa praeponi',

αὐτοῖς τοῖς στρατιώταις σχολάζουσιν ὁρμὴ ἐνέπεσε περιστᾶσιν ἐκτειχίσαι τὸ χωρίον. καὶ ἐγχειρήσαντες 2
εἰργάζοντο, σιδήρια μὲν λιθουργὰ οὐκ ἔχοντες, λογάδην δὲ φέροντες λίθους, καὶ ξυνετίθεσαν ὡς ἕκαστόν τι ξυμβαίνοι· καὶ τὸν πηλόν, εἴ που δέοι

Cap. 4. § 1. Codd. plurimi *ἐσέπεσε*, pauci *ἐπέπεσε*. Quorum neutrum cum in animi motu valeat, *ἐνέπεσε* correximus. Cf. II 91, 4. IV 34, 2. VI 24, 3. VII 80, 3.

velut coniunctioni *ὡς* I 134, 1. 141, 2. III 88, 3 (cf. adn. III 37, 2), *ὅτι* I 90, 4. 144, 2. IV 27, 1. V 7, 5. VIII 78, *διότι* I 77, 2, *εἰ* I 10, 2. 11, 2. 33, 3. 107, 3. 142, 4. IV 85, 5. VII 20, 3, *ἤν* III 31, 1. VI 13, 1. 18, 4. 79, 1, *ἵνα* IV 87, 3. Similiter pronomini relativo VI 33, 3. Cf. adn. I 10, 2. 68, 1. Contra Class., qui Dobraeo auctore *ἡσύχαζον ὑπὸ ἀπλοίας* edidit, cf. Annal. phil. 1870 p. 322. — **αὐτοῖς τοῖς στρατιώταις.** Milites navigatione impedita otiosi ipsi (i. e. sua sponte. Cf. III 65, 2. IV 60, 2. 128, 4) id fecerunt, quod Demosthenes eis persuadere frustra conatus erat. — **περιστᾶσιν.** Mutata sententia interpretatur Heilm. „Simplicior intellectus, opinor, verior est, ut milites undique accurrentes [circumstantes] munitionem aggressi esse dicantur.“ Arn. — **ἐκτειχίσαι** modo est absolvere munitionem, modo, ut hic, omnino emunire. Cf. IV 45, 2. VII 4, 5. 26, 3. Drak. ad Liv. XXI 7, 7. Miram verborum *ὡς δὲ οὐκ . . . τὸ χωρίον* explicationem proposuit Mueller-Struebing Aristoph. p. 665 sqq., quam, si placet, vide apud ipsum.

§ 2. **σιδήρια**, ferrea instrumenta, ferramenta. — **λιθουργά.** Insolentius hic adiective legitur; nam alibi (ut 69, 2) *λιθουργός* substantivum est. Apud Poll. VII 125 et apud Suid. in v. *λογάδην* legitur *λιθουργικά*, sed id sic dici non certius est, immo vulgato patrocinatur Greg. Nyss. *λιθουργοῖς ὀργάνοις* scribens. Vid. Dind. in Steph. Thes. „Videtur *σιδήρια λιθουργά* accipere non tam pro ferramentis ad elaborandos quam ad eximendos lapides. [Attamen] schol. expl. *λαξευτήρια*, scalpendis et poliendis lapidibus apta.“ Steph. ibid. Recte schol. Cf. adn. prox. — **λογάδην φέροντες**, cum delectu (sive selectos) comportantes, quia caedere eos non poterant. Cf. IV 31, 2. VI 66, 2. Schaefer in Steph. Thes. non selectos, sed collectos lapides vult esse; at illa interpretatio reliquo usui vocabuli, ut cum de militibus dicitur, est convenientior. Contrarium esse loquendi genus *λίθοι ἐν τομῇ ἐγγώνιοι* I 93, 5 adnotat Did. „Structura huius castelli, praeterquam quod minus erat, antiquissimo Cyclopiae, quae vocatur, architecturae generi similis videtur fuisse, cuius exemplum exstat in Tirynthis moenibus. Vid. Gell. Argol. tab. 14. Ibi intervalla maiorum saxorum lapillis expleta erant, quod ipsum Pyli factum esse probabile est; et mortario, quod Thuc. in partibus quibusdam operis adhibitum esse dicit, ad hos lapides solidandos opus erat, cum maiora saxa sua magnitudine et pondere firma essent.“ Arn. Cf. Puill. Bobl. l. d. p. 4 et Muell. Enchirid. Archaeolog. § 269. — **καὶ ξυνετίθεσαν.** De transitu a participio ad verbum finitum cf. adn. I 57, 4. — **ξυμβαίνοι**, i. e. *ξυναρμόζοι*. — **καὶ τὸν πηλόν** cet. Horum

χρῆσθαι, ἀγγείων ἀπορίᾳ ἐπὶ τοῦ νώτου ἔφερον
ἐγκεκυφότες τε, ὡς μάλιστα μέλλοι ἐπιμένειν, καὶ
τὼ χεῖρε ἐς τοὐπίσω ξυμπλέκοντες, ὅπως μὴ ἀπο-
3 πίπτοι. παντί τε τρόπῳ ἠπείγοντο φθῆναι τοὺς
Λακεδαιμονίους τὰ ἐπιμαχώτατα ἐξεργασάμενοι, πρὶν
ἐπιβοηθῆσαι· τὸ γὰρ πλέον τοῦ χωρίου αὐτὸ
καρτερὸν ὑπῆρχε καὶ οὐδὲν ἔδει τείχους.

1 5. Οἱ δὲ ἑορτήν τινα ἔτυχον ἄγοντες, καὶ ἅμα
πυνθανόμενοι ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐποιοῦντο, ὡς, ὅτ' ἂν
ἐξέλθωσιν, ἢ οὐχ ὑπομενοῦντας σφᾶς ἢ ῥᾳδίως
ληψόμενοι βίᾳ· καί τι καὶ αὐτοὺς ὁ στρατὸς ἔτι
2 ἐν ταῖς Ἀθήναις ὢν ἐπέσχε. τειχίσαντες δὲ οἱ Ἀθη-
ναῖοι τοῦ χωρίου τὰ πρὸς ἤπειρον καὶ ἃ μάλιστα
ἔδει ἐν ἡμέραις ἓξ τὸν μὲν Δημοσθένη μετὰ νεῶν
πέντε αὐτοῦ φύλακα καταλείπουσι, ταῖς δὲ πλείοσι
ναυσὶ τὸν ἐς τὴν Κέρκυραν πλοῦν καὶ Σικελίαν
ἠπείγοντο.

αἰτίαι τῆς ὀλιγωρίας τῶν Λακεδαιμονίων. οἱ Ἀθηναῖοι τειχίσαντες ταῖς πλείοσι ναυσὶν ἀποπλέουσιν.

1 6. Οἱ δ' ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄντες Πελοποννήσιοι
ὡς ἐπύθοντο τῆς Πύλου κατειλημμένης, ἀνεχώ-
ρουν κατὰ τάχος ἐπ' οἴκου, νομίζοντες μὲν οἱ
Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἆγις ὁ βασιλεὺς οἰκεῖον σφίσι

οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς Ἀττικῆς.

ἐνάργειαν iure laudat schol. De *πηλοῦ* voce cf. adn. I 93, 5. — *τοῦ νώτου.* De singulari cf. adn. II 52, 4. 70, 3.

§ 3. *φθῆναι ... πρὶν ἐπιβοηθῆσαι.* Subiectum infinitivi *ἐπιβοηθῆσαι* eadem attractione obiectum superioris *φθῆναι* factum est, de qua vid. adn. II 21, 1. — *αὐτὸ καρτερόν.* Antea 3,2 *φύσει καρτερόν*, unde liquet, quid sit *αὐτό*. Cf. 69, 2. Tum *οὐδέν* est *οὐδαμῶς*.

Cap. **5.** § 1. *ἑορτὴν ... ἄγοντες.* Hac de causa a militia abstinebant. Cf. adn. V 54, 2. — *ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐποιοῦντο.* Cf. Vig. p. 282. — *ὡς ... ὑπομενοῦντας.* Cf. Matth. Gr. § 568, 3. Buttm. Gr. § 145 adn. 7. — *ἐν ταῖς Ἀθήναις*, apud Athenas. Cf. adn. III 91, 5.

§ 2. *καὶ ἃ ... ἔδει.* Dicit *καί*, quia etiam in partibus nonnullis ad mare versis munitione subita opus fuit. Cf. 13, 1 et ibi adn. — *ἐν ἡμέραις ἕξ.* At Diod. XII 61 *ἐν εἴκοσιν ἡμέραις ἐτείχισε τὴν Πύλον*, fortasse de universa munitione loquens, etsi *τὰ πρὸς τὸ πέλαγος τετραμμένα* etiam infra c. 9 infirmissimo muro munita reperiemus. — *τὸν ... πλοῦν ... ἠπείγοντο.* Cf. adn. III 2, 3.

Cap. **6.** § 1. *ἐπύθοντο ... κατειλημμένης.* Conf. Matth. Gr. § 349 adn. 2. Krueg. Gr. § 47, 10 adn. 11. — *νομίζοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι.* De nominativis cf. Matth. Gr. § 562, 1 adn. 1. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 1. Cf. II 54, 2. IV

τὸ περὶ τὴν Πύλον· ἅμα δὲ πρῷ ἐσβαλόντες καὶ τοῦ σίτου ἔτι χλωροῦ ὄντος ἐσπάνιζον τροφῆς τοῖς πολλοῖς. χειμών τε ἐπιγενόμενος μείζων παρὰ τὴν καθεστηκυῖαν ὥραν ἐπίεσε τὸ στράτευμα.
ὥστε πολλαχόθεν ξυνέβη ἀναχωρῆσαί τε θᾶσσον 2
αὐτοὺς καὶ βραχυτάτην γενέσθαι τὴν ἐσβολὴν ταύτην· ἡμέρας γὰρ πεντεκαίδεκα ἔμειναν ἐν τῇ Ἀττικῇ.

Ἠιόνα Μενδαίων ἀποικίαν Σιμωνίδης Ἀθηναῖος μάτην αἱρεῖ.

7. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Σιμωνίδης Ἀθηναίων στρατηγὸς Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Θρᾴκης, Μενδαίων ἀποικίαν, πολεμίαν δὲ οὖσαν, ξυλλέξας Ἀθηναίους τε ὀλίγους ἐκ τῶν φρουρίων καὶ τῶν ἐκείνῃ ξυμμάχων πλῆθος προδιδομένην κατέλαβε· καὶ παραχρῆμα ἐπιβοηθησάντων Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων ἐξεκρούσθη τε καὶ ἀπέβαλε πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν.

Πελοποννήσιοι παρασκευάζονται ὡς Πύλῳ

8. Ἀναχωρησάντων δὲ τῶν ἐκ τῆς Ἀττικῆς 1
Πελοποννησίων οἱ Σπαρτιᾶται αὐτοὶ μὲν καὶ οἱ

Cap. 7. Ἠιόνα Aug. It. Bekk. pro vulgat. Ἠϊόνα. Et apud Harpocrat. in v. Ἠϊών, πόλις Θρᾴκης, Μενδαίων ἀποικία, litterarum ordo ι furtivum esse demonstrat. Accedit, quod in Cass. C. F. G. X. Z. a. Ἠόνα exaratur. Obstat tamen Eustath. ad Homer. Il. p. 179 Rom. ὅτι δὲ Ἠιὼν δισυλλάβως καὶ τόπος ἐστὶ Στρυμόνος, καὶ Ἠϊὼν τρισυλλάβως πόλις ἐν Χερσονήσῳ παρὰ Θουκυδίδῃ καὶ ἄλλη πρὸς τῇ Πιερίᾳ. Ceterum cf. sd. I 98, 1.

73, 4. V 81, 2. — πρῷ de anni tempore ut VII 19, 1. — τοῦ σίτου ... ὄντος. Cf. 2, 1. — ἐσπάνιζον τροφῆς τοῖς πολλοῖς, so hatten sie für den grössten Theil des Heeres nicht hinlängliche Lebensmittel. Simillime VIII 57, 1 ἢν ἀπορῶσι πολλαῖς ναυσὶ τῆς τροφῆς. — χειμών, frigus, tempestas pluvia, hiberna. Cf. adn. III 21, 4. — παρά, ut I 23, 3, ubi cf. adn.

§ 2. πολλαχόθεν. Proprie tribus de causis, ut docent superiora.

Cap. 7. Ἠιόνα. De scriptura nominis cf. sd. Non esse Eionem Strymoniam (I 98. IV 102 sqq.) satis demonstratum est in ed. mai. I 2 p. 350 sq. Sed etiam in Chersoneso sitam et Pieriam, quas commemorat Eustath. (cf. sd.), significari iure negat Arn. Eam de qua hic agitur urbem in Chalcidica collocandam esse breviter adnotat Od. Muell. de Maced. p. 26. In ora Bisaltiae inter Bolben et Amphipolin fuisse multis probare studet Cousinery Maced. I p. 119 sqq. — Μενδαίων. De his vid. c. 123. De μέν non addito cf. sd. I 12, 3. — ἐκ τῶν φρουρίων. Quae in hac regione habebant Athenienses.

Cap. 8. § 1. τῶν ἐκ. Cf. adn.

ἐγγύτατα τῶν περιοίκων εὐθὺς ἐβοήθουν ἐπὶ τὴν
Πύλον. τῶν δὲ ἄλλων Λακεδαιμονίων βραδυτέρα
ἐγίγνετο ἡ ἔφοδος, ἄρτι ἀφιγμένων ἀφ' ἑτέρας
2 στρατείας. περιήγγελλον δὲ καὶ κατὰ τὴν Πελο-
πόννησον βοηθεῖν ὅτι τάχιστα ἐπὶ Πύλον, καὶ
ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Κερκύρᾳ ναῦς σφῶν τὰς ἑξήκοντα
ἔπεμψαν. αἳ ὑπερενεχθεῖσαι τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν
καὶ λαθοῦσαι τὰς ἐν Ζακύνθῳ Ἀττικὰς ναῦς
ἀφικνοῦνται ἐπὶ Πύλον· παρῆν δὲ ἤδη καὶ ὁ πεζὸς
3 στρατός. Δημοσθένης δὲ προσπλεόντων ἔτι τῶν
Πελοποννησίων ὑπεκπέμπει φθάσας δύο ναῦς
ἀγγεῖλαι Εὐρυμέδοντι καὶ τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ἐν
Ζακύνθῳ Ἀθηναίοις παρεῖναι ὡς τοῦ χωρίου κιν-
4 δυνεύοντος. καὶ αἱ μὲν νῆες κατὰ τάχος ἔπλεον
κατὰ τὰ ἐπεσταλμένα ὑπὸ Δημοσθένους· οἱ δὲ
Λακεδαιμόνιοι παρεσκευάζοντο ὡς τῷ τειχίσματι
προσβαλοῦντες κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν.
ἐλπίζοντες ῥᾳδίως αἱρήσειν οἰκοδόμημα διὰ τα-
χέων εἰργασμένον καὶ ἀνθρώπων ὀλίγων ἐνόντων.
5 προσδεχόμενοι δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Ζακύνθου
τῶν Ἀττικῶν νεῶν βοήθειαν ἐν νῷ εἶχον, ἢν

προσβαλοῦντες κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν καὶ ὁπλίτας διαβιβάζουσιν ἐς Σφακτηρίαν.

Cap. 8. § 1. *στρατείας*. In libris mss. *στρατιᾶς*. Cf. sd. I 9, 3.

§ 5. *τῆς Ζακύνθου*. *Τῆς* om. It. Vat. M. H.; sed postquam haec insula bis § 2 et 3 nominata est, articulum additum malumus. Cf. c. 13.

I 8, 2. — *τῶν περιοίκων*. Cf. adn. I 101, 2. — *τῶν δὲ ἄλλων*, i. e. *τῶν μὴ ἐγγύτατα οἰκούντων*.

§ 2. *περιήγγελλον*. Cf. adn. I 116, 1. II 10, 1. — *τὰς ἐν . . . τὰς ἑξήκοντα*. Cf. c. 2 et de *σφῶν* adn. I 25, 2. „Diod., ut videtur, *τεσσαράκοντα πέντε* XII 61." Wass. Et infra 11, 2 apud ipsum Thuc. quadraginta tres commemorantur. De quo dissensu cf. adn. 11, 2. — *ὑπερενεχθεῖσαι τὸν . . . ἰσθμόν*. De re vid. adn. III 15, 1, de Leucadiorum isthmo adn. III 81, 1. — *τὰς ἐν Ζακύνθῳ . . . ναῦς*. De Eurymedontis et Sophoclis classe agi et docet Bloomf. cl. c. 13 et apparet clarissime ex § 3. — *ὁ πεζὸς στρατός*. *Μύριοι καὶ δισχίλιοι* teste Diod.

§ 4. *αἱ νῆες . . . ἔπλεον*. Naves iter faciebant, dum proxima geruntur. Sunt igitur naves duae ad arcessendam classem missae, non ipsa classis. — *τὰ ἐπεσταλμένα*, mandata.

§ 5. *τὴν βοήθειαν*. „Sententia huius loci est Peloponnesios exspectasse et praevidisse Atti-

ἄρα μὴ πρότερον ἔλθωσι, καὶ τοὺς ἔσπλους τοῦ
λιμένος ἐμφράξαι, ὅπως μὴ ᾖ τοῖς Ἀθηναίοις
ἐφορμίσασθαι ἐς αὐτόν. ἡ γὰρ νῆσος ἡ Σφακτη- 6
ρία καλουμένη τόν τε λιμένα, παρατείνουσα καὶ
ἐγγὺς ἐπικειμένη, ἐχυρὸν ποιεῖ καὶ τοὺς ἔσπλους
στενούς, τῇ μὲν δυοῖν νεοῖν διάπλουν κατὰ τὸ
τείχισμα τῶν Ἀθηναίων καὶ τὴν Πύλον, τῇ δὲ
πρὸς τὴν ἄλλην ἤπειρον ὀκτὼ ἢ ἐννέα· ὑλώδης
τε καὶ ἀτριβὴς πᾶσα ὑπ' ἐρημίας ἦν καὶ μέγεθος

cam classem utpote amicam auxilio venturam Atheniensibus, qui Pyli erant." Duk. — καὶ τοὺς ἔσπλους . . . ἐμφράξαι. *Καί*, i. e. praeterquam quod impetus facerent.

§ 6. ἡ νῆσος ἡ Σφακτηρία. Haec ab aliis scriptoribus *Σφαγία* dicitur. Vid. Gottleb. ad Plat. Menex. c. 30. Tres Sphagias ante Pylum iacere affirmat Plin. Hist. nat. IV 12, 55. Duas tantum agnoscit Muell. Dor. II p. 455. Numerum non definit Xen. Hist. VI 2, 31. Tertia praeter Sphacteriam seu Sparicam (Avarini insulam) et eam, quae hodie Paree vocatur, potest esse Kilonaki inter Sphacteriam et continentem medio in sinu Avarini sita. Cf. Bursian. Geogr. II p. 176, 1. — παρατείνουσα. De vi huius verbi intransitiva cf. Herod. I 203, de re Paus. IV 36, 4. Diod. l. d. Strab. 359. — τῇ μὲν . . . ὀκτὼ ἢ ἐννέα. „Australis introitus certe plus 1200 cubitos Britannicos [yards, quorum singuli ternos pedes aequant,] latus est (ex recenti quadam dimensione adeo amplius 1400 cubiti dicuntur esse), septentrionalis circiter 150. Quorum numerorum ratio non consentit, ac si septentrionalem introitum normam comparationis vellemus esse, veteribus triremibus spatium ducenorum vel trecenorum pedum, ut [aequatis frontibus] moverentur, opus erat, id quod credi non potest." Leak. Pelop. I p. 415 sq., qui a Thucydide portus ostii latitudinem non visam aut accurate examinatam esse suspicatur. Bloomf. in numeris ὀκτώ et ἐννέα a librariis erratum, Arn. Sphacteriam et Pylum omnino non esse Sparicam et Avarinum veterem conicit. At ex hodierno statu nihil certi concludi posse, cum locorum natura mutationem subierit, dicit Curtius Pelop. II p. 179 sq. Contra Bursian. Geogr. II p. 176, 2 hoc in septentrionali tantum introitu factum esse contendit, ceteroqui scriptoris errorem statuendum esse, qui ipse haec loca non spectaverit. Cf. paulo post et 13, 4 adn. — ὑλώδης cet. Cf. 29, 3. — μέγεθος . . . πεντεκαίδεκα σταδίους. *Μέγεθος* hic longitudinem, non circuitum esse docent Stanhop. Plataear. planit. p. 95. Bloomf. Arn., hic, si de Sphagia seu Sparica agatur. Sed idem, quoniam re vera haec insula in longitudinem amplius duobus miliariis geographicis et dimidio pateat, multo plura quam quindecim stadia effici et ea quoque de causa hanc insulam intellegi vix posse addit, sed suspicatur esse nunc Vetus Castrum Avarini. Longitudo tamen insulae ab aliis aliter definitur; nam Bellino teste apud St. Vincentium in parte physica eius libri, qui inscribitur „Expédition scientifique de Morée", p. 50 est multo minor („d'une lieue et un quart"). Cf. etiam Stanhop. l. d. Curtius l. d. insulam pro Thucy-

7 περὶ πεντεκαίδεκα σταδίους μάλιστα. τοὺς μὲν οὖν ἔσπλους ταῖς ναυσὶν ἀντιπρῴροις βύζην κλῄσειν ἔμελλον· τὴν δὲ νῆσον ταύτην φοβούμενοι μὴ ἐξ αὐτῆς τὸν πόλεμον σφίσι ποιῶνται, ὁπλίτας διεβίβασαν ἐς αὐτὴν καὶ παρὰ τὴν ἤπειρον
8 ἄλλους ἔταξαν· οὕτω γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις τήν τε νῆσον πολεμίαν ἔσεσθαι τήν τε ἤπειρον ἀπόβασιν οὐκ ἔχουσαν (τὰ γὰρ αὐτῆς τῆς Πύλου ἔξω τοῦ ἔσπλου πρὸς τὸ πέλαγος ἀλίμενα ὄντα οὐχ ἕξειν ὅθεν ὁρμώμενοι ὠφελήσουσι τοὺς αὐτῶν), σφεῖς δὲ ἄνευ τε ναυμαχίας καὶ κινδύνου ἐκπολιορκήσειν τὸ χωρίον κατὰ τὸ εἰκός, σίτου τε οὐκ ἐνόν-
9 τος καὶ δι' ὀλίγης παρασκευῆς κατειλημμένον. ὡς δ' ἐδόκει αὐτοῖς ταῦτα, καὶ διεβίβαζον ἐς τὴν νῆσον τοὺς ὁπλίτας ἀποκληρώσαντες ἀπὸ πάντων τῶν λόχων. καὶ διέβησαν μὲν καὶ ἄλλοι πρότε-

§ 8. τοὺς αὐτῶν. In optimis libris mss. τοὺς αὐτῶν. Cf adn. I 17, 1.

κατειλημμένον codd. praeter Lugd. M. Y. b., qui **προκατειλημμένον** habent. Ceterum cf. adn.

didis ratione novem fere stadiis nunc maiorem esse docet eamque discrepantiam a loci mutatione repetit. Bursian. vero l. d. hic quoque scriptoris errorem statuit. — **περὶ . . . μάλιστα.** Haec ita inter se coniuncta sunt, ut **ὀλίγον ἐς** IV 124, 1, **ἐς διακοσίους τινάς** VIII 21. Cf. ibi adn. et Xen. Cyr. II 1, 6. Simillime Plat. Crit. 112 e **περὶ δύο μάλιστα ὄντας μυριάδας.** Cf. adn. I 13, 3.

§ 7. **ἀντιπρῴροις,** i. e. **ὥστε εἶναι ἀντιπρῴρους, στήσαντες αὐτὰς ἀντιπρῴρους.** Cf. Diod. c. 61. Contra **τριήρεσι πλαγίαις** simili consilio usi sunt Syracusani VII 59. — **τὴν νῆσον . . . ἐξ αὐτῆς.** De hoc attractionis genere cf. adn. II 42, 4.

§ 8. **ἔσεσθαι.** Ad hunc infinitivum et eos, qui secuntur, e superiore **φοβούμενοι** repete **ἐνόμιζον.** Cf. adn. 3, 2. — **τὰ γὰρ . . . ἕξειν.** Nam ipsius Pyli oram, cum excepto portus introitu, quatenus altum spectaret, importuosa esset, non habituram (praebituram) esse (quidquam). Portus Pyli habebat quidem introitum ab alto (ostium septentrionale § 6 adn.), sed ipse in sinum (Avarini) spectabat. Cf. adn. 13, 1. — **δι' ὀλίγης κατειλημμένον.** „Cum non sat diu occupatum esset, ut bene munitum esse posset.“ Dobr. Molestissimum est servata codd. scriptura **κατειλημμένον** in tanta vicinia ipsius nominis **αὐτοῦ** (**τοῦ χωρίου**) subaudire (cf. II 8, 4. IV 41, 4), praesertim cum genetivus **σίτου** praecesserit. Quare recepimus Dobraei emendationem. Cf. 20, 3.

§ 9. **καὶ διεβίβαζον.** De **καί** cf. adn. II 93, 4. — **ἀπὸ πάντων τῶν λόχων.** Hos

ρον κατὰ διαδοχήν, οἱ δὲ τελευταῖοι καὶ ἐγκαταληφθέντες εἴκοσι καὶ τετρακόσιοι ἦσαν. καὶ Εἵλωτες οἱ περὶ αὐτούς· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἐπιτάδας ὁ Μολόβρου.

Δημοσθένης δὲ ὁ ἐν Πύλῳ φρούραρχος ἀντιπαρασκευάζεται.

9. Δημοσθένης δὲ ὁρῶν τοὺς Λακεδαιμονίους 1
μέλλοντας προσβάλλειν ναυσί τε ἅμα καὶ πεζῷ, παρεσκευάζετο καὶ αὐτός, καὶ τὰς τριήρεις αἳ περιῆσαν αὐτῷ ἀπὸ τῶν καταλειφθεισῶν ἀνασπάσας ὑπὸ τὸ τείχισμα προσεσταύρωσε, καὶ τοὺς ναύτας

§ 9. *ἐγκαταλειφθέντες* It. Vat. M. Cf. adn.
Μολόβρου. Μολοβροῦ Cass. Aug. Ven. It. Vat. al. Sed vulgata ad proprium ab appellativo distinguendum videtur servanda. Ceterum cf. de hoc nomine Boeckh. Corp. Inscript. I p. 698.
Cap. **9.** § 1. *αἵπερ ἦσαν* codd. Cf. adn.

quinque fuisse male dicit schol. ad h. l., quocum conf. schol. Aristoph. Lysistr. 454. Septem praeter Sciritas pugnasse audiemus V 68, 3. Cf. de omni re Muell. Dor. II p. 233. Thirlw. Hist. Gr. vol. I extr. Haas. ad Xen. de Rep. Laced. p. 204. — ***ἐγκαταληφθέντες***, illic deprehensi, Haas. Si ita intellegitur, concidunt dubitationes Kruegeri, qui vulgatum ***ἐγκαταλειφθέντες*** tuitus est ad Dion. p. 296 et contra Goellerum in Comment. antiqu. stud. a. 1842 m. Febr. p. 98. — ***εἴκοσι καὶ τετρακόσιοι.*** Idem repetitur 38, 5. Cf. Plut. Nic. c. 7. — ***Εἵλωτες οἱ περὶ αὐτούς.*** Horum numerum fortasse ex eis, quae de pugna Plataeensi Herodot. IX 28 leguntur, definiri posse existimat Dukas. Cf. Mor. ad Isocr. Pan. c. 25. At qui apud Herodotum commemorantur, erant levis armaturae milites; qui autem in Sphacteria erant, eos famulos fuisse Spartiatarum et inde, quod c. 16 ***θεραπόντων*** mentio fit, et quod c. 34 sqq. nihil de levis armaturae militibus et auxilio, quod Helotae Spartiatis tulerint, legitur, perspicuum est. Cf. etiam Visch. Mus. Helvet. I p. 393 adn.

Cap. **9.** § 1. ***τὰς τριήρεις.*** Tres. Cf. 5, 2. 8, 3. — ***αἳ περιῆσαν.*** Recepimus Classeni emendationem, quod significandae sunt naves, quae de relictis (5, 2) superant, postquam duae Zacynthum missae sunt (8, 3). Cum hae quoque in relictarum numero essent, non sufficiebat dicere illas ex relictis fuisse. — ***προσεσταύρωσε.*** *Προεσταύρωσε* coniecit Bloomf. comparans VI 75, 1 al. et de re Herod. IX 97 ***τάς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιεβάλοντο ἕρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἥμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἕρκος κατέπηξαν.*** In Stephani Thesauro exemplis antiquioribus verbo ***προσσταυροῦν*** carentibus t. I p. 1805 e Thuc. l. IV excitatur ***προσταυροῦσι τὰς ναῦς,*** quod non potest nisi huc spectare. Interpretatur auctor vallis seu palis (in terram) depactis praemunire, quod alibi (VII 25, 5) ***σταυροὺς πρὸ τῶν νεῶν καταπηγνύναι*** Thuc. dicat. Sed ipsae quoque naves pro munimento videntur fuisse, cui firmandi causa vallum adiecerunt. Huic interpretationi favet Appian. Bell. civ. V 33 ***τὰς τάφρους προσεσταύρου.*** — ***τοὺς ναύ-***

ἐξ αὐτῶν ὥπλισεν ἀσπίσι τε φαύλαις καὶ οἰσυΐναις ταῖς πολλαῖς**· οὐ γὰρ ἦν ὅπλα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ πορίσασθαι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐκ λῃστρικῆς Μεσσηνίων τριακοντόρου καὶ κέλητος ἔλαβον, οἳ ἔτυχον παραγενόμενοι. ὁπλῖταί τε τῶν Μεσσηνίων τούτων ὡς τεσσαράκοντα ἐγένοντο, οἷς ἐχρῆτο μετὰ τῶν
2 ἄλλων. τοὺς μὲν οὖν πολλοὺς τῶν τε ἀόπλων καὶ ὡπλισμένων ἐπὶ τὰ τετειχισμένα μάλιστα καὶ ἐχυρὰ τοῦ χωρίου πρὸς τὴν ἤπειρον ἔταξε, προειπὼν ἀμύνασθαι τὸν πεζόν, ἢν προσβάλῃ· αὐτὸς δὲ ἀπολεξάμενος ἐκ πάντων ἑξήκοντα ὁπλίτας καὶ

§ 2. προσβάλλῃ Vat. Aug. Cass. Cl. Mosqu. Ven.

τας, remiges, non classiarios, qui iam erant armati. Cf. VII 1, 3. VIII 17, 1. Liv. XXVI 17. — ἀσπίσι τε. Non possunt τε — καί particulis iuncta esse φαύλαις et οἰσυΐναις et frustra ad tuendam hanc enodandae difficultatis rationem III 56, 3. IV 115, 1 afferuntur, ubi vide adn. Neque magis probabile est remiges eis solis armis instructos esse, quae ad arcenda, non ad infligenda vulnera idonea essent. Quare lacuna statuenda est. Excidisse potest καὶ ἀκοντίοις. — οἰσυΐναις. De his clipeis salignis et aliis vimineis, antiquissimis et in Asia usitatissimis, vide Bloomf. et Herm. ad Luci. de Hist. conscr. p. 153. — ὅπλα sunt gravis armaturae. Cf. VI 72, 4. VIII 97, 1. Quibus qui non instructi sunt infra ἄοπλοι vocantur. — λῃστρικῆς. Non verbo piratica, sed praedatoria reddi iubet Bloomf. Haec tamen apud veteres parum distinguuntur; Livius certe easdem naves et piraticas et praedatorias vocat XXXIV 32. 36. Ceterum cf. adn. III 51, 2. — κέλητος. Μικρὸν καὶ στενὸν πλοῖον explicat schol. Cf. IV 120, 2. VIII 38, 1 atque de deminutivo I 53, 1. — οἳ ἔτυχον παραγενόμενοι. Eo non forte delati sunt, sed praedandi consilio advenerunt, postquam Athenienses ibi consedise cognoverunt (cf. 41, 2); sed adventus eorum tum accidit, cum Athenienses eorum auxilio uti possent. Neque cogitari potest casu quodam tantam armorum copiam (remiges quadringenti fere fuerunt. Cf. Boeckh. Oec. civ. 1 p. 388) in Messeniorum navibus fuisse, sed ea in Demosthenis usum videntur comparasse. Haud facile Classeno credas unam navem (sic enim τριακοντόρου καὶ κέλητος intellegit) eamque parvam praeter hoc armorum onus quadraginta milites gravis armaturae capere potuisse. — ὁπλῖται τῶν Μεσσηνίων. Σφενδονήτας Messeniorum duce Comone apud Sphacteriam opem tulisse Atheniensibus dicit Paus. IV 26.

§ 2. ἐπὶ τὰ τετειχισμένα . . . τὴν ἤπειρον, ubi locus maxime munitus et tutus erat, (id est) ad continentem versus. — ἐχυρά Thuc. videtur addidisse, quia haec pars non solum manu, sed etiam natura (cf. 3, 2. 4, 3) munita erat; nam opera etiam τὰ κατὰ τὸν λιμένα munitissima erant.

τοξότας ὀλίγους ἐχώρει ἔξω τοῦ τείχους ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ᾗ μάλιστα ἐκείνους προσεδέχετο πειράσειν ἀποβαίνειν ἐς χωρία μὲν χαλεπὰ καὶ πετρώδη πρὸς τὸ πέλαγος τετραμμένα, σφίσι δὲ τοῦ τείχους ταύτῃ ἀσθενεστάτου ὄντος ἐπισπάσεσθαι αὐτοὺς ἡγεῖτο [προθυμήσεσθαι]· οὔτε γὰρ αὐτοὶ ἐλπίζοντές 3
ποτε ναυσὶ κρατηθήσεσθαι οὐκ ἰσχυρὸν ἐτείχιζον, ἐκείνοις τε βιαζομένοις τὴν ἀπόβασιν ἁλώσιμον τὸ χωρίον γίγνεσθαι. κατὰ τοῦτο οὖν πρὸς αὐτὴν 4
τὴν θάλασσαν χωρήσας ἔταξε τοὺς ὁπλίτας ὡς εἴρξων, ἢν δύνηται, καὶ παρεκελεύσατο τοιάδε.

ἐπισπάσασθαι codd. praeter D., qui ἐπισπᾶσθαι habet. Cf. adn.

Cf. 13,1. — ἔξω τοῦ τείχους. Munitio igitur non usque ad ipsam oram maris pertinebat. — πρὸς τὸ πέλαγος. Distinguitur a superiore θάλασσα. Cf. adn. 8,8. 13, 1. — ἐπισπάσεσθαι . . . [προθυμήσεσθαι]. Quod in codd. vulgatur sic interpretatur Stephanus: putabat fore, ut hoc eos ad audendum aliquid alliceret, eumque secutus est Class. Sed neque nudus infin. aoristi futuri vim habet (cf. Stahl. Quaest. gram. p. 2 sqq.) neque ex ἐπισπᾶσθαι verbo infinitivus futuri suspensus esse potest (cf. l. d. p. 8 sq.). Praeterea durissimum est ex genetivo absoluto accusativum subiecti repetere. Cur enim Thucydidem scribere noluisse credamus quod maxime in promptu erat τὸ τεῖχος ταύτῃ ἀσθενέστατον ὄν? Quarum difficultatum duas tollit Bloomf. coniectura ἐπισπάσεσθαι, ut medii futurum positum sit pro futuro passivo; remanet infin. futuri προθυμήσεσθαι contra grammaticae leges ex verbo ἐπισπᾶσθαι aptus. Neque magis licet ἐπισπάσεσθαι e verbo προθυμεῖσθαι suspendere. Ac ne sana quidem sententia sic evadit. Nemo enim contendere potest, ut alliciatur, quoniam illud proprio, hoc alieno studio fit. Quam repugnantiam effugere voluerunt vertentes paratos fore, quae debilior notio a verbo προθυμεῖσθαι aliena est. Cum autem restituto ἐπισπάσεσθαι omnia recte se habeant, modo προθυμήσεσθαι omiseris, hoc Dobraeum secuti pro illius interpretamento habemus. Verte igitur: ubi, cum murus hic ipsis infirmissimus esset, fore putabat ut allicerentur. Madvig., qui in Adv. crit. I p. 318 ἐπιβήσεσθαι . . . προθυμήσεσθαι coniecit, exempla infinitivi fut. ex προθυμεῖσθαι verbo pendentis afferre debebat. Cf. Stahl. l. d. p. 8 sq.

§ 3. οὔτε γὰρ . . . γίγνεσθαι. Non enim firmius (illam partem) munivevant, existimantes neque se umquam navibus devictum iri et ab illis, si per vim in terram escenderent, castellum facile capi posse. Ita bene Haack. „Recte dici potest βιάζεσθαί τι, ut IV 9, 3. 11, 4 τὴν ἀπόβασιν, ibid. 36, 1 τὴν ἔφοδον, VII 22, 2 τὸν ἔσπλουν, 70, 7 τὸν ἔκπλουν." Duk. ad VII 69, 4. De ἐλπίζ. vid. adn. I 1, 1. De inf. praes. γίγνεσθαι cf. adn. III 92, 4.

§ 4. κατὰ τοῦτο, hac ratione, sive ea de causa. Cf. V 65, 3. VIII 5, 5. 66, 4. Aristoph. Nub. 239. Pac. 192. Av. 916.

1 10. „Ἄνδρες οἱ ξυναράμενοι τοῦδε τοῦ κινδύνου, μηδεὶς ὑμῶν ἐν τῇ τοιᾷδε ἀνάγκῃ ξυνετὸς βούλέσθω δοκεῖν εἶναι, ἐκλογιζόμενος ἅπαν τὸ περιεστὸς ἡμᾶς δεινόν, μᾶλλον ἢ ἀπερισκέπτως εὔελπις ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς ἐναντίοις ⟨ὡς⟩ καὶ ἐκ τούτων ἂν περιγενόμενος. ὅσα γὰρ ἐς ἀνάγκην ἀφῖκται ὥσπερ τάδε, λογισμὸν ἥκιστα ἐνδεχόμενα
2 κινδύνου τοῦ ταχίστου προσδεῖται. ἐγὼ δὲ καὶ τὰ πλείω ὁρῶ πρὸς ἡμῶν ὄντα, ἢν ἐθέλωμέν τε

λόγος αὐτοῦ, ᾧ παρακελεύεται τοῖς στρατιώταις.

Cap. **10**. § 1. *περιεστώς* m., sed Pal. Gr. Laur. α. Bekk. *περιεστός*. Ita taciti quidem apud Bekk. in edit. stereot. Aug. It. Vat.; sed in duobus postremis certe ita non legi maioribus eiusdem viri exemplis videtur demonstrari. Ceterum cf. sd. III 9, 1.

μᾶλλον ἤ Pal. Marc., sed *ἤ* om. Cass. Aug. Cl. It. Vat. M. Gr. Lugd. Laur. E. m., et *δέ* pro eo praebent Ven. F. C. Reg. W. X. Y. Z. al.

χωρῆσαι. χωρήσας Cl. F. H. C. I. Laur. Z. al., quod placuit Reiskio et Arn. Sed cf. ed. mai.

Cap. **10**. § 1. *Ἄνδρες οἱ* cet. De nominat. cf. Krueg. Gr. § 45, 2 adn. 7. — *ξυναράμενοι . . . κινδύνου.* Cf. Matth. Gr. § 325, 1 et infra V 28, 2. *Ξυναίρεσθαι κίνδυνον* legimus II 71, 2. — *ἐκλογιζόμενος.* Non differre a simplici, nisi quod paulo gravius est, apparet ex I 70, 1. 80, 2. II 40, 3. — *μᾶλλον ἤ.* Qui *μᾶλλον δέ* praeferunt, repetunt ex superioribus *βουλέσθω ἕκαστος*, posterius ex contrario *μηδείς*. Cf. Krueg. ad Dion. p. 116 interpr. Tac. Histor. II 52. Matth. Gr. § 562 adn. 2 et § 634, 3. Sed aliter *μᾶλλον δέ* dictum est 83, 5. III 82, 2; contra simillime atque hic *μᾶλλον ἤ* post negationem legitur I 73, 3. 91, 2. III 46, 4. IV 62, 2. 78, 3. V 110, 2. VII 19, 5. 25, 9. 36, 3. 48, 4. 67, 4. 69, 3. 81, 5. VIII 8, 3. 48, 5. 91, 2. — *ἀπερισκέπτως*, inconsulto, i. e. periculis non reputatis. — *καὶ ἐκ τούτων ἂν περιγενόμενος*, i. e. ἐπεί, εἰ ὁμόσε χωρήσειε, καὶ ἐκ τούτων ἂν περιγένοιτο. De *ἄν* cf. adn. III 37, 4. *Περιγίγνεσθαι ἔκ τινος*, evadere seu emergere e re, iam I 141, 5. II 49, 7 lectum esse adnotat Bloomf. Cum causa adiungatur, qua confisi milites hostibus obviam ire iubentur, patet haec verba ad illorum cogitationem referenda esse pariter atque supra vetantur instans periculum reputantes cauti esse. Quare *ὡς* addendum erat. Hoc confirmat Dio Cass. fragm. 55, 7 *αἱ μὲν γὰρ εὐπραγίαι σφάλλουσιν ἔστιν ὅτε τοὺς ἀπερισκέπτως τι δι᾽ αὐτὰς ἐλπίσαντας ὡς καὶ αὖθις κρατήσοντας*, qui hunc locum ante oculos videtur habuisse. — *κινδύνου . . . προσδεῖται*, periclitatione celerrima opus habent, Steph.

§ 2. *πρὸς ἡμῶν ὄντα*] *ἡμῖν σύμμαχα καὶ ὠφέλιμα ὄντα.* Cf. adn. II 86, 5. — *ἐθέλωμέν τε.* Pro *τε* nonnulli frustra *γε* scribi iusserunt. Cf. adn. I 16 et cogita in proximis plenam orationem esse *καὶ ἢν ἐθέλωμεν*. Cf. adn. III 56, 3. —

μεῖναι καὶ μὴ τῷ πλήθει αὐτῶν καταπλαγέντες
τα ὑπάρχοντα ἡμῖν κρείσσω καταπροδοῦναι. τοῦ 3
τε γὰρ χωρίου τὸ δυσέμβατον ἡμέτερον νομίζω,
ὃ μενόντων μὲν ἡμῶν ξύμμαχον γίγνεται, ὑπο-
χωρήσασι δὲ καίπερ χαλεπὸν ὂν εὔπορον ἔσται

§ 3. ὅ abest a libris mss. paene omnibus, sed legitur etiam apud Dionys. p. 801. Nisi corruptela hic statuenda est (cf. adn.), eo carere non possumus. Cf. adn. III 37, 2. Omissionem quidem eius, si deinde *μενόντων μέν* ex Pal. et Dionys. scripseris (reliqui codd. *μέν* om.), excusari posse putat Arn. in ed. 2, quod ita hoc enuntiatum simile foret alteri I 40, 4; sed ibi *γε* sententias iungit. Cf. adn. III 63, 2. Hofmanus deleto ὅ sic interpungens: *τὸ δυσέμβατον ἡμέτερον, νομίζω, μενόντων ἡμῶν ξύμμαχον γίγνεται*, nec *νομίζω*, ut *δοκῶ* et *οἶμαι* (cf. Matth. Gr. § 630 g), medio sermoni interponi demonstravit et *ἡμέτερον* cum verbis *μενόντων ἡμῶν ξύμμαχον* iunctum inutile fieri parum perpendit.

τῷ πλήθει . . . καταπλαγέντες. Haec propter dativum frustra a Dion. Hal. p. 800 reprehensa sunt. Cf. I 81, 6. III 113, 5. V 65, 5. VI 34, 6. Krueg. Gr. § 46, 10 adn. 1.

§ 3. **τοῦ τε γὰρ χωρίου . . . νομίζω.** His postea respondent verba *τό τε πλῆθος . . . φοβεῖσθαι*. Quoniam enim *τὰ ὑπάρχοντα κρείσσω* plurali numero praecesserunt, plura commoda sequantur necesse est. Secundum haec igitur interpunctionem loci constituimus. — **δυσέμβατον.** Cum de escensionis et accessus difficultate agatur, *δυσέκβατον* aut *δυσεπίβατον* forsitan scriptum malis, sed *δυσέμβατον* fere idem atque hoc videtur valere. — **ὑποχωρήσασι δὲ . . . ἔσται]** *ὑποχωρησάντων δὲ [ἡμῶν], καίπερ δυσέμβατον ὄν, εὐεπίβατον γενήσεται τοῖς Λακεδαιμονίοις.* Schol. Hanc debere esse sententiam omnes interpretes inter se consentiunt, sed dativum *ὑποχωρήσασι* quomodo explicent non habent. Dionys., qui p. 801 praeter praesentis *γίγνεται* futuro *ἔσται* respondentis inconcinnitatem (de qua cf. adn. III 92, 4) dativum *ὑποχωρήσασι* vituperat, pro quo genetivus convenientior fuerit, haec tria vocabula in suo libro habuisse patet. Quid praeterea legerit, ex allatis apud eum Thucydidis verbis satis certo cognosci nequit (cf. adn. III 82, 1. 4). Omnia sic a Thucydide profecta esse aegre nobis persuademus, sed hic vetustissimum esse mendum suspicamur, cui cum certa fide sanando impares simus. Vix enim Class. cuiquam probaverit hic dativum ex similitudine eorum, qui I 10, 5. 24, 1. II 62, 3. IV 56, 1. 120, 2 leguntur, explicari posse. Ac ne in superioribus quidem omnia recte se habere iudicamus. Male enim pro videndi (*ὁρῶ*) causa opinio (*νομίζω*) infertur, quippe quae minus certam cognitionem efficiat. Deinde non solum nimiam verbositatem sententiae *ἡμέτερον νομίζω ὃ μενόντων μὲν ἡμῶν ξύμμαχον γίγνεται* iure incusaveris, sed etiam quod loci difficultatem illis commodo esse (nam *ἡμέτερον* idem valere putatur atque *πρὸς ἡμῶν*) ita exponitur, ut hoc cum exceptione quadam (*μενόντων μὲν ἡμῶν*) fieri dicatur. Minus enim sic explicatur quam propositum est. Omnes offensiones sublatae essent, si scriptum foret *τοῦ τε*

μηδενὸς κωλύοντος καὶ τὸν πολέμιον δεινότερον ἕξομεν μὴ ῥαδίως αὐτῷ πάλιν οὔσης τῆς ἀναχωρήσεως, ἢν καὶ ὑφ' ἡμῶν βιάζηται (ἐπὶ γὰρ ταῖς ναυσὶ ῥᾷστοί εἰσιν ἀμύνεσθαι, ἀποβάντες δὲ ἐν
4 τῷ ἴσῳ ἤδη), τό τε πλῆθος αὐτῶν οὐκ ἄγαν δεῖ φοβεῖσθαι· κατ' ὀλίγον γὰρ μαχεῖται καίπερ πολὺ ὂν ἀπορίᾳ τῆς προσορμίσεως, καὶ οὐκ ἐν γῇ στρατός ἐστιν ἐκ τοῦ ὁμοίου μείζων, ἀλλ' ἀπὸ νεῶν, αἷς πολλὰ τὰ καίρια δεῖ ἐν τῇ θαλάσσῃ

ῥαδίως Cass. Aug. Cl. Pal. Vat. M. H. Gr. B. Vulgo et Bekk. ῥαδίας. Cf. adn.

γὰρ χωρίου τὸ δυσέμβατον [ἡμέτερον νομίζω ὂ] μενόντων μὲν ἡμῶν ξύμμαχον γίγνεται, ὑποχωρήσασι δὲ χαλεπὸν (καὶ γὰρ εὔπορον ἔσται . . . ἤδη), τό τε πλῆθος κ. τ. λ., de quo emendandi conatu cf. Mus. Rhen. XXII p. 143. Lacunam post ὑποχωρήσασι δέ statuit Herwerd. Stud. Thuc. p. 50, quam verbis ἐναντίον· ἐκείνοις γὰρ explet. — τὸν πολέμιον. „Dionysius Hal. [p. 798] inter ea, quae Thucydidi peculiaria sunt, hoc quoque recenset, quod singularibus pro pluralibus utitur, ut ὁ πολέμιος pro οἱ πολέμιοι, ὁ Συρακόσιος, ὁ Ἀθηναῖος [VI 78] pro οἱ Συρακόσιοι, οἱ Ἀθηναῖοι. Sed H. Stephanus . . . hoc Thucydidi peculiare esse negat et alios quoque scriptores Graecos eorumque imitatione Latinos ita loqui ostendit.“ Duk. Cf. Krueg. Gr. § 44, 1 adn. 2. Apud Latinos saepe sic legi nomen hostis notissimum est. Cf. Drak. ad Liv. V 50. Nec aliter nos utimur vocabulo der Feind, quod idem fit in aliis linguis recentioribus. — μὴ ῥαδίως . . . οὔσης τῆς ἀναχωρήσεως. Similiter Sal. Iug. 94 uti prospectus nisusque per saxa *facilius* foret. Cf. VII 4, 4 ῥᾷον αὐτῷ ἐφαίνετο ἡ ἐσκομιδὴ τῶν ἐπιτηδείων ἔσεσθαι, 28, 1 ἥ τε τῶν ἐπιτηδείων κομιδὴ . . . διὰ τῆς Δεκελείας θᾶσσον οὖσα, Bernh. Synt. p. 337. adn. III 30, 2. — ἢν καί, si etiam, si insuper. — ἐπὶ γὰρ . . . ἴσῳ ἤδη. Sententiarum cohaerentia haec est: Hostem propterea, quod, si a nobis urgeatur, facile se recipere non poterit, acrius pugnantem habebimus. (Et acrius pugnare poterit, seu Neque hoc mirum est.) Etenim quamquam, quamdiu in navibus sunt, facillime propulsari possunt, in terram egressi nobis iam pares futuri sunt.

§ 4. κατ' ὀλίγον, distributive: immer nur in geringer Zahl. Cf. V 9, 2. VI 34, 4. — καὶ οὐκ ἐν γῇ . . . νεῶν. Στρατός articulo carens praedicatum est, ad quod aut ex superioribus τὸ πλῆθος αὐτῶν aut ex ipso praedicato subiectum ὁ στρατὸς αὐτῶν repetendum. „Optime Heilm. vim verborum definit: ac non in terra est exercitus, ubi [rectius qui] sit ex aequo [in aequa condicione], seu cum cetera sint paria, maior, sed in navibus.“ Kistem. De verbis ἐκ τοῦ ὁμοίου cf. adn. II 62, 5, de ἀπό praepositione Matth. Gr. § 573 p. 1328. — αἷς . . . ξυμβαίνειν, quibus mul-

ξυμβῆναι. ὥστε τὰς τούτων ἀπορίας ἀντιπάλους 5 ἡγοῦμαι τῷ ἡμετέρῳ πλήθει, καὶ ἅμα ἀξιῶ ὑμᾶς, Ἀθηναίους ὄντας καὶ ἐπισταμένους ἐμπειρίᾳ τὴν ναυτικὴν ἐπ' ἄλλους ἀπόβασιν ὅτι, εἴ τις ὑπομένοι καὶ μὴ φόβῳ ῥοθίου καὶ νεῶν δεινότητος κατάπλου ὑποχωροίη, οὐκ ἄν ποτε βιάζοιτο, καὶ αὐτοὺς νῦν μεῖναί τε καὶ ἀμυνομένους παρ' αὐτὴν τὴν ῥαχίαν σῴζειν ἡμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ χωρίον."

οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης προσβάλλον-

11. Τοσαῦτα τοῦ Δημοσθένους παρακελευσαμένου οἱ Ἀθηναῖοι ἐθάρσησάν τε μᾶλλον καὶ ἐπικαταβάντες ἐτάξαντο παρ' αὐτὴν τὴν θάλασσαν. 1
οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἄραντες τῷ τε κατὰ γῆν 2

tae opportunitates in mari contingant est necesse. Port. Cogita: ut propositum assequantur, vel simile enuntiatum. Cf. schol. *αἷστισι ναυσὶ πολλῶν χρεία τῶν ἐπιτηδείων, οἷον ἀνέμου καὶ χωρίων φιλανθρώπων καὶ εἰρεσίας εὐκαίρου, ἵνα δυνηθῶσιν ἀντιταχθῆναι τοῖς ἐν τῇ γῇ.* Nam *καίρια* valere posse casus, periculosa, dicendi genere *καιρία πληγή* non videtur demonstrari. Atque quominus hanc vim vocabulo tribuamus, *δεῖ* obstat.

§ 5. *ἀντιπάλους.* Cf. adn. III 49, 1. — *τῷ ἡμετέρῳ πλήθει*] *ἔξεστι λέγειν τὸ πλῆθος καὶ ἐπὶ ὀλίγων.* Schol. Cf. V 6, 3. VI 104, 3. — *ῥοθίου*] *ῥόθιόν ἐστιν ὁ ἦχος ὁ ἀπὸ* (haec duo vocabula bene interponuntur in Aug.) *τῆς εἰρεσίας.* Schol. Cf. Harpocr. p. 312. Eustath. in Hom. Od. V p. 1540. Recte igitur fluctuum illisorum strepitu Port. — *νεῶν δεινότητος κατάπλου,* i. e. *δεινότητος κατάπλου νεῶν.* De tribus genetivis cf. adn. I 143, 2. — *οὐκ ἄν ποτε βιάζοιτο.* Nonnulli supplent *ὑποχωρεῖν.* Sed superiora potius per notam attractionem (de qua vid. adnot. II 21, 1) dicta sunt pro his: *ἐπισταμένους ὅτι ἡ ἀπόβασις . . . οὐκ ἄν ποτε βιάζοιτο,* et *βιάζεσθαι,* ut non raro (cf. I 2, 1. 77, 4. VII 84, 2), passivum est et valet vi perfici, erzwungen werden, sicut active 9, 3 legimus *βιαζομένοις τὴν ἀπόβασιν,* ubi cf. adn. — *καὶ αὐτούς* bene Haack. verbis ipsos quoque videtur exprimere, ut respiciatur ad Demosthenem litus non relicturum. *Καὶ αὐτοῦ* coniecit Krueg., sed in hac coniectura *καί* parum placet. — *ῥαχίαν*] *ὅτι ῥαχία ἐστὶ πετρώδης τόπος περὶ ὃν περιρρήγνυται ἡ θάλασσα.* Schol., qui minus apta addit. Suidas et Photius: *ῥαχίαν οἱ Ἀττικοὶ τὴν ἀκτὴν καὶ τὸν τόπον αὐτόν, ᾧ προσαράττει τὸ κῦμα, καὶ Θουκυδίδης οὕτως.* Cf. Bloomf. ad Aesch. Prom. 738.

Cap. **11.** § 1. *ἐπικαταβάντες.* Hoc Dukas propter verba 9, 4 vult significari *προσεπικαταβῆναι τὸ λοιπὸν (πρὸς τὴν θάλασσαν).* Non confirmatur tamen haec explicatio aliis locis, ubi *ἐπικαταβαίνειν* legitur, VI 97, 5. VII 23, 1. 35, 2. 84, 5, unde intellegitur esse descendere ad locum. Cf. Steph. Thes.

§ 2. *τῷ στρατῷ.* Cf. adn.

σι, καὶ Βρασίδας τοὺς ἄλλους ἐπισπέρχει.

στρατῷ προσέβαλλον τῷ τειχίσματι καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα οὔσαις τεσσαράκοντα καὶ τρισί· ναύαρχος δὲ αὐτῶν ἐπέπλει Θρασυμηλίδας ὁ Κρατησικλέους, Σπαρτιάτης. προσέβαλλε δὲ ᾗπερ ὁ
3 Δημοσθένης προσεδέχετο. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν, ἔκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης, ἠμύνοντο· οἱ δὲ κατ' ὀλίγας ναῦς διελόμενοι, διότι οὐκ ἦν πλείοσι προσσχεῖν, καὶ ἀναπαύοντες ἐν τῷ μέρει τοὺς ἐπίπλους ἐποιοῦντο, προθυμίᾳ τε πάσῃ χρώμενοι καὶ παρακελευσμῷ, εἴ πως ὠσάμενοι
4 ἕλοιεν τὸ τείχισμα. πάντων δὲ φανερώτατος Βρασίδας ἐγένετο. τριηραρχῶν γὰρ καὶ ὁρῶν τοῦ χωρίου χαλεποῦ ὄντος τοὺς τριηράρχους καὶ κυβερνήτας, εἴ πῃ καὶ δοκοίη δυνατὸν εἶναι σχεῖν, ἀποκνοῦντας καὶ φυλασσομένους τῶν νεῶν μὴ ξυντρίψωσιν, ἐβόα λέγων ὡς οὐκ εἰκὸς εἴη ξύλων

8, 3. — *ταῖς ναυσὶν ... τεσσαράκοντα καὶ τρισί.* Si hic numerus germanus est, ex illis LX navibus, quas Pylum venisse 8, 2 (ubi cf. adn.) legimus, nonnullae ita videntur in illo cursu afflictatae esse, ut eas adhibere ad impetum nequirent. Quamquam, si haec sententia sit, *πλοΐμοις* additum cupias. Multo minus noluisse Lacedaemonios nonnullis navibus ob loci angustiam uti conicias, cum ex articulo ab eis omnes, quas possent, in pugnam productas esse appareat. „Ego *ἑξήκοντα καὶ πέντε* verum numerum esse arbitror; nam Thucydides [c. 16] sexaginta triremes a Lacedaemoniis ex pacto traditas esse dicens quinque ab Atheniensibus antea in pugna navali captas [c. 14] non potest velle comprehendere. Hae igitur quinque illas, quae super sexaginta requiruntur, efficient.“ Bloomf. ad c. 8, qui has quinque prioribus sexaginta, cum Pylum navigarent, se adiunxisse suspicatur; sed quoniam hac de re supra nihil legitur, eas potius postea aliunde advenisse censere debebat. Tota autem eius disputatio ideo minus certa est, quia 16, 3 *περί* ad *ἑξήκοντα* appositum legitur et quod Lacedaemonii praeter eas naves, quibus pugnassent, *τὰς ἐν τῇ Λακωνικῇ πάσας, ὅσαι μακραί,* tradere iussi sunt 16, 1. Quare certe in minore mutatione *ἑξήκοντα καὶ τρισί* acquiescere poterimus. — *Θρασυμηλίδας.* Thrasymedes apud Diod. XII 61.

§ 3. *ἐν τῷ μέρει,* per vices, ut VIII 86, 3. Cf. Bloomf. ad Aesch. Agam. 335. Similiter *κατὰ μέρος* III 49, 3. IV 26, 3. — *ὠσάμενοι,* proruentes, irrumpentes. Cf. IV 35, 3. 96, 4. VI 70, 2.

§ 4. *φανερώτατος Βρασίδας.* Cf. Diod. XII 62. — *ἀποκνοῦντας.* Cf. adn. III 20, 2. — *φυλασσομένους τῶν νεῶν μὴ ξυντρίψωσιν,* navium causa cavebant, ne eas confringerent. De similibus genetivis vide adn. I 77, 3. II 62, 3. 65, 4. Frustra Madvig. Adv. crit. I p. 318 *τῶν νεῶν ξύντριψιν* coniecit. — *λέγων*

φειδομένους τοὺς πολεμίους ἐν τῇ χώρᾳ περιιδεῖν τεῖχος πεποιημένους, ἀλλὰ τάς τε σφετέρας ναῦς βιαζομένους τὴν ἀπόβασιν καταγνύναι ἐκέλευε, καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ ἀποκνῆσαι ἀντὶ μεγάλων εὐεργεσιῶν τὰς ναῦς τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ παρόντι ἐπιδοῦναι, ὀκείλαντας δὲ καὶ παντὶ τρόπῳ ἀποβάντας τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τοῦ χωρίου κρατῆσαι.

τοῦ αὐτοῦ Βρασίδου μεγίστη ἀνδρεία. οἱ Λακεδαιμόνιοι ἄπρακτοι γίγνονται.

12. Καὶ ὁ μὲν τούς τε ἄλλους τοιαῦτα ἐπ- 1
έσπερχε καὶ τὸν ἑαυτοῦ κυβερνήτην ἀναγκάσας
ὀκεῖλαι τὴν ναῦν ἐχώρει ἐπὶ τὴν ἀποβάθραν· καὶ
πειρώμενος ἀποβαίνειν ἀνεκόπη ὑπὸ τῶν Ἀθη-
ναίων, καὶ τραυματισθεὶς πολλὰ ἐλιποψύχησέ τε
καὶ πεσόντος αὐτοῦ ἐς τὴν παρεξειρεσίαν ἡ ἀσπὶς
περιερρύη ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐξενεχθείσης αὐ-
τῆς ἐς τὴν γῆν οἱ Ἀθηναῖοι ἀνελόμενοι ὕστερον

Cap. **12.** § 1. *ἐλιποψύχησε* Pal. Aug. M. Gr. b; reliqui *ἐλειποψύχησε* vel *ἐλειποθύμησε*. Cf. Soph. fragm. 440.

deleri vult Krueg., et verum est *βοᾶν ὡς* s. *ὅτι* sine tali additamento legi VI 28, 2. VII 48, 4. Xenoph. Anab. I 8, 1; sed haec non est sermonis abundantia, quam ferre non possis. Verte: compellabat dicens. Diod. XII 62, 2 *ἐβόα καὶ παρεκελεύετο*. — *ξύλων*. Per contemptum ita naves et a Brasida vocantur et a Mardonio, qui ad Xerxem *οὐ γὰρ ξύλων* inquit (Herod. VIII 100) *ἀγὼν ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν*. Cf. Xen. Hist. I 1, 24, ubi non minus contemptim de navibus loquitur Pharnabazus. Ab his differt poeticus vocabuli usus, de quo cf. Bloomf. — *ἐπιδοῦναι*, offerre. — *ὀκείλαντας*. Hic transitive (*τὰς ναῦς*), aliter atque II 91, 4, ubi cf. adn.

Cap. **12.** § 1. *τοὺς ἄλλους τοιαῦτα ἐπέσπερχε*. De duplici accusativo vid. Matth. Gr. § 421 adn. 2 a. Alia exempla voc. *τοιαῦτα* ita positi attulit Pflugk. ad Eur. Herc. f. 219. Totus locus *ἐναργείας* exemplum est Plutarcho de Glor. Athen. p. 367. — *ἀποβάθραν*. Vocatur etiam *ἐπιβάθρα*. Cf. praeter alios Baehr. ad Plut. Alc. p. 157. Tum de *ἀνεκόπη*, si placet, cf. Herm. ad Luci. de Conscr. hist. c. 49, ubi huc respicitur. — *τραυματισθεὶς πολλά*. Cf. adn. I 69, 5. Rem in maius auget Diod. XII 62. — *παρεξειρεσίαν*] *παρεξειρεσία ἐστὶν ὁ ἔξω τῆς εἰρεσίας* (quod vocabulum hic insolentius remigium, transtra significat) *τῆς νεὼς τόπος, καθ' ὃ μέρος οὐκέτι κώπαις κέχρηνται. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἀκρότατον τῆς πρύμνης καὶ τῆς πρῴρας*. Schol. Cf. Suid. et al. Lexic. Hic est *τῆς πρῴρας*, ut VII 34, 5. — *περιερρύη*, defluxit s. decidit (a brachio, quod circumdederat,

πρὸς τὸ τροπαῖον ἐχρήσαντο ὃ ἔστησαν τῆς προσ-
2 βολῆς ταύτης. οἱ δ' ἄλλοι προυθυμοῦντο μέν,
ἀδύνατοι δ' ἦσαν ἀποβῆναι τῶν τε χωρίων χαλε-
πότητι καὶ τῶν Ἀθηναίων μενόντων καὶ οὐδὲν ὑπο-
3 χωρούντων. ἐς τοῦτό τε περιέστη ἡ τύχη ὥστε
Ἀθηναίους μὲν ἐκ γῆς [τε] καὶ ταύτης Λακωνικῆς
ἀμύνεσθαι ἐκείνους ἐπιπλέοντας, Λακεδαιμονίους
δὲ ἐκ νεῶν τε καὶ ἐς τὴν ἑαυτῶν πολεμίαν οὖσαν
ἐπ' Ἀθηναίους ἀποβαίνειν· ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐποίει
τῆς δόξης ἐν τῷ τότε τοῖς μὲν ἠπειρώταις μά-
λιστα εἶναι καὶ τὰ πεζὰ κρατίστοις, τοῖς δὲ θα-
λασσίοις τε καὶ ταῖς ναυσὶ πλεῖστον προέχειν.
1 13. *Ταύτην* μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τῆς ὑστε- *ἐν ᾧ οἱ Λακεδαιμόνιοι μηχανὰς μέλλουσι παρα-*
ραίας μέρος τι προσβολὰς ποιησάμενοι ἐπέπαυντο·
καὶ τῇ τρίτῃ ἐπὶ ξύλα ἐς μηχανὰς παρέπεμψαν

texerat). Cf. Baehr. ad Plut. Pyrrh. c. 30. — *τῆς προσβολῆς ταύτης.* De collocatione genetivi cf. adn. II 45, 1. 48, 3.

§ 2. *προυθυμοῦντο.* Suppl. *ἀποβῆναι* ex eis, quae secuntur.

§ 3. *ἐς τοῦτο περιέστη ἡ τύχη,* eo usque conversa est fortuna, tanta fortunae commutatio facta est. Cf. adn. I 78, 2. Cum proximis cf. Diod. l. d. — *τε* auctore Class. delendum est. Nam verborum sententia haec est: e terra eaque Laconica. Cf. VII 75, 5. — *ἀποβαίνειν.* Schol. *ζητεῖν ἀποβαίνειν.* Cf. Krueg. § 53, 1 adn. 7. — *ἐπὶ πολὺ γάρ* cet. Haec, ante quae perspicuitatis causa sententia in superioribus latens haec autem sane magna est mutatio addi poterat, „si ad verbum vertere velis, hoc significant: plurimum enim gloriae suae s. maximam gloriae suae partem efficiebat Lacedaemoniis, quod erant terra optimi, Atheniensibus, quod mari, h. e. Lacedaemoniorum hoc tempore gloria in eo potissimum posita erat, quod terra, Atheniensium, quod mari optimi erant.“ Schoemann. Observ. p. 21. Super formulis *ἐπὶ πολύ* et *ἐν τῷ τότε* cf. adn. I 1, 2. 32, 4, super vi adiect. *θαλάσσιος* adn. I 7. Class. scholiastae interpretationem *κατὰ πολὺ γὰρ ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις ἔρρεπε τὰ τῆς δόξης τοῖς μὲν Λακ. κ. τ. λ.* amplexus *ἐποίει* intransitivum accipit eodem modo quo dictum est II 8, 4, ubi vide adn. Sed num *ποιεῖν* eodem sensu cum dativo ponatur, quo ibi cum *ἐς* praepos. coniunctum est, dubium esse potest. Schol. *τὰ τῆς δόξης* legisse putat Herwerd. Stud. Thuc. p. 51.

Cap. 13. § 1. *ἐπέπαυντο,* re omissa quiescebant. Cf. adn. 1, 3. — *ἐπὶ ξύλα ἐς μηχανάς.* Eadem brevitate Germani nach Holz zu Belagerungsmaschinen; ple-

σκευάζεσθαι, αἱ ἐκ Ζακύνθου Ἀθηναίων νῆες παραγίγνονται ὡς ναυμαχήσοντες.

τῶν νεῶν τινας ἐς Ἀσίνην, ἐλπίζοντες τὸ κατὰ τὸν
λιμένα τεῖχος ὕψος μὲν ἔχον, ἀποβάσεως δὲ μά-
λιστα οὔσης ἑλεῖν ⟨ἂν⟩ μηχαναῖς. ἐν τούτῳ δὲ αἱ 2
ἐκ τῆς Ζακύνθου νῆες τῶν Ἀθηναίων παραγίγνον-
ται πεντήκοντα· προσεβοήθησαν γὰρ τῶν τε φρου-
ρίδων τινὲς αὐτοῖς τῶν ἐκ Ναυπάκτου καὶ Χῖαι
τέσσαρες. ὡς δὲ εἶδον τήν τε ἤπειρον ὁπλιτῶν 3
περίπλεων τήν τε νῆσον, ἔν τε τῷ λιμένι οὔσας
τὰς ναῦς καὶ οὐκ ἐκπλεούσας, ἀπορήσαντες ὅπῃ
καθορμίσωνται, τότε μὲν ἐς Πρωτὴν τὴν νῆσον,

Cap. **13.** § 1. *ἔχειν* codd. Cf. adn.

§ 2. *πεντήκοντα* Cl. et Ven. Vulgo et Bekk. *τεσσαράκοντα.* „*Πεντήκοντα* reponendum esse existimat Ae. Port.; nam ex 23, 2 liquet navium numerum, postquam advenerint naves viginti Athenis missae, fuisse 70, ideoque, nisi pro *μʹ* scribamus *νʹ*, ratio numeri istius et summa ista non constaret.“ Huds. Cf. plura in ed. mai.

§ 3. *Πρωτήν* Aug. Ven. Steph. Byz., cuius verba sunt *Πρωτή, ὀξυτόνως, νῆσος ἀπὸ τῆς Σφακτηρίας καὶ Πύλου.* Vulgo et Bekk. *Πρώτην.*

nius Latini. — *Ἀσίνην.* Est Asine Messenia, quam Strabo 359 sq. sinui Asinaeo nomen dedisse docet et Pausanias IV 34, 7 inter Acritam (Cap Gallo) et Colonides sitam quadraginta ab utroque loco stadia abesse testatur. Ubi hodie Corone sit, vult fuisse Boblay. de Parietin. Pelop. p. 112. Aliter Leak. Pelop. I p. 443. At vide Curt. Pelop. II p. 168. Bursian. Geogr. II p. 173 sq. — *ἐλπίζοντες* ita dictum est, ut 9, 3. — *τὸ κατὰ τὸν λιμένα τεῖχος.* Prius Lacedaemonii ab alto (*πρὸς τὸ πέλαγος* 8, 8. 9, 2), tunc a portu navibus impetum facturi erant; nam castellum Atheniensium in ipso promontorio situm utroque spectabat. Cf. Leak. l. d. p. 415. Ad portum murus excelsus, sed escensio facilis; in altum mare versus loca aspera, murus infirmus et exiguus (cf. 9, 2); a terra denique castellum optime munitum et firmatum erat (cf. ibid.). — *ὕψος μὲν ἔχον.* Inf. *ἔχειν*, quem codd. praebent, non solum ideo improbandus est, quod Th. *ἐλπίζειν* ubique ita ad res futuras refert, ut nusquam cum nudo infinitivo praes. aut aoristi id iungat (cf. Stahl. Quaest. gram. p. 7), sed etiam quod de muri altitudine, quam vident, nihil illi possunt sperare aut suspicari (cf. adn. III 30, 3). Verum restituit Ullrich. Symb. crit. I p. 25. De participiorum iuxta positorum diversitate cf. I 65, 1. 67, 1. IV 8, 8. — *ἀποβάσεως . . . οὔσης*, cum vero ibi maxime escensio locum haberet (facillime fieret). Cf. adn. III 30, 2. — *ἑλεῖν.* Post hoc *ἂν* addendum est ex usu Thucydideo supra commemorato. Cf. adn. 24, 1. 30, 1. VII 21, 2.

§ 2. *αἱ ἐκ . . . τῶν Ἀθηναίων.* Cf. 8, 2. 3. — *τῶν φρουρίδων . . . ἐκ Ναυπάκτου.* Cf. III 114, 2 et ibi adn.

§ 3. *καθορμίσωνται.* Cf. adn. I 107, 6 et sd. II 52, 3. — *Πρωτήν.* Cf. sd. Apud Graecos adhuc hanc insulam vetus

ᾗ οὐ πολὺ ἀπέχει ἐρῆμος οὖσα, ἔπλευσαν καὶ
ηὐλίσαντο, τῇ δ' ὑστεραίᾳ παρασκευασάμενοι ὡς
ἐπὶ ναυμαχίαν ἀνήγοντο, ἢν μὲν ἀντεκπλεῖν ἐθέ-
λωσι σφίσιν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, εἰ δὲ μή, ὡς
4 αὐτοὶ ἐπεσπλευσούμενοι. καὶ οἱ μὲν οὔτε ἀνταν-
ήγοντο οὔτε ἃ διενοήθησαν, φράξαι τοὺς ἔσπλους,
ἔτυχον ποιήσαντες, ἡσυχάζοντες δ' ἐν τῇ γῇ τάς
τε ναῦς ἐπλήρουν καὶ παρεσκευάζοντο, ἢν ἐσπλέῃ
τις, ὡς ἐν τῷ λιμένι ὄντι οὐ σμικρῷ ναυμαχή-
σοντες.

1 14. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι γνόντες καθ' ἑκάτερον
τὸν ἔσπλουν ὥρμησαν ἐπ' αὐτούς, καὶ τὰς μὲν
πλείους καὶ μετεώρους ἤδη τῶν νεῶν καὶ ἀντι-
πρῴρους προσπεσόντες ἐς φυγὴν κατέστησαν, καὶ
ἐπιδιώκοντες ὡς διὰ βραχέος ἔτρωσαν μὲν πολλάς,
πέντε δὲ ἔλαβον, καὶ μίαν τούτων αὐτοῖς ἀν-
δράσι· ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐν τῇ γῇ καταπεφευγυίαις

καὶ ἐς τὸν λιμένα ἐσπλεύσαντες νικῶσι τοὺς ἐναντίους, καίπερ τῶν Λακεδαιμονίων μεγίστην προθυμίαν δει-

§ 4. *σμικρῷ.* Cl. et Gr. *μικρῷ.* Cf. VII 75, 5 *οὐ σμικρᾷ,* VIII 81, 2 *οὐ σμικράς.*

nomen servare, non, ut apud barbaros, Prodano appellari docet Leak. Pelop. I p. 428. Sita est a Pylo septentrionem versus. Cf. Curt. Pelop. II p. 183. Bursian. Geogr. II p. 178. — *ἢν μὲν . . . ἐς τὴν εὐρυχωρίαν.* Plerique interpretes apodosim omissam esse statuerunt (cf. adn. III 3, 3), sed recte Class. condicionem ad superius *ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν* (i. e. *ὡς ναυμαχήσοντες*) referendam esse docet.
§ 4. *ἃ διενοήθησαν, φράξαι.* Pariter I 124, 1 *τάδε* ad *πολεμεῖν* spectat, ubi vide adn. Frustra igitur Class. *ὅ.* De re vid 8, 5. — *ἢν ἐσπλέῃ τις.* *Τις* ad Athenienses ita refertur, ut tamen proprie pronomini infinito man respondeat. Cf. Matth. Gr. § 487, 2. — *ὄντι οὐ σμικρῷ.* „Immo amplissimus Graeciae et propemodum Europae portus est, id quod ex immenso numero navium, quas in postrema pugna complexus est, videtur apparere.“ Bloomf. Amplius duo milia navium eo portu capi affirmat Pouquev., atque ex hac magnitudine et quod status eius, qui nunc sit, plane dissimilis sit usitatis Graecorum portubus, non posse esse sinum Avarinium colligit Arn. coniciens esse lacum Osmyni Agae. Cf. adn. 8, 6. Potest tamen esse *λιτότης.* Cf. Matth. Gr. § 463.

Cap. **14.** § 1. *καθ' ἑκάτερον τὸν ἔσπλουν.* Cf. 8, 6. — *τὰς πλείους* cet. De casu cf. sd. II 42, 4. Opponuntur autem his infra *αἱ δὲ καὶ πληρούμεναι ἔτι.* — *ὡς διὰ βραχέος,* quantum per brevitatem spatii poterant. — *ἔτρωσαν.* Similiter *κατατραυματίζειν* VII 41, 4. VIII 10, 4. — *ἐν τῇ γῇ καταπεφευγυίαις ἐνέβαλλον.* Dubitari potest,

κνύντων, καὶ τοὺς ἐν Σφακτηρίᾳ ἄνδρας ἀπολαμβάνουσιν.

ἐνέβαλλον. αἱ δὲ καὶ πληρούμεναι ἔτι πρὶν ἀνάγεσθαι ἐκόπτοντο· καί τινας καὶ ἀναδούμενοι κενὰς εἷλκον τῶν ἀνδρῶν ἐς φυγὴν ὡρμημένων. ἃ ὁρῶντες οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ περιαλγοῦντες τῷ πάθει, ὅτιπερ αὐτῶν οἱ ἄνδρες ἀπελαμβάνοντο ἐν τῇ νήσῳ, παρεβοήθουν, καὶ ἐπεσβαίνοντες ἐς τὴν θάλασσαν ξὺν τοῖς ὅπλοις ἀνθεῖλκον ἐπιλαμβανόμενοι τῶν νεῶν· καὶ ἐν τούτῳ κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἕκαστος ᾧ μή τινι καὶ

Cap. **14.** § 2. *μή τινι.* „In vetusto cod. Cl. archetypo scriptum suspicor *μή τις*, ut verissime coniecit Poppo.“ Bloomf. in cod. collat.

utrum *καταπεφευγέναι* vi perfecti, quo status permanens significetur, cum *ἐν* praepositione copulatum, an verba *ἐν τῇ γῇ* cum *ἐνέβαλλον* proxime iungenda sint, ut ad *καταπεφευγυίαις* subaudiatur *ἐς τὴν γῆν* seu *ἐκεῖ*. Similis dubitatio oritur in verbis VII 71, 7 *οἱ ἐν τῇ νήσῳ διαβεβηκότες* et VII 87, 2 *ὅσα εἰκὸς ἐν τῷ τοιούτῳ χωρίῳ ἐμπεπτωκότας κακοπαθῆσαι.* Sed III 71, 2 necesse est iungi *τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας* neque participium separari potest, et *καταπεφευγέναι* interdum cum *ἐν* praepositone coniungi docuit Heind. ad Plat. Sophist. p. 260 c. Cf. Xen. Hell. IV 3, 18. Bernh. Synt. p. 208. Krueg. Gr. § 68, 12 adn. 2. Sic naves afflictas atque *in litore* eiectas esse Caes. B. G. V 10. Cf. Beneck. ad Iust. XXII 2, 10. Etiam substantivum *καταφυγή* similiter legi videtur VIII 11, 3 in enuntiato *τὰ περὶ τὴν ἐν τῷ Πειραιῷ τῶν νεῶν καταφυγὴν ἠγγέλθη.* — *ἐκόπτοντο*, lacerabantur (rostris), quassabantur, affligebantur. Cf. VIII 13, 1. 105, 3.

§ 2. *περιαλγοῦντες.* Hoc verbum apud Atticos rarum redit VI 54, 3 et legitur etiam in (Plat.) Hipparch. p. 229 d. — *ὅτιπερ*, quoniam. Nullum adhuc *περ* cum *ὅτι* particula coniuncti apud Atticos quidem scriptores notatum esse exemplum Class. monet. Cf. *ἐπειδήπερ* VI 18, 3. Aristoph. Nub. 1414, *ἐπείπερ* Soph. OR. 1003. 1432, *διότιπερ* Herod. IV 186, Hart. de part. I p. 342 sq. — *ἀπελαμβάνοντο*, in eo erat, ut intercluderentur. Imperf. de conatu. — *ἐπεσβαίνοντες* cet. „Compara similem locum II 90 sub fin.“ Bloomf. — *καὶ ἐν τούτῳ* cet. Cf. II 8, 4 *ἐν τούτῳ τε κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἑκάστῳ τὰ πράγματα, ᾧ μή τις αὐτὸς παρέσται*, et ibi adn. Hic *ἐδόκει ἕκαστος* valent unusquisque putabat, *κεκωλῦσθαι ᾧ μὴ . . . ἔργῳ παρῆν* dicta esse pro simplicioribus *κεκωλῦσθαι τὸ ἔργον ᾧ μὴ παρῆν*, demonstrat Arn. cl. Matth. Gr. § 474 b. Sed *ᾧ μή τινι* nec ita collocata pro legitimis *ᾧτινι μή* placent, nec *ὅστις* praecedente *οὗτος* a Thucydide videtur usurpari potuisse. Quare nos *ᾧ μή τις* malle in ed. mai. diximus. Quod commendatur verbis II 8, 4, si tantum tribuendum est locorum similitudini. Vulgatam praeter Arn. ita defendit Krohl. Quaest. Thuc. I p. 8, ut ad *ᾧ* dativum ex superioribus *ἐν τού-*

3 αὐτὸς ἔργῳ παρῆν. ἐγένετό τε ὁ θόρυβος μέγας,
καὶ ἀντηλλαγμένου τοῦ ἑκατέρων τρόπου περὶ
τὰς ναῦς· οἵ τε γὰρ Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ προθυ-
μίας καὶ ἐκπλήξεως ὡς εἰπεῖν ἄλλο οὐδὲν ἢ ἐκ
γῆς ἐναυμάχουν, οἵ τε Ἀθηναῖοι κρατοῦντες καὶ
βουλόμενοι τῇ παρούσῃ τύχῃ ὡς ἐπὶ πλεῖστον
4 ἐπεξελθεῖν ἀπὸ νεῶν ἐπεζομάχουν. πολύν τε πόνον
παρασχόντες ἀλλήλοις καὶ τραυματίσαντες δι-
εκρίθησαν, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς κενὰς ναῦς
5 πλὴν τῶν τὸ πρῶτον ληφθεισῶν διέσωσαν. κατα-
στάντες δὲ ἑκάτεροι ἐς τὸ στρατόπεδον οἱ μὲν
τροπαῖόν τε ἔστησαν καὶ νεκροὺς ἀπέδοσαν καὶ
ναυαγίων ἐκράτησαν, καὶ τὴν νῆσον εὐθὺς περι-
έπλεον καὶ ἐν φυλακῇ εἶχον, ὡς τῶν ἀνδρῶν
ἀπειλημμένων. οἱ δ' ἐν τῇ ἠπείρῳ Πελοποννήσιοι
καὶ ἀπὸ πάντων ἤδη βεβοηθηκότες ἔμενον κατὰ
χώραν ἐπὶ τῇ Πύλῳ.

§ 3. ἀντηλλαγμένος codd. Cf. adn.

τῳ praepositionem subaudiri (cf. adn. I 1, 2. Krueg. Gr. § 51, 11 adn. 1), τινί autem, quod nonnumquam, ut VII 75, 5 (cf. adn. I 91, 1) nomini suo praeponatur, ad voc. ἔργῳ referri iubeat. Perf. κεκωλῦσθαι autem impersonaliter dictum impedimentum esse valet; rem enim, non ipsos ita impeditos esse illi putant. Fatendum est sic quoque locum iusto obscuriorem esse; sed omnem obscuritatem vix ulla ratione sustuleris.

§ 3. ἀντηλλαγμένου, quod Class. rescripsit, ideo necessarium est, quod id solum invicem mutari potest, quod utrique diversum habent. Verte: cum etiam invicem mutata esset utrorumque consuetudo circa naves (i. e. ea ratione, qua de navibus dimicabant). Cohaeret igitur περὶ τὰς ναῦς cum verbo ἀντηλλαγμένου. — ἐκπλήξεως. „Non est formido, ut interpretes accipiunt, sed furor.“ Bloomf. Comparentur παράπληκτος et παραπληξία. — ἄλλο οὐδὲν ἤ. Cf. adn. III 39, 2. 85, 4. Usitatior collocatio est οὐδὲν ἄλλο, sed de hac cf. Klotz. ad Dev. p. 44. — τῇ παρούσῃ ... ἐπεξελθεῖν, praesentem fortunam quam longissime persequi. Cf. adn. III 26, 4. Cass. Dion. fragm. 60.

§ 4. τὰς κενὰς ... πλὴν τῶν ... ληφθεισῶν. Cf. § 1.

§ 5. καταστάντες δὲ ἑκάτεροι ..., οἱ μὲν ... οἱ δέ. Cf. Krueg. Gr. § 57, 8. — νεκρούς. De articulo omisso cf. adn. I 54, 1. — ἐν φυλακῇ εἶχον. Cf. adn. I 55, 1. — ὡς τῶν ἀνδρῶν ἀπειλημμένων, quod viri interclusi essent. Cf. adn. 10, 1. — καὶ ἀπὸ πάντων ... βεβοηθηκότες. „Οὐ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐβοήθησαν ἅπαντες οἱ

Λακεδαιμονίοις δοκεῖ περί τε Πύλον ἐκεχειρίαν ποιήσασθαι καὶ ἐς Ἀθήνας πρεσβεύσασθαι περὶ εἰρήνης.

15. Ἐς δὲ τὴν Σπάρτην ὡς ἠγγέλθη τὰ γεγε- 1
νημένα περὶ Πύλον, ἔδοξεν αὐτοῖς ὡς ἐπὶ ξυμφορᾷ
μεγάλῃ τὰ τέλη καταβάντας ἐς τὸ στρατόπεδον
βουλεύειν παραχρῆμα ὁρῶντας ὅ τι ἂν δοκῇ. καὶ 2
ὡς εἶδον ἀδύνατον ὂν τιμωρεῖν τοῖς ἀνδράσι καὶ
κινδυνεύειν οὐκ ἐβούλοντο ἢ ὑπὸ λιμοῦ τι παθεῖν αὐτοὺς ἢ ὑπὸ πλήθους βιασθέντας [ἢ] κρατηθῆναι, ἔδοξεν αὐτοῖς πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων, ἢν ἐθέλωσι, σπονδὰς ποιησαμένους τὰ περὶ Πύλον ἀποστεῖλαι ἐς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις περὶ ξυμβάσεως καὶ τοὺς ἄνδρας ὡς τάχιστα πειρᾶσθαι κομίσασθαι.

αἱ περὶ Πύλον σπονδαί. οἱ πρέσβεις

16. Δεξαμένων δὲ τῶν στρατηγῶν τὸν λόγον 1
ἐγίγνοντο σπονδαὶ τοιαίδε, Λακεδαιμονίους μὲν

Cap. **15.** § 1. *παραχρῆμα.* Invitis membranis paene omnibus a nonnullis editorum recentiorum servata est vulgata *πρὸς τὸ χρῆμα.*

§ 2. *ἢ κρατηθῆναι* Cass. Aug. Cl. Ven. It. Vat. M. m., quae scriptura non displicebat Hermanno. Interpretantur: ut aut fame aut a multitudine superati morerentur (*παθεῖν τι*, cf. IV 38, 1 et ibi adn.) caperenturve. *Κρατηθῆναι* sine *ἢ* F. C. Reg. Cam. Gr. C. I. E. Laur. Vind. alii deteriores et Bekk. Vulgo et Port. *ἢ κρατηθέντας.* Bekkeri scriptura verior videtur, cum *ἢ κρατηθέντας* post *βιασθέντας* redundet et *κρατηθῆναι* cum verbis *ὑπὸ πλήθους βιασθέντας* aptissime cohaerere satis pateat.

Πελοποννήσιοι, ἀλλὰ μόνοι οἱ [Σπαρτιᾶται] μετὰ τῶν περιοίκων, εἶτα δὲ καὶ οἱ ἄλλοι κατ' ὀλίγους. ὅρα κεφ. η'." *Δούκας.* Etenim *περιήγγελλον κατὰ τὴν Πελοπόννησον βοηθεῖν* 8, 2. Quare *καί* intendendi vim habet.

Cap. **15.** § 1. *ἐς τὴν Σπάρτην.* Dicitur enim Graece *ἀγγέλλειν ἐς τόπον*, ut Latine plerumque nuntiare in urbem. Cf. IV 122, 4. V 49, 2. VI 58, 1. — *ὡς ἐπὶ ξυμφορᾷ μεγάλῃ*, quod in magna se esse calamitate intellegerent. Cf. adn. 14, 5. — *τὰ τέλη.* Cf. adn. I 58, 1. — *καταβάντας.* Cf. Buttm. Gr. § 129, 11. Krueg. Gr. § 58, 1 adn. 2. — *βουλεύειν παραχρῆμα ὁρῶντας*, ut illico videntes (i. e. rerum condicionem inspicientes) statuerent, neque antea ad deliberandum Spartam redirent.

§ 2. *ἢ ὑπὸ ... κρατηθῆναι.* Cf. sd. Class. confert 19, 1 *ἐκπολιορκηθέντες μᾶλλον ἂν χειρωθεῖεν.* — *ποιησαμένους.* De casu cf. adn. I 53, 1. II 11, 7. — *τὰ περὶ Πύλον.* Cf. VIII 41, 2. 62, 2. Matth. Gr. § 421 adn. 4 Bernh. Synt. p. 125. Krueg. Synt. dial. § 46, 18 adn. 2. Hae induciae ad Pylium tantum bellum pertinebant, de pace deinde acturi erant. — *τοὺς ἄνδρας ... κομίσασθαι.* Causa rei ex V 15 cognoscitur.

Cap. **16.** § 1. *ἐγίγνοντο*

τὰς ναῦς ἐν αἷς ἐναυμάχησαν καὶ τὰς ἐν τῇ Λακωνικῇ πάσας, ὅσαι ἦσαν μακραί, παραδοῦναι κομίσαντας ἐς Πύλον Ἀθηναίοις, καὶ ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ τειχίσματι μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλασσαν, Ἀθηναίους δὲ τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ἀνδράσι σῖτον ἐᾶν τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Λακεδαιμονίους ἐσπέμπειν τακτὸν καὶ μεμαγμένον, δύο χοίνικας ἑκάστῳ Ἀττικὰς ἀλφίτων καὶ δύο κοτύλας οἴνου καὶ κρέας, θεράποντι δὲ τούτων ἡμίσεα· ταῦτα δὲ ὁρώντων τῶν Ἀθηναίων ἐσπέμπειν, καὶ πλοῖον μηδὲν ἐσπλεῖν λάθρᾳ· φυλάσσειν δὲ καὶ τὴν νῆσον Ἀθηναίους μηδὲν ἧσσον ὅσα μὴ ἀποβαίνοντας, καὶ ἀποστέλλονται ἐς Ἀθήνας.

Cap. **16.** § 1. *Λακεδαιμονίους ἐκπέμπειν* codd. Cf. adn.

σπονδαί. Similiter imperfectum legitur IV 65, 2 *ἐποιοῦντο τὴν ὁμολογίαν*, VIII 36, 2 *ἄλλας (ξυνθήκας) ἐποίουν.* Cf. adn. I 26, 1. 72, 3. — *ἐσπέμπειν*, ut paulo post et 26, 9, restituit Dobr. Tolerari posset *ἐκπέμπειν*, si ex urbe frumentum mitteretur. Cf. etiam 26, 5 *ἐσάγειν*, *ἐσαγαγόντι*, 26, 6 *ἐσῆγον*, 27, 1 *ἐσπλεῖ.* — *μεμαγμένον*, non molitum (*ἀληλεμένον* 26, 5), sed subactum, depstum. Ut autem talis *σῖτος* mitteretur, Lacedaemonii videntur pacti esse, quod viri in Sphacteria inclusi mulieres ad panes coquendos (*γυναῖκας σιτοποιούς*, de quibus cf. II 78, 3) non haberent; Athenienses autem fortasse eo libentius concesserunt, ne conservari diutius posset. Hordeaceum vero aut panem aut pollinem illo tempore missum esse ex proximo nomine *ἀλφίτων* apparet. Male *καί* ante *μεμαγμένον* positum delet Herwerd. Stud. Thuc. p. 51. Nam frumentum statutum idque depstum intellegendum esse docuit L. Herbst. adv. Cob. p. 26 conferens Plat. de Leg. 746 a *χρήματά τε ἔχοντες τακτὰ καὶ μέτρια.* — *δύο χοίνικας . . . ἀλφίτων.* „Id sine dubio de binis in diem accipiendum est. [Quae notio in diem etiam alibi apud numeralia non exprimitur. Cf. VII 87, 2. VIII 29, 1.] Hoc Portus Lacedaemonios de industria pactos putat, ut, si inter ipsos et Athenienses non conveniret, suis in insula aliquantum commeatus superesset [cf. 39, 2]. Nam vulgo una *χοῖνιξ* [pars quadragesima octava medimni seu octava modii Romani] in diuturnum alimentum hominis sufficere credebatur. [Quare tantum servis dabatur.] Vid. Perizon. ad Aelian. V. H. I 26.“ Duk. Cf. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 109 et Clint. Fast. Att. p. 404 ed. Krueg. De *ἀλφίτων* autem voce cf. adn. III 49, 3. — *κοτύλας.* Cotyla erat quarta choenicis pars. Cf. Boeckh. l. d. p. 127 sq. et Quaest. metrolog. p. 201 sq. Hultsch. Metrol. p. 82 sq. Tantundem valebat quantum hemina Romana, id est dimidia pars sextarii. Hanc autem satis magnam vini, quod aqua, quam *ἁλμυράν* certe in insula habebant (26, 4), temperare solerent, portionem fuisse ex narratis VII 87, 2 liquet. — *θεράποντι*, i. e. *Εἵλωτι* Cf. 8, 9 et ibi adn. — *ὅσα μὴ ἀποβαίνοντας*, i. e. *ὅσα δύνασθαι μὴ ἀποβ.*, quantum possent non descendentes. Cf. adn. I 111, 1.

ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ Πελοποννησίων στρατῷ
μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλασσαν. ὅ τι δ' ἂν 2
τούτων παραβαίνωσιν ἑκάτεροι καὶ ὁτιοῦν, τότε λελύσθαι τὰς σπονδάς. ἐσπεῖσθαι δὲ αὐτὰς μέχρι οὗ ἐπανέλθωσιν οἱ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν Λακεδαιμονίων πρέσβεις· ἀποστεῖλαι δὲ αὐτοὺς τριήρει Ἀθηναίους καὶ πάλιν κομίσαι. ἐλθόντων δὲ τάς τε σπονδὰς λελύσθαι ταύτας καὶ τὰς ναῦς ἀποδοῦναι Ἀθηναίους ὁμοίας οἵασπερ ἂν παραλάβωσιν.
αἱ μὲν σπονδαὶ ἐπὶ τούτοις ἐγένοντο, καὶ αἱ νῆες 3
παρεδόθησαν οὖσαι περὶ ἑξήκοντα, καὶ οἱ πρέσβεις ἀπεστάλησαν. ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰς Ἀθήνας ἔλεξαν τοιάδε.

λόγος Λακεδαιμονίων περὶ εἰρήνης, οἳ μετὰ προοίμιον (§ α΄—γ΄) πρῶτον ἀποφαίνον-

17. „Ἔπεμψαν ἡμᾶς Λακεδαιμόνιοι, ὦ Ἀθη- 1
ναῖοι, περὶ τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀνδρῶν πράξοντας ὅ τι ἂν ὑμῖν τε ὠφέλιμον ὂν τὸ αὐτὸ πείθωμεν, καὶ ἡμῖν ἐς τὴν ξυμφορὰν ὡς ἐκ τῶν παρόντων κόσμον μάλιστα μέλλῃ οἴσειν. τοὺς δὲ λόγους μα- 2

Πελοποννησίων. Πελοποννησίῳ Cass. Aug. It. Vat. M. Ven. sec. man., fortasse recte. Cf. sd. V 26. 30.

§ 2. **ὅ τι δ' ἂν ... καὶ ὁτιοῦν**, quidquid autem ... vel tantillum. Post haec (pro quibus 23, 1 *ἐὰν καὶ ὁτιοῦν*) in apodosi quidem proprie scribendum erat *τοῦτο λύειν τὰς σπονδάς*, sed haec levis sententiae immutatio neminem offendet, qui de *ὃς ἄν* vocibus ad II 44, 1 et alibi adnotata meminerit. — **μέχρι οὗ ἐπανέλθωσιν.** Cf. adn. I 137, 2. Stahl. Quaest. gram. p. 11 sq. De *ἐπανέρχεσθαι* cf. adn. III 33, 3. — **οἱ ἐκ ... πρέσβεις.** Cf. adn. I 8, 2. Insolentius tamen hoc enuntiatum est, quod verba eius proprie in haec videntur resolvenda: *ἐκ τῶν Ἀθηνῶν οἱ ἐς τὰς Ἀθήνας πεμφθησόμενοι* (*ἀποσταλησόμενοι*). Sed fortasse solum *ἐπανήξοντες* subaudiendum est.

§ 3. **περὶ ἑξήκοντα.** In numero consentit Philochorus apud schol. Aristoph. Pac. 664. Ceterum cf. adn. 11, 2. — **οἱ πρέσβεις.** Consule de his disputantem Rankium de Vit. Aristoph. p. CCCLXXVIII sqq. Archeptolemum, qui apud Aristophanem nominatur, non Lacedaemonium, sed Atheniensem a Demosthene Athenas missum esse putat Hermannus in Comment. antiqu. stud. a. 1837 m. Maio. p. 518.

Cap. 17. § 1. **τὸ αὐτό**, idem, i. e. simul. Cf. III 47, 5. VI 87, 3. — **καὶ ἡμῖν ... μέλλῃ οἴσειν.** Superioribus magis responderent verba *καὶ ἡμῖν ... οἴσον*, sed ideo minus apta essent, quod de eis, quae Lacedaemoniis honesta essent, persuasionem in animis Atheniensium effici non opus erat. Itaque mutata est, ut saepe, post *τε* oratio; neque vero propterea

κροτέρους οὐ παρὰ τὸ εἰωθὸς μηκυνοῦμεν, ἀλλ' ἐπιχώριον ὂν ἡμῖν οὗ μὲν βραχεῖς ἀρκῶσι μὴ πολλοῖς χρῆσθαι, πλείοσι δὲ ἐν ᾧ ἂν καιρὸς ᾖ διδάσκοντάς τι τῶν προύργου λόγοις τὸ δέον πράσσειν. λάβετε δὲ αὐτοὺς μὴ πολεμίως μηδ' ὡς ἀξύνετοι διδασκόμενοι, ὑπόμνησιν δὲ τοῦ καλῶς βουλεύσασθαι πρὸς εἰδότας ἡγησάμενοι. ὑμῖν γὰρ εὐτυχίαν τὴν παροῦσαν ἔξεστι καλῶς θέσθαι, ἔχουσι μὲν ὧν κρατεῖτε, προσλαβοῦσι δὲ τιμὴν καὶ δόξαν, καὶ μὴ παθεῖν ὅπερ οἱ ἀήθως τι ἀγαθὸν λαμβάνοντες τῶν ἀνθρώπων· ἀεὶ γὰρ τοῦ πλέονος ἐλπίδι ὀρέγονται διὰ τὸ καὶ τὰ παρόντα ἀδοκήτως εὐτυχῆσαι. οἷς δὲ πλεῖσται μεταβολαὶ ἐπ' ἀμφότερα ξυμβεβήκασι, δίκαιοί εἰσι καὶ ἀπιστότατοι εἶναι ταῖς εὐπραγίαις. ὃ τῇ τε ὑμετέρᾳ πόλει δι' ἐμπειρίαν καὶ ἡμῖν μάλιστ' ἂν ἐκ τοῦ εἰκότος προσείη.

σιν ὅτι τοὺς ἐμπείρους ἀπιστοτάτους ταῖς εὐπραγίαις εἶναι δεῖ.

relativum in nominativo addendum erat. Cf. Buttm. Gr. § 143, 7, supra adn. II 84, 2 interpr. Tac. Germ. c. 18 extrem. Stallb. ad Plat. Charm. 156 c. De vv. *ἐκ τῶν παρόντων* vid. adn. III 29, 2. De addito *ὡς* cf. II 3, 4. Verte: quantum ex praesenti rerum statu fieri potest.

§ 2. *μακροτέρους . . . μηκυνοῦμεν.* Cf. I 90, 3. II 75, 6. Heind. et Stallb. ad Plat. Gorg. 465 e. Lob. Paral. Gr. II p. 532. *Οὐ παρὰ τὸ εἰωθός* autem dicunt legati, ut hanc orationem cum Lacedaemoniorum *βραχυλογίᾳ*, de qua vid. I 86 et Muell. Dor. II p. 386 sqq., concilient. — *ἀλλ' ἐπιχώριον ὂν* cet. Haec contraria sunt superioribus *οὐ παρὰ τὸ εἰωθός*. De syntaxi cf. Matth. Gr. § 564. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 7. — *οὗ . . . ἀρκῶσι.* De *ἂν* non addito cf. Matth. Gr. § 527 adn. 2. Stahl. Quaest. gram. p. 12. infra 18, 4. — *ἐν ᾧ . . . πράσσειν*, quando tempus sit verbis (s. orationibus longioribus) agere id quod opus est docentes aliquid eorum, quae e re praesenti sunt. Recte Class. observat oxymoron quoddam inesse in verbis *λόγοις πράσσειν*. Dicendo quoque illi, ut Spartanos decet, *πρακτικοί* sunt.

§ 3. *λάβετε.* Cf. adn. II 56, 3. Nisi autem negatio ad solum *πολεμίως* relata esset, *μὴ λάβητε* legeretur. — *ὑπόμνησιν . . . ἡγησάμενοι*, admonitionem esse rati bene consultandi adversus scientes adhibitam.

§ 4. *εὐτυχίαν . . . καλῶς θέσθαι.* Reisk.: euer gegenwärtiges Glück recht wohl (nutzen und recht anständig) anlegen. Cf. adn. I 25, 1. IV 59, 4. L. Herbst. in Phil. XVI p. 280 sq. — *ἔχουσι . . . κρατεῖτε*, tenentibus (ita ut retineatis) ea, quae possidetis. — *ἀεὶ γὰρ . . . ὀρέγονται*, semper enim spe elati maiora appetunt.

§ 5. *ἐπ' ἀμφότερα.* Cf. adn. I 83, 3. — *δίκαιοί εἰσι.* Cf. Matth. Gr. § 297. — *ἐκ τοῦ εἰκότος.* Cf. adn. I 51, 2.

καὶ διὰ τοῦτο προσήκειν λέγουσι τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὰς σφετέρας ξυμφορὰς ἀπιδόντας ἐν τῷ εὐτυχεῖν τὸν πόλεμον καταλῦσαι.

18. *Γνῶτε δὲ καὶ ἐς τὰς ἡμετέρας νῦν ξυμ-* 1
φορὰς ἀπιδόντες, οἵτινες ἀξίωμα μέγιστον τῶν Ἑλλήνων ἔχοντες ἥκομεν παρ' ὑμᾶς, πρότερον αὐτοὶ κυριώτεροι νομίζοντες εἶναι δοῦναι ἐφ' ἃ νῦν ἀφιγμένοι ὑμᾶς αἰτούμεθα. καίτοι οὔτε 2
δυνάμεως ἐνδείᾳ ἐπάθομεν αὐτὸ οὔτε μείζονος προσγενομένης ὑβρίσαντες, ἀπὸ δὲ τῶν ἀεὶ ὑπαρχόντων γνώμῃ σφαλέντες, ἐν ᾧ πᾶσι τὸ αὐτὸ ὁμοίως ὑπάρχει. ὥστε οὐκ εἰκὸς ὑμᾶς διὰ τὴν 3
παροῦσαν νῦν ῥώμην πόλεώς τε καὶ τῶν προσγεγενημένων καὶ τὸ τῆς τύχης οἴεσθαι ἀεὶ μεθ' ὑμῶν ἔσεσθαι. σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν οἵτινες 4

Cap. **18.** § 1. *νῦν* om. Cass. Aug. Cl. Ven. Pal. It. M., est tamen aptissimum.

Cap. **18.** § 1. *κυριώτεροι ... δοῦναι*, plus potestatis habere dandi. Cf. Bloomf. Gloss. ad Aesch. Agam. 103. — *ἐφ' ἅ*. Cf. adn. V 87. Ex hoc ad *αἰτούμεθα* subaudiendum est *ἅ*.

§ 2. *ἀπὸ ὑπαρχόντων*, propr. profecti (ausgehend von) ab eis quas semper habebamus (i. e. constantibus, consuetis) rebus et opibus. Cf. adn. I 91, 7. II 62. — *γνώμῃ σφαλέντες*. Similiter *γνώμῃ ἁμαρτεῖν* VI 78, 3, *ψευσθῆναι γνώμῃ* VII 9. — *ἐν ᾧ ... ὑπάρχει*, qua in re idem omnibus pariter contingit (scil. ut decipiantur).

§ 3. *ῥώμην ... τῶν προσγεγενημένων*. *Προσγεγενημένων* neutrum, quo significentur res, quae (nuper) accesserunt, („*τὰς νίκας λέγει καὶ τὴν ἐκ τούτων δόξαν.*" *Δουκ.*) esse ratus, *ῥώμην* ad *πόλιν* relatam robur et potentiam, ad *τὰ προσγεγ.* per dilogiam vel potius zeugma magnitudinem valere censeo. Similiter Bau., nisi quod intellegit constantiam aut opulentiam, vim, quae ex partis nascitur. — *τὸ τῆς τύχης*. Cf. adn. III 59, 1.

§ 4. *σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν* cet. Sequitur locus addum vexatus. In quo si primum quaeritur, quae sit singulorum membrorum cohaerentia, manifestum est *οἵτινες ... ἔθεντο* non posse protasin, *καὶ ... ἂν προσφέροιντο* apodosin esse, nisi in verbis *τόν τε πόλεμον νομίσωσι* aliquid interiisse censueris, ex quo penderet coniunctivus. Quare Dobraeus *ἢν* ante *νομίσωσι* periisse, Haasius in Lucubr. Thuc. p. 86 aut *τόν* in relativum *οἵ* mutandum aut hoc ante *νομίσωσι* excidisse coniecit, ex quibus coniecturis tertia ceteris praestat. Quam si probaveris, enuntiati *οἳ νομίσωσι* apodosin esse *καὶ ἐλάχιστ' ἂν ... καταλύοιντο* existimaveris. Sed nec ullum in membranis extat vestigium omissi vocabuli et sententia ex his prodiens consilio oratoris praecipuo videtur repugnare. Quod non potest id esse, ut, quales homines mala, quibus Athenienses hic ad pacem impellendi tunc non premebantur, prudenter tractaturi sint, demonstret, sed ut eos, quos antea for-

τἀγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο (καὶ ταῖς ξυμφοραῖς οἱ αὐτοὶ εὐξυνετώτερον ἂν προσφέροιντο), τόν τε πόλεμον νομίσωσι μὴ καθ' ὅσον ἄν τις αὐτοῦ μέρος βούληται μεταχειρίζειν τούτῳ ξυνεῖναι, ἀλλ' ὡς ἂν αἱ τύχαι αὐτῶν ἡγήσωνται

§ 4. *τούτῳ ξυνεῖναι*, quod ex nostra interpretatione (vide adn.) ad vim verbi *μεταχειρίζειν* accuratius definiendam multum confert, om. It. Pro *ξυνεῖναι* in D. legitur *ἐξεῖναι*, quare *τοῦτο ἐξεῖναι* coniecit Burg. Cf. adn.

tunam semper sibi secundam fore sperare vetuit, prosperis rebus moderate utendum esse doceat. Quamquam Haasius l. d. p. 80 Athenienses, si moderate utantur fortuna secunda, hunc ex eo fructum laturos, ut adversae prudentius obviam eant, ideo haud absurde dici putat, quia, adversa ut aliquando accidat, exspectandum esse iam antea monuerit. Fatendum tamen est ne sic quidem haec ad amussim superioribus respondere. Nam cum antea dictum sit iniquum esse fortunae nimium confidere, quid aequum ac modestum sit in contraria sententia commode opponitur; quod vero modesti homines rebus adversis prudentius uti dicuntur, haec causa potius prioris illius sententiae quam oppositio est. Deinde qui rebus secundis caute diffidunt male dicuntur inter modestos viros tamquam pars esse, quasi vero non in omnes modestos viros illud cadat. Ac ne illud quidem Haas. cuiquam persuaserit minore cum Atheniensium reprehensione h. l. dici **σωφρόνων ἀνδρῶν οἵτινες** quam **σώφρονες ἄνδρες οἵτινες**. Itaque enuntiato **καὶ ταῖς . . . ἂν προσφέροιντο** in parenthesin redacto et pronuntiationibus **οἵτινες ἔθεντο νομίσωσί τε** inter se copulatis, prima verba interpretamur: p r u d e n t e s a u t e m v i r i e i s u n t, q u i cet. Possunt enim continere mixtionem dicendi generum **σωφρόνων ἀνδρῶν ἔστι θέσθαι** et **σώφρονες ἄνδρες εἰσὶν οἵτινες ἔθεντο**. Cf. Matth. Gr. § 481 adn. 3 et § 632, 6. Add. Xen. Anab. II 5, 21 **παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων . . ., οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιορκίας πράττειν τι**, Aristoph. Thesm. 177 **σοφοῦ πρὸς ἀνδρός, ὅστις ἐν βραχεῖ πολλοὺς καλῶς οἷός τε συντέμνειν λόγους**. Item supra III 45, 7 et de verbi **ἔστι** omissione adn. I 120, 5. Ullr. Symb. crit. II p. 18 et Class. **εἰσίν** subaudiunt **σωφρόνων ἀνδρῶν** pro genetivo partitivo accipientes. Cf. Krueg. Gr. § 47, 9 adn. 2 et Plat. Alc. II 150 b. Deinde iungimus inter se **οἵτινες ἔθεντο νομίσωσί τε**, quae eadem est coniunctio coniunctivi et indicativi in enuntiatis relativis, cuius exempla leguntur II 44, 1, ubi vid. adn., et IV 92, 1, nisi quod ibi coniunctivus antecedit, indicativus sequitur. Add. Demosth. XXIV 63 **ὁπόσοι Ἀθηναίων . . . ἢ νῦν εἰσὶν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ἢ τὸ λοιπὸν κατατεθῶσι**. De **ἄν** non addito cf. etiam adn. 17, 2. — **τἀγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο**, s e c u n d a s r e s i n t e r a m b i g u a t u t o p o s u e r u n t. Haas. l. d. p. 83 docet esse oxymoron, cui similia legantur IV 61, 8. 126, 6. — **τόν τε πόλεμον . . . τούτῳ ξυνεῖναι**. Male Haasius l. d. p. 87 **τούτῳ** ad **πόλεμον** vult spectare, qui accusativus toti sententiae ita prae-

(καὶ ἐλάχιστ' ἂν οἱ τοιοῦτοι πταίοντες διὰ τὸ μὴ τῷ ὀρθουμένῳ αὐτοῦ πιστεύοντες ἐπαίρεσθαι ἐν

positus sit, ut in exemplis IV 108, 1 **τοὺς ξυμμάχους ἐφοβοῦντο μὴ ἀποστῶσιν**, III 53, 2 **ὑποπτεύομεν ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε**, similibus multis. At in his vulgaris est attractio subiecti et rarius obiecti enuntiati secundarii ad primarium attracti, de qua vid. adn. II 21, 1. 42, 4. 62, 1 al. Cf. Ind. gramm. v. Attract. Haec autem ante pronuntiata transitiva ob ὅτι, ὡς, μή incipientia, interrogativa, relativa reperitur. Infinitivi post hunc accusativum positi unum exemplum, quod quis huc referat, novimus, I 23, 6, in quo hac ipsa de causa nostram explanationem improbat Kamp. Observ. crit. ad Thuc. p. 22. Sed etiamsi eam tueare, illud exemplum ab hoc differt, quod illic infinitivus ad ipsum accusativum attractum refertur, qua sola ratione videtur sic dici posse. Ergo **τὸν πόλεμον νομίζουσι . . . τούτῳ ξυνεῖναι** pro his: **τὸν πόλεμον νομίζουσιν, ὅτι . . . αὐτῷ ξύνεισιν** (in quibus de **αὐτ.** pronomine cf. adn. II 42, 4) prorsus soloeca verba existimamus. Thucydides si id, quod Haasius vult, dicere cuperet, haud dubie scriberet **τοῦ τε πολέμου (οἳ) νομίσωσι μὴ καθ' ὅσον ἄν τις μέρος βούληται μεταχειρίζειν, τούτῳ ξυνεῖναι.** Cf. adn. III 39, 2. Neque **τὸν πόλεμον** esse subiectum infinitivi **ξυνεῖναι** statuere licet, sive **τούτῳ**, id quod Arn. vult, ad **μέρος τοῦ πολέμου** refertur, sive, quoniam perversa videtur dicendi ratio **ὁ πόλεμος ξύνεστι τούτῳ τῷ μέρει τοῦ πολέμου**, potius ad **τινά**. Nam non solum dubitandum est, num pronomen demonstrativum, quippe quod certam et definitam rem indicet, ad indefinitum respicere possit, sed etiam ad tuendam locutionem **τὸν πόλεμον τούτῳ (τῷ ἀνθρώπῳ) ξυνεῖναι** pro altera **τοῦτον τῷ πολέμῳ ξυνεῖναι** exempla afferri non possunt nisi poëtica, qualia habes Soph. OR. 863 **ξυνείη μοῖρα**, OC. 7 **χρόνος ξυνών**, 946 **γάμοι ξυνόντες**, 1244 **ἆται ξυνοῦσαι**, Ant. 372 **ὅτῳ τὸ μὴ καλὸν ξύνεστι**, Ai. 338 **νοσήμασι ξυνοῦσι**, Eur. Troad. 681 **ἐμοὶ ξύνεστιν ἐλπίς**. Quibus de causis **τὸν πόλεμον** obiecti accusativum esse nunc censemus pendentem ex verbo **μεταχειρίζειν**, quod cum **νομίσωσι** iungimus. Pronomen **τούτῳ** autem ad **μέρος** spectare volumus et infinitivum **ξυνεῖναι** eodem modo interpretamur atque **διολλύναι**, quod III 40, 6 rescripsimus, ubi vide adn. Vertas igitur: qui bellum putant, non ex quanta eius parte aliquis velit, se tractare, ut huic (parti) intersint, sed ut fortunae casus ipsos regant. De activo **μεταχειρίζειν** cf. adn. I 13, 2. Vocabulum **μέρος**, quod alibi post **καθ' ὅσον** omittitur (cf. tamen I 23, 3 **ἐπὶ πλεῖστον μέρος**) hic additum est, ut **τούτῳ** habeat, quo commode referatur. Male Bredov. **αὐτῷ (τῷ πολέμῳ)** pro **αὐτῶν** coniecit, quod, cum fortunae casus regere potius bellum quam ei viam praeire (cf. Krueg. Gr. § 47, 20 adn. 2) videantur, **αὐτοῦ** esse debebat. At non aptius bellum illi regunt quam eos, qui bello intersunt. Contra Class. vide Annal. phil. 1870 p. 326 sq. — **καὶ ἐλάχιστ' ἂν . . . καταλύοιντο**, etiam minimum tales viri labentes (quod participium iungendum cum verbo component), propterea quod non ipsius (belli) successibus efferuntur, in bona potissimum fortuna bellum component. De **καταλύεσθαι**, bellum finire, (hostibus) reconciliari, cf. I 81, 5. V 15, 2. 17, 2.

τῷ εὐτυχεῖν ἂν μάλιστα καταλύοιντο)· ὃ νῦν ὑμῖν, ὦ Ἀθηναῖοι, καλῶς ἔχει πρὸς ἡμᾶς πρᾶξαι, καὶ μήποτε ὕστερον, ἢν ἄρα μὴ πειθόμενοι σφαλῆτε, ἃ πολλὰ ἐνδέχεται, νομισθῆναι τύχῃ καὶ τὰ νῦν προχωρήσαντα κρατῆσαι, ἐξὸν ἀκίνδυνον δόκησιν ἰσχύος καὶ ξυνέσεως ἐς τὸ ἔπειτα καταλιπεῖν.

1 19. Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑμᾶς προκαλοῦνται ἐς σπονδὰς καὶ διάλυσιν πολέμου, διδόντες μὲν εἰρήνην καὶ ξυμμαχίαν καὶ ἄλλην φιλίαν πολλὴν καὶ οἰκειότητα ἐς ἀλλήλους ὑπάρχειν, ἀνταιτοῦντες δὲ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἄνδρας, καὶ ἄμεινον ἡγούμενοι ἀμφοτέροις μὴ διακινδυνεύεσθαι, εἴτε βίᾳ διαφύγοιεν παρατυχούσης τινὸς σωτηρίας εἴτε καὶ ἐκπολιορκηθέντες μᾶλλον ἂν χειρωθεῖεν.
2 νομίζομέν τε τὰς μεγάλας ἔχθρας μάλιστ' ἂν διαλύεσθαι βεβαίως. οὐκ ἢν ἀνταμυνόμενός τις καὶ ἐπικρατήσας τὰ πλείω τοῦ πολεμίου κατ'

ἔπειτα ἀποδεικνύασιν ὅτι ἀσφαλέστατόν ἐστι μετρίως ξυναλλαγῆναι.

Cap. **19.** § 2. πλέω codd. Cum apud poetas scaenicos praeter πλέον vocalis ε in πλέονος πλέονι tantum formis compareat, reliqua per diphthongum scribenda esse duximus. Cf. Stahl. Quaest. gramm. p. 16 sq.
πολέμου codd. Cf. adn.

VIII 58, 7, de iterato ἄν I 76, 4. 136, 3. Hanc sententiam pariter atque superiorem (καὶ ταῖς . . . προσφέροιντο) interpositam esse volumus. Nam ut illic interponitur, quomodo ex prudenti cautione calamitate affecti viri moderati se gerant, ita hic explicatur, quam agendi rationem ex iudicii sobrietate in rebus secundis illi sequantur. Itaque καί ut supra etiam valet.

§ 5. ὅ ad totum modestae continentiae praeceptum modo expositum spectare putamus. — νομισθῆναι. „Pendet e praecedentibus καλῶς ἔχει, ut haec coniungantur: καλῶς ἔχει ὑμῖν πρᾶξαι καὶ μήποτε νομισθῆναι.“ Duk. — τὰ . . . κρατῆσαι. Cf. adn. 19, 2. — δόκησιν. Cf. adn. II 35, 2.

Cap. **19.** § 1. ὑπάρχειν ita ad dandi vel potius (cf. adn. I 85, 2) offerendi verbum additum est ut alibi εἶναι, velut ἐκείνην ἔδωκεν αὐτῷ παίγνιον εἶναι Luci. Dial. de. VII 5. Cf. Blum. ad Lyc. Leocr. p. 125 et Verg. Aen. IX 173. — ἀμφοτέροις, nobis utrisque. — διακινδυνεύεσθαι. Cf. adn. I 73, 2. — εἴτε καὶ . . . χειρωθεῖεν, an expugnati magis in vestram potestatem redigantur (quam iam nunc sunt, cum inclusi a vobis teneantur). Ἄν appositum est, quia ἐκπολιορκηθέντες valet εἰ ἐκπολιορκηθεῖεν.

§ 2. καὶ ἐπικρατήσας τὰ πλείω. Similiter τὰ πλείω ἐπικρατεῖν VII 63, 2 et supra τὰ νῦν προχωρήσαντα κρατῆσαι. — πολεμίου scribendum est,

ἀνάγκην ὅρκοις ἐγκαταλαμβάνων μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ξυμβῇ, ἀλλ' ἤν, παρὸν τὸ αὐτὸ δρᾶσαι πρὸς τὸ ἐπιεικές, καὶ ἀρετῇ αὐτὸν νικήσας παρὰ ἃ προσεδέχετο μετρίως ξυναλλαγῇ. ὀφείλων γὰρ 3
ἤδη ὁ ἐναντίος μὴ ἀνταμύνεσθαι ὡς βιασθείς, ἀλλ' ἀνταποδοῦναι ἀρετήν, ἑτοιμότερός ἐστιν αἰσχύνῃ ἐμμένειν οἷς ξυνέθετο. καὶ μᾶλλον πρὸς 4
τοὺς μειζόνως ἐχθροὺς τοῦτα δρῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἢ πρὸς τοὺς τὰ μέτρια διενεχθέντας· πεφύκασί τε τοῖς μὲν ἑκουσίως ἐνδοῦσιν ἀνθησσᾶσθαι

αὐτὸν νικήσας H. Gr. D. J., reliqui αὐτὸ νικήσας. Cf. adn. § 4. ἑκοῦσιν ἐνδοῦσιν Bekk. Anecd. I p. 126. Vide Herbst adv. Cob. p. 22 sqq.

ne desit unde obiectum verbi ἐγκαταλαμβάνων suppleatur et quo αὐτόν referri possit. — ἐγκαταλαμβάνων. Frequentius hac vi καταλαμβάνειν. Cf. I 9, 1. IV 86, 1. VIII 63, 3. — τὸ αὐτό, scil. τὸ ξυμβῆναι. — πρὸς τὸ ἐπιεικές, secundum aequitatem, oppositum est praegresso κατ' ἀνάγκην. — ἀρετῇ αὐτὸν νικήσας. Male αὐτό ita defendunt, ut ad τὸ παρεῖναι τὸ αὐτὸ δρᾶσαι, quod volunt esse τὸ δύνασθαι μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ξυμβῆναι, id referant. Sed τὸ αὐτὸ ad solum τὸ ξυμβῆναι refertur (aliter enim Th. τοῦτο potius vel αὐτὸ scripsisset) et quomodo quis facultatem iniquae pactionis superare possit, haud facile expedias, nisi forte superare idem esse opineris atque contemnere. Difficultatem superare possumus, facultatem non item. Patet propter erroris facilitatem codicum auctoritatem nullam esse; quid scribendum sit, totum ex sententia pendet. Itaque nunc αὐτόν restituimus. Opponitur generosae virtutis (Edelmuth) victoria ab hoste reportata armorum victoriae. — παρὰ ἃ προσεδέχετο (scil. ὁ πολέμιος) aptissime cum μετρίως iunge: cum maiore temperantia quam exspectabat.

§ 3. ἑτοιμότερος] προσυπακουστέον ... τοῦ ... βιασθέντος σπείσασθαι. Schol. — αἰσχύνῃ. De dativo cf. adn. III 82, 1.

§ 4. καὶ μᾶλλον ...] καὶ μᾶλλον πρὸς τοὺς μειζόνως ἐχθροὺς τοῦτο δρῶσιν, τὸ εὐγνωμονῆσαι ἤτοι προθύμως ἐμμένειν ταῖς συνθήκαις· ὡς γὰρ ἐκ μεγάλων ἐχθρῶν ἐκφυγόντες καὶ σωθέντες ἀσμένως φέρουσι τὸ ἡσυχάζειν, κέρδος νομίζοντες τὸ μὴ πάλιν κινδυνεύειν πρὸς μείζω μαχόμενοι. Schol. De μειζόνως comparativo cf. adn. I 130. — τὰ μέτρια διενεχθέντας. Similiter VIII 84, 5 δουλεύειν τὰ μέτρια, IV 117, 1 ξυμβῆναι τὰ πλείω. Cf. adn. § 2. — πεφύκασι, eorum naturae insitum est. Cf. II 64, 3. III 45, 3. IV 61, 5. — τοῖς ... ἐνδοῦσιν ἀνθησσᾶσθαι. Cum ἀνθησσᾶσθαι verbo coniunctus est is casus, qui ad similia ἐνδιδόναι, εἴκειν, ὑπείκειν, νικᾶσθαι addi solet, sicut vicissim νικᾶσθαι verbo interdum genetivus adiungitur. Similiter iam quodammodo III 38, 7 ἀκοῆς ἡδονῇ ἡσσώμενοι, unde

μεθ' ἡδονῆς, πρὸς δὲ τὰ ὑπεραυχοῦντα καὶ παρὰ
γνώμην διακινδυνεύειν.
1 20. Ἡμῖν δὲ καλῶς, εἴπερ ποτέ, ἔχει ἀμφοτέ-
ροις ἡ ξυναλλαγή, πρίν τι ἀνήκεστον διὰ μέσου
γενόμενον ἡμᾶς καταλαβεῖν, ἐν ᾧ ἀνάγκη ἀίδιον
ὑμῖν ἔχθραν πρὸς τῇ κοινῇ καὶ ἰδίαν ἔχειν, ἡμᾶς
2 δὲ στερηθῆναι ὧν νῦν προκαλούμεθα. ἔτι δ'
ὄντων ἀκρίτων καὶ ὑμῖν μὲν δόξης καὶ ἡμετέρας
φιλίας προσγιγνομένης, ἡμῖν δὲ πρὸ αἰσχροῦ
τινος ⟨τῆς⟩ ξυμφορᾶς μετρίως κατατιθεμένης διαλ-
λαγῶμεν, καὶ αὐτοί τε ἀντὶ πολέμου εἰρήνην
ἑλώμεθα καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν ἀνάπαυσιν
κακῶν ποιήσωμεν· οἳ καὶ ἐν τούτῳ ὑμᾶς αἰτιωτέ-

καὶ τελευτῶντες διεξέρχονται ὅτι νῦν καιρὸς ἄριστός ἐστι τῆς εἰρήνης, ἧς τὴν χάριν οἱ Ἕλληνες τοῖς Ἀθηναίοις προσθήσουσιν.

Cap. **20.** § 1. ἡμᾶς vulgo, plerique codd. ὑμᾶς. Cf. adn.

et ex contrario ***τὰ ὑπεραυχοῦντα*** neutrius generis esse ***τοῖς ἐνδοῦσιν*** apparet. Cf. 61, 5 ***τοῦ εἴκοντος*** et adn. II 45, 1. De ***ἑκουσίως*** adverbio cf. Lob. ad Phryn. p. 6. — ***καὶ παρὰ γνώμην***, etiam praeter rationem, i. e. etiamsi ratione res suas considerantes spem prosperi eventus non habeant. Cf. adn. I 70, 3.

Cap. **20.** § 1. ***διὰ μέσου γενόμενον***, interveniens, intercedens, ut *ἐν μέσῳ*. Cf. Vig. p. 109. — ***ἐν ᾧ ... ἔχθραν ... ἔχειν***, in quo necesse est vobis sempiternam inimicitiam praeter communem (Lacedaemoniorum civitatis) etiam privatam (eorum, qui cognatos amiserunt) habere. De passivo locutionis ***ἔχθραν ἔχειν*** sensu cf. I 2, 3. VIII 86, 3. Particula ***μέν***, quam post *ὑμῖν* propter oppositum *ἡμᾶς δέ* exspectaveris, omissa est propter *ἀίδιον* cum gravitate praepositum. — ***ἡμᾶς δέ*** nunc scripsimus duabus de causis, primum quod ***ὑμᾶς δέ*** opposito caret, deinde quod rectius et usui Thucydideo convenientius est Lacedaemonios eis privari, quae assequi student (cf. I 70, 7. IV 73, 3), quam Athenienses eis, ad quae Lacedaemonii eos cohortantur. Posterior causa contra Haasium (Lucubr. § 76) et Class. valet, qui servato *ὑμᾶς* in priore membro *ἡμῖν* emendarunt *ἔχθραν ἔχειν* sensu activo accipientes.

§ 2. ***ἔτι δ' ὄντων ἀκρίτων***. Cf. adn. I 7, 1. Schol.: *ἔτι δὲ ὄντων ἀδιακρίτων καὶ ἀμφιβόλων τῶν πραγμάτων τῶν κατὰ τὴν Σφακτηρίαν*. — ***ἡμετέρας φιλίας***, i. e. *παρ' ἡμῶν φιλίας*. Cf. Krueg. Gr. § 51, 4 adn. 8. — ***ἡμῖν δὲ ... κατατιθεμένης***, nobis autem cum, antequam dedecus aliquod nobis accidat, calamitas tolerabiliter finiatur, sive res adversae modice componantur. Articulus, quo carere non possumus, quod de nota illa calamitate sermo est, quae causa legationis fuit, accessit ex schol. *ἡμῖν δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὶν αἰσχροῦ τινος πειραθῆναι* (*ἀντὶ τοῦ πρὶν ἁλῶναι τοὺς ἄνδρας*) *τῆς ξυμφορᾶς μετρίως κατατιθεμένης*. — ***ἐν τούτῳ***, i. e. *ἐν τῷ διαλλαγῆναι, ἐν τῷ γενέ-*

ρους ἡγήσονται. πολεμοῦνται μὲν γὰρ ἀσαφῶς
ὁποτέρων ἀρξάντων· καταλύσεως δὲ γιγνομένης,
ἧς νῦν ὑμεῖς τὸ πλέον κύριοί ἐστε, τὴν χάριν
ὑμῖν προσθήσουσιν. ἤν τε γνῶτε, Λακεδαιμονίοις 3
ἔξεστιν ὑμῖν φίλους γενέσθαι βεβαίως, αὐτῶν τε
προκαλεσαμένων χαρισαμένοις τε μᾶλλον ἢ βια-
σαμένοις. καὶ ἐν τούτῳ τὰ ἐνόντα ἀγαθὰ σκο- 4
πεῖτε ὅσα εἰκὸς εἶναι· ἡμῶν γὰρ καὶ ὑμῶν ταὐτὰ
λεγόντων τό γε ἄλλο Ἑλληνικὸν ἴστε ὅτι ὑπο-
δεέστερον ὂν τὰ μέγιστα τιμήσει".

Ἀθηναῖοι δὲ ἐπιεικῆ εἰρήνην οὐκ ἀγαπῶντες Κλέωνος ἐνάγοντος δεινὰ αἰτοῦσιν.

21. Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τοσαῦτα εἶπον, 1
νομίζοντες τοὺς Ἀθηναίους ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ
σπονδῶν μὲν ἐπιθυμεῖν, σφῶν δὲ ἐναντιουμένων
κωλύεσθαι, διδομένης δὲ εἰρήνης ἀσμένους δέξε-

Cap. **21**. § 1. *ἀσμένους* Aug. Ven. Pal. Vat. M. F. C. G. (?) Bas. Gr. I. Laur. al. Vulgo et Bekk. *ἀσμένως*, quod defendit Krueg. ad Dion. p. 38. Sed *ἄσμενος*, non *ἀσμένως*, alibi ita usurpat Thucydides. Cf. I 26, 1. III 66, 2. V 29, 1. VI 12, 2. 34, 6. 60, 4, al. sd. VII 84, 4. Herbst. adv. Cob. p. 22.

δέξεσθαι. Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. Bas. alii nonnulli *δέξασθαι*, It. Vat. H. *δέχεσθαι*. Infinitivo futuri opus est, quoniam *διδομένης εἰρήνης* idem est atque *ἢν εἰρήνη διδῶται*. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 6 sq.

σθαι τὴν εἰρήνην. — *πολεμοῦνται*, bello vexantur. — *ἀσαφῶς*, cum in obscuro sit. Cf. adn. II 64, 2. — *ὁποτέρων ἀρξάντων*. Suppl. *πολεμοῦνται*, et cf. Matth. Gr. § 567 a.

§ 3. *ἤν τε γνῶτε*, si decreveritis (*τὴν κατάλυσιν*). Particula *τε* non, ut Class. vult, summam eorum, quae antea dicta sunt, comprehendit, sed alteram superiori rationem adiungit. Nam Athenienses non solum ceterorum Graecorum gratiam merituri esse dicuntur, sed etiam Lacedaemoniorum gratificando amicitiam sibi confirmaturi. Patet inter se referri *χάριν* et *χαρισαμένοις*. — *φίλους*. De casu cf. adn. I 31, 2. — *αὐτῶν*, scil. *ἡμῶν*. — *χαρισαμένοις* . . . *βιασαμένοις*, et cum vos gratia potius quam vi usi fueritis. Aoristi participia vim habent futurorum exactorum.

§ 4. *ἐν τούτῳ τὰ ἐνόντα ἀγαθά*. De collocatione verborum cf. adn. III 82, 4. — *ταὐτὰ λεγόντων*. De consentiendo dicitur, ut apud nos dieselbe Sprache führen. Vid. V 31, 6. — *τὰ μέγιστα τιμήσει*. Cf. I 38, 2. III 40, 3. VI 64, 1. Krueg. Gr. § 46, 11 adn. 2.

Cap. **21**. § 1. *τοσαῦτα*, non *τοιαῦτα*, quod respicitur ad 17, 2. — *ἐν τῷ πρὶν . . . ἐπιθυμεῖν*. De re cf. II 59, 2, de praesentis infinitivo imperfectum tempus exprimente Krueg. Gr. § 53, 2 adn. 9.

2 σθαί τε καὶ τοὺς ἄνδρας ἀποδώσειν. οἱ δὲ τὰς
μὲν σπονδάς, ἔχοντες τοὺς ἄνδρας ἐν τῇ νήσῳ,
ἤδη σφίσιν ἐνόμιζον ἑτοίμους εἶναι, ὁπόταν
βούλωνται ποιεῖσθαι πρὸς αὐτούς, τοῦ δὲ πλέο-
3 νος ὠρέγοντο. μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἐνῆγε Κλέων
ὁ Κλεαινέτου, ἀνὴρ δημαγωγὸς κατ' ἐκεῖνον τὸν
χρόνον ὢν καὶ τῷ πλήθει πιθανώτατος· καὶ
ἔπεισεν ἀποκρίνασθαι ὡς χρὴ τὰ μὲν ὅπλα καὶ
σφᾶς αὐτοὺς τοὺς ἐν τῇ νήσῳ παραδόντας πρῶ-
τον κομισθῆναι Ἀθήναζε, ἐλθόντων δὲ ἀποδόντας
Λακεδαιμονίους Νίσαιαν καὶ Πηγὰς καὶ Τροιζῆνα
καὶ Ἀχαΐαν, ἃ οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς

§ 3. *Τροιζῆνα.* *Τροίζηνα* aliquot libri. Item reliquis locis I 115, 1. IV 45, 2. 118, 4 fluctuatur. Cf. Herodian. II p. 356 sq. ibique Lentzii adn.

§ 2. *οἱ δέ* cet. De eis, quae tunc Athenis acta sunt, cf. Aristoph. Pac. 213. 666. Orationem Atheniensis cuiusdam pacem concedendam censentis finxit Aristides vol. I p. 391 sqq. — *ἑτοίμους.* Ἑτοῖμος hic feminini generis videtur esse, ut Herodot. V 31. Demosth. VIII 15. 46. Appi. Mithr. 38. Apud Thucydidem alibi semper feminina flexio est *ἑτοίμη*, nisi quod VIII 26, 1 olim *ἑτοῖμοι* legebatur. Cf. Matth. Gr. § 118 adn. 1.

§ 3. *μάλιστα . . . Κλέων.* Confirmat Aristoph. Equ. 794 sqq. — *ἀνὴρ . . . πιθανώτατος.* Quod similibus verbis eundem virum Th. III 36, 6 descripserit, Groteus (Hist. Gr. VI p. 445, vers. germ. III p. 570) neglegentiam quandam scriptoris, Steupius (Mus. Rhen. XXV p. 291 sq.) interpretamentum hic agnoscit. Sed cum Th. III 36, 3, qualis tunc Cleonis fuerit potentia, declaret, postea eius auctoritas, quae in altero decreto de Mytilenaeis facto non iam valuerit, videtur deminuta esse, deinde rursus crevisse. Cum igitur non eadem continue Cleo auctoritate usus sit, hoc quoque loco eam tum summam fuisse scriptor commemorasse potest. Haud magni momenti est, quod Th. hoc uno loco *δημαγωγός* vocabulo utitur, cum item semel apud eum *δημαγωγία* (VIII 65, 2) occurrat. Utut est, verba Thucydidi abiudicare non audemus. — *ἀποδόντας . . . Ἀχαΐαν.* Cf. I 115, 1 et ibi adn. Goeller ad illum locum cum Achaiam provinciam Peloponnesi intellegi non posse dixisset, quia haec terra ita libera et sui arbitrii fuisset, ut sanus Cleo eam a Spartiatis postulare non posset, Arnoldus in ed. 2 eum Achaiam et Troezenem praesidio et tutela Lacedaemoniorum orbari voluisse respondit; id enim si factum esset, Athenienses Achaia facile potituros fuisse. Similiter sub finem secundi belli Samnitici Samnites finibus Lucanis decedere iussos esse. At cum Lucani legatos Romam misissent, qui Samnites infesto exercitu suos fines ingressos questi, ut et se in fidem acciperent et vim illorum arcerent, rogarent (vid. Liv. X 11), foedere icto Romanis profecto nihil aliud postulandum erat, quam ut Samnites agro novorum sociorum suorum decederent (ibid.

προτέρας ξυμβάσεως Ἀθηναίων ξυγχωρησάντων κατὰ ξυμφορὰς καὶ ἐν τῷ τότε δεομένων τι μᾶλλον σπονδῶν, κομίσασθαι τοὺς ἄνδρας καὶ σπονδὰς ποιήσασθαι ὁπόσον ἂν δοκῇ χρόνον ἀμφοτέροις.

οἱ Λακεδαιμόνιοι οὖν μάτην ξυνέδρους κελεύσαντες ἑλέσθαι ἄπρακτοι ἀναχωροῦσιν.

22. Οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόκρισιν οὐδὲν 1
ἀντεῖπον, ξυνέδρους δὲ σφίσιν ἐκέλευον ἑλέσθαι
οἵτινες λέγοντες καὶ ἀκούοντες περὶ ἑκάστου ξυμβή-
σονται κατὰ ἡσυχίαν ὅ τι ἂν πείθωσιν ἀλλήλους.
Κλέων δὲ ἐνταῦθα δὴ πολὺς ἐνέκειτο, λέγων 2
γιγνώσκειν μὲν καὶ πρότερον οὐδὲν ἐν νῷ ἔχοντας
δίκαιον αὐτούς, σαφὲς δ' εἶναι καὶ νῦν, οἵτινες
τῷ μὲν πλήθει οὐδὲν ἐθέλουσιν εἰπεῖν, ὀλίγοις δὲ
ἀνδράσι ξύνεδροι βούλονται γίγνεσθαι· ἀλλὰ εἴ
τι ὑγιὲς διανοοῦνται, λέγειν ἐκέλευσεν ἅπασιν.
ὁρῶντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι οὔτε σφίσιν οἷόν τε 3
ὂν ἐν πλήθει εἰπεῖν, εἴ τι καὶ ὑπὸ τῆς ξυμφορᾶς

Cap. 22. § 3. εἴ τι. In libris inepte εἴτε, cum οὔτε . . . οὔτε inter se respondeant. Nugatur Hoogev. de Partic. p. 200. Nostram emendationem recepit Bekk.

12). Sed nec similia in Achaia facta erant nec tale postulatum recte verbis ἀποδοῦναι Ἀχαΐαν exprimeretur. Haec terra ineunte bello Pelop. praeter Pellenen ne foederata quidem Lacedaemoniis, sed utrisque amica fuerat (II 9, 2), et tunc quoque idem ibi rerum status videtur fuisse. Quare si Cleo Lacedaemonios Atheniensibus eam ἀποδοῦναι, i. e. reddere, restituere sua opera, postulaverit, non minor eius iniquitas vel dementia ducenda est quam eorum, qui a Ludovico XIV nepotem expelli Hispania voluerunt. — τι μᾶλλον, aliquanto magis. Cf. τι τὸ πλέον IV 27, 4.

Cap. 22. § 1. ξυνέδρους, viros delectos, quibuscum rem disceptarent, Port. Cf. V 85, 1 et interpr. Isocr. VII 58. Simile quiddam V 27, 2 factum legemus. — ξυμβήσονται, scil. αὐτοῖς. De futuro cf. Matth. Gr. § 507 I 1 et VIII 1, 3.

§ 2. πολὺς ἐνέκειτο. Ita latine aliquis dicitur multus instare Sal. Iug. 84, gravis instare Liv. XXVII 4. Cf. interpr. Tac. Agric. c. 20 et de Graecis Wess. ad Diod. XVI 85. Wyttenb. ad Plut. Mor. I p. 267. — καὶ νῦν. Class. Cobetum (ad Hyper. p. 69) secutus καί abesse mavult, quod τὸ σαφὲς εἶναι gravius sit quam τὸ γιγνώσκειν. Nobis καί utrobique adiunctum ostendit parem intellegentiam significari. — ὑγιές. Cf. adn. III 75, 4.

§ 3. ἐν πλήθει plerique ita interpretantur, quasi articulus additus sit; qui cum absit, significari videtur in multorum hominum concilio. — τι . . . ξυγχωρεῖν. In postulatis c. 21.

ἐδόκει αὐτοῖς ξυγχωρεῖν, μὴ ἐς τοὺς ξυμμάχους διαβληθῶσιν εἰπόντες καὶ οὐ τυχόντες, οὔτε τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ μετρίοις ποιήσοντας ἃ προυκαλοῦντο, ἀνεχώρησαν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἄπρακτοι.

1 23. Ἀφικομένων δὲ αὐτῶν διελέλυντο εὐθὺς αἱ σπονδαὶ αἱ περὶ Πύλον, καὶ τὰς ναῦς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπῄτουν, καθάπερ ξυνέκειτο· οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐγκλήματα ἔχοντες ἐπιδρομήν τε τῷ τειχίσματι παράσπονδον καὶ ἄλλα οὐκ ἀξιόλογα δοκοῦντα εἶναι οὐκ ἀπεδίδοσαν, ἰσχυριζόμενοι, ὅτι δὴ εἴρητο, ἐὰν καὶ ὁτιοῦν παραβαθῇ, λελύσθαι τὰς σπονδάς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀντέλεγόν τε καὶ ἀδίκημα ἐπικαλέσαντες τὸ τῶν νεῶν ἀπελθόντες
2 ἐς πόλεμον καθίσταντο. καὶ τὰ περὶ Πύλον ὑπ' ἀμφοτέρων κατὰ κράτος ἐπολεμεῖτο, Ἀθηναῖοι μὲν δυοῖν νεοῖν ἐναντίαιν ἀεὶ τὴν νῆσον περιπλέοντες

ἔπειτα αἱ σπονδαὶ διαλύονται. ἀδικία Ἀθηναίων. περὶ Πύλον κατὰ κράτος πολεμεῖται.

Cap. **23**. § 1. **διελύοντο** codd. Cf. adn.
§ 2. **νεοῖν** om. It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. H. Recte Class. monet *ἔλλειψιν* quam statuunt usu non comprobatam esse. Certe *Πάραλος* et *Σαλαμινία* exempla ad eam commendandam non sufficiunt.

Cf. *τι ἐνδοῦναι* II 12, 1 et similia. — *ἐς τοὺς ξυμμάχους διαβληθῶσιν.* Cf. adn. III 109, 2. — *εἰπόντες καὶ οὐ τυχόντες.* Cf. adn. III 82, 5.
Cap. **23**. § 1. *ἀφικομένων δὲ αὐτῶν.* De tempore rei cf. 39, 2. — **διελέλυντο** rescribendum est, quod ipso legatorum adventu induciis continuo finis impositus erat. Hoc luce clarius ostendit pacti condicio 16, 2 allata: *ἐλθόντων δὲ (τῶν πρέσβεων) τάς τε σπονδὰς λελύσθαι ταύτας καὶ τὰς ναῦς ἀποδοῦναι Ἀθηναίους*, ex qua quae hic narrantur facta esse *καθάπερ ξυνέκειτο* docet. Itaque legatorum reditum duae res simul secutae sunt, ut et induciae exiissent et naves repeterentur, neque vero, id quod L. Herbst. adv. Cob. p. 41 sqq. et Class. opinantur, repetendis navibus induciae solvi coeptae sunt. Subtiles sunt nugae, quibus Herbst. l. d. evincere studet participium aor. *ἀφικομένων* hic aliam vim habere atque illic *ἐλθόντων*. Eodem modo inter se referuntur *λελύσθαι* 46, 3 et *ἐλέλυντο* 47, 1. — *ἐπιδρομὴν τῷ τειχίσματι.* Ἐπιδρομή est impetus ex improviso factus. Cf. 56, 1. De dativo vid. adn. I 73, 1. — *ἀπεδίδοσαν.* Imperfectum refer ad *ἀπῄτουν*: quotiens Lacedaemonii repetebant, totiens Athenienses negabant. — *εἴρητο.* Vid. 16, 2. — *ἐς πόλεμον καθίσταντο*, bellum obibant. Cf. III 4, 1. 5, 1.
§ 2. *τὰ περὶ Πύλον.* Cf. adn. III 6, 2. — *ἐπολεμεῖτο, Ἀθηναῖοι μὲν . . . περιπλέοντες.* Cf. Krueg. Gr. § 50, 9 adn. 4. Simillime Herodot. VIII 74 *πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν*

τῆς ἡμέρας (τῆς δὲ νυκτὸς καὶ ἅπασαι περιώρμουν, πλὴν τὰ πρὸς τὸ πέλαγος, ὁπότε ἄνεμος εἴη· καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν αὐτοῖς εἴκοσι νῆες ἀφίκοντο ἐς τὴν φυλακήν, ὥστε αἱ πᾶσαι ἑβδομήκοντα ἐγένοντο), Πελοποννήσιοι δὲ ἐν [τε] τῇ ἠπείρῳ στρατοπεδευόμενοι καὶ προσβολὰς ποιούμενοι τῷ τείχει, σκοποῦντες καιρὸν εἴ τις παραπέσοι ὥστε τοὺς ἄνδρας σῶσαι.

Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐκ τῆς Μεσσήνης ὁρμώμενοι ἐν τῷ πορθμῷ, ὃς διαγράφεται, ναυμαχίας ἀπόπειραν ποιεῖσθαι διανοοῦνται.

24. Ἐν τούτῳ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ οἱ Συρα- 1
κόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι πρὸς ταῖς ἐν Μεσσήνῃ
φρουρούσαις ναυσὶ τὸ ἄλλο ναυτικὸν ὃ παρεσκευάζοντο
προσκομίσαντες τὸν πόλεμον ἐποιοῦντο ἐκ
τῆς Μεσσήνης (καὶ μάλιστα ἐνῆγον οἱ Λοκροὶ τῶν 2
Ῥηγίνων κατὰ ἔχθραν, καὶ αὐτοὶ δὲ ἐσεβεβλήκεσαν
πανδημεὶ ἐς τὴν γῆν αὐτῶν), καὶ ναυμαχίας ἀπο- 3

ἐν τε Cass. Aug. Cl. Ven. F. H. C. Reg. Gr. I. E. Laur. m. α' reliqui τε om. Cf. adn.

Cap. **24.** § 1. οἱ ἐν τῇ Σικ. Συρ. codd. falsa verborum collocatione, cum extra Siciliam Syracusani non fuerint.

§ 2. ἐσεβεβλήκεσαν Cass. Aug. Cl. Ven. T. Vat. H. Gr. al. Vulgo et Bekk. ἐσβεβλήκεσαν. Cf. sd. III 23, 1.

αὐτῶν, οἱ μὲν . . . Ἀθηναῖοι δέ, ubi post αὐτῶν male plene interpungunt, et Eur. Heracl. 39 δυοῖν γερόντοιν δὲ στρατηγεῖται φυγή, ἐγὼ μὲν ἀμφὶ τοῖσδε καλχαίνων τέκνοις, ἡ δ' αὖ cet. Cf. Eur. Hel. 289 et ad utrumque locum vid. Pflugk. Diversa componit Bernh. Synt. p. 472. De vi vocis ἐναντίαιν cf. adn. I 93, 5. — περιώρμουν. „Οὐ περιέπλεον, ἀλλὰ σποράδην καὶ ἀπέχοντες ἀπ' ἀλλήλων περὶ τὴν νῆσον ἦσαν ὁρμοῦντες, εἴτουν ἐφησυχάζοντες ἐν τῇ πολιορκίᾳ." Δούκας. Sic III 6, 1 περιορμίζεσθαι. Cf. etiam adn. 26, 3. — πλὴν τὰ . . . ἄνεμος εἴη. Quotiens enim ventus spirabat, non περιώρμουν τὰ πρὸς τὸ πέλαγος. Vid. 26, 7 et de accusativo adn. III 6, 1. — ἀφίκοντο, (antea) advenerant. — ἑβδομήκοντα. Cf. 13, 2 et ibi sd. — ἐν τῇ . . . ποιούμενοι, in continenti castra habentes (cf. I 30, 3. 51, 4. 62, 1. VII 47, 2. Krueg. Gr. 53, 2 adn. 9) et impetus (inde) facientes. Non diversa haec sunt, ut τε — καί particulis discerni possint, sed coniuncta. — εἴ τις . . . σῶσαι. Ὥστε pro ἵνα positum putat Hoogev. de Partic. p. 601, sed verba valent εἴ τις (καιρὸς) περιπέσοι οὕτως (sive τοιοῦτος) ὥστε. De καιρόν a verbo σκοποῦντες attracto cf. adn. II 21, 1.

Cap. **24.** § 1. πρὸς ταῖς . . . φρουρούσαις ναυσί. Cf. 1, 1. 4. — ὃ παρεσκευάζοντο. Cf. III 115, 3. IV 1, 4.

§ 2. καὶ αὐτοὶ . . . αὐτῶν. Cf. 1, 3, ubi πανστρατιᾷ pro πανδημεί et § 2 κατὰ ἔχθος τὸ Ῥηγ. De plusquamperf. ἐσεβεβλήκεσαν cf. adn.

πειρᾶσθαι ἐβούλοντο, ὁρῶντες τοῖς Ἀθηναίοις τὰς μὲν παρούσας ὀλίγας ναῦς, ταῖς δὲ πλείοσι καὶ μελλούσαις ἥξειν πυνθανόμενοι τὴν νῆσον πολιορ-
4 κεῖσθαι. εἰ γὰρ κρατήσειαν τῷ ναυτικῷ, τὸ Ῥήγιον ἤλπιζον πεζῇ τε καὶ ναυσὶν ἐφορμοῦντες ῥᾳδίως χειρώσεσθαι, καὶ ἤδη σφῶν ἰσχυρὰ τὰ πράγματα γίγνεσθαι· ξύνεγγυς γὰρ κειμένου τοῦ τε Ῥηγίου ἀκρωτηρίου τῆς Ἰταλίας τῆς τε Μεσσήνης τῆς Σικελίας, τοῖς Ἀθηναίοις [τε] οὐκ ἂν εἶναι ἐφορ-
5 μεῖν καὶ τοῦ πορθμοῦ κρατεῖν. ἔστι δὲ ὁ πορθμὸς ἡ μεταξὺ Ῥηγίου θάλασσα καὶ Μεσσήνης, ᾗπερ βραχύτατον Σικελία τῆς ἠπείρου ἀπέχει· καὶ

§ 4. χειρώσασθαι It Vat. Aug. M. Vind. Mosqu. D. E. F. H. I. Cf. adn. 13, 1. Stahl. Quaest. gram. p. 6.
τε, quod verborum cohaerentiam turbat, om. Ar. Chr. Dan.

1, 3. Altera haec Locrorum incursio. Cf. 1, 4.

§ 3. **ταῖς δὲ πλείοσι**, ταῖς μετὰ τοῦ Εὐρυμέδοντος καὶ Σοφοκλέους. — **τὴν νῆσον.** Sphacteriam. Haec enim aliquotiens eximie in hoc libro et proximo posteriore ἡ νῆσος vocatur. Vid. IV 55, 3. 57, 4. 108, 8. V 15, 1. 24, 2. 34, 2. — **πεζῇ . . . ἐφορμοῦντες** zeugma est. — **καὶ γίγνεσθαι.** Ex ἤλπιζον cogita ἐνόμιζον. Cf. adn. 13, 1. 52, 3. Verbum γίγνεσθαι ἂν particula carere potest ex eis, quae adnotata sunt III 92, 4. Exceptio igitur quaedam eorum hic statuenda est, quae disputavit Stahl. Quaest. gram. p. 6.

§ 4. **ξύνεγγυς γάρ** cet. „Cum enim propinqua inter se sint Rhegium . . . et Messana." Huds. — **τοῦ Ῥηγίου ἀκρωτηρίου.** „Quidam intellegunt Leucopetram [quae Thucydidi Πέτρα VII 35, 2], Cluverius promontorium medium inter urbem Rheginam et Leucopetram [circiter V vel VI utrimque milia passuum distans, nunc Capo Pellara], quod etiam ὁμωνυμία videtur suadere, quae argumentum est propinquitatis." Cellar. „In meridiem versus a portu Rhegii est angulus orae extremae, ubi nunc Torre del Lupo est; Thucydides vocat Ῥήγιον ἀκρωτήριον." Mannert. Geogr. IX 2 p. 184. Nobis nihil significari videtur nisi utramque urbem in extrema ac prominenti parte alteram Italiae alteram Siciliae sitam fuisse. Nam ἀκρωτήριον extremum quidvis ac prominens est. — **εἶναι = ἐξεῖναι.** Cf. V 40, 2. VII 11, 3.

§ 5. **βραχύτατον . . . ἀπέχει.** Similiter minimum distare Horatius dicit Ep. II 1, 72, μήκιστον ἀπελαύνειν Xen. Cyr. IV 5, 28. Cf. adn. III 36, 2. Ipsum dictum Thucydideum, si subtiliter loquamur, non verum, sed discrimen perexiguum esse adnotat Bloomf. De freti latitudine vid. VI 1, 2, ubi cf. adn.

ἔστιν ἡ Χάρυβδις κληθεῖσα τοῦτο, ᾗ Ὀδυσσεὺς λέγεται διαπλεῦσαι. διὰ στενότητα δὲ καὶ ἐκ μεγάλων πελαγῶν, τοῦ τε Τυρσηνικοῦ καὶ τοῦ Σικελικοῦ, ἐσπίπτουσα ἡ θάλασσα ἐς αὐτὸ καὶ ῥοώδης οὖσα εἰκότως χαλεπὴ ἐνομίσθη.

τρεῖς ναυμαχίαι, ὧν ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ οὐκ ἐλασσονέχουσιν οἱ Συρακόσιοι.

25. Ἐν τούτῳ οὖν τῷ μεταξὺ οἱ Συρακόσιοι 1
καὶ οἱ ξύμμαχοι ναυσὶν ὀλίγῳ πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἠναγκάσθησαν ὀψὲ τῆς ἡμέρας ναυμαχῆσαι περὶ πλοίου διαπλέοντος, ἀντεπαναγόμενοι πρός τε Ἀθηναίων ναῦς ἑκκαίδεκα καὶ Ῥηγίνας ὀκτώ.
καὶ νικηθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων διὰ τάχους 2
ἀπέπλευσαν ὡς ἕκαστοι ἔτυχον ἐς τὰ οἰκεῖα στρα-

Cap. **25**. § 1. *ἀντεπαγόμενοι* Cass. Aug. M. Cl. Ven. H. It. Vat. Ar. Vulgo et Bekk. *ἀντεπαναγόμενοι*, quod verum putamus, cum nusquam Th. sic *ἐπάγεσθαι* de eis dixerit, qui in impetum provehantur, *ἐπανάγεσθαι* autem VIII 42, 2. Cf. *ἐπαναγωγή* VII 4, 4. 34, 6. De compositionis genere cf. *ἀντεπεξῆγον* VIII 104, 4, *ἀντεπεξελάσαντες* IV 72, 3.

— *ἡ Χάρυβδις*. Cf. Cluver. Sic. ant. p. 70 et de statu, qui nunc est, ex eis, qui itinera in Siciliam fecerunt, Brydon. I p. 85 sqq. Muent. p. 492. Hoar. II p. 209 sq. al., etiam Smyth. apud Arn. et Holm. Hist. Sic. p. 8. Is Smythius Thucydidem solum dicit esse scriptorem antiquiorem a se lectum, a quo huius periculi verus locus constitutus et effectus non exaggeratus sit. — *τοῦτο*. Cf. Matth. Gr. § 439 et 440, 7. Krueg. Gr. § 61, 7 adn. 4. — *Ὀδυσσεὺς . . . διαπλεῦσαι*. Hom. Odyss. XII 235 sqq. Cf. ibid. 101 sqq. — *ἐκ μεγάλων πελαγῶν . . . ἐσπίπτουσα ἡ θάλασσα*. Attende distinctionem nominum *πέλαγος* et *θάλασσα*, ex quibus illud de maribus singularibus, hoc de fluctu seu undis dictum est. Cf. Wund. ad Soph. Ant. 951. Wagn. ad Verg. Aen. X 377. De mari Siculo cf. 53, 3. Strab. 123 et Dorvill. Sic. p. 3. — *ἐς αὐτό*. Significatur quidem ὁ πορθμός, sed neutrum respondet superiori *τοῦτο*. — *εἰκότως χαλεπὴ ἐνομίσθη*. „Ex ratione, qua rei mentio fit, scriptoris aetate illud fretum minus periculosum existimatum esse colligere possumus; et nostris temporibus a tempestatibus non violenter agitatur. Ita Dorvill. Sic. p. 9." Bloomf., qui duas causas, ex quibus Thucydides originem aestus maris et inde ortae opinionis repetat, ad rem explicandam non sufficere demonstrat.

Cap. **25**. § 1. *ἠναγκάσθησαν*. Bloomf. dubitat, utrum valeat coacti sunt, an inducti sunt. Cf. adn. 59, 2. Huic favet quidem 24, 3, sed fortasse prius, quam voluissent, pugnandi necessitatem eis imposuit illud *πλοῖον διαπλέον*. — *ἑκκαίδεκα καὶ . . . ὀκτώ*. Tot igitur in fretu affuerunt; nam proprie plures erant in illis regionibus. Cf. III 86, 5. 88, 1.

§ 2. *ἀπέπλευσαν*. Suppl. οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι. — *ἔτυχον* miramur a nullo

τόπεδα [τό τε ἐν τῇ Μεσσήνῃ καὶ ἐν τῷ Ῥηγίῳ],
3 μίαν ναῦν ἀπολέσαντες· καὶ νὺξ ἐπεγένετο τῷ
ἔργῳ. μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν Λοκροὶ ἀπῆλθον ἐκ
τῆς Ῥηγίνων, ἐπὶ δὲ τὴν Πελωρίδα τῆς Μεσσήνης
ξυλλεγεῖσαι αἱ τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων
4 νῆες ὥρμουν καὶ ὁ πεζὸς αὐτοῖς παρῆν. προσπλεύ-
σαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥηγῖνοι ὁρῶντες τὰς
ναῦς κενὰς ἐνέβαλον, καὶ χειρὶ σιδηρᾷ ἐπιβληθείσῃ
μίαν ναῦν αὐτοὶ ἀπώλεσαν τῶν ἀνδρῶν ἀποκο-
5 λυμβησάντων. καὶ μετὰ τοῦτο τῶν Συρακοσίων
ἐσβάντων ἐς τὰς ναῦς καὶ παραπλεόντων ἀπὸ
κάλω ἐς τὴν Μεσσήνην, αὖθις προσβαλόντες οἱ

§ 2. *τό τε.* Olim *τότε*, quod primus emendavit Reisk.

§ 3. *ξυλλεγεῖσαι.* In mss. *συλλεγεῖσαι.* Sed *ξυλλέγειν* plus quam triciens apud Thuc. legitur. Suid. et Plut.: *ξὺν Θουκυδίδης ἀντὶ τοῦ σὺν, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ὅμοια.* A quo more in l. I nusquam recedunt libri editi et plerique mss., l. II bis, 52 et 102, l. III nusquam, l. IV ter, hic et 43 et 86.

§ 4. *αὐτοί* Cl. F. Reg. Bas. Gr. D. E. Laur. α'. schol. Vall. Vulgo et Bekk. *αὐτοῖς.* At dativus Athenienses impetu facto unam navem Syracusanis perdidisse significans sententiam depravat. Cf. § 5 *Ἀθηναῖοι ἑτέραν ναῦν ἀπολλύουσι.* Praeterea Syracusanorum naves *κεναί* erant et *ναῦς ἀπολλύναι* apud Th. ubique est naves amittere.

eorum, qui alibi saepe *ὡς ἕκαστοι* sine tali additamento scribere Thucydidem meminissent, impugnatum esse; sed est sane tuendum. Cf. 93, 4. — *τό τε . . . ἐν τῷ Ῥηγίῳ.* Haec verba Thucydidis esse non possunt. Nam stationem navalem, unde profecti bellum gererent, Syracusani et socii Messanam habebant (24, 1), Rhegium Athenienses (III 86, 5). Quare fieri non poterat, ut huc illi in castra se reciperent. Interpolator in errorem inductus videtur esse proximis verbis *οἱ μὲν Λοκροὶ ἀπῆλθον ἐκ τῆς Ῥηγίνων*, quibuscum cf. 24, 2. De Classeni interpretatione cf. Annal. phil. 1870 p. 327.

§ 3. *ξυλλεγεῖσαι*, cum antea in sua quaeque castra se recepissent.

§ 4. *χειρὶ σιδηρᾷ.* „Manus ferrea erat, qua . . . navim navi ita alligabant, ut cominus congredi et, si occasio ferret, in alterius navem transmeare possent.“ Huds. Cf. VII 62, 3 et Herz. ad Caes. de Bell. Gall. VII 81. Interpretare autem verba in hanc sententiam: manu ferrea a Syracusanis (ad naves suas tuendas celeriter accurrentibus et ea fere facientibus, quae a Lacedaemoniis ad naves vacuas defendendas 14, 2. 4 facta audivimus) iniecta. — *αὐτοὶ ἀπώλεσαν*, ipsi (Athenienses) amiserunt. Cf. § 5 et sd.

§ 5. *ἀπὸ κάλω.* „Cf. Poll. I 113. Polybius, Strabo et Diodorus Sic. dicunt *ῥυμουλκεῖν* et *ῥυμουλκεῖσθαι*, Latini remulco trahere [naves] et trahi. Vid. Suid. in *ῥυμουλκῶ*, Sigon. ad Liv. XXV 30 et Scheffer de Milit.

Ἀθηναῖοι, ἀποσιμωσάντων ἐκείνων καὶ προεμβαλόντων, ἑτέραν ναῦν ἀπολλύουσι. καὶ ἐν τῷ παρά- 6 πλῳ καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τοιουτοτρόπῳ γενομένῃ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Συρακόσιοι παρεκομίσθησαν ἐς τὸν ἐν τῇ Μεσσήνῃ λιμένα.

ἔπειτα Μεσσήνιοι Νάξῳ μὲν προσβαλόντες τρέπονται, Λεοντίνων δὲ ἐπ' αὐτοὺς στρατευσάντων καλὴν ἐπεκδρομὴν ποιοῦνται, τέλος γε μέντοι ὑπὸ τῶν

Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, Καμαρίνης ἀγγελθείσης 7 προδίδοσθαι Συρακοσίοις ὑπ' Ἀρχίου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, ἔπλευσαν ἐκεῖσε· Μεσσήνιοι δ' ἐν τούτῳ πανδημεὶ κατὰ γῆν καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα ἐστράτευσαν ἐπὶ Νάξον τὴν Χαλκιδικὴν ὅμορον οὖσαν. καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τειχήρεις ποιήσαντες 8 τοὺς Ναξίους ἐδῄουν τὴν γῆν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ταῖς μὲν ναυσὶ περιπλεύσαντες κατὰ τὸν Ἀκεσίνην

nav. II 5." Duk. — **ἀποσιμωσάντων**] ὑπαναχωρησάντων καὶ μετεωρισάντων τὰς ναῦς, ἵνα ἐκ πολλοῦ διαστήματος δυνηθῶσι μετὰ μείζονος ὁρμῆς ἐμβάλλειν τοῖς Ἀθηναίοις. Schol. *Μετεωρίσαι τὰς ναῦς* plerique veterum grammaticorum, velut Suid. Zon. Eustath., explanant. Recentiorum interpretum complures ob notationem vocis malunt esse in obliquum movere, in transversum agere (naves). Cf. Arn. „Utcunque origo [et prima notio verbi] explicatur, vis eius h. l. manifesta est, et haec quidem, Syracusanorum naves, cum Athenienses id agere, ut se, dum remulco prope litus traherentur et se convertendi spatium non haberent, invaderent, animadvertissent, abiectis repente funibus in latus versas . . . et deinde priores aggressas esse." Arn. *Ἐπισιμοῦν* Xenoph. Hell. V 4, 50 comparat Bloomf. — **ἑτέραν ἀπολλύουσι**, alteram navem (praeter eam, de qua § 4) amittunt. *Ἀπολλύουσι*, pro quo Moeris Attice, alii paulo cautius apud antiquiores Atticos *ἀπολλύασι* dici affirmant, ut hic in omnibus libris mss., ita iterum in omnibus praeterquam in Gr. VII 51, 2 atque in Cl. Ven. et mediocribus aliquotiens, interdum apud Xenophontem, saepe apud Isocratem legitur. Cf. VIII 10, 3. Brem. Exc. II ad Isocr. Matth. Gr. § 207 p. 474. Stahl. Quaest. gram. p. 19.

§ 6. **ἔλασσον ἔχοντες.** Cf. adn. III 5, 2. — **ἐς τὸν ἐν τῇ Μεσσήνῃ λιμένα.** Cf. adn. ad § 10 et ad I 52, 1.

§ 7. **Νάξον τὴν Χαλκιδικήν.** Cf. VI 3, 1.

§ 8. **περιπλεύσαντες κατά** cet. Exspectaveris *πλεύσ.*, ut III 7 *κατὰ τὸν Ἀχελῷον ἔπλευσε.* Illud tamen videtur esse circumvecti urbem (Naxiorum) vel cum emphasi circumvecti promontorium (quod hodie Cap Schisò appellatur) et navigantes in cet.; nam iterata *τὴν γῆν ἐδῄουν* ad agrum ab altera (a Messana remotiore) parte urbis et in altera fluvii ripa situm videntur spectare. „A Naxo meridiem versus lingua est in altum excurrens, quam circumvecti ad Acesinem perveniunt." Herbst. adv. Cob. p. 521. — **Ἀκεσίνην.** „Acesines [Plinio H. N. III 8 Asines] exiguus fluvius erat, in mare sex fere stadiis infra Onobalam [Appi. Civ. V 109] in-

ποταμὸν τὴν γῆν ἐδῄουν, τῷ δὲ πεζῷ πρὸς τὴν
9 πόλιν προσέβαλλον. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σικελοὶ ὑπὲρ τῶν ἄκρων πολλοὶ κατέβαινον βοηθοῦντες ἐπὶ τοὺς Μεσσηνίους. καὶ οἱ Νάξιοι ὡς εἶδον, θαρσήσαντες καὶ παρακελευόμενοι ἐν ἑαυτοῖς ὡς οἱ

Ἀθηναίων ἐς τὴν πόλιν διώκονται.

§ 8. ἐσέβαλλον codd. Cf. adn.

fluens, ad cuius ostium Naxus sita erat. Hi duo rivuli nunc Alcantaro et Camarallo vocantur." Bloomf. ad h. l. At idem ad VI 3 Acesinen Alcantaram quidem ab Arrowsmithio appellari, sed rectius Cluverio (Sic. ant. p. 93) Fiume freddo videri esse adnotat. Rursus aliter Mannert. Geogr. IX 2 p. 284. Arrowsmithio adstipulatur Holm. Hist. Sic. p. 26. 339. — **πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον** ex Cobeti emendatione (Nov. lect. p. 347) scripsimus. Nam ἐσβάλλειν a Thucydide nusquam alibi dicitur de adoriendo urbem, sed est irruptionem facere in terram, aut certe de equitatu impressionem facere in aciem hostilem II 100, 5, nec umquam cum πρός praepositione iungitur. Vulgatam ad urbem versus irruptionem faciebant interpretatur Krohl. Quaest. Thuc. spec. I p. 8, dicens πρὸς τὴν πόλιν significare regionem, qua Messenii irruptionem in agrum Naxiorum fecerint. Quod exemplis certe ab eo prolatis non confirmari, sed πρὸς τῆς πόλεως verbis exprimendum videri respondimus in Comment. antiqu. stud. 1842 p. 129. Et post ea, quae antea de vastatione agrorum narrata sunt, commemoratio irruptionis in hos agros factae prorsus inutilis esset. Neque minus exemplis destitutus est Haasius, qui densatum genus loquendi esse opinatus ad urbem oppugnandam accesserunt convertit. Class. prope urbem incursiones factas esse vult, oblitus sic πρὸς τῇ πόλει scribendum fuisse. Ac superius τειχήρεις ποιήσαντες in ipsam urbem impetum factum esse satis ostendit. Pari corruptela II 79, 6 in Laur. et m. ἐσέβαλλον, VIII 31, 3 in omnibus ἐσβολήν legitur. Nihil ad hunc locum Taciti verba irrumpunt ad Moesiam Hist. I 79, quae corrupta esse nunc fere consentiunt.

§ 9. **Σικελοί.** Cf. adn. III 115, 1. — **ὑπὲρ τῶν ἄκρων** iungenda cum κατέβαινον verbo: super montes descendebant. Cf. Xen. Anab. IV 7, 4 κυλινδοῦσι λίθους ὑπὲρ τῆς πέτρας et similia exempla Xenophontea in Ind. Cyrop. Male alii Siculi ultra montes habitantes interpretantur, cui explicationi articuli omissionem obstare apparet; inutilis vero est coniectura Σικελοὶ οἱ ὑπέρ cet. Hi montes autem cum debeant esse Naxo vicini, sunt Tauri vel Aetnae partes, non Heraei aliique, quos praeter hos nominat Bloomf. — **παρακελευόμενοι ἐν ἑαυτοῖς.** Simillima dicendi genera sunt παρακελεύσεις et παραινέσεις ποιεῖσθαι ἐν σφίσιν αὐτοῖς V 69, 2 et VIII 76, 3. In quibus ἑαυτοῖς et σφίσιν αὐτοῖς leguntur pro ἀλλήλοις. Cf. II 4, 1. VI 77, 1, ἐν ἡμῖν αὐτοῖς IV 62, 2. Bernh. Synt. p. 273. Arndt. de Pron. reflex. p. 11 sqq. De ἐν praepositione cf. praeterea IV 66, 1 ἐποιοῦντο λόγους ἐν ἀλλήλοις, VI 103, 3. — **παρακελευόμενοι . . . ὡς** ut παρακελ. ὅτι VI 68, 3.

Λεοντῖνοι σφίσι καὶ [οἱ] ἄλλοι Ἕλληνες ξύμμαχοι ἐς τιμωρίαν ἐπέρχονται, ἐκδραμόντες ἄφνω ἐκ τῆς πόλεως προσπίπτουσι τοῖς Μεσσηνίοις, καὶ τρέψαντες ἀπέκτεινάν τε ὑπὲρ χιλίους καὶ οἱ λοιποὶ χαλεπῶς ἀπεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου· καὶ γὰρ οἱ βάρβαροι ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπιπεσόντες τοὺς πλείστους διέφθειραν. καὶ αἱ νῆες σχοῦσαι ἐς τὴν Μεσσήνην ὕστερον ἐπ᾽ οἴκου ἕκασται διεκρίθησαν. Λεοντῖνοι δὲ εὐθὺς καὶ οἱ ξύμμαχοι μετὰ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεσσήνην ὡς κεκακωμένην ἐστράτευον, καὶ προσβάλλοντες οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν λιμένα ταῖς ναυσὶν ἐπείρων, ὁ δὲ πεζὸς πρὸς τὴν πόλιν. ἐπεκδρομὴν δὲ ποιησάμενοι οἱ Μεσσήνιοι καὶ Λοκρῶν τινες μετὰ τοῦ Δημοτέλους, οἳ μετὰ τὸ πάθος ἐγκατελείφθησαν φρουροί, ἐξαπιναίως προσπεσόντες τρέπουσι τοῦ στρατεύματος τῶν Λεοντίνων τὸ πολὺ καὶ ἀπέκτειναν πολλούς. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἀποβάντες ἀπὸ τῶν

§ 9. [*οἱ*] *ἄλλοι*. *Οἱ* om. It. Vat. M., tacitus Aug., Bekk. in ed. ster., sane probabiliter; nam licet *τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ξυμμάχους* interpreteris, articulum non excusabis, quod qui illi sint antea non significatum est.

§ 10. *ἐπ᾽ οἴκου . . . διεκρίθησαν*] *ἀπέπλευσαν ἐπ᾽ οἴκου διακριθεῖσαι.* Schol. *Διαλυθῆναι ἐπ᾽ οἴκου* dicit Ios. B. I. IV 9, 5. Cf. Latina domum dilabuntur Iust. II 12, 27 et domos dilabi Liv. XLIV 45 et adn. I 18, 2 aliasque emphases in adnot. II 4, 3 et in Ind. gramm. — *μετὰ Ἀθηναίων*, qui servata Camarina (§ 7) videntur rediisse. — *ὡς κεκακωμένην*, quod eam afflictam putarent (cf. adn. 10, 1. 14, 4. 15, 1) ideoque impetum haud facile sustenturam esse. — *ἐστράτευον*. Imperfectum, pro quo in malis nonnullis libris aoristus extat, defenditur imperfecto *ἐστρατεύοντο* I 112, 2. Non simile est exemplum § 12. — *κατὰ τὸν λιμένα . . . πρὸς τὴν πόλιν*. *Πειρᾶν*, ad quod alibi (cf. adn. I 61, 4) genetivus additur, hic absolute est positum. „Cf. 43, 5 *ἐπὶ τὴν Σολύγειαν πειράσειν*. [Ob quae tamen *κατά* et *πρός* praepositiones cum *ἐπείρων* verbo copulari nolumus, sed eas ad *προσβάλλοντες* referimus. Cf. Matth. Gr. § 402 b adn.] Utroque loco *πειρᾶν* paene vim impetum faciendi accipit, in quam facile e notione temptandi transit.“ Arn. „Portus atque urbs Messanae paene duo distincta oppida, quamvis unis moenibus inclusa, sicut Athenae et Piraeus, videntur effecisse.“ Bloomf. Cf. § 6 *τὸν ἐν τῇ Μεσσήνῃ λιμένα.*

§ 11. *τοῦ Δημοτέλους*. Insolentius hic articulus est adiectus nomini proprio obscuro.

νεῶν ἐβοήθουν, καὶ κατεδίωξαν τοὺς Μεσσηνίους
πάλιν ἐς τὴν πόλιν τεταραγμένοις ἐπιγενόμενοι·
καὶ τροπαῖον στήσαντες ἀνεχώρησαν ἐς τὸ Ῥήγιον.
12 μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἕλληνες ἄνευ
τῶν Ἀθηναίων κατὰ γῆν ἐστράτευον ἐπ' ἀλλήλους.

ἀπορίαι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ Σφακτηρίας φυλακῇ, ἐς ἣν οἱ Εἵλωτες σῖτον ἐσάγουσι.

1 26. Ἐν δὲ τῇ Πύλῳ ἔτι ἐπολιόρκουν τοὺς ἐν
τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὸ ἐν
2 τῇ ἠπείρῳ στρατόπεδον τῶν Πελοποννησίων κατὰ
χώραν ἔμενεν. ἐπίπονος δ' ἦν τοῖς Ἀθηναίοις ἡ
φυλακὴ σίτου τε ἀπορίᾳ καὶ ὕδατος· οὐ γὰρ ἦν
κρήνη ὅτι μὴ μία ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει τῆς Πύ-
λου καὶ αὕτη οὐ μεγάλη, ἀλλὰ διαμώμενοι τὸν
κάχληκα οἱ πλεῖστοι ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ ἔπινον οἷον
3 εἰκὸς ὕδωρ. στενοχωρία τε ἐν ὀλίγῳ στρατο-
πεδευομένοις ἐγίγνετο, καὶ τῶν νεῶν οὐκ ἐχουσῶν

— τεταραγμένοις ἐπιγενόμενοι, turbatos adorti. Cf. III 30, 2. 77, 1. 108, 1. IV 93, 2. 120, 2. VII 32, 2.

Cap. 26. § 1. κατὰ χώραν. Cf. adn. I 28, 5.

§ 2. οὐ γὰρ ἦν κρήνη . . . οὐ μεγάλη. Puteum aquae dulcis in Vetere Avarino commemorat Abel Blouet in libro, qui inscribitur ,,Expédition scientifique de Morée" p. 3. De Novo Avarino inter se discrepantia tradunt St. Vincent. ibid. p. 134 et Castellan. Descript. Pelop. p. 84. Hic simul prope Veterem Avarinum aquam hodie tam largam esse, ut loca humiliora paludosa sint, affirmat, respiciens haud dubie ad lacum Osmyni Agae. At haec loca commutationem subiisse et antiquo tempore arenosa fuisse Curtius (Pelop. II p. 180) probabile iudicat idemque (p. 176) ne nunc quidem ad promontorium (cf. adn. 3, 1) ullum fontem inveniri docet. De particulis ὅτι μή cf. 94, 1. VII 42, 6. Herm. ad Vig. p. 846 et Klotz. ad Devar. p. 693. — διαμώμενοι] διασκάπτοντες. Schol. Non prorsus idem atque διορύσσειν valere, sed simul notiones amoliendi (pala) atque penetrandi continere et, si canem terram scabentem cogitemus, optime illustrari adnotat Arn. Cf. plura in ed. mai., apud Hemsterh. ad Hesych. in h. v. et in Steph. et Pass. lexic. ed. nov. — κάχληκα hic glaream interpretemur. Significat proprie singularis vi collectiva, de qua vid. adn. II 4, 2, lapillos, qui in aquis vel in maris litoribus reperiuntur. Cf. Steph. Thes., ubi quod ab aliis χάλιξ appellari dicitur, id non satis verum esse apparet ex adn. I 93, 5. — οἷον εἰκός, qualem (eos bibisse) consentaneum vel credibile est, i. e. οὐ πάντῃ γλυκύ, quae sunt verba Arriani superiora Thucydidis imitantis Exp. Alex. VI 23.

§ 3. ἐν ὀλίγῳ, in angusto spatio; erant enim Pyli undique inclusi. Ceterum cf. adn. II 84, 1. — τῶν νεῶν οὐκ ἐχουσῶν ὅρμον. Frustra in his haeret Quinault. de Graec. recent. p. 13. Nam et Athenienses castello suo inclusi, tota autem vicina pars continentis a peditibus Peloponnesiorum occupata erat, et magnus

ὅρμον αἱ μὲν σῖτον ἐν τῇ γῇ ᾑροῦντο κατὰ μέ-
ρος, αἱ δὲ μετέωροι ὥρμουν. ἀθυμίαν τε πλεί- 4
στην ὁ χρόνος παρεῖχε παρὰ λόγον ἐπιγιγνόμε-
νος, οὓς ᾤοντο ἡμερῶν ὀλίγων ἐκπολιορκήσειν,
ἐν νήσῳ τε ἐρήμῃ καὶ ὕδατι ἁλμυρῷ χρωμένους.
αἴτιον δὲ ἦν οἱ Λακεδαιμόνιοι προειπόντες ἐς τὴν 5
νῆσον ἐσάγειν σῖτόν τε τὸν βουλόμενον ἀληλεμέ-
νον καὶ οἶνον καὶ τυρὸν καὶ εἴ τι ἄλλο βρῶμα,
οἷον ἂν ἐς πολιορκίαν ξυμφέρῃ, τάξαντες ἀργυρίου
πολλοῦ καὶ τῶν Εἱλώτων τῷ ἐσαγαγόντι ἐλευθερίαν
ὑπισχνούμενοι. καὶ ἐσῆγον ἄλλοι τε παρακινδυ- 6
νεύοντες καὶ μάλιστα οἱ Εἵλωτες, ἀπαίροντες ἀπὸ
τῆς Πελοποννήσου ὁπόθεν τύχοιεν καὶ καταπλέον-
τες ἔτι νυκτὸς ἐς τὰ πρὸς τὸ πέλαγος τῆς νήσου.

Cap. **26**. § 5. *ἀληλεμένον* Aug. It. Bas. Gr. Laur. α΄. Bekk., quam formam alteri *ἀληλεσμένον* praeferimus. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 20. Ex Amphidis versu ab Athen. 642 a servato nihil videtur concludi posse.

ξυμφέρῃ Cass. Aug. It. H. Bekk. In ceteris libris aut *ξυμφέρει* aut, ut vulgo, *ξυμφέροι*. Coniunctivus recte positus est, ut II 74, 1. VIII 56, 1. al.; optativus cum *ἂν* ab hoc loco alienus est, quod de iudicio aliquo scriptoris cogitari nequit. Cf. Krueg. Gr. 54, 3 adn. 6. 13 adn. 2.

sinus Avarini Graecis non potuit statio navium videri, nec ab alto stationem habebant, quoniam *τὰ τῆς Πύλου ἔξω τοῦ ἔσπλου πρὸς τὸ πέλαγος ἀλίμενα* esse legimus 8, 8. Ob quae omnia scriptor eos negat *ὅρμον* habuisse, etsi naves Sphacteriam obsidentes, de quibus hic quoque potissimum agitur, hanc insulam *περιορμεῖν* ipse scripsit 23, 2; nam, ut hic audimus, *μετέωροι ὥρμουν*. De omni quaestione cf. etiam Vischer in Mus. Helv. I p. 392. — *κατὰ μέρος*] *κατὰ διαδοχήν*. Schol. Cf. adn. 11, 3.

§ 4. *παρὰ λόγον*] *παρὰ προσδοκίαν*. Schol. Proprie contra rationem. — *ἐπιγιγνόμενος*. Cf. adn. I 126, 8. Frustra Cob. ad Hyper. p. 69 *ἐπιτεινόμενος*. — *οὕς*, i. e. *ὅτι αὐτούς*. Cf. Matth. Gr. § 480 c. Thuc. I 140, 5. II 44, 2. VI 68, 1. VII 75, 7. VIII 76, 6. Plat. de Rep. 465 e. — *ἐν νήσῳ τε ἐρήμῃ* etc. Cf. adn. 27, 1. — *ἁλμυρῷ*. Non salsum, sed subsalsum intellegendum esse docet Bloomf. Cf. adn. 31, 2.

§ 5. *αἴτιον δὲ ἦν οἱ Λακεδ*. Cf. Matth. Gr. § 309 b. Krueg. Gr. § 63, 6. adn. III 36, 2. — *ἀληλεμένον*. Cf. adn. 16, 1. — *εἴ τι*. Cf. Matth. Gr. § 617, 1 g. — *ξυμφέρῃ*. Cf. sd. — *τάξαντες ἀργυρίου πολλοῦ*, hoc ingenti pretio aestimantes, Port. Cf. *τετιμ. χρημ.* § 7.

§ 6. *παρακινδυνεύοντες*. Cf. adn. III 36, 2. — *ἐς τὰ . . . νήσου*, i. e. in eam insulae partem, quae altum mare spectabat.

7 μάλιστα δὲ ἐτήρουν ἀνέμῳ καταφέρεσθαι· ῥᾷον γὰρ τὴν φυλακὴν τῶν τριήρων ἐλάνθανον, ὁπότε πνεῦμα ἐκ πόντου εἴη· ἄπορον γὰρ ἐγίγνετο περιορμεῖν, τοῖς δὲ ἀφειδὴς ὁ κατάπλους καθειστήκει· ἐπώκελλον γὰρ τὰ πλοῖα τετιμημένα χρημάτων, καὶ οἱ ὁπλῖται περὶ τὰς κατάρσεις τῆς νήσου ἐφύλασσον. ὅσοι δὲ γαλήνῃ κινδυνεύσειαν, ἡλίσκοντο.
8 ἐσένεον δὲ καὶ κατὰ τὸν λιμένα κολυμβηταὶ ὕφυδροι, καλῳδίῳ ἐν ἀσκοῖς ἐφέλκοντες μήκωνα μεμελιτωμένην καὶ λίνου σπέρμα κεκομμένον· ὧν τὸ πρῶτον λανθανόντων φυλακαὶ ὕστερον
9 ἐγένοντο. παντί τε τρόπῳ ἑκάτεροι ἐτεχνῶντο, οἱ μὲν ἐσπέμπειν τὰ σιτία, οἱ δὲ μὴ λανθάνειν σφᾶς.

§ 7. *καθειστήκει* Mosqu. m. C. D. F. G. I. corr. Aug., reliqui *καθεστήκει*. Cf. Herodian. II p. 269. Wecklein. Cur. epigr. 35 sq. De formis syncopatis vide Herodian. II p. 136.

§ 7. *τριήρων*. De accentu cf. adn. III 39, 2. — *ἐγίγνετο*. Post hoc *τότε* excidisse conicit Krueg. Quod quamquam non positum in superioribus *ὁπότε... εἴη* latet. — *τοῖς δὲ ἀφειδὴς ... καθειστήκει*, illi vero navibus suis in appellendo non parcebant. — *περὶ τὰς κατάρσεις*] *κατάρσεις λέγει τοὺς ἐπιτηδείους εἰς καταγωγὴν τόπους καὶ εἰς τὸ προσορμίζεσθαι. τὸ δὲ ἐφύλασσον ἀντὶ τοῦ φρουροὶ ἦσάν τινες τῶν πολιορκουμένων, ἵνα εὐθὺς ἀπολάβωσι τὰς τροφάς.* Schol. — *δὲ γαλήνῃ*. *Δ' ἐν γαλήνῃ* conicit Krueg. Cf. tamen adn. II 20, 1.

§ 8. *κατὰ τὸν λιμένα*, per sinum inter insulam et continentem situm. Oppositum est *τοῖς πρὸς τὸ πέλαγος* § 6. — *κολυμβηταί*. De his urinatoribus Bloomf. interpr. Curt. IV 3, 10 antestatur. — *καλῳδίῳ*. Singularis distributivus est. Cf. adn. II 70, 3. De *ι* subscripto syllabae antepaenultimae cf. Herodian. II p. 541. Wecklein. Cur. epigr. p. 47. — *μήκωνα μεμελιτωμένην*. „Est papaveris semen cum melle mixtum. Etenim papaveris sativi tria genera; candidum, cuius semen tostum in secunda mensa cum melle apud antiquos dabatur, [et duo alia]. Plin. Hist. nat. XIX 8 [§ 167].“ Arn. De panibus papavere et sesamo conspersis Casaubonum ad Athenaei 110 f et 111 a verba *μακωνίδων δ' ἄρτων μνημονεύει Ἀλκμάν* comparari iubet Bloomf. — *λίνου σπέρμα κεκομμένον*. „Casaubonus Galeni locum profert, ubi, lini semen, inquit, inter illa habet, quae et alimenti et pharmaci usum praestent.“ Bloomf. Cf. Billerb. Flor. class. p. 86.

τῶν δ' ἐν τῇ πόλει Ἀθηναίων διὰ ταῦτα ὁμοίως ἀπορούντων Κλέων τούς τε ἀγγέλους τῶν πραγμάτων καὶ τοὺς στρατηγοὺς διαβάλλει καὶ παραινεῖ στρατεύειν.

27. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις πυνθανόμενοι περὶ 1
τῆς στρατιᾶς ὅτι ταλαιπωρεῖται καὶ σῖτος τοῖς
ἐν τῇ νήσῳ ὅτι ἐσπλεῖ, ἠπόρουν καὶ ἐδεδοίκεσαν
μὴ σφῶν χειμὼν τὴν φυλακὴν ἐπιλάβοι, ὁρῶν-
τες τῶν τε ἐπιτηδείων τὴν περὶ τὴν Πελοπόν-
νησον κομιδὴν ἀδύνατον ἐσομένην, ἅμα ἐν χωρίῳ
ἐρήμῳ καὶ οὐδ' ἐν θέρει οἷοί τε ὄντες ἱκανὰ περι-
πέμπειν, τόν τε ἔφορμον χωρίων ἀλιμένων ὄν-
των οὐκ ἐσόμενον, ἀλλ' ἢ σφῶν ἀνέντων τὴν
φυλακὴν περιγενήσεσθαι τοὺς ἄνδρας ἢ τοῖς
πλοίοις ἃ τὸν σῖτον αὐτοῖς ἦγε χειμῶνα τηρή-
σαντας ἐκπλεύσεσθαι. πάντων δὲ ἐφοβοῦντο μά- 2
λιστα τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτι ἔχοντάς τι ἰσχυ-
ρὸν αὐτοὺς ἐνόμιζον οὐκέτι σφίσιν ἐπικηρυκεύε-
σθαι· καὶ μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι.
Κλέων δὲ γνοὺς αὐτῶν τὴν ἐς αὑτὸν ὑποψίαν 3

Cap. 27. § 3. *αὑτόν* Bekk., ut videtur, de coniectura. Vulgo *αὐτόν*.

Cap. 27. § 1. *ταλαιπωρεῖται*. Cf. adn. III 3, 1. — *ἐσπλεῖ*. Cf. adn. II 93, 4. — *ἐδεδοίκεσαν* cet. Cf. Plut. Nic. c. 7. — *ἐπιλάβοι*, interciperet. Cf. adn. II 51, 6 et IV 96, 8. — *ὁρῶντες* cet., videntes et commeatum circa Peloponnesum subvehi (hieme) non posse. Hactenus omnia sunt perspicua: nam *κομιδή*, apud Plut. l. d. *περιαγωγή*, est apportatio, subvectio (cf. VI 21, 2), et membra *τῶν τε . . . τόν τε* inter se respondent. Neque difficultatem interpretibus parare debebat *ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ*. Nam brevius dictum est pro pleniore *τοῦ χωρίου ἐν ᾧ ἦσαν ἐρήμου ὄντος*. Pariter 26, 4 *ἐν νήσῳ ἐρήμῃ* idem valet atque *τῆς νήσου ἐν ᾗ ἦσαν ἐρήμης οὔσης*. Ita si intellegimus, aptissime utroque loco huic locutioni participium ex aequo positum adiungitur, illic *ὕδατι ἁλμυρῷ χρωμένους*, hic *οὐδ' ἐν θέρει οἷοί τε ὄντες κ. τ. λ.* Cf. adn. 56, 1. Particula *ἅμα*, cum ad superiora referri nequeat (nam *τε ἅμα . . . τε* responsionis exemplum Thucydideum non novimus), cum proximo *καί* iungendum est. — *περιγενήσεσθαι*, incolumes mansuros, obsidionem perlaturos esse. Infinitivus hic et proximus e *νομίζοντες* verbo vel simili in superiore *ὁρῶντες* latente pendere existimandi sunt. Cf. adn. 3, 2 et VI 78, 1. VIII 45, 6.

§ 2. *ἔχοντάς τι ἰσχυρόν*, firmam quandam fiduciam habentes viros servatum iri. Cf. adn. III 6, 1. — *ἐπικηρυκεύεσθαι* male Class. ad futurum tempus refert. Nam Athenienses Lacedaemonios fiduciam illam habere ideo putabant, quod inde ab induciarum exitu non iam de pace agebant. — *μετεμέλοντο . . . δεξάμενοι*. Cf. Plut. l. d.

περὶ τῆς κωλύμης τῆς ξυμβάσεως οὐ τἀληθῆ ἔφη
λέγειν τοὺς ἐξαγγέλλοντας. παραινούντων δὲ τῶν
ἀφιγμένων, εἰ μὴ σφίσι πιστεύουσι, κατασκόπους
τινὰς πέμψαι, ᾑρέθη κατάσκοπος αὐτὸς μετὰ
4 Θεαγένους ὑπὸ Ἀθηναίων. καὶ γνοὺς ὅτι ἀναγκα-
σθήσεται ἢ ταὐτὰ λέγειν οἷς διέβαλλεν, ἢ τἀναν-
τία εἰπὼν ψευδὴς φανήσεσθαι, παρῄνει τοῖς
Ἀθηναίοις, ὁρῶν αὐτοὺς καὶ ὡρμημένους τι τὸ
πλέον τῇ γνώμῃ στρατεύειν, ὡς χρὴ κατασκόπους
μὲν μὴ πέμπειν μηδὲ διαμέλλειν καιρὸν παριέντας,
εἰ δὲ δοκεῖ αὐτοῖς ἀληθῆ εἶναι τὰ ἀγγελλόμενα,
5 πλεῖν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. καὶ ἐς Νικίαν τὸν Νικη-
ράτου στρατηγὸν ὄντα ἀπεσήμαινεν, ἐχθρὸς ὢν

Θεαγένους F. C. Reg. D. Parm. m. Ar. Chr. Vulgo et Bekk. *Θεογένους*. Per se utrumque probum esse docet Lob. ad Phryn. p. 653. Sed apud Thuc. aequabilitatis causa, cum eadem nominis forma I 126. V 19, 24 legeretur, *Θεαγένους* hic exarandum esse adnotavit Haack. Cf. Wecklein. Cur. epigr. p. 40.

§ 4. *αὐτοὺς καί.* *καὶ αὐτοὺς καί* E. Cf. adn.

§ 3. *κωλύμης.* Cf. adn. I 92. — *ἐξαγγέλλοντας.* *Ἐσαγγέλλοντας* conicit Krueg. Sed cf. *ἐξάγγελος γίγνεται* VIII 51, 1. — *Θεαγένους.* „Fortasse is vir, de quo hic loquitur Thuc., idem est atque ille, cuius mentionem facit Aristoph. Vesp. 1378.“ Arn. Ceterum cf. sd.

§ 4. *ἀναγκασθήσεται ἤ* cet. Cum ex verbo *ἀναγκασθήσεται* futuri infinitivus pendere nequeat, *φανήσεσθαι* ita ad verbum *γνούς* referendum est, ut ex eo *νομίσας* repetatur. Cf. adn. § 1 et VI 12, 1. Quod eo facilius fieri potest, cum ipsum *γιγνώσκειν* existimandi vi instructum infinitivus sequatur (I 43, 2. 69, 3. III 48, 1. IV 18, 7). Particulas *ἤ — ἤ* autem ita scriptor collocavit, quasi alterum quoque membrum ex *ἀναγκασθήσεται* suspensurus esset, sed relicto deinde instituto ordine (cf. adn. III 36, 2. IV 100, 1) liberius sententiam conformavit. — *ὡρμημένους . . . τῇ γνώμῃ*, videns eos etiam (obenein) aliquanto magis animis propensos. Ex qua interpretatione apparet inutilem esse Kruegeri coniecturam *καὶ αὐτούς*. De *τι*, quod ab It. abest, cf. adn. 21, 3, de *ὡρμῆσθαι* adn. II 59, 2.

§ 5. *ἀπεσήμαινε*, obscure designabat. Duo alia exempla huius verbi similiter positi in Steph. Thes. reperiri adnotavit Bloomf. frustra *ὑπεσ.* legendum suspicatus. *Ἀποσημαίνειν ἔς τι* cum *ἀποβλέπειν ἔς τι* comparat Arn., et simplex *σημαίνειν* non ita raro cum hac praepositione iungitur. Cf. adn. II 8, 3. —

καὶ ἐπιτιμῶν, ῥάδιον εἶναι παρασκευῇ, εἰ ἄνδρες
εἶεν οἱ στρατηγοί, πλεύσαντας λαβεῖν τοὺς ἐν τῇ
νήσῳ, καὶ αὐτός γ' ἄν, εἰ ἦρχε, ποιῆσαι τοῦτο.

Νικίας οὖν τῷ Κλέωνι παραχωρεῖ τῆς ἐπὶ Πύλῳ ἀρχῆς, ἣν οὗτος ἄκων ὑφίσταται, μεγαληγορεῖ γε μέντοι.

28. Ὁ δὲ Νικίας τῶν τε Ἀθηναίων τι ὑπο- 1
θορυβησάντων ἐς τὸν Κλέωνα ὅ τι οὐ καὶ νῦν
πλεῖ, εἰ ῥᾴδιόν γε αὐτῷ φαίνεται, καὶ ἅμα ὁρῶν
αὐτὸν ἐπιτιμῶντα, ἐκέλευεν ἥντινα βούλεται δύνα-
μιν λαβόντα τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι ἐπιχειρεῖν. ὁ δὲ 2
τὸ μὲν πρῶτον οἰόμενος αὐτὸν λόγῳ μόνον ἀφιέναι,
ἑτοῖμος ἦν· γνοὺς δὲ τῷ ὄντι παραδωσείοντα
ἀνεχώρει καὶ οὐκ ἔφη αὐτὸς ἀλλ' ἐκεῖνον στρατη-
γεῖν, δεδιὼς ἤδη. καὶ οὐκ ἂν οἰόμενός οἱ αὐτὸν
τολμῆσαι ὑποχωρῆσαι, αὖθις [δὲ] ὁ Νικίας ἐκέλευε 3

ἐπιτιμῶν, increpans, cum exprobratione dicens. Pendere possunt ex hoc proxima **ῥάδιον εἶναι**, ut resurgere infinitivus ex increpandi verbo Tac. Ann. I 39. Sed haud scio an rectius cum schol. (**ἀποσκώπτων ἐδήλου**) et Krueg. ex verbo **ἀπεσήμαινεν** ea suspendamus (cf. adn. 28, 1). Nam causa, qua Niciam designaverit, ex eis, quae antecesserunt, repeti nequit; quominus autem **ἐπιτιμῶν** ita ad verbum **ἀπεσήμαινεν** pertinere statuamus, ut ea incusatione Nicias tectius petatur, **ἐχθρὸς ὢν** cum eo coniunctum obstat, quippe quod pariter eidem verbo aptari non possit. — **παρασκευῇ ... πλεύσαντας**, idoneo apparatu profectos. Cf. IV 94, 1. V 56, 4.

Cap. 28. Cum toto hoc cap. et cum extremis superioris verbis cf. Plut. Nic. c. 7.

§ 1. **τῶν τε Ἀθηναίων ὑποθορυβησάντων ... καὶ ὁρῶν**. Cf. adnot. I 65, 1. — **ὅ τι ... πλεῖ**, cur (cf. I 90, 5) non etiam nunc navigaret. Itaque schol. **ὑποθορυβησάντων** recte interpretatur **μετὰ θορύβου εἰπόντων**. Cf. adn. 27, 5 Cleoni affirmanti, se viros capturum fuisse, si imperator fuisset, Athenienses respondent hoc etiam nunc ei licere. Plut. Nic. 7 **τί δ' οὐχὶ καὶ νῦν αὐτὸς σὺ πλεῖς ἐπὶ τοὺς ἄνδρας**; — **τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι**, quod quidem ad se attineret. Pluralis **σφᾶς** ad Niciam eiusque collegas, reliquos **στρατηγούς**, refertur (cf. adn. III 113, 2). De accusativo vid. Soph. Ant. 889. Eur. Hec. 514. Or. 1345. Lys. XIII 58. Herm. ad Vig. adn. 398. Popp. ad Xen. Cyr. I 4, 13. Matth. Gr. § 283 et § 586 c (dubia est scriptura Thuc. VIII 48, 6), de infinitivo Reitz. ad Vig. adn. 178. Matth. l. prior. Krueg. § 55, 1 adn. 1. Deinde **ἐπιχειρεῖν** est rem aggredi.

§ 2. **ἀνεχώρει**] **ἀντὶ τοῦ ἀνεδύετο**. Schol. Notanda ubertas verborum Thucydidis, qui intra paucos versus similibus verbis **ἀναχωρεῖν**, i. e. recedere, **ὑποχωρεῖν** i. e. obsequi, **ὑποφεύγειν** i. e. subterfugere, **ἐξαναχωρεῖν** i.e. derelinquere, **ἐξαπάλλασσεσθαι** i. e. se expedire (cf. Herbst. adv. Cob. p. 19) usus est. — **καὶ οὐκ ἂν οἰόμενος ... ὑποχωρῆσαι** antehac pariter atque **δεδιὼς ἤδη** ad Cleonem spectare putaverunt. Sed postquam hic primum Niciam impe-

καὶ ἐξίστατο τῆς ἐπὶ Πύλῳ ἀρχῆς καὶ μάρτυρας
τοὺς Ἀθηναίους ἐποιεῖτο. οἱ δέ, οἷον ὄχλος φιλεῖ
ποιεῖν, ὅσῳ μᾶλλον ὁ Κλέων ὑπέφευγε τὸν πλοῦν
καὶ ἐξανεχώρει τὰ εἰρημένα, τόσῳ ἐπεκελεύοντο τῷ
Νικίᾳ παραδιδόναι τὴν ἀρχὴν καὶ ἐκείνῳ ἐπεβόων
4 *πλεῖν. ὥστε οὐκ ἔχων ὅπως τῶν εἰρημένων ἔτι*
ἐξαπαλλαγῇ, ὑφίσταται τὸν πλοῦν, καὶ παρελθὼν
οὔτε φοβεῖσθαι ἔφη Λακεδαιμονίους πλεύσεσθαί
τε λαβὼν ἐκ μὲν τῆς πόλεως οὐδένα, Λημνίους
δὲ καὶ Ἰμβρίους τοὺς παρόντας καὶ πελταστὰς οἳ
ἦσαν ἔκ τε Αἴνου βεβοηθηκότες καὶ ἄλλοθεν
τοξότας τετρακοσίους· ταῦτα δὲ ἔχων [ἔφη] πρὸς

Cap. 28. § 4. *ἔφη* om. M.

rium in speciem tantum deponere opinatus deinde cognovit revera eum cupere illo se abdicare, non potest eandem opinionem retinere, quam falsam esse modo intellexit. Accedit quod *τολμᾶν* apud Thuc. quidem (aliter Plat. Menex. 245a. c) nusquam in eis valet, quae ut faciamus, praeter voluntatem a nobis impetramus, sed eis accommodatur, quae difficilia vel periculosa sunt. Difficile autem ac periculosum erat imperium suscipere, non exuere. Quare conatus hic Cleoni, non Niciae tribuendus est. Sequitur, ut *δέ* post *αὖθις* deleto *οἰόμενος* ad Niciam referatur. Ita significatur hunc, quamquam ipse imperium deponere revera cupiebat, cum Cleoni illud obtrudere videretur, magis id secutum esse, ut eum perturbaret quam bello gerendo praeficeret. De verbo *ὑποχωρῆσαι* cf. Dem. XVIII 136. Plura de emendando hoc loco disputata sunt in Mus. Rhen. XXVII p. 484 sq.

§ 3. *ἐξίστατο*] *παρεχώρει*. Schol. Cf. II 63, 2. — *ἐξανεχώρει τὰ εἰρημένα.* Accusativus ita positus est, ut apud *ὑποχωρεῖν* II 88, 2, ubi cf. adn., et apud *ὑπεξελθεῖν* III 34, 2. „*Τὰ εἰρημένα* sunt illa, de quibus est in fine cap. praec.“ Duk. Ipsum *ἐξανεχώρει* schol. interpretatur *ἀνεδύετο, ἀπέφευγεν*, Hesych. *λεληθότως ὑπέφευγεν.* — *τόσῳ.* Ex superiore membro mente repetendum *μᾶλλον.* Ipsum *τόσος* autem praecedente *ὅσος* non spernunt solutae orationis scriptores. Cf. VIII 24, 4. Buttm. Gr. max. § 79, 4. Saupp. ad Xen. de Vect. 4, 13.

§ 4. *παρελθών.* Denuo in eadem contione. — *Λημνίους . . . καὶ Ἰμβρίους.* Atheniensium colonos. Cf. VII 57, 2. Kirchhoff. de Attic. colon. tributo p. 32. — *τοὺς παρόντας.* Similiter VIII 69, 2 colonorum et sociorum auxilio in urbe adesse videbimus. — *ἔκ τε Αἴνου . . . τετρακοσίους.* De Aeno cf. VII 57, 5. In verbis „scriptor, simul ad genus militum simul ad patriam eorum respiciens, duas constructiones in unam contraxit; nam aut *καὶ ἔκ τε Αἴνου βεβοηθηκότας πελταστὰς καὶ ἀλλοθεν τοξότας* dicendum erat, aut *καί* (i. e. *ἔτι δὲ*) *πελταστάς τε, οἳ ἦσαν ἐξ Αἴνου βεβοηθηκότες, καὶ ἄλλοθεν τοξότας.*“ Haack. et Arn. Class. confert I 77, 6. 95, 4. 132, 2.

*τοῖς ἐν Πύλῳ στρατιώταις ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν
ἢ ἄξειν Λακεδαιμονίους ζῶντας ἢ αὐτοῦ ἀποκτε-
νεῖν. τοῖς δὲ Ἀθηναίοις ἐνέπεσε μέν τι καὶ γέλωτος* 5
*τῇ κουφολογίᾳ αὐτοῦ, ἀσμένοις δ᾽ ὅμως ἐγίγνετο
τοῖς σώφροσι τῶν ἀνθρώπων, λογιζομένοις δυοῖν
ἀγαθοῖν τοῦ ἑτέρου τεύξεσθαι, ἢ Κλέωνος ἀπαλ-
λαγήσεσθαι, ὃ μᾶλλον ἤλπιζον, ἢ σφαλεῖσι γνώμης
Λακεδαιμονίους σφίσι χειρώσεσθαι.*

ἔπειτα Δημοσθένη στρατηγὸν προσαιρεῖται. λέγεται ἅμα διὰ τί οὗτος ἀπόβασιν ἐς τὴν νῆσον διανοούμενος μέχρι τούτου ἀνεβάλετο.

29. *Καὶ πάντα διαπραξάμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ* 1
*καὶ ψηφισαμένων Ἀθηναίων αὐτῷ τὸν πλοῦν, τῶν
τε ἐν Πύλῳ στρατηγῶν ἕνα προσελόμενος, Δημο-
σθένη, την ἀναγωγὴν διὰ τάχους ἐποιεῖτο. τὸν* 2
*δὲ Δημοσθένη προσέλαβε πυνθανόμενος τὴν ἀπό-
βασιν αὐτὸν ἐς τὴν νῆσον διανοεῖσθαι. οἱ γὰρ
στρατιῶται κακοπαθοῦντες τοῦ χωρίου τῇ ἀπορίᾳ*

§ 5. *χειρώσασθαι* It. Vat. Aug. M. Cass. Vind. Class. Mosqu. Ven. D. F. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 7.

Cap. **29**. § 1. *ἀγωγήν* It. Vat. Pal. Aug. M. m. Cass. Clar., vulgo *ἀναγωγήν*. Cf. adn.

§ 5. *κουφολογίᾳ*. „Plutarchus in libello de Herodoti malignitate [p. 395 R.] Thucydidem laudat, quod hoc Cleonis vitium *κουφολογίαν* maluit appellare quam *θρασύτητα* aut *μανίαν*.“ Acac. apud Huds. Attamen infra 39, 3 *μανιώδη ὑπόσχεσιν* de eadem re legemus. Aliter atque Thucydides de hac re statuerunt Grot. Hist. Gr. VI p. 462 sqq., vers. germ. III p. 576 sqq. et Oncken. Ath. et Hell. II p. 260 sqq. Contra scriptoris iudicium defendit Wallichs. de Thuc. et Cleone (progr. Flensburg. 1866) p. 21 sqq., excusavit Tuellmann. Symb. ad Cleonem recte aestimandum (progr. Ploen. 1867) p. 24 sqq. — *ἀσμένοις δ᾽ ἐγίγνετο.* Cf. adn. II 3, 2. — *ἀπαλλαγήσεσθαι.* Hoc futurum, quod Moeris Hellenicum vocat, et simile *ἀπαλλαχθήσεσθαι* interdum apud optimos scriptores inveniri docuimus in ed. mai. — *σφίσι χειρώσεσθαι*, eum Lacedaemonios sibi (Atheniensibus) subiecturum. Sic iterum V 63, 1 *Ἆγιν χειρωσάμενον σφίσιν Ἄργος*. Utroque igitur loco *σφίσιν* ad medium necessario additum nec pro *ἑαυτοῖς* positum est.

Cap. **29**. § 1. *διαπραξάμενος ... καὶ ψηφισαμένων Ἀθ.* cet. Cf. adn. I 65, 1. — *προσελόμενος*, cum sibi collegam adiunxisset. Ipsi igitur potestas collegam deligendi aut fuit lege aut facta est. — *ἀναγωγὴν* de maritimo itinere scribendum est, quod qui faciunt non *ἄγεσθαι*, sed *ἀνάγεσθαι* dicuntur. Cf. VI 29, 3. 30, 1. 32, 1. Recte se habet *ἀγωγή* V 85, 1.

§ 2. *τὴν ἀπόβασιν ... διανοεῖσθαι.* Cf. 32, 4 *την ἀπόβασιν ἐπενόει*, VI 82, 4 *δουλείαν ἐβούλοντο*. — *τοῦ χωρίου τῇ ἀπορίᾳ.* Cf. 26, 2 sq.

καὶ μᾶλλον πολιορκούμενοι ἢ πολιορκοῦντες ὥρ-
3 μηντο διακινδυνεῦσαι. καὶ αὐτῷ ἔτι ῥώμην καὶ ἡ νῆσος ἐμπρησθεῖσα παρέσχε. πρότερον μὲν γὰρ οὔσης αὐτῆς ὑλώδους ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀτριβοῦς διὰ τὴν ἀεὶ ἐρημίαν ἐφοβεῖτο καὶ πρὸς τῶν πολεμίων τοῦτο ἐνόμιζε μᾶλλον εἶναι· πολλῷ γὰρ ἂν στρατοπέδῳ ἀποβάντι ἐξ ἀφανοῦς χωρίου προσβάλλοντας αὐτοὺς βλάπτειν. σφίσι μὲν γὰρ τὰς ἐκείνων ἁμαρτίας καὶ παρασκευὴν ὑπὸ τῆς ὕλης οὐκ ἂν ὁμοίως δῆλα εἶναι, τοῦ δὲ αὐτῶν στρατοπέδου καταφανῆ ἂν εἶναι πάντα τὰ ἁμαρτήματα, ὥστε προσπίπτειν ἂν αὐτοὺς ἀπροδοκήτως ᾗ βούλοιντο· ἐπ' ἐκείνοις γὰρ ἂν εἶναι τὴν ἐπιχείρησιν.
4 εἰ δ' αὖ ἐς δασὺ χωρίον βιάζοιτο ὁμόσε ἰέναι, τοὺς ἐλάσσους, ἐμπείρους δὲ τῆς χώρας, κρείσ-

§ 3. οὔσης αὐτῆς. It. Vat. H. Bekk. αὐτῆς οὔσης. αὑτῶν Bekk. de coniectura, ut videtur, cui propter ἑαυτῶν pronomen § 4 adversari noluimus. Vulgo αὐτῶν, quod excusari potest. Cf. adn. III 22, 6.

§ 4. κρείσσους E. Vulgo et Bekk. κρείττους. Sed σσ in vocabulis aut has litteras aut ττ habentibus apud Thuc. constanter ponendum; nam ττ non saepius quam ter quaterve (III 45, ubi Bekk. mutavit, V 45. 171. VIII 71) in omnibus membranis reperitur, deciens fere in plurimis et optimis. Excipiuntur tantum vocabula praeter Atticam dialectum non usitata, quale est ἄττα I 113. II 100. Suspecta sunt δέρρεις II 75 et Μυρρίνη VI 55.

— μᾶλλον πολιορκούμενοι ἢ πολιορκοῦντες. Similia Xen. de Vect. 4, 48 et alibi leguntur. Cf. II 65, 8 et Kiessl. ad. Tac. Germ. 19.

§ 3. ῥώμην, animi robur, fiduciam. Cf. VII 18, 2. — ἡ νῆσος ἐμπρησθεῖσα, quod insula incendium passa erat. Cf. adn. III 36, 2. Rem hodie quoque saepe in hac insula evenire docet Leak. It. Pelop. I p. 411. — ὑλώδους ... ἐρημίαν. Cf. 8, 6. — πρὸς τῶν πολεμίων. Cf. adn. II 86, 5. — πολλῷ στρατοπέδῳ ἀποβάντι. Dativi cum προσβάλλοντας verbo cohaerent. De πολλῷ cf. adn. I 105, 4. — δῆλα. De neutro vid. Matth. Gr. § 441, 1. Ita pacem et concordiam victis utilia, victoribus tantum pulchra esse Tac. Hist. III 70. Cf. adn. III 97, 3. — ἀπροσδοκήτως adverbium ut VII 21, 4. Cum reliquis locis Th. adiectivo utatur, facile quidem est hic ἀπροσδοκήτοις, illic ἀπροσδοκήτους emendare, sed num necessarium sit, dubitamus. Cf. adn. III 31, 1. — ἐπ' ἐκείνοις ... ἐπιχείρησιν. Similiter II 84, 2.

§ 4. εἰ δ' αὖ ... ἰέναι, quod si in loca densa obviam ire (progredi ad manus conserendas cum hoste) cogeretur. — τοὺς

σους ἐνόμιζε τῶν πλειόνων ἀπείρων· λανθάνειν τε ἂν τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον πολὺ ὂν διαφθειρόμενον, οὐκ οὔσης τῆς προσόψεως ᾗ χρὴ ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν.

ἡ δὲ νῆσος ἐμπρησθεῖσα Δημοσθένει σπουδὴν παρέχει ἀποβάσεως, καὶ ἐπειδὴ Κλέωνος ἀφικομένου (§ γ') μάτην λόγοι

30. *Ἀπὸ δὲ τοῦ Αἰτωλικοῦ πάθους, ὃ διὰ τὴν* 1
ὕλην μέρος τι ἐγένετο, οὐχ ἥκιστα αὐτὸν ταῦτα
ἐσῄει. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀναγκασθέντων διὰ 2
τὴν στενοχωρίαν τῆς νήσου τοῖς ἐσχάτοις προσ-
ίσχοντας ἀριστοποιεῖσθαι διὰ προφυλακῆς καὶ ἐμ-
πρήσαντός τινος κατὰ μικρὸν τῆς ὕλης ἄκοντος, ἐπεὶ
ἀπὸ τούτου πνεύματος ἐπιγενομένου τὸ πολὺ αὐ- 3

πλειόνων Ar., reliqui *πλεύνων*. Cf. sd. 19, 2.
προσόψεως. Prospectus Valla. Sed conspicere non poterant, ubi auxilium ferendum esset. Cf. sd. II 89, 8.
χρῆν codd. Cf. adn.
Cap. **30.** § 2. *καὶ ἀπὸ τούτου* codd. Cf. adn.

ἐλάσσους. De *μέν* non addito cf. sd. I 12. — *χρή* pro *χρῆν* emendare nunc non dubitamus, quoniam res praeteriti temporis esse omnino nequit et cogitata oratio recta praesens requirit. Falso Class. sie müssten vertit (hoc ipsum est *χρή*), debebat sie hätten müssen. Nec simile est II 51, 2. Contra huic loco conveniunt I 91, 1. II 4, 2. III 11, 3. IV 34, 3. V 62, 1. VII 44, 3.

Cap. **30.** § 1. *τοῦ Αἰτωλικοῦ πάθους*. Vid. III 97. 98, ubi de *τῇ ὕλῃ* § 3. — *μέρος τι*, ut I 23, 3 et II 64, 1, non tam ex parte quam magna ex parte valere suspicatur Arn. — *αὐτόν*. Potuisse etiam *αὐτῷ* scribi docet Bloomf. Cf. Matth. Gr. § 402 c.

§ 2. *τῶν δὲ στρατιωτῶν*. Atheniensium. — *διὰ τὴν στενοχωρίαν*. Etiam haec verba portui amplissimo sinus Avarini atque adeo lacui Osmini Agae parum convenire Goell. dicit. At non agitur hic de angustiis portus, sed de exiguo spatio continentis ab Atheniensibus occupato, ubi cibum capere solebant. Vid. 26, 3 et ibi adn. — *τῆς νήσου* iunge cum *τοῖς ἐσχάτοις*. — *προσίσχοντας*. De accusativo vid. adn. II 11, 7. — *διὰ προφυλακῆς*, dispositis sive adhibitis excubiis. Cf. Xen. Hist. Gr. VI 2, 29. — *κατὰ μικρὸν τῆς ὕλης*. Orationis conformationem similem esse verbis II 76, 4 *τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος ἐπὶ μέγα κατέσεισε* adnotat Arn. Cf. ibi et de verbis *ἐπὶ πολύ* ad I 1, 2 adn. Add. adn. V 116, 2. — *ἐπεὶ ἀπὸ τούτου ... κατακαυθέν*. Coniunctio *καί* in codd. tradita inepta est, cum faciat, ut *ἀπὸ τούτου* ad genetivum absol. *πνεύματος ἐπιγενομένου* pertineat. Nam sive causae vim verbis *ἀπὸ τούτου* subesse putamus, absurdum est ex incensione (*ἀπὸ τοῦ ἐμπρῆσαί τινα τὴν ὕλην*) ventum exortum esse; sive temporis notionem eis subicimus, rerum naturae conveniens non est ex eo tempore, quo silva incensa est, ventum extitisse, id quod et ipsum illam huius rei causam fuisse

τῆς ἔλαθε κατακαυθέν, οὕτω δὴ τούς τε Λακεδαιμονίους μᾶλλον κατιδὼν πλείους ὄντας, ὑπονοῶν πρότερον ἐλάσσοσι τὸν σῖτον αὐτοὺς ἐσπέμπειν, τήν τε νῆσον εὐαποβατωτέραν οὖσαν, τότε ὡς ἐπ' ἀξιόχρεων τοὺς Ἀθηναίους μᾶλλον σπουδὴν ποιεῖσθαι τὴν ἐπιχείρησιν παρεσκευάζετο, στρατιάν τε μεταπέμπων ἐκ τῶν ἐγγὺς ξυμμάχων καὶ τὰ ἄλλα ἑτοιμάζων.

4 Κλέων δὲ ἐκείνῳ τε προπέμψας ἄγγελον ὡς ἥξων καὶ ἔχων στρατιὰν ἣν ᾐτήσατο, ἀφικνεῖται ἐς Πύλον. καὶ ἅμα γενόμενοι πέμπουσι πρῶτον ἐς τὸ ἐν τῇ ἠπείρῳ

προσηνέχθησαν τοῖς Λακεδαιμονίοις,

§ 3. αὐτοῦ ἐσπέμπειν codd. Cf. adn.
τότε ὡς . . . ποιεῖσθαι in codd. ante verba τήν τε νῆσον scripta sunt. Cf. adn.

simul indicaret, sed post id tempus, quae sententia a praepositione ἀπό aliena est. Patet vero illud non in causa fuisse, cur ventus oriretur, sed cur maxima pars silvae deflagraret. Ut ita verba cohaereant, ἐπεί pro καί nunc scripsimus. Quae emendatio etiam eo confirmatur, quod οὕτω δή praeter unum locum II 6, 3, ubi superiora summatim comprehenduntur, a Thucydide ubique (I 131, 1. II 12, 4. 19, 1. 70, 1. 83, 3. [III 98, 1. IV 73, 4. 75, 1. VIII 71, 2. 99, 1) in apodosi usurpatum est, quem eundem locum hic καί in ἐπεί mutato recipit. — ἔλαθε κατακαυθέν, antequam sentirent (unversehens), deflagravit. Cf. 133, 2. Soph. Phil. 506.

§ 3. ὑπονοῶν . . . ἐσπέμπειν, cum antea suspicaretur paucioribus (quam quantum numerum 16, 1 ediderant) eos frumentum (in insulam) misisse, quo diutius hoc suppeditaret atque illi obsidionem sustinerent. Recepimus Baueri correcturam αὐτούς, quod neque subiecto infinitivi facile caremus neque ulla αὐτοῦ pro αὐτόσε positi extant exempla. — τότε . . . σπουδὴν ποιεῖσθαι. Haec verba eo loco, quo in codd. scripta sunt, collocata, si Ἀθηναίους μᾶλλον σπουδὴν ποιεῖσθαι ex verbo ὑπονοῶν pendere putamus, non solum iunctura carent, sed etiam, licet δέ vel simile quid addideris, perspici nequit, ad quod tempus τότε spectet aut cuinam rei Athenienses maiorem diligentiam adhibuisse Demosthenes suspicatus sit. Si vero, id quod unum restat, ad adiectivum ἀξιόχρεων infinitivum revocamus, patet totum incisum alienis verbis immixtum in suum locum transponendum esse. Quod ante nos Krueger et Class. intellexerunt. Interpretare igitur: tunc ut in rem dignam, cui Athenienses magis studium impenderent (propter maiorem virorum numerum escensionisque facilitatem), impetum parabat. Praeterea animadvertas τότε oppositum esse praegresso πρότερον. Cf. I 130, 1. — μεταπέμπων. Cf. adn. I 112, 3.

§ 4. Κλέων δέ. Hinc novum caput incipere debebat. — ὡς ἥξων, i. e. ὅτι ἥξοι. Cf. Matth. Gr. § 569, 7 b et infra 68, 6. — ἅμα γενόμενοι] ἤγουν

στρατόπεδον κήρυκα προκαλούμενοι, εἰ βούλοιντο, ἄνευ κινδύνου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρας σφίσι τά τε ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς κελεύειν παραδοῦναι, ἐφ' ᾧ φυλακῇ τῇ μετρίᾳ τηρήσονται, ἕως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος ξυμβαθῇ.

πρῶτον μὲν οἱ ὁπλῖται τῶν Ἀθηναίων ἀποβαίνουσι. τάξις τῶν Λακεδαιμονίων.

31. Οἱ προσδεξαμένων δὲ αὐτῶν μίαν μὲν 1 ἡμέραν ἐπέσχον, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀνηγάγοντο μὲν νυκτὸς ἐπ' ὀλίγας ναῦς τοὺς ὁπλίτας πάντας ἐπιβιβάσαντες, πρὸ δὲ τῆς ἕω ὀλίγον ἀπέβαινον τῆς νήσου ἑκατέρωθεν, ἔκ τε τοῦ πελάγους καὶ πρὸς τοῦ λιμένος, ὀκτακόσιοι μάλιστα ὄντες ὁπλῖται, καὶ ἐχώρουν δρόμῳ ἐπὶ τὸ πρῶτον φυλακτήριον τῆς νήσου. ὧδε γὰρ διετετάχατο. ἐν ταύτῃ μὲν 2 τῇ πρώτῃ φυλακῇ ὡς τριάκοντα ἦσαν ὁπλῖται, μέσον δὲ καὶ ὁμαλώτατόν τε καὶ περὶ τὸ ὕδωρ

συνελθόντες ὁ Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης. Schol. Cf. γιγνομένοις δίχα I 64, 1 et Taciti verba si una forent Hist. II 28. — ἐφ' ᾧ. Cf. adn. I 103, 1. Tum τηρήσονται = τηρηθήσονται. — περὶ τοῦ πλέονος ξυμβαθῇ] — ὡς ἂν εἰ ἔλεγε· καὶ περὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων, ἕως τέλειαι σπονδαὶ γένωνται καὶ παντὸς τοῦ πολέμου ἀπαλλαγή. Schol. Verte: donec aliquid de reliquo (über das Weitere) convenisset. Cf. II 36, 3. IV 117, 1. Soph. OC. 36. Phil. 576. Trach. 731. Polyb. IV 81, 14. Cass. Dion. XXXIX 33, 4.

Cap. 31. § 1. ἐπ' ὀλίγας ναῦς. „Ἐπὶ γὰρ τὰς πολλὰς ἐπεβίβασαν τὸν ψιλὸν ἄλλον ὅμιλον." Δούκας. Vid. 32, 2. De κακοφωνίᾳ, quae in hoc enuntiato videtur inesse, cf. Lob. Paral. Gr. I p. 16. — πρὸς τοῦ λιμένος. „Cf. III 21, 1 πρὸς Πλαταιῶν, IV 130, 1 περιπλεύσαντες ἐς τὸ πρὸς Σκιώνης." Duk. Add. sd. I 62, 1.

§ 2. διετετάχατο. Οἱ ἐν τῇ νήσῳ supplet schol. De flexione cf. adn. III 13, 2. — μέσον δέ cet. „Sphagiae insulae contemplatione descriptio Thucydidis egregie illustratur; planities et fons in media insula, ubi Lacedaemonii consederant, vertex seu iugum in parte septentrionali, quo se receperunt, optime recognoscuntur. Munitionis rudis parum stabiliter factae in hoc iugo reliquias nunc superesse nemo sperabit; sed ruinae quaedam speculae recentioris eodem loco reperiuntur." Leak., apud quem vide plura in It. Pelop. I p. 408 sqq. sive apud Curt. Pelop. II p. 178 sqq. Μέσον substantive sine articulo legimus iam II 81, 3. III 78, 1. — τὸ ὕδωρ. Illud ἁλμυρὸν ὕδωρ 26, 4 intellegit Haack., et Bloomf. in ed. non fontem, quem insula non videatur continuisse, sed puteum esse in Leakii tabula circa mediam insulam collocatum adnotat. Leakius tamen fontem vel locum, unde praecipue petatur aqua, qui sit media fere in insula in rupe ad viginti pedes excavata, a puteo sito prope australem extremitatem insulae partis ad

οἱ πλεῖστοι αὐτῶν καὶ Ἐπιτάδας ὁ ἄρχων εἶχε, μέρος δέ τι οὐ πολὺ αὐτὸ τὸ ἔσχατον ἐφύλασσε τῆς νήσου τὸ πρὸς τὴν Πύλον, ὃ ἦν ἔκ τε θαλάσσης ἀπόκρημνον καὶ ἐκ τῆς γῆς ἥκιστα ἐπίμαχον· καὶ γάρ τι καὶ ἔρυμα αὐτόθι ἦν παλαιὸν λίθων λογάδην πεποιημένον, ὃ ἐνόμιζον σφίσιν ὠφέλιμον ἂν εἶναι, εἰ καταλαμβάνοι ἀναχώρησις βιαιοτέρα. οὕτω μὲν τεταγμένοι ἦσαν.

1 32. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς μὲν πρώτους φύλακας, οἷς ἐπέδραμον, εὐθὺς διαφθείρουσιν ἔν τε ταῖς εὐναῖς ἔτι ἀναλαμβάνοντας τὰ ὅπλα καὶ λαθόντες τὴν ἀπόβασιν, οἰομένων αὐτῶν τὰς ναῦς

οἱ πρῶτοι φύλακες τῆς νήσου διαφθείρονται. ἔπειτα οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι

Cap. 31. § 2. *αὐτοῦ τὸ ἔσχατον* codd. Cf. adn. Bekker de coniectura *τοὔσχατον* propter III 46. At *τὸ ἔσχατον* IV 35. 92.

orientem vergentis videtur distinguere. Fontem item agnoscit Curt. l. d. p. 178. Superius *τε* sine causa Krueg. abesse mavult. Verte: mediam partem eamque planissimam et circa fontem sitam. — *αὐτὸ τὸ ἔσχατον*. Otiosum videtur *αὐτοῦ* in codd. traditum pro *αὐτόθι* acceptum, ad Epitadam relatum ineptum est. Quare ex Baueri coniectura *αὐτό* scripsimus. — *ἔκ τε θαλάσσης ... καὶ ἐκ τῆς γῆς*. In usu articuli eadem inaequalitas Xen. Hell. V 3, 26 *μήτε ἐκ τῆς γῆς μήτε κατὰ θάλατταν*. Cf. ibid. VI 2, 8. — *λίθων λογάδην πεποιημένον*, propr. factum e lapidibus ita, ut legerentur, i. e. e lapidibus non caesis, non ascia fictis. Cf. adn. 4, 2. — *καταλαμβάνοι*. Cf. adn. II 18, 1.

Cap. 32. § 1. *ἔν τε ταῖς εὐναῖς ἔτι*. Haec iungenda sunt cum *διαφθείρουσιν* verbo. Cf. de omisso *ὄντας* adn. III 112, 3. Haasio in Lucubr. Thuc. p. 113 aut *καί* vel etiam *ἤ* post *ἔτι* aut *τέ* ante *τὰ ὅπλα*, qualem particulam excidisse neminem adhuc vidisse asseverat, etsi *καί* post *ἔτι* iam Abreschius, Reiskius, Bauer interiisse suspicati sunt, addendum, aut denique *καί*, quod est ante *λαθόντες* transponendum ante *ἀναλαμβάνοντας* videtur. Vulgatam sic interpretare: statim in cubilibus etiamtum (stratos) interficiunt, dum arma capiunt, quod illi semisomni fecisse, sed non statim clipeis, loricis similibusque armis armari potuisse existimandi sunt. — *καὶ λαθόντες τὴν ἀπόβασιν*. „Ἐλλείπει τὸ ... αὐτούς· ὁ δὲ καὶ ἀναφέρεται ... πρὸς τὸ ἔν τε ταῖς εὐναῖς.“ *Δούκας*. Id ideo recte fieri, quia *λαθόντες τὴν ἀπόβασιν*, si sententiam spectemus, idem atque *τὴν ἀπόβασιν οὐ προϊδόντας* valeant, adnotat Arn. Cf. verba III 112, 3. Accusativi *τὴν ἀπόβασιν*, qui rem significat, quam latentes perpetraverunt, exempla, quae afferri possunt, neutrorum sunt adiectivi vel pronominis (VII 15, 2. VIII 17, 3. Eur. Iph. Aul. 516). Revocaveris tamen eum ad Krueg. Gr. § 46, 6. Quamquam dubitare licet, an *ποιούμενοι* ante *οἰομένων* ex-

ἀποβαίνουσι. καλῇ ἐπίνοια Δημοσθένους.

κατὰ τὸ ἔθος ἐς ἔφορμον τῆς νυκτὸς πλεῖν. ἅμα 2 δὲ ἕῳ γιγνομένῃ καὶ ὁ ἄλλος στρατὸς ἀπέβαινον, ἐκ μὲν νεῶν ἑβδομήκοντα καὶ ὀλίγῳ πλειόνων πάντες πλὴν θαλαμιῶν, ὡς ἕκαστοι ἐσκευασμένοι, τοξόται δὲ ὀκτακόσιοι καὶ πελτασταὶ οὐκ ἐλάσσους τούτων, Μεσσηνίων τε οἱ βεβοηθηκότες καὶ ἄλλοι ὅσοι περὶ Πύλον κατεῖχον πάντες πλὴν τῶν ἐπὶ τοῦ τείχους φυλάκων. Δημοσθένους δὲ τά- 3 ξαντος διέστησαν κατὰ διακοσίους τε καὶ πλείους, ἔστι δ' ᾗ ἐλάσσους, τῶν χωρίων τὰ μετεωρότατα λαβόντες, ὅπως ὅτι πλείστη ἀπορίᾳ ᾖ τοῖς πολεμίοις πανταχόθεν κεκυκλωμένοις καὶ μὴ

Cap. 32. § 2. *ἀπέβαινον.* In plerisque libris *ἐπέβαινον.* At vid. 31, 1 et hoc cap. extr.

θαλαμιῶν scribi iubet Herodian. I p. 119. II p. 853. In libris vulgatum est *θαλαμίων.*

τοξόται τε codd. Cf. adn.

§ 3. *κεκυκλωμένοις.* Cass. Aug. Cl. Pal. C. Reg. Gr. Laur. B. *κεκωλυμένοις* (*κυκλ* superscr.). In It. et Vat. *κεκωλυμένοις.* Ven. Chr. Dan. e

ciderit. — *ἔφορμον τῆς νυκτός.* Cf. 23, 2.

§ 2. *καὶ ὁ ἄλλος στρατός.* Praeter octingentos illos gravis armaturae milites 31, 1. — *ἑβδομήκοντα.* Cf. 23, 2. — *πάντες.* „Plus quam decem milia quingenti." Vischer. Mus. Helvet. I p. 393. — *θαλαμιῶν.* „Thalamii infimus remigum ordo, medius Zugitae [sive Zygitae], superior vero Thranitae." Huds. Cf. Boeckh. Tab. publ. rei nav. p. 114 sqq. Thalamios armis prorsus caruisse et ad proeliandum non idoneos fuisse videri adnotat Arn. Omnino tamen aliqui remiges in navibus relinquendi erant. — *ὡς ἕκαστοι ἐσκευασμένοι,* suo quisque modo armati. *Ἐσκευασμένοι* similiter 33, 2 legitur; de formula *ὡς ἕκαστοι* cf. adn. I 3, 4. — *τοξόται δέ* nunc Krueg. auctore scripsimus, quod gravis armaturae militibus 31, 1 in insulam expositis iam ex opposito inter se discernuntur remiges armati et milites levis armaturae. Neque enim satis similia sunt exempla *μὲν—τε* particularum inter se respondentium I 144, 2. II 70, 2. III 46, 2. Cum sagittarii significentur 28, 4 commemorati, aegre Classeno credimus quadringentos Cleonem postulasse, duplicem numerum secum eduxisse neque hoc a Th. indicatum esse; veri multo similius videtur alterutro loco *ύ* et *ώ* inter se esse commutata. — *οἱ βεβοηθηκότες.* Vid. 9, 1. — *ὅσοι περὶ Πύλον κατεῖχον.* De intransitivo *κατέχειν* verbi usu cf. adn. I 10, 1. III 89, 2. Valent haec, ut cum Tacito (Ann. II 17 et al.) loquamur, quotquot circum Pylum agebant, alle, die um Pylos standen. „Cf. VIII 28, 2 *ἐπὶ Ἴασον, ἐν ᾗ Ἀμόργης κατεῖχε.*" Arn.

§ 3. *διέστησαν*] *ἐτάχθησαν μεμερισμένως.* Schol. —

ἔχωσι πρὸς ὅ τι ἀντιτάξωνται, ἀλλ' ἀμφίβολοι γίγνωνται τῷ πλήθει, εἰ μὲν τοῖς πρόσθεν ἐπίοιεν, ὑπὸ τῶν κατόπιν βαλλόμενοι, εἰ δὲ τοῖς πλαγίοις, ὑπὸ
4 τῶν ἑκατέρωθεν παρατεταγμένων. κατὰ νώτου τε ἀεὶ ἔμελλον αὐτοῖς, ᾗ χωρήσειαν, οἱ πολέμιοι ἔσεσθαι [ψιλοὶ] καὶ οἱ ἀπορώτατοι, τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις καὶ λίθοις καὶ σφενδόναις ἐκ πολλοῦ ἔχοντες ἀλκήν· οἷς μηδὲ ἐπελθεῖν οἷόν τε ἦν· φεύγοντές τε γὰρ ἐκράτουν καὶ ἀναχωροῦσιν ἐπέκειντο. τοιαύτῃ μὲν γνώμῃ ὁ Δημοσθένης τό τε πρῶτον τὴν ἀπόβασιν ἐπενόει καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἔταξεν.

1 33. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐλπιτάδαν καὶ ὅπερ ἦν πλεῖστον τῶν ἐν τῇ νήσῳ, ὡς εἶδον τό τε πρῶ- τοῖς μὲν ὁπλίταις οἱ Λακεδαιμό-

marg. Cl. κυκλουμένοις. Κεκωλυμένοις etsi defendi potest (cf. Bened.), vulgata tamen a Bekk. et plerisque editorum recentiorum servata aptior visa est.

ἔχουσι It. Vat. Laur. Pal. M. m. Vind. Graev. Mosqu. Ven. C. F. G. H. I. Oppositum ἀλλ' ἀμφίβολοι γίγνωνται scripturam ἔχωσι commendat.

ἀμφίβολοι, i. e. ἀμφοτέρωθεν vel πανταχόθεν βαλλόμενοι. Cf. adn. II 76, 3, infra 36, 3. — ἑκατέρωθεν, ab altertro latere.

§ 4. οἱ πολέμιοι . . . καὶ οἱ ἀπορώτατοι, a tergo semper eis futuri erant hostes eique infestissimi. Cum in proximis ipsius levis armaturae quattuor quae sunt genera afferantur (cf. Ruest. et Koechl. Hist. rei milit. Gr. p. 128 sq.), οἱ ἀπορώτατοι, qui sic definiuntur, pro ipsis ψιλοῖς habendi sunt, neque aut pars eorum aut praeter eos esse possunt. Sequitur, ut ψιλοί ab interprete ad οἱ ἀπορώτατοι adscriptum in alienum locum immigraverit. Contra Class. vide Annal. phil. p. 323. De voce ἀπορώτατοι cf. Suid. ἀπορώτατος, ἀντὶ τοῦ πρὸς ὃν οὐδένα πόρον ἔστιν εὑρεῖν· οὕτως Ἰσαῖος, Dio Cass. XLIX 6. Reisk. ibid. ad XXXVIII 35. Engelh. ad Plat. Apol. Socr. 18 d. Stallb. ad Plat. Lys. 223 b et hic Dobr., qui comparat exempla Herodotea, velut VI 44, ubi vid. interpr. — τοξεύμασι . . . ἔχοντες ἀλκήν, telis et iaculis et lapidibus et fundis eminus robur (cf. adn. III 30, 2) habentes. Paulo supra § 2 non alii levis armaturae milites quam τοξόται et πελτασταί commemorati sunt, sed praeter hos etiam socii navales. — οἷς μηδὲ . . . οἷόν τε ἦν. Negatio cum sit μηδέ, ad infinitivum relata est, etsi magis ad οἷόν τε pertinere videatur; sed quoniam ea vis, quae in altera parte vocis μηδέ inest, cum ἐπελθεῖν cohaeret, negatio ad idem accommodata est. — φεύγοντες . . . ἐπέκειντο. Cf. similes locos II 79, 6. III 97, 3. — ἀπόβασιν ἐπενόει. Cf. adn. 29, 2.

Cap. 33. § 1. καὶ ὅπερ . . . νήσῳ. His explicari supe-

νιοι οὐ δύνανται προσμῖξαι, οἱ δὲ ψιλοὶ καλῶς ἀμύνονται,

τον φυλακτήριον διεφθαρμένον καὶ στρατὸν σφίσιν ἐπιόντα, ξυνετάξαντο καὶ τοῖς ὁπλίταις τῶν Ἀθηναίων ἐπῇσαν βουλόμενοι ἐς χεῖρας ἐλθεῖν· ἐξ ἐναντίας γὰρ οὗτοι καθειστήκεσαν, ἐκ πλαγίου δὲ οἱ ψιλοὶ καὶ κατὰ νῶτον. τοῖς μὲν οὖν ὁπλί- 2
ταις οὐκ ἐδυνήθησαν προσμῖξαι οὐδὲ τῇ σφετέρᾳ ἐμπειρίᾳ χρήσασθαι· οἱ γὰρ ψιλοὶ ἑκατέρωθεν βάλλοντες εἶργον, καὶ ἅμα ἐκεῖνοι οὐκ ἀντεπῇσαν, ἀλλ' ἡσύχαζον· τοὺς δὲ ψιλούς, ᾗ μάλιστα αὐτοῖς προσθέοντες προσκέοιντο, ἔτρεπον, καὶ οἳ ὑποστρέφοντες ἠμύνοντο, ἄνθρωποι κούφως τε ἐσκευασμένοι καὶ προλαμβάνοντες ῥᾳδίως τῇ φυγῇ

Cap. **33.** § 1. *καθεστήκεσαν* codd. Cf. sd. 26, 7.
§ 2. *ἠδυνήθησαν* codd. Hoc uno loco verbum *δύνασθαι* in omnibus libris augmentum *ἠ* habet; *μέλλειν* et *βούλομαι* ubique apud Th. addito *ε* augentur. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 17.
ἐπιθέοντες M. m. Ar. Chr. Dan. Mosqu. D. F. I. De duplici *προσ-* cf. II 79, 6.
καὶ οἵ Aug. Cl. T. It. Pal. Cf. Buttm. Gr. § 126, 5. Matth. Gr. § 286. Vulgo et Bekk. *καὶ οἱ*.
τῆς φυγῆς codd. Cf. adn.

riora ex 31, 2 liquet. De neutro vid. Matth. Gr. § 442, 3 et adn. Saepe neutro relativi ita utitur Tacitus. Velut perfringit quod obvium et validum erat Ann. XIV 37. Adde adn. 133, 1. — *ἐξ ἐναντίας*, adversa fronte, a fronte, leguntur etiam 35, 3. Xen. Cyr. VII 1, 20, ubi eis similiter *ἐκ πλαγίου* opponi docet Bloomf., alibi. Cf. Schweb. ad Onos. p. 82 et Lob. Paral. Gr. II p. 363.

§ 2. *τῇ ἐμπειρίᾳ*. Cf. II 89, 2. — *ὑποστρέφοντες*, revertentes, vel conversi. Cf. III 24, 2. — *ἄνθρωποι κούφως τε ἐσκευασμένοι.* His verbis respondet *καὶ προλαμβάνοντες . . . τῇ φυγῇ*, cuius causam eis quae secuntur contineri verba *ἐν οἷς . . . οὐκ ἐδύναντο διώκειν* ostendunt. Cf. 12, 2. Dicere poterat *χωρίων χαλεπότητί τε καὶ τραχύτητι*, nisi *ὑπὸ τῆς πρὶν ἐρημίας* addendum fuisset, quo simul particulae *τε* traiectio extitit. Loca et natura difficilia erant et propter incultum solum aspera. — *προλαμβάνοντες . . . τῆς φυγῆς.* „Plut. Alex. 20, 6 *Δαρεῖον μὲν οὐχ εἷλε, τέτταρας σταδίους ἢ πέντε προλαβόντα τῇ φυγῇ* . . . Cic. 47, 2 *ἄμεινον εἶναι τὸν μὲν Κικέρωνα προλαμβάνειν τῇ φυγῇ, αὐτὸν δὲ μεταθεῖν* . . . Quae exempla faciunt, ut apud Thuc. scribendum putem *τῇ φυγῇ*." Held. Addend. ad Plut. Vit. Aem. Paul. et Timol. pag. postrem. Adde Xen. Cyneg. 7, 7 *ἐπειδὰν δὲ προλάβῃ ὁ λαγὼς τῷ δρόμῳ.* Emendationem confirmat Procopii (p. 374a) imitatio: *ἄνδρες . . . κούφως ἐσκευασμένοι καὶ τῇ φυγῇ προλαμβάνοντες.* Male hoc exemplum cum genetivis loci *τῆς ὁδοῦ, τοῦ πρόσω* componit Krueg. Gr. § 47, 1 adn. Atque

χωρίων τε χαλεπότητι καὶ ὑπὸ τῆς πρὶν ἐρημίας τραχέων ὄντων, ἐν οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐδύναντο διώκειν ὅπλα ἔχοντες.

1 34. *Χρόνον μὲν οὖν τινα ὀλίγον οὕτω πρὸς ἀλλήλους ἠκροβολίσαντο· τῶν δὲ Λακεδαιμονίων οὐκέτι ὀξέως ἐπεκθεῖν ᾗ προσπίπτοιεν δυναμένων, γνόντες αὐτοὺς οἱ ψιλοὶ βραδυτέρους ἤδη ὄντας τῷ ἀμύνεσθαι, καὶ αὐτοὶ τῇ τε ὄψει τοῦ θαρσεῖν τὸ πλεῖστον εἰληφότες πολλαπλάσιοι φαινόμενοι καὶ ξυνειθισμένοι μᾶλλον μηκέτι δεινοὺς αὐτοὺς ὁμοίως σφίσι φαίνεσθαι, ὅτι οὐκ εὐθὺς ἄξια τῆς προσδοκίας ἐπεπόνθεσαν, ὥσπερ ὅτε πρῶτον ἀπέβαινον τῇ γνώμῃ δεδουλωμένοι ὡς ἐπὶ Λακεδαιμονίους, καταφρονήσαντες καὶ ἐμβοήσαντες ἀθρόοι ὥρμησαν ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔβαλλον λίθοις τε καὶ τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις, ὡς ἕκαστός τι πρόχειρον*

καὶ μετὰ χρόνον τινὰ ὁρμῶσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. μεγίστη ἀπορία τούτων.

ἠδύναντο It. Vat. Aug. Graev. Ar. Chr.
Cap. **34**. § 1. *ἀμύνεσθαι* Cl. Ven. Lugd., reliqui *ἀμύνασθαι*. Illud placet, cum 33, 2 imperfecta legantur et de assidua pugna agatur. Cf. adn.
οὖν αὐτῶν apud Dionys. p. 873 post *καταφρονήσαντες* adduntur, quae haud scio an ipse non legerit.

cum *προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ* ita dicatur, ut duo vel plures eadem via eant (cf. Herod. III 105. Paus. II 28, 6), hic non possunt similiter *τῆς φυγῆς προλαμβάνειν* qui soli fugam capiunt. Neque minus *φυγῆς* genetivum non ferendum esse ostendit locus Diodori XVI 94, 4, qualis eius sit ratio, dilucide aperiens. Ibi enim *προλαβεῖν τῆς διώξεως* non est persequendo praevenire, sed persecutionem (persequentes) praevenire. De loco parum simili 60, 2 cf. adn.
Cap. **34**. § 1. *βραδυτέρους ... τῷ ἀμύνεσθαι*, defensione (i. e. assiduo hostis propulsandi labore) iam tardiores (quam antea et magis defatigatos) esse. Cf. sd. — *τῇ ὄψει . . . φαινόμενοι*, adspectu plurimum animi cepere (animos maxime confirmarunt), cum viderent se esse multo plures. „Ut VI 31, 1 *τῇ ὄψει ἀνεθάρσουν*. Cf. VI 49, 2." Krueg. — *ὥσπερ* refer ad superius *ὁμοίως* (cf. adn. II 55, 2) et suppl. *ἐφαίνοντο δεινοί*. — *τῇ γνώμῃ δεδουλωμένοι*, animis servilem in morem deiecti, Port. Cf. adn. II 61, 3 et VII 71, 3. Alia exempla huius formulae vid. apud Krueg. ad Dion. p. 136 et in Ellendt. Quaest. Arri. p. 10. — *ὡς ἐπὶ Λακεδαιμονίους*, i. e. *ἄνδρας „σφόδρα πεζομάχους καὶ πολεμικούς"* (schol.). De particula *ὡς* cf. adn. 15, 1. — *καταφρονήσαντες*. Hinc incipit apodosis. „Dicit Dionysius Hal. [p. 872 sq.] collocationem membrorum huius periodi contortam

εἶχε. γενομένης δὲ τῆς βοῆς ἅμα τῇ ἐπιδρομῇ ἔκ- 2
πληξίς τε ἐνέπεσεν ἀνθρώποις ἀήθεσι τοιαύτης
μάχης καὶ ὁ κονιορτὸς τῆς ὕλης νεωστὶ κεκαυ-
μένης ἐχώρει πολὺς ἄνω, ἄπορόν τε ἦν ἰδεῖν τὸ
πρὸ αὑτοῦ ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ λίθων ἀπὸ
πολλῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ κονιορτοῦ ἅμα φε-
ρομένων. τό τε ἔργον ἐνταῦθα χαλεπὸν τοῖς 3
Λακεδαιμονίοις καθίστατο. οὔτε γὰρ οἱ πῖλοι ἔστε-
γον τὰ τοξεύματα, δοράτιά τε ἐναπεκέκλαστο
βαλλομένων, εἶχόν τε οὐδὲν σφίσιν αὐτοῖς χρή-
σασθαι ἀποκεκλῃμένοι μὲν τῇ ὄψει τοῦ προορᾶν,
ὑπὸ δὲ τῆς μείζονος βοῆς τῶν πολεμίων τὰ ἐν
αὑτοῖς παραγγελλόμενα οὐκ ἐσακούοντες, κινδύνου

§ 2. αὑτοῦ Cass. Cl. Ven. T. Pal. Reg. Gr. al. Vulgo et Bekk. αὐτοῦ. Cf. adn. I 17.

§ 3. ἐναποκέκλαστο omnes praeter D. Cf. sd. III 23, 1.

ἐν αὑτοῖς cum Bekk. scripsimus invitis membranis, quae ἐν αὐτοῖς habent. Cf. § 2.

facere orationem, et ostendit, quo ordine ex sententia sua collocari debuissent, ut clarior et suavior fieret oratio." Duk. Sed temere Thucydidea reprehendit. Cf. ed. mai.

§ 2. τῆς ὕλης ... κεκαυμένης. Cf. 30, 2. — ἀπὸ cum passivo iunctum, unde aliquid proficiscatur, significat. Cf. III 36, 6. 82, 7. IV 87, 2. VI 20, 4. VIII 77, 3. 89, 1. Krueg. Gr. § 52, 5 adn. 1. Herbst. adv. Cob. p. 50 sq.

§ 3. οἱ πῖλοι. Hic non esse pileos, galeas, sed, cum propria et prima vis huius vocis sit lanae coactae, hic loricas ex coactis factas ea significari demonstrat Levesqu. Atque Arn. πῖλον Λακωνικὸν a Poll. I 149 non addita explicatione nominari et apud Xenoph. Cyr. V 5, 7 πῖλον de stragula e lana coacta facta legi adnotat. De universa armatura Spartiatarum vid. Muell. Dor. II p. 244 et Herm. Antiqu. Gr. I § 30, quamquam neuter πίλους memorat, sed aeneas loricas. — ἔστεγον, perferebant. Cf. adn. II 94, 3. — δοράτια ... βαλλομένων, et hastae, quibus petebantur, fractae inhaerebant, i. e. et iacula (hostium) in loricis coactilibus Lacedaemoniorum, cum ferirentur (Lacedaemonii), fracta inhaerebant (ita ut membris uti non possent). „Hanc interpretationem haud dubiam relinquunt hi duo loci, quorum auctores ad hunc respexisse probabile est: Paus. I 21, 8 ἐναποκλῶνται γὰρ σφίσι [τοῖς θώραξι τοῖς λινοῖς] καὶ λεόντων ὀδόντες et Plut. Crass. 25 ἐναποθραύειν τοῖς τραύμασι (scil. τοὺς ὀιστούς)." Bloomf. — εἶχόν τε ... χρήσασθαι, neque, quid (de) se ipsis facerent, habebant, i. e. incerti erant, quid agerent. — ἀποκεκλῃμένοι ... τοῦ προορᾶν, quod eorum oculis erepta esset omnis facultas prospiciendi, Port. „Τῇ ὄψει oppositionis causa additum,

τε πανταχόθεν περιεστῶτος καὶ οὐκ ἔχοντες ἐλ-
πίδα καθ' ὅτι χρὴ ἀμυνομένους σωθῆναι.
1 35. Τέλος δὲ τραυματιζομένων ἤδη πολλῶν
διὰ τὸ αἰεὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀναστρέφεσθαι, ξυγκλή-
σαντες ἐχώρησαν ἐς τὸ ἔσχατον ἔρυμα τῆς νήσου,
2 ὃ οὐ πολὺ ἀπεῖχε, καὶ τοὺς ἑαυτῶν φύλακας. ὡς
δὲ ἐνέδοσαν, ἐνταῦθα ἤδη πολλῷ ἔτι πλέονι βοῇ
τεθαρσηκότες οἱ ψιλοὶ ἐπέκειντο, καὶ τῶν Λακε-
δαιμονίων ὅσοι μὲν ὑποχωροῦντες ἐγκατελαμβά-
νοντο, ἀπέθνησκον, οἱ δὲ πολλοὶ διαφυγόντες ἐς
τὸ ἔρυμα μετὰ τῶν ταύτῃ φυλάκων ἐτάξαντο
3 παρὰ πᾶν ὡς ἀμυνούμενοι ᾗπερ ἦν ἐπίμαχον. καὶ
οἱ Ἀθηναῖοι ἐπισπόμενοι περίοδον μὲν αὐτῶν καὶ
κύκλωσιν χωρίου ἰσχύι οὐκ εἶχον, προσιόντες δὲ
4 ἐξ ἐναντίας ὤσασθαι ἐπειρῶντο. καὶ χρόνον μὲν
πολὺν καὶ τῆς ἡμέρας τὸ πλεῖστον ταλαιπωρού-
μενοι ἀμφότεροι ὑπό τε τῆς μάχης καὶ δίψης καὶ
ἡλίου ἀντεῖχον, πειρώμενοι οἱ μὲν ἐξελάσασθαι

οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀναχωροῦσιν ἐς τὸ ἔσχατον ἔρυμα, ὅπου τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας ἀντέχουσι.

Cap. **35.** § 1. *ἀναστρέφοντες* Vat. Cf. sd. VIII 105, 2.
§ 4. *δίψης* Pal. pr. M. Ven. D. I., reliqui *δίψους*. Thucydidi ut poetis scaenicis (cf. Aesch. Pers. 484. 491. Arist. Equ. 534) antiquiorem formam reddendam esse censemus.

quia sequitur *ἐσακούοντες*." Haack. Cf. adn. III 112, 4. — *περιεστῶτος*. Cf. adn. III 54, 5. — *χρή*. Cf. adn. I 91, 1. Neque vero ideo, quod plerumque sola *οὐκ ἔχειν, οὐκ ἐπίστασθαι, ἀπορεῖν* antecedunt, *ἐλπίδα* recte a Krueg. sollicitatum esse existimamus. Nam omisso *ἐλπίδα* scribendum erat *καθ' ὅ τι χρὴ ἀμύνασθαι*.

Cap. **35.** § 1. *ἐν τῷ αὐτῷ ἀναστρέφεσθαι*. Erant igitur coarctati et quasi loco affixi. *Ἐν τῷ αὐτῷ* similiter V 7, 2. VIII 78. Cf. adn. III 91, 4 atque in uno haberi Tac. Ann. XV 10. — *ξυγκλήσαντες*] *συνασπίσαντες, πυκνωθέντες*. Schol. Intransitive etiam V 72, 1 legi videtur. — *τὸ ἔσχατον ἔρυμα τῆς νήσου*. Quod erat in extrema parte insulae. Cf. 31, 2. — *καὶ τούς*. Ex superiore *ἐς* repete *πρός* vel *ὡς*.

§ 2. *πολλῷ ἔτι πλέονι βοῇ*. Quam ante. Vid. 34, 1. De collocatione verborum cf. sd. I 80, 4. — *ᾗπερ ... ἐπίμαχον*. Cf. 31, 2.

§ 3. *περίοδον ... κύκλωσιν*, i. e. facultatem *τοῦ περιιέναι καὶ κυκλοῦσθαι*. Cf. adn. I 52, 2. II 44, 3. — *ἐξ ἐναντίας*. Cf. adn. 33, 1. — *ὤσασθαι*. Suppl. *αὐτούς*.

§ 4. *ἐξελάσασθαι*. Similiter in medio *ἐξελάσασθαι ἐκ τῆς χώρας* VII 5, 4. Cf.

ἐκ τοῦ μετεώρου, οἱ δὲ μὴ ἐνδοῦναι· ῥᾷον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠμύναντο ἢ ἐν τῷ πρίν, οὐκ οὔσης σφῶν τῆς κυκλώσεως ἐς τὰ πλάγια.

τοῦ δὲ τῶν Μεσσηνίων στρατηγοῦ κατὰ νῶτον αὐτῶν φανέντος οἱ Ἀθηναῖοι κρατοῦσι τῶν ἐφόδων.

36. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέραντον ἦν, προσελθὼν ὁ 1
τῶν Μεσσηνίων στρατηγὸς Κλέωνι καὶ Δημοσθένει
ἄλλως ἔφη πονεῖν σφᾶς· εἰ δὲ βούλονται ἑαυτῷ
δοῦναι τῶν τοξοτῶν μέρος τι καὶ τῶν ψιλῶν περι-
ιέναι κατὰ νώτου αὐτοῖς ὁδῷ ᾗ ἂν αὐτὸς εὕρῃ,
δοκεῖν βιάσεσθαι τὴν ἔφοδον. λαβὼν δὲ ἃ ᾐτή- 2
σατο, ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ὁρμήσας ὥστε μὴ ἰδεῖν
ἐκείνους, κατὰ τὸ ἀεὶ παρεῖκον τοῦ κρημνώδους
τῆς νήσου προβαίνων καὶ ᾗ οἱ Λακεδαιμόνιοι

Cap. **36.** § 1. **βιάσασθαι** codd. Cf. Stahl. Quaest. gram. § 7. § 2. **προσβαίνων** codd. plerique. Vat. Reg. D. Bekk. **προβαίνων**. *Προσβαίνειν* numquam quidem procedere sonat, sed et hic et alibi parum refert, utrum accedere an procedere dicas. Etenim „*προσβαίνων* est accedens ad id, quod petas i. e. hic ascendens. *Προβαίνων* igitur mutatio est inutilis. Cf. III 22, 4. IV 129 (*κατὰ ἀτραπόν τινα τοῦ λόφου πειρώμενος προσβῆναι*). VII 43." Arn. *Προβαίνων* tamen propter *περιελθών*, quod sequitur, verum videtur Hofmano, cui nunc assentimur.

Sturz. Lex. Xenoph. — *ἐν τῷ πρίν*. Cf. adn. I 32, 4. — *ἐς τὰ πλάγια*] *ἀντὶ τοῦ ἐκ τῶν πλαγίων*. Schol. Proprie in latera versus, ita ut in latera impetus fieret.

Cap. **36.** § 1. *ἐπειδὴ δὲ ἀπέραντον ἦν*, cum autem nihil efficeretur, res nullum exitum haberet. Impersonalis est formula dicendi. Cf. adn. I 7, 1. II 3, 4. — *ὁ ... στρατηγός*. De eius nomine cf. adn. 9, 1. — *ἄλλως*. Cf. adn. I 109, 3. — *σφᾶς*, „se, i. e. exercitum totum." Dobr. — *τῶν τοξοτῶν ... καὶ τῶν ψιλῶν*. Mirum est sagittarios a levis armaturae militibus distingui. Et forsitan haec pro plenioribus *τῶν τοξοτῶν καὶ τῶν ἄλλων ψιλῶν* videantur dicta esse. Ita velites et levis armatura Liv. XXVIII 15. Cf. Xen. Anab. V 2, 12 et de hoc dicendi genere adn. I 116, 3. Sed non eandem explicationem concedunt verba VIII 71, 2 *μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν καὶ ψιλῶν καὶ τοξοτῶν*. Ubi pars levis armaturae militum eximio quodam modo videtur *ψιλοί* appellata esse. Quod confirmabunt etiam *ψιλοί* c. 93 commemorati, si c. 100 comparaveris. Add. adnot. c. 94 et V 47. VII 78. Hic *πελταστάς* potissimum significari ex c. 32 apparet. — *περιιέναι*. De infinitivo cf. Matth. Gr. 532 a. adn. III 40, 6.

§ 2. *ἐκ τοῦ ἀφανοῦς*. Cf. adn. I 51, 2. — *ὥστε ... ἐκείνους*. Est verbositas ex studio explicationis orta. Cf. Ind. gramm. v. Verbosit. — *κατὰ τὰ ἀεὶ παρεῖκον* (olim invitis libris melioribus *παρῆκον*) *τοῦ κρημνώδους τῆς νήσου*. Ob duplicem vim *ἀεί* adverbii et *κατά* praepositionis disputatur, utrum haec valeant *ubicunque* praerupta insulae cedebant

χωρίου ἰσχύι πιστεύσαντες οὐκ ἐφύλασσον, χαλε-
πῶς τε καὶ μόλις περιελθὼν ἔλαθε, καὶ ἐπὶ τοῦ
μετεώρου ἐξαπίνης ἀναφανεὶς κατὰ νώτου αὐτῶν
τοὺς μὲν τῷ ἀδοκήτῳ ἐξέπληξε, τοὺς δὲ ἃ προσ-
3 εδέχοντο ἰδόντας πολλῷ μᾶλλον ἐπέρρωσε. καὶ
οἱ Λακεδαιμόνιοι βαλλόμενοί τε ἀμφοτέρωθεν ἤδη
καὶ γιγνόμενοι ἐν τῷ αὐτῷ ξυμπτώματι, ὡς μι-
κρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι, τῷ ἐν Θερμοπύλαις (ἐκεῖνοί
τε γὰρ τῇ ἀτραπῷ περιελθόντων [τῶν Περσῶν]
διεφθάρησαν οὗτοί τε), ἀμφίβολοι ἤδη ὄντες

(i. e. declivia seu fastigata erant et aditum dabant), an iuxta *continuum* recessum praeruptarum rupium (seu continentem tractum rupium cedentium et introrsus inclinatarum), an denique *prout* singulis in locis praeruptae rupes aditum dabant, seu prout singulis in locis praeruptarum rupium fieri poterat (i. e. enitendo, rependo aliisque similibus modis). Prima ratio ad rerum condicionem maxime videtur convenire. Illud **παρεῖκον τοῦ κρημνώδους** autem ad mare cogitandum esse et inde, quod locum insulae tunc a Lacedaemoniis occupatum **ἐκ θαλάσσης ἀπόκρημνον** fuisse c. 31 legimus, et quod Messenius per illud a tergo circumvenit eos, qui Athenienses e media insula accedentes arcebant, cognoscitur. Et Leakius in l. ad c. 31 d prope portum Sphagiae descripsit rupium lacunam seu hiatum et fauces sive angustam viam transitum viris per saxa et loca difficilia strenue enitentibus concedentem, quo trames per rupes e media insula ferret.

§ 3. **ξυμπτώματι.** Hoc vocabulum displicuit Phrynicho, qui tamen semel a Demosth. positum esse non negat. Vid. Lob. ad Phryn. p. 248. — **ὡς ... εἰκάσαι.** Cf. Matth. Gr. § 545, 1. Krueg. Gr. § 55, 1 adn. 3. — **ἐκεῖνοί τε ... οὗτοί τε.** Hanc esse interpositionem demonstravit Krueg. ad Dion. p. 269 et adversus nostras et Goelleri dubitationes in Comment. antiquit. stud. 1842 p. 99, ubi verbi inter duo membra interpositi hoc simillimum exemplum protulit: Eur. Iph. T. 1333 **κεῖνοί τε γὰρ σίδηρον οὐκ εἶχον χεροῖν ἡμεῖς τε.** Cf. ed. mai. I p. 290. — **τῇ ἀτραπῷ περιελθόντων ... διεφθάρησαν.** Cf. Herod. VII 213 sqq. „**Ἀτραπός** ea est, quam per montes ferentem Herodotus Persis a Graeco proditore indicatam esse narrans accuratissime depingit c. 216.“ Bloomf. Cf. de ea Leak. Graec. sept. II p. 53. Bursian. Geogr. I p. 95. Hoc autem nomen de appellativo factum proprium isti semitae angustae videri adnotat Casaub. ad Strab. I p. 10. Cf. Leak. l. d. p. 59, secundum quem hodie **μονοπάτι.** — **οὗτοί τε.** Suppl. **τῇ ἀτράπῳ περιελθόντων διεφθάρησαν.** Nam Messeniorum quoque ducem cum suis semita ivisse ostendit § 1 **ὁδῷ.** Cum **ἐκεῖνοι** et **οὗτοι** particulis **τε—τε** inter se aequentur, patet **τῶν Περσῶν**, quod in prioribus tantum valeat, interpretis esse. Quo deleto cf. Krueg. Gr. § 47, 4 adn. 3. **Διαφθαρῆναι** autem possunt dici, quia paulo post capti sunt. Quare **προσαπόλλυσθαι** de eisdem legi VII 71, 7 adnotat Krueg. — **ἀμφίβολοι**

οὐκέτι ἀντεῖχον, ἀλλὰ πολλοῖς τε ὀλίγοι μαχόμενοι καὶ ἀσθενείᾳ σωμάτων διὰ τὴν σιτοδείαν ὑπεχώρουν· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκράτουν ἤδη τῶν ἐφόδων.

ἔπειτα κήρυγμα ποιοῦνται πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους.

37. *Γνοὺς δὲ ὁ Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης* 1
ὅτι, εἰ καὶ ὁποσονοῦν μᾶλλον ἐνδώσουσι, διαφθαρησομένους αὐτοὺς ὑπὸ τῆς σφετέρας στρατιᾶς, ἔπαυσαν τὴν μάχην καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀπεῖρξαν, βουλόμενοι ἀγαγεῖν αὐτοὺς Ἀθηναίοις ζῶντας, εἴ πως τοῦ κηρύγματος ἀκούσαντες ἐπικλασθεῖεν τῇ γνώμῃ [τὰ ὅπλα παραδοῦναι] καὶ 2
ἡσσηθεῖεν τοῦ παρόντος δεινοῦ, ἐκήρυξάν τε, εἰ βούλοιντο, τὰ ὅπλα παραδοῦναι καὶ σφᾶς αὐτοὺς Ἀθηναίοις ὥστε βουλεῦσαι ὅ τι ἂν ἐκείνοις δοκῇ.

γενομένων δὲ ἐπερωτήσεων τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ Λακεδαιμο-

38. *Οἱ δὲ ἀκούσαντες παρεῖσαν τὰς ἀσπίδας* 1
οἱ πλεῖστοι καὶ τὰς χεῖρας ἀνέσεισαν, δηλοῦντες προσίεσθαι τὰ κεκηρυγμένα. μετὰ δὲ ταῦτα γε-

Cap. **38.** § 1. *παρῆκον* Vat. Pal., *παρεῖκον* corr. It. Aug., *παρεῖκαν* b. D., reliqui *παρῆκαν*. Th. omnibus locis *ἔδοσαν*, *ἔθεσαν* habet paremque verbi *ἰέναι* formam praeter hunc l. et VII 19, 4 (cf. sd.). Vide V 32, 4. 81, 1. VII 53, 4. Neque aliter in Inscr. Att. I ed. Kirchhoff quam *παρέδοσαν*, *ἀνέθεσαν*. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 13 sq.

ἤδη ὄντες. Sententia superiorum post interpositionem iteratur, qualis epanalepsis exempla reperiuntur etiam I 18, 1. VII 42, 3. De ipso *ἀμφίβολοι* cf. adn. 32, 3. — *ἀσθενείᾳ ... διὰ ... σιτοδείαν.* Cf. Matth. Gr. § 397 adn. 1.

Cap. **37.** § 1. *γνούς.* Singularis ad propius nomen accommodatus est; sed usitatius esset *γνόντες.* — *ὅτι ... διαφθαρησομένους αὐτούς.* Cf. Matth. Gr. § 549 adn. 1. Krueg. § 55, 4 adn. 10. Similia exempla reperiuntur Plat. Gorg. 481 d. Apolog. 37 b. Dion. Hal. Ant. V 10 extr. Ios. B. I. IV 2, 2. *Καὶ ὁποσονοῦν* valent quantulumcunque vel tantillum. — *τὰ ὅπλα παραδοῦναι,* quod mox recurrit, hoc loco cum per se intellegatur, suadente Kruegero delevimus.

§ 2. *εἰ βούλοιντο.* Cf. 15, 2. 30, 4. 48, 1. V 115, 2. — *ἐκείνοις.* Cf. adn. I 132, 5. II 11, 6.

Cap. **38.** § 1. *παρεῖσαν τὰς ἀσπίδας.* Signum obedientiae, ut apud Herodot. III 128 *μεθῆκαν τὰς ἀσπίδας.* Romanos *ἐπιθεῖναι ταῖς κεφαλαῖς τὰς ἀσπίδας* testatur Appi. Civ. II 42, a Macedonibus hastas erectas esse Liv. XXXIII 10. — *τὰς χεῖρας ἀνέσεισαν.* Hoc quoque deditionis signum. „Vid interpr. Tac. Hist. I 54.“ Goell. — *δηλοῦντες προσίεσθαι.* Attende infinitivum superioris participii causa pro usitatiore

νομένης τῆς ἀνοκωχῆς ξυνῆλθον ἐς λόγους ὅ τε Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ἐκείνων Στύφων ὁ Φάρακος, τῶν πρότερον ἀρχόντων τοῦ μὲν πρώτου τεθνηκότος, Ἐπιτάδου, τοῦ δὲ μετ' αὐτὸν Ἱππαγρέτου ἐφῃρημένου ἐν τοῖς νεκροῖς ἔτι ζῶντος κειμένου ὡς τεθνεῶτος, αὐτὸς τρίτος ἐφῃρημένος ἄρχειν κατὰ νόμον, εἴ τι ἐκεῖνοι πά-
2 σχοιεν. ἔλεγε δὲ ὁ Στύφων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὅτι βούλονται διακηρυκεύσασθαι πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Λακεδαιμονίους ὅ τι χρὴ σφᾶς ποιεῖν.
3 καὶ ἐκείνων μὲν οὐδένα ἀφέντων, αὐτῶν δὲ τῶν Ἀθηναίων καλούντων ἐκ τῆς ἠπείρου κήρυκας καὶ γενομένων ἐπερωτήσεων δὶς ἢ τρὶς, ὁ τελευταῖος διαπλεύσας αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς ἠπείρου Λακεδαιμονίων ἀνὴρ ἀπήγγειλεν ὅτι „οἱ Λακεδαιμόνιοι κελεύουσιν ὑμᾶς αὐτοὺς περὶ ὑμῶν αὐτῶν βουλεύεσθαι μηδὲν αἰσχρὸν ποιοῦντας.“ οἱ δὲ καθ' ἑαυτοὺς βουλευσάμενοι τὰ ὅπλα παρ-

νίων οἱ ἐν τῇ νήσῳ παραδιδόασι σφᾶς αὐτούς. ἀριθμὸς τῶν τε ἀποθανόντων καὶ τῶν ληφθέντων.

participio collocatum, ut infra 47, 2 similiter apud *κατάδηλος* adiectivum. Ad verbum *δηλοῦν* infinitivum addiderunt etiam Paus. III 25, 12. VI 16, 3. Iuli. Ep. 38. Proc. p. 459 c. Cf. praeterea Steph. Thes. Krueg. Gr. § 56, 7 adn. 8. — *ἐκείνων*, ex illis. — *τοῦ δὲ μετ' ... ἐφῃρημένου.* *Ἱππαγρέτας* hic non muneris nomen, de quo cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 29, 15 et Haas. ad Xen de Rep. Laced. p. 105, sed propium videtur esse. Cf. Arn. De collocatione verborum cf. adn. I 90, 1. „Vel vacat *μετ' αὐτόν*, vel praepositio in *ἐφῃρημένον*.“ Steph. in Thes. v. *ἐφαιρεῖν*. Similia redundantiae exempla quaere in adn. I 23, 3. 122, 4. 133, al. — *ἐφῃρημένος ... νόμον.* „Coniungo *ἐφῃρημένος κατὰ νόμον*. Nam indicat Thuc., quod etiam illa *εἴ τι ἐκεῖνοι πάσχοιεν* ostendunt, horum ducum alios aliis non suffragiis militum, qui in praesidio erant, sed, antequam hi in insulam traicerentur, publice ex lege subrogatos fuisse, ut in locum priorum, si quid his accidisset [*εἴ τι ... πάσχοιεν*], succederent.“ Duk. Cf. de hac re et de ternario ducum numero adn. III 100, 2, de formula *εἴ τι ... πάσχοιεν* interpr. ad Plat. Menex. c. 18.

§ 2. *ἔλεγε.* Cf. Matth. Gr. § 304 et supra adn. 37, 1. — *διακηρυκεύσασθαι*] *ἐν ἴσῳ μέν πώς ἐστι τῷ ἐπικηρυκεύσασθαι· εἰ μή τις εἴποι τὸ μὲν διακηρυκεύεσθαι πρὸς φίλους, τὸ δ' ἐπικηρυκεύεσθαι πρὸς πολεμίους.* Schol. Dukas proprie *διὰ τῶν πολεμίων πρὸς φίλους μετὰ κηρυκείου διέρχεσθαι* suspicatur valere.

§ 3. *ἐκείνων* significans ex illis (inclusis) pendere videtur ex *οὐδένα* voce. Cf. ed. mai. — *ὅτι.* Cf. adn. I 137, 4. — *ὑμᾶς αὐτοὺς περὶ ὑμῶν αὐτῶν.* In hac pronominum

ἔδοσαν καὶ σφᾶς αὐτούς. καὶ ταύτην μὲν τὴν 4
ἡμέραν καὶ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα ἐν φυλακῇ εἶχον αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐν τῇ νήσῳ τὰ ἄλλα διεσκευάζοντο ὡς ἐς πλοῦν καὶ τοὺς ἄνδρας τοῖς τριηράρχοις διεδίδοσαν ἐς φυλακήν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι κήρυκα πέμψαντες τοὺς νεκροὺς διεκομίσαντο. ἀπέθανον δ' ἐν τῇ νήσῳ καὶ ζῶντες 5
ἐλήφθησαν τοσοίδε· εἴκοσι μὲν ὁπλῖται διέβησαν καὶ τετρακόσιοι οἱ πάντες· τούτων ζῶντες ἐκομίσθησαν ὀκτὼ ἀποδέοντες τριακόσιοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἀπέθανον· καὶ Σπαρτιᾶται τούτων ἦσαν τῶν ζώντων περὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Ἀθηναίων δὲ οὐ πολλοὶ διεφθάρησαν· ἡ γὰρ μάχη οὐ σταδία ἦν.

χρόνος τῆς πολιορκίας καὶ θρέψις τῶν πολιορκουμένων. ἑκάτεροι ἀναχωροῦσιν ἐπ' οἶκον.

39. Χρόνος δὲ ὁ ξύμπας ἐγένετο ὅσον οἱ ἄν- 1
δρες [οἱ ἐν τῇ νήσῳ] ἐπολιορκήθησαν, ἀπὸ τῆς ναυμαχίας μέχρι τῆς ἐν τῇ νήσῳ μάχης, ἑβδομήκοντα ἡμέραι καὶ δύο. τούτων περὶ εἴκοσιν ἡμέ- 2

Cap. **38**. § 4. τὰ ἄλλα. Gr. τἄλλα, Bekk. τἆλλα. Cf. sd. III 90, 4.

collocatione propter ea, quae leguntur in Buttm. Gr. § 127, 3 et Kuehn. Gr. § 337, 3, noli offendere. Cf. Schaef. ad Dem. I p. 347. Arndt. de Pronom. reflex. usu p. 5 infra VI 77, 1. Cum **περὶ ὑμῶν αὐτῶν** iunge solum **αὐτούς**.

§ 4. **διεσκευάζοντο.** Hoc uno loco Thucydides hoc verbo usus alibi **παρασκευάζεσθαι τὸν πλοῦν** dicit. Cf. I 54, 1. VIII 91, 2. — **διεκομίσαντο.** Non simpliciter receperunt (ἐκομίσαντο, cf. II 79, 7. 82, 1), sed (receptos) ad se (in continentem) transportarunt. Cf. I 89, 3.

§ 5. **εἴκοσι ... καὶ τετρακόσιοι.** Cf. 8, 9. — **οἱ πάντες.** Cf. Matth. Gr. § 266. — **ὀκτὼ ἀποδέοντες τριακόσιοι.** Similiter **τριακοσίων ἀποδέοντα μύρια** II 13, 3. Multo usitatius hac vi est simplex **δέοντα.** Ceterum quadringentos captivos commemorat Plut. de Glor. Athen. p. 360 confundens numerum militum in insula relictorum. Cum Thuc. consentit Diod. XII 63, praeterquam quod verba **ὀκτὼ ἀποδέοντες** neglexit. Cf. ed. mai. — **Σπαρτιᾶται.** Cf. V 15, 1. — **μάχη ... σταδία. Ξυσταδὸν μάχη** appellatur VII 81, 5, pugna stataria Latinis. Cf. Reim. ad Dion. Cass. p. 33.

Cap. **39**. § 1. **οἱ ἐν τῇ νήσῳ** delevimus non solum quod, qui viri sint, per se intellegitur, sed etiam quod ita addita sunt, quasi de aliis quibusdam viris extra insulam obsessis hic cogitari possit. — **τῆς ναυμαχίας.** Cf. c. 14.

ρας, ἐν αἷς οἱ πρέσβεις περὶ τῶν σπονδῶν ἀπ-
ῆσαν, ἐσιτοδοτοῦντο, τὰς δὲ ἄλλας τοῖς ἐσπλέουσι
λάθρᾳ διετρέφοντο· καὶ ἦν σῖτος ἐν τῇ νήσῳ, καὶ
ἄλλα βρώματα ἐγκατελήφθη· ὁ γὰρ ἄρχων Ἐπιτά-
δας ἐνδεεστέρως ἑκάστῳ παρεῖχεν ἢ πρὸς τὴν
3 ἐξουσίαν. οἱ μὲν δὴ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πελοπον-
νήσιοι ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ ἐκ τῆς Πύλου ἑκά-
τεροι ἐπ' οἴκου, καὶ τοῦ Κλέωνος καίπερ μανιώ-
δης οὖσα ἡ ὑπόσχεσις ἀπέβη· ἐντὸς γὰρ εἴκοσιν
ἡμερῶν ἤγαγε τοὺς ἄνδρας, ὥσπερ ὑπέστη.

1 40. Παρὰ γνώμην τε δὴ μάλιστα τῶν κατὰ
τὸν πόλεμον τοῦτο τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο (τοὺς
γὰρ Λακεδαιμονίους οὔτε λιμῷ οὔτ' ἀνάγκῃ οὐδε-
μιᾷ ἠξίουν τὰ ὅπλα παραδοῦναι, ἀλλὰ ἔχοντας
2 καὶ μαχομένους ὡς ἐδύναντο ἀποθνῄσκειν), ἀπι-
στοῦντές τε μὴ εἶναι τοὺς παραδόντας τοῖς τε-

γνώμη τῶν Ἑλλήνων περὶ τῶν πεπραγμένων.

Cap. **39.** § 2. *ἀπήεσαν* codd. Cf. adn.

§ 2. *οἱ πρέσβεις.* Cf. c. 16 sqq. — *ἀπῆσαν* scribendum est, quod non de itineris, sed de absentiae tempore scriptor loquitur. Cf. adn. 42, 3. Herbst. adv. Cob. p. 11. — *τοῖς ἐσπλέουσι*, rebus quae importabantur. Cf. adn. II 93, 4. Alii quidem *ὑπὸ τῶν ἐσπλεόντων* interpretantur cl. c. 26, sed et *καταπλέουσι* potius dicendum erat (vid. 26, 6), nec neglegendi *οἱ ἐσνέοντες κατὰ τὸν λιμένα* (ibid. § 8). — *ἦν σῖτος.* Falsa igitur narrat Diod. XII 63. „*Ἦν*, i. e. *περιῆν, ὑπῆρχεν ἔτι.*“ Gottl. Aut hoc *ἦν* deleri aut paulo post *βρώματα ἃ* legi cupit Krueg. At quoniam *ἦν* fere idem est atque reperiebatur, in altero membro non male ei respondeat *ἐγκατελήφθη.* — *ἢ πρός.* *Ἢ* audacter damnat Bernh. Synt. p. 438. Tu vide Matth. Gr. § 449 extr. et Klotz. ad Devar. p. 582.

§ 3. *τοῦ Κλέωνος.* Is Atheniensibus rem bene gestam nuntians primus in epistolae principio *χαίρειν* fertur scripsisse. Vid. Thom. Mag. in v. *χαίρειν* et ibi interpr. — *ἤγαγε τοὺς ἄνδρας.* *Δεθέντας* addit Diod. l. d. — *ὥσπερ ὑπέστη*, quemadmodum promiserat, de qua vi verbi *ὑφίστασθαι* cf. VIII 29, 1. Similiter *ἀναδέχεσθαι* dicitur. De re vid. 28, 4.

Cap. **40.** § 1. *ἠξίουν . . . παραδοῦναι*, aequum (decere) existimabant . . . tradere. Ita haec intellegenda, quia *οὔτε* sequitur, non *μήτε.* Cf. VI 92, 2. — *ὡς ἐδύναντο*, ut possent, pro viribus.

§ 2. *ἀπιστοῦντες.* Post sententiam interpositam verborum structura ab initio instituta mutata est, quod idem factum videmus I 18, 1. IV 73, 4, ubi cf. adn. Pergit, quasi praecesserit *παρὰ γνώμην τε . . . ἤκουσαν.* Cf. adn. III 36, 2. De priore *τε* alteri respondente cf. I 8, 3. II 64, 6. IV 36, 3. VI 34, 4. VII 34, 7. 44, 4. De *μή* cf. adn.

θνεῶσιν ὁμοίους. καί τινος ἐρομένου ποτὲ ὕστερον τῶν Ἀθηναίων ξυμμάχων δι' ἀχθηδόνα ἕνα τῶν ἐκ τῆς νήσου αἰχμαλώτων εἰ οἱ τεθνεῶτες αὐτῶν καλοὶ κἀγαθοί, ἀπεκρίνατο αὐτῷ πολλοῦ ἂν ἄξιον εἶναι τὸν ἄτρακτον, λέγων τὸν οἰστόν, εἰ τοὺς ἀγαθοὺς διεγίγνωσκε, δήλωσιν ποιούμενος ὅτι ὁ ἐντυγχάνων τοῖς τε λίθοις καὶ τοξεύμασι διεφθείρετο.

βούλευμα Ἀθηναίων περὶ τῶν αἰχμαλώτων. Πύλον αὐτοί τε καὶ οἱ Μεσσήνιοι φυλάσσουσιν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μάτην πρεσβεύονται παρ' αὐτούς.

41. Κομισθέντων δὲ τῶν ἀνδρῶν οἱ Ἀθηναῖοι 1 ἐβούλευσαν δεσμοῖς μὲν αὐτοὺς φυλάσσειν μέχρι οὗ τι ξυμβῶσιν· ἢν δ' οἱ Πελοποννήσιοι πρὸ τούτου ἐς τὴν γῆν ἐσβάλλωσιν, ἐξαγαγόντες ἀποκτεῖναι. τῆς δὲ Πύλου φυλακὴν κατεστήσαντο, καὶ 2 οἱ ἐκ τῆς Ναυπάκτου Μεσσήνιοι ὡς ἐς πατρίδα ταύτην (ἔστι γὰρ ἡ Πύλος τῆς Μεσσηνίδος ποτὲ οὔσης [γῆς]) πέμψαντες σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους ἐλῄζοντό τε τὴν Λακωνικὴν καὶ

Cap. **41.** § 2. *γῆς* om. Pal.
ἐλῄζοντό τε Bas. D. Dan., *ἐλήιζον τότε* Mosqu. Ar. Chr., *ἐλήϊζόν τε* Aug., sed *το* add. man. 2. Reliqui *ἐλήιζόν τε*. Cf. sd.

I 10, 1. — *δι' ἀχθηδόνα*. „Valla verba Graeca verterat per contumeliam, quod Steph. emendandum putavit prae tristitia. Sed Valla mentem Thucydidis recte assecutus est, et post eum Ae. Portus, cuius hoc scholion Graecum est: *διὰ λύπην, ἵνα τὸν αἰχμάλωτον τοιούτῳ σαρκασμῷ καὶ ἐπηρεασμῷ μᾶλλον λυπήσῃ.*" Duk. *Διά* etsi plerumque de causa rei gestae dicitur, interdum etiam de consilio legi exemplis IV 102, 4 et V 53 docet Arn., et vidimus iam II 89, 4. De *ἀχθηδόνος* vocabulo cf. adnot. II 37, 2. — *ἄτρακτον*. Proprie, id quod schol. Theocr. Id. IV 52 a Gail. excitatus testatur, *εἶδος ἀκάνθης* videtur esse; deinde res ex illo ligno factas designat, plerumque fusum, adhuc *ἀδράκτι*. Per translationem, ut *ἠλακάτη*, sagitta est apud poetas. Apud Thuc. autem „contemptim protulit Laco, ut alter eiusdem gentis [apud Plut. in Apophth. Lac., cf. Lob. ad Soph. Ai. 1120]: *Οὐ μέλει μοι τούτου, ὅτι ἀποθανοῦμαι, ἀλλ' ὅτι ὑπὸ γύνιδος τοξότου.*" Wass. — *ὁ ἐντυγχάνων*, quilibet. Cf. 132, 3. Disiungendum est a proximo dativo.

Cap. **41.** § 1. *ἐβούλευσαν*, i. e. *ἐβουλεύσαντο, ἐψηφίσαντο*, quo verbo usus est Diod. XII 63 de re neglegentius loquens. De activo *βουλεύειν* cf. V 63, 2. 111, 2. VI 18, 6. — *μέχρι ... ξυμβῶσι*. Cf. adn. I 137, 2. Stahl. Quaest. gram. p. 11 sq.

§ 2. *καὶ οἱ* cet. Cf. Diod. l. d. et de *ἐκ* praepos. adn. I 8, 2. — *ἔστι ... γῆς*. Cf. 3, 2. — *τοὺς ἐπιτηδειοτάτους*, scil. ad depopulandum. — *τὴν Λακωνικήν*. I. e. Messeniam.

3 πλεῖστα ἔβλαπτον ὁμόφωνοι ὄντες. οἱ δὲ Λακεδαι-
μόνιοι ἀμαθεῖς ὄντες ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ λῃστείας
καὶ τοιούτου πολέμου, τῶν τε Εἱλώτων αὐτομολούν-
των καὶ φοβούμενοι μὴ καὶ ἐπὶ μακρότερον σφίσι
τι νεωτερισθῇ τῶν κατὰ τὴν χώραν, οὐ ῥᾳδίως
ἔφερον, ἀλλά, καίπερ οὐ βουλόμενοι ἔνδηλοι εἶναι
τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπρεσβεύοντο παρ' αὐτοὺς καὶ
ἐπειρῶντο τήν τε Πύλον καὶ τοὺς ἄνδρας κομίζε-
4 σθαι. οἱ δὲ μειζόνων τε ὠρέγοντο καὶ πολλάκις
φοιτώντων αὐτοὺς ἀπράκτους ἀπέπεμπον. ταῦτα
μὲν τὰ περὶ Πύλον γενόμενα.

1 42. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους μετὰ ταῦτα εὐθὺς
Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Κορινθίαν ἐστράτευσαν ναυσὶν
ὀγδοήκοντα καὶ δισχιλίοις ὁπλίταις ἑαυτῶν καὶ
ἐν ἱππαγωγοῖς ναυσὶ διακοσίοις ἱππεῦσιν· ἠκο-
λούθουν δὲ καὶ τῶν ξυμμάχων Μιλήσιοι καὶ
Ἄνδριοι καὶ Καρύστιοι· ἐστρατήγει δὲ Νικίας ὁ
2 Νικηράτου τρίτος αὐτός. πλέοντες δὲ ἅμα ἕῳ
ἔσχον μεταξὺ Χερσονήσου τε καὶ Ῥείτου ἐς τὸν

Ἀθηναῖοι Νικίου ἡγουμένου ἐς τὴν Κορινθίαν στρατεύσαντες ἐς τὸν ἐπὶ Σολυγείᾳ αἰγιαλὸν κατίσχουσι. Κορίνθιοι δὲ βοηθοῦσι,

III 85, 2. Class. ἐλῃίζοντο omittens τε. Sed τε particulam expungere noluimus. Nam saepius ut hic notiones similes τε—καί particulis iunguntur. Cf. 94, 2. VI 88, 10. VII 60, 5. Stein. ad Herod. V 4.

Cf. adn. II 25, 1. — ὁμόφωνοι ὄντες. Cf. 3, 3.

§ 3. ἀμαθεῖς ... λῃστείας, nescii, i. e. insueti latrocinii. — αὐτομολούντων καὶ φοβούμενοι. Cf. adn. I 65, 1. — ἐπὶ μακρότερον, i. e. πλεῖον, quo Dio Cass. XLVII 48 in similibus verbis utitur. De re cf. 55, 1 et ibi adn. — οὐ βουλόμενοι ἔνδηλοι εἶναι. Suppl. φοβούμενοι ex superioribus. Cf. II 64, 6 et ed. mai.

§ 4. φοιτώντων αὐτοὺς ... ἀπέπεμπον. Cf. adn. III 13, 7. „Huc respicit Aristoph. Pac. 636 sq. Add. ibi Schol." Duk. — ταῦτα ... γενόμενα. Cf. adn. II 54, 6.

Cap. 42. § 1. ὀγδοήκοντα. „Diodori exemplaria ἑξήκοντα, ὁπλίτας τρισχιλίους. [XII 65]" Wass. Diodorus varias Niciae expeditiones confudit. Vid. Wass. et Duk. ad V 116. — ἱππαγωγοῖς. Cf. adn. II 56, 2.

§ 2. πλέοντες δέ cet. Cf. Polyaen. I 39, 1, cuius tamen narratio ab ea, quam apud Thuc. legimus, valde discrepat, in quibus fidem ei haberi vetat Leak. Mor. III p. 310. — ἅμα ἕῳ iunge cum verbo ἔσχον. Nocti et ἕως (cf. § 4 νυκτὸς καταπλεύσαντες) et ὄρθρος (cf. adn. III 112, 3) adnumeratur. — μεταξὺ Χερσονήσου τε καὶ Ῥείτου ... λόφος ἐστίν. Bloomfieldius in interpr., quoniam

αἰγιαλὸν τοῦ χωρίου ὑπὲρ οὗ ὁ Σολύγειος λόφος ἐστίν, ἐφ' ὃν Δωριῆς τὸ πάλαι ἱδρυθέντες τοῖς ἐν τῇ πόλει Κορινθίοις ἐπολέμουν οὖσιν Αἰολεῦσι· καὶ κώμη νῦν ἐπ' αὐτοῦ Σολύγεια καλουμένη ἐστίν. ἀπὸ δὲ τοῦ αἰγιαλοῦ τούτου, ἔνθα αἱ νῆες κατέσχον, ἡ μὲν κώμη αὕτη δώδεκα σταδίους ἀπέχει, ἡ δὲ Κορινθίων πόλις ἑξήκοντα, ὁ δὲ ἰσθμὸς εἴκοσι. Κορίνθιοι δὲ προπυθόμενοι ἐξ 3

Cap. **42.** § 2. *Σολύγειος.* Ob proximum *Σολύγεια* ex Herodian. I p. 136 et Steph. Byz. recepimus. In libris mss. et apud Bekk. *Σολύγιος.*

Ῥεῖτος debeat esse rivulus (cf. II 19), significari ***Ἑλένης λουτρόν***, quod a Paus. II 2, 3 ita describatur, ut dicat esse aquam salsam in mare influentem, existimat. Consentit Puill. Bobl. p. 39. Idem autem Bloomfieldius in ed. „Eis" inquit, „quae copiose in interpr. de difficultatibus geographicis huius loci disputavi, nunc addo Rhetum certo collocari posse ad rivulum, ubi Mertesi nunc sit, et Chersonesum esse promontorium uno et dimidio miliario inde distans; postremo collem Solygeum esse, ubi positus sit a Leakio, et vicum Solygeam oportere fuisse, ubi Galataki sit in Leakii tabula." Rhetum a Lavacro Helenae distinguit Od. Mueller in tabula Peloponnesi, quam inspice, sicut Reingani tabulam Megaridis et Kiepertianam Argolidis, Corinthii agri, Megaridis. Totum hunc locum praeter Arnoldum, qui tabulam geographicam et brevem orae Corinthiae a Cenchreis in meridiem vergentis descriptionem addidit, illustrat Leak. Pelop. III p. 309 sq. Cui Chersonesus est paeninsula parvum *ὅρμον* infra Galatáki situm inter septentriones et occidentem solem prope tepidum rivulum, qui olim Lavacrum Helenae appellatus sit, finiens. Rhetum putat fuisse portum parva insula munitam, quae recta via tribus miliariis geographicis et dimidio inter ortum brumalem et meridiem a Cenchreis distet. Haec insula hodie Platiá videtur appellari et una esse ex eis, ad quas c. 44 respicitur. Sed Rhetum fuisse portum Thucydides non docet, verum Athenienses inter Chersonesum et Rhetum ad terram appulsos esse narrat. Ceterum vicum Solygeam Leakius vult esse vetus ***πολυάνδριον***, quod sit inter Mertési et Galatáki. Chersonesum promontorium esse, in quod ***τὸ Ὄνειον ὄρος*** (44, 4) excurrat, nunc Curt. Pelop. II p. 548 sq. et Bursian. Geogr. II p. 12 consentiunt, de Rheto discrepant, quem ille dicit procursum quendam esse sinum a Chersoneso meridiem versus situm claudentem, hic rivulum ibidem fere in sinum effluentem. — ***ἐφ' ὅν.*** Cf. adn. I 131, 1. — ***Δωριῆς . . . Αἰολεῦσι.*** De re vid. Muell. Orchom. p. 140 et Dor. I p. 85 sq. Krus. Hell. I 1 p. 492. Plass. Hist. Gr. I p. 249. II p. 189 et de Doriensium ratione Peloponnesi expugnandae add. Herm. Antiqu. I § 18. — ***εἴκοσι.*** In hoc numero erratum esse censent Palmer. et Bloomf. At Leakio vocabulo ***ἰσθμός*** Thucydidem proximam partem planitiei Isthmiae Cenchreis vicinam designare voluisse probabile videtur. Et Arn. quoque isthmi nomen utique ambiguum esse et, quam longe Thucydidis

Ἄργους ὅτι ἡ στρατιὰ ἥξει τῶν Ἀθηναίων, ἐκ
πλείονος ἐβοήθησαν ἐς Ἰσθμὸν πάντες πλὴν τῶν
ἔξω Ἰσθμοῦ· καὶ ἐν Ἀμπρακίᾳ καὶ ἐν Λευκαδίᾳ
ἀπῆσαν αὐτῶν πεντακόσιοι φρουροί· οἱ δ' ἄλλοι
πανδημεὶ ἐπετήρουν τοὺς Ἀθηναίους οἷ κατα-
4 σχήσουσιν. ὡς δὲ αὐτοὺς ἔλαθον νυκτὸς κατα-
πλεύσαντες καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῖς ἤρθη, κατα-
λιπόντες τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν ἐν Κεγχρειᾷ, ἢν ἄρα
οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὸν Κρομμυῶνα ἴωσιν, ἐβοήθουν
κατὰ τάχος.

§ 3. *ἀπῄεσαν* codd., quod cum actionem perfectam significare nequeat, *ἐν* praepositioni repugnat. Cf. Herbst. adv. Cob. p. 11.

§ 4. *αὐτῶν*. In plerisque membranis *αὑτῶν*. Cf. adn. I 17. *Κρομμύωνα* vulgo et Bekk. Cf. Herodian. I p. 22. II p. 724.

aetate spectaverit, accurate compertum nos non habere adnotat.

§ 3. *ἐκ πλείονος*, propr. iam inde a longiore tempore, i. e. multo ante, ut 103, 4 et VIII 88. Plus ponderis habet cum proximo *ἐβοήθησαν* quam cum *προπυθόμενοι* coniunctum. Idem verborum collocatio suadet et imperfectum *ἐπετήρουν*, quod illos diutius ibi commoratos esse ostendit. — *πεντακόσιοι φρουροί*. Ex his trecentos Ambraciam missos esse legimus III 114. — *πανδημεί*. Exceptis tamen *τοῖς πρεσβυτέροις*. Vid. 44, 4.

§ 4. *τὰ σημεῖα αὐτοῖς ἤρθη*] *αὐτοῖς*, φησί, *τοῖς Κορινθίοις ἤρθη τὰ σημεῖα παρὰ τῶν φίλων αὐτῶν τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, σημαινόντων αὐτοῖς ὅτι πολέμιοι ἐπῆλθον*. Schol. „Ἄρσις illa *σημείων* fiebat *φρυκτοῖς*, facibus accensis et elatis, ut compluribus locis ostendit Thuc.; quarum nullus, vel certe exiguus usus est, . . . cum iam dies illuxit. Itaque etiam Thuc. omnibus locis, quibus de his agit, mentionem noctis facit. Vid. II 94 [ubi cf. adn.] III 22 et 80, hic et infra c. 110. 111, ubi Thucyd. dicit, [*ὁπότε τὸ σημεῖον ἀρθείη*, *ὃ ξυνέκειτο*, ex quibus etiam articuli vis cognoscitur, et] *ἔπειτα τὸ σημεῖον τοῦ πυρός, ὡς εἴρητο, ἀνέσχον*.“ Duk. Alia igitur sunt *σημεῖα* commemorata in locis ad I 49, 1 adscriptis. — *Κεγχρειᾷ*. Ita iterum c. 44, contra *Κεγχρειάς* VIII 20, *Κεγχρειῶν* VIII 10. 23. Cf. adn. III 105, 1 et Wass., qui apud alios pro diphthongo *ει* legi solum *ε* docet. Cf. Herodian. I p. 284. II p. 278. De accentu vid. Goettl. Doctr. accent. p. 130. Hodie *Κεχριαίς* vocari testatur Leak. Pelop. III p. 234; videtur tamen nunc, cum paululum a litore distat, longius ad meridiem spectare. Cf. Bloomf. in interpr., qui triginta stadia in septentrionem versus ad litus transferendam esse demonstrat. — *τὸν Κρομμυῶνα*. Masculini generis est etiam c. 44 ut *Οἰνεών* III 98. Duplex nomen fuit *Κρομμυών* (cf. Strab. 380. 390. 391. Paus. II 1, 3) et *Κρεμμυών* (cf. Herodian. I p. 22. II p. 724). Similis ambiguitas cernitur in *Κέρκυρα*, *Κόρκυρα*. Crommyonem a Corintho CXX stadia abfuisse audiemus c. 45, *κώμην τῆς Κορινθίας*, *πρότερον δὲ τῆς Μεγαρίδος* appellat Strabo p. 380, *εἶναι ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ*

καὶ γίγνεται μάχη καρτερά,

43. Καὶ Βάττος μὲν ὁ ἕτερος τῶν στρατηγῶν 1
(δύο γὰρ ἦσαν ἐν τῇ μάχῃ οἱ παρόντες) λαβὼν
λόχον ἦλθεν ἐπὶ τὴν Σολύγειαν κώμην φυλάξων
ἀτείχιστον οὖσαν, Λυκόφρων δὲ τοῖς ἄλλοις ξυν-
έβαλλε. καὶ πρῶτον μὲν τῷ δεξιῷ κέρᾳ τῶν Ἀθη- 2
ναίων εὐθὺς ἀποβεβηκότι πρὸ τῆς Χερσονήσου
οἱ Κορίνθιοι ἐπέκειντο, ἔπειτα δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ
στρατεύματι. καὶ ἦν ἡ μάχη καρτερὰ καὶ ἐν χερσὶ
πᾶσα. καὶ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων 3
καὶ Καρυστίων (οὗτοι γὰρ παρατεταγμένοι ἦσαν
ἔσχατοι) ἐδέξαντό τε τοὺς Κορινθίους καὶ ἐώσαντο
μόλις· οἱ δὲ ὑποχωρήσαντες πρὸς αἱμασιάν (ἦν
γὰρ τὸ χωρίον πρόσαντες πᾶν) βάλλοντες τοῖς
λίθοις καθύπερθεν ὄντες καὶ παιανίσαντες ἐπῆσαν
αὖθις, δεξαμένων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν χερσὶν ἦν
πάλιν ἡ μάχη. λόγος δέ τις τῶν Κορινθίων ἐπι- 4
βοηθήσας τῷ εὐωνύμῳ κέρᾳ ἑαυτῶν ἔτρεψε τῶν

Cap. 43. § 3. *παιανίσαντες* corr. Aug. Ar. Chr. Vituperanda est editorum inconstantia, qui, cum VII 75, 7 *παιάνων* recepissent, *παιωνίζειν* et *παιωνισμός* toleraverunt. Solum *παιάν* agnoscit Herodian.

τῆς ἀρχῆς scribit Paus. II 1, 4. Nihilominus de situ non prorsus consentiunt recentiores, ex quibus, ut alios taceamus, haud procul a Canetta sive Kinéta collocat Leak. l. d. p. 307, prope Hagion Theodorum Bobl. p. 35. Leakio adstipulantur Curt. Pelop. II p. 555. Bursian. Geogr. I p. 384.

Cap. 43. § 1. *τοῖς ἄλλοις.* „*Ποτέροις; τοῖς ἐναντίοις, ἵν' ᾖ κατὰ τῶν ἄλλων; ἢ τοῖς περὶ [αὐτόν], ἵν' ᾖ σὺν τοῖς ἄλλοις προσέπεσε τοῖς ἐναντίοις; καὶ φαμὲν τὸ δεύτερον.*" *Δούκας.* Quem recte indicare contraria *λαβὼν λόχον* docent.

§ 2. *εὐθὺς ἀποβεβηκότι*, simul atque e navibus exierat.

§ 3. *αἱμασιάν.* „*Περίβολός τις σμικρὸς ὑπὸ τῶν τυχόντων λίθων ἐστὶν ἡ αἱμασιά, ἣν περὶ τὰ χωρία φυλακῆς ἕνεκα τῶν καρπῶν ἀπὸ τῶν βλαπτόντων κτίζουσιν οἱ γεωργοί.*" *Δούκας.* Lat. maceria. — *ἦν γὰρ . . . πᾶν.* His verbis, cur Corinthii paulo post dicantur *καθύπερθεν ὄντες*, explicatur. — *τοῖς λίθοις*, lapidibus illius maceriae.

§ 4. *ἑαυτῶν.* Scripturae *αὐτῶν* per se non deterioris nullum exstat vestigium. In vulg. cornu sinistrum parum proprie lochitarum illorum dici videatur. Sed comparanda exempla *πέμπουσι . . . δισχιλίους ἑαυτῶν ὁπλίτας* I 61, 1, *ἐβοήθησαν . . . ἑαυτῶν πεντακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλίταις* I 107, 2, similia, ex quibus *ἑαυτῶν* fere idem atque *τῶν σφετέρων*, civium suorum, valere apparet. Add. *σφῶν αὐτῶν* V 64, 3. 114, 2. De articuli col-

Ἀθηναίων τὸ δεξιὸν κέρας καὶ ἐπεδίωξεν ἐς τὴν θάλασσαν· πάλιν δὲ ἀπὸ τῶν νεῶν ἀνέστρεψαν οἵ τε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Καρύστιοι. τὸ δὲ ἄλλο στρατόπεδον ἀμφοτέρωθεν ἐμάχετο ξυνεχῶς, μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων, ἐφ' ᾧ ὁ Λυκόφρων ὢν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἀθηναίων ἠμύνετο· ἤλπιζον γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τὴν Σολύγειαν κώμην πειράσειν.

ἐν ᾗ οἱ Ἀθηναῖοι νικῶσι μέν, αἰσθόμενοι δὲ πλείους βοηθοῦντας ἐς τὰς ἐγγὺς νήσους διαβαίνουσιν.

1 44. Χρόνον μὲν οὖν πολὺν ἀντεῖχον οὐκ ἐνδιδόντες ἀλλήλοις· ἔπειτα (ἦσαν γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις οἱ ἱππῆς ὠφέλιμοι ξυμμαχόμενοι, τῶν ἑτέρων οὐκ ἐχόντων ἵππους) ἐτράποντο οἱ Κορίνθιοι καὶ ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον καὶ ἔθεντο τὰ ὅπλα καὶ οὐκέτι κατέβαινον, ἀλλ' ἡσύχαζον.
2 ἐν δὲ τῇ τροπῇ ταύτῃ κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας οἱ πλεῖστοί τε αὐτῶν ἀπέθανον καὶ Λυκόφρων ὁ

§ 5. ξυνεχῶς. Libri mss. et Bekk. συνεχῶς. Sed vid. I 11. II 1. 75. V 24, al. et adn. crit. supra 25, 3.

locatione cf. sd. II 13, 1. — ἀνέστρεψαν intrans. ut apud Plat. Prot. 315 b.

§ 5. τὸ δὲ ἄλλο στρατόπεδον ἀμφοτέρωθεν ἐμάχετο, i. e. ab altera parte media acies et dextrum cornu Corinthiorum, ab altera media acies et sinistrum cornu Atheniensium. — κατά, e regione, adversus. Cf. sd. I 33, 3. — ἤλπιζον γάρ] οἱ Κορίνθιοι. Schol. Ἐλπίζειν est προσδέχεσθαι. — ἐπὶ τὴν ... κώμην πειράσειν. „Expl. ut φυλάσσειν περὶ χώραν, i. e. φυλακὴν ποιεῖσθαι; ita hic πεῖραν ποιήσεσθαι.“ Bau. Scholiasta ἐλθεῖν subaudiri vult, quod Arn. melius in ipsa formula πειρᾶν ἐπί inesse ait, ut cum Britannice dicatur to try for. Comparaveris Latina niti seu contendere in locum. Pro Bauero tamen aliquantum faciunt, si non verba 25, 10 προσβάλλοντες οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν λιμένα ταῖς ναυσὶν ἐπείρων, ὁ δὲ πεζὸς πρὸς τὴν πόλιν, ubi cf. adn., certe haec Nic. Greg. p. 849 πειρᾶσθαι κατὰ τῆς τῶν πολεμίων πόλεως.

Cap. 44. § 1. οἱ ἱππῆς. Cf. 42, 1. — οὐκ ἐχόντων ἵππους. Quare non nominati sunt in sociis equitatum praebentibus II 9, 3. — οἱ Κορίνθιοι, ei, de quorum pugna modo sermo fuit, i. e. media acies et dextrum cornu. — τὸν λόφον, τὸν Σολύγειον 42, 2. — ἔθεντο τὰ ὅπλα, constiterunt, propr. armis in uno loco constitutis et compositis. Cf. adn. II 2, 4. — οὐκέτι, scil. ut denuo impetum facerent.

§ 2. αὐτῶν, i. e. eorum, qui in media acie et dextro cornu pugnantes ceciderunt. — Λυκόφρων. Cf. Plut. Nic. c. 6. —

στρατηγός. ἡ δὲ ἄλλη στρατιὰ τῷ αὐτῷ τρόπῳ,
οὐ κατὰ δίωξιν πολλὴν οὐδὲ ταχείας φυγῆς γενο-
μένης, ἐπεὶ ἐβιάσθη, ἐπαναχωρήσασα πρὸς τὰ
μετέωρα ἱδρύθη. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὡς οὐκέτι αὐτοῖς 3
ἐπῇσαν ἐς μάχην, τούς τε νεκροὺς ἐσκύλευον καὶ
τοὺς ἑαυτῶν ἀνῃροῦντο, τροπαῖόν τε εὐθέως
ἔστησαν. τοῖς δ' ἡμίσεσι τῶν Κορινθίων, οἳ ἐν 4
τῇ Κεγχρειᾷ ἐκάθηντο φύλακες, μὴ ἐπὶ τὸν Κρομ-
μυῶνα πλεύσωσι, τούτοις οὐ κατάδηλος ἡ μάχη
ἦν ὑπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Ὀνείου· κονιορτὸν δὲ ὡς
εἶδον, καὶ ὣς ἔγνωσαν ἐβοήθουν ⟨τ'⟩ εὐθύς.

Cap. 44. § 2. *τούτῳ τῷ τρόπῳ* codd. Cf. adn.
§ 4. *καὶ ὡς* codd. praeterquam quod M. m. Ar. Chr. Dan. Mosqu. D. E. F. *ὡς* om. Cf. adn.

ἡ δὲ ἄλλη στρατιά, i. e. sinistrum cornu Corinthiorum, quod partem Atheniensis exercitus sibi oppositam usque ad mare persecutum erat (43, 4). — *τῷ αὐτῷ τρόπῳ.* Quod in codd. traditum est *τούτῳ τῷ τρόπῳ* ad superiora referri posset eodem manente subiecto, mutato, ubi duo idem fecisse dicuntur, *τῷ αὐτῷ* scribi necesse est. Interpretare igitur: eodem modo (*τῆς ἀναχωρήσεως δηλονότι* schol.) quo illi, qui servatis ordinibus paulatim ad clivum redierant (*ὑπεχώρησαν*) et, cum constitissent, quieti loco manebant (*ἡσύχαζον*). Proximis deinde verbis *οὐ κατὰ . . . γενομένης* per appositionem haec res ita explicatur, ut contrarium factum esse negetur. — *ἐπεὶ ἐβιάσθη*, a dextro hostium cornu, quod, cum ad mare reiectum esset, iterum obversum pugnam integravit (*ἀνέστρεψαν* 43, 4). — *ἐπαναχωρήσασα.* Sinistrum hoc Corinthiorum cornu post reliqui exercitus receptum et ipsum se recepit (cf. adn. III 108, 3). — *πρὸς τὰ μετέωρα.* Cf. *χωρίον πρόσαντες* 43, 3. Contra Classeni interpretationem vide Annal. phil. 1870 p. 328 sq.

§ 3. *τούς τε . . . ἀνῃροῦντο.* Similiter V 74, 2.

§ 4. *τοῖς δ' ἡμίσεσι . . . πλεύσωσι.* Cf. 42, 4. — *ὑπὲρ τοῦ ὄρους τοῦ Ὀνείου.* Hunc montem Oneum (den Berg Oneos) ab Oneis montibus (dem Oneischen Gebirge) discernit Reingan. Megar. p. 14 sq. At vid. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 767. Iugum vel radices ex Oneis montibus procurrentes et inter Cenchreas et Chersonesum ad mare descendentes significari putat Bloomf., quem in interpr. ad c. 42 vide plura de hac re disputantem. Cf. Leak. Pelop. III p. 311 vel in ed. mai. et Puill. Bobl. l. d. p. 34 et 38, qui Strabonem p. 380 errasse arguit. Cf. Bursian. Geogr. II p. 9 adn. 2. Horum montium *τὸν ὑπὲρ Κεγχρεῶν λόφον* commemorat etiam Xen. Hell. VII 1, 41. — *καὶ ὣς ἔγνωσαν*, nihilominus (quamquam mons obstabat) rem cognoverunt. Alterum *ὡς*, quod tam propinquum in vulgata scriptura moleste repetitur, omitti nequit, ne *κονιορτόν* ad *εἶδον* et *ἔγνωσαν* simul spectet. Neque omnino *ὡς εἶδον* et *ὡς ἔγνωσαν* ea quam codd. praebent ratione inter se coniuncta apte superiori-

ἐβοήθησαν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως πρεσβύτεροι
5 τῶν Κορινθίων αἰσθόμενοι τὸ γεγενημένον. ἰδόντες
δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ξύμπαντας αὐτοὺς ἐπιόντας καὶ
νομίσαντες τῶν ἐγγὺς ἀστυγειτόνων Πελοποννη-
σίων βοήθειαν ἐπιέναι, ἀνεχώρουν κατὰ τάχος ἐπὶ
τὰς ναῦς, ἔχοντες τὰ σκυλεύματα καὶ τοὺς ἑαυτῶν
νεκροὺς πλὴν δυοῖν, οὓς ἐγκατέλιπον οὐ δυνά-
6 μενοι εὑρεῖν. καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ναῦς ἐπεραιώ-
θησαν ἐς τὰς ἐπικειμένας νήσους, ἐκ δ' αὐτῶν
ἐπικηρυκευσάμενοι τοὺς νεκροὺς οὓς ἐγκατέλιπον
ὑποσπόνδους ἀνείλοντο. ἀπέθανον δὲ Κορινθίων
μὲν ἐν τῇ μάχῃ δώδεκα καὶ διακόσιοι, Ἀθηναίων
δὲ ὀλίγῳ ἐλάσσους πεντήκοντα.

1 45. Ἄραντες δὲ ἐκ τῶν νήσων οἱ Ἀθηναῖοι
ἔπλευσαν αὐθημερὸν ἐς Κρομμυῶνα τῆς Κορινθίας
(ἀπέχει δὲ τῆς πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίους),
καὶ καθορμισάμενοι τήν τε γῆν ἐδῄωσαν καὶ τὴν
2 νύκτα ηὐλίσαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ παραπλεύσαντες
ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν πρῶτον καὶ ἀπόβασίν τινα

ἔπειτα ἐς Κρομμυῶνα, ἐντεῦθεν δὲ ἐς Μέθανα πλέουσιν, ὅπου τὸν ἰσθμὸν τειχίσαντες φρουρὰν ἐγκαταλείπουσιν.

bus respondent. Aut *κονιορτὸν δὲ ἰδόντες ὡς ἔγνωσαν* dicendum erat aut id quod nunc reposuimus. — *οἱ ἐκ . . . πρεσβύτεροι*, seniores, qui in urbe remanserant (omnes tum, cum *πανδημεί* profecti sunt Corinthii, 42, 3). Ita his intellectis non opus videtur Kruegeri coniectura *οἱ πρεσβύτ.* De *ἐκ* praepositione cf. adn. I 8, 2.

§ 5. *τῶν ἐγγὺς ἀστυγειτόνων.* Ἐγγύς delendum putant Dobr. et Krueg. Latine etsi vicinus proximus dicitur, non meminimus quidem etiam in positivo legi vicinum propinquum; nobis tamen non inusitata sunt verba ein naher Nachbar. — *πλὴν δυοῖν.* Consentit Plut. Nic. c. 6, quem consule de proximis.

§ 6. *ἐπὶ τὰς ἐπικειμένας νήσους.* Unam habet Muelleri tabula et remotiorem alteram. Videntur esse quae hodie Platia (cf. ad c. 42) et Hebraeum castrum vel Hebraeorum insula (cf. adn. VIII 11) nominantur, fortasse etiam Pentenisia. — *τοὺς νεκροὺς . . . ὑποσπόνδους ἀνείλοντο.* „Etsi recuperare mortuos per caduceatorem erat confiteri esse victum, Nicias tamen gloria victoriae cedere quam rem piam omittere maluit. Praeterea populus neglecta cadavera iniquissimo animo ferebat, id quod e sententia de imperatoribus post proelium ad Arginussas commissum lata cognoscitur.“ Hobb. Cf. Plut. l. d. Bloomf. et Thirlw. Hist. c. 22 p. 253. — *ἀπέθανον δὲ . . . πεντήκοντα.* Minus probabiles numeri leguntur apud Diod. XII 65.

Cap. 45. § 1. *Κρομμυῶνα.* Cf. adn. 42, 4 et de re Diod. l. d.

ποιησάμενοι ἀφίκοντο ἐς Μέθανα τὴν μεταξὺ Ἐπιδαύρου καὶ Τροιζῆνος, καὶ ἀπολαβόντες τὸν τῆς χερσονήσου ἰσθμὸν ἐτείχισαν [ἐν ᾧ ἡ Μεθώνη ἐστί]. καὶ φρούριον καταστησάμενοι ἐλῄστευον τὸν ἔπειτα χρόνον τήν τε Τροιζηνίαν γῆν καὶ Ἁλιάδα καὶ Ἐπιδαυρίαν. ταῖς δὲ ναυσίν, ἐπειδὴ ἐξετείχισαν τὸ χωρίον, ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου.

Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς τῆς Κερκύρας τὴν Ἰστώνην αἱροῦσι. ξυνθῆκαι πρὸς τοὺς φυγάδας. τέχνασμα τῶν προστατῶν τῶν Κερκυραίων.

46. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῦτα ἐγί- 1
γνετο, καὶ Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς, ἐπειδὴ ἐκ τῆς Πύλου ἀπῆραν ἐς τὴν Σικελίαν ναυσὶν Ἀθηναίων, ἀφικόμενοι ἐς Κέρκυραν ἐστράτευσαν μετὰ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ τοὺς ἐν τῷ ὄρει τῆς

Cap. **45**. § 2. *ἐς Μεθώνην* codd. Strab. p. 374 *μεταξὺ δὲ Τροιζῆνος καὶ Ἐπιδαύρου χωρίον ἦν ἐρυμνὸν Μέθανα καὶ χερρόνησος ὁμώνυμος τούτῳ· παρὰ Θουκυδίδῃ δὲ ἔν τισιν ἀντιγράφοις Μεθώνη φέρεται ὁμωνύμως τῇ Μακεδονικῇ* testatur suo tempore in plerisque libris Thucydideis fuisse *Μέθανα* eamque formam ipsum pro veriore habuisse. Eadem forma plurali tantum usus est Paus. II 34. Nos Strabonis auctoritatem pluris facimus quam librorum manu scriptorum Thucydidis et Diodori XII 65. Idem etiam nunc paeninsulae nomen.

Cap. **46**. § 1. Pronomine *ὃν*, quod in libris aliquot deterioribus post *χρόνον* additur, optime caremus. Cf. VIII 10, 1.

§ 2. *ἀπολαβόντες*. Cf. adn. I 7, 1. — *τῆς χερσονήσου*, quae et ipsa Methana nominabatur. Cf. Strab. 374. Ex quo apparet seclusa abesse posse, quae ideo praeterea delenda sunt, quod oppidum non in isthmo, sed in media ora occidentali paeninsulae situm erat. Cf. Curt. Pelop. II p. 441 (apud Paus. IV 34, 1 *ἰσθμός* ipsam paeninsulam significat). Neque omnino hic oppidi mentionem fieri putamus. De paeninsula montuosa et ab isthmo in triangulam speciem procurrente cf. Curt. l. d. p. 438 sqq. Bursian. Geogr. II p. 91. — *φρούριον καταστησάμενοι*. Cf. IV 118, 4. V 18, 7. Huius munimenti adhuc reliquiae extant. Cf. Bursian. l. d. p. 92. Herwerd. Stud. Thuc. p. 55 *ἐγκαταστησάμενοι* mavult, quod ut scriptori licebat, ita, cum locus per se intellegi posset, necesse non erat. — *Ἁλιάδα*. Cf. II 56, 5. adn. I 105, 1. Leak. Pelop. II p. 463. — *ἐξετείχισαν*. Cf. adn. 4, 1.

Cap. **46**. Cf. Polyaen. VI 20. — § 1. *ἐς τὴν Σικελίαν* ... *ἐς Κέρκυραν*. Secundum mandata. Vid. c. 2. — *ναυσὶ Ἀθηναίων*. Non igitur in earum numero fuerunt Chiae, quarum mentio iniecta est 13, 2. Probabiliter tamen Class. coniecit ante *ναυσί* navium numerum excidisse. Num quadraginta fuerint, quot eisdem ducibus primum Athenis in Siciliam profectae sunt (2, 2), parum certum est. — *τῷ ὄρει τῆς Ἰστώνης*. Haec etsi confirmantur Polyaeni verbis *τὸ τῆς Ἰστώνης ὄρος*, tamen ideo suspecta videantur, quod alibi constanter appositione in his utitur Thucydides. Cf. III 116, 1. IV

Ἰστώνης Κερκυραίων καθιδρυμένους, οἳ τότε μετὰ
τὴν στάσιν διαβάντες ἐκράτουν τε τῆς γῆς καὶ
2 πολλὰ ἔβλαπτον. προσβαλόντες δὲ τὸ μὲν τείχι-
σμα εἷλον, οἱ δὲ ἄνδρες καταπεφευγότες ἀθρόοι
πρὸς μετέωρόν τι ξυνέβησαν ὥστε τοὺς μὲν ἐπι-
κούρους παραδοῦναι, περὶ δὲ σφῶν τὰ ὅπλα
3 παραδόντων τὸν Ἀθηναίων δῆμον διαγνῶναι. καὶ
αὐτοὺς ἐς τὴν νῆσον οἱ στρατηγοὶ τὴν Πτυχίαν
ἐς φυλακὴν διεκόμισαν ὑποσπόνδους, μέχρι οὗ
Ἀθήναζε πεμφθῶσιν, ὥστ', ἐάν τις ἁλῷ ἀπο-
4 διδράσκων, ἅπασι λελύσθαι τὰς σπονδάς. οἱ δὲ
τοῦ δήμου προστάται τῶν Κερκυραίων, δεδιότες
μὴ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτοὺς ἐλθόντας οὐκ ἀποκτείνωσι,

§ 3. *ὥστε ἄν* codd. nisi quod *ὥστε ἐάν* D. In omnibus libris *ἄν* pro *ἐάν* duobus tantum locis traditum est VI 13, 1. 18, 6. „*Ἄν* pro *ἐάν* dictum est in recentiore dialecto Attica, nusquam a veteribus Atticis, qui solis usi sunt formis *ἐάν* et *ἤν*, nisi quod in crasi cum *καί* particula *κἄν* dixerunt." Guil. Dindorf. Lex. Soph. p. 33.
§ 4. *τοὺς ἐλθόντας* codd. Cf. adn.

70, 1. 96, 7. Quale vitium sublatum est Iust. XXXVI 2, 14. Tamen haec Latinis non prorsus esse abiudicanda discas ex Krebs. Antibarb. p. 39. Atque apud Polybium huic loco simillimum est I 54, 6 *τὴν ἄκραν τοῦ Παχύνου*, cui consentiunt Liv. XXIV 35, 3 promontorium Pachyni (cf. VIII 13, 5. XXIV 12, 4) et Tac. Ann. VI 50 promontorium Miseni. Cf. Krueg. Gr. § 50, 7 adn. 7. De ipso hoc monte cf. adn. III 85, 4. — *τότε*. Vid. III l. d. et de *τότε* adn. I 101, 2.

§ 2. *πρὸς μετέωρόν τι*. Ergo castellum non in vertice montis situm erat. — *τοὺς ἐπικούρους*. Cf. III 85, 3.

§ 3. *τὴν Πτυχίαν*. „Hinc colligitur (inquit Palmer. in Graec. ant. p. 362) eam insulam fuisse Corcyraeorum civitati vicinam; nec alia, ut puto, potest esse quam ea, quae ad os portus Corfu civitatis praeiacet et nunc insula Sancti Viti [sive Vido] vocatur." Huds. „Plin. IV 12 [§ 53] ante Corcyram Ericusa, Marathe, . . . *Ptychia*, Tarachie. Sic fere etiam Steph." Wass. Cf. Dodw. It. I p. 28 (39) et adn. III 75, 5. — *μέχρι . . . πεμφθῶσιν*. Cf. adn. I 137, 2. III 28, 2. — *ἐάν τις*. Meinek. Herm. III p. 355 *ἐὰν εἷς τις* mavult, ut *ἅπασι* opponatur. Sed neque oppositione hic opus est et Polyaen. VI 20 *ἐὰν δέ τινες αὐτῶν φεύγοντες ἁλῶσι, λελύσθαι τὰς σπονδάς* codicum scripturam veram esse confirmat.

§ 4. *οἱ δὲ . . . προστάται*. Cf. adn. III 70, 3. — *αὐτοὺς ἐλθόντας*. Cum sententia postulet non eos, qui venissent, sed eos (captivos), si eo (*Ἀθήναζε*) venissent, *τούς* in codd. traditum vitiosum esse apparet. Magis placebat *αὐτούς* reponere, quam *τούς* Dobraeo auctore delere. Non allegandum est III 81, 4, ubi vide adn.

μηχανῶνται τοιόνδε τι. τῶν ἐν τῇ νήσῳ πείθουσί 5
τινας ὀλίγους, ὑποπέμψαντες φίλους καὶ διδάξαντες ὡς κατ' εὔνοιαν δὴ λέγειν ὅτι κράτιστον αὐτοῖς εἴη ὡς τάχιστα ἀποδρᾶναι, πλοῖον δέ τι αὐτοὶ ἑτοιμάσειν· μέλλειν γὰρ δὴ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων παραδώσειν αὐτοὺς τῷ δήμῳ τῶν Κερκυραίων.

ἀπόδρασις ἐνίων τῶν φυγάδων καὶ τῶν πάντων ὠμοτάτη κόλασις.

47. Ὡς δὲ ἔπεισαν καὶ μηχανησαμένων τὸ 1
πλοῖον ἐκπλέοντες ἐλήφθησαν, ἐλέλυντό τε αἱ σπονδαὶ καὶ τοῖς Κερκυραίοις παρεδέδοντο οἱ
πάντες. ξυνελάβοντο δὲ τοῦ τοιούτου οὐχ ἥκιστα, 2
ὥστε ἀκριβῆ τὴν πρόφασιν γενέσθαι καὶ τοὺς τεχνησαμένους ἀδεέστερον ἐγχειρῆσαι, οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, κατάδηλοι ὄντες τοὺς ἄνδρας μὴ ἂν βούλεσθαι ὑπ' ἄλλων κομισθέντας, διότι αὐτοὶ

§ 5. *πείθουσί τινας ὀλίγους*. „Non diserte expressit, quid persuadere eis conati sint. Sed id latet in sequentibus verbis *ὅτι κράτιστον αὐτοῖς εἴη ὡς τάχιστα ἀποδρᾶναι*. Quae verba cum pendeant ex *λέγειν*, noluit ea bis dicere, etsi bis intellegenda sunt, certe *ἀποδρᾶναι*.“ Haack. De coniunctis vocabulis *τινες ὀλίγοι* cf. I 63, 1. IV 56, 1. — *δή*, scilicet. Cf. adn. III 10, 6. — *ὅτι ... εἴη ... ἑτοιμάσειν*. Cf. adn. I 87, 4.

Cap. 47. § 1. *ἔπεισαν καὶ ... ἐλήφθησαν*. Illius verbi subiectum, quod dicitur, sunt *οἱ ὑποπεμφθέντες φίλοι*, huius *τῶν ἐν τῇ νήσῳ οἱ πεισθέντες*. — *μηχανησαμένων*. Cf. adn. 36, 3. — *ἐλέλυντο ... παρεδέδοντο*. De plusquamperfectis cf. adn. 23, 1.

§ 2. *ξυνελάβοντο τοῦ τοιούτου*. Cf. Matth. Gr. § 325, 1. Krueg. Gr. § 47, 15. — *ὥστε ἀκριβῆ ... γενέσθαι*. Portus: ut certa minimeque dubia causa videretur (illis, qui in insula erant). *Ἡ πρόφασις*, quam schol. neglegentius *ἀπάτην*, Heilm. melius den gebrauchten (potius vorgespiegelten) Beweggrund explicat, est indicata verbis postremis superioris capitis, *μέλλειν γὰρ ... τῶν Κερκυραίων*. *Ἀκριβῆ* schol. interpretatur *πιθανὴν καὶ πιστήν*. Explicatur hoc inciso superius *τοῦ τοιούτου*. — *κατάδηλοι ὄντες ... βούλεσθαι*. De infinitivo cf. Matth. Gr. § 549 adn. 2 et supra ad 38, 1. Aliquotiens sic Appian., ut Mithr. c. 13. 23. Cf. Tacit. Dial. de orat. c. 16 manifestus est ... accingi. Cum verbo *ξυνέλαβοντο* haec hunc in modum cohaerent: Eam rem peragendam haud minime adiuverant duces Atheniensium eo quod manifestum erat, eis non volentibus fore, si viri ab aliis (Athenas) deducti his honorem ferrent. Ex qua interpretatione duo cognoscuntur, *ἂν βούλεσθαι* et condicioni cuidam subiectum esse neque id in rerum aliqua veritate, sed in cogitatione versari eaque de causa infinitivum necessarium esse.

ἐς Σικελίαν ἔπλεον, τὴν τιμὴν τοῖς ἄγουσι προσ-
3 ποιῆσαι. παραλαβόντες δὲ αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι ἐς οἴκημα μέγα κατεῖρξαν, καὶ ὕστερον ἐξάγοντες κατὰ εἴκοσιν ἄνδρας διῆγον διὰ δυοῖν στοίχοιν ὁπλιτῶν ἑκατέρωθεν παρατεταγμένων, δεδεμένους τε πρὸς ἀλλήλους καὶ παιομένους καὶ κεντουμένους ὑπὸ τῶν παρατεταγμένων, εἴ πού τίς τινα ἴδοι ἐχθρὸν ἑαυτοῦ· μαστιγοφόροι τε παριόντες ἐπετάχυνον τῆς ὁδοῦ τοὺς σχολαίτερον προϊόντας.

1 48. Καὶ ἐς μὲν ἄνδρας ἑξήκοντα ἔλαθον τοὺς ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξαγαγόντες καὶ διαφθείραντες (ᾤοντο γὰρ αὐτοὺς μεταστήσοντάς ποι ἄλλοσε ἄγειν)· ὡς δὲ ᾔσθοντο καί τις αὐτοῖς

φόνος δεινότατος τῶν φυγάδων. τελευτὴ τῆς στάσεως. οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Σικελίαν ἀποπλέουσι.

Cap. 47. § 3. καθεῖρξαν codd. Emend. Class. In reliquis verborum compositorum exemplis Th. εἴργειν habet. Cf. I 76, 2. IV 98, 6. VI 6, 2. 91, 2. VII 57, 7. II 39, 1. 53, 4. III 45, 3. IV 37, 1.

προσιόντας codd. Cf. adn.

Cap. 48. § 1. μεταστήσοντας de coniectura editoris exemplorum Tauchnitzianorum primus recepit Haack. Vulgo et Bekk. μεταστήσαντας. Quam vulgatam interpretantur existimabant enim ab eis (Corcyraeis) eductos (ex carcere) alio traduci, Ita fere post alios Krohl. Quaest. Thuc. I p. 9. Sed cur haec interpretatio improbanda esset, exposuimus contra hunc in Comment. antiqu. stud. 1842 p. 130.

§ 3. ἐς οἴκημα ... κατεῖρξαν. De ἐς praepos. cf. Herod. V 63. Cratin. apud Poll. X 160. Alibi κατείργειν cum ἐν praep. iungitur. Cf. Dem. XVIII 97. Luci. Ver. hist. I 33. Demon. 25. Eadem in verbo κατακλείειν varietas. Cf. I 109, 4. IV 57, 2 cum Xen. Cyr. VII 2, 5. — μαστιγοφόροι, lorarii, lictores. Non raro commemoratur Κερκυραία μάστιξ. Vid. Muell. de Corcyr. rep. p. 24 sq. — ἐπετάχυνον τῆς ὁδοῦ. De genetivo cf. adn. 33, 2. — τοὺς . . . προϊόντας. „Perbene se habet προσιόντας, quod Suidas quoque s. v. σχολαίτερον servat, cum exules, qui e carcere educti ad Corcyraeorum armatos . . . prae metu lentius accederent, ab μαστιγοφόροις urgerentur. Etenim μαστιγοφόροι illi exules usque ad illum locum, in quo Corcyraei instructi duos ordines effecerant, putandi sunt comitati esse, non [item] intra ipsos ordines armatorum, quippe qui ea re impediti fuissent, quominus suos quisque inimicos vulnerarent.“ Krohl. Quaest. Thuc. I p. 9. Sed patet ἐπετάχυνον eiusdem temporis esse atque διῆγον. Cum autem per armatorum ordines ducerentur, non accedebant ad eos, sed accesserant. Recepta Dukeri emendatione tardius (mortis timore) progredientes intellegimus.

Cap. 48. § 1. μεταστήσοντας ... ἄλλοσε, ut eos in alium quendam locum transmoverent. Cf. sd. —

ἐδήλωσε, τούς τε Ἀθηναίους ἐπεκαλοῦντο καὶ ἐκέλευον σφᾶς, εἰ βούλονται, αὐτοὺς διαφθείρειν, ἔκ τε τοῦ οἰκήματος οὐκέτι ἤθελον ἐξιέναι, οὐδ' ἐσιέναι ἔφασαν κατὰ δύναμιν περιόψεσθαι οὐδένα.
οἱ δὲ Κερκυραῖοι κατὰ μὲν τὰς θύρας οὐδ' αὐτοὶ 2
διενοοῦντο βιάζεσθαι, ἀναβάντες δὲ ἐπὶ τὸ τέγος τοῦ οἰκήματος καὶ διελόντες τὴν ὀροφὴν ἔβαλλον
τῷ κεράμῳ καὶ ἐτόξευον κάτω. οἱ δὲ ἐφυλάσσοντό 3
τε ὡς ἐδύναντο καὶ ἅμα οἱ πολλοὶ σφᾶς αὐτοὺς διέφθειρον, οἰστούς τε, οὓς ἀφίεσαν ἐκεῖνοι, ἐς τὰς σφαγὰς καθιέντες καὶ [ἐκ] κλινῶν τινων, αἳ ἔτυχον αὐτοῖς ἐνοῦσαι, τοῖς σπάρτοις καὶ ἐκ τῶν

§ 3. ἠδύναντο codd. multi. Cf. sd. 33, 2.
ἐκ, quod praeter codd. Poll. X 37 habet, om. Valla.

σφᾶς ... αὐτούς. Αὐτούς a σφᾶς pronomine ad exules referendo disiungendum accusativum subiecti ad Athenienses spectantem esse recte docet Arn. — ἐσιέναι. De infinitivo ex περιόψεσθαι pendenti cf. adn. I 35, 4.

§ 2. ἀναβάντες ... τὴν ὀροφήν. Discernitur τέγος, tectum, Dach, (quod Atticum, στέγος commune esse demonstrat Duk.) et ὀροφή, lacunar, Decke (Hier. Muellero Giebel). Alibi tamen ὀροφή, ut ὄροφος I 134, 2, etiam de tecto legitur. Cf. III 68, 3. Διελεῖν non idem est atque ἀφελεῖν I 134, 2, ubi aliud fuisse Spartiatarum consilium Nepotis verbis docuimus, sed perfringere, revellere et ita aperire, quam vim recte tenens Arn. comparat V 2, 4. 3, 2 aliosque locos. — τῷ κεράμῳ. Cf. adn. II 4, 2.

§ 3. τὰς σφαγάς, iugula. Cf. Xen. Cyneg. 10, 16. — ἐκ κλινῶν τινων. Haec utrum cum ἀπαγχόμενοι (cf. de ἐκ adn. III 81, 3) an cum τοῖς σπάρτοις (ut detractae lectis institae vel facti e lectis funes significentur) cohaereant, dubitari potest. Illi explanationi favet additum ἐκ, quod ex altera non solum inutile, sed etiam falsum est, huic ratio, qua praepositio in altero membro est posita, et quod ἀπάγχεσθαι proprie non est se suspendere, quae notio addito ἐκ ob haec, ut videtur, verba ei tribuitur in lex. Pass. ed. rec., sed se strangulare. Cum igitur neutra ratio difficultate careat, Vallae auctoritate confisi ἐκ hic ex proximo καὶ ἐκ per errorem illatum esse censemus. Atque altero loco maxime diversum est, cum ad ποιοῦντες pertineat. Cf. Herod. I 194 ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα. — τοῖς σπάρτοις, restibus, institis, fasciis, Gurten. Ita Beck. Char. II p. 117, et videtur haec explanatio propter additum articulum et quod huic inciso verbum ποιεῖν non est adiectum praestare alteri, qua volunt esse funes (ex institis factos). Κλίναι autem etiam alibi sunt potissimum spondae. Cf. adn. III 68, 3. — καὶ ἐκ τῶν ... παραιρήματα ποιοῦντες. Ποιοῦντες participium participio ἀπαγχόμενοι subiectum est, et haec mutata oratione pro verbis καὶ ἐκ τῶν ἱματίων (πεποιημέ-

ἱματίων παραιρήματα ποιοῦντες ἀπαγχόμενοι, παντί
⟨τε⟩ τρόπῳ τὸ πολὺ τῆς νυκτός (ἐπεγένετο γὰρ
νὺξ τῷ παθήματι) ἀναλοῦντες σφᾶς αὐτοὺς καὶ
4 βαλλόμενοι ὑπὸ τῶν ἄνω διεφθάρησαν. καὶ αὐτοὺς
οἱ Κερκυραῖοι, ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, φορμηδὸν
ἐπὶ ἁμάξας ἐπιβαλόντες ἀπήγαγον ἔξω τῆς πόλεως·
τὰς δὲ γυναῖκας, ὅσαι ἐν τῷ τειχίσματι ἑάλωσαν,
5 ἠνδραπόδισαν. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ οἱ ἐκ τοῦ
ὄρους Κερκυραῖοι ὑπὸ τοῦ δήμου διεφθάρησαν,

ἀναλοῦντες ex Heilmanni coniectura post Haackium recepit Bekk. Vulgo ἀναδοῦντες. Suidas et Zonaras: ἀναλοῦντες, ἀντὶ τοῦ ἀναιροῦντες· Θουκυδίδης· καὶ ἀναλῶν καὶ ἀναλοῦν (II 24. VI 12. VIII 45). Valla: sibi manus inferentes.

§ 4. ἠνδραποδίσαντο codd. Reliquis locis omnibus Th. activo utitur. Emend. Meinek. Herm. III p. 366.

νοις) παραιρήμασι ideo scripta sunt, quia παραιρήματα illo ipso tempore ab exulibus facta esse scriptor clare vult dicere. Παραιρήματος vocabulum e Thuc. afferunt Pollux VII 64. Moer. Suid. Phot. al. grammatici. Non esse τὰ πρὸς ταῖς ὤαις, quam vim ei tribuit Pollux, sive vestium fimbrias ex subiuncto ποιοῦντες apparere vidit Piers. ad Moer. Restes interpretatus est Portus. Sed secundum originem videntur potius esse ἀπὸ τῶν ἱματίων παρῃρημένα (cf. Galen. in Schneid. lex.), segmenta, laciniae, claves, Streifen. Bene igitur schol.: ὡς ἂν εἰ ἔλεγε· τελαμῶνάς τινας ἀποσχίζοντες τῶν ἱματίων ὥσπερ ζώνας ἐποίουν. — παντί ⟨τε⟩ τρόπῳ. Particula τε (Valla: omni denique modo) addenda erat. Nam παντὶ τρόπῳ . . . ἀναλοῦντες σφᾶς αὐτοὺς non cohaerere cum superioribus participiis καθιέντες et ἀπαγχόμενοι contra Goellerum demonstravimus in ed. mai. Suppl. Sin autem παντὶ τρόπῳ et proxima omnia ad διεφθάρησαν referimus, proprie copulam omitti non posse, cum duo verba διέφθειρον et διεφθάρησαν inter se coniungenda sint, perspicuum est. Reisigius tamen in Coniect. ad Aristoph. p. 316, Arnoldus, Haasius in Lucubr. Thuc. p. 14 putant maiorem numerum participiorum in causa fuisse, cur ab instituta oratione paululum deflecteret Thucydides et ita pergeret, ut si aut alterum verbum διεφθάρησαν non esset additurus aut superiora σφᾶς αὐτοὺς διέφθειρον oblitus esset. Illis παντὶ τρόπῳ autem scriptor non solum superiore membro καὶ ἅμα οἱ πολλοὶ . . . ἀπαγχόμενοι expressa, sed, cum διεφθάρησαν non de sola maiore parte, sed ut antea ἐφυλάσσοντο de omnibus in illo aedificio inclusis dictum sit, etiam remotiora Κερκυραίων ἀναβάντων . . . ἐτοξεύοντο κάτω complectitur, unde et duplex partitio illorum παντὶ τρόπῳ διεφθάρησαν oritur, et, cur hoc verbum addi necesse fuerit, cognoscitur. Nam „qui ὑπὸ τῶν ἄνω βαλλόμενοι perierunt, διεφθάρησαν quidem, sed non σφᾶς αὐτοὺς διέφθειρον.“ Goell.

§ 4. φορμηδόν. Cf. adn. II 75, 2.

καὶ ἡ στάσις πολλὴ γενομένη ἐτελεύτησεν ἐς τοῦτο,
ὅσα γε κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε· οὐ γὰρ ἔτι ἦν
ὑπόλοιπον τῶν ἑτέρων ὅ τι καὶ ἀξιόλογον. οἱ δὲ 6
Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Σικελίαν, ἵναπερ τὸ πρῶτον
ὥρμηντο, ἀποπλεύσαντες μετὰ τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων
ἐπολέμουν.

Ἀνακτόριον αἱρεῖται ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Ἀκαρνάνων.

49. Καὶ οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι καὶ Ἀκαρνᾶνες ἅμα τελευτῶντος τοῦ θέρους στρατευσάμενοι Ἀνακτόριον Κορινθίων πόλιν, ἣ κεῖται ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, ἔλαβον προδοσίᾳ· καὶ ἐκπέμψαντες Κορινθίους αὐτοὶ Ἀκαρνᾶνες οἰκήτορες ἀπὸ πάντων ἔσχον τὸ χωρίον. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

Ἀρταφέρνην μετὰ γραμμάτων βασιλέως ἐς Λακεδαίμονα πορευόμενον

50. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἀριστεί- 1
δης ὁ Ἀρχίππου, εἷς τῶν ἀργυρολόγων νεῶν Ἀθη-
ναίων στρατηγός, αἳ ἐξεπέμφθησαν πρὸς τοὺς
ξυμμάχους, Ἀρταφέρνη, ἄνδρα Πέρσην, παρὰ βασι-

§ 5. ἐτελεύτησεν ἐς ... Cf. adn. II 51, 1. — ὅσα γε ... τόνδε. Hinc post bellum Pelop. ante mortem Thucydidis novas seditiones Corcyrae excitatas esse suspicari possumus. Diodorus quidem ipso bello Pelop. alium Corcyrae tumultum commemorat XIII 48; sed vid. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 735 et Muell. de Corcyr. rep. p. 33. Ὅσα γε, quantum quidem attinet. Cf. VIII 70, 1 adn. — οὐ γὰρ ... ἀξιόλογον, neque enim iam reliquum erat ex altera factione (ex factione optimatium) quod (non solum reliquum, sed) etiam mentione dignum esset; sive clarius neque enim quod reliquum erat ex altera factione etiam eiusmodi erat, ut mentione dignum sit. Cf. II 54, 5. adn. III 67, 2.

§ 6. ἵναπερ ... ὥρμηντο. Similiter 74, 1, ubi cf. adn.

Cap. 49. Ἀνακτόριον. Cf. I 55. — καὶ ἐκπέμψαντες τοὺς Κορινθίους] ἀντὶ τοῦ καὶ ἐκβαλόντες τοὺς ὄντας ἐκεῖ (vid. I 55) Κορινθίους. Schol. De hac vi verbi ἐκπέμπειν Arn. comparat V 52, 2. Add. Hom. Odyss. XVIII 336. — αὐτοὶ ... τὸ χωρίον. Αὐτοί significat, quamquam Athenienses et Acarnanes communiter hanc expeditionem suscepissent, solos Acarnanes incolas urbis expugnatae factos esse. Cf. adn. V 60, 1. Ἀπὸ πάντων autem schol. recte explicat ἀφ' ἑκάστης πόλεως Ἀκαρνανίας. „Acarnania enim in varias tribus et conventus seu parvas partes erat divisa, quae singulae quodammodo sui iuris erant." Bloomf. Cf. II 9, 4 Ἀκαρνάνων οἱ πλείους, 77, 2 Ἀκαρνάνων πάντων, ex quo loco et hoc societate iunctas esse illas civitates apparet. Add. adn. III 105, 1 et de concilio Boetorum posita verba οἱ πάντες Βοιωτοί II 2, 4. III 65 sq.

Cap. 50. § 1. ἀργυρολόγων νεῶν. Cf. adn. III

λέως πορευόμενον ἐς Λακεδαίμονα ξυλλαμβάνει ἐν
2 Ἠιόνι τῇ ἐπὶ Στρυμόνι. καὶ αὐτοῦ κομισθέντος
οἱ Ἀθηναῖοι τὰς μὲν ἐπιστολὰς μεταγραψάμενοι
ἐκ τῶν Ἀσσυρίων γραμμάτων ἀνέγνωσαν, ἐν αἷς
πολλῶν ἄλλων γεγραμμένων κεφάλαιον ἦν [πρὸς
Λακεδαιμονίους] οὐ γιγνώσκειν ὅ τι βούλονται.
πολλῶν γὰρ ἐλθόντων πρέσβεων οὐδένα ταὐτὰ
λέγειν· εἰ οὖν βούλονται σαφὲς λέγειν, πέμψαι
3 μετὰ τοῦ Πέρσου ἄνδρας ὡς αὐτόν. τὸν δὲ Ἀρτα-
φέρνη ὕστερον οἱ Ἀθηναῖοι ἀποστέλλουσι τριήρει
ἐς Ἔφεσον καὶ πρέσβεις ἅμα· οἳ πυθόμενοι αὐτόθι
βασιλέα Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ τεθνηκότα

Ἀθηναῖοι ξυλλαμβάνουσι. θάνατος Ἀρταξέρξου.

Cap. **50.** § 3. *Ἀρταξέρξην. Ἀρτοξέρξην* Bekk., qui in ed. stereot. vulgatam nominis formam ex solo m. profert, quamquam in mai. exempl. praeter C ceteros omnes eam exhibere ipse affirmavit. Cf. sd. I 104, 1. Quod restat, *α* tuentur etiam Persica nomina Artachschethr et Artaschir, unde Graecum Artaxerxes ortum esse docuit Grotef. in Heer. Id. I 2 p. 351.

19, 1. — *Ἠιόνι.* Cf. adn. I 107.

§ 2. ***μεταγραψάμενοι***, cum transscribendas (et hac re convertendas) curassent. — — ***ἐκ τῶν Ἀσσυρίων γραμμάτων.*** „Brissonius de regno Persar. I p. 141 dicit Thucydidem referre has litteras Assyrio sermone scriptas fuisse . . . Non video, cur *Ἀσσύρια γράμματα* hic pro sermone Assyrio accipi debeant; nam hoc potius dixisset *ἐκ τῆς Ἀσσυρίας γλώσσης*, ut I 138 *Περσίδα γλῶσσαν*, vel *διαλέκτου*, ut Plut. Apophth. p. 325 *τὴν Περσίδα διάλεκτον.* Nec scio ab aliis proditum Persas tum lingua Assyria usos fuisse. [Quod in aula atque edictis principum factum esse frustra ex his verbis collegit Blum. de Herodot. et Ctes.] Fortassis hoc significat Thuc., Persas non habuisse suas ac proprias litterarum formas, sed ad scribendum adhibuisse litteras Assyrias, quas pro antiquissimis habet Plinius H. N. VII 56, et ab Assyriis ad . . . alios orientis populos venisse viri docti existimant.“ Duk. Cuius explanationem probans Arn. Persas, populum semiferum, cum propriis litterarum formis careret, Assyrias ascivisse, sicut Galli Graecis usi sint, explicat. Significari videatur scriptura cuneata, quam Herodot. IV 87 Assyriam vocari Heeren. Id. I 2 p. 369 ed. 4 censet, si hanc non solum in monumentis, sed etiam in epistolis adhibitam esse constiterit. — ***πρὸς Λακεδαιμονίους*** cum ad *γεγραμμένων* pertineat, interpretamentum esse liquet iniquo loco insertum. — ***πολλῶν . . . πρέσβεων.*** Lacedaemonios decrevisse ad regem Persarum legatos mittere II 7 legimus. Sed prima legatio intercepta est, vid. II 67; de aliis Thucyd. nihil narravit. — ***σαφές***, i. e. *σαφές τι*, quod vulgo hic additum etiam alibi apud adiectiva omittitur. Vid. VI 21, 1. Matth. Gr. § 487, 7. Schneid. ad Xen. Cyr. IV 4, 8. Ita aliud sentio Quintil. Inst. X 1, 41, ubi vid. Herbst.

§ 3. ***νεωστὶ τεθνηκότα . . . ἐτελεύτησεν.*** Conspirat

(κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτελεύτησεν) ἐπ' οἶκον ἀνεχώρησαν.

Χῖοι τὸ τεῖχος περιαιροῦσιν.

51. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Χῖοι τὸ τεῖχος περιεῖλον τὸ καινὸν κελευσάντων Ἀθηναίων 1 καὶ ὑποπτευσάντων ἐς αὐτούς τι νεωτεριεῖν, ποιησάμενοι μέντοι πρὸς Ἀθηναίους πίστεις καὶ βεβαιό-

Cap. **51.** § 1. *αὐτούς.* T. Gr. B. Mosqu. *ἑαυτούς.* Bekk. *αὑτούς.* Cf. adn.

Diodor. XII 64 Artaxerxem mortuum esse dicens Ol. LXXXVIII 4 Stratocle archonte. Cf. Wessel. ad Diod. l. d. Clint. Fast. Hell. ed. Krueg. p. 326. Clariss. l. d. p. 41. Successit ei Xerxes II, qui, si fides Ctesiae Pers. 45 (cf. tamen Clint.), post quadraginta quinque dies necatus est; huic Sogdianus, qui non multo amplius sex menses regnavit; huic Darius II, quem l. VIII aliquotiens nominat Thuc.

Cap. **51.** § 1. ***περιεῖλον.*** Cf. adn. I 108, 3. — ***καὶ ὑποπτευσάντων.*** *Καί* ne suspectum habeas, cf. adn. I 1, 1 *καὶ ἐλπίσας.* — ***ἐς αὐτούς*** utrum cum *ὑποπτευσάντων* verbo an reposito *αὑτούς* cum *νεωτεριεῖν* iungenda sint, dubitari potest; nam et *ὑποπτεύειν ἔς τινα ἄνθρωπον* dicitur, qua formula saepe utitur Dio Cass. („vid. p. 22, 100. 269, 8. 274, 94. 309, 58. 322, 41. 429, 80. 690, 96." Bloomf. ad VI 92), et *νεωτερίζειν ἔς τινα*, ut II 3, 1; illud verisimilius videtur Kruegero in Comment. antiqu. stud. 1842 p. 101 et propter collocationem verborum et quod *νεωτερίζειν ἔς τινα* soleat valere vim alicui facere, manus alicui afferre. Neutra causa nobis satis videtur valere; nam in verbo *νεωτερίζειν* per se, non per additam praepositionem haec vis inest (III 66, 2. 75, 5) et verborum collocatio non minus alteram rationem probat. Cum autem qui suspectentur in propatulo sit, *ἐς αὐτούς* multo gravius est cum verbo *νεωτεριεῖν* iunctum. De pronomine *αὐτούς*, pro quo *αὑτούς* scribi non necesse sit, cf. adn. 73, 2. — ***ποιησάμενοι . . . βεβαιότητα.*** Si in his *ποιεῖσθαι πίστιν πρός τινα* interpretamur pacisci cum aliquo, quam usitatam notionem huius formulae esse exemplis Xen. Hell. I 3, 12 *ὤμοσαν τόν τε κοινὸν ὅρκον καὶ ἰδίᾳ καὶ ἀλλήλοις πίστεις ἐποιήσαντο*, Herod. IX 92 *οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας*, similibus docent Krueg. ad Dion. p. 331 et Schoem. Observ. in Thuc. p. 10 sq., in verbis *ποιησάμενοι βεβαιότητα* dilogia statuenda est. Haec enim ex particula *μέντοι*, quae vim adversandi toti huic enuntiato tribuit, perspicuum est non posse sonare satis dare alicui, fidem dare, quam significationem apud Thucydidem eis subiectam esse sine dubio huc respiciens scribit Steph. in Thes. v. *βεβαιότης*, sed valere sibi comparare seu impetrare fidem, sich Sicherheit verschaffen. At recte Schoemannus l. c. docet nihil obstare, quominus *πίστιν ποιεῖσθαι* quoque in eundem modum accipiatur, ut sit efficere, ut sibi fides detur, sich ein Versprechen verschaffen. Cf. *ἄδειαν ποιεῖσθαι* VI 60, 3. Ita verbis intellectis exspectes quidem *παρ' Ἀθηναίων*, sed *πρός* significatione latissima usurpari, ubi aliquid alteri cum altero inter-

τητα ἐκ τῶν δυνατῶν μηδὲν περὶ σφᾶς νεώτερον
2 βουλεύσειν. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἕβδομον
ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης
ξυνέγραψεν.
1 52. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθὺς τοῦ
τε ἡλίου ἐκλιπές τι ἐγένετο περὶ νουμηνίαν καὶ
2 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἱσταμένου ἔσεισε. καὶ οἱ Μυτι-
ληναίων φυγάδες καὶ τῶν ἄλλων Λεσβίων, ὁρμώ-
μενοι οἱ πολλοὶ ἐκ τῆς ἠπείρου καὶ μισθωσάμε-
νοι ἔκ τε Πελοποννήσου ἐπικουρικὸν καὶ αὐτόθεν
ξυναγείραντες, αἱροῦσι Ῥοίτειον, καὶ λαβόντες
δισχιλίους στατῆρας Φωκαΐτας ἀπέδοσαν πάλιν,
3 οὐδὲν ἀδικήσαντες. καὶ μετὰ τοῦτο ἐπὶ Ἄντανδρον
στρατεύσαντες προδοσίας γενομένης λαμβάνουσι
τὴν πόλιν. καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τάς τε ἄλλας

οἱ Μυτιληναίων φυγάδες πρῶτον μὲν Ῥοίτειον, τοῦτο δὲ ἀποδόντες Ἄντανδρον αἱροῦσιν. ἡ διάνοια αὐτῶν.

cedere dicatur, respondet Schoem. Cf. adn. II 45, 1. — ἐκ τῶν δυνατῶν cum superioribus iungenda esse inde liquet, quod Chii stultissimi existimandi essent, si pacti essent, ne Athenienses, quoad eius fieri posset, de condicione sua quidquam novarent. Debebant enim praevidere fore, ut Athenienses, quotienscunque aliquid in pristino suo statu innovassent, hanc necessariam sibi visam esse mutationem dicerent. Ceterum Krueger, qui olim ἐκ τῶν δυνατῶν ad μηδὲν . . . νεωτερίειν rettulit, postea se ob collocationem verborum in alteram interpretationem magis inclinare in Comment. antiqu. stud. l. d. professus est. Ipsum loquendi genus ἐκ τῶν δυνατῶν obviam fuit II 3, 4. — σφᾶς ad Chios spectare et ex ipso hoc pronomine et ex superiore adnotatione intellegitur.

Cap. 52. § 1. τοῦ ἡλίου ἐκλιπές τι ἐγένετο. „Eclipsin hanc Martii Iuliani die XXIo hora post mediam noctem VIIa statuunt chronologi.“ Dodw. Cf. Heiss. Eclips. bell. Pelop. Colon. 1834 p. 10 sq. — περὶ νουμηνίαν. Cf. II 28. — ἱσταμένου, i. e. ἄρχοντος, sive intra primam huius mensis decadem. Cf. Ideler. Chron. I p. 280. — ἔσεισε. Cf. Matth. Gr. § 295, 1. Bernh. Synt. p. 191.

§ 2. ὁρμώμενοι. Cf. adn. I 64, 2. — καὶ μισθωσάμενοι. De addita particula καί cf. adn. 51, 1. — ἔκ τε Πελοποννήσου ἐπικουρικόν. Τέ rursus ita collocatum est, ut si alterum verbum ξυναγείραντες non esset secuturum. Cf. 100, 1. 127, 2. adn. I 16. Ἐπικουρικόν substantive legitur etiam VIII 25, 2. De re cf. Wachsm. Ant. Gr. I p. 271 sq. — αὐτόθεν] ἀπὸ τῆς ἠπείρου. Schol. — Ῥοίτειον. Cf. VIII 101, 3. — στατῆρας Φωκαΐτας. Erant aurei a Phocaeensibus cusi. Cf. Boeckh. Oec. civ. Ath. I p. 35 sq. Corp. inscr. Gr. I p. 236. Hultsch. Metrol. p. 130. 268. Pretium huius nummi videtur fuisse duodetriginta drachmarum Atticarum. — ἀπέδοσαν πάλιν, scil. Rhoeteum.

§ 3. Ἀντάνδρου. Ad sinum Adramyttenum inter Gargara et Atramytteum seu Atramyttium.

πόλεις τὰς Ἀκταίας καλουμένας, ἃς πρότερον Μυτιληναίων νεμομένων Ἀθηναῖοι εἶχον, ἐλευθεροῦν, καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἄντανδρον· καὶ κρατυνάμενοι αὐτήν (ναῦς τε γὰρ εὐπορία ἦν ποιεῖσθαι αὐτόθεν, ξύλων ὑπαρχόντων ἐκ τῆς Ἴδης ἐπικειμένης, καὶ τὴν ἄλλην παρασκευήν) ῥᾳδίως

Cap. 52. § 3. ὑπαρχόντων καὶ τῆς Ἴδης codd. Cf. adn. παρασκευῇ pauciores libri. Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. Laur. Vat. M. F. C. Reg. Bas. Gr., al. σκευῇ, in quo omissum est παρα compendio scriptum. De usu eius Thucydideo cf. adn. I 8, 1. De emendatione vide adn.

Cf. Strab. 606. — τὰς Ἀκταίας καλουμένας. „Has Ἀκταίας vocatas dicit, haud dubie quod n propinqua Lesbo ora sitae erant. Strabo 605 ad sinum Adramyttenum dicit esse τὸν τῶν Μιτυληναίων αἰγιαλὸν κώμας τινὰς ἔχοντα τῶν κατὰ τὴν ἤπειρον τῶν Μιτυληναίων. Et 607 ἐν δὲ τῇ παραλίᾳ τῇ ἐφεξῆς αἱ τῶν Μιτυληναίων κῶμαι (s. κατοικίαι), Κορυφαντίς τε καὶ Ἡράκλεια κ. τ. λ." Duk. Cf. Plehn. Lesbiac. p. 45. Eaedem sunt, quas Athenienses imperio suo adiunxisse III 50, 3 narratum est. Memorantur in titulo decretum de ordinandis sociorum tributis Ol. LXXXVIII 4 factum continente, qui exscriptus est in Inscr. Att. I ed. Kirchhoff. n. 37, ubi vide adn. p. 23. In earum numero habentur Rhoeteum et Antandrus. — πάντων μάλιστα. De neutro genere cf. Soph. El. 665. Matth. Ev. 12, 28 ποία ἐστὶ πρώτη πάντων ἐντολή; Dorv. ad Char. p. 571 (549) Winer. Gr. Nov. Test. § 27, 5. — καὶ κρατυνάμενοι cet. Ad totum id enuntiatum, quod sequitur, ex superioribus ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια repete ἤλπιζον, ἐνόμιζον. Cf. adn. 3, 2. Ceterum per καί particulam hic causa eorum quae antecesserunt adnectitur. Cf. I 33, 2 καὶ . . . ἐπικαλοῦνται, 80, 4 καὶ . . . ἔχομεν, II 36, 2 καὶ . . . παρεσκευάσαμεν, IV 87, 4 οὐδὲ ὀφείλομεν. Huic autem loco propter obliquam orationem simillimum est 87, 2 et VI 99, 2 καὶ φθάνειν ἂν κ. τ. λ. — ξύλων . . . ὑπαρχόντων, cum materiae copia esset ex Ida adiacente. De verbo ὑπάρχειν cum praepos. ἐκ iuncto cf. V 83, 1. VII 13, 1. 28, 3. Cum Ida mons propter arborum abundantiam commemoretur, qui traditam scripturam retinent ad evitandam ταυτολογίαν ita interpretari debent, ut materia et ibi parata fuisse et ex Ida adiacente facile parari potuisse dicatur. At hoc si Th. voluisset, non est dubium, quin ὑπαρχόντων τε καί scripturus fuerit, et ne sic quidem sententiam satis aperte enuntiavisset. Quare nobis nunc correctura opus esse videtur. — καὶ τὴν ἄλλην παρασκευήν. Servato dativo in codd. tradito vulgo interpositionis signum alterum post ἐπικειμένης participium ponitur; sed verba καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ cum eis, quae secuntur, coniuncta intellegi nequeunt, etsi Hofmanus vult esse ἐν τῇ ἄλλῃ παρ. anacoluthiam vel duas constructiones mixtas hic quaerens. Ad superiora autem si referuntur, quod ut faciamus, etiam τε—καί particulis cogimur inter se respondentibus, nos καὶ τὴν ἄλλην παρασκευήν coniecimus scribendum, Haack. et Goell. καὶ τῆς ἄλλης παρα-

ἀπ' αὐτῆς ὁρμώμενοι τήν τε Λέσβον ἐγγὺς οὖσαν κακώσειν καὶ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ Αἰολικὰ πολίσματα
4 χειρώσεσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα παρασκευάζεσθαι ἔμελλον.

1 53. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει ἑξήκοντα ναυσὶ καὶ δισχιλίοις ὁπλίταις ἱππεῦσί τε ὀλίγοις καὶ τῶν ξυμμάχων Μιλησίους καὶ ἄλλους τινὰς ἀγαγόντες ἐστράτευσαν ἐπὶ Κύθηρα· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Νικίας ὁ Νικηράτου καὶ Νικόστρατος
2 ὁ Διειτρέφους καὶ Αὐτοκλῆς ὁ Τολμαίου. τὰ δὲ Κύθηρα νῆσός ἐστιν, ἐπίκειται δὲ τῇ Λακωνικῇ κατὰ Μαλέαν· Λακεδαιμόνιοι δ' εἰσὶ τῶν περιοίκων, καὶ Κυθηροδίκης ἀρχὴ ἐκ τῆς Σπάρτης διέβαινεν

Ἀθηναῖοι στρατεύουσι ἐπὶ Κύθηρα, περιήγησις ταύτης τῆς νήσου.

κακῶσαι Cl.
χειρώσασθαι It. Vat. Laur. Pal. Aug. M. m. Cass. Vind. Gr. Ar. Cl. Chr. Cant. Ven. C. D. F. G. H. I. Parm.; vulgo χειρώσεσθαι. Cf. sd. 24, 4. 28, 5.
Cap. **53.** § 1. In membranis Διοτρεφοῦς. Cf. sd. III 75, 1.

σκευῆς, quamquam ille addit fortasse etiam dativum ex εὐπορίας nomine pendentem defendi posse, de quo nos dubitamus, cum παρασκευή ea res sit, cuius comparandae facultas fuerit. Cf. III 82, 2. Dativos ita tuetur Krohl. Quaest. Thuc. I p. 9 sq., ut eos superioribus genetivis absolutis respondere et alteram causam eis contineri, cur naves facile potuerint Antandri comparari, dicat. Omnia igitur verba interiecta sic in Latinum convertit: navium etenim facultas erat aedificandarum, cum ligna suppeterent et Ida haud procul abesset, ac propter reliquum apparatum. Sed Thucydidem, si hanc vellet esse sententiam, cum τέ particula delectetur, ξύλων τε ὑπαρχόντων vel potius ξύλων τε τῆς Ἴδης ἐπικειμένης ὑπαρχόντων scripturum fuisse verisimile est. Cf. similiter variatae orationis exempla IV 69, 3. VII 80, 1, al. Contra Classeni interpretationem cf. Annal. phil. 1870 p. 330. — *τὰ . . . Αἰολικὰ πολίσματα.* „De Aeolicis oppidis continentis . . . est etiam apud Melam I 18 Gargara et Asson, Aeoliorum colonias. Et apud Strab. 610.“ Duk. Cf. Herodot. I 149. 151. Non diversa sunt ab urbibus Actaeis.

Cap. **53.** § 1. *Ἀθηναῖοι δέ* cet. Cf. Diod. XII 65. — *δισχιλίοις ὁπλίταις*, i. e. *ἑαυτῶν δισχιλίοις* (cf. adn. 43, 4), cum statim ab eis socii distinguantur. — *Μιλησίους.* De horum numero cf. adn. c. 54.

§ 2. *ἐπίκειται δέ.* Cf. adn. III 88, 2. — *Λακεδαιμόνιοι . . . περιοίκων*, sunt autem Cytherii Lacedaemonii ex numero perioecorum. *Λακεδαιμόνιοι* igitur praedicatum est. De perioecis cf. adn. I 101, 2. — *Κυθηροδίκης ἀρχή*, magistratus, qui Cytheriorum index vocabatur. Cf. Bloomf., qui singularem ἀρχή ad unum magistratum significandum hic ita adhibitum esse, ut plurali non raro

αὐτόσε κατὰ ἔτος, ὁπλιτῶν τε φρουρὰν διέπεμπον
ἀεὶ καὶ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο. ἦν γὰρ 3
αὐτοῖς τῶν τε ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Λιβύης ὁλκάδων
προσβολή, καὶ λῃσταὶ ἅμα τὴν Λακωνικὴν ἧσσον
ἐλύπουν ἐκ θαλάσσης, ᾗπερ μόνον οἷόν τ' ἦν
κακουργεῖσθαι· πᾶσα γὰρ ἀνέχει πρὸς τὸ Σικελικὸν
καὶ Κρητικὸν πέλαγος.

κατασχόντες οὖν οἱ Ἀθηναῖοι αὐτὴν αἱροῦσι, καὶ

54. Κατασχόντες οὖν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ στρατῷ 1
δέκα μὲν ναυσὶ καὶ δισχιλίοις Μιλησίων ὁπλίταις
τὴν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλιν Σκάνδειαν καλουμένην

viri publicis muneribus fungentes designentur, docet. Cf. I 96, 2.

§ 3. **τῶν ἀπ' Αἰγύπτου . . . ὁλκάδων.** Hae iterum VIII 35, 2 commemorantur et frumentum potissimum videntur advexisse. Cf. III 86, 4. — **προσβολή**] *προσόρμισις καὶ καταγωγή*. Schol. Cf. adn. 1, 2. — **λῃσταὶ . . . κακουργεῖσθαι.** Cf. Demarati verba apud Herodot. VII 235. Frustra **οἷα τ' ἦν** Herwerd. Stud. Thuc. p. 56. Cf. VI 78, 2. — **πᾶσα . . . ἀνέχει.** *Πᾶσα* referturne ad *Λακωνικήν* an ad *νῆσον?* Hoc praestiterit. Cythera, inquit Thuc., a Lacedaemoniis praesidio occupata tenebantur, quod ita Laconica minus a mari infestari poterat, cum haec insula in duo maria prominens eam defenderet. De *ἀνέχει* verbo cf. adn. I 46, 4. — **Σικελικὸν πέλ.** Cf. adn. 24, 5. — **Κρητικὸν πέλ.** De hoc cf. Strab. 124. 323 infra V 110, 1.

Cap. **54.** § 1. **δισχιλίοις Μιλησίων ὁπλίταις.** Tot unorum Milesiorum statui ex his ipsis, totidem Atheniensium ex 53, 1 (ubi cf. adn.) verbis cum his comparatis, si numeri utriusque loci incorrupti sunt, apparet. Vitium tamen hic latere in *δισχιλίοις* et propter numerum gravis armaturae militum maiorem, quam qui ab urbe Atheniensium imperio subiecta suppeditatus videatur, et propter navium eis adiunctarum paucitatem, in quibus usitato modo completis duo milia remigum, nautarum, classiariorum, non solorum classiariorum, infuisse consentaneum est, denique propter res ab reliquo exercitu gestas, unde hunc maiorem fuisse colligas, probabile videtur. Atque eo minus de ea re dubitabis, si Milesios ad suum agrum ab Atheniensibus et Argivis defendendum non pluribus quam octingentis gravis armaturae militibus urbe egressos esse VIII 25, 2 legeris. Haud sine probabilitate conicere licet *πεντακοσίοις* (*φ'*) pro *δισχιλίοις* (*͵β*) legendum esse. Nam ita, si aequa fere ratio hic et 53, 1 inter militum et navium numeros intercedit, Atheniensium militum duo milia in quadraginta navibus fuerunt, quibus et decem hic commemoratis de sexaginta navium summa deductis, decem paucis equitibus et reliquis aliquot sociis supersunt. — **τὴν ἀπὸ θαλάσσης πόλιν.** Codd. scripturam tuentes Curtius Pelop. II p. 301 et Class. tria in Cytheris fuisse oppida (*τὴν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλιν Σκάνδειαν, τὴν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλιν Κυθηρίων, τὴν ἄνω πόλιν*) censent. Quorum sententiae primum testimonia Paus. III 23, 1 *ἐν Κυθήροις δὲ ἐπὶ θαλάσσης Σκάνδειά ἐστιν ἐπίνειον, Κύθηρα δὲ ἡ πόλις ἀναβάντι ἀπὸ Σκανδείας στάδια ὡς δέκα* et schol. *ἰστέον δὲ ὅτι δύο πόλεις*

αἱροῦσι, τῷ δὲ ἄλλῳ στρατεύματι ἀποβάντες τῆς νήσου ἐς τὰ πρὸς Μαλέαν τετραμμένα ἐχώρουν ἐπὶ τὴν ἀπὸ θαλάσσης πόλιν τῶν Κυθηρίων, καὶ ηὗρον εὐθὺς αὐτοὺς ἐστρατοπεδευμένους ἅπαντας.
2 καὶ μάχης γενομένης ὀλίγον μέν τινα χρόνον ὑπέστησαν οἱ Κυθήριοι, ἔπειτα τραπόμενοι κατέφυγον ἐς τὴν ἄνω πόλιν, καὶ ὕστερον ξυνέβησαν πρὸς Νικίαν καὶ τοὺς ξυνάρχοντας Ἀθηναίοις ἐπιτρέψαι

ξύμβασιν μετρίαν πρὸς τοὺς Κυθηρίους ποιησάμενοι ἐς Ἀσίνην καὶ Ἕλος ἀποπλέουσι.

Cap. **54.** § 1. *ἐπὶ τὴν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλιν* codd. Cf. adn. *εὗρον* codd. De restituendo augmento *ηὐ* cf. Guil. Dindorf. lex. Soph. s. v. *εὑρίσκω*, Wecklein. Cur. epigr. p. 33 sqq. Stahl. Quaest. gram. p. 17.

ἦσαν τῶν Κυθήρων, μία μὲν ὁμώνυμος, ἑτέρα δὲ ἡ Σκάνδεια λέγεται, ἐν τῇ νήσῳ τῶν Κυθήρων παρὰ θάλασσαν κειμένη obstant, qui duo tantum in insula oppida fuisse memorant. Deinde cum a Th. *ἡ ἄνω πόλις* ubique opponatur uni oppido ad mare sito (cf. I 93, 7. II 48, 2. III 34, 1 et 2. VI 57, 1. 66, 4. 69, 3), de duobus oppidis maritimis hic vix potest cogitari, praesertim quod alterum a priore ne discernitur quidem dilucide, quoniam Scandea non minus urbs Cytheriorum est. Accedit quod unum fuisse oppidum ad portum situm ipse Th. § 4 verbis *τήν τε Σκάνδειαν τὸ ἐπὶ τῷ λιμένι πόλισμα* indicavit et aliud praeterea ad mare fuisse portu non ornatum vix credi potest. Itaque hic eandem urbem significari oportet, quae deinde *ἡ ἄνω πόλις* vocatur. Quod ut fieret, Bursian. Geogr. II p. 142, 1 *ἐπὶ θαλάσσῃ* delere voluit. Nobis cum significatio videatur necessaria esse superiori *ἐπὶ θαλάσσῃ* opposita, quod ita demum, cum Scandea quoque urbs Cytheriorum sit, perspicua distinctio fit, *ἀπὸ θαλάσσης* potius emendare nunc placet. Cf. I 7. 46, 4. II 86, 1. De toto loco vide Annal. phil. 1870 p. 331 sq. Portus unus insulae est in ea parte, quae in orientem vergit, hodie Avlémona secundum Leak. Graec. sept. III p. 73 sqq. Quem a veteribus *Φοινικοῦντα* appellatum esse (cf. Xen. Hist. Gr. IV 8, 7) Curt. l. d. et Bursian. p. 141 statuunt. Ad eum igitur Scandea sita erat, quae ideo *ἐπίνειον* Cytheriorum a Paus. et Steph. Byz. vocatur. Urbs mediterranea eodem Pausania teste circiter decem stadia a Scandea remota erat. Etiam uno nomine duae insulae urbes videntur comprehensae esse. Certe Xenoph. Hist. Gr. IV 8, 8 *τὴν πόλιν τῶν Κυθηρίων* nominans non distinguit *τὴν ἄνω* et *τὴν ἐπὶ θαλάσσῃ*. Et Scylax § 47 *Κύθηρα* inquit, *νῆσος καὶ πόλις καὶ λιμήν*. Et Plinius H. N. IV 12, 56. Cythera cum oppido commemorat. Add. Strab. 363. Quare res in Cytheris gestas summatim complexus Diod. XII 65 unam urbem memorat. — *εὐθύς*, scil. *χωροῦντες*. Cytherii de Atheniensium consilio certiores facti eis obviam profecti erant. Athenienses igitur in septentrionalem insulae partem appulsi statim, cum iter ad superiorem urbem facerent, illos castra habentes invenerunt.

§ 2. *τὴν ἄνω πόλιν.* Cf. adn. § 1 et I 93, 7. — *ἐπιτρέψαι.* Cf. adn. I 28, 2. Similiter Liv. XXXVI 35 senatui de vobis

περὶ σφῶν αὐτῶν πλὴν θανάτου. ἦσαν δέ τινες 3
καὶ γενόμενοι τῷ Νικίᾳ λόγοι πρότερον πρός τινας
τῶν Κυθηρίων, διὸ καὶ θᾶσσον καὶ ἐπιτηδειότε-
ρον τό τε παραυτίκα καὶ τὸ ἔπειτα τῆς ὁμολογίας
ἐπράχθη αὐτοῖς· ἀνέστησαν γὰρ ⟨ἂν⟩ οἱ Ἀθηναῖοι
Κυθηρίους, Λακεδαιμονίους τε ὄντας καὶ ἐπὶ τῇ
Λακωνικῇ τῆς νήσου οὕτως ἐπικειμένης. μετὰ δὲ 4
τὴν ξύμβασιν οἱ Ἀθηναῖοι τήν τε Σκάνδειαν τὸ
ἐπὶ τῷ λιμένι πόλισμα παραλαβόντες καὶ τῶν
Κυθήρων φυλακὴν ποιησάμενοι ἔπλευσαν ἔς τε
Ἀσίνην καὶ Ἕλος καὶ τὰ πλεῖστα τῶν περὶ θάλασ-

§ 3. τὰ τῆς ὁμολογίας pauci et deteriores libri. „A plerisque mss. abest articulus τά, vitio, opinor, scribarum [ut VII 38, 2], quibus errandi causam praebuit ultima vocis praecedentis syllaba.“ Duk. At si genetivum ὁμολογίας pro partitivo accipimus, ab optimorum librorum memoria recedere non opus est.

permittatis. — ἦσαν . . . γενόμενοι. Cf. Krueg. Gr. § 56, 3 adn. 3.

§ 3. τὸ ἔπειτα. Cf. 57, 4 et ibi adn. — τὰ τῆς ὁμολογίας. Cf. adn. II 60, 1. — ἀνέστησαν γὰρ ⟨ἂν⟩ . . . Κυθηρίους, expulissent enim Athenienses Cytherios. Quod cum non factum sit, patet ἂν addendum esse. Suppl.: εἰ μὴ ἦσαν γενόμενοι τῷ Νικίᾳ πρότερον λόγοι πρός τινας αὐτῶν, δι' οὓς ἐπιτηδειότερον τὰ τῆς ὁμολογίας ἐπράχθη. De quo usu particularum γὰρ ἂν cf. adn. I 11, 1. 68, 4. 102, 2. Ἀναστῆσαι eadem fere vi atque μεταστῆσαι (57, 4) vel μετοικίσαι positum legimus II 27, 1. 99, 3. — ἐπὶ τῇ Λακωνικῇ . . . ἐπικειμένης. Alibi nusquam apud dativum ad ἐπικεῖσθαι additum Thucydides praepositionem iterat; sed fecit Herodotus de ipsis Cytheris loquens VII 235. Οὕτως valet adeo, i. e. tam prope.

§ 4. ἐπὶ τῷ λιμένι. Ex articulo unum a Thucydide statui portum Cytherorum liquet. Cf. adn. § 1 et ibi Scyl. verba. Neque vero contrarium a Strabone doceri inde, quod εὐλίμενον hanc insulam l. d. vocat, recte a quodam geographo colligi arbitramur. — παραλαβόντες, cum accepissent scil. a Cytheriis, qui captam Scandeam ex pacto eis permiserunt. — Ἀσίνην. Per situm locorum debet esse Laconica, quam inter Taenarum et Gythium collocat Strabo 363. Eam quidem umquam fuisse negat Leak. verba Strabonis corrupta esse affirmans Pelop. I p. 279. Sed refellitur et testimonio Stephani Byz., qui Laconicam a Messenia, de qua vid. adn. 13, 1, discernit, et narratione Polybii V 19, qui a Philippo Amyclis profecto, cum Asinen exercitum duxisset, totam regionem ad mare Creticum spectantem usque ad Taenarum devastatam esse dicens de Laconica loquitur. Eandem urbem esse atque eam, quae Λᾶ vocatur (VIII 91, 2. 92, 3), Curt. Pelop. II p. 274 putat, cui obloquitur Bursian. Geogr. II p. 146 propius Gythium sitam fuisse statuens. — Ἕλος. De huius situ cf. Strab. l. d. Paus. III 22, 3. Bursian. l. d. p. 133. — περὶ θάλασσαν,

σαν, καὶ ἀποβάσεις ποιούμενοι καὶ ἐναυλιζόμενοι τῶν χωρίων οὗ καιρὸς εἴη ἐδῄουν τὴν γῆν ἡμέρας μάλιστα ἑπτά.

1 55. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἰδόντες μὲν τοὺς Ἀθηναίους τὰ Κύθηρα ἔχοντας, προσδεχόμενοι δὲ καὶ ἐς τὴν γῆν σφῶν ἀποβάσεις τοιαύτας ποιήσεσθαι, ἀθρόᾳ μὲν οὐδαμοῦ τῇ δυνάμει ἀντετάξαντο, κατὰ δὲ τὴν χώραν φρουρὰς διέπεμψαν, ὁπλιτῶν πλῆθος, ὡς ἑκασταχόσε ἔδει, καὶ τὰ ἄλλα ἐν φυλακῇ πολλῇ ἦσαν, φοβούμενοι μὴ σφίσι νεώτερόν τι γένηται τῶν περὶ τὴν κατάστασιν, γεγενημένου μὲν τοῦ ἐπὶ τῇ νήσῳ πάθους ἀνελπίστου καὶ μεγάλου, Πύλου δὲ ἐχομένης καὶ Κυθήρων καὶ πανταχόθεν σφᾶς περιεστῶτος πο-
2 λέμου ταχέος καὶ ἀπροφυλάκτου. ὥστε παρὰ τὸ εἰωθὸς ἱππέας τετρακοσίους κατεστήσαντο καὶ τοξότας, ἔς τε τὰ πολεμικά, εἴπερ ποτέ, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο ξυνεστῶτες παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν σφῶν ἰδέαν τῆς παρασκευῆς ναυτικῷ ἀγῶνι, καὶ τούτῳ πρὸς Ἀθηναίους, οἷς τὸ μὴ ἐπιχειρούμενον ἀεὶ ἐλλιπὲς ἦν τῆς δοκήσεώς τι πρά-

Λακεδαιμονίων παρασκευαὶ καὶ ἔκπληξις.

circa mare, quod ibi sinum efficit. Cf. Plat. Phaedon. 109 b. — τῶν χωρίων. Genetivus cum οὗ adverbio cohaeret. — οὗ καιρὸς εἴη, ubicunque commodum (seu opportunum) erat. Καιρός hic de loci opportunitate dictum est. Cf. 90, 2. — τὴν γῆν. Velut τὴν Ἑλίαν, ἥτις ἐστίν, ὡς μέρος θεωρουμένη, πλείστη καὶ καλλίστη χώρα τῆς Λακωνικῆς. Polyb. l. c.

Cap. 55. § 1. προσδεχόμενοι. Ante expeditionem 54, 4 memoratam, cuius narrationem persequitur c. 56. — νεώτερόν τι γένηται. „Sine dubio Helotes metuebant. Cf. cap. 41." Haack. Ad homines de plebe, qui populare imperium constituere voluerint, simul respici putat Lachm. Hist. Gr. p. 29. — περιεστῶτος. Cf. adn. III 54, 5. — ἀπροφυλάκτου. A quo cavere non poterant, nulla cautione avertendum, breviter improvisum.

§ 2. παρὰ τὸ εἰωθός. Cf. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 315. Herm. Antiqu. I § 29. Schoemann. Antiqu. Gr. I p. 285. — εἴπερ . . . ὀκνηρότεροι, quam esse solebant. Cf. Krueg. Gr. § 49, 5. „Ad res bellicas, si umquam ante, tunc potissimum tardiores extiterunt." Portus. De particula εἴπερ cf. Matth. Gr. § 617 e, de re I 118. — τὴν ὑπάρχουσαν σφῶν ἰδέαν. De collocatione verborum cf. adn. I 144, 1. — οἷς τὸ μὴ . . . πράξειν] οἵτισιν Ἀθηναίοις τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν ἀεί τι πράττειν καινὸν ὑστέρησις ἐδόκει τῶν προσδοκηθέντων. Schol. „Denen jede

ξειν· καὶ ἅμα τὰ τῆς τύχης πολλὰ καὶ ἐν ὀλίγῳ 3
ξυμβάντα παρὰ λόγον αὐτοῖς ἔκπληξιν μεγίστην
παρεῖχε, καὶ ἐδέδισαν μή ποτε αὖθις ξυμφορά τις
αὐτοῖς περιτύχῃ οἵα καὶ ἐν τῇ νήσῳ, ἀτολμό- 4
τεροί τε δι' αὐτὸ ἐς τὰς μάχας ἦσαν καὶ πᾶν ὅ
τι κινήσειαν ᾤοντο ἁμαρτήσεσθαι διὰ τὸ τὴν γνώ-
μην ἀνεχέγγυον γεγενῆσθαι ἐκ τῆς πρὶν ἀηθείας
τοῦ κακοπραγεῖν.

μετὰ μικρὰν μάχην γεγενημένην περὶ Κοτύρταν Ἀθηναῖοι ἐπὶ Θυρέαν καὶ τοὺς ἐνταῦθα Αἰγινήτας στρατεύουσι,

56. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις τότε τὴν παραθαλάσ- 1
σιον δῃοῦσι τὰ μὲν πολλὰ ἡσύχασαν, ὡς καθ'
ἑκάστην φρουρὰν γίγνοιτό τις ἀπόβασις, πλήθει
τε ἐλάσσους ἕκαστοι ἡγούμενοι εἶναι καὶ ἐν τῷ
τοιούτῳ· μία δὲ φρουρά, ἥπερ καὶ ἠμύνατο περὶ

Cap. 55. § 3. ἐδεδίεσαν codd. Cf. Lob. ad Phryn. p. 181. Stahl. Quaest. gram. p. 19.
§ 4. ἀτολμότεροι δὲ δι' αὐτό codd. Cf. adn.

Unterlassung einer Unternehmung ein Zurückbleiben schien hinter ihrer Erwartung dessen, was sie [propr. dass sie etwas] ausführen würden." Goell. De hoc ingenio Atheniensium vid. I 70, 7. Cum oratione Arn. recte confert 63, 1 τὸ ἐλλιπὲς τῆς γνώμης ὧν ἕκαστός τις ᾠήθημεν πράξειν.

§ 3. καὶ ἅμα. Ante haec lenius nunc distinximus, quod praeter causam modo expositam (ξυνεστῶτες . . . πράξειν) altera affertur, cur ad res bellicas segniores facti sint. — τὰ τῆς τύχης. Cf. adn. II 60, 1. — τῇ νήσῳ. Cf. adn. 24, 3.

§ 4. ἀτολμότεροί τε . . . ἦσαν. His verbis, quae non diversum aliquid continent, sed repetunt superius ὀκνηρότεροι ἐγένοντο, conclusio fit argumenti modo expositi (καὶ ἅμα . . . νήσῳ). Itaque et τε pro δέ scribendum erat et lenius ante hoc incisum distinguendum. — πᾶν ὅ τι κινήσειαν, quid-quid aggressi essent. Accusativum πᾶν ad ἁμαρτήσεσθαι referre licet. Cf. III 47, 1. IV 114, 5. — διὰ τὸ γενέσθαι, propter animi diffidentiam in ipsis exortam. Cf. Passov. Lex. ed. rec. v. ἀνεχέγγυος. — ἐκ τῆς . . . κακοπραγεῖν. Cf. 41, 3.

Cap. 56. § 1. τοῖς δὲ Ἀθηναίοις . . . δῃοῦσι. Dativus est relationis (cf. Krueg. Gr. § 48, 5), quem ad dativum commodi facile revocaveris. Cf. 120, 2. Rem confirmat Diod. XII 65. Ἡ παραθαλάσσιος substantive legitur iam II 26, 2. — τὰ πολλά, maximam partem, plerumque. — ἐν τῷ τοιούτῳ, „in hoc rerum statu, cum ita, ut supra [c. 55] demonstratum est, animo affecti essent." Port. et Haack. Cf. adn. II 36, 1. III 81, 5 et de ἐν praepositione, cui ex aequo positum est participium ἡγούμενοι, adn. 27, 1. — ἥπερ καὶ ἠμύνατο, quae etiam (reliquis quiescen-

Κοτύρταν καὶ Ἀφροδιτίαν, τὸν μὲν ὄχλον τῶν
ψιλῶν ἐσκεδασμένον ἐφόβησεν ἐπιδρομῇ, τῶν δὲ
ὁπλιτῶν δεξαμένων ὑπεχώρησε πάλιν, καὶ ἄνδρες
τέ τινες ἀπέθανον αὐτῶν ὀλίγοι καὶ ὅπλα ἐλή-
φθη, τροπαῖόν τε στήσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἀπ-
2 *έπλευσαν ἐς Κύθηρα. ἐκ δὲ αὐτῶν περιέπλευσαν*
ἐς Ἐπίδαυρον τὴν Λιμηράν, καὶ δῃώσαντες μέ-
ρος τι τῆς γῆς ἀφικνοῦνται ἐπὶ Θυρέαν, ἥ ἐστι
μὲν τῆς Κυνουρίας γῆς καλουμένης, μεθορία δὲ

Cap. 56. § 1. *Ἀφροδισίαν* codd. *Ἀφροδιτίαν* Th. hic scripsisse Herodian. I p. 287 testatur.

§ 2. *Λιμηράν.* Pal. et Mosqu. *Λιμήραν*, sicut VI 105. VII 26 sex septemve libri boni. Cf. Herodian I p. 260.

Θυρέαν. In plerisque librorum optimorum *Θυραίαν.* Cf. sd. II 27, 2. Herodian. I p. 284.

Κυνουρίας. Ven. It. Vat. H. et tacitus apud Bekkerum Aug. *Κυνοσουρίας*, quod recepit Bekk. Idem repetitur in Ven. It. Vat. V 14 et in Ven. It. Vat. H. V 41. „*Κυνοσουρίας* etiam olim legebatur in Strabone [p. 376], ubi id emendarunt Xylander et Hartungus . . . Idem e Luciani Icaromenippo p. 200 [c. 18] sustulit Palmer. Exercit. p. 549.“ Duk. *Κυνουρίαν* tuentur Herodotus, apud quem incolae VIII 73 *Κυνούριοι*, Pausanias, apud quem incolae *Κυνουρεῖς*, ager *Κυνουρική* III 2, 2 sq. et alibi, Steph. Byz., ubi *Κύνουρα, πόλις Ἄργους, ἀπὸ Κυνούρου παιδὸς Περσέως . . . Κυνουρεὺς τὸ ἐθνικὸν . . . καὶ Κυνούριος καὶ Κυνουρία.* Add. Plut. Cleom. Nihil ad hunc l. *Κυνοσουρίδος* apud Callimach. III 94, quod referendum est ad *Κυνόσουρα* tribus Laconicae nomen. Cf. O. Schneider ad Callimach. l. d. et Curt. Pelop. II p. 227.

tibus) repugnavit. Cf. adn. III 67, 2. IV 48, 5. — *Κοτύρταν.* Apud Steph. Byz., ut vulgo hic, mendose *Κορτύταν* scribi ex literarum serie apparere adnotat Wass. Cf. Herodian. I p. 271. „Lege ergo *Κοτύρταν*“, inquit. „Atque ita etiam Stephani codex Perusinus . . . De hoc oppido nihil omnino veteres.“ — *Ἀφροδιτίαν.* Apud Paus. III 22, 9 incolae inde Boeas deducti esse perhibentur. A quibus Boeis haec loca ad occidentem spectasse putat Leak. Pelop. I p. 511. Cf. Curt. Pelop. II p. 297. Bursian. Geogr. II p. 139. — *τινὲς . . . ὀλίγοι.* Cf. adn. 46, 5.

§ 2. *τὴν Λιμηράν*] *οὐκ ἀπὸ λιμοῦ ὠνόμασται, ἀλλὰ διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν λιμένας, ἀντὶ τοῦ λιμενηράν.* Schol. Quocum consentit Apollodorus apud Strab. 368 et Herodian. I p. 260. At *κατάξηρον, ἐνδεῆ*, explicat schol. ad VII 26, 2 nomen repetens a *λιμός* voce. Et similiter Suidae valet *πενιχρά, λιμώττουσα.* Cf. etiam Etym. M. in h. v. Plura de hac urbe leguntur VI 105, 2. VII 26, 2. Strab. l. d. Paus. III 22, 4. Huius urbis, quae ad sinum late patentem sita erat, adhuc ruinae extant. Cf. Curt. Pelop. II p. 292 Bursian. Geogr. II p. 138. — *Θυρέαν.* Cf. II 27, 2. — *μεθ-*

τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς· νεμόμενοι δὲ αὐτὴν ἔδοσαν Λακεδαιμόνιοι Αἰγινήταις ἐκπεσοῦσιν ἐνοικεῖν διά τε τὰς ὑπὸ τὸν σεισμὸν σφίσι γενομένας καὶ τῶν Εἱλώτων τὴν ἐπανάστασιν εὐεργεσίας, καὶ ὅτι Ἀθηναίων ὑπακούοντες ὅμως πρὸς τὴν ἐκείνων γνώμην ἀεὶ ἕστασαν.

καὶ τὴν Θυρέαν ἐκπορθοῦσι, καὶ τοὺς ἁλόντας Αἰγινήτας ἐς Ἀθήνας πέμπουσιν, ἔνθα ἀποκτείνονται, Τάνταλος δὲ καὶ τῶν Κυθηρίων ἔνιοι ἧσσον ἰσχυρῶς κολάζονται.

57. Προσπλεόντων οὖν ἔτι τῶν Ἀθηναίων οἱ 1
Αἰγινῆται τὸ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ ὃ ἔτυχον οἰκοδομοῦντες τεῖχος ἐκλείπουσιν, ἐς δὲ τὴν ἄνω πόλιν, ἐν ᾗ ᾤκουν, ἀπεχώρησαν ἀπέχουσαν σταδίους μάλιστα δέκα τῆς θαλάσσης. καὶ αὐτοῖς τῶν Λακε- 2
δαιμονίων φρουρὰ μία τῶν περὶ τὴν χώραν, ἥπερ καὶ ξυνετείχιζε, ξυνεσελθεῖν μὲν ἐς τὸ τεῖχος οὐκ ἠθέλησαν δεομένων τῶν Αἰγινητῶν, ἀλλ' αὐτοῖς κίνδυνος ἐφαίνετο ἐς τὸ τεῖχος κατακλῄεσθαι· ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπὶ τὰ μετέωρα ὡς οὐκ ἐνόμιζον ἀξιόμαχοι εἶναι, ἡσύχαζον. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Ἀθη- 3
ναῖοι κατασχόντες καὶ χωρήσαντες εὐθὺς πάσῃ τῇ

ὁρία . . . Λακωνικῆς. Cf. V 41, 2. Leak. Pelop. II p. 493. Ross. Pelop. p. 158 sqq. Curt. Pelop. II p. 376 sq. Bursian. Geogr. II p. 68 sqq. — νεμόμενοι. Cf. adn. I 2, 2. II 15, 2. — ἔδοσαν . . . ἐνοικεῖν. Cf. II 27, 2 et ibi adn. — ὑπὸ τὸν σεισμόν. Cf. I 101, 2. — καὶ ὅτι . . . ἕστασαν. Portus: tum etiam quod, licet Atheniensium imperio subiecti, tamen secum perpetuo sensissent. De dicendi genere στῆναι πρός τινα cf. adn. 11, 3 et Musgr. atque al. interpr. ad Soph. Ant. 299, de ἐκείνων pronomine adn. I 132, 5 et II 11, 6, de re I 67 et adn. 57, 4.

Cap. 57. § 1. τεῖχος, castrum. Cf. III 85, 2. — τὴν ἄνω πόλιν. Cf. adn. I 93, 7. IV 54, 1. — σταδίους . . . δέκα. Leakius Pelop. II p. 492 triplum esse spatium affirmans haud dubie ipse in situ Thyreae constituendo erravit, quamquam cum eo consentit Ross. Pelop. p. 168 sq. Sed cf. Puill. Bobl. de Pariet. Pelop. p. 68 sq. Errare Curtium Pel. II p. 382, qui Palaeocastron Scti. Andreae ad mare situm pro Thyrea habet, ipsius Th. verba satis ostendunt. Ex ruinis, quae hodie in hac regione inveniuntur, nullas Thyreae tribui posse, quae tum penitus deleta nec postea restituta est, Bursian. Geogr. II p. 70 docet. Idem l. d. Aeginetarum castellum in promontorio fuisse conicit, in quo nunc Astros oppidum situm est.

§ 2. τῶν περὶ τὴν χώραν. Cf. 55, 1. — τὸ τεῖχος. Ὃ ἔτυχον οἰκοδομοῦντες § 1. — ἠθέλησαν. Cf. adn. III 110, 2. — ἐς. Cf. adn. 47, 3.

§ 3. ἐν τούτῳ δέ. Proxima pluribus exposita cupit Dion. Hal. p. 842. At cf. ibi Krueg.

στρατιᾷ αἱροῦσι τὴν Θυρέαν. καὶ τήν τε πόλιν κατέκαυσαν καὶ τὰ ἐνόντα ἐξεπόρθησαν, τούς τε Αἰγινήτας, ὅσοι μὴ ἐν χερσὶ διεφθάρησαν, ἄγοντες ἀφίκοντο ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν ἄρχοντα, ὃς παρ' αὐτοῖς ἦν τῶν Λακεδαιμονίων, Τάνταλον
4 *τὸν Πατροκλέους· ἐζωγρήθη γὰρ τετρωμένος. ἦγον δέ τινας καὶ ἐκ τῶν Κυθήρων ἄνδρας ὀλίγους, οὓς ἐδόκει ἀσφαλείας ἕνεκα μεταστῆσαι. καὶ τούτους μὲν οἱ Ἀθηναῖοι ἐβουλεύσαντο καταθέσθαι ἐς τὰς νήσους, καὶ τοὺς ἄλλους Κυθηρίους οἰκοῦντας τὴν ἑαυτῶν φόρον τέσσαρα τάλαντα φέρειν, Αἰγινήτας δὲ ἀποκτεῖναι πάντας ὅσοι ἑάλωσαν δια τὴν προτέραν ἀεί ποτε ἔχθραν, Τάνταλον δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους καταδῆσαι.*

Καμαριναίων καὶ Γελῴων ἐκεχειρίαν ποιησαμένων οἱ

58. *Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους ἐν Σικελίᾳ Καμαριναίοις καὶ Γελῴοις ἐκεχειρία γίγνεται πρῶτον πρὸς ἀλλήλους· εἶτα καὶ οἱ ἄλλοι Σικελιῶται*

p. 95. — **αἱροῦσι . . . Θυρέαν.** Cf. Diod. XII 65. — **τὸν ἄρχοντα.** *Φρούραρχον* vocat Diod. Cf. IV 69, 3. V 3, 1. Is igitur *ἄρχων* relicta cohorte sua praesidiaria urbem superiorem videtur intrasse, ut Aeginetis praeesset. — **τῶν Λακεδαιμονίων.** Genetivum interpunctione nostra cum enuntiato relativo coniunximus (cf. adn. II 45, 1. 48, 3), cum id suaderet collocatio verborum.

§ 4. **καταθέσθαι ἐς τὰς νήσους.** Quod facere Athenienses solebant. Cf. Haack. et adn. III 72, 1. — **φόρον τέσσαρα τάλαντα.** Cf. Matth. Gr. § 428, 5. Hoc tributum modicum fuisse docet Arn. ad 54, 2, ubi *τὸ ἔπειτα* quoque *τὰ τῆς ὁμολογίας πραχθῆναι αὐτοῖς (τοῖς Κυθηρίοις) ἐπιτηδειότερον* legimus. — **ἀποκτεῖναι πάντας.** Similis crudelitatis exempla vide II 67. III 68. V 32. 116. De errore Diodori aut eius librariorum cf. ed. mai. — **προτέραν . . . ἔχθραν.** Cf. I 14. 105 sqq. 67, 2. II 27, 2. — **τοὺς ἐν τῇ νήσῳ**] *τῇ Σφακτηρίᾳ.* Schol. Cf. adn. 24, 3. Quare *τοὺς ἐκ τῆς νήσου* acute coniecit Lindav. Spicil. p. 7. Ad vulgatam tamen aut *ἁλόντας* e superiore *ἑάλωσαν* aut *δεθέντας* e proximo *καταδῆσαι* subaudiendum esse adnotat Arn. Similiter II 34, 5 *τοὺς ἐν Μαραθῶνι* (*ἀποθανόντας*) et V 67, 1 *οἱ ἐπὶ Θρᾴκης* (*πολεμήσαντες*) *Βρασίδειοι.* Idem in verbis *παρὰ τοὺς ἄλλους καταδῆσαι*, quae pro plenioribus *παρὰ τοὺς ἄλλους ἀπαγαγόντας καταδῆσαι* dicta sint, densatam orationem attendi vult.

Cap. 58. Rem, quae hic narratur, et orationem ab Hermocrate habitam perscripserat etiam Timaeus, qui vituperatur a Polyb. XII 25. — **Καμαριναίοις.** Cf. III 86, 2. — **Σικελιῶται.** Cf. adn. III 115, 1. Steph. Byz.

Σικελιῶται ἐς Γέλαν ξυνέρχονται.

ξυνελθόντες ἐς Γέλαν, ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων πρέσβεις, ἐς λόγους κατέστησαν ἀλλήλοις, εἴ πως ξυναλλαγεῖεν. καὶ ἄλλαι τε πολλαὶ γνῶμαι ἐλέγοντο ἐπ' ἀμφότερα, διαφερομένων καὶ ἀξιούντων, ὡς ἕκαστοί τι ἐλασσοῦσθαι ἐνόμιζον, καὶ Ἑρμοκράτης ὁ Ἕρμωνος Συρακόσιος, ὅσπερ καὶ ἔπεισε μάλιστα αὐτούς, ἐς τὸ κοινὸν τοιούτους δὴ λόγους εἶπεν.

λόγος Ἑρμοκράτους, ὃς μετὰ βραχὺ προοίμιον (§ α΄) τὸν πόλεμον νῦν οὐκ εὔκαιρον

59. „Οὔτε πόλεως ὢν ἐλαχίστης, ὦ Σικελιῶ- 1
ται, τοὺς λόγους ποιήσομαι οὔτε πονουμένης μά-
λιστα τῷ πολέμῳ, ἐς κοινὸν δὲ τὴν δοκοῦσάν μοι
βελτίστην γνώμην εἶναι ἀποφαινόμενος τῇ Σικελίᾳ
πάσῃ. καὶ περὶ μὲν τοῦ πολεμεῖν ὡς χαλεπὸν 2

Cluv. Sic. antiq. p. 39. — *κατέστησαν*, i. e. *ἦλθον*. — *ἐπ' ἀμφότερα*. Cf. adn. I 83, 3. — *διαφερομένων*. Suppl. *αὐτῶν*. — *ἀξιούντων, ὡς ἕκαστοι* cet., cum postulata ederent, ut (i. e. prout) quique cet. Cf. adn. III 45, 4. — *Ἑρμοκράτης*. De rebus huius insignis viri vid. Ind. nom. et rer. Thuc. et Diod., Sturz. Lex. Xenoph. et Dorvill. ad Charit. p. 11. — *ἐς τὸ κοινόν*, in commune, cum reliqui suam quique utilitatem sequerentur. Cf. *ἐς τὸ κοινόν* I 91, 7. Isocr. X 36, *κοινῇ* Thuc. I 124, 1. II 43, 2. Dion. Hal. Antiqu. VI 56, *κοινῶς* Thuc. II 42, 3, in commune consulat Tac. Ann. XII 5, in commune disseruit XV 63.

Cap. **59** sqq. „*Τέμνεται ἡ δημηγορία αὕτη τῷ δικαίῳ καὶ τῷ συμφέροντι καὶ τῷ δυνατῷ, οὕτω· δίκαιον μὲν γάρ, φησί, πρὸς τοὺς ὁμοφύλους συμβῆναι καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους αἱρεῖσθαι πόλεμον· εἶτα δὲ καὶ συμφέρον μὴ ἐᾶν καταδουλωθῆναι Σικελίαν· τὸ δὲ δυνατόν, ὅτι, ἐὰν ὁμονοήσωμεν, ῥᾳδίως τῶν ἐναντίων περιεσόμεθα.*“ Schol.

§ 1. *οὔτε πόλεως* ...] *οἱ περὶ καταλύσεως πολέμου παραινοῦντες ἀεὶ ὑποπτεύονται διὰ φόβον καὶ μαλακίαν τὸν πόλεμον φεύγοντες ταῦτα παραινεῖν. διὸ καὶ ὁ Ἑρμοκράτης τοῦτο ποιεῖ. (?παραιτεῖται?) ἅμα δὲ καὶ αὔξει τὸ ονομα τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, ἵνα συγγνώμην ἔχωσιν αὐτῷ οἱ λόγοι μετὰ παρρησίας καὶ φρονήματος προερχόμενοι.* Schol. Aliud initium orationis Hermocratis fuit apud Timaeum l. ad. c. 58 d. Non poterat Th. *οὔτε* ... *οὔτε* particulas sic collocare ut fecit Herod. VII 101 *σὺ εἷς* ... *πόλιος οὔτ' ἐλαχίστης οὔτ' ἀσθενεστάτης*, quod negatio ad *τοὺς λόγους ποιήσομαι* pertinet. Vertas igitur: non ego verba faciam ex minima civitate ortus aut quae bello maxime laboret (qui si essem, pro mea potius civitate quam pro tota Sicilia dissererem). — *πονουμένης*. Cf. adn. II 51, 6. — *ἐς κοινὸν* ... *ἀποφαινόμενος*, in publicum proponens ut apud Dem. XIX 156. — *τῇ Σικελίᾳ πάσῃ* iunge cum voce *βελτίστην*.

§ 2. *καὶ περὶ μὲν* ... *μακρηγοροίη*; Etiam apud Timaeum Hermocrates dicit audientes *σαφῶς εἰδέναι, τίνα διαφορὰν ἔχει ὁ πόλεμος τῆς εἰρήνης*; sed postea tamen id

τί ἂν τις πᾶν τὸ ἐνὸν ἐκλέγων ἐν εἰδόσι μακρη-
γοροίη; οὐδεὶς γὰρ οὔτε ἀμαθίᾳ ἀναγκάζεται
αὐτὸ δρᾶν, οὔτε φόβῳ, ἢν οἴηταί τι πλέον σχή-
σειν, ἀποτρέπεται. ξυμβαίνει δὲ τοῖς μὲν τὰ κέρ-
δη μείζω φαίνεσθαι τῶν δεινῶν, οἱ δὲ τοὺς κιν-
δύνους ἐθέλουσιν ὑφίστασθαι πρὸ τοῦ αὐτίκα τι
3 ἐλασσοῦσθαι. αὐτὰ δὲ ταῦτα εἰ μὴ ἐν καιρῷ τύ-
χοιεν ἑκάτεροι πράσσοντες, αἱ παραινέσεις τῶν ξυν-
4 αλλαγῶν ὠφέλιμοι. ὃ καὶ ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι πει-
θομένοις πλείστου ἂν ἄξιον γένοιτο. τὰ γὰρ ἴδια
ἕκαστοι εὖ βουλευόμενοι δὴ θέσθαι τό τε πρῶτον
ἐπολεμήσαμεν καὶ νῦν πρὸς ἀλλήλους δι' ἀντι-
λογιῶν πειρώμεθα καταλλαγῆναι, καὶ ἢν ἄρα μὴ

εἶναι λέγει· γίγνεσθαι γὰρ αὐτὸν διὰ ἴδια διάφορα·

Cap. 59. § 2. ἐν καιρῷ. Ἐν a membranis paene omnibus abest (M. habet), et delevit Bekk. Sed in tempore s. opportune Graece usquam καιρῷ sine praepositione dici non meminimus, quamquam Latine tempore (tempori) et loco nonnumquam ita leguntur, et καιρόν in accusat. scripserunt Soph. Ai. 34 et Eur. Hel. 486. Arnoldus quidem ad II 40, 1 nos delegat, sed ibi καιρῷ non valet opportune. De ἐν καιρῷ cf. I 121, 1. V 61, 2. VI 9, 3.

ipsum pluribus demonstravit, quod iure vituperat Polyb. — τὸ ἐνόν. „Potest esse quod insit [mali] bello, sed et quod possit afferri; notum enim ἔνεστι vel ἔνι idem esse quod ἔξεστι, δυνατόν ἐστι." Bau., cui assentitur Dind. in Steph. Thes. III p. 1055. — ἐκλέγων, pronuntians. Class. confert. Isocr. II 44. — οὔτε ἀμαθίᾳ. Cf. I 80, 1. — ἀναγκάζεται, inducitur, impellitur, ut VIII 41, 3, qua ratione Latini quoque cogendi verbo utuntur. Vid. Fabr. ad. Sal. Iug. 84. — αὐτὸ δρᾶν, i. e. bellum inferre. — τοῖς μὲν . . . οἱ δέ, Sunt alii . . . alii (τῶν πολεμούντων), non alteri . . . alteri (ex superioribus).

§ 4. Ὃ καὶ γένοιτο, de quo si nobis quoque in praesentia persuadeatur, plurimi faciendum (seu maximo commodo) erit." Ὃ et τὸ τὰς παραινέσεις τῶν ξυναλλαγῶν ὠφελίμους εἶναι. Pro πειθομένοις etiam πείθεσθαι scribi potuit. Cf. Matth. Gr. § 555 adn. 2 — τὰ γὰρ ἴδια . . . θέσθαι. Iunge εὖ θέσθαι. Cf. L. Herbst. Phil. XVI p. 280 sq. De δή participio adiuncto cf. adn. III 26, 2. Ceterum totum incisum ad duo quae secuntur pariter refertur. Sententia igitur haec est: Nam quoniam eo consilio, ut suis quique privatis rebus bene consulerent, primo tempore bellum suscepimus, etiam nunc eandem rationem secuti inter nos disceptando conciliari conemur. Cf. adn. III 37, 2. 66, 2. Inutilem esse Ullrichii (Symb. crit. I p. 24) coniecturam βουλόμενοι interpretatio docet. — δι' ἀντιλογιῶν, disceptan-

προχωρήσῃ ἴσον ἑκάστῳ ἔχοντι ἀπελθεῖν, πάλιν
πολεμήσομεν.

νῦν δὲ καὶ περὶ τῶν κοινῶν σκεπτέον εἶναι τῶν Ἀθηναίων πάσῃ τῇ Σικελίᾳ ἐπιβουλευόντων.

60. Καίτοι γνῶναι χρὴ ὅτι οὐ περὶ τῶν ἰδίων 1
μόνον, εἰ σωφρονοῦμεν, ἡ ξύνοδος ἔσται, ἀλλ'
εἰ ἐπιβουλευομένην τὴν πᾶσαν Σικελίαν, ὡς
ἐγὼ κρίνω, ὑπ' Ἀθηναίων δυνησόμεθα ἔτι διασῶσαι·
καὶ διαλλακτὰς πολὺ τῶν ἐμῶν λόγων
ἀναγκαιοτέρους περὶ τῶνδε Ἀθηναίους νομίσαι,
οἳ δύναμιν ἔχοντες μεγίστην τῶν Ἑλλήνων τάς
τε ἁμαρτίας ἡμῶν τηροῦσιν ὀλίγαις ναυσὶ παρόντες,
καὶ ὀνόματι ἐννόμῳ ξυμμαχίας τὸ φύσει
πολέμιον εὐπρεπῶς ἐς τὸ ξυμφέρον καθίστανται.
πόλεμον γὰρ αἰρομένων ἡμῶν καὶ ἐπαγο- 2
μένων αὐτούς, ἄνδρας οἳ καὶ τοὺς μὴ ἐπικαλουμένους
αὐτοὶ ἐπιστρατεύουσι, κακῶς τε ἡμᾶς
αὐτοὺς ποιούντων τέλεσι τοῖς οἰκείοις, καὶ τῆς
ἀρχῆς ἅμα προκοπτόντων ἐκείνοις, εἰκός, ὅταν

do. — ἴσον ἔχοντι ἀπελθεῖν, ut aequum (seu suum ius) obtinens hinc discedat.

Cap. **60.** § 1. ἔσται. Ἔστιν conicit Krueg. Ex vulgata in ξυνόδου voce non tam de ipso conventu, quam de deliberationibus concilii cogitandum est. — νομίσαι. Ex superioribus repete χρή. — τὸ φύσει ... καθίστανται, inimicitiam natura ingenitam (gentium origine diversarum) sub honesta specie ad suam utilitatem accommodant. Cf. 61, 2 sq. 64, 3. III 86, 2. Similiter φύσει πολεμίους VI 79, 2. Isocr. XII 163, πολεμίους φύσει Plat. de Rep. 470 c.

§ 2. πόλεμον γάρ cet. De re vid. III 86. Γάρ non ad proxima superiora τὸ φύσει ... καθίστανται, sed ad primariam sententiam διαλλακτὰς ... Ἀθηναίους νομίσαι respicit. — τοὺς μὴ ἐπικαλουμένους ... ἐπιστρατεύουσι. De accusativo vid. Matth. Gr. § 402 a adn. 1. infra c. 92. Athenienses imperium consecuti erant παραγιγνόμενοι προθύμως τοῖς ἀεὶ ἢ βαρβάροις ἢ Ἕλλησιν ἐπικαλουμένοις VI 18; Hermocrate autem iudice etiam non advocati, sicubi bellum conflatum esse audivissent, alterutros adiuturi accurrebant. Αὐτοί valet sua sponte. Cf. adn. III 65, 2. — τέλεσι] ταῖς δαπάναις. Schol. — τῆς ἀρχῆς ... προκοπτόντων ἐκείνοις] τοῖς Ἀθηναίοις. τὸ δὲ προκοπτόντων, προοδοποιούντων καὶ εὐτρεπιζόντων, ἤγουν προκοπὴν καὶ ἐπίδοσιν ποιούντων ἡμῶν τῆς ἀρχῆς ἐκείνων. Schol. De verbo, quod proprie significat caedendis arboribus viam aperire, cf. VII 56, 3. Genetivum τῆς ἀρχῆς partitivum esse Haackius recte videtur docere. Cf. ed. mai. Nam aliter quidem genetivum illustrare conantur Bernh. Synt. p. 141 et Arn., componentes cum IV 47, 3 verbis ἐπετάχυνον τῆς ὁδοῦ τοὺς σχολαίτερον προσιόντας, ut τῆς ἀρχῆς valeat ἐν τῇ ἀρχῇ, εἰς

γνῶσιν ἡμᾶς τετρυχωμένους, καὶ πλέονί ποτε στόλῳ ἐλθόντας αὐτοὺς τάδε πάντα πειράσασθαι ὑπὸ σφᾶς ποιεῖσθαι.

1 61. Καίτοι τῇ ἑαυτῶν ἑκάστους, εἰ σωφρονοῦμεν, χρὴ τὰ μὴ προσήκοντα ἐπικτωμένους μᾶλλον ἢ τὰ ἑτοῖμα βλάπτοντας ξυμμάχους τε ἐπάγεσθαι καὶ τοὺς κινδύνους προσλαμβάνειν, νομίσαι τε στάσιν μάλιστα φθείρειν τὰς πόλεις καὶ τὴν Σικελίαν, ἧς γε οἱ ἔνοικοι ξύμπαντες μὲν ἐπιβουλευόμεθα, κατὰ πόλεις δὲ διέσταμεν.
2 ἃ χρὴ γνόντας καὶ ἰδιώτην ἰδιώτῃ καταλλαγῆναι καὶ πόλιν πόλει, καὶ πειρᾶσθαι κοινῇ σῴζειν τὴν πᾶσαν Σικελίαν, παρεστάναι δὲ μηδενὶ ὡς οἱ μὲν Δωριῆς ἡμῶν πολέμιοι τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δὲ Χαλκιδικὸν τῇ
3 Ἰάδι ξυγγενείᾳ ἀσφαλές. οὐ γὰρ τοῖς ἔθνεσιν ὅτι δίχα πέφυκε, τοῦ ἑτέρου ἔχθει ἐπίασιν, ἀλλὰ τῶν

οὐ γαρ ἐπὶ Χαλκιδέων βοηθείᾳ, ἀλλὰ διὰ πλεονεξίαν τοὺς Ἀθηναίους ἐς τὴν Σικελίαν ἐλθεῖν· ἀλλὰ γὰρ οὐ τοσ-

τὴν ἀρχήν (quae praepositiones intransitivo προκόπτειν adduntur), sed eorum explanatio ἐκείνους flagitaret. — πειράσασθαι. Locutionem εἰκός ἐστι apud Th. non magis quam infinitivus cum ἄν (cf. adn. III 10, 6) futuri infinitivus sequitur. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 15.

Cap. **61.** § 1. καίτοι τῇ ἑαυτῶν cet. Orator: quicunque, inquit, socios arcessere vult, eo consilio id faciat, ut aliena atque externa suo imperio adiungat, non, id quod nonnulli Siciliensium, a quibus Athenienses in hanc insulam invitati sunt, fecerunt, tum, cum laedat domestica et sua. Τῇ ἑαυτῶν igitur iunge cum ἐπικτωμένους verbo. „Τὰ ἑτοῖμα, sua, opponit τοῖς μὴ προσήκουσι.“ Duk. — τοὺς κινδύνους προσλαμβάνειν. Arnoldus interpretatur suscipere pericula praeter ea, quae evitari nequeant. Sed κινδύνους προσλαμβάνειν nihil videtur esse nisi suscipere pericula; nam ita hoc dicendi genus legitur VI 78, 3. Cf. προστίθεσθαι κινδύνους I 144, 1 et ibi adn. Articulo autem significantur ea pericula, quae cum hac sociorum invitatione cohaerent. — τὰς πόλεις καὶ τὴν Σικελίαν, cum singulas civitates tum Siciliam universam. — ἧς γε, quippe cuius. Cf. 126, 2. VI 37, 1. VIII 76, 6. — ἐπιβουλευόμεθα. Suppl. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων.

§ 2. παρεστάναι, in mentem venire. Cf. VI 34, 9. Subiectum verbi est enuntiatum ab ὡς incipiens. Cf. 95, 2. — οἱ Δωριῆς ἡμῶν, ei nostrum, qui Dores sunt. Cf. IV 126. V 15. De his civitatibus vid. VI 3 sqq. — τὸ Χαλκιδικόν. Cf. Matth. Gr. § 445, 5 et de re adn. III 86, 2. — τῇ Ἰάδι ξυγγενείᾳ. Et Athenienses enim et Chalcidenses Iones erant. Cf. de his III 86, 3. Orti autem erant ex Euboeae Ionibus. Vid. VI 3. 67. De Ἰάδι cf. adn. I 131, 1.

§ 3. οὐ γὰρ . . . ἐπίασιν, neque enim propterea, quod

οὗτον ἐκείνους, ὅσον τοὺς Σικελιώτας μεμπτέους εἶναι, οἷς δείκνυται ἀπαλλαγὴ τοῦ κινδύνου.

ἐν τῇ Σικελίᾳ ἀγαθῶν ἐφιέμενοι, ἃ κοινῇ κεκτή-
μεθα. ἐδήλωσαν δὲ νῦν ἐν τῇ τοῦ Χαλκιδικοῦ 4
γένους παρακλήσει· τοῖς γὰρ οὐδεπώποτε σφίσι
κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν προσβοηθήσασιν αὐτοὶ τὸ δί-
καιον μᾶλλον τῆς ξυνθήκης προθύμως παρέσχοντο.
καὶ τοὺς μὲν Ἀθηναίους ταῦτα πλεονεκτεῖν τε καὶ 5
προνοεῖσθαι πολλὴ ξυγγνώμη, καὶ οὐ τοῖς ἄρχειν
βουλομένοις μέμφομαι, ἀλλὰ τοῖς ὑπακούειν ἑτοι-
μοτέροις οὖσι· πέφυκε γὰρ τὸ ἀνθρώπειον διὰ
παντὸς ἄρχειν μὲν τοῦ εἴκοντος, φυλάσσεσθαι δὲ
τὸ ἐπιόν. ὅσοι δὲ γιγνώσκοντες αὐτὰ μὴ ὀρθῶς 6
προσκοποῦμεν, μηδὲ τοῦτό τις πρεσβύτατον ἥκει

Sicilia gentibus eam incolentibus in duas partes divisa est, alterius gentis odio aggrediuntur. ***Δίχα πεφυκέναι*** ut ***δίχα γίγνεσθαι*** I 64, 1, ubi cf. adn. Bekker comma post ***ἔθνεσιν*** nomen posuit; at Athenienses male dicerentur gentes non propterea, quod divisae essent, odio alterius moti aggredi. Qui enim odio motus aliis bellum infert, non ideo id facit, quia in duas partes divisi sunt, et qui in alterutram gentem odium concepit, non ambas adoritur. Interpunctione igitur mutata ad ***ἐπίασιν*** cogita ***τῇ Σικελίᾳ*** vel ***ἡμῖν***.

§ 4. ***ἐν τῇ . . . παρακλήσει.*** Vid. III 86, 3. — ***κατὰ τὸ ξυμμαχικόν.*** Cf. l. d. ***κατὰ παλαιὰν ξυμμαχίαν*** et ibi adn. — ***τὸ δίκαιον . . . παρέσχοντο,*** debitum officium maiore studio quam foedus postulabat praestiterunt. Itaque „***μᾶλλον τῆς ξυνθήκης προθύμως*** idem quod ***ὑπὲρ τὴν ξυνθήκην προθύμως***". Preibisch. de Comp. usu Thuc. p. 22.

§ 5. ***ταῦτα πλεονεκτεῖν.*** Cf. adn. I 38, 6. — ***ὑπακούειν ἑτοιμοτέροις.*** Arnoldus aut in verba ***ἑτοίμοις ὑπακούειν μᾶλλον ἢ ἀντιστῆναι*** haec resolvi aut, ut Reisk., ***ἑτοιμοτέροις*** pro ***ἑτοιμοτέροις τοῦ δέοντος,*** nimis paratis (cf. Matth. Gr. § 457 b), dictum vult. Illud fieri recte non potest; unde enim repetas ***ἢ ἀντιστῆναι?*** Hoc sententiae adversari docens Krohl. Quaest. Thuc. I p. 10 proprie ***ἢ ἄρχειν*** subaudiri iubet, sed comparationis vim simul fatetur esse eam, quae ex aliarum linguarum legibus ad sententiae integritatem vix desideretur. Cf. Matth. Gr. § 457 d. — ***τὸ ἀνθρώπειον . . . τοῦ εἴκοντος . . . τὸ ἐπιόν.*** Cf. adn. II 45, 1.

§ 6. ***ὅσοι δὲ . . . ἥκει κρίνας.*** „Declinavit ab inchoata structura ***ὅσοι . . . μὴ προσκοποῦμεν,*** secundum quam subiungere debebat ***καὶ ὅσοι μὴ τοῦτο πρεσβύτατον ἥκομεν κρίναντες,*** quasi supra dixisset ***εἰ δὲ . . . προσκοποῦμεν*** vel ***εἰ δέ τις γιγνώσκων αὐτὰ μὴ ὀρθῶς προσκοπεῖ.***" Haack. De relativis per commixtionem duarum loquendi rationum pro ***εἰ*** positis vid. adn. I 22, 1 et Matth. Gr. § 481 adn. 1. — ***πρεσβύτατον.*** Cf. Plut. Mor. p. 7 f ***ἅπερ ἐγὼ πάντων . . . ἀγαθῶν πρε-***

κρίνας, τὸ κοινῶς φοβερὸν ἅπαντας εὖ θέσθαι, ἁμαρτάνομεν. τάχιστα δ' ἂν ἀπαλλαγὴ αὐτοῦ γένοιτο, εἰ πρὸς ἀλλήλους ξυμβαῖμεν· οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς αὑτῶν ὁρμῶνται Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἐπικαλεσαμένων. καὶ οὕτως οὐ πόλεμος πολέμῳ, εἰρήνῃ δὲ διαφοραὶ ἀπραγμόνως παύονται, οἵ τ' ἐπίκλητοι εὐπρεπῶς ἄδικοι ἐλθόντες εὐλόγως ἄπρακτοι ἀπίασι.

62. Καὶ τὸ μὲν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τοσοῦτον ἀγαθὸν εὖ βουλευομένοις εὑρίσκεται. τὴν δὲ ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένην ἄριστον εἶναι εἰρήνην πῶς οὐ χρὴ καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσασθαι; ἢ δοκεῖτε, εἴ τῳ τι ἔστιν ἀγαθὸν ἢ εἴ τῳ τὰ ἐναντία, οὐχ ἡσυχίαν μᾶλλον ἢ πόλεμον τὸ μὲν παῦσαι ἂν ἑκατέρῳ, τὸ δὲ ξυνδιασῶσαι, καὶ τὰς τιμὰς καὶ λαμπρότητας ἀκινδυνοτέρας ἔχειν τὴν

ἔπειτα τὰ μὲν τῆς εἰρήνης ἀγαθά, τὸ δὲ ἀστάθμητον τοῦ πολέμου δηλοῦται.

Cap. **61**. § 7. **ξυμβαίημεν** codd. Cf. sd. III 42, 4. **αὐτῶν**. Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. Gr. al. **αὑτῶν**. Similiter eidem **αὐτοῦ** 62, 2 extr. et iterum **αὐτῶν** 62, 3 extr. Cf. dn. I 17.

Cap. **62**. § 2. **ἡσυχία . . . πόλεμος** codd. Cf. adn. **παῦσαι . . . ξυνδιασῶισαι** Pal. M., alii **παύσαι . . . ξυνδιασῶσαι**. At terminatio **σαι** sing. opt. aor. Thucydidi abiudicanda st. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 18.

βύτατα κρίνω. — *τὸ κοινῶς . . θέσθαι*] **κοινῶς φοβερὸν δούλωσις ἡ παρὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπιβουλευομένη πᾶσιν μοίως**. Schol. *Θέσθαι*, componere vel administrare. f. 59, 4.

§ 8. *οὕτως*, i. e. *διὰ ξυμβάσεως*. — *παύονται*. Praesenti utitur, quod sententiam generatim eloquitur, quod idem tendunt **πόλεμος** et **διαφοραί** ticulo destituta. — *εὐπρεπῶς . ἀπίασι*. Attende egregia titheta. Sententia haec est: m honesta specie (**ὡς δῆν συμμαχοῦντες τοῖς ἐνθάδε κλκιδεῦσι** schol.), ut iniriam facerent, huc venent, merito infecta re abunt. „**Εὔλογος** et **εὐπρεπής** plerumque ita discernuntur a Thuc., ut **εὔλογον** sit quod *est* pulchrum et rationi consentaneum, **εὐπρεπές** quod *videtur* esse, quamquam revera non est. Vid. I 37, 4. 39, 2. III 38, 2. 44, 4, IV 86, 6. 87, 3. VI 76, 2. 84, 2." Arn. ad VI 8. **Εὔλογον** tamen pro **εὐπρεπεῖ** videtur legi III 82, 4. VI 79, 2.

Cap. **62**. § 1. *καὶ τὸ μέν* cet., i. e. **καὶ τὸ μὲν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους (ἀγαθὸν) εὑρίσκεται τοσοῦτον ἀγαθὸν (ὄν)**.

§ 2. *ἄριστον*. Cf. adn. III 37, 1. — *ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσασθαι*. Cf. adn. 25, 9. — *ἢ δοκεῖτε . . . ξυνδιασῶσαι*. Qui servantes **ἡσυχία** et **πόλεμος** in codd. tradita **παύ-**

εἰρήνην, ἄλλα τε ὅσα ἐν μήκει λόγων ἄν τις διέλθοι [ὥσπερ περὶ τοῦ πολεμεῖν]; ἃ χρὴ σκεψαμένους μὴ τοὺς ἐμοὺς λόγους ὑπεριδεῖν, τὴν δὲ αὑτοῦ τινα σωτηρίαν μᾶλλον ἀπ' αὐτῶν προϊδεῖν. καὶ εἴ τις βεβαίως τι ἢ τῷ δικαίῳ ἢ βίᾳ πράξειν οἴεται, τῷ παρ' ἐλπίδα μὴ χαλεπῶς σφαλλέσθω, γνοὺς ὅτι πλείους ἤδη, καὶ τιμωρίαις μετιόντες τοὺς ἀδικοῦντας καὶ ἐλπίσαντες ἕτεροι δυνάμει τινὶ πλεονεκτήσειν, οἱ μὲν οὐχ ὅσον οὐκ ἠμύναντο, ἀλλ' οὐδ' ἐσώθησαν, τοῖς δ' ἀντὶ τοῦ πλέον ἔχειν προσκαταλιπεῖν τὰ αὑτῶν ξυνέβη. τιμωρία γὰρ

αὑτοῦ. Cf. sd. 61, 7.
§ 3. αὑτῶν. Cf. sd. 61, 7.

σαι . . . ξυνδιασώσαι legunt (vide sd.) frustra δοκεῖτε explicare student collato I 3, 2, ubi δοκεῖ μοι idem valet quod ὡς ἐμοὶ δοκεῖ (I 3, 3. 10, 4. 93, 7), quia, si δοκεῖτε pro ὡς δοκεῖτε accipis, tota sententia perit. Cum igitur talis verborum structura qualis hic habetur nullo exemplo confirmari possit, summopere laudandus est Herwerdenus, quod, cum duo boni libri infinitivos praebeant, ἡσυχίαν et πόλεμον emendavit (Stud. Thuc. p. 58). Praeterea monendum est τὸ μέν referri ad τὰ ἐναντία, τὸ δέ ad ἀγαθόν. Cf. adn. I 68, 4. — ὥσπερ περὶ τοῦ πολεμεῖν, quae tam aliena et inepta sunt, ut mirum videatur fuisse qui ea defenderent, ad marginem a librario adscripta sunt, qui similis loci 59, 2, ubi de belli gravitate agitur, reminiscebatur. Iure ea delevit Krueg. — ὑπεριδεῖν . . . προϊδεῖν respondent inter se, ut Latine despicere et prospicere dixeris. De qualibus adnominationibus cf. I 33, 4. III 39, 2.

§ 3. τῷ δικαίῳ. Dativum modi vult esse Matth. § 400, 5, sed debet potius existimari dativus causae (schol. διὰ τὸ δικαίως ἐπιέναι), quod agitur de eis qui bellum componere ideo nolint, quia causae suae aequitate certam successus spem conceperint. — τῷ παρ' ἐλπίδα, insperato, i. e. exitu spei suae inexspectato. Cf. VII 66, 3 et adn. II 89, 5. — μὴ χαλεπῶς σφαλλέσθω ne graviter labatur, Port. — πλείους . . . πλεονεκτήσειν. Οἱ τιμωρίαις μετιόντες τοὺς ἀδικοῦντας sunt οἱ τῷ δικαίῳ, sicut οἱ δυνάμει . . . πλεονεκτήσειν ἐλπίσαντες vicissim οἱ βίᾳ οἰόμενοί τι πράξειν. Offensionem non debet praeber[e] καί post ἤδη positum; nam proximo καί respondet. Pro δυνάμει τινί Krueger subtilite[r] δυνάμει τι coniecit ob superior[a] τι . . . βίᾳ. — οὐχ ὅσον οὐκ Ita aliquotiens Dio Cass., ut fragm. 9 et 43, 14. Cf. Buttm. Gr. § 150, [.] — προσκαταλιπεῖν, insuper amittere.

§ 4. τιμωρία cet. Abstracta, quae dicunt, in toto loco posita esse pro concretis ex ἀδικεῖται verbo et ei respondens εὔελπι apparet. De ὅτι καί et διότι καί cf. Krueg. Gr. § 69

οὐκ εὐτυχεῖ δικαίως, ὅτι καὶ ἀδικεῖται· οὐδὲ ἰσχὺς βέβαιον διότι καὶ εὔελπι. τὸ δὲ ἀστάθμητον τοῦ μέλλοντος ὡς ἐπὶ πλεῖστον κρατεῖ, πάντων τε σφαλερώτατον ὂν ὅμως καὶ χρησιμώτατον φαίνεται· ἐξ ἴσου γὰρ δεδιότες προμηθίᾳ μᾶλλον ἐπ' ἀλλήλους ἐρχόμεθα.

63. Καὶ νῦν τοῦ ἀφανοῦς τε τούτου διὰ τὸ ἀτέκμαρτον δέος καὶ διὰ τὸ ἤδη, φοβεροὺς παρόντας Ἀθηναίους, κατ' ἀμφότερα ἐκπλαγέντες, καὶ τὸ ἐλλιπὲς τῆς γνώμης ὧν ἕκαστός τις ᾠήθημεν

ἕπονται παραινέσεις ἐς σπονδάς, ὧν ἡ ὠφελία ἔτι βραχεῖ κεφαλαίῳ ἀποδείκνυνται.

§ 4. *προμηθείᾳ* vulgo. *Προμηθίᾳ* ex optimis libris hic recepit Bekk., sed idem VI 80 dedit *προμήθειαν*, ubi similiter *προμηθίαν* nonnulli librorum praestantissimorum. Hac forma abstinere prosam orationem Atticam censuit Schaef. Mel. crit. p. 41. Cf. tamen Schneid. ad Plat. I p. 442 et Stadelm. de Dial. Herodot. III p. 3 sq. Nec si poetica est, ideo a Thucydide aliena videtur, quem poeticis vocabulis non omnino abstinuisse satis certum est. Atque cum *ὠφελία* ubique scripserimus (cf. sd. I 3, 2), in quo pariter *τὸ ῑ ποιητικόν* dicit Herodian. II p. 453, constantia, ut item *προμηθία* scribatur, suadet.

Cap. **63.** § 1. *ἕκαστός τις*. Pro *τις* Cass. Aug. Pal. Vat. M. H. D. I. Laur. Bekk. *τι*. Nobis tamen paulo aptius dici videtur consiliorum defectus in eis, quae nos exsecuturos esse

32 adn. 17. — *δικαίως*, ut iustum est, merito. Cf. VII 63, 4 et adn. II 64, 2. — *ἀδικεῖται*. Schol. *προηδίκηται*. Cf. adn. I 38, 4. — *τοῦ μέλλοντος*. Haec verba cum superioribus *τὸ ἀστάθμητον* videntur cohaerere, ut *κρατεῖ* sonet obtinet, praevalet. — *προμηθίᾳ μᾶλλον*, providentius, circumspectius.

Cap. **63.** § 1. *τοῦ ἀφανοῦς*, i. e. *τοῦ ἀδήλου, τοῦ ἀσταθμήτου*, quod antea dixit. — *διὰ τὸ ... Ἀθηναίους*. Cogita *διὰ τὸ ἤδη δέος* (cf. Matth. Gr. § 282, 1. VII 56, 2 *ὑπό τε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἔπειτα*), i. e. propter praesentem (cf. Dem. XXIII 134 *τὴν ἤδη χάριν*) metum, qui qualis sit explicatur apposito *φοβεροὺς παρόντας Ἀθηναίους*, ubi adiectivum praedicative positum est et participium substantivi vice fungitur ut 29, 3 *ἐμπρησθεῖσα* et 47, 2 *κομισθέντας*. Nugantur qui haec ita continuari volunt, ut mixta inter se esse dicant *διὰ τὸ παρεῖναι* et *διὰ τοὺς παρόντας*, quae confusio mirum quantum inepta nullo probatur exemplo. Nam V 7, 2 *καὶ οὐ βουλόμενος* quamquam invitus significat et *αὐτοὺς* ad *ἀναλαβὼν ἦγεν* pertinet, VIII 105, 2 boni libri *διώκειν* pro *διώκοντες* habent (simile vitium videsis in sd. 35, 1) idque recepit Bekk. De loco I 2, 5 perperam huc allato cf. adn. Fusius de hoc loco disputatum est in Annal. phil. 1870 p. 334. — *ἀμφότερα*. Sunt superiora illa *διὰ τὸ ... καὶ διὰ τό* cet. — *καὶ τὸ ἐλλιπὲς ... εἰρχθῆναι*. Cf. 55, 2 *ἐλλιπὲς ἦν τῆς δοκήσεώς τι πράξειν*. Vertas: et quod consilio in eis quae quisque nos peracturos

πράξειν ταῖς κωλύμαις ταύταις ἱκανῶς νομίσαντες εἰρχθῆναι, τοὺς ἐφεστῶτας πολεμίους ἐκ τῆς χώρας ἀποπέμπωμεν, καὶ αὐτοὶ μάλιστα μὲν ἐς ἀίδιον ξυμβῶμεν, εἰ δὲ μή, χρόνον ὡς πλεῖστον σπεισάμενοι τὰς ἰδίας διαφορὰς ἐς αὖθις ἀναβαλώμεθα. τὸ ξύμπαν τε δὴ γνῶμεν πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ πόλιν ἕξοντες ἕκαστος ἐλευθέραν, ἀφ' ἧς αὐτοκράτορες ὄντες τὸν εὖ καὶ κακῶς δρῶντα ἐξ ἴσου ἀρετῇ ἀμυνούμεθα ἤδη, ἀπιστήσαντες <δ'>

unusquisque sperabamus, quam in eis quorum aliquid nos cet. Arnoldus *τι πράξειν* III 45 et *τι πράξειν* IV 55 comparari posse et notionem insigne quiddam faciendi contineri videri, sed ita potius *ᾠήθημέν τι πράξειν* exspectari adnotat. Eidem *τι* verba 62, 3 videntur magis favere, quam favent. *Τις* etiam a Krohlio aptius existimatum servavit Hofm. Cf. *ἑκάστη τις* III 45, 4.

§ 2. *ἣν δὲ ἀπιστήσαντες ἄλλοις ὑπακούσωμεν* et in fine *γιγνόμεθα* codd., praeterquam quod *ἣν διαπιστήσαντες* Pal. Cf. adn.

esse putavimus proposito deerat (quominus perficeretur), his obstaculis satis (i. e. ita ut alias eius rei causas quaerere non opus sit) impeditum esse arbitrati. Genetivus obiectivus *ὧν* (i. e. *τούτων ἅ*) ex vocabulo *γνώμης* aptus est pariter atque ad *διανοίας* refertur VI 15, 4 *τὸ μέγεθος τῆς διανοίας ὧν καθ' ἓν ἕκαστον ἔπρασσεν.* Krohlius quidem Quaest. Thuc. I p. 10 interpunctionem ita mutari iussit, ut *κατ' ἀμφότερα πράξειν* interiecta esse existimentur. Sed huic cum ea obstant, quae in Comment. antiqu. stud. 1842 p. 131 disputata sunt, tum ipsa sententia. Eis enim, quae nondum consecuti erant *ὧν ἕκαστός τις ᾠήθησαν πράξειν*, quae sunt eadem atque supra 62, 3 illa *εἴ τις βεβαίως τι πράξειν . . . οἴεται*, terreri Sicilienses non poterant, sed monendi erant, ne eorum consequendorum spe a pace alienis animis essent. — *ταῖς κωλύμαις.* De ipsa voce cf. adn. I 92, 1. Sunt autem haec impedimenta *ἀμφότερα* illa, quae modo cognovimus. — *ἐς ἀίδιον.* Cf. II 64, 3. — *ἐς αὖθις.* Cf. adn. I 129, 3 et Bernh. Synt. p. 196.

§ 2. *τὸ ξύμπαν* adverbialiter (cf. adn. 145); nam ex *γνῶμεν* verbo participium *ἕξοντες* et postea *ὑπακουσόμενοι* suspensum est. — *ἀρετῇ*, cum honestate, i. e. ut bonos et fortes viros decet. — *ἀμυνούμεθα.* Cf. adn. I 42, 1. — *ἤδη*, ut apud Latinos continuo (cf. Hor. Sat. I 6, 29), saepius celerem ideoque certissimum effectum indicat. Cf. IV 10, 3. 66, 4. VI 90, 3. VII 6, 1. 77, 6. Herod. VII 235. In fine pariter collocatum est III 2, 3. IV 10, 3. VIII 92, 6. Proxime ad *ἤδη* a nobis coniectura nunc illatum accedit cod. Pal. scriptura *ἣν δι.* — *ἀπιστήσαντες.* Suppl. *ἐμοί.* Loquitur autem orator in participiis *πειθόμενοι* et *ἀπιστήσαντες* ad primam personam relatis per *κοίνωσιν.* Quod in codd. scriptum est *ἣν δὲ ἀπιστήσαντες ἄλλοις ὑπακούσωμεν* multis laborat et quae

ἄλλοις ὑπακουσόμενοι, οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαί τινα, ἀλλά, καὶ ἄγαν εἰ τύχομεν, φίλοι μὲν ἂν τοῖς ἐχθίστοις, διάφοροι δὲ οἷς οὐ χρὴ κατ' ἀνάγκην γιγνοίμεθα.

1 64. *Καὶ ἐγὼ μέν, ὅπερ καὶ ἀρχόμενος εἶπον, πόλιν τε μεγίστην παρεχόμενος καὶ ἐπιὼν τῷ μᾶλλον ἢ ἀμυνούμενος ἀξιῶ προϊδόμενος αὐτῶν* τὸ τέλος λέγεται, ὅτι οἱ Συρακόσιοι πρόθυμοί εἰσι ξυμβῆναι,

Cap. 64. § 1. προειδόμενος . . . αὐτός de Reiskii coniectura

expediri nequeant difficultatibus. Ac primum quidem eorum verborum apodosis desideratur. Supplere quidem eam voluerunt variis modis, Buttm. Gr. § 150, 7 et Bernh. Synt. p. 262 λόγος ἔσται, schol. et Arn. ὁ ἀγὼν ἔσται post οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαί τινα cogitari iubentes, Hermann. de Part. ἄν p. 42 e proximis φίλοι ἂν γιγνοίμεθ' ἀλλήλοις subaudiens. Sed earum rationum nulla est, quae ullius linguae legibus conveniat aut exemplis comprobetur. Male certe cum hoc loco componitur VIII 56, 5, ubi vide adn. et sd. Deinde cum totius sententiae ratio, qualem μὲν—δέ particulae ostendunt, postulet, ut contraria contrariis reddantur, membrorum inter se oppositorum aequabilitas ita turbata est, ut superiori πειθόμενοι non ἀπιστήσαντες respondeat, id quod unum ipsorum verborum notionibus accommodatum est, sed ἢν ὑπακούσωμεν, quamquam ὑπακούειν contrariam vim habet atque πόλιν ἐλευθέραν ἔχειν. Neque magis suo loco ἀμυνούμεθα et οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαί τινα inter se referuntur, quae non minus e contraria posita esse ex ipsorum sententia elucet. Ex ea vero quam fecimus emendatione ab utraque parte terna quae debent membra iusto ordine sibi opponuntur. Similem sententiae conformationem habes III 40, 4. — **οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι**, non ad ulciscendum aliquem i. e. non ita ut de ulciscendo agatur. Cf. adn. III 45, 6. — **ἄγαν εἰ τύχοιμεν**, si valde nobis res successerit, si praeclare nobiscum actum fuerit. „Cf. V 9 ἢν τὰ ἄριστα πράξητε." Dobr. De εἰ postposito cf. adn. I 10, 2. 68, 1. adn. IV 4, 1, de τυχεῖν, felicem esse, cf. adn. III 82, 5. — **φίλοι μὲν ἄν.** „Thucydides ut φίλοι et διάφοροι, τοῖς ἐχθίστοις et οἷς οὐ χρή invicem opposuit, sic opposuit etiam γιγνοίμεθα ἄν et κατ' ἀνάγκην γιγνόμεθα, ita quidem, ut optativus ad ἄν ex illo indicativo supplendus sit." Herm. l. d. At utrumque pariter certum est neque ulla causa apparet, cur alterum lenius, alterum confidentius enuntietur. Deinde haec ratio ita exemplis destituta est et tam facilis emendatio γιγνοίμεθα, ut hanc medicinam loco adhibere nunc non dubitemus.

Cap. 64. § 1. **ἀρχόμενος.** 59, 1. — **πόλιν . . . παρεχόμενος.** Civitatem maximam allegans vel eius auctoritatem proferens et ea nitens parum recte Steph. in Thes., quamquam παρέχεσθαι ita dici vidimus ad III 36, 1; est potius maximam civitatem exhibens (nos: eine sehr grosse Stadt darstellend), ita ut ipse pro maxima civitate sit. Cf. 85, 6. Herod. VII 161. — **προϊδόμενος αὐτῶν**, his

τοὺς δὲ ἄλλους τὴν αὐτὴν προθυμίαν ἔχειν καλόν τε εἶναι καὶ ξύμφορον.

ξυγχωρεῖν, καὶ μὴ τοὺς ἐναντίους οὕτω κακῶς δρᾶν ὥστε αὐτὸς τὰ πλείω βλάπτεσθαι, μηδὲ μωρίᾳ φιλονικῶν ἡγεῖσθαι τῆς τε οἰκείας γνώμης ὁμοίως αὐτοκράτωρ εἶναι καὶ ἧς οὐκ ἄρχω τύχης, ἀλλ' ὅσον εἰκὸς ἡσσᾶσθαι. καὶ τοὺς ἄλλους δι- 2
καιῶ ταὐτό μοι ποιῆσαι, ὑφ' ὑμῶν αὐτῶν καὶ μὴ ὑπὸ τῶν πολεμίων τοῦτο παθεῖν. οὐδὲν γὰρ αἰ- 3
σχρὸν <ὂν> οἰκείους οἰκείων ἡσσᾶσθαι, ἢ Δωριέα

Bekker. Vulgatam *προειδομένους . . . αὐτούς* rursus quidem defendit Krohl. Quaest. Thuc. I p. 11, sed ei nos respondimus in Comment. antiqu. stud. 1842 p. 131. Augmentum participii aor. nunc sustulimus, quod vitium vitiis defendere nolebamus. Nam quae eius augmenti exempla afferebantur (Aesch. I 165. Dem. XIX 233. Dionys. Ant. I 65. VII 42. Luci. Tox. 39. Cass. Dion. LII 10, 3. LIX 23, 5), ea correxerunt novissimi editores.

(quae 63, 2 exposita sunt) provisis. De genet. vide Matth. Gr. § 379. Herod. II 121. III 159. V 39. *Αὐτά* Thucydidi nonnumquam idem est atque *ταῦτα*. Confer III 66, 4, frequentem formulam *δι' αὐτό* (I 2. 18. 68. IV 55 al.) et adn. I 144, 4. — *ξυγχωρεῖν.* Port. compositionem facere interpretatus est, sed videtur valere aliquid concedere, remittere de iure suo, ut *τι ξυγχωρεῖν* 22, 3; male certe explicat Bernh. Synt. p. 180. — *τῆς τε οἰκείας ... τύχης*, existimare me summam potestatem [aeque] habere et in meam voluntatem et in fortunam (Port.), i. e. me aeque fortunae atque (non minus fortunae quam) meorum consiliorum arbitrum esse. Cf. membra similiter invertenda I 120, 5. 140, 1. — *ἡσσᾶσθαι*, de iure meo decedere, aliis cedere. Cf. § 3 et adn. I 77, 1.

§ 2. *ταὐτό.* Noli *ταὐτόν* desiderare propter Buttm. Gr. max. II p. 414 (ed. 1). Vid. ad Xen. Anab. VI 4, 9. — *τοῦτο παθεῖν*, scil. *τὸ ἡσσᾶσθαι.*

§ 3. *οὐδὲν γὰρ αἰσχρὸν* <*ὂν*>. Enuntiatum, in cuius initio haec leguntur, ita in codd. scriptum est, ut mira vel potius nulla verborum cohaerentia evadat. Quid enim sibi velit pronomen relativum *οἵ*, vix ullo modo expedias. Neque enim ex eo, quod in tempore bellum gerent, deinde pacem facient, intellegitur haud turpe esse domesticos domesticis cedere, sed ipsam pacis honestatem potius belli componendi causam esse patet. Neque Hermocrates id, quod Siciliensibus persuasurus est, nulla addita condicione aut causa ita pronuntiare potest, quasi utique eventurum sit. Certe in eis quae secuntur, ubi de alienigenis sermo est, quomodo adversus hos se gesturi sint, adiuncta condicione *ἢν σωφρονῶμεν* eloquitur. Itaque *ὄν* post *αἰσχρόν* excidisse putamus eoque omisso ad supplendam iuncturam *οἵ* insertum esse, quod idem in aliquot libris factum esse vidimus ad. III 37, 2. Verba *οὐδὲν αἰσχρὸν ὄν* pariter leguntur apud Plat. de Rep. 606 b. Cf. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 7. — *Δωριέα τινὰ Δωριέως.* Haec eis, quae de Camarinaeis III 86 narrantur, illustrat Dukas conferens etiam III 90, 1. —

τινὰ Δωριέως ἢ Χαλκιδέα τῶν ξυγγενῶν, τό τε
ξύμπαν γείτονας ὄντας καὶ ξυνοίκους μιᾶς χώρας
καὶ περιρρύτου καὶ ὄνομα ἓν κεκλημένους Σικε-
λιώτας, [οἳ] πολεμήσομέν τε, οἶμαι, ὅταν ξυμβῇ,
καί ξυγχωρησόμεθά γε πάλιν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς
4 λόγοις κοινοῖς χρώμενοι· τοὺς δὲ ἀλλοφύλους
ἐπελθόντας ἀθρόοι ἀεί, ἢν σωφρονῶμεν, ἀμυνού-
μεθα, εἴπερ καὶ καθ' ἑκάστους βλαπτόμενοι ξύμ-
παντες κινδυνεύομεν, ξυμμάχους δὲ οὐδέποτε
5 τὸ λοιπὸν ἐπαξόμεθα οὐδὲ διαλλακτάς. τάδε
γὰρ ποιοῦντες ἔν τε τῷ παρόντι δυοῖν ἀγαθοῖν
οὐ στερήσομεν τὴν Σικελίαν, Ἀθηναίων τε ἀπαλ-
λαγῆναι καὶ οἰκείου πολέμου, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα
καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐλευθέραν νεμούμεθα καὶ ὑπὸ
ἄλλων ἧσσον ἐπιβουλευομένην."

§ 3. *τὸ δὲ ξύμπαν* codd. Cf. adn. III 40, 4.

καὶ περιρρύτου. Demetr. *περὶ σχημ.* § 113 *Θουκυδίδης κἂν λάβῃ παρὰ τοῦ ποιητοῦ τι, ἰδίως αὐτῷ χρώμενος ἴδιον τὸ ληφθὲν ποιεῖ. οἷον ὁ μὲν ποιητὴς* (Od. τ', 172) *ἐπὶ τῆς Κρήτης ἔφη· Κρήτη τις γαῖ' ἔστι . . . περίρρυτος . . . ὁ δὲ Θουκυδίδης ὁμονοεῖν τοὺς Σικελιώτας καλὸν οἴεται εἶναι γῆς ὄντας μιᾶς καὶ περιρρύτου, καὶ ταὐτὰ πάντα εἰπών, γῆν τε ἀντὶ νήσου καὶ περίρρυτον ὡσαύτως, ὅμως ἕτερον λέγειν δοκεῖ, διότι οὐχ ὡς πρὸς μέγεθος* (vel potius ad insulae notionem circuitu quodam verborum exprimendam), *ἀλλὰ πρὸς ὁμόνοιαν* (i. e. ad demonstrandum consentaneum esse insulanos esse concordes, cum dirempti sint a consortio aliorum) *αὐτοῖς ἐχρήσατο.* Legi vocabulum etiam apud Diod. et Aristid. docet Bloomf. Add. Xen. de Vect. 1, 7 et de Lat. circumfluus Krebs. — *ὄνομα . . . κεκλημένους.* Cf. adn. II 37, 1. — *Σικελιώτας.* Respicit enim Hermocrates ad eos solos, quorum legati aderant. Vid. c. 58. — *ξυγχωρησόμεθά γε.* Particula *γε* addita est, ut *ξυγχωρησόμεθα* prae verbo *πολεμήσομεν* maiore vi efferatur. Nempe superioribus non tam causa continetur, cur gerendum sit bellum quam cur componendum. — *λόγοις*, colloquiis, consultationibus.

§ 4. *ἐπελθόντας*, hostiliter contra nos profectos. Oppositum est *ξυμμάχους* et *διαλλακτάς*. — *ξυμμάχους δὲ οὐδέποτε κ. τ. λ.*, neque vero etiam eos umquam posthac socios arcessemus aut pacificatores. Proximum igitur verbi *ἐπαξόμεθα* obiectum est *τοὺς ἀλλοφύλους*.

§ 5. *ἐς τὸ ἔπειτα.* Cf. *ἐς ἔπειτα* I 130, 2 et perpende discrimen.

σπονδαὶ τῶν Σικελιωτῶν, μεθ' ἃς οἱ τῶν Ἀθηναίων ἡγεμόνες ἀποπλέουσιν, ἐφ' ᾧ ὁ δῆμος μάλα ἀγανακτεῖ.

65. Τοιαῦτα τοῦ Ἑρμοκράτους εἰπόντος πειθόμενοι οἱ Σικελιῶται αὐτοὶ μὲν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνηνέχθησαν γνώμῃ ὥστε ἀπαλλάσσεσθαι τοῦ πολέμου ἔχοντες ἃ ἕκαστοι ἔχουσι, τοῖς δὲ Καμαριναίοις Μοργαντίνην εἶναι ἀργύριον τακτὸν τοῖς Συρακοσίοις ἀποδοῦσιν. 1
2 οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων ξύμμαχοι παρακαλέσαντες αὐτῶν τοὺς ἐν τέλει ὄντας εἶπον ὅτι ξυμβήσονται καὶ αἱ σπονδαὶ ἔσονται κἀκείνοις κοιναί. ἐπαινεσάντων δὲ αὐτῶν, ἐποιοῦντο τὴν ὁμολογίαν, καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀπέπλευσαν μετὰ ταῦτα ἐκ Σικελίας.
3 ἐλθόντας δὲ τοὺς στρατηγοὺς οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀθηναῖοι τοὺς μὲν φυγῇ ἐζημίωσαν, Πυθόδωρον καὶ Σοφοκλέα, τὸν δὲ τρίτον, Εὐρυμέδοντα, χρήματα ἐπράξαντο, ὡς ἐξὸν αὐτοῖς τὰ ἐν Σικελίᾳ καταστρέψασθαι δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν.
4 οὕτω τῇ γε παρούσῃ εὐτυχίᾳ χρώμενοι ἠξίουν σφίσι μηδὲν ἐναντιοῦσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ δυνατὰ ἐν ἴσῳ καὶ τὰ ἀπορώτερα μεγάλῃ τε ὁμοίως καὶ ἐνδεε-

Cap. **65.** § 4. τῇ τε παρούσῃ codd. longe plurimi et optimi; pauci τε om. Emend. Benedictus. Cf. adn.

Cap. **65.** § 1. αὐτοὶ ... ξυνηνέχθησαν] ὡμονόησαν ἀλλήλοις καθ' ἑαυτούς, μὴ κοινολογησάμενοι τοὺς λόγους τοῖς Ἀθηναίοις. Schol. — ἔχοντες ... ἔχουσι. Cf. adn. I 140, 2. — Μοργαντίνην. Cum oppidum inter Syracusas et Catanam ad Symaethum situm Camarinaei tenere non potuerint, aut in nomine vel Morgantines, pro qua forsitan de Motucae seu Motychae agro cogites, vel Camarinaeorum, pro quibus Catanaeos exspectaveris, necesse est erratum esse, aut praeter notissimam illam Morgantinen alter eiusdem nominis locus inter Syracusas et Camarinam fuerit oportet. Hoc placet Bloomfieldio. Cf. tamen Holm. Hist. Sic. II p. 403.

§ 2. αὐτῶν ... ὄντας, Atheniensium duces. — κἀκείνοις, Atheniensibus, quibuscum solos Locros tunc compositionem non fecisse V 5 discemus. — ἐποιοῦντο. Cf. adn. 16, 1.
§ 3. τοὺς μὲν ... ἐπράξαντο. De re cf. Aristid. I p. 374 et schol. Aristoph. Vesp. 240, de ἐπράξαντο, (multam) exegerunt, cf. VI 54, 5. VIII 5, 5. 37, 2.
§ 4. τῇ γε παρούσῃ εὐτυχίᾳ χρώμενοι, quippe qui praesenti fortuna uterentur. Similiter εὐτυχίᾳ κεχρῆσθαι Plat. Men. 72 a, τοιαύτῃ τύχῃ χρῆσθαι Lys. X 25, τῇ παρούσῃ καταστάσει χρῆσθαι Cass. Dio XXXVIII 3, 1. De γε particula ad participium

στέρᾳ παρασκευῇ κατεργάζεσθαι. αἰτία δ' ἦν ἡ παρὰ λόγον τῶν πλειόνων εὐπραγία αὐτοῖς ὑποτιθεῖσα ἰσχὺν τῆς ἐλπίδος.

Μεγαρέων κακὰ πασχόντων τινὲς κρύφα λόγους ποιοῦνται πρὸς Ἱπποκράτη καὶ Δημοσθένη.

1 66. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Μεγαρῆς οἱ ἐν τῇ πόλει πιεζόμενοι ὑπό τε Ἀθηναίων τῷ πολέμῳ, αἰεὶ κατὰ ἔτος ἕκαστον δὶς ἐσβαλλόντων πανστρατιᾷ ἐς τὴν χώραν, καὶ ὑπὸ τῶν σφετέρων φυγάδων τῶν ἐκ Πηγῶν, οἳ στασιασάντων ἐκπεσόντες ὑπὸ τοῦ πλήθους χαλεποὶ ἦσαν λῃστεύοντες, ἐποιοῦντο λόγους ἐν ἀλλήλοις ὡς χρὴ δεξαμένους τοὺς φεύγοντας μὴ ἀμφοτέρωθεν τὴν πόλιν
2 φθείρειν. οἱ δὲ φίλοι τῶν ἔξω τὸν θροῦν αἰσθόμενοι φανερῶς μᾶλλον ἢ πρότερον καὶ αὐτοὶ
3 ἠξίουν τούτου τοῦ λόγου ἔχεσθαι. γνόντες δὲ οἱ τοῦ δήμου προστάται οὐ δυνατὸν τὸν δῆμον ἐσόμενον ὑπὸ τῶν κακῶν μετὰ σφῶν καρτερεῖν, ποιοῦνται λόγους δείσαντες πρὸς τοὺς τῶν Ἀθηναίων στρατηγούς, Ἱπποκράτη τε τὸν Ἀρίφρονος

pertinenti cf. 86, 2. III 63, 2. — *κατεργάζεσθαι*] *νικᾶν*. Schol. Cf. adn. 85, 2. — *αἰτία ... εὐπραγία*. Cf. IV 17, 4. *Τῶν πλειόνων* = *ἐν τοῖς πλείστοις πράγμασιν*. — *ὑποτιθεῖσα*. Cf. adn. I 138, 2. — *ἰσχὺν τῆς ἐλπίδος*, i. e. *ἰσχυρὰν ἐλπίδα*, propr. spei vigorem.

Cap. **66** sqq. Cf. Diod. XII 66 et de vicinis Megarae locis Spratt. apud Arn. ed. 2 vol. I p. 540 sqq. Bursian. Geogr. I p. 378 sqq.

§ 1. *πιεζόμενοι τῷ πολέμῳ*. Cf. Aristoph. Acharn. 761. — *ἀεὶ κατὰ ἔτος ἕκαστον*. Cf. adn. II 85, 4. — *δὶς ἐσβαλλόντων*. Ex decreto publico. Cf. Plut. Pericl. c. 30 et Ullrich. de psephism. Megar p. 36, qui hoc distinguendum docet a decreto I 139 commemorato. Ceterum add. Paus. I 40, 3 et supra II 31. — *τῶν ἐκ Πηγῶν*. Pegis igitur, de quibus cf. adn. I 103, 4, hi potiti erant. — *στασιασάντων*. Cf. adn. 36, 3. — *τοῦ πλήθους*. Populare igitur imperium aut iam ante hanc seditionem fuit aut ea constitutum est Megaris et servatum usque ad ea, quae c. 74 narrata sunt. Cf. Schoem. Antiqu. iur. publ. Gr. p. 94.

§ 2. *ἠξίουν ... ἔχεσθαι*. „Consentaneum putabant, ut rem urgerent. *Ἠξίουν* liberius reddi potest audebant [cf. VII 63, 1]; *ἔχεσθαι* proprie adhaerere, acriter persequi, ut [V 49, 5. I 140, 1]. Postremo *λόγον* valet rem, de qua agebatur.“ Bloomf.

§ 3. *οἱ ... προστάται*. Cf. adn. III 70, 3. — *μετὰ ... καρτερεῖν*, secum tolerare, durare. — *Ἀρίφρονος*. Hunc esse Periclis fratrem suspicatur Vischer in Mus. Helv. I p. 376.

καὶ Δημοσθένη τὸν Ἀλκισθένους, βουλόμενοι ἐν-
δοῦναι τὴν πόλιν καὶ νομίζοντες ἐλάσσω σφίσι
τὸν κίνδυνον ἢ τοὺς ἐκπεσόντας ὑπὸ σφῶν κατ-
ελθεῖν. ξυνέβησάν τε πρῶτα μὲν τὰ μακρὰ τείχη 4
ἑλεῖν Ἀθηναίους (ἦν δὲ σταδίων μάλιστα ὀκτὼ
ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν Νίσαιαν τὸν λιμένα
αὐτῶν), ὅπως μὴ ἐπιβοηθήσωσιν ἐκ τῆς Νισαίας
οἱ Πελοποννήσιοι, ἐν ᾗ αὐτοὶ μόνοι ἐφρούρουν
βεβαιότητος ἕνεκα τῶν Μεγάρων, ἔπειτα δὲ καὶ
τὴν ἄνω πόλιν πειρᾶσθαι ἐνδοῦναι· ῥᾷον δ' ἤδη
ἔμελλον προσχωρήσειν τούτου γεγενημένου.

οἱ δὲ ἐς τὴν Μεγαρίδα πλεύσαντες, καὶ ἐνέδραν ποιησάμενοι, δόλῳ τῶν προδοτῶν τὰ μακρὰ τείχη ἐσελθόντες αἱροῦσιν.

67. Οἱ οὖν Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἀπό τε τῶν ἔρ- 1
γων καὶ τῶν λόγων παρεσκεύαστο ἀμφοτέροις, ὑπὸ
νύκτα πλεύσαντες ἐς Μινῴαν τὴν Μεγαρέων νῆσον
ὁπλίταις ἑξακοσίοις, ὧν Ἱπποκράτης ἦρχεν, ἐν ὀρύγ-
ματι ἐκαθέζοντο, ὅθεν ἐπλίνθευον [τὰ τείχη] καὶ
ἀπεῖχεν οὐ πολύ. οἱ δὲ μετὰ τοῦ Δημοσθένους 2

Cap. 67. § 1. *ἐπλίνθευον.* Cass. Cl. (hic a pr. man.) M. T. F. Lugd. Vind. Mosqu. Parm. Ar. Chr. Dan. et e corr. Aug. *ἐπλινθεύοντο*, quod paulo alia vi legitur II 78.

— *ἐνδοῦναι*, tradere, dedere. De hoc huius verbi usu cf. interpr. ad. V 62.

§ 4. *τὰ μακρὰ τείχη.* Cf. I 103. — *ἦν δέ* Suppl. *τὰ τείχη.* — *ὀκτώ.* Apud Strab. 391 Nisaea a Megaris remota dicitur *δέκα καὶ ὀκτὼ σταδίους*, et apud Thucydidem aut a Thucydide potius quam apud Strabonem erratum esse censent Mannert. Graec. p. 344 et Arn. Falli hos et qui eis assentiantur probare studet Krus. Hell. II 1 p. 366. Sed Straboni assentiendum esse docet etiam Leak. Graec. sept. II p. 402. Tacet de hoc dissensu Spratt. l. d. Thucydidem tamen auctorem sequitur Bursian. Geogr. I p. 378. — *τὴν Νίσαιαν τὸν λιμένα.* Cf. adn. II 67, 2. — *βεβαιότητος . . . Μεγάρων*, ut Megara firmius tenerent, Port. — *τὴν ἄνω πόλιν.* Cf. adn. I 93, 7. — *ἔμελλον.* Suppl. *οἱ Μεγαρῆς.* — *τούτου γεγενημένου*, i. e. „captis ab Atheniensibus muris longis“. Haack.

Cap. 67. § 1. *ἀπό.* Cf. adn. II 77, 1. — *παρεσκεύαστο.* Cf. adn. I 46, 1. — *τὴν . . . νῆσον.* Cf. adn. III 51, 1. — *ἐν ὀρύγματι.* Haec fossa in continente haud procul a longis moenibus videtur quaerenda. — *ἐπλίνθευον τὰ τείχη*, lateres ad muros exstruendos sumebant, Port. Sed mirum est *τείχη πλινθεύειν*, quod dici posset, si ducendis lateribus muri fierent. Quare nunc nobis *τὰ τείχη* ad *ἀπεῖχεν* videtur adscriptum esse, cuius subiectum desiderabant, deinde alieno loco insertum. — *καὶ ἀπεῖχεν*, i. e. *καὶ ὃ ἀπεῖχεν.* Cf. adn. II 4, 5.

τοῦ ἑτέρου στρατηγοῦ Πλαταιῆς τε ψιλοὶ καὶ ἕτεροι περίπολοι ἐνήδρευσαν ἐς τὸ Ἐνυάλιον, ὅ ἐστιν ἔλασσον ἄπωθεν. καὶ ᾔσθετο οὐδεὶς εἰ μὴ οἱ ἄνδρες οἷς ἐπιμελὲς ἦν εἰδέναι τὴν νύκτα ταύτην.
3 *καὶ ἐπειδὴ ἕως ἔμελλε γίγνεσθαι, οἱ προδιδόντες τῶν Μεγαρέων οὗτοι τοιόνδε ἐποίησαν. ἀκάτιον ἀμφηρικὸν ὡς λῃσταί, ἐκ πολλοῦ τεθεραπευκότες*

§ 2. *τὸν Ἐνυάλιον* codd. Immo *τὸ Ἐν.* Cf. adn.
ἄπωθεν. It. Vat. T. Vind. Mosqu. Bekk. *ἄποθεν.* Cf. ad. III 111, 1.
εἰδέναι om. M. T. F. Lugd. et expungi vult Krueg. Cf. tamen I 5, 2.

§ 2. *Πλαταιῆς.* Ex eis, qui Athenas perfugerant. — *ἕτεροι περίπολοι.* Quaeritur, hi circitores fuerintne adolescentes (*ἔφηβοι*) illi Atheniensium, de quibus vid. Herm. Antiqu. Gr. I § 123 et Schoem. Antiqu. Gr. I p. 361. 425, an ab his diversi milites excurrentes (Streiftruppen), quales vult esse Wachsmuth. Antiqu. Gr. II p. 316. Et illos quidem intellegens Duker, quamquam hi *περίπολοι* plerumque non educti essent ad bella externa, quia Minoa iam ante ab Atheniensibus occupata in eaque praesidium positum esset III 51, ibi fuisse conicit. At Boeckh. Inscr. I p. 305 negat hos *περιπόλους* esse ephebos; nam cum Thuc. eos cum *ψιλοῖς Πλαταιεῦσι* componat et hoplitis opponat, patere eos fuisse leviter armatos, cum tamen ephebi *πανοπλίᾳ* usi sint. Cf. Harpocr. et Xen. Mem. III 5, 27. Et Haackius quidem ad haec inter se concilianda verba *ἕτεροι περίπολοι* non arcte ita iungenda, quasi *περίπολοι* item fuerint *ψιλοί*, sed accipienda pro his: *ἕτεροι, περίπολοι ὄντες*, existimat. At tirones, quales sint ephebi, hic non apte videntur commemorari Vischero in Mus. Helv. I p. 397, et homines leviter armati haud dubie magis idonei sunt ad *τὸ ἐσδραμεῖν* § 5, ubi de *ὁπλίταις* cf. adn. Altera tamen ex parte non neglegendum est *ψιλοὺς ἐκ παρασκευῆς ὡπλισμένους*, quales hic videntur requiri, Atheniensibus secundum c. 94 non fuisse, ubi cf. adn. — *ἐς τὸν Ἐνυάλιον.* Nisi *ὅ* sequeretur, deus pro dei templo nominatus videri posset. Nam quamquam, cum hoc fit, plerumque *παρά*, non *ἐς* ponitur (cf. Arn. ad h. l.), similiter *ἐς τὸν Μαλόεντα* III 3 legi docet Goell., ubi cf. adn. § 6. Quoniam autem *ὅ* sequitur, cum Reisk. legendum videtur *τὸ Ἐνυάλιον* sive (cl. Lob. ad Phryn. p. 370) *Ἐνυαλιεῖον.* Illud etiam in Steph. Thes. nov. hinc excitatum commendatur similibus *Πύθιον, Δήλιον, Ἐλευσίνιον.* Hoc autem templum (*ἱερόν, τέμενος*) in continente collocandum esse ex § 5 ineunt. recte colligit Haack. — *ἐστιν ... ἄπωθεν.* Cf. Krueg. Gr. § 62, 2 adn. 4. *Ἔλασσον* est *ἔλασσον ἢ τὸ ὄρυγμα* § 1. — *τὴν νύκτα ταύτην* iunge cum verbis *ᾔσθετο οὐδείς.*

§ 3. *ἀκάτιον ἀμφηρικόν*] *πλοιάριον ἑκατέρωθεν ἐρεσσόμενον, ἐν ᾧ ἕκαστος τῶν ἐλαυνόντων δικωπίᾳ ἐρέττει.* Schol. — *τεθεραπευκότες τὴν ἄνοιξιν.* Hoc insolentius dictum est, cum *θεραπεύειν*

τὴν ἄνοιξιν τῶν πυλῶν, εἰώθεσαν ἐπὶ ἁμάξῃ, πείθοντες τὸν ἄρχοντα, διὰ τῆς τάφρου κατακομίζειν τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἐκπλεῖν· καὶ πρὶν ἡμέραν εἶναι πάλιν αὐτὸ τῇ ἁμάξῃ κομίσαντες ἐς τὸ τεῖχος κατὰ τὰς πύλας ἐσῆγον, ὅπως τοῖς ἐκ τῆς Μινῴας Ἀθηναίοις ἀφανὴς δὴ εἴη ἡ φυλακή, μὴ ὄντος ἐν τῷ λιμένι πλοίου φανεροῦ μηδενός. καὶ τότε πρὸς ταῖς πύλαις ἤδη 4
ἦν ἡ ἅμαξα, καὶ ἀνοιχθεισῶν κατὰ τὸ εἰωθὸς ὡς τῷ ἀκατίῳ οἱ Ἀθηναῖοι (ἐγίγνετο γὰρ ἀπὸ ξυνθήματος τὸ τοιοῦτον) ἰδόντες ἔθεον δρόμῳ ἐκ τῆς ἐνέδρας, βουλόμενοι φθάσαι πρὶν ξυγκλη-

§ 4. *ξυγκλησθῆναι* Pal. Vulgo *ξυγκλεισθῆναι.* Cass. *ξυγκληθῆναι,* M. *ξυγκλειθῆναι*, Aug. a man. rec. *ξυγκληθῆναι*, quod recepit Bekk. Sed quamquam *κέκλημαι* et *κέκλειμαι* praeter *κέκλεισμαι*, non *ἐκλήθην* iuxta atque *ἐκλήσθην* seu *ἐκλείσθην* dicitur. Et V 72 Bekk. ipse *ξυγκλησθέν* exhibuit atque I 117 *κατεκλήσθησαν.* Congruunt etiam *κληστός* II 17. VII 38 et *ἄκληστος* II 93. Cf. sd. III 54, 1.

ἄνδρα τινά, colere aliquem, officiis aliquem demereri, ut I 9, 2, usitatissimum sit. Sed *θεραπεύειν τι* quoniam omnino servire alicui rei sonat, non solum curare aliquid, ut *τὸ ναυτικόν* II 65, 7, sed etiam cura et studio efficere aliquid valet. Infinitivus sequitur VI 61, 5. VII 70, 3, alibi *ὅπως*, ut I 19, 1. — *τῶν πυλῶν.* Portarum longorum moenium. — *ἐπὶ ἁμάξῃ.* Navigiolorum plaustris vectorum exempla adscripsit Bloomf. fraudem bellicam huic simillimam narrari a Liv. XXV 9 praeterea adnotans. — *τὸν ἄρχοντα.* Praefectum Peloponnesiorum Nisaeae et in longis moenibus praesidia agentium. Cf. 66, 4. 67, 5. 68, 2. 69, 3. — *διὰ τῆς τάφρου.* Eam esse fossam, quae iuxta alterum muri brachium, in quo porta fuerit, ad mare vel Nisaeam fuerit perducta, recte docet Haack. — *ἐς τὸ τεῖχος* iunge cum *ἐσῆγον* verbo. *Τεῖχος* autem singularis longosne muros continuam munitionem efficientes hic et 68, 1 et 69, 2 designet, an unum eorum brachium ei regioni, in quam Athenienses egressi erant, obiacens, quaeritur. Cf. adn. 69, 2. — *ὅπως ... φυλακή*] *ὅπως ἀφανὲς δῆθεν ᾖ τοῖς Ἀθηναίοις τί χρὴ φυλάττεσθαι. οὐ γὰρ ὄντος οὐδενὸς ἐν τῷ Μεγαρικῷ λιμένι πλοίου φανεροῦ διὰ τὸ ἐντὸς τειχῶν μεθ' ἡμέραν κρύπτεσθαι τὸ ἀκάτιον, ἄπορον ἦν γνῶναι τοῖς Ἀθηναίοις ὑφ' ὧν τινων λῃστεύονται.* Schol. De *δή* cf. adn. III 10, 6. Pro adiect. *ἀφανής* (incerta) facile *ἀσαφής* conicias. Cf. III 22, 8. — *τῷ λιμένι.* De hoc cf. adn. III 51, 3.

§ 4. *ὡς τῷ ἀκατίῳ*] *ὡς τοῦ ἀκατίου μέλλοντος εἰσκομίζεσθαι.* Schol. — *ἀπὸ ξυνθήματος.* Sic iterum VI 61, 2. VII 22, 1. Cf. adn. I 133. II 90, 4. IV 130, 5. — *ἔθεον δρόμῳ.* Cf. adn. III 111, 2. —

σθῆναι πάλιν τὰς πύλας καὶ ἕως ἔτι ἡ ἅμαξα ἐν αὐταῖς ἦν, κώλυμα οὖσα προσθεῖναι· καὶ αὐτοῖς ἅμα καὶ οἱ ξυμπράσσοντες Μεγαρῆς τοὺς κατὰ τὰς πύλας φύλακας κτείνουσι. καὶ πρῶτον μὲν οἱ περὶ τὸν Δημοσθένη Πλαταιῆς τε καὶ περίπολοι ἐσέδραμον οὗ νῦν τὸ τροπαῖόν ἐστι, καὶ εὐθὺς ἐντὸς τῶν πυλῶν (ᾔσθοντο γὰρ οἱ ἐγγύτατα Πελοποννήσιοι) μαχόμενοι τοὺς προσβοηθοῦντας οἱ Πλαταιῆς ἐκράτησαν καὶ τοῖς τῶν Ἀθηναίων ὁπλίταις ἐπιφερομένοις βεβαίους τὰς πύλας παρέσχον.

1 68. Ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἀθηναίων ἤδη ὁ ἀεὶ
2 ἐντὸς γιγνόμενος χωρεῖ ἐπὶ τὸ τεῖχος. καὶ οἱ Πελοποννήσιοι φρουροὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀντισχόντες ἠμύνοντο ὀλίγοι, καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν, οἱ δὲ πλείους ἐς φυγὴν κατέστησαν, φοβηθέντες ἐν νυκτί τε πολεμίων προσπεπτωκότων καὶ τῶν

κατὰ τὰς πύλας Cass. Aug. (hic tamen a man. rec.) M. Cl. Ven. T. F. Lugd. Mosqu. Parm. al. Vulgo et Bekk. **κατὰ πύλας**. Sed articulus est necessarius, quia eadem porta iam bis addito articulo commemorata est. Redit etiam § 5.

Cap. **68**. § 1. *χωρεῖ*. Cf. Ven. M. T. F. It. Lugd. Mosqu. Parm. aliique nonnulli *ἐχώρει*, quo non opus.

§ 2. *ἠμύνοντο*. Aug. Pal. T. F. It. Vat. M. H. Mosqu. *ἠμύναντο*, quod minus placet.

προσθεῖναι. Suppl. *αὐτὰς* (*τὰς θύρας*). De verbo cf. interpr. Herod. III 78.

§ 5. *ᾔσθοντο ... Πελοποννήσιοι.* His explicatur, qui sint *οἱ προσβοηθοῦντες*. Cf. I 31, 2. — *τοῖς ... ὁπλίταις.* Cum non Plataeenses et *περίπολοι*, sed soli Plataeenses vicisse dicantur, *ὁπλιτῶν* vocabulo ipsi *περίπολοι* significari alicui forsitan videantur. Cf. adn. § 2. Sed quoniam pro horum nomine obscurum anfractum verborum positum esse non verisimile est et circitores una cum Plataeensibus in urbem iam irrupisse legimus, gravis armaturae milites esse Hippocratis § 1 probabile est, praesertim cum de his quoque aliquid hic legi consentaneum sit.

Cap. **68**. § 1. *ἀεί.* Cf. adn. III 77, 1.

§ 2. *οἱ δὲ πλείους ... προδεδωκέναι*, plerique autem perterriti, quod et noctu hostes aggressi erant et proditores ex Megarensibus contra pugnabant (ipsos oppugnabant), in fugam se verterunt arbitrati ab universis Megarensibus se esse proditos. Verba *ἐν νυκτί τε ... καὶ ... ἀντιμαχομένων* ita *διὰ μέσου* collocata sunt, ut non solum ad *φοβηθέντες*, sed etiam ad *νομίσαντες* pertineant. Cf. adn. III 60. De part. praes. *προδιδόντων* cf. adn. III 81, 4.

ἔπειτα δὲ οἱ προδόται καὶ τὴν πόλιν τῶν Μεγαρέων ἐπιχειροῦσιν ἐνδοῦναι, ὅπερ οὐ προχωρεῖ.

προδιδόντων Μεγαρέων ἀντιμαχομένων νομίσαντες
τοὺς ἅπαντας σφᾶς Μεγαρέας προδεδωκέναι. ξυν- 3
έπεσε γὰρ καὶ τὸν τῶν Ἀθηναίων κήρυκα ἀφ'
ἑαυτοῦ γνώμης κηρῦξαι τὸν βουλόμενον ἰέναι
Μεγαρέων μετὰ Ἀθηναίων θησόμενον τὰ ὅπλα. οἱ
δ' ὡς ἤκουσαν, οὐκέτι ἀνέμενον, ἀλλὰ τῷ ὄντι
νομίσαντες κοινῇ πολεμεῖσθαι κατέφυγον ἐς τὴν
Νίσαιαν. ἅμα δὲ ἕῳ ἑαλωκότων ἤδη τῶν τειχῶν 4
καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει Μεγαρέων θορυβουμένων οἱ
πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πράξαντες καὶ ἄλλο μετ'
αὐτῶν πλῆθος, ὃ ξυνῄδει, ἔφασαν χρῆναι ἀνοίγειν
τὰς πύλας καὶ ἐπεξιέναι ἐς μάχην. ξυνέκειτο δὲ 5
αὐτοῖς τῶν πυλῶν ἀνοιχθεισῶν ἐσπίπτειν τοὺς
Ἀθηναίους, αὐτοὶ δὲ διάδηλοι ἔμελλον ἔσεσθαι
(λίπα γὰρ ἀλείψεσθαι), ὅπως μὴ ἀδικῶνται. ἀσφά-
λεια δὲ αὐτοῖς μᾶλλον ἐγίγνετο τῆς ἀνοίξεως· καὶ
γὰρ [οἱ] ἀπὸ τῆς Ἐλευσῖνος κατὰ τὸ ξυγκείμενον
τετρακισχίλιοι ὁπλῖται τῶν Ἀθηναίων καὶ ἱππῆς
ἑξακόσιοι [οἱ] τὴν νύκτα πορευόμενοι παρῆσαν.

§ 4. ἄλλοι codd. Cf. adn.
§ 5. οἱ τήν. Οἱ om. Cl. Ven. D. I. Ar. Chr. Dan. Nec aptus videtur articulus, quo addito verba significant ei equites, qui nocte iter faciebant, advenerant, cum exspectemus equites no-

§ 3. *ἀφ' ἑαυτοῦ γνώμης*, sua sponte. Sola ἀφ' ἑαυτοῦ pro his posuit Diod. XII 66, et ita sane saepius scribitur. Vid. Duk. ad VI 40. Sed γνώμης addit Dio Cass. XLII 53. XLVI 52. al., unde hanc vocem frustra a Krueg. deleri apparet. — *τὸν βουλόμενον ἰέναι*, ut, qui vellet, iret. Cf. Schoem. Observ. p. 13 sq. — *μετὰ . . . θησόμενον τὰ ὅπλα*, cum Atheniensibus arma iuncturus. Cf. adn. II 2, 4. — *κοινῇ*, i. e. „κοινῶς ὑπὸ πάντων Μεγαρέων, καὶ οὐχὶ ὑπὸ μόνων τῶν πραξάντων πρὸς Ἀθηναίους.“ Δούκας. — *πολεμεῖσθαι*. Cf. adn. I 37, 1.

§ 4. *πράξαντες*. Cf. adn. I 131, 1. — *ἄλλο μετ' αὐτῶν πλῆθος*. Ita nunc ex Abreschii coniectura scripsimus, ne seiungantur quae suapte natura aptissime cohaereant. Eadem enim multitudo (maxima pars factionis popularis), quae rei conscia erat, cum illis faciebat.

§ 5. *λίπα ἀλείψεσθαι*. Cf. adn. I 6, 5. — *ἀσφάλεια . . . ἀνοίξεως*, tutius autem aperire portas poterant. — *[οἱ] ἀπὸ . . . ὁπλῖται*. Hi cum antea non commemorati sint, articulus aut delendus est aut in ἄλλοι mutandus. — *κατὰ τὸ ξυγκείμενον*, secundum pactum, cuius reliquae condiciones modo indicatae sunt. Contra Class. vide Annal. phil. 1870 p. 323 sq.

6 ἀληλιμμένων δὲ αὐτῶν καὶ ὄντων ἤδη περὶ τὰς πύλας καταγορεύει τις ξυνειδὼς τοῖς ἑτέροις τὸ ἐπιβούλευμα. καὶ οἳ ξυστραφέντες ἀθρόοι ἦλθον καὶ οὐκ ἔφασαν χρῆναι οὔτε ἐπεξιέναι (οὐδὲ γὰρ πρότερόν πω τοῦτο ἰσχύοντες μᾶλλον τολμῆσαι) οὔτε ἐς κίνδυνον φανερὸν τὴν πόλιν καταγαγεῖν· εἴ τε μὴ πείσεταί τις, αὐτοῦ τὴν μάχην ἔσεσθαι. ἐδήλουν δὲ οὐδὲν ὅτι ἴσασι τὰ πρασσόμενα, ἀλλ' ὡς τὰ βέλτιστα βουλεύοντες ἰσχυρίζοντο, καὶ ἅμα περὶ τὰς πύλας παρέμενον φυλάσσοντες, ὥστε οὐκ ἐγένετο τοῖς ἐπιβουλεύουσι πρᾶξαι ὃ ἔμελλον.

1 69. Γνόντες δὲ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ὅτι ἐναντίωμά τι ἐγένετο καὶ τὴν πόλιν βίᾳ οὐχ οἷοί τε ἔσονται λαβεῖν, τὴν Νίσαιαν εὐθὺς περιετείχιζον, νομίζοντες, εἰ πρὶν ἐπιβοηθῆσαί τινας ἐξέλοιεν, θᾶσσον ἂν καὶ τὰ Μέγαρα προσχωρῆσαι
2 (παρεγένετο δὲ σίδηρός τε ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ταχὺ καὶ λιθουργοὶ καὶ τἆλλα ἐπιτήδεια)· ἀρξάμενοι δ'

ἡ Νίσαιά γε μέντοι περιτειχισθεῖσα ὁμολογίᾳ παραδίδοται, καὶ τὰ μακρὰ τείχη ἀπορρήγνυται ἀπὸ τῶν Μεγάρων.

cturno itinere advenerant. Hofmanus tamen, ut illa sententia idonea fiat et ne praesentis participium male positum sit, huc quoque refert verba *κατὰ τὸ ξυγκείμενον*, quod per horum collocationem fieri posse vix videtur.

§ 6. *καὶ οἳ* Cl. T. (hic ex coll. Bloomf.) Mosqu. Cf. sd. 32, 2. Vulgo et Bekk. *καὶ οἱ*.

§ 6. *ξυστραφέντες ἀθρόοι ἦλθον*, agmine denso facto frequentes venerunt. — *οὔτε ἐς κίνδυνον . . . καταγαγεῖν*. Dicebant neque omnino eruptionem faciendam esse (inf. praes. *ἐπεξιέναι*) neque eo temporis momento privatis consiliis urbi periculum afferendum (inf. aor. *καταγαγεῖν*). — *τις*. Cf. adn. 13, 4. — *αὐτοῦ*, illic, in ipsa urbe, non foris cum Atheniensibus. — *οὐδέν* adverbialiter dictum, ut I 26, 4. IV 12, 2. — *ὡς βουλεύοντες . . . ἰσχυρίζοντο*. Conf. Matth. Gr. § 569, 7 b.

Cap. 69. § 1. *εὐθὺς περιετείχιζον*. Diodorus primum eos *περιταφρεῦσαι* urbem, deinde *περιτειχίσαι* narrat XII 66.

§ 2. *παρεγένετο . . . ἐπιτήδεια*. Hanc totam enuntiationem ideo in parenthesim redegimus, quod explicationem verborum *εὐθὺς περιετείχιζον* ita adiungit, ut quid antea factum sit, quo opus accelerari potuerit, significetur. Ita interrumpitur quodammodo narratio de murorum aedificatione instituta. — *σίδηρος*. Suntne instrumenta ferrea (*σιδήρια* c. 4)? Cf. adn. VII 18. Ipso tamen ferro ad retinacula facienda opus fuisse putat Bloomf. Cf. I 93, 5. III 78, 3. — *λιθουργοί*. Cf. V 82 et Moer. Att. — *ἀρξάμενοι* cet. Hoc participium neque ad *περιετείχιζον*

ἀπὸ τοῦ τείχους ὃ εἶχον καὶ διοικοδομήσαντες τὸ πρὸς Μεγαρέας, ἀπ' ἐκείνου ἑκατέρωθεν ἐς θάλασσαν [τῆς Νισαίας] τάφρον τε καὶ τείχη <*ἦγον*> *διελομένη ἡ στρατιά, ἔκ τε τοῦ προαστείου λίθοις*

neque ad *ἀπεσταύρουν* referre licet. Illud fieri posset, si *ἀρξάμενοι* exadversum participio *νομίζοντες* responderet. At hoc sententiarum ordo vetat. Patet enim scriptorem illud *περιετείχιζον*, postquam quo consilio Athenienses id fecerint exposuit, ita explicare, ut qua ratione in exstruendo munimento singillatim usi sint fusius describat. Ad explicatam hanc descriptionem *ἀρξάμενοι* pertinet, non ad summam rei verbo *περιετείχιζον* comprehensam. Non magis *ἀρξάμενοι* cum verbo *ἀπεσταύρουν* iungendum est. Describitur enim totum opus quomodo inchoatum et perfectum sit, non quomodo circumvallatae sint aliquot eius partes. Neque *λίθοις καὶ πλίνθοις χρώμενοι* verbo *ἀπεσταύρουν* accommodatur. Denique dici vix potest, quam dura et artificiose excogitata utraque sit interpretandi ratio. Itaque cum nobis verbum, ad quod *ἀρξάμενοι* referendum sit, deesse videatur, *ἦγον* excidisse censemus. Similiter Madvig. Adv. crit. I p. 320. — *ἀπὸ τοῦ τείχους ὃ εἶχον.* Cum Athenienses ab hoc *τείχει* incipientes Nisaeam a mari ad mare circummuniverint, non unum brachium longorum murorum, sed toti longi muri, quod unum opus essent, singulari significati intellegendi sunt. Pari enim modo uterque murus urbem cum portu coniungebat, neque alterum Nisaeam attigisse alterum ultra Nisaeam ad mare pertinuisse recte cogitaveris. Quod verbis, quibus Thucydides 66, 4 et I 103, 4 de longis muris usus est, et Atticorum moenium natura satis apparet. De singulari cf. etiam adn. II 13, 7 et supra 67, 3. — *διοικοδομήσαντες . . . Μεγαρέας*, cum partem adversus Megarenses sitam transverso muro intersaepsissent. Cf. adn. III 21, 2. Factum est hoc in spatio duobus muri brachiis interiecto. Verbum recurrit VIII 90, 5 de transverso porticu usurpatum. Unde incisum *ἀπ' ἐκείνου . . . Νισαίας* a Bekk. male cum his verbis coniunctum esse cognoscitur. — *ἐκείνου*, i. e. *τοῦ τείχους ὃ εἶχον.* — *τῆς Νισαίας* quominus cum *ἑκατέρωθεν* iungamus et verborum collocatio obstat et quod *ἑκατέρωθεν τῆς Νισαίας*, quoniam Nisaea ad mare sita est, quodammodo repugnat alteri eiusdem regionis significationi *ἐς θάλασσαν*, cui conveniens potius esset *ἑκατέρωσε*. Neque aptius *ἐς θάλασσαν τῆς Νισαίας* iungas, qua ratione mare ab urbe denominari haud meminimus et hoc loco articulus ante *θάλασσαν* omissus vetat. Relinquitur, ut verba, quorum nulla sit iunctura, pro interpretamento habeamus ex superiore *τὴν Νίσαιαν εὐθὺς περιετείχιζον* adscripto. Quo deleto a longis muris ex utraque parte, qua transversum murum hi contingebant, moenia ad mare ducta esse dicuntur. Simile additamentum nobis occurrit III 6, 1. — *διελομένη ἡ στρατιά.* De re cf. adn. II 78, 1. Ceterum Thuc. proprie aut *διελομένης τῆς στρατιᾶς* scribere aut *ἡ στρατιά* statim ad primum participium addere debebat; sed *ἀρξάμενοι* et *διοικοδομήσαντες* ad duces referens, tamen nominativos *ἡ στρατιὰ διελομένη* ex dicendi genere adn. I 49, 4. II 54, 2 illustrato retinuit. — *ἔκ τε . . . χρώμενοι καὶ . . .*

καὶ πλίνθοις χρώμενοι, καὶ κόπτοντες τὰ δένδρα καὶ ὕλην ἀπεσταύρουν εἴ πῃ δέοιτό τι· καὶ αἱ οἰκίαι τοῦ προαστείου ἐπάλξεις λαμβάνουσαι αὐταὶ
3 ὑπῆρχον ἔρυμα. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν ὅλην εἰργάζοντο· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ περὶ δείλην τὸ τεῖχος ὅσον οὐκ ἀπετετέλεστο, καὶ οἱ ἐν τῇ Νισαίᾳ δείσαντες, σίτου τε ἀπορίᾳ (ἐφ' ἡμέραν γὰρ ἐκ τῆς ἄνω πόλεως ἐχρῶντο) καὶ τοὺς Πελοποννησίους οὐ νομίζοντες ταχὺ ἐπιβοηθήσειν τοίς τε Μεγαρέας πολεμίους ἡγούμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Ἀθηναίοις ῥητοῦ μὲν ἕκαστον ἀργυρίου ἀπολυθῆναι ὅπλα παραδόντας, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις, τῷ τε ἄρχοντι καὶ εἴ τις ἄλλος ἐνῆν, χρῆσθαι Ἀθηναίους ὅ τι ἂν βούλωνται. ἐπὶ τούτοις ὁμολογήσαντες

Cap. **69.** § 3. *ἀπετετέλεστο.* Aug. Mosqu. Ar. Chr. Suid. Phot. Bekk. *ἀποτετέλεστο.* Cf. sd. III 23, 1.

τοῖς δέ taciti Aug. It. Vat. Bekk. in ed. ster., etsi It. et Vat. testimonium propter ed. mai. Bekkeri silentium suspectum est. Vulgo *τοῖς τε.* Et *μὲν . . . τε* sane nonnumquam inter se respondent (cf. sd. I 144, 2); id vero hic, cum huic membro statim alterum particulis *τε . . . καί* subiciatur, displicet. Vulgatam tamen excusat Arn.

ἀπεσταύρουν pro *ἔκ τε . . . χρώμενοι καὶ . . . ἀποσταυροῦντες.* Altero loco verbum finitum intulit, quod participio *ἀποσταυροῦντες* moleste subiceretur *κόπτοντες.* Eadem de causa I 132, 5 *δείσας . . . καὶ λύει* (pro *λύσας*) et VIII 45, 4 *πλουσιώτατοι ὄντες . . . ἐπικουρίᾳ δὲ . . . ἀξιοῦσι* (pro *ἀξιοῦντες*). Cf. adn. III 36, 2. — *τὰ δένδρα καὶ ὕλην.* „Schol. statuit ellipsin adiectivi *ἄλλην*, quem sequitur Steph. Append. ad Script. de Dial. p. 120.“ Duk. Item Schoem. ad Plut. Ag. I 1 p. 75. Cf. adn. I 116, 3 et, ubi eadem vocabula discernuntur, II 75, 1. — *εἴ πῃ δέοιτό τι*, si qua pars alicubi munitione (proprie *τοῦ ἀποσταυροῦσθαι*) egeret. Nisi *δέοιτο* impersonale esse mavis, ut Dind. in Steph. Thes. Cf. adn. 130, 4. — *αὐταί*, ipsae. Vulgatam *αὗται* membranis melioribus adversantem frustra tuentur Matth. Gr. § 472, 1 b. Kuehn. Gr. in us. schol. § 304 adn. 3.

§ 3. *ὅσον οὐκ.* Cf. adn. I 36, 1. — *σίτου ἀπορίᾳ* iuxta positum est participiis *οὐ νομίζοντες* et *ἡγούμενοι.* Tres igitur erant causae timoris. — *τῆς ἄνω πόλεως.* Cf. 66, 4. — *ῥητοῦ . . . ἀπολυθῆναι.* De redemptionis pretiis cf. adn. III 70. „*Ἕκαστον* de Peloponnesiis accipiendum exceptis Lacedaemoniis; nam hi Atheniensibus permittebantur; supra autem c. 66 dixerat Peloponnesios solos Nisaeae custodiam habuisse.“ Haack.

ἐξῆλθον. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ μακρὰ τείχη ἀπορ- 4
ρήξαντες ἀπὸ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως καὶ τὴν Νίσαιαν παραλαβόντες τἆλλα παρεσκευάζοντο.

Βρασίδας μὲν τότε ἐπὶ Θρᴀ́κης στρατείαν παρασκευαζόμενος βοηθεῖ.

70. Βρασίδας δὲ ὁ Τέλλιδος Λακεδαιμόνιος 1
κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανε περὶ Σικυῶνα καὶ Κόρινθον ὤν, ἐπὶ Θρᴀ́κης στρατείαν παρασκευαζόμενος. καὶ ὡς ᾔσθετο τῶν τειχῶν τὴν ἅλωσιν, δείσας περί τε τοῖς ἐν τῇ Νισαίᾳ Πελοποννησίοις καὶ μὴ τὰ Μέγαρα ληφθῇ, πέμπει ἔς τε τοὺς Βοιωτοὺς κελεύων κατὰ τάχος στρατιᾷ ἀπαντῆσαι ἐπὶ Τριποδίσκον (ἔστι δὲ κώμη τῆς Μεγαρίδος ὄνομα τοῦτο ἔχουσα ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Γερανείᾳ), καὶ αὐτὸς ἔχων ἦλθεν ἑπτακοσίους μὲν καὶ δισχιλίους Κορινθίων ὁπλίτας, Φλειασίων δὲ τετρακοσίους, Σικυωνίων δὲ ἑξακοσίους καὶ τοὺς

Cap. 70. § 1. *στρατείαν*. Vulgo et Bekk. *στρατιάν*. Cum autem *ἐπὶ Θρᴀ́κης*, in Thraciam versus, cum *στρατιᾶς* nomine non bene congruant et c. 74 Thucydides aperte huc respiciens dicat *τὴν ἐπὶ Θρᴀ́κης στρατείαν παρεσκεύαζεν, ἵναπερ καὶ τὸ πρῶτον ὥρμητο*, *στρατείαν* recepit Haack., quem secuti sumus. Ceterum cf. sd. I 9.

Γερανίᾳ Pal. Aug. Cass. Mosqu. F. b. Cf. Herodian. I p. 275.

Φλιασίων codd. Non dubitavimus antiquiorem nominis formam Thucydidi reddere, quam vetustiores tituli (*Φλειάσιοι* in monumento celeberrimo Constantinopolitano, de quo cf. adn. I 132, 2, et in Rossii It. in Pelop. p. 42, *Φλειάσιον* in Inscr. Att. I n. 45) praebent, praesertim cum ne in libris quidem manu scriptis omnia eius vestigia evanuerint (V 115, 1 *Φλειασίαν* Pal. idemque V 57, 2 *Φιλειοῦντα*, V 58, 2 *Φλειοῦντα* H., V 57, 2. 58, 2 *Φλοιοῦντα* I. et V 58, 1 *Φλοιοῦντα* C. I.). Cf. Bursian. Geogr. II p. 33, 5. Si fides habenda est Herodiano urbem a verbo *φλεῖν* nomen duxisse docenti (I p. 243), quomodo orta sit *ει* vocalis, quam reliquis locis tacite restituimus, optime eis explicatur, quae Usener in Annal. phil. 1872 p. 742 sq. disputavit.

§ 4. *ἀπορρήξαντες*, cum (parte rescissa) abrupissent, ut, etiamsi Megara ipsa in deditionem non venisset, firmiter longa moenia tenerent, quae nihilominus c. 109 recuperata a Megarensibus legemus.

Cap. 70. § 1. *ἐπὶ Θρᴀ́κης ... παρασκευαζόμενος*. De causis huius expeditionis vid. 79, 2. — *πέμπει ἔς τοὺς Β.* Cf. adn. I 107, 2. De *τε* particulae collocatione cf. adn. I 16. — *Τριποδίσκος*. Apud Strab. 394 *Τριποδίσκιον*, qui addit *καθ' ὃ ἡ νῦν ἀγορὰ Μεγαρέων κεῖται*, apud Steph. *Τριποδίσκος*, *Τριποδίσκοι*, *Τριποδίσκη*, Paus. I 43, 7 *Τριποδίσκοι*. De situ cf. Leak. Graec. sept. II p. 410 sq. et Krus. Hell. II 1 p. 396. Bursian. Geogr. I p. 380. —

μεθ' ἑαυτοῦ ὅσοι ἤδη ξυνειλεγμένοι ἦσαν, οἰόμε-
2 νος τὴν Νίσαιαν ἔτι καταλήψεσθαι ἀνάλωτον. ὡς δὲ ἐπύθετο (ἔτυχε γὰρ νυκτὸς ἐπὶ τὸν Τριποδίσκον ἐξελθών), ἀπολέξας τριακοσίους τοῦ στρατοῦ, πρὶν ἔκπυστος γενέσθαι, προσῆλθε τῇ τῶν Μεγαρέων πόλει λαθὼν τοὺς Ἀθηναίους ὄντας περὶ τὴν θάλασσαν, βουλόμενος μὲν τῷ λόγῳ καὶ ἅμα εἰ δύναιτο ἔργῳ τῆς Νισαίας πειρᾶσαι, τὸ δὲ μέγιστον, τὴν τῶν Μεγαρέων πόλιν ἐσελθὼν βεβαιώσασθαι. καὶ ἠξίου δέξασθαι σφᾶς λέγων ἐν ἐλπίδι εἶναι ἀναλαβεῖν Νίσαιαν.

1 71. *Αἱ δὲ τῶν Μεγαρέων στάσεις φοβούμεναι,* οἱ μὲν μὴ τοὺς φεύγοντας σφίσιν ἐσαγαγὼν αὐτοὺς ἐκβάλῃ, οἱ δὲ μὴ αὐτὸ τοῦτο ὁ δῆμος δείσας ἐπιθῆται σφίσι καὶ ἡ πόλις ἐν μάχῃ καθ' αὑτὴν οὖσα ἐγγὺς ἐφεδρευόντων Ἀθηναίων ἀπόληται, *οἱ δὲ Μεγαρῆς οὐ δέχονται αὐτὸν ἐς τὴν πόλιν.*

ἑαυτοῦ Cass. Cl. Ven. M. T. F. C. Reg. al. Vulgo et Bekk. αὑτοῦ.
Cap. **71.** § 1. *ἀπόληται.* Cass. Aug. Cl. (hic a pr. man.) T. Pal. It. Vat. M. H. Mosqu. *ἀπολεῖται.* Cf. sd. I 36, 1.

ὅσοι . . . ἦσαν. Hos non amplius centum fuisse oportet, si 72, 2 adiunctis Boeotorum duobus milibus et ducentis totus exercitus sex milia gravis armaturae militum continuisse recte traditur.

§ 2. *ὡς δὲ ἐπύθετο,* cum rem comperisset. Cf. adn. 44, 4 et 48, 1. 123, 3. VIII 62, 2. — *ἔτυχε . . . ἐξελθών.* Hoc enuntiatum apodosi iungendum. — *ἀπολέξας.* Medium legitur IV 9, 2. V 8, 4. Cf. adn. I 16. — *ἔκπυστος γενέσθαι.* Cf. adn. III 30, 1. — *τῆς Νισαίας πειρᾶσαι.* Cf. adn. I 64, 4. — *σφᾶς.* Ipsum et milites. Cf. adn. III 113, 2. — *ἐν ἐλπίδι εἶναι.* Cf. adn. II 51, 6. Post hoc nudus infinitivus aoristi positus est ad similitudinem *εἰκός ἐστι* locutionis. Cf. adn. III 10, 6. IV 60, 2. Stahl. Quaest. gram. p. 5. Idem factum est III 3, 3. VI 87, 4.

Cap. **71.** § 1. *αἱ . . . στάσεις . . . οἱ μὲν . . . οἱ δέ.* „Non novum est, ut nominibus collectivis adiectiva vel participia diversi generis et numeri apponantur. [Cf. Matth. Gr. § 434, 2a. Krueg. Gr. § 58, 4 adn. 1.] Hic . . . etiam alia figura est, quod nominativus *αἱ στάσεις* pro genetivo partitivo, quem vocant, ponitur. . . . Sic rursus III 105, 2 *οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες, οἱ μὲν . . . οἱ δέ.*“ Duk. Cf. Matth. Gr. § 289 adn. 8 et § 319. Krueg. Gr. § 57, 8. „*Οἱ μέν* intellegendi principes popularis factionis, *οἱ τοῦ δήμου προστάται* (vid. c. 66); *οἱ δέ* sunt exulum amici ex optimatium factione.“ Haack. — *ἐκβάλῃ.* Intell. *ὁ Βρασίδας.* — *αὐτούς* ad eosdem, qui antea *σφίσι* prono-

οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀμφοτέροις ἐδόκει ἡσυχάσασι
τὸ μέλλον περιιδεῖν· ἤλπιζον γὰρ καὶ μάχην ἑκά- 2
τεροι ἔσεσθαι τῶν τε Ἀθηναίων καὶ τῶν προσβοη-
θησάντων, καὶ οὕτω σφίσιν ἀσφαλεστέρως ἔχειν,
οἷς τις εἴη εὔνους, κρατήσασι προσχωρῆσαι· ὁ δὲ 3
Βρασίδας ὡς οὐκ ἔπειθεν, ἀνεχώρησε πάλιν ἐς τὸ
ἄλλο στράτευμα.

ἔπειτα τὴν Βρασίδου δύναμιν οἱ Βοιωτοὶ αὐξάνουσι, καὶ γίγνεται ἱππομαχία.

72. Ἅμα δὲ τῇ ἕῳ οἱ Βοιωτοὶ παρῆσαν δια- 1
νενοημένοι μὲν καὶ πρὶν Βρασίδαν πέμψαι βοηθεῖν
ἐπὶ τὰ Μέγαρα, ὡς οὐκ ἀλλοτρίου ὄντος τοῦ
κινδύνου, καὶ ἤδη ὄντες πανστρατιᾷ Πλαταιᾶσιν·
ἐπειδὴ δὲ καὶ ἦλθεν ὁ ἄγγελος, πολλῷ μᾶλλον
ἐρρώσθησαν, καὶ ἀποστείλαντες διακοσίους καὶ
δισχιλίους ὁπλίτας καὶ ἱππέας ἑξακοσίους τοῖς
πλείοσιν ἀπῆλθον πάλιν. παρόντος δὲ ἤδη ξύμ- 2
παντος τοῦ στρατεύματος, ὁπλιτῶν οὐκ ἔλασσον
ἑξακισχιλίων, καὶ τῶν Ἀθηναίων τῶν μὲν ὁπλιτῶν
περὶ τὴν Νίσαιαν ὄντων καὶ τὴν θάλασσαν ἐν
τάξει, τῶν δὲ ψιλῶν ἀνὰ τὸ πεδίον ἐσκεδασμένων,
οἱ ἱππῆς οἱ τῶν Βοιωτῶν ἀπροσδοκήτοις ἐπι-

§ 2. *οἷς τις* Cl. ex emend. eiusd. man. et Bekk., eodemque ducunt vestigia librorum D. I. E. Laur. Vulgo *ὅστις*, quod frustra probat Bernh. Synt. p. 296. Cf. ed. mai. et de recepta scriptura adn.
Cap. 72. § 2. *περί τε τὴν* N. aliquot codd., inter quos Pal. M. m. Nulla est locorum diversitas, quae *τε — καί* particulis distinguatur.

mine significati sunt, refertur valens ipsos. — *περιιδεῖν*, circumspicere. Medium legitur 73, 1. VI 93, 1. 103, 2.

§ 2. *καὶ οὕτω . . . προσχωρῆσαι*, atque ita sibi tutius esse in eorum, quibus aliquis benevolus esset, deditionem, ubi vicissent, concedere, sive liberius partes sequi victorum, quibus quisque benevolus esset.

§ 3. *ἐς τὸ . . . στράτευμα.* Cf. adn. I 137, 3.

Cap. 72. § 1. *πέμψαι.* Cf. 70, 1. — *ὡς . . . ὄντος.* Cf. adn. 14, 5. — *καὶ . . . ὄντες* iunge cum superiore *διανενοημένοι.* — *ἐρρώσθησαν.* Oratio a participio transiit in tempus finitum. Cf. adnot. I 57, 4 et de ipso verbo II 8, 1. — *ἀποστείλαντες* cet. Paulo ante scripta ita corrigi videntur, ut, cum antea Boeoti advenisse dicti sint, hic non cum universis copiis advenisse, sed harum, quas Plataeas usque adduxissent, partem misisse tradantur. Minus placet Dukae explanatio in ed. mai.
§ 2. *ἔλασσον.* Cf. Matth. Gr.

πεσόντες τοῖς ψιλοῖς ἔτρεψαν ἐπὶ τὴν θάλασσαν (ἐν γὰρ τῷ πρὸ τοῦ οὐδεμία βοήθειά πω τοῖς Μεγαρεῦσιν οὐδαμόθεν ἐπῆλθεν)· ἀντεπεξελάσαντες δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐς χεῖρας ᾖσαν, καὶ ἐγένετο ἱππομαχία ἐπὶ πολύ, ἐν ᾗ ἀξιοῦσιν ἑκάτεροι οὐχ ἥσσους γενέσθαι. τὸν μὲν γὰρ ἵππαρχον τῶν Βοιωτῶν καὶ ἄλλους τινὰς οὐ πολλοὺς πρὸς αὐτὴν τὴν Νίσαιαν προσελάσαντας οἱ Ἀθηναῖοι [καὶ] ἀποκτείναντες ἐσκύλευσαν, καὶ τῶν τε νεκρῶν τούτων κρατήσαντες ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν καὶ τροπαῖον ἔστησαν· οὐ μέντοι ἔν γε τῷ παντὶ ἔργῳ βεβαίως ⟨οὐδὲν⟩ οὐδέτεροι τελευτήσαντες

§ 4. προσελάσαντα Aug., reliqui προσελάσαντες. Cf. adn.

§ 437 adn. 2. — ἔτρεψαν . . . θάλασσαν. Emphasis quaedam. — ἐν γάρ cet. „Rationem reddit eius, quod dixerat, ἀπροσδοκήτοις." Steph. De verbis ἐν τῷ πρὸ τοῦ cf. adn. I 32, 4.

§ 3. οἱ τῶν Ἀθηναίων. Cum ἱππῆς ex superioribus facillime repeti possit idque faciendum esse natura verbi ἀντεξελαύνειν satis doceat, mirum est Kruegerum ἱππῆς οἱ excidisse conicere.

§ 4. τινὰς οὐ πολλούς. Ita iam II 79, 4. Similiter VIII 70, 2. Cf. adn. 46, 5 et VI 1. — πρὸς . . . ἐσκύλευσαν. Quae codd. praebent male sic defenduntur, ut Athenienses prope Nisaeam, quam tenebant, consulto se recepisse dicantur, ut hostes eodem pellicerent. Nam quae in hac sententia maximi est momenti notio se recipiendi prorsus desideratur; deinde illos, cum ad Nisaeam accederent, magnum aliquid ausos esse, id quod in Athenienses nullo modo cadit, additum αὐτήν satis ostendit. Optime autem Boeotorum equites ad ipsam Nisaeam adequitasse dicuntur. Cf. Ullrich. Symb. crit. I p. 14 sq. Itaque Porti coniecturam προσελάσαντας nunc recepimus simulque καί delevimus, quod προσελάσαντες vitiose scripto coniungendi causa additum est. Quominus enim proximo καί respondeat, diversitas sententiarum obstat, quae inter se aequari nequeant. Cf. Schuetz. in Diurn. scholast. Berolin. XXIV p. 765. — βεβαίως . . . τελευτήσαντες. Participium aoristi τελευτήσαντες perinde atque partic. praesentis τελευτῶντες (II 47, 4. 51, 5. VI 53, 3. VIII 81, 3) pro adverbio positum postremo valere et ratio et usus eius locutionis vetat. Neque magis τελευτήσαντες eventum adepti sonare potest. Cum obiectum verbi deesse satis cognoscatur, οὐδέν addidimus, quod litterarum similitudine facile excidit. Verte: in toto quidem certamine (parte proelii aliquid effectum esse haud negatur) cum certo eventu neutri quidquam exsecuti. Cf. VII 59, 1.

ἀπεκρίθησαν, ἀλλ' οἱ μὲν Βοιωτοὶ πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὴν Νίσαιαν.

ἀλλ' οὔτε Βρασίδας οὔτε οἱ Ἀθηναῖοι τολμῶσι πρότεροι μάχης ἄρξαι. τῶν δὲ ἀπελθόντων ὁ Βρασίδας ἐς τὰ Μέγαρα ἐσάγεται.

73. Μετὰ δὲ τοῦτο Βρασίδας καὶ τὸ στρά- 1
τευμα ἐχώρουν ἐγγυτέρω τῆς θαλάσσης καὶ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως, καὶ καταλαβόντες χωρίον ἐπιτήδειον παραταξάμενοι ἡσύχαζον, οἰόμενοι σφίσιν ἐπιέναι τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Μεγαρέας ἐπιστάμενοι περιορωμένους ὁποτέρων ἡ νίκη ἔσται.
καλῶς δὲ ἐνόμιζον σφίσιν ἀμφότερα ἔχειν, ἅμα 2
μὲν τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν προτέρους μηδὲ μάχης καὶ κινδύνου ἑκόντας ἄρξαι, ἐπειδή γε ἐν φανερῷ ἔδειξαν ἑτοῖμοι ὄντες ἀμύνεσθαι καὶ αὐτοῖς ὥσπερ

— *ἀπ,εκρίθησαν* (discesserunt) . . . *πρὸς* . . . *ἐπί*. Cf. de *διακριθῆναι* adn. I 18, 2. IV 25, 10. Quod utrique e proelio in eum locum discesserunt, unde profecti erant, eo patebat cum dubio eventu esse pugnatum.

Cap. **73.** § 1. *παραταξάμενοι . . . ἐπιέναι.* Sententia est Lacedaemonios aciem quidem instruxisse, sed de colle non descendisse existimantes fore, ut Athenienses vel illuc propter insitum animi impetum contra se venirent. — *περιορωμένους.* Cf. adn. II 43, 4. Similiter legitur VI 93, 1. 103, 2. VII 33, 2.

§ 2. *ἀμφότερα.* Hoc verbis *ἅμα μὲν* . . . *ἄρξαι* et *ἐν τῷ αὐτῷ δὲ* . . . *ξυμβαίνειν* explicatur; nam *ἅμα μὲν* . . . *ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καί* inter se respondent. Cf. adn. III 11, 3. Atque illa ad *οἰόμενοι* . . . *Ἀθηναίους*, haec ad *καὶ τοὺς Μεγαρέας* . . . *ἔσται* respiciunt. — *καὶ αὐτοῖς* . . . *ἀνατίθεσθαι.* Vulgatam codicum scripturam sic interpretatus est Portus: sibique quodammodo sine pulvere et labore victoriam merito tributum iri. Sed a verbo simplici *τιθέναι* aliena est notio tribuendi, qua *ἀνατιθέναι* praeditum est. Cf. II 64, 1. VIII 51, 3. Deinde prorsus in obscuro est, quis illis, quamquam laborem non sustinuerint, victoriam tributurus sit. An Athenienses, quorum etiam impetum exspectabant? Non magis Megarenses, de quibus hic cogitare alienum est, quoniam, quid adversus hos commodi Lacedaemonii ex quiescendo se percepturos esse putent, proximis verbis separatim explicatur. Neque perspici potest, qua de causa quisquam illis nullo labore perfunctis victoriam tribuat aut cur iuste id fiat. Cum autem inter se opponantur *ἐπιχειρεῖν* et *ἀμύνεσθαι*, deinde *μάχης καὶ κινδύνου* et *ἀκονιτί*, bina hic membra sibi respondere perspicuum est. Atque hoc ipsum, ut paria paribus apte referantur, ea quam instituimus emendatione satis levi effecimus. Verte: quandoquidem in aperto ostenderant se paratos esse ad defendendum et ipsis (cf. V 23, 5. 40, 2) ut tamquam sine pulvere victoria tribueretur postulaverant. Ea enim quam inierant ratione, ut promptos se ostenderent ad pugnandum neque tamen ipsi pugnam committerent, id assequi volebant, ut Athenienses pugnam detrectantes illos bello superiores esse ipsi tamquam confiterentur. De vocabulo translato *ἀκονιτί*

ἀκονιτὶ τὴν νίκην ἐδικαίωσαν ἀνατίθεσθαι, ἐν τῷ
αὐτῷ δὲ καὶ πρὸς τοὺς Μεγαρέας ὀρθῶς ξυμβαί-
3 νειν· εἰ μὲν γὰρ μὴ ὤφθησαν ἐλθόντες, οὐκ ἂν
ἐν τύχῃ γίγνεσθαι σφίσιν, ἀλλὰ σαφῶς ἂν ὥσπερ
ἡσσηθέντων στερηθῆναι εὐθὺς τῆς πόλεως· νῦν
δὲ κἂν τυχεῖν αὐτοὺς Ἀθηναίους μὴ βουληθέντας
ἀγωνίζεσθαι, ὥστε ἀμαχεὶ ἂν περιγενέσθαι αὐτοῖς
4 ὧν ἕνεκα ἦλθον. ὅπερ καὶ ἐγένετο. οἱ γὰρ Μεγα-
ρῆς, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐτάξαντο μὲν παρὰ τὰ μακρὰ
τείχη ἐξελθόντες, ἡσύχαζον δὲ καὶ αὐτοὶ μὴ ἐπιόν-
των, λογιζόμενοι καὶ οἱ ἐκείνων στρατηγοὶ μὴ
ἀντίπαλον εἶναι σφίσι τὸν κίνδυνον, ἐπειδὴ καὶ

Cap. 73. § 2. *δικαίως ἂν τίθεσθαι* codd., nisi quod pro *ἂν τίθεσθαι* Laur. *ἀντίθεσθαι*, Vat. Pal. Aug. *ἀντιθέσθαι, ἀντιτίθεσθαι* Mosqu. Cf. adn.
§ 3. *ἡσσηθέντων.* Cf. adn.

cf. Hor. Ep. I 1, 51 et de *ὥσπερ* translationem indicante Soph. El. 277. — *ἐν τῷ αὐτῷ . . . ξυμβαίνειν.* Pro his proprie *ἐν τῷ αὐτῷ δὲ τὸ πρὸς τοὺς Μεγαρέας* seu *ἅμα δὲ ἃ περὶ τοὺς Μεγαρέας ἔμελλε γίγνεσθαι* dicendum erat. Sed cum propter interpositum enuntiatum *καὶ αὐτοῖς . . . ἀνατίθεσθαι* verborum *καλῶς ἔχειν ἀμφότερα ἅμα μὲν τὸ*...minus recordemur, Thuc. incisum ab *ἐν τῷ* incipiens cum solo *ἐνόμιζον*, ad superius enuntiatum iam supplendo, voluit cohaerere. Verba igitur *ὀρθῶς ξυμβαίνειν* nihil esse nisi repetitionem superiorum *καλῶς ἔχειν* perspicuitatis causa factam recte affirmat Arn.

§ 3. *οὐκ ἂν . . . σφίσι,* non esse futurum, ut (res) in aleam daretur sive in fortunae arbitrio poneretur i. e. non spem futuram esse impetrandi quod sibi proposuerant, ut Megarenses in urbem se reciperent. De impersonali usu huius dicendi generis cf. adn. I 137,4. — *ἡσσηθέντων.* Suppl. *σφῶν* et cf. adn. III 13,7. Frustra igitur Ven. *ἡσσηθέντες.* — *ἂν περιγενέσθαι αὐτοῖς,* sibi obventura. Cf. adn. I 144, 3.

§ 4. *οἱ γὰρ Μεγαρῆς.* Haec post longam interpositionem verbis *οἱ τῶν φευγόντων φίλοι Μεγαρῆς* cum correctione quadam vel potius accuratius definita repetuntur et cohaerent cum verbo *ἀνοίγουσι.* Similes locus est VIII 99. — *καὶ αὐτοί,* ut Lacedaemonii; vid. § 1. — *μὴ ἐπιόντων*] *λείπει τῶν Λακεδαιμονίων.* Schol. — *λογιζόμενοι . . . οἱ . . . στρατηγοί.* De nominativis vid. Matth. Gr. § 562, 1 adn. 2. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 1. — *μὴ ἀντίπαλον . . . σφίσι*] . . . *μὴ ἴσον . . . αὐτοῖς τε καὶ τοῖς Πελοποννησίοις.* Schol. — *ἐπειδὴ . . . προεκεχωρήκει,* cum ipsis (Atheniensibus. Cf. adn. § 2) pleraque successissent. Ad Peloponnesios certe pronomen *αὐτοῖς* per rerum statum, qui tunc fuerit, referri non posse recte docet Krohl. Quaest. Thuc. I p. 11

τὰ πλείω αὐτοῖς προεκεχωρήκει, ἄρξασι μάχης πρὸς πλείονας αὐτῶν ἢ λαβεῖν νικήσαντας Μέγαρα ἢ σφαλέντας τῷ βελτίστῳ τοῦ ὁπλιτικοῦ βλαφθῆναι, τοὺς δὲ ξυμπάσης τῆς δυνάμεως μέρος ἕκαστον

§ 4. τοῖς δὲ ξυμπάσης τῆς δυνάμεως καὶ τῶν παρόντων μέρος ἕκαστον κινδυνεύειν εἰκότως ἐθέλειν τολμᾶν codd., nisi quod τῆς δέ D. I., ἑκατόν Laur.

cl. c. 79. — τὰ πλείω hic sunt res apud Megara gestae, quod Nisaeam et longa moenia Athenienses ceperant et Megarensibus omnem maris usum intercluserant. — ἄρξασι iunge cum σφίσι, sibi, si incepissent. — πρὸς πλείονας αὐτῶν. Equites quidem utrorumque pares erant (cf. 68, 5. 72, 1), sed Brasidas sex milia gravis armaturae peditum habebat (vid. 72, 2), Athenienses quattuor milia sexcentos (cf. 67, 1. 68, 5) praeter Plataeenses leviter armatos et περιπόλους 67, 2. — ἢ λαβεῖν νικήσαντας Μέγαρα. Verborum vim si spectamus, hoc incisum ad εἶναι τὸν κίνδυνον, unde aptum est, proprie non pertinet, sed solum alterum σφαλέντας . . . βλαφθῆναι. Periculum enim erat, ne spe Megarae capiendae frustrati robur exercitus perderent. Sed rei discrimen scriptor ita significare voluit, ut quid sperari posset quidque metuendum esset in aequo collocaret. De accusativis νικήσαντας et σφαλέντας cf. Krueg. Gr. § 55, 2 adn. 7. — τῷ βελτίστῳ . . . βλαφθῆναι. Insolentius verbo βλάπτεσθαι, iacturam facere, dativus, pro quo poetae, cum in vim privandi transeat, genetivo utuntur (cf. Matth. Gr. § 338), additus est. Eundem esse ut in σφαλῆναι ἄλλῃ τε παρασκευῇ καὶ τοῦ ναυτικοῦ πλείονι μορίῳ II 65, 12, ἀξιόχρεῳ δυνάμει VI 10, 2 et τῇ πόλει κινδυνεύειν II 65, 7. VI 47, 1 Class. monet. Aoristum βλαβῆναι (I 141, 1. Aesch. Agam. 118) solum agnoscit Buttm. Gr. Ind. verb.; sed βλαφθῆναι Hom. Soph. Thuc. iterum 87, 3 et 5. Cf. ed. mai. et interpr. Moer. et Thom. — τοὺς δὲ . . . τολμᾶν. Vulgata librorum scriptura sic est interpretanda: apud illos vero universi exercitus et praesentium partem quamque merito paratam esse audere periclitari (belli fortunam). Sed primum qualis haec sit distinctio universi exercitus et praesentium nequaquam apparet. Nam universum exercitum sive totius societatis sive uniuscuiusque civitatis intellegis praesentibus copiis oppositum, illius, non harum pars in periculum vocatur. Hoc enim patet indicari, singulas Peloponnesiorum civitates non omnibus copiis, sed ea quam quaeque praebere debebat parte (nos: das jedesmalige Contingent. Cf. II 12, 5) ad bellum profectas esse eaque de causa minus periclitari quam Athenienses. Male Class. τοὺς παρόντας esse vult civitates, quae belli gerendi partem habeant, quam vim παρεῖναι non magis quam adesse habet. Deinde cum periculo, quod Athenienses pugnando subire dicuntur, parum concinit quod Peloponnesiorum unaquaeque pars ad audendum prompta esse dicitur. Neque enim, quo animo utrique periculum suscipiant, hic agitur, sed quantam copiarum partem discrimini committant. Denique summae offensioni est inanis loci verbositas, quam qui defendunt, ipsum scriptorem absurdum quam librarios neglegentes fuisse ma-

κινδυνεύειν καὶ ⟨ἐκ⟩ τῶν παρόντων εἰκότως ἐθέλειν τολμᾶν, χρόνον δὲ ἐπισχόντες καὶ ὡς οὐδὲν ἀφ' ἑκατέρων ἐπεχειρεῖτο, ἀπῆλθον πρότερον οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Νίσαιαν καὶ αὖθις οἱ Πελοποννήσιοι ὅθενπερ ὡρμήθησαν· οὕτω δὴ τῷ μὲν Βρασίδᾳ αὐτῷ καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν πόλεων ἄρχουσιν οἱ τῶν φευγόντων φίλοι Μεγαρῆς, ὡς ἐπικρατήσαντι καὶ τῶν Ἀθηναίων οὐκέτι ἐθελησάντων μάχεσθαι, θαρσοῦντες μᾶλλον ἀνοίγουσί τε τὰς πύλας καὶ δεξάμενοι, καταπεπληγμένων ἤδη τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πραξάντων, ἐς λόγους ἔρχονται.

τοὺς Ἀθηναίους. Τούς om. Cass. Cl. Ven. Reg. Gr. Ar. Chr.

lunt. Nam verba *ἐθέλειν τολμᾶν* non solum nullo sententiae damno possunt abesse, sed etiam, si abessent, rectius ea se haberet. Quae cum ita sint, *εἰκότως ἐθέλειν τολμᾶν* a verbo *κινδυνεύειν* seiungendum esse putamus et, cum *καὶ τῶν παρόντων* eo quo traditum est loco ferri nequeat, hoc per errorem transposito factum esse, ut verba antea separata perperam inter se coirent. Modo *καὶ ἐκ τῶν παρόντων* legas, et mutato ordine non solum idoneam sententiam pro inani verborum strepitu nanciscimur, sed etiam quod argumentationi videtur deesse, quominus Athenienses suum et Peloponnesiorum periculum pariter aestiment, aptissime suppletur. Cum enim de se illi reputaverint non solum, cuius rei facile iacturam facturi sint, sed etiam quid iam bello effecerint (*ἐπειδὴ καὶ τὰ πλείω αὐτοῖς προσκεχωρήκει*), iam, cum de Peloponnesiis locuntur, ita ad utramque hanc causam respiciunt, ut hos universi exercitus suam quosque partem periculo opponere dicant atque ex praesenti rerum statu (cf. adn. III 29, 2), ubi nihil assecuti sint, quod perdere possint, nimirum audendi cupidos esse. Quae sententia ut quam accuratissime exprimatur, Classeni coniecturam *τοὺς δέ* pro *τοῖς δέ* recepimus. Nam cum dativo Thucydidem *κινδυνεύεσθαι* potius scripturum fuisse II 43, 5 *οἷς ἡ ἐναντία μεταβολὴ . . . κινδυνεύεται* (cf. Dem. XIX 285. XXXIV 28) satis ostendit; *μέρος κινδυνεύειν* autem non minus recte dicitur quam VI 57, 3 *πάντα κινδυνεύειν*. — *χρόνον δὲ ἐπισχόντες*. Sequitur altera pars protasis, quae cum *ὡς* coniunctione post verba *οἱ γὰρ Μεγαρῆς* posita copulanda est. De *χρόνον* nomine vid. adn. II 18, 2. — *καὶ ὡς. Καί* additum est ideo, quia *ἐπισχόντες* idem est atque *ὡς ἐπέσχον*. Cf. Kistem. et adn. III 40, 7. V 44. — *ἀφ'*. Cf. adn. I 17, 1. — *αὖθις*. Cf. adn. III 106, 2. — *οὕτω δή*. Cf. adn. 30, 2. — *τῷ μὲν Βρασίδᾳ. Μέν* non habere, quod ei respondeat, quia scriptor postea scribere *τοὺς δὲ ἐκ Πηγῶν κατάγουσι* voluerit, sed haec, implicata variis additamentis oratione, 74, 2 alio ordine subiunxerit, bene docet Haack. in ed. 1. Cf. adn. I 10, 1. — *ἐπικρατήσαντι*. De singulari cf. Xen. Anab. I 10, 1. Krueg. Gr. § 63, 4 adn. 2. Particula *ὡς* non solum ad *ἐπικρατήσαντι*, sed etiam ad *ἐθελησάντων* pertinet. Cf. adn. 14, 5. — *τῶν ... πραξάντων*. Cf. 66, 3. 68, 4.

καὶ ὕστερον ὁ μὲν ἐς Κόρινθον ἐπανέρχεται· τῶν δὲ Μεγαρέων οἱ φεύγοντες κατελθόντες ὀλιγαρχίαν καθιστᾶσιν.

74. *Καὶ ὕστερον ὁ μὲν διαλυθέντων τῶν* 1
*ξυμμάχων κατὰ πόλεις ἐπανελθὼν καὶ αὐτὸς ἐς
τὴν Κόρινθον τὴν ἐπὶ Θρᾴκης στρατείαν παρ-
εσκεύαζεν, ἵναπερ καὶ τὸ πρῶτον ὥρμητο· οἱ δὲ* 2
*ἐν τῇ πόλει Μεγαρῆς, ἀποχωρησάντων καὶ τῶν
Ἀθηναίων ἐπ' οἴκου, ὅσοι μὲν τῶν πραγμάτων
πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μάλιστα μετέσχον, εἰδότες
ὅτι ὤφθησαν εὐθὺς ὑπεξῆλθον, οἱ δὲ ἄλλοι
κοινολογησάμενοι τοῖς τῶν φευγόντων φίλοις κατ-
άγουσι τοὺς ἐκ Πηγῶν, ὁρκώσαντες πίστεσι μεγά-
λαις μηδὲν μνησικακήσειν, βουλεύσειν δὲ τῇ πόλει
τὰ ἄριστα. οἱ δὲ ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐγένοντο* 3
*καὶ ἐξέτασιν ὅπλων ἐποιήσαντο, διαστήσαντες τοὺς
λόχους ἐξελέξαντο τῶν τε ἐχθρῶν καὶ οἳ ἐδόκουν
μάλιστα ξυμπρᾶξαι τὰ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους,
ἄνδρας ὡς ἑκατόν, καὶ τούτων πέρι ἀναγκάσαντες
τὸν δῆμον ψῆφον φανερὰν διενεγκεῖν, ὡς κατ-*

Cap. 74. § 1. *ἵνα . . . ὥρμηντο.* Port.: quo et antea cogitabat. Cf. 70, 1. Similiter 48, 6. Cf. adn. II 59, 2.

§ 2. *οἱ δὲ . . . Μεγαρῆς . . . ὅσοι μὲν . . . οἱ δ' ἄλλοι.* Est rursus *σχῆμα καθ' ὅλον καὶ κατὰ μέρος.* Cf. adn. 71, 1. — *ἀποχωρησάντων . . . ἐπ' οἴκου.* Relicto praesidio in longis moenibus et Nisaeae. — *τῶν πραγμάτων πρὸς τοὺς Ἀθην.* Ostendit Abresch. substantivum verbale esse coniunctum cum praepositione verbi. Cf. *σωτηρία* adn. I 141, 7. De articulo non iterato cf. sd. I 51, 4. — *τοὺς ἐκ Πηγῶν.* Cf. 66, 1. — *ὁρκώσαντες πίστεσι μεγάλαις.* Eadem formula usus est Dio Cass. fragm. 43, 27.

§ 3. *ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐγένοντο*, magistratus gerere coeperunt. — *ἐξέτασιν ὅπλων ἐποιήσαντο.* „Arma recognoscere et arma lustrare vertunt interpretes. Non video, cur hic aliter debeat accipi quam VI 96, 3, ubi illis *ἐξέτασιν ὅπλων ποιεῖσθαι* est exercitum [*ὁπλίτας*] recensere. Cf. Xen. Cyr. II 4, 1 et Anab. V 3, 3.“ Duk. „Similis agendi ratio hominum simile consilium habentium a Xen. Hell. II 4, 8—10 describitur . . . Recensus seu lustratio . . . cum Graeci milites [aliter atque Romani], priusquam dux eos alloqueretur, arma ordine collocarent seu ponerent (*ἔθεντο τὰ ὅπλα*), opportunitatem arma auferendi et noxiis sine certamine potiendi praebuit.“ Arn. Cf. VI 58 et Nabidis facinus Liv. XXXIV 27. — *διαστήσαντες τοὺς λόχους*, diductis et separatis cohortibns. — *ψῆφον φανερὰν διενεγκεῖν*, suffragia aperte ferre. Cf. adn. 88, 1. *Ψῆφον διενεγκεῖν* = *διαψηφίσασθαι* l. d. Tali modo fore, ut reos absolvere nemo auderet, sperasse illos Hobberii verbis declarat Bloomf. Modum rei loco Lys. XIII 37 illustrat Arn. Cf. Xen. Hist. II 4, 9.

ξγνώσθησαν, ἔκτειναν, καὶ ἐς ὀλιγαρχίαν τα μάλιστα
4 κατέστησαν τὴν πόλιν. καὶ πλεῖστον δὴ χρόνον αὕτη ὑπ' ἐλαχίστων γενομένη ἐκ στάσεως μετάστασις ξυνέμεινεν.

1 75. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους τῆς Ἀντάνδρου ὑπὸ τῶν Μυτιληναίων, ὥσπερ διενοοῦντο, μελλούσης κατασκευάζεσθαι, οἱ τῶν ἀργυρολόγων Ἀθηναίων στρατηγοί, Δημόδοκος καὶ Ἀριστείδης, ὄντες περὶ Ἑλλήσποντον (ὁ γὰρ τρίτος αὐτῶν Λάμαχος δέκα ναυσὶν ἐς τὸν Πόντον ἐσεπεπλεύκει) ὡς ᾐσθάνοντο τὴν παρασκευὴν τοῦ χωρίου καὶ ἐδόκει αὐτοῖς δεινὸν εἶναι μὴ ὥσπερ τὰ Ἄναια ἐπὶ τῇ Σάμῳ γένηται, ἔνθα οἱ φεύγοντες τῶν Σαμίων καταστάντες τούς τε Πελοποννησίους ὠφέλουν ἐς τὰ ναυτικὰ κυβερνήτας πέμποντες καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Σαμίους ἐς ταραχὴν καθίστασαν καὶ τοὺς ἐξιόντας ἐδέχοντο· οὕτω δὴ ξυναγείραντες ἀπὸ τῶν ξυμμάχων στρατιὰν καὶ πλεύσαντες, μάχῃ τε νικήσαντες τοὺς ἐκ τῆς Ἀντάνδρου ἐπεξελθόντας ἀναλαμβά-
2 νουσι τὸ χωρίον πάλιν. καὶ οὐ πολὺ ὕστερον

Ἄντανδρος ὑπ' Ἀθηναίων ἁλίσκεται. Λαμάχου ξυμφορὰ ἐν τῷ Πόντῳ.

§ 4. ὑπ' ἐλαχίστων γενομένη, quamvis a paucissimis facta. Ita participium intellegendum est, ne articulo opus sit. Cf. Blum. et de verbis γίγνεσθαι ὑπό τινος Matth. Gr. § 495,2. — ἐκ στάσεως μετάστασις, ex seditione ortus status commutatus (reipubl.). Adnominatio Latino sermone exprimi non potest, facilius patrio. Μετάστασις similiter legitur VI 20, 2. Deest haec eius notio in Steph. Thes. ed. rec. De tempore abrogati paucorum imperii cf. Wachsmuth. Antiqu. Gr. I p. 723.

Cap. 75. § 1. τῆς Ἀντάνδρου...κατασκευάζεσθαι. De re cf. supra 52, 3 et Diod. XII 72, de verbo κατασκ. (instruere) adn. I 92, 8. — ἀργυρολόγων, scil. νεῶν. Cf. III 19, 1. IV 50,1. — Ἀριστείδης. Cf. 50, 1. — Λάμαχος. Haud dubie idem, qui postea unus e tribus ducibus in Siciliam missis fuit. — ἐς τὸν Πόντον ἐσεπ. De causa rei cf. Iust. XVI 3, 9. — παρασκευήν. Superiori κατασκευάζεσθαι ideo respondet, quia κατασκευή aliter dici solet. Cf. adn. I 10, 2. II 16, 1. — δεινόν, metuendum, periculum, ut III 102, 4. — τὰ Ἄναια. Vid. III 19. 32. — ἐπί. Cf. adn. I 40, 6. — ἀναλαμβάνουσι . . . πάλιν. Cf. adn. I 112, 4.

§ 2. οὐ πολὺ ὕστερον cum ἀπόλλυσι verbo, non cum ἐσπλεύσας cohaerere ex § 1 li-

ἐς τὸν Πόντον ἐσπλεύσας Λάμαχος, ἐν τῇ Ἡρακλεώτιδι ὁρμήσας ἐς τὸν Κάλητα ποταμὸν ἀπόλλυσι τὰς ναῦς ὕδατος ἄνωθεν γενομένου καὶ κατελθόντος αἰφνιδίου τοῦ ῥεύματος· αὐτὸς δὲ καὶ ἡ στρατιὰ πεζῇ διὰ Βιθυνῶν Θρᾳκῶν, οἵ εἰσι πέραν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀφικνεῖται ἐς Καλχηδόνα τὴν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου Μεγαρέων ἀποικίαν.

Ἱπποκράτει καὶ Δημοσθένει τὰ Βοιώτια πράγματα ἀπό τινων δημοκρατεῖ-

76. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει καὶ Δημοσθένης 1
Ἀθηναίων στρατηγὸς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἀφικνεῖται ἐς Ναύπακτον, εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκ τῆς Μεγαρίδος ἀναχώρησιν. τῷ γὰρ Ἱπποκράτει καὶ ἐκείνῳ 2

Cap. 75. § 2. *Κάληκα* codd., nisi quod *Κάλικα* D., *Κάλυκα* Ar. Chr. Cf. adn.
αὐτός τε codd. Class. oppositum *τὰς ναῦς* particulam *δέ* flagitare intellexit.
Χαλκηδόνα codd. praeter *Καλκεδόνα* D. Cf. adn.

quet. — *Ἡρακλεώτιδι.* Agro Heracleae Bithyniae, de qua vid. Strab. 543 sqq. et Xen. Anab. VI 2, 1. — *ὁρμήσας ἐς.* Alibi quidem *ὁρμεῖν* cum *ἐν* praepositione iungitur (ut I 52, 1. III 4, 5. VII 31, 1), quare vulgatum *ὁρμίσας*, quod cum proximis *τὰς ναῦς* iungas, contra membranarum auctoritatem servandum existimes; sed repugnat verborum collocatio, et *ὁρμεῖν ἐς τόπον* compares cum usitatis *σχεῖν ἐς* (cf. adn. I 110, 1), *κεῖσθαι ἐς*, similibus. Herod. VII 188 *ὁρμέονται ἐς τὸν πόντον.* — *Κάληκα.* „Huius fluvii nomen apud auctores multum variat. Arrianus in Periplo [p. 63 ed. Hoffm., ubi tamen *ἐμπόριον* appellatur, fluvius ab Anonymo in loco mutilo p. 105] *Κάλητα* vocat, Diodorus [XII 72] *Κάχητα.* Sed Memnon [c. 22], cui [dummodo librariis eius satis confidatur] magis credendum, utpote Heracleotae et Bithyniae vicino, *Κάλητα* nominat. Hodie etiam Chelit dicitur.“ Palmer. apud Huds. „*Κάλητα* vocat [etiam] Eustath. ad Dion. Perieg. v. 793.“ Duk. Hoc igitur verum nomen videtur. — *ἀπόλλυσι τὰς ναῦς.* Cf. Iust. et Diod. l. d. — *ἄνωθεν*, coelitus. Cf. adn. II 77, 6. — *αὐτὸς δέ* cet. Haec exornat Iust. l. d. § 11. — *Βιθυνῶν Θρᾳκῶν.* Horum agri fines optime cognoscuntur e Xen. Anab. VI 2, 1. 2. De origine nominis cf. Appi. Mithrid. c. 1. — *Καλχηδόνα.* Verum nomen huius urbis, quod in omnibus numis ei datur, *Καλχηδών* est, in Atticis tamen huius aetatis titulis praeter *Καλχηδόνιοι Χαλχηδόνιοι* (Inscr. Att. I n. 240. 258) invenitur. Nam quod Kirchhoffius n. 228. 235 *Χαλκηδόνιοι* legit, *κ* littera utroque loco in supplemento est. Usitatius tamen Atticis fuisse *Καλχηδών* ex Aristoph. Equ. 174 colligas, ubi poeta similitudine nominum *Καρχηδόνα* et *Καλχηδόνα* ludit, qua de re cf. Mueller-Struebing. Aristoph. p. 9 sqq. — *Μεγαρέων ἀποικίαν.* Et simul Boeotorum. Vid. Duebn. ad Iust. XVI 3, 4.

Cap. 76. § 1. *μετὰ . . . ἀναχώρησιν.* Vid. 74, 2.

τὰ Βοιώτια πράγματα ἀπό τινων ἀνδρῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπράσσετο, βουλομένων μεταστῆσαι τὸν κόσμον καὶ ἐς δημοκρατίαν ὥσπερ οἱ Ἀθηναῖοι τρέψαι· καὶ Πτοιοδώρου μάλιστ' ἀνδρὸς φυγάδος ἐκ Θηβῶν ἐσηγουμένου τάδε αὐτοῖς παρεσκευάσθη. σθαι βουλομένων πράσσεται. τρόπος τῆς ἐπιβουλῆς.

3 Σίφας μὲν ἔμελλόν τινες προδώσειν (αἱ δὲ Σῖφαί εἰσι τῆς Θεσπικῆς γῆς ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλπῳ ἐπιθαλασσίδιοι)· Χαιρώνειαν δέ, ἣ ἐς Ὀρχομενὸν τὸν Μινύειον πρότερον καλούμενον, νῦν δὲ Βοιώτιον, ξυντελεῖ, ἄλλοι ἐξ Ὀρχομενοῦ ἐνεδίδοσαν, καὶ οἱ Ὀρχομενίων φυγάδες ξυνέπρασσον τὰ μάλιστα καὶ ἄνδρας ἐμισθοῦντο ἐκ Πελοποννήσου (ἔστι δὲ ἡ Χαιρώνεια ἔσχατον τῆς Βοιωτίας πρὸς τῇ Φανο-

Cap. 76. § 3. Φανότιδι codd. falso accentu, cum derivatum sit a Φανοτεύς. Cf. Goettl. Doctr. acc. p. 272 sqq. Dindorf. in Steph. Thes. s. v. Φανοτεύς.

§ 2. ἀπό. Cf. adn. I 17, 1. — ἐπράσσετο] ἀντὶ τοῦ προεδίδοτο. Schol. Cf. adn. I 131, 1 et III 4, 6 atque de re Diod. XII 69. — τὸν κόσμον] τὴν πολιτείαν. Schol. Cf. VIII 48. 67. Similiter ante Thucydidem Herodotum I 99 scripsisse κόσμον τόνδε καταστησάμενος docet Wass. — οἱ Ἀθηναῖοι. „Abresch. adnotavit perinde esse, sive suppleatur μετέστησαν, sive ἔτρεψαν, sive ex voc. δημοκρατίαν adsumatur δημοκρατοῦνται.“ Gottl. — ἐσηγουμένου. Cf. adn. III 20, 1.

§ 3. Σῖφαι. Hunc iustum huius nominis esse accentum demonstrant. Sieb. ad Paus. IX 32, 3 et Goettl. Doctr. accent. p. 164. De aliis nominis formis vid. Wass. ad h. l. Ἐπίνειον τῆς Θεσπιακῆς appellatur a Steph. Byz. Portum Σαράντι sub Χοστίᾳ hodie esse vult Leak. Graec. sept. II p. 515. Cf. Bursian. Geogr. I p. 241. — Ὀρχομενὸν τὸν Μινύειον. „Adeundi sunt Strab. 409. 411. 414. Paus. IX 36 et Eustath. in Il. II 272. Ὀρχομενὸν Μινύειον dicit Hom. Il. II 511 et Theocr. Id. XVI 104.“ Duk. — νῦν δὲ Βοιώτιον. Cf. III 87. — ξυντελεῖ. Cf. adn. II 15, 2. „Liberae Boeotiae civitates [ex quibus septem nominantur IV 93, sed decem tunc fuisse colligitur ex numero Boeotarchorum IV 91] minores aliquot suae potestati subiectas habebant; sicut Chaeronea Orchomeno, Leuctra et Siphae Thespiis, Acraephia Glissas Therapne aliaeque Thebis obnoxiae erant. Hae minores civitates vocantur ξύμμοροι [IV 93] seu ξυντελεῖς et milites atque pecuniam dare debebant, ut, quantum auxiliorum quaeque civitas, cui contributae erant, communi Boeotorum societati mitteret, compleretur.“ Arn. Cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 179 et qui ibi et a nobis in ed. mai. citantur, etiam Schoem. Antiqu. iur. p. 403 sq. Antiqu. Gr. II p. 73. Bursian. l. d. p. 205. — ἐνεδίδοσαν. De imperfecto cf. adn. I 134, 1. — ἐκ Πελοποννήσου. De Arcadia maxime cogitandum videtur. Cf. VII 57, 9. — ἔσχατον. De neutro vid. adn. I 63, 2. — Φανοτίδι. De urbe Phanoteo,

τίδι τῆς Φωκίδος), καὶ Φωκέων μετεῖχόν τινες.
τοὺς δὲ Ἀθηναίους ἔδει Δήλιον καταλαβεῖν, τὸ 4
ἐν τῇ Ταναγραίᾳ πρὸς Εὔβοιαν τετραμμένον Ἀπόλ-
λωνος ἱερόν, ἅμα δὲ ταῦτα ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ γίγνε-
σθαι, ὅπως μὴ ξυμβοηθήσωσιν ἐπὶ τὸ Δήλιον οἱ
Βοιωτοὶ ἀθρόοι, ἀλλ' ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν
ἕκαστοι κινούμενα. καὶ εἰ κατορθοῖτο ἡ πεῖρα καὶ 5
τὸ Δήλιον τειχισθείη, ῥᾳδίως ἤλπιζον, εἰ καὶ μὴ
παραυτίκα νεωτερίζοιτό τι τῶν κατὰ τὰς πολιτείας
τοῖς Βοιωτοῖς, ἐχομένων τούτων τῶν χωρίων καὶ
λῃστευομένης τῆς γῆς καὶ οὔσης ἑκάστοις διὰ
βραχέος ἀποστροφῆς οὐ μενεῖν κατὰ χώραν τὰ
πράγματα, ἀλλὰ χρόνῳ τῶν Ἀθηναίων μὲν προσιόν-
των τοῖς ἀφεστηκόσι, τοῖς δὲ οὐκ οὔσης ἀθρόας

§ 5. **νεωτερίζοιτο** Aug. (hic tamen cum punctis super το), olim Cl. (in quo nunc **νεωτερίζοιντο**), Mosqu. et s. v. al. man. E. Vulgo et Bekk. **νεωτερίζοι**. „Si librorum [plerorumque] scriptura hic sine vitio est, . . . debet **νεωτερίζοι** [esse] pro **νεωτερίζοιτο**; nam passivam significationem esse apertum est. Mihi tamen hoc suspectum est, ac nonnihil dubito, an ultima syllaba exciderit propter affinitatem sequentis voculae **τι**. Cap. 41 huius libri **φοβούμενοι μὴ σφίσι τι νεωτερισθῇ τῶν κατὰ τὴν χώραν**.“ Duk. „**Νεωτερίζοι** qui defendit Bauerus, comparat Lat. mutare, movere, vertere [poterat etiam Graeca, qualia leguntur in Matth. Gr. § 495, 1], sed verbi **νεωτερίζειν** nulla affert exempla.“ Haack. Arnoldus subiectum vulgatae indicari posse **τὴν πεῖραν** [**καὶ τὸ τειχισθῆναι τὸ Δήλιον**] conicit, vix recte.
μενεῖν. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. M. Reg. Gr. **μένειν**.

cuius ager hic significatur, quae viginti stadia a Chaeronea distabat, vid. Paus. X 4, 1. Krus. Hell. II 2 p. 58. Bursian. Geogr. I p. 168. — **μετεῖχον.** Illius consilii.

§ 4. **Δήλιον.** De eius situ praeter ea, quae hic leguntur, cf. c. 98. Liv. XXXV 51. Strab. 403. Paus. IX 20, 1. Krus. Hell. II 1 p. 623. Leak. Graec. sept. II p. 453 sq. Ab Aulide plus triginta stadiis, quot interiecta fuisse Strab. l. d. memorat, abfuisse Bursian. l. d. p. 218, 4 docet. — **ἀλλ' ἐπί.** Ex superiore ξυμβοηθήσωσι repete simplex. — **κινούμενα**] ἀντὶ τοῦ ταραττόμενα. Schol. Cf. 89, 2.

§ 5. **ἤλπιζον** refertur ad τοὺς μέλλοντας προδώσειν, et ex eo pendet infinitivus καταστήσειν. — **ἑκάστοις**, i. e. ἑκάστοις τοῖς νεωτερίζουσι. — **διὰ βραχέος ἀποστροφῆς**] οὐκ ἀπὸ πολλοῦ διαστήματος καταφυγῆς. Schol. De verbis διὰ βρ. cf. adn. II 29, 3. 83, 5, de ἀποστροφῆς vocabulo adn. VIII 75, 3. — **κατὰ χώραν**] κατὰ τὴν οἰκείαν τάξιν. Schol. Cf. adn. I 28, 5. — **προσιόντων**, se

τῆς δυνάμεως, καταστήσειν αὐτὰ ἐς τὸ ἐπιτήδειον. ἡ μὲν οὖν ἐπιβουλὴ τοιαύτη παρεσκευάζετο.

1 77. Ὁ δὲ Ἱπποκράτης αὐτὸς μὲν ἐκ τῆς πόλεως δύναμιν ἔχων, ὁπότε καιρὸς εἴη, ἔμελλε στρατεύειν ἐς τοὺς Βοιωτούς, τὸν δὲ Δημοσθένη προαπέστειλε ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἐς τὴν Ναύπακτον, ὅπως ἐξ ἐκείνων τῶν χωρίων στρατὸν ξυλλέξας Ἀκαρνάνων τε καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων πλέοι ἐπὶ τὰς Σίφας ὡς προδοθησομένας· ἡμέρα
2 δ' αὐτοῖς εἴρητο ᾗ ἔδει ἅμα ταῦτα πράσσειν. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης ἀφικόμενος, Οἰνιάδας δὲ ὑπό τε Ἀκαρνάνων πάντων κατηναγκασμένους καταλαβὼν ἐς τὴν Ἀθηναίων ξυμμαχίαν καὶ αὐτὸς ἀναστήσας τὸ ξυμμαχικὸν τὸ ἐκείνῃ πᾶν, ἐπὶ Σαλύνθιον καὶ Ἀγραίους στρατεύσας πρῶτον καὶ προσποιησάμενος τἆλλα ἡτοιμάζετο ὡς ἐπὶ τὰς Σίφας, ὅταν δέῃ, ἀπαντησόμενος.

Δημοσθένης ἐς Ναύπακτον προαποσταλεὶς τὰ περὶ ταύτην τὴν χώραν καθίσταται.

1 78. Βρασίδας δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους πορευόμενος ἑπτακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλί-

Βρασίδου πορεία ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης, ὃς

Cap. 77. § 2. *Οἰνιάδας τε* E. Particulam om. Mosqu. Cf. adn.

adiungentibus. — *καταστήσειν . . . ἐπιτήδειον*, se res illas in statum (sibi) commodum adducturos.

Cap. 77. § 1. *ταῖς τεσσαράκοντα ναυσίν*. Respicitur ad 76, 1. — *ὡς προδοθησομένας*, quas proditum iri exspectaret. Cf. adn. 10, 1. 14, 4. 25, 10.

§ 2. *ὁ μὲν Δ.* Huic respondet *Βρασίδας δέ*. — *Οἰνιάδας . . . ὑπὸ Ἀκαρνάνων πάντων*. Cf. adn. c. 49 et de Oeniadis II 102. Particulam *δέ* ideo positam esse recte docet Class., quod Demosthenes, quo advenerit consilio, ut Siphas statim aggrederetur, id mutaverit cum Oeniadas inveniret in Atheniensium societatem vi adductos; quare inter se quodammodo opposita esse *ἀφικόμενος* et *καταλαβών*. Deinde *ὑπό τε Ἀκαρνάνων* et *καὶ αὐτός* ita inter se iunguntur, ut quid illi peregerint et quid ipse fecerit distinguatur. — *κατηναγκασμένους . . . ξυμμαχίαν*, cum in Atheniensium societatem adactos repperisset. Cf. adn. III 91, 2. — *ἀναστήσας*. Cf. adn. II 68, 1. — *Σαλύνθιον καὶ Ἀγραίους*. Vid. III 106, 2 adn. et III 111, 4. — *προσποιησάμενος*. Cf. adn. I 8, 3. — *ἀπαντησόμενος*. Cf. adn. 89, 1.

Cap. 78. § 1. *Βρασίδας δέ* cet. Hic ambitus verborum reprehenditur a Duka. Cf. ed. mai. De rebus a Brasida usque ad captam Toronen gestis vid. Diod.

ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων ἀχθεὶς μόλις τὴν Θεσσαλίαν διαβὰς ἐς Δῖον ἔρχεται.

ταις ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης ἐπειδὴ ἐγένετο ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἐν Τραχῖνι καί, προπέμψαντος αὐτοῦ ἄγγελον ἐς Φάρσαλον παρὰ τοὺς ἐπιτηδείους ἀξιοῦντος διάγειν ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατιάν, ἦλθον ἐς Μελίτειαν τῆς Ἀχαΐας Πάναιρός τε καὶ Δῶρος καὶ Ἱππολοχίδας καὶ Τορύλαος καὶ Στρόφακος πρόξενος ὢν Χαλκιδέων, τότε δὴ ἐπορεύετο. ἦγον 2
δὲ καὶ ἄλλοι Θεσσαλῶν αὐτὸν καὶ ἐκ Λαρίσης Νικονίδας Περδίκκᾳ ἐπιτήδειος ὤν. τὴν γὰρ Θεσσαλίαν ἄλλως τε οὐκ εὔπορον ἦν διιέναι ἄνευ ἀγωγοῦ καὶ μετὰ ὅπλων γε δή, καὶ τοῖς πᾶσί γε ὁμοίως Ἕλλησιν ὕποπτον καθειστήκει τὴν τῶν πέλας μὴ πείσαντας διιέναι· τοῖς τε Ἀθηναίοις ἀεί ποτε τὸ πλῆθος τῶν Θεσσαλῶν εὔνουν ὑπῆρχεν. ὥστε, εἰ μὴ δυναστείᾳ μᾶλλον ἢ ἰσονομίᾳ ἐχρῶντο

Cap. 78. § 1. *Μελιτίαν* codd. *Μελιταιεῖς*, *Μελίταιαν* Strab. 432. 434. A plerisque aliis scriptoribus *Μελίτεια* haec urbs vocatur eademque forma habetur in Ussingii Inscr. Gr. ined. n. 2. Utramque formam, *Μελίταια* et *Μελίτεια*, agnoscit Herodian. I 272. II 549. Cum *Μελιτίαν* sola codicum Thuc. auctoritate nitatur, *Μελίτειαν* rescripsimus itemque § 5 *Μελιτείας*.

§ 2. Vulgo *καθεστήκει*, *καθειστήκει* Mosqu. C. G. Cf. sd. 26, 7.

XII 67. 68. — τὰ ἐπὶ Θρᾴκης. Cf. adn. I 56, 2. — Ἡρακλείᾳ. Cf. III 92. — ἐπιτηδείους. Cf. adn. I 60, 2. — *Μελίτειαν*. Situm huius urbis unum Ptolemaeum [III 13, 46] indicare affirmat Wass.; at cf. etiam infra § 5 et Strab. 434. „Ex Ptolemaeo diei iter ab Heraclea in via Pharsalum [secundum § 5 pariter diei fortasse non integri itinere distantem] ferente abfuisse novimus.“ Bloomf. Vide Bursian. Geogr. I p. 85. — τῆς Ἀχαΐας. Achaiam Phthiotidem Herodoti et Thucydidis aetate a Spercheo (cf. Herod. VII 198) ad Enipeum [in mediterraneo] spectasse docet Arn. Cf. § 3 et de finibus agri Achaeorum Muell. ad tab. Graec. sept. p. 10 sq. Achaeos autem Thessalorum imperio subiectos fuisse ex VIII 3 discimus, sed simul cum Lacedaemoniis necessitudine aliqua coniunctos fuisse inde et ex h. l. colligamus. — ἐπορεύετο. Suppl. ἐκ τῆς Μελιτείας, vel potius ἐκ τῆς Ἡρακλείας.

§ 2. ἄλλως τε, cum alioqui, cum omnino. Cf. adn. II 50, 2. III 39, 5. Huic respondet καὶ μετὰ ὅπλων γε δή. — ἀγωγοῦ. Cf. adn. II 12, 2. — γε δή, utique. Cf. 92, 4. Interpunctionem post has particulas sustulit Bekk., sed vid. ed. mai. — καὶ . . . γε, atque adeo. — τῶν πέλας. Cf. adn I 32, 1. — τοῖς Ἀθηναίοις . . . εὔνουν. Cf. I 102. II 22. — δυναστείᾳ. Cf. adn. III 78, 3. De Thessalorum et singulorum et universorum rebus publicis vid.

τῷ ἐπιχωρίῳ οἱ Θεσσαλοί, οὐκ ἄν ποτε προῆλθεν·
3 ἐπεὶ καὶ τότε πορευομένῳ αὐτῷ ἀπαντήσαντες ἄλλοι τῶν τἀναντία τούτοις βουλομένων ἐπὶ τῷ Ἐνιπεῖ ποταμῷ ἐκώλυον καὶ ἀδικεῖν ἔφασαν ἄνευ
4 τοῦ πάντων κοινοῦ πορευόμενον. οἱ δὲ ἄγοντες οὔτε ἀκόντων ἔφασαν διάξειν, αἰφνίδιόν τε παραγενόμενον ξένοι ὄντες κομίζειν. ἔλεγε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Βρασίδας τῇ Θεσσαλῶν γῇ καὶ αὐτοῖς φίλος ὢν ἰέναι καὶ Ἀθηναίοις πολεμίοις οὖσι καὶ οὐκ ἐκείνοις ὅπλα ἐπιφέρειν, Θεσσαλοῖς τε οὐκ εἰδέναι καὶ Λακεδαιμονίοις ἔχθραν οὖσαν ὥστε

τῷ ἐπιχωρίῳ Dionys. 799, *τὸ ἐγχώριον* codd. praeter *τὸ χωρίον* Vat. H. Cf. adn.

Herm. Antiqu. Gr. I § 178. Schoem. Antiqu. iur. p. 401 sq. — *τῷ ἐπιχωρίῳ.* *Τὸ ἐγχώριον*, quod codd. habent, *ἐγχωρίας* expl. schol., quae ratio exemplis scriptorum Atticorum prorsus destituta est. Nec simile esse *τὸ ἀρχαῖον* (II 99, 3. IV 3, 3) Kruegeriana huius accusativi definitio (Gr. § 46, 3) satis ostendit. Atque hoc genus omne exemplorum frequentia conspicuum est, cum *τὸ ἐγχώριον* ita dictum esse nullo praeter hunc loco probari possit. Nec magis allegandum est II 15, 5 *τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο*, quod dictum esse pro *τὰς πλείστου ἀξίας χρήσεις ἐχρῶντο* optime Krueger monet. Cf. eius Gr. § 46, 5 adn. 4. Hoc enim loco vix recte se habet illos dominationem ad domesticum usum adhibuisse. Apparet vero, quantum id quod Dionysius legit, dummodo interpretationem habeat, fide antecedat codicum nostrorum auctoritatem. Ipsum autem Dionysium *τῷ ἐπιχωρίῳ* legisse eius vituperatio ostendit. Reprehendit enim Thucydidem, quod neutrum pro feminino posuerit; scribendum fuisse *τῇ ἐπιχωρίῳ*. Sed ut multis aliis locis hic quoque in promptu est videre Dionysium ea quae vituperaverit non satis intellexisse. Perspicuum enim est *δυναστείᾳ* et *ἰσονομίᾳ* praedicati vice fungi, quo cognito nihil obstat, quin sententia paulo aliter conformata vertamus: nisi domesticus quo Thessali utebantur rerum status magis principum dominatio quam legum aequabilitas fuisset.

§ 3. *τῶν τἀναντία...βουλομένων.* Compara formulam *βούλεσθαι τά τινος* in adn. III 63, 2. *Οὗτοι* sunt *οἱ ἄγοντες τὸν Βρασίδαν.* — *ἐπὶ τῷ Ἐνιπεῖ ποταμῷ.* Hunc fluvium, qui ab ipsis Thessalis *Ἐλιπεύς* vocabatur (cf. Bursian. Geogr. I p. 76, 3), cum Apidano misceri et ambos Peneum a dextra influere constat. Cf. adn. § 5. Quoniam autem Thessali Brasidam, ut primum ad Enipeum pervenit, retenturi erant, ibi fines Achaiae et Thessaliae tunc videntur fuisse. Cf. adn. 1. — *ἐκώλυον*, imperf. de conatu. — *ἄνευ τοῦ πάντων κοινοῦ.* „Id est sine voluntate et consensu *τοῦ κοινοῦ* Thessalorum.“ Duk. De hac vi *ἄνευ* praepositionis cf. adn. I 128, 3 et Matth. Gr. § 576, de *τῷ κοινῷ τῶν Θεσσαλῶν* Herm. et Schoem. l. ad § 2 l. et Tittm. Respubl. Gr. p. 716 sqq.

τῇ ἀλλήλων γῇ μὴ χρῆσθαι· νῦν δὲ ἀκόντων ἐκείνων οὐκ ἂν προελθεῖν (οὐδὲ γὰρ ἂν δύνασθαι), οὐ μέντοι ἀξιοῦν γε εἴργεσθαι. καὶ οἱ μὲν 5
ἀκούσαντες ταῦτα ἀπῆλθον· ὁ δὲ κελευόντων τῶν ἀγωγῶν, πρίν τι πλέον ξυστῆναι τὸ κωλῦσον, ἐχώρει οὐδὲν ἐπισχὼν δρόμῳ. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἐκ τῆς Μελιτείας ἀφώρμησεν, ἐς Φάρσαλόν τε ἐτέλεσε καὶ ἐστρατοπεδεύσατο ἐπὶ τῷ Ἀπιδανῷ ποταμῷ, ἐκεῖθεν δὲ ἐς Φάκιον, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐς Περραιβίαν. ἀπὸ δὲ τούτου ἤδη οἱ μὲν 6

§ 4. *νῦν δέ* Vat., reliqui *νῦν τε*. Cf. adn.
§ 5. *Περαιβίαν* codd. Duplex *ρ* verum esse ostendit Aesch. Suppl. 253. Infra *Περραιβοί* solus Pal.

§ 4. *νῦν δέ*, iam vero, cum illi aliter sentire viderentur. Cum opponatur ipsius Brasidae sententiae, recte Class. *νῦν δέ* recepit. — *ἀκόντων*. Suppl. *ἐκείνων*. — *τῇ Θεσσαλῶν γῇ καὶ αὐτοῖς* (*Θεσσαλοῖς*). Nam nec agrum Thessalorum devastaturus, nec ipsos laesurus erat. Nisi forte *αὐτούς* ad eos solos, qui Brasidae se opposuerunt, referre mavis.

§ 5. *τι πλέον . . . τὸ κωλῦσον*. De neutris cf. adn. II 45, 1, de *τι πλέον* adn. III 45, 6. *Ξυστῆναι* = *ξυναθροισθῆναι*. — *ἐτέλεσε*. Cf. adn. II 97, 1. — *ἐπὶ τῷ Ἀπιδανῷ ποτ.* Pharsalus igitur Thucydidea si non ad ipsum Apidanum, certe in proximo collocanda est. Quod confirmatur verbis Strabonis 432 *ὁ δ' Ἐνιπεὺς ἀπὸ τῆς Ὄθρυος παρὰ Φάρσαλον ῥυεὶς εἰς τὸν Ἀπιδανὸν παραβάλλει.* Haec flumina haud procul ab urbe coniungi Bursian. Geogr. I p. 76 docet, cum quo non plane consentit novissima Kieperti tabula. Locum antiquae urbis hodie partim *Φέρσαλα* occupat. Cf. Bursian. l. d. p. 75. — *ἐς Φάκιον*. „Per Apidani [cum Enipeo iuncti] vallem Phacium descendit in inferiore illius extremitate, ubi Penei convalli iungitur, situm.“ Arn. Cf. de eo Liv. XXXII 13 et XXXVI 13 et interpr. Steph. Byz. Ad Gyphtó-castron prope Alifacam collocat Leak. Graec. sept. IV p. 293, de quo dubitat Bursian. l. d. p. 68. — *ἐξ αὐτοῦ ἐς Περραιβίαν.* Perrhaebia recentior, qualis erat Herodoti et Thucydidis aetate, interiecta erat inter Peneum, Cambunios montes, Pindum. Cf. Strab. 442 *οἱ Περραιβοὶ τινὲς μὲν συσταλέντες περὶ τὰ ἑσπέρια τοῦ Ὀλύμπου μέρη κατέμενον αὐτόθι πρόσχωροι ὄντες Μακεδόσι· τὸ δὲ πολὺ μέρος εἰς τὰ περὶ Ἀθαμανίαν ὄρη καὶ τὴν Πίνδον ἐξέπεσε· νυνὶ δὲ μικρὸν ἢ οὐδὲν αὐτῶν ἴχνος σώζεται.* Herodotus cum Gonno urbe coniungit VII 128. 137. al. Cf. Muell. Dor. II p. 65 et ad tab. Graec. septentr. p. 5 sq. Leak. l. d. IV p. 213. Bursian. l. d. p. 57. „A Phacio Brasidas cum iuxta Peneum Larissam contendere posset, statim in Perrhaebiam transiisse, et transversis itineribus per mediam hanc terram Dium profectus videtur, ubi usitatam viam ex Macedonia Larissam per Tempe ferentem assecutus est. Tempe igitur vitasse et Pierios montes traiecisse fere eodem itinere videtur, quod Xerxes, cum in contrariam partem profectus

τῶν Θεσσαλῶν ἀγωγοὶ πάλιν ἀπῆλθον, οἱ δὲ Περραιβοὶ αὐτόν, ὑπήκοοι ὄντες Θεσσαλῶν, κατέστησαν ἐς Δῖον τῆς Περδίκκου ἀρχῆς, ὃ ὑπὸ τῷ Ὀλύμπῳ Μακεδονίας πρὸς Θεσσαλοὺς πόλισμα κεῖται.

79. Τούτῳ τῷ τρόπῳ Βρασίδας Θεσσαλίαν φθάσας διέδραμε πρίν τινα κωλύειν παρασκευάσασθαι, καὶ ἀφίκετο ὡς Περδίκκαν καὶ ἐς τὴν Χαλκιδικήν. ἐκ γὰρ τῆς Πελοποννήσου, ὡς τὰ τῶν Ἀθηναίων ηὐτύχει, δείσαντες οἵ τε ἐπὶ Θρᾴκης ἀφεστῶτες Ἀθηναίων καὶ Περδίκκας ἐξήγαγον τὸν στρατόν, οἱ μὲν Χαλκιδῆς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς πρῶτον ὁρμήσειν τοὺς Ἀθηναίους (καὶ ἅμα αἱ πλησιόχωροι πόλεις αὐτῶν αἱ οὐκ ἀφεστηκυῖαι ξυνεπῆγον κρύφα), Περδίκκας δὲ πολέμιος μὲν οὐκ ὢν ἐκ τοῦ φανεροῦ, φοβούμενος δὲ καὶ

λέγεται διὰ τί οἱ Χαλκιδῆς καὶ Περδίκκας μετεπέμψαντο τὸν στρατὸν τῶν Πελοποννησίων.

§ 6. **τῶν Θεσσαλῶν.** *Τῶν* om. Cl. Ven. T. Laur. M., Bekkero teste Pal. et m., omnino omnes, ut videtur, libri mss. praeter It. et Vat.

Δῖον. In compluribus libris mss. optimis *Δίον*, sed male.

Cap. **79.** § 2. *εὐτύχει* vulgo, *ηὐτύχει* Mosqu. C. G. Cf. sd. 54, 1.

est, . . . iniit. Cf. Herodot. VII 128. 131." Arn. Ergo per Pythii et Petrae fauces. Vid. Leak. III p. 343.

§ 6. **κατέστησαν**, deduxerunt. Cf. 103, 4. — **Δῖον.** Situm Thuc. iam ipse indicavit, quocum cf. Liv. XLI 8. Pieriae videatur esse, sed extra eam collocatur a Strab. 330 et Liv. XLIV 9, ubi vid. Duk. Ex recentioribus de situ cf. Boeckh. Inscr. II p. 49. Leak. III p. 408 sqq. Bursian. l. d. p. 56. — **ὃ . . . κεῖται,** quod Macedoniae versus Thessaliam oppidum sub Olympo situm est. Th. verba sic collocavit, ut *Μακεδονίας . . . πόλισμα* simul ad *κεῖται* pertineat. Class. *πρῶτον* post *Μακεδονίας* excidisse suspicatur, quo carere possumus.

Cap. **79.** § 1. **ὡς . . . καὶ ἐς.** Ex talibus exemplis discrimen utriusque particulae optime cognoscitur. Cf. II 67, 1.

§ 2. **ἐξήγαγον,** Dobraeus *ἐπηγάγοντο*, arcessiverunt, coniecit; sed vulgatam bene defendit Arn. Cf. adn. ad I 107, 4 et § 3. Valet effecerunt, ut ex Peloponneso exercitus educeretur. — **οἱ . . . ἀφεστῶτες Ἀθηναίων.** Chalcidenses et Bottiaei. Cf. I 58. — **πλησιόχωροι.** Hanc vocem frustra a Thoma Mag. reprehendi docuimus in ed. mai. Ex ea autem pendet genetivus **αὐτῶν.** — **ξυνεπῆγον.** Cf. 84, 2 et adn. I 107, 4. — **πολέμιος μὲν οὐκ ὤν.** Compositionem enim ab eo cum Atheniensibus factam

αὐτὸς τὰ παλαιὰ διάφορα τῶν Ἀθηναίων καὶ
μάλιστα βουλόμενος Ἀρραβαῖον τὸν Λυγκηστῶν
βασιλέα παραστήσασθαι. ξυνέβη δὲ αὐτοῖς, ὥστε 3
ῥᾷον ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἐξαγαγεῖν, ἡ
τῶν Λακεδαιμονίων ἐν τῷ παρόντι κακοπραγία. 1

καὶ διὰ τί οἱ Λακεδαιμόνιοι πρόθυμοι ἦσαν ἐκπέμψαι αὐτόν. ὑποψία καὶ κακούργημα αὐτῶν ἐς τοὺς Εἵλωτας.

80. Τῶν γὰρ Ἀθηναίων ἐγκειμένων τῇ Πελο-
ποννήσῳ καὶ οὐχ ἥκιστα τῇ ἐκείνων γῇ, ἤλπιζον
ἀποτρέψειν αὐτοὺς μάλιστα, εἰ ἀντιπαραλυποῖεν
πέμψαντες ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους αὐτῶν στρατιάν,
ἄλλως τε καὶ ἑτοίμων ὄντων τρέφειν τε καὶ ἐπὶ
ἀποστάσει σφᾶς ἐπικαλουμένων. καὶ ἅμα τῶν 2
Εἱλώτων βουλομένοις ἦν ἐπὶ προφάσει ἐκπέμψαι,
μή τι πρὸς τὰ παρόντα τῆς Πύλου ἐχομένης νεω-
τερίσωσιν. ἐπεὶ καὶ τόδε ἔπραξαν φοβούμενοι 3

§ 2. Ἀρριβαῖον vel Ἀρρίβαιον codd. Sed hic ipse vir Ἀρραβαῖος in Inscr. Att. I n. 42 (cf. adn. 132, 1) vocatur pariterque a Strab. 326 et Aristot. Polit. V 10. Coniunctae horum auctoritati plus fidei tribuimus quam codicibus Thuc., qui hic et c. 83. 124. 125. 127 in ι vocali sibi constant. De accentu cf. Goettl. Doctr. acc. p. 179.

Cap. **80.** § 1. ἀποτρέψειν Ar. Chr. Dan., ἀποτρέψαι Laur. M. m. Cass. Cl. T. F. B. D. I. E., reliqui ἀποστρέψαι. Cf. adn. infra et 13, 1.

τε post τρέφειν om. Pal. M. T. Lugd. Cf. adn.

esse II 29 legimus. — τὰ παλαιὰ διάφορα. Cf. I 57 sqq. — Λυγκηστῶν. Cf. II 99, 2. infra c. 83 et 124 sqq. — παραστήσασθαι. Infra 83, 1 καταστρέψασθαι. Cf. adn. I 29, 5.

§ 3. ξυνέβη δὲ αὐτοῖς opportune autem eis cecidit, Port. Hinc novum caput melius inciperet.

Cap. **80.** § 1. ἐγκειμένων. Ex Pylo atque Cytheris. Cf. c. 55 sqq. — ἀποτρέψειν, aversuros esse. Cf. III 63, 2. Minus hoc loco aptum verbum ἀποστρέφειν i. e. redire iubere. Cf. IV 97, 2. V 75, 2. — ἑτοίμων ὄντων. Suppl. ἐκείνων (τῶν ξυμμάχων). — τρέφειν τε. De traiecto τε cf. adn. I 16. III 81, 2.

§ 2. τῶν Εἱλώτων. Est genetivus partitivus pertinens ad ἐκπέμψαι. — βουλομένοις ἦν. Suppl. αὐτοῖς et cf. adn. II 3, 2. — πρὸς τὰ παρόντα, propter praesentem rerum statum. Cf. V 14, 3.

§ 3. ἐπεὶ cet. Plena sententia haec est: hanc causam fuisse manifestum est; nam cet. Ἐπεί, ut ὡς, etiam in pronuntiatis per se constantibus plane ut γάρ poni inde constat, quod adeo ante imperativum et ante interrogationes leguntur. Cf. Matth. Gr. § 618. Item ὥστε et Lat. quamquam. Quare hic, ubi enuntiatum ab hac particula incipiens tanti ponderis est, ut duabus paragraphis illustretur, maiorem interpunctionem praecedere voluimus. Cf. VI 89, 6 et quodammodo iam supra 78, 3. — τόδε ἔπραξαν. Haec verbis προεῖπον

αὐτῶν τὴν σκαιότητα καὶ τὸ πλῆθος (ἀεὶ γὰρ τὰ
πολλὰ Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Εἵλωτας τῆς
φυλακῆς πέρι μάλιστα καθειστήκει)· προεῖπον,
αὐτῶν ὅσοι ἀξιοῦσιν ἐν τοῖς πολεμίοις γεγενῆσθαι
σφίσιν ἄριστοι, κρίνεσθαι, ὡς ἐλευθερώσοντες,
πεῖραν ποιούμενοι καὶ ἡγούμενοι τούτους σφίσιν
ὑπὸ φρονήματος, οἵπερ καὶ ἠξίωσαν πρῶτος ἕκαστος
4 ἐλευθεροῦσθαι, μάλιστα ἂν καὶ ἐπιθέσθαι. καὶ
προκρίναντες ἐς δισχιλίους, οἱ μὲν ἐστεφανώ-
σαντό τε καὶ τὰ ἱερὰ περιῆλθον ὡς ἠλευθερωμένοι,

§ 3. *σκαιότητα* Vat. H., quod in It. superscr. In Aug. quidem *νεότητα*, sed post tres quattuorve litteras erasas. Reliqui *νεότητα*. Hoc sive iuvenilem animum sive pubem interpretamur ideo improbandum est, quod non omnes Helotes id aetatis erant et *αὐτῶν πλῆθος* procul dubio totam eorum multitudinem, non iuvenes tantum complectitur. Cf. adn.

καθειστήκει Mosqu. b. C. G., reliqui *καθεστήκει*. Cf. sd. 26, 7.

αὐτῶν cet. explicantur, sicut addita *φοβούμενοι . . . τὸ πλῆθος* interpositis *ἀεὶ γὰρ . . . καθειστήκει*. Secundum haec igitur interpunctionem Bekkerianam mutavimus. De *γάρ* ad *προεῖπον* non addito cf. Matth. Gr. § 630 e. — **τὴν σκαιότητα καὶ τὸ πλῆθος**, stolidam contumaciam et multitudinem. Vocabulum *σκαιότης* optime significat servorum durissime habitorum animum rudem et exacerbatum. Similiter Polyb. XXXII 19, 4 *ἀπειθείᾳ καὶ σκαιότητι*. — **ἀεὶ γὰρ . . . καθειστήκει**. Huc refer *κρυπτείαν* et similia instituta. Cf. Muell. Dor. II p. 40 sqq. Herm. Antiqu. Gr. I § 48. Schoem. Antiqu. iur. p. 111. — **προεῖπον**, pronuntiaverunt. De re cf. Diod. XII 67, de tempore rei Thirlw. Hist. Gr. III p. 266 adn. — **αὐτῶν ὅσοι**. De collocatione verborum cf. adn. III 39, 2 et Bernh. Synt. p. 461. — **ἐν τοῖς πολεμίοις**. Herwerd. Stud. Thuc. p. 60 *πολεμικοῖς* scribendum esse censet. Sed *τὰ πολεμικά* ad belli usum, *τὰ πολέμια* ad pugnandi virtutem videntur pertinere. Cf. 126, 2. VI 80, 1. Herod. VII 9, 3. 234. 238. Quod si verum est, patet I 18, 3 *τὰ πολεμικά* reponendum esse. — **κρίνεσθαι**, ut secernendos se sisterent. — **οἵπερ καὶ ἠξίωσαν . . . ἐλευθεροῦσθαι**, qui eidem etiam voluerant primo quisque loco in libertatem vindicari eaque re altum animum (*φρόνημα*) ostenderant. De *τούτους . . . οἵπερ* cf. 117, 1. Herod. VII 5 *ταῦτα πρήσσοις τάπερ ἐν χερσὶ ἔχεις*. Licet etiam vertere eosdem qui.

§ 4. **προκρίναντες**. Voluit pergere *ἐς δισχιλίους στεφανωθέντας καὶ τὰ ἱερὰ περιελθόντας αὐτοὺς ἠφάνισαν*, sed, ut animos magis ad Helotas converteret, participia resolvit, ut III 34, 3, ubi vid. adn. De re cf. Plut. Lyc. c. 28. — **οἱ μὲν . . . ἠλευθερωμένοι**. De forma manumittendi apud Lacedaemonios vid. Muell. Dor. II p. 45. Herm. Antiqu. Gr. I § 25 cum adn.

οἱ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ἠφάνισάν τε αὐτοὺς καὶ οὐδεὶς ᾔσθετο ὅτῳ τρόπῳ ἕκαστος διεφθάρη. καὶ τότε προθύμως τῷ Βρασίδᾳ αὐτῶν ξυνέπεμψαν ἑπτακοσίους ὁπλίτας, τοὺς δ' ἄλλους ἐκ τῆς Πελοποννήσου μισθῷ πείσας ἐξήγαγεν.

ὅτι καὶ αὐτὸς Βρασίδας εἰκότως ἀπεστάλη καὶ ὠφελιμώτατος τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐγένετο.

81. *Αὐτὸν δὲ Βρασίδαν βουλόμενον μάλιστα Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν, προυθυμήθησαν δὲ καὶ οἱ Χαλκιδῆς, ἄνδρα ἔν τε τῇ Σπάρτῃ δοκοῦντα δραστήριον εἶναι ἐς τὰ πάντα καὶ ἐπειδὴ ἐξῆλθε πλείστου ἄξιον Λακεδαιμονίοις γενόμενον.* 1
τό τε γὰρ παραυτίκα ἑαυτὸν παρασχὼν δίκαιον καὶ μέτριον ἐς τὰς πόλεις ἀπέστησε τὰ πολλά, τὰ δὲ προδοσίᾳ εἷλε τῶν χωρίων, ὥστε τοῖς Λακεδαιμονίοις γίγνεσθαι ξυμβαίνειν τε βουλομένοις, ὅπερ ἐποίησαν, ἀνταπόδοσιν καὶ ἀποδοχὴν χωρίων καὶ 2

Cap. **81**. § 1. *αὐτόν τε* codd. Cf. adn. *προυθυμήθησαν.* In optimis membranis male *προυθύμησαν.*

13. 14. — *ἠφάνισαν αὐτοὺς . . . διεφθάρη.* „Diodorus Sic. [l. d.] scribit principibus Lacedaemoniorum negotium datum fuisse eos . . . domi suae interficiendi.“ Duk. *Κρυπτείας* exemplum hoc non esse recte docet Muell. Dor. II p. 44.

§ 5. *αὐτῶν* (i. e. ex numero universorum Helotarum), . . . *ἑπτακοσίους ὁπλίτας.* „De numero a Thuc. dissentit Diodorus; mille enim eos fuisse scribit et accersitos a Brasida ex Thracia [capta Acantho].“ Huds. Hos Helotas plena libertate postea demum donatos esse audiemus V 34. Cf. Muell. l. d. p. 45. — *τοὺς δ' ἄλλους*, i. e. *χιλίους ὁπλίτας.* Vid. 78, 1. — *μισθῷ πείσας.* Cf. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 323 et adn. I 60, 1.

Cap. **81**. § 1. *αὐτὸν δέ.* Cum ad diversa transitus fiat, recte Class. *δέ* pro *τε* emendavit. — *προυθυμήθησαν . . . ἄνδρα.* *Ἀποσταλῆναι αὐτόν* ex superiore enuntiatione subaudit Arn. comparans VII 86, 3. Et eodem modo Bekkerum intellegi velle inde apparet, quod comma ante *ἄνδρα* et post *ἀπέστειλαν* collocavit. Quod verum videtur; nam iungit quidem *προθυμεῖσθαι* verbum Thucydides saepe cum accusativo (cf. V 17, 1. 39, 3. VI 39, 2. VIII 6, 1. 90, 1), sed is aliis omnibus locis rei est. — *δραστήριον.* „A Plutarcho comparatur Achilli p. 221 d Symposii.“ Dorv. ad Char. p. 669.

§ 2. *δίκαιον καὶ μέτριον.* Cf. c. 108. — *τὰ πολλά.* Cf. c. 88. 106 sq. 120. 123. — *τὰ δέ.* Cf. c. 110. — *ξυμβαίνειν τε βουλομένοις.* His proprie respondere debebant *καὶ πολεμεῖν βουλομένοις*, quae latent in verbis *καὶ τοῦ πολέμου.* — *ὅπερ ἐποίησαν.* Vid. V 17. *Ἐπόθησαν* frustra conicit Krueg., quo verbo nusquam Th. usus est. Significatur hoc consilium revera effectum esse. Class. confert VII

τοῦ πολέμου ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου λώφησιν·
ἔς τε τὸν χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ ἐκ Σικελίας
πόλεμον ἡ τότε Βρασίδου ἀρετὴ καὶ ξύνεσις, τῶν
μὲν πείρᾳ αἰσθομένων, τῶν δὲ ἀκοῇ νομισάντων,
μάλιστα ἐπιθυμίαν ἐνεποίει τοῖς Ἀθηναίων ξυμ-
3 μάχοις ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους. πρῶτος γὰρ
ἐξελθὼν καὶ δόξας εἶναι κατὰ πάντα ἀγαθὸς
ἐλπίδα ἐγκατέλιπε βέβαιον ὡς καὶ οἱ ἄλλοι τοιοῦ-
τοί εἰσι.

82. Τότε δ' οὖν ἀφικομένου αὐτοῦ ἐς τὰ
ἐπὶ Θρᾴκης οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι τόν τε Περ-
δίκκαν πολέμιον ποιοῦνται, νομίσαντες αἴτιον εἶναι
τῆς παρόδου, καὶ τῶν ταύτῃ ξυμμάχων φυλακὴν
πλείονα κατεστήσαντο.

ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀντεμηχανήσαντο.

1 83. Περδίκκας δὲ Βρασίδαν καὶ τὴν στρατιὰν
εὐθὺς λαβὼν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως στρα-
τεύει ἐπὶ Ἀρραβαῖον τὸν Βρομεροῦ, Λυγκηστῶν
Μακεδόνων βασιλέα, ὅμορον ὄντα, διαφορᾶς τε
2 αὐτῷ οὔσης καὶ βουλόμενος καταστρέψασθαι. ἐπεὶ

Βρασίδας ἐπὶ Ἀρραβαῖον στρατεύσας ἄκοντος Περδίκκου σπένδεται.

Cap. **82.** πλέονα codd. Cf. sd. 19, 2.

60, 3. VIII 1, 4. — ἔς τε τὸν χρόνῳ ὕστερον . . . πόλεμον opponitur superiori τό τε παραυτίκα. — μετὰ τὰ ἐκ Σικελίας. Cf. adn. III 102, 2. — πόλεμον. In Ionia et Hellesponto maxime gestum. — ἀρετὴ καὶ ξύνεσις. Pro his ἐμπειρία καὶ τόλμα V 7. — τῶν μὲν . . . αἰσθομένων. Praeter τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης ei possunt esse socii, qui in Cleonis exercitu fuerunt. Vid. V 2. 7. — ἐπιθυμίαν . . . ἐς τοὺς Λακ., desiderium adversus Lacedaemonios i. e. Lacedaemoniorum societatis. De ἐς praepos. cf. VI 15, 3.

§ 3. πρῶτος γὰρ ἐξελθὼν καὶ δόξας pro πρῶτος γὰρ τῶν ἐξελθόντων δόξας. Cf. adn. I 1, 1. III 58, 3. Aliter quondam Pausanias. Cf. I 130. — ἐλπίδα, fiduciam. Cf. V 14, 1. Quare sequitur praes. ὡς . . . εἰσι. — κατὰ πάντα. Cf. Lob. ad Soph. Ai. 1415 et Steph. Thes. in v. πᾶς p. 570 ed. rec. Similis est Velleii formula per omnia. Conf. ibi Kritz. ad II 31 extr.

Cap. **82.** δ' οὖν post digressionem. Cf. adn. I 3, 4. — ποιοῦνται. Dukas ἐκήρυξαν. Cf. Pflugk. ad Eur. Hec. 299.

Cap. **83.** § 1. Ἀρραβαῖον. Cf. adn. 79, 2. — Λυγκηστῶν Μακεδόνων. Cf. II 99, 2.

δὲ ἐγένετο τῷ στρατῷ μετὰ τοῦ Βρασίδου ἐπὶ τῇ ἐσβολῇ τῆς Λύγκου, Βρασίδας λόγοις ἔφη βούλεσθαι πρῶτον ἐλθὼν πρὸ πολέμου Ἀρραβαῖον ξύμμαχον Λακεδαιμονίων, ἢν δύνηται, ποιῆσαι.
καὶ γάρ τι καὶ Ἀρραβαῖος ἐπεκηρυκεύετο ἑτοῖμος 3
ὢν Βρασίδᾳ μέσῳ δικαστῇ ἐπιτρέπειν· καὶ οἱ Χαλκιδέων πρέσβεις ξυμπαρόντες ἐδίδασκον αὐτὸν μὴ ὑπεξελεῖν τῷ Περδίκκᾳ τὰ δεινά, ἵνα προθυμοτέρῳ ἔχοιεν καὶ ἐς τὰ ἑαυτῶν χρῆσθαι. ἅμα δέ 4
τι καὶ εἰρήκεσαν τοιοῦτον οἱ παρὰ τοῦ Περδίκκου ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ὡς πολλὰ αὐτοῖς τῶν περὶ αὐτὸν χωρίων ξύμμαχα ποιήσοι, ὥστε ἐκ τοῦ τοιούτου κοινῇ μᾶλλον ὁ Βρασίδας τὰ τοῦ Ἀρρα-

Cap. **83.** § 2. *τῆς Λύγκου.* Cf. adn.
§ 4. *αὐτόν.* Invitis membranis Bekk. *αὑτόν,* quod non necessarium. Cf. adn. I 17. Ad asperum tamen spiritum in similibus formulis inclinat Arndt. de Pronom. reflex. p. 22.

§ 2. ***ἐπὶ τῇ ἐσβολῇ τῆς Λύγκου.*** In compluribus mediocris aut exiguae auctoritatis libris *τοῦ Λύγκου,* sed vid. c. 129. 132. Lynci nomine apud Thuc. Lyncestidem significari recte censere Leakium Graec. sept. III p. 311 ex feminino genere apparet. De *ἐσβολῆς* voce cf. adn. III 112, 2. *Μεταξὺ δυοῖν λόφοιν στενή* dicitur 127, 2, et diei non integri iter has fauces ab Arnissa Macedoniae inferioris urbe abfuisse ex 128, 3 discimus. Arnoldus, apud quem vide plura, hunc aditum in regionem Lyncestarum ex Macedonia inferiore eundem putat atque eum, quem Livius XXXI 39 describat tamquam quo ex valle Erigoni Eordaeam intremus. Add. Leak. l. d. p. 314 sq. — ***λόγοις . . . ποιῆσαι.*** *Λόγοις* refer ad *ξύμμαχον ποιῆσαι*, et ad *ἐλθών* participium ex illo subaudi e proximis *πρὸς Ἀρραβαῖον.*

§ 3. ***μέσῳ δικαστῇ***] *ἀντὶ τοῦ μεσίτῃ καὶ διαιτητῇ.* Schol. „Cf. Aristot. Eth. V 4 [7 p. 1132, 33] *ζητοῦσι δικαστὴν μέσον· καὶ καλοῦσιν ἔνιοι μεσιδίους, ὡς, ἐὰν τοῦ μέσου τύχωσι, τοῦ δικαίου τευξόμενοι . . .* Sed dubitari potest, utrum in vv. *μέσος δικαστής* non tam intercessionis quam animi ab omni partium studio alieni vis insit.“ Arn. Cf. adn. III 82, 8 et Plut. de Sollert. animal. t. X p. 24 Reisk.: *εἰκάζομεν . . . κοινόν σε καὶ μέσον ἔσεσθαι τῶν νεανίσκων βραβευτήν.* — ***ἐπιτρέπειν.*** Cf. adn. I 28, 2. — ***ἐδίδασκον . . . τὰ δεινά,*** monebant eum, ne eximeret Perdiccae ea, quae timeret. *Διδάσκειν* sequente infinitivo hortandi vim habet etiam VII 18, 1; *ὑπεξελεῖν* verbi valentis eximere, adimere, subtrahere, exempla adscripsit Arn. — ***προθυμοτέρῳ.*** Refer ad Perdiccam.

§ 4. ***κοινῇ . . . πράσσειν.*** Arnoldus ex eis, quae a legatis Perdiccae Lacedaemone promissa essent, Brasidam aequius esse putavisse existimat, ut ipse una cum Perdicca, quam ut hic solus suo arbitratu res Arrhabaei componeret. Nobis tamen, quo

5 βαίον ἠξίου πράσσειν. Περδίκκας δὲ οὔτε δικαστὴν ἔφη Βρασίδαν τῶν σφετέρων διαφορῶν ἀγαγεῖν, μᾶλλον δὲ καθαιρέτην ὧν ἂν αὐτὸς ἀποφαίνῃ πολεμίων, ἀδικήσειν τε εἰ αὐτοῦ τρέφοντος τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ ξυνέσται Ἀρραβαίῳ.
6 ὁ δὲ ἄκοντος καὶ ἐκ διαφορᾶς ξυγγίγνεται, καὶ πεισθεὶς τοῖς λόγοις ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν. Περδίκκας δὲ μετὰ τοῦτο τρίτον μέρος ἀνθ' ἡμίσεος τῆς τροφῆς ἐδίδου, νομίζων ἀδικεῖσθαι.

ἔπειτα ἐπὶ Ἀκανθίους στρατεύει, οἳ λόγον αὐτῷ διδόασι.

1 84. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει εὐθὺς ὁ Βρασίδας ἔχων καὶ Χαλκιδέας ἐπὶ Ἄκανθον τὴν Ἀνδρίων
2 ἀποικίαν ὀλίγον πρὸ τρυγήτου ἐστράτευσεν. οἱ δὲ περὶ τοῦ δέχεσθαι αὐτὸν κατ' ἀλλήλους ἐστα-

Cap. 84. § 1. *τρυγήτου*. Pal. *τρυγητοῦ*. Cf. Herodian. I p. 220. Spitzn. Exc. XXX ad Hom. Il.

iure Brasidas ex Perdiccae promissione Lacedaemoniis multos socios parandi illud sibi persuadere potuerit, non satis liquet. Nescio igitur, an Bloomf. *κοινῇ* rectius interpretatus sit sine partium studio, quae notio in adiectivo *κοινός* certe inest. Cf. adn. III 53, 2 et paulo ante verba Plutarchi. Alias huius *κοινῇ* explanationes vid. in ed. mai. *Πράσσειν* est tractare.

§ 5. *καθαιρέτην*. Attende hoc substantivum, quo primus usus videtur Thucydides, a quo recepit Dio Cass. — *τρέφοντος τὸ ἥμισυ τ. στρ.* Altera pars dimidia videtur a Chalcidensibus sustentata esse. Cf. 80, 1.

§ 6. *ἄκοντος*] *τοῦ Περδίκκου δηλονότι*. Schol. — *ἐκ διαφορᾶς*, post altercationem vel dissensionem (cum Perdicca). Sic iterum *ἐκ τῆς διαφορᾶς* 125, 1, ubi *διαφερομένων αὐτῶν* antecedunt. Cf. etiam V 42, 1. — *τρίτον μέρος*. De articulo ante numerum ordinalem non addito cf. adn. 90, 3. Hic patrio sermone dixeris ein Drittel. — *ἡμίσεος*. Cf. sd. 104, 4.

Cap. 84. § 1. *καὶ Χαλκιδέας*. Praeter suum exercitum. — *Ἄκανθον*. „Urbs *ἐν τῷ Σιγγιτικῷ κόλπῳ* [ad Strymonium aliis, et rectius, cf. Mannert. Geogr. VII p. 451 et Leak. Graec. sept. III p. 148] *παράλιος, πλησίον τῆς τοῦ Ξέρξου διώρυχος* [cf. c. 109]. Epit. Strab.“ Wass. Cf. Cousin. Maced. II p. 150 sq. et Leak. l. d. p. 147, secundum quos hodie est Erissús sive Hierissús. — *τὴν Ἀνδρίων ἀποικίαν*. Articulo hanc Acanthum ab aliis urbibus eiusdem nominis distingui docet Arn. Similiter tamen I 30 *Λευκάδα τὴν Κορινθίων ἀποικίαν*, ubi ab hac Coelesyriae urbem (de qua cf. Steph. Thes.) discerni nequaquam verisimile est, cum haec non ante Alexandri tempora hoc nomen accepisse videatur. Notam igitur coloniam significari putamus. — *τρυγήτου*. Vindemia pro diversitate regionum ab exeunte Augusto usque ad d. IV.

σίαζον, οἵ τε μετὰ τῶν Χαλκιδέων ξυνεπάγοντες καὶ ὁ δῆμος. ὅμως δὲ διὰ τοῦ καρποῦ τὸ δέος ἔτι ἔξω ὄντος πεισθὲν τὸ πλῆθος ὑπὸ τοῦ Βρασίδου δέξασθαί τε αὐτὸν μόνον καὶ ἀκούσαντας βουλεύσασθαι, δέχεται· καὶ καταστὰς ἐπὶ τὸ πλῆθος (ἦν δὲ οὐδὲ ἀδύνατος, ὡς Λακεδαιμόνιος, εἰπεῖν) ἔλεγε τοιάδε.

δημηγορία Βρασίδου, ὃς πρῶτον μὲν ἀπολογεῖται ὑπὲρ τοῦ χρόνῳ ἐπελθεῖν καὶ κελεύει

85. „Ἡ μὲν ἔκπεμψίς μου καὶ τῆς στρατιᾶς 1
ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ὦ Ἀκάνθιοι, γεγένηται τὴν
αἰτίαν ἐπαληθεύουσα ἣν ἀρχόμενοι τοῦ πολέμου
προείπομεν, Ἀθηναίοις ἐλευθεροῦντες τὴν Ἑλλάδα
πολεμήσειν· εἰ δὲ χρόνῳ ἐπήλθομεν, σφαλέντες 2

§ 2. *ἀκούσαντας*. E. *ἀκούσαντες*. Sed mutatio quaedam subiecti est, cum *ἀκούσαντας βουλεύσασθαι* ad omnes cives referatur.

Kal. Oct. fiebat. Vid. Dodw. Annal. Thuc. in ed. mai.

§ 2. *ξυνεπάγοντες*. Cf. 79, 2 et ibi adn. — *διὰ τοῦ καρποῦ τὸ δέος*. Pro his 88, 1 *περὶ τοῦ καρποῦ φόβῳ*. Genetivus obiecti igitur, qui apud metus nomina plerumque eum, quem metuimus (cf. Matth. Gr. § 367), hic rariore modo id, cui metuimus, significat. De singulari *καρπός* cf. adn. II 4, 2. III 15, 2. — *καταστὰς ἐπὶ τὸ πλῆθος*, cum contionem adiisset, ad contionem progressus. Cf. 97, 2. — *οὐδὲ ἀδύνατος*. „Cur *οὐδέ*, non *οὐ*? Nempe quia et alias virtutes . . . Brasidae memora[vit] c. 81, ut ne hanc quidem facultatem et commendationem ei defuisse innueret.“ Bau. — *ὡς Λακεδαιμόνιος*. „Haec verba . . . ita explicat Aelian. Var. Hist. XII 50, quasi dicere voluerit Thucydides dicendi imperitos fuisse Spartanos ac Brasidam fuisse ut inter Spartanos facundum.“ Huds. „*Ὡς* [enim] hic restringit et minuit, ut Lat. ; disertus, ut Lacedaemonius, scil. esse poterat.“ Bau. „Vid. Liv. XXXII 33 vir, ut inter Aetolos, facundus, et ad ea verba Gron.“ Wass. Cf. Dionys. Antiqu. X 31. Vide Matth. Gr. § 628, 1 e et de exigua Lacedaemoniorum in dicendo exercitatione I 84, 3.

Cap. **85** sqq. In hac oratione artem sophisticam cerni ex eaque Brasidam non minus prudentia civili quam militari insignem fuisse apparere docet Bloomf. Quam autem is artem sophisticam, forsitan rectius calliditatem Laconicam dixeris. Ei certe attribuimus mendacia c. 85 extr.

§ 1. *ἐπαληθεύουσα*] *βεβαιοῦσα, κυροῦσα*. Schol. Hanc expeditionem ita a Lacedaemoniis institutam esse dicit, ut fidem faciat causae, quam belli initio pronuntiaverint. — *προείπομεν . . . πολεμήσειν*. Cf. II 8, 4, unde comma vulgo et apud Bekk. non recte post *Ἀθηναίοις* poni liquebit.

§ 2. *σφαλέντες τῆς ἀπὸ . . . δόξης*, opinione (sive exspectatione) a bello illic gesto profecta frustrati, quod cum brevitate quadam dictum est pro hoc: eventu ab illo bello exspectato frustrati. Illa opinio qualis fuerit, statim

τῆς ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ πολέμου δόξης, ἣ διὰ τάχους
αὐτοὶ ἄνευ τοῦ ὑμετέρου κινδύνου ἠλπίσαμεν
Ἀθηναίους καθαιρήσειν, μηδεὶς μεμφθῇ· νῦν γάρ,
ὅτε παρέσχεν, ἀφιγμένοι καὶ μετὰ ὑμῶν πειρασό-
3 μεθα κατεργάζεσθαι αὐτούς. θαυμάζω δὲ τῇ τε
ἀποκλήσει μου τῶν πυλῶν καὶ εἰ μὴ ἀσμένοις
4 ὑμῖν ἀφῖγμαι. ἡμεῖς μὲν γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι
οἰόμενοί τε παρὰ ξυμμάχους, καὶ πρὶν ἔργῳ ἀφ-
ικέσθαι, τῇ γοῦν γνώμῃ ἥξειν καὶ βουλομένοις
ἔσεσθαι, κίνδυνον [τε] τοσόνδε ἀνερρίψαμεν διὰ
τῆς ἀλλοτρίας πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἰόντες καὶ
5 πᾶν τὸ πρόθυμον παρεχόμενοι· ὑμεῖς δὲ εἴ τι
ἄλλο ἐν νῷ ἔχετε ἢ εἰ ἐναντιώσεσθε τῇ τε ὑμε-
τέρᾳ αὐτῶν ἐλευθερίᾳ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων,
6 δεινὸν ἂν εἴη. καὶ γὰρ οὐχ ὅτι αὐτοὶ ἀνθίστασθε,

σφᾶς δέξασθαι, εἰ μὴ βούλονται ἢ ἀδίκους ἢ ἀσθενεῖς δοκεῖν.

Cap. 85. § 4. *κίνδυνόν τε.* *Τε* uncis notavimus, quod eo turbatur orationis series.
§ 6. *οὐ μόνον ὅτι* codd. Cf. adn.

proximis verbis *ἣ . . . καθαιρήσειν* significatur. — *ἣ . . . ἠλπίσαμεν*, qua spem concepimus. — *μεμφθῇ*. Cf. Herod. I 77. IV 180. Alibi Th. aoristo *ἐμεμψάμην* utitur. — *ὅτε παρέσχεν*, quando facultas est data. Cf. adn. I 120, 3. — *κατεργάζεσθαι*, debellare, propr. conficere. Cf. 65, 4. VI 11, 1. 33, 1.

§ 3. *θαυμάζω . . . τῶν πυλῶν.* De dativo vid. Matth. Gr. § 399c et de duplici genetivo ex *ἀποκλήσει* apto ibid. § 380. Ortus est ex genere dicendi *ἀποκλῄειν τινὰ τῶν πυλῶν*, excludere al. portis, non ex eo, quod V 80, 3 legitur.

§ 4. *οἰόμενοί τε.* De *τε* cf. adn. I 16. — *παρὰ ξυμμάχους . . . ἥξειν*, nos venturos ad eos, qui, vel priusquam ad ipsos re ipsa pervenissemus, animo saltem socii essent. De participio *ὄντας* non addito cf. adn. I 6, 4. III 70, 6 et Ind. gramm. v. Ellips. — *βουλομένοις ἔσεσθαι*] *αὐτοῖς δηλονότι τοῖς ξυμμάχοις*. Schol. Cf. adn. II 3, 2. — *κίνδυνον . . . ἀνερρίψαμεν*] *ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν κύβων*. Schol. Cf. Wund. de Lobeck. ed. Soph. Ai. p. 79. Similiter infra 95, 2. V 103, 1. Add. Valck. ad Herodot. VII 50. — *πᾶν . . . παρεχόμενοι.* „Ex hoc loco Ammonius ostendit discrimen inter *παρέχειν* et *παρέχεσθαι*.“ Duk. Cf. Krueg. Gr. § 58, 8 adn. 2.

§ 5. *καὶ τῶν . . . Ἑλλήνων.* De articulo *τῇ* non iterato cf. adn. I 7.

§ 6. *οὐχ ὅτι.* Quod in codd. scriptum est *οὐ μόνον ὅτι* ortum esse putamus coalescentibus *οὐχ ὅτι* (cf. II 97, 6) et suprascripto eius interpretamento *οὐ μόνον*. Idem vitium in Plat. Symp. 197 b (ed. O. Jahn) sustulit Usener. —

ἀλλὰ καὶ οἷς ἂν ἐπίω ἧσσόν τις ἐμοὶ πρόσεισι,
δυσχερὲς ποιούμενοι εἰ ἐπὶ οὓς πρῶτον ἦλθον
ὑμᾶς, καὶ πόλιν ἀξιόχρεων παρεχομένους καὶ
ξύνεσιν δοκοῦντας ἔχειν, μὴ ἐδέξασθε· καὶ τὴν
αἰτίαν οὐχ ἕξω πιστὴν ἀποδεικνύναι ἀλλ' ἢ ἄδι-
κον τὴν ἐλευθερίαν ἐπιφέρειν ἢ ἀσθενὴς καὶ ἀδύ-
νατος τιμωρῆσαι τὰ πρὸς Ἀθηναίους, ἢν ἐπίωσιν,
ἀφῖχθαι. καίτοι στρατιᾷ γε τῇδ' ἣν νῦν ἐγὼ ἔχω 7
ἐπὶ Νίσαιαν ἐμοῦ βοηθήσαντος οὐκ ἠθέλησαν
Ἀθηναῖοι πλείονες ὄντες προσμῖξαι, ὥστε οὐκ

§ 7. πλέονες codd. Cf. sd. 19, 2.

οἷς ἂν ἐπίω. Ante haec supple τούτων. — ἐπὶ . . . ὑμᾶς, i. e. ὑμεῖς, ἐπὶ οὓς πρῶτον ἦλθον. Ne πρώτους quis exspectet verba sic intellegenda esse monemus: ad quos primus meus aditus fuit. Cf. adn. I 53, 2. — παρεχομένους. Cf. adn. 64, 1. — καὶ τὴν αἰτίαν . . . πιστὴν ἀποδεικνύναι κ. τ. λ., atque causam (eius repulsae), cui fides habeatur, non potero edere nisi me iniustam libertatem afferre aut imbecillum atque invalidum ad propulsandos Athenienses advenisse. Alterutrum igitur pro causa eius repulsae afferri potest, quam causam cum certam quandam esse oporteat, articulus additus est, qui alias in hoc dicendi genere abesse solet. Cf. Krueg. Gr. § 50, 4 adn. 14. Itaque infinitivi ἐπιφέρειν et ἀφῖχθαι a τὴν αἰτίαν ἀποδεικνύναι pendent perinde atque simplex verbum αἰτιᾶσθαι infinitivus sequitur. De οὐχ . . . ἀλλ' ἤ, non . . . nisi, cf. adn. III 71, 1. — ἄδικον, iniustam, i.e. quam hoc nomine vocari nefas sit, (αὐτονομίᾳ καὶ ἰσονομίᾳ carentem). Cf. Xen. Cyr. II 2, 26 et de re 86, 3 sqq. — τιμωρῆσαι τὰ πρὸς Ἀθηναίους. Cf. VI 56, 2 ξυνεπαμύνειν τὰ πρὸς τοὺς δορυφόρους. Abr. Add. adn. III 6, 2.

§ 7. καίτοι κ. τ. λ. Inverso ordine utramque quam afferri posse dixit repulsae causam refellit, verbis καίτοι . . . ἀποστεῖλαι priorem, posteriorem verbis αὐτός τε . . . ξυμμαχήσοντες. — στρατιᾷ τῇδ'. Articulus ideo omissus videtur, quia ὅδε hic vim vere demonstrativam habet, qua fit, ut adverbii hic notio eo contineatur. Cf. adn. I 51, 2. II 74, 3. — ἣν νῦν ἔχω. Hanc callidam, sed falsam iactationem esse docet ipse Thuc. 108, 5. Cf. 72, 2 cum 78, 1. Affuerunt quidem tunc Brasidae etiam Chalcidenses (cf. 84, 1), quorum numerus nobis est ignotus; sed vel sic haec vere non sunt dicta, nisi certe τῇδ' in τοσῇδ' mutatur, quod eo minus probabile est, quia Brasidas iterum mentitur in verbis πλείονες ὄντες. Cf. adn. 73, 4. — ἐπὶ Νίσαιαν . . . βοηθήσαντος. Cf. c. 70 sqq. — ὥστε . . . ἀποστεῖλαι. Cum νηίτης ubique adiectivum sit (cf. II 24, 1), ita librorum memoriam tuentur, ut ex eis quae secuntur στρατῷ subaudientes navali expeditione interpretentur. At neque στρατός expeditionem significat neque quae evadit sententia sana ratione cum superiore cohaeret.

εἰκὸς νηίτῃ γε αὐτοὺς [τῷ ἐν Νισαίᾳ] στρατῷ ἴσον πλῆθος ἐφ' ὑμᾶς ἀποστεῖλαι.

1 86. Αὐτός τε οὐκ ἐπὶ κακῷ, ἐπ' ἐλευθερώσει δὲ τῶν Ἑλλήνων παρελήλυθα, ὅρκοις τε Λακεδαιμονίων καταλαβὼν τὰ τέλη τοῖς μεγίστοις ἦ μὴν οὓς ἂν ἔγωγε προσαγάγωμαι ξυμμάχους ἔσεσθαι αὐτονόμους, καὶ ἅμα οὐχ ἵνα ξυμμάχους ὑμᾶς ἔχωμεν ἢ βίᾳ ἢ ἀπάτῃ προσλαβόντες, ἀλλὰ τοὐν-

Pro *τῷ ἐν Νισαίᾳ* Pal. *τῷ ἐκεῖ* habet, qua discrepantia utrumque interpretamentum esse elucet. Cf. adn.

Nam sive Athenienses minorem eo quem ad Nisaeam habuerunt exercitum contra Acanthios missuros esse vis, non intellegitur, cur minoribus hic copiis opus esse putent, cum illic maioribus pugnam committere non ausi sint; sive contrarium statuis, exspectatione maioris hostium exercitus Acanthiorum animi non possunt ita confirmari, ut penes Brasidam satis praesidii esse sibi persuadeant ad propulsandum Atheniensium impetum. Alii *νηίτῃ τῷ ἐν Νισαίᾳ* iunxerunt non cogitantes, cum longe maior pars eius exercitus terrestri itinere advenerit (cf. 67, 1. 68, 5), ridicula sic Brasidam mentiri. Nec sententiarum conexus hac ratione melior fit. Deleto autem *τῷ ἐν Νισαίᾳ*, quod interpretamentum esse ipsa scripturae discrepantia arguit, haec oritur ratiocinatio: Cum Athenienses ad Nisaeam, quamquam plures erant, mecum pugnam committere noluerint, n o n v e r i s i m i l e e s t e o s n a v a l i q u i d e m e x e r c i t u i (nam de terrestri eorum expeditione non est quod cogitetis) p a r e s c o p i a s (quippe quae nimis exiguae eis videantur) c o n t r a v o s m i s s u r o s e s s e. Navibus enim magnum exercitum non transportari posse tamquam omnibus notum cogitando interponendum est, cuius rei veritatem VI 37, 1 *οὐθ' ὁπλίτας ἰσοπλήθεις τοῖς ἡμετέροις ἐπὶ νεῶν γε ἐλθόντας* ostendit. Si autem nec terra nec mari expeditionem mittent, nulla omnino fiet, quae sententia optime congruit cum verbis 108, 5 *ἐπίστευον μηδένα ἂν ἐπὶ σφᾶς βοηθῆσαι* eandem fere argumentationem concludentibus.

Cap. **86.** § 1. *ὅρκοις τε.* Huic *τε* respondent particulae *καὶ ἅμα.* Nam duobus incisis hoc modo inter se coniunctis inverso ordine explicantur *οὐκ ἐπὶ κακῷ, ἐπὶ ἐλευθερώσει δέ*, quoniam ad libertatem *ἔσεσθαι αὐτονόμους*, ad maleficium *ἢ βίᾳ ἢ ἀπάτῃ προσλαβόντες* pertinet. Ceterum in altero inciso institutum verborum ordinem scriptor variavit; priori convenientius erat *καὶ ἅμα οὐ ξυμμάχους ὑμᾶς ποιησόμενος . . . ἀλλὰ . . . ξυμμαχήσων.* Dicendi genus *ὅρκοις καταλαμβάνειν τινά*, i u r i b u s i u r a n d i s o b s t r i n g e r e, hic a Bloomf. illustratum iam I 9, 1 affuit. Cf. *ἐγκαταλ.* supra 19, 2. — *τ ο ῖ ς μ ε γ ί σ τ ο ι ς.* Cf. adn. V 18, 9. Ceterum revera non a Brasida, sed a Chalcidensium legatis, Lacedaemoniorum magistratus hoc iure iurando obligatos esse suspicatur Thirlw. Hist. Gr. c. 23 p. 275; sed id propter verba c. 88 parum est credibile.

ἔπειτα δείκνυσιν ὅτι οὐκ ἀσαφῆ οὐδὲ ἐπὶ τοῖς ὀλίγοις οὖσαν τὴν ἐλευθερίαν ἐπιφέρει.

αντίον ὑμῖν δεδουλωμένοις ὑπὸ Ἀθηναίων ξυμ-
μαχήσοντες. οὔκουν ἀξιῶ οὔτ' αὐτὸς ὑποπτεύεσθαι, 2
πίστεις γε διδοὺς τὰς μεγίστας, οὐδὲ τιμωρὸς
ἀδύνατος νομισθῆναι, προσχωρεῖν τε ὑμᾶς θαρ-
σήσαντας. καὶ εἴ τις ἰδίᾳ τινὰ δεδιὼς ἄρα, μὴ 3
ἐγώ τισι προσθῶ τὴν πόλιν, ἀπρόθυμός ἐστι,
πάντων μάλιστα πιστευσάτω. οὐ γὰρ ξυστασιά- 4
σων ἥκω, οὐδ' ἂν σαφῆ τὴν ἐλευθερίαν νομίζω
ἐπιφέρειν, εἰ τὸ πάτριον παρεὶς τὸ πλέον τοῖς

Cap. **86.** § 2. *πίστεις γε* ex Reiskii coniectura nunc a Bekk. recepta. Vulgo *πίστεις τε*. *Τε* om. Ar. Chr. Dan. Cf. adn. 65, 4. *οὔτε τιμωρὸς* codd. Bekk. *προσχωρεῖν δέ* de coniectura, quam non recepimus, quia in *οὔτε* vitium esse credimus. Cf. adn.

§ 4. *ξυστασιάσων*. Libri mss. et Bekk. *συστασιάσων*. Cf. sd. 25, 3.

οὐδὲ ἀσαφῆ codd. praeter Bar. Cl. *γρ.* Aug., qui *οὐδὲ ἀσφαλῆ* habent, itemque schol. *γράφεται ἀσφαλῆ*. Cf. adn.

§ 2. *οὔτ' αὐτὸς ... θαρσήσαντας*. Cum *αὐτός* et *ὑμᾶς* inter se opponi appareat, necesse est quae verbis *προσχωρεῖν τε* praecedunt ad *αὐτός* omnia referri atque in unum membrum coniungi. Scribendum igitur *οὐδὲ τιμωρὸς ἀδύνατος*. Cf. L. Herbst. in Philol. XVI p. 330 sq.

§ 3. *καὶ εἴ τις* cet. Tertiam rem, quam quis praeter duas 85, 6 dictas Brasidae opponat, paucorum dominatus ne ab eo constituatur, metuendum esse contendens, Laco ita refutat usque ad 87, 1, ut honestatem vera sociorum libertate constituta probatam sibi ipsis utilem esse ostendat. — *ἀπρόθυμος*. Ex superioribus supple *προσχωρεῖν*.

§ 4. *οὐδ' ἂν σαφῆ ... ἐπιφέρειν*. Vulgatam codicum scripturam sic interpretantur: neque ambiguam in animo habeo vobis libertatem afferre, quod fieret, si etc. Sed neque talis breviloquentia exemplis comprobatur (aliter comparatum est III 11, 3) et illum verborum putandi usum, de quo dixerunt Lob. ad Phryn. p. 753 et Krueg. Gr. § 55, 3 adn. 15, Th. sibi non concessit nisi in verbo *δοκεῖν* (de IV 117, 1 cf. adn.). Accedit quod condicio, cui infinitivus ex verbo *νομίζω* pendens subiectus est, postulat, ut huic *ἄν* particula addatur. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 6. Baueri emendationem a nobis receptam confirmat schol. *οὐδὲ γὰρ φανερὰν ⟨ἂν⟩ ἐπιφέρειν νομίζω τὴν ἐλευθερίαν*. Vertas: neque manifestam (sive veram) libertatem me allaturum esse existimo. Cf. 85, 6 *ἄδικον τὴν ἐλευθερίαν ἐπιφέρειν*. — *τὸ πάτριον παρείς*. *Τὴν πάτριον ἑκάστοις πολιτείαν καταλύσας* interpretatur schol. Sed *παριέναι* non est *καταλύειν*. Vertendum igitur: neglecto patrio more. Fuerunt quibus hoc nimium mendacium videretur quam quod Brasidas dicere ausus esset. Sed violentam dicit rerum commutationem a Lacedaemoniorum institutis abhorrere, atque ipse Th. I 19 de eadem re sic locutus est, ut illos lenius egisse verbo *θεραπεύοντες* significaret. — *τὸ πλέον ... τὸ ἔλασσον*. Cf. adn. II 45, 1.

ὀλίγοις ἢ τὸ ἔλασσον τοῖς πᾶσι δουλώσαιμι.
5 χαλεπωτέρα γὰρ ἂν τῆς ἀλλοφύλου ἀρχῆς εἴη, καὶ
ἡμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις οὐκ ἂν ἀντὶ πόνων
χάρις καθίσταιτο, ἀντὶ δὲ τιμῆς καὶ δόξης αἰτία
μᾶλλον· οἷς τε τοὺς Ἀθηναίους ἐγκλήμασι κατα-
πολεμοῦμεν, αὐτοὶ ἂν φαινοίμεθα ἐχθίονα ἢ ὁ
6 μὴ ὑποδείξας ἀρετὴν κατακτώμενοι. ἀπάτη γὰρ
εὐπρεπεῖ αἴσχιον τοῖς γε ἐν ἀξιώματι πλεονεκτῆ-
σαι ἢ βίᾳ ἐμφανεῖ· τὸ μὲν γὰρ ἰσχύος δικαιώσει,
ἣν ἡ τύχη ἔδωκεν, ἐπέρχεται, τὸ δὲ γνώμης ἀδί-
κου ἐπιβουλῇ.

§ 5. χαλεπωτέρα. Reg. χαλεπώτερα, D. χαλεπώτερον. Cf. adn.

φαινοίμεθα. In plerisque membranis male φαινώμεθα et § 6 τοῖς τε pro τοῖς γε. Illud φαινώμεθα recepit Hofmanus confundens syntaxin Homericam cum Attica.

§ 5. *χαλεπωτέρα γάρ* cet. Ratio redditur, cur se veram libertatem eo modo allaturum esse non existimet; quae enim ita paretur libertas, eam graviorem fore quam alienum imperium. — *ἀντὶ πόνων . . . ἀντὶ δὲ τιμῆς*. Prius ἀντί in mercedem, alterum in loco significat. — *οἷς τε . . . κατακτώμενοι*, et propter quae crimina Athenienses bello persequimur, (ea) odiosiora (i. e. ita ut sint odiosiora) nos, quam qui virtutem non prae se tulit, compareamus acquirentes. De φαινοίμεθα cum participio iuncto cf. adn. III 13, 2. 42, 5. Ἐγκλήματα sunt, quod libertas urbium sociarum opprimatur. De dativo vid. Matth. Gr. § 398 b, de καταπολεμεῖν adn. II 7, 3. Verba ὁ μὴ . . . ἀρετήν eo referenda, quod Athenienses non, ut Lacedaemonii, se Graeciae libertatem daturos professi erant; Lacedaemonii enim *τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλευθεροῦντες τὴν Ἑλλάδα ἐφέροντο*. Cf. I 69, 1. Denique φθόνον, μῖσος, alia similia κατακτᾶσθαι Graecos dicere, quod sit sich zuziehen, affirmat Bauer. Exempla quidem eiusmodi in Steph. Thes. frustra quaesivimus; cum tamen κατακτᾶσθαι sit acquirere, sibi parare, velut κράτος et νοῦν apud Soph., cum Class. ironiam quandam Brasidae in hoc vocabulo agnoscimus, quo dicat lucrum, quod Lacedaemonii illa ratione faciant, odiosa crimina esse.

§ 6. *ἀπάτη γὰρ . . . ἐπιβουλῇ*. „Cf. I 77 et Aristot. Rhet. I 11. Xen. Hell. III 5, 15." Arn. Item Cic. Off. I 13, 10. De εὐπρεπής cf. adn. 61, 8. — *τοῖς γε ἐν ἀξιώματι*, eis quidem, qui in existimatione sunt; reliquis minus turpe est. — *ἰσχύος δικαιώσει*, iure (mit dem Rechtsanspruch) potentiae. Cf. adn. I 141, 1. III 68, 1.

ἕπονται ἀπειλαί τε, εἰ οἱ Ἀκάνθιοι ἡσυχίαν ἄγειν προέλοιντο, καὶ τὸ τέλος παραινέσεις.

87. *Οὕτω πολλὴν περιωπὴν τῶν ὑμῖν ἐς τὰ* 1
μέγιστα διαφόρων ποιούμεθα, καὶ οὐκ ἂν μείζω
πρὸς τοῖς ὅρκοις βεβαίωσιν λάβοιτε ἢ οἷς τὰ ἔργα
ἐκ τῶν λόγων ἀναθρούμενα δόκησιν ἀναγκαίαν
παρέχεται ὡς καὶ ξυμφέρει ὁμοίως ὡς εἶπον. εἰ 2
δ' ἐμοῦ ταῦτα προϊσχομένου ἀδύνατοι μὲν φήσετε
εἶναι, εὖνοι δ' ὄντες ἀξιώσετε μὴ κακούμενοι
διωθεῖσθαι, καὶ τὴν ἐλευθερίαν μὴ ἀκίνδυνον

Cap. 87. § 1. ***ἡμῖν*** codd. Cf. adn. ***διαφόρων*** Reg. Bekk., et ita legendum esse docuit Duk. Cf. adn. Cl. ***διαφορων*** sine accentu. Vulgo ***διαφορῶν***.

Cap. 87. § 1. ***οὕτω***, itaque, quare. Cf. I 76, 2. Hinc, non, ut vulgo fit, ab ***καὶ οὐκ*** novum caput ordiendum erat, nisi omnem hanc paragraphum ad superius caput referre malumus, quod sane optime fieret. Nam ,,Brasidas hic omnia, quae ad suam et civitatis suae sinceritatem probandam [a 86, 3] dixit, summatim repetit.'' Arn. — ***περιωπήν.*** ,,Inter auctoris glossematica reponunt Dion. Hal. p. 793 et Suidas [cum Phot. et Phav., qui vim sic illustrant: ***καλεῖ δὲ (Θουκ.) περιωπὴν τὴν φροντίδα καὶ τὴν περίσκεψιν, οὐ τὸν τόπον, ὡς Ὅμηρος***]. ***Περιάθρησιν*** expl. Pollux II 54. [***Περίσκεψιν, περιάθρησιν, πρόνοιαν*** schol.] Usus est Agathias II 54. Cf. etiam Hesych.'' Duk. — ***τῶν . . . διαφόρων.*** Cum ***διάφορα*** non in universum commoda, sed rationes controversas (streitige Interessen) valeant, hoc autem loco nulla sit Lacedaemoniorum controversia, patet ***ὑμῖν*** legendum esse. Vertas igitur: magnum respectum habemus rationum vobis maxime controversarum. Significantur partium studia, de quibus 86, 4 sermo fuit. Cf. adn. I 68, 2. — ***ἢ οἷς . . . εἶπον.*** ,,Verte: quam ab eis, quibus res ipsae cum eorum professionibus comparatae necessario fidem faciunt ea ipsa eis esse utilia, quae prae se ferant. ***Εἶπον*** dixerunt, non dixi.'' Dobr. Ante ***οἷς*** pronomen proprie cogitandum ***τούτων***, et ***βεβαίωσις τούτων*** est eine von denen ausgehende Gewährleistung, ideoque fides ab eis accepta. Ita concidunt dubitationes contra hanc explicationem motae a Krohl. in Quaest. Thuc. I p. 12, cuius enodationem refellimus in Comment. antiqu. stud. 1842 p. 132. De aliis explanationibus vid. ed. mai. ***Ἀναθρούμενα*** Suidas et alii lexicographi interpretantur ***ἀνασκοπούμενα.*** Cf. Eur. Hec. 808. Plat. Crat. 399 c. De ***δοκήσεως*** voce cf. adn. II 35, 2.

§ 2. ***εὖνοι δ' ὄντες . . . διωθεῖσθαι,*** sed si tamen, quod benevoli (nobis) sitis, sine damno vestro nos reicere velitis, sive poscatis, ut incolumibus liceat vobis nos reicere. Verbi ***διωθεῖσθαι*** exempla, ut IV 108, 4, protulit

ὑμῖν φαίνεσθαι δίκαιόν τε εἶναι, οἷς καὶ δυνατὸν δέχεσθαι αὐτήν, τούτοις καὶ ἐπιφέρειν, ἄκοντα δὲ μηδένα προσαναγκάζειν, μάρτυρας μὲν θεοὺς καὶ ἥρωας τοὺς ἐγχωρίους ποιήσομαι ὡς ἐπ' ἀγαθῷ ἥκων οὐ πείθω, γῆν δὲ τὴν ὑμετέραν δῃῶν πειρά-
3 σομαι βιάζεσθαι, καὶ οὐκ ἀδικεῖν ἔτι νομιῶ, προσεῖναι δέ τί μοι καὶ κατὰ δύο ἀνάγκας τὸ εὔλογον, τῶν μὲν Λακεδαιμονίων, ὅπως μὴ τῷ ὑμετέρῳ

§ 2. **ὑμῖν.** Cass. Aug. Cl. (hic a pr. man.) T. F. Pal. It. Vat. M. H. Mosqu. Bekk. **ἡμῖν.** Vulgatam agnoscunt Valla et schol. Qui **ἡμῖν** praeferunt, infinitivum *φαίνεσθαι* ad ipsum *ἀξιώσετε*, non ad subaudiendum putandi verbum (cf. adn.) aptant. Sed nihil Acanthiorum, modo ipsi securam libertatem haberent, intererat, ut Lacedaemonii pericula susciperent.

Dobr. — *φαίνεσθαι.* Ad hunc infinitivum, ut ad eum, qui sequitur, ex *ἀξιώσετε* verbo repetendum est verbum putandi. Cf. adn. 3, 2. Causa affertur reiciendi, ita ut pro *καί* cogitare possis *ἐπεί*. Simillimus est locus 52, 3, ubi cf. adn. — *οἷς καὶ . . . καὶ ἐπιφέρειν.* De duplici *καί* cf. Krueg. Gr. § 69, 32 adn. 13. — *προσαναγκάζειν.* Cf. adn. I 106, 1. III 61, 2. — *θεοὺς . . . τοὺς ἐγχωρίους.* Cf. adn. II 71, 4. Non *ἥρωας*, sed *ἥρως* dici vult Phryn.; alterum tamen etiam apud Xen. Cyr. III 3, 21 et apud Plat. (vid. Ast. Lex. Plat.) extat.

§ 3. *ἀνάγκας*, causas necessarias. — *τῶν μὲν Λακεδαιμονίων.* Genetivus ex v. *ἀνάγκας* vel potius ex singulari *ἀνάγκην* inde repetendo pendet. Est autem *ἀνάγκη Λακεδαιμονίων* necessitas spectans ad Lacedaemonios. — *τῷ ὑμετέρῳ εὔνῳ.* Similiter V 98 *τῷ ὑμετέρῳ ξυμφόρῳ*, VI 16, 2 *τῷ ἐμῷ διαπρεπεῖ*. Cf. adn. I 37, 4. Significat eam quam praetendunt adversus Lacedaemonios benevolentiam respicitque ad *εὔνοι ὄντες* § 2. Cf. III 47, 5 *τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ ξυμφέρον.* Male hoc explanari volunt proximis *τοῖς . . . φερομένοις*, cum inter se conciliari nequeant tributa, quae illi Atheniensibus pendunt, et benevolentia, quam erga Lacedaemonios habent. Itaque priorem dativum causae, alterum instrumenti putamus. Cum ironia autem quadam rem in maius augente id pro mali effectus causa habetur, quod eius impedimentum non fuit. Vertas igitur: ne ex hac vestra benevolentia pecuniis, quae a vobis Atheniensibus penduntur, detrimentum accipiant i. e. ne ea quam praetenditis benevolentia id efficiatis, ut pecuniis, quae nihilominus a vobis Atheniensibus contribuuntur, ipsis noceatur. Nos: damit sie nicht mit eurem (angeblichen) Wohlwollen durch die von euch an die Athener gezahlten Gelder zu Schaden kommen. Eundem dativum causae *καθ' ὑπερβολήν* positum iterum habemus V 72, 2 *κατὰ πάντα τῇ ἐμπειρίᾳ ἐλασσωθέντες* i. e. cum peritia militari nihil effecissent nisi ut omnino inferiores discederent. Duo dativi diversae significationis item coniuncti sunt

εὔνῳ, εἰ μὴ προσαχθήσεσθε, τοῖς ἀπὸ ὑμῶν χρή-
μασι φερομένοις παρ' Ἀθηναίους βλάπτωνται, οἱ
δὲ Ἕλληνες ἵνα μὴ κωλύωνται ὑφ' ὑμῶν δουλείας
ἀπαλλαγῆναι. οὐ γὰρ δὴ εἰκότως γ' ἂν τάδ' 4
ἐπράσσομεν, οὐδὲ ὀφείλομεν οἱ Λακεδαιμόνιοι μὴ
κοινοῦ τινος ἀγαθοῦ αἰτίᾳ τοὺς μὴ βουλομένους
ἐλευθεροῦν· οὐδ' αὖ ἀρχῆς ἐφιέμεθα, παῦσαι δὲ 5
μᾶλλον ἑτέρους σπεύδοντες τοὺς πλείους ἂν ἀδι-
κοῖμεν, εἰ ξύμπασιν αὐτονομίαν ἐπιφέροντες ὑμᾶς
τοὺς ἐναντιουμένους περιίδοιμεν. πρὸς ταῦτα 6
βουλεύεσθε εὖ, καὶ ἀγωνίσασθε τοῖς τε Ἕλλησιν
ἄρξαι πρῶτοι ἐλευθερίας καὶ ἀίδιον δόξαν κατα-
θέσθαι, καὶ αὐτοὶ τά τε ἴδια μὴ βλαφθῆναι καὶ
ξυμπάσῃ τῇ πόλει τὸ κάλλιστον ὄνομα περιθεῖναι."

§ 4. *τάδε πράσσοιμεν* codd. Cf. adn.

33, 2. 126, 6. VII 23, 2. — *τοῖς . . . χρήμασι φερομένοις.* De collocatione verborum cf. adn. I 90, 1. — *οἱ δὲ Ἕλληνες.* Attende orationem mutatam casu ad *κωλύωνται* relato.

§ 4. *οὐ γὰρ . . . τάδε πράσσοιμεν.* Si, id quod loci cohaerentia cogit, haec valent alioqui profecto nulla probabili causa haec (hanc quam in animo habemus rem scil. *τὸ γῆν δῃοῦντες πειρᾶσθαι βιάζεσθαι* § 2) faceremus, pro vulgatis *τάδε πράσσοιμεν* ex Dobraei coniectura *τάδ' ἐπράσσομεν* legendum est. Cf. adn. I 11, 1. 102, 2. Contrarium enim affirmant, se, cum duae causae modo memoratae revera valeant, suo iure id facere. — *οὐδ' ὀφείλομεν.* Pro hoc cogitare licet *ἐπεὶ οὐκ ὀφείλομεν.* Nam causa superioris sententiae *οὐ γὰρ . . . ἐπράσσομεν* adnectitur. Cf. adn. 52, 3. — *μὴ κοινοῦ τινος ἀγαθοῦ αἰτίᾳ,* nisi alicuius boni publici causa. Proprie supplendum *ἐλευθεροῦντες.* — *τοὺς μὴ βουλομένους.* Intell. *ἐλευθεροῦσθαι.*

§ 5. *οὐδ' αὖ,* neque vero. Cf. adn. I 15, 2. Altera causa additur, cur inique Acanthios in societatem vi adducerent, nisi illae rationes valerent, quod imperium non affectant. Hoc enim si affectarent, consentaneum esset eos ita facere. — *παῦσαι.* Repete *ἀρχῆς.* Cf. III 40, 4. — *τοὺς ἐναντιουμένους περιίδοιμεν,* i. e. *τοὺς* (*τῇ αὐτονομίᾳ*) *ἐναντιουμένους περιίδοιμεν ἐναντιουμένους.* Ita his explicatis non opus videtur Kruegeri coniectura *τοῦτ' ἐναντ.* etiam ideo improbanda, quod *τούτῳ* desideraretur.

§ 6. *πρὸς ταῦτα.* Cf. adn. I 71, 7. — *ἀγωνίσασθε.* Cf. adn. III 38, 2. — *ἄρξαι πρῶτοι.* Cf. adn. II 36, 1. — *καταθέσθαι.* Propr. vobis recondere, i. e. parare. Cf. adn. I 128, 4. — *βλαφθῆναι.* Cf. adn. 73, 4. — *περιθεῖναι.* Cf. VI 89, 2 *ἐμοὶ δὲ ἀτιμίαν περιέθετε,* Isocr. V 78. 149. Hyperid. IV 8. Ab ornatu translatum est ad alia, et similiter Tacitum aliquotiens circumdare alicui aliquid de concili-

1 88. Ὁ μὲν Βρασίδας τοσαῦτα εἶπεν. οἱ δὲ
Ἀκάνθιοι, πολλῶν λεχθέντων πρότερον ἐπ' ἀμφό-
τερα, κρύφα διαψηφισάμενοι, διά τε τὸ ἐπαγωγὰ
εἰπεῖν τὸν Βρασίδαν καὶ περὶ τοῦ καρποῦ φόβῳ
ἔγνωσαν οἱ πλείους ἀφίστασθαι Ἀθηναίων, καὶ
πιστώσαντες αὐτὸν τοῖς ὅρκοις οὓς τὰ τέλη τῶν
Λακεδαιμονίων ὀμόσαντα αὐτὸν ἐξέπεμψαν, ἦ μὴν
ἔσεσθαι ξυμμάχους αὐτονόμους οὓς ἂν προσαγά-
2 γηται, οὕτω δέχονται τὸν στρατόν. καὶ οὐ πολλῷ
ὕστερον καὶ Στάγειρος Ἀνδρίων ἀποικία ξυναπέστη.
ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ θέρει τούτῳ ἐγένετο.

Ἄκανθος καὶ ὕστερον καὶ Στάγειρος πρὸς Βρασίδαν ἀφίστανται.

1 89. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς
ἀρχομένου, ὡς τῷ Ἱπποκράτει καὶ Δημοσθένει
στρατηγοῖς οὖσιν Ἀθηναίων τὰ ἐν τοῖς Βοιωτοῖς
ἐνεδίδοτο, καὶ ἔδει τὸν μὲν Δημοσθένη ταῖς ναυσὶν

Δημοσθένης μὲν ταῖς Σίφαις ἐπιβουλεύων ἄπρακτος γίγνεται.

ando dixisse docent interpr. Agric. c. 20.

Cap. 88. § 1. τοσαῦτα, non τοιαῦτα, quia quodammodo oppositum est proximo πολλῶν. Cf. adn. 21, 1. — ἐπ' ἀμφότερα. Cf. adn. I 83, 3. — κρύφα διαψηφισάμενοι. „Hoc Demosthenes et alii oratores Attici plerumque dicunt κρύβδην ψηφίσασθαι, id est tabella suffragium ferre. [Contrarium] ψῆφον φανερὰν διενεγκεῖν dixit Thuc. supra c. 74, voce suffragium ferre.“ Duk. Non solum voci, qua Lacedaemonii suffragia dabant I 87, 2, sed etiam manibus porrectis (τῷ χειροτονεῖν, de quo item ψηφίζεσθαι legitur) atque adeo calculorum usui cuidam, qui explicatur Lys. XIII 37, sed ad iudicia spectat, potest contrarium esse. Iunctum autem verbum διαψηφίζεσθαι proprie de compluribus hominibus super quaestione aliqua suffragia deinceps ferentibus dici, quamquam minus proprie etiam de singulis suffragium alterutram in partem ferentibus legatur, explicat Arn. Hic illa sententia ei subiecta est. — περὶ τοῦ καρποῦ φόβῳ. Cf. 84, 2. — πιστώσαντες αὐτὸν τοῖς ὅρκοις. Usitatius hac vi est medium. Cf. Soph. Oed. C. 650. — ὀμόσαντα. „Non ad αὐτόν referri debet, sed ad τέλη, ἅπερ ὀμόσαντα τοὺς ὅρκους αὐτὸν ἐξέπεμψαν, ut constat ex eis, quae supra [c. 86] dixit Brasidas: ὅρκοις τε καταλαβὼν τὰ Λακεδαιμονίων τέλη τοῖς μεγίστοις.“ Ae. Port. Cf. Arn. Dubitanter loquitur Thirlw. Hist. Gr. c. 23 p. 276. — ἐξέπεμψαν. Cf. sd. I 126, 5. — οὕτω. Cf. adn. III 96, 2.

§ 2. Στάγειρος. De hac notissima patria Aristotelis vid. Wass., qui praeter alia conditam esse Archilochi et Thaletis temporibus atque saepe etiam τὰ Στάγειρα scribi adnotat, et de situ Herodot. VII 115 et Leak. Graec. septentr. III p. 167, qui prope recentiorem Λυβιάδαν seu Λυμπεξιάδαν collocat.

Cap. 89. Cf. Diod. XII 69 sq. — § 1. τὰ ἐν . . . ἐνεδίδοτο. Cf. c. 76. Est imperf. de conatu.

ἐς τὰς Σίφας ἀπαντῆσαι, τὸν δ' ἐπὶ τὸ Δήλιον, γενομένης διαμαρτίας τῶν ἡμερῶν ἐς ἃς ἔδει ἀμφοτέρους στρατεύειν, ὁ μὲν Δημοσθένης πρότερον πλεύσας πρὸς τὰς Σίφας καὶ ἔχων ἐν ταῖς ναυσὶν Ἀκαρνᾶνας καὶ τῶν ἐκεῖ πολλοὺς ξυμμάχων, ἄπρακτος γίγνεται μηνυθέντος τοῦ ἐπιβουλεύματος ὑπὸ Νικομάχου, ἀνδρὸς Φωκέως ἐκ Φανοτέως, ὃς Λακεδαιμονίοις εἶπεν, ἐκεῖνοι δὲ Βοιωτοῖς. καὶ βοηθείας γενομένης πάντων Βοιω- 2
τῶν (οὐ γάρ πω Ἱπποκράτης παρελύπει ἐν τῇ γῇ ὤν) προκαταλαμβάνονται αἵ τε Σῖφαι καὶ ἡ Χαιρώνεια. ὡς δὲ ᾔσθοντο οἱ πράσσοντες τὸ ἁμάρτημα, οὐδὲν ἐκίνησαν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν.

Ἱπποκράτης δὲ Δήλιον τειχίζει, ὃ

90. Ὁ δὲ Ἱπποκράτης ἀναστήσας Ἀθηναίους 1
πανδημεί, αὐτοὺς καὶ τοὺς μετοίκους καὶ ξένων ὅσοι παρῆσαν, ὕστερος ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ Δήλιον,

Cap. **90**. § 1. *ὕστερος*. F. E. m. *ὕστερον*, et cap. praeced. omnes libri *ὁ μὲν Δημοσθένης πρότερον πλεύσας*. Inaequalitas tamen ferenda videtur, praesertim cum **ὕστερον** apud veniendi

— *ἐς τὰς Σίφας ἀπαντῆσαι*. „**Ἀπαντᾶν** saepe est certo tempore vel loco adesse, praesto esse, ut **ἀπαντᾶν ἐπὶ τὴν δίκην, ἐπὶ τὴν κυρίαν, ἐπὶ τὸ δικαστήριον, ἐπὶ τὴν δίαιταν** . . . Cf. supra 70, 1 [et clarius exemplum 77, 2]. Latini occurrere dicunt.“ Duk. **Ἀφικνεῖσθαι** interpretatur Lecapen. p. 56. De Siphis et de Delio vid. 76, 3. 4. — *ἐς ἅς*. Ἐς est Latinum ad. Cf. de eo adn. III 84, 2. — *πρότερον*. Ne propter masculinum **ὕστερος** 90, 1 **πρότερος** scribendum existimes, cf. adn. I 53, 2. — *καὶ τῶν ... ξυμμάχων*. Velut recentium sociorum Oeniadarum et Agraeorum. Cf. 77, 2. 101, 3. — *Φανοτέως*. Cf. adn. 76, 3.

§ 2. *Χαιρώνεια*. Cf. 76, 3. — *οἱ πράσσοντες*. „Adnotat Casaub. ad Polyb. p. 185 **πράσσειν** saepe idem esse ac prodere, eamque significationem huius verbi cum ex hoc Thucydidis tum ex aliorum scriptorum locis ostendit . . . Sic etiam h. l. accipit schol. (quamquam non recte **ἁμάρτημα** exponit **προδοσίαν** pro **διαμαρτίαν τῶν ἡμερῶν**, quam memorat Thuc., vel **τὸ ἁμάρτημα** imperatorum Atheniensium,) et c. 74. 76. 110. 113 itidem de proditione interpretatur. Habet haec vox in universum significationem clandestinae molitionis et partium studii.“ Duk. Cf. adn. I 131, 1.

Cap. **90**. § 1. *ἀναστήσας*. Cf. adn. II 68, 1. — *τοὺς μετοίκους*. De his expeditionis sociis cf. adn. II 13, 7. 31, 2, deque distinctione eorum et peregrinorum I 143, 1. — *καὶ ξένων ὅσ. παρ.* „**Ξένους** quoque ad arma capienda excitatos esse valde memorabile est.“ Bloomf.,

ἤδη τῶν Βοιωτῶν ἀνακεχωρηκότων ἀπὸ τῶν Σιφῶν· καὶ καθίσας τὸν στρατὸν Δήλιον ἐτείχιζε τοιῷδε τρόπῳ [τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος]. τάφρον μὲν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸν νεὼν ἔσκαπτον, ἐκ
2 δὲ τοῦ ὀρύγματος ἀνέβαλλον ἀντὶ τείχους τὸν χοῦν, καὶ σταυροὺς παρακαταπηγνύντες, ἄμπελον

ποιήσας μέρος τῆς στρατιᾶς ἀποπέμπει.

verba alibi aliter dicatur (cf. adn. II 80, 7), **πρότερον** autem adn. 89, 1 excusatum sit.

Δήλιον ante **ἐτείχιζε** om. M.

§ 2. **παρακαταπηγνύντες**. Cass. Aug. Cl. T. F. Vat. M. H. Lugd. **καταπηγνύντες**. Vulgata tamen vix potuit temere oriri et est hic aptissima. Similiter enim **ξύλα παροικοδομεῖν** II 75 et **ἐπιπαρένησαν** II 77, ubi cf. Dobr. **Σταυροὺς κατέπηξαν** tamen legimus VII 25, 5. Sed hi non praeter aliquid infiguntur, sed **πρὸ τῶν παλαιῶν νεωσοίκων**.

apud quem vide plura. — **τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος**. Haec non solum damnanda sunt, quod similia iam legimus 76, 4, sed etiam quod, si tali appositione opus fuisset, ad praegressum **ἐπὶ τὸ Δήλιον** adiungi debebat.

§ 2. **περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸν νεών**. „**Ἱερόν** et **νεών** hic distingui, cum alioqui saepe pro eodem dicantur, observat in Thes. Stephanus. Distinguuntur etiam [V 18, 2 et] a Paus. V 6.“ Duk. De discrimine eorum cf. adn. I 134, 1. Valck. ad Herodot. VI 19. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 545. Sic templum et aedes Plin. Paneg. c. 36, ubi vid. interpr. — **ἀντὶ τείχους**. Plenius II 3, 2. — **τὸν χοῦν**. Cf. adn. II 76, 2. — **καὶ σταυροὺς . . . καθαιροῦντες**. Si verborum II 75, 2 **ξύλα τέμνοντες παρῳκοδόμουν ἑκατέρωθεν, φορμηδὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες, ὅπως μὴ διαχέοιτο πολὺ τὸ χῶμα· ἐφόρουν δὲ ὕλην ἐς αὐτὸ καὶ λίθους καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον** memineris et verba **καὶ παντὶ τρόπῳ ἐμετεώριζον τὸ ἔρυμα** perpenderis, etiam **ἄμπελον**, ut lapides atque lateres, ad terram aggestam firmandam et munitionem altiorem reddendam adhibitam esse tibi persuadebis. Auditis igitur ad **ἐσέβαλλον** verbis **ἐς τὸν χοῦν** sic interpretare: et vallos propter fossam defigentes, vites, quae circum templum erant, excisas et simul lapides atque lateres ex proximis aedificiis detractos in terram aggestam (seu aggerem) iniciebant (infigebant). Nam posses quidem etiam **ἐσέβαλλον** verbo ad sola **καὶ λίθους καὶ πλίνθον** relato enuntiatum sic convertere: et vallos vitibus, quae circa templum erant, excisis propter humum egestam defigentes, simul et lapides et lateres . . . detractos iniciebant. Quam explicationem ex duabus in ed. mai. propositis praeferendam esse docere aggressus est Haas. Lucubr. Thuc. p. 15. Sed „ut ne diiudicem, an vites faciendis vallis aptae sint, primum elucet, cum humus e fossa egesta ad iustam aggeris altitudinem non sufficeret, Athenienses omni alia materia **μετεωρίζειν τὸ ἔρυμα** conatos esse. Utuntur igitur hoc loco cratibus vel fasciculis ex vitibus alligatis et simul lapidibus et lateribus, uti II 75, 2 Lacedaemonii. Ita

κόπτοντες τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐσέβαλλον καὶ λίθους ἅμα καὶ πλίνθον ἐκ τῶν οἰκοπέδων τῶν ἐγγὺς καθαιροῦντες, καὶ παντὶ τρόπῳ ἐμετεώριζον τὸ ἔρυμα. πύργους τε ξυλίνους κατέστησαν ᾗ καιρὸς ἦν καὶ τοῦ ἱεροῦ οἰκοδόμημα οὐδὲν ὑπῆρχεν· ᾗπερ γὰρ ἦν στοά, κατεπεπτώκει. ἡμέρᾳ δὲ ἀρξά- 3
μενοι τρίτῃ ὡς οἴκοθεν ὥρμησαν ταύτην τε εἰργάζοντο καὶ τὴν τετάρτην καὶ τῆς πέμπτης μέχρι ἀρίστου. ἔπειτα, ὡς τὰ πλεῖστα ἀπετετέλε- 4
στο, τὸ μὲν στρατόπεδον προαπεχώρησεν ἀπὸ τοῦ Δηλίου οἷον δέκα σταδίους ὡς ἐπ' οἴκου πορευόμενον, καὶ οἱ μὲν ψιλοὶ οἱ πλεῖστοι εὐθὺς ἐχώρουν, οἱ δ' ὁπλῖται θέμενοι τὰ ὅπλα ἡσύχαζον· Ἱπποκράτης δὲ ὑπομένων ἔτι καθίστατο

καταπεπτώκει codd. Cf. sd. III 23, 1.

demum etiam illud recte se habet **καὶ λίθους ἅμα**, in quo, si Haasium sequaris, aut **καί** aut **ἅμα** supervacaneum est. Deinde scriptor c. 100 non vallos, sed murum incensum esse ait (*ἧψε τοῦ τείχους*). Porro mirum quoque est, si in aggere non alia alimenta ignis quam valli rari inerant, ignem facile propagari potuisse, et magis etiam mirum istis vallis viteis esse tantum incendium factum, *ὥστε μηδένα ἔτι ἐπ' αὐτοῦ (τοῦ τείχους) μεῖναι* c. 100. Denique vide, num scriptor eodem c. 100 murum solis vallis infixis *ᾠκοδομῆσθαι* apte dicere potuerit." Hofm. De singularibus **ἄμπελον** et **πλίνθον** vid. adn. II 4, 2, de **καθαιρεῖν** verbo adn. II 14, 1. **Οἰκόπεδα** nihil esse nisi aedificia verisimile est propter verba II 75, 4 **ἐκ τῶν ἐγγὺς οἰκιῶν καθαιροῦντες**. Class. **ἐπέβαλλον** coniecit, quod simili loco II 75, 2 **ἐπιβαλλόμενον** legeretur. Sed cum **ἐσέβαλλον** potius componendum est **ἐφόρουν ἐς αὐτό**. — **καιρός**. Cf. adn. 54, 4. — **καὶ τοῦ . . . ὑπῆρχεν**, et ubi templi (sive fani) nullum erat aedificium. De talibus aedificiis cf. I 134, 1. — **ἦν**, aliquando erat, fuerat. Explicatur, cur ab hac parte nullum aedificium fuerit. Cum autem plerumque porticu **περίβολος** seu murus **τοῦ ἱεροῦ** continuaretur, si illa superfuisset, suppleri ea locum turrium quodammodo potuisse adnotat Bloomf.

§ 3. **ἡμέρᾳ . . . τρίτῃ**. Similiter sine articulo 101, 1 et VIII 24, 1. Apud **ἔτος** numeri ordinales articulum plerumque additum non habent, interdum habent. Cf. sd. I 87, 6 et plura in ed. mai. — **ὡς = ἐξ οὗ**. Cf. adn. I 6, 2. — **ὥρμησαν**. Cf. adn. II 19, 1 et infra 94, 1.

§ 4. **οἱ πλεῖστοι**. Appositio partitiva. Cf. adn. III 32, 1 et 94, 1 verba **ὅτι μὴ ὀλίγοι**. — **ἐχώρουν**. Ex superioribus repetendum videtur **ἐπ' οἴκου**. Cf.

φυλακάς τε καὶ τὰ περὶ τὸ προτείχισμα, ὅσα ἦν ὑπόλοιπα, ὡς χρῆν ἐπιτελέσαι.

91. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ξυνελέγοντο ἐς τὴν Τάναγραν· καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων παρῆσαν καὶ ᾐσθάνοντο τοὺς Ἀθηναίους προχωροῦντας ἐπ' οἴκου, τῶν ἄλλων βοιωταρχῶν, οἵ εἰσιν ἕνδεκα, οὐ ξυνεπαινούντων μάχεσθαι, ἐπειδὴ οὐκ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι εἰσί (μάλιστα γὰρ ἐν μεθορίοις τῆς Ὠρωπίας οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν, ὅτε ἔθεντο τὰ ὅπλα), Παγώνδας ὁ Αἰολάδου βοιωταρχῶν ἐκ Θηβῶν μετ' Ἀριανθίδου τοῦ Λυσιμαχίδου, καὶ ἡγεμονίας οὔσης αὐτοῦ βουλόμενος τὴν μάχην ποιῆσαι καὶ νομίζων ἄμεινον εἶναι κινδυνεῦσαι, προσκαλῶν ἑκάστους κατὰ λόγους, ὅπως μὴ ἀθρόοι ἐκλίποιεν τὰ ὅπλα, ἔπειθε

οἱ δὲ Βοιωτοὶ ξυλλέγονται ἐς Τάναγραν, καὶ Παγώνδας αὐτοὺς πείθει μάχην ποιεῖσθαι.

90, 1. — φυλακάς τε ... ἐπιτελέσαι, et custodias, et quidquid circa propugnacula (Aussenwerke) reliquum esset, ut (i. e. quo modo) conficiendum esset, constituebat.

Cap. 91. οἵ εἰσιν ἕνδεκα. Cf. ad solum βοιωταρχῶν, non ad τῶν ἄλλων βοιωταρχῶν, videtur spectare. Cf. de numero boeotarcharum Herm. Antiqu. Gr. I § 179 adn. 10. Boeckh. Inscript. I p. 727 et 729. Clint. Fast. Hell. I p. 407. Schoemann. Antiqu. Gr. II p. 73. Hoc tamen loco ἑπτά legendum esse U. de Wilamowitz-Moellendorff in Herm. VIII p. 440 coniecit, quod septem tantum civitatum auxilia 93, 4 memorarentur. — ἐν μεθορίοις τῆς Ὠρωπίας. Ager Oropius autem, de quo saepe inter Boeotos et Athenienses certatum est (cf. Muell. Orchom. p. 411 sq. Herm. Antiqu. Gr. I § 179, 5 et qui ibi citati sunt), tunc Atheniensium erat. Cf. II 23, 2 et infra c. 99. — Παγώνδας. Apud Diodor. XII 69 scribitur Παντοιάδας vel Παντόδας. Sed cf. infra c. 93 et 96 et Athen. V 15. — βοιωταρχῶν ἐκ Θηβῶν μετ' Ἀριανθίδου. Thebae igitur binos boeotarchas dabant, id quod confirmatur etiam locis II 2, 1 et VII 30, 3. — καὶ ἡγεμονίας οὔσης αὐτοῦ. Quaeritur, particula καί utrum βοιωτάρχῶν καὶ ἡγεμονίας οὔσης αὐτοῦ (cf. adn. I 65, 1) an βοιωταρχῶν καὶ νομίζων inter se iungantur. Hoc unusquisque praeferret, si ἡγεμον. οὔσ. αὐτ. valere quod *tunc* imperium penes ipsum erat constaret. Sed vel non addito τότε eadem verborum coniungendorum ratio videtur probari posse, si hoc enuntiatum dum imperium penes ipsum esset interpretere. Non intellegitur autem ex his, praeter Pagondam solusne alter Thebanus boeotarches an etiam reliqui ex aliis civitatibus orti aliis temporibus imperium habuerint. Diurnas fuisse vices forsitan ex verbis 93, 1 ἤδη γὰρ καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν collegeris certo tamen rem non demonstrantibus. Ceterum attende articulum ad ἡγεμον. nomen non additum. — ποιῆσαι. Cf. adn. II 86, 6. — ὅπως μὴ ... τὰ ὅπλα. Confirmari his ex-

τοὺς Βοιωτοὺς ἰέναι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν
ἀγῶνα ποιεῖσθαι, λέγων τοιάδε.

παρακέλευσις Παγώνδου.

92. „Χρῆν μέν, ὦ ἄνδρες Βοιωτοί, μηδ' ἐς 1
ἐπίνοιάν τινα ἡμῶν ἐλθεῖν τῶν ἀρχόντων ὡς οὐκ
εἰκὸς Ἀθηναίοις, ἢν ἄρα μὴ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι
καταλάβωμεν αὐτούς, διὰ μάχης ἐλθεῖν· τὴν γὰρ
Βοιωτίαν ἐκ τῆς ὁμόρου ἐλθόντες τεῖχος ἐνοικο-
δομησάμενοι μέλλουσι φθείρειν, καὶ εἰσὶ δήπου
πολέμιοι ἐν ᾧ τε ἂν χωρίῳ καταληφθῶσι καὶ ὅθεν
ἐπελθόντες πολέμια ἔδρασαν. νυνὶ δ', εἴ τῳ καὶ 2
ἀσφαλέστερον ἔδοξεν εἶναι, μεταγνώτω· οὐ γὰρ
τὸ προμηθές, οἷς ἂν ἄλλος ἐπίῃ, περὶ τῆς σφε-
τέρας ὁμοίως ἐνδέχεται λογισμὸν καὶ ὅστις τὰ μὲν
ἑαυτοῦ ἔχει, τοῦ πλείονος δὲ ὀρεγόμενος ἑκὼν
τινι ἐπέρχεται. πάτριόν τε ὑμῖν στρατὸν ἀλλό- 3

plicationem locutionis *τίθεσθαι τὰ ὅπλα* ad II 2, 2 propositam, cum nonnullos, ut arma a militibus ordine composita tuerentur, dum reliqui inermes [cf. adn. 74, 3] ad imperatoris orationem audiendam irent, relinquendos fuisse videamus, bene disputat Arn.

Cap. **92**. *Διαιρεῖται ἡ δημηγορία αὕτη τῷ συμφέροντι καὶ τῷ δικαίῳ, ὑποφαίνει δὲ ὀλιγάκις καὶ τὸ δυνατόν. ἡ μὲν πρότασις ἐξ ἐπιπλήξεως τῶν μὴ συνεπαινούντων μάχεσθαι· ἡ δὲ κατασκευὴ ἐκ διαβολῆς τῶν Ἀθηναίων, ὅτι πανταχοῦ ἐχθροί· τὸ δὲ συμπέρασμα προτρεπτικὸν εἰς τὰ πρακτέα κατὰ διορισμόν, τίσι τῶν ἀνθρώπων ἔτι μᾶλλον προμηθητέον.* Schol.

§ 1. *μηδ' ἐς ἐπίνοιαν . . . ἐλθεῖν.* Cf. III 46, 6 et ibi adn. et de *χρῆν* adn. 29, 4. — *διὰ μάχης ἐλθεῖν.* Cf. adn. II 11, 3. — *ἐν ᾧ . . . ἔδρασαν*, cum omni loco quo deprehenduntur tum ibi (i. e. in Attica. Cf. 91), unde profecti hostilia fecerunt. Diversitati sententiarum, quarum altera generatim, altera singillatim enuntiatur, accommodata est discrepantia modorum, de qua cf. adn. II 44, 1.

§ 2. *νυνὶ δ'* etc. Haec contraria ponuntur superioribus *χρῆν μὲν . . . ἐλθεῖν.* — *ἀσφαλέστερον ἔδοξεν.* Cogita *τὸ μὴ διὰ μάχης ἐλθεῖν.* — *οὐ γὰρ τὸ προμηθὲς κ. τ. λ.*] *ἡ προμήθεια τοῦ μέλλοντος καὶ ἡ πρόνοια οὐχ ὁμοίου χρῄζει διαλογισμοῦ τῶν τε ὑπερμαχούντων τῆς ἰδίας γῆς καὶ τῶν ἐχόντων μὲν τὴν ἰδίαν, ὀρεγομένων δὲ γῆς ἀλλοτρίας καὶ ἐπιόντων. ἐμφαίνει δὲ ὅτι χρὴ ἡμᾶς ὑπερμαχοῦντας τῇ ἡμῶν αὐτῶν τόλμῃ χρήσασθαι καὶ ἀπονοίᾳ μᾶλλον ἤπερ λογισμῷ.* Schol. Sententia illustratur simili loco I 86, 4, dicendi genus *λογισμὸν ἐνδέχεσθαι* affuit IV 10, 1. Ante *οἷς* cogitando supple *τούτοις* pariterque *τούτῳ* ante *ὅστις*. — *καὶ ὅστις . . . ἔχει.* Cum singillatim hic Athenienses designentur, item ut paulo ante transitus fit ab universali enuntiandi modo ad singularem.

§ 3. *πάτριον.* Cf. adn. I

φυλον ἐπελθόντα καὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ καὶ ἐν τῇ τῶν πέλας ὁμοίως ἀμύνεσθαι. Ἀθηναίους δὲ καὶ προσέτι
4 ὁμόρους ὄντας πολλῷ μάλιστα δεῖ. πρός τε γὰρ τοὺς ἀστυγείτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον καθίσταται, καὶ πρὸς τούτους γε δὴ οἳ καὶ μὴ τοὺς ἐγγύς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄπωθεν πειρῶνται δουλοῦσθαι, πῶς οὐ χρὴ καὶ ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀγῶνος ἐλθεῖν (παράδειγμα δὲ ἔχομεν τούς τε ἀντιπέρας Εὐβοέας καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος τὸ πολὺ ὡς αὐτοῖς διάκειται), καὶ γνῶναι ὅτι τοῖς μὲν

Cap. 92. § 4. ἄπωθεν. Cl. T. It. Vat. Mosqu. m. Bekk. ἄποθεν. Cf. sd. III 111, 1.

123, 1. — **προσέτι ὁμόρους ὄντας.** Thucydides ipse statim illustrat. Cf. praeterea de vicinis dicta VI 88, 1.

§ 4. **πρός τε γὰρ ... καθίσταται.** *Τὸ ἀντίπαλον* est subiectum, *ἐλεύθερον* praedicatum. Proprie igitur verba valent *τὸ ἀντίπαλον εἶναι γίγνεται ἐλεύθερον, ἐστὶν ἐλεύθερον*, i. e. libertas nititur *τῷ εἶναι ἀντιπάλους*. Bene Haas.: adversus finitimos libertas omnibus in eo posita est, ut illis aemula virtute obsistant. *Τὸ ἀντίπαλον* enim ob superiora hic non aequalitatem virium, sed animum ad *τὸ ἀντιπαλαίειν* paratum debet designare. Recte igitur iam schol. *οἱ γὰρ πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας ἀντιπαλαίοντες καὶ ἀντιμαχόμενοι καὶ ἐλεύθεροί εἰσιν.* — **γε δή.** Cf. adn. 78, 2. — **οἳ καὶ μὴ τοὺς ἐγγὺς, ἀλλὰ καί** cet. Post *μή* supplendum est *μόνον*, quod saepius post negationem sequente *ἀλλὰ καί* ita omittitur, ut membrum oppositum maiore vi efferatur. Cf. Xen. Mem. II 3, 8. Dem. XX 14. XXIII 49. Errat Goeller, quod addito *μόνον* non *μή*, sed *οὐ* scribi debuisse dicit. Cf. I 82, 1. II 62, 3. Nam *μή* positum est, quod hic non singulare quoddam factum, sed qualitas potius significatur. Nos: solche, welche. Cf. Krueg. Gr. § 67, 4 adn. 3. Qui adeo, ne dicam propinquos, sed etiam remotos subigere conantur, interpretatur Haack.; sed solius *μή* pro duabus particulis *μὴ ὅτι* positi exempla desideramus. — **ὡς αὐτοῖς διάκειται**, quomodo eis res se habeant. Optime Krueger confert Xen. Anab. VII 3, 17 *ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται.* Documento (warnendes Beispiel. Cf. III 39, 3) igitur Pagondas dicit illis esse rerum condicionem, qua Euboeenses et reliquae Graeciae maxima pars utatur. Non licet explicare: quomodo (maxima reliquae Graeciae pars) erga eos (Athenienses) sit affecta, quia orator exempla vult afferre, quae doceant in servitutem redigi eos, qui non in extremam dimicationem adversus Athen. descendant. Neque magis placet ratio eorum, qui vertunt: quomodo ab eis (Atheniensibus) habita sit, ita ut *διάκειται* pro *διατέθειται* accipiatur (cf. adn. III 45, 3), quoniam ad indicandam passivam verbi intransitivi notionem *ὑπό* praepositione videtur opus esse. Certe dativus in hoc dicendi genere iusto obscurior est. — **τοῖς ἄλλοις** (adversus ceteros) ... **ποιοῦνται.**

ἄλλοις οἱ πλησιόχωροι περὶ γῆς ὅρων τὰς μάχας
ποιοῦνται, ἡμῖν δὲ ἐς πᾶσαν, ἢν νικηθῶμεν, εἷς
ὅρος οὐκ ἀντίλεκτος παγήσεται; ἐσελθόντες γὰρ
βίᾳ τὰ ἡμέτερα ἕξουσι. τοσούτῳ ἐπικινδυνοτέραν
ἑτέρων τὴν παροίκησιν τῶνδε ἔχομεν. εἰώθασί τε
οἱ ἰσχύος που θράσει τοῖς πέλας, ὥσπερ Ἀθη-
ναῖοι νῦν, ἐπιόντες τὸν μὲν ἡσυχάζοντα καὶ ἐν
τῇ ἑαυτοῦ μόνον ἀμυνόμενον ἀδεέστερον ἐπιστρα-
τεύειν, τὸν δὲ ἔξω ὅρων προαπαντῶντα καί, ἢν
καιρὸς ᾖ, πολέμου ἄρχοντα ἧσσον ἑτοίμως κατ-
έχειν. πεῖραν δὲ ἔχομεν ἡμεῖς αὐτοῦ ἐς τούσδε· 6
νικήσαντες γὰρ ἐν Κορωνείᾳ αὐτούς, ὅτε τὴν γῆν
ἡμῶν στασιαζόντων κατέσχον, πολλὴν ἄδειαν τῇ
Βοιωτίᾳ μέχρι τοῦδε κατεστήσαμεν. ὧν χρὴ 7
μνησθέντας ἡμᾶς τούς τε πρεσβυτέρους ὁμοιω-
θῆναι τοῖς πρὶν ἔργοις, τούς τε νεωτέρους
πατέρων τῶν τότε ἀγαθῶν γενομένων παῖδας
πειρᾶσθαι μὴ αἰσχῦναι τὰς προσηκούσας ἀρετάς,
πιστεύσαντας δὲ τῷ θεῷ πρὸς ἡμῶν ἔσεσθαι, οὗ

Cf. I 122, 2. — ἡμῖν δὲ ... παγήσεται. Sententia haec est: termini nostrae terrae ab Atheniensibus victoribus haud dubie ita constituentur, ut tota illorum agro contineatur. Ἐς respondet nostro für. Cf. II 13, 3. Ceterum scriptor cum acerba quadam ironia vocabulo ὅρος ludit. Cf. adn. III 13, 1.

§ 5. τοσούτῳ ... ἔχομεν] τοσοῦτον ἡ τούτων γειτνίασίς ἐστι φοβερώτερον ἤπερ τῶν ἄλλων οἷς γειτνιῶμεν. Schol. Ἑτέρων enim est τῆς ἑτέρων (παροικήσεως). Cf. Matth. Gr. § 453. — τὸν ἡσυχάζοντα ... ἐπιστρατεύειν. Cf. adn. 60, 2. — τῇ ἑαυτοῦ. Cf. adn. I 44, 1. — κατέχειν. Dubitatur, valeatne suppleto ex superioribus dativo πολέμῳ bello premere (cf. I 103, 4), an retinere, sustinere. Hoc simplicius videtur. Verba ἧσσον ἑτοίμως κατέχειν hinc deprompsisse Suidam non adnotarunt eius interpretes. Πολέμου = μάχης.

§ 6. πεῖραν ... ἐς τούσδε. Cf. III 11, 6. — νικήσαντες ... αὐτούς. Cf. I 113, 2, unde Boeotos tunc ἐπιθέσθαι apparet. — ἡμῶν στασιαζόντων. De hac re I 108, 3 nihil legitur.

§ 7. ἡμᾶς τούς τε πρεσβυτέρους cet. Appositio distributiva. — τοῖς πρὶν ἔργοις. Per breviloquentiam quandam homines cum rebus sunt comparati, ut saepius res hominum cum hominibus. Cf. adn. I 71, 2 et Hell. ad Soph. OC. 330. — πατέρων ... παῖδας cum πειρᾶσθαι iunge. Nos: als Söhne. — πρὸς ἡμῶν ἔσεσθαι. Suppl. αὐτόν. Scripsit autem Thucydides ita per ἐπεξήγησιν, quia, si τὸν θεόν dixisset, non poterat ad πιστεύσαντες verbum apte referre dativum τοῖς

τὸ ἱερὸν ἀνόμως τειχίσαντες νέμονται, καὶ τοῖς ἱεροῖς, ἃ ἡμῖν θυσαμένοις καλὰ φαίνεται, ὁμόσε χωρῆσαι τοῖσδε καὶ δεῖξαι ὅτι ὧν μὲν ἐφίενται πρὸς τοὺς μὴ ἀμυνομένους ἐπιόντες κτάσθων, οἷς δὲ γενναῖον τήν τε αὑτῶν ἀεὶ ἐλευθεροῦν μάχῃ καὶ τὴν ἄλλων μὴ δουλοῦσθαι ἀδίκως, ἀνανταγώνιστοι ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἀπίασι."

οἵ τε Βοιωτοὶ καὶ Ἱπποκράτης παρασκευάζονται ὡς ἐς μάχην. Βοιωτῶν διάκοσμος.

1 93. Τοιαῦτα ὁ Παγώνδας τοῖς Βοιωτοῖς παραινέσας
ἔπεισεν ἰέναι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους. καὶ
κατὰ τάχος ἀναστήσας ἦγε τὸν στρατόν (ἤδη γὰρ
καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν), καὶ ἐπειδὴ προσέμιξεν
ἐγγὺς τοῦ στρατεύματος αὐτῶν, ἐς χωρίον καθίσας
ὅθεν λόφου ὄντος μεταξὺ οὐκ ἐθεώρουν
ἀλλήλους, ἔτασσέ τε καὶ παρεσκευάζετο ὡς ἐς μά-
2 χην. τῷ δὲ Ἱπποκράτει ὄντι περὶ τὸ Δήλιον ὡς
[αὐτῷ] ἠγγέλθη ὅτι Βοιωτοὶ ἐπέρχονται, πέμπει

§ 7. *κτάσθωσαν* codd. Cf. sd. III 39, 6.
αὑτῶν. Aug. Cl. Ven. Pal. Gr. al. *αὐτῶν*. Cf. adn. I 17, 1.
Cap. **93**. § 1. *καὶ ἐπειδή*. Cass. Aug. Cl. Ven. Pal. (apud Morst.) It. Vat. M. H. D. I. Lugd. m. *καὶ ἐπεὶ δέ*. Laur. Ar. Chr. *ἐπεὶ δέ*, qua scriptura recepta Bekk. interpunctionem in superioribus mutavit.

ἱεροῖς. De *πρός* praepositione cf. adn. II 86, 5. — *ἀνόμως . . . νέμονται*. Cf. infra 97, 2. — *πρός*. Cf. adn. I 86, 5. — *κτάσθων*. Ὅτι orationi rectae praefixum esse censet Matth. Gr. § 624 p. 1495. Cf. Paul. ad Thess. II 3, 10 *παρηγγέλλομεν ὑμῖν ὅτι, εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω*, et Xen. Cyr. II 3, 23. Obstat tamen aliquatenus, quod hic cogitata oratione recta aptiores sunt secundae personae. Quare hoc exemplum ad Matth. Gr. § 511, 5 b referri malumus. Cf. Bernh. Synt. p. 393. Modus autem est concessivus. — *γενναῖον*] *ἤγουν πάτριον καὶ ἀπὸ γένους*. Schol. Cf. Hom. Il. V 253. Pind. Pyth. 8, 44. — *ἀπ' αὐτῶν*. Cf. adn. III 13, 5. — *ἀπίασι*. Cf. adn. 59, 4.

Cap. **93**. § 1. *προσέμιξεν ἐγγύς*. Sic iterum VIII 71, 2. *Προσέμιξεν* est accessit. Cf. 118, 1. — *καθίσας*, subsistens. — *ἔτασσε* scil. *τὸν στρατόν*. Cf. Luci. Quomod. hist. sit conscr. 60.

§ 2. *τῷ δὲ Ἱπποκράτει . . . ὡς [αὐτῷ] ἠγγέλθη*. Redundat *αὐτῷ*, quod inde explicandum esse putant, quod duplex loquendi genus, *τῷ Ἱπποκράτει ὡς ἠγγέλθη*, et *ὁ Ἱπποκράτης, ὡς αὐτῷ ἠγγέλθη*, coniunctum sive ab illo ad hoc transitus factus sit. Sed haec interpretatio cum exemplis parum confirmetur, *αὐτῷ* (*τῷ Δηλίῳ*) *ἐπέρχονται* potius iungendum est, ut infra dicitur *ἐπίοι αὐτῷ*. Cum autem Pagondas prope exercitum Atheniensium

*ἐς τὸ στράτευμα κελεύων ἐς τάξιν καθίστασθαι,
καὶ αὐτὸς οὐ πολλῷ ὕστερον ἐπῆλθε, καταλιπὼν
ὡς τριακοσίους ἱππέας περὶ τὸ Δήλιον, ὅπως φύ-
λακές τε ἅμα εἶεν, εἴ τις ἐπίοι αὐτῷ, καὶ τοῖς
Βοιωτοῖς καιρὸν φυλάξαντες ἐπιγένοιντο ἐν τῇ
μάχῃ. Βοιωτοὶ δὲ πρὸς τούτους ἀντικατέστησαν* 3
*τοὺς ἀμυνουμένους, καὶ ἐπειδὴ καλῶς αὐτοῖς εἶ-
χεν, ὑπερεφάνησαν τοῦ λόφου καὶ ἔθεντο τὰ ὅπλα
τεταγμένοι ὥσπερ ἔμελλον, ὁπλῖται ἑπτακισχίλιοι
μάλιστα καὶ ψιλοὶ ὑπὲρ μυρίους, ἱππῆς δὲ χίλιοι
καὶ πελτασταὶ πεντακόσιοι. εἶχον δὲ δεξιὸν μὲν* 4
*κέρας Θηβαῖοι καὶ οἱ ξύμμοροι αὐτοῖς· μέσοι δὲ
Ἁλιάρτιοι καὶ Κορωναῖοι καὶ Κωπαιῆς καὶ οἱ ἄλ-
λοι οἱ περὶ τὴν λίμνην· τὸ δὲ εὐώνυμον εἶχον Θε-
σπιῆς καὶ Ταναγραῖοι καὶ Ὀρχομένιοι. ἐπὶ δὲ τῷ*

§ 3. *ἀμυνουμένους* ex Kruegeri et Dobraei, qui II 85, 4 et IV 126, 3 comparat, coniectura recepit Bekk. Vulgo *ἀμυνομένους*.

accessisset, qui decem stadiis a Delio aberat (90,4), huic exercitui, non Delio et Hippocrati impetus ab illo impendebat. Quare *αὐτῷ*, sive ad Hippocratem sive ad Delium spectat, hoc loco non quadrat videturque ex proximo *ἐπίοι αὐτῷ* margini adscriptum iniquo loco in verborum seriem immigrasse. — *ἐς τὸ στράτευμα.* Cf. adn. I 137, 3. — *ἐπῆλθε*, advenit. — *ἐπιγένοιντο*, supervenirent.

§ 3. *ὑπερεφάνησαν τοῦ λόφου*, in summo colle apparuerunt. Cf. § 1 et 96, 1. — *τεταγμένοι ὥσπερ ἔμελλον.* Suppl. *τάσσεσθαι*. Cf. Krueg. ad Dion. p. 118 et Arn., qui Boeotos ad aciem mutandam et temporibus accommodandam non esse coactos his verbis significari docet. Ceterum attende numeros dactylicos, de quibus cf. adn. I 13, 6. Deinde de magnitudine exercitus Boeotorum cf. Diod. XII 69. — *πελτασταί.* Hos primos videri esse peltastas, qui in civitate Graeciae propriae commemorentur, adnotat Vischer in Mus. Helv. I p. 403. Cf. adn. II 29, 5.

§ 4. *δεξιὸν κέρας.* De articulo omisso cf. adn. I 48, 4, de re Diod. XII 70. — *οἱ ξύμμοροι αὐτοῖς.* Recentiores omnes interpretantur *τοὺς ξυντελοῦντας ἐς αὐτούς*, i. e. Boeotos Thebanis contributos (et subiectos); etenim similiter in civitate Attica *ξυμμορίαι* alibi *ξυντέλειαι* dicuntur. Ceterum vid. adn. 76, 3 et cf. insuper Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 722 sq. Muell. Orchom. p. 403. Clint. Fast. Hell. p. 408 ed. Krueg. Tales erant e. c. Parasopii, Therapnenses, Peteonii. Vid. Strab. 408—410. — *μέσοι δέ* cet. Simul audi *ἦσαν*. Variata est enim oratio. Cf. I 48, 4 et Tac. Hist. III 22. — *λίμνην.* Copaidem. — *ἐπὶ δὲ τῷ κέρᾳ . . . ἦσαν.* De re cf. V 67, 1 et Ruest. et Koechl. Hist. rei mil. Gr. p. 143.

κέρᾳ ἑκατέρῳ οἱ ἱππῆς καὶ ψιλοὶ ἦσαν. ἐπ' ἀσπίδας δὲ πέντε μὲν καὶ εἴκοσι Θηβαῖοι ἐτάξαντο, οἱ δὲ ἄλλοι ὡς ἕκαστοι ἔτυχον. αὕτη μὲν Βοιωτῶν παρασκευὴ καὶ διάκοσμος ἦν.

1 94. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ μὲν ὁπλῖται ἐπὶ ὀκτὼ πᾶν τὸ στρατόπεδον ἐτάξαντο ὄντες πλήθει ἰσοπαλεῖς τοῖς ἐναντίοις, ἱππῆς δὲ ἐφ' ἑκατέρῳ τῷ κέρᾳ. ψιλοὶ δὲ ἐκ παρασκευῆς μὲν ὡπλισμένοι οὔτε τότε παρῆσαν οὔτε ἐγένοντο τῇ πόλει· οἵπερ δὲ ξυνεσέβαλον

Ἀθηναίων τάξις. Ἱπποκράτης παρακελεύεται τοῖς Ἀθηναίοις.

— *ἐπ' ἀσπίδας πέντε καὶ εἴκοσι.* „Πότερον τὸ βάθος ἢ τὸ πλάτος; τὸ βάθος ἔοικε· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, φησὶ παρακατιών [94, 1], ἐς ὀκτὼ ἐτάξαντο ὄντες πλήθει ἰσοπαλεῖς τοῖς Βοιωτοῖς· εἰ γὰρ τὸ πλάτος ἐπὶ ὀκτὼ ἦσαν Ἀθηναῖοι, εἶεν ἂν οἱ αὐτοὶ τὸ βάθος μικροῦ δεῖν ἐς χιλίους· ὃ καὶ πάντῃ ἄτοπον." *Δούκας.* De altitudine aciei agi etiam ex simili loco VII 79, 1 perspici adnotat Kistem. Acies autem Graecorum haud raro satis densa erat. Ita „in clarissima pugna Leuctrica Thebani quinquagenos *ἐς βάθος* instruxerunt. Xen. Hell. VI 4, 12. Syracusanorum acies in prima pugna, quam cum Atheniensibus fecerunt, a fronte introrsus in senos denos ordines armatorum patebat (Thuc. VI 67, 2), eademque usitata phalangis Macedonicae erat altitudo. (Polyb. XVIII 13.) — Contra Athenienses et Lacedaemonii bello Peloponnesiaco plerumque aciem suam ita instruxerunt, ut *τὸ βάθος* eius octonos tantum milites contineret (Thuc. IV 94, 1. V 68, 3. VI 67, 1), quamquam postea Lacedaemonii contra Thebanos apud Leuctra et alibi aciem suam densioribus ordinibus instruxerunt. (Xen. Hell. VI 4, 12)." Arn. Cf. Ruest. et Koechl. l. d. p. 118 sq. *Ἀσπίδος* vocabulo, ut alibi, significantur *οἱ ἀσπιδηφόροι, ὁπλῖται.*

§ 5. *ὡς ἕκαστοι ἔτυχον.* Cf. 25, 2. Xen. Anab. II 2, 17. — *διάκοσμος.* Poeticum male a nonnullis appellatur; eodem enim eadem vi usi sunt Aristot. Theophr. Plut. Cf. Steph. Thes. nov.

Cap. **94.** § 1. *Ἀθηναῖοι δὲ οἱ μὲν ὁπλῖται.* Cf. adn. 71, 1. — *ἐπὶ ὀκτώ.* Cf. adn. 93, 4. — *πᾶν τὸ στρατόπεδον* ad *οἱ μὲν ὁπλῖται* appositum *ὁπλιτῶν στρατόπεδον* debet esse. — *ἰσοπαλεῖς.* Etsi *πανδημεί* profecti erant c. 90, quod cur, quamvis secundum 93, 3 circiter septem milia fuisse existimandi sint, cum II 13 conciliari posse videatur, docet Vischer Mus. Helvet. I p. 403 ex pestilentiae cladibus et militum absentia explicans. Male certe Portus totum enuntiatum *ὄντες . . . ἐναντίοις* ad universos Athenienses rettulit, quod de solis gravis armaturae militibus intellegendum esse et ex collocatione et ex eis, quae paulo post leguntur, liquet. — *ἐκ παρασκευῆς ὡπλισμένοι,* data opera (eo consilio, ut essent *ψιλοί*) instructi. Cf. V 56, 4. Paulo aliter *ἀπὸ παρασκευῆς* I 133, ubi cf. adn. — *οὔτε ἐγένοντο τῇ πόλει.* „Ad ea, quae hic leguntur, illustranda animadvertendum est in enumeratione copiarum Atticarum a Pericle initio belli II 13 facta nullos [praeter mille et sexcentos sagittarios § 8, quos interdum a levi armatura distin-

ὄντες πολλαπλάσιοι τῶν ἐναντίων, ἄοπλοί τε πολλοὶ ἠκολούθησαν, ἅτε πανστρατιᾶς ξένων τῶν παρόντων καὶ ἀστῶν γενομένης, καὶ ὡς τὸ πρῶτον ὥρμησαν ἐπ' οἴκου, οὐ παρεγένοντο ὅτι μὴ ὀλίγοι. καθεστώτων δὲ ἐς τὴν τάξιν καὶ ἤδη μελ- 2
λόντων ξυνιέναι, Ἱπποκράτης ὁ στρατηγὸς ἐπιπαριὼν τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀθηναίων παρεκελεύετό τε καὶ ἔλεγε τοιάδε.

παρακέλευσις Ἱπποκράτους.

95. *„Ὦ Ἀθηναῖοι, δι' ὀλίγου μὲν ἡ παραίνε-* 1
σις γίγνεται, τὸ ἴσον δὲ πρός γε τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας δύναται, καὶ ὑπόμνησιν μᾶλλον ἔχει ἢ ἐπικέλευσιν. παραστῇ δὲ μηδενὶ ὑμῶν ὡς ἐν τῇ 2
ἀλλοτρίᾳ οὐ προσῆκον τοσόνδε κίνδυνον ἀναρριπτοῦμεν. ἐν γὰρ τῇ τούτων ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας

Cap. **95.** § 1. *πρός τε* codd. Emend. Reisk. Cf. adn.

gui vidimus in adn. 36, 1] nominatos esse *ψιλούς*; in prima expeditione Sicula centum quidem *ψιλῶν* . . . mentionem fieri, sed eos Megarenses exules fuisse (VI 43) et in altera expeditione *ἀκοντιστάς* sive *ψιλούς* . . . Acarnanes aut alios peregrinos fuisse (VII 70)." Arn. — *οἵπερ.* Supplendum solum *ψιλοί*, non *ψιλοὶ ἐκ παρασκευῆς ὡπλισμένοι.* — *πολλαπλάσιοι τῶν ἐναντίων.* Cf. Matth. Gr. § 356, 4. — *πολλοί. Οἱ πολλοί* coniecit Krueg. — *πανστρατιᾶς.* Plerumque hoc nomen in solo dativo adverbialiter legitur. Substantivum *πανστρατιά* tamen etiam Leo Diac. habet IX 10. — *ξένων . . . καὶ ἀστῶν.* Supra 90, 1 praeter hos seorsum nominavit *τοὺς μετοίκους.* — *ὡς . . . ἐπ' οἴκου.* Cf. 90, 4. — *οὐ παρεγένοντο,* non affuerunt (in proelio). — *ὅτι μή.* Cf. adn. 26, 2.

§ 2. *ἐπιπαριὼν τὸ στρατόπεδον.* „*Ἄλλοις μετ' ἄλλους* [*τοῦ στρατοπέδου*] *παριὼν μέχρι τῶν ἐσχάτων.*" *Δούκας.* Cf. VI 67, 3. VII 76. Ergo iuxta aciem procedens, secundum ordines exercitus procedens.

Cap. **95.** § 1. *δι' ὀλίγου . . . γίγνεται,* fit brevi, paucis. *Ἡ παραίνεσις = ἥδε ἡ παρ.* — *τὸ ἴσον . . . δύναται* idem valet (suppl. *δι' ὀλίγου γιγνομένη παραίνεσις καὶ μακρά*). Cf. II 29, 2. — *πρός γε.* Ex codd. scriptura *πρός τε* excusationem non habet particulae *τε* traiectio. Aliter certe comparatum est 77, 2, ubi vide adn. Deinde *καὶ . . . ἔχει* aptius cum *δι' ὀλίγου . . . γίγνεται* iungi videtur quam cum *δύναται.* — *καὶ . . . ἐπικέλευσιν,* et magis admonitionem quam stimulationem (cf. III 82, 5 *ἐπικελεύσας*) habet.

§ 2. *παραστῇ μηδενὶ . . . ὡς.* Cf. adn. 61, 2 et de collocatione verborum adn. III 13, 5. — *οὐ προσῆκον* ut III 40, 4. — *κίνδυνον ἀναρριπτοῦμεν.* Cf. adn. 85, 4. — *ἐν τῇ τούτων.* Ergo hic Hippocrates eum locum Boeotorum fatetur esse, quem boeotarchae ipsi c.

ὁ ἀγὼν ἔσται· καὶ ἢν νικήσωμεν, οὐ μή ποτε ὑμῖν Πελοποννήσιοι ἐς τὴν χώραν ἄνευ τῆς τῶνδε ἵππου ἐσβάλωσιν, ἐν δὲ μιᾷ μάχῃ τήνδε τε προσ-
3 *κτᾶσθε καὶ ἐκείνην μᾶλλον ἐλευθεροῦτε. χωρήσατε οὖν ἀξίως ἐς αὐτοὺς τῆς τε πόλεως, ἣν ἕκαστος πατρίδα ἔχων πρώτην ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἀγάλλεται, καὶ τῶν πατέρων, οἳ τούσδε μάχῃ κρατοῦντες μετὰ Μυρωνίδου ἐν Οἰνοφύτοις τὴν Βοιωτίαν ποτὲ ἔσχον.“*

1 96. *Τοιαῦτα τοῦ Ἱπποκράτους παρακελευομένου καὶ μέχρι μὲν μέσου τοῦ στρατοπέδου ἐπελθόντος, τὸ δὲ πλέον οὐκέτι φθάσαντος, οἱ Βοιωτοί, παρακελευσαμένου καὶ σφίσιν ὡς διὰ ταχέων καὶ ἐνταῦθα Παγώνδου, παιανίσαντες ἐπῆσαν ἀπὸ*
2 *τοῦ λόφου. ἀντεπῆσαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προσέμιξαν δρόμῳ. καὶ ἑκατέρων τῶν στρατοπέδων τὰ ἔσχατα οὐκ ἦλθεν ἐς χεῖρας, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἔπαθε· ῥύακες γὰρ ἐκώλυσαν. τὸ δὲ ἄλλο*

τὰ στρατόπεδα ἐς χεῖρας εἶσι, καὶ πρῶτον μὲν τὸ εὐώνυμον τῶν Βοιωτῶν ἡσσᾶται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, τὸ δὲ δεξιὸν κρατεῖ, ἔπειτα δὲ φυγὴ γίγνεται παντὸς τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀθηναίων.

Cap. **96.** § 1. *παιωνίσαντες* omnes praeter Ar. Chr. Cf. sd. 43, 3.

91 suum esse negaverunt. Et hi quidem consilio convenienter, Hippocrates non item. Ceterum cf. c. 91 et ibi adnot. — *οὐ μὴ ... ἐσβάλωσιν*, non vobis ullo tempore Peloponnesii in terram, quia horum equitatu carebunt, invadent. De *ἄνευ* causam indicante cf. Soph. El. 187. Ceterum *οὐ μή* cum coniunctivo aor. apud Thuc. hoc uno loco pro futuro positum invenitur. — *προσκτᾶσθε ... ἐλευθεροῦτε.* Praesenti scriptor utitur, quod nullo temporis respectu solum ipsius rei effectum denotat. Pariter post *κἂν τούτῳ* V 98. Cf. I 121, 4.

§ 3. *χωρήσατε ... ἐς αὐτούς.* Cf. Xen. Anab. III 2, 16 *ἐτολμήσατε ... ἰέναι εἰς αὐτούς.* Est invadere in eos. — *ἔχων πρώτην ... ἀγάλλεται.* Cum non *πρώτῃ* legatur, *ἀγάλλεσθαι*, ut cum alia verba affectuum (cf. Matth. Gr. § 555) tum in nonnullis libris *αὐχεῖν* Eur. Alc. 676, cum participio coniunctum videtur. — *ἐν Οἰνοφύτοις.* Cf. I 108.

Cap. **96.** § 1. *φθάσαντος.* Suppl. *ἐπελθόντος* vel *ἐπελθεῖν.* — *σφίσι.* Cf. adn. I 20, 1. — *ὡς διὰ ταχέων.* Cf. Matth. Gr. § 628 p. 1509. — *καὶ ἐνταῦθα*, tunc quoque (ut iam ante). — *τοῦ λόφου.* Cf. c. 93.

§ 2. *καὶ ἑκατέρων* cet. In pugnae, quae iam sequitur, descriptione aliquantum a Thucydide singulis in rebus dissentit Diod. l. d. Propter Socratis militiam aliquotiens ad hoc proelium respexerunt Plato et alii. — *ῥύακες*] *ῥεύματα ὑδρηγά.* Schol. „Fortassis fossae stagnantem Asopum derivantes.“ Muell.

καρτερᾷ μάχῃ καὶ ὠθισμῷ ἀσπίδων ξυνειστήκει. 3
καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον τῶν Βοιωτῶν καὶ μέχρι
μέσου ἡσσᾶτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐπίεσαν
τούς τε ἄλλους ταύτῃ καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς Θε-
σπιέας. ὑποχωρησάντων γὰρ αὐτοῖς τῶν παρα-
τεταγμένων, καὶ κυκλωθέντων ἐν ὀλίγῳ, οἵπερ δι-
εφθάρησαν Θεσπιέων, ἐν χερσὶν ἀμυνόμενοι κατ-
εκόπησαν. καί τινες καὶ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν
κύκλωσιν ταραχθέντες ἠγνόησάν τε καὶ ἀπέκτει-
ναν ἀλλήλους. τὸ μὲν οὖν ταύτῃ ἡσσᾶτο τῶν 4
Βοιωτῶν καὶ πρὸς τὸ μαχόμενον κατέφυγε, τὸ δὲ
δεξιόν, ᾗ οἱ Θηβαῖοι ἦσαν, ἐκράτει τῶν Ἀθη-
ναίων, καὶ ὠσάμενοι κατὰ βραχὺ τὸ πρῶτον ἐπ-
ηκολούθουν. καὶ ξυνέβη, Παγώνδου περιπέμψαν- 5
τος δύο τέλη τῶν ἱππέων ἐκ τοῦ ἀφανοῦς περὶ
τὸν λόφον, ὡς ἐπόνει τὸ εὐώνυμον αὐτῶν, καὶ
ὑπερφανέντων αἰφνιδίως, τὸ νικῶν τῶν Ἀθηναίων

§ 2. *ξυνεστήκει* omnes praeter Mosqu. Cf. sd. 26, 7. 80, 3.

Orchom. p. 491. Cf. id. in Ersch. et Grub. Encycl. v. Boeot. — *τὸ ἄλλο ... ξυνειστήκει*, cetera vero acies consistebat acriter pugnans et clipeis (clipeorum umbonibus) se (mutuo) propellens. *Τὸ ἄλλο* similiter alibi. Cf. adn. II 45, 1. De *ὠθισμῷ ἀσπίδων*, umbonum impulsu, cf. Herod. VII 225. IX 62. Liv. XXX 34, 3. Tac. Hist. II 42.

§ 3. *μέχρι μέσου*, usque ad mediam aciem, non ad mediam cornus sinistri partem. Cf. de articulo omisso adn. II 81, 3. — *ὑποχωρησάντων αὐτοῖς τῶν παρατεταγμένων*, cum ei, qui prope hos fuerant instructi, recessissent. *Αὐτοῖς*, i. e. Thespiensibus, est proprie notus ille dativus incommodi vel ethicus, de quo cf. adn. III 98, 1. — *καὶ κυκλωθέντων ἐν ὀλίγῳ*, et cum (Thespienses) in angusto (ab hostibus) circumventi essent. Mutatum est subiectum. Kruegeri coniectura *κυκλωθέντες* male apta est ad proximum genetivum partitivum *Θεσπιέων*. — *οἵπερ ... κατεκόπησαν*. „Τῶν δὲ κυκλωθέντων τούτων ὅσοι διεφθάρησαν, γενναίως ἀμυνόμενοι διεφθάρησαν.“ *Δούκας*.

§ 4. *τὸ μαχόμενον*] *μέρος τῶν Βοιωτῶν τὸ ἔτι μάχην ὑπομένον*. Schol. Cf. adn. II 45, 1. — *κατὰ βραχύ*, paulatim, pedetentim. Cf. VII 79, 5 et Steph. Thes. nov. II p. 403. Hoc et *τὸ πρῶτον* ad duo verba, quibus interposita sunt, simul spectant. Cf. adn. III 60. 82, 4. IV 68, 2.

§ 5. *καὶ ξυνέβη* cet. Huc respicit Athen. V 55. — *τέλη*. Cf. II 22, 2. — *ἐκ τοῦ ἀφανοῦς*. Cf. adn. I 51, 2. — *ὑπερφανέντων*] *τῶν ἱππέων τῶν Βοιωτῶν δηλονότι*. Schol.

κέρας, νομίσαν ἄλλο στράτευμα ἐπιέναι, ἐς φό-
6 βον καταστῆναι. καὶ ἀμφοτέρωθεν ἤδη, ὑπό τε τοῦ τοιούτου καὶ ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐφεπομένων καὶ παραρρηγνύντων, φυγὴ καθειστήκει παντὸς
7 τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀθηναίων. καὶ οἱ μὲν πρὸς τὸ Δήλιόν τε καὶ τὴν θάλασσαν ὥρμησαν, οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ Ὠρωποῦ, ἄλλοι δὲ πρὸς Πάρνηθα τὸ ὄρος, οἱ δὲ ὡς ἕκαστοί τινα εἶχον ἐλπίδα σωτηρίας.
8 Βοιωτοὶ δὲ ἐφεπόμενοι ἔκτεινον, καὶ μάλιστα οἱ ἱππῆς, οἵ τε αὐτῶν καὶ οἱ Λοκροί, βεβοηθηκότες ἄρτι τῆς τροπῆς γιγνομένης· νυκτὸς δὲ ἐπιλαβούσης τὸ ἔργον ῥᾷον τὸ πλῆθος τῶν φευγόν-
9 των διεσώθη. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἵ τε ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ καὶ οἱ ἐκ τοῦ Δηλίου φυλακὴν ἐγκαταλιπόντες (εἶχον γὰρ αὐτὸ ὅμως ἔτι) ἀπεκομίσθησαν κατὰ θάλασσαν ἐπ' οἴκου.

97. Καὶ οἱ Βοιωτοὶ τροπαῖον στήσαντες καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀνελόμενοι νεκροὺς τούς τε τῶν πολεμίων σκυλεύσαντες καὶ φυλακὴν καταλιπόντες ἀνεχώρησαν ἐς τὴν Τάναγραν, καὶ τῷ Δηλίῳ ἐπ-
2 εβούλευον ὡς προσβαλοῦντες. ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων κῆρυξ πορευόμενος ἐπὶ τοὺς νεκροὺς ἀπαντᾷ κήρυκι Βοιωτῷ, ὃς αὐτὸν ἀποστρέψας καὶ εἰπὼν ὅτι οὐδὲν πράξει πρὶν ἂν αὐτὸς ἀνα-

τῶν δὲ νικησάντων τῷ Δηλίῳ μελλόντων προσβαλεῖν κηρύγματα γίγνεται ἑκατέρων. καὶ οἱ Βοιωτοὶ προαγορεύουσι τοὺς Ἀθηναίους ἐκ τοῦ

§ 6. *παραρρηγνύντων.* Valet paulatim disicere, ordines dissolvere, et est consequens τῷ ὤσασθαι § 5. Cf. VI 70, 2 et adn. V 73, 1.

§ 7. *καὶ οἱ μὲν* cet. Simillime Diod. c. 70. — *Πάρνηθα.* Cf. adn. II 23, 1.

§ 8. *νυκτὸς ἐπιλαβούσης τὸ ἔργον*, „cum certamen nox oppressisset, [intercepisset,] certamini supervenisset.“ Bau. Cf. Diod. l. d.

§ 9. *εἶχον ... ὅμως ἔτι.* „Id est: καίπερ νικηθέντες, ὅμως ἔτι κατεῖχον αὐτὸ τὸ Δήλιον.“ Ae. Port. Cf. adn. III 28, 2.

Cap. 97. § 1. *τούς τε ... σκυλεύσαντες.* His spoliis forum Thebarum exornatum est. Cf. Diod. — *φυλακὴν καταλιπόντες.* Ad custodienda cadavera et spolia. — *καὶ τῷ ... προσβαλοῦντες.* Recte Valla: insidiantes Delio tamquam aggressuri. Minime sic languet ὡς προσβαλοῦντες, quoniam insidiae non solum per vim, sed etiam per proditionem fiunt. Cf. 103, 4.

§ 2. *ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων.* Et ex ipsa quidem Attica, non a praesidio Delium tenente. Cf. c. 101. — *ἀποστρέψας.* Cf. adn. 80, 1. — *καὶ εἰπών.*

ἱεροῦ ἀπιόντας ἀποφέρεσθαι τοὺς νεκρούς.

χωρήσῃ πάλιν, καταστὰς ἐπὶ Ἀθηναίους ἔλεγε τὰ παρὰ τῶν Βοιωτῶν, ὅτι οὐ δικαίως δράσειαν παραβαίνοντες τὰ νόμιμα τῶν Ἑλλήνων· πᾶσι γὰρ εἶναι καθεστηκὸς ἰόντας ἐπὶ τὴν ἀλλήλων ἱερῶν τῶν ἐνόντων ἀπέχεσθαι, Ἀθηναίους δὲ Δήλιον τειχίσαντας ἐνοικεῖν, καὶ ὅσα ἄνθρωποι ἐν βεβήλῳ δρῶσι πάντα γίγνεσθαι αὐτόθι, ὕδωρ τε ὃ ἦν ἄψαυστον σφίσι πλὴν πρὸς τὰ ἱερὰ χέρνιβι χρῆσθαι, ἀνασπάσαντας ὑδρεύεσθαι. ὥστε ὑπέρ τε τοῦ θεοῦ καὶ ἑαυτῶν Βοιωτοὺς ἐπικαλουμένους τοὺς ὁμωχέτας δαίμονας καὶ τὸν Ἀπόλλω προαγορεύειν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπιόντας ἀποφέρεσθαι τὰ σφέτερα αὐτῶν.

ἀπόκρισις τῶν Ἀθηναίων.

98. Τοσαῦτα τοῦ κήρυκος εἰπόντος οἱ Ἀθηναῖοι πέμψαντες παρὰ τοὺς Βοιωτοὺς ἑαυτῶν κήρυκα τοῦ μὲν ἱεροῦ οὔτε ἀδικῆσαι ἔφασαν οὐδὲν οὔτε τοῦ λοιποῦ ἑκόντες βλάψειν· οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν ἐσελθεῖν ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' ἵνα ἐξ αὐτοῦ τοὺς

De *καί* cf. adn. I 1, 1 ad vv. *καὶ ἐλπίσας.* — *καταστάς.* Cf. adn. 84, 2.

§ 3. *πᾶσι γὰρ εἶναι.* De transitu ad infinitivum cf. adn. I 87, 4. — *ὅσα ... δρῶσι, πάντα.* „Οἷά εἰσι καὶ τὰ ἐκρίματα τῆς κοιλίας, ὅσα κάτω χωρεῖ.“ *Δούκας.* Cf. VII 87, 2 *πάντα ποιούντων.* — *ὃ ἦν ... χρῆσθαι.* Haec sic necte: *ὃ ἦν ἄψαυστον σφίσι πλὴν πρὸς τὰ ἱερά,* (*ὥστε*) *χρῆσθαι* (*αὐτῷ*) *χέρνιβι.* — *χέρνιβι.* „De voce *χέρνιψ* ita Athen. IX 18: *ἔστι δὲ ὕδωρ, εἰς ὃ ἀπέβαπτον δαλὸν ἐκ τοῦ βωμοῦ λαμβάνοντες, ἐφ' οὗ τὴν θυσίαν ἐπετέλουν, καὶ τούτῳ περιρραίνοντες τοὺς παρόντας ἥγνιζον.*“ Huds. Cf. plura apud interpr. Soph. OR. 235. — *ἀνασπάσαντες*] *ἀνιμησαμένους. ἤγουν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὕδατος ἀνιμωμένους πρὸς τὰς κοινὰς χρείας χρῆσθαι.* Schol.

§ 4. *τοὺς ὁμωχέτας*] *ὁμωχέται οἱ συμμετέχοντες τῶν αὐτῶν ναῶν καὶ τῶν αὐτῶν ἱερῶν.* Schol. *Τοὺς συννάους θεοὺς καὶ ὁμωροφίους* interpretantur Suid. et Phot., et ille *Βοιωτικὴν λέξιν* appellat. Cf. adn. III 59, 2 et Ahrens. de Dial. Aeol. p. 192. — *αὐτούς,* ipsos sive ultro. Cf. adn. 4, 1. Cum gravi pondere praepositum est. — *τὰ σφέτερα αὐτῶν.* Cadavera maxime significari e c. 98. 99 liquet.

Cap. **98.** § 1. *τοσαῦτα.* De asyndeto cf. adn. II 75, 1. III 13, 1. — *οὔτε ἀδικῆσαι ... βλάψειν.* Discrimen non tam in verbis *ἀδικεῖν* et *βλάπτειν*, id quod Arn. existimat, quam in temporibus inessse nobis videtur. De verbis *τοῦ λοιποῦ* vid. Krueg. Gr. § 47, 2 adn. 3. — *τὴν ἀρχήν.* Cf. Krueg. Gr. § 46, 3 adn. 2 et VI 56, 1. — *ἀλλὰ ... μᾶλλον,* sed potius.

2 ἀδικοῦντας μᾶλλον σφᾶς ἀμύνωνται. τὸν δὲ νό-
μον τοῖς Ἕλλησιν εἶναι, ὧν ἂν ᾖ τὸ κράτος τῆς
γῆς ἑκάστης, ἤν τε πλέονος ἤν τε βραχυτέρας,
τούτων καὶ τὰ ἱερὰ ἀεὶ γίγνεσθαι, τρόποις θερα-
πευόμενα οἷς ἂν πρὸ τοῦ εἰωθόσι καὶ δύνων-
3 ται. καὶ γὰρ Βοιωτοὺς καὶ τοὺς πολλοὺς τῶν
ἄλλων, ὅσοι ἐξαναστήσαντές τινα βίᾳ νέμον-
ται γῆν, ἀλλοτρίοις ἱεροῖς τὸ πρῶτον ἐπελθόν-
4 τας οἰκεῖα νῦν κεκτῆσθαι. καὶ αὐτοί, εἰ μὲν
ἐπὶ πλέον δυνηθῆναι τῆς ἐκείνων κρατῆσαι, τοῦτ'
ἂν ἔχειν· νῦν δ' ἐν ᾧ μέρει εἰσίν, ἑκόντες εἶναι
5 ὡς ἐκ σφετέρου οὐκ ἀπιέναι. ὕδωρ τε ἐν τῇ

Cap. 98. § 2. *πρὸς τοῖς εἰωθόσι* codd. Cf. adn.

§ 2. *βραχυτέρας*. Cf. adn. I 14, 3. — *τρόποις ... δύνωνται*. Ad extrema subaudi *θεραπεύεσθαι*. Cum *πρός* praepositio hic neque ad locum referri possit neque ad rem, cui opera impendatur (in hanc enim sententiam cum verbis *εἶναι*, *γίγνεσθαι*, *διατρίβειν*, similibus coniungitur), ad explicandum *πρὸς τοῖς εἰωθόσι* in codicibus traditum una Porti interpretatio restat: eis caerimoniis culta, quibus coli possint praeter eas, quae moribus iam sunt receptae. Sed e rerum natura est ab eis, qui terra aliqua potiti sunt, ipsos solitos circa sacra mores diligenter observari; sollemni sacrorum cultui aliquid addere nefas potius habebatur. Observandum autem esse quantum fieri possit pristinum religionis ritum optime nostra emendatione exprimitur. Particula *καί* ante *δύνωνται* quandam limitandi vim habet; indicat enim, ut ita sacra colantur, opus esse eius rei etiam potestatem fieri.

§ 3. *Βοιωτούς*. De horum occupatione agri Cadmeorum aliorumque cf. I 12. — *οἰκεῖα νῦν κεκτῆσθαι*, nunc ea pro suis (als ihr Eigenthum) possidere.

§ 4. *καὶ αὐτοί*. Cum communis ille sit Graecorum mos, quem eundem Boeoti et aliae plurimae gentes secuti sint, se ipsos quoque pari ratione usuros esse dicunt. Male Class. ante haec verba lenius distinxit. — *εἰ μὲν ... ἂν ἔχειν*, si ampliorem illorum agri partem in suam potestatem redigere potuissent, eam (ampliorem partem) retenturos (se dicebant). De *ἐπὶ πλέον* verbis dictis ut *ἐπὶ πολύ*, *ἐπὶ πλεῖστον*, *ἐπὶ μέγα* vid. adn. I 1, 2, de infinitivo *δυνηθῆναι* cf. II 102, 5. Matth. Gr. § 537. Krueg. § 55, 4 adn. 9. Contra Kruegerum, qui praeter optimorum librorum fidem *δυνηθεῖεν* scripturam olim vulgatam recepit, recte Class. monuit *δυνηθῆναι* pro *ἐδυνήθησαν* positum esse. Pariter apud Herod. III 108 *εἰ μὴ γίνεσθαι* pro *εἰ μὴ ἐγίνετο*. Cf. Herod. I 129. II 172. III 105. VII 229. — *ἑκόντες εἶναι*. Cf. adn. II 89, 8. — *ὡς ἐκ σφετέρου*. Plene *ἐκ τούτου ὡς ἐκ σφετέρου*, ex

ἀνάγκῃ κινῆσαι, ἣν οὐκ αὐτοὶ ὕβρει προσθέσθαι, ἀλλ᾽ ἐκείνους προτέρους ἐπὶ τὴν σφετέραν ἐλθόντας ἀμυνόμενοι βιάζεσθαι χρῆσθαι. πᾶν δ᾽ εἰκὸς εἶναι τῷ πολέμῳ καὶ δεινῷ τινι κατειργομένῳ ξύγγνωμόν τι γίγνεσθαι καὶ πρὸς τοῦ θεοῦ. καὶ γὰρ τῶν ἀκουσίων ἁμαρτημάτων καταφυγὴν εἶναι τοὺς βωμούς, παρανομίαν τε ἐπὶ τοῖς μὴ ἀνάγκῃ κακοῖς ὀνομασθῆναι καὶ οὐκ ἐπὶ

§ 6. τῷ πολέμῳ. Aug. e corr. et Cl. τὸ πολέμῳ. κατειργόμενον codd., nisi quod κατειργασμένον D. ἑκουσίων It. Vat. Aug. Cant. B. E. H., quod repugnat superiori sententiae, cuius explicationem hic habemus.

hac (parte agri) utpote ex sua, sive cum eam suam esse existimarent.

§ 5. κινῆσαι. Propr. loco suo movere, i. e. omnino uti. Cf. χρήματα κινεῖν, de quo loquendi genere vid. adn. I 143, 1. — ὕβρει προσθέσθαι, per insolentiam sibi imposuisse. Ita προστιθέναι τινὶ ἀνάγκην, necessitatem alicui imponere, dixit Eur. Herc. fur. 710. De medio cf. adn. I 78, 1. 144, 1. — ἀλλ᾽ ἐκείνους . . . χρῆσθαι. Haec comprehensionis pars non ad pronomen relativum ἣν refertur, sed per se constat; ad χρῆσθαι supplendum est τῷ ὕδατι. De βιάζεσθαι passive usurpato cf. III 47, 2. 63, 2. IV 19, 3, et de infinitivo praesentis vi imperfecti instructo adn. 21, 1. Praeterea animadvertas ἐκείνους propter oppositum αὐτοί gravitatis causa in initio collocatum. — πᾶν δ᾽ εἰκὸς . . . θεοῦ. Qui traditam scripturam κατειργόμενον retinent, ante πολέμῳ vocabulum τὸ scribere debent, quoniam articulus generali huius nominis significationi minus aptus est, aptissimus post πᾶν. Atque sic verba interpretantur: consentaneum autem esse, ut, quidquid bello et periculo aliquo expressum (sive calamitatis necessisate) fieret, venia aliqua dignum esset etiam dei existimatione. Ξύγγνωμον sonare posse venia dignum vidimus III 40, 1, ubi cf. adn. De πρός praepositione cf. adn. I 71, 5. Sed dubitationem movet κατειργόμενον. Quod si coactum necessitate expressum, significare posset, omnia recte se haberent. At κατείργειν alibi est coercere, in angustias redigere, premere, ut τῷ πολέμῳ VI 6, 2 (cf. adn. supra 47, 3); quae notio πᾶν de hominibus intellegi iubet, quibus tamen verba ξύγγνωμόν τι minus conveniunt. Qua de causa nunc Reiskei coniecturam κατειργομένῳ comprobamus, qua recepta locum sic vertimus: omnino (cf. I 70, 1. VII 44, 4) autem consentaneum esse eis, qui bello atque aliquo periculo premantur, veniam obtingere etiam a deo. — τῶν ἀκουσίων . . . τοὺς βωμούς. Ut facta caede fortuita. Cf. Schoem. Antiqu. iur. p. 376. — παρανομίαν τε . . . ὀνομασθῆναι, et scelus nomen cepisse ex eis, qui nulla necessitate cogente flagitiosi essent. *Κα-*

7 τοῖς ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν τι τολμήσασι. τούς τε
νεκροὺς πολὺ μειζόνως ἐκείνους ἀντὶ ἱερῶν ἀξιοῦν-
τας ἀποδιδόναι ἀσεβεῖν ἢ τοὺς μὴ ἐθέλοντας
8 ἱεροῖς τὰ μὴ πρέποντα κομίζεσθαι. σαφῶς τε ἐκέ-
λευον σφίσιν εἴκειν μὴ ἀπιοῦσιν ἐκ τῆς Βοιωτῶν
γῆς (οὐ γὰρ ἐν τῇ ἐκείνων ἔτι εἶναι, ἐν ᾗ δὲ δορὶ

§ 7. *τὰ μὴ πρέποντα* Cass. schol. Bekk. In Taurin. *τὰ μὴ προσήκοντα.* Vulgo et in plerisque libris *τὰ πρέποντα*, in Cl. tamen *τά* ex rasura, ubi olim plures litterae extabant.
§ 8. *εἰπεῖν . . . σπένδουσιν* codd. Cf. adn.

κοῖς masculinum esse ex respondente ei voce *τολμήσασι* apparet. *Ὀνομάζεσθαι ἐπί τινι* sonant nach einem benannt werden, nomen ex aliquo invenisse, traxisse. Cf. Matth. Gr. § 420 adn. 2 b. — *ἀπὸ των ξυμφορῶν.* Port.: rebus adversis coacti. Cf. Mor. ad Isocr. Paneg. c. 22.

§ 7. *τούς τε νεκροὺς . . . ἀσεβεῖν.* „Ordo est: *ἐκείνους* (Boeotos) *ἀσεβεῖν πολὺ μειζόνως ἀξιοῦντας ἀποδιδόναι* (volentes reddere) *τοὺς νεκροὺς ἀντὶ ἱερῶν. Τοὺς νεκρούς* autem praemisit, quod de his praecipue sermo esset futurus; quasi quod interfectos attineat.“ Bau. Cf. adn. III 82, 1. — *ἢ τοὺς . . . κομίζεσθαι*, quam eos, qui nollent templis (restituendis, vel templorum pretio, *ἱεροῖς* enim ablativus est) recuperare ea, quae non deceret (templorum pretio recuperari). „Boeoti volebant reddere corpora *ἀντὶ ἱερῶν* [i. e. hac condicione], ut Athenienses ipsis, Boeotis, cederent templo, ac pro eo ipsis restituto auferrent corpora civium. Hanc ergo Athenienses accusant *ἀσέβειαν*, contaminationem sacrorum cadaveribus comparatorum, quorum alterum cum altero, res sacrae et divinae cum re impura et incesta, permutaretur.“ Bau.

§ 8. *σαφῶς τε . . . ἀναιρεῖσθαι.* Quae in codd. leguntur vitiosa esse primum eo apparet, quod *σπένδουσιν* intellegi non potest, nisi vim medii *σπένδεσθαι* ei tribuamus. At haec verbi activi notio exemplis non comprobatur. Nam quod Herodiani historici locus V 1, 4 huc affertur, ibi patet legendum esse: *τὸν γοῦν πρὸς Παρθυαίους πόλεμον . . . κατελύσαμεν καὶ ἐν οἷς ἀνδρείως παραταξάμενοι οὐδέν τι ἡττήμεθα καὶ ἐν οἷς πείσαντες . . . μέγαν βασιλέα πιστὸν φίλον ἀντ' ἐχθροῦ δυσμάχου ἐποιήσαμεν.* Quid autem Th. scripserit, maxime in promptu est cognoscere. Manifestum enim est *σπένδουσιν* levissima corruptela ex *σπεύδουσιν* ortum esse. Neque tamen eo restituto locus omni offensione caret. Primum enim, cum ex interposito *σπεύδουσιν* verbo *τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι* suspendere cogamur, *εἰπεῖν* verbi obiectum desideramus, deinde, etiamsi hoc ex eisdem verbis repeti posset, perspici nequit, cur Athenienses sibi declarari sive imperari velint, ut mortuos patrio more sepeliant, neque vero id sibi permitti satis habeant. Infinitivum enim *ἀναιρεῖσθαι* ad *εἰπεῖν* non referre licet nisi ita, ut huic verbo imperandi sive adhortandi vim tribuas. Itaque *εἰπεῖν* non minus corruptum putamus quam *σπένδουσιν.* Neque minus facilis huius vitii

ἐκτήσαντο), ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια τοὺς νεκροὺς σπεύδουσιν ἀναιρεῖσθαι.

ἕτερος λόγος τῶν Βοιωτῶν.

99. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἀπεκρίναντο, εἰ μὲν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ εἰσίν, ἀπιόντας ἐκ τῆς ἑαυτῶν ἀποφέρεσθαι τὰ σφέτερα, εἰ δὲ ἐν τῇ ἐκείνων, αὐτοὺς γιγνώσκειν τὸ ποιητέον, νομίζοντες τὴν μὲν Ὠρωπίαν, ἐν ᾗ τοὺς νεκροὺς ἐν μεθορίοις τῆς μάχης γενομένης κεῖσθαι ξυνέβη, Ἀθηναίων κατὰ τὸ ὑπήκοον εἶναι, καὶ οὐκ ἂν αὐτοὺς βίᾳ σφῶν κρατῆσαι αὐτῶν· οὐδ' αὖ ἐσπένδοντο δῆθεν ὑπὲρ τῆς ἐκείνων· τὸ δὲ „ἐκ τῆς ἑαυτῶν" εὐπρεπὲς εἶναι ἀποκρίνασθαι „ἀπιόντας καὶ ἀπολαβεῖν ἃ ἀπ-

emendatio est *εἴκειν*, quo de verbo cf. I 140, 1. Locum in integrum restitutum sic vertimus: atque aperte iubebant eos sibi cedere non abeuntibus ex Boeotorum terra, sed patrio more mortuos studentibus tollere. De *δορί* cf. I 128, 7.

Cap. 99. *εἰ μὲν . . . τὰ σφέτερα.* Boeoti igitur, ut antea templum, ita tunc agros cum cadaveribus permutari voluerunt, et hac tantum condicione ad inducias faciendas et mortuos reddendos parati erant, si Athenienses Delium relinquerent. Sunt autem haec propterea dicta, quod Athenienses Delium tenentes paulo ante *ἐν τῇ Βοιωτῶν ἔτι εἶναι* negaverant, etsi hoc ratione vana *ἐν ᾗ . . . ἐκτήσαντο* confirmatum tantum abest, ut verum sit (cf. 76, 4), ut pugnae locum Atticae decem stadiis propiorem (90, 4) in agro Boeotorum esse ipse Hippocrates c. 95 dixerit. — *εἰ δὲ . . . ποιητέον.* „*Εἰ δὲ ἐν τῇ οἰκείᾳ, οὐ δεῖν αὐτοὺς ἀπαιτεῖν τοὺς νεκρούς, ἀλλ' ἐλθόντας λαμβάνειν.*" *Δούκας.* De *ἐκείνων* pronomine cf. adn. II 7, 2. 11, 6. — *κατὰ τὸ ὑπήκοον.* „I. e. *διὰ τὸ ὑπήκοον, ὅτι τοῖς Ἀθηναίοις ὑπήκοος ἦν.*" Ae. Port. Cf. adn. c. 91. — *καὶ οὐκ ἂν . . . αὐτῶν*, neque tamen eos umquam se invitis potituros illis (cadaveribus). De copulandi particula adversandi vim habenti cf. Kritz. ad Salust. Iug. 107, 3. Walth. ad Tac. Ann. V 3 et alibi, Hand. Tursell. II p. 494 sqq., de formula *βίᾳ σφῶν* adn. I 43, 3. — *οὐδ' αὖ . . . ἐκείνων.* Neque vero inducias pro agro, quem illi suum dicerent, facere volebant, *ἵνα μή*, inquit Dukas, *ὁμολογήσωσι τῶν Ἀθηναίων εἶναι τὴν Ὠρωπίαν.* De particulis *οὐδ' αὖ* vid. adn. 87, 5, de imperfecto adn. I 134, 1, de *δῆθεν* particula adn. I 92 deque eius collocatione adn. I 127, 1. — *τὸ δὲ . . . ἀπαιτοῦσιν*] *εὐπρεπὲς δὲ εἶναι ἀποκρίνασθαι ἐκ τῆς Βοιωτῶν ἀπιόντας τοὺς Ἀθηναίους ἀπολαβεῖν ἅπερ αἰτοῦσιν.* Schol. Logicum verborum ordinem rhetoricis de causis mutandum fuisse satis liquet. „*Καί* significat etiam: wenn sie abzögen, so sollten sie *auch* bekommen, was sie begehrten." Bau., qui hanc particulam similiter 100, 1 post participium legi addit. Articulum

αιτοῦσιν.“ ὁ δὲ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων ἀκούσας ἀπῆλθεν ἄπρακτος.

1 100. Καὶ οἱ Βοιωτοὶ εὐθὺς μεταπεμψάμενοι ἔκ τε τοῦ Μηλιέως κόλπου ἀκοντιστὰς καὶ σφενδονήτας, καὶ βεβοηθηκότων αὐτοῖς μετὰ τὴν μάχην Κορινθίων τε δισχιλίων ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἐκ Νισαίας ἐξεληλυθότων Πελοποννησίων φρουρῶν καὶ Μεγαρέων ἅμα, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὸ Δήλιον καὶ προσέβαλλον τῷ τειχίσματι· ἄλλῳ τε τρόπῳ πειράσαντες καὶ μηχανὴν προσήγαγον, ἔπειτα οἱ αὐτοὶ μηχανὴν προσαγαγόντες τὸ Δήλιον αἱροῦσιν.

2 ἥπερ εἷλεν αὐτό, τοιάνδε. κεραίαν μεγάλην δίχα πρίσαντες ἐκοίλαναν ἅπασαν καὶ ξυνήρμοσαν πάλιν ἀκριβῶς ὥσπερ αὐλόν, καὶ ἐπ᾽ ἄκραν λέβητά τε ἤρτησαν ἁλύσεσι καὶ ἀκροφύσιον ἀπὸ τῆς

Cap. **100.** § 1. *προσέβαλον* codd. Cf. adn.

τό cave ne invita collocatione ad *ἀποκρίνασθαι* referas, cum is sit, de quo Matth. Gr. § 280 egit.

Cap. **100.** § 1. *μεταπεμψάμενοι ἔκ τε* cet. De collocatione verborum cf. adn. I 16. — *ἐκ τοῦ Μηλιέως κόλπου.* Ut videtur, ex foederatis Trachiniis (cf. III 92) atque ex amicis Aetolis, quorum Callienses in hunc sinum versus pertinebant (cf. III 96). Aetolos peritos iaculatores fuisse didicimus III 96. 97. Similiter Trachinii et reliqui Melienses tunc boni erant velites; *οὐ μὴν οὐδὲ Μαλιεῦσι παρέμεινε μελέτη τῶν τόξων*, teste Paus. I 23, 4. — *τῶν ἐκ . . . φρουρῶν.* Cf. c. 69. — *προσέβαλλον.* Imperfecto videtur opus esse, quoniam tota res comprehenditur, cuius singulae partes et exitus deinde describuntur. Class., qui verum tempus restituit, confert II 4, 1 et III 107, 3. Idem intellexit participium *πειράσαντες* non posse referri ad *προσέβαλλον*, ita ut *καὶ προσήγαγον* positum sit pro *καὶ προσαγαγόντες* (cf. Krueg. Gr. § 59, 2 adn. 9); ita enim praesentis potius quam aoristi participium requireretur. Vertendum igitur: atque cum alio modo rem temptassent, etiam machinam admoverunt, quae eadem id cepit.

§ 2. *κεραίαν*, i. e. *δοκόν*. Cf. adn. II 76, 4. „Inter alia exempla *ἐκφράσεως* etiam hunc locum proponit Theon. Progym. c. 11.“ Duk. — *δίχα πρίσαντες.* Quod terebra defuerit, rem ita factam esse adnotat Bloomf. Illa tamen iam Homeri aetate nota fuit. Cf. Od. IX 385 et al. Longitudo igitur trabis videtur obstitisse, quominus terebra facile uterentur. — *ἐπ᾽ ἄκραν (τὴν κεραίαν) . . . ἤρτησαν.* Saepius *ἀρτᾶν* et similia verba cum aliis praepositionibus iungi vidimus II 76, 4 et in adn. III 81, 3. — *ἀκροφύσιον*, fistulam ad flatum ciendum, quae vis huius vocabuli ab Hesych. et aliis gram-

*κεραίας σιδηροῦν ἐς αὐτὸν νεῦον καθεῖτο, καὶ
ἐσεσιδήρωτο ἐπὶ μέγα καὶ τοῦ ἄλλου ξύλου. προσ- 3
ῆγον δὲ ἐκ πολλοῦ ἁμάξαις τῷ τείχει, ᾗ μάλιστα
τῇ ἀμπέλῳ καὶ τοῖς ξύλοις ᾠκοδόμητο· καὶ ὁπότε
εἴη ἐγγύς, φύσας μεγάλας ἐσθέντες ἐς τὸ πρὸς
ἑαυτῶν ἄκρον τῆς κεραίας ἐφύσων. ἡ δὲ πνοὴ 4
ἰοῦσα στεγανῶς ἐς τὸν λέβητα, ἔχοντα ἄνθρακάς
τε ἡμμένους καὶ θεῖον καὶ πίσσαν, φλόγα ἐποίει
μεγάλην καὶ ἧψε τοῦ τείχους, ὥστε μηδένα ἔτι
ἐπ᾽ αὐτοῦ μεῖναι, ἀλλὰ ἀπολιπόντας ἐς φυγὴν
καταστῆναι καὶ τὸ τείχισμα τούτῳ τῷ τρόπῳ
ἁλῶναι. τῶν δὲ φρουρῶν οἱ μὲν ἀπέθανον, δια- 5
κόσιοι δὲ ἐλήφθησαν· τῶν δὲ ἄλλων τὸ πλῆθος
ἐς τὰς ναῦς ἐσβὰν ἀπεκομίσθη ἐπ᾽ οἴκου.*

οἱ νεκροὶ ἀποδίδονται. ἀριθμὸς τῶν ἀποθανόντων.

101. *Τοῦ δὲ Δηλίου ἑπτακαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ 1
ληφθέντος μετὰ τὴν μάχην καὶ τοῦ ἀπὸ τῶν
Ἀθηναίων κήρυκος οὐδὲν ἐπισταμένου τῶν γε-
γενημένων ἐλθόντος οὐ πολὺ ὕστερον αὖθις περὶ
τῶν νεκρῶν, ἀπέδοσαν οἱ Βοιωτοὶ καὶ οὐκέτι ταὐ-
τὰ ἀπεκρίναντο. ἀπέθανον δὲ Βοιωτῶν μὲν ἐν 2
τῇ μάχῃ ὀλίγῳ ἐλάσσους πεντακοσίων, Ἀθηναίων
δὲ ὀλίγῳ ἐλάσσους χιλίων καὶ Ἱπποκράτης ὁ*

maticis Graecis illustratur. Distinguitur a follibus § 3. Deinde *ἀπό* est von ... her. — *καθεῖτο*, demissa erat, ging hinunter. Cf. adn. 103, 5. — *ἐπὶ μέγα ... τοῦ ἄλλου ξύλου*. Cf. adn. II 76, 4 et de *ἄλλος* adn. I 128, 5.

§ 3. *ἐκ πολλοῦ*, e longinquo. — *τῇ ἀμπέλῳ καὶ τοῖς ξύλοις*. Cf. 90, 2 et ibi adn.

§ 4. *στεγανῶς*, i. e. per fistulam cavatam. — *τοῦ τείχους*. Est genetivus partitivus.

§ 5. *τῶν δὲ ἄλλων τὸ πλῆθος*. Ceterorum Delii praesidiariorum maior pars debet esse, cum de reliquo exercitu iam c. 96 extr. actum sit. Clarius Diod. l. d. *τῶν δὲ φρουρούντων τὸ Δήλιον οἱ πλείους* (quod non verum videtur) *μὲν μαχόμενοι γενναίως ἀπέθανον, διακόσιοι δὲ ἥλωσαν, οἱ δὲ λοιποὶ κατέφυγον εἰς τὰς ναῦς καὶ διεκομίσθησαν μετὰ τῶν ἄλλων* (quod post pugnam infelicem *διατεῖναι πρὸς τὰς ἰδίας ναῦς* dixit) *εἰς τὴν Ἀττικήν*.

Cap. **101**. § 1. *ἑπτακαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ*. Cum idem numerale VII 28, 3 legatur, Krueger frustra *ἑβδόμῃ καὶ δεκάτῃ* coniecit, etsi plerumque *παρατάξει* in talibus numeris Thucydides utitur. Cf. sd. I 87, 6. — *τοῦ κήρυκος ... αὖθις*. Cf. 97, 2.

§ 2. *Ἱπποκράτης*. Hipponicum orationis contra Alcib. § 13 auctor male nominat. Cf.

στρατηγός, ψιλῶν δὲ καὶ σκευοφόρων πολὺς
ἀριθμός.
3 Μετὰ δὲ τὴν μάχην ταύτην καὶ ὁ Δημοσθέ-
νης ὀλίγῳ ὕστερον, ὡς αὐτῷ τότε πλεύσαντι τὰ
περὶ τὰς Σίφας τῆς προδοσίας πέρι οὐ προυχώ-
ρησεν, ἔχων τὸν στρατὸν ἐπὶ τῶν νεῶν τῶν τε
Ἀκαρνάνων καὶ Ἀγραίων καὶ Ἀθηναίων τετρα-
κοσίους ὁπλίτας, ἀπόβασιν ἐποιήσατο ἐς τὴν Σι-
4 κυωνίαν. καὶ πρὶν πάσας τὰς ναῦς καταπλεῦσαι
βοηθήσαντες οἱ Σικυώνιοι τοὺς ἀποβεβηκότας
ἔτρεψαν καὶ κατεδίωξαν ἐς τὰς ναῦς, καὶ τοὺς
μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβον· τρο-
παῖον δὲ στήσαντες τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους
ἀπέδοσαν.

Δημοσθένης ἐς τὴν Σικυωνίαν ἀπόβασιν ποιεῖται.

5 Ἀπέθανε δὲ καὶ Σιτάλκης Ὀδρυσῶν βασιλεὺς
ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τοῖς ἐπὶ Δηλίῳ, στρατεύ-
σας ἐπὶ Τριβαλλοὺς καὶ νικηθεὶς μάχῃ. Σεύθης
δὲ ὁ Σπαρδόκου ἀδελφιδοῦς ὢν αὐτοῦ ἐβασί-

Σιτάλκου θάνατος.

Cap. **101.** § 5. *Σπαραδίκου* D., *Περσίδου* Mosqu., reliqui *Σπαραδόκου*. Alius vir eiusdem nominis in Corp. inscr. Gr. n. 107 *Σπάρτοκος* nominatur. Quare veram hic formam *Σπάρδοκος* puta-

ed. mai. — *ψιλῶν ... πολὺς ἀριθμός.* Ne haec cum c. 94 extr. pugnent, Haack. lixis adiectis maxime numerum auctum, Bloomf. levis armaturae milites in fuga ab equitibus Boeotis interfectos esse arbitratur. Goeller certe Atheniensibus defuisse tantum *ψιλοὺς ἐκ παρασκευῆς ὡπλισμένους* affirmans errat vel difficultatem male explicat; nam pugnae ex aliis quoque leviter armatis non interfuisse nisi paucos Thucydides dixit c. 94.

§ 3. *ὡς αὐτῷ ... προυχώρησεν.* Cf. c. 89. — *Ἀκαρνάνων καὶ Ἀγραίων.* Vid. c. 77. — *καὶ Ἀθηναίων ... ὁπλίτας.* „Ante haec verba comma posui, ut omnes hos quadringentos gravis armaturae milites classiarios quadraginta navium Atticarum, quibus Demosthenem in sinu Corinthio praepositum esse c. 77 legimus, fuisse ostenderem.“ Arn. Cf. plura in ed. mai. et de numero classiariorum adn. III 95.

§ 5. *ἀπέθανε ... Σιτάλκης.* A percussore, quocum Athenienses amicitiam iunxerint, interfectus esse dicitur in Philip. Epist. § 9. Cf. Iacobs. ad translat. Demosth. orat. publ. p. 528. — *Ὀδρυσῶν βασιλεύς* ut *Θρᾳκῶν βασιλεύς* II 29, 1. 95, 1, *βασιλεὺς Λιβύων* I 104, 1. Cf. sd. II 74, 2. — *ὑπὸ τὰς ... Δηλίῳ.* Simillime 129, 2 *ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνοις ἐν τῇ Λύγκῳ.* — *Τριβαλλούς.* Cf. II 96, 4. —

*λευσεν Ὀδρυσῶν τε καὶ τῆς ἄλλης Θρᾴκης, ἧσπερ
καὶ ἐκεῖνος.*

Βρασίδας στρατεύει ἐς Ἀμφίπολιν. παρέκβασις περὶ τῆς κτίσεως, τοῦ τόπου καὶ τοῦ ὀνόματος ταύτης τῆς πόλεως.

102. *Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Βρασίδας ἔχων* 1
*τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης ξυμμάχους ἐστράτευσεν ἐς Ἀμφί-
πολιν τὴν ἐπὶ Στρυμόνι ποταμῷ Ἀθηναίων
ἀποικίαν. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ἐφ' οὗ νῦν ἡ πό-* 2
*λις ἐστὶν ἐπείρασε μὲν πρότερον καὶ Ἀρισταγόρας
ὁ Μιλήσιος φεύγων βασιλέα Δαρεῖον κατοικίσαι,
ἀλλὰ ὑπὸ Ἠδώνων ἐξεκρούσθη, ἔπειτα δὲ καὶ οἱ
Ἀθηναῖοι ἔτεσι δύο καὶ τριάκοντα ὕστερον, ἐποί-
κους μυρίους σφῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων τὸν
βουλόμενον πέμψαντες, οἳ διεφθάρησαν ἐν Δρα-
βησκῷ ὑπὸ Θρᾳκῶν. καὶ αὖθις ἑνὸς δέοντι τρια-* 3
*κοστῷ ἔτει ἐλθόντες οἱ Ἀθηναῖοι, Ἅγνωνος τοῦ
Νικίου οἰκιστοῦ ἐκπεμφθέντος, Ἠδῶνας ἐξελά-
σαντες ἔκτισαν τὸ χωρίον τοῦτο, ὅπερ πρότερον*

mus parte codd. II 101, 5 servatam; nam retinendam esse δ litteram. similis ambiguitas nominum *Ἀδραμύττιον Ἀτραμύττιον* (cf. Steph Byz. s. v. *Ἀδραμύτειον*) et *Μηκυβερναῖοι Μηκυπερναῖοι* (cf. indic. Inscr. Att. I) ostendit. Cf. sd. II 101, 5.

Cap. **102**. § 2. *Δραβησκῷ* Vat. Aug. Cass. Gr. Ar. Chr. Ven. M. m., alii *Δραβήσκῳ*. Cf. Herodian. I p. 153.

§ 3. *Ἠδῶνας*, ut II 99, Cl. Reg. Mosqu. Ar. Chr. Bekk., qui in ed. ster. vulgatum *Ἤδωνας* ex solo m. affert. Cf. Herodian. I p. 25.

ἧσπερ ... ἐκεῖνος. Cf. II 96. 97.

Cap. **102**. § 1. *τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης ξυμμάχους.* Cf. adn. I 56, 2. — *Ἀμφίπολιν.* De universis huius urbis rebus vid. Clint. Fast. Hell. Append. IX p. 275 sqq. et alios in ed. mai. laudatos.

§ 2. *τὸ δὲ χωρίον τοῦτο* cet. Cf. Diod. XII 68. — *Ἀρισταγόρας.* „Vid. Herod. V 11 et 124." Duk. — *ἔτεσι ... ὕστερον.* De anno rei cf. adn. I 100, 3 et hic paulo post § 3. Antea ad *οἱ Ἀθην.* nominativum suppl. *ἐπείρασαν κατοικίσαι.* — *ἐποίκους.* Cf. adn. II 27, 1. — *διεφθάρησαν ἐν Δραβησκῷ.* Cf. I 100, 3 et ibi adn. In situ definiendo a Leakio dissentit Tafel de viae Egnatiae parte orient. p. 10. Inter Philippos et Strymonem fuisse cum ex Appi. Civ. IV 105 appareat, locus in Kiepertii tabula ei assignatus probari non potest.

§ 3. *ἑνὸς δέοντι τριακοστῷ ἔτει.* Euthymene archonte sive Ol. LXXXV 4, a. Chr. 437. Vid. Diod. XII 32. Schol. Aeschin. p. 755 Reisk. Clint. ad h. a. Sed cum de reliquis quae hic memorantur temporibus viri docti dissentiant, ne de hoc quidem anno satis inter eos constat. Cf. adn. I 100, 3. — *Ἅγνωνος ... ἐκπεμφθέν-*

4 *Ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλοῦντο. ὡρμῶντο δὲ ἐκ τῆς Ἠιόνος, ἣν αὐτοὶ εἶχον ἐμπόριον ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ποταμοῦ ἐπιθαλάσσιον, πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους ἀπέχον ἀπὸ τῆς νῦν πόλεως, ἣν Ἀμφίπολιν Ἅγνων ὠνόμασεν, ὅτι ἐπ᾽ ἀμφότερα περιρρέοντος τοῦ Στρυμόνος [διὰ τὸ περιέχειν αὐτὴν] τείχει μακρῷ ἀπολαβὼν ἐκ ποταμοῦ ἐς*

τος. De modo, quo hic illo loco potitus sit, vid. Polyaen. Strateg. VI 53, de monumentis eius Thuc. V 11, de aliis rebus ab eo gestis Ind. verb. — *Ἐννέα ὁδοί.* Cf. I 100, 3. — *ἐκαλοῦντο.* Cf. Matth. Gr. § 305, de Latinis Krueg. Gr. § 294 adn. 3.

§ 4. *πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους.* Diod XII 73 *ὡς τριάκοντα.* Ab ostiis Strymonis *τὸν ἀνάπλουν εἰς Ἀμφίπολιν κ᾽ σταδίων* esse dicit Strab. 331 fragm. 35. — *Ἀμφίπολιν . . . ὠνόμασεν.* Causam nominis in verbis *ὅτι περιφανῆ ἐς θάλασσάν τε καὶ τὴν ἤπειρον ᾤκισεν* inesse debere orationis conformatio videtur docere. Quare a city looking down two ways interpretatur Arn. At Stephanus Byz. certe magis ad verba *ἐπ᾽ ἀμφότ. περιρρ.* respiciendum existimavit *διὰ τὴν περίρροιαν τοῦ Στρυμόνος* vocari dicens. Cf. etiam Lob. Paral. Gr. II p. 382. — *ἐπ᾽ ἀμφότερα περιρρέοντος τοῦ Στρυμόνος.* Ex his verbis et proximis *ἐκ ποταμοῦ ἐς ποταμόν* Strymonem prope Amphipolim in duas partes dividi et delta quoddam facere, in quo urbs sita esset, collegerunt Gatterer et Mannert. Geogr. VII p 236. Voemelius autem Prolegom. in Demosth. or. Philipp. p. 33 cum Strymonem non duobus, sed uno brachio in mare profluere ex geographis recentioribus didicisset, illis partibus urbem ut insulam cinctam esse finxit. Quod si verum esset, Hagno non murum *ἐκ ποταμοῦ ἐς ποταμόν* exstruxisset. Omnino autem Strymonis e Cercinitide palude (hodie Takino) effluentis brachia nulla esse aut per naturam loci esse potuisse clarissime docet Cousinery Maced. I, quem de ruinis Amphipolis prope Jenikoei (Jenikievi, Graece Neochori) sitis vid. p. 122 sqq. Ideo igitur Strymonem utrimque (i. e. a duobus lateribus) circumfluere dici, quia flexus eius illic esset, Cousin. et Arn. intellexerunt. — *διὰ τὸ περιέχειν αὐτήν,* „quo urbem plane cingeret (flumine utrimque clausam, tunc et muro claudendam)." Bau. Sed neque Hagno neque murus urbem cinxisse potest. Illud verbi *περιέχειν* notio vetat, hoc eo statuere prohibemur, quod maiorem tantum urbis partem flumen cingebat. Quare Dobraeo auctore haec verba interpretis esse censemus, qui urbem inde nomen accepisse indicare voluit, quod amnis eam circumflueret. — *τείχει . . . ἐς ποταμόν,* muro longo a fluvio ad fluvium ducto circumseptam, propr. a reliqua terra separatam. Cf. adn. I 7. „Strymon a septentrione veniens ab hac parte in urbem se illidit, inde autem in occidentem Cerdylii montem sequens declinat. [Quem collem posteaquam ambiit, in meridiem flectitur.] Haec cursus mutatio effecit, ut Thuc. verbis *ἐκ ποταμοῦ ἐς ποταμόν* uteretur." Cou-

ποταμὸν περιφανῆ ἐς θάλασσάν τε καὶ τὴν ἤπειρον ᾤκισεν.

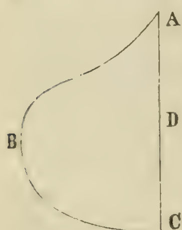
ἐφ' ἣν πορευθεὶς ὁ Βρασίδας προδοσίᾳ Ἀργιλίων, οἳ τῶν Ἀθηναίων ἀφίστανται, τὴν γέφυραν τοῦ Στρυμόνος διαβαίνει

103. Ἐπὶ ταύτην οὖν ὁ Βρασίδας ἄρας ἐξ 1
Ἀρνῶν τῆς Χαλκιδικῆς ἐπορεύετο τῷ στρατῷ. καὶ
ἀφικόμενος περὶ δείλην ἐπὶ τὸν Αὐλῶνα καὶ Βορμίσκον, ᾗ ἡ Βόλβη λίμνη ἐξίησιν ἐς θάλασσαν,
καὶ δειπνοποιησάμενος ἐχώρει τὴν νύκτα. χειμὼν 2
δὲ ἦν καὶ ὑπένιφεν· ᾗ καὶ μᾶλλον ὥρμησε, βουλόμενος λαθεῖν τοὺς ἐν τῇ Ἀμφιπόλει πλὴν τῶν

Cap. **103.** § 1. *Βρομίσκον* It. Vat. Mosqu. Bekk. tacitique Aug. et m., sed hic certe vix iure; vulgo *Βρωμίσκον*. Restituimus eam nominis formam, quam praebent Steph. Byz. et Herodian. I p. 153.

§ 2. *ὑπένειφεν* plerique. Cf. sd. III 23, 5.

sin. l. d. p. 127. „Si recte se habet tabula Barbiei du Bocage, hoc modo: ABC Strymon, ADC *τεῖχος*. Concicio in Strymone flexum esse [talem], ut collem sive rupem prope cingat, i. e. collem situm esse alicubi in spatio ABCD.“ Dobr.

— *περιφανῆ . . . ἤπειρον.* Cum urbs partim in clivo septentrionali, partim in clivo australi eius, quem diximus, collis sita esset. Cf. adn. V 10, 2.

Cap. **103.** § 1. *Ἀρνῶν.* Cf. Steph. in v. *Ἄρνη*. Calarna aliorum putatur esse. Ab ostio Bolbes paludis non multum abfuisse ex Thucydidis narratione intellegitur. — *τὸν Αὐλῶνα καὶ Βορμίσκον.* Bormiscus a Steph. Byz. dicitur locus esse, ubi Euripides perierit. „In itinerario Hierosolymitano [p. 604] corruptum nomen Peripidis tamquam XX mil. ab Amphipoli distantis invenitur et subiuncta sunt haec verba: ibi positus est Euripides poeta. Ammianus Marcellinus de eodem loco loquitur XXVII p. 339 ed. Vales., mentionem faciens Arethusae convallis et stationis, in qua visitur Euripidis sepulcrum. [Cf. Mannert. Geogr. VII p. 469 et Taf. de viae Egnat. parte orient. p. 7 sq.] Arethusam convallem et stationem liquet esse Aulonem et Bormiscum Thucyd.“ Arn. „Parvus rivus exit ex Besikia palude et pervadens per hiatum montis in mare effluit. Hic hiatus est in via magna Thessalonica Byzantium ferenti. — Est praesidium in his faucibus. (Vocabantur olim fauces Arethusae, nunc Besikiae, a Turcis Rumili-Boghazi.) Cumque Aulonis nomen satis fauces indicet, Bolben esse Besikiam paludem et Bormiscum prope ostium rivi manifestum est.“ Leak. Graec. sept. III p. 169 sq. et p. 461. Add. Cousin. Maced. I p. 117 sq., qui rivum unum fere miliarium longum esse dicit p. 116. — *Βόλβη.* Cf. I 58, 2 et ibi adn. — *ἐξίησιν.* Cf. sd. I 46, 4.

§ 2. *χειμών.* Cf. adn. 6, 1.

3 προδιδόντων. ἦσαν γὰρ Ἀργιλίων τε ἐν αὐτῇ οἰκήτορες (εἰσὶ δὲ οἱ Ἀργίλιοι Ἀνδρίων ἄποικοι) καὶ ἄλλοι οἳ ξυνέπρασσον ταῦτα, οἱ μὲν Περδίκκᾳ πει-
4 θόμενοι, οἱ δὲ Χαλκιδεῦσι. μάλιστα δὲ οἱ Ἀργίλιοι, ἐγγύς τε προσοικοῦντες καὶ ἀεί ποτε τοῖς Ἀθηναίοις ὄντες ὕποπτοι καὶ ἐπιβουλεύοντες τῷ χωρίῳ, ἐπειδὴ παρέτυχεν ὁ καιρὸς καὶ Βρασίδας ἦλθεν, ἔπραξάν τε ἐκ πλείονος πρὸς τοὺς ἐμπολιτεύοντας σφῶν ἐκεῖ ὅπως ἐνδοθήσεται ἡ πόλις, καὶ τότε δεξάμενοι αὐτὸν τῇ πόλει καὶ ἀποστάντες τῶν Ἀθηναίων ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ κατέστησαν τὸν στρατὸν πρὸ ἕω ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ ποτα-

καὶ τὰ ἔξω τῶν Ἀμφιπολιτῶν αἱρεῖ.

§ 4. πρόσω libri, nisi quod Pal. προεωι, Cass. in marg. man. rec. γρ. καὶ πρὸ ἕω. Bekk. in ed. ster. tacet quidem de Aug. It. Vat., sed huic silentio nihil tribuendum esse inde, quod in mai. exempl. praeter marg. Cass. ceteros libros πρόσω habere clare dicit, apparet. Nihilominus πρὸ ἕω praeferendum est. Cum enim

§ 3. **Ἀργιλίων.** Argilum Bysaltiae urbem inter Novem vias sive Amphipolim et Syleum campum sitam fuisse ex Herod. VII 115 discimus. Cf. Cousin. l. d. p. 118 sq.

§ 4. **ἔπραξάν τε ... ἡ πόλις.** Cum haec cohaereant cum superioribus **οἱ Ἀργίλιοι**, verba, ut nunc leguntur, valent: Argilii ..., postquam opportunitas oblata est et Brasidas advenit, et ex longiore tempore (et multo ante) cum suis illic domicilia habentibus, ut urbs dederetur, egerunt (vel egerant) et cet. At si, postquam opportunam occasionem invenerunt, et post adventum Brasidae demum de prodenda Amphipoli cogitare coeperunt, iam ex longiore tempore seu multo ante id fecisse existimari non posse videantur. Bloomf. tamen **ἐκ πλείονος**, de quibus cf. adn. 42, 3, non subtilius interpretanda neque de ullo tempore, quod Brasidae profectioni in Macedoniam et Thraciam antecesserit, intellegenda esse dicit. Quod si tenueris et simul ad **ἦλθεν** non **ἐπ' Ἄργιλον καὶ Ἀμφίπολιν**, sed **ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης** audiveris, forsitan correctione **πράξαντες** pro verbis **ἔπραξάν τε** a Krueg. proposita non opus sit. Librorum memoriam nunc etiam tuetur Class. **Ἐμπολιτεύειν** redit 106, 1, de **ἐνδιδόναι** cf. interpr. ad V 62, 2. — **δεξάμενοι ... τῇ πόλει.** Similiter **δέχεσθαι πόλει** VI 50, 1, **ὅρμῳ** VI 44, 2, contra **ἐς τὴν πόλιν** III 28, 1, **ἐς τὸν Πειραιᾶ** VIII 90, 3. Cum Latini quoque recipere aliquem urbe, tecto dicant, dativum non loci, sed instrumenti esse certum est. **Δέχεσθαι ἐν τόπῳ** apud Thuc. et alios Atticos non legitur, etsi Homerus dixit Il. XVIII 331, ut sidera in coelo recepta Ov. Met. II 529. — **κατέστησαν.** Cf. adn. 78, 6. — **πρὸ ἕω.** Cf. sd. — **τὴν γέφυραν τοῦ ποτ.** Hunc pontem eodem loco, ubi nunc esset, fuisse suspicatur Leak. l. d. p. 196.

μοῦ. ἀπέχει δὲ τὸ πόλισμα πλέον τῆς διαβάσεως, 5
καὶ οὐ καθεῖτο τείχη ὥσπερ νῦν, φυλακὴ δέ τις
βραχεῖα καθειστήκει· ἣν βιασάμενος ῥᾳδίως ὁ
Βρασίδας, ἅμα μὲν τῆς προδοσίας οὔσης, ἅμα
δὲ καὶ χειμῶνος ὄντος, καὶ ἀπροσδόκητος προσ-
πεσών, διέβη τὴν γέφυραν, καὶ τὰ ἔξω τῶν
Ἀμφιπολιτῶν οἰκούντων κατὰ πᾶν τὸ χωρίον
εὐθὺς εἶχε.

διὰ ταῦτα θόρυβος γίγνεται ἐν τῇ πόλει. οἱ δὲ ἐναντίοι τοῖς προδιδοῦσι πέμπουσιν ἐπὶ Θουκυδίδην, κελεύοντες βοηθεῖν.

104. Τῆς δὲ διαβάσεως αὐτοῦ ἄφνω τοῖς ἐν 1
τῇ πόλει γεγενημένης, καὶ τῶν ἔξω πολλῶν μὲν
ἁλισκομένων, τῶν δὲ καὶ καταφευγόντων ἐς τὸ
τεῖχος, οἱ Ἀμφιπολῖται ἐς θόρυβον μέγαν κατ-
έστησαν, ἄλλως τε καὶ ἀλλήλοις ὕποπτοι ὄντες.
καὶ λέγεται Βρασίδαν, εἰ ἠθέλησε μὴ ἐφ' ἁρπα- 2
γὴν τῷ στρατῷ τραπέσθαι, ἀλλ' εὐθὺς χωρῆσαι
πρὸς τὴν πόλιν, δοκεῖν ἂν ἑλεῖν. νῦν δὲ ὁ 3
μὲν ἱδρύσας τὸν στρατὸν ἐπὶ τὰ ἔξω ἐπέδραμε,

addito *πρόσω* nullo sententiae damno carere possimus, maximi momenti est Brasidam ante lucem, priusquam ab Amphipolitanis conspiceretur (cf. § 2), ad pontem pervenisse. Nam quominus in eandem sententiam, *ἐκείνῃ τῇ νυκτί* ad *κατέστησαν* referamus, id obstat quod *δεξάμενοι καὶ ἀποστάντες* accuratiore praeter *τότε* temporis definitione egent, ut hoc illa nocte, qua Brasidas iter persequebatur (cf. § 1), factum esse clare cognoscatur.

§ 5. *ἀπέχει δὲ ... διαβάσεως*, aberat autem oppidum (Amphipolis) longius a transitu, i. e. haud ita brevis erat distantia. Cf. *ἐκ πλείονος* 103, 4. VIII 88, 1. — *οὐ καθεῖτο τείχη*, non demissi erant muri brachio ad Strymonem deducto, ut „Syracusarum partem Livius describit l. XXIV brachio muri demisso iunctam.“ Bau. „Cf. Verg. Aen. III 353 et Thucyd. V 52, 2 *τείχη καθεῖναι ἐς θάλασσαν*.“ Bloomf. — *ὥσπερ νῦν*. „*Ἀπολαβόντες γὰρ νῦν ἐν τῇ πόλει πλεῖον χωρίον μακροτέρῳ τείχει ἐγγύτερον τῇ γεφύρᾳ ἐγίνοντο*.“ *Δούκας*. Cf. Leak. l. d. p. 196 sq. Statum Amphipolis, antequam historiam suam scripsit Thucydides, mutatum esse appa-ret etiam ex V 10, 6. 11, 1. — *βραχεῖα*. Cf. adn. I 14, 3. — *ἀπροσδόκητος*. Plerumque apud Thuc. active legitur (cf. adn. II 33, 3), hic passive, ut VIII 23, 3. — *τὰ ἔξω τῶν Ἀμφιπολιτῶν*, Amphipolitanorum res eas, quae erant extra urbem. Cf. II 5, 4 *ἐπεβούλευον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν* et de re Diod. XII 68. — *χωρίον*, regionem. Cf. adn. I 63, 1. II 47, 3.

Cap. **104**. § 2. *Βρασίδαν ... δοκεῖν ἂν ἑλεῖν*, Brasidam ... videri (seu probabile esse) eam fuisse capturum. Ceterum Brasidam defendit Bloomf.

§ 3. *ἱδρύσας*. Alibi *καθίσας*.

καὶ ὡς οὐδὲν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἔνδον ὡς προσεδέχετο

4 ἀπέβαινεν, ἡσύχαζεν· οἱ δὲ ἐναντίοι τοῖς προδιδοῦσι, κρατοῦντες τῷ πλήθει ὥστε μὴ αὐτίκα τὰς πύλας ἀνοίγεσθαι, πέμπουσι μετὰ Εὐκλέους τοῦ στρατηγοῦ, ὃς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν παρῆν αὐτοῖς φύλαξ τοῦ χωρίου, ἐπὶ τὸν ἕτερον στρατηγὸν τῶν ἐπὶ Θρᾴκης, Θουκυδίδην τὸν Ὀλόρου, ὃς τάδε ξυνέγραψεν, ὄντα περὶ Θάσον (ἔστι δὲ ἡ νῆσος Παρίων ἀποικία, ἀπέχουσα τῆς Ἀμφιπόλεως ἡμίσεος ἡμέρας μάλιστα πλοῦν), κελεύ-

5 οντες σφίσι βοηθεῖν. καὶ ὁ μὲν ἀκούσας κατὰ τάχος ἑπτὰ ναυσὶν αἳ ἔτυχον παροῦσαι ἔπλει, καὶ ἐβούλετο φθάσαι μάλιστα μὲν οὖν τὴν Ἀμφίπολιν, πρίν τι ἐνδοῦναι, εἰ δὲ μή, τὴν Ἠιόνα προκαταλαβών.

1 105. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Βρασίδας δεδιὼς καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Θάσου τῶν νεῶν βοήθειαν καὶ πυνθανόμενος τὸν Θουκυδίδην κτῆσίν τε ἔχειν τῶν χρυσείων μετάλλων ἐργασίας ἐν τῇ περὶ ταῦτα

Βρασίδας δὲ δεδιὼς τὴν βοήθειαν ξύμβασιν μετρίαν ὑποτείνει.

Cap. **104**. § 3. καὶ ὡς. Ὡς ab optimis libris abest, atque antea pro ἐπί in Laur. legitur ἐπεί; sed nihil mutandum est.

§ 4. ἐκ τῶν Ἀθηναίων codd. Cf. sd. I 110, 4.

τῶν ἐπί It. M. Vat. H. Bekk. tacitique apud hunc Aug. et Pal. Vulgo τὸν ἐπί. Si τῶν legatur, Thucydidem se et Euclem simul praefectos τῶν ἐπὶ Θρᾴκης fuisse dicere eamque sententiam fortasse meliorem esse, scriptura τόν autem Thucydidem alterum ducem, qui circa Thraciam versatus sit, appellari et patet et adnotat Arn.

ἡμίσεος. It. Vat. H. et corr. Cl. ἡμισείας, quam grammaticorum manifestam correctionem male recepit Bekk. Vid. Buttm. Gr. max. I § 62 adn. 1* et Matth. Gr. § 119 b, 5. Ἡμίσεος neutrum est, ut 83, 6, et ἥμισυ ἡμέρας est dicendi genus simile notis μέσον ἡμέρας, μέσον νυκτῶν. Vid. Xen. Cyr. IV 4, 1 et Matth. Gr. § 442, 3.

§ 4. μετὰ Εὐκλέους, im Einverständniss mit Eukles. Cf. ad V 44, 1 et VIII 73, 3. — φύλαξ τοῦ χωρίου. Cf. Harpocr. s. v. ἐπίσκοποι: οἱ παρ' Ἀθηναίων εἰς τὰς ὑπηκόους πόλεις ἐπισκέψασθαι τὰ παρ' ἑκάστοις πεμπόμενοι ἐπίσκοποι καὶ φύλακες ἐκαλοῦντο, οὓς οἱ Λάκωνες ἁρμοστὰς ἔλεγον. Cf. Boeckh. Oec. civ. Ath. I p. 533.

§ 5. μὲν οὖν. Cf. adn. III 101, 2.

Cap. **105**. § 1. δεδιὼς καί. De καί per synchysin traiecto cf. adn. III 67, 6. — τὸν Θουκυδίδην . . . Θρᾴκῃ. Plerique interpretes conversionibus suis vocabulum ἐργασίας in

Θράκῃ καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἠπειρωτῶν, ἠπείγετο προκατασχεῖν, εἰ δύναιτο, τὴν πόλιν, μὴ ἀφικνουμένου αὐτοῦ τὸ πλῆθος τῶν Ἀμφιπολιτῶν, ἐλπίσαν ἐκ θαλάσσης ξυμμαχικὸν καὶ ἀπὸ τῆς Θράκης ἀγείραντα αὐτὸν περιποιήσειν σφᾶς, οὐκέτι προσχωροίη. καὶ τὴν 2 ξύμβασιν μετρίαν ἐποιεῖτο, κήρυγμα τόδε ἀνειπών, Ἀμφιπολιτῶν καὶ Ἀθηναίων τῶν ἐνόντων τὸν μὲν βουλόμενον ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ τῆς ἴσης καὶ ὁμοίας μετέχοντα μένειν, τὸν δὲ μὴ ἐθέλοντα ἀπιέναι τὰ ἑαυτοῦ ἐκφερόμενον πέντε ἡμερῶν.

Cap. **105.** § 1. *προχωροίη* Pal.; reliqui *προσχωροῖ* vel *προχωροῖ* praeter paucos, qui *προσχωρεῖ* vel *προχωρεῖ* habent. Cf. sd. III 16, 1.

Plut. Cim. c. 4 verbis *τὰ χρυσεῖα περὶ τὴν Θράκην ἐκέκτητο* omissum non expresserunt, quo Bloomf. significari dicit Thucydidem possessorem fuisse metallorum, quae in illa Thraciae parte exercerentur. Sed rectius *ἐργασίας* ex *κτῆσιν* voce pendere statues, ut verba valeant Thucydidi fuisse ius et potestatem exercendorum metallorum auri. Cf. Boeckh. Oecon. civ. Ath. I p. 420 sqq. Schoemann. Antiqu. Gr. I p. 450. De re praeter Plut. vid. Marcell. Vit. § 14. 19 et ibi § 20 adn., de ipsis his auri fodinis adn. I 100, 2. — *ἀπ' αὐτοῦ*, i. e. *ἀπὸ τοῦ ἔχειν τὴν κτῆσιν.* De *ἀπό* praep. vid. Mor. ad Isocr. Pan. c. 27. — *δύνασθαι* ita dictum est, ut I 33, 2. II 29, 1. — *ἐν τοῖς πρώτοις*, apud primores. Haec huius vocabuli notio non rara est. Cf. 108, 7. 132, 2 interpr. Hom. Od. VI 60. Primi homines eidem etiam a Latinis vocantur. Cf. Zumpt. ad Cic. Verr. IV 23, 50. Male *ἐν τοῖς πρῶτον* Bekk., quasi ipse quoque Thucydides eius continentis incola fuerit. — *ἐκ θαλάσσης ... ἀγείραντα*, collectis ex mari (ex Thaso et adiacentibus civitatibus maritimis) auxiliis (navalibus) et ex Thracia (terrestribus). Hinc colligere licet Thucydidem non paratum habuisse exercitum secum Athenis eductum, quo statim Amphipolim praesidio firmare posset, sed in illis demum regionibus parasse (ut Simonides c. 7) eaque de causa accedente Brasida ad Thasum commoratum esse. Cum autem Brasida opinione celerius progresso ab Amphipolitanis auxilio vocatus esset, maiores copias non oppertus septem quae forte aderant navibus haud cunctanter ad tuendam urbem profectus est (104, 5). Ita facile crimina diluuntur, quibus scriptorem ob rem male gestam afficiunt Grot. Hist. Gr. VI p. 564 sqq. (vers. germ. III p. 632 sqq.), Mur. Hist. crit. litt. Gr. V p. 32 sqq., Oncken. Athen. et Hell. II p. 321 sqq. Aliis causis eum defendit Hieckius in commentatione de Th. proditione scripta (progr. Berolin. 1869).

§ 2. *καὶ τὴν ξύμβασιν* cet. Cf. Polyaen. I 38, 3 et Diod. — *τῆς ἴσης ... μετέχοντα.* Cf. adn. I 15, 2. 27, 1. — *τὸν δὲ μὴ ἐθέλοντα.* Suppl. *μένειν.*

1 106. *Οἱ δὲ πολλοὶ ἀκούσαντες ἀλλοιότεροι ἐγένοντο τὰς γνώμας, ἄλλως τε καὶ βραχὺ μὲν Ἀθηναίων ἐμπολιτεῦον, τὸ δὲ πλεῖον ξύμμικτον, καὶ τῶν ἔξω ληφθέντων συχνοὶ οἰκεῖοι ἔνδον ἦσαν· καὶ τὸ κήρυγμα πρὸς τὸν φόβον δίκαιον εἶναι ὑπελάμβανον, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι διὰ τὸ ἄσμενοι ἂν ἐξελθεῖν, ἡγούμενοι οὐκ ἐν ὁμοίῳ σφίσιν εἶναι τὰ δεινὰ καὶ ἅμα οὐ προσδεχόμενοι βοήθειαν ἐν τάχει, ὁ δὲ ἄλλος ὅμιλος πόλεώς τε ἐν τῷ ἴσῳ*

γίγνεται οὖν ἡ ὁμολογία. Θουκυδίδης δὲ ἐς Ἠιόνα καταπλεῖ.

Cap. **106**. § 1. *ὑπελάμβανον* M. Cass. Cl. Ven. T. F. Lugd. D. I. Ar. Chr. Dan. Vulgo et Bekk. *ἐλάμβανον.* Quod verbum ubi videtur idem valere quod *ὑπολαμβάνειν* (cf. adn. II 42, 4. III 38, 4), cum proprie sit accipere in aliquam partem, interpretari (cf. III 56, 3. 59, 1. IV 17, 3. VI 27, 3. 53, 3. 61, 1 et Steph. Thes.), cum infinitivo vel enuntiato pendenti alibi non coniungitur. Contra ab *ὑπολαμβάνειν* infinitivus eadem ratione pendet qua *ὡς* cum indicativo VI 84, 1. Cf. Xen. Cyr. V 4, 49. Plat. Phaed. 86 b.

Cap. **106**. § 1. *ἀλλοιότεροι ἐγένοντο τὰς γνώμας*] *ἤγουν μετεβλήθησαν τὴν προαίρεσιν*. Schol. Respondet his *τετραμμένον* § 2. Cf. II 59, 1 *ἠλλοίωντο τὰς γνώμας* et Schneid. ad Xen. Comment. III 10, 6 atque de comparativo Matth. Gr. § 457. — *ἄλλως τε καὶ . . . ἐμπολιτεῦον*. De nominativis cf. Matth. Gr. § 562 adn. 1, de verbis *βραχὺ Ἀθηναίων* Matth. Gr. § 442, 3, de *ἐμπολιτεύειν* c. 103. — *τὸ δὲ πλεῖον ξύμμικτον*. Cf. 103, 3. Aristot. Pol. V 2. Boeckh. Inscr. II p. 64. — *τῶν ἔξω ληφθέντων*. Vid. 104, 1. — *πρὸς τὸν φόβον*, pro metu suo. Cf. adn. III 37, 3. — *διὰ τὸ ἂν ἐξελθεῖν*, quod, si oblata condicio acciperetur, lubenter exituri erant. Cf. adn. 47, 2. — *οὐκ ἐν ὁμοίῳ . . . εἶναι*, haud in aequo (cf. adn. II 49, 5) sibi fore pericula i. e. minora fore quam si propositam condicionem repudiarent. Cf. VI 11, 1. — *πόλεώς τε . . . οὐ στερισκόμενοι*, quod civitate (ihrer bürgerlichen Stellung, ihres Bürgerrechtes) propter aequum ius (bei der Gleichberechtigung) non privabantur. Respicitur procul dubio ad 105, 2 *τῆς ἴσης καὶ ὁμοίας μετέχοντα* eademque fere sententia aliis verbis exprimitur. Cf. *ἐν τῇ πόλει εἶναι* III 39, 6, *τὸ ἴσον* II 37, 1, de *ἐν* praepos. II 61, 2 *ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἀσθενεῖ τῆς γνώμης*, V 29, 2 *ἐν ἄλλοις*, adn. III 37, 1. Krueg. Gr. § 68, 12 adn. 6. Perperam Class. *ἐν τῷ ἴσῳ* simul valere putat idemque esse atque *ἐν τῷ αὐτῷ*, exemplis, ut ipse fatetur, destitutus. Neque si pariter interpretamur (cf. *ἐν τῷ ὁμοίῳ* VI 16, 4. 21, 2), hoc ad duo membra *τε — καί* particulis iuncta spectare potest, ut *ὁμοίως* I 39, 1. 70, 7. III 47, 3 (cf. I 141, 1). Nam praeterquam quod haec ratio verborum usu non comprobatur, ne *ὁμοίως* quidem ita usurpatur nisi ubi eadem res ad notiones contrarias refertur. Non magis cogitari potest pariter atque antea;

οὐ στερισκόμενοι καὶ κινδύνου παρὰ δόξαν ἀφ-
ιέμενοι. ὥστε τῶν πρασσόντων τῷ Βρασίδᾳ ἤδη 2
καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ διαδικαιούντων αὐτά, ἐπει-
δὴ καὶ τὸ πλῆθος ἑώρων τετραμμένον καὶ τοῦ
παρόντος Ἀθηναίων στρατηγοῦ οὐκέτι ἀκροώ-
μενον, ἐγένετο ἡ ὁμολογία, καὶ προσεδέξαντο ἐφ'
οἷς ἐκήρυξε. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν τοιούτῳ 3
τρόπῳ παρέδοσαν· ὁ δὲ Θουκυδίδης καὶ αἱ νῆες
ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψὲ κατέπλεον ἐς τὴν Ἠιόνα.
καὶ τὴν μὲν Ἀμφίπολιν Βρασίδας ἄρτι εἶχε, τὴν 4
δὲ Ἠιόνα παρὰ νύκτα ἐγένετο λαβεῖν· εἰ γὰρ μὴ
ἐβοήθησαν αἱ νῆες διὰ τάχους, ἅμα ἕῳ ἂν εἴχετο.

καὶ ταύτης μὲν Βρασίδας μάτην πειρᾷ· Μύρκινος δὲ καὶ Γαληψὸς καὶ Οἰσύμη προσχωροῦσιν αὐτῷ.

107. Μετὰ δὲ τοῦτο ὁ μὲν τὰ ἐν τῇ Ἠιόνι 1
καθίστατο, ὅπως καὶ τὸ αὐτίκα, ἢν ἐπίῃ ὁ Βρα-
σίδας, καὶ τὸ ἔπειτα ἀσφαλῶς ἕξει, δεξάμενος
τοὺς ἐθελήσαντας ἐπιχωρῆσαι ἄνωθεν κατὰ τὰς
σπονδάς. ὁ δὲ πρὸς μὲν τὴν Ἠιόνα κατά τε τὸν 2
ποταμὸν πολλοῖς πλοίοις ἄφνω καταπλεύσας, εἴ
πως τὴν προύχουσαν ἄκραν ἀπὸ τοῦ τείχους
λαβὼν κρατοίη τοῦ ἔσπλου, καὶ κατὰ γῆν ἀπο-
πειράσας ἅμα, ἀμφοτέρωθεν ἀπεκρούσθη, τὰ δὲ

hoc enim priore tempore non factum est, ut retinerent, quod periculum esset ne amitterent. Maxime vero a loci cohaerentia alienum est pariter atque Athenienses, quoniam omnino fieri non poterat, ut Brasidas reliquae multitudini iniquiorem se praeberet quam Atheniensibus. Aptissime vero ad illam convenit reliquam multitudinem ad pacem faciendam inclinasse, quod concessa iuris aequabilitate civitatem retinebat. — *κινδύνου . . . ἀφιέμενοι*, quod periculo solvebantur.

§ 2. *πρασσόντων*] *ἤγουν συνεργούντων εἰς τὴν προδοσίαν.* Schol. Cf. adn. I 131, 1. IV 76, 2. — *αὐτά.* Cf. adn. 61, 1. — *τοῦ . . . στρατηγοῦ.* Τοῦ Εὐκλέους. Vid. c. 104.

§ 3. *παρὰ νύκτα ἐγένετο λαβεῖν*, quin occuparet, per unam duntaxat noctem stetit, Port. Cf. adn. III 49, 4. Fallitur Bernh. Synt. p. 258.

Cap. **107.** § 1. *τὸ αὐτίκα . . . τὸ ἔπειτα.* Utrumque adverbialiter, ut illud II 41, 4, hoc V 115, 4. — *ἐπιχωρῆσαι*, accedere, ad eum concedere. — *ἄνωθεν*] *ἤγουν ἐκ τῆς ἄνω πόλεως.* Schol.

§ 2. *κατὰ τὸν ποταμόν*, secundo flumine. Cf. Valck. ad Herod. III 13. — *τὴν προύχουσαν . . . τείχους*, lingulam a muro excurrentem. Similiter collocata sunt verba VII 70, 2 *ἐκράτουν τῶν τεταγμένων νεῶν πρὸς αὐτῷ.* Cf. Krueg. ad Dion. p. 139 et Foertsch. Observ.

3 περὶ τὴν Ἀμφίπολιν ἐξηρτύετο. καὶ Μύρκινός τε αὐτῷ προσεχώρησεν, Ἠδωνικὴ πόλις, Πιττακοῦ τοῦ Ἠδώνων βασιλέως ἀποθανόντος ὑπὸ τῶν Γοάξιος παίδων καὶ Βραυροῦς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ Γαληψὸς οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Οἰσύμη· εἰσὶ δὲ αὗται Θασίων ἀποικίαι. παρὼν δὲ καὶ Περδίκκας εὐθὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν ξυγκαθίστη ταῦτα.

1 108. Ἐχομένης δὲ τῆς Ἀμφιπόλεως, οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μέγα δέος κατέστησαν, ἄλλως τε καὶ ὅτι ἡ πόλις αὐτοῖς ἦν ὠφέλιμος ξύλων τε ναυπηγησίμων πομπῇ καὶ χρημάτων προσόδῳ, καὶ ὅτι μέχρι μὲν τοῦ Στρυμόνος ἦν πάροδος Θεσσαλῶν διαγόντων ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν τοῖς Λακε-

διὰ δὲ τῆς Ἀμφιπόλεως τὴν ἅλωσιν οἱ Ἀθηναῖοι μάλα φοβοῦνται, καὶ οἱ ξύμμαχοι πρόθυμοι γίγνονται ἐς τὸ

Cap. **107**. § 3. *Γαληψός* post Haackium Bekker. Vulgo *Γάψηλος*. Reg. *Γαψηλός*. Receptum ex Diod. XII 68 et Steph. Byz. reponendum esse iam Huds. et Duk. viderunt. Cf. V 6 et adn.

Cap. **108**. § 1. *αὐτοῖς ἦν* It. Vat. M. H. Bekk. tacitique Aug. et m., quod de altero certe non credibile. Vulgo *ἦν αὐτοῖς*. In re dubia a Bekk. recedere noluimus. Maxime placeret collocatio *ὠφέλιμος ἦν αὐτοῖς*.

in Lys. p. 38. — *ἐξηρτύετο*. Cf. adn. I 80, 3.

§ 3. Cf. Diod. XII 68. — *Μύρκινος*. „Urbs haud procul ab Amphipoli in septentrionem versus sita, ubi Strymon [immo Angites] in paludem Cercinitidem influit.“ Bloomf. Cf. Cousin. Maced. II p. 3 et Leak. Graec. sept. III p. 180 sq. — *Ἠδωνικὴ πόλις*. Cf. adn. V 6, 4. 5. — *Γοάξιος*. De flexione cf. adn. I 64, 2. — *Γαληψός*. „Gatterer recte hoc oppidum a Galepso Sithoniae distinguit. [Cf. Drak. ad Liv. XLIV 45, 15]. Hanc Xerxis classis propter litus Torone Olynthum navigans praetervecta est. Cf. Herodot. VII 122. Sed eam Galepsum, de qua hic agitur, Strabo claris verbis a Strymone ad orientem spectasse dicit, quod idem ex Thucydidis narratione V 6 cognoscitur.“ Arn. Strabonis verba p. 331 haec sunt: *εἶτα αἱ τοῦ Στρυμόνος ἐκβολαί, εἶτα Φάγρης, Γαληψός, Ἀπολλωνία, πᾶσαι πόλεις, εἶτα τὸ Νέσσου* (sive *Νέστου*) *στόμα*. — *Οἰσύμη*. Inter Amphipolim et Neapolim fuisse docet Scymn. v. 655 sqq. Estne Homeri *Αἰσύμη* Il. VIII 304? Cf. de hac urbe et de Galepso Cousin. l. d. p. 69 sq. et Leak. l. d. p. 179 sq.

Cap. **108**. § 1. *ὠφέλιμος*. Cf. Voemel. Prolegom. in Demosth. orat. Philipp. p. 42 sq. — *καὶ ὅτι*. Altera causa timoris proprie demum in verbis *τότε δὲ . . . γεγενῆσθαι* inest, sed oratio ita conformata est, ut in *μὲν . . . δέ* particulis nonnumquam fieri docuerunt Buttm. Gr. § 149, 11 et Matth. § 622, 4. Cf. adn. I

νεωτερίζειν. παρασκευαὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ Βρασίδου.

δαιμονίοις, τῆς δὲ γεφύρας μὴ κρατούντων,
ἄνωθεν μὲν μεγάλης οὔσης ἐπὶ πολὺ λίμνης τοῦ
ποταμοῦ, τὰ δὲ πρὸς Ἠιόνα τριήρεσι τηρουμένων,
οὐκ ἂν δύνασθαι προελθεῖν· τότε δὲ ῥάδια ἤδη
[ἐνομίζετο] γεγενῆσθαι. καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐφο- 2
βοῦντο μὴ ἀποστῶσιν. ὁ γὰρ Βρασίδας ἔν τε
τοῖς ἄλλοις μέτριον ἑαυτὸν παρεῖχε καὶ ἐν τοῖς
λόγοις πανταχοῦ ἐδήλου ὡς ἐλευθερώσων τὴν
Ἑλλάδα ἐκπεμφθείη. καὶ αἱ πόλεις πυνθανόμεναι 3
αἱ τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι τῆς τε Ἀμφιπόλεως
τὴν ἅλωσιν καὶ ἃ παρέχεται, τήν τε ἐκείνου πρᾳ-
ότητα, μάλιστα δὴ ἐπήρθησαν ἐς τὸ νεωτερίζειν,
καὶ ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς αὐτὸν κρύφα, ἐπιπαριέναι

ῥάδια Bekk. ex Kistem. coniectura. In membranis *ῥαδία*. Sed *πάροδος* seu aditus ad Strymonem iam antea Lacedaemoniis patuerat, tunc vero etiam ultra hunc fluvium progredi poterant, quae vis oritur mutato accentu. Cf. adn.

ἐνομίζετο vulgo et Pal. It. Mosqu. *Ἐνόμιζε* Cl. Ven. T. F. C. Reg. Gr. B. E. Laur. (hic ex ras.) Ar. Chr. Dan. *Ἐνόμιζεν* Cass. Aug. M. Aut hoc aut *ἐνόμιζε* Vat. et m. *Ἐνόμιζον* D. et rec. man. Cass., quod a Valla expressum recepit Bekk. Nihil ex his verum, sed hoc verbum ab interpretibus adiectum esse censuit Kistem. *Ἐνομίζετο* quidem minus quam *ἐνόμιζον* verbis *κατέστησαν* et *ἐφοβοῦντο* respondet, sed haec inaequalitas non magni est aestimanda.

25, 3. — *τῆς δὲ γεφύρας.* Cf. 103, 4. 5. — *μὴ κρατούντων*, scil. *τῶν Λακεδαιμονίων.* — *ἄνωθεν μὲν . . . τοῦ ποταμοῦ*, quod superne (a superiore pontis parte) magnam per longum spatium paludem fluvius efficiebat (proprie: magna palus fluvius erat). De *οὔσης* ad *λίμνης* accommodato cf. adn. 102, 3. Cf. V 7, 4 *τὸ λιμνῶδες τοῦ Στρυμόνος*. Palus Cercinitis non illa quidem solo Strymone, sed simul Angita (hodie Anghista) et aliis minoribus fluviis efficitur; sed ille et maximus est et iam, antequam in illam paludem influit, super ripas effundi et campos apud Sirim sive Serram (hodie Seres) obruere solet, qua de re compluribus locis exposuit Cousin. l. d. Et Leakius lacum a superiore parte desinere in stagnum, per quod Strymon fluvius in illum fluat, docet l. d. III p. 199. — *τὰ δὲ πρὸς Ἠιόνα.* De hoc genere dicendi cf. adn. III 6, 2. — *τηρουμένων.* Suppl. *τῶν Λακεδαιμονίων*, ad quos eosdem spectat *δύνασθαι*. Cf. adn. III 13, 7. — *δύνασθαι.* De infinitivo cf. adn. 3, 2. — *ῥάδια . . . γεγενῆσθαι.* Suppl. *προελθεῖν* et de neutro plurali cf. I 125, 2. III 88, 1. Matth. Gr. § 443, 1. Add. scr. discr.

§ 2. *μέτριον . . . παρεῖχε.* Cf. c. 81. — *ἐλευθερώσων . . . ἐκπεμφθείη.* Cf. 86, 1.

§ 3. *αἱ πόλεις* cet. Haec sic coniungenda sunt: *αἱ πόλ. αἱ ὑπήκ. πυνθ. τ. ἅλωσιν.* — *ἃ παρέχεται.* „I. e. *ἃ προτεί-*

4 τε κελεύοντες καὶ βουλόμενοι αὐτοὶ ἕκαστοι πρῶ-
τοι ἀποστῆναι. καὶ γὰρ καὶ ἄδεια ἐφαίνετο αὐτοῖς,
ἐψευσμένοις μὲν τῆς Ἀθηναίων δυνάμεως ἐπὶ
τοσοῦτον ὅση ὕστερον διεφάνη, τὸ δὲ πλέον
βουλήσει κρίνοντες ἀσαφεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ,
εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι οὗ μὲν ἐπιθυμοῦσιν ἐλπίδι
ἀπερισκέπτῳ διδόναι, ὃ δὲ μὴ προσίενται λογισμῷ
5 αὐτοκράτορι διωθεῖσθαι. ἅμα δὲ τῶν Ἀθηναίων
ἐν τοῖς Βοιωτοῖς νεωστὶ πεπληγμένων καὶ τοῦ
Βρασίδου ἐφολκὰ καὶ οὐ τὰ ὄντα λέγοντος, ὡς
αὐτῷ ἐπὶ Νίσαιαν τῇ ἑαυτοῦ μόνῃ στρατιᾷ
<βοηθήσαντι> οὐκ ἠθέλησαν οἱ Ἀθηναῖοι ξυμ-
βαλεῖν, ἐθάρσουν καὶ ἐπίστευον μηδένα ἂν ἐπὶ
6 σφᾶς βοηθῆσαι. τὸ δὲ μέγιστον, διὰ τὸ ἡδονὴν

νει, ut III 36 init.“ Abresch. Cf. ibi adn. — *κελεύοντες*. Ut saepe, a civitatibus transitur ad cives. — *αὐτοὶ ἕκαστοι*. Cf. adn. I 105, 6.

§ 4. *ἄδεια ἐφαίνετο αὐτοῖς*, securitas eis ostendebatur sive ante oculos obversabatur. — *ἐψευσμένοις . . . διεφάνη*, quod in aestimandis Atheniensium opibus tanto magis falsi sunt, quanto illae maiores postea apparuerunt. De genetivo cf. Krueg. Gr. § 47, 14. — *τὸ δὲ πλέον . . . ἀσφαλεῖ*. De nominativo participii vid. Matth. Gr. § 55 b adn. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 4. Deinde *πάρισον* in vv. *ἀσαφεῖ* et *ἀσφαλεῖ* attendi iubet schol. Cum sententia cf. III 3, 1. V 113. — *εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι*. Nominativi pro genetivis absolutis ideo videntur esse positi, quia in *αὐτοί* pronomine, quod subiectum est participii *κρίνοντες*, nomen *οἱ ἄνθρωποι* certe ex parte inest. Cf. Matth. Gr. § 562 adn. 1. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 1. — *διδόναι*, committere, ut *ἐλπίδι ἐπιτρέπειν* II 42, 4. Subaudiendum igitur est *τοῦτο*. — *λογισμῷ αὐτοκράτορι διωθεῖσθαι*, arbitrario (cf. 126, 5) iudicio reicere. De *διωθεῖσθαι* vid. adn. 87, 2.

§ 5. *ἐν τοῖς Βοιωτοῖς*, i. e. *ἐν τῇ Βοιωτίᾳ*. Cf. adn. I 107, 2. — *ἐφολκά*. Supra 88, 1 *ἐπαγωγά*. — *καὶ οὐ τὰ ὄντα*. Nam praeter ipsius exercitum affuisse alios novimus ex c. 70. 72. Cum proximis cf. c. 73. — *ἐπὶ Νίσαιαν . . . ξυμβαλεῖν*. *Ἐπὶ Νισαίᾳ* coniecit Duk., quem vera divinasse crederes, nisi ita aut *αὐτῷ* aut *τῇ ἑαυτοῦ στρατιᾷ* supervacaneum esset. Atque praeter verba *ἐπὶ Νίσαιαν* etiam dativus *τῇ ἑαυτοῦ μόνῃ στρατιᾷ* non habet quo referatur. Apparet vero ex 85, 7 *στρατιᾷ τῇδε . . . ἐπὶ Νίσαιαν ἐμοῦ βοηθήσαντος, οὐκ ἠθέλησαν Ἀθηναῖοι πλείονὲς ὄντες προσμῖξαι*, quorum verborum sententia hic repetitur, excidisse *βοηθήσαντι*. Hoc cognoverunt Linwood. in Annal. phil. 1862 p. 198 et Herwerd. Stud. Thuc. p. 64. — *ἐπὶ σφᾶς βοηθῆσαι*. Cf. adn. I 107, 5 et de inf. aor. cum *ἂν* adn. III 38, 2.

§ 6. *διὰ τὸ . . . ἔχον ἐν*

ἔχον ἐν τῷ αὐτίκα καὶ ὅτι τὸ πρῶτον Λακεδαιμονίων ὀργώντων ἔμελλον πειράσεσθαι, κινδυνεύειν παντὶ τρόπῳ ἑτοῖμοι ἦσαν. ὧν αἰσθόμενοι οἱ μὲν Ἀθηναῖοι φυλακάς, ὡς ἐξ ὀλίγου καὶ ἐν χειμῶνι, διέπεμπον ἐς τὰς πόλεις, ὁ δὲ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἐφιέμενος στρατιάν τε προσαποστέλλειν ἐκέλευε καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Στρυμόνι ναυπηγίαν τριήρων
παρεσκευάζετο. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τὰ μὲν καὶ 7
φθόνῳ ἀπὸ τῶν πρώτων ἀνδρῶν οὐχ ὑπηρέτησαν αὐτῷ, τὰ δὲ καὶ βουλόμενοι μᾶλλον τούς τε ἄνδρας τοὺς ἐκ τῆς νήσου κομίσασθαι καὶ τὸν πόλεμον καταλῦσαι.

Μεγαρῆς τὰ μακρὰ τείχη

109. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Μεγαρῆς τε τὰ 1

§ 6. αἰσθανόμενοι It. Aug. M. Quod ne quis propter imperfectum διέπεμπον praeferendum putet, cf. VII 8, 1.
Cap. **109.** § 1. Μεγαρῆς τά τε codd. Cf. adn.

τῷ αὐτίκα, quod res eis in praesentia grata erat s. voluptatem afferebat. Cf. Matth. Gr. § 570. Krueg. Gr. § 43, 4 adn. 28. — ὅτι . . . ἔμελλον πειράσεσθαι, quod primum (das erste Mal) Lacedaemonios cum studio agentes experturi erant. — ὡς ἐξ ὀλίγου καὶ ἐν χειμῶνι, quantum brevi temporis spatio (cf. adn. II 11, 4) et in hieme fieri poterat. Cf. adn. 17, 1. — ἐφιέμενος. Si hoc sonat mandans, mandata dans perferenda, Thucydides huic medio, quod alibi in soluta oratione appetere significat, eam vim tribuit, quae in Steph. Thes. poetica appellatur, et Homeri, tragicorum atque Aristophanis exemplis confirmatur, quibus hoc Thucydideum addidit Dind. Sed cum ne poetae quidem ἐφίεσθαι absolute, ut ἐπιστέλλειν, pro verbis σὺν ἐπιστολαῖς (ἐντολαῖς) πέμπειν posuerint, Dukas hic ἐφιέμενος interpretatur μετὰ πάσης ἐφέσεως. Haec tamen significatio non magis exemplis probatur, et, cum ex hac ratione ἐς τὴν Λακεδαίμονα cum ἐκέλευε verbo iungendum sit, ἐφιέμενος omni vi caret, optime autem ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἐφιέμενος opponitur pronomini αὐτός; praeterea ad ἐφιέμενος quoque στρατιὰν προσαποστέλλειν cogitare licet. Cf. adn. I 65, 2. De re cf. Diod.

§ 7. φθόνῳ ἀπὸ τῶν πρώτων ἀνδρῶν. De ἀπό vid. adn. I 37, 1 et Bernh. Synt. p. 222, de πρώτοις ἀνδράσι adn. IV 105, 1. Muell. Dor. II p. 83, infra V 15. — οὐχ ὑπηρέτησαν αὐτῷ. Cf. tamen I 132. — τοὺς ἐκ τῆς νήσου. Id est τοὺς ἐκ τῆς Σφακτηρίας ἐς Ἀθήνας κομισθέντας, qui V 34, 2 οἱ ἐκ τῆς νήσου ληφθέντες vocantur. Cf. V 15, 1. 24, 2 et adn. IV 24, 3.

Cap. **109.** § 1. Μεγαρῆς τε τά. Si haec recte in codicibus scripta essent, collocatio particulae τέ ita explicanda esset, ut in exemplis ad I 16 adscriptis. Sed cum in altero membro nihil

μακρὰ τείχη, ἃ σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον, κατ-
έσκαψαν ἑλόντες ἐς ἔδαφος, καὶ Βρασίδας μετὰ
τὴν Ἀμφιπόλεως ἅλωσιν ἔχων τοὺς ξυμμάχους
2 στρατεύει ἐπὶ τὴν Ἀκτὴν καλουμένην. ἔστι δὲ ἀπὸ
τοῦ βασιλέως διορύγματος ἔσω προύχουσα, καὶ
ὁ Ἄθως αὐτῆς ὄρος ὑψηλὸν τελευτᾷ ἐς τὸ Αἰγαῖον
3 πέλαγος. πόλεις δὲ ἔχει Σάνην μὲν Ἀνδρίων ἀπ-
οικίαν παρ' αὐτὴν τὴν διώρυχα, ἐς τὸ πρὸς Εὔβοιαν
πέλαγος τετραμμένην, τὰς δὲ ἄλλας Θυσσὸν καὶ
Κλεωνὰς καὶ Ἀκροθῴους καὶ Ὀλόφυξον καὶ Δῖον,
4 αἳ οἰκοῦνται ξυμμίκτοις ἔθνεσι βαρβάρων διγλώσ-
σων· καί τι καὶ Χαλκιδικὸν ἔνι βραχύ, τὸ δὲ

κατασκάπτουσι, καὶ Βρασίδας ἐπὶ τὴν Ἀκτὴν στρατεύσας τὰ πλεῖστα πολίσματα αὐτῆς προσποιεῖται.

§ 3. *Θύσσον* codd. Cf. Herodian. I p. 208.
Ἀκροθῴους. Huic nomini ι subscriptum, quod in codicibus videtur abesse, addendum esse ostendit Inscr. Att. I n. 37, 4.

enuntietur, quod mutata sententiae forma Megarensibus tribui possit, placet Haackii coniectura *τε τά*. — *σφῶν*. De collocatione huius vocabuli cf. adn. II 45, 1, de ipso pronomine adn. I 20, 1, de re supra 69, 4. — *στρατεύει ἐπὶ τὴν Ἀκτήν*. Cf. Diod. XII 68 et de Acte sive paeninsula Atho montis Strab. Epit. p. 510.

§ 2. *βασιλέως*. Xerxis. Cf. Herodot. VII 22. 122 et de hac eius fossa Cousin. Maced. II p. 153 sq. et Leak. Graec. sept. III p. 143 sq. — *ἔσω*. „Intra Chersonesum, ita ut per fossam illam a continente separetur.“ Haack. — *καὶ ὁ Ἄθως . . . τελευτᾷ*, et Athos, mons eius excelsus, ad Aegaeum pelagus terminatur, Port. Cuius et Gattereri explanationem comparatis verbis Herodoti VII 22 *ὁ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα . . . ἐς θάλασσαν κατῆκον . . . τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἤπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδές ἐστι* probamus. De *τελευτᾶν ἔς τι* cf. adn. II 51, 1.

§ 3. *τὸ πρὸς . . . πέλαγος*. Id est ad sinum Singiticum. Cf. Herodot. VII 122 et Leak. l. d. p. 144. Temere Herwerd. Stud. Thuc. p. 64 *πρὸς Σιθονίαν*. — *τὰς δὲ ἄλλας*. „Strabonis excerpta l. VII in fine etiam quinque has urbes, quas hic memorat Thucydides, in Atho monte ponunt, Sanes mentionem non faciunt.“ Duk. Hanc tamen nominat Herodot. VII 22 dicens esse *ἐν τῷ ἰσθμῷ, ἐς τὸν τελευτᾷ ὁ Ἄθως*. Situs singularum urbium definiri non posse demonstrat Leak. p. 150 sqq. — *Ἀκροθῴους*. Apud Herodot. *Ἀκρόθωον*. In cacumine seu summo Atho fuisse dicunt Plin. H. N. IV 10 Acrathon et Mela II 2 Acroathon vocantes, contra quos disputat Leak. p. 149.

§ 4. *διγλώσσων*, bilinguium, i. e. praeter suam linguam etiam Graece loquentium. Cf. Heilm., qui comparat VIII 85, 2, Nieb. Script. hist. I p. 130.

πλεῖστον Πελασγικόν, τῶν καὶ Λῆμνόν ποτε καὶ
Ἀθήνας Τυρσηνῶν οἰκησάντων, καὶ Βισαλτικὸν
καὶ Κρηστωνικὸν καὶ Ἠδῶνες· κατὰ δὲ μικρὰ
πολίσματα οἰκοῦσι. καὶ οἱ μὲν πλείους προσεχώ-
ρησαν τῷ Βρασίδᾳ, Σάνη δὲ καὶ Δῖον ἀντέστη,
καὶ αὐτῶν τὴν χώραν ἐμμείνας τῷ στρατῷ ἐδῄου.

ἔπειτα ἐπὶ Τορώνην στρατεύει, ἔνθα οἱ πράσσοντες αὐτῷ πρῶτον ἑπτὰ ἄνδρας ἐσάγουσιν, οἵπερ πυλίδα διαιροῦσιν.

110. Ὡς δ᾽ οὐκ ἐσήκουον, εὐθὺς στρατεύει 1
ἐπὶ Τορώνην τὴν Χαλκιδικήν, κατεχομένην ὑπὸ
Ἀθηναίων· καὶ αὐτὸν ἄνδρες ὀλίγοι ἐπήγοντο,
ἑτοῖμοι ὄντες τὴν πόλιν παραδοῦναι· καὶ ἀφικό-
μενος νυκτὸς ἔτι καὶ περὶ ὄρθρον τῷ στρατῷ
ἐκαθέζετο πρὸς τὸ Διοσκόρειον, ὃ ἀπέχει τῆς
πόλεως τρεῖς μάλιστα σταδίους. τὴν μὲν οὖν ἄλλην 2
πόλιν τῶν Τορωναίων καὶ τοὺς Ἀθηναίους τοὺς
ἐμφρουροῦντας ἔλαθεν· οἱ δὲ πράσσοντες αὐτῷ
εἰδότες ὅτι ἥξοι, καὶ προελθόντες τινὲς αὐτῶν
λάθρᾳ ὀλίγοι ἐτήρουν τὸν πρόσοδον, καὶ ὡς

Cap. **110**. § 1. *Διοσκούρειον* vulgo. T. It. Reg. Gr. Mosqu. Ar. Chr. *Διοσκούριον*. *Διοσκόριον* legi iubet Lob. ad Phryn. p. 235 et 368, *Διοσκόρειον* Dind. in Steph. Thes. Cf. III sd. 75, 3.

§ 2. *ἥξοι*. Ven. T. C. Reg. et alii tres *ἥξει*.

προελθόντες Vat. et Bekk. et taciti Aug. et Pal. in Bekk. ed. ster., sed contra silentia aliorum. Vulgo *προσελθόντες*. Sed huic repugnat *ἐτήρουν τὴν πρόσοδον*. Neque *προελθόντες* propter *ἐσκομίζουσι παρ᾽ αὐτούς* repudiandum est, quoniam cogitandum est illos, ut viris viam in urbem monstrarent, eodem rediisse.

Sint. ad Plut. Them. c. 6. — *Πελασγικόν, τῶν . . . Τυρσηνῶν οἰκησάντων*. De collocatione participii cf. adn. I 90, 1. De Pelasgis Tyrrhenis sive Tyrrhenis Pelasgicis vid. Nieb. Hist. Rom. I p. 44 sqq. et p. 65. Muell. Addend. ad Minyas p. 437 sqq. et Etrusc. I p. 76 al. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 779. Baehr. ad Herod. I 57. Herm. Antiqu. Gr. I § 7 et 8. Schwegleri Hist. Rom. I p. 264 sq. Mommseni Hist. Rom. I p. 112. — *Λῆμνον ... καὶ Ἀθήνας*. Cf. Herodot. VI 137 sqq. — *Βισαλτικὸν καὶ Κρηστωνικόν*. Nomina orta ex Bisaltiae et Chrestoniae sive Grestoniae vocabulis, de quibus terris cf. adn. II 99, 6.

Cap. **110**. § 1. *Τορώνην*. Sithoniae urbem praecipuam, cuius situs eis, quae extremo hoc cap. et 113, 2 leguntur, definitur. Ruinae eius adhuc Torone dicuntur. Vid. Leak. Graec. sept. III p. 119. — *περὶ ὄρθρον*. Cf. adn. III 112, 3.

§ 2. *τὴν ... ἄλλην πόλιν*, i. e. *τοὺς ἄλλους πολίτας*. —

ᾔσθοντο παρόντα, ἐσκομίζουσι παρ' αὐτοὺς ἐγχειρίδια ἔχοντας ἄνδρας ψιλοὺς ἑπτά (τοσοῦτοι γὰρ μόνοι ἀνδρῶν εἴκοσι τὸ πρῶτον ταχθέντων οὐ κατέδεισαν ἐσελθεῖν· ἦρχε δὲ αὐτῶν Λυσίστρατος Ὀλύνθιος), οἳ διαδύντες διὰ τοῦ πρὸς τὸ πέλαγος τείχους καὶ λαθόντες τούς τε ἐπὶ τοῦ ἀνωτάτω φυλακτηρίου φρουρούς, οὔσης τῆς πόλεως πρὸς λόφον, ἀναβάντες διέφθειραν καὶ τὴν κατὰ Καναστραῖον πυλίδα διῄρουν.

1 111. Ὁ δὲ Βρασίδας τῷ μὲν ἄλλῳ στρατῷ ὕστερον δὲ
ἡσύχαζεν ὀλίγον προελθών, ἑκατὸν δὲ πελταστὰς ἑκατὸν πελ-
προπέμπει, ὅπως, ὁπότε πύλαι τινὲς ἀνοιχθεῖεν τασταὶ Βρα-
καὶ τὸ σημεῖον ἀρθείη ὃ ξυνέκειτο, πρῶτοι ἐσδρά- σίδου ἐσκομί-
2 μοιεν. καὶ οἱ μὲν χρόνου ἐγγιγνομένου καὶ θαυμά- ζονται.

ἦρχε . . . Ὀλύνθιος ab optimis libris absunt, sed man. rec. in marg. adscr.

ἀνωτάτω M. Cant. I., ἀνωτάτου Ar. Chr. Dan. H., reliqui ἀνώτατα. Cf. Dindorf. Lex. Soph. s. v. πρόσω.

πράσσοντες αὐτῷ. Cf. adn. III 4, 6. — προελθόντες, extra urbem progressi. Cf. I 111, 1 προϊόντες πολὺ ἐκ τῶν ὅπλων. De verbis τινὲς ὀλίγοι subiecti ambitum deminuentibus cf. adn. 6, 1. 73, 4. — ἐσκομίζουσι παρ' αὐτούς, ad se (in urbem) introducunt. Cf. 111, 2. — ἄνδρας ψιλούς. Ex Brasidae militibus. — τοσοῦτοι μόνοι. Cf. adn. III 52, 4. — διαδύντες. „Cum hoc verbum per foramen aliquod perlabentibus congruens sit, murum, quem collapsum et in quo reficiendo eos tunc occupatos fuisse postea [112, 2] discimus, alicubi patuisse suspicemur." Bloomf. Verba καὶ λαθόντες, quia clandestini ingressus notio iam διαδύντες voce continetur, nemo quidem magnopere desideret, clarius tamen caput rei eloquuntur. — τοὺς . . . φρουρούς] τὸ ἑξῆς, τοὺς φρουροὺς διέφθειραν. Schol. Φυλακτήριον, ut Lat. praesidium, hic de loco dictum est, supra 31, 1. 33, 1 de militibus. — οὔσης . . . πρὸς λόφον, cum urbs acclinata (seu applicata) sit colli. Ex qua interpretatione, cur accusativus positus sit, intellegitur. — κατὰ Καναστραῖον. Καναστραῖον ἄκρη, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, Herodot. VII 123. Hodie Plaiúri apud Leak. l. d. p. 156. E regione igitur huius Pallenes promontorii in Sithonia erat Torone. Portula igitur ad portum erat, in opposito latere continentem versus porta, quae ad forum ducebat (111, 2). De accentu vocis vid. Goettl. Doctrin. accent. p. 235. — διῄρουν. Imperfectum, quia haec res, dum proxima geruntur, nondum perfecta erat.

Cap. **111**. § 2. ἐγγιγνομένου. Cf. I 113, 1. De proximo καί cf. adn. I 65, 1. — θαυμάζοντες. „Ἀποροῦντες τί ἂν εἴη τὸ αἴτιον δι' οὗ οὐ φαίνεταί τι σημεῖον." Δού-

ζοντες κατὰ μικρὸν ἔτυχον ἐγγὺς τῆς πόλεως προσελθόντες· οἱ δὲ τῶν Τορωναίων ἔνδοθεν παρασκευάζοντες μετὰ τῶν ἐσεληλυθότων, ὡς αὐτοῖς ἥ τε πυλὶς διήρητο καὶ αἱ κατὰ τὴν ἀγορὰν πύλαι τοῦ μοχλοῦ διακοπέντος ἀνεῴγοντο, πρῶτον μὲν κατὰ τὴν πυλίδα τινὰς περιαγαγόντες ἐσεκόμισαν, ὅπως κατὰ νώτου καὶ ἀμφοτέρωθεν τοὺς ἐν τῇ πόλει οὐδὲν εἰδότας ἐξαπίνης φοβήσειαν, ἔπειτα τὸ σημεῖόν τε τοῦ πυρός, ὡς εἴρητο, ἀνῖσχον καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν πυλῶν τοὺς λοιποὺς ἤδη τῶν πελταστῶν ἐσεδέχοντο.

καὶ ὁ ἄλλος δὲ στρατὸς ἐσπίπτει.

112. 1 Καὶ ὁ Βρασίδας ἰδὼν τὸ ξύνθημα ἔθει δρόμῳ, ἀναστήσας τὸν στρατὸν ἐμβοήσαντά τε ἀθρόον καὶ ἔκπληξιν πολλὴν τοῖς ἐν τῇ πόλει παρασχόντα. 2 καὶ οἱ μὲν κατὰ τὰς πύλας εὐθὺς ἐσέπιπτον, οἱ δὲ κατὰ δοκοὺς τετραγώνους, αἳ ἔτυχον τῷ τείχει πεπτωκότι καὶ ἀνοικοδομουμένῳ πρὸς λίθων ἀνολκὴν προσκείμεναι. 3 Βρασίδας μὲν οὖν καὶ τὸ πλῆθος εὐθὺς ἄνω καὶ ἐπὶ τὰ μετέωρα

Cap. **111.** § 2. *ἀνέσχον* codd. Propter actionem permanentem et similem locum III 22, 8 emend. Class.

Cap. **112.** § 2. *οἰκοδομουμένῳ* codd. Emend. Herwerd. Stud. Thuc. p. 65. Sic I 89, 3 Lugd. *οἰκοδομεῖν* pro *ἀνοικοδομεῖν* idemque M., sed *ἀν* sec. man. suprascr.

κας. — **κατὰ μικρόν**, paulatim. — **οἱ . . . παρασκευάζοντες**, qui . . . rem adornabant. — **αὐτοῖς**, i. e. *ὑπ' αὐτῶν*. — **τοῦ μοχλοῦ διακοπέντος**. Cf. II 4. — **περιαγαγόντες**. Extra urbem. Cf. Dobr. — **κατὰ νώτου καὶ ἀμφοτέρωθεν**. Per portulam intromissos ita circumducere per vicos urbis videntur voluisse, ut non solum a tergo, sed etiam a lateribus irruerent. — **ὡς εἴρητο** = *ξυνέκειτο* § 1, quemadmodum uti dictum erat legimus Sal. Iug. c. 113.

Cap. **112.** § 1. **ἔθει δρόμῳ**. Cf. adn. III 111, 2. — **ἐμβοήσαντα . . . καὶ . . . παρασχόντα**, qui clamorem sustulit (cf. II 92, 1. IV 34, 1) cunctus et magnum terrorem oppidanis incussit. Aoristi sunt inchoativi. Similiter I 18, 2 *τῶν ξυμπολεμησάντων* i. e. eorum qui bellum communiter susceperunt.

§ 2. **δοκοὺς τετραγώνους**, trabes vel asses quadrangulares, planitiem obliquam a solo ad verticem muri efficientes.

§ 3. **τὸ πλῆθος**, plerique, maior pars. — **τὰ μετέωρα**.

τῆς πόλεως ἐτράπετο, βουλόμενος κατ᾽ ἄκρας καὶ βεβαίως ἑλεῖν αὐτήν· ὁ δὲ ἄλλος ὅμιλος κατὰ πάντα ὁμοίως ἐσκεδάννυντο.

1 113. Τῶν δὲ Τορωναίων γιγνομένης τῆς ἁλώσεως τὸ μὲν πολὺ οὐδὲν εἰδὸς ἐθορυβεῖτο, οἱ δὲ πράσσοντες καὶ οἷς ταὐτὰ ἤρεσκε μετὰ τῶν ἐσελθόντων εὐθὺς ἦσαν.
2 οἱ δὲ Ἀθηναῖοι (ἔτυχον γὰρ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὁπλῖται ἐκκαθεύδοντες ὡς πεντήκοντα) ἐπειδὴ ᾔσθοντο, οἱ μέν τινες ὀλίγοι διαφθείρονται ἐν χερσὶν αὐτῶν, τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν πεζῇ, οἱ δὲ ἐς τὰς ναῦς, αἳ ἐφρούρουν δύο, καταφυγόντες διασῴζονται ἐς τὴν Λήκυθον τὸ φρούριον, ὃ εἶχον αὐτοὶ καταλαβόντες, ἄκρον τῆς

τῶν δὲ παρόντων Ἀθηναίων οἱ πολλοὶ καὶ τῶν Τορωναίων οἱ αὐτοῖς ἐπιτήδειοι καταφεύγουσιν ἐς τὴν Λήκυθον.

Cap. **113**. § 1. *ταῦτα* codd., quod non habet quo apte referatur. Emend. Class. Cf. adn.

§ 2. *καθεύδοντες* codd. Sententia postulat excubias agentes. Verum ex Xen. Hist. Gr. II 4, 24 reposuit Class.

Cf. 110, 2. — *βουλόμενος*. Cf. *ἐπικρατήσαντι* 73, 4 ibique adn. Similiter Antiochum progeniemque eius emotum Liv. XLII 50. — *κατ᾽ ἄκρας*, a culmine (Verg. Aen. II 602), a summo vertice, ideoque funditus. Cf. Aeschyl. Choeph. 691. Plat. de Leg. 909 b.

Cap. **113**. § 1. *τὸ πολύ*, ut paulo ante *τὸ πλῆθος*. — *οἷς ταὐτὰ ἤρεσκε*, quibus eadem atque his placebant sive qui cum his sentiebant.

§ 2. *τινὲς ὀλίγοι*. Cf. adn. 46, 5. — *αὐτῶν*] *τῶν περὶ τὸν Βρασίδαν*. Schol. Sed cum et remotiores sint *οἱ περὶ τὸν Βρασίδαν* et verba *ἐν χερσίν* per se sola poni soleant, *αὐτῶν* potius ad Athenienses spectare et traiectum videtur. Cf. adn. III 104, 1. — *ἐς τὰς ναῦς, αἳ ἐφρούρουν δύο*. Similiter VII 43, 4 *πρὸς τὰ στρατόπεδα, ἃ ἦν ἐπὶ τῶν Ἐπιπολῶν τρία*, ubi cf. adn. — *τὴν Λήκυθον τὸ φρούριον*. De articulis cf. adn. II 67, 2. — *αὐτοί*, ipsi (soli), sine Toronaeis. Cf. 130, 6. VIII 95, 6. — *ἄκρον . . . ἰσθμῷ*, urbis (Toronae) arx, quae in mare porrecta angusto isthmo (ab reliqua urbe) intercepta erat. Non urbs igitur erat Lecythus, sed pars Toronae extrema eiusque castellum. Quare errat Kiepertus, qui in tab. Maced. Lecythum in alio promontorio quam Toronen, quamquam cum dubitationis signo, collocavit. *Ἐς τὴν θάλασσαν ἀπειλημμένον* cum emphasi dicta sunt pro plenioribus *ἐς τὴν θάλασσαν ἀνέχον καὶ ἀπειλημμένον*. Cf. Ind. gramm. v. Emphas. Cum verbis *ἀπειλημμένον ἐν στενῷ ἰσθμῷ*, ne quis in praepositione *ἐν* haereat, Arnoldus VI 1, 2 *ἐν εἴκοσι σταδίων μάλιστα μέτρῳ διείργεται* contendit. Melius etiam enuntiatum 120, 3 *τῆς Παλλήνης ἐν τῷ ἰσθμῷ ἀπειλημμένης* comparat Haack. Add. VI 97, 1 et de *ἀπολαμβάνειν* adn. I 7.

πόλεως ἐς τὴν θάλασσαν ἀπειλημμένον ἐν στενῷ
ἰσθμῷ. κατέφυγον δὲ καὶ τῶν Τορωναίων ἐς 3
αὐτοὺς ὅσοι ἦσαν σφίσιν ἐπιτήδειοι.

Βρασίδας δὲ τούτοις μὲν σπένδεται δύο ἡμέρας, τῶν δὲ Τορωναίων ξύλλογον ποιήσας παραθαρσύνει.

114. Γεγενημένης δὲ ἡμέρας ἤδη καὶ βεβαίως 1
τῆς πόλεως ἐχομένης ὁ Βρασίδας τοῖς μὲν μετὰ
τῶν Ἀθηναίων Τορωναίοις καταπεφευγόσι κήρυγμα
ἐποιήσατο τὸν βουλόμενον ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ἐξελθόντα
ἀδεῶς πολιτεύειν, τοῖς δὲ Ἀθηναίοις κήρυκα προσ-
πέμψας ἐξιέναι ἐκέλευσεν ἐκ τῆς Ληκύθου ὑπο-
σπόνδους καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔχοντας ὡς οὔσης Χαλκι-
δέων. οἱ δὲ ἐκλείψειν μὲν οὐκ ἔφασαν, σπείσασθαι 2
δὲ σφίσιν ἐκέλευον ἡμέραν τοὺς νεκροὺς ἀνελέσθαι.
ὁ δὲ ἐσπείσατο δύο. ἐν ταύταις δὲ αὐτός τε τὰς
ἐγγὺς οἰκίας ἐκρατύνατο καὶ Ἀθηναῖοι τὰ σφέ-
τερα. καὶ ξύλλογον τῶν Τορωναίων ποιήσας ἔλεξε 3
τοῖς ἐν τῇ Ἀκάνθῳ παραπλήσια, ὅτι οὐ δίκαιον
εἴη οὔτε τοὺς πράξαντας πρὸς αὐτὸν τὴν λῆψιν
τῆς πόλεως χείρους οὐδὲ προδότας ἡγεῖσθαι
(οὐδὲ γὰρ ἐπὶ δουλείᾳ οὐδὲ χρήμασι πεισθέντας
δρᾶσαι τοῦτο, ἀλλ' ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ ἐλευθερίᾳ τῆς
πόλεως), οὔτε τοὺς μὴ μετασχόντας οἴεσθαι μὴ
τῶν αὐτῶν τεύξεσθαι· ἀφῖχθαι γὰρ οὐ διαφθερῶν
οὔτε πόλιν οὔτε ἰδιώτην οὐδένα. τὸ δὲ κήρυγμα 4
ποιήσασθαι τούτου ἕνεκα τοῖς παρ' Ἀθηναίους

Cap. **114**. § 1. *προσπέμψας*. In optimis membranis *προπέμψας*. At vid. Duk. ad VII 2.

§ 3. *ἐς αὐτούς*, in locum ubi erant. Cf. adn. 24, 1. — *σφίσιν*. Cf. adn. I 20, 1.

Cap. **114**. § 1. *γεγενημένης δὲ ἡμέρας ἤδη*. Referuntur haec ad 110, 1 dicta. — *μετὰ τῶν Ἀθηναίων*, i. e. *μετὰ τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ* (113, 2) *γενομένων*. — *Τορωναίοις καταπεφευγόσι*. De collocatione verborum vid. adn. I 90, 1. — *ἐξελθόντα*] *τῆς Ληκύθου*. Schol. — *ὡς οὔσης Χ.*, quod Chalcidensium esset. Cf. adn. 14, 5.

§ 2. *σπείσασθαι ... ἀνελέσθαι*. Cf. III 109, 2.

§ 3. *τοῖς ἐν ... Ἀκάνθῳ*. Suppl. *λεχθεῖσι* et cf. c. 85 sqq. — *χείρους*. Cf. adn. III 9, 1. — *οὐδέ* ante *προδότας* collocatum propter superiorem negationem dictum est pro Latino vel. — *ἐπὶ δουλείᾳ* cet. Similiter III 10, 3.

§ 4. *παρ' Ἀθηναίους*. *Τοὺς Λήκυθον ἔχοντας*. Cf.

καταπεφευγόσιν, ὡς ἡγούμενος οὐδὲν χείρους τῇ ἐκείνων φιλίᾳ· οὐδ᾽ ἂν σφῶν πειρασαμένους αὐτοὺς [τῶν Λακεδαιμονίων] δοκεῖν ἧσσον, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον, ὅσῳ δικαιότερα πράσσουσιν, εὔνους ἂν σφίσι γενέσθαι, ἀπειρίᾳ δὲ νῦν πεφοβῆσθαι.
5 *τούς τε πάντας παρασκευάζεσθαι ἐκέλευσεν ὡς βεβαίους τε ἐσομένους ξυμμάχους καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε ἤδη ὅ τι ἂν ἁμαρτάνωσιν αἰτίαν ἕξοντας· τὰ δὲ πρότερα οὐ σφεῖς ἀδικεῖσθαι, ἀλλ᾽ ἐκείνους μᾶλλον ὑπ᾽ ἄλλων κρεισσόνων, καὶ ξυγγνώμην εἶναι εἴ τι ἠναντιοῦντο.*

ἔπειτα προσβάλλει τῇ Ληκύθῳ. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ οἴκημα καταρραγὲν φυγὴν τῶν φρουρῶν ποιεῖ.

1 115. *Καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα εἰπὼν καὶ παραθαρσύνας διελθουσῶν τῶν σπονδῶν τὰς προσβολὰς ἐποιεῖτο τῇ Ληκύθῳ· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἠμύναντό τε ἐκ φαύλου τειχίσματος καὶ ἀπ᾽ οἰκιῶν ἐπάλξεις*
2 *ἐχουσῶν, καὶ μίαν μὲν ἡμέραν ἀπεκρούσαντο· τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ μηχανῆς μελλούσης προσάξεσθαι αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐναντίων, ἀφ᾽ ἧς πῦρ ἐνήσειν διενοοῦντο*

113, 2. 3. — *ὡς ἡγούμενος.* Cf. *ὡς οἰόμενος* VI 32, 3 et ibi adn. Explicatur superius *τούτου ἕνεκα.* — *οὐδ᾽ ἂν . . . εὔνους ἄν.* De iterato *ἄν* cf. adn. I 136, 3. — *τῶν Λακεδαιμονίων* interpretamentum esse *σφῶν* pronominis cum verborum abundantia tum inepta collocatio ostendit. Pariter I 144, 2 *τοῖς Λακεδαιμονίοις* delendum est, quod iam schol. ex margine in verborum seriem illatum esse adnotavit. — *ὅσῳ.* Cf. adn. III 11, 1. — *δικαιότερα πράσσουσιν.* Intell. *οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν Ἀθηναίων.*

§ 5. *τὸ ἀπὸ τοῦδε.* Cf. sd. II 46, 1. — *αἰτίαν ἕξοντας.* Suppl. *τούτου*, et de dicendi genere *αἰτίαν ἔχειν*, culpam sustinere, cf. adn. III 13, 7 et VIII 91, 3. — *σφεῖς.* De nominativo, pro quo in uno Par. E. *σφᾶς*, vid. Buttm. Gr. § 142 adn. 3. Krueg. Gr. § 55, 2 adn. 1. Neque ei obstat, quod nominativus verbi *ἐκέλευσεν* est proprie unus Brasidas; nam etiam ibi, ubi eorum, qui pronomine *σφεῖς* indicantur, unus superiore nomine continetur, nominativus ponitur. Cf. V 55, 1.

Cap. **115**. § 1. *ἠμύναντό τε . . . καὶ . . . ἀπεκρούσαντο* iunge. Cf. sd. 41, 2 et V 10, 9. — *φαύλου τειχίσματος.* Quale fuerit, e proximis *ξύλινα παραφράγματα*, quod opus per isthmum factum videtur (cf. 113, 2), colligi potest.

§ 2. *προσάξεσθαι* passivum, ut apud Plat. de Rep. 458d. Demosth. V 14. — *ἀπό.* Cf. adn. I 17, 1 et hic Arn. — *ἐνήσειν διενοοῦντο.* Memorabile exemplum verbi *διανοεῖσθαι* cum futuri infinitivo iuncti, „quod simul ostendit, qua ratione inductus scriptor hac verborum structura usus sit. Etenim *μέλλειν* verbi notione *διενοοῦντο* praeditum esse voluit et, ne illud iteraretur, hoc posuit.“ Stahl.

ἐς τὰ ξύλινα παραφράγματα, καὶ προσιόντος ἤδη τοῦ στρατεύματος, ᾗ ᾤοντο μάλιστα αὐτοὺς προσκομιεῖν τὴν μηχανὴν καὶ ἦν ἐπιμαχώτατον, πύργον ξύλινον ἐπ' οἴκημα ἀντέστησαν, καὶ ὕδατος ἀμφορέας πολλοὺς καὶ πίθους ἀνεφόρησαν καὶ λίθους μεγάλους, ἄνθρωποί τε πολλοὶ ἀνέβησαν. τὸ δὲ 3
οἴκημα λαβὸν μεῖζον ἄχθος ἐξαπίνης κατερράγη, καὶ ψόφου πολλοῦ γενομένου τοὺς μὲν ἐγγὺς καὶ ὁρῶντας τῶν Ἀθηναίων ἐλύπησε μᾶλλον ἢ ἐφόβησεν· οἱ δὲ ἄπωθεν, καὶ μάλιστα οἱ διὰ πλείστου, νομίσαντες ταύτῃ ἑαλωκέναι ἤδη τὸ χωρίον, φυγῇ ἐς τὴν θάλασσαν καὶ τὰς ναῦς ὥρμησαν.

ἁλίσκεται οὖν τὸ τείχισμα, ὃ καθαιρεθὲν ἀνατίθεται τέμενος.

116. Καὶ ὁ Βρασίδας ὡς ᾔσθετο αὐτοὺς 1
ἀπολείποντάς τε τὰς ἐπάλξεις καὶ τὸ γιγνόμενον ὁρῶν, ἐπιφερόμενος τῷ στρατῷ εὐθὺς τὸ τείχισμα λαμβάνει, καὶ ὅσους ἐγκατέλαβε διέφθειρε. καὶ 2
οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τοῖς τε πλοίοις καὶ ταῖς ναυσὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκλιπόντες τὸ χωρίον ἐς Παλλήνην διεκομίσθησαν· ὁ δὲ Βρασίδας (ἔστι γὰρ ἐν τῇ

Cap. **115**. § 3. *ἄπωθεν*. It. Vat. D. E. Mosqu. Bekk. *ἄποθεν*. Cf. ad. III 111, 1.

Quaest. gram. p. 9. Cf. 121, 1. VII 56, 1. VIII 55, 2. 74, 3. Herod. VII 206. 207. Similem inf. fut. post *ἔπειχε* habes apud Herod. I 80 et post *ἐν νόῳ ἔχειν* apud eundem I 10. 86. VIII 7. 8. IX 93. — *παραφράγματα*. De loricis et pluteis dicitur. Cf. VII 25, 6. — *ᾤοντο* ad Athenienses refer, *αὐτούς* ad hostes eorum.

§ 3. *καὶ μάλιστα οἱ διὰ πλείστου*, et maxime quidem qui longissime distabant. Cf. adn. II 29, 3.

Cap. **116**. § 1. *ὡς ᾔσθετο . . . καὶ . . . ὁρῶν*. Cf. adn. I 1, 1 et de *τε* per anacoluthon traiecto adn. I 16. — *ἐπιφερόμενος τῷ στρατῷ*] *ἐπιτιθέμενος σὺν τῷ στρατῷ*. Schol.

§ 2. *τοῖς δὲ πλοίοις καὶ ταῖς ναυσί*, navigiis navibusque. Naves sunt duae triremes 113, 2 memoratae. Duk. *πλοῖα* et *ναῦς* etiam II 84 distingui adnotat. Cf. ibi adn. § 2 et VI 65, 2. — *Παλλήνην*. Vicinam. Cf. adn. 110, 2. — *ἔστι γάρ* cet. De talibus interpositionibus cf. adn. I 31, 2. Hic *τῇ θεῷ* et *τὰς τριάκοντα μνᾶς* extra eam collocata referuntur ad *Ἀθηναίας* nomen et verba *τριάκοντα μνᾶς* intra eam posita. — *ἐν τῇ ... Ἀθηναίας ἱερόν*. Ut saepe in promontoriis.

Ληκύθῳ Ἀθηναίας ἱερόν, καὶ ἔτυχε κηρύξας, ὅτε ἔμελλε προσβάλλειν, τῷ ἐπιβάντι πρώτῳ τοῦ τείχους τριάκοντα μνᾶς ἀργυρίου δώσειν) νομίσας ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἢ ἀνθρωπείῳ τὴν ἅλωσιν γενέσθαι, τάς τε τριάκοντα μνᾶς τῇ θεῷ ἀπέδωκεν ἐς τὸ ἱερὸν καὶ τὴν Λήκυθον καθελὼν καὶ ἀνασκευάσας
3 τέμενος ἀνῆκεν ἅπαν. καὶ ὁ μὲν τὸ λοιπὸν τοῦ
χειμῶνος ἅ τε εἶχε τῶν χωρίων καθίστατο καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπεβούλευε· καὶ τοῦ χειμῶνος διελθόντος ὄγδοον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ.

1 117. Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Ἀθηναῖοι ἅμα ἐκεχειρία ἐνιαύσιος Λακε-

Cap. **116**. § 2. *Ἀθηνᾶς* codd. Restituimus formam antiquiorem, quam solam habent tituli scriptoris aetati suppares. Cf. indicem Inscr. Att. I et Wecklein. cur. epigr. p. 10. Nihil certius est quam in foedere V 23, 5 corruptum esse *Ἀθηνᾷ*, quoniam in eiusdem aetatis actis publicis constanter invenitur *Ἀθηναίᾳ*. Quo minus negari potest ipsius quoque scriptoris verba hic et V 10, 2 eodem vitio infecta esse.

προσβάλλειν. Cass. Aug. T. It. Vat. M. et olim Cl. *βάλλειν*, et *προσ* etiam in H. s. v. al. man. Simplex recepit Bekk., verum quo pacto hic dici queat, nos non perspicimus. Superiore cap. legimus § 1 *προσβολὰς ἐποιεῖτο* et § 2, quo haec respiciunt, *προσιόντος ἤδη τοῦ στρατεύματος*.

Cf. VIII 35, 3. — *ἐς τὸ ἱερόν*, in usum fani. — *ἀνασκευάσας*. Male schol. *ἀνοικοδομήσας*. Cf. edit. mai. „*Ἀνασκευάσας* hic valet rudera tollens, locum purgans, ut aptus ad *τέμενος* sit. Eam fere vim et I 18 haec vox obtinet.“ Kistem. Cui Haack. Dobr. Arn. adstipulantur. At inde, quod *ἀνασκευάζεσθαι* I 18, 2 significat *τὰ σκεύη ἀναλαμβάνειν*, res convasare, et contrarium *κατασκευάζεσθαι* II 17, 3 *τὰ σκεύη καταλύειν*, *κατασκευὴν ποιεῖσθαι*, hic *ἀνασκευάζειν* esse locum purgare, rudera removere minime efficitur. Rectius igitur Goellerum secutus aedificiorum supellectilem tollere interpretere, ut sit nostrum ausräumen (vasorum conquisitione et direptione facta), non aufräumen. — *τέμενος . . . ἅπαν*, consecravit, ut totum solum sacrum esset. *Τέμενος* est is accusativus, qui factitivus vocatur. Cf. I 138, 5. II 26, 1. „*Τέμενος . . . ἅπαν*, ut *χώνηρ ὄξος ἅπαν* apud Theocr. XV 148, ubi vid. Valck.“ Dobr. Cf. Matth. Gr. § 437 adn. 3. Denique de *ἀνιέναι* vid. interpret. Herodot. II 65.

Cap. **117**. § 1. *ἅμα ἦρι τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους*. Cf. adn. V 40, 1. „Cap. 118 *ἄρχειν δὲ τήνδε τὴν ἡμέραν τετράδα ἐπὶ δέκα τοῦ Ἐλαφηβολιῶνος μηνός*. Itaque induciae inceperunt mense ante finitum annum octavum, quamquam Thucyd. eas pro primo noni anni facto ponit.“ Clint. Fast. Hell. a. 423. At si, id quod etiam aliis de causis verisimile esse vidimus, II 2, 1 pro vulg. *δύο μῆνας* maiorem numerum

δαιμονίων καὶ Ἀθηναίων. δηλοῦται πρῶτον διὰ τί ἑκάτεροι ἐπεθύμουν τῆς ἐκεχειρίας.

ἦρι τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθὺς ἐκεχειρίαν ἐποιήσαντο ἐνιαύσιον, νομίσαντες Ἀθηναῖοι μὲν οὐκ ἂν ἔτι τὸν Βρασίδαν σφῶν προσαποστῆσαι οὐδὲν πρὶν παρασκευάσαιντο καθ' ἡσυχίαν, καὶ ἅμα, εἰ καλῶς σφίσιν ἔχοι, κἂν ξυμβῆναι τὰ πλείω, Λακεδαιμόνιοι δὲ ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ἡγούμενοι ἅπερ ἐδέδισαν φοβεῖσθαι, καὶ γενομένης ἀνοκωχῆς κακῶν καὶ ταλαιπωρίας μᾶλλον ἐπιθυμήσειν αὐτοὺς πειρασαμένους ξυναλλαγῆναί τε καὶ τοὺς ἄνδρας σφίσιν ἀποδόντας σπονδὰς ποιήσασθαι καὶ ἐς τὸν πλείω χρόνον. τοὺς γὰρ 2

Cap. **117**. § 1. *καὶ ξυμβῆναι* codd. Cf. adn.
Λακεδαιμόνιοί τε Cass. Aug. It. Vat. Gr. E. Laur., cui *τε* defendendo ad sd. I 144, 2 adnotata vix quisquam credat sufficere; nam nimis aperta hic est disiunctio duorum nominum.
τοὺς Ἀθηναίους. Aug. It. Vat. H. *τοῖς Ἀθηναίοις*. Quem casum qui probarit, ei antea *ταὐτά* legendum et ex superioribus *νομίσαντες* subaudiendum esset. Sed hoc molestius est neque ad sententiam satis aptum.
ἐδεδίεσαν M. Cass. T. F. et olim Cl. et e corr. Aug., reliqui *ἔδεισαν*. Plusquamperf., quod timoris diuturnitatem indicat aptius est ad praesens *φοβεῖσθαι*. Cf. sd. 55, 3.

reposueris, hic error tollitur. De binis induciis propter schol. Aristoph. Equ. 793, de quo vid. Goell., temere cogitant Dodw. et Clariss. p. 48. — **ἐκεχειρίαν . . . ἐνιαύσιον**. Cf. Diod. XII 72. — **οὐκ ἂν . . . οὐδέν**, Brasidam, si ita fecissent, non iam plures socios eo adducturum esse, ut ab ipsis deficerent. — **κἂν ξυμβῆναι τὰ πλείω**. Cf. 30, 4 *ἕως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος ξυμβαθῇ* ibique adn. De accusativo vide adn. 19, 4. Si *καὶ ξυμβῆναι* in libris traditum retinemus, propter condicionem, cui sententia subiecta est, superius *ἂν* hic quoque est cogitandum. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 4 sqq. Cum autem non communis sit utriusque verbi, *προσαποστῆσαι* et *ξυμβῆναι*, ratio condicionalis, probabilius videtur hic et simili loco VI 40, 1 mutatione paene nulla *κἂν* reponere. — **ταῦτα . . . ἅπερ**. Cf. adn. 80, 3. — **ἀνοκωχῆς**, cessatione. Cuius translatae notionis exempla vide in ed. mai. — **πειρασαμένους**. Suppl. *τῆς ἀνοκωχῆς κακ. καὶ ταλ.* — **τοὺς ἄνδρας**. *Τοὺς ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ ληφθέντας*. — **ἐς τὸν πλείω χρόνον**. Similiter additus articulus legitur V 15, 2 *περὶ τοῦ πλείονος χρόνου βουλεύεσθαι*. Cf. adn. 30, 4.

§ 2. **τοὺς γὰρ δὴ ἄνδρας . . . ηὐτύχει**, viros enim pluris faciebant (malebant) recipere quando (cf. I 19. V 20, 1) etiam Brasidas secunda fortuna uteretur (cf. 73, 4 *ἐπειδὴ . . . προεκεχωρήκει*) quam omissa hac occasione iniquioris fortunae periculum adire. Cf. 79, 2 *ὡς τὰ τῶν Ἀθηναίων ηὐτύχει*. Cum *ὡς* idoneam explicationem habeat,

δὴ ἄνδρας περὶ πλείονος ἐποιοῦντο κομίσασθαι ὡς ἔτι Βρασίδας ηὐτύχει· καὶ ἔμελλον ἐπὶ μεῖζον χωρήσαντος αὐτοῦ καὶ ἀντίπαλα καταστήσαντος τῶν μὲν στέρεσθαι, τοῖς δ᾽ ἐκ τοῦ ἴσου ἀμυνό-
3 *μενοι κινδυνεύειν <εἰ> καὶ κρατήσειαν. γίγνε-*

§ 2. *ηὐτύχει* F., *εὐτυχεῖ* Gr., reliqui *εὐτύχει*. Cf. sd. 79, 2.
τοὺς δ᾽ ἐκ seu *τοὺς δὲ ἐκ* D. E. Sed *τούς* nec natura horum codd. commendatur nec Athenienses videtur significare posse, nec placet hic *ἀμύνεσθαί τινα*, aliquem a se propulsare, ulcisci. Cf. adn.
κινδυνεύειν It. Vat. Pal. Aug. Cass. Ven. D., vulgo *κινδυνεύσειν*.
κρατήσειν codd. Cf. adn.

noluimus ex corrupta schol. Aristoph. Pac. 479 scriptura *ἕως ὅτε*, ut quibusdam placuit, *ἕως* recipere. — *καὶ ἔμελλον*. Cum duae res, si bellum persequantur, evenire possint, ut Brasidas aut minus bene rem gerat aut etiam longius progrediatur, iam Lacedaemonii, postquam praesentis fortunae usu deteriorem praeveniendam esse secum reputaverunt, quid ex altero eventu ad efficiendum potissimum suum consilium exspectandum sit, considerant. — *καὶ ἀντίπαλα καταστήσαντος*, cum res (Lacedaemoniorum Atheniensium rebus) aequasset. Verba VII 13, 2 *ἐπειδὴ ἐς ἀντίπαλα καθεστήκαμεν* comparat Bloomf. *Ἀντίπαλα* sine substantivo legitur etiam V 8, 2. Aequo belli eventu difficillima est compositio, quod qui antea inferiores erant bellum continuaverunt, ut meliores condiciones impetrarent, quas adversarii, nisi superati erunt, non concedent. Atque hoc ipsum, quod neutri alteris cedunt, optime vocabulo *ἀντίπαλα* i. e. quae paribus viribus inter se adversantur (cf. adn. III 49, 1) simul exprimitur. — *τῶν μὲν στέρεσθαι*. Verbum *στέρεσθαι* privatum esse, carere significat. Cf. Buttm. Gr. max. Ind. verb. Cum longiore Brasidae progressu et aequato belli eventu pax impediatur, viri in captivitate remanent. Dubitatum est an *τῶν μέν* ad nominativum *τὰ μέν* referendum sit. Sed patet tota inde a verbis *τοὺς γὰρ δή* comprehensione nihil aliud explicari quam Lacedaemonios ea potissimum de causa illo tempore ad pacem faciendam inclinasse, ut viros captivos recuperarent. Quare cum *τῶν μέν* de his intellegendum sit, oppositum *τοῖς δέ* de reliquis Spartanis dictum est. — Quae in codicibus vulgantur *τοῖς δ᾽ . . . κινδυνεύειν καὶ κρατήσειν* Hofmanus sic interpretatur: Contra si (his ab Atheniensibus receptis, postea) in propulsando bello aeque liberi atque illi essent, fieri poterat, ut vel superiores (tandem) decederent. Quae explicatio multis nominibus falsa est. Primum enim particula *μέν* post *τῶν* posita docet verba *τοῖς δ᾽ ἐκ . . . ἀμυνόμενοι* non illis *ἐπὶ μεῖζον . . . καταστήσαντος* contraria esse, sed et ipsa aliquid post *τὸ . . . καταστῆσαι* gerendum designare. Deinde enuntiatum *τοὺς δὲ κομισάμενοι* vel simile, ut illa *τοῖς δ᾽ ἐκ . . . ἀμυνόμενοι* recte et intellegerentur et superioribus *ἐπὶ μεῖζον . . . καταστήσαντος* contraria

ται οὖν ἐκεχειρία αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ξυμμάχοις ἥδε.

ponerentur, omitti non potuit. Denique τοῖς δέ verbis Athenienses significari nequeunt, quod nec usquam paulo ante sunt nominati et, ut τῶν μέν verbis Lacedaemoniorum pars designatur, ita idem de τοῖς δέ statuendum est. Haec igitur non ex formula ἐκ τοῦ ἴσου, sed ex ἀμυνόμενοι pendent, quo haec sententia evadit: aliis autem (i. e. alia parte civium) ex aequo pugnantes discrimen insuper victoriae adituri erant. Ἀγωνίζεσθαι enim στρατιώταις, pugnare militibus, cum recte dicatur, quia ἀμύνεσθαι ἀνδράσι similiter legatur, nihil videtur obstare. Cf. adn. II 39, 2. Posset dativus etiam ad κινδυνεύειν referri, ut verba sonarent alios autem in discrimen daturi erant (cf. adn. II 65, 7), si ad κινδυνεύειν ita dictum infinitivum vel similem enuntiationem addi posse constaret. In quo infinitivo κρατήσειν additoque καί omnino maxima dubitatio restat. Ac primum quidem a Thucydidis aetate et usu abhorret futuri infinitivus ex verbo κινδυνεύειν aptus, qui tum demum cum eo iungi poterat, postquam videri significare coepit. Deinde καί si est insuper, ante κινδυνεύειν collocandum, sin est adeo, ut aliquid atrocius quam τὸ ἐκ τοῦ ἴσου significetur, non victoriae, sed cladis vocabulum post hanc particulam desideratur. Et omnino non victoria in spem ostentata ad inducias et pacem Lacedaemonios propensos reddere potuit, sed metus et periculum, ne non vincerent. Μὴ κρατήσειν vel καὶ μὴ κρατήσειν igitur coniecit Corais, propter infinitivum futuri reiciendum. Neque ullo modo certius erat inferiores Lacedaemonios fore quam superiores. Haud melius καὶ κρατήσεσθαι. De aliis coniecturis et enodationibus vide ed. mai. Novissima Classeni interpretatio refutata est in Annal. phil. 1870 p. 340 sq. Neque tamen coniecturam ibidem propositam nunc probamus, sed aliam emendandi viam sequendam esse ducimus, quam praemunivit Ad. de Velsen Sched. crit. p. 9 sqq. Qui cum idoneam sententiam praebere intellexisset schol. ἐν ἀδήλῳ εἶναι εἰ κρατήσουσιν αὐτῶν neque tamen illud vulgata in libris scriptoris verba exprimere, aliquid excidisse arbitratus, quo ea interpretatio spectavisset, καὶ ἐν ἀδήλῳ εἶναι τὸ κρατήσειν legendum proposuit. Sed cum ipsum κινδυνεύειν interpretem verbis ἐν ἀδήλῳ εἶναι reddere satis eluceat, nos scholii vestigia secuti εἰ καὶ κρατήσειαν corrigendum esse censemus. Similiter I 32, 5 μέγας ὁ κίνδυνος εἰ ἐσόμεθα ὑπ' αὐτοῖς et I 78, 2 ὁποτέρως ἔσται ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται, ubi probabile est ἐν ἀδήλῳ ex interpretamento ἐν ἀδήλῳ ἐστί irrepsisse; certe eo deleto vis sententiae non minuitur. Cf. Krueg. Gr. § 65, 1 adn. 9. Vertimus igitur: atque longius progresso eo et rebus in adversum aequatis illis quidem carituri erant, reliquos autem ex aequo (propter ἀντίπαλα καταστάντα) pugnae committentes periclitaturi, si etiam (ob sie auch) vincerent. Quod Lacedaemonii timent, ne frustra reliquos viros belli periculis opponant, ne quis hunc metum eorum virtutem dedecere opinetur, cf. 55, 4. Similiter de hoc loco videtur statuisse Madvig. Adv. crit. I p. 322. Quod vero idem pro τοῖς δ' τοὺς δ' hic inferre voluit, non assentimur, cum nobis non liqueat commode captivis ex adverso respondere Athenienses.

1 118. „Περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ μαντείου
τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου δοκεῖ ἡμῖν χρῆσθαι
τὸν βουλόμενον ἀδόλως καὶ ἀδεῶς κατὰ τοὺς
2 πατρίους νόμους. τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις ταῦτα
δοκεῖ καὶ τοῖς ξυμμάχοις τοῖς παροῦσι· Βοιωτοὺς
δὲ καὶ Φωκέας πείσειν φασὶν ἐς δύναμιν προσ-
3 κηρυκευόμενοι. περὶ δὲ τῶν χρημάτων τοῦ θεοῦ
ἐπιμέλεσθαι ὅπως τοὺς ἀδικοῦντας ἐξευρήσομεν,

ἔπονται ἔπειτα αἱ σπονδαὶ αὐταί, καθὰ ξυγχωροῦσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι.

Cap. **118.** § 1. *καὶ ἀδεῶς* om. Aug. Pal. It. Vat. H. Laur. C. E. G. H. At vid. V 18. 23. 47, 8. Boeckh. Inscr. I p. 112. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 340.

§ 3. *τοῦ θεοῦ.* Vulgo et Bekk. *τῶν τοῦ θεοῦ*, sed *τῶν* om. Cass. Aug. Cl. Ven. T. F. Pal. It. Vat. H. Mosqu.

ἐπιμελεῖσθαι libri. De restituenda forma antiquiore cf. Stahl. Quaest. gram. p. 19 sq.

Cap. **118.** „Haec *ἐκεχειρία* ita distinguenda est: *Ἀθην. περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ. — Λακεδ. τοῖς μὲν Λακεδ. — Ἀθην. περὶ δὲ τῶν. — Λακεδ. περὶ μὲν οὖν. — Ἀθην. ἐπὶ δὲ τῆς αὐτῶν. — Λακεδ. τοῖς μὲν Λακεδ. — Ἀθην. ἔδοξεν τῷ δήμῳ. — Λάχης εἶπε. Τύχῃ — αὐτῶν.*" Dobr. Hofmanus primas induciarum condiciones aut a mixtis legatis Atheniensium et Spartiatarum ad id ipsum electis aut a solis Atheniensibus scriptas putat contineri § 1. 3. 5—8. 10 extr. *αἱ δὲ . . . ἔσονται*; deinde quae a contione Lacedaemoniorum et sociorum addita essent, interposita esse § 2. 4. 9. 10 init. usque ad *κελεύετε.* Haec omnia (§ 1—10 extr.), ut de quibus Lacedaemonii consentirent, Lacedaemone Athenas missa esse; deinde ab Atheniensibus id plebiscitum factum, quod § 11 sqq. legeretur. „Plerique explicatores e contrario totam pactionem a Lacedaemoniis factam eiusque singulas leges ab eis confirmatas, deinde eam Athenas, ut ab Atheniensibus comprobaretur, missam esse existimant. Quare omnia, quae a principio capitis usque ad *ἐνιαυτὸν ἔσονται* leguntur, compositionem a Lacedaemoniis perscriptam putant esse, quam sequatur Atheniensium confirmatio. Quae sententia verbis paulo ante ea, quibus Athenienses foedus sanxerunt, scriptis, *εἰ δέ τι ὑμῖν . . . διδάσκετε*, stabilitur." Arn.

§ 1. *περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ* cet. Primum caput foederis inde repetendum est, quod belli tempore oraculi aditus saepius impediebatur. Lacedaemonii autem potissimum quoddam patrocinium eius gerebant. Similiter a deorum sacris foederis initium fit V 18, 2.

§ 2. *τοῖς παροῦσι.* Hi cognoscuntur ex 119, 2. — *Φωκέας.* Cf. adn. II 9, 2.

§ 3. *περὶ δὲ τῶν χρημάτων.* Ad haec ex § 1 simul audi *δοκεῖ ἡμῖν.* — *τοὺς ἀδικοῦντας.* Non esse certos quosdam sacrilegos, qui paulo ante furtum fecerint, sed generatim omnes eos, qui pecunias deo Delphico sacratas avertant, significari docet Bredovius. Et totum alterum caput foederis Bloomfieldio et Arnoldo eo videtur spectare, ut ne Lacedaemonii opes Delphicas in suos usus convertant, id quod incipiente bello sibi proposuerint. Cf. I 121. Nobis tamen Lacedaemonios sibi ipsis usum pecuniarum interdicentes de sontibus investi-

ὀρθῶς καὶ δικαίως τοῖς πατρίοις νόμοις χρώμενοι καὶ ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς καὶ τῶν ἄλλων οἱ βουλόμενοι, τοῖς πατρίοις νόμοις χρώμενοι πάντες.
περὶ μὲν οὖν τούτων ἔδοξε Λακεδαιμονίοις καὶ 4
τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις κατὰ ταῦτα· τάδε δὲ ἔδοξε Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις, ἐὰν σπονδὰς ποιῶνται οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τῆς αὑτῶν μένειν ἑκατέρους ἔχοντας ἅπερ νῦν ἔχομεν, τοὺς μὲν ἐν τῷ Κορυφασίῳ ἐντὸς τῆς Βουφράδος καὶ

καὶ ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς C. Reg. Mosqu. et s. v. al. man. E. tacitique Aug. Pal. It. Vat., quorum testimonia suspecta sunt. Recepit Bekk. Vulgo καὶ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς. Bekkeriana scriptura primae personae pronomen verbo primae personae propius admovetur, et vulgata nostratibus modestiam talibus minutiis affectantibus quam veteribus naturam sequentibus congruentior videtur. Aliter § 7 et 8 res se habet.

§ 4. Prius ἄλλοις habent M. m. al., multi om. Utroque loco eadem ratione defenditur. Cf. adn. I 128, 5. Verba κατὰ ταῦτα . . . ξυμμάχοις praebent M. T. F. et supplementum Aug. hac discrepantia, ut in hoc τάτε δέ sit, in illis δέ omittatur. Eis carere non possumus, quod περὶ μὲν οὖν . . . κατὰ ταῦτα praegressam pacti partem concludunt ut reliquas similia verba § 2 et 9. Cf. Ullrich. Symb. crit. IV p. 49.

αὑτῶν. In optimis libris mss. αὐτῶν. Cf. adn. I 17, 1. Praeterea Cass. et Mosqu. τοῖς αὐτ. pro τῆς αὐτ.

gandis locutos esse parum verisimile videtur.

§ 4. ἐὰν σπονδὰς ποιῶνται, si pacem faciant, i. e. si hoc propositum foedus sanciant. — ἔχοντας . . . ἔχομεν. Cf. adn. I 140, 4. Diodorus XII 72 expressit verbis ἔχειν ἑκατέρους ὧν τότε κύριοι καθειστήκεισαν. — τοὺς μέν cet. Singula membra verbis τοὺς μὲν . . . τοὺς δέ distincta de praesidiis Atheniensium partes quasdam Peloponnesi et Megaridis occupatas tenentibus, quae partes certis limitibus coerceantur, intellegenda sunt. De Coryphasio cf. IV 3, 2 et ibi adn. — ἐντὸς τῆς Βουφράδος καὶ τοῦ Τομέως. „Steph. Τομαῖον ὄρος παρὰ τὸ Κορυφάσιον τῆς Πύλου, ἐοικὸς σμίλῃ. [Ubi corrigendum esse Τομεύς initium loci docet.] Τῆς Βουφράδος nulla, opinor, apud veteres mentio." Wass. Duos montes designari putat Leak. Pelop. I p. 416, qui colles Kondozóni et Tavoláki intellegit. Buphradem esse parvum portum Voidokiliam, Tomeum angustiorem aditum sinus Abarini, nisi malis esse ostium, per quod vicinae paludis aquae in illum effluant, opinatur Puill. Bobl. de pariet. Pelop. p. 114 sq., quem non nominatum tamquam certum ducem sequitur Bobrik. Graec. p. 128. Sed recte Leak. intellexit locos hic significari a Pylo continentem vel orientem versus sitos. Idem contra Curtii coniecturam in Pelop. II p. 181 propositam valet. Cf. Bursian. Geogr. II

τοῦ Τομέως μένοντας, τοὺς δὲ ἐν Κυθήροις μὴ ἐπιμισγομένους ἐς τὴν ξυμμαχίαν μήτε ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς μήτε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, τοὺς δὲ ἐν Νισαίᾳ καὶ Μινῴᾳ μὴ ὑπερβαίνοντας τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ τῶν πυλῶν τῶν παρὰ τοῦ Νίσου ἐπὶ τὸ Ποσειδώνιον, ἀπὸ δὲ τοῦ Ποσειδωνίου εὐθὺς ἐπὶ τὴν γέφυραν τὴν ἐς Μινῴαν (μηδὲ Μεγαρέας καὶ τοὺς ξυμμάχους ὑπερβαίνειν τὴν ὁδὸν ταύτην), καὶ τὴν νῆσον, ἥνπερ ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι, ἔχοντας, μηδὲ ἐπιμισγομένους μηδετέρους μηδετέρωσε, καὶ
5 τὰ ἐν Τροιζῆνι, ὅσαπερ νῦν ἔχουσι. καὶ οἷα

παρά. Cass. Aug. [sed hic a corr.] T. F. M. Lugd. D. I. E. Vind. et olim Cl. *ἀπό.* Quod si verum est, deinde *τοῦ Νισαίου* lege ex eisdem libris praeter E. et ex Mosqu. Sed nec haec scriptura nec vulgata satis apta est. Cf. ed. mai. „Fort. *παρὰ τὸ Νίσου* vel *τὸ τοῦ Ν.*, ut *τὸ τῆς Χλόης* Aristoph. Lysistr. 835." Dobr. Deficiente rerum notitia locus in dubio est relinquendus. Cf. adn.

μηδέ. Vulgo et Bekker *μήτε*, quod ferri non potest, cum nec alterum *μήτε* aut *τε* vel *καί* ei respondeat nec oratio illo omisso contracta sit.

p. 158, 1. — *τοὺς δὲ ἐν Κυθήροις.* De Cytheris ab Atheniensibus occupatis cf. c. 54. — *μὴ ἐπιμισγομένους ἐς τὴν ξυμμαχίαν,* non commeantes in terram socialem. De *ἐπιμίσγεσθαι* cf. adn. I 13, 5. *Ἡ ξυμμαχία* sic legitur etiam § 5 et V 33, 2. Alibi *ἡ ξυμμαχίς.* Cf. adn. I 110, 4. Significari autem videntur perioecorum Lacedaemoniorum agri Cytheris vicini, in quos Athenienses prius saepius egressi erant. Cf. c. 54 extr. et sqq. — *τοὺς δὲ ἐν Νισαίᾳ.* Cf. c. 69 sqq. — *καὶ Μινῴᾳ.* Cf. III 51. IV 67. — *τὴν . . . ἐπὶ τὸ Ποσειδώνιον.* I. e. *τὴν οὖσαν* (h. e. *φέρουσαν*) *ἐπὶ τὸ Π.* Sunt autem haec ideo obscuriora, quod et singula loca nominata accurate non novimus et scriptura parum certa est. Cf. sd. et ed. mai. In vulgata Nisus pro statua vel templo Nisi est dictus. Cf. adn. II 13, 5 et IV 67, 2. — *τὴν γέφυραν . . . Μινῴαν.* Cf. III 51, 3 et ibi adn. — *οἱ Ἀθηναῖοι* verbo additur, quod *ἔχοντας* non de tota Atheniensium civitate dictum est. — *ἔχοντας.* Refer ad *τοὺς ἐν Νισαίᾳ μὴ ὑπερβαίνοντας.* — *μηδετέρους*] *ἤγουν Ἀθηναίους καὶ Μεγαρέας.* Schol. — *τὰ ἐν Τροιζῆνι,* i. e. *τὰ ἐν τῇ Τροιζηνίδι.* Cf. adn. III 91, 5. Respicitur autem ad Methana paeninsulam, quam ab Atheniensibus occupatam esse 45, 2 legimus, et ex superioribus repetendum est *ἔχοντας.*

§ 5. *καὶ οἷα ξυνέθεντο.* Antehac cum haec verba cum superioribus conecterentur, ex verbis *τὰ ἐν Τροιζῆνι* subaudiendum visum est nomen *οἱ Τροιζήνιοι.* Etenim ne perpetuo levibus proeliis defatigarentur, inter Troezenios et Athenienses Methana occupantes convenisse, quo usque procedere utrisque

ξυνέθεντο πρὸς Ἀθηναίους, καὶ τῇ θαλάσσῃ χρωμένους, ὅσα ἂν κατὰ τὴν ἑαυτῶν καὶ κατὰ τὴν ξυμμαχίαν, Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους πλεῖν μὴ μακρᾷ νηί, ἄλλῳ δὲ κωπήρει πλοίῳ ἐς πεντακόσια τάλαντα ἄγοντι μέτρα. κήρυκι δὲ καὶ

liceret. Sed neque huius neque alius pacti, ad quod haec verba revocari possint, ulla facta est mentio. Nam ad pacem triginta annorum (I 115) respici ideo verisimile non est, quod hac Troezen Peloponnesiis reddita, non Methanorum possessio Atheniensibus concessa est. Quare cum superioribus aptari nequeant, ad ea quae secuntur applicanda esse censemus. Atque causa, cur his addita sint, non in obscuro est. Nempe quae antecesserunt pacti condiciones ea continent, quae utrique communiter praestare debeant; iam vero sequitur quod facere soli Lacedaemonii eorumque socii vetentur. Hoc igitur Atheniensibus se concessisse nihil contra promittentibus ita speciose significant, ut sibi ita cum illis convenisse dicant. Compositionem autem quandam factam esse, antequam pactum sanciretur, per se patet. — καὶ τῇ θαλάσσῃ χρωμένους. Haec in exemplis Bekkerianis puncto post ξυμμαχίαν posito male ad Athenienses referuntur, cum debeant spectare ad Peloponnesios. Particula καὶ addita est, quod supra de terris occupatis sermo fuit. „Similibus terminis Persarum navigatio circumscripta est, eique ad imperium maritimum Atheniensium servandum tam necessarii videbantur, ut vel, cum auxilio Persarum maxime egerent, eos removere nollent. Vid. VIII 56." Arn., qui additis hic verbis simul alteram rem videri spectatam esse hanc, ut mercatura Peloponnesi et eorum navigationes in Aegyptum et Phoenicen cohiberentur, explicat. — ὅσα ἂν (suppl. χρῶνται, ut ᾗ post ἣν 98, 2) . . . ξυμμαχίαν, quantum (uti eo) possent ad suum sociorumque agrum. De brevitate dicendi cf. adn. I 111, 1. Superiore condicione utrique in alienos fines egredi vetantur. — ἄλλῳ δὲ κωπήρει πλοίῳ, sed alia, quae remis agitur, minore nave. Πλοῖον contrarium est nomini ναῦς (cf. adn. 116, 2), non verbis μακρὰ ναῦς (nam erant etiam μακρὰ πλοῖα, cf. I 14, 1 et ibi adn.); additum autem κωπῆρες non contrarium ponitur μακρά adiectivo, sed ea πλοῖα, quae remis agebantur, a navibus onerariis, quae ipsae interdum πλοῖα vocantur (cf. III 6, 2), distinguuntur, siquidem naves onerariae velis instructae erant. Cf. II 97, 1. Particula δέ negationi opponitur ut I 67, 2. III 64, 1, ἄλλῳ dictum est ut τοῖς ἄλλοις § 4 et τῇ ἄλλῃ I, 2, 2 (cf. Krueg. Gr. § 50, 4 adn. 11); nos: wohl aber sonst. — ἐς πεντακόσια τάλαντα . . . μέτρα, Lasten bis zu 500 Tal. In magnitudine navium aestimanda apud Latinos quidem plerumque amphorae commemorantur (quare hoc vocabulum lexicographi pro nostro Tonnen de oneribus binorum milium librarum poni volunt), sed apud Graecos usitatum modum aestimandi talentum fuisse ex hoc loco et Herodot. I 194. II 96 colligit Arn. ad VII 25, 6. Totum pondus cum recentioribus comparant Biester in It. Anach. vol. VII p. LXXXVI et alii apud Bloomf. Sed res ideo dubia est, quod et incertum videtur, talentum fueritne id, quo in mercatura utebantur, quod Biester non multo minus quinquaginta

πρεσβείᾳ καὶ ἀκολούθοις, ὁπόσοις ἂν δοκῇ, περὶ καταλύσεως τοῦ πολέμου καὶ δικῶν ἐς Πελοπόννησον καὶ Ἀθήναζε σπονδὰς εἶναι ἰοῦσι καὶ ἀπιοῦσι,
7 καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. τοὺς δὲ αὐτομόλους μὴ δέχεσθαι ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, μήτε ἐλεύθερον μήτε δοῦλον, μήτε ὑμᾶς μήτε ἡμᾶς.
8 δίκας τε διδόναι ὑμᾶς τε ἡμῖν καὶ ἡμᾶς ὑμῖν κατὰ τὰ πάτρια, τὰ ἀμφίλογα δίκῃ διαλύοντας
9 ἄνευ πολέμου. τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις ταῦτα δοκεῖ· εἰ δέ τι ὑμῖν εἴτε κάλλιον εἴτε δικαιότερον τούτων δοκεῖ εἶναι, ἰόντες ἐς Λακεδαίμονα διδάσκετε· οὐδενὸς γὰρ ἀποστήσονται, ὅσα ἂν δίκαια λέγητε, οὔτε οἱ Λακεδαιμόνιοι
10 οὔτε οἱ ξύμμαχοι. οἱ δὲ ἰόντες τέλος ἔχοντες
11 ἰόντων, ᾗπερ καὶ ὑμεῖς ἡμᾶς κελεύετε. αἱ δὲ σπονδαὶ ἐνιαυτὸν ἔσονται.

Ἔδοξεν τῷ δήμῳ. Ἀκαμαντὶς ἐπρυτάνευε, Φαίνιππος ἐγραμμάτευε, Νικιάδης ἐπεστάτει. Λάχης αὗται δὲ ἐπικυροῦνται ὑπὸ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων.

§ 6. ὁπόσοις ἄν. In optimis libris male ὁπόσοις ἐάν.
§ 7. μήτε ὑμᾶς μήτε ἡμᾶς. Reg. et Bekk. μήτε ἡμᾶς μήτε ὑμᾶς, ut taciti Aug. It. Vat. in Bekk. ed. ster., cui eiusdem Bekkeri silentium de It. et Vat. in ed. mai. repugnat. Et Lacedaemonios de hac re prius ab Atheniensibus cavere quam Atheniensibus spondere consentaneum est. Aliter § 3, ubi cf. dicta.

libris fuisse statuit, an Atticum, quod senatus Romanus non minus octoginta pondo ponderibus Romanis pendere voluit apud Liv. XXXVIII 38, an Aegineticum, et cum eis, quae prius de his ponderibus disputata sunt, nunc Boeckhii quaestiones metrologicae sunt conferendae.

§ 6. ἀκολούθοις] τῶν πρεσβευτῶν καὶ τῶν κηρύκων. Schol.

§ 9. οὐδενὸς ἀποστήσονται, nihil recusabunt.

§ 10. τέλος ἔχοντες] ἀντὶ τοῦ αὐτοκράτορες ὄντες. Schol. Τέλος igitur est summa et libera potestas. Cf. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 814.

§ 11. ἔδοξεν cet. Secuntur formulae et praescriptiones populiscitorum usitatae, de quibus cf. Schoem. de Comit. Athen. p. 131 sqq. et Antiqu. iur. p. 225. Boeckh. Oec. civ. Ath. II p. 50. — Ἀκαμαντὶς ἐπρυτάνευε. Cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 111 et 127. — ἐγραμμάτευε. I. e. „erat γραμματεὺς κατὰ πρυτανείαν . . ., qui oratoribus aderat in conscribendis psephismatibus, eiusque nomen ante Euclidem psephismatibus praescribebatur". Schoem. de Comit. Athen. p. 319. Cf. Boeckh. Oec. civ. Ath. I p. 254 sq. De scribis Atheniensium universis vide quos citat Herm. Antiqu. Gr. I § 127 adn. 17 et Schoem. Antiqu. iur. p. 218. — ἐπεστάτει. De epistatis Athe-

εἶπε, τύχῃ ἀγαθῇ τῇ Ἀθηναίων, ποιεῖσθαι τὴν
ἐκεχειρίαν, καθ' ἃ ξυγχωροῦσι Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ
ξύμμαχοι αὐτῶν· καὶ ὡμολόγησαν ἐν τῷ δήμῳ 12
τὴν ἐκεχειρίαν εἶναι ἐνιαυτόν, ἄρχειν δὲ τήνδε τὴν
ἡμέραν, τετράδα ἐπὶ δέκα τοῦ Ἐλαφηβολιῶνος
μηνός. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἰόντας ὡς ἀλλήλους 13
πρέσβεις καὶ κήρυκας ποιεῖσθαι τοὺς λόγους, καθ'
ὅ τι ἔσται ἡ κατάλυσις τοῦ πολέμου. ἐκκλησίαν 14
δὲ ποιήσαντας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς πρυτά-
νεις, πρῶτον περὶ τῆς εἰρήνης βουλεύσασθαι
Ἀθηναίους, καθ' ὅ τι ἂν ἐσίῃ ἡ πρεσβεία περὶ τῆς
καταλύσεως τοῦ πολέμου. σπείσασθαι δὲ αὐτίκα

§ 12. ἄρχειν. Aug. Ven. Pal. H. F. C. aliique haud pauci ἀρχήν. At cf. adn.

niensium vid. Herm. l. d. § 127, 7—9 et Schoem. l. d. p. 217 et 221. — εἶπε . . . ποιεῖσθαι τὴν ἐκεχειρίαν, „rogationem tulit, ut . . . inducias facerent. Cf. II 24 [et ibi § 1 adn.] VIII 67.“ Arn.

§ 12. ἄρχειν. Suppl. τῆς ἐκεχειρίας. Plene II 12, 3 ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἕλλησι μεγάλων κακῶν ἄρξει, ubi cf. adn., V 19, 1 ἄρχει τῶν σπονδῶν ἔφορος Πλειστόλας. Cf. Boeckh. Inscr. I p. 29 et 877. — τετράδα . . . μηνός. Itaque τὰς ἐνιαυσίας ἐπὶ Ἰσάρχου Ἐλαφηβολιῶνος σπονδάς appellat Athen. V 18 s. 59, qui Isarchus usque ad a. 423 Hecataeonem ineuntem praetor fuit. Cf. Clint. Cum autem cap. 119 sequantur verba μηνὸς . . . Γεραστίου δωδεκάτῃ, quaeritur primum, hic dies idem sit an diversus, ita ut tempora initae et firmatae pacis distinguantur; deinde quo pacto fieri possit, ut Elaphebolionis secunda decas hic Gerastii Laconici secundae, at V 19 eiusdem Elaphebolionis tertia decas Artemisii Laconici tertiae respondeat. Hanc inaequalitatem inde, quod, cum ratio intercalandi alia aliis locis esset, eidem menses Athenis atque Spartae duobus annis interiectis non iam congruerint, explicant Ideler Chronol. I p. 363 et Arn. De altera quaestione cf. adn. 119, 1.

§ 13. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ] ἐν τῷ ἐνιαυτῷ. Schol.

§ 14. ἐκκλησίαν δὲ ποιήσαντας τοὺς στρατ. καὶ τοὺς πρυτ. De accusativis cf. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 1. Στρατηγοί autem et πρυτάνεις saepius sic iunguntur, velut Demosth. XVIII 73. 75. Cf. Winiewski Commentar. histor. in Demosth. Orat. de Cor. p. 304. De contionibus a praetoribus convocatis vid. adn. II 59, 2. — καθ' ὅ τι ἂν . . . τοῦ πολέμου. „Sententia haec est: quomodo (et quibus condicionibus) legatio de bello sedando (missa) admitteretur. Καθ' ὅ τι [enim] quomodo, qua ratione, significat. Ita legitur [paulo ante § 13 et] VIII 67 et VI 8.“ Bloomf. Similiter Arn., nisi quod de modo agendi cum populo cogitari vult. Ex quibus explanationibus aut ἐσίῃ sine ἂν exspectatur, ut sit modus deliberativus qui vocatur, aut ἐσίοι ἄν, ut subaudita enuntiatione con-

μάλα τὰς πρεσβείας ἐν τῷ δήμῳ τὰς παρούσας ἦ μὴν ἐμμενεῖν ἐν ταῖς σπονδαῖς τὸν ἐνιαυτόν.“
1 119. Ταῦτα ξυνέθεντο [Λακεδαιμόνιοι] καὶ ὤμοσαν Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις μηνὸς ἐν Λακεδαίμονι Γεραστίου ὀνόματα τῶν σπεισαμένων.
2 δωδεκάτῃ. ξυνετίθεντο δὲ καὶ ἐσπένδοντο Λακεδαιμονίων μὲν οἵδε· Ταῦρος Ἐχετιμίδα, Ἀθήναιος

Cap. **119.** § 1. καὶ ὤμοσαν Cass. Vat. T. F. C. Reg. Bas. Gr. D. E. Laur. Vind. M. m. Ar. Chr. Dan. Vulgo et Bekk. καὶ ὡμολόγησαν. Sed ξυνέθεντο καὶ ὤμοσαν libenter iungi docet Boisson. ad Eunap. p. 485, et vulgata ex 118, 11 videtur repetita esse. In parte codicum alterum Λακεδαιμόνιοι abest. Nos deleto priore verum praebere censemus M. Cass. T. Lugd. Vind. m. Ar. Chr. Dan. Non bene enim τὸ ξυνθέσθαι sociis adimi (cf. 118, 2. 11) aut τὸ ὀμόσαι obscurius de Lacedaemoniis enuntiari videtur. Nec καὶ ὤμοσαν nec καὶ ὡμολόγησαν agnoscunt Cl. Aug. Ven. Mosqu. Transposito Λακεδαιμόνιοι ortae sunt corruptelae.

dicionali haec dicantur: quo pacto legatio, si advenerit, recipiatur. Quare aliam interpretandi viam secuti nunc vertimus: utcunque (i. e. ubi primum) adveniat legatio de bello componendo. De verbo ἐσιέναι cf. Xen. Hist. Gr. II 2, 21 οἱ πρέσβεις ἐπανέφερον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολύς; καθ' ὅ τι ἄν eodem modo dictum est V 47, 3. 4, utcunque ab Hor. Carm. I 17, 10. II 17, 11. III 4, 29. IV 4, 35. — ἐμμενεῖν ἐν ταῖς σπονδαῖς. Krueger ἐν deletum cupit, et sane apud Thucyd. alibi, cum hoc verbum translatum est significans stare aliqua re, perseverare in re, praepositio non additur dativo. Cf. II 72, 1. IV 19, 3. V 18, 9. 47, 8. 56, 3. Sed cum in inscriptionibus atque apud Polyb. et alios aliquotiens ἐν sic legi ex Steph. Thes. nov. in h. v. constet, ne apud Thuc. quidem ἐν temptandum. De loco invenitur II 23, 3 ut apud alios scriptores. — αὐτίκα μάλα, hoc ipso tempore, quo induciae confirmatae sunt. Male Class. de tempore cogitat, quo de pace agatur. — τὰς πρεσβείας . . . τὰς παρούσας, quae 119, 2 nominantur.

Cap. **119.** § 1. Ἀθηναίοις . . . δωδεκάτῃ. Verba ἐν Λακεδαίμονι non coniungenda esse cum verbis ξυνέθεντο et ὤμοσαν, sed cum μηνὸς Γεραστίου, ex collocatione apparet. Idem tempus atque 118, 12 significari eo cognoscitur, quod diversa utriusque populi ratione id notavit et foederis facti diem etiam V 19, 1 et Attico et Laconico more designavit.

§ 2. ξυνετίθεντο καὶ ἐσπένδοντο. Similiter imperfecta leguntur V 19, 2 ὤμνυον δὲ καὶ ἐσπένδοντο, pariter de legatis, contra aoristi V 17, 2 de populis. Etenim aoristi rem gestam breviter significant, imperfecta modum, quo gesta sit, describunt. — Λακεδαιμονίων οἵδε. „E Schol. Aristoph. Equ. 791 Lacedaemonios, quorum subscriptiones secuntur, legatos fuisse apparet. Ergo foedus Athenis factum esse oportet.“ Bloomf. Cf. adn. 118, 14.

Περικλείδα, Φιλοχαρίδας Ἐρυξιλαΐδα· Κορινθίων δὲ Αἰνέας Ὠκύτου, Εὐφαμίδας Ἀριστωνύμου· Σικυωνίων δὲ Δαμότιμος Ναυκράτους, Ὀνάσιμος Μεγακλέους· Μεγαρέων δὲ Νίκασος Κεκάλου, Μενεκράτης Ἀμφιδώρου· Ἐπιδαυρίων δὲ Ἀμφίας Εὐπαιίδα· Ἀθηναίων δὲ οἱ στρατηγοὶ Νικόστρατος Διειτρέφους, Νικίας Νικηράτου, Αὐτοκλῆς Τολμαίου. ἡ μὲν δὴ ἐκεχειρία αὕτη ἐγένετο, καὶ 3
ξυνῆσαν ἐν αὐτῇ περὶ τῶν μειζόνων σπονδῶν διὰ παντὸς ἐς λόγους.

ἐν τούτῳ δὲ Σκιώνη ἀφίσταται πρὸς

120. *Περὶ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας αἷς ἐπήρχοντο Σκιώνη ἐν τῇ Παλλήνῃ πόλις ἀπέστη ἀπ'* 1

§ 2. *Ἐρυξιδαΐδα* codd. Emend. Valcken. idque probat Cob. Nov. lect. p. 34.

Αἰνέας. In nonnullis optimarum membranarum depravate *Ἐνέας*, apud Schol. Aristoph. Equ. 791 *Αἰνείας*. Hoc ne quis malit, admonendum est duplicem esse huius nominis formam. Cf. interpr. Xen. Anab. IV 7, 13 et Steph. Thes. nov. in h. v.

Εὐπαιίδα. Bekker *Εὐπαΐδα*. Nomen aliunde ignotum, ut Cecali.

Διοτρεφοῦς Mosqu., reliqui *Διιτρέφους*. Cf. sd. III 75, 1.

Cap. **120** § 1. *Παλλήνῃ*. Vulgo et Bekk. *Πελλήνῃ*. Sed Pallenen vocari hanc paeninsulam cum aliorum scriptorum consensu tum Thucydidis ceteris locis constat. Cf. I 56. 64. IV 116. 123. 129. Pellene fuit Achaiae urbs. Cf. paulo post adnot. Similiter § 3 erratum est.

§ 3. *περὶ τῶν ... σπονδῶν*. „*Περὶ τελείας εἰρήνης*." *Δούκας*. Cf. V 15, 2 et supra 117, 1.

Cap. **120**. § 1. *αἷς ἐπήρχοντο*] *εἰς ἀλλήλους ἑκάτεροι*. Schol. Sed hoc falsum esse eo apparet, quod Athenis foedus a legatis sancitum est. Cf. adn. 118, 14. Atque verbi *ἔρχεσθαι* imperfectum *ἠρχόμην* Atticis parum usitatum fuit. Cf. Elmsl. ad Eur. Heracl. 210. Quare recte videtur L. Herbst. adv. Cob. p. 10 docuisse hoc verbum ab *ἐπάρχεσθαι* derivandum et de singulis deinceps libantibus dictum esse allegans similem eiusdem verbi usum Homericum (Od. III 340. XVIII 418. XXI 263. 272. Il. I 471. IX 176). Cf. Buttm. Lexil. I p. 101 sqq. Atque tam late eius sententia patuit, ut in quavis re deis oblata valeret. Nam similiter atque hic libationes significat deis foederis sanciendi causa dicatas (cf. *ἐσπένδοντο* 119, 2), de choreis in Bacchi honorem instituendis in Corp. inscr. II n. 2144, 9 usurpatum est. Vide etiam hymn. in Apoll. 125. — *Σκιώνη ... ἀπέστη*. Id *ἐπὶ Ἰσάρχου* accidisse dicit Philochorus apud schol. Aristoph. Vesp. 210. Cogitandum autem de extremis mensibus huius praetoris, sive a. 423, non 424. Cf. adn. 118, 12 et Diod. XII 72. Situs Sciones eis, quae c. 129 sqq. leguntur, diligentius definitur. —

Ἀθηναίων πρὸς Βρασίδαν. φασὶ δὲ οἱ Σκιωναῖοι Πελληνῆς μὲν εἶναι ἐκ Πελοποννήσου, πλέοντας δ' ἀπὸ Τροίας σφῶν τοὺς πρώτους κατενεχθῆναι ἐς τὸ χωρίον τοῦτο τῷ χειμῶνι ᾧ ἐχρήσαντο
2 Ἀχαιοί, καὶ αὐτοῦ οἰκῆσαι. ἀποστᾶσι δ' αὐτοῖς ὁ Βρασίδας διέπλευσε νυκτὸς ἐς τὴν Σκιώνην τριήρει μὲν φιλίᾳ προπλεούσῃ, αὐτὸς δὲ ἐν κελητίῳ ἄπωθεν ἐφεπόμενος, ὅπως, εἰ μέν τινι τοῦ κέλητος μείζονι πλοίῳ περιτυγχάνοι, ἡ τριήρης ἀμύνῃ [αὐτῷ], ἀντιπάλου δὲ ἄλλης τριήρους ἐπιγενομέ-

Βρασίδαν, ὃς ἐς αὐτὴν διαπλεύσας ἐν ξυλλόγῳ τῶν ἐνοίκων λέγει.

§ 2. ἄπωθεν. Cl. T. It. Vat. D. E. Mosqu. Bekk. ἄποθεν. Cf. sd. III 111, 1.

ἀμύνῃ Cass. Aug. Ven. T. Pal. It. Vat. M. H. Lugd. Mosqu. Vulgo et Bekk. ἀμύνοι. At simillime VII 4, 1 ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι, εἰ μὴ δύναιντο κωλῦσαι, μηκέτι οἷοί τε ὦσιν ἀποτειχίσαι, item post praeteritum. Cf. adn. I 19. Compara exempla Latina, qualia leguntur in Krueg. Gramm. p. 894 et 901, velut Ciceronianum: Cato ad Popilium scripsit, ut, si eum pateretur in exercitu remanere, secundo eum obliget militiae sacramento. Optativum tamen huc respiciens posuit Polyaen. I 38, 4.

αὐτῷ. Cass. Aug. Cl.-Ven. T. Pal. It. Vat. M. Reg. Bas. Gr. Laur. αὐτῇ, et ita probabile est legi etiam in C. D. E. F. G. H. I., ex quibus αυτη protulit Gail. Αὐτῇ legi voluit Bened., quod solo sui adspectu interpretatus est Herm., ultro Arn. Nobis neutra explanatio satis apta videtur, sed hoc pronomen, quod Polyaenus l. d. omisit et ab interpretibus addi potuit, suspectum est.

Πελληνῆς ... ἐκ Πελοποννήσου. Notissima est Pellene Achaiae urbs, eiusque incolae Πελληνης commemorati II 9, 2. V 58, 4, al. — πλέοντας δ' ἀπὸ Τροίας cet. „De Scione Pompon. Mela II 2 fin. ab Achivis capto Ilio remeantibus posita. Idem scribunt Steph. in Σκιώνη, Conon. Narrat. XIII apud Phot. [qui tamen urbis originem Protesilai comitibus attribuit] et Polyaenus [VII 47], sed non tempestatem, ut Thucydides, verum aliam causam, cur in Chersoneso consederint Graeci, fuisse narrant; nec tamen ipsi inter se concordant.“ Duk. — τοὺς πρώτους, maiores, primos conditores. — τῷ χειμῶνι ... Ἀχαιοί. Cf. de Phocensibus narrata VI 2 et Verg. Aen. I 39 sqq. XI 259 sqq. cum Heyn. adn. De χρῆσθαι dixit Hoog. ad Vig. p. 325. Cf. πλῷ χρησάμενος III 3, 5.

§ 2. ἀποστᾶσι δ' αὐτοῖς. Sunt dativi commodi, pro quibus sententia paululum mutata πρὸς ἀποστάντας δ' αὐτοὺς scribi poterat. Cf. adn. 56, 1. De re cf. Polyaen. I 38, 4. — διέπλευσε. Torone, ut videtur. Cf. 122, 2. — τριήρει ... προπλεούσῃ. De dativis vid. Matth. § 405 adn. 2. — κελητίῳ. Paulo post κέλης, de quo navigio cf. adn. I 53, 1. IV 9, 1. — αὐτῷ, i. e. τῷ κέλητι. Sed cf. sd. — ἀντιπάλου ... ἐπιγενομένης. Attende orationem hic et iterum in vv. οὐ

νης οὐ πρὸς τὸ ἔλασσον νομίζων τρέψεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ναῦν, καὶ ἐν τούτῳ αὐτὸν διασώσειν. περαιωθεὶς δὲ καὶ ξύλλογον ποιήσας τῶν Σκιω- 3 *ναίων ἔλεγεν ἅ τε ἐν τῇ Ἀκάνθῳ καὶ Τορώνῃ, καὶ προσέτι φάσκων ἀξιωτάτους αὐτοὺς εἶναι ἐπαίνου, οἵτινες τῆς Παλλήνης ἐν τῷ ἰσθμῷ ἀπειλημμένης ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων Ποτείδαιαν ἐχόντων καὶ ὄντες οὐδὲν ἄλλο ἢ νησιῶται αὐτεπάγγελτοι ἐχώρησαν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ οὐκ ἀνέμειναν ἀτολμίᾳ ἀνάγκην σφίσι προσγενέσθαι περὶ τοῦ φανερῶς οἰκείου ἀγαθοῦ· σημεῖόν τ' εἶναι τοῦ καὶ ἄλλο τι ἂν αὐτοὺς τῶν μεγίστων ἀνδρείως ὑπομεῖναι, εἴ ⟨τε⟩ τεθήσεται κατὰ νοῦν τὰ πράγματα, πιστοτάτους τε τῇ ἀληθείᾳ ἡγήσεσθαι αὐτοὺς Λακεδαιμονίων φίλους καὶ τἆλλα τιμήσειν.*

τρέψεσθαι. In pluribus et optimis libris mss. *τρέψασθαι,* quod vel ideo ferri non potest, quia pro Lat. me converti Graece *ἐτρεψάμην* dici non potest. Praeterea res futuri temporis est.
αὐτὸν. In compluribus optimarum membranarum male *αὑτόν.*
§ 3. *Παλλήνης.* Vulgo et Bekker iterum *Πελλ.* Cf. ad § 1.
προγενέσθαι Ar. Chr., quod male praefert Ullrich. Symb. crit. III p. 42. Cf. adn.

νομίζων τρέψεσθαι mutatam. — *αὐτὸν διασώσειν,* i. e. incolumem Scionam perventurum (evasurum) esse.

§ 3. *ἔλεγεν . . . Τορώνῃ.* De re vid. c. 85 et 114, de imperfecto adn. I 72, 3. — *φάσκων.* Pro hoc, quod langueret, *πάντων* legendum coniecit Krueger. Posset etiam ab interpretibus adscriptum videri, nisi excusaretur simili formula *ἔφη λέγων,* de qua vid. Lob. ad Soph. Ai. 757. — *τῆς Παλλήνης . . . ἐχόντων.* „Scylax p. 62 ed. Gron. [p. 26] *Ποτίδαια ἐν τῷ μέσῳ τὸν ἰσθμὸν ἐμφράττουσα.*" Duk. Cf. adn. I 64, 1 et de verbis adn. IV 113 extr. — *ὄντες . . . νησιῶται.* „Quia eis nullum e continenti auxilium ferri poterat. Cf. c. 121, 2. 122, 5." Duk. De locutione *οὐδὲν ἄλλο ἤ* propemodum significante cf. II 16, 2. IV 14, 3. VII 75, 5. VIII 5, 1. — *ἀνέμειναν* cum infinitivo ut 135, 1. Cf. adn. III 2, 2. — *ἀνάγκην σφίσι προσγενέσθαι,* scil. praeterquam quod libertatem proprium bonum esse appareret. — *εἴ ⟨τε⟩ τεθήσεται . . . πράγματα.* Kruegero auctore *τε* addidimus, quia haec condicio superioribus ideo adiungi nequit, quod nemo gravissima tolerabit, si ei res ex animi sententia constitutae erunt. Opponitur potius duriori necessitati prosper rerum eventus. — *πιστοτάτους τε τῇ ἀληθείᾳ,* quorum summa fides rerum veritate comprobata sit. Male Krueg. *τῇ ἀληθείᾳ* in suspicionem vocavit, quod hoc uno loco apud Thuc. legeretur. Nam pari modo semel invenitur VI 33, 2 *τὸ ἀληθές.* — *τἆλλα.* Cf. adn. III 3, 6.

1 121. *Καὶ οἱ μὲν Σκιωναῖοι ἐπήρθησάν τε τοῖς λόγοις, καὶ θαρσήσαντες πάντες ὁμοίως, καὶ οἷς πρότερον μὴ ἤρεσκε τὰ πρασσόμενα, τόν τε πόλεμον διενοοῦντο προθύμως οἴσειν καὶ τὸν Βρασίδαν τά τ' ἄλλα καλῶς ἐδέξαντο καὶ δημοσίᾳ μὲν χρυσῷ στεφάνῳ ἀνέδησαν ὡς ἐλευθεροῦντα τὴν Ἑλλάδα, ἰδίᾳ δὲ ἐταινίουν τε καὶ*
2 *προσήρχοντο ὥσπερ ἀθλητῇ. ὁ δὲ τό τε παραυτίκα φυλακήν τινα αὐτοῖς ἐγκαταλιπὼν διέβη πάλιν καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ στρατιὰν πλείω ἐπεραίωσε, βουλόμενος μετ' αὐτῶν τῆς τε Μένδης καὶ τῆς Ποτειδαίας ἀποπειρᾶσαι, ἡγούμενος καὶ τοὺς Ἀθηναίους βοηθῆσαι ἂν ὡς ἐς νῆσον καὶ βουλόμενος φθάσαι· καί τι αὐτῷ καὶ ἐπράσσετο ἐς τὰς πόλεις ταύτας προδοσίας πέρι.*

καὶ οἱ μὲν Σκιωναῖοι αὐτὸν λαμπρῶς τιμῶσιν· ὁ δὲ πλείω στρατιὰν περαιοῖ.

Cap. **121.** § 1. *διενοοῦντο οἴσειν.* De syntaxi cf. adn. 115, 2. *Οἴσειν* respondet verbo *ὑπομένειν* 120, 3. Similiter *προθύμως τὰ τοῦ πολέμου φέρειν* VIII 36, 1. — *δημοσίᾳ . . . ἀνέδησαν.* De talibus coronis vid. Tayl. ad Aeschin. vol. III p. 361 sq. Orat. Reisk., de *ἀναδεῖν* verbo Sinten. ad Plut. Pericl. c. 28. — *ἐταινίουν.* *Ὥσπερ ἀθλητήν* (cf. Bloomf.), quae in proximis in alio casu posita huc iam spectant. — *προσήρχοντο ὥσπερ ἀθλητῇ* ita olim interpretati sunt, ut illos ad Brasidam ut ad athletam victorem salutandi et honorandi causa accessisse dicerent, non cogitantes eo modo saltem *προσήρχοντό τε καὶ ἐταινίουν* scribendum fuisse. Postea L. Herbst. adv. Cob. p. 7 sqq. docuit *προσήρχοντο* a verbo *προσάρχεσθαι* derivandum et de floribus sertisque intellegendum esse, quibus certaminum victores conspersos tamquam primitiis honorabant. Cf. Pind. Pyth. 9, 124. Paus. VI 7, 1. Neque aliter in Plat. Theaet. 168 c *ταῦτα . . . τῷ ἑταίρῳ σου εἰς βοήθειαν προσηρξάμην κατ' ἐμὴν δύναμιν, σμικρὰ ἀπὸ σμικρῶν* hoc verbum, si modo recte traditum est, explicaveris quam munus tamquam ferale mortuo datum intellegens. Nam ad sacra et religionem proprie pertinet. Cf. adn. 120, 1. Buttm. Lexil. I p. 103. Florum spargendorum morem pari comparatione usi commemorant App. B. C. II 27. Plut. Cass. 30. Pollux, qui III 152 *ἐταινίουν τε καὶ προσῄεσαν ὥσπερ ἀθλητῇ* quasi Xenophonteum affert, et memoria et intellectu lapsus est.

§ 2. *Μένδης.* De ea vid. c. 123, de temptata Potidaea c. 135. — *τοὺς Ἀθηναίους . . . ὡς ἐς νῆσον.* „Athenienses semper gravius tulisse defectionem insulanorum quam sociorum, qui in continenti degebant, etiam alibi ostendit Thucydides [ut III 39. V 99], cuius rei causam indicat c. 122.“ Duk. De Scionaeis pro insulanis habitis cf. 120, 3. 122, 5, de *ὡς ἐς* adn. 15, 1. — *ἐπράσσετο ἐς τ. π.* Cf. adn. I 65, 2. 131, 1. 132, 4.

ἔπειτα τῆς ἐκεχειρίας Βρασίδᾳ ἀγγελθείσης διαφορὰ γίγνεται περὶ Σκιώνης, ἐς ἣν οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύειν ψηφίζονται.

122. Καὶ ὁ μὲν ἔμελλεν ἐγχειρήσειν ταῖς πόλεσι ταύταις· ἐν τούτῳ δὲ τριήρει οἱ τὴν ἐκεχειρίαν περιαγγέλλοντες ἀφικνοῦνται παρ' αὐτόν, Ἀθηναίων μὲν Ἀριστώνυμος, Λακεδαιμονίων δὲ Ἀθήναιος. 1
2 καὶ ἡ μὲν στρατιὰ πάλιν διέβη ἐς Τορώνην, οἱ δὲ [τῷ Βρασίδᾳ] ἀνήγγελλον τὴν ξυνθήκην, καὶ ἐδέξαντο πάντες οἱ ἐπὶ Θρᾴκης ξύμμαχοι Λακεδαιμονίων τὰ πεπραγμένα.
3 Ἀριστώνυμος δὲ τοὺς μὲν ἄλλους κατήνει, Σκιωναίους δὲ αἰσθόμενος ἐκ λογισμοῦ τῶν ἡμερῶν ὅτι ὕστερον ἀφεστήκοιεν, οὐκ ἔφη ἐνσπόνδους ἔσεσθαι. Βρασίδας δὲ ἀντέλεγε πολλά, ὡς πρότερον, καὶ οὐκ ἠφίει τὴν πόλιν.
4 ὡς δ' ἀπήγγειλεν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Ἀριστώνυμος περὶ αὐτῶν, οἱ Ἀθηναῖοι εὐθὺς ἑτοῖμοι ἦσαν στρατεύειν ἐπὶ τὴν Σκιώνην. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις πέμψαντες παραβήσεσθαι ἔφασαν αὐτοὺς τὰς σπονδάς, καὶ τῆς

Cap. **122**. § 3. τοῖς μὲν ἄλλοις codd. Cf. adn. ἠφίει E., reliqui ἀφίει. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 17.

Cap. **122**. § 1. ἐγχειρήσειν cum dativo idem fere valet quod antea ἀποπειρᾶσαι cum genetivo. Krueg. mavult ἐπιχειρήσειν. At Class. confert Xen. Cyr. VII 1, 9.

§ 2. τῷ Βρασίδᾳ, cum iam antea ad Brasidam legati venerint inducias nuntiantes (§ 1), quo facto exercitus eius Toronam rediit, repugnat rerum quae tunc erat condicioni. Quod cum perspexisset Madvig. Adv. crit. I p. 322, οἱ δὲ ξὺν τῷ Βρασίδᾳ coniecit. Nobis potius τῷ Βρ. imperiti videtur librarii interpretamentum esse. Cum antea Brasidae inducias indixerint, iam, ut proxima ostendunt, sociis Lacedaemoniorum nuntiant. Class., qui legatos Brasidae renuntiasse vult, quid cum singulis civitatibus de induciis egissent, plus interpretatur quam hic scriptum est. In verbo ἀναγγέλλειν ἀνά eandem vim videtur habere atque in ἀνακηρύσσεσθαι V 50, 4. Est igitur palam sive in publicum nuntiare. — ἐδέξαντο. Quod in eorum arbitrio positum fuit, cum legati ipsorum non affuissent.

§ 3. τοὺς μὲν ἄλλους κατήνει. Dativus ex κατήνει i. e. adnuebat aptus neque exemplis stabilitur neque rationem qua explicetur facile invenias. Quare accusativum restituimus, ut ἐνσπόνδους ἔσεσθαι ad κατήνει et οὐκ ἔφη inter se opposita pariter pertineat. Emendationem confirmant exempla Sophoclea O. C. 1634. 1637. — Σκιωναίους αἰσθόμενος . . . ὅτι. Cf. adn. II 21, 1. — ὡς πρότερον. Suppl. ἀφεστήκοιεν.

πόλεως ἀντεποιοῦντο Βρασίδᾳ πιστεύοντες, δίκῃ
5 τε ἑτοῖμοι ἦσαν περὶ αὐτῆς κρίνεσθαι. οἱ δὲ δίκῃ
μὲν οὐκ ἤθελον κινδυνεύειν, στρατεύειν δὲ ὡς τάχιστα, ὀργὴν ποιούμενοι εἰ καὶ οἱ ἐν ταῖς νήσοις ἤδη [ὄντες] ἀξιοῦσι σφῶν ἀφίστασθαι τῇ κατὰ γῆν Λακεδαιμονίων ἰσχύι ἀνωφελεῖ πιστεύοντες
6 (εἶχε δὲ καὶ ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ἀποστάσεως μᾶλλον ᾗ οἱ Ἀθηναῖοι ἐδικαίουν· δύο γὰρ ἡμέραις ὕστερον ἀπέστησαν οἱ Σκιωναῖοι), ψήφισμά τ' εὐθὺς ἐποιήσαντο, Κλέωνος γνώμῃ πεισθέντες, Σκιωναίους ἐξελεῖν τε καὶ ἀποκτεῖναι. καὶ τἆλλα ἡσυχάζοντες ἐς τοῦτο παρεσκευάζοντο.

1 123. Ἐν τούτῳ δὲ Μένδη ἀφίσταται αὐτῶν, πόλις ἐν τῇ Παλλήνῃ, Ἐρετριέων ἀποικία. καὶ

ἐν τούτῳ καὶ Μένδη ἀφίσταται. παρασκευαὶ ἑκατέρων.

Cap. **123.** § 1. *Ἐρετριέων.* Gr. *Ἐρετρίων*, ob quod Bekker in ed. mai. *Ἐρετριῶν* scripsit vulgatum in ed. ster. ex solis Pal. et m. enotans. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 12 sq.

§ 4. *δίκῃ ... κρίνεσθαι.* De ratione, qua talia iudicia instituta sint, cf. I 28, 2 et ibi adn.

§ 5. *εἰ.* Cf. Krueg. Gr. § 65, 5 adn. 7. — *ἤδη [ὄντες].* *Ὄντες ἤδη* aliquis malit, cum *ἤδη* ad *ἀξιοῦσι* verbum spectet. Praestare tamen videtur *ὄντες*, quod facile ad *οἱ ἐν ταῖς νήσοις* (cf. adn. 121, 2) ab interprete adscribi potuerit, Kruegero auctore delere. Utique non ferenda est haec verborum collocatio, nec similis traiectio apud Th. invenitur. — *ἀνωφελεῖ.* Articulus non est iteratus, quod hoc valet *καίπερ ἀνωφελεῖ οὔσῃ.*

§ 6. *μᾶλλον ᾗ οἱ Ἀθ.* Suppl. *ἢ ᾗ οἱ Λακεδαιμόνιοι.* — *ἐδικαίουν*, ex iure contendebant. Cf. adn. III 68, 1. — *ὕστερον] ἤγουν μετὰ τὴν ἐκεχειρίαν.* Schol. Itaque Elaphebolionis die sexto decimo. Vid. 118, 12. — *ψήφισμα ... ἀποκτεῖναι.* Cf. Diod. XII 72 et infra V 32. — *γνώμῃ πεισθέντες.* Cf. I 78, 1. III 95, 1.

Cap. **123.** Cf. Diod. l. d. — § 1. *Μένδη ... Ἐρετριέων ἀποικία.* „Ita etiam Pompon. Mel. [II 2] et Harpocr. Attamen Paus. V 27 sic scribit: *Μενδαίοις τε αὐτοῖς γένος τε Ἑλληνικὸν καὶ ἀπὸ Ἰωνίας ἐστίν·* [quae verba quomodo cum Thucydidis testimonio concilianda sint, docet ibi Siebel. in adn. p. 285] *οἰκοῦσι δὲ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω* . . . Quem locum gravissimum esse reputemus, cum solus nos idoneos reddat ad situm Mendae definiendum, quae non portus . . . erat, sed oppidum mediterraneum.“ Bloomf. At etsi usque ad ipsum mare non pertinuerit, certe proxime ei inter Potidaeam et Scionen prope Posidonium iacuisse ex c. 129. 130. 131 liquet. Quare maritimum Cassandreae vicum appellat Liv. XXXI 45, ubi in libris nomen varie scribitur. De situ add. etiam Cousin. Maced. II p. 110 et Leak. Graec. sept. III

αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ Βρασίδας οὐ νομίζων ἀδικεῖν, ὅτι ἐν τῇ ἐκεχειρίᾳ φανερῶς προσεχώρησαν· ἔστι γὰρ ἃ καὶ αὐτὸς ἐνεκάλει τοῖς Ἀθηναίοις παραβαίνειν τὰς σπονδάς. διὸ καὶ οἱ Μενδαῖοι μᾶλλον 2 *ἐτόλμησαν, τήν τε τοῦ Βρασίδου γνώμην ὁρῶντες ἑτοίμην, τεκμαιρόμενοι καὶ ἀπὸ τῆς Σκιώνης ὅτι οὐ προυδίδου, καὶ ἅμα τῶν πρασσόντων σφίσιν, ὀλίγων τε ὄντων καὶ ὡς τότε ἐμέλλησαν, οὐκέτι ἀνέντων, ἀλλὰ περὶ σφίσιν αὐτοῖς φοβουμένων τὸ κατάδηλον καὶ καταβιασαμένων παρὰ γνώμην τοὺς πολλούς. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εὐθὺς* 3 *πυθόμενοι, πολλῷ ἔτι μᾶλλον ὀργισθέντες παρεσκευάζοντο ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς πόλεις. καὶ Βρα-* 4 *σίδας προσδεχόμενος τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν ὑπεκκομίζει ἐς Ὄλυνθον τὴν Χαλκιδικὴν παῖδας καὶ γυναῖκας τῶν Σκιωναίων καὶ Μενδαίων, καὶ τῶν Πελοποννησίων αὐτοῖς πεντακοσίους ὁπλίτας δι-*

p. 157. — *αὐτούς.* I. e. *τοὺς Μενδαίους.* Cf. adn. I 136, 1. — *ἃ . . . σπονδάς.* *Ἅ* cum *παραβαίνειν* sic videtur cohaerere, ut oriatur dicendi genus *ἔνια παραβαίνειν τὰς σπονδάς*; nam minus apta oritur sententia, si *παραβαίνειν τ. σπ.* epexegesin relativi esse censueris. Cf. 16, 2.

§ 2. *ἐτόλμησαν.* Suppl. *προσχωρεῖν* vel *ἀφίστασθαι.* — *καὶ ἅμα τῶν . . . πολλούς.* Sequitur altera causa qua Mendaei moti sint. Iungendum enim est *τήν τε . . . γνώμην ὁρῶντες ἑτοίμην καὶ ἅμα τῶν πρασσόντων σφίσιν . . . οὐκέτι ἀνέντων*, ita ut alteri membro interposita sit causa duplex *ὀλίγων τε ὄντων καὶ ὡς τότε ἐμέλλησαν* pariter atque priori simplex adiungitur *τεκμαιρόμενοι . . . προυδίδου.* Sic igitur vertendum: tum quia ei qui rem ipsis (i. e. apud ipsos) agitabant, cum et paucorum imperio studerent et illo tempore eam moliri coepissent, non intermiserant, sed sibi ipsis timebant, ne patefierent, et multitudinem invitam vi coegerant (eaque de causa conatum persequebantur). In quo animadvertendum est duobus membris *ὀλίγων τε ὄντων καὶ ὡς τότε ἐμέλλησαν* inverso ordine respondere quae e contrario posita sunt *ἀλλὰ . . . πολλούς.* Timebant enim, ne consilia sua patefierent, quod rem iam susceperant, et multitudinem vi coegerant, quod paucorum imperium affectabant. Addere poterat scriptor quod verbo *ἀνέντων* opponeretur, sed cum participia moleste nollet cumulare, omisit quod per se intellegi posset. In *τότε*, de quo vid. adn. I 101, 2, ad rem c. 121 narratam respici vidit Arn. De *ἐμέλλησαν* (*πράσσειν*) cf. adn. I 134, 4. *Ἀνεῖναι* similiter I 129, 3 lectum est. Denique de pronominis *σφίσιν* casu cf. de simili *αὐτοῖς* adn. III 98, 1, de ipso pronomine adn. I 20, 1.

§ 3. *πολλῷ ἔτι μᾶλλον.* Cf. ad. I 80, 4.

ἔπεμψε καὶ πελταστὰς τριακοσίους Χαλκιδέων,
ἄρχοντά τε τῶν ἁπάντων Πολυδαμίδαν. καὶ οἱ
μὲν τὰ περὶ σφᾶς αὐτούς, ὡς ἐν τάχει παρεσο-
μένων τῶν Ἀθηναίων, κοινῇ ηὐτρεπίζοντο.

1 124. Βρασίδας δὲ καὶ Περδίκκας ἐν τούτῳ
στρατεύουσιν ἅμα ἐπὶ Ἀρραβαῖον τὸ δεύτερον ἐς
Λύγκον. καὶ ἦγον ὁ μὲν ὧν ἐκράτει Μακεδόνων
τὴν δύναμιν καὶ τῶν ἐνοικούντων Ἑλλήνων ὁπλί-
τας, ὁ δὲ πρὸς τοῖς αὐτοῦ περιλοίποις τῶν Πε-
λοποννησίων Χαλκιδέας καὶ Ἀκανθίους καὶ τῶν
2 ἄλλων κατὰ δύναμιν ἑκάστων. ξύμπαν δὲ τὸ
ὁπλιτικὸν τῶν Ἑλλήνων τρισχίλιοι μάλιστα, ἱππῆς
δ' οἱ πάντες ἠκολούθουν Μακεδόνων ξὺν Χαλκι-
δεῦσιν ὀλίγου ἐς χιλίους, καὶ ἄλλος ὅμιλος τῶν
βαρβάρων πολύς. ἐσβαλόντες δὲ ἐς τὴν Ἀρραβαίου
καὶ εὑρόντες ἀντεστρατοπεδευμένους αὐτοῖς τοὺς
3 Λυγκηστάς, ἀντεκαθέζοντο καὶ αὐτοί. καὶ ἐχόντων
τῶν μὲν πεζῶν λόφον ἑκατέρωθεν, πεδίου δὲ τοῦ
μέσου ὄντος, οἱ ἱππῆς ἐς αὐτὸ καταδραμόντες

Βρασίδας δὲ καὶ Περδίκκας στρατεύουσιν ἐπὶ Ἀρραβαῖον τὸ δεύτερον, καὶ τοὺς μὲν Λυγκηστὰς τρέπουσιν, Ἰλλυριοὺς δὲ ἄλλως μένοντες διαφέρονται πρὸς ἀλλήλους.

§ 4. *εὐτρεπίζοντο* codd. Cf. sd. 54, 1.
Cap. **124**. § 1. *ὀλίγου* Priscian. XVIII p. 1192 et Bekk. Cf. adn. In libris mss. male *ὀλίγῳ*.
§ 2. *αὐτοῖς* Bekk. In membranis *αὑτοῖς*.

§ 4. *ὡς ἐν τάχει παρεσομένων τῶν Ἀθ.*, quod Athenienses celeriter adfuturos esse putarent. Cf. adn. 77, 1.

Cap. **124**. § 1. *ἐπὶ Ἀρραβαῖον τὸ δεύτερον*. Cf. c. 83. — *Λύγκον*. Cf. ibid. § 2 adn. — *Μακεδόνων . . . Ἑλλήνων*. „Macedones hic perspicue a Graecis distinguuntur, sicut c. 126 adeo inter barbaros referuntur; nam regia quidem gens ex Graeca et Dorica stirpe erat, populus non item.“ Arn. Graecos in Macedonia habitantes Thermae, Pydnae aliorumque oppidorum maritimorum Perdiccae obnoxiorum incolas esse arbitramur. Methonaeos huc non pertinere ex c. 129 cognoscitur. — *πρὸς τοῖς . . . Πελοποννησίων*. Ex mille septingentis (vid. c. 78) quingentos Scionen miserat (vid. 123, 4), alios nonnullos fortasse alibi in praesidio reliquerat. — *οἱ πάντες*. Cf. Matth. Gr. § 266. — *ὀλίγου ἐς*. De *ὀλίγου* genetivo absolute posito vid. Vig. p. 115. Matth. Gr. § 355 adn. 2, de coniunctis *ὀλίγου ἐς* adn. 8, 6. — *τῶν βαρβάρων*. Sine dubio eorum, qui Macedonibus socii et subiecti erant. Vid. II 99.

§ 2. *ἀντεκαθέζοντο καὶ αὐτοί*. Similiter V 6, 3.

§ 3. *τῶν . . . πεζῶν*. Utriusque exercitus, Lyncestarum eorumque adversariorum. — *πεδίου . . . ὄντος*. Verba *τοῦ μέσου* subiectum quod vocatur sunt,

ἱππομάχησαν πρῶτα ἀμφοτέρων, ἔπειτα δὲ καὶ
ὁ Βρασίδας καὶ ὁ Περδίκκας, προελθόντων πρό-
τερον ἀπὸ τοῦ λόφου μετὰ τῶν ἱππέων τῶν Λυγ-
κηστῶν ὁπλιτῶν καὶ ἑτοίμων ὄντων μάχεσθαι,
ἀντεπαγαγόντες καὶ αὐτοὶ ξυνέβαλον καὶ ἔτρεψαν
τοὺς Λυγκηστάς, καὶ πολλοὺς μὲν διέφθειραν, οἱ
δὲ λοιποὶ διαφυγόντες πρὸς τὰ μετέωρα ἡσύχα- 4
ζον. μετὰ δὲ τοῦτο τροπαῖον στήσαντες δύο μὲν
ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐπέσχον, τοὺς Ἰλλυριοὺς μένοντες,
οἳ ἔτυχον τῷ Περδίκκᾳ μισθοῦ μέλλοντες ἥξειν·
ἔπειτα ὁ Περδίκκας ἐβούλετο προϊέναι ἐπὶ τὰς
τοῦ Ἀρραβαίου κώμας καὶ μὴ καθῆσθαι, Βρασί-
δας δὲ τῆς τε Μένδης περιορώμενος, μὴ τῶν
Ἀθηναίων πρότερον ἐπιπλευσάντων τι πάθῃ, καὶ
ἅμα τῶν Ἰλλυριῶν οὐ παρόντων, οὐ πρόθυμος ἦν,
ἀλλὰ ἀναχωρεῖν μᾶλλον.

καὶ τῶν Ἰλλυριῶν μεταστάντων οἱ μὲν Μακεδόνες ἐξαίφνης φεύγουσι, Βρασίδας δὲ τοὺς ἑαυτοῦ καλῶς τάσσει καὶ θαρσύνει.

125. Καὶ ἐν τούτῳ διαφερομένων αὐτῶν ἠγ- 1
γέλθη ὅτι καὶ οἱ Ἰλλυριοὶ μετ' Ἀρραβαίου, προ-
δόντες Περδίκκαν, γεγένηνται· ὥστε ἤδη ἀμφο-
τέροις μὲν δοκοῦν ἀναχωρεῖν διὰ τὸ δέος αὐ-
τῶν, ὄντων ἀνθρώπων μαχίμων, κυρωθὲν δὲ
οὐδὲν ἐκ τῆς διαφορᾶς ὁπηνίκα χρὴ ὁρμᾶσθαι,
νυκτός τε ἐπιγενομένης, οἱ μὲν Μακεδόνες καὶ

§ 3. διαφεύγοντες codd. Emend. Meinek. in Herm. III p. 367. Cf. 35, 2. 131, 3.

Cap. **125**. § 1. καὶ οἱ. Καὶ om. Vat. H. Mosqu. Bekk. Cf. adn.

πέδιον praedicatum. — ἀμφοτέρων ex ἵππης nomine pendet. Cf. adn. III 104, 1. — ἀντεπαγαγόντες ... ξυνέβαλον. Cf. Matth. Gr. § 495, 1. Eodem pertinet ἐπέσχον § 4.

§ 4. μισθοῦ. Cf. Matth. Gr. § 364 et V 6, 2. — καθῆσθαι. Cf. adn. III 38 extr. — τῆς Μένδης περιορώμενος] εὐλαβούμενος περὶ αὐτῆς, κηδόμενος. Schol. Hoc verbum, ut Thom. Mag. p. 316, 12 docet, ἀντὶ τοῦ φροντίζω γενικῇ συντασσόμενον, simili sententia cum ὅπως iunctum est VIII 48, 4. Non igitur opus esse videtur Meinekii coniectura προορώμενος (Herm. III p. 367). Cf. ἐπιστρέφεσθαι. Respondent vero his verba καὶ ἅμα ... παρόντων. Cf. adn. I 65, 1. De Menda Brasidam recte divinasse docet c. 129.

Cap. **125**. § 1. ὅτι καὶ ... γεγένηνται, Illyrios non solum non adventuros esse, sed etiam deserto Perdicca ad Arrhabaeum se applicasse. — ὥστε cohaeret cum verbis οἱ Μακεδόνες ... ἐχώρουν ἐπ' οἴκου. — δοκοῦν ... κυρω-

τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων εὐθὺς φοβηθέντες, ὅπερ φιλεῖ μεγάλα στρατόπεδα, ἀσαφῶς ἐκπλήγνυσθαι, καὶ νομίσαντες πολλαπλασίους μὲν ἢ ἦλθον ἐπιέναι, ὅσον δὲ οὔπω παρεῖναι, καταστάντες ἐς αἰφνίδιον φυγὴν ἐχώρουν ἐπ' οἴκου, καὶ τὸν Περδίκκαν τὸ πρῶτον οὐκ αἰσθανόμενον, ὡς ἔγνω, ἠνάγκασαν πρὶν τὸν Βρασίδαν ἰδεῖν (ἄπωθεν γὰρ πολὺ ἀλλήλων ἐστρατοπεδεύοντο) προαπελθεῖν.
2 Βρασίδας δὲ ἅμα τῇ ἕῳ ὡς εἶδε τοὺς Μακεδόνας προανακεχωρηκότας τούς τε Ἰλλυριοὺς καὶ τὸν Ἀρραβαῖον μέλλοντας ἐπιέναι, ξυναγαγὼν καὶ αὐτὸς ἐς τετράγωνον τά-

ἄπωθεν. ἄποθεν Cl. T. It. Vat. m. Bekk., ad quos 126, 6 D. et E. accedunt. Cf. sd. III 111, 1.

§ 2. προκεχωρηκότας libri, nisi quod προσκεχωρηκότας Ar. Chr. Dan. Emend. Herwerd. Stud. Thuc. p. 66 monens ita demum recte sequi καὶ αὐτὸς . . . διενοεῖτο ἀναχωρεῖν. Cf. προαναχωρήσει 128, 4 et sd. 112, 2.

θέν. Cf. Matth. Gr. § 564. Krueg. § 56, 9 adn. 5. — τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων. Cf. 124, 1 et ibi adn. — ὅπερ φιλεῖ μεγάλα στρατόπεδα. Simillimum exemplum VII 80, 3 (parum simile est VI 33, 6) ostendit ex verbo, quo pronomen respiciat, generaliorem quandam notionem subaudiendam esse, ut illic γίγνεσθαι, sic hoc loco πάσχειν. Neque minus indidem infinitivum ἐκπλήγνυσθαι explicativum esse apparet. Sic ut solet, quod solet, apud Latinos. Vid. Drakenb. ad. Liv. VI 34, 5. Kritz. et Fabr. ad. Sal. Catil. c. 29. Cf. ὡς εἴωθε apud Schaef. ad Plut. V p. 29. De epexegesi vid. Matth. Gr. § 476. Krueg. Gr. § 57, 10 adn. 7. Similiter Liv. XXI 61, ubi frustra haeserunt. Erravit Bernh. Synt. 298. — ἀσαφῶς ἐκπλήγνυσθαι. „Huiusmodi terrores, quos Πανικά, Πανικοὺς θορύβους et Πανικὰ δείματα vocant Graeci [cf. Valck. ad Herodot. IV 203], . . . ἀσαφῶς, id est ἀδήλου οὔσης τῆς αἰτίας, exercitibus incidunt . . . quomodo et Pausanias X 23 terrores illos ἀπὸ αἰτίας οὐδεμιᾶς et schol. Synesii . . . μηδεμιᾶς αἰτίας προφανείσης oriri dicunt.“ Duk. Exemplum rei inveniemus VII 80. Ἐκπλήγνυσθαι, quod alibi non videtur extare, Atticistarum et lexicographorum veterum testimoniis satis confirmatur. — ὅσον οὔπω. Eodem modo VI 34, 9. Cf. Vig. p. 131 et de simili formula ὅσον οὐ I 36, 1 adn. et VIII 96, 3. — πρὶν τὸν Βρασίδαν ἰδεῖν] πρὶν διαλεχθῆναι τῷ Βρασίδᾳ. Schol. Cf. Hemsterh. ad Luci. Dial. De. IX et XXIV, item Graecum ἐντυγχάνειν et Latina visere et convenire aliquem.
§ 2. καὶ αὐτός traiecta sunt, ad διενοεῖτο ἀναχωρεῖν referenda. — τετράγωνον τάξιν. Πλαίσιον appellatur VI 67, 1 et VII

ξιν τοὺς ὁπλίτας καὶ τὸν ψιλὸν ὅμιλον ἐς μέσον
λαβὼν διενοεῖτο ἀναχωρεῖν. ἐκδρόμους δέ, εἴ πῃ 3
προσβάλλοιεν αὐτοῖς, ἔταξε τοὺς νεωτάτους, καὶ
αὐτὸς λογάδας ἔχων τριακοσίους τελευταῖος
γνώμην εἶχεν ὑποχωρῶν τοῖς τῶν ἐναντίων πρώ-
τοις προσκεισομένοις ἀνθιστάμενος ἀμύνεσθαι. καὶ 4
πρὶν τοὺς πολεμίους ἐγγὺς εἶναι, ὡς διὰ ταχέων
παρεκελεύσατο τοῖς στρατιώταις τοιάδε.

παρακέλευσις Βρασίδου.

126. „Εἰ μὲν μὴ ὑπώπτευον, ἄνδρες Πελο- 1
ποννήσιοι, ὑμᾶς τῷ τε μεμονῶσθαι καὶ ὅτι βάρ-
βαροι οἱ ἐπιόντες καὶ πολλοὶ ἔκπληξιν ἔχειν, οὐκ
ἂν ὁμοίως διδαχὴν ἅμα τῇ παρακελεύσει ἐποιού-
μην. νῦν δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόλειψιν τῶν ἡμε-
τέρων καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων βραχεῖ ὑπο-
μνήματι καὶ παραινέσει τὰ μέγιστα πειράσομαι
πείθειν. ἀγαθοῖς γὰρ εἶναι ὑμῖν προσήκει τα 2
πολέμια οὐ διὰ ξυμμάχων παρουσίαν ἑκάστοτε,
ἀλλὰ δι' οἰκείαν ἀρετήν, καὶ μηδὲν πλῆθος πε-
φοβῆσθαι ἑτέρων, οἵ γε μηδὲ ἀπὸ πολιτειῶν τοι-

78, 2, quod idem hic nulla necessitate reponere vult Herwerd. Stud. Thuc. p. 66. — *ἐς μέσον λαβών.* Alibi *ἐντὸς ποιεῖσθαι.* Vid. VI 67, 1 et adn. II 83, 5. De articulo omisso cf. adn. II 81, 3.

§ 3. *ἐκδρόμους.* Hi in agmine quadrato ita videntur dispositi esse, ut per parva intervalla relicta possent excurrere. Ita certe in navali acie II 83, 5 factum est. — *γνώμην εἶχεν.* Cf. adn. II 86, 5.

§ 4. *ὡς διὰ ταχέων.* Cf. adn. 96, 1.

Cap. **126**. De huius orationis natura universa conf. Schloss. Consp. hist. univ. I 2 p. 142 sq.

§ 1. *ὅτι βάρβαροι οἱ ἐπιόντες.* Verbum *εἰμί* post coniunctiones quoque interdum omitti docent Matth. Gr. § 306, 3. Cf. V 76, 3. Idem facit Tacitus. Vid. Boett. Lex. Tacit. p. LXXXIV. — *πρὸς μέν.* Coniunctio huic *μέν* respondens § 3 in verbis *βαρβάρους δέ* sequitur. Ad *τὴν ἀπόλειψιν ... καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐν.* Brasidas breviter § 2 respondet, barbaros non esse metuendos fusius a § 3 usque ad extremam orationem ostendit. *Πρός* valet quod attinet ad, propter. Cf. Matth. Gr. § 591, γ'. δ'. — *βραχεῖ ὑπομνήματι καὶ παραινέσει,* i. e. *βραχείᾳ διδαχῇ καὶ παρακελεύσει.* (cf. II 88, 1), nisi quod *ὑπόμνημα* non quaevis est *διδαχή*, sed eius, qui alicui rem notam, quam oblitus est, in memoriam redigit. Cf. 95, 1. *Παραίνεσις* hic continetur enuntiatis *ἀγαθοῖς ... ἑτέρων*, *ὑπόμνημα* verbis *οἵ γε ... κρατεῖν.*

§ 2. *ἀγαθοῖς ... προσήκει.* Cf. II 89, 2. — *τὰ πολέμια.* Cf. adn. 80, 3. — *οἵ*

οὕτων ἥκετε, ἐν αἷς οὐ πολλοὶ ὀλίγων ἄρχουσιν, ἀλλὰ πλειόνων μᾶλλον ἐλάσσους, οὐκ ἄλλῳ τινὶ κτησάμενοι τὴν δυναστείαν ἢ τῷ μαχόμενοι κρα-
3 τεῖν. βαρβάρους δὲ οὓς νῦν ἀπειρίᾳ δέδιτε, μαθεῖν χρή, ἐξ ὧν τε προηγώνισθε τοῖς Μακεδόσιν αὐτῶν καὶ ἀφ᾽ ὧν ἐγὼ εἰκάζω τε καὶ ἄλλων
4 ἀκοῇ ἐπίσταμαι, οὐ δεινοὺς ἐσομένους. καὶ γὰρ

Cap. **126**. § 3. *εἰκάζω*. In plurimis et optimis membranis *εἰκάζων*. Et crediderit quidem aliquis hoc ideo cum *ἐπίσταμαι* verbo coniungi posse, quia ex addito *ἀκοῇ* appareat non de vera scientia agi, quae fama non magis paretur quam coniectura. Sed *ἀκοῇ ἐπίστασθαι* recte dici Graecos existimasse constat (cf. adn.), *εἰδέναι* autem et *εἰκάζειν* contraria ponuntur. Cf. Plat. Alcib. I c. 4 extr. *εὖ οἶδα, καὶ οὐκ εἰκάζω*, Xen. Comment. III 6, 11 *μηκέτι εἰκάζωμεν, ἀλλ᾽ ἤδη εἰδῶμεν*, et ne philosophi soli haec diligenter distinguere videantur, Thuc. VI 92, 5 *τὰ μὲν Ἀθηναίων οἶδα, τὰ δ᾽ ὑμέτερα ᾔκαζον*, Lycurg. c. Leocr. c. 9 *οὐκ . . . εἰκάζοντας, ἀλλὰ . . . εἰδότας*. Add. Steph. Thes. III p. 217.

γε (cf. adn. 61, 1) . . . *ἐν αἷς οὐ . . . ἐλάσσους*, quippe qui ne a civitatibus quidem profecti sitis ita constitutis, ut aliorum multitudinem timeatis, cum in eis non multi paucis imperent, sed pluribus potius pauciores. Cum pateat ad *τοιούτων* cogitandum esse *ὥστε πλῆθος πεφοβῆσθαι ἑτέρων*, non potest eodem *ἐν αἷς* referri atque falsa est suspicio eorum, qui, ut hoc fiat, *οὐ* quod sequitur delere volunt. De negatione *μηδέ* cf. adn. 92, 4, de pronomine relativo causam afferente adn. 26, 4.

§ 3. *βαρβάρους δὲ οὓς . . . δέδιτε*, quos vero nunc, quod barbari sunt, timete. Gravioris oppositionis causa (cf. ad *πρὸς μέν* § 1) *βαρβάρους* in initio collocatum est. — *ἐξ ὧν . . . αὐτῶν*. *Ὧν* pro plenioribus *ἐκείνων ἅ* positum est, et *ἃ προηγώνισθε* eo, quod *ἀγῶνά τινα ἀγωνίζεσθαι* Graeci dicunt, satis explicantur. Sic *διαγωνίζεσθαι ταῦτα* Xen. Cyr. I 2, 12, *τοσαῦτα μάχεσθαι* Thuc. VII 81, 3. Deinde *οἱ Μακεδόνες αὐτῶν* sonant ei, qui ex illis Macedones sunt. Cf. adn. IV 61, 1. Macedones autem a Graecis adeo Philippi et Demosthenis temporibus in barbaris numeratos esse notissimum est. Cf. adn. 124, 1. *Προαγωνίζεσθαί τινι*, id est *πρότερον ἀγωνίζεσθαι πρός τινα*, comparari possunt cum verbis *προκινδυνεῦσαι τῷ βαρβάρῳ* I 73. Respicitur autem ad 124, 3 narrata; nam Lyncestas esse Macedones vidimus II 99. IV 83; *αὐτῶν* pronomine autem praeter hos Illyrii continentur. — *ἄλλων ἀκοῇ ἐπίσταμαι*. Similiter VII 48, 3 *ἄλλων ἐπιτιμήσει ἀκούοντας*, nisi quod hic *ἄλλων* genetivus est subiectivus. Frustra Meinek. in Herm. p. 367 *ἄλλως*. De *ἀκοῇ εἰδέναι, ἐπίστασθαι* cf. I 4, 1. VI 17, 6. 53, 3. 55, 1. 60, 1. VII 87, 5.

ὅσα μὲν τῷ ὄντι ἀσθενῆ ὄντα τῶν πολεμίων δόκησιν ἔχει ἰσχύος, διδαχὴ ἀληθὴς προσγενομένη περὶ αὐτῶν ἐθάρσυνε μᾶλλον τοὺς ἀμυνομένους· οἷς δὲ βεβαίως τι πρόσεστιν ἀγαθόν, μὴ προειδώς τις ἂν αὐτοῖς τολμηρότερον προσφέροιτο. οὗτοι δὲ τὴν μέλλησιν μὲν ἔχουσι τοῖς ἀπείροις φοβεράν· καὶ γὰρ πλήθει ὄψεως δεινοὶ καὶ βοῆς μεγέθει ἀφόρητοι, ἥ τε διὰ κενῆς ἐπανάσεισις τῶν ὅπλων ἔχει τινὰ δήλωσιν ἀπειλῆς. προσμῖξαι δὲ τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὰ οὐχ ὁμοῖοι· οὔτε γὰρ τάξιν ἔχοντες αἰσχυνθεῖεν ἂν λιπεῖν τινὰ χώραν

§ 4. *ὅσα ... περὶ αὐτῶν.* Cf. adn. I 22, 1 et adn. III 13, 5 et infra 128, 1. V 98. — *δόκησιν ἔχει.* De nomine vid. adn. II 35, 2, de verbo adn. II 41, 3. — *ἐθάρσυνε* aoristus est consuetudinis. Cf. adn. III 45, 6. — *αὐτοῖς.* Cf. adn. III 13, 5. — *ἀμυνομένους.* *Ἀμυνουμένους* mavult Krueg.; sed *οἱ ἀμυνόμενοι* omnino adversarii videntur esse. — *τολμηρότερον*, audacius (quam si edoctus fuerit).

§ 5. *οὗτοι δὲ ... φοβεράν.* „I. e. *οὗτοι δέ, ἐν ᾧ μέλλουσι* (nec manus conserunt), *τ. ἀ. φοβεροί εἰσι.*“ Gottl. Est igitur *ἡ μέλλησις* exspectatio (impetus), impendens impetus, ut Haack. interpretatur. — *πλήθει ὄψεως.* „Amplitudine spectaculi (quod conferta acies praebebat)“. Lob. ad Soph. Ai. 196, quem pro extremis quod immanitate corporum praebent dicere debuisse mox videbimus. Cave ne illam amplitudinem confundas cum *ὄψεως λαμπρότητι* VI 31, 6. *Πλῆθος* interdum esse *μέγεθος* vidimus ad III 70, 5. Nos: durch das Massenhafte ihres Anblicks. Ne quis Meinekii (Herm. III p. 367) et Herwerdeni (Stud. Thuc. p. 66) coniecturam *ἀηθείᾳ* ideo probandam putet, quod hic de multitudine sermo omnino fieri nequeat, quoniam de ea priore huius adhortationis parte (§ 1 et 2) dictum sit, monemus non de multitudine hic agi, sed de ampla specie, quam immania barbarorum corpora habeant. Cf. VII 44, 2 *τὴν μὲν ὄψιν τοῦ σώματος* et Cass. Dion. XXXVIII 45, 5 *μὴ γάρ τοι μήτε τὴν ὁρμὴν αὐτῶν μήτε τὸ μέγεθος ἢ τῶν σωμάτων ἢ τῆς βοῆς φοβηθῆτε.* — *ἥ τε ... τῶν ὅπλων.* Similiter apud Liv. XXXVII 17 quatientium scuta in patrium quendam morem horrendum armorum crepitum et VII 10 armorum agitationem vanam commemorari docent interpretes. Altera formula prorsus huic respondet. *Διὰ κενῆς* enim est dicendi genus adverbiale, ut *ἐκ καινῆς* III 92, 6, addendum eis, de quibus Thiersch. Gr. § 313, 7 b agit, et hic post articulum pro adiectivo positum. — *αὐτά.* Tres illas res verbis *πλήθει ... τῶν ὅπλων* significatas. — *οὔτε γὰρ ... βιαζόμενοι.* Negatio ad totam sententiam et ea de causa simul ad participium et ad verbum finitum pertinet. Cf. Mehlh. de

βιαζόμενοι, ἥ τε φυγὴ καὶ ἡ ἔφοδος αὐτῶν ἴσην ἔχουσα δόξαν τοῦ καλοῦ ἀνεξέλεγκτον καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἔχει (αὐτοκράτωρ δὲ μάχη μάλιστ' ἂν καὶ πρόφασιν τοῦ σῴζεσθαί τινι πρεπόντως πορίσειε), τοῦ τε ἐς χεῖρας ἐλθεῖν πιστότερον τὸ ἐκφοβήσειν ὑμᾶς ἀκινδύνως ἡγοῦνται· ἐκείνῳ γὰρ
6 ἂν πρὸ τούτου ἐχρῶντο. σαφῶς τε πᾶν τὸ προϋπάρχον δεινὸν ἀπ' αὐτῶν ὁρᾶτε ἔργῳ μὲν βραχὺ ὄν, ὄψει δὲ καὶ ἀκοῇ κατασπέρχον. ὃ ὑπομείναντες ἐπιφερόμενον καί, ὅταν καιρὸς ᾖ, κόσμῳ καὶ τάξει αὖθις ὑπαγαγόντες, ἔς τε τὸ ἀσφαλὲς θᾶσσον ἀφίξεσθε καὶ γνώσεσθε τὸ λοιπὸν ὅτι οἱ τοιοῦτοι ὄχλοι τοῖς μὲν τὴν πρώτην ἔφοδον δεξαμένοις ἄπωθεν ἀπειλαῖς τὸ ἀνδρεῖον

§ 5. ὑμᾶς libri longe plurimi et optimi, vulgo ἡμᾶς. Nullo huius adhortationis loco orator prima, sed ubique secunda persona pluralis utitur.

schem. ἀπὸ κοινοῦ p. 14 sq. et adn. I 141, 6. Similem esse descriptionem Germanorum pugnae, quam det Germanicus apud Tac. Ann. II 14, admonet ibi Lipsius. Cf. etiam Caes. B. c. I 44. Apud Graecos contra loco cedere turpe existimatum esse docet Bloomf., sicut de Romanis Fabri ad Sal. Cat. c. 9. — ἥ τε φυγὴ . . . τοῦ καλοῦ. Cf. Tac. Hist. II 12 extr. et Germ. c. 6. — ἀνεξέλεγκτον . . . ἔχει, etiam fortitudinem relinquit non probatam seu incertam. De ἀνεξέλ. voce cf. adnot. I 21, 1. Id autem enuntiatum, quod sequitur, in interpositionem mutavimus, ut verba τοῦ τε . . . ἡγοῦνται cum superioribus aptius cohaereant. — αὐτοκράτωρ μάχη, pugna, in qua unusquisque rem suo arbitratu gerit, Port. Cf. adn. 108, 4 et Matth. Gr. § 112 adn. 2. — πρεπόντως, sine ignominia, cum σῴζεσθαι iunge ut infra ἀκινδύνως cum ἐκφοβήσειν. — ἐκφοβήσειν, conari perterrefacere. Cf. Bernh. Synt. p. 366. — ἐκείνῳ γὰρ ἂν . . . ἐχρῶντο. Suppl. εἰ μὴ πιστότερον τὸ ἐκφοβήσειν ἡγοῦντο, et cf. adn. I 11, 1. 68, 4. 102, 2. IV 54, 3.

§ 6. πᾶν τὸ . . . αὐτῶν, quidquid terroris antea (πρὸ τοῦ ἐς χεῖρας ἐλθεῖν) ab eis intenditur. — κατασπέρχον. Valet urgere, incessere, (ad quem huius verbi usum illustrandum in Steph. Thes. nov. bene comparantur verba Ioseph. B. I. IV 2, 4). Cum autem κατασπέρχειν τινά dicatur, ὄψει et ἀκοῇ sunt dativi instrumenti. — κόσμῳ καὶ τάξει. Cf. sd. III 108, 3 et adn. II 11, 9. — ὑπαγαγόντες, i. e. ὑποχωρήσαντες. Cf. V 10, 3. VIII 10, 2. Matth. Gr. § 495, 1. — ἀπειλαῖς . . . ἐπικομποῦσι. Nulla difficultas in duobus dativis est cum eodem verbo iunctis, si priorem pro dativo instrumenti, alterum pro eo dativo modi accipis, de

μελλήσει ἐπικομποῦσιν. οἳ δ' ἂν εἴξωσιν αὐτοῖς, κατὰ πόδας τὸ εὔψυχον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὀξεῖς ἐνδείκνυνται."

τούτου δὲ ἀνδρείως ὑφισταμένου οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἀπέρχονται στενόν τι προκαταληψόμενοι.

127. *Τοιαῦτα ὁ Βρασίδας παραινέσας ὑπῆγε* 1 *τὸ στράτευμα. οἱ δὲ βάρβαροι ἰδόντες πολλῇ βοῇ καὶ θορύβῳ προσέκειντο, νομίσαντες φεύγειν τε αὐτὸν καὶ καταλαβόντες διαφθερεῖν. καὶ ὡς αὐ-* 2 *τοῖς αἵ τε ἐκδρομαὶ ὅπῃ προσπίπτοιεν ἀπήντων καὶ αὐτὸς ἔχων τοὺς λογάδας ἐπικειμένους ὑφίστατο, τῇ τε πρώτῃ ὁρμῇ παρὰ γνώμην ἀντέστησαν καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιφερομένους μὲν δεχόμενοι ἠμύνοντο, ἡσυχαζόντων δὲ αὐτοὶ ὑπεχώρουν, τότε δὴ τῶν μετὰ τοῦ Βρασίδου Ἑλλήνων ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἀπέσχοντο, μέρος*

Cap. **127**. § 1. ***διαφθείρειν*** codd. Sed res futuri temporis est eoque differt a ***φεύγειν***. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 8.

quo dixit Krueg. Gr. § 48, 15 adn. 15. Cf. l. d. adn. 20 et adn. 87, 3. ***Ἐν ταῖς ἀπειλαῖς πᾶν τὸ φοβερὸν διακενῆς ἐπικομποῦσιν*** Thucydidem imitatus scripsit Dio Cass. XXXIX 45 ***ἐν***, ut videtur, de suo addens. Rarius vocabulum ***ἐπικομπεῖν***, iactare, iterum VIII 81, 3 legitur. — ***κατὰ πόδας . . . ἐνδείκνυνται.*** (Cognoscetis eiusmodi turbas) . . . e vestigio (secutas) fortitudinem, (cum) in tuto (sint), alacres ostendere. De formula ***κατὰ πόδας*** Dobr. comparat III 98, 2 ***πολλοὺς κατὰ πόδας αἱροῦντες ἄνθρωποι ποδώκεις***, ubi cf. adn., V 64, 3. VIII 17, 3. Tum interpretes haeserunt in eo, quod ***ὀξεῖς*** legitur, non ***ὀξέως***. At vid. Zumpt. Gr. Lat. § 682. Roth. ad Tac. Agric. p. 204 sq. et adn. ad sd. III 39, 5. V 66, 3. Postremo animadvertas in hoc et superiore inciso terna sibi respondere inverso ordine: similia ***ἄπωθεν ἀπειλαῖς*** et ***ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὀξεῖς*** itemque ***τὸ ἀνδρεῖον*** et ***τὸ εὔψυχον***, contraria ***μελλήσει*** et ***κατὰ πόδας***. Praeterea opponuntur ***οἳ δ' ἂν εἴξωσιν αὐτοῖς*** pari loco ***τοῖς . . . δεξαμένοις***.

Cap. **127**. § 1. ***ὑπῆγε***, pedetentim reducebat.

§ 2. ***αἵ τε ἐκδρομαί***] ***οἱ τεταγμένοι δηλονότι πρὸς τὸ ἐκτρέχειν*** [126, 3]. Schol. „Ita in proximo cap. ***τὴν κύκλωσιν*** idem valet atque ***τοὺς τεταγμένους πρὸς τὸ κυκλοῦσθαι*** atque VIII 102, 2 ***τῷ φιλίῳ ἐπίπλῳ*** significant classem amicorum, qui erant ***ἐπιπλέοντες***." Arn. — ***ἐπικειμένους*** scil. ***αὐτούς (τοὺς πολεμίους)***. — ***τῇ τε πρώτῃ*** etc. cum superioribus iunge. — ***ἀντέστησαν***. „***Συμπεριέλαβεν ἐνταῦθα τῷ ἀριθμῷ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ τοῦ Βρασίδου λογάδας.***" ***Δοῦκας***. Cf. sd. III 51, 4. —

δέ τι καταλιπόντες αὐτοῖς ἐπακολουθοῦν προσβάλλειν, οἱ λοιποὶ χωρήσαντες δρόμῳ ἐπί τε τοὺς φεύγοντας τῶν Μακεδόνων οἷς ἐντύχοιεν ἔκτεινον καὶ τὴν ἐσβολήν, ἥ ἐστι μεταξὺ δυοῖν λόφοιν στενὴ ἐς τὴν Ἀρραβαίου, φθάσαντες προκατέλαβον, εἰδότες οὐκ οὖσαν ἄλλην τῷ Βρασίδᾳ ἀναχώρησιν. καὶ προσιόντος αὐτοῦ ἐς αὐτὸ ἤδη τὸ ἄπορον τῆς ὁδοῦ κυκλοῦνται ὡς ἀποληψόμενοι.

1 128. Ὁ δὲ γνοὺς προεῖπε τοῖς μεθ' αὐτοῦ τριακοσίοις, ὃν ᾤετο μᾶλλον ἂν ἑλεῖν τῶν λόφων, χωρήσαντας πρὸς αὐτὸν δρόμῳ ὡς τάχιστα ἕκαστος δύναται ἄνευ τάξεως, πειρᾶσαι ἀπ' αὐτοῦ ἐκκροῦσαι τοὺς ἤδη ἐπόντας βαρβάρους, πρὶν καὶ

Βρασίδας δὲ τὸ στενὸν διαπερᾷ, καὶ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ λείαν ποιοῦνται τὰ Μακεδόνων.

Cap. **128.** § **1.** *μετ' αὐτοῦ* Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. M. Vat. H. Mosqu. m. Vulgatam cum Bekkero retinemus. *ἐπιόντας* codd. Cf. adn.

καταλιπόντες. De nominativo cf. adn. ad *λογιζόμενοι* 78, 4. — *προσβάλλειν.* De infinitivo cf. adn. III 40, 6. — *χωρήσαντές τε.* De particulae collocatione inde repetenda, quod scriptor primo in altero membro *καὶ ἐπὶ τὴν ἐσβολήν* dicturus erat, vid. adn. I 16. III 36, 2. 81, 2. — *τὴν ἐσβολήν.* Cf. adn. III 112, 2 et IV 83, 2. — *στενὴ ἐς τὴν Ἀρρ.* Attende horum verborum traiectionem in enuntiatum relativum. Cf. Krueg. Gr. § 51, 12. Krueg. Gr. Lat. § 552 et adn. VII 43, 4. — *φθάσαντες προκατέλαβον.* Pro his III 112, 1 *ἔφθασαν προκαταλαβόντες.* Cf. II 52, 4. Rem ita cogitandam esse Arnoldus docet, ut Lyncestas fauces iam insedisse et Brasida accedente colles utrimque occupare et a tergo inclusum omnino intercipere parasse statuamus. — *προσιόντος αὐτοῦ.* Cf. adn. III 13, 7. — *κυκλοῦνται*, circumsistunt, incipiunt circumvenire. Cf. V 72 sq. VII 81, 2.

Cap. **128.** § **1.** *αὐτόν* rursus relativo respondet, ut 126, 4. — *ἐπόντας* ex coniectura scripsimus. In libris mss. *ἐπιόντας*, quod excuses quidem sic, ut barbaros aut prius quidem fauces inter duos colles (c. 127 extr.) sitas seu vallem occupasse, sed tunc demum ipsum iugum ascensuros fuisse aut, quae Hofmani sententia est, collibus prius occupatis tunc adeo longius occurrisse Peloponnesiis dicas. Sed cum barbari utraque ratione nimiae stultitiae arguantur nec hic propter additum *ἤδη* et quoniam de pugna nondum commissa agitur valeat ea excusatio, qua c. 131 (ubi cf. sd.) vulgata a Kruegero defenditur, maxime autem propter verba, quae statim secuntur, *ἐκράτησαν τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου* praeferendum fuit *ἐπόντας*, quod etiam verbis *πλείονα κύκλωσιν αὐτόσε προσμῖξαι* aperte ad superius *κυκλοῦνται*

Περδίκκας οὖν Πελοποννησίων ἀπαλλάσσεσθαι προθυμεῖται.

τὴν πλείονα κύκλωσιν σφῶν αὐτόσε προσμῖξαι.
καὶ οἱ μὲν προσπεσόντες ἐκράτησάν τε τῶν ἐπὶ 2
τοῦ λόφου, καὶ ἡ πλείων ἤδη στρατιὰ τῶν Ἑλλή-
νων ῥᾷον πρὸς αὐτὸν ἐπορεύοντο· οἱ γὰρ βάρ-
βαροι καὶ ἐφοβήθησαν, τῆς τροπῆς αὐτοῖς ἐνταῦθα
γενομένης σφῶν ἀπὸ τοῦ μετεώρου, καὶ ἐς τὸ
πλεῖον οὐκέτ' ἐπηκολούθουν, νομίζοντες καὶ ἐν
μεθορίοις εἶναι αὐτοὺς ἤδη καὶ διαπεφευγέναι.
Βρασίδας δὲ ὡς ἀντελάβετο τῶν μετεώρων, κατὰ 3
ἀσφάλειαν μᾶλλον ἰὼν αὐθημερὸν ἀφικνεῖται ἐς
Ἄρνισαν πρῶτον τῆς Περδίκκου ἀρχῆς. καὶ αὐτοὶ 4
ὀργιζόμενοι οἱ στρατιῶται τῇ προαναχωρήσει τῶν
Μακεδόνων, ὅσοις ἐνέτυχον κατὰ τὴν ὁδὸν ζεύ-
γεσιν αὐτῶν βοεικοῖς ἢ εἴ τινι σκεύει ἐκπεπτωκότι,
οἷα ἐν νυκτερινῇ καὶ φοβερᾷ ἀναχωρήσει εἰκὸς ἦν

§ 3. *Ἄρνισαν* D. E., vulgo *Ἄρνισσαν*. Cf. Herodian. II p. 449.

respicientibus commendatur, cum *τὸ κυκλοῦσθαι* collibus occupatis effectum esse ad caput superius viderimus. — *πρὶν καὶ . . . προσμῖξαι*] *πρὶν τοὺς πολλοὺς τῶν κυκλοῦν* [rectius *κυκλοῦσθαι*] *τοὺς Λακεδαιμονίους μελλόντων παρεῖναι.* Schol. *Σφῶν* igitur ad Lacedaemonios spectat, *κύκλωσιν* autem esse nomen abstractum pro concreto, quod dicunt, positum vidimus ad 127, 2. Interpretare ergo: priusquam maior numerus (barbarorum), qui ipsos circumventurus esset, eo conveniret (vel proprie eo accessisset; cf. adn. 93, 1).

§ 2. *τῆς τροπῆς . . . μετεώρου.* „Et *αὐτοῖς* et *σφῶν* recte ad *τῆς τροπῆς γενομένης* rettuleris, cum genetivus indicet qui fugerint, dativus autem, quorum interfuerit eos non fugere, quem dativum commodi [et incommodi] vel ethicum vocant.“ Haack. „Est autem notatu dignum exemplum usus huius dativi iam in adn. ad III 98, 1 illustrati. *Αὐτοῖς γενομένης* prorsus idem valent atque *ἰδόντες γενομένην*, et cum ita *αὐτοῖς*, si vim verborum respicimus, subiectum enuntiati sit, *σφῶν* ad id pertinens apte sequitur.“ Arn. — *ἐς τὸ πλεῖον*, ulterius. Cf. II 21, 1.

§ 3. *ἀντελάβετο.* Cf. adn. III 22, 8. — *ἐς Ἄρνισαν . . . ἀρχῆς. Πρῶτον* adverbio prima verba proximi cap. respondere vidit Kistem. *Ἄρνισα τῆς . . . ἀρχῆς* ita dicta sunt ut simillima 78, 6. „Huius oppidi nullus veterum meminit praeter nostrum et Ptolemaeum, qui in Taulantiis reposuit, at alii rectius ad Erigonum [hodie Tjernam] fl., qui per Paeoniam fluens in Axium editur.“ Wass. Cf. Leak. Graec. sept. III p. 315 sq.

§ 4. *αὐτοί*, suo sponte, non iussi a Brasida. Cf. adn. III 65, 2. IV 4, 1. — *ἢ εἴ τινι.* Repete *ἐνέτυχον*, et cf. Matth. Gr. § 617, 1 g. — *φοβερᾷ*, timida. Cf. Soph. OR. 153.

ξυμβῆναι, τὰ μὲν ὑπολύοντες κατέκοπτον, τῶν δὲ οἰκείωσιν ἐποιοῦντο. ἀπὸ τούτου τε πρῶτον Περδίκκας Βρασίδαν τε πολέμιον ἐνόμισε καὶ ἐς τὸ λοιπὸν Πελοποννησίων τῇ μὲν γνώμῃ δι' Ἀθηναίους οὐ ξύνηθες μῖσος εἶχε, τῷ δὲ ἀναγκαίῳ ξυμφόρῳ διαστὰς ἔπρασσεν ὅτῳ τρόπῳ τάχιστα τοῖς μὲν ξυμβήσεται, τῶν δὲ ἀπαλλάξεται.

1 129. *Βρασίδας δὲ ἀναχωρήσας ἐκ Μακεδονίας ἐς Τορώνην καταλαμβάνει Ἀθηναίους Μένδην ἤδη ἔχοντας, καὶ αὐτοῦ ἡσυχάζων ἐς μὲν τὴν Παλλήνην ἀδύνατος ἤδη ἐνόμιζεν εἶναι διαβὰς τιμωρεῖν,*
2 *τὴν δὲ Τορώνην ἐν φυλακῇ εἶχεν. ὑπὸ γὰρ τὸν*

Ἀθηναῖοι δὲ στόλον ἔπεμψαν ἐπὶ Μένδην καὶ Σκιώνην. οἷς ἀφικομένοις Μενδαῖοι καὶ οἱ ἐπί-

§ 5. *τῶν δὲ ἀναγκαίων ξυμφόρων διαναστάς* codd. Cf. adn.

§ 5. *Πελοποννησίων τῇ μὲν γνώμῃ ... εἶχε.* Portus sic interpretatus est: animo concepit [rectius alebat] odium in Peloponnesios, non consuetum illud quidem propter Athenienses (quos gravissime oderat). Sed cum haec sententia ei, quae sequitur, parum recte opponatur, eis interpretibus recentioribus, qui *τῇ γνώμῃ* cum *οὐ ξύνηθες* verbis iungunt, adstipulandum videtur. Idem fecit quidem iam Steph. in Thes. v. *μῖσος*, sed *δι' Ἀθηναίους* verba minus apte cum ceteris coniunxit. — *τῷ δὲ ... διαστάς.* Librorum memoriam, quam interpretantur: necessariis suis commodis (quibus ad Peloponnesiorum partes trahebatur) derelictis, non genuinam esse tribus potissimum causis nobis persuasimus. Primum enim deest quod ex adverso *τῇ μὲν γνώμῃ* verbis apte respondeat, deinde *διαναστῆναι* hoc uno loco a Th. adhibitum apud alios scriptores (sunt autem posterioris aetatis) ubique exsurgendi vim habet neque usquam cum genetivo coniungitur, tum sibi ipsi illa interpretatio pugnat, quoniam commoda aut non derelinquuntur aut nulla eorum est necessitas. Ut autem Madvigii (Adv. crit. I p. 323) emendationem probaremus, imprimis scholiastae interpretatione *ἕνεκεν τοῦ ἀναγκαίου συμφέροντος* commoti sumus, quem *τῷ ἀναγκαίῳ ξυμφόρῳ* legisse perspicuum est. Neque abstinendum esse duximus, quin etiam *διαστάς*, de quo ille dubitavit, reciperemus (*ΔΙΑ* bis posito factum est *ΔΙΑΝΑ*), cum ea qua hic indigemus notione *διαναστῆναι* praeditum esse nullis exemplis confirmare possemus. Atque cum sententiae conformatione sic orta satis congruit altera scholiorum explicatio priori illi adiuncta: *διὰ τὴν ἀνάγκην συμφέρειν νομίσας μισεῖν τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀποστὰς διεπράττετο πῶς Ἀθηναίοις μὲν φίλος ἔσται, Λακεδαιμονίων δὲ ἀπαλλάξεται.* Abalienatus igitur est Perdiccas a Peloponnesiis necessaria commodi sui ratione a Brasida eiusque exercitu contempti (cf. 124, 4. 128, 4).

Cap. **129.** Cf. Diod. XII 72. — § 2. *ὑπὸ τὸν ... Λύγκῳ.*

κουροι ἀντιτάσσονται, καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ καλῶς ἀγωνίζονται.

αὐτὸν χρόνον τοῖς ἐν τῇ Λύγκῳ ἐξέπλευσαν ἐπί τε τὴν Μένδην καὶ τὴν Σκιώνην οἱ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, ναυσὶ μὲν πεντήκοντα, ὧν ἦσαν δέκα Χῖαι, ὁπλίταις δὲ χιλίοις ἑαυτῶν καὶ τοξόταις ἑξακοσίοις καὶ Θρᾳξὶ μισθωτοῖς χιλίοις καὶ ἄλλοις τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων πελτασταῖς· ἐστρατήγει δὲ Νικίας ὁ Νικηράτου καὶ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους. ἄραντες δὲ ἐκ Ποτειδαίας 3 ταῖς ναυσὶ καὶ σχόντες κατὰ τὸ Ποσειδώνιον ἐχώρουν ἐς τοὺς Μενδαίους. οἱ δ' αὐτοί τε καὶ Σκιωναίων τριακόσιοι βεβοηθηκότες Πελοποννησίων τε οἱ ἐπίκουροι, ξύμπαντες δὲ ἑπτακόσιοι ὁπλῖται, καὶ Πολυδαμίδας ὁ ἄρχων αὐτῶν, ἔτυχον ἐξεστρατοπεδευμένοι ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ λό-

Cap. 129. § 2. *Διιτρέφους* libri. Cf. sd. III 75, 1.
§ 3. *οἱ δ' αὐτοί. Δ'* Bekker ex optimis libris mss. Elisio quidem ideo displiceat, quod post *δέ* paulisper subsistendum et virgula ponenda est; sed etiam alia exempla apostrophi ante comma apud Thuc. reperiuntur. Cf. I 124, 2. III 22, 1. VII 84, 1.
ἐστρατοπεδευμένοι Vat. Pal. H. Cf. adn.

Eodem modo dictum, quo supra 101, 3. De Lynco cf. adn. 83, c2. — *παρεσκευάζοντο*. Vid. . 122 extr. — *τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων*. „I. e. *τῶν ἐπὶ Θράκης. Αὐτόθεν*, ex regione, ubi res gerebantur. Cf. III 7.“ Arn. Ex his Methonaei nominantur § 4.

§ 3. *σχόντες κατά*. Cf. adn. I 110, 4. — *Ποσειδώνιον*. „Non puto significare promontorium Posideum [quod vulgo in extrema Pallene collocant], sed Neptuni templum prope Mendam et Potidaeam versus situm. Re ibi male gesta pars exercitus Nicia duce circumvecta est ad alteram partem Mendes, quae Scionen spectat (c. 130), reliqui cum Nicostrato apud portas septentrionales remanserunt.“ Dobr. Qui de situ quidem recte explicat, sed potest vel sic promontorium locus existimari. Nam promontorium quoddam inter Mendam et Cassandream (veterem Potidaeam) memorat Liv. XXXI 45, quod videtur esse Posideum XLIV 11, adhuc Posídi apud Leak. Graec. sept. III p. 156. Cf. Boeckh. Oec. civ. Ath. II p. 758. — *ἐς τοὺς Μενδαίους*. Cf. adn. III 24, 1. — *ξύμπαντες*. Sine articulo sic rursus V 3, 4 et iam I 107, 5. — *ἑπτακόσιοι*. Supra c. 123 Brasidas quingentos Peloponnesiorum hoplitas transmisisse dicitur, qui trecentis Scionaeis et insuper Mendaeis, quorum utrorumque plurimos graviter armatos fuisse verisimile est, iuncti maiorem numerum efficerent, nisi partem Peloponnesiorum Scionae in praesidio relictam esse ex c. 131 constaret. — *ἐξεστρατοπεδευμένοι ἔξω*. De his inter se iunctis cf. adn. I 133.

4 φου καρτεροῦ. καὶ αὐτοῖς Νικίας μέν, Μεθωναίους τε ἔχων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ψιλοὺς καὶ λογάδας τῶν Ἀθηναίων ὁπλιτῶν ἑξήκοντα καὶ τοὺς τοξότας ἅπαντας, κατὰ ἀτραπόν τινα τοῦ λόφου πειρώμενος προσβῆναι καὶ τραυματιζόμενος ὑπ' αὐτῶν οὐκ ἐδυνήθη βιάσασθαι· Νικόστρατος δὲ ἄλλῃ ἐφόδῳ ἐκ πλείονος παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ ἐπιὼν τῷ λόφῳ ὄντι δυσπροσβάτῳ καὶ πάνυ ἐθορυβήθη, καὶ ἐς ὀλίγον ἀφίκετο πᾶν τὸ στράτευμα τῶν Ἀθηναίων νικηθῆναι. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ὡς οὐκ ἐνέδοσαν οἱ Μενδαῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, οἱ Ἀθηναῖοι ἀναχωρήσαντες ἐστρατοπεδεύσαντο, καὶ οἱ Μενδαῖοι νυκτὸς ἐπελθούσης ἐς τὴν πόλιν ἀπῆλθον.

1 130. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι περιπλεύσαντες ἐς τὸ πρὸς Σκιώνης τό τε προάστειον εἷλον καὶ τὴν ἡμέραν ἅπασαν ἐδῄουν τὴν γῆν οὐδενὸς ἐπεξιόντος (ἦν γάρ τι καὶ στασιασμοῦ ἐν τῇ πόλει). οἱ δὲ τριακόσιοι τῶν Σκιωναίων

τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἡ γῆ τῶν Μενδαίων δῃοῦται, καὶ τῇ τρίτῃ στάσεως γενομένης ἡ πόλις αὐτὴ

§ 4. *ἐδυνήθη* Ven., reliqui *ἠδυνήθη*. Cf. sd. 33, 2.
Cap. **130**. § **1**. *πρός*. In bonis libris mss. male *πρό*. Cf. adn.

§ 4. *Μεθωναίους*. Eius Methonae incolas, quae a Thucyd. *ὅμορος Μακεδονίᾳ* appellatur VI 7, ubi cf. adn. — *βιάσασθαι*. Suppl. *αὐτούς*. Cf. adn. I 1, 2. — *ἐκ πλείονος*, a longiore intervallo. Saepius de tempore dicitur. Cf. adn. 42, 3. — *καὶ πάνυ ἐθορυβήθη*, vehementissime (vel plane) turbatus est. Cf. adn. III 22, 6 et adn. III 30, 2. 98, 1. — *ἐς ὀλίγον ἀφίκετο*, i. e. *ὀλίγον ἐδέησεν*. Quod uno hoc loco haec locutio invenitur non satis est causae, cur Herwerdeni (Stud. Thuc. p. 66) coniecturam *παρ' ὀλίγον* (cf. VII 71, 3) probemus. Nam non minus singulare est I 14, 2 *τριήρεις . . . ἐς πλῆθος ἐγένοντο*. Nos: bis auf ein Kleines. Infinitivus pariter sequitur atque similes locutiones adn. III 49, 4 commemoratas.

Cap. **130**. § 1. *περιπλεύσαντες*. Ipsum, ut videtur, Posidonium promontorium (129, 2) aut, si hoc templum Neptuni esse vis, oram inter hoc et Mendae suburbium Scionen spectans prominentem. — *ἐς τὸ πρὸς Σκιώνης*, ad eam (Mendes) partem, quae Scionen spectabat. Cf. adn. I 62, 1. IV 31, 1. — *τι στασιασμοῦ*. Cf. Matth. Gr. § 442, 3. Rarius nomen *στασιασμός* bis sine reprehensione commemorat Pollux et habet etiam Aristoteles.

αἱρεῖται πλὴν τῆς ἀκροπόλεως, ἐν ᾗ οἱ Πελοποννήσιοι φρουροὶ ἀποτειχίζονται.

τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀπεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου. καὶ 2
τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικίας μὲν τῷ ἡμίσει τοῦ
στρατοῦ προϊὼν ἅμα ἐς τὰ μεθόρια τῶν Σκιω-
ναίων τὴν γῆν ἐδῄου, Νικόστρατος δὲ τοῖς λοι-
ποῖς κατὰ τὰς ἄνω πύλας, ᾗ ἐπὶ Ποτειδαίας
ἔρχονται, προσεκάθητο τῇ πόλει. ὁ δὲ Πολυ- 3
δαμίδας (ἔτυχε γὰρ ταύτῃ τοῖς Μενδαίοις καὶ
ἐπικούροις ἐντὸς τοῦ τείχους τὰ ὅπλα κείμενα)
διατάσσει τε ὡς ἐς μάχην καὶ παρῄνει τοῖς Μεν-
δαίοις ἐπεξιέναι. καί τινος αὐτῷ τῶν ἀπὸ τοῦ 4
δήμου ἀντειπόντος κατὰ τὸ στασιωτικὸν ὅτι οὐκ
ἐπέξεισιν οὐδὲ δέοιτο πολεμεῖν, καὶ ὡς ἀντεῖπεν
ἐπισπασθέντος τῇ χειρὶ ὑπ᾽ αὐτοῦ καὶ θορυβη-

§ 2. ἅμα. „Ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ὁ μὲν ἑτέρωθεν τὴν γῆν ἐδῄου, ὁ δὲ ἑτέρωθεν τῇ πόλει προσεκάθητο.“ Ae. Port. Cui explicationi quamquam parum favet collocatio verborum, melior tamen non videtur proponi posse, et tales particulae interdum traiciuntur. Cf. adn. II 94, 4. — τὰς ἄνω πύλας. Mendae. Non propter oram igitur per Posidonium, sed per interiora paeninsulae iter terrestre Menda Potidaeam ferebat.

§ 3. ἔτυχε γὰρ . . . τὰ ὅπλα κείμενα. Memores simus dicendi generis τίθεσθαι τὰ ὅπλα ad II 2, 4 illustrati, cum κεῖσθαι idem valeat atque τεθεῖσθαι. Cf. adn. III 45, 3 et V 61, 4. „Inter obsidionem arma civium constanter in uno aut pluribus locis apertis intra muros composita erant, ut in quovis subito tumultu illuc congregarentur et simul armarentur atque suis quisque ordinibus instruerentur. Revera urbs ad tempus castris similis facta est et sicut castra locum, ubi arma ordine componerentur et milites lustrarentur, continebat. Vid. VIII 69 et Xen. Anab. II 2, 20. III 1, 3.“ Arn. Add. VII 28.

§ 4. κατὰ τὸ στασιωτικόν] κατὰ τὸ ἔθος τῶν στασιαζόντων. Schol. Cf. § 1. — δέοιτο. Malis δέοι, ut in simili re 68, 6 χρῆναι legitur. Non desunt tamen exempla verborum δεῖσθαι et δεῖ commutatorum et illius impersonaliter positi. Vid. Buttm. ad Plat. Men. c. 12. Doederl. ad. Soph. OC. 570. Steph. Thes. nov. II p. 1037. Sed Thucydidem aliis locis ita locutum esse demonstrari non potest; nam verba IV 69, 2 et VIII 43, 3 scripta aliter explanari possunt. Cf. ibi adn. Quare δέοιντο coniecit Krueg. conferens Xen. Hist. Gr. II 4, 35. Lys. XII 42. Aeschin. III 139. Sed etiam contumacius eadem verbi sententia ille homo dicit sibi ipsi bellando non opus esse, ut suo arbitrio permissum esse velit rei communiter suscipiendae deesse, si eam sibi non conducere putet. De diversis modis cum ὅτι particula coniunctis cf. adn. II 80, 1. — ἐπισπασθέντος. „Ἐπισπάσασθαι hic est apprehendere eo consilio, ut abstrahamus, abripiamus.“ Bloomf., apud quem vide plura. — θορυβηθέντος. Id hic de aspera et violenta loquentis-

θέντος, ὁ δῆμος εὐθὺς ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα περι-
οργὴς ἐχώρει ἐπί τε Πελοποννησίους καὶ τοὺς
5 τὰ ἐναντία σφίσι μετ' αὐτῶν πράξαντας. καὶ
προσπεσόντες τρέπουσιν ἅμα μὲν μάχῃ αἰφνι-
δίῳ, ἅμα δὲ τοῖς Ἀθηναίοις τῶν πυλῶν ἀνοιγο-
μένων φοβηθέντων· ᾠήθησαν γὰρ ἀπὸ προειρη-
μένου τινὸς αὐτοῖς τὴν ἐπιχείρησιν γενέσθαι.
6 καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ὅσοι μὴ αὐτίκα
διεφθάρησαν, κατέφυγον, ἥνπερ καὶ τὸ πρότε-
ρον αὐτοὶ εἶχον· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι (ἤδη γὰρ καὶ
ὁ Νικίας ἐπαναστρέψας πρὸς τῇ πόλει ἦν) ἐσ-
πεσόντες [ἐς] τὴν [Μένδην] πόλιν, ἅτε οὐκ ἀπὸ
ξυμβάσεως ἀνοιχθεῖσαν, ἁπάσῃ τῇ στρατιᾷ ὡς
κατὰ κράτος ἑλόντες διήρπασαν, καὶ μόλις οἱ
στρατηγοὶ κατέσχον ὥστε μὴ καὶ τοὺς ἀνθρώ-
7 πους διαφθείρεσθαι. καὶ τοὺς μὲν Μενδαίους
μετὰ ταῦτα πολιτεύειν ἐκέλευον ὥσπερ εἰώθεσαν,

§ 4. **περιοργής.** Olim et in plerisque libris male **περὶ ὀργῆς.**

interpellatione non solo strepitu et tumultu, sed adeo plagis aut abripiendo effecta accipiendum esse docet Arnoldus. Haackius quidem tumultu exorto interpretatur; sed hanc sententiam **θορυβηθέν** flexione exprimi et perspicuitatis ratio postulabat et quod hic non legitur verbum dicendi vel nuntiandi. Cf. Buttm. Gr. § 145 adn. 10. Herwerdeni (Stud. Thuc. p. 67) coniectura **θορυβήσαντος** facilior est quam probabilior.

§ 5. **φοβηθέντων.** Suppl. **αὐτῶν**, et cf. adn. III 13, 7. IV 108, 1. — **ἀπὸ προειρημένου τινός**, ex aliquo compacto. Cf. Hoog. ad. Vig. p. 581 et **ἀπὸ ξυνθήματος** 67, 4, **ἀπὸ παραγγέλματος** VIII 99, similia. Cf. adn. I 133.

§ 6. **αὐτοί.** Cf. adn. 113, 2. — **ἐπαναστρέψας.** Cf. § 2. — **πρὸς τῇ πόλει ἦν**, ad urbem erat, apud urbem illam aderat. — **[ἐς] τὴν ... πόλιν.** Praepositio ἐς delenda est, ne enuntiatum participiale **ἅτε ... ἀνοιχθεῖσαν**, quod cum verbis **ἐσπεσόντες ἐς τὴν Μ. πόλιν** coniungi sententia vetat, a substantivo suo disiungatur. Cf. Ullrich. Symb. crit. IV p. 50. Ineptius etiam, cum praecesserit **πρὸς τῇ πόλει, Μένδην** additur, quasi haec alia urbs sit ab illa addito nomine distinguenda. — **ἅτε.** Cf. Krueg. Gr. § 56, 12 adn. 2. — **οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως = ἄνευ ξυμβάσεως.** Praepositionis notio addita negatione in contrarium vertitur. Cf. III 40, 6 **μὴ ξὺν προφάσει**, V 8, 3 **μὴ ἀπὸ καταφρονήσεως**, VI 86, 3 **μὴ μεθ' ὑμῶν**, VII 70, 8 **μὴ κατ' ἀνάγκην.** Soph. OC. 1636 **οὐκ οἴκτου μέτα.** — **ὡς ... ἑλόντες**, quod eam vi cepissent. Cf. adn. 14, 5. — **ὥστε.** Cf. adn. I 49, 7.

αὐτοὺς κρίναντας ἐν σφίσιν αὐτοῖς εἴ τινας ἡγοῦνται αἰτίους εἶναι τῆς ἀποστάσεως· τοὺς δ' ἐν τῇ ἀκροπόλει ἀπετείχισαν ἑκατέρωθεν τείχει ἐς θάλασσαν καὶ φυλακὴν ἐπικαθίσταντο. ἐπειδὴ δὲ τὰ περὶ τὴν Μένδην κατέσχον, ἐπὶ τὴν Σκιώνην ἐχώρουν.

λόφου δέ τινος ἁλόντος καὶ Σκιώνη πολιορκεῖται, ὅποι οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τῆς Μένδης διαφεύγουσι.

131. *Οἱ δὲ ἀντεπεξελθόντες αὐτοὶ καὶ Πελοποννήσιοι ἱδρύθησαν ἐπὶ λόφου καρτεροῦ πρὸ* 1
τῆς πόλεως, ὃν εἰ μὴ ἕλοιεν οἱ ἐναντίοι, οὐκ ἐγίγνετο σφῶν περιτείχισις. προσβαλόντες δ' αὐτῷ 2
κατὰ κράτος οἱ Ἀθηναῖοι καὶ μάχῃ ἐκκρούσαντες τοὺς ἐπόντας ἐστρατοπεδεύσαντό τε καὶ ἐς τὸν

§ 7. *ἐπεκαθίσαντο* libri longe plurimi. Hoc certe *ἐπικαθίσαντο* scribendum videtur; nam Thucydides etsi *ἐκαθεζόμην*, tamen non *ἐκάθισα*, verum *καθῖσα* dixit. Cf. VI 66, 1. VII 82, 3. Contra *ἐκάθητο* V 6, 5, *ἐκάθηντο* III 97, 2. IV 44, 4 idemque procul dubio restituendum V 58, 4, ubi optimorum librorum plerique *κάθηντο* habent. Cf. *προσεκάθητο* IV 130, 2, *ἀντεκάθητο* V 6, 3. Sed hic Ar. Chr. et corr. Pal. *ἐπεκαθίσταντο*, in quo germanum *ἐπικαθίσταντο* latere verisimile est. Nam vi transitiva quidem non solum *ἐκάθισα*, sed, de quo in Buttm. Gr. max. Ind. verb. v. *ἵζομαι* tacetur, etiam *ἐκαθισάμην* (ut *ἐστησάμην*) dici ostendunt Lycurg. 141. Demosth. contra Aph. II 15 et contra Apatur. 14. Dio Cass. XLIX 41. Luci. Pisc. 12. Sed nusquam legimus *καθίζω φυλακήν*, saepissime *καθίστημι* et *καθίσταμαι* apud Thuc. Xen. al. Cf. I 113, 1. II 24, 1. 94, 2. IV 41, 2, al. et Sturz. Lex. Xen. *Ἐπεκαθίσταντο* autem propter augmentum syllabicum barbarum ex iusto *ἐπικαθίσταντο* ita depravari potuit, ut in multis membranis *ἀντεπαρεσκευάζοντο* et *ἀντεπαρατάσσοντο* reperiuntur VII 3, 2. 5, 1, al. Imperfectum tamen Hofmano hic minus aptum videtur. At cf. II 94, 2. IV 90, 4. Ceterum Dindorfium in Steph. Thes., *ἐπικαθίσαντο* an *ἐπικαθείσαντο* scribatur, nihil fere interesse dicere miramur. Nam hoc, cuius nullum in membranis vestigium est, nemo reponi volet, cum aoristus *εἱσάμην* de longe alia re III 58, 5 in oratione Plataeensium legatur.

Cap. **131**. § 2. *ἐπόντας* Bekker ex nostra coniectura postea a cod. Cl. confirmata. Vulgatam *ἐπιόντας* defendit quidem Krueger in Comment. antiqu. stud. 1842 p. 104 occurrentes, impetum cursu excipientes interpretans et, ne Scionaei et Peloponnesii nimis stolide egisse videantur, si collem, in quo consedissent, reli-

§ 7. *ἐν σφίσιν αὐτοῖς.* Cf. adn. 25, 9. — *ἐπικαθίσταντο.* Cf. sd.

Cap. **131**. § 1. *Πελοποννήσιοι.* Cf. adn. 129, 3. — *ὃν εἰ μὴ ἕλοιεν . . . οὐκ ἐγίγνετο σφῶν περιτείχισις*, quem nisi caperent, non fiebat eorum circummunitio. Similis hic exceptio statuitur atque ea, de qua dictum est adn. III 9, 2. 10, 1. De genetivo obiecti *σφῶν* cf. 35, 4, de pronomine adn. I 20, 1.

περιτειχισμὸν τροπαῖον στήσαντες παρεσκευάζοντο.
3 καὶ αὐτῶν οὐ πολὺ ὕστερον ἤδη ἐν ἔργῳ ὄντων
οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐν τῇ Μένδῃ πολιορκού-
μενοι ἐπίκουροι βιασάμενοι παρὰ θάλασσαν τὴν
φυλακὴν νυκτὸς ἀφικνοῦνται, καὶ διαφυγόντες
οἱ πλεῖστοι τὸ ἐπὶ τῇ Σκιώνῃ στρατόπεδον ἐσ-
ῆλθον ἐς αὐτήν.
1 132. Περιτειχιζομένης δὲ τῆς Σκιώνης Περ- *Περδίκκου ξύμβασις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.*
δίκκας τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἐπικηρυ-
κευσάμενος ὁμολογίαν ποιεῖται πρὸς τοὺς Ἀθη-
ναίους διὰ τὴν τοῦ Βρασίδου ἔχθραν περὶ τῆς *Ἰσχαγόρας οὐ δύναται ἐπικουρίαν προσάγειν Βρασίδᾳ, αὐτός γε μέντοι ὡς αὐτὸν ἀφικνεῖται.*
ἐκ τῆς Λύγκου ἀναχωρήσεως, εὐθὺς τότε ἀρξά-
2 μενος πράσσειν. καὶ ἐτύγχανε γὰρ τότε Ἰσχαγό-
ρας ὁ Λακεδαιμόνιος στρατιὰν μέλλων πεζῇ πο-
ρεύσειν ὡς Βρασίδαν, ὁ δὲ Περδίκκας, ἅμα μὲν

querint, eos in hoc ipso colle paululum hostibus obviam procedere potuisse dicens. Sed id *τοὺς ἀντιθέοντας, τοὺς ἐπιφερομένους* similive verbo potius exprimendum quam hoc.

§ 3. **διαφυγόντες.** Cass. Aug. Ven. Pal. Vat. H. Lugd. Mosqu. *διαφεύγοντες*, quod non defenditur eodem librorum vitio **124, 3,** ubi vide sd.

§ 3. *οἱ ἐκ* cet. De praepos. vid. adn. I 8, 2. — *παρὰ θάλασσαν* cum *ἀφικνοῦνται* iungi vix verborum collocatio patitur. Vertas igitur: perrupta praeter mare custodia (nos: da sie sich am Meere vorbei . . . durchgeschlagen). Cf. 130, 7. — *διαφυγόντες . . . στρατόπεδον*, per (Atheniensium) castra ad Scionen posita elapsi.

Cap. **132.** § 1. *ὁμολογίαν.* Non solum pacem, sed etiam societatem. Vid. V 5, 2. — *περὶ τῆς . . . ἀναχωρήσεως.* Ad c. 83 respici existimat Dukas. Sed de re 124, 4 narrata et eis, quae ex altero receptu orta sint, agi propter verba proxima **εὐθὺς . . . πράσσειν** alii malunt; nam haec 128, 5 dictis respondere; atque hoc ut statuamus eo cogimur, quod Brasidas illo tempore irruptionem in Lyncum non fecit (cf. 83, 2. 6) itaque ex ea redire non poterat. — *πράσσειν.* Repetas quidem ex superioribus *πρὸς τοὺς Ἀθηναίους*, sed eo non est opus. Cf. adn. II 79, 2. Foederis a Perdicca cum Atheniensibus facti lacera fragmenta adhuc servata sunt, quae exscripta habentur in Inscr. Att. I n. 42. 43.

§ 2. *καὶ ἐτύγχανε γάρ.* Cf. adn. III 70, 3. — *ὁ δὲ Περδίκκας.* *Δέ* deleri vult Dobr., nec legitur in similibus locis III 70, 3. 107, 3; ferri tamen potest, quod et alibi, ubi enuntiationes interpositae sunt, per anacoluthon additur (cf. VIII 29, 2) et, si hic pro *γάρ* simile

κελεύοντος τοῦ Νικίου, ἐπειδὴ ξυνεβεβήκει, ἔνδηλόν τι ποιεῖν τοῖς Ἀθηναίοις βεβαιότητος πέρι, ἅμα δ' αὐτὸς οὐκέτι βουλόμενος Πελοποννησίους ἐς τὴν αὐτοῦ ἀφικνεῖσθαι, παρασκευάσας τοὺς ἐν Θεσσαλίᾳ ξένους, χρώμενος ἀεὶ τοῖς πρώτοις, διεκώλυσε τὸ στράτευμα καὶ τὴν παρασκευὴν ὥστε μηδὲ πειρᾶσθαι Θεσσαλῶν. Ἰσχαγόρας μέντοι καὶ 3
Ἀμεινίας καὶ Ἀριστεὺς αὐτοί τε ὡς Βρασίδαν ἀφίκοντο, ἐπιδεῖν πεμψάντων Λακεδαιμονίων τὰ πράγματα, καὶ τῶν ἡβώντων αὐτῷ παρανόμως ἄνδρας ἐξῆγον ἐκ Σπάρτης ὥστε τῶν πόλεων ἄρ-

Cap. **132**. § 2. *αὐτοῦ* Cass. Aug. Ven. Pal. Gr. al.
§ 3. *ἡβώντων αὐτῶν* codd. Cf. adn.

ἐπεί cogitatur, recte scriptum est. Cf. adn. I 11, 1. — *ἐπειδὴ ξυνεβεβήκει*, quoniam pactionem fecisset. Cf. 73, 4 *ἐπειδὴ προεκεχωρήκει* et adn. 117, 2. — *ἔνδηλον ... πέρι*, manifestam aliquam constantiae suae significationem Atheniensibus dare, Port. — *παρασκευάσας*. Cf. adn. III 36, 5. — *χρώμενος ... τοῖς πρώτοις*] *δηλονότι ξένοις καὶ φίλοις*. Schol. Exemplum 78, 2 reperitur. — *τὴν παρασκευὴν*. Conatum vertit Class., quam vim vocabulum non habet. Neque interpretari licet impedivit apparatum i. e. quominus exercitus pararetur; nam paratum hunc fuisse *τὸ στράτευμα* ostendit. Quare substantivo *παρασκευή* eandem sententiam tribuentes, quam paulo ante verbum *παρασκευάζειν* habet, Perdiccam eo, quod Thessalorum principes ad suum consilium adiuvandum adduxerat, impedivisse volumus, quominus Ischagoras, ut Brasidas fecerat (cf. 78, 3. 4), Thessalos suis consiliis conciliaret. Atque hoc ita impedivisse dicitur, ut ne temptaretur quidem. Genetivum *Θεσσαλλῶν* igitur ad *τὴν παρασκευήν* applicamus.

§ 3. *ἐπιδεῖν*. Cf. adn. ad *προσβάλλειν* 127, 2. — *καὶ τῶν ἡβώντων ...*] *ὡς ... οὐκ ὄντος νομίμου ἄρχοντας καθιστάνειν ταῖς πόλεσι τοὺς ἡβῶντας, ἀλλὰ τοὺς προβεβηκότας καθ' ἡλικίαν*. Schol. *Παρανόμως* hic non esse contra leges, sed praeter consuetudinem (*παρὰ τὸ καθεστηκὸς ἔθος* schol.), contra instituta (Spartiatarum), demonstrant Mans. Sart. II p. 140. Lex. Arn. Hoc autem primum est harmostarum vestigium. Cf. Herm. Antiqu. Gr. I § 39 adn. 8. Nomen *ἁρμοστής* VIII 5, 2 legitur. *Ἄνδρας*, quod insolentius de *τοῖς ἡβῶσιν* dictum videatur, valet *τινάς*. Cf. Bergmann. ad Isocr. Aerop. p. 150 ed. Bensel. et adn. VII 43, 4. Neque enim audiendus est Haasius sic interpretatus: adolescentium ... quosdam tamquam viros. Quod in codicibus scriptum est *τῶν ἡβώντων αὐτῶν* neque ita explicare licet, ut ipsorum puberum vertamus, quoniam oppositum deest, neque *αὐτῶν* pro genetivo partitivo acceptum

χοντας καθιστάναι καὶ μὴ τοῖς ἐντυχοῦσιν ἐπιτρέπειν. καὶ Κλεαρίδαν μὲν τὸν Κλεωνύμου καθίστησιν ἐν Ἀμφιπόλει, Πασιτελίδαν δὲ τὸν Ἡγησάνδρου ἐν Τορώνῃ.

1 133. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει Θηβαῖοι Θεσπιέων
τεῖχος περιεῖλον ἐπικαλέσαντες ἀττικισμόν, βου-
λόμενοι μὲν καὶ ἀεί, παρεστηκὸς δὲ ῥᾷον ἐπειδὴ
καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίους μάχῃ ὅ τι ἦν αὐτῶν
2 ἄνθος ἀπωλώλει. καὶ ὁ νεὼς τῆς Ἥρας τοῦ αὐ-
τοῦ θέρους ἐν Ἄργει κατεκαύθη, Χρυσίδος τῆς
ἱερείας λύχνον τινὰ θείσης ἡμμένον πρὸς τὰ
στέμματα καὶ ἐπικαταδαρθούσης, ὥστε ἔλαθεν

Θηβαῖοι Θεσπιέων τεῖχος περιαιροῦσι, καὶ ὁ νεὼς τῆς Ἥρας ἐν Ἄργει κατακαίεται.

Ἐπιτελίδαν codd. Emend. Dobr. Cf. V 3, 1. 2.

Cap. **133.** § 1. ἀπωλώλει It. Vat. Aug. M., reliqui ἀπολώλει. Verbi ἔρχεσθαι plusquamperf. constanter in libris augmento caret; idem in eodem tempore verbi ὀλλύναι hic et VII 27, 5 boni libri servant. Cf. Herodian. II p. 268. Krueg. Gr. § 28, 6 adn. 2.

ad Λακεδαιμονίων referre, quia idem atque proximum ἐκ Σπάρτης valeret. Deinde urbium praefectos a triumviris institutos esse non est probabile; sed hoc penes Brasidam fuisse cum inde apparere videatur, quod idem postea Agis (VIII 5, 2) et Lysander (cf. Xen. Hist. Gr. II 2, 2) fecerunt, tum ex singulari καθίστησιν, qui ad unum aliquem triumvirorum non significatum referri nequeat (ad parum similia spectat adn. I 91, 5), colligi potest, maxime vero apparet restituta vera scriptura αὐτῷ. Cf. V 13, 1 ᾧπερ ἦγον τὴν στρατιάν, et de coniunctione ὥστε adn. II 40, 4. — τοῖς ἐντυχοῦσιν. „Quos hic τοὺς ἐντυχόντας vocat Thuc., hos alii τοὺς τυχόντας magis dicunt.“ Duk. Cf. Vig. p. 364. Thucydides ipse alibi (ut I 22, 2) τοὺς παρατυχόντας vocare consuevit. Sed ὁ ἐντυχὼν et ὁ ἐντυγχάνων similiter apud Plat. Isae. alios legi discas ex Steph. Thes. — ἐπιτρέπειν. Suppl. αὐτάς.

Cap. **133.** § 1. περιεῖλον. Cf. adn. I 108, 3 et de articulo ante τεῖχος omisso adn. I 101, 3. — ἀττικισμόν. Cf. Krus. Hell. II 1 p. 602. — παρεστηκός. Cf. adn. 125, 1. De verbo vid. adn. 61, 2. Sed sententiae causa forsitan aliquis malit legi παρεσχηκός. Cf. adn. I 120, 3. IV 85, 2. — ἐν τῇ . . . μάχῃ. Apud Delium. Cf. c. 96. — ὅ τι . . . ἄνθος. De v. ἄνθος cf. Hemsterh. ad Luci. Tim. I p. 474 ed. Lehm. et Plugk. ad Eur. Hel. 1593, de usu relativi generis neutrius Matth. Gr. § 442 adn. et supra IV 33, 1 adn. Sic fere quod roboris in Samnio erat Liv. X 38, omne quod roboris, quod floris fuerit XXVII 4, 4. Cf. Herz. ad Caes. B. c. III 87.

§ 2. ὁ νεὼς τῆς Ἥρας. De hoc templo inter Mycenas et Argos sito vid. Paus. II 17 et Leak. Pelop. II p. 389 sqq. Curt. Pelop. II p. 396 sqq. Bursian. Geogr. II p. 47 sq. — ἐν Ἄργει. Cf. adn. II 2, 1 et V 18, 10. — κατεκαύθη. Cf. Paus. II 17, 7. — ἔλαθεν. Cf.

ἀφθέντα πάντα καὶ καταφλεχθέντα. καὶ ἡ Χρυσὶς μὲν εὐθὺς τῆς νυκτὸς δείσασα τοὺς Ἀργείους ἐς Φλειοῦντα φεύγει· οἱ δὲ ἄλλην ἱέρειαν ἐκ τοῦ νόμου τοῦ προκειμένου κατεστήσαντο,
Φαεινίδα ὄνομα. ἔτη δὲ ἡ Χρυσὶς τοῦ πολέμου 3
τοῦδε ἐπέλαβεν ὀκτὼ καὶ ἔνατον ἐκ μέσου, ὅτε ἐπεφεύγει. καὶ ἡ Σκιώνη τοῦ θέρους ἤδη τελευτῶντος περιετετείχιστό τε παντελῶς, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπ' αὐτῇ φυλακὴν καταλιπόντες ἀνεχώρησαν τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

Μαντινέων καὶ Τεγεατῶν ξυμβολὴ ἐν Λαοδοκείῳ.

134. Ἐν δὲ τῷ ἐπιόντι χειμῶνι τὰ μὲν Ἀθη- 1
ναίων καὶ Λακεδαιμονίων ἡσύχαζε διὰ τὴν ἐκεχειρίαν, Μαντινῆς δὲ καὶ Τεγεᾶται καὶ οἱ ξύμμαχοι ἑκατέρων ξυνέβαλον ἐν Λαοδοκείῳ τῆς

§ 4. *ἡ Χρυσίς* Vat. et Bekk. Vulgo articulus deest, quem, cum hoc nomen iam bis paulo ante affuerit, utique desideramus.

Cap. **134.** § 1. *Λαοδοκείῳ* pro *Λαοδικίῳ* nunc auctore Bursian. Geogr. II p. 227, 4 rescripsimus, cum item apud Polyb. II 51, 55 *Λαδοκείοις*, *Λαδόκεια* nunc restitutum sit. Cf. Paus. VIII 44, 1.

adn. 30, 2. — *καταφλεχθέντα.* Hinc verbi *φλέγειν* non recte solum aoristum secundum passivi in Buttm. Gr. max. Ind. verb. agnosci intellegitur. *Καταφλεχθῆναι* etiam apud complures recentiores legitur (cf. Steph. Thes.), *ἀναφλεχθῆναι* in Plat. Epist. (vid. Ast. Lex. Plat.).

§ 3. *ἐς Φλειοῦντα.* „Tegeam Paus. l. d Clementis Alexandr. in Protrept. p. 35 [sacerdotem una cum templo combustam tradentis] et, qui eum sequitur, Arnobii VI p. 207 nullam rationem habet Scaliger ad Euseb. Chron. p. 204.“ Duk. — *τοῦ προκειμένου* deleri vult Krueg. Et alibi sane *νόμος* dicitur *κεῖσθαι* (III 82, 6. V 105. VI 54), sed si est lex, non institutum, ut hic, ubi *προκείμενος* non morem definire videtur, qui omnino in sufficiendis sacerdotibus valuerit, sed eum, qui ad peculiarem hanc rerum condicionem accommodatus eis in promptu fuerit. Deleto *τοῦ νόμου*, quod proposuit Madv. Adv. crit. I p. 323, *ἐκ τοῦ προκειμένου* nimis obscurum est. — *ἐπέλαβεν*] *κατέσχε.* Schol. Attigerat, Steph. in Thes.

Cap. **134.** § 1. *οἱ ξύμμαχοι ἑκατέρων.* Velut Heraeenses et Maenalii, qui V 67 una cum Tegeatis Lacedaemonios adiuvant, et Parrhasii, de quibus V 33. Add. V 47, 1. — *Λαοδοκείῳ.* Polybius II 51 et 55 *τὰ Λαδόκεια τῆς Μεγαλοπολίτιδος* vocat. Fallitur ibi Schweigh. in adn. vol. V p. 459. Cf. sd. —

Ὀρεσθίδος, καὶ ⟨ἡ⟩ νίκη ἀμφιδήριτος ἐγένετο·
κέρας γὰρ ἑκάτεροι τρέψαντες τὸ καθ' αὑτοὺς
τροπαῖά τε ἀμφότεροι ἔστησαν καὶ σκῦλα ἐς Δελ-
2 φοὺς ἀπέπεμψαν. διαφθαρέντων μέντοι πολλῶν
ἑκατέροις καὶ ἀγχωμάλου τῆς μάχης γενομένης
καὶ ἀφελομένης νυκτὸς τὸ ἔργον οἱ Τεγεᾶται μὲν
ἐπηυλίσαντό τε καὶ εὐθὺς ἔστησαν τροπαῖον, Μαν-
τινῆς δὲ ἀπεχώρησάν τε ἐς Βουκολιῶνα καὶ ὕστε-
ρον ἀντέστησαν.

Βρασίδας Ποτειδαίας ἀποπειρᾷ.

1 135. Ἀπεπείρασε δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ
ὁ Βρασίδας τελευτῶντος καὶ πρὸς ἔαρ ἤδη Ποτει-
δαίας. προσελθὼν γὰρ νυκτὸς καὶ κλίμακα προσ-
θεὶς μέχρι μὲν τούτου ἔλαθε (τοῦ γὰρ κώδωνος

αὑτούς. Cass. Aug. Gr. *αὐτούς*, sed ad *καθ'* nihil diversitatis adnotatum est. Ceterum cf. adn. I 17.

§ 2. *Βουκολιῶνα* Cass. et Aug., reliqui *Βουκολίωνα*. Cf. Herodian. I p. 20 sq. Goettl. Doctr. accent. p. 266 g.

Ὀρεσθίθος. Haec *Ὀρεστία* vel *Ὀρέστεια* nominatur a Steph. Byz. in v. *Ὀρέσται*. Ager videtur *Ὀρεσθείου* urbis V 64, cuius conditor a Paus. VIII 3, 1 *Ὀρεσθεύς*, filius Lycaonis, dicitur, a quo *Ὀρεσθάσιον* [? *Ὀρέσθειον*?], postea autem ab Oreste, Agamemnonis filio, mutato nomine *Ὀρέστειον*, ut apud Eur. et alibi nomen pingitur, appellata esse perhibetur. Sitam eam fuisse in Maenalia discimus ex Thuc. V 64, in via Megalopoli Pallantium et Tegeam ferenti ex Paus. VIII 44, 1. 2. Cf. Muell. Dor. II p. 442. In culmine montis Tzimbarú collocatur a Leak. Pelop. II p. 318 sq. Sub hoc monte sitam fuisse mavult Bursian. Geogr. II p. 227, 3. — ⟨*ἡ*⟩ *νίκη*. Cf. VII 55, 1. VIII 27, 6. — *κέρας . . . αὑτούς*. Et a Mantinensibus et a Tegeatis socii adversariorum videntur fugati esse. De *κατά* cf. sd. I 33. 3.

§ 2. *ἀγχωμάλου*. Cf. adn. III 49, 1. — *Βουκολιῶνα*. Hunc locum alibi quam apud Plin. IV 6 frustra quaesivimus, sed inter Laodoceum et Mantineam fuisse liquet ex Thucydidis narratione. De accentu cf. sd. — *ἀντέστησαν* scil. *τροπαῖον*.

Cap. **135**. § 1. *τοῦ αὐτοῦ . . . Βρασίδας τελευτῶντος*. De collocatione verborum insolentiore vid. adn. III 90, 4 et Dorv. ad Char. p. 320, de ceteris cf. V 39, 3. — *μέχρι μὲν τούτου*] *τοῦ προσθεῖναι τὴν κλίμακα*. Schol. Ergo hactenus. Cf. V 32, 4. — *κώδωνος*. „Excubiarum praefecti [immo circitores vigiliarum] tintinnabula secum ferebant ad explorandos vigiles, ut eis auditis responderent. Vid. Suid. in v. *κωδωνοφορῶν*." Huds. „Schol. Aristoph. Av. 1160 et ex eo Suid. in *κοδωνοφορεῖται*. [Conf. id. schol. ad v. 843.] Memorat etiam . . . Harpocrat. [et Etym. M.] in *διεκωδώνισε*." Duk. Male nonnulli de tuba cogitaverunt propter Soph. Ai.

παρενεχθέντος οὕτως ἐς τὸ διάκενον, πρὶν ἐπανελθεῖν τὸν παραδιδόντα αὐτόν, ἡ πρόσθεσις ἐγένετο), ἔπειτα μέντοι εὐθὺς αἰσθομένων πρὶν προσβῆναι, ἀπήγαγε πάλιν κατὰ τάχος τὴν στρατιάν, καὶ οὐκ ἀνέμεινεν ἡμέραν γενέσθαι. καὶ ὁ 2
χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἔνατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

17. „Esse tintinnabulum ... apparet ex Hesych.: κωδωνοφορῶν· — οἱ περιπολάρχαι ἐπὶ τοὺς φύλακας ἐρχόμενοι κώδωνα διέσειον, καὶ οὕτως ἐξεπείραζον τὸν καθεύδοντα. Photius in eadem voce habet καὶ ἐψόφουν πειράζοντες [ut schol. Aristoph.]" Goell. — οὕτως, ita ut hac opportunitate uterentur. Respicit ad praegressum participium, ut III 96, 2, ubi vide adn. Inutilis est Cobeti (Nov. lect. p. 231) coniectura ἐν τοσούτῳ. — ἐς τὸ διάκενον ... ἐγένετο. Αὐτόν spectat ad τὸν κώδωνα, et τὸ διάκενον est vacuum murorum spatium interiectum. Cf. V 71. Id autem inter custodes et circitores interiectum esse male nonnulli censent. Hoc enim intervallum minus esset, quam id, quod inter binas excubias interesset, quas ita dispositas esse consentaneum est, ut ipsis insciis nemo murum temptare posset. Itaque totam stationem excubitorum aliquo in loco collocatorum signum deferre debuisse statuentes locum illius custodibus interea paulisper vacuum significari putamus, sive ὁ παραδιδοὺς est ὁ περιπολάρχης, sive in singulis stationibus singuli vigiles fuisse existimandi sunt. Ita „Lips. Poliorcet. p. 279: dum is, qui circuit, tintinnabulum porrigit atque ita locum paulisper deserit. Nam κώδων videtur a statione excubiarum in moenibus positarum ad stationem traditus esse. Hoc ipsum tempus Aratus insidiis legit, cum Sicyonem caperet. Plut. Vit. Arat. 7." Goell. Cf. Kor. ad Plut. ed. Schaef. vol. V p. 471. Alias in circumeundis vigiliis (τῇ περιοδείᾳ, τῷ περιοδεύειν, ἐφοδεύειν, cf. Kor. et Ast. ad Theophr. Charact. c. 6) Graeci τῇ τῆς σκυταλίδος περιφορᾷ καὶ παραδόσει utebantur. Vid., ad quem Arn. delegat, Casaub. ad Aen. Tact. c. 22. — αἰσθομένων. Cf. Matth. Gr. § 563. — προσβῆναι. Cum vere accessisse Brasidam paulo ante legerimus, fere idem esse debet atque ἀναβῆναι, ut III 22, 3. — ἀνέμεινεν cum infin. ut 120, 3, ubi vide adn.

Corrigendis libri tertii (p. IV) haec addenda sunt:
adn. III 12, 3 vers. finem legendum est: ita ut hinc ἐπ' ἐκείνους ἰέναι penderet
adn. III 25, 1 partem euripi eius, quo insula Mytilenen antiquiorem continens a reliqua Lesbo separabatur (cf. Diod. XIII 79), exsiccatam etc.